

VARIARVM IVRIS SENTENTIARVM COMPENDII

ARISMINI TEPATI IVRSICONS.

Liber Secundus.

CONTRACTVVM, ACTIONVM, SERVITVTVM, & Vltimarum Voluntatum materias continens.

CVM PRIVILEGIIS.

AVGVSTAE TAVRINORVM.

Apud Ioan. Michaelem, & Io. Franciscum fratres de Cauallerijs.

Superiorum permissu, atque Auctoris.

ANNO SALVTIS DOMINICAE. M. D. XCVII.

SERENISSIMO
CAROLO EMMANVELI
SABAVDIAE DVCI
AC PEDEMONTIVM
PRINCIPI.

ARISMINVS TEPATVS IVRISCONSVLTVS

F.

Maius ne sit Rempublicam armis tueri in bello, an eandem in pace prudenter administrare dubium semper fuit apud sapientes Carole Dux Serenissime: illud certè sine controuersia maximum vtraque in laude excellere; vt qui huiusmodi fuerint eos tanquam homines Cęlo delapsos omnium penè gentium linguis antiquitas prædicarit: neque enim illustrius, atque præclarius quicquam esse potest ad immortalē nominis famam, quàm & hostibus terrori in castris esse, & suis in Vrbe præsidio atque ornamento. Quò magis te vnum Dux Serenissime admirari satis non possum, cùm memoria repeto quantus his proximis elapsis annis in armis fueris, cùm insultantis hostis audaciā, ac spiritus fregeris, captisq́. arte ac dolo Arcibus spoliaris, ac in turpē fugam conieceris, & quanta prudentia animiq́. æquitate tuis nūc præsis. Atq; vtinam Gulielmus Tepatus frater meus in viuis esset; eloqueretur is non tuas solùm bellicas laudes, sed & Serenissimi, optimiq; Parentis tui præclarè gesta in bello, ac immortali dignos memoria trionphos, quos non semel summa cum laude, ac fęlicitate de hostibus reportauit. Is enim cùm à prima adolescentia animum ad militarem disciplinam adiunxisset; tibi laborem, industriamq́. suam in re bellica, quæ tua fuit benignitas singularis ita probauit, vt Lanceo, Viuco, cęterisq; eiusdem vallis oppidis sum-

ma

ma cum dignitate præficeretur, quo in munere non prius præfectura, quàm vita est perfunctus. At verò Dux Serenissime, cũ ego in dissimili studiorum genere nõ dissimili tamen ac frater meus volũtate erga te sim versatus, atque quicquid otij fuerit, ac facultatis in iuris prudentiæ scientia posuerim; vt ille armis non semel testatus est, quàm tuæ amplitudini addictus esset; & meæ quoq; ęquum erat extaret monimentum aliquod pacis artibus instructum obseruantiæ, quo testatum facerem omnibus quàm multa ac singularia in familiam nostram à tua munificentia profecta essent beneficia. Accipe igitur, Dux Serenissime, opus literarium viginti annorum studio elucubratum tibi multis nominibus debitum. Et sicut Tomus alter Sanctissimo, ac Beatissimo Patri Clementi VIII. Pontifici Max. dicatus prodijt, sic alter sub potentissimi, ac sapientissimi Ducis nomine appareat. Atque Tomus hic ea complectitur, quæ ad contractus, actiones, seruitutes, ac vltimas voluntates spectant. Tuum est, Princeps Optime, munusculum hoc, tametsi Regio tuo nomini longè impar, ea, qua soles, facilitate infimos quosque complecti, ac tueri, illudq; non tam re ipsa, quàm offerentis studio, ac voluntate metiri. Quod si à te obtinuero, plus illi lucis, atque splendoris tuo præsidio accessisse, quàm auctoris vigilijs iure, ac meritò affirmabo. Augustæ Taurinorum septimo, & nonagesimo supra sesquimillesimum.

Fidei-

Pignus

Q

R

S

Si

ERRATA

ERRATA CORRECTA ALIIS PLVRIBVS per transennam relictis sapientis Lectoris iudicio, quæ litterarum defectum, geminationem ortographiæ, interpunctionumq; vitium concernunt.

fol.	col.	linea	errata	correcta
1	2	3	emptio.	empt.
eod.	3	50	trãlact.nu.6.	pact.
2	1	16	aceessorium	accessorius
3	3	35	&c.	sicut
4	1	54	C.	ff.
eod.	2	16	56	fin.
eod.	2	38	consensu	contradictione
5	1	52	Marcus	Marcum
6	1	25	l.	cons.
eod.	2	36	371	321
7	2	6	declarat	declarant
eod.	4	36	natu-	neut.
eod.	4	41	124	134
8	1	10	censentur	censetur
eod.	2	15	129	229
eod.	2	37	26	16
eod.	2	51	digna	dignam
eod.	4	20	ibid.	col.1.p genero
9	2	18	55.	15
eod.	4	27	9	11
eod.	4	49	donatio	donatione
10	1	23	nu.7.	nu.7.tit.1.
eod.	1	50	idem	vera.
eod.	3	21	1ñ	10
11	1	37	324	244
eod.	4	30	169	196
eod.	4	42	741	86
12	1	11	eod.	si pars hæred.pet.
eod.	1	51	ff.eod.	de legat.1.
eod.	4	50	496	146
13	2	48	patre	pates
eod.	4	2	164	167
14	1	3	debeatur	debeat
eod.	2	15	raui	rari
eod.	2	26	contractum	contractus
15	4	22	repetio	repetitio
16	1	28	eiusd.Rot.	Rot.Flore.
eod.	3	4	agnato	agnatos
eod.	3	13	72	52
eod.	4	41	eod.	de libe.& posth.
17	3	5	alsquem	aliquis
18	1	39	volunt.	volunt.lib.8.
19	3	1	occasionem	occasione
eod.	3	20	85.79	74
20	1	35	legantis	legatarius
eod.	2	16	causas	causa
eod.	2	20	1	2
21	4	48	vnam	vnum
eod.	1	53	eod.	ff.de alimen.leg.
eod.	2	39	mundum	nondum
22	1	27	habuert	habuerit
eod.	2	43	146	245
eod.	2	51	7.	7. de appellatio.
24	1	4	vsu	vsus
eod.	1	31	42	52
eod.	2	25	liarum	lium
eod.	2	35	appellationũ	appellatione
eod.	3	37	testa.	vest.lib.10.
25	1	9	quantitatis	quantitati
eod.	2	2	161	aliàs 868. de testa.in antiq.
26	1	33	tyrannis.	tyrannus
28	1	3	propositio	præpositio

fol.	col.	linea	errata	correcta
29	4	18	adde, de libe.& posthu.	
30	2	2	imporant	importat
eod.	2	36	123	723
31	2	18	22	48
32	1	31	definiente	deficiente
53	1	15	relatuum	relictum
eod.	2	17	28	38
34	3	33	dam 13	da 148
35	1	17	133	123
eod.	1	25	296	246
eod.	1	54	mixtus	metus
eod.	2	42	126	226
36	4	13	ff.eod.	ff.de reg.iur.
37	1	30	iure	in re
38	2	23	11.& 12.	8.nu.9.
39	4	25	decisio	decisio.184.nu.
eod.	4	31	constitute	constitutio
eod.	4	53	458	468
40	2	23	36	133
41	4	15	1	181
eod.	4	47	21.§.illud sed et si quis.§.quisq;	
42	2	2	21	
eod.	2	10	23.ff.de his, quæ fraudem cre diorum, lege, generaliter 23. C.ad Velleia.	
eod.	3	8	18	81
eod.	4	30	imo C. de actio. & oblig. et qui semel.C.de probatio.	
43	3	46	perfectus	perfectum
44	3	45	nona.	noxa.
eod.	3	54	6	62
45	1	6	Martin	Marc.
eod.	1	33	27	127
eod.	2	48	in l.	inter
eod.	4	35	C.manda.	C.de donatio.
eod.	4	50	contractibus	contractus
46	1	45	eod.	de solutio.
47	1	42	eod.in addit.	de cõdict.indeb.
eod.	2	3	8	81
eod.	4	5	dolus	dolum
eod.	4	14	affinit	assumit
eod.	4	48	231	343
48	1	13	517	317
eod.	2	25	Ioseph.	Hiero.
eod.	3	13	16	19
49	1	51	40	42
50	2	30	Falci.	Aquil.
52	3	2	regulanter	regulariter
eod.	4	22	patrus	patruus
53	1	5	ibid.	ibid.decis.14.
eod.	2	24	8	60.nu.9.
eod.	2	26	149	159
eod.	2	42	quæsiuis	quæ sint
eod.	3	7	156	138.nu.7.
54	2	14	98	198
eod.	3	11	rationem	ratio
eod.	5	13	29	39
eod.	4	32	59	71
55	1	55	Rot.Gen.deci. 32.Cabal.millesloq.427.	
eod.	3	13	31	173
eod.	3	45	225	125
56	4	34	ff.	C.
eod.	4	51	firmi	fini

fol.	col.	linea	errata	correcta
57	2	44	108	105
58	1	57	97	30
eod.	2	30	151	131
60	2	12	muneribus	mulieribus
eod.	2	24	280	180
eod.	2	39	178	180
eod.	4	42	149	249
61	1	6	154	114
eod.	1	54	Ciuitates	Ciuitatis
eod.	2	53	fundus	fund.
62	1	5	q.	sing.
eod.	2	56	189	180
63	2	50	locator	locatori
eod.	3	30	11	15
eod.	4	42.& 44.	mercedum,	fortuitos, lege,
mercedem, fortuitus.				
64	3	9	Saluia.inte.	actio.pigno.
eod.	4	10	esset	essent
65	1	49	160	100
eod.	2	13	1060	1066
eod.	4	20	37	47
eod.	4	32	1.ff.de lib.cau.	5.§.si de ff.com modati.
66	2	55	25	55
68	1	43	28	18
69	1	29	ction e	to ne
eod.	2	45	solutore	soluto
eod.	3	48	334	302
eod.	4	49	340	140
70	3	48	159	137
71	1	12	78	87
72	4	52	alu.& palu.	donatio.
73	1	51	6	67
eod.	2	30	59	29
74	2	32	48	29
eod.	4	4	emphyteusis	emphyteusi
75	2	44	patris	fratris
eod.	3	11	6	9
76	2	14	292	298
eod.	4	12	l.45.§.scire autem.ff.de iure	
Fisci, lege, Authen.de non alienando.§.scire.				
77	1	54	571	576
eod.	2	46	80	10
eod.	3	17	2	8
78	1	47	89	191
79	2	52	omnium	actionum
80	2	45	167	267
eod.	2	44	514	154
81	1	18	post verbum præliantem, adde, Bar.in	
eod.	1	23	renun.	annu.
eod.	2	8	624	724
eod.	3	30.& 35.	140	195
82	2	48.& 54.	101	103
83	2	31	dominium	dominij
eod.	2	36	possidet	possint
eod.	4	20	q.	sing.
eod.	4	26	28	23
84	1	34	Put.dec.225.	Gram.decil.65.
eod.	3	6	10	13
85	1	55	ibid.Pap.	Papo.lib.13.tit.2.
eod.	2	4	adde, post dictionem, ibid tit.2.	
eod.	3	45	220	200
86	1	33	Mõtisferatis	Montisferati
eod.	2	27	alternus	alternis
eod.	2	50	101	103
87	3	26	381	385
88	1	33	364	366
89	4	12	116	146
90	3	5	138	141

fol.	col.	linea	errata	correcta
90.	3	33	inuestitura	inuestituram
92	4	26	101	103
93	3	15	censeat	censeatur
eod.	4	6	300	296
eod.	4	26	47	277
94	3	7	108	115
95	1	35	103	115
eod.	4	18	255	355
96	2	45.	116	385
eod.	3	35	23	37
eod.	3	45	114	214
eod.	4	11.& 18.	642.& 335.	624.& 435.
97	2	25	20	10
eod.	2	38	311	211
eod.	4	46	577	477
98	1	12	80	88
eod.	2	26	227	279
eod.	2	29	transactio	translatio
eod.	3	51	causis	casibus
99	1	7	231	234
101	2	38	Boer.	Afflic.
eod.	3	7	nu.	cas.
102	2	32	si fundus	de fundis
eod.	3	22	124	207
eod.	4	38	118	7
103	1	8	Omniũ, n.50.	actionum, nu.59.
eod	2	13	vrba.	rustico.
eod.	4	35	354	254
104	3	14	71	79
105	2	27	C.	ff.
eod.	2	24	rei	rer.
eod.	2	49	decipere.l.27.	circũuenire.l.17.
eod.	3	46	4	40
eod.	4	35	satisfacere	satisdare
106	2	3	alter	alterum
eod.	2	10	12	22
eod.	2	35	4	14
107	1	27	293	299
eod.	3	4	44	447
108	2	51	ematur	emantur
eod.	3	17	59	43
eod.	3	44	causa	causam
eod.	4	45	8.C.de rei vend.4.lege, C. cõ-	
mu. vtriusque iudi.				
111	3	30	81	87
112	3	48	interea	intra
113	2	34	10.ibid.	6
eod.	2	39	8.	8.adde, tit.6.lib.11.
eod.	4	5	8	82
eod.	4	33	49	40
eod.	4	fin.	377	338
14	4	44	357	347
115	2	5	vsus.	fructib.
eod.	2	15.17	59.357	39.347
117	2	39	32.91	132 95
eod.	2	15	hoc	cõclusio pcedẽs
eod.	4	41	143	243
120	4	7	260	160
eod.	4	22	143	183
121	2	47	54	14
eod.	3	43	143	183
123	1	24	habens	habente
eod.	1	fin.	C.	ff.
126	1	53	8.8	11.fin.
eod.	4	38	409	404
127	2	29	rei.cor.	administ. & pericul.tuto.
eod.	2	40	292	160
128	1	12	de feudi vendito, lege, de-	
fendi venditio.				

deo.

fol.	col.	linea	errata	correcta
eod.	3	17	ibi.	lib.10 tit.1.
129	1	12	frati	facti
eod.	3	11	259	169
eod.	3	36	de cód.ind	transact.
130	1	13	transeatur	transferatur
eod.	4	21	330	335
133	1	45	fideius.& mã.	solutio.& liber.
eod.	2	11	donat d.l.3.	donatur l.1.C.
eod.	4	2	102	122
135	1	16	de arbit li.2.cas.cons.	
eod.	3	16	109.nu.4.	74.nu.7.
eod.	4	29	115	145
136	1	3.16	152.447	162 147
137	3	8	ibid.	Rot Flore.
eod.	4	1	alia	alias
eod.	4	38	quib. ex cau. manu.	lege, de libert.
139	4	39	ex	ex
140	2	28	135	335
eod.	3	17	ff.eod.	nu.52.ff. de oper. nou.nuncia.
eod.	4	8		adde in fine lineæ, Rot.Genu. decis.15.num.13.
141	3	26	&	& Bar.
142	1	2	310	316
143	3	5	exactioni	executioni
eod.	4	30	19	12.nu.9.
144	1	25	221	224
eod.	1	45	re	res
eod.	3	12	stipulatione	stipulationem
145	2	39	722	732
eod.	4	23	22	12
146	2	44	materiæ	explorantur, lege, materię explanantur.
149	3	17	Boer.	Bero.
eod.	4	7	donatio.	testamen.
eod.	4	22	stipulante	stipulanti
150	2	9	8	5
151	2	53	2	1
eod.	4	25	510	602
152	1	26	vxor	vxorem
eod.	1	30	eod.	de diuort.
154	1	15	2	1
eod.	3	19	5	6
155	1	31	1	2
eod.	2	16	Afflic.d.	Capic.
eod.	3	42	ibid.	idem decis.61.
156	2	50	Illust.Senator	Sola, lege, Illustrem Senatorem Solam.
157	1	13	solut.matri.	de acti.rer.amor.
eod.	1	33	24. ff. de acq. poss.	lege, 57.§. item si filius.ff.de fideiusso
eod.	1	50	restitutione	restitutionem
eod.	3	30	eodem	de collatio.bon.
159	1	48	gerens	generis
eod.	2	6 11	0	1
eod.	4	48	144	181
160	3	12	filius	ficus
161	3	1.4.& 11	144	164
eod.	3	31	5	17
eod.	3	42	patronus	patruus
eod.	4	9	4	9
162	1	26	290.nu.9.	138.nu.fi.
eod.	1	49	illius	illis
eod.	1	56	78	73
eod.	3	3	matri	matris
eod.	4	19	154	225
eod.	4	22.& 31	5	8
eod.	4	48	3.§.sed si egeni.ff.de excus.tutor.lege, 4.ff.vbi pupil.educ.debe.	

fol.	col.	linea	errata	correcta
163.164.	1.& 3.	30.& 54.	47	92
163	1	56	1.glo.4.n.22.	4.glo.1.
164	4	9	4	9
eod.	4	15	162	decis.92.Perus.
165	1	24	conuentus	coniunctus
eod.	3	23	curator.	Decurio.
166	3	53	532	338
167	1	7	Affl.dec.185.	Gram deci. 55.
eod.	3	42	12.3	21.13
168	1	20	121	194
eod.	2	30	653	563
eod.	4	36	an ferant	auferant
eod.	4	57	legitimatio	legitimato
169	1	27	appellationũ	appellationem
eod.	1	48	146	150
171	3	3		adde in fine lineæ, de iure ciuili: Nam de iure Canonico omnis concubina est illicita.
172	2	52	165	565
eod.	3	3.& 18	39	22
eod.	3	32	97	103
173	1	55	aliquis	aliquem
eod.	2	39	Bero.	Boer.
eod.	3	32.& 36	97	103
175	4	34	471	171
177	2	10	67.§.seruis	25.nu.96.
178	3	30	31	21
eod.	4	20	4	5
181	2	29	eod.	ff.de colla.dot.
eod.	4	8	bitis	bitus
182	2	49	eod.	de solut.& libera.
183	2	28	0	6
eod.	4	16	cum	co
184	2	47.& fin.	1.72	7.25
185	2	9	353	265
eod.	2	35.& fin.	vr	ver
eod.	4	3 & 38.	vr	ver
186	1	17 19.39	vr	ver
eod.	1	25	4	5
eod.	2	27	4	5
187	2	32	dendo	denda
eod.	4	19	9 5	4.3
eod.	2	52	hæredis	hæredes
189	2	11	4	5
190	1	40	eod.	de donatio. inter vir.& vxor.
191	1	3	2	3
eod.	1	22	quitationes	quantitates
eod.	2	41	actionem	aditionem
eod.	4	3	q.	sing.
193	1	11	1	4
eod.	2	21	de cõfir.tut.	qui dare tuto.vel curato.
196	3	55	curat.datur ab his,	lege, tutorib.& curato.datis ab his.
eod.	4	4	2	22
197	4	21	4	1
198	1	35	insapiens	incipiens.
eod.	2	43	restitutionẽ	rationem
eod.	4	16	Mar.	Vincẽ.de Frã.dec.
eod.	4	34	5	6
199	2	24	ille	Ei
eod.	4	31.37.	5	1
200	1	56	tutor.& cur.	legit.tutor.
202	2	5	2	6
206	2	27	executione	excusatione
eod.	3	24	ad Senatuscons. Trebellia.	lege, de bono.possess.
208	2	34	1	0
eod.	4	13	eod.	de admin.tut.& cur.

209

fol.	col.	linea	errata	correcta
209	1	47.49	4	67
eod.	2	39	tit.	tit.5.
eod.	3	42	349	394
211	1	49	3	5
eod.	2	48	15.ti.8.arrest.	7.tit.7. arrest.39.
eod.	3	41	8	9
213	2	48	6	9
eod.	3	9	255	260
214	3	24	fcudo	fundo
eod.	4	23	alienatus	alienat.
215	1	16	4	5
eod.	1	42	13	113
eod.	2	9	faciendam	faciendum
eod.	2	53	fin.	43
216	2	44	3	30
eod.	2	55	15	16
eod.	3	2	q.	sing.
217	2	27	egent	gaudent
eod.	3	7	16	62
eod.	3	10	eod.	de solut. & libera.
eod.	4	42	9	29
218	1	50	13	13. Dec.
eod.	4	32	Donatio	Donator
eod.	4	37	8.tit.6.	11.tit.1.
221	2	fin.	2	3
222	2	7	transferatur	sequatur
223	3	55	permissio	promissio
eod.	4	24	eod.	si cert.pet.
224	2	13	q.	sing.
225	1	5	Notarij	Donatarij
eod.	2	7	5	2
eod.	3	13	3 C.de fi.inst.	17.C de collatio.
eod.	3	51	Affl.d dec.86.	Vincẽ.de Frã.ibi.
228	1	52	tempore	in tempus
eod.	4	26	ad leg.Falci.	de probatio.
229	1	17	12.tit 13.	1 tit.14.
eod.	2	16	195	159
230	3	25	76	18
231	1	5	Boer.dec.98.	Guid Pap.q.214.
eod.	2	20	102	115
233	4	14	plures	pluries tem
234	4	21	4	6
eod.	4	27	1	5
235	2	25	cautionem	cautione
eod.	4	13	euictat	euitat
236	3	18.& 98.	Afflic.	Capic.
eod.	4	20	267	635.
239	4	18	9	3
240	2	3	38	28
eod.	2	40	eundem	Capic.
eod.	4	14	5	5.arrest.fin.
eod.	4	25	223	923
eod.	4	fin.	11	10
241	2	26	ibi in §.item quæritur, lege, in	
l. si finita.§.item.ff.de dam.infec.				
eod.	2	35	ũ	õ
eod.	3	22	ff de solutio.	& liber.ibid.
242	2	37	3 3	10
eod.	3	50	334	134
eod.	4	26	ad Velleia.	de pignorib.
243	1	27	tum	10
eod.	2	2	debitorem	creditorem
eod.	4	47	5	3
244	1	49	641	158
245	1	40	pactis	patris
246	2	16	aut	at
eod.	3	24	11	51
247	2	29	33	22
248	4	8	decis.	cons.
249	1	17	4	40

fol.	col.	linea	errata	correcta
250	2	54	rei vendic.	ter.diuisio.
eod.	4	27	pertinens	petimus
251	2	46	6	9.1.ll.20.
eod.	4	49	4	3
253	1	50	eod.	famil.ercisc.
eod.	3	16	1	3
eod.	4	28	21	20
254	1	37	q.	sing.
255	2	10	C.	ff.
eod.	4	12	26	111
256	3	21	l.	l.fin.
257	3	22	357.nu.8.	156
258	2	43	121	152
eod.	4	24	211	308
259	3	fin.	208	308
eod.	4	2	22	111
eod.	4	8.& 13.	208	308
261	1	32	de peti.hære	si pars hære. pet.
262	Rub.		nibus factorũ	ne facti
263	3	3	59	34
265	1	5	9. ff. de publi. & vectig. lego,	
1 §.serui ff. furt.aduer.naut.				
eod.	2	antepen.	433	483
eod.	4	34.& 35.	9.11.	3.111.
266	2	13 & 18.	iudicia	iudicis
eod.	4	8	cisset	cissent
267	1	29	Affl.deci 11.	Capic.deci.152.
268	1	51	interueniant	interueniant
eod.	1	52	dicatur	dicit
eod.	2	45	Grau.cõs.45.	ibidem
269	1	40	Capic.	Vincen. de Fran.
271	1	15	q.	sing.
272	1	6	78	272
eod.	2	26	78	28
273	4	29	q.	sing.
274	1	55	ibi.	d.decis.268.
eod.	2	19	45	40
eod.	3	41	2	24
eod.	4	46	6	62 Luc.
276	1	39	Proconsul.	Procura.Cęsa.
eod.	3	fin.	54	44
277	1	30	consensu	consensus
eod.	2	19	43	491
eod.	3	29	2	27
278	2	21	adde in fine.ff ad Trebellia.	
eod.	3	10	oblig.	signif.
279	3	7	adde post verbum agnatis.l.10	
ff.de successo.edict.				
eod.	4	26	volo	nolo
eod.	4	52	idem	Ozas.
280	1	32	5	14
eod.	2	13	in additio.	DD.in l.1. C.qui
admitti.				
eod.	4	33	sus Prac.q.69.	§.testam.q.67.
281	2	32	l	Bar.in l.
eod.	3	54	diuid.	vtriusque iudi.
283	3	12	3	31
284	2	20	familiæ, adde	inst.de actio.
285	4	4	14	84
286	2	4	stipulatione	stipulatio
288	2	50	idem	Ozas.
eod.	3	20	traditione	traditionem
eod.	4	44	202	302
289	4	7	in subsidium	subdito
290	2	49	143	43
eod.	4	fin.	32	276
291	2	25	Præsumit	Præsumitur
eod.	3	27	Pu.dec.234.	Vera. decis. 334.
293	2	23	possunt	potest
eod.	3	35	308	328

eod.

fol.	col.	linea	errata	correcta
eod.	3	48	74	704
294	1	23	267	263
eod.	4	2	de reb.non alie. lege,de com	
mu.ter.alien.				
295	1	34.& 41.	56	69
296	1	32	46	146
eod.	2	13	ibid.	decis.178.
eod.	2	54	604	598
eod.	4	23	159	259
eod.	4	31	Priuile.schol.	offic. Proconsul.
eod.	4	36	solutum	soluta
297	3	30	56	69
298	2	16	3	20
eod.	4	5	91	101
299	1	49	cursu	cursus
300	1	39	36	360
eod.	3	48	ibid.	ibid.de merca.mi
nut.venden.				
eod.	4	54	184	134
301	1	33	difer. int.ius	Ciuil.& Cano.le-
ge,de alueo in fine.				
eod.	1	42	rei vend.	vsufruct.
304	1	29	Marc.q.813.	Lud.d.deci.5.n.6.
eod.	3	47	41	11
305	1	14	ibid.	decis.401.
eod.	3	8	24	14
306	3	1	99	90
eod.	4	36	seruientis	seruitutis
eod.	4	54	C.	ff.
307	1	36	3	8
309	4	3	40	4
eod.	4	49	derelictis	derelictus
310	3	3	centum	censum
eod.	3	23.& 25.	552	352
311	1	50	priuatorum	priuatarum
eod.	3	38	552	352
eod.	4	14	591	38.part.2.
313	3	32	582	340
314	1	6	aequisiuisset	aquieuisset
eod.	1	20	400	40
eod.	2	1	quæst.	sing.
eod.	2	39.52.	7	17
315	1	47	4	40
316	1	9	9	389
eod.	3	32	Episcopum	Episcopus
eod.	4	44	60	90
318	1	41	180	580
eod.	4	45	11	111
320	4	5	5	3
321	1	22	388	338
eod.	3	7	initio	inimico
322	2	40	45	36
323	2	39	116	149
eod.	4	34	registrum	registri
324	2	15	484	803
325	2	16	eod.	de actio.empt.
328	4	fin.	29.nu.85.	49
329	4	51	9	19
330	2	22	156	166
eod.	3	20	33.Lue.num.5. 52. & 58.lege,	
Rot.Flor.nu.44.				
331	1	23	Corset.	Trigo.
eod.	1	36	illud	illam
eod.	2	15	inducit	inducunt
332	4	38	16	61
333	1	27	C.	ff.
eod.	4	17	3	6
eod.	4	23	134	143
335	1	40	gestium	gentium
eod.	4	41	5	57

fol.	col.	linea	errata	correcta
eod.	4	51	30	38
336	3	5	505	305
eod.	4	11	391	491
337	1	2	to	um
338	3	26	ff.ad Carbon. eod.tit.	
339	4	43	6	46
340	3	51	condirio	conditionali
eod.	4	17	100	126
341	2	fin.	266	246
eod.	4	5	2	6
342	2	9	27	27
343	1	8	implex	implens
eod.	2	41	186	120
eod.	3	25	catur	cantur
eod.	4	31	de bon.dam.	si quis aliq. testa (phib
344	3	14	9	90
345	1	omitte rub.de fals.caus.		
346	2	2	479	749
347	1	39	1	6
eod.	2	45	ciptans	cipatus
348	1	46	quæst.	sing.
eod.	1	fin.	10	20
eod.	3	34	63	84.nu.10.
eod.	4	33	40	50
eod.	4	50	quæst.	sing.
349	1	39	3	13
eod.	2	19	pater si	pater si non
350	2	3	15	21
eod.	2	fin.	9	11
351	1	37	ad leg.Falc.	ad Trebellia.
eod.	1	53	ad Carbonia.	de bon. possess
secund.tabul.				
eod.	3	26	Aluis.	Amanel.
352	1	44	Raynutius	Raynaldus
eod.	2	6	49	39
353	1	19	42	142
eod.	2	27	adde	C.de legat.
eod.	3	38	adde post verbũ moriatur, nõ	
355	1	9	148	14
eod.	1	13	31	30
eod.	1	35	ibid.Afflic.	Afflic.d.decis. 104
eod.	2	21	358	348
356	3	50	20	200
eod.	4	35	q.	sing.
357	2	9	4	7
358	2	30	27	144
359	4	43	liceat matri,& auię,lege,cũ de	
appell.cognos.				
eod.	4	46	136	126
eod.	4	47	nu.5.	Boer.dec.201.n.7.
360	2	24	393	293
361	1	29	oblig.	& rer.signif.
eod.	3	10	5	50
eod.	3	32	cons.63.	quæst.12.
eod.	4	29	1	17
362	2	5	oblig.	signif.
eod.	4	16	præsentem	pręcedentem
eod.	4	23	41	51
363	3	28	1	23 (tabul.
eod.	4	1	Ad Carbonia.	de bon.poss.secũ.
365	2	1	dimidum	diuiduum
eod.	2	36	336	316
eod.	2	43	68	98
366	3	fin.	qñ dies legat.	vt legat.seu fi-
deic.cau.cauea.				
367	1	36	adde post relatiuum quę, non (non,	
eod.	2	36	116	216
eod.	3	22	adde post verbũ codicillaris.	
eod.	4	18	Ad S.C.Trebel.	qñ dies legati.
eod.	4	53	18	108

368

fol.	col.	linea	errata	correcta
368	2	54	Ad Trebellia. qñ dies legati.	
eod.	3	6	vt legat. vel	fideic. vt in pos-
scl.legato.				
369	3	4	294	298
eod.	3	9	16	61
372	3	6	300.nu.5.	265
373	1	47	855	818
374	1	17	60	80
eod.	4	56	87	81
375	3	22	eod.	de alimen. legat.
eod.	3.& 4	25.21	21.C.de legat.	27.C.de fideicõ.
376	2	56	25	35
377	1	17	1	2
eod.	1	21	2	3
eod.	3	10	penu	pecul.
eod.	4	31	eod.	de legat.2.
378	4	43	eod.	ff.cod.
379	1	34	84	89
380	2	26	36	152
eod.	3	37	Ad Carbonia.	de bono.possess.
secund.tabul.				
381	2	34	ipsi	ipsis
eod.	1	33	172	170.part.2.
eod.	2	20	23	33
382	4	2	in	Bar.in d.l.3.
383	4	10	5	2
385	2	35	4	40
eod.	3	8	20	200
388	2	16	Gome.leo.	Rot. Auonio.
389	3	15	6	16
eod.	4	10	291	19
391	1	39	quingentos	quingentis
eod.	4	4	tam	tum
392	2	43	20	10
339	2	13	138	188

fol.	col.	linea	errata	correcta
eod.	2	33	28	20
eod.	4	42	315	295
394	2	33	153	169
eod.	3	50	Gome.leo.	Rot.Auenio.
395	1	10	substitut.	testamen.
eod.	1	38	Rot.Auenio.	Mago.decisi. 50.
Rot.Flore.				
397	4	10	10	8
399	1	40	68	8
eod.	1	46	1	2
400	1	53	1	3
401	4	7	q.	sing.
402	4	54.22.	176	156
eod.	4	54	187	147
403	4	43	adde post verbum	Papon.lib.
21.tit.7.				
404	2	1	silaniarijs	silentiarijs
eod.	3	6	12	21
405	1	fin.	bonis maternis,	bonis, q̃ liberis.
eod.	2	5	maternis	quæ liberis
eod.	2	17	Boer.dec.62.	Ozas.dec.74.
eod.	2	20	d.decis.72.	Ozas.decis.75.
405	4	26	15	157
408	1	45	63	3
eod.	2	37	4	9
eod.	4	17	adde post n.9.	de testam.tutel.
409	3	6.& 12.	72	75
eod.	4	19	67	57
410	2	3	lib.17.	lib.16.
eod.	2	32	teneatur	teneantur
eod.	2	46	104	204
411	2	8	104	204
412	3	5	adde post verbũ	Curiæ, lib.8.
413	1	37	de legit.hæred.	cõia de successio.
eod.	4	20	tit.7.	tit.1.nu.7.

ANno Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, & die vigesima quarta mẽsis Martij. vniuersis sit manifestũ, q̃ hodie Taurini corã nobis Carolo Brolia Dei, & Apostolicæ sedis gratia Archiepisc. Taurinensi, & Fratre Bartholomeo Rocca de Pralormo Ord. Prædicat. Sacræ Theologiæ Doctore Inquisitore Generali Taurini, Fossani, & Niciæ, & locorum Dominij Celsitudinis Sabaudiæ in Diœcesi Vintimilliarensi existensium contra hæreticam prauitatem à S. Sede Apostolica specialiter Delegato. Cõparuit M.D. Arilminus Tepatus Iurisperitus Lanc. & huius Ciuitatis incola exponens se à nobis obtinuisse comprobationem, & approbationem substantialis materiæ cuiusdam sui operis per seipsum compositi , prout latius constat duab. testimonialibus concessis sub die 13. mensis Martij, & 8. Aprilis 1596. Sed quia tunc principia dicti operis in duo volumina diuisi, adhuc non erant impressa, nunc post eorum impressionem desiderans dictus Tepatus pro maiori sui, & dicti operis purgatione ad abondantem cautelam ẽt obtinere comprobationẽ de dictis principijs, prout alia contenta in dicto suo opere fuerũt approbata, ppea illam à nobis requisiuit, & requirit paratus relinquere eadẽ duo volumina dicti sui operis, quæ fuerunt visa, examinata, & approbata iuxta superius designatas testimoniales vnà cum dictis principijs coercentib. fol. viginti, prout dicta duo volum. cum dictis principijs nobis, & infrascripto Do. Vilminio remisit , & reliquit. Præterea producens dictus Tepatus priuilegium sibi cõcessum per Sanctiss. in Christo Patrem, & D. nostrum D. Clementem Papam VIII. sigillo plombeo cum cordula rubei, & crocei colorum impendenti more Romanæ Curiæ munitum, & subsignatum, Hieronymus Parratus, ac in pergameno descriptum sub dat. Romę apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ, M.D. Nonagesimo quarto, Non. Aprilis Pontific. eiuld. Sanctiss. D.N. Papæ Anno tertio, sanum quidẽ integrum, & illęsum nõ viciatum, non cancellatum, nec in aliqua eius parte suspectum, sed omni prorsus vitio, & suspicione carens, & quod legitur impressum in d. suo opere, & in 3. folio primi libri eiusd. operis, petijt, & requisiuit, prout nunc petit, & requirit d. suum priuilegium collationari cum impressione ipsa, & de præmissis omnib. sibi publicas testimoniales concedi pro totali implemento conditionis in d. priuilegio appositæ. Quibus auditis nos Archiepisc. & Inquisitor memorati, habita prius à Reuer. D Franc. Vilminio Theologo aliàs ad hoc delegato testimonij formula, se videlicet dd. principia impressa fol. viginti suprascripti operis aliàs per nos approbati, vidisse, legisse, & examinasse, nihilq; in his, q̃ fidei Catholicæ, Ecclesiæ Sanctæ, & approbationi requisitæ repugnet, reperisse, vt ita ibid. præsens, & corã nobis personaliter constitutus testatus est, ppea dicta ẽt principia impressa dicti operis tanquam legittima iuxta formam Sacri Concilij Tridentini ad totale implementum dictæ conditionis in ipso priuilegio Apostolico appositæ cõprobauimus, & approbauimus, sicut p pñtes approbamus, & cõprobamus. Et facta collatione requisita per Secretarios nostros subsignatos, fuit repertum originale d. priuilegij cõuenire cũ impressione, de qua supra eo excepto, q̃ in 2. linea d. impressionis post lit. maiusculas reperitur scriptum, ad commodum, & in priuilegio ad cõem, item in 8. & 9. linea in ipsa impressione habetur. aut à primæui exemplaris immitatione, & in priuilegio reperitur, aut ad primæui exemplaris immitationẽ, item in linea 15. reperitur, vel ab eis, & in priuilegio solùm, vel eis; Ideò de illa, & de omnib. præmissis eid. D. Arismino cõparenti testimoniales in suprascriptã formam concedimus, quas manib nostris firmatas fieri, & p Secretarios n\~ros subsignatos subscribi, sigillisq; nostris debitè cõmuniri iussimus, & fecimus. Act. & Dat. Taurini, vt supra.

✠ CAROLVS ARCHIEPISCOPVS TAVRINEN.

Frater Bartholomeus Rocca de Pralormo Inquisitor Taurinen.

Constantini. Loyrle

LIBER SECVNDVS.

De Contractibus in genere.

ONTRACTVS dicuntur fieri in scriptis, quando dictũ est, quòd aliter nõ valeant. Iacob. Put. decis. 43. lib. 3. vide glo. in l. 14. C. de testibus. Perillustr. D. P. Tessau. decis. 197.

Ex Contractu in scriptis non oritur ius, nisi completa scriptura mundа, & sine vitio; & ab eo nundum in scriptis redacto, licet recedere. l. Contractus. C. de fide instru. vide eũdẽ Perillust. D. P. Tessau. decis. 197. num. 7.

Factum magis, quàm contemplatio in contractib. attẽdit. Vinc. de Frãc. decis. 33. & cõtrahentium voluntatem potius, quàm verba spectari placuit. l. 19. ff. de verbo. & rer. signif.

In Contractibus non fit extensio de tempore ad tempus; nec de persona ad personam, minus de re ad rem. Idem de Franc. decis. 113.

Licèt in Contractibus ad casum nõ expressum extensio fieri nõ possit, & casus omissus pro omisso habeatur; tamen potest fieri extensio de similibus ad similia: Ideò exceptio, quæ fuit facta de bello, & peste, debet extendi ad casum caritatis, & famis, in quo eadem ratio videtur. Dec. cons. 555. & cõs. 697.

Contractus stricti iuris recipit interpretationẽ extensiuam; si aliàs non haberet effectum. l. 111. ff. de verb. oblig.

Contrahentibus tàm de iure ciuili, quàm canonico licitum est se in precio circumuenire. Ozasc. decis. 42. nu. 8. vide Bar. in l. 2. C. de rescind. vend. facit l. 17. §. pen. ff. de minor. 25. ann. vide infra tit. de rescind. vend.

In Contractibus vltròcitroque obligatorijs agens ex contractu tenetur ea ex parte sui adimplere, quæ ad ipsum spectant, & probare eorum implementum. Ozasc. decis. Pede. 51. nu. 9. vide infra tit. de præscriptis verbis; & contract. innominat. facit l. 14. §. offerri. ff. de actio. emptio.

Qui agit ex instrumento, quas qualitates seruare debeat. vide Boer. decis. 23. nu. 30.

Pœna. l. si quis maior. C. de transact. habet locũ in omni contractu iurato. Cassad. decis. 2. titu. de iureiur. vide infra tit. de transact.

Si in contractu facio, vt des, non seruatur fides facienti, & factum de se non sit repetibile, datur actio de dolo ad interesse. l. 4. C. de dolo mal.

In Cõtractibus innominatis causa habetur loco conditionis: secus, in contractibus nominatis. l. 3. C. de rer. permuta.

Vbi legem expressam in aliquo contractu non habemus, recurrimus ad similem contractũ. Ozasc. d. decis. 51. num. 11.

In paraphernalibus vxor absque consensu mariti contrahere põt. Ozasc. decis. 62. nu. 14.

In contractus venit id, in quo verisimiliter contrahentes conuenissent. Ozasc. decis. 64. nu. 6. Ideò etiam in materia contractuum attẽditur id, quod verisimiliter contrahentes, si fuissent interrogati, disposuissent. Ozasc. decis. 90. nu. 16. Dec. cons. 697. nu. 8.

Consensus vltra mentem cõtrahentium operari non debet. idem Ozasc. d. decis. 64. nu. 9.

Verba contrahentium sic interpretari debent, vt repugnantia in se non contineant. Ozasc. decis. 76. num. 11.

Verba enunciatiua instrumenti, emissa propter aliud, vel vbi de enunciato principaliter disputatur, non probant. Ozasc. decis. 76. num. 12. aliàs probant inter contrahentes, donec contrarium probetur. l. 14. C. de contrahen. & committen. stipulat.

Contractus nominatus quando habet dependentiam contractus nominati, tunc in ipso

contractu nominato militat regula; cessante causa, cessat effectus. Ozasc. decis. 98. nu. pen.
Officialis, quòd prohibeatur contrahere, & negociari in Prouincia, de quo officiali intelligatur, vide Ozasc. decis. 144. nu. 13. facit. l. 46. ff. de contrahen. empt.
Officialis in Prouincia contrahere potest cum non sibi subdito: Idem si palàm, & bona fide contrahat cum subdito, vide ibid. Ozasc. num. 14. Et quando possit contrahere, vide etiam Bart. in l. 6. §. non verò. ff. de offic. proconsul. maximè si est perpetuus, vide. l. 32. ff. si cert. peta.
Contractus facti per officiales publicos sunt seruandi per sequentes officiales, nec possunt per eos retractari sine auctoritate superioris. l. 11. §. agri. ff. de Publica. & Vectig.
Contractus vnus quando causatur ex alio, non consideratur causatus; sed causans. Ozas. decis. 167. nu. 25. Rot. Genuen. decis. 91. nu. 8.
Contractus quando reddit nullus ratione mutuæ culpæ, tunc poterit nullitas per contrahentem allegari. Ozas. decis. 180.
Tempus contractus inspicitur, quando res fuerunt demōstratæ tpe ipsius. Afflic. decis. 81.
Conuentio Partium operatur contrà ius commune, & regulariter omne inualidum facit validum. Afflict. decis. 91. vide tamen Bar. in l. non dubium. C. de legibus.
Argumentum à contrario sensu, habet locum etiam in contractibus. Afflict. decisio. 298. Ideò cōfirmatio vnius capituli de pluribus, aliorum sapit reprobationem. ibid. nu. 4.
Multa verba solent interuenire inter contrahētes, antequàm ad cōclusionem perueniatur: ideò ante ipsam conclusionem non est contractus celebratus. Afflict. decis. 375. & tota vis illius in conclusione consistit. Rot. Genuen. decis. 131.
Si arbitrator fuit assumptus sup contractu perficiendo, nisi sequatur arbitramentum, contractus non perficitur, nec à persona eius arbitratoris receditur. l. 43. ff. de verb. oblig.
Cùm aliquid additur, censetur recessum à sermonibus præcedentibus, & nouus contractus est celebratus. Afflict. decis. 375. nu. 7.
Voluntas præcedens derogatoria sicut tollit sequentem in vltimis voluntatibus; ita etiā in contractibus, super quibus interponitur. Bart. in l. 6. C. de transactio. num. 6.
Contractus, qui solo consensu perficiuntur: et nudo consensu dissoluuntur re integra; aliàs secus. l. emptor. ff. de pact. & l. ab empt. ibid.
Per contractum semiplenum, seu imperfectum non receditur à contractu pleno, & perfecto; sed econtrà fit. l. 7. de rescind. vendit.
Contractus, qui solo consensu contrahitur, contrario consensu re integra dissoluitur: & sic et fideiussor liberatur. l. 95. ff. de solu. & liber.
Quilibet contractus ex non scripto duobus, vel tribus testib. probat. Gram. decis. 73. n. 8.
Stultus, vel furiosus, vbi faceret actum, quem quilibet sanę mentis fecisset talis actus valet, & tenet. Grammat. ibid. num. 38.
Allegans instrumentum dolosum, seu meticulosè factū, nō poterit ex eo se iuuare. Gram. decis. 103. num. 152. cùm iuuare quis se non possit ex eo, quod impugnat. ibid. num. 151. & dictum procedit etiam si pars vellet pro parte acceptare instrumentum, & pro parte impugnare. ibid. num. 154. sed quid si essent capitula separata, vide ibid. num. 155.
Pacta apposita in vno instromēto dicuntur annexa, & respectiua solùm ex hoc, quia in vno instrumento. ibid. num. 157.
Duo instrumenta inter easdem partes confecta eodem die, & coram eisdem testibus videntur facta correspectiuè, vnum ad alterum. Gramma. decis. 103. nu. 158, vide Crau. cons. 298. nu. 13. & vnum censentur. Afflict. decis. 306. num. fin. ideò pacta in vno instrumento apposita, videntur esse repetita ad aliud. ibid. num. 159. Crauet. d. consi. 298. num. 13.
Contraueniens contractui ex eo, qđ alia pars cōtrauenit, non dř contrauenisse. ibi. n. 160.
Contractus omnes inter virum, & vxorem sunt. pmissi, donatione excepta. Fr. Marc. q. 507.
Vbi deficit causa finalis cōtractus, sine qua qs aliàs contracturus nō esset, contractus nominatus resoluitur. Craue. consi. 299.
Quotiēs consistere contractus nō pōt, ad irritum deducuntur omnia, quæcunque comprehensa sub eo sunt. Craue. consi. 1. pro genero. num. 182.
Tractatus quando arguat, & demonstret contractus subsequuti naturam, vide Menoch. de Arbitra. lib. 2. cas. 470.
Tot sunt stipulationes, quot sunt anni, pro quibus solutio promissa est. Rebuff. In suis comment. tract. de sent. exequ. art. 9. glo. 5. tom. 1.
In contractibus quodlibet verbum debet aliquid operari. Dec. cons. 696. nu. 16. quod procedit in verbis, quæ sunt iñ principio, & in substantia instrumenti: secus videtur in verbis generalibus, quæ sequuntur. vide Dec. consi. 555.
Omnis contractus factus corā Principe, habet naturam bonæ fidei. Fran. Cremen. sing. 36.
Contractus possunt fieri de nocte, dummodo adsint luminaria. Pet. de Raue. sing. 459.
Contractus bonæ fidei, in quibus differat à cōtractibus, seu actionibus stricti iuris, vide Marc. de Mant. sing. 369.
Bona fides est de substantia contractus bonæ fidei.

fidei. Barto. in l. 19. C. de transactio. num. 8.
Contractus bonæ fidei, sicut est nullus, quando dolus dat causam contractui; Itá quando dat causam distractui. Bar. in l. 7. C. de dolo.
Contractus eo casu, quo est bonæ fidei, eo casu, & distractus, seu liberatio: & contractus factus ad dissoluendum, non prodest ad agendum. Bar. in l. 59. ff. de pact.
In contractibus bonæ fidei id sequimur, quod actum est: etsi verba repugnent. Doct. in l. in actionibus. ff. de in lit. iuran.
Tantùm valet officiũ iudicis in bonæ fidei contractibus, quãtũ valet stipulatio in cõtractibus stricti iuris. l. qa tãtundẽ. ff. de neg. gest.
Licèt contractus principalis sit stricti iuris; tñ accessoriũ põt esse bonæ fidei. l. 18. C. mãda.
Contractus dotis factus metu ipso iure nullus est: idẽ in omni alio contractu bonæ fidei. l. 21. §. si dos, & ibi gl. ff. de eo, quod met. caus.
Dolus tertij contractum non vitiat; sed dolus contrahentium, si dedit causam contractui bonæ fidei illum reddit ipso iure nullum; secùs si incidat in cõtractum. l. 7. ff. de dol. mal. vide DD. in l. 2. C de rescind. vendi.
Contractus est vltrócitroq; obligatorius; vel est voluntaria communicatio rerum, seu officiorum. Idem Marc. de Mant. sing. 692.
Stipulatio apposita super aliquo cõtractu, dẽt intelligi secũdũ naturã illius contractus, super quo interponitur. Bar. in l. 6. C. de transa.
Consensu partiũ restaurari non põt, quod con sensu eorũ non oritur. Bar. in d. l. 6. nu. 9.
Auctoritas iudicis, quando sufficiat in contractibus minorũ, & quãdo ipse iudex suppleat defectum tutoris, vide Bar. in l. 3. C. de in integrum restitut.
Titulus contractus nihil aliud est, quàm causa contractus. Bar. in l. 22. C. mandati. nu. 9.
Instrumentum, in quo quis confitetur se recepisse quod nõ recepit, probat, quòd ille promisit dare, cui est facta confessio. Bar. in l. 4. C. de dot. promis.
Actus non priuilegiatus, si causatur ab actu priuilegiato ratione contractus, sumit naturam illius, à cuius primordio emanauit: secus si sumit primordium ab eo, qui est causa honoris inducẽdi. Bar. ĩ l. 1. C. de impon. lucr. dispo.
Contractus ex conuentione legem accipiunt. Bar. in l. 5. §. nunc. ff. commodati.
Contractib. celebratis inter rurales verba intelliguntur naturaliter grosso modo, & impropriè. Bar. in l. 8. §. si annua. ff. de pigno. actio.
Contractus dicitur celebratus gratia eius, qui rogauit. Bar. in l. 18. ff. de præscrip. verb.
Locus celebrati contractus inspicitur circa ea, quæ veniũt ex cõsuetudine; sed locus solutionis circa ea, q̃ veniũt per morã adhibitã, & ea, q̃ veniũt in cõtractu. Bar. ĩ l. 1. ff. de vsur.
Contractus simpliciter confecti, præsumuntur facti secundum consuetudinem. Bar. in l. 35. ff. ad municipal & de incol. nam consuetudo loci inspicitur in contractibus. Bar. in l. 35. ff. de reg. iur.
Illud, quod quotidie consueuit apponi in instrumentis, & cõtractibus dẽt haberi pro apposito, licèt omittat. l. fi. C. d fideiuss. & mãd.
In contractibus sequimur, quod actum est, etsi nõ appareat, quid sit actum, sequimur, quod in regione frequentatur, si verò neque regionis mos appareat, ad id, quod minimum est redigenda summa est. l. 35. ff. de reg. iur.
Contractus tempus quantum ad acquisitionẽ inspicimus in his, quæ retrotrahuntur: in his verò, quæ non retrotrahuntur tempus existẽtis conditionis. Bar. in l. 5. §. si maritus. ff. de donat. int. vir. & vxo. & verba contractus referuntur ad tẽpus illius. l. 69. ff. de cõtrah. emp.
Contractus quando fit, vt debeat ampliari ad consilium sapientis, quid operetur hæc clausula, & quæ possit sapiens addere, vide Bar. in l. illa institutio. ff. de hæred. instit.
Substantia contractus non confertur in arbitrium tertij incerti; sed illud, quod est de natura, & qualitate contractus. Bart ibi.
Protestationem, siue limitationem contractus, poni in principio, aut fine contractus, antequàm sit perfectus, non refert. Bar. in l. 14. ff. de lega. 1.
Contractus si impletur, an referat à quo impleatur, vide Bar. in l. 14. ff. de leg. 1.
Verba enunciatiua in contractibus inter contrahentes probant, si enuncientur super eo, quo partes liberè disponere possunt. Bart. in l. 8. nu. 4. ff. de Castren. pecul. vide tamen, ibi. & sup. tit. de fide instrumen. lib. 1.
Verba enunciatiua non inducunt obligationẽ in contractibus; sed probationem. l. 26. §. Titius. ff. depositi.
Contractus ferè omnes sunt de iure gentium introducti, & qui dicantur de iure ciuili, vide Bar. in §. ius autem. instit. de iure natura. gent. & l. 4. & 5. ff. de iustit. & iur.
Cõtractus simpliciter factus, & sine vlla cõditione simpliciter, & purè intelligi debet. Fel. cons. 50 num. 4.
Pactũ cohærẽs cõtractui stricti iuris informat actionem, quæ oritur ex illo, vt ex ea sic informata agi possit ad id, quod in pacto deuenit. l. 27. C. de pact.
Aduocatus cum cliente contrahere nõ potest, pendente lite. l. 6. C. de postula.
Contractus, aut totus stat, aut totus corruit: quia dicitur indiuiduus, sicut hæreditas. l. quod si vno. ff. de in diem addi.

l.si quis alia.ff.de solut.l.1.C. si aduersus transactionem, Dec.in l.1.C.qui admit.ex causa, tamen potest vna pars contractus tolli, alia remanente.l. 57.ff.de pact. Ideò si per restitutionem a parte contractus recedatur,potest ille cõtrà quem agitur à toto recedere. l.49. §.curator.ff.de mino.25.ann.

In contractibus correlatiuis facta resolutione ab vna parte, totus contractus resolutus est. l. 5. ff de rescind.vendi.

Claudicat contractus si fiat cum pupillo sine tutoris auctoritate:quia maior obligatur pupillo; sed pupillus maiori non obligatur. l. 14.§.si quis à pupillo.ff.de actio. empt. aliàs non dẽt claudicare.l.54.§.fi.ff.de recep.arbi.

Liberato vno ex contrahentibus ex dispositione legali,alter effectualiter non tenetur.l.52. ff.eod. de actio.empt.

Die feriato in honorem Dei possunt fieri pacta, & transactiones.l.10.C.de ferijs.

Vbi non tenet contractus principalis pacta adiacẽtia,nihil operant.l. 1.de cõdi. ob cau.

Ambigua cõuentio interpretatur contrà eum, pro quo profertur.l.veteribus.ff.de pact.

Si quis in contractu confessus fuerit plus recepisse,quàm reuera receperit, põt nõ recepti liberationẽ cõdicere.l.4.C.de cond.ob caus.

Ab initio licitum est contrahere;sed ex post facto non licet resilire.l.sicut.C. de actio.& obig.Ideò pœnitentia vnius ex contrahentib. non dissoluit contractum.l.10.C si cer.peta. quare neq; priuato,neq; fisco licitũ est recedere à cõtractu pfecto.l.3.& 7.C.de resc.vẽd. tamen si dolus aduersarij dedit causam contractui, potest alter cõtrahentium pœnitere, & qđ dedit repetere.l.61.§.mãdaui.ff.locati.

Contractus in fraudem legis factus, non valet. glo.in l.3.C.plus valere quod agitur.

Si aliquis subscribat se contractui,quem nõ legit putans continere id, quod mandauerat, vel quod sibi persuasum extiterat cùm aliud contineat, sibi non præiudicat.l.fin.C.eod.

Confessio facta in quolibet cõtractu plenè probat,præterquam in causa mutui. l. generaliter.C. de non num. pecu.

Eligens ex duabus clausulis eiusdem contractus vnam ex illis, nempè leuiorem,grauiori renunciare videtur.l.8.C.de vsuris.

Vbi est vnus quasi contractus inspicimus principium,vbi sunt plures cuiuscunq; per se initium inspicitur.l.16. ff.de nego.gest.nam origo,& principiũ cuiuscũq; contractus attendi debet.Ozasc.decis.167.num.26. c. 6.extra de emptio. & venditio.

In contractibus nominatis non est locus conditioni ob causam.l.8.C. de contrah.empt.

Contractus in alterius contrahentium voluntate collatus, non intelligitur efficaciter celebratus.l.13.C. de contrah. emptio. secùs si conferatur in voluntatem tertij.glo. ibi.

Furtiui,& clandestini contractus in præiudiciũ fisci,& reipub.nõ tenẽt.l.penul.C.d' rei.vẽdi.

Tutori periculosum est contrahere officio deposito,antequam rationem reddierit.glo.in l.vnica.C.rem alie.geren.

Dilatio, quæ vim contractus perimit non potest concedi per rescriptum,secus si non perimit,sed tantùm prorogat.l.7.C. de pac.inter emptorem,& venditorem,comp.

Carcer est iustus metus: Ideò cõtractus factus in carcere est nullus.l.22.ff. de eo quod metus caus.vide sup.tit.de execu. persona.lib. 1.

Contractus, qui celebratur cum Imperatore, vel augusta habet vim legis.l.pen. C.de don. inter virum & vxorem.

Per contractum ab exhæredato cum hærede factum,videtur testamentum approbari. l. 23. §.si hæreditatem.ff.de inoffic.testam.

Minor potest approbare contractum, qui non tenet, si vult, & ad reliquum precium agere contrà administratores.l.6.C.arbit.tutel.

Prodigus post interdictam administrationem bonorum, antequàm sibi detur curator, an possit contrahere, vide glo. in l. 1. C. de curatore furio. vel prodig.

Appellatione contractus non venit testamentum,& contrà.glo.in verbo contractus.l. 17. C.de testamentis.

Agitur actione ex contractu ad eum rescindendum.l.41.§.si colono,& ibi glo.ff.de vsufruc.

Ad contrahendum,vel quasi nemo inuitus cõpellitur.l.nec emere.C.de iur. deliberan.

Verba contractus debent ciuiliter, & benignè intelligi,vt in mitiorem partem interpretentur.l.9.ff.de seruitu.

Contractus initus cum defuncto maiore, non retractatur ex persona hæredis minoris. l. 2. C.de his.quib.vt indig.legat. aufe.

In contractibus est locus iuri nõ decrescendi. l.5.ff.communia prædiorum.

Vbi aliquid venit ex natura contractus præsumitur illud tacitè agi, vt nõ sit opus expressione.glo.in l.cùm quid.ff.si cer.pet. nam naturalia contractus transeunt sine pacto; sed potest contrariũ pacisci.l.in empt.ff.de pac.

Error in specie contractus impedit contractũ, & dominij translationem, quę reconciliatur cõsumptione sequuta, & quoad dãdã actionem inspicitur recipientis intentio, quo ad dandam exceptionem inspicitur animus dãtis.l.18.ff.si cert.pec.

Contrahens apposito nomine officij in dubio officij contemplatione contrahere videtur. l.fin.ff.de instit.act.

Si

Si in instrumento contineatur partes fuisse pręsentes statur scripturæ, & præsumitur stipulatio: nisi contrà sit probatū. l. 14. C. de contrahen. & commit. stipul. verbis enim cōtractus standum est. Ozasc. decis. 76. num. 2.

Verba contractus debent trahi ad possibilem, & non impossibilem intellectum. l. fin. C. eo. de contrahend. stipul.

Dolus, vel metus non reddit contractum stricti iuris nullum ipso iure; sed annullandum. l. 5. C. de inutil. stipula.

In iudicijs quasi contrahitur: quare ex indicato datur actio. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul.

Quando præcedit contractus, & adijcitur conuentio, quę potest cadere in nomen contractus, potiùs iudicatur informatio primi, quā nouus cōtractus. l. 1. §. quod si rē. ff. depositi.

In cōtractibus verba non sunt ponēda, ex quibus nullus resultat effectus. l. fin. C de donat.

Si contractui iurisgētium subijcitur stipulatio idem continens, nouatur prima actio, si actū est, aliàs secùs. l. 72. ff. pro socio.

Modus adiectus contractui cōtractū nō suspēdit; sed actione ex eo cōtractu quis implere cogitur, secùs in cōditione. l. 41. ff. de cōtrah. emptio. & venditio.

Quando nō constat qualis contractus celebratus fuerit, constat tamen quod aliquis fuit celebratus, datur actio præscriptis verbis. l. 18. ff. de præscript. verb.

Conuentio contra substātiam contractus facit conuentionem in alium contractum transire, si verborum significatio patiatur. l. 27. ff. de donatio. caus. mort.

Impossibilis conditio vitiat omnem contractum. l. 30. ff. de actio. & obliga.

Contractus imaginarij iuris vinculum non obtinent, cùm fides facti simulatur non interueniente veritate. l. 53. ff. de actio. & obliga.

Quādo plura iura concurrūt in persona vnius, perinde est ac si cōcurrerent in persona diuersorū. l. 22. ff. de his quib. vt indig. leg. aufe.

Sufficit contractum impleri à contrahente, vel ab alio eius nomine. l. 104. ff. de verb. oblig.

Adultus nō habēs curatorē pōt contrahere. l. 101. ff. eod. vide tñ l. fin. ff. de condi. & demō.

Qui agit ex contractu alterius videtur illum ratificare. 67. ff. de fideiusso. & mandat.

In obligationibus, quæ contrahuntur super rebus inseparabilibus à persona, non cadit vera obligatio l. 4. ff. de nouatio. & delegatio.

Stipulatio de rato continet interesse, sicut stipulatio dolum non committi, quæ interponitur multotiens, tàm in contractibus, quam in iudicijs. l. 19. ff. rem rat. haber.

In negocijs contrahendis alia causa habita est furiosorum, alia eorum, qui fari possunt, quāuis actū rei nō intelligāt, vide l. 5. ff. de reg. iu.

Contractus quidam dolum malum tantùm recipiunt, quidam dolum, & culpam; nisi aliter sit actum, eo excepto si conueniat, ne dolus præstetur. reg. contractus.

Priuatorum conuentio iuri publico non derogat. l. 38. ff. de reg. iuris.

Contractus pij, & iudicia secularia, quæ voluntariam iurisdictionem concernunt, possunt in Ecclesia fieri. §. quantùm. auth. quib. mod. natur. effic. legit. l. 1. & 2. C. de his, qui in Ecclesia manumit.

In contractibus etiam potest fieri substitutio, & in donatione, quod ius substitutionis stipulatione valatum, non potest posteà reuocari in præiudiciū substituti. Crau. cōs. 19. n. 8

Conuentio vnius, quæ personam respicit ad alium non transit, vide Hartma. Hartm. ca. 6. tit. de pactis, & transact. lib. 2.

De Conuentionibus tacitis, & de his, quæ tacitè aguntur.

Exceptiones tacitè repelli vidētur, si iudex pronunciet illis omissis, seu non obstantibus. DD. de Rot. decis. 13. de exceptio. in antiq. & idem si iudex ad vlteriora procesfit. Iac. de Put. decis. 388. lib. 3.

Actum hoc videtur inter partes, quod est consuetum. Afflic. decis. 91. numer. 13. namque sunt in vsu quotidiano habentur pro appositis. Boer. decis. 217. num 6.

Taciturnitas operatur consensum fauore piæ causæ. Affl. deci. 95. & īducit obligationē ibi.

Accipiens litteras, & non protestans, an acceptare censeatur in illis contenta, vide Rot. Genu. decis. 18. num. 6.

Quod dicitur per acceptationem litterarum induci consensū, & obligationē, qūo intelligatur, vide Rot. Genu. decis. 2. n. 29. & inf. ti. seq.

Recipiēs epistolam à suo creditore (in qua scribebatur de debito) non contradicens, sibi pręiudicat, & tacitè agnoscit obligationem; secùs si contradicat quoquomodo, vide Papon. lib 10. tit. 2. arrest. 3. Menoc. de arbitra, lib. 2. casu 21. & 91. Math. Mathes. singul. 22. Hippol. de Mars. sing. 344. Bar. in l. Titius. ff. de constitu. pecun.

Expressio quādo requiritur in personis, vel rebus sufficit, quòd includatur sub natura verbi expressi, & illud dr̄ expressum, quod tacitè inest, & ex mente colligitur. Ioseph. Lud. decis. Luc. 28. num. 54. & 55.

Tacitum nō valet plusquàm expressum. Aegid. Bellame. conclus. 126. nec plus potest operari, quàm expressum. idem conclus. 746.

Ex-

Expressum principale si non teneat, nec tenet tacitum accessorium. Aegid. Bellam. concl. 688. & vitiato expresso vitiatur tacitũ. Bart. in l.18.§.de pignore ff de pact. vide eundem in cons.155.num.4.vol.1.& in l. 3. §. fin. ff. de seruit.rustico. prædio. Imò vitiato expresso nõ vitiatur tacitum æquè principale,& sic aliquando tacitum validius est expresso.l.52.de lega.1.

Quomodo differat voluntas facto declarata, à voluntate verbis expressa, vide Mago. decis. 143 Rot. Floren.

Promissio tacita resultans ex instrumento, habet eandem exequutionem, qualẽ habet ipsum instrumentum: quod limita quando sta tutum loquitur de tenore, vide Vincent. de Franc.decis.325.par.2.

Expressum facit cessare tacitum.l. cùm quid. ff. si cert.pet.ideò vbi adest stipulatio dotis expressa,cessat tacita.Crau.cons. 92.

In tacitis, & præsumptis non fit extensio; sicut in expressis.Crau.cons.313. nn.3.

Clausula in rescriptis,& bullis apponi solita, si omittatur, tacitè debet haberi pro apposita,aliàs rescriptum obtentum contrà cõsuetudinem Principis censetur falsum.Cassan.in cõsuet Burg.tit.*des successions*,rub.7.§.13.gl.1.

Taciti,& expressi idem est iudicium,vide Hippol.der Marsil.sing 387. & eadẽ est virtus. l. cùm quid. ff.si cert. pet. ideò consensus tacitus,& expressus æquiparãtur. Bar.in l.de quibus.ff.de legib. conditio quoque tacita, & expressa non differunt.Bar.in l.17. §.marito. ff.de dol.mal.exceptio.

Tacitum,& expressum tunc idem operaẽ, quãdo procedit ex eadẽ potẽtia causæ efficiẽtis.Marc.de Mant. sing. 294. vide sing. 309.

Expressio eorum, quæ tacitè insunt nihil operatur.Bar.in l.nõ rectè.C.de fideiusso.& mãda.& in l. si erogator.ff.de adoptio.

Expressio facta per alium modum, quàm per eũ,per quem inest,quid operetur,vide Bart. in l.3.§. filius. ff. de liber. & posthu.& l.69. ff. de hæred.institu.& l.68.§.illi.de leg.1.

Expressio eorum, quæ tacitè insunt per modũ cõditionis,quando aliquid operetur. Et testator potest facere,quòd conditio, quæ tacitè inest sit conditio, & suspendat.Bar. in l. 3.ff.de leg. 1. quid si exprimantur per modũ dispositionis,vide Bart. ibid.

Expressio eorum; quæ tacitè insunt de voluntate aliquid operatur: secùs si insunt de necessitate. Bart.in l.87. num.5.de lega.3. nam regula illa,expressio eorum, &c. intelligitur de his, quæ tacitè insunt de necessitate, & nõ si ex volũtate.Bar.in l.51.ff.d cõd.& dem.

Pactum verum requirit partis præsentiam; sed pactum taciũ inductum à lege non ita. Bar. in l.2.C.de pact.

Tacita conditio impedit natiuitatem actionis; sicut expressa. Bar. in l.4. C. de recep. Arbit. non tamen impedit transmissionem legat. Idem in l.4.§.socins.ff.de pact.

Si eligat vnũ ex cõtrarijs videẽ tacitè alteri renunciatũ.Bar. in authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier. nã electione vnius tacitè aliud tollitur. l. 8. C. de vsuris, & per vnum actum contrariũ qs videtur renũciare in integrũ restitutioni.l.31.ff.de minorib.

Tacitè per contrarium factum renunciat quis iuri suo.c.20.ex. de offic. & potesta. iudi. deleg.& cap.15.ex. de priuilegijs.

Etiam quis renunciat iuri suo præstando aduocationem, vel patrocinium in causa, in qua ipse ius habet.c.6.ex de transactio.

De conuentionibus tacitis,& earũ vi,vide DD. in l.cùm quid.ff. si cert.pet. & actum tacitè, quando habeaẽ pro expresso, vide Bar. in l. 99.ff.de verb.oblig.

Casus tacitus similis expresso,reducitur ad expressum Bar.in l.6.ff.de condic.caus.dat.

Bonorum vniuersitas si transferatur per cõtractum, intelligitur deducto ære alieno, quid in rescripto Principis, vel vltima voluntate, vide Bar.in l.73.ff.de iure dot.

Tacitè actum ab altero,ex contrahentibus tm, nihil operatur.Bar.in l.115.ff. de verb.oblig.

Taciturnitas apud acta, hẽt vim stipulationis Bar.in l.1.§.si qs.ff. à quib. appella. non lice.

Conuentio iurata facta per instrumentum; intelligitur si altera pars promissa adimpleuerit.Fel.consi.25.num.21.

Creditor hæreditarius, qui sponte egit contrà emptorem hæreditatis, intelligitur pacisci de non conueniendo hærede, quo casu tacitum pactum prodest absenti, & ignoranti. l. 2.C.de pact.

Ex receptione partis debiti soluti ab vno ex correis debendi, inducitur diuisio debiti,ex quo ad omnes reos debendi, inducitur exceptio taciti pacti.l.si creditor es.C. de pact.

Si creditor reddat suo debitori instrumentum cautionis, hoc ipso intelligitur remisisse debitum,& debitor habet exceptionem taciti pacti;secùs in redditione pignoris.l.2.& 3.ff. de pact.Bar in l.Labeo.§.fin.ff. eod.Bald.in l. pecuniæ.C.de solutio.Alex.in l.Meuia. ff.solut.matrimo.vide tamẽ supra tit. de solutio. & libera.lib.1.glo.in l.vnica.§.ille au tẽ. C.de lati.liber.tollen.

Qui dat,vel dari mãdat, instrumẽtũ videtur liberationẽ relinquere.l.3.& 4.ff.de libe. lega.

Inuecta in domum conductam sunt tacitè obligat.pro pensione.l. 4. ff. de pact. vide infra tit.

tit. ex qb.cauſ.pign.vel hypothe.tac.cõtrah.

In ſtipulatione dotis ineſt tacita cõditio,ſi matrimonium ſequatur; antè verò non datur actio.l.4.§.Lucius.ff.de pact.

Quæ in præfationibus dicuntur,in ſequentibus intelliguntur tacitè repetita.§.fin. d.l.4. & l. 134.§.idem reſpondit.ff. de verb. oblig. vide infra,tit.de reb.dub.in genere, & prius dictũ tacitè repetitum intelligitur.l.32.ff. de iudi.

Acceptilatio inutilis defectu formę,habet vim taciti pacti de non petendo. l. ſi vnus. §. fin. ff.de pact.

Pro tempore, pro quo vſura ſoluitur, tacitum pactum de non petendo inducitur. l. 58.ff. de pact.

Tacitè quædam fieri poſſunt,quæ non licet facere expreſsè.l.8. §. Veterani, & ibid. gloſ. ff.de procurato.

Si creditor ſciens minores vſuras recepetit per triennium,à maioribus ex tacito pacto,intelligitur receſſum.l. 5. C.de vſuris.

Perſeuerante conductore in conductione, tacito conſenſu,conductio renouat.l.16.C.loca.

Inſtrumẽtorum traditio inducit tacitum mandatũ de agendo.l.fi. & ibi gl.C.de pact.coué.

Pęna compromiſsi habet in ſe tacitam conuentionem,vt contrà eius exactionem doli obijciatur exceptio.l 36.ff.de recep.arbit.

Diſsimulans pro conſentiente habetur, & ius ſuum perdit.l.2.C.de bonis,quæ liberis.

Conſtituta ſeruitute in fundo tacitè cenſetur actum,vt cõſtituatur in illa parte,in qua minus lædit fundum.l.9.ff. de ſeruitu.

Deſcendentes teſtatoris grauati poſt mortem de reſtituenda hæreditate, intelliguntur grauati ſolùm, ſi deceſſerint ſine liberis.l.30. C. de fideicommiſsis.

Quod agitur tacitè pro expreſſo habetur, vt in mutuo, in quo etiam tacitè agitur, vt æquè bonum reddatur.l.cum quid.ff ſi cer. pet.

Qui accepit pignus non idoneum,non videtur tacitè renunciare perſonali actioni.l.28. ff.ſi cert.pet.

Dati ob cauſam,cauſa ſequuta,ceſſat repetitio; ſecùs ſi cauſa non ſit ſequuta; ſiue fuerit expreſſa, ſiue ab vtraq; parte tacitè intellecta. l.1.C.de conditio.cauſ. dat.

Qui petit dilationem ad ſoluendum, dicitur ſententiam approbare, & appellationi renunciare.l.pen. C.de re iud.

Qui in vno caſu pepigit,etiam in alijs ſibi prouidere videtur,& dos ſoluitur ſub tacita cõditione,ſi matrimonium ſequatur,quo non ſequuto datur repetitio.l.6.& ſeq.C.de condit.cauſ.dat.

Plerunq; id accidit,vt extra id,quod agitur tacita obligatio naſcatur,veluti cùm per errorem ſoluitur indebitũ, ex qua ſolutione oritũ actio,ſeu condict.l.13.§.fi.ff.cómo. vel cõtrà.

Patientia ſine contradictione habet pro conſenſu,quod procedit in multis caſibus,de qbus in gl.fi.in c.fiu.ſi de inueſtitura inter domin.& vaſal.lis oriat.in vſibus feud.

Qui tradit inſtrumentum,vĩ tradere poſſeſsionẽ rei,ſi eo tpe poſsidebat.l.1.C. de donat.

Licèt expreſſum differat, tacitum tamen non differtur.l.32.§.Lucius.ff. de teſtamen. tutel.

Apochæ tutorum debitoribus datæ, fidem faciunt cõtrà pupillũ, licèt ipſe contrà tutores habeat regreſſum.l.47.§.tutelæ.ff.de adminiſtrat.& pericul.tutor.

Non intelligitur aliquid eſſe repetitum, quod repetitũ vitiaret.l.56.ff.de fideicommiſ.liber.

Tacitè videnť concedi ea, ſine quibus expreſſum cõceſsũ nõ poſſet exerceri.l.4.& ibi glo. ff.de aqua quotid.& æſtiua. & l.2.ff.de iuriſd. omn. iudicum.

Si ſolutio in certum locum conferatur, ſtipulatio habet tacitè diem, quo ibi poterit commodè peruiri. Et vbi eſt caſus certus coniecturis nõ eſt locus.l.137.§.cũ ita.ff.de ver.ob.

Qui tacet non vtiq; fatetur; ſed tamen verũ eſt eum non agere.l.185.ff.de reg.iur.

In ſocietate particula adiecta in lucro, tacitè videtur adiecta in damno,&ècontrà.§.illud. inſtit.de ſociet.

De materia taciti,vide infrà in ſeqq. duob.tit.

De Conſenſu, Patientia, & Auctoritate.

Atientia in dubio præſumitur fuiſſe præſtita in incorporalibus, & in illis pro traditione habetur.Ozaſc. decif.Pedem.51.num.2.& 4.

Patientia,quæ in incorporalibus præſtatur,duobus modis cõſiderari põt.Ozaſc.d.decif. 51. & habet pro conſenſu in his, in quibus quis non tenetur tradere.Bart.q.7.num.4.

Conſenſus præſtitus alicui actui, quem quis impedire poterat,præiudicat cõſentienti.Ozaſ. deciſ.62 num.19.Franc.Marc.q.329. & tunc præſentia operatur conſenſum. DD.de Rot. dec.16.tit.de renuncia.in antiq. vide Creſcẽ. tit.vt lit.penden.

Taciturnitas in actibus præiudicialibus nõ inducit conſenſum, quando daretur reuerentia ex parte illius,q debebat proteſtari, imò tunc præſumitur diſſenſus, & hoc caſu proteſtatio non facta, non inducit cõſenſum, maximè cùm agitur de euitando præiudicio nõ proteſtantis.Afflic.deciſ.58.num. 3. Bar. in l. 34.num.23.ff.ſolut.matrimo.vide tamen Fraciſ.Marc.q.329.

Quan-

Quando aliquis scit aliũ gerere actum, qui non potest ipso inuito geri, tunc talis sciens, & non contradicens videtur consentire. Guid. Pap. q. 173. aliàs secùs si agatur de eius præiudicio. Ozasc. deci. 179. nu. 10. vide Aegid. Bellam. conclusio. 623.

Præsens, & tacẽs in fauorabilibus habetur pro consentiente, & acceptante. Ioseph. Ludou. decis. Perus. 9. nu. 23. Bar. in l. 1. ff. de neg. gest. nã præsens, qui non potest impedire, non dr pati, nec cõsentire. Rot. Genu. d. dec. 14. n. 83. Etiam in lucratiuis præsens non præsumitur statim acceptare, & quod dicitur præsentem ad sui commodum consentire, tunc demum verum est, quando ad hoc præsens est, & de hoc tractat. Gasp. Cabal. Millelob. 361. par. 1.

Consensus præsumptus ex taciturnitate non procedit, si agatur de magno præiudicio. Mago. decis. 49. nu. 19. Rot. Floren. nam vbi agitur de graui præiudicio præsens, & tacẽs consentire non dicitur. Crau. consi. 226. num. pen. vide Menoch. cons. 120. lib. 2. vel agitur de re onerosa nõ appetibili. Abb. cõs. 40. li. 2.

In causis fauorabilibus tacens, videtur consentire, licèt agatur de præiudicio ipsius tacentis: ideò in fauorem pupilli tacens, videtur consentire, etiam ad se obligandũ: idẽ quando agitur de fauore Reipublicæ, vel causæ piæ. Crau. cons. 281.

In onerosis, & maximè in obligantibus personam, regulariter tacens habetur pro contradicente; secùs in re concupiscibili, seu honorabili. Ant. Corset. in suis singul. litera, T. singul. taciturnitas.

Tacens quando sibi præiudicet, vide Marc. de Mant. sing. 443. & habeatur pro cõsentiente, Bar. in l. 5. de adoptio.

Qui non contradicit, quando videatur consentire, & approbare, vide Bar. i l. ne in arbit. C. de recep. arbi. n. 4. gl. fin. in c. 6. ext. de psump.

Taciturnitas æquiparatur consensui, vbi est coniunctio personarum. §. sed etsi pater. inst. qb. mod. ius patriæ potesta. soluat. & ibi Bar.

Approbare dicitur qui non improbat, quando de alicuius lucro, vel commodo tractatur. Bar. q. 10. num. 5.

Consensus Principis habetur pro nõ præstito, quando non est seruata forma tradita. Ozasc. decis. 166. num. 6.

Consensus vbicunq; requiritur ad solemnitatẽ actus, tunc debet interuenire in ipso actu, & non sufficit, quòd postea interueniat. ibi. nu. 8. Ioan. Mohed. decis. 85. neque per ratificationem conualidatur actus. idẽ Ozasc. dicta decis. 166. num. 9. & per consequens ea, quæ sunt auctoritatis non suo tempore facta, non valent; quia auctoritas debet præstari in ipso actu. DD. de Rot. decis. 10. de iure patronat. in antiq.

Aliàs quando consensus nõ requiritur pro forma, sufficit, quandocunque interueniri: idem Ioan. Mohed. decis. 85.

Consensus vbi requiritur in aliquo actu, an sufficiat, vt quandocunque præstetur, vide Aemil. decis. 173. par. 2.

An consensus interuenire debeat in ipso actu, vel sufficiat ex post facto interuenire, distingue, aut requiritur consensus ab eo, qui nullum habet interesse in consentiendo, tunc semper videtur requiri pro forma; ideò præcedere actum, aut tempore actus interuenire debet: aut requiritur ab eo, qui habet interesse in actu, & tunc sufficit quandocunque interueniat. Mysing. obser. 34. cent. 2.

Consensus vbi ad validitatem actus requiritur, sufficit si interueniat ex interuallo; auctoritas verò debet in ipso actu interuenire. Natt. consil. 691.

Consensus alicuius, vbi exigitur non per viam formæ, vel licentiæ, ac auctoritatis; sed per modum simplicis consensus, ratione præiudicij, vel iuris præstantis consensum, non est necessarius i ipso actu; sed satis est, quòd adsit ex post facto, & ex interuallo. Rol. consi. 97. vol. 1. n. 24. vide Aluis. de Albert. sing. 105.

Consensus mentalis, nec verbo, neq; facto demonstratus, non accommodatur actibus hominum, nec reddit actus ipsos essentialiter perfectos. Ozasc. decis. 179. num. 9.

Taciturnitas operatur consensum, fauore piæ causæ, & inducit obligationem. Afſl. deci. 95.

De cõsensu patris, qui interuenire debet in causa filij, vide Afſl. decis. 180. q debeat interuenire ante litem cõtestatam scribit Ioseph. Ludou. decis. Perus. 13. num. 13.

Præsentia parentum, & amicorum, vbi requiritur, tacita volũtas sufficit, si de cõtradictione non appareat. Franc. Marc. q. 328. quid in statuto requirente præsentiam aliquorum, vide Marc. q. 328.

Affinium consensus debet interponi in cõtractu, quando fit, aliàs si ex interuallo interponatur, non valet Iaff. Lanfranc. Balb. decis. 123. Mysing. obser. 34. cent. 2.

Cõsensus paternus in cã principali præstitus extẽdit ad causã appellatiõis: idẽ Lãf. dec. 484.

Statutũ requirens cõsensũ propinquorũ in cõtractu mulierũ, intelligit in cõtractib. dãnosis; secùs in vtilib. Mysing. obser. 34. cent. 2.

Si in contractibus mulierum necessarius sit cõsensus propinquorum, non sufficit, si præsentes sint, nisi expressè ipsi propinqui consentiant, idem d. obser. 34. circa finem; Imò valet contractus, si consanguinei, seu propinqui

qui scientiam habuerint, licèt non cõsenserint. Roman. sing. 797.

Stãte statuto, q; mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, si consanguinei rogati noluerint consentire; sed recusent absque iusta causa, poterit ipsa mulier sola contrahere. Cabal. Milleloq. 517. quid si tales consanguinei essent absentes, vide ibi. Milleloq. 529.

Quando requiritur consensus propinquorum, vel alterius, an consensus debeat præstari in ipso actu, vel sufficiat, quod sequatur, vel qđ propinqui sint præsentes, & talis præsentia habeat pro consensu, & qñ dicatur præstitus consensus expressè, & an possit præstari per procuratorem, vide Cassan. in consuetu. Burgo. tit. *des droits*, Rub. 4. §. 7. glo. 12.

In iudicialibus taciturnitas patris præsentis, habetur pro consensu, & sibi præiudicat, nisi expressè contradicat. Pet. Gerar. sing. 36.

Pater consentiens contractui filij, vel decurionatui, quando obligetur, vide Barto. in l. 1. C. quod cum eo, qui in aliena.

Quandoq; quis tenetur requirere consensum alterius; sed non sequi. c. 7. ext. de Arbit.

In præiudicialibus consensus in præiudicium consentientis, non recipit extensionem extra verba, & consensum expressum. vide Aegid. Bellamer. concl. 631.

In odiosis, & obligatorijs licèt tacens habeat pro contradicente, tamen si scienter aliquid agit, vt tacitè se obligare, & consentire; quia interuenit actus positiuus vltra taciturnitatem. Cassad. decis. 3. tit. de rescrip.

Procurator constitutus ad præstandum certum consensum, põt illũ præstare post mortẽ dñi decedentis in eadẽ voluntate. Moh. dec. 219.

Actui, vel facto (licèt præiudiciali) acqescẽs cõqueri nõ potest. Iof. Lud. decis. Perus. 50. nu. 9.

Præsens præsumitur intelligens. Marc. qu. 328. nu. 3. tamen aliquando præsentia potest esse sine intelligẽtia. Bar. in l. 31. ff. de recep. Arbi. vide Rot. Gen. 14. nu. 75.

Præsens non dicitur qui non intelligit, nec ex præsentia præsumitur intelligentia, nisi probetur. I. an. de Arnono. sing. 5.

Quando testator legat rem alienã, vel hæredis in præsentia ipsius nõ contradicentis, an fiat ipse præiudicium, vide Marc. q. 329.

Hæres alienans rem restitutioni subiectã fideicommissario præsente, an illi præiudicet, vide Marcus. d. q. 329. nn. 8.

Tacitus consensus nihil operatur, vbi ex iuris dispositione requirit̃ expressus. DD. de Rot. decis. 15. de offic. deleg.

Iuris renũciatio nõ psumit̃. Rot. Ge. dec. 189. n. 3.

Quod dr̃ per acceptationẽ litterarũ induci cõsensum, & obligationẽ qũo intelligatur, vide Rot. Gen. decis. 18. nu. 6. & 14. & decis. 24. & 31. Pau. Aemil. decis. 81. nu. 3. par. 3. scripsi supra tit. prox. præced.

Præstãs assensum confirmationi actus, censetur actui consentire. Rot. Gen. dec. 14. n. 19. & cõsensus exprimitur verbis, & factis. ibi. nu. 77.

Sciens procuratorem suum excessisse mandatũ, & tacẽs sibi piudicat. Rot. Ge. dec. 33. n. 5.

Præsens, & tacens in iure reali, an, & qñ sibi præiudicet, vide Rot. Gen. decis. 190. nu. fi.

Consensus necessarius et tacitẽ interuenire p̃t; secus in voluntario, quem quis non tenetur præstare. Iac. Put. decis. 100. lib. 2.

Consensus verus inducitur ex patientia, & longa taciturnitate, idemq; operatur, quòd expressus. Put. ibi nu. 7.

Consensus filij, ad quem procurandũ patet tenebat̃, si sit præstitus, sed nulliter, an pr̃ suis promissis satisfecisse dicatur, vide Put. dec. 258. & 259. lib. 3.

Consensus semel præstitus semper durare psumitur, si simpliciter sit præstitus, & ad vnum actum non restrictus. Put. d. decis. 258. num. 7. vide Vera. decis. 213. par. 1. & decis. 215.

Consensus translationis pensionis quando iudicetur validus, vide Paul. Aemil. Vera. decis. 209. & 210. par. 1.

Consensus nouus requirit̃, quando primus fuit extinctus, vel actus erat nullus, super quo primus cõsẽsus fuit pstitus. Idẽ decis. 211. par. 1.

Consensus non probatur per testes de publica voce, & fama. Idem decis. 212.

Consensus quando dicatur simplex, & purus, vide decis. 214. lib. 1. eiusdem Vera.

Consensus præstitus super actu nullo, non præiudicat. Idẽ, deci. 215. n. 6. ib. & non põt trahi ad ius postea superueniens. ibi. num. fin.

Cõsẽsus capituli inducit̃, ex intellectu litterarũ, & illius rẽspõsione dicẽtis separatũ obedire simpliciter, & generaliter. Idẽ, dec. 216. par. 1.

Cõsẽsus nõ est cõsiderabilis quousq; pstitus sit corã not. Iõ à cõsẽsu prio nõ pstito corã not. p̃t recedi d̃ stylo curiæ. Pau. Aem. dec. 217. p. 1.

Improbatę dr̃ q nõ approbat. id. Aem dec. 180. n. fi. par. 2. vide Bar. in l. 4. ff. d̃ seru. vrb. præd.

Quando aliquid prohibetur alienari sine consensu alicuius, an ille, q dẽt pstare cõsensum possit sibi ipsi auctor esse, & ad eius vtilitatem, vide Vincen. de Fran. decis. 14.

Regula, q tacet non fatetur, limitatur quatuor in casibus, de qbus, vide Cabal. Milleloq. 453.

Licentia requisita ad aliquid faciẽdum, dẽt præcedere, nec sufficit tacitus consensus, minus ratificatio postea superueniens conualidat actũ, & talis licentia debet dari in scriptis. Idem Cabal. Milleloq. 528.

Quando

Quando in actu aliquo alicuius scientia requiritur, sufficit illi actum fuisse notificatum, licèt non consenserit. Mysing. obser. 46. cét. 6.

Exequutio quomodo sit facienda aliquo condemnato ad præstandum assensum, vide Vincent de Franc. decis. 310. par. 2.

Assensus habetur pro præstito renuente domino, qui debet consentire. ibid.

Subscribens se testamẽto præiudicat sibi in his, quæ in testamento continentur, vide Papon. lib 21. tit. t. arrest. 20.

Consentiẽs alicui actui per simplicem consensum, non obligatur ad faciẽdum, aut aliquid præstandum; sed id operatur consensus, ne possit cõtrauenire actui, cui consensum adhibuit: Ideò licèt quis cõsenserit alienationi rei suæ, tamen ex tali consensu, non obligat de euictione, & hoc est, quod lex dicit aliud esse vendere, aliud venditioni consentire. Crau. cons. 33. num. 19.

Consentiens alienationi rei suæ, an sibi faciat præiudicium in precio, vide Marc q. 329. nu. 5: quid si consentiat obligationi pignoris, & quando dicatur consentire, vide Rot. Genu. decis. 199.

Quando venditur res alicui debita, si ille consentiat venditori, potest à venditore petere precium. Natt. cons. 384. nu. fi.

Filius consentiens venditioni certarum rerum paternarum per patrem factę, licèt videatur renunciare iuri hypothecæ sibi in illis bonis venditis debitæ, non tamen videtur renunciare doti, vel hypothecæ, quo ad alia bona patris nõ vendita. Pet Gerar. sing. 32.

Qui scribit contractum obligationis rei suæ, vt obligationi consentire. l. 26. §. pater. ff. de pignoribus.

Patiens rem suam obligari, quando videatur consentire, vide Bar. in l. 7. C. de appella.

Si cõsentio obligationi, aut venditioni, vel donanti rem meam, vel mihi obligatam, an præsumar donare, vide Bar. i l. 34. n. 13. ff. sol. mat. & in l. 94. de leg. 1.

Consentire nõn videtur absens, vel ignorans; sed absens sciens in casibus, in quibus cogeretur consentire, præsumitur consentire. Bar. ibi. num. 18. d. l. 34. ff sol. mat.

Quando consentiens recepisset pretium: tunc teneretur de euictione. Crau. cons. 33. nu. 19. de alijs limitationibus, vide etiam ibid.

Subscribens se alicui scripturæ eam impugnare non potest, nisi edoceat se fuisse deceptum, aut inductũ ad ita faciẽdũ. Cra. cõs. 73. n. 40.

Consensus aliquorum, vbi requiritur in aliquo actu, agens ex eo, quòd consensus non interuenerit, tenetur probare, quòd extarent personæ, quarum consensus requirebatur. Crau. cons. 80. num. 14.

Consensus ex antiquitate temporis probatur; Imò etiam, vbi agitur de magno præiudicio præsumitur consensus ex temporis antiquitate, quando est tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium. Crau. cons. 204. num. 9. & 10.

Quando requiritur expressus consensus partiũ, non sufficit tacitus, qui ex facto colligitur. Crau. ibi. num. 16.

Præsentia sola cum taciturnitate non inducit renunciationem iuris sui; sed requiritur consensus expressus. Crau. cons. 226. num. 9.

Dolus ex silẽtio arguitur. Crau. cons. 298 nu. fin.

Cõstitutio si fiat ab inferiore à Principe tertio præsente, & tacẽte, an is consentire intelligatur, vide Ludo. Rom. sing. 489.

Quando requiritur consensus plurium, vt singulorum, sufficit separatim adhibere cõsensum. Guid Pap. sing. 545.

Ille, qui permittit sibi patari obstaculũ, vt renũciare iuri suo, vt si quis permittat ædificari in loco, vbi sibi debet via. Pe. de Raue. sing. 464.

Si aliquis consentit, quò aliquis de re sua testet, sibi præiudicat. Pet. de Raue. sing. 952.

Qñ in aliquo actu requirit consiliũ alicuius, an possit fieri illo consilio nõ habito, vide Aut. Corset. in suis sing. litera, C. sing. consilium.

Quid, quando requiritur licentia, an debeat esse expressa, vel tacita sufficiat resultãs ex sciẽtia, & taciturnitate, vide ibi. litẽ. L. sing. 1.

Auctoritas alicuius in actu requisita debet præstari per verba expressa, & assensus, quãdo capiat, p auctoritate, vide ibi. lit. M. sing. nu. 22.

Auctoritas, p q verba præstari debeat, vide ibi.

Patiẽtia, seu tollerantia cum taciturnitate inducit consensum, quòd ampliatur, & exemplificatur per Hippo. sing. 76. fallit in his, quæ requirunt scripturam, de quibus, vide ibi singul. 330. sciẽtia cum taciturnitate, [illegible] habetur pro consensu, vide Bar. in l. 7. ff de sponsal.

Qui non potest facere per se, quando possit [illegible] cienti consentire, vide Bar. in l fin C. [illegible]

Approbatio nihil releuat in his, quæ n[illegible] pẽdent ex cõsensu meo. Bar. in l. 24. ff [illegible]

Receptio spontanea, qñ inducat [illegible] nem consensus, vide Bar in l. 4. [illegible] vi metus. (Ve[illegible]

Cõsẽtire, & renũciare idẽ sunt. Bar. i l. 21. C. ad

Qui non appellat videtur consentire. Bar. in l. 7. C. de appellatio.

Stari, q pducit i iudicio in instrũm, aduersa[illegible] dẽt illud impugnare. Abb in sua prac. c[illegible]

Consensus tacitus, & expressus æquiparantur Bar in l. 32 ff. de legib.

Errãs nõ cõsentit. Bar. i l. 15. ff. de iurisd. om. iud.

In iudicio interrogatus rñdẽs, quo ad sui cõdemnationẽ habetur pro negante. l. 12 § si qui tacuit. ff. de interrog. actio.

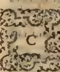
Con-

Creatīes dicu ... qui videatur consētire suo hīdi, vide Bar.in l. 3. § 5. si voluntate. ff. solut. mat.
Tacere est mediū inter dissentire, & cōsentire. Bar.in l.34.nu.21. ff. solu. mat.
Possessionem meam si aliquis intret, vel accipiat de rebus meis me præsente, & tacente, qn̄ præsumat consentire, vide Bar. ibi. nu. 24.
Scientia superueniens ex post facto, qn̄ arguat cōsensum, vide Bar. in d.l.34 nu.16. ff. sol. mat.
Sigillans videtur consentire: Idem in subscribē te. Bar. ibi. nu.26.& 27.
In casibus, in quibus scientia, & patientia inducunt consensū, in illis inducit effectus, q producuntur ex scientia: & contradictio requiritur, vt impediantur, vide Bar. in l. 8. §. mor te. nu.67. ff. de oper. nou. nunc.
Quis cōsētire vr trib. modis. gl. in c. notū 2. q. 1.
Consensus interpositus super actū non valido, nō nocet. Bar. in l.45. si in venditione. ff. quib. mod. pig. vel hypothec. solua.
Qui consensit testari super onere per ipsum testatorē legato imposito, non tenet actione personali ad legatum; sed hæres insolidum tenetur, & aget actione mandati contra cō sentientem. Bar. in l. 21. vol. 1.
Patientia non habetur pro consensu, quando quis patitur aliquid fieri in se sua ratione reuerentiæ. Bar. q. 7. nu. 6.
Patientia habetur pro consensu, quando de cō modo alicuius tractatur Bar. d. q. 7. nu. 11.
Titulus cum patientia, & cursu temporis si allegatur, ait præsumatur, vide Bar. ibid.
Qui patitur rem suam esse apud alium nihil faciendo, Præsumitur ratum habere ex cursu temporis. Bar. q. 10. num. 4.
Voluntas probatur p nō factū. Bar. q. 10 nu. 11.
Taces in iudicijs dicitur consentire, & qui non opposuit ius suū, illud vr remittere. Cra. cō. 1.

De Contractib. & alijs dispositionib. & confessionibus geminatis.

Confessio geminata nō dr̄, quādo idē pluries fuerit in eodē in tro repetitum. Paul. Aemil. Vera. decis. 338. par. 2.
Quando verba geminata in eodem instrumēto habeantur pro vna confessione, vide eundem decis. 336. par. 3.
Geminatio non includitur in generali dispositione. Rand. tract. de Anal. cap. 11. nu. 97.
Geminata confessio quid operetur, vide sup. li. 1. tit. de confesis, & confessionib. in generē.
Geminatio multorū contractuū de eadē re, arguit suspicionē fraudis. Boer. decis. 33. nu. 5.
Actus geminatus ex interuallo, seu qrtatio geminata excludit quē a rescisione quattationis prætextu lesionis, & deceptionis vltra dimidiam. Boer. cons. 28. vide tamen cons. 38. & 39. ibid. Crau. cons. 54. nu. 7.
De bina renunciatione facta p filiam, vide Crauet. cons. 114.
An geminatus consensus tollat remedium legis. 2. de rescind. vend. vide Craue. cons. 151. num. 31. & plenius cons. 160.
Geminatio multum operatur, & per eam magis euixe dicitur apparere de voluntate disponentis, & multa alia de virtute, & vi geminationis, vide per Crau. cons. 1. n. 42. Hippol. singul. 378.
Natura est repetitionis, aut geminationis verborum, vt demonstret enixiorem disponentium, aut cōtrahētiū voluntatē, ne verba superfluō censeant apposita. Crau. conf. 294.
Cōfessio geminata extraiudicialis p eiudicat, ac si in iudicio facta esset; licet alias nō præiudicaret. Iaf. de actio in §. in personam. nu. 48. vide sup. li. 1. tit. de confessione extraiudi.
In actu reiterato error non præsumitur. Dec. cō sil. 285. num. 10.

De Rebus dubijs in genere, & de earum interpretatione.

Cum vbi plures in vno actu concurrūt, ea semper attendit, quæ minus grauat. Ozas. deci. 4. nu. 5.
Dominij appellatione propriè, & simpliciter loquendo, intelligitur dominus de directo. Ozas. dec. 19.
Verba in dubio in fauore p̄teritis interpretāda. Ozas. d. decis. 19 nu. 10. Rot. Genu dec 7 n 7. & i fauorē p̄missoris cōtra stipulātē. ib. & in dubio semper præsumit p eo, qd̄ est iustius, & minus, qd̄ p.... et i Eccl. Cabal. Mil 371. & actos ambiguus interpretat secūdū sensū agētis. Rot. Genu. decis. 6. nu. 12. nā verba interiori deseruiūt, & scd̄m intētionē proferētis, verbū prolatū intelligit. c. 41. ex. de ap.
Qn̄ verba patiūtur dubiā interpretationē, debet semp interpretari contra se fundātē in illis. Ozas. decis. 141 nu. 12. Rot. Genu decis. 7. nu. 4. & 5. & vt minus obliget ibid. & minus damnosū dbitori i dubio p̄sumēdū e. Af. dec. 343.
Voluntas hominis ex verisimilitudine declaratur. Ozas. decis. 170 nu 8.
Verba i scripturis redacta, quā capiāt interpretationem, vide Affl. dec. 44 num. 23.
Testiū dubia depositio cōtra p̄ducēte est interpreda. Affl. dec. 120 n 3 scripsi sup. d. p. li. 1.
Cōfessio dubia facta i articulis datis per reū, interpretatur in illius fauorem. Paul. Aemil. Vera. decis. 189. par. 1.
Interpretatio est facienda cōtra illū, qui legem aper-

apertius facere debebat ad eius fauoré. Borgnin. Caual. decis. 27. nu. 10. de cōtract. par. 2.

Capienda est ea interpretatio, quæ minus lędit verba, ac mentem. Raud. tract. de Analog. cap. 37. num. 30. & vltima scriptura attenditur. Raud. ibi num. 34.

Interpretatio voluntatis dubiæ, fit secundum consuetudinem patriæ, aut loci, in quo fit dispositio, & potius fit interpretatio secūdum consuetudinem, quàm statutum. Crauet. consil. 70. num. 12.

Interpretatio fieri debet, vt actus intelligatur factus secundum dispositionem iuris communis. Crau. cons. 91. num. 8.

Interpretatio admitti non debet, per quam altera pars remaneret decepta, & in damno. Crauet. ibi. num. fin.

Vbi dubitatur de intentione disponentis, semper recurrit ad causam finalem, ex qua mens illius colligitur, & interpretat. Crau. cōs. 245.

In dubio fieri debet interpretatio, per quam satisfit vtrique casui, quando inter aliquos casus, diuersitas reperitur. Crau. cons. 301. nu. 4.

Disponēs censetur velle prouidere in casu magis necessario. ibi. Craue. nu. fin.

Ita interpretari scripturam conuenit, ne contrarietas interueniat, vbicunq; exclusio eius fieri potest, distinguendo, aut diuidendo. Crau. consi. 1. pro genero, num. 305. & 309.

Ex obseruatione obscuritas declaratur. Crau. consi. 1. pro genero. nu. 318.

In confessione dubia, stādum est declarationi confitentis. Crau. ibi. num. 470.

De actus dubij interpretatiōe, & qualis recipiēda sit interpretatio, & fieri debeat à iudice, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 199. Et de duabus præsumptionibus, pluribusuè, quarum vna alteri refertur, vide. ibi. cas. 472.

Interpretatio dispositionis obscuræ sumenda est, à consuetudine, quæ viget in ea ciuitate, in qua confecta est dispositio. Menoch. cōs. 177. lib. 2. nu. 10. & à vicinis, vbi ignoratur, qualis sit actus, vide eundem, cons. 390. num. 23. libr. 4.

In dubio sumi debet illa interpretatio, quę magis verisimilis est, Menoch. ibi. nu. 24.

Item illa sumi debet, qua actus non redditur elusorius, & inanis. ibi. Menoch. nu. 26.

Quando actus est dubius, nulla melior adhiberi potest interpretatio, quàm illa, quæ ab effectu subsequuto, & ipsamet obseruantia. ibi. num. 27. & cons. 390. lib. 14. num. 16.

Interpretatio ea sumenda, qua euitatur cōtradictio eiusdem dispositionis, & voluntatis correctio. Menoch. cōs. 339. lib. 4. nam debet interpretatio fieri, vt contrarietas tollatur. Dec. cons. 337. vol. 2.

Interpretatio capienda non est, quæ à sapientib. reprehendi potest, & quæ non est verisimilis. ibi. num. 5. & 6.

Quando aliquid habet duo extrema, quorum alterum est fauorabile, alterū verò odiosum, fauorabile recipit interpretationem extensiuam, odiosum restrictiuam. Bald. sing. 109.

Verbum, si strictam, & largam significationem habeat, & larga, & stricta secundum subiectam materiam, erit facienda interpretatio. Math. Mathes. sing. 94.

In dubio in obscuris, & ambiguis debemus inclinare in mitiorem, & benigniorem partem: reg. limitatur quinque modis, de quibus, vide per Hippol. sing. 218.

Verbum dubium prolatū ab actore, interpretatur pro eo. Bar. in l. 1. C. de vsufruct. & habita, & ambigua solutio, siue exceptio, interpretatur secundum intentionem proferentis. l. 66. ff. de iudi.

Interpretatio si sit varia, seu dubia super aliquo negocio, quid agendum, vide Bar. in l. 9. ff. de legibus.

Dubia, quandoque in deteriorem partem interpretanē. glo. in c. 1. ext. de Cleric. nō resid.

Interpretat tunc dispositio eo modo, quo pōt valere, quando interpretando contra proferentem, ea redderetur inutilis. Barto. in l. 49. num. 4. ff. de pact.

Interpretatio fit, Primò secundum quod est verisimile, & debet fieri per iudicē, qui potest principaliter adiri, vt declaret. Bar. ibi.

In dubijs semper tenendum est illud, quod securius est, & certius. c. 3. ex. de sponsal.

Si intentio actoris sit ambigua, & responsio rei similis, qualiter sit interpretāda, vide Bar. ibi.

Ius declarandi intentionem ambiguam non egreditur personā, nec transit ad hæredem, & actor nō declarat probationes factas per testes, vel instrumenta. Bar. in l. 5. §. si plures. ff. de rei veidic.

Interpretatio in dubio fit in causam magis impedientem, & dubium pendens ex voluntate alterius, interpretatur perpetuum. Bar. in l. 56. ff. de condic. indebit.

Verba sunt intelligenda, non vt sonant, sed secundum mentem proferentis. c. 6. ext. de ver. sign. nam sensum, non verba considerare debemus. c. 7. ibi.

Interpretatio libelli obscuri porrecti per defunctum, non transit ad hæredem; hæres tamen declarat voluntatem ambiguam defuncti, nisi alios possit damnificare, & quando, vide in l. 32. §. si quis. de lega. 1. eundem Bar. in l. 8. §. si Strychum. ff. de verb. oblig.

Verba obscura declarantur per præcedentia clara. Bar. in l. 35. §. Lucius. ff. de leg. 2.

Verba

Verba libelli, vel articuli intelliguntur secundum intentionem proferentis, & verba testiū sem per contrà producentem interpretatur. Bar. in l.2.ff.de duob. reis.

Obscura loquutio est interpretáda fauore libe rationis.l.10.§.si seruus ff.de manu. testa.

In ambiguis capitur illa interpretatio, quæ vitio caret, vt actus potius sustineatur, quam pereat.l.quotiés.ff.de ver.obl.l.quotiés.ff.de reb.dub.

In pretorijs stipulationibus, si ambiguus sermo Acciderit, Prætoris erit interpretatio. l.9.ff. de præto.stipula.

Semper in obscuris, quod minimum est sequimur.reg. semper de reg.iuris, & glo. ibi. tradit exempla.

In re obscura melius est fauere repetitioni, quā aduentitio lucro.l.41.ff.de reg.iuris.

Semper in dubijs, benigna præferenda sunt. l. 57 ff eod.

Quotiés idem sermo duas sententias exprimit, ea potissimum accipitur, quæ rei gerendæ aptior est.l.68.eod.

In re dubia benigniorē interpretationē sequi, nō minus iustius est, quàm tutius.l.153.§.fi. de reg.iuris.

Quotiés nihil sine captione inuestigari potest, eligendum est, quod minimum habet iniqui tatis.Reg.200.eod.

Non est capienda interpretatio impugnatiua voluntati alicuius. §. 2. iustit. quib. ex caus. manumit.non liceat.

Animus, & intentio, distinguit facta ibi.d.§ 2.

Verbum semel propositum, ad diuersa referri potest. glo.in Authen.vt nullus fabricet.

In dubio casu, & pēdenti, idem iudicatur, quod de casu certo, quoad actum impediendum. Ozas. decis.34.num.fin.

Verbum dubium declaratur ex verbis sibi adiunctis, alternatiuè, vel copulatiuè, Ozas. decis.50.num.10.

In medio posita referuntur ad antecedentia, & sequentia.Rot.Genu.decis.174.nu.fin.media quoque iudicantur secundum præcedentia, & sequentia.Ozas. decis. 164. sed aliquando solùm ad præcedentia referuntur. Menoch. de arbitra.lib.2.cas.64.nu.12.

Sequentia ex præcedentibus, declarantur vbicunque dubia sunt; secus vbi certam habent orationem separatam, & determinatam. Afflict. decisio. 319. & ècontrà per sequentia præcedentia interpretantur, & restringūtur. Aegid.Bellam.conclusio.717.

Actus subsequentes contrarij præcedentibus, faciunt videri recessum à præcedētibus, præsertim quādo de illis facta reperitur expressa mentio.Ozas.decis.142.nu.10.

Ex verbis sequentibus declaratur, qualiter intelligatur pcedens dispositio. Affl.decis. 375.

Præcedētia magis effluunt in sequentia, quàm ècontrà.Ozas.decis.147.nu.16.vide Menoch. de arbitra. lib.2.Cent. 1. cas.64.nu. 19. & 20. Math. Mathes. sing. 150.& declarat, ac qualificant sequentia.Idem Ozas. decis. 167.nū. 8.Afflic.decis.319. num. 5. tamen præcedētia non sunt potiora sequentibus ad determinādum, vide. Cabal.Milleloq.366.

Conditio etiam apposita in principio orationis, censetur iu tota oratione repetita.Afflic. decis.248.num.11.

Verba, quæ dicuntur antè actū declarant actū sequentem, & ex verbis pręcedentibus, intelligitur actus sequēs factus occasione verborum præcedentium.Afflict.decis.375.

Clausula reseruatiua operatur, vt ratio præcedens, siue subsequens, ad id semper restringenda sit, & interpretáda, vt non cōtradicat clausulæ reseruatiuæ.Ozas. decis.164. nu. 14.

Ex his, quæ quis dicit antè factum præsumitur animus suus in facto sequuto. Affl.deci.375.

Clausula in principio, vel in medio, aut in fine posita, generaliter ad omnia refertur, quod procedit, quādo nulla ratio assignari possit, quare magis ad vnum, quàm ad aliud referatur capitulum; secùs, quando ratio diuersitatis posset adduci: tunc enim non haberet locum relatio ad omnia; sed ad ea, ad quæ cōmodius referri posset. Boer. decis. 146. Alias clausula inter aliqua capitula, debet ad omnia referri, si commodè fieri potest; sed quomodo hoc dictū intelligi debeat, vide Ozas. decil 81.nu 7.& Craue. cons.70. & cons.296.

Voluntas sicut trahitur ex præcedentibus ad sequentia; ita trahitur ex sequentibus ad lon gè præcedentia. Aegid.conclusio.590.

Subscriptio quando possit referri ad præcedētia, & sequentia, vide Put.decis.126.lib.1.

An clausula subsequens, possit referri ad præce dentia.vide Craue.consi.70.

Relatio ad omnia fieri debet (etiam remota) quando ratio diuersitatis reddi non potest, cur ad omnia fiat.Craue.consi.149.num 8. & cons.326.limita, vt in cons.194. eiusdē Crau.

Posita in fine clausula, refertur ad præcedētia; non ad sequentia, quando per se principaliter est posita; secùs si ad aliam qualificandā. Menoch.de Arbitra.lib.2.cas.64 nu.22 & 23.

Item clausula ad præcedentia trahitur, illaque determinat, quando eadem vtriusq; casus ratio subest, secùs si maior, & diuersa; Menoch. ibid.num.14.

Decreta in vno rei capitulo, an censeantur in alijs repetita, an verò suos fines nō egrediātur, vide Dec. cons. 67.

Actus

Actus sequens declarat, & demonstrat præcedentem voluntatem Dec.consi.336.vol.2.
Præcedentia minuunt significationem eorum, quæ sequuntur. Dec.consi.696.nu.17.
Licet clausula finalis debeat referri ad omnia præcedentia: tamen quando repugnat naturæ, rationi, aut contractui, ratio suadet, quod debeat tantùm referri ad proxima. Cassan.in consuetud.Burg.tit.*des drois*, Rub.4.§.2.glo.7.
Dispositio i dubio referri debet ad omnia præcedentia, & ea æqualiter respicere, vide Menoch.cons.231.num.5.lib.3.
Clausula posita in fine, non respicit omnia præcedentia; sed immediata, quod est verũ quãdo sunt diuersa: secùs quando inter se sunt coniuncta. Guid. Pap. sing.200.vide Bar.in l.1.C.de liber.prærer.
Clausula in fine posita nõ debet referri ad omnia præcedẽtia, quando ex tali relatione sequeretur absurdum; vel inconueniens, seu iurium correctio. Ant.Corset. in suis singularibus, litera.C.sing.clausula.2.
Dispositio simplex non solùm trahitur ad aliũ casum ex identitate rationis; sed etiam ad casus exceptos à regula, idem. ibi. litera.E. sing. extensio.
Frequentia causa expressum, nõ excludit alios casus.ibi.litera. F. sing.frequentia.
Repetitio eorum, quæ in præfationibus ponũtur quando sunt præparatoria sequentiũ, sẽper in sequentibus repetita videntur. Idem Corset.litera.R.sing.repetitio.vide Bart.in l.1.C.si contrà ius, vel vtilit. publi.& in l.4.C. de vsuris.
Clausula quando ponitur in medio capitulorum plurium, trahitur ad omnia, si non adsit ratio, quòd magis ad vnũ, quàm ad aliud trahatur.Bar.in l.4.C.de vsuris.
Quotiens aliquid refertur ad duo, per prius, & posterius, refertur ad id, quod est per prius. Bar.in l.quæritur.ff.de statu.hom.
Clausula in fine posita, quãdo referatur ad proxima, vel ad omnia, vide Bar.in l.1.§.si vna. ff.de iurisd.omn.iudi.
Clausula si ponatur inter verba vnius capituli, refertur tantùm ad illud capitulum. Abb. consi.75.lib.2.
Verbum obscurum positũ in vno capite interpretatur, per verba posita in sequentibus capitulis.Bar.in l.26.ff.de pet.hæred.
Clausula posita in præcedenti non intelligitur repetita in sequenti, quando potest valere actus, sequens absq; repetitione, vel sequeretur absurdum, aliàs secùs.Bar.in l. cum Pater ff.de pact.dota.
Clausula posita per se, qñ referatur ad omnia, vide Bar.in l.3.§. filius.ff. de liber. & posthu.
Clausula posita inter vnum capitulum, tantùm ad illud refertur, non ad aliud, & capitulum vnum dicitur, quando circa idem disponit, ita q ille dispositiones circa illud possint simul concurrere, vide Bar.ibi.
Clausula posita in principio, vel in fine, aut in medio capitulorũ, pluriũ, refertur ad omnia; modo aliqua ratio non sit qua magis ad vnum, quàm ad aliud referatur.Bar.ibi.nu.7. vide eundem Bar.in l.31.de leg.1.
Clausula in fine posita, non refertur ad omnia præcedentia, quando resultaret intellectus contrarius iuri. Bar. in §. ius quoq;.Authen. vt liceat matri, & auiæ.nu.9.
Dictio, item, inducit repetitionẽ, quando oratio sequens est imperfecta; sed quando inducat continuationẽ, vide Bar.consi.27.vol.1.
Sensus intellectualis perficit orationem, quę in suo constructu perfecta non est.l.1.C. de fideicommissis, & oratio imperfecta ex præcedenti, & sequenti perficitur, si congrue fieri potest.l.79.§.cum imperfecta de legat.2.
Clausula posita in vno capitulo, ad illud tantũ refertur, sed posita inter plura capitula, vel antè, vel post, ad omnia refertur. l.3.§. filius. ff.de liber.& posthumis.
Si verbum potest se habere ad præteritũ, & futurum, ex coniuncta scriptura declarabitur, ad quod se habeat: item præsentis, & præteriti temporis, verba, restringuntur ad ea, quæ sunt tempore testamenti.l.100.de leg.3.
Verbum indefinitum refertur ad omnia.l.7.ff. de tritico, vino, & oleo lega.sed oratio indefinita restringitur ad tempus præsens.l. fin. ff.de auro, & argen.legat.
Adiectiua indefinitè, vel generaliter, vel naturaliter posita, referuntur ad omnes res, ad quas possunt adaptari, ratione adiũcti, cuius significatio restringitur.l.16.§.fin.ff eod.
Quæ in præfationibus, dicuntur, in sequentibus intelliguntur repetita.l. 124.§. idem respondit.ff.de verbo obliga.
Dictiones illæ; quisquis, si vis, & si aliquis; licèt in singulari numero prolatæ sint, ad omnia tamen referuntur.Bar.consi.244.vol.1.
Qualitates nouæ appositæ in secunda dispositione attendi debẽt, reiectis his, quę in prima dispositione ponuntur. Ozasi decis.52.nu.3.
Oratio quando ab vnico verbo regulatur, semper debet intelligi cum qualitate adiuncta verbo, quæ semper censetur repetita. Ozas. decis.7 r.num.34. vide Bocr.decis.314. num. fin.nam qualitas posita in vna parte orationis, censetur in alia repetita. idẽ Ozas. decis. 167.num.12.Gasp Cabal.Millotoq.195.vide Bar.in l.1.C.de liber.præte.
Qualitas adiecta in vna re ex pluribus copulatis

tis in eadem oratione, ad omnes alias porrigitur. Dec. consi. 92.

Qualitas adiecta vni dispositioni, quando intelligatur in alia repetita, vide in l. & ad ea. 31. de legat. 1. & adiecta in vno capitulo legis, vel statuti, aut rescripti, quando intelligatur in alio repetita, vide Bart. in l. 77. num. 16. de leg. 1.

Repetitio eorũ, quæ dicuntur in eo, ad qđ additio fit, cẽsentur etiam facta in eo, quod additum est. Ozas. decis. 147. nu. 18.

Clausula; quicquid perpetuò placuerit faciendum, quomodo intelligi debeat, vide Ozas. decis. 164. num. 6.

Dictio; saluis, modificat, & restringit quod dictum est in superiori clausula. Ozas. decisio. 164. num. 8.

Modificationis ea est virtus, q vbi non inuenit quod modificet, orationem præcedentẽ extinguit, & in negationem resoluit. Ozas. d. decis. 164. num. 9.

Dictio; vt suprà, repetit omnes qualitates præcedentes. Ozas. decis. 164. nu. 13.

Participia duo, respiciẽtia vnum substantiuum, debent simul in eodem substantiuo concurrere. Ozas. decis. 171. nu. 3.

Qualitas vnius facti aliud factũ qñ non qualificet, licèt regatur eodem verbo, vide Afflict. decis. 148. nu. fin.

Quando cautio in vno casu adiecta, censeatur repetita in alio; & quando non, vide Mago. decis. 84. Rot. Floren.

Verba generalia semper debent restringi ad cogitatum. Ozas. decis. 90. num. 16. quando generalitas extendatur solũmodo ad expressa, vel ad omnia etiam specialiter non expressa, vide per Afflict. decis. 285.

Expressum saltem virtualiter, & implicitè dicitur, q sub generalitate cõtinetur. Ozas. decis. 102. n. 3. Ideò clausula generalis, & alio quocunq; iure, adeò potens est, vt casus non expressus etiam improprios, & maiores comprehendat. Ozas. decis. 102. num. 4. generalitasq; verborum in dubio semper est attendenda. Afflict. decisio. 319. & quitatio generalis generaliter cõcepta, generaliter est intelligẽda. Rot. Genu. decis. 33. & generaliter operatur. Cabal. Millelog. 415.

Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, vt eas includat, quòd specialis enumeratio, vbicunq; eadẽ ratio interuenit. Crau. in quodã suo cons. impresso post decis. 122 Pede. vide Afflict. decisio. 319. & restringi non debet nulla interueniẽte ratione restringendi. Crauet. ibi. num. 8. Rot. Genu. decisio. 33.

Clausula generalis non refertur ad specificata. Ozas. decis. 169.

Verba vniuersalia restringũtur, vt euitetur fraudis interpretatio. ibi. num. 3. item restringuntur, ne absurdum sequatur, & ne quis damnũ iniuriosè patiatur. Ozas. ibi. nu. 8.

Generalis dispositio semper intelligi debet secundum naturam rei, de qua loquitur dispositio. Ozas. decis. 169. nu. 10.

Regula; generi per speciem derogari, declarat, & limitatur per Afflict. decis. 106. nu. 7.

Si petitio est generalis, & prosecutio specialis, sententia restringitur ad prosecuta tantùm. Ant. Capic. decis. 11.

Generalis clausula; Ex alia quacunq; causa, &c. intelligi debet, ex causa de præsenti, & non de futuro. Guid. Pap. quæst. 129.

Generale verbum, in aliqua dispositione adiectũ, speciei coniunctum, seu aliqui verbo speciali, restringitur ad speciem, à suo generali significatu. Guid. q. 306.

In generali concessione non veniunt ea, quæ sunt concedenti specialiter reseruata; nec specialiter prohibita veniunt. Aegid. conclusio. 719.

Clausula specialis in omnibus derogat generali, & non comprehenditur sub generali. Capel. Thol. q. 184.

Clausula generalis ad specificata restringi non potest, recti sermonis ratione salua. Marc. q. 273. par. 2.

Generalis sermo non comprehendit personam eius, ad quem verba diriguntur. Iaco. Put. decis. 44. lib. 1.

Promissio generalis, cessat vbi specialiter prouidetur. idem Cabal. Millelog. 231.

Vbi aliquæ species sunt expressæ genus respicientes, tunc genus restringitur ad similia expressis. Raud. tract. de anal. cap. 16. nu. 17. quod aliquando limitatur, vt ibi.

Vniuocum, quod accipitur in genere, & in specie, intelligendum est in materia exosa strictè, & pro specie ipsa, reg. ampliatur, declaratur, & limitatur per eũdem, cap. 17. & cap. 18. & quid quando materia est fauorabilis, vide ibi.

Restrictiuũ remedium generalis dispositionis desumitur ex loco ab absurdo, & alijs, de quibus vide per eundem Raud. cap. 22.

Generalis dispositio non comprehendit personas notabiles, & dignitates fulgentes, nec disceptationem notabilem speciali expressione dignã; nec id, per quod sequitur absurdum, minus illud, quod est contra æquitatem, vel iniquum, aut odiosum, vel inutile; de quibus omnibus, vide Raud. tract. de Anal o. cap. 28. nu. 22. & seqq.

Odiosa, & quæ sunt stricti iuris, stricte intelligenda

genda sunt, scribuntur multa exempla.ibi. cap 29.

Quod multipliciter intelligi potest, eius veritas ignoratur, dictum exemplificatur. ibi. cap.31.

Dispositio, seu prohibitio generalis quos casus includat, & quos non comprehendat, & qua liter restringatur, vide Crauet. consil. 3. & consi. 70.

Quando probatur bona fuisse possessa per aliquos, veluti per virum, & vxorē, intelligitur quod possederint pro dimidia. Crau.cōs.61.

Rubrica generalis habens orationē perfectam, attendi debet, licèt verba sequentia videantur specialia. Craue.d conf.61.

Generale mandatū de subueniendo fratribus, nō trahitur ad eos fratres, in qbus reperitur facta specialis prouisio. Craue. cons.86. quia generalis dispositio, nunquam refertur ad illud, quod in specie prouidetur. Crauet. consi 106.num.6.

Generalis dispositio, nō debet referri ad maiora expressis. Craue.consi.95.nu.fin.

Verba vniuersalia, omnia comprehendunt, quę excogitari possunt, & geminatio verborum fortius operatur. Craue.consi.105.

Quelibet dispositio, licèt generalis, restringitur ad suam causam. Craue.cons.221.nu.12.

Cessio extenditur etiam ad bona mobilia, qñ est facta vniuersaliter, & generaliter: licèt aliqua bona immobilia essent expressè specificata. Craue consi.227.

Ratio generalis, extendit dictū ad omnia. Crau. d.consi.227.

Vniuersalia verba simplicia, omnia comprehēdunt, quæ excogitari possunt. Crauet. cons. 227. num.13.

Ea est natura clausulæ generalis, q generaliter intelligatur, nec restringatur à specificatis. Craue.consi.245.nu.10.

Verba vniuersalia restringi debent secundum subiectam materiam; sed qualiter restringātur, vide Crau. consi.256.nu.7.& consi.1.pro genero.nu.68.& seqq.& nu.301.318. & seqq.

De restrictionedictionis, quoquomodo, vide d. consi.256.nu.8.

Verba vniuersalia sunt maioris potentiæ, quàm generalia, & quando ipsa verba vniuersalia sunt geminata, fortiùs operantur, vt restringi non possint, vbi aliàs restringerentur. Craue.consi.290.

De verbis vniuersalibus, & de eorum vi, & quid operentur in translatione, vide Craue.consi. 294.& consi.309.

Significatio dictionis vniuersalis sic est lata, q ét referatur ad impropria, ét in materia stricta, & odiosa. Crauet.d.consil.294.num.4.

Quando præcedunt species, deindè sequitur genus, dispositio ampliatur. Crauet. consi. 294.num.7.

Verba; aut alioquouis modo, intelliguntur etiā de dissimilibus, aut maioribus expressis; quando aliàs nihil operarentur. Craue.cons. 294.vide consi.309.

Vbi de generalitate dispositionis excipitur aliquis casus, in quo mentio specialis requiritur, tunc dispositio generalis trahitur ad omnes alios casus, in quibus expressio specialis est necessaria, & sic per talē expressionē ampliatur regula, & dispositio generalis, vt omnia alia comprehendat, de quibus mētio specialis habenda erat. Craue.consi.294.

Verba generalia, generaliter debent intelligi ét in materia odiosa, quatenus eorum proprietas patitur. Craue.consi.309.nu.3.

Dispositio facta propter aliquas personas, eas egredi non debet. Craue.ibi nu.418.

Generalis scriptura restringitur, vbicunq; restrictionem faciendam esse ratio adhortatur. Craue.ibi num.468.

Quando per rationem generalem dictum speciale non extendatur, vide Crauet. consi. 2. pro genero num.73.

Ex ratione speciali dictū generale restringitur. Craue. d.consi 2 pro genero.nu.98.

Verba generalia restringuntur: Primò ratione vitandæ absurditatis: Secundò ex rationis diuersitate, & melius prout tradit Rebuff. in suis comment. tracta.de litter.obligat. glo. 1. Tom. 1.

Dictio vniuersalis omnia comprehendit; sed an comprehendat forenses, vide Dec. consi. 358, volum.2.

Dispositio generalis secundum præcedētia restringitur. Dec.consi.102.nu.8.9.

Generalitas verborum ad habilia restringi debet; nisi verba geminata sint, vel talia ex qbus apparere possit, intentionem esse disponentis, vt inhabilia comprehendat. Hippol. sing. 630.

Verba generalia à quocunq; prolata, debēt intelligi, secundum iuris dispositionem. Marc. de Mant.sing.87.

Item quantumcunq; vniuersalia, nō semper hñt virtutem vniuersaliter operandi, sed interdū restringuntur ad id, quod rationis est. Marc. de Mant.sing.105.

Verba generalia, seu vniuersalia non includūt personam priuilegiatam, in eo, in quo priuilegiata est; nisi tenderent directò ad tollendum priuilegium. Marc.de Mant sing.222.

Clausula generalis adiecta quibusdam specialiter expressis, refertur ad minora, & similia expressis specialiter; non ad maiora. Aluis. de

de Alber. sing. 39. vide Bar. in l. 4. §. illud. ff. si quis cautionibus.

Oratio vniuersalis recipit limitationem. Bar. in l. 12. ff. qui satisdare cogant.

Clausula generalis, restringitur ad præcedétia, si commodè referri potest, salua ratione recti sermonis, & si nulla causa est specificata, refertur ad omnia. Bar. in l. 49. §. Lucius. ff. de pact. vide eundem. in l. 89. ff. de solutionib. & liberationibus.

Clausula generalis subiecta post casus speciales, illos casus comprehendit; & quando nõ comprehendat, vide Bart. in l. 22. in repet. nu. 6. ff. de interrogatio.

Genus non intelligitur restitutum per enumerationem specierum, quãdo enumeratio specierum, respicit verbum, quod significat actum legadi. Bar. in l. 9. §. si quis. ff. de fundo. instructo.

Vbi post genus sequitur enumeratio quarundam specierum taxationis causa, tunc minuitur significatio generis, & restringitur ad species enumeratas. Abb. consi. 75. lib. 2.

Verba indefinitè prolata generaliter intelligi debent, vbicunque subest eadem ratio; secùs si diuersa: imò verba generalia debent restringi ne surgat absonus intellectus, & ne quis locupletur sine causa cum alterius iactura. Abb. consi. 97.

Clausula generalis restringitur ad specificata tantum, si plura fuerunt. l. 34. §. qui plures. ff. de leg. 2.

Dispositio specialis derogat generali, & verba generalia obscura declarantur per præcedétia Clara. l. 35. §. Lucius titius. ff. eod.

Clausula generalis restringit ad specificata tantùm, si hoc fieri potest salua ratione recti sermonis. l. 89. ff. de solutio. & libera.

Clausula, rebus sic stantibus, prout stabãt, semp debet subintelligi in qualibet dispositione, etiam conuentionali, & iurata. Ozas. deci. 91. vide tamen ibi. nu. 14. Beninten. decis. 65. glo. fin. in c. ne quis. arbitretur. 22. q. 2.

Præsumptionum, aut coniecturarum ratio non habetur, nec de eis est quærendum, vbi sumus in expresis. Ozas. d. decis. 91. nu. 23.

Coniectura vnde dicta, & diffinitur, vt sit rationabile vestigium latentis veritatis, vnde nascitur opinio sapientum, vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 1. tit. 1.

Cõiectura distinguit i tres species, vide ibi. ti. 2.

Ex quibus cõiecturis masculi ex fœminis progeniti, fœminis pferri deãt, vide ibi. lib. 8. tit. 18.

Quibus cõiecturis quis præsumatur ex vulnere mortuus, vide Menoch. de arbitra. cas. 275.

Ex quibus colligatur coniectura, vide Guid. Pap. sing. 434.

Probatio per coniecturas in casibus clandestinis, dicitur manifesta. Pet. Gerar. sing. 8.

Euidens dicitur, quod colligitur ex coniecturis. Bar. in l. 10. ff. de oper. noui nunciatio.

In dubijs locus est coniecturis ex consuetudine. l. 34. §. argento. & ibi. glo. ff. de aur. arg. leg.

Pater, & mater in dubio prius mortui præsumuntur, quàm filij. Ozas. decis. 108. nu. 4. sed quando hoc procedat, ibi. nu. 16.

Filij impuberes præsumuntur mortui ante matrem, quando mater, & ipsi simul igne perierũt. Bar. cõsi. 179. vide leg. 26. ff. de pact. dota.

Superuixisse ex pariter morientibus aliquis non præsumitur, causa committendæ stipulationis. Ozas. d. decis. 108. nu. 7.

Superuixisse alterum de duobus quando requiritur, tunc non sufficit; quòd simul decesserint. Ozas. d. decis. 108. nu. 55.

Mortis ordo vbi ignoratur, an qs anterior, vel posterior mortuus fuerit, ea semper accipiẽda est præsumptio, quæ possessori fauet. Puteus in quodam suo consi. inter decisiones Pedemon. fol. 195.

Præfatio, & verba scripturæ demonstrant mentem contrahentium. Rot. Genu. decis. 33. & verba non operãtur effectum, nisi secundum finem, ad quem tendunt, nec vltra intentionem agentis. Aegid. Bellam. conclus. 752.

Ex verbis enunciatiuis quemadmodum voluntatis intentio colligatur, vide Fran. Mant. libr. 3. titu. 12. fol. 41. quid de verbis tabellionum, vide eundem Mant. in tractatu de cõiect. vlt. volun. lib. 3. tit. 13.

Mixtum sub simplici non continetur, maximè in exorbitantibus, & correctorijs. Ozas. deci. 126. nu. 10.

Expressum propriè illud intelligitur, quod per relationem ad aliud, habetur. Ozas. deci. 129. nume. 13.

Vxor possidens cum marito præsumitur iure familiaritatis possidere. Ozas. deci. 140. nu. 5.

Paria sunt quid non esse, vel esse, & non apparere, vel probari. Ozas. decis. 141. nu. fin.

Clausula; quicquid perpetuò placuerit faciendum, quomodo intelligi debeat. Ozas. decis. 164. nu. 6.

Causatum debet referri ad principium, quod est ipsius causa. Ozas. decis. 167. nu. 27.

De causa causante effectum, idem iudicandum est, quòd de ipso effectu. Ozas. ibi. num. 28. & causa facti cur aliquid fiat semper inspici debet. Cranet. consi. 304.

Pluralitas in rebus dubijs quando præsumatur, si identitas probetur, vide Afflic. decis. 24. Crauet. consi. 198.

Scriptura non debet se extẽdere ad incognita. Afflic. decis. 32. nu. 5.

Expressa etiam dicuntur, quæ ex coniecturis apparent. Afflic. decis. 44. nu. 14.
Debitor, qui dimidiam summam debiti solutã probat per apocham, & alteram per testes de confessione creditoris illius dimidiæ, nõ liberatur in totum; sed tantùm pro medietate: quia vnica præsumitur quantitas soluta; & non duæ solutiones. Afflic. decis. 198.
Clausula, omnia, pro expresso habenda, quam habeat vim, vide Afflic. decis. 220. nu. 17.
Filio in octauo mẽse nato, & mortuo post duos dies, qui succedat, vide Affli. decis. 236. Boer. decis. 220. & de partu edito statim mortuo, vide Hiero. Mago. decis. 41. Rot. flor.
Partus dicitur legitimus, si nascatur à septimo mense vsque ad vndecimum mensem exclusiuè; sed si nascatur perfecto vndecimo mẽse, vel post, non erit legitimus. Mysing. obser. 40. cent. 6.
Virginitas qualiter probetur, si de illa dubitatur, vide Afflic. decis. 236.
Confirmatio vnius capituli de pluribus, aliorum sapit reprobationẽ, & permisso aliquo, cętera denegata videtur. Affl. decis. 298. nu. 4.
Renunciatio totius iuris, quod renuncians habet, & habere sperat, licèt trahatur ad iura futura: tamen intelligitur de iure, quod renuncians habere sperat ex aliqua causa subsistente de præsenti. Afflic. decis. 350. nu. 4. vide Capi. decis. 159. num. 19. aliàs renunciatio etiam iurata nõ trahitur ad futuram successionem, nec ad incognita. Ozas. decis. 75. Andr. Gail. obser. 48. lib. 2. nu. 12.
Disponens si sibi aliquas faciat reseruationes, se excludit ab omnibus alijs, & nihil vlterius reseruare sibi videtur, imò & reseruationes fi: quæ aliæ de iure communi essent, per hanc reseruationem, videntur sublatę. Guid. pap. quæst. 147.
Renunciatio quælibet, debet strictè intelligi: ideò non intelligitur extendi ad causas non expressas, & ignoratas; secùs quando causa est expressa, saltem iuris intellectus. Iof. Lud. decis. Luc. 5. nu. 66.
Ius, quod quis ignorat sibi competere, in dubio nõ videtur remissum. Put. decis. 73. lib. 3.
Per actum etiam contrarium iuri suo renunciare quisquam non intelligitur, vbicunque cõiectura alia capi potest. Crauet. consi. 3. pro genero. nu. 8.
Res in dubio non præsumitur tradita, vt dominiũ transferatur: ideò creditor in dubio præsumitur iure pignoris; & non dominij, possidere. Afflic. decis. 373.
In dubio iudex eligere debet illam viam, per quam vtrique parti consulatur. Afflic. decis. 373. nu. fin. nam eligenda est via vtrique partium commodior, & minus onerosa. Cabal. Milleloq. 210.
Quando causa est dubia, quia partes æqualiter probauerunt, qũo tunc iudex pronunciare debeat, vide Boer. decis. 239. glo. in §. cum ex aliena, institu. de rer. diuisio.
In dubia causa solet Senatus eligere mediam viam. Iof. Ludo. decis. Luc. 18. nu. 23. Excel. P. Tessa. decis. 89. nã quãdo iura partium sunt obscura iudex debet rem diuidere, & rusticorum iudicium sequi. Cabal. Milleloq. 926. Dec. consi. 445. facit. §. fin institu. quib. ex cau. manu. non lic.
Liquidatio est facienda in parua summa, quando testes deponunt de magna, & parua summa; sed quando deponũt de magna, mediocri, & parua debet fieri in mediocri. Aemil. decis. 161. par. 2. & decis. 299. par. 3.
Quando in iudicio de aliquo dubitatur, quod consistit in artis peritia, iudex cõmittit hoc decidendum peritis in arte. Bar. in l. comparationes. C. de fide. instrument.
In dubijs via tutior eligenda est. c. 12. ex. de homi. volun. & Casual. & Melior. pars. c. 2. extr. de reg. iur.
Res dubia non potest certa sententia deffiniri. c. graue. 9. q. 3.
Incertitudo rei impedit condemnationem. l. 5. §. si plures. ff. de rei vendica.
Siue in diuisione, siue in datione insolutũ, quis potest eligere partem, seu prædium suo proprio prædio cohærens. Capic. decis. 42.
Aedificium, seu superficies cedit solo, & traditione soli venit superficies, etiam non mentionata; sed de limitationibus, vide Capic. decis. 127.
Vsus alicuius rei relictus, intelligitur merus tãtum; sed res relicta ad vsum, seu pro vsu, intelligitur cum proprietate. Capic. decis. 188. Vsus appellatione, quando veniat plena proprietas, vide ibi. nu. 5.
Edictum; Ne blada extrahantur è Prouincia, puta Delphinali, an extendatur ad Lugdunẽses, & Sabaudiẽses habẽtes terras in ea patria Delphinali, & an hoc edictum comprehendat farinam, vide Guid. Pap. q. 373.
Dispositio limitata in masculis, dicitur prohibitiua in fęminis. Guid q. 485. nu. 4.
Donatio facta in cõtractu matrimonij primonato masculo, & nascatur primò filia: item filius, ipse filius secundo loco natus excludit filiam primogenitam. Guid. Pap. q. 506.
Clausula; Ex nunc prout ex tunc, quomodo accipiatur, vide Guid. Pap. q. 588.
Pęna, vel emolumentum alicuius delicti, vel rei, debet esse illius cõductoris, qui erat tempore commissi delicti, & non illius, qui erat tempo-

tempore sententiæ. Boer. decis. 5. num. 17. & seq. vide nu. 23. Rol. consi. 77. vol. 4. Cassan. in cõsuetud. Burg. tit. *des confiscations*, Rub. 2. §. 1. glo. fin. nu 3.

Familia an intelligatur exempta, exempto domino, & quando quis tenetur domino, & eius familiæ molere, qui veniant tunc appellatione familiæ, vide Boer. decis. 213.

Quando quis tenetur aliquid facere aliquibus vnius domus, quomodo tunc intelligatur domus, vide Boer. ibi. nu. 14.

Sermones intelligendi sunt secundum cõmunẽ vsum loquẽdi in loco, vbi proferunt. Aegid. Bellam. conclus. 2. & communis vsus loquendi præfertur omni regulæ: fallit quando dispositio iuris est in contrarium. Cabal. Milleloq. 573. communis vsus loqvẽdi etiam prævalet omni significationi. Bart. cõsi. 52. vol. 1. & consi. 57.

Dispositio Principis, quæ potest interpretari in derogatione iuris communis, & etiam ad conseruationem, potius interpretatur secundũ ius cõmune. Gnliel. Cassad. decis. 36. nn. 7.

In dubio, an Pater censeatur dotasse filiam de bonis proprijs, maternis, vel ipsius filiæ, vide Iol. Ludo. decis. Perus. 21.

Clausula; Bonorum mobilium secundũ specierum enumerationem, restringi debet. Marc. quæst. 510.

Incontinenti quid factum, quãdo intelligatur, vide Rot. Genu. decis. 1. 31. & 32. & quod fit intra triduum, dicitur fieri incontinenti. Castren. sing. 25.

An pluralitas factorum præsumatur, vide Rot. Genu. decis. 7. nu. 8. & fin.

Ex simplici tractatu nõ probatur pfectio actus: quia multa tractantur, quę non perficiuntur. Rot. Genu. decis. 31. nn. 6.

Principalis actus attenditur; & non qui venit in consequentiam. Rot. Genu. decis. 33. nu. 7.

Constitutio loquens de persona non exenditur ad capitulum, & sic ad corpus. Idem Put. decis. 88. ibi.

Consensus non reiterabilis, si sit promissus, intelligitur de primo actu valido; non autem inualido. Put. decis. 258. lib. 3. nu. 3.

Decretum appositum in gratia, quòd prouisus teneatur intra sex menses impetrare nouas prouisiones, intelligitur à die adeptæ possessionis. Idem decis. 248. ibi.

Concessio facta vsque ad tertiam generationẽ, non exenditur vltra nepotem: quia primus impetrans concessionem, in prima generatione comprehenditur. Idem decis. 18. par. 2.

In ambigua voce legis, ea potius accipiẽda est significatio, quę vitio caret cùm etiam voluntas legis ex ea, colligi possit. l. 18. ff. de legib.

Quis non præsumitur voluisse facere actum frustratorium. Aemil. decis. 131. par. 3.

Actus quando quis facit sponte, quem cogeretur facere coactè, intelligit ille actus factus; quia cogi poterat; non autem sponte. Vincent. de Fran. decis. 200. nu. 20. actus enim in dubio præsumitur factus ob causam necessariam, potiusquam voluntariam. Crauet. consi. 106. 149. nu. 12. & consi. 272. nn. 4. & trahi debet ad casum magis necessarium. Idem Crauet. consi. 304.

Sumptu illius aliquid in dubio præsumitur factum, ad quem spectat: quod procedit quãdo de hoc adsunt verisimiles coniecturæ. Gasp. Cabal. Milleloq. 75. par. 1.

Descendentes ex fœmina, excluduntur ab illo iure, à quo fœmina excluditur. Idem Cabal. Milleloq. 102.

In dubio non præsumitur quis factus locupletior, nisi probetur. ibi Milleloq. 355.

Ex vicinitate, vnus actus præsumitur contemplatione alterius factus. Cabal. Milleloq. 488.

Communis vsus loquendi præfertur omni regulæ: fallit quando dispositio ius est in contrarium. Cabal. Milleloq. 573.

Verba dubia in statuto, quomodo intelligẽda, vide ibi. Milleloq. 574.

Facta sponsione, si aliquid fuerit factum, vel nõ factũ ab hodie vsque ad totum mensem, puta Ianuarij, an dictio hodie, stet inclusiuè, vel exclusiuè ipsius diei sponsionis, vide Mago. decis. 8. Rot. Flore.

An preciũ rei hæreditariæ reputari debeat hæreditagiũ, vel haberi pro re mobili, vide Io. Gal quæst. 1.

Cęptum non habetur pro impleto, & non dicitur venisse, qui non stetit, nec factum, quòd non durat factum, traduntur plura exempla per Pet Roy. decis. 3. Litua. in decisio. diuerso. tom. 2. nu. 61. fol. 388.

Donatio iurium, quę quis habet in villa, non cõtinet molendinũ; sicut donatio iurisdictionis, nõ cõtinet palatium. Rot. Auenio. decis. 110. in decisio. diuerso. tom. 3.

Pragmatica, quæ dat exequutionem sententijs infra summã ducatorum 150. Procedit etiã, quando fit condemnatio ad restitutionem rei, quæ est valoris infra summam prędictam. Vincent. de Fran. decis. 308. par. 2.

Tempus datæ litterarum, attenditur in gratijs, sed in rescriptis iurisdictionalibus, attenditur tempus præsentationis. Vincent. de Fran. decis. 326. par. 2.

Quando illud, quod disponitur facit relationẽ, & ordinat ad aliud tãquam ad sui formã, ifor mat ab illo, & secundũ illud operatur, & non aliter. Barto. consi. 12. volum. 2.

Quando intra aliquod tempus quis tenetur agere, & petere creditum, tēpus incipit currere à die natæ actionis cum effectu; & non à die rogati instrumenti. Vinc. de Franc. decis. 341. par. 2.

Mentio liberorum facta in consuetudine loquē te de matrimonio, intelligitur de liberis natis ex quocunque Thoro. Ioan. Pap. lib. 17. titul. 2. Arrest. 2.

Vocatis filio, & eius liberis masculis, eueniente casu, filia ex filio, præferri debet filio ex filia eiusdem filij. Idem Papon. libr. 20. tit. 3. Arrest. 27.

Analogum positū in materia odiosa, intelligitur per prius, idest strictè, & non per posterius, idest largè, vide Raud. tract. de Anal. lib. 1. cap. 10. limita regulam, vt ibi. cap. 12.

Analogiū intelligitur etiam per posterius, vbi materia est fauorabilis, vide ibi. cap. 13.

Verba declarantur ex adiunctis. Idem Raud. ibi. cap. 11. nu. 5.

In materia reiterationis semel factum non est amplius reitetādū, & factum per prius, nō est faciendum per posterius; tamen vide de materia hac reiterationis per eundem Rauden. ibid. d. cap. 11.

Exclusa vna persona, censentur etiā exclusi omnes ab ea descendentes. Raud. tract. de analog. cap. 37. nu. 122.

Argumentum ab absurdo procedit etiā in materia stricta. ibi. nu. 124.

Bona quo ad successionem regulari, & iudicari debent secundum statuta, & consuetudines loci originis; & non vbi sunt, vel quis moratur. Boer. consi. 9. num. fin. sed mobilia cuius loci censeantur, vide Cabal. Milleloq. 570.

Credita hæreditaria censentur esse in patrimonio illius loci, vbi est facienda solutio, scribunt Doc. in l. si is, qui pro empt. ff. de vsuca.

Processus non dicitur sopitus per sententiam; sed per exequutionem. Boer. consi. 44.

Tempus reluendi bona capta in exequutione iudicati, incipit currere à tempore ipsius exequutionis, & non à tempore confirmatæ sententiæ, à qua fuerat appellatū. Crau. cōsi. 66.

Sententia quomodo sit interpretanda, vide supra tit. de senten. lib. 1.

Præsumitur quid factum ob causam, ob quam fieri poterat; non ob causam impossibilem. Crau. consil. 83. in fin.

Incertitudo non vitiat, quando ex aliqua verisimilitudine potest certificari, & certū quid dicitur, quod vniformiter semper fit. Craue. consil. 121.

Soluens, in dubio de cuius pecunia præsumat soluisse, vide Crau. consil. 129.

Donatio præsumitur ratione cōiunctionis sanguinis, & dotis quando frater feit filiam fratris dotari de bonis communibus, & tacet. Crau. consi. 159. dotans mulierem, an videatur dotare de suo, vel de bonis mulieris, vide Bar. in l. 39. §. pater. de legatis 3. & infra titu. de iure dotium.

Vtrum apotheca veniat sub appellatione domus, vide Crau. conf. 234.

In dubio non præsumitur quis facere velle, quod est prohibitum, & impossibile de iure. Crau. consil. 245. nu. 12.

Quando iuratur super aliquo facto, tollitur omnis actio, quæ ex illo facto poterat oriri. Crauet. consil. 290.

Vbi effectus repugnat verbis, magis attenditur effectus, quam sonus verborum, & tunc denominatio fit ab effectu, potiusquàm à verbis. Crau. consi. 301. nu. 3. Dec. consi. 160.

Verba debent intelligi, vt aliquid operentur, Imò debent impropriari, & intelligi contrà eorum naturā, potiusquàm nihil operentur. Crau. consil. 105. nu. 7. vide Marc. de Mant. sing. 47. vbi limitatur regu. verba enim non debent superflua remanere. Rot. Gen. decis. 36. & nullum verbum debet esse superfluum, si alius intellectus sanus dari possit. Crauet. consi. 294. nu. 3.

Actus agentium non debent operari vltra communem intentionem primæuam, vel secundariam. Crau. consi. 304. nu. fin.

Præsumitur quid factum ob causam præcedentem, vel prout vtilius est facienti. Crau. cōs. 106. num. 9. & 10. & in vim præcedentis obligationis, & potius pro euitandis interesse, & pœna. Rot. Gen. decis. 25. nu. 5.

Si frater erat debitor sororum pro supplemento legitimę, & illis dederit aliquid in dispositione inter viuos, censetur donare animo compensandi cum ipso supplemento legitimæ. Crau. consi. 131. nu. 14.

Quando aliquis donat alteri suo creditori, an censeatur donare animo compensandi, vide Crauet. consi. 149.

Actus qui sequitur præsumitur fieri ex titulo, & causa præcedenti: & istud est, quod dicimus talia esse subiecta, qualia prædicata demonstrant. Crau. consi. 284. nu. 6.

Cum quid potest videri factum duplici de causa, præsumitur potius factum, eā ob causam, qua tollitur impedimentum, quod obstare videbatur actui gerendo, atque ita ob causam necessariam. Menoch. consil. 307. lib. 4. nume. 23.

Quod geri potest duplici iure, videtur geri eo iure, quo melius res valet, & gerenti licet. Bart. quæst. 5.

Si aliquid fit in vno loco, & effectus cōferatur in alium

in alium locum, ibi factum videtur, vbi effectus confertur. Bar.q.15.nu.13.

Perfectio consideratur secundum tempus initij, quando vno tempore est initium, & alio tempore est perfectum.Bar.q.20.

Ex diuersitate summarum, diuersum debitum præsumi incertum non est.Crau.pro genero. consi. 1. nu. 177.

Ordo scripturæ inducit regulam, & ordinē intellectus,& seruari debet regulariter;sed hęc regula patitur multas exceptiones, vide Maran.in suo Spec.de ordi.iudi.par.3.num.108. fol. 36.& dispositio illa est prius attendēda, quæ est prior,habita consideratione scripturæ.Ozas.decis.141.nu.8.

Ordo mentis magis attenditur,quàm ordo scripturæ.Bar.cons.224.vol.1.

Ordo scripturæ,vel locutionis,quādo inspiciatur,vt ex eo aliquid præsumatur,vide Bar.in l.2.§.prius.nu.7.ff.de vulgari.

An verba in dubio accipiantur pro iure seruitutis, vel pro dominio, aut proprietate rei, vide Dec. consi. 41.

Copula posita inter patrem, & filium propter ordinem charitatis, intelligitur ordine successiuo.Dec.consi.95.

Factum,promissumuè ad beneplacitum,quando finiatur,vide Dec.consi.108.

An priuilegiū extendatur ad descendentes ex fœminis,vide Dec.consi.223.

Dispositio facta de liberis, & parentibus, non hēt locum in fratribus, & sic in transuersalibus,etiam in materia fauorabili. Dec.consi. 276.num.9.

Dispositione facta ab aliquo,qui habet potestatem disponendi,attendi debet illud, quod certum,& dispositum est; licèt non reperiatur illud, ad quod relatio facta sit. Dec. consi.326.

Capitulis concessis à Communitate non videtur derogatum per contrariam concessionem,maximè non facta mentione capitulorum.Dec.consi.580.

Masculinum non concipit fęmininum, quādo est diuersa ratio: Ideò si singuli de aliquo oppido teneantur singulo anno cum meliori pari bouum facere roidas,nō tenentur hi, qui solum habent vacas.Natt.consi.291.

Tempus vbicunq; adijcitur ętati per genitiuū, tunc perfectio temporis requiritur, nec sufficit principium temporis aduenisse: Idem si tempus apponatur per accusatiuum.Natt. consi.461.

Clausulæ accessoriæ, & exquutiuæ,non habent mutare,nec alterare,vel ampliare principalem dispositionem.Natt.consi.382.

Bona donata contemplatione, & propter benemerita donatarij,transeunt nedum in filios primi,sed etiam secundi matrimonij,licèt in donatione fuerit apposita hæc clausula, pro te, & filijs tuis ex Catherina prima vxore suscipiendis.Menoch.consi.40.volu.1.

Ille,qui tenetur de tacto suo,tenetur etiam de his,quos potest prohibere.Menoch.cōs.322. lib.4.num.25.

Locus,in quo vulneratur quis, an vbi mortuus ex vulnere, debeat attēdi ob soluendā pęnā fisco.vide Barth.de Cap.sing.26.

Statutum; quòd non debeat extrahi frumentū de aliqua ciuitate, non cōprehendit illud, quod ibi ex alio loco fuerat deportatum. Idem,sing.98.

Statuti verba,debent intelligi secundum communem consuetudinem loquendi in patria, vbi est statutum,nisi in volumine statutorum dicatur,quòd verba statutorum debeant intelligi nullo extrinseco addito, vel diminuto.Ludo.Roma.sing.422.

Statuto disponente; Quòd tertia pars bonorū occidentis applicetur hęredibus occisi,an si Monachus occidatur, monasterium debeat illam tertiam partem habere, vel filij legitimi, & naturales dicti Monachi, quos ante ingressum habuerat,vide Rom. sing.456.vbi tenet pro filijs.

Si mulier extra locū sui originis nupta sit,& ibi decedat,& tractetur de illius succesione, & de dote restituenda,quæ solùm in bonis mobilibus esset, & maximè in nominibus debitorum,& sint diuersa statuta,tunc attendendum est statutum loci originis ipsius mulieris,non autem domicilij viri, vbi fuit nupta. August.Bero.q.109.

Si quis decedat in loco cuius iurisdictioni nō sit subditus,& in quo bona habet, in successione illorum bonorum,seruatur ius commune;& non statutum illius loci, quādo in personam loquitur,& non in rem.Bero.q.117.

Statutum vnius loci non potest operari quoad bona extra territorium posita, neq; iurisdictioni statuentium non subiecta ligare. Idē Bero.d.q.117.

Gradus indeterminatè prolatus à statuto,vtrū referatur ad ius canonicum, vel ciuile, vide Bar.consi.13.2.volum.

Fossatæ censentur esse partes castri, seu fundi. Guid.sing.448.

Obscuritas,seu ambiguitas, in quibus reperiatur,vide pro intelligentia terminorū. Guid. Pap.sing.514.

Primogenitus regis,qui debet succedere in regno, dicitur ille, qui post regiam maiestatem adeptam ortus est, & non ante. Fran. Cremen.sing.51.

Pater

Pater si promisit dotem filiæ, deinde moriatur, filio, & filia hæredibus institutis; onus dandi dotem totum expectat ad filiam. Pet. Gera.sing.43.

Verbum vnum quando refertur ad plura, debet intelligi prout illa vniformiter potest determinare. Bar. in l.6.C.de testamen.milit. nam vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare. Ozal decis.81.nu 9. Bar. in l. iam hoc iure.§. sed si alter.ff.de vulgari.

Pars adiecta parti, facit partē partis. Bar. in l.2. C.quando, & quibus quarta pars.lib.10.

Securitas si est data veniendi, q intelligatur ēt data pro redeundo, scribit Bart. in l.1. C. de nauiculariis.lib.10.

Natus primò qs præsumatur, an masculus, vel fœmina, in natis, vno partu, si ignorat qs fuerit vltimus, vide Bar. in l.arthusa.ff.de stat. ho.

Ratione dubitationis aliquid admittitur, quòd aliàs non admitteretur; sed repelleretur. cap. 12. extra de sepulturis. l. 10. ff. si quis cautionibus.

Gerens in dubio videtur expendere de bonis illius, cuius negocia gerit; & pater, vel frater dotans filiam, vel sororem, quando in dubio videatur dotare de suo, quid de patre expendente in studio? vide Bart. in l. 36. ff. de nego.gestis.num.5.

Testis examinatus super intentione ambigua, si illam probet ambiguè, non releuat; sed traditur remedium, vt probet, per Bart. in l. 66.ff de iudi.

Quando aliquis aliquem actum potest gerere nomine pprio, & alieno, in dubio, psumitur potius gerere nomine proprio, quàm alieno. Bar. in l.51.ff.pro socio.

Promissio de non offendendo, intelligitur nisi causam dederit. Bar. in l.56.§. iudex.ff. locat. & conduc.

Triplex est ambiguitas alia iuris, alia facti, alia personæ, vbi est ambiguitas iuris ibi de similibus ad similia proceditur, vbi est ambiguitas facti, nunquam est ferenda sententia in alterius præiudicium, vbi est ambiguitas personæ; sed factum est certum, benè fertur certa sententia. glo. in cap. fin. distinct.33.

Sermo intelligitur secundū conditionē personæ, ad quam dirigitur. l. ex militari, quæ est 11.ff.de testa.milit.& ibid.Bar.

Verba quando sunt scripta in personam, non extenduntur ad fieri facientem; secùs si sunt scripta in rem Bart. in l.70. ff.de acqui. hæred.

Causæ duæ si concurrunt, quarū vna prosit, altera verò noceat, quæ attendenda sit, vide Bartolum in l. 3.§.eleganter.ff.ad Syllanian.

Prouidere ei, cuius plus interest in dubio quis præsumitur. Bart. in l. 11. §. plerunque de legat.3.

Ordo verborum in voluntate dubia inspicitur; secùs in voluntate certa. Bart.in l. 14. ff. de pecul. legat.

Filius stans cum matre præsumitur possidere fundū matris iure familiaritatis, & similiter fratres, & sorores simul habitantes. Bart.in l. 41.ff.de acquir.possessio.quid in viro, & vxore, vide ibi in additio.

Ambigua quomodo dicantur, vide Bar. in l. 80. ff.de verbo.obliga.

Factum, in quo requiritur impēsa, præsum itur factum ab eo, qui tenebatur illud facere. Bar. in l.104.ff.de verbo.obligat.

An inspiciatur quod prodest, vel quod nocet. vide Barto. in l. 3. §. si quis palàm. ff. de iure fisci.

Verba dubitatiuē prolata putà, prout dicitur apparere, &c. non inducūt confessionē, & dubius, inscius, nesciens, siue ignorans æquiparātur. Bar.consi.90.vol.1.

Clausula, morari, communiter apposita, in testamento, vel contractu, quid importet, vide Bar.consi.168.vol.1.

Clausula ex certa scientia, apposita in confirmatione, confirmat, quod est inualidū, & remouet omne obstaculū. Bar.cons. 169.vol.1.

Duæ causæ, quando apponuntur, vt respiciant vnum finalem effectum, requiritur vtriusque causæ concursus, & si deficit vna, tota dispositio deficere videtur. Bart. consi. 20.volum. 2. num. pen.

Si duæ causæ concurrunt ad perfectionē actus, attenditur potentior. Bart.q.15.nu.3.

Suorum appellatione, quando veniant omnia bona, iura, etiam & actiones, & quòd appellatione mobilium, & immobilium non veniaut iura, & actiones scribit Barto. consil. 74.volum.2.

Habens officium, si gerit aliquid super re ad officiū spectante, videtur illud contēplatione officij gerere. Bar.q.5.nu.3.

Quando aliquid dicatur incipere, & quando desinere, vide Barto. tracta. de alneo. folio 144.

Aequitas in dubijs semper est obseruāda. Abb. consi. 13.

Data iurium dubitatione, fauendum est causæ dotali. Abb.consi.73 num.5.lib.2.

Consideratio de futuris nō habet, & de ipsis qs non dicitur cogitasse. Fel.consi.42.nu.6.

In dubijs, an liceat aliquid forte dirimere, vide glo.in cap.1. 26.q.2. & per totam. q. & infra tit.famil.ercisc.

Ratione dubitationis tenetur iudicium cũ minus legitimo tutore inter annum ; & nepotem in eius potestate constitutum. l. 6. C. de petit. hæred.

Quod pater expendit in honorem filij in dubio, videtur expendere de fauditatibus pertinentibus ad filium. l. fina. ff. de Pet. hæredi.

Propter numerum nascendorum ex ventre, admittitur petitio partis incertæ. l. 1. §. interdũ. ff. eod.

In utero præsumitur esse tres liberi, l. 3. ff. si pars. hæred. pet.

Admittitur incertæ partis vendicatio, si ex parte actoris est iusta causa ignorantiæ. l. 75. ff. de rei vendica.

Verborum ambiguitas, vel ordinis peruersio si à tabellionis errore procedat, nõ vitiat actũ. l. 13. C. de testamen.

Vbi quis dicatur habere domiciliũ, vide l. fin. & ibi. glo. C. de præscript. long. tempo.

Quantam partem quis habet in terra, tantam habet in arboribus, & lapidibus. l. penul. ff. pro socio.

Dubietas, vel ambiguitas in multis parit nullitatem. l. 20. & ibi glo. fina. ff. de in diem additio.

Exceptio violentiæ intelligitur de ea, quæ infertur ab extraneo, non de ea, quæ à se, vel à suis infertur. l. 33. §. fina. ff. locat. & conducti.

Illud fieri dicitur nominatim, quod ita exprimitur, vt de eo nequeat dubitari. l. 1. ff. de liber. & posthumis.

Indefinita, quæ non potest nisi ad vnum referri, orationi singulari æquiparatur. l. 2. ff. eod.

In dubio cancellatio restringitur ad rationem ipsi cancellationi adiectã. l. 2. ff. de his, quæ in testamen. delent.

Ibi dicuntur esse res, vbi perpetuò debent esse, non vbi ad tempus. l. 35. ff. de hæred. institu.

Agitur ex scriptura declarata, non ex scriptura declarante. l. 77. ff. de hæred. institu.

Nominati per nomina propria tenentur in viriles, per appellatiua in hæreditarias portiones. l. 57. §. fin. ff. de leg. 1. & nominati per nomina propria, vocantur in viriles. l. 70. §. fina. eod.

Qui vult ad tempus rem ad alium pertinere, post illud tempus, videtur velle eam ad summ hæredem redire. l. 35. §. Titia ff. eod.

Ea videntur ad vsum alicuius parata, q̃ ad eius tantum; non quæ ad communem vsum cum alio sunt parata. l. 36. eod. tit.

Masculinum concipit fœmininum, non è contrà. l. 46. de leg. 2.

Quando duo recipiũt vnã determinationem, intelligatur eam vniformiter recipere. l. 8. §. cum ita de leg. 3.

Ad positionẽ vnius contrariorũ, sequitur destructio alterius; sed ad destructionẽ vnius, non sequitur alterius constructio. l. 15. ff. de exceptio. rei iudicat.

Alimentorum fauore pubertas in masculis intelligitur vsq; ad 18. ann. in fœminis ad 14. l. 14. ff. de aliment. & cibar. legat.

Verbum futuri temporis, restringitur ad tẽpus mortis, vt vltra non extendatur, & oratio respectiua, deficit deficiente persona, vel qualitate eius, cuius respectu profertur. l. 2. ff. de auro, & argen. lega.

Ex his, quæ quis ante dixit probatur animus eius, & quo animo, quis fecerit aliquid. glo. in l. 4. in prin. ff. de dol. mal. except.

Verbum præsentis temporis non porrigitur ad futurum. l. 76. §. cum stipulamur. ff. de verbo. obligat.

Alternatiua facit incertitudinem, quæ quandoque non nocet. glo. in. l. 7. ff. de iniurijs.

Non delinquit qui in dubijs quæstionibus contra fiscum facilè respondit. l. 10. ff. de iure fisci.

Qui ambiguè loquitur id loquit, quod ex his, quę significantur sensit, duo ergo ad hoc necessaria sunt, nempe, quòd hoc senserit, & quòd ex sensu verborum ille sensus colligatur. l. 125. & ibi glo. ff. de verbo. & rer. significatio.

In ambiguis pro dotibus respõdere melius est, reg. 86.

In ambiguis orationibus maximè est spectãda mens eius, qui eas protulit. l. 97. eod.

In obscuris inspici solet, quod verisimilius est, aut plerunq; fieri solet. reg. in obscuris. 115.

De rebus dubijs, vide suprà lib. 1. titul. de præsumptio.

De declarationibus.

Declaratio non admittitur ex interuallo in præiudicium alterius. Crauet. consil. 107. num. penul.

Declaratio priuilegiorum Principis ad ipsum Principem, & nõ ad aliũ spectat. D Senat. Sol. in suis commen. in antiq. const. Sabau. gl. super decreto Carolus, tit. de clauf. mandat. priu. sig. num. 3. Quia declarare eius est, cuius est disponere. ibi. num. 9.

Declaratio triplex correctoria, modificatiua, & verbi ambigui declaratiua. ibid. num. 10.

Decla-

Declaratio non admittitur, nisi vsq; ad sententiam. Paul. Aemil. Vera. decis. 125. par. 3.
Qui declarat nõ dicitur de nouo ponere. Guid. Pap. sing. 772.

De rebus dubijs circa contractus.

Capitula plura, vbi sunt in eadẽ oratione posita, quando dicatur cõnexa, & correspectiua, vt de vno ad aliud inferri posit, vide Put. decis. 214. lib. 3.
Instrumẽto prreum producto, stat, duobus instrumentis paribus in die, & data, productis. & Paul. Aemil. Vera. decisi. 106. par. 2.
Si in eadem scriptura legitur diuersa quãtitas, vtraq; debetur. Idem dec. 306. par. 2.
Clausulæ exequutiuæ nõ disponũt, nec ampliãt dispositionem. Gasp. Cabal. Milleloq. 105.
Quando vir, & vxor simul vendunt, præsumitur totum precium ad virum peruenisse, nisi cõtrariũ probetur. Idem Cabal. Milleloq. 326. Ozas. decis. Ped. 44. & decis. 140.
Emens suo, & fratris nomine, si soluat preciũ, videtur soluisse de propria pecunia, & potest repetere à fratre, partem precij. Dec. consi. 348. vol. 2.
Si maritus, & vxor, pater, & filius, vel mater, & filius, vendant rem, ad quos præsumat peruenisse precium rei venditæ, vide Boer. dec. 23.
Precium fundi dotalis venditi per maritum, & vxorẽ, & per quemlibet ipsorum insolidum, præsumitur pro dimidia ad vxorem peruenisse. Bar. consi. 124. vol. 2.
Viro, & vxore simul ementibus, cuiq; pro virili acquiritur, præsertim ambobus in possessionem missis, licèt hæres viri habeat actionem ad precium. Ozas. decis. 140. Nã vxor emẽs fundum, præsumitur emere de pecunia mariti. Ozas. ibid. nu. 4.
Vxor, & maritus si simul stipulantur, vnusquisq; sibi acquirit pro dimidia. ibid. nu. 6.
Promittẽs aliquem non molestare, intelligitur respectu iuris competentis de præsenti; non autem de futuro, etiam quòd renunciet iuri, quod habet, & habere spetat. Hiero. Mago. decis. Luc. 7. nu. 42. vide supra tit. prox. pced.
Liberatio, & quittatio generalis, non extendit ad res dolo occultatas, & facta propter rationes redditas, non porrigitur vltra contẽta, & deducta, in ipsis rationibus. Gome. Leo. decis. 78. in decisio. diuerso. Tom. 2. vide Bar. consi. 162. lib. 1.
De quittatione generali, vide Afflict. decis. 319. & supra. lib. 1. tit. de solu. & libe. & s. tit. prox.
Tempus futurum, quando cogitari potuit saltẽ implicitè, tunc causa noua superueniens non operatur, vt recedendum à pristino contractu. Ozas. decis. non tamen causa noua iusta dicitur, vt à contractu recedatur, si de nouo superuenerit, & ab initio ipso non fuerit, cogitata, præuideriq; non potuerit. Ozas. ibid. num. 6.
Clausulæ renunciationum, quę describuntur in instrumentis de stylo potius, & cõsuetudine notariorũ, quàm ex partium proprio ratione, non semper operãtur. Ozas. dec. 111. n. 15.
Renũciatio facta à sorore, pacto adiecto, quòd mortuo Titio, & Sẽpronio sine liberis, liceat sibi redire, ad bona fratris, non nocet mortuo altero illorum sine liberis, vide Perillust. D. P. Tessau. decisi. 189.
Verba generalia posita in contractu post verba specialia, quando non restringantur ad specificata, vide Afflict. decisi. 285. nu. 4. & 9.
Pactum generale aliquando etiam ad incognita porrigitur. Afflict. decisi. 285. num. 2. aliàs regulariter quittatio generalis non porrigitur ad incognita. Barth. consil. 78. num. fina. volum. 1.
Renunciatio bonorum paternorum, & maternorum ex testamento, vel ab intestato facta per filiam dote contentam, illam non excludit à donatione inter viuos, postea per patrẽ, vel matrem facta. Afflic. decis. 350. Quia beneficio renunciationis non excluditur quominus per aliam prouisionem obtineat. Afflic. decis. 350.
Ius vnum remittẽs, cùm plura habeat, aliud remittere non dicitur. ibi. Afflict.
Filia renuncians paternæ hæreditati cum iuramẽto, intelligitur ab intestato tãtum. Afflict. decis. 350. nu. 8.
Renunciatio succedenti ex testamento: cũm cessione bonorum facta hæredibus patris, an inefficax sit, vide Afflic. ibid.
Renunciatio promissa, debet intelligi cùm sit stricti iuris, vt non extendatur vltra expressa, sed renunciatio debet fieri in partẽ, quæ renunciãti minus præiudicet, & vt minus contineat. Gram. decis. 101. nu. 12.
Actio realis in generali liberatione non venit, & absolutio quantũuis generalis tutori, vel curatori facta, non extenditur ad bona, quæ apud absolutum de bonis absoluẽtis, essent. Fran. Marc q. 456.
Ius depositi remissum non intelligitur per generalem quittationem factã in transactione, vide Marc. q. 608. par. 2.
Renuncians liti, & causæ censetur ẽt renunciare iuri, quod habet in causa tàm prophana, quàm spirituali. DD. de Rot. decisi. 32. de sen ten. & re iudica. in antiq.

Verba

Verba quittationis quãtumlibet generalis, debent restringi propter æquitatem,& plenius de restringendis verbis quittationum generalium, vide per Crauet.conf.221.

Renunciatio facta per verba vniuersalia, trahitur ad omnia, etiam valde grauia, & præiudicialia. Craue.conf.290. quid de transactione facta per verba vniuersalia super oneribus realibus, an extendatur ad onera, quæ imponuntur ex causa vrgentis necessitatis, puta belli, vel famis, vide Craue.conf.294.

Si soror fecerit quittationem, & generalem refutationem fratribus de omni eo, quod sibi debetur, ista refutatio nõ extenditur ad res, quas soror potest vendicare, & consequenter ad debita actione reali. Ias.de actio.§. superest.nu.103.

In generali quittatione, verba generalia restringuntur, vbi possunt salua ratione latini sermonis, alioqui nõ restringunt. Natt.cõs.410.

Liberatio facta per verba amplissima, comprehendit etiam causam dotis. Natt.ibi.

Renuncians, vel remittens id, quod posset petere ex quacunque causa, quando dicatur remittere ius fideicõmissi, vide Menoch. cõsil. 359.lib.4.

Remissio iuris proprij in dubio non præsumitur; sed de illa constare debet clare, & manifestè. Menoch.conf.381.nu.29.eod.lib.

Renunciatio facta super aliqua re, porrigitur ẽt ad præambulum ipsius rei; quare renũcians liti, videtur renunciare causæ. Barto.in l.4.C. de pact.

Remissio generalis, quando comprehendat ea, quæ specialiter sunt incognita, vide Bar.in l. 29.nu.2.C.de transact.

De remissione generali, vide per Abb. consilio 14.

Petitio, & transactio generalis quibus casibus præiudicet omnibus, & quando non, vide Bar. in l.tres fratres.ff.de pact.

Remittens omne ius, quod habet, vel habere sperat ex aliqua re, intelligitur ex causa de præsenti, quid in fratribus diuidentibus, & se inuicem quittantibus, vide Bart. in l.9.ff.de transactio. & in l.8. ff. de condictio.caus.dat.

Frater si fecerit quittationẽ de omni eo, quod petere possit in hæreditate paterna, non impeditur petere feuda, nec partem bonorum emphyteuticorum. Bartol. in l.20.ff.de peti. heredit.

Clausula; remittit omne ius, quod habet, vel habere sperat, comprehendit omne ius de præsenti, vel in futurũ ex causa de præsenti. Bart. in l.7.ff.de liber.lega.

De quittatione, & remissione generali; an referatur ad omnia, vel tantùm ad specificata, vide Bartol.in l.21.§. cuius.ff. eodem.

Renunciasse iuri, quod sibi ignorat competere quis non videtur, & renunciatio facta ex vna causa, non extenditur ad ius, quod competit ex alia causa, etiam si sit facta verbis generalibus. Bar.consi.90.

Renunciatio facta iuri succedendi ex testamento, non trahitur ad ius succedendi ab intestato. Bar.ibi.

Transactio facta specialiter sub certis rebus, & iuribus, ad alia non expressa (etiam similia) non extenditur. Abb.consi.6.lib.2.

Pactum appositũ in quittatione de vlterius nõ petendo, debet referri ad summam solutam; & non aliam. Abb.consi.97.lib.2.

Verba contrahentium nõ trahuntur regulariter ad incognita, & intelliguntur ex causa de præsenti, etiam si partes vtantur verbis futuri temporis. Fel.consi.42.

Renuncians omni iuri, qđ habet, seu habere sperat in tali re, non dicitur renunciasse iuri, qđ de nouo superueniret ex causa non existente tempore contractus. Fel.ibi.

Sicut acceptilatio generalis non porrigitur ad aliam rem, quàm ad expressam, & cõnexam; ita arbitramentum. Fel.consi.51.

Pater promittens dotem filiæ ex bonis paternis, & maternis de suis tantùm soluere tenetur: fallit si expresse in promittenda dote, bona distraxisset. Mysing. obseruat. 85. cent. 6.

Filia non potest petere ambas dotes, si pater eam secundò nubentem dotet, non facta mẽtione de prima dote. Guid. Pap. quæst. 375. Boer.decis.136.

Patre, & matre simul pro filia, dotem promittentibus, mater censetur solummodo promisisse vti fideiussor, & animo repetendi à marito, nisi maritus non esset soluendo, tempore dotis constitutæ. Craue.consi.77.

Maritus, & vxor quando confitentur habuisse pecunias dotis ipsius mulieris, ipsa dos præsumitur solùm peruenisse ad maritum: ideò ipse solus in restitutione tenetur. Crauet. consil.91.idem in patre, & filio, videlicet, qđ præsumatur peruenisse ad patrem si ipse solus administrat. Crauet.d.consi.91.

Patre dotans filiam, quando videatur dare de proprio, vel de bonis filiarum, & quid in auo, & in extraneo, vide Bar. in l.7.C.de dot. promissio.& qđ in matre dotante, vide Abb. conf.19. lib.1.

Circa diuersas consuetudines in contractibus, an attendatur tempus celebrati contractus, vel tempus, in quo contractus suum effectum sortitur, vide Pap. libr. 17, titul. 2. arrest.8.

Promiſsio debet intelligi ſecũdum terminum, & ſtatutum, quod vigebat tempore contractus. Ozaſ. deciſ. 91. nu. 3.

Contractus matrimonialis in dubio, an intelligatur factus ſecundum conſuetudinem loci mulieris, vel viri, etiam quoad lucrum nuptiale, & reliqua, vide Afflic. deciſione 226.

Contractus interpretatur ſecundum loci conſuetudinem: vide Afflic. ibi. nu. 4. facit. l. 17. §. placuit. ff. de aqua, plu. arcen. & conuentus ex contractu, iudicatur ſecundum ſtatuta loci contractus. Bartol. in authen. vt omnes obediant.

In deciſiuis, & in his, quæ reſpiciunt modum exequutionis, attẽdit locus cõtractus. Rot. Genu. deciſ. 100. nu. 4.

An ſtatutum, quod mercatores etiam minores 25. ann. poſsint ſe obligare, vt maiores, locũ habeat in eo, qui ſe extra locum ſtatuti obligauit, & ad hoc, vt locum habeat, quæ requirantur, vide Bero. q. 115.

Statutum loci, vbi contractus fit quo ad deciſionem ſeruatur; & quo ad proceſſum cauſæ, ſtatuta loci, in quo lis agitur. ibi. dicta quæſt. 115.

Locus contractus circa dubia, quæ oriuntur tẽpore contractus ſecundum naturam ipſius, inſpicitur: fallit in dote. Bar. in l. 1. nu. 16. C. de ſumma, Trinit.

Verba ambigua contractus declarantur ex conſuetudine, & modo vtendi. Bartol conſ. 59. volum. 1.

Etiam in materia cõtractus attẽditur id, quod veriſimiliter contrahentes ſi fuiſſent interrogati, diſpoſuiſſent. Ozaſ. deciſ. 90. nu. 16. Dec. conſi. 697. nu. 8.

Voluntas, & mens contrahentium in contractibus attenditur, & quando de voluntate contrahentium non conſtat, à verbis contractus, non eſt recedendum. Dec. conſil. 423.

In contractibus mens partium, & intentio, attendi debet, & illa interpretatio fieri debet, quam contrahentes interrogati veriſimiliter feciſſent: ideò in illis fit extenſio de ſimilibus ad ſimilia, & exceptio de bello, & peſte, extenditur ad caſum caritatis, in quo eadem ratio videtur. Dec. conſ. 555.

Tempus pacto appoſitũ, vt intra illud temporis ſpacium mater filijs alimẽta ſubminiſtraret, expenſaſque ratione doctrinæ præſtare deberet, an decedẽte vno ex filijs, tutor poſſit repetere partem bonorum pro rata matri remiſſam Ozaſ. deciſ. 98. tenet pro affirmatiua.

Contractus vnus, quando cauſatur ab alio, nõ conſideratur cauſatus; ſed cauſans. Ozaſ. deciſ. 164. nu. 25. quia origo, & initium cuiuſcũque contractus, attendi debet. Ozaſ. deciſ. 167. nu. 26.

Terram circundatam finibus vendens, preſumitur omnia ſecundum fines vendidiſſe. Afflic. deciſ. 67.

Terra vendita cum expreſsione corporis circumempti, licèt ſit maioris quantitatis, cedit lucro emptoris ſine aucto precio; ſecùs ſi numerus eſt expreſſus intra fines deſignatos. Afflic. d deciſ. 67. nu. fi.

Precij qualitas, & quantitas in emptione multum conſiderantur, præſertim ad oſtendendum quid in emptione comprehendatur, & de alijs coniecturis circa hoc dubium, vide per Auguſt. Bero q. 48. nam venditio dubia interpretatur ſecũdum quantitatem precij. Iac. Put. deciſ. 326. lib. 3. vide Cabal. Milleloq. 207. & precium rei venditę, potius conſiderandum eſt, quàm quantitas terræ, & veriſimile ideſt, quod ex precio cõlligi poteſt. Afflic. deciſ. 67.

Re vendita, vel aliter debita ſi oriatur, quæſtio inter partes quid veniat acceſſori è, vel cuius ſumptibus res debeat afferri, ad domum emptoris, vel ad quam menſuram debeat metiri, vide Doct. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verbo. obligationibus.

Vinum ſi emo in genere, expenſis venditoris, debet portari ad domũ meam; ſecùs ſi emo decem ſalmas vini de tali vegete, vel vinea. Bart. in l. 18. ff. de conſtit. pecu.

Qui nihil excipit, & ponit totum ius ſuum intelligitur alienaſſe: quia indefinita æquipollet vniuerſali. cap. 22. ex. de priuileg.

Clauſula, cedens quod habet, & habere ſperat, importat, vt videantur ceſſę actiones, quas poſſet habere. Bar in l. 14. ff. de mandat.

Bonorum vniuerſitas ſi transferatur in contractu, intelligitur deducto ære alieno, quid in reſcripto Principis, & quid per vltimam voluntatem; vide Bartol. in l. 73. ff. de iure dotium.

Domus ſi venditur vſque ad talem domum, an illa includatur, inſpicitur quantitas precij, & mos regionis (quando non apparet quid ſit actum) inſpicitur. Bartol. in l. 35. ff. de regul. iuris.

Qui vendit rem, videtur vendere ſolummodo ius, quod habet in re. l. 32. ff. de contrahen. empt. & vendit.

Verba, quę poſſunt intelligi actiuè, & paſsiuè in præiudicium vẽditoris intelliguntur actiuè, vt ſi quis vendendo domum ita dicat, vti ſeruitutes ſunt, ita ſint, dubium poteſt eſſe, vtrum domui venditæ debeatur ſeruitus, an ipſa

in ipsa debeat, quo casu fit interpretatio cōtra venditorem, nempè quòd potius debeatur seruitus, quàm ipsa domus debeat. l. 33. ff. de contrahen. emp.
Dissensus circa accessoria, contractum non vitiat, & in dubio fit interpretatio contrà emptorem, in casu. l. 34. eod. vide ibi. gl. quæ conciliat, & soluit contraria.
In locatione, vel venditione vasis, in dubio intelligitur, vt incorruptum præstetur. l. 6. §. sed si vas. ff. de actio. empt. & vendit.
Signa duo vniuersalia, voluntatem contrahentium ostendunt latiorē, & sunt fortiora vno. Afflic. decis. 106. nu. 6.
Clausula in fine contractus posita, quando extendatur ad præcedentia, vide Afflic. decis. 248. nu. 10 & 12. supra tit. præced.
Obligatione facta super certa quantitate pecūniæ, postmodum, & secundò promittitur eadem quantitas (Diuerso tamen tempore) an diuersa debita præsumantur, vel vnum, vide Marc. quæst. 437.
Tamenquando adest diuersa quātitas propter diuersitatem summarum, præsumitur diuersitas obligationū. ibi. nu. 4. Idē in quittatione. ibid.
Pluralitas appocharum, & instrumentorum cōtractuum, & factorum nō præsumitur: ideò illam allegans probare debet. Crauet. cōs. 198.
Per secundum instrumentum constitutionis dotium factæ ex interuallo, non dicitur recessum à priore constitutione dotium ante facta. Craue. consi. 182. quia propter diuersitatem summarum diuersitas præsumitur obligationis, & ambę summę dicuntur debitæ. Craue. consi. 282.
Quando summæ eadem, vel duplicatæ præsumātur. vide Menoch. de arbitr. lib. 2. Cas. 213.
Item ex diuersitate personarum diuersitas pręsumitur obligationum. Crauer. consil. 282. nume. 3.
Habens duo quittationis instrumenta eiusdem summę, in dubio pręsumitur bis soluisse: ideò illi datur repetitio. Rom. sing. 553.
Mutuaui tibi centum, & apparet: item apparet quòd promisisti centum ex causa mutui, intelligitur de hisdem centum, quæ mutuasti. Bart. in l. 9. ff. de adimen. legat. vide eundem in l. 94. ff. de verbo. obligat.
Numerus quantitatis quando reperitur in duabus diuersis dispositionibus factis inter easdem personas, intelligitur de diuersis quantitatibus, & non de vna, & eadem. Bar. consi. 20. volum. 2.
Disponere in vita qui sibi ius reseruauit de illo iure, an possit testari, vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 209.

Confitens se debitorem, & promittens soluere, in dubio intelligitur de præsenti. Rot. Germ. decis. 37. nu. 9.
Obligatus ad factum, intelligitur de primo, & adaptationem, intelligitur de prima: idem in eo, qui promisit fructus. Rot. Germ decis. 81. nu. 7. Ideò reficere qui tenetur rem ex pacto, si eam semel refecit, si casu postea corruat, nō amplius tenetur eam reficere. Fran. Cremen. sing. 147.
Tractatus præcedens declarat actus sequentes, & perfectio ostendit intentionem contrahentium. Rot. Gen. decis. 31. nume. 8. quorum mentes in bonæ fidei contractibus, considerari debent. eadem. Rot. decis. 37. nu. 10.
Notarij verba dubia interpretantur contrà eū, qui eius scripturam produxit. Craue. consil. 88. nu. 20. vide supra tit prox. præced.
Et in contractibus verba interpretantur, contrà illum, qui se fundat in verbis. Dec. consil. 171. nu. 6. consi. 183. & consi. 190.
Contractus, qui sequitur etiam ex interuallo sumit interpretationem à præcedenti, & secundum eum declaratur. Crauet. consil. 113. nume. 6.
Interpretatio contractuum ita habenda est, vt ne in damnum fiat alterius, ex contrahentibus. Craue. consi. 245. nu. 9.
Ambiguitas, & obscuritas differunt, & pacti interpretatio appositi pro vtroque, fit contrà eum, qui se ex pacto fundat. Bart. in l. 40. ff. de pact. Abb. consi. 51. lib. 2. Et obligatio obscura recipit interpretationem contrà eum, qui se fundat super ea. Abb. cōsi. 75. li. 2. Hartma. Hartma. cap. 3. tit. de contractibus. lib. 2.
Qualiter interpretetur ambiguum verbum in iudicijs, vel contractibus, vide glo. in c. 7. ex. de sponsal.
Verba in contractibus debent aliquid operari, quòd intelligitur dummodo ius commune non lędant, & quando sunt contraria iuri cōmuni, & ex suis resultat absonus intellectus, tunc secundum ius commune interpretantur. Fel. consi. 42.
Contractus verba, quæ non apponuntur in vim principalis dispositionis; sed ad quandā executionem, nihil operantur. Feli. d. cons. 42. nume. 15.
Verba apposita in contractibus, & alijs scripturis causa maioris vehementiæ, seu quodam vsitato stylo, non inducunt alterationem subiectæ materiæ, etiamsi remaneant frustatoria. Fel. ibi. nu. fin.
Ambigua conuentio interpretatur contrà eū, pro quo profertur. l. veteribus. ff. de pact.
Obscurum pactum interpretatur pro eo, qui rē apposuit. l. 32. & ibi. glo. ff. locat. & condut.

Verba dubia in stipulationibus conuentionalibus interpretatur ex mente contrahentium, in prætorijs ex mente prętoris.l.52.ff.de verbo. obligat.

Contrahentes possunt declarare contractum, non obstāte tēporis lapsu. Hartma. Hartma. cap.1.tit.de contractibus.lib.2.

Quando verba sunt clara pro stipulatore, interpretationem restrictiuā non recipiunt.l.110. ff.de verbo. oblig.

Contractus stricti iuris recipit interpretationē extensiuam, quando aliàs non haberet effectum.l.111.ff.eod.

In stipulationibus,& in cæteris contractibus id sequimur, quod actum est, si hoc non appareat, neque regionis mos, ad id, quod minimum est redigenda summa est. reg. semper de reg.iur.

In contrahenda venditione ambiguum pactū contra venditorem interpretandum est: ambigua autem intentio ita accipienda est, vt res salua actori sit. Reg.133. eod. facit.l. Labeo.ff.de contrahen. emp.& vend.

In dubio quis nō præsumitur facere velle, quod est prohibitū, & impossibile. Craue.cōs.245.

Quando quis promittit releuare ex debitis cō tractis, prout in instrumentis, tenetur etiam ad debita, propter quę fuerunt facta instrumenta. Craue.consi.245.

Dispositio cōtrahentium, restringitur ad illud, ad quod refertur.Dec.consi.63. nu 6.

Nunquam primę conuentioni,& contractui, videtur derogatum per secundam conuentionem:nisi quatenus in secunda conuentione expressum fuerit.Dec.cons.97.& consi.388.

Quando in instrumento dicitur, quòd talis solutio fieri debeat de primis denarijs, qui exigentur de debitoribus communibus, talia verba non limitant, neque restringunt promissionem prius factam simpliciter. Dec. consil. 183.

Verba stipulationis dubia, debent intelligi; vt minus obligent debitorem, quàm fieri possit. Dec.consi.423.nu.8. & in dubio interpretantur contra stipulantem.l.38.§. stipulationibus.ff.de verb. oblig. Pet. Girar.sing.97. & proferentē. Hartma. Hartma. c.3. tit.de contract.lib.2.Fel.consi.25.nu.15.quod limita in mandatis, quia tunc secundum mentem mādantis fit interpretatio. Idem Pet. Gerar. d. sing.97.2 limita in casu, de quo vide per Ant. Corset. in suis singularibus, litera.F.sing. frequentia, vide supra tit.prox. pręced.

Vna pars cōtractus, debet per aliam declarari. Dec.consi.579.nu.13.

Verba notarij dicuntur verba partium. Dec. consi.450.

Quod dicitur In contractibus, quodlibet verbum debere aliquid operari, debet intelligi de verbis, quæ sunt in principio, & in substātia instrumenti; secùs videtur in verbis generalibus.Dec.consi.696.nu.16.

Si quis conduxit simpliciter operas certo salario constituto, singulis diebus, intelligitur à summo mane vsque ad vesperas, & non de die naturali: quia noctis tempore operæ laboratoriæ regulariter non præstantur, vide tamen Cassan in consuetud. Burg. tit. *des iustices*.§.8.glo.6.nu.15. in verbo, fallit.

Locatio incepta post primam finiendam, post certum tempus, habebit locum statim, licèt alio modo ante tempus finiatur prima locatio. Natt.consi.34 tom.1.

Contrahens super re ad dominum solùm pertinente, licèt simpliciter contrahat videtur cōtrahere sub nomine officij, non sub nomine proprio.Natt cons.131.tom.1.nu.7.

Monetæ valor, intelligitur secundum morem, & consuetudinem regionis, in qua fuit contractus celebratus. Natt.consi.192.tom.1.

Emptor promittens venditori non expellere habitantes in re vendita, donec finiatur tempus habitationis cōcessæ, an illos, qui gratis habitant expellere possit, vide Ludo.Roma. sing.27.

Promissor declarat obscurum deductum in stipulatione; sed ipsa declaratione semel facta, amplius variare non potest. Math. Mathes. sing.171.

Maritus fecit pactum in contractu dotali, quòd dabit primogenito filio suo tale castrum, seu alteri ex tali matrimonio nascituro si malue rit, constante matrimonio nati sunt duo, vel tres filij masculi, deinde moritur pater nulla alia facta suę voluntatis declaratione, dubium oritur vtrum, primogenitus insolidū admittatur, vel omnes pariter admittantur, vide Guid.Pap.sing.521.

Quid; quando donauit primonato, & nascitur primo filia, & posteà filij, an filia censeatur vocata, vide ibi. sing.522.

Promissio regulatur secūdū qualitatē personę, cui promittitur. Corset. litera. C. sing. Conditio personæ, vide supra tit prox. pręced.

Molestiam non inferre si quis promittat, intelligitur de molestia facti; non autem iuris. Idem, litera. M.sing molestia.

Pactum cum vna persona non prodest alijs: fallit quando quis carens filijs prouidit per pactum heredi extraneo,& posteà habuit liberos, quos hæredes instituit: tunc enim pactū factum in fauorem hæredis extranei, valebit in fauorem filiorum hæredum. Ant. Trigo. sing. 96.

Titio emente; seu aliter acquirente rem pro se, & eius liberis masculis, & pro ipsorum liberorum heredibus descendentibus per masculum, fœminæ ex masculis descendêtes admittuntur. August. Bero. q. 51.

Si pactum sit in instrumento locationis datiorum, locatores teneri in casu pestis, aut belli conductoribus remissionem facere, & pestis euenit post dictum contractum, antè tamen ingressum quasi possessionis datiorum, an remissio sit facienda, vide eundem August. q. 53. vbi sustinet partem affirmatiuam, si propter pestê antecedentem côductores passi essent damnum.

Locatione facta ab ecclesia Titio acceptanti pro se, & vxore sua, ac pro filijs ipsius Titij ad vitam ipsorum tãtùm, vxor ad dimidiam censetur vocata, & filij ad aliam, post mortê patris, & non antè: nam censentur vocari ordine successiuo, quoad dimidiam patri acquisitam. Idem Bero. q. 85.

Artifex accipiens pecuniam mutuo, in dubio videtur accipere occasione suæ artis. Bart. in l. 7. C. ad Senatusconsult. Macedo. quod procedit etiam in scholare, vt videatur accepisse causa studij. Bar. ibi.

Fundo vendito quando dicantur vêdita instrumenta fundi; vide Bart. in l. 2. C. de verbo. & rer. signi.

Fundo locato veniunt instrumenta. Bar. ibi.

Quando procedat petitio incerta, vide Bart. in l. 2. C. de sentent. quæ sine cert. quantitate.

Qui promittit decê annua, intelligitur promittere in vita sua. Bar. in l. 34. §. si quis autê. C. de donatio.

Frumentum promittens intelligitur de frumêto secundum communem vsum loquendi, licèt eius appellatione veniant omnia, quæ ad vsum sunt necessaria. Bar. in Rub. de Can. frumen. Vrb. Rom. lib. 11. & de meliori, seu nobiliori secundum communem vsum loquendi. Idem Bar. in l. 78. ff. de verbo. & rer. signif.

In instrumento si quis confiteatur se habuisse mutuo centum, intelligitur de præsenti, & nô de præterito. Bar. in l. certi. §. si summos. ff. si. cert. pet.

Verba contractus debent intelligi, vt non côtineant repugnantiam. Bar. in l. 67. §. item. ff. de condict. indeb.

Verba præsentis têporis apposita in instrumento circa id, quod possibile fuit interuenisse tempore contracti instrumenti, intelligûtur in tempore præsenti. Bar. in l. 41. nu. 21. ff. solut. matrimo.

Tutor, vel alius gestor, vti procurator, institor, curator, vel defensor contrahendo, an videâtur nomine propio, vel alieno contrahere, vide Bart. in l. 5. §. tutor. ff. quando ex facto tutoris.

Concessio facta Titio, & suis hæredibus, quomodo intelligatur, & de quibus hæredibus, vide Barto. in l. Gallus. §. etiamsi. ff. de liber. & posthum.

Dicta in præfationibus in côtractibus, an videâtur repetita in sequentibus, & qualitas adiecta in vno capitulo stipulationis, quando videatur repetita in sequentibus, vide Bar. in l. 77. nu. 10. & 14. de leg. 2. & Menoch. consi. 111. lib. 2. supra tit. prox.

Quando vnum est in obligatione, alterum in solutione, quorum vnum prohibetur de iure, alterum permittitur, spectatur euentus solutionis, verum valeat, vel ne. Barto. consi. 70. num. fin.

Obscuritas imbreuiaturæ declaratur ex sequentibus, & præcedentibus, & sic sumitur instrumentum. Bar. consi. 163. vol. 1.

Verba apposita in contractu debent intelligi secundum subiectam materiam. Bar. consi. 5. vol. 2. & referûtur ad têpus contractus. l. 69. ff. de contrahen. emptio.

Donans, vel vendens bona intelligitur de præsentibus, & nô de futuris. Bar. côsi. 74. vol. 2.

Aliquo actu posito non sequit positio alicuius contractus, vel quasi, qui ab ipso actu potest esse remotus, vel separatus. Bar. q. 7. nu. 2.

Obligatio principalis, & accessoria si côcurrât in persona eiusdem, accessoria occultatur. Bar. q. 15. nu. 16.

Contractus iudicandus est à principali intentione contrahentium, quando ex vno, & eodem contractu interueniût duæ species côtractus, seu duo proportionabilia diuersorû contractuum. Abb. consi. 15. lib. 1.

Promittens artificê intelligitur promittere de mediocri. Abb. consi. 57. lib. 1.

Hæredis verbum indefinitum intelligitur secûdum subiectam materiam deductam in côtractu. Fel. consi. 28 num. 4.

Obligans se soluere precium frumenti, quando creditor ab eo petierit, non tenetur debitor soluere caritatis tempore: quia nô censetur debitorem de isto casu cogitasse. Fel. consi. 42. num. 10.

Contractus simpliciter factus, & sine vlla conditione, simpliciter, & purè intelligi debêt. Fel. consi. 50. num. 4.

Contrahens apposito nomine officij in dubio officij contemplatione contrahere videtur. l. fin. ff. de instit. actio. alias contrahere in dubio, quis videtur nomine proprio, & non nomine officij, vel auctoritatis extraneæ. Bart. q. 5. num. 6.

Conditio adiecta in præcedêti pacto, & in sequenti,

quenti, intelligitur repetita; si aliàs pactum redderetur inutile. l. 11. ff. de Pact. dota.

Qui stipulatur Calendis, intelligitur de proximis, nisi aliud actum sit: sed pone; quòd hodie incipiant Calendæ huius mensis, & hodie mihi promittis dare Calendis, tûc intelligitur de sequêtibus. l. 41. ff. de verbo oblig. Si dies non additur præsenti die debetur, ex quo apparet diei adiectionem pro reo esse. ibi. §. fina.

Sapiens potest declarare, quòd in cõtractu celebrando, promisso ad cõsiliû sapientis, quis se obliget, ad pœnam. gl. in l. 121. ff. de verbo. oblig. & ibi. in additio.

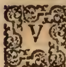
Promissio de soluendo facta in nundinis, intelligitur de vltima die nûdinarum. l. 138. ff. de verbo. obligat.

Acceptilatio generalis refertur ad omnia, nisi appareat esse dictum de certis. l. 6. ff. de acceptila.

Reliqua de rebus dubijs, & earum interpretatione, vide supra tit. prox.

Vbi legem expressam in aliquo contractu non habemus, recurrimus ad similem contractû. Ozas. decis. 51. nu. 11.

De rebus dubijs circa vltimas voluntates.

VErba testatoris debent intelligi secundum personæ conditionê, ad quam dispositio confertur. l. 12. §. equitij. ff. de vsu, & habita. Cùm testator facit mentionê de aliquo dando, si non expressit, cui velit dari, debet dari hæredi, vel hæredibus pro hæreditarijs portionibus. l. 21. & 22. ff. de statu liberis.

Si testator posuit in electione mea, vt centû de certis nominatim, cui velim, si decedo antequàm eligam, debetur hæc summa omnibus pro rata. l. 21. §. fin. ff. eod.

Vnus ex hæredibus grauatus in specie hæreditaria, grauatus pro portione sua tantùm videtur. l. 83. §. si libertus. de lega. 1.

Interpretatio voluntatis testatoris, debet fieri ab hærede, etiamsi agatur de preiudicio tertij in lucro capiendo; secùs si de damno inferendo tractetur. l. 102. ff. eod. sed quando, vide Bar. in l. 32. §. si quis de lega. 1. & q. 10.

Si testator iubet hæredem dotem filiæ stipulari, intelligitur ea moriente in matrimonio, nô ea suprauiuête; & sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice. l. 79. §. à filia de lega. 2.

Verba generalia debent ad tempus testamenti referri. l. 92. de lega. 2. vide tamen l. 9. de lega. 3. & verba generalia testatoris qualiter intelligenda, vide Afflict. decis. 44. nu. 22.

De materia huius tit. vide per tot. tit. de lega. 3.

Præsentis, & præteriti temporis verba, restringuntur ad ea, quæ sunt tempore testamenti. l. 100. de leg. 3. in vltimis voluntatibus, quãdo tempus testamenti, & quando tempus mortis inspiciatur, vide Ioseph. Ludo. decisi. Perus. 61. num. 18.

Si hæres grauatur aliquid pati, intelligitur grauatus, vt patiatur eo modo, quo patiebatur defunctus. l. 53. ff. de vsu, & vsuf. lega.

Testator quod erat solitus facere attenditur, etiam in eo, quo disponit extra testamêtum, non solùm verbis, sed facto. Iosep. Ludo. decisi. Luc. 64. nu. 9.

Verba testatoris debêt intelligi in dubio, ita q non sit in constructione peccatum latinitatis. l. 9. ff. de auro, & argento. legat.

Voluntas defuncti quomodo, & quibus modis interpretetur, vide Bar. in l. 2. ff. de vulgari.

Repetio ex mête præsumpta testatoris, inducitur. Ozas. decisi. 52. nu. 5.

Testatoris mens in vltimis voluntatibus maximè inspicienda est. Ozas. d. decis. 52. nu. 10.

Testatorem voluisse, vel de eius mente apparere non sufficit, nisi procedat disponendo. Ozas. decis. 110. nu. 15.

Testatoris mens tacita à lege suppleri, & intelligi solet. Ozas. dec. 126. nu. 7. sed casus omissus quando debeat suppleri, vide Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 19.

Testatoris voluntas secundum communem loquendi vsum intelligi debet, & verisimile est testatorem sensisse id, quod cõmuni loquendi vsui conuenit. ibi. d. decis. 126. nu. 19.

Testatoris mens adeò attendi debet, vt etiam si dispositio reddatur inutilis, ab ea tamê nô sit recedendum. ibi. nu. 25.

Etiam minima verba testamentorum, operari debent. Afflic. decis. 44. nu. 19.

Testatoris voluntas talis præsumenda, qualis esse debet, & sic de quolibet alio. Afflict. d. decis. 44. nu. 20.

Testator in dubio q fingatur cogitasse, vide ibi & in dubio mens testatoris adhæret legi, vel statuto. ibid.

Lex fingit, quòd testator plus dixerit, quàm notarius scripserit. Afflict. decisi. 44. num. 25.

Verba sequentia post testamentum, declarant animum testatoris. Afflict. decisio. 44. num. 27. & 29.

Voluntas ex antecedentibus, & sequêtibus deprehenditur. Afflict. decisi. 106.

In dubio arguitur ex verisimili, vt si testator fuisset interrogatus, ita statuisset. Afflict. d. decis. 141. & respondisset. Ioseph. Lud. decisi. 64. num.

64.nu.12.Luc.& idest habendum pro expres so,de quo si testator interrogatus fuisset, ità respondisset.Gramm.decis.7.nu.5.

Testator in dubio id videtur voluisse, qđ vult statutum suæ patriæ.Afflic.decis.326.

Lex sequitur mentem testatoris, sicut venator sequitur leporem.Boer.decis.146.Ideò mens est attendenda, potius quàm verba.Boer.d. decisio.146.Ioseph.Ludo.decis.Perus.81.nu. 23.& seqq.pat.2.etiam tacita. Afflic. decisio. 44.nu.18.& regulatur à verisimili.ibid. quan do est dubia.Craue.consi. 25.32. & cõsi.294. & quando constat de ipsa mente,illa est ser uanda,& de verbis non est curandum, & ver ba sunt impropriãda, vt menti deseruiamus. Idem Lud.decis.Luc. 53. & verba regulantur à mente ibi.nu.8.

Testator censetur se confirmare cũ dispositio ne iuris, & moribus sui temporis. Gasp. Ca bal.Milleloq.409.

Casus omissus omninò, non cadit sub regula, quòd testator si interrogatus fuisset ità respondisset,seu disposuisset.Hieron. Mago. decis.82.Luc.nu.28.

Mens testatoris vbi incerta sit, & erroris mate riam præbet,melius est inhætere verbis,& er rori, & testatori imputare, cur apertius non sit loquutus Mago.dec.52.n. 15. eiusdē Rot.

A quibus ambigua voluntas testatoris possit,& debeat interpretari,vide Fran.Mant.de con iect.vltima.volunt.lib.3.tit.1.& 2.

Voluntas testatoris quemadmodũ debeat ob seruari,vide Mant.de coniect.vltima.volunt. lib.3.tit.3.

Ex verbis quemadmodum voluntas testatoris colligatur,vide Mant. de coniect. vltima vo lunt.lib.3.tit.4.

Quando à propria verborum significatione li ceat in testamentis recedere ex voluntate te statoris,vide Mant.ibi.tit.5.

An tempus facti testamenti, vel mortis,debeat considerari in colligenda testatoris volun tate,vide Mant.de coniect.vltima.volun.lib. 3. tit. 11.

Clausulæ testamentorum,quomodo intelligen dę,vide ibi.tit.14.& an de voluntate testato ris censeantur scriptæ, vel de stylo tabellio num,vide ibi.

Coniecturæ voluntatis testatoris desumuntur ex varijs locis,nempè ex iure communi. Se cundò ex iure municipali. Tertiò ex consue tudine regionis. Quartò ex vsu,seu consuetu dine testatoris. Quintò ex persona ipsius. Sextò ex personis,quibus relictum est.Septi mò ex rebus ipsius. Octauò ex contentis te stamẽti.Nonò ex causa,siue ratione, qua te stator fuit inductus ad disponendũ.Decimò, & vltimò ex varijs locis, & figuris causarum, de quibus omnibus diligenter scripsit Fran. Mant de coniect. vltima. volunt. lib. 6. tit. 6. & seqq.

Pro interpretatione voluntatis testatoris atten dendæ sunt sex regulæ, de qbus,vide p Clan in §.testamentum.q.76.

Voluntas testatoris interpretatur secundũ eius opinionem, non secundum veritatẽ. Craue. consi.88.nu.15.

Voluntas testatoris declaratur & ex primo te stamento facto ex interuallo, quid ex testa mento imperfecto,vel reuocato,vide Craue. consi.113.nu.fin.

In vltimis voluntatibus attenditur voluntas te statoris,etiam contra proprietatem verbo rum.Craue.consi.297.

Cùm agitur de declaranda voluntate conie cturata testatoris, quòd ita, vel ita senserit creditur, statúrque testimonio notarij, qui testm̃ conscripsit. Menoch. cõsil. 195.nu.17.

Quando dubitatur de intẽtione testatoris, vel donatoris, & ipse decessit, recurrendum est ad superiorem,& eius interpretatio tenenda est.cap.6.ex.de donatio.

Voluntas testatoris obtinet primum locum in conditionibus, & euidens voluntas ipsius dicitur, quæ colligitur ex coniecturis. Abb. consi.78.lib.2.

Lex cõiecturas mẽtẽ testatoris, intelligitur, nisi aliter de voluntate appareat, & eui denter appatere dicitur,quod apparet ex le gitimis coniecturis. Bar.in l.77.de legat.1.

Dependens ex mera voluntate testatoris, & si pertineat ad contractum, vel quasi,declara tur ex verbis in testamento positis. Bart.in l. 32.de leg.3.

Interpretatio voluntatis testatoris ad quẽ spe ctet,& qualiter interpretari debeat,vide Bar. in l.67. de leg.3.

Voluntas defuncti probatur ex communi vsu loquendi,vtendi,& intelligendi. Bar.in l.7.ff. de suppel.lega. nu.11.

Verba præsentis, vel præteriti temporis in his, quę ex mera voluntate testatoris dependẽt, trahuntur ad futura. Bar. in l.2.ff.de adimen. legatis.

Quando verbum reperitur in præterito, & in futuro in vltimis voluntatibus, intelligitur in futuro. l. 15. ff. de condict. & demonstra. & l. 67. eod.

In his,quæ extra testamentum occurrunt, pos sunt res ex bono,& æquo capere interpreta tionem.l.16.ff. eod. sed si controuersia fit de nomine inter plures; qui probauerit sensisse de se defunctum, ille admitteretur. l. 33. ff. eod.

Non

Non est verisimile, quòd testator plus diligat substitutum, quàm primo loco positum. l. 37 ff. de conditio. & demonstra.

Testator præsumit magis dilexisse agnatos, quã extraneos: & vxor de extraneis est soluto matrimonio. Afflictus decisione. 44. num. 21. & 27.

Testator in dubio censetur minus grauare hæredem, quàm sit possibile, imò potiùs tolleratur, quod legatum sit inutile, quàm quod censeatur grauare hæredem. Crauet. consil. 32. 149. & consil. 297. vide Ozas. decisio. 72. num. 8.

Ambiguitates testatorum pro hęredibus interpretantur. Bart. in Anthen. hoc locũ. C. si secundò nupserit mulier. nu. 12.

Lex ex voluntate defuncti coniecturã capit, vt quos testator prædi lexi, eos lex prædiligat. Bar. in §. si quis, Authen. de re Falcid.

Conditio apposita in vna parte testamenti, nõ censetur repetita in alia: fallit in muliere, cui relinquitur donec, & vsq; quo honestè, & castę vixerit. Castren. consil. 218. volum. 2. Doct. in l. seia. §. Caio seio. ff. de fundo instruct.

Conditio apposita in testamento, non censetur repetita in codicilis. Ozas. decis. 52.

Masculi, verbum adiectum in institutione hæredis, vel in primo gradu substitutionis, censetur repetitum in sequentibus gradibus, nisi aliter de mente testatoris appareret, ex verbis ipsius coniecturata, q̃ voluntas coniecturata obseruanda est. Guido, quæstione 481. vide Gaspar. Cabal. Milleloq. 455.

Dictum in vna parte testaméti, in alia parte repetitum intelligi debet. Dec. consi. 583.

Conditio liberorum, si sine liberis decesserint, an censeatur repetita in matre, cui illa specialis facta est, si ab intestato decesserit, vide Dec. consi. 646.

Qualitas legitimitatis apposita in primo gradu substitutionis, censetur repetita in secundo rationibus traditis per Menoch. consil. 117. lib. 2.

Tamen quando qualitas in vltimis voluntatibus non censeatur repetita, vide Menoch. consi. 177. nu. 12. vol. 2.

Facultas data disponendi de aliqua re circa filios primo loco vocatos, censetur etiã repetita circa filias secundo loco vocatas in defectum masculorum, vide Menoch. consil. 215. lib. 3. num. 167.

Conditionem, modum, qualitatem; & similia adiecta in testamento censeri repetita in codicillis scribit Menoch. consil. 333. lib. 4. num. 6.

Dispositio testatoris, si ex aliqua causa commutatur in aliam, in dispositione commutata, non intelligitur repetita pœna, quæ erat in prima dispositione. Bart. in l. 27. ff. de conditio. & demonstra.

Clausula in fine posita refertur ad proxima, sed quãdo referat ad omnia, & dictio masculini generis prolata à testatore in casu odij, seu grauaminis, non comprehendit fœminam. Bar. consi. 54.

Conditio apposita in præcedenti clausula, quando intelligatur repetita in sequenti, & coniuncta quando accipiatur pro disiuncta, siue soluta, vide Bar. consi. 155. nu. fin.

Relicta ab institutis, an videantur repetita ab institutis, quando ab eis alia legata sunt relicta, vide Bar. consi. 49. vol. 2.

Si testator fecit plures dispositiones conditionales, & deinceps dicat, qua conditione adueniente legauit titio, ad quam conditionẽ legatum debeat referri, aut ad primam, vel 2. aut, ad vltimam, vide per Abb. consi. 78. lib. 2.

Ordo affectionis non attenditur, vbi testatoris nulla subest necessitas instituendi; secùs vbi inest necessitas instituendi. Ozas. decis. 81.

Facta institutione, vel substitutione hoc modo, talem instituo, vel substituo, & eius liberos, vide infra tit. de hæred. extran. instit. an tũc censeantur vocati simul, & semel, vel ordine successiuo, vide Clar. in sua pract. §. testamentum. quæst. 80.

Præceptum testatoris, quòd defuncto hærede sine descendentibus, describantur in vrna omnes de agnatione, & is, qui forte extrahatur succedat, non intelligitur ordine successiuo, sed omnes ex eo censentur vocati. Alex. Raud. tract. de anal. cap. 12. nu. 5. & ita pronunciauit Senatus. Mediol.

Institutio facta de filio, & nepote iam nato, an intelligatur, q admittantur ordine successiuo, vide Bar. in l. Gallus. §. quidam. ff. eod.

Institutio, seu substitutio relata ad duas p̃sonas dispares gradu, ad vtranq; æquè principaliter refertur, & non ordine successiuo. Ozas. decis. 81. num. 8.

Probatio apertissima fieri debet, si dubitatur de qua hęredis p̃sona testator senserit. Affli. decisi. 44. nu 14. si sunt plures eiusdẽ nominis, de quo testator sensisse intelligatur, vide Mantic. de coniect. vltima. vol. libr. 4. tit. 7.

Substitutio facta de proprio filio hæredis instituti valet, & si institutus habuerit plures filios, primus admittitur, si potest colligi ita voluisse testatorem. Guid. d. q. 467.

Testator in dubio semper præsumitur, eorum prærogatiuam seruasse, quos lex, & natura prius ad eius hereditatẽ vocãt. Ozas. dec. 81

Testatoris voluntas, vt conseruetur in dubio facienda est interpretatio. Ozas. decis. 108. nu. 14. & non censetur elegisse viam, per quam eius dispositio impugnaretur. Afflic. decis. 44. num. 25.

Quælibet dispositio quantumnis stricti iuris, ita interpretari debet, vt aliquid operetur, & ne superflnò facta censeatur. Cranet. consi. 272. nu. 7. & consi. 297. nu. 4.

Species contenta sub genere, quandoque per testatorem exprimitur, ad dubitationem tollendam. Afflic. decis. 106. nu. 5.

Casus omissus remanet in dispositione iuris cõmunis: ideò institutus sub hac conditione, quòd durante minori ætate vsque ad 18. annos, ipse institutus debeat remanere apud aliquem, cum bonis hæreditarijs, & si in fine dictorum annorum 18. fuerit, immorigeratus, quòd tunc succederet in ipsis bonis ille, qui habet custodiam instituti, & administrationẽ bonorum, si ante dictos annos 18. institutus fuerit immorigeratus, & in ætate 13. annorum decesserit, tunc non est locus substitutioni: sed bona debẽt peruenire ad succedẽtes ab intestato ipsi instit. Affl. deci. 141.

Nepotes vnà cũ patruo instituti, vel substituti, an succedãt i capita, vel in stirpes, vide Affli. decis. 309. & infra tit. de hæred. extra. institu.

Nomen hæredis positum in vltima voluntate; & substitutione, non significat alios, quàm descendentes, nec extenditur ad extraneos. Guid. Pap. q. 485. licèt in contractibus, & in legibus significet directò succedẽtes in vniuersum regulariter. Guid. q. 457. & substitutio psonę incertę de certis, valet. Guid. q. 467. vide tit. de verb. & rei signif.

In testamentis interpretandis septem sunt obseruanda. Boer. decis. 158. nu. 13.

In fideicommissis attenditur proximitas grauati, & non grauantis. Hier. Mago. decis. Luc. 83. vide infra titu. de fideicommissis relictis agnationi, familiæ, &c.

Pluribus institutis, & inuicem substitutis, & vltimo eorum decedenti sine liberis grauato restituere, dimidiam hæreditatis, intelligitur de dimidia totius hæreditatis, comprehensis etiam portionibus cohæredum sibi ex fideicommisso obuentis. Hiero. Mago. decis. 15. Rot. Floren.

Vitium superfluitatis, quomodo sit fugiendum, vide Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 3. titu. 6.

Cõmunis vsus loquẽdi in vltimis voluntatibus recipitur, de quo communi vsu loquendi, vide ibid tit. 8.

De consuetudine loquendi testatoris. titu. 9. & de falsa testatoris opinione. ibid. tit. 10.

Ex quibus coniecturis masculi ex feminis primogeniti, debeant fęminis præferri, vide Mant. de coniectu. vltim. volunt. lib. 8. tit. 19.

Quando probentur coniecturæ vltimarum voluntatũ per testes, vide Mant. ibi. lib. 12. ti. 16.

Quibus modis tollantur cõiecturæ vltimarum voluntatum, vide ibid. tit. 17.

Filij intelliguntur æqualiter instituti, in testamento facto per patrem, hoc modo, instituo meum posthumum hæredem, si vxor mea sit prægnans, licèt concepti, & nati sint post testamentum. Ioan. Pap. lib. 20. tit. 1. arrest. 13.

Facta substitutione de filia, & suis, duæ oriuntur dubitationes, prima, qui veniant appellatione suorum, secunda, an filia, & sui admittantur ordine successiuo, vide Craue. consi. 22. Dec. consi. 236.

Dispositio testatoris, quòd eius filijs stantibus in communione, bona acquirenda sint inter eos communia, an intelligatur de acquirendis post mortem ipsius, vel etiam eo viuentẽ post conditum testamentum, vide Crauet. consi. 133. vbi concludit intelligi, etiam de quæsitis eo viuente.

Si maritus in suo testamento confessus fuerit se debere vxori; putà florenos mille pro eius dote, quæ non ascendebat ad ipsam summã, intelligere debemus maritum voluisse includere in ipsa confessione accessoria ipsius dotis, ex cõiecturis adductis per Crau. cõs. 149.

Gñalis locutiò, seu dispositio testatoris quomodo, & quibus ex causis restringatur, vide Crauet. cõsi. 144. & qd de verisimili, vide ibi.

De restrictione generalis sermonis, vide Crau. consi. 1. pro genero, nu. 96.

Approbans testamentum, videtur illud approbare secundum formam codicillorum, quando per codicillos legata in testamento relicta sunt diminuta. Craue. consi. 257.

Vna pars testamenti, aliam declarat. Hiero. Mago. decis. 63. nu. 7. Luc. Ozas. decis. 127. clar. in sua pract. §. testamentum. q. 76. Dec. consi. 370. vol. 2. Menoch. consi. 97. nu. 33. volum. 1.

Voluntatis declaratio in vna parte testamenti, trahitur ad alias partes eiusdem testamenti, & declaratio cum vna persona, præiudicat etiam cum alia. Craue. consi. 62. nu. 11.

Expressum in vna parte testamenti, in alia expressum vr. Dec. cõs. 545. & pars vna testamẽti secundũ aliã intelligi debet. Dec. cõs. 567. & ideò si in vna parte testamenti testator fecerit mentionem de filijs masculis, in alia de filijs tãtùm, intelligitur semper de masculis. Menoch. consi. 97. vol. 1.

Verbis claris, declaranẽ obscuratiõ verbũ vnum ambiguũ pósitũ in vna parte testamenti, declarat ab alio claro, posito in alia parte. Menoch. consi. 339. lib. 4. Bart. in l. 17. de legat. 1.

 Si testa-

Si testator instituerit duos nepotes ex Sçio fratre in vna dimidia hæreditatis, & alios quatuor nepotes ex Caio fratre in alia dimidia, eosque inuicem substituerit, quandocunque decesserint sine liberis, vel aliquem ipsorum, tunc censentur substituti, eo modo, quo sunt instituti: Idō vbi decesserit vnus ex quatuor nepotibus ex Caio, portio eius spectat ad alios tres nepotes sibi coniunctos, & non ad omnes alios ex altero fratre, in quibus idem ius seruandum erit. Dec. cons. 186.

Dispositio facta in testamento, & codicillis, ita interpretari debet, ne contradicat. Dec. consilio 337.

Si dictum sit in testamento, quòd bona deueniant ad dominum vlixem, & ad eius filios, nempè ad dominum talem, & talem, &c. & ad dominum Ioãnem Conradum nepotem dicti vlixis, Ioannes Conradus, cēsetur institutus pro dimidia. Dec. consi. 382. vol. 2.

An in substitutione generali veniant omnia bona testatoris, licèt videatur substitutio restricta ad certa bona, vide Menoch. consil. 115. lib. 2. nu. 52.

Quando grauatus potest disponere de aliqua summa, de ea disposuisse intelligitur, institué do filiam suam hæredem simpliciter: ideò ad ipsam summam filia intelligitur vocata. Menoch. consi. 210. lib. 3. nu. 24.

Filius primogeniti præmortui, excludit patruũ secundogenitum in fideicommisso domus; ad quam fuit vocatus per testatorem primogenitus suorum filiorum, & descendentium de primogenito, in primogenitum. Menoch. cons. 21 t. lib. 3.

Consuetudo testatoris, tàm ex vsu loquendi, quàm vtendi, quando, & quibus casibus attendatur, vide Bart. in l. 4. ff. de triti. vino, & oleo legat.

Testator si mandauit satisfieri omnibus, qui aliquid ab eo recipere debent, intelligitur de debitis ciuiliter, & naturaliter. Bart. in l. 26. ff. de libera. lega.

Declaratio testatoris facit censeri omnẽ aliam interpretationem calumniosãm. Hiero. Mago. decis. 146. Rot. Floren. nu. fin.

Verba testatoris (& specialiter rustici) debent intelligi secundum cõmunem vsum loquendi. Bar. cons. 52. vol. 1.

Clausula generalis in substitutionibus non refertur ad ea, de quibus est facta substitutio specialis. Bar. cons. 54. vol. 1.

Ista verba, si nullus decesserit sine liberis, quid importent, vide Bar cons. 77.

Relictum sub conditione, si filij, vel nepotes honorati non fuerint, intelligitur, si sibi filij nõ fuerint tempore mortis, sed si eo tempore fuerint, expirat relictum. Bart. cons. 75. vol. 1.

Substitutio in dubio intelligitur directa, & non fideicommissaria. Abb. cons. 59. lib. 1.

Interpretatio illa sumenda non est, per quam testatoris dispositio facilè redderetur illusoria. Menoch. cons. 339. lib. 4. nu. 7.

Ex præsumpta voluntate defuncti, plures coniuncti vocãtur in virilem, respectu vnius defuncti, sed inter se, in hæditarias portiones. Bar. sing. 79.

Rogatus restituere hæreditatem ei, à quo illam accepit sine tẽporis præfinitione, debet intelligi grauatus de restituẽdo tempore mortis. Ludo. Romà. sing. 502.

Testator, si vnus ex hæredibus grauauerit, vt si sine liberis decederet hæreditatem suam restitueret Sempronio, adueniente cõditione, cohæres grauatus totam hæreditatem sibi obuentam pro partibus cohęredum, restituere nõ tenetur; sed solum partem suam. Lud. Roma. sing. 546.

Pater si promisit dotem filiæ, deinde moriatur filio, & filia hæredibus institutis, onus dandi dotem, totum spectat ad filiam. Pet. Gerard. sing. 43.

Statutum originis defuncti, & non simplicis domicilij, in succedendo ab intestato, seruandum est, quo ad iura, & actiones. Augu. Bero. quæst. 109.

Prouisio facta in vno casu, porrigitur ad alium, in quem testator potuisset prouidere. Bar. in l. Gallus. nu. 8. ff. de liberis, & posthum.

Appellatione hęredis quando veniat hęres extraneus, & an intelligatur de primo, an verò in infinitum, vide Bart. in §. etiam si patrem. l. Gallus. ff. de liber. & posthum. hæredibus instituendis.

Verbum, quod reperitur in præterito, & in futuro subiunctiui in vltimis voluntatibus, intelligitur in futuro. Bartol. in l. 29. ff. de hæredit. instituen.

Venter quando est institutus, & filius datus cohæres, pro qua parte erit hæres filius, vide Bar. in l. 30. §. suum hæredem. ff. de acquiren. hæredita.

Clausula; si contingat ipsum, & filios decedere sine filijs, an copulatiuè, vel alternatiuè intelligatur, vide Bar. cons. 195.

Testator instituit duos hæredes, & eis substituit ecclesiam, & postea in codicillis cassauit vnum de illis, & alium instituit, ad quem debeat deueniri hæreditas illius exhæredati, vide Bar. cons. 203.

Coniectura, quòd testator superuixerit post natiuitatẽ posthumi, & non mutauerit testamentum, quando operetur eius validitatem, vide Bar. cons. 235. vol. 1.

Dere-

De rebus dubijs circa legata.

Legatum, vel fideicommissum relictum pauperibus, de quibus intelligatur, vide Fran. Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 8. tit. 5.

Legatum factum Parocho contemplatione sepulturę cadaueris testatoris, si sepultura fiat alibi, quàm in ecclesia Parochiali, an, & cui debeatur, vide Ioan. Pap. lib. 20. ti. 8. arrest. 5. Boer. decis. 176.

Dimidia si filiæ relinquatur, & in cæteris bonis ecclesia fuerit instituta, tunc sola ecclesia tenetur ad legata, & fideicommissa. Boer. decis. 145. nu. fin.

Hæres, vtrum teneatur ad restitutioné fructuũ perceptorum ex re legata monasterio construendo, antequàm construatur, vide Bart. cons. 5. vol. 2.

Capella venit voce ecclesiæ, & participat in legatis factis ecclesiæ: fallit in capella non cõsecrata. Capel. Thol. q. 57.

Legatũ factum ecclesiæ sanctæ Mariæ cùm sint plures eiusdem nominis, debetur pauperiori. ibid. in additio.

Legatum factum ecclesiæ non expresso nomine, debetur Parochiali. ibi. nu. 4.

Relictum pauperibus in genere valet, nec obstat, quòd nulla persona sit specificata, & quãdo valeat legatum factum personis incertis, vide l. 24. & ibi. gloss. C. de episcop. & cler.

Legatum relictum in redemptionem captiuorum valet, non obstante incertitudine personarum, & eius distributio pertinet ad testamenti exequutorem si testator prouidit, aliàs ad episcopum. l. 27. C. eod.

Legatum, vel fideicommissum relictum filijs, an etiam filiabus intelligatur relictum, vide Mantic. trac. de coniect. vltim. volunt. tit. 7. vel nepotibus, ibi. tit. 8.

Legatum relictum vxori, an posteriori quoque relictum videatur, vide eundem. libr. 8. titu. 15.

Legatum relictum filiofami. an patris contemplatione relictum intelligatur, vide ibid. titul. 16.

In dubio quæ res videantur legatæ, vide ibi. lib. 9. tit. 1. & seq.

Testator legans id, quod debet, de quo debito intelligatur, vide Afflic. decis. 44. nu. 23.

An legatum generale includat speciale eidem personæ factum, vide Afflic. decis. 45.

Legatum generis omnium, & quorumcunque bonorum mobilium, nõ restringitur per verbum supellectilium domus suæ, per testatorẽ prolatum. Afflic. decis. 106.

Legatis, vel per fideicommissum relictis bonis mobilibus, & immobilibus, non veniunt nomina debitorum; secùs si simpliciter sint legata omnia bona. Guid. Pap. q. 499.

Qualitas adiecta sequenti legato, quando censeatur repetita in primo, vide Ozas. decis. 52.

Legatum relictum ab instituto, non censetur repetitum à substituto, quando mortuo instituto reperitur facta aliqua noua prouisio, in beneficium legatarij; aliàs secùs. Vincent. de Fran. decis. 58.

Legata simpliciter, an referantur ad ea, quæ sub conditione, & modo prius legata fuerant; ita vt eis commensuranda sint, & intelligantur legata sub precedentibus conditionibus, quid in contractibus, vide Dec. cons. 190.

Conditio, vel modus incertus in vltimo legato ad omnia præcedentia refertur, veluti si testator legat omnes robbas, pannamenta, linea, & alias massaritias domus, tunc qualitas illius domus posita, in fine orationis, etiam refertur ad illud legatum vniuersale omniũ robbarum: ideò robbæ domus solùm cẽsentur legatæ Dec. cons. 92.

Si testator legauit vxori vsumfructum aliquorũ bonorum, & etiam alias res stando, & habitãdo in domo testatoris cum filijs suis, & non petẽdo suas dotes, inde ex interuallo in ipso tamen testamẽto simpliciter fecerit aliud legatum d. vxori casu, quo non posset habitare cum dictis suis filijs, dubitatur, an censeatur repetitum illud onus de non petendo dotes suas. Menoch. cons. 166. lib. 2. tenet censeri repetitum.

Copula, & quando cadit inter res, quæ ponuntur in vna oratione, si qualitas, quæ adijcitur vni rei, potest congruere alteri, tunc intelligitur repetita, siue tendat ad augumentum legati, siue ad diminutionem; secùs si qualitas sequenti rei non congruit. Bart. in l. 20. §. Cato. ff. de fundo instructo.

Si testator reliquit vxori suæ aliquid, si castè vixerit, & postea dixit item relinquo tibi fundum, non intelligitur hic repetita præfata conditio: quia dictio item non repetit, quãdo fit mutatio rerum, vel personarum: idem in clausula præcedenti; quando non refertur ad sequentia. Bar. cons. 39. vol. 1.

Legata ab instituto relicta, an videantur repetita à substituto, vide gl. in l. j. C. si omissa causa testamenti.

Vbi institutio per errorem testatoris est nulla, legata, & fideicommissa intelliguntur repetita à venientibus ab intestato. l. 4. C. de fideicomm.

Clausula specialis in oĩbus derogat gñali,& nõ compreheditur sub generali: ideo si quis fecerit legatum conditionale, & plura legata pura, & addiderit, quód vult omnia legata solui post annum á die mortis ipsius, sub pœna dupli, tunc sub hac generali clausula, non comprehenditur legatum conditionale. Capel. Thol. q. 184.

Si testator legauit omnia bona mobilia, & immobilia, & testamento condito vendidit vnã domum certo precio, mortuo ipso testatore ante exactionem, precium ipsius domus nõ debetur legatario: quia tempus testamenti inspicitur in vniuersali legato. Capel. Thol. quæst. 316.

Legatis vestibus, debentur vestes scissæ existentes apud sutorem, & legatum vestium comprehendit mobilia auri, & argenti, vel perlarum affixa vestibus. Capel. Tho. q. 388. & 389. Ludo. Roma. sing. 614. Fran. Cremen. sing. 64. vestes prohibitę portari, an veniant in legato vestium, vide Fran. Cremen. sing. 65. Bart in l. vnica. C nulli licere.

In legato eorũ, q̃ in domo sunt, nõ veniunt nomina debitorum. Iac. Put. decis. 20. lib. 3. tamen legatum potest continere debitorũ nomina, si expresse de mente testatoris constaret ibi. Put. nu. 2. alias verba generalia, & geminata, si respiciunt res mobiles, non extenduntur ad iura, & actiones tanquám ad tertiam speciem. Put. ibi. nu. 3. vide Mago. decis. 146. Ror. Floren.

Legatum omnium eorum, quæ in domo sunt, coniunctæ personæ factum, comprehendit etiam res venales: secús si extraneæ personæ fiat. Put. ibi. nu. fi. tamen legatum supellectilis domus, comprehendit etiam venalia. Aflic. decis. 106. nu 6.

Si testator legauit omnia mobilia sua existentia in domo sua, quid iuris, & an tunc comprehendantur venalia, vide Dec. consi. 472. August. Bera. q 29.

Legatis dulcibus veniunt potabilia, & comestibilia; sed legata vini amphora, & omnibus dulcibus relatione ad vinum facta, veniunt tantùm potabilia. idem Put. decis. 226. num. 4. lib 3.

Maritus legando vxori omnia mobilia, & domus vtensilia, censetur etiam legasse fructus domi existentes. Rot. Auenio. decis. 14. in decisio. diuerso

Legatum mobilium continet etiam grana seminata in fundis testatoris. ibi. decis. 16. sed an sub hoc legato comprehendantur pecuniæ, vide Perillustr. D P. Tessau. decis. 160.

Si testator legauerit omnes domos suas vbicũque sitæ sint sub suis coherentijs, & existentes in aliqua ciuitate, an veniant domus existentes extra muros ipsius ciuitatis, vide Craue. consi. 297. legata domo, venit & domus ibid. adiecta; sed vide Iac. Put. decis. 96. lib. 3.

Legatum domorum comprehendit etiam domum, in qua testator solùm dominium habebat directum. Natt. cons. 117. tom. 1. & domo legata veniunt etiam apothecæ subtus domum existentes, si eadem contignatione, & muro eisdem finibus includantur Natt. ibi.

Si testator legat liberationem omnibus debitoribus suis, non intelligitur legata libertas his, qui possident res testatoris, & consequẽter his, qui sunt debitores actione reali. Ias. de actio. §. superest. nu. 102.

Legato grano, quod quis habet in ciuitate, an veniat granum, quod est in portu, vide Rom. sing. 452.

Legatis omnibus rebus, quas testator emit, nõ veniunt ea, quæ ad testatorem peruenerunt ex alio tit. Rom. sing. 614.

Legatis nummis, alio non expresso, primó consuetudo patriæ, secundó consuetudo loquẽtis, tertio persona, quę relinquit, inspicitur, vide Roma. sing. 681.

Vniuersalia verba legati restringuntur ad ea, in quibus testator habet plenum ius; & non seniplenum. Craue. consi 144 nu. 9.

Quando testator légauit hæreditatẽ sibi spectãtẽ, legatario debentur oĩa bona illius hæreditatis legatę, cũ omnibus acquisitionibus ex eã dependentibus, & tunc ipse legatarius tenetur ad onera hæreditaria, quæ adhuc extabant tempore mortis testatoris; soluta autẽ refundere non cogitur. Dec. consi. 69.

Legatum factum filio de auro, argento, & gemmis, an comprehendat pecunias, vide Dec. cons. 381. vol. 2. auri, & argenti legati appellatione, quid veniat, vide Marc. q. 510. tamen pecuniæ veniunt in legato mobiliũ, non autem nomina debitorum. Dec. d. cons. 381. fallit si pecuniæ essent fœnori, & negociationi paratæ. Natt. cons. 117. nu. 5.

Legatis bonis mobilibus animalia censentur legata, nisi aliud appareat de mente testatoris. Dec. cons 653.

Quando testator tituli legati relinquit bona, quæ sunt in territorio alicuius oppidi per verba vniuersalia, tunc in ipso legato veniũt etiam molendina, sita in ipso oppido, & aliæ domus, vide Menoch. cons. 140. lib. 2.

Legatum factum vxori de dote, & augmento, cui postmodum factum est legatum vniuersale omnium bonorum mobilium, & pecuniarum, qualiter veniat deducendum, & intelligatur, vide Afflic. decis. 45.

Lega-

Legatis mulis, veniunt mulæ, & legatis ceruis, veniunt ceruæ. Iof. Ludo. decif. Luc. 29.

Domum legans fimpliciter qui duas habet, cenfetur eam legare, quam dare elegerit hæres. Menoch. confi. 329. lib. 4. nu. 11.

Idem quando teftator legauit omnia mobilia domus fuæ, & habet plures domus, in quibus habebat mobilia; fed quando condidit teftamentum in vna ex ipfis domibus, & legauit mobilia domus fuæ, tunc intelligit legaffe mobilia domus, in qua fecerat teftamétum. Menoch. confil. 329. fed tunc an mobilia acquifita poft conditum teftamentũ cenfeantur legata, vide confi. 330. ibi. nu. 20.

Alienata nulliter per procuratorem, nõ veniũt in legato facto hoc modo, relinquo procuratori meo omnes res, quas adminiftrauit. Roma. fing 133.

Legato generali non compreh édũtur venalia, & ea, quæ caufa mercandi teftator habebat, fi alia fuperfunt, in quibus legatum confiftere poffit, alias fecus. Lud. Rom. fing. 437. Pet. de Raue. fing. 362.

Legans alteri ea, quę fui vfus caufa parata funt, non cenfetur ea legare, quæ funt parata gratia vfus cõmunis legantis cũ altero: fallit in vxore, cui lana, linum, aut fericũ legatur. Lud. Roma. fing. 638.

Legata domo cũ his, quæ ibi funt, legata non intelliguntur, quæ ibi mercis caufa, vel ad tempus funt: fallit fi filio legatum fiat. Idem Roma. fing. 649.

Si lego tibi vinum cum vafis, veniũt folùm vafa plena vino: quia acceffoꝛium reftringit per principale. Idem fing. 365.

Teftator vxori fuæ legauit quofcunq; apparatus, veftes, pãnos, anulos, cathenas aureas, gẽmas, & iocalia quæcũq;, & quomodolibet deputata ad vfum, commodum, & ornatum ipfius vxoris, per ipfum teftatorem ipfi vxori factos, factas, & facta dubitatur, an linea margheritarũ, quæ erat aliena, & ad ornatum, vfumque mulieris deputata, legato cõprehendatur, vide Bero. q. 56. vbi fuftinet nõ comprehendi.

Legando quis poffeffiones, videtur legare etiã res mobiles. Bart. in l. 5. §. itẽ prætor. ff. de rebus eorum, qui fub tutela.

Legatum factum de his, quę erant in aliquo loco, non comprehendit ea, quæ ibi erãt teftatore ignorante. Bal. in l. 33. de leg. 2.

Legatum factum de taberna intelligitur de loco, non de mercantia, & quãdo veniat, & legans mercantiam, videtur legare vniuerfitatem creditorum, & debitorum. Bar. in l. 79. §. mente, de leg. 2.

Apotheca pannorum legata, non venit mercãtia, & legata cum omnibus, quæ ibi funt, veniunt folùm res, & non debita, & credita. Bart. ibi.

Legatis rebus exiftentibus in aliquo loco, videntur res legatæ, quæ ibi folent adeffe pro maiori parte anni. in additio. ad Bar. in l. 18. §. Sabinus. ff. de fundo inftructo.

Legatum pannorum, & ornamentorum lecti, & omnium aliorum pannorum in camera exiftentium, quid contineat, vide Bar. conf. 216.

Legatis pannis, quid veniat, vide Abb. cõf. 105.

Legato vfufructu domorum, & eorum, quę funt in domibus illis, excepto argento, nõ veniũt ea, quæ funt comparata mercis caufa. Abb. confi. 20. lib. 2.

Ille, cui legatur dimidia hæreditatis, an teneať ad onera legatorum, debitorũ, & creditorũ, vide Bar. in l. 39. ff. de vulgari.

De legato facto vxori circa ea, quæ pertinẽt ad cultum ipfius, vide Bar. per tot. tit. de auro, & argento legat.

Enumeratio fpecierum refpiciens actum legandi, non reftringit genus precedens, & quãdo vni legatur genus, alteri fpecies, à legato generis, fpecies videtur excepta l. 12. §. fi qs fundum. ff. de fundo inftructo.

Generalitas ambiguum parit, & fic reprobatur, & diuerfitas rerum, obfcurum facit legatum, l. 40. circa finem, & ibi. glo. ff. de iure fifci.

Rationibus legatis, quid veniat, vide l. 8. & ibi glo. ff. famil. ercifcun.

In legato non reiterabili, difpofitio generalis non refertur ad ea, de quibus fpecialiter eft prouifum. l. 16. §. Bafilicæ. ff. de alimen. & cibar. legat.

Difpofitio generalis nõ refertur ad ea, de quibus circa eandem caufam fpecialiter eft ꝓuifum, & legatorum præftatione grauari poteft legatarius fingularis. l. 26. ff. eod.

Credita conditionalia, vel in diem, an veniant in legato vniuerfali omnium nominum debitorum, vide Perilluft. D. P. Teffau. dec. 235.

Si aliquis legat alicui domum, & etiam quæ in ea funt, non videtur illi legaffe nomina debitorum, inftrumenta, vel chyrographa, quæ in domo funt, in quibus iura, & nomina debitorũ continebãtur. Hartma. Hartma. cap. 8. tit. de creditoribus.

Legatum pecuniæ, quæ in domo eft, non egreditur foras. Afflict. decif. 106. nu. 4.

Legato auro, & argento, quid veniat appellatione huiufmodi legati, & an claufula fequẽs legatum bonorum mobilium reftringat, fecundum numerationem fpecierum, vide Fran. Marc. q. 50.

Legatum ducatorum decem, continet vfuras, eorum

eorum occasione debitas; secùs est quando sunt legati annui introitus: quia tunc non veniunt maturati non exacti, quorum dies venerat. Vincen. de Fran. decisio. 254. pat. 2.

Legato de omnibus libris, & infortiato à Doctore facto, si quatuor volumina infortiati inter eos libros reperiantur, non omnia volumina infortiati veniunt; sed solùm vnum volumen: nam si species, & genus legêtur nó veniunt aliæ species similes expressæ. Idem Roma. sing. 501.

Semen mutuatum colono, legato fundo cum omnibus iuribus, & pertinentijs, pertinet ad hæredē; non ad legatarium. Natt. consi. 243.

Legato fundo etiam instructo, non veniunt instrumenta coloni, nec reliqua colonorum. Natt. d. consi. 243. nu. 5.

Grege legato, si pecora viuo testatore mortua essent, & in eorū locum alia substituta, idem grex videtur. Abb. consi. 85. 79. lib. 2.

Testator legans centum, quę habet in archa, vel apud se deposita habet, an valeat legatū, si centum non reperiantur, vide Barto. in l. 1. §. adeò autem. ff. de dote prælegat.

Legata relicta post vltimum gradum substitutionis, non debentur, nisi in euentū illius, & ab vltimò substituto: ideò non possunt peti à primo instituto, vel substituto. Boer decisio. 146.

Legatum factum famulis, debetur his, qui erāt tempore testamenti, non alijs, qui posteà facti fuerant famuli à testamento vsq; ad mortem. Capel. Thol q. 191.

In vltimis volūtatibus valor monetæ legatę, refertur ad tempus conditi testamenti. Andr. Gail. obser. 73. nu. 4. lib. 2. vide supra, lib. 1. tit. de augumento, bo nita. & ęstimat aurei.

Legatum frumenti, & olei, si est consumptū, & reperitur aliud tempore mortis, debetur in eo, quod tunc reperitur, sed pro quantitate, quæ tēpore testamēti reperiebatur, q etiam procedit in legato nummorū. Vinc. de Frā. decis. 313. par. 2.

Legatum generale non comprehendit, nisi ea, quæ tempore testamenti testator habuit, nó futura, & si fiat testamentum secundum, in quo confirmetur legatum rerum in primo testamento factum, in eo legato veniunt solùm res, quas testa tor habebat tēpore primi testamenti, nisi res posteà acquisitæ essent accessoriæ ad primas. Roma. sing. 563.

In legatis particularibus, semper inspicitur tēpus testamēti, quoad estimationē rerū legatarum. Natt. consi. 156. nu. 17. Tom. 1.

In legato omnium mobiliū, & fructuū cōprehenduntur ét bona mobilia, quæ tpe mortis testatoris, reperiuntur. August. Bero. q. 30.

Legato facto titio de omnibus, quæ habet testator in certo loco, si facto testamento quæsiuit ibid. multa, an legatarius habeat, etiam posteà quæsita, vide Bart. in l. 12. ff. de testamen. tutel.

Legato vniuersali, an veniant omnes res repertæ tempore mortis, vel testamenti, & dictio omnis est collectiua, & omnia comprehendit. Bart. consi. 50 vol. 2. & consi. 51.

Si tempus apponitur substantiæ legati, in dubio inspicitur tempus à morte testatoris. L. 18. § hæc conditio. ff. de manumit. testa.

Legatū simpliciter, & indefinitè prolatū, ad tēpus testamēti refertur, & nomina possessiua, meum, tuum, suum, præsens tempus significant. l. 8. ff de auro, & argen lega.

Vt legata acquirantur patri, vel filio, inspicitur tempus, quo dies illorum cedit, vel conditio purificetur, an sit in potestate filius, vel nó. l. 4. C. de conditio. incert.

Qui legat cognatis, vel agnatis videtur legare his, qui sunt cognati tempore testamēti, vel tempore mortis. l. 20. ff. de reb. dub.

Legatum quando in dubio censeatur factum animo compensandi, vide Afflict. decisi. 44. Mago. decis. 13. Rot. Floren. Crau. consi 149. Menoch. consi 179 lib. 3. & 236. 265. ibi. Bar. in l. vnica. C. de rei. vxo. act.

Debitor necessarius legans, compensandi animo legare videtur; secùs est in volūtario: sed quod debitum dicatur necessarium, quod voluntarium, quid in debitore quantitatis legādo in specie, vide Hiero. de Mōt. in suis quæstionibus q. 3.

Legatum ab auo nepti simpliciter factū. in dubio neptis intuitu dicitur factum; secùs si non simpliciter, veluti ex causa dotis, vel alimentorum, sed quid si filius pater neptis esset diues; vide Mago. decis 13 Rot. Floren.

Donatio inter viuos sequens, censetur in recōpensam legati facta: sed quid si est diuersa quantitas, vide Vincen. de Fran. decis. 422.

An legatum paternum, sit compensandum cū legato auito, vide Raud. de anal. c. 3. nu. 48.

Compensandi animus, an præsumatur in hærede legante, casu, quo ex alia causa aliquid ex necessitate deberet legatario, veluti ex dispositione legis, vel testatoris, cuius ipse erat hæres, vide Crau. consi. 131 nu 14.

Legata duo facta, ét ex eadem causa debentur, qñ sunt facta à diuersis personis: Ideo pater legando filiæ, non censentur legasse animo compensandi cum legato facto ab auo eidē nepti. Natt. consi 363.

Qñ testator legat filię, vel genero, cui obligatus erat p dote nō soluta, an, & qñ cēseat legare aio cōpēsādi cū dote, vide Menoch. col. a 79.

Legatum

Legatum factum per vxorem viro, computatur in lucro debito ipsi viro ex forma statuti. Barto. in Auth. preterea. C. vnde vir. & vxor. & in l. 23. §. si pater. ff. solut. matrimo.

Prælegatum factum vxori, in dubio nõ videtur factum animo compensandi. Bar. in l. 3. ff. de dot. prælega. Ideò vir legans vxori in dubio non intelligitur legare pro dote. l. vnica. §. 1. C. de rei vxor.

Filia consequitur, & dotem à patre promissá, & legatum. l. 4. ff. de collatio. dot.

Filia recipiens legata sibi relicta non tenetur conferre dotem, si nullam aliam portionem hæreditariam petat. l. 10. C. de collatio.

Clausula relata ad legata, quibus dies non est apposita, non refertur ad legatum collatum in tempus certæ ætatis. l. 53. ff. de conditio. & demonstra.

Legata vinea, non venit canetum separatum p octo milliaria, licèt testator vsus fuisset ipso canero ad vsum vineæ. Put. decis. 85. lib. 3. vide Aemil. decis. 233.

Sub legato simplici, quando veniat mixtum, vide Gasp. Cabal. Milleloq. 411.

Legatum pensionis pro vna domo, in fine anni debetur. Hiero. Mago. decis. Luc. 69. nu. 8.

Communis conclusio est prælegata particularia sub fideicõmisso vniuersali catenus contineri, si ante fideicõmissum relicta sunt, hoc est si præcesserint fideicommissum, & hæredis institutionem: secùs si post, sed hoc vltimum dictũ etiam limitatur in septẽ casibus, vide And. Gail. obser. 135. lib. 2. infra tit. de fideicõ. in genere, vide l. 16. de fideicõmis.

Legantis ius hypothecæ hẽt in eo tantùm, qđ superest deducto ære alieno; sed quomodo hoc intelligatur, vide Mago. decisio. 59. Rot. Floren.

Maritus si relinquat vxori donec vidua permãserit, & post eius mortem titio, si nubat, debetur titio; non mariti hæredibus relictum. Rot. Auenio. decis. 4 in decisi. diuerso. Tom. 3. Fran. Mant. de coniectu. vltima. volunt. lib. 3. tit. 19. nu. 19.

Legatum factum, vt soluatur de pecunia exigẽda ab aliquo debitore testatoris, non impedit, quin legatarius possit experiri pro ipso legato consequendo contrà hæredem; secùs si nomen debitoris, aut instrumentum debiti simpliciter esset legatum. Pap. lib. 20. tit. 5. arrest. sua.

Verbum, lego, aliquando denotat hæredis institutionem, vide Raud. tracta. de anal. c. 18. nu. 12. vide, & in tit. de hæred. institu. infra.

Onus impositum legatario, non diminuitur, legato diminuto; sed quando hoc procedat, vide Vincen. de Fran. decis. 362. par. 2. quando legata debeant, minui propter hæreditatis diminutionem, vide Dec. consi. 583. n. 12.

Diminuto legato non diminuitur fideicommissum à legatario relictũ, si legatum remansit sufficiẽs ad onus. l. maritũ. §. fin. ff. ad leg. Fal.

Quatenus defalcatur à primo fideicommissario, eatenus defalcat ipse à suo legatario. l. 1. & 2. §. Titius. ff. ad Senatuscon. Trebellia.

Testamento rescisso pro parte, legata diuidua debentur pro parte, indiuidua insolidum. l. 13. C. de inoffic. testamen.

Creditor non agit contrà legatarios, sed cõtrà hæredes. l. fin. C. de hæredit. actio.

Legatum vtrunque debetur si est diuersa quantitas fallit si vtrunq; legatum est pro eadem causas, vide Vincẽ. de Fran. decis. 422. quando reperiuntur plura legata facta, eidẽ personæ, quando omnia debeantur, vide infra tit. de adimend. legat. Barto. in l. 45. §. si Titia de lega. 1.

Si vni à diuersis hæredibus relinquatur quãtitas, in dubio ab vtroq; debetur tota. l. 45. §. fin. de leg. 2.

Si in duabus scripturis principalibus eiusdẽ testamenti appareant diuersæ quantitates legatæ, minor debetur. l. 48. eod.

Legatum repetitum, bis tantùm debetur. l. 12. §. si cui. ff. vt legato, vel fideicommisso. nom. caueat.

Cùm eadem quãtitas relinquitur, in codicillis, quæ relicta fuit in testamẽto, videtur animo dupliandi relicta, nisi probetur contrarium. l. 12. ff. de probatio.

Quando legatum relinquitur adiecta causa, an debeatur causa non impleta, distingue, aut causa est adiecta per modum conditionis; & non debetur, aut est finalis, & tunc pariter non debetur, aut talis causa nòn est finalis, sed impulsiua, & tunc subdistingue, aut causa solùm respicit fauorẽ legatarij, & hoc casu legatum debetur, etiam causa non impleta; aut respicit etiam fauorem tertij, & tunc non debetur, nisi impleta causa; scribitur exẽpla per Ioan. Pap. lib. 20. tit. 5. Arrest. 2. quòd defectus causæ de futuro faciat legatũ deficere, habetur in l. epistolam. ff. ad Trebellian. causa quoq; finalis arctat, & restringit legatum. l. 10. §. sed, & si. ff. de vsu. & habit. fallit si respiciat fauorem legatarij. l. 4. ff. de aliment. & cibar. legat.

Falsa causa vitiat institutionem; legata tamen firma remanent. l. fin. ff. de hæred. institu.

Falsa demonstratio non vitiat legatum, si de corpore constet, neque falsa causa, quæ apponitur per quia, vitiat, nisi conditionaliter sit expressa. l. 17. ff. de conditio. & demonstra.

Quando

Quando testator instituit filium cũ onere soluendi legata,& deinceps,facit plures gradua substitutionum, & in vltima substitutione fecit multa legata,etiam pro maritandis filiabus,tunc ipsa non debentur à primo hærede instituto, vel substituto, sed solummodo in casu aduenientis vltimæ substitutionis. Boer. decisio.146.

Legatum relictum pluribus tutoribus, totum debetur illis, qui administrauerunt,& reddiderunt rationem tutelæ. Capel.Thol. q.294.

Testamenti tempus in legatis attenditur, non autẽ tempus mortis: fallit primò,quãdo cõtrarium constaret de mente testatoris; secũdò, quando legatum fieret in recompensationem:tertiò,quando legatur armentũ animalium,& similium rerum,quæ patiuntur augumentum,& diminutionem. Ioseph. Ludo. dec.Perus.61.par.2.vide Cabal. Milleloq 38.

Testator legauit filiabus,quæ viduæ fuerint cẽtum, an ad legatum admittantur,quæ erant viduæ tempore testamenti, vel quæ posteà cõtingerit viduari,vide Bar.in l.29.ff.de hæred.institu.

Legatum grani,& pecuniarum,debet vtrunque solui tempore recollectionis. Ioseph. Ludo. decisi.Luc.23.

Reditus relictus quolibet anno, intelligiť debere solui,quando hæres fructus colligit:idẽ in solutione pecuniæ relictę vnà cum reditu. Roma.sing.389.

Legata vbi nominatim ab hærede veniũt præstanda,onus ipsorum ad fideicommissarium non spectat; secus si simpliciter relinquunť, & fideicommissum simpliciter. DD. de Rot. decis.12.de testamen. in antiq. sed an hæres grauatus, vel fideicommissarius,teneatur ad solutionẽ legatorum, & quid si hæres soluerit de suo,vide Craue.conf.16.

Legata ad hoc, vt dicãtur relicta à substituto, impuberis, quomodo debeant concipi verba,& an dicantur relicta ab hærede, vel à fideicommissario, in fideicommissaria substitutionem,vide Bart.in l.42.ff.de vulgari.

Institutus non præstat legata à substituto relicta.l.13. C.de fideicom.

Legata relicta à tutore intelliguntur relicta à pupillo.l.20.C.eod.

Legato facto pluribus simpliciter,& vni specialiter, tantum ius consequitur ille solus, cui specialiter, quantum illi omnes, quibus simpliciter collectiuè legatum fuarit. Dec. consil. 122.

Testor legauit aliqua bona, & inde dedit facultatẽ hæredi,redimẽdi illa bona legata dãdo tot alia bona,q̃ sint tanti reditus, quãti sint ipsa legata,hæres lapsis viginti annis vult redimere dicta bona, & assignare alia, dubitatur, an hæres teneatur assignare tot bona, quæ sint tanti reditus,quanti sunt illa legata inspecto tempore præsenti, vel tempore cõditi testamenti.Menoch.consi.142. lib.2.respondit esse inspiciendum tempus præsens: à qua facultate redimẽdi hæres excluditur præscriptione triginta annorum:idem. Menoch.ibi.consi.143.

Viduæ vxori si à marito vestis relinquatur, seu fuerit grauatus hæres, vt vxorem vestiat viduam, an liberetur hæres, dando vnum vestimentum pro semel tantùm, vide Ludo. Roma.sing.295.

In legatis stricta interpretatio fieri debet, vt hæres censeatur minus grauatus, quàm sit possibile. Craue.consi.25.nu.24.& consi.86. nu.7.sed quando hoc procedat, vide Craue. conf. 297.Menoch.de arbitra.quæst.99.Dec. consil. 290.

Prædicta procedũt quando fit legatum extraneo; secùs si coniunctæ personæ. Menoch. consi.279 aliàs potius tolleratur,quòd legatum sit inutile, quàm quòd censeatur testator grauare in dubio hæredem.Craue.consi. 32.& 86.nu. 10.

Aliquando tamen ad sustinendum legatũ admittatur larga interpretatio.Crau.conf 208. legatum an, & quando latè,vel strictè sit interpretandum,vide Natt.conf.626.Menoch. consi.140.lib.2.

In dubio qualiter debeat interpretari legatũ, vide Craue consi.86.etiã pro legatario,vide Afflict. decis.44 nu.14.

Legatum comprehendit,quicquid est intra cõfines rei legatæ, quando tota res consiuata, est in dominio testatoris.Craue.consi.105.

Testator ita disponere potest de rebus hæredis,sicut de suis proprijs:Ideò si legauerit rẽ simpliciter,in qua hæres ius aliquod habet, censetur legare, etiam ius hæredis. Craue. consil. 133.

In vltimis voluntatibus, si verba testatoris diriguntur ad legatarium de percipiendo talem,aut talem rem, electio est legatarij.Ias. de actio. §. si quis agens. versic. huic autem. num. 12.

Quid in legatis in genere relictis,cuius sit electio,vide Ias.ibi.nu.14.

Seruatur ordo in legatis, vt si testator dicat vnũ ex equis meis lego Titio, alterũ Mæuio:nam tunc Titius,qui est primò nominatus, debet prius eligere.Maran.in suo Spec.nu.17.fol.3. facit. l. quotiens. ff. de vsufruct. & quemad. quis.vtat.

Optione

Optione legata, vel electione venit, vel alterius rei, facultas optandi, vel eligendi transit ad hæredem legatarij. Menoch. consil. 35. titulo 24.

Electio transmittitur in legatarium, si res relinquitur eligenda per tertium, & is per annum eligere negligat, dummodo eligat rem mediocrem. Bar. sing. 189.

Si testator sensit de certo legatario, nec appareret de quo, potest hæres eligere, quem vult. l. 8. §. si inter de leg. 2. de varijs personis, quibus in dubio relictum videatur, vide Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 8 tit. 7.

Hominis in genere legati cuius sit electio, vide gloss. in §. non tantum. l. 26. ff. famil. ercisc.

Si testator reliquerit prædium fratribus suis, intelligitur secũdum iuris communis dispositionem; quia tunc fratres ex vtroque latere coniuncti præferuntur fratribus tantùm ex vno latere. Dec. conf. 155.

Hæc verba; voluit, & ordinauit, quod sorori suæ non debeat auferri, neque minui aliqua res de eo, quod tenet, & possidet de præsenti in tali loco, important legatum in ipsis rebus. Dec. consi. 290.

Quando fit legatum cum onere non petendi aliquod creditum ab hærede, si legatarius acceptauerit legatum, videtur iura crediti remisisse, quia legatum cum onere suo acceptatum intelligitur. Dec. consi. 300. & ex tali acceptatione, creditor sibi præiudicat, vide Dec. consi. 425.

Legatum agnoscens, videtur illud agnoscere cum onere ei annexo; tamen filia, cui relictum est aliquid cum præcepto, quòd eo sit tacita, & contenta, ita vt, ne aliquid amplius consequi possit in bonis paternis, poterit tamen petere dotem maternam. Natt. consil. 186 tom. 1. vide Menoch. consi. 81. vol. 1. vbi tenet contrarium.

Legatum factum eo adiecto onere, quòd legatarius debeat morari cum aliquo, si eo petit morari, & onus illud deficiat, legatum debetur. Menoch. consilio 146. libr. 2. nume. 19.

Si alicui fuerint plura legata in eodem testamẽto, quando possit vnam acceptare, & reliqua repudiare, vide Bartol. in l. 20. C. de iure deliberand.

Legatum in dubio, videtur translatum in aliũ cum onere suo. l. 12. ff. de aliment. & ciba. lega. & l. 13. eòd.

Accipiens legatum, videtur approbare voluntatem defuncti, & amplius non potest de eius testamento conqueri. l. 31. ff. de mino. 20. ann. tamen qui legatum accepit, non prohibetur petere hæreditatem ab intestato. l. 46. ff. de pet. hæred.

Onus, quod potest per alium impleri, migrat de subiecto in subiectum, nempè ambulat de legatario (cuius est legatũ caducum, vel quasi) in substitutum, vel eius coniunctum, vel grauatum, apud quem remanet emolumentum; secus in grauamine, quod ab alio impleri non potest. l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollen.

Cùm finitur legatum, tunc finitur onus legato adiectum, nisi aliud de voluntate testatoris appareat. §. Titia. l. 20. ff. de aliment. & ciba. legat.

Legatum debetur regulariter ab omnibus hæredibus, pro hæreditarijs portionibus. Dec. consi. 300. nu. 14.

An, & quando locus vbi, vel ex quo solutio legati fieri debet, videatur legatum limitare, & restringere, vide Dec. consi. 325.

Legatarius duarum partium bonorum mobilium, non tenetur, pro rata subire onera hæreditaria. Dec. consi. 387.

Quãdo legatum fit Antonio patri, & filijs, hoc intelligitur successiuè, vt filij veniãt post patrem. Dec. consi. 662.

Particulariter institutus, habetur locò legatarij. Dec. consi. 666. nu. fin.

Relictum sub titulo legati in instrumento donationis inter viuos, sortitur naturam legati, & non donationis inter viuos. Natt. consil. 645.

Legata re à testatore, veniunt, & aliæ, quæ visus causa illius possidebantur. Menoch. consil. 140. lib. 2. nume. 22. & fundo legato veniunt, & pascua empta pro fundi vtilitate. Menoc. ibi. nu. 23.

Legatum à testatore factum moniali consanguineæ existenti in monasterio; sed nundum professæ, intelligitur factum intuitu religionis; ideò non debetur, si monialis religionem reliquerit, & nupserit. Menoch. consi. 167. lib. 2.

Legatum factum virgini cùm nupserit, & non ex alia causa, vel occasione, non debetur virgine ingrediente religionem. Menoch. consi. 169. lib. 2.

Si testator legauit sex prædia, quæ dicebat habere in ragione, putà Taurini, si solùm quinque in ipsa regione habeat, illa solùm debentur, licèt haberet aliud prædium in alia regione. Menoch. consi. 337. lib. 4.

Licèt testator præsumatur legando rem cõmunem, solùm legare partem suam; tamen hoc fallit, quando legasset rem, quam communem habebat cum hærede: tunc enim tota legata censetur. Menoch. consil. 349. lib. 4.

aliàs in dubio legando rem, videtur quis legare partem, quam habet in re. l. 5. §. fi. de leg. 1. & hoc casu quis videtur solùm legare ius, quod habet in re, etiam si morte finiatur. l. 24. §. si vsumfructum: & l. 74. ff. eo. l. 36. ff. de vsu, & vsufruct. lega.

Euictio non debetur in prælegato vni, secùs si pluribus prælegetur. Bart. sing. 85.

Testator, si vni fundum leget, alteri vsumfructũ eiusdem fundi, quilibet vsusfructus dimidiũ habebit. Ludo. Roma.

Testator si leget duos seruos de suis, Titio, per eum eligendos, reliquos verò Seio, repudiãte Titio, Seius omnes habebit virtute verbi, reliquos. idem sing. 35.

Testator, si Titio fundum relinquat cùm decẽ dare poterit, illa decem hæredi sunt danda: idem Roma. sing. 48.

Legatum purum transmittitur ad hæredes: secùs si sit conditionale: idem si vnum purè, & alterum sub conditione alternatiuè, vide Roma. sing. 89.

Legatum factum de digesto, seu infortiato, importat, vt vtrunque debeatur: nam in hoc casu disiunctiua accipitur pro coniunctiua. Fran. Cremens. sing. 57.

Proprietas domus videtur legata ab eo, qui dicit, lego habitationem meam sic cõfinatam; secùs si dicat, lego habitationẽ talis domus sic confinatæ. idem sing. 111.

Si lego tibi fundum, in quo est palatium, includitur etiam palatium. Petr. de Rauen. singul. 357.

Legatum vinum, debet portari ad domum legatarij sumptibus ipsius. Petr. de Rauen. sing. 801.

Legatum relictũ à testatore de bonis cum alio communibus, debetur ab hærede de parte testatoris. Pet. Gerar. sing. 44.

Testator instituit Sempronium hæredem, & legauit fundum Titio; donec vixerit, moritur hæres, deinde legatarius, quæritur, an legatum debeat remanere penes hæredes legatarij, vel redire debeat ad heredem hæredis, vide Io. Ant. Trigo. sing. 2.

Legatum quantitatis factum ab instituto per testatorem Titio, si eidem à substituto relinquitur maior quantitas, in illa maiori quantitate, inest relictum ab instituto. Bar. in l. 55. §. si à filio. de leg. 1.

Incertitudo, quando vitiet legatum, vide Bart. in l. 6. ff. de reb. dub.

Testator mandans reddi cuicunque debenti recipere, non intelligitur mandasse de eo, qui exceptione repelli potest. Bart. in l. 94. ff. de solutio. & libera.

Legatum factum vxori, donec castè vixerit, ei debetur transeundo ad secunda vota, nisi communis vsus aliter se habeat. Bartol. in §. cum igitur, Authen. de non eligendo.

Substitutus detrahit legata tanquàm æs alienum, & in re certa substitutus datis alijs substitutis, habetur loco legatarij. Bartol. cons. 8.

Cùm in annos singulos legatur, non vnum esse legatum, sed plura constat, nec semel dies eius cedit, sed per singulos annos, & in principio. l. cùm in annos. ff. quando dies legat. ced.

Cùm legatum incipit à præcedenti dispositione; sequens, in quod transfunditur, statim mora commissa petetur, si incipit à præcedenti conditione, legatario interim moriente, nihil ad hæredem transmittitur. l. cum sine. ff. eod.

Si dies non est apposita statim debetur, & cõfestim ad eum pertinet, cui datum est, legatum: dies verò adiecta, quamuis longa sit, modo certa existat, dies quidem legati statim cedit; sed ante diem peti non potest: at si incerta, veluti cum pubes erit, nisi adueniente die pubertatis, neque res pertinet ad legatarium, neque dies interim legati cedit. l. si dies. ff. eod.

In legatis alternatiuis, vnum est legatum, etsi vna pars est conditionalis, legatario interim decedente, nihil ad hæredes transmittit. l. cũ illud. ff. eod.

Legatum vbi solui, & peti debeat, vide glo. fi. in l. 38. ff. de iudi.

Legatum relictum alicui, vt filio non debetur, si appareat illum non fuisse filium. l. 5. C. de testament. & quemadmodum.

Legatum incertum rei, quæ habet fines facto hominis valet, si in patrimonio reperiatur; aliàs secùs. l. 73. de leg. 1.

Si in petendo legatarius, & substitutus sibi concurrant, in dubio est primus legatarius præferendus. l. 8. §. certam, de legat. 2.

Quando dubium est, an legatum sit annuum, an semel tantùm debeatur, vide Doct. in l. 3. §. fin. ff. ad leg. falc.

Ne legatum pereat vna res, pro alia defalcatur l. si fundus mihi. ff. ad leg. falcid.

Quando dies legati cedat, & transmittatur ad hæredes legatarij, vide per tot. tit. ff. quando dies legati ced.

Legatum, quod personæ cohæret, extinguitur, mortuo legatario ante aditam hæreditatem. l. si habitatio. ff. eod.

Furiosus legatum sibi relictum, etiam in furore decedens, transmittit ad hæredes suos; secus in hæreditate. l. fi. §. tali itaque. C. de curato. furios.

Si pro-

Si proprietas vni, & alteri vsusfructus legatur, legatario vsusfructus mortuo viuo testatore, vsusfructus consolidatur cum proprietate, & nihil remanet mortuo testatore apud hæredem. l. 40. ff. de vsufruct. & quemadmodum quis vtat.

Legatarius, cui imminet restitutio, recuperat expensam ab eo, cui tenetur restituere. l. 57. ff. eodem.

Verba testatoris, debent intelligi secundum cõditionem personæ, cui legatur. l. 12. §. equitij. ff. de vsu, & habita.

Legata soluuntur post solutionem æris alieni. l. fi. §. etsi præfatam, & ibi gl. C. de iure delibe.

Si ædes legantur, vel vendantur, videtur actum, vt contignationes vti stant, ita stent. l. 35 ff. de seruit. vrba. prædio.

Legatum relictum familiæ, debetur gradatim personis appellatione familiæ contentis, & in hac lege descriptis, vide. l. fin. C. de verbo. & rer. signif.

Instrumenta emptionalia rei legatæ, debent remanere penes hæredem, præstita cautione de illis exhibendis, cùm fuerit necesse. l. 24. C. de fideicom.

Legatum caducum, remanere debet penes hæredem, nisi legatarius in eo habuerer substitutum, re coniunctũ. l. vnic. §. 1. C. de caduc. tollen. vide tamen glo. ibi.

Si legatarius emit ab hærede rem sibi legatam pendente conditione, si posteà existat conditio, repetit precium per actionem ex empto. l. 30. ff. de actio. empt.

Legatum factum per socerum genero nomine filiæ, cedit in causam doris: ideò soluto matrimonio debet vnà cum dote restitui. l. 49. §. socer. ff. de iure dot. vide l. 70. §. Titio genero. ff. de conditionib. & demonstr.

Hæres soluens vnum legatum pium in testamẽto minus solemni relictum, cogitur soluere aliud legatum veniens in consequentiam illius. arg. l. 38. ff. de fideicom. liberta. vide glos. in l. 16. C. de testament.

In specie legata ab instituto, & substituto præfertur ille, cui ab instituto relicta est. l. 20. ff. si quis omissa causa.

Si legatum non valet ab initio, confirmatur ex post facto, impedimento ex vltima voluntate testatoris sublato. l. 8. §. si ei seruo. ff de iure codicil.

Si non apparet de persona legatarij, legatum redditur nullũ. l. 18. ff. de vsu, & vsufruct. leg. l. 5. ff. de reb. dub.

Legato fundo, an videatur legatum iter, per alterum testatoris fundum, vel alterius, redimendum, vide gloss. in §. si loci. ff. de adimend. legat.

Valet legatum factum incertæ personæ de certis, vel de incertis, si incertitudo venit declaranda ex aliquo futuro euentu. l. 6. ff. de reb. dub. vide l. 15. ibid.

Incertitudo personæ legatarij, procedens ex euentu casus, in quem legatum confertur, vel ex explatione defuncti, vitiat legatũ. l. 11. ff. eo.

Legata pura, quæ testamenti tempore non valerent, si testator tunc decederet, non confirmantur impedimento cessante: secùs in legatis conditionalibus, vel in diem incertam. l. 1. ff. de reg. cato. de limitationibus, vide per gloss. ibid.

Duæ causæ lucratiuæ, non possunt concurrere circa eandem rem, nisi vna esset reuocabilis. l. 83. §. si rem. ff. de verb. oblig.

In legatis videntur hæredes in dubio grauati pro hæreditarijs portionibus, etiamsi alter eorum sub nomine hæredis, nominetur. l. 17. ff de duob. reis.

Hæres soluẽs vni legatum insolidum, omnibus soluere compellitur, etiam facto inuentario. §. non autem. authen. de hæred. & falcid.

De materia rerum dubiarum, vide infra tit. seq.

De verborum, & rerũ significatione.

Quod tempus dicatur antiquissimũ, & immemorabile, vide Put. decis. 212. lib. 1. & antiquitas quanto tẽpore dicatur improbationis materia, vide Cabal. Milleloq. 64. Menoch. de arbitra. cas. 3.

Tẽpus antiquum dicitur, quod excedit annos 100. Vinc. de Fran. decis. 357. part. 2. Vera. decis. 28. vide tamen Crau. consi. 146. & in sentẽtia, quod tempus dicatur antiquum, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 4.

Tempus modicũ in iure, dicitur decem annorum. Cabal. Milleloq. 158.

Dispositio loquens de tempore antiquo, de quot annis intelligenda sit, vide Rand. tract. de analog. cap. 15. nu. 213.

Factum antiquissimum dicitur, quando excedit metã centũ annorũ. Affli. decis. 245. nu. 4.

Tempus breue dicitur ante biennium, & post biennium dicitur longum tempus, & vetus. Gramma. decis. 24. nu. 10.

Tempus decem annorum etiam dicitur longũ ibid. nu. 11. vel 20. Bar. in l. 10. ff. de peti. hære.

Inops est, qui nihil habet, & pauper quis dicatur, vide Afflic. decis. 179. Caffad. decis. 6. nu. 7. & quis diues, relinquitur arbitrio iudicis Menoch. de arbitra. cas. 65. quis dicatur pauper, & qui inops, vide Pet. Roy. decis. 4. Litua. nu. 66. in decisio diuerso. pauper dicitur, qui non habet 50. aureos in bonis Bar. in l. 8. ff. de accusatio.

Factum ab antiquo, nedum dici poteſt per decennium elapſum, verum etiam in minori tẽpore trium, vel duorũ annorum. Gramma. decif. 60. nume. 12. vide tamen Franc. Marc. quæſt. 608.

Quando factum dicatur antiquum, vide Afflic. decif. 83. nu. 7. Fran. Marc. q. 608.

Antiquitus dicitur, de cuius contrario memoria non exiſtit. Guid. Pap. ſing. 387.

Filiorum appellatione, an, & quando veniant nepotes, vide Put. decif. 263. lib. 3. Bart. in l. 6. C. ad Senatuſconſult. Macedo. & in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de liber. & poſthum. quòd non veniant in donationibus ſcribit Hiero. Mago. decif. 71. Rot. Floren. & in vltima voluntate regulariter appellatione filiorum, nõ veniunt nepotes. Dec. cõnſ. 95. quando tractat de eius incommodo. idem Dec. conſ. 218. aliàs ſecùs, niſi quando filij vocantur cum aliqua qualitate, quæ non erat in nepote. Hippol. ſing. 303.

Appellatione filiorum veniunt nepotes, & deinceps deſcendentes, quando teſtator promiſcuè vtitur verbo filiorum, & liberorum. Cabal. Milleloq. 998. Craue. conſi. 62. nu. 12. vide conſ. 155.

Appellatione lineæ, venit recta, quæ comprehẽdit aſcẽdentes, & deſcẽdentes tantùm: Gaſp. Cabal. Milleloq. 684.

Nomen hæredis, nominati in contractibus, etiã ad ſucceſſorem ſingularem pertinet. Gome. Leo. decif. 87. in decifio. diuerſo. tom. 2. & appellatione ſucceſſoris, venit etiam particularis. l. 24. §. adijcitur, & ibid. gloſſ. ff. de damn. infecto. Put. decif. 332. lib. 3. nu. 3. contrarium ſcribit Hartma. Hartma. c. 16. ti. de verb. ſign.

Appellatione filiorum, an veniant etiam filiæ in legatis, & fideicõmiſsis, vide Franc. Mant. tract. de coniect. vltima. volunt. lib. 8. tit. 7. vel nepotes. ibid tit. 8.

Vxor nupta extra familiam, non eſt de familia patris, ſed viri. Ozaſ. decif. 127.

Diſpoſitio inducta in fauorem agnationis, non cõprehendit fœminas, in quibus finitur agnatio. ibid. nu. 4.

Differentia conſtituitur inter eum, qui dicit ſe de familia, & eum, qui de domo, & de cognatione ſe profitetur. ibi. nu. 7.

Parentum appellatione, veniunt pater, & mater. Afflic. decif. 178. maiores qui dicantur, & qui parẽtes, vide Boer. decif. 13. nu. 28. & auię appellatione, venit proauia. Bar. in §. inſtituẽtes. l. Gallus. ff. de liberis, & poſthumis.

Parẽtes vſq; ad tritauum apud Romanos proprio vocabulo nominantur, vlteriores, qui non habent ſpeciale nomen, maiores appellantur: item liberi vſque ad trinepotem, vltra hos poſteriores vocantur. l. Iuriſc. §. parentes. ff. de gradi. affinit.

Cùm tractatur de odio appellatio ne patris, vel matris, non comprehenditur au us, vel auia. l. 44. §. hoc capite. ff. de rit. nupt ia.

Appellatione nepotum, veniunt nepotes, tàm ex maſculis, quàm ex fœminis. § itẽ vetuſtas, inſtitu. de hæred. quæ ab inteſt ato, & inter liberos nepotes quoque cõnu merari diuus pius ſcripſit in l. fi. ff. de pollici tatio.

Appellatione domus continetur ſubſtantia, & patrimonium. l. 15. §. domo. ff. de fundo. inſtr. in additio. tñ quandoq; domus ponitur pro familia. Hartma. Hartma. cap. 11 tit. de verb. & rer. ſignifica. & pro omnibus deſcendentibus ab vno ſtipite. Bart. in l. 1. ff. ad Senatuſconſul. Sylla. & plenius familię appellatio q̃d contineat, & domus quomodo intelligatur, vide per Boer. decif. 213. & in l. 1. §. familiæ. ff. de publica. & vectigal.

Poſteriorum appellatione, comprehenduntur omnes deſcendentes. Hartma. Hartma. cap. 16. de verbo. & rer. ſignificat. an veniant nati ex fœminis, vide Caſſad. decif. 1. tit. de iure patronat.

Appellatione hæredis in teſtamento appoſiti, veniunt ſolùm deſcendentes; ſed in contractibus, veniunt etiam extranei hæredes. Papon. lib. 17. titu 3 arreſt. 5. vide Guid. Pap. q. 457. ſed an comprehẽdantur etiam hæredes particulares, vide Guid Pap. q. 458. appellatione hæredum, quando veniant etiam hæredes extranei, vide Dec. conſ. 295.

Hæredis, verbum indefinitè prolatum, intelligit ſecundum ſubiectam materiam, deductã in contractu. Fel. conſ. 28.

Hæres hæredis, dicitur hæres, & talis hæredis appellatione, hęres comprehenditur. Fel. cõſil. 32. nam appellatione hæredis, veniunt hæredes in infinitum. l. 22. C. de legat.

Appellatione hæredis legitimi appoſiti in ſubſtitutione, ſolùm veniunt deſcẽdentes ad excludendum ſubſtitutum. Papon. lib. 17 titu. 3. arreſt. 6 qui veniãt appellatione ſuorũ in materia ſubſtitutionis, vide Crau conſ. 226.

In materia indifferẽti, appellatione ſuorum hęredum, veniunt ſui, & quicunque hæredes; ſecùs in materia feudali, ſecũdum ius commune. Guid. Pap. q. 230.

Appellatione hæredum ſuorum, veniunt ſolùm ſui hęredes deſcẽdentes, quando quis aliquẽ inſtituit, & ſibi ſuos hæredes ſubſtituit, licèt regulariter appellatione hæredum, veniant omnes hæredes. Guid. Pap. q. 306.

Liberorum maſculorum appellatione, an contineantur maſculi ex filia, vide Guid. Pap. q. 133. & liberorum appellatio ad omnes deſcen-

descendentes in infinitum extenditur. Crau. consi. 130. & consi. 155. Fel. consi. 28.
Vocabulum, prolis, vel progeniæ, quid importet. vide Boer. decisi. 356.
Descendentium, siue hæredum mentio, de sua propria natura, comprehendit masculos, & fœminas. Ioseph. Ludo. decisio. Luc. 29 num. 6. 7. & 8.
Filiorum appellatione, non veniunt fœminæ, nisi per interpretationem extensiuam. Ios. Ludo. decisi. Luc. 29. nu. 18.
Appellatione generis, aut parētelæ qui veniāt, vide Crauę. consi. 161.
Appellatione successorum veniūt hæredes sanguinis secūdum materiam subiectam. Craue. consi. 251. nu. fin.
In contractibus appellatione filiorum non cōtinētur nepotes: fallit in materia feudorum. Io. Ant. Trigo. sing. 19.
Dispositio facta de liberis, & parentibus, non habet locum in fratribus, & sic in trāsuersalibus, etiam in materia fauorabili. Dec. consi. 276. num. 9. & appellatione fratrum in consuetudine, nō veniunt sorores. Papon. lib. 17. lib. 3. Arrest. 1
Nepos ex sorore, non dicitur esse de familia, & agnatione testatoris Natt. consi. 187. Tom. 1.
Descendentium appellatione, veniunt masculi, & fœminæ, nisi materia aliud requirat, vt in successione feudi, primogeniturę, & dignitatis. Natt. consil. 676 nu. 9. vide Hiero. Mago. decis. Luc. 7. nu. 3 26. & 32.
Liberorum appellatio ampla est, & cōtinet omnes descendētes in infinitum, nisi alia subsit coniectura in contrarium: tunc enim continet solūm filios, vide Menoch. cōs. 328. lib. 4. Pet. de Raue. sing. 237.
Appellatione liberorum masculorum, nō continentur nepotes masculi ex filia. Math. Mathes. sing 129.
De iure nepotis appellatione, venit filius filij, tamē de cōmuni vsu loquendi, intelligiē de filio fratris, nec expedit probari iste cōmunis vsus, seu consuetudo Fran. Cremen. sing. 92. vide Bartol. in l 37 ff. de nostri. testa. hoc verum impropriē. Abb consi 70.
Appellatione rerum mearum in donatione nō veniunt iura, & actiones. Barto. in l. 1. ff. de stat. hom.
Nomen filiorum, si propriē sumatur, non continet nepotes, secus si impropriē: sed quādo, vide Bar. in §. quod si nepotes institu. q testa. tuto. dari poss. vide ibid. §. fi. & ibi glo. & §. 1. insti. de Senatuscon. Orfic.
Nepotes quando veniant appellatione filiorū, & q nō veniant appellatione filiorum masculorum scribit Bar. consi. 133.
Appellatione filiorum in statuto, veniunt legitimi, & naturales, sed soror, non venit appellatione fratris Bar. consi. 229. vol. 1.
Filiorum appellatione veniunt posthumi, & appellatione liberorum omnes descendentes § fi. instit. qui test. tutores dari. poss.
Appellatione filiorum, etiā naturales filij continentur. l. 4. C. de inter matrimo. m. pupil. l. fin. ff. de iure deliberan. & etiam in seruitute concepti . 90. § fin. de legat 2.
In odiosis appellatione filij, non cōtinetur nepos, si ratio odij, quæ erat in fi. io, cesset in nepote. l. fin. C. de natura. liber.
Appellatione filiorum, continētur posthumi filij, non nepotes; sed appellatione liberorum, etiam continentur nepotes: appellatione verò posthumorum, omnes descendentes cōtinentur. l. 5. & 6. ff. de testamen. tutel.
Appellatione filiarum continetur posthuma, si de ea testatorē sensisse aliquid appareat per indicia. l 17. de leg. 1.
Clām dicitur fieri, quādo actus fit sine solemnitate requisita Bar. in l. 68 ff. de rit. nuptia.
Clām fieri dicitur, quod fit taliter, quód non potest deuenire in notitiam aduersarij. idē Bar. in l. 3. §. tacitē. ff. de iur. fisc. & aliter, clām aliquid factum, quando dicatur, vide Meno. de arbitra. lib. 2. cas 194 nu. 19.
Masculinum non concipit fœmininum, quādo in dispositione fit mētio de masculino p se, & demum de fœminino per se. Iaff. Lanf. Balb. decisi. 265.
Masculinum, quando concipiat fœmininum in cōtractibus, vide Cabal. Milleloq 80. & qualiter, vide Bar. in l. 7. C. vnde vir.
Appellatione hominis, non venit fœmina in odiosis, & consuetudine. Papon. lib. 17. tit. 3. arrest. 2.
Sermonis pronunciatio in masculino, quando non porrigatur ad fœmininum genus, vide Guid. q. 506.
Primogenitus, seu primonatus quis dicatur, ibi num. 3.
In pœnalibus, & odiosis, masculinum non concipit fœmininum. Boer. decis. 316. nu. 8. idem in testamentis in casu odij, & grauaminis. Bar. consil. 54. vol. 1.
Masculinum concipit fœmininum in vltimis voluntatibus; secus in contractibus. Ioseph. Ludo. decisi. 29 num. 1. & 17. Boer. consil. 10. quando masculinum, non concipiat fœmininum, vide Hippol. sing 536.
Successoris verbum, adaptatur ad masculos, & fœminas: idem in verbo filiorum. Ioseph. Lud. decis. 29. Luc. nu. 10.
Fœminæ in constitutionibus, vel testamentis, sub quibus verbis comprehendantur, vide Cassad.

Cassad.decis.1.de iure.patro.sed quòd appel latione filiorum in fauorabilibus veniant fœminæ,etiam in vltima volũtate, scribit Abb. consi.36.vol.1.

Agnatorum appellatione in statutis,vel vltimis voluntatibus, non veniunt fœminæ agnatæ. Craue.consi.180.

Quando masculinum concipiat fęmininum, & in statutis,vide Dec.consi.339.2.vol.& ècontrà,quando non cõcipiat,vide Menoch.cõs. 369.lib.4.

Dictio,aliquis, etiam fœminam comprehẽdit. Dec.consi.507. masculinum concipit fœmininum,non ècontrà.l.46.de leg.2.

Quando sumus in materia indifferenti,quæ ita cõuenit fœminis,sicut masculis,masculinum prolatum à lege,vel statuto, concipit fœmininum.Dec. consi.655. num.4. Hippol. sing. 19.vide Bar. in §.sed etsi.ff. de vent. in posse. mitten.

Masculinum non concipit fœmininum,quãdo est diuersa ratio.Natt.cõs.291.vel quando sumus in materia indifferenti. Hippol.sing.20.

Filiorum appellatione continentur masculi, & fœminæ,nisi ex coniecturis colligatur mens testatoris contraria,vt si plus affectionis habuisset,ad masculos, quàm ad fœminas, vel etiam, nisi in loco sit statutum,quòd extantibus agnatis,fęmina non succedat. Hippol. sing.307.

Soror venit appellatione fratris. Bar.in l.36.ff. de pact.hoc verbum,quicunq; masculum cõprehendit, & etiam fœminam. l.16. ff. de iur. fisci.

Bonæfidei possessor est, qui habet donationẽ, etiam defectiuam,licèt error iuris cõcurrat. Paul. Aemil.Vera.decis.68.par.1.quia titulus inualidus præstat bonam fidem,etiam si non interuenerit iusta causa credendi illum validum.ibid.num.4.sed quis dicatur bonæfidei possessor, & qualiter præsumatur, vide glo.in cap. 17. ex.de præscript. & malęfidei quis,vide Menoch. de arbitra.lib.2. Cas.225. & de ambobus,vide ẽt glo. in §. si quis à nõ domino institut.de rerum diuisio.

Emptor quando dicatur esse in bona,vel in mala fide, & quid in alio possessore, vide Ozas. decis.160.

Per litis contestationem,an quis efficiatur malæfidei,quoad omnia,vide Barto.in l.2.C.de fruct.& lit.expen.

In vniuersalibus iudicijs quis efficit malęfidei, post motam controuersiam, in particularibus verò,post litem cõtestatam; imò in vniuersalibus per simplicem denunciationem quis efficitur malęfidei possessor. Bar.in l.27. §.etiam.ff.de pet.hæred.

Etiam ille dicitur bonæfidei emptor, qui emit ab eo,quẽ scit consumpturum precium, nisi sciat eum consumpturum, in aliquem malũ vsum.l.8.ff.pro emptore.

Clausula;sine præiuditio iurium, quid importet,vide Paul.Aemil.Vera.decis.119.

Quid de clausula;non obstantibus constitutionibus.ibi.decis.122. & de clausula, omni meliori modo.decis.124.

Vineæ appellatione, venit arundinetum contiguum. Idẽ Vera.decis.233. nu.10. quando veniat,vel non,vide decis.342.par. 3. eiusdẽ.

De gerundij natura,noua Theorica, vide Cabal.Milleloq.100.

Clausula;non aliter,nec alio modo conditionẽ importat,taxat,& restringit actũ, ad naturã precisam. Mago. decis. 49. eiusdem Rot.nu. 7. & 8.

Clausula;ex nunc, prout ex tunc, quomodo accipiatur,vide in tit.seq.

Clausula; sola facti veritate inspecta, facit, vt possit iudex abbreuiare terminos de stylo seruari consuetos. DD.de Rot. decis. 25. de rescript.in antiq. de hac clausula,vide supra in primo libro.tit.de clausula,vt proced.sol. fact. veri.inspe.

Clausula;summariè,simpliciter,& de plano sine strepitu,& figura iudicij,quid importet,vide per Marant. in suo Specu. part. 4. distinctio. 9. iudicio. Rebuff. in suis comment.tract.de senten.exequuto. art.9.glo.11.n.234. Tom.1.

Dictio, vel circa,de quo tempore intelligatur, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 46. vbi concludit hoc relinqui arbitrio iudicis, quid de dictione,& plus, cum testis deponit Caiũ possedisse per decennium, & plus, vide ibi. Cas.47.& Cas.147.vbi plura de ipsa dictione.

Clausula, quæ in instrumentis apponitur, pro expressis habentes, operatur acsi omnia in instrumento contẽta fuissent specialiter expressa.Dec.consi.541.nu.7.

Ecclesiarum appellatione,veniũt ecclesiæ collegiatæ,& Conuentus Monachorũ in materia fauorabili. Vera.decis.289.

Appellatione sententiæ in dubio, intelligitur de definitiua; nõ de interlocutoria.Iaff. Lanfran.Balb.decisi.424.

Sors quatuor modis accipitur, & de significatione istius verbi, vide Gasp. Cabal. Milleloq. 78.

Census est dictio æquinoca, & variæ significationis.Cabal. Milleloq.171.

Coloni ascriptitij qui dicantur, vide Milleloq. 173.

Vectigalis ager, quid sit. ibi. Milleloq. 174.

Quæ sit proprietatis vera significatio,vide ibi. Milleloq.208.

Com-

Communis vsus loquendi præfertur omni regulæ:fallit quando dispositio iuris est incontrarium: quia tunc interpretatio à communi vsu non recipitur, cùm communis vsus loquendi sit extrinsecùs intellectus. Cabal. Milleloq.573. vide Menoch.de arbitra.lib.2. Cas.489.quid in vltima voluntate,vide Abb. consil. 36.

Licèt à significatione vocabuli regulariter nõ sit recedendum;tamẽ hoc fallit quando verbum non potest sumi propriè, vel quando apparet de voluntate testatoris coniectura-ta,aut quando vsus communis regionis loquendi,aliud habet.Guid.q.548.

A significatione verborum non recedimus, nisi de contraria mente appareat. Barto. in l. 22. §. cum iter. ff. de condict.indeb.

Verbum;cautio,prolatũ à lege, vel à testatore, debet intelligi cum fideiussore. Barto.in l.8. §.interdum.ff.solut.matrimo.nã cautio,idonea intelligitur cum fideiussore,vel pignore. l.59.§.fina.ff.mandati. quando appellatione cautionis veniat solummodò nuda promissio,& quãdo satisdatio datis fideiussoribus, vide eundem Bartolum, in §. 1. institutio. de adoptio. facit.l.3. C.de verbor.& rerum signific.

Appellatione fructuum,quæ veniat,vide Boer. decis.51.

Restituere;verbum, quid importet, vide Boer. decis. 42.

Frumenti appellatione,non venit farina;tamẽ prohibita venditio frumenti, comprehẽdit farinam.Boer.decis.177.

Vini appellatione quid veniat, vide ibidem. num.10.

Mensis,quot diebus constare debeat,cõstituũtur super hoc quatuor casus p Menoch. de arbitra.lib.2.Cas.50.

Quomodo annus,mensis, & dies naturalis,vel artificialis accipiantur, vide Cassan.in consuetu. Burg. tit. *des iustices*, Rub. 1. §. 8. glo. 5. & 6.

Quid veniat appellatione fructuum, pensionis, reditus,prouetus, & obuentionis,vide ibi.§.17.glo.6.

Palea venit appellatione fructuum: idem in feno.Lud.Rom. sing. 550.

Bladum est omne id,quod in terra seritur. Pet. de Raue.sing.46.

Appellatione fructus,continentur etiam arundines.l.40.§.fi ff.de contrah.empt.& vend.

Miserabiles personæ,quæ fint,vide Cabal.Millè loq.697.

Causa dicitur ciuilis, & criminalis,quãdo fisco pena applicat,& parti,rei restitutio fit.hiero. Mago.decis.91.Luc.

Causa dicitur ciuilis,etiam si ex crimine descẽdat,quãdo mulcta applicatur parti:secùs si fisco.Boer.decis.349.

Quæ dicantur causæ criminales,& quæ ciuiles, vide Clar.in sua pract.q.1.& quæ mixtæ. Maran.in suo Spec.de ordi.iudi.par.3.distin.1.

Annui reditus iter immobilia cõputãtur. And. Gail.obser. 10. lib.2. vide tamen Ioan. Pap. lib 17.tit.4.

Pecuniæ ad emptionem prædiorum destinatæ, appellatione rerum mobilium veniunt,quid de actionibus,& nominibus debitorũ, vide And.Gail.obser.11.lib.2. Aegid.Magist.tract. subhast.cap.1.in decis.diuerso.fol.191. Ioan. Pap.lib.17.tit.4.arrest.3.& fin.Boer. dec.209.

Quando in legato facto de mobilibus,veniant iura, & actiones, vide Mago.decis.146.Rot. Floren.dictio mobilium, an comprehendat actiones,vide Papon. libro.17.titu. 4. arrest. 4. & 5.

Quæ veniant pertinentiarum, & dependentiũ appellatione,vide Aegid. Magist. tract. subhastat. cap. 7. in decisio.diuerso. Guid. Pap. sing. 520.

Merces, an veniant appellatione rerum mobiliarum, vide Hartma. Hartma. cap.9. tit.de verbo, signifi. & perpetnum quid dicat, vide capit.14.

Iurium appellatione,veniunt et iura competẽtia de iure speciali,& ex priuilegio.Ozas.dec. 102.num.5.

Bonorum mobilium præsentium, & futurorum appellatione, nõ comprehenduntur debita, vel credita. Guid. Pap.q. 291. Capel.Thol.q. 316. iura tamen, & actiones sub simplici bonorum appellationum continentur. Vincen. de Ftan.decisio.93.Hiero.Mago.decis. 146. Rot. Floren.

Ideò appellatione rerum suarum non veniunt iura, & actiones; secùs appellatione rerum simpliciter.Guid.q. 442. & iudicari non dẽt de iuribus,tanquàm de rebus immobilibus, sed tanquàm de tertia specie. Dec. consil. 461.num.4.

Appellatione bonorum mobilium,& immobilium,non veniunt nomina debitorum: Ideò ipsis legatis,vel per fideicommissum relictis, non debentur nomina legatario; secùs si simpliciter sint legata omnia bona.Guid.quæst. 499.Fran.Marc.quæst.322.vide Capel.Thol. q. 316. Rol. consil. 54. volu.3.num.35. Anto. Trigo. sing. 83. Barto. in l. 18. ff. de autho. & consen. tuto. & curato. & in consil. 15. volum. 1.

Fallit quando dictum est de bonis mobilibus, & immobilibus quibuscunque Rol. d. consi. 54. num. 36.

Appellatione bonorum veniunt, tàm mobilia, quàm immobilia.cap.12.ex.de testamen.

Pecuniæ nomine, quidnam contineatur, vide Capel.Thol.q.42.in addit.in rescripto,pecunia accipitur strictè pro ipsa pecunia.Roma. sing.210.aliàs multipliciter accipitur. Barto. in l.2.C.de constit.pecu.pecuniæ verbum tripliciter accipitur.Bart.in l.2.§. creditum.ff.si cert.pet. nempè strictè largè, & lagissimè. §. 2.in l.2.C.de constitut.pecun.

In Senatusconsulto Macedoniano,verbū,pecuniæ,accipitur strictè,nisi fraus interuenerit.l. 9.§.mutui dationem.ff.ad Macedo.

Animalia constituunt tertiam speciem inter mobilia,& semouentia: fallit quando aliter constaret de mente testatoris. Ioseph. Ludo. decisio. Perusi. 61. nume. 11. part. 2. tamen appellatione mobilium animalia comprehenduntur,nisi aliud appareat demente testatoris. Dec. consi.653.

Licèt bonorum appellatione, veniant iura, & actiones:tamen hoc non procedit in casu statuti publicantis bona;nam tunc non veniunt iura,& actiones.Dec.consi.442.

Pisces,& aues, non veniunt appellatione animalium secūdum nostrum vulgarem sermonem.Barth. de Cap.sing.1.

Bestiæ appellatione propriè,comprehēduntur solùm animalia fera: nisi communis vsus loquēdi regionis aliud suadeat.Math.Mathes. sing.95.& veniunt solùm animalia terrestia. Pet.de Raue.sing 906.

Rerum appellatione,venit tota hæreditas.Bar. in l.29.C.de pact.

Species continetur appellatione quantitatis. Bar.in l.1.C. de actio.& obliga.

Armenti appellatione, veniunt animalia magna,& gregis appellatione,veniunt animalia minora.Bar.in l.4.C.de milit.testa.

Actionis appellatione,continetur omne remedium,quo alteri potest esse consultum. Bart. in l.7.ff.de dol.mal.

Actio indicatur mobilis, vel immobilis secundum naturam eius, quòd in ea deuenit:licèt in veritate actio non sit mobilis,neq; immobilis; sed sit tertia species per se.Bar.in l.18. ff.de pigno act.nam nomina,& actiones sunt tertium genus rerum per se. Barto.in l.7.§.in peculio ff.de pecul.

Nomina debitorum, non veniunt appellatione bonorum mobilium,& immobilium.Bar. consi.50.51.vol.1.& consi.86.vol.2. vide eundem in l.97.ff.de verbo.& rer.signifi.

Iura,& actiones veniunt in obligatione omniū bonorum,& nomina possessiua,meum, tuū, & suum,an comprehēdāt ipsa iura, & actiones,vide Bar.in l.29.§.argento.ff. de auro, & arg.legat.nam verbum bonorum comprehēdit in se actiones.Abb.consi.43.lib.1.

Appellatione bonorū, qui tractat de trāslatione bonorū, & sic de magno piudicio,nō veniunt futura.Abb.consi.102.lib.2.

Res incorporales sunt in triplici differētia,quia quædam sunt immobiles,vt fundus,aliæ mobiles,vt liber,aliæ sunt se mouētes,vt equus, quæ tamen nomine mobilium continentur. Abb.in sua pract.cap.39.

Appellatione rerum,vel bonorū in obligatione deductorum,continentur præsentia,& futura bona.l.9.C.quæ res pignori.

Intestabilis significat, priuationem potentiæ, intestatus,priuationem actus. Bar.in l.1.ff.de suis,& legit.hæred.

Verbum;intestabilis, importat, ne quis possit facere testamentum, nec esse testis in testamento, nec illi testimonium dicatur.l. 26.ff. de testamen.

Si fauore certæ rei verba trahuntur ad impropriam significationem,talis fauor ad dispositionē sibi coniunctam,nō trahitur. l.8.ff.de manu.testa.

Verba debent intelligi, vt aliquid operentur.l. 112.de leg.1.

Verba testatoris extra propriam significationē verborum intelliguntur,ne legatum reddatur inutile.l.35.§.Lucius.de leg.2. vide tamen.ibi.§.Caius.

Verba à testatore prolata, debent intelligi, vt aliquid operentur,ne aliàs dispositio reddatur inutilis. l. 32. §. filios. ff. de vsu, & vsufruct. legat.

Verba,vsq; ad tempus,possunt stare in propria significatione, & post tēpus,transire ad impropriam. l. 100.§. conditionum. ff. de conditio.& demonstra.

Verba debent intelligi naturaliter, & propriè non ciuiliter,vel fictè,aut impropriè.l. fin.C. de eis qui veni. ætat.impetra.& debēt intelligi cum effectu.l.pen.& ibi.glo.ff.ne quis eū qui iustus vocat, tamen aliquando verba nō valētia trahi ad propriū sensum,ad impropriū referunt. Aegid.Bellam.cōclu.701.nu.fi.

Verbum commendo, non inducit dispositionem,sed quandam congratulationem. l.12. C.de fideic.libert.

Quando verba possunt dupliciter intelligi,debent interpretari in humaniorem partem.l. fin.C.de commu.ser.manumit.

Verbum,potest,importat necessitatem, quādo negatiua præcedit; secùs si apponatur sine negatiua precedenti,vide Ant.Corset.in suis singularibus litera.P.sing.potest.

Licèt appellatione partis veniat dimidia.l. 50. ff. de vsufructu. Marc. quæst. 339. tamen si adijciatur dictio, aliqua, venit pars infra dimidiam. ibidem, totum etiam appellatione

tione partis, aliquando continetur, Bar. in l. 32. nu. 4. de leg. 3.

Verbum, particula, intelligitur de quarta, & partis appellatione venit dimidia, & pars adiecta parti, facit partem partis. Barto. in l. 2. C. quando, & quibus quarta pars. lib. 10.

Verbum, succedat, dicitur verbum commune: ideò si nó iungatur vniuersitati bonorú; sed singulari, & rei certæ, vel quantitatis, importat acquisitionem, iuris particularis. Mago. decis. 34. nu. 14. Rot. Floren.

Majoritatis vocabulo, id tempus in filiabus significari, cùm nupserint, scribitur in quadam decisione Senat. Paris. in decisio. diuerso. fol. 235.

Insula habet triplicem significationem, vide glo. in § insula institut. de rer. diuisio.

Iudicium plura habet significata, de quibus vide per glo. in §. præter institu. quib. non est permissum fac. testamen.

Intestatus quis dr̃ decedere pluribus modis, vt in §. 1. instit. de hæred. quæ ab intest. deferun.

Pia causa, quæ dicatur, vide Hartma. Hartma. c. 13. tit. de verbo. signific. & perpetuum quid dicatur, vide c. 14. ibid.

Interpretatio declaratiua, siue expositiua est, quę declarat verba dubia, & talis non corrigit, sed declarat, ponendo verba magis clara. Hartma. Hartma. cap. 3. tit. de verborum signific.

Appellatione modici, q̃d veniat, vide Pet. Roy. decis. 4. Litua. nu. 87. in decis. diuerso. & meretrix, quę verè dicatur. ibi. nu. 111.

Quis dicatur demens, quis furiosus, & quis méte captus, & de differentijs eorum, vide ibi. num. 320.

Appellatione damnorum, & interesse veniunt expensæ litis. Ioan. Pap. lib. 8. tit. 12. arrest. 8. & 9. vide Boer. decis. 52. quid ècontrà, vide Boer. ibid.

Legitimus contradictor in iudicio quis dicatur, vide Rot. Genu. decis. 104. nu. 15.

Ligni appellatione, an contineantur naues, in prohibitis, vide Boer. decis. 177.

Tigni appellatione, pro omni materia in lege duodecima tabularum, accipimus. l. 7. ff. ad exhibendum.

Propria, vel communis causa, quę dicatur, vide Boer. decis. 210.

Appellatione cultorum, & incultorum, venit nouale. Aegid. Bellam. conclus. 62.

Res integra, quando esse dicatur. Aegid. conclusio 744.

Verbum dari, sumitur quandoque pro verbo tradi in contractibus, de cuius natura est sola traditio, & non importat dominij translationem; tamen quandoque propter subiectam materiam, sumitur pro dari. DD. de Rot. decis. 10. ibi. vide Bart. in l. 16. ff. de condict. caus. dat.

Negotia plura quando dicantur connexa, & dependentia, & quę diuersa, & separata, vide Boer. cons. 7.

Verba illa, si ab intestato decesserit, an comprehendant filiumfa. & pupillum, qui non possunt testari, si à statuto, vel à testatore proferantur, vide Boer. consi. 34.

Pupillus dicitur decedere intestatus, & comprehenditur in statuto loquente de intestato. Bart. consi. 138.

Reipub. appellatione, an veniat quælibet ciuitas, vide Ias. de actio. §. rursus. nu. 36. Bartol. in l. 3. C. qui potiores quód respub. accipiatur quatuor modis scribit Bartol. in rubr. C. de iure fisci, lib. 10. vide glo. in §. 1. Authen. de hered. & falcid.

An appellatione ciuitatis, veniant suburbia, & terræ sibi recommendatæ. ibid. Ias. nu. 41. tamen diœcesis non continetur. cap. 35. ext. de rescrip. ciuitas Metropolitana dicitur Archiepiscopalis. Bar. in l. vnica. C. de Metropol. lib. 11.

Marcha constat ex vncis octo, libra ex duodecim. Ias. de actio. in §. omnes autem numero 7.

Subditi qui dicantur, & feudatarij subditorum voce cótinentur, & subditi vasallorum, subditi principis dici possunt. D. Sola in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ gloss. 1. super decreto subditos, tit. de foro compet.

Iudicium, lis, & causa, quæ sint, & in quibus differant, vide Maran. in suo spec. par. 5. titu. vt omnia fiant durante instancia.

Actorum appellatione, quæ scripturę veniant, vide ibi. par. 6. de actorum editione. Math. Mathes. sing. 1. in additio.

Verba illa, annua, bima, trima, die, quid significent, vide Menoch. de arbitra. libro secundo, cas. 53.

Aetates hominis, quæ sint, quis dicatur infans, proximus infantiæ, puer, & proximus pubertat. vide per Menoch. de arbitr. cas. 57.

Potens ad cocundum, quis dicatur, & quis ad generandum impotens, & quomodo cognoscatur, vide Menoch. ibid. cas. 58.

Senex qua ætate quis dicatur. ibi. cas. 59. in ætate 45. ann. existens, non dicitur senex, & iuuenis, quis dicitur ab anno 15. vsq; ad 25. Gram. decis. 34. & ab ætate 50. ann. vsque ad 70. quis dicitur senex. Gram. ibid. vide l. 5. §. legem, & ibid. gloss. ff. de iureiuran.

Valetudinarij, & debiles qui censeantur, vide Menoch. de arbitra. cas. 60.

Quæ sit miserabilis persona, relinquitur iudicis arbitrio. Menoch. de arbitra. cas. 66. vide Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. tract. de senten. prouisio. art. 3. glo. vltim. quæ nobilis, & quæ Illustris, vide cas. 67. & 68. eiusdē Menoc. quæ psona grauis, & q̄ honesta, ibi cas. 69. q̄ egregia. cas. 70. q̄ vulgaris. cas. 71. cōnexū qd dicat, vide Menoc. ibi cas. 95.

Mortis in periculo, qui pelegrinantes esse censeantur, vide ibi cas. 61.

Aedificia continentia, pars ciuitatis sunt; ideò vrbis appellatione, continentia veniūt. Menoch. ibid. cas. 155.

De significatione verbi, volo, vellem, nolo, & non volo, an stent enunciatiuē, vel dispositiuē, pulchrē per Menoch. cas. 496. ibi. quòd verba volo facere, & similia dispositionem non inducant scribit Mago. decis. 75. Luc. nu 17.

Destrictus quid sit, vide Rebuff. in suis cōment. tract. de litter. oblig. ar. 3. gl. 7. tom. 1.

Verba pluralis numeri, in vno non verificātur. Dec. consi. 471. nu. 8.

Dispositio, quæ loquitur de filio, intelligitur de legitimo, & naturali. Dec. consi 471. nu. 6.

Primogenitus, quot modis dicatur, vide Menoch. consi. 97. lib. 1.

Verbum, omnino, vel modis omnibus, intelligitur ipso iure Ludo. Roma. sing. 1. pro intelligentia huius dictionis, ipso iure, vide Petr. de Raue. sing. 557.

Appellatione fundi, prata, & pascua, non continentur. Guid. Pap. sing. 451.

Quis dicitur esse in legitima ætate contrahendi, cùm est ætatis 14. ann. in masculo, & in fœmina 12. Guid. sing. 452. tamen ętas legitima dicitur in tempore ann. 25. Bart. in l. 4. C. de his, qui veniam ætat.

Terra propriè est, vniuersitas bonorum, castrorum, villarum, & agrorum, sicut dicimus de Prouincia, vel regione aliqua, vide Guid. Pap. sing 526.

Villa dicitur locus, qui est extra muros ciuitatis. idem sing. 527.

Prouincia dicitur vna patria, seu regio, in qua constituitur, seu constitui debet, vnus dux, seu pręses pro tuitione imperij. Guid. ibidem.

Ciuitas est, quæ muris circondatur, quæ vt plurimum vrbs appellatur. Guid. ibi.

Vicus propriè dicitur, quæ vijs, non muris clauditur, vel qui nulla ciuitatis dignitate honoratur. Guid. d. sing. 527.

Demum quid sit oppidum, burgus, regio, fundus, ager prędium, vide ibi.

Area est locus in villa, seu ciuitate, sine ædificio. Guid. sing. 528.

Verbum, in perpetuum, restringitur secundum subiectam materiam. Franc. Cremen. sing 116.

Homo venit appellatione rei largè sumpto vocabulo. Ant. Corset. in suis singularibus, litera R. sing. 1.

Verbum, non valeat, an intelligatur ipso iure, vel ope exceptionis, vide eundem, litera. V. sing. valeat.

Verbum vnum, quādo refertur ad plura, debet intelligi, prout potest illa vniformiter determinare. Barto. in l. 6. C. de testamen. milit. vide supra tit. de reb. dub. in genere.

Bonorum possessor, continetur hæredis appellatione. Bart. in l. 3. § sinautem. num. 19. C. de edicto diui Adria. tol.

Coniuncta persona quæ dicatur, statur iudicis arbitrio. Bart. in l. 10. C. de lega.

Appellatione reliquorum, vtrum contineatur liber rationum. Bartol. in l. 2. C. de testamen. manumiss.

Quid importet verbum, placuit, vide Bart. in l. 8. C. de fideicōm. liberta.

Reipub. appellatio etiam refertur ad aliam ciuitatem, quàm ad Romanam. Barto. in l. 3. C. qui potio. in pigno. habe.

Reipub. accipitur quatuor modis. Bart. in rub. C. de iure fisci, lib. 10.

Fiscus dicitur camera Imperialis, & camera Imperialis appellatur, quicquid ad commodum pecuniarum imperij, vel quæ ad honores, & iurisdictiones, pertinet. Bartol. ibid. nu. 6. & 7.

Verba directa, quæ obliqua, & quæ communia dicantur, vide Barto. consi. 69. volum. 2. & in l. 4. C. de fideicommiss. max. in substitutionibus, vide eundem in l. Centurio. nu. 40. ff. de vulgat.

Breuiores lites dicuntur, quando plus expenderetur in scripturis, quàm sit valor causæ. Bartol. in l. 8. C. de annonis, & tribut. lib. 10.

Extraneus quis dicatur, & tituli lucratiui qui, vide Bartol. in l. 1. C. de imponen. caus. lucrati. disp. lib. 10.

Vagabundus quis dicatur, vide Barto. in l. 1. C. de Tyron. lib. 12.

Verbum, defendere, & protegere, quid importet, vide Bartol. in prima constitut. & proœ. digesto. nu. 7.

Proprium illud est, & dicitur quod alicui non communicatur. Bartol. in l. prima. ff. de adoptio.

Actor dicitur qui prius ad iudicium prouocauit. Bartol. in l. 14. ff. de in ius vocan.

Soror venit appellatione fratris. Barto. in l. 36. ff. de pact.

Volun-

tione partis, aliquando continetur. Bar. in l. 32. nu. 4. de leg. 3.

Verbum, particula, intelligitur de quarta, & partis appellatione venit dimidia, & pars adiecta parti, facit partem partis. Barto. in l. 2. C. quando, & quibus quarta pars, lib. 10.

Verbum, succedat, dicitur verbum commune: ideò si nō iungatur vniuersitati bonorũ; sed singulari, & rei certæ, vel quantitatis, importat acquisitionem; iuris particularis. Mago. decis. 34. nu. 14. Rot. Floren.

Maioricatis vocabulo, id tempus in filiabus significari, cùm nupserint, scribitur in quadam decisione Senat. Paris. in decisio. diuerso. fol. 235.

Insula habet triplicem significationem, vide glo. in § insula institut. de rer. diuisio.

Iudicium plura habet significata, de quibus vide per glo. in §. prœter institu. quib. non est permissum fac. testamen.

Intestatus quis dr̄ decedere pluribus modis, vt in §. 1. instit. de hæred. quæ ab intest. deferun.

Pia causa, quæ dicatur, vide Hartma. Hartma. c. 13. tit. de verbo. signific. & perpetuum quid dicatur, vide c. 14. ibid.

Interpretatio declaratiua, siue expositiua est, quę declarat verba dubia, & talis non corrigit, sed declarat, ponendo verba magis clara. Hartma. Hartma. cap. 3. tit. de verborum signific.

Appellatione modici, qd veniat, vide Pet. Roy. decis. 4. Litua nu. 87. in decis. diuerso. & meretrix, quę verè dicatur. ibi. nu. 111.

Quis dicatur demens, quis furiosus, & quis mẽte captus, & de differentijs eorum, vide ibi. num. 320.

Appellatione damnorum, & interesse veniunt expensæ litis. Ioan. Pap. lib. 8. tit. 12. arrest. 8. & 9. vide Boer. decis. 52. quid è contrà, vide Boer. ibid.

Legitimus contradictor in iudicio quis dicatur, vide Rot. Genu. decis. 104. nu. 15.

Ligni appellatione, an contineantur naues, in prohibitis, vide Boer. decis. 177.

Tigni appellatione, pro omni materia in lege duodecima tabularum, accipimus. l. 7. ff. ad exhibendum.

Propria, vel communis causa, quę dicatur, vide Boer. decis. 210.

Appellatione cultorum, & incultorum, venit nouale. Aegid. Bellam. conclus. 62.

Res integra, quando esse dicatur. Aegid. conclusio 744.

Verbum dari, sumitur quandoque pro verbo tradi in contractibus, de cuius natura est sola traditio, & non importat dominij translationem; tamen quandoque propter subiectam materiam, sumitur pro dari. DD. de Rot. decis. 19. ibi. vide Bart. in l. 16. ff. de condict. caus. dat.

Negotia plura quando dicantur connexa, & dependentia, & quę diuersa, & separata, vide Boer. cons. 7.

Verba illa, si ab intestato decesserit, an comprehendant filiumfa. & pupillum, qui non possunt testari; si à statuto, vel à testatore proferantur, vide Boer. consi. 34.

Pupillus dicitur decedere intestatus, & comprehenditur in statuto loquente de intestato. Bart. consi. 138.

Reipub. appellatione, an veniat quælibet ciuitas, vide Ias. de actio. §. rursus. nu. 36. Bartol. in l. 3. C. qui potiores. quòd respub. accipiatur quatuor modis scribit Bartol. in rubr. C. de iure fisci, lib. 10. vide glo. in §. 1. Authen. de hęred. & falcid.

An appellatione ciuitatis, veniant suburbia, & terræ sibi recommendatæ. ibid. Ias. nu. 41. tamen diœcesis non continetur. cap. 35. ext. de rescrip. ciuitas Metropolitana dicitur Archiepiscopalis. Bart. in l. vnica. C. de Metropol. lib. 11.

Marcha constat ex vncis octo, libra ex duodecim. Ias. de actio. in §. omnes autem numero 7.

Subditi qui dicantur, & feudatarij subditorum voce cōtinentur, & subditi vasallorum, subditi principis dici possunt. D. Sola in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ gloss. 1. super decreto subditos, tit. de foro compet.

Iudicium, lis, & causa, quæ sint, & in quibus differant, vide Maran. in suo spec. par. 5. titu. vt omnia fiant durante instantia.

Actorum appellatione, quæ scripturę veniant, vide ibi. par. 6. de actorum editione. Math. Mathes. sing. 1. in additio.

Verba illa, annua, bima, trima, die, quid significent, vide Menoch. de arbitra. libro secundo; cas. 53.

Aetates hominis, quæ sint, quis dicatur infans, proximus infantiæ, puer, & proximus pubertat. vide per Menoch. de arbitr. cas. 57.

Potens ad coeundum, quis dicatur, & quis ad generandum impotens, & quomodo cognoscatur, vide Menoch. ibid. cas. 58.

Senex qua ætate quis dicatur. ibi. cas. 59. in ætate 45. ann. existens, non dicitur senex, & iuuenis, quis dicitur ab anno 15. vsq; ad 45. Gram. decis. 34. & ab ætate 50. ann. vsque ad 70. quis dicitur senex. Gram. ibid. vide l. 5. §. legem, & ibid. gloss. ff. de iureiuran.

Valetudinarij, & debiles qui censeantur, vide Menoch. de arbitra. cas. 60.

Dictio, cùm, quid importet quando ponitur, vt aduerbium, quando, vt coniunctio, & quãdo, vt propositio, vide Bar. in l. 1. §. si plures. ff. de exercit. act. de differẽtia inter &, & cum, vide Barto. in l. Gallus. §. quidã rectè. ff. de liber. & posthu.

Dictio, cùm, per modum copulæ cadens inter personas, operatur idem, quod dictio, &. l. 8. de vsufru. accresc. & ponitur argumentatiuè; nõn taxatiuè. l. 55. de legat. 1. & inducit coniunctionem. l. 124. eod.

Dictio, cùm, coniungit accessoriè in his, quarũ natura est, vt vna res alteri accedat, in alijs coniũgit principaliter. l. 1. ff. de pecul. §. si qs ancillas, institu. de legat.

Virtus copulæ, qualitatem præcedentis legati, repetit in sequẽti, quare qualitas adiecta vni rei, refertur ad omnes res sub eadem clausula comprehensas. l. 20. §. Caio Seio. ff. de fundo instructo.

Copula, quando ponitur inter personas, inter quas cadit necessitas instituendi, & ordinata charitas affectionis, tunc nõ stat propriè, neq; retinet naturam suam: sed intelligitur ordine successiuo. Dec. consi. 95. Ozas. decis. 81. nu. fina.

Copulatiua, & quos effectus habeat, vide Affli. decis. 106. nu. fin.

Dictio, & indicat repetitionem qualitatis præcedentis. Guid. Pap. q. 183.

Coniunctio, & iungit, & inducit repetitionem præcedentium in sequentibus. Guid. q. 527.

Copula, & coniungit, & aliquando disiungit. Boer. decis. 210.

Dictio, nõ aliter, nec alio modo, conditionem importat, taxat, & restringit actum, & naturã præcisam inducit. Mago. decis. 49. Rot. Florẽ.

Dictio, alius, est relatiua, & repræsentatiua eiusdem qualitatis, & multa alia de hac dictione, vide ibi. decis. 146. & Ozas. 167. n. 7. Afflic. decis. 244. & similitudinem denotat. Idem Ozas. decis. 52. nu. 13.

Quid significet dictio, & plus, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 47.

Quando ad obtinẽdum aliquem effectum plura etiam copulatiuè adijciũtur in rescriptis, quorum tamen quodlibet de per se est sufficiens ad effectum huiusmodi obtinendũ, tũc resoluitur coniunctiua in disiunctiuã, & sufficit de altero facere fidem. Aegid. Bellam. conclusio. 734.

Natura copulæ est perfectè, & circa idem copulare, non circa diuersa; & etiam ampliare dispositionem. Craue. consi. 9. num. 25. & copula, quæ cadit inter diuersas orationes, nõ inducit coniunctionem. Barto. in l. 11. ff. de hæred. institu.

Copula requirit concursum omnium copulatorum. Craue. consi. 80. nu. 13. nam copulę natura est, vt vtrunque requiratur. Ozas. decis. 73. & decis. 110. secus in disiunctiua. l. 45. ff. de manumissis. testamen. facit lex. 5. ff. de condi. institutio. & l. 111. ff. de reg. iur.

Natura coniunctionis ea est, coniungere accessoriè. Barto. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccles.

Oratio soluta in dubio, æquipollet copulę. Bar. in Authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier.

Copula, & quando requirat concursum copulatorum, & quã resoluatur, in disiunctiuã, vide Bar. in l. 1. ff. de iustit. & iure.

Copula, quæ cadit inter duo, quorũ vnũ de necessitate inest alteri, tũc cadit inter diuersa, & illa duo in vnum resoluuntur. Barto. in l. 1. ff. de pact.

Orationes plures, quando copulantur respectiuè ad aliud, tũc requiritur concursus vtriusque, Barto. in l. 1. nume. 9. ff. de his, qui not. infa.

Coniunctio aduersatiua, operatur, quòd vno casu existente, non habeat locum dispositio facta in alio Barto. in l. 13. ff. de liber. & posthum.

Copula posita inter duo adiectiua, non respectu vnius substantiæ, non requirit cõcursum copulatorum. Barto. in d. l. Gallus. §. etiam si parente.

Copula, & vel cùm, quando inducat repetitionem præcedentium, & quando, non vide per Barto. in l. 20. §. Cato. ff. de fundo instructo.

Dictio, cùm, in his, quorum natura est, vt vna res alteri accedat, coniungit accessoriè, in alijs principaliter. Bar. in l. 1. ff. de pecul.

Dictio, item, & coniunctio nõ inducũt repetitionem in diuersis. Bar. consi. 3. nu. fin.

Coniunctio tria operatur, addit, repetit, & cõiũgit. Bar. in suo tractatu copulę, & de materia, vide ibi. Bar. in seqq. tract.

Copula vltimo loco posita, & inter pręcedẽtes solutè positos, videtur apposita. l. 37. §. hæc verba. ff. de hæred. institu.

Coniunctio posita inter incompatibilia, resoluitur in disiunctiuam. l. 10. ff. de vsu, & vsuf. legat.

Oratio, in qua est cõiunctio, aliquãdo ponitur pro disiunctiua, vt si promittis dare decem mihi, hæredique meo, nam intelligitur, vel hæredi, ita vt mihi dando, non teneris hæredi. l. 28. §. fina. cum. l. seq. ff. de verbo. & rer. significa.

Dictio, vsque, capitur inclusiuè, quando inclusio non est contra legem, vel quando oratio affirma-

affirmatiua præcedit. Cabal. Milleloq. 685. qñ ponatur inclusiuè, vide Bart. in l.1. ff. de pigno. act. dictio, vsque quando ponitur ad determinandum prædia discontinua, ponitur inclusiuè. l.34. §. Sempronió de legat. 3.

De dictionibus, á, vel ab, hinc, & ab hinc, & simi liùm monosyllabarum tẽpori, adiectarũ; an & quando sitæ inclusiuè, vel exclusiuè, vide Mago. decis. 8. Rot. Floren.

Dictionis vltrà, ultora est implicatiua, & inclusiua dicitur. Ozas. decis. Pede. 5 2.

Dictio, alia, adiecta dispositioni vniuersali, includit maiora expressis. ibi. nu. 7.

De dictionibus, citra, & vsque, & quomodo intelligi debeant, & de copula, &, & quid de dictionibus, á, & de, vide Marc. quæst. 339. par. 2.

Natura dictionis, ét, ea est, vt ampliet, & implicet casum magis dubitabilem. Menoch. de arbitrà. lib. 2. Cas. 68. nu. 40.

Dictionem, etiamsi; ampliatiuam, dispositionem augere scribit Menoch. ibi. Cas. 319. num. 35.

Dictio, etiam, est implicatiua, & eius natura est implicare casum minus dubitabilem exprimendo eum, qui maiorem habet dubitationem: fallit quando genus præcederet, & subsequeretur enumeratio specierum. Marc. de Mant. sing. 33.

Dictio, nisi, quandoq; ponit, quandoq; priuat, & dictio, præter quandoque ponitur exceptiuè, quandoque additiuè. Barto. in l. 4. C. de transactio.

Dictio, intra, comprehendit terminum, cui apponitur. Bar. in l. 1. ff. de offic. præfect. vrb.

Dictio, infra ponitur inclusiuè, vbi fit latissima interpretatio. Bar. in d. l. 1. §. cùm vrbem.

Dictio, nisi, ponit, vel priuat, quod in præcedẽti est positum, vel priuatum. Bar. in l. 10. §. qui. ff. si quis cautionibus, vide glo. ibid.

Quoq; est dictio implicatiua, sicut dictio etiã. Bar. in l. 2. ff. de pact.

Dictio, præter, qñ inclusiuè, & quãdo exclusiuè ponatur, vide Bar. in l. Cæsar. ff. de publica. & vectig. & in authen. quib. mod. natur. effi. sui. & ponitur inclusiuè, quando cadit inter res separatas, quarum vna non comprehendit aliam. l. 10. §. vxori. ff. de annu. legat.

Dictio, præter habet excludere id, ad quod refertur. l. 68. de legat. 1. sed quando ponat, & quando implicet, vide Bar. in l. 10. §. qui. ff. si quis cautionibus.

Dictio, quousque quomodo intelligatur, vide Bar. consil. 20.

Prepositiones, á, & vsque, ponuntur inclusiuè in fauorabilibus, secùs in odiosis, nisi dispositio legis, vel statuti sonet in contrarium, vel nisi

hoc esset contrà mentem loquentis, vide Hartma. Hartma. capit. 1. tit. de verbor. significa.

Dictio, omnis, quotiescunque, & quandocunq; est vniuersalis, & omnia comprehendit, etiã in materia odiosa, vide Alexã. Raud. tract. de Anal. cap. 12. Gram. decis. 4.

Dictio, quilibet est etiam vniuersalis. ibi. num. 4. Raud.

Dictio, videt, denotat dubitationẽ. Rot. Gena. decis. 26. num. 16.

Vniuersale signum operatur, vt indifferenter omnia comprehendantur, ita vt, quòd dispositio, quæ aliàs restrictionem reciperet, non recipiat. Ozas. decisio. 94. num. 11. Dec. cons. 358.

Dictio, nihil est vniuersalis negatiua: Idem de dictione nulla, & negatiua vniuersalis potẽtior est, quàm affirmatiua, cùm magis neget, negatiua, quàm affirmatiua, affirmet. Ozas. decis. 100. n°. 43.

Indefinita tunc demum æquipollet vniuersali, vbi eadem est ratio, secùs vbi diuersa. Ozas. decisio. 319. num. 11. vide Barto. in l. 25. ff. de seruit. vrba. præd. indefinita qñ æquipollet vniuersali, vide Bar. in l. 8. §. fin. annua. ff. de pigno. actio.

Indefinita, non æquipollet vniuersali, vbicunq; sumus in materia correctoria iuris cõmunis, & quæ strictè intelligi debet. Ozas. decis. 168. nume. 11. vide l. 44. 45. de legat. 2. & l. 96. de legat. 3.

Indefinita legis ét in odiosis equipollet vniuersali; secùs si est prolata ab homine. Bar. in l. 1. §. 3. ff. de vent. in poss. mitten.

Indefinita quæ non potest, nisi ad vnum referri, orationi singulari æquiparatur, quod procedit in odiosis; secus si de fauore, tractaretur secundum glo. in l. 2. ff. de liber. & posthu. hæred. instit.

Indefinita, non comprehendit eum, de quo specialiter est prouisum. §. fin. ad 57. ff. de hæred. institu.

Oratio vniuersalis est duplex, & quid comprehendat, vide Barto. in l. 13. §. vtrum. nu. 5. ff. de reb. dub.

Dictio, omnis, recipit limitationem de habilitate. Bar. in l. 3. §. si in publico. ff. de oper. nou. nunciat.

Pronomen, quicunque, continet masculinum, & fœmininum. Bar. in l. 16. ff. de iure fisci.

Dictio, omnis, in singulari, est distributiua, in plurali, collectiua. Barto. in l. 47. ff. de iure fisci.

Vniuersalis negatiua, non potest dici falsa antequam in quolibet particulari sit possibilis, & oratio vniuersalis si in vno est falsa, in toto

Dictio,cùm,quid importet quando ponitur, vt aduerbium, quando, vt coniunctio, & quãdo,vt propositio,vide Bar.in l.1.§.si plures.ff. de exercit. act. de differẽtia inter &, & cum.vide Barto. in l.Gallus.§. quidã rectè.ff.de liber.& posthu.

Dictio,cùm, per modum copulæ cadens inter personas,operatur idem,quod dictio, &.l.8. de vsufru.accresc. & ponitur argumentatiuè; non taxatiuè.l.55.de legat.1.& inducit coniunctionem.l.124.eod.

Dictio,cùm,coniungit accessoriè in his, quarũ natura est,vt vna res alteri accedat, in alijs coniũgit principaliter.l.1.ff. de pecul.§. si qs ancillas,instit.de legat.

Virtus copulæ,qualitatem præcedentis legati, repetit in seqnẽti;quare qualitas adiecta vni rei,refertur ad omnes res sub eadem clausula comprehensas. l. 20. §. Caio Seio.ff. de fundo instructo.

Copula,quando ponitur inter personas, inter quas cadit necessitas instituendi, & ordinata charitas affectionis, tunc nõ stat propriè, neq; retinet naturam suam: sed intelligitur ordine successiuo. Dec.consi.95.Ozasc.decisi. 81.nu.fina.

Copulatiua,& quos effectus habeat, vide Affli. decis.106.nu.fin.

Dictio,& indicat repetitionem qualitatis præcedentis.Guid.Pap q.181.

Coniunctio,& iungit,& inducit repetitionem praecedentium in sequentibus.Guid.q.527.

Copula,& coniungit,& aliquando disiungit. Boer.decis.210.

Dictio,nõ aliter, nec alio modo,conditionem importat,taxat,& restringit actum,& naturã præcisam inducit.Mago.decis.49.Rot.Florẽ.

Dictio,alius,est relatiua,& repræsentatiua eiusdem qualitatis, & multa alia de hac dictione,vide ibi.decis.146.& Ozasc.167.n.7.Afflic. decis.244. & similitudinem denotat. Idem Ozasc.decis.52.nu.13.

Quid significet dictio,& plus,vide Menoch.de arbitra.lib.2.Cas.47.

Quando ad obtinẽdum aliquem effectum plura etiam copulatiuè adijciũtur in rescriptis, quorum tamen quodlibet de per se est sufficiens ad effectum huiusmodi obtinendũ,tũc resoluitur coniunctiua in disiunctiuã, & sufficit de altero facere fidem. Aegid. Bellam. conclusio.734.

Natura copulæ est perfectè, & circa idem copulare;non circa diuersa; & etiam ampliare dispositionem.Craue.consi.9. num.25.& copula, quæ cadit inter diuersas orationes,nõ inducit coniunctionem.Barto. in l. 11. ff. de hæred.institu.

Copula requirit concursum omnium copulatorum.Craue.consi.80.nu.13.nam copulę na tura est, vt vtrunque requiratur. Ozasc.decis. 73.& decis.110.secùs in disiunctiua.l.45.ff.de manumissis.testamen.facit lex.5.ff.de condi. institutio.& l.111.ff.de reg.iur.

Natura coniunctionis ea est,coniungere accessorie. Barto. in authen.ingressi. C. de sacrosan. eccles.

Oratio solũta in dubio,æquipollet copulę.Bar. in Authen.hoc locum.C. si secundo nupserit mulier.

Copula,& quando requirat concursum copulatorum,& qñ resoluatur,in disiunctiuã,vide Bar.in l.1.ff.de instit.& iure.

Copula,quæ cadit inter duo,quorũ vnũ de necessitate inest alteri, tũc cadit inter diuersa, & illa duo in vnum resoluuntur.Barto.in l.1. ff.de pact.

Orationes plures,quando copulantur respectiuè ad aliud, tũc requiritur concursus vtriusque. Barto. in l. 1. nume.9. ff.de his,qui not. infa.

Coniunctio aduersatiua, operatur, quòd vno casu existente,non habeat locum dispositio facta in alio Barto. in l. 13. ff. de liber.& posthum.

Copula posita inter duo adiectiua, non respectu vnius substantiæ, non requirit cõcursum copulatorum.Barto.in d.l. Gallus.§. etiam si parente.

Copula,& vel cùm,quando inducat repetitionem præcedentium, & quando, non vide per Barto. in l. 20. §. Caio. ff. de fundo instructo.

Dictio, cùm, in his,quorum natura est, vt vna res alteri accedat, coniungit accessoriè, in alijs principaliter.Bar.in l.1.ff.de pecul.

Dictio,item,& coniunctio nõ inducũt repetitionem in diuersis.Bar.consi.3.nu.fin.

Coniunctio tria operatur,addit, repetit, & cõiũgit.Bar.in suo tractatu copulę,& de materia,vide ibi.Bar.in seqq.tract.

Copula vltimo loco posita,&t inter pręcedẽtes solutè positos, videtur apposita. l. 37.§. hæc verba.ff.de hæred.institu.

Coniunctio posita inter incompatibilia,resoluitur in disiunctiuam.l.10. ff. de vsu, & vsuf. legat.

Oratio,in qua est cõiunctio, aliquãdo ponitur pro disiunctiua, vt si promittis dare decem mihi,hæredique meo, nam intelligitur, vel hæredi,ita vt mihi dando,non tenearis hæredi.l. 28. §.fina. cum.l. seq.ff. de verbo.& sér. significa.

Dictio,vsque,capitur inclusiuè, quando inclusio non est contra legem, vel quando oratio affirma-

affirmatiua praecedit. Cabal. Millelog. 685.
qñ ponatur inclusiuè, vide Bart. in l.1. ff. de pigno. act. dictio, vsque quando ponitur ad determinandum prædia discontinua, ponitur inclusiuè. l.34.§. Sempronio de legat.3.
De dictionibus, à, vel ab, hinc, & ab hinc, & finilium monosyllabarum tépori, adiectarú, an & quando sient inclusiuè, vel exclusiuè, vide Mago. decis. 8. Rot. Floren.
Dictionis vltrà natura est implicatiua, & inclusiua dicitur. Ozas. decis. Pede. 520.
Dictio, alia, adiecta dispositioni vniuersali, includit maiora expressis. ibi. nu. 7.
De dictionibus, citra, & vsque, & quomodo intelligi debeant, & de copula, &, & quid de dictionibus, à, & de, vide Marc. quæst. 339. par. 2.
Natura dictionis, et, ea est, vt amplier, & impliscet casum magis dubitabilem. Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 68. no. 40.
Dictionem, etiamsi, ampliatiuam dispositionem augere scribit Menoch. ibi. Cas. 319. num. 35.
Dictio, etiam, est implicatiua, & eius natura est implicare casum minus dubitabilem exprimendo eum, qui maiorem habet dubitationem: fallit quando genus præcederet, & subsequeretur enumeratio specierum. Marc. de Mant. sing. 33.
Dictio, nisi, quandoq; ponit, quandoq; priuat, & dictio, præter quandoque ponitur exceptinè; quandoque additiuè. Barto. in l.4. C. de transactio.
Dictio, intra, comprehendit terminum, cui apponitur. Bar. in l.1. ff. de offic. præfect. vrb.
Dictio, infrà ponitur inclusiuè, vbi fit latissima interpretatio. Bar. in d. l.1. §. cum vrbem.
Dictio, nisi, ponit, vel priuat, quod in præcedenti est positum, vel priuatum. Bar. in l.10. §. qui. ff. si quis cautionibus, vide glo. ibid.
Quoq; est dictio implicatiua, sicut dictio etiã. Bar. in l.3. ff. de pact.
Dictio, præter, qñ inclusiuè, & quãdo exclusiuè ponatur, vide Bar. in l. Cæsar. ff. de publica. & vectig. & in authen. quib. mod. natur. effi. sui, & ponitur inclusiuè, quando cadit inter res separatas, quarum vna non comprehendit aliam. l.10. §. vxori. ff. de annu. legat.
Dictio, præter habet excludere id, ad quod refertur. l.68. de legat. I. sed quando ponat, & quando implicet, vide Bar. in l.10. §. qui. ff. si quis cautionibus.
Dictio, quousque quomodo intelligatur, vide Bar. consil.
Prepositiones, à, & vsque, ponuntur inclusiuè in fauorabilibus, secùs in odiosis, nisi dispositio legis, vel statuti sonet in contrarium, vel nisi hoc esset contrà mentem loquentis, vide Hartma. Hartma. capit. 1. tit. de verbor. significa.
Dictio, omnis, quotiescunque, & quandocunq; est vniuersalis, & omnia comprehendit, etiã in materia odiosa, vide Alexã. Raud. tract. de Anal. cap. 12. Gram. decis.
Dictio, quilibet est etiam vniuersalis. ibi. num. 4. Raud.
Dictio videt, denotat dubitationé. Rot. Genu. decis. 26. num. 16.
Vniuersale signum operatur, vt indifferenter omnia comprehendantur; ita vt, quòd dispositio, quæ aliàs restrictionem reciperet, non recipiat. Ozas. decisio. 94. num. 11. Dec. cons. 358.
Dictio, nihil est vniuersalis negatiua, Idem dictione nulla, & negatiua vniuersalis potentior est quàm affirmatiua, cùm magis neget negatiua, quàm affirmatiua, affirmet. Ozas. decis. 100. nu. 43.
Indefinita tunc demum æquipollet vniuersali, vbi eadem est ratio, secùs vbi diuersa. Ozas. decisio. 110. num. 11. vide Barto. in l.21. ff. de seruit. vrba. præd. indefinita qñ æquipollet vniuersali, vide Bar. in l. 8. §. fin annua. ff. de piguo. actio.
Indefinita, non æquipollet vniuersali, vbicunq; sumus in materia correctoria iuris cõmunis, & quæ strictè intelligi debet. Ozas. decis. 168. nume. 21. vide l. 44. 45. de legat. 2. & l. 96. de legat. 3.
Indefinita legis et in odiosis æquipollet vniuersali; secus si est prolata ab homine. Bar. in l.1. §.3. ff. de vent. in poss. mitten.
Indefinita quæ non potest, nisi ad vnum referri, orationi singulari æquiparatur, quod procedit in odiosis; secus si de fauore, tractaretur secundum glo. in l. 2. ff. de liber. & posthu. hæred. instit.
Indefinita, non comprehendit eum, de quo specialiter est prouisum. §. fina. l. 37. ff. de hæred. instit.
Oratio vniuersalis est duplex, & quid comprehendat, vide Barto. in l. 13. §. vtrum. nu. 5. ff. de reb. dub.
Dictio, omnis, recipit limitationem de habilitate. Bar. in l.3. §. si in publico. ff. de oper. nou. nunciat.
Pronomen, quicunque, continet masculinum, & femininum. Bar. in l.16. ff. de iure fisci.
Dictio, omnis, in singulari, est distributiua, in plurali collectiua. Barto. in l. 47. ff. de iure fisci.
Vniuersalis negatiua, non potest dici falsa antequam in quolibet particulari sit possibilis, & oratio vniuersalis si in vno est falsa, in toto

to dicitur falsa: tamen oratio distributiua verificatur in quolibet particulari distributorũ, & indefinita æquipollet vniuersali. l. 8. §. si annua. ff. de pigno. act.
Vniuersalis addita verbo futuri temporis continentis extensionem actus iam concessi, nõ recipit limitationem de habilitate. vide l. 4. ff. de tutelis in additio.
Adiectiua idefinitè, vel generaliter, aut neutraliter posita, referũtur ad omnes res, ad quas possunt adaptari ratioẽ adiũcti, cuius significatio restringitur. l. 16. §. cùm duleia. ff. de trit. vin. ole. legat.
De dictione vniuersali, omni tempore, &c. vide plenè per Boer. decis. 158.
Dictio, aliquis, est vniuersalis, omnia comprehendens. Craue. consi 309. nu. 4.
Verba, modo aliquo, & nullo modo idẽ significant. ibid. Craue.
Dictio, quemquã, est signum vniuersale, & etiã signum particulare. Barto. in l. 18. C. de pact.
Dictio quicunque, est, vniuersalis, & omnis est generalis, quilibet indefinita, & dictio vniuersalis, plus comprehendit, quàm generalis, sed ambæ restringuntur ad habilia. Doct. in c. t. ex. de constitu.
Signum vniuersale, de sui natura, requirit plura. Bart. in l. 25. §. quotiens. ff. solut. matrimo.
Dictio, quoad, non inducit conditionem extinctiuam, sed magis dilationem, nisi aliud sit expressum. l. 48. ff. de excusa. tuto. & ibi Bart.
Oratio vniuersalis, quæ dicatur, quæ particularis, quæ singularis, & quæ indefinita, vide Bart. in l. 44. de legat. 2.
Dictio, vltra quid operetur, & quid de dictione plus, vide Ios Ludo. decis. Luc. 64.
Gerundium, vel gerundia quid denotent, & quid importent, vide Ias. de actio. in rub. nume. 26.
Dictio exceptiua in textu posita, ponit, & non priuat. Ias. ibi. §. superest.
De significatione dictionis, in, vide Menoch. de arbitra. cas. 495.
De significatione verbi, volo, & nolo, ibidem cas. 496.
De materia dictionum, vide per Guid. Pap. sing 309.
Dictio, ita tamẽ, est limitatiua, & modificatiua præcedentium Guid. sing. 334.
Dictio, autẽ, aduersatur in re, & in facto. Guid. sing. 387.
Dictio, penitus, intelligitur ipso iure: idem in dictione, prorsus. Ant. Corset. in suis singularibus, litera. P. sing penitus.
Dictio posteà de sui natura, denotat longum interuallum. idẽ ibid. sing. posteà, sed dictio, post, qd importet, vide. E. P. Tessau. decis. 30.

Totiens, quotiens, duas tantùm vices includit Boer. decis. 131. nu. 19. 20. & 22. totum, dictio quot modis accipiatur, vide Cabal. Milleloq. 506.
Dictio, rursus, verificatur in duabus vicibus, & quid importet: idem in dictionibus quotiẽs, & quotiensçunque, & iterum. Bar. in l. 11. §. si quis de legat. 3.
Pluralis locutio, quando duorum numero sit contenta, vide Boer. decis. 131. nu. fin.
Pluralitas respiciens vnum finalem effectum, non resoluitur in singularem; secùs quando diuersos effectus. Bartol. in l. 10. C. de impuberum.
Vna pluralitas, geminat plures singularitates. l. 2. §. fin. ff. de conditio. institutio. ideò dispositio verificatur ĩ qualibet singularitate. l. 29. §. fi. de leg. 3.
Singulare vniuersale, positum neutraliter, potest referri ad omnia præcedentia cuiuscunque generis, vel numeri exi stant. l. 98. §. vxori de leg 3.
Relatiua, quis, vel qui, an faciant conditionem, vide Capel. Thol. q 415.
Relatiua. quis, vel qui. qualiter ponãtur, & quãdo restringantur, vide Ias. de actio. §. omniũ num. 24.
Relatiuum, quis, ponitur declaratiuè, augmentatiuè, & restrictiuè, vide Bartol. in l. 1. C. de. summ. trinit. vide eundem in l. omnes populi. ff. de instit & iur.
Relatiuum, quis, vel qui, facit veram relationẽ in dubio, non simplicem. l. 15. ff. eod.
Relatiuum, quis, vel qui, iniunctum verbo futuri temporis, inducit conditionem; verbo præsentis temporis, demonstrationem. l. 6. de leg. 1.
Relatiuum, quis, vel qui positum sine copula, præcedentem significationem restringit, sed si copula apponatur, augebit. l. 44. de leg. 3. vide §. ius autem ciuile, institu. de iure natu. gent.
Relatiuum, quis, vel qui, limitat suum antecedens, ad quod refertur, non alia. l. 15. §. testator cum seq. ff. de alimen. & cibar. legat. & l. 12. ff. de aur. & argen. legat.
Relatiua, suus, sua, suum, non semper important dominium. §. sed & lex Cornelia, instit. de iniurijs.
Relatiuorum natura est referre præcedentia cum omnibus suis qualitatibus, & referent regulatur secũdum relatum. Ozas. decis. 110. vide ibi. decis. 178.
Dictio negatiua præposita verbo, post, priuat potentiam, & necessitatem inducit: fallit in casibus, de quibus per Marc. de Mant. sing. 224.

Duæ negationes, quando faciant vnam affirmatiuam, vide Bart.in l.1.C.de seru.fugit.
Duæ negationes licet faciant affirmatiuam, tres tamen faciunt orationem negatiuam. Bar.in l.1.§.fin.autem.ff.de hæred.institu.
Negatiua præposita signo vniuersali, facit æqui pollere suo contradictorio, vide Bar.in l.8.§.si annua.ff.de pigno. act. sed orationi particulari non. Bartol.in l.15.§.vtrum, nume.8.ff. de reb.dub.
Pronomina, hic, hæc, hoc, sunt demonstratiua ad oculū.Bar.in l.1.C.de nouo Codi.cōficie.
Dictio, prius, duobus modis in iure accipitur. Bart.ibid.
Dictio, vterque, est collectiua, vter, & alter, distributiua. Bart.in l.10.C.de impuberum. de dictionibus collectiuis, & distributiuis, vide per eundem Bart.in l.29. ff.de hæred.institu.
Dictio, quisquis, est distributiua. Bartol.in l.11. C. de impuberum.
Dictio, quilibet, est distributiua, & dictio omnis collectiua, quare dictio quilibet distribuit actum in quemlibet separatim, dictio verò omnis cōiunctim.l.37.§.cum in plures. ff.de recep.arbit.
Distributiuum, quod requirit duo verba, secundum quod distribuit actum primi; ita distribuit actum secundi.l.4.§.fin.de leg.1.
Distributiuum, si quis, si actum primi verbi attribuit pluribus, eos insolidum ad emolumētū vocat.l.17.§. si quis ita legauerit, de leg. 1.
Dictio, debet, quandoque exponitur pro potest, & recipit limitationem de vrbanitate. Bart. in l 3. C. de pigno.2.lect.tamē verbum, debet de sui natura importat necessitatem. Dec.consi.340.vol.2 vide supra tit.prox.
Dictio, non tamen est aduersatiua. Bar.in l.vnica ff.si quis iusdicenti, nu.4.
Dictio, sed, posita cum dictione &, aduersatur in facto, nō in iure, posita sine &, aduersatur in iure, & facto. Bart.in l.1.ff.ne quis eum qui in ius voca.
Dictio, quasi, est nota improprietatis. Bart.in l. 1.ff.de ijs, qui not.infa.vide eundem in l.2.ff. de inoffi.testamen. & aliquando denotat similitudinē. Bart.in l.8.§.si fundū.ff.sol matri.
Dictio, omninò, comprehendit omnem casum. Bartol. in l.14.§. quatenus.ff.quibus ex causis maiores, dicta dictio, omnino, vel modis omnibus, intelligitur ipso iure. Roma. sing.1.Anto.Corset. in suis singularibus litera. O. & est præcisa: quia eius virtute quis expressè compellitur. l. 11. §. fin. ff. de aqua plu.arcen.
Dictio, donec, dum, vel quandiu, & similes, an faciant conditionem, vel modum, vide Barto.in l.4. ff.de seruitutibus, vide eundem in l.12.C.de vsu, & habitat.
Dictiones, idest, videlicet, nedum declarant; sed etiā restringunt. Bart.in l.2.ff.si quadrup. paup. fecis.dica.
Verbum rei est generale, & dictio e, est præpositio, & exponitur pro ex. Bartol.in l.1.ff.si cert.pet.
Dictio, mox, accipitur pro confestim, & quando denotet interuallum temporis, vide Bar. ibid. quomodo intelligatur, vide eundē Barto. in l.9. C.vnde vi.
Dictio, semper, denotat continuationem. Bart. in l.1.nu.21.ff.solut.matrimo qualiter interpretetur, & intelligi debeat, vide per Petr. Getar. sing.916. vbi pulchrè, & quid importet, vide Boer. decis.158.
Dictio, in, quomodo diuersimodè accipiatur, vide Bart.in §.ille.d.l.Gallus.
Dictio, si, ponitur pro quia, quando per eam additur aliquid, quod de necessitate requiritur, & pro quando, & dictio, & principaliter, & per se venit, secùs est in dictione cum, Bart.in l.3.de leg.1.
Dictio, in his, facit repetitionem præcedētium, cum omnibus suis qualitatibus. Bart.in l.8.§. si cui certam, de leg.2.
Quodammodo, dictio, denotat improprietatem. Bar.in l.68.§.duorum de leg.2.
De dictione, hoc amplius, vide per Bartol. in l. 52.de leg.3.
De dictionibus, seu, vel siue, & de disiunctiua, vide Bart.in l.32.ff.de auro, & arg.lega.
Vna dictio, ponitur pro alia, quando expedit. Bart. in l.79.ff.de condict. & demonstra.
Quæ coniunctiones, quæ dictiones, quæ aduerbia, quæ verba, quæ participia, & huiusmodi, inducant conditionem, vide per Bart. in l.1. ff.de conditio. & demonstra.
De dictionibus, si, quia, quoniam, & cum, vide per Bart.in l.17.§.quod.ff.eod.
Genitiuum significat, quandoque causam efficientem, quādoq; materialem, & quandoq; dominium. Bar. in rub. ff.de ope.nou.nunc.
Dictio, diu, verificatur in decem annis. Bart.in l.1.§.denique, de aqua pluu.arcen.
Dictio, autem, aduersatur his, quæ sunt eiusdē generis. Bart.in l.29. §.eum autem.ff.ad leg. Iul. de adult.
Dictio, propè, refertur ad modicum tēpus, putà sex mēsium; sed dictio circa, quid importet, & quid de dictione amplius, vide Bar.in §. si verò intra, Authen. de Monachis, & in §. quanta, Authen. quando oportet.
Nomina possessoria, meū, tuū, suū, præsens tempus, significant. l.8.ff. de auro, & argen.legat.
Dictio, maximè, apposita in dispositione denotat, ipso iure, & quomodo intelligatur

gatur.vide Bart.in Authen.de inceſt.nupt.in prin.nu.7.

Dictio,prone,quando ſimilitudinariè, quando imitatiuè,quando cauſaliter,& quando conditionaliter ponatur,vide Bar.ſuper cõſtitutione ad reprimendam. fol.102.

Præpoſitio,à includit terminũ à quo,& dictio vſque, includit terminum, ad quem. l. 21. C.de nuptijs.

Inter ſi, & cum nulla eſt differentia. l. 48. ff. de condict.indeb.

Præpoſitio,de,auget.l.1.in prin.ff.depoſiti.

Dictio,perpetuum,multos habet ſenſus. glo.in l.1.ff.pro ſocio,vide §.1.inſtitut.de perpet.& tempo.actio.

Dictio,ne,ſiue neue,importat,ne quis faciat,& quod curet, ne per alium fiat. l. 32.ff.locati.

Participium,decedens tempus vitæ, quod eſt in actu mortis,demonſtrat.l.qui duos.§.1.ff. de manumiſ.teſtamen.l.cum quis decedens. de legat.3.

Dictio,æquè facit, vt coniuncti cum diſiunctis æqualiter admittantur.l. 13.ff.de hære.inſtit.

Dictio,imò,ponitur correctiuè. l. 47.ff. de hæred.inſtitu.

Qualitas iuncta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi, vel participij.l.26.ff.de milit.teſtamen.

Dictio,hoc amplius,inducit repetitionem,per quam præcedentia legata inualida confirmantur; ſecùs in adiectione, quæ fit ad dilarionem cõcedendam hæredi.l. 19. de lega. 2.de hac dictione,amplius, vide ibid.l. 111. l.13.de leg.3.& l.52.ibid.

Dictio,præter,habet excludere id, ad quod refertur.l.68.de legat. 1. ſed quando ponat, & quando implicet, vide Barto.in l.10.§.qui.ff. ſi quis cautionibus.

Dictio, ſiue non inducit reſtrictionem, ſimile de dictione,ſeu. l. 35. §. fi. de lega.3.

Verbũ,ſolet,denotat ꝑpetuitatẽ.l.63.de leg.3.

Inter dictiones, ſi, & cùm non eſt differentia, cùm apponuntur actui extrinſeco.l. 45.§.nõ ſolum.ff.de verb.oblig.

Dictio,hoc amplius non eſt ſolùm repetitiua legati; ſed etiam conditionis præambulum. l.106.ff.de conditio.& demon.

Qualiter intelligatur dictio,cito,vide glo. in l. 1.§.habet.ff.ſi quis. teſta.lib.eſſe.

Participium præteriti temporis, verificatur ex tempore præſenti,vel incontinenti elapſo.l. 5.§.fin.ff.de incendio ruina.

Dictio,qui cõprehendit maſculinũ, & fœmininum.l.16.ff.de iure fiſci, vide ſupra tit.prox.

Dictio,ſed et ſi, ponunt diuerſitatem in facto,& identitatem in iure.§.1.inſtit.de ingenu.

Dictio,rectè,idem ſignificat,quod iuſtè,& legitimè,& in hoc differt à dictione ritè,quæ important,vt res fiat,ſeruatis ſeruandis.§. mariti inſtit.de nupt.Nam dictio rectè denotat iuſtitiam,ſed dictio ritè ordinem. Bar.in l.1. C. de vſuris.qualiter differant hæ dictiones, vide Dec.in l.3.C.qui admitti.

Coniunctio,& denotat cauſam mediatam, dictio perinde eſt nota ſimilitudinis, dictio plerunq; idem importat, quod regulariter. §.1.inſtit.de legit.patro.tutel.

De conditionibus,& contractibus conditionalibus.

Lauſula irritatiua adiecta cõditionali diſpoſitioni, non operatur aliquem effectum ante euentum conditionis.Ozaſ.deciſ.5.nu.11.

Conditio, an ſit negatiuè, vel affirmatiuè cõcepta,nihil refert, quoad effectũ, vt actus dicat cõditionalis. Ozaſ. deci. 145.

Cõtractus,in quo reſeruatur cõſenſus domini, habet pro imperfecto,dño non conſentiẽte, & cõtractus ſub aliqua cõditione admiſſus, cenſetur ſub contraria conditione reuocatus.Ozaſ.dec.166.n.4.vide Rol.cõſ.63.vol.4.

Conditio nihil ponit ineſſe.Ozaſ.deciſ.166.nu 5.& actus conditionalis nihil operatur ante conditionis euentum.Caſſad.deci.3. de præben.nu. 16. ideò conditione non verificata, ceſſat diſpoſitio.Ozaſ.deciſ.171. nu.6. & pactum appoſitum in conditione, ea non purificata,nõ inducit diſpoſitionem.Rot.Genu. deciſ.192.Affli.deciſ.355.nam diſpoſitio cõditionalis futura,& merè cauſalis conditione ſuſpenſa, non poteſt aliquem ſortiri effectum ante huiuſmodi cõditionis euentum. Aegid.Bellam.concluſ.123. nu.16. Rol.conſ. 63.vol.4.

Actus conditionalis non probat,niſi probetur purificatio cõditionis.Aegi.Bella. cõcl.135.

Conditione pendente,quis non dicitur habere ius in re,nec ad rẽ. Aegid.Bella.cõcl.666.

Ius nõ dicitur quæſitũ ex actu ſuſpẽſo,cõditionali,& imperfecto. Rot.Genu.deciſ.1.nu.27.

Ante conditionem purificatam, quod agitur, vel geritur nihil valet.Iac.Put.deciſ.283. lib. 2.quia ex actu conditionali agi non poteſt, niſi purificata conditione.Paul.Aemil.deci. 338.part.1. & deciſ.35.par.2.

Conditio reſolutiua, nõ impedit quin interim actus dicatur purus;ſecùs in cõditione ſuſpẽſiua. Hiero. Mago.deciſ.1.num.9.Rot.Florẽ.

Ius non competit ante conditionis euentum, & exequutio interim,fieri nõ poteſt. Crauc. conſ.10.nu.15. & conditione, non impleta, non competit actio.Dec.conſi.421.

Conditionis euentus est spectãdus, vt promissor cõditionalis teneatur: quia conditioni supposita, nõ sunt in dispositione. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 498. & conditione pendente, neque obligatio, neque actio, competit. ibi. nu. 7.

Debitor conditionalis pendente conditione, non est simpliciter debitor, siue conditio sit expressa, vel tacita: quia vtraque suspendit. Rebuff. in suis commment. super. constituto. reg. tract. de litte. obliga. ar. 2. gloss. vni. num. 71. 72. tom. 1. tamẽn purificata conditione, & euento die, fit executio, acsi ab initio purum esset debitum, si sit liquidum. Rebuff. ibi nu. 72.

Tacita conditio impedit natiuitatem actionis, sicut expssa. Bar. in l. 4. C. de recep. arbit.

Viuentium actus, quando possint esse in pendenti, vide Bartol. in l. 19. ff. communia prædiorum. & ibidem. l. fin. & actio quando possit esse in pendenti, vide eundem in l. 10. ff. de nego. gest.

Quando ex obligatione conditionali oriatur obligatio, vide Bart. in l. 115. ff. de verbo. oblig. nu. 49.

Qui tenetur ad diem, vel sub conditione, potest conueniri ad præstandam cautionem. l. 41. ff. de iudi.

Stipulatio conditionalis obligationem precedentem puram, suspendit, & eam nouat, in conditionis euentum. l. 36. ff. si cert. pet.

Conditio de præsenti, vel præterito non suspẽdit; secùs in conditione de futuro. l. 37. ff. eod. l. 100. ff. de verbo. oblig.

Qui ante conditionem agit, malè agit, nec rei iudicatæ repellitur, si posteà conditione existente cœpit agere, interim tamen potest cautio postulari. l. 13. §. fin. ff. de pignoribus.

Quousque potest conditio deficere, nõ potest agi. l. 27. §. si stipulatus. ff. de verb. oblig.

Quod pendet, non est pro eo quasi sit. l. 130. §. fin. ff. de reg. iur.

Casus etiam fortunæ, facit licitum, quòd aliàs non liceret. Dec. consil. 115. nu. 4.

Conditio casualis adueniente die, deficit, & committitur stipulatio. Afflic. decis. 73. nu. 3.

Conditio intra certum tempus implenda, an possit post tempus impleri, vide ibi. nu. 5.

Conditionem lapso die, nõ sufficit posteà euenisse. Afflic. ibi.

Pactum conditionale adiectum instrumento mutui, quòd si intra terminum non soluerit, teneatur debitor submittere rem censuariam, cum potestate affrancandi, resoluitur in alternatiuã, & sic electio est debitoris: ideò non potest cogi ad soluendam pecuniam. Afflic. decis. 397.

Clausula, ex nunc, prout ex tunc, &c. licèt temporis inclusionem notet; non tamen in conditionali operatur, quin tempus conditionis impletæ, & non sermonis prolati, attendatur. Cassad. decis. 3. tit. de præben. nu. 15.

Conditio, quæ dependit ex facto tertij, non ita grauat, sicut illa, quæ dependet ex existentia rei, vel voluntate eius, pro quo est scripta. ibi. nu. 19.

Promittens accepto precio conuento aliquid soluere, si vxorem duxerit, purificata conditione, tenetur. Rot. Genu. deci. 108.

Purificata vna ex pluribus cõditionibus alternatiuis appositis promissioni, dicitur cõmitti stipulatio. Rot Genu. deci. 108.

Conuentio sub aliquo futuro euentu cõditionis valet; sed si fuerit facta sub aliquo futuro euentu iã purificato partibus ignorantibus, non valet. Vincent. de Fran. decis. 113.

Etsi inter Doctores multum disputetur, an verba illa apposita in contractu, cum pacto, & conditione & c. modum importent, vel conditionẽ, tñ quãdo constat contrahentes sensisse, q̃ priusquã qs cõmodũ capiat, debeat sequi implementum, tunc verba illa, quæ ad vtrunque se habere possunt, resoluuntur in conditionem. Hiero Mago. decis. Luc. 1.

Debitor conditionalis post conditionis euentum interpellandus est, vt soluat. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 498. nu. 8.

Merum factum spectari in conditionis euentu, habetur ibi. nu. 9.

Casus etiam fortunæ, facit licitum, quòd aliàs non liceret. Dec. d. cons. 115. nu. 4.

Promittens ascendere capitolium, conditioni non prius satisfacit, nisi secuta morte: nam tunc certum est eum amplius ascendere nõ posse. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 498. num. 4.

Quando dubitatur, an contractus sit conditionalis, vel modalis, quid iuris, vide Natt. consi. 373. nu. 28.

Promissio est acceptanda cum suis conditionibus, & qualitatibus; aliàs non nocet promittenti. Menoch. cons. 239 lib. 3.

Cautio mutiana, non habet locum in contractibus. Barto. in l. Mutiana. ff. de conditio. & demonstra.

Conditio casualis in cõtractibus sufficit, quòd sit impleta ante cõtractum, potestatiua post contractum impletur (etiam à sciente) quo ad obligationem acquirendam. Barto. in l. 2. ff. de conditio. & demonst.

Stipulatio concepta sub duabus contrarijs cõditionibus, si committatur ex vna, ex altera committi non potest. Bartol. in §. quoniam authen. de nupt.

Ius

Ius implendi conditionem, an transeat ad hæredem, vide Boer. decisi. 182. n. 22. Bart. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendito. & in l. 17. §. cum fideiussor. ff. de fideiusso. & manda.
Debitum in diem, & sub conditione, etiam ante diem, & conditionem, transmittitur ad hæredes: Aegid. Bellam. conclusio. 717. & conclusio. 213.
An in contractibus, ius adimplendi conditionem transeat ad hæredes, distinguēdum est, inter conditionem casualem, & potestatiuā, seu arbitratiuam: primò casu conditionis implementum ad hæredes transfertur, altero verò casu non; quod limita in conditione potestatiua, cuius implemētū versatur circa resolutiones contractuum, vide And. Gail. obser. 2. lib. 2. l. 4. §. si sub conditione. ff. de fideic. liber. & l. 22. ff. de verbo. obliga.
Si filia in quittatione reseruauerit ius succedēdi casu, quo fratres morerentur sine liberis, tale ius reseruatū transmittitur ad hæredes. Craue. consi. 127. nu. 9. & 12.
Spes in stipulatione conditionali transmittitur in hæredes: secùs in legatis, sed de ratione diuersitatis, vide Bar. in §. verbis. inst. de verb. obligat. eundem in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. nu. 55.
Stipulatio habens conditionem casualem transit ad hæredes; secùs si potestatiuam. Bart. in l. 48. ff. de verbo. obliga.
Ius implendi conditionem, non transit ad hæredem ex dispositione legis. l. 3. ff. de collat. dot.
Ius conditionale potest cedi; & donari, & iura conditionalia appellantur spes. l. 3. C. de donatio.
Conditio in persona hæredis adimpleri pōt. l. 18. & ibi. glo. ff. de in diem. addi.
Conditio existēs, siue in vita, siue post mortem stipulatoris, purificat conditionem. l. 23. ff. de pact. dota.
Effectus obligationis cōditionalis trāsit cōtrà hæredes, l. 57. ff. de verb. obliga. & hæreditatē iacentem. l. 24. ff. de nouat. & delegatio.
Spes futuri debiti ex contractu conditionali, trāsmittitur ad hæredes; secùs in vltimis voluntatibus. §. si quis &. §. cū quis. instit. de inutil. stipula.
Ablatiui absoluti, regulariter conditionis vim habent. Ozas. decis. 145. nu. 6. vide Guid. Pap. q. 15. & semper conditionem important, qñ futurum tempus respiciunt, & id, quod sui natura est incertum. Ozas. ibid. nume. 7. d. decisio. 145. nam verbum futuri tēporis cōditionem importat, & formam. Ozas. decisio. 171. num. 5.
Relatiua, quis, vel qui iniuncta verbo futuri tēporis, faciunt suum antecedens conditionale; sed iniūcta verbo præsentis tēporis, solùm faciūt demonstrationē. Cassad. decis. 3. tit. de præben. nu. 11. & 12. facit. l. 6. de legat. 1.
Conditio potestatiua, quando impeditur per factum hominis, non habetur pro impleta: secùs si impediretur per factum naturæ. l. 23. §. idem. ff. ad leg. Aquil.
Habetur conditio pro impleta, quando is, qui implere debet, impeditur facto eius, qui ex implemento tenetur. l. 3. §. fina. ff. de condictio. caus. dat. facit. l. 85. §. quicunq;. ff. de verbo. obliga.
Conditio habetur pro impleta quantū ad cōtrahentē, per quē non stat. l. 50. ff. de cōtrah. emp. & vend.
Quæ sit conditio potestatiua, vide. §. puto generaliter, & ibi glo. in l. 4. ff. de hæred. institu.
Quotiens stat per eum cuius interest conditionem non impleri, perinde habetur ac si cōditio impleta fuisset. l. 122. ff. de reg. iur.
Conditio non purificatur forma non seruata: Aegid. conclusione. 667.
Obligatio cōditionalis, ēt sine causa valet, dūmodo conditio nō sit turpis, vel imposibilis. Pap. lib. 10. tit. 2. arrest. 2.
Ideò valet conuētio, & promissio sub aliquo futuro euentu conditionis, & alia causa non requiritur; sed sufficit solus euentus conditionis. Dec. cōsi. 115. vide Ozas. dec. 120. n. 10.
Conditio etiam impropria in pacto apposita, habetur pro forma, & causa: ideò purificata conditione valet ad agendū conuētio. Affli. decis. 339. Roc. Genu. decisio. 108.
Retrotractio non fit, nisi per fictionem, & fictio non operatur, nisi manente æquitate. Cassad. decis. 3. tit. de præbendis. nu. 21.
Licèt implemento secuto, cōditio retrotrahatur ad tempus contractus; tamen hoc non procedit in præiudicium tertij, cui medio tempore ius quæsitum est. Ludo. à Pegu. in suis quæstio. crimin. cap. 48. num. 12. Mago. decis. Luc. 21.
Conditio existens in cōtractibus trahitur retrò ad tempus stipulationis, quod verum est, si tempore existentis cōditionis reperitur extremum à quo, habile ad contrahendū: secùs si ex parte rei reperit inhabile, veluti si medio tempore ius alteri esset quæsitum. Dec. cōs. 405. vol. 2. vide Bar. in l. 14. ff. de nouatio. & delegat.
Contractus cōditionalis, conditione existente fingitur retrò perfectus. Bart. in l. 8. §. quod si pendente. ff. de pericu. & commod. rei vend. & retrotrahitur si conditio sit casualis, secùs si potestatiua. Barto. in l. 9. ff. qui potio. in pignor. habe.

Conditio

Cōditio potestatiua non trahitur retrò; secùs in casuali, vel mixta. l. 12. §. si filiofa. ff. mādati, & de ratione, cur in contractibus conditio retrotrahatur, & nō in vltimis voluntatibus, vide Bart. ibid. & in l. si is, qui pro emptore, nu. 46. ff. pro emptore, & in l. 132. §. fina. ff. de verbo. oblig.

Contractus tempus, quantum ad acquisitionē inspicimus, in his, quæ retrotrahuntur: in his verò, quæ retrò non trahuntur, tempus conditionis existentis. Bar. in l. 5. §. si maritus. ff. de donat. int. vir. & vxo. l. 8. §. fin. eod.

Stipulatio pura, non potest esse impendenti, & vt stipulatio valeat, inspicitur initium contractæ stipulationis, non tempus existentis conditionis. Bar. in l. 26. ff. de stipula. seruo.

Tempus petendæ restitutionis, quando aliquis contrahit sub cōditione, an currat à die cōtractus, vel à die existentis conditionis, vide Bar. in l. 1. §. biduum. ff. quando appella. sit.

Si conditio stipulationis existat tempore, quo non est persona principalis verè, vel interpretatiuè, stipulatio non committitur, & fideinssores non tenentur. l. postquam. ff. vt legat. seu, fideic. cau. cauea.

Potest fieri stipulatio sub conditione, vt existē te conditione retrò à die interpositæ stipulationis, annua pecunia debeatur. l. 64. ff. de verbo. obliga.

Existente conditiōne, retrò potest deberi pecunia. l. 126. ff. de verbo. obliga.

Acceptilatio facta fideiussori pendente conditione, cuius existētia non fingit quem retrò obligatum, non prodest principali. l. 13. §. si legatorum. ff. de acceptilat.

Si filiusfa. sub conditione stipulatus emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio, patri actio competit: quia in stipulationibus id tēpus spectatur, quo cōtrahimus. reg. si filiusfa. de reg. iur.

Conditionis resolutiuæ, natura est, semel factū infectum reddere sub aliquo futuro euentu, & virtute pacti resolutiui, ipso iure sine aliqua retrotraditione, transfertur dominium. Mago. decis. 49. Rot. Floren.

Clausula, non aliter, nec alio modo, cōditionē importat. ibi. nu. 7.

Pars non potest venire contrà accordiū factū sub conditione, si placebit curiæ, ante curiæ Placentiam. Ioan. Gall. q. 210.

Duplex est conditio, vna suspensiua, altera verò resolutiua, suspensiua ea est, & dicitur, quæ actum ita suspendit, vt fine vllo effectu penitus maneat antequàm existat conditio, de qua, vide per Menoch. consi. 388. lib. 4. nu. 15.

Resolutiua est, quæ non impedit actum esse purum, sed suspenditur in aliquem euentum: ideò huius conditionis natura est, vt actus purus remaneat; sed resoluatur si conditio ipsa euenerit. Menoch. ibi. nu. 16.

Ad cognoscendum, an conditio sit suspensiua, vel resolutiua, solet adhiberi hæc distinctio, aut conditio respicit perfectionem contractus, & tunc est suspensiua, aut respicit discessum à contractu (quem pro perfecto habent contrahentes) & tunc dicitur resolutiua. Menoch. ibi. nu. 17.

Quando dicatur respicere perfectionem contractus, & quādo dicatur respicere discessū, vide ibi. nu. 19.

Resolutio conditionalis in contractibus, nō facit primum contractum conditionalem; sed in vltimis voluntatibus sic. Bart. in l. 10. ff. de adimen. legat.

Illa verba, si, & in quantum iuris sit, & similia, per quæ ius in conditione confertur, non faciunt dispositionem conditionalē: quia iam est certum. Iaff. Lanf. decis. 231.

Implementum conditionis implendæ, si perficitur contractus tempore, ignorantibus cōtrahentibus, vitiat actum. vide Mago. decis. 8. Rot. Floren.

Conditio impossibilis, vel turpis reijcitur, ne dispositio vitietur in contractibus bonæ fidei. Bar. q. 12. nu. 13.

An, & quando conditio impossibilis vitiet, & non vitietur, & ècontrà, vide glo. in. §. loca. institu. de verbo. obliga.

Sub conditione impossibili datum, an possit repeti, vide l. 8. & ibid. glo. C. de conditio. cau. dat.

Si conditio pro parte est possibilis, sufficit si ei pareatur, in eo, quod possibile est. l. 13. ff. de dot. prælegat.

Impossibilis cōditio vitiat omnem contractū: quia hoc tacitè videtur agi inter contrahentes, vt non valeat: cùm impossibilis conditio cōtra qui apponit. l. 30. ff. de actio. & obliga.

Impossibilis conditio affirmatiua vitiat stipulationem: secùs in negatiua, veluti si digito cœlum non tetigeris, dare spondes. l. 7. ff. de verbo. obliga.

De impossibili conditione, vide per glo. in. §. fi. institut. de legat.

Conditio impossibilis vitiat stipulationē: conditio verò necessaria, facit eam haberi pro rata; secùs in vltimis voluntatibus. §. impossibilis. instit. de inutil. stipul.

Instrumentum venditionis certum preciū, debet continere, aliàs non probat: quia precium in vēditione certum esse debet: quod limita, quatuor in casibus traditis, per Gail. obser. 13. lib. 2.

Quando fit venditio mediantibus aliquibus pactis

pactis, venditio intelligitur facta sub conditione, si pacta fuerint adimpleta: Ideò interim suspenditur. Natt. conf. 373.

Emptor lucratur fructus perceptos ex re empta pendente conditione, qua deficiente venditoris fiunt, nisi in casu deficientis conditionis, emptor precium perdat, venditorisque lucro cedat. Ludo. Rom. sing. 544.

Tutor nō implens conditionem vtilem, pupillo, tenetur ad interesse. l. 21. C. de adminis. tut. vel curat.

Conditio consistens in dando in persona pupilli, vel furiosi, sine tutoris, vel curatoris auctoritate non impletur; secùs si in faciendo consistit. l. 68. ff. de solutio. & libera.

Stipulatio conditionalis facta animo nouandi, moram praecedentem non purgat, & cùm certum sit secundam obligationem committi non posse, potest statim agi ex prima, & re deficiente in conditionis euentu, secunda committi non potest: secùs si extat, licèt prima obligatio sit sublata. l. 56. §. fina. ff. de verbo. obliga.

Stipulatio conditionalis animo nouandi tollit effectum morae, si erat res praesens, aliàs secùs. l. 72. §. cum mihi, de nouatio. & delega.

Obligatio conditionalis, seu mutua non habet paratam exequutionem. Ioā. Pap. lib. 10. tit. 1. arrest. 1.

Conditio denotatur per illa verba, quando matrimonio collocabitur, & definiente conditione perinde est, ac si actus factus non esset. Craue. consi. 15.

Cōditio in praesens, aut praeteritū tēpus concepta, non est propriè conditio; sed quae fit vera, & ꝓpriè cōditio, vide Ozas. dec. 146. nu 9.

Conditio in fraudem legis apposita, pro non adiecta habetur. l. Saeius. ff. ad leg. falcid.

Conditio collata post mortem patris, verificat filio sui iuris effecto per emācipationē. l. mulier. ff. ad Senatuscon. Trebel.

Dictio, si, facit principaliter conditionem, secundò tempus, dictio, cum, facit principaliter tēpus, & secundariò conditionē. l. si Titio. ff. quando dies legat. ced.

Conditio nuptiarum, non impletur ex nuptijs inualidis. l. pen. ff. eod.

Quando tēpus certae aetatis apponitur iuri iam quaesito, in dubio facit tempus, non cōditionem. l. 12. C. de vsu. & habitatio.

In stipulatione dotis inest tacita conditio, si matrimoniū sequat. l. 4. §. huius rei. ff. de pact. l. 22. ff. de iure dot.

Ex pacto de liberando, impleta conditione, competit exceptio; & non actio. l. si intra. ff. de pact.

Conditio non nubendi secundò, non est in vidua improbata. gl. in Authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier.

Defectus causae impulsiuae, nō impedit ius agēdi, neq; habetur loco conditionis, vel causae finalis. l. 25. C. de iure dot.

Pęna compromissi, habet in se tacitam conditionem, vt contrà eius petitionem, doli obijciatur exceptio: sed haec conditio tacita, non facit rem conditionalem. l. 36. ff. de recep. arbit.

Verba per modum cōditionis prolata, inducunt dispositionem, quādo dispositio sibi annexa aliàs non sortiretur effectum. l. 23. ff. de vsufruct.

Vbi pendet causa, pendit causatum. l. 31. §. interdum. ff. eod.

Modus, & conditio in effectu aequiparantur, & si non stat per implere debentem, ei non imputatur. l. 1. C. de his, quae sub modo.

Modus, & cōditio, in quo cōueniant, & in quo differant, vide glo. ibi.

Mutui datio potest suspendi in euentū conditionis expressae, vel tacitae; sicut stipulatio. l. 7. & 8. ff. si cert. pet.

Reus si dicat se promisisse sub conditione, an debeat conditionē probare, vel actor puritatem, vide glo. in l. 9. C. de exceptio.

Si aliquid promittatur nuda conuentione, & posteà subijciat cōditio, si illud factū nō erit centum promittis nomine pęnae, & hoc fiat per stipulationem, quid iuris, vide. l. 5. C. de contrahen. stipula.

Modus adiectus contractui contractum nō suspēdit, & actione ex eo cōtractu, quis modū implere cogitur; secùs in conditione. l. 41. ff. de contrah. empt. & vend.

Expressio eius, ꝙ tacitè inest, dispositionē conditionalem non inducit. l. 6. §. sub conditione. ff. de tutelis.

Interpositio auctoritatis tutoris est actus legitimus, qui conditionē non recipit. l. 8. ff. de aucto. & conse. tut. vel cura.

Conditio adiecta in praecedenti pacto, & in sequenti intelligitur, si aliàs, pactum redderetur inutile. l. 11. ff. de pact. dotal.

De adiectione alterius, alteri potest adijci cōditio. l. 3. §. si quis. ff. de haered. institu.

Verba enunciatiua cōditionaliter prolata, nō inducunt dispositionem. l. 19. ff. eod.

Non expectat cōditio, cuius euentus nihil operatur. l. 33. ff. de haered. institu.

Licèt conditio sit indiuidua, potest tamen ab vno seruorū impleri (vt liber fiat) altero cessante, cui cessanti extinguitur conditio semel ab alio impleta. l. 13. ff. de manumis. testat.

Conditio, si quis dederit filio suo aliquid, non

non impletur dando curatoribus filij: quia ius consistens in dando, non pôt impleri in psona curatoris adulti.l.53.ff.de manum.test.

Trãsacto tempore, infra quod conditioni quis parere debet, post tempus, non admittitur.l.23.ff.de statu, liber.

Possessio, vel dominium sub conditione, potest transferri, & defectus conditionis impedit eius translationem.l.38.§. si quis.ff.de acqui. vel amit. poss.

Conditio de instrumentis reddendis, continet in se etiam liberationẽ præstari, quod sola sufficit, si instrumenta reddi non possunt.l.86.§. si ita, de legat. 1.

Ciuiles filij conditionem nõ implent: Ideò ad implementum conditionis, non sufficit ciuiliter factum.l.53.§.fin.de legat.2.

Conditio apposita in personam vnius, in persona alterius sibi coniuncti, non videtur repetita.l.92.§.Seio, de legat.2.

Pronomen, meum, adiectum certo corpori, & verbo pręsentis temporis, facit taxationem; si verò verbo futuri temporis, conditionem. l.83.de legat.3.

Conditio illa, efficax est, quæ in constituenda obligatione inseritur, non quæ post eã perfectam ponitur, veluti per pactum: quia illa nõ obstante, creditor agit, ea tamen existẽte locus erit exceptioni pacti conuenti, vel do li.l.43.§.conditio.ff.de actio.& obliga.

In cõditionibus, quæ possunt semel tantùm existere, verbũ, quod se habet ad plura tẽpora, intelligitur secundum quod prius euenerit.l.3.in prin.ff.de adimen.legat.

Dies adiecta conditioni validæ, quæ in facto promissoris consistit, in stipulatione, intelligitur repetita, quare etiam si conditio defecerit ante diem, spectatur dies; secùs si in inualida, quæ in facto promissoris non consistit.l.8.ff.de verbo.obliga.nam vbi est dies, & conditio expectatur dies, licèt cõditio euenerit l.9.§.1.ff. si quis cautionibus, cùm l seq.

Poteris obligari de dando mihi, quod alius mihi debet, cùm ipse debitor esse desierit. l. 20. ff.de verbo.obliga.

Si rem meam sub conditione stipulor, vtilis est stipulatio, si conditionis existentis tempore mea non erit.l.31.ff.de verbo.obliga.

Conditio dandi potest conferri in personã certam, & incertam, & nihilominus debet adimpleri.l.4.ff.de reb.dub.

Debitum in diem certum potest solui ante diẽ; secùs si in diem incertum.l. 38.§. inter. ff. de verbo.obliga. tamen debitum conditionale solui potest; sed an creditor cogatur recipere, vide Bar.in l.6.§.qui paratur.ff.quib.mod. Pignus, vel Hypot.soluat.

Non solùm ita stipulari possumus cùm moriemis; sed etiam si morieris.l.45.§.non solùm.ff. de verbo.obliga.

Promissio cùm volueris valet, si ante mortem declares te velle; secùs in promissione si volueris.l.46.§.fin.eod.

Facultas denunciãdi transit ad hæredes, nõ facultas implendæ conditionis.l.48.ibi.

Quando est impedimentum mixta consideratione rei, & personæ, valet stipulatio, si impedimentum cesset tẽpore existẽtis conditionis.l.98.ff.de verbo.obliga.

Stipulatio concepta sub cõditione, quæ pẽdet ex facto certæ personæ, valet.l.108.eod.

Hæc verba, qua die petiero promittis, non reddunt stipulationem conditionalẽ, sed faciũt monitionem.l.135.eod.

Substantia stipulationis puræ, vel conditionalis, non pôt esse in pendẽti; sed legatum pôt pendere antequàm eius dies cedat.l.26.ff.de stipula. seruo.

Conditio omninò extitura, non reddit dispositionem cõditionalẽ, sed puram.l.9.§. qui sub conditione.ff de nouat.& delegat.

Stipulatio concepta sub alternatiua conditione, altera earum existente, committitur stipulatio, nec amplius potest committi, etiam altera cõditione posteà existente. l.13. circa medium.ff.iudicatum solui.

Si quis sic dixerit, vt intra diem mortis eius aliquid fiat, ipseque quoque dies, quo quis mortuus est, numeratur.l.133.ff de verbo. & rer. signif.

Illa data cõditione, illud facito in diebus, si nihil prætereà fuisset adiectum, in dubio conditionem impleri oportet.l.217.eod.

Qui sint actus, qui non recipiunt diem, vel cõditionem, vide l.78.ff.de reg.iur.

Qui potest facere, vt possit conditioni parere iam posse videtur, qđ quis si velit habere nõ pôt, id repudiare non pôt.l.135.ff.de reg.iur.

Tutor testamentarius potest dari sub cõditione, secùs in legitimo, quæ nam sit diuersitatis ratio, vide glo.in § ad certum tẽpus.institut. qui testa.tuto.dar.poss.

Stipulatio collata in aliquẽ futurum euentum incertum, est conditionalis.§. sub conditione.institu.de verbo.obliga.

Conditio negatiua in contractibus impleĩ morte.§.si quis ita.instit.eod.

De modo, & contractu modali.

HAEC verba, ita vt, faciũt modum, & potest quis compelli, ad modũ implendum. l.17. §.hæc scriptura. ff.de manumiss.testamen.

Verba, quę possunt intelligi sub cõditione, & sub modo, qualiter intelligantur, vide

vide Bar. in l 6. C. de transact. num. 2.

Modus, & conditio, in quibus conueniant, & in quibus differant, vide glo in l. 1. C. de his, quæ sub modo.

Modus adiectus contractui, contractum non suspendit, & actione ex eo contractu, quis modum implere cogitur; secus in conditione l. 41. ff. de contrah. empt. & vend. & Barto. in cons. 54. volum. 1.

Dictio, postquam, non inducit conditionem, sed modum. Bar. in l. 33. ff. de dol. mal.

Modus, quando respicit commodum alterius, appositus in dispositione, dicitur causa fina lis. Bar. in l. 95. de lega. 1.

Relatiuum incertum in vim modi, non valet: quia relictum in vim modi, producit actionem, & obligationem. Bartol. in l. 6. ff. de reb. dub.

Qualiter modus impleatur, vel caueatur, vide per Bartol. in l. 40. ff. de conditio. & demonstratione.

De natura conditionis est, quòd impleatur, seu purificetur ante exequutionem actus, ideò quando aliquid venit implendum post exequutionem ipsius actus, dicitur modus, & non conditio. Crau. cons. 59.

Modus dicitur moderatio quędam dispositioni adiecta, aggrauans in tempus dispositionis perfectæ. Menoch. cons. 131. lib. 2. & plene quid sit modus, & quando dispositio censeatur modalis, & non conditionalis, vide ibi per Menoch. cum conss. sequ.

Modum, qui implere debet, ita demum priuatur commodo, cùm fuerit interpellatus, vel monitus. Menoch in d. cons. 131. cum tribus sequentibus, ratio, quia modus debet impleri per viam compulsionis, conditio per viã exclusionis. Menoch. ibi in d. cons. 131. n. 12.

Modus habetur pro impleto, quando non stetit per implere debentem, & modus mixtus habetur pro impleto, si facto impleri impediatur. Menoch. cons. 202. lib. 3 nu. 13. 14.

De Contractibus inutilibus.

Actus (etiam pius) in fraudem alterius non valet, & quando lex resistit, facit, quòd actus etiam pius, sit ipso iure nullus. §. 1. insti. quibus ex cau. manumit. non lice.

Stipulatio, per quam tollitur ius publicum, nõ valet, etiamsi fuerit iuramento firmata l. ius gentium. §. si paciscatur. ff. de pact. nam ius publicum pacto priuatorum, non tollitur. c. 12. ext. de foro compet. nec illi derogatur. l. 28. ff. de reg iur.

Deficiente causa, quę est necessaria ad effectũ producendum, deficit effectus. l. 1. C de cond. ob caus. dat.

Stipulatio erronea in effectu, non obligat, & accessoria limitatur secundum naturam principalis. l. 59. de leg. 1.

Promissio facta contemplatione alicuius certi emolumenti, illo cessante, non tenet. l. 35. § qui testamento, de leg. 3.

Falsa causa, non vitiat stipulationem. l. 21. ff. de verb oblig. neque error materiæ, vitiat. l. 22. eodem.

Debitor ex cõtractu, absolutus, seu liberatus à iuramento, potest opponere promissionem fuisse factam ob turpem caus. Capic. dec. 95.

Approbatio alicuius rei, ex defectu causæ finalis falsæ, non valet. Rot. Genu. decis. 2. numero 28.

Exceptio nullitatis causæ in obligatione deductæ, impedit exequutionem. Boer. decis. 295. num. 9.

Obligatio sine causa est nulla. Papon. lib. 10. titul. 2. arrest. 1. idem in pacto. Ias. in l. crediroti C. de pact. per illum tex. tamen aliquando inter certas personas sustinetur, vide ibidem arrest. 2. & in lib. 10. tit. 2 arrest. 2.

Quotiens consistere contractus non potest, ad irritum omnia deducuntur, quęcunque com prehensa sub eo sunt. Crau. cons. 1. pro gene. ro. num 284.

Sex sunt, quæ firmum faciant contractum, & his, vel aliquo eorum deficiente, non tenet. Rebuff. in suis comment. tom. 2. tract. de rescin. contract art. vni. glo. 5.

An contractus factus per vxorem sine consensu viri, valeat, vide Rebuff. ibi. glo. 7. Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des droicts*, Rub. 4. §. 1. gl. 4. & 5.

Quando quis inducit ad promittendum prætextu alicuius causæ falsæ, promissiò ꝑpter falsam causam, retractari potest; quia cõtractus vitiatur ex causæ finalis defectu. Dec. cons. 600. & cons. 351. num. 5.

Obligatio facta ex causa, quam quis gratis facere tenebatur, dicitur facta ob turpem causam; ideò non valet, veluti si tutor fecerit sibi obligari maritum pupillæ in aliqua summa, vt consentiret matrimonio ipsius pupillæ, licèt fuerit scripta in instrumẽto alia causa, non vera. Natr. cons. 76. tom. 1. & cons. 77.

Solutio particularis pecuniæ promissæ ob causam turpem, an purget turpitudinem in residuo, vide ibi d. cons. 77.

Obligationem sine causa inefficacem esse, & idem tenendum in Papæ dispensatione, donatione à promissione incipiente, iudicis præcepto, & similibus, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus scribit Hippol. sing. 219.

Limita primò conclusionem, quia licèt obligatio sine causa, non probet rem plenè, tamen probat semiplenè. idem sing. 249.
Secundò limita, quando obligatio sine causa fuit facta ex certa scientia: quia ille, qui scit, se non teneri, & promittit ex certa scientia, sine causa, videtur ex causa liberalitatis, & donationis, promittere. Hippol. sing 482.
Tertiò limita in obligationib. cōditionalib. in quibus cōditio (nō turpis) habetur loco causę. Papon. lib. 10. tit. 2. arrest. 2.
Obligatio, sine causa, quando sit ipso iure nulla, vide Bar. in l. 3. ff. de condic. sine cau.
Quando nulla causa in obligatione exprimitur, an videatur inesse causa donationis, vide Bar. in l. 2. §. circa. ff. de dol. mal. excep.
Inutiliter factum, non impedit dispositionem legalem. l. 3. C. si mancip. ita ven. vt manu.
Adiectio inutilis vitiatur, & non vitiat. glo. in §. vsusfructus. l. 1. ff si vsufruct. peta.
Si principale est inutile, pariter accessoriū erit inutile. l. 5. C. de remissio. pigno.
Cùm duo contractus vniuntur, vnus vtilis, alter inutilis, agitur ex vtili. l. 3. C. de cōtrahē. & commit. stipul.
Quod fertur vtile, per inutile non vitiari, quomodo intelligitur, vide Cabal. Milleloq. 246. Mago. decis. 36. Rot. Flor.
Pactum contrà substantiam actus, an vitiet, vel vitietur, vide ibi. Milleloq. 336. quid si contrà naturalia, vel accidentalia, Vide Bar. in l. 27. ff. de donat. caus. mort.
Contractus, in quo plura reperiuntur pacta illicita, & qualitates suspectæ, redditur simulatus, & nullus solùm in parte suspecta, in alijs verò valet, & dicitur licitus, & meretur exequutionem. Borg. Caual. deci. 24 part. 2. de contract. nu. 21. fallit, quando pactum illicitum esset causa potissima contractus. ibid.
Vtile per inutile vitiatur in locatione bonorū Ecclesiæ, facta vltra nouennium. Borg. decis. 29. par. 2. num. 28. de cōtractib. & quod vtile vitietur per inutile, habetur in c. cum super. ext. de off. & potest. iud. deleg. vide Bar. in §. si quis, instit. de verbo. oblig.
Inutilis stipulatio circa speciem facta inter viuos, derogat generi. l. 19. §. filiusfamil. ff. de pen. leg
Inutilis stipulatio pęnalis, non reddit inutilē stipulationem sortis, nec ipsam nouat. l. 126. §. fin ff de verbo. oblig.
Si persona, vel res ad obligandum adijcitur inutiliter, redditur stipulatio inutilis pro ea parte, sed pro alia parte vtiliter facta, valet. l. 128. ff eod.
Stipulatio inutilis interposita super cōtractu, aliàs de se obligatorio, nō vitiat, secùs si cadit super facto, quod de sui natura, non cadit in formam alicuius contractus. Bart. in l. 1. §. si quis ita. nu. 8. ff. de verb. oblig.
Vtile vitiatur per inutile. c. 24. ex. de sent. & re iud. sed vide l. 15. ff. de vsur. & l. 38. de leg 2.
Qui stipulatur fieri insulam, non adiecto loco, inutiliter stipulatur. l. 3. §. si quis insulam. ff. de eo, quod certo loco.
Cùm tractatur de obligatione inducenda, si non valet, quod ago, vt ago, nec valebit, vt valere potest. l. 1. §. eum qui. ff. de constit. pecu.
Metus mortis, vel cruciatus corporis, stipulationem vitiat, non metus motæ, vel mouendæ litis. l. 9. C. de contrah. & commit. stipu.
Quod fit contrà prohibitionem legis, ipso iure, non valet. l. 63. ff. de rit. nup.
Paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel fieri tempore permisso, & conferri in tēpus prohibitum. l. 13. ff. de iur. dot.
Non potest sequentibus actibus robur accipere, cuius principium ad alium finem cœptū fuit: secùs si initium cum medijs, & fine cōcordat. l. 3. §. si ab ignoto. ff. de manumissio.
Stipulatio rei, quæ non est etiam inter ignorātes, est inutilis. l 1. §. loqui. ff. de act. & oblig.
Vbi non requiritur consensus tacitus, vel expressus, furiosus potest obligari, & obligatio illi quęrit, sicut homini sanæ mentis. l. 23. ff. eo.
Omissio responsionis, vitiat stipulationem; nō modicū interuallum. l. 1. §. qui præsentes. ff. de verb. obligat.
Sufficit, quo ad obligationem stipulationis, cōsensum colligi ex verbis; secùs si ex signis, & actibus, colligatur. ibi. §. si quis ita.
Diuersitas qualitatis inter interrogationem, & responsionem, vitiat stipulationem, nisi diuersitas illicò placuisset; secus si esset diuersitas in quantitate: quia tunc non vitiatur, cū maiori summæ, minor insit. §. si stipulanti, & §. si mihi. d. l. 1. & l 5. fin. institu. de duob. reis.
Stipulatio turpis, est ipso iure nulla, veluti si quis sacrilegium promittat. l. 26. & 27. ff. de verbor. oblig.
Si res non est in commertio stipulatoris, nō valet stipulatio; secùs si non esset in cōmertio promissoris. l. 34. ff. de verb. oblig.
Si stipulatio, contineat impossibilitatem de iure, vel natura, non valet. l. 35 ff. de verborū obligationib.
Si res a commercio communi eximatur, super ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguit, nec reniuiscit, impedimento cessante. ibi. §. sacram rem. l. 83. §. sacram rem. ff. de verbo. oblig.
Liber homo viuus, vel mortuus, vel fundus hostium, in stipulationem deduci non potest. l. 103. eodem.

Impos-

Impossibilium nulla obligatio.reg.impossibilium, & ea quæ ad dandū impossibilia sunt, vel in rerum natura non reperiuntur, pro non adiectis habentur.l.178.de reg. iur.

Contra stipulationem, in qua fit dolus adhibitus, vel quæ in se dolum habet, doli exceptio obijcitur.l.36.ff.de verbo.oblig.

Promissio alieni facti, non valet, nisi apposita pœna.l.38.de verb.obli.vide Hartma.Hartm. cap.2.tit.de fideinssoribus.lib.2.

Quis non potest factum alienum promittere, sed simpliciter promittēdo, videtur promittere se curaturum, quādo præcessit contractus ex cuius natura, hoc venit.l.83. eod.

Vir, qui ratificare promisit vxorem cum pœna, non tenetur ad ipsam pœnam, si fecit quod potuit, quod procedit, licet iurasset. Afflic. decis.295.quia promittēs factum, quod sine culpa sua non potest impleri, excusatur à pœna. Afflic.ibid.nume.3.sed an promissor facti alieni teneatur, vide Iosf. Ludo. decis. Perus. 27.Rot.Genu.decis.15.num.7.

Promissio facta per maritum proprio nomine casu, quo eius vxor petat, eum non obligat, si altera pars prius contrauenerit, vel vxor fuerit enormissimè læsa. Rot. Auenion. decis. 103.in decisio.diuerso.Tom.3.

Sponsus non potest promittere futuram coniugem quitaturam bona patris. Ioan.Pap.lib. 16.tit.4.arrest.12.

Promittens factum alienum excusatur, si fecit quicquid potuit, vt factū illud fieret. Crauet. consi.272.nu.12.vide tamen ibi.nu.13.

An maritus, qui in capitulis matrimonialibus promisit curare, & facere cum effectu, quòd vxor sua renunciet bonis paternis, & maternis cum iuramento, & pœna, teneatur de periurio, vel ad pœnam, aut ad interesse, si fecit omnem suum conatum, & vxor noluit renūciare, & multa alia de promissione facti alieni sub hac forma, vide per Marant. in suo Spec. disputat.7. si verò mulier renunciauerit, sed nulliter (quia non interuenit consensus matris) dicitur satisfactum promissioni factæ per maritum. Rol.consi.81.

Non potest quis alteri stipulari, nisi filius, vel seruus, sed metu pœnæ stipulationis, illi paretur.l.stipulatio.§.alteri.ff.de verb.oblig.vide l.74.§.fin.ff.de reg.iur.

An nulla detur differentia, quando confessio est acceptata à parte, vel à notario, vide Ozas.decis.33.

Absenti ex contractu alterius ius aliquod non acquiritur, nisi secuta ratificatione, quod procedit in priuata persona; secùs in notario. Ozas.decis.33.Gasp.Cabal.Milleloq.452. vide Craue.consil.288. Fel.consi.50.nume.7. & infra titu. de verbo. obligatiō.

Speciale est in dote, vt absenti quæratur actio. Dec.consi.35.

Per stipulationem notarij, ius quæritur absenti, secuta tamen ratihabitione, & nō ante. Dec. consi.226.sed vide Rol. consi.19.vol.1. & infra tit.de verbo.oblig.

Per procuratorem stipulantem extra iudicium in persona domini, nulla domino quæritur actio, neque sibi; secùs in iudicio, vel extra, si fuerit stipulatus in persona propria, vide Bartol.in l.5. §. item si mihi.ff.de cōstit.pecu. in l. 49. §. etsi possessio. ff.de acquir possess.& in l.10.ff.de actio.& oblig.

Actio ex numeratione facta nomine alieno, quæsita non datur illi, cuius nomine fit numeratio; nisi hoc exprimatur, & agatur cum eo, cui numeratur. Bar.in l.122.§.Chrysogonus.ff.de verb.oblig.

Confessio apposita in cōtractu inutili, probat. Bar.ibid.nu.3.

Dispositiō inter viuos facta partibus absentibus, non tenet. Bart.q.13.

Promissio facta de dando alteri, iure canonico valet; iure ciuili non. Bartol.in suo tract.de differen.int.ius cano.& ciuil.nu.53.

Pactum nudum regulariter de iure ciuili, non parit actionem; de iure Canonico sic. Bart. ibi.nu.69.

Præsumitur promissio facta in dubio inter absentes, & non inter præsentes. Bartol. in suo tracta.de præsumptio. nu.12.

Si præcedit dispositio illicita, vel proprosa, relictum nomine pœnæ à quocunque, non valet.l.1.ff.de his, quæ pœnæ nomin.relinq.

Non valet stipulatio, per quam aufertur libera testandi facultas. l.61.ff. de verb.oblig.

Quod ego per me non possum, neque ab alio stipulari fieri possum, de te ad me pertinente, l.66.eod.

Pœna adiecta præcedenti dispositioni impossibili, non potest committi. l.69.ff. eod. & infans stipulari non potest.l.70.eod.

Non potest quis stipulari rem suam sibi dari, sed restitui sic, & etiam æstimationem eius.l. 82.eod.

Reductio cōtractus ad æquitatem, an fieri debeat, quādo res tractu temporis, efficeretur iniqua.vide Excel.P.Tessa.decis.226.

Interuallum, seu actus interueniens, inter interrogationem, & responsionem, quando vitiet stipulationem, vide Bartol. in l.1.§. qui præsens.ff.de verbo.obligat.

Stipulatio facta hoc modo; promittis decem illi, non valet; secùs si dicatur promittis mihi, quòd dabis decem illi. Bar.in l.10.ff.de actio.& oblig.

Promiſsio facti alieni valet, ſi quis fecerit caſum proprium ſe principaliter obligando: idem ſi promiſerit factum alienum cum iuramento, vel pœna. Rot. Genu. deciſ. 152. vide Crane. conſi 272.

Verbum imperſonale prolatum, non obligat ſcribentē. Rot. Genu. deci. 175. nu. 9. ſed quādo obliget, ſeu reducatur ad perſonale, vide ibid. nu. 12.

Reciproci contractus ratione viciſsitudinis nonnunquam admittuntur, qui ea ceſſante, omnino a iure prohiberētur. Ozaſ. deci. 100.

Pactum de futura ſucceſsione tanquam contrà bonos mores, non eſt ſeruandum; ſed quomodo intelligatur, vide ibid. nu. 13. & 18. & Excel. P. Teſſa. deciſ. 225. non valere ſcribit Dec. conſi. 225. 351. 494 & conſi. 502. nu. 10. vide eundem Dec. conſi. 655. an valeat inter liberos, Perilln. D. Teſſa. deciſ. 225. & in vim vltimæ voluntatis quinque teſtibus interuenien. ibi. nu. 7.

Hæreditas viuentis pacto dari nō pōt. Hartma. Hartma. capit. 3. tit. de pactis, & tranſa. lib. 2. nec tale pactū ſtatuto firmari poteſt. Capel. Thol. q. 453. Gaſp. Cabal. Milleloq. 469. vide Craue. conſi. 139. Rebuff. in ſuis comment. ſuper conſtitu. reg. tract. de lit. oblig. art. 2. glo. 2. nu. 28. tom. 1. fallit ſi fuerit præſtitum iuramentum. Pap. lib. 20. titu. 2. arreſt. 1. quando aliàs donatio hæreditatis valeat, vide ibid. Craue. d. cōſi. 139. nu. 6.

Valet tamen pactum de hæreditate conſeruandam. Franc. Marc. q. 13.

Quod dicitur pactum de viuentis hæreditate non valere, procedit in pacto facto inter aliquos de hęreditate alterius; ſecùs ſi fiat per ipſummet, qui diſponit de bonis ſuis, & aliū: nam tunc valet. Menoch. conſi. 92. nume. 45. volum. 1.

Pactum de ſuccedendo in re particulari, ſi quis ſine filijs moriatur, an valeat, vide Iaco. Put. deciſ. 112. & 113. lib. 2.

Pactum de ſuccedendo in bonis, quæ ab altero obuenerunt, vt quoque ad filios paciſcentis deueniant, an valeat, vide ibid. d. deciſ. 113.

Quando pactum de futura ſucceſsione venit in conſequentiam præcedentis contractus præambuli, nempè tranſactionis, & receſsus à lite, tunc validum eſt. idem Put. ibid. vel ex neceſsitate. Guid. Pap. ſing. 630.

An valeat pactū inter fratres, quòd altero moriente ſine filijs, bona vadāt ad ſuperſtitem, vide Dec. conſi. 225. vbi ſuſtinet partem negatiuam, ſi fuit factum de omnibus bonis, ſecùs ſi de parte. Dec. conſi. 236. nu. 13.

Quid de pacto, per quod fęminæ excludantur à ſucceſsione, vide Dec. conſi. 655.

Promiſsio, per quam promitto te hæredem facere; non firmatur iuramēto. Dec. conſi. 236. nu. 24.

De confraternitate facta inter aliquos per quā faciunt ſe fratres, vt vnus alteri ſuccedat, & quando valeat, vide Dec. conſi. 516.

Pactum de ſuccedendo alicui, valet facta aliqua reſeruatione, vt teſtari poſsit. Dec. conſ. 516. nu. 17.

Duobus caſibus valet pactū de futura ſucceſsione, & poteſt quis fieri hæres in contractu, in duobus caſibus ſocietatis ſcilicet, & matrimonij, vide Caſſa. in con ſuetu. Burg. tit. *des ſucceſsions*. §. 12. glo. 12. nu. 2.

Pactū factum per filiā patri de non ſuccedēdo matri, vel fratribus ipſa matre, & fratribus abſentibus, non valet. Rol. conſi. 81. vol. 4.

Pactum de patris ſucceſsione à filio factum, nō valet; ſed non ècontrà: quia pactum à patre factū de ſucceſsione filij, valet, de ratione diuerſitatis, vide per. Marc. de Mant. ſing. 248.

Pactum, vt ingratitudo futura non obſtet, non valet, neq; pactū de hæreditate viuētis abſq; eius cōſenſu. Bart. in l. fi. C. de pact. vbi multa de inutilibus diſpoſitionibus inter viuos.

An valeat pactum inter fratres diuidentes hęreditatem, quòd ſtantibus maſculis deſcendentibus, ex eis, non ſuccedant fęminæ, vide Bart. conſi. 72. vol. 1.

Itē, quòd per ſucceſsionē feudorum, non habeant locum iura communia ciuitatis. Barto. ibid.

Promiſsio, ſeu obligatio collata in voluntateā promittentis, non valet. Ozaſ. deciſ. 111. vide D Sol. in antiq. conſtituto. Sabaudię, gl. ſuper 1. par. decreti, item quia. tit. de feudis, fo. 75.

Contractus ſubſtantialia in voluntatē promiſſoris, & ſic contrahentis, committi non poſſunt: accidentalia verò ſic. ibi. Ozaſ. nu. 11. vide Bartol. in l. 2. C. de iure emphyt. nu. 7. & in l. 78. de leg. 1.

Promiſsio hoc modo concepta, cùm voluerit, principaliter denotat tempus, nempè quando voluerit: ideò ſi declaratio voluntatis vita durante non fiat, extinguitur promiſsio. ibid. d. deciſ. 111. nume. 4. vide tamen nume. 6. & 10.

Diuiſio regulariter inter filios in poteſtate exiſtentes à patre facta, non valet, confirmatur tamen iuramento; ſicut inter eos cęteri facti contractus, qui virtute iuramenti fiunt irreuocabiles. Ozaſ. deciſ. 125.

Obligatio inualida confirmata per ratihabitionem, non operatur in tertij pręiudicium. Afflic. deciſ. 286.

Obligato ex neceſſaria cauſa magis ſuccurritur, quàm ex voluntaria. Afflic. deciſ. 80.

Homi-

Homines simplices circunducti,& errantes,repetunt. Afflict.ibi.
Iustum vinum, prohibetur propter vnum iniustum. Afflict.ibi.in fine.
Opinio doctorum aliquorum insignium, iustã credendi causam validitatis in cõtractu nullo,præbet,& iuuat credentem. Afflic.decisio. 87.nu.fina.
Conuentio partium,operatur contra ius cõmune,& regulariter omne inualidum,facit validum. Afflic. decisi.91.nu.14.
Quando ex pacto nudo detur actio,vide Affli. decis.120.& infra tit.de pact.
Medico, vel Chirurgico,an liceat ab infirmo recipere promissionem pecuniæ pro curatione,& an talis promissio valeat,vide Affli. decisi. 133.
Promissio,& fideiussio facta per carceratum,an valeat,vide Afflict.decisio.149. Guid. Pap.q. 61. & supra tit.de exequutione personali.lib. 1.Bar.in l.22.ff.de eo,quod metus cau.
Ad hoc, vt contractus dicatur meticulosus duo debent probari, nempè verba, & verbera, propter quæ fecit,quis contractum. Afflict. decisi. 296.
Contractus vẽditionis rei litigiosæ dicitur nullus ipso iure,& tũc precarium in illo appositum, nihil operatur. Affli.decis.331.vide supra lib. 1.tit. de litigiosis.
Contractus venditionis stante priore iuramẽto de non alienando,an,& quando valeat,vide Afflict.ibi.
Concessio secundò facta,non præiudicat concessioni antea factæ. Afflic.decis.334.
Facto proprio nullo ipso iure, licèt contrauenire. Afflict.decis.335.nu.11.
Pactum promittentis stare simplici verbo creditoris,non valet. Affli.deci.371.nu.7. imò,quod valeat pactum de stando iuramento partis super interesse, scribitur in decisio.210. Rot. Genu. & decisio. 78. vide Barto.in l.15.ff.de dot. prælegat.
Cùm aliquid additur cẽsetur recessum à sermonibus præcedẽtibus,& nouus contractus celebratus. Afflic.decis.375.nu.7.
Turpiter accipit pecuniam, qui facit pro pecunia, quod gratis facere tenetur. Capic. decisio. 95.
Ciuitas inuadens aliena, castra turpiter accipit pecuniam pro eorum restitutione. ibi. nume. 4.
Metus interueniens rescindit conuentionem factam inter contrahentes.ibi.vide supra.lib. 1.tit.de eo,quod mixtus.cau.
Stultus, vel furiosus vbi faceret actum, quem quilibet sanæ mẽtis fecisset,actus valet,& tenet. Grã.dec.73.nu.38.vide Ips. Lud.dec.1.Perus.
Affirmatiua hominis licèt verificetur in primo actu; tamen intelligitur si primus actus fuit validus;secus si nullus, vel si aliter suum non sortiatur effectum.Gram.decis.101.nu.84.
Filia promittens renunciare in contractu matrimonij omnibus bonis paternis, & maternis, non consumato matrimonio, quæ tamen nõ renunciauit, non ob id debet priuari legitima bonorum,vide Boer.decis.3.
Conuocans homines ad aliquid faciẽdum:nõ tenetur ex promissione; qua promisit sibi adiuuantes,& auxiliantes prꝑstare,& releuare indemnes,si eos contingerit ad emendã, vel aliam pœnam condemnari. Boer. decisi. 54.vide tamen ibi.& Bar.in l.71.§.id quod.ff.de fideiusso.& mandat.
Contractus omnes regulariter inter virum, & vxorem sunt permissi.Fran.Marc.q.51.
Verum valeat pactum in cõtractu matrimonij initum, vt primogenitus succedat, & habeat hæreditatẽ,vide Boer.decis.204.vide Capel. Thol.q.353. sed an tale pactum posit reuocari,vide q.434.Capel.Thol.
Si quis promittat aliquem facere socium omnium bonorum suorum, vel eum instituere hæredem,vel illi relinquere hæreditatem,nõ valet conuentio.Boer.decisi.355.vide Bar.in l.34. C. de transact.
Consensus filij,ad quem procurãdum pater tenebatur,si semel sit præstitus;sed nulliter, an pater promissis suis satisfecisse dicatur, vide Put. decis.258.& 259.lib.3.
Non valet conuentio, quæ dietim apponitur in instrumentis,vt debitor solutione non facta,posit incarcerari, & personaliter capi absq; alia iuris solemnitate. Iaff. Lanf. Balb. decis.77. Henri.Boer. in suis singularibus,tit. authoritas,licentia,&c.nu.11.Bar.in Authen. imò.C.de actio.& obliga.
Partes non possunt conuenire, quod instrumẽtum habeat exequutionem paratam,absq; aliquo ordine iudiciario.Idem Iaff.decis.126.
Quod dicitur iuramentũ habere vim clausulæ, vt actus valeat omni meliori modo,quomodo intelligatur,vide Cabal.Milleloq.238.
Liberatio facta ab adulto, imò ab eo, qui 26. annum attigit administratori, nec inuentario, nec rationibus tutoris, vel curatoris visis, non valet. Idem Milleloq.260.par.1.
Libertas restricta ad se liberandum, vel ab lata ab initio contractus, facit contractum in totum vsurarium, & illicitum. Idem Cabal. Milleloq. 335.
Pactum non valet, vt debitor non posit se liberare,nisi ad beneplacitum creditoris. Idẽ Milleloq.338.par.1.
Ratione incertitudinis loci, & quotæ contractus

ctus redditur nullus, Hiero. Mago. decisio. 20.& 21.
Contractus non extenditur ad aliam causam, in eo non expressam. Hiero. Mago. decis. Luc. 53. num. 21.
Obligationem rectè non cõtrahi inter eos, qui libidinis inter se commertium habuerunt, fuisse obseruatum legitur, in libris placit. curiæ, lib. 10. de obligationibus, titu. 1. in decisio. diuerso.
Reconualescit, quod alias non valebat, cessante impedimento, saltem de æquitate. §. nõ tñ institu. quib. mod. testa. infir.
Facta medio tempore valent, ab eo, qui erat dominus; licèt posteà reuocetur ab eo dominium. Gome. Leo. dec. 24. in decis. diuerso. Tom. 2.
Fauor personæ coniunctæ, facit valere contractum per statutũ reprobatum. Roc. Auenio. decisio. 135.
Ex contractu facto per vxorem sine auctoritate mariti, ipsa vxor soluto matrimonio potest conueniri. Ioan. Pap lib. 7. titu. 1. Arrest. 19. tamen quoddam instrumentum obligationis factum per vxorem sine consensu, & auctoritate viri, fuit nullũ declaratum, vide ibi arrest. 20.
Confesiones factæ inter coniuges, nòn valent. Idem Pap. lib. 10. tit. 2. arrest. 1. nã cõfesiones factę inter personas phibitas contrahere, nõ valent. ibi. arrest. 1. & 2. vide Crescent. deci. 2. alias. 198. tit. de confesis.
Quando valeat fideicommissum conuẽtionale inter Principes, vel priuatos, vide Ale. Raud. tract. de Anal. cap. 25.
Contractus nullus, si iustus est, debet denuò confirmari. ibi. cap. 38. nu. 40.
Si Titius promiserit omnia bona sua Seio, post mortem ipsius Titij cum iuramento, & deinceps dicta promissio fuerit sæpè confirmata, valebit: tamen comprehendit solùm bona existentia tempore promissionis. Crauet. consi. 139.
Promissio tamen bonorum, per quam aufertur libera testandi facultas, non valet. Crauet. d. consi. 139.
Nec firmatur iuramento. ibi. Crauet.
Actus, qui fit ex duplici causa, licèt ex vna sustineri non posit, sustinetur tamen ex altera, & ex capite, ex quo sustineri posit, vbi est clausula, omni meliori modo. Craue. consi. 142.
Quando tractatur de obligatione inducẽda, si non valet, quod ago, vt ago, nõ valebt, vt valere potest. Bar. in l. 1. §. cum qui. ff. de consti. pecu. vide tamen eundem. Bar. in l. 115. num. 23. ff. de verbo. obliga.

Quando actus non valet, vt agitur, valebit, vt potest valere, concurrente voluntate, & ea deficiente, vel dubia, non valebit. Gasp. Cabal. Milleloq. 237. vide Milleloq. 316.
Si per generale edictum Principis aliquid prohibeatur, nisi fiat certo tempore, tunc illud esse factũ illo tpe pmisso, pbari dẽt p testes, & nõ per confessionẽ partis, contra quã tũc pars venire potest. Craue. consi. 175.
In contractibus etiam si quid alicui promittat contemplatione alterius, non cõpetit actio ei, cuius contemplatione actus fit, Crau. cõsi. 288. nu. 5.
Per inutile, vtile vitiatur, quotiens in fraudem legis, quid sit. Crauet. consil. 1. pro genero num. 183.
Ex falsa causa ad irritũ deducitur actus. Craue. consi. 1. pro genero num 200.
Formalibus, & substãtialibus, nõ possunt partes in contractibus, & vltimis volũtatibus renũciare, vt actus valeat. Maran. in suo Spec. de ordi. iudi. par 2. nũm. 42.
Multa dicuntur, quæ non fiunt: Ideò promissa illa attenduntur, quæ etiam implentur, & tractatũ nihil inferre, non secuta conclusione, scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 470. vide Dec. consi 463. nam verba multa in contractu consueuerunt interueniri, antequàm ad conclusionem perueniatur, & antequàm sit conclusum, non est celebratus cõtractus. Afflict. decis. 375. vide Cabal. Milleloq. 358. & sola conclusio dicit esse cõtractus. Afli. ibi.
Temporis angustia, vitiat contractum stricti iuris; secùs in contractibus bonæ fidei, legatis, gratijs, & in sententijs. Menoch. ibi. Cas. 480. vide Barto. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine, & in l. 12. §. si quis seruos. de legat. 1.
Quãdo ius fuit quæsitũ alicui, ex persona alterius, tunc renunciatio facta per acquirẽtem, non præiudicat illi, cui ius fuit quæsitum, quod intellige esse verum, quando ius fuit plenè quæsitum, & ratihabitio sequuta. Dec. consil. 58.
Parentum conuentio etiam iuramento firmata de æqualitate seruanda inter liberos vtriusque generis, non valet, si referatur ad contractum, & viam vltimæ voluntatis, secùs si solùm ad dispositionem inter viuos, ita vt, eis integra remaneat testandi facultas. Dec. consil. 184.
De pacto perpetuæ communionis, quando valeat, & de præcepto, quòd debeant fratres viuere in communione, vide Dec. consi. 265.
Dispositio facta ab aliquo, qui habet potestatẽ disponendi, & illud, quod disponitur certum est, dẽt attẽdi, licèt nõ reperiat illud, ad qđ relatio fit, in ipsa dispositione, Dec. cõsil. 326.

Vitium omne, quod in contractu interuenit, an,& quanto tempore purgetur, vide Dec. consi.409.

Fratres non possunt æqualiter inter ipsos diuidere bona, contrà voluntatem patris, qui voluit ex aliqua rationabili causa, relinquere plus vni, quàm alteri, & per consequens hæredi non licet (etiam ex proprio iure) contra defuncti factum, venire. Dec.cõs.548.

An valeat pactum in contractu matrimonij, ꝙ primogenitus, vel alter succedat in aliquibus bonis, vide Dec.consi.578.ꝙ valeat scribit Menoch.consi.203.lib.3.

Pactum prohibitum de quota litis solùm est reprobatum, in aduocatis, & procuratoribus; & non in alijs personis. Natt. consil. 145. num. 15.

Pactum, de stando dicto,& declarationi creditoris, valet, & nõ põt reuocari antè declarationē, nisi ex causa noua superuenienti, vide Natt.consil.213.

Ex contractu iam notato per tabellionem, quē partes non habuerunt pro perfecto, & qui nundū fuerat stipulatus, non põt fieri fundamentum. Natt.consil.357

Carceratus, vel captus in bello, non põt facere pactū in fauorem, & commodum detinentis, sed benè potest contrahere cum tertio. Natt.consil 451.

Referens est nullum, vbi de relato nõ appareat Natt.consi.678.nu.4.

Pactum iuratum factum inter creditorē & debitorem, quòd solutio debiti nõ possit probari, nisi per instrumentum, valet; secùs si nõ fuerit iuratum. Rol.cons.88.vol.3.

Statutū disponēs, ꝙ minoris contractus nõ valeat, etiamsi fuerit iuratus nõ seruata solemnitate, de qua in ipso statuto, quid iuris, vide Rol.consi.99.

Contractus calore iracundiæ factus, non valet: fallit si fiat contractus ad pias causas. Ludo. Roma.sing.514.

Liberatio paterni debitoris facta per filium in vita patris, non nocet sibi; licèt posteà extiterit hæres patris. Henri. Boer.in suis singularibus, tit.au&oritas, licentia, &c.nu.9. vide Bar.in l.19.§.filius.ff.de pecul.legat.

Promissio iocosè facta, non obligat. Guid.Pap. sing. 65.

Contractus inhabilis præcedens, propter sequentem contractū habilē. habilitatur, & ex eo datur actio. Guid.Pap.sing.421.

Contractus possunt fieri ēt de nocte, si adsunt luminaria. Pet.de Rauc.sing.459. vide Bar.in l.20.C.de transactio.

Si dico tibi præsenti, promitto, quòd dabo Titio decem, hæc stipulatio est protsus inutilis, nec oritur etiam naturalis obligatio. Idem sing.644.

Epistola, qua confiteor me esse tuum debitorē, si antequàm tibi præsentetur moriar, illa epistola non præiudicat meis hæredibus. Ant. Corset. in suis singularibus, litera. C. sing. confessio. 5.

Pactum, ꝙ pater cadat à feudo propter filij feloniam, non valet tanquàm iniustum. Idem litera.P.sing.pactum.2.

Incertitudo regulariter vitiat omnem dispositionem, siue loquamur in contractibus, siue in iudicijs, vide Hippol. sing. 206. tamen de æquitate canonica promissor arbitrio boni viri, compelli potest ad incerta promissa implenda Idem sing.223.

Promissio de soluendo omne id, qđ creditor declarauerit, vt valeat declaratio, debet fieri viuo debitore. Marc.de Mant.sing.625.

Contractus, qui fit contrà legem, non valet. Barto. in l non dubium. C. de legib. & in l. pacta, quæ contrà. C. de pact. vbi plenè de materia.

Consensu partium rēstaurari non potest, quòd consensu earum, non oritur. Bart. in l.6.C.de transact.nu.9.

Factum ab vxore propter minas à viro illatas, rescinditur officio iudicis. Bart. in l.13.num. 6.C.eod.

Quando fit instrumētum transactionis, vel alterius pacti super his, quæ ex testamento dependent, semper, debent apponi in instrumēto, illa verba, inspectis, & cognitis verbis testamenti; aliàs non valet transactio, & conuentio. Bart.in l.19. C. de transact. vide infra. tit.de transact.

Contractus bonæfidei, sicut est nullus quando dolus dat causam contractui, ita est nullus, quando dat causam distractui. Bart.in l.7.C. de dol.mal.

Cõtractus ex quibus causis fiat inualidus, vide Bar.in Authen.sacramēta puberum. C.si aduersus, venditionem.

Pactum, quòd quis non possit probare contrà instrumentum, nisi per aliud instrumenrum, non valet. Bar.in Authē.iubemus. C.de iudi.

Impersonalitas ex parte promittētis, vitiat obligationem. Bart.in Authen. si quando.C.de constit. pecu, vide eundem. in l.42.§.Labeo. ff.si cert. pet. & in §.ad hæc. Authen. vt cum de appella. cogno. & in §. 1. institu. de stipula. seruo.

Qui cõtractus rescindanē, vide ꝑ Bart.in l.2.C. de rescind.vend.& infra.tit.de rescind.vend.

Facilius confirmatur inualidum, quàm inducatur, qđ non est. Bar.in l.vnica, C.de rei vxor. act.nu.5.

Voluntas

Voluntas inualida coram quinque testibus cõfirmatur, volũtas obscura, coram duobus, declaratur. Bar. in l. 1. C. de codicil.

Præceptum legis interdictum, vel improbatũ, quod dicatur, vide Bart. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine.

Non valet pactum de succedendo in ecclesia post mortẽ prælati. c. 5. ex. de pact. qđ de rebus spiritualibus, & ecclesiasticis, non liceat pacisci, vide ibi. per tot. tit.

Quando pactum legi commissoriæ simile, reprobetur, vide Barto. in l. 3. C. de pact. pigno.

Contractum, qui annullatur ipso iure, quis non debet petere annullari. Bart. in l. vnica. C. de Thesa. lib. 10.

Dolus, si dat causam contractui bonæ fidei, cõtractus est nullus, si contractui stricti iuris, valet, sed agitur actione de dolo. Bart. in l. 7. ff. de dolo malo.

Incertitudo vitiat stipulationem, nisi ex coniecturis probabilibus, declaretur. l. 94. ff. de verbo. obliga.

Stipulatio inutilis, non nouat præcedentẽ vtilem. l. 97. eod.

Quando est impedimentum mixta consideratione rei, & personæ, valet stipulatio, si impedimẽtũ cessat, tẽpore existentis conditionis. l. 98. ff. de verb. oblig.

Obscuritas omnimoda, vitiat stipulationem, & si potest interpretari, interpretatur pro promissore, sed vbi verba sunt clara, interpretationem non recipiunt. l. 100. eod.

Stipulatio in voluntatem promissoris conferri non potest. l. 108. §. fin. ff. de verb. oblig.

In contractibus non est locus iuri acrescendi: Ideò si mihi, & Titio stipuler decẽ, sola quinque mihi debentur. l. 110. eod.

Pœnalis stipulatio vitiatur ex errore, vel incertitudine, quæ principalem stipulationẽ, reddit inutilem. l. 115. ff. eod.

Conditio de præterito deficiens, reddit stipulationem inutilem ab initio. l. 120. ff. de verb. obliga.

Antè rem perfectã, & consumatam, vitiatur stipulatio, si deueniat res, ad eum casum, à quo non potuit inchoari. l. 136. §. si qs. ff. eod. vide l. fin. § si inter. eod.

Inter interrogationẽ, & responsionẽ, nõ debet interueniri actus omninò extraneus: aliàs stipulatio vitiatur. l. 137. ff. eod.

Dissensus inter stipulatorẽ, & promissorẽ, circa rem, vitiat stipulationem. §. si hominem. ibi.

Possum stipulari ab eo, qui non potest facere, quod per alium erat factibile, vt si rusticus promittat scribere. d. l. 137. §. illud inspiciendum.

Ex cõtractu facto sub conditione impossibili, nulla nascitur obligatio ciuilis, vel naturalis l. 30. ff. de fideiusso. & mandato.

Non valet cessio factà post solutionem contrà correum, pariter obligatum, nisi pactum de cedendo præcesserit. l. 76. ff. de solutio. & libera.

Stipulatio concepta in persona duorum alternatiuè, non valet, si cuilibet eorum, potest obligatio acquiri, sed si vni tantùm valet, & illi acquiritur, & alter censetur ad solutionem appositus. l. 98 §. si seruus. ff. eod.

Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis, conualescere. l. 30. ff. eod.

Actus legitimi, qui non recipiunt diem, vel cõditionem, in totum vitiantur, per temporis expresfi, vel conditionum, adiectionẽ. Reg. actus legitimi.

Quod nullius esse potest, id, vt alicuius fieret, nulla obligatio valet efficere. l. 143. de reg iur.

Hæc verba legis, nihil agit, important ipso iure. §. 1. in situ. ex quib. caus. manumit. non licet.

Contractus, quando est nullus ipso iure, qua actione rescindatur, quatenus, de facto processit, vide Bar. in l. 7. ff. de dolo malo.

Stipulatio facta nominatim defuncto, non valet. Bar. in l. 41. nu. 25. ff si cert. per.

Substantia contractus, non confert in arbitriũ tertij incerti; sed illud, quod est de natura, & qualitate contractus sic. Bar. in l. illa stipulatio. ff. de hæred. instit.

Ordo omissus, quando habeat vitiare, vide Bar. in l. 2. § prius ff. de vulgari.

Contractus nullus, an possit peti declarari nullus principaliter, & quo iure, vide Bar. in l. 8. §. de hoc. ff. de conditio. institutio.

Impossibile reputatur, quod non potest expediri sine Principis licentia. Bar. in l. 41. §. cõstat. de legat. 1.

Impossibile est, quod fieri non potest impedimento iuris, vel naturæ. Bart. in l. 137. §. illud. ff. de verbo. obligat. impossibilitas naturæ, quando vitiet stipulationem, seu contractum, vide eundem Barto. in l. 1. ff. de conditio. institut.

Impossibilitas est, quãdo id, quod est impossibile, per vnum tantùm est explicandũ. Bart. in §. cum quis. d l. 137.

Impossibile etiam reputatur id, quod obtineri non potest, nisi per ciuitatem fiat noua lex. Bar. ibi. nu. 6.

Contractus inter viuos factus sub conditione impossibili de iure, vel sub conditione turpi, est ipso iure nullus. Aob. consil. 41. lib. 2. num. fin.

Venditio fundi certi, valet, licèt fines omittantà nota-

à notario. Bar in l. 79. §. vicos, delegat. 2.

Actus nullus ob defectum solemnitatis respicientis fauorem publicum, nō potest postea confirmari; sed quibus casibus confirmetur, vide Bar. in l. 1. § sed si deleg. 3.

De nullitatibus, vide supra lib. 1. titu. de nullita.

Inter pactum, & repudiationem est differētia: quia repudiatio fit consensu vnius, & pactū duorum, vnde pacto potest renunciari iuri futuro; secus repudiatione. Bar. in l. 18. ff. de optio. legat. nisi repudiatio fiat præsente parte, vel in iudicio, ibid. Bar.

Liberatio, si fiat inter contrahentes, vt habeat locum exceptio pacti, requiruntur consensus duorum, & partis præsentia. Bart. in l. 9. §. si liberatio. ff. de libe. lega. secus in exceptione doli, vbi non requiritur partis præsentia. Bar. ibid.

Per sequentem contractum inutilem à primo non receditur, secus in vltimis voluntatib. Bar. in l. 10 ff. de adimen. legat.

Lex quando imponit pœnam statim annullat, & infringit actum. Bart. in l. 1. ff. de his, quæ pro non scriptis.

Falsa demonstratio in contractibus, quādo vitiet dispositionem, vide Bar. in l. demonstratio. nu. 10. ff. de conditio. & demon.

Donatio facta ab aduocato, vel clerico concubinæ, non valet. Bart. in l. 6. nu. 5. ff. de re iudi.

Diuersitas linguarum, vel iure, quando vitiet stipulationem, vide Bar. in l. 1. §. eadem. ff. de verbo. oblig.

Contractus si prohibeatur fieri respectu personæ, ex eo non oritur naturalis, neque ciuilis obligatio, & contrahentes contra legū præcepta, peccant. Bar. in l. 47. num. 4. ff. de fideiuss. & manda.

Lex si annullat contractum factum inter aliquos, si aliquid non fuit obseruatum, nō impeditur obligatio, sed paratur exceptio. Bart. ibid. nu. 8.

Quando lege, vel statuto contractus prohibetur, quid iuris, vide ibid.

Promissio facta de stādo simplici dicto, vel alterius iuramento, an valeat, & an declaratio postea facta reducatur ad arbitrium boni viri, vide Bar. in l. 121. de præto. stipula.

Ius vbi exigit aliqd sub certa forma, & qualitate, tunc nō sufficit factū fine forma, & qualitate, adimpleri. Abb. consi. 1. lib. 2.

Donatio omnium bonorum (etiam per stipulationem valata) non valet: idem quādo fit pactum, vt aliquis præsens, & acceptans habeat aliqua bona donata: quia hac stipulatione accessoria non obstante, possunt inter se donantes disponere de bonis ipsorum in præiudicium illius tertij, qui accessiōriè fuit appositus. Abb. consi. 58. lib. 2.

Si positus in dignitate alienet bona dignitatis, non valet alienatio, & ipsemet reuocare potest alienatiōnē, non obstāte iuramento pstito de nō reuocando. c. 33. ext. de iureiur.

Contractus prohibitus propter vtilitatē publicam, non firmatur iuramento. Bart. in l. 10. §. si pacisceatur. ff. de pact.

Ius publicum naturale, pacto tolli non potest, & ius publicum disponens circa effectum actus respicientis principaliter vtilitatem publicam, pariter pacto partium non mutatur; si verò contineat priuatam vtilitatem, & fauorem renunciantis, illi potest renunciari. Bar. in l. 39 ff. eod.

Pactum contra bonos mores non valet, & pacto non potest fieri, vt in pignoribus habeat locum, pactum legis cōmissoriæ, neq; quod mutuum factum filiosa teneat. Bar. ibi. nu. 8.

Pactum de quota, vel certa parte litis non valet, sed vbi promitteretur quantitas, vel res simpliciter, non respectu eius, quod in lite deducitur, tunc valeret promissio. Bar. in l. 54. ff. de pact.

Plus valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur, de cōtractib. simulatis, & simulatione.

Collusio probatur plenè ex præsumptionib. & coniecturis, sed ex quib. vide Paul. Aemil. Vera. decis. 143. par. 1.

Ex quibus præsumptionibus præsumatur contractus simulatus, vide Afflic. decis. 40. nu. fin. Marc. q. 508. Rot. Genu. decis. 184. etiam simulatio probatur coniecturis in materia suspecta. Gasp. Caballi Millelog. 123. ex quib. probetur, & arguatur simulatio, vide Cranc. consi. 156. & ècontra ex quibus excludatur, vide Dec. consi. 463.

Venditor, vel donator, quando post venditionem remanet in possessione domus venditæ, præsumitur fraus. Vera. d. decis. 143. num. 6. Bar. in l. 15. ff. de donatio. quod limitatur in vndecim casibus, de quibus per Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 39. vide Natt. consi. 628. nu. 15. & consi. 88. nu. 35. vol. 1.

Et ex quibus tunc præsumatur contractus venditionis simulatus, & non verus, vide decis. 67. Rot. auenio. in decisio. diuerso. tom. 3.

Ex quibus coniecturis contractus venditionis, vel alius præsumatur simulatus, vide Borg. Canal. decisio. prima, de contract. parte. 2. tū regulariter in dubio statur instrumento: quia simulatio non præsumitur, nisi clarè, & cōcludenter probetur. idē Vera. decis.

421. par. 2. & decis. 163. par. 3. & simulationis præsumptio oriri non potest in emptione, cùm possessio est emptori tradita. Afflic. decis. 65. nu. fin.

Simulatus non est contractus venditionis, etiã quod præcesserit contractus mutui, & fuerit appositum pactum de retrouendendo ex interuallo. Vera d. decis. 163. quid si interuenerit etiam modicitas pretij, vide Ossasc. decis. Pedem. 42. Afflic. decis. 40. nu. 17. quid si solum præcesserit tractatus mutui, vide Gram. decis. 76. Fran. Marc. q. 483.

Tamen si emptor rem emptam locat venditori, & diù patitur venditorem possidere, venditio videtur simulata, & non præiudicat anterioribus creditoribus. Abb. consil. 12. lib. 2.

Contractus factus in forma venditionis, præsumitur fictus, & simulatus, & verè pignoratitius, vbicunque interuenerit modicitas pretij, & pactum de retrouendendo in eodem cõtractu; secùs fortassè si ex interuallo. Abb. consi. 69. libr. 2. an, & quando pactum de retrouẽdendo alijs iunctis præsumptionibus, reddat contractum emptionis simulatũ, vide infra tit. de pact. inter emptore, & vendi.

Modicitas pretij dat magnum argumentum simulationis contractus. Abb. consilio 49. libr. 1.

Decretum iudicis in cõtractu venditionis, omnem fraudis suspitionem tollit. idẽ Vera. d. decis. 163. nu. 8. tamen decretum iudicis, nõ prodest contractui simulato, quin possit simulatio allegari, & probari, ac iudicem fuisse circunuentum. Iaff. d. anfr. Bal. decis. 183.

Re partim vendita, & partim donata, præsumitur fraus. Bocr. decis. 143.

Simulationis suspitio, non cessat ex donatione pluris valoris. Graueta consi. 156. nu. 7.

Alienatio simulata, & vera, sed in fraudem facta differunt: nam simulata est ipso iure nulla, nec validatur iuramento; sed vera facta in fraudem, non est nulla ipso iure, sed reuocatur. Ias. de actio. §. item si quis in fraudem, nu. 7.

Fraus, & simulatio alienationis ex possessione rei alienatę pſumit. And. de Ysernia, sing. 61.

Venditio præsumitur simulata, quãdo emptor patitur venditorem possidere; sed quantũ tempus requiratur, vide Bart. in l. 8. § si per vacuum. ff. quibus. Mod. Pign. vel Hypoth. solu.

Fallit duobus in casibus, nempè quando venditor respondet de fructib. emptori, & quando sibi reseruauit vsumfructum. Bar. ibid.

Venditio omnium bonorũ præsumitur simulata, & fraudulosa. Bar. in l. 27. ff. de probatio.

Venditor contrà emptorem non potest opponere venditionem esse factã in fraudem priuati, vel fisci, vel fictitiam; sed ex aliqua alia iusta causa se defendere potest. Bar. in l. 13. ff. de donatio. nu. 6.

Ex quibus coniecturis præsumatur venditio fraudulenta, & præsumptio fraudulenta, quę ex coniecturis infertur, debet intelligi cum omnib. qualitatib. sibi ex coniecturis inhærentibus. Bar. consi. 68.

Contractus emptionis non dicitur simulatus, etsi venditor eodem die conduxerit rẽ venditam addito pacto, quòd refectio pertineret ad ipsum venditorem conductorẽ. Abb. consi. 49. libr. 1. tamen si emptor rem emptã locat venditori, & diù patitur venditorem possidere, venditio videtur simulata, & non præiudicat anterioribus creditoribus. Abb. consi. 12. lib. 2.

Contractus imaginarij, nec in emptionibus iuris vinculum obtinent, cùm fides facti simulatur, non intercedente veritate. l. cõtractus. ff. de actio. & obliga.

Sex modis quis præsumitur in fraudem alienare, de quibus vide per glo. in §. in fraudem instit. quib. in caus. manum. non lice.

Si duo contractus sint facti eodem die, ab eisdem super eadem re, cẽsentur correspectiui, & ex illis facilè fraus arguitur, quod procedit, etiam in diuersis instrumentis nõ correspectiuis, quia multiplicatio instrumentorum non minuit, sed auget suspitionem fraudis, vel simulationis: imò præmissa habent locum, licèt instrumenta non essent rogata sub eadem die; sed vnum post aliud intra paucos dies. Gasp. Cabal. Milleloq. 418.

Quando aliàs inter contrahentes non sufficerent coniecturæ ad probandam simulationem, vel fictionem, contrà formulam cõtractus inter se adhibitã, tamen respectu tertij, qui læditur põt simulatio probari per coniecturas verisimiles. idẽ. Cabal. Milleloq. 489.

Clausulæ insolitæ suspicionem inducunt. idem Milleloq. 490. & arguunt actum esse suspectũ. Pet. Gerar. sing. 27.

Omissio styli, vel solemnitatis consuetæ instrumentum reddit suspectum. Cabal. Milleloq. 492.

Contractus simulati probanſ, per coniecturas, indicia, ac præsumptiones; & hoc casu talis probatio per coniecturas dicitur euidentissima probatio. idẽ Milleloq. 582. sed ex quibus cõiecturis probentur simulati, relinquitur arbitrio iudicis. Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 247.

Probatio p coniecturas multiplex, vide Cabal. Milleloq. 583. quo loci scribit 14. cõiecturas.

Simulatio

Simulatio ex præcedentibus, sequentibus, statu causæ, & personarum conditione deprehendit, & in simulatione plurimum iudicis arbitrium versari, multaq; alia, ex quibus cõtractus possit dignosci simulatus, vide per Hieron. Mago. decis. 25. Luc. Afflic. decis. 40. nu. 19.

Simulatio contractus probari potest, non solùm per præsumptionem legis; sed etiam hominis. Ozas. decis. 42.

Simulatio, quę prætenditur probari per testes, dẽt liquidissimè probari. Gram. ibid. dec. 76. nu. 24.

Quod possit probari per testes contrà instrumentum scribit Fran. Marc. q. 48. & q. 434.

Contractus simulatus ex quibus probetur, vide Ias. de actio. §. item si quis in fraudem. nu. 8. & 42. Cassan. in consuetud. Burg. tit. d. s re. tractis. Rub 10. §. 12. glo. 4. vbi describit decẽ casus, in quibus arguitur simulatio in alienatione rei, & quando admittatur probatio contrà instrumentum, vide ibi. & antequàm sit simulatus, q̃ requiratur, vide Afflic. decis. 40. nu. 19. Gram. decis. 71. Bar. consi. 65. vol. 1.

Simulatio quotuplex sit, & qualiter allegetur, & exceptio simulationis, quomodo opponatur, vide Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de exceptio. nu. 29.

Simulatio est difficilis probationis: ideò in ea sufficiunt leuiores probationes. Menoch. de abitra lib. 2. cas. 116. num. 8.

De deductione, & probatione simulationis, & quò testes habeant deponere ad hoc, vt venditio annulletur, & res intelligatur tantùm pignori data, vide per Bar. in l. pacta nouissima. C. de pact. vide eundem in l. 58. nu. 21. de leg. 1.

Plus valet quod agitur, quàm quod simulatè conficitur. l. 21. C. de transac. c. 13. ext. de senten. & re iudic. sed quando præsumatur contractus simulatus respectu vsurarũ, & de probatione, vide Bar. cons. 19 vol. 2.

Contractus simulatus, vel vsurarius ex præcedentibus probatur, nempè quando ab initio aliter fuit conuẽtum, & posteà aliud scriptum. Boer. decis. 183. nu. fi. Frã. Marc. q. 483.

Tabellio simulatum instrumentum conficiens pęna amputationis manus, & perpetuæ infamiæ plecti debet. Mysing. obseru. 65. Cent 6.

Dominium ex contractu simulato nõ transfertur. Affli. decis. 40. n. 17. vide Bar. in l. emptor. ff. de aqu. plu. arcen. minus possessio. Nat. cõs. 446. Ideò neque per constitutum in eo contractu appositum. Rot. Gen. decis. 184 nu. 18.

Attenditur qood est in veritate, & non qđ partes sibi fingunt. Afflic. decis. 72. nu. 10. nam simulatione instũ rei veritas nõ mutat. Marc. qõ. 46. & plus valet verum, quàm simulatio, l. 5. C. si cert. peta.

Potentior est veritas, quàm scriptura, & actus agentium non operantur, deficiente consensu. l. 10. C. de donatio.

Temporis breuitas dati ad reuocãdum, inducit præsumptionẽ simulationis. Grã. dec. 76.

Conquestio continuata contrahentis asserẽtis se deceptum, est vrgens præsumptio, imò argumẽtũ fraudis, & deceptionis Grã. ibi. n. 8.

Quot modis contractus dicatur simulatus, eius species sunt tres, & quando allegatur simulatus, debet quęlibet earum specierũ specialiter, & expressè deduci, alias deductio est repellenda, vide Aegid. Bellam. cõcl. 715. Dec. cons. 648. n. 6. Bar. cons. 65. vol. 1. Cabal Milleloq 78t.

In quibus casibus præsumatur fraus, vel malitia. vide Gasp. Cabal. Milleloq. 583.

Exceptioni simulationis renunciari nõ potest. Fran. Marc. q. 483. nu. 11. Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. tracta. de restitutio. artic. t. glo. 1 t. & 12. Tom. 2. Bart in l. 58. delegat. 1. vide eundem Bar. consi. 65. num. fin. nec talis exceptio tollitur per iuramentum, impetrata tamen ipsius dispensatione. Cabal Milleloq. 78. vide decis. 67. Rot. auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3. Bart. in l. 27. ff. ad leg. Falcid.

Non potest renunciari exceptioni simulationis cum iuramento in eodem instrumento præstito; nisi esset iuramentum veritatis cũ iuramento confirmatorio, vt quia dictum esset, quòd partes cum iuramento confitentur omnia cõtenta in instrumento esse vera, & iurant non contrauenire. Marc. q 507.

Iuramentum interpositum super actum simulatũ non validat actum, nec ligat iurantem, minus requiritur absolutio secundum opinionem Ias. vt ipse testatur, de actio. in §. fuerat, nu. 87. vide Rebuff. in suis comment. super constitut. reg. tract. de restitut. arti. 1. glo. 8. Tom. 2. fol. 408. Guid. Pap. sing 937. Pet. de Rauen. sing. 108. Hippol. sing. 327.

Fallit, quando in contractu esset appositum iuramentum, per quod iuratur omnia contenta in instrumenro fuisse, & esse vera. Hippol. sing. 474. & 654. vide D. Senat. Sol. in suis cõment. in antiq constitu. Sabaudiæ, glo. super vlti part. decreti, quitationem, titu. de mino. fol. 106. tunc enim simulatio cõtractus allegari non potest. Ozas. decis 42 num. 7. Afflic. decis. 60 Gram. decis 76. & 89. Francis. Marc. q 2. q. 483. nu. 10. & 23. & q 507.

Contrà instrumentum guarentigiatum habens exequutionem paratam, & contrà qđ possit opponi solũ exceptio falsitatis, vel solutiõis

de simulatione etiam excipi potest, quæ facit deficere contractum: nam ex quo deficit consensus, non dicitur esse contractus. Cassad.decis.10.de rescrip.nu.6.Marc.q 47. vide tamen Abb conf 73.lib 2.

Simulatio contractus, si de persona ad personam fiat, an illi, qui per fictam personam contrahit, actio quæratur, & valeat contractus, vel sit opus cessione, vide Marc.q.46.& q 506 par.2.

Contractus factus sub nominis accõmodatione, censetur factus de pecunia illius, qui con tractui causam dedit. Marc.d.q 506.par.2.

Simulatio acco mmodationis nominis, quomodo probetur, vide Marc.ibid.

Contractus factus sub nomine illius, ad quem negotium spectat, simulatus præsumitur, ibi.

Simulatio arguitur in contractu facto, nomine vxoris, quando precium soluitur de pecunia mariti, & marito res traditur: tunc enim vxoris nomen simulatè præsumitur accõmodatum. Craue.conf 100.num.6.

Si nomen vxoris simulatè est appositum in instrumento, loco viri, obligatio est ipso iure nulla ratione simulationis. cùm veritatis substantia potiùs, quàm simulata gesta, attẽdat. l.17.C.ad Senatusconf.Velleia.

Contractus tribus modis cõsiderari potest, nẽpè fictitiè, imaginariè, & simulatè. DD. de Rot decis.1.tit.de donatio.in nouis.

Contractus facti intra quindecim dies ante rupturam debitoris, dicitur simulati: & in materia simulationis admittuntur testes, aliàs inhabiles, & vnicus facit plenam probationem: sed an verò duæ coniecturæ sufficiãt ad probandum simulationem, vel tres requirantur, vide Rot.Genu.decis.184 quod duæ sufficiãt, scribit Crau.cõs.156.vid Dec.cõs 587.

Simulare est fingere fraudulenter agere, & vnũ pro alio ostendere; simulare etiam est falsum pro vero tradere, & ea, quæ absunt simul esse ostendere, & simulamus quæ non sunt, & dissimulamus ea, quæ sunt Rebuff. in suis comment. super constitu.reg tom.2. tract. de restitutio.art.1.glo.8 vbi plenè de materia simulationis.

Aduersus simulatam venditionem, quæ re vera pignus est, restitui quis potest. Rebuff.ib.n.8.

Quæ requirantur, vt restitutio concedatur aduersus simulationem, vide ibi.nu.3.

Si ab instrumento remouentur mens contrahentium, & non verba, istud est simulatum, & nõ falsum; si autem remouentur verba, & non mens, istud non est simulatum, neq; falsum, quia substantialiter in radice veritatis eius, subiectum est veritas. Natt.conf.132. nu.6.

Statutum permittens opponi exceptionem simulationis, de qua intelligitur, vide Bart.in l.3.C.de postula.

Exceptio simulationis dicitur, quando obligatio est facta ob causam non veram, vel fictã. Bar.in l.6.C si cert.pet.

Debitum ex vna causa, si in instrumento contineatur ex alia, non dicitur instrumentum simulatum. Bar.ibid.

Licèt non valeat, quod in veritate agitur; tamen valet, quod simulatè concipitur. l.27.ff. depositi, vide tamen Bar.ibi. vbi circa simulationem distinguit plures casus.

Fraus de facili pręsumitur inter cõiunctas personas. Bar.in l 67.ff.de rit nupt.

Error scripturæ, qñ probet.& dictũ pualet scripto, & qñ ille, qui dicit, est Idem, qui scribit. Bar.in l.9.§.sed si nõ.ff de hæred.institu.

Contractum fuisse factum in fraudem, non potest dicere hæres extraneus; sed contrahentis creditor sic.Bar.consi.65.

Hæres donatoris potest dicere donationem simulatam. Bar ibi.

Instrumentum donationis non dicitur simulatum ex eo solo, quòd donator remansit in possessione rerũ donataru. Bar.ibi.nu 5.

Clausula constituti, quando tollat pſumptionẽ fictionis, & simulationis cõtractus, vide ibi.num. 6.

Pręsumitur contractus simulatus quibusdam certis casibus, nisi probetur oppositum, vide Bar.in suo tract.de pręsumpt.

Probata simulatione nihil prodest habere penes se instrumentum; tamen in dubio non pſumitĩ simulatio. l.4.C.si quis alteri vel sibi.

Creditor non potest vendere pignus sibi ipsi, nec interposita à se personæ simulatæ, quæ simulatio præsumitur, si creditor semper possidere p'vet.l.10 C.de distract. pigno.

Si creditor in alterius præiudicium fingat se priorem tempore, vel sibi solutum non esse, cùm sit, in pęnam falsi incidit, licèt de cõsciẽtia debitoris fecerit.l.15.C.ad leg. Corn. de fals.

De fraude, vide sup.li.1.tit.de dolo, & fraude.

De fictionibus.

Stipulatio quibus casibus fingatur, vide Bart.in l 1.ff. de verb.obliga. In dote fingitur stipulatio, quæ re vera non intercessit l.vnica.§.1.C. de rei vxo.actio. aliàs etiam fingitũ stipulatio, vbi non est.l.6.ff.de vsuris.

Restitutio non conceditur ex fictione postliminij, cùm postliminium non porrigatur ad ea, quæ sunt facti; vt est possessio; sed ad ea tantum, quæ sunt iuris. l. 18. ff. ex quibus caus. maior.

Quem-

Quemadmodum vbi per fictionē fit translatio de vno tempore ad aliud, requiruntur extrema habilia; ita quando fit de persona ad personam. l. 17. ff. de interrog. act.

Plus nō potest operari fictio, quàm veritas. l. 14. ff. si cert. pet. in additio.

Vna fictio circa idē admittitur; non aūt plures. l. 12. §. Marcellus. ff. mandati.

Vbi est inhabilitas personæ à principio, actus non potest confirmari, licèt conferatur in tempus permissum. l. 4. ff. de seru. export.

Legis fictio non porrigitur ad impossibile. l. 15. ff. loc & conduct.

Quando veritas, & fictio tendunt ad vnum finem, veritas prævalet fictioni. l. 23. ff. de liberis & posthu. vide Cassad. decisio. 6. tit. de concessio. præben.

Hæreditatis additio retrotrahitur ad tempus mortis. l. 54. ff. de acquir. hæred. l. 28. §. illud. ff. de stipulatio. seruo.

Qui decessit apud hostes, videtur mortuus tēpore captiuitatis, qui reuertitur; fingitur semper fuisse in ciuitate. l. 104. § si ex. de leg. & fideic. 1. l. 12. & 18. ff. de captiuis.

Debitor cōditionalis solutione vera, vel ficta, tunc liberatur verè, qñ cōditio extiterit; retrò tamen fingitur liberatus. l. 16. ff. de solutio. & libera. & de materia fictionis, vide ibi. per glo.

Dicitur fictio fictionis in adoptione loco nepotis, de aliquo facta. §. licèt, institut. de adoptio.

Dictio, perinde, denotat fictionem. Ozas. decis. 119. nu. 10.

Fictio, vbicunque à lege introducta est super actu, de quo lex ipsa disponere potest, tunc lex dicitur verè, nō autem fictè facere. Ozas. decis. 126.

Fictio, an fingat contra factum, quo ad veritatem inducendam, vide Afflict. decisio. 299. nume. 6.

Fictiones duæ in vno facto, an possint concurrere, vide Afflict. ibid. num. 26. negatiuam tenet. Ioseph. Lud. decisi. Luc. 53. nu. 45. facit. l. 12. § Marcellus ff. mandati.

Fictiones duæ habentes originem ex diuersis, poterunt concurrere. Bart. in l. gerit. ff. de acquir. hæred.

Fictiones duæ possunt simul concurrere, quādo vna venit in consequentiam alterius, vel cōcurrunt circa diuersa, vel ex diuersis fontibus oriūtur. Idem Bar. in l. 16. ff. de solutio. & libera.

Fictio non operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero, in effectibus contrariætatem inducentibus. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 53. num. 51.

Quæ sit differentia inter fictionem, & præsumptionem, vide supra lib. 1. tit. de præsumptio.

Fictio habetur quo ad iuris effectum pro veritate, & tantum operatur in suo casu, quantū veritas, in casu vero. Guliel. Cassad. decisio. 2. num. 16. tit. de vnionibus. Rebuff. in suis cōment. super cōsti. reg. tract. de litte. natur. glo. 2. num. 14.

Fictio quando plus possit, quàm veritas, vide Bar. in l. 41. ff. si cert. pet.

Aequitas naturalis inest in omni fictione, & qñ veritas, & fictio inuicem tendunt ad diuersa, fictio prævalet veritati; aliàs secùs. Barto. in l. 23. ff. de liber. & posthu.

Fictio quælibet habet duo extrema finis scilicet, & principij, & requirit habilitatem in vtroq; Cassad. decis. 3. de præbend nu. 17. vide Barto. in l. 19. ff. communica prædiorum, quare per fictionem aliquid retrò non fingitur, vbi deficiūt extrema à quo, vel ad quod. l. 7. ff. de iure codicil.

Fictionis æquitas nulla suadet in beneficialibus. Cassad. ibi. nu. 22.

Quando concurrunt in persona vnius iura plurium personarum, habetur ac si essent plures personæ. Rot Genu. decis. 2. nu. 36.

Fictio est semper super certo. Bart. in l. 10. C. de pet. hæred. & fingit contra veritatem. Bart. in l. 23. ff. de eo, quod metus causa.

Quædam est fictio, quę fingit super certo facto, vt in fictione legis corneliæ, & hæc non admittit probationem in contrarium, & quædam est præsumptio, quæ fit super aliquo facto dubio, & hæc recipit probationem in contrarium. Barto. in l. 16. C. de probatio. num. 10.

Quando lex fingat super impossibili, vide Bart. in Authen. hoc ita. C. de duobus reis, & in l. 16. ff. de solutio. & liberat.

Fictio priuata, quæ fingit non esse illud, quod est, regulariter non habet locum in his, quæ sunt iuris; sed in his, quæ sunt facti. Barto. in l. 28. §. pactus ne peteret. ff. de pact. nu. 23. vide eundē Bar. in l. 23. §. in his. ff. de acquir. posse. & in l. 32. ff. de reg. iur.

Fictio cessat, vbi cessat æquitas, & fictio vniuersaliter fingit in his, quæ sunt facti; rarò, vel nunquam in his, quæ sunt iuris, & triplex est, vide Barto. in l. 20. ff. quib. ex caus. maio.

Fingitur super facto aliquod factum, quòd nunquàm fuit. Barto. in l. 11. §. solutam. ff. de pigno. act.

Fictio, quæ idem est, quod præsumptio iuris, & de iure, non patitur probationem in contrarium. Barto. in l. 38. ff. de acqui. hæred.

Fingi super re, quæ non est, licèt non possit, tñ aliquid

aliquid retrò non esse, fingi potest. Bart in l. 16. ff. de reb. dub.

Fictio non habet locum, si non reperitur res, super qua fingat. Bar. in l. 8. §. quod si pédéte. ff. de peric. & commo. rei vend.

In vltimis voluntatibus per aduentum conditionis nó fingitur retrò. Bar. in l. 9. §. si seruus. ff. ad leg falcid.

Confessio ficta tantum operatur, quantũ vera. Bar q. 3. nu. 6.

Paria sunt aliquid non esse ab initio, vel esse, & tolli per actum, qui retro fingat nó esse. Bar. q. 9 nu. 3.

Materiam fictionis, vide per Bart. & DD. in l. si is, qui pro emptore ff. pro emptore.

De Clausula constituti.

Constitutum licèt ficta traditio esse dicatur, per illud ramen vera possessio acquiritur Ozas. decisi. 36. & non per fictionem. Barto. iu l. si is qui p emptore. ff. de vsucapioni-bus, neq; requirit alia apprehésio. Fel. consi. 50. & transfert ciuilis, & naturalis. Idé Ozas. decis. 133. Boer. decisio. 200. Ange. in §. item si quis in fraudé. institu. de actio. Rebuff. in suis comment. tract. de materi. posse. in præfat. nu. 74. Tom. 3. Menoch consil. 139. nu. 11. 24. lib. 2. limita in constituto á tutoribus facto. Capic. decis. 14. nu. 11. vel curatoribus. Math. Mathes. singu. 166. aut prælatis. ibid. in additio.

Dominium etiam per constitutum acquiritur. Capic. decisio. 14. nume. 8. Guid. Pap. q. 101 in additio. & q 112. Boer. decis. 162. nu. 11. fallit in constituto rei emphyteuticæ, facto sine consensu domini. Guid. Pap. q. 46.

Constitutum nihil operatur, si constituens tépore constituti nó possidebat: & idé si alieno nomine possidebat. Ozas. decisio. 144. nu. 4. Afflict. decisio. 37. Guid. Pap. q 356. Ioseph. Ludo. decisio. 3 Luc. & decisi Perus. 29. & 68. vbi limitat reg vide Rot. Genu. decisi. 13. nu. 13. & 14. Beninten. dec. 48. Gasp. Cabal. Mille loq 904. Barto. in l. 77. ff. de rei vendica. ideò probare debet agens virtute cóstituti, quòd constituens tempore illius possidebat. Rot. Genu. decisio. 149 Afflict. decisio. 335. nume. 4. Capi. decisio. 182 nu. 9. Borg. Caual. decisi. 23 par. 2. num. 44. Pet. de Raue. sing. 543. Ale. in l. quod meo. ff. de acquir. posse. nume. 22. Fel. consi 50.

Fallit, quando agitur contrà constituẽtem, vel eius hæredem. Rot. Genu. decisio. 13. nume. 14. Iaff. Lant. Balb. decisi. 276. aut singularem successorem habentem causam á constituente. Natt. consi. 434.

2. Fallit, quádo sumus in antiquis. Nat. cós. 235. Tom. 2. nume. 11. Dec. consil. 303. nume. 10. Cassan. in consuet. Bur. tit *des successions*, Rub. 7. §. 1. glo. 3. nume. 4. in verbo limita tamen. Hippol. sing. 521.

Et licèt constitutum nullius sit effectus, quando constituens non possidebat, tamen si debitor se constituit possidere, tám bona præsentia, quàm futura, tunc tale constitutũ extenditur, etiam ad bona ipsa futura posteá quæsita. Afflict. decisio. 37. nume. 3. quia tunc in acquisitione debitor mutare nequit, vide eundem Afflict. decisio 335. Barto. in l. 9. C. quæ res pignori obligari possunt. Put. decisi. 443. lib. 2. Cassan. in consuetudi. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 1. glo. 3.

Ciuilis possessio quæsita per constitutum octo operatur effectus, de quibus sigillatim, vide per Guid Pap. q. 356. de effectibus clausulæ constituti, vide per Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. tract. de donatio. insinua. art. 2 glo. 3. Tom. 2. Hippol. sing. 496.

Reg. limitatur in contractu simulato, in quo nó transfertur dominium, neq; possessio. Rot. Genu. decisio 18 nam precarium non valet, vbi principalis contractus non tenet. Natt. consil. 188. Tom. 1. & illo infirmato. Afflict. decisio. 40. Luc. 17. & decisio. 139. aut resoluto. Crauet. consil. 299. vel reprobato. Marc. quæst. 8.

2 Precarij constituto non potest idem operari in persona secundi donatarij, quòd in persona primi, factis donationibus duabus diuersis psonis successiuè in cótractu. Guid. Pap. q 512. vide tamen. Ioan. Pap. lib. 8. tit 6. arrest. 7.

3 Clausula constituti in incorporalibus nihil operat, vide Fran. Marc. q. 422. nu. 6. & 7. nisi dictum sit, constituit se possidere, vel quasi. Natt. consil. 373. vide tamen. Henri. Boer. in suis. sing. tit. possessio. & inuestitura. nu. 2.

4 Incertitudo ratione loci, & quotæ reddit cótractum nullum, & tunc constitutum appositum in tali contractu nihil operatur Hiero. Mago. decisio. 20. & 21. Luc. Hippol. sing. 496. veluti si quis donauerit quartam parté suorum bonorum. Dec. consi. 226. vide Bar. cósi. 74. volum. 1.

5 Constitutum appositum in contractu nullo, nihil operatur. Ioan. Pap. lib. 8. titu. 6. arrest. 5. Cassane. in consuetudi. Burgun. titu. *des successions*, lib 7. §. 1. glos. 3. Afflict. decisio. 331. Marc. q. 458 part. 2.

6 Clausula cóstituti verè est translatiua dominij, & possessionis, quòd procedit si constitutum sit factum præsenti, & sit purum, secùs si fiat absenti notario pro ipso non stipulante, vel

te, vel sub conditione. Ludo. a Pogn. in suis quæstio. crimin. cap. 48. vide Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 1. glo. 3. Natt. consi. 372. vide, & consi. 189.

7 Precarium regulatur secundum naturam sui principalis Afflic. decis. 139.

8 Ad hoc, vt per constitutũ transferatur possessio, requiritur voluntas, & animus illius, cuius nomine constituo me possidere: ideo debet esse præsens, & si cõstituo me possidere nomine absentis, debet posteà habere ratum tempore, quo possessio ab alio non fuerit occupata. Benint. decisio. 12. nume. 5. & 6. vide Rot. Genu. decisio. 13. nume. 17. & 18. & vera dicitur possessio etiam ea, quæ est quæsita per actus fictos. Gasp. Cabal. Millesimo. 901.

9 Constitutoria possessio ex negligentia decennij censetur derelicta, ita quòd per constitutum nõ potest amplius dici, fuisse trãslatam possessionem; sed potius amissam. Borg. Caual. decisio. 23. de contract. par. 2. num. 45. vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 105, & decis. 115. intellige, & declara conclusionẽ, vt per Menoch. consil. 139 lib. 2.

10 Ad hoc, vt constitutum operetur debet habere quatuor qualitates. Primò, quòd contractus, cui apponitur sit validus. Secundò, quod constituens sit legitimus possessor rei, quam se constituit nomine alieno possidere. Tertiò, quòd constitutum fit de re certa, veluti de aliquo fundo, vel de alia re limitata. Quartò, quòd fit de re tempore constituti possessa. Pap. lib. 8 tit. 6. arrest 9. quibus cõcurrentibus, possessio per constitutum ita vera, & propria tradi dicitur, ac acquiritur, quò si ipsam statuto loquẽte de possessionibus, cadit. Ias. de actio. § actionum. nu. 159.

11 Quod dicitur per retentionem vsusfructus, vel per constitutum transferri possessionem, limitatur non procedere in rebus emphyteuticis, vel feudalibus, aut censualibus, vel aliter debentibus seruitutem; quia his in casibus per constitutum non transfertur possessio, vel dominium, donec per dominum superiorem donatarius, vel emptor fuerit inuestitus. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 1. glo. 3. in verbo item, & quando, tamen licèt constitutum non transferat possessionem, nec dominium in re emphyteutica, nisi secuta inuestitura, verùm hoc non procedit quo ad contrahentes: nam quo ad ipsos transfertur ex constituto possessio, dominium q. Rol. consi. 51. vol. 2. nu. 34.

12 Primum constitutum nihil operatur, si secũdus emptor, vel donator primò obtinuerit inuestituram à domino directo. Cassan. in consuetu. Burgun. Rub. 7. § glo. 3. in verbo, item, & quando.

13 Vbi est p̃sumptio, & suspitio fraudis requiritur vera traditio corporalis, nec sufficit eo in casu venditorem se constituere possidere nomine emptoris. Bar. in l. 15. ff. de donatio. nume. 4.

14 Debitor, qui obligauit creditori omnia bona sua, & constituit se eius no mine possidere, posteà vendendo, & constituendo denuò se possidere nomine emptoris, tunc hoc secũdum constitutum nullus erit effectus. Barto. in l. 36. ff. de acquir. posse. vide eundem in l. 26. nu. 15. ff. de vsucapio. vbi distinguit.

Possessio mihi quæritur, cùm quis constituit se nomine procuratoris mei possidere. Barto. in l. 6. ff. de precario.

Possessio, an per constitutariũ possit (illa remanente adhuc pœnes constituentem) in alium transferri, vide Excel. P. Tessau. decisio. 215. nume. fina.

Posidens vigore constituti remedia possessoria intentare potest. Ozas. decisio. 36. num. 7. veluti interdictum vti possidetis, contrà turbantem. Natt. consi. 329. vel recuperandę cõtrà spoliantem. Menoch. consi. 139. num. 22. lib. 2. & hoc procedit etiã in creditore. Boer. decisi. 112. num. 12.

Qui propterea potest intentare remedium l. fi. de acquir. posse. Rot. Genu. decis. 13. num. 12. vide Afflict. decisio. 335. nume. 7. Crau. consi. 235. circa finem. Rebuff. in suis commentract. de dona. insinua. ar. 9 glo. Tom. 2. sed quomodo, vide Excel. P. Tessau. decisio. 53. & decis. 215. num. 6. in fine.

An constitutum possessorium adiectum Hypothecæ bonorum, censeatur sublatum, resoluta hypotheca, vide Ozas. dec. 35. & decis. 144. nu. 5. Afflict. decisi. 139.

Constitutum non dicitur accessorium obligationis; sed traditionis, & translationis dominij: ideò resoluta obligatione aliquãdo non resoluitur constitutum. Ozas. ibid. nume. 7. d. decisio. 35.

Precarium, & multò magis constitutum operatur, vt præscriptio non currat contrà creditorem habentem hypothecam cum constituto, seu precario bonorum posteà alienatorum per debitorem; nisi spatio 30. annor. antè enim nõ prodest eo in casu bonæfidei possessori præscriptio non obstante l. si aduersus credit. Afflict. decisio. 139. tamẽ præmissa non procedunt in bonis post obligationem quæsitis. Afflict. d. decisi. 139. nu. 6.

Debitor, qui tenetur realiter offerre rem immobilem, liberatur constituendo se tenere nomine creditoris. Capic. decisi. 34. nu. 12. & quando

quando ad confirmationē actus requiritur traditio rei, sufficit constitutum, per quód videtur res tradita. Dec. consi. 202.

Creditor habens ius reale in re, potest eo iure vti contra singularem successoré. Capi. decis. 69. num 26.

Debitor constituens se nomine creditoris possidere, creditor non solùm potest apprehendere possessionem propria auctoritate contra ipsum debitorem; sed etiam contra habétem causam ab eo. Iaco. Put. decisi. 443. num. fin. lib. 2.

Pactum de capiendo bona debitoris cum cōstituto operatur, vt possit creditor nulla p̄cedente citatione ingredi possessionem bonorum, aliás possessorum per debitorem, & modò per tertium, ipso tertio non vocato. Maran. in suo Spec. part. 6. tit. de citat. nu. 11. & 38. sed, vide ibi. & Natt. consil. 378. & 598. sed ius capiendi possessionem propriá auctoritate, non potest cedi. Natt. consil. 395. & consil. 399.

Creditori vtilius est, quód debitor constituat se bona sua precario nomine creditoris possidere, trans-ferendo in eum ciuilem possessionem tantùm, retinendo naturalem, quàm si cōstituat se possidere simpliciter, vide Math. Mathes. sing. 153.

Si venditor cōstituat se possidere nomine emptoris, & deinceps alteri alienet tradendo rem, tunc dicitur interuertere possessionem primi emptoris: quare illi competit remedium possessorium, dummodo in libello, sit intentatum; aliás secùs. Afflict. decisio. 40. nume. 13. vide Boer. decisio. 112. nume. 12. Guid. Pap. quæstio. 22. & quæstio. 112. vbi limitat. reg.

Et hoc casu prior emptor præfertur secundo, cui res fuit realiter tradita, si venditor possidebat tempore constituti, alias secùs Capi. decisio. 182. Afflict. decisio. 139 num. 8. Boer. decisi. 112. nu. 12. Ioan. Pap. lib. 8. tit. 6. arrest. 4. nam si venditor tempore constituti non possidebat, inane est precarium, licét posteá cęperit possidere. Afflic. decisi. 135.

Glo. in l. Iulianus. §. ex vendit. ff. de actio. empt. loquitur quando venditor se precario possidere nomine emptoris constituit, quo casu in emptorem translata nó fuit possessio naturalis; sed ea penes precario possidentem remansit. Ozas. decisio 36. nu. 4.

Constitutum maius est precario; quia in precario tantùm transfertur ciuilis possessio, & per constitutum ciuilis, & naturalis. Afflict. decisio. 139. nume. fina. Capic. decisio. 14. nu. 14. 15 & 16.

Ideò per constitutum precarij non transfertur naturalis, & actualis possessio, sed tãtùm; sed ciuilis. Guid. Pap. quæstio. 309. de ipsa differentia, vide per Barto. in l. 21. ff. de acquir. posse.

Imó sicut per simplex constitutum transfertur possessio, ita in constitutione precarij, quádo legitimus titulus præcessit; ex quo intelligitur falsam esse illam doctrinam, per quá Doctores constituunt differentiam inter cōstitutum simplex, & constitutum precarij, ita scribit. Gasp. Cabal. Milleloq. 808. vide Rebuff. in suis cōment. trac. de donatio. infinua. art. 2. glo. 3. Tom. 2.

Debitor per secundum constitutum tollit primum precarium; non autem primum constitutum. Capic. decis. 69. nu. 27.

Venditorem per constitutum, non liberari ab actione ex empto communi opinione receptum esse scribit Ozas. decisio. 36. nu. 5. vide Barto. in l. 59. ff. de pact. contrarium tamen tenet Beninten. decisio. 32. vide Capic decisio. 14. nume. 12. Barto. in l. emptore. ff. de pact.

Clausula constituti, si ponatur in instrumento venditionis, non est necesse, quód describatur hoc fuisse actum in principio. Bar. sing. 4.

Et si ante litem motam virtute constituti, quis possit propria auctoritate ingredi possessionem rei in constitutum deductæ, & repellere resistentem Gasp. Cabal. Milleloq 809. támé hoc non licet post litem motam; imo hoc casu attentata lite pendente, reuocantur. Afflict. decis. 131 & in additio. ibi. vide Capi. dec. 69. nu. 27. & decis. 182. n. 8.

Possessor tertius, an sit conueniédus indiscusso principali in obligatione bonorū precariatæ; vel in qua est constitutum, vide Afflict. decisio. 139. Perillust. D. P. Tessau. decisio. 54. in fine.

Affirmatiuam tenent (nempé posse tertium possessorem conueniri nulla facta excussione) Boer. decisio. 112. nume. 12. Afflict. decisi. 335. num. 7. idem Boer. decisio. 200. nu. 8. 1ff. Lanf. Balb. decisio 84. Ioan. Pap. lib. 11. titu. 3. arrest 9. Gasp. Cabal. Milleloq. 809. Maran. in suo Spec. part. 4. distinct. 7. iudi. num. 9. distinct. 10. vide supra lib. 1. titu. de excussio.

Si in donatione bonorum præsentium, & futurorum sit appositum constitutum, tunc habetur loco traditionis. Afflict. decis. 335. n. 3.

Precarium non transit ad hæredes precario rogantis: quia non potest quis constituere precario possidere, post mortem suam. Afflict. decisio. 335. nu. 5. 6 9. & 10.

Constituti effectus transit ad hæredes cōstituentis, & sic contra eum. Craue. consi. 107.

Possessio

Possessio, an transferatur per constitutũ in hæredē, & quomodo, vide Pet. Benint. decis. 12.

Clausula precarij post mortem creditoris expirat Fran. Marc. q 8. nu. 4. vide perIllust. D. P. Tessau. decis. 38. & decis. 53.

Constitutum translatum post mortem non valet, nisi in contractu diceretur, quòd constituit se nomine talis donatarij, post mortem ex nunc, prout ex tunc possidere, & ècōtra, vide Gasp. Cabal. Milleloq. 554. Borg. Caual. decis. 13. de contract. nu. 29. Cassan. in cōsuet. Borg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 1. glo. 3. Natt. consi. 453. nu. 6. Excell. P. Tessau decis. 38.

Possessio ciuilis penes defunctum existens per constitutum in hæredes transit. Hieron. de Mont. varia, iuris quæstio. q. 21. nu. 31.

Licèt per constitutum transferatur possessio, tamen hoc non procedit in heredib. & singularibus successoribus emptoris: quia ipsi debent possessionem corporalem accipere. Borg. Caual. decis. 23. nu 46 par. 1.

Effectus constituti transit passiuè in heredes constituentis, maximè quando est facta mētio de heredibus. Cassan. in consuetud. Burg. tit *des successions*. Rub. 7. §. 1. gl 3 in verbo aduerte, ideo constitutarius mortuo cōstituente, poterit vti remedio. l. fi. C. de acquir poss. Excellentiss. Dominus P. Tessa decis. 215. sed non transit actiuè ad heredes, nulla de illis facta mentione. Cassan. ibid. nu. 10. secus facta illorum mentione. Menoch. consi. 139. nu. 9. & fin.

An virtute cōstituti donator post mortem donatarij, præferatur proximiori in gradu succedēdi, in possessione rei donatæ, vide Lud. Roma. sing. 246.

Constitutum collatum post mortem nihil operatur, cùm mortuus possidere non possit. Natt. consil. 189 vide tamen Perillustr. D. P. Tessa decis. 105. & 215.

Constitutum licèt regulariter collatum post mortem non operetur effectum suum, tamē operatur, vbicunq; actus est purus, & executio eius dilata in tēpus mortis. Nat. cōs. 453.

Constitutum, vel precarium, vbi non apparet, non potest præsumi appositum ex consuetudine notarij. Gram. decis. 103. num. 176. contrarium tenet Pet. Beninten. decis 32. n. 6.

Qui habet precarium, & constitutum potest impetrare dominium. Tho. Minado. decis. 6. versi. ego de hoc satis.

Constitutum in pacto de retrouēdendo, impedit dominij trāslationem in alium. Borg. Caual. deci. 16. nu. 11. & 26. de cōtract par. 2.

Constitutum appositum in testamento, & alia vltima voluntate, ita operatur, sicut esset appositum contractui. Nat. consi. 372.

Ille possidet cuius nomine possidetur, & sic qui per alium possidet possidere intelligitur, c. 9. ext. de restitutio. spoliat. & c. 17. extr. de præscrip.

Constituens se nomine meo possidere, licèt realis traditio non interuenerit, non potest ab ipsa traditione nudo consensu recedere, & quando videatur recessum, vide Bart. in l. 58. ff. de pact.

Quam possessionē habeat ille, cui precarium fuit concessum, vide Bar. in l. 1. §. 6. si is qui. ff. de acquir. posses.

De dictione, & cætera.

Dictio, &c. non potest extendi ad casum dependentem ex vnius contrahentium voluntate, vide Ioan. Pap. lib. 10. tit. 4. Arrest. 26.

Dictio, &c. operatur quod censeantur apposita consueta apponi per ipsum notarium specialiter, non per alios notarios generaliter. Crau. cons. 34. sed non operatur, vt illud, quod p eam subintelligitur habeatur pro expresso, sed cogi potest notarius, vt extendat. Crau. d. consi. 34. nu. 6.

Item solùm comprehendit ea, quæ veniunt ad complementum orationis. Craue. ibi. num. 7. & non separata ab ipsa oratione.

Item nihil operatur, nec extendi potest. quando instrumētum non exprimit conceptum, & intentionem partium ad plenum. Craue. d. consi. 34. nu. fi.

Notarij imbreuiatura recipit supplementum ab eodem notario renunciationum, & aliarum clausularum à iure, & à consuetudine: secus si alius sit notarius, nisi intercedat mādatum iudicis. Pet. Gerar. sing 41.

Notarius virtute clausulæ, &c. non potest extēdere causas in appellatione ab interlocutoria, quæ non sunt expressę, & quæ debent inseri. Pet. Gerar. ibid.

Notarius tenetur clausulas consuetas extendere, stante presertim dictione illa, &c. cuius virtute, an possit extendere verbum legauit filiæ suæ, &c. & ponere verbum instituit, ad hoc, vt testamentum sustineatur, vide Excel. P. Tessau decis. 58.

Dictio, &c. inducit repetitionem omnium dictorum in præcedenti. Bart. in l. Gallus. §. idē credendum. ff de libe. & posthu.

Si instrumentum reperiatur imperfectum in protocolo cum hac dictione, &c. quid iuris, vide Bar. ibid.

Notarius, qui sumit instrumentum ex protocolo abbreuiato, an debeat illud extendere, vide ibid.

De renunciationibus.

Renuncians omni legum auxilio tempore pacis, non potest petere remissionem, si superuenerit bellum, quia tempore dictæ renunciationis, videtur cogitasse de bello, saltem in genere. Ozasc. decis. 91 nu. 18.

Sed an clausula generalis, renuncians omni iuri, & legum auxilio, inducat renunciationem legis, de his. ff. de transact. vide Ozasc. decis. 112. nu. fin. & an ipsi legi, de his, possit renunciari, vide ibi, & Bar. in l. 39. ff. de pact.

D. clausula includit exceptionem cedendarum actionum, igitur debent contrahentes cauere a verborum generalitate Afflic. decis. 182. nu. 11. vide tamen Capic. decis. 159.

Partes possunt renunciare omni legum auxilio. Afflic. decis. 220.

Mentio generalis, non sufficit vbi particularis in notatu dignis, deficit. Afflic. ibid. nu. 5.

Renunciatio omnis legum auxilij, quid operetur, vide Vincent. de Fran. decis. 81. num. 6. Rol. consi. 13. vol. 1.

Renuncians omni legum, & iuris auxilio, censetur renunciare beneficio inuentarij, beneficio ne teneat nisi quatenus facere possit, beneficio legis de his, de transact. & omni beneficio, tam iuris canonici, quàm municipalis, & talis renunciatio habet vim specialis renunciationis, max si in specie fuerat renunciatum aliquibus iuribus, & per talem renunciationem censetur etiam renunciatũ iuri prohibitiuo, quando interuenit iuramentum. Craue. consi. 290.

Generalis renunciatio extẽditur etiam ad exceptionem, posito quòd illa exceptio sola competet. Capic. decis. 88 num. fin.

Si in aliquo contractu reperiatur aliqua renunciatio specialis requisita, & inde subijciatur clausula generalis talis, vel consimilis, renuncians, omni iuri canonico, & ciuili, per quod contra præmissa, vel aliqua de præmissis dicere, facere, vel venire posset, in tali clausula generali, comprehenduntur aliæ renunciationes, quæ specialiter fieri debent. Guid. Pap. q. 367.

Quando generalis renunciatio virtute iuramenti habeatur pro speciali, vide Boer. decis. 3. vbi etiam videbis, de illa renunciatione solita apponi, renunciantes ipse partes legi dicenti generalem renunciationem non valere, nisi præcedat specialis.

Renunciationes quamuis generales, non comprehendunt causam, vel fauorem ortũ post obligationem, etiam quod fuerit renunciatum iuribus de futuro. Vincent. de Franc. decisio. 181 nume. 4.

Renunciationes generales sunt consuetum præferri, cum parua causæ cognitione, & ideo strictè sunt intelligendæ, ibid. nu. 10.

Renunciatio generalis casuum in iudicijs facta, post certos casus speciales expressos, licet in sua generalitate non valeat, tamen valet adhoc, vt extendatur ad casus similes expressis, non autem ad maiores. Iass. Lanf. Bal. decis. 359.

Filiusfa. expressè potest renunciare beneficio illi tributo, vt non possit conueniri, nisi in quantum facere potest, sed talis renunciatio non comprehenditur sub generali renunciatione. Vincent. de Fran. decis. 11 & vide Bar. in l. 15. §. eleganter. ff. solut. matrimo.

Quando renunciatur omni priuilegio, perinde est, ac si omnib. & singulis priuilegijs in specie esset renunciatum. Craue. consi. 194.

Clausula illa, quæ hodie communiter apponitur in instrumentis, videlicet, renuncians condictioni indebiti, sine causa, in factum actioni, & omni legum auxilio, nihil operatur. Ias. de actio. § fuerat. nu. 77. vide Bar. in l. 67. §. item. ff. de condict. indebiti.

Renunciatio omnis iuris, & legum auxilij, nõ tollit exceptionem erroris, nec facti ignorantia Illus. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitutio gl. 5. super 1. par. decreti, quit rationem. tit. de minorib. nu. 21. fol. 103.

Renuncians omni iuris beneficio, non intelligitur renunciasse beneficio statuti. Marc. de Mant. sing. 24.

In contractibus, sufficit expressio aliquorum casuum sequuta clausula generali, sub qua cõprehenduntur oẽs casus pares, vel minores, vt quãdo quis renunciat omni exceptioni, & legum auxilio. Abb. consi 72. lit. 12. vide Capic decis. 88 nu. 5.

Renunciatio generalis non refertur ad illud, quod quis postea amittit culpa sua, & negligentia. Bart. in Authen. hoc amplius. C. de fideicom.

Renunciatio specialis plus valet, quàm generalis, & clausula generalis, valet quo ad omnia, vel similia, vel minora casibus expressis, non maiora. Bar. in l. 21. §. illud. ff. si quis cautionibus.

Renunciatio generalis casuum fortuitorum, an sufficiat, vel requiratur specialis, quid in iudicijs, & stipulationibus iudicialibus, & contractibus, vide Bar. ibid. & l. 4. §. quæsitum. ff. si quis cautionibus.

Legitimæ, & eius supplemento renunciari potest, si hoc specialiter fiat, secùs si generaliter l. 35. & generaliter. C. de inofficioso testamento.

Adhoc

Adhoc, vt valeat renunciatio, debet renuncians certiorari de iure suo, & generalis renunciatio ad hoc, quod renuncians nesciuit, vel nó cogitauit, nó porrigitur. Azo in summa tit. ad Velleia.

Renunciatio cum iuramento, non includit casus, quos non iurata, non includeret. Ozas. decis. 112. nu. 11. & refertur ad casus, ad quos refertur renunciatio. Bart. in l. 21. §. illud. ff. si quis cautionib.

Iuramentum tamen vim habet expressæ renunciationis. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 90. numero 20.

Clausulæ renunciationum ponuntur in instrumentis ex stylo potius, & consuetudine notariorum, quàm ex partium pręcogitatione: ideò non semper operantur. Ozas. decis. 112. nu. 15. vide Capic. decis. 159. n. 39. And. Gail. obser. 77. lib. 2.

Renunciatio eorum, quę naturalē lædunt æquitatem, est nulla. Afflic. decis. 121. nu. 5.

Partes possunt renunciare remedio legis. 2. C. de rescin. vend. specificè. Afflic. decis. 220.

Dolo futuro per renunciationem exceptionis doli, non renunciatur. ibid. Afflic. nu. 6.

Regressus aduersus renunciationem non datur. Afflic. ibid. nu. 10.

Renunciatio non tenet propter dolum, & læsionem re ipsa, etiam quòd renunciatum foret exceptioni doli. Grama. decis. 76. nume. 16. 17.

Cùm actus est contrà legem, & irritatur ex fragilitate personæ, renunciationes nó nocēt, quia in eis, eadem fragilitas consideratur. ibid. nu. 19.

An possit renunciari litteris moratoris, vide Marc. q. 386.

Mulier nó potest (etiā cum iuramento) renunciare. Grama. decis. 76. nu. 20. ideò renunciatio extraiudicialis per eam facta, illi nó pręiudicat. Abb. consi. 44. lib. 2. tamen si renunciauerit Velleiano cum iuramento pręsumitur certiorata, aliàs secùs. Capel. Thol. q. 37. & in additio.

Mulier. S.C. Velleiano renunciare potest, si de tali beneficio fuerit certiorata, vel renūciauerit cum iuramento: fallit si enormiter sit læsa. And. Gail. obser. 77. lib. 2. quando possit Velleiano renunciare, vide Bart. in l. 25. C. ad Senatusconsult. Velleia. & in l. 32. ff. eo. quod debeat certiorari, quando renunciat Velleian. scribit idem Bar. in l. 23. ff. de acquirend. hæred.

Mulier, quæ renunciauit generaliter omni beneficio, intelligitur etiam renunciasse Velleiano. Bar. in Auhten. matri. C. quando mulier offi. tutel.

Mulier quando possit renunciare iuri hypothecarum, vide Barto. in l. 2. C. ad Senatusconsult. Velleian. & l. 1. §. licèt. C. de rei vxor. act. quòd renunciando sibi nó præiudicet, si vir non habeat alia bona scribit idem Bar. in l. 50. §. fundus. ff. solut. matrimo. Abb. consi. 8. lib. 2.

Mulier Velleiano, de iure renunciare non potest, licèt consuetudo seruet cōtrarium. Bar. in l. 25. ff. de his, quæ fraudem credito.

Mulier si renunciat Velleiano in eodem contractu extra iudicium, non valet renunciatio: idem in exceptione nó numeratæ pecuniæ, & simulationis. Abb. consi. 71. lib. 1.

Mulier nó potest consentire marito alienanti fundum dotalem. §. 1. institu. quib. alien. licet vel non.

Per vnum actum intelligitur renūciatum actui incompatibili. Rot. Genu. decis. 93. nu. 10.

Renunciatio arbitrij boni viri, etiam cum iuramento, non valet. Guid. Pap. q. 519.

Iuri statuenti certam formam, non potest renunciari. Boer. decis. 1. nu. 47.

Formalibus, & substantialibus non possunt partes in contractibus, & vltimis voluntatibus renunciare, vt actus valeat. Maran. in suo Specu. de ordi. iudi. par. 2. nu. 42. fol. 12.

Quæ in bursa priuatorum non sunt, sed à iudicis auctoritate pendent, renunciari nó possunt. Illustr. Senator Sol. in suis comment. in constitut. antiq. gloss. 1. super 1. part. decreti malitijs, titul. de donatio. numer. 13. in fine fol. 109.

Renunciari non potest illis, quæ sunt de substantia ordinis iudiciorum. Henric. Boer. in suis singularibus. tit. renunciatio.

Iuris solēnitati possunt partes renunciare, ferijs etiam renunciatur extra iudicium, & feriarum renunciatio simpliciter, intelligitur de præsentibus. Bar. in l. 1. ff. de ferijs.

Iuri publico disponenti circa effectum actus respiciētis principaliter vtilitatem publicā, renunciari per partes non potest; sed iuri publico continenti priuatam vtilitatem, & fauorem renunciantis, potest renūciari. Bar. in l. 39. ff. de pact.

Iuri publico nemo potest renunciare, quale est, vt si clericus se supponat percussionib. cùm id respiciat ius totius ordinis clericalis. c. 36. ext. de sent. excom.

Sunt plura, quæ partium consensu relaxari non possunt, & illis renunciare. glo. in l. quos prętor. ff. de postulando.

Beneficio, vt pignus vendatur non adhibitis à iure solemnitatibus, debitor renunciare nó potest. glo. in §. contrà autem institu. eod.

Faciens actum cōtrarium censetur renunciasse

fauori suo, & renunciatio quælibet strictè debet intelligi: sed quando quis dicatur renunciare fauori suo, vide Ios. Ludo. decis. 5. Luc. nu. 63. renunciationes strictissimè sunt intelligendæ. Ozas. decis. 112.

Renunciatio authen. hoc nisi. C. de solutio. (de dandis bonis insolutum) facta per debitorem, tenet. Vincent. de Fran. decis. 18.

Beneficio legis si vnquam. C. de reuoc. donat. an expresse renunciari possit per donatem, etiam in præiudicium filiorum, quæstio est dubia, vide Mysing. obser. 63 cent. 5.

Promittens obseruare actum nullum, vel cui nō potest renunciari, valet promissio in vim pacti, maximè præcedente iuramento. Borg. decis. 28. par. 2. nu. 14. & 15.

De cautela contrà notarios, qui attestātur partes certioratas de bnficijs iuris, vide. Gail. obser. 77. lib. 2.

Maritus non potest renunciare priuilegio, ne conueniatur vltra quàm facere possit, nec miles, aliud in socijs, vide Gome. Leo. decis. 14. in decisio diuerso, tom. 2.

Pariter sacerdos, soro suo, nec priuilegio, ne excommunicari possit, renunciare potest ibid. Gome.

Cum iuramento potest renunciari iuri prohibitiuo, & introducto in odium prohibiti, modo non concernat vtilitatem publicam principaliter: ideò quis potest se astringere certo generi probationis, & renunciare alijs. Crauet, consi. 216.

Per actum etiam contrarium iuri suo renunciare quisquam nō intelligitur, vbicunque alia coniectura capi potest. Crauet. consil. 3. pro genero. nu 8.

Rubricæ negatiuæ, vel prohibitiuæ renunciari non potest, etiam consensu partium. Ias. de actio. in rub. nu. 21. quid si interuenerit iuramentum, vide ibid. nu. 24.

Verbis prohibitiuis partes non possunt renunciare. Rebuff. in suis comment. super constit. reg. tract. de testibus, art. 1. glo. 1. vel dispositioni negatiuæ. gloss. in l. 1. C. ne fideiuss. vel manda. dot. dent.

Renunciari priuilegio suo quis potest, non tamen præcepto legis. Ias. de actio. in rub. nu. 22. vel statuto prohibitiuo. ibid. nu. 23.

Prohibitoriæ constitutioni partes renunciare non possunt. Ant. Corse. in suis singularibus, litera P. sing. prohibitoria constitutio.

Pacto prohibitorio potest renunciari ab eo, cuius fauore fuit introductum. l. 1. ff. de ser. export.

An valeat renunciatio non numeratæ dotis, vel pecuniæ, vide Iason. de actionib. §. fuerat, num. 75. Bart. in l. 3. C. non nume. pecu. & in l. 1. C. de dot. cau. non numera. gloss. in l. 3. C. de non nume. pecun.

Renunciatio in contractibus facta, veluti à rusticis, vel mulieribus, & ab alijs non intelligentibus quod ius beneficia concedant, aut detrahant, illis nō præiudicat, vide Hippol. de Marl. sing. 18.

Notarius instrumentum conficiens, si dicat aliquem de beneficijs iuris se certiorasse, si deinceps de ijsdem interrogatus, dicat se ignorare, ac nescire, renunciatio horum beneficiorum, nihil operatur. Hippol. sing. 661.

Renunciare iuri de futuro, quando quis possit, & quando non, vide Bar. in l. 1. C. de pact.

Renunciatio facta super re aliqua, porrigitur etiam ad præambulum ipsius rei, & qui renunciat liti, videtur renunciare causæ, & instantiæ. Bar. in l. 4. C. de pact.

Qui iuri suo renunciat, illud repetere non potest. c. cum periculum. 7. q. 1. & ibid. glo. quæ adducit concordan.

Per compositionem renunciat quis suo iuri, & qui semel renunciauit iuri suo, postea non potest redire ad illud. c. cum inter. 16. ext. de elect. c. 3. extr. de renunciatio.

Renunciatio non porrigitur ad ea, quæ quis ignorabat sibi competere, & renunciatio vnius non nocet alteri, & facta in causa principali, nō porrigitur in causa appellationis. Bar. in Authen. imo. C. de actio. & obliga.

Non est verisimile, quòd aliquis renunciet spōtè iuri suo, nam contrà talem præsumptionē admittitur probatio. cap. 5. extr. de renun.

Qui restituit instrumenta iuris sui, renunciare videtur iuri, quod sibi ex instrumento competebat c. 7. extr. eod.

Non renunciat iuri suo, qui gratiæ aduersarij se submittit. c. 13 ext. eod.

Per electionem vnius iuris, quis non videtur alteri renunciare. Bar. in l. 22. §. sed. C. de furt. & seru. corrup. & in l. 1. ff. de condi. indeb. quod non procedit, quando sumus in contrarijs, vide eundem Bart. in Auth. hoc locum. C. si secundò nupserit. mul. & c. 14. extr. de test.

Tacitè per contrarium factum, renunciat quis iuri suo. c. 20. ext. de offi. & potest. iudi. deleg. & c. 20. ext. de senten. & re iudi. & c. 15. ext. de priuileg.

Qui renunciat instrumentis, liti renunciare intelligitur. c. 4. ext. de pact. & qui liti renūciat postea repellitur Bar. in l. 2. ff. ne de statu defunct.

Tacitè renunciat quis iuri suo præstanda aduocationem, vel procurationē in causa, in qua ius habet. c. 6. ext. de transact.

Per renunciationem spontè factam, amittit quis ius suum. c. 4. ext. de restitutio. spolia.

Ex

Exelectione iuris incompetentis, non videtur quis renunciare iuri competenti, quod sibi ignorabat cõpetere, & electione iuris cõpetẽtis, nõ videtur quis renunciare iuri, quod sciebat sibi competere. Bartol. in l. 19. ff. de inoffi. testamen.

Iuri de futuro renunciatur pacto, non repudiatione, nisi repudiatio fiat præsente parte, vel in iudicio. Barto. in l. 18. ff. de optio. legat. & in l. 1. ff. de cura. bon. dat.

Renunciatio, quæ fit in iudicio, non requirit partis præsentiam: Idem in ea, quæ fit de iure reali. Barto. in l. 9. §. si liberationis. ff. de libera. legat.

Homo liber pro debito nõ potest effici seruus, neq; huic beneficio potest renunciare, sicut beneficio cessionis. Bar. in Authen. imò. C. de actio. & obliga.

Exceptioni Macedoniani, excõmunicationis, vel banni, quis non potest renunciare. Bar. in l. 7. C. ad Senatusconsul. Maced. facit. l. 23. cũ glo. ibi. ff. eod.

Licitum est vnicuiq; suo iuri renunciare. capit. 5. ex. de renunciat. cap. 17. ex. de foro cõpeten. c. 45. ex. de appellatio. & l. si qs in cõscribendo. C. de episco. & cleri.

Imò quilibet potest renunciare iuri suo, quod ignorat pro se introductum esse. c. 16. ex. de regular. & transeunt.

Iuri suo, an possit quis renunciare, vide optimã glo. in c. 12. ex. de foro compete. & Bar. in l. in conscribendo. C. de pact.

Iuri suo quis renunciare potest, non autẽ alieno iuri, alteri competenti. cap. 12. ex. de cõuers. coniugat.

Casus, in quibus potest quis renũciare iuri pro se introducto describuntur per Bar. in l. 39. ff. de pact. nu. 4.

Legibus de insinuatione loquentibus, non potest renunciari. Bar. in l. 34. §. si quis autem. C. de donatio. contrarium tenet glo. in §. 2. instiu. de donatio.

Indemnitatem promittens, et si renunciauerit beneficio de fideiussoribus, non põt conueniri antẽ principalem. Bar. in l. 1. C. de conueniendis fisci debito. lib. 10.

Ciuitas alienando rem immobilem, an possit renunciare solemnitati, de qua in l. 3. C. de vendendis rebus ciuit. vide Bar. ibi. nu. 4.

Solemnitati requirenti sententiam in scriptis ferri, & recitari, partes renũciare possunt. Bar. in l. 3. C. de priuileg. schol. lib. 12.

Beneficio restitutionis in integrum, à maiore potest renunciari: secùs à minore. Bar. in l. 39. ff. de pact. & l. 42. ff. de mino. 25. ann. vide l. penu. C. si minor se maiorem. dic.

Renunciari non potest dispositioni legis cùm ij. ff. de transact. Barto. ibid. nume. 7. d. l. 39. ff. de pact.

Renunciatio facta de exceptione fictionis, vel simulationis contractus, non tenet. Bar. in l. nemo potest. 58. de legat. 1.

Procurator constitutus ad fideiubendũ, an possit renunciare beneficio de duobus reis, & beneficio de fideiussoribus, vide Bar. in l. 25. ff. quæ in fraudem creditorum.

Renunciatio iuris respicientis publicam, & priuatam vtilitatem valet, respectu priuatę. Bar. q. 1. nu. 4.

Renunciare quis potest exceptionibus, & legũ beneficijs sibi competentibus, tàm in iudicijs, quàm in contractibus. Abb. consil. 72. lib. 2.

Clerici de iure ciuili, possunt renũciare priuilegio fori, secùs de iure canonico. c. si diligẽti. ex. de foro. compet.

Quis non potest renunciare officio defensorũ ciuitatis, nisi cum auctoritate principis. l. fi. C. de defenso. ciuit.

Quis potest pacto remittere ius, quod sperat sibi acquiri cùm erit sui iuris. l. 22. §. filiusfa. ff. de pact.

Renunciatur facilius iuri speciali, quàm cõmuni. glo. in l. 3. C. de non numerat. pecu.

Cõsuetudini, & statuto renunciari põt expressè: nam in tacitis semper statutum, & cõsuetudo videntur inesse, & renunciatio vnius non facit alteri iniuriam. l. 19. C. locat. & conduct.

Exceptioni fori, quis videtur renunciare incipiendo soluere, vel paciscendo, aut iudicium suscipiendo. l. 50. ff. de iudi.

Qui petit tempus ad soluendum, videtur appellationi renunciare. l. peu. C. de re indica.

Iuri appellandi potest per pactum renunciari, ac etiam conueniri, ne fatale seruetur. l. fina. §. sin autem. C. de tempo. & repara. appella.

Beneficio diuidendarũ actionum, qđ competit pluribus reis debendi, potest renunciari. gl. in Authen. hoc ita. C. de duobus reis.

Alimenta præteriti temporis etiam possunt pacti, & illis renunciari, non autem futuris, etiã cum iuramento. l. 28. ff. de aliment. & cibar. legat. vide in additio.

Quod quis habere non potest, etiam si vellet, repudiare minimè valet. l. 155. ff. de reg. iur.

Ille, qui suo iuri renunciat, dẽt illud scire, aliàs nõ videtur renũciare. glo. in §. sed et. Authen. quomodo oporteat. episco.

Cui iuri possit renunciari, cui non, vide glos. in §. 2. Authen. vt fine prohibitione matres.

Qui consentit, iura sua perdit, & aliena fortificat. & ptereà quib. mod. feud. amit. in vsi. feud.

De Pœnitentia,& quando liceat pœnitere,& econtrà.

IN beneficialibus licitum est antè confirmationem pęnitere, etiam altera parte non consentiente. Iacob. Put. decisio.353. lib.1.

Contractus innominatus,quãdo res adhuc est integra, potest dissolui, & est locus pęnitentiæ,secùs si vna pars adimpleuit, vel est parata adimplere. Borg. Caual. decisio.34.par.s.num.3.& 4. vide Barto.in l. 5.ff.de condict.cau. dat.facit.l. iurisgentium § sed si in alium, & ibi. glo. ff de pact. vide, & l.5.& ibi.glos.ff.de condict.ob.cau.

Qui non est obligatus, in sua est potestate, ne obligetur:Ideò in contractibus innominatis habet locum pęnitentia ex parte eius, qui nõ est adhuc obligatus,licèt alter obligatus sit.Boer.decis.48.nu.11.

Pœnitentia locum non habet in contractibus innominatis, vbi interuenit iuramẽtum Beninten.decis.49.nu.4.Natt.consi.381.num.5. Guid.Pap.sing.343. vel stipulatio. Dec.in l.si cõuenerit.ff.de iurisdi.om.iudi. & Bar. in l.2. C.de condict.ob.cau.

In contractibus innominatis fauore dotis(etiã re integra)non habet locum pęnitentia.Pet. de Raue.sing.401.

Quando in contractibus innominatis habeat locum pęnitentia, vide Anto. Trigo. singul. 63.

An in cõtractu pmutationis sit locus pęnitẽtię, vide Ant.Trigo.sing.58.

In contractibus innominatis est locus pęnitẽtię re integra:Idẽ in deposito,mandato,precario,secùs in alijs contractibus nominatis, etiam re integra. Barto. in l. 5.C.de actio.& obliga.

Obligatio quando debet impleri ex rei interuentu, licet parti pœnitere, & rem non accipere. Barto. in l. 5.ff. de condict.cau. dat. nume. 8.

In contractu innominato quãdo ex altera parte est aliquid factum ad implendum contractum, si tamẽ non est perfectus, est locus pœnitentiæ. Barto. in l. 5. § item si ff.eod.

Contractus innominatus quatenus continet donationem, non põt ex pœnitentia reuocari.l.18.ff.de donatio.

Pœnitentiæ non est locus in contractibus bonæfidei facta exequutione,quę dicitur facta, quando venditor adimplendo pro parte sua, rem tradidit. Hiero. Mago. decisio. Luc. 17. quod procedit in contractu perfecto, alias licet pœnitere. Idem ibi. decis. 31. nu.12. vide septem limitationes ad reg. per Afflict. decisio. 280.

In contractu venditionis antè confectum instrumentum non est locus pœnitentiæ, nisi quando actum est expreßè inter partes, quòd contractus celebretur in scriptis, & antè celebrationem nihil valeat. Hiero. Mago. decisi Luc.95.vide Afflict. decisio.39. Boer.decisio. 48.nume.17.& 18.l.contractus. C. de fid.inst. & l.12.ibid. Excellen.P. Tessau.decisio. 197. nume. 7.

Vicinus,qui ius congrui petijt,potest pęnitere, & recedere à sua petitione inuito emptore possessore. Vincent. de Fran. decisio.346. part. 2.

Vendere promittenti si pars precij soluatur, ille, qui soluit, & emere volebat potest pœnitere,& repetere precium solutum. Boer. decisio. 48. nu. 11. qd si esset sequuta rei traditio,vide Excellen.P.Tessau.decis.333.

Emptor, qui obtinuit, si non vult vti victoria, an venditor agere poßit ad precium, vide Boer.decisi.48.nume.12.

Vendere offerens post alterius acceptationẽ, an poßit pœnitere,vide ibi.nu.23.

Mandatum de vendendo non est vẽdere, & reuocari potest,vide ibi.nu.10.

Emptore precium non soluente,ante rei traditionem, venditor potest pœnitere, & rem alij vendere.Hartma.Hartma. cap.3. titu. de emptione.

Promisione de vendendo alicui facta põtis, cui facta est promisio de vendendo, pœnitere, & non emere, & si quid soluit pro venditione futura illud repetere.Natt.cõsi. 384. num. 14.

In contractu emptionis arrhis datis antè instrumentum perfectum est locus pœnitẽtiæ, videlicet hoc modo,si emptorem pœniteat, perdit arrhas, si venditorem, restituit duplum.§.1.institut.de emp.& vend.

Si debitor cessus se obligauerit cum iuramento erga cessionarium, non poterit amplius pęnitere,& reuocare suam obligationem, etiã nundum acceptatam ab ipso cessionario, vide Mago.decisi.39.Rot.Floren.

Pœnitentiæ locus est in delictis nõ atrocibus; sed quando,vide ibi.decis.88.

Quod procedit in delictis non consumatis. Gom. Leo. decisio. 60. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Quia post dolum, vel delictum consumatum, non admittitur pęnitẽtia.Crau.cõsi. 255.nu. fina.sed quando antè admittatur, vide Hippol.sing.326.

Forum

Forum quis sortitur ratione delicti, vbi deli quit, sed hoc non est verum in foro pœnitentiali. Ludo Roma. sing. 459.

In pœnis legalibus est locus pœnitentię, vsq; ad sententiam. Guid. Pap. sing. 59. Bart. in l. 5. C. de modo mult. ludi.

Iracundiæ calor plures in iure habet effectus, sed hoc vnum inter cętera efficit, vt si quis iracundiæ calore verbum atroci in iuriosum dixerit, & postea eum pœniteat, non ei nocebit, si modo talis sit iniuria, quæ pœnitentia tollatur. Hippol. sing. 616.

Pœnitentibus ignoscendum, nisi pœnitentia sit sera. Marc. de Mant. sing. 130.

In delictis non est locus pœnitentiæ, nisi delicta sint occulta. Bar. in Authen. nouo iure. C. de pœna iudi. qui mal. iudica.

Delictum persistentiæ, purgatur per desistentiam, & non dicitur perfectum, nisi per perseuerantiam. l. 8. ff. de his, quib. vt indig. hæred. aufer.

Qui tenetur ex delicto actione originaliter pœnali, non liberatur pœnitentia nemo enim tali peccato pœnitentia sua noces esse debet. l. 67. ff. de furt.

Quando liceat pœnitere, tam in contractibus, quàm in delictis, vide notabilem glos. in d. l. 67.

Ille, qui produxit, & præsentauit testes potest pœnitere, & reuocare suam productionē, ne examinentur. Rot. Auenio. decis. 116. in decis. diuerso. Tom. 3.

Promittens stare iuramento, seu dicto alicuius, non pōt dictam suam promissionē reuocare, etiam ante declarationem. Ozas. decisio. 8. num. 3.

Pœnitentiæ tunc locus est cùm res est integra, secus si incoatai quia per pœnitētiam iniuria fieri non debet ei, qui incoauit. Ozas. decisio. 98. nume. 5. intellige, vt ibid. nume. 12. & ius quæsitum est. Rot. Genuen. decisio. 56.

Renunc ians liti antequàm pars sciuerit, vel ratum habuerit, pœnitere potest. Capit. decis. 341. no. fin.

Ordo datus pōt re integra reuocari. Rot. Genu. decis. 13 nu. 11.

Ius quæsitum mihi re, vel spe, ex tuo facto, non tamē ex tua, sed ex legis dispositione, nō pōt aliquo modo mihi per te auferri. Boer. decis. 354 nu. 14.

Consignata aliqua re deferenda, & cōfecta apoditia, res non potest amplius restitui priori domino, cùm ius iam quæsitum sit illi, cui res erat deferenda. Rot. Genu. decisio 56. n. e. 3. nam pœnitentia nō admittitur post ius alteri quæsitum. Craue. consi. 106. nu. fina.

Negatiuam pœnitere, & confiteri pōt, ita, quid si vult confiteri negationem, & hoc, vt eo non sequatur commodum statuti remittentis pœnam, vel partem ipsius, confitenti maleficium, vide Ias. de actio. in § sequens vers. ex maleficijs num. 36.

Pœnitentias sacramentales hodie esse sacerdotibus arbitrarias scribit Menoch. de arbitra. libr. 1. q. 91.

Causa noua superueniente recedere licet à qualibet dispositione. Dec. consi. 133. vol. 1.

In contractu nominato merè, & simpliciter nō habet locum condictio, ob causam ex capite pœnitentiæ, nec exceptio causæ non secutæ. Natt. consi. 175. Tom. 1.

Reus, qui negauit possidere potest pœnitere, & negationem reuocare, etiam iuratam. Natt. consil. 381.

Papa imponit pœnitentiam transmittendo vnum, sed nunquid episcopus possit eam immutare, vel alterare ex causa, vide Rom. singul. 460.

Dispositio facta per inferiorem à Principe, per eundem absque causa, potest reuocari. Idem sing. 527.

Pœnitentia non admittitur in prorogatione iurisdictionis in iudicem non suum, si ipse iudex fuerit præsens, & acceptauerit. Math. Mathes. sing. 106.

Appellans non potest pœnitere, in quantum illa appellatio facit pro aduersario. Bar. in l. ab. C. de appellatio.

Mandatum qui renuit, potest postea illud acceptare, Barto. in l. d. § item quæritur. ff. de nego gest.

Reprobare quomodo possim quod semel approbaui, & quando econtra, vide Barto. in l. 1. ff. eod.

Iuramentum deferēs nō potest pœnitere postquàm alius dixit se velle iurare. Barto. in l. 33. ff. de iureiura.

Datum ob causam quando possit repeti ex pœnitentia, vide Barto. in l. 1. ff. de condict. cau. dat.

Cōtractus ab initio sunt voluntatis, sed ex post facto sunt necessitatis. Bart. in l. 17. § sicut. ff. commodati. Ideo pœnitentia vnius ex contrahentibus, non dissoluit contractum. l. 5. C. si certū peta. vide glos. in l. sicut. C. de actio. & obliga.

Ius quæsitum ex conuentione, nō tollitur vnius partis pœnitētia, vel reuocatione, secus si ex simplici mandato. l. ante pen. & fin. ff. de solutio. & libera.

Mandatum re integra, potest reuocari; & speciale est in mandato, vt facile reuocetur voluntate vnius tantùm, in alijs verò contrahentibus

...tibus non, ratio, quia in mandato non statim interest. & tetè quoq;, & ibi glo. instit. de manda.

Quando quod erat implendum fuit causa finalis contractus, receditur à contractu (etiam nominato) ob defectum dictæ causæ finalis non impletæ. Rol. consil. 69. volum. 4. num. 40.

Agnoscens voluntatem defuncti, non potest postea pœnitere quo ad id, quod agnouit. Barto. in §. non autem. Authen. de hæred. & falcid.

Si aliquis fuit stipulatus stychum, aut Pamphilum, quem ipse vellet, si semel alterum eligat, potest mutare voluntatem suam; donec in iudicio alium petierit. Abb. consil. 11. lib. 2.

Postquã est in iudicio renũciatũ, nõ est locus pœnitentiæ. l. 4. C. de pact.

In transactione est speciale, vt licet sit contractus innominatus, in ea locum non habeat pœnitẽtia. l. 39. C. de transact. tñ qñ in transactionibus sit locus pœnitẽtiæ, vide p Bar. in l. 16. ff. de transactio.

Pœnitenti, & actionẽ remittẽti venia conceditur. l. quamuis. ff. de in ius vocan.

Conuẽtio facta cum aliquo de dando aliquid tertio, potest reuocari per pœnitentiã antè solutionẽ, vel rei traditionem; nõ tamẽ post. l. 37. ff. de pact.

Si tibi decem dedero, vt Titium manumitteres ante manumissionem possum pœnitere, & condicere illa decem. l. 3. §. idem eius. ff. de condict. caus. dat. nam quando ex contractu innominato venit quærendum ius tertio, ibi habet locum pœnitentia. l. 3. ff. de seru. export.

Post litem contestatam non admittitur pœnitentia. glos. 1. in l. pen. ff. de transact. secus ante. l. 13. & ibid. glos. in §. eo autem. ff. solut. matrimo.

Tamen pendente iudicio pœnitere licet, & variare circa qualitatem actionis, per quam condemnatio augetur, vel minuitur. l. 4. §. si detracta. ff. de noua. act. vide supra lib. 1. titu. de varia.

In contractu locationis non habet locum pœnitentia, etiamsi non sit propriè locatio; sed contractus innominatus. l. 21. C. locat. & conductio.

Si dolus aduersarij dedit causam contractui, potest contrahens pœnitere, & quod dedit repetere, quod conceditur respectu mẽdacij aduersarij. l. 6. §. mẽdaui. ff. locati.

Iussus de adeundo hereditate, nuda pœnitentia potest reuocari. l. 25. §. fina. ff. de acquir. vel omit. hered.

De indiuiduis, & connexis.

De indiuiduis, & de materia, vide per Craue. consil. 1. pro genero, num. 129. & Bart. in l. 5. §. si duobus. ff. cõmod.

Connexum quid sit, & connexa inseparabilia dicuntur, quæ autem dicantur capitula connexa, vide plenè per Menoch. de arbitra. iud. lib. 2. cas. 95.

In connexis permissum trahit ad se prohibitũ. Bald. sing. 115.

Clericus, & laicus si sint in eadem causa indiuidua conueniendi, id fieri debet corãm iudice ecclesiastico; quia magis dignum trahit ad se minus dignum. Math. Mathes. sing. 143.

Concurrentibus duabus causis, quarum vna prodest, alia verò nocet, & materia sit indiuidua, attenditur causa, quæ nocet, & non illa, quæ prodest, vide Pet. Gerar. sing. 42.

Negatum de vno, de alijs videtur cõcessum, nisi ea sint connexa, vide Ant. Corset. in suis singularibus, litera. A. sing. argumentum. 6.

Connexorum idem est iudicium, vide Hippol. sing. 251.

Indiuiduum dicitur irritum, si eius pars irritatur. Barto. in l. 7. C. de agricolis, & censit. lib. 11. num. 9.

Quando ex facto vnius alij teneantur insolidũ in obligatione facti indiuidui, vel continente dationem, vide Barto. in l. 9. ff. si quis cautionibus.

Omnia iura, & facta ferè dicuntur indiuidua, vide Doctores in l. 4. §. Cato. ff. de verbo. obliga.

Dispositio. d. §. Cato. l. 4. ff. de verb. oblig. habet locũ tantùm in obligationibus stricti iuris, non pretorijs. Bar. ibi. in d. §. Cato.

Obligatio alternatiua, dicitur indiuidua, quo ad solutionem. Bar. in l. 42. ff. de nego. gest.

Distinguere diuiduum ab indiuiduo pertinet ad factum, non ad actionem. Bar. in l. 32. ff. ad leg. falcid.

Obligatio rẽ tradi, dicitur indiuidua. Bar. cons. 195. vol. 1.

Vide de materia infra tit. de coniunctis.

De causa, causato, & effectu.

Causatum debet referri ad principium, quod est ipsius causa. Ozas. decisio. Pede. 167. num. 27.

De causa causante effectum, idẽ indicandum est, quod de ipso effectu. ibi. nu. 28.

Tamen est differentia inter causam, & causatũ, cùm

cùm idem causa esse, & causatum nequeat. Crauet pro genero.consi 1.nu.59.
Ad suam causam restringi dispositionem oportet. Crauet.ibid.nu. 416.
Effectus suæ causæ semper commensurandus: fallit in casu, de quo per Marcu. de Mant. sing.342.
Causa finalis,& causa proxima,quæ dicatur,vide Gram.decis.59.nu.5.
Causa finali cessante,cessat concessio,& dispositio,ibid nu 6.
Causa,quando dicatur finalis,& quando impulsiua,vide ibid.nu.32.
Causa finali statuti, vel priuilegij cessante, cessat priuilegium, seu statutum. Gram. decis. 65.nu.49.
Ex duabus causis finalibus sufficit, quòd vna subsistat. Iaco.Put decis.69. lib 2.nam causæ duæ finales, quando sunt, vna cessante non cessat dispositio.Gaspar.Cabal.Milleloq 50.
Finalis causa est omniū potissima. Raud.tract. de anal.c.20.nu.2.
Ex proœmio causa finalis colligitur, & contractus coercetur ex causæ finalis defectu. Dec.consi.600.
Causa facti magis consideratur, quàm ipsum factum.Craue.consi. 02.nu.7.& plenius consi. 1.pro genero.nu.415.
Causa proxima semper spectanda est. Crauet. consi.202.nu.14. à qua posterior omnis formatur euentus. Crauet.consi 1 pro genero. nu.33.& non remota.Afflic.decis. 27.

De pactis.

STante forma decreti, quòd iudex sola facti veritate inspecta procedat, pôt qs agere ex pacto nudo, licèt opponatur exceptio actionis deficientis. Ozas.decis.2. Pedem.
Pactum nudum non parit actionem de iure ciuili; secùs de iure canonico. Ioseph. Ludo. decis.Perus.9.nu.26.Bar.in suo tracta.de differen.int.ius cano.& ciuil.nu.69.vide tamen Iaffred Lanfr.Balb decis.208.
Vbicunque ille,cui per pactum nudum expromissum est, pateretur damnum, si sibi promissa non seruarentur, & nulla actio speraretur, tunc vigore talis pacti contra eum nō seruantem, dabitur actio de dolo Afflict.decisio.120.nu.4. vide Iaffr. Lanfr. Balb. decis. 108.Ludo.Rom sing 4.
Licèt ex pacto nudo non oriatur actio de iure ciuili, tamen naturalis obligatio, quæ surgit ex nudo pacto,debet habere exequtionem ex lato iudicis officio. ibid. nu.5.
Princeps tenetur pacta seruare. Rot.Genuens. decisio. 102.
Pactum nudum, in quo est data fides parit actionem; idem si esset iuratum. Afflict.decisio. 380. Math. Mathesil. singul. 36. Guid. Pap. singul 372.
Nam iuramentum validat pactum,vbi alias foret inualidum, & eff ctum donationis facit operari Guid Pap. q 510. & vim pacti obligatorij habet.l.13 §. si quis ff. de iureiuran.
Actio ex pacto nudo non oritur de iure ciuili, quando pactum est simplex; secùs si geminatum.Ias.de actio in §.in personam.num.55. 66.68.& 69.Math Mathes sing.36.
Pactum nudū potest exequutioni demandari per viam denunciationis euangelicæ, seu per censuram ecclesiasticam. Ias.ibid.nu.75.
An ex pacto nudo, vel propter naturale debitum iudex possit, qui arbitrium habet, condemnare aliquē, vide Menoch.de arbi.q.57.
Ex pacto nudo facto in iudicio, non oritur actio,sed officium iudicis. Bald.sing 4. tunc enim pactum nudum colore iudicij, intelligitur vestitum.Guid Pap.sing.342.
Vbicunque per pactum nudum promittitur illud; quod est debitum de iure, ex tali pacto oritur actio Rom.sing.528.
Actio ex pacto nudo quanquam non oriatur, ex eo tamen iustitia petita denegari minimè debet.Hippol sing.148.
Pactum contrà legem,vel præter legem,quando valeat,& an actio bonæ fidei,quando datur ad id,quod deuenit in pacto, fit stricti iuris, vide Barto.in l.pacta,quæ contra. C. de pact.
De pacto nudo,& quot modis vestiat, & quando legis auxilio,& nunquid possit vestiri iuramento,& quando dicatur aliquid fieri incontinenti,vide per Bar.in l.9.C.eod. & in l. 13.cum seq.& in l.27. ibid.
Pactum nudum vestitur rei interuentu in fauorem implentis contractum ex parte sua, & in contractibus vltrocitroque obligatorijs. Bar.28.C. de pact.
Aliquando pactum nudum etiam incontinenti appositum,non parit actionem. Bar.in l.5. C. de vsuris.alias pactum incontinenti appositum actionem veterem informat, & nouam parit,præscriptis verbis Bar in l.2.C.de pact.in Lempt.& vendit.l.12. ff. de præscrip. verbo.
Pacta incontinenti apposita videntur inesse stipulationi. Barto. in l. 40. ff. si cer.pet.
Pactum nudum, vestitur cohærentia, contractus,quādo pro eodem apponitur pactum, pro quo contractus fit. Barto. in l. 40. ff. si cert.pet.
Pacta dicuntur incōtinenti apposita, qn fiunt incontinenti antequam contractus habeatur

pro perfecto.Bar.ibid.num.18. vbi plenè de materia,& in l.17.C.de fid.instru.

Si pacta plura in instrumento sint apposita,nō potest dicere pars sibi primò ius quæsitum, ex primo pacto apposito.Bar.in d.l.17.C.de fid. instrum.

Pactum principale, an vestiatur pacto pœnali, vide Bart.in l.44.ff. de vulgari,Doct.in l.petens.C.de pact.

Pacto nudo de litigando coram non suo iudice, quis stare non cogitur,nisi esset iuratum. l.si conuenerit.ff. de iurisdictio. omnium iudic.

Pactum factum per filiam patri, vt dote contenta non possit habere regressum ad paterna bona,si est iuratum tenet, & non potest infringi.c.2.ext.de pact.in sexto.

Ex nudo pacto diuisionis non oritur actio, nec transfertur dominium, nisi traditione sequuta.l.15.C.famil.ercisc.

Pactum cohæredum non præiudicat creditoribus, sed inter ipsos cohæredes suum operatur effectum.l.23.C.eod.

Ex pacto apposito per alium in contractu cōmodati, vel depositi rei meæ,dat mihi actio vtilis.l.penulti. C. ad exhibend. nam ex pacto apposito in traditione rei meæ, quæ durat,alteri quæritur vtilis actio.l.27. ff. depositi.

Ex nudo pacto debetur salarium aduocato.l. vnica. C.de suffrag.l.7.ff.mandati,nisi sit pactum de quota litis.d.l.7.

Pactum appositum in donatione,ne liceat donatario alienare, operatur, quòd aut pactū seruetur, aut res donata,condicatur ab eo. l.4.C.de condict.ob caus.nam pactum in donatione adiectum, est seruandum. l.9. C.de donatio.

Vsuræ in contractibus stricti iuris,non debentur nudo pacto; sed solutæ,non repetuntur. l.3.C.de vsuris. ex nudo tamen pacto in frumento, & ordeo,venit accessio.l.12.& ibid. glo.C.eod.

Pacta sunt seruanda, nisi contrario pacto tollantur. l. penult. C. de pact. inter empt. & vendit.

Ex pacto permutationis non oritur actio, nisi vestiatur rei interuentu,vel solemnitate verborum.l.3.C.de rer. permut.

Qui non obseruat pactum ad quod naturaliter,& non ciuiliter est obligatus, tenetur læso actione de dolo, si aliud remedium deficit.l.7.§.seruus.ff.de dolo malo.

Dos incerta re, & genere, ex nudo pacto non potest peti. l. 1. C. de dot. promiss. & nuda. pollic. aliàs ex nudo pacto dotis promissæ, oritur actio.l.6.C.eo.

Pater dotans filiam non potest sibi quærere actionem, nisi per stipulationem; cæteri, etiam mater, & auia possunt ex nudo pacto incontinenti apposito. l. ferra. C. de iure dot. vide l.1. C. de pact. conuent. tam sup.dot.

In promissione operarum,pactum vestitur iureiurando.l.1.C.de oper. libert.

Non potest imponi seruitus prædio, quæ non respicit vtilitatem alterius prædij, sed hoc quodam pacto fieri potest.l. 8. & ibid.glo.ff. de seruitu.

Nō valet pactum,vt alicui liceat facere, quod de iure communi facere potest; secùs si eo iure facere non poterat.l.8.§. apud.ff.si seru. vendi.

Pactum ne perpetuò diuidatur, non valet; secùs si vsque ad certum tempus.l.14.§. pen. & fi.ff.commun.diuid.

Ex pacto incontinenti apposito,aliquando(si non vestiatur stipulatione) non datur actio. l.11.ff.de relig.& sump.fune.regulariter contrà, vt habetur in l. lecta. & ibi Doctor. ff. si cert.pet.

Iuri appellandi potest per pactum renunciari, & etiam conueniri, ne fatale seruetur. l. fin. §.fi.C.de tempo.& repara. appellatio.

Potestas à iure concessa, potest per pactum modificari. l.5. C.de fideiusso. & mandat.

In contractibus bonæfidei. ex solo pacto nudo,debentur vsuræ.§.Lucius Titius.dict.l.26. ff.depositi,vel contrà.

Vt pactum donationi adiectum impleatur,paciscens agere potest, non is, cui pacisci voluit.l.24.C. mand.

Donatio facta nudo pacto tenet, & ex eo agitur actione,quæ dicitur ex lege. l. si quis argentum.C.de donatio.

Ex pacto celebrato inter donantem, & donatarium acquiritur vtilis actio sequenti secundo donatario, sine aliqua cessione.l.3. de donationibus,quæ sub modo.

Per pactum potest quis se astringere ad casum fortuitum.l.39.ff. mandati.

Pactum appositum, quòd mortuo vno ex donatarijs,causa mortis donatum reuertatur ad alterum,valet.l.prima.C.de donatio. causa mortis.

Pacta super accidentalibus, vel naturalibus contractibus ex interuallo apposita,ad excipiendum tantùm prosunt; si verò apponantur super substantialibus, ad actionem prosunt. l. 72.ff.de contrahend. emptio. & venditio.

Vbi actio ipso iure tollitur per pactum, idem est in pacto,quod in acceptilatione.l.21.§.si metu coactus.ff.quod met.cau.

Pactum

Pactum factum hæredi, transit ad fideicommissarium vniuersalem. l. 8. §. creditor. ff. quibus mod. pig. vel hypoth. solu.

Procuratoris pactum in rem suam prodest, & nocet domino, sicut ipsius domini pactum. d. l. 8 §. si procurator.

Quibus casibus detur actio ex nudo pacto, vide per gloss. in §. de constituta, institut. de actio.

Promissio per testes probata, an sit stipulatio, vel pactum, vide Afflic. decis. 120.

Pactum apponi potest in qualibet traditione rei. Capic. decis. 135.

Pactum de non petendo, non facit quærere ius in re; sed actionem personalem. Capic. decisio. 182.

Iuri de futuro pacto renunciari potest, non autem per repudiationem. DD. de Rot. decis. 42. de concessio. preben. in antiq.

Exceptionum prouenientium ex pacto incontinenti, potest iudex habere rationem, licèt non opponatur per partem. Iaff. Lanfr. Balb. decis. 291.

Pactum de non petendo factum post contractum, non tollit obligatiooem ciuilem, nec actionem ipso iure; secùs si in cõtractu fiat. Fran. Cremen. sing. 49.

Pacto gratuito, remitti aliquid potest controuersia pendente, & pactum simplex non est donatio. Bar. in l. 1. ff. de transact.

Pactum de non petendo, quando tollat naturalem obligationem, vide Barto. in l. 1. ff. de condict. indeb. nu. 23.

Exceptio doli datur, si aliquo adhibito, facib pactum de non petendo tibi recipienti pro illo. Bart. in l. 9. §. si liberationis. ff. de libera. legat.

Pactum non semper parit exceptionem. l. fin. & ibid. gloss. fin. C. quando liceat ab emptio. reced.

Pactum de non petendo simpliciter factum, restringitur ad quantitatem iam solutam. l. 7. C. de exceptio.

Naturalis obligatio pacto ipso iure tollitur, qđ prodest fideiussori. l. 95. §. naturalis. ff. eo.

Exceptio pacti de nõ petendo, actionẽ nõ tollit; sed eã elidit, quæ exceptio nititur æquitate. §. preterea, institu. de exceptio.

Pactum de non petendo tria operatur: nam tollit naturalem obligationem ipso iure, elidit ciuilem, & obligat naturaliter paciscentem, non petere. gl. 1. ibid.

Si paciscat socius, ne partẽ suam petat, effectu tollitur societas. l. 145. fi. ff. commun. diuid.

Pacta apposita in vno instrumento dicuntur annexa, & respectiua solùm ex hoc, quia in vno instrumento. Gram. deci. 103. nu. 157.

Pactum in vno instrumento videtur respectiuè appositum, ad aliud factum incontinenti in alio instrumento, vide Grammat. ibid. num. 159.

Pactum nudum vsurarium non vestitur cohærentia contractus stricti iuris, nisi ille contractus stricti iuris, sic similis contractui bonæ fidei. Lud. Rom. sing. 531.

Pactum nudum habet varios effectus, de quibus, vide per Math. Mathes. sing. 27.

Pactum contrà substantiam contractus facit contractum nullum; secùs si fiat. contrà naturalia, vel substantialia. Bart. in l. 2. C. de iure emphyteut. vide eundem Barto. in l. 27. ff. de donatio. causa mortis, & l. 12. de precario.

Pactum, per quod datur licentia creditori de ingrediendo possessionem rei sibi obligatæ, valet. Bar. in l. 3. C. de pignorib.

Ius publicum pacto priuatorum non tollitur. c. 12. ext. de foro compet.

Pactum appositum fauore vnius, nõn debet in eius læsionem redundare. Barto. in l. 6. ff. de pigno. act.

Pactum futuræ successionis, non confirmatur iuramento: idem in pacto, quo aufertur libera testandi facultas, vel matrimonij libertas. Barto. in l. 57. nume. 6. ff. de fideiusso. & manda.

Pactum factum in vita defuncti de falcidia nõ repetenda, non valet. l. quod de bonis. §. 1. ff. ad leg. Falcid.

Pactum, aut est contrà legem, & tunc non valet, neque pœna illi apposita, aut est secundum legem, & tunc vtrunque valet, vel est præter legem, & non valet pactum principale; sed tantùm pœna, glo. ibid.

Per pactum descendentium ex linea materna ascendentibus actio non quæritur. l. debitor sub pignore. §. fin. ff. ad Senatusconsult. Trebellian.

Ex non obseruantia pactorum non resuscitatur actio perempta, & ex pacto de bonis suscipiendis in stipulatione deducto, agitur ad interesse. l. cum mota. C. de transact.

Ex solo transactionis pacto non datur actio; nec primæua actio tollitur, quà si agatur, cõtrà excipientem replicatio datur. l. si apud acta. C. eod.

Pactum factum patri per filium de non agendo querela; vel petendo supplementum legitimæ, non nocet filio, quominus post mortem patris agere possit. l. 35. §. illud. C. de inoffi. testam.

A iure communi non intelligitur recessum; nisi pactum in contrarium reperiatur. l. 2. C. de naut. fœno.

Si non seruatur substantiale pactum, rescinditur quicquid est actum, & substantiale est, quod causam contractui dat.l.6.C. de pact. int. empt. & vendi.

Ex pacto in traditione apposito tanquam vestito, agitur præscriptis verbis, vt conuenta impleantur.l fin.C.de rer.permu.

Pactum cohærentia traditionis non vestitur, quando cum tertio, & non cum recipiente, interponit.l.27.C.de locat. & conduc. pactũ nudum sex modis vestitur, vide gl.in §.1.institut.quib.mod. re contrah oblig.

Ex pacto matris, filio non quæritur actio. l. 4. C.de pact.conuentis.

Pactum inutile non habet vim pacti, neque vltimæ voluntatis.l.5.C.eod.

Pactum inæquale, reducitur ad æquale per modum diminutionis, non augumenti.l. penul. C.eod.

Pactum inter ancillam, & dominam nõ necessitat: nec pactum liberæ, vt filiæ teneantur seruire.l.26.C.de liber.caus.

Pactum, vt non veniat dolus futurus, non valet. l.17. ff.commod.

Pactum est potius interpretãdum superfluum, quàm iuri contrarium, quare pactum simile pacto legis commissoriæ in pignoribus, nihil operatur.l.1.& fin C.de pact.pigno.

Pactum factum de futura successione, est nullum.l.4.C.de inutil.stipula.

Pactum pœnale, & odiosum propter euitandã absurditatem, recipit interpretationem, etiã extensiuam.l.5.ff.de seru.exportan.

Quando duo deducuntur in pacto, pœna simpliciter apposita, censetur apposita propter id, quod lædit, non propter id, quod non lędit.l.6.ff.eod.

Si pœna promittatur pacto nudo, non potest exigi, nisi intersit.l.7.ff.eod.

Obscurum pactum interpretatur pro eo, qui rem apposuit.l.32.& ibid gl.ff.locat.aliàs interpretatur contra proferentem.l.16. §. hæc lex.ff. de seru.vrban. prædio.

Pactum, quod maritus cõueniatur vltra quam facere potest, cùm per illud tollatur ius reuerentiale, non valet, tanquam contra bonos mores.l.15.§.eleganter.ff.solut.matrim.

Pactum, quod est contra ius, vel per quod quis inuitatur ad delinquendum, non valet.l.5. ff. de pact.dota.

Conditio adiecta in præcedenti pacto, & in sequenti intelligitur repetita, si aliàs pactum redderetur inutile.l.11.ff.eod.

Pactum, quòd depositum restituatur alteri, quã deponenti, non inducit donationem in personam illius l.eiusmodi.ff.de donatio.

Pactum vni factum, alteri non proderit, cùm illius, cui fit pactum non intersit principaliter, alteri non soluere.glo.in l.4.§.nunc. ff.de libera.legat.

Pactum de soluendo tertio ex interuallo appositum idem operatur, quòd simplex mandatum.l. 81.ff.de solut. & libera.ideò reuocari potest.

Si acceptilatio peccat in forma, non habet vim pacti; secus si peccat in materia.l.8. & ibi glo.ff.de acceptila.

Pactum est duorum consensus, atque conuentio.l.3.ff.de pollicita.

Dicitur pactum nudum, quod stat in puris finibus conuentionis, aliàs si transit in propriũ nomen contractus, vel formam, seu solemnitatẽ, vel causam, propter quam robur, & efficaciam assumit, erit vestitum.gl. in §.1.instit. quib.mod.re contrah.oblig.

Pactum factum contra voluntatem testatoris, valet.Bar.in l.1.nu.6.C. de pact.

Pactum verum requirit præsentiam partis; sed pactum tacitum inductum à lege, non. Bar. in l. .C.de pact.

Causa in pactis liberatorijs, non consideratur; secùs in pactis obligatorijs.Bart.in l.5.C.eo.

De transactionibus.

Ransactio est de re dubia, & lite incerta nundum finita, non gratuita pactio: verum quando fiat, & quando extendatur, vide Hartma. Hartma.c.7 tit. de pact.& transact. libr. 2. ideò instrm causa transactionis non expressa nullam fidem facit: nam notum est transactionẽ nullo dato, vel retento, aut promisso non subsistere, & hæc solemnitas extrinseca, non præsumitur, qđ procedit parte opponente, alias secùs. Andr.Gail.obser.71. libro 2.

Transactio non potest pro vna parte valere, & pro alia non: quia contractus est, pro vtroq; obligatorius. Mohed.decis.313.

Transactione omnia acta censentur extincta: ideò nõ valet exequutio priorum actorum; sed pars de nouo est citãda, & processus incoandus. idem decis. 315.

Transactio introducta fuit causa litium finiendarum, & transactione finita nõ est amplius locus pœnitentiæ.Ioseph.Ludo.decis.Perus. 18.nu.38.ideò transactionis exceptio æquiparatur exceptioni rei indicatæ. ibidem numero 41.

Transactionis contractus, an ex enormissima læsione rescindatur, vide ibidem nu ne. 44.Dec.consil.479.& 597.num.10.Rol.cons. 28. vol.4.

Tran-

Transactioni contraueniens efficitur infamis, & est magis obseruanda, quando vltra iuramentum interuenit anctoritas curatoris. Iof. Ludo.d. decis.Peruf.18.nu.48.

Transactio facta per euidentem calumniam cōtinens enormissimam læsionem, dicitur ipso iure nulla Iof.Lud.decis.Peruf.27.

Quando in transactione, in qua quis dicitur vltrà dimidiā læsus, habeat locum remediū l. 2.C.de rescind vend.vide Iaco.Put.deci.230. lib.1.Mysing.obser.91.Cēt.6.& And.Gail.obs. 70.lib.2.vbi cōcludit pro parte negatiua cōcurrentibus requisitis, de quibus ibi.Crauet. consil.151.nu.26.Dec.consil.60 & consi.203. Guid.Pap sing 736.Bar.in l.78.§.hæres.ff. ad Trebel.Abb.consi.22.

Transactio non rescinditur prætextu læsionis vltrà dimidiam, considerata æstimatione dubij litis euentus. Afflic.decis.220 vide Gram. decisio.66.nume.20.& seqq. & num. 61. cum decis.101.num 54.

Et in omni casu transactionem ex capite læsionis rescindere volens, receptū ex causa transactionis, offerre debet.Afflict.d.dec.22.nu.4. Gram.d.decis.66.nu.61.

Clausula, rato manente pacto in transactione posita, quid operetur, vide ibi.nu.5.

Transactio quamuis per enormem damnū rescindi nequeat, tamen si quis illicitè resistēdo pro restitutione rei debitæ recipit aliquid, conueniri potest condictione ob turpē causam.Capic.decis.95.

Transactio quando prætextu erroris calculi fit nulla, vel renocetur, vide Bar.in tit. C. de erro. calcu.

Transactio vbicunq; est calumniosa ex parte actoris, non tenet ipso iure, & cōpetit repetitio.Abb.consi.113.lib.2.

Licèt transactio sit contractus stricti iuris, tamen dolus agentis dans causam contractui reddit eam nullam. l. 65. ff. eod. in additio.

Transactione rescissa ex qua inducebatur exceptio, tollitur exceptionis effectus per trāsactionem inductus.l.96.§.si cum pupilla. ff.de solut.& liber.

Transactio si non seruatur, an possit reuerti ad actionem primæuam, & subuenitur etiam actori condictione ob causam, vide Iof.Lud. decis.Peruf.101.par.2.

Transactioni contrauenire dicitur, qui nō soluit in tempore, etiam in re minima, vide ibi, quid si euincatur aliqua res transactionis causa data, vide ibi.d.decis.101.

Transactione media promittens dare, tenetur dare liberam rem promissam, aliàs potest rediri ad primā actionem ibi.nu. 6. & 7.

Solutio ex causa transactionis tollit primum antiquum debitum, & transactione nouatur prior obligatio.Beninten.decisi.8.nu. 26.

In transactione euictioni locus est, quando ex causa transactionis res traditur, secùs si dimittitur.Fran.Marc.quæst 52 par.2.

Verba, manutenere, & defendere in contractu transactionis apposita, quomodo accipienda, vide ibi.nu.11.

Renuncians liti, & causæ censetur etiam renūciare iuri, quod habet, tàm in causa prophana, quàm spirituali.DD.de Rota. decisio 32. de senten.& re iudica.in antiq. quando intelligatur renunciatum causæ, liti, & instantiæ, vide Cassad.decisio.2.tit. de appellat. Bar.in l.4.C.de pact.

Transactione facta in causa appellationis, videtur solùm illi instantiæ renunciatum, & sententia prima remanet firma, si id, qd deuenit in transactione, nō impleatur.Bar.in l.41. §.qui procurauit.ff.de pact.

Per transactionem à cautione de iudicio sisti contingit liberatio, & si erat commissa paratur exceptio.l 2.ff.si quis cautionibus.

Qui corrumpit iudicem, vel aduersarium, litem perdere debet, secùs si bona fide transigit. l. 1.§.sed,& constitutio.ff.de calumnia.

Exceptio transactionis impedit litis contestationen, ipsa doli mali exceptione opposita, & si omittatur non reddit iudicium nullum: si verò post litem cōtestatam incipiat competere, reliquam partem iudicij impedit, si opponatur, aliàs procedit iudicium, & ea nō obstante sententia valet, sed datum ob transactionem repetitur.l.23.§.si quis.ff. de condict. & indeb.

Transactio facta super vna causa, non obstat agenti ad eandem, ex alia causa.l.135.§.filia. ff.de verb.oblig.

Transigens cum tutore, vel curatore adiecta clausula, quòd non vult eum posse conueniri, videtur etiam dolum præteritum remisisse.Ozas.decis Pede.58.nu.13.& 35.

Tutori permissa est transactio.ibi. nume.14.tamen gratuitò remittere non potest, neq; donare.ibi.nume.31. an, & quando sit permissa transactio tutori, curatori, & ad ministratori ciuitatis, vide And. Gail. obser.72.lib.2. Dec.consil. 479. vel Prælato, aut Principis procuratori, vide Ant Trigo.sing 93.

Tutor licèt non possit remittere debitum liquidum, tamen non liquidum potest. Abb. consi.39.lib.1.& transactio facta à tutore, nō potest à pupillo.rescind. Barto.in l.96.§.si cū pupilla.ff.de solutio.& libera.

Trāsactio, in qua pupillus est læsus, rescinditur. Bar.in l.96.§.si cum pupilla.ff.de solu.& libe.

In transactione non inspicitur iustitia, nec iniustitia causæ, quādo transigens scientiā ipsius causæ iniustæ habebat. Ozas. decisio. 58. num. 15.

Transactio vitiatur propter defectum existentis litis, quæ exigitur pro eius substātia, nec fingere litem sufficit. Dec. consi. 351. num. 3. sed de eius veritate constare debet. Ozas. decisio. 91. vide tamē ibi. nu. 13 vbi tenet cōtrarium, quia transactio de re dubia est valida, etiamsi in iudicium res non sit deducta. Mohed. decis. 5.

Transactio potest ante litis contestationē fieri respectu futuræ litis. Bar. in l. 16. C. de transac. nume. 3.

Transactio generalis, tollit omnes actiones, & obligationes, etiam in iudicio nō deductas. Gram. decis. 66. num. 62.

Transactio dicitur exceptio peremptoria litis finitæ, quæ nec Principis rescripto, infringi debet. Ozas. decis. 91. num. 7.

Transactio, quæ non valet in vim transactionis, valet in vim pacti, vbi iuramētū appositū est. Ozas. ibi. nu. fina.

Transactione generalibus verbis facta per fideicommissariū, an illi præiudicetur, & an. l. de his. ff. de transact. censeatur renunciatū per generales clausulas renunciationum, cum iuramento. vide Ozas. decis. 112.

Transigi super controuersijs à testamēto depēdentibus non potest, nisi inspectis, cognitisque verbis testamēti, vide Ozas. d. decis. 112. in prin. & nu. 20.

An d. legi, de his renunciari possit, vide ibi. nu. 2. & d. lex de his requirit plenam, & certam scientiam testamenti non autem sufficit habere qūandam opinionem, seu credulitatem. ibi. n. 6. vide supra tit. de renunciat. sed an ipsa lex habeat locū in testamēto nuncupatiuo, vide nu. 13.

De contentis in testamento transactio fieri nō potest, nisi visis verbis testamenti, tamē istud non procedit in transactione iurata. Crauet. consil. 272. vide comment. D. Sol. in antiq. constitu. glos. super decreto, Blancha, tit. de transact. fol. 144.

Item non procedit contrà tertium emptorem bonorum subiectorum fideicommisso. Idem Senator. ibi. nu. 14.

Quando habeat locum d. l. de his, vide plenè per Natt. consil. 148. Tom. 1. Rol. consil. 13. volum. 1.

Valet transactio facta super contentis in testamento non visis, neq; cognitis verbis testamenti, quando pars illi fuit præsens, ex qua præsentia inducitur actus intelligentia. Dec. consil. 630.

Transigi potest super dolo, metu, & vsuris præteritis. Ozas. decisi. 143.

Transactio super alimentis firmatur iuramēto. Guid. Pap. q. 190.

Dolus ex proposito in transactione allegans, admittitur ad probandū, dato termino, non obstante renunciatione doli facta in instrumento: quia dolo futuro renunciari non potest: itē quia eadē facilitate, qua contrahitur, eadem renunciatur. Afflict. d. decisi. 220. nume. 6.

Transactio, quæ per consensus defectū est inanis, adueniente consensu, puta, per ratificationem, vires assunt. ibi. nu. 7.

Transigere prohibitus, sine decreto trāsiget, qā faceret conditionem suam meliorem. Capic. decisio. 113.

Actor cedens liti in re existente pœnes reum conuentum, nihil transfert in eū, nisi ius excipiendi. Capic. decis. 156. nu. 9.

Trāsactio vbi prohibita est sine certa solemnitate, est permissa, quando res, super qua trāsigit, remaneret pœnes prohibitum alienare. ibi num. 15.

Vassallus de iure communi, potest sine domini licentia transigendo dimittere feudū pœnes possessorem: quia tunc non dicitur alienare. Capic. decis. 156. nu. 16.

Transactio vbi fit super negotio principali, an videatur transactum de expensis, vide Guid. Pap. quæst. 55.

Quis potest recedere à transactione parte non seruante in ea contenta, nisi ille, qui vult recedere pro parte iam egisset ad implementum transactionis: quia tunc non posset amplius recedere, sed solùm agere ad implementum. Iaco. Put. decis. 340. lib. 1.

Mora purgari non potest, vbi in transactione est pactum resolutiuum in defectum non impletæ transactionis. Idem Put. decisio. 66. lib. 3.

De pacto resolutiuo apposito in transactione, vide ibi. decisi. 315.

Quando cōtractus trāsactionis propter inobseruantiam esset resolutus, ex illo contractu non potest quis se iuuare: quia licèt ex actu nullo colligatur voluntas, non tamē colligit ex actu resoluto. Idē Put. decis. 231. lib. 3. nu. 6. vide ibi. decis. 343.

In possessionem non est immittendus ille, cui obstat exceptio inobseruantiæ transactionis, nec potest alium impedire, quin immittatur in possessionem vigore. l. fin. C. de edic. Diui Adria. tol. Paul. Aemil. Vera. decis. 349. part. 2.

Recuperandæ remedium competit illi, qui ex voluntate sua cecidit à possessione, quando contractus

contractus transactionis non fuit per partẽ aduersam adimpletus. Idem decis. 6. par. 3.

Transactio correspectiua non prodest agenti, nisi doceat se pro parte sua adimpleuisse, nec sufficit docere de adimplemento in parte, etiam maiori. Idem Vera, decis. 316. par. 3. & decisi. 317. ibi.

Transactio resoluta, accepti restitutio est facienda ibi. d. decis. 317.

Transactioni contraueniens (etiam in minima parte) potest priuari commodo transactionis. Idem d. decisio. 316. nume. 3. vide ibi. decisio. 517.

Si per transactionem receditur ab aliquo instrumento, censetur recessum ab illo, si pars impleuerit ex parte sua contenta in transactione, aliàs poterit adhuc agi ex primo instrumento, non obstante ipsa transactione Crau. consi. 83 Natt. consil. 60. Tom. 1. vide tamen consi. 133. num. 31 eiusdem Natt. vbi videtur tenere contrarium, vide etiam, Bart. in l. 96 §. si cum pupilla. ff. de solutio. & liberatio. & l. fina. ff. quib. ex caus. pign. vel hypoth. taci. contrah.

Quando transactio rescindi possit ex instrumẽtis nouiter repertis, vel si fuerit ex falsis instrumentis inita, vide Meno. h. de arbitra. lib. 2. Cal. 15. Dec. consil. 479. nu. 10. Ioan. de Arno. sing. 79.

Licet transactio sit facta animo nouandi, & ex ea pignus datum sit, si tamen transactio non seruatur, pignus non restituitur, sed pro obligatione noua retinetur, Hippol singul. 145.

Contraueniens transactioni si est victus, potest ad eam redire. Bart. in l. 122. § Seia. ff. de verb. obliga.

Ex pacto nudo transactionis possidenti datur exceptio: sed non possidenti nõ datur actio, si perfectè non impleuit transactionem pro parte sua, sed contra non seruantem transactionem, poterit redire ad primam actionẽ, super qua transactum fuit. l. cum proponas. C. de pact.

Si fides transactionis non seruatur, potest exhæredatus ad quærelam redire. l. 27. ff. de inoffi. testa.

Pater, vel legitimus administrator, potest pro filijs transigere, & quid quãdo promisit pro eis de rato, vide Put. decis. 22. lib. 2. quãdo pater possit transigere, vide Natt. consi. 543.

Transigens super crimine aliquo, an, & quando pro confesso, & cõuicto habeat, vide Mysing. obser. 22. Cent. 6. Bar. in l. 2. ff. ad Senatusconsul. Sylla.

Et si liceat unicuiq; à vexationibus se redimere, id tamen non procedit, vbi de calumnia apparet: nam tunc transactio erit nulla, & solutum eius virtute, repetitur, vide Mago. decisio. 85. Rot. Floren.

Super quibus criminibus licita sit transactio, & quibus non, vide Iul. Clar. in sua pract. crim. q. 58 & Maran. in suo Spec. par. 6. tit. & peruenitur aliq nu 73. fol. 280.

Transigi potest, vel pacisci in omni pœna sanguinis, excepta pœna adulterij, & falsi. Bart. sing. 138.

Quando super crimine admittatur transactio, vide Hartma. Hartm. cap. 1. & 2. tit. de pactis, & transac. lib. 2.

Transigi super iure sanguinis de iure ciuili permittitur; secus de iure canonico. Lud. Roma. sing 688.

Transactio in causa famosa irrogat infamiam, sed non pactum gratuitũ; nec purgatio per iuramentum. l. 18. C. ex quibus causis infam. irrog.

De raptu virginis potest transigi, tamen maleficium non remanet impunitum. l. 3. C. quib. ex caus. seru.

L. si quis maior. C. de transac. habet locum in quolibet cõtractu iurato. Ios. ph. Mago. dec. 96. Rot. Floren. sed vt locum habeat, quæ requirantur, vide Rol. cõsi. 57. vol. 1. Menoch. cõs. 84. nu 69.

Pœna d. legis si quis, sine dolo, nõ incurritur, & dolus non præsumitur, nisi probetur, Mago. d. decisi 96. nu 2. & 3.

Secũdò difficultas, & impotẽtia obseruãdi, excusat a dicta pœna, & à periurio. ibi. nume. 4. 5. & 10.

Tertiò d. l. si quis non habet locum, quãdo cõtrahentes in casu contrauentionis sibi prouiderint de certa pœna. Idem Mago. d. decis. 96. nu 6.

Demum d. l. si quis rigorosa est, & in practica difficilis obseruatu. ibi. num. 9. & in hac patria Pede. per antiq. constitutio. Sabaudiæ tit. de transactio. decret. Blancha modificatur, & restringitur: quia non potest quis agere ad pœnas dictæ legis, nisi præcedat vna saltẽ interpellatio extraiudicialis, cum protestatione quoque agendi ad dictas pœnas, de quibus interpellatione, & protestatione publico cõstare debet instrumẽto, quo facto, si postea cõuenti in iudicio passi fuerint labi. 40. dies, a die porectæ petitionis priusquam satisfecerint, eo casu, & nõ aliter, dicta lex locũ habet, vide comment. D. Sol. fol. 144.

Si emptor intra tempus conuentum non soluerit residuum precij, incidit in pœnam l. si quis maior. Dec cõsi. 452. vide Rol. cõs. 57. volum. 3. quid amittat contraueniẽs transactioni in ratæ, vide Bar. sing. 159.

Dicta

Dicta lex ad hoc, vt locum habeat, quæ requirantur, vide Rol. cõs. 57. vol. 1. Menoch. consil. 84. nu. 69.

Transactio rei immobilis Ecclesiæ, non est de iure valida, sine solitis solemnitatibus adhibitis in alienatione. Vera. decisio. 318. part. 3.

Transactio facta cũ prælato, & capitulo quãdo valeat, vt non possit retractari, vide Dec. cõs. 474. Ant. Trigo. sing. 93.

In quibus casibus transactio post rem iudicatam valeat, vide Mysing. obser. 47. Cẽ. 4. Ioan. Pap. lib. 16. tit. 9. arrest. 1. & seqq.

Transactio post rem iudicatam, super ea facta, quæ sit ratio, cur non valeat, etiam si fiat per aquilianam stipulationem, vide l. 23. ff. de condict. indeb. & ibi. Barto.

Transactio dolo facta est nullius momenti, ope actionis, exceptionis, & replicationis. Gome. Leo. decis. 78. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Transactio facta super re clara, rescindi debet tanquàm dolosa, & inita dolo ex proposito. Crauet. consil. 160. transactio enim non valet in debito liquido. Abb. consil. 97. lib. 2.

Transactio facta verbis generalibus comprehendit omnes casus, qui sub verbis illis comprehendi possunt. Craue. consi. 290. Menoch. consil. 156. lib. 2. ideò si per vltimam transactionem renuncietur alteri antiquiori, censeri debet renunciatum omnibus contentis in ipsa transactione antiqua. Crauet. consil. 290.

Multò magis idem dicẽdum est in transactione facta super oneribus verbis vniuersalibus, vt etiam comprehẽdat onera, quæ imponuntur ratione vrgentis necessitatis, putà belli, vel famis, vide per Crau. consi. 294. Menoch. consi. 156. lib. 2.

Dolus quando videatur remissus in generali transactione, & si committatur in in transactione qualiter agatur, vel in non obseruando promissa, vide per Bartol. in l. 4. C. de transactio. & glos. in l. vnica. C. de plus petitio.

An transactio omnia comprehendat, vel tantùm ea specialiter, super quibus fuit transactum, vide glo. in c. 1. ex. de transact. vbi distinguit. Bar in l. 36. ff. de pact.

Petitio si est specialis, & generalis quo ad verba, transactio restringitur ad speciem petitã. Bart. in l. 36. ff. de pact.

Vniuersitas non potest impugnare transactionem ex defectu mandati, si iuxta transactionem fuerit obseruatum, & fuerit de antiquo: nam ex temporis antiquitate mandatum præsumitur. Craue. consi. 317.

Executores testamẽti, qui relinquũtur, nõ possunt super bonis pauperibus relictis, transigere. Craue. consil. 323.

Virtute iuramenti transactio, quæ non valet in vim transactionis, valebit in vim pacti. Ias. de actio. §. item si quis. nu. 14.

Rescriptum contrà transactionem impetratũ, quãdo valeat, vide Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. tract. de rescis. cõtract. art. 1. glo. 6. fol. 430. Tom. 3.

Transactio in pœna non obseruantis, est stricti iuris, & non recipit interpretationem extensiuam, nec similitudinariam. Dec. consil. 299. num. 5.

Solutum indebitè ex causa trãsactionis, nõ repetitur, esto, quòd sit solutũ per errorẽ. Dec. consi. 351. vol. 2.

Transactio non cadit super quæstione tutelæ. Ludo. Roma. sing. 471.

Renuncians liti, non videtur fateri aduersariũ habere ius. Roma. sing. 790.

Liberationis fauor maximus est adeò, vt in trãsactione non habeat locum pœnitẽtia, licèt sit contractus innominatus. Marc. de Mant. sing. 659.

Dolus dans causam transactioni, quãdo reddat eam nullam, & transactio licet sit stricti iuris; tamen de ea iudicatur, vt de omni contractu stricti iuris liberatorio, secundum naturam illius actionis, super qua interponitur. Bart. in l. 19. C. de transactio.

Transactio tribuit titulum possidenti, in re, quæ ex causa transactionis traditur. Bar. in l. 33. C. eod.

Transactio facta bona fide, licèt super cautione dolo extorta, valet. Barto. in l. vnica. C. de plus petitio.

Transactio, & petitio specialis etiam extra iudicium facta, non præiudicat alteri rei, vel personæ, nisi esset de appẽdicijs. Bar. in l. 36. ff. de pact.

Trãsactio si est facta inter me, & te ex certa causa expressa, & posteà agam rei vendicatione, nulla causa expressa, si excipiatur de trãsactione, non impeditur litis cõtestatio. Bar. in l. 7. ff. de pet. hæred.

Transactio est contractus innominatus. Bart. in l. 2. ff. de furtis.

Res de nouo repertæ non restitutæ, debent restitui, nisi prima restitutio per modum transactionis fuerit celebrata. l. Lucius Titius. §. fi. ff. ad Senatusconsult. Trebel.

Trãsactio facta pacto nudo, tollit actionẽ ope exceptionis, sed si facta fuerit per acceptilationem, tollit ipso iure, & si pater fuit in dolo trãsigẽdo, datur filiæ cõtra eũ, actio in factũ, loco actionis de dolo. l. 5. C. de dol. mal.

Tran-

Transactio fratris, nō nocet alteri fratri, etiam secū cōem eausam habenti. l. 1. C. si in com mu. cademque caus. in integr. restitu. postul.
Minor aduersus transactionem potest restitui, quo restituto, aduersarius eius in pristinum statum reponitur. l. 2. C. si aduers. transact. vel diuisio.
Procurator generalis sine libera, nō potest transigere. l. mandato. ff. de procurat.
Petenti ex causa transactionis, non obijcitur exceptio nō numeratæ pecuniæ. l. 11. C. de nō nume. pecu.
Si causa super q̄rela inofficiosi trāsactione deciditur, testamentum remanet validum, & debentur legata. l. 29. §. pen. ff. de inof. testa.
Transactio, non partis perceptio, impedit residui petitionem. l. 13. C. de furtis.
Inutilis transactio non habet in se pactum. l. 3. C. de repud. & abstin. hæred.
Inutilis transactio facta super hæreditate, quā quis petendo adiuit, non habet vim renūciationis, cùm fieri non possit de hæreditate semel adita, nec habet vim pacti gratuiti: qa non censetur velle donare, qui transigit; sed solū aliter recedere: ideò ea non obstante potest transigens litem prosequi. ibidem. d. l. 3.
Titulus transactionis ex quo sequuta est traditio, est idoneus ad præscribendum: secùs si non continet traditionem; sed liberationē à controuersia mota, quia per hoc nō datur titulus in ipsa re. l. 8. C. de vsucapio. pro empt. vide ibid. glo.
Transactio, & iusiurandum in quibus conueniant, & differant, vide gl. in l. 2. ff. de iureiur.
Promissum solēniter per stipulationē ex causa transactionis, si est certū, petitur per certi cōdictionem, si incertum, per actionem ex stipulatu. l. 6. C. de contrahen. & committend. stipul.
Transactio super instrumento de cuius fide trāsigens dubitabat, repellit eum à contraueniendo. l. 7. C. ad leg. Cornel. de fals.
Transactiones sunt fauorabiliores: ideò etiam obstat exceptio transactionis, licèt liberatio nō sit sequuta, nec aliqua delegatio. §. soror. l. 96. ff. de solutio. & liberat.

De mutuo.

Originalis causa mutui plurimū facit ad præsumendum contractum vsurarium. Ozas. decis. Pedem. 40.
Vinum mutuo accipiens liberatur, si tantundem in bonitate reddat, licèt precium sit mutatum: idem in cæteris rebus, in quibus consistit mutuum. Boër. decis. 327.
Mutuo probato in genere, super quantitate potest deferri iuramētum suppletiuum. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 100 par 2.
Dominij exceptio, an, & quando possit opponi in mutuo, vide Marc. q 509 part. 2 Ias. de actio. in § sequens. nu 13.
Agens ratione numerationis ex causa mutui, & probans tantùm de cōfessione mutui, succumbit, sed vide Iaffr. Lanf. Balb. decis. 309. & Bar in l. 126. §. Grysogonus. ff. de verb obli.
Quando mutuum in instrumento non continetur, sed sola confessio, ex contractu mutui non agitur, neq; ex stipulatione, sed certi cōdictione. Bar. in l. 1. § si qs ita. ff. de verb. obli.
Confessus plus se recepisse, quàm reuera receperit, potest non recepti liberationem condicere. l. 4. C. de condic. caus. dat.
Confessus per scripturam se mutuum recepisse spe futuræ numerationis non sequutæ, infra biennium potest condicere cautionem, & etiam postea, si intra biennium sit protestatio facta. l. fin. C. de condict. ex lege.
In mutuo tacitè inest dilatio ad restituendū. Gasp. Cabal. Milleloq. 296.
Mutuum accipitur dupliciter, nēpè per prius, & posterius, vide Raud. tract. de anal. lib. 1. c. 6. nu. 27.
Agens ex mutuo quamuis in libello ponat se dominum; tamen non est necesse probare dominium. Ias. de actio. in. §. sequens. nu. 12.
Si Mutuaui tibi decem, quæ cōfiteris recepisse nomine mutui, non tñ promittis restituere, vel promittis non adiecto die, qd iuris, vide Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. tract. de lit. oblig. art. 2. glo. 1. nu. 24. Tom. 1.
Mutuum potest repeti, finito vsu, propter quē mutuū factum est, & multò magis excipi antequàm factum sit. Natt. consi. 50. Tom. 1.
Mutuare promittens, si nō mutuet in id, qd interest tantùm conueniri potest, ibid nu. 8.
Artifex accipiens pecuniam mutuo, in dubio videtur accipere occasione suæ artis, & paterfam. accipiens etiam pecuniam mutuo in dubio, videtur accepisse pro familia nutrienda. Bar. in l. 7 C. ad Senatusconf. Maced.
Quando ex permissione de vēdō re deposita contractus depositi transferat in contractū mutui, vide Doc. in l. certi cōdic. ff. si cer. pet.
Testator, si in testamento iurat se centū ab vxore recepisse mutuo, debitum non probatur. Bar. in l. 29. § quidam. ff. de liber. legat.
Mutuaui tibi centū, & apparet item constat, q promisisti centū ex cā mutui, intelligitur de ijsdē centū, quę mutuasti. Bar. in l. 9. ff. de adi mē. lega. vide eūdē Bar. in l. 94. ff. de ver. obli.

ni stipulatio sequens intelligitur in dubio de illa quantitate, in qua praecessit mutuum. Bar. in d. l. 94. ff. de verb oblig.

Petens centum ex causa mutui, debet probare mutuum factum antequam libellum obtineat. Barto. in l. 8. §. sed vt probari. ff. de oper. nou. nunt.

Mutuaui centum, postea promisisti quinquaginta; an praesumatur promissio facta de illis centum, vide Bar. in d. l. 94. de verbo. obliga. num. 5.

Si occasione salarii ex causa mutui promittatur, potest infra tempus legitimu, idest bien nium, legitima exceptio opponi, & liberatio condici. l. 3. C. de postul

Filiusfam. minor restituitur aduersus mutuum, nisi iussus patris interuenerit. l. fi. C. de filiofa mino

Mutuans filiofam. quem probabili ratione patremfa arbitratur, nō repellitur exceptione Senatusconsulti Macedoniani, aliàs secùs. l. 1. C. ad Senatusconsul. Maced.

Ex mutuo facto filiofam non competit actio cum effectu contrà ipsum, etiam factum sui iuris: quoniam obstat exceptio Macedoniani. l. 1. & tot. titul. ff. ad Senatusconsult. Macedon.

Fallit si mutuatus fuerit in causa patris, vel patre consentiente. l. 9. § sed etsi ff. eod.

Minor in mutuo laesus praesumitur, nisi probetur versum in rem minoris; aliàs restituitur. l. 1. C. si aduers. credit.

An ex mutuo facto in ludo oriatur actio, vide glo. fin. in l. fin. C. de relig. & sump funer.

Accipiens mutuum obligatur mutuanti, non ei, ad quem pecunia peruenit per matrimonium. l. 13. C. de actio. & oblig.

Ex contractu praepositi ad mutuum accipiendum, obligatur praeponens ad exemplum institoriae l. 5. C. de instito. & exercit.

Mutuans nomine alterius, illi quaerit obligationem personalem, & hypothecariam sine cessione. l. 2. C. per quas pers. nob. acquir. nā ex numeratione per liberam personam quaeritur actio absenti. l. 126. §. Crisogonus. ff. de verb. oblig.

Mulier accipiēs mutuum obligatur ex eo, nec refert qualiter vtatur, nec iuuat Velleiano, etiam si conuertat pecuniam in vsus mariti. l. 13. C. ad Senatusconsul. Velleia.

Si aliquis acceperit mutuum, & inde fiat instrumentum, quòd vxor sua, non ipse receperit, tunc mulier nō obligatur: quia veritas praeualet simulationi scripturae. l. 17. C. eod.

Poena inserta in contractu mutui, videtur inserta loco vsurarum. l. 15. C. de vsur.

Ex mutui cōtractu facto cum procuratore domini cōtemplatione, dñs tantùm obligatur. l. 6. § item si procurator. ff. de neg. gest.

Mutuans ex mandato alterius obligat sibi recipientem, tanquàm principalem ex eo cōtractu, & mandantem tanquàm accessorium per actionem mandati. l. 7. C mandati.

Si pecunia mutuo accepta per tutorem in vtilitatem pupilli sit conuersa, in eum competit actio. l. 3. C. quando ex facto tutoris.

Mutuans alienam pecuniam suo nomine, quaerit sibi ius pignoris, & non domino pecuniae. l. 16. C. de pignorib.

Mutuans in emptionem praediorum cū pacto, vt illa sint ei obligata, praefertur caeteris etiā anteriorem hypothecam habentibus; aliàs secùs. l. 7. C. qui potiores.

Pecunia debita solutioni nō parata, in mutuū non conuertitur nudo pacto; secus si esset solutioni parata. l. 34 ff. manda.

Contractus, siue obligatio mutui, contrahitur re, & in his, quae pondere, numero, mēsuraue consistunt, & in mutuatarium transit dominium rei, & per consequens periculum ipsius rei ad illum spectat. l. 1. §. mutui. ff. de actio. & oblig. & dicitur mutuum, quia de meo tuum fit. §. 1 institut quib. mod. re contrah. obliga.

Ad hoc, vt aliquis obligetur mihi ex mutuo nō sufficit, vt de meo suum fiat, sed vt eo animo dem, & ipse accipiat, vt obligetur tantundē reddere eiusdem generis, & qualitatis. l. 3. ff. eod. de actio. & oblig.

Quando post mutuum sequitur stipulatio de restituendo, non ex numeratione agitur, sed ex stipulatione, & sic nō ex implente, sed ex impleméto. l. 6. §. fi. & l. 7. ff. de noua. & deleg.

Si pupillus sine auctoritate tutoris dat pecuniam mutuo, non obligat accipientem, si pecunia extat, si consumpta sit bona fide, condicitur, si mala, agitur ad exhibendum. §. nūc institu. quib. alien. licet, vel non.

Mutuatarius tenetur etiam de casu, commodatarius de omni culpa. §. item is, institu. quib. mod. re contrah. oblig.

Mutuū est triplex, videlicet naturale tm̄, & est qñ fit numeratio sine stipulatione; ciuile tātùm. quando stipulatio interuenit de soluendo sine numeratione, ciuile, & naturale, qñ numeratio, & stipulatio interueniunt. gl. ibi. mutuum naturale, & ciuile quod sit, & qua actione possit agi, vide p Bar. cons. 20. vol. 2.

Vbi cōsulto certae personę mutuāti, an teneat mādāti, vide §. 2. in fin & ibi gl inst tit. mād.

Qui accipit pecuniam mutuo ab officialibus fisci, punitur, vide tot. titul. C. de his qui ex publicis rationib. lib. 10.

De

De commodato, vel contrà.

Commodatarius iussu cõmodantis rem tradens, etiam si per latorem perdatur, à custodia liberatur. Afflic. decis. 130. num. 3.

Arma accommodans alicui, præsumitur accõmodasse ad actum licitum. Ioseph. Lud. decis. Perus. 31.

Et accommodans arma alicui, qui cum ipsis captus fuit à biruarijs, nõ potest illa ab ipsis repetere, si commodatarius ea in loco prohibito detulerit ipso sciente, sed tantùm precium à commodatario, vide ibid.

Commodatum ad libitum commodantis reuocari non potest; secùs in precario, & de differentijs vide per Menoch. de arbitra. iudic. lib. 2. cas. 23.

Vxorem quæ sunt mariti cõmodato dare posse scribit Menoch. ibid. cas. 25. sed intra quod tempus illa recuperare possit, vide ibid.

Commodatarium furto teneri, si re commodata ad alium vsum vtatur; sed quomodo, & quando hoc procedat tradit Menoch ibi. cas. 298 vide Hartma. Hartma. cap. 4. titu. de contractib. lib. 2.

Contra commodantem falsa pondera, vel mensuras, non datur actio de dolo, si inter contrahentes alijs actionibus potest esse consultum; aliàs recurritur ad ipsam actionem de dolo. l. 19. §. de eo ff. de dol. mal.

Prætẽdentib. interesse ex iusta causa, & probabili, competit actio furti, & re commodata subtracta domino datur electio agendi contra furem, vel commodatarium, quorum vno silente electo, vel a commodatario domino satisfacto, ei non competit amplius ius variandi l. fi. C. de furt. & seru. corrup.

Commodatario minus fauetur, quàm fuloni. glo. ibid.

Si commodatarius à fure rem, & pœnã exigit, non tenetur domino pœnam reddere, quia suo periculo est expertus. l. fin. §. sed cum. C. de furtis.

Commodatarius, qua actione recuperet rem sibi commodatam à fure, vide glo. ibid.

Si marito res commodata ab vxore subtrahatur, si vxor à domino eligatur, conuenitur furti, (marito non existente soluendo) si eligatur maritus, tenetur ei vxor actione in factum propter res amotras, nec potest vxor eligi à domino rei, si maritus extiterit soluendo, etiam si hoc affectauerit maritus. l. fi. §. cum autem. C. de seru. corrup.

Commodatarius si rem contrectat ad alium vsum inuito domino, tenetur commodati, & condictione furtiua; sed vna intentata tollitur alia, præterea si rem commodatam fregerit, vel deuastauerit, tenetur etiam actione legis Aquiliæ. l. 23. §. si is, cui rem ff. de actio. & oblig. facit etiam l. 75. ff. de furtis.

Commodatarius, an, & quando habeat actionem furti, vide tit. ff. de furtis. Bart. in l. 2. §. fi. C. de furtis.

Commodatarius non habet actionem furti cõtrà dominum, nisi impensas in re fecerit. l. 15. §. dominus qui. ff. de furtis. & l 61. ibid.

Qui iumenta sibi commodata longius duxerit, aliouè modo inuito domino vsus fuerit, furtum facit. l. 41. ff. de furtis §. furtum, institu. de obliga. quæ ex delict. nascun. secùs si credebat hoc facere non inuito domino. l. 78. ibid.

Qui aliquid vtẽdum accepit, si ipse alteri commodauerit, furti tenetur. l. 56. §. 1. eod.

Commodatario si res commodata fuerit surrepta, dominus habet electionem, vtrum velit agere contra furem actione furti, an contra commodatarium cõmodati, & vno electo, alius liberatur; secùs si fuerit ignorans, vel dubitans. §. quæ de fullone, institu. de obliga quæ ex quasi delict. nasc.

Commodatarius ad maiorem diligentiam tenetur, quàm creditor. gl. in §. cùm autem. l. fi. C. de seru. corrup.

Commodatarius equi nõ tenetur, si ille equus est ab alio equo percusso sine culpa sua. l. fin. ff. ad leg. Falc.

Res commodatę, non veniunt in iudicio famil. ercis. glo. in l. 45. ff. famil. ercis.

In re propria nõ consistit commodatum: ideò tunc cõmodati agi non potest, idem in precatio. l. 15. ff. depositi.

Si commodo, vt commodes, agitur præscriptis verbis: quia commodatum non est gratuitum. l. 19. §. si cum. ff. de præscrip. verb.

Si trado tibi rem vtendam, vt eãdem restituas, dicitur contractus commodati: si verò, vt restituas tantundem pondere; dicitur contractus innominatus. l. fin. ff. eod.

In quibus differant commodatum, & precariũ, vide gl. in l. 1. ff. de preca.

Commodatarius, obligatur re, & tenetur ad idem restituendum. §. is quoq; l. 1. ff. de actio. & oblig.

Commodatum fit quando ad certum vsum res conceditur, precarium autem datur sine certi vsus præfinitione. gloss. in reg. contractus. de reg. iur.

De precario, vide supra libr. 1. tit. de preca.

Qui recipit commodatum obligatur re, & differt à mutuo; quia in commodato non transfertur dominium, nec tenetur de casu fortuito, nisi culpa eius præcedat casum, & hoc si gratis conceditur, aliàs si cum

mercede esset locatio vsus. §. item si quis institu. quib. mod. re contrah. oblig. & de materia, vide ibid per glo.

Commodatarius gratia sui, tenetur etiam de leuissima culpa, non de casu, nisi per culpam eius, casus acciderit, vel ex pacto, aut si esset in mora, & commodans ante vsum completum, non reuocat. cap. vni. extra, de commoda.

Actio commodati est bonæ fidei, & quæ veniat in ea. vide §. actionum autem, instit. de actio. & ibid. glo.

In actione commodati, non admittitur compensatio. gl. in §. in bonæ fidei, institu. eod.

Si inuado rem, quam alij commodaui, vel apud alium deposui, non teneor, vide tamen Bar. in l. 7. nu. 20. C. vnde vi.

Ad hoc, vt sit verè commodatum duo necessariò requiruntur, nempè, vt res concedatur ad certum vsum, & ad certum tempus tacitum, vel expressum, aliàs his deficientibus, non erit commodatum. Docto. in l. 2. ff. si cert pet.

Officio iudicis agit, qui rem sibi commodatam apud alium reperit. Barto. in l. 21. ff. de peti hæred.

Commodatam rem si vendidisti, ago ad rei restitutionem, & si non possis restituere, ago ad veram æstimationem, non ad precium. Bar. in l. 23. ff si cert. pet.

Ille, contra quem agitur actione commodati, potest opponere exceptionem proprij dominij Bar. in l. 15. ff. depositi. sed an commodanti possit referri quæstio dominij, vide g'osi. in l. 8. §. sed hæc. C. de præscrip. 30. vel 40. ann.

Impensa facta in curando equum commodatū non repetitur, si fuit modica. l. 8. §. impendia. ff. solut. matrim.

Vxor commodans res viri ad quid teneatur, vide Bar. in l. 25. §. si vxor. ff. eod.

Depositi, vel contrà.

Epositarius iussu deponentis rem tradens, etiam si per latorem perdatur, à custodia liberatur. Afflict. decis. 130. nu. 3.

Depositarius potest restituere ei, qui non erat legitimus tutor, & liberatur. Afflic. decis. 147

Furioso non est reddendum depositum. Guid. Pap. q. 152.

Depositarius etiamsi sit clericus cogi potest per iudicem secularem ex officio executinè implorato, ad restitutionem depositi. Capel. Thol. q. 168.

Fiduciæ depositiuæ ratione, vtilem actionem dari ei, cuius res ab alio, vt reddatur domino deposita est, reperitur decisum in libris placito curiæ. lib. 9. ti. 5 q. 2. in deci. diuerso.

Recipiens depositum qualiter compellatur ad restituendum illud, vide Ioan. Pap. lib. 11. tit. 8. Arrest. 2.

Depositarius potest cogi, vt restituat depositum, per iudicem non suum. Maranr. in suo spec. par. 4. distin. 9. iudicio. nu. 84.

Depositarius restituens depositū iussu iudicis, an sit liberatus, vide Maran. ibid. nu. 148.

Depositum reddi debet ad solam partis deponentis petitionem, sequestrum non, nisi iudicis mandato, & de alijs differentijs inter sequestrum, & depositum, vide per Rebuff. in suis comment super cōstitutio. reg. Tom. 3. tract. de sequestris. art. 1 glo 1.

Cui debeat reddi depositum, mutata personæ conditione deponentis, vide Math. Mathes. sing 5. in additio.

De actione, quæ competit creditori in illum, contrà quem pecunia est depositata, vide per Bar. in l. 19. C. de vsuris. nu. 13.

Depositam rem si vendidisti, ago ad rei restitutionem, etsi non possis restituere, ago ad veram æstimationem; non ad precium venditionis. Bar. in l. 23. ff si cer. pet.

Si duo deposuerint vestimenta penes Titium, & Titius ea restituit vni eorum altero absente, vel ea ostendit aduersario litis eorum, grauiter punitur. l. 38. §. instrumenta duorū. ff de pœnis.

Non valet denunciatio, ne reddatur depositū, & qui talem denunciationem fecerit, tenetur ad interesse creditoris. Auth. de deposi. & denunc.

Actio depositi habet tria priuilegia, de quibus, vide ibid. per glo.

Contrà depositum, an, & quando possit opponi compensatio, vide Rot. Genuen. decis. 34. quod non admittatur scribunt Vincent de Franc. decis. 151. Rolan. consi. 17. volum. 1. & consi. 4. & 47. volu. 4. vide tamen Math. Mathesil. singul. 5. §. in bonæ fidei, institut. de actio.

Depositarius sine dilatione, compellendus est ad restitutionem, nec potest obijcere compensationem, vel dicere sibi in contrarium factam potestationem. Petr. de Rauen. singul. 128. an in deposito confessionato admittatur cōpensatio, vide Natt. consi. 938.

Hoc verum quando constat de deposito per instrumentū; secùs si per testes. ibi. sing. 128.

Depositarij superueniens inopia, non nocet deponenti pro executione obtinenda, vt iterum deponere cogatur. Afflic. decis. 172.

Deposi-

Depositarius si decessit, siue (vt vulgo dicitur) fallitus sit, tunc periculo deponentis est, maximè si creditor ex iusta causa recusat pecuniam depositam. Dec. consil. 544. nume. fina.

Si quis suam ratam à depositario recepit, licèt postea depositarius fiat non soluendo, tamē non tenetur communicare cū cæteris. Bald. sing. 42.

Periculum casus fortuiti in deposito, quando spectet ad recipientem, & quando reguletur secundum naturam mutui, & si sit factū gratia vtriusque, cuius sit periculum, vide Bart. in l. 4 ff. si cert. pet.

Eligens malum depositarium est in culpa, & eius est periculum, sed eligēs in depositariū nummularium, quem omnes communiter elegissent, excusatur. Bartol. in l. 39. ff. de solutio.

Emptor, & venditor quando inuicem nō confidunt, fit depositum, & tunc cuius sit periculum, vide Bar. ibid. nu. 3.

Depositione pecuniæ facta à debitore animo abdicādi dominium à se, creditor potest accipere, & liberat debitorem. Bar. ibi.

Si depositum fit gratia recipiētis, ad eū spectat periculum. l. 4 ff. si cert. pet.

Consignatio pecuniæ coram iudice loci valet, licèt ibi non valeat citatio absentis, Boer. decis. 11. nu. 4.

Consignare quis debet, vt non incidat in pœnam, vel vt consequatur actionem, & consignasse non videtur, qui pecuniam reassumit. Boer. decis. 23. nu. 32. & 33.

Depositum, vt quis non incidat in pœnam priuationis non est necessarium, qn̄ non reperitur persona, cui erat faciēda solutio. Iac. Put. decisi. 8. lib. 1.

Soluere volens ad euitandam pœnam si non reperit eum, cui soluere vult, potest iudicis auctoritate deponere. Barto. in l. 73. ff. de procura.

Lite inter duos dominos pēdēte de aliqua re, colonus, vel emphyteuta neutri soluet, sed consignabit Boer. decisi. 106.

Quando aliquid debetur alicui, contrà quem quis agit, an tunc sufficiat sola oblatio, vel requiratur consignatio, & depositio, vide. Boer. deci 124. nu. 22.

Ad hoc, vt liberetur ab vsuris, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 232. Bartol. sing. 159. & Bald. sing. 29. Pet. de Raue. sing. 772.

Indebitis ex conuentione requiritur cōsignatio, nec sufficit sola oblatio. Gasp. Cabal. Mil leloq. 330. vt sequatur liberatio, vide l. 9. C. de solu. & libera.

Sola oblatio verbalis sufficit, vbicūq; debitum liquidum non est. Craue. pro genero. cons. 1. nu. 207. ideò rationem reddere qui tenetur, potest depositum facere, etiam in vno nummo cum protestatione tamen, quòd si apparebit in plus teneri soluet, & tunc nō impeditur agere. Beulnten. decis. 77. idem in quolibet debito non liquido, ibid. & Rot. Genu. decis. 103. nu. 11. & decis. 177. nu. 11. cautione tamen idonea præstita de supplendo facta liquidati one. Crauet. consil. 1. pro genero nu. 207.

Per depositum insufficiēs sine oblatione supplendi, non excusatur deponens. Rot. Genu. decis 144. num 14.

Idem in deposito cū conditione indebita. Rot. Genu. decis. 177. nu. 6. vide Menoch cōs. 373. nu. 29. lib. 4.

Etiam per depositum conditionale, nō liberat deponens de debito puro. ead. Rot. d. decis. 144. nu. 15.

Depositum ad hoc, vt liberet deponentem, & liget obligatum restituere, & recipere, debet esse integrum, & de bona moneta. Borg. Caual. dec. 16. de contract. par. 2. nu. 40. & de tota summa liquida. Ioan. Pap. lib. 11. ti. 8. arrest. 1. Craue. consi. 1. pro genero. nu. 15. Menoch. consi. 372. nu 26. lib. 4.

Nisi pars illud non integrū depositū acceptasset, tūc enim tenet depositum saluo iure agēdi ad residuum. Craue. consi. 106.

Depositum ex pecunia improbata est illegitimum, & si pendente deposito fuerit reprobata, periculum erit creditoris. Dec. consil. 668.

Vt depositum validum sit, Primò opus est, q pecunia coram testibus numeretur: Secūdò debet fieri parte præsente, vel citata: Tertiò in deposito iudiciali debet fieri de mandato iudicijs, & pœnes personam eligendam per eum: Quartò depositarius debet promittere se restituturū depositū parti, contrà quā fit depositum. Rol. consil. 63. volum. 1. nume. 24. vide Bartol. in l. 81. ff. de condi. & demonstra.

Vt depositum validum sit octo præcedere debent, de quibus vide per Menoch. de arbitra. lib. 2. cas 232. Guid. Pap. singul. 998. & Crauet. consil. 1. pro genero. nume. 13. & seqq.

Item obligatio debet præcedere depositum. Menoch consi. 372. nu. 35.

Quid, si fiat post lapsum tempus ad soluēdum. vide Menoch. ibi. nu. 26.

Oblatio quando fit cum consignatione, & depositione, habet duodecim effectus, de quibus, vide per Guid Pap. q. 570.

Oblatio debiti, & consignatio, ac depositio

tempore, & loco congruo, cursum vsurarũ impedit, & à periculo casus fortuiti liberat debitorem, & pignora dissoluit, creditori verò parat actionem contrà depositarium, & quemlibet detentorem, sed si debitor depositum recuperauerit, interesse in obligationẽ reincidit. l. 19. C. de vsuris.

Depositum quando habeat exequutionem paratã, vide Boer. decis. 295. num. 7. & consi. 25. Borg. Caual. decisi. 27. par. 2. nu. 91. Rebuff. in suis comment. tract. de litte. obliga. ar. 6. glo. 5. nu. 16. Tom. 1. Mathe. Mathes. sing. 5. Guid. Pap. sing. 485.

Instrumentum depositi habet exequutionẽ paratã, sed quid in deposito confessionato, vide Rol. consi. 17. vol. 1.

Quod dicitur depositum habere exequutionẽ paratã procedit, quando de illo constat per instrumentũ, vel aliam publicam scripturã. Math Mathes sing. 5.

Depositarius non nisi simplex custos est, & in eum non transfertur dominium: ideò vtens re deposita, vel mutuans contrà voluntatem domini, vel præter, tenetur actione furti, & ad interesse Fran. Marc. quæstio. 443. Ioseph. Ludo decisio. Luc. 21. nume. 51. Craue. consi. 106. num. 7.

Quod procedit quando pecunia deponitur obsignata in sacculo sine numeratione; secùs si fuerit numerata. Lud. à Pegu. in suis quæst. crimi cap 38. vide l. 24. ff. locati. Capel. Thol. quæst. 168 sed hoc vltimo casu, tenebitur ad interesse post moram. Rot. Genu. decis. 34.

Depositarius non tenetur restituere lucrum, factum ex pecunia deposita, sed tantùm legitimas vsuras, seu interesse. Gasp. Cabal. Milleloq 429.

Depositarius (penes quem pecunia ad numerum deponitur), non tenetur eandem restituere in specie; sed aliam in eodem genere, & tunc potest illa pecunia vti solutis vsuris à die more, & hoc casu in ipsum transit periculum pecuniæ depositæ. Ludo. à Pegue. in suis quæst. crimi. cap. 38.

Contrectans rem depositã contrà voluntatem domini, tenetur furti. l. 3. §. si rẽ. ff. de acquir. vel amit. poss.

Depositarius non habet furti actionẽ: quia sua non interest, si dolus absit, quòd si dolum commiserit, neq; eam habet: quia non debet ex suo dolo, actionem consequi. l. 14. §. is apud quem. ff. de furtis.

Inficiendo depositum nemo facit furtum, nec enim furtum est ipsa inficiatio, licèt propè furtum sit sed, si possessionem eius adipiscatur interuertendi causa, furtum committit. l. 69. ff. de furtis.

Depositarius vtens re deposita non committit furtum, si crediderit se hoc facere nõ inuito domino. l. 78. ff. eod.

Depositarius, qui tantum tenetur de dolo, non habet furti actionem, nisi sua interesset rem non esse furto amissam, veluti si in re deposita culpam promisisset, vel mercedem recepisset. glos. in §. sed si is, institut. de oblig. quæ ex quasi delict. nasc.

Depositarius an possit petere sibi cõstitui mercedem, vide Marc. q. 443.

Dilatio quinquennalis, non admittitur contrà creditorem ex causa depositi. Vinc. de Fran. decisio. 151.

Si quis confiteatur habere apud se centum in causa depositi, & non constet de reali numeratione, an ex tali confessione possit fieri condemnatio, vide Boer. consi. 25.

In deposito confessionato, non admittitur exceptio non numeratæ pecuniæ. Rol. consil. 17. nume. 7. volum. 1. & consil. 4. volum. 4. l. in contractibus. §. sed quoniam. C. de non numer. pecu.

Confessio depositi recepti facta parte absente, præiudicat confitenti, vt ab eo depositũ exigi possit. Fran. Cremẽ. sing. 105. Pet. de Raue. sing. 885.

Vtile depositum non habetur, neq; prodesse solet, vbicũq; soluere quispiã tenet; aliud enim est soluere, aliud deponere. Craue. consi. 1. pro genero. nu. 13.

Iuramentum in litem defertur contrà depositariũ si cista. vel valisia dissigilata fuit, & quare depositarius tàm seuerè puniatur, si fidem fallat, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 308.

Si deposui apud te sacculum signatum, & non restituis, vel restituis apertum, tũc statur iuramento deponentis super rebus, quę ibi dicebantur esse. Abb. consi. 110. lib. 2 facit. l. 10. C. de rebus creditis.

Maritus, & vxor si faciant depositum, intelliguntur fecisse pro virili. Natt. consil. 30. Tom. 1.

Deposita res præsumitur abesse dolo depositarij: ideò ad ipsum pertinet onus probandi, quòd casu fortuito perierit. Natt. consil. 131. Tom. 1.

Depositi custodiam non videtur suscepisse, qui præsens, & tacens illud in domo sua fieri passus est, nisi sit amicitia inter eos, vel coniunctio sanguinis. Natt ibi nu 3.

Depositum non potest sequestrari. Rol. cons. 4. nu 5. vol 4.

Instrumẽtũ depositi dicit probatio probata, & veritas apparens, atq; inducẽs euidẽtissimã probationem, & non potest allegari simulatũ, maximè si esset iuratum. Rol. consi. 47. vol. 4.

In

In actione depositi contraria, (quæ datur depositario contrà dominum) venit leuissima culpa Bar. sing 47.

Creditori contrà depositarium, datur actio, contra verò creditorem non, nisi debitor id receperit. Bart. sing. 159. vide Bald. sing. 29. Pet. de Raue sing 772.

Licèt quis suum alterius nomine deponat, donare tamen non videtur. Bar. sing. 175. Pet. de Raue. sing. 131.

Depositio pecuniæ exigit citationem, qua neglecta firmitatem non obtinet. Craue. consil. 1. pro genero. nume. 14. vide tamen. ibi. num. 159.

Depositum non esset, nisi gratis fieret. Ias. de actio. in §. sequens. nu. 30.

Actio depositi facti metu tumultus, incendij, ruinæ, aut naufragij, quæ ab initio datur in simplum, ex negatione datur in duplum. §. sequens. institut. de actio. vide Ioan. Crisp. in suo tracta. termino. actio. post volumen. Ias. de actio. nu. 30. & de actione depositi, vide ibi. nu. 152.

Rei depositæ possessionem, & proprietatē retinemus: fallit in pecunia, quā aliquis apud alium deposuisset numerādo. Marc. de Mant. sing 333.

Debitor si creditori pecuniam obtulerit loco, & tempore congruis, qui acceptare nolit, & debitor hac causa deponat, non poterit amplius eam repetere, etiam antequam creditor acceptet. Marc. de Mant. sing. 405. vide Bar in l. 19. C. de vsuris.

Deponens mandato tertij, aut aliàs, ne in mora constituatur, pecuniam apud eum, qui ab omnibus opinionis integræ reputabatur, si per eius fugam deperdatur, liberatur. Marc. de Mant. sing. 651.

Tantum valet consignatio, & depositio, quantum ipsa solutio. Bartol. in l. 1. C. qui potiores.

Ex deposito facto apud clericum Ecclesiæ, nō tenetur Ecclesia, nisi in vtilitatē Ecclesiæ sit versum. c. 1. ex. de deposito.

Depositarius de solo dolo tenetur, & etiam de culpa, si obtulerit se deposito, vel aliquid receperit pro custodia; sed de casu non tenetur, nisi ex pacto, vel si culpa, aut mora præcesserit casum, & depositum potest reuocari, quandocunq; voluerit deponens c. fin. ibi.

Ad quid teneatur depositarius, vide glo. ibid.

Debitum ex causa depositi potest in causā mutui conuerti sola contrahentium voluntate. Bar. in l. deposui, & in l. certi condictio. ff. si cer. pet. l. 9. ibi.

Depositarius quando possit referre quæstionem dominij, vide Bartol. in l. 15. ff. commod. & l. 8. & ibi. glos. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.

Depositarius, qui dolo desijt possidere, si conueniatur, quādo sibi actio cedatur, vide Bar. in l. ff. de re iudic.

Debitoris res depositata pœnes aliquem, in causam pignoris capitur, modo ille, qui eam detinet confiteatur esse debitoris. Bart. in l. à Diuo Pio. §. fin. ff. de re iudica.

Depositario non potest interdici, vt depositum non restituat, & l. fina. C. depositi hodie corrigitur, vide Bartol. in Authen. de deposit.

Depositum potest probari, non solùm per instrumenta, verùm etiam per testes, & per omnem aliam speciem probationis. l. 1. C. de eden.

Etiam in contractu depositi reus nō teneť edere actori librum rationum, ad fundandā ipsius actionem. d. l. 1.

Damnatus in actione depositi efficitur infamis. l. 1. & 6. §. illud ff. de his, qui nota. infa. §. ex quibusdam, institut. de pœna temere litigant.

Ex deposito facto pœnes institorē, tenetur dominus. l. 3 C. quod cum eo.

Si pecunia per possessorem hæreditatis deposita perditur, possessor cedendo actionem liberatur. l. 20. ff. de pet. hæred.

Res deposita apud defunctum, non diuiditur inter hæredes. l. 45. & ibid. glos. ff. famil. ercisc.

Vbi non est peculium, non potest actio de peculio intentari, sed est ad alias actiones cōgruas recurendum, vt si deposui apud filiū, vel seruum: quia illud, quod deposui non est in peculio, sed remanet deponentis, agitur actione depositi. l. 39. ff. de peculio.

Pactum, quòd depositum restituatur alteri, quàm deponenti, non inducit donationem, in personam illius. l. 32. §. eiusmodi. ff. de donatio.

Depositarius re obligatur, & quia non sui gratia depositum fit, tantùm tenetur de dolo, & lata culpa, idest magna negligentia. l. 1. §. is quoque ff de actio. & obliga.

Commodare nihil aliud est, quàm deponere. l. 186. ff. de verbo. & rer. signifi.

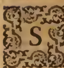
Depositarius tantùm dolum præstat. l. contractus ff. de reg iur. §. præterea, & ibi. glo. instit. quib. mod. re contrah. oblig.

Depositum suæ rei non consistit. l. 46. ff. eod.

Actio depositi est bonæfidei. §. actionum autē instit. de actio. & ibi. glo.

Pro

Pro socio,& de societatibus.

Ocietas regulanter morte alicuius ex socijs soluitur, & ad hæredes non transit, licèt conuētū sit. Ozas. decisi. Pede. 76. nu. 4 & decis. 150. vide Fran. Marc. quęst. 626. Tho. Minad. decisi. 30. nu. 5. & 7. Rot. Genu. decisio. 71. Abb. consil. 86. lib. 2.

Fallit in societate vectigalium, quæ ad hæredes transire potest. Ozas. d. decisio. 76. num. fina.

Item mandatum testatoris, quo præcipit societatem post mortem durare, parit actionem aduersus hæredes mandantis. Ozas. decisio. 150. & de societate cum maiore incoata, an, quando, & quomodo ad hæredes transeat, vide Mago. decis. 1. Rot. Floren.

Societas, quæ morte finitur, quando in hæredē socij transire possit, vide Perillust. D. P. Tessa. decis. 241.

Lucrum, & damnum ex re effecta cōmuni per societatem, etiam si post mortem socij proueniat, dicitur esse cum hæredibus socij cōmune. Ozas. d. decisio. 76 nume. 4. nam etiam societate finita, lucrum præparatorum debetur socio, & eius hæredibus. Vinc. de Fran. decis. 249. nu. fina.

In contractu societatis personæ industria electa esse videtur, & morte vnius ex socijs, dissoluitur societas. ibi. Ozas. nu. 8. & 10. Mago. decis. Rot. Flore. 106.

Pupillus cum auctoritate tutoris societas contrahere potest; alias secùs. Ozas decis. 150.

Societas licèt finiatur morte, commoda tamē, & emolumenta cum hærede diuidi possunt. Perillust. D. P. Tessa.. d. decis. 242 nu. fin.

Societas vtrum contrahatur, si vnus ponit operam, alius pecuniam, & conueniatur, quòd discedens à conuentione soluat mille, nō facta mentione communicationis lucri, & capitalis, vide Capic. decisi 174.

In eo casu hæres nō cogitur perseuerare in societate post mortem alterius ex socijs, tamē tenebitur ad pœnam illorum mille, vide ibi. & quid sit societas.

Pactum valet, q̄ societas intra certum tempus non diuidatur ibi. nu. 7.

Dispositio. l. adeò, & l. actionem. §. morte. ff. pro socio, non habet locum, si societas fuerit ordinata à patre inter plurés filios, ideò eo in casu vno moriente, cœteri tenentur prosequi patris ordinationem, & remanet societas. Tho Minad. decis. 30.

De socio, qui idem sit tutor pupilli: si de mādato consocij præmortui societatem cū pupillo cōtinuet, an ad compendium, vel potius ad rationē vsurarū, teneatur rationē reddere, maximè post disdictam societatem, vide Mago. decis. 1 Rot. Floren.

Mortuo vno ex fratribus socijs rêlicto filio pupillo, in eo non censetur cōtinuata societas. Menoch. consi. 12. vol. 1. vide consi. 222. lib. 3. eiusdem.

Societas finitur morte vnius ex socijs; sed quādo renouata censeatur ex cōsensu aliorum, vel hæredum defuncti, vide Dec. consi. 213.

Societas licèt in hæredes non transeat, potest tamen in hæredes continuari interueniente dispositione testatoris, & renouari inter pupillos cum eorum tutore, qui erat socius testatoris defuncti, qui tutor potest, & pecunias mutuo accipere pro conseruatione dictæ societatis, & petere interesse lucri cessantis. Dec. consi. 441.

Possunt pupilli post finitam ætatem pupillarē societatem ratificare. quando patruus negotiatus fuit de bonis communibus. Crauet. consil. 286.

Hæredes sociorum omnium, si societatem inierint nouo consensu, ex posteà gestis obligantur tanquàm socij. Abb. consi. 87 lib. 2.

Societas præsumit̄ durare mortuo vno ex coniugibus socijs. Gomē. Leo. decisio 5. nu. 10. in decisio diuerso.

Mortuo patre, si filius cum socio ipsius patris, ijsdem institoribus vtatur, quibus pater in vita vsus fuerat, intelligitur societas cū filio renouata. ibi. num. 11.

Mortuo vno ex fratribus, societas durat cum filijs, quando exercetur eadem mercantia, & negotiatio. Gom. ibi. nu. 10. & 11.

Socius, seu eius hæres, an teneatur ad debita societatis insolidum, vel pro parte, vide Ozas. decisio. 150. nu. 6. & nu. 8.

Mercimonium, vbi plures exercent ministerio vnius, tunc quilibet insolidū tenetur, & obligatur. Ozas. d. decis. 150 num. 7.

Sed ad hoc, vt socij insolidum obligentur erga contrahentem cum institore, & præposito societati, quæ requirantur, vide Ozas. ibi. nume. fina. Rot. Genu. decisio. 13. nume. 29. & 30.

Gesta extra societatē non obligant consocios. Rot. Genu. decis. 12 nu. fin.

Si quis habens facultatem administrādi societatem, nominet in litteris aliquem (adiecto pronomine, nostrum) vocando eum vti socium, tenetur ex facto illius. Rot. Genu. decisio 7.

Quando quilibet sociorum habet facultatem, nomen societatis expendendi, tunc qui habet

bet vnum ex illis obligatum habet, & alterú, vná cum societate. Rot. Genu decis. 7. nu. 8. vide ibi. decis. 166.

Contra socios acquisitionis vectigalium agi potest, sicut contrá acquirentes. ibid. nume. 25.

Socius, non est institor præsumptus, & non cēsetur habere mandatum ab alio socio, nisi quo ad venalia. Rot. Gen. dec. 14. nu. 67. vide num. 122. & 125.

Socius an de tota re disponere posit, & quando. ibi. nu. 69. quando veró non obliget creditoribus, vide ibi. nu. 87. & 94. & an, qui minimé sunt nominati, obligentur de gestis nomine societatis, vide ibi. d. decisio. 14. num. 100.

Gesta per socium, quando socium obligēt, vide Rot. Genu decis. 7.

Plures socij obligati simul, pro virili solummodo tenentur; secùs vbi vnus separatim ab alio se obligat, expendens nomen societatis: tunc enim omnes socij in solidum tenētur, ratio est, ne in plures distinguatur, quod cum vno actû est. ead. Rot. decis. 15. & decis. 162 idem in debito contracto ab alio constituto á pluribus. ibid. decis. 9.

Frater ex facto fratris non obligatur, etiā quòd sint socij dummodo non appareat versum in societatem, vel sociali nomine fuisset factum, vel gestum debitum. Rot. Genuen. decisio. 26 nu. 29.

Perseuerans in negotijs societatis sub suo nomine, remanet obligatus, ac si nomen suum expenderetur, licèt de suo consensu nomen mutetur. Rot. Genu. decis. 31.

Expendentes nomen insimul tenentur insolidum erga creditores, & socius nomen suum expendi patiens, & non contradicens, sibi præiudicat. Rot. Genuen. decisio. 97. & decisio. 185.

Duo, qui negotiantur, vt duo rei insolidū conueniri possunt. ibid. d. decis. 97. nu. 7.

Socius tenetur socio pro rata; sed alijs insolidum. ibid. nu. 8.

Socij tenētur insolidum de collatis in bursam communem. Rot. Genu. decis. 161.

Si plures socij habent facultatem administrandi, quilibet eorum tenetur insolidum de administratis per vnum ipsorum; & facienda est diuisio nominum debitorum æqualiter. Rot. Genu. decis. 176.

Socius solus administrans, est solus conueniendus. ibid.

Socius socios obligare non potest, nisi factum per eum in communem vtilitatem versum fuerit. Hieron. de Mont. in suis quæstio. q. 29. num. 5. vide Menoch. consi. 375. libr. 4. ideò socius in præiudicialibus ex facto alterius socij, non obligatur. ibid. num. 6. contrarium tamen scribit Ioan. Pap. lib. 10. tit. 1. Arrest. 5.

Vnus sociorum potest conuenire, & conueniri pro omnibus insolidum, si alij consocij tollerant, & non contradicant, vel essent absentes, aut ex conuentione. Boer. consi. 45.

Socius non censetur habere mandatum, á socio, nisi in his, quæ societatem respiciunt. Craue. consi. 129. ideò socius non tenetur ex obligatione socij, quæ non cedit ad vtilitatem societatis. Crauet. ibi. nu. fin. vide tamen consi. 159 nu 8. eiusdem.

Potest vnus sociorum insolidum disponere de re communi. Crauet. consi. 319. nu. 10.

Socij plures, vbi cōmittunt negotiationis administrationem vni eorum, tunc quilibet sociorum ex facto, & contractu illius, tenetur insolidum, si cōtraxit nomine societatis, seu sociorum, & creditores sciant eum esse talē; & habeant animum obligādi omnes socios, aliàs secus, vide Nat. consi 567.

Sociorum vnus, qn̄ solus causam defendit, insolidum debet condemnari. Craue. consi. 8.

Socius tenetur ꝓ socio in his, q̄ contracta sunt ex causa societatis. idē Craue. cōsi. 149. nu. 8.

Magistri societatum pactum prodesse, & obesse constat. l. 15. ff. de pact.

Socij communem seruum habentes, possunt conueniri insolidum de peculio, & si vnus eorum aliquid præstiterit, ab alio repetit. gl. in l. 131. ff. de reg. iur.

Societati coitæ ad tempus, potest ante tempus renunciari, ex eo, quod promissa non seruantur á parte. Capic. decis. 174. nu. fin.

Societas soluitur, quando separatim socij agere cœperunt, & sibi quisque negotiari. Boer. decis. 58. nu. 4.

Societas alicuius negotiationis, an duret quousque negotio sit impositus finis, vide Rot. Genu. decis. 27. nu. 9.

Societatis finitæ signa, quæsiuit, vide Mago. decis. 1. nu. 5. & 45. Rot. Floren.

Societas finitur egestate alterius socij decocti, nec requiritur, quòd cesserit bonis. Vincent. de Franc. decis. 249 par. 2. Borg. decis. 11. nu. 3. par. 2. de contract.

Socius finita societate solidum non exigit. Mago. decis. 106. Rot. Floren.

Hypotheca constituta per vnum ex socijs in re communi; non extinguitur diuisione; nam res tota remanet obligata pro indiuiso. Aegid. Magist. tract. subhasta. cap. 43. in decisio. diuerso.

Si vnus ex socijs renunciet societati malitiosè, alijs non præiudicat. Gomez. Leo. decis. 1. nu. fin. in decisio diuerso.

Si duo socij faciant pactum, vt non liceat diuidere societatem pro toto tempore vitæ eorum, an valeat tale pactum, vide Iason. de actio. in §. quædam. nu. 41.

Socium á societate ante tempus recedere posse ob nimiam sæuitiam socij scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 156.

Societas dissoluitur tacito consensu, vt si socij cæperint separatim negotiari, Natt. consil. 100. nu 4.

Finito tempore conuento societatis, societas finita censetur ipso iure, & facto. Menoch. consi. 121. vol. 2.

Finito dicto tempore societatis, quando, & ex quibus actibus censeatur renouata societas, & quando non, vide ibid.

Testatoris præceptum, quód in vita alicuius diuisio societatis non fiat, an valeat, vide Dec. consi. 442.

Societati quãdoque quis potest renunciare altero socio inuito, vide Bar. in l. 5. C. de actio. & obliga. antiq. lect.

Societas re integra altero ex socijs pœnitente, dissoluitur. c. 2. extra de sponsa. & matrimo. vide Bar. in l. 5. ff. de condict. caus. dat. nu. 9.

Pupillus habẽs socium rixosum potest prouocare ad diuisionẽ, cum auctoritate iudicis, & maiore socio prouocante, minores possunt diuidere inter se. Bart. in l. 20. ff. de aucto. & consen. tuto.

Si vnus ex socijs intrauit monasterium ad seruiendum per annum, societas dissoluta non est, & lucra per alium communicantur. Bart. consi. 25. vol. 2.

Qui fuere socij, & posteá per decennium in diuisione steterunt, licèt non probetur aliter societatis diuisio, ex diuturnitate tamen tẽporis, præsumitur. Fely. consi. 2. & 3.

Actio pro socio, quando incipiat competere, vide gl. in l. 1. §. ad hæc. ff. de annali exceptio.

Diuisio erronea inter socios super societate non valet, licèt æqualitas præsumatur seruata in societate. Afflic. decis. 58.

Ipsa æqualitas non solùm consideranda est respecta numeri rei, puta pecudum, verùm etiã respectu bonitatis, vel deteriorationis ipsius rei positæ in societate. Afflic. d. decis. 58.

An socius videns socium ponere res malas in societate, protestari debeat, ne videatur tacitè consentire, vide ibid.

Societas summam rationem in se cõtinere debet: ideò iudicis arbitrium versatur super inæqualitate rerum societatis, & æstimatione. Afflic. d. decis. 58 nu. 5.

Exercitium personale venit in societate considerandum. ibid. nu. 8.

Confessio receptæ solutionis per vnũ ex reis socijs credendi, quando præiudicet alteri socio, vide Afflic. decisio. 94. Rot. Genuen. decisio. 1.

Solutio põt fieri alteri ex consocijs, & soluens liberatur, etiam quód ille haberet minorem partem. Ioseph. Ludo decis. Luc. 25. Paul. Aemil. decis. 384 par. 2. & decis. 168. part. 3. vide Hiero. de Monte, in suis quæstionib. q. 24. & Mago. decis. Luc. 5.

Vnus ex socijs potest litem contestando totum debitũ præoccupare. Aemil. decis. 168. nu. 4. lib. 3.

Si sunt plures mercatores socij vnius mercis, vel plurium, quilibet eorum poterit agere insolidum contra debitores eiusdem mercis. Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. Tom. 2. tract. de mercato. arti. vlti. glo. 1. nume. 25.

Socius pro socijs absentib. sine mandato agere potest, cùm sint consortes eiusdem litis. gl. in verbo socijs. c. 9. ext. de constitut.

Vnus ex pluribus socijs vnius mercantiæ, non potest agere insolidum pro rebus societatis sine mandato. Bar. in l. cum te. C. si cert. pet.

Quando est discordia inter socios circa locationem rei communis, quid iuris, quò, & quando iure possit socius de re communi disponere, vide Menoch. de arbi. cas. 442.

Socij omnium bonorum non tenentur communicare illicitè quæsita, tamen si communicauerint, lucrum inde quæsitum erit commune. Capic. decis. 180. nu. 18.

Societas omnium bonorum, & rei particularis, quando intelligatur inira, & quæ requirantur ad hoc, vt censeatur contracta inter fratres simul habitantes, vel nepotes, vide per Borg. Caual. decis. 10. & 11. de contract. part. 2. Cassan. in consuetu. Burg. titul *des successions*, Rub 7. §. 5. glo. 5. num. 24. Natt. consi. 91. Tom. 1. Barto in l. 4. C. commu. vtriusque iudi. nu. 9. Bald. in suo tract. de duobus fratribus, inter tract. Bar.

Quæ requirantur ad hoc, vt dicatur contracta societas omnium bonorum tacitè, & quæ possint adduci contra eum, qui dicit eam contractam, vide Crauet. consil. 26. 11. & 159. Menoch. consi. 222. lib. 3. Dec. consi. 21. 66. & 68.

Socij omnium bonorum tenentur communicare omnia vndecunq; prouenientia, & sic bona aduentitia, lucra, hæreditates, legata, & fructus dotis, ac lucrum ex statuto, & etiã damna, atque incommoda ipsorum, & eorũ filiorum, nulla habita consideratione maioritatis familiæ, & expensarum; secùs in societate particulari, & singulari, ac limitata. idem Borg. d. decis. 11.

Lucrum

Lucrum dotis venit in communione fratrum, & sociorum omnium bonorum. ibid. nu. 25. idem in prælegatis, & alijs lucris. ibid.

Et generaliter debita, & credita facta inter socios, & eorum filios omnium bonorum, debent communicari, & ire in communione etiam, quòd sint facta extra causam societatis, dummodo non sint excessiua. ibid. num. 28. & seq.

In societate vniuersali, an veniant bona obuenta ex titulo hæreditario, vide Crauet. consi. 36. nu. 8. quòd veniant quæsita ex substitutione scribit Dec. consi. 395.

Ex communi habitatione fratrum, non præsumitur societas omnium bonorum: ideo si vnus fratrum emat prædia nomine proprio, non tenetur illa communicare alijs fratribus. Dec. consi. 651. Crauc. consi. 131. nu. 12. vide tamen. ibid.

Quid si patruus tutor nepotum existentium in communione cum eo, emerit, vide Crauet. consi. 286.

Socius tenetur communicare socio bona acquisita, quando societas est vniuersalis, quæ non impeditur ex eo, quòd vnus socius negotiatur, alter non, vide Craue. consi. 158.

Expensæ factæ ex causa societatis, ipsi societati imputantur, quando est societas vniuersalis. Crauet. consi. 159. nu. 7.

Filia vnius ex socijs, dotari non debet de bonis communibus, nisi societas sit vniuersalis, & omnium bonorum. Crauet. ibid. nu. 9. Rol. consi. 91. volum. 1. Natt. consil. 91. Tom. 1. & consi. 264.

In societate vniuersali omnium bonorum, omnes expensæ sunt imputandæ societati, nisi veniant ex delicto, vel culpa socij. Natt. d. consi. 91. nu. 3. & consi. 260.

Licèt frater acquirens feudum pro se, & fratre, confiteatur in acquisitione dicti feudi, nihil cum eo habere indiuisum, tamen ex hac cófessione, non probatur societas omnium bonorum. Natt. consi. 94 Tom. 1.

Societas expressa omnium bonorum dici non potest contracta, quando aliqua reseruatio bonorũ facta fuit in societate. Nat. consi. 100.

Societate omnium bonorũ inita, soluere teneri socium pro sua portione contingente æs alienum ab altero socio contractum scribit Menoch. consilio 375. libr. 4. etiam si non constet in vtilitatem societatis conuersum; secùs erit in societate particulari: sed in ea particulari, ex quibus coniecturis probetur conuersum in vtilitatem societatis ad hoc, vt alter socius teneatur pro portione sua, vide Menoch. consi. 375. lib. 4.

Socius omnium bonorum non condemnatur vltra quàm facere possit. l. 16. ff. de re iudic. nam socius conuentus iudicio societatis, habet beneficium, vt non conueniatur, nisi in quantum facere potest. Iaf. de actio. §. sunt præterea, versi. sed & si, nu 6. fallit si ex dolo conueniatur. Natt. consi. 361. nu. 12.

Si socius omnium bonorum callidè renunciauerit societati, nempè propter lucrum aliquod, quod sibi soli cupiebat habere, factum suum sibi nocet, quia si alter socius, cui renunciatum est, aliquid quæsierit, renuncianti non communicabit, renuncians antem lucrum, propter quod renunciauerit, communicare tenetur. gl in l. 98. de reg. iur.

Emens bona de pecunijs societatis omnium bonorum publicè, vel scientibus alijs consocijs, & tacentibus, nomine proprio, non tenetur bona communicare, sed solùm precium. Borg. Caual. decis. 11. de contract. nu. 12. 33. & 40. idem in societate particulari. ibid. nu. 41.

Societas inter fratres non videtur contracta in relictis bonis, quo mortuo patre retinuerũt hæreditatem ipsius in communi, & eam pro indiuiso possiderunt simul cohabitantes. Natt. consil. 264. & tanto magis hoc procedit, quãdo vnus ex fratribus negotiatur, alij non: quia tunc nullo modo videtur cótracta societas. Natt. ibi.

Fratres simul cohabitantes, & lucra eorũ hinc inde inter se, & in communi conferentes, videntur inter eos cótraxisse societaté. Pet. Gerar. sing. 99. vide Bar. in l. 3. nu. 6. ff. de concubinis & in l. 48. §. altero. ff. de administr. & peri. tuto. & cura. Bald. in suo tract. de duob. fratrib. inter tract Bar.

Societas inter fratres tacitè contrahitur ex solo vsu, in eo, in quo tãtùm apparet vsus inter eos. Bar. in l. 1. §. si quis interdicto. ff. de itin. actuq; priuato.

Socius non capax, capit per socium capacem, & traditur consilium relinquendi filio spurio nempè, vt pater contrahat societatem, & inde instituat socium hæredem. Bar. in l. 30. ff. de libera. legat.

Damna socio occurrentia culpa aliorum sociorum, damno eorum cedunt, qui culpam habent. Gramma. decis. 71. nu. 10.

Mutuans pecuniam ad mercandum ad mediũ lucrum, & damnum, non dicitur facere contractum vsurarium, sed societatis. Guid. Pap. q. 186. vide Franc. Marc. q. 887.

Mercator in dubio de pecunia sibi commissa præsumitur lucratus, nisi intra annum protestetur de contrario, & potest tradi pecunia ad honestum lucrum. Marc. q. 886. num. 3. 4. vide q. 887.

Rationem reddi ab petere possint illi, qui dāt pecuniam mercatoribus ad dimidiam partem damni, & lucri, vide Ias. de actio. in §. sequens. nu. 43.

Mercatores accipientes pecuniam ad partem lucri, & damni, si dicant sustinuisse damnum furti, rapinæ, vel incendij, de his fidem facere tenentur. Ibid num. 44. intra annum, aliàs posteà non audiuntur. Anto. Corset. in suis singularib. litera M sing mercator.

Rationem administrationis pecuniæ datæ ad traficandum, reddi debet solùm in fine anni Ludo. Rom. sing. 121. Bart. in l. 4. C. de susceptoribus. lib. 10.

Si dedero mercatori pecuniam ad lucrum, & damnum, si patiatur damnum per casum fortuitum, debet socius illud mihi intra annum nunciare, alioqui post annum non audietur. Rebuff. in suis commente. Tom. 2. tractat. de mercat. art. vlt. gl. 1. nu. 19. vide Capel. Tholl. quæst. 448.

Societas non dicitur, sed mutuum, si quis det negotiatori pecuniam ad merces emendas, ita vt lucra percipiat, periculum capitalis nō sentiat, & est hoc pactum illicitum, & vsurarium. Natt. consi 403. & 404. ratio, quia in tali mutuo transfertur dominium pecuniæ in recipientem, quod est contrà naturam societatis: nam societatem contrahendo nemo rei suæ desinit esse dominus. Natt. d. consilio. 403.

Societas ēt tacitè contrahitur Rot. Gen decis. 31 & præsumitur durare, donec per socios fuerit renunciata, vel morte dissoluta, & est præsumptio, quòd perseuerauerint in societate tacendo, & faciendo actus ad societatē pertinentes. ibid. nu. 10.

Diuersos modos cōtrahendi societatem, vide ibid. decis. 39. & quæ requirantur ad faciendum aliquem socium. ibid.

Effectus societatis, durat etiam extincta societate, donec pertinētia ad ea sint exacta. ead. Rot. decis. 71. nu. 7.

Societas semel contracta, præsumitur inde durare, & manere. ibid. decis. 97. nu. 12.

Socij censentur habere partes in societate pro viriliIoseph. Lud. decis. 31. Luc.

Si socius quispiam nomine proprio nuncupetur, & dicatur Titius, & socij, nō magis quæritur Titio, quàm alijs socijs, quorum vnusquisque habet actionem actiuam, & passiuā; quod procedit, quando contractus sit nomine societatis. Ioseph. Lud. d. decis. 31.

Qui agit pro se, & socijs, & declarat, declarati censentur principales actores. Rot. Genuen. decis. 13. nu. 24. & nu. 130.

Participes nō veniunt, nisi pro summa, per eos posita in societate. ead. Rot. decis. 14. nu. 118. & nu. 152.

Particeps an sit socius, vide ibid. decis. 39.

Socius se exercens, debet habere suum salariū. Rot. Genu. decis. 16. nu. 15.

Societas inita ad tempus, non durat vltra præfixum diem, licèt negotia non sint perfecta: Rot. Genu. decis. 27. & socij mei socius, non est meus socius. ibid.

Particeps, commendans, committens, deponens, & mutuans, habet actionem aduersus socium, etiam si societatem non administrauerit Rot. Genu decis. 29.

Societas renouata (alio nō apparente) intelligitur, pactis, quibus à principio fuerat ordinata. Rot. Genu. decis 59.

Socius, & particeps ijdem sunt: cùm participare in alia societate tam de lucro, quàm de damno proportionabiliter, nihil aliud sit, quàm socium esse. Rot. Genuens. decisio. 46.

Societate dissdicta, etiam in quindecim diebus dissdictæ, dicitur durare. Iacob. Put. decis. 68. libr. 3.

Societas cōtrahi potest super officio emendo, Put. decis. 67 lib. 3.

An, & quando societatis pactum cōtinens inæqualitatem, valeat, & an extensio fiat in tali pacto de casu, ad casum, vide Craue. consi. 173. & consi. 245. nu 5.

Fœmina potest contrahere societatem cum masculo, & vxor cum marito. Borg. decis. 11. part. 2. nu. 6. sed quando hæc procedant de viro, & vxore, vide Hieron. Mago. decis. 65. Rot. Flor. Pet. Gerar. sing. 99.

Socij, si post diuisionem retineant bona communia, inducitur inter eos tacita recommunicatio. Crauet. consi. 73. num. 13. vide Boer. decis. 58. nu. 5.

Promissio de associando aliquem in officio intelligitur, quando promittens teneret officium nomine suo proprio: fallit quando hoc fecisset in fraudem socij; quia tunc teneretē ad interesse, & fraus poterit probari per coniecturas, de quibus, vide per Crauet. consi. 100.

Societas quid sit; quotupliciter contrahatur tacitè, vel expressè, quæ veniant in ea, demū multa alia de materia societatis, vide per Maran. in suo spec. titu. an sit indicium ciuil. vel crimi. distinct. 4.

Socius an possit causam societatis cōpromittere, vide Maran. in suo specu. par. 4. distinct. 9. iudicio. nu. 47.

Socius an habeat beneficium, ne conueniatur nisi inquantum facere potest, vide ibidem num. 100.

Socius tenetur consocio de dolo, & culpa. ibid. num. 104.
Merces emptæ de pecunia communi, an præsumantur communes. Idem Maran. ibi. lib. 6. de testium productione. nu. 76.
Societas probatur per intitulationē librorum. ibi. nu. 79.
Acquiritur possessio in contractu societatis ex solo titulo. Rebuff. in suis comment. Tom. 3. tracta. de materi. possess. in præfat. num. 105.
Communio resoluta per diuisionem, potest renouari, sicut societas, veluti quando post diuisionem denuò fratres simul habitant, & renouant societatem; sed quando hoc casu censeatur tacitè cōtracta societas, vide Dec. consil. 548.
Societas inter fratres contrahi nō potest, quando alter erat pupillus: ideò tunc alter frater maior rem communem alienare non potest. Dec. consil. 556. vide Gassan. in consuetud. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 5. glo. 5. nu. 24.
Societas tacita ex solo vsu cōtrahitur inter fratres, & tacitè dissoluitur, vide Ant. Corset. in suis singularibus, litera S. singul. societas. 2.
In societate inter patruum, & nepotes maiores, patruus solùm debet reputari pro vno, & sic pro virili tantùm debet concurrere cùm nepotibus, vide Menoch. consil. 222.
In societate ita contracta, vt veniat iusta hæreditas, venit illa, in qua fuit institutus socius ab eo, cui successurus erat ab intestato. Bar. in l. 3. de legat. 1.
Societas potest tacitè contrahi per actus, qui tacite societatem inferunt. Abb. consil. 87. lib. 2.
Vbi res ad meliorandum traditur, vt quòd melioratur diuidatur, si dominium transferatur in totum, erit actio, præscriptis verbis, at si in partem tātum, erit societas. l. 14. ff. de præscript. verb.
Contractus societatis solo consensu contrahitur, ideò neque verba, neque scriptura requiruntur ad obligationis substantiam, sed sufficit eos, qui negotia gerunt consentire, quare inter absentes rectè cōtrahitur, veluti per nunciu, vel epistolā, & alter alteri obligatur in eo, qd ex bono, & æquo præstare oportet. l. 2. ff de actio, & obliga.
Damnum contingens inter socium, & dominū commune esse debet, quemadmodū vtilitas, nisi damnū ex culpa alterius proueniret. Ios. Ludo. decis. Perus. 10.
Lucrum dēt esse cōmune inter socios, qn vnus ponit pecuniā, alter operā. Rot. Gen. dec. 21. nu. 16. & Marc. q. 887. idem in damno, & tūc talis societas est licita. Marc. ibi. num. 12. vide Cabal. Millelo q. 427.
An periculum capitallis sit commune, vide ibid. quæst. 887. Ias. de actio. in §. sequens. num. 46.
Sicut lucrum, quod ex societate prouenit, est communicandum, ita, & opera sunt diuidenda. Idem Marc. q. 626.
Pactum factum in societate, vt periculum ad eum, qui accepit spectet, & lucrum diuidatur, an valeat, vide ibi. d. quæstio. 887. nume. 7. ibid.
Societas, etiam ex partibus inæqualibus, fieri pōtest. num. 9.
In dubio præsumitur societas lucrata fuisse, nō autem perdidisse, & dicenti non esse saluum capitale, incumbit vnus probādi. Rot. Genu. decis. 24. nu. 5.
Societas quando inæqualitatem lucri, & damni admittat, vide And. Gail. obseruа. 24. lib. 2.
Socij, qui non sunt æqualis industriæ, an lucra æqualiter diuidant, vide Crau. cons. 159. nu. 3. & fin.
In societate generali vnius negationis, ille ex socijs, qui plus in societate contulit, plus lucri consequi debet, & iudex hoc casu rationem habere debet pecuniæ, & industriæ à socijs collatæ in societatis cōmodū. Menoch. consil. 222. lib. 3.
Lucrum assumit sibi naturam illam, quàm habet capitale: ideò si inter plures socios fuit contracta societas ad certum tempus, sicut non debet minui capitale missum in societate, ita nec debet capi de lucro, vide tamen Ant. Corset. in suis singularibus, litera L. sing. lucrum.
Si ex duob. socijs vnus (altero inuito) vadit ad mercandū suscipiens in se periculū, & lucratur, nō communicat cum socio lucrum. Bart. in l. 4. nu 7. ff ad Trebel.
Socij possunt inter se cōuenire, vt alter habeat duas partes lucri. Abb. consi. 77. lib. 1.
Societas ad hoc, vt sit licita, oportet, quòd damna, & lucra sint communia. Abb. ibi.
Quæ societas sit licita, & quæ illicita, & in illa, quæ conuentiones valeant, & quæ non, vide ibi.
Aestimatio, quæ fit de rebus, quæ traduntur in socidam, non transfert dominium, neque constituit emptionem, sed fit, vt sciatur quanti ea res erat tempore initæ societatis, Ioseph. Lud. decis. Perus. 10. num. 7.
Capitale est dominij in istis societatibus bestiarum, fetus autem, & melioramenta ipsarū sunt communia inter dominum, & sociū. ibi. nu. 10. vide Fran. Marc. q. 887.

Quòd

Quod damnum fit commune, procedit, quando pastor non est in culpa. Ios. Ludo. d. decis. 10 Perus. nu. 11. vide Marc. q. 887.

De contractu socidę animalium, vide Marc. q. 887. & seq Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des droicts*, Rub. 4. §. 23. glo. 1. nu. 53.

Socius, qui administrauit, tenetur socio rationem reddere administrationis, nisi ambo socij administrauerint: quia tunc non potest vnus ab altero rationem administrationis petere. Idem Ludo. decis. 28. Perus. nu. 7. vide tamen ibi. num. 20. vbi contrà, & Rot. Genu. decis. 31.

Socius non habet omnes socios insolidum obligatos, sed duntaxat socium administratorem. Rot. Genu. decis. 46 tamen illo administrante non existente soluendo, alij tenentur. ibi. d. decis. 46.

Administratores tenentur insolidum erga participes, ibi. decisio. 59. nume. 3. & socius, qui administrauit, prius conueniendus est. Natt. consi. 153.

Particeps, seu socius dans ordinem administrationi societatis, seu habens facultatem eligendi institorem, tenetur reddere rationem participibus. Rot. Genu. decis. 71.

Socij, ad quos societatis peruenerunt merces, tenentur insolidum de illis rationem reddere. Rot. Genu. decis. 8.

Administrator societatis promittens socio soluere summam aliquam, ad illam, etiam ante redditam rationem tenetur, licèt in redditione rationis habenda sit ratio de summa ipsa, vide ibi. decis. 112.

Habens actionem aduersus aliquem, si societas lucrum, vel damnum sustineat, non potest agere contrà eum, quin prius ille, qui administrauit, reddat rationem, etiamsi librum rationis præsentet. Rot. Genu. decis. 173.

Cùm inter se societatem contrahunt socij, nulla inter eos certa, & clara forma diuisionis declarata, quæ tunc diuisio partium esse debeat inter socios, si vnus plus altero in societate contulit, vide Menoch. de Arbitra. lib. 2. cas. 215.

Socius exigens partem debiti, quòd societati debebatur, tenetur communicare partē exactam alteri socio, qui ob debitoris societatis inopiam, nihil consequi potuit. Menoch. cōs. 46. vol. 1.

An finita societate socius, qui retinuit pecunias, teneatur ad interesse, vide Menoch. cōs. 121. nu. 107. vol. 2.

Quod vnus ratione communionis cōsequitur, alteri communicare tenetur. l. 19. ff. de noxa act.

Si duo, vel tres emerint gabellas portarum, & posteà diuidant inter se emolumenta, quòd vnus habeat emolumentum talis portæ, & alter alterius, non potest socius petere sibi communicari plus exactū. l. 9. §. socij. ff. de publica. & vectig.

In societate, in qua vnus pecuniam pstat, alter operas, cuius impensis operæ præstabuntur, vide Marc. q. 888.

Vno ponente in societate pecunias, & alio operam, cùm dissoluitur, pecuniæ restituūtur ei, qui posuit, si fuit conuētum (prout fieri pôt. And. Gail. obse. 24 lib. 2. (sed quid si nō fuit, hoc actum, vide decis. 159. Rot. Genu. Ias. de actio. in §. sequens. nu. 45.

Opera vnius ęquiparatur pecuniæ alterius positæ in societate, quid de interusurio pecuniarum, vide ibi nu. 4. ina. d. decis. 159.

Vno ponente pecuniam, altero operā, alio non expresso, damna, & lucra debēt esse communia. Abb. consil. 77. & tunc talis societas est licita. glo. in c. plerique. 14 q. 3.

Cùm quæstus, & compendij societas initur, quicquid ex operis suis socius acquisierit, in commune confert, sibi tamen quisque hæreditatem acquirit: quia aditio hæreditatis nō consistit in opera. l. 45. §. & cum quæstus. ff. de acquir. vel omit hæred.

Socij sunt obnoxij damnis societatis. Rot. Gen. decis. 14 nu. 11.

Expendens nomen in societate cātante in vno loco, non potest pro dicta societate in alio loco gerere. Rot. Genu. decis. 22.

Compensatio non admittitur inter debitum sociale, & creditum proprium. ead. Rot. deci. 26 nu. 30. tamē debitor proprio nomine potest cum sociali nomine compensare, ibid. decisio. 72.

Impensæ factæ per institorem debēt refici per socios. Rot. Genu. decis. 170.

Socius nō tenetur ad casus fortuitos. Rot. Gen. decis. 124.

Societas, quę lucrum, damnumuē senserit, non cognoscitur, nisi ea finita, & factis cōputis. Rot. Genu. decis. 173. nu. 6.

Pactum, quòd vnus ex socijs supponatur solus periculo rei, valet. Rot. Genu. decis 183. licèt regulariter res pereat socijs, & societas leonina, quæ dicatur, vide ibi.

Quæsitum nomine sociorū, debet ab omnibus ratificari, & non sufficit, quòd ab aliquibus. Iaco. Put. decis. 70. lib. 2.

Pactum factum inter socios valet, vt si quis aliquid superadderet societati certum quid habeat. Gasp. Cabal. Milleloq. 444.

In diuisione societatis fructus bonorum vxoris consumpti, repeti non possunt. Craue. cōs. 159. nu. 5.

Item in ipsa diuisione, an habeatur ratio, quòd vnus sociorum plus altero expendit: quia maiorem habebat familiam, vide Crauet. d. consil. 159.

Habẽs curã bonorũ societatis, nõ põt ea bona vni sociorum tradere; sed solùm illis, qui possunt societatem gubernare. Rot. Genu. decis. 172.

Liber societatis scriptus à socijs alijs scientibus, & patientibus, plenè probat. ibid. decisio. 173.

Participes an agere debeant contrà socios pro rata pecuniarum pœnes eos existentiũ, vide ibi. decis. 176. nu. 8. & 21.

Participi debetur portio mercium in qualibet parte, seu balla mercium. ibi. decisio. 177. tamen tenetur pro rata concurrere ad impensas ibi.

Sententia absolutoria ex causa societatis pro vno sociorum debendi lata, parit exceptionem rei iudicatæ respectu aliorum. Hieron. de Mont. q. 29. num. 17.

Fideiubens pro institore, qui præfuerat alicui societati instante vno ex socijs dictæ societatis, an teneatur etiam erga alium socium absentem, & non nominatum in cautione, vide Hiero. Mago. decis. 17 Rot. Floren.

Transactionis ab altero sociorum initæ, vtilitatem alteri si velit communicandam, obseruatũ fuisse legitur in libris placit. curiæ, lib. 11. de litigio. tit. 7. in decisio. diuerso.

Socius rei, & negotij particularis soluens debitum commune, & dotem sorori, ac marito, nomine aliorum fratrum de bonis stabilibus suis, post aliquod tempus nullum potest prætendere interesse, sed solùm agere potest ad ratam pecuniæ solutæ. Borg. Caual. decis. 10. de contract par 2.

An socius soluens pro negotio spectãte ad societatẽ, præsumatur soluisse de pecunijs proprijs, aut communibus ipsius societatis, vide Craue. consi. 129.

Ratificare censetur socius alienationem factã à consocio, alienando pluris valentiam ipsius rei. Craue. consil. 159 nu. 5.

Dans bona mobilia, speciarias, debitores, vasa, & alia, quæ quis habet in vna appotheca speciariæ, æstimata, cum termino ad soluẽdum, & ad rationem octo pro centenario, pro lucro societatis, ne recipiens teneatur singulo anno reddere rationem societatis, intelligitur vendidisse dicta bona, & licitam societatem contraxisse. Borg. decisio. 13. par. 2. de contract.

Socius aliquid acquirens, an teneatur illud communicare, vide Crauet. consil. 171. num. 12.

An inter socios sit tacitum mandatum ad licita, & etiã ad vendendum partem consocij: vide in additio. ad Bar. in l. 2. C. de cõsort. eiusd. lit.

Actio pro socio ad quos effectus det, vide Iasde actio in §. sequens. nu. 37.

Socij duo, si acceperint quædam prædia ad laborandum, & vnus eorum habeat duos filios, qui similiter laborant, alius verò nullos habet, qualiter diuident quæsita, vide ibi. num. 47.

Sociorum si vnus negligat reficere rem communem, alius verò reficiat, an negligens, & non soluens partem impensarum reficienti intra quatuor menses, dominium perdat. ibi. nu. 48. vide Maran. in suo Spec. par. 4. distinct. 9. iudi nu 102.

Libris sociorum fidem adhiberi inter eos scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas 92. vide tamen ibi de limitationibus, & Bar. in consil. 35. vol. 1.

Quando socius bonorũ probet pro socio, vel contrà, vide ibi. cas. 474.

Quòd socius pro socio in ciuili nõ possit testificari scribit Bar. in l. 10. C. de testib.

Socius potest agere contrà socios, pro quibus soluit, sibi quæsita cessione. Dec. consil. 99.

Quando vnus ex socijs teneatur pati damnum, quod passus fuit ex pecunia reprobata, in ciuitate, vide Dec. consi. 697.

Quando vnus sociorum promisit pati damnum insolidum vsq; ad certam summam, vel in aliqua re societatis, in alijs casibus, & supra summam reseruatam, damnũ erit commune. Dec. consi. 697.

Ex dominio de præsenti, nõ præsumitur in præteritum: ideò bona mobilia per socios possessa, non præsumuntur omnia esse communia, nisi hoc probetur. Natt. consil. 100. num. 16.

Solutio dotis in dubio, an præsumatur facta de pecunia propria soluentis, aut de communi, vide ibi. nu. 15.

Socius imputat societati damnũ, qđ passus fuit nomine societatis, veluti si cùm esset in itinere propter negotium societatis fuerit captus ab hostibus, & inde coactus se redimere Natt. consi. 248.

Impendens in communi negotio, non potest repetere impensas à socio, quas pro sua tantùm parte facturus erat. Natt. cons. 303.

Socius non omnium bonorum, dotem filiæ promissam tenetur soluere de proprio, neć eam potest societati imputare. Natt. consil. 264. nu 3.

Summæ datæ consocio, qui posuit pecunias, durante

durante tempore societatis, in dubio censentur datæ ex lucro facto in negotiatione, et non ex suo capitali. Menoch. consil. 121. vol. 2.

Emens rem à pluribus, si ipsa res reperiatur morbosa, & pars eorũ aufugerit, alios socios insolidũ cõuenire potest redhibitoria. Fran. Cremen. sing. 166.

Propter communionem, vel societatem, inhabiles gaudẽt beneficio habiliũ, & priuilegio. Hippol. sing. 180.

Beneficium, quod datur vni ex socijs, qñ porrigatur ad alium, vide Bar. in l. 1. C. si in commun. eademq; causa.

Socius, qui vult recedere, an possit ponere alium loco sui, inuito socio, vide Bald. singul. 137.

Culpa alterius ex socijs, qñ præiudicet alijs, vide Bar. in l. 19. ff. si seruit. vendi.

Pactum vnius ex socijs in eo casu prodest insolidum alijs, quo socius, contrà socios est habiturus regressus. Bartol. in l. ex duobus. ff. de duobus reis.

In duobus reis debendi socijs, mora vnius nocet alteri. glos. penu. in l. 134. §. penu. ff. de reg. iur.

Pecunia communis obuenta ad manus vnius socij pro rata cõsocio restituẽda est. Mago. decis. Luc. 59.

Socius de culpa, & negligentia tenetur, vnde præpositus ad debita societatis exigenda, si neglectu ipsius deteriora nomina facta sint, ac non soluendo, consocijs de negligẽtia tenebitur: ideò tales debitores in diuisione societatis, debẽt assignari in portione ipsius. Hippol. sing. 281.

Socio debet fieri copia omniũ instrumentorum sine causæ cognitione. Barto. in l. 7. C. de eden.

Aetas vnius ex socijs, qñ prosit alijs, vide Bar. in l. 1. C. si in commu. eademq; causa.

Res empta per socium ex pecunia cõmuni, qñ fit communis, vide Bartol. in l. 4. C. commu. vtriusq; iud.

Libri mercatoris probant, cuius nomine mercatura exerceatur, vide Barto. ibid. nume. 6.

Cessio an possit fieri inter socios, & qualiter, vide Bartol. in l. 22. C. manda. nume. 18.

Si inuado rem communem mihi, & alteri socio possidẽti, quomodo tenear, vide Bart. in l. 7. C. vnde vi. num. 33.

Plures socij vnius negociationis in diuersis locis, videntur inuicem institores, & inuicem præpositi. Bar. in l. 41. ff. si cert. pet. nu. 31.

Fraus præsumpta non est, si adhibeatur maior diligẽtia in proprijs, quàm in communibus. Barto. in l. 32. ff. depositi.

An in diuidenda societate socius cogatur soluere, quod ipse debet creditoribus ex causa societatis, vel illud deducat, vide Doct. in l. frater à fratre. ff. de condict. indeb.

Socij, q aliqui sint quomodo intelligatur, & liberato vno ex illis, ad quos peruenit cõmune negotium, an talis liberatio prosit alteri, cùm non sint socij. Bart. in l. 3. §. nunc. ff. de libera. caus.

Contracta societas inter plures, vt vnus eorum emat merces nomine aliorum, ita vt merces sint communes inter omnes, si socius emens merces illas emat nomine proprio, & inde oppignoraueri, constitutio pignoris tenet, & valet, vt creditores in mercibus alijs socijs præferantur, habent tamen ipsi actionem personalem contrà consocium oppignorantem ad interesse. Menoch. consi. 122. lib. 2.

Institor societatis, in qua sunt plures socij, qualiter acquirat, vide Bar. in l. 37. ff. de stipula. sermo.

Socij fingũtur vna, & eadẽ persona. Bald. in l. 1. ff. de offi. consul. nu. 17.

In duobus reis socijs, debitum vtriq; pro parte videtur deberi actiuè, & passiuè. l. in lege. ff. ad leg. falcid.

Societas à libera voluntate procedere dẽt. l. Labeo, & ibi. glo. ff. de oper. liber.

Vendens communem rem cum alio tanquàm communem, tenetur socio restituere partem precij actione nego. gest. l. 19. ff. de nego. gest.

Damnati in actione pro socio efficiuntur infames. l. 1. & 6. §. illud. ff. de his qui not. infam. §. ex quibusdam, institut. de pœn. temer. litig.

In causa seruitutis prædij communis, quod vnus ex socijs expendit ab alio repetit, per actionem nego. gest. l. 38. §. fina. ff. de nego. gest.

Socius re communi inuito socio, vti potest. glo. in l. 13. ff. de vsufructu.

Vnus ex socijs non potest communẽ parietem destruere causa respiciendi. l. 7. ff. de seruit. vrba. prædi.

Ego, & socius meus aduersarij esse non possumus, sed vnus loco alterius habetur. l. 4. §. si communem. ff. firmi. regu.

Si socij habeant res corporales cõmunes, & alter eorũ vult eas res diuidere, potest agere iudicio commu. diuid. ibid.

Si paciscatur socius, ne partem suã petat, effectu tollitur societas. l. 35. ff. eod.

Cùm socij diuidunt societatem de eo, quod sub

sub conditione debetur, cautiones interue-nire solent. l.16 ff.eod.
In societatib.negligentię ad negligentiam ad-mittitur compensatio.l.10. ff. de compensa.
Socius non dicitur,nisi aliquid ponat in socie-tatem,nempè rem,vel operam.l.35.§.si quis. ff de mort.cau.donat.
Licet socio reponere aliquã summam suo pro-prio nomine in negotio societatis, & lucrũ factum pro illa summa habere propriũ. Me-noch.consi.121.vol.2.
Correus socius opponit compẽsationẽ de eo, qđ alteri correo debet. l. 10. ff. de duob.reis.
Quando duo habent æquale ius,& est locus p̃-occupationi,si vnus est impeditus, impedi-tur socius.l 1. ff.ad leg.Iul.de adult.
Quod pro indiuiso cũ alio possideo, eius par-tem possidere dicor.l.25.§.fin. ff. de verb. & rer.signific.
Si socius vult vti,seu reficere in re cõmuni,non quid melior sit cõditio prohibentis,vel nõ, vide gl.in §.religiosum,institu.de ret.diuisio.
Actio pro socio est bonæfidei.§.actionũm autẽ institu.de actio.
Quæ veniant in actione bonæfidei, vide ibi.gl.
Inter socios liberalitatis imperialis factæ etiã inter viuos, est locus iuri accrescendi,si con-socius sine hærede decedat.l.vnic. C. si libe-ralit.Imperial.lib.10.
Vide etiam de pertinentibus ad hunc titulum, supra lib.1.tit.commu.diuid.
De societate, quæ ex consuetudine cõtrahitur inter virum,& vxorem,de rebus quæsitis du-rante matrimonio, & de pertinentibus ad talem societatẽ, vide per Io.Pap.lib.15.tit.8.
Fraternitas inter extraneos cõstitui potest vti societas, sed an ab intestato inter tales fra-tres detř successio,vide Excel.P.Tẽſ.dec.113.
Socio contrahente nulla facta mẽtione socie-tatis, & non apparente de vtilitate sociorũ ex eo contractu, an ex illo, alij socij rema-neant obligati, vide eundem, decis.136.

De mercatoribus,commercijs, nundinis, & litteris cambij.

Domini terrarum possunt facere sta tuta pęnalia,ne subditi extra ter-ritorium mercatum eant. Franc. Marc.q.357.
Ciuitas habens priuilegium facien di nundinas, & per decem annos non fece-rit,priuilegium perdit.Capic.decis.134.vide Marc.q.53. Andr.Gail.obser. 60. lib.2. Felin. consi.1.nu.22.
Mercata siue Principis licẽtia, an fieri possint, vide Excel.P.Tessau.decis.264.
Mercatũ alterius loci,an possit vna ciuitas,vel oppidum eadem die per concursum impe-dire.ibid.num.4. & 5.
Obuiantes portantibus victualia in rem publi cam,siuè in ciuitatẽ,aut in suburbia,tenẽtur lege iubia de annona.Boer.decis.296.
Mercatores publici de iure communi permis-si sunt,& possunt sine Principis permissu fie-ri; nundinæ vero non; sed an præses pro-uinciæ possit hoc concedere, vide Francis. Marc.q.53.
Nundinæ remissæ propter diem festum in se-quentem diem, eodem priuilegio gaudere debent,ac si non essent remissę, & nundinas liberas esse, est de iure communi. Francis. Marc.q.368.
Feria an dicatur concursus, & negotiationes mercatorum,& cõcessum priuilegiatum pro feria, quanto tempore duret, vide Rot. Genu.d.decis.1.nu.30.
Nundinas in oppidis,vel ciuitatibus concede-re solus Princeps potest; sed an illarũ exer-citium per longissimi temporis spaciũ præ-scriptum,auferre etiam possit, vide Excel.P. Tessau.decis.264.
Nundinas ad alterius iniuriam nemo institue-re debet,quare priuilegium nũdinarum Im-perator non concedit, nisi prius vicinis au-ditis. And.Gail.obser.69 nu.14.lib.2. tamen ius nundinarum auferri potest per Princi-pem sine vlla causa, dato etiam quòd vni-uersitas alicuius loci haberet ius nundinan-di per tempus immemorabile. Natt. con-silio.511.& 512.
Quando quis vult vti priuilegio nundinarum, quas qualitates probare debeat, vide Ioan. Pap.lib.10.tit.7.Arrest.1.
Nundinæ, & mercata quomodo differant, vel conueniant, & de ipsis nundinis, & merca-tis, vide per Maran.in suo spec par.4.distin. 9.iudicio. nu.50.
Ex signis,& signaculis res cognoscuntur: ideò ballæ mercatorum præsumuntur esse eorũ, quorum sunt signacula. Boer.decis.108.nu. 9.vide Maran.in suo specu part.6 titu.de te-stium productione, num.62.
An licitum sit mercatoribus ad inimicos, aut etiam ad alios Babaros, & Saracenos naui-gare, & mrrcantias quæcunque transferre, & si censeantur prohibiti, an confiscentur merces cum nauibus, & bestijs, & quid si repertantur in itinere antequàm peruene-rint ad locum prohibitum, vide per Boer. decisio. 178.
Quid statuatur contrà falsos mercatores, qui arripiunt fugam cum pecunijs alienis, vide Boer. decis. 215.

Banquerij falliti non habent beneficium cessionis, nec immunitatis Ecclesię. ibi n.6.& 7.

Pactum cum bancha, fallitis non est seruandũ. Boer. ibi. nu 8.

Computum quid sit, & quid ratiocinari; rationes autem sunt, in quibus accepta, & data, seu soluta continentur. Boer. decis.295. vbi plenè de materia computorum.

Computorum exemplar vnũ, debet penes dominum remanere. Boer. ibi. nu.4.

In foro mercatorum attenditur æquitas, & bona fides; ideò in illo non habet locum beneficium excussionis. Capel. Thol. q.197. Boer. decis.221. vide supra, lib.1. tit. de excussio.

In negotijs mercatorum veritas est attendẽda, reiecta omni subtilitate, & solemnitate iuris. Rot. Gen. decis.3. n.23. decis.31.96. & decis.195 nu. 32. & inter eos est procedendum ex æquo, & bono. Rot. Genu. decis.23. nu.15. Gasp. Cabal. Milleloq.792.

Qualiter procedatur in foro mercatorum; & quod ius seruetur inter eos, vide Maran. in suo Spec. par.6. tit. de exceptio. nu.35.

Stylus, & obseruantia mercatorum est attendenda. Rot. Genu. decis. 6. & in causis ipsorum attenditur mos, & consuetudo illorum. ibi. decis.7. nu.11.

Dicto vnius testis cum alijs adminiculis standum est intra mercatores, in quorum causis proceditur, vt in curia ecclesiastica, in qua confessio extraiudicialis probat. ead. Rot. Genu. decisiõ.171. etiam facta parte absente Maran. in suo Spec. par.4. dist.9. iudi. nu.49.

Mercator accipiens pecuniam ad partem damni, & lucri, si patiatur damnum, naufragium, vel aliquid simile, intra quod tempus teneatur hoc probare, & an vocata parte, vide Capell. Thol. q.448. supra tit. præced. pro socio, vbi habetur eum teneri denũciare intra annum, vt scribit etiam Rebuff in suis cõment. tract. de mercato. Tom.2. tract. vlt. gl.1. n.19.

Contrahentibus non licet circa quantitaté, vel qualitatem ponderis, aut mẽsuræ in mercibus se decipere. DD. de Rot. decis.2. titu. de pact. in antiq.

Partitæ, de quib. est facta scriptura per campsorem, seu mercatorem in liberculo feriæ, possunt cassari, contrascribi, & protestari durante ipsa feria. Rot. Genu. decis. 1.

Scribens litteras cambij eo nõ soluto tenetur; ideò nunquam censetur liberatus quousque ille, cui sunt directæ soluerit, nec sufficit, quod ille, qui soluere debebat scripserit in scartafaccio se debitorem illi, cui soluere debebat virtute ipsarum litterarum, nisi fuerit acceptatus ab eo, qui recipere pecunias debebat. Rot. Genue. decis.1. imò etiam si fuerit acceptatus per litteras, non censetur liberatus. ibid. decis.2.

Solutiones faciẽdę in termino solutionũ ferię, quo tempore fieri debeant, vide d. Rot. Genuen. decis.2. nu.5.

Non adimplens litteras cambij soluẽdo pecunias cãbiatas, tenetur ad interesse. ibi. nu.42.

Quotiẽscunq; quis facit litteras cambij, & ille, cui diriguntur acceptat, & posteà nõ soluit, scribens litteras remanet obligatus, & ille, qui dedit cambio, habet vtrunque obligatum. ead. Rot. decis.2. nu.4. & decis.8.

Scriptor litterarum cambij, tunc obligatur ad restituẽdum pecunias numeratori, cùm apparuerit eius litteras, vel non esse acceptatas, vel non completas. Rot. Genue. decis.4. tamen obligatur, & tenetur ad faciendũ litteras acceptari, & cõpleri, vel ad reddendũ pecuniam acceptatã à cambio, & à tali obligatione nõ censetur liberatus, nisi acceptatis, & completis litteris. ibid. nu.8. & decis.8.

Idem si ille, cui litteræ scriptæ erant, effectus fuerit non soluendo. ibi d. decis.8.

An promissio facta per campsorem pro alieno debito, habeat vim solutionis, vide d. decis. 4. nu.9. & 11.

Acceptans litteras cambij cum protestatione, & posteà soluens simpliciter, censetur soluisse iuxta formam litterarum, sine protestu. ibid. decis.6.

Scribens litteras cambij reuersas cũ protestu, tenetur ad restitutionem, & ad solutioné interesse. ibi. & soluens supra protestu, qua actione petere possit solutum, vide ibid. decis.19.

Soluens litteras cambij etiam sibi nõ directas, acquirit actioné, & habet obligatum scribẽtem. ibi. d. decis.6. nu.8. potest enim quilibet soluere cambia pro alijs honore litterarũ, & ex ipsa solutione sibi acquirere actioné. ead. Rot. decis.32. in soluens nõ potest petere interesse, nisi post motam. ibi. decis.30.

Non nominatus in litteris, aut contractu cambij, nõ potest iure executiuo exigere pecunias datas cambio, licet prætenderet esse suas. Rot. Gen. decis.10.

Soluens super protestu tractã, habet obligatũ scribentem, & eum, de cuius ordine tracta fuit facta. Rot. Gen. decis.32.

Cambij contractus, an sit nominatus, seu innominatus. ibi. nu.5.

Numeratio, & satisfacio summę in litteris cambij contentæ, quando præsumatur. ibid. nu. fin.

Protestu litterarum sequuto, scribens litteras cambij tenetur. decis.50.

Qui exigere debet cambium potest, eo non soluto, pecuniam cambio capere, protestatione facta. ibi. decis.143.

Litteræ cambij scriptæ alicui probant, contrà scribentem ad fauorem tertij, cui soluendū erat cambium. Rot. Genu. decis. 146.

Soluens cambium non habet obligatum illū, cui soluit, sed eum cuius mandato soluit, & recipiens obligatur ergà mandantem, non ergà soluentem. ibid. decis. 168.

Cedula banchária deposita in manib. auditoris, habet vim solutionis. Put. deci. 163. lib. 1.

Debitores cambij nihil, aut tardè soluentes cō ductori ipsius cābij, non poterunt locatores cābij aliquod interesse prætendere, sed transacto cambij tempore contrà cōductorem ad rōnē reddendā agere. Put. decis. 121. li. 3.

Litteræ cambii si probantur esse factæ, præsumuntur in tempore esse Ibid. Put.

Litteræ cambii inducunt delegationem, & liberationē. idem Put. decis. 124. lib. 3. vide decis. 126. ibid.

Litteræ cambii per debitores factæ à mandatario acceptatæ, cùm res integra non fit, reuocari non possunt. Put. decis. 126. lib. 3. n. 3. scribens enim litteras cābii illis acceptatis, nō pōt ordinē reuocare. Rot. Gen. deci. 168.

Soluens de propriis pecuniis super cambiis, an damnum fallimenti spectet ad ipsum, vel ad committentem, vide Put. decis. 369. lib. 3.

In cambio, decoctio superueniens ad quē spectet, vide Vera. decis. 82. par. 1.

Cambia ficca, sapiunt vsuram, sed quæ huiusmodi dicantur, quę realia, & quæ licita, vide Borg. Caual. decis. 2. de contract. par. 2.

Acceptas litteras cambii, & promittēs soluere in tempore, de quo, in illis litteris tenebitur, & ꝙ is, qui scripserit (pendente termino solutionis) fit decoctus. Vinc. de Fran. decis. 303. par. 2. ratio, quia acceptās ipsas litteras, censetur fideiussor scribentis. ibid. nu. 3.

Recognitio est facienda, integra apocha banchi exhibita. idem decis. 304. par. 2.

De litteris cambii, & pertinentib. ad illas, vide ꝑ Marāt. in suo spec. par. 6. tit. de excep. n. 35.

Scriptura in libris mercatorum ad debitum, & creditum, quomodo operetur, solutionem, vide Rot. Genu. d. decis. 1. nu 5.

Litteræ mercatorum probant, & habentur pro instro, vide Rot. Genu decis. 2. & decis. 141.

Mercatores solent in libris scribere, soluisse illos, quorum nomine, seu ordine soluitur, & non qui pro aliis soluunt. Rot. Genu. decis. 26. num. 18.

Expendentes nomē in simul de stylo, & cōsuetudine mercatoria, tenētur insolidum. Rot. Genu. decis. 30. num. 5. & decis. 97. vide supra tit. prox. præced. Sed expendentes nomen in simul in diuersis locis, quomodo obligetur, vnus pro alio, vide ibi nu. 6. d. decis. 97.

Mercator ex facto iuuenis obligatur, sed quis dicat iuuenis, vide Rot. Gen. decis. 121. nu. 4.

Socius in mercantia nunquid in solidū teneat pro contractu socij, vide Maran. in suo spec. part. 4. dist. 9. nu. 94. & 95. & supra. tit. præced. pro socio.

Si sunt plures mercatores socij vnius mercis, vel plurium, quilibet eorū poterit agere insolidum contra debitores eiusdem mercis. Rebuff. in suis cōment. Tom. 2. tract. de mercato. art. vlt. glo. 1. nu. 25. Tom. 2.

Si ex plurib. mercatorib. vnus cōtrahat, an quilibet teneatur insolidū, & sint duo rei, vide Bar. in Authen. hoc ita C. de duob. reis.

Plures exercentes vnā mercantiā simul, siue ꝑ se, siue per aliū, qualiter teneanť, vide Bar. in L. 4. ff. de exercit. act. & conueniri, vel agere possit, vide eūdē Bar. i l 9. n. 9. ff. d duob. reis.

Mittens merces ad aliū, ꝑ vēdendo, qua specie cōtractus cōtrahat, Rot. Gen. decis. 31. nu. 3.

Mutatio viagij dissoluit contractū assecurationis merciū sup naui factū. Rot. Gen. deci. 40.

Memoriale probat inter mercatores cōtrà scribentē, & hēt vim instri Rot. Genu. decis. 126.

Summans calculum, & in eo scribens acceptat, & partita pro resto, denotat omnia præcedentia solidata. ibi. decis. 152.

Recipiens pecuniam pro emendis mercibus, & non emens, non tenetur ad interesse, nisi post interpellationem. ibid. nu. 151.

Dominus recipiens merces à tertio, non tenetur soluere pro eis pecunias ordinatas ab eo, qui merces misit. ibi. decis. 153. secùs erit pro expensis factis in mercibus. ibid.

Computa cum litteris transmissa, probāt cōtrà transmittentē, qui propterea tenetur de administratis rōnē reddere. Rot. Gen. dec. 161.

Ille, ad quem spectant merces (licēt directæ ad alium) potest agere contrà tertium, in quē peruenerunt. Rot. Gen. decis. 171.

Receptio mercium probata per litteras directas ad alium, probat missionem illarum ab illo. ead. Rot. decis. 175.

Nota dati, & recepti facta inter aliquos inducit fidem, & probationem quo ad alios. Rot. Genu. decis. 202. nu. 2.

Verba litterarū mercatorū, debent intelligi secundū stylū mercatorū. Iac. Put. deci. 19. li. 1.

Delegatio etiā sine stipulatione inter mercatores fieri pōt. Put. decis. 124. lib. 3. & nudo pacto obligant. Gasp. Cab. Millelo. 793. Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tit. de mercato. art. vlt. glo. 1. num. 26.

Mercatores statuta facere possunt, quando respicerent actus eorum. idem Cabal. Milleloq 792. vide Maran. in suo specu. part. 4. distinct. 9. iudi. nume. 71. Rebuff. in suis com-

ment super reg. constitu. tract. de mercatoribus, art 1. glo. 1. Tom. 2.

Nobilis exercens mercalem artem perdit nobilitatem, quamdiu eam exercet. Cabal. Milleloq 794. nobilitas enim mercatura amittitur; sed quãdo recuperet, vide per Rebuff. in suis comment. tract. de mercator. minut. vendent. nu. 21. fol. 458. Tom. 2.

Mercator est, qui rem emit, & non mutata forma illam vendit, vt lucretur, artifex contrà, ideò ex artificio vberior, & honestior quæstus percipitur. idem Milleloq 796.

Mercatura an sit ars sordida, vide Maran. in suo specu. part. 4. distinct. 9. iudi. num. 56. & mercator quis dicatur, ibid. num. 57. ad hoc multa requiruntur, de quibus, vide per Rebuff. in suis comment. tracta. de mercat. minut. venden. fol. 457.

Quinque requisita concurrere debent ad hoc, vt quis dicatur mercator, de quibus vide per Cassa. in consuetu. Burg. titul. *des droicts*. Rub. 4. §. 1. glo. 11. nu. 2.

Et mercator non dicitur, qui vno actu mercaturam exercet. Bar. in rub. procemi. ff. orum, & in l. 63. de legat. 1.

Signũ vnius, alter nõ põt accipere Cabal. Milleloq. 796. & in tit. de i sign. & armis, & assumẽs punit. Menoc. de arbi. li. 2. cas. 318. n. 25.

Conuentiones inter mercatores, & artifices, nequis eorum minori precio ab eis taxato res vendat, vel ne per vnum incoactum, per alium expediatur, seu perficiatur, sunt à iure reprobatæ, & hoc facientes puniantur pœnis, de quibus in l. vnica. C. de Monopo. & conuent. negot. vide Azo. in summa eiusdem tit. de Monopo.

An conueniri quis posſit coram iudice mercatorum, vide Maran. in suo specu. de ordi. iudi. par. 4. distinct 9. iudi. num. 82. an, & quando coram iudice nundinarum, quando quis venit ad nundinas. ibid. num. 86. quid pro alijs causis, non concernentibus mercaturam, & quid de hærede mercatoris, vide ibi nu. 88. & 93.

Tria requiruntur antequàm conseruator nundinarum posſit cognoscere de causa mercatorum, de quibus vide per Rebuff. in suis cõment. tract. de mercato. minuta. venden. nu. 15. fol. 460.

Multa pertinẽtia ad mercatores, mercaturam, & merces, vide p Maran. in spec. dist. 9 n. 109.

Mercator conuenitur ex qualibet promissone. ibid. nu. 139.

Mercari, & negotiari prohibentur clerici, nobiles, & milites. Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tract. de mercatorib. fol. 448.

Licèt prohibeatur quis exercere mercaturam per se, tamen per alium exercere poterit ibid. Rebuff. ibid. art. 1. gl. 15.

Quando mercatores recipiunt merces crediti nomine animo decipiendi creditores, & occulrant ipsas, quomodo contrà illos procedatur, vide Rebuff. ibid. art. vlt. glo. 1.

Mercatores occultantes merces, non gaudent immunitate, & reputantur pro latronib. ibi. nu. 8. 9. & qualiter puniantur. nu. 11.

Mercatorum exterorum causæ summariè tractari debent. nu. 13.

Valet prohibitio, ne quis audeat portare pannum, nisi talis valoris sub pœna. ibi num. 17.

Conueniri ibi possunt mercatores, vbi tabernas habent, vel officinas, vel factores. Rebuf. ibid. nu. 20.

Vendere vinum ex proprijs bonis habitum, nõ est mercaturam exercere, & læsi mercatores non restituunt. Rebuff. in suis cõment. Tom. 2. eod. tit. de mercat. art. vlt. glo. 1. num. 25.

Frumentum deferre, & alias merces ad barbaros prohibitum est. ibid. nu. 27.

Princeps mercatores extraneos sine causa, expellere non potest. ibid. nu. fin.

Mercatoribus priuilegia cõceduntur propter pericula. idem Rebuff. ibid. titu. de mercato. minut. vendent. nu. 9. fol. 497. & mercatores, qui nobiliores. ibi. Rebuff. glo. 3.

Mulier si constante matrimonio exercens aliquã artem aliquid acquirat, sibi acquirit, & non viro, vide Menoch. cõs. 154. lib. 2. nu. 14.

Lucrum turpe est, qñ non necesſitate ductus emo, vt carius vendam. Lud. Roma. sing. 110.

Mercatores non possunt expelli, nisi ex causis ex quib. banniri possunt. Pet. Gerar. sing. 59.

Frumentum, vel merces si vẽdantur plus iusto precio, vt post aliquod tps emptor soluat, an hoc liceat, vide c. nauigandi, ext. de vsuris.

Vectores quando de mercib. teneantur, & propter res illicitas existentes in salma cũ rebus licitis, an tota salma perdatur, vide Bar. in l. 3. C. de naut. fœno. & infra tit. seq.

Qñ filius lucratur cũ pecunia patris, medietas lucri est pr̃is, altera filij. Bar. in l. 1. C. p socio.

Cùm mercatores vẽdunt mercantias, si pp eorum inimicitias emẽtes spoliẽt, debet fieri remisſio debiti. Bar. in l. 28. §. culpæ. ff. locati.

Quando mercatura, seu esse mercator prohibeatur, vel liceat exercere mercantiam, vide in c. elicientes: distin. 89. cum seq.

Dominus tenetur pro delicto famuli delinquẽtis circa id, ad quod præponitur. Bar. in l. 1. familiæ. ff. de publica. & vectig.

Artifex faciens aurum, & argentum de minori liga, quàm ciuitas requirat, punitur de falso. Bar. in l 9. ff. ad leg. Corn. de fal s.

Vide etiam de materia in tit. prox. seq.

De publicanis, & vectigalibus, gabellis, pedagijs, & locationib. publicarum functionum.

Gabella, siue data, quæ ex forma statuti, aut consuetudine solui debet iuxta vniuscuiusque rei æstimationem, in iudicium deductæ, si res ab aliquo possessa petatur, soluenda est secundum æstimationē possessionis tātum. Oras. decisi. Pede. 11.

Gabella res odiosa dicitur, & contrà dispositionem iuris ciuilis, ac iure canonico prohibita. ibi. nu. 7.

Gabella, si vnica est soluenda pro qualibet causa in iudicium deducta, si plures sint deductæ, ea attenditur, quæ gabellam minuit. ibi. nu. 10.

Princeps imponere potest gabellas in mari, & eas exigere à vehentibus merces per mare suæ terræ adiacens, saltē infra centesimū milliare. Oras. decis. 155.

Quòd Principes non recognoscētes superiorē, imponere possint & tributa scribit Marc. q. 39. par. 2.

Gabellæ exigendæ possessio non probatur, sciētia, & patiētia domini nō probatis. Affli. decis. 400. nu. fin.

Locus contractus cōsideratur respectu gabellarum. Rot. Genn. decis. 105.

Ciuitates, quæ recognoscunt superiorem non possunt instituere nouas gabellas, sine licētia superioris: tamen hodie ex quo ciuitates Italiæ habent merum, & mixtum imperium, obtinuerunt de facto, vt imponere possint ex iusta causa. Capicl. decisio, 148.

Gabella, vtrum imponi possit aliquibus cōtradicentibus, vide ibi. nu. 5.

Forentes vendentes, aut ementes astringuntur ad solutionem gabellæ nuper impositæ. ibi. nu. fina.

Gabella si debet solui de quolibet cōtractu virtute statuti, intelligitur de contractu valido. Gram decis. 24 nu. 27.

Ciues omnes si soluunt gabellā (excepto vno) qui non soluit per 40. ann. erit in hoc casu, præscripta immunitas, quo ad nō soluentem. Gramma. decisio. 100. num. 45.

Ecclesiæ non tenentur ad solutionem gabellæ vini, licèt minutatim vendant: nisi esset imposita pro oneribus, ad quæ Ecclesia tenetur ibi. nu. 26.

Gabella quando dicatur imposita pro oneribus. ibid.

Gabella postquàm est imposita per Principem, eius exactio nō est quid regale. Gram. decis. 105. nu. 24.

In venditione gabellæ debet causa cognita interuenire decretum. Tho. Minad. decisio. 14.

Vendere promittens nō obligatur ad gabellā, donec sit completa venditio. Boer. decis. 48. nu. 9.

Gabellam non soluit communitas, si ipsamet eam priuato vendiderit, seu locauerit, vide Boer. decis. 213. sunt tamen qui tenent contrarium, quid in Principe, vel fisco, vide Marc. q. 423. & in officiarijs ibi Pet. de Raue. sing. 850.

Pro vitulis, qui sugunt hac, non debet solui potorium, seu gabella. Boer. decisio. 218. nume. 10.

Socius non debentis gabellam ex priuilegio, tenetur in iuribus communibus soluere pro parte consocij non priuilegiati. Boer. decisio. 300.

Emptor tenetur gabellam soluere, nisi statuto aliter caueatur, & gabella in grosso soluta, non debet rursus exigi, si contingat emptorem merces in minuto vēdere. Capel. Thol. q. 452. Ios. Lud. decis. 113. nu. fin. Marc. q. 285. Roma sing. 588.

Si plures res diuerso precio vendantur, si pro vna fuit soluta gabella, licèt nō pro omnibus, valet contractus pro ea parte, pro qua fuit facta solutio, vide Boer. decis. 263.

Ex quo per perfectionem instrumenti fuit ius quæsitum gabellarijs, dicta gabella debet persolui, & si posteà instrumentum dissoluatur. Ioseph. Ludo. decisio. Perusi. 113. par. 2.

Gabella soluenda de successione, nō procedit in filio. Gasp. Cabal. Milleloq. 51.

Gabella debetur ex reuenditione stante statuto, quòd de quolibet contractu soluatur, secùs est quando resoluitur cōtractus ipso iure per pactū legis cōmissione, vel additionis in diem, & huiusmodi. Cabal. Milleloq. 107.

Gabella non debetur de contractibus nullis. ibid. Milleloq. 108. Craue. cōsi. 1. pro genero. nu. 291.

Gabella debetur de ipsa venditione, non de promissione vendendi, nisi de promissione fuisset soluta. Idem Cabal. Milleloq. 200.

Statutum, vt de precio cuiuscunq; rei soluatur gabella, intelligitur de vēditione. Gom. Leo. decis. 34 in decisio. diuerso. Tom. 2.

Timore hostiū in ciuitate confugientes, an teneantur gabellam soluere, vide decisio. 150. Rot. Auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Gabella

Gabella solui non debet pro blado, & vino perceptis ex bonis proprijs, stante statuto, quòd pro negociatione bladi, & vini soluatur gabella. Craue. consi.6.nu.116.

Gabella soluenda de contractu, solui debet in loco contractus celebrati. Craue. consil. 325.nu. 3. licèt res sit alterius loci, vide Dec. consi.457.

Tamen si statutum disponat, quòd de quolibet contractu ibi celebrato, solui debeat, si solutio in illum locum destinata sit, ibi solui debet; etiam si contractus alibi fuerit celebratus. Ias. de actio. in §. si quis agens. vers. plus autem nu.15. aliàs soluenda est gabella secundum statuta loci, vbi forenses contrahunt. Lud. Roma, sing.478.

Pro gabella, si statuto caueatur, q de precio rei venditæ soluatur tantum, an intelligi debet de precio, quod in effectu remanet penes venditorem, deductis omnibus expensis factis in subhastationibus, vel aliter, vide Ias. de actio. §. omnes autem, versic. tripli. Barto. in l. 61. §. cuidam. ff. de conditio. & demonstratio.

An de gabella deduci debeat interusurium medij temporis, quando solutio precij differtur, vide Ias. ibi. nu.11.

De petione redditionis rationis nulla debetur gabella. D. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constit. glo.6. super. 1 par. decreti, quittationem. tit. de minoribus. fol.106.

Gabellaru m fraudatores puniri, & gabellam fraudere peccatum esse (modò iusta sit) scribit Menoch. de arbit. lib.2. cas.397. vide Aùt. Trigo. sing.99.

Augumẽtum gabellæ emptoribus gabellarum acquiritur. Dec. consi.4.

Si pro re vendita debeatur gabella, & per pactum venditor sibi reseruauerit dominiũ rei, donec precium soluatur, interim emptor nõ potest condemnari, Dec consi.440.

Statutum iubens soluere gabellam de quolibet contractu, subditos extra territorium contrahentes, non ligat. Dec. consil. 457. num. 6.

Gabella, q solui non debeat, in dubio iudicari debet. Dec. ibi. nu.8.

Pro relictis Ecclesiæ, & locis pijs, gabella non debetur. Dec. consi.496.

Multa de gabellis scribuntur per Cassan. in consuetudi. Burgun. titu. de gabellis in fine libri.

Gabellam soluere non tenentur personæ ecclesiasticæ de fructibus, & reditibus suarum Ecclesiarum, minus pro rebus, & alijs, quæ deferuntur vsus sui causa. Rol. consi. 71. volum.4.

Etsi statuto caueatur, quòd gabella soluatur pro rebus prouenientibus ad aliquem ex causa lucratiua, non tamen maritus pro lucro dotis, tenetur. Pet. de Raue. sing. 832.

Quando pro animalibus, quæ introducuntur in ciuitatem debet solui gabella, si introducuntur timore latronum, non debetur. ibid. singul.861.

Venditio gabellæ facta vltra solitum morem, & modum, est nulla. Anto. Corset. in suis singularibus, litera C. sing. consuetudo.

Immunis à solutione gabellarum alios excusare non dẽt, aliàs priuilegiũ amittit. ibi, litera G. sing. 1.

Ciuitas non potest auferre gabellam emptori eius fructuum, si tempore statuto soluit. Barto. in l. 1. C. de administra. rer. publica. lib. 11.

Pactum initum per officiales deputatos ad vẽditionem gabellarum cum emptoribus ipsarum, est nullum, si est factum contra solitũ modum vendendi. Barto. in l. 1. C. de pascuis publicis. lib. 11.

Quando ex forma statuti pro quolibet cõtractu solui dẽt gabella, quid iuris, vide Bar. in l.4. C. de consulibus. lib.12.

Si caueatur, omnes habentes merces in die fori in platea, debere soluere gabellam, tenetur etiam ille, qui hẽt merces super bancho domi suæ, licèt non sit in platea. Bart. in l.7. ff. de seruit. rustico. prædio.

Gabellas emẽtibus à ciuitatibus, si facto ipsarũ bellũ superuenerit, dẽt fieri remissio. Bart. in l.28. § culpæ. ff. locati.

Gabella si dẽt solui de qualibet negociatione, non soluitur de legato. Bar. in l.43. §. sed, etsi de legat. 1.

Propter non solutam pensionem annuam gabellarum, vel aliarum rerum publicarum, cõductor priuatur conductione; secùs in priuato Guid. Pap. quæst. 3. sed an talia arrẽdamẽta sint locationes, vel vẽditiones, vt propter casũ superueniẽtẽ debeat fieri remissio mercedis, vide ibi.

Pro rebus, quę vehũtur ad vsum propriũ cuiuslibet priuati, nõ debetur vectigal. Guid. Pap. q.4 sed si aliquid causa domus faciendæ, vel reficiẽdæ aliquis faciat vehi, tunc illud non dicitur ad vsum propriũ: ideò debetur laudimium. Guid. ibid.

Solus Rex, & Imperator possũt inducere pedagium. cap. 16. ex. de verbo. signif.

Noua vectigalia incõsulto Principe, etiam per sententiam, non possunt concedi. Guid. Pap. q. 197. vide Capel. Thol. q. 452. Rebuff. in suis comment. tract. de mercat. art. 2. glo. 1. Tom. 2. Roland. consil. 91. volum. 2. Dec. consil. 649.

Quia vectigalia sunt in numero regalium, & sine concessione summi Principis institui nequeunt, possunt tamen etiam consuetudine immemorabili acquiri. Mysing. obser. 20. Centu. 5. vide Dec. consil. 334. & 649. Bartol. in l. 4. C. noua vectig. institui non posse. Abb. consi. 83. lib. 2. sed quia probare teneatur diuturnam Imperatoris patientiã, ad acquirendum ius exigendi vectigalia, vide ibid. obserua. 50.

Vectigalia instituere, & exigere nemo potest inferior Principe, nisi ab ipso Principe fuerit concessum, maxime quando conceditur vniuersum territorium alicuius ciuitatis, seu castri cum mero, & mixto imperio: quia tũc regalia, & alia reseruata Principi alienari possunt. Natt. consi. 661.

Vectigalia acquisita exactione immemorabili, non possunt per Principem annullari, & tolli. Rol. consi. 66. vol. 2.

Ius exigendi vectigal, acquiritur allegatione tituli, cum probatione temporis immemorabilis exactionis vectigalis. Rolan. consi. 66. num. 2.

Nec Princeps supremus, nec quiuis alius priuilegium ab eo habẽs, vectigalia, vel gabellas, nisi cum rationabili causa imponere potest, sed quæ nam sint legitimæ causæ, vide Rol. consi. 91. vol. 2.

Cessante causa rationabili, & iusta impositionis vectigalis, vel gabellæ, cessare etiã dẽt illius exactio. Rol. ibi. nu. 45.

Verba pro se, filijs, & descendentibus posita in concessione vectigalis facta à Principe ex causa onerosa, non tribuit ius filijs acquirentis, quominus ipse possit de huiusmodi vectigali, sicut de cœteris suis bonis, disponere. Menoch. consi. 309. lib. 4.

Ius commune solùm impedit publicanos exigere vectigalia ex his rebus, quæ causa exercitus proprij Principis, parãtur. Menoch. cõs. 372. nu. 9. lib. 4.

Exactionem vectigalis præscribit priuatus tempore longissimo, si ipso per dictum tempus vectigal exegerit. Hiero. Boer. in suis singularibus. tit. præscriptio. nu. 4.

Priuatus contra priuatũ præscribit decẽ annis, si tanto tempore vectigal exigere cessauerit. Boer. ibi. nu. 5.

Regulariter non est licitum fraudare pedagia, vel gabellas, quod limitatur quatuor in casibus, de quibus, vide per Guid. Pap. sing. 726.

Statutum imponens vectigal non includit Ecclesias, aut bona clericorum. Gram. dec. 100. num. 19.

Licèt ius exigendi vectigal, sit de iure regaliũ, attamen tale ius per consuetudinem acquiritur. Guid. Pap. q. 498.

Vectigal, an soluãt officiarij Principis, cõsules, secretarij, & huiusmodi personæ, vide Boer. decis. 246.

Vectigal est munus reale, & gabellam tenetur soluere dominus mercantiæ pro salma, mulio pro mulo. Bartol. in l. placet. C. de Sacrosanct. Eccles. in repet. vide eundẽ in l. 3. C. de nau. fœno.

Gabella, seu pedagium, quod soluitur à transeuntibus, est munus reale. Bart. in l. 1. C. de muneribus, & in quo loco. lib. 10.

Quanto tempore præscribatur exactio, vel liberatio vectigalis, vide Pet. de Raue. singul. 898.

Quæ dicantur publica vectigalia, vide in l. 17. §. fin. ff. de verb. & rer. signif.

Agi potest contra tertium possessorem ad recognoscendum censum debitum respectu rei, quam possidet. Guid. Pap. q. 42.

Firmarij non debent gaudere priuilegio fisci in exigendis eorum debitis. Guid. Pap. quæst. 208. Boer. decisio. 280. nume. fina. nisi in locatione esset concessum tale priuilegium. Boer. ibi.

Conductor datij, nõ põt aliquid facere in præiudicium secundi datiarij. Ios. Lud. decis. 62. Perus. nu. 36.

Exemptionem, si concedat Princeps vni de loco, an eius onus alijs accrescat, vel decrescat Principi, vide Boer. decisio. 213.

Familia, an intelligatur exempta, exempto domino, & familiæ appellatio quid contineat. ibi.

Pedagij secundi impetratio, non valet sine mẽtione primij. Boer. decis. 162.

Pedagij collectæ, si casu dupplicãtur, an sit vtilitas firmarij, vide Boer. decis. 178.

Priuilegium Principis super nouo pedagio nõ valet, si de pedagijs in eodem loco impositis, mentio non fiat. Guliel. Cassad. decisio. 3. titu. de pensio. vide Mysing. obserua. 31. Centu. 5.

Flumen (mutato alueo) si in pristinum alueum, reuertatur, an prior dominus ius portus, vel pedagij recuperet, vide Fran. Marc. q. 79. par. 1. & q. 541. par. 2.

Vectores mercium singula pro pedagio soluẽdo collectoribus indicare tenẽtur. Idẽ Marc. q. 128. nec statur eorum dicto, vel iuramẽto. Marc. q. 509. part. 2.

Pedagiũ nõ debetur pro victualibus in mercatũ ad collũ delatis, secùs si equo deueherẽt. Marc. q. 285. ideò eũtes in mercato victualia, quæ deferunt sui vsus necessarij causa, pedagium soluere non tenentur. Idem q. 285.

Pariter pedagium non debetur pro faldagio, quod portatur causa sui vsus retro equum. Marc. ibi. num. 3. circa finem. quęst. 41. & 214. par. 2.

Item nó debetur pro annulis, quos quis defert in digito, vel pro vestibus, quas quis defert sui vsus causa. ibid. nume. fina. d. quæst. 285. Bartol. in l. 4. §. Iulianus. ff. nautæ, caupones, stabulari.

Et super veritate præmissorum statur iuramento deferentis. Idem Marc. q. 286. & quæst. 41. par. 2.

Immunitas á pedagio, vel gabellis, an abusu vel fraude, aut ex enormi damno, perdatur, vide Marc. q. 528.

Receptus pro ciue, aut incolà, an ijsdem priuilegijs gaudere debeat, quibus ciues originarij, vel an receptio talis censeatur facta in fraudem gabellarum, ad quas originarij ciues nou tenentur, vide Marc. quæst. 528. nu. 6.

Pistores emendo blada, vt panes cóficiant, mercari nou videntur, & habentes domicilium ijsdem priuilegijs, & libertatibus gaudere debét, quibus cęteri municipes. Marc. q. 162. part. 2.

Mercatores, non mertium vectoret, pedagia soluere tenentur. Marc. quæst. 41. par. 2.

Alueo mutato ius arrendamenti gabellarum, non augetur. Marc. quæstio. 110. part. 2. fol. 90.

Appellatione bladi, nec farina, nec panis veniunt, ideò pro illis non debet solui gabella, vel pedagium. Marc. quæst. 162. part. 2. vide DD. de Rot. decisio. 7. titu. de consuetud. in antiq. compreheduntur tamé in prohibitione de non extrahendo. Marc. ibid. num. 6. d. quęst. 162. Maran. in suo Spec. de ord. iud. par. 2. nu. 20. fol. 9.

Nullus á vectigalium præstatione excusatur, et si ex Principis rescripto priuilegium immunitatis habeat. Marc. q. 204 par. 2.

Exemptus res designare, & fidem de apodixa facere tenetur. Marc. ibi.

Tributorum, seu pedagiorum ad octauæ partis rationem fieri debere, iuris cómunis est, tamen super hoc standú est cósuetudini. Marc. quæst. 420.

Nauis (quæ ventorum impetu ad portum non destinatum peruenit) pedagium soluere non tenetur. Marc. quæstio. 893. nume. 11. part. 2.

Negotiatores tenétur soluere vectigal pro mercibus transferendis, quare immunitas á pedagij solutione cócessa hominibus alicuius loci, nó videtur concessa hominibus negotiatoribus illius loci. Natt. consi. 139. Tom. 2.

Et statutum, vel priuilegium permittens extrahi victualia de loco absq; solutione pedagij, intelligi debet de victualibus scriptis per Natt. ibi.

Et pariter phibés extrahi fruges, intelligi dét de frugibus ibi enunciatis.

Conducens frumentum emptum ab Ecclesia exempta á solutione pedagij, tenetur ad solutionem ipsius, quia priuilegium mutatur, mutatione personæ. Rol. cós. 61. vol. 4. Pet. de Raue. sing. 5. contrariú tñ tenet Menoch. consi. 136. lib. 2.

Vniuersitas post venditionem pedagij, non potest augere exactionem ipsius. Menoch. cósi. 34. vol. 1.

Et si fuit auctum, tale augumentum debet spectare ad emptorem. Menoch. consi. 201. num. 43.

Portantes res Principis, non soluút pedagium, & statutum, q de contractu soluatur gabella, comprehendit contractus etiam á Principe celebratos Barto. in l. 1. C. de nauicularis. lib. 10.

Fugiens in territorium alienum propter timorem hostium, non tenetur ad gabellá, & qui tempore æstatis vadit in alienum territoriú ad macinandum, pariter non tenetur ad gabellã. Bar. in l. 1. C. de naufragijs. lib. 10. Marc. q. 893. par. 2.

Fisci vectigalia non debét pro minori tpe, quá triennio, locari. Boer. decisi. 249.

Remissio mercedis pedagij ob bladij, & victualium extractorum prohibitionem, fieri debet, quia talis inhibitio inter casus fortuitos numeratur. Fran. Marc. q. 62. sed non fit ratione pestis, vel belli secúdum. Marc. q. 1066 qñ in vectigalibus fiat remissio, vide Barto. in l. 11. §. qui maximus. ff. de publica; & vectig.

Firmarius ad certum tempus, an ob bellum, pestem, vel aliam causam posit renunciare affitamento, & conductioni, vel petere remissionem mercedis, vide Boer. decisi. 149. nume. 2.

Gabellarum conductor quando ob casum fortuitum excusetur a solutione pensionis, & quid si susceperit in se casus fortuitos, vide Menoch. de arbitra iud. lib. 2. Cas. 80.

Conductor pedagij códuceés pro pluribus annis vnico precio soluendo vno tempore, dicitur emere, & túc nó fit remissio propter bellum, uisi esset propter culpam védentis, vel locantis. Bar. q. 4. uu. 14.

Pedagium, vt dicatur venditum, tribus modis considerari potest. Bar. ibi.

Pedagium, quot modis accipiatur, & an in cótractu pedagij, vel vectigalis debeat fieri remissio, vide Barto. q. 23.

Si

Si fiat instrumentum conditionale, de quo fuit soluta gabella gabellarijs existentibus tempore instrumenti, nõ debet denuò solui alijs gabellarijs existentibus in conductione gabellarum tempore euenientis conditionis. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 154. libr. 2. sed an debeat solui gabellario existenti tempore contractus, vel illi, qui est tempore euenientis conditionis, vide Boer. decis. 5. nu. 25.

Licitator primus, an liberetur alio plus offerẽte, si ille autngiat, vide Boer. decis. 248. Pet. de Raue. sing. 844.

Firmarius, qui lucratus est, pro eodem precio, tenetur reconducere, si alius non inuenitur. Boer. decis. 249. nu. 2.

Licitatione firmarum ad candellæ extinctionẽ facta, an quis post tres menses parte non vocata, ad licitandum admittatur, vide Marc. quæst. 85.

Publicanus, qui sciens non nihil præter debitum accipit, actione furti tenetur, qui verò ignoranter, ad duplum. Marc. q. 421. par. 2. vide Ioan. Crisp. de Mont. in suo tracta. termino. actio post volumen Ias. de actio. nu. 117. imò, quod in quadruplum puniatur scribit Menoch. de arbit lib. 2. cas. 443.

Ille, qui recipit pedagium, vel vectigal, tenetur saluare soluentem iuxta posse in persona, & rebus infra suum destrictum; quia propter hoc soluitur vectigal, alioqui tenetur ei ad emendationem perditorum in defectu iustitiæ. Marc. quæst. 893. part. 2. vide Dec. consi. 534. nu. 9.

Publicanus vnus, si non exigit non prohibetur alius exigere, & procedit in eo, quod semel fuit exactum: nam tunc indulgentia publicani, seu negligentia, non nocet. Vincent. de Fran. decis. 397. par. 2. nu. 9. & 14.

Publicanus, seu conductor emolumentorum, & pœnarum criminalium, non habet bona confiscata propter crimen falsæ monetæ. Ioan. Pap. lib. 13. tit. 9. arrest. 3.

Gubernator generalis non potest liberare quẽ a solutione oneris, in præiudicium publicani, sed quid in rege, vide Papon. lib. 13. tit. 9. arrest. 6.

Publicanus, & exactor pedagij potest retinere viatores, donec sibi sit satisfactum, vide ibi arrest. 7. 8.

Condemnationes in causis criminalibus spectant ad conductores existentes tempore sententiarum, nec attenditur tempus commissi delicti. Pap. ibi arrest 9.

Decuriones non posse per se, nec per interpositam personã reditus, & prędia ciuitates cõducere tradit Menoch. de arbi. cas. 459. n. 17.

Publicanus non tenetur dicere transeunti, solue. Bald. singul. 35. Petr. de Rauen. sing. 854. sed quando petijt soluere debens, an sit gabella soluenda, & publicanus respondit, quòd non, & deinceps auferat rem, propter gabellam non solutam, tenetur ad restitutionem rei, cum altero duplo ibi sing. 860.

Si quis habuit vectigal anno præcedenti, non admittitur ad offerendum, nisi reddiderit rationem anni præcedentis. Petr. de Rauen. singul. 847. tamen publicanus antiquus, qui satisfecit pro tempore præterito, præfertur pro tempore futuro cuilibet alteri, dummodo offerat tantũ. quãtum alter. ibi. sing. 848.

Si emptores gabellarum deficiant soluere in aliquo termino, statim potest eis auferri gabella. ibi. sing. 852.

Licentia extrahendi res, vel frumentum extra Comitatum, durat solùm per septem dies. Corset. litera. G. sing gabella. 4. Bar. in l. vnic. C. de tractatorijs. lib 12.

Statutum prohibẽs extractionem grani extra ciuitatem, non comprehendit portantem, vel extrahentem granum pro vsu suo, etiam si posteà mutata voluntate, illud alienauerit. Hippol. sing. 86.

Veteranus excusatur à pedagio, vide Bart. in l. 1. C. de veteranis. lib. 12.

Mulio licèt non sit descriptus in licentia mihi data per datiariũ portandi res suas extra ciuitatem; tamen illas licitè portat. Bar. in l. 4. C. de cursu publico. lib. 12.

Statutum prohibens frumentũ extrahi de Comitatu, non intelligitur de eo, quod quis extrahit causa sui vsus, & frumentum emptum in vno loco, non potest prohiberi per locũ medium, ne portetur in alium. Bar. in l. 43. §. sed & si, de legat. 1.

Probans se pręscripsisse ius colligẽdi pedagiũ, obtinet in illa specie, quam probat. Bar. in l. 1. §. si quis. ff. de itinere actuque priuato.

Si imponatur vectigal omni transeunti super territorio alicuius loci, & quis transeat per viam communem ipsius, & alterius, non tenetur ad solutionem vectigalis: quia hoc in casu, quod commune est, meum nõ est. Abb. consi. 83. lib. 2.

Vide de materia in titu. C. de locatio. prædio. ciuil. lib. 11. cum tit. seq. & in tit. ff. de administra. rer. ad ciuit. pertine.

Finito tempore locatioois, soluitur contractus ipsius locationis. l. 3. §. cum quinquennium. ff. de iure fisci.

Conducens rem à fisco in perpetuum, tenet locum domini, & vendere potest. Bar. in l. 1. C. de fundus patrimo. lib. 11.

Publicanus, qui conduxit vectigalia à fisco, si differat soluere tempore statuto, potest cogi ad satisfaciendum, non tamen incidit in pœnam. Abb. consi. 68 lib. 1.

Si publicanus pecus meum abduxerit, dum putat contra legem vectigalis aliquid a me factum, quamuis errauerit, agi tamen cum eo vi bonorum raptorum non potest, si dolo careat; aliàs secus l. 2. §. si publicanus. ff. vi bono. rapto.

Qui noua vectigalia exercent, vel instituunt, lege Iulia de vi publica, tenentur. l. fin. ff. ad leg. Iul. de vi publi. & lege Iulia de ambitu. l. 1. ff. de ambitu.

Conductor ex fundo fiscali nihil transferre potest, nec minoribus 25. ann. debet fieri locatio fundi fiscalis. l. 45. §. conductor. ff. de iure fisci.

Qui conduxit à fisco, potest alteri plus locare, & soluet tantum, quantum à fisco conduxit, non plus. l. 47. §. Aemilius. ff. de iure fisci.

De gabella, & eius solutione, vide etiam infra, tit. de laudimis.

Gabellarius, qui libros suarum rationum lacerauit, & côbussit, an incidat in crimen falsi, & an pœna falsi sit puniendus, vide Excell. P. Tessan. decis. 171.

Ius colligendi pedagia, seu vectigalia, quomodo acquiratur ex præscriptione, vide Hartm. Hartma. c. 2. tit. de præscriptio.

De commissis, & penis fraudantium pedagia, gabellas, & datia.

Statuto stante, quòd si quis exportauerit granum extra ciuitatem, amittat plaustra, & animalia cuiusuis fuerint, si côtrauentum sit, amittuntur plaustra, & animalia etiam si fuerint alterius, & dominus ignorauerit, cui tamen succurritur, vt scribit Ozasc. decis. Pedem. 71. nu. 8.

De eo, qui ignorauit proclamata facta in ciuitate, & repetita, vt quilibet habens grana, illa intra certum tempus consignare debuisset, an si non consignauerit in penam proclamatam, incurrat, vide ibi, & supra titu. de iuris, & fact. igno. lib. 1.

Animal commodatum conscio commodante, ad extrahendum mercâtias prohibitas, censetur confiscatû, vnà cum mercantia. Guid. Pap. q. 572. vide Boer. decis. 178. nu. 28.

In pena commissi, quis nô excusatur prætextu ignorantię, quia debet inquirere transeûdo, de iurib. pedagij. Ioseph. Lud. deci. 80. Marc. q. 63. vide tamen ibid. q. 155. num. 3. & And. Gail. obser. 48. lib. 2. nu. 26.

Prætextu ignorantiæ à pena commissi nemo excusatur. Marc. q. 523. par. 2. secùs tamen est in pena statuti, qñ quis allegat causam probabilem ignorantiæ, vt quia tempore publicationis erat absens, vel esset forensis, offerens se iurare. Marc. ibi. d. q. 523.

Culpa imputatur non inuestigare, an in loco debeatur gabella, imò culpa lata dicitur, nô inquirere de eo, de quo alij inquirere consueuerunt. Crauet. consi. 115. nu. 3.

Non soluta gabella, non solùm merces confiscantur; sed etiam animal portâs illas. Petr. de Raue. sing. 853.

Publicanus agens ad penam fraudati datij, nô auditur ex eo, quòd sit in quasi possessione datij exigendi, nisi de titulo doceat. Capic. decisio. 77. nu. 8.

Penæ commissæ tempore locationis, vel debitæ respectu delicti commissi tempore locationis, non debentur conductori, nisi intra illud tempus fuerit lata sententia, sed erunt successoris, in cuius tempore fuit lata sententia. Guid. Pap. q. 535. Boer. decis. 5. nu. 16. & 17. vide tamen ibi. nu. 18. & 20. vbi scribitur contrarium: quòd attendatur tempus sententiæ, & non commissi delicti scribit Papon. lib. 13. tit. 9. arrest. 9.

Publicanus, seu conductor emolumentorum, & penarum criminalium, non habet bona confiscata propter crimen falsæ monetæ. Ioan. Pap. lib. 13 tit. 9 arrest 3.

An publicanus debeat habere penam cômissi, vide Ioan. Pap ibi. arrest. 4. vel aliam, vide êt Guid. Pap. sing 455. Pet. de Raue. sing. 97.

Conductor debet habere res in cômissum deuolutas, etiam quæ contigerunt ante eius conductionem, quorum tamen est facta côpositio, seu declaratio de tempore ipsius conductionis, vide Crabe. consi. 212.

Ad eum spectant penę fraudantium pedagiû, ad quem expectat exactio ipsius pedagij, aut alterius vectigalis. Menoch. consil. 189. lib. 2. nu. 14.

Emptor constituitur in bonafide, si venditor, rem venditâ frâcam, & liberam asserat, licèt falsò: ideò excusatur à cômisso. Guid. q. 24.

Ficta traditio per constitutum, non operatur verâ traditionê, adeò qđ res prohibita alienari, sine consensu domini, cadat in commissum. Guid. Pap. quæst. 101. vide tamen ibi. in additio.

Pedagium si quis fregerit, emolumentum condemnationis debet firmario applicari, nisi de stylo aliter seruetur. Guid. Pap. q. 413. vide Boer. decis. 180.

Et pedagium qui emit, an videatur penas trâsgressorum emisse, vide Guid. & Boer. ibi.

Sententia lata contrà vnum ex mercatoribus pro solutione pedagij, nocet alijs, qui partê non fecerunt. Guid. q. 549.

Si

Si prohibitæ mercantiæ, cũ nõ prohibitis reperiantur, non prohibitæ etiam censentur confiscatæ cũ alijs prohibitis, dolo interueniente. Guid. q. 572. Boer. decis. 178. num. 22. & seq. idẽ Guid. q. 630. Ant. Frigo. sing. 90. vide Bar. in l. 3. C. de naut. fœno.

Idem dicendum in mercatore nõ soluente pedagium, vt etiam cadant in commissum mercantiæ, pro quibus non tenebatur soluere pedagium, si pro alijs, pro quib. tenebatur, non soluerat. Boer. ibi. nu. 26.

Ille, qui non transit per iter consuetum causa fraudandi pedagiũ, debet dici fregisse pedagium. Guid. d q. 572. nu. 2. quia dolus arguitur contrà transeuntem per viam nõ rectam, sed inusitatam. Crauet. consi. 115. num. 5. vide Bar. in l. 5. C. de nauicular. lib. 10.

Si res vetita portari, nundum deuenerit ad locum prohibitum, an debeat dici confiscata, vide Guid. Pap. quæstio. 572. Boer. decisio. 178. nu. 29.

Fraudantes, & extrahentes granum, oleum, & alia victualia, quomodo, & qualiter puniantur, etiam si reperiantur adhuc in territorio non prohibito, in itinere tamen exeundi, vide Ioseph. Lud. decis. Petus. 80. par. 2.

Mercator dicitur fregisse pedagium transeundo locũ, in quo pedagium solui debet. Guid. Pap. sing. 875.

Si frumentum non possit extrahi de territorio, si mulio onerauerit mulũ frumento, & cœperit itinerari, sed nundũ exiuerit, an incidat in pœnam, vide Bart. in l. 3. C. de naut. fœno.

Statuto cauente, quòd si quis alienauerit rem, & non soluerit gabellam perdat eam, si alienet, & alienatio fit nulla, non habet locum pœna statuti, si hoc fuerit oppositum. Guid. quæst. 599.

Pœna statuti imposita vendenti, extenditur ad ementem, & è contrà. Boer. decis. 48. num. 4. vide nu. 21.

Si minor ob non solutum, & defraudatum vectigal inciderit in commissum, intra 30. dies seruatur illæsus, & post illos, restituitur in integrum. Boer. decis. 63. nu. 2. facit l. 10. §. pen. ff. de mino. 25. ann.

Statutum prohibens exportare frumentum, nõ comprehendit minorem. Ioseph. Lud. decis. Perus. 80. part. 2. nu. 8.

Equos si de Prouintia non licet educere, tamen licet aliundè aductos per illam Prouintiam transire, & transducere. Boer. decisio. 178. nu. 22.

Maritus, cui in dotem datum est castrum, an lucretur pœnas, & emendas, vide Boer. decisio. 289.

Mercator falsò asserens merces esse alterius nõ soluentis gabellam, perdit merces. Boer. decisio. 300. nume. 4.

Delinquens forensis, debet puniri secundum bandimenta loci commissi delicti. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 80. part. 2. nu. 15.

Prohibitio sub pœna animalium, & bladorum confiscationis, ne victualia extra Prouintiã deferantur, licitè fieri potest, maximè tempore caritatis, & quid tunc, si in illa Prouintia forensis prædia habeat, an possit extrahere saltem pro eius prouisione, vide Fran. Marc. q. 155. part. 1. & q. 617. part. 2. vbi tenet affirmatiuam.

Pęna fraudantis pedagium, habet locum in forensi. idem Marc. q. 528.

Forensis excusatur, si non soluit gabellam debitam contrà ius commune ex forma statuti, allegando ignorantiam ipsius statuti. Crauet. consil. 115. num. 4. sed vide Menoch. cõs. 397. & supra. lib. 1. tit. de iur. & fac. igno.

Ignorantia minimè excusat forensem non soluentem gabellam; tamen propter ignorantiam minus punitur, quia res nõ cadit in cõmissum, sed vectigal duplicatur. Pet. de Rauen. sing. 858.

Forensis exiens portam cum re, pro qua debet solui gabella, videntibus publicanis, & nihil sibi dicentibus, non excusatur. idem singul. 859.

Quando tamen petijt, an sit gabella soluenda, & publicanus respondit, quòd non, & deinceps auferat rem, propter gabellam non solutam, tenetur ad restitutionem rei, cum altero duplo. de Raue d. sing. 860.

Quando est dubium, an pro re sit soluenda gabella, debet saltem consignari publicano. ibi. sing. 862.

Qui emit, vel transportat blada, vel victualia causa sui necessarij vsus, vel familiæ, non incidit in pęnam edicti. Marc. q. 287.

Pęna fraudantis pedagium, vel gabellas, quęsit, vide Marc. q. 528.

Merces, quas vehendas, vt pedagium non solueretur exemptus suscepit, cõfiscationi subjacent. Marc. ibi. nu. 5.

Quando fit prohibitio, ne bladum extrahatur extra territorium, quid iuris, vide ibid. quæst. 617.

Publicano rei vendicatio datur, quando res in commissum incidit, & dicitur quis fraudare gabellam, non profitendo, neque soluendo pedagium, etiam si gabellarius eum non interpellauerit. Marc. q. 422.

Commissi pęna quinquennio præscribitur. ibi. d. q. 422 Guid. Pap. singul. 875. Ludo. Rom. singul. 483. Henri. Boer. in suis singularibus, titu. præscriptio, nume. 9. Hippol. sing. 307.

re cadente in commissum, an dominus possit agere post quinquennium, vide Guid. Pap.q.412.

Quando dominus non posset recuperare valorem rei suæ contrà delinquentem, ipsa res non incidit in commissum. Gome. Leo. decis.30 nu.fi.in decisio.diuerso. Tom.2.

Qui frumentum, aut aliud vsus sui gratia euexit, quòd alieni non licuit, si mutato consilio vendidit, pœnâ non patitur. Petr. Roy. decis.3. litua. nume.549. in decisio. diuerso. Tom.2. fol.416.

Pedagium, vbi fraudatur, bona ipso iure sunt confiscata, Crauet.consi. 115 ideò Pedagiû non soluens de mercibus, quas ducit, facit eas cadere in commissum, adeò quod dominium earum transit ipso iure in dominû pedagij, non autem possessio, quæ non transit, nisi interueniente facto hominis, nempè sententia iudicis. Rol consi. 42. vol.3.res ob delictum quando ipso iure confiscentur, vide per Bar.in l.68.§.duorû, de lega.2.n. 25.

Vectigal soluendum est, ne res incidat in commissum, sed quando commisso locus sit, vide Hartma. Hartma.cap.6.titu.de præscriptionibus. lib. 2.

Professio mercium, vbi est facta, sed omissa pedagij solutio, merces non cadunt in commissum, sed duplicatur pedagium. Rol.côsi. 42.nu.8.vol.3.

Quando quis per errorem omisit soluere pedagium auctum, vel aliud, tunc etiam res non cadit in commissum; sed solùm duplicatur pedagium.ibid.

Quid quando omisit soluere per ignorâtiam, vide Rol.ibi.nu.17.

Gabellæ fraudator, non tenetur ad pœnam, si dolo non fraudauerit. Menoch. consil. 98. volum. 1.

Quando conductores non soluentes pedagiû non sunt soluendo, datur domino mercium restitutio ad soluendum, ad euitandum cômissum. Rol.consi.42.nu.30.vol.3.

Si mulus portat merces vltra territorium, merces non sunt publicatæ, nisi probetur dominum duxisse. Bald.sing 34.

Si famulus meus transit mercantias meas non soluendo pedagium, non propter hoc mercantiæ meæ debent dici confiscatæ. Guid. Pap.sing. 21.

Statutum, dicit, qui emit rem immobilem, & non soluit gabellam, incidat in aliquam pœnam, accusatus potest euitare pœnam, si soluerit gabellam aute sententiam. Pet.de Rauen. sing. 844.

Suspecti, quòd aliquid portent prohibitum, si non dimittunt se inquiri, possunt capi, & ex sola resistentia puniri. Anto. Corset. in suis singularibus, litera.G.sing.gabella.4.

Datiarij multis priuilegijs gaudent, quia aduersus datia, & gabellas fraudantes, probationes per coniecturas sufficiunt. Hippol. sing.568.Craue.consi. 115.

Si salma tua incidit in cômissum, & venditur à fisco, an possis alteri mandare, vt eam emat, vide Bar.in l.vnica. C. si seruus extero.

Statutum, quòd si quis alienauerit rem, & gabellam non soluerit eam perdat, quando habeat locum, vide Barto.in l.3.§.finautem. C. commu.de legat.

Statuto stante, quòd portans bladum extra territorium perdat animal, & condemnetur in decem, & alio stante statuto, quòd in maleficijs de nocte commissis pœnæ duplicentur, quomodo puniatur extrahens frumentum de nocte, & quid si plures diuerso tempore super eodem mulo extraxerint, vide Bar.in l. 68.§. duorum de lega.2.

De represalijs.

Represaliæ non debent concedi, nisi tribus concurrentibus causis, de quibus, vide per Ioan. Pap.libr.5. tit.3. Arrest. 1.

An represaliæ debeant concedi cô trà eum, qui habet saluumconductum, vide Pap.ibid. Arrest.2.

Represaliæ solùm conceduntur contrà bona, & non contrà personas.ibi.Arrest.3.

Contrà officialem extraneum, qui iniquè iudicauerat, conceduntur represaliæ. Pap.ibi. Arrest.fin.

Non licèt vasallo vnius Regis ad vlciscendas iniurias sibi in alienis regnis illatas, personas, & bona ipsorum alienorum regnorum pro aliorum noxa capere, represalijs ppria auctoritate vtendo, quod si fecerit, punitur, licèt posset similia facere Principis auctoritate, vide Ludo.à Pegue.in suis qõ.crim.c.11.

Causa, ob quam represaliæ conceduntur iusta, & vera esse debet, alioqui nullo modo concedi possunt. Menoch.consi.244 lib.3.nu.42.

Represaliæ non debent concedi côtrà mandatariû, & gubernatorem, sed contrà mandantem, seu superiorê. Menoch.ibi.n.43. & casu, quo concedantur contrà mandatariû, seu gubernatorem, Princeps, seu superior tenet resarcire damnum passum per gubernatorê ob represalias.ibi.nu.58. illi, quoque contrà quos fuerunt concessę represaliæ indebitè, & sine legitima causa, possunt agere p damnis passis contrà eum, cuius causa fuerunt concessę.Menoch.d.consi. 244.nu.71.

Propter

Propter negatam iuſtitiam à iudice, vel rectore loci, conceduntur repreſaliæ contrà omnes ciues ipſius loci, ſeu ciuitatis. Anto. Corſet. in ſuis ſingularibus, litera. I. ſingul. iudex.5.

De repreſalijs, Bar. ſcripſit tractatũ, de quo, vide inter tractatus ipſius. Bar.

Repreſaliæ ſunt de iure diuino, ſed quibus ex cauſis concedantur, an debeat adiri ſuperior in conceſsione, & an poſsint concedi contrà clericos, vide Guid. Pap quæſt.32. 33. & 34.

Repreſalia eſt poteſtas impignorandi contrà quemlibet de terra debitoris dara creditori pro iniurijs, & damnis, & eius vſus à Romanis legibus originem ſumpſit. Myſing. obſer. 1. Cent.6.

Repreſaliæ quibus caſibus in iure ſint pmiſſę, & concedendæ, vide ibi.

Cauſam dans repreſalijs tenetur omne damnũ inde prouenieus, damnum paſſo reſarcire, niſi iniuſtè conceſſæ ſint. Myſing ibi. nu.10.

Captus pro repreſalijs contrà communitatem, vel ſpecialem perſonam conceſsis, repetit ab eis, illud quod ſoluit. Hiero. de Mont. in ſuis quæſtio. q 27. nu.38.

De locato, & conducto.

Officium iudicis detinẽtibus rẽtũm, veluti conductoribus, & ſimilibus, competit, ad recuperandam tenutam rei detentæ. Ozaſ. deciſ.40. nu. 4. & 7.

De eo, qui vẽdidit, ſeu locauit oblationes, ſiue queſtas ſub certa mercede, an ei incumbat onus probandi patientiam fuiſſe præſtitam percipiendi huiuſmodi oblationes, ſeu eleemoſinas, an verò cõductori, vide Ozaſ. deciſ. Pede. 51.

Patientia in dubio præſtita fuiſſe præſumitur in incorporalibus, & conductori dicenti ſe impeditum, vti, frui re conducta, incumbit onus probandi. Ozaſ. ibi.

Patientia in iuribus incorporalibus pro traditione habetur, ibi. nu.4. ideò in locatione iurium incorporalium ceſsio præſumitur, & locatio pro traditione habetur. ibid. nume.7.

Locator ad factum tenet, vt patiatur cõductorem frui re conducta. ibi. nu.8.

Locator petenti mercedem obſtat exceptio rei non traditæ. ibi. num.10. Ioſeph. Ludo. deciſ. 2. Luc. ideò niſi probet tradidiſſe rem, & præſtitiſſe patientiam non poteſt obtinere. Natt. conſi.360.

Locator in libello ſuo neceſſariò patientiã ex ſui parte præſtitã inſerere debet. Ozaſ. d. deciſ.51. nu.12.

Agẽs virtute locationis, tenetur probare traditionem rei locatæ, & patientiam præſtitiſſe parte opponente, quòd etiã procedit licèt in inſtrumẽto dictum fuiſſet de rei traditione. Mago. deciſ. Luc.11.

Locator tenetur non ſolùm rem tradere, ſed habere patientiam ſucceſsiuam, quare titulus locationis, quo conductor confitetur rẽ recepiſſe, non ſufficit ad fundãdã intentionẽ locatoris. Ioſ. Ludo. deciſ.2. Luc. nu.6 7.

Inquilinus, cui claues domus locatę traditę fuerunt, tenetur ad totam mercedem. Marc. q. 1067. & tũc fortuitos caſus in ſe ſuſcipere videtur. ibi.

Quando conductor eſſet eiuſdem rei ſibi locatæ venditor, tunc non poſſet allegare hanc exceptionem rei non traditæ. Mago. d. deciſ. 11. Luc. num.6.

Licèt cõductor promiſerit ſoluere mercedem, dato ꝙ eſſet impeditus adipiſci poſſeſsionẽ, ſeu quaſi rei conductæ; tamen non tenetur, quando eſſet impeditus ex culpa, & facto locatoris. Menoch. conſi.128. vol.2. vide cõſ. 146. vol.3.

Famulus, cui dominus mercedem perſoluere denegat, ſubtrahere pecunias, & res domini poterit impunè. Ozaſ. deciſ.68.

Admiſſus cum conſenſu locantis ad contractũ locationis, ſiue conductionis cum principali conductore, ſi deinde decedat, an illud ius transferatur ad eius hæredes; ita vt perſeuerãtè poſsint in conductione, an verò tanquã contractus ſocietatis, non extendatur ad ipſos hæredes, vide Ozaſ. deciſ 76.

Initium in contractu conductionis ſpectandũ eſt ibi. nu.5.

Cõnductores percipientes omnes fructus, & ſoluentes mercedem in pecunia, an teneantur ad ſolutionem collectarum, vel locatores, vide Ozaſ. deciſ.83.

Eccleſiæ firmarius, vel colonus, an ſoluat gabellam, taleas, vel decimas, quas ſolueret Eccleſia, vide Boer. deciſ.213. nume.19.

Locatio facta ad decennium, dicitur facta ad longum tempus, & nõ põt fieri per emphyteutam. Dec. conſi.204.

Conductor ad longum tempus, ſeu imperpetuum habet vtile dominium, & ius in re. & poſsidet pro ſuo: ideò tenetur ad collectas. Natt. cõſ.36. Tom.1. Craue. conſi.107. Aegid. Bellam. concluſio.138.

Conducens rem in perpetuum, põt eam vẽdere, donare, & ad poſteros transferre. Corſet. litera. L. ſing. locatio.2.

Conducens

Conducens à priuato, non habet actionē, nisi cōducat ad longū tempus. Barto. in l. 1. ff. de loco publico fruen.

Actio in rem competit conductori ad longum tempus, non ad modicum, & tempus longū dicitur decennium, & illa est ratio, qua dicimus, emptorem posse expellere conductorem ad modicum tempus, quia nullum ius haber in re. Bartol. in l. 1. §. quod. ff. de superficiebus.

Dominus, & non conductor, debet conferre pro via reficienda. Guid. Pap q. 444.

Molendino impedito, & reparatione egēte, ad quid cōductor teneatur, vide Boer. dec. 213. nu. 18. quòd refectio murorum molendini spectet ad locatorem scribit Rol. consil. 83. vol. 3.

Conductor, quæ, & quando melioramenta repetat, vide Ioseph. Ludo. decis. Perus. 24 34. & 58. Marc. q. 457. nu. 36. Borg Caual. decis. 15. de contract. nu. 46. Hartma. Hartm. capit. 3. tit. de emphyteusi. lib. 1.

Conductor domus pro putei, & viæ reparatione, nō tenetur; sed dominus. Marc. q. 457. num. 35.

Conductor simplex ad modicum tempus, non dicitur habere ius in re, & tamen pro laboribus, & custodia potest rem conductam retinere, donec expensæ, & melioramenta ei soluantur. Borg Caual. decis. 11. de contract.

Conductor an ob deteriorationem possit expelli à locatione, & tunc, an amittere debeat melioramēta, vide Borg. decis. 32. nu. 9. 10. 11. 33. & 36 par. 2.

Cōductor non tenetur de suo cooperire tectū, facere Scalas, Fenestras, Ostia, purgare puteum, & viam adaptare, nec collectas soluere; sed locator, & si soluerit, poterit repetere. Borg. d. decis. 15. nu. 49. de contract. fallit, vt ibi. num. 55. & seqq. vide Bart. in l. 3. ff. de via publ. & itin. pub. ref. nu 3.

Melioramenta non soluūtur (etiam liquidata) nisi in fine locationis. Borg. Caual. decis. 28. par. 2. nu. 50.

Impensæ, quæ gratia fructuum percipiendorum fiunt, à conductore persoluuntur. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 215. vide Natt. cōs. 149. Menoch. consi. 64. vol. 1. Idem in impensa, quæ fit in fructibus colligendis. Menoch. ibi. d. cas. 215. nu. 3. & quæ non vltra tempus conductionis, protenditur. Natt. consil. 13. Tom. 1.

Impensa, quæ causa proprietatis fit, & nullam de illa dominus sentire habet vtilitatem, non pertinet ad ipsum dominum; secùs si ex ea sentiret commodum: quia tunc teneretur pro modo illius. Menoch. de arbitrat. lib. 2. cas. 215. nume. 4.

Impensa magna facta ad perpetuam rei vtilitatem, spectat domino rei; secùs in impensa modica. Natt. consi. 13. Tom. 1. vide Bar. in l. impensæ. ff. de impen. in reb. dot. fact.

Quæ autem magna, vel modica dicatur, relinquitur arbitrio iudicis. Menoch. d. cas. 215. num. 5. sed talis impensa considerari debet, non secundum tempus, quo fuit facta, sed secundum valorem temporis restitutionis, vide Natt. d. consi. 13. Menoch. consil. 14. volum. 1.

Conductor promittens suis sumptibus soluere onera, construere, & meliorare molendinum, & domum, tenetur reficere, & tempore destructionis currit pensio. Idem Borg. dec. 28 par. 2. nu. 35.

Cùm fundum in plures annos locarem, conuenit, vt conductores fossas, & cauamenta quędam facerent, ideòq; libras centum, quot annis de pēsionibus soluendis retinere possint, retentis libris centum, primò, secundò, & tertiò anno, conductores opus nō incoarunt, quærebatur vtrum hoc illis liceret, fuit responsum per August. Bero. q 88. licuisse.

Refectio, licèt de iure communi immineat locatori; tamen ex pacto, potest pertinere ad conductorem. Abb. consi. 49. lib. 1.

Locator non tenetur de eo, quòd cōductor vi, vel clàm fecit, nisi ad solam patientiam operis restituendi. l. 15. §. is, cui fundum. ff. quod vi aut clàm.

Locator operarum suarum, si per eum nō stetit, quominus operas suas præstaret; debet habere integram mercedem. Ozas. decis. 98.

Operibus locatis simpliciter, locator tenetur operari solùm à summo mane vsq; ad vesperas; fallit in his, quę possunt fieri die, noctéq;. Cassan in consuetu. Burg. tit. *des iustices* Rub. 1. §. 8 glo. 6 nu. 14.

Operarius à pluuia impeditus, non debet habere mercedem totius diei integrè; sed tantùm pro rata temporis, quo operatus est: quia casus fortuitos, qui cōtingit in personā locatoris, vel in re locata, cedit ad damnū locatoris Natt. consi. 229.

Qui locauit operas suas, vt certum opus faceret, tenetur de operis vitio, siue vna pensio, siue in singulos dies præstita fuerit, qui autē operas suas singulis diebus locat, nec ad certum tempus se adstringit, de vitio operis, nō tenetur. Bartol. sing. 122. Pet. de Raue. singu. 331. Ludo. Roma. singul. 31. Fran. Cremen. in sing. 81.

Locans operas suas alteri in dubio, dēt operari sumptibus suis, & suis ferramētis, & nō sumptibus alterius, Pet. Gerar. sing. 14. nu. 18.

In

In his, qui exhibent operas suas, quę consistunt in artificio, vel in aliqua arte liberali, vel scientia, non dicitur locatio, vel conductio, sed magis dicuntur præbere operas beneficij causa. Bart. in l. 1. ff. si mensor falsum modum dix.

Salariū, quo tempore solui debeat, tam in locatione rerum, quàm locatione operarū, vide Bar. in l. 1. §. Diuus. ff. de varijs, & extraor. cognit. nu. 16.

Conductor si decedat, an debeatur integrum salarium locanti operas suas, vide Bartol. in consi. 42. vol. 2.

Expēsæ, quas locator operarum in præstatione fecit, nō deducuntur ex conuenta mercede, si per eum non stetit, quominus præstarentur. Guliel. Cassad. decisio. 1. titu. de locat. & conduct.

Conductor domus, qui in annum habitationē conduxerat, potest pensionē totius anni solutam pro dimidia, vel pro rata tēporis repetere, quando domum casu fortuito collapsā, habitare non potuit. Ozas. decis. 98. nu. 9.

Lex ædem. C. locati, non fauet his, qui se in necessitate posuerunt. Ozas. decis. 168. nu. 9.

Agens remedio. l. si quis conductionis. C. locati, debet probare locationem, eam tamen sufficit probare per duas semiplenas probationes, puta per vnum testem, & per confessionem partis extraiudicialem. Afflic. decisio. 12.

Remedium. d. l. quod remedium sit, & quæ requirat, vide ibid. in dicto remedio dominij exceptio non admittitur. Bartol. in l. 15. ff. depositi.

Exceptio dominij, non impedit quominus fiat restitutio rei locatæ. Afflict. d. decisio. 12. nam cōductor nō potest refricare quæstionē dominij. Ios. Lud. dec. Luc. 9. Boer. cōs. 13. vel allegare rē sibi obligatā. Borg. Caual. decisi. 15. de contract. num. 106. Bartol. sing. 168. secùs erit in petitorio. Crauet. consi. 157. vide Bartol. in l. 15. ff commodati. & in l. 21. ff. de vsucapio. & ibi glo.

Quod limita, quando esset notorium locatorem agentem non habere ins in re; sed conuentum conductorem. Iass. Lanf. Balb. decisio. 498.

Itē, quando conductor ageret vti pcurator ter tij procuratorio nomine. Borg. Caual. decis. 15. de contract. nu. 113.

Dominium non probatur ex locatione respectu tertij, & conductor non potest refricare quæstionem dominij, minus eius hæres. Idē Ios. dec. Luc. 54. nec possessio probat. Cassad. decisio. 20.

Licèt conductor non possit referre quæstionē dominij, eo quia nullus possit esse cōductor rei suæ; tamen post quæstionem dominij ab vtraq; parte intentatam, nō pōt actor accumulare super eadē re, quæstionē pensionis. Aegid. Bellam. conclusio. 138.

Quando locator agit rei vendicatione contrà conductorem, & producit instrumentum locationis, illud instrumentum nō probat dominium. Afflict. decisio. 14. nu. 8. Craue. cons. 157. cap. 6. ex. de fide instru.

Nisi concurrentibus alijs iudicijs. Gasp. Cabal. milleloq. 511. Cassan. in consuetu. Burg. titu. *des iustices*. §. 2. glo. 9.

Probat tamen possessionem inter ipsos, nō autē quo ad extraneos. DD. de Rot. decisio. 1. de fid instrumen. in antiq sed quādo, vide Affli. decis. 325. & 331. Boer. decis. 105. nu. 14. & 15. & decis. 239. Ios. Ludo. decis. Luc. 14. Put. decis. 454. lib. 2. & decis. 30. lib. 3.

Scienter conducens rem suam sibi non præiudicat in dominio; secus in possessione. Cabal. milleloq. 39.

Locatione transfertur possessio: quia cōductor nō pōt suo nomine possidere, nec potest rē suam conducere. Cabal. milleloq. 906. vide Rebuff. in suis commen. trac. de remed. posse. Tom. 3. in præfa. nu. 97.

Tamen per locationem, nō probatur possessio in præiudiciū tertij, sed aduersus cōductorē tantùm. Idem milleloq. 907.

Locatio non probat possessionem, quando alter reperitur possidere. Dec. consil. 303. num. 16.

Dominus possessor, si ignorans conducit à non possessore, an perdat dominium, & possessionem, vide Barto. in l. si aliquam. ff. de acquir. posse. vbi plenè de materia, quādo dominus ignorans, vel sciens conduxit rem propriam, vide l. 18. C. de rei vendica. & l. 21. ff. de vsucapio. quòd locatio rei suę non subsistat, neque valeat, habetur in reg. neq; pignus.

Contractus non dicitur simulatus, licèt venditor remaneat in possessione rei venditæ titulo conductionis, imò per talem locationē transfertur possessio in emptorem. Abb. in consil. 49. lib. 1. vide tamen consil. 13. eiusdem. lib. 2.

Qui ædificat in alieno ex causa conductionis, dominiū ædificij in dominū soli transferet. l. 40. ff. de rei vendica.

Si venditor, vel donator rem conducat ab eo, cui dedit, ipsa cōductio transferet possessionem, quam habet, & dominiū. l. 76. ff. de rei vendica.

Per colonum suo nomine possidentem, non retinet fructuarius possessionem, licèt vsumfructum locauerit, & annuam receperit pensionem;

fionem; sed per colonū coloni benè retinet. l.29.ff.quib.modi.vsuf.amitt.

Conductor corporaliter tantum detinet, & nō posidet sibi, sed domino, & ideò nō præscribit, l.1.C.commu.de vsucapio.

Per conductionē pignoris à debitore factā, creditor retinet possessionē; ratione enim possessionis, locatio, & precarium suæ rei est.l.37.ff.de Sal.inter.& ibid.glo.

Conductor, vt ab incendio excusetur, quę probare tenetur, vide Afflict. decis. 57. Ioseph. Ludo. decisio. Perus. 25. aliàs conductor tenetur ad emendam domus combustę.Gram. decisio. 3.

De locatione rerum ecclesiasticarum, & beneficiorum, vide supra. lib.1.titu. de locat. rer. eccles.

Inquilinus ad possessionis restitutionem condemnatur propter simplicem posidendi assertionem in principio causæ, licèt posteà dicat, quòd posidet titulo locationis. Afflic. decis. 126. & tunc condemnatur in expensis propter mendacium.ibi.nu.fin.

Cōtractus locationis habet tacitā hypothecā. Fel.consi.25.l.4.ff.de pact.

Exequutio pro pensione, an posit fieri in bonis alienis, in domo conducta repertis, vide Afflict.decisio.184.Ioan Pap.lib.10.titu.3.arrest.4.& 5.

Tria requiruntur, vt bona aliena inducta in domum sint tacitè obligata: Primò, vt res sit inducta: Secūdò, vt domino rei sciēte, & patiente: Tertiò, vt perpetuò ibi maneāt durāte locatione. Afflict.ibi.nu.3.

De tacita hypotheca pro rebus inuectis, vide Ias.de actio.§.Itē seruiana:quomodo, & quæ bona dicantur tacitè hypothecata pro pensione, vide Menoch. de arbitra. lib.2.cas.44.

An illata per minorem in domum conductam, sint tacitè hypothecata pro pensione, vide Ioseph. Ludo. decisio. Perusi. 75. part. 2. negatiuam tenet Bartol. in l.25.nume. 75. ff. solut.matri.

Lecti locati an sint tacitè obligati pro pēsione domus, & quid de veste pęnes sutorē existēte, vide Afflict.d.decis.184.nu. fina.Ios.Ludo. decisi.Perus.84.

Pro deterioratione domus inuecta à cōductore, sūt tacitè obligata, & fideiussor datus pro pēsione, tenet pro deterioratione.Gasp.Cabal.milleloq.635.

Inuenta, & illata pro pensione domus sunt tacitè obligata, ob quam obligationem, potest dominus ea iucludere, si non soluatur ei pensio, & locatores bona conductorum capere per seruientem possunt, & ea vendere, si pensiones conductores in terminis nō soluerint. Rebuff in suis comment.super cōstit. reg.tractat. de liter. obliga. artic. 4. glos. 2. num.6.idem in secundo conductore.Rebuff. ibi.nu.13.Tom.1.

Quod procedit etiam in conductore clerico, doctore, vel alio priuilegiato, siue locatio fuerit facta pro pecunia, siue pro specie, in scriptis, & sine scriptis, in hærede locatoris, vel cōductoris, & etiam si illa inuecta solùm esset in area, porticu, vel diuersorio ante domum.Idem Rebuff.ibi.nu.15.

Exequutio pro pensione etiam potest fieri in illis rebus nouiter repertis, licèt non essent illatæ, vt ibi perpetuò starent: nàm et si illa requirantur, vt sint tacitè obligatæ, non tamen, vt exequutio fiat in illis. Rebuff. in suis comment.tract.de lite.oblig.art.4.glos.2.nu.25. idem siue dominus sciuerit, vel ignorauerit, siue datus fuerit fideiussor, vel non.ibi. num.26.

Quid concludi, & peti debeat contrà conductorē, qui sua extra domum detulit, & quid si nolet deferre mobilia pro pensione vnius anni, vide Rebuff. ibi.nu.29.& 30. & quando præmissa limitentur, vide ibi.nu.31.

Inuecta in prædium rusticum non sunt tacitè hypothecata, nisi fuerint illata sciente domino.Rebuff.ibi.nu.35.

Quando esset persona inhabilis ad cōtrahēdū, tūc inuecta, & illata nō sunt tacitè hypothecata.ibi.num.41.

Cōtrà conductorem (cuius bona sunt inuecta, & illata in domū conductā) cōceditur exequutio pro pensione, & contrà eum agitur exequutinè.Rebuff.ibi.art.6.glo.3.nu.30. sed quid pro alio debito, vide Bar.in l.11.§.solutam.ff.de pigno.act.

Inuecta, & illata in domū locatā, sunt locatori tacitè obligata; sed hoc nō procedit, qñ pro pēsione soluitur species.I.ud.Rom.sing. 236.

Inuecta, & illata per secundum conductorem, non sunt tantè obligata primo locatori.Idē sing. 391.vide Bartol. in l.11.§.solutam.ff.de pigno.act.

Saluianum interdictū competit pro rebus tacitè obligatis, contrà ipsum colonum, vel inquilinum, sed actio seruiana competit contrà quemlibet possessorem. l. 1. C. de salu. interd.vide §.Item Seruiana, institu. de actio.

Inquilinus si timet ruinam domus conductæ: potest inde recedere, dummodo soluat pensionem temporis præteriti, si autem non solueret, potest locator retinere propria auctoritate inuecta, & illata in domum conductā, tanquàm pignora, debet tamen circa ea diligentiam adhibere. l. 33. ff. de damn. infect.

Soluta

Soluta pensione, cõductor non impeditur migrare è fundo cum rebus suis: idem si paratus sit soluere, aliàs secùs, etiam si in diem debeat: quia interim res eius debent in domo remanere loco pignoris, donec soluerit. l. 1. ff. de Migran.

Res inuectæ in fundum conductum sunt tacitè hypothecatæ pro pẽsione fundi, & si alienentur potest enocari earum possessio, per interdictum saluianum, probata solummodo possessione rerum inuectarum. l. 1. ff. de saluia. interd.

Dominus fundi, an teneatur inuitus relocare eidem, si non vult, vide Affli&. decisio. 238. Boer. decis. 107. Vincen. de Franc. decis. 123. quòd non cogatur permanere in cõductione scribit Ioseph. Ludo. decis. Perus. 106. par. 2. nu. 24. & 36.

Inquilinus nouus, an possit veterem expellere, vide Afflic. d. decis. 238. nu. fin.

Locatio fundi facta ad tempus, cùm sterilis fundus esset, factus fertilis diligentia conductoris, ex hoc reditur dicta locatio perpetua. Hippol. sing. 556.

Conductor volens dare tantum, quãtum alius, expelli non potest à re conducta. Guliel. de Ludo. sing. 65. facit. l. pen. cum si. C. de locat. prædi. ciuil. lib. 11.

Locatione finita per lapsum 29. ann. ad quod tempus fuerat facta concessio, dominus cogitur relocare hæredibus conductoris. Vincent. de Fran. decis. 123. vide tamen Crauet. consi. 107.

Emphyteota Ecclesiæ non potest expellere colonum benè laborantem de fundo, in quo per maximum tempus stetit. Anto. Corset. in suis singularibus, litera E. sing. emphyteusis. 3. Hippol. sing. 548.

Locator potest alteri locare, vacante hæreditate, seu nullo existente conductoris hærede. Capic. decis. 87. nu. fin.

Locatio ad longum tempus transfert vtile dominium, & cõductor longi temporis non soluta pensione, cadit à iure suo, ad exemplum emphyteotæ. Boer. decis. 234.

Conductor iuratam solutionem ad statutum diem non adimplens, locationem inualidã reddit, iusque suum amittit. Io. Mohed. decis. 26. & expelli potest. August. Bero. q. 160.

Inquilinus, si diù absuerit domino conceditur licentia rem locatam ingrediendi, & alteri locare. Ioseph. Ludo. decis. 17. num. 14. vide Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 79.

Conductor quãdo possit expelli, propter deteriorationem rei conductæ, vide Ioseph. Ludo. decis. Perus. 22. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 78. Roland. consil. 49. volum. 2. Menoch. consil. 372. libr. 4.

Conductor, quid teneatur facere in fundo conducto, vide Ioseph. Ludo. decis. Perus. 58.

Locatori sufficit ad probandam possessionem non esse laboratam iuxta conuenta, producere instrumentum locationis, & tempus laboraturæ esse lapsum. Beninten. decis. 16.

Locationis contractus sub conditione illa factus, ne molestetur si soluerit, omnem purgationem moræ excludit. Mohed. decis. 26.

Inquilino à re conducta recedere necessitatis causa (sicuti domino eo casu) licitum est. Marc. q. 1060. nu. 2. vel aliam ob instam causam, vide Andr. Gail. obser. 23. lib. 2. Hippol. singul. 615.

Conductor pendente lite super caducitate, si cessat in solutione pensionis, incurrit caducitatem. Paul. Aemil. decis. 181.

Conductor ex cessatione vnius termini tantũ, incidit in caducitatem, si in contractu est appositum iuramentum, vel stante statuto, vt quis cadat cessando in solutione, & hoc processit ex defectu solutionis etiam in vno nummo. idem Aemil. decis. 182 par. 1.

Conductor propter contrauentionem locatoris, habet pro damnis, & interesse hypothecam omnium bonorum locatoris, & potest vti retentione pensionis debitæ lite pendente, sine periculo caducitatis. Paul. Aemil. vera. decis. 180. par. 1.

Conductor, qui dicit cõtractum inualidũ non excusatur, nisi offerat mercedem locatori; & deponat. Paul. Aemil. decis. 118. par. 2.

Contractus locationis rescindirur, q̃n pacta, & conditiones sunt causa finalis cõtractus, & non obseruantur ad vnguem; aliàs non: quia soluendo interesse quis liberatur. Borg. Caual. decis. 25. de contract. par. 2. nu. 42.

Cõductor propter molestiam sibi illatam in re conducta, quando excusetur à pensione, & rei restitutione, vide Mago. decis. 69. Luc.

Locator propter propriam indigentiam, potest à locatione discedere, tamen quando hoc procedat, vide Mago. decis. 75. Luc.

Locator domus potest expellere inquilinium ante finitam locationem, si ipse vult in ipsa domo morari, vel illam reparare probabiliter: fallit in locatione facta ad annos decẽ. Ioan. Pap. lib. 10. tit. 3.

Quod dicitur locatorem posse expellere inquilinum, debet intelligi, quando locator nullã aliam haberet domum, & soluto interesse conductori, sed dictum limitatur, quando ex necessitate oporteret locatorem habere domum locatam, nam tunc illam debet habere nullo soluto interesse. Ioan. Pap. lib. 1. titu. 3. arrest. 3. & fin.

Pro curatore falſo locante rem alterius,ipſa rè à domino recuperata, an conductori detur actio ad intereſſe contrà falſum ipſum procuratorem,vide Gom.Leo.decif.76.in deciſió.diverſo.

Quádo locator poſsit propria auctoritate expellere conductorem finito tempore locationis, & proijcere mobilia conductoris extra domum, vide Pap.lib.10.titul.3.arreſt.6. Guid.Pap.q.480.

Colonus, vel inquilinus deiecti,poſſunt agere interdicto poſſeſſorio recuperandæ. Natt. conſi.161.Tom.1.

Locator, ſi non obtulit conductori quæ promiſit, ſimiliter conductor locatori conuenta, obſeruare non tenetur: ideò non poteſt agere loc tor,niſi prius probet implementum ex parte ſui.Rol.conſi.59. volum.4.Menoch.conſi.55. vol.1.

Conductor inducendo in domum conductam meretrices,pôt expelli.Marc.de Mât.ſing.7.

Locator ante finitum locationis tempus rem alienans, tenetur ad totale intereſſe conductoris,& hoc locum habet facta conuentione, etiam quòd ſi locator intra medium têpus locationis alienaret rem, teneretur ad certum quid,nam tunc re conducta alienata poſt tempus conuentionis, adhuc locator tenetur ad intereſſe.Auguſt.Bero.q.97.

Conductor ad longum tempus,etiam ſi ſoluat mercedem in alia re,quàm pecunia, an poſſit expelli, non ſoluendo mercedem intra triennium,ſicut emphyteota,vide Felin.côſ. 25.nu.9.

Quando conductor, vel alter, qui tantùm habet vtile dominium, poſsit expelli à conductione, vide glo.in l.10.§. nondum in verbo repellere.ff.de publica.& vectiga.

Conductorem propter neceſſarium refectionem rei locatæ expellere licet. l.3.§.cum inquilinus.ff.vti poſsidetis, ſed ea refecta poteſt conductor petere ſe in re locata repoſti.Ludo.Roma.ſingul.135. Franciſ.Cremen. ſingul. 72.

Verba generalia à quocunque prolata, debent intelligi ſecundum iuris diſpoſitionem, & ex hoc infertur ad quæſtionem de locante domum,& promittente nunquam expellere conductorem, quia in tali promiſsione non comprehêditur perſona locatoris,quotienſcunque pro vſu ſuo proprio,vellet vti re, vel alio modo iure permittente. Marc.de Mant. ſingul.87.

Locator tenetur ad intereſſe, etiam nulla adhibita hypotheca, quando fuiſſet deiectus ab emptore,nullo ei ſoluto intereſſe.Ioſeph. Ludo.decif.38.nu.17.

Emptor ſciens locationem, non recuperat intereſſe ſolutum; ſecus ſi ignorabat. ibidem nume. 16.

Dictum intereſſe, quando eſt liquidum debet ſtatim perſolui, alias admittitur ſatiſdatio, qua præſtita, conductor poteſt expelli, tamen conſideratur qualitas perſonarum. ibi. num.18.

Donator domus,ſalua habitatione in vita,poteſt alteri locare, etiam inuito donatario. Afflic.decif.401.

Locator generalis rē particulariter locare, an poſsit,vide Marc.q.1068.

Conductor poteſt alteri locare non obſtante ſtatuto hoc prohibente, ꝑpter illa verba appoſita in inſtrumento locationis, pro ſe, & ſuis,&c.Rot.Auenio.dec.68.in deci.diuerſo.

Qui conduxit à fiſco poteſt alteri plus locare, & ſoluet tantum, quanti à fiſco conduxit, non plus. l.37.§. Aemilius. ff.de iure fiſci.tamen non poteſt alteri locare, niſi æquè idoneo. Afflic.decif.401.

Conductor non tenetur, niſi de dolo, lata, & leui culpa.Gram.decif.3.

An conductor, qui dimiſit equum in paſcuis, quem lupus comedit, teneatur ſoluere domino æſtimationem, vide Boer.deciſio.118. nume.fin.

De conductore equi, ac de cuſtode, & quando teneantur, vide Ioſeph. Ludo.decif. Luc.10. & an conductor teneatur de cuſtodia,ſi locans miſerit famulum,vide Barto.in l.1.ff.de liber. cau.

Conductor equi pro eundo ad vnum locum,ſi eum conducat ad alium,tenetur actione furtiua,vide Ioſeph.ibi.n.2.8.& 9.Hiero. Mago. decif.56.Rot. Floren. ſed quando excuſetur, vide ibid.num.3.4. & 5.& Mago.d.decif. 56. Rot.Floren.

Conductores equi tenentur ad intereſſe,ſi non dant ei benè comedere, & contrà eos poſſet iurare in litem. Ioſeph.d.decif.10.nu.16. & 17.Bart.in l.18.C.de curſu publico. lib. 12.

Quid, quando famulus cum equo aufugit, vide Mago.d.decif.56. Rot.Floren.

Equi conducti mors, non probatur ex probatione, mortuum fuiſſe equum, qui probantem portabat. Raud.tracta. de Anal.cap.30. nume. 133. ſed debet probari, quod equus mortuus erat illemet, qui fuerat conductus. Craue.conſi.112.nu.3.

Conductor equi mortui in conductione, ſi in ſe ſuſcepit periculum caſus fortuiti, tenetur ad æſtimationem, ſi non ſuſcepit,quando teneatur etiam de leuiſsima culpa,vide Hartma. Hartma. cap. 2. titul. de locationibus. &c.lib.1.

Si

Si equus conductus à conductore percussus ligno, pereat, ad conductorem periculum spectat; secus si solùm fuit percussus calcaribus, vel flagello. Ant. Corf. lit. C. sing. cōductor, vide Bar. in l. 1. C. de cursu publico. lib. 12.

Animalia mea custodire obligatus, si ad me pelles deferat, non excusatur: quia tenetur probare animalia fuisse mortua casu fortuito. Ioan. de Arnono. sing. 31.

Dolus locatori opponi potest, quādo propter taciturnitatem ipsius, conductor remaneret læsus, & deceptus. August. Bero. q. 61.

Mulus oneratus secundum consuetum, si decessit, onerans non tenetur. Bar. in l. 14. C. de cursu publico. lib. 12.

Conducens equum ad vecturam, non tenetur ei dare tantam præbendam, quando auena est cara, sicut quando est vilis. Barto. in l. 18. C. eodem.

Aestimatio equi locati, non facit emptionem, licèt ob hoc, veniat leuissima culpa. Bart. in l. 5. §. nunc videndum. ff. commodati.

Depositum dicitur, quando nulla merces pro custodia datur, aliàs dicitur locatio, & in primo casu, venit dolus, & lata culpa, in secundo, venit etiam leuis. l. 1. §. si vestimenta. ff. depositi.

Locator primus, an liberetur alio plus offerente, si ille aufugiat, vide Boer. decis. 248.

Lite inter duos dominos pendente, colonus neutri soluet; sed consignabit. Boer. decisio. 206. imò tunc sufficit cautio de soluendo, cui de iure erit obligatus. Borg. decisio. 25. de contract. par. 2. nu. 20.

Fructuum locatio non comprehendit id, quod datur pro iocundo aduētu. Boer. decis. 133. nu. 4. & decis. 180. nu. 9.

Molendini conductor, si nouam addat rotam, an pro rata augeat mercedem, vide Boer. decis. 213. nu. 10. tamen pro augmento fructuum, non debet augeri pensio. Marc. q. 210. parte 2.

Licèt propter sterilitatem fiat remissio mercedis, non tamen ob id, si prouentus rei locatę augeantur, pensio debet augeri. Hippolit. sing ul. 134.

Furnarius, si operam suam alicuius familiæ panibus coquendis locauerit ad certum tempus, aucta familia, non amplius consequitur, quam fuerit conuentum. ibid. d. sing. 134.

Beneficium locari non debet vltrà triennium, olim tamen poterat ad septennium. Boer. decis. 224.

Firmarius, qui lucratus est, pro eodem precio, tenetur reconducere, si alius non inuenitur. Boer. decis. 249.

Res, quæ est locata per decem annos, dicitur solita locari. Mohed. decis. 249.

Conductor antiquus non potest in fine anni fundum exfructuari in præiudicium noui conductoris, imò tenetur restituere prædia in eo statu, in quo reperijt tempore conductionis. Ioseph. Ludo. decis. Perul. 62. part. 2. & non potest in fraudem secundi conductoris aliquid facere in re conducta, vide Vinc. de Franc. decis. 96.

Marescallus equorum pollicēdo sanare equū, & certa alia verba proferendo, vt quis reddatur audatior ad emendum, an teneatur ad damna, & interesse, & quid in alio artifice, vide Fran. Marc. q. 522.

Boues, seu alia animalia locari possunt, sub certo reditu. idem. q. 886. nu. 10.

Quando sunt plures domini vnius rei, & aliqui volunt locare, & alij non, quid statuendum sit, vide Marc. q. 512. par. 2. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 442.

Colonus, vel inquilinus cōuentus actione reali, debet nominare dominum, aliàs non præiudicat domino ignoranti. DD. de Rota decis. 4. de iudi. in antiq.

Locatio rei, si est facta successiuè duob. & secundo tradita est possessio, præfertur secundus possessor; aliàs non. DD. de Rota decis. 2. tit. de locat. & conduc. in antiq. vide Borg. caual. decis. 25. part. 2. de contract. num. 19. Natt. consi. 261. nu. 10. licèt traditio rei locatæ nullum ius in re constituat. ibidem. d. decisio. 2.

Sententia lata in fauorem locatoris, prodest conductori, qui non interuenerat in causa. Iaco. Put. decis. 12. lib. 1.

Debitores cambij nihil, aut tardè soluentes conductori cambij, non poterunt locatores ipsius cambij aliquod interesse prætendere; sed transacto cambij tempore, contrà conductorem ad rationem reddendam agere. Put. decis. 121. lib. 3.

Conductor rei alienæ, non potest accusare intrantem, vel damnum dantem in ipsa re, virtute statuti disponentis contrà damnū dantes, vel intrantes in re aliena. Iaffred. Lanfr. Balb. decis. 96.

Colonus quamuis agere possit actione furti; non tamen potest agere condictione furtiua; sed poterit ex conducto agere contrà dominum, vt vindicet, & quòd inde consequutus fuerit colono præstet. Gasp. Cabal. milleloq. 2.

Colonus non facit fructus suos, nisi soluta mercede. idem milleloq. 185.

Contractus locationis bouum ad arandum; quando sit licitus, & quando non, vide per Borg. caual. decis. 3. par. 2.

Sutor malè incidens, aut suens vestem, tenetur ad damna,& interesse: quia artifex exercendo artem, videtur fateri se esse peritum, & tenetur de imperitia. Borg. Caual.decis. 26. de indi.

Conductor non tenetur portare affictum, & frumentum ad domum locatoris, nisi expensis.Borg.Caual.decis.3. de cōtract.par.2.

Locans alicui appothecam speciariæ cum vasis, & rebus omnib. in d. appotheca positis, certo precio fictus quolibet anno,cum hoc, quòd in fine locationis teneatur conductor eadem bona, res, & appothecam restituere saltem in genere,non dicitur contractum illicitum facere, nec sapere vsurariam prauitatem.idem decis.13.par.2.

Locatio facta ab vno ex pluribus fratribus cū promissione de rato, si sumus in re communi indiuidua, & sit solita locari valet, si tota est locata,nisi alter fratrum vellet ipse totam conducere: quia esset præferendus. idē Borg.decis.25.nu.11.de contract.par.2.

Locatio quando dicatur solita fieri, vide ibid. nume.12.

Conductores quando sunt plures,quilibet censetur pro rata obligatus, & quid quando principaliter, & insolidum essent obligati, vide ibid.nu.25.

Conductor, qui promisit facere molendinum certo precio,præparata materia per dominum,si cępit ædificare,& postea derelinquat opus, tenetur de omni damno, & interesse vsq; ad tempus, quo dominus potuerit prouidere. Borg.decis.26.de contract.par.2.

Interesse,& damnum emergens,& pœna,quando possint peti contra illum, qui promisit opus facere, & non fecit, vide Borg. ibid.d. decisio. 26.

Promittens facere ædifitium ad arbitrium boni viri,si illo facto ante approbationem minatur ruinam, vel sit vitiosum, aut casmate pereat, omne periculum spectat ad conductorem,& fabricantem,nisi promisisset tantum operas suas dietim. Borg. ibid. nume. 23.& 38.

Emphyteota potest vendere bona sua alteri, hac conditione,ꝙ sibi dentur in emphyteosim, vel in conductionem ad longum tempus, & potest etiam in hoc committi vsura, quòd cognosci poterit ex coniecturis traditis per eundem Borg. decis.32.nn.55.ibid.

Et sic locatio, & conductio præsumitur simulata,& sapere vsurariam prauitatem ex coniecturis,sicut quilibet alius contractus. ibid. nu 25.& seqq.

Locatio facta pro multis annis, dicitur vnica locatio, & pensio soluitur regulariter in fine anni. gloss.in l.65.ff. de vsufructu, nisi aliter conuentum sit,vel aliter disponatur per statutum.Hiero.Mago.decis. Luc.69.vide Bart. in l.1.§.si pensio.ff.de migrando, & in l.1.C. de primipi. lib.12.

Scholaris debet soluere pensionē domus in fine anni,licèt stipulatio sit cōmissa in principio,& domus si est locata, & promissa pēsio in annos,& menses singulos,vna est locatio, sed plures præstationes. Bart.in l.18.§.cum seruus. ff.de stipula. seruo.

Conductor tenetur nūciare locatori lites motas,& molestias illatas.Mago. decis. Luc.69.

Medicus quando teneatur de cura sua, vide Hartma.Hartma.c.23.tit.miscellaneorum ex iure ciuili.lib.2.

Pensionis solutio probat causam, & titulum locationis.Mago.decis.Luc.79.

Lex secunda de rescin.vendi.locum habet etiā in contractu locationis. Rot. Floren. decis. 22. Mago.

Conductori decepto in mercede vltra dimidiam iusti precij succurritur, vt moderetur precium mercedis, etiam finito tempore cōductionis. Gome. Leo.decis.44.in decis.diuerso. Tom.2.

Habitans in domo,non præcedentelocatione, non tenetur ad pensionem ex locato, sed alio iure.Mago.decis.340. Rot. Floren.

Locator,si non potest præstare rem locatā, prę stando æquè commodam rem,& habitationem,liberatur, & ille, qui locauit nauim ad vehendum triticum, si aliquo casu ipsum triticum non possit haberi,tenetur recipere in naui aliàs res,loco tritici. Gome. Leo.decis. 33.in decis.diuerso.Tom.2.

Nomen hæredis,ad successorem singularē pertinet, in nominatione hæredis in cōductione facta ad vitam.idem, decis.87.

Secundus conductor agens vnà cum domino, contra primum conductorem allegantem habere relocationem ab ipso domino,quam se offert probaturum per testes, debet obtinere, nam primus conductor hoc casu non admittitur ad probādam relocationem per testes. Vincent.de Franc. decis.278. part.2. quod non procederet, quādo dominus iam passus fuisset fieri probationes per testes, vide eundem de Fran.decis. 278.num.7.

Instrumentum locationis non est liquidum facta promissione certæ summæ, & reseruata mensura nō legitimè facta. Vincen.de Fran. decis.292.par.2.

Conductor emolumentorum,& pœnarum criminalium, generaliter non habet bona publicata ex crimine falsæ monetæ. Pap.lib.13. tit.9. arrest.3.

Locatio

Locatio facta vsq; ad mortem alicuius, non transit ad hæredes ipsius conductoris, secus si esset facta vsque ad certum tempus: quia tunc transit, tametsi conductor antè moriatur. Boer. cons. 13. vide tamen. Fran. Cremen. sing. 171.

Si quis conduxerit rem suam, quam fatetur in sui odium fuisse captam per exequutionem factam ad instantiam locatoris, talis conductio, & confessio non præiudicat, si nô constat de ipsa exequutione, aliter quàm per cõfessionem ipsius conductoris. Crau. cõs. 157. nam conductio rei propriè nô valet, neq; nocet. Natt. consi. 26.

Locator potest expellere conductorem à domo ante finitum tempus conductionis, superueniente noua necessitate, etiam si promisisset molestiam non inferre, & tunc non tenetur ad interesse: quia hoc facit lege permittente. Natt. consi. 25. Tom. 1.

Idem si non soluisset mercedem. Abb. consi. 61. lib. 2. Mago. decis. Luc. 47. Boer. cõsi. 13. nu. 17. Rebuff. in suis comment. trac. de litter. oblig. art. 4. glo. 2. nu. 11. Tom. 1.

Quod procedit etiam, quando promisisset non expellere cum iuramẽto. Natt. cõsi. 456. vide Put. decis. 166 lib. 2.

Aliàs locator non præstans vsum rei locatę cõductori, tenetur ad interesse, idest ad mercedis receptæ restitutionem, ac ad lucrum, qđ ex dicta conductione facturus fuisset cõductor. Natt. consi. 261. Tom. 1. Rol. cõsi. 59. vol. 4. num. 22. vide Menoch. consi. 55. vol. 1. Ozas. decis. 82. Vera. decis. 183. part. 1. sed cessante interesse, cõductor nullã hẽt actionẽ. Mohed. decis. 322.

Conductor rescindens arbores fructiferas expelli potest, quod intellige, si damnum sit notabile; aliàs non. Rol. consi. 49. vol. 2.

Conductor impeditus facto locatoris, vel eius fideiussor, potest retinere pensionem, pro interesse passo ob impeditam residui temporis suæ conductionis exactionem. Menoch. consil. 119. vol. 2.

Conductor potest auri venas, vel argenti inquirere in re conducta. Crau. consi. 209.

Ad quẽ pertineat res in commissum deducta, nempè, an ad primum conductorem, de cuius tẽpore res cecidit in commissum, vel ad secundum, de cuius tẽpore res fuit pro commissa declarata, vide supra. tit. de publicanis, & vectiga.

Emolumentum pœnarum spectat ad cõductorem existẽtem, tempore perpetrati delicti, & non ad existentem, tempore sententiæ. Rol. consi. 77. vol. 4.

Sylua cædua conducta, licèt conductoribus incidere nemora ipsius syluæ, & prædia illius (cuulsis radicibus) colerę, & seminare. Menoch. consi. 13. vol. 1.

Actio ex locato ad quid comperat, & ad quid actio ex conducto, vide Ias. de actio. in §. omnium. nu. 159.

Decuriones non posse per se, nec per interpositam personam conducere prædia ciuitatis scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 459. num. 17.

Tot sunt locationes, & tot sunt stipulationes, quot sunt anni, pq̄bus solutio promissa est. Rebuff. in suis comment. tract. de senten. exequut. art. 9. glo. 5. Tom. 1.

Quando vnus rem communem locare possit, & potestas locandi rem communem perpetuò, in alium transferri non potest. Dec. cõsil. 283.

An socius præferatur alteri extraneo in locatione rei cõmunis. Dec. cõs. 283. sustinet partẽ negatiuã, nisi aliter caueretur statuto, vel consuetudine.

Agens contrà eum, qui vsus est domo sua, debet probare, q̃ reus tanti conducturus fuisset, & quòd tanti ipsa domus locari poterat. Natt. consil. 53.

Colonus resistens domino, ne ingrediatur possessionem rei conductæ, dicitur dominum spoliare sua possessione, quod procedit in vero domiuio; secus in alio, qui locauerat nomine alieno, & qui nunquam habuit possessionem rei locatæ. Natt. consil. 160. Tom. 1.

Contractus, qui ex sui natura habet effectum locationis, & conductionis, debet ita adiudicari, licèt sonet in emptionem, & venditionem. Menoch. consi. 27. nu 42.

Non obstante conuentione conductorum alterantium consuetudinem exigendi vectigal, dominus poterit deinde exigere tale vectigal, vt exigi olim consueuerit, cùm per exactionem conductorum nullum ei fit illatum præiudicium. Menoch. consi. 189. lib. 2. de locatione vectigalis, & de materia, vide supra. tit. de publicanis.

Locatio ea esse dicitur, quæ vel in singulos annos, vel ad trienniũ, simileq; modicũ tẽpus fit, mercede æquiualente fructibus, quibus correspondet. Menoch. cõsi. 297. lib. 3. nu. 4.

Princeps cõcedẽs alicui immunitatẽ, ne soluat vectigal, ad quod tenebatur, debet repẽdere de proprio, & præseruare indemnes conductores. Menoch. consi. 312. lib. 4.

Locatio fundi, si sit facta, certa constituta pensione frumenti, ad ipsum colonus tenet, nõ ad prestationem pecunię, nisi cõsuetudo aliud suadeat. Bar. sing. 131.

Quæ

Quæ remedia dentur locatori pro recuperanda re locata, vide in additio. ad Bartol. sing.168.

Licèt verbum vendo ponatur in contractu locationis, & conductionis, non tamen mutat naturam contractus. Bald. sing.56.

Si scriptor incepit mihi scribere quoddã opus, si non vult complere, potest cogi. Idem sing. 60.& sing.135.

Conductor probans solutionem pẽsionis per tres annos proximos, præsumitur ante soluisse. Fran. Cremen. singul. 79. vide tamen sing.80.

Conductor potest probare casum fortuitũ euẽtum in re conducta, vbi euenit, etiam absente, & non vocato locatore. Pet. de Rauen. sing. 756.

Coloni, qui faciunt colere agros, vel vineas per inexpertos, tenentur dominis, si ex hoc agri fiãt deteriores. Anto. Corset. in suis singularibus, litera.C.sing.colonus.Bart. in l.1.C.de Mancip.lib.11.

Sententia lata contrà conductorem, quando possit exequi contrà dominum, vide Bar.in Authen.q̃ in Prouincia.C.vbi de criminibus. nu.10.vel noceat domino, Bar.in l.2.C.vbi in rem actio.

Fundo locato, veniunt instrumẽta.Bar.in l.2.C. de verb.& rer.signifi.

Actor debet probare se rem locasse, vel precario concessisse in iudicio, vnde vi,& reũ cõtumacem fuisse in restituendo, & contrà hæredes conductoris scientes rem conductam, dat̃ cõdictio legis, nõ ab re.C.vnde vi. Bar.ibi.

Tinctores, corrumpentes in tinctura pannos tenentur, quia eorum culpa factum præsumitur. Bartol. in l. 2. C. de Murilegulis, lib. 10. Idem in scriptoribus, & pictoribus. ibid.

Conductor, qui annuatim tenetur dare decem corbes frumenti, tenetur dare de illo, quod nascitur in illo prædio.Bar.in l.5.C.de Agricolis.lib.11.

Colonum esse, vel inquilinum probãt, q̃ñ per decem annos ipse respõdet de pẽsione. Bart. in l.19 ibi.

Locari facta, quæ possint, & quomodo cognoscantur, & locatio nõ est, nisi interuenerit pecunia numerata. Bar. in l.5.§. at cum do.ff. de præscrip.verb.

Mulier, quando possit agere contrà colonum sine cessione, cùm fundus ad ipsam reuersus est, vide Bartol. in l. 8. nume. 10. ff. solut. matrimo.

Inquilinus non potest procuratorio nomine domini, nunciare nouum opus.Bar.in l.3.§.si ego.ff.de oper.nou.nuncia. tamen cõductor videtur habere mandatum à domino, & poterit nunciare nouum opus, si in instrumẽto adest clausula, q̃ possit vti re conducta tanquàm re sua, & idem si posuit eum in locum suum. Bar.ibi.

Locator finito tempore potest domum alteri locare iure ciuili; secùs iure canonico in scholare inquilino. Bar. in suo tract. de differen.int.ius ciuil.& cano.nu.100.

Si locatur res pro pluribus annis, vno precio, & præstatio sit diuersa per singulos annos, dicitur vna locatio. Bartol. quæstio. 4. nume. 6.

Locatio non constat, quando merces fuit reposita in arbitrio tertij, qui posteà non fuit arbitratus. Abb.cõs.80.lib.2.l.fi.C. de contrah. emp.& vend.

Licitè, & sine peccato quis locando agrum suum recipit annuam pensionem, quia videtur quodammodo lucrum accipere, quod aliàs habuisset. Abb.q.5.nu.9.

Familia domus cõductoris, nõ nocet dominio locatori.l.5.de hære.& mani.

Siue legetur mihi habitatio, siue vsusfructus habitationis, videtur legatum ius habitãdi, & per me possum habitare, & alteri locare.l. 13.C.de vsu.& habitatio.

In locatione ambigua oratio interpretat̃ cõtrà locatorem.l.vectoribus.ff.de pact.

Mulier conducens prædia obligatur pro se, sed si maritus conducit, non potest obligari pro marito l.10.C.ad Senatuscon.Velleia.

Locatio vectigalis debet fieri per triennium, & ei, qui plus offert in licitatione tempore statuto debet concedi, quo triennio finito, ad nonam locationem debet procedi.l.4. C.de vectig.& com.

Nauta, caupo, & stabularius, vt recepta restituant, tenentur ex locato: Idem in fullone,& sarcinatore.l.5.ff.nautæ caupones.

Tutor, vel curator, prohibetur vectigalia conducere tutela non finita, vel ratione non reddita, sub pœna falsi, quam euitat, si spontè satisfecerit: ante tutelam verò conducens, excusat̃ à periculo.l.1.C.ne tutores, vel cura. vectig.condu.

Qui habet nudum vsum, non potest illum locare.l. 11.ff. de vsu. & habita. vide tñ l. 2. ibi.

Ex locatione prædonis, non cõpetit actio domino: Item ex locatione serui, vel domini non rectè soluitur prædoni.l.55.ff.de cõdict. indeb.

Fulloni soluenti æstimationem rei amissæ cõpetit repetitio, & actio ex conducto re ad dominum reuersa; pro qua ipse soluerat æstimationem.l.2.ff.de condi.sine caus.

Locato

Locato castro cum territorio, & terreno, non censentur locata syluestra ad culturam pœnitus inhabilia. Bartol. in l. 1. C. de mancipijs.lib. 11.

Dominus rei, non debet pati damnū ex facto, & culpa conductoris.arg.l.1.C.de desertoribus.lib.12.& ibi.Bart.

Pacto inito, q res nō exeat de manu emptoris, locata re, non receditur à pacto. Bartol. in l.4.ff.de iustit.& iure.

Locatio consistit etiam in rebus non consuetis locari, habentibus tamen similitudinem cum eis.Bartol.in leg.secunda.§. Mutui. ff. si cert.pet.

Colonus, vel inquilinus tenens ab alio rem titulo locati, si vsq; ad sententiam in restitutione moratur sine causa, condemnandus est vltra rei restitutionē, in ipsius rei æstimationem.l.10.C.vnde vi.

Debitor potest conducere pignus à creditore. l.35.§.fin.ff.de pigno.act.

Ad pensionem consequendam sufficit impositū esse in naui, nisi aliud actū sit.l.10.ff.ad leg. Rodh.de Iact.

Qui dat pecuniā dicitur conductor, qui recipit locator.l.1.§.si quis seruum.ff.depositi.

Quomodo cognoscatur cōtractus locationis à contractu emptionis, vide glos. in l. 65. ff. de contrahen.empt.& vend.

Locatio non est, nisi merces in pecuniæ quātitate consistat, & non datur actio locati, vbi tale est factum, quòd non conuenit locari.l.5.§.at cum do.ff.de præscriptio. verbo. & ibid. Barto.

Creditor prædia sibi obligata ex causa pignoris locare rectè potest.leg. vigesimatertia.ff. de pignoribus.

Inquilinus non cauetur de damno infecto: quia hæc cautio est remedium extraordinarium; ideo cessat cùm habeat locum ordinarium. l.13.§.de illo.ff.de dam.infec.locator tamen, tenetur cauere inquilino de vitio aliarum suarum ædium. l. 28. §. sed inquilino. ff. de dam.infect.

Prohibitus vendere, vel obligare, non videtur prohibitus locare. l. 91. §. instituto. de legat.2.

In locationibus, & conductionibus consensu fiunt obligationes, neq; ad contractus substantiam requiruntur verba, vel scriptura, sed sufficit eos, qui negocia gerunt inter se consentire: ideò, & inter absentes contrahuntur, veluti per nūcium, vel epistolā, & in his alter alteri obligat de eo, quod ex bono, & æquo præstare oportet.leg.secunda.ff. de actio. & obliga.

Si aliquid ex fundo, colonus subtraxerit, tenet conditione furtiua, furti, & ex locato. l. 33.§. huic.ff.eod.

In locationibus, in quibus non est opus sermone, etiam surdus interuenire potest: quia habet consensum, quo perficitur locatio. l. 47. ff.de actio.& obligā.

Fideiussor intercedens pro cōductore domus, non solùm tenetur pro pensione; sed etiam pro rerū deterioratione. l.53. §.fideiussores. ff.de fideiusso.& manda.in additio.

Locaui tibi fundum, & conuenimus inter nos, vt fructus ob mercedem mihi pignori essēt, si eos deportaueris, furti tecum agere possū. l.63.§.locaui.ff.de furtis.

Vide de materia locationū in tit.C.de mancip. & coloni patrimonia.lib.11.& tit.de locatio. prædio.ibi.

Fullo, & sarcinator, si vtantur vestibus illis, quas acceperunt ad fulliendum, furti tenentur. l. 84.ff.de furtis.

Finito tempore locationis, finitur contractus ipsius locacionis.l.3. §. cum quinquennium. ff.de iure fisci.

Inspicitur dies, quo pensio debet præstari: non dies, quo fructus percipiuntur.l.fin.§.fin.ff.de iure fisci.

Assignatio operis perfecti (facta à cōductore) liberat eum à casu fortuito superueniente. l. 1.§.fin.ff.de pollicita.

Conductor præstat dolum, & culpam.l.contractus.ff.de reg.iur.

Actio locati, vel cōducti est bonæ fidei.§.actionum autem.institu.de actio.

Qui promisit reficere domū, & semel refecerit, si rursus ceciderit, nō amplius tenet. Bald. in l.licet.ff.locati.

Nō valet denūciatio, ne soluatur pēsio domus locatæ, & qui talem denunciationem fecit, punitur ad interesse creditoris.Authē.de deposito, & denunciatio.

Quando faber conduxit hospitium iuxta scholas, vel domū doctoris, expellit.Capel. Thol. q.159.in additio.

Dominus tenetur famulo subuenire infirmanmanti, quo ad expensas. Capel. Thol. quæst, 169.in additio.

Si possessor conducit rem à non possessore, transfert in illum possessionem, quam habet. l. 19. ff. de acquir. vel amitt. poss. vide l. 28. ff.eod.

Qui primò rogat precariò postea conduxit eandem rem ab eodem, censetur à precario recessisse, cùm possessionem (quam habebat) trānstulisse videatur. l. 21. §. finali. ff.eod.

De

De colono partiario.

IN colonis partiarijs imponi possit collecta, prætextu fructuum partis colonicæ, vide Ozas. decis. 83.

Coloni decimam soluere tenentur. Ozas. d. decis. 83.

Coloni expulsorum spoliati à cõmuni, & coacti portare bladum, & pecuniam, non sunt per istam spoliationem liberati. Afflict. decisio. 19.

Possessio sine apprehensione hęredi acquiritur, defuncto suo animo possidente, & corpore alieno, puta per colonum. Afflict. decis. 167.

Colonus anni præcedentis pensionem volens illam facere, quam nouus, an possit per dominum expelli, & quando, vide Afflict. decisio. 238.

Hæres possidet per colonum defuncti, & si defuncto locatore, alius ingrediat possessionē illius rei, quam colonus possidet, eam non acquirit, nisi expellat colonum, vel colonus dicat se tenere nomine illius, qui intrauit possessionem, quod non procedit, quando colonus heredi locatoris soluisset pensionē: quia tunc non nocet hæredi assertio coloni. Afflict. decisio. 325. nume. 3. vide Mago. decisio. Luc. 38.

Colonus recognoscens, & respondens de fructibus, quando constituat aliquem possessorem, vide Afflict. ibid. nu. fin. Pet. Benintendi. decis. 93. Ios. Lud. decis. Luc. 20.

Colonus cuius corpore possidemus, dissimulando, vel patiendo, nõ præiudicat domino circa possessionem, tamensi realiter tradat, dominus priuatur ipsa sua possessione. Capic. deci. 57. vide Mago. decis. 38. Luc.

De possessione, quam retinet dominus per colonum, & an illa possit priuari facto coloni, vide Beninten. decis. 42. Ioseph. Lud. decis. Luc. 20. Put. decisio. 131. lib. 2. Bart. in l. 32. §. si conductor. ff. de acquir. posse. faciunt l. 30. §. si ego. ll. 31 32. 37. & 40. §. si fortè. ff. d' acq. pos.

Colonus debet potius fructus vendere domino, quàm alijs Boer. decis. 107. vide Bar. in l. 3. C. de Metal. lib. 10.

Dominus non priuatur possessione per solam apprehensionem eius, ab alio factam, relicto colono, quo mediãte possidebat. Mago. decis. 69. nu. 10.

Paleæ vltimi anni sunt diuidendæ inter dominum, & colonum, etiam si colonus nullas in primo anno inuenerit. Ioseph. Ludo. decis. Perusi. 13. sed quid de consuetudine, vide ibi.

Dominus, & colonus dicuntur contraxisse insimul societatem: ideò lucrum, & damnum inter eos participare tenentur. Ios. ibi. nu. 6. quod procedit impropriè. nu. 8.

Colonus, & similes tenentur podare vites, & tenere agros benè cultos. Ioseph. Lud. decis. Perus. 22. nu. 25.

Colonus non potest præscribere contrà annuā prestationē in futurum, nisi interpellatus recuset soluere, & interuertat possessionē. Ios. Ludo. decis. Perus. 106. par. 2.

Fructus omnes debent diuidi inter dominum, & colonum nõ obstãte aliqua prescriptione. Ios. Lud. dec. 106. Peru. par. 2. ideò colonus, & si steterit per cẽtũ annos quin respõderit de fructibus, tamẽ nõ præscribit. ibi. nu. 12. fallit si antè esset requisitus, & recuset. ibi. nu. 150.

Tamen colonus, qui per viginti annos stetit in colonia, inde recedere nõ potest, neq; dominus poterit veterem consuetudinē immutare, quod procedit concurrentibus requisitis, de quibus per. Ios. ibi. nu. 22.

An exceptio præscriptionis perpetuæ coloniæ de iure subsistat, doctores variè locuti sunt, tandem fuit decisum, quòd quando constat de prima causa, & primordio tituli breuis, ac simplicis locationis temporalis tacitè renouabilis, non procedat talis exceptio, etiam si constiterit de successiuis solutionibus pẽsionum per longissimum tẽpus, factis vniformiter, vide dec. 2. Rot. Florẽ. Mago. Anr. Corset. in suis singularibus, litera. E. sing. emphyteusis. 3. Hippol. sing. 548.

Colonus corporaliter tantùm detinet, & non possidet sibi, sed domino, & ideò nõ præscribit. l. 1. C. commu. de vsucapio. & l. 33. §. quod vulg. ff. eod. & ibi. glo.

Locatio non dicitur inducta inter partiarios. Ios. Ludo. decis. Perus. 106. nu. 24.

Colonus, qui fundum ad tertiam partē fructuũ, accepit, propter paucitatem fructuum, expẽsas non deducit. Fran. Marc. q. 886.

Colonus arrare, & seminare tenetur: & colonus partiarius de fructibus arborum non percipit, nisi dictum sit. Marc. quæstio. 886. num. 12. & 13.

Mercedis remissio propter sterilitatem colono partiario fieri non debet, nec contractus coloniæ ad hæredem coloni transit, negotia tamen per defunctum incoata, per hæredem possunt finiri. Marc. q. 211. par. 2.

Colonus partiarius suis impensis mediam fructuum partem integrè domino præstare tenetur, & debet portare partē domini ad domum ipsius, quando sunt eiusdem fori. Marc. d. q. 211. par. 2.

Colonus detinet possessionem domini, sed an habeat remedium possessorũ, vide Put. decis. 23. lib. 1. 14. & 170. ibi.

Colono

Colono malè se habente in cultura agri, dominus hoc allegans, tenetur probare, nisi expressè aliquid facere per instrumētum promiserit: tunc enim tenetur probare eius implementum, Mago.decis.101.Rot. Floren.

Colonus partiarius vendito fundo, non habet portionem fructuum, sed solùm actionē personalem contrà dominum vendentem, & retentionem pro melioramētis. Vinc.de Frau. decis.334.part.2. ideò fundo per dominum alienato pendentibus fructibus, in quo colonus erat partiarius, fructus ipsi spectāt insolidū ad emptorē. Marc.de Mant.sing 310.

Locator partiarius consequitur suam portionem fructuum, sine aliqua impensa, quæ in illis colligendis fit per colonum. Menoch. de Arbitra.lib.2 cas.215.nu.2.

Colonus de iure tenetur ponere semen, & omnia de suo. Natt.consi.243. Bald.sing 85.

Locato fundo colono ad dimidiam fructuum, colonus solùm debet habere dimidiam fructuum pro opera, & impensa, & sic hoc casu fructus non dicuntur, deducta impensa, licèt regulariter contrà. Math. Mathes. post eius singularia, ad l. 1. C. de fruct. & lit. expen. & Bart.ibid.

Colonus partiarius à domino non potest conueniri, nisi inquantum facere possit, deducto ne egeat: quia, & ipse est socius, qui non conuenitur vlterius. Fran. Cremen.sing.156.

Colonus potest fundum deserere, si dominus ipsum molestet in cultura, vel pacta innonauerit. Bar.in l.2.C.de agricolis.lib.1 t.quid si statutum in contrarium disponat, vide Bar. in l.22.ibid.

Colonus, quando possit refricare quæstionem dominij, vide Bar.in l.19.ibid.

Heredes coloni, si remanent in colonia sine renouatione pactorum, pacta facta inter dominum, & colonum, seruari debent. Bar.in l. 22.C.de agricolis. lib. 11.

Coloni, qui colonia finita perseuerant in ea, cō suetum fictum præstare tenentur. Bart.in l.1. C.in quibus causis col.lib.11.

Colonus, qui fundos steriles reddit bonos, & fertiles sua cultura, non potest à domino de eorum cultura remoueri, nec ei pēsio augeri. Bart.in l.7. C.de omni agro relicto.lib.11. nume.4.

Colonus est quasi procurator domini. Bar.in l. si pignori res.ff.famil.ercis.

Legato vsufructu, colonus tria ex hoc legato cōsequitur: Primò petet vsumfructū: Secundò à mercede erit liberatus: Tertiò expensas, quas fecit gratia rei, recuperabit. l. 41. §. colono. ff. de vsufruct. & quemadmod. quis vtatur.

Possessio, an amittatur, si colonus ipsam rem animo deserendi, fundum egrediatur, vide glo.in l.1. C.commu.de vsucap.

Vendens fundum excepto iure coloni, & nullus sit colonus, an debeat habere medietatem fructuum, vide Barto. in l.75. de leg.1.

Colonus non tenetur facere fossata perpetua, sed quæ sunt ad vtilitatem temporis, quo cō duxit. Bar.in l.27.§. ita legatum de fundo instruct.legat.

Colonus, quando teneatur purgare fossata fundi conducti, vel cōmunis cum eo, vide Bar. in consi. 193.vol.1.

A colono facta venditio, non præiudicat domino.l.5.C.de acquir.& retine.possessio.

Fructus rei legatæ adita hæreditate, pertinent ad legatarium, & colonus habet actionē cōtrà hæredem.l.123.§.fin.de legat. & fidei. 1.

Colonus non admittens emptorem fundi, habet interdictum contrà deijcientem, si deiectus sit, & dominus habet interdictū contrà colonum non admittentem emptorem. l.12.ff. de vi & vi arma.

Coloni possunt habere actionem furti. l. 14. §. prætereà.ff.de furtis.

Si colonus sit, qui reciderit arbores, etiam ex locato cum eo agi potest, sed vna actione contentus esse debet actor. l. 9. ff. de arbo. furt. cæsa.

Colonus est, qui prædium rusticum colit, inquilinus, qui vrbanum.gloss. in §.item seruiana institu. de actio.

Coloni sunt multiplices, de quibus vide in Rub.C.de agricol.& censi.lib.11.

Locationi, seu colono, an, & quando successor stare teneatur.

IVs habens in re cōductor propter generalē hypothecam, potest rē locatam alteri venditam retinere pro suo interesse, & ipsi rei insistere, donec ei solutum sit interesse. Ozas. decis.156.nume.6.vide Gram. decis.58.Gom.Leo.decis.63.in deci.diuerso. Hippol.sing.321.Natt.consi.426. quo interesse solutore, soluitur ius retentionis. Gasp. Cabal.milleloq. 133.

In feudis quando res reuertitur ad dominum iure prælationis, vel cōmissi, tunc dominus non tenetur stare locationi factæ, per vasallum, & hoc casu hypothéca nihil operatur. Ozas.ibi.nu.9. vide tamen.nu.7.

Successor vniuersalis semper tenetur stare colono, sed quid de alijs successoribus, vide Guid.Pap.q.480.

Quæ personæ teneantur stare colono, vide Borg. Caual.decis.25.de contract.par.2.nu.7. pensio soluta anticipata locatori, nō nocet successori non hæredi, licèt teneatur stare locationi, sed de nouo pro tempore futuro debet solui. Borg.ibi.nu.4.

Conductor, qui habet hypothecam in re, habet cautelam, quòd non admittat emptorem in re per ipsum conductam, donec ei soluatur interesse, aliàs ipso emptore admisso, contrà ipsum nullam habet actionem; sed contrà locatorem. Iol. Ludo. decis. Luc.38.

Successor etiam ex titulo lucratiuo, non tenetur stare colono, quia colonus non habet ius in re, secùs si haberet. DD. de Rot. deci.2. tit. de empt. & vend. in antiq.

Successor singularis, regulariter non tenetur stare facto prædecessoris, quod limita in successore, qui non succedit in pleno iure: ideò emptor fructuum, tenetur stare locationi factæ per dominum ante emptionem. Vincen. de Fran. dec.216.lo. Pap. lib.10.ti.3.arrest.11.

Successor singularis, non tenetur etiam stare facto prædecessoris, quando prædecessor nō habet plenum ius in re: item quando succedit non per viā transmissionis; sed p viā priuationis, qa resoluto iure datoris, resoluit ius acceptoris Vinc. de Fran.d.deci.216.

Immissus ex primo decreto tenetur stare colono, & locatio iurata operatur, quòd alienatio non possit fieri in præiudicium conductoris. Mago. decis.97.

Dos est titulus vniuersalis: ideò succedens ex eo, tenet ad obseruationē locationis. Gom. Leo. decis.63 in decisio. diuerso. ideò etiam mulier soluto matrimonio, tenetur stare colono. Rol. consi.49. vol.2. l.26.5. si in ff. solut. matrimonio.

Emptor domus tenetur stare inquilino, ppter iuramentum à locatore præstitum, iuncta hypotheca, licèt quando adesset sola hypotheca præstando interesse, nō teneatur. Rot. Auenio. decis.108. in decisio. diuerso.

Fallit, quando esset facta huiusmodi locatio à tutore sine decreto; quia ipsa hypotheca non valet, nam bona pupillorum non possunt obligari sine decreto. Vincent. de Fran. decis.334.par.2. tamen locatio facta per tutorem, vel curatorem ad certum tempus, durat etiam tutela, vel cura finita. Rolan. consi. 49. vol.2.nu.7.

Successor prelati, pariter tenetur stare locationi factæ per prædecessorem nomine Ecclesiæ. Rol. ibi. Rom. sing.63. Hippol. sing.558.

Emphyteota fisci, tenetur stare colono. Ludo. Rom. sing.63. Hippol. sing.558.

Locatio expirat per venditionem simpliciter factam, nisi pactum aliter fiat præsente conductore; secùs si absente. Felyn. in consi.54. nu.6. & tunc potest emptor resistere conductori volenti exportare fructus. Fel. ibi.

Emptor vsusfructus rei, potest expellere conductorem, nisi & ipse haberet per hypothecam, ius in re Capel. Thol. q.421.

De conductione, seu reconductione tacita.

DE tacita reconductione, finito tempore locationis, & qualiter in ea procedatur, vide Afflict. decis.365. Put. decis.180. & 184. lib.1.

Reconductio rei locatæ tacitè, an fieri possit, lapso locationis tēpore propter consensus defectum, & consensus abest, vbi furor est, vide ibi.

In recōductione tacita pro eodem tēpore, interuentio scripturæ ad effectum probandi, videtur facta. Afflic. d. decis. 365. nu.10.

Locatam semel rem, præsumitur quis eodem titulo postea possidere. Boer. decisio. 58. nume. final.

Locatio tacita post lapsum terminum, an retineat conditiones prioris, vide Boer. decisio. 284.

Pro affirmatiua scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas.159.

Confirmatio locationis valet, non facta mentione de mala perceptione fructuū. Mohed. decisio. 251.

Conductor quando post tempus in prædio rustico remanet, conductio tacitè renouata censetur. Fran. Marc. q.538 nu.6. Abb. consi. 87. libr. 2.

Successor locatoris recipiendo pensionem rei locatæ, contractum locationis ratificare videtur. DD. de Rot. decis.2. titu. de locatio. & conduct. in nouis.

Tacita relocatio de iure communi operatur in prædio vrbano pro eo tātum tempore, quo habitatum est, tamen lapsus modici temporis, non inducit tacitam relocationem. Mago. decis. Luc.47.

Locatio tacita, & tacita reconductio, dicitur stare sub eisdem pignoribus, & hypothecis, pactis, & qualitatibus, quib. expressa. Mago. decis.340. Rot. Floren. Bero. q.100.

Quando instrumentum locationis habet paratam executionem, hoc non extenditur ad tacitam cōtinuatam reconductionē. Gom. Leo. decis.83. in decis. diuerso. Rebuff. in suis cōment. tract. de litte oblig. art.2. gl.1. n.902.

Reno-

Renouatio contractus locationis in terminis. Litem quæritur. §. qui impleto. ff. locati. restringitur ad contractum locationis, & precarij, nec fit renouatio ex parte eius, qui non impleuit ex parte sua. Crauet. consi. 87. nume. 3.

Locatio inceptura post primam finiédam, post certum tempus, habet locũ statim, licét alio modo ante tempus finiatur prima locatio. Natt. consi. 34. Tom. 1.

Conductio rei continuata nullo expresso precio, intelligitur eodem precio, quo ante, continuari. Fran. Cremen. sing. 13.

De remifsione mercedis facienda conductori, & quando fieri debeat.

Damnum leuis momenti non est in consideratione, vt conductoribus fiat remifsio mercedis. Iosf. Ludo. decisio 50. Peruf. nume. 8. Menoch. consi. 120. lib. 2. num. 16. & restaurum non debetur damno nõ probato. Aemil. decif. 184. necnon Principis factũ, semper censetur exclusus. Ioseph. d. decif. 50. num. fin.

De modo probãdi sterilitatem, & qualiter intelligatur, vt debeat fieri remifsio mercedis, vide Marc. d. q. 208.

Locator nũquam facit restaurum, & remifsionem mercedis conductori, nisi concurrente læsione vltra dimidiam pensionis omnium bonorum in locatione contentorum, compensato etiam anno sterili cum preterito, & futuro pinguiori. Borg Caual. decisio. 15. num. 33. de contract. vide Excel. Præf. Tessau. decisio. 108. Rol. consi. 86.

Sterilitas est digna remifsionis pensionis, quãdo fructus percepti non sufficiunt ad persoluendam dimidiam pensionis deductis sumptibus. Rolan. consi. 86. & circa hanc remifsionem, quid probandum veniat; vide Menoch. de arbitra. libro secundo. cas. 76. & 77. Barto. in l. 11. §. qui maximos. ff. de publica. & vectig.

De remifsione mercedis, vide p Natt. cõs. 149. tamen nõ fit remifsio mercedis licét cõductor non perceperit tot fructus ascendentes ad dimidiam eius, quod solitus erat percipere, quando dicti fructus adeò facti sunt cariores, ita quòd per venditionem eorum, pensio integra solui potest. Rol. d. consi. 86. num. 8. vol. 3.

Item non est facienda, quando facta denunciatione sterilitatis, locator obtulit se paratum suo periculo recipere fructus, & remittere pensionem, & conductor oblationem recusauit. Rol. consi. 86. nu. 9 vol. 3.

Denunciatio sterilitatis requiritur intra annũ, vt remifsio mercedis obtineatur, vide Perillustr. Dom. Præs. Tessau. decis. 108.

Conductori propter sterilitatem non fit diminutio mercedis, si non soluerit decimam cu rato. Guid Pap. q. 630. tamen onus decimarum, non spectat ad conductorem. Vincent. de Fran. decis. 107. vide c. 24. extra de decimis. Abb. consi 30. lib 3.

Secundò non fit, qñ vbertas vnius anni cõpensatur cũ sterilitate alterius, & ècõtrà. Guid. d. q 630 nu. 2. quod procedit. quando locatur fundus certis annis sub eodem cõtextu: secùs si essent diuersæ locationes. Marc qõ. 208 par. 2. vide And. Gail. obser. 23. nu. 12. lib. 2. Papon. lib 13. tit 9 arrest. 1 a.

Tertiò in conductionib stantib. in manib. fortunæ non fit remifsio, nec ècõtrà. Iosf. Ludo. decis. 50. Peruf.

Quartò non fit remifsio, quando colonus non colit fundum. Marc. q. 208. par. 2. Rol. consi. 85. volum. 3.

Quintò non fit, quando conductor suscepit in se periculum casus fortuiti. Marc. d. q. 208. quod ex cõsuetudine fieri potest. ide Marc. q. 1065. quãdo specialiter, & nominatim suscepit conductor in se omnes casus. Mago. decis. 67. num. 14. Rot Flor. vide Dec. consi. 552. Roland. consi. 86. vol. 3. aliàs conductori impedito vti re conducta casu, vel fortuna, ex natura contractus locationis debetur pẽsionis remifsio. Mago. decis. 67. Rot. Flor qđ procedit, etiam si conductor in conductione exceperit quosdam casus, quia tunc poterit petere nihilominus remifsionem in alijs casibus similibus exceptis. ibi. d. decis. 68. & ampliatur dictum, licét conductor suscepe rit in se quibusdam verbis generalibus omnem casum, & aduersam fortunam; nam tũc nõ obligatur ad casus valdè insolitos. Mago ibi. nu. 15.

Quando conductor suscepit in se omnes casus fortuitos, adeòquod non posfit petere remifsionem mercedis propter illos, an posfit euenire talis casus, qui non esset comprehẽsus in ista generali renunciatione, ob quem posset petere remifsionem mercedis, vide Crauet. consi. 95. Menoch. de arbit. libr. 2. cas. 80. qui casus fortuiti excusent conductorẽ, vide Menoch. ibid.

Quando propter casum quis non potuit vti re conducta, debet probare ipsum casum, & quòd propter illum impeditus fuit, & ipso

non existente vsus fuisset re conducta. Dec. consi.552.

Remissio mercedis est facienda in casu à iure permisso, quando propter casum fortuitum valde insolitum, conductor damnū patitur, licèt susceperit in se omnes casus fortuitos. Menoch.consi.27.vol.1.

Impeditus exigere vectigal locatum, non potest conueniri ad præstationem pensionis.& si conductor susceperit omnes casus fortuitos.non censetur suscepisse illos,qui facto locatoris proueniunt. Menoch.consi.119.vol. 2.& consi 246.vol.3.

Quando ex forma statuti instrumentum debet habere executionem (saltem media cautione)tunc exequtio instrumenti locationis pro pensione non retardatur,præstita dicta cautione, per exceptionem coductoris petentis remissionem pensionis propter sterilitatem, vel alium casum requirentem altiorem indaginē.Borg.Caual.deci.28.par.2. Et exceptio dr̄ requirere altiorē indaginem, si non potest eadem instantia probari, & finiri, qua principalis causa finitur. ibid.num. 12.22.20.& 39.

Côductor, qui scit,al'qd solitū euenire nō potest petere remissionem mercedis,& idem si culpa sua euenit. Borg.ibi.nn.33.34.& 94.

Remissio mercedis non fit regulariter, nisi in fine locationis. ibi.nu.50.

Propter sterilitatem fit remissio mercedis,& circa æstimationem huius sterilitatis communis, & circum colentium opinio cōsideranda est,regula traditur cum ampliationibus, & limitationibus per Andr.Gail.obser. 23. libr. 2. vbi omnino videbis pro pleniori intelligentia huius articuli.

Molitor si molendino non possit vti, qualem mercedis remissionem habere debeat, vide obser.23.nu.8.lib.2.eiusdem Gail.

Conductor excusatur à solutione pensionis ob insolitam sciccitatem. Menoch.de arbitr.lib. 2.cas.80.

Colonus denunciare debet domino illatam sibi violentiam, & non excusatur à solutione pensionis,cùm de domo recessit,nulla facta denunciatione domino. Menoch.de arbitr. lib.2.cas.159.

De remissione pensionis, q̄ fit inquilino impedito vti re conducta, seu domo ad vsum à se destinatum, & quomodo cognoscatur causa,ob quam domus conducta sit, vide Menoch.de arbitra.lib.2.cas.440.

Locator tenetur præstare conductori damnū datum in fructibus pendentibus, quod procedit etiam in fructibus à solo separatis,nūdum tamen exportatis. Natt.consi.284.

Conductori remissio est facienda,si ager publicetur.Natt.ibi.nu.10.

Conductor (si impeditur vsus rerum, propter quas principaliter fuit facta conductio)liberatur etiam a pensione rerum principaliter, & propter se non locatarum dato,quòd vsus earum ei nō prohibeatur. Natt.cōs.610.n.6.

Licèt conductor quando impeditur facto tertij teneatur denunciare molestiam locatori, tamen hoc non procedit, quando impeditur re vti,facto ipsius locatoris, vel impedimentum est notorium. Menoch.consi.120. lib.2.vide consi.128. ibi.

Conductor, qui in vna parte rei conductæ vi tempestatis damnum passus est, in alia non, non potest petere rest aurū pro parte, in qua passus est damnum, nisi in totum renunciet conductioni. Barth.de Capu.sing.65.

Propter sterilitatem fit remissio mercedis, sed quid, vbi fructus iam percepti corrupti sunt vitio tantùm territorij, in quo nati fuerant, & non culpa coloni, vide Hippol.sing.85.

Si pactum sit in instrumento locationis datiorum,locatores teneri in casu pestis, aut belli conductoribus remissionem facere, & pestis eueniat post dictum contractum, ante tamen ingressum quasi possessionis datiorum, an remissio sit facienda, vide August. Bero.q.54. vbi concludit pro parte affirmatiua, quando conductores propter pestem antecedentem passi fuerunt damnum.

Fructus molendini si aliquis emit, vel alterius ædificij,quod eget magna reparatione,propter quam fructus interim nō percipiuntur, cuius erit periculum, vide Bart. in l.11.§.qui maximos.ff.de publica. & vectig. nu.13.

Libelli conclusionem quando petitur remissio mercedis,vide per Bar.in cōsi.193. vol.1.

Quando conductor timebat sterilitatem rei conductæ,si super ea aliquid sit conuentum; quid iuris,vide l.2.§.fin. ff.de administra.rer. ad ciuit. pertinen.

Propter edacitatē locustarum fit remissio mercedis. Mago decis.67.Rot.Flor.& hoc casu, si ex probabili causa timore locustarum cōductor, qui ex conuentione tenebatur serere, non sererit,non propterea amittit beneficium remissionis. ibid.d.decis.67.

Colono ad longum tempus fit remissio propter sterilitatem: idem in locatione ad vitam. Gom.Leo.decis.67. in decisio.diuerso. alias ipsi colono nō fit propter sterilitatem. Francis.Marc.q.211.part.2.Andr. Gail.obser.23.nu.15. lib.2.

Conductor petens remissionem ex duab. causis,si vnam probat obtinet.Bar.in consi.193. vol.1.in fin.

Propter

Propter damnū passū: & datū p exercitū regis, an fieri debeat remissio, vide. Afflic. dec. 365.

Remissio fieri debet, quādo per conductorem non stat, quominus vtatur re conducta, nisi renunciatum sit omni legum auxilio, vel impedimentum procedat à facto suo. Capic. decis. 87. nu. 8.

Remissio mercedis non fit conductori propter clausulas, & renunciationes instrumenti, vel si non probauerit diminutionem introitus consueti vltrà dimidiam, causa mortalitatis insolitæ. Capic. decisi 78. vel sterilitatis, vide Marc. q. 208. par. 2. num. 14.

Pensionis remissio debet fieri propter belli, aut pestis interuētum. Guid. Pap. quæst. 630. vide Afflict. decis. 258. Boer. decis. 249. Marc. quest. 1065. glo. in c. 4. §. Vasalli. de pace constāriæ, in vsib. feudo.

Fallit, si conductio sit facta tempore belli, vel pestis. Ios. Ludo. deci. 106. Perus. part. 2. nu. 26. vel conductor sciebat tempus belli imminere. Craue. consil. 77.

Licet in contractu locationis fiat remissio pēsionis propter bellum, non tamen hoc procedit in cōtractu vēditionis, vel permutationis. Dec. cons. 313. nam emptori vsusfructus, non fit remissio mercedis, seu precij. Barto. q. 4. nume. 16.

Pensionis remissio, quæ fit propter bellum, ad belli timorem extenditur, & exceptio facta de bello, & peste extēdit ad casum caritatis, & famis, in quo eadem ratio videtur. Dec. consi. 555. nu. 9.

Conductor propter molestiam, & damna sibi à militibus illata in rebus conductis, potest à conductione migrare, & mercedis cōsequi remissionē, etiam si omnibus exceptionibus renunciasset. Natt. consi. 610.

Conduxit quis rem emphyteuticā, pēsione magna, & generaliter omni actioni, & exceptioni renūciauit, an tūc locus sit remissioni propter bellum, concluditur affirmatiuè (modò pensio sit magna, & æquiualēs fructibus) per Bero. q. 125.

De censibus, & contractu censuali, & annuis præstationibus.

Solutio census trium annorum proximè præteritorū: antequàm reus conueniatur, facit præsumere solutionem in præteritum, non tamē trium annorum solutio per multū tempus, antequàm debitor cōueniat. Vincē. de Fran. dec. 137. vide Gasp. Cabal. milleloq. 226. Borg. Caual. decisio. 29. part. 2. vide Craue. cōsi. 313. Fran. Cremē. sing. 79. & 80. Dec. consi. 650. nu. 15.

Probans tres solutiones annales proximas, præsumitur in præteritum soluisse, quod procedit quando dictæ solutiones fuerunt factæ diuersis temporibus, secùs verò si omnes vno contextu factæ fuissent. Mysing. obs. 39. Cēt. 5. Castan. in consuet. Burg. titu. *des censes*, Rub. 11. §. 5. glo. 5. Pet. de Raue. sing. 21. vide Excel. P. Tessau. decis. 114.

Qui tribus soluit annis proximè præteritis, tributum, aut cēsum, præsumitur anteriori semper tempore soluisse, & ipsa solutio triennalis, nedum inducit obligationem, liberationem, & quittationem pro omni tēpore præterito, sed etiam probat summam, & quantitatem reditus debiti talem fuisse, sic summā solutam. Boer. decis. 236. vide Capel. Thol. q. 436. Frā. Marc. q. 587. Bar. in l 3. C. de Apoch. publ. lib. 10.

In contractu censuali non est locus caducitati, ob canonem nō solutum, sed quando in dubio presumatur cēsualis. vide Mysing. obs. 65. Cē. 3. Hippol. de Marc. sing. 95. August. Bero. q. 14. Natt. consi. 3.

Quod in contractu censuali non sit locus caducitati, scribit Borg. decis. 16. de cōtract. nu. 91. ob non solutam pensionē. Guliel. Cassad. decis. 2. tit. de iureiu. sed quid si interuenerit iuramentum, vide ibi. Cassad. nam tunc solutione cēsus, nō facta cēsuarius priuatur iure suo. Rol. consil. 6. nu. 41. vol 1.

Non soluens censum nō priuatur iure suo, sicut emphyteuta. Cabal. milleloq. 814. Rebuff. in suis comment. super const. reg. trac. de cōsti. redit. art. 1. gl. 17. nu. 7. nec alienādo. Capic. decis. 103. nu. fin.

An cēsualis res in dubio potius, quàm emphyteuticaria præsumatur, vide Crescent. dec. 3. alias 242. tit. de præsumpt. an sit emphyteuticus contractus, vel censualis ex multis dignoscitur, vide Crau. cōs. 20. Clar. in sua prac. §. emphyteusis. q. 1. & 2.

Quando contractus debeat iudicari censualis, & quando emphyteuticarius, vide Natt. consi. 3. Tom.

Feudalis res non cōcessa in feudo, de qua præstatur annua pensio in dubio, an sit præsumēda emphyteutica, vel cēsualis, vide Affli. dec. 329 nu. 4. & 8.

Census vbi soluitur annuus pro terris feudalibus, ipsæ terræ non dicuntur amplius feudales, nec emphyteuticæ, sed simpliciter censuales habentes propriam naturam separatā: ideò possunt alienari pro francis. Capic. decisio. 103.

Contractus, in quo conceditur res, ad annuum reditum,

reditum, videtur præsumendus potius censualis, seu emphyteuticarius, quàm feudalis. Gramma.decis.77.

Census, an emi possint, & de bullis circa hunc contractum censualē, & alia ad materiā, vide Perillust.D.P.Tessau.decis.154.

Licèt annua publica præstatio, census, & tributum, idem sint, hoc tamen est verum, quādo debentur fisco: sed si priuato, Ecclesiæ, vel Ciuitati, tunc est differentia, vide Hartma. Hartma.cap.1.tit.de censibus.lib.2.

Item est differentia inter contractum censualem, & emphyteuticarium: nam in contractu censuali transfertur dominium directum, & vtile in recipientem, & nihil iuris super illa re remanet pœnes concedentem, & ex non solutione census res non perditur, sed compellitur censuarius ad solutionem: at in contractu emphyteuticiario transit tantū dominū vtile in emphyteutam, directo remanēte apud dominum. vide ibi.d.cap.1.

Census quandoq; soluitur in signum subiectionis, quandoq; insignum perceptę potestatis, interdum insignum præstitæ libertatis, & quandoq; præstatur census de re aliqua, & tunc si rusticus aliquis certum censum quolibet anno soluerit, an teneatur demōstrare, & assignare rem cuius nomine talem censū soluerit, vide ibi.cap.2.

Ex præstatione census certo tēpore facta, probatur quasi possessio subiectionis, quando census fuit præstitus insignum subiectionis apertè, quia hoc fuit expressum, vel tacitè, quia quo tempore alij subditi ibant ad certū locum, & censum soluebant, eo tempore, & loco, talis census fuit solutus, vide Hartma. Hart. capit.3.tit.de censibus.

Contractus census, & fictus perpetui, valet vsq; ad octo per centenario. Borg.Caual.dec.13. de contract.part.2 num.39. vide tamen And. Gail.obser.7.lib.2.nu.14. vbi scribit nō licere accipere vltra quinq; pro cētenario, vt qs sit tutus in conscientia, et est cōtractus licitus à iure approbatus. And Gail obser. 7. lib.2. Afflict.decisi. 397. Marc.quæst.2.par.2.

Emptio redituum ad vitam valet, quia vita hominis est incerta, & incertitudo facit licitum, quod aliàs esset illicitum. Idem obser.8.lib.2.

Emptiones censuū, seu redituū annuorū, tàm constitutorum ab antiquo, quàm de nouo constituendorum valent. Ozas.decis.95.nu.7. Marc.quæst.21.part.2. & etiam de iure pontificio sunt approbatæ. Rebuff.in suis comēt. Tom.2.tract.de constit.reditu.glo.1.

Annuus reditus licitè de nouo constitui pōt, & emi, sicut licet emere reditū annuum ab antiquo iam constitutum, absq; labe vsurarum. Natt.consi.341.

Contractus censualis valet, si census constituatur super re certa, licèt in camera imperiali contrarium obseruetur. Gail. obserua. 7. num. 11. lib. 2.

Contractus vsurarius est, si pecunia soluta pro constitutione census, ab emptore infra certum tempus exigi possit. Gail.d.obs.7.nu.14. licèt sit in potestate venditoris soluere sortem, & se liberare à præstatione census, & nō valet pactum in contrarium. Idem Gail. obserua 9.lib.2.

Ex constitutione imperij, emptiones redituum ad rationem viginti pro vno floreno approbantur, & quid supra eam pensionem accipitur tanquàm vsurarium reijcitur. Idē obser.9.lib.2.

Annui reditus inter immobilia cōputantur. ibi. obser. 10.

Pluribus rebus pro censu hypothecatis, & alienatis diuersis personis, creditor habet electionem agendi contra quemlibet possessorem insolidū, pro cōsequutione census, nec tenetur diuidere petitionem, & agere cōtrà omnes possessores pro virili. Gome. Leo. decis.17. in decisio. diuerso. Tom.1. Ioan.Pap. lib.13.tit.2. arrest.14. vide tamen Fran.Marc. q.433.par.2.

Census super eadem re duobus dominis recognitus, ambobus debetur; secùs in laudimio, vide Ioan.Pap.lib.13.tit.2.arrest.9.

Census plurium annorum, debet solui secundum magis communem æstimationem eorundem annorum respectiuè, nec attēdēdus est valor rei maior, qui minori tēpore anni fuit. Idem Pap.ibi. arrest. 12. & 13. habemus in hac patria hac in re decretum antiq. tit. de censu.solutione, sed pro intelligētia, vide comment.D.Sol.ibid.

Fallit si per interpellationem legitimam, debitor fuisset in mora constitutus. ibid. d. arrest.13.

Tertius possessor rei censualis tenetur illā recognoscere, cū suo onere ab alio imposito. Idē Pap.ibi.arrest.18.

Condemnatus ad soluendum reditum annuū, tenetur ad recognoscendum. ibi arrest.21.

Dominus sibi nō præiudat in cēsu se nō opponendo subhastationibus, quibus res cēsualis alienatur; nam intelligit semper alienata cū suo onere. ibi.arrest.26.

Emens rem sub censu annuali, an teneat ad cēsum re perēpta, seu inutilis effecta, vide Pap. lib.13.tit.2.arrest.fin.

Pro solutione cēsus capiunt fructus rei cēsualis possessę ab alio. Idē Pap.lib.18.tit.5, arrest.20. tamen

tamen de iure actio personalis pro censu priuati non sequitur fundi possessorem, secùs est in censu, & tributo Principis, potest tamen agi contrà ipsum tertium possessorem ad recognoscendum censum ipsum.Guid. Pap q. 42.vide Cassan.in consuet.Burg.tit.*des censes*, Rub.11.§.6.glo.5.nu.14.

Fiscus,& Ecclesia possunt agere pro cēsu contrà tertium possessorem. Fran. Marc. quæstio 549. & habent electionem agendi contrà ipsum tertium possessorem, vel contrà auctorem pro tempore præterito. Idem Marc. quæstio.550.

Annua præstatio,qñ sequatur fundum possessū per tertium, vide Cassan.titu. *des censes*, Rub. 11.glo.4.§.6.

Res emphyte.pro canone est obligata: ideò possessor potest conueniri hypothecaria. Pet.de Rauen. singul. 183. Gasp. Cabal. milleloq. 191.

Emens feudum ea lege, ne soluat censum, tali pacto non excusatur, quin soluere compellatur pro futuro,& præterito tempore.l.4.C. sine censu,vel reliquis.nam possessor rei emphyteuticę pōt conueniri hypothecaria pro censu præterito,nō soluto ante alienationē. Afflict.decis.95.

Stante statuto, quòd posidentes prædia rustica,vel vrbana,quæ mouentur de directo dominio alicuius, vel alicui sunt hypothecata, aut obnoxia,teneantur soluere censum, siue canonem illi,cui hypothecata sunt, an primus creditor posidens rem secundò hypothecatam,vigore huius statuti conueniri possit à secundo creditore,vide Ozas. decis. 59.

Emphyteuta canonem soluere per partes, non potest inuito domino: ideò per diuisionem rei emphyteuticæ canonis solutio nō diuiditur,sed quilibet ex diuidētibus poterit insolidum conueniri.Affli.dec.153.Borg.decis. 25.par.1.nu.26.& decis.30.nu.118.ibi.

Successor particularis loci, quando certos reditus soluere teneat, vide Buen.dec.66.Guid. Pap.q.576.

Dominus directus non cogitur recipere cēsum à non comprehenso; tamē potest agere pro censu, tàm contrà comprehensum, quàm contrà posidentem.Ioseph.Lud. decis.Luc. 9.nume.22.

Et si solutio canonis indiuidua dicatur, tamen volente domino fit diuidua, & tunc deficiēte vno in solutione ipsius canonis, eius pars solum efficitur caduca. Hiero. Mago. decisio.Luc.9.

Res censualis pro pensione præteriti tēporis, remanet hypothecata, quando census super ea fuit constitutus,quo casu res afficitur one re reali,quod onus sequitur quemcunq; possessorem.Craue.consi.217.

Quot modis res fieri posit cēsualis,vide Crau. ibi.nu.4.

Res emphyteutica ad quēcunq; peruenerit, pōt ille conueniri ad canonem soluendum.Abb. consil.30.lib.2.

Liber monasterij, dicens rem esse redititiā, an probet,vide Afflict.decis.364.nu.7.

Census vbi soluitur annuus, pro terris feudalibus,ipsæ terræ non dicuntur amplius feudales,nec emphyteuticæ;sed simpliciter cēsuales habētes naturam separatam: ideò posūt alienari irrequisito domino,nec irritat alienatio.Capic.decis.103.

Canonem,vel censum non soluens per 40. annerit in hoc casu præscripta immunitas,& nō tenetur in posterum Gramma,decis.100. nu. 21.nam census particulans præstatio est prescriptibilis.Fran Marc.q 352.num.5.vide tamen Rebuff.in suis comment.super constitu. reg.tract.de constitu.redir. art.2.gl.1.Cassan. in cousuetud. Burg. titu.*des censes*,Rub. 11. §. 2.glos fina.

Præscriptio contrà annuam præstationem, est propria vniuscuiusq; anni:ideò quot sunt anni,tot sunt præscriptiones. Mysing. obser.13. Cent.3 quare in annuis præstationibus nulla currit præscriptio continua, vide And.Gail. obser.96.lib.2.quod procedit in legatis, secùs in annuis præstationibus debitis ex stipulatu, in quibus spacio. 30. ann. vnica præscriptione, nocet præscriptio. Hiero. Mago. dec.95. Rot Floren. vide Ioan. Pap.lib.12.tit. 3.arrest.9.& 1.

Res hypothecata pro annua præstatione,nō potest prĕscribi per tertium possessorem posidentem cum titulo,& bona fide per ann.30, si interim præstabatur ipsa pensio per principalem constituentem, vel eius hæredem. Cassan.in consue.Burg.titu.*des censes*,Rub.11. §.2.glo.1.nu.36.

Præscriptio super annuo reditu non incipit currere,nisi ab eo tpe, quo cessatum est in solutione.Cassan.ibi.nu.43.

Præscriptio aduersus solutionem census, inducitur spacio.40.ann. seu ex cessatione per illud tempus, nec in hoc casu tenet possessor probare negatiuam,videlicet,quòd nō solue rit, sed debet agens probare affirmatiuam, Craue.consil.57.

Quando aliquid debetur domino directo respectu alicuius commoditatis, omnes ad illud tenentur, non obstante præscriptione, & vnus de vniuersitate,non potest recusare illud soluere, si alij soluunt. Craue. consi.27.

Censui, seu pensioni emphyteuticæ, quāto tēpore præscribatur, vide Excel. P. Tessau. dec. 114. & decis. 179.

Possessor nouus conuenitur pro decima præteriti temporis. Tho. Minad. decis. 10.

Annua pensio super furno assignata, furno minuto, nihilominus integra peti potest à constituente, seu à donāte, etiāsi nonpromiserit de euictione. Guid. Pap. q. 8.

Condemnatus ad par caponum, vt maiores cōsueuerūt, simpliciter censetur condemnatus, neq; potest petere, vt ostendatur de cōsuetudine maiorum. Boer. decis. 16.

Non sufficit producere instrumētum, quo quis se obligat ad certum censum, nisi probetur traditio rei, respectu cuius fuit facta promissio. Iof. Lud. decis. Luc. 2.

Census debiti ratione certorum iugerū terræ, moderantur secundum numerum iugerum, quando in eis est deceptio. Marc. q. 566.

Dominus recipiendo solutionem præteriti tēporis census, sibi præiudicat in pœna commissi, nisi contrarium fuerit protestatus. Frā. Marc. q. 613.

Quando venditor in instrumento venditionis, vendit aliquam rem emphyteuticariam, vel censualem eum expresso onere alicuius census directi dominij, vel pensionis annuæ, per huiusmodi confessionem, non probat censum, vel directum dominium. Marc. q. 614.

Si res augeatur, vel fructus, pēsio nō dēt augeri. Marc. q. 210. part. 2.

Per recognitiones ius transfertur in dominū, & ex illis probat̄ de dominio directo. Crau. consi. 154. nū. 5. vide tamen supra lib. 1. tit. de fide. in strom. Rebuff. in suis comment. tract. de constitu. redit. art. 2. glo. 1. Craue. consi. 57. D. Sol. in suis comment. in antiq. constit. glo. 1. super. 1. part. decreti, rempublicam. titu. de iure. emphyteu.

Canon, cēsus, & pensio quid sint, & census solutio nullam arguit iurisdictionem, nec personæ subiectionem, vide Illust. Senat. Sol. in suis comment. in antiq. constitu. glos. 5. super rubrica decreti, rem pub. titu. de iure emphyteu. fol. 11.

Census de qua moneta solui debeat, vide ibid. glos. 8. super d. decreto rempub. par. 2. fol. 27. & supra lib. 1. tit. de augumento monet.

Domini plures cogi debent ad eligendum vnū exactorem ad colligendum, & recipiendum censum, distribuēdum deinde vnicuiq; pro rata. Idem Senator. ibi. nu. 7.

Censum non tenetur emphyteuta ferre ad dominum extra locum, quamuis dominus alibi domicilium habeat. ibi. num. fin. vide gl. 1. super. 3. par. decreti, licēt. n. 10. cod. tit. fol. 58.

Census, & victualia mensurabilia, non exiguntur, nisi cum mensura loci, in quo debentur, vide D. Sol. in d. d. suis commen. fol. 49. super antiq. constitu. Sabaudiæ.

Census sunt in duplici differētia, alij enim sunt parui reditus, alij magni, sed de vtriusq; natura, & differentijs ipsorum, vide per Rebuff. in suis comment. tract. de constitu. reditū. art. 1. glos. 17. Tom. 2.

Quæ differentiæ sint inter contractum censualem, & emphyteuticarium, vide Rebuff. ibi. nume. 7. & 2. Cassan. in consuetudi. Burg. tit. *des censs*, Rub. 11. Natt. cons. 3. Tom. 1. Cabal. milleloq. 815.

Solutio census facta per alium tertium, etiam proprio nomine, prodest verò emphyteutæ. Dec. consil. 650. nume. 16. sed an extraneus soluere possit domino recusanti, vide per Cabal. milleloq. 228.

Quando quis vellet cedere prædio ad euitandam solutionem census, an, & quando esset audiendus, vide Cassan. in consuetudi. Burg. titu. *des mains mortes*, Rub. 9. §. 8. glo. 2.

Possunt contrahentes facere, vt dominus non habeat rem censualem iure prælationis, puta si vendatur res inter eos, si dominus laudauerit. Idem titu *des censs*, Rub. 11. §. 1. gl. 4.

Quando annua pensio imponitur super re, quę non est sufficiens ad supportandam pēsionē, promittens tenetur supplere super alia. Idē ibi. §. 2. glo. 1.

An, & qn̄ acquiratur annua præstatio ex tēporis diuturnitate, vide ibi.

Si fuerit sterilitas in vno anno, dēt diminui cēsus. ibi. Cassan. nu. fin.

Multa alia de censibus, vide per eundē Cassan. ibi. per tot. tit.

Habens reditum, nō dicitur dominus directus: ideò nō hēt priuilegia, quæ hēt dominus cēsus. Cassan. ibi. num. 6. glo. 4.

Census dicitur, qn̄ in possessorem translatū est dominiū directū, & vtile, sed recognitionis cuiusdam causa, aliquid annuatim præstat. Menoch. consi. 291. num. 5.

Soluens pro alio pensionē publicam, dominus rei non efficitur. l. 25. C. de rei vendica. vide. l. 46. ff. de acquir. rer. dom.

Diminutio census soluti, ad modū cōsuetū reducitur, rescripto obtento illicito non obstante. l. fina. C. ne rei dominicæ.

Pater censuarius, filios censum debere scribens, non præiudicat sibi. l. 8. C. de allu. & palud.

Solutio census melius probatur per monumēta publica, quę sunt apud magistratū, quàm per testes. l. 10. ff. de probatio.

De intellectu l. cū in rē verso. ff. de vsuris, vide per Cabal. milleloq. 320.

Obligatio

Obligatio annua ab initio, ad tempus cõtrahi potest. Cabal. milleloq. 331.
Allegato titulo probata annua præstatione, q̃ præsumptio insurgat, vide ibi milleloq. 593.
Qualiter cõstituatur hypotheca in annnis præstationibus, vide Cassaneu. in consuetud. Burg. titul. *des censes*. Rub. 11. §. 4. gloss. 2. Ozas. decis. 50.
Si quis promittat soluere quolibet anno, vtrũ perinde habeatur, ac si diceretur, singulis annis, vide Guid. Pap. sing 389.
Qui promittit decem annua, intelligitur promittere in vita sua. Bat. in l. 34. §. si quis autẽ. C. de donatio.
Soluens aliquid annuatim, an possit compelli in futurum, vide Bar. in l. 6. §. non. ff. de offic. proconsul. Cabal. milleloq. 319. & an ex hoc probetur emphyteuta, vide Ias. de actio. in §. præiudiciales. nu. 60.
Principium cuiuslibet anni, in stipulatione annua inspicitur, & stipulatio annua, quando fit vna, & quando plures, vide Bar. in l. 18. §. cum suus. ff. de stipul. seruo.
Solutio canonis in contractu emphyteotico scripturam requirente, potest probari per testes. Afflic. deci. 13. num. 26. census solutio, quomodo probetur, vide Hartma. Hartm. c. 4. tit. de censibus. lib. 2.
Differentia est inter solutionem census pro recognitione directi dominij, & solutionem census, respectu pecuniæ receptæ. Afflict. decisio. 80.
Solutio census erronea est, si constet de proprietate soluentis, neque nocet. Afflict. decis. 83. nu. 10.
Emphyteuta tenetur censum soluere, quando rem ipsam verè possidet. Capic. decisio. 14. num. 21. & 22. sed emens rem sub censu annuali, an teneatur ad censum, re perẽpta, vide Papon. lib. 13. tit. 2. arrest. fin.
Propter bellum, fit remissio canonis. Guid. Pap. quæst. 171. num. fin. vide Gasp. Cabal. milleloq. 227.
Remissio mercedis, an fiat in cõtractu emphyteutico, vide Pet. Beniut. decis. 6.
Propter sterilitatem non fit remissio emphyteutæ, vel censuario, vide Cab. milleloq. 227.
Regulariter emphyteutæ non fit remissio: quia non præstat canonem consideratione fructuum, sed in recognitionem dominij. Gom. Leo. decis. 6. in decisio. diuerso. vide Bar. in l. 3. C. de fundi patrimo. lib. 11.
Fallit quando emphyteuta pensionem soluerer ratione, & consideratione fructuum; nã eo casu propter bellum, inundationem, & similia, fit remissio. ibid. Gome.
Licèt emphyteutæ non fiat diminutio mercedis ob sterilitatem, siue modica, siue magna pẽsio soluatur, vno tamẽ casu fit, nẽpè quando propter bellum non potuit fundus coli, nec aliquid ex eo percipi. Natt. consil. 49. Tom. 1. & consi. 154. Tom. 2. August. Bero. q. 125. Barto. in l. 21. §. quod ex naufragio. ff. de acquir. possess.
Emphyteuta soluens canonem institori de cuius mandato non constat, an sit liberatus, distingue, vt per Guid. q. 173.
Emphyteutæ, qui rem sterilem fecit fertilem, non debet augeri pensio. Boer. decis. 50.
Præstatio longa operatur, vt omnia solemniter acta præsumantur. Marc. q. 557. nu. 4.
Argumentum non valet de emphyteusi ad censum, & ècontrà. Gasp. Cabal. milleloq. 178.
An dominus directus, vel emphyteuta teneatur indicare bona pro quibus canon, seu pensio soluitur, vide Hiero. Mago. decis. 2. Rot. Floren.
Conuenti ad solutionẽ census obligantur ostẽdere, quæ bona sint censualia, aliàs bona præsumuntur affecta onere census. Craue. consi. 217. num. fin. vide Hartma. Hartma. c. 2. tit. de censibus. lib. 2.
Per contractum censualem transfertur omne ius in eum, cui fit concessio, sed per albergamentum, seu emphyteusim perpetuam non, sed solùm vtile dominium. Crauet. consi. 20. vide Borg. Caual. decis. 59. nu. 52. part. 2.
Promittens recognoscere censum super molendinis, censetur ipsa molendina obligare, & hypothecare. Craue. ibi. nu. 10.
Contractus censualis dicitur, qñ in contractu exprimitur, q̃ contrahens possit disponere, prout de re sua propria. Crau. ibi. nu. fin.
Postquam dominus declarauerit voluntatem suam, & expullit emphyteutã, potest adhuc pensionem petere præteriti temporis. Crau. consi. 212. nu. 9.
Census solutio nullam arguit iurisdictionẽ, nec personæ subiectionem. D. Sol. in suis cõmen. in antiq. constitu. glo. 5. super decreto reipub. titu. de iure emphyt. tamen contractus emphyteuticus arguitur ex solutione, affectus. Dec. consi. 303. nu. 21.
Domo emphyteutica diruta, emphyteuta tenetur ad pensionem, quam præstabat pro dõmo integra, & hoc rõne soli. Natt. consi. 377.
Emphyteuta, an possit particulariter soluere canonem. vide Bar. in l. 15. ff. de annuis legat.
Emphyteuta potest dominum cogere recipere pensionem pro pluribus annis. Bart. in l. 3. §. quod si seruus. ff. de statu liberis.
Pater non soluendo canonem præiudicat filio in re emphyteutica, vide Bar. in consi. 55. nu. fin. vol. 1. & consi. 60. nu. fin. & infra tit. proxi.

De iure emphyteutico.

DE contractu emphyteutico, & eius dissolutione, & an in eo scriptura requiratur, vide Ozas. decis. Ped. 53. Afflic. decis. 72. qui reuet affir matiuam. Crauet. consi. 112. nu. 8. quod de substantia emphyteusis, non requiratur scriptura, tradit Cabal. milleloq. 177. vide Bar. in l. 45. §. quod autem. ff. de iur. fisci.

Emphyteusis proprie non dicitur, vbicunque canon fructibus respondet; sed potius locatio iudicatur. Ozas. d. decis. 53. nu. 8.

Dominus directus, habet ius prælationis in re emphyteotica, vt præferatur cuilibet alteri emptori. Ozas. decis. 156. Capic. decis. 99. Guid. Pap. q. 47. DD. de Rot. decis. 1. de loca. & conduc. in antiq. Boer. consi. 53. num. fin. vide Excell. Præs. Tessau. decis. 170. quando vult pro se rem retinere, aliàs secùs. Guid. q. 411. Cassa. in consuetud. Burg. titu. *des censes.* §. 1. gl. 4. qđ non pcedit, qñ res esset donata. Guid. q. 47. cessat etiam in diuisionib. Cassa. d. tit *des censes* §. 1. glo. 4.

Contrahentes possunt inter se facere cautelam ad euitandum, quòd dominus in venditione non possit rem capere iure prælationis, hoc est, vendendo rem sub conditione, si dominus directus laudare voluerit Guid. Pap q. 47. Cassa. in consuetud. Burg. titu. *des censes.* §. 1. gl. 4. in fine. quando sunt duo domini, & vnus vult vti iure prælationis, alter non. quid iuris, vide eundem Guid. q. 411.

Si res vendatur per secundum emphyteutam, quis præferatur in iure prælationis, an prior dominus, vel secundus, vide DD. de Rot. decisio. 1. de locato. in antiq.

Dominus directus (sine cuius consensu fuit facta alienatio rei emphyteoticæ) nõ potest propria auctoritate emptorem expellere, sed debet præcedere citatio, & etiam sententia. Afflict. decis. 97.

Emphyteotam, an possit dominus expellere propter canonem non solutum, vide Ias. in l. 2. C. de iure emphyt. Capic. decis. 119. num. 9.

Emphyteota, non potest sine dñi consensu sua melioraméta vendere. Afflic. decis. 129. nu. 8.

Cõsuetudo res feudales redititias alienare cõcedens irrequisito domino, quæ requirat, vide Afflic. ibi. nu. 13.

Exequutio sententiæ latæ super emphyteotici prędij seruitute, an suspẽdi debeat ad petitionem domini directi, vide Afflic. deci. 380.

Consensus domini nõ requiritur in venditione rei emphyteuticæ necessaria, puta in adiudicatione, & in solutũ datione per iudicẽ facta creditori, saluo iure canonis. Capic. decisio. 99. nume. 3. & 9.

Res, pro qua soluitur cẽsus annuus, potest alienari irrequisito domino. Capic. decis. 103.

Alienatione facta (saluo dñi assensu) non tenet, dño non consentiente. Tho. Minad. deci. 24.

Legans fundum emphyteuticum, legare videtur ius, quod habet. l. 19. C. de legat. & ibi. Bart. sed quòd fundus emphyteuticus, non possit legari, neque donari domino irrequisito, scribit idem Bart. in l. 74. §. si fundus de lega 1. & in l. 1. §. quod autem. ff. de superficiebus. & Abb. consi. 74.

Bona emphyteutica possunt supponi fideicommisso, quãdo sunt hæreditaria, vide Ioseph. decis. Luc. 29. & cadunt sub fideicommisso. Hiero. Mago. decis. 7. Luc.

Bona subiecta fideicommisso, quando possint concedi in emphyteusim, vide Ios. Ludo. decisio Luc. 64.

Emphyteuta non potest rem emphyteuticã donare irrequisito domino, vel saltem donatarius, vel emptor debet accipere rem à manu domini directi, & ei soluere laudimiũ, aliàs enim donando, vel vendendo non transfert dominium, nisi sequuta inuestitura, & consultum tutum hoc in casu, nihil operatur. Guid. Pap. q. 46. vide Fran Marc. q 549.

Illę personæ prohibentur rem emphyteuticam alienare, quæ non sunt soluendo, aut quia emptor est ita magnus dominus, quòd non esset ausus dominus canonem petere. Guid. Pap q 454. nu. fin.

Emphyteuta potest donare ius suum irrequisito domino dummodo, donatio non fit in præiudicium, & fraudem laudimiorum, & gabellarum. Ios. Ludo. decis Luc. 8. Bar. in l. 1. C. de fundis patrimonia lib. 11.

Dominus directus, nõ cogitur inuitus habere alium emphyteutam, cum recognoscere volentem. Ios. Ludo. decis. Luc. 9. nu. 3.

Emphyteuta alienãs, pіudicat sibi, & successoribus, sequuta maximè traditione, ibi. nu. 6.

Emphyteutæ, si est data licentia vendendi cuicunque voluerit, an dño irrequisito vendere possit, vide Cassad. deci. 3 ti. de loca. & cõdu.

Fundum emphyteutieũ possidentes cõem, an possint eũ diuidere irrequisito dño, vide Capel. Thol. q. 75. Bar. in l. 8. §. si vni. ff. de trãsa. & in cons. 58. qđ possint facit. l. 10. ff. fami. ercis.

Emphyteuta licet nõ possit rẽ alienare, tñ illã locare põt, ét vsq; ad 100. annos. Hip. siu. 76.

Inter plures emphyteutas eiusdẽ rei, permissa est alienatio irrequisito dño, cum distinctione tamen, de qua per Cabal. milleloq 98.

Emphyteuta quando possit rem emphyteuticam in dotem dare, vide milleloq. 216. ibi, vel filio propter nuptias. Hippol. sing. 443.

Emphy-

Emphyteuta primus, nō poteſt dare in emphyteuſim, & locare ad longum tempus ſecūdo emphyteutæ irrequiſito domino directo, cō ſuetudine, aut ſtatuto non exiſtente, aliàs ca dit à iure ſuo. Borg. deciſ. 30. par. 2. nu. 11.

Quando emphyteota vendit ſua melioramēta cum conſenſu dñi, poteſt alterari diſpoſitio primæ inueſtituræ, & ex hac ſecunda cōceſſione, pōt admitti fœmina excluſa ex tenore primæ inueſtituræ. Mago. deciſ. Luc. 14.

Prohibita alienatione emphyteuſis in perſonas prohibitas, non admittuntur milites, mulieres, Eccleſiæ, & pauperes. Gom. Leo. deciſ. 56. in deciſio. diuerſo. Tom. 2.

Emphyteuta permutando irrequiſito domino, non priuatur iure ſuo; ſecùs in venditione, & datione in ſolutum, ſed quid quādo permutatio eſt facta ſub ſpecie permutationis, & tamen erit venditio, vide Dec. conſi. 160.

Nam emphyteuta poteſt permutare rē emphyteuticam cum alia, abſq; conſenſu domini directi, & abſque pœna caducitatis, quod procedit etiam in emphyteuſi Eccleſiæ, modò cedat permutatio in vtilitatem ipſius Eccleſiæ. Menoch. conſ. 287. nu. 50. lib. 3. imò quod non poſsit permutare domino irrequiſito, ſcribit Abb. conſi. 74. lib. 1.

Emphyteuta non poteſt abſente, vel inuito domino, rē alteri concedere, ſed an poſsit vſum fructum conſtituere, vide Ludo. Roma. ſing. 626. Fran. Cremen. ſing. 86.

Emphyteuſis non poteſt transferri in Eccleſiā: quia debet transferri in perſonam eiuſdem conditionis. Gaſp. Cabal. milleloq. 164.

Emphyteota, nō poteſt irrequiſito domino, & ſine ipſius conſenſu, rem in emphyteuſim alteri concedere. Spec. tit. de locato. q. 123. Iaſ. in l. fin. nu. 110. C. de iure emphyt. Iul. Clar. in ſua pract. §. emphyteuſis. q. 20.

Dominus ſi receperit pēſionē ab emphyteuta poſt triennium, an ius emphyteutæ reſtauretur, vide Barto. in l. 68. §. duorum. num. 21. de legat. 3.

Emphyteuta, qui emphyteuſim vendidit, & reemit, an poſsideat, ſicut priuatus, & eo iure, vide Bar. in l. 29. ff. ad leg. Falcid.

Publicatis bonis ob delictum, an veniant bona emphyteutica, vide Bart. in l. ſi. finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infect.

Pactum, vt emphyteuta non poſsit expelli ex ceſſatione ſolutionis canonis, valet. Abb. conſi. 72. lib. 1.

Emphyteota, an poſsit rem hypothecare, vel ſeruitutem illi imponere, vide Ozaſc. deciſ. 156 num. 8 & 13. Afflic. deciſ. 380. Guid. Pap. quæſtio. 576. Boer. deciſio. 181. Pap. libro. 13. titu. 2. arreſt. 8. quòd non poſsit in præiudicium directi domini iure prælationis rem recuperantis, ſcribit Vincent. de Fran. deciſ. 226. tamē quòd emphyteotica res veniat in generali hypotheca, & poſsit obligari, tenet Afflict. deciſ. 191. vide Hartma. Hartma. e. 1. tit. de emphyteota. lib. 5.

Filius ad emphyteuſim acquiſitatam, pro ſe, & liberis, admittitur repudiata patris hæreditate. Ozaſc. deciſ. 162. nu. 7. idem in acquiſita per patrem pro ſe, & filijs. And. Gail. obſer. 128. libr. 2. nu. 18. vide Bart. in l. Gallus. §. quidam. ff. de libe. & poſthu.

Emphyteuſis poteſt per patrem recipi, pro ſe, & filio ſpurio, & eius hæredibus Afflic. deciſio. 99. ſed iſta emphyteuſis imputabitur in alimentis debitis ſpurio. Afflic. ibi.

Emphyteuſis conceſſa minus ſolemniter pro ſe, & hæredibus, non tranſit ad hæredes extraneos Afflic. deciſ. 100.

Emphyteuſis conceſſa mihi, & ſucceſſoribus quibuſcunque, tranſit ad hæredes, etiam extraneos. Afflic. deciſ. 386. nu. 5.

Emphyteuſis conceſſa, pro ſe, & filijs, intelligitur conceſſa pro maſculis tantùm. Ioſeph. Ludo. deciſio. Luc. 29. num. 16. 24. & 34. quod procedit in dubio. Boer. conſi. 10. num. 11. & tunc illis non poteſt fieri præiudicium. idem Ludo. deciſ. Luc. 48. nu. 34.

Emphyteuſis quando non eſt hæreditaria, an ad illam admittatur proximior primi inueſtiti, vel vltimi morientis, vide Ioſeph. d. deciſio. 48. num. 35.

Emphyteuſis quando poſsit alijs concedi per auctorem in præiudicium aliorum vocatorum, vide eundem deciſ. Luc. 66.

In antiqua emphyteuſi, non poteſt pater præiudicare vocatis: quia licèt ius ſit quæſitum in ſpe, non poteſt tamen ab eis tolli, & non conſideratur diligentia acquirentis, niſi concurreret gratia concedentis. Ioſeph. ibid. nume. 10.

Conceſsionis verba ſunt attendenda, an fuerit facta conceſsio intuitu patris, vel filiorum, etiam in conceſsione noua. ibid. nu. 9.

Fœminæ excluduntur in emphyteuſi conceſſa alteri fœminæ pro ſe, & filijs; ſecùs ſi eſſet conceſſa maſculo. Benint. deciſ. 52.

Nepos ad emphyteuſim eccleſiaſticam admittitur virtute cōtractus, licèt neq; natus, neq; conceptus eſſet tpe cōtractus, non obſtante patris repudiatione. Marc. q. 104. par. 2.

Stipulatio patris ſtipulantis rem emphyteuſim pro ſe, & filijs, intelligitur ordine ſucceſſiuo; ſecùs in matre, & filia. Iaco. Put. deciſ. 289. lib. 2.

Emphyteuſis ſimpliciter pri cōceſſa ſine filiorū mētione, cēſet ꝑ ſe, & filijs (nō vt hrdib.)

concessa, ita vt illis præiudicare non possit alienando Paul.Aemil.decis.302.par.1.
Patre non soluente canonem, an præiudicetur filijs, distinguitur; si pater recepit emphyteusim pro filijs, & hæredib. tunc cessando soluere, ipsis præiudicat, si verò receperit pro filijs, vt filijs, non præiudicat. Mysing obser. 66.cent.3.vide Bar.consi.55.num.fi.& consi. 60.nu.fin.vol.1.
Emphyteusi recepta pro se, & descendentibus masculis, in illa non venit nepos ex filia, nec pronepos ex nepte ex filio. Cabal.milleloq. 304.an filia cõprehendɫ, vide Dec. cõs. 320.
Et recepta pro se, & hæredib. suis, intelligitur de hæredibus sanguinis. Borg. Caual.decis. 30.par.2.nu.30.vide nu 98.
Emphyteusis concessa pro se, filijs, & decedentibus, quomodo interpretetur, vide Hiero. Mago.decis.7.Luc.
Emphyteusi concessa, & recepta pro se, & eorũ cuiuscunq; filijs, nõ est locus iuri accrescẽdi inter plures recipientes, & principaliter inuestitos, quemadmodum esset inter eorum filios, propter dictionẽ, cuiuscunque, distributiuam. Hiero.Mago.decis. Luc.8.
Qñ inter plures emphyteoticos habeat locum ius accrescẽdi, vide Dec cõs.262.& cõs.327.
Emphyteusis plurib. immediatè concessa, pro virilib.portionib.intelligitur concessa, tàm respectu acquisitionis vtilis dñij, quàm canonis solutionis. Hiero.Mago.decis.Luc.9.
Emphyteusi concessa pro se, filijs, & nepotib. nepos subintrat locum patris sui, & vnà cum patruis admittit.idẽ Mago.decis.19. Luc.sed quid in emphyteusi ecclesiastica, vide ibid.
Emphyteusis concessa alicui pro filijs, & hæredib. qñ requirat cõcursum vtriusq; qualitatis, & quando dicatur hæreditaria emphyteusis, vide Mago.decis.117. Rot.Floren.
Emphyteusis ecclesiastica concessa pro se, & hæredibus, transit ad hæredes extraneos. Vincent.de Fran.decis.235.par.2.
Filij possunt, acceptata emphyteusi patri pro se, & liberis data, hæreditatem repudiare, sed filia dotata exclusa ab hæreditate paterna per filiũ, an in emphyteusi succedat, vide Ma rant.in suo spec.in repet.l. is potest.ff.de acquir.hæred. fol.627.
Si maritus receperit emphyteusim pro se, & vxore, vtriq; pro dimidia acquiritur, & maritus renunciando, illi præiudicare nõ potest, dummodo vxor ratã habuerit acquisitionẽ; sed qñ videatur ratificasse, vide Dec.cõs.58.
Verba in inuestitura posita, & quibus dederit, quid importent, vide Dec.consi.171.
In contractu emphyteotico appellatione filiorum, veniunt fœminæ. Dec.consi.171.nu.4.
Quando fuit acceptata, & concessa pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscunque, tũc transit in extraneos hẽdes. Rol.cõs.95.vol.1.
Concessio in emphyteusis plurib facta, & concessa, vnicuique acquiritur pro virili parte. Dec.consi.327.
Emphyteusis concessa pro se, filijs, & hæredib. in dubio videtur recepta pro descendentib. omnib.in infinitũ, vide Dec.consi.411 2.vol.
In emphyteusi accepta pro se, filijs, & hæredib. quis nõ succedit, nisi sit hæres, & is quidem vniuersalis, nec sufficit esse hæres institutus in re certa. Menoch.consi.194.lib.2.
Concessio ad liuellum facta pro se, filijs, & hæredibus ab alio, quam ab Ecclesia, dicitur cõprehendere etiam hæredes extraneos. Menoch.consi.216.lib.3.
Bona emphyteutica iudicantur absolutè vt hæreditaria, quando est datã facultas alienandi; sed quando intelligatur data hæc facultas, vide Menoch d.consi.216.
Emphyteusis accepta pro se, & filijs, & hæredibus ad filios transit, si sint hęredes, saltem in vna parte, & non aliter: sed si fuit dictũ pro hæredibus masculis, nõ requiritur, quòd sint hæredes, dummodo sint masculi. Franc.Cremen.sing.15.
Filij inæqualiter à patre instituti, vel hæreditatem etiam iuramento repudiãtes, æqualiter succedunt in emphyteusi patri concessa pro se, & filijs, & nepotibus; secùs si simpliciter repudiauerint bona: quia appellatione bonorum, venit etiam emphyteusis. Pet.Gerar. sing.89.
Neptis ex filio, dicitur ex linea masculina, inde si quis acceperit fundum emphyteuticũ pro se, & suis hęredibus descendentibus per virilem sexum, ad talem fundum ipsa neptis censetur vocata; secùs est in masculo ex filia, vide Hippol. de Mar. sing. 33.
Habens fundum sterilem in emphyteusi, si sua cultura faciat eum meliorem, an possit illũ trãsmittere ad hæredes extraneos, licèt hoc in instrumento non dicatur, vide Bar.in l.7. C.de omni agro deserto.lib.11.
Emphyteusi accepta pro se, & filijs, quãdo transit ad filios, non vt hæredes, spectat ipsa emphyteusis ad omnes æqualiter, non pro hæreditarijs portionibus. Bar.in l.26.§.libertus. ff.de condic.indeb.nu.34.vide eundem Bar. in l.7.§.1.ff.de oper. libe.
Filius tenendo emphyteusim, an videatur hæres, vide Bar.in l.72.ff.de acquir.hęred.
Filius petẽdo possessiones emphyteuticas, quæ ex forma pactorum debent venire ad filium, an videatur se immiscere hæreditati, vide Bar.in l.73.ff.de acquir. hæred.

Filius

Filius, qui renunciauit hæreditati paternæ, non potest emphyteusim retinere, si est accepta pro se, filijsque suis, & hæredibus; secus si pro se, & filijs. Barto. in l. 7. ff. de oper. libert. §. 1. num. 7.

Emphyteusis accepta pro se, suisq; filijs legitimis masculis, & fœminis, pertinet ad fœminas, sicut ad masculos, nisi consuetudine, vel statuto aliter caueatur, quia tunc admittuntur ordine successiuo. Bart. ibi. num. 5. & in cons. 60. volum. 1.

Emphyteusis recepta pro se, filijs, & nepotibus, nepotes non concepti, admittuntur ad eam. Bar. in l. 8. ff. de suis, & legit. hæred.

Si pater accipiat emphyteusim pro se, & filijs, post mortem patris à domino rei videntur filij accipere. Bartol. in l. 31. ff. de donatio.

Recipiens emphyteusim pro se, suis filijs, & nepotibus, si primus deliquit, non soluendo canonem, vel alienando sine consensu domini, non nocet sequentibus. Bart. in l. 3. ff. de interd. & releg.

Bonis alicuius publicatis, non venit emphyteusis accepta pro se, filijs suis, & nepotibus. Barto. ibi.

Emphyteusis recepta à patre pro se, & filijs, & nepotibus, vno filiorum decedēte sine filijs, accrescit alteri. Bartol. consil. 58. etiam post factam diuisionem, & quittatione ipsius rei emphyteuticæ. Bart. ibi.

Contractus emphyteuticus, quādo, & ex quibus præsumatur factus in fraudē iuris cōgrui, vide Afflict. decis. 72.

Emphyteusis, quæ conceditur cuius summæ requirat ingressum, vide Afflic. ibi. nu. 4. emphyteutica pensio excedens in annis 25. valorem prædij emphyteutici, an retractari debeat, vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 120.

Emphyteuta, cui regulariter propter sterilitatē non fit remissio mercedis, an propter deuastationum maioris partis rei emphyteuticæ, à solutione canonis (saltē pro parte) liberet, vide Excel. P. Tessau. decis. 20.

Bulla iuliana habet etiam locum in contractu emphyteutico, vt canon nō excedat septem pro cētenario, vide decis. 94. Rot. Auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Emphyteusis, an finiat re emphyteutica destructa, vide Afflict. decis. 83. nu. 12. & reintegratio fit eius, quod loco rei subrogatur. Afflic. ibi. in fine.

Ecclesia, an pro se retinere possit emphyteusim ad se reuersam, propter lineā finitā, vide Pet. Beninten. decis. 19.

Emphyteuta diu absente, nō pōt dominus emphyteusim vindicare, dummodo quis soluat canonē, nisi dominus mortē emphyteutę, & consequenter finitam emphyteusim, probet. Gasp. Cabal milleloq. 16.

Quando renouatio emphyteusis intelligat facta cum sua causa, & secundum naturam primæ concessionis, vide Hieron. Mago. decisio. Luc. 14.

Emphyteusis ab vno recepta, & ab eodem veluti à fonte ad alios deriuata, si diuidat inter eos, pars vnius deficiens nō accrescit alteri, nisi per lineam finitam illius. Mago dec. 62. Rot. Floren.

Renouatio facta vni comprehensorū in inuestitura emphyteusis, alijs prodest. Mago. decisi. 117. Rot. Floren. nu 41.

Emphyteusis quibus casibus reuertat ad dominum, vide per Fel. consi. 42. nu. 8.

Concessio in emphyteusim finita, quando debeat renouari, & solutio census facta post tēpus finitum, an habeat vim renouationis, & quanto tempore finiatur ius petendi renouationem, vide Dec. conf. 328. & 329.

Melioramēta quādo repeti possint, finita emphyteusi, vide Dec. consi. 518.

Locās possessionem suam in emphyteusim hac lege, vt emphyteuta locationis tempore absoluto, auferre possit melioramenta, domino offerente æstimationem illorum melioramētorū, ipsa auferri nō possit. Hippol. sing. 416.

Quando emphyteusis propter generationem finitam, reuersa est ad dominum, descēdētes ipsius emphyteutæ, possunt petere rē emphyteuticam sibi confirmari, & renouari, & domino recusante, possunt appellare ad superiorem. Idem Hippol. sing. 419 Barto. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & æstiua. Afflic. decis. 238. & tunc non requiritur, q descendētes sint hæredes eius, in cuius psona emphyteusis fuit finita. Dec. consi. 78.

Emphyteuta eiectus propter nō solutū canonē, non repetit melioramenta. Bart. in l. 63. ff. de locat. & conduct.

Emphyteusis recepta pro se, & nomine fratris sui, dicitur finita in persona patris decedentis ante cessionem sibi factam à fratre, vel ante ratihabitionem. Bartol. in l. 29. ff. de vsufru. legat.

Emphyteusis meliorationes quomodo soluāt, & quomodo de illis fiat æstimatio, vide Fel. consi. 42. num 9.

Emphyteuticus contractus non est bonæ fidei. Capic. decis. 14. nu. 22.

Dominus directus rem emphyteuticam possidet saltem ciuiliter. Capic. decisio 99. num. 5. & emphyteuta naturaliter. Ios. Lud. decisio. Luc. 63. nu. 36. Bar. in l. 5. §. si duobus. ff. commodati. nu. 21.

Feudum

Feudum cōceſſum ſub annuo reditu, nō eſt feudum, ſed contractus emphyteuticarius, & talis contractus præſumendus eſt, nō obſtātibus verbis conceſsionis, in feudū, ex quo dicta verba impropriari debent. Gramm. deciſio. 77.

Aſſertio venditoris, rem ſe moueri de directo dominio talis domini, facta in inſtrumento venditionis, non probat ipſum directum dominium. Guid. Pap. q. 24. Fran. Marc. q. 614. Ioan. Pap. lib. 13. tit. 2. arreſt. 19.

Illa ſolummodo dicuntur allodialia, quæ à nemine recognoſcuntur, niſi à deo. Guid. Pap. quæſt. 112.

Dominium directum, an probetur ex recognitione, & an ex ea trāsferatur, vide Guid. Pap. quæſt. 272. ſupra tit. præced. de cenſibus, &c. Crau. conſi. 154. Rebuff. in ſuis commē. Tom. 2. de recognit. redit. art. 1. an ſint neceſſariæ duæ recognitiones, vide Rebuff. ibi. n. 8. Bar. in l. 14. ff. de adimen. legat.

Contrà recognitionem, quis nō poteſt admitti ad contrariū probandū, neq; eius hæres. Iac. Put. deciſ. 225. lib. 2.

Quando agitur contrà tertium, vt recognoſcat rem ſub certo cenſu impoſito per alium, cui tertius non fuit hæres, minus ab eo cauſam habet, non ſufficit ad victoriam productio inſtrumenti recognitionis, niſi probetur de iure recognoſcentis, vel de præſtatione dicti cēſus in vim ipſius recognitionis. Craue. cōſi. 57. D. Sol. in ſuis commēt. in antiq. cōſti. Sabaudiæ. gl. 1. ſuper 1. part. decreti. tempub. titu. de iure emphyteu.

Emphyteuta, vel vaſallus, tenetur domino de damno per eū illato in re. Guid. Pap. q. 282. Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 22.

Emphyteuta tenetur recognoſcere totiés, quotiens fuerit per dominum requiſitus. Guid. q. 417. & poteſt cogi ad renouandum conſignamentum. Ioan. Pap. lib. 13 tit. 2. arreſt. 15. vide ibi. arreſt. 31. & tertius poſſeſſor, tenetur recognoſcere rem cum onere, ab alio ipſi rei impoſito. Idē ibi. arreſt. 18. vide ibi. arreſt. 31.

Dominus directus poteſt petere renouationem recognitionis, quatuor in caſibus, vide Caſſan. in conſuetudi. Burg. tit. *des cenſes*. §. 6. glo. 5. nu. 14.

Si in iure emphyteutico admittatur in facto, de tempore recognitionis recognoſcētē eſſe dominum, & poſſeſſorem rei, poterit ipſe imponere rei ſuæ onus reale penſionis, quod onus poſteà tranſit contrà quoſcunq; poſſeſſores, qui inde poterunt aſtringi ad recognoſcendū probata rei identitate; ſed qualiter probetur, vide Craue. conſ. 112. dans emphyteuſim qualiter probabit ſe dominum, vide Bar. in l. 3. ff. de vſucapio.

Emphyteuſis rei propriæ fieri non poteſt, neq; præiudicat domino rei, ſcienti, vel ignoranti, & ipſam rem propriam in emphyteuſim recognoſcenti. Natt. conſi. 26. Tom. 1. vide Bar. in l. 18. nu. 9. ff. de acquir. poſſe.

Emphyteuta poteſt excidere arbores pro refectione ædium, & non poteſt priuari iure emphyteutico pro parua deterioratione; quæ, & quāta ſit remittitur arbitrio iudicis. Ioſ. Ludo. deciſ. Luc. 6. nu. 10. & 11.

Emphyteuta, non poteſt expelli propter deteriorationem, quando verſa vice feciſſet multas meliorationes, quia admittitur compenſatio. Idem ibi. nu. 12. item non priuatur iure ſuo, quando deterioratio concernit damnū ipſius emphyteutæ; non autem domini. ibi. nume. 13.

Quādo autem emphyteutā poſsit expelli propter deteriorationem, vide eundem Ludo. deciſ. Peruſ. 22. & 94. quòd tria requirantur, habetur in q. 354. Capel. Thol.

Emphyteuta ob inciſionem arborum poteſt priuari iure ſuo, quod tamen non procedit, quando loco inciſarum arborum alias plantaſſet. Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſ. 94. nā emphyteuta non poteſt ſcindere arbores fructiferas, niſi eſſent vetuſtæ. Fran. Marc. quæſt. 551. Bar. in l. 8. §. ſi fundum. ff. ſolut. matrimo.

Dominus directus non poteſt vendicare bona poſſeſſa à tertio, durante prima emphyteuſi, ſed dicta vendicatio competit emphyteutæ, qui poteſt opponere contrà dominum, cuius non intereſt. Ioſeph. Ludo. deciſio. Luc. 9. nume. 16.

Emphyteutæ nō præiudicatur per ea, quæ fiunt contrà dominum directum. Ioſ. Lud. dec. 14. Luc. nu. 21. tū ſententia lata cōtrà dominum directum, ſciente emphyteuta, ipſi nocet. ibi. num. 22.

Emphyteutica res concedi poteſt poſt mortem primorum conductorum, etiam durante vita ipſorum. Ioſeph. Ludou. deciſio. Luc. 63.

Flumen, mutato alueo, ſi in priſtinum alueum redeat, an prior dominus ius portus, vel pedagij recuperet maximè, ſi recognouerit de feudo emphyteuſis ſuperioris, & ſoluerit cēſum, non obſtante prima mutatione aluei, vide Marc. q. 79.

Emphyteuta, qui recognouit emphyteuſim, nō poteſt domino inuito renūciare. Fran. Marc. quæſt. 325. vide Bart. in l. 7. §. hoc edictum. ff. de dam. infect. Fel conſi. 20. Excel. P. Teſſau. deciſ. 20. & ſi habet duo molēdina non pōt remittere aliud dirutum, imò illud pōt cogi redificare. Marc. d. q. 325.

Si

Si dominus agat contra emphyteutam, & is neget se emphyteutam, quis probare debeat, vide Rebuff. in suis commenta. tracta. de recognitio. reditu. Tom. 2. artic. 2. glos. 1. nume. 12.

Emphyteuta habet vtile dominium, & non tenetur emere à domino iura dominij per allodium. Bartol. in l. 12. C. de fund. patrimo. lib. 11.

Res quando traditur sub annuo censu, vel pensione, an contractus censeatur censualis, vel emphyteuticarius, vide Marc. q. 553. Borg. decisio. 30. nume. 103. part. 2. Crauet. consil. 120. Natt. consil. 3. supra titu. prox. de censibus, &c. Clar. in sua pract. §. emphyteusis.

Prætendens rem esse emphyteuticam, debet ostendere, & docere de titulo, Cabal. milleloq. 168.

Emphyteuta, qui diù pensionem alicui soluit, an rem, pro qua soluit, domino demonstrare teneatur, vide Fran. Marc. q. 557. vel dominus teneat illã ostẽdere emphyteutę, vide Hiero. Mago. decis. 2. Rot. Floren.

Quid si ostendere non vult, vel soluere recuset, nisi instrumentum dominus ostendat, vide ibi Marc. d. quæst. 557. Bald. in capit. vasallus, si de feud. fuer. controuer. int. domin. & vasal. & in cap. illud de prohib. feud. alie.

Dominus potest petere ab emphyteuta, vt exhibeat instrumentum emphyteuticum. Abb. consi. 74. lib. 1.

Augumentum omne emphyteutæ cedit, sine pensionis augumento. Marc. q. 210 part. 2.

An emphyteuta teneatur ostendere inuestituram, vide Marc. quæst. 606. Abb. consil. 72. lib. 1.

Emphyteuta soluens fictũ, vti emphyteuta perpetuus per ann. 40. & vltra, præsumit ritè inuestitus, & præcessisse, quæ præcedere debent. Borg. Caual. decis. 29. nu. 4. par. 2. sed limita, vt ibi, nu. 15.

Emphyteuta tenetur ostendere domino instrumentum rei emphyteuticæ, quando fatetur eum dominum, secùs si negaret: quia tũc dominus tenetur ostendere de iuribus suis, nisi esset in quasi possessione percipiẽdi censum; quia eo casu debet manuteneri in ipsa perceptione. Boer. cons. 52. vide Dec. cõs. 61. sed si noluerit ostendere in fraudem domini, res caderet in commissum. Boer. ibid. d. consi. 52.

Emphyteuta si decem annis soluat canonem, an talis præstatio sufficiat domino ad probandum eum suum emphyteutam, vide Ias. de actio. in §. præiudiciales. num. 61. quod ex solutione affictus, arguatur contractus emphyteuticus, scribit Dec. cõs. 303. nu. 2 &

Quid si amiserit instrumenta suarum inuestiturarũ, & an ex diutina præstatione canonis emphyteutici probetur, quòd præcessit concessio in emphyteusim, vide Ias. ibi nu. 62.

Licèt locator propter necessitatem rem à se locatam reuocare possit, secùs tamẽ est in re data in emphyteusim. Hippol. sing. 94.

Res emphyteutica non potest ab emphyteuta euelli, licèt alius offerat meliorem cõditionem. Bar. in l. 3. C. de fund. patrimo. lib. 11.

Emphyteuta probans tres continuas solutiones vltimorũ triũ annorũ, præsumitur semper retrò soluisse, nisi illę solutiones essent factæ per viam depositi, contradicente ex aliqua causa domino directo. Borg. dec. 29. par. 2. n. 42. vide supra tit. prox. de censibus, &c. Dec. cons. 550. num. 15.

Iulius Clarus scripsit amplum tractatum de iure emphyteutico, vt in sua pract. §. emphyteusis, & pariter Illu. Senator Sol. in suis commẽ. in antiq. cõsti. Sabaudiæ, tit. de iure emphyt. latè scripsit de hac materia iuris emphyteutici, quem omnino videbis pro intelligentia, & cognitione vniuersæ materiæ.

Per contractum censualem transfertur omne ius in eum, cui fit concessio, sed per emphyteusim perpetuam, non transfertur, nisi vtile dominium. Crau. consi. 20.

Actio in rem vtilis, quando detur emphyteutæ, vide Maran. in suo Spec. par. 4. tit. an sit iu. di. ciuil. vel crimi. distinc. 3. num. 3.

Recognitio facta vni, non nocet vero domino, si tamẽ emphyteuta põt illis duobus dominis (quos recognouit) satisfacere, tenetur, & illa nouissima recognitio valebit, quo ad obligationem personalem, sed nõ quo ad realem Rebuff. in suis comment. in reg. constit. tracta. de recognit. reditu. Tom. 2. art. 2. glos. 1. num. 10.

Emphyteuta litigando, non præiudicat domino ignoranti. Bart. in l. 8. §. quidam. ff. qui satisdare coga.

Contractus liuelli, & emphyteusis in effectu nõ differunt. Dec. consi. 146.

Emphyteuta tenetur ad refectionẽ furni diruti, & non dominus. Natt. consi. 377.

Magister redituum Principis etiam existẽtibus alijs collegis, põt solus, & absq; interuentu aliorũ, concedere in emphyteusim prædia Principis. Natt. consi. 428.

In contractu emphyteutico, qualitas apposita in vna parte orationis, non cẽsetur repetita in alia, vide Menoch. consil. 111. num. 21. volum. 2.

Emphyteusis dicitur, quando rei dominus eã alteri concedit, transferendo in eũ vtile dominiũ, & retinendo in se directũ, cuius causa ille

ille emphyteuta quot annis, certam pensionem persoluit. Menoch. consil. 291. num. 6. lib. 3.

Liuellus, seu contractus liuellarius propriè dicitur, quando vasallus, vel emphyteuta cōcedit alteri pro annua pensione prædium, qđ ipse habuerat ab alio, in feudū, vel emphyteusim, & sic qñ concedēs non est dominus directus. Menoch ibi. nu. 7.

Emphyteuta iniustè expulsus à domino directo, potest contrà illum agere ad interesse, & omnia lucra, quæ toto tempore erat ab emphyteusi, percepturus. Paul. Aemil. decisio. 292. part. 1.

Ager vectigalis, & ager emphyteuticarius non sunt synomina, nec cōuertuntur. Cabal. milleloq. 174.

Emphyteuticus contractus dupliciter, & propriè accipitur. ibi. milleloq. 175.

Arg. non valet de emphyteusi ad cēsum, & ècōtrà. ibi. milleloq. 178.

In emphyteusi primū dominū esse attēdendū, & illi soli laudemium deberi, scribit Cabal. milleloq 179.

In contractibus emphyteuticarijs consuetudo maximè dominatur. Guid. Pap. sing. 594. Hippol. sing. 425.

Contractus præsumitur esse emphyteuticus, si locatio est perpetua, & pensio parua, & etiā ex qualitate pactorum, necnon ex consuetudine pensionis, & communi vsu loquendi, aliàs præsumitur esse contractus locationis, si pēsio correspondeat fructibus. Ant. Corset. in suis singularibus, litera. C. sing. contractus.

Emphyteuta tenetur ad solutionē collectarū. Bar. in repet. l. placet. C. de Sacrosant. Eccles. sed si emphyteuta, & similes non soluant tributa à domino exiguntur, & dominus pōt emphyteutā suo iure priuare. Bar. in l. 9. C. de anno. & tribut. lib. 10.

Emphyteuta nunquàm præscribit contrà dominū directū Bar. in Authen. perpetua. num. 3. C. de Sacrosan. Eccle. vide eūdē Bar. in l. 6. C. de præscrip. 30. vel 40. ann.

Si emphyteuta, qui cecidit à possesione rei emphyteuticæ, dicat rem ad se pertinere iure dominij, sustinetur libellus. Barto. in l. 1. C. de vsusfruct. nu. 16. sed si in libello dicat rē pertinere ratione dominij, vel quasi, videtur deductum dominium vtile. Bar. ibi. nu. 17. ideò si emphyteuta agendo dicat se dominum obtinebit, si probauerit se quasi dominum. Bar. in l. 11. §. Item. ff. de iureiuran.

Emphyteutici fundi possessio si ad te peruenit, fundus ipse à te non poterit vendicari. Bartol. in l. 15. §. sed etsi. ff. de conduc. indeb. nu. 13.

Emphyteutæ quæritur alia possesio, cùm emphyteusis conceditur sibi ab eo, qui ciuiliter tantùm possidet. Bart. in l. 21. §. qui alienam. ff. de acquir. posse.

Molendinum habens in flumine publico emphyteuticum, si est destructum, & refectum, an Ecclesia possit illud, vt emphyteuticum, repetere, vide Bar. in l. 3. §. si aquā. ff. de aqua quoti. & æst.

Extraneus possessor, non potest contrà emphyteutam agentem ad fundum, de canone non soluto excipere. Bartol. in l. 45. §. scire autem. ff. de iure fisci. Abb. consil. 67. lib. 2. uolume. 2. circa medium. l. 2. & ibi. glos. ff. si ager vectigalis.

Emphyteusis potest concedi cum pactis fidelitatis, etiam ex interuallo factis, & erit contractus emphyteuticus. Bartol. consil. 161. volum. 1.

Emphyteuta potest vendicare rem emphyteuticam etiam à domino, dummodo soluerit pensionem, ergo non soluta pensione, resoluta est emphyteusis, quo ad ipsum dominum; alias autem posset rem vendicare antequàm resolueretur iudicis auctoritate. Abb. consil. 67. lib. 2. l. 1. & tot. tit. ff. si ager vectigalis.

Contractus emphyteuticus habet tacitam hypothecam. Fel. consi. 25. nu. 9.

Emphyteuta tenetur ad collectas. l. 3. §. Idē respondit. ff. ad municipal. & de incol.

De materia emphyteusis, vide in §. adeò autem institu. de locat. & conduc. & ibi. glo.

De pensione, & canone, qui soluitur pro re emphyteutica, vide supra tit. prox. de cēsib. & c.

De empyteusi Ecclesiæ, vide in primo. libro. tit. de bonis emphyteuticis. eccle.

De caducitate, & commisso rei emphyteuticæ, vide infra, tit. prox. seq.

De caducitate, & commisso rei emphyteuticæ.

Mphyteusim propter canonem nō solutum ad dominum translatam, hæredes ipsius vendicare non poterunt, si dominus tacuerit. Ozasc. decisio. Pede. 132. num. 6. Cassad. decis. 3. tit. de locat. & conduc. Mago. decisi. 70. Rot. Floren.

Pœnæ commissi remissio inducitur per receptionem canonis, siue census debiti, nulla facta protestatione. Ozasc. decis. 139. num. fin. Guid. Pap. q. 171. Fran. Marc. q. 613. Cabal. milleloq. 221. Imò etiam facta protestatione. Guid. q. 172. qđ procedit ita demū si dominus

nūs caducitatē incursam sciebat, vide Hier. Mago.decis.145. Rot.Floren.

Dominus directus non potest commissum simul, & pensionem non solutam per triennium petere, cum protestatione, quòd recipiendo vnum, sibi non præiudicet ad aliud, sed solummodo potest petere commissum, aut pensionem. Guid.Pap.q.171.

An dominus possit accipere rem in cōmissum, & etiam pensionem, vel censum petere, vide Boer.decis.309.

Emphyteuta non soluens canonem, perdit fructus rei, cum ipsa re à tempore, quo res incidit in commissum; non autem à quo cessauit soluere, vide Petr. de Beninten. decisio.37. Mysing.obser.83.cent.6.

Emphyteuta canonem soluere per partes non potest, inuito domino: ideò per diuisionē rei emphyteuticæ canonis solutio non diuiditur, sed quilibet ex diuidentibus poterit insolidum conueniri, & non facta solutione legitimo tempore per vnum, res cadit in totum in commissum, licèt alter soluerit pro parte sua; quod procedit, quando dominus non consensit diuisioni; aliàs secùs. Afflict. decisio.153. Borg. Caual.decisio.26.part.2. num.26.& decisio. 30. part. 2. nume.118. vide Barto.in l.8.§. si vnus.ff. de pignoribus, & in l.8.ff. de publica.& vectigalib. tamen partem census qui soluit, euitat commissum totius rei emphyteuticæ. Guid. Pap. quæst. 174. vide Mago.decis.Luc.34.

Canonis solutio, an sit indiuidua. vide Petr.de Benintent.decis.4. quòd sit indiuidua etiam in pluribus socijs, scribit Borg. decis.30.par. 2.num.118.

Emphyteuta non euitat caducitatem quamuis tertius, & extranea persona velit pro eo canonem soluere, inuito domino directo. Borg.Caual.decis.29.nu.40.par.2.

Solutio canonis, licèt indiuidua sit, tamen volente, consentienteque domino directo, sit diuidua, & tunc deficiente vno debitore in solutione ipsius canonis, eius pars solùm efficitur caduca.Mago.decis.9. Luc.aliàs secùs, quando non esset diuisa pensio.ibid.

Emphyteuta, qui per triennium non soluit canonem, non potest moram purgare, deponendo canonem penes iudicem, maximè si sit emphyteuta priuati. Afflict.decisio. 174. & tunc res cadit in commissum absque moræ purgationem. Afflict. ibid. vide Ioseph. Ludo. decis. Perus.90. part. 2. Francis. Marc. quæst.571.

Emphyteuta priuati non potest moram purgare infra modicum tempus; secùs in emphyteuta Ecclesiæ. Cabal.milleloq.221. imò quòd in vtroque casu vocatus in ius, statim celeri satisfatione possit morā purgare, plenè scribit Hiero.Mago.deci.61.Rot. Floren.

Post domini declarationem declarantis velle rem haberi pro commissa, non admittitur purgatio moræ.Dec.consi.146.nu.4.

Etiam caducitas decretalis non inducitur ipso iure, sed si domino placuerit: ideò ante domini declarationē admittitur purgatio moræ super ipsa caducitate; sed an sententia declaratoria requiratur, vel sufficiat simplex domini declaratio, vide comment. D. Sola in antiq.constitu.glo.11. super decreto licet tit.de iure emphyteu.nu.17.24. & 18.& gl.2. ibi fol.40. vbi tenet emphyteutā monitum, lapso triennio, non posse moram purgare.

In emphyteusi admittitur purgatio moræ, etiā si dicatur in concessione, quòd non facta solutione canonis, res cadat in commissum: quia hoc intelligitur, domino volente: ideò ante declarationem domini mora purgari potest, imò semper de æquitate canonica. Dec.consi.138.

Emphyteuta, an, & quando possit moram purgare, vt euitet commissum, referuntur tres opiniones, & concluditur pro affirmatiua (soluendo, vel deponendo ante litem contestatam) per Guid. Pap.q.123. & q. 171. vide Barto.in §.scire. Authen. de non alienan. aut permut.reb. eccles.

Censum non soluens incidit in commissum, si contractus sit iuratus, & cessat purgatio moræ; secùs si non sit iuratus. Ioan. Mohed. decisio.26.

Minor si non soluit censum rei emphyteuticæ, quam tenet, res illa deuoluitur ad dominum, potest tamen petere restitutionem in integrum. Grammat.decisio.52.Ioseph.Lud. decisio. Perus.54.num.6. Borg. Caual.decis. 30.part.2.num.120. Mago.decis.70. num.17. Rot.Flor.idem in Ecclesia, & alio loco pio. Borg.d.decis.30.nu.120.

Detentus in carcere tanquam legitimè impeditus, excusatur à caducitate: idem erit in quolibet alterolegitimè impedito. Gramm. deci.52.num. 80.

Si emphyteuta est creditor domini, qua propter non soluerit, dominus petens commissum, potest repelli exceptione compensationis, quæ in pœnalibus sit ipsò iure. Guid.Pap quæstio.171.& quæst. 174. in fine, vide Cabal. milleloq. 222. Ioan. de Perusia. singul. 3.

Re cadente in commissum, an dominus possit agere, post quinquennium, vide Guid.Pap. quæstio.412. negatiuam tenet Ludo.Roma. singul.483.

Emphyteuta cessans à solutione canonis, an possit propria domini auctoritate expelli, vel sit necessaria sententia declaratoria, vide Cassad. decisio. 2. titul. de locat. & conduct. quòd possit nulla præcedente iudicis sententia declaratoria, scribit Dec. consi. 146. vide Barto. in Authen. de non alienandis, aut permutan. rebus ecclesiast. §. scire autem. Abb. consil. 67. & volu. 2. Felyn. consi. 25. nu m. 10.

Et quid si hoc ex conuentione fuerit dictum, vide Cassad. ibid. decis. 3.

Pendente iudicio caducitatis iniusto, potest quis de nouo in commissum incidere. Iaco. Put. deci 427. lib. 3. vt si pendente eo iudicio, emphyteuta cessauerit in solutione census. Paul. Aemil. decis. 299. part. 2. tamen emphyteuta excusatur à pœna caducitatis, si non soluit pensiones decursas lite pendente ob prætensiones damnorum, & interesse ratione iniustæ expulsionis. idem Aemil. decisio. 298. part. 1. aliàs emphyteuta debet singulo anno soluere fictum lite pendente, quando dubitatur, an in caducitate declarata, sit facta remissio, vel nõ. alioqui trãsacto tempore debito, potest denuo noua caducitas declarari, & cõualidatur iudicium. Borg. decis. 29. par. 2. nu. 64.

Emphyteuta cessans in solutione, ita demum cadit à iure suo, si dominus voluerit. Petr. de Beninten. decis. 37. nu. 15. & sic non ipso iure Mysing. obser. 65. cent. 3. ideò emphyteuta, vt cadat ab emphyteusi ob caducitatem, requiritur dñi explicita declaratio, nec facta per procuratorem generalem sufficeret. Aemil. decis. 301. par. 1. & decis. 181. par. 2. declarationem domini, & petitionem requiri, vt rei, vel iuris alicuius priuatio incurratur, traditur per Mysing. obser. 77. cent. 6. qualiter fieri debeat, vide Mago. decis. 76. Rot. Florent. num. 24.

Quòd dicitur emphyteutam cessantem à solutione canonis, non cadere à iure emphyteutico, nisi dominus voluerit, & declarauerit se velle, hoc adeò verum est, quòd nisi dominus voluntatem suam declarauerit, emphyteuta adhuc viuente, non possit postea aduersus ipsius hæredem declarare, quod intellige pcedere in domino sciente, & valente reuocare; aliàs secùs Mysing. obser. 97. cent. 3. Borg. Caual. decis. 14. de contract. nu. 18. quod declara, vt ibi, num. 21. & 26. vide Mago. decis. 70. Rot. Floren. Cassad. decis. 2. tit. de locat. & conduc. Pet. Beninten. decisio. 37. nu. 17.

Ratio, quia dominus tacendo videtur caducitatem remisisse, & condonasse. Mago. d. decisio. 70. nume. 4.

Ampliatur, etiam si in concessione emphyteusis fuisset expressè pacto conuentum, quòd res ipso facto caderet in commissum. Gasp. Cabal. millel oq 20. & 134. tamen caducitas declarata contrà emphyteutam, non solùm præindicat ipsi, sed etiam omnibus eius descendentibus, & hæredibus, & etiam fideicõmissarijs, & creditoribus. Borg. decis. 30. par. 2. nume. 5. & multa de caducitate, vide ibi per Borg.

Emphyteuta incidit in caducitatem propter iuramentum ob cessationem vnius termini tantù in solutione canonis. Pau. Aemil. deci. 300. par. 1. Borg. Caual. decis. 14. de contract. vbi plenè, vide Anto. Trigo. sing. 33. tamen emphyteuta, qui iurauit soluere in tempore canonem, & propter paupertatem non soluit, nõ fit periurus, nec cadit à iure suo. Ioan. de Arnono sing. 62.

Citatio preconia contrà emphyteutas debentes canonem admittitur, absque citatione particularium, propter ignorantiam, & multitudinem citandorum, & non soluto canone caducitas potest cõtrà emphyteutas declarari, illis absentibus, & ignorantibus, & etiam contrà hæreditatem iacentem, per quem autẽ, & quomodo possit fieri declaratio, vide Borg. Caual. decis. 30. par. 2.

In patria hac Pedem. iuramentum non accelerat caducitatem attento decreto edito super l. si quis maior. C. de transact. vt testatur D. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. glo. 1. super decreto; licèt, tit. de iure emphyt. nu. 25.

Emphyteuta Ecclesiæ biennio soluere canonem cessans, & priuati triennio, à iure suo cadit, nisi in huiusmodi biennio, aut triennio vnicus fictus sit perceptus: tunc enim requiritur cessatio biennij, vel triennij. Hippol. sing 409. Bart. in Authen. qui rem. C. de Sacrosanc. Eccles. & in titu. C. de Annonis, & tribut. lib. 10.

Emphyteuta fisci si cessat in solutione per triẽniũ, cadit à iure suo. Amanel. de claris aquis singul. 69.

Patre non soluente canonem, an præiudicetur filijs, distingue, aut pater recepit emphyteusim pro filijs, & hæredibus, & tunc cessando soluere illis præiudicat, aut recepit pro filijs, vt filijs, & tunc illis non præiudicat. Mysing. obser. 66. cent. 3. vide comment. D. Sol. in antiq constitut. gl. 1. super decreto, licet tit. de iure emphyt. Bart. in consi. 55. nu. fin. vol. 1. & consi. 60. ibi in fine.

Non soluens Ecclesiæ canonem per bienniũ, vel rem deterioré efficiens, repelli potest ab emphyteutico

emphyteutico iure, & punitur alijs damnis, de quibus in Authen. qui tem. C. de Sacrosanct. Eccles.

Imputatur tutori si res emphyteutica propter canonem non solutum, redit ad dominum, l. 13. C. de administra. tuto. vel curat.

Emphyteutica res valoris coronatorum mille, pro paruo censu submissa, hoc est pro ducatis 300. quos recepit emphyteuta submittēs rem illam ꝑ ducatis quindecim annuatim, non cadit ex toto in cōmissum propter non solutum canonem lapso triennio; sed tantùm pro illis ducatis 300. quos à principio receperat emphyteuta, & hoc procedit etiā si adesset pactum, vt canone non soluto per triennium, res tota cadeter in commissum. Afflict. decis. 80.

Feudalis res in emphyteusim à domino concessa sub canone, alienata sine consensu, cōmissum contrahit. Afflict. decis. 129. nu. 7.

Pensio per alienantem soluta procuratori, ante declaratum commissum per dominum, praeiudicat ipsi domino scienti. Afflic. ibid. nu. 9. vide Cabal. milleloq. 135. & milleloq. 216. alias procurator generalis recipiendo canonem, ius domini donare nō potest. Afflic. decis. 129 num. 11. vide tamen Gasp. Cabal. milleloq. 101.

Emphyteutae caducitatē remittere potest Praelatus recipiendo canonem, quod intellige, quando Praelatus solus administrationē habet. Cabal. milleloq. 135.

De caducitate rei emphyteoticę Ecclesiae, vide supra libr. 1. tit. de bonis emphyteoticis ecclesiasticis.

Emphyteuta alienans irrequisito domino cadit ipso iure, sed dictum limitatur pluribus in casibus, de quib. vide per Afflic. decis. 97. an dictū procedat in hac patria, attēta generali consuetudine in contrarium faciente, vide Excel. Praes. Tessau. decis. 169.

Res emphyteutica data in solutum ex causa voluntaria irrequisito domino, cadit in commissum; secùs si fuit data in solutum ex causa necessaria: quia tunc non cadit; sed quādo dicatur data ex causa voluntaria, vel necessaria, vide Afflic. decis. 19. & quando fuit capta per executionem iudicialem, Afflict. ibi, & data insolutum creditori. Cabal. milleloq. 212.

Emphyteuta vendens cadit à iure suo; secùs si solummodo promisit vendere. Capic. decis. 155. num. 7.

Si emphyteuta partem emphyteusis irrequisito domino solùm alienauit, pro illa parte tantùm cadit à iure suo. Gasp. Cabal. milleloq. 95. vide Natt. consi. 479. & 480. & quid si alienauerit saluo consensu dñi, vide Grammat. decis. 49.

Emphyteuta alienando absque consensu domini rem sibi in emphyteusim concessam, ipsa res incidit in commissum. Gram. decis. 77. Rol. consi. 51. vol. 2. sed tunc an sit locus purgationi morae, vide Marc. q. 576.

Alienatione facta rei emphyteuticae saluo domini assensu, & quòd dicta protestatio habeatur pro repetita in traditione, tunc res non incidit in commissum; tamen contractus non tenet, domino non consentiente. Tho. Minad. decis. 14. vide Menoch. consil. 138. vol. 1.

Censualia bona possunt alienari per possessorem saluo censu, & censuarius non priuatur iure suo non soluendo, vel alienando. Capic. decis. 103. nu. 6. & 7. & decis. 196. Cassad. decis. 2. de iuteiur. Crauet. consil. 204. nume. 20. Nā in contractu censuali non est locus caducitati. Mysing. obser. 65. cent. 3. vide supra tit. de censibus, &c. Dec. consi. 146.

Emptor constituitur in bona fide, si venditōe rem venditam asserat francam, & liberam falsò tamen; ideò tunc excusatur à cōmisso. Guid. Pap. q. 24.

Si emphyteuta vendat rem sine consensu domini directi, & constituat se eam tenere nomine emptoris, donec possessionem realem adeptus fuerit, vel retineat sibi vsumfructū, an res tunc ante realem traditionem cadat in commissum, vide Guid. Pap. q. 101. Boer. decis. 112. num. 5. Francis. Marc. q 569. Cabal. milleloq. 93. Rol. consi. 51. Menoch. consi. 38. vol. 1. Hippol. sing. 412.

Emphyteuta non potest alienare rem sine consensu domini, & si vendat, tradatque alienatio est nulla: ideò ex tali contractu nullo, res non cadit in commissum, si hoc fuerit oppositum. Guid. q. 590. imò emphyteuta alienas praeiudicat sibi, & successoribus sequuta maximè traditione. Ioseph. Ludo. decisio. Luc. 9. nu. 6. nam alienatio fundi emphyteutici facta irrequisito domino, & cessatio à solutione census, faciunt rē emphyteuticā cadere in commissum. Ios. Ludo. decis. Perus. 35. & decis. 54.

Fallit quando emphyteuta nō possidebat: quia tunc siue per transactionem remiserit ius suum possessori, siue non soluerit canonem, non cadit à iure suo. Ioseph. d. decis. 35. quia ad hoc, vt emphyteuta priuetur iure suo, requiritur vera, & effectualis traditio, ibi. Cabal. milleloq. 93.

Commissi poena in pacto legis commissoriae, locum non habet, vbi res ad venditorē ipso iure reuertitur. Marc. q. 568. nu. 6.

Emphyteuta si vendiderit rem irrequisito dño, & postea redemerit, priuatur nihilominus. re: ipsa. Bar. in l. 4. §. idem labeo. ff. de vsucapio.

Emphyteuta vendens rem emphyteuticam nō exprimendo, quòd sit emphyteutica, cadit à iure suo: idem in vasallo. Crauet. consil. 112 num. 11.

Idem si pro parte vendiderit, nō exprimendo. Rol. consi. 17. vol. 2.

Mandatum superioris, excusat à pęna caducitatis. Afflic. decis. 328.

Commissum rei emphyteuticæ, locum non habet contra pupillum, nec in eo est opus restitutione; sed in adulto sic. Guid. q. 435.

Emphyteuta faciens depositum euitat caducitatem, licet nō esset formiter factum, quādo deponens esset rusticus, siue idiota. Ios. Lud. decis. Luc. 8.

Qui tenetur ad solutionem pensionis in loco destinato, non incurrit in pœnam priuationis (licèt non soluat) quandò in loco destinato creditor non est, cui fiat solutio. Ioan. Mohed. decis. 307.

Emphyteuta non cadit à iure suo, quando per biennium non soluit censum de rebus boscatis, de quibus singulo quinquennio solet fructus colligi. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 79. nu. fin. par. 2.

An restitutio minoris (quo ad caducitatem) prosit maiori cōdebitori emphyteutæ, vide Pet. Beninten. decis. 4. Borg. Caual. decis. 30. par. 2. nu. 121. vbi tenet affirmatiuam.

Emphyteuta non cadit à iure suo, si in parte aliqua minima defecerit in solutione. Pet. de Beninten. decisio 6. vide tamen Paul. Aemil. verra. decis. 300. par. 1. num. fin. & Illus. Senat. Sol. in suis comment. in antiq. constitu. gl. 1. super decreto, licèt tit. de iure emphyt. n. 14.

Emphyteuta recuperans incontinenti ea, quæ domino irrequisito alienauerat, penæ commissi, locum non facit. Fran. Marc. q. 568. vide Barto. in l. 1. §. si rem. ff. depositi. & multo magis hoc procedit in alienatoine, non sequuta traditione. ibi. Marc.

Ignorantia, vt quis à pœna commissi excusetur, sufficit: ideò hæredi non soluenti canonē subuenitur beneficio restitutionis in integrum. Marc. q. 579. facit. l. 1. §. fin. cum glo. ibid. ff. quando appellan. non sit. quomodo, & quando ignorātia excuset, saltem quo ad purgationem moræ, vide Papon. lib. 12. titu. 8. arrest. 1.

Emptor pariter, qui emit rem, quam credebat liberam, quę tñ erat emphyteuticaria, & per biennium non soluit censum, non incidit in commissum respectu ignorantiæ. DD. de Rota decis. 1. tit. de empt. & vend. in antiq.

Vbicunque emphyteuta, vel vasallus ex facto suo debet cadere à iure suo, intelligitur sciente, & nō ignorante qualitatem rei causantem caducitatem; ita quòd dominus petens commissum debeat probare scientiam, & dicitur probabilis ignorantia in hærede. Gasp. Cabal. milleloq. 94. quòd ignorantia excuset à caducitate, scribit Andr. Gail. obser. 48. lib. 2. nu. 4.

Oblatio verbalis non congruo loco, neque tēpore facta, imò de sola parte precij habetur pro bona, & legitima, pro excusatione à pœna caducitatis. Paul. Aemil. decis. 271. part. 2. quòd ad euitandum cōmissum oblatio verbalis sufficiat, etiam per tertium facta, scribit Cabal. milleloq. 229. vide tamen Borg. decis. 29 par. 2. nu 40.

Factum non sufficit scire, nisi simul sciatur eius modus, & qualitas. Cabal. milleloq. 99.

Emphyteuta locans ad longum tempus dño irrequisito, non cadit. Cabal. milleloq. 213.

Quando ex parte domini propter sui absentiā est impedimentum, cessat commissum. Cabal. milleloq. 214.

Emphyteuta, qui non percipit fructus, non potest cadere, nec sibi potest declarari caducitas. Borg. Caual. decis. 13. num. 42. part. 2. & decis. 30. nu. 78. & nu 101.

Assensus domini reseruatio; an operetur tradita possessione ad caducitatem euitandam, saltem quando fuit facta alienatio, cum clausula, nec aliter, nec alio modo, vide Vincen. de Franc. decis. 267. lib. 2.

Res emphyteuticæ in hac patria, non cadunt in commissum propter cessationem solutionis canonis per trienniū, nisi constet emphyteutam super solutione fuisse interpellatum ad soluendum, & post petitionem cessauerit per triennium, ita cauetur in antiq. constitutio. decret. licet. titul. de iure emphyteut. sed quomodo fieri debeat dicta interpellatio, seu monitio, vide commenta. D. Sol. in antiq. constitu. ibi glo. 1. fol. 37. & an decretum comprehendat emphyteusim Ecclesiæ, vide eundem. ibid. quid si emphyteuta iurauerit soluere canonem singulo anno, vide ibid. nu. 5.

Solutio à quouis facta excusat emphyteutam à pœna caducitatis. D. Sol. ibi. nu. 13. fol. 38.

Emphyteuta, qui negauit rem esse emphyteuticam, postea conuictus, beneficio decreti non gaudet. Idem. ibid. glo. 2 par. 3. fol. 40.

Oblatio verbalis, an excuset à caducitate, à qua excusatur emphyteuta octo in viginti casib de quib. vide per D. Sol. in dd. suis cōment. gl. 1. super decreto licèt. tit. de iure emphyten. nu. 24. fol. 39.

Commu-

Communitas ad euitandum caducitatem, potest soluere pro negligentibus, aut contumacibus. Idem super ipso decreto. glo. 2. part. 3. nu. 11. fol. 41.

Emphyteuta non habens possessionem, canonem soluere non tenetur, & si non soluit propter aliquã probabilẽ ignorantiã, ei cõpetit restitutio aduersus caducitatem. Dec. consi. 58. & consi. 163.

Pluribus in causis emphyteuta potest excusari à caducitate, de quibus, vide per Rol. consil. 87. volum. 1.

An per clausulam, saluo iure domini excusetur, vide Dec. consi. 160.

Persuasiua probatio à pęna caducitatis liberat, ad quam etiam vitandam oblatio habet vim solutionis. Itẽ factum ab alio nomine meo, pro meo facto reputat. Dec. conf. 550. veluti si quis soluat canonem, & nomine proprio. Dec. ibi. nu. 16. Roma. sing. 562.

Emphyteuta debet realiter offerre fictum ad euitandam pœnam caducitatis, nec sufficit verbalis oblatio; tamen non est necessaria aliqua depositio, vel consignatio. Natt. consi. 3. Tom. 1.

Mulier ex statuto prohibita cõtrahere sine cõsensu propinquorum, si vendat rem emphyteuticam non seruata solemnitate statuti, domino irrequisito, non cadit à iure suo: quia contractus remanet nullus. Fran. Cremen. sing. 113.

Emphyteuta potest permutare rẽ emphyteuticam cum alia, absq; consensu domini, & pœna caducitatis, q procedit etiam in emphyteusi Ecclesiæ, vide Menoch. consi. 287. num. 50. lib. 3.

Emphyteutæ soluere obligati quot annis quatuor denarios, si vnus ex hæredibus soluit pro duobus annis duos denarios, alter cessauerit, an solutio duorum annorum coniungi debeat, pro vtroque, & sic habeatur acsi soluissent ambo pro vno anno, ne res incidat in commissum, vide Ant. Corset. in suis singularibus, litera. E. sing. emphyteusis. 4.

Emphyteuta alienas consocio partem habenti, non cadit à iure suo. Hippol. sing. 28.

Pactum appositum in contractu emphyteusis, quòd propter canonem nõ solutum, res non reuertatur ad dominiũ; sed liceat morã purgare per quinquennium, valet. Bart. in consi. 161. volum. 1.

Emphyteuta iure ciuili si non soluit canonem elapso biennio, cadit à iure suo, iure canonico non. Barto. in suo tract. de differen. inter ius ciuile, & cano. num. 101.

An emphyteuta cessans per 30. annos continuos à solutione canonis, nulla facta interpellatione, cadat à iure suo, vel præscribat contra canonis solutionem respectu præteriti temporis, vide Excel. P. Tessau. decis. 179.

Dominus directus, an possit ingredi possessionẽ propria auctoritate rei sibi cõmissæ, vide Guid. Pap. q. 107. vel emphyteutam expellere. Ios. Lud. decil. Peruf. 17.

Quãdo emphyteuta possit expelli propter deteriorationem, vide decis. 22. Peruf. Ios. Lud. & supra tit. prox.

Dominus directus non potest conuenire tertium possessorem detinentem bona emphyteutica, nisi præcedente declaratione super caducitate. Idem Lud. decis. Luc. 9.

In casibus, in quibus licet domino directo accipere possessionẽ rei emphyteuticæ propria auctoritate, nõ est necessaria sententia declaratoria. Craue. consi. 212.

Dominus directus, potest ire contra quemlibet possessorẽ, & propria auctoritate ingredi possessionem ob non solutionem canonis, deteriorationẽ, vel alienationẽ. Borg. Caual. dec. 30. par. 2. nu. 132. & 133.

Si emphyteuta in fraudẽ dñi noluerit rem ostẽdere, res cadit in commissum. Idẽ si fraudem fecerit circa preciũ appositũ in instrõ emptionis, describẽdo plus, vel minus in fraudẽ laudimij, vel iuris prælationis. Boer. cõs. 52.

Dominus directus non tenetur resarcire emphyteutæ impensam factam in domus extructione, si res cadat in commissum; aliàs secus. Guid. Pap. q. 437. nam emphyteusis deuoluitur ad directum dominum cum omnibus meliorationibus, & augumento, quando deuolutio oritur ex culpa emphyteutæ; secus si sine culpa, & hæc vera sunt etiam in emphyteusi ecclesiastica. Vincent. de Franch. decisio. 191.

Emphyteuta cadens, an perdat omnia melioramenta, vide distinctionẽ, de qua per Cabal. milleloq. 176.

Emphyteuta propter deteriorationem ab ipso causatam in re emphyteuticaria, expelli potest, & consequenter ipse ab omni suo iure cadit tribus concurrentibus, de quibus, vide per Mysing. obser. 86. Cent. 6. Mago. decisio. 146. sed qualis debeat esse deterioratio, vt possit expelli, vide Menoch. consi. 371 lib. 4. Natt. consil. 481.

Emphyteuta, qui cecidit à iure suo per canonem non solutum, an nihilominus reperat meliorationes, vide Ias. de actio. in §. omnium. num. 161.

Emphyteuta priuaẽ emphyteusi cùm in ea malè versatur; sed quando dicatur malè versari, vide Menoch. de arbitra. iud. lib. 2. Centu. 3. cas. 78.

Emphy-

Emphyteuta expulsus à re, propter rei deteriorationem, non potest sua melioramenta, cum deterioratione compensare. Natt. consi. 482.

Agi, vt possit ad commissum, quæ requirantur, & qua actione agatur, vide Guid. Pap. quæst. 454.

Emphyteuta potest seruitutem constituere, & rem obligare, & valet obligatio pignoris: tamen si res peruenerit ad dominum iure prælationis, vel cadat in commissum, dictæ obligationes euanescunt, nec nocet domino directo præscriptio; secus si peruenerit alio iure. Guid. q. 576. vide Boer. decis. 181.

Emphyteuta, qui non recognouit intra tēpora statuta, facit locum commisso. Fran. Marc. quæst. 573.

Tempus caducitatis in Principis emphyteusi, est biennale; sicut in Ecclesia. Marc. quæst. 612.

Non obstante pœna apposita instrumento emphyteusis, agi pôt ad pœnam caducitatis. Iaco. Put. decis. 205. lib. 2.

Res emphyteutica propter non solutum laudimium, in casu mutationis dominij, cadit in commissum, potest tamen nouus emphyteuta moram purgare, sed intra quod tempus, vide decisio 143. Rot. Auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Agens ad caducitatem, probare debet legitimè rem esse emphyteuticam. Illust. Senator Sol. in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ. glos. 1. super decreto, licet, titu. de iure emphyteu. nume. 19. & non sufficit instrumentum recognitionis, vide ibid. glos. 2. fol. 40.

Rem caducam, vtrum dominus retinere possit in præiudicium agnatorū, & communitatis ratione registri, vide ibi. nu. 5.

Res emphyteutica non dicitur commissa antequàm dominus directus declarauerit volūtatem suam, quòd vult rem haberi pro commissa: ideò res tunc debetur cōductori cuius tempore fuit facta declaratio. Crau. cōs. 212. de iure tamen communi, res commissa pertinet ad dominum directum, non ad conductorem, cui potest derogari per pactum, vel per verba cōductionis verisimilia, & prægnātia, ad talia iura pertinentia. Crauet. consi. 212. num. fina.

Quando res liuelaria efficitur caduca, applicatur emphyteutæ domino immediato, & non domino directo mediato. Menoch. cōs. 338. lib. 4.

Quando sunt duo domini, & vnus tantū inuestiuit, quid iuris, vide Marc. quæstio. 573. & seq.

De feudis in genere.

Clericus in feudo, an succedere in re possit, & quid in militibus hiresolomytanis, vide Ozas. decisio. 27. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 231.

De successione monachorū, seu monialium in feudis, & de seruitio in illis, & quòd regulariter monachi, vel clerici ad feuda nō admittantur, vide per Afflic. dec. 320. Capic. decis. 10. & 31.

Princeps monachum ad feudum habilitās, tacitè videtur concedere, vt possit per substitutum seruire. Afflic. decis. 320. nu. 8.

Ecclesia agens interdicto recuperandæ cōtrà spoliantis hæredem, qui longo tempore possedit, cum confirmatione regis, quid habeat probare, vide Afflic. decis. 324.

Ecclesia de se feudi incapax. Afflic. ibi.

Feudum fœminæ transit ad monasteriū durante vita monialis, ex quo semel fuit habilitata. Capic. decis. 10. nu. 9.

Personæ ecclesiasticæ nō possunt retinere feudum. Ioan. Pap. lib. 13. tit. 1. arrest. 1.

Ecclesia sine habilitate, non potest retinere feudum in Regno Franciæ, nisi fuisset præscriptū, præscriptione 30. ann. Idem Pap. ibi. arrest. 17.

Clericus, aut Ecclesia regulariter non succedit in feudo: fallit pluribus in casibus, & decem scribuntur per Cassan. in consuetn. Burg. titu. *des fiefz*. §. 5. glo. 4. & etiam quando monasterium potest seruire domino per substitutū, vel quando adest tale seruitutum, quod præstari potest per ecclesiasticam personā. Crau. consi. 303.

Princeps est fundatus de iure communi in Ecclesiarum temporalitate, & iurisdictione tēporali. Fran. Marc. q. 454.

Appellationes ratione feudi etiam ecclesiastici, ad feudi dominum deuolui debēt. Marc. ibi. num. 10.

Bona feudalia, si reuertantur ad Ecclesiam, possunt rursus infeudari, non tantùm extraneis, sed etiam consanguineis prælatorū. *Mysing*. obser. 47. Cent. 5.

Prælatus res infeudari solitas sine consensu capituli, in feudum concedere potest, aliàs secùs. And. Gail. obser. 161. lib. 2.

Prælatus, & si feudū nouum tanquàm antiquū concedat: tamen non sortitur qualitatē feudi antiqui, sed nouum manet. *Mysing*. obser. 18. Cent. 6.

Verba ista, omnia beneficia curata, & nō curata, comprehendunt feuda. Dec. consi. 76.

Post

Post mortem vasalli, si ad Ecclesiam feudum reuertatur, Prælatus tenetur illud renouare proximioribus agnatis, etiã transuersalibus. Dec.consi.131.

Hodie Episcopi decimas in feudum concedere non possunt. glo. in cap.7. ex. de præscriptio.& datæ possunt reuocari.c.7. ex. de his, quæ fiunt à prælato.

Monachus,& clericus quando feudi, & de quo capaces esse posśint, vide per Natt.cõsi.600. vbi scribit sex distinctiones, quas omnino vi debis pro perfecta intelligentia huius dicti.

Quòd clericus etiam Cardinalis non posśit sue cedere in feudo, & illud retinere, si sit feudũ antiquum, rectum,& francum, & habeat dignitatem, scribit Menoch.consil.181. nu. 71. & 99.lib.2.

Feudum concessum secundum propriã sui naturam, in quo iuratur ea seruari, quæ continentur in veteri,& noua forma fidelitatis, nõ admittit clericum religionem ingrediẽtem ad succesśionem, imò quod habet clericus, amittit.Natt.d.consi.600.nu.10. vide Bart.in authen.ingresi.C.de Sacrosan.Eccles.

Prælatus in feudo ecclesiastico, quod solet cõcedi sub certa forma, & modo, nõ potest mutare naturam feudi,& adijcere aliquid.Natt. consi.393.& consi.414.

Clericus beneficiatus constitutus etiam in minoribus, non potest succedere in feudo.Rol. consil. 23. volum. 1. etiam si postea effectus fuerit Cardinalis. Menoch. consi. 202. num. 117.lib.3.

Bona à iure præsumuntur allodialia, & non feudalia.Ozasc.decis.26.nu.13.Crau. pro genero. consi. 1.nu.427.Natt.consi.514.num.26.Rol. consi.46.volum.3.nu.39.Menoch. consi.395. lib. 4. nisi contrarium probetur. Afflict. decisio.277.& illa sola dicuntur allodialia,quę à nemine recognoscũtur,nisi à Deo. Guid. Pap quæst.112.vide Vincen. de Fran. decisi. 131.num.11.tamen iurisdictio non præsumitur allodialis.Fran.Marc.q.80.

Territoriũ,seu fundus repertus infra fines feudi,nõ præsumitur feudalis. Afflict.decis. 167.

Non omne, quod est intra confines territorij alicuius domini, pertinet ad ipsum dominũ: quia præsumptio pro domino solùm comprehendit dominium castrorum,& iurisdictionis.Iaco.Put.decis.323.lib.2.

Qualiber res præsumitur libera, nisi probetur contrarium, fallit si esset fama de antiquo: saltem centum annorum, quòd bona essent feudalia; vel aliter constet per inuestituram. Cassan.in consuetu.Burg.tit.des fiedz §.4.glo. 4.nu 16.vide Rol.consi.82.vol.2.

Omnis res dicitur feudalis, in qua quis habet iurisdictionem, saltem ratione iurisdictionis. Cassan.ibi.nu.18.

Feudum non probatur ex eo, quod in inuestituris dicitur, concessum castrum cũ iuribus, & pertinentijs, nisi ostendatur ex longa cõsuetudine, vel concesśione esse asśignatum aliquid pro pertinentijs.Natt.conf.313.vide Menoch.consi.395.

Feudalia esse prædia præsumuntur, quando nullo intermedio connexa sunt castro infeudato, præsertim si non fuerũt possessa per alios, quam per dominos castri, & quando bona rusticalia præsumãtur feudalia, vide Natt. consi. 446.

Licèt prædia feudalia non præsumantur, sed allodialia, tamen hoc fallit, quando adsunt bonæ præsumptiones, ex quibus probantur feudalia; sed de huiusmodi præsumptionibus, vide per Natt.consi.520.

Feudatarius, qui fatetur se vasallum, tenetur domino indicare bona feudalia, quæ ab ipso tenet, & si non vult ostendere, omnia bona sua præsumuntur feudalia, nisi esset in iusta ignorãtia, vt quia succeßerit in ius alterius. Rol.consi.66.vol.3.

Vasallus recognoscens omne ius, quod in tali loco habet, excepta tali domo, neq; iurisdictionem, neq; feudum recognoscere videt. Marc.q.393.par.2.

Tamen tenetur specificè desśignare feudum, aliàs præsumeretur omnia, quę posśidet, feudalia.Marc.ibi.

Contrà feudi recognitionem quis non potest admitti ad contrarium probandum, neque eius hæres.Iaco.Put.decis.225.lib.2.

Castro recognito, prædia recognita censentur. Fran.Marc.q.392.par.2.

Vtilis dominus tenetur recognoscere, & consignare bona coram commissario, à domino directo deputato. Pap. lib. 13. titu.2. arrest.15.

Per recognitiones ius transfertur in dominũ,& ex eis probatr de dominio directo ipsius domini.Craue.consi 514.nu.fin.

An bona allodialia, posśint fieri feudalia per recognitiones, vide Crau.consi.293.

Licèt aliquis recognoscat bona, & præstet iuramentum fidelitatis, nõn tamen videtur induci, aut probari feudum, nisi recognoscãtur bona tanquàm feudalia, & præstetur iuramentum fidelitatis ratione feudi: nam bona possunt recognosci ab aliquo, alia ratione, quàm feudi, veluti emphyteusis. Craue. consi.297.

Si per errorem recognitio feudi aliter facta sit, quàm solito more, talis recognitio non nocet posteris.Dec.consi.193.vide consi.263.

&

& 498. eiusdem Dec. & tunc non derogatur prioribus inuestituris.Dec.d.consi.498.

Feudi recognitio suscepta per Principem ex certa sciētia,& de plenitudine potestatis,ad nouam reducitur concessionē, quatenus prima non reneret.Natt.consi. 628.

Si homo se recognoscit hominem alterius,vnica recognitio non nocet, sed saltem duæ recognitiones requiruntur.Guid. sing. 876.

Feudum receptum ab Imperatore existēte in territorio alicuius Ducis, non licet recognoscere ab ipso Duce, inconsulto Cęsare, & ad detrimētum hominū subditorum ratione dicti feudi.Menoch. consil.32.vol.1. & quando per inuestituram habitam ab ipso Duce oppida feudalia fuissent effecta dicti Ducis,nō ob id poterit Dux ipse, vel eius administratores, collectare dictos homines subditos mediatos, ratione dicti feudi. Menoch. d. consi.32.

Minus poterunt collectari à domino immediato, nisi ex pacto, & conuentione. Menoch. ibid.

Vasallus in feudo regulariter per substitutum dño acceptabilem,seruire potest.Ozas.decis. 27.num.3.

Inhabiles ad seruiendum, censentur inhabiles ad succedendum: tamensi fiant habiles ad seruiendum,possunt per substitutum seruire. Ozas.ibi.nu.16.

Vasallus habet electionem regulariter in omni feudo, an velit seruire personaliter, vel soluere pecuniam, vbi non esset electa industria personæ. Capic. decisio. 10, nume. 11. & decisi.32.

Feuda dantur pro militari seruitio: ideò vasallus tenetur seruire Regi (quando est bellum in Regno) de sua persona cum tribus equitibus, tribus mensibus in anno, si feudum est valoris 20. vnciarum.Afflict. d. decisi.10. num.14.

Feudum si est exiguum, non præstatur seruitiū militare integrum;sed fit solutio in pecunia. Capic.decis.32.nu.3.

Heredes plures vnius vasalli,qui diuiserūt sibi feudum,præstabunt vnum de se ipsis ad seruitium domino præstandum.Capic. dec. 32. nu.4.vide Boer.decis.213.

Remissio seruitij,non inducitur taciturnitate sola,cum possessione feudi absq; præstatione seruitij.Tho.Minad.decis.37.nu.13.

Vasallus non possidens feudum, non tenetur ad seruitia.Cabal.milleloq.206.

Vasallus non tenetur postponere salutem suā, saluti domini: sed tenet illi seruire salua sua persona,& vita, quam præponere debet saluti domini.Gram.decis.18.nu.7.

De vasallo protestante,& renunciante iuri vasallagij,propter retardatam seruitiorum renumerationem,vide per Afflict.decis.308.

Homo non ligeus non est obligatus,nisi ratione feudi:sed ligeus ratione personæ, & omnium bonorum. Capic. decisio. 162. nume. 13. vide supra lib.1.tit.de iuramento fidelita. & homag.

Angarij, vel parangarij non sunt vasalli baronis,licèt vniuersitas teneatur anno quolibet dare camerariū,vel ærarium:ideò possunt ab ipso recedere, & alibi habitare. Capic. decisio.168.

Prætendēs se liberum à seruitijs personalibus, seu ab angarijs,vel parāgarijs,in quibus versari dicitur causa status, semper pro libero haberi debet pendente lite: quia conseruari debet homo in eo statu,in quo reperitur,nisi aliud doceatur ipsum facere debere. Gram. decisiō.67.

Vasalli etiā asserentes se esse in possessione alicuius iuris,seu rei,& fuisse per tempus immemorabile,debent in ea manuteneri,lite pendente.ibi nu.7.

Feudi cōcessio pro seruitio certo,est donatio, in qua liberalitas maximè attenditur.Aegid. Bellam.conclusio.741.nu.7.

Præscribi quando possint seruitia,quæ vasallus domino debet,& dominus non potest augere censum subditis suis,imò seruitia noua, & indebita,præsumātur per vim extorta. Boer. decisio.132.

Operas debitas domino per vasallum, an possit ipse dominus alteri delegare, vide Boer. d.decis.212.

Affrancatio vasalli facta per dominū,quid operetur,vide Boer.decis.263.

Vasallus an suis sumptibus teneatur domino in bello seruire,vide Boer.decis 303.

Dominus prætendens aliquas seruitutes sibi deberi à vasallis,sibi incumbit onus probādi de ipsarum præstatione,& per tantum tempus, cuius initij memoria hominis non exi stat in cōtrarium, nec sufficit longæuus vsus cum tituli allegatione.Gram.vot.12.

Domino captiuo, vel carceraro, quando subditi teneatur præstare auxiliū, & curare eius liberationē,vide Ioan.Pap.lib.7.tit. 1.arre.3.

Subditi, qui renentur præstare dominis operas integras,& perfectas, possunt ab opere recedentes ire domum pro prandio,sic se habente consuetudine.Natt.consi.227.num.6.

Vasallus non tenetur dominum ægenū alimētare,exceptis certis casibus,de quibus, vide per Rol.consi.5.vol.3.

Vasallus potest recedere à domino nō seruante leges Imperatoris.Ludo, Roma. sing. 500.

Vasallus

Vasallus quis non probatur, probando quòd per decem annos præstauerit seruitia alicui tanquam domino. Bart.in l.19.C.de agricolis.lib.11.

Vasallus an conueniri possit, tanquam talis,ex seruitio diuturno, vide Bart.in l.6.§.non vero.ff.de offi.proconsul.nu.9.

Si dominus à vasallo recipit feudum in pignus abstinendo ab eius seruitio,non tenetur cõputare fructus in sortem. c.1.ext.de feud.

Vasallus non potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis,inuito domino.Bart.in l.1.ff. de iudicijs.Abb.consi.3.lib.2.nu.5.

Vasallus ad petitionem domini,an cogatur fidelitatem alteri promittere,vide Bart.in l.s. nu.14.ff.solut. matrimo.

Vasallus non tenetur iuuare dominum iniustè præliantem.l.3.§. si maritus ff. ad Sylanianũ.

Fideles Imperij non tenentur sequi Imperatorem,si fructus feudi ad impensas,nõ sufficiãt. Bar.in l.13.§.vxor.ff de renun.legat.

Cum Princeps concedit feudum nobile,& gentile,& nihil sibi reseruat,videtur concedere sine omni onere obligationis. Abb. consil. 30.lib.2.

Facultas indulgendi , in dubio in inuestitura concessa non censetur, cùm solis supremis principibus competat. Ozasc.decis.29.nu.5.

Vasallus inuestitus de iurisdictione , & eius emolumentis, cẽsetur priuatiuè (quo ad inuestientem) inuestitus. Ozas.d.decis.29.num.8.

Ideò dum quis est inuestitus de feudo,non poterit Princeps in primis causis cõcurrere in iurisdictione cũ vasallo.Gram.decis.30.n.11. Rol.consi.22.vol.4. Princeps tamen alicui iurisdictionem concedens, censetur eam cumulatiuè,& non priuatiue concessisse. Mysing obser.99.cent.6. Rolan.cons.80.vol.2.& potest in terris feudatariorum citare homines ibi existentes,& examinari facere testes, sine licentia vasalli,habentis iurisdictionem in primis causis.Natt.consi.580.

Argumentum a contrario censu in cõstitutionibus feudalibus,nõ procedit, maximè si ex eo resultet peccatum.Ozas.deci.77.num.19.

Vasallus,quando non possit sine consensu domini directi,litigare coram alio iudice, vide Ozas. decis.78.nu.3.

Feudi causa possessoria potest cognosci per iudicem ordinarium , & tamen quæstio proprietatis feudi non cognoscitur, nisi per dominum feudi , vide Ozas.decis.78.nu.3.vide supra lib.1.

Iurisdictio competens alicui virtute priuilegij facit , vt non sit locus præuentioni alterius iudicis : secus si esset iurisdictio,quæ ad plures pertineret, quia tunc habet locum præuentio. Gramma.decis.30.nu.30.

Quilibet habens merum Imperium habet fiscũ ex quadam consequentia,quantum ad confiscationem, & annottacionem bonorum, & sic in crimine hæresis bona damnatorũ applicantur Baroni illius loci,& non Principi, vel Regi,à quo habet feudum. Guid.Pap.q. 76.vide Aegid.Bellam.conclusio.624. quòd pœnæ pecuniariæ spectent ad vasallum,scribit Rolan.consi.42. volum.2. vide consil.21. volum 4.

Quod intellige in bonis sitis in eius territorio, cætera verò applicantur fisco loci , vbi existunt.Guid.ibi.

Pęna pecuniaria pertinet ad fiscum vasalli,per cuius iudicem fuit reus cõdemnatus,qui appellauerat, & sententia fuerit confirmata, & executio pœnę corporalis fit etiã per ipsum primum iudicem. Guid.Pap.q.237.

Pœna pecuniaria subrogata,seu mutata de pœna corporali,vtrum sic Baronis , vel alterius domini iurisdictionis,vel ad quem spectet, & à quibus possit fieri hæc commutatio,vide Capic.decis.27.nu.12.

Pœnæ commutatio , & bona confiscata , sunt fructus iurisdictionis. Capic. ibi.

Iurisdictionis fructus sicut alij fructus, diuidi debent,pro portionibus dominij , vel quasi. ibi.nu.16.

Pœnæ pecuniariæ pro delictis impositæ non sunt de mero Imperio: ideò sunt domini iurisdictionis,excepta pœna cõfiscationis bonorum,vel nisi habeat quis merum Imperiũ in feudo. ibi.nu.17.

Prouentus criminales licèt de iure sint Regis; tamen hoc non procedit in castro Baronis. Capic. decis.185.

Vasallo inuestito de iurisdictione, an expectet cognitio,& emolumentum pœnarum, qñ offenditur in iudicio supremus Iudex,vt in pręsentatione falsæ scripturę,vel in depositione falsi testis, vide Excel.P.Tesau.decis.266.

Gratia Principis in dubio non præiudicat domino mediato , respectu pœnæ pecuniariæ incursæ,ipsi domino competentis ; Marc.q. 243.par. 2.

Concessa iurisdictione cum mero, & mixto Imperio, & cognitione primæ , & secundæ appellationis, non censetur concessa cognitio, & punitio criminis falsæ monetæ: quia tale crimen censetur tacitè reseruatum ,in vim supremi dominij . Vincent. de Franc.decisio. 275.part.2.

Cui competunt regalia,videntur competere,& iura fiscalia.Crauet.consi.209.

Fiscalia competunt Domino habenti merum Imperium. Crauet.ibid.

An vasallo, cui competunt emolumenta iurisdictionis, etiã priuatiuè quo ad dominum, spectet emenda, in qua subditus temerè appellans fuit condemnatus per Senatum, vide Excel. P. Tessa decis. 150.

Confiscatio bonorum ad feudum ante condẽnationem cessum, & donatum, non extenditur. Natt. consi. 628. nu. 5.

Vasallus habet vtile dominum in castro, & territorio, & ad eum spectat omnis vtilitas, sicut ad vsufructuarium. Natt. consi. 455.

Pœna, quam incurrit subditus vasalli citatus à Principe, propter inobedientiam, an veniat applicanda ipsi Principi, vel vasallo, vide Natt. consi. 580.

Concesso castro à Rege, dicitur etiam cõcessa iurisdictio criminalis. Barth. de Capu. sing. 60. & omnis alia. Bart. in l. 1. §. cum vrbem. ff. de offi. præfec.

Vasallus realiter inuestitus, habet vtile dñium, & pôt solus, vel ét cum dño, agere cõtra possessorẽ feudi. Hartm. Hart. c. 13. ti. de feud. li. 2.

Inuestituræ antiquæ probatio fit per eius renorem, in alia inuestitura relatum. Ozasc. decis. 139. nu. 4.

Tenor inuestituræ primæ est attendendus, non autem actus medius, qui non habetur in cõsideratione, maximè si constat de extremo concordante cum primo tenore inuestituræ. Afflic. decis. 140 num. 5. Cabal. milleloq. 496. Mago. decis. 54. Rot. Flor. vide D. Sol. in suis cõment. in antiq. cõsti. tit. de feud. fol. 83.

Et sic media inuestitura non nocet, si de cõtrario constet in prima, & vltima. Afflic. d. decis. 149. nu. 6.

Inuestituræ tenor, omni feudorum naturæ derogat. Afflic. decis. 265. nu. 103.

Concessionis verba sunt attendenda, an fuerit facta cõcessio intuitu patris, vel filiorum, ét in concessione noua. Ios. Lud. decis. Luc. 66.

Ad originale inuestiturarũ recurrendum est, qñ dubitaẽ de qualitate feudi. Cab. millelo. 188.

Natura feudi genus est, & tenor inuestituræ species, quæ derogat generi, estque tenor ipse diligenter intuendus, ad quem (veluti scopũ) feudi status dirigitur, & inuestitura est signum feudi necessarium, à cuius tenore nõ disceditur, sed præcisam habet formã, à quã cæteræ inuestituræ restringuntur, quãuis feudum transierit in aliam familiam, aut in eadem fuerit innouatum. Illustr. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitu. glo. super 3. par. decreti, quia in plerisque titu. de feudis. fol. 83. Rol. consi. 67. vol. 1. & consi. 53. vol. 3.

Inuestitura vim cõtractus obtinet. Afflic decis. 265. nu. 102. & possessio, seu quasi iurium incorporalium transit, per solum priuilegium. Capic. decis. 191. nu. 9.

Feuda quæritur priuilegio, successione, & inuestitura (etiam præsumpta) vt quia quis tenuit feudum per annos 30. præstando seruitium. Capic. decis. 77. nu. 13.

Inuestitura obreptitiè impetrata parte opponente, non valet. Afflic. decis. 283. nu. 6.

Princeps inuestituram feudi à viuente possessi. & ad Principem post mortem pertinentis, facere potest, & valet talis cõcessio. Afflic. decisio. 292. Ios. Ludo. decis. Luc. 63. Andr. Gail. obser. 155. lib. 2. sed an expiret, si appeteriat feudum post mortem cõcedentis, vel successor teneatur eã habere ratã, vide Capi. dec. 162.

An per Inuestituram dominium, & possessio transferantur feudi, ad hoc, vt quis habeat interdictum adipiscendæ possessionis, & plenè quale ius transferatur per ipsam inuestituram Regis, vel Principis, vide Afflict. decisio. 299. Capic. decis. 162. nu. 7. Guid. Pap. q. 304. & q. 415. Mago. decis. 38. Luc.

An inuestitura requiratur ad inducendum feudum, vide Raud. tract. de anal. c. 21. num. 77. Afflic. decis. 129.

Inuestitura probat titulum, sed non ius inuestientis. Crauc. consi. 124. nu. 11.

Feudum quomodo acquiratur, vide Hartma. Hartm. c. 19. tit. de feudis. lib. 2.

Agnatus inuestitus in feudis, non teneẽ ad debita illius, qui dedignatus fuit ipsum heredẽ instituere, nisi in subsidium. Capic. deci. 199.

Licèt stante inuestitura, q possit quis exigere decimas iuxtà formam antiquarum inuestiturarum, & secundũ qđ antecessores vsi fuerunt, & possederunt, non sit necesse probare, q antecessores receperunt decimas (quia dictio illa exponitur causaliter, pro qa, ex qua apparet certitudo dispositionis) si tñ ex aduerso pbetur contrariũ, non valet cõcessio. Grã. dec. 59. n. 8. & 23. vide Put. deci. 225. li. 2.

Priuilegium cõcessionis, licèt cantet pro se, & hæredibus, & successoribus, non tamen cõprehendit omnes hæredes; sed intelligitur de primo hærede, ibid. nu. 13.

Concessio feudi facta, sicut venerandæ memoriæ genitor meus tibi, vel tuo genitori tale feudum concessit, sic & nos concedimus, non erit necesse vasallo ostendere de prima concessione, ibi. nn. 27. & 28.

Concessio feudi ex pacto, & conuentione legẽ accipit. Gram decis. 103. nu. 131.

Feuda non possunt sine titulo possideri. Tho. Minad. deci. 1. vasallus quando, & quomodo teneatur petere inuestituram, vide Hartma. Hartma. c. 9. tit. de feudis. lib. 2.

Feudatarius possidet naturaliter, & dominus ciuiliter. Boer. decis. 211.

Inuesti-

Inuestitura secundi, præfertur primo per annũ tacenti. Boer.ibid.nu.10.
Si dominus duos de eodẽ feudo diuersis temporibus inuestiat, quis horum sit præferendus, vide Mysing.obser.61.cẽt.4 Dec.cõs.686
Inuestitura facta vsque ad tertiam generationem, non extenditur vltra neptem, & primus inuestitus in prima generatione comprehenditur. Paul.Aemil.decis.18.par.2.
An inuestitura feudalis loquens de filijs, extendatur ad nepotes, vide Alex.Raud.tract.de anal.cap. 14.
Duplex est feudorum inuestitura, altera propria, & altera impropria, quæ dicitur abusiua, propria dicitur realis ipsa feudi possessio, abusiua verò est, per quam fit quædam imaginaria futuræ possessionis repræsentatio, per traditionem annuli, vel aliter, & ad quid teneatur dominus faciens abusiuam inuestituram, vnde Mysing.obser.61.cent.4. Hartma. Hartma. c.7.tit.de feudis.lib.2.
Quando dominus feudi possit cogere vasallum ad ostendendum sibi instrumentum ipsius feudi, vel econtrà, vide Dec.consi. 61. Boer.consi.52.quod vasallus possit cogi, scribit Rol.consi.89.vol.2.
Vti non potest quis iure inuestituræ, nisi vtatũ cũ oib.suis qualitatib. Crauc.cõsi.135.n.26.
Reseruatio facultatis disponendi apposita in decreto domini, repetita censetur in omnibus inuestituris posteà sequutis, ad formam ipsius decreti. Crauet.d.consi.135.nu.14.
Per inuestituras posteriores declarantur anteriores. Crauet.pro genero consi.1.num.358. & inuestitura noua relata ad antiquas, secundum antiquas regulatur. Illustr. Senator Sol.in suis commeut.in antiq. constitu.gl.1. Procemij, nu.26.
Feudum apud emptorem eiusdem debet esse naturæ, qualis erat apud auctorem.ibid.nu. 27.quia feudi conditio non immutatur, alterius personæ mutatione. ibi.nu.28.
Feuda à Duce Sabaudiæ concessa eandem sequuntur naturam, quam feuda ab Imperatore tradita.idem ibi.gl.2.nu.6.
Inuestitura non potest alicui fieri per dominũ feudi sine consensu vasalli: ideò si quis allegaret se habere titulum à vasallo, & sub hac falsa allegatione, inuestituram obtineret à domino, cuius virtute possedisset p 20. ann. ei non proderit inuestitura, neque possessio. Dec. consi.144.
Feudum quid sit, & quomodo diffiniatur, vide Cassa.in consuet.Bur.tit. *des fiedz*. Rub.3.
Vasallus petendo inuestiturã debet petere renouationem inuestituræ, & polliceri fidelitatem. Cassan.ibid.§.1.glo.3.
Sed an debeat hoc petere, & obtinere ab omnibus filijs domini defuncti, vide ibi.num.5.
Per inuestituram non transfertur possessio; sed datur facultas, & licentia ingrediendi possessionem propria auctoritate. Henri.Boer. in suis singularibus, titu.possessio, & inuestitura.num.5.
Inuestituram habens mittendus est in possessionem bonorum feudalium maximè quãdo ille, à quo petitur, habet facultatem illa tradendi. Rol.consi.1.nu.82. vol.1.
Inuestitura collata in tempus, quo feudum erit apertum domino, valet. Rol.consi.2.nu.46.
Annulus est signum inuestituræ, & inuestitura est signum traditæ possessionis. gloss.in c.2. ext.de constitutio.
Feudi inuestitura præsumitur ex longitudine temporis. Fely.consi.28.nu.12.
Inuestitura de feudo facta, aut alia gesta lite pendente, sunt nulla Fely.consi.32.nu.13.
Inuestitura vitiatur, si ex multis causis vna falsa in ea exprimatur, etiam si aliæ multę veræ subessent. Felyn.ibi.
Successor in contractu, an ligetur transactionibus, conuentionibus, & pactis ab antecessoribus suis cum subditis initis, vide Ozas.decisio.139.& fuit decisum pro affirmatiua.
Successor Principis non tenetur stare ex noua causa contractibus antecessorum, cũ subditis initis. Ozas decis.139. nu.8.aliàs secùs. ibi.nu.11. & 12.
Successio in feudis titulatis, quæ habent speciem separatam, transit in infinitum. Capic. decis.10.nu.7.
Hæres sanguinis tantùm succedit in feudo, nã hæredis appellatione, talis solùm venit. Capic.decis.10.nu.8.& decis.34.
Regnum transfertur successori iure hæreditario; non autẽ electione. Capic.decis.121.n.13.
Feudi dñs, an teneatur vasallum inuestire, vide Hartma.Hartm.c.8.tit.de feudis. lib.2.
An dominus teneatur feudum ad se deuolutũ, hæredibus vltimi inuestiti concedere, vide Excel.P.Tessau.decis.146.nu.fin.
Agnatus proximior habens facultatem reuocandi feudum ab agnato remotiori, perdit ius suum, nisi illud infra annũ prosequatur. Gram.dec.101.n.39.vide dec.103.n.206.203. & seq.Hiero. Mago.deci.54 Rot. Flor.nu.23.
Condemnato ad retrouendendum feudũ mortuo feudatario, debet solui preciũ retrouenditionis per hæredẽ, qui succedit in feudo, & non per alios succedentes in burgensaticis.Gram.d.decis.101. nu.47.
Feudũ, si duo fratres pro se, & liberis suis accipient, pars vnius accrescit liberis alterius. Boer.decisio. 214.

Pater si dederit filio feudū, ipso filio mortuo, ad patrem feudum reuertitur, cum onere tñ soluendi æs alienum. Vinc. de Fran. decis.3.

De successione collateralium in feudis, & quousque duret, vide Mysing. obser.95. cent.2.

In feudis ascendentes non succedunt descendentibus. Hartma. Hartm. c.18. tit. de feudis. lib.2. vide ibid. c. fin. excepto vno casu, nempè quando feudum à filio ad patrem reuertitur. Mysing obser.93. cent.3. vide Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des successions*, Rub.7.§.6. glo.1. vbi scribitur regula cum quatuor limitationibus, vide Abb. consi.82. nu.8.

Fratrum filij, an in stirpes, vel capita succedant patruo in feudis, vide ibi obser.94. Mysing.

In successione feudi, primi acquirentis ꝓbatio requiritur, nisi consuetudine aliter inductū sit, sed de hac probatione, vide Gail. obser. 149. lib.2.

Limita, quando feudum nouum conceditur, vt antiquum, auitum, & paternum. ibi. nu. fin.

In feudis frater vtrinque coniunctus, non excludit fratrem ex vno latere tātùm; sed ambo æqualiter admittendi sunt. Gail. obser. 151. lib.2. Dec. consi.444 nu.5 6.

Si pater fecerit inuestire filiā, quæ moriat sine hærede masculo, feudum ad proximiores agnatos reuertitur. Dec. consi.193.

Frater vterinus nō succedit in feudo fratri suo defuncto: quia in feudalibus, iure cognationis non succeditur. Gail. obser.151. n.6. lib.2.

Feudi possessio in filium non continuatur ipso iure, sine apprehensione. idē Gail. obser.152. lib.2. Mysing obser.38. cent.3.

Facta donatione de feudo filio naturali, & eius liberis masculis, euenit, quòd talis naturalis habuit filium, & filiam, moritur filius, relicta filia, postea moritur filia relicto filio, superstite dicto naturali auo, quo defuncto, oritur quæstio de successione dicti feudi inter filiā filij donatarij, & filium filiæ, fuit iudicatum pro filia filij. Ioan. Pap. lib.20. tit.3. arrest.27.

Vasallo mortuo cuius familia cum ipso extincta est, consanguinei præ extraneis præferendi, & inuestiendi sunt, feudo aperto, concurrētibus notatis per Mysing. obser. 79. cent.6.

Quando feudum propter defectum lineæ debet reuerti ad Principē, si ipse Princeps dat facultatē vltimo feudatario nominandi aliquem, qui succedat in feudo, quid iuris, vide Raud. tract. de anal. c.15. nu.4.

Decretum factum per superiorem circa successionem feudorum valet: tamen illo non obstāte, potest ipse superior derogare iuri quęsito primo ex inuestitura concessa iuxta dictum statutum. Craue. consi.135.

Feudi successor non tenetur ad onera feudatarij defuncti, nisi debita sint contracta occasione ipsius feudi, puta pro illo meliorando. Craue. consi.197.

Vasalli factum præiudicat filijs; sed non agnatis. Crauet. ibid. nu. 10.

Quando quis iurat fidelitatem domino pro se, & successoribus suis, non est iterum iuranda fidelitas nouo successori, tanquam comprehenso in iuramento primo fidelitatis. Crauet. consi.215 nu.8.

Vasallus non potest vocare in ius Principem, vel fiscum sine venia. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des fiedz*. Rub.3.§.4. nu.8.

Circa successionem feudorum, & bonorum allodialiū, traduntur 16. differētiæ per Cassan. ibid. §.5. glo.1.

Quando propter delictum vasallus fecit compositionem, si in exequutione ipsius compositionis factæ ad aliquam summam propter delictum, dñs de nouo mediante ipsa solutione cōcedat feudum, etiam in antiquum, in illo solùm succedunt descendentes exclusis transuersalibus. Raud. tract. de analo. cap. 34. nu. 89.

Feudum receptum pro se, & suis descendentibus vsque in infinitum, non transit ad agnatos transuersales. Raud. ibid. nu.247.

Nepos ex fratre prędefuncto; vbi agitur de successione patrui etiā in feudalibus, succedit vnà cū patruo viuente. Natt. consi.507. n.31.

Feudum, vbi est receptum pro se, & descendentibus, descendentes non dicuntur illud habere à vasallo proximo defuncto; sed à primo inuestito. Natt. consi.534.

Feudum concessum alicui pro se, & descendentibus, vbi quis petit, tenetur ꝓbare se ab eo, cui fuerat concessum descendisse, vel aliter esse de personis in inuestitura, cōprehensis. Natt. consi.615. n.6. vide Rol. cōsi.3 n.41. vol. 1. & cōs. 10. lib.3. quo loci habet qualiter fiat hæc probatio, & an sufficiat ꝓbatio p famā.

Agnati transuersales in feudum non succedunt vltra septimum gradum. Rol. consi.3. vol.1. nu.7 quod declara, vt ibid. nu.8 vide cōsi 10. vol.3. nu.21. eiusdem Menoch. consi.373. lib. 4. nu.84 sed descendentes succedunt in infinitum. Rol. consil.3. nu.21. Menoch. d. consil. 373. nu.85. Felyn. consi.28. nu.12.

In feudis, quis dicitur decedere sine hærede, qui decedit sine filijs. Bart. in l. vnica. C. si liberalitas imperialis. lib.10.

Qui dicit aliquem decessisse sine liberis, habet suam intentionem fundatam de iure cōmuni, nisi contrarium probetur. Bar. in l.10.§. cū in bello. ff. de reb. dub.

Naturalis filius non succedit in feudo. Bar. in l. 17.§. si quis rogatus. ff. ad Trebellianum.

Filij

Filij in feudo succedunt æqualiter, licèt inæqualiter instituti sint. Barto. in l. 7. § liberi. ff. de oper. libert.

Si fuit feudū concessum duobus fratribus, vno mortuo, pars sua non accrescit fratri superstiti. Abb. consi. 103. lib. 2.

In perpetuum, verbum in feudo, & similibus concessionibus appositum, facit concessionem transitoriam ad hæredes. Fel. consil. 27. num. 12.

Nomē hęredum in feudo, intelligitur vsq; ad eā generationem, quę ex natura succedit in feudo. Fel. consi. 28.

Cùm Princeps concedens feudū vult illud manere indiuiduum, intelligitur voluisse, quòd vnus consortum alteri succedat, iure nō decrescendi. Menoch. consi. 304. lib. 3.

Licèt appellatione liberorum comprehendantur tam masculi, quàm fœminæ; tamen hoc est verum in materia indifferenti, quæ conuenit vtrique; secùs, si masculo tantùm, vt in materia feudorum. Pet. de Raue. sing. 237.

Princeps cōcedens feudum alicui pro se, suisq; filijs, filiorum nomine, comprehēduntur etiā nepotes. Io. Ant. Trigo sing 35.

Feuda, quæ transeunt ad filios, si sunt hæredes, veniunt in petitionem hæreditatis, & feudale ius tanquàm singulare, non est trahendū ad consequentiam. Bart. in l. 7. §. si liberi. ff. de oper. liberto.

Comes in perpetuum inuestitus de Comitatu, dicitur esse Princeps, & ea in ipso Comitatu potest, quæ Imperator in suo Imperio. Ozasc. decis. 139. nu. 5. intellige, vt ibi. nu. 16.

Princeps priuilegia subditis concessa ob eorū ingratitudinem, reuocare potest. ibi. num. 9. & 11. & quando mæra priuilegia subditis concessa, reuocari possint, vide ibid. num. 22.

Dignitas Vicariatus Imperij, non confertur ex eo solùm, quod Imperator aliquem in inuestitura nominauit Vicarium. Ozasc. decisio. 139. num. 18.

Quod viuatur iure francorum non pręsumitur: ideò ille, qui allegat illud, debet probare: quia est speciale ius, quo non probato præsumitur, quod iure Longunbardorum viuatur. Affl. & decis. 248. nu. 3.

Feudatarij in feudis iure francorum, quādo dicantur viuere, vide ibi. num. 4. in Gallia enim feuda sunt redacta ad instar patrimonialiū. Boer decis. 123.

Feudi fructus veniunt, deductis expensis. Afflic. decis. 252. nu. 6.

Licet exequutio in feudalibus fieri non possit ob defectum assensus domini; tn̄ in fructibus, qui sunt hæredis, fieri potest. Gramma. decis. 103. num. 148.

Filius adens hæreditatem etiam cum inuentario, tenetur creditoribus satisfacere de fructibus feudi Boer. decis. 199. nu. 6. illius anni, quo mortuus est vasallus, & hoc procedit etiam in feudo ex pacto, & prouidentia in filium proueniēte. And. Gail. obser. 154. lib. 2.

Fructus feudi, mortuo vasallo post Chalendas Martij, spectant ad hæredes vasalli; non autem ad dominum, vel agnatum. Vincent. de Fran. decis. 19.

Exequutio in defectum aliorum bonorum fieri potest in feudalibus, saltē quo ad fructus percipiendos durante vita vasalli. And. Gail. obser. 117. lib. 1.

Pecunia ex fructibus feudalibus durante tutela collecta à tutoribus, ad masculos solùm spectat, & non ad fœminas, si feudum erat masculinum. Mysing. obser. 100. Cent. 6.

Feudum creditoribus vasalli obnoxium non est, nec de eo illis satisfieri debet, sed tantū de eius commoditatibus, nisi aliter se habeat consuetudo, vide Crau. consi. 197.

Proprietas fructuum, siue possessio pœnes feudatarium est, & non domini. capit. 1. ex. de feudis.

Fructus feudi ex pacto, & prouidentia, nō possunt obligari; secùs in feudo hæreditario. Afflict. decis. 26.

In feudis præscriptio non habet locum contrà agnatos. Dec. consi. 144. feudum potest præscribi respectu vtilis dominium. glo. in c. 13. ex. de præscriptio.

Feudi pars nullo tempore præscribi pōt. Afflic. decisio. 254. nu 4. seu particularis res. Afflict. decisio. 267.

An feuda contrà dominum possidet pręscribi, vide And. Gail. obser. 160. lib. 2. tamen possessio immemorabilis vim Regis assensus, & priuilegij habet. Afflict. ibi. imò præscriptio 30. ann. nocet. Tho Minad. decisi. 37. num. 15.

Præscriptio decursa contrà vnum agnatum, nō nocet alijs agnatis; datur enim vendicatio succedentibus, quæ potest fieri non obstante præscriptione. Ioseph. Ludo. decisio. Luc. 48. nume. 38.

Dominus, qui reduxit feudum ad manus suas, non præscribit contrà suum vasallum. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 22.

Domini non possunt compellere subditos etiā iuramento fidelitatis astrictos, vt eant ad eorum molendina, vel ad furnum, nisi esset præscriptū post inhibitionem. Natt. cōs. 227. nā inferior à Principe non potest statuere contrà à iure communi disposita. Natt. ibid. nume. 3.

Quanto tempore præscribatur ius exigendi pedagium, & quid requiratur ad hoc, vt proce-

dat

dat præscriptio, vide Barto. in l. 4. §. in omnibus. ff. de publica. & vectig.

Feudalis res qualiter probanda, vide Afflict. decisio. 255. & 277. Gramma. decisi. 77. num. 12. Crauet. consil. 276. Rol. consi. 90. volum. 4. quæ possint adduci ad probandum bona esse feudalia, vide eundem Crauet. consil. 293. Menoch. consi. 252. 255. lib. 3. D. Sol. in suis commen. fol. 28. in antiq. constitu.

Narratiua Principis motu proprio facta, licèt nô probet, tñ transfert onus probãdi côtrarium in aduersarium. Put. decisi. 323. lib. 2.

Castrum potest esse sine territorio, & iurisdictione, quo casu de iure communi nullo gaudet priuilegio speciali, sed ciuitati vicinæ subest: secùs si subditos habeat, & ius territorij, sed qñ de pertinẽtijs côtrouersia incidit, vtrum talis fundus, villa, aut pagus pertineat ad castrum, quomodo hoc dignoscatur, vide per And. Gail. obseruа. 62. lib. 2. & de probatione pertinentiarum in iudicio possessorio, vide ibi obser. 63.

Fidelitas est de essentia feudi, adeò quod in concessione feudi facta simpliciter, fidelitas intelligitur, etiam nulla de ipsa facta mẽtione. Guid. Pap. q. 518.

Fidelitas est causa infeudandi. Tho. Minad. decis. 37 num. 8. ideò reditus non est de substantia feudi, sed fidelitas, & illud propriè dicitur feudum, in quo quis habet præstare seruitium personale. Afflict. decis. 128. Gram. decisi. 77. Craue. consi. 293. nu 9. secùs quando soluitur pecunia. ibid. Affl. vide Marc. q. 2. par. 2. Craue. cons. 293. nu. 9. imò feudum, pro quo soluitur annuus census prox. accedit ad naturam emphyteusis. Raud. tracta. de Anal. cap. 21. nu. 95.

Feudalis res non concessa in feudo, de qua præstatur annua pensio in dubio, an sit præsumenda emphyteutica, vel censualis, vide Afflic. d. decis. 129.

Census vbi soluitur annuus pro terris feudalibus, illę non dicuntur amplius feudales, nec emphyteuticæ, sed simpliter censuales. Capi. decisi. 103. vide supra tit. de censibus.

Contractus, in quo conceditur res ad annuum reditum dicitur censualis, non obstantibus verbis concessionis, in feudum, ex quo dicta verba impropriari debent. Gramma. decisio. 77. num. 10.

De obligationibus, quibus tenetur vasallus domino, & de his, quibus tenetur dominus vasallo, vide per Afflict. decisio. 265. Guid. Pap. q 57. Boer. decisio 228. Cassan. in consuetudi. Burg tit *des fiedz* Rub. 3. §. 4. Hartma. Hartma. cap. 31. & seqq. tit. de feudis. lib. 2.

Vasallus feudum remittere non potest, domino nolente. Afflict. d. dec. 165. nu. 53. vide Capic. decisi. 118. nu. 13. & Mysing. obser. 65. cent. 5. & obser. 23. cent. 6. Capel. Thol. q. 405. Cabal. milleloq. 35. Bartol. in l. 7. ff. de aqua pluuia arcenda.

Titulum bonorum ostendere tenetur vasallus domino requirenti. Afflict. d. decisio. 265. num. 87.

Dominus res proprias vasallorum, vendicare potest pro necessitate. Afflict ibid. num. 105. sed priuatur feudi proprietate, si sine legitima causa deneget vasallum de feudo inuestire. Guid. Pap. q. 168.

Dominus debet priuari proprietate, si cômittit in vasallum, sed an sit idem, si committat in familiam vasalli, vide Capic. decisio. 69. nume. 28.

Dominus quando priuetur feudo ob sæuisiam in vasallum, vide Boer. decisi. 304. Guid. Pap. q. 620. Natt. consi. 174. Rol. consi. 18. vol. 3. & consi. 40. vol. 4.

Quando mandatis pœnalibus coerceri possit, vide And. Gail. obser. 17. lib. 1.

Vasallus poterit resistere domino, imò ipsum occidere ob malam tractationem. Capic. d. decis 69. nu. 28.

Dominus malè tractans quamplures eius vasallos, & eos minus debitè coercendo nonnullis grauibus iniurijs afficiendo, & alia faciẽs illicita, debet priuari sua iurisdictione, etiam quo ad alios, qui non fuerunt grauati, & punitur, vide Gramma. decisio. 104. Boer. decisio. 304. Guliel. Cassad. decisio. 6. titu. de priuilegijs.

Licèt Princeps concesserit feudum cum ampla iurisdictione vasallo, cum priuilegio, quòd non possit etiam ex causa retardatæ, vel denegatæ iustitiæ causas ad eius officiales aduocare: tamen non obstantibus similibus clausulis, in dicto casu poterit hoc facere. Gramma. vót. 28.

Si Barones abutũi sua iurisdictione receptãdo potius, quàm puniendo latrones publicos, & alios delinquentes an, & quando possint Reges, vel Principes ponere sub sequestro Regio iurisdictionem eorum, vide Ludo. à pegue. in suis quæstio. crimina cap. 36.

Quãdo vasallus malè vtitur re feudali, quis tũc cognoscat, vide Hartma. Hartm. obser. 37. tit. de feudis. lib. 2.

Quando ob sæuisiam domini, subditus eximatur à sua iurisdictione, vide Pap. lib. 13. tit. 5.

Dominus negligens purgare terram suam hæreticis, priuatur feudo. c. 13. §. moriantur. ex. de hæreticis.

Feudum habere in alio feudo, & terras separatas, non est inconueniens. Afflict. decis. 334.

Feudum

Feudum semel concessum, an, & quando possit per Principem alteri concedi, vide Afflict. decis. 392. nu. 18.
Sententia de feudo contra vasallum lata, nocet domino, & econtra. Afflict. decis. 396. num. 5.
Procurator vigore procurationis, an habeat potestatem concedendi terram in feudum, & quid si concessit, vide Afflict. decis. 305.
Res per spacium 30. ann. possessa, tanquam res concedi solita dicitur, per duas vices. Afflict. ibid.
Status ultimus terræ feudalis, an debeat esse in consideratione, vide ibi, nu. 18.
Tempore belli quam potestatem habeat dominus directus in castris, & quam feudatarius, & ad quid tunc teneatur, vide Capic. decis. 7. quando subditi teneantur ad custodiam castri, & quando non, vide Papon. lib. 13. tit. 4. arrest. 1. & ibid. tit. 5.
Spoliatus ante omnia restituendus, procedit & in feudalibus, & si de titulo non doceatur. Capic. decis. 69. num. 38.
Barones, & Vasalli ceperunt esse tempore Imperatorum modernorum. Capic. decis. 268.
Dispositio iuris communis supplet in his, quæ per leges feudorum decisa non sunt. Capic. decis. 186. nu. fin.
Princeps dicitur esse in bona fide dum concessit rem devolutam ob mortem feudatarii, absq; legitimis hæredibus descendentis; quia habuit iustam causam credendi, quod esset sua. Put. decis. 225. lib. 2. nu. 34.
Venatio de iure prohiberi non potest, licet dominus fundi possit prohibere, ne venandi causa eius fundum quis ingrediatur. Gram. deci. 67. nu. 9.
Venatio dum prohibetur per dominos subditis, non fit preiudicium, si acquieuerint prohibitioni. ibid. nume. 14. vide infra. titu. de venatio.
Dispositio feudalis causæ non videtur facta, nisi exprimatur, quia natura bonorum feudalium, separata est ab aliis. Gramma. decis. 101. nu. 11.
Princeps potest de burgensaticis, & allodialibus facere feuda, & econtra de feudalibus burgensatica. Gram. decis. 103. nu. 132.
Assertio venditoris, facta in instrumento venditionis, rem venditam se moueri de directo dominio talis domini, non probat ipsius domini fauore, dictum directum dominium. Guid. Pap. q. 84.
Feudatarium liber an fidē faciat, vide Guid. Pap. q. 9 nu. 4.
Domores acquirentes feudum debent inuestiri soluendo simplicia laudimia, sicut alii nobiles, licet aliter seruetur in plebeiis, qui debēt soluere duplicia laudimia. Guid. Pap. q. 88.
Contractus permutationis dicitur, & non feudalis, quando in infeudatione reperitur aliquid datum in recompensam; feudum enim gratia, & non precio conceditur. Guid. Pap. quæst. 155.
An debeantur laudimia pro re feudali, sicut pro emphyteutica, vide Guid. Pap. q. 405. & infra tit. de laudim. rei feudalis.
Feudales constitutiones clausæ in libris feudorum, faciūt ius commune contra omnes, nisi contrarium seruetur per consuetudinem, vt in patria Delphinatus, vbi fœminæ succedūt in feudo. Guid. Pap q. 297.
Vasallus mei vasalli, non est homo meus. Guid. q. 551. nu. 7.
Dominus, qui habet merum, & mixtum Imperium, potest facere inuentarium bonorum decedētium relictis filiis pupillis. Guid. quæst. 631.
Item dominis, & eorum officialibus, competit dare tutelas, & curas. ibid.
Domino competit cogere Syndicos ad rationes reddendas de administratis in rebus cōmunibus. ibid.
Vendito castro, seu concesso per Principem, venit iurisdictio, sed an veniant regalia, vide Boer. decis. 50 nu. 11.
Vasallus, qui petendo feudum obtulit se præstare homagium, & fidelitatem, an iterū teneatur facere homagium domino condemnato ad restitutionē feudi, antequam fiat ipsa restitutio, vide Boer. decis. 105.
Vasallum lapsum à possessione, quam dominus acquisiuit, an teneatur ipse dominus iterum inuestire, vide Boer. d decis. 103.
Vasallus contra dominum denegantem eū recipere, agit dupliciter, & dominus an preciso cogatur inuestire, vide ibi. nu. 7.
Vasallus an possit seruitutem constituere, & rem pignori dare, & quando dominus teneatur soluere vasalli debita, vide Boer. decisio. 181.
Spurii possunt inuestiri de feudo, & ad honores promoueri. Aegid. Bellam. conclusi. 741. nu. 11. vide tamen Capic. decis. 32. nu. 7.
Spurii feudorum sunt incapaces, tamen ex voluntate domini possunt admitti; sed ex quibus possit domini voluntas colligi, ita voluisse, vide Reud. de anal. cap. 35.
Feudi incrementum, non per aluuionem, sed ex industria, & opera manuali vasalli, est ipsius. Cassad. decisio. 1. titu. de acquir. rer. domin.
Princeps reseruādo sibi in inuestituris feudorū ius superioritatis, & resorti, videtur sibi reseruasse saltem secundas appellationis. Ozasc. decis.

decis. 101. nu 9.

Idem quando simpliciter concedit feudum. Fran. Marc. q. 153. & q. 454. nu. 8.

Vasallorum diuisio in iurisdictionibus generat maximum præiudicium; ideò vitanda. Tho. Minad. decis. 10.

Quando aliquid debetur ratione domicilij, seu fogagij, an facta diuisione plurium simul habitantium, & eorum bonorum, qui cęperunt postea separatim domicilium tenere, multiplicitur debitum; & quid è contrà, quando plures, qui separatim habitabant, cœperunt simul habitare, an minui debeat debitum, vide Pap. lib. 13. tit. 5.

Feuda maiora annexam dignitatem habentia, de iure feudali, etiam consentientibus consortibus, diuidi non possunt; licèt de consuetudine aliter seruetur; sed feuda inferiora non habentia dignitatem annexam diuidi possunt, etiam sine domini consensu. Gail. obseru. 153. lib. 2. Barto. in l. 12. ff. de condict. furt. Abb consi. 3. num. 11. lib. 2.

Qualiter feudum diuidatur, vide Crauet. consi. 318. & quãdo, vide Rol. cõs. 80. vol. 1. Menoc. consi. 298. lib. 7.

In diuisione bonorum feudalium, non sufficit prouocatio vnius vasalli; sed omnes conuasalli debent conuenire, & concordare, aliàs non potest fieri diuisio. Hippol. de Mar. singul. 9.

Feudorum iura sunt specialia contrà regulas iuris cõis, & ideò non sunt trahẽda in consequẽtiã. Cassad. decis. 1. tit. de acqr. rer. domi.

An subditi teneãtur pro dotanda filia, tàm patre viuente, quàm ipso defuncto, vide Boer. decis. 129. & 130. Marc. q 65. part 2. & an pluries hoc facere teneantur, vide decis. 131. ibi.

Pater licet pro filia maritanda posit taleare subditos, non tamẽ potest pro filio. Boer. ibi. nu. 14. & 15.

Domini non possunt cogere subditos ad custodiam nocturnam castri. Natt. consil. 185. Tom. 1. tamen quando custodire turim debeat dominus, & quando communitas, vide Boer. decisio. 212. Papon. lib. 13. titu. 4. arrest. 2. & ibid. titu. 5. qui debeant facere excubias, vide ibi. plene.

Capitaneum potest dominus in castro ponere inuitis hominibus suis, & castro concessa priuilegia, an debeantur alteri, in quo habitãtes se conferunt, vide Boer. ibid.

Quando constat de recentionibus inuestituris, concernentibus inuestituras vnius territorij. præsumitur quòd etiam antiquæ continerent territorium. Ioan. Mohed. decis. 283.

Princeps an matrimonij causa castrum limitrofum famulo in feudum concedere posit, vide Fran. Marc. quæstio. 87. & quæstio. 549. par. 2.

Feudum ex causa dotis Princeps alienare non potest. ibi. Marc.

Homagij præstatione, an queratur quasi possessio iurisdictionis, & homagij, vide Marc. quæstio. 354.

Superioritatem denotant, perceptiones laydæ, bladorum, tributorum annuorum, & aliorũ. Fran. Marc. q. 454 nu. 32.

Si de iurisdictione villæ, vel castri disceptetur, in dubio de territorio propinquioris domini, & adiacentis, intelligitur. Marc. quæst. 454 num. 33.

De permutatione facta inter Regem Franciæ, & Comitem Sabaudiæ certorum locorum ipsius Sabaudiæ, vide per Marc q. 335. part. 2.

Domini locorum habẽtes iurisdictionẽ, possũt petere causas etiam contrà se motas, ad se remitti. Ioan. Gal. q. 25.

Vasallus non potest onus imponere feudo in præiudicium directi domini. Papon. lib. 13. tit. 1. arrest. 2.

Princeps non concedit subditis vasalli contrà ipsum vasallũ, saluumconductum. Idẽ lib. 13. tit. 2. arrest. 5.

Si vasallus in territorio, de quo fuit inuestitus inuenerit venas, illæ ad ipsum pertinere debent; & non ad Principem. Crau. consi. 69.

An Princeps habeat intentionem suam fundatam super iurisdictione, vide Marc. quæst. 542. part. 2.

Castri reintegratio vbi datur, etiam datur iurisdictionis reintegratio, vbi castrum est exemptum, & separatum. Iaco. Put. decisio. 300. lib. 2.

Confessio prædecessoris, vt nocet successori in re feudali; ita & in eius recognitione particulari, quoq; heredi nocet. Idem Put. decisi. 365. nu. 11. lib. 2.

Quando domini, & in quibus casibus possint collectam extraordinariam imponere subditis, vide infra. tit. de tribut. & collec.

De carreagis, & similibus, quę debent domino, vide Pap. lib. 13. titu. 6.

In feudalibus causis, & controuersijs definiendis, quid obseruandum, vide obs. 76. Mysing. Cent. 5.

Feudum non venit in petitione hæreditatis. Cabal. milleloq. 473.

Concesso castro, veniunt molendina, merum, & mixtum Imperium, cum iurisdictione, & omnibus pertinentijs. Ant. Corset. in suis singularibus, litera. P. singul. Princeps. 2. & recognoscens castrum, an territorium recognoscere videatur, vide And. Gail. obserua. 62. lib. 2.

Quando

Quando castrum conceditur cum suis pratis, iuri dictione, pascuis, bannis, tasquis, censibus, montibus, nemoribus, & defensionibus, &c. probantur prædicta esse de pertinentijs ipsius castri: quia bona, quæ sunt in territorio comprehenduntur, in concessione facta de castro cũ suis pertinentijs, nisi aliter probentur exempta, & quicquid est intra fines Comitatus, præsumitur esse de Comitatu. Crauet. consi. 54. nu. 9. sed an per talem concessionem bona probētur feudalia, vide Rolan. cons. 2. vol. 3.

An bona particulariũ existentia intra confines castri venditi cum pertinentijs, dicantur cō prehensa in emptione, vide Crau. consi. 293.

Quando conceditur castrum in feudum cum pascuis, prædijs, nemoribus, iuribusque omnibus ad castrũ ipsum pertinentibus, quę bona censeantur cōcessa, & ad quem pertineat onus probandi ipsa bona esse de pertinentijs, vide Crauet. consi. 1. pro genero. nu. 430.

Quid si concedatur castrum simpliciter nulla facta mentione de pertinentijs, & prædijs, vide ibid. nu. 430.

Princeps cōcedens in feudum castrum, vel villam, & demum iura quęcunq;, videtur etiam transtulisse iurisdictionem. Nat. consi. 405.

Merum, & mixtum Imperium, venit in donatione castri, seu villæ simpliciter facta; tamē suprema iurisdictio, remanet penes concedentem. Natt. ibid.

Castrum, siue feudum, si petatur cum iuribus suis, videntur etiam peti homines feudi, seu castri. Blas. de Mureone. sing. 1.

Concessione facta de castro, cum toto territorio, non venit locus sterilis, nec vsus flu minum. Ludo. Roma. sing. 64.

Dominus territorij tenetur deprędato resarcire rapinā, in territorio suo commissam. Gail. obser. 64. lib. 2. vbi dictum limitatur.

Quando non apparet de natura feudi, per successores standum est confessioni prædecessorum, super hac natura factæ. Hiero. Mago. decis. 54. Rot. Flor. nu. 7.

Vasallus frui debet feudo, si duo domini possessionem ipsius feudi ratione directi dominij procurarunt, vel si tantum actio cum manus iniectione concurrat. Aegid. Magistr. tract. de feudis. c. 3. in decisio. diuerso.

De iuribus vasallorum circa bona vacantia, piscationes, nemora, communia, & pascua territorij, vide Pap. lib. 13. tit. 2. arrest. 2. & 3.

In feudis attenditur cōsuetudo loci, vbi est situm feudum, & non loci residentiæ Domini directi. ibid. Pap. arrest. 16.

Duobus Dominis cōcurrentibus circa eandē rem, ille præfertur, qui prius fuit constitutus Dominus eiusdem rei, quo ad perceptionē laudimij: sed quo ad cēsum subditus possessor, tenetur soluere ambobus ipsum censum secundum recognitiones. Pap. ibid. arrest. 9.

Dominus non potest prohibere subditis ædificationem columberij, vbi columbæ morātur, idem Pap. ibi arrest. 32.

De feudo inuestiri potest quælibet persona. Hartm. Hart. c. 1. tit. de feudis. lib. 2. ideō etiā rustici possunt emere feuda, dignitates, & iurisdictiones. ibid. c. 2. & possunt ipsi rustici infeudare, & habere vasallos sub se, dummodo habeant legitimam administrationem horum bonorum. ibi. c. 6. & vniuersitas feudū acquirere, & alijs dare potest. ibi. c. 3. Ecclesia quoque, monasterium, Clericus, Abbas, Abatissa, possunt hr̄e feuda à Laicis. ibi. c. 4.

Feudum quandoque præmio, quandoque gratia acquiritur. idem Hartm. ibid. c. 5.

Rusticus potest emere dignitates, & iurisdictiones, quæ sunt de proprio patrimonio venditoris, & licet de iure communi iurisdictiones, non possint vendi, tamen de consuetudine hoc permittitur. Abb. cons. 3. n. 12.

Exceptio competens Domino directo, non potest inter vassallos prætendentes, opponi. Raud. tract. de anal. c. 25. nu. 13.

Cridæ loquentes de bonis confiscatis, non trahuntur ad feudalia. Raud. tract. de annal. c. 32. nu. 60. vide tamen ibi. nu. 61.

Castrum solitũ infeudari, potest semper in feudum concedi. Crauet. consi. 54.

Rex donationes facere potest regiam dignitatem grauiter non lędentes, quas successor in regno, tenetur obseruare. Craue. consi. 54.

Marchio in suo Marchionatu habet loco Principis: ideò potest statuta condere iure communi contraria, cum clausula, non obstantibus, &c. Craue. consi. 135.

Clausula, de plenitudine potestatis, vti potest inferior à Principe, quando ea vsus est per tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium. Craue. ibi.

Ius appellationis pertinet ad superiorem iure superioritatis, quod ius remissum non censetur, cum vasallus recognoscit Dominum in superiorem. Crauet. consi. 209. nu. fin.

De iuramento fidelitatis, & homagij, vide supra lib. 1. titu. de iuramen. fidelit.

Feudatarius inuestitus de mero, & mixto Imperio, statuta condere potest, & statuere, ꝙ pro qualibet bestia in bonis eius damnum dante, certum quid soluatur, & constituere camparium. Natt. consi. 550.

Legitima nō debetur de bonis feudalib. Crau. consilio. 236. vide infra tit. de legitima. Capic. decis. 2. maximè in dignitatibus, veluti

in Comitatu. Abb.consi.3.lib.2.nu.3.

An bona, quæ allegantur feudalia, sint libera à solutione tallearum, veluti si feudū esset improprium, vide Craue.consi.293.

An miles hierosolymitanus succedat in feudo, vide Craue.consi.303. quando sit ea pax feudi, vide Natt.consi.507. & consi.508. vbi tenet affirmatiuam, vide tamen. Rol.consi.23. lib.1. Menoch.consi.54.vol.1.

Dominus loci potest prohibere delationem armorum subditis. Craue.cons.314.& multa alia facere potest, de quibus ibid.

Contra eos, qui subditi nō dicuntur, nisi ratione cōtractus, vel delicti, aut rerum, Princeps non exercet potestatis plenitudinem. D.Sola in suis comment.in antiq constitut. Sabaudiæ in proœmio, gl. 2.nu.15.

Præsertim contemplatione bonorum, respectu quorum iurisdictio non fundatur. ibi.nu.16. nam subditū sola bonorum possessio non facit.ibid.D.Sola.

Quare si vasallus non alia ratione, quàm feudi, Domino subijceretur (cùm Imperium Domino feudum non tribuat) vasallus sub Dñi potestate non esset. idem Senator. ibi.n.14.

Subditus, an quis dicatur ratione bonorum, si alibi habitat, vide Craue.cons.1.par.2.n.10.

Multa alia de materia feudorum, vide per eundem Senatorem, ibi in Proœmio, in tit.de foro competēti.fol. 4. in titu. de iure emphyt. fol.8.& seqq & ibid.fol.53.& seqq 59 60.66. 67 69 & seqq.71 73.75.76. in titu. de feudis. fol.78.& seq.& alibi fol.86.87.167.& fol.196.

Vasalli, qui feudum habent ab alio vasallo, subfeudatarij, seu secundi vasalli dicuntur, quos subfeudādo vasallus retinet quoddam quasi vtile dominium iure vasallicij, & in patria Pedem.subfeuda hæc, retrofeuda vocantur. idem D.Sol.ibi.tit.de nominatio. gl.2. super decreto, Baronis.fol.85.

Quando isti retrofeudatari dicantur nobiles, vide ibi.nu.6.8.

Vasallus, cui concessa est in Regno subinfeudādi facultas, an sibi, vel Regi subuasallum acquirat, vide Menoch.de arbitr. lib.2.cas.220.

An vasallus posit feudum suum alteri infeudare, vel vendere, vide Hartma. Hartm.c.38. titu.de feudis. lib.2. & facta tali infeudatione, quale ius retineat, vide ibi.c.39.

Furcas erigendi potestatem habet ille, ad quē declaratum fuit pertinere, & spectare merū Imperium. Dec. consi.249.

Concessio castri simpliciter, quando dicatur libera,& non in feudum facta, vide Vincent. de Franc. decisio. 131.

In dubio concessio facta à Principe, videtur facta potius ex titulo donationis, quàm in feudum, vt maior sit liberalitas, propter qualitatē Principis. Dec.consi.269.& 413. etiam si fuerit reseruata fidelitas. Dec.ibi. Rol.cōsi.2. vol.1.nu.6. vide consi.3.nu.72. consil.50.vol. 3.& consi.1.vol.4 eiusdem Rol. nam concessio non censetur feudalis, quādo in ea nulla fit mentio de feudo, sed simpliciter fit donatio, sed ex quibus alijs præsumptionibus præsumatur simplex donatio,& non feudum, vide per Rol.d.cōs.1.vol 4.& cōsi.85. Menoch. consi.2.vol.1.nu.247. & consi.191.ibi.

Feudorum iura, & consuetudines possunt tolli, contraria cōsuetudine. Dec.consi.269.nu.8.

De fundamentis, quæ possunt adduci pro vna Ciuitate ad probandum, quòd nō sit subiecta alteri, vide per Dec.consi 360.vol.1.

Feudatarius potest habere duos superiores, vnum ratione domicilij, alium ratione feudi. Natt.consi 3.Tom 1.

Ex quibus causis possit spectare ad Dominos feudatarios cognitio, causarum primarū appellationum, adeò quòd Princeps non possit eos priuare hac cognitione, vide p Natt. consi 98.Tom.1.

Adhærentes dicuntur esse liberi,& non subditi iurisdictioni eius, cui adhærent, & ideo ab eo collectari non possunt. Natt.consi.301.

Vasalli Principis etiam inuestiti cum mero, & mixto Imperio, non habent cognitionē primarum appellationum de iure cōmuni. Nat. consi.309. Rol.consi.75.vol.3.nu.15.

Dñs directus nullam habet iurisdictionem in vasallum ex eo, qd sit vasallus, nisi respectu rerum feudalium. Natt.consi.313.nu.4.

Dominus sicut potest cōcedere ius subiectionis, qd habet in subditos, ita potest concedere primam, & secundam cognitionem, ad eum spectantes. Natt.consi.367.

Stipulari posse fratrem fratri, speciale est in feudo. Raud.tract. de analo.c.34. nu.71. ideò in alijs remotioribus gradibus, non valet stipulatio. Raud.ibi.nu.269.

Quando Princeps concessit feudum, & vult illud denuo concedere alteri, an sit necessaria citatio, vide Natt.consi. 509.

Qñ subditi extraordinariè possint grauari per Dñm ex aliqua iusta cā, vide Natt.consi.380.

Princeps non potest deputare consultorē iusdicentibus vasallorum: quia tunc turbaret iurisdictionem ipsorum, quod fieri non debet. Natt. consi. 408.

Princeps feudatariorum subditos publica vtilitate, & necessitate vrgente, collectare potest. Natt.consi. 487.

Princeps potest separare castrum à castro, quādo solùm tractatur de eius iudicio; secùs si castrum esset subiectū iurisdictioni alicuius

Ciuitatis; tunc enim non potest de tali castro infeudare Dominum ipsius, cum omnimoda iurisdictione, & per consequens, nec ipsum castrum separare ab ipsa Ciuitate, vide Menoch.consi.269.lib.3.

Constitutiones feudales faciunt ius apud omnes.Guid.Pap.sing.450.

In contractibus feudalibus, consuetudo maximè dominatur.Guid.Pap.sing.594.

Quæ melioramenta facta super rebus feudalibus, debeantur hæredibus meliorantis, vide August. Bero.q.96.

Quibus iuribus Marchiones Montisferratis effecti fuerint Domini Ciuitatis Casalis, vide per Natt.consi.636.

Imperator potest infeudare de Ciuitatib. quæ olim creabāt per se Magistratus, & per eos rempub. administrabant, & suis legibus viuebant.Natt.consi.640.

Marchio tanquam habens titulum specialem, non comprehenditur in generali feudatariorum subiectione, alicui facta per Imperatorem; secùs in specifica. Nat.consi.686.

De validitate donationis factæ de Marchionatu Montisferrati condam Illustriss. Duci Amedeo sine consensu Cæsaris, quæ posteà tamen fuit ab ipso confirmata, & ab his, ad quos feudum erat recasurum, vide per Rol. consi.2.vol.1.vbi scribit pro inualiditate dictæ donationis, sed Menoch. consi.1.vol.1. illam sustinet, & pro eius validitate scripsit.

Nobiles habentes merum, & mixtum Imperiū, & omnimodam iurisdictionem, possunt inhibere delationem armorum in suo territorio. Rol.consi.3.vol.2.

In generali dispositione, appellatione bonorum, non veniunt bona feudalia. Rol.consi. 29.volum.3.

De validitate concessionis feudi, concessi per habentem ius in eo, vide Rol.cōsi.100.vol.4.

Feudi naturam in iure duplicem considerari; generalem scilicet, & specialem, & naturam specialē derogare generali tradit Menoch. consi.148.nu.9 & 10.

Castrum quomodo, & ex qbus actibus, & coniecturis esse subiectum alicuius Ciuitatis cognoscatur, & de eius finibus esse, vide Menoch.consi.269.lib.3. & q̄ possint adduci ad probandam subiectionem, vide ibid.

Feudum ex his causis reuocatur, ex quibus legatum. Bar.in l.9.ff.de his, quibus vt indig. legat. aufe.

Feuda non veniunt in restitutione fideicommissi.Bar.in l.55.ff. ad Trebellianum.

Vasallus non potest Domini conditionem deteriorem facere.Abb.consi.82.nu.7.

Dominus concedens feudum nobile, tenetur de euictione, si vasallus patiatur aliquam molestiam. Abb.consil.30 lib.2.& si non dat feudum promissum, vasallus non tenetur seruare iuramentum.Abb.consi.94.lib.2.nu.fin.

Plura de materia feudorū, vide per Ozas.deci. 26.Ias.in præludis feudo. post titul. de iure emphyt. C. Iacob.de Fran.in suo tracta.post decisiones Vincent. de Fran.Iul.Clar.in sua pract.crim.§.feudum.

Oppidum se subijciēs alicui Domino cum certis tamen capitulis, censetur esse subditum, quo ad illa capitula tantùm, non autem quo ad alia. Ozas. decis.139 nu.23.

Vide multas obseruationes, circa materiam feudorū per Hartm.Hart.tit.de feudis.lib.1.

Si duo sunt Dn̄i einsdē castri, & de eius regimine inter se disentiant, alternis annis quilibet regere debet. Roma.sing.766.

De feudi alienatione, & dispositione.

Subbditi inferiorem dominum habere non coguntur.Ozas.decisio. 139.n.25. nā dn̄s directus nō pôt alienare ius suū, siue feudum inuito vasallo: sicut èconträ, nec vasallus absque Domini voluntate. Capic. decis.161.vide Iaco.Put.decis.39.& 40.Fran. Marc.q.337. Crauet.consil.54.& 318. Natt. consi.367. Hartma. Hartma.c.41.tit.de feudis. lib.2.

Dominus an possit dominium vasalli in alium transferre irrequisito ipsius vasalli cōsensu, vide Guid.Pap.q.560.Vinc.de Fran.deci.17.

Directus Dominus nō cogitur recipere alium vasallum, volentem eum recognoscere. Ios. Ludo.decis.Luc.9.

Vasallus inuitus alienari non potest; secùs in iuribus pecuniarijs, vel quādo vasallus alienatur cū vniuersitate. Gasp.Cabal.milleloq. 21.Alex.Raud.in suo tracta. de anal.c.34 nu. 30.vide D.Sol.in suis commenr.in antiq.cōstitut.gl.super 1. par. decreti.frequētibus.tit. de pact.inter emptio.& vendi.num.66.Abb. consi.4.lib.2.

Vasallus an hypothecam, vel seruitutem feudo imponere possit, vide Ozas.deci.156.nu. 8.& 13.Hart.Hart.c.21. & 29.ti.de feud.lib.2.

Hæredis dictio in materia feudali, regulariter intelligitur de hærede sanguinis; non bonorū.Ozas.decis.161.nu.15.imò de filijs.Gram. deci.101.nu.126. Guid.Pap.q.59. Fel.cōs.28. gl.in l.17.§.fin. ff.ad Senatuscon. Trebell.

Agnatus debet esse cautus, vt probet se esse de descendentibus primi inuestiti, aliàs nō obtineret, & non sufficit pbare se esse ex transuersalibus.Ozas.decis.161.num.9.

Non obstante quittatione omnium bonorum facta per fratrem, ipse admittitur ad successionem feudi. Ozas. ibi. nu. fin. quia renunciatio successionis bonorum, nō extenditur ad bona feudalia. Gram. decis. 101. num. 9. And. Gail. obser. 154. libr. 2. nu. 16. Dec. consi. 269. nu. 24. vide tamen Mysing. obser. 66. cent. 6. fallit in casu, de quo per Rol. consi. 64. vol. 2.

Alienandi facultate alicui concessa in casu necessitatis, ad hoc, vt valida sit alienatio, quæ cōcurrere debeant, vide. Ozas. d. deci. 171. n. 14. vbi pleuè de licentia alienandi feudum, & decis. 172. quòd restringi debeat ad vitam alienantis, scribit Ozas. decis. 164. num. 16. & ad feudum nouum. Iac. Put. decis. 66. lib. 1.

Stantibus allodialibus, non possunt feudalia ex forma decreti alienari. Ozas. decis. 174.

Oblatio in casu alienationis faciēda est agnatis; sed qualiter, vide Ozas. decis. 175.

Tempus ad reuocandum feudum alienatū nō currit, nisi à die scientiæ, & sciētia debet esse certa. Ozas. decis. 176.

Tempus vnius anni, quod competit filijs, vel agnatis ad recuperationem feudi alienati in agnatum remotiorem, ad annos 30. extēdit, qn̄ alienatio est facta in extraneū, & vtroque casu non aliàs currit præscriptio, nisi à die scientiæ. ibid. nu. 2. & feudū ex causa necessitatis alienatum seruatis seruandis, an possit per proximiorem agnatum recuperari oblato pcio, vide Perillust. D. P. Tessau. deci. 99.

Reuocatio alienati feudi facta per hæredem, non extenditur ad bona feudalia obligata pro dote vxoris defuncti, alienantis saluo assensu domini, dummodo post ipsam reuocationem, mulier impetrauerit assensum Domini. Afflic. decis. 111.

Alienatio feudi facta sine regio assensu, reuocari iure proprio potest, per alienantem, vel eius hæredem, nisi in dote. Afflic. ibid.

Alienatio feudi facta per patrem sine filij consensu, interueniente regio assensu, an possit per filium reuocari, vide distinctionē Afflic. decisio. 112.

Ius reuocandi alienationem feudi, an transeat in successorem, vide ibi.

Assensus Regis præstitus super alienatione feudi, ita præiudicat Regi, q alienante sine descendentibus mortuo, non reuocetur per Regem. Afflic. decis. 112. nu. 8.

Si hæres patris vult venire contrà factū ipsius patris alienantis rem feudalem, vt allodiam, tenet emptori bonæ fidei restituere preciū, existens tempore reuocationis, si fuit augumentatum, & talis emptor facit fructus suos propter ignorantiam; secus si sciuisset rem esse feudalem; quia tunc non fecisset fructus suos, minus recuperaret precium. Afflict. decis. 278.

Feudi alienatio Rege consentire nolente, reuocari potest, non obstante iuramento. Afflic. decis. 335. nu. 11.

Assensus impetratus post reuocationem obligationis bonorum, nihil operatur. Afflic. decisio. 335. nu. 14. nam assensus Regis post ius quæsitum parti, non valet in eius prçiudiciū. Afflict. ibid.

Feudum licèt à creditorib. capi, & vendi possit consuetudine, vel statuto; tamen directus Dominus offerre, & redimere potest ab ipsis creditoribus. Capic. decis. 99. nu. 7. an Dominus habeat ius prçlationis in feudo quotiēscunque Vasallus vult vendere, vide Marc. q. 364. Ioan. Papon. lib. 13. tit. 1. arrest. 5. 6. an tale ius possit cedi, vide per Marc. q. 2. par. 2.

Feudi reuocatio, an permittatur agnatis viuo alienante, & extantibus filijs, vide Perillustr. D. Præs. Tessau. decis. 99.

Feudum etiam Dñi pmissu, agnato remotiori alienatū, alienatore extincto, rectè ab agnato proximiore precio non restituto, auocat. Craue. cōs. 1. pro. genero. n. 2 r. 204. 291. & 295.

Etiam si Dñi permissu feudum alienetur agnatis, tamen noxia alienatio nō est, quominus alienatore sublato, ad feudum aspirent. Grauet. pro genero. consi. 1. nu. 295.

Feudum proprium in dubio censetur: ideò qui impropriū, hæreditariū simpliciter, atq; alienabile feudū asserit, probationib. validioribus ostendere necesse habet. Crauet. ibi. nu. 314.

Feudalia bona sub generali locutione, vel donatione, non veniunt. Afflict. decis. 14.

Item bonorum paternorum appellatione, non includuntur feudalia. ibid. Afflic.

Feudi vēditio sine regio assensu est nulla. Affli. decis. 60. nam dispositio nulla valet in feudis sine regio assensu; sed pro intelligentia dicti, vide Afflict. decis. 119.

Alienatio feudi sine regio assensu, non excusatur etiam in contractu nullo, propter nullitatem. Afflict. decis. 197.

Commertium omne super feudis sine Dñi consensu est prohibitum, & remissio iurium ad feudum, dicitur donatio. Affl. deci. 232. nu. 3.

Feudi hypoteca sine regio assensu non procedit, neque assensus posteà interueniens retrotrahitur in tertij præiudiciū, cui ius quæsitum erat, per emptionem legitimè factam. Afflict. decis. 286.

Omnes alienationes in feudis sunt prohibitæ, sed quid in alienatione, quæ fit ob vrgentem necessitatem, quando fieri possit absq; consensu domini, vide Mysinge. obseruat. 30. cent. 6.

Consen-

Consensu domini, & aliter alienatio facta est nulla, adeò vt nec longissimo tempore tunc feudum præscribi posit, nec defendi posset alienatio ex licentia concessa alienandi primo inuestito nominatim, quando successor feudum alienasset, quia interpretatur personalis. Natt. consi. 163. & seqq. Tom. 1.

Feudale seruitium transit ad emptorem pro tempore præterito, vasallo feudum de Regis consensu alienante. Afflict. decis. 95. nu. 4.

De iure communi omnes filij æqualiter succedunt in feudo, nisi in feudo Comitatus, vel Marchionatus. Afflict. decisio. 119. vel nisi probetur, quòd in ipso feudo viuat iure francorum. Afflict. ibi.

Decreta dominicalia disponentia super alienatione bonorum feudalium, sunt strictè intelligenda, eorumq; forma debet obseruari, & probari, aliàs alienatio est nulla. Ozasc. dec. 165. & forma, vel qualitas in dicto decreto requisita, ad vnguē obseruari, & probari debet. ibid. num. 4.

De consensu, siue licentia Principis à decreto in alienatione feudi requisita, vide Ozasc. deci. 166.

Consensus Principis habetur pro nō adhibito, quando nō est seruata forma tradita. ibi. nu. 6. & ratificatio Domini superueniēs, agnatis non præiudicat. ibi. nu. 11.

Statuta correctoria iuris communis etiam in materia feudorum, qualiter intelligi debeāt, & pro quibus causis permittatur alienatio feudorum, vide Ozasc. decis. 167.

Feudum de iure communi ex causa dotis, vel alia necessaria, alienari non potest. Ozasc. ibi. num. 21. nec obligari. Afflict. decisio. 111. nisi ad vitam vasalli. DD. de Rota, decisio. 1. de feudis in nouis, vide Mysing. obs. 36. centu. 4. Rol. consi. 97. vol. 1.

Debita voluntariè contracta ante concessam licentiam alienandi, an dicantur causam vetustiorē habere; ita vt pro eis valida sit alienatio, vide ibi. nu. 16. decis. 167. Pede.

Dotis constitutio, siue restitutio, dato quòd ex matrimonio voluntariè contracto procedat, nihilominus voluntaria non dicitur. Ozasc. decis. 168. nu. 19.

Decretum Blanchæ loquens de debitis, intelligitur de necessarijs, quod multis rationibus comprobatur. ibi. nu. 22.

Verba vniuersalia in decretis posita, ad subueniendum quibuscunque necessitatibus, restringuntur ad habilitatem, vt contrarietas, absurditas, & quanto minus fieri possit, correctio iuris communis feudorum, euitetur. Ozasc. decis. 169.

Verba decreti Filippi Ducis incipientis, item quia verba, per quæ successor feudi cogi potest alienare feudum, pro soluendis debitis, pro quibus poterat defunctus, declarantur. ibi. decis. 170.

Stante statuto, & consuetudine, quòd bona feudalia possint alienari in casu necessitatis, nō habet locum statutū, quando quis suo facto, vel prodigalitate se in necessitate cōstituit. Ozasc. decis. 170. nu. 6.

Feudum alicui concessum pro constituēdis dotibus eius filiabus, reuocari poterit, si de alijs bonis paternis filiæ dotentur. Ozasc. decis. 171. num. 7.

Consuetudo res feudo redititias alienare concedens irrequisito domino, quæ requirat, vide Afflict. decis. 129. nu. 14.

Feudi Dominus incultam rem sub canone, pōt redigere sine regio consensu, vt fertilescat. ibi. nu. fin.

Renunciatio hypothecæ rei feudalis facta sine Domini consensu, valet. Afflict. dec. 232.

Licèt feudum non possit alienari directè, vel indirectè sine consensu Domini: tamen in augumentum feudi, potest fieri alienatio ipsius, sine consensu Domini. Affli. dec. 11 nu. 5. & decisio. 232.

Feudi alienatio facta in augumentum illius, nō requirit consensum Domini, & dicitur facta in augumentum, quando iuuenis vendit seni, & habens filios, non habenti, vel aptiori ad præstandum seruitium, aut promittenti seruitium duplicatum. Capic. deci. 100.

Alienabilis res semel facta, perpetuò durat alienabilis. Capic. decis. 156. nu. 22. tamen quod dicitur bona semel alienata alienabilia perpetuō manere intelligitur, quādo adest prohibitio personalis; secus si realis. Crauet. pro genero consi. 1. nu. 489. vide Natt. consi. 322.

Consuetudo, per quam dicitur feudum fuisse effectum alienabile, quomodo probanda, & quid probandum sit, vt sit valida, vide Menoch. consi. 226. nu. 39. lib. 3.

Feudatarius nō potest remittere minimū quid in feudo. Afflict. d. decis. 232. nu. 8.

Sufficit consensus Baronis in alienatione feudi plani, & de tabula: ideò non reuocatur alienatio ex quo non interuenit cōsensus Regis, & consensus ipsius Baronis potest probari per testes. Afflict. decisio. 243. aliàs consensus Regis requiritur, quando Baro infeudat, idē decis. 282. num. 5.

De assensu regio super alienatione feudi, per verbum fiat, vide Afflict. decis. 253.

Communio inter duas ciuitates sine regio assensu, an præscribi possit longissimo tempore, vide Afflict. decis. 254.

Feudatarius an possit rem infeudare in perpetuum

petaum irrequisito Domino, vide Afflict. decisi. 305.

Castro à Domino vẽdito, iura alteri infeudata non intelliguntur vendita; quia ius, quod habet concessor, in concessione tantùm venit. Afflic. decis. 334.

Assensus Regis in ratificatione alienationis rei feudalis, non est necessarius. Afflict. decisio. 285. num. 17.

Assensus non registratus intra tempus datum in regia camera, pro non præstito habetur. Afflict. decisi. 335. nu. 16.

Regis assensus de persona ad personam, nõ extenditur. ibi. nu. 17.

Assensus feudatario præstitus super alienatione facienda, vel exequutione, nõ prodest, si alienatio, vel exequutio erat per prius facta, Domino inscio. Afflict. decis. 355.

Non requiritur assensus, vbi alienatio fit in præsentia Domini scientis. Capic. decis. 100. nu. 6. quia tunc præsentia habetur pro assensu. Capic. decis. 156. nu. fin.

Assensus Regis, an præstandus super feudo pro dote obligato per maritum, qui delictum nundum accusatum, commisit, vide Afflict. decisio. 381.

De probatione assensus super alienatione, vel obligatione feudali, vide per Afflic. dec. 398.

Feudum datum in dotem reuertitur, si nõ ostẽdatur scriptura assensus, vide ibi.

Assensus non requiritur, vbi in inuestitura fuerat adiecta clausula, ad vendendum, & alienandum inter viuos, & in vltima voluntate. Capic. decisi. 64. nu. 3.

Assensus regis faciens mentionẽ de instrumẽto venditionis viso, probat instrumentũ. Capic. decisio. 86.

Assensus in testamentis potest impetrari, etiã post mortem testatoris. Capic. decis. 115.

Legatum de feudo roborari potest per consensum Domini, sicut roboratur alienatio. Capic. ibi.

Assensus præstari nõ potest in alienatione, mortuo alienante, nisi hæres consensiat, & super hoc consensu alius impetretur assensus. Capic. ibid. num. 4. Gramma. decisi. 103. nu. 109. & num. 120.

Assensus factus Titio, quòd alienet feudũ, prodest hæredi Titij decedentis ante alienationem, & quid si moriatur Rex ante alienationem, an requirat nouus assensus, vide Capic. decis. 131. nu. 11.

Assensus Regis in pacto de vendẽdo feudo, requiritur. Vincen. de Fran. decis. 48. vide decis. 105. Afflic. tamen tenet contrarium.

Assensus super facta vẽditione pstitus, ad faciẽdã nõ porrigitur. Idem de Fran. d. decisi. 105.

In casibus, in quibus Domini consensus requiritur in alienatione feudi, an sufficiat tacitus consensus, & quid si Domini ratihabitio sit sequuta, vide Mysing. obser. 87. Cent. 4.

Quando in alienatione feudi concurrunt maior, siue superior, ac proximior dominus, an vtriusque consensus requiratur, vel maioris domini consensus sufficiat, vide Mysing. obs. 66. cent. 5.

Vasallus non potest feudum alienare, nisi de cõsensu domini, licèt in inuestitura dicatur, ad dandum, vel vendendum, vide Dec. cons. 614. & consi. 180.

Vasallus non potest sibi associare alium in feudo sibi collato ab Imperatore, sine eius cõsensu: quia talis associatio esset alienatio. Natt. consi. 288.

Facultas concessa vasallo alienandi feudum, debet intelligi, vt possit alienare sine Domini consensu. Roland. consil. 3. nume. 13. & 60. vide consil. 79. nume. 25. volum. 2. eiusdem, & consi. 55. volu. 3.

Dispositio testatoris, & si in feudalibus nõ valeat: tamen fallit si confirmetur à directo Domino, de cuius præiudicio tractatur. Rol. cons. 71. vol. 2. nu. 15. vide Menoch. cons. 104. nu. 26. lib. 1.

Quando vasallus possit de feudo testari, vide ibi. & consil. 79. volum. 2. consil. 10. nume. 50. volum. 3.

Compromissum de re feudali sine consensu Domini fieri non potest, maximè quando tractatur de præiudicio Domini. Roland. consi. 22. volum. 4.

Vasallus alienans feudum propter aliquam necessitatem, non potest talem alienationẽ facere sine cõsensu Domini, & aliter facta, nõ tenet. Rol. consi. 56. vol. 4.

Quando feudum de consensu Domini potest alienari, requiritur consensus, non solùm Domini mediati, sed etiam immediati. Menoch. consi. 226 nu 159. lib. 3.

In feudi subinfeudati alienatione, cuius consensus requiratur, vide Hartma. Hartma. capit. 40. tit. de feudis. lib. 2.

Iuramentum alienantis feudum habet in se tacitam conditionem, nempè, si dominus alienationi consenserit. Capic. decis. 100.

Priuilegium venditionis factæ per Regem, continens clausulam, cum regalibus, angarijs, & parangarijs operatur, quòd Baro possit exigere seruitia, quæ poterat Rex. Capi. dec. 118.

Feudum concessum tibi, & cui dederis, tu poteris alteri dare. Capic. decis. 121.

Cessio litis, & causæ super feudo, nõn valet sine Regio assensu, sed cessio iuris hypothecæ in feudo, valet absq; cõsẽsu regio. Capi. dec. 155.

Mulier

Mulier habens feudum pro dote hypothecatũ cum assensu regio, potest hypothecã remittere sine assensu. Capic. ibi. nu. 7.

Subfeudatarius, si renunciet feudum Domino immediato, non requiritur in huiusmodi cessione, Regius assensus. ibi. nu. 13. & 20.

Vasallus de iure communi, potest sine Domini licentia trãsigendo, dimittere feudum penes possessorem, quia tunc non dicitur alienare. Capic. decis. 156. nu. 16.

Principalis, si non reuocauit obligationem bonorum feudalium sine assensu, post eius mortem, non potest eius hæres reuocare, sed fauore dotis cogitur habere ratum. Gram. dec. 101. nu. 121.

Feuda dum sunt alienabilia, sunt ad instar allodialium. Gram. ibi. nu. 127.

Inuestitura, q̃ verba cõtinere dẽat, vt feudatarius inuestitus in alienatione non teneatur Dominum requirere, vide ibi. num. 130. Tho. Mi ad decis. fin.

Rem feudalem, si emerim, & velim præstare fidelitatem Domino, cum recognitione homagij, an Dominus possit recusare, & sic an teneatur consentire vasallo vendenti, vide Guid. Pap. q. 415.

Testator de rebus feudalibus testari nõ potest, & aliquod onus imponere regulariter. Fran. Marc. q. 335.

Socius an, & quando partem castri ad consocij emulationem vendere possit, vel teneatur ipsam vendere consocio, vide Marc. quæst. 364.

Regulariter filiusfamilias de feudo testari non potest: fallit in feudis regalibus, & donationibus imperialibus. Vincent. de Fran. decisio. 4.

Proximior agnatus cõsentiens alienationi feudi, præiudicat filijs. Mysing. obs. 50. cent. 1. & obser. 55. cent. 5.

Vasallus potest feudũ alteri infeudare sine cõsensu Domini, agnatis tamen nõ præiudicat talis infeudatio. Mysing. obser. 61. cent. 1.

In fideicommisso bonorum generali, nõ veniũt feuda, nam in dispositione generali, bonorũ appellatione non continentur. Hiero. Mago. decisio. 54. Rot. Floren. num. 17. & feudalium alienatio, non includitur in generali alienatione. Raud. tracta. de anal. c. 22. nu. 92. vel dispositione, vide Craue. consil. 256. & 303.

Qualiter vasallus possit disponere de feudo, & se iuuare de illo, vide Ioan. Papi. lib. 13. titu. 1. arrest. 4.

Decretum dominicale tribuens facultatẽ alienandi feuda propter dotes, & alia debita necessaria, non porrigitur ad debita ab initio voluntaria, sed solùm ad necessaria, ad quæ quis à lege, vel à natura persoluẽda, cogi potest. Raud. tract. de anal. cap. 15. nu. 214. vide Ozas. decisi. 171.

Alienatione prohibita, censetur prohibita trãsactio, per quam trãsfertur res in alium: ideò transactio, per quam feudum alienatur, non valet. Craue. consi. 197.

Quando feuda fuerunt concessa accipienti pro se, & successoribus ad faciendum, & disponẽdum ad libitum, tunc feuda non amplius retinent naturã feudi: quia p̃nt eo casu trãsferri in extraneum. Crau. cons. 256. nu. 4. & clausula ad habendum, tenendum, &c. an faciat feudum alienabile, vide Perillust. D. P. Tessau. dec. 146. n. 6. sed per clausulam appositam in inuestitura, quod inuestiti faciant quicquid voluerint de feudo, tale feudũ redditur alienabile: quia ex tali clausula censetur data facultas alienandi. Craue. consil. 1. pro genero. num. 292. quod intellige hoc procedere, quo ad Dominũ; secùs quo ad agnatos. Crau. ibi. nu. 295. vide nu. 297.

Prohibitio alienationis feudi non habet locũ, quãdo fieret alienatio in fratrem, aut alium agnatum habilem ad successionem feudi, in quem potest fieri alienatio sine cõsensu Domini, Crau. cons. 303. nu. 4. Cassan. in cõsuetu. Burg. tit. *des fiedz*. §. 8. glo. 2. num. 8. si agnatus emptor, erat immediatè successurus. Rol. cõs. 64 vol. 2. nu. 19. Afflict. decisi. 111. nu. 5.

Ex decreto antiq. permissa est feudi alienatio ex causa necessaria: Item valet alienatio, si fiat de consensu actoris. Crau. ibi. num. 21.

Quæ causa necessaria debet legitimè probari, nec sufficit assertio partis, vel Principis. Cra. ibi. nu. 24. quæ verò dicatur causæ necessariæ, vide ibi. num. 32.

Per decretum antiquum verbum vniuersale appositum in inuestitura hoc modo, pro se, & hæredibus suis quibuscuniq; restringitur, ne ob id feudum intelligatur alienabile; secùs de iure communi. Crau. pro genero. consil. 1. nume. 320.

An feudũ dicatur alienabile, vel non, vide plenè Crau. ibi. num. 195. & seqq.

Vasallus in sui præiudicium feudi naturam mutare potest: ideò nõ potest venire contra suã alienationem, licet illa non noceat agnatis. Craue. ibi. nu. 328.

Ex actu reuocato cõsuetudo alienandi feudũ, induci non potest. Crau. ibid. nu. 484.

Tempus antiquum, quod hominum memoriam excedat, consuetudo feudi alienandi expostulat. Crauet. consi. 1. pro genero. num. 486. & tunc etiam probare oportet feudum fuisse alienatum ob causas volũtarias. ibi. nu. 487. limita, vt nu. 490.

Camera

Camera, si sibi videtur emptorem non esse inuestiendum secundum formam, & antiquam feudi naturam, debet ab inuestiendo abstine re, vt facultatem emptor habeat recedendi à contractu. Illust. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. glos. in proemio. nume. 31.

Licèt agnatus alleget bona esse feudalia, & se offerat paratum probare, non ob id potest impediri extraneus hæres, quominus debeat mitti in possessionem bonorū hæreditariorum. Rol. consi. 2. vol. 3.

Valet consuetudo, quòd bona feudalia alienari possint, & licèt consuetudo esset limitata in venditione, idem procederet in datione in solutum. Dec. consi. 586. Natt. consil. 322.

Potest Imperator ex causa concedere facultatē vasallo, vt possit de feudo testari, in præiudicium agnatorum. Dec. consi. 588.

Feudum non potest donari, sed an possit hypothecari, super eo transigi, vel iuramentum deferri, aut possit vasallus de feudo alium in feudare, vel locare, vel dare in dotē, aut permutare, vide Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des fiefz* 5. 8. glo. 2. nu 9.

An possit constituere super feudo seruitutē, vel vsumfructum, aut pensionem, vide ibi.

Feudum, si recipitur pro se, & hæredibus, & quibuscunq; habentibus causam ab eis, alteratur natura eius, ita vt possit vasallus dispone re de eo, sine licentia Domini, in testamēto, & inter viuos. Natt. cōsi. 216. Tom. 1. vide Rol. consi. 3. vol. 1. nu. 61. & tūc trāsit in extraneū. Rol. cons. 42. vol. 4.

Licèt feudum possit alienari in alium agnatū: tamen hoc non procedit in feudo Marchionatus. Natt. consi. 289.

Licèt clausula pro se, & quibus dederit, importet alienandi licentiam; tamen istud intelligitur, dummodo non fiat alienatio in personas prohibitas. Natt. consi. 491. sed quę dicātur personæ prohibitæ, vide ibi.

Feudatarius absq; consensu Domini, vsumfructum constituere non potest, aliàs esset alienare, secus quo ad fructuum commoditatē. Natt. consi. 563.

Vasallus inuestitus de feudo sub verbis, quòd possit disponere, & ordinare prout ipse Princeps ante contractum poterat, non ob id, poterit feudum alienare maximè, si hæc verba sint apposita in clausulis accessorijs, & exequutiuis. Natt. consi. 582.

Feudi antiqui renunciatio facta in manibus Domini, licèt agnatis non præiudicet: tamē vbi feudū per competentes inuestiruræ clausulas est alienabile (ex quo potest in extraneos alienari) fieri potest, etiam in agnatorum præiudicium: ita vt renuncians inuestiatur de feudo nouo. Natt. consi. 615.

Idem iudicandum est de castris donatis ab Imperatore pleno iure, quod de bonis mere patrimonialibus. Roland. consi. 2. volu. 1. & consi. 3. nu. 73.

An feudum francum, & liberum possit alienari irrequisito Domino, vide Rol. consi. 2. num. 29. & 134.

Clausula pro te, & quibus dederis, æquiparatur clausulæ pro te, & quibuscunq; hæredibus: Idem in clausula, & quibus iura tua concedere volueris. Roland. consil. 79. nume. 20. volum. 2.

De feudi alienatione, & reuocatione, vide per Hartma. Hartma. cap. 5. tit. de feudis. lib. 1.

Quando opponitur feudum fuisse effectum alienabile per commutationes, & dispositiones super eo factas, quid iuris, vide Menoch. consi. 202. nu. 72. lib. 3.

Verba pro se, filijs, & descendentibus posita in concessione vectigalis, factæ à Principe ex causa onerosa, non tribuit ius filijs acquirentis, quominus ipse de ipso vectigali, sicut de cœteris bonis, possit disponere. Menoch. consi. 309. lib. 4.

De alienatione feudi ex pacto, & prouidentia, hæreditarij, vel mixti, vide infra tit. de feudo ex pacto, & prouidentia, &c.

Etiam de alienatione feudi antiqui, vide infra tit. de feud. antiq. & de alia, de feudo nouo, infra tit. de feudo nouo.

Feudum emptum pro se, suisq; hæredibus, & successoribus, potest assignari per maritum pro restitutione dotis suæ vxoris; sed quid si per rebellionem fuerit hoc feudo priuatus, & deinde restitutus, an facultas alienaudi primo loco data, censeatur renocata, vide Menoch. consi. 373. lib. 4.

Decretum Principis, per quod prohibetur alienatio feudi in extraneos, & fœminas, nō procedit in feudo cōcesso propter benemerita. Menoch. ibi. nu. 12.

Idem iudicandum est de pertinentijs, quod de re ipsa principali, à qua ipse pertinentiæ regulantur. Menoch. ibi. nu. 76.

Feudatarius potest alteri in feudum dare suū feudum, etiam inuito Domino, tamē primus feudatarius potest renunciare ius feudi in manibus Domini, in præiudicium secundi. Lud. Rom. sing. 184.

Vasallus nō potest de feudo (etiam pro anima) disponere de iure ciuili; secùs de iure canonico. Idem Rom. sing. 535.

Vasallus volens feudum alienare, debet habere Domini consensum, & Dominus sciens, & tacens

tacens consentire non videtur. idē sing. 720.
Secus si fit præsens, & taceat non contradicendo. Hiero. Boer. in suis singularib. tit. auctoritas. nu. 15.
De alienatione feudi franci, & recti, vide infra tit. de feudo franco, &c.
Feudum licèt non possit alienari inuito Domino, tamen hoc fallit, quando emptor vult subire omne onus, quod sustinebat primus feudatarius. Aut. Corset. in suis sing. litera F. sing. feudū. Bar. in l. 11. C. de murilegul. li. 11.
Vasallus an possit pignorare feudum pro seruitio militari, vide Io. Ant. Trigo. sing. 50.
Feudatarius, qui fecit alium feudatarium, non possidet. Bart. in l. vnica. §. hac satisdatione. C. vti possidetis. nu. 10.
Abbas, q pōt alienare feudalia, an illa poterit alienare, quæ ad Ecclesiam erant reuersa, vide Bar. in l. 5. C. de bonis vacantib. li. 10.
Feudum non potest pignori obligari. Bart. in l. 99. de legat. 3.
Feudum potest capi in causa indicati ex secundo decreto. Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infect.
Nobilis, cui est concessum ius colligendi pedagium, an possit illud vendere sine cōsensu cōcedentis, vide Bar. in l. 9. ff. de aqu. plu. arc.
Vasallo alienante saluo cōsensu Domini, si Dominus post mortem vasalli consentiat, talis consensus non præiudicat agnatis, quib. ius erat quæsitum. Ozas. decis. 119. num. 26.
Feudum acquisitum etiam pro se, & filijs numerato pretio, non cēsetur ex pacto, & prouidentia dantis concessum, & consequenter nullū ius quæritur ipsis filijs beneficio concedentis, sed solius patris acquirentis, qui ob id ad libitum disponere de eo potest. Menoch. consi. 158. lib. 2. nu. 76.
An, & quando vasallus possit alienare feudum Domino irrequisito, vide Cassan. in consuet. Burg. tit. *des fiedz.* §. 8. glo. 2. nu. 44.
Si agnatus habeat feudum ab agnato, cui etiā erat successurus, tenēt petere renouationem inuestituræ intra annum, & diem. ibi. nu. 46.
Quā in inuestitura adsunt hæc verba, concedo tibi feudum, & quibus dederis, per illa censetur data alienandi facultas. Cassan. ibi. nu. 49. Rol. consi. 3. nu. 61. vol. 1.
Idem, qñ fuit concessum feudum alicui pro se, & hæredib. suis, & quibus dederit, tunc enim potest alienari, etiam in extraneā personam. Natt. consi. 159. nu. 12. & consi. 322. Rol. cōsi. 42. idē in feudo empto. Natt. d. cōsi. 159. vide & consi. 216. vel concesso pro annuo censu. Nat. ibi. nu. 15. & consi. 216. & transit ad extraneos hęredes ab intestato, ex tacito indicio defuncti. Natt. consi. 246.

De feudo fœmineo.

AN filia in feudi successione patruo præferatur, qua in quæstione tenor inuestituræ potissimum attendēdus est, vide Ozas. deci. Pedem. 23. vbi plura circa feudi successionem, & de materia feudorum.
Filia hæres instituta petens immissionē in possessionem, in dubio admittitur in rebus feudalibus, nec agnati hoc casu erunt legitimi cōtradictores, ad impediendam dictam immissionem. Afflic. decis. 119. Mysing. obser. 25. cent. 5. Dec. consi. 424. 467. 498. & 588. Rol. consil. 1. vol. 1. idem in nepte. ibid. Rol. Natt. consi. 502. nisi incontinenti parati essēt de iure eorum edocere. Put. decis. 229. libr. 1. vide Mysing. obser. 25. cent. 5. Natt. consilio. 502.
Minus ipsa immissio impeditur per inuestituram post mortem patria impetratam: quia quando titulus est quæsitus post ipsam mortem, non impedit remedium. l. fin. C. de edicto Diui Adria. Afflict. d. deci. 119. nu. 6.
Fœminas in feudalibus extantibus masculis, succedere non debere iuris feudorum esse scribit Marc. q. 315. tamen in patria Delphinali succedunt: quia ibi feuda sunt redacta ad instar allodialium. Marc. d. q. 315.
Fœminæ masculis deficientibus, succedunt in feudo plano, quando pro tali feudo soluitur census. Vincent. de Fran. decis. 7.
Feudum, pro hæredibus masculis, & fœminis à patre acquisitum, non extantibus masculis, ad filiam deuoluitur, si verò filius extat, ille solus feudum obtinet: eo autem sine liberis deinde mortuo, an filia adhuc admittatur, vel feudum reuertatur ad Dominum, valdè cōtrouersum est, vide Mysin. obser. 74. cēt. 5.
Verba inuestituræ, pro hæredib. suis masculis, & fœminis, intelligūtur successiuè, vt primo masculus admittatur, deinde fœmina. Dec. consi. 139. & cōsi. 208. Fran. Cremen. sing. 71.
Quando descendentes ex fœminis admittant ad feudum, vide Dec. consi 208. par. 2. & 390.
Rex potest habilitare filiā vasalli ad feudum, ēt in præiudiciū agnatorū, vide Dec. cōsi. 169. & 498. idem in Papa. Dec. d. consi. 498. nu. 24.
Feudum dicitur fœmineū pluribus modis, nempè quando feudum nulli anteā concessum, conceditur ab ipso initio fœminę, quo casu admittitur filia, filio masculo aliquo non existēte. Menoch. consi. 331. lib. 4. Rol. cōsi. 67. vol. 2. idem Menoch. consi. 148. lib. 2.
Item quando feudum est concessum ab ipso initio pro se, & filijs masculis, & fœminis, & deinde mortuis masculis, feudum peruenit ad fœ-

ad fœminam, & hoc casu origine ipsa dicitur masculinum, verum ob id, quod peruenit ad fœminam, dr̃ effectum fœmineū. Menoch ibi.

Idem, quādo feudum ab initio concessum fuit pro se, & filijs masculis, & deinde concedens nullis existentibus masculis alterat, & immutat naturam ipsam feudi, atque ita concedit, quòd fœminæ succedant. Menoch. d. consi. 331. nu. 5 Rol. consi. 41. nu. 21.

Quādo feudum semel fuit effectum fœmineum, non potest concedens alterare naturam ipsius, & excludere fœminas ante vocatas. Menoch. ibi. nu. 64.

Ad feudum concessum pro se, & omnibus hæredibus, fœmina solùm admittitur, vbi non superfit masculus de agnatione, aliàs secùs, & ex quibus alijs, masculus in eodem gradu existens in tali feudo, excludat fœminas, vide Menoch. consi. 391. lib. 4.

Quandò per inuestituram vocantur descendentes masculi, & illis deficientibus fœminæ, filij fœminarum non censeatur vocati: quia fœmina est finis familiæ, vide Menoch. consi. 400. nu. 46. lib. 4 Hippol. sing. 411.

In feudo fœmineo hæreditario, fœmina hæres instituta, excludit masculum agnatum, qui nō erat hæres scriptus cum ipsa fœmina. Rolan. consi. 67 vol. 2. num. 13.

Fœmina & si regulariter inhabilis sit in successione feudi; tamen scienter inuestita, admittitur. Ozas. decis. 27. nu. 15. Tho. Minad. decis. 36. Guid. Pap. q. 59 Bart. in §. emphyteusim, Authen. de non aliena. aut permut. reb. eccle.

Fœmina quando succedat in feudo recto, & proprio, vide Excel. P. Tessau. decis. 237.

Possessorium recuperandæ in feudis post annū, non potest intentari, sed solùm petitorium. Afflict. decis. 196.

Fœmina eo ipso, quòd habilitata est ad succedendum vigore inuestituræ dicentis, quòd hæredes vtriusque sexus ex acquisitoris corpore descēdentes succedant, videtur etiam habilitata ad præstandam adoham, seu admittendum substitutum. Capic. decis. 10. nu. 16. & decis. 31. nu. 3.

Soror existens in capillo excludit maritatas, quò ad feudi successionem. Capic. decisio. 213. num. 13.

Soror primogenita, & dotata à patre in feudis paternis, quando præferatur filiæ, seu sorori existenti in capillo, vide Vincent. de Fran. decis. 328. par. 2.

Soror succedit fratri in feudis, in quibus viuitur iure Frācorum, secùs si viuatur iure Longobardorum: quia tunc maritata, & dotata à fratre, non succedit fratri. Afflic. decis. 248.

Fœminæ ex quibus verbis inuestituræ exclu- dantur à feudi cōcessione, vide Paul. Aemil. vera. decis. 16. par. 2.

Feudum emptitium deficiētibus masculis, etiā reuertitur ad Dominum exclusis filiabus. Mysing. obser. 73. cēt. 5. imò feuda emptitia empta mediante pecunia, ad fœminas sunt transitoria. And. Gail. obser. 159. libr. 2. Alex. Raud. tract. de analo. c. 34. nu. 253. Natt. cōsi. 216. quod dicitur in feudo empto fœminam admitti, limitatur plurib. in casibus, de quibus vide per Rol. consi. 41. vol. 5. Excel. Præs. Tessau. decis. 116.

Feudum dicitur mercenarium, vbi vasallus dedit notabilem pecuniæ quantitatem, in quo feudo descendentes ex fœmina admittunt, & ita fuit iudicatū, vt testatur. Raud. tract. de analo. c. 34. nu. 57. 253. & 58.

Clausula in inuestitura apposita, pro quibuscunque hæredibus, vel pro se, & quibus dederit, includit quoscunque extraneos hæredes, & tunc fœminæ succedunt in feudis, vide Alex. Raud. tract. de analo. c. 16. num 14. 39. & 46.

Pro sorore vasalli in possessorio continuanda in possessionem feudorum, fuit pronunciatum. idem Raud. ibi c. 36. nu. 8.

Quando conceditur feudum pro aliquo seruitio reali, aut annuo censu, vel reditu, istud non dicitur propriè feudum, licèt concessio sonet in feudum. Crauet. consi. 93. dicitur tamen feudum cōditionatum, in quo etiam fœmina admittitur, licèt in eo præstetur iuramentum fidelitatis. Menoch. cōs. 65. vol. 1.

In bonis feudalibus regulariter fœmina non succedit; fallit in feudo, pro quo nullū præstatur seruitium, vide Dec. consi. 85. num. 6. 136 & consi. 193. Natt. consi. 216. nume. 15. Rom. sing. 180. Hippol. sing. 411.

Quando succedat fœmina, vide eundem Dec. consil. 208. 269. 390. & consil. 424. Menoch. consi. 548. lib. 3.

Fœminæ licèt non admittantur ad bona feudalia; tamen admittuntur ad bona donata, & primæ inuestituræ, quæ loquitur de bonis donatis, non derogatur ab alijs inuestituris posterioribus, quæ loquuntur de bonis feudalibus, & in dubio bona allodialia præsumuntur. Dec. consi. 468.

Valet consuetudo, q̄ mulier in feudo succedat. Dec. consi. 588. nu. 7. sed quando admittitur, fœmina tenetur petere inuestituram intra annum, & diem. Natt. consi. 569.

Regulariter fœminæ, non succedunt in feudo, propter quinque rationes, quas scribit Cassanæ consuetud. Burg. tit. *des fiedz*. §. 5. gl. 1. nu. 28. limita, vt ibid. vide Rol. consi. 41. vol. 2. & consi. 41. vol. 4.

Si fœ-

Si fœmina nō admittitur ad successionē feudi, masculi ex ea descendentes non admittunt. Cassan.ibi.n.66.Marc.q.315.Cabal.milleloq. 101.Menoch. consi.400.nu.34.lib.4.quando descendentes ex fœminis admittantur ad feudū,vide Dec.consi.208.part.2.& cōs.396.

Feudum fœmineum potest dari in dotem absq; consensu Domini, cum qualitatibus tamen, de quibus per Rol. consi.29.vol.4. quæ verò requirantur ad hoc,vt maritus ex forma statuti lucreretur feudū, vel partem eius,datum in dote,vide Raud.tract.de analog.c.21.

Quando feudum habet primordialem naturā, & qualitatem fœmineam,talis natura durat, adeò quod feudum tale subfeudatum, transeat in subfeudationē cū hac qualitate: quia membra regulantur à capite, & per alias rationes, de quibus per Menoch. consi. 148. num.11.vol.1.

Subfeudum dicitur deriuare à feudo principali,& illius retinet naturā,abeoque regulatur, & multa alia de natura huius feudi subfeudari,vide ibi.nu.12.

Subinfeudatio nihil aliud est, quàm quædam substitutio, & substitutus induit personam eius, cuius loco substituitur. Menoch. ibid. num. 16. 17.

Fœmina semel exclusa à successione feudi, in perpetuum censetur exclusa, in tantum quòd nullo etiam existente de descendentia, vel agnatione masculo,non admitteretur: quia habetur pro mortua. Natt.consi.676. nu.33. plenè per Menoch.consi.160.libr.2. & consi. 400.vol.4.vide tamen Menoch. cōsi.331.nu. 50.lib.4. vbi videtur tenere contrarium.

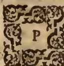
Feudum concessum alicui cum facultate alienandi,& faciendi quicquid animus eius decreuerit,transit ad fœminas. Rol.consi.1.nu. 70.vol.1. & idē iudicandum est de castris donatis ab Imperatore pleno iure,quod de bonis merè patrimonialibus. Rolan.consi.2.& consi.30.nu.73.

Feudalis successionis incapax est fœmina, licèt inuestitura recepta fuisset simpliciter pro se,& hæredibus ,nā nomen hæredum,& successorum in inuestitura prolatum, & in feudis, nō comprehendit fœminas. Mysing.obser.72.cent.5.Natt.cōs.460.& consi.569.Rol. cons.71.nu.39.vol.2.& feudū concessum tibi, tuisq; hæredibus, intelligitur cōcessum pro masculis.l.17.§. si quis ita.ff. ad Treb.& illos solùm comprehendit.Bart.in l.Gallus.§.etiā. ff.de liberis & posthumis.

Fœmina non agnata, non admittitur in feudis acquisitis pro se,& hæredibus,vel cum clausulis,& quibus dederit,vel habentib.cām ab eis: secus erit in fœmina agnata,q̄ in tali feudo admittitur.Rol.consi.42.vol.4.

Quando feudum est fœmineum,nomen descendentes appositum in inuestitura,comprehēdit ēt fœminas. Menoc.consi.331.nu.9.lib.4.

De feudo primogenituræ.

Primogenitura à iure diuino introducta est,& quę dicatur primogenitura, vide per Ozasc. decis.Pedem.100.nu.39.

Iuri primogenituræ renuntiari, illudque vendi potest. Ozasc. ibid.num.40.

De vita, & militia secundogenito per primogenitum debita in feudis antiquis, non obstante feudo per patrem relicto ipsi secundogenito, vide Afflict.decis.138.& deci.252.

Feudum antiquum, in quo viuitur iure francorum,potest alienari in præiudicium, & sine consensu primogeniti: quia in eo, ipse primogenitus succedit. Afflic.decis.248.

Feudo nouo nouiter obuento per legatum cum regio assensu, an possit pater tale feudum dare tertio, vel secundogenito,in præiudicium primogeniti,vide Afflic.ibid.

Secundogenitus, & alij post primogenitum in feudo solùm succedentes, debent habere vitam, & militiam, quæ est personalis, & extinguitur cum persona. Ant.Capic.deci.2.

Quam vitam, & militiam primogenitus dare tenetur.vide ibi.decisio.158.nu.8.vita,& militia secundogenito debentur, etiam in successione transuersalium.Capie.decis.211.

Ipsa vita,& militia vadit, & taxatur secundum legitimam,in Regno. Capi.d.deci.211.

Primogenitus præstare tenetur vitam, & militiam secundogenito,etiam fructibus iam recollectis,inuasione hostium amissis.Tho.Minad.decis.10.

Vita,& militia debētur primogenito, qui se ipsum inhabilitauit ad successionem feudi,ordines sacros suscipiendo.Vincent.de Franc. decisio.20.

Et in liquidatione ipsius vitæ; & militiæ inspicitur tempus mortis testatoris, & habetur ratio bonorum reintegratorum post mortē patris.idem decis.62.

Primogenitus (ad quem spectat inuestitura feudi) si videns alium inuestiri de eo tacuit, sibi præiudicat. Grammat.decisio.103.nu.38.

Ius primogenituræ competens ex consuetudine, vel statuto,est transmissibile ad filium, & ad hæredem ipsius primogeniti. Aegid. Bellam.conclusio.7.7.ratio,quia ius primogenituræ est reale.ibi.

Z 2 Iure-

In Regnis, & Principatib. omni iure procedit, & laudabilis est consuetudo, seu constitutio Gallicana, quòd primogenitus succedat in totum, & cæteri illi subsint. Iaffr. Lanfr. Balb. decisio. 138.

Ius primogenituræ etiam locum habet in nummis ex venditione bonorum (in quibus ius illud primogenituræ viget) redactis. ita decisum fuisse reperit, vt testatur Aegid. Magist. tract. de feudis. c. 7. in decisio. diuerso.

Primogenitus in indiuisibilibus iure diuino, secundogenitis præfertur. Abb. consi. 3. lib. 2.

Decretum factum per superiorē circa successionem feudorum, vt puta quòd primogenitus in illis succedat, reseruata aliqua facultate valet. Crauet. consi. 135. & ex prædicta reseruatione poterit superior derogare iuri iā quæsito de præsenti, primogenito bona iam possidenti. Crauet. ibid.

De iure communi primogenitus nō præfertur in feudis, nisi maioribus, quæ diuidi nō possunt, puta Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & Baroniæ. Craue. consi. 235.

Princeps recognoscens superiorem nō potest facere, quòd primogenitus tantùm succedat in feudo iurisdictionali, in quo de iure communi omnes filij æqualiter succedunt. Natt. consi. 179. Tom. 1.

Feudum Marchionatus est indiuisibile, & multò magis si sit inductum ius primogenituræ. Natt. consi. 288.

Feudi inuestitura facta in persona patris pro se, & filijs, potest per inuestiturā limitari in primogenitū, cæteris exclusis. Natt. cōs. 501.

Et quid tūc primogenitus teneatur assignare, secundogenito, vide Natt. ibi. nu. 37.

Primogenituræ iuri, antiquitus lege, vel consuetudine concesso, pater præiudicare non potest. Natt. d. consi. 501. nu. fin.

Imperator ex causa constituere potest primogenituram in feudis paternis, & antiquis, sed an hoc possit in præiudicium aliorum habētium ius in feudo ex inuestituris anterioribus, vide Rol. consi. 10. vol. 3.

Dominus directus in concessione feudi, potest illud concedere cū qualitate primogenituræ; sed qn intelligatur concessa primogenitura, vide Menoch. consi. 258. nu. 31. lib. 3.

Vasallus in feudo mixto potest constituere primogenituram, & cōsequenter per testamentum illud relinquere vni filiorum. Menoch. ibid. num. 65. & consi. 161. & 226. lib. 3. sed an tunc sit necessarius consensus domini directi, vide ibid. nu. 66. consi. 258. in omni feudo acquisito ob benemerita vasalli, ille potest disponere, & vni filiorum insolidum prælegare. Menoch. ibi. nu. 68.

Idem in feudo acquisito numerato pretio: nā illud acquisitum etiam pro se, & filijs non censetur ex pacto, & prouidentia dantis, & consequenter nullum ius quæritur ipsis filijs beneficio concedentis; sed solius patris acquirētis, qui ob id ad libitum disponere de eo potest. Menoch. consi. 258. lib. 2. nu. 70.

Etiam de iure communi in feudo Marchiæ est locus primogenituræ, quæ fit vt dignitas ad vnum solùm peruenire debeat, nempè ad primogenitum. Menoch. ibi. nu. 71. sed vide cōs. 163. lib. 2.

Quid qn primogenitus passus est secūdogenitū negotiari, & actus facere spectātes ad ipsum primogenitum, vide ibid. consi. 168. num. 81.

Feudum, in quo viuitur iure francorum, non potest per patrem alienari in præiudicium primogeniti. Afflic. decis. 112.

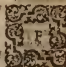
Primogenitus paratus probare statim de feudo, vel de primogenitura, impedit missionē in possessionem petitam per sororem. Natt. consil. 502.

Imperium, vbi vnus tātùm debet imperare, penes maiorem natu residere debet: ideò qñ dominus cōcedit feudum, qd remanere debeat semper penes vnum, adeò qd vnus solū sit dominus loci, tunc tale feudum spectat ad primogenitum. Natt. consi. 503.

Constituta primogenitura tpe matrimonij, primogenitus non admittitur ad feudum nonum nobile, qd pater post assignationē dictæ primogenituræ, adeptus est, vide August. Bero. quæst. 45.

Filius primogeniti præfertur patruo in successione primogenituræ. Capel. Thol. q. 434. Mohed. decis. 38. an in primogenitura filius primogeniti, patruo præferatur, vide Abb. cōsi. 89. lib. 1.

De feudo franco, recto, & proprio.

Feudum francum non dicitur, si pro eo seruitiū pstetur. Ozasc. decis. Pedem. 27. nu. 6.

Feudum rectum, & simplex dicitur, quando pro se, & liberis conceditur. Ozas. ibid. nu. 13. quando feudum rectum, & proprium dicat, & quādo in eo fœmina succedat, vide Perillustr. D. P. Tessau. decis. 237.

Fœminæ an succedant in feudo franco, in quo nullum est seruitium præstandum, vide Mohed. decis. 281.

Feudum non dicitur francum, nisi esset data facultas alienādi irrequisito domino: idem dicendum est, si francum, & liberū inscriptū esset. Ozas. decis. 363. nu. 10. an feudum francum

cùm possit alienari irrequisito Domino, vide Rol.consi.2.num.29.& 134.

Feudi ex pacto, vel prouidentia, seu mixti natura non mutatur, propter dictionem, francum, scriptam in inuestituris: quare ob eam non dicitur alienabile, maximè quando in ipsis inuestituris adsunt alia verba, huic licentiæ alienandi contraria, de quibus, vide per Ozasc.decisio.163.

Feudum rectum, dicitur proprium, perpetuum, & non reuocabile.ibi.num.4.

Dictionis, francum, est facienda interpretatio, idest liberum à seruitijs realibus, & personalibus, exceptis expressis in inuestitura, vel francum, securum à pœna caducitatis, non à lege conuentionis.Ozasc.deci.163.nu.9.

Feudum francum à feudo non franco, licèt in aliquibus differat, non tamen differt quo ad potestatem alienandi.ibi.nu.11.

Clausula, ad habendum, tenendum, & possidendum, & quicquid perpetuò sibi, & suis placuerit, importat facultatem alienandi, si sit apposita in verbis dispositiuis inuestituræ; secùs si sit apposita in verbis exequutiuis, seu accessoriè. Vincen. de Fran.decis.6. nu.7.Ozasc.decis.164.

Clausula, ad habendum tenendum, &c. dato quòd facultatem alienandi importet: tamẽ debet intelligi de alienatione facienda secundum naturã feudi, nempè inter ipsos.Ozasc. d.decis.164 nu.15.

Feudum francum nunquam dicitur, nisi expressè apponatur in inuestitura, verbum, quod sit francum.Capic.decis.64.nu.4.

In feudo franco, quod potest irrequisito Domino alienari, potest pro libito voluntatis vasallus prorogare iurisdictionem, etiam sine licentia Domini.Gram deci.103.n.134.

Natura feudi franci est, quòd nullum præstetur iuramentum, & in hoc feudo franco, & concesso pro se, & suis hæredibus simpliciter, non succeduut fœminæ, Ioan. Mohed. decisio. 281.

In feudo vero, & proprio, censetur electa persona industria.Crau.consi.303.nu.2.

Feudum proprium in dubio censetur: ideò qui improprium, hæreditarium simpliciter, atq; alienabile feudum asserit, probationibus validioribus ostendere necesse habet. Crauet. consi.1.pro genero,nu.314.& 315.

Quòd feudum censeatur esse rectum, propriũ, & simplex, non obstantibus illis verbis in inuestituris appositis, pro se, hæredibusq; suis, & successoribus quibuscunq; ita quòd de tali feudo non possit fieri alienatio, nequ dispositio, nisi eo modo, & his casibus, quibus lure cõmune, natura feudi, vel statuta alienationem rectorum feudorũ fieri permittũt, dictis verbis non obstantibus, in hac patria pedem. cauetur per antiq. constitutio. titu. de feudis.

Feudum in dubio intelligitur proprium, & rectum, & dicitur rectum, quod ad descendentes transit, & ad essentiam huiusmodi recti feudi, non requiritur qualitas hæreditaria, licèt non ideò minus dicatur rectum, quamuis pro se, & hæredibus captum sit. Illust. Senat. Sol.in suis comment.in antiq.constitut.glos. super Rub.tit.de feudis.fol.78.

Feudum proprium potest dici, quod simpliciter, & verè feudum est, cùm id dicatur proprium, quod simpliciter est, non secundum quid.Idem ibi.num.6.

Feudum tamen proprium aliquot habet requisita, nempè quòd sponte datum sine pecunia, quòd dominium directum sit retentum, & vtile translatum, quòd in rebus immobilibus consistat, & perpetuò ad masculos trãseat, & pro eo fidelitas præstetur, nec acquiratur nisi successione, vel inuestitura, rursus alienare illud non liceat sine consensu Domini, nec cum illius consensu alienatio, agnatis præiudicat, & transit ad omnes descẽdentes masculos, & melius prout scribit Idẽ Senator.ibi.num.7.

Quòd clericus non possit succedere in feudo, & illud retinere, si sit rectum, atq; francum, scribit Menoch.consil.181.nume.7.& consil. 99.lib.2.

Feudum rectum, auitum, & antiquum transferri in extraneos non potest, sed ad descendentes solummodo transit. Crau. cons.1.pro genero.nu.334.

De feudo ligio.

Ligius quis dicatur, an duorum esse possit, & an vasallus se ipsum liberare possit à iuramento ligij feudi, vide Afflict.decisio.308.nu.3.& 11.

Ligius homo non potest esse duorũ, & homo non ligius non est obligatus, nisi ratione feudi; sed ligius ratione personæ, & omnium bonorum.Capic.decis.162.

Vasallus ligius quis esse non potest duorũ dominorum, sed quando est ligius vnius, & alterius simplex; de sua persona debet seruire primo Domino, & secundo per substitutum; quando ambo Domini inuicem bellũ habẽt. Rol.consi.44.vol.2.

Feudum ligium eius est naturę, vt vasallus iuret fidelitatem nullius alterius fidelitate reseruata.Ozasc. decisio. 163. num. 15. Gasp. Caballin.loq.36.Secundò debet dici expressè in illius

illius concessione, quòd sit feudum ligium, Cabal. milleloq. 36.

Homines ligij, vel non ligij, franci, vel taliabiles, q sint, vide supra lib. 1. tit. de iurame. fide.

Feudum dicitur ligium, quando Princeps eximit vasallum ab omni iurisdictione, & quòd illi Principi soli reseruetur, & promitatur fidelitas. Mohed. decis. 282.

De iuramento ligio, & an duobus præstari possit, vide Marc. q. 454. nu. 17.

In feudo ligio pecunia acquisito, non succedũt fœminæ, nisi probetur consuetudo. Ioan. Mohed. decis. 276.

Tria requiruntur ad hoc, vt dici possit feudum ligium, de quibus vide per Casla. in consuet. Burg. tit. *des fiedz*. §. 3. glo. 2. num. 16. vbi plenè de ipso feudo.

De feudo ex pacto, & prouidentia, hæreditario, & mixto.

IN feudo concesso pro se, & liberis masculis, atq; agnatis de masculo, in masculum descẽdentibus, pater non potest filijs præiudicare. Ozas. decis. Pede. 29. nu. fin. nam vasallus habens feudum ex pacto, & prouidentia primi inuestiti, nihil pot facere in præiudicium successorum. Ozasc. decisio. 139 num. 20.

Vnde hoc casu patris factum, gratis acquirẽtis pro se, & filijs masculis, non nocet filijs successoribus. Ozas. d decis. 139. num. 15. secùs in feudo acquisito hoc modo, ptetio soluto. Menoch. consi. 158. nu. 70. lib. 2.

Sententia lata contra vasallum super re feudali, non præiudicat agnatis succedentibus ex pacto, & pronidentia maiorum Ozas. decisi. 157. sed quid in præscriptione, renunciatione, & rebellione, vide Dec. cons. 445.

In contractu, sine concessione à Principe facta, per quam non acquirenti solùm, sed & liberis prouisum est, successor alienare non poterit, nisi durante eius vita. Ozas. decis. 169. num. 16.

Principes statuentes verisimile non est, voluisse feudum ex pacto, & pronidentia concessum, pro debitis voluntarijs alienare. Ozas. decis. 170. nume. 4.

Actioni, filio competenti ad recuperationem feudi alienati à patre, nullo restituto pretio, non præscribitur, nisi post mortẽ patris alienantis. Ozas. decis. 177. nu. 3.

Ratificatio expressa, siue tacita alienationis bonorum feudalium, quando dicatur valida, vide Ozas. decis. 179.

Reg. l. cùm à matre. C. de rei vendic. non habet locum, vbi essemus in feudo ex pacto, & prouidentia. Ozas. decis. 180 nu. 5.

Feudum mixtum, vel ex pacto, & prouidentia alienatum, recuperari potest à successore herede cum inuentario, necnon tenetur de euictione, si hæreditas alienantis fuerit soluendo. Ozas. decis. 181.

Feudum à defuncto non legitimè alienatum, possunt filij, vel agnati vendicare, etiam si hæreditatem defuncti adiuerint, absq; cõfectione inuentarij. Ozas. ibi. nu. 15.

In feudo ex pacto, & prouidentia consequẽdo, non est necessaria filio, & hæredi inuentarij confectio. Ozas. ibi. num. 16. & 18. vide tamen Dec. consi. 158. & consi. 445.

Feudum ex pacto, & pronidẽtia obligatum pro dote sine regio assensu, reuocatur per hæredem; secùs in feudo hereditario. Affl. dec. 111.

Dominus feudi non potest facere gratiam de feudo, in præiudicium agnatorum. Gramma. decis. 103. fine eorum consensu. And. Gail. obser. 158. lib. 2.

Feudatarius alienans feudum ex pacto, & prouidentia in extraneum, si per annum tacuit filius, vel agnatus, nullum fieret sibi præindicium; sed esset necessarius cursus 30. annorũ. Grám. ibi. nu. 217. d. decis. 103.

Alteratio feudi paterni, non præindicat agnatis, nisi ipsorum consensu fit facta, vel subsequuta ratihabitio. Mysing. obs. 83. cent. 4.

Feudatarius alienans feudum hæreditarium cũ consensu Regis facit, vt non possit reuocari alienatio, per filios, neq; per alios agnatos; secùs in feudo ex pacto, & pronidentia. Gramma. decisio. 103. nume. 207. 215. 216. 219. 220. & 222.

Ille, qui succedit in feudo, non potest præiudicare proximioribus successuris. secundũ ordinem primæ inuestituræ. Dec. consi. 445.

Non est standum assertiori Imperatoris, quòd quis sit rebellis, & tunc concessio facta ab Imperatore tanquàm ex iure deuoluto propter rebellionem, non valet in præiudicium agnatorum, quibus prius erat ius quæsitum. Dec. consi. 544. lib. 2. vide consi. 606.

Feudum receptum pro se, & filijs, pater potest vni filiorum prælegare, vel assignare. Natt. consil. 475. & consil. 644. Quod procedit in feudo nouo; secùs in antiquo. Natt. consil. 501. vide Crauet. cons. 135. Dec. consil. 389. volum. 2.

Sicut pater non potest disponere de feudo ex pacto, & pronidentia; ita mater non potest illud prælegare primogenito. Menoch. consi. 162. lib. 2.

Quid si filius (ad quem spectat feudum) pro dimidia acceptauerit legatum in pecunia sibi

sibi à parentibus factum, an sibi præiudicauerit quominus possit petere partem suam dicti feudi, vide Menoch. ibi. nu. 8.

Feudum quando quis dicatur habere ex pacto, & prouidentia primi inuestiti, & primi concedentis, vide Ozasc. decis. 139.

Feuda ex pacto, & prouidentia ea sunt, quādo in inuestitura dicitur pro se, & eius filijs, siue liberis, aut descendentibus: hæreditaria verò mixta, vel secundum quid, quando est facta mentio de hæredibus, puta si dictum sit pro se, & hæredibus. Ozasc. decisio. 161. Roland. consi. 28. vol. 3. & consi. 55. vol. 3. Menoch. cōs. 61. vol. 1. & 202. nu. 53.

Verba pro se, & cuiuslibet eorum liberis māsculis, feudum ex pacto, & prouidentia esse arguunt. Ozasc. decisio. 163. nume. 7. Roland. consi. 28. volum. 3. num. 4. & consi. 55. nume. 6. Menoch. consil. 158. & 160. lib. 2.

Quomodo cognoscatur, an feudum sit hæreditariū, aut ex pacto, & prouidētia, vide Mysin. obser. 2. cent. 4.

Feudum dicitur ex pacto, & prouidentia, quando acceptatur pro se, & suis hæredibus, & successoribus vtriusq; sexus de suo corpore legitimè descendentibus. Roland. consi. 28. & 55. volum. 3.

Feudum concessum pro te, & liberis cum clausula apposita in fine priuilegij, in quo dicit, mandantes, quòd respondeant tibi, liberis, & hæredibus, dicitur feudū ex pacto, & prouidentia quæsitum, non autem hæreditariū. Vincen. de Fran. decis. 6.

Concessio facta alicui pro se, & hæredibus ex suo corpore legitimè descēdentibus, dicitur ex pacto, & prouidentia, & non hæreditaria Mago. decisio. 54. num. 9. Rot. Floren. vide Dec. consi. 395.

Feudum ex pacto, & prouidentia, non venit in restitutione fideicommissi, quando fideicōmissarius vocatus, non est ex descēdentibus. Mago. ibi. num. 15.

In feudo non semper requiritur successio hæreditaria vniuersalis; sed particularis; & ex pacto Aegid. Bellam. conclusio. 741. num. 12.

Feudum receptum pro se, & liberis, vel pro se, & filijs, transit ad filium, licèt non sit hæres, Natt. consil. 159.

Feudum vbi non est receptum pro se, & hæredibus, sed pro se, & descendentibus, non dicitur hæreditarium; sed venit ex pacto, & prouidentia concedentis: ideò tunc sine alia agnitione transfertur ad agnatos. Natt. cōs. 307. num. 37.

Feudi antiqui concessi pro se, & hæredibus, successio transit ad quoscunq; agnatos (modò sint hæredes) descendentes à primo stipite agnationis communis, & vocatur feudū ex pacto, & prouidentia. Natt. cōsi. 679. num 4.

An feudum veniat iure hæreditario, vel alio iure, dic non esse quid hæreditarium, quando pater acquirit feudum pro se, & filijs, seu liberis tantùm; secùs quando pro filijs, & hæredibus. Cassan. in consuetudi. Burg. titu. *des fiedz* §. 5. glos. 1.

Feudum non dicitur hæreditarium, sed ex pacto, & prouidentia, etiam quando fuit concessum cum hac clausula, ad habendum tenendum, & possidendum, & quicquid sibi (saluo iure feudi, & fidelitatis) deinceps de dicto feudo placuerit faciendum, &c. propter illa verba, saluo iure feudi, & fidelitatis. Menoch. cons. 61. vol. 4.

Item dicitur ex pacto, & prouidentia, quando fuit concessum vsque in infinitum. Menoch. ibid. nume. 14.

Filius succedendo patri in feudo, non dicitur de nouo acquirere; sed iam acquisitum capere. Ozas. decis. 161. nu. 11.

Filius an feudum retinere possit patris hæreditate repudiata, disputant Doctores, sed pro conciliatione opinionum distinguendū est, aut enim sumus in feudo paterno ex pacto, & prouidentia præsumpto tantùm, & informi, vt in feudo alicui concesso simpliciter, nulla hæredum, seu liberorū facta mētione, & hoc casu intelligi debet capit. 1. an agnat. vel fidel. locumq; habet distinctio ibi tradita inter filium, & agnatum defuncti, loquunturq; doctores negatiuam opinionem tenentes, nempè non posse filium hæreditatē repudiare, & feudum retinere. Ozas. dec. 162. aut sumus in feudo paterno ex pacto, & prouidentia vero, proprio, & formi, vt quia expressè concessum sit pro primo acquirente, & eius liberis, & descendentibus, & hoc casu non vendicat sibi locum d. cap. & loquūtur Doctores aliam opinionem tenētes, nempè non habere locum d. c. 1. & per consequens filium eo casu posse retinere feudum, & patris hæreditatem repudiare, ita distinguit. Ozas. d. decis. 162. nu. 9. vide Vincen. de Fran. decis. 1. nu. 16. Rol. cons. 28. vol. 3.

Quando feudum est concessum pro se, & hæredibus, & non simpliciter, non transit ad agnatos, nisi sint hæredes. Ozas. decis. 161. nu. 12. sed contrarium verius est: quia quod dicitur filium non posse feudum retinere, & patris hæreditatem repudiare, speciale est in filijs, & non extenditur ad alios etiam descēdentes. Ozas. ibi. nu. 15.

Concluditur in d. decis. in fine, feuda in quorū inuestitura fit mentio hæredum, siue simpliciter, siue aliqua qualitate adiecta, stante

forma

forma decreti dominicalis censeri hæreditaria,non merè,seu simpliciter,sed mixta,nó tamen respectu omnium succedentiũ in feudo, quorum successores non coguntur esse prædecedentium hæredes;sed dumtaxat respectu primi inuestiti,cuius omnes successores debent esse hæredes immediatè, seu mediatè ibi.in fine d.decis.161.

Quare filius nó possit feudũ acceptare, & hæreditatem repudiare, agnatus verò possit,in casu,de quo in decisio.162.Ozasc.vide ibid. num.2. & seqq.

Feudum paternum filius non potest habere,nisi sit hæres,quamuis confecto inuentario adierit.Afflict.decis.112. num.3.

Feudum receptũ pro se ,hæredibusq; masculis, vel pro descendentibus,non dicitur hæreditarium:ideò potest filius illud retinere,repudiata patris hæreditate. Natt. consil. 127.& seqq.Rol.consi.67. volum.1.maximè si in inuestitura reperiuntur verba illa,pro masculis ex tuo corpore procreatis.Rol.ibi.

An in feudo accepto pro se, & hæredibus sit necesse filium conficere inuẽtarium ad hoc, vt non teneatur ad æs alienum,& ad approbationem facti patris, & an in tali feudo inuentarium prosit, aut filius possit illud acceptare,repudiata patris hæreditate, & quid in alio agnato,vide per D.Sol. in suis cómẽ. in antiq.consti.Sabaudiæ,gl.super 1.par. decreti,quia in plerisq; tit.de feud.fol.80.

Feudum hæreditarium venit in petitione hæreditatis,& fideicommissi.Ozasc. decis.161. nu.6. & feudum hæreditariũ,an veniat in restitutione fideicommissi,& an requiratur in tali fideicommisso ,assensus Domini, vide Mago.decisio.15.num.20.Rot.Floren. Crau. consi. 256.

Hæredis dictio, in materia feudali, regulariter intelligitur de hærede sanguinis,non bonorum.Ozasc.ibi.num.15.Crau.consi.57.imò de filio.Gramma.decisio.103.nume. 126.Guid. Pap.q.59.num.3.vide Dec. consi.171.

Feudum concessum pro se, & hæredibus quibuscunq;,ex communi sententia Doctorum, dicitur simplex, & merè hæreditarium transitorium ad quoscunque hæredes ,etiam extraneos.Natt.consi.679.nume.fina. & in illo valet institutio hæredis extranei.Rol.consil. 42. quæ conclusio non habet locum in hac patria Pedemontana , stante decreto antiq. vide Ozasc.d.decisi.161.nu.15.in fine.Crauet. consi.1.pro genero.nu.320.

Feudum, quod venit in petitione hæreditatis, est hæreditarium , sed non venit in obligatione generali sine consensu regio.Affli. decisio. 36.

Filius hæres tenetur , sicut pater, in feudo hæreditario.Afflict. ibi.nume.4. nec tunc venit in eo feudo contra factum defuncti . Afflict. decisio.240.

Data communi forma inuestituræ,tibi , & tuis hæredibus ex tuo corpore descendentibus, tunc dicitur feudum hæreditarium in persona descendentium: ideò hodie omnia feuda sunt hæreditaria,quia cómunis est dicta forma inuestituræ.Afflict.decis.140.

An legitima detrahatur de feudo (maximè hæreditario)ex quo venit in restitutione fideicommissi,vide Capic.decis.2.

Testamentum super feudo hæreditario fit, mediante assensu.Capie.decis.64.vide tamẽ ibi.

Feudum hæreditarium potest alienari,etiam in præiudiciũ agnatorũ,nisi pacto fuerit alteratum inter se.Capi.dec.64.vide Crau.cõs.256.

Feudum hæreditarium potest alienari in sua natura per conuentiones,& refutationes factas à feudatarijs inter se.ibi.Capic. num.fin.

Agnatus nõ succedit in feudis hereditarijs,alio hærede instituto.Capic.decis.199.

In feudo hæreditario oportet succedentẽ esse hæredem,& adiuisse hęreditatẽ,aliàs nõ succederet.Gram.decis.101.nu.44.

Inuestitura feudi dum facit mentionem,vt trãseat ad quoscunq; hæredes, etiã extraneos , apparet esse feudum hæreditarium. Gram. decis.103.num.128.

Inuestitura continens,quibuscunq; alijs personis,prout vobis visum fuerit,& placebit,hæc verba faciunt feudum trãsitorium ad quoscunq; hæredes.ibi.nu.129.

Feudum hæreditarium nõ potest quis habere , nisi cum qualitate hæreditaria , siue possit esse hæres,siue non.Vincen. de Fran. decisi. 1. nume. 22.

Filij,vel agnati cõsensus non requiritur in alienatione feudi hæreditarij.ibid.num.29.

Legatum factum super feudo hæreditario, non tangit feudum , sed personam hæredis , qui propterea,si vult feudum,tenet ad legatum. Idem ibi.nu.33.vide And.Gail.obs.154.nu.7.

Feudum hæreditarium computatur filijs in legitimam. Vincen.de Fran.decisio. 368.par.2.

In feudo hæreditario volens succedere,q̃ probare teneatur,vide Crescen. dec.1. aliàs 300. tit.de feudis.

Feudum hæreditarium , quod ad hæredes extraneos non transit, circa eius alienationem iudicatur,vt aliud feudum non hæreditariũ. Crau.consi.197.

Filij non admittuntur ad feudum concessum pro aliquo , & hæredibus, nisi sint hæredes progenitoris.Crau. consi.197.nu.5.Rol.cõsi. 67.vol. 1. & tunc non possunt contra factum ipsius

ipsius venire, & quando dicatur hæreditarium, vide Crauet. consi. 256.

Quod dicitur filium non admitti ad feudum paternum, nisi sit hæres patris, restringitur ad feudum hæreditarium, neque illud ad feudum pertinet, quod ad filium quasi filium spectat, & ex hoc Doctores constituunt differentiam inter feudum hæreditarium, & ex pacto, & prouidentia, quæsitum: quia in vltimo casu, non est necesse filium esse hæredé patris. Crauet. cons. 3. pro genero. nu. 25. Rol. consi 67. vol. 1. consi. 3. vol. 4. nu. 2

In feudo hæreditario debet esse hæres sanguinis, & hæreditatis. Rol. d. consi. 3. nu. 22. nec sufficit esse hæredem primi acquirentis, nisi sit hæres patris. Rol. d. consi. 3. num. 28. imò, quod sufficiat esse hæredem primi acquirentis, vel vltimi morientis, scribunt Rol. consi. 23. nu. 44. vol. 1. consi. 10 vol. 2. nu. 29. & cósi. 52. ibid. Menoch. consi. 193. lib. 2. nu. 8 & cósi. 194. vide D. Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. glo. super 1. par. decreti, pltrisq. tit. de feud. fol. 81.

Feudum quando dicatur hęreditarium, & quádo non, & an in feudo hęreditario hæres patris renunciantis feudo possit contrauenire facto ipsius, maximè si ipse hæres filius, vel alius agnatus adiuerit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, & si potest contrauenire, an possit reuocare feudú, ex persona propria, non obstante, quòd sit hæres patris renunciantis, vide Dec. consilio. 185. 194. 390. 395. & 445.

Feudum receptum pro se, & hęredibus, vel pro se, filijs, & hæredibus, non transit ad filios, nisi sint hæredes per se, vel per mediam personam: idem in agnatis, & tunc defertur pro portionibus hæreditarijs: ideò frater institutus à fratre, habebit duas portiones, & nepos ex altero fratre, qui non fuerat institutus, habebit solùm suam tertiam. Natt. consi. 159.

Feudum, vbi est receptum pro se, & hæredibus vi pacti, & inuestituræ, non acquiritur descédentibus, nisi hæredibus, etiam si dictum fuerit pro se, & hæredibus suis masculis, & seruata graduum prærogatiua. Natt. consi. 679. & consi. 680.

Feudum paternum hæreditarium si alienetur, an possit filius hæres alienantis venire contra alienationem, vide Rol. consi. 2. num. 41. quòd non possit, siue sit hæres, siue non, scribit idem Rol. consi. 3. vol 4.

Feudatarius de consensu Domini, potest hypothecare bona feudalia pro dotibus suæ vxoris, & sufficit, quòd consensus Domini interuenerit ex postfacto, & agnati in feudo hæreditario, non possunt venire contra dictam hypothecam. Rol. consi. 97 vol. 1.

In feudo hæreditario, admittitur agnatus, etiá si non sit hæres vasalli defuncti, veluti, quando illi non potest esse hæres, quia instituit alium hæredem, vide Rol. consi. 93 vol. 3.

Feudum pluribus modis dicitur hęreditarium. Primò, quando reperitur alicui concessum simpliciter, nulla facta mentione hæredum. Rolan. consil. 3. volum. 4. num. 15. & in dubio præsumitur hæreditarium. Ozas. decisio. 162. num. 5. Andr. Gail. obseru. 154. libr. 2. Natt. consi. 680. Rol. consi. 97. num. 39. & consi. 67. num. 23. vol. 2. Menoch. consi. 104. vol. 1. vide tamen Ozas. decisio. 61. nume. 5. & 12. Mago. decis. 54. Rot. Floren. Menoch. d. consi. 104. num. 93. & fin.

Secundò, quando non constat de prima inuestitura, ná tunc præsumitur hæreditarium, & in illo non succedunt agnati, nisi hæredes à vasallo instituantur. Natt. cósi. 634. nu. 6. & 9.

Tertiò, censetur hęreditarium, quando dicitur in inuestitura pro se, & suis. Rolan. consi. 5. num. 16. vol. 4.

Quartò, quando dictum est in ea pro se, & hæredibus. Rol. d. consi. 3. nu. 17. Menoch. consi. 104. vol. 1. nu. 9. consi. 158. nu. 4. lib. 2. & consi. 202. nu. 91. ibid.

Quintò, quando dicitur pro se, & filijs, & hæredibus. Rol. d. consi. 3. nu. 19.

Sextò, quando est susceptú pro se, & hæredibus, ac successoribus vtriusque sexus, dicitur hęreditarium, tamen in eo fœmina non admittitur, nisi deficiéte linea masculina, & sic in dicto feudo, soror non concurrit cum fratre. Rol. consi. 84. vol. 4.

Idem in feudo concesso pro se, & hęredib. masculis, & fœminis. Menoch. consi. 400. num. 7. lib. 4. quod procedit, etiam si ante essent vocatę fœminæ. ibid. Menoch.

In feudo hæreditario potest vasallus ad libitum disponere, & testari, & fideicommissum in eo facere, & onus restitutionis apponere, quo casu feudo publicato propter delictum vasalli, institutus, vel fideicommissarius ad illud admittitur excluso fisco, vel Domino. Menoch. consi. 104. vol. 1. nu. 19.

An de feudo nouo vasallus disponere possit, distingue, aut fuit acquisitú per verbum pro se, & hæredibus suis (quo casu dicitur hæreditarium) & potest disponere. Menoch. cons. 161. libr. 2. aut aliter fuit acquisitum, prout plenè traditur ibi, & tunc non potest.

An vasallus possit de feudo nouo hæreditario disponere, vide plenè per eundem Menoch. d. consi. 161. vbi scribit nouem casus in hoc articulo.

Et si multorum sit opinio, quòd quando feudũ est simpliciter concessum pro se, & hæredibus, censeatur concessum pro hæredibus sanguinis, non autem pro extraneis: attamen quando cum verbo, hæredibus est iniunctũ verbum, successoribus, tunc feudum dicitur ita hæreditarium, vt comprehendat etiã hæredes extraneos. Menoch. cõs. 191. lib. 2. n. 76.

In ipso feudo hæreditario omnes, qui in eo volunt succedere, debent esse hæredes prædefuncti vasalli. Menoch. ibid. num. 80. vel primi acquirentis, & quidem hæredes vniuersales, nec sufficit esse hæredes in re certa. idẽ Menoch. consi. 194. lib. 2.

Filius tenendo feudum, an cẽseat hæres patris, vide Bar. in l. si quis. ff. de acquir. hęred.

Feudum emptum à fœmina liberis carente, & sexagenaria, quæ fuit inuestita pro se, & hæredibus capacibus, an eius sit qualitatis, vt ad hæredes inuestitæ transeat, vide Excel. P. Tessau. decisio. 146.

Feudum concessum pro se, liberis masculis, & hæredibus, dicitur esse mixtum, quo casu successor debet esse hæres vasalli defuncti. Oaas. decis. 139. nu. 14.

Feudi ex pacto, vel prouidentia, seu mixti, natura non mutatur, propter dictionem, franci, scriptam in inuestituris, quare ob eam non dicitur alienabile, maximè quando in ipsis inuestituris adsunt alia verba huic licentiæ alienandi contraria, de quibus vide per Ozas. decis. 163.

Feudum concessum pro se, & hæredibus masculis legitimis, dicitur mixtũ, nempe ex pacto, & prouidentia, & hęreditarium: ideò in eo succedentes, debent habere duas qualitates, videlicet, quòd sint filij, vel descendentes, & sint hæredes, vide Menoch. consi. 104. vol. 1. nu 15. plenius consi. 158. lib. 2. nu. 5.

Idem quando fuit concessum pro se, filijs, descendentibus, ac hæredibus. Menoch. consi. 202. num. 56.

Pariter quando fuit concessum pro se, & hæredibus legitimis. Menoch. ibid. nu. 57.

Vasallus in feudo mixto, non potest prędicare successoribus disponendo de ipso feudo, vide Menoch. consi. 202. num. 48. & 49. lib. 3.

Executio sententiæ latæ, contrà vasallum potest fieri, super fructibus feudi hæreditarij; secùs si feudum esset quæsitum ex pacto, & prouidentia. Afflic. decisio. 26. vide Tho. Minad. decisio. 20.

Feudo concesso, pro certo seruitio, alicui, suis liberis, & affinibus descendentibus ab eis addito, quòd etiam quædam sua filia naturalis, & alij naturales succedant, tunc etiam filia naturalis præfertur ex pacto, & prouidentia alijs affinibus. Aegid. Bellam. conclusio. 741.

Inuestituræ, si fuerint cõcessæ pro se, & descendentibus, agentes ad possessionem descendentes; se tales probare tenentur. Put. decis. 300. lib. 2.

Filius an soluat patris debita ex bonis feudalibus, si allodialia non sufficiant, distingue: aut feudum est hæreditarium, aut nõ, primo casu tenetur, secundo nõ; sed quid si non fecit inuentarium cum beneficio legis, vide Mysing obser. 67. cent. 3.

Quando quis habet feudum pro se, & hæredib. quibus unque (cum potestate disponendi tã inter viuos, quàm in vltima voluntate) ex dicta clausula, quibuscunq;, veniunt etiam hi, qui aliàs non erant successuri. Tho. Minad. decis. vlti. vide Rol. consi. 79. vol. 1. & consi. 20. vol. 3. nu. 30.

In feudis successio defertur ordine successiuo, & gradatim, vt proximior prius admittatur. Aegid. Bellam. conclusio. 741. nu. 14.

Agnati etiam si non sint hæredes, succedunt in feudo antiquo accepto pro se, & suis hæredibus, & successoribus Ioan. Mohed. decis. 47. vide tamen. Andr. Gail. obser. 154. libr. 2. num. 18.

Clausula in inuestitura feudali apposita, pro se, & hæredibus suis successoribus, restringitur ad masculos descendentes; tamen clausula, pro quibuscunq; hæredibus, vel pro se, & quibus dederit, includit quoq; extraneos hæredes. Alex. Raud. tract. de analo. c. 16. nu. 13. 14. & ita fuit iudicatum contrà opinionẽ Decij, sed quando hæc clausula nihil operetur, vide ibid. nu. 40.

Vbicunque pro descendentibus, aut agnatis feudum acquiritur, clausula, & quibus dederit, nihil operat: quia ad descendentes agnatos facultatem alienandi restringi oportet. Crauet. consi. 1. pro genero. nu. 359.

In feudo, quod vni in diuisione obuenit succedunt hi; qui sunt ex linea vltimo loco tenentis feudum; alijs omnibus agnatis exclusis, etiam proximiorib. primo inuestito. Natt. consi. 22. Tom. 1.

In feudo non hæreditario nepos à patruo excludit. Natt. consi. 127. & seqq. Tom. 1. consi. 679. & 680. tamen nepos cõcurrit cum patruo in feudo concesso pro se, filijs, & nepotibus. Rol. consi. 68. vol. 1.

Feudum concessum pro se, & hæredibus suis, & quibus dederit, est alienabile in extraneã personam. Natt. consilio. 159. nume. 12. & consi. 322. Rol. consil. 42. vol. 4. idem in feudo empto. Natt. d. consi. 159. vel concesso pro annuo censu. ibid. num. 15. & consi. 216.

& tale

& tale feudum transit ad extraneos hæredes ab intestato, ex tacito iudicio defuncti. Natt. consil. 246.

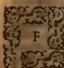
Filij inæqualiter à patre instituti, vel hæreditatem etiam iuramēto repudiantes, æqualiter succedunt in feudo patri concesso pro se, filijs, & nepotibus. Pet. Gerar. sing. 89.

Feudatarius Ecclesiæ, non potest ius vsusfructus, aut alimentorum, vel aliud simile constituere, in præiudicium descendentium, & agnatorum, quibus ex pacto, seu inuestitura fuerat ius feudo acquisitum. Aug. Bero. q. 95.

Transuersales descendentes ex descendētibus à primo acquirente, succedunt in feudo antiquo hæreditario, deficientibus filijs masculis, si probauerint se tales, & reperiri intra septimum gradum, & sint hæredes primi inuestiti; vel vltimo loco defuncti, aliàs secus. Rol. consi. 32. vol. 3.

Hæres etiam cum beneficio inuentarij in feudo hæreditario, tenetur satisfacere creditoribus hæreditarijs, de obuentionibus feudi; secus in feudo ex pacto, & prouidentia. Rol. consi. 44. vol. 3. imò de proprio tenetur restituere dotem. Menoch. consi. 127. lib. 2.

De feudo nobili antiquo, auito, & paterno.

Feudi nobilis antiqui, auiti, & paterni natura est, vt in alienabile censeatur. Ozas. decis. 163. & vbi alienatur per patrem, alienatio non piudicat filio; ideò filius ipse illud potest reuocare, etiam quòd sit heres patris. Natt. consi. 470. num. 16.

Præscriptio, seu alienatio feudi antiqui, & hæreditarij, non nocet agnatis, neq; super illo fieri pōt fideicōmissum. Io. Mohed. dec. 279.

Quando alienatio feudi præiudicet agnatis, & quomodo reuocetur, & de differentia feudi noui, & antiqui, vide Mysing. obser. 85. cēt. 4.

Vasalli testamentum confirmatum à domino directo super feudo, in domini præiudicium valet. Natt. consi. 502. nu. 31.

Feudi antiqui renunciatio facta in manib. Domini, licet agnatis non præiudicet; tamen vbi feudum per cōpetentes inuestituræ clausulas est alienabile (ex quo potest etiam in extraneos alienari) fieri potest, etiā in agnatorum præiudicium, ita vt renuncians inuestiatus de feudo nouo. Natt. consi. 615.

Feudi antiqui inalienabilis, facta alienatione in extraneū sine consensu dñi, agnatis proximorib. competit actio ad reuocandā ipsam alienationē, et viuente vasallo, & hoc vsq; ad 30. ann. Rol. consi. 57. nu. 63. & cons. 60. vol. 3.

Sed si vasallus alienat feudum antiquum remotiori agnato, proximior potest illud reuocare, dummodo reuocatio fiat infra annum à die scientiæ; alias lapso anno excluditur à reuocatione. Rol. consi. 57. nu. 67.

Vasallus non potest in fraudem, & præiudiciū agnatorū alienare feudum antiquum mixtum, illud personæ extraneæ (etiam sibi coniunctæ) alienando; sed ex quibus colligatur fraus ista, vide Menoch. consi. 226. libr. 3. & sufficere fraudē adesse ex psona vasalli alienantis, nec requiri fraudem emptoris, scribit idem Menoch. ibi. nu. 142.

Feudi antiqui renouatio, non facit ex antiquo nouum, sed antiquum remanet. Mysing. obser. 94. cent. 3.

Illustr. Camera Ducalis potest concedere feudum nouum in antiquum, & cōcessio feudi noui in antiquum, est donatio. D. Sol. in suis comment. In antiq constitut. Sabaudiæ glo. 1. in proœmio nu. 31. & 32.

Feudum nouum, si cōcedatur tanq̄ paternum, siue antiquum, qualitet feudi antiqui sortiatur naturam, vide Mysing. obser. 84. cent. 4.

Feudum antiquum, vt nouum in præiudicium agnatorum, concedi non potest. And. Gail. obser. 49 lib. 2. sed feudum nouum benè potest in antiquum cōcedi, si cōcedatur ab eo, qui habet potestatem concedendi, & tunc assumit qualitates feudi antiqui. Natt. consi. 467. 468. Rol consi 60. & consi. 16. vol. 3. Menoch. consi. 158 lib. 2. & plenius consi. 160. & de differentijs, & vtilitatibus feudi antiqui, & noui, vide per Gail. obser. 50. lib. 2.

In successione feudi, primi acquirentis probatio requiritur, nisi cōsuetudine aliter introductum sit, de qua pbatione, vide Andr. Gail. obser. 149. lib. 2. Natt. consi. 634.

Limitatur non procedere, quando feudum nouum conceditur, vt antiquum, auitum, & paternum. ibid. Gail. nu. fin.

Prælatus, & si feudum nouum tanquam antiquum concedat; tamen non sortitur qualitatem feudi antiqui, sed nouum manet; secus est in concessione facta ab eo, qui nouū feudum iure antiqui dare potest. Mysinger. obser. 18. cent. 6 vide Dec. consi. 185. nu. 7.

Si in inuestitura noua etiā prima, addatur clausula, iure feudi paterni, auiti, vel antiqui, nō obstante quòd feudum sit nouum, attamen antiquum reputatur. Mago. decisio. 54. num. 28. Rot. Florent.

Feudum nouum concessum in antiquum, quando est alienabile, potest legari cōiunctæ personæ. Rol. consi. 16. vol. 3. nu. 38.

Consobrinus non succedit in feudis antiquis, vide Afflic. decis. 292. sed an frater fratri in illis succedat, vide eundem decis. 293.

De feudo antiquo, vel paterno vasallus testari non potest, etiam cum Domini assensu, nisi interueniat consensus agnatorum; secùs in feudo nouo. Capic. decis. 103. nu. 3. vide Excel. P. Tessau. decis. 99.

An feudum dicatur nouum, qñ fit inuestitura sub commemoratione antiquarum inuestiturarum, & horum verborum, prout progenitores nostri concesserunt, vide Mohed. decis. 282. & 283.

In successione feudi antiqui acquisiti pro se, suis hæredibus, & successoribus, excludentis fœminas, sufficit agnatum fuisse hæredẽ primi inuestiri, vel vltimi, ad successionem feudorum. Mohed. decis. 284. vide Excel. Præsid. Tessau. decis. 99.

Ascendens descẽdenti succedit in feudo antiquo; secùs in nouo. Vincen. de Fran. decis. 3.

Si per mortẽ vasalli sua linea extinguatur, Dominus tenetur ad instantiam cõsanguineorum defuncti vasalli; ipsos de eisdem bonis inuestire præ alijs extraneis; sed hoc procedit, tribus concurrentibus, de quibus in obser. 16. Mysing. cent. 5.

Feudum nouum deficientibus masculis ad Dominum reuertitur; sed feudũm antiquum ad agnatos. idem Mysing. obser. 72. cent. 5.

Ad originale inuestiturarum recurrendum est, quãdo dubitatur de qualitate feudi, & licèt mutetur ipsa qualitas, feudum non dicitur nouum, nisi in qualitate mutata. Gasp. Cab. milleloq. 188. ratio, quia prima inuestitura semper attenditur. ibid. milleloq. 496. cui ex posterioribus nõ derogatur: quia prima inuestitura præfertur omni feudorum naturæ, & illa sola attendi debet. Mago. decisio. 54. Rot. Florent.

Si feudum antiquum semel ad descendentes trãsitum fecerit, postea verò ad collaterales peruenerit, tunc in illo agnati vsq; in infinitum succedunt, & tali casu locum habet regula, vltimum agnatũ primi acquirentis successorem esse, etiam si feudum per millæ manus ambulauerit: sed si feudum non fecerit semel transitum ad descendentes, sed ex pacto, vel alio modo à primo acquirente ad collaterales peruenerit, tunc locum habet successio, solùm vsque ad septimum gradũ. And. Gail. obser. 150. lib. 2.

In solutione æris alieni, distinguẽdum est inter feudum antiquum ex pacto, & prouidentia, & feudum hæreditarium, primo casu, si successor non sit heres, non tenetur soluere æs alienum, (nisi de fructibus illius anni, quo mortuus est vasallus) secundo casu, tenetur, vide Gail. obser. 154. lib. 2.

Frater succedit fratri, vbi duo ipsi fratres receperunt feudum, iure antiqui. Raud. tract. de analo. c. 34. nu. 71. 240. 254. & 269.

Feudum nouum receptum iure antiqui, qñ ad transuersales transeat, vide ibi. nu. 76. & 208.

Feudum in dubio præsumitur antiquum; ideò asserens esse nouum probare debet, vide Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 191. Dec. consi. 269. nu. 5. & 6. Natt. consi. 55. nu. 11.

Fendum antiquum vnde colligatur, vide Dec. consi. 53. & 445. Natt. consi. 466.

Quando feudum antiquum vni ab initio concessum, descendit ad plures, iurisdictio competit omnibus, non vt singulis, sed vt vniuersis: ideò vnus sine alio iurisdictionem exercere non potest, nec aliquid statuere contrà alium; quia par in parem, &c. vide Menoch. consi. 298. nu. 9. vbi scribit plura exempla.

In feudo antiquo, & paterno, quando mortuo Domino, vel vasallo, petitur inuestitura, dicitur propriè peti confirmatio, vel renouatio inuestituræ anteà factæ: non autem requiritur inuestitura realis, id est, vt filius, vel agnatus succedens, mittatur in possessionẽ rei feudalis, cùm iam sit in possessione, vnde talis inuestitura feudi antiqui potius est cõfirmatio rei habitæ, & acquisitæ, quàm noua acquisitio. Hartma. Hartma. cap. 10. titu. de feudis lib. 2.

In feudo antiquo si decesserit vasallus, tunc hæres eius à domino, aut si Dominus decesserit, vasallus, vel eius hæres ab hærede Domini, necesse habebit petere renouationem inuestituræ intra annum, & mensem, si vasallus est miles: si verò Paganus, intra annum, & diem, vide ibid. cap. 12. an lapso tempore petendæ inuestituræ, possit vasallus purgare moram, vide ibid.

In feudis habet locum successorium edictum, de gradu in gradum: ideò quando vasallus decessit sine hærede, est apertum feudum proximiori agnato, & agnatus agnato præiudicare non potest in feudo, & plenè quomodo in feudis succedatur, vide ibi. c. 17.

Mortuo vasallo, feudum æqualiter ad omnes eius filios pertinet, licèt alias pater in bonis allodialibus eos inæqualiter hæredes instituerit, & tunc si feudum est indiuisibile omnes Domino fidelitatem præstare tenentur, vel alter eorum nomine suo, & aliorum fratrum, vide ibid. c. 20.

Maior natu præcedit, & in feudo antiquo succeditur ad similitudinem fideicommissi relicti familiæ. Dec. cõs. 445. & exclusus semel, semper remanet exclusus. ibi.

Quando

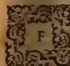
Quando veniant qui nō erāt nati tempore acquisitionis, vide Dec. consi. 445.

In feudis antiquis tectis, agnatus proximior vltimo feudatario morieti, & tenenti feudum, succedere debet alijs exclusis, etiam filiabus defuncti feudatarij. Roland. consil. 81. volum. 2. num. 36.

Feudum antiquum dicitur à quarto gradu supra, & in dubio dicitur antiquum, quando longo tempore possessum fuit. Rol. consi. 55. num. 9. & 10.

Feudnm antiquum illud esse dicitur, quod iam antea fuit à patre, auo, & antecessoribus possessum, & feudum nobile idem est, quod feudum antiquum. Menoch. consi. 202. num. 48. lib. 3.

De feudo nouo.

Eudum nouum quando dicatur, licèt sit paternum, vide Afflic. decisio. 112. nume. 5. & vnde nouum, aut antiquum colligatur, vide Dec. consi. 53. & consil. 445.

Feudo nouo nouiter obuento per legatum cum regio assensu, an posit pater tale feudum dare tertio, vel secundogenito, in præiudicium primogeniti. Afflict. decis. 248.

Feudum nouum causa noua facit; item & noua forma. Afflict. ibi. nu. 8.

Frater an, & quando succedat fratri in feudo nouo, & quid in antiquo, vide Affli. dec. 293.

Vasallus testari potest de feudo nouo interueniente consensu Domini; sed de feudo antiquo, vel paterno non, sine consensu agnatorum. Capic. decis. 103. nu. 3.

In feudo hæreditario, & nouo pater filijs præiudicare potest; secùs est in antiquo. August. Bero. q. 45. nu. 3.

Concessionis verba sunt attendenda, an fuerit facta concessio intuitu patris, vel filiorum, etiam in concessione noua. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 66. nu. 9.

Concessio noua dicitur, quando prima alteratur inuestitura antiqui feudi. Paul. Aemil. decis. 16. par. 2. nu. 4. Raud. tract. de anal. cap. 34. nu. 56 veluti quando mutatur qualitas, & forma primæ concessionis. Idem Aemil. decisio. 7. par. 2.

Ascendens descendenti succedit in feudo antiquo; secus in nouo. Vincen. de Fran. deci. 3.

Feudum nouum deficientibus masculis ad Dominum reuertitur; sed feudum antiquum, ad agnatos. Mysing. obser. 72. Cent. 5.

Feudum nouum dicitur, quando ob delictum, Dominus apprehendit possessionem, etiam si inuestiat de nouo, iure antiqui. Alex. Raud. tract. de anal. cap. 34. nu. 54. 253. & 254.

Quando propter delictum vasallus fecit compositionem, si in exequutione ipsius compositionis factæ ad aliquam summam propter ipsum delictum, Dominus de nouo (mediante solutione pecuniæ compositę) concedat feudum, illud dicitur nouum, etiam si fuerit facta concessio in feudum paternum, auitum, & antiquum: Ideò in illo solùm succedunt descendentes, exclusis alijs agnatis transuersalibus. Idem Raud. ibid. capit. 34. nu. 89. & seqq.

Feudum dicitur nouum, quod à linea progenitorum, vel per successionem eorundem, non capitur. Illust. Senator Sol. in suis commēt. in antiq. constitutio. Sabaudiæ, glos. in proœmio. num. 26.

Feudo nouo alienato, Dominus directus admittitur ad reuocandam alienationem, qui hoc casu excludit agnatos; secùs in feudo antiquo. Rol. consi. 60. vol. 3.

An de feudo nouo disponere posit vasallus, distinguendi sunt plures casus: Primus erit, quando fuit acquisitum per vasallum pro se, & hæredibus suis, quo casu dicitur hereditarium, & tunc sine dubio de tali feudo potest disponere. Menoch. consi. 161. lib. 2.

Secundus est casus, quando feudum nouum est simpliciter ex pacto, & prouidentia; sed pecunia, vel benemeritis acquirentis concessū, & hoc casu pater, qui acquisiuit prælegare illud potest vni filiorum. Menoch. d. consi. 161. nu. 6. lib. 2. & tunc tale feudum non censetur ex pacto, & prouidentia dantis acquisitum. Menoch. consi. 309. num. 18.

Tertius est casus, quando feudum nouum est simpliciter ex pacto, & prouidētia, & gratis, vasallo concessum: sed concessio facta est, tàm contemplatione filiorum, quàm patris, & hoc casu, non poterit pater vni filiorum totum feudum prælegare. Menoch. ibi. n. 11.

Quartus est, quando feudum nouum sui natura est tale, vt deferatur primogenito tantùm, quo sanè casu non poterit pater prælegare hoc feudum alteri filiorum, excluso primogenito. Menoch. d. consi. 161. nu. 14.

Quintus est casus, quando feudum nouum est simpliciter ex pacto, & prouidentia, & non constat manifestè cuius sola contemplatione fuerit concessum, an scilicet solius patris, vel etiam filiorum, & iste casus est disputabilis inter Doctores, tamē Menoch. ibi. num. 15. concludit patrem nō posse, hoc feudo disponere, & vni filiorum prælegare.

Sextus est, quando vasallus cum consensu Domini disposuit de feudo nouo ex pacto, & proui-

prouidentia illud relinquendo vni filiorum, & hoc casu valet dispositio. Menoch. d. consi. 161. nu. 52. sed quid si consensus Domini accesserit post mortem vasalli, vide ibi. nu. 53.

Septimus casus est, quando pater legaret hoc feudum ex pacto, & prouidentia, alicui extraneo, & tunc non potest. ibi. nu. 54.

Octauus vltimus erit casus, an vasallus disponere possit de feudo ex pacto, & prouidentia nouo, concesso iure antiqui, illud prælegando vni filiorũ, quo casu Menoch. ibi. nu. 57. sustinet partem negatiuam.

Ad feudum, an legitimatus admittatur.

Filij naturales, & legitimati non succedunt in feudo, tamen vbi de consuetudine feuda sunt redacta ad instar patrimonialiũ, quo ad ius succedẽdi, succedũt. Guid. Pap. q. 59.

Legitimatus per subsequens matrimoniũ admittitur ad successionem feudi; secùs est in legitimatis per rescriptum Principis. Mysin. obser. 42. cent. 5.

Spurij feudorum sunt capaces ex voluntate Domini, & per cõsequẽs legitimatio ad feudum fieri potest. Raud. tract. de anal. cap. 35. num. 40. sed ex quibus possit Domini volũtas colligi, ita voluisse, vide plenè per eundẽ ibid. d. cap. 35.

De feudi caducitate, & commisso, quibus ex causis vasallus feudum amittat, & cui eo casu, applicetur.

Vasallus si feudum, vel feudi partem, aut feudi conditionem ex certa scientia neget, vel crassa, supinaq; ignorãtia dixerit se nescire, deinde conuictus fuerit, feudo spoliabitur. Ozasc. decisio. 29. vide Ioan. Pap. lib. 13. titu. 1. arrest. 9. & seq. Rol. consi. 66. tamen potest reuocare negationem ante sententiam. ibid. Ozasc. d. decis. 14. nume. 29.

Princeps an post mortem vasalli pœnam amissionis feudi declarare possit, vide ibi. nu. 13. Cassad. decis. 2. tit. de locat. & conduct. nu. 6.

Dominus directus auocans feudum sibi competens iure prælationis, nõ tenetur ad onera feudo imposita, per vasallum, minus tenetur stare locationi ipsius feudi. Ozasc. decis. 156. secùs quãdo auocat feudum iure commissi, quod fuerat cum hypotheca locatum. Idem Ozasc. decis. 156. nu. 7.

Dominus directus non tenetur ad onera feudo imposita per vasallum, quando feudum ad eum reuertitur, vt ad Dominum, idest iure dominij. Ozasc. decis. 156. nu. 9.

Alienatio de quibusdam hominibus facta à vasallo rescinditur, si feudum ad Dominũ peruenerit ob feloniam vasalli, & seruitus in feudo per vasallũ cõstituta extinguit, feudo ad Dominũ reuerso. Ozasc. dec. 156. n. 11. & 14.

Feudum tanquàm res burgensis alienatum, nõ petita inuestitura, deuoluitur ipso iure ad Dominum, quod procedit etiam si emptor ignoret rem feudalem: quia vẽditoris culpa transit in eum. Afflict. decisio. 155.

Vasallus alienans partem feudi, non debet priuari toto feudo; sed illa parte alienata dumtaxat. Gram. decis. 49. Dec. consi. 667. num. 6. vide Bar. in §. si vero, instit. de legat.

Clausula, saluo iure; seu assensu Domini, si fuit deuentum ad rei traditionem, nihil releuat, quia videtur Dominus contemni, si tamen adijciatur illa verba, videlicet, non aliter, nec alio modo (quia tunc videtur nihil actum fore) non perdit alienas hoc modo feudum. Gramma. d. decisio. 49. num. fina. Guid. Pap. quæst. 163. vide Dec. consil. 160. Roma. sing. 518.

Feudalis res vendita irrequisito Domino, si deuoluitur ob dictam venditionem, cui applicabitur, an videlicet Dño, vel agnatis illius, qui vendidit, vide Gramma. decis. 77. quod per alienationẽ factam sine licentia directi Domini feudum applicetur ipsi Dño, scribit Ozasc. deci. 69. num. fin. quod procedit in feudo nouo; secùs in antiquo. Menoch. consi. 226. num. 201.

Feudum nouum deficientibus masculis ad Dominum reuertitur, sed feudum antiquum ad agnatos. Mysing. obser. 72. cent. 5. etiam quãdo ob delictum publicatur. Ioan. Mohed. decis. 55. vide Perillust. D. P. Tessa. decis. 167 & Raud. tract. de anal. cap. 34. nu. 49.

Habens beneficium à domino, si efficiatur rebellis, præiudicat etiam filijs. Idem Raud. capit. 37. nu. 127. tamen vasallus committens feloniam, non nocet filijs ante natis. Bart. in l. 2. C. de libert. & eor. liber. vasallo delinquẽte an, & quando filius amittat feudum, vide Bar. in l. 3. ff. de interdictis, & releg.

Filius Comitis, vel vasalli dicitur habere Comitatum, & feudum ab Imperatore, non à patre, & filius vasalli, an teneatur propter patris delictum, vide Bar. in auth. de exhibend. reis.

ptis.§.optimum, vt illi, aut agnatis præiudicet, vide Abb. consi. 3. lib. 2. num.5.gl.in l.2.§.filijs.C.de libert.& eor.liber.
Feudum commune cum alio habens committendo feloniam, tale feudum non reuertitur ad Dominum.Fel.consi.49.nu.7.
Licèt filius ex persona sua, & propter suam culpam debeat amittere feudum;nepos tñ illud retinet ex psona aui.gl.in l.7.§.fi.ff.de Senat.
An Dominus teneatur feudum ad se deuolutū hæredibus vltimi inuestiti concedere, vide Excel.P.Tessau.decis.146.nu.fin.
Si venditor rem(quam vendit)asserat esse francam, vel moueri de directo dominio alicuius, licèt hoc non sit verum, tamen ex tali assertione constituitur emptor in bona fide, & consequenter excusatur à cōmisso. Guid. Pap.quæst.24.
Vasallus licèt possit feudum alteri infeudare sine consensu Domini; tamen non potest illud alienare, quod si vendat Domino irrequisito, & tradat cadit à iure suo, nec euitat pœnam, illud postea recuperans.Guid.Pap.q. 162.Abb.consi.3.nu.5.lib.2.
Rebellis ad feudum amissum,& alienatum, restituitur pro bono pacis;sed an tunc censeatur restitutus ad feudum per ipsummet alienatū tēpore rebellionis,vide Affli. dec. 116.
Feudum rusticum non amittitur per reditum non solutum, nec per alienationem factam irrequisito Domino.Gram.decis.77.num.11.
Si vasallus ignorans rē feudalem, & ita iuret, (puta forte,quia alteri successit) eā vt francam alienet, electioni emptoris ignorantis committitur, vtrum Domino velit cedere feudum, an vasallo restituere, quo restituto vasallo,idem pro beneficio retinebit nō obstante venditione,sed si sciebat rem fendalē, res cadit in cōmissū, & emptor sciēs amittit precium. Guid.Pap. q.305.
Vasallus irrequisito Domino vendens, nō perdit feudum,donec possessionem tradiderit. Guid.Pap.sing.767.Ant.Corset.in suis singularibus,litera. A. singul. alienatio,sed quid,si se constituat nomine emptoris possidere. vide Borr.decis.112.Cassan.in consuet.Burg. titu.*des fiedz*.§.8.glo.4.
Domino inconsulto impunè feudum non alienatur. Crau.consi.1.pro genero. nu.293.quia per ipsam alienationem, amittitur. capit. 1. ex.de feudis.
Ea ratione in alienatione feudi requiritur cōsensus Domini,ne in personam minus gratā, aut idoneam alienatio fiat, inde fit, vt post alienationem consensus Domini rectè adhibeatur.Crau.ibi.nu.397.vide tamen.ibi.
Si vasallus priuetur feudo propter alienationē, vel aliam iustam causam hoc intelligitur, si Dominus velit, vel declarauerit etiam per sententiam.Dec.consi.185.num.9.nam super declaratione caducitatis est necessaria sententia iudicis.Papon.lib.13.titu.2. arrest. 12.
Quando vasallus alienat rem feudalem ignoratet,eam non amittit,ratio, quia in omnibus alienationibus,in quibus alienans cadit à iure suo,subauditur hoc procedere in scientes. Cassan.in consuetu.Burg.tit.*des fiedz*.§.8.glo. 6.nu.15.vide Excel.P.Tessau.decis.227.
Vasallus,si alienet cum allodio fundum feudalem commixtum,Dominus,si agat ad feudū sine suo consensu alienatum, docere debet, qui fundus sit feudalis. Menoch. consi. 395. num.18.lib.4.
Vasallus licèt non petendo inuestituram intra annum,& diem cadat; tamen si ignorauerit excusabitur, cùm illud tempus ignoranti nō currat. Gram. decis.52. vide Hartma.Hartm. cap.25.titu.de feudis.
Successor in feudo,si non petierit inuestituram intra annum, non amittit feudum, sed soluit dupplicatum releuium. Gram.decis.103. nu. 223.vide Vincen.de Fran.decisio.425.part.2.
Vasallus, si non præstet fidelitatem Domino infra annum, & diem,perdit feudum, non ipso iure, sed per sententiam. Guid. Pap. q. 164.quod quidem tempus incipit solùm currere à die traditionis, & non alienationis. Guid.quæst.165.
Vasallus feudum amittit, si cum vxore Domini viui,siue mortui,concubuerit.Ozasc.decis. 77.num. 17.
Vniuersitas delictis, quæ contrà Dominum committuntur, resistere tenetur; aliàs non resistendo,delinquere dicitur. Ozasc. decis. 138. nume. 7.
Vniuersitas ob crimen rebellionis prædari, ac solo æquari potest.Ozasc.ibi.nu.15.
Vasallus,q. Dominum defendere teneatur,& si nō defendat amittat feudum, quomodo intelligatur,vide ibi.num.23.
Feudum paternum propter delictum filij hæredis,cui applicetur,vide Afflic.decis.116.
Feuda non cōfiscanda,nisi pro læsæ maiestatis crimine.Afflict. ibi.num.4.
De falsario feudatario, qui rasuram commiti mandauit in inuestitura, vel rescripto,qualiter debeat puniri, & an debeat feudo priuari, vide Afflict.decis.404.feudum amittit vasallus, ob crimen falsi, sed declara dictum, vt per Raud.tract.de anal.cap.34.nu.22.
Prædecessoris delictum acquirētis feudum, vel officium,nocet successoribus filijs, sed vtrū noceat agnatis in feudo antiquo, & quid si nominatim datum sit patri, & filijs post patris

patris mortem, vide Capic. decis. 111. nu. 31. Hartma. Hartm. cap. 26. tit. de feudis. lib. 2. & capit. 28. ibid.

Patris culpa nocet filio, in eo, quod debet habere filios post mortem patris. ibi. Capic. nu. 33. an filius amittat feudum propter delictum patris, vide Cassad. decis. 2. num. 8. titu. locat. & conduct.

Feudum, an deuoluatur ad Baronem, seu ad Regem, si subfeudatarius commiserit crimē in Regem, vide Capic. dec. 163. nu. 8. & quid si fuerit restitutus à Rege, vide ibi.

Feudatarius non ligius, nec subditus ratione domicilij, vel originis, committens crimen contrà Regem, non tenetur crimine legis maiestatis. Capic. ibi. nu. 12.

Feudum tenens ex delicto, ab eo excluditur. Gram. decis. 77.

Quando respectu criminis rebellionis, quis debeat priuari feudo, vide Gram. decis. 105.

Principis priuilegio, in quo declarauit quē rebellem, cum manu quæstoris, standū est. ibid. num. 34. & 54.

Feudum concessum cum pacto, quòd ex sui culpa priuari nō possit, intelligit pactū nō procedere, vbi culpa consisteret in cōmittendo. Gram. decis. 105. nu. 43.

Feudatarius vasallus committens feloniam, feudū (quo ad vtile dominiū) amittit ipso iure: verum quo ad possessionem auocandam, requiritur sententia; secùs in crimine læsæ maiestatis. ibi. num. 55.

Rebelles illi dicuntur, qui contrà honorem, & fidelitatem Principis, opera rebellionis faciunt. Tho. Minad. decis. 13. nu. 10.

Actio competens Domino contrà vasallos, ad repetendum feudum apertum ob feloniam, non terminatur tempore. Tho. Minad. decisio. 37. nu. 14.

Feloniam vasalli contrà Dominum, debet probari per quinque testes ad minus. Guid. Pap. quæst. 180.

Vasallus, si commiserit delictum propter quod amiserat feudum, hæres Domini non poterit illud opponere. Guid. q. 114. quia regulariter ius priuandi vasallum feudo, ad hæredes Domini non transit. Ozas. decis. 77. nu. 11.

Feudi Dominus propter delictum in vasallum, priuatur iure suo, sicut è contrà. Boer. decis. 221. num. 3. & 12. feudum an publicetur propter Domini delictum, vide Hartma. Hartm. cap. 27. titu. de feudis. lib. 2.

Feudum confiscatum an fisco, vel Domino applicetur, vide Boer. decis. 264. quod feudum confiscatum spectet ad regium feudatariū offensum, scribit Raud. tracta. de analog. cap. 34. nu. 15.

Feudalia, an possint ob delictum transire in fiscū, vide Boer. dec. 278. ius feudi, an publicetur ex delicto vasalli, per quod bona publicantur, vide Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infect.

Si in crimine læsæ maiestatis, vel alio quis damnetur, an ob hoc bona ipsius publicentur, & feudum, quod ille tenet à Barone, fisco applicetur, an verò ad Baronem directum Dominum reuertatur, vide Aegid. Bellam. cōclus. 641. Pap. lib. 13. tit. 1. arrest. 12.

Dominus non reuocans feudum propter feloniam commissam per vasallum, an, & quando eius hæres reuocare possit, vide Cassad. dec. 2. tit. de locat. & conduct. nu. 7. quod nō possit, scribit Mysing. obser. 97. cent. 3.

Pupillus non seruiens Domino, non priuatur feudo. Guid. q. 335.

Vasallus non priuatur feudo ob adulterium cū pedissequa Domini, vel Dominę, commissū. Boer decis. 149. Pap. lib. 13. tit. 1 arrest. 14.

Vasallus litigans cum Dn̄o, si in processu scripserit, & protulerit contrà eū verba iniuriosa, dēt feudo priuari, vide Io. Pap. lib. 8 tit. 3. arre. 17.

Vasallus contraueniēs iuramēto fidelitatis, nō amittit feudum, nisi in casibus à iure expressis. Crau. consi. 324. nu. 7.

Vasallus, si ob delictum feudo priuetur, & Dominus remittat delictum, an tanquam nouū, vel antiquum feudum retinere censeat, vide Cassad. decis. 4. eod. tit. locat.

Publicatis bonis propter delictum, an feudum publicetur, vide Capel. Thol. q. 396.

Vasallus feloniam cōmittens, non amittit possessione feudi, nisi per sententiā priuationis. And. Gail. obser. 51. lib. 2.

Sicut filius ingratus exheredari, ita vasallus feudo priuari potest: sed de hac ingratitudine, vide ibi. obser. 157. lib. 2.

Delictum, seu contumacia primi vasalli, nō nocet retrofeudatario, qui ab illo primo habet feudum. Pap. lib. 13. tit. 1. arrest. 15.

Innocētia fratris prodest fratri delinquēti, in materia feudali. Alex. Raud. trac. de anal. cap. 14.

Scribens Princeps in suis litteris feudū esse deuolutū, & applicatū ad cameram, nō ex hoc infertur, q vasallus delictum commiserit, vide Raud. tract. de anal. cap. 31.

Sententia magistratus in crimine læsæ maiestatis nocet agnatis, in inuestitura vocatis. Idem ibi. cap. 32. num. 18. declara, vt ibi. num. 19. & seqq tamen quòd sententia contrà possessorem feudi, non præiudicet agnatis, specificè non citatis habetur. ibi. nu. 63.

Si vasallus ex causa posuerit milites, & custodes in fortilitio, seu castro, quod habet cōe cum Domino, qui miserit commissariū, vt castrū

restitueret,

restitueret, cui commissario resisterent milites, an ob id debeat priuari feudo, vide Crauet.consi. 319.
Vasallus se udo priuatur, si malè in eo versatur sed quan do dicatur malè versari, vide Menoch.de arbitra.lib.2.cas.78.
Item vasallus crudelis, feudo priuatur. Menoch. ibid. cas. 139.
Vasallus feudo priuatur, si grauem iniuriam dño infert; sed quæ grauis dicatur iniuria, vide Me noch.de arbitra. lib.2.cas.267.
Vasallus prodens castrum(de quo fuerat inuestitus)inimicis Domini, amittit feudum.Nat. consi.174.nu.16. Tom.1.
Vasallus priuatur feudo, si sine cã cum inimico dñi amicitiam inierit, maximè si relicto dño ad ipsum eius inimicum accesserit, cum eo habitando. Menoch.consi.100.vol.1.
An in dicto casu, facta pace inter Principes, rebellis restituatur ad feuda omissa propter capitula pacis, vide Menoch.consi.103 ibid.
Cùm Princeps concedens feudum vult, illud manere indiuiduum, intelligitur voluisse, q̃ vnus consortum, alteri succedat iure nõ decrescendi. Menoch.consi.303. lib 4.
Et tunc si alter ex consortib. cõmiserit crimen læsæ maiestatis, portio eius remanet insolidũ apud alterum consortem agnatum, exclusis Domino, & filijs delinquentis. Menoch.d. consi.304.nu.11.& seq. & consi.305. lib.4.
Pactum, q̃ pater cadat à feudo, pp feloniã filij, non valet ranq̃ iniustum. Ant.Corset.in suis singularibus, litera.P.sing. pactum. 2.
Vasallus non priuatur feudo, propter Domini delictum.Hyppol.sing.122.
In feudo auito, vnus fratrum cõmisit feloniam, & amisit feudum, Dominus remisit, an videatur de nouo datum, vel remaneat auitũ Bart. tenet hoc vltimum. in l.5. §. quod dicitur. ff. de impen.in reb.dot.fact.
Ius feudi non transit ex secundo decreto in illum, qui petijt sibi caueri ex damno infecto. Bartol.in l. si finita. §. si de vectigalibus.ff.de damno infect.
An, & qñ vasallus à domino priuari possit feudo, vide Hartm.Hart.c.24.tit.de feudis.lib.2.
Qui sint rebelles, & de pęna eorum, vide Bar. su per constitutio. q sint rebelles.fol.106.& Ecclesia, si non soluit cẽsum, cadit à feudo. Bar. in l.placet.C.de Sacrosanct.Ecclesijs.
Clausula, q̃ deficientib. liberis masculis, ad nos feudum reuertatur pleno iure, tollit omnem alienationem durãte linea masculina. Ozas. decis.163 nu.8.
De capitulo pacis super restitutionib. faciendis rebellib. reuersis, nõ extẽdẽdo ad inuasores turbatores, & dolosos possessores, scribit Afflic.decis.403.

Metus iustus in vasallo dato, q̃ incurisset causam priuationis feudi, non debet feudo priuari, sed excusatur.Gram.decis.18.nu.9.
Vasallus aliquid faciens pro sua salute conseruanda, & non cã offendendi dñm, non infert rebellionem, aut feloniam. ibid.nu.13.
Dominus non potest auferre dominium feudi vasallo, ipso nõ audito, nec cõuicto. Gram. d.decis.18.nu fin. Princeps enim non potest vasallo suo feudum auferre, non præcedente causæ cognitione.Gram.deci.65.n.7.& absq; legitima cã ibid.n.33. Craue.consi.293.nu.4.
Aduocatus vasallus, non potest aduocare contra Dominum, alias priuabitur feudo: fallit, si esset cõpulsus à iudice; quia tunc excusaretur. Gram.decis.80.
Vasallus, si meliorauerit feudum, dñs non potest illud vendicare(solũ ex causa delicti) nisi refectis expensis meliorationis, alias repellitur exceptione doli, si non offerat. Guid.q.169.
Si feudum efficiatur caducum, & reuertatur ad dominum directum, vasallus amittit omnia melioramenta; secùs si reuertatur ex alia cã, veluti ex defectu lineæ.idem Pap. lib.13.titu. 2.arrest. 20.
Vasallus, si non petierit inuestituram intra tem pus debitum, potest moram purgare, dummodo celeri satisfactione sibi consulere studerit, hoc est, si antequã vocetur in iudicio, offerat se paratum facere, qđ tenetur, & præstare.Guid.Pap.q.166.
Vasallos sufficit petere inuestiturã ad euitandũ commissum, licèt nõ offeratur fidelitas: quia petens inuestituram, satis videtur offerre fidelitatem.Guid.Pap.q.167.
Vasallum priuatum defectu inuestituræ, si dñs recipiat ad obedientiam, an censeatur caducitatem remittere, vide Boer.decis.311.n.22.
In feudo antiquo, si decesserit vasallus, tenetur eius hæres a Domino, aut si Dominus mortuus sit, ab eius hærede, petere renouationẽ inuestituręq intra annum, & mensem, si vasallus sit miles, si verò paganus, intra annum, & diem. quo tempore lapso, moram pur gare non potest, omnis tamen iusta causa excusat vasallum; sed quæ nam possit esse iusta causa, vide Mysing. obser. 9.cent.5.Dec. consi.144.num.6. Hartm.Hartm.c.12.titu.de feudis lib. 2.
Agi vt possit ad cõmissũ rei feudalis, quę requiratur, & qua actione agatur, vide Guid.Pap. q.454 Excel.P.Tessau.decis.227.
Feudũ reuersũ ad Dominũ, ẽt sine cã, an possit Dominus spacio 30. ann. præscribere contrà vasallum, & ècontrà, an vasallus præscribat contrà Dominum, vide Boer.decis.311.
Si duo Domini contendunt de Baronia, vasallus post annum potest differre inuestituram,

dummodo intra annum offerat se velle inuestituram recipere ab eo, qui est verus Dominus, & protestetur, quòd per eum non stat. Cabal.milleloq.648.

An in fide non intrans,& homagio per annum, & diē,amittat feudum,vide Ioan.Gal.q.162.

Feudum donatū,vt reddatur ad Dñm moriente feudatario sine liberis,applicatur Domino,pariter,si filius feudatarij moriatur sine liberis. Pap.lib.11.tit.1. arrest.38.

Quando pro feudo præstatur census, feudum æquiparatur emphyteusi; ideò vt euitetur caducitas,admittitur purgatio moræ, etiam si dicatur in inuestitura, q non facta solutione canonis,feudum efficiatur caducum;quia intelligitur Domino volente, & ante declarationem Domini, admittitur purgatio moræ, imò etiam post, de æquitate canonica: Dec.consi.138.

An,& quando Dominus,cui erat ius quęsitum, videatur caducitatem remittere, vide Dec. consi. 185.nu.8.

Mortuo Domino, vel vasallo intra annum, & diem,debet peti renouatio inuestituræ,& de ratione,quid si moriatur vasallus infra dictū tēpus, & an possit Dominus illud minuere, vide Cassan. in consuetud. Burg.tit. *des fiedz*. Rub.3.§. 1.glo.5.nu.4.

An post dictum tempus possit vasallus purgare moram,vide ibid.nu.12. & an feudum possit præscribi. nu.13.

In loco congruo est petenda dicta renouatio inuestituræ. Cassan. ibid.§.1.glo.12. & multæ sunt causæ, ex quibus vasallus excusatur,si non petierit inuestituram intra annum, & diem,de quibus vide ibi.glo.13.

Minor 14. ann. si non petierit renouationem inuestituræ,non priuatur feudo,vide Cassan. eo.titu.§.1.glo.1. & minor 25.ann. si non petierit inuestituram intra annum, & diem restituitur.ibid.num.7.Rol.consi.40.vol.3.vide Excel. P.Tessau. decis.227.nu.3.

Quando feudum cadit in commissum applicatur proprietario, & non vsufructuario. idem Cassan.ibid.§.8. glo. 3. sed an feudi apertura fiat per sententiam,vel ipso iure, vide ibi.nu. 2.& glo.6.nu.10.

Feudum non potest per Dominum in alium transferri sub prætextu, quòd vasallus non fecerit recognitionem de eo,debitis temporibus petens inuestiturā,nisi præcesserit sententia.Nat.consi.22. Tom.1.

Iura feudi, & caducitas ipsius ad quē spectent, an ad Dñm immediatū à quo tenet vasallus immediatus feudū,vel ad mediatū,qui tenet in retro feudum à primo Dño,vide Cassa.tit. *des fiedz*.§.8.glo.fin.quòd applicetur Domino immediato, scribit Menoch. consi. 338.

In feudo non est locus caducitati propter canonem non solutum.Hippol.sing.446.sanè contrarium tenet Io. de Arnono, sing.88.

Vasallus effectus clericus desinit esse vasallus, nec feudū recuperat, si desierat esse clericus. Bar.in §. neq; Auth. de Sanctis. Episco.

Feudum,vbi linea finita ad Dominum directū reuertitur, Dominus non tenetur respōdere creditoribus vasallorum, qui dictum feudū tenuerunt. Natt.consi.615.nu.7.

Vasallus,qui non petijt inuestiturā intra annū, & diem non priuatur feudo ipso iure,sed requiritur sententia priuationis. Rol. consi.18. vol.1.Guid.Pap.sing.982.

Tempus anni,& diei datū ad petendam inuestituram.per Dñm non potest minui Rol. ibid. & nō currit ignoranti.idē Rol. cōsi.49.vol.3.

Propter non petitam inuestituram intra annū, & diem,feudum non aperitur dño;sed agnatis proximioribus Rol.consi.64.nu.27.vol.3. Menoch.consi.304. lib.4.

Quid si priuetur propter delictum cōmissum in personam Domini, vide Rol.consi.15.vol.4. Menoch.d.consi.394.lib.4.

Quid,si in personam alterius,vide ibi.consi.78. Menoch. d.consi.304.

Ad defendendum,vt feudum non cadat in cōmissum,propter non petitam inuestituram intra annum, & diē. vide Rol.consi.64.vol.3.

Vbi familia eorum, quibus fuit concessum feudum deficit, deuoluitur ad Dominum directum ipsum feudum. Menoch.consi.160.li.2.

Licèt vasallus, qui iurauit fidelitatem,non teneatur successori ipsam præstare; tamen tenetur ipse successor petere inuestituram intra annum, & diē à Dño.Guid. Pap.sing.982.

De laudimijs.

Vsufructuario debetur laudimiū omnium rerū censualium. Capic.deci.184.Clar.in sua Pract. §.emphyteusis.q.23.in fine. sed pprietarius debet laudare, & inuestire,licèt laudimiū debeatur vsufructuario. Guid. Pap.q.577. Francis. Marc.q. 604.

Ex donatione debetur laudimiū, quo nō soluto,res cadit in cōmissum. Guid.q.46. Clar.in sua Pract.§.emphyte.q.23.Ias.in l.fi.C.de iure emphyt.vide Marc. q.572. Pap.lib.13.titu.2. arrest.20.Cassa.in cōsuet.Burg.tit.*des retraictz*. Rub.10.§.7.gl.1.Guid.q.48.vbi referuntur tenentes partem negatiuam,vide etiam Capel. Thol.q.279. Vinc. de Fran. decis.201.qui tenet pro negatiua.

Emphyteuta potest donare irrequisito Dño, dummodo

dummodo talis donatio non fiat in praeiudicium,& in fraudem laudimiorum. Ioseph. Ludo.decis. Luc.8.

Ex donatione cā mortis sequuta traditione, statim laudimium exigi potest, sed quātum ad effectum,pendet ab euentu reuocationis. Gasp.Cabal.milleloq.114.

Si Princeps,vel priuatus donet feudū,aut aliud pro certo pretio,non est donatio,sed venditio,vide Gom.Leo.deci.34. in decis.diuerso.

Doctores debent inuestiri soluendo simplicia laudimia, sicut alij nobiles. Guid.Pap.q.80.

Laudimia debentur, non solùm pro valore redituū feudi,sed ēt pro ędificijs.Boer.dec.19.

Laudimium debetur ex toto pretio fundi,cum fructibus pendentibus, vel domus venditæ, cum vtensilibus parieti affixis. Guid. Pap. sing.497. non autem,si fructus, vel vtensilia à pariete separata fuerint: quia tunc nō debetur ex illis fructibus,& vtensilibus,sed eorum æstimatio debet deduci de toto pretio. Boer.decis.229.

Quid ècontrà si quis vendat primò mobilia etiā affixa, & postea ligna,& trabes domus, ita quod non restet,nisi fundus,& solum, qđ posteà alio pretio venditur,an tunc pretium dictorum mobilium,primò venditorum,debeat computari in solutione laudimiorum, vide Boer.decis.230.D.Sol.in suis comment. in antiq.constitut. Sabaudiæ fol.33.

Nauium emptores, quādo debeant laudimia, vide Boer.decis.177.

Pro rebus Ecclesiasticis emptis,non debentur laudimia; sed benè pro rebus emptis à seculari per Ecclesiam, seu clericum: quia pro ipsis Ecclesia, seu clericus tenetur soluere. Boer.decis.231.

In retractu soluuntur duo laudimia, quia proximior retrahens debet restituere pretium, & laudimium iam solutum per emptorem, & iterum pro noua acquisitione laudimium Domino soluere: fallit si primus emptor esset priuilegiatus: quia tunc si ipse nō soluit, non potest repetere.Boer.decis.231. vide tā D.Sol.in dd.suis comment. in antiq.cōstitu. glo.super.1 par.decreti,incasibus tit.de iure emphyteu.nu.34.

Qñ fit alienatio cū pacto retrouēditionis,& sequit traditio, & deinceps fit retrouēditio;& res retrotrahit,debent duo laudimia. Marc. q.570.571.vide & q.600.601.Cassa.in cōsuet. Burg.tit. *des censes* Rubr.11.§.7. glo.1. num.5. Boer. decis.182.nu.39. & decis.234.vide Excellen. Pras. Tessau.deci.75.quod est verum, quādo pactum de retrouendendo ex interuallo fuisset appositum,vide decis.121.num. fin. Rot. Auenio.in decisio.diuerso. Tom.3. fol.115.alias secùs. Pap.libr.13.titu.2. arrest. 24.vide Boer.consi.3.& cons.42. Craue.cōsi. 1.pro genero.nu.291. D.Sol.in dd.suis comment. in antiq. constitu.fol.125.

Statutum permittēs debitori (cuius res ad instantiam creditoris alienata fuit) vt possit intra mensem rem suam redimere, nullo soluto laudimio, habet etiam locum in eo,qui sola hypothecaria tenebebat. Rot. Auenio. decis.134.in decisio.diuerso.

Tertius emens facultatem reccatandi, competentem virtute pacti de retrouendendo incontinenti appositi,reemendo intra tempus statutum,non soluit laudimium,nisi pro pretio soluto vendenti sibi talem facultatē. Pap.lib.13.titu.2.arrest.24. vide D.Sol.in dd. suis comment. in antiq.constitutio.fol.12.

Laudimium restitui debet, per venditorem, redimentem rem venditam, emptori. D. Sola super 4.par. decreti, ex frequentioribus titu. de pact.inter empt.& vendito. fol.125.

Laudimium à retrahente iure retractus,adhuc soluendum est de iure cōi. Cassan. in cōsuet. Burg.tit. *des retraicts*. Rub.10.§.9.glo.1.

Laudmia an soluat cōdemnatus, ad bona per Principem restitutus, vide Boer. decis.227.

Laudimium soluitur Domino pro noua inuestitura. Capel. Thol. d.q.278.& vt debeatur requiritur noua traditio,seu transactio possessionis, propter quā debetur. Marc.q.185.

An Dominus directus possit petere laudimiū ante realem traditionem, quādo interuenit clausula constituti, vide Marc.q. 569. Guid. Pap.q.101.nu.fin. Boer.decis.122. quòd possit, scribit Ioan. Pap.lib.13.tit.2.arrest.30.

Quando iterum traditur res vendenti ex antiqua causa, non debetur laudimium; secùs si ex aliqua noua causa: tunc enim ad multitudinem traditionū,sequitur multitudo laudimiorum. Fran. Marc.q.608.in fine.

Res emphyteutica, si datur in dotem, nō soluit Dño laudimiū,vbi res non fuerit æstimata;secùs si fuerit data æstimata. Cap.Thol.q.279. vide Iol.Lud.deci.60.Perus.nu.12.Cabal.milleloq.216.Pap.li.13.tit.2.arrest.24.Guid.Pap. q.48.ex cessione facta p sororē fratri, de bonis paternis propter dotem in pecuniā solutam,non debetur laudimium. Pap.lib.13.tit. 2. arrest. 34.

Laudimium debetur pro omni alienatione rei emphyteutæ Craue.consi.215.Iul.Clar.in sua Pract.crim.§.emphyteusis.q.23.

Limita,quādo pater dedit fundum filiæ inæstimatum pro eius dote.Craue.d.consi.215.qđ procedit,qñ pater non habet alia bona, de quibus posset dotare filiam. ibi. Craue.nu.7.

Secundò,limita reg. quando res emphyteutica alienatur

alienatur in eum, qui est de comprehensis in inuestitura, ad quē post mortē emphyteutę res erat peruentura. Craue. d. consi. 215. nu. 8.

Tertiò, non debetur laudimium, quando fit donatio filio. Craue. d. consi. 215. nu. 8. vide tamen ibi, vel alio modo filius acquirit de bonis paternis. Dec. consi. 331.

Quartò, in alienatione necessaria laudimiū nō debetur. Crauet. consi. 1. pro genero. nu. 290. vide D. Sol. in suis comment. in antiq cōstit. glo. 1. super 1. par. decreti, in casib. tit. de iure emphyteu. nu. 27.

Laudimium, an debeatur pro alienatione necessaria, quæ fit ex præcepto iudicis, qui leuat bona de gagio trib. concurrentib. nempè si causa obligationis sit dos, si fiat lenatio ex necessitate mera, & subhasta, & si nulla alia bona extarent, vide Excel. P. Tessau. dec. 139.

Laudimium non debetur ex diuisione facta inter fratres, quæ dicitur alienatio necessaria, pro qua non soluitur laudimiū. Capel. Thol. q. 75. in additio. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des censes*. Rubric. 11. §. 7. glo. 1. nume. 3. fallit, si totus fundus esset vni adiudicatus, ibi in fine. imò quòd laudimiū non debeatur ex diuisione facta inter plures emphyteutas, etiam si tota res vni adiudicetur, scribit Gasp. Cabal. milleloq. 112. sunt tamen, qui tenent contrarium, vide ibid.

Ex alienatione omnino necessaria ex parte emptoris, vel venditoris nō debetur laudimiū, veluti quando res non patiens diuisionem iuris necessitate adiudicatur insolidum vni ex condiuidentibus, & alter percipit pretiū pro parte sua; secùs est in alienatione necessaria tantùm ex parte emptoris, vel venditoris, vt in re capta in executione, nam tunc non dicitur necessaria ex parte creditoris emptoris. Pap. lib. 13. tit. 2. arrest. 23.

Laudimium non debetur de bonis hæreditariis, legatis, fideicommissis, nec rerum diuisione, ita disponētibus in hāc patria antiq. constitutio. titu. de iure emphyteu. sed vide D. Sol. ibid. fol. 30.

Laudimium de diuisione quomodocūq; fiat, nullum deberi in patria Pedemontana statutum fuit, imò facta diuisione, non debetur ex contractu, per quem fratres redeunt in communionem. D. Sol. in suis cōmēt. in dd. antiq. constitu. Sabaudiæ, glo. 1. super decreto, in causis. 1. par. nu. 25.

Ex alienatione necessaria respectu emptoris, seu illius, in quem possessio rei transfertur, non debetur laudimium, secùs ex necessaria respectu venditoris, Cassan. in consuet. Burg. tit. *des retraicts* Rub. 10. §. 9. glo. 1. nu. 4.

Ex remissione, vel cessione, quæ fit inter socios, non debetur laudimium. Guid. Pap. quæstio. 465.

Consensus Domini non requiritur in venditione rei emphyteuticæ necessaria, puta in adiudicatione, & solutum datione per iudicē facta creditori, saluo iure canonis. Capic. decis. 99. num. 3.

Ex remissione; quæ fit inter socios, cohæredes non debetur laudimium. Guid. q. 411.

Ex simplici diuisione nō trāsfertur dominium, nisi fiat diuisio ex causa transactionis. Bart. consi. 93. vol. 1.

Laudimij dimidium ex permutatione tantùm deberi, Delphinalis consuetudinis est. Marc. q 572. vide Clar. in sua Pract. §. emphyteusis. q. 23. Cassa. in cōsuetu. Burg. tit. *des retraicts*. §. 7. glo. 1. sed permutatione mista stante, an debeat laudimiū, vide Cabal. milleloq. 113. Guid. Pap. q. 92.

Laudimia debentur nedum ex venditione albernagij aquagij, sed etiā ex eo, qd ex aquarum decursu prium auctum est. Marc. q. 607.

Laudimium debetur ex seruitutis realis venditione. Marc. ibid.

Laudimium, quando debetur ad rationem tertij denarij, debet solui ad rationem dimidij pretij. Marc. q. 611.

In emphyteusi primus Dominus solùm requiritur, & illi soli laudimium debetur. Cabal. milleloq. 179. Ioan. Pap. lib. 13. tit. 2. arrest. 9.

Laudimia quando sunt soluenda de alienatione, sunt etiam soluenda de datione in solutum, cùm sit propriè alienatio. Ioseph. Lud. decis. Perus. 60. nu. 7.

Pendente tempore redimendi pignora ex forma decreti; seu statuti super executione rei iudicatæ, an fieri possit prorogatio termini de consensu creditoris, absque incursu solutionis laudimij, vide per Franc. Marc. q. 185. par. 1. & q. 647. par. 2.

Quid in prorogatione reeapti, quando prorogatur de consensu emptoris, vide Marc. q. 185. par. 1. & q. 647. par. 2.

Intra tempora redimendi pignus, concessa à decreto, non debetur laudimium. Marc. d. q. 185. vide q. 647. par. 2.

An quis teneatur ad solutionem laudimij pretij pensionis, per aliquem in aliqua re constitutæ, vide Marc. q. 477.

Quando quis emit sibi, vel eius amico absenti, & eligendo, rem cum constituto, & deinceps ex interuallo ille, qui emit elegerit amicum prædictum, ipsum subrogando in locum sui in re empta, tunc debetur duplex laudimiū. Franc. Marc. q. 558. vide tamen D. Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. gl. 1. super decreto, in causis ti. de iure emphyt. fo. 30. n. 11.

Laudimia

Laudimia dicta sunt à laudando, id est nominādo, & agnoscendo auctore, seu domino directo. Cabal. Milleloq. 192.

Propter locationem ad longum tempus rei emphyteuticæ, an debeatur laudimium, sunt diuersæ opiniones, vide ibid. milleloq. 213. Pap. lib. 13. titu. 2. arrest. 29. Boer. decisio. 231. Dec. consi. 204. vbi tenet affirmatiuam.

Quando in contractu interuenit pretium est emptio, licet de emptione nulla fiat mentio in ipso contractu. Gomez. Leo. decis. 34. in decisio. diuerso.

De iure laudimium debetur ex legato, & donatione, & emphyteuta legatario non soluente laudimium, res cadit in commissum, potest tamen moram purgare soluendo laudimium, sed quando, vide Rot. auenio. deci. 334. in decis. diuerso.

Laudimium domino directo debetur, facta venditione subhasta, quando causa, ex qua fit vēditio oritur ex obligatione contracta per eum, in cuius odium fit alienatio. Vincen. de Fran. decis. 277. par. 2.

Laudimium debetur per secundum, vel tertiū emptorem, etiam ratione emptionis, vel emptionum suorū auctorum, qui nō soluerunt: nam actio hypothecaria competit pro laudimio: ideo si vltimus emptor vult retinere rem, dēt soluere omnia laudimia, anteā non soluta. Idem decis. 430. par. 2.

Ex venditione conditionali purificata conditione, soluitur laudimium illi, cui tempore contractus competebat ius exigendi, nam hoc casu inspicitur tempus contractus, non tēpus purificatæ cōditionis. Pap. lib. 13. tit. 2. arrest. 27. vide Boer. decis. 5.

Si fiat instrumentum conditionale, de quo soluatur gabella gabellarijs existentibus tēpore instrumēti, non dēt de nouo solui, alijs gabellarijs existentibus tempore conditionis euenientis, licēt eo tempore videat ius quęsitum emptori, vide Ioseph. Ludou. decisio. Perus. 114. par. 2.

Ex pretio aucto in licitatione vltra æstimationem iudicialē iam factā, debetur laudimiū. Papon. lib. 13. tit. 2. arrest. 35.

Item ex pretio aucto per transactionem, seu concordium. Idem Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. fin.

De iure communi an ex successione, & noua recognitione, quę fit propter successionem, debeatur laudimium, vide arrest. 28. eiusdem Pap. lib. 13. tit. 2.

Licēt in concessione rei emphyteuticę cōuentum sit inter Dominum, & emphyteutam, quod possit ius suum vendere, & alienare cui voluerit, nihilominus ex hac alienatione debetur laudimium. Iul. Clar. in sua pract. §. emphyteusis. quæstio. 23. versic. sed quid.

Ad solutionem laudimij tenetur emptor. Clar. ibi. d. q. 23. versi. vlterius.

Vendere promittens non obligatur ad gabellam, donec sit completa venditio. Boer. decisio. 48. nu. 9.

Laudimium debetur ex promissione de vendendo, & traditione possessionis, si cōuentū sit de pretio. Illust. Senator Sol. in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ, glos. 2. super decreto, rempub. 1. par. tit. de iure emphyteu. nume. 4. fol. 13. vide Cabal. milleloq. 202. si tamen dominus prædij pecunia accepta mutui nomine, promiserit fundum in solutum dare, si intra aliquem terminum pecunia non restitueretur, atq; interim titulo conducti, creditor prædio frueretur, secùs esset, modo tale, non esset mutuum, vt cessaret spes luitionis. Idem D. Sol. ibid. nu. 4. & 5. vide Cabal. milleloq. 201.

Res emphyteuta, siue feudalis alienata tanquā propria, & allodialis, cadit in cōmissum, vel si nominatim non exprimatur, nisi pactum, vel consuetudo esset in contrarium, prout hæc consuetudo est in patria Pedemontana. Idem D. Sola glos. 3. ibid. nume. 9. & 10. tamē non esset necessaria expresio, vbi tertia vēditio pro laudimio deberetur. ibi. n. 11.

Laudimium est quinquagesima pars precij, & non valoris rei, & probatio quòd maius sit, spectat ad illum, qui id asseuerat. Idem D. Sol. glo. 1. super decreto, in causis. titu. de iure emphyteu. tamen consuetudo valida est, quod debeatur tertia pars precij: Item pactum inter Dominum, & vasallum. ibi. nu. 4. & 5.

Laudimium vbi maius debetur, quàm sit quinquagesima, emphyteutis licēt res alienare, non requisito Domini consensu, & videtur etiam cessare ius prælationis, sed in hoc vltimo, contrarium iudicauit Senatus, vide ibid. nume. 6. & 7.

Origo tertiæ vēditionis loco quinquagesimæ, vnde processerit, vide ibi. nu. 9.

Laudimium solutum pro promissione de vendendo, non est reiterandum pro venditione. ibid. num. 12.

Laudimium debetur ex contractu donationis reseruato vsufructu, ipso vsufructu tamen finito. ibid. num. 15.

Item multo magis debetur de donatione ob causam. ibid. non tamen per maritum pro ea bonorum dotalium parte, quām lucratur, nec per vxorem pro augumento dotali, quo fruitur. ibi. num. 17.

Quomodo, & quando de iure cōmuni debeatur laudimium, pro rebus relictis vltima voluntate, vide ibi. nu. 18. & seqq.

Laudimium

Laudimium solutũ ex contractu, post solutionẽ resoluto, repetit. Papon. lib. 13. tit. 2. arre. 29. vide Craue. consi. 1. pro genero. nu. 291.

De contractu nullo, aut qui resoluitur, nullum laudimium debetur; sed quid de simulato, vide D. Sola in suis commenta. glos. 1. super 1. par. decreti, in casibus. tit. de iure emphyt. nu. 37. & 38. tamen quando rescinditur iure prælationis, laudimium est restituendum per retrahentem primo emptori, sed quid si emptor scieuerit rem subiacere iuri prælationis, vide ibi. nu. 38. & 39. an ex venditione nulla, debeatur laudimium, vide Petillu. D. P. Tessau. decisio. 75.

An debeatur laudimium ex resolutione côtractus, si ab eo de consensu partuim recedatur, vide Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des retraicts*. Rub. 10. §. 7. glo. 1. num. 4.

Gabella, si debet solui de quolibet contractu virtute statuti, intelligitur de contractu valido. Gram. decis. 74. nu. 27.

Quamuis verba instrumenti debeant intelligi cum effectu, nihilominus ex quo per perfectionem instrumenti fuit quæsitum ius gabellarijs, dicta gabella debet persolui, licet postea instrumentum dissoluatur, & emptor, non venditor, tenetur soluere gabellam. Ios. Lud. decis. Perus. 114. par. 2.

Laudimium non debetur ex contractu, quo de partium consensu vigore pacti, quod ab initio interuenit, ipso iure resoluitur, & cancellatur. Marc. quæst. 570. & 571. vide etiam quæst. 600. ibid.

Quid si emphyteuta intra tempus legitimũ nô recognoscat, vide q. 573. eiusdem.

Laudimium, si contractus rescinditur, non debetur. Idem Marc. q. 604. nec debetur, quâdo res dimittitur penes possessorem, etiam ex causa transactionis. Marc. q. 52. nu. 10. part. 2.

Gabella non debetur ex côtractu nullo. Cabal. milleloq. 108.

Quando venditio resoluitur conditione existente, fingitur retroacta, acsi nunquam fuisset facta alienatio. l. 51. ff. de vsucap. & ibi. Bar.

Laudimium debetur ex vẽditione inter fratres diuisos, si Domini â successione, fratrem excludunt. D. Sola in suis commenta. glo. super 1. par. decreti, in casibus. tit. de iure emphyteu. nume. 29. in antiq. constitutio. Sabaudiæ.

Venditor cerciorare tenetur emptorem, rem subijci laudimio, & laudimium intra quod tempus solui debeat, vide ibi. nu. 31. & 32.

Laudimiorum iura continentur, legato vsusfructus. ibi. num. 33.

Laudimiorum remissio ea quoque comprehendit, quæ erant debita sub conditione. ibid. num. 35.

Laudimium non debetur de contractu rei censualis. D. Sola in dd. suis comment. gl. super 1. par. decreti, in casibus. titu. de iure emphyteu. nume. 36.

Quando venduntur res censuales sub gratia redemptina, non debentur laudimia. Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des censes*. Rub. 11. §. 1. glo. 2. num. 15.

An debeatur laudimium ex venditione certi frumenti annui cẽsus, cum directo dominio de puro, & franco allodio, prætextu homagij, siue generalis recognitionis, vide Marc. quæst. 291. par. 2.

Laudimium commissum tempore primæ conductionis, spectat primo, & non secundo côductori, licet in suo tempore incidat terminus soluẽdi, & petẽdi inuestiturã; secus esset, si essemus in terminis commissi. D. Sol. in dd. suis commen. num. fin. fol. 34.

Consuetudo soluendi minora, vel maiora laudimia, quomodo, & quanto tempore inducatur, vide eundem D. Sol. ibid. glos. 2. num. fina. fol. 34.

Quando propter læsionem agitur, & iustum pretium suppleatur, ex illo supplemento inde facto, debetur laudimium: quia est pars pretij. Rebuff. in suis commene. tract. de rescissio. contract. Tom. 2. arti. 1. glos. 23. nu. 23.

Pro renouatione inuestituræ, non debetur laudimium; secus si vasallus alienat in alium nô vocatum. Cassan. in côsuet. Burg. tit. *des fiefz*. Rub. 3. §. 1. glo. fin. nu. 34.

Quando ratione venditionis Dominus prærẽdit laudimiũ, tunc cogitur emptor ad edẽdũ instrumentum emptionis. ibi. nu. 38. & in tit. *des retraicts*. §. 1. glo. fi.

Quando ex contractu debetur gabella, vel laudimium, contrahentes non possunt recedere â contractu in præiudicium Domini; limita, si post contractum celebratum partes incontinenti resoluerẽt contractum, si hoc faciant antequã diuertãt ad extraneos actus. Idẽ Cassa. tit. *des mainsmortes*. Rub. 9. §. 12. gl. 3.

Quando res remissa creditori, vt perciperet fructus, & possideret, præsumitur potius data insolutum, quàm remissa iure pignoris, vide Menoch. consi. 201. lib 3.

Laudimium est onus reale, quod præstari solet ratione rei alienatæ. Menoch. consi. 297. lib. 3.

Immunitas generaliter ab omnibus oneribus (etiam realibus) concessa, non côprehendit solutionẽ laudimij rei alienatæ, propter quã fuerat concessa immunitas. Menoch. ibid.

Laudimij præstatio est quædam exhibitio obsequij reuerentialis, quã facit emphyteuta suscipiendo inuestituram Dominum directũ recognoscẽs. Menoch. ibi. nu. 26. & laudimiũ

dicitur

dicitur decima quædam, sicut hoc nomine eam appellant Doctores.ibi.num.35.

Vendita res tanto minus valet, quanto soluitur in proxenetis, subhastationibus, vel alijs. Bar.in l.72.ff.ad leg.falcid.

De materia laudimiorum, vide per Ias.in l.fina. C.de iure emphyteu.q.7.

Emphyteuta non potest irrequisito Domino sine ipsius consensu, rem in emphyteusim concedere. Spec. titu.de locat.versicu.nunc aliqua, nu. 125.Ias. in d.l.fin.Iul. Clar. in sua pract.§.emphyteusis. quæst. 20.& per consequês ex tali concesione debetur laudimiû. Clar.ibi.quæst.23.

Quando aliquid debet solui ratione rei petitæ in iudicio, & petatur res ratione possessionis, solummodo debet illud debitum solui, habito respectu valoris possessionis, & non proprietatis. Ozas.decis. Pede.4.

Contractus esse talis præsumitur, qualis per nomen appellatiuum profertur. Idem decisio. 129.nume.24.

Vendere, & promittere de vendendo differunt: ideo emphyteota vendens cadit à iure suo, non autem, si solummodo promisit vendere. Capic. decis. 155.num.6. & 7. vide Gramma. decis. 103. num.200.

An in pacto legis commissoriæ, & addictionis in diem, debeatur laudimia, vide Guid. Pap. q.48.Gasp. Cabal.milleloq.107.

Assertio venditoris, asserêtis rê se moueri de directo dominio talis Dñi, facta in vêditione, nô probat rem ipsam se moueri à dicto Domino, nisi aliter Dominus constare faciat de eius directo dominio.Guid.Pap.q.24.

Emphyteuta vendendo rem sub conditione, si Dominus laudare voluerit facit, vt Dominus nô præferat iure prælationis. Guid. Pap. q.47.& q.411.

Annus, & dies dati emptori ad obtinendam inuestiturã, incipiût currere à die traditionis rei non à die emptionis.Guid.q.165.

Si emptor rei emphyteuticæ non dicat verum pretium forte, vt minus solueret de laudimio, res cadit in commissum. Guid. Pap.q. 171. num.5.

Si fuit duo Domini, quorum vnus vult retinere rem iure prælationis, alter verò non, sed vult inuestire emptorem, quilibet vtitur iure suo. Guid.Pap.q.411.in fine.

Quanto tempore præscribatur commissum, respectu laudimij non soluti, vide Guid.q.416.

Si plures res diuerso pretio fuerint alienatæ, & pro vna fuerit soluta gabella, pro ea tantum valet contractus. Boer.decis.253.

Quando aliqui recipiuntur pro ciuibus, & incolis in aliqua ciuitate, vel villa propinqua exempta à solutione pedagij, vel gabellarũ, an gaudeant priuilegio exemptionis, & quid si hoc dicatur factum in fraudem, vide Fran. Marc.q.528.num.6.

Fraus, si fiat in contractu, vt laudimium nô soluatur, an pœnæ commissi locus fiat, vide eundem q. 571.

Hæredi emphyteutæ ratione ignorantiæ subuenitur. Idem in alio ignorante. Marc.q.579.

Laudimia nô debentur sola recognitione generali, nisi quòd recognitionis tẽpore, recognoscens tenebat, & possidebat, probaretur. Marc.q.292.part.2.

An ratione mutati domicilij, quis priuilegium loci originis amittat, vide Afflict. decis. 384. Boer.dec.13.nu.35.quòd mulier alibi nupta, possit etiam gaudere priuilegijs loci originis, scripserût Bat.in l.de iure. §. rescripserût. ff. ad municipales. Ang. in §.in potestate, institut.tit.de patr. potesta.

Vxor eius Ciuitatis, seu loci est, cuius est vir.gl. Bar.Bald.& Ang.in l.ciues.C.de incol.lib.10. & dicitur esse eiusdem originis. glos.in l.origine.C.de municip.& origina.lib.10.Bald.in l. voluntas. C. de fideic.Menoch.de arbitra. lib.2.cas.379.D.Sol.in suis côment. in antiq. constitu.Sabaudiæ.fol.54.ideò debet gaudere priuilegijs immunitatis, qbus gaudet vir.

Allodium id dicitur, quod ad aliquem plenoiure pertinet, & nullum laudimium ex eo præstatur.Vincent.de Fran. decis. 131.nu.11.

Pignus extinguitur in re emphyteutica, consolidato vtili dominio cum directo, & quando res redit ad Dominum ex pacto.Vincent.de Fran.decis.226.

Statutũ soluendæ gabellæ de acquisitione hæreditatis, vel cuiuscunq; dominij, non habet locum in filio succedente patri, nec in alio quouis descêdête ex liberis.Cabal.millel.51. nam alienare prohibitus, in filium alienare potest.Pet.Roy.decis.3.litua.nu.376.in deci. diuerso.Tom.2.

Si circã pretium rei committatur fraus in præiudicium laudimij, res cadit in commissum. Boer.consi.52.in fine.nam fraus omnino debet à contractibus abesse, qui inter Dominũ, & subditum fiunt, tamen fraudem allegantionus probandi incumbit, & præsumitur ad euadendum laudimium ex promissione vêndendi, sequuta traditione possessionis, & de alijs fraudibus circa laudimia, vide per D. Sol.in dd.suis comment.gl.2. super decreto, tempublicam.tit.de iure emphy.

Ad iudicandum qualitatem contractus, non sonus verborum, sed effectus rei inspicitur, & quando in contractu ponitur nomẽ vnius cõtractus, & effectus alterius, debet iudicari

secundum

secundum naturam illius contractus, cuius effectus ponitur, & nomen appositum, quod nō conuenit, habetur pro nō apposito: ideò si notarius scripsit permutationem, & in rei veritate sit venditio, statur naturæ rei, & non verbo notarij, quia non attenditur nomen contractus; sed substantia. Dec. consi. 160. Crau. consi. 301. nu. 3.

Quando soluitur gabella pro qualibet re vendita, non potest quis condemnari, modò adsit pactum, per quod venditor sibi reseruauit dominium rei venditæ ad tempus, videlicet donec pretium soluatur. Dec. consi. 440.

Pro relictis Ecclesiæ, & locis pijs, gabella non debetur. Dec. consi. 496.

Gabella & si debeat solui de qualibet negotiatione, non tamen soluitur de legato. Bar. in l. 43. §. sed si quis. de legat. 1.

Si de pretio rei venditæ soluatur gabella, an de pretio deducantur expensæ factæ circa rei venditionem, vide Bar. in l. 61. §. cuidam. ff. de conditio. & demonstra.

De laudimio rei feudalis.

V Asallus de iure communi potest sine Domini licentia transigendo, dimittere feudum penes possessorem, quia non dicitur alienare. Capic. decis. 156.

An in feudis ex permutatione, debeatur laudinium, vide Boer. deci. 263.

Vasallus, si non petierit inuestituram intra tempus debitum, potest moram purgare, si celeri satisfactione sibi consulere studuerit, hoc est antequam vocetur in iudicium à Domino, obtulerit se paratum præstare quod tenetur. Guid. Pap. q. 166.

An debeatur laudimium pro re feudali, sicut pro re emphyteutica, vide Guid. q. 405. 415. vbi tenet affirmatiuam.

De iure communi laudimiū non debet solui de feudo, licèt de consuetudine soluatur. Ioan. Pap. lib. 13. titu. 1. arrest. 3. Cassan. in consuetudi. Burgund. tit *des retraicts*. Rub. 10. §. 10. glo. 2. nume. 7.

Feudi Dominus, an à nouo vasallo exigere possit nouum laudimiū, vide Boer. dec. 263.

Feudatarius, si nō petit inuestiturā infra annū, & diem de iure communi amittit feudū, de consuetudine tamē in Regno Neapolitano, solùm soluit dupplicatū releuium. Vincen. de Fran. decis. 425. par. 2.

Dominus feudi non potest rem feudalem ex cambio, seu permutatione acquisita, iure prælationis habere, & retinere. Boer. consil. 42. vide Clar. in sua pract. §. emphyteusis quæstio. 17.

Dato, quòd pro feudo nō deberetur laudimiū; tamen hoc non procederet in feudo, pro quo præstatur annua pensio: quia tunc res potius dicitur emphyteutica, quàm feudalis. Illust. Senator Sola in suis commenta. gl. super decreto, rempub. de iure emphyteu.

Laudimium debetur, non solùm pro valore redituum feudi; sed etiam pro ædificijs. Boer. decisio. 19.

Pro renouatione inuestituræ, non debetur laudimium: secùs si vasallus alienat in alium, nō vocatum. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des fiedz*. Rub. 3. §. 1. glo. fin. nu. 34.

De contrahenda emptione, & venditione.

N re duobus alienata, ille præfertur, cui prius fuit tradita, licèt tēpore esset posterior. Marc. quæst. 422. l. 1 & l. quoties. C. de re. vendica. l. 10 & 11. & ibi. gl. ff. de publi. Hartma. Hartm. cap. 6. tit. de emptione. lib. 1.

Dicta lex quoties habet etiam locum, quando primus emptor, qui fuit adeptus possessionē non habebat instrumentum, sed probauit emptionem testibus: nam tunc debet præferri posteriori emptori, habenti publicum instrumentum. Mago. decis. 135. Rot. Floren.

Limita primò conclusionem, quando primus emptor in contractu emptionis habet constitutum: nam virtute constituti debet præferri secundo emptori, cui realiter res fuit tradita. Affli. decis. 139. num. 8. Capic. decis. 182. nume. 8 Boer. consil. 37. Dec. consil. 247. Marc. singu. 82. Ias. in d. l. quoties, vide tamen Bar. consi. 74. vol. 1.

Quod procedit quando alienians, qui se constituit possidere, tempore contractus, possidebat. Capic. d. decis. 182. num. 9. Guid. Pap. q. 112. & contractus erat purus; secùs si conditionalis. Dec consil 247. etiam constitutum nihil operatur, in rebus emphyteuticis, vel feudalibus, si secundus emptor primò obtinuerit inuestiturā. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des successions*. Rub. 7. §. 1. glo. 3.

Secundò limitatur conclusio, in donatione Principis. And. Gail. obserua. 55. libr. 2. Dec. consil. 689.

Tertiò in feudis, quia si datū est primò aliquid in feudum, & postea illud detur alteri, non obstante, quod vltimus habuisset possessionem, admittitur primus. Hippol. sing. 82.

Quartò limita, quando esset facta venditio personæ

personæ priuilegiatæ, vt est Ecclesia, vel persona ecclesiastica. ibid. nu. 5. vide Bar. in l. 19. C. de Sacrosanct. Eccles.

Quintò, in beneficijs ecclesiasticis. Gail. obs. 55.

Sextò limita, quando primus emptor rē signauit. idem Gail. obser. 55. lib 2.

Septimò limitatur dicta conclusio, in causa matrimoniali. idē Gail. obser. 55. Hippo. sing. 82.

Octauò limitatur, in secundo emptore habēte scientiam primæ venditionis. Gail. d. obser. 55. Craue. consi. 77. nu. 18. Rol. consi. 9. nu. 27. vol. 1. Ioan. Ant. Trigo. sing. 15. vide Ang. in §. item si quis in fraudem, instit. de actio. & tunc traditio per reuocatoriam, reuocatur. Ias. ibid. num. 116. idem si esset res tradita ex causa donationis. Ias. ibid.

Nonò, non procedit conclusio in Ecclesia vendente duobus, quia hoc casu præfertur ille, cui prius Ecclesia vendidit. Petr. de Rauen. sing. 341. Hippol d. sing. 82.

Decimò, de alijs limitationibus, vide per eundem Gail. d. obser. 55. lib. 2. Hippol. d. sing. 82.

Quando primus emptor non soluit pretium, & primò non fuit inuestitutus, tunc secundus, qui soluit, & fuit inuestitus, præfertur. Guid. q. 112. vide l. 10. ff. de publicia.

Licèt in rebus corporalibus ille præfertur, cui res prius fuit tradita; tamē secus est in incorporalibus, in quibus prior, semper est potior. Fran. Marc. q. 422.

Si debitor in fraudem creditorum vendat rem pignori captam, & incantatam, & demum post subhastationem alteri deliberatā, præfertur ille, cui res fuit in incantu deliberata, etiam si emptor à debitore possideret: fallit quando iam esset inuestitus, & laudatus à domino Guid. Pap. q. 81.

Vendens rē duobus, nō incidit in crimen falsi, si primus emptor fuerit in mora soluendi pretium. Gasp. Cabal. milleloq. 134.

Emptor secundus, cui etiam per constitutum res fuit vendita, & tradita, præfertur priori emptori, cui non fuit tradita. Borg. decis. 27. nu. 48. par 3. sed limita dictum, vt ibid.

Vendens rem duobus, si secundus præfertur, tenetur venditor primo emptori ad damna, & interesse. ibid. nu. 49.

Primus emptor cū hypotheca speciali, pfert secūdo, cui res fuit tradita. Mago. deci. Luc. 31.

Pluribus volentib. emere, præfertur ille, qui est creditor, & cognatus debitoris: item creditor tm̄ præfert cognato, sed inter plures creditores, qs præferat, vide l. 1. ff. de priuil. cred.

Liberū est vnicuiq; rem suā vendere cui voluerit, non habita consideratione inter coniunctos, vicinos, consortes, vel extraneos: fallit tñ in multis casibus, & maximè ratione pacti in contrariū appositi; sed tunc qñ quis constituatur in mora, non emendi, vt alteri vendere liceat, vide Hartma. Hartma. cap. 2. titu. de empt. & vendit. lib. 2.

Qui primò emit rem à non domino, præfertur ei, qui secundò emit ab eodem, postea facto domino. l. 2. ff. de except. rei vendit.

Emptorum quis præferatur, si vnus emit à domino, alter à famulo, quid de plurib. emptoribus mercium, vide Maran. in suo spec. dist. 4. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimil. n. 43. 65. & 66.

Si duobus res vendatur, ille est prior, cui est tradita, & in dubio præsumitur prius tradita, cui prius fuit vendita, quod procedit, si primus emptor pretium numerauit, aliter, si secundus probet prius pretium numerasse. Roman. sing. 382.

Promittens vendere rē alteri, & iurans, si eā deinde alteri vēdat, & tradat secūdus emptor præfertur, & primus solùm agere potest ad interesse, nisi appellasset à venditione futura: quia tunc pēdente appellatione, si fieret secunda alienatio, nō valeret, vide Pet. Gerar. singul. 98.

Pluribus ementibus ab eodē, potior est, cui traditio facta est, si à diuersis pfertur possessor. l. si. §. si duobus. ff. de public. & ibi. Bar.

Fratres in re vendenda, pferuntur alijs, si æquale pretium offerant. Bar. consi. 29.

Septem sunt casus, quibus res debet alienari magis vni, quàm alteri, & sic tunc vnus præfertur alteri, ex causa, vide Maran. in suo spec. disputa. 8. num. 29.

Qui vendit eandem rem duobus, cuilibet insolidum diuersis contractibus, pœna falsi punitur. l. 2. ff. ad leg. Corn. de fals.

Venditio dicitur perfecta trib. modis, de quibus omnibus, vide Boer. decis. 280. nu. 4.

Venditio ad rationem vnius terreni pro quolibet palmo, autequam terra mensuretur, nō est venditio perfecta, nisi deuentum fit ad traditionem, vide Marc. q. 431. Capic. decis. 14. nu. 6. & 10. sed an sufficiat cōstitutū. ibi.

Emptio contrahitur postq̄ de pretio conuentū est, licèt non fuerit solutum. Boer. decis. 48.

Vēditio facta pro certo pretio cum pacto, q debeat æstimari, & iuxta æstimationē pretium augeri, ac minui, dr̄ pura, atq; perfecta, & trāsfertur ex ea, dñium. Benin. decis. 29. nu. 4.

Emptio, & venditio, qñ dicatur perfecta in reb. quæ in pondere, numero, vel mensura consistunt, vide Maran. in suo speo. dist. 4. tit. an sit iudi. ciuil. vel crim. nu. 52.

Licèt nō fuerint liquidati introitus baronales, si tñ est facta alienatio terræ, dr̄ talis alienatio perfecta, & translatum dñium prediorum introituum. Vincen. de Fran. decis. 93.

Emptio est perfecta quamuis pretium ignoretur a contrahentibus, dummodo in rei veritate certum sit. ibid. d. decis. 23.

Facta emptione pro iusto pretio, emptio perfecta est, & pro liquidatione pretij, Iudex debet adhiberi. ibid. nu. 71. vide Pet. de Raue. sing 774. Menoch. de arbitr. lib. 2 nu. 143. nā fundus potest vendi iuxta æstimationē duorum arbitrorum Dec consi. 648.

Contractus venditionis factus in scriptura priuata, cum hoc, quòd postea fiat instrumentū per publicum notarium, quando valeat ad hoc, vt interim donec fiat instrumentum publicum, non sit locus pœnitentiæ, vide Borg. deci. 27 par. 2. nu. 38. vbi tradit regulam cum limitationib. vide etiā Hiero. Mago. deci. 95.

Contractus factus eo pacto, vt de ipso conficiatur scriptura per notarium, an statim valeat, vide Dec. consi. 340.

Contractus perfectio emptionis, & vēditionis, consistit in scriptura. Felyn. consi. 50. nu. 5.

Arrhæ nō amittuntur per emptorem, si emptio facto, & culpa alterius, non autem ipsius emptoris, nō habuerit effectū. Cran. cōs. 233.

Emptio, & venditio, quando dicatur perfecta, & quomodo intelligatur, quod dicitur consensu perfici emptionem, & venditionem, vide per Maran. in suo Spec. tit. an iudic. sit ciuil. vel crimin. distinct. 4. nu. 37. fol. 96. Pet. de Raue. sing. 193.

Venditio facta ad mensuram dicitur cōditionalis, & ante factam mensuram, non dicitur perfecta, & tunc constitutum appositum, nihil operatur, & emptor non potest ingredi possessionem ante mensuram. Natt. consi. 263. vide Bart. in l. 2. C. de pericu. & commo. rei vendi.

Venditio facta ad mensuram, etiam de rebus immobilibus, non dicitur perfecta, nisi facta mensuratione. Bar. in consi. 74.

Venditor frumenti constituitur in dolo per nō expressionem futuræ ordinationis, quam sciebat esse faciendam, de frumento vilius vendendo Afflict. decis. 399. nu. 9. nā emptor potest agere ad interesse cōtra venditorem, qui consulto rem hodie vendidit sciens, eā cras minus valituram. Roma. sing. 286. vide Bar. in l. 27. ff. de legibus.

Emptio præsumitur facta ex pecunia, quę peruenit ad manus emptoris. Capi decis. 194. n. 15.

Empta res ex pecunia hęreditaria, an subiaceat restitutioni, sicut erat ipsa pecunia. ibi. n. 16.

Malafides in venditione interuenisse præsumitur, in qua non fuerunt seruata seruanda. Ozas. decis. 180. nu. 10.

Emptor constituitur in bona fide, si venditor rem venditam asserat liberam, & francam. Guid. Pap. q. 24.

Emens rem ab aliquo tāquam negotiorum gestore, vel coniuncta persona nomine suo, & fratrum, pro quibus de rato, &c. non sequuta ratihabitione, dicitur malæfidei possessor, ita quòd teneatur ad fructus à die occupationis. Beninten. decis. 38.

Denunciatio facta à domino, ne quis emat, constituit emptorem malæfidei possessorem. l. 17. C. de rei vendi.

Habēs liberam administrationem, potest alienare rem domini, aliàs secùs, & sciens rei vitium, non habet iustum poss sionis initium, & non præscribit. l. 10. C. quod cum eo.

Venditoris malafides, an noceat emptori, vide glo. in l. 3. C. de peric. & commo. rei vend.

Denunciatio eius, qui nō habet ius denunciandi, non constituit emptorem malæfidei possessorem. l. 49. ff. de mino. 25. ann.

Qui emit rem furtiuam, tenetur eam restituere, nec pōt eam ꝓ pretio retinere. l. 2. de furtis.

Emens rem à fure, an p̄sumatur particeps fraudis, vide glo ibid.

Emptor, & possessor rei furtiuę auctorem suum de vrbanitate tenetur in iudicio nominare, si vult euitare suspicionem, quæ à bono viro debet esse remota l. 5. C. eod.

Bonęfidei possessor est, & dominium habet, qui auctore iudice comparauit. l. 14. §. sed & si res legata ff. de relig. & sumpt. fune.

Qui emit ab eo, quē scit consumpturum pretiū bonæfidei est, nisi sciat eum consumpturum in aliquem malum vsum. l. 8. ff. pro empto.

Quilibet intelligitur malæfidei, qui contra legē mercatur. l. 7. in fine. C. de agricolis. lib. 11.

Emptoris ius potentius est propter titulum emptionis, quàm creditoris pignus. Ozasc. decisio. Pedemon. 35.

Emptor licèt vigore pacti de retrouendendo rem emptam restituere teneatur; quia tamen interim est dominus, poterit in alium secundum emptorem res emptas transferre. Ozas. decisio 63.

Emptio contrahi potest, in rebus dubium, ac incertum euentum habentibus. Ozasc. decisio. 95. nu. 31.

Mensura prædiorum secundum consuetudinē loci, vbi sunt sita, an fieri debeat, aut potius secundum consuetudinem loci contractus, vide Ozas. decis. 112. & supra tit. de mensuris. lib. 1. D. Sol. in suis commentar. antiq. consti. tit. de censuum solutione. fol. 49.

Viro, & vxore simul ementibus, vtrique pro virili acquiritur, præsertim ambobus in possessionem missis; tamen hæres mariti habet actionem ad pretium contra hæredem vxoris. Ozas. decis. 140.

Si con-

Si constante matrimonio, vel post mulier aliqd acquirat, qd iuris, vide Boer. decis. 81.
Res empta per vxorem, erit ipsius vxoris, licèt præsumatur empta de pecunia viri, sed ipsa tenetur ad pretium viro, vide Bar. in l. 3. C. de fide instrum. & iure hastæ fisca. lib. 10.
Quicquid acquirit vxor cõstante matrimonio, de bonis mariti præsumitur acquisitum. l. 6. C. de donat. int. vir. & vxor.
Per alienationem rei donatæ inter cõiuges, reuocatur donatio. l. 12. C. eod.
Præsumitur emptio simulata, si est appositus titulus in persona vxoris, & traditio est facta ipsi marito, secùs si traditio, & titulus in pso na vxoris concurrunt: quia tunc ei acquiritur dominium. l. 16. C. eod.
Emptio, & venditio facta inter virum, & vxorẽ, nullius est momenti. l. 5. §. circa vẽditionem. ff. de donat. int. vir. & vxor.
Venditio à principio nulla non conualidatur ex eo, qnod venditor nunquam contradixerit, vel quòd consensus filiorum, aut agnatorum, interuenerit. Ozas. decis. 280. nu. 4.
Contractus venditionis stante priore iuramento de non alienando, an, & quãdo sit nullus, vide Afflict. decis. 331. Guid. Pap. q. 569.
Quid iuris, quando fuit conuentũ in venditione, vt dñium non transferatur in emptorem, nisi pretio soluto, vide per Afflic. decis. 338.
Venditio, in qua falsa pretij causa interuenit, quæ causam contractui dedit, debet rescindi. Marc. q. 451. par. 2.
Emptio rei suæ non subsistit, qd limita, vbicũq; ab emptore auelli res potest. Crauet. consi. 1. pro genero. nu. 413. & 423.
Emptor incidit de iure communi in pœnam. l. si quis maior. C. de transact. non soluens integrum pretium (intra tempus conuentum) promissum cum iuramento. Dec. consi. 452. sed in patria Pedemontana, non seruatur rigor d. legis, vt statutum est per antiq. constitutio. Sabaudiæ. lib. 5. fol. 125.
Venditio nulla est, quando venditur vna res pro alia, & in corpore dissentitur, vel quando pro rebus venditis, supponunt aliæ. Natt. consi. 175. Tom. 1.
Quando scienter emerem, vel conducentem rem, quam euincere poteram, tunc videor donare, & renunciare iuri mihi competenti. Marc. de Mant. sing. 344.
Re per metum vendita, quid iuris, vide Bart. in l. 3. C. de his, qnæ vi metus.
Ratam habens bonorum suorum venditionem sibi præiudicat. Bart. in l. vnica. C. si in communi eademque causa.
Patiens rẽ suam vendi, qñ videat consentire vẽditioni, vide Bar. in l. 5. C. ad Senatusc. Velle.
Venditio præsumitur simulata, quando patitur emptor venditorem possidere, & quantum tempus requiratur, etiam si in instrumento venditionis sit appositum constitutum: fallit quando venditor respondet de fructibus, vel quando vsumfructum sibi reseruauit. Bart. in l. 8. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solu. nu. 5. & 6. vide Abb. consi. 12. lib. 2. & consi. 69. ibid.
Alienationes factæ per fideicommissarium cõfirmantur, restitutione sequuta. l. filiam fratris. ff. ad Senatusconsult. Trebellia.
Pactum de non alienando rem propriam, non valet. l. pen. ff. de pact.
Alienatio facta in fraudem legis ipso iure est nulla, sed facta in fraudem hominis tenet; per reuocatoriam verò rescindit, & ipsa alienatio omnium bonorum, non valet ipso iure. l. si libertus. ff. de iure patron.
Venditio facta per impressiooem officiali, rescinditur, nec ei pretium restituitur. l. pen. C. de his quæ vi metus.
Fideiussor non potest emere pignora debitoris à creditore vẽdente iure pignoris, & si emat ipse debitor habet ius offerendi ipsi fideiussori, & emptori, reiecta emptione. l. 1. C. de dolo malo.
Res non potest emi eo pacto, vt non teneatur emptor soluere canonẽ, & hoc faciens amittit prædium, neque recuperat expensas, vel meliorationes, minus iuuatur longa præscriptione; secùs in longissima. l. fin. C. si fundus rei priuatæ. lib. 11.
Acquirens ab aliquo, non videtur fateri illum esse dominum. Afflic. decis. 14. nu. 8.
Terram circundatam finib. vendens, præsumit omnia secundũ fines vendidisse. Afflic. decis. 67. nam consignatio finium, rem designat, & quicqnid est intra, includit, & ècontrà. Fran. Marc. q. 566. nu. 4.
Pretium rei venditæ potius cõsiderandum est, quàm quantitas terræ. Afflic. ibid. nam verisimile est, quod ex pretio colligi potest. ibid. ex quo arguitur, an aliquid veniat in venditione, vel non. Craue. consi. 310.
Terra vẽdita cum expressione corporis circũscripti, licèt sit maior quantitas, cedit lucro emptoris, sine aucto pretio; secùs si numerus est expressus, intra fines designatos. Afflic. d. decis. 67. vide Crauet. consi. 105. & consi. 293.
Venditio fundi ad mensurã, qnæ reperitur minor, seu maior, qñ suppleatur, vel pretium refundatur, & quando dicatur facta venditio ad mensuram, vel non, vide Capic. decis. 14.
Venditio incipiens à corpore, cõtinẽs plus, tũc imputat venditori, q dẽt scire res suas, secùs qñ reperit minus, qd idistinctè reficit. ibi. n. 3.

Venditio fit ad mensuam, quando constituitur pretium pro numero mensuræ; secùs in venditione prædij per mille, dicendo, quod est centum iugerum. ibid.nu.5.

Venditio possessionis, pro certo pretio, & magnitudinis expressione, an dicatur ad mensuram facta, vide Iaco. Put. decis. 349.lib.2.

Vendens fundum ad mensuram, consequitur pretium æqualiter, & debet fieri mensura boni, & mali soli. Boer.decis.46.nam cum mensuratione pretij, regulatur venditio. Cabal. milleloq.124.

Venditor agri, in quo plura inueniuntur, quàm venditor expressit, an emptor illa habeat, & ècontrà, an venditor teneatur supplere, vide Boer. decis.50.

Si in venditione inceptum est à numero, vel mensura, dicendo vendo tibi talem terram quatuor modiorum, in talibus finibus, & limitibus contentorum, tunc non venit id, qđ plus reperitur, & ècontrà si minus reperitur, venditor tenetur ad supplementum. Boer. ibi.nu.5.& 7.sed quando inceptum est à specie, aut corpore certo, nempè vendo tibi talem rem, vel fundum sic confrontatum, & limitatum, qui est quatuor modiorum, tunc illud, quod reperitur plus, cedit emptori, & si minus reperitur, venditor supplere nó tenetur.ibid.nu.6.vide D.Sol.in suis comment. in antiq. constitu.Sabau.tit. de censuum solutione.fol.49.Dec.consi.500.Natt.consi.34. nu.7.Tom.1.qd si aliquid intra limites reperiatur, quod non sit venditum, vide ibi.nu.8. Boer.d.decisio.50.

Vendita domo simpliciter, aut fundo, quid censeatur simul venditum, vide Boer.decis.229.

Quicquid cótinetur inter confines annotatos, præsumitur esse comprehẽsum in emptione, quod nó procedit, qñ adessent bona alienata à venditore, aut à cótrahente nó possessa. Borg.Caual.deci.16.de cótract.in addi.n.20.

Castrum simpliciter venditum, intelligitur cum omni iure, & iurisdictione. Boer.decis.50.

Venditio certæ partis terræ assignandæ, à quocunque latere velit emptor, est incerta; ideò quid operet̃ assignatio, vide Boer.deci.183.

Seruitus viæ non intelligitur in venditione, nisi exprimatur: fallit plurib. in casibus, de quibus vide per Boer.decis.322. ideò venditor, qui vendidit partem fundi, non tenetur constituere seruitutem itineris in parte sua, nisi fuerit dictum, vel facta alienatio cú illa clausula, cum ingressibus, & egressibus. Crauet. consi.105.nu. fin.

Statuæ etiam immobiles positæ non ad vsum, sed ad ornamentú, nó veniunt in venditione domus. Ioan. Mohed.decis.17.& decis.114.

Aestimatio rei, quando faciat emptionem, vide Ioseph. Ludo. decis.10. Perus. Ias.de actio.§. omnium. nu.80. Bar. in l.5.§.vsque.ff.cómod. l.5. C.de iure dot.l.3.C.locat.

Pretij mentio requiritur pro essentia véditionis, tamen testes deponentes super venditione, non reprobantur, licèt non exprimant pretium: quia quotiéscunque quæstio principalis non est de quantitate pretij, non curamus, an quantitas sit expressa, nec ne. Ios. Ludo.decis.44. Perus. vidè Gasp. Cabal.milleloq.368.Pet.de Raue.sing.976. Boer.consi. 18.nu.12.vbi tenet cótrariú.Hyppol.sing.38.

Vendito fundo (nisi fuerit facta reseruatio) censetur vendita, non solùm pars fructuum, quæ spectat ad Dominum, sed etiam illa, quæ attinet ad colonum. Ioseph.Ludo.decis. Perus. 83.par.2. Marc.de Mant.sing.310. Borg. Caual.decis.16.nu. 14. de contract. nisi emptor sciuerit rem esse alteri locatam. Borg.ibid.vide Excel.P.Tessau.decis.55.sed pensiones ex re vendita prouenientes, cuius sint, vide eundem Excel. P.decis.56.nu.fin.

Fructus, qui semel in anno colliguntur spectãt ad emptorem, qui verò singulis diebus percipiuntur (vt in pensione domorum) diuiduntur inter emptorem, & venditorem, pro rata temporis. Vinc. de Fran.decis.79.

Venditor, qui vendit fundum plenum fructib. saluo iure coloni, si nullus colonus adsit (nisi ipse venditor) nihil operatur talis reseruatio; secùs si sciuisset emptor nullum colonum adesse, nisi venditorem. Borg.Caual.decisio. 16.nu.15.par.2. de contract.

Animal venditum, quando moritur intra triduum, præsumitur mori ex morbo præcedenti, & egritudine generata apud venditorem: ideò venditor tenetur. idem decis.118. ibid.

Emens rem propriam, non tenetur ad solutionem pretij, imò habet actionem ad solutum. Pet. Beninten.decis.5.

Si de pretio inter contrahentes simpliciter cóuentum sit, tunc pretium constitutum intelligitur in moneta vsuali, & frequentata in loco contractus. Mysing.obser.15. cent.4.

Si coniuges simul vendant cum vulgata clausula, simul, & insolidum, obligatio tenet insolidum respectu viri, sed respectu vxoris non: quia totum pretium præsumitur peruenisse ad virum, nisi contrarium probetur. Cabal. milleloq.326.vide supra lib.1.tit. de ꝓsumpt.

Venditio, & alienatio facta de cameris, aut parte domus, quando præsumatur etiam facta de furno necessario, stabulo, aut horto contiguo, per quem habetur aditus, vide Borg.Caual.decis.5. de contract. par.2.

Venditio comprehendit omnia destinata ad

vsum

vsum rei venditæ, & vendita domo, intelligit vendita camera, quæ erat ad vsum illius domus conuersa, etiam si esset paries in medio duarum domorum. Craue. consi. 105. num. 8. sed an vendita domo, veniat apotheca, vide Craue. consil. 234.

Equo vendito, an veniant ornamenta, vide Ias. de actio. §. omnium. nume. 50. Maran. in suo Spec. distinct. 4. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimi. num. 57. Bart. in l. 5. §. vsq. ff. commod. sed an equa vendita, veniat pullus, vide Ias. ibi. nu. 61. quod veniat, scribit Amanel. de claris aquis. sing. 162. vide Barto. in l. 5. §. vsq. ff. commod.

Cuius expensis debeat fieri mēsura prædij alienati, an partibus præsentibus, an mensurãda sint fossata, ripa prædij, sepes, vel muri, quibus clauditur, vide per D. Sol. in suis cōmen. in constitutio. antiq. Sabaudię, tit. de cēsuum solutione. fol. 49.

Quando recedatur à persona eius, qui debuit pretium declarare, & de validitate contractus emptionis, quando declaratio pretij confertur in alium, vide Dec. cōsi. 350. 2. vol.

Mensura apposita in venditione terrarum, an venditionem restringat, vide Dec. consi. 347.

Quando venditur res alicui debita, si ille consentiat venditioni, potest à vendente petere pretium. Natt. consi. 384. nu. fin.

Quando vēditio videatur facta ad mensuram, vide Natt. consil. 569.

Ripa, & loca, quæ cedunt ripæ, agro vendito, non veniunt mensuranda, nisi dicatur. Bart. in tract. de fluminibus, in verbo agro. num. 4. quæ veniant in mēsura fundi, vide l. 7. §. quod venditor. ff. de pericul. & commod. rei vendi.

Concauitas sulcorum, quæ est annalis ratione culturæ, vel aquæ deriuandæ, non mensuratur. Bar. ibi. nu. 9.

In dubio illud venit in contractu venditionis, quod tempore cōtractus demonstratur. Pet. de Raue. sing. 778.

Pecunia in muro domus venditę recondita, nō spectat ad emptorem; sed remanet venditoris, secus in Thesauro. Pet. Gerar. sing. 95. faci. l. 67. ff. de re. vendic.

Quando dubitatur quid in emptione comprehendatur, recurritur ad coniecturas, de quibus vide per August. Bero. q. 48.

Fundo vendito, quando dicantur vendita instrumenta fundi, vide Bar. in l. 1. C. de verbo. & rer. signifi. & glo. in l. 2. C. eod.

Vinum, si emo in genere, expensis vēdentis deportari ad domum meam, secus si emo decē salmas vini de tali vegete, vel vinea. Bar. in l. 18. ff. de constitu. pecu.

Si quis emat rem pro se, filijs, & nepotibus, vel alio titulo accipiat, an intelligatur ordine successiuo emere, vide Bar. in l. Gallus. §. quidam. ff. de liberis, & posthumis.

Domo vendita, quæ ab alia distinguitur pariete communi, medietas parietis videtur vendita. Bar. in l. 4. ff. de seruit. legat.

In venditionibus ambigua locutio interpretatur contra venditorem. l. veteribus. ff. de pact.

Si ædes vendantur videtur actum, vt contignationes vti se habent, maneant. l. 35. ff. de seruit. vrba. prædio.

Seruitus prædialis de sui natura semper transit ad emptorem. l. 4. & ibid. glo. ff. de seruit. vrba. prædio.

In venditione vasis in dubio intelligitur, vt incoruptum vas præstetur. l. 6. §. sed si vas. ff. de actio. empt. & vend.

Aedibus distractis, veniunt omnia ipsis affixa, & quæ sunt ad perpetuū vsum; secùs in his, quæ ad tempus: vendito verò fundo, veniunt omnia, quæ sunt intra fundum, ad perpetuam vtilitatem fundi. l. 14. §. ædibus cum. ll. seqq. ff. de actio. empt. & vend.

Venditioni domus cedunt pilæ, & columnæ extra domum innitæ. l. 54. §. pen. ff. eod.

Qui vendit rem cum mercede debita, intelligitur de debita venditori. l. 55. ff. eod.

Pecunia post emptionem soluta declarat, cui res empta acquiratur. l. 43. §. fina. ff. de acqui. rer. domin.

Res ex mãdato meo empta, non efficitur mea, antequàm mihi tradita sit. l. 59. ff. de acquir. rer. domin.

Si in vendendo, vel tradendo quis dixerit se solū sine superficie tradere, nihil profuit, quominus superficies transeat: quia ipsa natura solo cohæret. l. 43. §. placet in fine. ff. de actio. & obliga.

Arbore à venditore excepta, & deinceps eradicata, si postea radices eius pullos fecerint, venditor in eis nullum ius habet. glo. ibid.

In contrahenda venditione ambiguum pactū contra venditorem interpretandum est, & ita accipitur, vt res salua actori sit. l. 153. ff. de reg. iur.

Venditio conditionalis dicitur perfecta. Afflic. decis. 280. num. 3. tamen non transfert dominium. Boer. decis. 351.

Vēditori rei alienę, si dominus ipsius succedat, confirmatur alienatio, & econtrà, si dñs succēdat venditori rei suæ: nam tunc in vtroque casu confirmatur vēditio, nec ipsi hæredes poterūt reuocare. Boer. dec. 23. num. 13. vide Pet. Beninten. decis. 48.

Idem, si vir vendat rem vxoris, aut econtrà, si ei succedat, confirmatur alienatio. ibi. num. 18.

Patre, aut matre vendente rem filij, non potest filius ei succedens reuocare: Idē in auo. ibi num. 19.

num.19.20.& 51.

Asserens se dominum ex causa emptionis, dêt quatuor probare. Boer. decis. 42. nu. 29.

Si quis vult emere rem, vt sit tutus, debet eam emere præcedentibus proclamatibus, & subhastationibus, forma tradita per Boer. decis. 42. nume. 32. vide Bartol. in l. 4. C. de fide. instrument. & iure hast. fisc. lib. 10. nam venditio facta publicè, vel per subhastationes præiudicat quo ad possessionem, & proprietatem ei, qui se non opposuit. DD. de Rot. decisio. 2. de empt. & vendit. in antiq. quomodo hoc casu dêat fieri alienatio, vide Craue. consi. 316. nu. 21.

Pœna statuti imposita vendenti, extenditur ad ementem. Boer. decis. 48. nu. 4. & 21.

Promittens vẽdere certo pretio, an vendidisse dicatur, ita vt ad traditionem compelli possit, vide Excel. P. Tessau. decis. 233.

Arrhę datę in pacto promissionis de vendẽdo, an censeãtur pars pretij, vel mutuum, vide Boer. decis. 48. nu. 15.

Promissio de vendendo non transfert dominium, etiam firmata iuramento; sed hæres grauatus de vendendo, compellitur. Boer. ibid. num. 19.

Vendere nulli, quàm mihi promittens, an mihi te neatur vendere, vide ibi. nu. 23.

Reg. illa, quòd aliud est vendere, aliud pactum de vendendo, quomodo intelligatur, vide Cabal. millelo q. 487. Hartm. Hart. capit. 3. tit. miscelle. ex. iure ciuil. lib. 2.

Pactum de vendendo, quando habet omnia substantialia venditionis, dicitur venditio, & non est locus pœnitentiæ. Borg. decis. 27. par. 2. num. 45.

Promittens tibi vendere, an si volens emere, teneatur, vide Maran. in suo Spec. distin. 4. tit. an sit. iudi. ciuil. vel crimi. num. 55.

Ille, cui facta fuit promissio de vendendo, vel retrouendendo, potest consequi fructus rei, pro rata pretij soluti, etiam si ex parte sua nõ fuerit impletus contractus. Natt. consil. 384.

Hæres, si sit grauatus vendere Titio, Titius oblato pretio, agit rei vendicatione. Barto. in l. 39. §. agi de legat. 3.

Re partim vendita, & partim donata, præsumitur fraus. Boer. decis. 143.

Licèt in eodẽ instrumento cõtineantur plures res, si tamen habeant pretia distincta, quælibet censetur per se, & plures intelliguntur esse contractus, & tunc si pro parte fuit soluta gabella, pro ea solùm tenet contractus. Boer. decis. 253. vide Dec. consi. 421.

Obuiantes portantibus victualia in rempub. siue in Ciuitatẽ, aut in suburbia, tenentur. L. Iulia de annona. Boer. decis. 296.

Habens licentiam vendendi, nõ potest sibi ipsi vendere. Rot. Genu. decis. 4. num. 3.

Venditio etiam rei alienæ valet; tamen illa non præiudicat vero domino. Ioseph. Lud. decisio. Luc. 3.

An marescallus equorum pollicendo sanare equum, & cętera alia verba proferendo, ex quibus quis reddatur audatior ad emendũ, faciat litem suam, vt teneatur ad damna, & interesse, & quid in omni alio artifice, vide Marc. q. 522.

Venditio debet fieri, pretio in pecunia numerata consistente. Rot. Genu. decisio. 9. nu. 12.

Simulatus non est contractus venditionis, licèt præcesserit contractus mutui, & ex interuallo fuerit appositum pactum de retrouendẽdo, quia in dubio contractus nõ præsumitur simulatus. Paul. Aemil. decis. 163. part. 3. vide infra. tit. de pact. inter empt. & vend.

Fundi cautiones apud dominum, nõ apud auctorem esse debere, obseruatur apud Gallos, vt habetur ex libris placit. curiæ, titu. apud quem rei venditæ, &c. libr. 9. in decisio. diuerso. fol. 133.

Quando in contractu interuenit pretium, est emptio, licèt de emptione nulla fiat mentio. Gome. Leo. deci. 34. in decisio. diuerso. Tom. 2. nam vbicunq; fit mentio de pretio, semper præsumitur emptio. Hippol. sing. 105.

Hæc verba, vendidit tot modios tritici de tritico Titij, an probent triticum ad Titium pertinere, vide decisio. 51. Rot. Auenio. in decisio. diuerso.

Annuorum introituũ emptio permissa. Vincẽt. de Fran. deci. 354. nu. 11. par. 2. vide supra. tit. de censibus, & ann. præstatio.

Quando emptio redituum sit licita, & quando non atq; vsuraria, vide Ioan. Pap. lib. 12. tit. 7. arrest. 8. venditio redituum ad certum tempus, vel etiam ad vitam alicuius, an valeat, vide Dec. consi. 123.

Exceptiones, quæ competebant venditori, transeunt in emptorem, qui propterea illas potest opponere. Crau. consi. 148. vide Bar. in l. 11. §. Item. ff. de pet. hæred.

Emptor quando possit vti exceptione ex persona venditoris, si habeat regressum contrà eum, & venditor si offerat se defensioni, an ex hoc pareatur exceptio emptori, vide Bar. in l. 27. §. Itẽ si res. ff. de petit. hæred. & in l. 6. §. si quis. ff. de acqu. pluu. arcen.

Ius superueniens auctori meo prodest mihi, nõ tamen, vt dominium mihi quæratur, vide Bar. in l. 73. ff. de rei vendicat. & in l. 42. num. 9. ff. de vsucapio. & l. 47. ff. de actio. empt. nam omnis defensio venditoris, transit ad emptorem. l. 18. C. de euictio.

Stipulatio

Stipulatio de damno infecto.transit ad emptorem sine cessione.Bart.in l.damni.§.emptor. num.4 ff. dam.infect.

Dominium superueniés alienationē cōfirmat. l.72 & ibi. gio.ff.eod.

Exceptio,quæ incipit competere vēditori post contractum,transit ad emptorem. l.10. ff.de rebus eorum,qui sub tutela.

Exceptio doli auctoris,non nocet emptori nolenti vti eius accessione. l.4.5. de auctoris.ff. de dol.mal.exceptio.

Emptorum,si unus offert pretium, & instat partem rei emptæ in communi, sibi tradi, non auditur. Maran.in suo Spec.distinc.4.iudi.tit. an sit iudi.ciuil.vel crimi.nu.67.

Magistratum gerens,nec per se, nec per personam interpositam, emere potest bona ciuiū: Menoch. de arbitr.lib.2.cas.459.nu. 12. facit. l.46 §.quod.ff.de iure fisci.

Miles,nec per se, nec per alium potest emere prædia in ea Ciuitate, vbi militat. Menoch. ibi.nu.20. nisi sint paterna.num.21. vide l.13. ff. de re milita.

Augumentum gabellæ, emptoribus gabellarū acquiritur. Dec.cons.4.

Priuilegium immunitatis concessum venditori à Principe, etiam ad emptores deuoluitur. Dec.consi.48.

Venditio redituum ad certum tempus, vel etiam ad vitam alicuius, an valeat, vide Dec.consi.123.

Valet venditio facta pro eo, quem emptor nominabit, & non facta nominatione, videtur emisse pro se,& hæredibus suis,sed in nominatione, non possunt apponi nouæ conditiones. Dec. consi. 544. lib.2.& qñ re ipsa videatur facta nominatio,vide ibi.

Contractus, qui sui natura habet vim locationis,& conductionis,ita dēt adiudicari, licet sonet in emptionem,& venditionē. Menoch. consi.27. nu. 42.

Emptor promittens venditori non expellere habitantes in re vendita, donec finiatur tēpus habitationis concessæ, an illos, qui gratis inhabitant,expellere possit, vide Ludou. Roma.sing. 28.

In dubio venditor præsumitur habuisse fidē de pretio. Rom. sing.310.

Fallit quādo quis vēdit statim recessurus,puta in [illegible]inis. Idem singul.311.nam qui putat sibi [illegible] solui, non videtur habere fidē de pretio.Bar in l.3.ff.de pigno.act.

Scutifer, idest famulus stabuli, potest petere pro capistro,seu fune aliquid,quando equus venditur,vel donatur. Pet. de Raue. sing.668.

Administrator potest emere de bonis illius,cuius est administrator,si emat palàm,& publicè. Bartol. in authen. quibuscunque. C. de Sacrosanct. Eccle.

Vendere aliquando quis cogitur, ex causa.l.2. ff.de his,q sūt sui,vel alieni iuris,& in vēdēdo potest modus statui. Bart. in l.t.C.de episco. audien. vide infra tit. nec emere,nec vēdere, &c.Bar.in l.1.C. de communi seruo manum.

Dominium rei emptæ non quæritur per traditionem, nisi pretio soluto, vel de eo habita fide, & qualiter intelligatur habita fides,& an possit haberi per traditionem, vide Bart. in l.13.C.de rei vendica.

Possessio rei annorū decē,nō inducit præsumptionē emptionis. Bar. in l.4.C.cōmu. diuid.

Venditor non liberatur,nisi tradat possessionem omnino uacuam. Bartol. in l. 12.C.de probatio. nume.9.

Vendens rem alicui à se possessę, potest etiam pro luitione rei cedere omnem actionē personalem,sibi competentem. Bart.in l.per diuersas.C. mandati. num.21.

Clausula,uendidit, & tradidit omne ius suum, & omnē actionem, quid operetur, uide ibi.

Emens ab hærede uendente pro satisfaciendo hæreditarijs creditoribus,à quibus,& quādo possit molestari,uide Bart.in l.fina.C.de iure deliber.§.etsi præfatam.

Emptio,& uenditio sunt de iure gentiū.Bart.in l.5.ff. de iustit.& iure.nu.8.

Possidens sciente uenditore præsumitur, quòd ei sit possessio tradita, & si titulus præcedat,ex eo præsumitur tradita.Barto.in l.2.C. de acquir.& retin.possess.

Pretium cui restituatur, quando agitur contra emptorem ad rem per fiscum alienatam, & quæ requirantur, qñ fiscus uendit rem debitoris, uide Bar.in l.3.C.de iur. fisc.li.10.nu.9.

De solemnitate, quæ requiritur in uenditione rerum fiscalium, & quando procurator fisci habeat ius uendendi,& quòd non possit habere fidem de pretio, & quæ requirantur in tali alienatione,uide Bartol.in l.1.C. de fide. instru. & iure hastæ fisc. lib.12.

Emptor emens à Ciuitate debet probare pretium uersum in utilitatem eius, & quid in emptore rerum fisci, uide Bartol.in l.1.C.de uenden.reb. Ciuita.lib. 10.

Emens à fisco rem debitoris uendentis, ut fisci, quando possit conueniri,uide Bart.in l.2.C. de debitorib. Ciuita.

Venditio si prohibetur pacto fieri ob utilitatē publicam,non potest auctoritate iudicis fieri,secus si ob priuatam. Bar.in l.2.C.de agricolis.lib.11.

Creditor, qui emit rem obligatam, quā actionē habeat, uide Bartol.in l. si pignori res. ff. famil.ercisc.nu.5.

Clausula,

Clausula, dedit, vendidit, & tradidit, quando constituant venditionem, & quando contractum innominatum, vide Barto. in l.16.ff. de condict. cau. dat.

Verbum, dedit appositum in venditione, nihil operatur. Bar. in l.4.ff. de vsuris.

Emens per interpositam personam, præsumitur in fraudē emere, nisi palàm, & bona fide faciat. Bartol. in l.5.§. Item ipse.ff. de auctor. & consen. tutor.

Tutor, quando possit emere rem pupilli, vide Bartol. ibid.

Venditio fundi, quando est certus valet, licèt fines omittantur à notario. Bartol. in l.71.§. vicos. de lega. 2.

Procurator factus ad vendendum, quam habeat potestatem, vide Barto. in l. à Diuo Pio. ff. de re iudica.

Si ille, cui restitutio erat faciēda, ipsam rē emerit, an sibi p̄iudicet, vide Bart. in l. 122.§. duo fratres. ff. de verbo. obliga.

Emens rem, prohibitam alienari, quando recuperet p̄tiū, vel illud p̄dat, vide Bar. in authē. de non alienan. aut permut. reb. eccle.

Contractus emptionis non dicitur simulatus, & si venditor eodem die conduxerit rem vēditam, addito pacto, quòd refectio pertineret ad ipsum venditorem, imò per huiusmodi locationem, transfertur possessio in emptorem. Abb. consi. 49. lib. 1.

Onus vbicunq; apponitur in contractu venditionis, dicitur pars pretij. Abb. cōsi. 66. par. 2.

Si Imperator vendat alteri, vel aliter tradat rē alienam, vt propriam, non valet prætendens illam rem esse suam, seu in ea habere ius, contrà detinentes actionem mouere, sed contrà fiscum intra quadriennium dumtaxat, agere potest. Abb. consil. 3. nu. 8. lib. 2. vide l. 2. C. de quadri. præscriptio. §. fin. institu. de vsucapio.

Venditio non consistit, si pretium fuit repositū in arbitrio tertij, & ille non fuit arbitratus. Abb. consi. 80. lib. 2.

Vendens aliquid, intelligitur vēdere iure proprio, & non iure l.... seu emphyteuticario. Fel. consil. 32.

Res immobiles Ecclesiæ, nullo titulo possunt alienari. l. iubenus. l. a. 2. C. de Sacros. Eccles.

Accipiens rem ecclesiasticam tit. non lucratiuo, præter legis formam, eā restituit, & quod dedit perdit, habet tamen actionem contrà venditorem. authen. qui res. C. eod.

Res hospitalis non possunt alienari, nisi ex cā vrgēte. l. orphanotrophos. C. de Epis. & cler.

Rem meam non nomine meo venditam, possū vendicare, vel ratam habere, quo ad perdendum dominium ipsius, & quoad parandam actionem. nego. gest. in subsidium, si res esset præscripta, vel vsucapta. l. 3. & 4. C. de rei vendicat.

Res empta cū pecunia mea, nō est mea, & ideò à me vendicari nō pōt. l. 6. C. eod. fallit in milite, cuius pecunia fuit res empta. ibi. l. 8. vide infra. tit. si quis alteri, vel sibi.

Licèt non soluatur pretium, res vendita, & tradita; vēdicari, vel condici nō pōt, sed agit ad pretium non solutum. l. 10. C. de rei vendica.

quod pater nomine vnius filij, vel filiæ emit, & sibi tradidit, debet illi præcipuè adiudicari, vnà cum parte sua, aliorum bonorum. l. 18. C. famil. ercisc.

Si res communis distrahatur cōi nomine, pretiū venit in actione mandati, vel nego. gest. si verò proprio nomine, venit in petitione hæreditatis. l. 20. C. famil. ercisc.

Res empta communi pecunia, vel redacta ex rebus communibus, non est communis, nec venit communicanda, nisi inter socios omnium bonorum, pecunia tū peti debet. l. 4. C. commu. vtriu iud.

Non inspiciuntur fines antiqui, sed fines in vēditione designati. l. 1. C. fin. regu.

Locus religiosus scienter vendi non pōt; coherens autē loco religioso, vtriq; l. 9. C. de relig. & sumpt. fun.

Pactum in donatione appositum, ne liceat donatario alienare operatur, quòd aut pactum seruetur, aut res donata condicatur ab eo. l. 1. C. de condict. ob caus. dat.

Licèt edicto edilitio caueatur, ne quis vendat Animal morbosum, vel vitiosum, tamē si partes in vēditione agant, ne pro eis venditor teneatur, post perfectam venditionē, emptor non agit. l. 32. ff. de pact.

In alienatione fundi ob alimēta relicti, vel pro alimētis obligati, Pretoris auctoritas requiritur. l. 8. §. si vni. ff. de transact.

Si in hæreticam personam, alienentur prædia, in quibus sint Ecclesiæ, vel oratoria fidei, prædia illa à fisco sunt vendicanda. l. 9. C. de hæretic.

Alienationes sūt apostatis ipso iure interdictæ. l. 4. C. de apostatis.

Ad curam Christianorum, non spectat statuere pretia rebus iudæorum. l. 8. C. de Iudæis.

Transactio vera præualet venditioni ex ea causa transactionis simulatæ: Ideò pretium ex ea fictum, peti non pōt. l. 21. C. de transact.

Procurator, vel actor sine speciali mandato, nō potest vendere rem in præiudicium domini. l. 16. C. de procurat. nisi tpe perituram. l. 63. ff. de procurato.

Pretium conuersum in vtilitatem domini, qui venditioni suæ rei factæ per gestorem suum non consentit, restitui debet, per ipsum dominum

dominum emptori.l.19.C.de procurato.
Vendens communem rem cum alio tanqnàm cõem, tenetur socio restituere partem pretij, actione negotio.gest.l.19.C.de nego.gest.
Pater non pôt alienare res donatas filijs emancipatis, nec obest filio minori consensus adhibitus in re, quæ sine decreto alienari non potest.l.fi.C.si aduers. donat.
Si minoris res alicui est vendita à fisco iure creditoris minus solemniter, & iusto ꝓrio, etiam post quinquennium retractatur, debitore satisfaciēte fisco.l.3.C.si aduers.fis.resti. postul.
Si minor rem venditam emptori tradiderit, statim emptor moram committit, & tenetur ad vsuras, modò minori pretium non numerauerit.l.3.C.in quibus causis restituit.
Facta alienatione ratione mutãdi iudicij, possessor pôt cõueniri rei vẽdicatione, quã possessio parit, & alienator potest conueniri ex edicto de alienatione iudicij mutandi causa, ad interesse, per actionem in factum, quam parit dolus venditoris. l.1. C. de aliena.iudi. mut.caus.fact. vide supra lib.1. titu. de alien. mutan.iudi.caus.fact.
Actor, in quẽ est facta alienatio causa mutandi iudiciũ, exceptione repellit, & primus cedẽs, agere cõpellit.l.12.C.de alie.mut.iud.cau.fa.
Dominium sine instrumentis verificatur probando titulum emptionis, cum pretij numeratione, & vacuæ possessionis traditione.l.12.C.de probatio.nam venditio valet, etiam sine scriptura, & amisso instrumento non vitiatur, si aliter ꝓbetur.l.10.C. de fid.instru.
Contractus emptionis intelligitur factus causa pignoris, quando apponitur pactum de retrouendendo.l.3.C.plus valere.
Rem suã te præsente obligate possum; non antè vendere.l.5.& ibi gl.C.ad Senatusc̃õ.Velleia.
Venditor petens pretium patitur cõpensationem, etiam pro eo, qđ fuit solutum, respectu predij empti.l.7. & 10. C. de compensa.
Emptor ex die traditionis possessiõis, tenet̃ vẽditori ad vsuras ꝓtij nõ numerati.l.2.C.đ vsu.
Fundus emptus communiter à duob. vtroq; in possessionem inducto, cõmunis efficitur; & pensiones solutæ ab corũ altero vnà cũ ꝓtio, possunt peti, actione ꝓ socio.l.2.C. ꝓ socio.
Ad hæc, vt venditio bonorum alicuius propter ꝓ ũ debitum valeat, quæ requirantur, vide l.16.& ibi gl.C.de rescind.vend. & rot.tit. fi opt.public.pensit.vend.fue.celeb.
Proceres palatij.siue consiliarij, non possunt emere res subditorũ.l.fin.C.de rescind.vend.
Praedia tributaria, non possunt vendi sine decreto.Authen.sed.C.siue cens.vel reliq.fund. compar. non poss.
Ante rei traditionem aliquod ius reale non trãsfertur in emptorem: dominium enim ex sola venditione sine traditione, nõ transfertur.l.13.C.de deistract.pigno. ideò rem non potest vendicare, sed ex empto, vt res tradatur, agere potest, pretio prius soluto.l.8.& 11. C.de act.empt.quia venditor antequàm tradat, dicit̃ pleno iure dominus. Per de Rauen. sing.785. & nuda traditiõ sine iusta causa, nõ transfert dominium.l.31.ff.de acq.rer.dom.
Venditio inter absentes requirit nuncium, vel epistolam.l.fi.C.si quis alteri. vel sibi.
Quando venditur res aliena, qnid iuris, vide tot tit.de reb.alien.non alien.
Si res prohibeatur alienari, non solùm prohibetur dominij translatio; sed etiam pignoris obligatio. l.7.eod.
Conuentiones inter negotiatores, & artifices, ne quis eorum minori ꝓtio ab eis taxato res vendat, vel ne per vnum inchoatum ꝓ alium perficiatur, sunt à iure reprobatæ. l.vnica.C. de Monopol.& conuentio.negot.
Nemini licet vendere sal, sine licentia publicanorum.l.11.C.de vectig. & commis.
Emptio, & permutatio in qnib. conueniant, & differant, vide glo.in l.2.C.de rei permut.
Si res ex causa permutationis tradita, alteri vẽdatur, & recipiens non adimpleat cõuenta, contrà emptorem nulla actio competit; sed contrà eum tantum, qui recepit, vt impleat contractum, vel restituat.l.4.C.de rer.pmut.
Generis ad genus non est emptio, sed contractus innominatus, & ideò causa nõ sequuta, est locus condictioni ob causam: nã emptio sine pretio esse non potest.l.7. C. eod.
Emptor fundi non tenetur absque pacto, stare colono.l.9. C. locati.
Ad quid teneatur ille, qui sciens commodauit falsa pondera, vt venditor emptori merces appenderet, vide l.19.§.de eo.ff. de dol. mal.
Qui rei tuæ vẽditionem impedit, tibi actione de dolo, vel actione in factũ, tenet̃.l.34.ff.eo.
Quę dicta sunt animo commendandi rẽ, actionem de dolo non pariunt, nisi causa decipiendi emptorem dicta sint. d.l.38.ff.eod.
Contrà emẽtẽ ab eo, qui rem emptam à minore habuerat, datur in integrum restitutio in subsidium; sed ipse posteà agit de euictione, contrà auctorem, qui vendidit.l.14.§.interdum cum seq.ff.de minor.25.ann.
In emptionibus, & venditionibus licet contrahẽtib.se inuicẽ decipere.l.27.§. pen.ff.de mino.25.ann q̃ ꝓcedit iure fori, nõ aũt iure poli, vide infra, tit.de rescind. vendi.
Fundus emptus ex pecunia dotali, nõ efficitur vxoris.l.12. C.de iure dot.
Alienatio est oĩs contractus, & actus, per quem dominium transfertur.l.1. C.de fund.dot.
Molestia denũciata, venditor debet defendere emptorẽ, corà iudice ipsius emptoris.l.49.ff. de iudi.

de iud. vide infra, tit. de denũciatio. molestię.

Empta causa hæreditatis, quæ hæreditati sunt necessaria, veniunt in actione hæreditatis petitionis. l. 22. ff. de pet. hæred.

Res vẽdita absq; necessitate, venit in ipsa actione 19 si vendita est ex causa necessitatis, tũc pretium eius venit. l. 22. §. simili. ff eod.

Res hæreditariæ possunt alienari, ex necessitate æris alieni. l. 56. ff. de pet. hæred.

Possessor, qui de necessitate vendidit, tenetur solũm ad pretium, quod recepit. l. 15. §. 1. ff. de rei vendica.

Emens ab eo, qui habet potestatem vendendi à domino, habet actionem in rem. l. 42. §. fin. ff. de rei vendica.

Si quis emerit rem à non domino bonafide, & eius virtute adeptus fuerit possessionẽ. si postea ab ea cadat, ei competit publiciana. l. 8. §. fin. & tot. tit. ff. de publiciana.

Prohibita alienatione extra familiam, prohibetur etiam donatio. l. 4. C. de fideic. tamẽ cum omnium prohibitorum cõsensu fit venditio, si non superesset persona, quæ posset reuocare alienationem, prohibita alienatio conualescit, & firma remanet, etiam facta contrà testatoris voluntatem, l. 11. C. eod.

Neq; pater inuito filio. neq; filius inuito patre, (nisi ob ęs alienũ) potest alienare bona aduẽtitia. l. fin. §. sed pater. C. de bonis, quæ liberis.

Alienatio necessaria tenet, quæ aliàs non teneret. l. 12. §. fin. & ibi. glo ff. famil. ercis.

Emens, vel vẽdens hominem liberum scienter, committit plagium. l. 37. C. de liber. caus.

Prohibitio alienationis per defunctum facta cum rationabili cã, impedit rei sic ꝓhibitę vsucapionem. l. 2. C. de vsucapio. pro empt.

A colono facta venditio, non præiudicat domino. l. 5. C. de acquir. & retin. possessio.

Quando ex parte dantis pecuniam, & ex parte dantis speciem, venit dari, non est emptio, & venditio, sed contractus innominatus: ideò habet locum condictio ob causam, & periculum rei pertinet ante traditionem, ad dominum. l. fin. ff. de condict. caus. dat.

Debitor non põt pignus emere creditore inuito, & p̃tium in debiti solutionẽ conuertiť, rõ, qa rei suæ nulla est emptio. l. 4. ff. de pign. ait.

Prędium emptũ ex pecunia creditoris, si ei fuit specialiter obligatum, ipse cæteris prioribus creditoribus antefertur; secùs, si non fuit specialiter hypothecatum. l. 7. C. qui potiores.

Emens à debitore rem alteri obligatam cum pacto, vt ex pretio soluatur creditori, pretio illi soluto, succedit in eius locũ. l. pen. C. de his, qui in prior. cred. succed.

Creditore distrahente pignus iure pignoris, qd iuris, vide per tot. titu. C. de distract. pign. & tit. si vend. pig. agat.

Debitor inuito creditore vendere potest, saluo iure creditoris, & dominium transit cum sua causa, & sufficit, quòd emptor satisfaciat creditori. l. 12. C. de distract. pign.

Res vẽditæ nõ desinũt eẽ vẽditoris, nisi p̃tio soluto, vel fideiussore dato, aut aliàs satisfacto, vti habita sit fides de p̃tio. l. 5. ff. de tribu. act.

Procurator ad emendum potest repetere pretium, qđ soluit, & si aliquid amplius bonafide impendit. l. 12. §. si mihi. ff. mandat.

Vxor non potest dotem alienare in præiudiciũ mariti. l. 21. & ibi. glo. C. de donatio.

Si curator bonorum venditionem fecerit, pecuniam autem creditoribus non soluerit, quid iuris, vide l. 22. §. si curator. ff. mandati.

Si mandauero, ꝙ emas rem, ꝗ habes cõem cum alio certo pretio, aliorum partib. emptis, tuã pro residuo pretio dare teneris; sed si pretiũ determinatum non fuerit, tua pars boni viri arbitrio æstimabitur. l. 35. & 36. ff. mand.

Vbi vẽditur vniuersitas, pretium succedit loco rei, quare ipse vẽditor tenetur ad p̃tium: sed vbi venditur res singularis, p̃tium, vel pœna ab alio exacta, loco rei non succedit, nec est propriè in obligatione, vide l. 21. ff. de hęred. & act. vendi.

Donec soluatur p̃tium, põt res vendita loco pignoris retineri. l. 22. ff. de hæred. & act. vend.

Vbi paciscitur, qđ si res, quæ venundatur, intra certum tempus displiciat, reddatur, valet cõuentio. l. 6. ff de rescind. vendi.

Quod emptoris cã statutum est, etiã in sui læsionẽ retorqneť. l. 6. ff. de pi. & cõmod. rei vẽdi.

Quando in limine cõtractus imminet periculũ euictionis, tenetur venditor satisfacere pro euictione. l. pen. §. fin. ff. eod.

Ex venditione procuratoris, dominus obligatur, & sibi actio quæritur. l. 14. §. si procurator. ff. de actio. empt. & vendi.

Dolus venditoris nõ ꝓdest emptori. l. 38. ff. eo.

Si venditor in vna re decipiatur per ignorãtiã, & in alia decipit, debet horum fieri inuicem compensatio. l. 43. ff. eod.

Venditor circa rẽ venditã teneť de dolo, & culpa, & ideò qñ ante venditionẽ culpatur, post venditionem punitur. l. pen. ff. de act. empt.

Si res vendenda traditur certo p̃tio, vt superfluum lucretur, venditor actione præscriptis verbis agit. l. 13. ff. de præscrip. verb.

Aut res dať vendẽda gr̃a vẽditoris, & susceptor tenetur de dolo, & lata culpa; aut datur gratia susceptoris, & tenetur etiam de leuissima culpa; aut gratia vtriusq;, & tunc de leui tãtũ tenetur, & eius gratia dicitur contractus celebratus, qui rogauit. l. 18. §. si Margaritas. ff eo.

Eo ipso, qđ probať pretij ꝑceptio ex certa sciẽtia, probatur venditio. l. 22. ff. de euictio.

Veniens contrà venditionẽ a se factam, vel ab

alio

alio suo mandato repellitur exceptione rei venditæ, & traditæ. idem in hærede, etiam si veniat ex persona propria. l. 1. & tot. tit. ff. de except. rei vendi.

Domus non potest alienari causa destruendi. l. fin. ff. de dam. infect.

Hærede deliberante res hæreditariæ, quæ seruando seruari non possunt, alienantur causa cognita. l. 5. ff. de iure delibe.

Si duo rem aliquam emerint, & vni eorum tanquam procuratori alterius tradita sit, ambobus acquiritur. l. 20. §. fi. ff. de acquir. rer. dom.

Si procurator meus, vel tutor pupilli, rem suam quasi meã alteri vendiderit, non recessit ab eo dominium, & nulla est alienatio, qa nemo errans rem suam amittit. l. 35. ff. eod.

Fundi venditor etiam si mãdauerit, vt emptor in vacuam possessionem induceretur, priusquã id fieret, non rectè emptor per se in possessionem veniet. l. 33. ff. de acquir. possef.

Emptio rei suæ nõ valet, tñ per talem emptionem vendens perdit possessionem. l. 21. ff. de vsucap. facit reg. neque pignus.

Vendens rem alienam præter voluntatem dñi transfert dominium, si tempore traditionis domini voluntas adest. l. 44. §. constat. ff. eod.

Damnatus vendere, intelligitur iusto pretio. l. 52. §. fin. ff. de legat. & fideic.

Qui rem sibi legatam emit, debet eam habere, & pretium non soluere, quod si soluerit, potest repetere. l. 86. de lega. 1.

Qui consensit alienationi rei à testatore purè sibi legatæ. potest adhuc petere pretiũ, licèt heres soluendo rẽ, liberare se possit. l. 94. eo.

Onus præstandorum redituum, alienationem proprietatis, non impedit l. 123. de legat. 1.

Qui titulo permutationis, insolutum dationis, vel stipulationis rẽ habet, similis est emptori: idem in eo, qui soluit litis æstimationẽ. l. 15. ff. quib. ex caus. in possessio. eat.

Qui vocatur ad fideicommissum prędio alienato, non reuocat ab eo, qui emit à creditore testatoris. l. 80. §. fin. de legat. 2.

Cùm res vendita reuocatur, pretiũ emptori nõ restituit, nisi in vtilitatẽ debitoris appareat esse cõuersum. l. 7. ff. quę in fraudem credito.

Iusta hæredis ignorantia, alienationem rei per fideicommissum relictæ, quæ subiacet restitutioni, confirmat. l. fin. §. fin. de legat. 2.

D[illegible] acta, vt precario penes emptorem essent, d[illegible]e pretium solueretur, si per emptorem steterit quominus persolueretur, venditor c[illegible]e qui potest. l. 20. ff. de precario.

Obligationes fiunt consensu in emptionibus, & venditionibus: ideò in his, neque verborum, neque scripturæ, vlla proprietas desideratur, sed sufficit eos, qui negotia gerũt consentire, & inter absentes talia negotia contrahuntur, veluti per epistolam, vel nuntium, & alter alteri obligatur in eo, quod alter alteri ex bono, & æquo prestare oportet. l. 2. ff. de actio. & obligat.

Si res vendatur hoc pacto, quòd nisi pretium fuerit solutum, statuta die, fiat inempta, tunc non est opus interpellatione, vt pretium soluatur, sed statim lapsa die, res efficitur inempta. l. 12. circa finem. ff. eod.

Emptio consensu perficitur: ideò in ea nõ est opus sermone, & per consequens surdus, in illa potest interuenire. l. 47. ff. de act. & oblig.

Contractus imaginarij, etiam in emptionibus iuris vinculnm nõ obtinent, cùm fides facti simulatur, non interueniente veritate. l. 53. ff. de actio. & obliga.

Promissio traditionis vacuæ possessionis, non cõtinet nudum factum, sed causam bonorũ. l. 52. §. fin. ff. de verbo. oblig.

Qui tenetur sub pœna vnl alienare, illo existente in mora, potest alienare cui voluerit. l. 121. §. cohæredes. ff. de verb. oblig.

Prohibitio alienationis, non impedit dominij translationem, licèt contrà faciens, ad interesse teneatur. l. 135. §. ea lege. ff. eod.

Venditio non vitiatur, quamuis dissensus circa accessoria contractus interueniat. l. 137. §. si hominem. ff. de verb. oblig.

Alienatio rei legatæ, sub conditione irritaẽ, cõditione adueniente. l. 104. ff. de cõdi. & dem.

Emptor ante traditam sibi rem, furti actionem non habet, quòd si emptor ipse rem surripiat pretio nõ soluto, tenetur actione furti; secùs verò post pretium solutũ. l. 4. ff. de furt.

Emptor bonæ fidei habet actionem furti contrà verum dominum, si surripuerit rem propriam, pet alterum bona fide alienatam. l. 20. §. si bona fide. ff. eod.

Curator furiosi loco domini habetnr: ideò rem furiosi alienare potest. l. 58. §. qui tutelã. ff. eo.

Procurator fisci vendendo rem fiscalem, & tradendo emptori, fit ipsius emptoris, pretio soluto, & non ante, nęc fides habita de pretio, excusat. l. 5. ff. de iure fiscl.

Si dominus ignorans rem suam emerit, rectè dicitur res abesse: quia videtur res ei abesse, cui pretium abest. l. 14. ff. de verb. & rer. signif.

Imaginaria venditio non est, pretio accidente. l. imaginaria. ff. de reg. iur.

Qui potest inuitis aliquibus alienare, multo magis ignorantibus, & absentibus, potest. reg. qui potest. ibid.

Aliud est vendere, aliud vendenti consentire. reg. aliud. 121.

Cui ius est donandi, etiam iure ipso vendere potest. reg. 124. de reg. iur.

Cùm quis poteſt alienare, poterit, & cõſentire alienationi, cui autem donare non conceditur, nec conſentire permittitur. reg. 126.

Qui auctore iudice comparauit, bonęfidei poſſeſſor eſt. reg. 180.

Quando liceat ab emptione recedere, vide infra, tit. proxim. & quando quis cogatur rem ſuam vendere, infra titu. nec emere, &c.

Si propter publicas functiones res fuerit alienata, vide infra tit. ſi propter publicas, &c. ſi quis alteri, vel ſibi, vel alterius nomine, vel ex aliena pecunia emerit, vide infra titu. ſi quis alteri, &c.

Sex modis, quis præſumitur in fraudem alienare. glo. 1. in §. in fraudem, inſtitu. quibus ex cauſis manu. non lice.

Si res reperiatur vitioſa, vel in limine contractus emineat euictionis periculũ, an emptor teneatur ſoluere pretium, vide glo. in §. ſi. inſtitu. de ſuſpec. tuto.

Euenit aliquando, vt qui dñs rei eſt, alienare non poſsit, & ècõtrà, qui dñs non eſt, poteſtatẽ habeat, vide i ti. inſtit. qb. alien. lice. vel nõ.

Sacræ rei venditio valet inter ignorantes, licèt nõ valeat ſtipulatio, & ratio diuerſitatis eſt, quia in venditione non eſt neceſſe transferri dominium, in ſtipulatione autem ſic, & ſimilis eſt ratio, quare quis poſsit rem alienã vendere, ſed non obligare: quia in pignore debet ius conſtitui creditori, qđ ſibi det hypothecariam actionem, in venditione ſola traditio, cum obligatione euictionis, ſufficit. gl. in §. 2. inſtitu. de inutilib. ſtipula.

Vẽdita re vitioſa animata, vel innanimata, tres actiones emptori competunt, nempè redhibitoria, intra annum, quanto minoris, intra ſex menſes, in factum, intra duos, de quibus vide per Azo. in ſumma tit. de edil. act.

Debitori fiſci ſoluenti reſtituitur res indebitè alienata. l. 3. C. de iure fiſci.

De alienatione verũ ad Ciuitatem pertinentiũ, & quæ in illa requirantur ad hoc, vt valeat, vide tot. tit. C. de vẽdẽdis reb. Ciuitatis. li. 11.

Quando liceat ab emptione recedere.

Mptio non reſoluitur nuda voluntate poſt traditionem interpoſitam, niſi actus retroſimilis interueniat. Ozaſ. deciſ. 35. num. 5. l. ab emptore. ff. de pact. aliàs ab emptione re integra, nudo pacto poteſt recedi, & ſuper ea, ex nudo pacto datur actio, ſi fiat in ſubſtantialibus contractus. l. iuriſgentiũ. §. adeò. ff. de pact. & l. emptor. ff. eod. tñ ſi emptio fuit ſtipulatione vallata, ab ea nudo conſenſu non receditur, & pacta vltima ſunt ſeruanda. l. empror. ff. de pact.

Contractus emptionis, & venditionis vnius voluntate, non tollitur; ſed requiritur conſenſus vtriuſque. Bar. in l. 10. ff. de negot. geſt.

Si inter emptorem, & venditorem conuenerit, priuſquam aliquid ex altera parte ſolueretur, vt ab emptione diſcedatur, contractus reſoluitur, & fideiuſſor liberatur. l. 95. §. fin. ff. de ſolutio. & liberat.

Contractus, qui conſenſu contrahitur, contrario cõſenſu (re integra) diſſoluitur. §. fi. inſtit. quib. mod. toll. oblig.

An quando, & qualiter à contractibus, qui nudo conſenſu cõtrahuntur, recedatur, & quãdo non, & quid tunc requiratur, vide Bart. in l. 59. ff. de pact.

In contractu venditionis rerum conſiſtentium in numero, vel pondere, aut menſura, quę certa die debent conſignari emptori, & non cõſignantur, non licet emptori diſcedere ab ipſo cõtractu, & obligatione, ſi venditor poſt moram per ipſum commiſſam, poſteà conſignauerit res venditas, tenetur tamen ipſe vẽditor eo in caſu, ad intereſſe paſſum per emptorem, ex eo ꝙ non tradidit rem, tempore conuento. Afflic. decíſ. 280.

Venditio ad menſuram, ante menſurationẽ eſt imperfecta, quod intellige, quo ad periculũ, vide ibid. & ſupra tit. prox.

In contractibus bonæfidei, vt eſt contractus emptionis, nõ eſt locus penitẽtiæ parte altera inuita, ſed reg. limitatur ſeptẽ in caſibus, de quibus vide per Afflic. d. deciſ. 280. nu. 6. & 10. vide etiam ſupra tit. de pęnitẽtia. tamẽ venditionis factę, ſi in craſtinum differatur rogatio inſtrumenti, an interim ſit locus pœnitentiæ, vide Boer. deciſ. 48. nu. 19.

Ante confectum inſtrũ emptionis interim eſt locus pœnitẽtiæ, qñ actum eſt expreſsè inter partes, ꝙ contractus celebretur in ſcriptis, & ꝙ ante celebrationem, nihil valeat; aliàs ſecùs. Mago. deciſio. 95. Luc. vide ſupra titu. prox. & tit. de contract. in genere.

Vendere promittẽti, ſi pars pretij ſoluatur, ille, qui ſoluit, poteſt pœnitere, & non emere, & pretium ſolutũ repetere. Boer. deciſ. 48. n. 11.

Vendere offerẽs, poſt alterius acceptationem, an poſsit penitere, vide Boer. deciſ. 48. nu. 23. Maran. in ſuo ſpec. diſt. 4. tit. an ſit iudi. ciuil. vel crimi. nu. 56.

Contractus vẽditionis, qñ dicatur imperfectus, vide Boer. deciſ. 183. nu. 8. & ſupra tit. prox.

Si vẽditæ ſint ædes liberę, & debeát ſeruitutem, põt emptor, qui non erat empturus, agere ex empto, ad reſolutionem contractus, niſi ſeruitus redimatur. Gaſp. Cabal. milleloq. 345.

nam

nā quando pro parte receditur à contractu emptionis, sine culpa emptoris, est in eius facultate à toto contractu recedere. l. 49. §. 1. ff. de minor. 25. ann.

Vend[illegible] facta exequutione contractus per tra[illegible]ionem rei, habita fide de pretio, non [illegible] amplius regressum ad rem; sed agere dēt, ad pretium. Hiero. Mago. dec. Luc. 17.

Quando creditor vēditor sperat se statim pretium recepturum, & nō recepit, res remanet ine[illegible]pta, & competit ipsi venditori vendicatio ad eam. Gom. Leo. decis. 61. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Idem, quando debitor emptor præconcepit fugam, & pretium, non soluit: nam quando constat de dolo, & præmeditatione fugæ [illegible]on censetur habita fides de pretio. ibid. d. d[illegible]cisio. 61.

Ve[illegible]tio facta, si Dominus laudare voluerit, eo recusante, nulla redditur, & vēditor remanet dominus, & non potest agere ad pretiū; se[illegible] ad rē ipsam, reali actione dēt agere. Rot. Au[illegible]nio. decis. 28. in decisio. diuerso.

Si vendo tibi aliquid cum pacto apposito, vt tenearis facere, quod alter mihi venderet prædium, si hoc non feceris, resoluitur contractus venditionis tibi factæ. Crau. cōs. 293.

Arrha [illegible]it rem desinere esse integram, & an si partem pœniteat, vltra duplicationē arrharū, possit agi ad interesse, vide Maran. in suo Spec. distinct. 4. titu. an sit iudi. ciuil. vel crimina nume. 49.

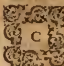
Emptor incidit de iure communi in pœnam. l. si quis maior. C. de transact. si integrum pretium non soluerit intra tempus conuentum, & promissum cum iuramento. Doc. cōs. 452. sed d. lex in hac patria per decretum antiq. Sabaudiæ, lib. 5. fol. 125. modificatur.

Vbi fit contractus venditionis rei emphyteuticæ, impetrata prius licentia à directo Domino talis contractus dicitur cōditionalis, adeòquod nō purificata cōditione perinde erit, ac si contractus factus non esset, & interim redditur nullus. Rol. consi. 63. volum. 4.

Mandaui alicui de vendendo rem meam, dei[illegible]de recessi, & cùm essem domi me pęnituit, & volo reuocare, ne vendat, quare mitto nuntium procuratori, vt nunciet, ne vendat, a[illegible] notitiam post tamen pœnitentiā, procu[illegible]at[illegible]r rem alienauit, quęritur, an valeat hęc al[illegible]io Bar. scribit non valere. in l. 1. in repet[illegible]e offi. proconsul. nam mandatum de v[illegible]o, non est vendere, & pōt renocari. B[illegible]er decis 48. nu. 11.

[illegible]tens vendere certo pretio, an vendidisse [illegible]f, ita vt ad tradendum compelli possit, [illegible]cel. P. Tessau. decis. 233.

Nec emere, nec vendere quis cogatur, & quando regula limitetur.

Cogi potest vicinus ab Ecclesia ad vendendū seruitutem altius non tollendi, etiam via publica intermedia. Vincent. de Fran. decisi. 223.

Idem ad extruendā, & ampliandam Ecclesiam. ibid. Gram. decisio. 75. Fran. Marc. quæst 534.

Quibus casibus aliquis cogi possit vendere rē propriam, vide Mysing. obs. 27. cent. 5. Gasp. Cabal. milleloq. 197. Ioan. Pap. libr. 6. titu. 10. arrest. 2. Bar. in l. 1. C. de commu. seru. manu. & in l. 9. ff. de actio. rer. amot.

Licèt regulariter quis non compellatur vendere rem propriam: tamen fallit, quando vtilitas publica hoc requirit, sed tunc Princeps, vel Respub. auferēs rem, tenetur ad pretium. Natt. consi. 554. Rol. consil. 71. volum. 3. vel religio. Boer. decisio. 322. Gom. Leo. deci. 97. in decis. diuerso. quia vendere rē suam quis cogitur pro vtilitate Reipublicę, & statutum potest facere, quòd quis conuicino habenti magnam possessionem, vendat rē suam. Bar. in l. 2. C. de debitorib. ciuitat. nam consuetudine, vel statuto quis cogi potest ad vendēdū. Bar. in l. 14. § si cōstat. ff. commu. prędi.

Pauper nobilis habens palatium ruinā minās, quod propter paupertatem reficere nō posset, ad illud vendendum cogi potest. Ludo. Roma. sing. 784. Hippol. sing. 470.

In re cōmuni ille, qui habet minorem partem, debet vendere alteri, qui habet maiorem. Guid. Pap. singul. 557.

Ratione consanguinitatis, & coniunctionis, ius commune vult, quod magis vendatur iusto pretio propinquis, quàm extraneis. Gasp. Cabal. milleloq. 579.

Septem sunt casus, quibus vnus pręfertur alteri in emptione alicuius rei ex causa, de quibus vide per Maran. in suo Spec. dispūt. 8.

Colonus partiarius tenetur pręferre dominum volentem emere alteri extraneo, & vendere domino potius, quā alteri pōt cogi. Pet. de Raue. sing. 104.

Rusticus potest compelli ad portādum victualia ad Ciuitatem, ad vendendū. Pet. de Raue. sing. 607. Capel. Thol. q. 447.

Victualium æstimatio ad quem pertineat, & qs eā facere possit, vide D. Sol. in suis cōmēt. gl. super. 2. par. decreti, casus. tit. de cēsuū solutio. fol. 46. q. Ciuitas illā facere posit, scribit Bar. in l. 3. ff. ad leg. Iul. d' ann. Idē in superiore. Cape. Tho. q. 447. ī add. Frā. Mar. q. 539.

Tempore

Tempore caritatis cogi possunt ciues ad vendẽdum granum, etiã viliore pretio. D.Sol.ibid. num.2. Menoch.consi.137.lib.2. Capel.Thol. q.44. vide Bar.in l.7.ff.de extraor.cogni.imò cogi possunt ad deferẽdum grana in forum, & statui, ne quis præter duo sextaria emat. Idem D.Sol.ibi.nu.6.

Pannorũ pretiũ taxari potest, & animaduerti, ne vendatur quid, pro quo.ibi.

Pretium victualiũ illud esse debet, quo victualia ipsa venduntur in publico foro. Idem D. Sol.glo.super.3.par.dicti decreti.fol.47.

Pro ædificandis scholis, quis cogitur vendere. Fran.Marc. q.534. nu.5.

Socius ad socij emulationem alteri partem sui castri, vẽdere non potest. Menoch.de arbitra. lib.2.cas.156. nu.7.

Emere bona publicata, ditiores loci regulariter non compellantur. Natt.consi.500.

Quando testator reliquit Episcopo Ciuitatis certum frumentum annuatim, cum hac conditione, ne tẽpore belli, vel penuriæ extraheretur a dicta Ciuitate, tunc Episcopus tenetur frumentum illud in ipsa Ciuitate vendere, & quidem illo pretio, quod erit eo tẽpore penuriæ, in ipsa Ciuitate. Menoch. consil. 137.lib.2.

Corruptas merces emere quis compellitur ratione publicæ vtilitatis. Pet. Gerar. sing. 79. ideò fiscus potest imponere necessitatem subditis emendi frumentum corruptũ. Ant. Corset.in suis singularib.litera.F.sing. fiscus.

Princeps potest vendere rem, quam communẽ habet cum priuato, reddito (partis non suæ) pretio. Hippol.sing.341.

Respublica, si habet granum ad vendendũ omnes tenentur emere, nec aliquis excusatur, & econtrà, si vult emere, omnes coguntur vendere pro modo patrimonij. Bar.in l.vnica.C. vt nemini liceat in emptione specierum.lib. 10. vide Fran.Marc. q.541.

Denegans restituere rem meam, quam habebã venalem, liberatur rem dando, vel verum pretium. Bar.in l.9.ff.de actio.rer.amot.

Tutor potest cogi ad emendum. Bar.in l.8.§.si post.ff de administra.& pericul.tuto.& cura.

Quando ex aliqua cõstructione affertur maius commodum construi facienti, & reipub.quã sit incommoditas vicinorum, tunc vicini coguntur vendere, & hoc de consuetudine Delphinali, vide Guid.Pap.q.91. Fran. Marc. q.40.num. 4.

Hæres granatus vendere per testatorẽ, ad hoc cogitur. Boer.decis.48.nu.2.

Vicinus, an vicino teneatur vendere, seu dare aditum, vel viam ad fundum vicini, vide ibi. & infra tit. de itin. pub. & pri.

Tribus concurrentibus compellitur quis emere reditus fiscales nempè, si per tps pteritũ emerat, & maximos fructus perceperat, & pro futuro, non reperiatur emptor. l.1.§.fin. ff.de public.& vectig.

Si propter publicas pensitationes vẽditio fuerit celebrata.

Quando res debet assignari in castro sub pœna amissionis ipsius rei, si res nõ assignet, quis ipso iure ea priuatur. Bart.in l. 18.§.sed an.ff.famil.ercisc.

Tempus cessationis solutionis pensitationũ quod sit, ut bona ipsius cessantis soluere, subhastari possit, vide Menoch.de arbitra.lib.2.cas.55.

Fiscus quo ordine capiat bona cessantium soluere pensitationes, vide ibi.

Fundus ob tributa non soluta venditus, si in venditione non fuerint seruata seruanda, vendicatur, nisi 30. ann. sit præscriptus, nec pretium scienti redditur emptori. l. 1. C. de præscript.30.vel 40.ann.

Venditio prædiorum propter tributa non soluta, vt valeat, quinq; requiruntur. gl.ibi.quæ requirantur, vide per Barto. in l. 1. C. de præscrip. 30.ann.

Si fundus venundetur propter cessationem vectigalis, vel tributi non soluti, an debitore offerente pecuniam, possit rescindi alienatio, vide l.9.ff.de rescind.vend.

Si fiscus vendit rem alienam, vt alienam, quia cessatum esset in solutione tributorum, tria exiguntur: Primò quòd sit debitum tributũ: Secundò quòd sit cessatum in solutione: Tertiò quòd res subhastetur. glo. in §.fin.institu.de vsucapio.

Debitori fisci soluenti, restituitur res eius indebitè alienata. l.3.C.de iure fisci.lib.10.

De bonis alienatis per fiscum ob publicas functiones, vel debita fiscalia, vide per tot.tit.C. de fide.instru.& iure hast.fisca.

Si quis alteri, vel sibi sub alterius nomine, vel aliena pecunia emerit.

In contractibus plus attenditur factũm, quàm contemplatio: ideò actio acquirenti datur, nõ ei, cuius contẽplatione acquiritur. Vincen. de Fran.decis.33.

Res empta ex pecunia dotali, efficitur dotalis, quando est empta nomine mulieris, & sic

ad

ad eius vtilitatem; aliàs secùs. Gasp. Cabal. mi eloq. 542. vide Ozasc. decis. 140. Crauet. consi. 104. Pet. de Raue. sing. 601. Barto. in l. si vt proponis C. de rei vendic. Bald. in l. vxor marito. ff. de dona. int. vir. & vxo. cast. in d. l. si vt proponis, & Bar. in l. 23. §. si mulier. ff. solu. matrim. l. 55. ff. de iure. dot. & l. fin. C. de seru. pig. dat. manu.

Filiusfa. emancipatus seorsumhabitans à patre, emens aliquid, suo nomine præsumitur emisse, de propria aduentitia pecunia. Mago. dec. 9. Rot. Floren.

Maritus emens pro se, & nominandis, si posteà nominauerit vxorem, an nominatio valeat, vt bona ipsi vxori censeantur acquisita, vide Mago. decis. 77. Rot. Floren. quid si nominauerit filius, vide ibi.

An maritus posit emere nomine vxoris, vide d. decis. 77. Mago.

Maritus emens fundum pro sua vxore absente, si confireatur soluere de pecunia ipsius suæ vxoris, præsumitur donare, quòd est prohibitum, nisi verisimilirer appareat, quòd aliunde vxor poruit habere pecuniã. Capic. decis. 203. num. 18. vide Bart. in l. 16. C. de donatio. int. vir. & vxo.

Marito emente pro se, vxore, & hæredibus, vxor non succeder in medietate, nisi soluta medietate pretij. Boer. decis. 23.

Licèt mulier constante matrimonio, vel post, regulariter præsumatur emere ex pecunia viri: tamen sibi rem acquirens, solùm renetur ad pretij restitutionem. Craue. consi. 81. Bar. in l. 3. C. de fide. instrumẽ. & iure hast. fisc. lib. 10. l. 6. & l. 52. ff. de donatio. int. vir. & vxo. imò ad illud non tenetur, si præsente viro, & tacente, emerit. Boer. dec. 81. nu. 5. Ioseph. Lud. decis. Luc. 12. nu. 19. vide Natt. consi. 30. Tom. 1. vel ex opera fabrili, vel alio modo, vel ex alio licito negotio (veluti ex lucro) emerit. Ioseph. Lud. decisio. Luc. 28. vide Rol. consi. 90. volum. 2. Idem in vidua intra annum luctus. Castan. in consuetudi. Burg. titu. *des droicts.* Rub. 4. §. 14. glo. 2. n. 6. secùs si post annũ. ibid.

Actio marito quærit, ex contractu facto vxoris nomine accommodato, vide Marc. q. 506.

Maritus, si emerit vxoris nomine, & possessio rei venditæ marito tradita sit, tunc vxoris nomen simulatè appositum videtur, & rei venditæ dominium ad maritum, & non ad vxorem spectat, licèt nominata sit. Dec. cõsi. 543. num. 16. & 17. vide Rol. consi. 90. volum. 2. & Bar. sing. 164. sed si res fuit tradita vxori, præsumitur donatio tacita. Henri. Boer. in suis singularibus. tit. præsumptio. num. 9. vide l. 9. & 16. C. de dona. int. vir. & vxo.

Licet nomen vxoris, sit appositum in instrumẽto; tamen vir sibi in veritate cõparasse probatur ex duobus, nempè si ipse vir, antequã perueniretur ad faciendum instrumentũ, suo nomine emerit, itẽ si ipsi viro possessio tradita fuerit. Pet. de Raue. sing. 637. Bart. in l. 6. C. si quis alteri, vel sibi. gl. in l. 16. C. de dona. int. vir. & vxo.

Si vxor rem emit, & maritus pro ea pretiũ numerauit, quid iuris, vide l. 8. §. si vxor rẽ. ff. de donatio. int. vir. & vxo.

Res empta ex pecunia mulieris donata viro, vẽdicari potest, per mulierem. l. 56 ff eod.

Emens pro se, & filio, an habeatur respectus ad ordinem successiuum, & quòd emens præsumat emisse de proprijs pecunijs, vide Mago. decis. 104. Rot. Floren.

Pater confitens emisse domum de pecunia filiorum existentium in potestate, donare præsumitur, quod non licèt, nisi rempore cõfessionis appareat filios ira edoctos alicuius exercitij, quòd verisimiliter potuerunt lucrari pecuniam in instrumento contentam. Capic. decis. 203. nu. 19.

Pater expresso nomine filij in instrumento acquisitionis, non præsumitur ei donare. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 88. nu. 11. vide Rol. consi. 90. volum. 2.

Emptio facta per patrem nomine filij, an habeat vim donationis inter viuos, vel vltimæ voluntatis, vide Castan. in consuet. Burg. tit. *des successions.* §. 5 glo. 1. q. tunc pater videatur donare, scribit Natt. consi. 94. nu fina.

Filius industriosus habitans cum patre, si põt lucrari ex officijs, mercaturis, vel alio artificio, acquisita per eũ, aliunde acquisita præsumuntur, quàm ex bonis patris. Rol. cõs. 90. volum. 2. nu. 12.

Empta per filium nomine proprio, & de pecunia paterna, efficiuntur propria acquirentis, licèt pecunia parri restituẽda veniat, vel fratribus pro rata. Rol. consi. 90. nu. 21.

Filius emens rẽ ex pecunia paterna, sibi illã acquirit, restituendo fratribus pecuniam pro rata: idem est in patre emente de pecunia filij, sed quando pater dicatur emisse de pecunia filij, vide August Bero. q. 46.

Non sufficit, quòd pater emat nomine filij, nisi sequatur traditio. Bartol. in tit. C. si quis alteri, vel sibi.

Empta per administratorem ex re minoris, efficiuntur ipsius minoris, licèt suo nomine non ematur. Gom. Leo. decisio. 5. nume. fina. in decisio. diuerso.

Si patruus tutor bonorum cõmunium ipsius, & pupillorũ, emerit bona nomine proprio, qd iuris, vide Craue. consi. 286. circu finem, & l. 2. ff. quando ex facto tutoris.

Emptum

Emptum de pecunia minoris ita efficitur suũ, si sit emptum per tutorem, vel curatorem, secùs si per extraneum, nisi in subsidium. Pet. de Raue. sing 192. vide Bart. in l. 48. §. altero. ff. de adminiſt. & peri. tuto. & in l. 2. ff. quando ex facto tutoris.

Res empta ex pecunia priuilegiatorum, potest ab eis vendicari, & an minor, Ecclesia, vel vxor vendicent rem, ex eorũ pecunia emptã, vide Bart. in l. 8. C. de rei vendica. & in l. 4. C. commu. vtriusq; iudi.

Minoris est electio, vtrum petat rem emptam ex pecunia sua (licèt non nomine suo) vel pecuniam ipsam cum vsuris. l. 3. C. arbitr. tutelę.

Tutor, qui est debitor pupilli in genere, si rem emit suo nomine, non videtur emisse de pecunia pupilli. l. 59. §. altero. ff. de adminiſt. & peri. tuto. vel cura.

Fundus emptus pupillo (& traditus) pecunia alterius pupilli, est obligatus illi pupillo, cuius pecunia fundus est emptus. l. 3. ff. de rebus eorum.

Emptio præsumiť facta ex pecunia, quę peruenit ad manus emptoris. Capi. dec. 194. nu. 15.

Res empta ex pecunia mea, non est mihi tacitè obligata: fallit in pupillo. Rot. Genu. decisio. 127. Bar. in l. 17. C. de pign. l. 7. ff. qui potiores.

Empta res ex pecunia hæreditaria, an subiaceat restitutioni; sicut ipsa pecunia subiacebat, vide Capic. decis. 194. nu. 16.

Pretium, & res empta ex pretio in vniuersalibus, succedit loco rei, & onus probandi, qđ vna res sit empta ex pretio alterius, cui incũbat, vide Bar. in l. 72. §. cum autem de legat. 2. l. 72. & seqq. de legat. 2.

Communi nomine, seu communibus pecunijs empta res, an sit semper communis, non obstante pacto in contractu acquisitionis apposito, vide Boei. decis. 214.

Contractus, si fiat nomine accommodato, cui quæratur actio, vide Marc. q. 506.

Contractus factus sub nominis accõmodatione, censetur factus de pecunia illius, qui contractui causam dedit. Marc. ibi.

Dominus pecuniæ, quã quis conuertit in emptionem mercium, nõ habet dominium, nec actionem ad merces, vt suas, in subsidium tñ agit ad illas, si emens non sit pro pecunia soluendo. Rot. Genu. decis. 127. vide Bar. in l. 3. C. de re. vendic. nu. 8. l. 17. C. de pign.

Generale est in omnibus, ꝙ res empta nomine alterius, & de eius pecunia, acquiratur ei, cuius nomine comparatur. Craue. consi. 304.

Actio vtilis in rem, quando detur militi, vel minori, quorum pecunijs empta sunt prædia, vide Maran. in suo Spec. par. 4. distinct. 3. nu. 17. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimin.

Emptor is præsumitur, qui pecuniam numerauit, & si alterius nomen fuerit adscriptum. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 470. August. Bero. q. 46. quia simulatè tunc nomen appositum præsumitur, & verus emptor ille esse videtur, qui pretium soluit, & rei vẽditæ, possessionem habuit. Dec. consil. 543.

Emens proprio, & fratris nomine, si soluat pretium, videtur soluere de propria pecunia, & potest repetere à fratre, partẽ pecuniæ. Dec. consil. 148. Rol. consil. 4 volum. 2. Roma. sing. 440. Natt. consi. 94 num. 10. vide tamen cons. 358. eiusdẽ nattę, & emptio facta à fratre, quã do dicatur facta nomine proprio, & pecunia de proprio, vel de communi soluta, vide Bar. in l. 2. C. prõ. socio.

Bona empta proprio nomine per aliquem ex fratribus in communione existentibus, non debent communicari. Dec. consil. 651.

Quãdo aliquis emit nomine extranei, præsumitur pretium fuisse solutum de pecunia dicti extranei. Natt. consi. 358.

Frater nomine suo rem emens, si eam suo, & fratris nomine, in libro communis describi patiatur, ex hoc dominium pro parte in alterum fratrem translatum censetur, prę sertim, si alter frater pro rata sua collectas soluerit. Lud. Roma. sing. 433.

Bona quæsita per fratrem durante communione, sunt acquirentis, cuius nomine acquisita sunt, nec veniunt in communione, sed si ex pecunia communi sunt acquisita, vnus contrà alium acquirentem, habet actionem ad partem pecuniæ, sed agenti incumbit onus probandi. Guid. Pap. sing. 779.

Emi fundum, hoc modo, ille fundus sit mihi, & Titio emptus, quantum ad Titium, nõ valet emptio, sed totus fundus ad me pertinet. Pet. de Raue. sing. 166.

Emptum de pecunia Ecclesiæ nomine emẽtis, efficitur Ecclesiæ. Pet. de Raue. sing. 181. Ant. Corset. in suis singularibus, litera. E. sing. emptio. Bat. in l. 2. ff. quando ex facto. tuto.

Res empta per socium ex pecunia communi, qñ sit cõis, vide Bar. in l. 8. C. de rei vendica.

An ille ex cuius pecunia res fuit empta, habeat priuilegium inter personales actiones, vide Bar. in l. 7. C. qui potiores.

Emens ex pecunia mea, & nomine suo, non habet ius in re. Bar. in suo tract. de differ. int. ius cano. & ciuil. nu. 127.

Quando non apparet, cuius pecunia res empta sit, tũc p̄sumiť ex propria ipsius emptoris empta, nisi aliud ex coniecturis colligi possit. Hartm. Hart. c. 1. tit. de emptore, & vẽditore. lib. 2. iõ emẽs noĩe suo, & alterius, p̄sumit ď sua pecunia p̄tiũ soluisse vẽditori. ibid.

De-

De prohibita rerum alienatione in genere.

Alienationis ꝓhibitio odiosa esse dicitur, & strictè intelligenda. Ozas. decis. 50. num. 11. vide Capic. decis. 108. nu. 15.

Alienationis verbo, comprehenditur legatum, & hæredis institutio. Ozas. decis. Pedemon. 85. num. 3. vide Dec. consi. 422. & 635. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des mains mortes*. Rubr. 9. §. 11. glo. 2. Bart. sing. 165. in additio. & in l. 7. C. de agricolis. lib. 11. & in l. 71. §. fratre. de legat. 2.

Alienatio certo tempore prohibita, censetur alio tempore permissa. Ozas. decis. 85. num. 6. Paul. Aemil. deci. 23. par. 2. & decis. 399. ibi.

Alienatione ꝓhibita, videtur prohibita omnis alienatio necessaria à lege. Ozas. decis. 94.

Alienatio à iure prohibita, non dicitur valere, q̄ñ pars se opposuerit. Ozas. decis. 94 nu. 23.

Maior est prohibitio alienationis rerum dotalium, quàm peculij aduentitij. ibid. nu. 22.

Alienationis rerum dotalium prohibitio, non solùm fit propter sexus fœminei fragilitatem, sed etiam ob fauorem mariti. ibi. nu. 26.

Alienationis prohibitio cessat, deficientib. personis, ad quas res prohibita alienari, debet venire. Ozasc. decis. 98. nu. 13. Natt. consi. 145. nu. 19. Tom. 1. & consi. 470.

Alienare prohibito in aliquo casu, censetur etiam in eo, interdictum, per quem ad casum prohibitum deuenitur. Ozasc. decisio. 168. num. 17.

Prohibitio alienationis triplex est, alia impersonalis, seu realis, alia personalis, tertia personalissima. Capic. decis. 108. nu. 2.

Prohibitio cum causa, videlicet, ne res exeat de familia, extenditur vsque ad quartum gradum. ibid. num. 3.

Re alienari prohibita extra familiam, si omnes alienationi consentiant, nasciturі posteà reuocabunt. Boer. decisio. 12. Mago. decis. 91. & 92. Luc.

Prohibita res alienari, an permittatur permutari, & quid si minatur ruinam, & prohibitus sit pauper, vide Capic. decis. 108. nu. fin.

Prohibitus alienare, non prohibetur permutare, & dare in solutum. Boer. decisio. 49. vide Raud. tract. de analo. c. 15. nu. 257.

Alienatio rei prohibitæ alienari, etiam in præiudicium alienantis, non tenet, & potest ipsemet alienans cótrauenire. Gram. deci. 93.

Prohibita alienari, non publicantur propter delictum. Grammat. decisio. 105. nu. 31. vide Boer. decisio. 278. Bar. in l. 12. ff. de fideicom. libert. tamé quando alienatio est prohibita fauore personæ alienantis, tunc non est prohibita, propter delictum. Bart. in l. 7. C. vnde vi. num. 12.

Contrahere licet non possit, cui est interdictũ bonis, tamen delinquendo alienat. Gram. ibid. nu. 41. d. decis. 105.

Alienationis prohibitio, comprehendit constitutionem vsusfructus. Boer. decis. 199. nu. 4. Abb. consi. 91. lib. 2.

Alienationis verbo, quando non contineatur concessio in emphyteusim, vide Ioseph. Lud. decis. Luc. 64. nu. 6.

Res semel facta alienabilis, semper durat alienabilis. Guliel. Cassad. decis. 8. tit. de rescript. Dec. consi. 182.

Alienans rem prohibitam sub pœna, non excusatur à pœna, etiam si alienationem faciat, causa recuperandæ pacis. DD. de Rot. decis. 3. de pact. in antiq.

Alienatio prohibita, regulariter non impedit dominij translationem. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 68. part. 2. Mago. deci. 47. & 112. Rot. Floren. Vincen. de Fran. decisio. 355. part. 2. Ioan. Pap. lib. 11. titu. 10. arrest. 1. sed competit solũ actio ad interesse (si alienatio fiat) cótrà alienantem, & eius hæredem. Andr. Gail. obser. 16. lib. 2. & obser. 37. nu. 16. ibid. Mago. decis. 102. nu. 19. Natt. consi. 474. Rol. consi. 62. vol. 2. Menoch. consi. 63. vol. 1.

Regula fallit primò, quãdo adest hypoteca. Ios. Ludo. d. decisio. 68. Ioan. Pap. lib. 11. titu. 10. arrest. 1. vide Crescent. decisio. 1. aliàs 152. titu. de pigno. Gomez. Leo. decisio. 59. in decisio. diuerso. sed an sufficiat generalis hypotheca, vide Crescent. decis. 1. de pigno. aliàs 152. Natt. consi. 474. nu. 14. & consi. 531. Rol. consi. 62 vol. 2. nu. 39 Menoch. cósi. 63. vol. 1.

Secundò, fallit fauore vltimæ voluntatis. Mago. d. deci. 102. n. 18. Rot. Flor. Craue. consi. 243.

Tertiò fallit, vt detur actio in subsidium contrà tertium possessorem, quãdo participasset de dolo. Mago. d. decis. 102. nu. 20.

Quartò fallit, quando res fuit translata in tertium ex causa lucratiua. Mago. ibid. nu. 21.

Quintò, fallit fauore dotis. Mago. d. decis. 102. nu. 23. vide tamen. Pet. de Raue. sing. 134.

Sextò fallit, q̄ñ adest pactũ resolutiuũ annullans cótractũ. Vinc. de Fran. deci. 355. par. 2. Natt. cós. 474 n. 11. & 53 1. Rol. cós. 62. vol. 2. sed q̄ñ hęc fallentia ꝓcedat, vide ibid. d. decis. 355.

Septimò fallit, q̄ñ pactum est reale; quia tunc onus tráfit in quẽcunq; possessoré. Menoch. cós. 63. vol. 1. & de alijs limitationib. vide ibi.

Octauò fallit, si aliqua res promittatur nó alienari, sub pœna, & obligetur ipsa res pro pœna. Henric. Boer. in suis singula. tit. fin. nu. 6.

De huiusmodi, & alijs limitationibus ad regulam, vide per Gasp. Cabal. milleloq. 595. & Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des censes*. §. 13 glo. 4. num. 9.

Pactum positum in distractione fundi, ne posset alteri alienari, nisi facta oblatione alicui, non impedit dominij translationem: ideò virtute huius pacti, non posset agi contrà tertium. D. Sol. in suis côment. in antiq. constit. Sabau. gl. super 2. part. decreti, ex frequentionibus, titu. de pact. int. empt. & vendi. tamen in hac patria Pedemontana virtute decreti antiq. agi poterit. vide ibid. D. Sol. glo. super 3. par. dicti decreti, fol. 124.

Alienationis prohibitio comprehendit etiam matrem, sine cuius consensu, non poterat fieri alienatio. Vincen. de Fran. decis. 14.

Alienatione prohibita, prohibetur etiam locatio ad longum tempus, cùm ex ea acquiratur possessio, & vtile dominium. Vincent. de Fran. decis. 122. num. 8. aliàs secùs. Gom. Leo. decis. 100. in decisio. diuerso. vide Abb. consi. 91. lib. 2.

Expressè prohibita alienari, ob solutionem æris alieni defuncti, alienari poterunt, quod intellige, si alia bona non sufficiunt. And. Gail. obser. 137. nu. 4. idem pro redemptione hæredis, vel ob necessitatem famis. Gail. ibid. Bar. in l. 7. num. 6. C. de agricolis. lib. 11.

Necessitas naturalis iustâ causam præstat alienandi, aliàs inalienabilia. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 182. nu. 26. declara, vt ibi. num. 31. & 32. nã necessitatis causa, licet alienare Deo dicata. Menoch. ibi. nu. 30.

Magna in eo, de iure est controuersia, vtrum bona alienari prohibita, veniant in generali hypotheca bonorum, vide Aegid. Magist. tract. subhastatio cap. 43. in decisio. diuerso. Tom. 2. fol. 30. an prohibita alienatione, censeatur prohibita hypotheca, vide Dec. consi. 645. Bar. in l. 24. ff. de pignoribus. Natt. consi. 474. num. 23.

Prohibita alienatione emphyteusis in persona prohibita, emere inhibentur milites, mulieres, Clerici, Ecclesiæ, & pauperes. Gom. Leo. decis. 56. in decisio. diuerso.

Alienare prohibitus, in filium alienare potest. Pet. Roy. decis. 3. litua. nu. 376. in decisio. diuerso, vide Craue. consi. 39. nu. fin.

Prohibitus legare, prohibetur etiam instituere, &ècontrà. Rand. tract. de analo. c. 18. nu. 8.

Alienatione prohibita, censetur prohibita transactio, per quam transfertur res in alium. Crauet. consi. 197. nu. 7. & omnis actus, quo peruenitur ad alienationem. Dec. consi. 301. Crauet. consi. 1. pro genero. num. 64. tamen alienatio non dicitur fieri, quando quis relinquit rem penes aduersarium possessorem aliquo recepto, per viam transactionis. Natt. consi. 145. nu. 20. Tom. 1.

Alienatione prohibita, non potest res in iudicium deduci: quia prohibitus alienare, censetur prohibitus rem in iudicium deducere. Craue. consi. 197. num. 7. quod intelligitur in præiudicium tertij.

Quando prohibitio respicit personam hæredis, comprehendit quoque ipsius hæredis hæredem, modò sit facta sub nomine appellatiuo. Craue. consi. 243.

Alienatio, quando est prohibita contemplatione certæ personæ, nec ad pias causas fieri potest, aliàs admittitur illa persona ad reuocandum. Maran. in suo specu. disputa. 8. num. 28. & 37 fol. 591.

Res alienari prohiberi potest vel à lege, aut à statuto, vel à Iudice, vel ab arbitro, aut à testatore, vel à contrahentibus inter viuos, vel ratione delicti, de quibus omnibus vide per Rebuff. in suis côment. Tom. 2. de rescin. contract. in præfat. nu. 24. fol. 425.

An valeat statutum, per quod prohibetur rerum alienatio in extraneos, & dato, quod valeat, quando locum habeat, vide Dec. consi. 301. & nõ valet, si prohibeat specialiter alienationem fieri in Ecclesiam; secùs si generaliter, & certo casu: nam tunc comprehendit etiam Ecclesiam. Cassan. in consuetud. Burgun. *des mains mortes*. Rubr. 9. §. 9. glos. 1. num. 5. & 52.

Statutum loquens de alienatione rerum immobilium, non habet locum in abdicatione actionis personalis. Dec. consi. 301.

Item loquens simpliciter de alienatione, non habet locum in prohibitione alienationis necessariæ. Dec. d. consi. 301.

Illi, quorum fauore fuit facta prohibitio, eidem phibitioni possunt renũciare. Dec. côsi. 394.

Prohibitus vendere absque solemnitate, non potest sine illa pactum facere de vendendo. Dec. consi. 502.

De intellectu statuti prohibentis quicquã alienari in extraneum à familia, & limitatione, & de duobus statutis concurrentibus, cui potius adhærendum, vide Dec. consi. 619.

Valet statutum, quòd in venditione agnati; vel consortes, præferantur. Dec. consi. 647.

Decretum, vel statutum prohibens alienationem bonorum immobilium, habet locum etiam in vltima voluntate. Dec. consi. 660.

Si extat statutum in loco prohibens alienationem simpliciter in forensem, non censetur prohibita successio ab intestato Rol. côs. 80. nu. 32. vol. 3. item talis prohibitio, etiam non extenditur ad casum testati, in extraneum. Rol.

Rol.consi.80.nu.36. sed quãdo est prohibita alienatio per statutum quo quomodo, tunc prohibita videtur etiam alienatio necessaria. Rol.ibid.nu.37.

In omnibus alienationibus, in quibus alienans cadit à iure suo subauditur, hoc procedere in sciente; secùs in ignorante. Cassan.in con sue. Burg.tit.*des fiedz* Rub.3.§.8.gl.6 nu.17.

Alienare prohibitus, si alienat, & is in cuius fauorem facta est prohibitio, nõ læditur, haud quoque videtur cõtrà prohibitionem fecisse, nec incidit in pœnam. Natt.consi.470.

Bonis prohibitis alienari, non poterunt transferri, etiam in personam ecclesiasticam. Menoch. consi.57.lib.1.

Quando prohibetur alienatio sine consensu alicuius exequutoris, qui etiam in casu contrauentionis vocatur ad bona alienata, si talis exequutor consenserit alienationi simpliciter, sibi, & hæredibus suis præiudicat. Menoch.consi.58.vol.1.

Alienatione prohibita, videtur prohibitus omnis actus, per quem fit translatio dominij directi, vtilis, vel alicuius iuris in re. Bart.sing. 165 Ioan. Baccan.sing.4.

Hæredem extraneum instituendo, alienare videor. Castren.sing.20.

Alienatione prohibita sub pœna, per simplicem alienationem, vel oppignorationẽ, ipsa pœna non committitur, nisi deuentum sit ad realem traditionem. Anto. Corset.in suis singularibus, litera. A. singul.alienatio.1.vide sing. pœnam.11.ibid.litera.P.

Vbicunque concurrũt prohibitio legis, & prohibitio hominis, seu testatoris circa alienationem, corroboratur prohibitio in tantum, quod non potest res illa alienari, etiam in casu à iure permisso. idem ibid. litera. P.singula.prohibitio.

Alienatio interdicta filijs, non extenditur vltra eos, nisi expressè dicatur. Aluis.de Alber. singula. 65.

De materia, vide per Bar.& alios Doct.in l.117. §.diui lo.2 de legat.1.& in l.135.§. ea lege.ff. de verbo. obliga.

Res prohibita alienari, per ingressum monasterij, transit in monasterium, sed aliquando potest reuocari. Bart.in Auth.ingressi.C.de Sacrosanctis Ecclesijs.

Prohibitus alienare in suos consanguineos, prohibetur accipere. Barto.in Authen.quicunque. C. eod.

Prohibita venditione, dicitur prohibita donatio. Bar.in l.4.C.de fideicom.

Cautela alienandi rem prohibitam, ea potest esse, vt supponatur aliquis, qui petat rem, & possessor se vincere dimittat, habetur in additio. ad Barto. in l.3. §. item quæri. ff. de rebus eorum.

De prohibitione alienationis rerum, vide per tot.tit.de legat.3. & ibi Bar.

Requisitus, vt emat ab eo, qui tenetur illi vendere, debet per duos menses expectari. Bart. in l.122.§.cohæredes.ff.de verbo.oblig.

Denuncians debenti emere, tenetur alternatiuè denunciare. Bar.ibi.nu.5.

Prohibitus alienare inter viuos, an videatur et prohibitus alienare per vltimam voluntatẽ, vide Abb.consi.40.lib.2.

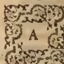
Prohibitus donare sine alicuius consensu, sine speciali permissu, donare nõ potest. Abb.ibi.

Prohibitus alienare, alienando sibi præiudicat, saltem quo ad illam commoditatem, quam eo viuente percipere poterat. Mago.decisio. Luc.59.num. 28.

Liberum est vnicuique rem suam vendere, cui voluerit nõ habita cõsideratione inter cõiunctos, vicinos, consortes, vel extraneos: fallit in multis casibus, & maximè ratione pacti in contrarium appositi. Hartm.Hartm. c.2.titu.de emptore, & venditore, vide supra tit.nec emere, nec vendere.

Qui tenetur sub pœna vni alienare, illo existente in mora, potest alienare cui vult, & sufficit vnica interpellatio legitimè facta, ad constituendum emere debentem in mora. ibid. d. capit.2.

De prohibita rerum alienatione in contractibus.

Alienatio rei prohibitæ ex pacto facto, in ea ius habenti, an sit nulla, vide Capic.decis.182.

Cautela est ad prohibẽdum rem alienari, quod pro obseruantia pacti, res ipsa specialiter obligetur per hypothecam. Capic.ibid.Ant. Corset.in suis singularibus, litera P. singula. pactum.

Qualiter, & quibus modis possit fieri prohibitio alienandi rem in contractibus, & si fiat alienatio contrà prohibitionem, an transferatur dominium, vide Guid. Pap. q.569. Boer.decis.49 & quid, quando aliquis promisit nulli vendere, nisi mihi, vide ibid.

Alienatio bonorum dum apparet prohibita per contractum dumtaxat, non ex hoc videtur prohibitus alius contractus alienationis. Grammat. decisio. 105. numer. 40. ideò alienatio licèt sit prohibita per contractum, tamen permittitur alio modo, veluti per testamentum.ibi.nu.42.

Pactum de non alienando, non impedit quin res prohibita alienari, veniat sub obligatione bonorum præsentium, & futurorum, quæ præcedit acquisitionem rei, cum illa prohibitione. Tho. Minad. decis. 22.

Vendere, si promisi non alij, quàm tibi, an inuitus ad vendendum tibi compelli possim, vide Ias. de actio. §. superest. num. 2. & 4. de hac conuentione, vide per Bar. in l. 10. §. qui iniuriarum. ff si quis cautio.

Pactum de non alienando rem meam, nisi tibi, protestatione tibi facta, quòd volo vendere, præscribitur infra duos menses, vt tale pactũ mihi non officiat. Ludo. Rom. sing. 766.

Tempus, quod præstituatur illis, qui emere debent, ne alteri fiat alienatio, quale, & quantũ sit, vide Menoch. de arbi. cas. 37.

Iurans nõ vendere, si vendat, efficitur periurus; attamen venditio tenet. DD. de Rota decis. 3 1. de senten. & re. iudic. in antiq.

Facta conuentione de nõ alienando sub pena, si contrauentum fuit, an detur actio ad pœnam contra hæredem contrauentoris, vide Mago. decis. 47. nu. 14 Rot. Floren.

Authen. res quæ. C. commu. de legat. non habet locum in prohibitione alienationis facta inter viuos. Crauet. consil. 19. nume. fin. Guid. Pap. sing. 306. nam si prohibitio est facta in contractu, in eo casu, quo potest impediri translatio dominij, nullo modo potest dicta res in dotem dari. Pet. de Raue. sing. 134.

Vendere, qui vni tenetur, eo non emente, alteri vẽdere potest. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 37.

Pacta inter fratres de non alienando certa bona immobilia ad effectum, vt cõseruentur in familia, & transeant ad eorum descendentes, valent. Natt. consi. 474. sed si pactum fuit factum de non alienando extra familiam in fauorem descendentium, tunc descendentes non censentur vocati, vti hæredes; sed vt descendentes. idem Natt. consi. 53 1. nu. 18.

Quando inter matrem, & filium fuit conuentum, quòd filius non possit alienare bona patris, tunc talis conuentio extenditur etiã ad legitimam, & Trebellianicam ipsius filij, maximè si conuentio fuit iurata. Rolan. consilio. 99.

Pactum de non alienando, non impedit dominij translationem, sed si res detur minori cum pacto de non alienando, tale pactum impedit alienationem, & alienans, quando teneatur ad interesse, vide Bart. in l. ea lege. C. de condict. ob causa, & supra titul. proxim.

Si pactum fuit appositũ, ne liceat emptori alienare, & si alienaret, res deueniret in talẽ Ecclesiam, verum hoc pactum postmodum possit tolli de consensu partium, in preiudicium Ecclesiæ, vide Barto. in l. 1. C. si mancip. ita sue. alienan. vt manumit.

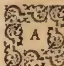
Vendens cum pacto, ne alienetur, si fuerit alienata res, primus vendens non potest auctoritate propria rem apprehendere. Bar. in §. 1. Authen. vt decæ. commun. Eccle.

An pactum de non alienando valeat, vide Bar. in l. 62. ff. de pact. & in l. 7. §. quæritur. ff. de distract. pigno.

Si res alienetur cum pacto de non alienando, debet ita conueniri vendo, vel dono hoc pacto, vt non liceat alienare, & si ad aliquem actum alienationis perueneris, tunc dominium ad me reuertatur, & in eum casum, ex nunc constitues te meo nomine possidere, vide Bar. in l. 38. §. si quis. ff. de acquir possess. vbi etiam de alijs cautelis.

In reciproco pacto de non alienando, factis alienationibus ab vtraque parte, an altera contra aliam agere possit, vide Mago. decis. 47. nume. 8. Rot. Floren.

De prohibita rerum alienatione in vltimis voluntatibus.

Alienationis prohibitio, vt res in familia remaneat, inducit fideicommissum. Ozas. decisio. Pedemon. 50.

Per prohibitionem alienationis extra familiam, inducitur fideicommissum in casu mortis, si testator voluit bona sua remanere in familia, vide Mago. decis. 72. Rot. Floren.

Ei, cuius cõtemplatione alienatio prohibetur, censetur relinqui fideicommissum. Gomez. Leo. decis. 43. in decisio. diuerso.

Alienandi simplex prohibitio, non arguit testatorem voluisse rem illam in familia permanere. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 37. num 3. Dec. consil. 23. Roland. consil. 43. vol. 4. nume. 42.

An, & quando ex prohibitione alienationis inducatur fideicommissum, vide Dec. consi. 23. 38. 357. 422. 425. 584. 636. & 637. Roland. consil. 23. volum. 4. & consi. 43. nume. 42. ibid. August Bero. q. 42.

Prohibitio alienationis est odiosa, & facta filijs, non porrigitur ad nepotes. Dec. consi. 377. nu. 5. ideò debet restringi ad personam prohibitam. Rolan. consi. 43. volum. 4 num. 45. fallit, quando testator prohibuisset alienationem ea ratione, quia voluit bona perpetuò permanere in suis descendentibus, & agnatione. Dec. cõsi. 182. & cõsi. 318. nu. 14.

Aliena-

Alienationis prohibitio facta per testatorem filio. quando extendatur ad posteros, vide Capic. decisio. 108. Bartol. in l. 91. §. sempto- uinæ, de legat. 3.

Prohibitio facta simpliciter non inducit fideicommissum, nisi in casu contrauétionis. Dec. consi. 218. num. 14. Rol. consi. 43. num. 42. vol. 4. Idem Dec. consi. 377. ideò in eo casu filius, qui decessit instituta matre, non dicitur cõtrauenisse prohibitioni. Dec. d. consi. 377. & 378. & tunc mater etiam ab intestato succedit. Dec. consi. 481. secùs quando testator addit, quòd vult ré prohibitam alienari remanere in familia, vide Dec. consi. 481.

Fideicommissum, per quod prohibetur alienatio bonorum, videtur factum fauore hæredũ institutorum, ne dissiparent. Gramma. decis. 105. num. 38. ideò prohibitus alienare ob sui fauorem delinquendo, habet fiscum in successorem. ibi. nu. 39.

Prohibitio alienationis extra familiam à testatore facta, vltra quartam generationem non extenditur. Dec. consil. 322. & 635. Fel. consil. 27. nu. 13. vide Authen. de restit. fideicõ. fallit si expressè verbis testatoris fuerit facta fauore agnationis, vt sua bona in ea perpetuò permanerent; tunc enim debet extédi vltra quartum gradum. Dec. consi. 23. & 16. nu. 16. & 631. Mysing. obs. 64. cent. 6. vide Fran. Mant. de coniectu. vlt. volũ. lib. 8. tit. 2. nu. 21. Bart in authen. de restitutione fideicommissi.

Alienatio prohibita, si inter eos de familia sit concessa, non regulatur secundum fideicommissum familię factum, in quo censentur vocati proximiores: quia alienatio hoc casu tenet, etiam facta remorioribus in gradu, eiusdem tamẽ familiæ. Mago. dec. 72. Rot. Floren.

Prohibitio alienationis, nisi in illos de domo, censetur facta, vt bona conseruentur in familia, & tunc pater contraueniẽs inhibitioni testatoris, non nocet filijs. Mago. decisio. 138. Rot. Floren.

Testator, si reliquerit ré pluribus, & illos vetat eam alienare, videtur eis adinuicem fideicommissum relinquere, si contingat alterũ sine cõsẽsu alterius, alienare. Dec. cõs. 422.

Prohibitio alienationis hæredi nominato facta, licét non comprehendat hæredem hęredis, vbicunq; tamen apposita est ratio agnationis conseruandæ, ad hæredes hæredis, extenditur. Ozas. decis. P. de. 50.

Dispositio legis fin. §. fin. de legat. 2. non habet locum, quando vltra fideicommissum esset expressa prohibitio testatoris; quia eo casu ignorans ignoranti alienare nõ posset. Ozas. decis. 73. in fine.

Licét testator prohibuerit, q aliqua res nullo modo, nulloq; tempore vendatur, alienetur vel separetur per hæredes; tamẽ ex hac prohibitione non censetur inductum fideicommissum. ideò hæredes poterũt instituere hæredem extraneum. Dec. consi. 625.

Bona prohibita alienari [illegible] ex. familiam an, & qñ in vnũ de familia alienari possint, vide Nat. consi. 111. Tom. 1.

Fideicommittens prohibens bona alienari, & in casu contrauentionis priuans hæredẽ ab hęreditate (quod facere potest) & illã trãsferens in proximiores de familia sub eadem conditione, videtur illos gradatim vocasse, & ordine successiuo, adeòquod proximior, possit alienata reuocare. Natt. consi. 675. etiam non natus tempore alienationis, non obstante consensu omnium existentium, illo tempore. Rol. consil. 70 vol. 3.

Alienationis prohibitio vbi duplex inducitur, altera à iure communi, altera à testatore, vna cessante, altera locum habet. Ozasc. decisio. 85. num. 14.

Alienationis prohibitio cessat deficientibus personis, ad quas res prohibita alienari, dẽt deuenire. Ozas. decis. 98. nu. 13. Rol. consi. 25. vol. 1. nu. fin. Bart. in authen. de restitu. fideic.

Alienare prohibitus extra familiam, vẽdere põt de consensu ipsorum, quorum fauorẽ respicit prohibitio. l. 11. C. de fideic. & ibid. Barto. aut etiam ipsis requisitis, & noléribus emere. Boer. consi. 46. num. fina Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 37. & illis de familia alienare põt: Dec. consi. 218. 422. & 429. nisi fuerit facta prohibitio contemplatione certæ personæ: quia tunc extra illam permissam, alienatio fieri non potest. Menoch. consil. 211. lib. 3. nume. 132.

Prohibita alienatione extra familiam, vltimus de familia alienare non prohibetur. Mago. decis. Luc. 59. nu. 25. quod non habet locum, quãdo vltimus esset grauatus, casu quo alienaret, quòd tunc res ad alterum perueniret cum aliquo onere. Dec. consi. 182. vide cons. 584. & 635. eiusdem.

Prohibitus à testatore alienare extra familiam sub pœna, alienans non incidit in pęnam, qñ non offenditur ille, in cuius fauorem prohibitio fuit facta. Dec. consi. 182. vide tamẽ ibi.

Vendere grauatus in familia, vt possit alteri vẽdere, debet requirere, & expectare illos de familia. Bar. in l. 91. §. instituto de legar. 2.

Sententia super re prohibita alienari contrà prohibitũ prolata, nõ præiudicat fideicommissario non citato. Ozas. decis. 157. num. 14.

Baldi consilium vigesimum in vers. sed remanet quæstio. vol. 2. quo disponitur eum, qui anteà aliqua bona prodigaliter alienauit, non priuari

uari facultate sibi concessa à testore alienãdi bona pro euis necessitate,& redẽptione personæ,declaratur per Ozas. decis.168.

Iuris alienatio ,phibita sine cã,nõ tenet.Capic. deci.108.nu.5.vide Barto.in l.11.C.de fideic.

Quando censeatur habere legitimã causam, vt valeat,vide Dec.consi.481.

Clausula, ita quòd domus nõ exeat de familia, &c.vtrum sit per modum causæ, an enunciatiuè, vel dispositiuè, & vtrum referatur ad proxima,vel ad omnia præcedẽtia, vide Capic.decis.108.nu.8.

Alienatio rei prohibitę per testatorem alienari, est ipso iure nulla. Gram.decis.93.

Prohibens alienare extra familiam,potest alienare in eius filiam,cũ sit de agnatione.Natt. consil.676.nu.13. tamen prohibitus alienare extra familiam,& descendẽtes masculos, dicitur contrauenisse instituendo sorores, vel filias proprias.Menoch.consi.356.lib.4.

Filius alienando rem prohibitã alienari, in dubio videtur elegisse rem prohibitam alienari, pro sua legitima, quod procedit.quando nõ extarent aliæ res non prohibitæ, cum legitima deduci debeat de rebus non prohibitis alienari.Gramma.d. decis.93.nu.5.6. 7.vide ibid.decis.105.nu.46.Vincen.de Fran. decisio.80.num. 23.Mago.decis.85.Rot.Luc.

Legitima potest prohiberi alienari vsq; ad 30. annos.Boer.decis. 81.vide Rol.cõs.31.nu.30.

In re prohibita alienari per testatorem,non detrahitur trebellianica Guid.Pap.q.51.

Si in testamento pater instituat filium, prohibueritq; eum posse disponere de sua legitima,& trebellianica,prohibendo etiam bona ipsius testatoris pro dote, nec aliàs quouis modo donari,& alienari,approbatoq; testamento per filium,in vita,& post mortem patris etiam cum iuramento, nihilominus non obstante hac prohibitione per filium approbata,poterunt ipsa bona alienari pro dotibus filiarum ipsius filij grauati. Guid. Pap.q. 96.Boer.decis. 129.nu.5.imò testator, si expressè prohibuerit alienationem,res nõ poterunt alienari, etiam in casibus exceptis in authen.res quæ.Guid. Pap. quæst.611.Ioseph. Ludo. decisio.Perusi.70.part.2. Guid. singul. 301.vide tamen Rol.consi.81.vol.2.

Prohibita per testatorem alienatione, censetur prohibita census cõstitutio,super re ,phibita alienari.Paul.Aemil.decis.17.par. 1.

Res testatoris alienari possunt propter æs alienum,non obstante fideicommisso, & quacunque prohibitione.Boer.decisio.129.si nõ supersunt alia bona.Andr.Gail.obs.137.vide Mago.decisio.91.num.14.& decisio.92.Rot. Floren.Aegid.Magist.tract.subhastationum. cap.32.in fine.in decisio.diuerso.Natt.consi. 145.nu.22.& 255.nu.fin. Menoch. consi. 107. lib.2. nam prohibitio testatoris de non alienando, non extenditur ad alienationem necessariam.Crau.cõsi.215.Bar.in suis quæstionibus q.12.nu.18.

Alienationis prohibitio facta ad tempus, post illud censetur permissa. Vera. deci.13.par.2. & decis.399.ibi.fallit quando fideicõmissum fuit iniunctum ante inhibitionẽ.Mago.deci. 149.Rot.Floren.nam tunc per ipsam inhibitionem ad tempus,non censetur reuocatum fideicommissum,ante factum.ibi.Dec.consi. 386. volum.2.

Alienatione prohibita,prohibetur etiam locatio ad longum tempus, cum ex ea acquiratur possessio,& vtile dominium. Vincent.de Fran.decis. 122. nu.8.

Institutis pluribus hæredibus, & inuicem substitutis,factaq; prohibitione de alienando bona hæreditaria sub pœna priuationis portionis alienantis, applicandæ alijs hæredibus,non contrafacientibus, an alienans cadat ipso iure à portione sua, & an det actio contrà filium suum, & quid si ille, qui vult renocare alienata per cohæredem, etiam ipse alienauerit contrà prohibitionem testatoris,vide Mago.decis.16.Rot. Floren.decis. 47.& decis.50.ibid.

Hæres prohibitus alienare sub pœna priuationis, alienando partem rei,pro ipsa tantùm puniendus est,nisi dictum sit,q alienare non liceat neq; in totum,neque in partem. Idem Mago.decis.19.ibid.

Si contra prohibitionem testatoris fiat alienatio de bonis prohibitis cum reseruatione dominij, an dicatur contrauentum prohibitioni, vide Mago. decisio. 91. & 92. eiusdem Rotæ.

Magna de eo in iure est controuersia, vtrum bona alienari prohibita, veniant in generali hypotheca bonorum,vide Aegist. Magist. trac. subhasta.cap.43.in fine.in decisio.diuerso, & supra tit.de prohib.rer.aliena.in genere.

Obligatio generalis, an comprehendat bona hypothecari prohibita; ita vt sequuta hypotheca generali, hæres amittat bona sibi sub hac conditione,& prohibitione relicta,vide Excel.P.Tessau.decis.193.

Alienatio prohibita rei hæredis, an impediat dominij translationẽ,sicut prohibitio alienationis rei testatoris,vide Vincen.de Fran. decis.298.par.2.

Mentem testatoris prohibentis alienationem in extraneos præsumi, eo quod fœminas exclusit, nec inter filios alienationem prohibuisse iure communi permissam: ideo tunc

vni

vni ex filijs posse fieri alienationẽ insolidũ, scribit Menoch.consi.256.lib.4.

Minor alienans contrà prohibitionem testatoris.qui in casum alienationis voluit bona ad alium deuenire,nõ restituitur in integrũ, si habebat notitiam prohibicionis, sed an præsumatur illam habere; hoc est, habuisse scientiam testamenti,vide Craue.consi. 193.

Vendere qui vni tenetur, eo non emente,alteri vedere pôt. Menoch. de arbitra.lib.2.cas.37.

Prohibitio facta à testatore,tollere videtur tacitam prohibitionem à lege factam, vide Dec.consi.386.

Alienans contrà prohibitionem testatoris,non pôt reuocare alienata, sed substitutus admittitur.Natt.consi.145.nu.18.

Alienationis prohibitio,non extenditur ad legitimam,& trebellianicam.Natt.ibid.nu.21.

Res,quæ est prohibita alienari per testatorem, potest prescribi,quando interueniente consensu eorum, in quorum fauorem facta fuit prohibitio,posset fieri alienatio.Rol.consi.3. num.84.volum.1.

Alienatio prohibita per testatorem cum clausula,quòd in casu contrauentionis fit nulla, & nullius valoris, & res transeat ad coheredes,non habet effectum, quando non supersesset persona, in cuius fauorem facta fit dicta prohibitio, & quæ possit dictam alienationem reuocare.Roland.consil. 25.volum. 1.nume.18.

Quando testator prohibuit alienationẽ,& voluit bona peruenire ad coheredem, si aliquis ex hæredibus commiserit delictum,fiscus nõ admittitur ad bona,ratione delicti.Rol.cõsi. 56.& consi.81.vol.2.nu.21.

Quando testator prohibuit, quòd eius domus non possit alienari per hæredem suum, vel per substitutos, sed voluit, quòd dicta domus remaneat sub nomine parẽtellę,& agnationis suæ in perpetuum,& pertineat ad antiquiorem,qui tunc reperietur,hærede instituto descendente eum filijs, primogenitus ipsius, debet habere dictam domũ. Roland. consi.6.volum.4.

Maritus legans vxori vsumfructum fundi, cum hoc,quòd non possit fundum alienare, videtur legasse proprietatem. Fran. Cremen. singul. 28.

Facta prohibitione, ne bona alienentur extra familiam, si vnus de ipsa familia alteri eiusdem familiæ tradiderit rem prohibitam alienari,in emphyteusim solùm, posteà vendiderit dominium directum extraneo, talis alienario facta respectu dominij directi,non tenet, & potest reuocari per proximiorẽ de familia. Menoch.consi.116.lib.2.

Prohibita alienatione,nisi in primogenitum filiorum testorum,& descendentium, tunc filius primogeniti censetur vocatus ad exclusionem secundogeniti patrui. Menoch.consi. 211. libr.3.

Ex diuisione bonorum non dicitur facta alienatio,contrà prohibitionem testatoris, vide Menoch.consi.322.lib.4.nu.47.

Alienare prohibitus extra familiam, non prohibetur hæredem instituere legitimum, qui ab intestato esset successurus, quamuis non esset de familia. Ant. Trigo. sing.102.

Prohibitio de alienando hæredi per testatorẽ facta,& si sæpius ipsa cõditio displiciat,quãdoq; tamen est vtilis: nam alienandi prohibita,in fiscum non cadunt. Hippol. de Mar. singu.214. vide tamen August.Bero. q 41.vbi distinguit inter simplex fideicommissum, & expressam prohibitionem.

Alienatio facta per hæredem de re prohibita alienari,non reuocatur hærede viuente, nec si aliquem de familia instituit hæredem.Bar. in l. 71.§. prædium de legat.2.

Alienatio facta contrà voluntatem defuncti tenet,donec reuocetur, & consentiens alienationi admittitur ad reuocationem eorũ, quæ posteà alienantur.Barto.in l.79.§.liberis de legat.2.

Nudum præceptum de non alienando non valet, quando legatum transit ad legatarium ipso iure; secùs si debet præstari de manu hæredis:quia tunc non debet habere legatũ; nisi caueat de non alienando. Bart.in l.70.§. Titio.ff. de conditio.& demonstra.

Alienatio vbicunq; prohibetur à lege, vel à testatore,cẽsetur prohibita vsucapio.Bart.in l. 24.ff.de vsucapio.

Alienare prohibitus extra familiam,cohæredibus emere nolẽtibus, pôt vendere extraneo, nisi esset prohibitioni adiectum, vt familiæ relinqueretur.Bar.in l.122.§.cohæredes.ff.de verbo.oblig.

Si prohibitio testatoris, seu præceptum nudum est,non valet: quia nõ exprimit causam quare hoc faciat, si autem contineat causam expressam,vel tacitam,quia vult bona in familia remanere, tunc si vnus de familia alienat partem suã,inuitantur sequentes: itẽ sequente alienante,admittuntur alij sequẽtes, non præcedens,qui alienauit, quia ipse non potest venire contrà factum proprium. gl. 1. in l. 11.C.de fideic.

Alienatio fieri poterit consentiente fideicommissario.Mago.decis.Luc.59.nu.13.

De

De retractu, nempè quando proximior agnatus, seu affinis possit recmere rem per alium agnatum, seu affinem alienatam.

DE hac materia, vide etiam infra, tit. de iure offerendi.

Rei venditæ retractus, non extenditur ad permutationem: idem in prælatione retentionis. Boer. decisio. 49.

Minor restituitur aduersus tempus datum ad retrahendum. Boer. decis. 63. nu. 3. Pap. lib. 11. tit. 7. arre 22. & 23. quę restitutio fit per Principem. Idem Boer. decisio. 140.

Retractus consanguineorum, an locum habeat in acquisitis de nouo, vide Boer. decisio. 76. nume. 1. & 10.

Retractus introductus in fauoré generis, & cōseruationis agnationis, an locum habeat in acquisitis de nouo, vide ibi. nu. 6.

Secundus proximior retrahere volens, an teneatur soluere emptori id, quod verè, & realiter soluit cum legitimis accessorijs, vide n. 8

Proximior, qui semel declarauit se nole retrahere, non potest amplius pœnitere. ibid. Boer. nume. 9.

Proximiore redimente, eodem ancto pretio reuendente, an fiunt duæ vēditiones, vide Boer. d. decis. 76. num. fin.

Proximiori reuendere videtur emptor ab eo pretium accipiens, & possidere permittens. Boer. decis. 77. nam emptor reputatur reuēdidisse, si intra tempus legitimū recepit pretium. Papon. lib 11. tit. 6. arrest. 4.

Emptor non cogitur reuendere, nisi pretio, & alijs sibi solutis, vel cōsignatis. ibi. Boer. n. fi.

Retrahere aliàs ob inopiam non valens, si denuò ad eundem venditorem redeat res, an retrahere possit, effectus diues; vide Boer. decisio. 78.

Tempus ad retrahendū, quādo incipiat currere proximioribus, maximè quando venditor adhuc possidebat, tñ cōstituerat se possidere nomine emptoris, vide Boer. decis. 112.

Tempus retractus non currit pendente appellatione. Boer. decisio. 140. Pap. libr. 11. titu. 7. arrest. 22.

Retractio intera certum tempus agnatis concessa, habet locum, etiam si per mille manus res transierit. Boer. decis. 182. nu. 52.

In statuto materię retractus, non currit præscriptio agnatis triginta annorum, nisi à die scientiæ. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 52. quia tale tempus est vtile. Cassan. in consuetu. Burg. tit. des retraicts. §. 5. glo. 1. num. 4. vide Rol. consi. 21. volum. 1.

Quando retrahens audiatur post annum, vide Pap. lib. 11. titu. 7. arrest. 24. & 28. q nō audiat, scribit Hippol. sing. 64. vide Roland. consi. 21. volum. 1.

Tempus datum ad retrahendum, currit absque spe restitutionis. ibi. arrest. 32.

Oblatio sola, vel consignatio pecuniæ in retractu, quando fieri debeat, vide Boer. decis. 124. num. 22.

Retrahens satisfacit offerédo liquidum, & pro illiquido, offerédo cautionem. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 6. arrest. 2.

In iure retractus quando pars, quæ emit stat semper in finibus non restituendi fundū, tūc vicinus, vel proximior non tenetur offerre pretium de necessitate, ad obtinendum. Ioā. de Arnono singul. 34.

Qui rem venditam iure proximitatis retrahere vult, quatuor ex parte sui adimplere tenet, de quibus vide per And. Gail. obser. 19.

Si consanguineus verum pretium, quanti res extraneo vendita sit, ignoret, particularis depositio sufficit, addita protestatione, & oblatione, vbi de pretio certior factus fuerit, quòd reliquum soluere paratus sit. ibid. d. obser. 19. nu. 7.

Condemnatus ad vendendum iure proximitatis, opponens aliquas exceptiones, debet et audiri, antequā fiat missio in possessionē rei. M. go. decisio. 120. Rot. Floren. sed facta consignatione, & depositione, si super ea disputatur, interim consignans, debet mitti in possessionem rei. Papon. lib. 11. titu. 7. & tit. 8. arrest. 3. eod. lib.

Dominium in retractu reuertitur ad venditoré à tempore consignationis, post quam, deponens facit fructus suos. Boer. decisio. 182. nu. 38. vide Ioan. Pap. libr. 11. titul. 5. arrest. 1. & 5. imò à die simplicis oblatiōis, nulla facta cōsignatione. Pap. lib. 11. tit. 7. arrest. 30.

Venditione cum donatione pluris valentiæ facta, non potest quis in retractu dicere, donationē esse partem pretij. Boer. decis. 142. & 143. Pap. lib. 11. tit. 7. arrest. 19.

Permutatio facta interueniente pecunia, an cēseatur venditio, vt habeat locum retractus, vide Boer. decisio. 144. & Papon. libr. 11. titu. 7. arrest. 14.

Retractus non habet locum, quando Ecclesia vēdit, sed benè quādo ipsa, vel clericus emit. Boer. decis. 231.

Proximior retrahens debet restituere pretium cum laudimio soluto. Boer. decis. 231. tamen si priuilegiatus laudimium non soluit, non poterit illud à retrahente recuperare. Rot. Auenio.

Auenio.decis.26. in decisio.diuerso. vide nihilominus.Pap.lib.11.tit.9.arrest.2.

Proximior non potest vnam ex pluribus rebus venundatis,retrahere. Boer.decis.251.

Retractus, an habeat locum in rebus fisco delatis,vide Boer. decis.279.

Statutum,q bona patrimonialia possint quandocunque redimi restituto pretio,est in iure validum. Ios. Ludo.decis.Luc.47.

Remedi ius potest cedi proximiorib. vocatis, secus remotioribus, & non potest cedi extraneo,nec et donari.ibid.nu.4.sed retractus ius,an possit cedi,vide Boer.decis.139.Vinc. de Fran.decis.242.part.2.

Facultas retrahendi rem alienatam ex statuto competens proximiori agnato, non potest extraneo cedi.vide Io.Pap.lib.11.ti.7.arrest.4.Iaff.Lanfr.Balb.deci.193.Borg.Caual.deci.19.nu.80.de contract. par.2.

Statuto stante, q vbi quis rem immobile venditam, proximior intra annum redimere valeat,ius illud extraneo cedi no potest. Fran. Marc.quæst.404.

Quando in contractu interuenit pretium est emptio,licet de emptione nulla fiat mentio, imo contractus sonet in emphyteusim, & tunc est locus retractui, qui no procedit,nisi in contractu venditionis.Gom.Leo.decisio,34.in decisio.diuerso.

Arbores ceduæ siluæ redut ea preciosiore: ideo illis cesis,quid sit obseruandum in retractu, vide Vincen.de Fran.decis.390. par.2.

In feudis Dns habet ius retrahendi. Pap.lib.11. arrest.6.tit.10.ibi.& posteaq reemit feudum, potest de illo ad libitum disponere.Pap.lib.11.tit.7.arrest.7.vide arrest.6.& 10.ibid.

Si ille, q habet ius retrahendi decesserit,relictis plurib.hæredib.vnus illorum, no poterit pro parte sua tantum,retrahere.ibid.arrest.8.

Ius retrahendi competit illi,qui tpe cotractus non erat natus. Io.Pap.lib.11.titu.7.arrest.1.

Proximior præfertur extraneo cessionario ius retrahendi habenti à venditore, qui sibi tale ius reseruauerat in contractu venditionis. ibid.arrest.3.

In alienatione facta cum pacto legis commissoriæ cessat interim ius retrahendi: idem quando venditio fuit facta cum pacto de retrouendendo,sed tempus his duob.casib.incipit currere.à tpe,quo finitur facultas redimendi, & cessat spes luitionis. ibid.arrest.8.

Cessat ius retrahendi in re alienata Regi. ibid. arrest. 11. & in alienatione decimarum facta Ecclesiæ. arrest.13.

Annus datus ad retrahendum incipit currere à tempore adeptæ possessionis,& obtentæ inuestituræ.ibid.arrest.12.

De cautela ad impediendum ius retrahendi, vide ibid. arrest. 15.

In reditib. alienatis est locus iuri retrahendi,& in qua moneta teneatur retrahens soluere pretium,vide ibid. Pap.lib.11.tit.7.arrest.18.

Si emptor intra annum redemerit rem ab onere, ad quod tenebatur, an retrahens teneatur etia ad tale pretiu solutum,respectu dictæ redemptionis, vide ibid.arrest.20.

Proximior retrahens solum tenetur ad pretiu nominatum in instrumeto. Pap.ibi.arrest.21.

Proximiori competit actio ad retrahendu,contra agnatum emptorem existentem in remotiori gradu.ibid.arrest.28.

Ius retractus habet locum,etia in alienatione facta per subhastationes. ibid.arrest.29.

Facta alienatione per maritum cum promissione de ratificando per vxorem, non currit annus,nisi à die ratificationis. Pap.lib.11.tit.7.arrest.33.

Quando pater vti administrator suorum filiorum, retrahit ratione proximitatis filiorum ex parte matris, mortuis filijs,bona retracta spectant ad proximiores ex parte ipsius matris.Pap.ibid.arrest.fin.

Retractus concessus proximiori cosanguineo, competit ei,qui est proximior tempore,quo euenit casus retractus. Alex. Raud. tract.de analo.cap.27.nu.55.

Quando conceditur retractus post certum tepus à die confecti instrumenti alienationis, idem censetur statutum tempus, cum adhibitis testibus sine instrumento,fit alienatio. Menoch.de arbitra.lib.2.cent.1.cas.63.

Statutum,quod agnatis tribuit potestatem recuperandi bona alienata, quomodo interpretetur, & quas exceptiones possit adferre emptor contra agnatum,volentem recuperare bona alienata, vide Deci.consi.222.

An filius possit retrahere rem per patrem venditam,vide Cassa.in consuet.Burg.tit. *des retraicts*, Rub.10.§.1.glo.2.nu.8.Boer.decis.138.

Filius admittitur ad retrahendum rem alienatá à patre,maximè si non fuerit hæres patris. Mago.decisio.26.Rot.Flor.Ioan. Pap.lib.11.tit.7. arrest.2.

Si detur vna species inæstimata pro alia æstimata,dicitur venditio, & habet locum hoc ius. Cassa.d.ti *des retraicts* gl.3. qd in donatione, vide ibid.num.5.& in fructibus. ibid.nu.9.

Ille,qui vendidit non potest retrahere.ibi. glo.5.& naturales admittuntur.ibid.nu.6.

Proximiore recusante retrahere, locus erit remotiori.idem Cassan. ibid.§.2. glo.1.

Quid si plures eiusdem gradus retrahere velint. vide ibid.§ 4.

An ius retractus habeat locu in permutatione,

donatione, transactione, compensatione, & in diuisione, vide ibid. §. 5. nu. 16. & seqq.

Venditor, quando præferatur agnatis, si vellet redimere, vide ibid. §. 10 glo. 2. nu. 8.

Pactum, vt non transferatur dominium, nisi soluto pretio, non potest impedire ius retractus. idem Caffan. ibid. glo. 4.

De modo concludendi contra emptorē, quando agnatus vult agere ad rem venditam iure retractus, vide Caffan. ibid. §. 11. glo. 11.

Si intra annum datum ad retrahēdum, emptor alienauerit rem alteri, adhuc agnatus potest agere contra hunc secundum emptorem. ibid. glo. 2.

Statutum, quòd emptor infra mensem teneatur retrouendere agnatis proximioribus valet, sed non habet locum in alienatione necessaria. Rol. consi. 21.

Proximior, qui per retractum auocare potest rem veditam, si sibi facta denūciatione nolit emere, retractus iure priuatur. Amanel de Claris aquis, sing. 21.

Ius retractus non datur, quando contractus emptionis erat nullus ex aliqua causa. Ioan. de Arnono, sing. 56.

Retractus iure sanguinis, & propinquitatis, habet locum in re, quæ solùm fuit patris, sicut in auita, & re maiorum. Gom. Leo decis. 35. in decisio. diuerso.

Sententia eius, qui habet ius retrahendi se à retractis de venditione facta, debet esse certa, non tm̄ respectu venditionis, sed et pretij, & aliarum circunstantiarū. Put. decis. 126. lib. 2.

Agnatis, quando facienda est venditio vigore statuti, hoc intelligi debet, de proximiorib. Verra. decis. 77. part. 1. & tale statutum dicitur magis secundum ius commune, quàm contra. Cabal. milleloq. 579.

Tempus præfixum ad recatandum, incipit currere à tempore scientiæ. Iaffr. Lanfran. Balb. decis. 193. quādo alias incipiat currere, vide Io. Pap. libr. 10. titu. 7. arrest. 8. Borg. Caual. decis. 19. de contract. part. 2.

Beneficium retrahendi, quod à statuto agnatis, vel consanguineis conceditur, non competit legitimatis. Mysing. obser. 35. cent. 1.

Ius congrui per statutum, vel consuetudinem induci potest, sed coniunctus solùm habet annum ad retrahendum à die scientiæ. Mysing. obser. 34. cent. 2.

De venditione facienda virtute statuti inter agnatos. cōfines, & participes, & de materia, vide p Borg. Caual. decis. 19. de cōtrac. par. 2.

Agnatus præstans consensum in venditione, an postea possit retrahere, non obstante consensu, vide ibid. nu. 81.

Statutum non præfigens certum tempus ad retrahendū, intelligitur intra annū, si est facta veditio alteri agnato, aut cōfinanti, sed si est facta extraneo, intra triginta annos, & si agit contra tertiū possessorem, intra decem, inter præsentes, & viginti inter absentes. ibid. nu. 8.

Agnatus transmittit ius retrahendi suo hæredi, vide ibid. num. 80.

Agnatus, qui est etiam confinans, præfertur agnato non confinanti. Borg. decisio. 19. de contract. par. 2. nu. 85.

De restitutione, quæ datur ad retrahendum minori, vide ibid. nu. 86.

De hac materia retractus, vide etiam eundem Borg. decis. 20. par. 2.

Legatum de centū ex bonis testatoris factum, dicitur legatum quantitatis: ideò si pro tali legato dentur in solutum aliqua bona testatoris, agnatus virtute statuti, admittitur ad retrahendum. Hiero. Mago. decis. 65.

In materia statutaria retractus, quæ bona dicantur patrimonialia, vt possint retrahi, p agnatum, vide ibid. decis. 93.

Ius retractus valet, siue ex cōsuetudine, siue ex statuto inductum sit, & per statutum potest prohiberi alienatio bonorum in extraneos. And. Gail obser. 19. lib. 2.

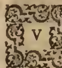
Condictio, q̄ dat ex lege municipali, ad retrahē dum, nō est merè psonalis, sed in rē scripta: ideò datur contra tertiū possessorē. ibi. nu. 6.

Scientia vera, & plena requirit in materia retractus, nec psūpta sufficit. Mago. decis. 26. n. 44.

Quomodo sciētia pbetur, & ex quib. præsumat in hac materia, vide eundem decis. 49. ibid.

Bannitus, an amittat ius prothomiseos, vide Mago. d. decis. 26.

De iure congrui, nempè quando vicinus possit reemere rem per suum vicinum alienatam.

Vicinus horti, vel curtis nō habet ius congrui ad domum coniunctam dicto horto, vel curti, quia hortus, vel curtis licèt sit de domo, tamen est res rustica, & rusticū non trahit ad se vrbanum. Afflic. deci. 223. & p consequens coniunctus terræ tantùm, non habet ius congrui, ad domum coniunctam dictæ terræ. Afflic. ibid.

Vicinus in re rustica, non præfertur vicino in vrbanis, per ius congrui. Afflic. ibid.

Ius congrui medio tempore, an cōpetat de re vendita, in cuius venditione dictum fuit dominium nō transferri in emptorem, nisi pretio soluto venditori, vide Afflic. decis. 377.

Ius

Ius congrui non habet locum in contractu simulato. Affic. decis. 339. neque in alienatione necessaria. Capic. decis. 99.

In iure congrui fraus præsumitur, si venditor sibi reseruauerit spaciũ terræ passuum trium, circumcirca terram à se venditam. Capic. decisio. 38.

An si plura bona separata simul vendãtur, possit vicinus non citatus, qui in vna re tantùm cohæret, omnia bona retrahere, vel rem tantùm sibi contiguam, vide Mago. decisio. 29. Rot. Florent.

Statutum iuris congrui, an habeat locũ in venditione necessaria, & datione in solutum, vide Mago. decis. 100. eiusdem Rot.

Renuncians extraiudicialiter, dando licentiam vendere volenti, quòd vendat cui velit, non potest amplius in illa re vti iure congrui. Mago. ibid. decis. 118.

Ius congrui, an competat Clerico tanquam vicino (respectu rei propriæ) contrà laicum, & econtrà, vide Vinc. de Fran. decis. 285. par. 2.

Stante statuto, vel consuetudine, quòd vicinus possit reemere rem per alium emptam oblato, & soluto pretio, vtrũ si Clericus emat, possit cõueniri iure congrui, & sic an habeat locum tale ius cõtrà Clericũ, vide p Maran. in suo specu. disput. 8. fol. 590. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des retraicts.* Rub. 10. §. 1. gl. 2. vbi concludit pro parte affirmatiua.

Vicinus, qui ius congrui petijt, potest pœnitere, & recedere à sua petitione inuito emptore. Vinc. de Fran. decis. 346. par. 2. sed qđ non possit pœnitere, & recedere, scribunt Io. Pap. lib. 11. tit. 7. arrest. 9. & Boer. decis. 48.

Priuilegium, quòd quis non conueniatur iure congrui valet, & tunc emptor hoc iure non potest conueniri. Vinc. de Fran. decis. 383. par. 2.

In hoc iudicio iuris congrui, Iudex loci rei est competens, remoto Iudice domicilij emptoris. idem decis. 389. part. 2. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 6. arrest. 1.

Ius congrui habet locum, nõ solùm in emptione, sed etiam quando fit cõcessio sub annuo censu redimibili in pecunia. Vincen. de Fran. decis. 392. par. 2.

Habens plures domos simul continentes, si eas separatim vendiderit, qualiter præsumatur hoc fecisse in fraudem iuris congrui, vide Capic. decis. 38.

An si emptor rei immobilis, qui poterat conueniri iure congrui, donet illam alteri, vel permutet, faciat cessare ius congrui, vide Maran. in suo spec. disputa. 9. fol. 604.

Valet statutum, quòd in venditione agnati, vel consortes præferantur, & tunc venditio tanquã nulla, reuocatur. Dec. consi. 647. Hyppol. sing. 64. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des retraicts*, Rub. 10. §. 1. Rol. consi. 63. vol. 1.

Stante dicto statuto, si quis velit rem vendere, pro qua inuenit 15. & consors tantùm velit dare decem, asserens hunc verum esse rei valorem, consors ipse non est audiendus. Cassa. ibid. d. §. 1. glo. 1.

Qui vult vti beneficio statuti disponẽtis, quòd liceat vicino emere rem alteri venditam, debet habere, & probare omnes qualitates à statuto requisitas, vel realiter offerre, & deponere pretium, & alia facere, de quibus per Rol. consi. 63. vol. 1.

De cautela, qua quis vti potest contrà statutum disponens, quòd res non possit alienari, nisi consorti, seu vicino habenti domum, seu terram contiguã, vt res magno pretio vendi possit, vide Pet. Gerar. sing. 26.

De periculo, & commodo rei venditæ.

Emptio facta de boue, vel alio animali, aut de vino pretio cõuẽto, si aliquod periculũ euenerit ante traditionem, periculo emptoris cedit, si emptio est pura, & perfecta. Borg. Caual. decis. 7. de contract. part. 2.

Animal vẽditum, & accõmodatum, si intra tres dies moritur, præsumitur ex præcedenti infirmitate mortuum, si habet pulmonem putridum, aut intestiua corrupta. Borg. ibid.

Venditor, qui recepit partem pretij, & reseruauit sibi dominium, donec integrum pretium fuerit sibi solutum, tenetur ad restitutionem pretij recepti, si durante dilatione soluendi res vendita perierit absque culpa, & facto emptoris. idẽ Borg. d. deci. 9. de cõtrac. par. 2.

Periculum, & commodum spectat ad emptorẽ cum pacto de retrouendendo, est enim dominus rei. idem decis. 16. nu. 48. ibid.

Perfecta venditione alicuius rei ad quem spectet periculum, & commodum rei alienatæ, distinctione explicatur, per Mysing. obser. 36. centu. 6.

Peremptio rei venditæ facit desinere eam esse integram, & nihilominus emptor tenetur actione ex vendito ad pretium. l. 5. §. emptio. ff. de rescind. vendi.

Venditor ante traditionem tenetur emptori, si fuit in culpa petendi cautionem de damno infecto. l. 18. §. emptor. ff. de dam. infect.

An periculum rei venditæ ante traditionẽ spectet ad emptorem, & quid de periculo ante venditionem, vide Rot. Genuen. decisio. 36. nume. 10.

Venditio rerum, quæ degustatio nem non re- quirunt, quando pura est, p erfecta dicitur, etiam ante tradition em, & periculũ empto- ris est, modò venditio sine scriptis fiat, aliàs secùs. Marc.q.58.nu.12.

Casus fortuitus post perfectam venditionem, spectat ad emptorem, & factum superioris, cui venditor tenetur parere, dicitur casus fortuitus. Rol.consi.45.

Re ante litem notam perempta, cessat euictio- nis periculum, quia res perit emptori.l.26. C.de euictio.

Periculum, & commodum rei æstimatæ, datæ in solutum, pertinet ad recipientem: fallit in re data in solutum per minorem maiori, si contractus resoluatur: quia tunc commodũ ptinet ad minoré.P au.Aemil.dec.333.par.3.

Vendita res pertinet ad emptorem vna cum fructibus. ibid. nu.5.

Emens sub annuo censu, re perempta, seu effe- cta inutilis, an teneatur adhuc ad census so- lutionem, vide Ioan.Pap.lib.13.tit.2.arrest.fi.

Si fiat venditio plurium rerum alternatiuè, erit venditoris declarare, quæ sit vendita, & si duæ vẽdantur alternatiuè, prima perempta, altera remanet in venditione: si verò ambæ perierint, pretium æquidem debetur, l.34.§.si emptio.ff.de contrahen. empt.

Venditor tenetur præstare custodiam in re ven dita, & si absque culpa sua perdatur, non re- netur, nisi vt actionem cedat, quã si culpa sua nõ cedat, adhuc tenetur.l.35.si res.ff.eo.vide §.cum autem emptio, instit. de empt.& vẽdi. vide l.14.ff. de furtis. & glo. in §. cùm autem institut.de empt.& vendit.

In his, quæ venduntur vt species, periculum est emptoris incontinenti: in his verò, quæ ven- duntur vt pondus, numerus, vel mensura, est periculum emptoris, facta mensuratione, & non ante, cum distinctione, de qua in d.l.35. §.in his, quæ pondere, vide Afflict.decis.280. nu.4.& decis.399.Marc.q.58.par.2.

In vino statim facta venditione (etiam ante de- gustationem) periculum est emptoris, si fiat in specie venditio.glo.in §.cum autem, instit. de empt.& venditio. Fran. Marc.q. 58.num. 7.(limita ibid.nũ.9.) aliàs secùs, vide Afflict. decis.399.nu.10.

Periculum deteriorationis vini post emptoris moram, ad emptorem transit. Afflic.decisio. 399. num. 11.

Si rem vendidi, vt periculo meo sit, vbi dolum non commiseris, periculo meo perit. l. 62. §. fin. ff. de contrah.empt.

Res vendita adiecto pacto legis commissoriæ, interim est periculo emptoris. l. 2. in fine. ff. de leg.commisso.

Quicquid post venditionem venditioni accre- scit, restituitur emptori, vel eius hæredi.l.38. §.fin.ff.de hæred.instit. nam statim post ven- ditionem contractam omne commodum, & incommodum, ad emptorem pertinet.l. 11. ff.quod vi aut clam.l.21.ff.de hæred.& actio. vend.§.cum autem emptio instit. de empt.& vend.vide Afflict.decis.280.nu.5.

Recipiens res vendendas, si pretium etiam con uentum sequuta venditione promisit, non tenetur ad periculum rerũ: secùs si promisit alternatiuè, vel res, aut pretium. Rot.Genu. decis.113.vide Ias.de actio.§.omnium.nu.79.

Venditio fundi ad mensuram, non dicitur per- fecta saltem quo ad periculũ, nisi facta men- sura. Capie.decis.14.nu.6. tamen prędij men sura pro facta habetur, quotiés per alterum contrahentem stat, quominus fiat, vt purus contractus æstimetur, atque periculum eum sequatur, qui in facienda mensura moram commisit. Craue.consi.1.pro genero.nu.267.

Fructus, si vendãtur in herba, cuius erit pericu- lum, vide Marc.q.58. nu.10.

Periculum diminutionis pretij rei emptæ, ad quem spectet, vide Maran. in suo spec. tit. an sit iudi.ciuil. vel crim.distin.4.

Augumentum gabellæ emptoribus ipsius ac- crescit, & acquiritur. Dec.consi.4.

De periculo rerum in genere.

De debitore moroso, qui tenetur de casu fortuito propter non factam solutionem suo loco, & tempore, vide Afflic.deci.150. q debitor interitu rei, non libe rat.Ias.de act.§. si itaq;.nu.23.

Rei interitus contingens intra tempus purgan- di moram, debitorem non liberat. Afflict. ibid.nu.5.vide tamen. num.32. Galp. Cabal. milleloq 437. Bart. in l.25.C. de fideiusso.& manda. Io.Ant.Trigo.sing.6.

Obligatio ad interesse post moram, non statim succedit in obligatione, rem restitui; sed cũ reus desinit habere facultatem rei præstan- dæ. Afflict.decis.357.

Re perempta, adhuc agitur ad ipsam, licèt in condemnatione, veniat æstimatio. Afflic.ibi.

Casus, qui sequitur moram, morosum non ex- cusat. Aegid. Bellame.conclusio.83.

Periculum pecuniæ pertinet ad creditoré, qui ipsam accipere noluit. Crauet. consi.1.pro genero.nu.268.

Rem in obligatione dandi, licèt peremptam post moram, possum petere. Barto.in §.si res aliena instit.de legat.

Post

Post moram re perempta, non tantùm tenetur possessor ad fructus, & ad cœteras accessiones, sed ét ad actiones. l. 19. §. Idem Iulianus. ff. de rei vendica. nam ad morosum pertinet periculū interitus. l. 3. C. de vsu. & vsuf. legat. l. 16. ff. de constitutio. pecu. cum seq. l. 82. §. si post. de verb. oblig. & 91. ibid.

Condemnatus, qui in soluendo moram commisit, tenetur de interitu rei, & etiam de accessionibus. l. 7. C. de exequut. rei. iudi.

Res perempta post moram potest condici, & in stipulationem deduci. l. 83. §. stichum. ff. de verb. oblig.

Mora principalis obligationē perpetuat quo ad se, & fideiussores, & eorum successores, & mora fideiussoris, quo ad se, & fideiussores suos. l. 91. §. nunc videamus. ff. de verb. oblig. vide l. 134. §. penu. de reg. iur.

In obligatioonibus dandi res perēpta post moram, durat in obligatione, quo ad petitionē, acceptilationem, & nouationem. l. 92. §. effectus. ff. de verb. oblig. vide de materia supra lib. 1. titu. de mora.

Periculum inopiæ depositarij, vel fideiussoris subsequutæ, spectat ad creditorem. Afflict. decisio. 172.

Si perit sequestrata res, perit periculo sequestrātis indebitè. Bart. in l. 19. ff. de dolo malo.

Pecuniæ depositæ, & acceptatæ per partē, periculum ad ipsam partem pertinet: idem cùm per ipsam partem stetit, quominus ei solutio pecuniæ fieret, ne ex eius mora damnum deponens subeat. Crauet. consi. 1. pro genero nu. 266. alias periculum est deponentis. Dec. consi. 543. nu. fina.

Quia cùm pars est in mora depositi recipiēdi, pro soluta, & acceptata pecunia in odium, & perniciem illius habetur; qui reus moræ est. Crauc. ibi. nu. 267.

Mora omne periculum transfert in morosum: Ideò si pecunia depositata fuerit reprobata, periculum pertinet ad creditorē morosū. Dec. consi. 668.

Oblatio debiti, & consignatio, ac depositio, (& sola oblatio in debitore speciei) tempore, & loco congruo facta, à periculo casus fortuiti, liberat debitorem. l. 19 C. de vsuris.

Si pecunia per possessorē hæreditatis deposita perdatur, possessor cedendo actionē, liberat. l. 20 ff. de pet. hæred.

Si depositum fiat gratia accipientis, ad eū spectat periculum. l. 4. ff. si cert. pet.

Dolus commissus in vendendo rem depositam non purgatur, ipsam redimendo depositarius: iō licèt ante ille non teneret de casu, tñ post tenet, ét si res perierit sine culpa sua. l. 1. §. si rem depositam. ff. depositi.

Post litem contestatam, rei periculum pertinet ad depositarium: l. 12. §. fina. ff. eod.

Si res deposita perijt eo modo, quo esset peritura apud deponentem, depositarius erit liberatus, ét si perierit post litē cōtestatam. l. 14. §. fine autem. ff. eod.

Si pecunia deponatur à debitore penes electū per creditorem, periculum est ipsius creditoris: sed si ipse debitor eligat, periculum erit creditoris modò ipse fuerit in mora percipiendi; secùs vbi debitor fuit in culpa offerendi, vel neuter fuit in mora, aut culpa, quia tunc pertinet ad ipsum debitorē, quod non procedit in debito speciei, vide l. 59. ff. de solutio. & libera.

Aestimatio est præstanda, quando quod debet præstari non potest. Afflict. decisio. 357. nume. fina.

Pretium loco rei etiam in particularibus succedit; sed quando, vide Afflict. decis. 369.

Quando æstimatio rei faciat transire periculum in recipientem, vide Ioseph. Ludo. decisio. Perusi. 10.

Perempta re, quādo agi possit ad æstimationē, & quando ad ipsammet rem, vide Bart. in l. 15. ff. de condict. cau. dat.

Quando quis teneat de casu fortuito, & quòd æstimatio faciat teneri de casu, scribit Barto. in l. 5. §. nunc videamus. ff. commodati, & facit transire periculum in accipientem. l. 56. §. Paulus. ff. locati.

An ille, qui dimisit equum in pascuis, quē lupus comedit, teneatur soluere æstimationē domino. vide Boer. decis. 218. nu. fin.

Administrans negotia aliena, non tenet de periculo rerum. Rot. Genu. decl. 124.

Deferens res sibi à domino ad deferendum datas, non tenetur, si fuerint captæ à Principe, cui resistere nō pōt. Rot. Genu. deci. 56.

Recipiens res vendendas, si pretium etiam cōuentum sequuta venditione promisit, non tenetur ad periculum rerum; secùs si promisit alternatiuè, vel res, aut pretium. Rot. Gen. decisio 113. vide Ias. de actio. §. omniū. nu. 79.

Interitus, & amisio mercium spectant ad dominum earum, tamen consequutum ratione ipsarum mercium deperditarū, succedit loco earum. Rot. Genu. decis. 157. nisi mandatarius alio modo, quàm fuerit ordinatū, miserit merces. Rot. Genu. decis. 174.

Si mandatarius non custodierit fines mandati, & res perierit, quibus causis possit excusari, vide Craue. cons. 247.

Accipiens rē perferendā, tenet de eius periculo, si suscepit custodiam, & pretium accepit. Bar. in l. 14. §. si epistola. ff. de furtis.

Cōdictio indebiti datur, quatenus locupletior

factus

factus est recipiens: ideò ad illum nõ spectat rei interitus. Gasp. Cabal. milleloq. 385.

Mors animalis, quomodo probet̃, qñ in itinere morit̃ de longinquo, vide Borg. Caual. decis. 7. de contract. par. 2.

Promittens facere ædificium, si illo facto ante approbationem, minatur ruinam, aut casmate pereat, omne periculum spectat ad conductorem, & fabricantem, nisi promisisset tantum operas suas dietim. Borg. decis. 26. nu. 13. & 38. part. 2.

Operis pars corruens sine culpa conductoris, reficitur expensis locatoris. l. 61. ff. de locat. & conduc. & ibi. Bar.

Assignatio operis perfecti, liberat conductorẽ à casu fortuito postea contingente. l. 1. §. fin. ff. de pollicit.

Allegando quis rem traditam ad vendendum, (etiam statuto certo p̃tio) furto surreptam, non liberatur, nisi probet furtũ sine eius culpa contigisse. Hiero. Mago. decis. Luc. 2.

Debitor excusatur à restitutione, quando res perijt penes eum, eo modo, quo peritura fuisset, etiam penes creditorem. Idem decis. 69. num. 23.

Iudicis arbitrio relinquitur, quæ distrahere debuerat hęres, & non distraxerit, vt fideicommissario teneatur, si illa perierunt. Menoch. de arbitra. lib. 2. centu. 1. cas. 49. tamen animalia mortua sine culpa hæredis, nõ veniunt in restitutionẽ. Dec. consi 81. nu. 4.

Officialis nõ tenet̃ pro pecunijs, quæ sibi furto subtractæ fuerunt. Dec. cons. 47.

Res donata sub modo, vt donatarius teneatur alimentare donantem, perit periculo donatarij, qui propterea post interitum rei, tenebitur etiam ad præstationem alimentorum. Fran. Cremen. sing. 1.

Vestem sericam quidam commodato accepit, eamq; reddens in multis deteriorem factam noluit recipere dominus, reliquit commodatarius præ ostio domini pręsentis, & recusantis eam acceptare, postea vestis ipsa fuit furto surrepta, cuius periculo id cedere debeat, vide Hippol. sing. 607.

Quando creditor pignus tradidit alicui sibi debitum soluenti, si postea illud deperdat̃, ẽt culpa recipientis, nõ tenetur debitori. Marc. de Mant. singu. 261.

Pignore casu amisso, creditor ad hoc, vt agat ad creditum, debet probare casum, & rẽ perditam casu, manifestis probationibus. Bar. in l. 4. C. de pigno. actio. & res perit ei, cuius est. Bar. in l. 8. C. eod.

Pignus perit debitori, nisi creditor fuerit in culpa leni, sed quis eam debeat probare, vide Abb. consil. 82. libr. 2. l. 25. C. de pignor. & §. fina. institu. quib. mod. re contrah. obligat.

Debitor quidam tradidit rem suo crediro̊ri, nõ vt illi causa pignoris esset obligata, sed vt creditor eam creditori suo pignoraret, cui nã illius amissio sine culpa imputari posset quæsitum est, & fuit responsum periculum spectare ad creditorem, vide August. Bero. quæst. 123.

Actionem realem, vel personalem habẽs ad rẽ, quando agat ad pretium in subsidium, re perempta, vide Barto in l. 3. C. de rei vendic.

Si res p̃ereat penes inuasorem eo modo, quo esset peritura penes possessorem, adhuc tenetur inuasor de interitu. Bartol. in l. 4. C. vnde vi.

Si res per metum, seu per vim compulsiuã extorta ante secundam sententiam pereat, perit periculo metum inferentis, si verò post secundam sententiam, infra tempus datum iudicatis, perit periculo domini, si res eodẽ modo erat peritura penes eum, aliàs secus. l. 14. §. quatenus. ff. de eo quod met. cau.

Possessor, qui non est totaliter malæ fidei, non tenetur de interitu, si res erat eodem modo peritura penes dominum, etiam perempta post acceptũ iudiciũ, nisi mora præcesserit. l. 15. §. si seruus. ff. de rei vendica.

Quando res nõ erat æquè peritura penes actorẽ, tenetur reus, ẽt si habebat iustam causam litigandi. l. 12. §. si post iudiciũ. ff. ad exhibẽd.

Periculum interitus spectat ad metum inferẽtẽ. Barto. in l. 14. §. quatenus. ff. de eo, quod met. cau. & dolosus ad emendationem damni tenetur. Afflict. decis. 369.

Locupletari vt quis dicatur, an sufficiat, q̃ res ad eũ peruenerit, licèt postea illã amiserit. vide Bar. in l. 18. ff. de eo quod met. cau.

Bonæfidei possessor, an teneatur de interitu rei, vide per Bartol. in l. 15. §. si seruus. ff. de rei vendica.

Culpa rei vbicunq; absq; facto actoris ius eius perimitur, peruenitur ad sententiã, ac si perẽptum non esset. Bar. in l. 18. ff. eod.

De periculo rerum, vide Bar. & Doct. in l. quod te. ff. si cert. pet.

Quando contractus est factus gratia recipientis, non tenetur de periculo, nisi de culpa leuissima. Bart. in l. 11. ff. eod.

Principale propositum inspicitur, ad cognoscẽdum, cuius gratia contractus fuit celebratus. Bartol. ibid.

Quando dicimus aliquem teneri de casu, propter culpam præcedentem, qualiter culpa intelligatur præcessisse, vide Bartol. in l. 16. ff. de condict. furt. & in l. 5. §. sed interdum. ff. commodati.

Re perempta, ita quòd primus creditor agere, non

non possit hypothecaria, in subsidium agit ad pretium. Bar. in l. 1. ff. de distract. pigno.
Re perempta in subsidium tenetur possessor actione neg. gest. ad pretium eius, licet non habuerit titulum lucratiuum, quando ei cōtra perimentem potest esse consultum. l. 17. ff. de rei vendic.
Re oblata, & postea perempta, an debitor liberetur, vide Bar. in l. 10. ff. solu. matrim.
Periculum rerum dotalium regulariter ad mulierem spectat. l. 25. §. siue autē. ff. solu. matri. & ibi. Bar. & glo. nisi res essent aestimatae. l. 10. C. de iure dot. & l. 11. eod.
Relegata perempta, post moram haeredis, aestimatio, vel ipsa res peti potest, electione legatarij, & quando haeres est in dolo, statim tenetur ad aestimationem rei legatae, quae nō reperitur, si in culpa, datur ei tempus ad rem inueniendam Bart. in l. 49. de legat. 1. vide l. 26. §. si certum, & l. 40. eod.
Post moram, periculum interitus rei legatae, pertinet ad haeredē. l. 49. §. fina. de legat. 1. l. 111. §. si seruus. ibid.
Si haeres rem legatā iustè interimerit, nō tenet; secùs si iniustè, vel non diligēter se habuerit. l. 56. §. si haeres, de legat. 1.
Si res legata facto haeredis etiam ignorantis praestari non possit, haeres tenetur; secùs si non suo facto: quia tunc periculum pertinet ad legatarium. §. si res legata, institut. de legat. & ibid. glo.
Quantitas debita, si est in obligatione, vt species, ea perempta, debitor liberatur. Bar. in d. l. 49. de legat. 1. & perit periculo stipulatoris. l. 37. ff. de verb. obliga.
Mora nō praecedēte quis non tenetur de periculo rei, nisi à die litis contestatae, non autē à die dati libelli. Bart. in l. 17. §. quid ergo. ff. ad leg. Iul. de adulte.
Testes deponentes super peremptione, vel amissione rei, vt probent, qualiter debeant deponere, vide Barto. in suo tracta. testimoniorum. num. 32.
Periculum interitus pertinet ad furē, & ad metum inferentem. l. 1. C. de his, quae vi metus, & l. 9. C. de furtis. Bar. in l. 14. §. quatenus. ff. de eo, quod met. cau.
Si res per metum extorta perierit, possessor locupletior nō videt; secùs si pereat res empta ex illa. l. 18. ff. de eo, quod met. cau.
Si speciem debitam tertius interimit, vel fideiussor ante morā, debitor liberat, & creditori contrà interimentē, actione de dolo succurritur. l. 19. § si seruum. ff. de dol. mal.
Casus aduersus fortunae, non liberat generis debitorē. l. incēdiū. C. si cer. pet. nisi creditor suscepisset in se periculū. l. fin. C. de naut. foeno.
tamen re perempta post oblationem, creditore sine iusta causa recipere recusante; debitor generis liberatur ope exceptionis: speciei autem ipso iure: Idem in debitore generis ex causa dotis. l. 72. ff. solut. matrim. vide l. 86. §. si cui homo d. lega. 1. l. 6. ff. de dol. mal.
Pecuniae nauticae debitoris est periculum, nisi aliud fuerit conuentum. l. 2. C. de naut. foeno.
Qui suscepit in se periculum nauigationis, intelligitur in se suscipere periculum fortunae, non culpae debitoris. l. pen. C. de naut. foeno.
Casus verus non praetensus liberat debitorē, et si interficiatur. l. 1. C. depositi.
Fideiussore animal debitum occidēte ante moram, ipse, & principalis liberantur: sed creditori succurritur per doli actionem, aduersus ipsum fideiussorem. l. 20. ff. de dol. mal.
Re à predone vendita perēptā, est electio actoris, vtrum pretium iustum, vel conuentū exigat. l. 39. §. si praedo. ff. eod.
Malaefides, quae per litis contestationem inducitur, non nocet bonaefidei possessori, re naturaliter perempta; secùs in eo, qui fuit malaefidei. l. 43. ff. de pet. haeredi. l. 21. ff. de rei vendica.
Si res perit culpa possessoris, eius nomine condemnabitur. l. 37. §. 1. ff. de rei vendic.
Interitus animalis, pro quo est contrà aliū regressus, non liberat dominum ab actione de pauperie; sed tenetur cedere iura. l. 1. §. fi. ff. si quadrup. paupe. fec. dic.
Interitus speciei, quae non est in obligatione, sed in beneficio soluendi, non liberat debitorē post litē contestatam; secùs si ante. ibid.
Debita sunt in triplici genere, & qn in quolibet pertineat periculum ad debitorem, vide gl. in l. quod te. ff. si cert. pet.
Periculum rei traditae ad vendendum, vt pretio quis vtatur, pertinet ad tradentem, si eam venalem habuerit; aliàs secùs. l. 11. ff. si cert. pet.
Per iuramentum non pōt deberi res, quae non extat; nisi ante interitum mora praecesserit. l. 30. ff. de iureiuran.
In obligatione rem restitui, ea perempta, succedit obligatio ad interesse, quando agitur contrà furem, quanti res plurimi fuerit, & habetur ratio fructuum. l. 8. ff. de condict. furt.
In condictione furtiua periculum interitus indistinctè pertinet ad furem, sed in actionibus descendentibus à contractu, habetur ratio culpae secundum naturam contractus. glo. in l. 16. ff. de condict. furt.
Si res perierit culpa nuncij referentis, perit periculo domini, si eum misit; aliàs periculo commodatarij, quando nuncium malum elegit: Idem si nuncij dolo perierit. l. 10.

l.10.§.sed et si.& l.20.ff.commodati.

A die, qua quis incipit habere iniustam causã litigandi, videtur dolo malo facere, & ad eũ periculum spectat.l.13.ff.depositi.

Quando res perit antequam societas sit contracta, perit ei, cuius est, si post contractam societatẽ, perit communiter.l.59.ff.p socio.

Debitor quantitatis respectu certæ speciei liberatur, si illa species casu interijt.l.34.& ibi glo.ff.locati.l.36.§.fi.& l.99.§.si tibi, de leg. 1. tamen obligatus occasione rei, re perẽpta, etiam sine culpa obligati, non propterea liberatur. Tho.Minad.decis.10.nu.5.

Maritus non tenetur de periculo nominis, modò sibi culpa imputari non posit. l.50. ff.solut. matrimo.

Si mortuo pupillo res eius cœperint perire, liberatur tutor à periculo.l.44.ff.de administ. & peri. tuto. vel cura.

Post litem contestatam, & in actionibus stricti iuris, tenetur reus de interitu, & etiã ad fructus.l.8.ff. de re iudic.

Per interitum speciei pluribus insolidum debitæ, quis liberatur ab omnibus. l.117.§.fina. de legat. 1.

Quod superest ex re mihi debita ante moram perempta, non debetur. l. mortuo boue de legat. 2.

Stichum promissum ante moram tradendi debitor manumisit, postea moritur stichus, an censeatur liberatus debitor, responsum fuit affirmatiuè, in l.44. ff.de actio. & oblig. vide l.23.ff.de verb. oblig.

Debitor speciei eius interitu contingente sine culpa ipsius debitoris ante moram liberatũ, quæ mora contrahitur interpellatione, si fiat maiori, vel tutori pupilli. l. 23. & 24. ff. de verbo. obliga. vide Boer. decisio. 216. Ant. Trigo. sing.6.

Debitor speciei liberatur, si ante morã species illa desijerit esse in commercio. l. 51. ff. de verbo. obliga.

Vna ex rebus alternatiuè debitis oblata, post eius interitum debitor liberatũ. l.105. ff.eod. aliàs debitor alternatiuus perempta vna re, ad aliam remanet obligatus. Fran. Cremen. sing.85.vide Barto.in l.3.ff.de eo, quod certo loco. Abb. consil.4. libr.2.facit.l.95.ff. de solutio.& liberat.

Periculum nominis cessi, pertinet ad cessionarium, quod intellige de periculo inopiæ subsecutæ post cessionem; secùs autem esset de inopia, quæ iam erat tempore cessionis.l.96. §.soror.ff.de solutio.& liberatio.

Si creditoris, vel tutoris culpa non præcessit, periculum pecuniæ pertinet ad debitorem, vel pupillum.l.102.ff.eod.

Animalium casus, mortesq; seruorum, quæ sine culpa accidunt, rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, & impetus latronũ, à nullo præstantur. l. contractus. §. fina. ff. de reg. iur.

De rescindenda venditione.

AN contractus iuratus ex capite enormissimæ læsionis rescindi posit, remedio legis. 2. C. de rescind.vend. vide Ozas.dec. 41. Perdin.D.P.Tessau.dec.165.Ios. Lud.dec.97.par. 2.Cassad dec. 1. tit de emp & věd. Cra.cõsi.7.121.141.188.192. vbi concludit pro negatiua, quę primò limitatur, quando dolus, vel fraus interueniret in contractu, in minore, muliere, & rustico, Crau.consi.142.nu.27.& d.consi.192.

Secundo limitatur, quando læsio vltra dimidiũ esset nimis excessiua. Crau.cõs.7.& 192.121. n.fi Rol.consi.59 vol.1.Rebuff in suis cõmẽt. tract de rescissio.contract. glo.15.nu.42.fol. 440.obtenta tamen absolutione. Natt.consi. 10.vide Excel.P.Tessau.decis.165.

Maior iurans non contrauenire cõtractui, licèt non posit vti remedio.l.2. de rescind. vend. potest tamẽ petere pretium iustum suppleri. Ozas.decis.41.nu. 7.vide in fine, & ẽt Cassad. d.decis. 1.tit.de empt. & vend.nu.fina.Capic. decis.159 nu.40.

Minor iurans non repetere, etiam quòd esset deceptus vltra dimidiam iusti pretij, an excludatur à dicto remedio, vide Ozas.d.decis. 41.quòd non excludatur etiam si iurasset nõ contrauenire ratione minoris ætatis, scribit Gom. Leo.decis.23.in decisio.diuerso.

Clausula, dedit maiorem valorẽ, &c.iurata, facit cessare remediũ d.l.2.Afflic.decis.80.qđ procedit in maiore; secus in minore.Cassad.dec. 1.tit.de empt.& vẽd.vide Abb. cõs.107.lib.2.

De minore intentante remedium d. l. 2. vide supra lib.1 tit.de restitutio.minor.

Iuramentum, & renunciatio non tenẽt propter dolum, & læsionem re ipsa, etiam quòd renunciatum foret exceptioni doli.Gram.dec. 76.nu.16.& 17.

Licèt extet communis conclusio iuramentum tollere dictũ remediũ.l.2. de rescindenda. tñ in praxi seruatur contrarium, habita ipsius iuramẽti dispẽsatione, vt scribit Gasp.Cabal. milleloq.790.vide Gom. Leo. decis.23.nu.3. & decis.96. in decisio. diuerso.tñ de iure cõstituitur differentia inter maiorẽ, & minorẽ. glo.in §. Item sacramenta, in constitutione federici.tit.de pace tuenda, in vsib.feudo.

Expressa

Expressa renunciatio legis. 2. de rescind. cum iuramento, facit cessare remedium illius legis. Ozasc. decis. 41. Boer. consi. 30 sed generalis non sufficit. Maran. in suo spec. part. 6. c. quandoque appellatur. nu. 86. Rebuff. in suis cómenta. tit. de rescissio. contract. gl. 15. nu. 21. Tom. 2. quid de clausula ex certa sciẽtia, vide ibid. nu. 87 an tunc possit venditor petere supplementum pretij, vide Excell. Præs. Tessau. decis. 165. nu. 5.

An venditor habeat remedium d. l. 2. distingue, aut scit valorem rei, & tunc non habet: quia scienti, & volenti, non fit iniuria, cùm videatur renunciasse illi valori. Boer. decisio. 142. Rol. consi. 9. num. 26. vol. 1. Crauet. consi. 77. nu. 18 vide Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 88. & consi. 144. Dec. consi. 582. Roland. consi. 59. fallit in minore. Craue. consi. 142. num. 24.

Aut venditor ignorabat ipsum valorem, & tũc subdistingue, aut in genere donauit illum pluris valorem, & adhuc habet ipsum remedium; quia hæc donatio extenditur solùm ad modicum. Boer. ibid. num. 6. vide Excel. P. Tessau. decis. 165. nu. 8.

Aut fit donatio pluris valoris, hoc modo in specie, qui venditor sciens valorem rei prædictę cum suis iniuribus, & pertinentibus, & plus valere, ac pretium excedere prædictum, illud totum, & quicquid plus valens quantuncunque sit, siue magnum, siue paruum, ex sua certa scientia, & nõ alio ducto errore, eidem emptori tanq̃ benemerito dedit, & donauit purè, & liberè, ac simpliciter, & si excederet dimidiã iusti pretij, & tũc cessat. Boer. d. dec. 142. num 10. vide Crauet. consi. 192. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 144. Barto. in l. 37. ff. de contract. empt. Felyn. cons. 27. nam remedio d. l. 2. partes possunt specificè renunciare, & etiam omni legum auxilio. Afflic. decis. 220. vide Bar. in l. 36. ff. de verbo. oblig. nu. 9. quod procedit, quando renuncians donandi animo verè habuit. Craue. consi. 154. nu. 10. vide consi. 192. secùs si non constat de animo donandi. Craue. consi. 142. num. 23. & in dubio non præsumitur donatio. ibid. nu. 26.

In dicto remedio est in facultate emptoris supplere pretium, & retinere rem. Boer. decisio. 118. Fran. Marc. q. 641. part. 2. ideò concludendum est alternariuè. Mag. decis. 108. Rot. Flor. vide Crauet. consi 151. Rol. cõs. 59. vol. 1. nu. 8. aliàs si alterum præcisè petat venditor succumbet. c. 3. & 6. ext. de empt. & vẽdi.

Deceptis vltra dimidiam iusti pretij in contractu venditionis datur restitutio, vel vt iustũ pretiũ suppleatur, vel vt rescindatur contractus, q̃ restitutio cõpetit vsq; ad 30. ann. Maran. in suo spec. par. 6. c. & qnq; appellat. n. 83.

Lite pendente super rescissione, condemnatur pars ad contractum seruandum. Rebuff. in suis comment. tract. de senten. prouisio. n 32. Ad rescindendum contractum, quis agere potest si excedat dimidiam iusti pretij, etiã in minimo. Rebuff. ibid. art. 9. glo. 5. Tom. 1.

Contrahentibus tàm iure ciuili, quàm canonico licitũ est se in pretio circunuenire. Ozasc. decis. 42. nu. 8. & decis. 91. vide Fran. Marc. q. 154. Borg. Caual. decis. 3. de contract. part. 2. n. 3. Mysing. obser. 74. cent. 4 & obs. 38. cent. 6.

Quod procedit, dummodo non adsit læsio vltra dimidiam iusti pretij. Ozasc. d. decis. 95. vide DD. de Rot. decis. 2. titu. de pact. Ias. de actio. § sed iste. nu. 104. sed hoc non habet locum in foro poli, seu conscientiæ. Ias. ibid. Marc. de Mant. sing 382. Anto Trigo. sing. 92.

Remedium d. l. 2. datur cõtrà secundũ emptorem, quando secunda emptio eodẽ morbo laborat, quo prima. Ozasc. decis. 65. nu. 9.

Venditio à principio nulla, non conualidatur ex eo, quia venditor nunquam contradixerit, vel quòd consensus filiorum, aut agnatorum interuenerit. Ozas. decis. 180 nu. 4.

Malafides in venditione interuenisse præsumitur, in qua non fuerunt seruata seruanda. Ozas. ibid. nu. 10.

De rescindenda venditione facta per patrem, de bonis aduentitijs filij minoris, vide per Afflict. decis. 393.

Emptor sciẽs vitium rei ea caret, & pretio, aliàs pretium redditur, vbi cõtractus rescinditur. Afflict. decis. 278.

Dolus re ipsa, & dolus ex proposito æquiparantur. Capic. decis. 159. nu. 21. Ios. Ludo. decis. Perus. 18. nu. 56. Crau. cõsi. 2. pro genero. n. 36.

Quando dicatur dolus interuenisse re ipsa, vide ibid. Ioseph. d. decis. 18. nu. 57.

Vendens, aut remittens rem magni valoris tyranno pro minimo pretio, restituitur. Capic. d. decis. 159. nu. 32.

Læsus non potest petere se restitui in integrum, & rem vẽdicare in vno, & eodem libello, seu iudicio; sed prius debet peti restitutio, & rescissio. Guid. Pap. q. 143. vide tamen ibid. & Mysing. obser. 42. cent. 2.

Clausulæ generales, quæ apponuntur ex stylo notariorum, non habent locum, vbi interuenit dolus re ipsa. Ios. Ludo. decis Perus. 18. nu. 66. & 68. & læsio enormissima nunquam intelligitur inclusa, quacunque cautela adhibita in promissione. Ioseph. Ludo. decisio Perusin. 27.

Venditor, aut emptor pluris, vel minoris, quando non teneatur, etiam secundum conscientiam, vide Boer. decis. 142. nu. 4.

Deceptio vltra dimidiã in vna plurium rerum

simul venditarum, solùm rescindit contractum pro illa parte, quando pretium cuilibet rei fuit separatè appositum. Boer.decis.253. vide Dec.consi.421.

In contractibus ignorantia valoris rei præsumitur in dubio, eo ipso, q debitor decipit vltra dimidiam iusti pretij. Vincen. de Fran. decis.225.nu.4. Natt.consi.10.Tom.1.quod procedit in minore, & rustico. Menoch.de arbitra.lib.2.cas.194.nu.45.

Remedium. l. 2. de rescindenda non habet locum, si est facta venditio cum pacto de retrouendendo, nisi testes deponant de valore rei, etiam adhibito pacto redimēdi, quod quidem facit valere rem minori pretio triginta, pro quolibet centanario. Ioseph.Lud. decis. Perus.97.par.2.

Emptor, qui iustum pretium supplet, facit fructus suos, neq; tenetur restituere perceptos lite pendente. Franc. Marc.q. 179. & q. 641. par.2.vide Mysing. obser.74.cent.4. nam in remedio d. l. 2. de rescind. fructus non veniunt, nisi à die moræ, etiam respectu pretij supplendi. Mago.decis.23.nu.8. Rot.Floren. vide Rebuff.in suis comment.tit.de rescisio. contract.in præfatio.Tom.2.

Quis dicitur in iusto errore facti, qui ab aduersarij persuasione ducitur: ideò illi succurritur per sententiam.Rot.Genue.deci.2.nu.38.

Læsio enormissima non consideratur, in alienante rem Ecclesiæ, quando restant tot bona, de quibus viuere possit. Paul. Aemil. Vera.decis.151. par.2.

Remedium.l.2.C.de rescinden.vendi. procedit in venditore, & emptore. Vincent. de Franc. decisio.225.

Remedium.d.l.2.non procedit, quando testator iussit vendi pro certo pretio, nisi probetur testatorem ignorasse certū pretium rei. ibid. d. decis.225.

Licèt venditio facta per subhastationem præsumatur facta iusto pretio; tamen probata enormi læsione, rescinditur. Gasp. Cabal. milleloq 788.vide tamen Papon.lib.18.titu. 6.arrest.2.Crauet.consi.29.Rebuff.in suis cōment.tract.de rescisio.contract. Tom.2.art. 1.gl. 16.num.37.nam vbi res minoris, vel alterius venditur cum subhastatione, non potest allegari deceptio vltra dimidiam iusti pretij. Guid.Pap.sing.553.

Quamuis decretum Iudicis faciat præsumptionem rem fuisse venditam iusto pretio; tamē probata enormi læsione, conceditur remedium.l. 2. de rescind. idem Cabal. milleloq. 789.Dec.consi.210.nu.3. Rol.consi.59.vol.1. nu. 34. vide tamen Bart.in l. 1. C. de prædijs decurio. lib.10.

Dicta lex. 2. non habet locum in re vendita, si ibi posteà reperiatur per emptorem thesaurus. Borg. Caual.decisio.15.de contract. part.2.num.16.

Quibus modis emptio, & venditio rescindatur, vide Mysing.obser.38.cent.6.

Remedium d.l.2. non datur contrà non possidentem, minus post contractum resolutum, ex alio capite. Mago.decis.110. Rot.Floren, imò actio personalis competit magis, quàm realis in materia d.l.2.vnde competit contrà contrahentem, etiàm si desierit possidere. Gom. Leo.decis.23. in decisio.diuerso.Tom. 2.ideò remedium d.l.2.non datur contrà tertium possessorem secundum cōmunem. Rot. Auenio.deci.97.in deci diuerso.vide Cresce. decis.1.aliàs 65.tit.de empt. & vendi.

Fallit, quādo emptor iste tertius eandem rem, vili pretio acquisiuisset, vel titulo lucratiuo illam consequeretur, aut non esset soluendo primus emptor; quia in his casibus in subsidium ex quadam æquitate rectà via, conuenitur secundus possessor. Rot Auenio.d.deci. 97.nu.5. vide Crescen. ibid. d. decis 1.sed restringe, & sublimita in his casibus, quando contrà tertium agit læsus intrà quadriennium, posteà enim non auditur.ead. Rot.d. decis.97. nu.fin.

Actio in factum datur, vsque ad triginta annos ad emendationem læsionis enormissimæ. Gomez.Leo.decis.96.in decisio.diuerso.

Donator vendens rem iam donatam vili pretio, non potest agere remedio d.l.2.licèt donatarius posteà ratificasset vēditionem. Rot. Auenio. decis. 100.

Emptore læso, venditori est electio recuperandi bona ad se, restituendo pretium receptū, vel diminuendi de pretio: ideò quādo fuissent electa bona, & emptor non posset illa tradere, ei denegaretur actio, vide Vencen. de Fran. d.decis.143.par.2.

Rescisso contractu ex capite enormissimæ læsionis, fideiussor non tenetur, etiam si fecerit casum proprium, vide Vincent.de Fran. decis.247. par.2.

In remedio d.l.2. emptor non potest deteriorare, & minuere rem pro supplendo pretio, quod tenetur supplere venditori. Ioan. Pap. lib.16.tit.3.arrest.9.

Venditor hæreditatis, vel actionis incertæ, non habet remedium rescissorium ex capite læsionis.idem, arrest.18.ibid.

Si venditor agat ad rescindendam venditionem ratione deceptionis vltra dimidiam iusti pretij, oportet ipsum probare tempore venditionis, rem communiter valere vltra dimidiam iusti pretij, scilicet cōmunis, nec

sufficit, si testis dicat tantum valere secundũ suam opinionem. Boer. consi. 30. Craue. consi. 151. nu. 7. & consi. 188. vide Mysing. obser. 74. cent. 4. & quomodo debeat articulare hoc in casu, vide Boer. ibid. nu. 5.

Aestimatores, quando agitur de rescindenda venditione, debent se referre ad tempus cõtractus. Ozal. decis. 42. quod attenditur. Abb. consi. 56. lib. 2. in fine. sed quid vbi facies rei esset mutata, vel æstimatio, non referatur ad tale tempus, vide Natt. consi. 353. Rol. consi. 59. vol. 1. nu. 28.

De cautela in probando valorem, vt res valeat plus, vel minus respectu qualitatis rei, vel personarum, quando quis dicit se deceptum vltra dimidiam iusti pretij, vide Bar. in l. 1. §. si hæres ff. ad Trebellianum.

Etiam executio vitiatur, ob enormẽ læsionem. Craue. consi. 29. vide Rebuff. in suis commẽt. super constitut. reg. Tom. 2. titu. de rescisio. contract. arti. 1. glo. 15. num. 39. & in tract. de præco. & licita. art. 7. gl. 1. nu. 28. tamen quod remedium d. l. 2. non habeat locum in alienatione facta in iudicio, scribit Petr. de Rauen. singula. 340.

In donatione læsio cõsiderari non potest: ideò in ea cessat remedium d. l. 2. Craue. consi. 154. & consi. 192. sed hoc non est perpetuò verum vt ibid. d. consi. 192. Craue. item hoc nõ procedit in minore, & in donatione ob causam. Crauet. ibid.

Læsio non videtur cõsiderabilis ratione incertitudinis, aut dubij euentus, quando aliquid poterat se habere ad commodum, & incommodum. Craue. cõsi. 143. ideò licet spes possit in contractum deduci: tamen in illa non habet locum deceptio vltra dimidiam iusti pretij. Capic. decis. 159. nu. 17. & propter incertitudinem vitæ, contractus iustificatur. Dec. consi. 450.

Dolus arguitur ex læsione enormi, qđ latisimè explicatur per Craue. consi. 142. nu. 21. & cõs. 192. nu. 3. imò dolus ex proposito arguitur, quando læsio est multùm excessiua. Crauet. consi. 142. nume. 22.

Ius impugnandi contractum respectu læsionis, transmittitur ad hęredes. Crauet. consilio. 142. num. fin.

Dolus ex proposito arguitur ex persuasionib. & nimia persuasio habetur loco coactionis, imò persuasio ad malum plus est, quàm compulsio, vide Craue. consi. 192. nu. 12.

Læsus non solùm minor intelligitur, verum etiã maior, qui assertioni contrahentium credidit esse locum alienationi, ob causas non veras. Crane. consi. 1. pro genero. nu. 253.

Si aliquis emerit fundum carius, propter necessitatem, quia vicinus (cuius erat fundus) erat rixosus, & multùm molestus, tunc illi subuenitur. Ias. de actio. §. sed iste nu 107.

Cõtractus multis modis nõ subsistit, videlicet vel quia est nullus, vel si tenet, debet rescindi, sed quibus, in casib. fiat huiusmodi rescisio, vide per Rebuf. Tom. 2. titu. de rescis. fol. 423.

Minor, & si consumpserit pecuniam adhuc restituitur, & eatenus tenet, quatenus effectus fuit locupletior. Rebuff. ibid. in præfat. nu. 11.

Aduocati, Procuratoris, Medici, Officialis, & aliorum, quando rescindantur contractus, vide Rebuff. ibid. nu. 28.

Deceptus intra dimidiam iusti pretij, non agit ad rescisionẽ. Rebuff. in suis cõment. ibi. art. 1. gl. 14. vide tamen Pet. Gerar. sing. 22.

Media pars iusti pretij, quę dicatur, & quod iustum pretium, vide ibid. glo. 15.

Resoluta emptione per indicium rescissorium, resolutum censetur omne ius, impositum ab emptore rei venditæ. ibid. Rebuff.

Venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij põt agere, vel vt iustum suppleatur pretium, vel vt res vendita restituatur, quæ reg. procedit etiam in alijs contractib. & ampliatur in 22. casibus, & limitatur in 15. per eundem Rebuff. ibid. glo. 15. fol. 435.

Coram quo Iudice agi posit, ad hãc rescisionem, vide Rebuff. ibid. glo. 21. fol. 445.

Authen. sacramenta puberum, non habet locũ data enormi læsione. Dec. consi. 45.

Remedium. l. 2. de rescind. habet etiam locum in contractu locationis, cessat tamen in conductoribus habentibus scientiam, & notitiã bonorum locatorum. Dec. consi. 582.

L. 2. de rescindenda, habet etiam locum in datione in solutum, ac in cæteris contractib. & emptor, seu recipiens dicitur deceptus vltra dimidiam iusti pretij, quando rem valentem decem, emit pro 16. Natt. consi. 207. Tom. 1. Vincent. de Fran. decis. 243. part. 2.

Minor, si dicat se deceptum, eo quia contraxit, venditio rescinditur, sed si plus iusto dicat se emisse, ad iustum pretium res est redigenda. Natt. consi. 371.

Quando granum, vel vinum venditur vno pretio soluẽdum per multos annos, & ex tractu temporis pretium grani, vel vini triplum, vel quadruplũ creuit, tunc debitor rõne magnæ læsionis, potest petere restitutionẽ aduersus talem contractum. Natt. consi. 548.

Remedium d. l. 2. non competit venditori, quãdo post contractum interuenit confirmatio ex interuallo. Roland. consi. 59. vol. 1. num. 30. & 33. vide tamen Vincent. de Fran decis. 243. part. 2. & supra titu. de Gemin. contract.

Licèt regulariter præsentia cõiunctorum faciat

cessare præsumptionem metus; tamen hoc fallit data enormi læsione. vide Hippol. sing. 673.

Venditio facta vxore consentiente, potest ob reuerẽtiam maritalẽ rescindi, & mulieris fideiussio pro marito non valet, maximè si præcesserint minæ, quę iustum induceruut metũ. Marc. de Maut. sing. 356.

Venditio facta ab irato contrà consanguineos illo calore, an valeat, vide Barto. in l. 49. ff. de regul. iur.

Alienatio facta in fraudẽ legis, ipso iure nullius est valoris, facta verò in fraudem hominis valet, sed per reuocatoriam rescinditur. l. 16. ff. de iure patrona.

Si venditor rem habuit, quia fuit probata læsio vltra dimidiam, an pignus constitutum ab emptore resoluatur, vide Bart. in l. 9. nu. 3. ff. de aqua plu. arcen.

Venditio, an sit nulla ipso iure, vel per restitutionem in integrum, quum deficit aliquid de substantialib. vide Bar. in l. 7. §. si quis. ff. quib. ex cau. in posse. eat.

Quando pro parte rescindit alienatio sine culpa emptoris, est in eius facultate à toto contractu recedere. l. 49. §. 1. ff. de minor. 25 ann.

Minor agit remedio rescindendæ venditionis, non obstante iure; secùs in maiore. glo. in §. item sacramenta, in constitutio. Federici de pace tenenda inter subdit. in vsib. feud.

De rescissionibus contractuum, & quittationum in genere.

Absolutio à iuramento non requirit, qñ hæres iurantis agit ad rescisionem contractus simulati. Ozasc. decis. 42. nu. 6. vide supra in lib. 2. titu. de absolutione à iura.

Metus præsumitur, probata enormi læsione ratificantis factum eius, cui debetur reuerentia. Ozasc. decis. 179. nu. 5.

Enormi læsione data, renunciatio facta patri, nõ obstante iuramẽto, reuocari debet. Ozasc. decis. 179. nu. 6. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 18. Vincent. de Franc. decis. 119. vide Capic. decisio. 159. Gramma. decis. 101. nu. 73. intra 30. ann. & quo ad supplementum legitimę. Boer. consi. 38. 39. Craue. consi. 11. & consi. 143. vide tamen consi. 114. eiusdem Craue. Maran. in suo spec. disputa. 10. Dec. consi. 180. 203. 551. 616. Menoch. consi. 8. volum. 1. & consi. 335. num. fin. lib. 4.

Timor, & reuerentia, vtrum sufficiant ad infringendam renunciationem, quid de minis, aut verberibus, vide Capic. decis. 159. nu. 32.

Filia dotata renuncians successioni paternæ etiam cum iuramento, ob læsionem in integrum restituitur, obtenta tamen prius absolutione à iuramento. Andr. Gail. obser. 147. lib. 2. Vincent. de Fran. decis. 247. par. 2. Abb. consi. 107. lib. 2. sed hæc læsio, an debeat considerari de tẽpore quittationis, vel mortis, vide Craue. consi. 11. 14. & 16. Menoch. consi. 335. nu. 48. vol. 4.

Quid si fuit dotata à patre, vide Pap. lib. 16. tit. 4. arrest. 3. & 15. quod tunc non restituatur, videtur tenere idem Pap. lib. 16. titu. 3. arrest. 4. & arrest. 13. tit. 4. vide ibid. arrest. 16.

Soror, quæ renunciauit hina quittatione cum iuramento bonis paternis, & maternis, & expressè renunciauit legitimæ, & eius supplemento, etiam data læsione vltra dimidiam, non amplius auditur, licèt sit obtenta absolutio à iuramento. Boer. consi. 28. Menoch. consi. 372. vide tamen consi. 38. & 39. eiusdem Boer. & Craue. consi. 114. Fely. consi. 16. n. 13.

Soror, quæ renunciauit etiam bonis fraternis, respectu dictorum bonorum fratris patre ad huc viuente, non potest dici læsa. Menoch. consi. 371. nu. 13. lib. 1.

Quittatio nihil aliud est, quàm donatio, quando remittitur ius quęsitum. Craue. consi. 143 nu. 7. sed quando hoc procedat, vide Ibid tũ propter donationem pluris valoris, nõ cessat suspitio simulationis. Craue. consi. 156. nu. 9.

Læsio non videtur considerabilis ratione incertitudinis, aut dubij euentus, quando aliquid poterat se habere ad commodum, & incommodum, quod exemplificatur in filia primi matrimonij quitante bona materna: quia filia poterat præmori, quo casu cessant pœnæ secundò nubentium. Craue. d. consi. 143 nu. 7. Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tract. de rescisio. contract. art. 1. glo. 15. nu. 47.

Quittatio dicitur nulla, cessante causa finali ipsius quittationis, & causa finalis, illa dicitur, sine qua aliàs quis facturus non erat, aut eo modo, nisi fuisset causa illa. Craue. d. consi. 143. nume. 9.

Error iuris præsumitur in mulieribus, & etiam in masculis minorib. Craue. ibid. nu. 11.

Dolus, qui fuit in contractu confirmato, repetitus censetur in sequenti contractu confirmante. Crauet. ibid. nu. 13.

Quittatio facta per filiam, de bonis paternis, & maternis præsentibus, & futuris cũ iuramento, & dote constituta valet, si parentes fuerunt præsentes, & eorum præstiterint consensum, & non interuenerit læsio vltra dimidiã eius, quod sibi debebatur respectu legitimæ. Craue. consi. 11. Maran. in suo spec. disputat. 10. vide Dec. consi. 181. & 551.

Amplia

Amplia d. conclusionē procedere, qñ pater decessit etiam nullo facto testamento. Crauet. consi. 42. vide Maran. ibi. d. disputa. 10.

Limita, quando pater, vel mater esset absens. Craue. d. consi. 42.

Secundò, quando pater decessit nullis relictis filijs masculis; quia tunc non obstante quittatione, admittitur filia, quæ quittauit conferens dotem, ad successionem cum alijs filiabus, quæ non quittauerant. Crau. d. cōs. 42. vide Maran. ibi. disputa. 10.

Pactum de non succedendo, etiam sine iuraméto valet, si fiat patri, & fratri præsentibus: quia præsentia fratris, & consensus patris, in eo perseuerantis vsq; ad mortē, faciūt illud valere; aliàs secùs. Craue. cons. 51.

Læsionem non potest allegare cedens iura fratribus, quando religionē ingredit, & cessio, quæ fit personis coniunctis, reputatur fauorabilis. Craue. consi. 160.

Quittatio rescindi debet, si in ea interuenerit dolus, & læsio. Crauet. consil. 282. vide Natt. consi. 166.

Contractus quando redditur nullus ratione mutuæ culpæ, tunc poterit nullitas per contrahentem allegari, vide Ozas. dec. 180. nu. 3.

Transactio non rescinditur prætextu læsionis vltra dimidiam iusti pretij. Afflict. decis. 220: minus rescinditur considerata æstimatione litis euentus. Afflict. ibid.

Transactionem ex capite læsionis rescindere volens, primò acceptum offerre debet. Affli. d. decis. 220. num. 4.

Quando trāsactio rescindi possit, vide Ioseph. Ludo. decisio. Perus. 18. Gramma. decisio. 66. nu. 20. & seqq. 44. & seqq. & decisi. 101. nu. 54. Pap. lib. 16. tit. 3. arrest. 6.

Iuramentum non obligat constito de dolo, qui excluditur per ratificationē: quia transactio, quæ per consensus defectum est inanis, adueniente consensu, per ratificationem vires assumit. Afflict. d. decis. 220.

Dolum ex proposito in transactione allegans, admittitur ad probandum dato termino, nō obstante renunciatione doli in instrumento facta: quia dolo futuro renunciari nō potest, eo quia eadem facilitate, qua quis inducitur ad contrahendū, inducitur & ad renunciandum. Afflict. ibid.

Remedium. l. 2. C. de rescind. vend. quomodo, & quando habeat locum in transactione, vide Crau. cons. 151. nu. 26. Rebuff. in suis commẽ. trac. de rescis. contrac. ar. 1. gl. 15. n. 18. Tom. 2. Bar. in l. 36. ff. de verbo. oblig. quòd remediū d. l. 2. non habeat locum in contractu transactionis, scribit Bart. in l. 78. ff. ad trebellianū, vide Abb. consi. 12. lib. 2. & consi. 15. ibi.

Deceptio vltra dimidiam iusti pretij in transactione qualiter probetur, & quomodo in compromisso, quando petitur reductio ad arbitrium boni viri, vide Barto. in d. l. 78. ad trebellia.

De materia, vide supra tit. de transactio.

Qualiter probetur metus reuerentiæ, quam dēt vxor viro, ad hoc vt contractus rescindatur, vide in additio. ad Bartol. in l. 1. ff. quar. rer. actio. non det.

Ad hoc, vt contractus dicatur meticulosus, duo de necessitate debent probari: Primò, verba: Secundò, quòd vxor fuit verberata, vt faceret contractum, altero enim istorum solummodo probato, non rescinditur contractus, Afflict. decis. 246.

Læsio enormis, sexus fragilitas, minor ætas, & reuerentialis timor, vtrum sufficiant contrà renunciationem, vide Capic. dec. 159. nu. 35.

Metus reuerentialis cōcurrente maxima læsione, sufficit ad rescindendum contractum: quia aliàs sola præsentia, & reuerentia viri, nō sufficeret. Gram. decis. 103. nu. 49.

Mulieres non libera voluntate; sed seductione, machinationibus, persuasionibus, & calliditatibus, inducuntur. Gram. ibi. nu. 51.

Metus introducitur ex nimia reuerentia, & ob id contractus rescinditur officio Iudicis, & qualiter probetur iustus metus reuerentialis, vide Bartol. in l. 1. §. quæ. ff. quar. rerum actio. non det.

Ratione enormissimæ læsionis minoribus, & maioribus indistinctè conceditur absolutio à iuramento, & rescinditur contractus, etiā si absolutio solummodo fuit cōcessa ad effectum agendi, & excipiendi; secùs data solū enormi læsione, quia tunc nō succurrit maioribus, neq; minoribus, non obstante absolutione. Afflict. decis. 322. num. 8. vide tamen Capic. decis. 159.

Promittens minimè contrauenire contractui. Et ratione enormis, vel enormissimæ læsionis, poterit contrauenire, si fuerit enormissimè læsus. Gram. decis. 66. nu. 49.

Contrahens cum adolescente cōsumpturo, dicitur dolosè facere. ibi. nu. 50.

Conquestio continuata contrahentis asserētis, se deceptum, est vrgens præsumptio. imò argumentum fraudis, & deceptionis. Gramma. decisio. 76.

In muliere, rustico, & minore facilius ignorātia præsumitur. Gram. ibid. nam in muliere, & minore de iure ignorantia, & simplicitas præsumitur, & si iurent iuramentum eis non nocebit, saltem impetrata absolutione. ibid. nume. 11.

Obligatio ex fragilitate annullatur; in mulieribus

ribus, & minoribus: quia eadem est ratio in eo, qui renunciat, & in eo, qui contrahit. ibid. nu. 18.

Si maior factus, vel minor pubes cum iuraméto à tutore est damnificatus in centum, & illa remittat pro quinquaginta, tenet remissio, neq; amplius potest experiri actione tutelæ. Bar. in l. 40. §. ab eo. ff. de adminis. & peri. tut.

Cùm actus fit contrà legem, irritatur ex fragilitate personæ, non obstantibus iuraméto, & renunciatione, cùm semper in eis eadem cõsideretur fragilitas. Gram. decis. 76. nu. 19.

Contrahens cum Tyranno, si enormiter lædat duo, nempè qualitas Tyranni, & læsio enormis, arguunt iustum metum. Gramma. decis. 103. nume. 53.

Stante læsione enormi obtẽta absolutione, potest quis agere ad rescisionem contractus simulati. Mohed decis. 286.

Læsus enormissimè, potest venire contrà renũciationem, vel actum iuratum. Mysing. obser. 59. centu. 5.

Quæ dicatur læsio enormis, vel quando aliquis enormiter læsus censeatur relinquitur arbitrio Iudicis. Idem obser. 60. centu. 5. periurus tamen non potest agere, nec stare in iudicio, etiam sub spe enormissimæ læsionis, non petita prius absolutione, & tunc Iudex ecclesiasticus, põt inhibere Iudici spirituali. Borg. Caual. decis. 9. de iudi.

Promissio facta per maritum proprio nomine casu, quo eius vxor petat, eum non obligat, si altera pars prius contrauenerit, vel si fuerit vxor enormissimè læsa. Rot. Auenio. decisio. 103. in decisio. diuerso.

Rescissione instrumenti pendente, instrumentũ dét exequi, ẽt ad instantiam actoris. Vincen. de Fran. decis. 373. par. 2.

Protestatio facta ad partem de contraueniẽdo contractui facto prætextu timoris, vel reuerentiæ, seu potentiæ, prodest ad rescisionem ipsius contractus, vide Papon. libr. 16. titu. 3. arrest. 5.

Quando in actu interuenit Principis auctoritas, læsio non potest allegari. Crau. cons. 5.

Dolus interueniens re ipsa, similis est dolo interuenienti ex consilio, & proposito. Crauet. consi. 2. pro genero. nu. 36.

Contractus multis modis rescinditur, nempè ratione personæ contrahẽtis, ratione formæ, propter defectum solemnitatis, ratione prohibitionis factæ à iure, vel ab homine, ratione rei, ratione deficientis conditionis, & ratione alicuius causæ, de quibus omnibus, vide per Rebuff. in suis commenta. tractat. de rescissio. contract. in præfatio. fol. 423. & seqq. Tom. 2.

Contrahentes decepti vltra dimidiam possunt agere, vel vt iustum pretium suppleatur, vel vt cõtractus rescindatur, quæ reg. amplias in 22. casibus, & limitatur in 15. per Rebuff. ibi. art. 1. glo. 15.

De iure communi competit actio ad rescisionem contractus vsq; ad 30. annos. Rebuff. ibi. glo. 19 & quando ex cõstitutione abbreuiat tale tempus, illa constitutio non procedit in multis casibus traditis per eundem Rebuff. ibi. d. glo. 19.

Remedium. l. 2. C. de rescind. vend. habet etiam locum in contractu locationis, cessat tamen in conductoribus habentibus scientiam, & notitiam bonorum. Dec. cons. 582. lib. 2. vide supra titu. prox.

Lex 2. C. de rescind. vendi. habet locũ in omnibus contractibus bonæ fidei. Bartol. in l. 25. §. quemadmodum. ff. de locat. & conduc.

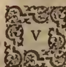
Dicta lex. 2. C. de rescindẽda, nõ habet locũ, qñ renũciatio facta est ex mera liberalitate. Bar. in consi. 90. vol. 1.

Contractus, sententia, vel testamentum nullũ, an possint peti ita declarari principaliter à Iudice, vide Bar. in l. 8. §. de hoc. ff. de conditio. institut.

Quando rescindatur contractus factus in fraudem vsurarum, vide Bar. consi. 19. vol. 2.

Reductio contractus ad æquitatẽ, an fieri debeat, quando res tractu temporis efficeretur iniqua, vel in infinitum cresceret, vide Excel. P. Tessau. decis. 226. ideo fornarius, & molendinarius, qui promiserunt granum, vel panẽ pro tota familia, non tenentur pro tota familia, illa augumentata, vide ibi. num. 2. præscriptio temporis, an officiat quin cõtractus ad æquitatem reducatur, vide ibid.

De actionibus empti, & venditi.

Venditio rei fideicommissariæ, pẽdente cõditione fideicommissi valet, licèt venditor de euictione teneatur. Ozasc. decis. 24. sed an venditor teneatur satisdare in casu euictionis, vel remoueri à petitione pretij, vide ibi. d. decis. 24.

Emptor licèt re non euicta agere non possit, potest tamẽ agere, vel excipere, vt res libera tradatur. ibi. nu. 4.

Emptor potest agere, seu excipere, vt tanto minoris æstimetur pretium rei venditæ, quanto maioris valeret, si res empta non esset fideicommisso subiecta. ibi. nu. 5.

Emptor agere potest, vt res libera tradatur, etiam si ipsa res non sit obligata, sed aliquo casu

casu posset ad tertios possessores peruenire. Ozas. d. deci. 24. nu. 6. nam euenire quod pôt inspicitur, quãdo illud, quod euenire potest est contingens, secundum naturam, & dispositionem hominis. ibi. num. 8.

Emptor nô dicitur in mora, nisi post rẽ traditã. Rot. Genu. decis. 34 nu. 9 sed vide ibi.

Emptor rei, quæ est peculij aduentitij filij, pôt contrà patrem venditorem agere, vt rem vẽditam proprij iuris esse doceat, aut q euictionis nomine satisdet, licèt filius viuente patre, non posset rem aduentitiã à patre vẽditam vendicare. Ozas. decis. 24. nu. 9.

Condemnatio fieri debet in toto eo, in quo qs in futurum damnificari posset, licèt differat exactio. ibi. nu. 12.

Si vendidi tibi rem francam, & illa erat per prius obligata generaliter, puta pro dote vxoris, non potes agere contrà me, vt eam liberem ab ea obligatione, si ego habeam alia bona, in quibus poterit dos satisfieri soluto matrimonio, ex quo ipsa obligatio est conditionalis; secùs si obligatio esset pura. Afflict. decis. 241. nu. fin.

Quando quis vendit certum locum, castrum, vel vnam Parochiam cum iurisdictione, & omnibus dependentibus, in quo loco venditor asserat esse certum annuum reditum, vel aliud, si illud nô reperitur, tenetur actione ex empto, supplere de loco propinquiori, & si non habet, ad interesse. Boer. dec. 50. aut tenebitur actione quanto minoris emptor esset empturus, aut veram rei æstimationem pro rata soluere. ibid. nu. 2.

Qui sciens rem obligatam emit, non potest obligationem excipere aduersus petitionem pretij. Rot. Genu. decisio. 190. Natt. consi. 267 Tom. 1.

Emptor non tenetur ad pretium re nô tradita, minus si non liberè tradatur, & ècontrà, venditor non tenetur ad rem traditam, non soluto pretio. ead. Rot. decis. 190. & decisio. 214. imò etiam in exequutione sentẽtiæ, pôt opponi exceptio rei nôn traditæ. ibid. nu 6. d. decis. 190. sed si nô fuit opposită de pretio non soluto, quid iuris, vide ibid d. decis. 214.

Quæ remedia dentur contrà vendentem prædium liberum, quod sit grauatum, vel obligatum, vide Mysing obs. 37 cent. 1. Ioan. Pap. lib. 11. titu. 4. arrest. 14. vt possessio rei emptæ præstetur, agitur primæuâ actione, vel ad interesse, nam venditor tenetur possessionem liberam, & vacuam tradere, seu relinquere emptori, & quãdo aliquid deest implemẽto contractus, rectè agitur primæua actione, licèt pro maiori parte impletus sit, & tali casu, potest alternatiua petitio fieri, vel ad rem perfectè tradẽdam, aut ad soluendũ interesse. Mysing. obser. 53. cent. 1.

Venditor sciens, & tacens qualitatem rei, propter quam minus valet, tenetur ad omne interesse, si autem ignoret, tenebitur saltem quanti minoris res est. Idem obserua. 56. centu. 1.

Si venditæ sint ædes vti liberæ, & debeant seruitutem, potest emptor, qui non erat empturus, agere ex empto ad resolutionem contractus, nisi seruitus redimatur. Gasp. Cabal. millel. 345. vel agere de euictione, vide Dec. consi. 483. nu. 18.

Emptor non tenetur soluere pretium, quando res sibi vendita reperiret alteri hypothecata, et si fuerit illi tradita, nisi res prius obligatione liberaretur. Idem Cabal. milleloq. 812.

Exceptio pretij non soluti impedit litis ingressum, si fuit opposita: quia actio ex empto, pretio non soluto inefficax est, imò si non fuit opposita ante sententiam, potest opponi in exequutione. And. Gail. obser. 17. lib. 2. vide tñ Bar. in l. 13. §. si quis. ff. de iureiuran. & ècontrà vẽditor ad pretium agere nequit, nisi re vendita omnino tradita. ibi. num. 12. & instrumenta rei venditæ tradi debent emptori, aliâs venditor ad interesse tenentur. ibi. num. 13. vide Natt. consil. 305. & emptor potest retinere pretium per exceptionẽ, donec sibi actualis tradatur possessio. Put. deci. 49. nu. 4. lib. 3.

Quando quis emit rem hypothecatam alteri, non tenetur emptor soluere pretium venditori, etiam si res fuerit sibi tradita, nisi res prius obligatione liberet; imò poterit agere quanti sua interest, alteri nô fuisse obligatã. Rebuff. in suis commen. Tom. 2. tract. de constitu. redi. art. 1. glo. 14. nu. 42.

Licèt instrumentum ex forma statuti haberet paratam exequutionem, tamen emptor repellitur, si totum non soluit pretium, necnon venditor, si totam rem non tradiderit. Dec. consil. 119.

Si emptor intra tempus conuentum, & iuratũ non soluerit residuum pretij, incidit in pœnam legis, si quis maior. C. de transact. Dec. consi. 452. vide Rol. consi. 57. & agens contrà venditorem ad tradendum, non audit. Rol. consi. 53. vol. 1.

Communitas, quæ vendiderat granum, & pretium receperat, non cogitur ad tradendum granum, minus tenetur ad interesse, sed solũ ad restitutionem pretij, quando vrgente necessitate ex publica vtilitate oportuit, granum venditum ad alios vsus necessarios erogari. Natt. consi. 11. Tom. 1.

Emptor agens contrà venditorẽ ad tradendũ rem

rem non est audiendus, nisi realiter, & effectualiter, facta reali numeratione pretium offerat, nec sufficit verbalis oblatio, etiam si venditor ex aliqua causa recusauerit recipere. Rol.consi. 53.volu.1.quòd tamen sufficiat verbalis oblatio, scribit Gail. obser. 46.lib.2. nu.11.sed quando, vide ibid.

Vendens scienter rem alienam statim potest conueniri ex empto, licèt res non sit petita in iudicio. Bartol. in l. 20,§.si cùm.ff.de nego. gest.

Creditor, qui emit rem sibi obligatam, quam actionem habeat, vide Bart.in l. si pignori.ff. famil. ercisc.

Vitiosam rem tradēs tenetur ad interesse. Bart. in l.18.§.Item.ff.commodati.

Venditor restituendo duplicatas arrhas, non liberatur: quia tenet ad totale interesse. Bart. in l.1.§.vnde quæritur.num. 8. ff. de publica. & vectiga.

Si vsusfructus rei vēditę pertineat ad aliū, tenet venditor emptori, quatenus eius interest rpe, quo agitur. l.46.ff.de euictio.

Venditor non tenetur ad interesse quāuis res vendita debeat seruitutem, nisi fuerit vendita, vt libera, nec etiam tenetur (licèt eidem nō debeatur) nisi dictum fuerit deberi. l.75. ff.eod.quod procedit in venditore ignorāte; aliàs secùs.

Venditorem agentem ad pretium rei, re ipsa non tradita, posse pendente iudicio rem tradere, & ita iudicium conualidare, scribit Menoch.de arbitra.lib.1.q.16.nu.6.

Licèt per constitutum transferatur dominium, & venditor possit conueniri rei vendicatione, vel interdicto vti possidetis; tamen per illud constitutum non liberatur ab actione ex empto, qua potest compelli ad realiter tradendum. Gasp. Cabal. milleloq. 118. Rol. cons. 53. Mathes.sing.67. Ozas.dec.36. Guid. Pap. q. 101. & q. 509. vide tamen Beninten. decis.32. Capic.dec.14.nu.12. Dec.consi.282. & supra tit.de constituto. Iacob.Put.decisio. 49.lib.3. Bar.in l.59.ff.de pactis. nam venditor, qui tenetur rem venditam præstare, & tradere intelligitur, de vera actuali, & propria traditione; non de ficta. Ozas.d.deci.36. & nisi tradat possessionem omnino vacuam, non liberatur. Bar.in l.12.C.de probatio.n.9.

Stipulatio, fundum tradi, intelligitur de vacuo à nemine detento. Ozas.ibid.d.decis.36.

Venditor pro facto auctoris sui singularis, non tenetur, vide Ozas.decis.48.nu.4.

Violentia, vel iniuria emptori facta, venditori non nocet. Ozas.decis.48.

In contractibus vltrò citroq; obligatorijs, agēs ex contractu tenetur ex parte sui adimplere, quæ ad ipsum spectant, & probare eorum implementum. Ozas.decis.51.nu.9.vide infra tit.de rer.permut.& præscrip.verb.

Pretio non soluto actor debet audiri, si de non soluto minimè opponatur: quia iura, quæ volunt pretium esse offerendum, intelliguntur parte opponente. Ozasc.decisio.260. nu.16.& 17.

Acceptans partem rei venditæ absq; protestatione, sibi præiudicat quo ad reliqua. Rot. Genu.decis.136.

Emptor rei pretium non soluens, non tenetur ad duplex interesse, pretij non soluti, & lucri cessantis, sed tantum ad interesse pretij non soluti, respectu fructuum perceptorum liquidandorum tempore exequutionis sententię. Afflict.decis.20.& tunc tale interesse, & vsuræ sunt licitè. Rot.Gen.decisio.136. ad quod interesse teneatur emptor, vide Ias.de actio. in §.omnium.num.12.& currit statim tale interesse contra emptorem habentem rem vēditam. Capic.decis.143.nu.6.tamen vno casu emptor non tenet ad interesse respectu fructuum perceptorum, nempè quando imminet periculum euictionis in limine contractus, & emptor non obtulit fideiussorē. Affli. d.decisio.20.nu fin. Mysing. obser.cent.4. Borg. Caual. decisio.4 titu.de iudi. vbi citat multos alios contrarium tenentes, nisi emptor offerat pretium, & petat cautionem, vide pro confirmatione huius dicti. Mago. decis. Luc. 17.

Venditor quando facit oblationem pretij emptori, ille non potest petere interesse pretij non soluti; secùs quando solummodo fuit prorogata dilatio pretij. Ioseph. Ludo. decis. Perusi. 53.

Emptor fundi sterilis, qui nullos fructus percepit, an teneat ad interesse pretij nō soluti, vide Benintēu.decis.29.nu.3.

Emptor non tenetur pretium soluere vēditori vbi sibi factum sit sequestrum, nisi præstita satisdatione per venditorem, minus tenetur ad interesse ratione fructuum. Borg. Caual. decis.4.de iudi.

Vēditor petere potest ab emptore vsuras pretij non soluti, quando emptor percepit fructus ex prædio vendito, & non sufficit venditorem rem pro parte sua impleuisse, nisi etiam emptor fructus perceperit. Natt. consi. 317. Rol.consi. 14.vol.3.& tenetur ad vsuras emptor post moram vsque ad concurrentem fructuum quantitatem, & non vltra Natt. consi.494.vide tamen Ioseph. Ludo. decisio. 53.nume.3.

Cursus vsurarum ex natura actionis procedēs, in stipulatione nouante, non intelligitur repetitus:

repetitus: idcò actione venditi nouata per stipulationem, vsuræ, quæ ante ex natura actionis debebantur, ex stipulatione nō debentur. l.27.ff.de nonat.& delegat.

Imminēte euictione i limine cōtractus, emptor nō tenet̄ soluere ꝑtiū, & euictio dolosè ꝑcurata, qualiter euitet, vid Mag.d.ci.80.Rot.Flo. Bar. i l.17.§.ex quacūq;.ff.de dol.mal.excep.

In Regno Franciæ cogitur ad soluendum præstita cautione. Pap.lib.1 t.titu.4.arrest.8. vide glo.in §.institu.de suspect.tuto. tamen etiam imminēte periculo euictiōis, & lite mota, nō retardatur solutio pretij, quando venditor est diues, & in se suscepit onus litis molestiæ, quo casu non cogitur fideiubere de euictione, quia auctor laudatus suscipiens in se iudicium habetur, vt fideiussor. Afflic.decis.171.

Imminente euictione rei, ꝑstanda est fideiussio emptori, & dr̄ imminere piculū euictionis, si cōstat de lite mota, aliàs secus. Rot.Gen.dec. 190.vide Hart.Hart.c.3.ti.de emptione.lib.1.

Venditor non consignans rem venditam, tenet̄ ad interesse, quanti plurimi, Rot.Genu.decis. 211. fallit si esset impeditus à Principe. ibid. ad quod interesse teneatur venditor, qui nō tradidit rem venditā, vide Menoch.de arbit. lib.2 cas.120. Ias.de actio.in §. omniū.n.122.

Interesse solū dū præstatur ab eo ante euictionē sequutam, qui sciens rem alienam vendidit, & tradidit. Cabal.milleloq.259.

Quando emptor opponit venditori imminere periculum euictionis, quib. remedijs possit vti venditor ad tollendam hanc exceptionē, vide Menoch.de arbitra.lib.2.cas.424.

Si emptor ꝑmisit emptorē defendere de iure, & de facto, ad qd teneat, vide Bar.in l.17.C. de act.empt.& vend.& in l.38.ff.de verb. obl.

Venditor tenetur emptorem defendere statim lite mota, aliàs facta denuntiatione, tenetur ad expensas. Bar.in l.1.C.de euictio.

Venditor etiam tenetur defendere emptorem in controuersia, quæ fit resistēdo ipsi emptori. Bar.in l.75 ff.de procurato.

Si res non euincitur verè, sed fictè, agitur actione ex empto. Bar.in l.39.ff.mandati.

Euictio, qñ imminet, fideiussores non solū pro ea dantur; sed generaliter pro quacunq; alia euict. Bar.in l.1.§.stipulationū.ff.de ꝑtor.stip.

Venditor non agit ex vendito ad pretium, si antequā illud soluatur, res appareat aliena, & emptor habuerit rem quocūq; modo à vero dño, siue ex causa lucratiua, siue onerosa, quæ tunc non tenetur ad pretium ipsi primo, qui rem ei vendidit. l.29.& ibid.glo.ff.de euictio.

Qui de euictione non tenetur, agens ex vendito ad pretium, à pretij petitione, non repellitur, etiam re euicta. l.68.ff.eod.

Priuatus venditor si semel tradidit emptori, nō tenetur eum in illa possessione defendere. l. fin.§.fin.ff.de acquir. vel amit. possessio.

Emptor prædij pro rata pretij soluti lucratur fructus. Afflic.deci.87.& non vltra. Ios.Ludo. deci.Perus.53.Benin.deci.29.vide Natt.cons. 384.Tom.1.Abb.cōl.69.lib.2.aliàs fructus rei emptę ꝑcepti ꝑ emptorē ante numerationē, sunt restituendi venditori. Afflic.decis.91. in fine, vide Mago.decis.143.nu.17. Rot.Flor.

Emptor futurus tenens rem promissam sibi vēdi, non lucratur fructus, etiam si totum pretium soluisset. Capic.decis.155.nu.8 ideò licet venditio præsumatur ex promissione de vendendo ad euitandum circuitum, tamen non venient fructus post hanc promissionē percepti, sicut venirent post venditionem factam. Gram.decis.103.nu.190.

Venditio fructuum, non recollecta annata, intelligitur de recollectis. Rot.Genu.decis.211.

Emptor fructus dimidiæ partis fundi consequi debet etiam moratos, si dimidium pretium soluit. Cabal. milleloq. 436.

Stipulatio, qñ succedit in locum contractus emptionis, & venditionis, tunc secundū eius naturā veniūt fructus. Bar.in l.38.ff.de vsuris.

Siquis vendat predium post fructus perceptos, tamen ante pensionem solutam, an tota pēsio debeatur emptori, vide Bar.in l.50.§.Triphonio. ff.de iure fisci.

Emptor, si soluit partem pretij, licèt non possit agere ex empto anteq; totum ꝑtium soluat, tū postq; soluerit pretiū integrū, poterit petere fructus. ꝑ rata ꝑtij soluti. Abb.cōs.69.lib.2.

Venditor non præstans rem bonam, tenetur emptori ad interesse. Afflic.decis.399.

Venditor frumenti constituitur in dolo per nō expressionem futuræ ordinationis, q̄ sciebat de frumento vilius vendendo. ibi.nu.9. Lud. Rom.sing.286.vide Bar.in l.28.ff.de legibus.

Vendito fundo ad mensuram, q̄ reperitur minor, vel maior, qū suppleatur, vel ꝑtium restituatur, & qñ dicat̄ facta venditio ad mensurā, vide Capic.deci.14.Io.Pap lib.11.tit.4.arrest. 17.& supra tit. de contrah.empt.& vendi.

Interpellatio venditoris ad mensurandum fundum legitimè facta habetur, ac si fuisset verè facta mensuratio. Capic.decis.54 nu.18.

Venditione facta de fundo, & nō de iugerib.& statuto ꝑtio pro toto fundo, & nō pro quolibet iugere, & reperto numero minore ꝑnunciato, vt si dictū fuerit vēdo fundū 50.iugerū, vel circa, an vēditor teneat supplere, aut pretiū pro rata restituere, vide Pet.de Ben.deci. 30 Marc.q.566.sup.tit.de cōtrah.emp.& vēd.

Si contingat controuersia inter emptorem, & venditorem ratione mensuræ rei vēditæ, pro decisione, vide supra lib.1.tit. de mensuris.

Mensuratio rei nondum facta, non impedit do-

minij,

minij,& possessionis translationē, alijs concurrentibus.Dec.consi.179.

Venditor,vbi modus agri minor inuenitur,quā fuerit enūciatus, tenetur, vel supplere quod deest,vel pretium,quod plus habuit, restituere. Natt.consi. 569. & tunc præscribitur potestas reclamandi aduersus mensuræ defectum de re vendita,spacio.60.dierum, quando fuit actum inter partes ipsam rem debere mensurari, secùs si nihil fuit dictum, quia tunc requiruntur 30.anni. Natt.consi.569.vide in primo libro tit. de mensuris.

Emens decem iugera terræ ex prædio tuo, in illa parte,in qua eligeret, si agat rei vendicatione antequàm eligat, nō poterit obtinere. Bar.in l.possideri.§.incertam.ff.de acqu.pos.

Emptor petens interesse frumenti,debet soluere interesse pretij non soluti, nisi constituisset in mora venditorem, offerendo pretium.Capic.decis. 19.

Venditor conuentus ad rem tradendā negans venditionem, si condemnatus sit ad dictam traditionē, potest nihilominus vti retentione,donec sibi soluatur pretiū.Capi.deci.119.

Venditore ad recipiendum pretiū condemnato,an &t emptor illud tradere,& rem recipere,cogatur, vide Boer.decis.48.nu.7.

Emptor, qui obtinuit, si nō vult v ti victoria,an venditor agi possit ad pretiū, vide ibi.n.12.

Exceptio rei non traditæ potest quandocunq; opponi,& opponitur venditori agēti ad pretium,si rem venditam non tradidit. Ioseph. Ludo.decis.Luc.2. Dec.consi.299 & 421.

Exceptiones implementi non sequuti, non intelliguntur reiectæ à statuto, reijciente omnes exceptiones,quod ampliatur procedere, licèt promittens deficeret in minimo capitulo.ibid.nu.3.& in talibus exceptionibus iudex ex officio potest supplere, etiam partē non opponente. ibid.

Mutuum descendens ex contractu emptionis, aut simili quouis alio cōtractu, sapit naturā eius contractus,& nō mutui. Capic.dec.143.

Promittens vendere,si vendidit,licèt nō vellet tradere,esset liberatus. Gram.decis.101.nu. 97.imò promittens tenetur ad consignandā rem promissam, quando habet facultatē rei tradendæ.Ios.Ludo.decis.Perus.88.par.2.

Promittens tibi vendere, an si nolueris emere, possit te cōpellere ad emendū, vide Maran. in suo spec. dist.4 lud.tit. an sit Iudi.ciuil.vel crimin.num.55. Natt.consil.384. vbi scribit pro negatiua.

Vendere promittens, ad vendendum precisè cogi non debet. Dec.cōs.502.n.8.& cōs.503.

Ille,qui prohibitus est vendere,non potest facere pactum de vendendo. Dec.cons.502.licèt ex pacto de vendendo,nō acquirat ius in re; sed psonæ obligetur ad prium.Boer.deci.48.

Hæres grauatus vendere, ad hoc compellitur. Boer.decis.48. nu.20.

Vēdito simpliciter castro,venit omne ius, cum iurisdictione.sed concesso castro,an veniant regalia, vide Boer. decis.50.nu.11.

Syluam nō cæduam,an tradere cogatur, qui in loco proximiori certos reditus tradere pollicitus est,vide Boer.decis.51.& ècōtrà.ibid.

Contractus celebrati eodē die,loco,t.pe,& cōtestib.dñr corespectiui. Pet de Beni.deci.29.

An marescallus equorum pollicēdo sanare equum,& alia verba faciendo,& promittendo,vt quis reddatur audacior ad emendum, faciat litem suam, vt teneatur ad damna, & interesse, & quid in omni alio artifice, vide Fran.Marc q.522.

Venditor tenetur rem tradere,si potest, & non liberatur soluendo interesse,soluto tamē sibi pretio. Rot.Gen decis.214.sed si non habeat facultatem tradendi,liberatur soluendo interesse.Guid.Pap.sing.51.

Certi condictio,an detur cōtrà eum, qui tenetur ex empto,& qui tenetur hac actione, an teneatur ad factum purum,& venditor tenetur præcisè ad tradendum,si potest, & si est dominus,ad transferendum dominium. Bar. in l.certi condictio.ff.si cert.pet. aliàs soluendo interesse liberatur. Bar.in l.72.nu.39 ff de verbo.oblig. vide tamen eundem Bar. in §.1. institu.de empt. & vendi.

Obligatio.qua tenetur venditor,non continet merum factum,sed mixtum. Bar.in l.51.§.fin. ff.de verbo oblig.

Emptor quare teneatur facere pretium venditoris, sed venditor non rem emptoris, vide Bar.in l.29.§.si hæres de legat.3.

Venditor liberatur præstando interesse, quod intellige, nisi sit lata sententia diffinitiua super traditione rei, nam tunc perdit beneficium soluendi Interesse.glo.in l. qui restituere.ff.de rei vendi. & ibi Bald.

Quamuis propter necessitatem aliquid capere liceat tamen capiens tenetur posteà ad pretium.Iaco.Put decis.82. lib.2.

Venditor non tenetur tradere emptori instrumenta rei venditæ, sed tantùm exhibere necessitate id postulante; secùs in legatario. idem Put. decis.447.libr.2.vide tamen Ioan. Pap.lib.11.tit.4 arrest.1.& Hartm.Hartm.c.3. tit.de emptore,& venditore. lib.2.

Emptor potest post moram contractum ex parte sua adimplere, & cogere venditorem ad rem tradendam. Put.decis.315.lib.3.

Vendens rem duobus nō incidit in pœnā falsi, si primus emptor non soluit pretium,& sit in Mora.Gasp.Cabal.milleloq 124. aliàs secùs. l.21.ff.ad leg.Cornel. de fals.idem in eo, qui vendidit

vendidit rem alteri obligatam asserens non esse. l.28. eod.

Quamuis res semel tradita post habitā fidē de pretio, transeat in creditum, adeò quòd vendicari non possit à venditore, qui agere debet ad pretium. Mago. decis. Luc. 17. Bart. in l.23.§.si mulier. ff. solut.matrimo. l.8. C.de contrah.empt.& vendi. tamen hoc non procedit, quando emptor tempore venditionis, & traditionis, vel habitæ fidei de pretio, habebat animum fallendi, vel posteà intra modicum tempus fefellit. Gasp. Cabal. milleloq. 123. par.1. And. Gail. obser. 15. lib.2. nu. fi. nam tunc non transit dominium in emptorem, vide Gom. Leo. decis. 61. in decisio. diuerso. glo. in §. venditæ, institu. de rer. diuisio.

Vendens bona allodialia certo pretio, & bona emphyteutica alio, accedente consensu domini, & non aliter, & directus dominus, non vult præstare consensum, emptor non potest recedere in totum à contractu, sed tenetur pretiū soluere pro bonis allodialib. emptis, nec venditor tenetur de euictione pro bonis emphyteoticis, si per eum nō stetit, aliàs secùs. Borgnin. decis. 8. de contract. part.1. aliàs pluribus rebus venditis vnico pretio, si vna non tradatur, emptorem posse recedere à toto contractu, reperitur decisum in libris placit. Curiæ lib.9. titu. de euictione in fine, in decisio. diuerso.

Emptor, qui rem tradidit etiam per solum constitutum habita fide de pretio, non potest amplius habere regressum ad rem, sed tm̄ ptium, & interesse valet petere, ratio, quia in contractibus nominatis, non habet locum pœnitentia, nec regula, frāgenti fidem, fides frangatur. Natt. consil. 171. Tom.1. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 53.

Quando dicatur habita fides de pretio, vide plenè ibi, & in dubio præsumitur habita fides, si res sit tradita. ibid. nu.6.

Tempus appositum in contractu venditionis, ad soluendum pretium, non currit, nisi à die traditionis factæ. idem Borg decis. 19. nu. 28. par.2. vide Guid. Pap. sing. 873.

Ex breuitate temporis mortis, præsumitur animal venditum antea fuisse morbosum, & tūc competit redhibitoria. Gome. Leo. decis. 40. in decisio. diuerso. Tom.2. sed venditum animal, si intra triduum moriatur, an præsumatur esse morbosum tempore venditionis, vide Boen. decis. 312. & infra tit. de actio. redhibito. Maran. in suo spec. titu. an sit Iudi. ciuil. vel crimin. distinct. 4. iudi. nu. 58.

Venditio facta, si dominus laudare voluerit, eo recusante laudare, nulla redditur, & venditor remanet dominus, ideò ad rem ipsam realì actione agere debet, & non potest ad pretium experiri. Rot. Auenio. decisio. 28. in decisio. diuerso.

Venditor condemnatus ad præseruandum indemnem emptorem, respectu alicuius debituræ, quæ merebatur liquidationem, ad illā debet euocari, nec facta inter creditorē inferentem molestiam, & ipsum emptorem, nocet ipsi venditori non vocato. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 4. arrest. 11.

Nostra interest fundos vicinos pretio etiam longè maiori habere. Craue. consi. 3. pro genero, num. 49.

Emptori bonæfidei, an cōpetat rei vendicatio, vide Ias. de actio. §. omnium, nu. 60.

Venditor non ad dandum, sed ad tradendum obligatur, & per consequens, non tenetur ad transferendum dominium. Ias. de actio. §. sic itaque. nu. 12.

Arrha facit rem desinere integram, sed quando, & parte pœnitēte, an vltra duplicationē arrharū, possit agi ad interesse, vide Maran. in suo spec. tit. an sit Iudi. ciuil. vel crimin. distinct. 4. nu. 49.

Periculum diminutionis pretij rei emptæ, ad quem spectet, vide ibid. nu. 54.

Vendere mihi offerentem, an possim cogere, vt vendat, vide ibid. nu. 56.

Venditor animalis, si expressè protestatur se nolle teneri de vitijs, an nihilominus teneatur, vide Maran. ibid. nu. 59. & 62.

Vendens rem maiori pretio, quàm in consilio fuerit statutum, an venditio valeat. ibi. n. 61.

Si vnus emptorum offert pretium, & instat sibi partem rei emptæ in communi, tradi, nō debet puniri. Maran. ibi. nu. 67.

Ille, qui tantùm de euictione promittit pro suo facto, non est liberatus à prima obligatione, qua tenetur venditor ad tradendum. Dec. consi. 282.

Vendens rem mobilem, vel immobilem, data dilatione ad soluendum, si propter dilationem res vendatur vltra veram æstimationē, vsura committitur. Natt. consi. 317. nu. 4.

Pretium rei meæ à te venditæ, an & quādo exigere possim, vide Barth. de Cap. sing. 79.

Emptor, cui res vendita adhuc non est tradita, impedire non potest, ne tertius in possessionem mittatur per venditorem. Ludo. Roman. sing. 292.

Emptor probans venditionem sibi factam, & pretium à se solutum, obtinere non debet cōtra venditorem, nisi & tempus probet. Franc. Crem. sing. 18.

Venditor, si asserat in instro fundum esse liberum, ab omnib. decimis, intelligitur ab extraordinarijs, non ordinarijs. idem sing. 109.

Emptor, si cecidit à possessione, & possessio sit reuersa ad verum dominum, an possit agere publiciana, vide Bart. in l. 27. §. item si res. ff. de petit. hæred.

Venditor generis tenetur ad trãslationem dominij, non ex natura contractus; sed ex natura rei. Bar. in l. 2. ff. si cert. pet. vide eundem Bar. in l. 29. §. si hæres. de legat. 3.

Stipulatio interposita super contractu emptionis, an impediat actionem oriri ex eo contractu, vel oriantur duæ actiones, vide Bart. in l. 25. nu. 9. ff. si cer. pet.

Venditor quando tradidit alteri, nõ emptori, cui iuste res trabatur tradere posse, liberat ab actione ex empto, tenetur tamen cedere actionẽ emptori. Bar. in l. 30. §. si seruũ. ff. eod.

Vendens, & promittens pro suo facto, & dato tantum, etiam tenetur pro facto illius, cuius est hæres. Bar. in l. 14. ff. de condict. furt.

Venditionem rei meæ possum habere ratam, re perempta, vt in subsidium consequar pretiũ. Bar. in l. 21. ff. de leg. commiss.

Habetur ratio pœnæ, in quam incidit ille, qui pretium rei venditæ recipere debebat, & nõ recepit ab emptore. Bar. in l. 1. §. Papinianus. ff. de vsuris.

Stipulatio interposita in contractu emptionis, & venditionis, est æqualis ad emptionem, & venditionem, & quando nouat primã actionem, illam nouat cum omnibus suis qualitatibus. Bar in l. 36. ff. de verbo. oblig.

Tradita re in emptione, & venditione quare venditor liberetur, & si nõ fecisset rẽ emptoris; non sic in alijs contractibus, vide Bar. in l. 20. ff. de solutio. & libera.

Emptor licèt non possit rem accipere propria auctoritate (etiam pretio soluto) & non dicatur bonæ fidei possessor; tamen non tenetur actione furti. Barto. in l. 14. ff. de furtis, vide ipsam. l. 14.

Arrhæ duplicatæ, qua actione petantur, & qui egit ad arrhas duplicatas, an postea agat ad interesse, vide Bart. in §. 1. institu. de emptio. & venditio.

Actio ex vendito datur etiam ad id, quod deuenit in pacto incontinenti apposito. l. 75. ff. de contrah. empt. & vend.

Donec saluatur pretium, potest res vẽdita loco pignoris retineri. l. 22. ff. de hrd. vel act. vend.

Emens ignoráter rem, quæ nõ est in cõmercio, habet contra venditorem actionẽ ex empto ad interesse §. fin. institu. de empto. & vendi.

Veniens contra venditionem à se factã, vel ab alio suo mandato, repellitur exceptione rei venditæ, & traditæ, si tradiderat; idem in hærede, etiam si veniat ex persona sua propria. l. 1. per tot. tit. ff. de except. rei vendi.

Qui rem sibi legatam emit debet eam habere, & pretium non soluere, quod si soluerit, pòtest repetere. l. 88. §. qui seruum. de legat. 1.

Licèt quis non ageret ex empto propter suam malam fidem, aget tamen, si est interposita stipulatio, ex ipsa stipulatione. l. 4. §. item Labeo. ff. de dol. mal. excep.

Promissio traditionis vacuæ possessionis, non continet nudum factum, sed causam bonorum. l. 52. §. fin. ff. de verbo. oblig.

Actio empti, & venditi est bonæ fidei. §. actionũ autem instit. de actio. sed quæ veniant in actione bonæ fidei, vide ibid.

De actione redhibitoria, & quanto minoris.

De redhibitoria per resolutionẽ contractus conditionalis lapso termino, vide Afflic. decis. 73.

Venditum animal, si intra triduum moriatur, præsumitur morbosum tempore venditionis, & venditor, tunc tenetur ad interesse. Ioseph. Lud. deci. Perus. 18. Boer. decis. 315. num. 12. vide Maran. in suo spec. distin. 4 an sit iudi. ciuil. vel crim. nu. 58. Ant. Trigo. sing. 110

Venditor non tenetur de morbo, & vitio patente, nisi emptor esset minor, rusticus, vel grossus; sed qñ vitium dicatur patens, vide Borg. deci. 7. par. 2. nam ex breuitate mortis, præsumitur animal venditũ antea fuisse morbosum: ideò tunc competit redhibitoria. Gom. Leo. decis. 40. in decis. diuersio. Tom. 2.

Propter vitium statim perfecta venditione superueniens, agitur contra venditorem, per reg. quæ incontinenti fiunt. Hippol. sing. 624.

Venditor tenetur redhibitoria, ad restitutionem pretij, si bos, vel aliud animal venditum sit morbosum, & vitiosum; nam tenetur certiorare emptorem in specie de morbo, & vitio ipsius animalis, & non sufficit in genere hoc dicere, sub inuolucro verborum. Borg. Caual. d. decis. 7. de contract. nu. 21. par. 2.

Nec excusatur venditor, si vendiderit aliquid, puta equum cum suis vitijs, & mangagnis, nisi emptor sciuerit tale vitium; vide Ioan. Ant. Trigo. sing. 28.

Agens redhibitoria pro vno vitio, potest protestari de alijs non apparentibus, de quibus reseruare sibi potius agendi, quandocunq; apparuerint. Maran. in suo spec. part. 4. an sit iudi. ciuil. vel crimin. nu. 26. fol. 5

Venditor animalis, si expresse protestatur se nole teneri de alijs vitijs, an nihilominus teneatur, vide ibid. distinct. 4. nu. 59. & 62.

Emptor agens redhibitoria, si pendente iudicio res est effecta sana, iudicium vlterius non procedit, solutis per partem expensis. Maran. ibid.

Redhibitoria, si in vna tantum re habuerit locum, & duæ sint venditæ, an pro ambabus competat, vide Maran. ibi. nu. 63.

Venditio facta ad certam mensuram, quæ non præstatur, an agatur quanto minoris, vide ibid. nume. 64.

Si venditor sciuerit, & emptor supinè ignorauerit, non tenetur venditor redhibitoria. Pet. de Raue. sing. 779.

Fructus, operæ, & accessiones restituuntur in redhibitoria, in qua res ad pristinum statum reducitur, ac si nunquam vẽditio intercessisset. Gom. decis. 64. in decisio. diuerso.

Redhibitoria competit, quando quis emit rem aliquam, quæ habet vitium latens, qđ ignorabat emptor, de qua actione, vide per Ioan. Crisp. in suo tract. termino. actio. nu. 15. post volumen. Ias. de actio.

De actione quanto minoris, quæ competit ei, qui emit rem, habens latens vitium, propter quod res non tanti valebat, quanti fuit empta, vide Crisp. in d. suo tract. nu. 16.

De actione in factum edilitia, quæ competit emptori contra venditorem, qui recepit rem venditam, & non restituit pretium, quia per hanc potest cogi ad illud restituendum, vide Crisp. ibi. nu. 17.

Redhibitoria, redhibetur res vendita vitiosa: Idem in re permutata. Fran. Cremẽ. sing. 159.

Actione quanto minoris proposita, Iudex poterit (si iustũ sibi videbitur) redhibitoria cõdemnare, dummodo essemus intra sex menses, quibus finitur hec actio, quanto minoris. Fran. Cremen. sing. 160.

Redhibitoria post sex menses agens succubit, sed nunc poterit redire ad actionem, quanto minoris. Fran. Cremen. sing. 165.

Emens rem à pluribus, si reperiretur morbosa, & pars eorum aufugerit, alios socios insolidũ cõuenire põt redhibitoria. Fran. Cremẽ. sing. 166. Pet. de Raue. sing. 673.

Venditor, si non vult restituere pretiũ emptori redhibenti, condemnatur in duplum. Pet. de Raue. sing. 777.

Actiones, quæ dentur emptori pro equo morboso illi vendito, vide Marc. de Mant. singul. 250.

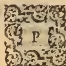
Marescalco ementi equum morbosum, nulla datur actio. ibi. d. sing. 250.

Actio quanto minoris est duplex, alia enim finit anno, alia perpetua est, vide Ias. in l. certi condictio. ff. si certum petatur. nu. 26. glo. & Bart. in l. Iulianus. C. de actio. empt.

De materia harum actionum, vide in titu. C. de edili. actio. & in tit. ff. de edilitio edicto.

Absolutoria lata in actione quanto minoris, facit præiudicium in actione redhibitoria quatenus ad idem tendunt, & econuersò. l. 25. ff. de exceptio. rei. iudi.

De pactis inter emptorem, & venditorem compositis, & maximè de pacto de retrouendendo.

Pactum de retrouendendo facit rem esse minoris pretij. Ozasc. decisio. 41. nu. 14. Marc. quæst. 483. nu. 21. & importat 30. pro quolibet centenario. Ios. Lud. decisio Perusi. 97. part. 2. Rol. consi. 96. num. 18. volum. 2. & consil. 58. vol. 4. quia censetur pars pretij. Boer. dec. 23. nu. 27. Vincen. de Fran. decis. 94.

Pretij modicitas (quæ cõcurrit in simulatione) debet esse, & probari, q̃ ita fuerit tempore celebratæ vẽditionis, & sic debet articulari, & probari. Gramma. decisio. 76. num. 25. vide D. Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. Sabaud. glo. super 2. part. decreti, ex frequentioribus. tit. de pact. int. emp. & vend. fol. 115. Marc. q. 483. nu. fin.

Remedium. l. 2. C. de rescind. vendi. non habet locum, quando est facta venditio cum pacto redimendi, nisi testes depõnãt de valore rei, etiam adhibito pacto illo, quod quidem pactum facit valere rem minori pretio 30. pro quolibet centenario. Ioseph. Ludo. dec. Perusi. 97. part. 2.

Pactum de retrouendendo non facit contractũ illicitum, nec ob id præsumitur vsurarius, si res fuit vẽdita iusto pretio, alias secus. Guid. Pap. q. 516. & quæ requirantur, vt valeat, vide ibid. & Marc. q. 483. nu. 16. & 19. Boer. consi. 3. nu. 17. Castan. in consuetu. Burg. tit. *des rentes*. Rub. 5. §. 1. nu. 17. & 23. August. Bero. q. 77.

Emptio certorum bonorum cum pacto de retrouendendo ad præfinita tempora, & non ante, ex emptoris arbitrio, non facit contractum vsurarium, licet emptorem interim lucrari fructus voluisse, suspitio clara sit. Ioan. Mohed. decis. 157.

Vendens cum pacto redimendi, præsumitur vẽdere ex necessitate; tamen ipsa venditio omni iure est approbata: ideò semper vera præsumitur, & non simulata, & pactum ipsum est pars pretij, sed quanta, vide D. Sol. in suis cõment. in antiq. constitutio. Sabaudiæ. gl. super 2. par. decreti, ex frequentioribus. tit. de pact. int.

int.empt.& vẽd.fol.115.Dec.consi.544. Menoch.consi.347.Hartma.Hartm.cap.4. tit.de pactis,& transact.lib.2.

Simulationis præsumptio oriri non potest in emptione,cùm possessio est emptori tradita. Afflict.decisio.65.num.fin. secùs si nõ sit tradita.Boer.decisio.102.circa finẽ, vide Marc. q.483.num.12.

Quæ coniecturæ possint adduci excusatoriæ à simulatione contractus, vide D.Sol.in dd. suis comment.glo. super 1.par.decreti,ex frequentioribus.tit.de pact.int.empt.& vend.n. 49.Menoch.consi.343.lib.4.

Pactum de retrouendendo cum locatione rei venditæ,facta venditori promittenti etiam soluere onera, si non constat de iniustitia iusti pretij, non facit contractum illicitum. Natt.consi.586.

Si rusticus emat fundum cum pacto de retrouendendo, non censetur contractus vsurarius,licèt in alia persona, iudicaret illicitus. Natt.ibi.nu.7.

Pactum de retrouendendo, quando fit ad tempus,tempore finito,venditio remanet libera. Boer.decisio.142.nu.9.sed an ipso iure, vide Gasp.Cabal.milleloq.281.Boer.consi.3.num. 17.25.& 28.Pap.libr.12.titu.7.arrest.1.& seq. aliàs dominium rei venditæ cum pacto de retrouendendo, statim transfertur in reemptorem facta solutione,vel oblatione,& deposito,absque alio facto,& ministerio.Borg. Canal.decisio.16.nu.6.par.2.quòd sola oblatio sufficiat,scribit Hippol.sing.479.

Clausula resolutiua contractus operatur,vt ipso iure transferatur dominium absq; traditione,& hoc à die cõsignationis pretij.Ozasc. decis.65.nu.12.Boer.decis.182.nu.38.

Oblatio pretij retrouenditionis, non requiritur antequàm quis agat, dum tamen fiat ante sententiam.Iaco.Put.dec.140.lib.2.vide Borg.Caual.dec.16.de contract.part.2.

Sola realis congruaq; oblatio etiã extraiudicialis sufficit,quo ad recuperationẽ fructuũ, dummodo emptor, vel eius successor interpellatus sciuerit, vel scire debuerit se teneri ad reuendendum,& sic in mora constitutus fuerit.Gasp.Cabal.milleloq. 333.vide tamen Ioan.Pap.lib.11.tit.5.arrest.1.& 5. & in libris placit.curiæ in decisio.diuerso.fol.133.Natt. consi.513.Rol.consi.27.vol.2.

Quando emptor cum pacto de retrouendendo,faciat fructus suos,vide Mysing.obser. 50, centu. 6.

Ad obtinẽdum virtute pacti de retrouendẽdo, sufficit offerre in iudicio realiter pretium, quo ad rem ipsam;secùs quo ad fructus, qui non possunt haberi,nisi facta consignatione. Pap.lib.15.tit.5.arrest.3.in fine, vide August. Bero. q.98.

Venditor cum pacto de retrouendendo tenet soluere, & deponere pretiũ solutũ,& omnes expensas factas in instrumentis, & in bonis, vtiles,& necessarias intra tempus.Borg.deci. 16.par.2.nu.33. Natt.consi. 256.& consi.601. & sic melioramenta potest recuperare obligatus retrouendere,& potest retinere bona, si sint liquida melioramenta, vide ibi.Borg. d.decisio.16.sed quomodo debeant æstimari, vide ibid. d. decisio. 16. & Natt. consil. 256.num.27.

Si venditor cum pacto redimendi depósuerit partem pretij consentiente emptore,vel postea approbante, etiam post tempus debet admitti ad redimendum.Crau. consi. 106.qa recipiens partem pretij,censetur consentire retrouẽditioni;ideò tenetur posteà retrouendere.ibi.Crauc.

Facta consignatione, & depositione pretij, si super ea contendatur, interim consignans debet mitti in possessionem rei, præstita cautione de supplendo. Idem Pap. libr. 11. tit.5.arrest.9.

Oblatio,& depositum cum sit pro aliqua re redimenda, debet prius constare, in ea te ius luendi competere deponenti; ita vt oblatio, & depositum valeant. Menoch. consil. 301. lib.4.

Simulatio contractus,an præsumatur ex modicitate pretij citra dimidiam, iuncto pacto de retrouendendo intra certum tempus apposito,vide Ozasc. decisio.Pede 42.Gramma. decisio.76.Boer.decis.102.& decis.182.nume. 10.Paul.Aemil.decisio.334.par.3.Dec.consi. 648.D.Sol.in suis comment.in antiq.constit. Sabaud.fol.115. Aegid.Bellam. conclusio.7.

Contractus simulatus redditur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo apposito, vbicunq; excessus pretij immoderatus esset, vbi etiam cõtrariæ doctorum opiniones cõciliantur per Ozasc.d. decisio.42.nume.fina. Gramma. decisio.76. vide Marc. quæst.483. D.Sol. in suis comment.in antiq.constitutio. Sabaudiæ.glo.super 1.par. decreti,ex frequẽtioribus.tit.de pact.int.empt.& vend. fol.15. Dec. consi. 167.

Contractus simulatus in fraudem vsurarum resultat,ex pacto de redimendo iniustitia pretij concurrẽte, & si non probetur,ꝙ emptor sit solitus fœnerari.Afflict. decisio.40.nu. 17. decisio.65.68.& 336.Gram. decisio.76.num. 26.Boer. decisio.102. & 182.nume. 10.Aegid. Bellam.conclusio.7.Cassad.decisio.1.titu.de vsuris.Mysing.obser.62.cent.3. Rot. Auenio. decisio.38.in decisio.diuerso. Crau.cõs. 156.

Cassan.

Cassan. in consuetu. Burg. titu des ventes. Rub. 5. §. 1. num. 20. Natt. consil. 198. Rol. consi. 40. volum. 2. & tunc dicitur contractus pignoratitius, licèt sonet in emptionem. Afflict. decis. 339. Gramma. decisio. 76. num. 7. vide eundē ibid. sed ex quibus causis contractus præsumatur simulatus, vide Crau. cōs. 156. Natt. consi. 198. Tom. 1.

Pretij modicitas, quando dici possit, consistit in arbitrio Iudicis. Gram. decis. 76. nu. 13. vide Boer. decisio. 102.

Quando gratia redemptiua non habet locum, nisi in vltimo anno, seu tempore pacti facti inter emptorem, & venditorem ab initio, tūc contractus censetur simulatus, & vsurarius. Guid. Pap. q. 516. nu. fin. vide Pap. lib. 12. tit. 7. arrest. 1.

Contractus vsurarius censetur, quando præter sortem aliquid soluitur, pretium modicū interuenit, & ille, qui contraxit, vsuras exercere solitus est. Marc. q. 483. n. 7. quòd ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo contractus non præsumatur fęneratitius, nisi probetur tertium, nempè quòd emptor sit solitus fœnerari, scribit Hiero. Mago. decis. 77. vide Boer. consi. 12. Rol. consi. 58. volum. 4. Menoch consi. 358. lib. 4.

An hæc duo, nempè modicitas pretij, & pactū retrouendendi sufficiant, ad conuincendum contractum simulatum, & in fraudem vsurarum, vel requirantur ad minus tres præsumptiones, quæstio est disputabilis inter. DD. sed hæ opiniones possunt conciliari, vt affirmatiua (nēpè sufficere illa duo) procedat in magna, & enormi pretij modicitate, negatiua, vt non sufficiant, ex mediocri, seu nō tam magna pretij vilitate, ita distinguunt. Gasp. Cabal. millcloq. 415. Borg. Caual. decis. 1. de contract. par. 2.

Modicitas pretij, & pactum de retrouendendo non sufficiunt ad probandum contractū simulatum; sed requiritur tertium nempè cōsuetudo fœnerandi. Pap. libr. 12. titu. 7. arrest. 3. imò nōnulli tenent requiri quartū, uidelicet alias coniecturas, vide Menoch. consil. 358. libr. 4. fallit quando mutuum præcessit contractum, tunc enim prima duo sufficiūt. Pap. d. arrest. 3.

Secundò fallit, quando constat venditorem potuisse habere ab alio emptore emere volente sine tali pacto, maius pretium. ibid. arrest. 4.

Tertiò fallit, si ex alijs cōiecturis cōstat cōtractum non esse verum, sed simulatum, & factum in fraudem vsurarum, vide Papon ibid. arrest. 5.

Quartò fallit, quando venditor remansisset in possessione rei venditæ, respondendo de fructibus emptori. Pap. ibi. arrest. 6. vide Menoc. de arbitra. lib. 2. cas. 39. sed qūo probeē cōsuetudo fœnerandi, vide Menoc. cōs. 358. vol. 4.

Quamuis pactum de retrouendendo, & modicitas pretij contractum vsurarium, & simulatum arguant, tamen hæc cessare videntur, quando pactum de retrouendendo ex interuallo fuit adiectum; sed an, & quando hoc procedat arbitrio Iudicis relinquitur. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 13. vide Natt. consi. 198. Menoch. consi. 343. lib. 4.

Admissa pro vera illa opinio, quòd ad arguendum contractum vsurarium duo sufficiant, nempè pactum de retrouendendo, & modicitas pretij, illam tamen limitat Rol. consil. 96. volum. 2. primò, quādo probatur emptorem bonæ famæ esse, timorataq; conscientiæ. ibid. nume. 20. & consi. 58. volum. 4. nume. 22. Rolandum sequitur. Menoch. consil. 343. nu. 18. libr. 3.

Secundò, quando passim consueuerunt tales contractus fieri in regione, & patria. Rol. dd. consi. 96. nu. 26. & 58. nu. 19. & Menoch. d. cōs. 343 num. 4.

Tertiò, idem Rol. declarat dictam opinionem procedere, quādo probatur modicitas pretij, & læsio vltra dimidiam iusti pretij; secùs si intra, nam modicitas pretij intelligitur, qñ est minus dimidia iusti pretij. Rol. ibi. nu. 33. & consi. 58. vol. 4.

Quartò declarat, quòd æstimatio rei debeat fieri habita consideratione dicti oneris pacti de retrouendendo, quod est pars pretij, & illud minuit adeò quod res, quæ valet centū sine hoc pacto, septuaginta tātū valeat. ibid. dd. consi. 96. nu. 38. & consi. 58. nu. 16.

Quando probatur tertium, nempè consuetudo fęnerandi, tunc fortè modicitas pretij diceretur, etiam solùm data iniustitia eiusdē pretij intra dimidiam, vide Menoch. consi. 343. num. 22. lib. 4.

Originalis causa mutui plurimum facit ad pręsumendum contractum vsurarium, & simulatum. Ozas. decis. 42. num. 3. Gramma. decis. 76. Boer. decisio. 102. Boer. cons. 12. vide Menoch. cons. 343. nu. 35. Ludo. Roma. sing. 368. tamen probationes mutui, & pacti de retrouendendo simulationem non inducūt. Paul. Aemil. decis. 163. par. 3.

Temporis breuitas dati ad reuendendum, inducit præsumptionem simulationis. Gram. decisio. 76.

Contractus celebratus sub nomine venditionis, vel insoluti, cum pacto de retrouēdēdo, solū intra certum tempus, & postea possit reemi, cum modicitate pretij, & alijs clausulis

clausulis insolitis dicitur vsurarius, & illicitus, fructusq; compēsantur cum sorte. Borg. Caual. decis. 1. de contract. part. 2. vide etiam decisio. 24 ibid.

Quando contractus cū pacto de retrouendendo sit illicitus, & rescindatur licèt sit lapsum tempus redimēdi, & interuenerit solùm modica læsio, & multa alia de tali contractu, vide plenè per Borg. d. decisio. 1. 2. & 24. de contract. part. 2. D. Sōl. in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ. glo. super 1. par. decreti, ex frequentioribus. titu. de pact. int. empt. & vend. nu. 48.

Pactum de retrouēdendo simpliciter prolatū, admittitur à iure ex communi, & operatur diminutionem pretij: fallit si cum eo cōcurrunt aliæ præsumptiones, & coniecturæ simulationis. Borg. d. decisio. 1. nume. 16. 25. 28. decis. 16. num. 8. & decisio. 24. part. 2.

Tempus in pacto de retrouendendo nunquam currit, quando contractus est simulatus, & pignoratitius, licèt cantet in venditionem. Idem Borg. deci. 24. par. 2. num. 28. neq; tunc transfertur dominium. ibid.

Pactum, vt liceat emptori repetere pretium, & restituere rem, vt illicitum reprobatur, vide Pap. lib. 12. tit. 7. arrest. 1.

Terminus, seu facultas redimendi ad certum tempus concessa, excludit venditorem à redemptione post illud tempus, nisi emptor lapso termino partem pretij acceptasset, vel contractus esset simulatus, aut mora posset adhuc purgari, vel ex iusta causa quis i integrum restitueretur, aut venditor pendente termino, rescriptum moratorium à Principe impetrasset. Illust. Senator Sol. in suis commenta. in antiq. constitutio. Sabaudiæ. glos. super 1. par. decreti, ex frequentioribus. titu. de pact. int. empt. & vend. nu 90. fol. 123. vide Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 2:7. & cōs. 343. lib. 4 nu. 46.

Pactum de retrouendendo ad certum tempus, locatio rerum statim sub annua pensione ad decem pro centenario addito, quòd venditor, & inde conductor teneatur ad solutionē onerum, cum promissione de euictione, faciunt censeri contractum vsurarium. Natt. consi. 497. & 498 sed tunc qualiter obstet iuramentum, vide ibi.

Donans omnia bona, an possit posteà cedere ius redimendi alteri in præiudicium donatarij, vide ibi decisio. 201.

Vtrum valeat pactum, quòd fine temporis præfinitione vsq; ad infinitū, emptor teneat reuēdere vēditori, vide Hartm. Hart. cap. 4. tit. de pactis, & transactio. lib. 2.

Venditione facta à duobus cū pacto de retrouendēdo, vno nolente reemere, emptor non tenetur reuendere partem, vide ibid.

Emptor cum pacto redimendi post mortem venditoris, non tenetur, nisi omnibus hæredibus insimul totum fundum retrouendere; fallit quando vnus ex hæredibus velit integrum fundum redimere, & partem pretij ad cohæredem tangentem persoluere: quòd tamen limita, vt per Ioseph. Ludo. decis. Perusi. 112. par. 2. Idē in pluribus venditoribus, vide Borg. Caual. decisio. 16 nu. 3. par. 2. Ioan. Pap. lib. 1. arre. 8. vide in libris placito. curię in dc. diuerso. Tom. 1. fol. 133. Bart. in l. cui vsusfructus. ff. de usufru. legat Alex. in l. 4. §. cato. ff. de uerb. obliga.

Si emptor concessit duobus gratiam rechati, unus non poterit reemere sine alio, inuito concessore, cùm venditio facta fuerit uno pretio. Hiero. Boer. in sui singularibus. titu. fin. num. 5.

Contrahētibus tàm de iure ciuili, quàm canonico licitum est se in pretio circumuenire. Ozas. d. decis. 42. nu. 8. & decis. 95. dummodo deceptio sit intra dimidiā iusti pretij. Aegid. Bellam. conclusio. 7. Fran. Marc. q. 483. Marc. q. 483. n. 25. & 29. vide supra tit. de rescin. vēd.

Facta venditione cum pacto de retrouendendo, si venditor rem illam alteri obliget, non sustinetur talis obligatio in præiudicium emptoris. Ozas. decis. 65. Boer. decis. 181. num. 8.

Et ècontrà res redempta, non subiacet onerib. & Hypothecis medio tēpore impositis per emptorē; sed resoluunt. Gasp. Cab. millel. 159.

Si pignoretur res vendita cum pacto de retrouendendo, an primus vēditor posit eam rehabere non obstante pignoris cōstitutione, vide Bar. in l. 3. ff. qb. mod. pign. vel hypothe. solu. & in l. 9. ff. de aqua pluu. arcen.

Emptor licèt vigore pacti de retrouendendo, rem emptam teneatur restituere: quia tamē remanet dominus, poterit in alium secundū emptorem res emptas transferre. Ozas. deci. 65. nu. 7. vide Boer. decis. 18. & 351. Ioseph. Ludo. decis. 79. Perus. part. 2. nu. 12.

Quod limita, quando pactum esset iuratum, vel adesset constitutum. Boer. decis. 182. num. 53. sed an in casu prædicto venditor posit de directo agere contrà secundum emptorem virtute pacti de retrouendendo, vide Boer. d. decis. 182. num. 37. March. q. 404. Ias. in l. ab emptione. ff. de pact.

Pactum de retrouendendo cū obligatione bonorum est reale, & non personale, & transit contrà quemcunq; tertiū possessorem. Borg. Caual. decis. 16. par. 2. vide Hartm. Hartm. c. 5. tit. de pactis, & transac. lib. 2.

Maximè si sit hypotheca specialis. Hier. Mago. decis.

decis. Luc. 80. aliàs simplex pactum de retrouendendo, non afficit rem, vt detur actio cō trà secundum emptorem, sicut scribunt And. Gail. obser. 16. lib. 2. Mysing. obser. 69. cent. 6. Mago. decis. 105. Rot. Flor. vide Craue. consi. 12. & consi. 1. par. 2. Cassa. in consue. Burg. tit. *des rentes*. Rub. 5. §. 1. num. 27. sed in hac patria ex forma decreti antiq. competit actio contra tertiū, vt in tit. de pact. int. empt. & vendi. D. Sol. ibid. in suis comment. fol. 115. vide etiam eundem fol. 124.

De datione in solutum cum hoc pacto, vide D. Sol. in suis comment. in antiq. Sabau. constit. glo. super 1. par. decreti, ex frequentioribus. titul. de pact. inter empt. & vendit. num. 54. Dec. consi. 167.

Decretum antiq. de quo supra, non procedit in promissione paciscendi de retrouendendo. idem D. Sol. glo. super 2. par. decreti, ex frequentioribus eod. tit. nu. fin. tamen procedit etiam in pacto prælationis, nempè in pacto promissionis offerendi rem, antequam vendatur. Ibid. gloss. super 3. parte dicti decret. fol. 124.

Laudimium restitui debet per venditorem redimentem rem venditam. gloss. 4. super ipso decreto, ex frequentioribus. nu. 3.

Quando debitor dedit in solutum creditori suo rem aliquam, adiecto hoc pacto, quòd creditor possideret ipsam, donec creditum repetierit, tunc non est in potestate debitoris soluere quando voluerit, & recuperare rem, sed solùm competit creditori ius petendi creditum suum. Menoch. consil. 201. num. 42. libro. 3.

De consensu venditoris, alius redimere potest. Dec. consi. 544.

Ius redimendi ex pacto potest cedi, vel vendi, aut donari. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 47. & decis. Perus. 16. vide Fran. Marc. q. 404. Borg. Caual. decis. 16. nu. 27. par. 2. Craue. consi. 191. Cassa. in consuetud. Burg. titu. *des rentes*. Dec. consi. 614. & 680. & Rolan. consi. 28. lib. 2. sed inter duos cessionarios quis pferatur, vide Pap. lib. 11. tit. 6. arrest. fin.

Pactum de retrouendendo nō est ita suspectū, quando fit ex interuallo, sicut quādo fit incontinenti. Gram. decis. 76. nu. 8. vide Marc. q. 483. nu. 26.

Facta vēditione certi census super domo mea, soluendi anno quolibet in festo omniū Sanctorum, cum gratia redemptiua, quòd possit redimi infra decem annos quandocunq;, tunc emptor non potest redimere, nisi de anno in anno, & in principio; aliàs tenetur ad censum proximi anni. Guid. Pap. q. 271.

Quid de fructib. si in medio anni, ante, vel post redimerit, vide Marc. q. 57. part. 2. quòd pro rata temporis debeāt diuidi, scribūt Ioseph. Ludo. decis. 79. Perus. part. 2. Borg. decis. 16. par. 2. num. 51. & decis. 42. nu. 9. sed percepti ante retrouenditionem (nisi data mora) spectant ad venditorem, sed vide ibid. Ioseph. d. decis. 79. nu. 5.

In pacto retrouenditionis emptor lucratur fructus pro rata temporis, quo fit retrouenditio. Boer. consil. 23. vide Excellentiss. Præsid. Tessau. decisio. 56. sed quid de fructibus pendentibus, vide Cassan. in consuetud. Burg. titul. *des rentes*. Rubric. 5. §. 1. August. Bero. q. 98. quòd tunc fructus etiam debeat diuidi pro rata temporis, scribit Rolan. consi. 27. num. 17. vol. 2.

Promittens retrouendere rem aliquam, & pro retrouenditione recipiens partē pretij cum pacto, quòd p rata pretij teneretur ad fructus rei, ad illos præstandos, vel eorum valorem, compellitur. Natt. consi. 385.

Emptor lucratur fructus pceptos ex re empta sub conditione, illa pendente, quæ deficiente venditoris fiunt, nisi in casu deficientis conditionis emptor pretium perdat, venditorisque lucro cedat. Ludouic. Roman. singul. 544.

Quando emptor cum pacto de retrouendendo faciat fructus suos, vide Mysing. obser. 50. cent. 6.

Retrouendendi pacto, an præscribatur 30. ann. vel requirantur 40. vide Boer. decis. 182. etiā quando fuit factum in perpetuum, & quotiescunque, & quandocunque, vide eundem deci. 351. vbi habetur, tunc præscribi 30. ann. Crauet. consi. 71. Menoch. consi. 143. lib. 2. & 364. vol. 4. Rol. consi. 21. volum. 2. Pet. Gerar. sing. 18. tamen contrarium fuit obseruatum in camera Imperiali, vt testatur Mysing. obs. 16. cent. 1.

Quod procedit, quando adest iuramētum. Rol. consi. 25. vol. 2. vel esset contractus vsurarius, vide Pet. Gerar. sing. 18.

Facta venditione alicuius reditus, retenta facultate luendi, toties quoties placuerit venditori, & in perpetuum, nulla præscriptio potest obesse venditori. Pap. lib. 11. titu. 6. arrest. 5. secùs si post perfectam venditionem fuerit concessa talis facultas. Pap. ibid.

Emptor, qui emerat cum pacto de retrouendendo, an præscribat spacio 10. vel 20. ann. vide Boer. d. decis. 182. nu. 13.

Iuri redimēdi præscribitur 30. ann. vel 40. cōtrà Ecclesiam, qđ intelligendum est, qn est data facultas simpliciter, sed qđ si dictū fuerit de

 redimendo

redimendo toties,& quoties,&c. vide Gasp. Cabal.milleloq.420.Borg.Caual.decis.16.de contract.par.2.Rot.Auenio.decis.129. in decisio.diuerso. Tom.3. Ioan.Pap.libr.12.tit.3. & Alex.Raud.de analog.c.40.nu.38.

Promittens retrouendere simpliciter,intelligitur promisisse intra decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes. Borg.decis. 16.par.2 vide Boer. decis.183.nu.11.

Contrà hæredem, qui habet facultatem redimendi rem legatã,toties quoties,&c.præscribitur spacio 30.aun. Menoch.consi.43.lib.1.

Idem in debitore dante rem in solutum cũ hac facultate,pulchrè Menoc.cõs.201.lib.3.n.61.

Creditoris vendentis pactum de retrouendendo,prodest debitori. Boer.d.decis.182.n.26.

Reuendere obligatus, licèt succedat obligatio ad interesse, condemnatur ad tradendum. Boer.ibid.nu.29.

Filiusfa. emens, an possit facere pactum de retrouendendo in præiudiciũ pris, vide ibi.n.30.

Tutor emens nomine pupilli,potest facere pactum de retrouendendo incontinenti, non aũt ex interuallo.Boer.d.decis.182.nu.35.

Venditio noua an fit in pacto de retrouendendo,vt debeatur laudimiũ, vide Boer.ibid.nu. 39.40.& consi.3.& supra tit.de laudim.

Quòd reemptio facta virtute pacti de retrouendendo,non dicatur noua acquisitio,sed redditio, ita qđ res redempta reincidat in pristinam causam,scribit Vincen. de Fran.decis. 39.vide decis.64.ibid.

Pactum de retrouendendo transit ad vtriusque partis hæredes.Boer.decis.182.nu.26. Marc. q.405.n.6. sed pactum factũ inter fratres super iure retractus, an transeat ad hæredes, vide Marc.ibid.

Pactum de retrouendendo probatur, aut per instrumentum,aut per testes,vel per famam, & vnum testẽ.Boer.decis.183.imò vehementes præsumptiones probant tale pactũ.Vinc. de Fran.deci.105. tamen confessio de retrouendendo in absentia partis facta, nihil operatur. Boer.d.decis.183.nu.4.

Pactum de retrouẽdendo, cuius temporis determinatio in aliam cõuentionem dilata est, sine effectu remanet. ibid.nu.5.

Quando duo simul vendiderunt cum pacto de retrouendendo ad certum tempus, si vnus ipsorum vult totam rem habere, & reemere soluendo totum prætium, an possit, & quid in vno ex cohæredibus venditoris,totam rẽ redimere volẽte,vide Boer.decis.251.Mago. decis.28.Rot. Flor.Io. Pap.lib.11.tit.6.arrest. 2.Bar.consi.195.vol.1.& in l.46.ff. de solutio. & liber.quid in plurib.hæredib.vide Pap.lib. 11.tit.6.arrest.8.Cassan.in consuetu.Burg.tit. *des rentes.* Rub.5.§.1.glo.2.

Emens rem à duobus cum pacto de retrouendendo,non tenetur retrouendere partem alteri reemere voléti. Bar.in l.30.ff.de vsuf.leg.

Emptor cum pactõ redimendi, post mortẽ venditoris non tenetur, nisi omnibus hæredib. in simul totum fundum retrouendere, fallit, quando vnus ex hæredibus velit integrũ fundum redimere, & partem pretij ad cohæredem spectantem persoluere: quod tamen limita,vt per Iof.Ludo.decis. Perus.112.par.2. idem in pluribus venditoribus, vide Borg. Caual.deci.16.nu.3.par.2.Io.Pap.lib.1.arrest. 8. vide in libris placito. curiæ in decisio.diuerso.Tom.1.fol.133.Bar.in l.cui vsusfructus. ff.de vsufruct.legat. Alex.in l.4.§. Cato.ff. de verbo.obliga.

Si emptor concesserit duob. gratiam rechati, vnus non poterit reemere sine alio, inuito cõcessore,cũ venditio facta fuerit vno ꝑtio. Hiero. Boer. in suis singularibus,tit.fin.nu.5.

Arbores vi ventorum eiectæ, & euulsæ in agris emptis cum pacto redimendi,debent incidi, & fieri ligna, & facta æstimatione consignari emptori, cuius erunt, si venditor non redimerit; aliàs interim vtit ꝑtio,& in redẽptione,illud restituet.Iof.Lud.decis.5.Perus.

Emptor cum pacto de retrouẽdendo, non põt durante tempore retrouendendi,incidere arbores fructiferas, neque deteriorare bona. Borg.decis.16.nu.32.par.2.

Pactum de retrouendendo, & si fiat post absolutum contractum venditionis,nihilominus est primum in intentione,quamuis vltimum in executione.Vinc.de Fran. decis.126.

Res redempta non subiacet oneribus,& hypothecis medio tempore impositis ꝑ emptorem;sed resoluũtur. Gasp.Cab.milleloq.159.

Si pignoretur res vendita cum pacto de retrouendendo, an primus venditor possit eam rehabere, non obstante pignoris cõstitutione,vide Bar.in l.3.ff.quib.mod.pig.vel Hypo. solu.& in l.9.ff.de aqua plu.arcen.

Promittẽs simpliciter retrouẽdere, intelligit ꝓ ꝑtio currẽti tp̃e retrouẽditionis. Borg.deci. 16.par 2.n.34.an retrouẽditio fiat ꝓ eodẽ ꝑtio,vide Iof.Lud. dec.Perus.79.nu.17.part.2.

Tempus ad retrouendendũ, qñ incipiat currere,& qđ vbi actus primus ratificatur,an tempus currat à die primi contractus, vel secundi ratificationis, vide Borg.ibid.nu.35.

Tempus prorogatum de retrouendendo,incipit currere statim (licèt etiam supersit tempus retrouẽdendi)non à die finiti primi termini, & si est simpliciter prorogatum sine tempore,intelligitur tantùm secundum tempus, in primo contractu expressum.ibi.n.30.

Emptor

Emptor cum pacto de retrouendendo, si partē pretij recepit intra tempus, non tenetur retrouendere, quando totum non soluitur in tempore, secùs si recepisset, vel petijsset post tempus. Borg.d.decis.16.nu.38.

De qua moneta teneatur venditor soluere, an de currenti tempore contractus venditionis, vel emptionis, vide ibid.nu.42. Vincen. de Fran.decis.64. & supra in primo libro.tit. de augmento monet.

Hæredi ex capite ignorantiæ datur restitutio, aduersus lapsum temporis dati ad retrouendendum. Mago. decis.Luc.77. vide Excel.P. Tessau.decis.103.

Retentio facultatis redimēdi intra tempus postea concordatum inter emptorem, & venditorem, valet.vide Pap.lib.11.tit.6.arrest.3.

In retractu conuentionali succurritur minori, secùs in competenti virtute agnationis.Pap. lib.11.titul.7. arrest.22.vide Natt.consi.492. contracto tamen celebrato cū defuncto maiore, tempus redimendi currit etiam minoribus, nec illis datur restitutio, quando contrà administratorem possunt habere regressum pro damno, aliàs secùs.Rol.cōs.10.vol.2.

Periculum, & cōmodum rei, spectāt ad emptorem cum pacto de retrouendendo, & si res perijt pro parte, tenetur pro alia retrouendere ad ratā pretij. Borg.decis.16.nu.48. par.2.

Damnum proueniens casu fortuito in re, quam reuendere quis tenetur ex pacto, cedit periculo illius: ideò ille, qui reemere vult minus præstabit, habita cōsideratione dicti damni. Natt.consi.601. quod nō procedit in molendino deteriorato propter assiduum molendi vsum.Natt.ibid.nu.6.

Et è contrà augmentum prędij factum per alluuionem, spectat ad emptorem, qui tenetur reuendere.Menoch.consi.26.vol.1. vide Perillustr.D.Præs.Tessau.decis.140.

Minor non tenetur adhibere solemnitates à iure requisitas, quando retrouendit virtute pacti antecedentis.Borg.d.decis.16.nu.49.

Locatio cēsetur extincta, & finita reemptione facta, per venditorem cum pacto de retrouendendo. ibid.nu.52.

Condemnatus ad retrouendendum adducens aliquas exceptiones, adhuc debet audiri, antequam fiat missio in possessionē rei. Mago. decis.120.Rot.Floren.

In hac materia ille præfertur, non cui prius res fuit retrotradita; sed ille, qui prius pretium numerauit.Pap.lib.8.titu.6.arrest.8. & sic hoc casu limitatur lex quoties. C. de rei vendic. idem Pap.libr.11.titu.5. arrest. 4. vide tamen ibid.arrest.fin.

Iudiciū super luitione debet agitari corā Iudice loci, vbi res est sita. Pap.li.11.tit.6.arrest.1.

Facta alienatione feudi retenta facultate redimendi, si tale feudum fuerit euictum, & ablatum ab emptore ex causa pręcedenti, nulla facta denunciatione vēditori, quomodo illi succurratur, vide Pap.lib.11.tit.6.arrest.6.

Quando emptor promisit dare facultatem venditori redimendi intra certum tempus, potest de directo venditor offerre pretium, & petere sibi fieri retrouenditionem, nullo pręcedēte iudicio super promissione de retrouendendo.ibid.arrest.7.

Emens cum promissione reuendendi his, quib. venditor erat obligatus reuendere, non potest conueniri ab his, in quorum fauorē promissio facta est, quādo fuerunt absentes, nec quis pro eis stipulatus est.Craue.cōsi.12.n.6.

Emptor obligatus retrouendere, non cogitur ad hoc, pro parte tantùm.Craue.cōs.191.n.4.

Quando venditor ex forma conuentionis tenetur redimere ex proprijs pecunijs, quid iuris, vide Craue.ibid.d.consi.191.

Post cessionem bonorum, creditori cōpetit ius redimendi. Craue.consi.213.

Differunt pactum de vendendo, & de retrouendendo: ideò consuetudo aliquid disponens in pacto de retrouendendo, non habet locum in pacto, seu promissione de vēdendo. Rol.consi.69.vol.3.

Quando præcessit alienatio cum pacto de retrouendendo, si postea probetur de numeratione facta per venditorem, præsumitur talis numeratio facta causa redimendi bona alienata. Menoch.consi.265.lib.3.

Si venditori apponatur pactum de recuperanda re modico cōstituto pretio, post certum tempus, tunc præsumitur pignus, non venditio.c.5.ext.de empt.& vendit.vide Bar.consi. 19.vol.2. Abb.consi.49.lib.1.& consi.76.ibid. consi.69.lib.2.ubi differentiæ aliquot inter pactū de retrouēdendo, & contractū pignoratitium scribuntur per Mysing.obser.70.cent.6.

Pactum de soluendo censum, vel alia onera est validum, quo ad paciscentes. Franc.Marc.q. 471. num.13. aliàs secùs.l.pen. C. de diuersis prædijs vrbanis, lib. 11.

Substantialia pacti si non seruantur, quicquid est actum rescindendum est, & verba hæc res sit inempta, venditio sit nulla, vel habeatur res pro non empta, sunt contractus resolutiui, & eiusdē significationis. Marc.q.477.

Si venditor faciat pactum de redimendo in decem annis, an possit quandocunq; voluerit redimere, vel teneatur expectare, finitis decē annis, vide Cassa.in cōsuet.Burg.tit. *des rentes* Rub.5.§.1.glo.2.nu.44.

Pactum reseruatiuum dominij in venditione adiectum

adiectum vsq; ad certum tempus, donec pretium sit solutum valet, & tale pactum facit contractũ cõditionalẽ, & lapsus termini inducit tacitã renũciationẽ. Mago.dec.Luc.31.

De pacto reseruatiuo dominij in venditione apposito, donec pretium soluatur, & de eius effectu, vide p Mago.deci.91.& 92.Rot.Flor.

Licèt non valeat pactum in cõtractu venditionis, quòd dominium absolutè non transferatur in emptorem, valet tamen pactum, quòd dominium venditori reseruetur, donec pretium soluatur.Dec.consi.440.

Pactum de mensura facienda, suspẽdit interim alienationem.Pap.lib.11.tit.4.arrest.17.vide tamen supra, tit.de contrah.empt.

Si vendo tibi aliquid cum pacto, vt tenearis facere, q alter mihi venderet certũ quid, si hoc non feceris, resoluit contractus venditionis tibi factæ: quia deficit causa finalis, sine qua, aliter non erã contracturus. Crane.cõsi.299.

Emptor infra 60. dies suam displicentiam declarare debet, quando sibi res vendita fuit hac conditione, si illi displicuerit, sit inempta.Ludo.Roma.sing.713.& sing.776 Pet.de Raue.sing 788. de pactis legis commissoriæ, vide infra, tit.de lege commissoria cũ tit.seq.

Fructus rei venditæ, cum pacto addictionis, interim ad primum emptorem pertinent. Amanel. de Claris aquis sing. 125 vide infra, tit. de in diem additio.

Pactum, quòd liceat ingredi possessionem sua auctoritate, transit ad singularem successorẽ. Bar.in l.56.ff.de contrah. empt.

Si pactum apponitur ex interuallo, non vitiat contractum. Abb.consi.69.lib.2.

Valet pactum, quòd statim lite mota super re vendita, reddatur pretium emptori. l. 12. C. de euictio.

Quæ pacta reprobentur inter emptorem, & vẽditorẽ, vide Azo.in summa tit. de Monopol.

De rebus eorum, qui sub tutela, vel cura sunt, sine decreto non alienandis, & de ipsis rebus alienatis.

Octo requisita debẽt interuenire in alienatione rei minoris, vt alienatio valeat, quæ sigillatim traduntur per Afflict. decis.249.Rebuff.in suis cõment.super constitutio. reg. Tom.2.tract.de restitutio.art.2.glo.7.Rolan. consi.33.vol.1.& consi.50.vol.4.Raud.tracta. de analog.c.30.nu.103.

Quando minorũ bona, & ex quibus causis possint alienari, & quando non, & si alienantur, quibus solemnitatibus, & qua forma, alienari debeant, cum decreto Iudicis, vel sine, vide per Menoch.de arbitra.libr.2. cas.171. Dec. consi.60.vol.1 & consi.403.vol.2. Rol.consi. 53 vol.1.& consi.99. ibid. consi.18.vol.2.nu. 72.& seqq.& consi.60.vol.4.

Decretum interpositum super alienatione rei minoris eodẽ die, quo facta fuit, sine causæ cognitione factũ esse cẽsẽt. Frã.Marc.q.248.

Decretum subhastationis est necessariũ in alienatione rei minoris.Afflic.deci.393. Bar.in l. 4.C.de fid.instru. & iure hastæ fisca.lib.10.

Consensus minoris cum iuramẽto, qñ suppleat decreti Iudicis defectum, & quando nõ, vide ibi Afflic.nu.11.Fran.Marc.q.477.Crau.consi. 272.nu.29.Dec.cõs.403.2.vol.Ab.cõsi.95.li.2 sed probata læsione, & obtenta absolutione à iuramento, rescinditur alienatio, non obstante iuramento. Rol.consi.7.vol.3.

Licitatio expeditur spacio 20. vel 30.dierum, in venditione rerũ minorũ.Capic.deci.36.nu.4.

Minor petens iterari licitationem respectu minoris ætatis, est audiendus.Afflic.ibid.

Decretũ Iudicis in pignoratione rei pupillaris se extendit, vt creditor possit rem pignoratam alienare, sine alio Iudicis cõsensu.Capic. decis.182.nu. 11.

Quando bona pupilli pignori traduntur, quid obseruandum, vide Menoch. de arbit.libr.2. cas.171.nu.15.30. & 31.

Tutor vendere non potest rẽ pupilli absq; necessitate, & sine Iudicis decreto, sed si vendiderit, tunc tenebitur de euictione. Boer. decis.80. aliàs secùs.

Tutor bona immobilia minoris in solutũ dare nõ potest, sine Iudicis decreto, fallit primò, si consensus patris interuenerat; secundò in reb.quæ vsu consumunt. Capel. Thol.q.409. vide Menoch.de arbit.lib.2.cas.171.num.50.

Decretum Iudicis, si apponatur in cõtractu minoris, non conualidat illum cõtractum, imò erit nullius roboris, si properè, & sine causæ cognitione, fuerit interpositum. Ant.Cor set.in suis singularib.litera M.sing.1.

Iudicis præsentia non sufficit, nisi intelligat etiam, quid agatur.ibid sing.2.

In rebus, quæ nõ possunt sine decreto alienari, non sufficit habere licentiam à Iudice, nisi Iudex declaret causam quare alienet.Bar.in l.1.C. de prædijs minorum.

Decretum, qñ petitur interponi, debent causæ sigillatim exprimi, & solẽniter pbari, & decretum tollit remediũ.l.2.C.de rescind.vẽdi. vide Bar.in l.1.C. de præd.decur.lib.10.

Iudex qñ interponit decretum super vẽditione rerum minoris, non est necesse, quòd taxet pretium.Bar.in l.7.ff. de minoribus.

Prædium

Prædium pupilli situm in vna Ciuitate, si venditur, & ipse habeat alibi domiciliū, vtriusq; Iudicis decretum interuenire debet. Bart. in l. 33. §. cum oriondus. in secunda lectura. ff. de excusatio. tuto.

Bona pupillorum, quæ possunt seruando seruari, non debent alienari, nisi in causa necessitatis (vt pro dote) præcedente inquisitione, & causæ probatione, subsequuta decreti interpositione, vide l. 22. C. de administr. tuto. vel curato.

Qui à pupillo emit probare debet, tutore auctore, & lege non prohibente, se emisse, quia hæc est solemnitas extrinseca, quæ nō præsumitur, nisi probetur. l. 15. §. qui à pupillo. ff. de public. in rc. actio.

Decreto causa cognita de vendendis bonis infantium ob æs alienum interposito, standum est. Put. decis. 205.

Decretum Iudicis dicitur esse in consideratè, & per errorem interpositum super rerū minorum alienatione, si in instrumento venditionis dicatur, quòd venditores (qui erant minores) tenerentur de euictione, etiam si actoris culpa res euīcerēt, aut p imprudētiā Iudicis. Put. deci. 220. lib. 3.

In alienatione bonorum minorum Prætor extimare debet, an potius debeat fieri obligatio, quàm venditio, item potius vēdere nonnulla bona, quàm alia, vel similia, vide Put. d. decisio. 292.

Decretum Iudicis in alienatione rei minoris: quia exigit causæ cognitionem, non potest interponi die feriata. Iaffr. Lanf. Balb. decisio. 353.

Minoris prædium sine decreto alienari pōt, cū iussu prætoris fuit pignori captū. Menoc. de arbitra. cas. 171. nu. 71.

In quibus alijs casibus minor, sine decreto alienare possit, vide per Menoch. ibi.

Minoris bona magni valoris, pro leui debito, alienari non debēt, Menoch. ibi. cas. 182. nu. 35. Rol. consi. 33. vol. 1.

Licèt prædia minoris, nō possint alienari vltra æris alieni quantitatem; attamen si non possunt commodè alienari pro parte, vt ex ea soluatur æs alienum, possunt in totum vēdi. Menoch. consi. 214. lib. 3. nu. 34.

Alienatio bonorum pupillorum permittit ex causa æris alieni catenus, quatenus est æs alienum, & non vltra, nec potest sustineri in casu non permisso, ex decreto Iudicis, interuentu propinquorum, vel diuturnitate temporis. Natt. consi. 162. Tom. 1. Rolànd. consi. 33. volum. 1.

Alienatio rerum minoris illegitimè facta, retractari non potest per minorem maiorē effectum, sed quando, vide Ozasc decisio. Pedē. 58. num. 12.

Quid si maior factus nō egerit intra quadriennium, post completam maiorem ætatē, vide Rol. consi. 60. volu. 1. & consi. 72.

Maior quando dicatur habere ratam alienationem per ipsum factam, vide Rebuff. in suis commenta. super constitut. reg. in proœmio, num. 73.

Minori recuperanti eius bona non legitimè alienata, etiam sunt cū re principali fructus omnes à die traditionis percepti restituēdi. Crau. consi. 1. pro genero. nu. 286. ipseq; pretium, quod accepit, vel alia ex causa (etiam iudicati) debitum debet cum legitimo interesse soluere. Ozas. decisio. 160. tamen emptor rei minoris allegantis contractus nullitatem, probare debet pretium in vtilitatem minoris fuisse conuersum. Ozas. decis. 171.

Expensæ vtiles, & necessariæ ad perpetuam rei vtilitatem sunt refundendæ, restituenti rem pupilli malè alienatam, nec fructus veniunt computandi in prædictis expensis reparationum, per emptorem in re minoris sine decreto alienata, factarum. Afflict. decisio. 87. nume. 6.

Restitutus ad rem venditam, non debet restituere pretium, nisi quatenus ex eo factus est locupletior. l. 33 §. interposito. ff. de rebus eo.

Res non legitimè venditas, potest pupillus vēdicare. l. 58. §. à matre datus. ff. de administ. & pericu. tuto.

Alienatio bonorum immobilium facta per minorem sine decreto, est nulla, & tunc est superfluū disputare de modicitate pretij, sed quando minor teneatur ad restitutionē pretij, vide Pap. lib. 16. tit. 1. arrest. 4.

Alienationi rei minoris, non solemniter factæ, lex expresse resistit, illamq; irritam, ac inanem declarat. Ozasc. decisio. 292. num. 11. & sic non tenet. Afflict. decis. 16. Dec. consi. 556. Rol. consi. 72.

Titulus habens ex contractu, aduersus quem scit posse competere restitutionem, dicitur esse in malafide. Ozas. d. deci. 160. nu. 14.

Alienatio rei pupilli immobilis per tutorem absq; decreto facta, etiam ad damnum vitandum, non valet. Afflict. decisio. 87. vide Bart. in l 8. §. eam. ff. de transact. nu. 3. & sic fundus pupilli inutilis, & sterilis, non potest sine decreto alienari. Afflict. ibi. nu. 2. & causa. Bar. in l. 2. C. de agri. & censit. lib. 11. quam facit decretum Iudicis. Afflict. ibid. tū quod alienatio teneat sine solemnitatibus facta, quādo est vtilis pupillis, scribit Natt. consi. 207. nu. fin. Tom. 1. sicut quando fuit facta hoc casu, sine auctoritate tutoris, vel curatoris.

Fel.

Fel.consi.16.nu.13. vide Raud.tract.de anal. cap.30.nu.102.

Transactio rei sterilis pupilli, non valet, sine decreto: quia decretum est de substãtia alienationis rei minoris. Afflict.d. decis.87.num. 4. vide Meno.de arbitra.lib. 2. cas. 171.n.42.

Decretum alienãdæ rei pupillaris qualiter fieri oportet, vide ibi. Afflict.

Fundus pupillaris, etiam cum decreto, nisi ob æs alienum, non venit alienandus. Afflict. d. decis. 87. num.5.

Dos est iusta causa alienationis. Bart.in l.1.C.si aduers.dot.

Pater quando possit alienare bona sibi, & filio donata, & aduentitia filij, vide Afflict. decisio.393.

Pupillorum res an possint alienari ex alijs causis, quàm expressis in iure, puta ob euidentẽ vtilitatem pupillorum, vel quia res erat eis damnosa, vide Capic.decis.113.vbi cõcludit pro negatiua.

Periculum amissionis rei propter tyrannos circumstantes, est causa legitima alienandi rem minoris. Capic.d.decis.113.nu.fin.

Ratificans secundam venditionem, videtur ratificare primam ratione connexitatis, si in instrumento ratificationis de vtraq; fiat mẽtio. Affli. decis.285 nu.5.

Decretum Iudicis requiritur in compromisso facto per minorem, super re immobili. Affli. ibi.nu.15.vide Menoch. de arbitra. lib. 2.cas. 171. num.43.

Pecunia ad prædium comparandum destinata, an possit in alios vsus per tutores conuerti, & pecunia est de rebus, quæ seruãdo, seruari non possunt. Boer. decis. 209. & ideò potest alienari sine decreto, nisi ea sit destinata ad emptionem rerum immobilium. Lud. Roma. sing.104.Fran.Cremen.sing.60.

Non præsumitur pro tutoris potestate in rei mobilis minoris alienatione, nec statur confessioni tutoris super receptione pretij, qđ sit conuersum in vtilitatem pupilli. Fran. Marc.q.248.

Tutor, et curator ab adulto, vel pupillo emere possunt, modò id palàm, & cum bona fide fiat. Fran.Marc.q.477.nu.2.vide Menoch. de arbitra.lib.2.cas.459.Bar.in l.34.§.tutor.ff.de contrah. emp. & vend. & in l.5. §. Item.ff.de aucto.& consi.tuto.gl.in l.34.§.fi.ff.de cõtrah. emp.& vendi.& l.5.§.Item ipse.ff.de aucto.& consen. tuto. & cura.

Rem pupilli iustè venditã pôt tutor sibi licitè retinere, si emptor pretium, non soluit, & ipse tutor illud de suo in vtilitatem pupilli conuertit.l.57.ff. de admini. & peric.tuto.

Minor bona sua donare non potest. Menoc.de arbitra.cas.171.num.46.

Dotem sine decreto minor cõstituere nõ pôt. Menoch.ibi.nu.48.

Minor non pôt repudiare delata sibi bona sine decreto. ibi. nu.52.

Pater tutor filij emancipati, alienare non pôt bona sui filij minoris sine dcreto. ibi. nu. 54.

Tutor excusatur, si vendat rem minoris, pretio viliori, præcedente æstimatione Iudicis. Lud. Rom.sing.80.vide Bart.in l.6.C.de magistra. conuen.glo.in l.fin.C.de magist.conuen.

Tutor, & curator, non possunt constituere procuratorem ad interponendum decretum Iudicis, in alienatione rei minoris. Idẽ Rom. singul.427.

Per lapsum decennij res minorum præsumunẽ fuisse alienatæ cum decreto Iudicis, etiam si de ipso decreto non appareat. Guid. Pap. singul. 16.

Si creditor vult vendere bona pupilli sibi obligata, non requiritur illa solemnitas, quæ requireretur, si pupillus vẽderet. Guid. Pap. singul. 566.

Frumentum, & alia necessaria pupillo, vẽdi nõ debent pro satisfaciendis debitis, sed deueniendum est ad immobilia. Pet. de Raue. singul.233.

Quamuis minor, non possit alienare bona sua sine auctoritate Iudicis, tamen possessionem poterit transferre in alium, auctoritate tutoris absque Iudice Pet. de Rau.sing.542.

Res minoris, quæ seruãdo, seruari non possunt venduntur sine aliqua solemnitate; immobiles verò non, nisi cum Iudicis decreto, & res dicuntur seruando, seruari non posse, quando triennio non sunt duraturæ. Marc.de Mant. sing.569.Bartol.in l.22.C. de adminst.tuto. & curato.

Tutor sine Iudicis auctoritate potest vestes antiquas, & similia, quæ seruando, seruari nõ possunt, distrahere pro suo arbitrio. Abb. consi.10 lib.2.

Auctoritas Iudicis, quando sufficiat in contractibus minorũ, & quãdo ipse Iudex supplet defectum tutoris, vide Bartol. in l.3. C.de in integr. restitu.

Si iuris solemnitas in contractu minoris non seruatur, nullus est contractus in præiudiciũ minoris, si verò iuris solemnitas interuenerit, & læsus sit minor, subuenitur ei per beneficium restitutionis in integrum. cap.8.ex. de in integ.restit. vide Bart.in l.33.ff.de minor. 25.ann.l.49. ff. de minorib.25.ann. & l. pen. eod.tit. Roland. consi.7.volu.3. & consi. 60. vol.4.& l.8.& 40.ff. de minor.25.ann.

Nomina debitorum, an dicantur mobilia, vel immobilia ad hoc, vt in eorum alienatione requira-

requiratur decretū. Bart. in l. 18. ff. de auctor. & consen. tuto. vel cura.

Res mobilis pupilli, non potest sine decreto alienari, & probare quis debet pupillum vēdentem ex aspectu apparere adultum. Bart. in l. 2. §. si à pupillo. ff. pro emptore.

Iudex dat curatorem pupillo ad vendendum, qñ bona sunt tempore peritura, vel imminet graue æs alienum. Bar. in l. 7. §. adeò autem. ff. quib. ex cau. in possessio. eat.

Petitio, & pronunciatio de vendendo fit à Iudice, in cuius territorio quis debet de feudi, vēdito à Iudice, in cuius territorio bona sunt. Bar ibid.

Tutor quando testator iussit rem vendi Titio, potest vendere sine decreto, saltē quādo est vtile pupillo. Bar. in l. 122. §. cohæręs. num. 5. ff. de verbo. obliga. vide Afflict. decisio. 281. nume. 10.

Decretum non requiritur in alienatione rei minoris, patre mandante vendi per tutorem ipsam rem, verum hoc casu licèt valeat alienatio sine decreto, non valet tamen obligatio ipsius rei, vide Vincent. de Fran. decisio. 302. part. 2. Raud. tracta. de analog. capit. 37. nume. 211.

Si in instrumento venditionis dicatur, præcedētibus legitimis tractatibus, per hoc nō probatur, quòd intercesserint. Bart. in l. 8. nu. 6. ff. de castr. pecul.

Minor etiam impetrata venia ętatis, non potest alienare bona sua immobilia sine decreto, nec obligare. l. 2. & 3. C. de his, qui venia. æta. impet.

Quādo tutor, vel curator vēdidit res cōmunes sibi, & pupillo, & pupillus, vel minor restituit in parte sua, est in facultate emptoris recedere à tota emptione. l. 49. §. 1. ff. de minor. 25. ann.

Tutores, & curatores in causa minorum, tenēt satisdare de Iudicio sisti, & in eam causam bona minorum possunt sine decreto obligari. l. fina. §. defensionem. C. de administ. tuto. vel curato.

In electione minoris est ratificare venditionē inualidam à tutore factam, & pretium iustum iuri congruum petere ab ipso vendēte, & postea ad alios peruenire, & si omnes tutores pariter vendiderint, vnus insolidum conueniri poterit, sed ipsi conuenito, sunt contra alios actiones cedendæ. l. 6. C. de arbitr. tutel.

Emens à pupillo sine tutore nō præscribit. l. 3. C. de auctor. præstan.

Res furiosi non alienantur, sine decreto, sicut res pupilli. l. 2. C. de curat. furio.

Si curator bonorum venditionem quidem fecerit, pecuniam autem creditoribus non soluerit, quid iuris, vide l. 22. §. si curator. ff. mandati.

Nimia festinantia, vel negligentia tutoris in rebus pupilli vēdendis, punitur. l. 8. §. si tutor. ff. de administ. & peri. tuto. vel cura.

Quæ legitimè, & bona fide alienata sunt, non retractantur, ex eo, qđ bona pupilli fuerant. l. 13. §. quæ bona. ff. eod. tit.

Hæredes dementis possunt vendicare prædiū alienatum à curatore eius, qui satis non dederat rem dementis saluam fore, nisi curator de pretio prædij venditi, satisfecerit creditoribus dementis. l. 7. §. curator. ff. de curato. furio.

Pignus à curatore furiosi datū valet, si vtilitate furiosi exigente, id fecerit. l. 11. ff. eod.

Minorum bona sine decreto diuidi nō possūt. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 171. num. 34 sed quando possint, vide ibid.

Ille, qui pro tutore se gerebat, non potest alienare rem pupilli, quia ei rerū administratio concessa non fuit, & sic eo in casu ipsi pupillo agenti, non obstat exceptio doli administratoris; secùs in verò tutore, cui fuit decreta administratio. l. 4. §. si quis nō tutor. ff. de dol. mal. exceptio.

Minor corporaliter iurans se non venturū cōtrà venditionem, aduersus illam restitui nō debet, etiam nullo decreto interueniente, quod intellige, si esset pubes. Azo in summa tit. C. si aduer. vēd. vide supra tit. de minorib.

Res minoris non potest alienari, sine causa, & si alienetur, non transit dominium in emptorem. Azo in summa. tit. C. de rebus alien. non alien.

Alienatione rei pupillaris facta (etiā ex causa) sine solemnitatibus à iure requisitis, non tenet, nisi pupillus sit locupletior. Vincen. de Fran. dec. 35. Rot. Auenio. deci. 59. in decisio. diuersp. Tom. 3.

Iuramentum puberum, aut proximorum pubertati, ex falsa causa interpositum, cōtractū venditionis non confirmat, si de falsa causa constaret. Put. dec. 205. lib. 3. uide decis. 245. & 292. lib. 3.

Minores non possunt bona immobilia absque causa, & decreto Iudicis alienare, nisi iuramentum interueniat, quod omnes solemnitatęs requisitas supplet. Idem Put. decis. 245. lib. 3. & decisio. 292.

Decretum Iudicis quamuis assertionem causæ non iustificet, minoris tamen iuramentū cōtractum, omniaq; in eo contenta, confirmat. Put. ibi. nu. 4. d. deci. 245.

Res subiectæ restitutioni vigore substitutionis pupillaris, alienari possunt, tutore auctore, & cum

& cum decreto Iudicis, sed de ratione, vide per And.Gail.obser.137.lib.2.nu.13.

Statutum reducens maiorem ætatem 25.ann. ad 18. non procedit in alienatione rerum immobilium.Rot.Floré.dec.22. nu.3. Mago.

Minores alienant sine solemnitate, quando id faciunt in exequutionem cōtractus initi cū patre ipsorum, vel auctore.Hiero.Mago.dec. 22.eiusdem Rot.

Rescisso contractu alienationis per restitutionem in integrum, emptor non potest habere regressum contra maiorē, qui interuenerat vnà cum minore in contractu dictæ alienationis, rei insolidum spectantis ad ipsum minorem, & illam vendiderat etiam cum clausula, insolidum, & renunciationibus opportunis. Idem Pap.ibi. arrest.15.

Cùm tractatur de alienatione rerum minorum pro ære alieno soluendo, prius debent distrahi, & capi in exequutione bona mobilia, quàm immobilia.Ioan.Pap.lib.18.tit.6. arrest.6.& 7.

Si maior factus alienationem factam sine decreto rat.habuerit.

LEx fina C.si maior factus alie.rat. habu. quomodo intelligatur, vide Ozasc. decisio. Pede.179. nu.13.Rot. Auenio.decisio.59. in decisio. diuerso. Tom. 3. & decisio 97.

Tacita ratificatio nō habet locum in casu.l.fin. C.si maior factus, quando dolus interuenit. Paul.Aemil.Vera.deci.1.part.3.

Dicta l.fin.habet locum in dolo præsumpto, & non in vero, & dolus verus multis coniecturis probari potest, vide dec. 59.Rot.Auenio. in decisio.diuerso.

De generali ratificatione venditionis, pupillæ factæ maioris, vide per Afflict. decisio. 285. quo loci decidit per ratificationem vnius venditionis, censeri ratificatam alteram connexam, & venientem per necessariam antecedentiam, & subsequētiam: ideò ratificans secundam venditionem, videtur primam ratificare ratione connexitatis, si in instrumēto ratificationis de vtraq; fiat mētio. Afflict.d. decis.285. nu.5.

Maior factus recipiens residuum pretij rei alienatæ, durante tempore minoris ætatis, non ratificat alienationem, neq; illam cōualidat. Ioan.Pap.lib.16.tit.1.arrest.5.

Alienatio bonorum minoris, quæ fuit nulla, ratificata videtur, si post maiorem ętatem (ēt tacitè) huiusmodi contractū approbauerit, percipiendo aliquid ex tali contractu. Dec. consi.232.nu.5.

Minor, si postquā maior est 25.ann.quinquēnio tacuerit, videtur contractum ratificare. Menoch.consi.196.lib.2.nu.41. sed quando hoc sit verum, vide Natt.consi.162.Tom.1.nu 30. Rol.cōsi.72.vol 4.vbi ipse Rol. multipliciter limitat conclusionem.

Minor non potest impugnare contractū, quem ex cursu temporis, & silentio ratificauit, qđ procedit quo ad defectum solemnitatis tantùm, secùs si vellet ostendere de iniquitate, & inualiditate contractus. Natt. consi. 295. quid si maior factus ratam habuerit donationē factam in minori ætate, vide Menoch. consi.29.vol.1.nu.46.

De cōtractibus innominatis, de præscriptis verbis, & rerum permutatione.

IN contractibus vltrócitroq; obligatorijs, agens ex contractu tenetur ea ex parte sui adimplere, quæ ad ipsum spectāt, & probare eorum implementum. Ozasc.dec. Pede.51.nu 9.Fran.Marc. q. 864. par. 1. & q. 698 par.2.Crau.cōsi.146.Dec.consi.421.Bar. in l.1.C.de pact.vide Ioseph. Ludou.decisio. Perusi.50.Rot.Genu.deci.158.Put.deci. 259. lib.3.& decisio.357.ibi.Borg Canal.decis.16. de contract num.45.Mago. decisio. Luc.21. Aemil.decisio.232.Bart.in l.14 5.offerri.ff.de actu.empt sed ꝙ dicitur, non adimplens ex parte sui haudquoq; posse agere, procedit quando certum est quid, & quantum sit per agentem adimplendum; secùs vbi ob qualitatem subiecti incertum est Rot.Genu.deci. 27.nu.15 nam tunc fideiubendo, quis dicit adimplere.ibi.deci.177.

Item procedit in contractibus innominatis; secùs in nominatis (excepta vditione) ead. Rot.deci.59. nu.5.sed non procedit in contractu societatis.Rot.Genu.deci.169.& talis exceptio implementi non sequuti, non intelligitur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, quod ampliatur procedere, licèt promittens deficeret solùm in minimo capitulo. Iof. Lud. decisio. Luc.2. & decisio. Perusi. 50.

Non adimplens contractum excludit ab actione, ex eo prouenientе, ꝙ procedit quando contractus sunt correspectiui vnus ad alterum, & ex eodem facto vltrócitroque obligatorij; secùs vbi cōtractus non sunt inuicē correspe-

correspectiui, vide Rot. Genu. decis. 15. num. 5. & 18. & decis. 155. & 159. tamen legitimè impeditus quominus obseruet conuentionẽ, alia parte non obseruante, habetur ac si obseruasset. Rot. Genu. decis. 158.

Ex eo, quod quis implet aliquod promissum, præsumitur promissio. Crau. consi. 150. nu. 4.

Implementum ex parte sua probare debet volens agere ex donatione, ob causam: quia perditur donatio, quam quis non implet ex parte sua. Craue. consi. 151. nu. 8. & consi. 192.

Super implementi non facti exceptione, Iudex supplet ex officio, parte nõ opponente. Crau. consi. 151. nu. 10.

Implementi non sequuti exceptio, an censeatur remissa, quando donator, cui implendum erat, petijt à donatario, quòd impleat, vide Craue. ibid. nu. 8.

Implementum sequutum esse probari debet ab eo, qui tenetur implere, non ab eo, cui implendum est. Crauet. consi. 192. num. 15. Rebuff. in suis comment. tract. de litte. oblig. art. 1. glo. 9. nu. 44. Tom. 1.

Implere non potest quis post rem in iudicio deductam, & postquàm oppositum fuit de implemento non sequuto. Craue. consi. 192. num. 16. & consi. 246. tñ implens contractum ex parte sua, etiam post aliquam moram, potest agere contra partem, vt contractum sibi obseruet. Natt. consi. 133. Tom. 1.

Implementum non sequutũ facit rescindi contractum (etiam nominatũ) vi actionis, quãdo tale implementum respicit causam finalem. Crau. consi. 192. consi. 246. vide tñ Natt. consi. 133. & 171. Tom. 1. & eundem Crauet. consi. 299. & consil. 1. pro genero. num. 203. verum contractum non annullatur ob implementum non sequutum, nisi interueniente monitione ad implendum, vel culpa, implere debentis. Crauet. consi. 204. nu. fin. vide nilominus consi. 246.

Vbi deficit causa finalis contractus, sine qua aliquis contracturus non erat, contractus etiã nominatus resoluitur. Craue. consi. 299. vide Rol. consi. 69. vol. 3. nu. 40.

Offerre prius tenetur qui dare, & recipere debet, & oblatio tunc necessaria est, quando prætextu oblationis quis vult aliquid consequi. Dec. consi. 421. nu. 10.

Non obseruanti non est obseruandum: ideò non potest quis se iuuare conuentione, quam ex parte sua non impleuit, nam frustra quis sibi fidem postulat seruari ab eo, cui fidem à se præstitam non seruauit. Natt. consi. 226.

Si contractibus, quorum vnus sine alio, non fuisset celebratus, vnus contrahentium non satisfacit ex sui parte, ambo contractus volente aduersario, rescinduntur. Menoch. cõsi. 156. nu. 16. vide & consi. 201. nu. 169. lib. 2.

Condictioni ob cãm non est locus in contractib. nominatis, si nõ seruet pactũ, qđ principaliter dedit cãm contractui. Bart. sing. 166.

Contractus innominatus quatenus continet donationem, non potest ex pœnitentia reuocari, & sic ex vno, & eodem facto potest nominatus cum innominato contractu misceri. l. 2. & l. cum te. C. de pact. inter empt. & vendit. Bart. in l. fin. ff. de condict. ob caus. in fine, Alex. in l. 2. ff. si cert. pet.

Actionum in factum quatuor sunt genera, & actio præscriptis verbis in tribus generibus negotiorum habet locum. gloss. in §. fin. institut. de interdic.

Actio præscriptis verbis habet locum ex omni pacto, incontinenti, ante, vel post apposito, & vbicunq; dubitat̃ de noïe actionis. gl. ibi.

Contractus innominatus ad naturam contractuum nominatorum reducitur, si illi stipulatio interponatur. Ozas. decis. 98. nu. 6.

Contractus innominati inducuntur secundum modum cõtractuum nominatorum, quibus cõparantur. Bart. in consi. 159. 1. vol.

Capitula quando dicantur connexa, & quãdo respectiua, vide Gram. decis. 103. nu. 156. Iac. Put. decis. 214. lib. 3.

Pacta apposita in vno instrumento, dicuntur annexa, & respectiua solùm ex hoc, quia in vno instrumento. Gram. ibid. nu. 157.

Duo instrumenta inter easdem personas confecta eodem die, & coram eisdem testibus, videntur facta correspectiuè, vnum ad aliud. ibid Gram. nu. 158. Pet. de Beninten. decisio. 29. vide DD. de Rota decis. 32. de præben. in antiq. Put. decis. 214. lib. 3. Paul. Aemil. decis. 235. & 307 part. 2. Crauet. consi. 298. num. 13. Menoch. consil. 156. libr. 2. nume. 14. & 15. & videntur inesse. Fran. Marc. quæst. 477. in fine & insimul fieri. Anto. Corset. in suis singula. litera. I. sing. insimul.

Pœnitentia, quando locum habeat in contractibus innominatis, vide Boer. decisio. 353. num. 15. l. 5. & ibid. gl. ff. de condict. ca. us. dat. & supra tit. de pœnitentia.

Pacto fieri potest à partibus, quòd in contractibus innominatis non sit locus pœnitentiæ. Dec. consi. 340.

Iuramentum etiam facit, vt non sit locus pœnitentiæ in contractibus innominatis, in quibus aliàs re integra admitteretur. Natt. consi. 381. Guid. Pap. sing. 343. vide Bar. in l. 5. C. de act. & obli. Dec. in l. si conuenerit. ff. de iurisdi. omn. iudi.

Pœna legis, si qs maior. C. de trãsact. hēt locũ in quolibet cõtractu. Gul. Cas. dec. 2. ti. de iurei.

Non est in culpa, seu mora quis, si alter non seruat pro parte sua. Ioan. Mohed. decis. 218. ideò contraueniens contractui ex eo, quòd alia pars contrauenit, non dicitur cōtrauenisse. Gram. decis. 103. nu. 159. imò fides est frangenda frangenti, etiam in contractibus innominatis, & correspectiuis, quod procedit, quando non seruatur substantiale pactū, qd debet impleri suo loco, tpe, & modo. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 90. nu. 28. vide deci. 259 Rot. Genu. vbi habetur cōtrarium, nempè in contractibus nominatis, non agi ad rescissionem contractus propter inobseruantiam, sed debere agi ad obseruantiam.

Promittens aliquid facere, non constituitur in mora ob non factum, quoties per alterum compromittentem, non fuit adimpletū pro parte sua in parandis oportunis, & necessarijs ad opus perficiendum. Borg. Caual. deci. 26. part. 2.

In contractibus vltrò citroq; obligatorijs, quà primum vna pars impleuit pro sua parte, si alia pars potest implere, & non implet, quāuis nō sit limitatum aliquod tempus ad implendum; tamen statim in mora constituitur. Borg. ibid. nu. 8.

Transactio nisi obseruetur, pōt rediri ad actionem primæuam, & subuenitur etiam actori condictione ob causam. Ioseph. Ludo decis. Perus. 101. si non obseruetur transactio, an agatur actione primæua, vel præscriptis verbis, vide Bar. in l. 6 C. de transact.

Contractus transactionis est cōtractus innominatus, & ex eo datur actio, præscriptis verbis, reo impleuti contractum ex parte sua, cōtrà actorem. Bar. in l. siue apud. C. de cōdic. caus.

Quando contractus propter inobseruantiam esset resolutus, ex illo contractu non potest quis se iuuare: quia licèt ex contractu nullo colligatur voluntas, non tamen colligitur ex actu resoluto. Put. decis. 291. num. 6. lib. 3. vide decis. 343. ibid.

Actor admitti potest sine actione agens, si modò spes subest, quòd ex facto de præterito actio orietur. Menoch de arbitra: iudi. q. 16.

Actio de dolo, quando datur ex contractu facio, vt des, vel actio, præscriptis verbis, & condictio ob causam in contractibus innominatis habet duplicem originem. Bart. in l. 4. C. de transact. nume. 8. de qua condictione ob causam, vide per eundem Bart. in l. 16. ff. de condict. ob caus.

Contractus innominatus, vt cognoscatur, an inspiciēda sit forma cōuētionis, an verò impletionis, vide Bar. in l. 6. C. de cōdic. ob caus.

Actio, præscriptis verbis, datur à lege, quando aliter subueniri non potest. Bar. ibid. nu. 8.

In cōtractibus innominatis duæ actiones oriuntur, vna est præscriptis verbis, vt impleatur, quod conuenit, & alia condictio ob causam, ad repetendum id, quod est datum, si non obseruentur promissa; sed in conuentione facio, vt des, est prodita actio de dolo. Bar. in l. 4. C. de dolo malo.

Actio, præscriptis verbis datur, vt impleatur id, quod conuenit, & hæc actio, & condictio ob causam, quomodo simul concurrant, vide Bar. in l. 2. C. de condict. ob caus.

Actio vtilis sine cessione non transit, in contractu innominato, nisi in subsidium. Bar. in l. 1. C. de actio. & oblig.

Actio, præscriptis verbis potest cum alia concurrere, quando ex diuersis fōntibus habet originem. Barto. in l. 2. C. de pactis. inter empt. & vendi.

Contractus innominatus ita vitiatur per interuallum, sicut nominatus. Barto. in l. 37. ff. de pactis.

Quando Ecclesia permutare possit cum Principe, vel altera Ecclesia, aut priuato, vide Authen. sed & permutare cum seqq. C. de Sacrosanct. Eccles.

Si in contractu facio vt des, non seruatur fides, agitur actione de dolo ad interesse, vbi factum non est repetibile: aliàs agitur condictione ob causam, vel rei vindicatione, si dominium non est trāslatum. l. 4. C. de dol. mal.

An ex contractu innominato detur actio, vide l. iurisgentium ff de pact. §. sed & si.

Sola obligatio in contractibus innominatis, non habet vim implementi, adeò quòd possit agi, imò obligatio non impedit quominus sit locus pœnitentiæ. glo. ibid.

Actio, præscriptis verbis, duobus in casibus est bonæ fidei. §. actionum autem, instit. de actio.

Permutatio facta interueniente pecunia, an censeatur venditio, vt locum habeat retractus, vide Boer. decis. 144.

Permutatio simulata loco venditionis, qualiter probetur, vide Boer. decis. 183. nu. 15.

Reus potest opponere contrà actorem venientem ex permutatione, illā non habuisse effectum, qui non præsumitur cùm sit facti. Paul Aemil. decis. 11. par. 2.

Quamuis euictio veniat in contractu permutationis, tamen rei vendicatio in casu euictionis contrà possidentem rem permutatam non datur, licèt detur hypothecaria virtute obligationis bonorū, in contractu permutationis appositæ. Vinc. de Fran. deci. 34.

In permutatione venit interesse, occasione maioris oneris, quàm ab altera parte fuerat expressum. Rot. Auenia. decis. 111. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Dominus

Dominus feudi, non potest rem feudalem ex permutatione acquirere, & retinere iure prælationis. Boer.consi.42.

De actione præscriptis verbis, & permutatione, vide plenè per Ias.de actio.in §.omnium. num. 89.

Beneficiorum permutatio, non est licita absq; summi Pontificis auctoritate. Dec.cons.142. vide supra lib.1.tit. de benefi.permut.

Actio præscriptis verbis pro contractu permutationis competit, pro cuius resolutione datur cōdictio indebiti, & an ex ipso cōtractu transferatur dominium, si resolutio fuit facta per verba merè directa, vide Dec.consi.187.

Permutatio retractatur propter enormem læsionem; sed quando, vide Dec.consi.210.

Condictio ob causam non habet locum, si res permutatur cum re, quæ erat venalis exposita; secùs si venalis non esset exposita. Bar. sing. 167. ratio, quia permutatio facta cum re venali, habet instar venditionis; sed cum re non venali, habet instar permutationis. Bald. sing. 57.

Minor potest permutare rem cum alio. Bart.in l.5.§.nec tamen.ff.de rebus eorum.

In contractu permutationis venit euictio, dum tñ præcesserit denunciatio.l.29.C.de euictio.

Constante matrimonio res dotalis permutari potest, si hoc mulieri vtile sit. l. 27. ff. de iure dotium.

Ille, qui titulo permutationis rem habet, est similis emptori.l.15.ff. ex qb.cauf.in posse.eat.

Permutatio rei ob alimenta soluenda non potest fieri, nisi auctore Prætore, si alimentarij conditio fit deterior: l. 8. §. si cui non. ff.de transact.

De cessionibus iurium, actionum, & bonorum.

Cedentis confessio, siue liberatio facta post cessionem, an noceat cessionario, vide Ozasc. decis. Pedemont.45. quo loci concludit non nocere, si debitor liberatus habebat notitiam cessionis quoquo modo, vide Capel. Thol.q.119.in additio. Iacob.Put.decis.149. lib.1. Rot.Auenio.decis.99.in decis.diuerso. Ias.de actio.5. item si quis in fraudem.nume. 117.Rol.consi.58.num.15.vol.2. Bart.in l.19. ff.quemadmod.seruit.amit.& in l.63.§.si hæres.ff.ad Trebellian. Ang.in §.item si quis in fraudem,instit. de actio.nu. 28.

Confessio cedentis nocet cessionario, si est facta ante cessionem.Paul.Aemil.vera.decisio. 93.nume. fin.part.1.

Sententia lata contrà cedentem est nulla, nec nocet cessionario. Put.decis.80.lib.3. tamen in expensis contrà cedentem lata, est valida. ibid.nu.3.verum, vbi cessio fit ad commodū cedentis, tunc eius factū nocet cessionario. Ozas.d.decis.45. nu.4 sed vide ibid.num.fin. Afflic.decis.163.nu.fin.Bar.in l.si cū emptore.ff.de pact.

Cedens an contrà debitorē cessum agere possit, vide Guid. Pap.q.567. Capel.Thol.q.119. Cabal.milleloq.822.Ant.Trigo.sing.60. (vbi scribitur reg.cum limitationibus) Bart.in l. 17.ff. de pact.& cessi nominis periculum, ad quem spectet, vide per Ozasc.decis.62.& an exceptione cessionis alteri factæ, excludatur, vide ibid.d.decis.62.& Crauet.consi.191.

Transigi potest, prima cessione non obstante. Afflic.ibid.d. decis.335.

Sicut solutio facta cedenti nocet, ita res iudicata: quia cedens habet directas actiones, & & ei solui potest.Rot.Genu.decis.104.nu.11. vide nu.17.Cabal.milleloq.822. Bart.in l.63. §.si hæres.ff.ad Trebellia. & in l.1.num. 26.ff. de actio. & obliga.

Lex 3.C.de nouat.quando locum habeat, vide Ozas.d.deci. 62. & denunciatio qualiter fieri dēat in materia d.l.3.vide Guid. Pap.q. 530.

Procurator in rem suam reuocari à mandante potest, nisi vnum ex tribus requisitis in d.l.3. interuenerit.Ozas.ibi.nu.16.

Actiones vtiles habētes adeò præferunt habētibus directas, vt etiā exequutionē sentētiæ, ab illis obtentæ, impedire possunt.ibi.nu.17.

Cessio iuriū an duobus fieri possit, breui distinctione declaratur per Ozas.deci.63.vide in l. 84.§.qui Gaium de legat.1.

Titulus.C.ne liceat potentioribus, quando locum habeat, & alienatio, seu cessio, quando dicatur facta in potētiorem, & de Intellectu d.tituli, vide per Ozas.dec.144.Rebuff.in suis cōmen.Tom.2.tract.de cessionib. Bar.in l.12. ff.de aliena.mutan.iud.cau.fact.

Cessio facta in potētiorem ratione priuilegij, non valet, sed quid iuris, si fiat in vnum de cognatione, cùm cognatio omnem suspicionem cessare faciat, vide Guid.Pap.q.273.

Leges 1. & 2.C.ne liceat potētiorib.habēt locū quando quis, vel impetrando patrociniū, vel cedendo actiones dolosè fecerit: quia tunc punitur iactura causæ, & crediti amissione, propter dolum suum.Paul.Aemil.decis. 105.

Tit.ne liceat potentioribus, non habet locum in rebus immobilibus, & de differentia inter illum titulum, & titu. de aliena. muta. iudic. caus.fact. vide per Ioan.Pap. libr. 12. titu. 1. arrest. 2.

Pœna l.1.C.ne liceat potentioribus, locum nô habet, cùm quis auxilium potentioris implo rat. Menoch.de arbit.lib.2.cas 276.

Declinatoria fori, non transit contrà cessionarium, licèt obstet cedenti: ideò cessionarius priuilegiatus trahit in suum forum debitorem cessum. Afflic.decis.74. quia exceptio nô cohærens rei, sed personæ, non transit côtrà singularem successorem cessionarium, & per consequens, si exceptio, non afficit obligationem, sed repellit personam, tunc non obstat cessionario. Afflic.ibid.

An cõpensationis exceptio opponi possit cessionario agenti virtute cessionis, & quid in debito facto post cessionem denuntiatam, vide Excel.P.Tessau.decis.221. quòd debitor conuentus possit opponere debiti cessi cõpensationem, scribunt Afflic.decis.163. Rebuff.in suis comment. tract.de cessionib.art. 2.gl.7. vide l.18.ff.de compensa.

Procuratori in rem suam, an possit opponi exceptio compensationis, vide Bar.in l.9. C.de compensa.antiq. lec.

Priuilegiũ dotale extraneo an cedi possit, vide Afflic.decis.306. pro negatiua scribũt Mysin. obser.3.cent.3. Bart.in l.vnica.C.de priuileg. dot. tamen priuilegiũ in cessionarium transit, quando cessio fit ex causa necessaria. Afflict.ibid.num.7.

Priuilegio priuilegiati vti potest non priuilegiatus per modum cessionis, si fraus nô probetur. Ioan.Baccan.sing.3.

Cessionarius non potest facere incarcerari debitorem, sicut poterat cedens virtute instrumenti, quo fuit concessa Potestas incarcerandi, nisi prius constet de viribus cessionis. Boer.decis.10. vide Hippol.sing.26.

Debita, quæ cohærent rei, sunt ante omnia detrahenda, vide Marc.q.864.

Oppositiones, quæ fieri poterant cõtrà cedentem, possunt fieri contrà cessionarium. Rot. Genu.decis.28.nu.7. nam cessionarius in exceptionibus repræsentat personam cedentis, & cessio transit ad ipsum cum suo onere. Rot. Genu.decis.120.

Cessionario non est danda dilatio, quando cedens habuit dilationem ante ius cessum. Vera.decis.259.par.1.

Exequi potest sententia contrà cedentem, qui remansit in possessione rei cessæ, si sustinuit litem. Paul.Aemil.decis.326. par.1.

Cessionarius mariti, an possit vti beneficio.c. salubriter, vide Cabal.milleloq.434.

In fauorem cessionarij executio fieri potest, dummodo fiat ex persona sedentis: idem Cabal. milleloq. 632. vide Rebuff. in suis comment.tract.de lite.oblig.art.2.glo.2.nu.17.

De iure tertij opponi potest, quãdo agens cessit ius suum alteri, nã dici potest agẽti, amice tu cessisti ius tuum alteri. Craue.consi.191.

An cessionarius possit reconueniri ex persona cedentis, vide Maran.super.l. si actor. ff. de procurato. post eius specu. glo. in l.34. ff. de procura.& l.33.ibid.

Cessionarius obligatur statuto, quo cedens tenebatur compromittere, licèt ipse cessionarius ex persona sua non teneretur compromittere. Hyppol.sing.335.

Cedens non debet admitti in testem, in causa cessionis. Marc.de Mãt.sing. 17.

Hæreditas cessa, seu vendita, cessante conuentione, trahit illa, quæ erant tempore mortis testatoris, etiam exacta per hæredem ante cessionem. Afflic.decis.81.

Cessionarius non dicitur successor vniuersalis, sed particularis: ideò non comprehenditur sub appellatione successoris, nisi diceretur, pro quibuscunque. Afflic.decis.330.num.17.

Conuentus, cui debent iura cedi, repellit agentem exceptione cedendarum actionum, si eam cessionem agens non potest facere facto suo, puta quia liberauit alios debitores, vel posteriores possessores. l.46.ff. de admin. & peric.tuto. & cura.l. 95.§.fin.ff. de solutio. & liberatio. fallit in muliere, vel eius hærede, qui non est in dolo, vtpotè, qui tantùm tenetur cedere ea iura, quæ habet, & non vltra. Afflic. decis.343.

Creditore agente contrà aliquem ex possessoribus bonorũ hypothecatorum, ipsi possessori offerenti debitum fit cessio actionũ contrà debitorem, et eius bona, quando autẽ fiat talis cessio, vide Hartm.Hartm.c.1.tit.de creditorib. lib. 2. sed an ipse possessor possit virtute cessionis agere contrà alios tertios possessores, etiã posteriores, vide Capic.dec. 51.nu.8.& 9. vbi cõcludit, non posse, nisi pro rata debiti, vide Cabal.millelo.446. Vinc.de Franc.decis.260.par.2. & decis.487.ibid.

Cedere quis cogitur iura sua, quando ei non nocet, & alteri prodest: tamen debitori proprium soluẽti debitum, nulla fit cessio. Vinc. de Fran.decis.55.nu.5.& 7.

An creditor teneat cedere contrà se, vide Cab. milleloq.445. Vinc.de Fran.d.decis.260. pro affirmatiua, scribit Dec.consi.104.

An, & quando posterior creditor offerendo debitum priori creditori eum possit cogere, vt sibi cedat actiones, & pignus, vide Maran.in suo specu.part.6.titu. de productione testium, nu.16. Dec.consi.446.

Exceptio cedendarum actionum, potest opponi post sententiam. Bart.in l.26.ff. de administra.tuto.

Exceptio

Exceptio cedendarum opponi potest, licèt statutum dicat, quòd nulla exceptio opponatur, dummodo non fuerit renunciatum tali exceptioni; sed an sufficiat generalis renunciatio, vide Dec. consi. 27.

Tutor non ex propria, sed cõtutoris culpa cõdemnatus soluens, habet beneficium cessionis, nec compellitur soluere, nisi actionibus cessis contrà contutorem. l. 2. C. de contrar. iud. tutel.

Obligatus cedere, non cedens, tenetur ad pretium rei, & ad interesse. Rot. Genu. decis. 21. & potest condemnari ad summam debitã, nec post exequutionem poterit morã purgare. ibid. decis. 204.

Actionibus semel cessis, amplius cedi nõ possunt. Marc. de Mant. sing. 493.

Quando aliquis tenetur cedere actionem alicui, an etiam actione non cessa, vtili saltem possit agi, vide Bartol. in l. 53. ff. de condict. indeb.

Quando ille, qui tenetur mihi cedere actionẽ, non reperitur, lex verè mihi cedit, notat Bar. ex l. 1. ff de instito. act.

Cùm mihi debes cedere actionem, debes facere quicquid ego volo. Barto. in l. 8. §. si cui. ff. de procurato.

Cessio an fiat, & pro quanta parte, quãdo vnus ex pluribus tutoribus, fideiussoribus, vel correis conuenitur, vide Bartol in l. 39. ff. de administ. & peri. tuto.

An venditor teneatur cedere actiones, quæ ei competebant ratione rei venditæ, vide Doctores in l. non solùm. §. morte. ff. de oper. nou. nunt.

Pactum eius, cui sunt cedẽdę actiones, nocet ei, qui eas habet, & cedere tenetur. l. 17. §. sed et si. ff. de pact.

Ei, qui dolo desinit possidere, nõ cauetur, neq; cedantur actiones l. 69. ff. de rei vendi. imò q; cedãtur, si conueniat ex contractu facit. l. 12. ff de re iudi.

Fideiussori pro reo soluenti debent cedi actiones, nam sine cessione personalis ex mandato competit, non autem hypothecaria, quæ creditori competebat. l. 2. 11. & 14. 2 1. C. de fideiuss. & mandat. aliàs non debet condemnari. l. 14 ff de fideiusso. & manda.

Soluenti æstimationem litis, cedenda est actio contra possessorem rei. l. 29. §. fina. ff. locat. & co iduct.

Quando aliquis conuenitur ex facto alterius principaliter delinquentis potest petere, vt primo principalis conueniatur, vel contrà ipsum actiones sibi cedantur, quod erit in arbitrio Iudicis. l. 61. §. vestimenta. ff. locati.

Fideiussori soluenti solidum cedenda est actio cõtrà cõfideiussorẽ. l. 18. ff. de fideiusso. & manda. & debet cedi incontinenti, aliàs non daretur actio. l. 40. ff. eod.

Conditionale debitum cedi nõ potest. Rebuff. in suis comment. tract. de cessionibus. art. 2. glos. 9. imò quòd possit cedi facit l. 3. C. de donatio. tñ q̃ non sunt transmissibilia ad hæredes, per cessionem non transeunt. l. 43. ff. de administ. & peri. tuto.

Eligendi facultas alternatiua in contractu apposita, cedi non potest. Marc. q 404. nu. 3.

Cedere posse, quæ ad hæredes transmittuntur regulare. ibid. num. 13. ideò actiones quæquæ sint, cedi possunt, & ius extraindiciale. Marc. d. q. 404. nu. 24.

Cessio non tenet contrà formam statuti. Crau. consil. 242.

Ius superueniens actori ex causa cessionis in causa appellationis, illi nõ prodest ad victoriam. August. Bero. q. 102.

Quis non potest cedere fisco lites, titulo donationis, nec tenet cessio. l. 22. §. fina. ff. de iure fisci.

Actio semel extincta cedi non potest, ideò post solutionem simpliciter factam, non potest fieri cessio, nec facta valet, nisi fuerit solutio facta cũ pacto, vt cedat actio. l. 1. C. de cõtra. iudi. tutel.

Non valet cessio nisi pactum decedendo præcesserit. l. 76. & ibi. glo. ff. de solutio. & libera. tamen quando obligationes sunt dispares, soluens ex interuallo potest petere, vt sibi actiones cedãtur. l. 95. §. si mãdato. ff. eod.

Actor, in quem est facta cessio causa mutandi iudicij, exceptione repellit, & primus cedẽs agere compellitur. l. 12. ff. de aliena. muta. iud. cau. fact.

Ius, quod habet creditor capiendi possessionẽ propria auctoritate rei hypothecatæ debitoris, per alium possessæ, nõ potest cedi. Nat. consi. 398 & 399. contrariũ tñ tenet Bartol. in l. 1. §. vsufructuarius. ff. de oper. nou. nunc.

An actio iniuriarum cedi possit, vide Bart. in l. 9. C. de hæred. & act. vend.

Fideicommissarius generalis ante restitutionẽ, non potest aliquod ius in alium transferre delegando, vel cedendo. Bar. q. 13.

Cessionarius nuncians debitori, ne soluat cedenti, non impedit debitorem soluere creditori, nisi sibi ostendat instrumentum cessionis, ac etiã sibi copiã det. Bar. in l. 1. nu. 20. ff. de oper. nou. nuncia.

An ad validitatem cessionis requiratur realis numeratio, vel sufficiat confessio cedentis; vide Guid. Pap. q. 567. num. fin. DD. de Rota. decisio. 1. tit. de alien. iudi. mutan. cau. fac. in nouis. Rebuff. in suis commenta. tracta. de cessionibus.

cessionibus. artic. 1. glos. 7. quòd sola confessio sufficiat, habetur in decis. 9. & 104. Rot. Genu. vide tamen ibi. decisio. 13. & 28. Gasp. Cabal. milleloq. 821. sed quòd cessionarius teneatur ostendere de causa cessionis aliter, quàm per cõfessionem cedentis, scribit Put. decisio. 22. lib. 3. vide Hippol. sing. 45. Bart. in authen. de æqualit. dot. n. fi. & Cresc. dec. 10. aliàs. 207. titu. de senten. & re indi.

Quando pretium respondet rei cessæ valet cessio, quod locum habet, etiam si solutio proberur per confessionem tantùm, nisi agendũ esset contrà bona debitoris cessi per tertiũ possessa, quia tunc non sufficit confessio, minus cessio potest iustificari ex alia causa, quàm expressa in cessione. Hiero. Mago. decisio. Luc. 53.

Cessio, nisi constet de veritate pretij in omni contractu simulata præsumitur, modò sit ex causa onerosa. Iacob. Put. decisio. 22. vide tamen distinctionem, quam facit Marcus de Mantua, singulari. 580. tamen cedens potest habere fidem de pretio, sicut venditor Rot. Genu. decisio. 104. nume. 13. Cabal. milleloq. 821.

Quando cessio, non fit contemplatione pretij, sed ex mera, & puta liberalitate, valet. l. pen. C. mandati.

Si in instrumento cessionis factæ titulo venditionis, non apparet de numeratione; sed postea fuit numeratum, sufficit. Barto. in l. 22. C. mandati. nu. 16.

Cessio transferendi iudicij cã, in cessionarium lite pendente, fieri non potest. Afflict. decis. 354. num. fina.

Ius adeundi hæreditatẽ cedi non potest. Vincẽ. de Fran. decis. 60.

Facultas recatandi ex statuto competens proximiori agnato, non potest extraneo cedi. Iaff. Lanf. Balb. decis. 193. Fel. consi. 25. nu. 14. Marc. q. 404. nu. 11.

Ius redimendi conuentionale in quẽlibet cedi potest: ius tamen prælationis, quod cõcedit Domino in re emphyteutica, cedi nõ potest. Gasp. Cabal. milleloq. 88.

Ius redimendi competens ex contractu virtute pacti de retrouendendo, an possit cedi, vt competat alteri, quàm venditori, vide Fran. Marc. q. 404. 600. & 602. & supra tit. de pact. inter emptorem. & vend.

Donans omnia bona, an possit posteà cedere ius redimendi alteri, in præiudicium donatarij, vide Petillust. D. P. Tessau. decis. 201.

Cessa personali actione, censetur etiam hypothecaria cessa, sed quid ècontrà, vide Boer. decisio. 335.

Surrogatus tenetur iustificare ius illius, ad qđ, seu in cuius locum surrogatur, & per consequens probare omnia expressa, vel tacita in gratia primi, quæ ipse primus probare tenebatur. Aegid. Bellam. conclus. 112.

Si cessionarius, cui non est tradita possessio rei cessæ, agat contrà possessorem narrando in libello eam ad se pertinere iure dominij, vel quasi, petendo ipsam adiudicari, non facta mentione de cessione, valet petitio, & debet sequi condemnatio. Aegid. Bellame. conclusio 732. sunt tamen qui tenent contrarium, vt ibid.

Cedens actionem, non potest asseuerare positiones traditas contrà cessionarium agentem nomine suo, & actione vtili, nisi cessionarius agat periculo cedentis. Capel. Thol. quæst. 119.

Iura incorporalia, seu actiones cùm duobus insolidum diuersis temporibus cedantur, ille potior habendus est, cui cessio primò facta fuit, licèt alter præuenerit agendo, 9 secùs est in rebus corporalibus. Frã Marc. q. 421. Vinc. de Fran decisio. 75.

Cessionarius secundus, an, & quando primo præferatur, vide Marc. q. 864. Afflict. decisio. 335. nume. 20.

Si cedens, & cessionarius concurrunt contrà tertium, præfertur cessionarius habens ius vtile, vide Crauet. consil. 227 Bartol. in l. 3. C. de nouatio. & in l. 55. ff. de procurat. glo. in l. 35. ff. de procura.

Actio realis cedi potest, tamen non transfertur dominium ante traditionem. Marc. quæst. 602.

Cessio cum causa facta, an causa non sequuta teneat, vide Marc. quæstio. 864. quòd falsa causa cessionem vitiet, scribit Dec. consil. 464. num. 4.

Implemento cessionis non sequuto, resoluitur cessio. Crau. consi. 127 nu. 14.

Si cessionarius non seruet cedenti conuenta, & promissa, potest cedens recedere, & reuocare cessionem, actionibus prioribus experiri, & rem cessam vendicare, etiam si præcesserit vnum de tribus casibus, de quibus in l. 3. C. de nouatio. Iaff. Lanf. Balb. decisio. 176. Mysing. obserua. 96. centu. 3.

Ius impugnandi cessionẽ ex capite implemẽti, non sequuti, alteri cedi potest. Crau. d. consi. 127. num. 15.

Cessio ex paruitate pretij, & qualitate personæ cessionarij simulata, & fraudulenta dicit, & actio litigiosa, non potest cedi. Marc. q. 248. par. 2. vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 248. l. pen. C. mandati.

Cessio ex quibus præsumatur simulata, vide DD.

DD. de Rot. decis. 1. tit. de alienat. muta. iud. caus. fact.
Cessio ex causa donationis pro meritis, & serui tijs, an valeat, vide ibid.
Cessio rei sine appositiõe pretij, an valeat, vide Ror. Gen. dec. 13. n. 23. 26. & 35. Gasp. Cabal. milleloq. 821.
Cessio facta coniunctæ personæ, vel ante comptoram, aut vbi cedens perseuerat in possessione rei cessæ, quando præsumatur in fraudem, & simulata, vide ibi. nu. 38. d. dec. 13.
Legis, per diuersas. C. mandati, quis sit verus intellectus, vide Put. decis. 22. nu. 5.
Cessio ex causa venditionis computatur inter casus exceptos à d. l. per diuersas. ibid. Put.
Solemnitas, de qua in l. per diuersas. C. mandati, nõ habet locum in cessione, quæ fit cõtrà correum, vel principalem, vide Bart. in l. 76. num. pen. ff. de fideiuss. & manda.
Lex ab Anastasio. C. mandati, non habet locum pro tuitione rerum, quas tradunt cedentes. Bar. in cõsi. 90. vol. 1. nu. 3. sed pro rebus, quas possident illi, quibus fit cessio. Bart. ibi.
Cessio facta per laicum Clerico, præsumitur in dubio simulata. Iaff Lanf. Balb. deci. 87. & nõ valet. Ro. Leonsi. 38. vol. 2. nu. 21. vide cap. fina. ex de aliena. muta. iudi. cau. fact. & Bar. in suo tract. de diffe. int. ius cano. & ciui. nu. 48.
Cessio de tota re debita fieri debet, & non de perte. Rebuff. in suis cõment. tract. de cessio, art. 2. glo. 9. Tõm. 2.
Cessio actionũ non potest fieri, nisi in casibus, in iure expressis, & eandem rationem habẽtibus, & si pro parte vendatur, & pro parte donetur, cessio facta præsumitur simulata. Bar. sing. 210. tamen vide ibi. in additio. & l. fina. C. mandati.
Dominium, an transferatur in cessionarium per solam cessionẽ, ita vt possit intẽtare rei vindicationem, vide DD. de Rota. dec. 2. tit. de alien. mutan. iud. cau. fac.
Cessio facta bonafide Officiario valet. Marc. quæst. 394.
Cessio facta per tertium lite pẽdente alteri ex litigantibus, valet. DD. de Rot. decis. 19. de rescrip. in nouis aliàs. 176.
Cessionarius non tenetur cauere debitori de indemnitate, quia ex persona sua hẽt actionem vtilem, & est factus procurator in rem suam, iure suo. DD. de Rota. decisio. 3. de iud. in antiq.
Re cessa ad mensuram, illa non sequuta, non dicitur perfecta cessio, nisi res fuisset tradita. Ror. Genu. decis. 13 nu. 25.
Ille, qui cedit nomẽ simpliciter satisfacit, quãdo illud nomen est verum; & sic debitorem cessum, ostendit esse debitorem. Rot. Genu. decis. 156. vide Hiero. Mago. decisio. 39. Rot. Floren. tamen cessio non sufficit, nisi simul tradantur scripturæ, quibus cessionarius possit agere contrà debitorẽ cessum. Rot. Gen. dec. 189. vide decis. 204. ibi. secùs autem, quando cedens promisit iura cessa vera, & bona, quia tunc debitore cesso non existente soluendo tenetur, sed quid si pro parte esset soluendo, an cessio pro parte valeat, vt cedens, non teneatur, vide ibi. decis. 156.
Quòd cedens teneatur de euictione, si iura cessa non sint exigibilia, scribit Crau. consi. 109.
Emptor nominis debitoris habet regressum de euictione contrà cedentem, etiam omissa denunciatione litis motæ in causa cessionis. Dec. consi. 102.
Exactionem, qui infra certum tempus facere tenetur, si non fecerit, cogitur soluere de suo. Anto. Corset. in suis singularibus, litera E. singul. exactio.
Periculum nominis cessi pertinet ad cessionarium, si superuenerit post cessionẽ. at si erat tempore cessionis, ad cedentem. Bar in l. 96. §. si vxor. ff. de solutio. & libera. & §. soror. d. l. 96 de solutio.
Cessio facta ex causa de præterito existẽti ante litem cœptam, valet facta pendente lite, & intelligitur cœpta ex causa de præterito. Rot. Genu. decis. 198 nu. 4.
Posito, quòd cessionarius non possit intentare actiones vtiles ratione cessionis, potest tamen intẽtare directas nomine cedẽtis. Iaco. Put. decis. 48. & 59. lib. 2.
Procuratoris cedentis confessio, non potest reuocari in secunda instantia per cessionarium, nisi docto de errore. Idem Put. decisio. 79 lib. 2.
Cessio facta fisco in carcere, non dicitur inualida, nec per eam cedens amittit ius suum licèt fiscus dicatur potentior ratione officij, & priuilegij. Paul. Aemil. dec. 105. par. 1.
Si soror læsa fecerit cessionem iurium suorum fratri, cuius virtute frater ipse alienauerit bona cessa, tertius possessor etiam rescissa renunciatione cessionis, non potest per sororem renunciantem molestari. Vincent. de Fran. decisio 119.
Cessionarius intentans directam, debet ante litem contestatam fidem facere de cessione, vide Ozas. dec. 58. Dec. consi. 303. Guid. Pap. sing 245. secùs si vtilẽ: quia nomine proprio agat, tunc enim sufficit fidem facere de ipsa cessione in tempore probatorio; sed quando dicatur intentata directa, & quando vtilis, vide Iaff. Lanf. Balb. decis. 45. Cabal. milleloq. 766. Dec. cons. 536.
Cessionarius exprimere debet qua actione agat

agat vtili,vel directa.Marc.de Mãt.sing.698. & Bar.in l 93.ff.de solutio.& libera.

Solent tabelliones apponere in instrumentis cessionum hæc verba, dedit, cessit, & concessit,&c.ad hoc,vt competant actiones vtiles,& directæ, vide Bartol.in l.1. C.de actio. & obligat.nume. 10. & l. 22. ff. de fideiusso. & mandat.

Actione cessa qualiter formetur libellus, an nomine cedentis,vel cessionarij,vide Bar.in l.insolutum C.quando fiscus, & in l. 34.ff.de procura.glo.in l 9.C.manda.

Actiones vtiles intentantur nomine cessionarij, sed directæ nomine cedentis, & si habens vtilem alteri cedat,apud ipsum nihil remanet.Bar.in l.1.C.de hæred. & act. vendi. & in l.28.ff. ad trebellia.

Emptor hæreditatis, mandatis, & cessis actionibus,habet directas, quas cœpit in personam mandantis, sed non mandatis actionibus,habet vtiles. l.5.C. eod.

Ille,cui legatur nomen debitoris, habet vtilem actionem suo nomine,non autem directam, nisi sit mandata, vel cessa, & actio vtilis in sex casibus, datur sine cessione. glos. in l. 18. C. de legat.

Fideicommissum cedi potest, quia omne ius,& omnis actio, non modò nata, sed nascitura, imò et incerta,& conditionalis,cedi, & vẽdi potest. Cabal. milleloq. 454.

Si debitor cessus se obligauerit cum iuramẽto erga cessionarium etiam absentem, non põt amplius pœnitere, & reuocare obligationẽ, etiam nundum à cessionario acceptatam, vide Hiero.Mago.decis.39.Rot.Floren.

Per cessionem actionum cessionarius succedit in locũ cedentis in omnibus.Gome.Leo. dec.85.in decis.diuerso.Tom.2.fol.48.

Cessionarius tenet iurare super dolo. Pap.libr. 12.tit.1. arrest.8.

Cessio actionum liberat debitorem obligatum ex eo solùm,quòd actionẽ habet. Crau. consi.109 num.pen.l.52.ff de peculio.tamen qui tenet ratione culpę,nõ liberatur cedẽdo actionem.l.23 ff pro socio.

Cessio fieri potest de iure competenti, siue de iure communi, siue speciali. Crauet. consil. 127. nume.15 ideò beneficium restitutionis in integrum, cedi potest.Crau.ibi.& cõs.191.

Actio realis,& ius prioritatis hypothecæ, quãdo cedunt simul cum obligatione personali,ius legitimæ,& trebellianicæ,& ius recuperandi possessionem,cedi possunt. Crau.cons. 191.& con.1.pro genero.nu.405.

Cessio facta particulari Ecclesiæ, quæ non hẽt potestatem contrà debitorem cessum, non dicitur facta in potentiorem personam. Crauet.consi.205.nume.fina.

Cessio extenditur etiam ad bona mobilia, quæ est facta generaliter,& vniuersaliter,licèt aliqua bona immobilia fuissent ibi expressa. Crau consi.127.

Actio personalis transit in singularem successorem, si res tradatur cum cessione iurium. D.Sol. in suis commenta. in antiq constitut. Sabaudiæ.glo.2.super 2 par.decreti,rem publicam.tit.de iure emphyteu. fol.17.iura autem realia transeunt cum re, licèt non cedantur.ibid.

Cedi potest nomen debitoris, & cessionarius potest cogere debitorem inuitum ad soluendum, & recognoscẽdum debitum cessũ. Natt.consi 382.

Mulier soluto matrimonio,potest titulo donationis cedere dotem.Dec.consi.536.

Habens vtilem ex instrumento habente exequutionem paratam ex forma statuti, poterit petere ipsam exequutionem.Bar.in l.2.C. de actio & obliga.

Vide de materia cessionum,per eundem Bar.in l.insolutum.C.quando fiscus,vel priuatus,& in l.per diuersas.C. mandati.

Actio in rem potest cedi, & cessionario competit actio vtilis. Bartol. in l. 9. de hæred. & act. vendi.

Aliquando actio,quæ est inutilis penes cedẽtẽ, efficitur utilis penes cessionarium Barto. in l.33. C. de iure dot.

Quandoque cessio tenet, & quandoque non, vide glo.in cap.fin.ex.de alien.muta.iud.cau. fact.& glo.in l.1.C.ne liceat potentioribus.

Actiones descendentes ex dolo, cedi possunt. Bar.in l.18.§.Iulianus.ff.de pet.hæred.

Cessa actione personali, videtur cessa hypothecaria, sed dubium est, an cessa hypothecaria,videatur cessa personalis,vide Bar.in l. si pignori res.ff.famil. ercisc.& glo. in l.30.ff. eod.fami.erci.hypotheca,an cedi possit sine obligatione personali, vide Bar. in l.17.ff.de fideiusso.& manda.

Procurator in rem suam dupliciter quis dicit, & constituitur quatuor modis, de differẽtia inter cedere, & mandare actiones, an directa possit cedi actio, vel solùm vtilis, quomodo directa intentetur, & qualiter vtilis, de differentijs, quando intentatur directa, & quando vtilis, & multa alia pertinentia ad materiam cessionis, vide per Maran. in l. si actor. ff. de procurato. post eius spec.

Procurator in rem suam, non potest reuocari. Bar.in l.14.ff.de condict. indeb.

Procurator in rem suã, potest substituere aliũ. Bart.in d.l.8.§.si quis.C.de procurato.

Quid

Quid importent illa verba, ponens eum in ius, & locum proprium, constituendo illum procuratorem, vt in re propria, scribunt Doct. in in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & Bar. in l. 2. ff. ad Trebell.

Directæ actiones procuratori in rem suã mandatæ, mandatore mortuo absque hærede iuris artificio, in vtiles conuertuntur. l. 1. C. de act. & obliga.

Actio vtilis aliquibus in casibus, datur sine cessione, vide glo. ibid.

Mortuo procuratore facto in rem suam re integra, non finitur mandatum, sed transit ius ad hæredes. l. 33. C. de donatio. vide tamen Azo. in summa tit. C. de actio. & oblig.

Clausula, cedens quod habet, & habere spetat importar, vt videantur cessæ actiones, quas posset habere. Bar. in l. 14. ff. mandati.

Quod operatur traditio in reb. corporalibus, idem operatur cessio, in iuribus incorporalibus. Bar. in l. 3. ff. pro socio.

Iura vtilia, quando directa non sunt penes aliquem, efficiuntur directa. Bart. in l. 28. num. 6. ff. ad Trebellian.

Facta cessione contrà principalẽ, an videatur facta cõtra fideiussorẽ, vide Bar. in l. 78. ff. eo.

Cessionario, contrà cedentem omnia iura, quæ habebat in bonis alicuius, ad quem peruenerit aliqua bona ex illis, subuenitur actione ex eo contractu. Bar. in l. 1. §. vsusfructuarius. ff. de oper. nou. nuncia.

Actio merè personalis, non transit in singularẽ successorem sine cessione, secùs in actione in rem. Bar. in l. 6. §. si quis. ff. de aqu. plu. arcend.

Verbum, concedo, quod continet simplex mandatum, in incorporalib. habet vim traditionis, & est differentia inter cedere, & cõcedere, qa qui cedit, actiones vtiles cedit, non aũt qui concedit. Bar. in l. 36. ff. de donatio.

An ex solo cõtractu sine cessione, trãseat vtilis actio, vide Bar. in l. 1. n. 23. ff. de actio. & obli.

Exceptio acquiritᷣ alteri sine cessione. Bar. in l. stipulatio ista. §. si stipulet. ff. de verbo. oblig.

Ex interuallo agi potest, vt actio cedatur. Bart. in l. 95. §. si mandato. ff. de fideius. & manda.

Actiones, quæ competunt hæredi ex sua promissione, non transferuntur facta restitutione fideicommissi per Trebellianum; sed nouã cessione opus est. l. si hæres pecuniam. ff. ad Senatuscons. Trebel.

Actionem suam potest quis cedere contrà inuitum, & ignorantem debitorem. l. 4. C. de hæred. & actio. vend. secùs in delegatione. l. 1. C. de nouatio. & delegat.

Si pecunia per possessorem hæreditatis perdat, possessor cedendo actionem liberatur. l. 20. ff. de peti. hæredit.

Cessionarius nõ dr̃ ꝓpriè creditor, qa neq; aduersarius est propriè debitor. l. 3. ff. fam. ercisc.

Cedens iura, adhuc retinet apud se directam actionem, qua experiri potest, nisi in tribus casibus, quorum primus est, si cessionarius fuerit litẽ cõtestatus: secũdus, si partẽ debiti receperit: tertius, si denũciauerit debitori, ne soluat. l. 3. C. de nouatio. & delegat.

Vbi datur, vel ceditur actio, non est necessarius consensus debitoris, contrà quem actio ceditur, vel donat. d. l. 3. de nouat.

Possessio, & dominium quæruntur per procuratorem, actio personalis non, nisi cedatur. l. 49. §. fin. ff. de acquir. vel amit. possess.

Tutor, vel curator cessionem cõtrà minorem, cuius tutelã gerit, vel curã, suscipere nõ põt, et post administrationem depositã, sub pœna, de qua in §. 1. Auth. vt hi, qui obligatas.

De hæreditate, vel actione vendita.

De actione vendita, vide per Azo. in summa. tit. C. eod.

Emptor hæreditatis nõ hẽt illud, qđ puenit indebitè ad venditorem, & hr̃dem putatiuũ, cùm illud cedat lucro ipsius. Vinc. de Fran. deci. 172. n. 14.

Hæreditas vendita, cessante conuentione trahit illa, quæ erant tempore mortis testatoris, etiam exacta per hæredem ante cessionem. Afflic. decis. 81.

Hæres vbicunq; transfert hæreditatem ad aliũ sine suo dolo, licèt extinguatur actio, durat tamen effectus, & hæreditas, quando remaner penes aliquem, remanet cũ omnib. oneribus suis. Bar. in l. debitori. C. de pact.

Emptor iuris non hr̃ in cõsideratione, quid ex illo iure pcipiat, vide Bart. in suis q̃stio. q. 4.

Hæres cedens simpliciter ex causa transactionis hæreditatem, tenetur debita ante transactionem exacta, restituere cessionario, vt pecunia hæreditaria. Afflic. d. decis. 81.

Vendita hæreditate per hæredẽ, vel fideicommissarium, quid iuris, vide Fran. Marc. q. 408.

Creditor hæreditatis, qui spontè egit contrà emptorẽ hæreditatis, intelligitur pacisci de non conueniendo hærede. l. 2. C. de pact.

Per pactum emptoris hæreditatis, fit præiudicium hæredi venditori. l. 17. C. de pact.

Si quis affirmauerit minimã esse hæreditatẽ, & ita ab hærede emerit, non est de dolo actio, sed ex eo contractu agitur. l. 9. ff. de dol. mal.

Venditio hr̃ditatis hr̃dem non liberat, licèt cõtrà emptorẽ regressum habeat. l. 2. C. de lega.

Vendita hr̃ditate seruitutes confusę aditione, debent restitui. l. 10. ff. commun. prædiorum.

In emptorẽ hr̃ditatis nõ trãseunt actiones, nisi quę tunc tpis competebant. l. 14. ff. mandati.

Venditor hæreditatis tenetur quasi possidens, non quasi dolo desierit possidere. l. 44. ff. si quis omissa causa.

Prædium, & res comparata ex prædio, succedūt loco rei in vniuersalibus. l. 72. §. fin. & l. 73. & seq. de legat. 2.

Alienatio hæreditatis nō extinguit legatum præstādum ex reditu certæ rei, sed debet adimpleri & præstari per hæredē. l. 21. ff. de adimēdi. lega.

Vendita hæreditate, Prætor potest cogere legatarium, vt optet potente emptore hæreditatis, sicut si hæres peteret, vt optaret. l. 13. §. Pomponius. ff. de optio. legat.

Emptori partis hæreditatis, non accrescit pars vacans, sed cohæredi venditoris. DD. in l. vnica. C. quando non petentium part.

Debitor hæreditatis si ignorans soluerit venditori, emptori hæreditatis obstabit exceptio. Vincen. de Fran. decis. 119. nu. 17.

De lege commissoria, & eius pactis.

SI venditor apponens pactum legis commissoriæ cōtractui venditionis, post diem lapsum petat pretium, vel vsuras, renunciare videtur dicto pacto legis cōmissoriæ. Guid. Pap q. 174. circa medium, Hiero. Mago. decisio. 35. Luc. l. 4. C. de pact. inter empt. & vendito. compos.

Pactum, quòd fundus sit inemptus, si emptor suo tempore non soluerit pretium, cùm censeatur appositum fauore venditoris, ita demum procedit, si venditor velit. Ioseph. Lud. decisio. Perus. 33.

Verba hæc, res sit inempta, vēditio sit nulla, vel habeatur pro non empta, quòd sint contractus resolutiui, & eiusdē significationis, scribit Fran. Marc. q. 477.

Venditione facta per verba resolutiua, dominium nō transfertur, & pactum legis cōmissoriæ inemptionib. est permissum. Marc. ibid.

An tunc dominium ipso iure transferatur, vide Marc. quæst. 452. par. 2. pro affirmatiua, scribit Boer. consi. 3. num. 23.

Pactum reseruatiuū dñij, donec pretium sit solutum valet, & facit contractū cōditionalē; & lapsus terminus datus ad soluēdum, inducit tacitā renunciationē. Hier. Mag. deci. Luc. 51.

Si quid ea lege vendatur, vt nisi ad diem pretium solutum fuerit, illud inemptum fiat, nō est opus interpellatione, vt pretium soluatur, sed statim lapso die statuto, res efficitur inempta, & dominium reuertitur ad venditorem. l. 22. in fine. ff. de actio. empt.

Formula verborum legis commissoriæ, & disposita in hac lege, habent etiam locum in omnibus pactis habentibus vim resolutiuam. Gasp. Cabal. millelo q. 102.

De materia legis cōmissoriæ in pignorib. vide plenè per eundē ibid. millelo. 337. & tit. seq.

Facta venditione ea lege, vt ad diem certū pecunia soluatur, siue pretium, hoc dicitur pactum legis commissoriæ conditionale, ideò resoluitur pretio nō soluto ad diem. Gomez. Leo. decis. 52. in decis. diuerso. Tom. 2. & non sufficit hoc casu oblationē pretij verbalē facere; nam debet esse realis, præsente pecunia numerata, & depositata. ibid. d. decis. 52.

Datur actio vtilis in rem ei, qui vendidit equū lege commissoria, nec fuerit facta solutio, nā tunc proponitur vtilis rei vēdicatio. Maran. in suo specu. tit. vn. fit iudi. ciuil. vel crimi. par. 4. distinct. 3. nu. 21.

Pactum legis cōmissoriæ non reprobatur, nisi inter creditorem, & venditorem, nam inter alias personas est licitū. Guid. Pap. sing. 980.

Qualiter, & qn̄ dicatur pactum legis cōmissoriæ, & adiectionis in diem, vt ex eo transferatur dñium ipso iure in venditorem, sine noua traditione, vide Pet. de Raue. sing. 866.

Feudū non pōt cōstitui, pacto legis cōmissoriæ. c. pen. de capit. qui cura. venden. in vsib. feud.

Pactum legis cōmissoriæ in pignorib. ab initio non valet, valet tn̄ si ex post facto fiat. Bar. in l. 3. C. de non nume. pecu. nu. 8. & etiam valet si sit iuratum. Abb. consi. 95. lib. 2.

Aliàs pactum simile pacto legis commissoriæ in pignoribus, nihil operatur l. 1. & fin. C. de pactis pignorum, &c. nam pactum simile legi commissoriæ, reprobatur inter debitorem, & creditorem, non inter debitorem, & tertium fideiussorem. l. fi. ff. de contrah. empt. & vend.

Quando pactū simile legi cōmissoriæ reprobetur, & qn̄ non, vide Bar. in l. 3. C. de pact. pign.

Si in venditione apponitur pactum de recuperanda re post certum tempus, modico constituto pretio, præsumitur pignus, & non venditio. c. 5. ex. de empt. & vendi.

Existente conditione pacti legis commissoriæ, fundus venditus remanet inemptus, & fructus percepti per emptorem restituuntur venditori, facit lex, lecta in fine. ff. si cert. pet.

Pactū legis cōmissoriæ rescindit vēditionē ipso iure. Bar. in l. 9. §. Iulian. ff. de excep. rei iud. vide Azo i sum. ti. C. de pact. int. empt. & vēd.

Verba, si pretium nō solueris tali die, res sit inempta, quid importent, vide Bar. in §. ius bonorum, institu. de bono posses.

De materia huius legis commissoriæ, vide in l. 39. ff. de mino 25. ann.

Si vendidi tibi fundū eo pacto, vt si sua die totū pretium non esset solutum, q fundus esset inemptus, & si inemptus esset, quòd fructus medio

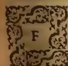
medio tempore percepti restituerētur, & sub alijs pactionibus, pretio sua die non soluto, actione ex eo cōtractu agitur ad id, qđ actū est.l.6.§.si fundus.ff.de cōtrah.empt.& vēdit.

Fundo vendito, adiecto hoc pacto legis cōmissoriæ, si parte ptij soluta venditor decesserit, & emptor pupillis filijs venditoris datus tutor sit, quid iuris, vide l.fi.ff.de rescin.vendi.

Facta alienatione sub hoc pacto, vt emptor retineret partem pretij, donec venditor daret fideiussorem: postea apposito pacto legis cōmissoriæ, si venditor nō dederit fideiussorē, non resoluitur venditio, etiā, si extiterit cōditio pacti legis commissoriæ.ibi d.d.l.fin.§.fin.

Pactum legis commissoriæ, non reddit venditionem conditionalem, sed facit eā sub conditione resolui: ideò interim potest res vsucapi, titu.pro emptore, cùm adsit verus titulus.l.2.§.Sabinus.ff.pro empto.

De commissoria lege in pignoribus rescindenda.

Fideiussor pro certa summa, cui fit res hypothecata pro cōseruatione indemnitatis, pacisci potest, quòd soluendo, res intelligatur data in solutum pro dicta summa, max. quando tale pactū fuit adiectū ex interuallo, vide Hiero. Mago.decis.23.Rot.Flor.

Legem pignoris commissoriam rescissam quidem, sed si debitor intrà certum tempus nō solueret, rem, quanti ea æstimaretur emptā fore conuentum fuerit, valere conuentionem lapsis duob. mensib. post diem dictam, obseruatur apud Gallos, vt habetur ex libris placit.curiæ lib.10.de pactis pigno. titu.4.in decis.diuerso.vide Pap.lib.11. tit.3.arrest.2.

Pactum legis commissoriæ non reprobatur inter alias personas, sed solùm inter creditorem, & debitorem. Guid.Pap.sing. 980.

Dato pignore in solutum lapso certo tempore, non facta solutione, post tale tempus, debitor potest moram purgare, & soluere repetendo pignus. Hippol sing.468.

Pactum legis cōmissoriæ in pignoribus fit hoc modo, si debitor pecuniam mutuatam non soluerit intra certū tempus, habeat creditor rem obpignoratam emptā, pro pecunia mutuata, quod pactum regulariter non valet. Guid. Pap.q. 6. vide Fran. Marc.q.8. & q.59. par.1.& q.166 par.2.

Limita, quādo fieret tale pactum ex interuallo, qa tunc valeret. ibid.Guid.d.q 6.Abb.consi. 69.lib.2.l.34.ff.de pigno. act. quod intellige ad excipiendum, non autem ad agendum. ibid.d.q.6.vide Marc. q. 54. & q. 166.part.2. vbi videtur tenere contrarium.

Secundò limita, si dictum fit, vt creditor haberet rem hypothecatam iusto pretio ad æstimationem proborum.Guid.d.q.6.Marc.d.q. 166.l.16.§.fin.ff. de pignoribus.

Tertiò limita, vbi tale pactum esset iuratum, qa iuramentum obligat iurantem ad obseruantiam ipsius pacti; non tñ ex ipso, conualidat cōtractus. Guid. Pap.ibid.vide Marc.q.8.54. par.1.& q.166.458.& 512.par.2.Abb.cōsi.95. li.2. Guid.sing.477.& c.pen.ex. de pigno.

In obligatione generali bonorū, si apponatur pactum, quòd si ad diem non soluerit debitor, vna res fit empta de rebus obligatis, ad electionē creditoris, valet tale pactum.Bar. in l.16. ff. de pigno.num.4.

An si aliquis acceperit pecuniā mutuo, non dato pignore, sed adiecto pacto, q si nō soluerit itra tale tps, talis res fit creditori empta, an valeat tale pactū, vide Guid.d.q.6.nu.3.

Creditor pacti legis cōmissoriæ fructus perceptos in sortem computare tenetur, interesse tamen lucri cessantis post moram, si solitus fit negotiari, & paratā mercaturam habeat, petere potest. Marc.q.167.par.2.

Si is, qui sub pacto legis cōmissoriæ pignoranit rē suā, & iurauit nō contrauenire, iustè impeditus intra diē statutū non redemerit, post diem redimere poterit.c pen.ex.de pigno.

Pacto non potest fieri, vt in pignorib.habeat locum pactum legis commissoriæ.Bart.in l.39. nu.6.ff.de pact.& quare nō valeat, si apponat incontinenti, vide Bar.in l.34.ff. de pign.act.

Iudex æstimat iustum ptium pignoris, quando est appositum pactum, q debito non soluto, creditor habeat pignus emptū, iusto pretio. Bar.in l.16.ff. de pigno.

Pactū de pignore dādo in solutū, non pindicat debitori possidenti.l.45.ff.de solut.& libera.

Vide de materia in tit.prox.præced.

De in diem additione.

Existente conditione pacti additionis in diem, emptor ipso iure desinit esse dominus; ideò non poterit vendicare.l.42.ff.de rei vēdi.

Si in diem addictio facta fit, idest, nisi quis meliorem conditionē attulerit perfecta fit venditio, dicitur pura ipsa venditio, resoluitur tamen sub conditione, & interim pcedit pscriptio.l.2.fi in diē.ff.pro emptore.

Fundo in diem addicto, cōmodum, & incōmodum omne ad emptorē pertinet, antequām

conditio melior sit allata, sed post, quicquid consequutus fuerit, tenetur restituere venditori. l. 11. §. si fundus. ff. quod vi aut clam.
Quid sit pactũ addictionis in diem, & quando dicatur melior conditio allata, vide p Azo. in summa, titu. C. de pact. int. empt. & vendit.
Pactum additionis in diem, rescindit venditionem ipso iure. Barto. in l. 9. §. Iulianus. ff. de except. rei iudi.
An retrò transferatur dominium ipso iure, vide Marc. q. 452. par. 2.
Venditio rerum fiscalium semper vĩ fieri, sub pacto additionis in diem; secùs in venditione rerum Ciuitatis (nisi habeat priuilegiũ.) Bar. in l. 21. §. fin. ff. ad municipales, vel patrimonialium; ideò in primo casu durante tempore luicionis, si superuenerit secundus, qui plus offerat, ille præfertur, & tale tempus durat per 20. dies. (idem in rebus minoris, & Ecclesiæ) sed in secundo casu, statim emptor est securus. Fran. Marc. q. 565.

De dationibus in solutum.

Cessio tunc dicitur fieri periculo cessionarij, quãdo nomen debitoris simpliciter in solutum datur: secùs verò quando ceduntur actiones solutionis cã; quia tunc periculo cedentis, facta dicitur cessio. Ozas. decis. 62. nu. 7.
Mulier dans nomen debitoris in dotẽ marito, ille contrà debitorem cessum agere potest. ibid. nu. 11. & tunc cessi nominis periculum principaliter ad mulierẽ spectat, nisi culpa mariti interuenerit. Ozas. d. decis. 62. num. 12.
Marito vrgente ad inopiã, poterit mulier debitoribus cessis denunciare, ne soluãt marito. ibid. nume. 12.
Datio in solutum habet vim emptionis, & venditionis. Afflic. decis. 335. nu. 18. qñ facta fuit pro pecunia debita. Rot. Genu. decis. 4. nu. 4.
Datio in solutum rei certæ pro debito, censetur emptio, & venditio, quod procedit, si sequutum est appretium: nam tunc transfertur dominium, & creditor facit fructus suos; secùs non sequuto appretio. Afflic. decisio. 368. vide decis. 369. ibid. tamen appretium præsumitur ex cursu temporis. Afflic. ibid.
Quãdo datio in solutum dicatur propriè alienatio, vt veniat sub nomine alienationis, & qñ impropriè, vide Ios. Ludo. decis. Perus. 60.
Statutum loquens in contractu venditionis, nõ videtur habere locum in contractu dationis in solutum. ibid. num. 3. vide num. 9. & Cabal. milleloq. 96. Dec. consi. 586.
Minor non potest in solutum dare bona sua, sine decreto Prætoris: quia datio in solutum emptioni æquiparatur. Menoch. de arbit. cas. 171. nu. 50. & 51. l. 15. C. de prædijs minorum.
Ille, qui habet rem tit. dationis in solutum, est similis emptori. l. 15. ff. ex qb. caus. in poss. ear.
Datio in solutum primæuam obligationem nõ tollit, quando est ipso iure nulla; aliàs secùs. Afflic. decis. 335. nu. 18.
Datione in solutum rei debitoris, vel per transactionem receptæ, censetur sublata prior hypotheca, nisi fuerit expressè retenta. Boer. decis. 332. in fine & decis. 337.
Fallit, quãdo datur in solutum species pro specie, & in causa dotis. Boer ibid. d. decis. 337. facit l. 98. ff. de solutio. & libera.
Datio in solutum vim solutionis habet, & re in solutum data euicta, agitur ex contractu dationis in solutum, nõ autem primæua actione, nisi recipiens in solutum sibi reseruauerit antiqua iura. Vincen. de Fran. decis. 50.
Quando res datur in solutum cautela est protestari, quòd per illam dationem in solutum creditor non intendit recedere ab hypotheca, vel à fideiussorum obligatione, alioqui si res esset aliena, & debitor non soluendo, creditor esset in periculo. Cabal. milleloq. 653. Rebuff. in suis comment. tracta. de litter. oblig. artic. 12. glo. 1. num. 20. vide Bart. in l. 46. ff. de solutio. & libra.
Debitorem fallitum scienter tradens, tenetur actione de dolo ad interesse, & non liberatur ab obligatione, sed quando præsumatur sciens, vide Natt. consi. 342.
Quãdo debitor dedit in solutum creditori suo rem aliquam adiecto pacto, ꝙ creditor illam teneret donec suum creditũ repetierit, tunc est in facultate dicti creditoris petendi creditum, & remittere rem, sed non potest cogi. Menoch. consi. 201. lib. 3. nu. 42.
Lite mota, creditor debet denunciare debitori rem in solutum danti, & ipsa re in solutum data euicta, an agatur vtili ex empto, an verò duret actio prima ad debitum, vide Bart. in l. 8. C. de senten. & interloc. omn. iudi.
Pactum qñ aliquid datur in solutum, si apponatur, ꝙ si contingat rem euinci, à prima obligatione non discedatur, est vtile, vide Bar. in l. 46. ff. de solutio. & libera.
Re in solutum data euicta, debitor tenẽ de euictione. l. 24. ff. de pign. act. & l. 4. C. de euictio.
Dans nomen in solutum, non tenetur de euictione, si pignora nominis euincantur. l. 68. §. creditor. ff. de euictio.
Si detur in solutũ res, quæ potest euinci, & non, ex futuro euentu apparebit, an debitor fuerit perfectè liberatus. l. 98. §. rem. ff. de solutio. & libera.

Datio

Datio in solutum rei alienæ valet, etiam si recipiens sciebat alienam; tamen domino rei (et mobilis) datur actio contra recipientem ad rem, vel ad pretium. Afflict. decis. 369.

Creditor aliena bona in solutum recipiés, quo casu ad interesse teneatur, & qñ in malafide constituatur, vide Affli. ibi. nu. 5. 6. & 9.

Fructus cõputantur in sortem, re loco pignoris tradita, qđ in dubio præsumitur, & nõ insolutum data. Afflict. decisio. 373. nam res in dubio non præsumitur tradita, vt dominium transferatur, quare tunc creditor præsumit iure pignoris, & nõ dominij possidere. Affli. ibi. nu. 3. & 6. Rebuff. in suis commen. Tom. 2. tract. de præco. & licita. art. 1. gl. 1. num. 3. sed vide Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 201. lib. 3. tamen res data pro restitutione dotis, in dubio præsumitur potius data insolutũ, quã remissa iure pignoris. Menoc. cõsi. 229. lib. 3.

Debitor compelli non potest ad pignus insolutum tradendum: ideò qui allegat dationẽ insolutum, eam probare debet, etiam si possideat. ibid. Afflict. num. 4.

Mulier potest pro dotario petere sibi assignari terras suis vicinas, & cohærentes: Idem in alio creditore. Capic. decis. 42.

Creditor, cui debitor vult in solutum dare bona, potest petere, quæ sunt meliora. Capic. d. decis. 42. num. fina.

Quãdo hoc possit facere debitor, vide per Ios. Lud. decis. Perus. 65. Pet. de Beninten. dec. 28. Tho Minad. deci. 2. num. 4. Rot. Auenio. 99. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Quód creditor cogat accipere in solutum de bonis melioribus debitoris, tradunt Capic, decis. 169. Capel. Thol. quæst. 68. & Ios. Ludo. decis. Perus. 65. par. 2 vbi scribit limitationes, quid iuris in hac patria, attentis nouis ordinibus, & an per illos derogeť iuri cõmuni, vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 153.

Debitor, si patitur litem contestari, teneť solue re pecuniã. vide ťi Ios. Lud. dc. Peru. 65. pt. 2.

Debitor, vt possit dare insolutum meliorem rem, quam habet, creditori suo iuxta authen. hoc nisi. C. de solutio. quæ obseruare dẽat, vide Natt. consi. 344.

Quód possit dare, si non habet pecuniã, scribit Guid. Pap. singul. 941. fallit quando iurauit soluere; nam tunc cogitur ad soluendũ. Rol. consi 6. num. 44. volu. 1. & consi. 53. num. fina. vide Ios. Lud. dec. Perusi. 65. par. 2. & Perillust. D. P. Tessau. decis. 153.

Creditor tenetur insolutum recipere rem meliorem sui debitoris, quando debitor emptorem non inuenit: sed Ecclesia rem etiam non meliorem, dare potest. Ludou. Roma. sing. 815.

Debitor non potest cogere creditorẽ, vt accipiat insolutum nomen ipsius debitoris, nisi debitor esset omnino non soluendo. Guid. Pap. sing. 885.

Dominium rei datæ insolutum à debitore creditori vsurario, non transfertur in ipsum fœnerarorem, vide Menoch. consi. 300. libr. 3. & tunc fœneraror, non potest in alium transferre, & eam alienare, nec dare alteri insolutum, ita vt desinat esse vsuraria. Menoch. ibi. nu. 64. minus potest Iudex cogere creditorem fœneratoris, ad accipiendum insolutũ creditũ manifestè vsurarium. Menoch. d. consi. 300.

Contractus dationis insolutum præsumitur fœneratitius, modicitate pretij concurrente, cum pacto de retrouendendo. Cassad. decis. 2. tit. de vsuris. tamen in datione insolutũ, nõ ita vrget exceptio simulationis, propter pactum de retrouẽdendo, & modicitaẽ pretij, sicut in contractu venditionis. Dec. cõs. 309.

Remedium legis. 2. C. de rescind. vend. habet ẽt locum in datione insolutum. Ioseph. d. decisio. 60. num. 8.

Datio insolutũ potest fieri volũtariè, & coactè. Ios. Lud. d. decis. 60.

Aliud est dare nomẽ insolutũ, & cedere actionem, & aliud cedere actiones contra debitorem solutionis causa creditori suo: quia in primo casu, periculum nominis transit in cessionariũ, sed in secundo est cedẽtis. Rot. Genu. decis. 2. nu. 26.

Nomen debitoris datũ æstimatum (licèt inexigibile) recipienti præiudicat, sed quãdo, vide Vincen. de Fran. decis. 108.

Recipiens nomẽ debitoris nõ soluẽdo sciẽter, sibi præiudicat; secùs si ignoranter. ibid.

Cessio pro solutione partis debiti, nulla certa quãtitate expressa valet, & cessionarius rem vendicare potest, nec ordo datus per cedẽtẽ ante factam cessionem, de re alteri tradẽda, cessionario præiudicat, re adhuc integra. Rot. Genu. decis. 13. tamen datio insolutum simpliciter facta à parte, quantitate non expressa, non valet, sicut nec emptio Bart. in l. à Diuo pro. §. si pignore. ff. de re iudi. licèt datio insolutum facta à Principe simpliciter valeat, & facta ita simpliciter, intelligit facta pro toto debito. Bart. ibid.

Cessio rei vltra debiti valorẽ, vel adiudicatio valoris vltra creditum, an valeat pro concurrẽti quãtitate, vide Rot. Gen. dec. 13. nu 36. & Bar. in l. 26. §. centum. ff. de condict. indeb.

Datio in solutum, non præcedẽte subhastatione est nulla, quãuis factis subhastationibus valeret. Iac. Put. dec. 252. lib. 2.

Surrogatus in locum alterius, eodem iure vti debet. Vera. decis. 227. par. 2.

Licèt

Licèt non fuerint liquidati introitus baronales, si tamen est facta datio in solutum terrę creditori, dicitur translatum dominiũ prædiorum introituum, seu functionnm fiscaliũ. Vincen. de Fran. decis. 24.

Datio insolutum in torum annullatur, si erret in debito: nó autem si in re plurimi valoris; nam tunc valet pro concurrente quantitate. Mago. decis. 109. Rot. Floren.

Datio insolutum cum pacto, q res æstimetur, & pro summa æstimata remaneat creditoris, an valeat, vide Crescen. decisio. 1. aliàs. 39. tit. de solutio.

Datioui in solutum censetur renunciare petens debitum, aut pecuniam debitam. Crau. consi. 109. nu. 4.

Datio in solutum de re creditoris facta, non nocet ipsi creditori, quominus possit exigere debitum. Crau. consi. 1. pro genero nu. 412. limita, quando à creditore res auelli potest. ibid. num. 423.

Iudicis arbitrio indicatur, quod certũ sit pretium in solutum datione. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 143.

Quando iudicialiter creditori in solutum dat res, quam simpliciter acceptauit, pro toto debito accepisse videtur; ideò bonum est, vt ipse creditor declaret, pro qua quantitate illam accipiat, vt ius ei saluum sit pro residuo. Rebuff. in suis comment. de litter. oblig. arti. 11. glo. 1. num. 11. Tom. 1.

Si pignus detur creditori in solutũ simpliciter, præsumitur datum pro toto debito, quod videtur procedere in pignore iudiciali, non conuentionali, secundum glo. in l. 15. §. si pignora. ff. de re iudi.

Præsumitur pro validitate dationis in solutum, factæ cum decreto Dec. cons. 209. par. 2.

Fraudis præsumptiones, ex quibus contractus venditionis arguitur, non habẽt locũ in datione in solutum. Dec. consi. 209.

Datio in solutum legitimè facta, retractari nõ potest Dec. consi. 558. & consi. 592.

Pater, qui consumpsit multa bona aduentitia filiorum, potest loco ipsorum bonorum cõsumptorũ, dare filijs alia sua bona in solutũ. Menoch. consi. 196. lib. 2. nu. 25.

Debitor in certa quantitate dans pignus cum pacto, quòd si tali tempore nõ soluerit, creditor haberet pignus in solutũ, poterit post tps moram purgare soluẽdo. Hipp. sing. 468.

Ex datione in solutum, quando transeat vtilis actio sine cessione, & mandatum procuratoris in rem suam, quando finiatur morte, vide Bart. in l. 1. C. de act. & obliga. vbi plenè de materia, & in l. in solutum. C. quando fiscus, vel priuatus.

Pactũ, quòd liceat creditori, non solùm ingredi possessionem, sed etiam in solutũ accipere bona, sua auctoritate, an valeat, vide Bart. in l. 3. lect. 2 nu. 13. C. de pignoribus.

Debitor debitoris mei, si sciat nomen suũ mihi esse obligatũ, licèt ipsum nõ certiorauerim, non tamen licitè põt creditori suo soluere. Bar. in l. 4. C. quæ res pignori.

Pactum, quòd si pignus non redimatur, cedat in solutum, appositum incontinenti non valet; secùs si ex interuallo. Barto. in l. 2. C. de pact. pigno.

Si apponatur pactum, quòd debito non soluto ad tempus, pignus sit creditoris pro debito, hoc dicitur pactũ legis commissoriæ reprobatum, si vero apponitur pactum, quòd debito non soluto, sit creditori emptum iusto pretio, non reprobatur. Bar. in l. 3. C. de pact. pigno. vide eundẽ Bar. in l. 34. ff. de pign. act. cũ ipsa. l. 34. & tunc Iudex æstimat iustũ ptiũ. Idem Bart. in l. 16. §. potest. ff. de pignoribus.

In obligatione generali bonorum, si apponatur pactum, quòd si debitor ad diẽ non soluerit, vna res sit empta de rebus obligatis, ad ipsius creditoris electionem, valet tale pactũ. Barto. ibid. num. 4.

Licèt in pignoribus pactum legis commissorię sit reprobatum; tamen datio in solutũ valet, vide Crau. consi. 115.

Datio in solutum non habet effectũ ante mẽsurationem, & datio rei proprię in solutũ, nõ tenet. Bar. consi. 121. vol. 1. & vbi nomen debitoris datur in solutum, vel ex causa venditionis, competunt vtiles actiones. l. 2. C. de actio. & obliga.

Dans nomen in solutum cedit vtiles, non autẽ mandat directas, nisi specificet. l. fin. C. quando fiscus, vel priuatus.

Si pignus est datũ creditori in solutũ, incõmutabiliter tenet datio. l. 13. C. de pignori. Ideò datio in solutum ex pacto, non põt per pęnitentiam reuocari. l. 10. C. de solutio.

Si fundus in solutum datus per industriam creditoris melior factus fuerit, non propterea debet restitui debitori, etiam minori. l. pen. C. de solutio. & libera.

Si debitor habẽs multos debitores dant vni eorum pignus, illud nõ reuocatur: nisi in fraudem aliorum creditorum datum sit. l. 22. ff. quæ in fraudem creditorum.

Pactum de pignore dando in solutum, non præiudicat debitori possidenti. l. 45. ff. de solutio. & libera.

Vendere prohibitus, non prohibetur dare in solutum. Boer. decis. 49.

Qui habet potestatem vendendi, non põt sibi ipsi dare rem in solutum. Rot. Genu. decis. 4.

Simu-

Simulata non dicitur datio in solutum, si creditum verum est; alias secus. Paul. Aemil. decisio. 152. part. 3.

Si quis promiserit infra annum doté flo. 1000. restituere mulieri, & si non soluerit dederit ex nunc, prout ex nunc quædam bona in solutum, cum pacto, si talia bona euincerentur, ipsa haberet regressum ad dotis quantitaté, elapso anno nolés mulier acceptaré dationem in solutum, poterit petere dotis quantitatem: quia dicta datio in solutum, hét locum solùm, ipsa volente. Dec. consi. 12. contrarium tamen scripserunt Soc. Iunior. consi. 41. & 44. libr. 3. Afflict. decisio. 368. Alcia. consi. 109. Lauren. Silua. consi. 12. vide Excel. P. Tessau. decisio. 447.

Actio litigiosa, vel dubia non potest in solutũ fisco dari sponté recipienti: idem in Repub. l. 1. & 2. C. ne fisc. vel Respub. procura.

Cessa personali actione tit. donationis in solutũ, vel tit. venditionis, hypothecaria ét intelligit̃ cessa, siue veniat ex obligatione generali, siue speciali. l. 6. & 7. C. de actio. & oblig.

In dote exigenda, debet iuris ordo seruari, nec citra solemnitaté, debét ꝑ dote vxori bona mariti in solutum dari. l. 1. C. ne ꝑ dote mul.

De materia, vide supra tit. de commissoria lege in pigno. rescind.

De distractione pignorum, de licitationibus, subhastationibus, & venditione facta subhasta.

Creditor pignus vendens se creditorem esse probare tenetur, nec sufficit assertio ipsarũ partium, ꝗ creditor esset. Ozasc. decis. 171. nu. 4.

Citari an debeat pars in subhastatione pignorum iudicialium, vide Afflict. decis. 358. num. 3.

Debitor per adiudicationem iudicialé, priuat̃ dominio rei suæ. Afflict. decis. 358. nu. 4.

Facto vltimo incantu, & re deliberata, quis dicit̃ verus possessor ipsius rei, absq; alia reali traditione. Guid. Pap. q. 22.

Si debitor in fraudem creditoris vendat rem pignori captam, & incantatam, & demum alteri deliberatam, quis præferat̃, an si licet emptor, qui emit à debitore, vel ille, cui res fuit deliberata, vide Guid. Pap. q. 81.

Ex quutori pignoris vendédi onus incũbit, nõ parti, & creditori bona subhastata, qñ adiudicanda, vide Afflict. decis. 358. nu. 5.

Pignoris adiudicatio facta plus debito ruit in totum. ibi. nu. 7.

Adiudicatio facta in maiori quantitate debiti, non valet: secùs si in re minoris valoris; nam tunc valet pro concurrente quãtitate, & per consequens adiudicatio annullatur, si erretur in debito, non autem si in re plurimi valoris. Mago. decis. 109. Rot. Floren.

Debitor in exequutione sententię tradens creditori fundum, potest postea offerre pecuniam, & vendicare fundũ fructibus in sortẽ cõputatis: quia præsumit̃ tradidisse iure pignoris, & non in solutum. Afflict. decis. 173.

Debitor, vtrum habeat ius offerẽdi contra creditorem, qui virtute instrumenti cæpit possessionem rei debitoris, & obtinuit decretũ adiudicationis, dum pendebat appellatio, vide Capic. deci. 202 quando debitor possit offerre creditori debitum, & resoluere adiudicationem, vide Mago. dec. 132. Rot. Floré.

Res pro exequutione capta, & vendita Iudicis auctoritate, domino cũ fructibus restituit̃, soluto debito, quando in venditione dolus interuenit, & solénitas debita, nõ fuit seruata. Gome. Leo. decis. 19. in decisio. diuerso.

Licitatio expeditur spacio 20 vel 30. dierum in venditione rerum fiscalium, Ecclesiæ, vel minoris, in alijs statuit̃ arbitrio Iudicis. Capic. decisio. 36.

Licitatio fieri non potest, (nisi semel) elapso termino, in præiudicium tertij, cui ius quæsitum est ex oblatione. Capic. ibi. nu. 5.

Fallit primò, si persona, quæ licitationem peterit iterari, esset priuilegiata, vt minor, vel Ecclesia. Secundò, si in primo termino nemo obtulerit: Tertiò, si ex verbis statuti aliud induceretur. ibid. num. fina. vide Pap. lib. 18. titu. 6. arrest. 2. & 3.

Licitator an, & quando admittatur factis subhastationibus, vide Mag. dec. 171. Rot. Floré. Pap. lib. 13. tit. 9. arrest. 1 & lib. 18 tit. 6. arre. 14.

Licitator primus, an liberet̃ alio plus offerente, si ille aufugiat, vide Boer. decis. 248. Pap. lib. 13. titu. 9. arrest. 2. Reboff. in suis commenta. tract. de præcon. art. 7. glos. 1. nume. 20. Fran. Cremen. singu. 41. non liberari, nisi secunda oblatio fuerit per partem acceptata, scribit Cabal. milleloq. 819. vide Cassan. in cõsuetu. Burg tit. *des rentes* Rub. 5. §. 2 gl. 2. nu. 22. Bart. in l. 9. ff. de publicanis.

Sola vltimi licitatoris oblatione, primus non liberatur; tamen adiudicatione vltimo licitatori facta, præcedens liberatur. Aegid. Magist. tract. subhast. c. 20. in decisio. diuerso. fol. 198 sed quando vltimus licitator, non est soluendo, quid iuris, vide ibi. cap. 36.

Iudex tenetur, si vltimo licitatori non soluẽdo

tem

rem addicat. Aegid. ibi. cap. 20.
Subhastationes, & cridæ, non vocato regio procuratore, si eius interest, sūt ipso iure nullæ. Boer. decis. 277. nu. 5.
Oblationes licitationum cum illa conditione, q pecunia non liberetur creditori, nisi cum cautione de restituendo, cui ius permiserit, debēt admitti, & tunc si creditor præstiterit talem cautionem, debitor tenetur aliā præstare, de seruando ipsum creditorē indemnē. Vincen. de Fran. decis. 200.
Quousq; possit res incariorari, vide Ioan. Gal. quæst. 2. in decisio. diuerso. Pap. libr. 18. titu. 6. arrest. 14. l. 4. C. de fide instrumen. & de iure hast. fisc. lib. 10. vbi de materia alienationum publicè factarum.
Quando aliquis instat, q bona ponātur ad cridas, dicitur actor, & cōtradicēs, dicitur reus. Rol. consi. 72. volu. 3. nu. 46.
Tempus subhastationum in rebus fisci, Ecclesiæ, & minorum, est 20. dierum, in alijs est arbitrariū. Bar. in l. 8. ff. de public. & vecti.
Solemnitates in re vendita per licitationē, an præsumantur, vide Cabal. milleloq. 820.
Vide de subhastationibus tract. Aegid. Magist. in decisio. diuerso. fol. 191.
Quare ad valuas templi relinquendum sit programma, & quo idiomate concipi debeat, vide ibi. Aegid. cap. 9. fol. 195.
Quælibet adiudicatio tacitè intelligitur facta, cum oneribus suis, nempè, census, sumptuum subhastationum, & iurium dominicaliū feudalium, & si in omnibus proclamationibus nihil dictum sit, vide ibi. capit. 28. fol. 203.
Item ipsa res adiudicata, transit cum onere seruitutum, vide ibid. cap. 9.
Dilatio à lege indicta, nō potest à Iudice prorogari, sed an possit Iudex prorogare tēpus introductum ad licitationes faciendas, vide ibi. cap. 30 fol 205.
Ad licitandum nemo admittendus est, post decreti adiudicationem. Idem Aegid. ibi. c. 35. vide Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 2.
Adiudicatarius, alieno se nomine licitatum asserēs, licitationi nihilominus satisfacere cōpellitur. ibi. Aegid. cap. 37.
In venditione, quæ fit ex decreto Iudicis, non habetur fides de pretio: ideò licitator debet habere pretium præ manibus. Aegid. ibid. Rebuff. in suis commen. tracta. de præcon. art. 7. nu. 22. aliàs potest incarcerari. Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 15. & ante non pōt re vti, ibid.
Diluendarum oppositionum graria sumptus facti, subhastationis impensis, non annumerantur. Idem Aegid. ibi. cap. 41.
Proclamationes debent fieri in proximo foro, vel in alio celebriori, sumptibus requirentis, cuius interest, fiunt etiam in die dominico coram populo exeunte à Missa parochiali. Papon. lib. 18. tit. 6. arrest. 17.
Debitor cuius res distrahitur auditur, si pendentibus proclamationibus, & subhastationibus, vellet alienare nemus existens in prędio proclamato deposito, & remisso tamē pretio apud Iudicem, vel commissariū. Idem Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 19.
Commissarius deputatus ad distrahendum, nō potest hoc munus sibi impositum alteri remittere, sine consensu eorum, quorū interest. Pap. ibi. arrest. 20.
Præsente, siue absente debitore, res potest proclamari, & distrahi. ibi. arrest. 23.
Sumptus, & expensæ proclamationū, & subhastationum, fiunt de pretio rei distractæ; secùs in expensis factis inter opponentes. Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 24. & 38.
Licitationes. q fiunt pro re cōmuni cū minore diuidenda, sunt periculosæ. Pap. ibi. arrest. 27.
Proclamationes debent fieri ad minus coram decem, & his verificari. ibi. arrest. 28.
Proclamationes debent esse certæ: ideò quæ veniant obseruanda circa illas, & alienationes, quæ fiunt subhasta, vide Pap. ibi. arrest. 29.
Defectus sequestrationis rei, annullat proclamationes, & alienationem subhasta factā. Idē arrest. 31. ibid.
Distractio rei nō dēt fieri, nisi auditis omnibus opponentibus. ibi. arrest. 33.
Habens ius in spe potest se opponere, non ad impediendam exequutionem, sed vt ius suum sibi saluum sit, adueniente cōditione. Pap. ibi. arrest. 39.
Quando venduntur bona debitoris iu emēdo, præfert creditor, vel agnatus alijs extraneis. Maran. in suo Spec. disputa. 8.
Debitor plus offerens, dēt admitti dū vēdunt bona sua, q̄a nil obstat, quominus bona sua emere publicè possit. Rebuff. in suis commē. tract. de litte. obliga. art. 5. nu. 13. Tom. 2.
Proclamationes sermone patrio fieri debent, & leges. Rebuff. ibid. Tom. 2. tracta. vt contract. testat. senten. glo. 1. num. 6. fol. 574.
Quis sit pręco, quid programa, subhastatio q̄, licitator quis, vide Rebuff. ibi. Tom. 2. tract. præco. licit. & subhasta. fol. 597.
In subhastationib. & licitationib. cōsuetudines, & statuta locorum sunt seruanda, tàm in tēpore, quàm in forma, vide ibi. nu. 14.
Solēnitates proclamationū à partibus remitti non possunt. ibi. nu. 18.
De alijs solēnitatibus, quæ debent interuenire in ipsa alienatione, & subhastationibus, vide per Rebuff. ibi. glos. 2.
In subhastationibus, si quis pecuniā obtulerit obligatur

obligetur ex ipsa oblatione. Rebuff. ibid. art. 4. glo. 1. nu. 34.
Quando imponitur pœna opponenti se iniustè subhastationibus, quæ concurrere debeaut ad hoc, vt quis ad illam pœnam teneatur, vide Rebuff. ibid art. 5. glo. 1.
Plus offerenti res licitata est adiudicanda. Rebuff. ibi. art 7. gl. t. n. 18. quid in Ecclesia. ibid.
Solemnitates in re vẽdita per licitationem interuenisse, quis probare debeat, vide Rebuff. ibid. num. 23.
Proclamationib. & cridis, arguitur bonafides. Dec. consi. 410.
Offerens fraude maius p̃tium pro re, q̃ subhasta venditur, ad hoc, vt carius ematur, tenet pœna criminis stellionatus. Lud. Rom. sing. 573.
Offerenti plus, res minoris, vel Reipublicæ subhastatæ concedunt, nec gratificationi locus est: fallit in reb. Ecclesiæ, q̃ iustũ pretiũ offerenti, deliberantur. idem Roma. sing. 762.
Quando res venditur publicè p̃cedentib solẽnitatibus, & subhastatio nib. à iure requisitis, qualiter procedatur, vide Bar. in l. 4. C. de fid. instrum. & de iure hast. fisc. lib. 10.
Si aliquis vadat ad licitãdũ, & p̃mittat notario scribente, obligatio inter ementẽ, & vẽdentẽ oritur. Bar. in l. 9. ff. de publica. & vectig.
Ille, cuius bona vendunt, obligatur ad venden dum plus offerenti, quando hoc in proclamate fuit dictum, nisi prius reuocet, antequã alius promittat, vel nisi absint illa verba, & plus offerenti deliberabitur. Barto. in d. l. 9. de publica. nu. 4.
Emens rem ab executore, debet habere sententiam, & acta, per quæ probare possit sententiam valere. Bar. in l. 58. ff. de re iudic.
Creditor proclamari faciens bona sui debitoris (etiam quæ ab alio tenebat) quare illi tertio pariat præiuditium, vide Boer. decisi. 112. num. 10. & decisio. 141.
Creditor, qui habet potestatẽ vẽdendi pignus, non potest illud sibi ipsi vendere, vel retinere pignus in solutum. Rot. Genu. decis. 4.
Alienationi annuę prǽstationis, vel hypothecę, tenetur quis se opponere, vel p̃stari. Boer. deci. 112. nu. 14. tamen feudi, vel emphyteusis alienationi, non habet necesse Dominus se opponere. ibid nu. 15.
Venditio facta publicè, vel per suahastationes, præiudicat quo ad possessionẽ, & p̃prietatẽ ei, qui se non opposuit. DD. de Rot deci. fin. tit. de empt. & vendi. in antiq. vide Rebuff. in suis cõment. tract. de litte. oblig. art. 10 gl. 2.
Et proclamata excludunt quemcunq; habẽtẽ ius in re. Ios. Lud. dec. Peru. 42. sed tertius adhuc habet ius offerẽdi. Boer. deci. 112. nu. 21.
Minor tamẽ restituitur aduersus cridas, & proclama publicum. Boer. decis. 141.

Possessor debet nominatim vocari, quando per se ipsum possidet, sed q̃ possidet per aliũ (vt per constitutum) tunc si creditor proclamari faciat bona sui debitoris possidẽtis nomine alieno, ipso ficto possessore in Prouincia existente, non amplius auditur per alium. Boer. decis. 277. in fine.
Emens præcedentibus proclamationibus, & subhastationibus, tutè emit. Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 1. vide tamen arrest. 9. & seqq ibid.
An absentes tempore, quo fiebat alienatio, possint post perfectam alienationem per subhastationem, audiri, vide Pap. ibid. arrest. 4.
Creditores semper audiuntur in pretio dictæ rei venditæ, ante solutionem dicti pretij. Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 5.
Facta alienatione præcedentib. proclamationib. de prædio antea alienato, existenti apud vendentem debitorem titulo conductionis, emptor, & dominus rei, q non opposuit ipsi alienationi, amplius non auditur. idem Pap. ibid. arrest. 8.
Cùm res plures distrahaũtur, debent vendi separatim. ibid. arrest. 16. vide Rebuff. in suis comment. tract. de litte. oblig. art. 11. glo. 4.
Statuto stante, q volens vendere rem immobilem liberè, ponat eam ad cridas, vt si aliquis prętendat ius super illa, compareat, & de iuribus suis edoceat, intra tempora à dicto statuto limitata, aliàs excludatur, tunc tale statutum non comprehendit. certos habentes ius in re, qui personaliter debent citari, & minor cõtrà lapsum temporis restituitur, ad faciendam suam oppositionem. Rol. à Valle consi. 72. volum. 3.
Affectuatio p̃stari debet pro p̃tio, quo emptores reperiuntur, licèt appretium fuerit longè minoris p̃tij, vt si p̃dium esset appretiatum sex, & emptores offerant duodecim. Capic. decisio. 41. num. 13.
Tempus datum ad redimendum pignus, à quo die currat, vide Guid. Pap. q. 23. sed an tale tempus currat cõtrà minorem, & pupillum, vide ibid. quæst. 31.
Creditore vendẽte bona pupilli sibi obligata, non requirit illa solemnitas, quæ requiretet, si pupillus venderet. Guid. Pap. q. 31. nu. 6.
Creditor debet facere citari creditorẽ alium, visurum venditionem pignoris in executione sententiæ. Guid. Pap. q. 329.
Distractio pignoris fieri non debet, nisi præcedente mora. Rot Genu. decis. 4. nu. 23.
Habẽs plures res pignoratas, nõ p̃t vẽdere, nisi qd satis est p̃ sua solutione. Rot. Gen. deci. 4.
Si in distractione pignoris interuenerit deceptio, etiam intra medietatem iusti pretij; distractio retractatur. Franc. Marc. q. 133. vide tamen Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 2.

Compēſatio ad impediendum pignoris diſtra-ctionem fit ipſo iure. Rot. Genu. deciſ. 4.

Datio inſolutum, non præcedente ſubhaſtatione, eſt nulla, licèt factis ſubhaſtationibus valeret. Iaco. Put. deciſ. 252. lib. 2.

Oblatio verbalis inter alios effectus operatur, vt faciat ceſſare venditionē, adiudicationē, & proclamatas. Mago. deci. 132. n. 17. ibid.

Pignus emens, ſeu rem hypothecatam, & quã ſuccedat ĩ locũ creditoris, vt ſe tueri poſsit, vide Hartm. Hart. c. 4. tit. de creditorib. lib. 2.

Tenuta ſi nulla ſit, iure pignoris retineri poteſt, ſi aliàs res obligata erat. Dec. cōſ. 449. nu. fin.

Nomen debitoris poteſt aſsignari creditori habenti priorem hypothecam, debitore etiam non citato. Natt. conſi. 30.

Leuatio de gagio, quæ iuxta diſpoſitionem noui decreti Sabaudiæ fit in odium debitoris, cum tertio pluris; an procedat in odium tertij, & concurrentibus alijs creditoribus, & quid in vxore, & minore, vide Excell. Præſid. Teſſau. deciſ. 258.

An executio, quæ fit in odium debitoris ad formam decreti Sabaudiæ, cum tertio pluris, poſsit fieri eo modo in odium fideicommiſſarij, vide eundē Excel. P. Teſſau. deciſ. 194.

Creditor, qui habet ius pignoris, quod excluditur fauore beneficij debitori competētis, vt in muliere, quæ eſt tuta exceptione Velleiani, ius pignus vendendi non habet. l. 40. §. fin. ff. de rei vendic.

Pignus poteſt vendi, ſi eſt actũ, vel ſi nihil eſt dictum, ſeruata tamen forma legis, ſed ſi agatur q non vendatur, trina denũciatione pmiſſa, vendi poteſt, aliàs ſecùs. l. 4. ff. de pigno. act.

Si ſuper pignoris diſtractione inter partes fuerit conuentum, ſtatur conuentioni, & ſecundum illius formam debet diſtrahi. l. fin. §. ſancimus. C. de iure dominij impet. aliàs ſtatur conſuetudini, vel ſtatuto. ibid. glo.

Creditor licèt nō ſit dñs, poteſt tñ pignus alienare ex pacto, vel ſine pacto, ſeruata forma legis. §. cōtrà aũt, inſtit. qb. alieu. licet, vel nō.

Creditor, qui pignus vendidit cogitur reſtituere ſuperfluũ pretij, p actionē pignoratitiā. l. 6. §. ſi. ff. de pig. act. nō debitorē delegare. l. 42. eo.

Creditor quando, & quomodo poſsit vendere pignus, & an inuitus cogatur vendere, vide Hartm. Hartm. c. 3. tit. de creditoribus. lib. 2.

Si creditor vendiderit, & de euictione promiſerit, ei debet à debitore de indemnitate caueri. l. 8. §. ſi pignori. ff. eod.

Si ceſſatur in ſolutione partis, pignus venditur totum, vt ſi vnus ex hæredibus debitoris partem ſuam ſoluerit, & alter non. §. ſi vnus. d. l. 8. & l. 11. § ſi creditori. eod.

Pactum de vendendo pignore in dubio, nō intelligitur perſonale. §. de vendendo. d. l. 8.

Pignus poteſt vendi propter debitum, & aliã acceſsiones. d. l. 8. §. fin. ff. de pigno. act.

Ex pacto creditoris vẽdentis, pōt debitor agere, vel petere, vt ſibi cedatur actio. l. 13. ff. eo.

Si creditor vendens pignus promittat duplum ex cōſuetudine, vel aliter vtiliter geſſerit, qđ hoc nomine præſtiterit, à debitore repetit, aliàs nōn, vltra debiti ſummam. l. 3. §. ſi creditor. ff. de pigno. actio.

Pecunia redacta ex venditione pignoris prius in vſuras, deinde in ſortē cōputat. l. 35. ff. eo.

Donec prior creditor habet hypothecā, ſecundus non habet ius diſtrahendi, niſi priori creditori ſatisfaciat. l. 8. C. qui potiores. aliàs ſine oblatione pretij, non poteſt creditor ſecundus pignoris venditionem impedire. l. fin. C. ſi antiq. cred. pig. vend.

Poteſt prior impedire ſecundum volentem vendere, licèt ipſe non poſsit. l. 13. §. ſi prior. ff. qui potiores.

Multa ſpectantia ad hunc titulum, vide in titu. C. ſi vendito pign. agat.

Creditor ſi vult vendere pignus, debet debitori denunciare. Bar. in l. 1. C. de pignorib.

Creditor cogit oſtendere debitori volenti vendere rem mobilē penes eum pignoratā, præſtita prius per debitorē cautione, & quid in immobili, vide Bart. in l. 6. ff. de pigno. act.

Res tota venditur, ratione partis. Bart. in l. 8. §. ſi vnus. ff. eod.

Creditor pōt vendere pignus, & habere fidem de pretio. Bart. in l. 24. §. ſi vendiderit. ff. eod.

Alienationem ex ſecundo decreto eſſe iniuſtè, vel iuſtè factam probat ille, contrà quem ẽſt præſumptio. Bart. in l. 7. ff. de ſepar. bono.

Creditor, qui vendit pignus ex pacto, vel lege, nō transfert dñium; ſed debitor de cuius cōſenſu vendit. Bar. in §. libertini, inſtit. quib. ex cau. manu. non licet tamē qđ creditor diſtrahens transferat dominium, habetur in l. 46. ff. de acquir. rer. domin.

Fratres præferũtur alijs, ſi æquale pretium offerant. Bar. conſi. 19. nu. fin. vol. 1.

Pignus cōuentionale pōt diſtrahi à creditore; ſecùs in pignore prętorio, qđ non poteſt diſtrahi. l. 1. ſi cui. ff. vt in poſſeſsio. legatorum.

Si creditor emerit pignus, deſinit eſſe pignus, niſi eſſet emptio ſimulata. c. ſimiliter tit. ſi de inueſti. feud. controuer. fue. in vſib. feud.

Creditor, qui vendidit rem obligatam minus iuſto ptio, totum iuſtum ptium ſibi computare tenetur. l. 18. C. de fideiuſ. & manda.

Pretiũ ex pignore redactũ, pōt in naturale debitum eligi. gl. pen. in l. 1. C. de ſolut. & libera.

Illud, qđ creditor percepit ex diſtractione pignoris, liberat debitorem, & mandatorem, ſi de euictione creditor nō eſt obligatus; aliàs ſecùs. l. 59. ff. mandati.

Facto pacto, quod liceat vendere, intelligitur res obligata. l. 3. ff. qui potiores.

Emptor pignoris potest ex pacto in locum prioris creditoris succedere, si ad eum pretium peruenerit. l. 18. ff. eod.

Qui vocantur ad fideicommissum prędio alienato, illud non reuocant ab eo, qui emit à creditore testatoris. l. 80. §. fin. de legat. 2.

Si debitor habens multos creditores dat vni eorum pignus, tenet datio, nisi in fraudem aliorum creditorum pignus, datum sit. l. 13. & 22. ff. quæ in fraudem creditorum.

Fideiussor, qui totum soluit, & pignora recepit à creditore, non censetur illa emere, sed luere: ideò tenetur eá restituere illi, ad quẽ pertinet, soluto sibi eo, quod soluit, & habetur ratio fructuum, & vsurarum. l. 60. ff. de fideiussorib. & manda.

Si idem pignus duobus debitis eodem tempore sit obligatum, pretium ex eo redactum, cedit in vtrunq; pro rata; si verò diuersis temporibus, primò cedit in antiquius, & si quid superfit, cedit in posterius. l. 96. §. cum in cod. ff. de solutio. & libera.

Debitor, qui rem pignori datam vendidit, committit furtum, etiam si tantùm erat specialiter obligata. l. 68. ff. de furtis.

Idem in creditore, qui ante tempus pignus vendidit. l. 75. ff. eod.

Qui auctore Iudice cõparauit, bonæ fidei possessor est. l. 180. ff. de reg. iur.

Vide de materia in duobus tit. seqq.

Si antiquior creditor pignus vendiderit.

Mptor pignoris potest ex pacto in locũ prioris creditoris succedere, si ad eum pretium peruenerit. l. 18. ff. qui potiores.

Qui emit à creditore primo, irreuocabiliter possidet; sed qui emit à debitore, licèt pretium soluatur primo creditori, poterit conueniri, si solutum pretium sibi offeratur. l. 3. ff. de distract. pigno. nam si primus creditor auctoritate legis, vel pacti bona sua debitoris vendiderit, securus est emptor, vt non possit conueniri à secundo creditore pretium offerente: secùs si debitor dederit in solutum, vel vendiderit primo creditori, & ipse creditor alteri vendiderit; quia tunc competit ius offerendi. Afflic. decis. 16. vide Viucen. de Fran. decis. 134.

Emens à creditore non vendente iure creditoris, ius pignoris non consequitur: fallit quãdo vendidit creditor rem cum omnibus suis iuribus, sibi competentibus in ipsa re. Craue. consi. 298. nu. 6.

Si in causa iudicati pignus captũ sit.

Reditor missus in possessionem pignoris, non efficitur dominus, nec facit fructus suos. Affl. decis. 358. tamen debitor per adiudicationem iudicialẽ priuatur dñio rei suæ. Afflic. ibid.

Facto deliberamẽto rei, quis dicitur verus possessor absque alia traditione. Guid. Pap. q. 22.

Si debitor in fraudem creditorum vendat rem pignori captam, & subhastatam, quis præferatur, an emptor ipsius debitoris, vel ille, cui res subhasta fuit deliberata, vide Guid. Pap. quæstio. 81.

Crediteri, bona subhastata quando adiudicanda. vide Affl. decis. 358. & supra de distra. pig.

Emptorem non reperiri, vel iustum pretium nõ offerri, parificantur. Afflic. d. decis. 358. nu. 6.

Pignus iudiciale, quando creditori addicitur, pro toto debito additum censetur. Francis. Marc. q. 925. par. 2.

Si pignus datur creditori in solutum simpliciter, præsumitur datum pro toto debito. l. 15. §. si pignor a. ff. de re iudic. secùs si Iudex pro certa quantitate adiudicet, vt quotidie videmus fieri, vide glo. ibid.

Debitor in executione sententiæ tradens creditori fundum, potest posteà offerre pecuniam, & recuperare fundum, fructibus in sortem computatis: quia præsumitur tradidisse iure pignoris, & nõ in solutũ. Affl. dec. 372.

Tempus datum ad redimendum pignus, à quo die currat, vide Guid. Pap. q. 12. & tale tempus currit contra minorem, sed restituitur; contrà pupillum verò non currit ipso iure. Guid. Pap. quęst. 31.

Creditor proclamari faciens bona sui debitoris quare, & quale pariat præiudicium tertiò, se non opponenti, vide Boer. decis. 122. nu. 10. & supra tit. de distract. pigno.

Deceptio, si in executione rei iudicatæ interuenerit etiam citrà iusti pretij dimidiam, retractatur ipsa executio. Francis. Marc. q. 133. vide DD. de Rota decisio. fin. titu. de empt. & vendi. in antiq.

De reuocatione pignoris ex multiplici capite nulliter obtenti. vide decis. 49. Rot. Auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3. fol. 54.

Habens pignus prætorium, præfertur habenti iudiciale, si est prior tpe. l. 2. C. qui potiores.

Creditor, qui iudiciale pignus ob sententiam est consequutus, præfertur priori solùm personalem actionem habenti. l. 3. C. eod.

Factum Iudicis reputatur factum partis, quare emens ab ipso Iudice iudicatum exequente, partem debitricem habet obligatam de eui ctione, & contagentem repellet exceptio. l. 13. C. de euictio.

In pignorib. captis ex causa iudicati, qui prior est tempore, potior est in iure, etiá si actione personali tenebat debitor. l. 10. ff. q potiores.

Coram Iudice exequente, examinatur quæstio emergens super rebus pignori captis summatim, quę cognitio non facit præiudicium volenti ordinarię agere, & pignus addictum, creditori ad vsucapionem proficiet. l. 15. §. si super. ff. de re iudic.

Quando est aliquid, quod posset capi sine controuersia, illud, qd captũ fuit, in quo est cõtrouersia dimittit, & pcedens summaria cognitio cessat: & illud, qd est sine cõtrouersia capitur. Item si res fuerit alteri anteriori creditori pignorata, quæ pignori capta est, pignus pariter venditur, sed priori creditori prius satisfit, & residuum in causam iudicati conuertitur. §. quod si res, d. l. 5. de re iudi.

Post rem venditam, & in solutum datam, cessat summaria cognitio iudicum exequentium. ibid. §. si post.

Si per Iudicem exequentem res fit vendita pretio non soluto, cessat officium Iudicis in precio exigendo, quare res debet vendi præsente pecunia, vel vendita reuocari. d. l. 15. §. sed si emptor. ff. de re iudic.

De iure offerendi.

Vri offerendi an præscribi possit per creditorem, quæstio est ingés inter Doctores, vide Ozasc. decis. Pedem. 115. Gasp. Cabal. millelo. 317. Crauet. consi. 71. nu. fin. Dec. consi. 164. Guid. Pap sing. 966. Bart. in l. 7. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. & in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. nu. 34. glo. in l. 4. & in l. 7. § eo iure. C. de præscrip. 30. ann. Excel. Præs. Tessau. decis. 157. quo loci tradit octo casus circa hanc præscriptionem, vide Hart. Hartm. cap. 1. titu. de præscrip. lib. 21. sed pro parte negatura fuit iudicatum in Camera Imperiali, vt testantur Mysing. obser. 16. cent. 1. & Andr. Gail. obserua. 18. lib. 2. limita, vt ibid. tamé iuri offerendi per lapsum 30. ann. posse præscribi multis rationibus, & auctoritatibus probat Menoch. consi. 201. n. 61. li. 3.

Ius offerendi an dicatur ius, vel facultas, & quo facultas à iure coguoscat, vide Ozasc. dec. 115.

Creditori posteriori, & cuilibet possessori ius offerendi priori creditori competit. Ozasc. decis. 135. Fran. Marc. q. 371. Afflic. decis. 187 Crauet. consi. 1. pro genero. nu. 387. quando competat, vide Excel. Præs. Tessau. decis. 157. dummodo totum creditum offerat. l. 1. & 5. C. qui potiores.

Secundus creditor etiam in causa euictionis, non euocat rem à primo creditore alienatá, nisi offerat creditum cum interesse primi creditoris, qui rem à debitore in solutũ habuit. Afflic. decis. 15. vide Vinc. de Fran. decis. 134. tamé si antiquior creditor vendiderit auctoritate legis, vel pacti bona ipsius debitoris, securus est emptor, vt non possit conueniri à secundo creditore offerente pretium debitum. Afflic. decis. 16. l. 3. ff. de distract. pigno. secus si debitor dederit in solutum, vel vendiderit primo creditori, qa tũc cõpeteret ius offerẽdi. Afflic. ibi. & d. l. 3. ff. de distrac. pign.

Creditor secundus habet ius offerendi primo creditori, & ècontrà primus creditor possessor, habet ius offerendi secundo, volens retinere pignus oblato debito. Afflic. decis. 259. Gramma. decisio. 51.

Creditor secundus tenetur offerre primo creditori (cui res debitoris per Iudicem fuit adiudicata, & data in solutum) pecuniam solutam, & interesse medij temporis vsque ad oblationem, compensatis cum ipso interesse fructibus perceptis, pro concurrenti summa. Vinc. de Fran. decis. 12.

Ius offerendi non datur contrà emptorem, qui emit rem sub hasta, dum vendebatur iure creditoris: fallit, quando emptor erat etiá creditor, nam tunc etiam si emerit iure creditoris, potest el offerri pretium per secũdum creditorem. Vincent. de Fran. decis. 67. vide tamen. Ioan. Pap. lib. 18. arrest. 3.

Idem in fideiussore emente, de Fran. d. decisio 67. nu. 6. vide Excel. P. Tessau. decis. 157.

Quod post rem venditam iure creditoris cesset ius offerendi, scribit Aegid. Magistr. in suo tract. subhastio. cap. 37. in decisio. diuerso.

Ius offerendi non habet locum contrà emptorem iure creditoris, si venditio fuit rectè facta, aliàs secus: tenetur tamen emptor supplere iustum pretium, si interuenerit læsio in venditione, in sexta parte pretij. Vincent. de Fran. decis. 224.

Ius offerendi non habet locum inter creditores post rẽ indicatam, vt puta si primus creditor ex re iudicata ius quęsitum in pignore habeat, & prior in possessionem pignoris auctore Prætore immissus sit, tunc enim cessat ius offerendi. And. Gail obser. 18 n. fin. lib. 2.

Duplex est ius offerendi in materia pignorum, vnum, qd competit possessori conuento hypothecaria, & istud competit possessori etiá malæfidei,

malæfidei, & iniusto. Crau. consi. 298. & hoc ius offerendi cópetés possessori, solùm durat vsq; ad litis contestationé in causa executionis iudicati. Crau. ibid.

Alterum est ius offerendi competés creditori, non ratione possessionis, sed ratione hypothecæ, puta si debitor priori creditori pignus vendiderit, aut in solutum dederit, nam potest secundus creditor pignus auocare à priore creditore, offerendo debitum. Crau. d. consi. 298. nu. 8.

Ius offerendi dicitur ius reale competens ratione hypothecæ, quo iure agitur hypothecaria. Crau. ibid.

Ius offerendi competens, non possessori conuento actione hypothecaria, sed creditori posteriori, solùm datur creditori hypothecario: ideò tanto tempore durat, quanto durat hypothecaria, & non plus, quia nascit ius offerendi propter hypothecariam, & ei deseruit, & cessat ipsa sublata. Cra. d. cõs. 298.

Creditor posterior, qui non habet hypothecá, sed solùm actionem personalem, non habet ius offerendi contrà priorem creditorem: Crau. consi. 1. pro geneto. num. 388. quia non habent i hypothecam, nó datur ius offeredi. Crau. ibid. nu. 389. vide eundem. consi. 298.

Licèt regulariter posterior creditor offerens debitum priori creditori, non possit cogere eum, vt sibi cedat actiones, seu pignus suum: tamen fallit, quando posterior creditor hét instrumentum liquidatum, vide Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de ,pductione instru. n. 16.

Secundus creditor soluens priori, cõfirmat sibi pignus. Barto. in l. 1. C. qui potiores, & l. 21. C. de pigno. & l. 21. ff. qui potiores. tamé si creditor secundus offerat primo, vtrum succedat in ius primi, tàm in personali actione, quàm hypothecaria, vide Bar. in l. 3. ff. quę res pign. vel hypothe. obliga. poss.

Potest secundus creditor offerre, ét fisco priori, & succedit in eius locum. l. fina. C. de his, qui in prior. credi. loc. succed.

Secundus creditor confirmat sibi pignus soluédo primum debitum, quod præcedit, nec tenetur offere debitum, quod posteà est sequutum, cùm in eo non sit posterior. l. 21. ff qui potiores.

Creditoribus soluto matrimonio per mortem mariti, competit ius offerendi solutionem dotalis debiti, & res pro dote hypothecatas prosequendi; secùs est in restitutione, quæ fit propter mariti inopiam; nam pro concurrenti quantitate dotium, ius offeredi eo in casu creditoribus non competit. Ozasc. decis. 135. nu. 4. 12. & 13. vide Afflict. dec. 199. Capic. dec. 41. Rebuff. in suis cómen. Tom. c. tract. de constitu. redit. art. 1. glo. 14. num. 44. fol. 589. Guid. Pap. sing. 583. & Bar. in l. 10. C. qui potiores.

Ius offerendi habet possessor rei pro dote hypothecatæ: tamen non repellitur mulier, vel eius hæres exceptione cedendarum actionū contrà alios possessores, si sine dolo malo eá facere non possit puta, quia liberauit alios possessores, tamen tenetur cedere actionem, prout cedere potest. Afflict. decis. 343.

Si hæres illius, qui assecurauit dotes védiderit rem, quæ posteà fuit euicta per mulieré agété hypothecaria, nó amplius poterit offerre dotes, & recuperare rem ab ipsa muliere. Crau. consi. 298.

Oblatio pretij, ad quam tenetur secundus creditor, pro euincenda re debitoris vendita, non facta in prima instantia, potest in causa appellationis fieri. Afflict. decis. 16, nu. 5.

Agens remedio. l. vetustissimá. C. de iure domi. impet. an gaudeat iure offerendi, vide Afflic. decisio. 187. & dominio translato, cessat ius offerendi. Afflict. ibid.

Quando ius offerendi solummodo habeat locum ante litem contestatam, vide Afflict. d. decisio. 187.

Etiam si possessor sit iniustus hét ius offerendi. Afflict. dec. 259. in fine, & Capic. dec. 99. nu. 6. Gram. decis. 51. Fran. Marc. q. 763.

Possessori offerenti necesse est iura cedi. Afflict. dec. 343. vide ĩ titu. de cessionibus, & Capic. decisio. 51. Hartma. Hartm. capit. 1. titu. de creditoribus. lib. 2.

Ius offerendi pecuniam condemnato cópetit in actione hypothecaria, etiã post sententiã, & cuilibet possessori, sed dictum limitatur in sex casibus traditis per Capic. decis. 41. an tale ius competat post sententiam, vide Afflict. dec. 187. quòd appellatio sustineat ius offerendi, scribit Afflict. ibid.

Melioramenta, si quis non fecerit in re, si conueniatur hypothecaria, totũ creditũ offerre tenetur, etiam quòd res obligata esset minoris valoris; secùs si fecerit melioramènta. Vincen. de Fran. decis. 38. vide Crauet. consi. 298. Mago. decis. 51. Rot. Floren. & supra lib. 1. titu. de impensis. sed an tunc consideretur, (quo ad æstimationem rei) tempus emptionis, vel tempus, quo possessor conuenitur hypothecaria, vide ibid.

De priuilegio facientis melioraméta in aliqua re, qui (si cõueniatur hypothecaria) pôt offerre creditori, sed quando, vide Hiero. Mago. decis. 9. Rot. Floren.

Emptor possidens rem hypothecatam ante suam emptionem volens habere ipsam rem, an teneatur offerre, non solùm sortem prin-

Vincen.

cipalem,sed etiam vsuras,vide dec.109.Rot. Auenio.in decisio.diuerso.Tom.3.

Creditor tenetur possessori offerenti cedere iura sua,ea tamen,quæ habet, & solùm tenetur promittere debitum verũ,& non exactũ. Vincen. de Fran.decis.427.par.2.

Siue qs agat hypothecaria,vel renocatoria,sem per repellitur per oblationem debiti factã per possessorem.Ias.de actio.in §.Item si quis in fraudem. num. 114. sed vsq; ad quantum tempus poßit bonorum possessor hanc oblationem facere, vt retentione vtatur, vide ibid. num.115.

Pignus poßidens,si offert debitum,absoluitur. glos. fina. in l. vnica. C. etiam ob chyrogra. pecu.pign reti.posse.

Debitor vtrum habeat ius offerendi contrà creditorem, qui virtute instrumenti cæpit possesionũ rei debitoris, & obtinuit decretum adiudicationis,à quo pẽdebat appellatio,vide Capic.deci.202.

Ius offerendi quando poßit à debitore fieri creditori,& à creditore secundo,vel ab alio extraneo, & non domino, neq; possessore, vide ibid. plenè.

Ius offerendi non habet locum post litẽ cõtestatam,super actione iudicati: nisi per viam purgatiõis moræ,quæ potest purgari vsq; ad sententiam.ibi.nu.10.

Ius offerendi in conditionibus, non transit ad hæredes.gl.fi.in l.108.ff.de cõdic.& demõst.

Creditorem euictionem pignoris non debere.

Licèt creditor non teneatur per iuris dispositionẽ de euictione: tamen si eam promiserit, obligatur virtute promisionis. l. 22. §. si creditor. ff. de pigno. act. Dec. consil. 449. num.37. & 38.

Qui de euictione non tenẽ, poterit conueniri, si sciens est, vel in dolo repertus fuerit.l.12.§. deniq;.ff.de actio.emp.& vend.

Licèt creditor vendens iure creditoris, non tenẽatur de euictione; tamen tenetur instrumenta ostendere, cùm opus erit.l.54.ff. eod. iura cedere, & possessionẽ tradere.l. pen.ff. de distract.pigno.& l.38.ff.de euictio.

Creditor,qui vendidit iure creditoris,nõ tenẽ de euictione,sed solùm,vt probet rem obligatam sibi fuisse.l.30.ff.de pignoribus.

Creditor non tenetur de euictione, ipse tamen non potest euincere.l.10.ff. de distrac. pign. & si quando instante creditore pignus prætorium distrahitur, non teneatur creditor de euictione(nisi vt dominus is vendat, vel nuncupatim de euictione promittat, aut dolosè in ea alienatione versatus sit)tamen semper tenetur,nisi quatuor præstet, de quibus per glo.in l.1.C.creditor euict.pign.non deb.vide Mago.decis.32.Rot.Floren.

Ad hoc,vt creditor non teneatur de euictione quatuor requiruntur, & si est actum, vt non teneatur, an saltem ad pretium teneatur, vide in additio.ad Bart.in l.12.§. qui autem. ff.de actio.empt.

Creditor,si hypothecã vẽdiderit de euictione non tenetur; sed solummodo ad cedendum iura.Marc.q.926.par.2.

Emptor emens iure pignoris in exequutione sententiæ capti, non habet creditorem de euictione obligatum. l. 50. ff. famil. ercisc. circa medium.

Si creditor vendens pignus promiserit duplum ex consuetudine, vel aliter vtiliter gesserit, quod hoc nomine præstiterit, cõtrario iudicio repetet;aliàs non,vltra debiti summam. l.22.§.si creditor.ff.de pign.act.

De denunciatione molestiæ, & auctore laudato.

An sit necessaria denunciatio molestiæ ad hoc, vt emptor agat de euictione re euicta, vide per Capic.decisio.106.Fran.Marc.q.58r. Rebuff. in suis comment.tract.de dilatio.art.5.nu.24.Tom.3.

Emptor,si super re vendita sibi fuerit mota lis, tenetur venditori, etiam scienti denunciare ipsam molestiam,si vult posteà agere de euictione.l.1.C.de peric.& commod. rei vendi: l.8.C.de senten.& interlocu.om. iud.l.7.8.15. 20.53.55.& 56.ff de euictio.

Regula limitatur, sex in casibus, vide Capel. Thol.q. 408.& in additio.ad Bar.in l.1.C.de euictio.& in l.1.C.de peri.& cõmo.rei vendi.

Denunciatio non est necessaria, quando venditor est præsens in iudicio litis motæ contrà emptorem, stante suo iuramento de defendendo,quod habet vim denunciationis. Capic.d.decisio.106.nu.3.Rot.Genu.dec.15. nu.4.& 13.Fran.Marc. q.582. nec tertio possessori denunciãdum est,sufficit enim, vt denuncietur principali.Abb.consi.22.libr.2.

Quando necessitas denunciandi est remissa,nõ est opus denunciatione molestiæ ad hoc, vt emptor poßit agere de euictione. Rot.Gen. decisio.15.nu.13.circa medium,vide Maran. in suo Spec.par.6.tit. de laudatione.num.15.

sed

sed quando dictum procedat, vide dec. 28. num. 17. eiusdem Rot. Genu.

Denunciatio fieri non debet fideiussori, quādo principalis liti assistit. Rot. Genu. decisio. 15. nū. 13. Dec. consi. 74.

Conuentus actione reali, potest laudare suum auctorem, & sibi litem denunciare ad effectum, vt possit contra eum habere recursum de euictione: tamen multi sunt casus, in quibus absq; denunciatione habetur recursus de euictione, de quibus vide per Mysing. obser. 24. cent. 3.

Absenti venditori non est opus denunciare litem motam, minus illi sit denūciatio, quādo certum est eum non habere defensiones. Gome. Leo. dec. 124 in decisio. diuerso. & dec. 53. ibi. vide Bar. in l. si præsente. ff. de euictio. veluti, si per publicum instrumentum constaret de debito. Rot. Antenio. decis. 111. num. 7. ibid. Tom. 3.

Venditor conuentus iudicio euictionis, non potest obijcere de denunciatione litis sibi non facta, nisi doceat de interesse suo idest, quód si denunciatio ei facta esset, emptorem defend isset. Crau. consi. 179. num. 6. Rebuff. in suis commenta. tit. de dilatio. art. 5. num. 37. Natt. consi. 232. Tom. 1. num. 5. vide Bar. in l. 1. ff. de actio. emp. & vend. tamē contrariū tenet Dec. consi. 74.

Minor agit de euictione, etiam nulla facta denunciatione. Rebuff. in dd. suis comment. de restitut. art. 2. glo. 4. num. 11. Tom. 3.

Cessionarius factus procurator, vt in re propria, hēt regressum de euictione cōtra cedētem, etiam omissa denunciatione litis motæ in causa cessionis. Dec. consi. 102.

Qui est habiturus regressum de euictione, dēt ante iudicium acceptum denunciationem facere. l. 29. §. si hæres. de legat. 3.

Venditori qn̄ adest, quo tēpore dēat fieri denūciatio, vide l. 29. §. quolibet. ff. de euictio. Capel. Thol. q. 408. & pōt fieri quolibet tempore, nisi esset conclusum in causa. Anto. Corset. in suis singularibus. litera. D. singu. denunciatio. imò potest fieri in causa appellationis. Amanel. de Claris aquis. sing. 139. vide Bart. in l. 1. C. de peric. & commod. rei vend. Abb. consi. 45. lib. 2.

Legatarius denunciat hæredi ante litē cōtestatā, emptor verò post. Bar. in l. 58. ff. de euictio.

Habens titulum lucratiuum, debet denunciare ante litem contestatam; si onerosum, potest quandocunque ante sententiam. Bar. in l. 29. §. si hæres. de legat. 3.

Notitia non sufficit ad incurrendam pœnam ei, qui ad aliquid faciendum est obligatus, sed necessario illi est intimatio facienda.

Ioan. Mohed. decisio. 160.

Denunciatæ liti, non protinus denunciatorem cedere teneri, sed auctoris sui periculo posse iudicij teleam experiri, decisum reperitur in libris placit. curiæ. lib. 9. titu. de euictio. in decisio. diuerso.

Obijcere non potest quis alteri id, in quo causam præbuit: ideò non potest reus obijcere actori, debebas me interpellare ad defensionem rei, quando molestia procedit facto, & culpa obijcientis. Crau. consi. 83.

Venditor etiam tenetur defendere emptorem in cōtrouersia, quæ fit resistēdo ipsi emptori, & qualiter teneat ad litis sumptus, vide Bar. in l. 75. ff. de procurat.

Denuncians venditori, quòd veniat ad defendendum, debet tali tempore denunciare, quòd possit venditor occurrere. Bart. in l. 5. ff. quod vi, aut clām.

Interpellatio ad defendendum, solùm est necessaria, quando quis ageret ad interesse; secùs vt saluum sit ius primæuum. Crauet. consi. 83. nu. 4.

Auctor laudatus, quis dicatur, & ad quē effectū sibi lis denuncietur, & an possit laudari coram arbitro, & multa alia de denunciatione molestiæ, vide per Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de laudatione. fol. 135 & qua forma sit facienda denunciatio, vide Bar. sing. 162.

De denūciatione auctoris faciēda per eū, qui possidet nomine alterius, & vult litē denunciare domino, vide per Maran. ibi. par. 5. tit. de nominatione auctoris. fol. 340. & Rebuff. in suis comment. Tom. 3. trac. de dilatio. art. 2. glos. & art. 3. 4.

Si auctor laudatus noluerit comparere, etiam si fuerit euocatus per actorem, quid iuris, vide Rebuff. in suis comment. tract. de dilatio. Tom. 3. art. 5. tñ auctor laudatus, sumere onus litis tenetur. Rebuff. ibi. nu. 7. & 8.

Vbicūq; est faciēda denunciatio, seu intimatio molestiæ, sēp er est faciēda in scriptis, & cum tenore instrumenti rei denunciatæ, & aliter facta est nulla. Cassan. in consuetudi. Burg. titu. des censes Rub. 11. §. 4. glos. 5. vide Bart. in l. 21. C. de euictio.

Emptor, non potest cogere auctorem auctoris, ad suscipiendum defensionem rei, nisi sibi fuerint cessæ actiones. Petr. de Raue. sing. 175. vide Bart. in l. 22. §. si pro. ff. de euictio. & in l. 62. ibid.

Venditor non cogitur præcisè venire ad defendendum, sed sibi denunciatur, si vult veniat. Per. de Raue. sing. 776.

Denunciatio facta domino, quando habeat vim quasi litis contestationis, vide Bar. in l. 2. C. vbi in rem actio, vbi de materia.

Denun-

Denuncians procuratorio nomine, tépore denúciationis debet fidem facere de mádato, vel de rato promittere. Barto. in l. 75. ff. de procurato.

Emptor quando res euincitur, debet venditori denunciare etiam, vt veniat ad defendendum. Bar. in l. 20. §. si cum. ff. de nego. gest.

Scientia simplex, quando sufficiat, & quando requiratur denunciatio, & non referat á quo fiat, vide Bar. in l. 22. §. petitã. ff. de pet. hæred.

Vana est dubitatio glosatorum, & aliorum, qui dubitant, an venditori scienti litem motam, sit denúciádum, quod fieri debet, non enim requiritur sola notificatio, & cercioratio, sed etiam requiritur incitatio, quæ absq; denunciatione nó est, ita scribit Bar. in l. 8. §. morte. ff. eod. Bart. sequitur Abb. consi. 49. libr. 2. vbi testatur de communi, habemus textum. in l. 17. ff. ad leg. Iul. de adult.

Denunciatio facta procuratori, quando constituat dominum in mora, vide Barto. in l. 1. §. mariti. ff. de liber. agnosc.

Emptor, cui lis mouetur, si protestatus fuerit se non posse nunciare venditori, quia ignorẽt, vbi sit, eo reuertente, debet sibi núciare, aliás prima protestatio non valet. Bar. in l. de pupillo. §. si quis. ff. de oper. nou. nunc.

Denunciatio facta viro pro vxore prodest, vt denuncians á dolo excusetur, non ad mulieris præiudiciũ, & facta procuratori, vel syndico Reipub. nocet ipsi Reipub. Bart. in l. 5. §. si fortè ff. quod vi aut clám.

Denunciatio an fiat ei, qui dedit rem in solutũ, quæ euincit; sicut fit vẽditori, vide Bart. in l. 46. ff. de solutio. & libera. & in l. 8. C. de sen. ten. & inter. om. iud. vbi scribit ꝓ affirmatiua.

Denunciationem fieri extra iudicium sufficit. Bar. in l. 16. ff. ad leg. Iul. de adult.

Quando quis promisit aliquẽ defendere, & cõseruare indemnẽ aduersus quoscũq; ad quid teneatur, vide Abb. consi. 49. lib. 2.

Promittens aliquem adiuuare, seu defendere, non tenetur adimplere promissioné, quantumcunq; sciat illum indigere auxilio, nisi fuerit requisitus. Abb. d. consi. 49. nu. fin.

Vbi denunciatio fit solùm ad notificandum, idem operatur scientia simplex, quod denunciatio, & non refert á quo denuncietur. l. 23. §. peritam autem. ff. de pet. hæred.

Si conueniatur maritus pro re in dotem data, an debeat mulieri denunciare, & mulier suo auctori, vide glos. in verbo agere. l. 22. §. fina. ff. de euictio.

Venditore mortuo, pluribus hæredibus relictis, omnibus denunciandum est. l. 62. §. si ei, & l. 24. §. mota quæstione. ff. de euictio. vide l. 85. ff. de verbo. obligatio.

Quis potest per iuramentum probare, de denúciatione sibi facta. Bar. in l. 11. C. depositi.

Fideiussoribus pro euictione, an debeat lis denũciari, quæstio est inter doctores: tamen auctor concludit, non esse necessariã denunciationem. Maran. in suo Specu. part. 6. tit. de laudatione. nu. 6. quẽ sequit Dec. cõsi. 74. quando fuit denunciatum principali.

Venditor laudatus in auctorem, quádo trahat actorem ad forum ipsius auctoris, vide Capic. decisio. 197.

Laicus emptor, an possit clericum venditorem requirere ad assistendum sibi, & defendendũ se coram Iudice laico, vide Capel. Thol. q. 361. pro affirmatiua, scribũt Mysing. obser. 22 centu. 1. & obser. 14. centu. 5. Ioan. de Arnono sing. 69.

Venditor emptorem defendere in emptoris foro tenetur. Fran. Marc. q. 582. l. 49 ff. de iud. ideò non potest nominatus declinare forum ratione sui priulegij; sed tenetur se defendere, vbi cã cæpta est. Rebuff. in suis commenta. tract de dilatio. art. 4 nu. 7. Tom. 3. sed an hoc procedat in fisco, vel procuratore patrimoniali, vide Excel. P. Tessan. decisio. 213. potest tamen recusare Iudicem sibi suspectum. ibid. Rebuff. verum venditor, qui tenetur suscipere onus litis, & defendere emptoré, non põt cogi ad hoc faciendũ extra Regnum. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 4. arrest. 6.

Venditor veniens ad defensionem emptoris vt auctor laudatus, potest in se iudicium assumere, & compellere actorem inuitum secum litigare, sed limita, vt per. Capic. decis. 197. num. 6. vide Pet. de Beninten. decis. 92. Fran. Marc. q. 293. part. 2. sed qua ꝓtestatione dẽat vti actor, vt iudiciũ nó nouet, vide Benintẽ. ibi. d. decisio. 92.

Venditor interueniẽs in causa pro defensione rei venditæ, excludi non potest, etiam si emptoris persona sit ligata, dummodo alienatio citra fraudem fuerit facta. Iacob. Put. decisio. 365. lib. 2.

Quia venditore volente, & offerente in se suscipere causam motam contrá emptoré, cogit agens prosequi contrá venditorem, & emptorem dimittere. Iaff. Lanf. Balb. decis. 239. vide Bart. in l. 1. C. vbi in rem actio. & in l. 27. §. item. ff de pet. hæred. & consi. 219.

Venditor comparens in iudicio in 1. 2. vel 3. instantia, potest eo modo, & tempore appellare, quo poterat emptor conuentus, & non aliter: quia assistens in eodem statu, & gradu tenetur causam suscipere, in quibus reperitur. Put. decis. 384 lib. 2.

Quando nominatio auctoris admittatur, vide Hiero. Mago. decis. 150. nu. 27. Rot. Floren.

Venditor

Venditor, vbi cōparet pro defensione emptoris, non nouat iudicium. Bart. in l. 1. C. vbi in rem actio, & in §. si verò. Auth. vt omnes obediant. ideò emptor possessor debet citari ad videndum iurare testes, & sententia ferri debet in persona ipsius, contrà quem principaliter actio dirigitur. Nat. consi. 650.

Defensor ex necessitate, potest exceptionem ex sua persona competētem opponere. Bar. sing. 41. Pet. de Raue. sing. 586. idem Bar. in l. 1. C. vbi in rem actio.

Etiam si venditor promiserit emptorem defendere de facto, ad hoc nō tenetur, sed sufficit, vt de iure illum defendat. Dec. cōsi. 74. Natt. consi. 181. Tom. 1.

An venditor teneatur suis sumptibus defendere auctorem, vide Marc. q. 582. quòd pendente lite venditor, non teneatur præstare sumptus litis emptori, tradit Marc. q. 583.

Venditor tenetur emptorem defendere, statim mota lite. Bar. in l. 1. C. de euictio. & tenetur ad expensas, si non defendit statim facta denunciatione. Bar. ibid.

Expensas litis emptori venditor pro euictione euocatus, an statim reficere teneatur, vel debeat litis finem expectare, & in casum indebitæ molestiæ, an ad illas teneatur, vide Perillustr. D. P. Tessau. decis. 218.

Qñ venditor suscepit onus litis, & fuit in expensis condemnatus, ad illas expensas emptor non tenetur, vide Pap. lib. 11. titu. 4 arrest. 13.

Venditor, an tenetur ad sumptus factos per emptorem, etiam non sequuta euictione, & nulla promissione de reficiendis sumptibus interueniente, vide Natt. consi. 232. Tom. 1. vbi scribit pro affirmatiua, quando venditur se obligauit ad defensionem rei.

Venditor non condemnatur ad assumptionē defensionis causæ, nisi constet, quòd moueatur lis emptori, contrà formam promissorū, & per consequēs, quòd teneatur de euictione. Crau. cons. 211. quia quando non tenetur vēditor de euictione, frustrà quæritur de denunciatione. Cra. d. consi. 211.

Defensor vēditoris, qui non tenetur de euictione, non tenetur defendere, nec potest ex sua persona excipere, sed excipit eo nomine, quo principalis. Bar. q. 2. nu. 24.

Sentētia lata contra emptorem, mandatur executioni contrà auctorem laudatum ex eodē processu. Maran. in suo spec. par. 6. cap. & post omnia aduertatur circa executio. num. 41. vide Guid. Pap. sing. 435.

Simplici denunciatione in vniuersalibus, quis efficitur malæfidei, non sic in particularibus. Bar. in l. 27. §. etiam. ff. de pet. hære. vide Bart. in l. 2. ff. quod falso tutore auctore.

Denunciatio, an inducat malā fidem, vide Bar. in l. 10. §. si quis. ff. quæ in fraudem creditor.

Stipulatio de defendēdo in vna actione, est indiuidua. Bar. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. obli. n. 22.

Debitor, qui vult protestari debitori debitoris, cuius nomen est sibi hypothecatum, ne solutat, debet sibi ostendere instrumentum, & illud legere. Bart. in l. 43. ff. de reg. iur.

Præsens in iudicio, quando possit aliquem inuitum defendere, vide Bart. in §. si verò alter nu. 5. Auth. vt omnes obediant.

Actor tenetur necessarium defensorē recipere, si est æquè legalis, sicut principalis, vide Bar. in suis qō. q. 2. nu. 3. vbi plene de defensionib.

Denunciatio facta à dño, ne quis emat, constituit emptorem malæfidei possessorem. l. 17. C. de rei vendica.

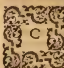
Denunciatio illius, cuius nō interest, nō nocet. l. 13. & ibi gl. ff. eod. nec constituit aliquem in malafide. l. 49. ff. de minor. 25. ann.

Emptor potest vti exceptione ex persona venditoris, & facta denunciatione, venditore offerente se defensioni, emptor tutus est. l. 28. §. item in rem. ff. de pet. hære.

Euictionis causa, quando agitur cōtrà emptorem, non tenetur emptor respondere positionib. sibi factis de dño euincentis. Bart. in l. 20. §. si cum me. ff. de nego. gest.

Emptor litem venditori denuncians, an tenetur oīa acta sibi expedita vēditori exhibere, vel sufficiat præsentare copiam citationis sibi transmissam, vide Excel. P. Tess. deci. 218.

De euictionibus.

Casus euictionis cōtingentis post perfectā venditionē, ad emptorem; non ad venditorem, pertinent. Ozas. decis. Pedem. 48. vide Natt. consi. 181. Bar. sing. 162. & in l. 1. C. de peric. & commo. rei vend. Pet. de Raue. sing. 488. nec violētia, vel iniuria emptori facta, venditori nocet. Ozas. ibid. nā si res euincat facto emptoris, de euictione nō agit; secùs si facto venditoris. l. 6. §. si tibi obser. ff. de actio. empt. & vend.

Publicatione facta post traditionē vacuæ possessionis rei vēditę, an cōpetat emptori actio ad restitutionē pretij, vide Ozas. decis. 48.

In donatione nō hēt locū euictio, nisi inceperit à pmissione. Ant. Trig. sing. 21. vel pmissa fuerit euictio, aut nisi esset donatio remuneratoria. Crau. cōs. 64. Boer. decisio. 67. vel nisi quo ad interesse, & expēsas, si quas sustinuerit donator. Capel. Thol. q. 71. vide Dec. cōs. 95. 492 Bart. in l. 19. §. Labeo. ff. de donatio. vel nisi dolus interuenerit. l. 18. §. fin. ff. de donatio. vide ēt gl. in §. alię aūt, insti. de donatio.

Venditor læsus promittēdo defendere totam rem, & in veritate deceptus in parte pretij, non denunciatus solemniter, de euictione, non tenetur. Capic.decis.106.nu.fin.

Re euicta iure congrui, quia ex permissione legis, & persona emptoris oritur euictio, venditor non tenetur de euictione. Gram.decis. 101.num.106.

Si reus deferat iurm actori, perderit regressum de euictione. Ias.de actio.in §.item si quis.nu. 84 Fran.Crem.sing.115. tamen licèt emptor fecerit euocare eius auctorem in causa, si scit veritatem, debet agnoscere bonā fidem, nec per hoc pdit regressum de euictione, sed in hoc grauatur: quia qñ agit cōtrà venditorē, debet probare de iure, & dominio euincentis. Fran.Maarc.q.580. nu.8.

Emptor, & fideiussor, qñ non allegant exceptionem declinatoriam, vel peremptoriam, vel etiam non probauerint, an per hoc perdant regressum de euictione, quid si non appellauerint, vide Marc.q.582.

Quid si sententia fuerit lata per ignorantiā, vel iniuriam Iudicis, & non fuerit facta denunciatio, vide ibid.&c.fin.ex. de empt.& vendi. & in l.68.ff.de fideiusso.& manda.nu.4.

Promissor facti alieni (etiam cum iuramento) excusatur, qñ omnem adhibuit diligentiam. Ios.Lud.deci.Perus.27.n.6.sed an possit adhiberi cautela, vt teneaē ad interesse, vide ibid.

Tutor vendens sine necessitate, vel promittens nomine proprio, tenetē de euictione; secùs si ex necessitate alienauerit, tunc enim non tenetur nomine proprio: quia officium ipsius est publicum, & vendens ex officio, non tenetur de euictione. Boer.decis.80.

Procurator, qui etiam vendit virtute mandati, pariter non tenetur. Boer. ibid. vide tamen Barto in l.67.ff.de procura.& in l.5.ff.de iure fisci.fallit, si promiserit.l.67.ff. de procurato.

Vendens rem tanquàm tutor, vel curator licèt non teneatur de euictione, tenetur tamen se ostendere talem legitimè. Bar.in l.1.C. creditor.euict.pigo. non debet.

Qui vendidit, vt procurator de euictione tenetur: ideò si euincat, exceptione repellitur, & qui mandauit vendi rem suam ex vna causa, quam suam probat ex alia, non poterit vendicare.l.49.ff. mandati.

Ex sentētia cōpromissi agitur de euictione, qñ arbitri sunt electi ex necessitate statuti. Pet. de Benint.deci.21.nu.14. Abb.cons.31.lib.2. & quando venditor promisit de euictione, quacunq; ratione, vel causa res euincatur, èt si euinceretur per compromissum, pariter tenetur, Marc.q.584. Rot. Genu.decis.15. num. 13. aliàs non teneretur de euictione sententia lata ex laudo lato ab arbitro. Menoch. consi.361.lib.4.nu.3. Abb.consi.96.lib.1. nisi emptor in vēditorem compromiserit. Rom. sing.468.Fran.Crem.sing.31.

Vendens rem alienam scienti, non tenetur de euictione. Rot. Genu. decisio.190.nec tunc emptor agit de euictione, minus ad pretium, nisi interuenerit stipulatio. Iacob.Put. decis.257.lib.2.vide Craue.consi.64. Rolan. consi.67.vol.4. Abb.consi.30.lib.2. imò licèt emptor rei alienæ, vel alteri obligatæ sciens, nō agat de euictione, tñ potest agere ad pretij restitutionem, vide Borgn. Caual.decis.8. de cōtract.par.2.nu.15. And.Gail.obser.137. li.2.n.9.Crau.cōs.77.n.18.Nat.cōs.181. To.1.

Vendens ignoranter rem alienam, quo casu de euictione non teneaē, vide Put.dec.257.li.2.

Licèt fuerit denunciatum venditori, tñ si emptor fuerit contumax, & absens in causa, nō hēt regressum de euictione. Marc.q 293.par. 2.Fran.Crem.sing.88.c fi.ex. de empt.& vēd.

Hæres creditoris, si aliquid in solutum à debitore accipiat, idq; ratum habeat succedens alteri, qui id, qđ in solutum acceperat, suum esse asserit, non confecto inuentario cont: à debitoris hæredem, qui inuentarium confecit, quāuis euictionem defunctus debitor promiserit, agere non pōt. Put. decis.256.li.3.

Euictio nō habet locum, quando res euincitur per imprudentiam, stultitiam, aut sordes Iudicis: nam periculum casus fortuiti pertinet ad emptorem. Paul. Aemil.decis.317.

Quando venditor teneatur de euictione, vide Mysing.obser.37.cent.6.

Euictionis iudicio non tenetur cōmunitas, quę vendidit bona confiscata contrà aliquem, si illa per Principem fuerunt condemnato restituta, vide Aemil.decis.318.par.1.

Pro damnis passis culpa, vel negligētia emptoris, re euicta, venditor non tenetur. Vincen. de Fran. decis.122.

Emptor, qui à mouente litem Indebitè, expensas non recuperat cùm posset, nec à venditore illas recuperabit.ibid.nu.5.

Clausula, quòd vendidit rem pro eo iure tantùm, quod in ea habet venditor, & non vltra, si in instrumento venditionis adijciatur, ius tantùm rei, an ipsa res censeatur vendita, adeò vt nullum ius in re vendita habens de euictione teneatur, vide Iaco. Put. decis.273.

Euictio, quando euenit facto Principis, an venditor teneatur, saltem ad pretium, vide Put. decis.381.libr.3.decisio.134. Rot.Auenio.in decisio.diuerso. Bar.in l.38.ff.de verb.oblig. Princeps quando teneatur ad pretium rei euictæ, vide ibid.Put.

Euictionis promissio facta p mulieres in alienatione

natione rei minoris, in qua non interuenit decretũ valet. Paul. Aemil. decis. 310. par. 1. secùs in vxore alienante fundũ dotalem. ibid.

Si fiat dimissio inter aliquos, & vni assignentur bona emphytentica, vel feudalia, alteri bona allodialia, si is, cui bona emphyteuotica obuenerunt sine filijs decesserit, & ipsa bona sint ad Ecclesiã reuersa, non potest alter, qui allodialia habuit, conueniri de euictione. Hiero. Mago. decis. Luc. 7. nu. 39. Craue. consi. 2... nu. 6. vide Bar. in l. 14. ff. famil. ercisc. nam euictio non debet, si ex natura rei, diuisa res euincatur, nisi expressè in tali casu esset promissa. Mago. decis. 62. Rot. Flor.

Idem quando emphyteusis per ius accrescendi, vel non decrescendi, accrescit alteri, nisi expressè hoc casu etiam esset promissa euictio. Mago. decis. 62. Rot. Flor.

Cohæredes facta diuisione non tenentur de euictione, si vnus eorum in portione sua hæreditaria, rem restitutioni fideicõmissi subiectam, sciens, prudensque acceperit; tunc enim re euicta non poterit agere, etiam ad pretiũ. And. Gail. obser. 139. n. 15. vide Crau. consi. 211. nu. 7. aliàs qđ vni cohæredi obuenit ex diuisione, ab omnibus est tuendum. l. 34. ff. famil. ercisc.

Diuisione facta à testatore, vnus ex hæredibus nõ tenetur alteri de euictione iure actionis; sed ope exceptionis: sed facta inter ipsos hæredes, vel à Iudice, alter tenetur alteri de euictione, iure actionis. Bar. in l. 79. §. euictis. de legat. 2. facit lex 54. C. famil. ercisc. prò limitatione, vide l. 7. C. commun. vtriusque Iudi.

Promissio de euictiòne facta per executorem in venditione, obligat hæredem, & vendens ex officio nunquam obligatur de euictione. Bar. in l. alfo hæde. nu. 25. ff. de alim. & cib. leg.

Euictionis promissio, an teneat non subsistẽte contractu principali ex capite nullitatis, & quid hoc casu de fideiussore euictionis, vide Mago. decis. 137. Rot. Flor.

Promittẽs de euictione pro facto suo tantùm, re euicta tenetur ad restitutionem pretij, ét si nihil sit, quod illi imputetur. Natt. cõs. 181. Io. Pap. lib. 11. ti. 4. arrest. 4. & etiam pro facto sui antecessoris, seu auctoris, & sui hæredis. Io. Pap. arrest. 4. lib. 11. tit. 3. Hyppol. sing. 656. Fran. Crem. sing. 32. Dec. cons. 282. idẽ Hypp. sing. 475. quod restringitur ad auctorẽ vniuersalem, secùs in particulari. idẽ Crem. sing. 158. Marc. de Mant. sing. 14.

Nisi expressè dictũ sit venditorem ét non teneri ad ptij restitutionẽ, ita reperit decisum in libris placi. curiæ, tit. de euict. lib. 9. in decis. diuerso. vide Vinc. de Fran. deci. 239. par. 2. facit lex 12. §. qui autem. ff. de act. emp. & vend.

tamẽ in hoc secundo casu, si vẽditor scienter vendiderit rem alienam, adhuc tenebitur ad pretij restitutionem, non obstante expressa conuentione. Pap. d. lib. 11. tit. 4. arrest. 3.

Qñ expressè fuit conuentũ venditorẽ nõ teneri in casu euictionis, ét ad ptij restitutionẽ, posset dubitari, qd iuris, qñ res euinceret, pretio adhuc nõ soluto, an tũc emptor posset cogi ad ipsũ ptiũ soluẽdũ, vide Vin. đ Frã. đ c. 239.

Quod dr venditorẽ promittentẽ solũ pro suo dato, & facto, teneri tm ad ptij restitutionẽ, pcedit, qñ res fuit vẽdita iusto ptio; secùs si viliori, nã tunc ad nihilũ tenet. Nat. cõsi. 181. nu. 8. quomodo factum suum hoc casu intelligatur, vide Dec. consi. 492.

Licet venditor paciscatur se nole teneri de euictione, tenebitur tñ re euicta ad pretij restitutionem. Rebuff. in suis comment. tract. de dilatio. art. 5. n. 50. Gom. Leo. deci. 12. in dec. diuerso. Maran. in suo spec. par. 2. n. 44. fol. 13. Hatt. Hart. c. 5. ti. de empt. li. 1. & c. 2. de euict.

Reg. limitatur Primò, qñ exprimitur persona, nam tunc nõ tenetur etiam ad pretium. Rebuf. ibid. nu. 51. vel causa. Natt. consi. 181. nu. 7. Lud. Roma. sing. 387. Hyppol. sing. 656.

Secundò, quando traderetur instrumentum cũ ptestatione, quòd aliàs non vult teneri venditor, nisi de suo facto. Rebuf. ibi nu. 52.

Tertiò, qñ certa causa expressa fuisset, exempli gratia, nolo teneri ex causa petitionis hæreditatis, vel si fuerit factum pactum, vt venditor etiam non teneretur ad pretium. ibid. nu. 53. vide Natt. consi. 171. Tom. 1.

Quartò limitatur, quando est reciproca traditio, & inuicem conuentum ne de euictione teneatur, tunc etiã quis non tenetur de pretij restitutionem. Rebuf. ibid. nu. 54. tamẽ pactum de quo supra, nihil prodest ei, qui sciebat causam, ex qua res euinceretur, & tacuit. l. 6. §. fin. ff. de actio. empt. & l. 14. §. idem ibid.

Quãdo de facto citra iudicialem cognitionem res fuit ablata, venditor non tenetur. Natt. consi. 181. Tom. 1.

Rescisso contractu ex dolo, & contumacia aduersarij, non agitur de euictione. Io. Pap. lib. 11. tit. 4. arrest. 5.

Emptor rei minoris, qui fuit cõdẽnatus ad restitutionẽ ipsius rei p remediũ restitutionis in integrum, non habet actiõne de euictione cõtra conuenditorẽ maiorẽ, qui rẽ vendiderat vnà cũ minore, ét cum clausula, in solidũ, & renunciationib. beneficiorũ diuisionis, ordinis, & discussionis. Pap. li. 16. tit. 1. arrest. 15.

Consentiens alienationi rei suæ nõ tenetur de euictione, & hoc est, quod dicit lex aliud esse vendere, aliud venditioni consentire. Craue. consi. 33. nu. 9. Bar. sing. 58.

N o 2 Limita,

Limita, quando cõsentiens recepisset pretium, vel præstitisset consensum ex necessitate, & in illo, cuius nomine fit actus, quia consentiendo, videtur actum ratificare, ob id teneret de euictione. Cran. ibid. n. 19 Bar. sing. 58.

An dans dotem teneatur de euictione, distingue, aut dos incipit à promissione, & tunc tenetur, aut à traditione, & tunc non tenet. Ias. de actio. §. fuerat. num. 33. nisi promissio, vel datis dolus intercedat. Bar. sing. 172. Pet. de Raue. sing. 389 vide eundem Bar. in l vnica. C. de rei vxo. act. num. 8. l. 1. C. de iure dot. l. 17. & l. 70. §. cũ res. ff. eod. tamen mulier non tenet aliquo modo de euictione, si maritus sciuerit rẽ esse alienã, nisi expressè promissa fuerit euictio. Ias. ibid. nu. 34.

In donatione facta à patre filio, aut filiæ, non habet locum euictio. ibid. nu 35.

In casibus, in quibus venditor non tenetur de euictione, tenetur tamen litem iuribus, & suis instrumentis munire, tueri, & instruere. Rebuff. in suis comment. Tom. 3. tract. de dilat. art. 5. nu. 49 fol. 827.

Venditor promittens emptorem defendere de iure, & de facto, etiam si per iniuriã Iudicis, vel imperitiam res euinceret, hoc intelligit quando per ignorantiam iuris, vel facti Iudicis, res euinceretur, qui tamen processit ordine iuris seruato; secus si omisso iuris ordine, res fuisset euicta. Rol. consi. 45. vol. 3. nu. 21. vide Menoch. consi. 361. lib. 4.

Promittens soluere intra sex menses residuum pretij rei emptæ cum iuramento, si non soluerit, contrà venditorem an, & quando agere possit de euictione, propter periurium incursum, vide Menoch. consi. 355. lib. 4. Math. Mathes. sing. 50. & hæc conclusio desumitur ex l. si quis maior. C. de transact. quæ lex in hac patria Pedemont. per decretum antiq. fuit in parte correcta.

Quando euictio sequitur ex sententia Iudicis incõpetentis, emptor non agit de euictione. Menoch. cõs. 361. lib. 4. n. 2. Lud. Rom. sing. 12.

Emptor non agit de euictione, quãdo legitima præscriptione se tueri potest. ibid. nu. 4. Hart. Hart. c. 3. tit. de empt. & vendito. lib. 2.

Sentẽtia iniusta si res empta sit ablata, actio de euictione emptori non dat: fallit in emptore à fisco, vel à Republica. Lud. Rom. sing. 76.

Dans, seu tradẽs tenetur de euictione, non aũt dimittẽs, seu relaxans. Fran. Crem. sing. 131.

Si collusor vendat collusori, nõ tenetur de euictione, & idem si vendatur extraneo, intellige quando fit venditio in ludo prohibito. Pet. de Raue. sing. 462. vide l. fi. ff. quarum rerum actio non detur.

Socius scienter accipiens rem alienam pro sua parte in diuisione, re euicta, non agit de euictione. Bar. in l. 14. C. famil. ercisc.

Vendens omne ius lignandi, & quod habet iure vendita, si non habet ius, non tenetur de euictiohe, sed solùm ad pretij restitutionem. Borg. decis. 27. nu. 46 par. 1.

Vendus aliquã rem, si culpa venditoris emptor non potest illa vti, venditor tenetur de euictione, si facto superioris, non tenet, nisi venditor sciuisset tale impedimẽtũ. ibid. nu. 47.

Vendere domum, & vendere ius, quod quis in domo habet, differunt: quia primo casu, venditor tenetur de euictione, secundo verò non, nisi sciens se nullum ius habere, vendiderit emptori ignorãti. Natt. cõsi. 38. Tom. 1.

In contractu innominato, non cauetur de euictione. Bar. in l. 16. ff. de condict. caus. dat.

Si euincitur fundus iure possessionis, non potest agi de euictione. Barto. in l. 3. ff. de actio. emptio. & vendi.

Officiales, an finito officio teneantur de euictione, vide Bart. in l. 4. §. in eum. ff. de administra. rer. ad Ciuita. pertinen.

Emens rem prohibitam alienari, quando recuperet pretium, & quando illud perdat, vide Bar. in Auth. de non alien. aut pmut. rer. Eccl.

Si curator curatorio nomine emerit rem pupillo, demum in lite mota per adultum, compensauerit pretium exbursatum cum alia re, quo iudicio finito res euincatur, curator de euictione non tenetur, etiam si in emptione sibi, vel adulto de euictione caueri non fecerit. l. 4. C. de iudic.

Venditor hæreditatis non satisdare, nec cauere debet de euictione, nisi de suo dato, & facto tm. l. 2. ff. de hered. vel act. vendi.

Si prędium æstimatum in dotem datum, sine culpa euincatur. non debetur æstimatio mulieri. l. 50. §. fundus. ff. solut. matrimo.

Emptores, qui de euictione agunt, videntur repellendi, si malos habuerunt Aduocatos. gl. in l. 31. §. si mancipium. ff. de edil. edict.

Si vendidi tibi rem, quam tu emptor donasti Titio: si ab eo euincatur, non sum obligatus ipsi Titio de euictione. l. 131. §. qui fundum. ff. de verbo. oblig.

Si ab aliquo, qui habet causam lucratiuam, euincatur res per extraordinariam viam, nõ agit ille de euictione: etiam si donatio cęperit à præcedenti promissione. l. 98. §. diuersum. ff. de solut. & libera.

Regulariter, ex quacunque causa onerosa fiat alienatio, agitur de euictione; secus si fiat ex causa lucratiua. Hartm. Hartm. c. 5. titu. de emptione lib. 1.

De natura venditionis est, vt venditor de euictione teneatur respectu sui, & pro facto auctorum

ctorum suorum. Ozas.decis.48.num.5.Boer. decis.67. & eo ipso tenetur, quod vendidit, tradidit,& pretium recepit.Bar.in l.11.nu.3. ff.de actio.emp.& vend.

Nec traditio rei in consideratione habetur, quominus venditor saltem de euictione ad restitutionem pretij,teneatur. Ozas.d.decis. 48 sed euictio quando locum habeat, vide Hartma. Hattm.capit.1.tit de euictio.

Exules si ex forma legis ad bona restituantur, tunc venditor de euictione tenetur.ibi.nu.7.

Promissio de conseruando,& prestando aliquẽ indemnem, ab omnibus contraditionibus operatur, vt quocunq; modo de euictione teneatur. Ozasc. d.decisio. 48. num. 8. vide Marc.quæst.584. & promittens non contrauenire,quacunq; ratione,occasione,vel causa tàm de iure, quàm de facto, ex quauis cã contraueniatur,committit stipulatio ad interesse.Gram.decis.101.nu.80.

Promittens aliquem ratum habiturum, & non contrauenire,nec molestare,intelligitur tàm de iure, quàm de facto.ibi.nu.81.

Quando venditor promisit defendere emptorem de iure,& de facto,& huiusmodi;tũc ad quid teneatur,vide Boer decis.67.quid si quis promiserit aliquem defendere, & protegere,vide Bar.in prima constitutione.ffff.

Licèt venditor promiserit de euictione, & legitima defensione tàm aduersus iuris, quàm facti molestiam,non tamẽ tenebit ad aliud, quàm vt in iudicio prosequatur,& defendat. Mysing.obs.54.cent.1.& obs 19. cent.2. vide Bar.in l.17.C.de actio.emp.& vend.

Actio de euictione ante sententiam, & realem euictionem rei (ad quam agitur) nata non dicitur.Ozas.decis.181.nu.4.Pet.de Benintẽ. decis.25 nam actio de euictione, & ad pretij recuperationem, regulariter non datur lite mota,sed solùm ad defendendum, & cautendum,aut liberandum.Ozas.decis.181.num.5.

Si res vendita,vel eius accessio fuerit legitimè euicta,intẽtari potest actio ex empto,& formari petitio, vt restituatur pretiũ cũ omnibus damnis. Mysing. obseruat. 54. centu. 1.

Quod procedit, si emptor denunciauerit litem venditori, aliàs ille non teneret ad expensas litis.Ioan Pap.lib.11.tit.4 arrest.10.

Euicta baronia,qualiter æstimari debeant ędificia ipsius,nempè an secundum valorem,vel secundum reditus, quando emptor respectu euictionis, agit contrà venditorem, vide Boer.decisio.19.

Euicta quarta parte, quæ valet medietatẽ pretij,seu totius rei,agitur de euictione ad medietatem. Boer.decis.46.nu.8.

Euictione sequuta, quando sufficiat emptori si à suo auctore offeratur eadem res, nõ deteriorata cũ interesse,vide Vinc.d Frã.dec.145.

Venditor, vel eius fideiussor per actionem ex empto, tenetur de euictione, ad verum valorem rei euictæ tẽpore euictionis, sed quid si talis valor excederet duplum pretij conuenti,vide Mago.dec.110.Rot.Florẽ. qđ tũc non debeatur,scribit Bart.sing.201.

Euicta re,quod pretium attendatur,distingue, aut agitur actione ex stipulatu,& tunc attẽditur valor temporis contractus, aut agitur actione ex empto, & tunc attẽditur tempus euictionis, siue res sit melior, vel deterior facta.Vinc de Fran.deci.297.par.2.vide Bar. in l.44.ff.de actio.emp.

Ad liquidationem interesse respectu euictionis, venditor debet euocari, aliàs liquidatio facta ipso non vocato,non nocet. Ioan. Pap.lib.11.tit.4.arrest.11.

Emptor non potest recuperare à venditore emendam temeræ, & stultæ appellationis. Idem ibid. arrest.12.

Quando venditor suscepit onus litis, & fuit in expensis cõdẽnatus,ad illas expẽsas emptor non tenetur,vide ibi.Pap.arrest.13.

In liquidatione euictionis, veniunt melioramenta in re facta p emptorẽ.Pap.arre.15.ibi.

Actio de euictione prius non competit, quàm res sit ablata, nisi dolus interuenerit, & vbi venditor qualitatem rei, propter quam res minus valet tacet, tenet ad omne interesse, si sciebat talem qualitatem, si autem ignorabat,tenetur saltem, quanti minoris res est. Mysing.obser.56.cent.1.nam ante sequutam euictionem interesse solidum præstatur ab eo,qui sciens rem alienam vendidit, & tradidit.Gasp.Cabal.milleloq 259.

Post tempus datum ad agendum,agi potest de euictione,si res fuerit euicta, quæ actio non nascitur,nisi ipsa re euicta.Rebuff.in suis cõmenta trac.de rescisio. contrac.art.1.gl.19. fol.443.num.24.Tom.2.

Quæ requirantur ad hoc, vt quis agere possit de euictione,vide Rebuff.ibi.trac.de dilatio ar.5.nu.15.Tom.3.vbi scribit octo requisita.

Emens rem propriã ignoráter detecto errore, resultat tacita euictio rei: Ideò tunc illi cõpetit actio de euictione ad pretium, & ad interesse, sed ad quale,& qua actione petat, vide Mago decis.48.Rot.Floren. sed si scienter emerit,ita demũ agit ad interesse, si propria stipulatione sibi prospexerit.ibi. nu. 13.

Procurator falsus asserẽs se habere mandatum, an teneatur ad interesse,re à domino euicta, vide Gome.Leo.decis.76.ibid.

Quando alienatur feudum cum suis iuribus,vel aliæ res venduntur in genere, si aliqua

res

res particularis euincat, quomodo, & quando venditor teneatur de euictione, vide Pap. lib. 11. titu. 4. arrest. 17.

Si auctor laudatus nō susceperit onus litis, sententia mandatur executioni, etiam contrà ipsum auctorem, & possessor condemnabit in damnis, & expensis, quas inde repetet à suo auctore. Rebuff. in suis commenta. tracta. de dilatio. art. 5. fol. 815. Tom. 3.

Venditor an teneatur ad sumptus factos in lite per emptorem, etiam nō sequuta euictione, & nulla promissione de reficiendis sumptibus intercedente, vide Natt. consi. 232.

Actio pro euictione ad interesse competens contrà vendentem rem alienam scientet, nō requirit iudicium, seu quòd per sententiam euincatur res vendita. Henri. Boer. in suis singularibus. tit. actio, actor, & agere, vide Pet. de Raue. sing. 869. Barto. in l. 20. §. si cum. ff. de nego. gest.

Euictione per venditorem, seu restitutione pretij promissa, quotiescunq; lis super re vendita moueretur, an spectandus sit litis euentus antequàm euictio debeat, & an interim venditor teneatur defēdere litē, vide Excel. P. Tessau. decis. 85.

Melioransrem emptam alteri obligatā, si ipsa res euincatur, liberatur præstando primam æstimationem. Ant. Corset. in suis singularib. litera. M. sing. melioratio.

Stipulatio de euictione committitur, etiam si sententia non sequatur, quando est notoriū, quod res erat aliena, & sententia potest ferri ad petitionem rei, etiam actore non volente, propter stipulationem de euictione. Bar. in l. 16. ff. de rei vend.

Emptor, quando agat contrà venditorem de euictione, etiam sententia non sequuta, vide Bar. in l. 12. ff. de actio. emp. & vend.

Euicta re, non agitur prima actione; sed vtili ex empto ad interesse, & potest ad compensationē deduci. Bar. in l. 24. ff. de pigno. act.

Si res euincatur, nō verè sed fictè, agitur actione ex empto. Bar. in l. 39. ff. mandati.

Si promisi te defendere, & expensas soluere pro re, quam tibi vendidi, si agas contrà me de euictione, & in medio litis succumbes mihi soluendo expensas, si posteà obtineas, expensas, quas mihi dedisti, teneor restituere. Bar. in l. 39. ff. de dam. infec.

Venditor, qui non promisit vēditori sumptus, an teneatur maximè in casu, quo res nō fuit euicta, tamen expensæ fuerunt compensatæ, vide Bar. in l. 102. ff. de verb. oblig.

Clausula, & promisit reficere omnia damna, & expensas litis, & extra, quid operetur, vide Bart. ibid. & clausula, quæ solet apponi in instrumento venditionis, & promisit expensas, siue lis moueat de proprietate, siue de possessione, quem effectum producat, vide Barto. ibid.

Actio ex empto pro euictione, committit pro accessorio, sicut pro principali; secùs in actione ex stipulatu. §. si quis rē. l. 12. ff. de act. emp. & cùm quis à se ipso euincit, habet actionē ex empto contrà venditorem ad pretium, quod pro re, nunc effecta sua soluit. l. 30. ff. de actio. emp. & vend.

Interesse sumptuum, & expensarum factarum in re euicta, non debet excedere duplum rei contrà venditorem ignorantem: nec potest ab eo repeti, si pôt ab euincēte recuperari. l. 44. 45. & 46. ff. eod.

Euictione per venditorem promissa, vt de illa agatur, an sufficiat latam esse sententiam, quæ transierat in iudicatum, vel requiratur realis rei ablatio, vide Exce. P. Tessa. dec. 202.

Aliquando emptor, cui est mora lis, bonam fidem potest agnoscere, & agere de euictione nulla facta denunciatione, vide Afflict. decis. 49. supra titu. prox. præced. Capie. dec. 106. Iaco. Put. decis. 178. lib. 3. Pet. de Raue. sing. 190. Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de laudatione, nu. 16. Dec. cōsi. 74. l. 12. in prin. ff. de actio empt. nam emptor appellare, aut tergiuersari non tenetur, quando fouet iniustam causam. Gom. Leo. dec. 19. in decis. diuerso. Tom. 2. aliàs secùs, vide Natt. consi. 208. Tom. 1.

Venditor tenetur euictionis nomine, etiam si emptor non se defenderit, quando certum est non habere legitimā defensionē. Gome. Leo. decis. 53. Tom. 2. in decisio. diuerso.

Venditor conuentus in iudicio per emptorē, non potest obijcere, se non fuisse interpellatum ad defendendum ipsum emptorem, nisi ostendat, quòd si fuisset interpellatus habebat modum, & facultatē illum defendendi. Crau. cōs. 83. num. 5. & cōs. 179. Dec. consi. 74. tamē regula est, non posse agi de euictione, nisi fuerit denunciatum auctori, vel auctoribus, si plures sint: idem in pluribus hæredibus, & etiam vēditori sciēti est faciēda denūciatio, & fideiussori facta, non sufficit, vel procuratori, & faciēda est p libellum. Rebuff. in suis commēta. tract. de dilatio. art. 5. num. 24. Tom. 3. Dec. consi. 74. reg. limitatur duodecim in casibus, de quibus, vide ibid. per eundem Rebuff.

Emptori non imputatur, si omisit opponere aliquas exceptiones, de quibus vide p Bart. in l. 20. §. si cum me. ff. de nego. gest. nu 6.

Emptor conuentus super re empta, si laudat auctorem iuridicè denunciando iudicium, euicta

euicta re, potest agere de euictione contrà fideiussorem venditoris, etiam non citatum. Capic. decisio. 107.

Creditor, qui euicit rem pro credito, si offerat rẽ dimittere recepto suo credito, ille, à quo res fuit euicta, non cogitur inuitus rem recipere, & pretium creditori soluere. Pet. de Beninten. decis. 25

Quando in limine contractus emersit periculum euictionis, tenetur venditor satisdare pro euictione. l. pen. §. fina ff. de pericu. & commo. rei vend. tamen etiam imminente periculo euictionis, & lite mota ante solutionem pretij, emptor cogitur soluere ipsum pretium, nulla præstita fideiussione de euictione, si venditor, vel eius auctor est diues, & in se suscepit litis molestiam. Afflict. decis. 171. vide supra titu. de actio. empr. & vend. aliàs secus, vide Natt. consi. 232. quia tunc auctor laudatus suscipiens in se iudicium, habet vt fideiussor. ibid. Afflict. sed qñ dicatur imminere euictio in limine cõtractus, vt emptor possit ptiũ retinere, & quibus remedijs possit vti venditor ad tollendam hanc exceptionẽ, vide Menoc. de arbitra. lib. 2. cas. 22 t.

Fideiussor pro euictione, non potest petere liberationẽ, re non euicta. Afflict. dec. 241. n. 4.

Re in solutum data, vel per transactionem recepta, ex præcedẽti obligatione euicta, quid iuris, vide Boer. decis. 337.

Si res transactionis causa data euincatur, quomodo agatur pro euictione, vide Iof. Ludo. decisio. Perusi. 101. Matc. q. 52. part. 2. l. 35. C. de transact.

Re insolutum data euicta, agitur ex contractu dationis in solutum, non autem primæua actione, nisi recipiens in solutum sibi reseruauerit antiqua iura, vel dolus creditoris interuenerit. Bartol. sing. 39 tunc enim habet prioritatem ipsorum iurium. Vincẽ. de Fran. decissio. 50. vide Gasp. Cabal. milleloq. 653. Rebuff. in suis comment. tract. de litte. oblig. art 1. glo. 1. nu. 20. fol. 110. vide Bar. in l. 8. C. de senten. & interloc. omn. iudi. l. 98. ff. de solut. & libera. Idem si re detur insolutũ pro dote. Pet. de Raue. sing 633.

Res empta de mea pecunia debita, pro pretio rei mihi venditæ, erit hypothecata mihi pro euictione ipsius rei, si hoc actum fuerit, vt esset specialiter hypothecata. Idem de Fran. decis. 0. 97.

Quæ remedia dentur contrà vendentem prædium pro libero, quod sit grauatum, vel obligatum, vide Mysing obs. 37. cent. 1. & supra tit. de actio. empt. & vend.

Emptor habet rem emptam obligatam, virtute generalis obligationis bonorum, in casu euictionis. Borg. Caual. dec. 27. pat. 2. nu 36.

Vẽditores vnius rei, insolidum, & pro indiuiso, de euictione obligantur. And. Gail. obser. 14. lib. 2. vide Crau. cõsi. 208. nu. fin. quia vẽditio in solidum defendenda est, cùm eius natura sit indiuidua, ipsi autem venditores de indemnitate inuicem obligantur. Gail. ibid.

Pariter hæredes venditoris in solidum tenẽtur de euictione, quod intelligendum est, quo ad defensionem; secùs quo ad præstationem interesse, vide ibid. nu. 4.

Licèt promissio de defendendo in causa euictionis sit indiuidua, ex parte heredum promissoris, si agatur, vt defendãt; tamẽ secùs est ex parte hæredũ stipulatoris, quã ex parte eorum est diuidua, vide in additio. ad l. 4. §. si is qui. ff de verbo. oblig.

Pluribus rebus venditis vnico pretio, vna ex illis euicta, emptor potest recedere à toto contractu, habetur in libris placito. curiæ lib. 9. tit. de euictio. in decisio. diuerso. in fine. scribit Pap lib. 11. tit. 4. arrest. 16.

Euictio, quæ procedit, & debetur ex contractu diuisionis, regulatur eo modo, quo regulatur euictio procedens ex alio contractu. Ioan. Pap. libr. 11. tit. 4. arrest. 3. vide Ias. de actio. in §. quædam. nu. 50.

Vbi inquietatur emptor per actionem hypothecariam à creditore, nõ agit de euictione contrà venditorem quasi res euincatur; sed quomodo agat, vide Crau. consi. 298. nu. 14. Menoch. consi 36 t. nu. 4.

Euictio per hypothecam operatur, vt emptor agat ad interesse, etiam sine denunciatione: Maran. in suo Spec. part. 6. de laudatione. nu. 4. fol. 336. sed vide ibi.

Si emptor non defendat causam facta denunciatione, an possit agere de euictione, vide Maran ibi. nu. 17.

An venditor teneatur ad expensas factas in cã euictionis, vide ibi. nu. 13.

Fratres vendentes bona communia, tenentur de euictione pro virili; idem si alter ipsorum vẽdiderit, & alij ratum habuerint. Dec. cons. 282. Idem in permutatione.

Vendens rem alienam, videtur vendere nomine alieno: ideò dominus inde ratum habẽs, tenebitur de euictione. Dec. d. consi. 282.

Euictio an habeat locum in prælegatis, quãdo bona prælegata auferuntur, vide l. 97. §. euictus de legat. 2. Dec. consi. 349. nu. 8. volum. 2. Bart. sing. 85. hæres quando teneatur legatarijs de euictione, vide glos. in §. non solùm instit. de lega. Bar. in l. 19. C. de lega. & in l. 74. §. de euictione, de legat. 1. & etiam l. 47. 48. eod. & l. 29. de legat. 3.

Legatarius agens de euictione petit ab hærede rem

rem legatā, quasi nūquam esset tradita; secùs aliàs, quia agitur ad interesse. Bart. ibid.

Venditor feudi an, & quando teneatur emptori de euictione, vide Cassan. in cōsuetu. Burg. tit. *des fiedz*. Rub. 3 §. 8. glo. 6. nu. 13.

Venditor, vbi cōparet pro defensione emptoris, non nouar iudicium: ideò ipse emptor debet citari ad videndum iurare testes, & sententia dēt ferri in psona ipsius, cōtrà quē principaliter actio dirigitur. Natt. consf. 630.

Ex contractu à iure reprobato, venditor tenet de euictione, si illā pmiserit p stipulatione. Guid. Pap. sing. 923. Bar. i l. 7. C. d agric. lib. 11.

Emens ab hærede pro satisfaciendis hæreditarijs creditoribus, à quibus, & quando possit molestari, vide Bar. in l. fina. §. et si præfatam. C. de iure delibera.

Exceptio, quem de euictione tenet actio, eūdē agentem repellet, opponitur ad merita, & ad processum. Barto. in l. 3. C. de fide. instru. & iure hast. fisc. libr. 10.

Emens à Ciuitate debet probare pretiū versū in vtilitatem ipsius Ciuitatis, & quid in emptore rerum fisci, vide Bart. in l. 1. C. de vēdē. reb. Ciuit. lib. 11.

Stipulatio de euictione, vt cōmittatur, est necessaria scientia. Barto. in l. 20. §. si cum me. ff. de nego. gest.

Venditor, si promiserit habere licere pro se, & suis, qñ teneat, etiā de euictione extraneorū, vide Bar. in l. 12. §. q ante. ff. de act. empt. & vēd.

Pactum, quòd quis teneatur de euictione, non porrigit effectum suum circa tria, de quibus, vide per Barto. in l. 12. §. qui autem. ff. de actio. empt.

Mulier, an caueat viro de euictione, vide Bart. in l. 2. nu. 23. ff. solut. matrimo.

Pretium non restituitur ei, à quo fundus aufertur. Barto. in l. 58. §. ab eo. ff. de administra. & peric. tuto.

Cohæres nō tenetur de euictione propter prædium euictum ratione legati, non soluti per alterū cohæredē. Bar. in l. 43. ff. de dam. infec.

An domino rei succedente auctori meo, confirmetur ius meum, vide Barto. in l. 42. ff. de vsucapio.

Litis æstimationem recipiens an, & quando teneatur de euictione, & quando teneatur cauere de ipsa euictione, vide Barto. in l. 3. ff pro emptore.

Obligatus tenetur de euictione, qñ in obligatione apponitur verbum, dare. Bart. in l. 131. §. qui fundum. ff. de euictio.

Euinci ab eo, qui emit à fisco, non potest. Bart. in l. 5. ff. de iure fisci.

Si Imperator donet alteri, vel vendat, aut aliter alienet rem alienam, vt suam, non potest prætendens rem esse suam, vel in ea habere interesse, contrà detinentem actionem mouere; sed aduersus fiscum intra quadrienniū dumtaxat, agere potest. Abb. cōsi. 3. n. 8. lib. 2.

Non valenti agere non currit præscriptio: ideò si vendidi rem, & promisi de euictione sub obligatione omnium bonorum, & demum vendam rem alteram, virtute illius hypothecæ generalis obligatam pro euictione primæ rei venditæ, & si res secundo loco vendita sit præscripta, antequàm res primo loco vendita euincatur; tamen illa euicta, primus emptor potest agere pro euictione contrà secundum, virtute hypothecæ generalis. Abb. consi. 22. lib. 2.

Quem de euictione tenet actio, eūdem agentē repellet exceptio, & in materia euictionis, hæres hæredis, dicitur hæres. Fel. consi. 32.

Si hęredi restituenti, fundus retentus euincatur, actio, ei de euictione datur. l. hæres. ff. ad Senatusconsul. Trebellia.

Si gestor negotiorum præscribat, vel vsucapiat rem domini, & scientia superueniat, debet facere à se euinci per suppositam personam, & hoc sine fraude facere potest, & demum re euicta, potest agere de euictione contrà auctorem. l. 20. §. cum me. ff. de nego. gest.

Nō potest hæres iure hæreditario, vel proprio, venire contrà factum defuncti, & si venit, & euincit, tenetur de euictione ad interesse. l. 3. C. de reb. alien non alien.

Vbi res pro parte euincitur, pro parte debetur euictio. l. fin. C. de commu. rer. alien.

In permutatione rei venalis ob euictionem, condictio ob causam non datur, sed agitur ad interesse; secùs si non venalis. l. 1. C. de rer. permut. & præscrip. verb.

Licèt alienatio sit prohibita minorum fauore, tamen alij non prohibētur se, & res suas obligari, ad hoc, vt de euictione teneātur. l. 9. C. de prædijs, & alijs rebus minorum.

Si emptor fuerit malæfidei, non poterit pretiū repetere, hoc ideò; quia sciens rem alienam emit, nisi interuenerit stipulatio, sed bonæfidei repetit, etiā si actum fuisset, ne aliquid euictionis nomine præstaretur. glos. in cap. 1. de prohibi. feud. alien. per Fede in vsib. feud.

Ei, qui soluit litis æstimationem, cùm posset rē restituere, petitor de euictione non cauetur. l. 36. §. fin. ff. de rei vendic. & malæfidei possessori litis æstimationē soluenti, de euictione, non cauetur. l. 14. §. cauere. ff. de cōdict furt.

Re euicta possessori, debet restitui pretium à dño, quod est in eius vtilitatem versum, cum interesse, habita tamen fructuum compensatione. l. 65. ff. de rei vendic.

Scienter emens rem restitutioni subiectam, illa

illa euicta, habet actionem ad pretium tantùm, non ad duplum, etiam si fuerit promissum. l. fin. §. fin. C. commun. de legat. & fideicommiss.

Sententia, per quam res euincitur non rescinditur, nisi per appellationem, licèt auctor nõ fuerit ad eam citatus: tamen contrà eũ succurritur ad interesse, si sibi fuit denunciata. l. 8. C. de senten. & interlocu.

Qui ignoranti scienter confert præbendam, quam non potuit conferre, vel aliud beneficium, illa euicta præbenda aliam, quam potest, conferre tenetur. c. inter & ibid. glos. extra de præbend.

Qui ex aliquo casu de euictione non tenetur, poterit conueniri, si sciens est, vel in dolo repertus fuerit. l. 12. §. denique. ff. de act. empti.

Euicta seruitute, agitur ex empto, non de euictione. l. 36. ff. de actio. emp. & vend.

Si aliquid dedi, vt tu aliquid faceres, si feceris, & posteà res data euincatur, ages contrà me de euictione ad interesse. l. 5. §. sed si dedi. ff. de præscrip. verb.

Quamuis in bonis mariti dos sit, mulieris tamen est, ideò re euicta non maritus; sed ipsa vxor agit contrà auctorem. l. 78. ff. de iure dotium.

Si emptor possessor vult experiri pro euictione contrà auctorem rei emptæ per procuratorem, hoc facere non potest sine cessione. l. 49. ff. de acquir. vel amit. poss.

Si emptor semel tradiderit rẽ emptori, non tenetur amplius emptorem defendere in possessione. l. pen. §. fi. & l. fin. ff. eod. vide glo. in l. 198. ff. de reg. iur.

Etiam ille, qui non ageret propter eius malam fidem ex contractu emptionis, aget si est interposita stipulatio, ex ipsa stipulatione. l. 4. §. item Labeo. ff. de dol. mal. except.

In causa euictionis, si pro parte non defendatur, pœna insolidum committitur. l. 139. ff. de verbo. obliga.

Si res soluta adiecto euincatur, agitur actione personali. l. 33. ff. de solut. & libera.

Si species pro specie soluta euincatur in totum, vel in partem, liberatio non contingit. l. 46. ff. eod.

Fiscus pro euictione non conuenitur vltra simplum, licèt vltrò promiserit. l. 5. ff. de iure fisci.

Quod euincitur in bonis nostris non est. l. 151. ff. de regul. iuris.

Res fisci solemniter vendita non euincitur, licèt non pertinuerit ad stationem venditoris. l. prima. C. ne fiscus rem, quam vendi. euinc.

De sponsalibus, & arrhis sponsalitijs.

Sponsalitia licèt non possint contrahi ex altera parte tantũ, tamẽ ille, qui fidem dedit, tenetur illã ducere, si voluerit, & si noluerit non est cogendus. Boer. consi. 40. nu. 22. vide tamen Menoch. consi. 386. lib. 4.

Iustæ causæ quæ sint, vt à sponsalibus recedi possit, vide per Menoch. de arbitra. libr. 2. casus. 455.

Sponsalia de futuro præcisè non compelluntur ad contrahendum matrimonium cũ leproso, lepra post sponsalia superueniente. c. fin. ext. de coniug. lepro.

Affinitas superueniens etiam per illicitum coitum, dissoluit sponsalia de futuro; non matrimonium. c. 2. ext. de eo, qui cogn. consang. nam affinitas causata ex copula, rumpit sponsalia præcedentia, & priuat facultate contrahendi matrimonium. c. 8. ex. eod. tit.

Quando sponsalia sunt iurata, an liceat ab illis recedere, vide Abb. consi. 48. libr. 1. & glo. in cap. sic quippè in verbo quæritur. 27. quæst. 2. Fran. Marc. quęst. 521. par. 1. & quęst. 746. part. 2.

Pubes contrahens cum impubere, etiã per verba de præsenti, impub. ante tempora pubertatis, potest cum alia matrimonium contrahere, non obstante prohibitione superioris. DD. de Rot. decis. 1. de sponsalib. in nouis.

An puella vni promissa, possit alteri nubere, vide per tot. 27. q. 2.

Alter ex sponsis, altero inuito, potest religionem ingredi, & soluuntur sponsalia, nec per hoc aliquam arrharum pœnã patitur. l. Deo nobis. C. de Episco. & Cleri.

Sponsus, cui dos non soluitur, an iustè vxorem ducere recusare possit, vide Marc. quæstio. 722. part. 2.

Puella etiam sponsa deponi, aut sequestrari debet apud matronam honestam, aut monasterium aliquod, ad instantiam coniuncti, id requirentis, ne indigeat, aut ante ætatem legitimam alicui nubat ad sugestionem eius, apud quem moratur, quoties contrà eum suspicio aliqua laborat. Craue. consi. 190 sed quando puella apud sponsum educari debeat. vide ibid. nu. 4.

Sponso, & sponsæ asserentibus sponsalitia inuicem contraxisse, creditur, statur etiam confessioni coniugum allegantium subesse impedimentum in sponsalibus. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 103. tamen testimonio vnius coniugum non creditur, si is quærit sponsalia dissoluere. ibid. nu. 3.

Sponsam impuberē ad domū sponsi transducere, an licitum sit, & an sponsus pœna raptus puniri posit, vide Marc.q.70.par.2.

Puella sponsa statim sponso tradenda non est ibid.nu.fi & sponsus, qui per violentiā sponsam cognouit, qua pœna puniendus, vide ibidem num. 16.

Sponsus non potest esse curator sponsæ, & pupilla apud sponsum, an alij debeat, vide Bar. in suis quæstio. q.16.

Sponsus propter transductionem, & detentionem puellæ, sine maioris partis parentum consensu, in quā pœnam incidat, vide Marc. q.71. & q.73. sed quando liceat ipsam puellam transducere, vide q.720.par.2.

Sponsalitia si sunt contracta per duos successiuè, vnum post alterum cum puella minori, prævalent nouissima. Dec. consil. 368. vide & consil. 603.

Statutum de vxore loquens, non habet locum in sponsa, etiam de præsenti. Dec.consi. 540.

Iocale, & anuli donati sponsæ ante contractū matrimonium, efficiuntur sponsæ, & non possunt repeti ab heredibus viri; secùs si sint donati vxori, ratio, quia donatio facta à sponso sponsæ, valet. Nat.consi.317.

Item anuli pretiosi valoris, quibus subarratur vxor, efficiuntur eius, nec repeti possunt ab ipsis hæredibus. Natt.ibid.nu.fin.

Matrimonium de præsenti, non cōtrahitur per hæc verba, volo te in vxorem accipere; sed sponsalia de futuro. August. Beto.q.6.

Qui intendit contrahere matrimoniū, nec possit, ætate prohibente; nec etiam sponsalia cō trahit.c.15.ex.de restitut.spoliat.

Post septenniū spōsalia cōtrahi possunt. c.1.30. q.2.Fran. Marc.q.70.par.2.n.14.q.681.& 720.

Sponsalia de futuro cū vna (etiā cōtrà Ecclesię interdictum) contracta, nō habent dirimere matrimonium, posteà contractum cum alia. c.2.ex.de matrimo contract. cont.interd.

Licèt valeat datio arrharum pro spōsalibus, tamen promissio non valet. Bar.consi.45.

Qualiter possint dici sponsalia contracta per metum, vide Fely.consi.14.

Sponsus potest habere in vxorem sororem prę mortuæ sponsæ.c.lex diuinæ.27.q.2. tamē ex sponsalib. oritur impedimētum publicæ honestatis, contrahendi matrimonium vsq; ad quartum gradum inclusiuæ, vide Hart.Hart. c.1.tit.de sponsalibus.

Stipulatio penalis inter sponsos, & eorū parentes super sponsalibus interposita, est ipso iure nulla.l.134 ff. de verb.oblig.

Sponsalia cōtracta per parētes pro liberis, an p ẽpis tractum, vel per transductionem ad domum, rata fiant, vide Marc.q.722.par.2.

De nuptijs, & matrimonio in genere

Liberi dementis, vel furiosi, licèt sint in aliena potestate, cōtrahere tamen nuptias, dotem, & donationem cōstituere de bonis parentum, possunt.l.21.C. de Episc. audi.

Filij de iure ciuili, non possunt contrahere matrimonium, sine consensu patris, secùs de iure canonico. Boer.decis.197.nu.6.cui standū est.Ozas.decis.154 nu.9.

Matrimonium clandestinum contractum sine consensu parentū, nullum reputatur. Io.Pap. lib.15.tit.1.arrest.3.& hoc secundū ius ciuile.

R. D. Vicarius iure non debet concedere licentiam filiosa.contrahendi matrimonium non præcedentib. denunciationibus, ob id, ne pr ipsius filij hoc sciens, valeat impedire matrimoniū cōtrahendum. Menoch.cōs.69.vol.3.

Filia potest nubere sine consensu patris, & ipso contradicente, & non propterea amittit legitimam, imò pater adhuc renetur eam dotare. Abb.consilio.22.libr primo.tamen non est virginalis pudoris eligere sibi maritum, ideò in nubendo iudicium debet spectare filia parentū.c honoratur.32.q.2.licèt viduę, vel virgines propria voluntate sibi maritos possint eligere. c. hoc sanctum.32.q.2.

Christiani cum Iudæis nō possunt matrimoniū contrahere, sub pęna capitis.l.2.C.de Iudęis.

Matrimonium à principio illicitum, non validatur (quo ad legitimationem filiorum iam natorum) per ius superueniens.l.11.ff.de statu hominum.

Furiosus licèt vxorem ducere non possit, matrimonium tamen retinere potest.l.8.ff.eod.

Dissolutis spōsalibus de futuro, licitum est alteri nubere. l.1. C.de sponsa.

Matrimonium vetitum, per errorem contractum, an excuset ignorantes, & an filij ex eo nati sint legit. vide l.4. & gl.C.de incest.nup.

De bonis eorum, qui prohibitas nuptias contraxerunt, vide in l.6. cum Authen.seq.C.de incest. nuptijs.

Confiscatio bonorum, quando fit ob incestas nuptias, & an tunc bona applicentur fisco, vel proximiorib.vide Boer.l.deci.264.nu.13.

Contrahentes nuptias incestuosas qualiter puniantur, vide Pap.lib.23.tit.4.

Matrimonio nō sequuto, dos, pmissa, vel soluta repetitur.l.6.7.8.ff. de condict. caus.dat.

Dos, & cætera omnia amittuntur, & fisco applicantur, vbi prohibitum matrimonium scienter contrahitur. Vincent. de Fran. decisio.52.num.10.

Cum ingenua honestè nata, in dubio præsumitur ma-

tur matrimonium, nisi cõtrarium probetur. l.3. ff.de concubinis.

Matrimonium potest contrahi per procuratorem, & fundatur in persona domini. glo.in l. 4.ff. de sponsal.

Matrimonium potest contrahi per constitutũ in vltimis diebus vitæ suæ, causa legitimandæ prolis.arg.§.si quis.l.28. ff.de liber. & posthu.hæred.institu.& ibi in additio. vide Pet. de Raue.sing.309.

Non potest quis iustè ducere (de iure ciuili) in vxorem eam; quam polluit per adulterium, & à tali vxore aufertur, tãquàm ab indigna, qđ ei à viro relinquitur, & ècontrà l.13.ff.de his quib.vt indig.legat.aufe. secùs de iure canonico, vide c.denique; & seqq.31.q.1.

Conditio nuptiarum impletur, cùm nuptiæ cõsensu contrahuntur, non expectata copula.l. 14.ff.de condit.& demon.quia nuptias, non concubitus, sed consensus facit. reg.nuptias.

Conditio, si nõ nupserit remittitur, & legatum debetur.l.22. ff. eod.

Mulierem vilem, & vitæ turpitudine infamem, corpusque suum turpiter prostituentem, ducere in vxorem, inter opera charitatis reputatur. Ozas.decis.154.nu.7.

Quid, si pubes contrahat matrimonium cum impubere, vide DD.de Rota in titul.de disponsa.impub.

In Sacramento matrimonij acceptio personarum non est, sed liberum esse debet matrimonium. vide ibid.

Instrumentum dotale debet celebrari secundũ consuetudinem loci mulieris, in quo fit contractus, sed in dotis repetitione attenditur cõsuetudo loci viri, licèt alibi sit celebratus contractus. Afflic.decis.226.nu.7.& 9.

Matrimonium contractum per metũ, sicut est ipso iure nullum, ita etiam & iuřm super eo pstitũ. Gram.decis.103.n.71.de matrimonio metu cõtracto, vide p And. Gail.obs.13.li.2.

Clericus beneficiatus absq; dispensatione, põt matrimonium contrahere; licèt ipso iure vacet beneficium. Tho. Minad.decis.34.

Matrimonium non potest contrahi sine adhibitis solemnitatibus Sacri Concilij Tridentini. Ios.Ludo.decis.19.nu.3. Luc.

Quando vxor teneatur sequi maritum quocũq; eat, vide Capel.Thol.q.86.Menoch.de arbit. lib.2.cas. 469.

Matrimonium secundum prævalet primo contracto cum impubere. Capel.Thol.q.160.

Fama impedimenti, quæ extabat tempore contractus matrimonij attenditur; vt proles dicatur legitima. Iaco. Put.decis.77.lib.2.

Stante publica voce, & fama impedimenti, publicitas mřimonij, non excusat cõtrahentes à mala fide.idẽ deci.95.li.2.vide deci.118.ibi.

Ignorantiam probabilem non potest allegare matrimonium contrahens cum professa, in inclusorio inter moniales habitãte, quæ ita (dum in habitu est) iudicari debet. Put.decis. 244.lib.3. vide ibid.decis.257. & 262.

Matrimonium quõ probetur, vide Paul. Aemil. decis.203.& seqq.part.2. Hiero. Mago.decis. 86.Luc.Gomez.Leo.decis.1.in decis. diuerso. Tom.2. Boer.consi.10. Menoch.consi.259.& consi.34.lib.4. Marc.q.701.par.2.

Quando agitur de probando matrimonio secundo, contrà primum, liquida probatio requiritur. idem Gome. d.decis.1.

Licèt vir,& fœmina diutissimè simul habitauerint,& coierint; tñ matrimonium nõ psumitur. Gom.Leo.decis.46. in deci.diuersio. vide ẽt infra de pbatione matrimonij, hoc eo.tit.

Lite pendente super impedimento matrimonij, non debet suspendi exercitium matrimoniale: idem lata sententia, pendente appellatione. Vinc.de Fran. decis.130.

Conuentiones in contractu matrimonij factæ sunt fauorabiles,& specialem prę cęteris habẽt firmitatem. Gasp. Cabal.milleloq.470.

Materia permissa,& prohibita matrimonij primi,& secundi generis attinentiæ, & affinitatis, plenè tractatur per Borg.Caual.decis.12. de contract. par.2.

Matrimoniũ, traductio, & nuptiarũ solẽnitates, quib. dieb.possint fieri, vide ibid.d.decis.12.

Sententia in cã matrimonij, regulariter nõ transit in iudicatũ, vide And.Gail.obser.12.lib.2.

Qñ palã gesta excusent, psertim in matrimonij cõtractu, vide Menoch.de arbi. lib.2.cas.244.

Vxorum, & maritorum pluralitatẽ improbari, lege Antiqua, Euangelica, Naturali, Ciuili,& Pontificia, scribit Menoch.& de pœnis eorũ, qui duas vno tpe vxores ducunt. ibid. cas. 420. & Rom.sing. 537. Marc. q. 743.

Clandestinum matrimoniũ cur prohibeatur, & de denunciationib.obseruandis pro contrahendo matrimonio, & alia nonnulla de materia explorantur, per Menoch ibid.cas.453.

Iudicis arbitrio, nempè Episcopi, relinquitur numerus denũciationum, q̃ fieri debent pro contractu matrimonij.ibid.Menoch.nu 5.

Parentibus,& affinibus, quando fides adhibeatur super matrimonij impedimẽto, vide Menoch.de arbi.li.2. cas.454.August.Bero.q.55.

De mřimonij impedimẽto, & qñ Iudex credere dẽat assertioni viri grauis de eo (veluti affinitatis) affirmãtis, vide Menoc.ibi.cas.243.

Filij nati ex muliere extra domum, non legitimantur per subsequens matrimonium, de iure ciuili: secùs de iure canonico. Dec.consi. 155.vide ĩ.tit.de legi.lib. p subseq.matrimo.

Quæ priuilegia habeat matrimonium, quæ bona nascantur ex eo; quæ laudes ex illo resultent,& quæ qualitates sint considerandæ in contrahendo matrimonio,vide per Cassa.in consuetud.Burg.tit. *des droicts,& appar à gens maries*,Rub. 4.in prin.

De cognatione spirituali inter maritũ, & vxorem suscipientis,& baptizatum, baptizatiq; patrem,& matrem, & quascunque alias personas, tã ex parte suscipientis, quàm baptizantis,& baptizati, vide Cõcil.Trid.fol.380.

Consensus tacitus non sufficit in contractu matrimonij, sed requiritur expressus. Menoch. consi.159.lib.2.

Quando iudex laicus cognouit super quæstione facti matrimonij, & pronunciauit nullum fuisse contractum matrimonium,sententia hæc parit præiudicium in causa legitimationis, quæ coram Iudice ecclesiastico tractatur. Menoch.d.consi.366.nu.47.

Matrimonium clandestinum hodie est nullum, & nõ habet etiam vim sponsaliorũ.Menoch. consi. 368.lib.4.

Matrimonium contractum inter duos habitantes pro maiori parte anni in vrbe,coram Parocho turali, nullis præcedentib.publicationib. sine denunciationib. ex forma Concilij requisitis,nec vlla habita licentia,non tenet, nec valet: ideò tale mtrimonium fuit per DD.de Rota nullum pronunciatũ,per multa responsa impressa inter cõsilia Menoch.post d.consi. 397. lib.4.

Denunciationes omitti possunt, authore ordinario, si per malitiam impediri posset mrimonium ipsis propositis, & sine illis hoc casu,matrimonium contractum tenet, vide ibi quoddã consi.post d.cõsi.397. Menoch.li.4.

Cùm de tpe nuptiarũ fit mẽtio, intelligitur de die, quo nuptiæ celebrantur. Bart.sing.170.

Pater cogi potest filias maritare:idem in matre hæretica, vide Barth.de Capua sing. 71.

Frater etiam tenetur maritare sororem. ibid. in additionib.

De compaternitate,& affinitate ex fornicatione, ac de matrimonio postea contracto, & contrahendo, vide Concil. Triden.fol.385.

Mulier popularis nupta in domo nobilis,dicitur nobilis,etiam ea effecta vidua; sed si popularis acceperit in vxorẽ nobilem, non efficitur nobilis.Bar.in l.1.C.de verb.& rer.sign.

Qui illicitè sunt coniuncti excommunicandi sunt, vt abinuicem discedant. cap.6. ex de offic. Iudic. ordin.

Matrimonialis causa multa habet specialia.gl. in c.1.ex.vt lite non contestata.

Inter seruum,& liberam, patronum, & seruam, consistit matrimonium. 29.q.2.

Minor 25.ann. & maior 12.vel 14. in causa matrimoni ali censetur maior ideò per se,& per procuratorem causam tractare potest. c. 15. ext. de testitu. splia.

Fideles infidelib. non sunt coniugio copulandi. c.caue.28. q.1.

Is, qui iurauit cum muliere contrahere matrimonium, propter superuenientem fornicationem, vel deformitatem,eam repellere potest; propter præcedentem non.c.25. extra de iureiurando. Multa enim impediunt matrimonium contrahendum, q̃ non dirimunt iam contractum. d. c. 25.

Si mulier iurauerit aliquẽ esse suum maritum, & succubuerit,quia non probauerit,non datur, neque denegatur ei licentia cum alio contrahendi. c.34.ext.de iureiur.

Clericus non professus, nec in sacris existens, potest vxorem ducere. cap.6. extra de vit.& honest. Cleric.

Matrimonium contractum per Clericum existentem in sacris,non tenet,secùs si in minoribus: sed tunc cogitur dimittere beneficiũ, & quod dedit Ecclesiæ sibi restituitur. c.1.3. & 5.ex.de Cler.coniug.

De matrimonio contracto sub conditione, vide tit.ex.de conditio. appo.

Quando matrimonium impediatur per spiritualem baptismi cognationem, vide 30. q. 3. & quando per legalem, & carnalem, vel affinitatem,vide tit.ext.de cogna.spirit.cum alio titu. seq.

Incestuosus matrimonium cõtrahere non debet,sed si contrahat tenet,tamen tunc tenentur,sed non potest debitum exigere. 1.4.& 8. ext.de eo qui cogno. consang.

De matrimonio contracto contrà interdictum Ecclesiæ, vel Iudicis, vide titu.ex.de matrimonio contracto.

In causa matrimonij,vbi agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius est seruandus, aliàs non tenet sententia. cap. 13. extra qui filij sint legitimi.

Matrimonium, quod non tenet,non impedit aliud matrimonium,quod de iure potest valere, & filij de secundo nati,erunt legitimi. ibid. d. cap.13.

Qui matrimonium accusare possunt, vide ext. tit.qui matrimo.accus. poss.

Quæ crimina impediant matrimonium, vide glo.4. ex. de pœnitentijs.

Factum dicitur contrà bonos mores quicquid fit, vt libera facultas contrahendi matrimonium,impediatur. Bar.q.16.

Matrimoniũ contrahendũ impedit ad dictum, vnius grauis psonę.Cassad.dec.19.Rom.sing. 622. idem in infamia. Roma.ibid.

Dictum

Dictum vnius impedit matrimonium contrahendum, non autem dirimit contractũ. c. 22. ex. de testib. & attesta.

Papa quando super matrimonio dispensare possit inter cognatos, vel affines, vide Fran. Marc. q. 674. par. 2. capit. 13. & ibid. glo. ex. de restitu. spoliat.

Matrimoniũ nec præscribi, nec cõtrà præscribi potest, & matrimonium nullum, an ex superuenienti dispensatione confirmetur, & an contrahi possit sub conditione, si summus Pontifex dispensauerit, vide Boer. dec. 264. nu. 18. 26. & 27.

Dispensatio matrimonij, in qua fit solùm mētio de affinitate, & nõ de publica honestate, quando valeat, vide Boer. ibi. nu. 28.

Dispensatio præsumitur inter coniuges, qui in gradu prohibito contraxerunt, si per decem annos, & vltra in matrimonio vixerunt, & mortui sunt. Paul. Aemil. decis. 269. par. 1.

Papa ex causa potest dispensare, vt filius fratris accipiat in vxorem filiam relictam à patruo. Boer. consi. 20. nu. 28.

Dispensatio super matrimonio cùm impetrat, quæ qualitates sint narrandæ, ne sorreptitia sit dispensatio, vide Menoc. de arbitra. lib. 2. cas. 203. num. 12.

Pontifex potest ex magna cã dispēsare, vt frater alterius fratris prædefuncti vxorem, sibi in matrimonio cõiungat. Nart. consi. 33. Tom. 1.

Item ex causa potest dispensare in secundo gradu consanguinitatis, & hanc dispensationem delegare Episcopo, sed delegatus Episcopus, nõ potest eam subdelegare, aliàs dispẽsatio facta à subdelegato redderet nulla, & filij nati ex tali matrimonio, non essent legitimi, minus possēt succedere cũ fratrib. natis ex alio mr̃imonio. Menoc. cõs. 17. vol. 1.

Veritas est exprimenda in dispensationibus matrimonialibus, sub pœna falsi, vide Cõcil. Tridē. fol. 378. & d. dispẽsationib. ibi. fol. 387.

Papa solus in gradibus trãsuersalibus dispẽsat. Marc. q. 761. part. 2.

Impotens ad coeundũ, non potest contrahere matrimonium, & si contrahat, est nullum; sed quid si talis impotens reperiatur habere duas vxores viuentes, qualiter debeat puniri, vide Gome. Leo. decis. 39. in decisio. diuerso. fol. 28.

Potens ad coeundum quis dicat, & quis cesseat ad generandum impotens, & quomodo cognoscatur, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 58. & Lud. Rom. sing. 620.

Spado ex accidenti, an matrimoniũ cõtrahere possit, vide Lud. Rom. sing. 640.

Nuptiæ probant filium: ideo pater non potest ipsum negare, si sit habilis ad generandum, & habitauerit cum vxore; aliàs secùs. l. 6. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. vide Marc. q. 457.

Mulier etiam meretrix habens maritum, si pariat partus natus ex ea, præsumitur ex matrimonio natus. l. 11. §. defuncto marito. ff. ad leg. Iul. de adult. vide Bald. sing. 36.

Filij nati in figura matrimonij, ex quo mulier habebat alium virum, secundo ignorante, dicuntur legitimi, & naturales, & etiã scienti succedunt, sed quid omnibus parentibus scientibus, vide Vinc. de Fran. dec. 130. imò filij nati lite pendente super legitimatione matrimonij, dicuntur legitimi, & naturales. Idem in natis post sententiã pendēte appellatione. ibi. nu. 3. & 6.

Filius in matrimonio natus legitimus, non aũt spurius esse censetur. reg. traditur cùm ampliationibus, & limitationibus per And. Gail. obser. 97. lib. 2.

Bonafides mulieris operatur, vt natus ex ea, & conceptus ex semine viri (quē mulier errore credebat maritum suum) reputet̃ legitimus, ita fuit decisum per Senat. Thol. obser. 11. in decisio. diuerso. fol. 251.

Filij nati ex matrimonio putatiuo reputantur legitimi, & faciũt deficere fideicommissum, sed quod dicatur matrimonium putatiuum, vide decis. 70. Rot. Auenio. in decis. diuerso. nam iuris effectum, & succedendi facultatē consequitur filius, etiam ex putatiuo matrimonio editus (vt quando est contractum matrimonium inter affiues ignorantes) & fideicommissariam substitutionem excludit, ac si ex verò, & legitimo matrimonio natus esset. Dec. consi. 153. secùs quando vterq; cõiugum sciebat matrimonij impedimentum. Idem Dec. consi. 154.

Præsumitur filius natus ex semine mariti, nisi ex pluribus coniecturis aliud appareat. Ioã. Mohed. dec. 115. vide ibi. dec. 181. Fran. Mar. q. 513. par. 1. & q. 457. par. 2.

Matrimonium debet esse ab obseruatione pœnæ liberum, tamen si Pater filiam suam instituat hæredem, si nupserit alteri, & non prius sit hæres, nisi illi nupserit, vel ille recuset, valet dispositio, & dicitur legitimè facta. glo. in l. fin. C. de sponsa.

Prohibita nubere sine consensu aliquorum, sub aliqua pœna, illis requisitis, & non consentientibus, aut recusantibus, sine legitima cã, poterit liberè nubere. Abb. in cap. nullus, ex. de præsumpt. & doct. in l. 23. §. eo autem. ff. solut. matrimo.

Licèt quis mētu pœnæ, non possit cogi ad matrimonium contrahendum, potest tamen inuitari spe lucri §. in certis, insti. de legat. nam licèt matrimoniũ debeat esse liberũ, ratione pœnæ,

pœnæ, quæ contradicens matrimonio non debetur, non est tamen liberum ab amissione lucri. Capel.Thol. q.292. nec nocet iuramentum.ibid.

Matrimonium debere esse liberum, quomodo intelligatur, vide Affli&.dec.350.nu.10.

Parentes nunquid possint maritare eorum liberos, & inducere filias ad consentiendum, & qualiter circa matrimoniũ liberorum in testamento possint ordinare, vide per Abb. consi.65. lib.2.

Iuramento patris, non cogiẽ puella nubere, cui nũquam assensum prębuit. c.si verum.31.q.2.

Quorum vnũ futurum est corpus, vnus dẽt esse animus: atq; ideò nulla est inuita copulãda. c.de nuptis.31.q.2.

Conditio de nubendo arbitrio alterius reijcitur: ideò non nocet, si ille, qui debet arbitrari ante moriatur.l.28.ff.de condi.& demonst. vide l.71.§.rescriptum.eod.tit.

Conditio, quæ inducit viduitatem in omne tẽpus respectu omnis personæ, & omnis loci, spernitur: secùs si tantùm inducit viduitatem respectu certæ personæ, vel certi loci, aut temporis.l.61.§.fina.cum seqq.ff.de conditio. & demonstra.

Conditio, si Titio nupserit, in legato apposita, intelligiẽ, si honestè Titio nubere legataria possit. Ozas.decis.Pede.154.

Mulier cum turpi, & indigno marito matrimonium contrahens, paternæ dotis auxilio, priuari mereẽ. Ozas.d.dec.Ped.154 n.3. aliàs pater tenetur dotare filiam suam, etiam iam nuptam.gl.in l.51 ff.de actio. & obliga. And. Gail obser.95. lib.2.

Conditio denotatur per illa verba, quando matrimonio collocabitur, & deficiente conditione, perinde est acsi actus factus non esset: ideò si quis reseruaueit quãtitatẽ dandam filiæ, quãdo matrimonio collocabitur, si filia decesserit nullo contracto matrimonio, reseruatio euanescit. Crau.cons.15.

Matrimonium contractum sub conditione resolutiua, non valet. Pet.Gerar.sing.21.& Hyppol.sing.286.quod singulare vide pro cautela incauti iuuenis.

Conditio si nupserit, dẽt impleri infra terminũ post pubertatem. Bar. in l.2.§.ad filiorum. C. quando, & quibus quarta pars.lib.10.

An relicta pecunia pro dote, legatum dicatur conditionale, vide Bar.in l.70.§.Titio genero. ff. de condit. & demonstra. & infra titu. de dot.prælegat.

Potest maritus se obligare vxori ad pœnam, si tenuerit concubinam. l. 121. §. mulier. ff. de verbo.obliga.

Maritus tenetur in certo loco perpetuum domicilium habere cum sua vxore, prout in capitulis matrimonialibus cautũ fuerit. Capic. dec.135. & vxor habet ius in personam viri. ibi.num. 5.& tale pactum super habitatione, valet. Capel.Thol. q.87.

Dotis instrumenta non probant matrimoniũ, tamen vide Paul.Aemil.decisio. 247. part.3. & Roma.sing.451.

Matrimonium dicitur tribus modis, nempè, verum, putatiuum, & præsumptum, sed qualiter probetur, vel præsumatur, vide per Menoch.consi.199.lib.2.

Ad probandum matrimonium metu fuisse cõtractum, sufficit vnus testis, & crediẽ magis illi soli, quàm pluribus deponentibus de voluntate. Guid. Pap.sing.969.

Cohabitatione diuturna, fama de matrimonio, & contractibus matrimonialibus, ac alijs adminiculis, probatur matrimonium. c.11.ex.de præsumpt.

In causa matrimonij pater admittiẽ pro filio, ad testificandum.c.3.ex.qui matri.accu.poss.

In matrimonio tria sunt necessaria, nempè consensus, pubertas, & habilitas ad coeũdũ.ibid.

De probatione legitimæ filiationis, vel illegitimæ, vide per Marc. quæst.457.part.2. & supra tit.de probatio.lib.1.

Raptor de iure canonico nouissimo omnibus consentientibus, & nullo alio existente impedimento, potest accipere in vxorem raptã pœnitentia peracta.c.1,& fin.ex de rapt. Bar.in suo trac.de diffe.int.ius cano.& ciuil. nu.97.vide 36.q.2.

Licèt raptor de iure canonico possit duxere in vxorem raptam: tamen non ob id euitat confiscationem bonorum, ratione raptus. Fran.Marc.q.2.

In diebus quadragesimæ, & septuagesimæ, & multis alijs, non licet nuptias celebrare, vide c.non oportet, & seqq.33.q.4.

Quare constitutum sit, ne consanguineas ducamus vxores, & quare olim permittebatur, vide c.cum igitur.35.q.1.

Vsq; ad septimam generationem nullus de sua cognatione ducat vxorẽ. c. de affinitate.35. q.2.& 3. & c.nullum.ibid.

Infamia notantur, qui consanguineas ducunt vxores. c.coniunctiones.ibid.

Affines in quinta generatione copulari possũt, sed in quarta si fuerint inuenti, non separenẽ. c.de propinquis.35.q.2.

Nullus ducat in vxorem à consangineo cognitam, vel aliqua postulatione maculata. c.nec eam.35. q.2. & 3.

Quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugij facultatem. c.de incestis.in fine.ibid.

Incestuosi

Incestuosi nullo sunt digni nomine coniugij.c. de incestis.35.q.2.& 3.

Extraordinaria pollutio in naturalibus, non impedit matrimonium.cap.extraordinaria. 35.q.2.& 3. & de prohibitis contrahere matrimonium,vide ibid.

Quousq; inter aliquos generatio recordatur, aut in memoria retinetur, sibi inuicem non copulantur. c.in copulatione.35.q.2.

Quomodo sint computandi gradus consanguinitatis, & affinitatis,& de nominibus ipsorũ graduum,vide c.ad sedem,& seqq.35 q.5.

Qui admittantur ad testificandũ super computatione graduum consanguinitatis, vel affinitatis,vide 35.q.6.

Non ducant vxores qui vsq; ad mortẽ alterius, in incestu perseuerauerit.c.incestuosi.35.q.8.

Affinitas in superstite non deletur.c.fraternitatis.35.q.10.ideò soboles ex secundis nuptijs genita,cõsanguineis prioris viri copulari nõ debet.ibi.d.c.fraternitatis.

Ille,qui dedit se, & bona sua monasterio, non mutãdo habitũ,põt cõtrahere matrimoniũ. Capel.Thol.q.334.

Matrimoniũ contractũ cum meretrice, & paupere(licèt credat virgo,& diues)tenet.Gom. decis.47.in decisio.diuerso.fol.32.

Quod dicitur vxorem esse in potestate viri, & ei teneri operari, intelligitur quo ad operas obsequiales,vt parare mensam, lectum,& similia:secùs quo ad operas fabriles, & artificiales, quia tunc si aliquid lucratur ex licita negotiatione,& artificio,sibi hoc lucratur,& poterunt hæredes ipsius agere contrà maritum.Ioseph.Lud.decis.Perusi.28.vide Natt. consi.154.nu.4.libr 4.

Pater quando teneatur dotare iterum filiam, quæ perdidit dotẽ,vide l.23.§.si post solutũ, & ibid.Barto.ff.solut.matrimo.& infra titu. de iure dot.

Pater quando cogatur consentire filio recipiẽti dotem,vel ipsam promittere,vide Bart. in l.23.§.transgrediatur.ff.solu.matrim.

De nubentibus post votum,vide per totã distinctionem.26.& 27.q.1.

Qui vxorem ducere volunt hoc ante ordinem Subdiaconatus faciant, & in minoribus ordinibus constituti vxorem ducere possunt, nisi voto, & religioso habitu prohibeantur. c.si quis eorum,& §.seriatim,distinct.32.

Indignus matrimonio dicitur ille, cui sine dedecore mulier nubere nõ potest.Bar.in l.62. ff.de conditio.& demonstra.

Corrumpens virginem, iure ciuili non tenetur eam in vxorem accipere, iure canonico sic. Barto.in suo tract.de different.inter ius cano. & ciuil.num.124.

Pactum iuratũ, quo aufertur matrimonij libertas, non valet. Bart.in l.57. ff. de fideiusso.& mandat. num.6.

Legatum, si factum fuerit mulieri, si Titio nupserit,videtur prohibita, ne alteri nubat,sed cum illo Titio tantùm.Abb.consi.90.lib.1.

Matrimonium vnde dicatur, cuius contrahẽdi causæ multiplices sunt, & multa impedimẽta,de quibus vide per glo.in c.1.27.q.1.

De matrimonio, & quando dicatur contractũ, & inter quas personas possit contrahi, vide per tot.causam.27.q.2.

De forma,& solemnitatibus matrimonij, vide per tot.causam.30.q.5.

Possessorij causa matrimonialis, coram laico Iudice tractari non potest,sed an debeat remitti ad Iudicẽ ecclesiasticum, vide Excel. P.Tessau.decis.117.

Sponsus,& sponsa post benedictionem castè viuere debent prima nocte,pro reuerentia ipsius benedictionis, quod dictum est de consilio,& non de præcepto.Harma.Hartm.c.4. tit.de sponsalibus. lib.1.

Licèt matrimonium omni,& quocunq; tẽpore simpliciter, & de plano contrahi possit: tamen nuptialia conuiuia,seu nuptiales solemnitates,& solẽnes traductiones,& carnis cõmixtio, secundum canones certis temporibus, celebrari prohibentur, de quibus temporibus,& pœnis contrafacientiũ, vide Nat. cõsi.250.nu.6. Hartma.Hartm. capit.4.tit.de matrimo.lib.1 & cap.4.ex.de ferijs.

Etiam inter infideles matrimonium, & cõiugiũ existit.ibi.Hartm.capit.7.

Stipulatio pœnalis nõ valet in matrimonio, quia matrimoniũ debet esse liberũ à metu pœnarum.l.2. C.de inutil.stipul. & l.134.ff.de verb. oblig.vide Bar.in l.2.C.de spons.

Iudices tẽporales, an de mrimonio cognoscere possit, & an statuta laicorum prohibẽtia matrimonia valeant, vide Marc.q.706.

Matrimoniũ quibus tẽporibus prohibeatur,& si tunc cõtrahatur cõtrà interdictũ Ecclesię, an teneat,vide Marc.q.710.pat.1.

An matrimoniũ contractum contrà interdictũ Ecclesiæ,vel Papæ, aut Iudicis teneat, vide Marc.ibi. q.711.

Matrimonij bona tria sunt,videlicet fides,proles,& Sacramentum, & an coitus cõiugũ fiat sine peccato,& quibus tẽporibus, quis dẽat abstinere,vide Marc. q.725.

Quando durante matrimonio alter coniugum machinatur in mortem alterius, vel polluit per adulterium aliquam mulierem, vel dedit ei fidem, aut de facto contraxit, post mortem coniugis, impeditur matrimonium,vide Marc.q.737.

Matrimonium

Matrimonium etiam potius à matre, quàm à patre dicatur, vide Marc.q.727.par.2.

Coniuges naturæ debitum reddere adinuicem tenentur, fallit, quando maritus participauit cum consanguinea vxoris, quia tunc priuatur facultate exigendi debitum ab vxore, ratione incestus, ipse tamen tenetur reddere, vide Marc. q.741.

Maritus an, & quando in vxorẽ animaduertere possit, vide Marc.q 762.par.2.

Matrimonium contractum cum vna, non obstantibus spõsalibus cõtractis cũ alia, ac muneribus, osculis, & amplexibus cũ sponsa habitis, valet. Ant. Corset. in suis singula. litera. M, sing. matrimonium. 1.

Copulæ coniugalis inhibitio hodie est restricta vsq; ad quartum gradum inclusiuè, nisi aliter se habeat consuetudo, vt extendatur vsque ad quartum gradum, vide tamen ibid. singu. matrimonium. 2.

Multa spectãtia ad mrĩmonium, vide in Cõcil. Tridẽ. sessio. 24. de Sacramẽto matrimonij.

De interdicto matrimonio inter pupillam, & tutorem, eiusq; filios.

De iure tutor non potest contrahere matrimonium cum pupilla, tñ de consuetudine põt. Boer. dec. 317. num. 3. in fine.

Rusticum non excusari, si cùm tutor esset, cum eius pupilla matrimoniũ contraxit, scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 194. nu. 11. & quare hoc matrimonium sit prohibitum, vide ibi. nu. 12.

De iure tamen canonico matrimonium tutor contrahere potest cum pupilla. ibi. n. 13. vide Hartm. Hart. c. 2. tit. de matrimon. lib. 1.

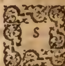
De prohibitione nuptiarum inter pupillam, & tutores, seu curatores, filiosq; eorum, vel nepotes, vide in l. 59. & seqq. ff. de ritu nupt.

Nuptijs ex voluntate patris puellæ cum filio tutoris iure contractis, dos pro modo facultatũ, & dignitate rectè per tutorẽ constitui potest. l 70. §. nuptijs. ff. de iure dot.

Post redditionem computi de administratis, & postquàm adulta erit maior 25. ann. cessat prohibitio. l. 38. §. si quis eo tempore. ff. de liberis, & posthumis.

Illicitum matrimonium nõ excusat, quẽ à pęna stupri, vt in tutore, vel curatore, qui pupillã, vel adultam ducit in vxorẽ ante 26. ann. l. 7. ff. ad leg. Iul. de adult.

De indicta viduitate, & lege Iulia miscella tollenda.

Si vxori legatũ sit hac conditione, vt si nupserit restituat legatum alicui, si nubat cogit restituere. l. 14. de legat. 3.

Conditio de non nubẽdo in virgine remittit, & legatũ debet, etiam nuptijs contractis. l. 22. ff. de condit. & demonst. Bar. consi. 184. vol. 1. nam cõditio, si non nupserit, hodie in primis nuptijs reijcitur, in alijs debet impleri Fran. Mant. de coniectu. vlt. volunt lib. 11. tit. 19. vbi de materia huius conditionis.

Conditio, quæ inducit viduitatem in omne tẽpus, respectu omnis personæ, & omnis loci spernitur, secùs si inducat viduitatẽ respectu certæ personæ, vel certi loci, aut tẽporis l 62. §. si. 62. 63. 70 §. si 71. & 73. ff. d cód. & demõ.

Conditio viduitatis habet locum in viro, sicut in vxore, quando hac conditione ei aliquid ab vxore præmortua relictũ fuit. Gom. Leo. decis 9 in decisio. diuerso. Tom. 2.

Legatum factum per virum vxori, si non nupserit, & si nupserit legatæ sint ei dotes, si nubat post receptionem, restituitur cum fructibus. Vincen. de Fran. decis. 231. par. 2.

Conditio, si non nupserit remittitur in extranea, propter quam conditionẽ verisimiliter cessaret mulier nubere. Bar. sing. 91

Maritus, si aliquid vxori relinquat, donec illa castè, honestèq; vixerit, & vitã vidualem seruauerit, ipsa vxore ingrediente monasterium, legatum debetur. Fran. Cremen. sing. 143.

De gradib. cognationis, & affinitatis.

Affinitas contrahitur per fornicationẽ, nõ tñ per coitum sodomiticũ, nec ẽt si claustrũ pudoris intrauerit, si non emiserit semen. Capel. Thol. q 96.

Per sponsalia contrahitur affinitas, & ex illis oritur impedimentum publicæ honestatis, vide Hartma. Hartma. capit. 1. ritu. de sponsalibus. libr. 1.

Consanguinitas qũo prohibetur, vide eundem obser. 2. tit. de probationibus. libr. 2.

Consanguinitas quid, & qui dicantur consanguinei, vide Hartma. Hartm. capit. 1. titu. de matrimo.

De affinitate, & eius gradibus, & quodẽn matrimonio canones sint seruandi, vide eundem Hartma. cap. 2. eod. & matrimonium contrahere inter quas personas sit prohibitum, vide ibi. obser. 4.

De

De fecundis nuptijs.

VNus teftis de morte prioris mariti fufficit, vt fecũdò mulier pofsit nubere, & Dux belli pariter fufficit, & tunc concurrente faltem fama excufatur mulier, quæ fecundò nupfit, licèt poftea reperiatur primum maritum viuere. Gom. Leo. decif. 62. in decifio. diuerfo.

Mulier non poteft cõtrahere fecundas nuptias, nifi conftet de mariti morte, fed qualis, & quæ probatio fufficiat, vide obfer. 2. Senat. Thol. in decifio. diuerfo. & debet probari per certum nuncium, ideò fecundum matrimonium contractum in abfentia primi viri, non tenet, ipfo reuerfo. Rol. confi. 93. vol. 3. tamen filij nati ex tali fecundo matrimonio cõtracto bonafide, funt legitimi. ibi Rol. n. 8.

Statuto poteft conftitui, vt fecundus vir lucretur dotem mulieris, repulfis filijs primi matrimonij, nec requiritur hoc in cafu, quòd mulier exprefsè declaret fe velle filios primi matrimonij effe priuatos, fed fufficit fimpliciter dotis conftitutio. Natt. confi. 146. Tom. 1. vide confi. 308.

Bona donata contemplatione, & propter benè merita donatarij, tranfeunt etiam in filios fecundi matrimonij, licèt in donatione fuerit appofita hæc claufula, pro re, & filijs ex Catherina prima vxore, fufcipiendis. Menoch. confi. 40. vol. 1.

Dotis augmenta acquiruntur (mortua muliere) filijs illius, qui donationem fecerat. Menoch. confi. 155. num. 36. lib. 2. vide infra tit. de donatio. propter nupt.

Filia ad fecunda vota tranfiens poteft patrem compellere, vt eandem dotem, quam primo viro dederat, fecundo tribuat. Ludo. Roma. fingul. 788.

Pater non poteft minuere dotem filiæ fecundò nubenti, nifi ex caufa fuperuenientis paupertatis. §. quia verò. Authen. de æqualitate dotis.

Etiam quando mater commififfet adulterium in fecundo matrimonio, dos debet referuari filijs primi matrimonij. Francif. Cremen. fing. 88.

Mulier fecundum matrimonium contrahens honeftè viuere, voluntatemque viri feruare cenfetur, qui in teftamento dixit, lego vxori meæ, fi caftè vixerit: ideò ob id non amittit legatum. Hippol. fing. 177. vide tamen Ioan. de Arnono, fingul. 3. vbi tenet contrarium, & Bart. in l. 3. §. fed quia. C. de indicta viduitate. c. Deus. & ibid. glo. 31. q. 1.

Mulier de iure Canonico nubẽs intra tempus luctus, non eft in famis. c. emphemium. 2. q. 3. tamen tribus caufis intra tale tempus videtur prohibita contrahere matrimonium, vide glo. in c. omne. 27. q. 2.

Non poteft quis illam habere vxorem, cuius maritum occifit machinatione ipfius mulieris, fecùs fi fine machinatione. cap. 1. extra de conuerf. infidel.

Mulier, quæ fecundò nubit dote non repetita, habet priuilegia dotis. Bart. in l. 1. num. 28. ff. folut. matrimonio.

Mulier in bonis filij (liberis non extãtibus) etiã fi tranfierit ad fecunda vota, in totum fuccedit. Bar. in §. primæ quidem Authen. de nupt.

Secundum veritatis rationem fornicari conuincitur, qui fecundam duxit vxorem. c. hac ratione. 31. q. 1. fed vt vitetur periculum fornicationis fecundum matrimonium conceditur. cap. quomodo. 31. q. 1. ideò duæ, neque tres, nec deinceps nuptiæ funt condemnandæ. c. aperuit. 31. q. 1.

Pater per tranfitum ad fecunda vota, non perdit vfumfructum fibi quæfitum in bonis filiorum. l. fi. C. de bonis maternis.

Mulier licèt ex primo matrimonio habeat filios, dotẽ fuam recuperat, & alteri nubere poteft: fed fi faciat extraneum hanc dotem ftipulari animo donandi caufa mortis, ea mortua donatio reuocatur, vfq; ad debitũ bonorum fubfidium, nifi in refiduò patrimonio inueniatur. l. 2. C. de donat. cau. mort.

Dos primi matrimonij videtur in fequenti matrimonio repetita. l. pen. §. vxor. ff. folut matr. Ozaf. decif. 21. Natt. confi. 571. Pet. de Rauen. fingul. 137. quod non procedit in donatione propter nuptias. Natt. confi. 572.

Mulier fecundò nubens, & dotem à primis liberis recipiens, nõ tenetur cauere de dote illis feruanda (nifi à ftatuto hoc effet difpofitum) fecùs erit in lucris nuptialib. Boer. deci. 200.

Dotem totam poteft mulier conftituere in dotem fecundo viro, & fic eo in cafu poteft dare fecundo viro omnia bona, quæ habet, quibus fruatur donec ipfa viuat. Boer. deci. 200. & 201. Dec. confi. 246.

An filij primi matrimonij pofsint opponere cõtrà nouercam agentem ad dotis reftitutionem, confefsionem ipfius factam in fraudem ipforũ, & fapere vim donationis, vide Crau. confilio. 40.

Mulier trãfiens ad fecunda vota eft filijs primi matrimonij multùm fufpecta. Bart. in l. 22. C. de adminiftra. tuto. & curat. nu. 4.

Maritus mortua vxore poteft ftatim aliam ducere. Hartma. Hartma. c. 7. titul. de matrimo. libro. 2.

De pœnis ſecundò nubentium.

L. Ex hac edictali. C. de ſecun. nupt. habet locum in alimẽtis viduæ relictis, & in vſufructu, vt tunc æſtimatio fiat ſecundum terminos. l. hæredum. ff. ad leg. Falc. vide tamen deciſ. 95. Rot. Auenio. in deciſio. diuerſo. Craue. conſi. 194.

In terminis d. l. hac edictali, filius detrahit primò ſuam legitimã, & deinde de reliquis bonis, debet fieri diuiſio iuxta ipſam legẽ. Rot. Auenio. deciſ. 95. in deciſ. diuerſo. vide Creſcen. deciſ. 4. alias 273. titu. de donatio Boer. deciſ. 201. nu. 4. Fran. Marc. q. 23. par. 2. q. 24. & 113. ibid. Craue. conſi. 142. & 194. Dec. cõſ. 246. Rol. conſi. 62. vol. 3. & conſi. 29. volum. 4. Boer. q. 119. ſecùs ſi ſecundus vir ex diſpoſitione ſtatuti deberet ſuccedere in dote, cum filijs primi matrimonij. Rol. conſi. 62. vol. 3. vide tamen Excel. Præſid. Teſſau. deciſ. 184. ſed quid, quando mater aliquid reliquit filijs primi matrimonij; vide Boer. deciſ. 201. nu. 6. Marc. q. 23. 24. 71. 78. & 113. par. 2.

Filius primi matrimonij vendicans hæreditatẽ ex diſpoſitione legis, hac edictali. C. de ſecun. nup. (liberorum detracta legitima) facit partem, vide Fran. Marc. q. 85. par. 2.

Tranſmiſsio fit de iure cõpetenti ex. l. hac edictali ad liberos, non ad extraneos, ſi vnus ex filijs primi m̃rimonij deceſſerit ante patrẽ, q ſecũdũ m̃rimoniũ cõtraxerat. Crau. cõſ. 142.

Filia, cui pater dedit omnia bona ſua in cõtractu primi matrimonij pro ipſa, & ſuis deſcendentibus ex ipſo matrimonio, & omnib. alijs habentib. cauſam ab ea, non poteſt ob id donare ſecundo viro in præiudicium filiorũ primi matrimonii. Io. Pap. li. 15. tit. 1. arreſt. 5.

Quod aufertur ſecũdo marito virtute legis, hac edictali, inſolidũ applicat filij primi matrimonij, excluſis filijs ſecũdi. Pap. li. 15. tit. 1. arreſt. 9. Cra. cõſ. 194. n. 5. Rol. cõſ. 29. n. 8. vol. 4.

Renunciatio, & ceſsio bonorum facta per filiã primi matrimonij, intelligitur facta in fauorem filiorum eiuſdem matrimonij, & fratrũ conſanguineorum dictæ filiæ, & ſororis reſpectiuè. Pap. ibid. arreſt. 10. & nõ filiorũ ſecũdi matrimonij. Boer. deciſ. 184. vide tñ ibid.

Sicut prohibetur donare ſecundo viro vltra iuris diſpoſitionem: ita pariter prohibetur donare perſonæ coniunctæ d. ſecundi viri. idem Pap. ibid. arreſt. 11. vide Boer. deciſ. 201.

Pater nõ poteſt vxori plus relinquere, q̃ vni ex filiis primi matrimonij relictum fuerit, habito reſpectu ſupplementi legitimæ. Iac. Put. deciſ. 1. lib. 2. & hoc procedit licèt filius (cui minus legitima fuit relictum) ſupplementũ non petat. idem deci. 9. & 14. ibid. & ſic l. hac edictali. C. de ſecun. nupt. diſponẽs, q nouerca concurrat cũ filiis vſque ad ſupplentũ legitimæ, procedit & ſi filius ſupplementũ nõ petat, vt latè cõprobat. idem Put. d. deciſ. 14.

De intellectu huius legis, vide Creſcen. deciſ. 4. alias 273. tit. de donatio.

Dicta. l. loquens de matre, habet etiam locum in patre. Put. deciſ. 4. nu. 3. lib. 3.

Secundus maritus debet bona vxoris in dotem recipere pro ſe, & communib. liberis naſcituris, quia tunc liberis extantibus, mater plus poterit relinquere liberis ſecundi, quàm primi matrimonii, qui legitima hoc caſu contenti eſſe debent. And. Gail. obſer. 82. lib. 2. n. 10. Boer. deciſ. 200. nu. 4. Craue. conſ. 40. & conſi. 104. Dec. cõſi. 246. ſed viro ſolummodo dare poteſt, vt vni ex liberis primi m̃rimonii, cui minus fuit relictum. Boer. deciſ. 20. & Marc. q. 27. par. 2. & q. 113.

Mater, an poſsit plus donare ſecundo marito ſtipulante nomine filiorũ naſciturorũ ex ſecũdo matrimonio, q̃ primis primi matrimonij, vide Craue. conſi. 194. nu. 21. vbi citantur Doctores pro vtraque parte, tandem refert fuiſſe iudicatum pro negatiua cum diſtinctione, de qua ibid. vide Dec. conſi. 246.

Mater, quæ tranſibit ad ſecunda vota, an poſsit plus relinquare filijs ſecundi matrimonij, q̃ primi, vide Periluſt. D. P. Teſſau. deciſ. 170.

Mater tranſiens ad ſecunda vota debet reſeruare portionem filijs primi matrimonij iuxta. d. l. hac edictali. C. de ſecun. nupt. ſed an per ſtatutũ poſsit derogari ipſi legi, vide Mago. deciſ. 107. Rot. Flor. Dec. conſi. 19. & cõſi. 195. Fran. Marc. q. 25. par. 2.

Hæres, qui nõ fecit innentarium gaudet etiam beneficio d. l. hac edictali. Rot. Auenio. deci. 95. in deciſio. diuerſo.

Ob ingratitudinem filius perdit beneficium d. l. hac edictali. Boer. deciſ. 201. nu. 5.

Vxor, vel vir ſecũdi matrimonij poteſt habere tantum, quantũ valet legitima cuiuslibet filii ex primo matrimonio, etiam ſi illi filio minus legitima eſſet relictum. Mohed. deciſio. 231. vide Marc. q. 23. 24. & 113. par. 2. Crauet. cõſ. 40. 142. & 193. nu. 12. vbi de limitationib.

Maritus relinquens nouercæ plus, q̃ vni ex liberis primi matrimonii, illud plus nõ debetur, ſed ipſis filijs primi matrimonij applicatur, & ſi non ſint hæredes patris, ſed quo hoc intelligatur, vide Fran. Marc. q. 57. q. 848. par. 1. & q. 23. par. 2. Rol. conſi. 29. vol. 4. idem in muliere, vide Abb conſi. 117. lib. 2.

Quando plus relictum ſit vitrico, vel nouercæ, quã liberis primi matrimonii, mortis tempus ſpectandum eſt. Marc. q. 24. par. 2.

Filii

Filij primi matrimonij, non secundi, de eo gaudere debent, quod plus nouercæ, vel vitrico relictum est. Marc. q. 25. par. 2.

Confessio nouercæ, vel vitrici etiam iurata, in liberorum primi matrimonij præiudicium, nõ valet. Marc. q. 26. par. 2. vide Craue. cõs. 40.

Si maritus in donatione, quam fecit vxori non excesserit legitimam filiorum primi matrimonij, si posteà legitima minuatur, quia nascãtur alij liberi de secundo matrimonio, diminui non debet donatio secundæ vxoris, quæ ab initio nõ fuit excessiua. Crau. cõs. 40.

Lex, hac edictali, non hẽt locũ in filijs vulgò cõceptis. Rom. sing. 232. Frã. Crem. sing. 89.

Mater an possit quid relinquere secundo viro, qñ alteri filiorũ ex primo matrimonio, nihil reliquit, & an secũdus maritus, & liberi primi matrimonij, reduci debeant ad ęqualitatem, vide Craue. consi. 193. nu. 13.

Filijs primi matrimonii competit actio in rem scripta reuocatoria, in terminis. l. hac edictali. Craue. consi. 194. nu. 6. vide Bar. in §. nec illud. Auth. de nupt.

Dispositio. l. hac edictali habet præcisam prohibitionem, sed in quibus casibus non habeat locum, vide Dec. consi. 246.

Mulier secundò nubens debet filio primi matrimonii (vltra legitimã) tãtum relinquere, quantum secundo viro dedit, aliàs non valet dispositio. Amanel. de Claris aquis. sing. 112.

Licèt omnes pœnę impositæ de iure communi contrà viduas nubentes intra annum luctus, hodie sint sublatæ: adhuc tamen locum habeat contrà viduas luxuriosè, & inhonestè viuentes. Iul. Clar. in sua pract. crim. §. stuprũ, contrà quam habent locum omnes pœnæ, secũdò nubentiũ. Bar. in l. 7. C. de reuo. dona.

Pœnæ secundò nubentium intra annum hodie sunt sublatæ. Paul. Aemil. decis. 25. part. 2. nu. fin. Barto. in l. 12. ff. de his qui nota. infa. & in Authen. de non eligen. 2. nuben. muli. antiquitus secùs erat, vide l. 3. C. ad Senatus. Tert. & sic nubens intra annum luctus nõ perdit sibi donata à viro; secùs si commiserit stuprum. Gasp. Cabal. milleloq. 138.

Licèt pœnæ iuris ciuilis in odium secundi matrimonii præpoperè contracti impositæ, de iure canonico sint sublatæ; tamen pœnæ iuris ciuilis in fauorem filiorum primi matrimonii appositæ, non sunt sublatæ. And. Gail. obser. 98. lib. 2. nu. 8. Hartm. Hartm. c. 6. tit. de matrimo. lib. 2.

Mulier nubens secundò intra annum luctus priuatur hæreditate mariti, qui illam hæredem instituerat. Pap. libr. 15. titu. 1. arrest. 12. & libr. 21. titu. 4. arrest. 2. vide Boer. decis. 186. & in additio. ad Bar. in l. 1. C. de secund. nup.

Pœnæ de quibus in l. fœminę. C. de secund. nup. appositæ mulieri nubenti secundò post annum fauore filiorum, non sunt sublatæ (quia non sunt appositæ in odium matrimonij, sed fauore filiorum) omnes verò aliæ pœnæ non concernentes fauore filiorum, de quib. in l. 1. & 2. C. de secund. nupt. sunt sublatæ. Afflict. decisio. 75. in fine. Abb. in cap. fin. extra de secund. nupt. Boer. decisio. 188. nu. 17. Cranet. cons. 36. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des enfans*. Rub. 6. §. 1. nu. 6.

Legata non pdit vxor nubẽs intra annũ luctus, si non extant liberi. Boer. decis. 186. nu. 3.

Mulier nubens intra annum luctus, præsumitur primũ virũ occidisse. Guli. de Lud. sing. 127.

Lucrum, quod debetur filijs respectu secundarum nuptiarum, non debetur iure hæreditario. Dec. cons. 86. ideò filij primi matrimonij, etiam si non sint hæredes matris, vel patris, possunt auocare tale lucrum. Rol. consi. 29. vol. 4. nu. 14.

An in tali lucro concurrant filii fratris cum patruo, vide Dec. consi. 86. nu. fin.

Filia, quæ renunciauit hæreditati maternæ, si mortua matre hæreditas delata fuerit renunciantis fratri, qui posteà moriatur, non prohibetur fratri suo succedere. Dec. consi. 230. Rol. consi. 95. vol. 1. tamen filia tunc nõ habet beneficiũ legis, hac edictali. Mar. q. 25. par. 2.

Statutum, quo mater per transitum ad secunda vota priuatur luctuosa hæreditate filiorum, non habet locum in bonis sitis extra territorium loci statuentium, & etiam in mercibus, & mobilibus alibi existentibus, vt perpetuò ibi manerent. Natt. consi. 184. Tom. 1.

Statutũ disponens, q vxor amittat legatum factũ sibi à marito p transitũ ad secunda vota, dicit̃ cõditũ in ea parte fauore mariti, q propterea põt concedere licentiam vxori de nubendo, absq; amissione legati. Nat. cõsi. 463.

Mater cùm non possit de lucris nuptialibus ad secunda vota transiens disponere, sed ea primi matrimonij filijs reseruare debeat, ad id tenetur, etiam si secundæ nuptiæ essent nullæ, aut inualidæ. Put. decis. 4. libr. 3. vide Boer. decis. 185. & 201. nu. 2. Fran. Marc. q. 22. in additio. par. 2. Cassa. in consuet. Burgun. tit. *des successions*. Rub. 7. §. 7.

Donatum vxori contemplatione mariti non comprehenditur, sub dispositione legis fœminæ. C. de secund. nupt. Vincent. de Franc. decis. 18. nu. 7. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions*. Rub. 7. gloss. 7. Fran. Crem. sing. 83. non ècontrà, vide Marc. q. 113. part. 2. tamen legatum factũ per virum vxori pro bonis seruitijs subiacet dispositioni d. l. fœminæ. Vincen. de Fran. decis. 428. par. 2.

Mulier secundò nubens quicquid de bonis prioris mariti lucrata fuerit, filijs primi matrimonij conseruare tenetur, quod procedit, & si filij prioris matrimonij nō sint hæredes patris præmortui, sed ipsius matris tantùm. Mysing.obser.24.cēt.5.Pap.lib.15.ti.1. arrest.7.vide Hatt.Hatt.c.5.tit. de matrimo.lib.2.

Item procedit, etiam si filij renūciassent bonis paternis, vel maternis ante transitum (quo ad bona matris) ad secunda vota. Mysing.d. obser.24. cent.5.

Quod etiam habet locum in nepotibus patribus prædefunctis.ibid.d.obser.24.

Quid si nulli supersint filij ex primo matrimonio, vide ibid.d.obser.24.& Boer.decis.185. gl.in d.l.fœminæ.§.qd: tunc enim cessant pœnæ d.legis fœminæ. Afflic.decis.61.nu.fin.

Pœnæ secundarum nuptiarum tantùm habent locum in bonis, quæ ex liberalitate cōiugis, non ex legis dispositione proueniunt.Gom. Leo.decis.4. in decis.diuerso.

Si mulier titulo transactionis aliquid habuerit ꝑpter bona primi mariti, an teneatur illud reseruare, vide Natt.consi.14.Tom.1.

Pœnæ secundò nubentis habent locum nedum, si mulier secundò cōtraxerit, verum etiam si viuat cum amasio, vel luxuriosè.Paul Aemil. decis.25.part.2.& decisio.264.ibid. Mysing. obser.24.cent.5.

Filijs primi matrimonij reseruant bona paterna, ac materna, & matri, vel patri ipsorum ad secunda vota transeuntibus alienario eorum interdicitur. idem Aemil. decisio. 26. par.2.vide tamen l.18.& Authen.patet. C.de donatio. ante nupt.

Mulier transiens ad secunda vota, non potest retinere proprietatē bonorum, quæ habuit à primo marito virtute mutuæ donationis, quod procedit extantibus liberis primi matrimonij, Pap.lib.15.tit.1. arrest.6.

Pater ad secunda transiens vota perdit, seu priuatur proprietate bonorū filiorum, ideò eo in casu excluditur ab alijs filijs fratribus defuncti.Boer.decis.187.sed quid de alijs ascēderib.vide ibi. Boer.d.deci.187.Marc.q.879.

Mater transiens ad secunda vota habet ꝓprietatem in bonis filij auitis, nō paternis. Boer. decis. 192. num.5.

Licèt mr̄ per transitum ad secunda vota efficiatur de proprietaria vsufructuaria, non tn̄ tenetur pstare cautionem de vtēdo, fruendoq; arbitrio boni viri. Craue.consi.285.in fin.

Extraneus, qui in contractu matrimonij donauit coniugib. aliquid de suis bonis, vsufructu retento, si coniugū alter ad secundas conuolauerit nuptias id, qđ datū fuit, liberis primi matrimonij est seruandū. Fran. Marc.q.76.

Quod dicitur matrem transeuntem ad secunda vota, tantùm habere vsumfructum in bonis filiæ (quę ei prouenerint ex substantia paterna) & proprietatem acquiri fratri superstiti, intelligitur locū habere volente filio primi mr̄imonij, & declarante matrē priuatam esse proprietate bonorum sororis, propter transitum ad secunda vota. Rol.consi.81.vol.1.

Cōclusio illa hn̄s, mulierē secundò nubētē perdere proprietatem acquisitorum à primo viro, limitatur pluribus modis. Primò, quando donatio fuit remuneratoria, & non simplex. Menoch.consi. 155.lib.2. & consi.308.lib.4.

Secundò, in donatione facta vxori, non illius cōtemplatione, sed alterius affinis. Menoch. d.consi.155. & d.consi.308.

Tertiò limitatur, quando mulier transit ad secunda vota de cōsensu filiorum, sed ex quib. cognoscatur talis consensus, vide Menoch. d.consi.155.nu.13.lib.2. Paul. Aemil.deci.26. par.2.Mysing.obser.24.cent.5. Pap.lib.15.tit. 15.arrest.8.Dec.consi.306.Rolan.consi.95.& sufficit tacitus. Menoch.d.consi.155.nu.16.ēt interueniens post contractum matrimoniū. ibid.vide etiam consi.237.lib.3.vbi Menoch. scribit quinq; casus circa hanc limitationē; sed ex qb. signis possimus arguere filios tacitè cōsensisse, vide Menoc.consi.237.n.20.li.3.

Quartò limitatur, quando in contractu donationis vxor acquisiuit pro se, & filijs hæredibus, notario stipulante pro ipsis. Menoch.d. consi.155.lib.2.nu.25.& consi.308.lib.4.

Quintò, qn̄ transiuit ad secunda vota de cōsensu mariti, qui deprehenditur quoties legasset vxori aliqđ transeunti ad secunda vota. Fran. Crem.singu.75.vide Mysing.obser.24.cent.5. Pap.lib.15.tit.1. arrest.8. Rol.consi.95.nu.20.

Licèt mulier nubens de consensu mariti, vel filiorum euitet penas secundò nubentium: fallit tn̄, si nubat intra annum luctus, quia tunc talis cōsensus illi nō ꝓdest. Lud.Ro.sing.251.

In casu, in quo mater transiens ad secunda vota amittit proprietatem bonorū prouenientiū ex substantia primi mariti, in illo casu non succedit in legitima filio, dicti primi matrimonij, in bonis prouenientibus ex hęreditate sui patris, vt possit eam relinquere suis hęredibus. Menoch.consi.237.lib.3.

Statuto disponente, ꝙ mortuo altero coniugū in matrimonio, superuiuens lucretur certam partem dotis, si mulier superuiuens hoc lucrum habuerit, & trāsierit ad secunda vota, illud seruare tenetur filijs primi matrimonij. Fran.Crem.sing.173.

Vide de materia ꝑtinenti ad hūc titulū ꝑ Bar. in Auth.de nō eligen. secūdò nuben. mulier.

Pater, & mater transeuntes ad secunda vota, an amittaut

amittant statim proprietaté, vide Bart. in §. si verò in Auth. de nupt. & ibid. in §. optimè. & §. nec illud. vide de materia in Authen. neq; viri, quod ex dote est.

Quid iuris, muliere transeunte ad secunda vota circa augmentum nuptiale, vide authen. de non eligend. secundò nuben. muliet.

Mulier trãsiens ad secunda vota liberis extantibus, non solùm perdit quo ad proprietaté quicquid à marito defuncto titulo lucratiuo, sed etiam quicquid per successionem filiorum primi matrimonij consequuta est, solo vsufructu istorum bonorũ apud ipsam remanente. And. Gail. obser. 98. lib. 2.

Amplia primò, vt non solùm hoc procedat in vxore, verum etiã in marito ad secunda vota conuolante, idq; ex idẽtitate rationis. Gail. d. obser. 98. nu. 3.

Secundò amplia, vt procedat etiam in lucro ex consuetudine, vel statuto, aut pacto vltimo superstiti coniugi debito; nam per transitum ad secunda vota huiusmodi lucra, ẽt amittũtur. Gail. d. obser. 98. nu. 6.

Tertiò amplia hanc conclusionem, vt procedat siue ante, siue post mortem filij, vel filiæ superstes coniunx contrahat secũdas nuptias. ibid. Gail. num. 7.

Quartò amplia, vt non solùm procedat de iure ciuili, sed etiam de iure canonico. ibid. Gail. num. 8.

Quinto amplia, vt filia primi matrimonij dotata, statuto, vel renunciatione iurata à successione paterna exclusa, admittatur (non obstante statuto, vel renunciatione) odio secundarum nuptiarum, ad successionem bonorum, quæ deferuntur liberis primi matrimonij. Gail. d. obser. 98. lib. 2. nu. 9. Pap. lib. 16. titu. 4. arrest. 9. Guid. Pap. q. 228. & 229. Crau. consi. 242. Dec. consi. 206. 396. & consi. 239. vide Rol. consi. 95. vol. 1.

Limita conclusionem, primò quando superstes coniunx ex voluntate defuncti secundas nuptias contrahat. Gail. d. obser. 98. nu. 18. Pap. lib. 15. titu. 1. arrest. 8. nam mariti licentia de secundò nubendo aufert omnes pœnas mulieri ad secunda vota transeunti. Boer. decisio. 173. & 185.

Secundo limita, si liberi primi matrimonij cõsentiant in secundas nuptias, vnde pro cautela obseruandum est, vt parentes consensu liberorum primi matrimonij nuptias repetant. Gail. d. obser. 98. nu. 19. Pap. lib. 15. tit. 1. arrest. 8.

Tertiò limita, in acquisitis titulo oneroso. ibid. Gail. d. obser. 98. num. 24.

Quartò limita, vt per Roma. consi. 279. & consi. 405. & habetur. ibid. d. obs. 98. nu. 23.

Quintò limita conclusionem, in vsufructu vxori per maritum relicto: quia vxor vsufructuaria bonorũ mariti repetitione nuptiarũ vsufructũ non amittit, sicut nec legatum conditionale à marito relictum puta, si vxor sua castè, & honestè vixerit, nisi adiecerit, & in viduitate permanserit. Gail. d. obs. 98 nu. fin.

Sextò limita, si nuptiæ fuerunt contractæ de licentia Principis, vel supremę Curiæ. Pap. libr. 25. titu. 1. arrest. 8. vide tamen l. 3. C. ad Senatusconsul. Tertul.

Septimò limita, in bonis obuẽtis mr̃i, ex testõ sui filij. Pap. d. arrest. 8. Boer. decisio. 191.

Pœnæ secundò nubentium cessant præmorientibus liberis primi matrimonij. Cra. cõs. 242. & quãdo aliàs cessent, vide Rol. cõs. 81. vol. 3.

Mater transiens ad secunda vota mortuo filio, alijs superstitibus, succedit in vsufructu tantùm, respectu bonorum obuentorum filio à patre, in reliquis verò bonis etiam quæsitis, ex fructibus bonorum paternorum, succedit in proprietate. Vincent. de Franc. decis. 18. vide Boer. decis. 190. nu. 3. Crau. conf. 37. Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 7. glo. 4 Bar. conf. 2. vol. 1. l. 5. C. ad Senatusconsul. Tertul. sed quid in portionibus paternis, quas ille habuerat ab aliis fratribus, vide Boer. decis. 192.

De successione matris in bonis filii etiam post transitum ad secunda vota, Vide per Afflict. decis. 75. Boer. decis. 185. Rol. consil. 81. vol. 3.

Quid in patre transeunte ad secũda vota, vide Boer. decis. 285. Crau. conf. 37. Dec. consi. 87. & 230. Rol. consi. 95. vol. 1. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des successions*, Rub. 7. §. 6. glo. 4. Marc. de Mant. sing. 218.

Pater succedens filio vnà cum illius fratre, post transitum ad secunda vota, an habeat vsumfructũ in medietate fratris defuncti delata, quem nõn haberet, si non transiuisset ad secunda vota, vide Boer. decis. 190.

Si per statutum mulier transiens ad secundas nuptias priuetur successione filiorum, perpetuò remanet exclusa, licẽt secundo loco efficiatur vidua. Menoch. conf. 28 lib. 3.

Mater tutelam filiorum gerens, si ad secunda vota transierit, nullo confecto inuentario, tutore filijs nõ petito, nullaq; ratione administrationis reddita, filij defuncti successione excluditur, & frater ipsius defuncti insolidũ admittitur. Ozas. decis. 58. vide Boer. deci. 266. Dec. cõs. 246. nu. 7. l. 6. C. ad Senatus. Tert.

Fallit in matre minore. Boer. deci. 285. num. fin. & quando adsunt alii tutores. Boer. dec. 266. circa fin. Dec. conf. 246. nu. 7.

Filii primi mr̃imonii, an mr̃i succedãt ęqualiter cũ filiis secũdi, vide Magb. dec. 107. Rot. Flo.

Liberi

Liberi primi, & secundi matrimonij æqualiter succedunt pro numero liberorum, exceptis sponsalitijs largitionibus, & lucris nuptialibus, cum aliis venientibus contemplatione illius matrimonii, quia debenr reseruari liberis ipsius matrimonij. Franc. Marc. q. 316.

Quando mulier adhuc tutrix filiorũ primi matrimonij, nundum datis rationibus suæ admi nistrationis, ad secunda vota conuolat; secundus maritus pro. vxore tenetur, & eius bona liberis primi matrimonij, tacitè obligantur. Aud. Gail. obser. 90. li. 2. vide Dec. cõs. 591. l. 6. C. de pignoribus.

Mulier transiens ad secunda vota, non petito tutore, nec reddita ratione liberis primi matrimonij, nõn potest dare secundo viro, vltra tertiam partem bonorum suorum. Ozasc. decis. 21. num. fin.

Mulier tutrix liberorum, si conuoler ad secundas nuptias, repellitur à tutela, & quare, vide Guid. Pap. q. 539. Craue. cons. 193. num. 13. gl. in l. 6. C. ad Senatusconf. Tertul.

De quadam consuetudine Paduana super bigamis, & in odio secundò nubentium, vide per Marc. de Mant. singu. 100.

Exemplarem substitutionem, an facere posfit Pater, vel Mater ad secunda transiens vota, ante, vel post transitum, vide Boer. deci. 188.

Nouerca hæres vniuersalis instituta, cum onere restituendi liberis secundi matrimonij, censetur hæres fiduciaria, contemplatione liberorũ secũdi m̃rimonij. Marc. q. 113. n. 7. par. 2

Secundò nubens potest omnia bona sua dare, secundo viro in dotem, vel aliter ad vitam; quia pœnæ impositæ secundò nubentibus, in fauorem liberorum primi matrimonii, nõ habent locum, quandiu parẽtes viuunt Cra. consil. 142. ideò alienata non reuocantur ipsis viuentibus. Crau. cons. 285.

Mulier, cui per testamentum, vel pactum relictus est vsusfructus à marito, si trãsierit ad secunda vota post annum luctus, non perdit vsumfructum, nisi hoc expressè sit dictum. Hartm. Hartma. cap. 7.

De diuortijs, repudijs, & separatione à Thoro.

Diuortio facto apud quem liberi educari debeant, vide tit. C. diuorsio facto.

Furiosus non potest coniugem repudiare, nec ipse potest ex hac cã repudiari, nisi furor sit intollerabilis. l. 23. §. maritus. ff. solut. matri. vide Vincen. de Frãc. decis. 312. par. 2.

Ex quibus causis de iure ciuili matrimonium dissoluatur, vide tot. tit. Authen. de nupt.

Consanguinitas ad dirimendum matrimoniũ, quomodo probetur, vide Paul. Aemil. decis. 208. parte 1.

Matrimonium, quando ex aliquibus causis iudicatur nullum, datur vtrique parti facultas cõtrahẽdi aliud matrimoniũ. Aemil. ibi. n. 3.

Matrimonium cõtractum inter maleficiarum, aut frigidum, vel impotentem, & non impotentem, nec maleficiatum, si post triennium remaneat maleficiũ, aut statim appareat de impotentia naturali, & perpetua, potest dirini. Borg. Canal. decis. 18. de contract. par. 2. vide obser. 20. Senat. Thol. in decisio. diuerso. & tit. ext. de frigidis, & malefic.

Dos, iocalia, vestes, & donata restituuntur, soluto matrimonio, propter impotentiam, vel aliam causam. Borg d. decis. 18. Fallit in eo, qui malitiosè, & dolo cõtraxit matrimoniũ. Borg. ibi. num. 10.

Habens virgam erectam, & nõ emittens semen, non potest contrahere matrimonium. Borg. d. decis. 18. num. 6.

Sodomia est iusta cã separationis thori. Caba. mileloq. 512.

Dos restituitur, quando fit separatio thori propter lepram, morbum gallicum, furorem, dementiam, adulteriũ, & quid simile. Borg. decis 18. de contract. par. 2. num. 26. Vincen. de Franc. dec. 312. par. 2. vide eundem deci. 144.

Maritus sęuiens in vxorem, maleq́; viuendo, an teneatur ad alimenta tantùm, vel totam restituere dotem, vide decis. 131. Rot. Auenio. in decisio diuerso. tom. 3. & vxor, si verberetur à viro licitè potest diuertere. Bar. in l. 22. C. de agricolis. lib. 10. num. 7. & c. 8. ext. de rest. spoliat. & tunc vxor potest à viro aufugere, & extra domum petere alimenta. Vincẽt. de Franc. decis. 244. par. 2. Lud. à Pegu. in suis quæst. crim. cap. 20. vide cap. 8. ex. de rest. spo.

Quòd vxor ꝓbata viri sæuitia p testes oĩ exceptione maiores, posfit petere separationem thori, & dotem, scribit. Natt. conf. 616. vide Excell. P. Tessau. decis. 130 Marc. q. 738. par. 2.

Matrimonium, si separetur quo ad thorum culpa mariti, vxor lucratur donationẽ propter nuptias, & ẽcontrà si vxoris culpa, vir lucrat̃ dotem. Vincent. de Franc. dec. 244. par. 2. & causa separationis thori, & matrimonij est prius tractanda coram Iudice ecclesiastico, quàm agatur ad dotis restitutionẽ corã Iudice laico. Vinc. de Fran. dec. 312. par. 2.

Confessioni coniugum non creditur super matrimonio, cùm ad alterius matrimonij detrimentum est. Menoch. de arbitra. li. 2. cas. 103. num. 6. tamen aliquando cõfessioni alterius coniugum creditur, vt fiat thori separatio, vt pu-

vt puta, si mulier fateatur commisisse adulterium. Menoch. ibid. num. 7.

Confessioni coniugum super impedimẽto nõ statur, ad hoc, vt matrimonium verè dissoluatur: fallit, si ipsi curant, ne dissoluatur matrimonium. Menoch. ibi. nu. 8. nam cõfessio impedimẽti nocet confitenti, qui vellet matrimonium valere. ibi. num. fin.

Mulier debet separari à marito, & nõ debet cogi cum eo habitare, si contra illum mouerit litem, propter multa bona mobilia egregii valoris. Cravet. consil. 37.

Vxor potest agere ad separationem thori, marito laborãte morbo gallico. Nat. cõs. 24. to. 1

Vxor audiri potest, & agere ad separationem thori, & repetitionem dotis, & donationis propter nuptias contra maritum adulterũ, sicut potest ipse maritus, & quo ad ꝓbationem adulterij, sufficiũt probationes præsumptiuæ. Rol. cons. 50. vol. 1. nam propter adulterium fit separatio thori, non autem, vt denuo liceat nubere. c. 1 & ibi gl. ext. vt lite nõ cõtestata, vide 32. q. 1. & c. 4. ex. d eo, q duxit.

Si adulterium obiici non potest, quæ ad hoc inuita tracta est, & sic non semper propter adulterium vir potest vxor dimittere. c. 6. ex. de eo, qui cognouit consang. suæ vxor.

Si ambo commiserint adulterium, non fit separatio thori: quia paria delicta mutua compẽsatione tolluntur. c. 4. & 5. ext. eod.

Vxor propter adulterium à viro separata, perdit dotẽ, & donationẽ pp nuptias. c. 4. eod.

Adultera, quam maritus reconciliare non vult, ad agendum pœnitẽtiam in aliquo claustro collocatur. c. 19. ext. de conuerſ. coniug.

Maritus ab accusatione adulterij repellitur, in casibus septem, traditis per glo. in c. 1. 32. q. 6.

Qui fornicatur, causa fornicationis vxorem suã dimittere non potest. ca. nihil. 32. q. 6. tamen vxor potest dimittere virum ob fornicationem. c. apostolus. & c. fidelis. 32. q. 7.

Maritus per sententiam ab vxore separatus, si postea adulteratur, an sit vxori restituendus, vide gl. in c. apostolus. 32. q. 7.

Causa adulterij vxorem relinquens, continentiam seruet. c. hi verò. 32. q. 7.

Vxor non restituitur viro capitali odio eam prosequenti, etiam cum cautione. Menoch. cons. 299. lib. 3. vide Pet. Gerar. sing. 65.

Ex causa leui, & temeraria coniuges etiam quo ad thorum, & mutuam cohabitationem se separare non possunt, etiam cum iuramenti interpositione. c. 24. ext. de iureiuran.

Si vxor alicuius publicè adulteratur, vir licitè potest, postmodum ad ordines promoueri, & religionem intrare, si post adulteriũ eam nõ cognouerit, c. 15. ex. de cõuerſ. cõiug.

Vxor potest à viro per Iudicem Ecclesiasticum separari, si sit infidelis. c. fin. ext. eod.

Separatur matrimonium, quando liber ignorãter contraxit cũ ancilla, nisi postea hoc sciẽs illã cognouerit. c. 2. & fin. ext. de cõiug. seruo.

Papa ex legitima causa potest dissoluere matrimonium, per verba de præsenti contractum, copula carnali non subsequuta. Hierony. de Monte in suis quæst. q. 6. Dec. cons. 112. & cõsil. 681. Natt. cons. 290. Menoch. cõs. 385. li. 4. sed qualis debeat esse causa, vide Nat. d. cõs. 290. alias sine causa nõ potest. Menoch. cõsi. 15. vol. 1. Fel. cons. 26.

Vtrum Papa posſit diſpenſare cum aliquo Principe circa matrimonium (iam consumatum) dissoluendum, & cum alia contrahendũ, maximè si nõ possit habere filios, qui succedãt in Regno, vide Boer. cons. 29. quod possit ex causa etiam in priuato, scribit Dec. cons. 602 & cons. 681. vide Hippol. sing. 165.

Ex magna causa, Papa potest dissoluere matrimonium etiam consumatum. Fel. cõs. 26. nu. 16. circa fin. vide Marc. q. 674. & q. 675. par. 2.

Papa super matrimonio per verba de presenti contracto de consensu cõiugum (copula nõ sequuta) dispensare potest, de potestate absoluta, nõ de ordinaria. Marc. q. 675. par. 2.

An matrimonium cõtractum per verba de præsenti (copula carnali non sequuta) possit dissolui altero ingred. Monasteriũ, & ꝓfessionẽ faciente, vide Borg. dec. 18. de cõtrac. par. 2.

Statutum de lucro dotis non habet locum in matrimonio soluendo propter maleficium, vel impotentiam, licèt vxor moriatur ante dissolutionem. Borg. d. deci. 18. de contract. par. 2. nu. 24. secus in fructibus dot. ibi. nu. 25.

Impotens ad coheundum non potest contrahere matrimonium, & si contrahat, erit nullum. Gome. Leo. deci. 39. in decis. diuerso. to. 1. & tunc propter impotentiam coeundi mulier separatur. c. quod autem. 27. q. 2.

Matrimonium non dissoluitur, prætextu erroris, vt si quis crederet ducere in vxorem virginem diuitem, & duceret meretricem pauperem. Gome. Leo. dec. 47. in dec. diuerſ. to. 2

Dissoluto matrimonio non consumato, non fit condemnatio expensarum, & interesse, contra illum, cuius causa fuit dissolutum. Ioan. Pap. lib. 1. tit. 4. arrest. 4.

Pendente lite diuortij vxor debet stare, & habitare cum marito. Io. Pap. lib. 15. tit. 3. arrest. 1. cap. 1. ex. vt lite pendente nihil.

De vxore, quæ virum leprosum non potest deserere, & de viro, qui diu ab vxore abesse nõ debet, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 456

Concessio precibus falsis, & mendacijs concessa, est obreptitia, & subreptitia, & per consequens

quens nullius valoris; ideò dispensatio eius virtute sequuta nó tenet, nec filij nati ex ma trimonio sequuto post talem dispensationé, sunt legitimi. Menoch. consi. 15. vol. 1.

Vxor, si virum semper frigidum fuisse allegat, ip se verò alleget frigiditatem post matrimonium prouenisse, mulieri incumbit onus pro bandi frigiditatem. Lud. Rom. sing. 158.

Si mulier mittat diuortium, ipsa non debet nu bere infra annum. Guid. Pap. sing. 459.

Coniuges voluntariè se separantes, possunt se inuicem alter alterum repetere, non obstá te huiusmodi voluntaria separatione. Ioã. de Arnono, sing. 60.

Qui illicitè sunt coniuncti excommunicandi sunt, vt abinuicé discedát. c. 6. de of. iud. ord.

Per solam traductionem mulieris ad domum viri, factam non præcedentibus sponsalibus, vel præcedentibus, sed innalidis, non acquiritur possessio, vnde ea recedente propria au ctoritate, non competit restitutio. cap. 14. ex. de restit. spoliat.

Non creditur marito asserenti (etiam cum iura mento) vxorem se cognouisse, si vxor per ma tronas attestátes de ipsius corporis aspectu, probat contrarium. c. 4. ex. de probatio.

Propter impotentiam coitus, mulier repudiat virũ. gl. ibid. sed matrimoniũ an propter im pedimentum separari possit, vide Marc. quæstio. 677. par. 2.

Non potest quis reprobare vxorem (quam approbauit) ex causa præcedenti; secùs ex sequenti, & multa impediunt matrimonium contrahendum, quæ non dirimunt iam contractum, & matrimonium de præsenti nullo casu superueniente dissoluitur, nisi ante carnalē copulā ꝓfiteat alter. c. 25. ex. de iureiur.

Sententia diuortij in causa matrimonij ritè lata, ad solam coniugis confessionem asserentis contrarium, nó reuocatur, sed illi statur, donec legittimè de cótrario doceatur. c. 11. ex. de senten. & re iudi.

Ante matrimonium consumatum potest alter coniugum (etiam altero inuito) religionem ingredi, sed alter remanens in sæculo, potest ad secũda vota trãsire. c. 2. ex. d cóuers. cóiug.

Votum solemne impedit matrimonium cótrahendum, & dissoluit iam contractum. ca. 14. ext. eod. quod procedit ante carnalem copu lam. cap. 6. ext. de frigidis.

Nemo sine iudicio Ecclesiæ, debet vxorem suá relinquere. c. 12. extr. de despons. impub. vide Franc. Marc. q. 513.

Lepra superueniens nó dissoluit matrimoniũ, secùs in sponsalibus, vide tot. tit. ext. de con iug. lepros.

Compaternitas superueniens scienter, vel ignorranter inter coniuges, coniugium non dissol uit. cap. 2. ext. de cognat. spiri.

Affinitas superueniens post matrimonium cótractum, non soluit matrimonium, sed exactionem debiti impedit. cap. 1. & 2. ex. de eo, qui cogno. consag. vx. suæ, & c. 6. & 10. ibi.

Non separatur matrimonium ad dictum vnius asserentis affinitatem præcessisse. c. 3. ex. eod. & hoc ēt si rumor viciniæ consentiat. c. 5. eo.

Delegatus ad causam matrimonij, si fert senté tiam diuortij, pronunciare etiam debet dotem restitui. c. 3. ext. de donat. int. vir. & vxor.

Matrimonium, an de iure Canonico distrahatur, & an dirimatur propter coitus impedimentum, quod præsumitur superuenisse post matrimonium contractum, vide Bart. in §. distrahatur, authen. de nup.

An liceat fideli se separare ab infideli, vel hoc expediat, vide 28. q. 1.

Impedimentum superueniens ex parte mulieris, quando dirimat matrimonium, vide Bar. in d. §. distrahatur, auth. de nup.

Matrimonium ex quibus causis dissoluatur, vide Bar. in §. mitiores. ibi.

Separatur, qui cum filiola, vel matre spirituali, contrahit matrimonium, vide c. 1. 29. q. 1.

Quos Deus coniunxit, homo non separet. Fely. consil. 26.

An liceat coniugibus, vel alteri ipsorum se separare causa Religionis, vide per tot. 27. q. 2.

Qualiscunque sit vir ex quo semel placuit, non est dimitettendus. c. horendus. 32. q. 5. idem in vxore c. si vxor. ibi.

Licet viro aliã ducere, cui vxor ob infirmitaté corporis debitum reddere non valet. c. quod proposuisti. 32 q. 7.

Quis dicatur frigidus, & quis maleficiatus, & an propter frigiditatem, vel maleficium possit dissolui matrimonium, vide Capel. Tholos. q. 381.

Vide de materia. ext. tit. de diuortijs.

Ob infirmitaté, vel damna corporis coniugiũ solui non licet. c. qui matrimonium. 32. q. 7.

Licet mulieri alteri nubere, quam ob frigiditatem vir cognoscere non potest. c. quod ante interrogasti, & seqq. 33. q. 1.

Maleficiati impediti coire artibus maleficijs, post confessionem, & orationes factas, causa tollendi incautationes, possunt separari. c. si per sortiarias. 32. q. 1.

Nisi post restitutionem, neque de coniugij fœdere, neque de adulterij crimine inter virum & vxorem, iudicium est agitandum. cap. siue. 33. quæst. 2.

Quæ alteri nupsit putans virum suũ mortuum, illo redeunte, ad ipsum primum redire cogitur. c. cum per bellicam. 34 q. 1. & 2.

Mulier

Mulier, quę matrimoninm contraxit cum viro, quem frigidum eise sciebat, diuortij libellũ dare non potest, ibid. nu. 3.

Sponsa an sit virgo, quomodo cognoscatur, vide nu. 10. & quomodo visitari debeat, vide ibid. quæst. 678. par. 2.

Matrimonium quando ob maleficium separatur, separati possunt alibi vxorari. Marc. d. q. 677. nu. 15. part. 2.

An in crimine sodomitico, aut alio crimine cõcernente Religionẽ Fidei, fiat sepatatio quo ad thorum, vide Marc. q. 739. par. 2.

De adoptionibus, & arrogationibus.

Pater naturalis, an excludat adoptantem, vel cum eo simul admittatur, vide Ozas. decis. 75.

Adoptiui filij simul cum legitimis, & naturalibus admittuntur ad successionem. Ozas. ibi.

Pater adoptiuus excluditur à matre naturali, si definat esse pater, puta per emancipationem. ibid. nu. 3.

Adoptio quare non operetur defectum substitutionis factæ sub conditione, si sine liberis decesserit, vide Ozas. decis. 126. nu. 16.

Adoptiuus substitutum non excludit, est enim communis conclusio adoptiuum, vel arrogatum appellatione liberorum non venire, quoties adoptione, vel arrogatione dispositio legis, statuti, vel hominis fieret elusoria, & generaliter scire oportet, appellatione filiorum non venire adoptiuum, vel arrogatum, nisi in casibus in iure expressis. And. Gai. obser. 136. nu. 4. lib. 2. nu. 13. & 14.

Adoptatus ab auo materno, an excludat substitutum, testatore probibente, ne filiæ fœminæ succedant, vide Crescent. decisio. 1. aliàs 2 2. titu. de successio.

Donatio, quæ reuocatur propter superuenientiã liberorum, non reuocabitur per filios inde adoptatos, qui pariter non faciunt deficere fideicommissum. Dec. consi. 399. Rebuf. in suis comment. tracta. de sentent. prouisio. art. 1. glo. 2 nu. 27.

Ideò adoptiuis filijs agentibus ad bona paterna, interim non fit prouisio de alimentis. Rebuff. ibid. nu. 29.

Appellatione filij, venit adoptiuus, quando dispositio in alijs filijs vetificari non potest, regulariter contrà. ibid.

Adoptione non mutatur domicilium. Boer. decis. 13. nu. 4. sed adoptatus efficitur de domicilio, & origine adoptantis. Fran. Marc. q. 889. & adoptiuus nomen, & arma adoptantis sequitur. ibid. nume. 2.

Infans arrogari non potest, in adoptione tamen sufficit consensus expressus, vel tacitus, imò etiam filius inuitus potest adoptari, sed in arrogatione requiritur vocatio, seu consensus agnatorũ, & parẽtũ. Fran. Marc. q. 881.

Quando res alienatur à patre arrogãte in fraudem filij arrogati, quid iuris, vide Ias. de act. in §. item si quis in fraudem.

De stipulatione, quæ interponitur à patre arrogante pupillum, vide per Io. Crisp. de Mont. in suo tract. termino. actio. num. 191. post volumen Ias. de actio.

Si quis adoptauerit, vel arrogauerit aliquem, adoptans acquirit possessionem bonorum illius sine traditione. Rebuff. in suis cõment. tract. de mater. poss. in præfat. nu. 113.

Aduersus arrogationem minor restituitur. l. 3. §. si quis. ff. de mino. 25. ann.

Arrogatione patris, filij capite minuũtur. l. 3. ff. de capit. dimin.

Dominiũ, & possessio omniũ bonorũ arrogati, & ipse arrogatus, in arrogantẽ transeunt, sine vlla apprehensione. l. 16. ff. de precar.

Arrogatus transit in potestatem arrogantis, & ei succedit. §. item vetustas. institu. de hæred. quæ ab intesta. defer.

Filius emãcipatus, & postea arrogatns ab alio, non potest venire etiam de iure Prætorio ad hæreditatem patris naturalis, nisi ante mortem suam fuerit emancipatus ab arrogante. §. & hi, qui emancipati, institu. eod. hodie tamen hoc videtur correctum, vide §. admonendi. & §. ea omnia. ibid.

Adoptari spurius non potest, neque filius naturalis. Dec. consi. 289. nu. 9. Lud. Rom. sing. 627. & scriptura in adoptione, & arrogatione requiritur, & apud Iudicem competẽtem fieri debet. Marc. q. 881.

Adoptatus ex causa ingratitudinis potest exhęredari, sicut filius naturalis; nam adoptio naturam immitatur. Marc. q. 882.

Adoptione vitiata ex aliqua causa, vitiãtur institutio, & legatum. Marc. q. 883.

Priuilegiũ patris adoptãtis ad filiũ adoptiuũ, sicut ad legitimum transit. Marc. d. q. 885.

Feuda ad filios adoptiuos transeunt, vide tamẽ Gail. obser. 136. lib. 2. nu. 15. Fran. Mant. tract. de coniect. vlt. volu. lib. 10. tit. 8. & adoptiuus neque nobilitatem patris naturalis, neq; dignitatem perdit. Marc. q. 885.

Pater adoptiuus, non succedit filio ab intestato, etiam post mortem patris naturalis. Iaco. Put. decis. 505. lib. 2.

Quia adoptio in hoc tantùm prodest, vt filius adoptatus patri adoptiuo succedat, & non ècõtrà. ibi. Put. & nõ rõne filiationis succedit

patri adoptiuo, sed quòd illud solatiū adoptanti præstiterit. ibid. nu. 7.

In filijs adoptiuis petentibus successionem, nō habet locum prouisio de alimentis. Gasp. Cabal. milleloq. 584.

Immunitas, quæ datur patri propter filios, non habet locum in filijs adoptiuis. Dec. consi. 399. volum. 2.

Adoptio facta in loco insolito p̄sumitur fraudulenta. Dec. ibid. nu. fin.

Filius datus in adoptionem potest vocari ad contra tabulas ex persona hæredis committentis edictum: idē in filio dato in adoptionem auo materno. l. si post mortem. ff. de bonor. possessio. cont. tabul.

De successione filij, vel nepotis dati in adoptionem, vide l. cùm emancipatus. ibid.

Cùm adoptiuus admittitur ad contratabulas patris naturalis, pater eius adoptiuus p̄ eo debet conferre, nisi eū ante sine fraude emancipauerit. l. 1. §. is quoq;. ff. de collatio. bono.

Fœmina per adoptionem non potest habere filium, qui possit habere querelam inofficiosi. l. 29. §. fin. ff. de inoffi. test.

Non potest quis adoptari, vt frater. l. 7. C. de hæred. institue.

Qui aliquem tanquam filium promittit tractare, ipsum emancipare, instituere, vel exhæredare tenetur de iure, vel de facto, aliàs pœna committitur. l. 132. ff. de verbo. oblig.

Adoptatus ab ascendente exit patriam potestatem, & transit in potestatem adoptantis. §. sed & si pater, institut. quibus mod. ius pat. potesta. solu.

Adoptio de substantia, exigit scripturam. ibid.

De patria potestate.

In aduētitijs obligatio inter patrē, & filium consistit. Ozas. decisio. Pedem. 44. nu. fin.

Inter patrem, & filium durante patria potestate, non cadit obligatio ciuilis. Abb. consi. 66. nu. 3. lib. 2.

Contractus inter fratres, & cum patre factus, iuramento confirmatur, & subsistit irreuocabiliter. Ozas. decis. 125. nu. 3. circa medium.

A patria potestate semel liberatus, in eiusdem patris potestatem honestè reuerti non potest. Gram. decis. 54.

Filia de iure communi licèt maritetur, tamen remanet in potestate patris, nec transit in potestatem mariti, sed socia est ipsius, ita qđ nō reincidat in p̄ris p̄tātem, marito mortuo. Gram. ibid. nu. 4. Ios. Ludo. decis. Perus. 28. nu. 11. l. 5. C. de conditionibus insertis, & ibid. gl. vide Cassa. in consuetu. Burg. titu. *des droicts*. Rubric. 4. §. 1 glo. 3. num. 8. propterea quamuis ipsa filia sit nupta, & demum vidua, non ex hoc potest dici exempta à patris potestate, & per consequens cogitur redire ad habitandum cū patre, hoc requirente. Gram. d. decisio. 54.

Filia nupta est etiam in potestate mariti quo ad illa, quæ sunt necessaria ipsi marito. Bar. in l. 5. C. de conditio. insert.

Filia à nexu paterno contrà patris voluntatem, eximi non potest. Gramma. decis. 54. nu. 8.

Patria potestas de iure non cessat per filij, vel filiæ matrimonium; secùs de consuetudine Franciæ, & tunc an filia vidua redeat in patris potestatem, vide Boer. decisio. 197. Hart. Hartm. c. 11. titu. de matrimo. lib. 1.

Pater qua emendatione in filium vti debeat, vide Marc. q. 880. par. 2.

Pater durante patria potestate non potest contrà filium actionem exercere in rebus vsufructuarijs, potest tamen manum regiam iudicis officio exercere. Put. decis. 304. lib. 3.

Ad iussum patris debet Iudex filium detinere, quum non sit verisimile, quòd pater vellet eum incarcerari sine iusta causa. Iaff. Lanfr. Balb. decis. 209.

Pater ex causa necessitatis filium vendere potest. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 172. num. 4. Marc. de Mant. sing. 77. & sing. 547. Hippol. singul. 101. fallit in filio presbytero. Hippol. d. sing. 77. & sing. 101.

Amor paternus operat, quòd filius delinquens præsentatus à patre puniatur. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 347. à Iudice, qui tenetur in filium sententiam ferre, quam elegerit pater. vide Marc. de Mant. sing. 547. l. 5. C. de patri. potest. Alex. in l. moribus. ff. de vulgari. num. 24. & Boer. decis. 199. nu. 10.

Filius non semper tenetur obedire patri. glo. in l. 37. ad leg. Aquil.

Filij parentes castigare non debent, ipsi verò possunt exercere patriam potestatem in filios eos corrigendo, & verberando quotiescunque velint impedire patrem, & contrà ipsum agere ratione administrationis bonorum ipsorum filiorum. l. 6. §. non autem, & ibi glo. C. de bonis, quæ liberis.

Filius liberatus à patria potestate propter patris monachationem, si reuertitur ad sæculum auctoritate Summi Pontificis pater, reincidit filius in pristinam potestatem. Gram. decis. 54. num. 10.

Clericus liberat à patria potestate. Guid. Pap. q. 382. tamen clericatus non liberat quem à patria potestate. Aegid. Bellam. conclusio. 731. num. fin.

Dignitas

Dignitas presbyteralis non liberat filium à patria potestate; secùs in dignitate Episcopali, Ioann. Pap. libro.7. arrest. 24. vide tamen Guid.Pap.sing.564.& Authen.sed Episcopalis.C.de Episc.& Cler.

Patria potestas soluit patre effecto monacho, pariter filius effectus monachus liberatur à patria ptâte.Bar.in l.6.n.8.ff. de is,q sunt sui.

Ius patriæ potestatis est à potestate sæculari, & non ecclesiastica, introductum.Aegid. Bellam.conclusio.731.

Pater inhonestæ vitæ, non habet filium in potestate.Capel.Thol.q.242.in additio.

Quando filius habeatur pro illegitimo,vide Io. Mohed.decisio.29.& quando præsumatur filius, vide Mohed. decis.115.& supra titu. de nupt.& matrimo.Dec.consi.289. Natt.consi. 205.Hippol.sing.530. & de probatione filiationis legitimæ,vel illegitimæ,vide Dec.cõsi. 54.& consi.272. Marc.qõ.457. part.2. Mago. decis.86.Luc.& And.Gail.obser.97.lib.2.

Filius an præsumatur ex semine mariti conceptus, si vxor erat alterius afsidua cõcubina, vide Cresc en.decisio.1. aliàs 118.titu. qui fil. sint legit.filiatio enim facilè non potest probari,nisi per coniecturas.l.83.ff.de conditio. & demonstr.& ibid.glo.

Probatio adulterij non infert probationẽ spurietatis: quia in dubio statur præsumptioni, quòd filius sit conceptus ex semine mariti: Alex. Raud. tract.de analog.cap.30.& supra tit.de nupt.

In partu supposito duo testes (etiam mulieres) plenè probant. Dec.consi.342.vol.2.

Filius natus in nouo mense ex vidua, quæ statim mortuo viro effecta fuit cõcubina alterius,præsumitur filius primi mariti,ratione legitimitatis. Fran.Crem.sing.127.

Probatio filiationis probatur præsumptiuè, & si filius est in quasi possessione filiationis,nõ habet necesse probare se filium. Bar.in l.1.C. quorum bonorum,vide Abb.consi.105.

Patris, aut matris assertio filijs non præiudicat super filiatione. Barto.in l.6.ff.de his, qui sunt sui, vel alien.vide Abb.consi.105.

Assertio patris non facit filium nõ esse in quasi possessione filiationis, nisi mulier contempserit Plautianum. Bart.in l.14.§.si quis.ff.de liberis, & posthumis,vide supra libr.1.tit.de confessis, & confessio.in genere.

Filius in profectitijs agere non potest sine consensu patris.Natt.consi.273.

Filius in potestate non potest esse in iudicio absque patris assensu:fallit in casibus,de quibus per Gasp.Cabal.milleloq.546.vide supra libr.1.titu.qui legit perso. stan. in iudi. habe.

Patris consensus, in quibus causis filiosa: agenti,& in potestate existenti,fit necessarius, vide gloss. in l.fin. §. si filius simili modo. C.de bonis, quæ liberis.

Patria potestas præsumitur,nisi cõtrarium probetur.Boer.decisio.197. ideò filius in dubio præsumitur in potestate: fallit quando filius esset in quasi possessione essentiæ sui iuris, quia tunc transfertur onus probandi in aduersarium, quod procedit quando filius seorsum habitauit à patre per decennium. idem Cabal.milleloq. 547. vide Guid. Pap. singul. 337.& l.8.ff. de probatio.

Patri in carceribus detento filius tenetur toto posse præstare auxilium, & illum liberare si fieri potest; aliàs reputabitur ingratus.Ioan. Pap.lib.7.tit. 1. arrest.3.

Quando alienantur res à patre, vel à matre in fraudem filiorum,quid iuris, vide Ias.de act. in §.si quis in fraudem, insti.de actio.& quando filij possint reuocare bona in eorũ fraudem alienata, vide ibid.& nu.119.

Si pr̃ amiserit omnia bona in ludo, an possint filij illa reuocare vsq; ad eorum legitimam, tanquàm in fraudem alienata, vide Ias.ibid. nume. 3.

Si pater multos habẽs filios vendat omnia bona sua dissipãdo, & filij petant sibi assignari aliquam possessionem pro eorum alimentis, an talis petitio procedat de iure, vide ibid.Ias.nu.4.

Quando pater dilapidat bona sua, tunc filius potest agere contrà eum. Maran.in suo spec. par.6.cap. & peruenitur aliquando per viam inquisi.nume.70. vide gloss.in cap. quæritur. 2.quæst.7.

Filium ex eo à patria potestate non liberari, quod pater bannitus sit, scribit Menoch.de arbitra.q.90.num. 45.

Filia alteri donare non potest dotem à patre profectam. Menoch.de arbit.lib.2.cas.242.

Vbicunque propter delictum patris bona filio acquiruntur, statim filius efficitur sui iuris. Pet.de Raue. sing. 133.

Nepos ex filio est in potestate aui, & non patris, tamen hoc non obstante filius (etiam inuito patre) poterit filium suum, & nepotem aui,tradere monasterio. Hipp.sing.120.

Promittens aliquem tractare vt filium, tenetur illum emancipare de facto, vel instituere, aut exhæredare. Math. Mathes.sing. 175. & aliter, ad quid teneatur, vide Barto.in l. 131. ff. de verbo.oblig.

Pater non potest filium legitima priuare, sine legitima causa.Marc.de Mant.sing.547.

Patre deportato deinde restituto,filius qñ recidat in eius potestatem,& filio in potestate datur tutor, pp̃ter malos mores patris.Bart.

 in l.

in l. 13. C. de senten. passis, & restitu. alias filio in potestate non datur tutor. gl. in l. fi. §. finautem. C. de bonis, quæ liberis.

Per deportationem patris, filij liberantur à patria potestate, quam non recuperat pater ex sola indulgentia sibi concessa. l. 9. C. de senten. passis, & restitu.

Naturalis filius nō est in potestate patris, & patria potestas quot modis inducat, vide Bar. in l. 3. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur.

Filij nati ex matrimonio illegitimo, non sunt in pris potestate. §. si aduersus Auth. de nupt.

Filius conditionem matris, vel patris conuersi ad fidem, sequi debet. cap. fin. extra de conuers. infidel.

Patria potestas non curatur in his, quæ publici iuris sunt, quando aliquid fit, vt à publica persona; aliàs secùs, vide Bart. in l. 5 ff. quòd cuiusq; vniuersitatis nomine. Marc. quæst. 529. verum in his, quæ publici sunt iuris, quando attendatur patria potestas, vide eundē Bart. in l. 3. ff. de testamentis.

Pater, qui fecit atrocem iniuriam filio potest accusari criminaliter Bart. in l. 7. §. si dicatur. ff. de iniur. & famo. libel. & ècontrà potest accusare filium pro graui delicto in ipsum commisso; secùs pro leui. Bar. in l. 2. ff. ad leg. Cornel. de sicca.

Lis inter patrem, & filium in potestare esse non potest, iure Ciuili, secùs de iure Canonico. Bar. in suo tracta. de differen. int. ius Canon. & Ciuil. num. 7.

Iure Ciuili durat patria potestas in omnē ætatem filii, sed de iure Canonico soluitur adueniente adulta ætate, quo ad matrimonium, & ad iuramentum. Bar. ibid nu. 88.

De patria potestate, vide titu. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & tit. de adoptio. & emancip. & in tit. quib. mod. patri. pote. solu.

Assertio alterius non facit filium eum, qui non est, & quod relinquitur alicui, vt filio non debetur, si appareat illum non esse filium. l. 5. C. de testamentis.

Pater, & filius eadem persona censentur. l. fin. C. de impuberum, quod procedit in his, quæ sunt iuris; secùs in his, quæ facti. Ias. ibid.

Pater non potest inuito filio ius patriæ potestatis soluere: ita nec filium inuitum sub potestate redigere. Capic. decis. 194. nu. 9.

Nemo potest sibi patrem assignare, cùm id solùm natura faciat: quare qui se vocat ex alio parente natum, non officit veritati. l. 12. C. de libera. caus.

Si liberi nostri per alium detineantur, agitur interdicto de liberis exhibendis. l. 2. C. de liber. exhib.

Interdictum de vxore exhibenda cōpetit contrà patrem puellæ, qui habet eam in potestate. l. 4. C. eod.

Pater si exposuit filium, an perdat ius, quod habet in eum, vide l. fin. & ibid. glo. C. de infan. expo. quòd perdat. facit. cap. 1. ex. de infant. langu. expo.

Patria potestas in pietate, non in atrocitate consistere debet. l. 5. ff. ad leg. Pomp. de pari.

Patriæ, & patris potestas æquiparantur. l. veluti. ff. de iustit. & iur. Bartol. in l. 1. C. de summ. Trinita.

Legitimati per Principem, vel per subsequens matrimonium efficiuntur in potestate patris. §. fin. Authen. de nupt. & §. generaliter Authen. quib. mod. natur. effic. sui.

Qualiter, & quando quis efficiatur in potestate patris adoptātis, vel arrogantis per adoptionem, vel arrogationem, vide in titu. de adoptio. supra.

Fœminæ non habent filios in potestate. §. fœminæ, institu. de adoptio.

Quibus modis ius patriæ potestatis soluatur, vide titu. institu. quib. mod. ius patr. potesta. solu. & in tit. de adoptio.

Emancipato filio, vel in adoptionem dato, nepos tunc conceptus remanet in potestate. §. illud, institut. eod. & nepos non eximitur à potestate aui ratione feudi. Vince. de Fran. decisio. 304. lib. 3.

De patria potestate, & quando dignitas liberet filium ab illa, vide in tit. Authen. constit. quæ de dignitatibus.

Patres lenones, si filiabus peccandi præbent necessitatem, earum perdunt potestatem. l. fi. C. de spectaculis. li. 11. l. 13. C. de Epis. aud.

De emendatione propinquorum.

De emendatione filiorum, vxorum, & monachorum, vide per Boer. decis. 304.

Corrigere potest socer generum, quia socer habet loco patris, imò senior iuniorem (eum verberādo) & cessante coniunctione sanguinis. Crau. cōsi. 151. n. 17.

Castigatio, quæ concessa sit propinquis, & de pœna excedentis moderatam castigationem, vide per Menoch. de arbit. li. 2. cas. 364.

Vxorem delinquentem maritus leuiter corrigere, & verberare potest sed non carcerare. Ludo. Roma. sing 4.

Pater potest ponere filium inobedientē in cōpedibus. Pet. de Raue. sing 816.

Qualem castigationem habeat pater in filios, vide supra tit. prox. præced.

Pater qua animaduersione ī filium vti debeat, vide per Marc. q. 880.

De

De bonis, quæ liberis in potestate patris constitutis acquiruntur, & eorum administratione.

Est erubescit filios esse castigatores parentum. Ozasc. decis. Pedem. 24 nu. 10. vide Bar. in §. si verò sit. authen. de nuptijs.

Pater administratorio nomine filij, potest venire aduersus cōtractum iuratum, & illum reuocare, maximè quando superuenit iusta causa Franc. Marc. q. 43. & 503. par. 1

In aduentitijs, obligatio inter patrem, & filium potest consistere. Ozas. decis. 44. num. fin.

Publicatis bonis filij, etiam ob crimen læsæ Maiestatis, non intelligūtur publicata bona aduentitia, ratione vsusfructus ad patrem pertinentis. Ozas. deci. 94. vide Boer. decis. 7. & deci. 171. num. 33. Capel. Thol. q. 120. Menoc. cons. 182. lib. 2. nu. 13. limita vt ibi. per Ozas. d. decis. 94. num. 29.

Publicato vsufructu (propter delictum patris) quem hēt pr in bonis filij, quis interim nutriet filium, vide Boer. decis. 7. num. 5.

Propter delictum filij, ex quo publicantur eius bona, pater non priuatur vsufructu, quem habet i bonis ipsius filij. Pap. li. 14. tit. 2. arrest. 9.

Publicatis bonis patris, non publicatur peculium filij, publicatur tamen vsusfructus patre viuente, sed an ècōtra proprietas peculij publicetur, filio delinquente, vide Bart. in l. 2. §. sed verum. ff. de mino. 25. ann. & in l. 17. §. item si. ad leg. Iul. de adulr.

Bonorum aduentitiorum alienatio prohibita filio est, propter vsumfructum, quem habet in eis pater. Ozas. d. decis. 94. Afflic. decis. 241. Boer. decis. 7. num. 13. Mysing. obser. 10. cent. 6. idem Boer. dec. 61. secus quando pater nō habet vsumfructum in bonis filiorum. Boer. decis. 185. num. 11. & Capel. Tolos. q. 2. quia tunc filius liberè de bonis suis agit. Maranr. in suo Spec. de ordine iud. distin. 16. iudi. n. 31

Filia propter eius delictum dotem amittens, non patri, sed sibi post mortem patris præiudicat. Ozas. d. deci. 94. num. 7.

Filius bona aduentitia in patris præiudicium donare non potest, nec mortuo patre conualescit talis donatio, ibi, d. decis. 94. num. 9. vide Crau. cons. 39. 84. & 92. nec bona aquisita alienare, l. 3. C. de patria potesta.

Bonorum aduentitiorum proprietas, & dominium ad filios insolidum spectat, & huiusmodi dominium, bonorum appellatione cōtinetur. Ozas. ibi. num. 13.

Filiusfa. si habet spem de præsenti contrà debitores patris, eos liberando sibi pŕudicat post mortem patris. Ozas. ibi. num 21.

Pater hodie de iure nouissimo nō occupat bona aduentitia filij iure peculij, sed vt hæres, ibi. nu. 27. Bar. in l. 1 ff. de Castren. pecu.

Pater non dicitur habere spem probabilem succedendi filio, cùm sit contrà rationem, & ordinem naturæ. Ozas. d. decis. 94. num. 30.

Pater remittendo vsumfructum bonorum aduētitiorum filijs, hæredes ab huiusmodi vsusfructus petitione exclusisse cēsetur. Ozas. decis. 132. num. 4.

An pater possit expressè, vel tacitè vsūfructū, quem habet in bonis filij, donare filio, vel filijs, ita quod postea eundem reuocare non possit, vide Boer. deci. 196.

Pater permittens filium percipere fructus bonorum aduentitiorum, & de eis disponere, censetur ipsi filio remisisse, ius vel commoditatem ipsius vsusfructus ad se spectātem, etsi cū patre ipso habitet. Menoch. cōs 282. n. 32. Sed quando pater donasset hanc cōmoditatem, non posset reuocare donationē resultātem ex dicta permissione, pro vsufructu præterito, secùs quo ad futurū. Menoc. ibi. nu. 34

Pater dilapidās bona fideicommisso subiecta, cogitur ante euentum fideicommissi illa restituere filijs. idem Ozas. deci. 180. nu. 8. Bart. in l. 50. ff. ad Trebellia.

Dilapidare bona quando quis dicatur, & patri dilapidāti, vel aliter malè administrati, quādo interdicatur administratio bonorum filiorum, & quando non, vide Boer. decis. 61. & filijs succurratur, vide Vincent. de Fran. dec. 30. nu. 11. Ioan. Pap. lib. 14 tit. 2. arrest. 6. Matan. in suo Spec. par. 6. tit. & peruenitur aliqñ per viam inquisi. nu. 70 Cassan. in cōsue. Burgtit. *des emfans*, Rub. 6. §. 5. gl. 2. Pet. de Rauen. sing. 641.

Pater habet vsumfructum bonorū filij (nisi esset dilapidator) sed an habeat vsumfructum in dote filij, vide eundem Boer. decis. 195. Ios. Lud. decis. Perus. 13. Crau. consi. 84.

Patri malè administranti bona filij interdicitur administratio. Guliel. de Lud. singul. 76. Bar. in l. si qs prioris. §. i illo, C. de secūd. nup. Et tūc filius posset petere bona sua. Amanel de Clarisaquis. sing. 121.

Filius hæres non conficiens inuentarium repellitur à vēdicatione rei aduētitiæ à patre alienatę, sed quomodo hoc ītelligat, vide Ozas. decis. 181. nume. 20. Boer. decis. 23. nume. 13. Gom. Leo. decis. 79. in decis. diuerso. Tom. 2.

De rescindenda vēditione facta per patrem de bonis aduentitijs filij minoris. 11. ann. etiam consentientis, vide Afflic. decis. 393.

Pater an, & quando possit alienare bona sibi, & filio donata, & alia aduentitia filij, vide ibid.

Donatio

Donatio facta patri,& filio,quando in medietate quæratur filio,& quãdo insolidũ pri.ibi.

Peculium filii profectitium potest alienare pôt, Afflict.d.decis.393.num.4.

Filius,quando viuo patre partem habeat in feudo patri,& filio dato,vide Affl.ibid.nu.5.

Testator quando videatur voluisse,ne ad patrẽ perueniat vsusfructus ex nepotis persona,vide eundem Afflic.d.decis.393.num.7.

Consensus minis,& metu extortus,non operatẽ in alienatione rei minoris facta per patrem, ibid. num.10.

Pater est legitimus administrator filiorum, & nepotum,exceptis bonis,in quibus patri nõ q̃rit vsusfructus, & in qbus non est legitimus administrator. Afflic.d.dec.56.& dec.73.vide Franc.Marc.q.43.Ioseph.Lud.deci.Perus.13. num.8.Vincent.de Franc.decis.10.nu.6.Bar. in l.36.ff.de iniurijs.

Lex multoties non cõsidit da patre, si eius qualitas hoc non patiatur. Gram.deci.101.n.37.

Filius institutus in aliquo, grauatusq́; vt amplius petere non possit, si illud relictum acceperit simpliciter,non ob id impeditur petere qđ sibi debebatẽ à patre.Gui.Pap. q.93.

Filius sibi acquirit hodie ex omni causa aduentitia.Guid.Pap.q.145.

Exequutio sententiæ contrà filiumfa. latæ,non potest fieri in bonis ipsius filij, si in illis pater habeat vsumfructum.Guid.Pap.q.526.vide Boer.deci.7.nu.14.Bar.in l.7.C. qui bonis cedere poss.in l.34.ff.de noxal.actio.& in l.si finita.§.si de.ff.de dam.infect.

Quod debetur filio, patri solui non potest. ibi. Guid.d.q.526.

De publicatione huius vsusfructus, vide Marã. in suo Spec.par.6.cap.et post omnia.nu.37.

Pater solùm vsumfructũ habens in bonis filię, tenetur eam dotare, si nemo eam cum nuda ꝓprietate velit accipere.Boer.deci.7.n.9.

Pater quando debeat dare cautionem vtendi, fruẽdiq́; arbitrio boni viri,bonis filij ib.n.10

Filius,qui non est industriosus,vel non apparet vnde quærere potuit,de bonis patris quæsiuisse præsumitur.Boer.deci.81.nu.9. vide l.2. C.de patria potesta.

In dubio,an bona quæsita per filium præsumãtur quæsita ex substantia patris,vel ex industria ipsius filij,& sic esse profectitia, vel aduentitia,vide Crau.consi 61.num.8.Dec. cõs. 670.Rol.cons.90.vol.2.& cons.54.vol.3.Bart. in tracta.de duobus fratribus,num.4.& 5.Abbat.cons.36.li.2.gloss.in l.52.ff.de donat. int. virum,& vxor.

Pater an habeat vsumfructum in bonis filio nascituro donatis, vel relictis,vide Boer.decis. 172.num.16.17.28.30.& 32.vbi concludit affirmatiuè,& Capic.decis.56.

An pater teneatur habere ratum pactum filij, circa rem per ipsum quæsitam,vide Boer.de cis.181.num.30.

Pater qñ succedit filio vnà cùm alijs filiis,non habet vsumfructum in partibus illis pertinentibus.Crau.cons.37.num.fin.Rol. consil. 95.vol.1.Aluis.de Alber.sing.54.Bar.in §.con sequens.Authen.de hæredita.quæ ab intest. Sed quid iuris, si pater transierit ad secunda vota,an hoc habeat locum,ex eo,quòd tunc pater (etiã portionis suæ) tantùm remaneat vsufructuarius,vide Boer.decis.190.

Bona censẽtur esse aduentitia,quę prouenerũt ab auo ad nepotem,non paterna.idem Boe. decis. 19?.

Vsusfructus an censeatur patri prohibitus ex eo,quòd fuit à matre grauatus hæreditatem filio in 25.ann.restituere, vel requiratur expressa prohibitio,vide Boer.decis.193. & Io. Pap.lib.7.tit.1.arrest.5.

Quamuis mater,aut alius superior testator possit prohibere vsumfructum patri acquiri,dubitatẽ tñ,an hęc prohibitio extendatur ad legitimam filio debitam,in qua pater non habet vsumfructum,vide Boer.decis.194.

Pater nolens adire hæreditatem filio delatam, perdit vsumfructum,filio adeunte.Boer.dec. 196.num.fin.

Vsumfructũ an perdat pater per filii matrimonium,per quod de consuetudine, vel statuto egredit patriã potestatẽ,vide Boer.dec.197.

Vsumfructum non perdit pater(quem habet in bonis filiorum)per transitum ad secundã vota, nisi aliter de cõsuetudine, vel statuto obseruetur. Boer.decis.198.

An pater binubens in bonis feudalibus filio ex successione materna, aut aliàs delatis vsumfructum habeat,sicut in paganicis,& allodia lib & succedat filio ĩ illis,vide Boer.dec.199

Vsumfructum in bonis filii,potest capere pater propria auctoritate,& administrare bona,& si filius, aut nepos ei resistere velit, patriam potestatem in eos exercere poterit,& verberare.Boer.decis.199.num.9.

Pater super bonis aduentitiis filii conuentus, potest ante,& post litem contestatam procuratorem(vt legitimus administrator)constituere,dummodo filius cõsentiat.Capel.Tholos.quæst.105.

Pater administrans bona filii emancipati tenetur reddere rationem,sicut alius. Capel.Tholos.d.q.105.in additio.

Filio in iudicio condemnato, exequutio fit in peculio castrensi, vel quasi, secùs in aduentitio, in quo pater habet vsumfructum. Capel.Tholo.q.121.

Pater

Pater nó simpliciter potest alienare bona filij, in quibus habet vsumfructum, sed vrgente ne cessitate solummodo, quo casu potest aliena re sine iudicis decreto, aliàs tenetur filio ad interesse, si eo io casu non alienauerit. Iof. Lud. decis. Perus. 13. vide Franc. Marc. q. 603. And. Gail. obser. 72. num. 14 lib. 2. Mysing. obser. 61. cèt. 6. Pet. de Raue. sing. 555. imò quòd posiit i omni casu sine decreto, scribit Dec. cons. 209. par. 2. num. 3. vide Cassa. in consuet. Bur. tit. *des enfans*. Rub. 6. §. 5. n. 14 Hip. sin. 498

Filio est dáda actio, pro bonis alienatis per patrem, contrà possessorem, sed an detur viuen te patre, vide ibi. d. decis. 13. Iof. Lud.

Qualiter filiusfa. pupillus posiit adire hæredita tem, patre recusante, Vide Franc. Marc. q. 4.

Pater licèt sit legittimus administrator, tñ prohibetur alienare bona filij: Ideò post mortē patris filij possunt alienata reuocare, vel aliàs soluta patria potestate. Frã. Mar. q. 604.

Pater vt legitimus administrator, potest pro filijs transigere, sed quid quãdo promisit pro ipsis de rato, vide Iaco. Put. decis. 22. lib. 2. And. Gail. obser. 72. lib. 2. quãdo posiit trãsigere, vide Crau. consi. 74 Natt. cons. 543. & Ant. Trigo. sing. 93.

Pater in bonis filij habet maiorem potestatē, quàm tutor in bonis pupilli: Ideo pót alienare (ex cã) bona filiorũ sine decreto. Crau. cons. 74. Math. Mathe. sing. 190.

Præscriptio inter patrem, & filium in aduentitijs potest incoari. Put. deci. 304. lib. 3.

Pater durante patria potestate non potest con tra filium actionem exercere in rebus vsufru ctuarijs, potest tamen Manum Regiam officio iudicis exercere. Put. d. dec. 304.

Licet pater sit prohibitus habere vsumfructum in bonis relictis filio, tamē habebit commoditatem vsusfructus, nisi sit etiam prohibitus habere ipsam cõmoditatem. Vincē. de Frãc. decis. 10. num. 8.

Pater non tenetur facere inuentarium de bonis filiorum, & cauere, quia inuentarium respicit eos, qui sũt obnoxij ad reddēdã ratio nem, & non alios, sed pater ob reuerentiam paternam non tenetur suæ administrationis rationem reddere. l. 6. §. omnibus. & l. 8. §. in il lo. C. de secundis nup. Mysing. obser. 93. cent. 2 And. Gail. obser. 72. lib. 2, vide Gasp. Cabal. Milleloq 553. Illust. Senator Sola in suis com ment. super decret. antiq. glo. vna, super decreto, quoniam. fol. 95. nu. 8. Crau. cons. 218. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des enfans*, Rubr. 6 §. 5. & 7. Contrariũ tñ tenent Io. Pap. li. 15. tit. 6. arrest 1. Boer. dec. 61. quid in matre, vide ibi. Boer. d. dec. 61. num. 22. & 23. Crau. cõs. 218. Menoch. de arbit. lib. 2. Cas. 209. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des enfans*. Rub. 6. §. 7. nu. 5. & 6. l. fin. § quem, & ibi. glo. C. de sent. pass. & restitu. Bar. nu. 4. C. de vsuf. & habita.

Quando pater est legitimus tutor filij, tenetur reddere rationem suæ tutelæ, quando autem non est tutor, sed est legitimus ad ministrator ratione vsusfructus, tunc nõ tenet reddere rationem suæ administrationis. Hartma. Hartma. cap. 2. tit. de tutela. lib. 1.

Quando pater pro mobilibus filii teneatur pręstare cautionē, vide Pap. lib. 14. ti. 2. arrest. 6.

Pater habet vsumfructũ in bonis filij, fallit, quibusdam in casibus, de quibus per Cabal. Milleloq 551. par. 2.

Filij in vita prĩs si sunt in potestate ipsius, & sub eius gubernio, nihil consequi possunt de acq sitis, viuo patre. Borg. Caual. decis 11. nu. 14. de contract pat. 2.

Legatum relictum filiofa. an, & quando patris contemplatione relictum intelligatur, vide Franc. Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 8. tit. 16. Bar. in l. ex liberis. C. de vsufr & habitatio. & l. cum antiquitas, C. de inre de lib.

An in Regno Franciæ pater habeat vsumfructũ in bonis aduentitijs filiorum, vide Io. Pap. li. 7. tit. 1. arrest. 4. & lib. 14 tit. 2. arrest. 10.

Creditor patris potest agere super vsufructũ, quem habet pater in bonis filii, deductis tamen alimentis ipsius filii, vide Io. Pap. lib. 14 tit. 2. arrest. 8. Maran. in suo Spec. par. 6. cap. & post omnia, num. 37.

Quando propter delictum patris consolidetur vsusfructus cum proprietate. vide Pap. ibi.

Dotis profectitiæ pater habet vsumfructum, secùs in aduentitia. Crau. cons. 84. n. 1. 7. 15 imò aliquando non habet vsumfructũ ipsius dotis profectitiæ. ibi. nu. 11.

Pater nó habet vsumfructum in bonis filii emãcipati, quæsitis post emãcipationem. Crau. cons. 84. num. 8.

Item non habet vsumfructum in feudo aduentitio filij. Rol. cons. 71. vol. 2. nu. 65.

Item non habet vsumfructum in alijs casibus, de quibus, vide per Cassan. in consuet. Burg. tit. *des enfans*. Rub. 6. §. 5. glo. 3. Guid. Pap. sing. 738. Bartol. in l. 3. C. de vsufruct. & habita.

Septem sunt casus, in quibus vsusfructus non quæritur patri, vide gl in §. 1. Authē. vt liceat matri, & auiæ.

An filiusfa. donare causa mortis posiit res, i quibus pater non habet vsumfructum, sine consensu ipsius, vide Crau. cons 92

Filius, qui negotiatur pecunia paterna, consequitur medietatem lucri ipsius negotiatio nis, pro labore, & industria, quod limita, quã do negotiatur filius nomine patris. Crau. cõ sil. 125. in fin. & cons. 165. vide Menoch. de arbitra.

bitra.lib.2.caſ.126.Caſſan. in conſuet. Burg. tit. *des enfans* Rub.6.§.2.glo.2. Maran. in ſuo Spec.tit.an ſit iudicium ciuile.vel crimin.diſtin.4.nu.32.Bar.in l. 1. C. pro ſocio. vide in tit.de collatio.& in tit.quod cum eo.Bart.in l.20.C.de collatio.Ioſ.Lud.deci.Peruſ.38.nu.35.& Abb.conſ.36.lib.2.

Filius,qui negotiatur ex operib.& induſtria ſua nihil communicat aliis fratribus, aut ſororibus.Crau.conſ.165.Dec.conſ.670.fallit,quando filius negotiatus eſt nomine patris.Crau.d.conſ.165.nu.4.

Filius poteſt donare bona aduenticia ſine conſenſu patris, contemplatione matrimonij, ſeu propter nuptias.Crau.conſ.185.

De iudicio agitato ſine conſenſu patris, vide Maran.in ſuo Spec.par.4.diſtin.16.iudi.n.31.

Iudicis arbitrio relinquitur, an pater adminiſtrator bonorum filij,& ab eo liberatus, à reliquatu cenſeatur liberatus. Menoch.de arbitra.lib.2.caſ.209.nu.26.& 27.

Pater tutelam filiorum ſuorum habet, & adminiſtrationem non ſolùm corporum, ſed etiã bonorum.Caſſan.in conſuet.Burgo tit.*des enfans* Rub.6.§.5. Nec ei debet decerni a Iudice. Caſſan.ibid.

Pater habens adminiſtrationem bonorum filij, poteſt recipere ſolutionem.Caſſan.ibi. nu. 8. vide Nat.conſi.543.

Pater in adminiſtratione bonorum filiorum pfertur matri,quod procedit, quãdo filius eſt legitimus,& naturalis, ſecùs ſi ſit tantùm naturalis quia tũc mater præfertur.ibi. Caſſan. d.§.5.num.10.

Donatio facta per nepotem patruo,ſiue ſit cauſa mortis,ſiue inter viuos,non valet.Rol.cõſ.89. volum.4.

Quod dicitur filium nihil poſſe diſponere in præiudicium patris, cui debetur vſusfructus in bonis ſuis,intelligitur dummodo (quando pater vult reuocare factum filij)ipſe filius præſtet conſenſum patri, aliàs non eſſet audiendus.Menoch.conſ.154.lib.2.nu.10.

Pater,qui conſumpſit multa bona aduentitia filiorum,loco ipſorum bonorum conſumptorum,poteſt dare in ſolutum filijs alia ſua bona,pro concurrenti quantitate.Menoch.cõſ.196.lib.2 num.25.

Quòd pater non poſſit alienare bona filij aduentitia, & ſi eorum vſumfructum obtineat, & conſequenter non poſſit renunciando prę iudicare ipſis filijs in bonis maternis,vide p Menoch.conſ.279 nu.33.& ſeqq.

Si pater per publicum inſtrumentum confeſſus fuerit habuiſſe congruam portionem bonorum acquiſitorum per filios, & vſumfructum eorum, cum clauſulis generalibus aptis ad comprehendendum futura acquiſita, quando ipſa futura cenſeantur comprehen[illegible] de Menoch.conſ.283.lib.3.

In rebus,in quibus pater non quæritur vſusfructus,quia non vult, cogitur pater in iudicio conſentire.Bar.ſing. 198.

Vbi in venditione rei minoris neceſſaria eſt auctoritas Iudicis,ſi pater vendiderit nõ eſt neceſſaria ipſa Iudicis auctoritas. Bald.ſing.37

Patri acquiritur,quod filius ex iniuria ſibi facta conſequitur ex condemnatione pecuniaria, etiam quo ad proprietatem.Bartho.de Cap. ſing.52.

In bonis maternis filijs emancipatis delatis,pater ſuccedit in virilem vſusfructus, ſi ſunt' in poteſtate,in totum:idem in neptibus.Pet.de Ranen.ſing.48.

Vſusfructus non debetur patri in rebus aduentitijs,ex illicita cauſa quæſitis.Pet.de Rauen. ſing. 798.

Filius regulariter,cui hæreditas venit reſtituenda à patre,cautionem reſtituendæ hæreditatis durante patria poteſtate petere non poteſt, fallit, quando teſtator ſpecialiter iuſſiſſet, vel quando pater tranſiret ad ſecundas nuptias.Marc.de Manr.ſing 394.

Libri empti per patrem,& traditi filio,quando videatur donari,vide Bar.in l.18 C.fami.erc.

Pater dotando filiam, ſi habeat penes ſe bona aduentitia ipſius filiæ,an videatur dotare de bonis proprijs,vel de bonis filiæ, vide Bart. in l. 7.C.de dot.promiſsio. & nud. pollicit.

Obligatio ciuilis hodie cadit inter patrem, & filiũ.Bar.in l.6.§.illud.C. ad Senat. cõſ.Treb.

Per mortem filij nõ extinguitur vſusfructus cõpetens patri.Bar.in l.7.C.ad Senat. cõſ. Tert. idem in §.1.Auth.de hæredita. quæ ab inteſt.

Pater poteſt conſtituere procuratorem in bonis filij,etiam ante litem cõteſtatam,& quãdo pater agit,vel conuenitur nomine filij,in cuius perſona ſit formandus libellus, vide Bar.in l.1.C.de bonis maternis.

Pater litigans tanquam adminiſtrator bonorũ filij,facit expenſas litis de fructibus. Bartol. ibi. in l. 1.

Profectitium quid ſit,& qualiter intelligatur ex ſubſtantia patris proficiſci,vide Bar.in l.6.C. de bonis,quę liber.

Filio ĩ poteſtate datur tutor propter malos mores patris.Bar.in l.13.C.de ſenr paſſ.& reſtit.

Pater expendens in ſtudio pro filio,quando videatur expẽdere de ſuo,vbi filius habet peculium,vide Bar.in l.36 ff.de nego.geſt. & in l.61.ff.de petit.hæred.

Pater adminiſtrans prębendam filij, tenetur filio actione nego.geſto.Idem in aliis bonis,in quibus non quæritur patri vſusfructus. Bart. in

in l.39.§.pater.ff. de nego.gest.

Filiusfa. quinq; modis potest habere pecuniã, nempe castrensem, quasi quastrensem, aduentitiam, profectitiam, & paternam. Bart.in l.frater á fratre. ff. de condi.indebit.

Mutuo facto pauperi, de quo filios alimẽtauit, põt agi contra filios, qui habent bona materna. Bart.in l.40.ff.de condict.indeb.

Vide de materia pēr Bar in tit.ff.de peculio.

Filius, si recepit dotem patre non cõsentiente, nec se obligante, patri nihil q̃ritur, si tamen lucratur ex pecunia dotali, pr. in lucro hẽt vsumfructũ. Bar.in l.6.§.quoties. ff.solut.mat.

Si pater auctoratur filio in causa aduentitia, adhuc remanebit vsusfructus, vide Bar.in l.1.ff.de aucto.& consen.tuto.nu.3.

Datum filio patris contemplatione, est peculij profectitij. Bar.in l.10.§.in arrogato. ff.de vulgari, sed qualiter cognoscatur, qđ sit datũ pris cõtẽplatione, vide Bar.in l.23.ff.de don.cau. mort.& in suo tract. de duobus fratrib. nu.7.

Aduentitia non quæruntur hodie per filium patri, & aduentitia dicuntur ea, quæ habet nepos ab auo respectu patris. Bart. in l.93.de leg.1. quod procedit etiam in auo materno.

Vsusfructus si relinquit filio, cuius contemplatione videatur relictus, vide Bar. in l.23.ff.de donat.caus.mortis.

Filius, qui acquirit vsuras ex pecunia profectitia patris, illas non communicat fratrib. Bar. in l.14.ff.de acquir. possess.

Qñ cõsistat mutuu, vẽditio, vel emptio inter patrẽ, & filiũ, vide Bar.in l.24.ff. de acq.poss.& qđ in locatione, & societate ibi vel alia obligatione, vide eũdẽ in §.si verò. Auth.de nupt.

Donatũ filiofa. qñ dicatur peculiũ castrense, vide Bar.in l 8 nu.3.ff. de castren.pecu.

Pr ex cõtractu filij (filio viuo) nõ tenet de castrẽsi peculio, sed olim de aduẽtitio, & pfectitio tenebat, hodie de aduentitio tenet, vt legitimus administrator. Bar in l.17.ff.de castr.pec.

Vsusfruct. bonorũ relictorũ filio, quib. casib. q̃ratur pri, vide Bar.in l.6. 1. Auth. vt liceat matri.

Patri spurio nõ debet vsusfructus bonorũ eius filio legitimo relictorũ in testõ, in quo ipse, & filius sunt instituti. Bar.cõsi.118.n.2.vol.1.

Institutus cõtemplatione alterius, qñ acquirat illi, cuius contemplatione fuit institutus, vi. Bar. in d.consi. 118.nu.3.

Pater an obligetur ad restitutione bonorum filij, si per patrem tanq̃ ministrum sint quæsita filio, vide Bar. consi.1.vol.2.nu.fin.

Filio potest relinqui hoc adiecto, ne acquiratur patri. Bar.q.12.nu.14.

Lucrũ proueniens ex persona filij, dr aduentitium. Bar.in tracta. de duob.fratrib.nu.2.

Lucrum factũ per filiumfa. sũ pecunia castrensi; vel quasi, qñ dicatur aduentitium, & quando castrense, vel quasi, vide Bar ibid.nu.13.

Filio hærede instituto á matre, vel ascẽdente foeminæ maternæ cũ conditione, qđ ad patrem non perueniret vsusfructus, an dicta cõditione non obstante, pater saltem in legitima habeat vsumfructum, vide Bart.ibid.num.14.& Bald.ibid.in tracta. de duob.fratrib.

Pater, si faciat filium stipulari ab aliquo debitore, qñ videatr facere animo donandi, vide Bar.in d.tracta. de duobus fratrib.nu. fin.

Filius impendens circa personam patris, nõ petit á cohærede iudicio familiæ erciscũdæ, sed act. neg. gest. vide Bal.in suo tract. inter tractatus Bar.de duob. fratrib.

Pater põt auferre filijs, vel filiab. pfectitia, quæ non sunt dotalia.l.7.C.solut.matrimo.

Mater non põt administrare res filij furiosi, vel mente capti, nec filium obligare.l.4. C.de curato.furio.vel pdig. non põt enim esse administratrix psonę, neq; bonorũ filij. Cra.cõs.39

Furioso in ptãte pris cõstituto nõ dat curator, sed eius pr ẽ legitimus administrator.l.7.e.ti.

Pater non potest iura filij repudiare in iudicio, vel extra.l.fi.C.de repud.bon.poss.

Filij, vel filiæ non tenent cõferre tpe diuisionis bonorũ parẽtũ aduẽtitia, sed sunt ppria eorũ, sed tñ cõferunt bona pfectitia, nec castrẽtia, vel quasi conferuntur.l.fin.C.de collatio.

Pater debet habere ẽt in nominibus filij vsumfructum, hoc ideò, quia est legitimus administrator.l.3.ff.de vsufruc. earum rerum.

Si filius sit institutus ab aliquo cõtemplatione patris, tunc iura vetera non sunt immutata, quia eo casu hæreditas pertinet pleno iure ad ipsum patrem.l.13.§.fin. & ibid.gloss.ff.de acquir. vel omit.hæred.

In donatione facta filiofa. inspicitur cuius contemplatione sit facta donatio.l.23.ff.de mor. causa donatio.

Licèt parens transiens ad secũda vota amittat proprietatem bonorũ habitorũ titulo donationis, habitæ á coniuge solũ retento vsufructu, tñ si eius vita durante vult ea bona alienare, non põt impediri per filium, licèt post eius mortem alienatio sit nullius momenti. §.sed quod sancitum. Auth.de nuptijs.

Vsusfructus, quẽ habet pater in bonis filiorum, an perdatur per ingressum monasterij, vide glo. in Auth. eisdem est. C. de bonis, quæ liberis, vel alterius Religionis, vide Boer.decis. 61, nu.13.& decis.197. nu.fin.

Auus paternus, qui vnà cũ auo materno succedit in hereditate nepotis præmortui, facta distinctione bonorũ, paternorũ, & maternorũ, an totius hæreditatis habere debeat vsumfructum, vide Excell.Pres. Tessau, decis.256.

De emancipatione liberorum.

EMancipatio quando ꝓsumatur spacio decem, vel viginti annorum, vide Vincen. de Fran. decis. 10. Afflic. decis. 183. Casta. in consue. Burg. tit. des enfans Rub. 5. §. 3.

Emancipatio ad vnum actum non permittitur, quia debet fieri in totum idem de Fran. decis. 30. nu. 13. vide de ratione per Henri. Boeri. in suis sing. tit. fin. nu. 19.

Reseruatio vsusfructus dum filius emancipatur, non valet. idem de Fran. d. decis. 32. nu. 14.

Filius emancipatus non præsumitur acquirere ex re patris Mago. decis. 9. Rot. Flor.

Filio emancipato prætérito, testamentum dicitur nullum: fallit, quando filius esset bannitus, & sic incapax ad succedendū; quia tunc, nec ipso, nec fiscus possunt venire contra testamentum. Hiero. Mago. decis. 84. Luc.

Filio emancipato licèt exhæredato competit querela inofficiosi; sed quomodo in ea lis ordinetur, vide l. cognitio. §. si. ff. de offi. eius cui manda. ta.

Quomodo succedat nepos præteritus auo, vel patri, vbi est natus post emācipationem, vide l. si emancipatus. ff. de bono. poss. cont. tabul.

Emancipatus petit contra tabulas, nec computat in legitimam, quod sibi causa emancipationis datum est. l. 1. §. is quoque, & ibid glo. ff. eod. quid, quando pater fuit præteritus à filio emancipato, vide titu. ff. si à parēte quis emancipatus.

Bonorum possessio eā agnoscendæ litis, quę datur filio emancipato exhæredato, nō tribuit ius: ideò eius virtute scriptis hæredibus non potest possessio auferri. l. 2. C. de inoffi. testa.

Emancipatus de iure Ciuili incognitus, ad successionē parentis non venit; Prætoris tñ beneficio per bono. possess. vnde liberi, perinde admittitur, ac si in eius potestate mānsisset. §. emācipati, institu. de hæred. q̄ ab intest. defer.

Filius emancipatus postea arrogatus ab alio, nō potest venire (etiam de iure Prætorio) ad hæreditatem patris naturalis, nisi ante mortē fuerit emancipatus ab arrogante. §. at ij, qui emancipati, institut. eod. titu. sed hodie hæc videntur correcta per. §. admonendi & §. sed ea omnia, institu. eod.

Hodie parens ꝓsumitur contracta fiducia semper emancipare: ideò vocatur ad successionem filij emancipati; olim secùs. §. fin. instit. de legit. agnat. successio.

Data à patre filio emancipato in legitimam filij non sunt imputanda, nisi aliter expressè sit actū, vel aliter colligi possit ex instrumento emancipationis, vide Mago. d. decis. 84.

Emancipati, & si aliquando iure Ciuili fuerint incogniti, nunq̄ tñ fraudati fuerunt legitima iure Naturæ debita. Marc. de Mant. sing. 562.

Emancipati admittuntur ad successionem in feudis. idem sing. 564.

Petita bonorum possessione contra tabulas, emancipatus tenetur conferre omnia bona profectitia. tot. titu. ff. de collatio.

¶ Emancipationum alia particularis, alia generalis, & de modo, & forma vtriusque, vide per Ioan. Pap. lib. 3. titu. 4. arrest. 25. quid sit emancipare, & quomodo fiat, vide Bude. in l. 2. ff. de orig. iur. & glo. in §. præterea institu. quib. mod. ius patr. potest. solu. & ibid. Ang.

Emancipare, quid sit, & quomodo emancipatio debeat fieri coram Iudice ordinario; nec sufficiat, si fiat coram extraordinario, nempe coram Iudice appellationis: Guid. Pap. q. 632. vide tamen Maran. in suo specu. par. 4. distinct. 18.

Emancipatio Clerici filij sa. facta coram Iudice Seculari; est valida. Aegid. Bellam. conclusio. 731. DD. de Rota decisio. 7. de iudi. in nouis tamen huiusmodi emancipatio, nempe facta coram Iudice Laico, non derogat libertati Clericorum. ibid.

Emancipatio est actus patris, & non filij, & vocatur præmium, siue donum. DD. de Rota. decis. 7. de iudi. in nouis.

¶ Donatio facta per patrem filio emancipato in præmium emancipationis, dr simplex. D. Sol. in suis cōment. in antiq. cōstit. fo. 107. n. 12. & ideò indiget Insinuatione. Guid. Pap. sing. 375.

Emancipatio iurata sine Iudicis decreto dicitur inualida, ita iudicauit Senatus, & tunc donatio in premium emancipationis per patrē filio facta corruit, improbata ipsa emancipatiōne. D. Sol. ibid. num. 13. & 14. fol. 107. ratio est, quia cùm emancipatio sit iuris publici, non poterat eius solemnitas, & forma pactis priuatorum (etiā iuratis) tolli, & solemnitas iudiciaria interuenire debet partibus præsentibus; quæ neque per prius, neque per posterius adhiberi potest, sed in ipso actu necessaria est, & vbi deficit, iuramentum non supplet, emancipatio quoque cōnumeratur inter actus legitimos, qui non pendent à partium arbitrio, nec per procuratorē quis emācipare potest. D. Sol. ibid. nu. 13.

Emancipatio facta coram Iudice incompetenti, an valeat, vide Dec. consi. 13.

Quòd ad validitatem emancipationis requiratur Iudicis decretum, scribit Amanel de Clarisaquis sing. 207.

Decretum interpositum statim post emancipationem, & datum in præmium ipsius, eam validat. Bar. in l. 7. ff. de oper. libert.

In

In emācipatione generali pater amittit vsumfructum bonorum filij, nisi fuerit quo ad certam partem reseruatus; secùs in particulari. Pap.lib.7.tit.1.arrest.25.

Pater post emancipationem habet vsumfructū in bonis filij. Boer.decil. 172.nu.34.

Patri quæritur vsusfructus bonorum aduentitiorum filij emancipati pro dimidia. Ludo. Roma. sing.547. quod procedit in quæsitis; non autem in acquirendis. Hippol.sing.518.

In bonis maternis filijs emancipatis delatis, pr succedit ī virilē vsusfruc. Pet.de Rau.sing.48.

Pater emancipans filiū, licèt possit sibi retinere dimidiā vsusfructus in bonis filij, tñ hoc verū est in qsitis, secùs in qrendis. Pet.Ger.sing.76.

Pater habet solùm hodie dimidium vsusfructos in præmium emancipationis. cui quidē cōmodo pōt renunciare, illumq; filio remittere. l.6.§.cum autē. C. de bonis, quæ liberis.

Emancipatus filius potest ob ingratitudinem reduci in patriam potestatem. Alexan.Raud. tract.de analog. c.37.

Licèt emancipatio requirat scripturam, tamen sufficit, vt allegetur. Afflict.decis.183.

Emancipatio ad quid prosit, vide Cassa.in cōsuetud.Burg.tit. des enfans. Rub.5.§.3.

Emancipatio est libertatis concessio, & debet fieri in scriptis, potest tamen probari per testes, sed an possit fieri per pcuratorem, corā quo, & quō fiat, an infans, vel absens possit emācipari, & an possit fieri quo ad vnū actū, vide Cassa.ibid.gl.fin.l.11. C.de fideiinstrum.

Filius renuncians emancipationi, non reintrat in patriam potestatem. Maran.in suo specu. par.4 distin. 18.nu.fin.

Pater seuus filiū emancipare cogitur. Menoch. de arbitr. lib.2.cas 139.

An appellatione agnatorum veniant emancipati, vide Dec.consi.13.

Si filius minor fuerit emancipatus, non poterit petere restitutionem in integrum aduersus emancipationem. Pet.de Raue. sing.173.

Emancipatio an, & quando in fraudem facta præsumatur, & donatio facta filio emancipato à patre, quando à creditoribus reuocari possit, vide Pet.Gerar.sing.76.

Manumissio facta sub istis verbis, manumitto te sub hac conditione, vt des Titio decem, intelligitur facta sub modo. Anto. Corset.in suis singularibus litera. M. sing.manumissio.

Differentia inter suos, & emancipatos quo ad collationem, non est sublata, nec quo ad acquisitionem, licèt quo ad successionem tollatur. Bar.in l.9. C.de collatio. ideò emancipati, à suis adhuc in aliquib. differunt.l.1.§. illud quoq;. C. communia de manumiss.

Emancipatio quando faciat locum substitutioni vulgari, & tit.de coniungendis cum emancipato liberis, an sit correctus, & sit sublata dña emācipationis, & patriæ potestatis, vide Bar. ī l.Gallus.§.& qd si tñ.ff.de lib.& posth.

Filius emancipatus si readoptetur, an noceat nepoti, vide Bar.ibid.

Filius potest cogi inuitus emancipari ex causa, & quando emancipatio sit honor, aut pœna, vide Bar.in l.132. ff. de verbo.oblig.

Emancipatione capitis dminutio contingit.l.3.§.1.ff.de mino.25.ann.

De emācipatione ingenui defuncti, etiam post quinquenniū potest quæri. l.5. C. ne de statu defunctorum.

Rogatus emancipare filios non pōt cogi iure actionis, sed officio Iudicis, & sic hoc casu pr ter cogitur emancipare filium. l.91. & ibid. glo.ff.de conditio.& demonstr.

Emancipatio non recipit diem, vel conditionem. Reg. actus legitimi.

Emancipatione tollitur patria potestas, & fit coram quocunque Iudice competenti, idēq; iuris habet emancipans in bonis emancipati, quod patronus, & retinet tutelam filij impuberis, & potest filius emancipari nepote retento in potestate, & ècontrà §. præterea. institu. quib. mod.ius patr.pote.solu.

Regulariter nemo inuitus cogitur filium emancipare.§.fi.insti.eo.fallit in quatuor casib.ibi.

Circa institutionem, & exhæredationem liberorum non est hodie differentia in effectu, inter suos, & emancipatos.§.sed hæc quidem institu.de exhæreda.liber.

De concubinis, & concubinatu.

Donatio facta concubinæ an valeat, vide Barto. in l.1.C. de dignitatibus lib.12.

Concubinæ, quam quis acceperat ea intentione, vt duceret in vxorē, si postea animo mutato eā expellat, qualis pars bonorū viri debeat, vide gl.in verbo pinde, in addic.§.sed qa hīs, insti.de fideic.hēd.

Donatio inter cōcubinarios valet. Azo in summa tit.de donatio.inter vir.& vxo. si sit iurata. Rola.consi.98.vol.1.fallit in Aduocato, & Clerico. Bar.in l.6.ff.de re iudi. Rol.d.cōs.98.

Concubina succedit amasio abintestato, sicut vxor viro. Guid. Pap.sing.77.

Potest donari, & legari concubinæ limita qñ habens filios ex concubina, habet etiam filios legitimos, & naturales Pet.de Rau. sing 875.

Legatum factum concubinę pro seruitijs Presbytero præstitis, debetur pportionabiliter, probatis seruitijs. Afflic.decis.102.

Mulieri asserenti se pragnantem ex aliquo, an credatur, vide Boer.decis.299.

In ſchemate concubinæ, dicitur animi deſtinatio, & proteſtatio, quę facit mulierem concubinam. Gram. voc. 4.

Ad iuſtificandum concubinatum eſſe, oportet ſeptem requiſita concurrere, de quibus vide per eundem Gram. ibid. nu. 7.

Sub qua pœna prohibeatur concubinatus laicorum, vide decretum antiq. Sabaudiæ tit. de concubin. lib. 5. & D. Sol. in ſuis comment. ſuper ipſo decret. fol. 184. Cōcil. Triden. ſeſsio. 24. decret. de reformatione matrimo. cap. 8. & in ſeſsio. 25. de reformat. c. 14. fol. 317.

Concubinatus an de iure Ciuili ſit illicitus, & cōcubina, q̄ propriè dicat̄, & de materia, vide D. Sol. in ſuis cōmēt. in antiq. cōſti. ibi. fo. 184.

Concubinariorū pœnę, q̄ ſint tam de iure Pontificio, quàm Cæſareo, & q̄ olim concubinæ, & quomodo permiſſæ erant, vide p Menoch. de arbitra. lib. 2. caſ. 418.

Clericus concubinarius ab officio ſuſpendit̄, & deponitur, imò ex ſimplici fornicatione. ibi.

Concubinarij poſſunt per Iudicem ſecularem compelli ad dimittendum cōcubinas. Ioan. de Arnono ſing. 67.

Qui allegat ſe natum ex legitimo concubinatu admiſſo de iure Ciuili, quid probare debeat, vide Natt. conſi. 421.

Vxor ſequitur forum viri; ſecùs in concubina. Roma. ſing. 666.

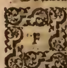
Concubina coniugati, vel ſoluti reputat̄ mulier inhoneſtè viuens. Math. Matheſ. ſing. 100.

Concubina quicquid acquirit, præſumitur de bonis amaſij acquiſiuiſſe. Fran. Cremon. ſing. 6. & Pet. de Raue. ſing. 131.

Matrimonium, & concubinatus de iure nō prę ſumuntur, cùm ſint facti: ideò qui allegat matrimonium, vel concubinatum, tenetur probare. Natt. conſi. 421. nu. 10.

Iudicium agitatum inter patrē, & filium ſuper legitimitate non præſumitur colluſoriū, niſi probetur colluſio. Natt. conſi. 537. nu. 29.

De naturalibus liberis tantùm.

Filius naturalis tantùm qualiter patri ſuccedat, vide Afflic. deci. 392. nu. 22. Marc. q. 12. & q. 472. par. 2. Bar. in ſuo tract. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 6. vbi etiam de ſucceſsione matris glo. fin. in §. fin. institu. de nuptijs. Caſſan. in conſuetud. Burg. tit. *des ſucceſſions des baſtards*. Rub. 8.

Nati ex viliſsimis concubinis, & parentibus in dignitate poſitis ſunt ſpurij, & incapaces per viam vltimæ voluntatis, & contractus. Afflict. deciſio. 203.

Filijs filij naturalis, aut ſpurij, vna vncia relinqui poteſt ab eorum auo paterno, etiā ſtante legitima prole. Capic. deciſ. 181. nu. fin. tamē nepos legitimus ex illegitimo filio natus, nō poteſt auo ſuccedere ab inteſtato: ideò nō venit contra aui teſtamentum. Raud. tracta. de analog. c. 37. nu. 116.

Nepos naturalis ex filio legitimo auo, vel auiæ ab inteſtato non ſuccedit. And. de Yſernia. ſing. 4. tamē fratres naturales nati ex eadem matre inter ſe ſuccedunt, & ipſi matri, & mater ipſis; niſi eſſent tales ſpurij, qui poſſent argui de damnato coitu. ibid. d. ſing. 4.

Liberi naturales nati ex concubinis, qui non ſunt ſpurij, ſuccedunt patri in duabus vncijs ab inteſtato, quandò pater non habet alios liberos, nec parentem, ſeu coniugem legitimam. Guid. Pap. q. 280. Vinc. de Fran. deciſio. 291. part. 2. vide Rol. conſi. 54. num. 72. vol. 2. aliàs extante legitima prole ſolùm poſſunt inſtitui in vna vncia. Guid. Pap. ſing. 365. vide §. cōſideremus: Auth. de triente, & ſemiſſe. &

Filius naturalis tantùm, poteſt capere ex teſtamento patris. Iul. Clar. lib. 3. ſentent. §. teſtamentum. quæſt. 31.

Ideò filijs naturalibus tantùm, ſi adſunt alij liberi naturales, & legitimi, pater vnam vnciā relinquere poteſt, ſed non extantibus legitimis relicta parētibus legitima, reſiduum poteſt naturalibus relinquere. Marc. q. 472. par. 2. Vincen. de Fran. deciſ. 47. aliàs eo in caſu, quando adeſt legitima proles, filius naturalis omni iure excluditur, & non poteſt à patre inſtitui hæres. Menoch. conſi. 285. lib. 3. nec donatio facta per patrem filio naturali in pręmium emancipationis valet. Guid. Pap. quæſt. 632.

Filius naturalis præteritus nullum habet remedium contrà patris teſtamentum. Guid. d. q. 632. in fine Boer. deciſ. 299. Bar. in l. Gallus. §. etiam ſi parente. ff. de liberis, & poſthu.

Quia licèt de iure pr̄ poſsit filio naturali aliq̄d relinquere, non tn̄ pōt ad relinquendū cogi. D. Sol. in ſuis cōment. in antiq. cōſti. gl. ſuper 1. par. decreti, item quia, tit. de feudis. fol. 75.

Filius naturalis non habet bonorū poſſeſsionē cōtrà tabulas in bonis paternis; ſed in maternis tantū. Bar. in l. 1. ff. de bon. poſ. contrà tabul. & pater naturalis eodem modo etiam non habet contrà tabulas. Bar. ibid.

Inter naturalem tantùm, & ſpuriā, hęc eſt differentia, q̄a naturalē tn̄ poteſt pr̄ ad libitum dotare, ſed ſpuriā nō, niſi quò ad quantitatē alimentorum perpetuorum. Boer. deciſ. 127.

Legatum factum filio naturali ab auia paterna an, & quando valeat, vide Marc. q. 312.

Filio non nato ex damnato coitu, ſed meretricio, pr̄ poteſt legare, quamuis alij extent filij legitimi. Iaco. Put. deciſ. 188. lib. 3.

In Regno Franciæ Rex succedit naturalibus duobus casibus exceptis, nempè si habeant filios, & si fecerint testamentum. Papon. arrest. 5.6. lib. 21. tit. 3.

Naturalis non succedit cõiunctis ex latere, aut ex persona patris: ideò si decesserit aliquis ab intestato, relicta sorore naturali ex parte patris, ipsa soror non potest succedere fratri cõsanguineo, imò fiscus admittit, alijs agnatis non existentibus; secùs erit in coniunctis ex parte matris, quia ex ea parte dicũtur cognati. Crau. cons. 138. Collaterales naturales tantùm, qualiter inter se succedant, vide Bar. in suo tracta. de successio. ab intest. nu. 20.

Filij naturales tantùm succedunt matri ab intestato etiam cum alijs liberis legitimis, & ex causa testati, succedunt in legitima, & possunt querelare testamentum matris, secùs in testã patris. Franc. Marc. q. 13. & q. 472. part. 2. vide Vincen. de Fran. dec. 47. quod limitatur, quando mater esset illustris; nam tunc filius naturalis non succedit matri. Marc. d. q. 472. nu. 6. par. 2. & Vincẽ. de Franc. dec. 47. tamẽ mater nõ potest institui per filiũ naturalem, vide Papon. arrest. fin. lib. 21. tit. 3.

Spuria, si potest succedere eius matri, quia nata ex coitu non damnato accusabili, & punibili de iure Ciuili, vt quia ex meretrice nata; ita, & eius descendentes possunt succedere auiæ mři dictæ spuriæ. Rol. cons. 74. vo. 1. n. 23

In dicto casu, in quo filij sunt nati ex coitu non damnato de iure Ciuili, possũt succedere matri, vel alijs ascẽdẽtibus per lineam maternam, perinde ac si nati essent ex legitimo matrimonio, & per consequens possunt succedere cum legitimis. Rol. ibi. nu. 14.

Nati ex coniugato, & soluta, quæ publicè reputabatur pro meretrice, non dicuntur nati ex damnato coitu, quo ad succedendum matri modo suprascripto. Rol. ibi.

Legatum relictum filię etiã naturali, consequenter capaci (non existentibus filijs legitimis) pro dote, ante matrimonium dicitur conditionale: Ideò non transmittitur ad matrem ipsius filiæ naturalis, sed remanet apud hæredem patris. Menoch. d. cons. 60.

Bastardus non retinet dignitatem, seu nobilitatem gerens: Ideò non potest esse consiliarius Principis, nec portare arma agnationis. Guid. Pap q. 580. vide Bar. in l. 5. C. de verbo. & rer. sign. & in l. 7 ff. de capi. diminut. Rebuf. in suis commen. in proęmio. glo. 5. num. 111. Casta. in consuetu. Burg. tit. *des bastards*, Rub. 8. gl. 5. nam illegitimus est incapax honoris, & dignitatis, Paul. Aemil. decis. 8. part. 1. vide Mysing. obser 31. cent. 4. & non potest, nisi p̃cedẽte dispẽsatione ad Sacros Ordines promoueri, nec beneficium ei cõferri potest. Vincent. de Franc. deci. 189.

Tamẽ naturales in Regno Frãciæ retinent nobilitatẽ, & arma cum differentia vnius barræ, secùs tamen est de iure communi. Ioan. Pap. lib. 20. tit. 3. arrest. 1.

Filiorum appellatione in statuto, an veniant naturales, vide Boer. decis. 127.

In fauorabilibus appellatione parentum, & filiorum, veniunt parentes, & filii naturales. Pap. li. 20. tit. 3. arrest. 2.

Appellatione filiorum veniunt naturales tantùm: fallit quando pater tenetur ex facto filii: nam tunc non tenebitur pro facto filiorũ naturalium, sed solum pro facto legitimorũ. Hip. singul. 139. Filii appellatione in lege, an veniat naturalis, & bastardi, & naturales idẽ sunt, vide Bart. in l. 17. §. si quis rogatus. ff. ad Trebellianum.

Cùm inuenitur in iure, quòd filii naturales sunt in potestate parentum, debemus intelligere de filiis legitimis, & naturalibus, non autem de naturalibus tantùm. gl. in l. 68. ff. de reg. iur.

Ignorantiam probabilem non potest allegare contrahens matrimonium cum professa, in inclusorio inter moniales habitante: ideò filii ex tali matrimonio nati, dicuntur illegitimi. Put. decis. 244. libr. 3. vide decis. 251. 257. & 262. ibid.

Dispensatio data illegitimo, vt posit promoueri ad omnes Ordines etiam Sacros, nõ extenditur ad accolitatum. Paul. Aemil. decis. 70. part. 2.

Filius naturalis excludit substitutum in substitutione facta, si decesserit sine liberis, quę cõclusio limitatur pluribus modis, de quibus vide per And. Gail. obser. 136. li. 2. vide Dec. cons. 433. num. 17. & Pet. de Raue. sing. 519.

Naturalis dēt recipi à Domino ad fidelitatem, & homagium. Pap. arrest. 9. lib. 21. tit. 3.

Cognatio non cõsideratur inter natos, aut cõiunctos ex diuersis matribus. Crau. cons. 138. nu. fin. & qs dicat naturalis, vide Cra. cõs. 166.

Si filius natus fuerit in septimo, vel octauo, aut nono mense, aut vndecimo ante, vel post, quando habeatur pro legitimo, vel non, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 89. nu. 34.

Filius illegitimus potius præsumitur spurius, quàm naturalis. Menoch. cons. 60. vol. 1.

Pater naturalis filium in testamẽto, vel alio instrumento sine alia expressione naturalitatis nominando, videtur filium legitimare, propter præsumptum matrimonium inter amasiam, & amasium; secùs est in matre. Frã. Cremen. sing. 162. Pet. Geran. sing. 60. sed declara dictum procedere, vt ibid.

Fœmi-

Fœmina naturalis tãtùm, si viro legitimo, & naturali nupta sit, propter mariti qualitatem, legitima efficitur. Hip. sing. 501.

Bastardum Religionis ingressu legitimum fieri, scribitur ibid.

Naturales filij ex diuersis patribus (ex vna tamẽ matre) ab intestato sibi succedunt: secùs si ex diuersis matribus orti sint. Amauel. de Clarisaquis. sing. 89.

Ad docendum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonij, si fuit in facie Ecclesiæ contractum. c. 11. extr. qui filij sint legit.

Scientes inter se impedimentum matrimonij, si illud contrahant, illegitima erit proles eorum. cap. 10. ext. eod.

Substituere filium naturalem filio legitimo, & naturali, quando quis possit, vide Bar. in l. 36 ff. de donat. caus. mort.

De naturalibus liberis spurijs, vel incestuosis.

Spurius ex damnato coitu natus, an succedat fratri suo nato ex eadẽ matre, & ex damnato coitu, vide Afflict. decis. 96.

Natus ex excusabili coitu, an succedat collaterali ex latere materno, vide Afflict. ibid.

Inter natos ex damnato coitu datur successio, etiam in linea transuersali, & ita obseruatũ fuit in cons. Neap. licet quæstio sit controuersa inter Doctores. Vincent. de Fran. deci. 238. par. 2. Bar. cons. 194. vol. 1.

Frater (sicut quilibet extraneus) potest relinquere fratri spurio, quod intelligendum est, vbi frater relinquit a se ipso; secùs si id fecerit ad effectum exequẽdi legatum paternũ. Natt. cons. 402. num. 50.

Fratres incestuosi inter seipsos non succedunt: idem in sororibus, & parentibus; quia inter eos nulla adest ciuilis, vel naturalis successio. Abb. cons. 30. lib. 2.

Spurij ex ancilla in domo retenta, & concubinarelictorum sunt incapaces, etiam datis libertatibus. Afflict. decis. 203. num. fin.

Pater tenetur dotare filiam spuriam. Capic. decis. 164. Beninten. decis. 22. vide tamen Boer. decis. 127. num. 1. c. cum haberet. extr. de eo, qui cognouit consang. tamen filiæ spuriæ dari non potest pro dote, nisi quantitas æquiualens alimentis; alias præsumitur fraus. Capic. decis. 181. Pet. de Beninten. decis. 22. Rol. cons. 74. num. 43. vol. 1. sed spuria filia mortua, dos redit ad hæredes patris, quia finita est alimentorum causa. Capi. d. dec. 181. nu. 3 vide Beninten. d. decis. 22. Vincent. de Franc. decis. 283. num. 7. Crau. cons. 186. num. 16 Menoch. consi. 60. vol. 1. vide etiã Crau. cõs. 219 si decesserit maximè sine liberis. Thom. Minad. dec. 21. Abb. cons. 50. li. 2. Imò etiam cũ liberis. And. Gail. obser. 88. nu. 13. lib. 2. tamen vide pro conciliatione. Vincent. de Franc. d. deci. 283. quod procedit etiam si filia de dote dispofuisset. Minad. d. decis. 21.

Dos data spuriæ vltra alimentorum metã, mortuo dotante, reuocari potest etiam constante matrimonio. Vincent de Franc. dec. 104. num. 7. And. Gail. obser 88. lib. 2. imò solùm illo soluto, secundùm Rol. cons. 74. nu. 40. vol. 1. & cons. 85. vol. 3. & Capic. decis. 184.

Inter naturalem tantùm, & spuriam hæc est differentia, quia naturalem tantùm potest pater ad libitum dotare, sed spuriam non tenetur, nisi vsque ad quantitatem alimentorum perpetuorum. Boer. decis. 127.

Legatum relictum filiæ spuriæ in causa dotis, non debetur, si pater in vita eam postea dotauerit. Beninten. deci. 21.

Pater potest relinquere filiæ natæ ex nefario, & incestuoso coitu, non solùm alimenta, sed et dotem, & ad id tenetur de iure Canonico. Math. Mathes. sing. 146. vide tamen Amanel de Clarisaquis. sing. 140 Boer. decis. 117.

Dos data per patrem filiæ spuriæ, si ad eam reuertatur, aũ venientes ab intestato possint ab ea vendicare, vide Bar. in l. 68. §. duorum. num. 18. de lega. 2. & in l. 25. ff de his, quæ in fraud. cred. & Abb. cons 115. part. 1.

Sacerdos filiæ natæ in sacerdotio, non potest aliquid (etiam ratione dotis) relinquere. Bar. consil. 119.

Indignus culpa sua, qñ quis dicat fieri, vide ibi.

Filia spuria mortua in matrimonio; maritus lucratur partem dotis sibi delatæ ex statuto. Rol. cons. 74. nu. 53

Cautela est, quòd pater relinquat filio spurio tantum, qđ sufficiat ad alimenta in vita sua, & post eius mortem relictum sit filiorũ suorum, quibus relinqui potest. Capi. d. dec. 181. num. 4. Andr Gail. obser. 88. nu 13. lib. 2. Abb. cons. 115. lib. 2 num. fin. sed an filijs spurij relinqui possit, vide eundem Capic. dec. 194. Benint. decis. 22 Boer. decis. 127. nu. 8. & Ios. Lud. decis. Perus. 18. num. 7.

Legatum factum spurio, etiam nato ex soluta, patre coniugato, & sine liberis decedente alio hærede instituto, non valet. Guid. Pap. q. 280. vide Dec. cons. 307. quia de iure Canonico iste talis dicitur natus ex damnato coitu. Guid Pap. sing. 365.

Spurij ex adulterio, vel incestuoso coitu nati, nihil

lii habere debent in bonis patris: succedunt tamen matri, si non sit illustris. Guid. ibi.

Filio spurio nato ex damnato coitu nihil potest relinqui (nisi occasione alimentorum) & relictum habetur pro non scripto, remanetque apud hæredes in testamento institutos, & his deficientibus, venientes ab intestato capiunt illud. Iul. Clar. lib. 3. sent. § testamentum. q. 31. & non applicatur fisco. Franc. Marc. q. 89. vide tamen eundem. q. 256. & 257.

Spuriorũ materia, & quid eis relinqui possit, fusissimè tractatur per Ios. Lud. deci. Perus. 18.

Filij nati ex damnato coitu neque patri, neque matri succedunt. Crauet. cons. 184. Dec. cons. 312. & qui dicantur ex damnato coitu nati, vide per Franc. Marc. q. 120. par. 1. & q. 472. par. 2. Neq; auiæ succedunt. Crauet. d. cons. 184. Dec. d. cons. 312.

Hæres scriptus in testamento potest relinquere hæreditatem spurio testatoris, quia spurius potest capere, & acquirere ab extraneo. Frã. Marc. q. 258. nisi interuenerit fraus. Mysing. obser. 35. cent. 1. Roc. Antonio. dec. 42. in deci. diuerso. tom. 2.

Spurius regulariter nullius rei paternæ capax est, si tamen substituatur impuberi filio testatoris, posset accipere bona fratris morientis; sed non bona patris. Mysing. obseruat. 59. cent. 1.

Spurius sub conditione, si legitimetur, institui potest, & purè institutus succedit patri, si ipso viuente legitimetur. And. Gail. obseru. 88. num. 17. & 18. lib. 2. vide Natt. cons. 247.

Spurio ex coitu damnato nõ punibili relinqui potest à matre, & cum legitimis in omnibus ab testato succedit. Gail. ibi. nu. 20.

Filij sacerdotum sunt omnino incapaces: ideo non possunt habere legatum patris, etiam ratione alimẽtorum. Io. Pap. li. 21. ti. 3. arrest. 17

Spurius natus ex coitu non damnato potest capere ex testamento, nõ existente legitima sobole. Crau. cons. 166. num. 12.

Spurio relicta vẽdicari debent per agnatos intra duos mẽses, aliàs fisco fit locus, vide Cra. cons. 166 num. fin. And. de Cap. sing. 8. nec soboles legitima potest consentire, vt aliquid relinquatur filijs spurijs. Crau. cons. 229.

Spurius non habet testamenti factionem passiuam, nisi quo ad alimenta, & an illi relictum applicetur fisco, & quid si alter fuit institutus sub tacita conditione, de restituẽdo ipsi spurio, vide Clar. in §. testamentum. q. 31. & tacitè rogatus de restituendo spurio, secundum conscientiam debet id dare fisco. Bar. in l. fi. ff. de his, quibus vt indig. legat. aufer. nam pater, nec per se, nec per interpositam personã, potest aliquid relinquere filio spurio. Menoc. de arbitra. lib. 2. cas. 459. nu. 27. Dec. cõs. 402.

Spurius quando institui possit ad hoc, vt hæreditas non deferatur in fiscum, vide Bart. in l. 2. C. de hæredi. institu.

Legatum relictum spurio legitimato nõ valet, quando legitimatio nõ valuit, aliqua de causa. Dec. cõs. 289. vide cons. 579. quia natus ex damnato coitu nõ capit legatum ei factum. Bar. in l. 25. §. si à socero. ff. quæ in frau. cred.

Spurius an, & quando ad bona paterna admittatur, vide Dec. cons. 312.

An Princeps possit relinquere filio spurio, vide per Natt. cons. 402. & cons. 420.

Spurius non potest institui ab eo, qui fuit institutus a patre spurij, & grauatus expressè de restituendo hæreditatem spurio. Natt. cons. 402. num. 52. Aliàs spurius potest institui ab instituto à patre ipsius spurij, sed non potest emere ab eo, cui pater ipsius vendiderat. Barto. in l. 6. ff. de vulg.

Mater filio spurio nato ex coitu damnato non punibili, potest relinquere quicquid vult, secùs si natus sit ex coitu punibili. Natt. cons. 420. vide Bartol. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Spurij ex pacto possũt succedere in emphyteusi, patri concessa. Fran. Cremen. sing. 130.

Spurij non succedũt parentibus, sed tamẽ parẽtes possunt eis relinquere tacitè medietatẽ omnium bonorum, instituendo socium omnium bonorum illius spurij filij. Ant. Corse. in suis singularibus litera S. sing. spurius. 1. Bart. nu. 30. ff. de libe. legat.

Spurius quando instituitur, hæreditas deuoluitur insolidũ ad cohæredem, vel ad succedẽtes ab intestato. Bar. in l. 4. ff. de his quib. vt indig. hæred. aufer. excluso fisco. Bart. in l. fin. ff. de his. quib. indig. legat. aufer. & cons. 203.

Parentes eodem modo succedunt spuriis, quo ipsi parentibus. Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Confessio patris facta in testamento cum iuramento, confitentis se debitorem filij spurij, tenet, si verisimiliter apparet, quòd spurius poterat habere bona aliunde quæsita, quàm à patre. Capic. decis. 203. num. 20. vide Bart. in l. 27 ff de probatiõ.

Incestuosi dicuntur nati ex consanguinea trãsuersali, & nepharij dicuntur ex cõsanguinea ascendente, vel descendente. Boer. decis. 127 quis dicatur spurius. & natus ex damnato coitu, vide Crau. cons. 166.

Spurius dicitur omnis natus ex coitu non approbato à lege, seu qui à lege nomen non sumit, vide Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Statutum habilitans spurios ad successiones,

an

an valeat, vide Boer.dec.127.n.9.;p negatiua scribit Gasp.Cabal. Milleloq.767.

An exequutor testamẽti ad distribuendũ bona inter pauperes, posſit eligere ſpurium ipſius teſtatoris pro paupere, vide Boer.deciſ.127.num.14.Marc.q.259.quód posſit, ſcribit Myſing obſer.35.cent.1.

Vxor, quæ fuit hæres inſtituta, & rogata a viro de reſtituendo pro anima cui voluerit, ſi reſtituat ſpurio, non præſumitur tacitè rogata, etiam ſi oĩa illi reſtituerit. Bar.cõſ.194.vol.1.

Filius propter incapacitatem ſpurij, cui erat fideicommiſſum relictum, decocto fideicommiſſo poſt mortem illius, qñ héat bona, vide ibi.& infr.tit.de his, qbus vt indig.leg. aufer.

Nepos legitimus, & naturalis ex filio ſpurio, poteſt inſtitui ab auo cum diſtinctione Bart.ſed quid in nepote ex filio inceſtuoſo, vide Vincent de Franc.dec.27.Io.Pap.lib.11.tit.1.arreſt.fi.Alex.Raud.trac.de Analog.c.37.n.116.

Nepos ex ſpurio auo ſuo ab inteſtato non ſuccedit: nam licèt ipſe ex legitimo matrimonio natus ſit; tamen originem ducit ex radice infecta. And.Gail.obſer.115.lib.2. Cravet. conſil.184.vide Dec.conſ.85.& 462.& conſ. 471.tamen ab auo nepos poteſt inſtitui, nulla legitima prole exiſtente. idem Gail.dict. obſer.115.Bar.conſ.118.vol.1.Dec.conſ.462. Crau.conſ.184.Pet.de Rauen.ſing.452. vide Ant. Corſ. in ſuis ſing. litera H.ſing.hæres.4.

Fallit, ſi auus nepotem inſtitueret, vel ei aliquid relinqueret contemplatione patris.Gail. ib. num.2.d.obſer.115.Aug.Bero.q.127.Bar. in l. gallus.§.quid ſi is.ff.de liberis, & poſth.

Secundò, fallit in nepote ex filio inceſtuoſo, qui a nullo ex parentibus inſtitui poteſt. Gail.ibi.n 9. d.obſer.115. Hip.ſing.143.ſed ſi extat ſoboles legitima, non valet relictum nullo modo etiamſi ipſa ſoboles illud tacitè approbauerit.Crau.conſ.200.Caſſan.in conſuet.Burg tit *des fiedz* Rub.3.§.5.glo.1.nu.70 & in tit. *des ſucceſſions, des baſtards.* Rub. 8. §.3. glo.1.nu.15.Crau.cõſ.326.& Clar.in §. teſtamentum.q.32.

Inceſtuoſus dicitur natus ex Milite Hieroſolymitano expreſsè profeſſo; & ideò ab hæreditate patris excluditur. Vinc.de Fran.dec.28.

Filia ſpuria excludit parẽtes matris, etiam quo ad legitimam (niſi mater eſſet Illuſtris) & ſi filia ſpuria eſſet præterita, ageret contra teſtamentum matris, ſi non eſſet nata ex damnato coitu. Vincent.de Fran.dec.47.

Illegitimi non admittuntur ad offitia habẽtia dignitatem: quia ſunt infames, & non poſsũt Doctoris titulo inſignari, etiã ſi eſſent legitimati.Myſing.obſer.31.cent.4.

Mater non poteſt inſtitui per filium naturalẽ, vide Pap.lib.21.ti.3.arreſt.fin.

Bulla Sixti, & Leonis loquens de ſucceſsione ſpurij paſsiuè, an intelligatur actiuè, vide Creſcent.dec.2.aliàs 218.tio de ſucceſsio.

Lex prohibet ſpuriũ ſuccedere patri nobili in dignitate cõſtituto. Raud.tract.de Analog. cap.37 nu.36.

Agens contra naturalem ſeu ſpurium ad bona vendicãdum, primum, & ante omnia, & pro fundamento ſuæ intentionis, debet probare illum eſſe ſpurium.Crau.conſ.166.

Spurius præſcribit bona patris, ſpacio 30.annorum.ibid.num.13.

Tertij ius opponi poteſt per ſpurium in eum, qui agit contra ipſum; quòd non ſit proximior.Crau.d.conſ.166.

Spurius non comprehenditur ſub diſpoſitione, qua vocantur baſtardi.Dec.conſ.433.

Licèt naturalis excludat ſubſtitutũ; ſecus tamen erit in ſpurio.Dec.conſ.433.nu.19.

Nati ex coniugato, & ſoluta, quæ publicè reputabatur, & habebatur pro meretrice, non dicuntur nati ex damnato coitu, quo ad ſucceſſionem matris, vide Rol.conſ.94.nu.24.vol.1

Filius nõ legitimus potius præſumitur ſpurius, quàm naturalis. Menoch.conſ.60.vol.1.

Spurius, ſi de pr̃is bonis poſsideret, tenet pr̃is creditorib; ſatisfacere. Barth.de Cap.ſing.45.

Spurius quo ad pr̃em nõ hẽt lineã, nec ẽ de domo pr̃is, nec ei vlla agnatione, vel cognatiõe cõiũgiẽ. Nat.cõſ.421.iõ domus, & familia nõ cõſeruãr ex ſpurijs damnati coitus. Affl.dec. 96.nu.9.ſpurius quoq; nõ eſt de ſtirpe nobili. idem Afflic.deciſ.195.num.8.

Spuria ſi matri ſuccedere non poteſt, minus deſcendentes ab ea, ſuccedent.Rol.conſ.74.

Spurius ſi directò emat a patre, ſemper præſumitur factum in fraudem, & quid, ſi per interpoſitam perſonam, vide And.de Iſer.ſing. 6.

Spurius cæteris hominibus deterioris conditionis eſt: ideò non præſcribit, niſi longiſsimi temporis ſpacio. Hipp.ſing.478.

Subſtituere filium naturalem filio legitimo, & naturali, quando quis poſsit, & inſtitutio facta de aliquo, ſi dederit mille filio incapaci, nõ valet.Bar.in l.36 ff.de dona.cauſ.mort.

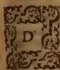
Patri ſpurio, non debetur vſusfructus bonorum eius filio legitimo relictorum.Bat.in cõſ.118

Agnatus vltra aſcendentes, & deſcendentes fratres, & ſorores non admittitur ad reuocandum, & vendicandum hæreditatem ſpurio relictam.Barto.d.conſ.118.num. fin. vide tamen conſil.119.

Liberi nati ex matrimonio putatiuo illicito, ſunt ſpurij, dato, quòd ignoranter ſit cõtractum matrimonium. vide l.3. ff. ſoluto matr.

De alimentis horum filiorum, vide infr.tit. ſeq.

De alimentis liberorum naturalium, spuriorum, & incestuosorum.

De æquitate canonica spurij à parentibus sunt alendi. vide glo. in §. nouissimè, Institu. de Senatusconsult. Orsi. Bar. in Authen. ex complexu. C. de incest. & inutil. nupt. Hartm. Hartm. cap. 3. titu. de alimentis. lib. 2.

De legato relicto filijs naturalibus ratione alimentorum, non detrahitur falcidia. DD. in l. diui. ff. ad leg. Falc. & de alimentis, q̃ præstantur filijs spurijs, vide Capie. decis. 164. & Pet. de Beninten. decisio. 22.

Relictum spurijs in causa alimentorum valet. Ias. consi. 25. libr. 1. Aug. in §. legari, institu. de legat. Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. lega. aufer. Abb. consi. 115. libr. 2. Andr. Gail. obser. 88. nu. 12. libr. 2. sed qd, si habeant aliunde, vide Perillustr. D. Præsid. Tessau. decisio. 211. nu. 18. Hartm. Hart. c. 3. tit. de alimentis. lib. 2.

Spurius si aliunde alimenta habeat, non potest à patre alimenta petere. Gail. obser. 88. num. 9. libr. 2. Pet. Beninten. decis. 22. vide Excel. P. Tessau. decisio. 211. Hartm. Hartm. c. 3. tit. de alimentis. lib. 2.

Spurio, an relinqui possit pro alimentis, quando potest viuere ex arte, & operibus suis, vide Crauet. consi. 199. vbi scribit pro parte affirmatiua, vide tamen consi. 201. & Dec. consi. 6. Natt. consi. 207. nu. 8. & consi. 421. Crau. consi 405. & Excell. P. Tessa. decis. 211.

Pater non solum in vita alere tenetur filios naturales, sed etiam post mortem relinquere eis alimenta sufficientia; aliàs pro ipsis alimentis filij legitimi, & naturales ipso rem conueniri, etiam à sorore naturali iam nupta, quæ sine culpa sua amiserat dotem. Gomez. Leo. decis. 15. in decisio. diuerso. Tom. a. vide plenè per Excell. P. Tessau. decis. 211. quid, si pater peti prohibuisset, vide ibid. d. decisio. 211. nume. 3.

Imò pater tenetur etiam alere filios incestuosos, & nefarios. Capic. decis. 164. nu. fin.

An pater possit filio naturali relinquere pro alimentis, quintam partem suæ hæreditatis, vide ibid. num. 5.

Quando mater teneatur spurio alimenta præstare, vide d. decis. 211 num. 7. & seqq.

Alimenta filio naturali sunt ab hærede patris præstanda de benignitate canonica. Cassad. decis. 1. tit. de successio. ab intest. & Pet. Benint. decisio. 22.

Donatio facta filio spurio non valet, vltra metã alimentorũ; sed respectu ipsorum tantùm. Ioan. Mõhed. decis. 178. quid, si esset ingratus, vide Perillustr. D. P. Tessau. decis. 211. num. 21. nam nati ex damnato coitu à parentibus ali debent. Fran. Marc. q. 458. par. 2.

Spurius non transmittit ad hæredes relicta pro alimentis. Crau. consil. 186. Dec. consi. 312. & Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 169. nu. 10.

Legatum factum spurijs est nullum, nisi fuerit factum in causam alimentorum, quod præsumitur, quando spurij sunt pauperes. Crauet. consi. 219. nu. 7. vide Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 169. nu. 8. Rol. consi. 74. vol. 1. nu. 39. Hipp. sing. 358. & Benint. decis. 22.

Valet legatum relictum filiæ spuriæ pro dote, & pro alimentis. Dec. consi. 611. Rol. consi. 85. vol. 3. Hippol. sing. 358. Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des successions des bastards*. Rub. 8. §. 3. glo. 1. nu. 11. non tamen debentur spurio alimenta splendidè secundum qualitatem patris; sed secundum educationem, quæ est de iure Naturali; ad quod respexit ius Canonicum. Craue. d. consi. 219. nu. 8. vide Ant. Corset. in suis singularibus litera. S. sing. spurius, 2. & Pet. de Benint. decis. 22.

Si hæredes non haberent pecunias, non cogerentur vendere bona pro alimentis spuriorum. Craue. d. consi. 219. nu. fi.

Alimenta spurio relicta, Iudicis arbitrio præstanda sunt. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 169.

Spurio alimentorum causa, tantum licet relinquere, quantum alimenta requirunt, & non vltra. Menoch. ibid. cas. 182. num. 33. Roland. consi. 74. vol. 1.

Spurijs, & alijs naturalibus liberis, quibus non debentur bona paterna, nec legitima, ex illis non fit prouisio pro alimentis. Rebuff. in suis comment. in Reg. constitu. tract. de sentent. prouisio. art. 1. glo. 2. nu. 30. Tom. 1.

Successor quilibet bonorũ paternorum, & maternorum, tenetur alimenta præstare spurijs, & naturalibus liberis defuncti, cuius est hæres. Rol. cõsi. 54. vol. 2. n. 65. Hippol. sing. 358. etiam si pater hoc prohibuisset. Hippol. ibid. d. sing. 358. quod procedit etiam in donatario omnium bonorum, & reiecta prohibitione paterna. Rol. d. consi. 54. nu. 67. vide Perillustr. D. P. Tessau. decis. 211. nu. 8. sed quid, si naturalis poterat aliunde, & alio modo habere alimenta, vide Rol. d. consi. 54. num. 67. an alimenta ab hæredibus debeantur, etiam vxori filij naturalis, vide Excell. P. Tessau. decisio. 211. num. 12.

Hæres defuncti, ne dũ tenetur præstare alimẽta filio naturali testatoris; sed etiã duas vncias de bonis ipsius, vide Rol. cõsi. 54. n. 72. lib. 2.

An hæredes patris teneant alere spurios, & adulterinos, siue natos ex quocunq; coitu, vide

Capic.decis.144.& Pet. Benint.decis.51.pro affirmatiua.scribit Vincent de Fran.decisio. 178. sed spurius non tenetur alere patrem. Capic.ibid.d. decisio. 144.

Filius naturalis,seu spurius artem aliquã exercere non tenetur, qñ est ei summa verecundia exercitiũ facere.Rol.cons 54.nu.78.lib.2.

Ius Pontificium(per qđ pater potest relinquere spurijs alimenta)seruandum est,etiam in terris Imperij. Rol. consi.89.vol.3. Capic.decis. 144. Benint.decis. 22.

Legatum alimentorum factum filio spurio, & liberis, comprehendit nepotes. Rol.consi.89. num. 3.vol.3.

Alimenta qñ alicui relinquuntur in domo testatoris,possunt peti extra domum,vbi ex causa in domo pcipi non possunt. Rol.d.consi.89.

Pater iure Pontificio tenetur præstare alimenta filio spurio, & nepotibus, & quando non cogeretur,potest sine difficultate illis legare, ratione alimentorũ.Menoch.consi.231.lib.3.

De alimentis liberis à parentibus præstandis, & èconrra,& de liberis agnoscendis.

DE alimentis naturalium,spuriorum, & incestuosorum liberorum, vide supra tit prox.præced.

Auus maternus, vel mater si præstiterint alimenta nepotibus, vel filijs, an pro illis habeant actionem ad repetendum, vide Boer.consi.5. Natt.consi.108. num.7. Tom.1.

Quando alimentandi onus non spectat ad matrem,mater vř habere animũ repetendi.Bar. in l.36.ff.de neg.gest.nu.3 & in l.5.§.si autem. ff.de liberis agnosc. vide Natt.consi.108.

Mater alens filium nulla præcedente protestatione,non repetit alimenta à cohæredibus; sed quando aliás repetat, & in quibus casibus, & quando non, vide August. Bero. q. 11.& l.11.C.de neg.gest.

Mater,frater,vel patronus,an repetant alimẽta præstita,vide Ios.Ludo.decis. Perus.78.par.1.

Alimentis debitis à patre iure Naturali,filij renunciare non possunt,etiam cum iuramẽto, Craue.cõs.189. qa debentur iure Naturali,& nullo effectu tolli pñt.Ozas.decis. 124.nu.10.

Filia si debet dotari quando nupserit, interim alimentari debet,& tunc alimenta debent taxari habito respectu ad quantitatem doris, Crauet. consil.189. vide Menoch.de arbitra. lib.2. cas. 169.

Pater non potest cogi,vt alat filium,quando ex operibus suis se alere potest. Crau.cons.199. nu.10.circa finem. Rebuff.in suis comment. tract.de senten prouisio.art.1. glo.2.num.22. Dec.consi 576.Pet.Roy.decis.4.Litua n 274. in decis.diuerso.Bar.in l.vnica. C.de mendicantib.lib.11. & multo magis si habeat aliun hře,vnde se alar. Ias.de actio.in §.fuerat. num. 101.Dec consi.576. Natt.consi.401.num.49. Pet de Benint.decis.89. quando dicatur quis hře,vnde aliunde se alat,vide Craue.cõs.194.

Pater filium robustum alere nó cogitur. D.Sol. in suis commenr.in antiq.constitu. fol.183.

Pater non tenetur alere filium sua culpa redactum ad necessitatem. Menoch. de arbitra. lib.2.cas.182.nu. 55.

Si dos non est constituta,& maritus est pauper, tunc pater tenetur alere filiam, & non maritus.Guid.Pap.q.439.

Nepos debet ali à patre suo,non autem ab auo, l.17.ff.de iniurijs.

Si pater multos habens filios vendat omnia bona sua dissipando, & filij petant, ꝙ assignẽtur eis aliqua bona patris pro eorum alimentis,an talis petitio procedat de iure, vide Ias.de actio.§. item si quis in fraudem.nu. 4.Hippol.singul.613. pro affirmatiua, scribit Boer. decis.61.nu.18.

Si pater assignauerit filio partem suam,vnde viuere poterat,& filius illam consumpserit, & ludendo, an pater ipse teneatur deinceps illum alimentare, vide Ias.ibid. in §.fuerat nu. 137.Hippol.sing.104.vbi tenet affirmatiuam, Cassa.in consuet.Burg.tit.*des successions*. Rub. 7.§.2.glo.fin.Pet.de Raue. sing.44.Ozas.decis. 124.nu.9.glo.in §.1.instit. de iure Natu.gent.

Filia,quę in corpus suum peccauit, si sit reuersa, à patre alenda est. Menoch.de arbit.lib.2. cas.464.nu.28. Pet.de Raue. sing.197.

Quando filio,nepoti,vel nepti post mortem patris sit prouidendum de alimentis, cùm cõtenditur de bonis paternis, vide Rebuff.in suis comment.tract.de senten.proui.art.1.gl. 2.vbi tradit reg.cum 8. limitationib.nu.21.& Fran.Marc.q.364.par.2. qđ quando pater petit bona filij, vide ibid.Rebuff.nu.9.

Filius potest alimenta petere à patre non obstante,quòd duxerit vxorem sine eius cõsensu.Dec.consi.231. nu.fin.

Parentes tenentur ad alimenta liberorum pro modo facultatum, & debet haberi ratio trafici,quod facit parens sed an pater possit cogi ad alienandum bona pro alimentis filijs præstandis, vide Natt.consi.48 Tom.1.

Pater alens aliquem vt filium, quem postea apparuit non esse, an possit repetere alimenta,vide Natt.consi.108.nu.8.

Pater non solum tenetur alere filium, sed etiã eius vxorem volentes commorari cum

patre; aliàs secus, nisi iusta causa interueniente. Natt. consi. 278. vide Put. decis. 339. lib. 3.
Pater pauper si pecuniam mutuo acceperit, & illā in alimēta filiorū erogauerit, filij postea diuites effecti, eā mutuanti reddere tenētur. Lud. Ro. sing. 213. Bar. in l. 49. ff. de cōdi. indeb.
Onus, quo pater tenetur alere filium, & ècontrà transit ad hæredes in subsidium, quando nullus est à quo possint peti alimenta, vnde si filius, vel filia habuit legitimam, & postea peruenerit ad paupertatem, poterit in subsidium petere alimenta ab hæredibus, de bonis hæreditarijs patris, vel matris. Math. Mathesil. sing. 147.
Alimenta ex iisdem causis possunt denegari filio, ex quib. potest exhæredari. Fran. Cremen. sing. 20. Pet. Gerar. sing. 1. Ozas. decis. 124.
Si pater, qui alimentabat filiam intrauerit monasterium, filiam ipsam monasteriū tenetur alimentare. Pet. de Raue. sing. 520.
Filius alimentatus, non potest petere alimenta præterita, nisi fecisset se debitorem alterius, pro illis alimentis. Affic. decis. 10. nu. fin.
Pater non cōpellit dare vitam, & militiam filio secundogenito, sed officio Iudicis tenetur ad alimenta. Affic. decis. 190. nu. 9.
Pater non tenetur dare alimenta filijs, si ipse nō habeat pro suis alimentis; quia prima charitas, & c. Affic. decis. 190. Pet. de Ben. decis. 89. & si fructus bonorū non sufficiant pro patre, & filijs, sunt dandi patri, qui hoc casu non tenetur præstare alimenta filijs, nam non debet cogi vendere proprietatem. Vincent. de Fran. decis. 336. par. 2.
Filio lite pendente non præstantur alimenta à patre. Capel. Thol. quæstio. 77. Nisi filius esset in quasi possessione filiationis. Paul. Aemil. Vera. decis. 21. par. 1. quod limita, vbi filius esset ingratus, vel haberet aliunde vnde se aleret, vel posset ex suo labore honestè viuere. ibi in additio. d. q. 77. Capel. Thol. vide Gasp. Cabal. milleloq. 682.
Pr̄ tenet̄ alere filiū, sed qūo alimenta sint præstāda p patrē filio, & qualiter sint taxāda, vide Pet. de Benin. decis. 89. Mag. decis. 73. Luc.
Statutum excludēs filias dotatas, & masculas à successione patris extantib. masculis, & filiab. nō nuptis, illas nō excludit ab alimētis super bonis paternis, illis non habentib. vnde se alerent. Iaff. Lanf. Balb. decis. 210.
In filijs adoptiuis petentib. successionē, nō hēt locū, quis de alimētis. Cabal. milleloq. 683.
Alimenta per patrem filio debentur instinctu Naturæ: ideò pater alimenta negans anathema est, & turbat filiū in statu quasi possessionis suæ filiationis. Hier. Mago. decis. Luc. 78. c. si quis relinquerit, distinct. 30.

Aliquando pater non tenetur filio alimenta præstare: Primò, quando filius habitat seorsum à patre: Secundò, quando proprio exercitio sibi victum quærit: Tertiò, qñ duxit vxorem dotatam, vide Mago. d. decis. 73. sed qñ sæuitia dat iustā cām filio nō cohabitādi cū patre, tunc pr̄ tenetur pstare alimenta filio seorsum habitāti. Mago. decis. 113. Rot. Flor.
Parentes, & liberi sibi inuicem præstant alimenta, non iure patriæ potestatis; sed ratione filiationis, vel paternitatis. Azo in summa tit. C. de patri. potest, vide §. illud quoq; & ibid. glo. Auth. vt liceat matri, & auiæ. Hart. Hart. c. t. tit. de alimentis lib. 2.
Pater tenet̄ emere libros filio studenti. Castren. consi. 184. & Bart. in l. fi. C. de silentia. lib. 12.
Alimenta petunt̄ officio Iudicis; quia pro illis non datur actio, quando debentur iure Naturali. Bar. in l. 5. ff. de liber. agnosc. & tale officium Iudicis descendit ex charitate sanguinis, & ex æquitate. Bart. in §. sed vtrum. d. l. 5. de liber. agnoscend.
Non existens in quasi possessione filiationis nō alitur. Bar. in l. 7. ff. de liber. agnosc.
Filius nolēs alere patrem pōt exhæredari, & est iusta causa. Bar. in suo tract. de alimen. nu. 20.
Pater tenetur alere filios, & ècōtrà filij patrem. l. si. §. ipsum autem. C. de bonis, quæ liberis.
Sententia super alimentis, an piudicet in filiatione, vide glo. in l. 2. C. de ordin. cogn.
Pater filium non pōt facere seruum, nisi ex necessitate famis. l. fin. C. de patri. potest.
Alimenta an sint pręstanda per eum, qui negat aliquem filium, vide glo. in l. pen. C. eod.
Si sit cōtentio de filiatione impuberis, aliquan do causa differtur (etiam patre vivo) vsque ad pubertatem, & interim impubes reponitur apud idoneum tertium, vel si esset apud matrem, ipsa cæteris præfertur in educatione. l. 3. §. Iulianus, & §. etiam. ff. de liber. exhibe.
Pater cogit alere filiū maiorē triennio; minorē aūt triennio cogitur m̄r. l. 9. C. de patri. potest. & ibid. Bar. c. fin. ex. de conuers. infid. limita, vt per Hartm. Hartm. c. 1. tit. de alimentis.
Mater tenetur alere filiū vsq; ad trienniū, si modū habeat, aliàs secus. D. Soh. in suis cōmen. in antiq. cōsti gh sup 3. par. decreti abusionib. tit. de capt. n. 8. fol. 133. Cassa. in cōsuet. Burg. tit. des enfans Rub. 6. §. 8. nu. 12. Amanel. de Clarisaquis sing. 7. & Ozas. decis. 46. nu. 10.
Matrē teneri alere filiū, vel filiā cū pr̄ est inops, scribūt Menoch. de arbit. li. 2. cas. 460. Bar. in Auth. res q̄. C. cōia de leg. & Boer. decis. 129.
Mater non tenetur alere filium, qñ est pauper. Vincent. de Fran. decis. 336. par. 2. nu. 4.
Filium minorem triennio non pater, sed mater cogitur alere. Azo in summa tit. C. de patri potest.

potest. Bar. in suo tracta. de alimentis nu. 13.
Vxore diuertête culpa sua, filij apud virû aluntur expêsis matri, si est diues. Bar. in §. illud. quoque, Auth. vt liceat matri, & auiæ.
Pater, an ob patriam potestatem compellere possit filios secum habitare, & habês ducem vxoris ipsius filij, tenetur alere filium, & vxorê, omniaq; onera sostinere. Boer. decis. 195.
Mater vsufructuaria tenetur alere filiû, & suis expensis litigare. Hartm. Hartm. cap. 4. tit. de alimentis.
Filius patrem egentem alere tenetur, Ias. de act. in §. sunt præterea, versi. sed & si.
Alimenta filij parentibus indigentibus præstare tenentur. Ozas. decis. 124. nu. 8. alias si haberent vnde se alerent, filij non tenerentur. Ias. in l. 5. excipitur. ff. de ferijs.
Mater, quæ adulterium cômisit, dummodo postea honestê viuat, & pœniteat, à filijs alimenta sumere potest. Ozas. ibid. nu. 13.
Quando tractatur de dandis alimentis ascendenti per descendentê, tenebit descendens dare auo, vel patri ex iuris dispositione fundata in ratione Naturali, quemadmodum tenetur ascendens præstare descendentibus ex linea masculina. Vincent. de Franc. decisio. 178. num. 10.
Filius patrem exulem alere tenetur. Pet. Roy. decis. 5. Lima. nu. 43. in decis. diue vso. Tom. 2. Ban. in Auth. incestas. C. de incest. & inutilib. nupt. & in l. 5. §. vtrum. ff. de liber. agnosc. Menoch. de arbitra. q. 90. nu. 45.
Filius emancipatus denegans alimenta, reuocatur in potestatem. Bar. in l. 6. §. Imperator. ff. de liber. agnosc.
Quando quis habet patrem, & filium diuites, quid iuris, circa præstationem alimentorum, vide Bar. in l. 8. ff. eod.
Alimenta sunt parentibus, & patronis præstanda. ia. l. si ibi gl. C. quod cum eo. §. illud quoq; & ibid. glo. Authen. vt liceat matri, & auiæ.
Filia tenetur alere matrem pauperem. l. 5. C. de patr. potesta.
Licèt mater possit priuari legitima filij per pupillarem substitutionem, tamen si maxima paupertate laborat, quo ad alimentà ei succurritur. l. 5. §. item. ff. de liberi agnosc.
Alimenta liberis à parentibus, & è contra, officio Iudicis decernuntur: fallit, si fuerint immeriti: Marc. de Mant. sing. 683.
De actione, quæ datur pro partu agnoscendo, vide per Ioan. Crisp. de Mont. in suo tracta. termino. act. nu. 10. post volumen, Ias. de act.
Actio in rem præiudicialis de partu agnoscendo, quando detur, & quomodo proponatur, vide Maran. in suo spec. de ordi. iudi. titu. an sit iudic. ciuil. vel crim.

De alimentis præstandis à fratre fratri, vel sorori, aut à marito vxori, & è contrà.

Soror petens legitimam est alimentanda etiam in prima instantia. Afflict. decis. 11. idem in filio, etiã Religioso. Fran. Marc. q. 127.
Sicut pater tenetur alere filium fratris egentem; ita hæres fratris alere tenetur. Ripa in l. filiosfa. §. diui de leg. 1. nu. 43. vide tamen Bar. in l. 5. §. item. ff. de liber agnosc.
Frater tenetur alere fratrem, & sororem inopem. Paul. de Castr. sing. 5. Bar. in l. 5. §. itê rescriptum. ff. de liber. agnosc. Goid. Pap. q. 439. nu. fi. & Hart. Hart. c. 12 tit. de alimentis lib. 2.
Frater tenetur alere sororem ex eodê, vel alio patre natã. Boer. deci. 139. vide Excel. Præsid. Tessau. decis. 192. & fratrem inopem. Francis. Marc. q. 154. par. 2. nu. 7.
Patruus tenetur alere neptes, & nepotes, & sic de singulis. Ios. Lud. decis. Luc. 62. nu. 33. vide tamen. Vincent. de Fran. decis. 175.
Frater agens petitione hereditatis contra fratrem debet habere alimenta, & expensas à fratre possessore hæreditatis, lite pendente. DD. de Rota decis. 2. de arbitr. in antiquio. Paul. Aemil. decis. 20. quar. 1.
Frater diues tenetur alere fratrem, & sororem pauperes, hoc tamen non nô extenditur ad nepotem ex fratre: quia nô porrigitur vltra primum gradum. Vincent. de Fran. deci. 175.
Frater tenetur etiam alere fratrem naturalem egentem. Hart. Hart. c. 2. tit. de alimêtis lib. 2. Bar. in l. 5. §. vtrum. ff. de liberis agnoscendis.
Quando fœmina excluditur à statuto propter masculum, tenetur masculus ad eam alimentandam. Crauc. consi. 189.
Filia, si debet dotari, quando nupserit; interim antequam nubat ali debet. Cravc. consi. 189. & qualiter tunc debeat taxari alimêta. ibi. n. 9.
Alimentandi onus, quodã transeat ad hęredê, & frater alit fratrem inopem, & non hæredes extranei filij ipsius. l. 5. §. item rescriptum. ff. de liber. agnoscend.
Pater hærede filio instituto, & dote filię relicta decessit, tunc si soror alimentetur à fratre, donec maritet, non côpensat frater alimêta cû dote, vide in libris Bar. in l. 3. §. sed si egeni. ff. de excus. tuto. in quadã lect. Nicol. de Neap.
Frater vti tenetur alere sororem inopem; ita tenetur eam dotare. Abb. consi. 50. lib. 2.
Alimenta quę præsumantur per maritum vxori remissa, & quę non, ad hoc, vt hæres ipsius mariti ad ea agere possit, vide Ozas. decis. 132. & Gram. decis. 103. nu. 29.

Maritus vxori (quamuis indotatæ) alimenta præstare tenetur.ibi.nu. 8. vide tamen nu. 18.Afflic.decis.152.Gramma.decis.103. num. 26.Guid.Pap.q.439.Boer.dec. 22.quod procedit,si vxor nullá dotem promiserit, secus tamen si dos fuisset promissa , & non soluta. Capel.Tholos.q.87.And.Gail.obser.87.lib.2. Bar.in l.si constante,num.102.ff.solut. matr.

Marito exuli alimenta per vxorem præstanda sunt.Ozas.deci.134.nu.11. & vxor diues tenetur alimentare virum.Guid.Pap q.439.

Maritus tenetur ad alimenta per vxorem petita,in quæstione dotis restituendæ,& lite pendente.Afflic.deci.10.vide decis.152.

Maritus adulter tenens concubinam, tenetur præstare alimenta vxori , quæ propter pellicem ab eo recessit.Affl.ibi.

Mariti bona pro alimentis vxori debitis sunt tacitè hypothecata, & vxor etiam si aliundè posset viuere,potest petere se à viro alimentari,quando alimenta debētur iure actionis; secus si officio Iudicis.Afflic.dec.10.

Si vir verberaret atrociter vxorem suam, licitū est vxori fugere,& debet alimētari extra domum viri,sumptibus ipsius. Guid.Pap.q.439. vide Boer.dec. 195.Guid. Pap.sing. 534. & Capel. Tholos.q.87.

Vxor tenetur operari viro,& non potest petere alimenta præterita, quando aliunde fuit alimentata.Ios.Lud.dec.47.Perus.nu.13.

Vxori debentur alimenta in bonis mariti , & si haberet vnde aliunde se aleret,quod intellige,si maritus dotem sibi promissam receperat,nam si dos fuerit sibi promissa,& non soluta,non cogitur.Mysing.obser.64.cent.1.

Vxori existenti in infirmitate maritus tenetur subuenire de alimentis,medicinis, & omnibus necessarijs de proprio.Gasp.Cabal.milleloq.531.

Mulieri à viro expulsæ, pendente lite fit prouisio de alimentis.Cabal.milleloq.688.idem pendente appellatione.ibi milleloq.690.

Mulieri seorsum habitāti à marito non fit prouisio,nisi esset valetudine affecta. Cabal. milleloq.689 sed pauperi prouideri debet. ibi. milleloq.696.

Maritus non tenetur dotem, nec alimenta restituere, & præstare vxori seorsum à marito habitanti absque culpa mariti.Borg.Cabal.decis.21.par.2.vide supra tit.de diuortijs.

Quando dos non soluitur,vel restituitur,an, & quando pendente lite fiat prouisio pro alimentis mulieris , & quid quando aliqua ex causa non habitat cum marito , vide Rebuf. in suis comment.tracta.de sentent.prouisio. art. 1.glo.4.num.22.

Quādo maritus teneatur alere vxorē, vel non, traduntur nouem conclusiones per Cassan. in consuet.Burg.tit. *des droitts*. Rubr.4. §. 23. glo.1.num.14.

Mulier potest alienare rem dotalem durante matrimonio pro alimentis sibi,& familiæ cōparandis,marito absente. Natt.cons.547.

Marito absenti debent mitti alimenta.Bar.in l. si constante.nu.22.ff.solut.matr.

Dotis restitutæ fructus si non sufficiant mulieri ad alimenta,vir tenetur vltrà dare,& eam alere.Bar.ibi.num.102.tamen debet ali vxor secundum reditus , qui percipiuntur ex dote. Bar.in l.23.§.si autem.ff.solut.matr.

Vxor,cui dos est restituta,tenetur ex ea(si satis sit)alimentare virum, & filios alterius matrimonii.Bar.in l.si constāte.nu.109.ff.sol.matr.

Maritus,an teneatur de necessitate expendere in vxore ægra, & quando possit alimenta repetere,vide Bart. in l.quod in vxorem. C. de negot.gest.

Vir,qui tenetur vxori ad alimenta,tenetur etiā pro seruientibus,inspecta eius qualitate:idem in quocunque alio , cui alimenta debentur. Bar.in §.illud.Authent. de non eligendo secundò nuben.

Maritus non alimentat vxorem principaliter propter dotem acceptam, sed quia vxor deseruit oneribus matrimonij.Abb.cōs.39.lib. 2.nu.4.vide in addit.l.23.§.si aūt.ff.sol.matr.

Dos promissa si non soluitur viro,licitum est ei vxorem à se repellere, & sibi alimenta denegare.Abb.cons.87.lib.2.sed vide ibi.

Expensa facta in curanda vxore non repetitur; secus in impensa funeris.l.13.C.de neg.gest.

Maritus cogitur vxorem furiosam alimentare, & alia necessaria impendere.l.23.§. si autem. ff.solut.matrimo.

Vxor agens contra maritum super consanguinitate,& impedimento matrimonij,ab eodē est alenda.Capel.Tholos.q.88.

De alimentis in genere.

Alimenta lite pendente præstita , an sint restituenda alimētario succūbente, & quomodo debeant dari liberè,vide Vincent.de Fran. deci. 336.Boer.decis.324.Marc. q. 364.

Quod fuit solutum per modum prouisionis pēdente lite,non computatur in id,in quo fuit condemnatus cōuentus per sententiam. Pap. lib. 18.tit.1.arrest.38.& 39.ibid.

Monachus cum Abbate litigans sumptus litis habere debet ab Abbate cum alimentis. tam in cā principali,quā appellationis. Affli.dec. 10. vide DD.de Rot.dec.4 tit.de accus.in antiq.Gasp.Cabal.milleloq 680 quibus in causis pendente lite fiat prouisio, vide Io. Pap. lib.

lib.18.tit.1.arrest.18.Mysing.obser.21.cent.6. & quibus personis.Rebuff. in suis comment. tract.de senten.prouisio.nu.104.fol.146.

Alimentorum præstantia non impeditur per litis pendentiam.Afflic.dec.152.num.3.vide Boer.decis.314.ideò appellatio non admitti tur à sententia præstationis alimentorum. Afflict.d.dec.152.nu.3.Nat.cons.108. Marc. de Mant.sing.285. & tunc etiam reuocata senten tia,non datur repetitio: Afflic.d.dec.152.n.4.

Abbas,qui solet per electionem assumi,si priue tur abbatia, & postea iudicio restitutorio agat,debent sibi decerni alimenta. Aegid.Bel lame.conclu.88.

Quando debeantur alimenta pendente lite, & debeant decerni in prima, & secunda instan tia,vide Ios.Lud.deci.Perus.46.qd in filio,vel nepte agentib.p hæditate, vide Maro.q.364.

Alimenta subministrantur accusato, vel litigan ti super bonis,pendente lite.DD.de Rot.decis.1.tit.de accus.in antiq.

Alimentà,an debeantur eiecto à Religione, vide Iaco.Put.decis.208.lib.1.

Abbatissæ eiectæ debētur alimenta, sed nō expensæ litis.idem decis.271.lib.1.

Filio litiganti super bonis paternis,alimēta debentur semper dum litigat.Paul.Aemil.deci. 18.& 20.par.1.etiam in prima instātia. idem decis.249.par.2.

Alimenta non debentur illi,qui ex propria confessione fouet malā causā. Idē deci.19.par.1.

Legitimationis quasi possessio, quomodo sum matim probetur ad effectum obtinendi alimenta,& expensas litis,vide Veral.deci.150. par.1.& decis.379.ibid. Viduæ agenti contra tertium possessorem habentem causam ab ea,pendente lite non fit prouisio de alimen tis.Pap.lib.18.tit.1.arrest.16.

Prouisio alimentorum pendente lite fit, tum pro præterito,tum pro futuro tempore.Pap. ibi. arrest.18.

Prouisio non fit inter collaterales, dum agitur de aliqua successione inter eos.ibi.arrest.34. Rebuff.in suis cōmen.tract.de senten.prouisio.& Fel.cons.154.nu.33

A prouisione quis censetur exclusus, si incidēs prouisionale iungatur cum principali. Papo. arrest.35.lib.18.tit.1.

Prouisio non debet ordinari.nec fieri sine cau tione regulariter.Pap.li.18.tit.1.arrest.36.vide tamen arrest.41.ibi.

Filio,vel filiæ pendente lite super bonis hæreditarijs fit prouisio de alimētis; sed quando dictū procedat,vide per Rebuf. in suis cōmētar.tract.de sent.prouis.art.1.gloss.2.fol.151. idem in quolibet alio descendenti.ibi. nu.6. sed reg.limitatur octo in casibus, de qb.ibi.

Quæ prouisio fieri debeat vulnerato pro medi cinis,& alimētis,vide Rebuff.ibi.gl.4.fo.156.

Alimenta si præstantur officio Iudicis, non requiritur satisdatio in casu, quo appareret actorem ius non habere; secus si iure actionis petantur.Gul.de Lud.sing.139.

Existens in possessione,seu quasi præbendæ,alitur ex ea, etiam si de ea sibi moueatur quæstio.Bar.in l.7.ff.de libe.agnos.

Causa alimentorum pendente,alimenta actori præstantur.l.si negent.C.de alendis liberis.

Qui in querela inofficiosi obtinuit, pendente appellatione debet ex hæreditate ali.l.27.§. de inofficioso.ff.de inof.testa.

Alimenta quis habere non debet ex his bonis, quæ illi rōne delicti auferunt.Ozas.dec.124

Causa alimentorum fauorabilis est. Ozasc. decis.132.Capic.dec.65.

Alimentorum causa adeò est fauorabilis, vt im pediat perpetuò translationem dominij rei donatæ,respectu alimentorum.Ozas.dec.85.

Præstatio alimentorum est pia causa, cui iura concedunt etiam priuilegia iuris publici. Afflic.dec.252.num.8.vide Capic.dec.65. quod causa alimentorum sit pia, scribit Marc. de Mant.sing.22.

Causa alimentorum est summaria, & liquida. Thom.Minad.decis.4.

Alimenta non patiuntur dilationem cùm nemo viuat vento,negareq; illa esset necare homines;quare sunt priuilegiata,& cōcessa eorum fauore,ad piam causam dicuntur cōcessa.Guliel.Cassad.dec.2.de mutu.petit.

Propter alimēta, & dotem, quæ succedit loco alimentorū,disceditur à regulis iuris in multis casibus, vide ibid.

Alimentorum fauore possunt hæredes insolidū conueniri. Ios.Lud.decis.Perus.92.2.par. sed quando hoc procedat,vide ibi.nu.14.& 15.

Alimentorum causa est priuilegiata, tum respectu processus, tum etiam probationum. Vera.decis.22.

In causa alimentorum proceditur summariè oī dilatione reiecta.ibi.num.4.& dec.259.par.2.

Alimentorum fauor cessat in alimentis præteritis. Vinc. de Franc.decis.203.

Fauore alimētorum potest fieri exequutio insolidum contra plures hæredes.ibid.d.decis. 203. Ideò alimenta si à pluribus debeantur, Iudex vnum statuere potest,qui solus soluat, cæteris contribuentibus partes suas.Mysing. obser.62.cent.1.

Si alimenta vsq; ad pubertatem concessa sunt, debentur vsque ad annos 18.in masculo, & vsque ad 14.in fœmina. idem Mysing. obser. 12.cent.3 Ludo.Rom.sing.604.

Sententia in causa alimentorum,an sit interlo-

cutoria, vel definitiua, vide Barto. in l. 5. §. si vel parens. ff. de libe. agnos.

Mulier intra annum luctus debet ali ab hæredibus viri, si non habeat aliunde, vnde se alat; tamen ipsa tenetur illis operari, & quatenus velit habitare, seorsum debentur alimenta, deducto pretio, seu æstimatione operarum, nisi esset magna domina. Bar. in l. diuortio. ff. solut. matr. nu. 4. Bald. num. 5. Castren. num. 1. Ias. num. 14. Alex. num. 28. ibid. Capic. decis. 24. Io. Lud. decis. Perus. 21. Ias. de actio. in §. fuerat, num. 23. Rebuf. in suis comment. tracta. de sent. prouis. art. 3. glo. 1. num. 10. Pet. de Rauen. sing. 782. Guid. Pap. sing. 111. Rol. cós. 55. vol. 2. nisi intra annum transisset ad secunda vota. Ias. ibi. num. 26. sed an teneantur eã alere post annum luctus, vide Ias. ibid. nu. 26. Rol. cons. 55. vol. 2. & Abb. cons. 39. lib. 2.

An hæredis sit electio soluere dotem, vel dare alimenta viduæ infra annum luctus, vide Capic. dec. 24. pro affirmatiua, scribit Ias. de act. in §. fuerat. num. 24. possidentes dotem intra annum viduam alere debent, si non habeat, vnde se alat; secùs si dos statim soluatur. Gaspar. Cabal. milleloq. 687. sed qñ quis dicat habere, vnde se alat, vide Rol. cons. 55. vol. 2.

Alimenta debita viduæ virtute consuetudinis, pro sex mensibus primi anni luctus, transmittuntur ad hæredes ipsius. Vincent. de Franc. decis. 338.

Vidua, vtrum de domo viri debeat expensis hæredum habere vestes lugubres, seu viduales, vide Capic. dec. 26. Capel. Tholos. q. 337. fol. 532. pro affirmatiua scribit Gasp. Cabal. milleloq. 521. vide etiam Vincen. de Franc. decis. 413. & an tales vestes finito anno repeti possint, vide Rol. cós. 10. nu. 8. & Guid. Pap. sing. 111. & 398.

An alimenta præterita mulier ab hæredibus viri petere possit, cum, durante anno luctus, pro illorum præstatione non interpellauit hæredes, vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 44.

De alimentis carceratis præstandis, vide Afflic. dec. 71. & sup. lib. 1. tit. de carcer. exp.

Decretũ, seu snia super alimentis futuris mandatur exequutioni, appellatione non obstante, & illa expreta. Afflic. dec. 261. Pap. lib. 18. tit. 1. arrest. 19. & 31.

Alimenta etiam præterita debentur, quoties non officio Iudicis; sed actionis iure petuntur. Io. Mohed. dec. 127.

Alimenta statim, quòd petita sunt in iudicio dicuntur futura, & non præterita. Vera. decis. 20. par. 1. ideò à die motæ litis dicuntur futura. idem decis. 22. & super istis non datur appellatio; secùs in alimentis, quæ fuerunt decursa ante motam litem, si petantur. Idem Paul. Aemil. Vera. dec. 24. par. 1.

Licèt appellatio à sententia lata super alimentis futuris non suspendat; tamẽ deuoluit causam. Vera. dec. 39. par. 1. & dec. 145. par. 3.

Quando alimenta petuntur iure actionis, vt puta legati, tunc in illis datur appellatio; secùs quando petuntur officio Iudicis. idem deci. 98. par. 1. Bar. in l. 7. ff. de appellat. recipien.

Alimentorum futurorum solutio non retardatur, propter cognitionem negotij principalis. Vera. dec. 21. & 22. par. 1. tamen processus negotij principalis retractatur, quando ille, qui in negocio principali vult procedere, est cõdemnatus ad soluendum alimenta, & litis expensas parti, & non soluit, Paul. Aemil. decis. 385. par. 2.

In omnibus casibus, in quibus fit prouisio alimentorum, non obstãte appellatione, fit exequutio. Rebuff. in suis comment. tract. de sententent. prouis. art. 1. glo. 2. nu. 34. tamen illa exequutio non nocet causæ principali. Rebuff. ibid. fol. 155.

Alimenta præstantur singulis mensibus. l. fin. ff. de liber. agnos. & ibi Bar. vide eundem Bart. in l. 8. §. vult. ff. de transact. fallit, quando alimenta sunt parua, quia tunc præstantur in principio cuiuslibet trimestis. Bart. ibi. vide eundem Bar. in l. 9. ff. de libe. agnos.

Alimenta debent solui anticipatè. Vincent. de Franc. decis. 155. num. 3.

Alimenta promissa per aliquem alicui non expresso tempore, intelliguntur promissa eius vita durante. Gramma. deci. 101. nu. 56. vide tamen ibi. num. 112.

Alimenta promissa alteri, in cuius domo debeantur, in domo, videlicet promittẽtis, aut alimentarij, vide Gramma. ibi. nu. 57.

Alimenta promissa præstari per socerum, genero, & filiæ inter viuos per se, & filios licèt tẽpus non præsignetur, tñ intelligi debẽt promissa in vita viri. Gram. deci. 101. nu. 113.

Sponsus, qui recipit dotes, tenetur subministrare expensas sponsæ. Gramma. decis. 103. n. 24.

Alimẽta tenetur quis præstare seruo, vel alteri, quem habet in suo seruitio. Gramm. ibi. n. 27.

Transactio facta super alimentis, firmatur iuramento, Guid. Pap q. 190. aliàs non valet. Pap. lib. 5. tit. 1. arrest. 5.

Quando de alimentis transigere liceat, qua solemnitate transigatur, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 170.

Transactio alimentorum facta simpliciter, non porrigitur ad habitationem, & vestiarium, nisi expressè de illis fiat mẽtio. Bar. sing. 111. & in l. 8. §. qui. ff. de transact. & Pet. de Raue. singul. 218.

Quis potest cum iuramento renunciare futuris

ali-

alimentis, quæ debentur ex dispositione hominis; secus autem si debebantur ex dispositione legis, siue Naturæ, vide tamen Henric. Boer. in suis singularibus. tit. iuramentũ. n. 17.

Super alimentis præteritis liberè transigitur, super futuris verò auctoritas Prætoris requiritur. l. de alimentis. C. de transact.

Si vir, & vxor donauerint eorum bona reseruata aliqua pensione pro alimẽtis, mortuo vno ipsorum non debetur, nisi medietas pensionis, quia causa alimentorum est reiterabilis. Gui. Pap. q. 204. & maritus reseruãs sibi alimẽta, censetur etiam reseruasse pro vxore; sed quid, si sibi fuerit stipulatus, vide Cra. cõs. 52.

Constituta pẽsione super aliquo fundo pro alimentis, fundus pro ipsis censetur obligatus. Guid. Pap. q. 576.

In casu necessitatis pro alimentis filij grauati, possunt bona subiecta fideicommisso alienari. Guid. Pap. q. 611.

Præstatio triennalis in alimentis, sufficit ad futuram obligationem inducendam. Boer. decis. 236. nam fauore alimentorum facta solutione per triennium ex voluntate minus solemni. debentur ex inde imposterum. l. 1. C. de fideic. Bar. sing. 187. & Pet. de Rau. sing. 218 tamen præstatio annua, vt debeatur in futurum (etiam ratione alimentorum) requiritur, quòd fuerit præstita per decennium. Bart. in l. 6. §. non verò ff. de offic. Procons.

Vsusfructus sexagẽarij, est per tempus quinque annorum. Ios. Lud. decis. 21. Luc. nu. 62.

Alimenta fuisse præstita alicui, qualiter probet. vide Ios. Lud. decis. Luc. 42.

Alimentorũ qualitas, & quantitas possunt probari per testes domesticos. ibi. nu. 7. & 26.

Alimenta continuò esse prẽstita in domo, quomodo probetur, vide Beniuten. decis. 43.

Liberculus, in quo apparet expẽsum an, & quãdo probet, vide ibi. nu. 5. & expẽsæ, quæ quotidie minutim fiunt, quò probẽtur. ibi. nu. 11.

Vbi aliquis tenetur ad alimenta ex promissione, non debet creditor probare, quòd nõ fuerit alitus; sed debitor, qđ aluerit. Nat. cõs. 569.

Bona illius, qui alimenta præstare tenetur, an transeant etiam in fiscum, cum illo onere, vide Perillust. D. P. Tessau. dec. 21. nu. 11.

Alimentarius non debet operari ad commodũ hæredis, quando alimenta debentur iure actionis; secus quando debentur Iudicis officio, vt in vxore, quæ tenetur operari viro. & non potest petere alimenta præterita, quando aliunde fuit alimentata. Ios. Ludo. decis. Perus. 47. num. 13.

Ius alimentorum ad singularem successorẽ trãsit, & quando alimenta debentur iure actionis, ext. domũ debẽt pstari. Fran. Marc. q. 323

Alimenta an petere possit, qui se potest ex opibus suis alere, vide Bar. in l. 5. §. sed & si filius. ff. de liber. agnosc. Distingue tñ, aut alimẽta debentur ex dispositione legis, & tunc vel Iudicis; & peti non possunt, vel debentur ex dispositione hominis, vel iure actionis, & tũc peti possunt. Rol. cons. 55. vol. 2. nu. 5.

Circa alimenta, quando dicatur quis habere, vnde aliunde se alat, vide Crauet. consil. 194. nume. 5. & 6.

Alimenta, quæ præstantur in domo, debent præstari in vna habitatione. ideò facta diuisione inter hęredes, ipsi non possunt cogere alimẽtarium ad habitandũ in domo cuiuslibet ipsorum. Ios. Ludo. ibi num. 20. vide Bart. in l. 8. §. vult. ff. de transact.

Alimenta debentur secundum fructuum quantitatem (salua semper rei substantia. Francis. Marc. q. 323.) & qualitatem personarum. Vera. decis. 2. 1. part. 1. num. 3. vide Hiero. Mago decis. Luc. 73.

An in alimentis quis teneatur in plus, quàm facere possit, vt etiã cogatur arctare victũ suũ pro illorum præstatione, vide Perillust. D. P. Tessau. deci. 211. nu. fin.

Si reditus non sufficiunt pro alimentis præstãdis, vendi non debent bona magni valoris, sed parui fructus, nisi pro alimentis filiorum. Hiero. Mago decis. Luc. 73. nu. 26. vide Crauet. cons. 25. num. fin. & cons. 199.

Alimentorum modus torus committitur arbitrio Iudicis, qui debet arbitrari, habito respectu ad quantitatem dotis, qualitatem matrimonij, & dignitatem alimentarij, & ad consuetudinem regionis. Crau. cons. 189.

Alimentorum moderatio, seu taxatio debet fieri secundum quantitatem redituum, non autem secundum valorem bonorum, aut ædificiorum Boet. deci. 19. nu. 8. ideò si extarent bona magni valoris, quæ ita paucos reditus afferrent, vt non sufficerent ad præstationem alimentorum, nõ posset alienari proprietas, nisi alimenta deberentur ei, qui futurus esset dominus bonorum. Io. Ant. Trigo. sing. 11.

Alimenta debẽt moderari respectu valoris patrimonij. Bar. in l. 50. ff. ad Trebel. nu. 4.

Alimentorum appellatione non solùm victus venit; sed etiam cubile. Frauc. Marc. q. 154. par. 2. num. 7.

Appellatione alimentorum veniunt calciamenta, vestimenta, & etiam medicinæ, & expẽsæ studij, vbi agitur de persona docili. Crau. cons. 199. nu. 3. quæ veniant alimentorum nomine, vide Menoch. de arbitra. li. 2. cas. 190. Rebuff. in suis cõmen. tract. de senten. prouisio. art. 1. glo. 2. & 4 Cassan. in consuet. Burg. tit. *des enfans*. Rub. 6. §. 4. gl. 11. Rol. cõs. 33. li. 1

Vestes

Vestes, quando præstentur, vide Hart.Hart. c.9. tit. Miscellaneorum ex iure Ciuili.lib.2.

Alimenta qui (ex dispositione testatoris habet, etiam habebit expensas in studendo; secùs si debeantur ex dispositione legis. Marc. de Mant.singul.660.

Promittens aliquem veluti filium alere sub pœna, tenetur eum tradere in disciplinam, si facultates eius patiuntur, & conditio personæ pueri non repugnet. Barto.in l.132.nu. 10. ff. de verborum obligat.

Dominus tenetur facere famulo infirmo impẽsas modicas, non magnas, & medicinæ sunt præstandæ illi, cui alimenta debentur. Bart. in l.23.§.sin autem.ff.solut.matr.

Sententia lata super alimentis à die motæ litis, comprehendit expensas litis positas in prima commissione. Vera.dec. 20.nu.5

Alimenta etiam quòd sint illiquida, tamẽ pars debet offerre cautionem de soluendo, vel facere depositum. Paul.Aemil. decis.72. parte 1.num.fin.

Alimenta petita à curatore nulliter deputato, qui vti conuentus illa petere poterat, sunt nulliter petita. Vera.decis.23.par.1.

Hæres tenetur ad alimenta, quod procedit in hærede descendentis; non autem collateralis, & quando hæres est extraneus tenebitur, vt hæres, sed si hæredes essent liberi, vel nepotes, tenerent ipsi ex propria persona. Vincẽ. de Franc. decis.178.num.9.

De reditu ad vitam constituto, vide Gasp. Cabal. milleloq.423.

Operæ cuius sumptibus præstari debeant, distingue, ant præstantur ex liberalitate, & tũc debent præstari sumptibus Domini, aut præstantur ex necessitate, & hoc casu debẽt præstari sumptibus, & expẽsis subditi. Cabal.milleloq.575. vide Cassan.in consuetud.Burgun. tit. *des mains mortes*. Rub.9.§.18.gloss.2.nu.26.

Ita demum prouidetur miserabilibus personis, si sint pauperes. Cabal.milleloq.700.

Alimẽta præstita à patre, fratre, & patruo in dubio, præsumuntur præstita animo donandi. Borg.Caual.decis.6.de contract.nu.13.

In alimentis præstitis per ascendentem descendenti, quando onus alimentãdi ad alium ptinebat, non præsumitur donatio; quia tunc præsumitur ascẽdens expendere tanquã gerens negocia illius, qui tenetur ad ipsa alimẽta, & sic animo repetendi. Crau. consi. 86. nu. 7. August. Bero.q.11. Natt.consi.108.

Alimenta repetuntur, licèt quis non gesserit animo gerendi alterius negocia. Bart. in l.16. C. de nupt.

Vitricus expendẽs in priuignum pro affectu, nõ repetit; secùs si gestorio nomine. l.15.C. de negocijs gestis.

Aliquando alimenta præstita pietatis causa, repetuntur, vide l.16.C.de nupt.

Alens filiam suam, quam nuptui tradiderat, nõ tenetur ad vsuras dotis tardius solutæ, licèt per errorẽ promiserit.l.17.ff.de dol. mal.exc.

Quando tractatur de æstimandis alimentis, quot annis debeant extimari, vide decis.95. num.4. Rot. Auenio.in decis. diuerso.

Per pactum non potest remitti ius alimentorũ. Pap.lib.18.tit.1.arrest.20.

Si tutor non curauerit, vt pupillo decernantur alimenta, punitur.§.si quis autem, & §. si quis tutor.insti.de suspect.tuto.

Alimenta non comprehendnntur in generali exclusione, aut prohibitione, & tolli nõ possunt per statutum. Crau.consi.189.

Quando alimenta debẽtur respectu dotis, quomodo debeant taxari, vide Crau.ibi.

Vsura non arguitur ex taxatione alimẽtorum. Crau.d.consi.189.num.5.

Rustici vti non debent pane albo, vel pullis, aut alijs delicatis cibarijs. Ias. de actio. in §. sunt præterea. vers.item si de dote.nu.8

Infantes expositos alere non tenetur Communitas, sed illius loci Ecclesię Rector, vbi expositi sunt, si modò habeat. Illu.Senator Sola in suis commẽt.in antiq.constit.gl.super 3. par. decreti abusionibus.tit.de capt.nu.7.fol.133 vide Perillust.D.P.Tessau.deci.118.

Alimenta præterita, possunt peti etiam per hæredem eius, cui debebãtur. Menoc.consi.231. num.32. & 33.

Alimentatio minus grauis videtur in domo, quàm extra.ibid.

Vasallus non tenetur dominum egenum alimẽtare, exceptis certis casibus, de quibus p Rol. consi 5.vol.3.vide Bar.in l.6.ff.de liber.agnos.

Alimenta extraneo pietatis gratia præstita, aliquando repetuntur, licèt ea quis non præstiterit animo gerendi alterius negocia. Bartol. singul.169.

Ecclesia tenetur alimentare donantem rẽ donata cõbusta, quando fuit hæc cõditione donata, vt teneret alimentare donatorẽ, & ipsa acceptauit hanc donationẽ. Frã.Crem.sin. 1.

Si quis aliquem alere tenetur satisfecisse videtur, si ei præbendam ad alimoniam procurauerit, vel si in aliquo hospitali de alimentis prouiderit; sed illud de hospitali intelligitur, dummodo ille, cui debentur alimenta, posset sine eius dedecore ibi habitare. Hipp. sing. 420.

Alimentorum expensæ paruæ, compensantur cum operibus. Bar.in l.30.§.seruũ.ff.si cer.pe.

Marito absenti debent mitti alimenta. Bar.in l. 23.nu.22.ff.si cert.pet.

Donatarius, an teneatur alere donantem, vide Barto. in l. 6. ff. de liber. agnosc. §. 1. & in l. 134 ff. de reg. iuris.
Si diues dederit alicui multa bona, effectus pauper, potest illum cogere, vt ipsum alat. Bar. in §. 1. institu. de oblig. q̃ nom. fin.
Donatum, vt alimenta præstentur, non solùm potest condici (si non præstentur) sed etiam rei vendicatione agi: & tres actiones competunt contra illum donatarium, qui alimenta promissa non præstat. L. 1. & ibi glos. C. de donatio. quæ sub modo.
Alimentorum præstatio continet duas obligationes, vnam videlicet personalem, quæ non transit ad singularem successorem, alterã hypothecariam, & hæc transit ad quemcunque. Bar. in l. 2. nu. 3. ff. de alimen. & cib. leg.
Ius alimentorũ non potest in alium vẽditionẽ trãsferre. Bar. in l. 55. §. cũ Titio. ff. ad leg. falc.
Stipulatio facta pauperi, videtur causa alimentorũ Bar in l. 16. §. stipulatio. ff. de verb. obli.
Si Decurio perdat bona sua, danda sunt ei alimenta de publico. l. 8. ff. de curator.
Sumptus alimentorum, an possint fieri de rebus, quæ obnoxia sunt restitutioni, vide Bar. in auth. res quæ. C. communia de lega.
Officium Iudicis circa alimenta, descendit ex charitate sanguinis, & æquitate. Bart. in l. 5. §. vtrum. ff. de liber. agnosc.
De materia alimentorum, vide Bartol. in suo tracta. de alimentis. fol. 128.
Si filia mutuum in alimenta conuerterit, tenetur pater de in rem verso, si onus alimentorum ad patrẽ spectabat, vide l. 20. ff. de in rẽ verso.
De alimentis præstitis per tutorem facultatum pupilli personis, erga quas pupillus tenebatur, vide l. 1. & per tot. tit. ff. de ration. distrah.
Potest capi de bonis pupilli ad eius nutrimentũ, licèt bona ipsius sint à creditoribus possessa eo, quòd non defendebatur. l. 17. ff. de ptiuileg. credit.

De alimentis, & cibarijs per legatum relictis.

Legatum alimentorum ad vitam relictum, subijcitur falcidiæ, & reputatur ascendere ad tantã quantitatem, quantam comprehendere potest tempus vitæ, habita ratione ætatis, de qua in l. hæredum. ff. ad leg. falcid. vide l. diui Seueris cod.
Alimenta relicta æstimantur ad 30. annos vitæ, si alimẽtarius est infra illã ætatẽ. Affli. dec. 71
Hæres, q deducit sortẽ ꝓ alimẽtis, cauere dẽt si deicõmissario de ipsa sorte restituẽda, mortuis alimẽtarijs. l. maritus. §. 1. ff. ad leg. falci.
Trãsactio facta super alimentis, vltima voluntate relictis, non tenet sine Iudicis decreto; secùs si fiat sup debitis inter viuos. l. 8. ff. de trãs.
Quæ decisio procedit, si efficiat deterior alimentarij cõditio; alias secùs. §. eam. d. l. 8. vide supra tit. proxi.
Alimenta relicta legatarijs quousq; cum Titio morati fuerint, etiam debẽtur post mortem Titij. l. 1. C. de legat.
Præstatio triennalis alimentorum, concurrente fauore vltimæ voluntatis, facit legatum deberi (etiam in futurũ) ex voluntate minus solemni. l. 1. C. de fideic. Guid. Pap. q. 200. & Bar. sing. 187. vide supra tit. præced.
Legatum incertum relictum in his, quæ alimenta respiciunt, valet, vide l. 12. de leg. 3. & l. 14. ff. de annuis legat.
Legatũ donec nubat itelligĩt annuũ. l. 17. ff. eo.
Alimentorum legatum, non venit sub legatorũ ademptione in genere. Afflic. dec. 111. nu. 10. nam legatum pium incertum valet, & eo in casu Iudex supplet de facto, inquirens ex officio. Affl. dec. 371. & voluntas alterius fauore piæ causæ, secretè cõmittitur. Affl. ibi. nu. 4.
Quod defuit in fructu vnius anni, suppletur ex fructibus sequentium annorum, in annuo legato, l. 17. §. fin ff. de annu. legat.
Alimenta si sunt legata in domo, non possunt extra eam peti, modò commodè legatarius cum hærede morari possit, & legatum alimẽtorum potest peti pro tpe præterito, & quid tunc petitio cõtinere debeat, vide Bar. cons. 211. vol. 1. & cons. 4. vol. 2.
Alimenta regulariter debent præstari in domo hæredis granati: fallit, quando inter hæredẽ, & alimentariũ est lis. Ios. Lud. dec. Perus. 47. n. 9. vel ex alia causa, qnis non potest morari in domo hṙdis. Rol. cõs. 22. & cõs. 89. n. 10. vol. 3.
Alimentorum præstatio dicitur minus grauis hæredi, quando ille, cui alimenta sunt præstanda, habitat cum hærede. idem Lud. deci. 92. Perus. Natt. cons. 384. ideò si alimenta legentur in domo, videtur hoc factum fauore hæredis. Natt. ibi. sed quando hoc procedat, vide ibi. num. 14. & 15. d. deci. 92. Ludo.
Quando viduæ relinquuntur alimenta in domo, & vbi non posset ibi morari, aliud certum relinqueretur, illi non est credendum, dicenti non posse cũ hærede morari. Rot. Antonio. dec. 95. num. 2. in dec. diuerso. tom. 3.
Legatum alimentorum nõ extinguitur morte eius, cum quo morandum erat. Andr. Gail. obser. 144. lib. 2. num. 15.
Alimenta legata alicui, quo ad cum aliquo morabitur, si legatarius non potest morari

in illa domo propter aliquem iustam rationem, nihilominus debentur legatario extra illam domum. Lud. á Pegu. in suis quest. crim. c.10. aliàs si noluerit habitare, alimenta non debentur. Dec. cons. 454.

Alimentarius tenetur operari ad vtilitatem, & fauorem hæredis, in cuius domo percipit alimenta. Cran. cons. 25. nu. 23. vide sup. tit. præce.

Alimenta relicta in domo, debentur ex. domû, quando non stat per legatarium, quominus in ea pereceperit; sed per hæredem, qui tradere debebat, vel ex aliqua iusta causa. Natt. cons. 387. num. 5.

Alimenta in domo hæredum relicta, ibi præstanda sunt, ideò si hæredes ipsam domum alienauerint, legataria nō cogitur in alia domo morari, & percipere ipsa alimenta. vide August. Bero. q. 101.

Legatum victus, vestitus, & habitationis, qualiter intelligatur, vide Barto. cons. 4. vol. 2.

Appellatione pānorum in legatis, quid veniat. vide Abba. cons. 105. num. fin.

Fundo relicto ad alimenta, videtur relicta proprietas. Bar. in l. 8. §. si vni. ff. de transact. Nam pprietas dicit relicta, relicto fundo pluribus, vt inde pcipiāt alimēta. Capie. dec. 188. n. 5.

Legatus, vel donatus fundus ad alimenta, legatum, vel donatio non extinguitur morte legatarij, vel donatarij. Franc. Cremen. sing. 34.

Alimentis relictis, bona sunt obligata, sicut pro cæteris legatis. Bar. in l. 8. §. si vni. ff. de trāś.

Annuum relictum, quando videatur factum in causam alimentorum, vide Bart. in §. si in singulis. d. l. 8. de transact.

Conditio mixta dependens ex facto meo, & alterius, si casu deficiat, legatum non extinguitur fauore alimentorum. Bar. in l. 29. §. vxori, de legat. 3. & in l. 20. ff. de annu. legat.

Legatum alimentorum non est reiterabile. Bar. in l. 19. §. qui mareo. ff. de annu. leg. Menoch. cons. 231. nu. 62. lib. 2. sed limita, & declara, pvt ibid. d. cons. 231. nu. 67. & 71.

Alimenta si sunt præstanda in pecunia, hæres tenetur eam deferre ad domum legatarij; si verò in alia re, in cuius portatione est necessaria expensa, tūc in domo hæredis est tradēda. Bar. in l. 1. n. 4. ff. de alimē. & cibar. lega.

Vxor, cui per maritum fuit relictus victus, & vestitus non adiecto, quòd maneret in domo sua, potest morari vbi vult, & habere alimenta. Bar. in l. 4. §. Lucius. ff. eod.

Testator si legat vxori vestes, non potest hæres eleuare maspillos. Bart. in l. 20. §. planè. ff. de auro, & argent. legat.

De legato facto vxori circa ea, quæ pertinent ad cultū ipsius, vide in tit. de auro, & arg. leg.

Vxor, cui maritus reliquit alimēta in domo ipsius testatoris, quæ nō valet ibi pacificè, vel honestè viuere, potest petere alimenta sibi ministrari extra domum. Boer. dec. 195. nu. 6

Vxori relictæ dominæ, & vsufructuariæ debentur tantùm alimēta, quādo extāt filij. Iof. Ludo. deci. Peru. 46. Cabal. milleloq. 523. sed extantibus hęredibus extraneis, dēt habere plenum ius. Cabal. d. milleloq. 523. ideò mulier relicta vsufructuaria oīum bonorū extātibus liberis suis, tenetur reddere rationem de bonis, quæ habuit vltra sua alimenta. Cabal. dicto milleloq. 523.

Alimenta vxori relicta debētur, detractis prius expēsis pro filio, & victū suū quis non tenet coarctare propter alimenta cuiuscunq; nisi largas hēat facultates. Iof. Lud. dec. Peru. 47

Alimenta si fuerint relicta viduæ intra annum luctus, & si illa aliunde habuerit, quo se sustētauerit, potest tamē petere alimenta, & hoc maximè procedit, quādo alimēta ipsa debētur ex vltima voluntate. idē Lud. dec. 92. n. 7.

Alimenta vxori debita, quando fuit relicta domina, & vsufructuaria à viro, debentur pro integro anno, licèt ante annum vxor decesserit: ideò pro toto anno, non exacta ad hęredes transmittuntur; idem si ante annū vxor nupserit, & hoc casu annus capit à die mortis testatoris, & non à die quo fuit facta promissio solutionis inter partes. Vincent. de Franc. decis. 155.

Habitatione vxori cum filijs legata, alimenta etiam debentur. Franc. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 9. tit. 4. nu. 12.

Vbi alimenta debentur vxori ab hæredib. mariti, illo mortuo, vxor tenet operari ad vtilitatem ipsorum hæredum. Ant. Corset. in suis singularibus litera. V. sing. vxor.

Si testator legauerit vxori suę victū, & vestitum, ita tn̄ q teneat benè regere, & gubernare oīa bona sua eius vita durante, nec alicui distribuere, vēdere, neç alienare: imò ipsa vt supra benè regere ad opus quorū īteresit, nisi in ea su maximæ necessitatis, tunc nō cēsetur legata proprietas, minus vsusfructus; sed solummodo cēsent legata alimēta. Cra. cōs. 25. n. 21

Si testator specialiter pvideret vxori de alimētis, & deinde reliqt eā tutricē, dominā, & gubernatricem bonorū, quo intelligatur tale legatū, vide Crau. cons. 32. vidua nō cogitur morari cū hæredib. mariti, qn̄ debētur alimēta ex dispositiōe testatoris. Cra. cō. 205. qd, si testator reliqt alimēta ext. domū casu, quo nō potuisset morari cū suis hęredib. qn̄ possit petere ipa alimēta ex domū, vid Cra. cōs. 268

Alimenta esse in domicilio grauati præstanda, & in eius domo, & relicta vxori, in domo hæredis scribit Meno. c. de arbitra. li. 2. cas. 170.

tamen extra domum hęredis præstanda sũt, vbi vxor salua honestate cum illo habitare non potest., vel aliter ex iusta causa, de qua vide per Menoch.ibi.d.cas.170. num.12. aliás quando legantur alimenta, donec legatarius steterit in domo hæredis, si nolue rit habitare, alimenta non debentur Dec. cõ sil.454.num. 5.

Legatum alimentorum factũ à testatore Magdalenæ eius vxori, donec in domo sua steterit cum filijs, & vitam honestam, & vidualem seruauerit, extinguitur per mortem filiorum, cum quibus vxor morari debat. Dec. cons. 485.vide cons.526.537.& 620.sed quando nõ extinguatur, vide eundem Dec. cons.601. qa quando testator propter filij vtilitatem alimenta reliquit his, qui cum eo morati fuissent, mortuo filio, alimentorum legatum cessat. Dec.cons.485.nu.5.

Legatum alimentorum factum à marito vxori, donec steterit cum filijs, si vxor steterit per aliquos annos, inde recesserit, & postea vellet redire, an reintegretur, concluditur pro parte negatiua per Dec.cons.621.

Legatis alimẽtis vxori, & alijs rebus habitãdo in domo testatoris cum suis filijs, & nõ petẽdo suas dotes, & inde i codẽ testõ casu, quo dicta vxor nõ posset habitare cũ ipsis filijs, il li fuerit factũ aliud legatũ simpliciter, dubitatũ fuit, an illud onus adiectũ primo legato de nõ petẽdo dotes, intelligat repetitũ i hoc scdo, Menoc.cõs.166.li.2 tñdit cẽseri repetitũ

Alimenta matri censent relicta, qñ testator iussit filios suos alimentari penes matrem. Frã. Cremen.sing.66.

Si mater mea de bonis meis habẽa vsumfructũ, super illis litigauerit, dẽt suis expẽsis, & non meis litigare, & cogit me alere sine diminutione bonorũ Hart.Hart.c.4.tit. de alimẽtis, li.2.vide de materia in.s.tit.de vsuf.p legrelic.

Pecunijs relictis ad alimenta, vt illę ponant ad honestum lucrum, inde alimenta percipiantur, ipsę pecuniæ debent remitti apud mer catorem, vt ex honesto quæstu pčrcipiantur alimenta. Bar. in l.88.ff.ad leg. Falcid.

Alimenta libertis relicta, dato quòd longi temporis spacio petita non fuerint, remissa esse non præsumuntur. Ozas.dec.132.nu.12.

Standum est dicto alterius de eo, quod testator sibi dixit in causis pijs solummodò quia ille vr approbatus à testatore. Affl.dec.371.nu.6.

Si legentur hyberna vestimenta, & æstiua, bis in anno debentur.Capel.Thol.q.552.

Vsufructu ad alimenta legato, quòd ex alimentis superest, pertinet ad hæredem.Fran.Mant. de coniect.vltim.volunt.lib.9.tit.5.nu.2.

Legatum pium alimẽtorum, potest Põtifex de plenitudine potestatis commutare, in alium pium vsum.vide Natt.cons.211.tom. 1.

Legatum alimẽtorũ, si factũ sit capiẽdũ ex aliquo pdio, nõ augetur, licèt augumẽtet redi tus.Natt.ibid.num.16.

Alimenta legata antequã debeant, detrahenda sunt ęs alienũ, & legitima liberorũ, atq; inde de residuo debẽt pstari, secũdũ quãtitatẽ fructuũ: non aũt vẽdenda sunt pdia., vbi fructus non sufficerẽt, vide Rol.cõs.22.nu.19.vol. 1.

Alimenta simpliciter legata, statim debẽtur legatario pro qualitate eius personæ, & defuncti, & qualitate patrimonij, nisi vnà cũ alimẽ tis dos sit legata, tunc enim alimẽta commẽ surant scdm quãtitatẽ dotis.Lu.Ro.sing.538.

Alimentorum præstatio danda est ab hærede legatario per menses, respectu eorum, quæ respiciunt mẽstruam solutionem: respectu verò eorum, quæ nõ possunt diuidi per mensẽ, vt vestimenta, tunc danda erunt cùm legatatius egebit.Rol.d.cons.22.nu.22.

Alimenta legata præsumunt præstita, ob obligationem antecedentem ex legato testatoris. Menoch.cons.231.nu.26.lib.2.

Alimenta etiam præterita possunt peti, quãdo debentur iure actionis, veluti titulo legati, possunt etiã peti ab hęredibus legatarij.Menoch d.cons.231. nu.22.dato quòd essent ab alio pręstita.ibi.nu.36.& 69 ideò licet mulier consequatur alimenta à suis consanguineis, tamen adhuc petere illa potest.ibi.nu.36.

An legatum alimẽtorum tollatur præscriptione 30 annorum, vide Menoch.d.cons.231. nu 35.lib 2. etiam in legatis alimentorum, vnus alteri potest succedere virtute substitutiõis, factæ ab illo, q alimẽta reliqt.Menoc.ib.n.71.

Ius accrescendi habet locum in legato alimentorum.ibi.nu. 63.

Legatũ alimentorũ à duobus testatoribus relictũ, an legatario dẽat, ab ambob.vid ib.n.68.

Legatum alimentorum morte legatarij extinguitur, quando simpliciter legata fuissent alimenta; secùs si ita essent legata, vt mortuo legatario peruenirẽt ad alium; nam tunc non extinguitur. Menoch.d.cons.231.nu.80.

Alimenta qui ex dispositione testatoris hẽt, & expẽsas in studẽdo habebit; secùs si debeant ex dispositione legis.Marc.de Mant sing.660

De alimẽtis Pupillis præstãdis, & vbi Pupilli educari dẽant, vel morari.

AN Pupillus educari debeat apud matrem, vel alium, vide Afflict.decis. 183.

Ille præferendus est in educatione filiorum, qui ipsis non est successurus.Afflict.d.decis.183. num.5.

Testato-

Testatoris voluntas non semper est seruanda, & in specie circa pupillorum educationem, interdum à testatoris voluntate receditur. Gram.decis.55.& sic Iudex vnà cum coniunctis potest à voluntate testatoris recedere, vbi expediri videbitur commodè pupillum morari posse. Afflic.deci.185.nu.2.& Crauet. consi.190.num.9.

Mater (licèt sit debitrix pupillo) non prohibetur tñ admitti ad eius tutelam, cùm Naturæ amor plus circa filios faciat absq; suspitione idem ergo erit in educatione ibi.nu.4.nũ liberos à parentib. sorores à fratribus, vxores à maritis separari quis feratur? Gram.d. decis. 55. nu. fin.

Pupillus nõ debet educari penes tutorem (si sit sibi substitutus) propter spem successionis: quia spes substitutionis futuræ, votum inducit captandæ mortis.Guid.Pap q.539. Cassa. in consuetud. Burg.tit *des enfans*. Rubr.6.§.8. nu.11. sed tũc debet educari penes matrem. ibid.Guid.d.q.539. in fine.

Licèt vitricus possit esse tutor, non tamen potest esse educator, & licèt qui prior est in successione debeat esse tutor, non tamen potest esse educator. Guid.ibid.

Puella ali debet, penes quem nõ adest mala suspicio, & quando mater transit ad secunda vota, lex deffidir de ipsa: tamen debet admitti ad probandum bonam tractationem. Fran.Marc.qõ.131.vide qõ.592.part.2. Quia filij aliquando debent educari penes matrem, quæ transiuit ad secunda vota, vide Vincent.de Fran.d.decis.350.num.fin. par.1.

Educationis materia est arbitraria, & q̃ Iudex decernendo educationem, considerare debeat, vide Vincen.de Fran.d.decis.350.par.1.

Alimentandi nepotes, vel neptes onus, potius spectat ad auum maternum, quàm ad hæredes mariti filiæ, vnde magis quàm ad matrẽ, quæ conuolauit ad secunda vota, cùm apud vitricum non debeant ali filij. Boer. consil. 17.nu.fin.quod procedit sine difficultate, q̃n mater pupillo succedere debet. Craue.consi. 18.& consi.190.nu.7. minus debent ali apud auiam, quæ ei nuptias procurauit. Crauet. consi.18.nume. 11.

Puella deponi, aut sequestrari debet apud matronam honestam, aut monasterium aliquod ad instantiam coniuncti id requirentis, ne indigeat, aut ante ætatem legitimam alicui nubat, ad eius suggestionem, apud quem moratur, quando contra eum suspicio aliqua laborat. Crauet.consi.190.

Puella quando apud sponsum educari debeat, vide Crauet.d.consi. 190.nu.4. & Bart.in suis quæstio. q.16.

Suspecta an dicatur mater ex eo, q̃d promiserit filiam in sponsam alicui, vide ibid.nu.6.

Apud quos educari pupilli debeãt, ac possint, plenè explicatur per Menoch.de arbitra.lib. 2.cas.168.vide Cassa.in consuetud.Burg titu. *des enfans*. § 4 glo.12.nu.8.glo.in c. fin. extra de conuers. infide.

Pupilla ex dispositione testatoris debet educari apud fratrem, & non apud matrem. Menoch.consi.62.num. 11.lib.1.

Pupilla non est alenda apud eum, qui eius vitæ insidiari potest, & malis moribus informari. Bar.in suis quæstio.q.16. & causa iusta timoris, est morari in non tuto loco. Barto.ibid. nume. 4.

Mater si sit notæ auctoritatis, præfertur cæteris in educatione filij impuberis, etiã patri iniquo.l.3.§.etiam. ff. de liberis exhiben.

Filius debet educari apud matrem, nisi ad secundas nuptias conuolauerit. §. eiusdem Authen. de nupt.

Tutor alimenta præstita pupillo potest cõpensare, vel repetere, & etiam si non sint taxatæ expẽsæ, repeti possunt. Gram.deci 103.n.204.

Pupillus in dubio præsumitur alitus à tutore. Bar.in l.2.C.arbit.tutel.ad quem spectat hoc facere, vide Bart.in l.104 ff.de verb. oblig.

Tutor, si non fecerit sui copiam, vt pupillo decernantur alimenta, qualiter puniatur, vide §.quis aũt, & §.si q̃s tutor, insti.de suspec.tuto.

Alimenta fuisse præstita, qualiter probetur, vide Ioseph.Ludo.decis.Luc.42. & de qualitate, & quantitate ipsorum. ibid.

Alimentatus præsumitur infans, & minor à tutore, cùm aliunde sibi alimenta quærere non potuerit.ibid.nu.6.

Donare præsumitur mater, vel auia, cũ alimenta filio præstiterit animo non repetendi; sed pro intelligẽtia huius dicti, & declaratione, vide Menoch.de arbitr.libr.2.cas.88. & supra tit. de alimentis in genere.

Alimenta quomodo sint præstanda pupillo, & ex quibus rebus, nempe ex reditibus, non autem ex proprietate, vide Menoch.de arbitra. lib.2.cas. 169. & quomodo sint præstanda filiæ dotatæ, vide ibid.cas.169.nu.7.

Expensæ factæ pietate materna, vel affectione domestica, non repetuntur actione negotiorum gestorum. l.1.C. de neg gest.& Bar. ibid. sed quando hoc procedat in matre, vide ibi.

Quando ipsa mater possit alimenta filio facta repetere, vide Bar.in l.11.C.eod.

Quando quis debet probare animo repetendi fecisse, quia est præsumptio contra eum, quo modo probare debeat, vide Barto.in l. si paterno.C. eod.

De

De legitimatione liberorum naturalium in genere.

Legitimatio tenet, etiam si non probetur certa mater legitimati. Iac. Put. decis. 435. lib. 1.

Fama impedimenti, quę extabat tempore contractus matrimonij attenditur, vt proles dicatur legitima. idem Put. decis. 77. lib. 2.

Legitimatio non habet locum in filijs natis ex clandestino matrimonio. Guid. Pap. q 581.

Qualitas naturalitatis filij, in dispensatione exprimēda est. Rot. Auenio. decis. 6. Tom. 3. n. 3.

Legitimatio facta non habita mentione, quòd legitimans haberet agnatos, quibus donatio collata fuerat, in eorum præiudicium nō sustinetur. Ozas. decis. 119. nu. fin.

In legitimatione spuriorū debet fieri expressa mentio, de qualitate coitus reprobati, cum clausula derogatoria. Fran. Marc. qō. 10. vide Dec. cō. 55. quia subreptione etiam minima, legitimatio vitiat. ibi. Marc. n. 2. & q. 470. pr. 2

Quæ exceptiones posśint adduci contra priuilegium legitimationis, vide Cran. consi. 277. Fran. Cur. consi. 73. vbi adducit decem oppositiones, q̃ possunt opponi contra legitimationem, vide etiam Rolan. consi. 89. vol. 1. & consi. 12. vol. 4. Menoch. consi. 181. lib. 2. vbi scribit 17. oppositiones.

Aliquis impetrauit à Principe legitimari, dicēs se natū ex soluto, & soluta, cùm tamen esset natus ex adulterio, legitimatio nō valet. Ias. de actio. §. omnium, nu. 33.

Quæ qualitates narrandæ sint in precib. quādo legitimatur filius naturalis, vel spurius, vide per Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 203. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions des bastards.* §. 3. glo. 2. nu. 30. Dec. consi. 80. nu. 8. & consi. 338. 343. 379. & Hippol. sing. 492.

Legitimatio redditur nulla, si filius legitimatus fuerit nominatus naturalis, in patris testamento. Ioan. Pap. libr. 12. titu. 3. arrest. 3. vide Dec. consi. 462.

In legitimatione filij naturalis, debet ab initio adhiberi cōsensus patris. Boer. decis. 160. nu. 3. Menoch. cō. 108. lib. 2. aliàs ipsa legitimatio erit nulla, nec sufficit ratificatio ipsius patris, ex postfacto interueniens. Pap. lib. 21. tit. 3. arrest. 9. maximè si ratificatio ipsa non fuerit facta corā Iudice. ibi. nec talis consensus præsumitur (nisi probetur) imò præsumitur dissensus. idem Menoch. d. consi. 108. nu. 10.

Legitimationis nullitas, annullat donationem factā legitimato, seu institutionē. Raud. tract. de analo. c. 30. nu. 71. & 72. Dec. cō. 289. nu. 4.

Legitimatio non valet, vbicunque facta est absentibus spurijs legitimatis. Ozas. decis. 119. nu. 22. qui consentire debent suæ legitimationi. Capic. decis. 194. nu. 4. Boer. decis. 160. fallit in casibus, de quibus ibid. per Boer. sed quando debeant consentire, vide Dec. consi. 55. & consi. 579.

Filius naturalis inuitus non cogitur suscipere legitimationem, nisi quando occultat suam matrem concubinam, quam pater vellet in vxorem ducere. Roma. sing. 230.

Filius naturalis sciens eius patrem suam impetrare legitimationem, an pro consentiente habeatur, vide Rom. sing. 594.

Quòd sufficiat consentire etiam ex postfacto, & post mortem eius, de cuius facto agitur, imò sufficere filiam non cōtradicere, scribit Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions, des bastards.* §. 3. glo. 3. nu. 18.

Ratificatio ad hoc, vt legitimationem præcedētem conualidet, requirit perfectā haberi sciētiam legitimationis tempore, quo ratificatio fit. Ozas. decis. 119. nu. 28.

Legitimatio clausulam derogatoriam continere debet, nempe non obstantibus. c. naturales. §. fin. Authen. quib. mod. natur. effic. sui. L. qui contra, Auth. ex complexu. C. de incest. nupt. & l. licet. C. de natural. libe. Afflic. decis. 195. tamen & si in specie ibi non sit talis clausula, sufficit, vt in priuilegio legitimationis adsint verba æquipollentia, videlicet, nō obstantibus omnibus legibus, cōstitutionibus, quibusuis in contrarium facientibus, q̃ clausula derogatoria generalis tātum operatur, quantum clausula derogatoria specialis dictarum legum. Afflic. ibid.

Legitimatio potest reddi nulla, ex deficiente legitimātis potestate, vel voluntate, aut ipsius legitimationis solēnitate, & forma. Menoch. consi. 108. nu. 4. vol. 2.

An filia Sacerdotis posśit legitimari, vide Pap. lib. 21. tit. 3. arrest. 18. dic, quo ad proprietatē non posse; secùs quo ad vsumfructum ratione alimentorum. ibid. arrest. 19.

Filius sacerdotis, seu habentis minores ordines, nō potest legitimari, prohibente quodā consilio, & si dispensetur debet apponi clausula derogatoria specialis, non obstante tali constitutione cōcliari; nam generalis clausula, non obstantibus, minimè sufficit. Raud. tract. de analog. c. 37. nu. 40.

Legitimatio bastardi fieri potest à patre, sub conditione, quòd in hæreditate non succedat. Fran. Cremen. sing. 17.

Legitimatus debet esse filius illius, cuius se filiū asserit, alioqui legitimatio nō valet. August. Bero. quæst. 60.

Matrimo-

Matrimonium si est contractum inter gradus prohibitos, & superueniat dispensatio Papę, an filij nati ante habitam dispensationē sint legitimi, vide Bar. in l. 11. ff. de statu homi.

Legitimatio filij, facta instante patre habita mētione filiorum, licèt non sine citati, est valida. Put. decisio. 89. lib. 2. vide tamen Mohed. decis. 246. & Dec. consi. 393.

Cùm dubitatur, an valeat legitimatio, liberis legitimis, & naturalibus extantibus, distinguendum est, vtrum pater in supplicatione liberorum naturalium, & legitimorum mentionem fecerit, necne: primo casu valet legitimatio à Principe facta, cum clausula non obstante, vel de plenitudine potestatis, in prę iudicium legitimorum, & naturalium. Gail. obser. 142. nu. 7. vide Boer. decis. 240. nu. 19. aliàs legitimatio filiorum per rescriptum ita demum habet effectum, si pater legitimam sobolem non habeat. Capic. decis. 121. nu. 3. nam pater non legitimat filios naturales per Prīcipis rescriptū, si habeat filios legitimos. Bar. in §. tribus. nu. 6. & §. & igitur. Auth. quib. mod. natu. effi. sui. nam legitimatio redditur nulla, quando in ea nulla fuit facta mētio de filio naturali, & legitimo, quem pater habebat. Dec. consi. 289. & consi. 308. & Rol. consi. 8. vol. 1. idē si non fuerit facta mentio de non nato, sed iam in ventre concepto. Rol. consi. 14. vol. 2. limita, vt p ennde Rol. cōs. 61. vol. 1.

Legitimatio filij, vel filiæ potest geminari; qua debet fieri mentio aliorum liberorum, non tā citatis, aut vocatis alijs agnatis, & aliud est genus legitimandi filios, aliud filias. Dec. consi. 698. Rol. consi. 89. vol. 1.

Sicut spurius, vel incestuosus potest legitimari à Cæsare, nulla facta mentione filiorum legitimorum, ad instantiam patris, ita, & à Comite Palatino, cui in priuilegio est concessa hæc facultas legitimandi. Rol. consi. 61. num. 24. vol. 1. & consi. 67. vol. 3.

Legitimatio sicut vitiatur, quando in eius impetratione non fit expressa mentio de existentia filiorum, ita vitiatur nullis extantibus filijs, si pater tacuit se coniugatum, cum muliere, ex qua filium habere poterat; secùs si non poterat, veluti quum haberet mulierē quinquagenariam. Rol. consi. 96. vol. 3.

Licet per superuenientiam filiorum legitimorum, legitimatio prius facta non reuocetur, effectus tamen legitimationis limitatur, & restringitur: quia enim ipso legitimato concurrunt filij ex legitimo matrimonio procreati. Dec. consi. 258. nu. 12. vide consi. 308. nu. 13. & consil. 576. eiusdem Dec. Rol. consi. 89. vol. 1. nu. 12. quòd non reuocetur per superuenientiam filiorum legitimorum, & naturalium, scribit Rol. consi. 96. vol. 3.

Legitimatio facta de filio illegitimo, cùm pater morti proximus erat, censetur facta ad fraudandum cæteros filios legitimos. Menoch. consi. 108. nu. 15. lib. 2.

Legitimatio nō prodest existentibus legitimis, nisi in duobus casibus, nempe qñ fit per oblationē curię, vel per subsequēs matrimoniū. glo. in Anthen. si quis. C. de natura. liber.

Legitimatio non requirit causam, sufficit enim patris consensus, neque requirit citationem. Vera. decis. 74. nume. 5. par. 2. quod procedit in legitimatione Principis, secùs in alia facta ab inferiore. Raud. tract. de analog. cap. 37. & quādo adsunt alij filij legitimi, & naturales, vide Dec. consi. 308. nu. 10. & consi. 393.

Quando legitimatio fuit facta de spurio nato ex adulterio, qa tunc dispensatio est odiosa, in ea eā requiritur. Dec. cons. 576. & cōs. 577.

Causa sufficiens ad legitimandum, quæ nā debeat esse, vide Put. decì. 111. lib. 2. Raud. tract. de analog. c. 36. & sine causa facta legitimatio non valet. Doct. in c. per venerabilem ex. qui filij sint legit.

Quando quis non legitimatur simpliciter, sed sub conditione, illa non dicitur propriè legitimatio, sed dispensatio: ideò eo casu sem per requiritur citatio agnatorum, qui aliquod præiudicium prætendere possunt, vide Gasp. Cabal. milleloq. 653.

Illa dicitur legitimatio, quando quis simpliciter restituitur natalibus, & ingenuitati plenè, ita vt omnis macula tollatur, perinde acsi de legitimo matrimonio natus esset, & quando quis ad omnes iuris effectus plenissimè restituitur: sed illa dicitur dispensatio, quando tollitur tātùm defectus natalium, quo ad quid, vel in certo casu, veluti si qs legitimetur, quo ad honores, vel dignitates, vel ad successiones, non obstante defectu nataliū; tunc in casu dispensationis pro vero legitimo habetur, sed vltra illum casum, nō fit extensio, vide And. Gail. obser. 142. nu. 5. & 17.

Legitimatio nati ex ea, cum qua non potuisset contrahi matrimonium, dicitur dispensatio, & est odiosa. Raud. tract. de analog. c. 30. nu. 74. & cap. 37. nu. 37. Ozas decis. 6. Dec. consi. 308. nu. 10. & consi. 338. & Rol. consi. 89. n. 49. nam filius eius, quam quis nō poterat ducere in vxorem, non potest legitimari; sed solū dispensari. Raud. ibid. c. 37. nu. 37. Dec. consi. 338. & consi. 393. Menoch. consi. 181. lib. 2.

Legitimatio, quæ ad feuda, nec ad officia fit, dicitur dispensatio; tamen nō obest legitimato quin per omnia habeatur pro legitimato, & consequatur plenariam personæ habilitatem. Tho. Minad. decis. 34.

In legitimatione, quæ fit per dispensationem, coniuncti sunt citandi. Dec.consi.308. nu.6. vt in filio nato ex adulterio. ibid.nu.10.vide consi.393. Menoch.consi. 181.lib.2.nu.19.

Iuri in spe, Princeps derogare potest cum plenitudine potestatis, & sine partis citatione: ideò potest legitimare in præiudiciũ venientium ab intestato.Gasp.Cabal.milleloq.837. quare filius naturalis alijs filijs legitimis nõ extantibus, à patre per Principem (non vocatis agnatis) legitimari potest. And.Gail. obser. 142.Ioan.Pap.lib.21.tit.3. arrest. 28.legitimatio quando possit fieri in præiudiciũ veniẽtiũ ab intestato, vide Put.deci.483.li.2.

Ampliatur procedere, etiam si post factam legitimationẽ filij naturalis,nascantur ex matrimonio subsequuto filij legitimi, & naturales.Gail.ibid.nu.5.d.obser.142.sed declara dictam conclusionem procedere in vera legitimatione, quæ est fauorabilis, largèq; interpretanda; secus autem in dispensatione, q cũ sit odiosa,& stricti iuris,citationẽ agnatorum requirit; sed de differentijs legitimationis, & dispensationis, vide ibid. Gail.remissiuè, nume. 5.

Quando legitimatio fit patre viuente, non est necessaria citatio agnatorum. Dec.consi.55. 308.338.339.& 698.secus si fiat post mortem patris. Ioan.Pap. lib.21.titu.3.arrest.12.vide Boer.decis.122. an legitimatio debeat mentionem facere de succedentibus ab intestato,vide Boer. decis. 122.

Legitimatio non citatis substitutis valet si fiat à Principe; secus si à Comite Palatino.Raud. tract.de analog.c.36.nu.29. & cap.37.nu.39. & quid quando tractatur de primogenitura,vide ibid.cap. 36.

Legitimatio post mortem patris facta, non valet in præiudicium eorum, quibus ius succedendi ab intestato quæsitum est, licèt ex potestate absoluta fieri posset.And. Gail.obser. 142.nu.16.latè Alex.Raud.trac.de anal.c.36.

Licèt beneficium legitimationis à Principe cõcesso fillo spurio non auferat hæreditatem, iam quæsitam agnatis de eis non facta mentione: tamen secus est in hæreditate tempore legitimationis nondum delata; quia in ea valet beneficium legitimationis. Aegid.Bellam. conclusio. 751. vide Dec. consil. 269. Natt. consi.619.

Mortuo patre superstitibus fratre,& filio naturali,frater omnia bona præoccupauit, & vti proximior agnatus in gradu succedendi illa possedit per multos annos, hæreditatemque dicti sui fratris adiuit: sed dum laboraret in extremis, dictus nepos,& filius naturalis prædefuncti fratris in præiudicium aliorũ agnatorum fecit,vt legitimaretur à Comite Palatino,dubium oritur, an talis legitimatio valeat in præiudicium aliorũ agnatorum. Menoch. consi. 108.lib.2. respondit non valere.

Princeps non potest legitimare illegitimũ mortuo patre in præiudicium agnatorum,tamen in hac quæstione considerantur tria tempora,nempe quãdo hæreditas solùm fuit agnatis delata: Secundò,quando iam fuit adita: Tertiò, quando fuit acquisita possessio bonorum hæreditariorum, & in omnib. his casibus de iure ordinario, Princeps non potest legitimare. Menoch.ibid.d.consi.108.Bar.in l.Gallus.§.quid si tñ.ff.de libe.& posthumis: in primo tamen casu, nẽpe hæreditate delata,sed nõ adita,Princeps de plenitudine potestatis potest legitimare illegitimum,etiam in præiudicium agnatorum concurrentibus notatis per Menoch.d.consi. 108.nu.66.

Legitimatio post mortem patris facta etiã ab ipso Principe in præiudicium illorum, quibus iam additione hæreditatis, & bonorũ possessionis apprehensione ius erat quæsitum non valet, nisi legitimatio ex causa concernente principaliter vtilitatem publicã facta esset, & in omnem casum latè, debent citari agnati. August. Bero.q.60.vide Paul.de Castr.in l. Gallus.§.& si tantum.ff.de liberis, & posthũ. vbi tractat quæstionem illam quid, quando pater in suo testamento rogauit Principem de legitimando,de qua qõne,vide ibi p DD.

Pater non potest inuitis filijs ius patriæ potestatis soluere, ita nec filios inuitos sub potestate redigere. Capic.decis. 194.nu.9.

Nunquid legitimatio trahatur retro, an legitimati, an ferant hæreditatem venientibus ab intestato, in ipsa legitimatione, an requiratur citatio agnatorum,& an quis possit legitimari pro parte,& pro parte nõ, vide Cassa. in cõsuetu. Burg.tit. *des successions,des bastards.* Rub. 8.§.3.glo.2.nu.51.

Legitimatio,seu dispensatio filij facta extra territorium legitimantis est valida,patre ratificante. Put.decis.222.lib.2. vide tamen Raud. tract.de analog.c.30.nu.73. & c.36. nu.46.

Famæ contrariæ super legitimatione existẽtes, quæ fama præualeat, vide Put. decis.2.lib.2.

De iure Ciuili,quo ad effectum succedẽdi,quis dicatur legitimus, vide Put.decis.8.lib.3.

Quando statutum de agnatis disponẽs,habeat locum in legitimatis,vide Dec.consi.317.

Statutum excludens fœminam propter masculum,non comprehendit filium legitimatum, vide Put. decis.303.lib.3. Gasp. Cabal.milleloq.79.& Capic.decis.194.

Statutũ excludens fœminas à successione, cessat in filio naturali legitimatio; quia solum habet

habet locū in filio legitimo,& naturali. Mysing.obser.26. cent. 3. sed tunc fœmina vnà cum legitimato æqualiter admittitur. Andr. Gail.obser.140.lib.2.

Fallit primò,si Princeps voluerit legitimatum esse legitimum,etiam quo ad statuta; nam in legitimatione sola Principis voluntas attenditur. Gail.ibid.nu.20.

Fallit secundò,si legitimatio facta sit in amplissima forma puta,quòd succedat parentibus, agnatis, & cognatis.ibid.

Quòd legitimati comprehendantur sub statuto excludente fœminas,scribit Raud. tracta. de analog.cap.36.nu.107. vide Dec.consi.52. 383.392.& 393. Rol.consi.83.vol.3.

Statutum , quod excludit fœminas extantibus masculis,habet locum etiam in masculo legitimato per subsequens matrimonium; secùs si ex rescripto Principis sit legitimatus. Dec. consi.155.nu.4.

Statutum disponens , & tribuens beneficium agnatis;recuperandi rem patrimonialem,an comprehendat agnatos legitimatos , vide Dec. consil. 276. quo loci adducit rationes hincinde,& demum concludit negatiuè, vide consi.317. quia filiorum legitimorum appellationum in materia stricta , & odiosa,nō veniunt legitimati. Dec. consi.258.nu.3.& 9.

Statutum nō potest disponere super legitimatione spuriorum. Bar.consi.105.vol.2.

Quando legitimati causa sit fauorabilis , vide Raud.tracta. de analog.cap.36.nu.66.& latè interpretanda , vide Ozas.decis.119.

Temporis diuturnitas facit,quòd proles illegitima pro legitima habeatur,cōcurrente probabili ignorantia.Paul.Aemil.decis 269 par. 1.& decis.25.par.2.

Legitimatio est actus volūtariæ iurisdictionis. Vera.decis.74 part.2. Dec.consil.150. tamen non potest fieri de non subditis.Dec.d.cōsi. 150.nu.5.& extra territorium.Dec.cons.557. ideò legitimatio facta per Imperatorem in terris Ecclesiæ,non valet. Rol.consi.88.vol.1. vide Bar.in l.57.ff.de ritu nuptiar.& in consi. 75.volum.1.

Quasi possessio legitimationis quomodo summatim probetur, ad effectū obtinendi alimēta,& expensas litis.vide Vera.decis.146.lib.2.

Legitimitas ꝓlis inducitur ex bonafide vnius ex coniugib. Vera.decis.150 par.2.nu 7.

Ex quibus causis potest filius exhæredari , ex eisdem filius legitimatus poterit in pristinā spurietatem reduci. Cabal. milleloq. 682. Fran.Cremen.sing.20. Petr de Rauen. sing 1. Hippol.sing.413 ideò legitimatus potest per ingratitudinem reduci in spurietatem.Raud. tract.de analog.cap.37.

Ingratitudo,vtrum sit sufficiens cā reducendi legitimatum ad illegitimationē.Lud.Rom. sing.225.distinguit,aut sumus in legitimatione obrēta rescripto Principis , & tūc sustinet partem affirmatiuā,aut in legitimatione per subsequēs mrimonium , & tenet negatiuam.

Legitimatus in specie ad bona emphyteotica ecclesiastica ab habente potestate, admittitur ad ipsa bona ; aliàs secùs . Hiero. Mago. decis.10.Raud.tract. de analog.c.36.nu.64.& nu.15. vide Afflic.decis.386.

Spurius sub cōditione (si legitimet) īstitui pōt, & purè institutus succedit patri, si viuēte pre legitimet. And.Gail.obse.88.n.17.& 18.lib.2.

Legitimatus succedit vnà cum legitimis,& naturalib.illi debetur legitima, præteritus rumpit testm̄ patris , & exhæredatus querelā inofficiosi testamenti habet. vide Gail. obser. 140.libr.2. tn̄ legitimatus non habet beneficium legis,si vnquam. ibid.obser.140. nu.10.

Legitimatio prodest in successione pr̄is naturalis.Io.Gal.q.298.ideò ille succedit abintestato. Pap.libr.21.titu.3.arrest. 10. & 11. Dec. consi.308. num.14.

Filius spurius legitimatus potest à patre institui,& illi,quocūq; titulo relinqui potest.Iul. Clar.in sua pract.§.testamētum.q 31.quid , si instituat spurius sub conditione,si legitimabitur,vide ibid.nu.7. sed an legitimatus succedat in emphyteusi,vide Perillustr. D. Præs. Tessau. decis. 84.

Legitimatus ēt detrahit legitimam,& trebellianicam de fideicōmisso dato, ꝙ sit legitimatus in eo,ꝙ patri videbit. Dec.cons.257.Rol. consi.96.vol.3.n.52.& ita illi legitima debet, sicut legitimo, & naturali : ideò habens minus legitima , agit ad supplementum. Rol. d.consi.96.nu.50.

Verba posita in l.fi. C. de natura.liber.quæ tractant de legitima sobole, etiam in legitimatis verificantur. Dec.consi.258.

Spurius legitimatus æquiparat legitimè nato. Dec.d.consi.258.consi 276.& 317. in quibus tn̄ differant,vide Dec.consi.276. 368. & 366.

Quòd filij legitimati dicantur verè legitimi, & ea consequantur, quæ & filij legitimi, atque naturales,ꝑ 18.fundamenta cōprobat Cassa. in cōsue.Burg.tit. *des bastards*. Rub.8.§.5.glo.3. & per contra, qđ nō dicantur verè legitimi, probat per 20.fundamenta idem Cassa.ibid.

An filij legitimati habeāt ius succedendi vltra patrē,& an habeant oīa remedia cōtra testm̄ paternū,q̄ habēt cæteri legitimi, vide Bar.in Authen.quib.mod. natur.effic. legit. nu.8. & in §.tribus. & §. generaliter. ibid.

Pater in casu validæ legitimationis,non potest filio naturali legitimato plus relinquere, q̄ vni filiorū legitimorum , & naturaliū , cui minus relictū sit. And. Gail.obser.142.nu 9.

Vn Dec.

Dec.consi.393.2.vol. Franc.Cremen.sing.52. vide tamen Rol. consi.95.vol.3.

Simpliciter legitimatus, non censetur ad feuda admissus, nisi Princeps hoc expressè in legitimatione dixerit, & fecerit ex plenitudine potestatis, & certa scientia: tunc enim valet legitimatio etiam quo ad feudum antiquum, verùm Princeps nō debet vti hac plenitudine potestatis, nisi ex causa. Gail.ibid. n.12.vide Afflict.decis.195.Boer.decis.123.c. naturales.tit.si de feud.defunc. fit cōtrouers. in vsib. feud. & ibid.glo.

In Regno Franciæ legitimatus simpliciter, succedit in feudo. Pap.libr. 21.titul.3.arrest.12. quòd succedat, scribunt etiam Raud. tracta. de analog. cap.36.nu.107.& Menoch. consi. 156.lib.2 num.18.

Spurius, an possit legitimari ad feudum ecclesiasticum, vide Afflic.decis.386.

Filius legitimus est, q ex vxore coiuncta viro legitimo matrimonio, nascit. Capic.decis.194.

Legitimatus ad feuda, quando succedat, vide Menoc.cōs.16.& cōs.203 lib.1.& cōs.18 t.li.2.

Et qualis mentio facienda sit in legitimatione de agnatis ad hoc, vt valeat etiam ad feudū, vide Rol.consi.23.vol.3.

Princeps potest legitimare filium spurium, vt succedat in feudum, in præiudicium agnatorum. Deo. consi.269.nu.10.tamen quòd non possit in feudo antiquo,& proprio, plenè cō probat Menoch. consi.181.nu.39.lib.2.

Legitimatio non corruit, licèt per legitimantē narrentur quædam causæ, quæ non probantur.Mohed.decis.246.nu.3.

Licèt filius naturalis propriè dicatur natus ex concubina retenta in domo, tamen legitimatio illius, qui in legitimatione dictus fuit naturalis, quamuis esset natus ex muliere nō retenta in domo, valet. Natt.consi.623.

Quo ad validitatē legitimationis respectu successionis bonorum patris, sufficit consensus ipsius patris, sine quo non valet. Dec. consi. 338.& consi.579 sed quādo tractatur de successione aliorum agnatorum, & cognatorū legitimatio nihil operatur, si fuit obtenta sine eorum consensu. Io.Pap.lib.5.tit.5.arrest. 2 & lib.21.tit.3.arrest.15.vide Menoch.consi. 108 num.9 libr.2.

In legitimatione sufficit adesse consensum patris, nec requiritur consensus matris, & legitimatus succedit etiam agnatis, maximè si legitimans hoc dicat. Abb.consi.86.

Per generalem consuetudinem hodie fuerunt abrogati omnes modi legitimandi naturales, & spurios, duobus exceptis, nempe per subsequens matrimonium,& per rescriptum Principis. Pap.lib.21.titu.3. arrest.16. tamen pater testando inter liberos,& filios naturales, illos nominando hæredes legitimat, dū tamen ipsos non appellet naturales; idem si in alio instrumento publico, id actum fuerit. Boer.decis.240.nu.15. Fran.Cremen.sing.76. vide §.ad hoc autem, Authen.vt liceat matri & auiæ, quod procedit nullis filijs legitimis extantibus.Boer.ibid.nu.18. quando procedat, vide Pet.Ger.sing 60. Marc.Mār.sin.600.

Sex traduntur modi legitimandi, quos scribit Cassa.in consuetud.Burg.tit.*des successions, des bastards* Rub.8 § 3.glo 2.

Filij naturales quinq; modis efficiuntur legitimi, & legitimati succedunt, sicut legitimi. Bar in suo tract.successionis ab intestato.

Legitimatio taliter vulnus sanat, vt non remaneat cicatrix. Raud.tracta.de analog.c.36. nu.93.tamen naturalis legitimatus, non dicitur verè legitimus.Ozas.decis.119.num.15. vide Afflic.decis.195. Capic decis.194. nu.7. Marc.de Mant.sing.597.Bar.in l.si is, qui pro emptore,nu.29.ff.de vsucapio.

Donatio causa mortis propter filiorum legitimationem subsequutam, nō reuocatur, cùm ius succedendi à iure legitimationis, siue filiationis, separatum sit. Ozas.decis. 118. nu. 10. tamen dispositio.l.si vnquam,C.de reuoc. donation, locum habet in legitimatis. Dec. consi.366.

Illegitimationis vitium à iure Diuino procedere; non autem à iure Ciuili, pluribus sacrarum scripturarum testimonijs ostēditur, per Ozas. decis.119.nu 4.

Legitimationis materia, est de iuris apicibus. Afflic. decis.386.

Legitimatus, an excludat in dispositione Principis, de hæredibus mentionem faciente, vide Afflic.decis.392. nu.23.

Mulier naturalis nubens viro naturali, & legitimo, efficitur legitima. Boer.decis.240.nu.19.

Matrimonium putatiuum, data ignorantia in altero ex cōtrahentibus, legitimat prolem, sicut verum. Cassad.decis.1.ritu.de sponsa.

Legitimatio infantis, an fieri possit, vide Dec. consi.55. & 367. & Menoch. consi.19.vol.1. quod possit, scribunt Dec. consi.317 nu. 10. Cassa.in consuetud Burg.tit.*des successions, des bastards*. Rub.8.§.3 glo.2.nu. 19. Bar.in l.5.C. de emancipa.liber.tū quòd dispensatio fieri non possit, tradit idem Dec.consi.579.

Contra legitimationem infantis potest opponi, Comitem Palatinum non habuisse speciale mādatum ad hoc, fuisseq; factam sine causa,& à patre sine cōsensu aui, & aliàs pro vt scribit Menoch. consil.19. vol.1. sed his non obstantibus sustinetur legitimatio, vide ibid.

Pater non legitimat naturalem filium, nec spurium inuitum, nisi sit infans. Bart.in l.11.ff.de ijs, qui sunt sui, vel alieni iuris.

Legiti-

Legitimatio est actus Principis, qui cõfertur in legitimatum, patre consentiente. Dec.cons. 258.num.10.

An per legitimationem probetur quis filius, vide Dec.consi.345.

An legitimatus dicatur esse de linea, vel quando conditio facta de filijs, habeat locum in legitimatis, vide Dec.consi.365.

Testamentum prius factum ad similitudinem posthumi præteriti, per legitimationem filij postea factam, rumpitur. Dec.cons.366.nu 5. Abb.consi.86.vide Perillustr. D.P.Tessau.decis.84. & quid, si post mortem patris filius se legitimare fecisset à Principe, vide eundem ibid.d.decis.84.& §. ex imperfecto.l. hac cõsultissima. C. de testam. non habet locum in filijs naturalib.vel legitimatis.Dec.cons.610.

Legitimatus, qui habet instrumentum suæ legitimationis, dicitur habere intentionem suam fundatam pro legitimationis suæ validitate; ideò opponenti contrarium incumbit onus probandi. Roland.consi.61.num.28.vol.1. & consi.67.vol.3.

Incestuosi auctoritate Imperiali cum clausula, non obstante, possunt legitimari quo ad temporalia. Rol.ibid.nu.32.

Legitimatio fieri potest de non natis, & in vtero conceptis. ibid. nu.38.

Legitimatio dicitur vera, & propria, quando qs absolutè restituitur natalibus, non obstante, quòd in legitimatione dicatur, legitimatum non posse succedere patri, nisi in eo, quod sibi placuerit: ideò pater promittens in cõtractu matrimonij legitimare filiam naturalem, impetrando talem legitimationem, cum dicta conditione, dicitur adimpleuisse promissionem. Rol.consi.26.vol.4.

Filius legitimatus tenetur ꝓbare se filiũ illius, ad cuius instãtiã fuit legitimatus, maximè si opponat illi de filiatione. Rol. cõs.49.vol.4.

Clausula, sine præiudicio venientium abintestato, apposita in legitimatione, nõ præiudicat filio legitimato, quominus admittat ad successionem bonorum patris legitimantis, exclusis agnatis, & consequenter hoc casu, legitimatus excludit nepotem ex fratre sui patris. Menoch.cons.306.lib.4. legitimatus adhibita hac clausula, qualiter succedat, vide Capic. decis.22. quòd tunc solùm succedat ex testamento, scribit Dec.consi.338.610.vide consi.393. & 576.

Qñ pater in legitimatione certũ modũ succedendi expressit, talis declaratio hẽt vim testamenti. vide Menoch.cons.317.nu.21.lib.4.

Nasci in sexto mense, & vno die quis potest: idẽ in nato vltra duos dies post decimum mensem. Bart.in l.12.ff.de statu homi.

De legitimatione liberorũ, & qualiter efficiant legitimi per legitimationem, vide Bart.in §. rectè. Authen.quib.mod.natu. effic. legit.

Legitimatus dicitur legitimus, etiam quo ad honores, & ordinẽ. Bar.in suo tract.successioni. abintestato. nu.4. nam legitimatus ad patris instantiam, debet per omnia tractari, sicut legitimè natus. Abb.consi.86.

De legitimatione facta per Papam.

REx Aragonum non potest facere filium naturalem legitimari per Papam, in præiudiciũ alterius cõsanguinei, cui consuetudo Regnũ deferet, Rege decedente sine filijs legitimis. Capic.decis.121.nu.4.

Legitimati à Papa, an censeantur legitimati ad temporalia, & legitimatio quid sit, & an retrò trahatur, vide Guid. Pap.q.482.

Papa nõ potest in Gallia, quo ad successionem legitimare. Boer.decis.297.

Si illegitimus per Papę legitimationẽ restituat, censet legitimatus quo ad honores; nõ quo ad bona. Aegid.Bellam.cõclusio.742. nu.10.

Papa non habet legitimandi potestatẽ, nisi in terris sibi temporali iurisdictione subiectis. DD.de Rota decis.1.tit.q filij sint legit.in nouis, Papa enim non põt Imperio subditũ legitimare in tẽporalib.nisi impedimentũ sit canonicum. Iac.Put.decis.483.lib.2.nu.4.

Legitimatus à Papa non põt succedere ex testamẽto, vel abintestato: quia legitimatio facta ab illo nõ trahit ad temporalia, quæ sunt in territorio Imperij. Guid.Pap.sing.331.

Papa potest quo ad spiritualia quẽlibet legitimare, & talis legitimatio tenet vbiq; locorũ; quia quo ad spiritualia, oẽs sunt de sua iurisdictione. Hart.Hart.c.8. tit. de matrimo.

Et èconuerso legitimatio facta per Papã, non trahitur ad ea, q̃ nõ sunt suę iurisdictionis, vt ad bona, q̃ sunt in terris Imperij. ibi. d.c.8. ꝑ. cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.

De legitimatione facta per Imperatorem, vel Principem.

PEr legitimationem Princeps restituit filios spurios ad primum ius Naturæ, iure positiuo sublato. Ozas.decis.119.

Illegitimi status vitiũ, vbi à iure diuino ꝓcedit, legitimatus per rescriptũ Principis, non dr̃ verè legitimatus; sed fictè, & potius dispensatus. ibid. nume.3. ideò legitimatus à Principe nõ est apud Ecclesiam legitimatus. glo.in c.3.dist.59.

Princeps legitimatum ad illegitimationẽ reducere potest: quia legitimationes sunt de iure Ciuili. Afflic. decis. 128. nu. 13.

An filius spurius legitimatus per priuilegiũ Regis, & restitutus natalibus, cum omnib. clausulis derogatorijs, gaudeat nobilitate paterna, vide Afflict. decis. 195. in fine.

Imperator potest legitimare natũ ex damnato coitu, si dicat non obstante Auth: ex complexu. vide Guid. Pap. q. 280. & sing. 353. supra tit. de legitimatione liberorum in genere.

Legitimatus per Principem, an possit petere hęreditatem cum alijs fratribus naturalibus, & legitimis, vide Guid. Pap. q. 482. & supra eod.

Ad legitimationẽ à Principe faciẽdã, sufficiunt volũtas, & cõsensus patris: Mohed. deci. 246.

Filij spurij legitimari possunt per Principem. Bart. in Authen. ex complexu. C. de incest. & inutil. nupt.

An Imperator possit legitimare in terris Ecclesiæ, vide Bar. in l. 57. ff. de rit. nup. & in cõs. 75.

Nepos per legitimationẽ potest effici suus, post mortem filij, & modus legitimandi per rescriptũ Principis, erat cognitus de iure ffo rũ; sed alij modi non. Bart. in l. Gallus. §. nunc. ff. de liberis, & posthumis.

Forma legitimationis per rescriptum, traditur per Bart. in §. tribus. nu. 6. & §. sit igitur. Auth. quib. mod. natu. effic. sui.

Legitimatus per Principem admittitur ad ea, quæ de iure communi, etiam legitimo competunt. Bar. consi. 75. vol. 1.

Imperator, vel habens causam ab eo, potest legitimare (patre petente) filium Sacerdotis, etiam in terris Ecclesię. Paul. Aemil. decis. 74. par. 2. 75. & 76. ibi. vide etiam decis. 147. 148. & 199. ibid. sed an possit legitimare in terris Ecclesiæ nõ subditum, vide eundẽ Vera. decisio. 77. part. 2. tamen Princeps secularis non potest legitimare Clericum bastardum. Gasp. Cabal. milleloq. 565. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des successions, des bastards*. Rub. 8. §. 5. gl. 3. nu. 49. sed quòd valeat legitimatio saltẽ, quo ad bona patrimonialia, scribit Cassan. ibid. num. 58.

Legitimatio spurij non præiudicat filijs legitimè natis, nisi Imperator hoc exprimeret, & motu proprio, & ex certa scientia hoc prouideret. Mysing. obser. 35. cent. 1.

Pater potest legitimare auctoritate Imperatoris filium spuriũ, non citatis agnatis, si alios filios legitimos non habeat. Vera. decis. 146. par. 2. vide supra de legitimatione in generc.

Imperator potest legitimare, etiam extantibus filijs legitimis, & naturalibus: quia in eo propter supremam potestatem, sola volũtas pro causa habetur. Dec. consi. 289. & consi. 308. vide tamen Menoch. consi. 181. lib. 2. nu. 39. idem in Principe non recognoscente superiorem. Dec. d. consi. 308. & consi. 579. imò Princeps pôt legitimare in pĩudicium agnatorũ, quib. dclata sit hrdi tas. Dec. cõsi. 393. vol. 2. vide supra tit. de legitima. in genere.

Legitimatus per rescriptum Principis cõsequitur iura agnationis, & succedere potest agnatis patris, saltem quando ita dicitur in legitimatione; secus in legitimatis per oblationẽ curiæ. Craue. consi. 138. Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des successions, des bastards*. Rub. 8. §. 3. glo. 2. num. 29.

Imperator, Rex, & Princeps non recognoscens superiorem, tãtùm legitimare possunt Cassa. in consuetud. Burgun. titu. *des successions, des bastards*. Rub. 8. §. 3. glo. 2. nu. 20. vide §. 3. glo. 3. nu. 40. ibi. Rol. consi. 89. vol. 1.

Temporis diuturnitas, & iuris ignorantia cum numero liberorum, inducunt Principem ad legitimationem liberorum. l. 57. §. diuus. ff. de ritu nupt.

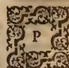
Filius legitimatus à Principe sequitur familiã patris; sicut adoptinus. gl. fin. in l. 1. ff. ad municip. & de incol. & conditionem. Bar in l. 3. C. de municip. & origin. lib. 10. diguitatem, & originem. gl. pen. in d. l. 3. C. de municip.

Rescriptum contra ius elicitũ valet, si expressè dicat Princeps, non obstante tali lege. glo. in verbo expressim, in §. & si quidem. Authen. de testamen. imperfe.

Vide de legitimatione filiorũ naturalium per Azo. in summa tit. C. dẽ natural. liber.

Filius naturalis quotiescunq; potest legitimari per subsequens matrimonium, nunq̃ potest legitimari p̃ rescriptũ Principis. Hip. sin. 130.

De legitimatione facta à Comite Palatino, vel ab alio habẽte potestatẽ à Papa, ab Imperatore, aut Pricipe.

Priuilegium legitimandi spurios, mortuo cõcedente, an expiret, vide Afflic. decis. 128.

Successor Princeps pôt reuocare priuilegiũ legitimãdi cõcessum p̃ antecessorẽ, & omnes legitimationes factas post mortem concedentis tale priuilegium. Afflic. ibid. nu. 12.

Priuilegium legitimandi, seu creandi Comites Palatinos, concessum per summum Pontificem, potest per ipsum reuocari, & per eius successorem. Menoch. consi. 112. vol. 2.

Legatus de latere habens potestatẽ legitimãdi spurios, ac incestuosos, poterit legitimare spurium, & incestuosum simul. Boer. decis. 127.

Legitimandi spurios,& incestuosos potestatem habens, an possit spurios, & incestuosos simul legitimare, vide Ias.de act.§ s.oium.n. 30
Quid, si aliquis spurius, & incestuosus simul esset legitimatus solùm tanquam spurius, an valeat legitimatio, vide ibi.num.32.
Quòd legitimandi adulterinos habens potestatem: itē & incestuosos, non possit legitimare adulterinum, & incestuosum simul, scribit Bar.in l.13.ff.de liber. & posthu. vide tamen eundem Bar.in l.2.ff.de verbo.oblig.
Vicarij Imperatoris perpetui legitimare spurios, & restituere natalibus possunt; sicut possunt Principes. Fran.Marc.q.617.
Licèt inter priuatos assertio meritorū non probet, tamē hoc fallit in Comite Palatino legitimante aliquem,& asserente, quòd propter merita collata legitimauit. Iacob.Put. decis. 115. libro 2.
Habens potestatem legitimandi ab Imperatore, an in terris Ecclesiæ legitimare possit, vide Dec.consil.55.& cons.308. num. 7. Qui hēt potestatem legitimandi à Papa, vel Imperatore, non potest legitimare in præiudicium alterius, cui ius sit quæsitum, etiam in spe: quia tales concessiones intelliguntur fieri in præiudicium aliorum. Dec.cons.425.
Potestas legitimandi spurios, non habet locum in filiabus. Dec.cons.453.& cons.698.
Facultas legitimandi naturales, spurios, incestuosos, & alios quoscunque procreatos, & procreandos ex illicito coitu, extenditur ad infantes, qui virtute huius concessi priuilegij, legitimari poterunt. Rol.cons.61.vol.1.
Sicut Princeps potest legitimare spurios cum clausula, non obstante, vel de plenitudine potestatis, non requisitis his, de quorum præiudicio agitur, ita potest concedere Comiti Palatino facultatem legitimādi, hoc modo. Rol.ibid.num.30.
Si extat decretum in aliquo Principatu, quòd Comes Palatinus non possit in eo ducatu legitimare absque licentia Principis, an non impetrata tali licentia, facta legitimatio valeat, vide Rol.cons.67.vol.3.num.65.
De iure legitimatio facta à Comite Palatino, cū causa,& citatis prætendentibus interesse valet, tamen in patria, an iste Comes ex decreto Maximiliani habeat auctoritatem, vt legitimatio ab illo facta sustineatur, vel nulla declaranda sit, vide Excel.D.P.Tessa. dec.69. & quid, si Princeps post ius agnatis quæsitū, confirmasset huiusmodi legitimationem, facta per ipsum declaratione, non fuisse mentis derogare iuribus, quæsitis ipsis agnatis, vide ibid.d.decis.69.

De legitimatis per subsequens Matrimonium.

SPurius natus ex coniugato,& soluta, per subsequēs matrimonium non desinit esse spurius. Ozas. decis.119.num.10.17.18 & 19.& reprobantur tenentes contrarium, vide Marc.q.682.par. 2. tamen p subsequens matrimonium filij nati ex concubina legitimantur,& dicuntur verè legitimi, etiā si medio tempore concubinarius habuerit aliam vxorem,& ex ea prolem, si illa mortua, duxerit in vxorem primam concubinā, quia tunc legitimantur filij ex ipsa nati, ante contractum matrimonium, cum prima vxore nunc defuncta, ita scribunt Bar. in l. bonorum. ff. rem rat.habe.num.3.& in l.penu.§.vxor.ff.solut.matrimo. Bald.ibi.Ang.in §.fin.nu.12.Institu.de nupt.Abb.in c.tanta ext.qui filij sint legitim.num.33.Castren.in d.l.fin. §. vxor. ff. solut.matrim.& Alex. ibi remissiuè. Tiraq. in l.boues.§ hoc sermone in prin.nu.4.ff de verbor.& rer.signifi.& in 3.limitatione ibi.num. 8.& sub num.17.attestatur de communi, idē Tiraq.in tract. de iure primogenit.q.34.nu.3. cum alijs ibi per ipsum cumulatis, contrariū tamen tenent ijdem Castren.& Alex.in l.Pōponius.§.quæsitum.ff.de acq.pos. & hāc quæstionem dicit dubiam Bal.in l. cum quis. nu. 4.C.de natural.liber.
Filij suscepti ex vili fœmina, & Clerico beneficiato (nondum in Sacris cōstituto) per subsequens matrimonium legitimantur, & admittuntur ad fideicommissum aui. Ozas. decis.154.& ad feudum. Menoch.cons.174. lib. 2.vide Bart.in l.6.C.de nupt.
Legitimati per subsequēs matrimonium, quādo excludant substitutum, vide Franc.Marc. de coniect.vltim.volun.lib.11.tit.12.
Quid in legitimatis per matrimonium contractum in mortis articulo, an excludant substitutum, vide ibi.tit. 13. nam talis legitimatio non reddit filios legitimos, quo ad successionem. Menoch.cons.108.vol.2.
Filij procreati ex muliere extra domum cognita, non legitimantur per subsequens matrimonium de iure Ciuili; secùs de iure Canonico, cui standum est in hac materia. Dec. cōs. 155.vide Bar.in l.4.ff.de concubinis, & tunc excludunt substitutum; secùs si sint legitimati per rescriptum Principis. Dec.ibid.
Filij non aliter legitimantur per subsequēs matrimonium, quàm si mulier talis sit cōditionis, cum qua commodè,& pro dignitate natalium, matrimonium cōtrahi possit, & quæ

vita

vitæ turpitudine careat. Ozas. dec. 154. in principio, vide tamen ibid. Ozasc. num. 10. sed ꝙ filij nati ex quauis concubina licita, per subsequens matrimonium legitimentur, habetur in additio. q. 220. Capel. Tholos. vide Menoch. cons. 18. vol. 1. etiam non confectis instrumentis dotalibus. Mohed. dec. 181.

An legitimatio per subsequens matrimonium requirat instra dotalia de iure Ciuili; quid de iure Canonico, vide Excel. P. Tessa. decis. 83.

Ad hoc; vt filius naturalis extantibus legitimis, per subsequens matrimonium legitimetur, debent confici instrumenta dotalia, quod procedit de iure Ciuili; secùs de iure Canonico. Hippol. sing. 250.

Filij per subsequens matrimonium legitimanẽ, licèt nati ex vili fœmina inde nupta cum Illustri viro Menoch. cõs. 18. vol. 1. & dicuntur verè, & propriè legitimi etiam in materia, & dispositione, quæ strictam tantùm interpretationem admittit. idẽ Menoch. cõs. 227. li. 3.

Legitimati per subsequẽs matrimonium dicũtur verè legitimi, licèt essent nati ex ancilla, quæ domi primò seruiebat, & nata ex patre rurali, & ita legitimati, natiq; ex tali matrimonio, non possunt dici nati ex muliere inhonesta, vili, & abiecta. vide Menoch. cons. 225. lib. 3.

Matrimonij tãta vis est, vt qui antea illegitimè nati sunt, post matrimonium subsequutum, legitimenẽ. Ozas. dec. 154. n. 5. & 8. Marc. q. 682. par. 2. sed tunc requiritur consensus liberorum. Marc. q. 683.

Legitimatio per subsequens matrimonium, est potẽtior cęteris speciebus legitimationum. Ozas. deci. 154. num. 12. Hipp. sing. 542. in fin.

Filijs per subsequẽs matrimonium legitimatis, reuocatur donatio ante facta. Boer. dec. 159 & tales filij admittuntur ad successionẽ, non obstante statuto disponente, non debere admitti, nisi legitimè natos. Boer. ibi. nu. 5.

Primogenitus naturalis legitimatus per subsequens matrimonium, an excludat secundum legitimè natum. vide ibi. in fine.

Ad effectum legitimationis prolis, sufficit probare matrimonium per instrumentum dotale, reputationẽ, & famã. Iac. Put. deci. 72. lib. 2.

Dispensatione à parentibus scienter contrahẽtibus matrimonium illicitum impetrata, & conditionibus illi appositis ob mortis superuenientiam non impletis, si canonicè consti terit eos voluisse illas adimplere, filius habetur pro legitimo. Put. deci. 483. lib. 2.

Legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad successionem feudi; secùs est in legitimatis per rescriptum Principis. Mising. obser. 42. cent. 5. Hippol. sing. 542. vide tamen Raud. tract. de Analog. ca. 35. nam legitimati per subsequens matrimonium verè legitimi dicuntur, & per omnia æquiparantur legitimis, etiam quo ad statuta. And. Gail. obser. 141. lib. 2. quæ conclusio ampliatur procedere, etiam si matrimonium sit contractum in mortis articulo, vel à sene decrepito. Gai. ib. num. 8. limita non procedere in nepote, si filius naturalis mortuus sit, antequam pater, cum matre filij naturalis matrimonium cõtraxisset. ibi. nu. 9. Cassan. in cõsuet. Burg. tit. *des successions, des bastards* Rub. 8. §. 3. gl. 2. n. 8.

Legitimatus per subsequens matrimonium nõ efficitur legitimus, & non admittitur ad feudum, quando erat natus ex ea, cum qua tempore natiuitatis, non poterat contrahi matrimoniũ, veluti si erat nupta alteri, licèt postea ex dispensatione fuerit secutum matrimoniũ cũ pr̃e legitimati. Menoc. cõs. 16. vo. 1

Legitimatus hoc modo, non succedit in feudo, quando verba inuestituræ respiciunt initium natiuitatis, vt si scriptũ sit, pro te, & filijs ex te legitimè descẽdẽtib. Meno. ib. nn. 6.

Filius natus ex moniali in monasterio degẽti, non efficitur legitimus per subsequẽs matrimonium, mediante dispensatione cõtractũ, in præiudicium substituti. Rot. Auenio. deci. 6. in decis. diuerso. tom. 3.

Filius incestuosus nõ legitimaẽ per subsequens matrimonium contractum per dispensationem Papæ, nisi de eo sit facta mentio. Hipp. singul. 121.

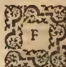
Filius naturalis, quotiescunque põt legitimari per subsequens matrimoniũ, nunquã potest legitimari p̃ rescriptũ Principis. Hip. sin. 130.

Filius non legitimatur per subsequens matrimonium contractum cum ea, quam viuente vxore cognouerat, & ex qua habuerat filium ipsum. Amanel de Clarisaquis. sing. 218.

Filij per subsequens matrimonium clandestinũ, non legitimantur. August. Bero. in suis quæstio. quæst. 107.

Filij naturales per subsepuens matrimonium legitimari possunt, ẽt sobole legitima existente. Bar. in §. dubitatũ. Authen. de incest. nupt.

Legitimati filij, quando faciant deficere fideicommissum.

Filij suscepti ex vili fęmina, & Clerico beneficiato, nondum in Sacris cõstituto, per subsequẽs matrimonium legitimãtur, & admittitur ad fideicommissũ aui. Ozas. deci. 154.

Filius natus ex moniali in monasterio degenti non

non efficitur legitimus per subsequens matrimonium, mediante dispensatione contractum, in præiudiciũ substituti. Rot. Auenio. dec. 6. in deci. diuerso. Tom. 3.

Licèt dubium sit, an legitimatus faciat deficere conditionem fideicommissi facti sub conditione, si decesserit sine liberis legitimè procreatis, vel ex legitimo matrimonio, tamen hæc dubitatio cessat, in legitimato per subsequens matrimonium, qui sine dubio excluditur in dicto casu substitutum. Rip. in l. ex facto. ff. de vulgari. num. 47 & in l. si vnquam. C. de reuoc. donatio. num. 86. post Cast in l. fin. C. de his, qui veniam ætati. Boer. dec. 159. num. 20. vide Franc. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. Dec consil. 155. quod limita, vt per Excel. D. P. Tessau. dec. 196. sed quid in legitimatis per matrimonium contractum in mortis articulo, an excludant substitutum, vide Mant, ibi. tit. 13. fol. 280.

Facta substitutione, si decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, an spurius legitimatus excludat substitutum, vide Afflict. decis. 386. Castren. in l. fin. C. de his, qui veniam ætati; Iaf. in l. 2. C. de iure emphi. Rip. in l. ex facto. ff. de vulgari, num. 24. & Alex. ibid.

Quòd etiam legitimatus per rescriptum Principis, faciat deficere fideicommissum, & in totum excludat substitutum, scribũt Gasp. Cabal. milleloq. 79. Dec. conf. 365. 368. & 399. sed quando hoc verum sit, & procedat, vide per Francis. Mant. de coniectu. vltim. volun. lib. 11. titul. 10.

An legitimatio saltem debeat mentionem facere de substitutione, vide Mant. ibid. tit. 11. num. 14. Raud. tract. de Analog. cap. 36. num. 30. & an substitutus tempore legitimationis debeat citari, vide Mant. ibid. qui concludit pro parte negatiua, ita quoque tenet Raud. tracta. de Analog. cap. 36. num. 29. vide & ca. 37. & 39 Rol. conf. 67. vol. 3. num. 56.

Ex quibus coniecturis colligi possit testatorẽ non voluisse legitimatum excludere substitutum, vide per Raud. ibidem nu. 49. & Menoc. conf. 164. lib. 2.

De sententia pro nepotibus legitimatis contra patruum in materia fideicõmissi, vide Raud. tract. de Analog. cap. 36. num. 102.

Quando legitimatus nõ excludat substitutum, vide Dec. conf. 436. & conf. 557.

Legitimatus per subsequens matrimonium nõ excludit fideicommissarium, in fideicommisso facto sub conditione, si grauatus decesserit sine filijs ex legitimo matrimonio, procreatis, nam legitimatus per subsequẽs matrimonium non potest dici natus ex legitimo matrimonio. Natt. conf. 602. Rol. conf. 100. vol. 2.

Idem si dictum sit in substitutione, si decesserit sine liberis legitimè procreatis. Natt. consil. 624. contrarium tamen tenet Menoch. conf. 225. & 227. num. 21. quid, si solùm esset facta substitutio sub conditione, si decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, vide Rol. dict. conf. 100. num. 47. vol. 2. Menoch. conf. 26. li. 1. & conf. 66. lib. 3. Rol. conf. 67. vol. 3. quod limita, quando esset substitutus aliquis ex descendentib. testatoris. Menoc. cõs. 318. nu. 18.

In hac q̃stione, an legitimati excludãt substitutum distinguẽdi sunt duo casus: Primus erit, quando testator instituit, & substituit filios legitimos, & naturales expressè excludendo illegitimè natos, vt constet voluntatem testatoris fuisse, quòd non admitterentur legitimati, & hoc casu non excludunt substitutũ. Menoc. conf. 20. num. 27. & 28. vol. 1.

Secundus casus erit, quando testator non excludit illegitimos, sed simpliciter vocat, & substituit legitimos, & hoc casu Princeps potest auferre illud impedimentum illegitimationis, atque ita potest facere, vt illegitimè nati fint legitimi, & hæredes, & sub ea substitutione comprehensi à testatore dicantur. Menoch. d. conf. 20.

Legitimatus non facit deficere fideicommissũ factum, si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, qui nullam habeant maculam in natiuitate, & origine. Menoc. conf. 202. num. 155. lib. 3.

Clausula, si decesserit sine filijs ex legitimo matrimonio natis, non verificatur in filio legitimato ab Imperatore. Bar. conf. 75. vol. 1.

Vide de materia sup. tit. prox.

De donationibus propter nuptias, & lucro nuptiali dotis viro competenti.

Mulier non potest de lucro dotis viro competenti ex forma statuti, vel ex pacto disponere, in eius præiudicium. Ozasc. decis. Pedem. 29. vide Perillu. D. P. Tessa. dec. 206.

Statutum loquens de dote data, an habeat locum in dote præsumpta, nempe si mulier nubat traditis bonis suis viro, nulla facta constitutione dotis, vide Ozas. dec. 21. Ios. Lud. decis. Perus. 99. par. 2. Menoc. cõs. 5. & Bar. in suis quæstio. q. 7.

Statutum loquens de dote data habet locum etiam in dote promissa. Ozas. d. decis. 21. nu. 5. Guid. Pap q. 165. Boer. dec. 23. nu. 7. Magon. decis. 86. Rot. Flor. Math. Math. sing. 73. Bar. in l. 14. §. sanc. C. de Sacrosan. Eccl. & cõs. 131.

Gail.

Gail.obser.79.lib.2.vide Capi.deci.176.num. 31.Guid.Pap.q.274.Mysing.obser.110.cent.5 & muliere non cognita.vide Boer.d. dec.39.

Quando statutum expresse faceret mentionem de dote soluta, non haberet locu in promissa, nisi ex communi vsu loquendi dos promissa pro data acciperetur, vel qui soluere debebat dotem fuerit in mora soluendi, nam his duobus casibus, hoc statutum habet etiam locu in dote promissa.Gail.obser.79. nu. 3.li.2 vide Pap.lib. 15.tit.4.arrest.13. Crau. pro genero.consi.1.num. 267. vide Ias.de actio.in §. fuerat.num. 127.

Statutum, vel pactum disponens de lucro dotis, habet etiam locum in vxore desponsata per verba de præsenti, nondum tamen cognita, neq; ad domum traducta.idem Gail.obseru. 80.lib.2.Boer.deci 39.vide Mysing obser.78. cent.6.vbi scribit hanc opinionem esse controuersam,& indigere decisione Cæsarea, vide Math. Mathes.sing.74.Abb consi.1.lib.1.& consi.79.lib.2.Afflic.dec.61.nu.4.& Bart. in l. nihil.ff.de actio.rer.amot.

Limita primo conclusione, in minore septennio sposata per verba de præsenti, & ad domum traducta.Gail.d.obser.80.lib. 2.

Secundo limita, si culpa mariti non fiat traductio ad domum, vel matrimonium non consumaretur per cohabitationem,& copulam, ibi. Gail.nam matrimonium non consumatum culpa viri, habetur ac consumatu fuisset quo ad lucrum antiphati.Gram. dec. 97. nu. 88.& pactum de lucranda dote, habet locu, etiam si matrimonium non fuerit consumatum.ibid.num.89.

Tertio, in marito natura frigido, & impotente. Gail.ibi d.obser.80.

Priuilegia doribus,& vxoribus concessa, amplectuntur etiam vxores per verba de futuro. Afflict.dec.61.num.5.

Donatio propter nuptias constituta per maritum, non debetur vxori post mortem viri, dote promissa,& in termino non soluta, & vbi minus soluerit mulier de dote, quam promiserat, minus lucratur de donatione propter nuptias, & ea gaudebit solummodo pro rata quantitatis solutæ dotis. Afflict.decis.242.Gramma dec.97.& dec.103. nu. 17t. Guid Pap.q.274 Marc.q.17.par.2.Ias. de act. in §.fuerat.nu.126 D. Sola in suis comment. glo.super 1.parte decreti, Blanchę ti.de feu. num. 18. Dec.cos.644. & Natt.consi.258. sed hæc iuris coclusio videtur alterari ex forma instrumentorum dotalium.Guid.Pap.q.434. & 565. secus si maritus decesserit ante tempus solutionis conuentę, nam tunc debetur totum augmentum.Affli.dec.333.Guid. Pap. q.430.& q.565.Boer.dec.22.nu.6.17.21. & sequent.Rol.consi.10.vol.1. sed quid, si ab alio, quam ab vxore dos fuerit promissa, an tunc debeatur augmentum vxori, etiam dote non soluta in termino, vide Boet. d.deci.22.n.17.

Si nulla dos a principio mulier promiserit,& vir nihilominus fecerit donatione propter nuptias, tunc valebit talis donatio, quia hoc in casu illa nullam respicit dotem; secus in casu suprascripto. Affl.d.dec.242.

Consumatum intelligitur matrimonium ex cocubitu, licet vere non fuerit vxor cognita.Boer.deci.22.nu.36.

Dotem lucratur vir, si per vxorem steterit, quo minus consumaretur matrimonium. Boer.d. decis.22.num.39.

Matrimonio nullo declarato, an donationes factæ inter sponsos teneant, vide Vincen. de Franc, decis.52.

Statutum de lucro dotis non habet locum in matrimonio soluendo propter maleficium, impotentiam, aut affinitatem, licet vxor moriatur ante dissolutionem. Borg. dec. 18. nu. 24.par. 2. lucratur tamen fructus.ibi.nu.25.

Si in domum mariti mulier ducta sit, vt cum ea coniungatur, si ante coniunctionem decesserit maritus, partem dotis (quę sibi ratione statuti debetur) lucrari debet.Dec.consi.540. num.13.vide plenius consi.577.Hip.sing. 106. Natt. consi. 282. secus si nondum ducta sit in domum, licet nupta per verba de præsenti; sed non cognita.Hip.d.sing.106.

Mulier, quæ non dedit dotem, non potest petere donationem propter nuptias. Cassan.in consuetu.Burg.tit. *des droicts.* Rub.4.§.2.gl.3.

Valet consuetudo, vel statutum, quod maritus, aut vxor, certum quid post mortem alterius lucretur. Cassan.ibi.§.6.glo.1.sed an hęc consueto habeat locum in coniuge de præsenti, copula nondum sequuta, vide Cassan ibid.gloss.2.

Statutum loques in dote data, vel promissa, locum non habet respectu lucri dotis confessæ; quia aliud est dos data, vel promissa, & aliud dos confessa. Rol.consi.46.vol.4.

An statutum de dote per maritum lucranda, habeat etiam locum in iocalibus,& corredo,& quid, in paraphernalibus magni valoris immobilibus, vide Excel.D.P.Tessa. decis. 195. & quid, si lucretur dos virtute cosuetudinis, ibi.nume.fin.

Maritus, qui non sustinet onera matrimonij, no potest dotis partem ex pacto, vel statuto lucrari.Ozas.deci.21 num.17.

Maritus, si non apparet se fecisse donationem, propter nuptias expresse, vel tacite vxori, dimidiam dotis ex statuto debitam non lucratur.

tur. Ozas.decis.21.num.21. quando aliàs maritus priuetur hoc lucro, vide Boer.dec. 244. num.fi.Dec.in l.1.C.vnde vir,& vxor.num. 9. Abb.cons.85.par.2.nu. fin.tamen dotis simples cõstitutio valet, sine pacto de aliquo lucrando. Boer.decis.113.

Cõstitutio dotis facta per tutorem pupillæ suæ sine decreto redditur nulla: ideò ex ea maritus ex forma statuti nihil lucrari potest, nisi per Iudicem fuerit pronunciatum super congruitatem dotis, illam declarando. Mago.decis.34.Rot.Floren.tamen donatio sponsalitia non immoderata prætextu ætatis, non reuocatur.l.1.C.si aduers.donat.

Matrimonio nullo declarato propter aliquod impedimentum, lucra matrimonialia prouenientia eẽ pacto, vel statuto nõ restituũtur, quando alter coniugum ignorabat impedimentum. Cassa.in consue.Burg. tit. *des droicts.* Rub.4.§.2.glo.2.nu.5.

Si minuitur dos constante matrimonio, necessariò est minuẽda donatio propter nuptias, proportionabiliter. Hart.Hart.c.9.ti.d dote.

Maritus priuatur lucro dotis, si propter suam culpam, vel negligentiam vxor moriatur. Menoch. consil. 256. libr. 3. idem si non sustinuerit onera matrimonij. Hippol.sing. 514.

Maritus, si statuto permittente occidat vxorẽ in adulterio deprehensam, videtur renuntiasse lucro dotis, quod ob illud adulterium habere debebat; secus si illud dẽbatur ex forma statuti, vel pacti. Math.Mathes.sing.72.

Lucrum onerosum, non lucrariuum dicitur, lucrum dotis à statuto concessum, præmoriente vxore viro. ibid.in addit.

Statutum loquens de lucro dotis, in clandestino matrimonio locum non habet. August. Bero.in suis quæstio.q. 107.

Vbi principale non tenet, nec accessorium, & per consequens, vbi matrimonium esse non potest, neq; donatio propter nuptias.c.5.ex. de donatio.inter vir.& vxor.& pactum de lucranda dote non valet, si matrimonium non sequatur.l.1.C.de cond.ob caus.

Lex nunquam fingit donationem, quando matrimonium non sequitur. Bartol.in l.23.ff.soluto matrimonio.

Marito non vendicanti mortem vxoris occisæ, aufertur portio dotis, quam dẽbat lucrari ex forma statuti. Bart. in l. 15.§.cum ex parte.ff. ad Senatusconf.Sylla.& in l.21.ff.de his, quibus, vt indig.legat.aufer.

Vir reputatur indignus, si probetur, quòd ante testamentum verberauerit vxorem. Bart.in l. 3.num.16.ff.si quis aliquis testari prohib.

Ex matrimonio reprobato lucra nuptialia non procedunt, sed veniunt potius confiscanda: Idem in donatione.l.4.C.de incest.nup.

Muliere condemnata propter delictum, an maritus lucretur dotem, vide l.3.& ibi glo.& l.4. & 5.ff.de bonis damnato.

Statutum de lucranda dote, habet etiam locũ, vbi non fuit expressè constitura, sed tacitè. Menoch.cons.4.vol.1.& donatio propter nuptias statim videtur cõstituta ipso iure, cum vir dotẽ recepit. Bar.in l.si cõstãte.n.76.ff.sol. matr. vide Clar. in sua præct.§. donatio.q.11.

Maritus priuatur lucro dotis eo, quòd vxor reperitur noctu occisa. Boer.deci.261.vel si ipse illam interfecerit. Marc.de Mant.sing. 413.

Pactum de dote, aut eius parte lucranda valet, & tunc licèt maritus dederit licentiam vxori, vt possit liberè testari, tamen hæc licentia restringitur ad partem dotis non donatam, quam promisit restituere maritus, & non ad aliam. Boer.decis.244. Marc.q. 130. & q. 131. par.2.& quo in casu maritus, qui ꝑmisit exequi testamẽtum vxoris non tenebitur in eo, quod vltra debitum ipsa reliquit.ibid.

Dotem integram si ꝑmiserit maritus restituere, an possit partem ex statuto sibi delatam retinere, vide Boer.d.dec. 244.nn.8.quòd tunc nihil lucretur, scribit Hipol.sing 687.

Quando maritus promisit totam dotem restituere, non est locus statuto deferenti lucrum dotis. eidem. Rot. Genu.dec.58.num.8. Natt. cons.108. aliàs licèt maritus promiserit restituere dotes simpliciter, non censetur renunciasse lucro sibi debito ex forma statuti, qđ tamen non procedit, quando fit promissio verbis vniuersalibus, vt si promittat maritus restituere totam dotem, Crau.cõs.294.& Menoch.cons.256.lib.3.

Non censetur etiam renunciasse dicto lucro, qũ ꝑmisit restituere hoc modo, quos florenos, puta mille (ad quos ascendebat dos) promisit restituere. Menoch.d.cõs.256.lib.3.nu.25.

Quando maritus promisit restituere dotẽ simpliciter in omnem casum, & euentum restitutionis ipsius, ex tali promissione facta simpliciter, lucrum dotis remittere nõ videt. Dec. cons.196.& 402.vide Natt.cons.108.Tom.1.

Maritus lucrans partem dotis, an teneatur ad legata vxoris, & malè illam tractãs, an perdat lucra dotis, vide Boer. decisio. 244. numero 11.

Mulieri existenti in infirmitate maritus tenetur subuenire de alimẽtis, medicinis, & omnib. necessarijs, aliàs nõ potest, neq; ex pacto, neque ex statuto dotem lucrari. Cabal.milleloq.531.Cassan. in consuetud. Burgond. tit. *des droicts.* §. 9. gloss. 7. imò maritus vxori ægrotanti medium imperitum adhibens, ea defuncta, lucro dotis carere debet, ac si

suis ipsam manibus occidisset. Pet. Roy. dec. 1. Litua. nu. 65. in dec. diuerso. idem si medicū non adhibuerit. ibi. num. 71.

Vxor mortuo viro, & superstite filio, vsumfructum donationis propter nuptias tantùm lucratur, qui (mortua vxore) consolidatur proprietati ad vtilitatem liberorum, vt liberorum, non autem, vt hæredum. Affl. dec. 37. nume. fin. Vinc. de Franc. decis. 182. num. 4. etiā si non sint hæredes patris. Afflict. decis. 314. vide tamen eundem Afflic. deci. 291.

Vxor per transitum ad secunda vota, vbi non sunt filij primi matrimonij non perdit ea, quæ habuit à marito præmortuo. Afflic. decis. 61. nume. final. secùs si extant liberi primi matrimonij. Boer. dec. 201. vide sup. tit. de pœnis secundò nuben.

Filij lucris nuptialibus priuari non possunt. Afflict. dec. 111. num. 12.

Soror vterina præfertur proximioribus agnatis ex parte patris in successione antiphati. prouenti ex matre, tanquam causa proxima, licèt proueniat ex patre tanquam causa remota; quia causa proxima inspicitur. Afflict. decis. 127.

Dotium augmentum in pecunia consistētium, non præbet vxori electionem ad vsumfructum, seu vsuras ipsius augmenti, sed eius vita durante debet habere penes se dictū augmentum, præstita cautione de restituendo post eius mortem. Afflict. decis. 291. vide tamen Capic. dec 65. Gramma. dec. 97. nu 91.

Augmenti vsusfructus ratione morę non debet solui à filiis: quia hoc est prohibitum de iure Canonico. Afflic. ibi. vide Capi. dec. 65. Grā. deci. 97. num. 99.

Dotis dimidiā, an maritus retinere possit pro lucro, mortua vxore, cū liberis ex alio viro, an verò tota vti frui possit cum cautione de restituendo post mortem, & de consuetudine huius patrię circa hoc, vide Excel. D. P. Tessa. decis. 183.

Vidua ad hoc, vt possit habere ea, in quibus solùm habet vsumfructum, tenetur illa petere Prętore auctore, & datis fideiussoribus de restituendo proprietatem. Ioan. Pap. lib. 16. ti. 4. arrest. 16. Rot. Auenio. decis. 84. in decis. diuerso. & etiā propter nuptias non potest minor alienare rem non alienabilem sine decreto. l. 8. C. de præd. mino.

Duplex in materia dotium est augmentū, vnū est, quod fit per maritum doti suæ vxoris, & nihil aliud est, quā donatio propter nuptias. Dominus Sola in suis comment. in antiquis constit. Sabaudiæ. gl. 3. super prima parte decreti, Blanchæ. tit. de feud. fol. 69. vn de secundum cōmunē vsum loquendi istæ, donationes à maritis vxorib. suis factæ nuncupantur augmēta, quæ nihil aliud sunt, quā donationes, quæ augmenta de iure communi nullo existente pacto in cōtrariū, solu. matr. ad viros reuertunt; sicut dotes ad vxores. D. Sola in suis cōm. gl. super 1. part. decreti, Blanchæ. tit. de feudis, nu. 8. fol. 69. tū de consuetudine Patrię (etiā nullo existēte pacto) vxor per totū tēpus eius vitæ est vsufructuaria augmēti, vel pôt eligere dimidiā ipsius augmenti, quę erit perpetuò sua, & cōsuetudo hæc cū sit generalis non indiget probatione; sed eius sufficit allegatio, & Iudex supplet. idem. ibid. num. 9.

Pro ipso augmēto permittitur alienatio bonorū subiectorū fideicommisso, & licèt de consuetudine prædicta vxor possit eligere dimidiā partē augmēti sine onere restitutionis; in feudalib. tū decreto cauet (vxore mortua) totum augmentum esse restituendum hæredibus mariti, nisi aliter cōuentione caueatur. ibi. num. 12.

Augmētū hoc, qđ maritus vxori donat regulat à solito, & cōsueto ad rationē quartæ partis dotis, nam si dos sit aureorum centum, vir ex solito auget 25. ibi. num. 14. quamobrem si maritus hanc metam excederet dotem augendo, mulier in feudalibus non fruetur beneficio decreti. ibi. num. 15.

Si vir antequam contrahat per verba de præsēti promittat dotare vxorē, cùm habeat contrahere per verba de præsenti, quia vxor nobilior est viro, valet talis promissio. Affl. dec. 61. vide Bar. in l. 4. C. de dotis promis. quę dos promissa per virū nō nobilē vxori nobili, debetur ab hæredibus viri, & si matrimonium fuerit solùm contractum per verba de præsenti, non secuta copula carnali, neque vxor traducta in domū viri. Affl. ibi. num. 3.

Donatio generaliter inter futuros coniuges facta ante cōtractū mrimoniū valet. l. 14. ff. de Publiciana; secùs si fiat post, nisi vxor esset nobilis, & vir ignobilis, nam tūc valet etiā post contractū matrimoniū. Afflic. d. dec. 61. nu. 3. & hæc donatio dicitur remuneratoria, sed an sit irreuocabilis, vide Crau. cons. 51.

Ratio lucrorum nuptialium, & dotis datæ prætextu nobilitatis vxoris, est eadem. Affl. d. decis. 61. num. fin.

Licèt de iure in lucro nuptiali æqualitas dēat seruari, tamen quandoq; toleratur inæqualitas, veluti ex vsu, & consuetudine Patrię, vel si iuuenis accipiat in vxorē mulierē senem, aut nobilis ignobilem. Guid. Pap. q. 363. & q. 565. Boer. decis. 22. nu. 20. vide Natt. cōs. 391.

Dos, & donatio pp nuptias æqualitatē requirūt: fallit, si consuetudine aliter receptum sit, vel ante

ante celebratum matrimonium aliter fuerit conuentum: quia tunc circa lucra nuptialia standum erit consuetudini, vel conuentioni. And. Gail. obser. 78. lib. 2.

Donatio facta à sponso sponsæ valet, & tenet li cèt traditio fit facta postea cōstante m̄rimonio, dūmodo à spōso ante m̄rimoniū cōtractū fuerit facta traditio ꝓcuratori vxoris; secus si ꝓcuratori spōsæ. l. 5. ff. de donatio. int. vir. & vxor.

Ante nuptias facta donatio inter coniuges tenet. l. 28. ff. eod.

Si sponsus donet sponsæ purè vera est donatio, nec reuocatur, ēt si non sequatur matrimonium, nisi hac mente donauerit, vt si non sequatur, reuocetur, vide l. 1. ff. de donatio.

Promissio ex causa lucratiua an, & qñ valeat inter sponsum, & sponsam, quādo causa illa lucratiua in matrimonij tempus confert, vide l. 97. §. fin. & ibi gl. ff. de verb. oblig.

Sponsalitia largitas dicitur, quādo sponsus spōsæ per verba de futuro, vel ècontrà donat, purè non respectu dotis, (quæ cōditionē matrimonij habet) distingue tamen, quia aliquando fit ex mera liberalitate hoc expresso, ꝗ reuocari non possit, & tūc habet locum. l. si mater. C. de don. ante nup. aliquādo simpliciter nullo expresso, & tūc olim erat irreuocabilis, & præsumebatur ex liberalitate, hodie verò ob causam futuri matrimonij. glo. in §. est aliud. instit. de donatio.

Dotiū lucra ita æqualiter sunt seruanda in pactis eorū, vt dotes. Afflic. decis. 154. n. fin. quia idē indiciū est de augmento, qđ de ipsa dote. Gram. dec. 9. tamen dispositio in dote nō habet locum in omnibus in antiphato. Gramma. dec. 103. num. 186. vide Guid. Pap. q. 145. n. 4 Vinc. de Frā. dec. 182. Gai. obser. 78. lib. 2.

Alienari prohibita quēadmodū possunt in causa dotis distrahi, ita etiā ex eā donationis, propter nup. Vinc. de Franc. dec. 182. nu. 6.

Dos data donationē pp nuptias meretur, ideò donatio propter nuptias inter virū, & vxorē permittitur, & priuilegia dotis augmento cō petūt. Illust. Senator Sola in suis com. in antiquis constit. gl. super 1. parte decreti Blāchę, tit. de feudis. nu. 4. fo. 69. Grā. dec. 103. nu. 101 Afflic. dec. 154. nu. fin. & dec. 333. gl. in §. est aliud. instit. de donatio.

Si ex pacto de lucrando, vxor nihil lucratur de donatione pp nup. ita vir nō lucrabit ex pacto de lucranda dote. Bar. in §. 1. Authent. vt æqual. dot. & prop. nup. donat.

Vxor si nō lucret fructus donatiōis pp nuptias quæ vtilitas erit mulieri, vide p Bar. ibi. nu. 5.

Circa lucrum nuptiale attenditur cōsuetudo, vel statutū loci viri, & nō consuetudo loci vxoris, vbi est celebratus contractus. Affli. decis. 226. Frāc. Marc. q. 66. par. 1. & q. 528. part. 2. Franc. Cremen. sing. 67. Bero. q. 108. Barto. in l. 65. ff. de iud. Hartm. Hartm. c. 6. tit. de dote. lib. 1. secùs si tractetur de successione ipsius mulieris. Bero. q. 109. vide Borg. Caual. dec. 18. de contract. par. 2.

Circa lucrum dotis attenditur statutū loci existens tempore matrimonij, non autem nouū postea conditum. Menoc. cons. 240. lib. 3.

De muneribus, & ornamentis per sponsum spōsæ datis ante matrimonium, tempore matrimonij, & post, & de eorum successione, vide Afflic. dec. 315. vbi scribit quatuor cōclusiones, quibus distinguit, quæ iocalia, vel vestimenta censeantur donata sponsæ, vel vxori, & quę non, difusè hāc materiam explicādo, vide sup. tit. de nup. & har. spons. Bart. in l. 2. §. nec cōstāte. ff. de collat. & infr. tit. proxim. de donat. int. vir. & vxor.

Iocale, & anuli donati sponsæ, ante contractū matrimonium efficiuntur sponsæ, & non possunt repeti ab heredibus viri; secùs si sint donati vxori, quia donatio facta à sponso sponsæ valet. Natt. cons. 317.

Iocalia missa per sponsum sponsæ, cum his verbis, donat vestes, & iocalia, non præsumūtur verè donata, sed data ad vtendū, vt ornatior incedat: ideò huiusmodi donatio non confirmatur morte, nisi verè sint donata. Borg. Caual. decis. 18. num. 20. par. 2.

Iocalia vestes, & donata ab vxore marito, & ècōtrà, solùm pretiosa, & festiua restituunt. ib. n. 12. & q̄ sint, vide n. 13. & 18. & ď materia.

Antiphatum non constitutum, nec promissū constitui, non debetur. Gramma. deci 97. nu. 4. sed vide Grammæ. decis. 103. num. 124 quo loci habetur in ipso antiphato, etiam fingi stipulationem, vide Bero. dec. 22. nu. 32.

Promissio constituendi antiphatum ita meretur executionem, sicut expressa stipulatio, & habetur pro constituto. Gramma. d. decis. 97 numero 87.

Quæ pœnæ circa lucrum nuptiale hodie per ius Canonicum sint sublatæ, & quę non, quando mulier transit ad secunda vota intra annum, vel post. vide sup. tit. de pœnis secundò nubē.

Donatio facta filio in potestate cōstituto matrimonij contemplatione, valet. Guid. Pap. q. 145. vide Dec. cons. 239.

Quando aliquid datur contemplatione matrimonij, non potest reuocari fauore ipsius matrimonij, in præiudicium alterius ex coniugibus, etiam cui non fuerat facta donatio, vide Guid. Papon. dicta quæstione 145. ratio est, quia talis donatio, quæ facta est in contractu matrimonij, est pars dicti contra-

ctus,& confunditur cum illo.ibi.num.2.

Sponsalitia largitas est,quãdo spõsus dat spõsę, vel ècontra,implicitet.Guid.Pap.q.145.

Quando pater facit donationem filio ante cõtractum matrimonij,tñ contemplatione ipsius,cum aliqua muliere contrahendi, & nõ exprimit qualitatem donationis, nihilominus intelligitur propter nuptias facta. Guid. ibi. num. fin. & hæc donatio,an conferatur, vide Excel.D.P. Ressa.deci.46.

Mater nõ obstante Velleiano,potest intercedere pro filio,in donatione propter nuptias. Vincen de Fran.dec.182.

Donatio facta per matrē filio in contractu matrimonij,nõ venit in collatione,tempore fuc cessionis Crau.conf.83.

Donatio propter nuptias facta filio cõtemplatione matrimonij,dicitur ob causam: ideò non comprehenditur sub prohibitione statuti,prohibentis donationem inter viuos simpliciter, nisi seruatis certis solemnitatibus, vide Menoch.conf.261.lib.3.

Filius de re sibi donata à patre matrimonij cõtemplatione, ad libitum disponere potest, tanquam de re propria,nec in ea dicitur aliquod ius quæsitum filijs nascituris ex ipso matrimonio.Menoch.conf.286.lib 3.

Quod dicitur dotem,& donationē pp nuptias æquiparari,vt sicut dotem ad dotantem, ita donationē ad donātē debere redire, hēt locũ, qñ non apparet donantē voluisse donationē perpetuò.(nedũ cõstāte matrimonio, sed ēt dissoluto)pertinere ad donatariã, vel donatarium;secus si de hoc appareret. vide Guid.Pap.q.147.gl.in c.4.ex.de emp. & vēdi. qñ censeat donatũ,& remissũ dictum augmētum,vide Rol.conf.62.volu.1.

Sicut dos à patre profecta ad patrem reuertit, ita dõatio propter nuptias ab illo profecta, ad ipsum reuertitur.Guid.Pap.q.274.

Dos ad mulierem redire debet, & donatio propter nuptias ad virum,nisi aliter consuetudine,vel pacto caueatur, & legi derogetur.ca. fin.ext.de donat.int.vir.& vxo.

Muliere decedente sine filijs,douarium reddit ad constituentem,vel eius hæredem.Pap.lib, 21.tit.1.arrest.7. Rol.conf.62.vol.1.

Pactum de lucranda dote, vel parte ipsius,non habet locum donatario præmoriente donati,laté Crau.conf.70.

Donatio propter nuptias, quæ appellat ex cõsuetudine augmētum dotis, soluto matrimonio reuertit ad donantē,nisi aliter actũ fit,& quando maritus præmoritur mulier ex consuetudine habet vsumfructum ipsius augmēti dotis; sed ipsa mortua,reuertitur ad hæredes viri donantis.Crau.conf.185.

Filijs,si ad secunda vota mater trāseat semper augmentum debet præseruare, & restituere; imò iure nouissimo Authenticorum illud totum,etiam si non nubat filijs tenetur restituere,solo vsufructu contenta,nisi filij prædecesserint.Natt conf.391.nu.2.D. Sola in suis cõment.in antiq.coustit.Sabaudiæ.glo.super 1. part.decreti,Blanchæ,nu.13.tit.de feud.n.13 fol.70.vide l.6.§ si verò.§. illud.& §. certum. Authen.nunc,& l.8 C.de secund.nup.

Actio in rem vtilis datur ad recuperandum rē propter nuptias donatam, soluto matrimonio,licēt nõ fuerit tradita. Marã.in suo Spec. par.4.distin.3.tit.an sit.iud. ciuil. vel crim. n. 20.Bar.i Auth.siue à me.C.ad Senatuscõ.Vel.

In donatione propter nuptias valet pactum, q soluto matrimonio mulier lucretur donationem ipsam. Nat.conf.147.

Coniuges secundò non nubentes,an dotem, & donationem propter nuptias alienare possint,vel filijs reseruare debeant,vide Bart. in §.soluto igitur,Authen.de nup.

De iure communi vir nihil lucrat de dote vxoris præmortuæ; sed debet reddi integraliter hæredibus ipsius vxoris.Abb.conf.127.li.2.

Quamuis lucrum ex coniugio filio in potestate quæsitũ,pri nõ acquirat(nisi quo ad vsumfructũ)tamen dos,vel donatio propter nuptias ipsi lucrāti ab ipso patre data,vel constituta, ad patrem reddit.l.2.C.de bonis, quæ libe.

Filijfa.in lucris nuptialibus liberos suos habēt hęredes,& si dicti liberi postea moriant, auus eorum paternus in dictis lucris retinet vsumfructum;maternis verò eorum in proprietate à se datorum succedit.l.3.C.eod.

Lucra nuptialia quæruntur, quo ad vsumfructũ parentibus,qui habent in potestate lucrantes:sed proprietas primò defertur liberis lucrantis. 2. fratribus consanguineis, & vterinis.3.vterinis tantùm.4.ad parentes proximos defunctorum.l.4.C.de bonis,quę libe.

Coniuges,qui nõ transeunt ad secunda vota habent vsumfructum lucri nuptialis, & in proprietate partem sibi faciunt pro virili,cum filijs.§.quia verò.Auth.vt fratrum filij.

Vide de materia in titulo sequenti.

Si doarium constituatur sponsæ in casu,quo vir pdecederet, valet talis cõstitutio, & trāsfertur dominium,sine traditione. Guid. q. 524. nam donationis propter nuptias dominiũ ex solo titulo transfert in mulierem.Hartma. Hart.c.1.tit.de donat.pp nup.Bar.in l. traditionibus. C. de pactis. & in bonis prædictis vxor cēset pprietaria.Gui.q.525.tñ vide ibi.

Partem dotis non lucrat vir, vxore ēt in domo traducta, si ante annos nubiles decesserit. Boer.dec.22.nu.37.

Donatio

Donatio propter nuptias à principio tenet, ex quo sequitur mulierem esse præferendam cęteris creditoribus. Ioann. Mohed. dreis. 50. verú licèt bona mariti obligata sint vxori (etiã pro donatione propter nuptias) in illis tamen, & alijs parafernis priuilegium prælationis non habet vxor ratione tacitæ hypothecæ. And. Gail. obser. 92. num. 10. lib. 2. vxor enim in augmẽto sibi facto per virum, non præfertur creditoribus mariti. Bar. §. 1. Auth. de æqualit. dot. & ppt. nupt. don. n. 18. nã mulier in donatione propter nuptias licèt habeat tacitam hypothecam, non tamẽ habet priuilegium, sicut habet in dote, & vir pro donatione propter nuptias, non habet tacitam hypothecam in bonis vxoris. Bart. in Auth de priuileg. mulie. hæret. non pstan. an donatio propter nuptias habeat tacitã hypothecam, vide Ias. de actio. §. fuerat. n. 4.

Marito secundum consuetudinem, vel statutũ aliquid de dote lucrante, talis consuetudo non habet locum exstantib. liberis, si pater transeat ad secunda vota. Boer. decis. 113. vi de Mysing. obser 99. cent. 5. Dec. consi. 577. Bart. in l. 21. ff. de seru. vrb. prædio. ideò tunc non habet solùm vsumfructum. idem Boer. decisio. 185.

Filij primi matrimonij, an habeant partem lucrorum, tempore secũdi matrimonij factorum, vide Boer. decis. 203.

De iure communi liberi primi matrimonij, & secundi succedunt æqualiter, exceptis sponsalitijs largitionibus, & lucris nuptialibus, cum alijs venientibus cõtemplatione illius matrimonij: quia debent reseruari liberis illius matrimonij. Fran. Marc. q. 316. Bart. in Authen. itaq; C. communia de succesio.

Bona donata per alterum coniugum, vel extraneum, liberis primi matrimonij reseruata sunt. Marc. q. 76. par. 2.

Donatio propter nuptias debetur vxori (etiam extantibus liberis) quando in instrumento fuit promissa restitutio in omnem casum dotis restituendæ. Natt. consi. 391.

Donationem propter nuptias mater ad secundas transiens nuptias filijs primi matrimonij seruare tenetur; illis tamen prædecedentib. proprietas dicti lucri amissa, reuertit ad matrem, & ad eius hæredem, hæredibus dictorum filiorum primi matrimonij exclusis. Natt. consil. 519.

Pactum, quòd dos, aut pars dotis non restituatur, valet; sed quid, si pater, vel extraneus pacisceatur, vide Boer. decis. 208.

Si gener associetur in tertia, vel quarta parte bonorum alicuius, cuius filiam in vxorẽ acceperat, portando certam pecuniam, valet conuentio. Boer. decis. 355. nu. 2.

Donatio inter coniuges est valida (etiam si carnalis copula interuenerit) anteq̃ ad viri domũ trãsducatur vxor. Marc. q. 70. nu. 8. par. 2.

Marito quod vxoris contemplatione datur, liberis dicti matrimonij quæsitum esse videtur. Marc. q. 113.

Statutum (de lucranda parte dotis) loquens in ciuibus, habet locum licèt vxor non esset ciuis, quia hæc qualitas solùm requiritur in viro. Iaco. Put. decis. 139. lib. 2.

Circa lucra nuptialia statutum loquens de muliere ciue, transeunte ad secunda vota, comprehendit etiam mulierem extraneam habentem in Ciuitate domicilium, & transeuntem etiam ad tertia vota, decedẽtẽ ab intestato, vel facto testamẽto, filijs institutis, sed vide de his omnib. per Rol. consi. 72. vol. 1.

Antifactum, seu donatio propter nuptias, loco arrharum (quę per prius constituebantur) hodie datur, in detrimentum amissæ virginitatis. Vincen. de Fran. decis. 182. qu. 9.

In lucro nuptiali, licèt statutum vtatur verbo, succedat, tamen vir titulo particulari admittitur ad tale lucrum dato, quòd non sit hæres vxoris vniuersalis. Mago. decisio. 34. Rot. Florent. num. 14.

In lucris nuptialibus, an per statutũ possit derogari dispositioni l. hac edictali. C. de secund. nupt. vide Mago. decis. 107 Rot. Flor. & suprą tit. de pœnis secundò nubentium.

Per statutum, disponens maritum superuiuentem lucrari dotem, non derogatur legi hac edictali. C. de secund. nup. marito transeunte ad secunda vota, nisi statutum dispóerer, hoc procedere, siue vxor pdecesserit relictis liberis, siue non. Pap. lib. 21. tit. 2. arrest. 1.

Si statuto caueatur, quòd mulier habens maritum, & non liberos ex eo matrimonio, seu marito, non possit facere ex testamento, vel ab intestato, quin maritus habeat medietatem dotis liberam, si mulier secundò nupserit, tale statutum locũ habet in secundo marito, siue extẽt liberi ex primo matrimonio, siue non: tamen extantib. liberis primi matrimonij defalcatur lucrum statuti, & reducitur ad terminos. l. hac edictali; sed vide Craue. consi. 307. Dec. consi. 19.

Quando statutum deferens partem dotis, vel ipsa totam, videatur derogaret legi hac edictali. C. de secund. nupt. vide Dec. consil. 19. 195. 283. & 295. Menoch. consi. 4. vol. 1.

Stante statuto, quòd maritus lucretur dotem vxore prędecedente in matrimonio, hoc nõ habet locum in muliere prædecedente in secundo matrimonio, superstitibus liberis ex primo matrimonio: quia illa dos illis debet reseruari,

reseruari,& tantùm maritus habebit,quantū vnus ex ipsis filijs. Cassa.in consuet. Burg.tit. *des enfans*. Rub.6.§.1.vide Excel.Præs.Tessau. decisio.183.num.6. tamen tale statutum,vel consuetudo deferens lucrum dotis marito, an intelligatur detracta prius per filios alterius matrimonij legitima, vide Excell.Præs. Tessan. decisio.184.

Statutum,vel decretū, quòd mortua vxore nullis liberis,vel hæredibus relictis ex ipso matrimonio maritus succedat in dotem, habet locum in præiudicium filiorum primi matrimonij. Natt.consi.308.vide & consi.146.

Vxor potest disponere de rebus sibi donatis à primo marito, in liberos secundi matrimonij,vbi maritus donauit in casu, quo iterum nuberet: nam tunc vř remisisse pœnas impositas à lege secūdò nubētib. Natt.cōs.466.

Si mulier, quæ transiuit ad secunda vota, & dedit omnia eius bona in dotem decesserit nullis liberis ex secūdo viro relictis, quid lucrabitur vir ex forma statuti, vide Bart.in l.hac edictali.C.de secund.nupt.

Si mulier dederit in doté omnia bona sua secū do viro, & decesserit in mřimonio sine filijs, vir non lucratur ex forma legis municipalis vltra illud, qđ dét habere vnus ex filijs primi mřimonij.Bar.in §.optimè,Auth.de nupt.

Filij primi matrimonij, an admittantur ad reuocandum, quando mulier dedit omnia bona sua in dotem secundo viro,cum pacto de lucrando totum.vide Bar.ibid.

Pactū de lucranda parte dotis vxoris transeuntis ad secundas nuptias, factum in fauoré secundi mariti, valet vsque ad illam quantitatem,& partem, de qua potest disponere mulier in secundum maritum per l.hac edictali. Abb.consi.117.lib.2.

Statutum in lucris nuptialibus, an extendatur, ad personas,& bona extra territoriū statuentium,vide ibid. & sic ad forenses, vide etiam Perillustr.D.P.Tessau.decis.106.

Si in pactis matrimonialibus caueatur,ꝙ decedente vxore sine filijs maritus lucretur dotem,vel parté, ipsa vxore relinquente nepotem,excluditur maritus : idē in statutis.Rot. Auenio.decis.84. in decis.diuerso. Tom.3.

Legatum relictum ab vxore marito, debet imputari in portionem,quam maritus lucratur ex iure municipali, cū prius sine liberis vxor decesserit.Fran. Mant.de coniect.vlt.volunt. lib.10.titu.2.nu.7.sed declara,vt ibid.num.8. Bar.in Authen.præterea. C.vnde vit, & vxor.

An, & quando ex forma statuti maritus possit lucrari feudum in dote datum, vel partem eius,vide Rand.tract.de analog.cap.21.

Donatio ꝑpter nuptias vera,& propria sit mulieris, & ad eius vtilitatem; non autem viro. Craue.consi.85.nu.4.

Filius potest donare bona aduentitia contemplatione matrimonij, seu ꝑpter nuptias, sine patris consensu.Craue.consi.185.

Stante statuto,quòd vxore decedente sine liberis,maritus lucretur certam partem dotis,tale statutum habet etiam locum,quando constituitur dos de bonis subiectis fideicōmisso, Craue.consi.186.vide D.Sol. in suis cōment. in antiq.constitu.Sabaud.tit.de feudis.fo.69.

Maritus, cui est constituta dos in bonis subiectis fideicommisso, si illa euincatur per fidei cōmissarium, mortua vxore sine liberis,agit de euictione contra hæredes vxoris, quatenùs ascendit lucrum dotis sibi debitum ex forma statuti, quando mulier habebat alia bona,de qb.se dotare poterat.ibi.Cran.n.fin.

Statutum loquens de dote lucranda, vt habeat locum requiritur,ꝙ qui dat dotem possit de ipsa dote pleno iure disponere, prout potest filia de dote.non obstante fideicōmisso,quo à patre fuerat grauata. Natt.consi[illegible]5.

De legitima debita matri in bonis filiæ,detrahitur lucrum statutarium, qđ facit maritus in dote vxoris. Craue.consi.186.nu.12.

Maritus lucratur partem dotis ex forma statuti,etiam in dote spuriæ. Rol.consi.74. nu.53. Craue. d.consi.186.nu.16.

Statutū de lucro dotis generaliter loquens,generaliter īntelligi debet.Craue.consi.307.

Donare non potest minor bona sua etiam ob causam nuptiarum.Menoch.de arbitra.lib.2. cas.471.num.47.

Dos,quam maritus lucratur debet cōmunicari cum fratribus,stante tacita societate omniū bonorum. Dec. consi.67.& consi.68.

Quid,quando pater mariti recepit ipse dotem, & sustinuit onera matrimonij, & inde auus moritur ipso socero viuo, vel mortuo, vide ibid.consi.67.quòd tunc etiam debeat communicari,tenet Dec.consi.560.

Augmentum dotis constitutum à socero, qui dotem receperat, an censeatur donatum filio, seu viro, vt in diuisione facienda inter fratres, illud in primis filius non debeat in portionem suam computare, vide Excell.P. Tessau.decis.46.quid in iocalibus,& vestibus magni valoris, vide ibid.

Muliere in matrimonio sine filijs decedente, si statuto disponatur, vt vir dotis dimidiā sublucretur,si pater mariti,non ipse maritus matrimonij onera sustinuerat, tunc pater, non maritus lucrum reportabit.Hippol.sing.264. Abb.consi.79.lib.2.

Lucra nuptialia non q̄runtur patri per filiū,nisi quo ad vsumfructum.l.1.C.de bonis, q̄ liber.

Portio

Portio illa, quam lucratur filiusfa. ex dote, vel filiafa. ex donatione propter nuptias ex forma statuti, illa dicitur peculium aduentitium, & per consequens non venit fratribus conferenda glo. ibid. & Bar.

Lucrum dotis, quod ex dispositione statuti defertur marito vxore præmortua, si remissum vxori fuerit, talis remissio non potest dici facta in fraudem creditorum mariti; ideò valet. Dec. consi. 260.

Maritus in lucro doris, quod sibi á statuto tribuitur, dicit habere causam onerosam. Dec. cons. 402. nu. 7 ideò quando circa illud errarет, ei debet subueniri. ibid.

Donatio propter nuptias facta videtur spe futuri j matrimonij. Dec. consi. 644.

Donatio propter nuptias facta mulieri absenti non valet, nisi aliquo pro ipsa stipulante, & sequuta ratihabitione, & non aliter. Natt. con si. 253.

Statutum loquens de lucro muliere præmortua, habet locum in muliere ingrediente monasterium: idem in pacto. Natt. cons. 282. n. 6.

Maritus, qui certam dotis partem lucratur, eam ad hæredes transmittit, etiã sine agnitione. Natt. consi. 507. nu. 36. Fran. Cremen. sing. 94. Bar. in l. arrogator. ff. de adoptio.

Donatio propter nuptias non requirit insinuationem, & publicationem. Menoch. consil. 261. nu. 16. lib. 3.

Consuetudini de lucranda dote, potest per pactum contraueniri. Barth. de Cap. sing. 56.

Vxor constante matrimonio non lucratur fructus fundi, sibi per maritum propter nuptias donati. Ludo. Roma. sing 545.

Statuto si disponat, quòd mortua vxore in matrimonio maritus lucretur dimidiam dotis, habebit locũ, si maritus, & vxor simul peant. Fran. Cremen. sing. 53. Bart. in l. 10. §. si maritus. ff. de rebus dub.

Si Imperator concessisset liberam facultatem testandi vxori, tamen ex hac facultate non infertur, quòd vxor possit disponere de lucro nuptiali, ad maritum spectante ex forma statuti. Fran. Cremen. sing. 155.

Maritus licèt lucretur dotem, nõ tñ tenetur ad onera hæreditaria. Pet. de Raue. sing. 292.

Licèt statuto caueatur, quòd gabella soluatur pro rebus prouenientib. ad aliquem ex causa lucratiua, non tamen maritus tenetur pro lucro dotis sibi ꝓuenienti, quo quo modo. Pet. de Raue. sing. 832.

Exactio, quę fit constante matrimonio, non impedit pactum de dote lucranda. Bart. in l. vbi adhuc. C. de iure dot.

Propter adulterium viri mulier lucratur donationem propter nuptias. gloss. 1. in cap. 1. ex. vt lite non contestata.

Si vir alia bona habeat, vnde vxor possit sibi consulere, & cõsentiente vxore rem propter nuptias donatam vxori, vendiderit alteri, venditor per vxorem non inquietatur. c. peruenit. ext. de empt. & venditio.

Dote vxoris publicata, si maritus aliquid ex pacto lucret, qualiter agat contra fiscũ, vel excipiat, vide Bar. in l. 3. ff. de bonis damnat. nu. 3.

Iura de lucris dotalibus, & donationibus antenuptialibus loquentia magis voluntaria, quã rationabilia sunt. Barto. in §. 1. Authen. de non eligendo.

Vxor transiens ad secundas nuptias, quãdo priuetur proprietate donationis antenuptialis, & iura, quæ habent locum in matre secundò nubente, habent etiam locum in patre secundò nubente. Bar. ibid. nu. 5. & 6.

Quando titulo donationis propter nuptias datur res immobilis, quid iuris, vide Bar. in §. 1. Auth. vt immobil. bon. antenupt.

Pactum, quòd quomodocunque soluatur matrimonium dos remaneat penes virum, non intelligitur quãdo soluitur morte viri, quare ex tali pacto hæredibus viri non datur exceptio. Bar. consi. 126. vol. 1. & consi. 93. vol. 3.

Statutũm, quòd vir lucretur dotem, non extantibus filijs, vindicat sibi locum, etiam extante nepote ex filia. Bar. consi. 133.

Mulier data certa dote viro, licèt patiatur alias suas res administrari, nõ videtur illas in augmento dare. Bar. q. 7.

Vxor etiam imperfectæ ætatis, quæ fuit à viro cogita in domo patris, & nondum traducta ad domum viri, viro mortuo, lucratur quartam. Bar. in suo tracta. de differ. int. ius Cano. & Ciuil. num. 63.

Pactum de lucranda certa parte dotis in casu mortis, sortitur suum effectum altero, coniugum Religionẽ ingrediente. Abb. cõsi. 1. li. 1.

Maritus, & vxor possunt facere noua pacta ab his, quæ gesta sunt super primaria dote, pro dotis augmento. Abb. consi. 46. lib. 1.

Mulier non potest augere dotem, nisi maritus pari incremẽto augeat donationem propter nuptias. Abb. consi. 46. lib. 2.

Liberi dementis possunt constituere donationem ꝑpter nuptias. l. 21. C. de Episc. audien.

Si vir dotem à muliere soluere volente accipere recusauerit, matrimonio soluto tenet ad donationem propter nuptias. §. illud. quoq; Authen. vt exactione.

Filius transmittit ad descendentes ius vendicãdi lucrum sibi prouenientis propter trãsitum, quem facit parens ad secunda vota, ascendẽtib. vel collateralib. exclusis. l. 7. C. de sec. nup.

Si vir ab vxore recipiat proprietatem nudam cum

cum pacto de lucrando à socero vsumfructum, soluto matrimonio morte mulieris, nihil restituit; secùs si vsumfructum non recepisset in dotem. l. 18. C. de iure dot.

Donatio propter nuptias excedens legitimam summam debet insinuari: & insinuatio facta cum principali, prodest ei, cui in cõficiendo esset donatum. l. 31. §. simile. C. de iure dot.

Dos, & eius augmentum confessa, & confessum animo donandi, confirmantur morte confitentis. l. 2. C. de dot. cau. non numer.

Donatio propter nuptias in immobililibus consistens (etiam muliere consentiente) non potest alienari. tot. tit. Authen. vt immobilia.

Olim constante matrimonio donatio ante nuptias non fiebat, hodie ante, & post fit, & augetur, & vocatur propter nuptias. §. est aliud genus, Institu. de donatio.

De lucro nuptiali, vide per tot. titu. Authen. de non eligendo, & in tit. de nupt. ibid.

Mulier viuens luxuriosè ante tẽpus luctus amittit lucrum nuptiale, sicut amitteret, si transisset ad secunda vota intra illud tempus. §. vnũ Authen. de restitut. & ea, quæ parit.

De donationibus inter virum, & vxorem.

Donatio inter virum, & vxorẽ reciproca, vel remuneratoria sustinetur, quæ aliàs regulariter prohibetur. Ozasc. decis. Pedem. 100 vide Fran. Marc. q. 22. part. 2. Gasp. Cabal. milleloq. 499. Andr. Gail. obser. 40. lib. 2. Abb. cõsi. 18. lib. 1. Pap. li. 11. tit. 1. arrest. 31. 35. 36. & 40. Boer. cõs. 51. Crau. consi. 45. Dec. cõsi. 202. & consi. 232. Guid. Pap. sing. 878. Hippol. sing. 50. Lud. Roma. sing. 820. Bart. in l. 27. ff. ad l. falc. fallit in tribus casibus, de quib. per Marc. de Mant. sing. 555. fallit etiã, si fiat ex interuallo. Rom. sing. 820. Hart. Hart. c. 3. tit. de donatio. li. 2.

Donatio reciproca inter coniuges omnium bonorum presentium, & futurorum non valet, etiam si fuerit iurata, si nihil sibi reseruauerint causa testandi: vide Boer. decisio. 353. & decis. 355. & an possit reuocari. vide ibid.

Hæc donatio, vt valeat, non debet claudicare. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 34.

Quando fit pactum in cõtractu matrimonij reciprocæ donationes medietatis omnium bonorum, ita quòd omnia bona remaneant superuiuenti, & liberis mariti natis, & nascituris, an in dicto pacto veniant omnia bona, & debeãt diuidi æquis portionibus, inter vxorem superuiuẽtem, & dictos liberos pro medietate, vide Marc. q. 130. par. 2.

Donatio inter personas prohibitas non præsumitur. Ozasc. decis. 132. nu. 14.

Vxor vendens prædium cum marito, præsumitur adhibita pro forma, & totum pretium ad maritum peruenisse. Ozasc. decis. 140. vide supra lib. 1. tit. de præsumptio.

Maritus emens de pecunia donata vxori, illi acquirit. Ozasc. decis. 140.

Maritus emens fundum pro sua vxore absente, si confiteatur soluere de pecunia vxoris, præsumitur donare, quod est prohibitum, nisi verisimiliter appareat aliunde, q vxor potuit habere pecuniam. Capic. decis. 203. nu. 18.

Si mulier constante matrimonio aliquid acquisiuerit, an præsumat de bonis viri acquisiuisse, vide Boer. decis. 81. DD. de Rot. decis. 1. de donat. int. vir. & vxo. in antiquio. Mysinger. obser. 96. cent. 2. Crau. consi. 61. & 81. & Dec. consi. 237. num. 8.

Quod dicitur vxorem præsumi acquirere de bonis viri quicquid acquirit, & ad virũ pertinere, intelligitur in dubio: secùs quando constat aliquid acquisiuisse ex industria, & opera artificiali ipsius; quia tunc tale lucrum ad mulierem, & eius hæredem pertinet. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 28. vide DD. de Rot. decis. 1. de don. int. vir. & vxo. i antiquio.

Marito actio q̃ritur ex contractu, in quo vxoris nomen accommodatur. Fran. Marc. q. 46.

Res empta per vxorem erit ipsius vxoris, & nõ viri, licèt præsumatur empta de bonis viri, & teneatur vxor viro ad pretium. Barto. in l. 3. C. de fid. instr. & iure hast. fisc. lib. 10. vide supra tit. si quis alteri, vel sibi.

Vxor possidens cum marito præsumitur iure familiaritatis possidere. Ozasc. decis. 140. nu. 5. & lex quoties. ff. de donat. int. vir. & vxo. limitatur, & declaratur. ibid. nu. fin.

De fructib. bonorum vxoris per maritum administratorum extra causam dotis, & quãdo eius hæres teneatur vxori ad restitutionem ipsorum fructuum, seu adeorum æstimationem vide, Afflic. decis. 44. Gram. decis. 103. Guid. Pap. q. 486. Marc. q. 507. Crauet. consi. 193. nu. 15. Natt. consi. 75. Tom. 1. Bar. in l. 94. ff. ad l. Falc. & consi. 125. vol. 1.

Prouentus rerum paraphernalium maritus potest conuertere in vsus communes. Bart. in l. 2. C. de pactis conuentis.

Valet donatio inter futuros cõiuges facta ante contractum matrimoniũ, nõ autem post, nisi vir sit ignobilis, vel senis, & vxor nobilis, vel iuuenis; nam tunc valet etiam post contractum matrimonium. Afflict. decisio. 61. Gasp. Cabal. milleloq. 470. And. Gail. obser. 40. libr. 2. vide supra tit. prox.

Pactum,

Pactũ, quòd dos, aut pars dotis nõ restituatur, valet de consuetudine. Boer. decis. 208.

Donatio inter virum, & vxorem valet, quando datur aliquid annuum pro alimentis, & qñ alijs casib. valeat, vide Fran. Marc. q. 330. n. 3.

Contractus omnes inter virum, & vxorem sunt permissi (excepta donatione) ideò valent cõtractus emptionis, & venditionis, societatis, & similium. Marc. q. 507. vide Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des droicts*. §. 7. glo. 7.

Donatio facta contemplatione matrimonij relata in finem dierum, cum iuramento de non contraueniendo, mortis cã facta non censet, sed inter viuos, & valet. Marc. q. 850. & q. 851.

Donatio inter virum, & vxorẽ causa mortis valet. Mysing. obser. 33. cent. 2. Andr. Gail. obser. 91. libr. 2. Abb. consi. 18. libr. 1. Hartm. Hartm. c. 3. tit. de donationib. lib. 2.

Vt saltem confirmetur morte donantis, interueniente traditione vera, vel ficta, puta per constitutum. Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 9. & Dec. consi. 202. nu. 7.

Pactum inter coniuges factum, vt vno ex coniugib. præmortuo sine liberis superstes succedat valet, qa donatio est reciproca. Mysing. obser. 33. cent. 2. & And. Gail. obser. 126. lib. 2.

Donatio facta inter personas prohibitas ꝓpter benemerita non valet, nisi ipsis meritis probatis. Pap. libr. 11. titu. 1. arrest. 14. vide Natt. consi. 295. nu. 3.

Licèt inter coniuges sit prohibita donatio: tamen non censetur prohibita recompensatio. idem Pap. lib. 15. tit. 4. arrest. 6.

Licèt donatio inter virum, & vxorem sit prohibita, etiam ante perfectum matrimonium, qñ conferatur in tempus contracti matrimonij, tñ istud non procedit, quando fit talis donatio ex causa remunerationis, puta quãdo mulier annosa donat viro iuueni, sed istud vltimum non est simpliciter intelligendum, sed cum distinctione, de qua per Craue. consi. 51. vide Bar. in l. 21. ff. de verb. oblig.

De donatione facta inter cõiuges ex causa remunerationis, vide per Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 9. Dec. cõs. 232. Natt. cõs. 674. n. 10.

In hac donatione qualiter benemerita debeant in specie describi, & probari, vide Menoch. consi. 112. lib. 2.

An stetur confessioni, & assertioni iuratæ super meritis, vide Guid. Pap. sing. 377. & 395. Hippol. sing. 610.

Dotem mulier potest cum viro permutare, si id sibi sit vtile. Barth. de Cap. sing. 74.

Donatio mulieris facta marito, vt dos filiæ cõmuni constituatur valet. Lud. Rom. sing. 821. Fran. Crem. sing. 4. & Pet. de Raue. sing. 146.

Donatio bonorum mortis causa vxori à marito facta, fiscum ab his petendis in euentum & proscriptionis personæ mariti, & rerum arctat, si modò ad plenã, & integram traditionem peruentum sit. Hippol. sing. 316.

Donatio inter virum, & vxorem non valet, nisi in casibus, de quibus in c. fin. ext. de donat. int. vir. & vxo. & ibid. glo.

Contractus omnis ex quo dotis cõditio fit melior, & vir non efficitur pauperior, inter virũ, & vxorem est licitus. Barto. in l. 67. §. seruis. ff. solut. matrimo.

Donatio ante facta non irritatur, licèt matrimonium inter donatorem, & donantem postea sequatur. l. 6. C. de contrah. empt.

Vxor donans viro ob nimiam reuerentiam, & subornationem, contra eius voluntatem præsumit donasse, vt legatũ corruat. Affl. dec. 69.

De ornamentis per sponsum sponsæ donatis ante, vel post matrimonium, vide supra titu. proxi. præced. DD. de Rot. decis. 1. de donat. int. uir. & vx. in antiquio. Bar. in l. 5. ff. cõmod.

Iocalia, vestes, & donamenta donata ab vxore marito, & ècontrà pretiosa, & festiua restituuntur. Borg. Caual. decisio. 18. de contract. par. 2. And. Gail. obser. 91. lib. 2. alia nõ. Rot. Aueuio. decis. 105. in decis. diuerso. vide Clar in sua Practic. §. donatio. quæstio. 10. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 218. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des droicts*. Rub. 4. gl. 7. tit. 16. & tit. *des enfans*. Rubr. 6. §. 2. glo. 4. Natt. consi. 147. Tom. 1. Rol. consi. 10. vol. 1. Bart. in l. 80. §. dos legata. ff. ad leg. Falc. & in consil. 50. vol. 1. & consi. 80. vol. 2. & 86.

Iocalia, & donamenta facta à consanguineis uiri sponsæ, dicuntur facta viri contemplatione, & ècontrà: ideò de illis iudicatur, vt de donatis per virum. Borg. ibid. num. 21. & illi acquiruntur. Capel. Thol. q. 337. uide DD. de Rota decis. 1. de donat. int. uir. & uxo.

Donamenta, & iocalia præsumuntur extare, & qui dicit consumpta debet probare: tamen quando restituunt, possunt restitui, talia qualia reperiuntur, nisi sint data æstimata. Borg. d. decis. 18. nu. 22.

Donatio facta uxori contemplatione uiri, uidetur magis facta uiro, quã uxori. Dec. cõsi. 286.

Iocale, & anuli donati sponsę ante contractum matrimonium efficiuntur sponsæ, & nõ possunt repeti ab hæredibus viri; secùs si sint donati uxori. Natt. cons. 317.

Donata ꝑ consanguineos uiri sponsæ efficiunt uxoris, si constat ipsos consanguineos uxori donasse, ut ei acquirerentur; aliàs secùs. Rol. consi. 10. nu. 8.

Donatũ consanguineo in dubio censet donatũ respectu cõsanguinitatis, non respectu remunerationis. Ludo. Rom. sing. 651.

Vestimenta ad vsum mulieris facta,& etiã eius cura, non sunt vxoris; sed viri.l.32.in prin.& §.si vir.ff.de donat.int.vir.& vxor.

Quæ dantur vxori, videntur data contemplatione mariti,& ipsius vxoris,ideò efficiuntur communia. Bar. cõsi. 10.vol.2.

Res, quæ donatur contracto matrimonio per verba de præsenti, an transmittatur,vide Affl. decis.315.nu.8.

Donatio facta à viro vxori, per quam ipse efficitur pauperior,non valet. Afflic.ibid.

Quando fit donatio causa mortis vxori bonorum præsentium, & futurorum cum iuramento,& cum pacto de non reuocando dictã donationem, tale pactum non valet, quia facit transire donationem causa mortis,in donationem inter viuos;ideò reijcitur,& remanet donatio cã mortis. Afflict. decis.338.num.6.

Donatio facta per virum vxori constante matrimonio,morte cõfirmatur. Afflic.deci.359. nu.7.si traditio interuenerit, & non aliter.gl. in l.2.C.de dot.cant.non numer.Hartm.Hart. c.3.titu.de donationibus libr.2.Marc.q.330. Mysing.obser.33.cent.2. And.Gail. obser.91. li.2.verè,vel fictè.Bar.in l.2.C.de dote cauta.

Quod procedit si non appareat de expressa,vel tacita reuocatione:quia si appareret ẽt mors nullã induceret cõfirmationẽ. Gail.d. obser. 91.lib.2.ideò si post donationem maritus rẽ donatam obligauerit specialiter, morte non confirmatur donatio; secùs si illam solũ obligauerit generaliter. Rebuff.in suis commẽt. tract.de constitu.redi.gloss.14.nu.6. Bar.in l. 18.ff.de adimen.legat.

Confessio de dote recepta constante matrimonio,confirmatur morte mariti: sicut confirmãtur aliæ donationes inter virum,& vxorẽ, & retrò trahitur ad tempus confessionis,vel factæ donationis,quod intellige respectu fructuum, non respectu proprietatis. Ios.Ludo. decis. Perus.66.par.2.

Iuramentum assertorium non validat cõfessionem cõstante matrimonio factã: quia videtur facta in fraudẽ donationis; secus in iuramento promissorio de non contraueniendo. Craue. consi.81.vide Dec.consi.202.

Donatio facta ob bene merita,non cõfirmatur morte donãtis cõiugis. Fran.Crem.sing.138.

In marito,& vxore putatiuis,donatio non confirmatur morte.Pet.de Rane.sing.143.

Non præsumitur donatio in confessione facta constante matrimonio per maritum secũdò nubentem,de parte dotis secundæ vxoris recognitæ ante matrimonium,sed quid,quando non præcesserit recognitio ante matrimonium, vel dos fuerit tota confessa illo constante, aut renunciatũ fuerit exceptioni non numeratæ dotis,vide Craue.consi.40.

Donatio,quæ morte confirmatur, non venit in fideicommissum. Barto.in l.3.§.quidam.ff.ad Trebellia.nu.4.

Donatio facta à viro vxori,vel ècontrà,licèt cõfirmetur sequuta morte donantis, non tamẽ hæc confirmatio trahitur retrò ad tempus factæ donationis respectu dominij; secùs respectu fructuum perceptorum. Barto. in l.si is,qui pro emptore. ff.de vsucapio.

Donatio causa mortis facta vxori,si cõfirmetur morte donantis,trahitur retrò ad diem donationis.l.40. ff. de donatio.caus.mort.

Ad confirmationem donationis sufficit coniugem donantem donatario non superuixisse. l.9.ff.de reb.dub.

Donatio facta viro per vxorem habet in se conditionem, si vir erit superstes post mortem vxoris; aliàs si vxor remaneat post mortem viri,donatio resoluitur. Gram. decis.103.nu. 72.Craue.consi.70.

Donatio inter virum,& vxorem firmatur iuramento: tamen hoc procedit quantum ad remouendam prohibitionem iuris, secundum quod donatio inter virum,& vxorẽ est prohibita.Gram d.decis.103.num.73.Guid.Pap.q. 190.Boer.decis.92.Capel.Thol.q.262. Andr. Gail.obser.40.libr.2.Hartm.Hart.c.3.titu.de donatio.lib.2. Clar.in sua Pract.§.donatio.q. 9 Dec.consi.202.& 232. Rol. consi.8.vol.1. & consi.70.vol.2.vide Excel.P.Tessau.decis.32. vbi Reg. limitatur pluribus in casibus,habet tamen hæc donatio iurata tacitam cõditionem,si vxor donataria superuiuat. Dec.consi. 240.536.& 659.vide tamen Craue.consi.102. Bar.in l.57.ff.de fideiuss.& manda.Fely.consi. 30.Abb.consi.95.lib.2. Excel.P.Tessau.decis. 32.Borg.decis.18.nu.20. de contract. part.2. sed an, & quando ab hoc iuramento concedatur absolutio,vide Guid.Pap.q.224.circa medium,prædicta procedunt in iuramẽto promissorio; secùs in assertorio. Natt.consi.28.

Licèt iuramentum validet donationem inter coniuges; tamen statuto potest decerni, quòd non valeat.Cassa.in consuetud.Burg.titu. *des droicts*.§.7. glo.15.

Donatio inter virum, & vxorem,an confirmetur iuramento,vide Barto.in l.11.§. item si.ff. de iureiurand.

Mulier, quæ viro donauit oẽs acquisitiones præsentes,& futuras, an intelligatur de factis cõstante illo matrimonio,vide Boer.decis.103.

An vidua præsumatur acquirere de bonis filiorum,uide Mysing.obser.92.cent.2. Mago.decisio.43.Rot. Flor.

Donatio facta à marito minore vxori suæ minori (ẽt cum iuramẽto)contra formam iuris,

&

& statutorũ non valet, nec confirmatur morte donantis. Borg. Caual.decis.1.de cõtract. vide Dec.consi.232.nu.3.

Quando donatio inter virum, & vxorẽ est prohibita, non potest vxor donare filijs, vel filiabus mariti ex alia vxore. Ioan.Pap. lib.11.tit. 1.arrest.3.

Prohibitus donare, an possit cõfiteri in alio cõtractu, vide Crescen.decisio.2.alias 198.titul. de confessis.

Statutum prohibens maritum relinquere vxori in vltima volũtate, habet locum etiam in donatione causa mortis, & ita pronunciauit Senatus Mediol.vt testatur Alex.Rand.tract.de analog.cap.18.nu.69.

Vxor constante matrimonio emens rem nomine proprio, potest postea illam remittere marito, & fateri illam emisse de bonis ipsius mariti. Craue.consi.81.

Donatio facta per vxorem viro de dote, patre ipsius filiæ præmortuæ adhuc viuente, qñ valeat, etiam ipso patre excluso ab vsufructu, vi de Craue.consi.84.& consi.92.

Si vxor fecerit donationem viro de commodo alicuius societatis hac conditione, vt vir teneatur soluere debita ipsius societatis, ex causa contenta in duob.instrumentis, vir tenebitur etiam ad debita cõtenta in apochis, quæ ante instrumentum fuerant factæ ex eadem tamen causa. Craue.consi.245.

Vxor non potest per se, nec per aliã personam donare marito. Menoch.de arbitra. lib.2.cas. 459.num.30.

Pactum factum inter coniuges de lucranda dote in euentum mortis [illegible]oris, nõ sortitur suũ effectum, si vxor commiserit graue delictum, propter quod etiam posset ferri sententia post mortem; tunc enim dos peruenire debet ad fiscum. Cassa. in consuetud.Burg.titu. *des droicts*. §.6.glo.6.nu.9.

Donatio facta ante matrimonium inter spõsos de futuro, valet.ibid.§.7 glo.8.

Vir, & vxor in contractu matrimonij possunt facere, & contrahere, ꝙ si vnus ab humanis decedar sine liberis, bona perueniant ad superstitem.idem Cassa.ibid.§.7.glo.7.

Donatio inter virum, & vxorem regulariter est prohibita, adeò ꝙ lata sententia absolutoria ꝑ vxore, cui vir (cùm posset) nõ opposuit, nõ impedit soluti repetitionẽ.Lud.Rom.sin.411.

Maritus mandans donare volenti causa mortis, ꝙ donet vxori suæ, intelligitur illud vxori donare, vnde donatio est nulla; secùs est si mãdet ei legare volenti, vt vxori leget.idem Roma.sing. 690.

Rei donatæ inter coniuges non transfertur dominium, nec confirmatur donatio, sequuto diuortio, vel si prius donatarius moriatur, aut si fuerit reuocata.l.18.C.de donat.int.vir. & vxo.etiã apposito iuramento.ibi. in addit.

Confirmatio donationis factæ per virum vxori, quæ fit expresse per legatum, quando habeat vim legati, vel fideicommissi, vide Bart. in l.112. de legat.1.

Donatio facta per virum vxori, non venit in restitutione fideicommissi. Bar.in l.70.de leg.2.

Donatio cùm inter virum, & vxorẽ est facta, & ambo decesserunt, & nõ apparet quis primò decesserit, quis debeat ꝓbare, qđ donãs primò decesserit, vide Bar. in l.9.ff.de reb.dub.

Donatio inter virum, & vxorem est prohibita à lege, & ex ea non oritur obligatio ciuilis, vel naturalis, nec fideiussor ei accedit. Bar.in l.2. §.si verò.ff.de donatio.

Donatio facta inter coniuges, an reuocetur sententia condemnatoria contra donantem sequuta, vide Bar.in l.15.ff.de donatio.num.11.

Donatio facta per virum secundò nubentẽ vxori, vel ècontrà vltra formam à iure traditam non valet, licèt fuerit renunciatum legi contrarium disponenti. Barto.in §.optimè verò Authen.de nupt.

Donatio vsusfructus facta inter viuos, inter cõiuges, quando valeat. vide Bar.in §.si verò solum, Authen.de nupt.

Mulier non tenetur compensare cum dote id, quod sibi vir donauit, nisi inquantum sit facta locupletior. Bar.in §. dotes, Auth.de nup.

Prohibitio donationis inter coniuges accommodatur, etiam ad remissionem iuris, quando ex illa coniunx, cui remittitur fieret locupletior, & remittens pauperior.Hart.Hart. c.4.tit.de donatio. lib.4.

Vxor de bonis viri nihil disponere potest, etiã durante coniugio, adeò vt de bonis ipsius eleemosinam facere non potest, etiam si illa sint bona dotalia, nec maritus in vita vxoris de bonis ipsius vltra dotem aliquid disponere potest. Abb.q.3.nu.10.

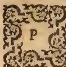
Si vir acceperit expromissorem scienter non idoneum causa donandi vxori, non obligatur, nisi in eo, in quo erat promissor idoneus tempore promissionis, nisi postea efficeretur idoneus.l.54.ff.de iure dot.

Ad donationem causa mortis inter virũ, & vxorem sufficit mortis cogitatio.l. pen.ff. de donatio.caus.mort.

Potest maritus se obligare vxori ad pœnã, si tenuerit cõcubinã.l.121.§.mulier.ff.de ver.obl.

Transiens ad secunda vota non põt relinquere coniugi plus, quàm relinquat uiri filiorũ primi matrimonij, cui minus reliquit, & vltra relictum reuocatur.§. optimè Auth. de nupt. vide supra tit. de pœnis secundò nubentium.

De dotis promissione, & nuda pollicitatione.

Pater, & mater, vbi simul pro filia dotem promittunt, mater præsumitur magis intercedendi animo pro marito promittere, quã vt de suo aliquid præstare velit. Ozasc.decis.44.nu.7. Crauet.consil.77. vide Rol. consil.65.volum. 1.nu.6.nisi maritus non esset soluendo tempore dotis constitutæ. Crauet.d.consi.77.vide Rol.d.consi.64.

Promissio constituendi dotem habet eundem, effectum, ac si esset constituta. Afflic.decis.61. ideò promissio solũ constituendi dotẽ operatur, ac si dos constituta esset, ad euitãdum circuitum; non tamen videtur promissum interesse. Gram.decis.103.nu.18.& 191.

Maritus futurus promittens vxorem dotare antequam contrahat per verba de præsenti, cũ debeat contrahere per verba de præsenti; quia vxor nobilior est viro, valet talis promissio. Afflict.decis.61.nu.3.

Qñ valeat pactum de soluenda vsura pro dote ꝑmissa, & nondũ soluta, vide Capic.decis.65.

Maritus, qui promisit pecunias dotales conuertere in tot bona stabilia, potest pecunias exigere, quando ipse maritus relocaret vxorem in tot suis bonis stabilibus. Ioseph.Lud. decis.31.nu.9.

Licèt regulariter in alternatiua summa electio sit debitoris; tñ hoc fallit in causa dotis, fauore ipsius. Ios.Ludo.decis.Perus.95.

Matrimonium probari debet, quãdo agitur ad dotem. Fran.Marc.q.70.par.2.

Constituta certa dote, & promissa, & simul omne id, & quicquid de pluri, ac pecuniam, & quantitatem declarandam, & arbitrandam per Iacobum, cui declarationi partes promiserunt stare, ipso mortuo nulla facta declaratione, pro illa recurrendum est ad arbitrium boni viri. Menoch.conf.83.vol.1.

Mortua filia relictis liberis, parte dotis promissæ adhuc non soluta, an pater dotans, & superstes, possit compelli ad soluendum illam partem dotis non solutæ, vide Menoch. cõs. 238. lib. 3.

Actio de dote consequenda, mortuo viro competit vxori, cui non fuit promissa dos solui, sed viro. Ioan.Pap.lib.15.tit.4.arrest.3. tamen ad abondantem cautelam mulier procurare debet ab hæredib. viri, vt sibi cedant actiones contra patrem. Guid. Pap. q.375. vide Vincen.de Fran.decis.33.nu.12.

Si filius habitet seorsum à patre, an ipsi patri cõpetat actio ad dotis residuum, vide Put.deci. 291.lib.3.decis.339.& 343.

Verba enunciatiua fauore dotis inducunt plenariam probationem, nisi inter tertios proferantur; quia tunc solùm semipleuam inducunt. Ludo.Roma.sing.540.

In promissione dotis inest tacita conditio, si matrimoniũ sequatur.l.4.§.Lucius.ff.de pact.

Mulier promittens dotem, Velleiano non iuuatur.l.11.C.ad Senatusconsult. Velleian.

Socero ex vtraque parte, & mulieri promittentibus dotem, datur beneficium, vt non conueniantur, nisi in quãtum facere possunt, deducto ne egeant.l.16.§ fi.& l.17.& 18.ff.solut. matrimo.& l.17.& ibid.gl.ff. de re iudic.

Dotem promittens, quando insolidum teneatur, & quando deducto, ne egeat, siue sit pater, siue sit extraneus, vide Bar.sing.26.

Stipulationi propter inopiã, quando locus non sit, vt non detur instrumenti executio, vide Put.decis.356.lib.3.decis. 349.& 364.

Vir agens pro dote non omnino excluditur ex eo, quòd vergat ad inopiam, nec præcisè cogitur satisdare vltra propriam facultatem, sed dos sibi assignatur sub cautione, vel deponitur apud mercatorem, vt de honesto lucro sustineat onera matrimonij.c.7. extra de donat.int.vir.& vxor.

Dote promissa à curatore curatorio nomine, vltra vires patrimonij puellæ, quid iuris, vide l. 44.ff.de administr.& peric.tuto.

Quando pater curator filiæ, promittit dotem, videtur promittere, vt pater.non vt curator. l.5.§.fin. ff. de iure dot.

Si pater primò dotat promittẽdo, postea legat, vr pro dote legare.l.[illegible]§.cum pater delega.1.

Inductus dolo mulieris ad dotem promittendam, non habet exceptionẽ doli contra maritum petentẽ.l.5.§.pen.ff.de dol.mal. excep.

Dos an constituatur nudo pacto, vide Bar.in l. 1.nu.10.ff.solut.matri.

Hypotheca tacita cõpetit etiam viro, pro dote habenda. Bar.in l.25.nu.77.ff.solut.matrimo.

Dos promissa tñ, non potest ꝑ ingratitudinẽ retineri, neq; soluta reuocari. Boer.decis.27.

Mediator, qui fecit matrimoniũ, & cõuenit de dote, ac illam promisit, non tenetur de suo soluere; sed potest de bonis vxoris, vel eius patris soluere, & ita præsumitur promisisse. Borg.Caual.decis.5.de contract.

Dos bis promissa, nempe primo, & secundo marito, semel tñ dẽt solui. Pap.lib.15.tit.4.arrest. 4. Menoch.cõs.370.lib.4. Guid.Pap sing.281. & si plus pater promisit, censetur promisisse de bonis relictis ipsi filiæ, per primum virum. Menoch.d.consi.370.lib.4.

Vbi apparet de promissione vsurarũ, præsumitur promissio dotis præcessisse. Bald.sing.22.

Ne

Ne fideiussores, vel mandatores pro dote dentur.

Egulariter fideiussores pro dote conseruanda, vel restituenda non dantur: fallit, quãdo mulier scienter, ac prudens contraxit matrimonium cum viro inope, tunc quia constante matrimonio non datur repetitio dotis, poterit mulier exigere à viro cautionem de dote conseruãda, & restituẽda. And. Gail. obser. 84. lib. 2.

Alia est limitatio, quãdo quis principaliter obligat se vnà cum marito tanquam correus, ad restitutionem dotis. Gail. ibi. nu. 11. Petr. de Rauen. sing. 606. Bar. in §. quoque. Authẽ. de nupt. & in l. 3. C. de dote caut. non numer.

Licèt pro dote restituenda non possint dari fideiussores, tamen pro dote soluenda possunt dari. Gui. Pap. sing. 485. Bar. ĩ d. §. quoq;.

Fideiussio præstita de dote conseruanda, an firmetur iuramento, vide Bar. in l. 57. nu. 9. ff. de fideiuss. & mandato. Guid. Pap. q. 350. tenet partem negatiuam. Ios. Lud. deci. 57. Perus. tenet affirmatiuam, quòd tali iuri prohibitiuo non possit renunciari, scribit Bar. in d. l. 57. ff. de fideiusso.

Pignora, & fideiussores possunt dari pro dote reddenda Bar. in l. 45. ff. de solut. & libera.

An, & quando possit dari fideiussor pro dote, vide eundem Bar. in l. 24. ff. de re iudica.

De iure dotium in genere.

Vlier de dote sua disponere nõ potest, vbicunque illa, vel illius pars ex contractu, vel ex statuti dispositione, ad aliũ peruenire debet. Ozas. decis. 20.

Dotis datio ex longa possessione secundi viri prędiorũ, in solutum dotis nomine datorũ, probatur. Ozas. decis. 21. num. 6.

Fundus datus loco quantitatis debitæ pro dote, dotalis est. ibi. num. 7.

Administratio lõga bonorum vxoris cum eius participatione, habetur pro traditiõe. ib. n. 8.

Pater officio Iudicis cogi potest ad recipiẽdã, & recognoscendam dotem pro filio. Ozasc. decis. 44. num. 6.

Mater, & auus maternus non tenetur dotare filiam, vel neptem, nisi ex magna, & probabili causa. Ozas. decis. 107. nu. 5. vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 460. tamen mater dotare filiam, tenetur secundum suas facultates, vbicũq: pater inopia laborat. Ozas. d. decis. 107. nu. 9. Paul. Aemil. decis. 273. par. 1. Ias. de acti. in §. fuerat. nu. 116. vide Ioan. Bacan. sing. 8. mater an teneatur dotare filiam distingue, vt per Boer. dec. 129.

Bona matris supposita fideicõmisso posse alienari pro dote filię (patre inope existente) scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 460. nu. 7.

Filius non tenetur dotare matrem. Ozas. decis. 124. vide Boer. dec. 129. Pet. de Raue. sing. 196

Pater dote filiæ suę semel constituta, iterum dotare non tenetur, vbicunque eius culpa, & facto amissa fuerit dos prima. ibi. n. 5. Menoc. de arbitra. lib. 2. cas. 183. & cons. 370 num. 15. aliàs secùs. Gome. Leo. deci. 15. ĩ deci. diuerso. Raud. tract. de analog. cap. 12. nu. 33. Guliel. de Ludo. sing. 110.

Frater tenetur dotare sororem. Guid. Pap. q. 96. in fin. vide Excel. D. P. Tessa. dec. 192. Affl. decis. 371. Boer. deci. 139. Gome. Leo. dec. 15. in decis. diuerso. Bar. in Rub. proęmi. ff. orum. nu. 14. si aliundè nõ posset se dotare. Capel. Tholos. q. 290. in additio. Vincen. de Franc. decis. 89. num. 12. Ias. de actio. in §. fuerat. num. 105. Guid. Pap. sing. 479. Natt. cõs. 658. Io. Bacan. sing. 8. & Abb. cons. 50. lib. 2.

Frater an teneať dotare sororem, etiã vterinã, vide Boer. deci. 129. & frater Clericus teneť de reditibus Ecclesię. ibi. nu. 8. Capel. Tholo. q. 290. in additio.

Iudex qualiter possit ex officio cogere patrẽ, ad filiã maritandam, vide Boer. decis. 130. & ad ipsam dotandam, vide Capell. Tholos. q. 291. Gail. obser. 95. lib. 2.

Filiæ cognati instare possunt, vt pater eam maritare cogatur. ibi. num. 6. nam dotem filiæ assignare tenetur pater necessitate legali. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 182. num 67.

Pater tenetur dotare filiam sine ipsius consensũ nubentem, si secundum suam dignitatem nupserit. Boer. decis. 130. num. 8. aliàs secùs, vide And. Gail. obser. 95. lib. 2. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des iustices*. §. 4. gloss. 3. num. 16. vide Papon. lib. 15. tit. 4. arrest. 22. Ias. de actio. in §. fuerat. num. 97. Mat. Mathes. sing. 105. Hartm. Hartm. c. 2. tit. de dote. lib. 1. quando hoc procedat, vide Capel. Tholo. q. 290. quòd teneať etiam si nupserit ipso patre contradicente, scribit Abb. cons. 20. lib. 1. idem in fratre, qui patri succedit. ibid. tũc etiam tenetur ad id, quod eidem filiæ in tempus nuptiarum est per alium relictum. Boer. d. dec. 130. nu. 9. sed nõ tenetur pater dotare filiam ingratam. Petr. Gerar. sing. 1.

Dotare obligatus, nisi semel tenetur Boer. decis. 141. tamen an pater filiæ emancipatæ, vel secundò nubenti, dotem soluere debeat, vide Boer. decis. 130.

An pater teneatur dotare filiam naturalem, vi- de

de Iaf.ibi.nu.104.& 120.& fupra tit.de natur. libert.& in quibus cafibus pater nō teneatur dotare filiam.vide Iaf.ibi.num.112.

Dos ad patrem reuerfa,vel donatio propter nuptias debet effe præcipuè illius filiæ,pro qua data fuit,extraneis inftitutis; fed quid,fi alij filij fuerint inftituti,vide Bar.fing.154.

Viduæ fecundò nubenti, aut Religionem ingredienti pater tenetur fuam primam dotē dare.Boer.deci.130.nn.7.nec poteft eam minuere. Boer.deci.136. Dec.conf.35.neq; adimere.l.2. & 7.C.folut.matrimonio.

Auus paternus tenetur dotare neptem,fi filius fuerit foluendo;aliàs fecùs.Capel. Tholof. q. 290.in additio.Crau.conf.219.vide Iaf.de actio.in §.fuerat.num.103.

Hæres patris cogitur dotare filiam.Bar.in l. 32. §.fi voluntate.ff.folut.matrimo.

Mulier inuito patre poteft fe dotare.Iaf.de act. 94.in §.fuerat. num. 99. quid in filia habente de bonis proprijs, an pater teneat. vide Iaf. ibi.num.10.& 105.

Pater,qui maritauit filiam fine dote, nō poteft amplius cogi ad illi dandam aliquam dotē. Math.Mathef.fing.105.

Filia,quæ peccauit in corpus fuum, an debeat dotari à patre,vide Pet.de Rauen.fing.197.

Adulta agit contra curatores,vt conftituāt fibi dotem.l.9.C.de adminift.tuto.vel curato.

Dotes vbi arbitrio boni viri cōnftituendæ sūt, qualitates filiæ,quæ dotanda eft, & facultates ipfius dotantis infpiciendæ funt, ita tamen, vt minores congruis alimētis nō fint, quibus dotes æquiparantur.Ozaf.decif. 107: num.6.nam dos incerta debet declarari pro modo facultatum, & dignitate perfonarum. Iof.Lud.deci.Peruf.99.par.2.

Virginem corrumpēs quas dotes illi conftituere teneatur,vide Ozafc.decif.107.num.10.

Argumentum de dote ad alimenta, an in iure receptum fit,vide Afflict. deci.111.nume.10. & Ozafc.decif.124.nu.3.

Dotis conftitutio dato, quòd ex matrimonio contracto procedat,nihilominus voluntaria non dicitur.Ozaf.dec.168.num.19.

Dos promiffa conftitui per virum ignobilem, vxori nobili debetur ab hæredibus viri, matrimonio per verba de præfenti contracto, etiam copula non fecuta.Afflic.dec.61.

Maritus poteft pro dote vxoris bona filij hæredis aliunde quæfita obligare,& ipfe filius tenetur ad reftitutionem,fi nullū fecerit inuentarium, vel minus iuridicè fecerit.Affl.deci. 111.num. 15.

Dotis contractus non venit,in generali cōtractuum reuocatione.Afflic.ibid.

Pactum, per quod dotis conditio fit deterior non valet in eius præiudicium.Affl.dec. 154.

Mulier non poteft fibi in dote præiudicare ob vtilitem publicam, quo ad fructus dotis,& paraphernalia,etiam adhibito iuramēto,vide Iof.Lud.deci.21.nu.12.Luc.

Dos dicitur patrimonium mulieris, & dotis capitale non poteft minuere maritus in vxoris præiudicium. Iof.Lud.deci.21. Luc.nume.56

Dotis cā priuilegiata eft, non folùm propter mulieres, fed etiam propter fauorem Reipu. qui vertitur in liberis procreandis.l.1.ff.folu to matrim.ideò dotis fauore fufficit pro ratione dicere,fpeciale eft in dote. Mago. dec. 76.nu.fin.Rot.Florent.nam dotis caufa eft fauorabilis, & in dubio pro ipfa iudicandum eft.Fel.conf.20.num.fin.

Mulier fecundò nubens, & donans in dotem omnia bona fua præfentia, & futura,cū claufula conftituti, fi fuper hæreditate fibi obuēta poftea tranfigat cum alijs, an præiudicet marito,vide Crefen.decif.1. aliàs 203.tit. qui filij fint legit.

In generali fermone non comprehenditur caufa dotis, etiam fi agatur de præiudicio fifci. Raud.de analog.cap.33. nu. 12. fecùs in vniuerfali, nam ftatutū generaliter loquens nō comprehendit caufam dotis; fecùs quando ftatutum loquitur,verbis vniuerfalib. Craue. conf.294.& in ambiguis pro dotibus refpondendum melius eft.l.86.ff.de reg.iur.

Dos congrua in non maritata poteft effe vltra legitimam;fed in maritata dos erit,vt legitima,& minus effe non debet.Afflic.dec.160.

Dos,vt dici poſsit congrua fex requirunt.Grāma.decif.101.nu.28.vide Excel. D. P.Teffau. decif. 192.

Donatio filiæ facta per patrem præfumitur legitima, nifi de contrario apparere pofsit. ibid.Gram.num.40.

Filia vbi eft vnica, & vnicus mafculus, debet pinguis dotari, vt non fit dos minus legitima.Gramm.decif.101.num.51.

Filia dū maritatur à patre referuatur à iure eidem patri arbitrium in conftitutione dotis, cùm nemo alius bonus vir melius arbitrari pofsit pro filia,quàm pater.ibi.num.68.

Filiæ incompetenter dotatę,officio Iudicis fuccurritur.ibi.num.71.

Dos fœminę quanta debeat effe,quando ftatutum prouidet,quòd non fuccedat; fed dotetur,vide Bar.in l.41.de legat. 3.

Dos dicitur legitima fecundum qualitatem mulieris.Abba.conf.115.lib.2.

Dos fecundum perfonarum merita conftituitur.§.quamobrem. Authen. de reftitu. & de ea quæ,& arbitrio boni viri dos conftituitur, dignitate,facultatibus teftatoris, & numero libero-

liberorum inspectis, l. 41. de lega. 3.

Extraneus, qui non dedit dotem tribus modis pôt adhiberi ad illam stipulandam, & sibi reddẽdam, de quibus vide per gl. fin. in l. 12. ff. de dote præleg.

Filia petere non potest ambas dotes, si pater eã secundò nubentem dotet, non facta mentione de prima dote. Guid. Pap. q. 375. quia prima dos includitur in secunda. Boer. dec. 136. & dos bis promissa, nempe primo, & secũdo marito, semel tantùm debet solui. Papon. lib. 15. tit. 4. arrest. 4. Menoch. cons. 370. lib. 4. Gui. Pap. sing. 281.

Mulier nubendo videtur bona sua in dotem constituisse, traditione tamen interueniẽte. vide Ios. Lud. decis. Perus. 99. par. 2. ideò quia nomina non traduntur; sed ceduntur, non videntur constituta in dotem. Guid. Pap. q. 499. vide Marc. 732. part. 2. & Aliàs. licèt mulier omnia bona sua in dotem expressè dare posit, tamen nubendo nulla dote constituta, tacitè non censentur in dotem data, & tunc ipsa mulier posset disponere de bonis suis inuiro marito, qui hoc in casu inuita vxore non facit fructus suos. Gail. obser. 82. lib. 2. vide Dec. cons. 521. nu. 10. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des droicts*. §. 24. gl. 3. Hip. sing. 588. Bar. in l. 25. num. 78. ff. solut. matrim. in l. 67. §. vxor. ff. eo. & in suis quæst. q. 7. Abb. cons. 46. Hart. Hart. cap. 7. tit. de presum. lib. 1. limita conclusionem in muliere ad secũdas nuptias conuolante, nam illa si primo marito certam dotem dedit, cùm eadem dote, in dubio nubere præsumitur. Gail. ibi. nu. 7. quia in positio legis reputatur factum hominis. Ozas. decis. 21. etiã extantibus liberis ex primo matrimonio, quod non procedit in donatione propter nuptias. Natt. cons. 571.

Bona paterna alienata in tertium possessorem, an transeant cum onere paragij filiæ debiti, & paragiũ est legitima, vide Affli. decis. 162.

Dotare filiam pater tenetur, & pro dote legata bona testatoris (etiam alienata post mortẽ) sunt tacitè hypothecata. Afflic. ibi. num. 6.

Instrumentum dotale debet celebrari secundũ consuetudinem loci mulieris, in quo fit contractus; secùs est in dotis repetitione, in qua attendit cõsuetudo loci viri. Afflic. deci. 226

Quando simpliciter fit æstimatio bonorum datorum in dotem, & non fuit dictum, quòd in restitutione restituantur dicta bona, sed æstimatio ipsa, tũc maritus videtur emisse, & omne augmentum ad ipsum pertinet; ideò in restitutione solùm tenetur ad ipsam æstimationem; secùs si bona essent data in dotem æstimata, vt non ignoret valor solummodo. vide Afflic. decis. 270. & Ias. in §. omnium. num. 80.

Fallit, si tẽpore traditionis rei dotalis æstimatæ vxor esset decepta, tunc enim succurritur mulieri. ibi. Afflic. d. decis. 270. num. fin.

Dotis causa est pia. Afflic. deci. 371. Gram. deci. 193. num. 137.

Viro inopi soluitur dos, data ꝑ eum cautione, vel pecunia ponitur ad honestum lucrũ penes mercatorem. Capic. decis. 65. nu. 8

Mulier debitrix, si dat in dotẽ omnia bona sua, intelliguntur data deducto ære alieno: ideò sententia lata eo in casu contra ipsam mulierem, mandatur executioni super ipsis bonis, marito tamen denuò citato. Capic. dec. 128.

Vir durante matrimonio lucratur confiscationes, condemnationes, & mulctas castri pro dote dati, cum expressa iurisdictione. Capic. decis. 185. vide Boer. decis. 180. Pap. lib. 15. tit. 4. arrest. 5. nam dos datur pro oneribus matrimonij, & illis dẽt deseruire. Borg. Caual. decis. 5. num. 3. part. 2. de contract. ideò maritus est dominus fructuum ipsius: tamẽ potest renunciare lucro dotis, quæ renunciatio à creditoribus suis non potest reuocari. Ios. Lud. decis. 21. Luc. nu. 56.

Prædium in dotem cõstitutum non dicitur dotale, nisi tradita possessione: ideò interim maritus ante traditionem non lucratur fructus dicti prædij dotalis. And. Gail. obser. 79. libro 2.

Dos licèt sit data socero, si ille ꝑmittat filio ꝑcipere fructus, intelliguntur donati, etiam si socer sustineat onera matrimonij. Pet. de Rauen. sing. 160.

Maritus recipiens pignus dote promissa, fructus non imputat in sortem. c. salubriter. ext. de vsuris.

Qui onera matrimonij sustinet, debet dotem percipere. l. 20. ff. famil. ercis. & l. 47. eod. & maritus est dominus rei dotalis, & eam possidet. Bar. in l. vnica. C. de vsucap. pro dot. ideò cõstante mr̃imonio rei vendicatio vxori nõ competit. l. 9. C. de rei vendic. l. 1. & fin. C. de seru. pign. dat.

In dote non fit executio in præiudicium mariti, pro expensis, in quibus fuit condemnata vxor, litigans etiam cum consensu viri. Pap. lib. 18. tit. 5. arrest. 44.

Stipulatio capitulorum matrimonij fauore dotis fingitur, etiam si verè non interuenisset. Gramma. decis. 103. num. 7.

Stipulatio tacita à lege inducta fauore dotis, ita meretur executionem, sicut stipulatio expressa in instrumento. ibi. num. 14.

Minor si recepit dotem vxoris, erunt ipsius bona tacitè hypothecata. ibi. nu. 17. nam in dote fingitur stipulatio etiam dato, quòd coniuges sint muti. Pet. de Raue. sing. 161. facit l. vnica.

vnica.§.1.C.de rei vxor.ac̃ti.

Non obstante quacunque prohibitione poterit de bonis ꝓhibitis fieri alienatio, pro dotibus filiarum, & aliarum descendentiũ. Gui. Pap.q 96.

Si aliquid detur alteri ex coniugibus contemplatiõe matrimonij, donatio irreuocabiliter valet, & censeť etiã datũ, non solùm fauore donatarij, sed etiam alterius coniugis. Guid. Pap. quæst.45.

Executio non potest fieri in bonis dotalibus pro debito vxoris, facto post cõtractum matrimoniũ; secùs si ante (intellige viuẽte viro) Guid.Pap.q.447.vide eundem sing. 429.

Quando subditi teneantur iuuare dominos in dotandis filiabus ipsorũ, vide Boer.dec.130.

Matrimoniale pactum est testamentum: ideò per illud potest prouideri descendentibus, & ex eo ipsos vocari posse, latè scribit Boer. deci.155 Capel.Tholo.q.453.& an possit reuocari, vide ibid.

Hæreditatẽ si der př filiæ nubenti, an valeat tale pactũ, seu donatio, vide Boer.dec.204.

In dubio an pater censeatur dotasse filiam de bonis proprijs, vel mr̃nis, aut ipsius, & qd, si in dotatione pater se declaranit, vide Iof. Lud.decis.Perus.21.Ias. de actio. in §. fuerat. nu. 106.Bar.in l.7.C.de dot.promis.& in l.36. ff.de neg.gest.quód indistinctẽ videatur donare, scribũt Dec.cons.35.nu.6.Bar.sing.173. Pet.Gera.sing.71.& mater dotãdo filiam simpliciter, censetur de bonis filiæ eam dotare; secùs in patre. Put.decis.182.lib.1.Mysing.ob ser.32.cẽt.5.vide obser.85.cent.6. idem in fratre.Guliel.de Ludo sing.150.

Debitor ex causa legati, vel ex alia constituens dorem mulieri creditrici simpliciter, an cen cesatur hoc fecisse animo compensandi cũ debito, vide Mago.decis.13.Rot.Floren.

Dos relicta nepti per auum, censetur relicta cõtemplatione ipsius neptis, & non filij eius pa tris.Menoch.cons.151.lib.2.vide infra tit. de dot.prælegat.an auus censeatur dotare contemplatione filij, vel neptis, vide Menoch: consi.81.vol.1.num.41.

Promittens dotem pro ea, cuius negotia administrat, non videtur promittere animo donãdi; sed animo repetendi.Bar.in l.43.§. quidã. ff.de adminift.& peric.tuto.

Pater naturalis dotando filiam in dubio non videtur habere animum donandi; sed magis compensandi cum eo, quod filiæ debet.l. 39. §.pater.eodem.

Fauore dotis probatio, quæ aliàs non admitteretur admittitur, & verba enunciatiua probant.Pet.de Beninten.decis.61, num. 6. vide Ludo.Roman.sing.150.

Dos probatur per verba enunciatiua instrumẽti contracti inter alios fauore ipsius, etiam si essent enunciatiua inter diuersas personas. Vera. decis. 288. part. 1. sed nun constito de instrumento, debet plenè probari. Hierony. Mago.decis.76.nu. 10.

Pater concedens dilationem ad soluẽdam dotem, tenetur ad integra coniugum alimenta. Put.decis.291.

Confessio dotis receptę facta cõstante matrimonio, præiudicat hæredibus mariti, vel tertio possessori, & etiam fisco, si fuerit renunciatum exceptioni non numeratę pecuniæ, vel lapsa fuerit tempora opponendi dictam exceptionem.Paul.Aemil.decis.196.par.1. vide tit.de dot.cauta non numer.& Ias. de acti. §. fuerat.nu.58.Bar.in l.2.§.creditũ.ff.si cer.pet.

Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis, quando est empta nomine mulieris, & sic ad eius vtilitatem.Gasp.Cabal.milleloq. 542

Permissio vxoris permittentis maritum bona sua administrare non probat, quòd fuerint ipsa bona data in dotẽ. Raud. tract.de Analog. cap. 30.num.296.

Donatio præsumitur ratione coniunctionis sãguinis, & dotis, quando patruus scit filiã fratris dotari de bonis communibus, & tacet. Crauet.cons.159.

Dos ex parte patris, & mariti diciť titulus onerosus, sed ex parte filiæ, aut vxoris, titulus lucratiuus.Ias. de actio.in §.item si quis in fraudem, num. 52.

In dote datur tacita hypotheca, & fingitur stipulatio, quæ habet vim instrumenti, & expressę stipulationis.Ias.de actio.in § fuerat.nu.58

Maritus potest expellere vxorem ex quo parer non soluit dotem.Ias.de acti.in §.fuerat.n.95

Quando extraneus, vel pater, mater, aut frater dans dotem, censeatur eã omnino donare absque animo repetendi, vide Menoch.de ar bitrar. lib.2.cas. 88.

Si frater dotet filiam fratris, videtur illud facere contemplatione ipsius fratris, & ideò illa dos dicitur profectitia.Dec.cons.280.nu.4.

Arredium, quod portat mulier in domo viri, si consumetur non repetitur; sed tantùm illud, quod superest, & dicitur arredium illud, qđ portat ea intentiõe, vt consumetur, vt est cõsuetudo in pannis lineis. Cassan.in consuetu. Burg.tit.*des droicts*, §.14.glo.3.num.8.

Ille, qui cõfitetur in causa dotis plus recepisse, quàm receperit, potest agere, vt id, quod nõ receperit recipiat.Bar.sing.171.Barth.de Cap. sing. 88.

Cùm dos datur ab extraneo marito, quantum ad eum est donatio simplex, tamen insinuatione non indiget.Bar.sing.174.

Dotem

Dotans extraneus, nisi paciscat sibi tradi in cõtractu dotis, non poterit pacisci in traditione. Pet. de Raue. sin. 164. & 382. secùs i pre. ibi.

Dotem sine decreto mulier minor constituere non põt. Menoch. de arbit. cas. 171. vide Bar. in l. vnica. C. si aduers. dot. & in l. 22. C. de adminisť. tut. sed minor põt se obligare ꝑ dote sine decreto. idẽ Menoch. consi. 242. lib. 2. tñ minor dotans immoderatè sororẽ, debet in integrũ restitui ꝑp læsionem. Nat. consi. 658.

Si simpliciter est cõtractum matrimonium nulla facta mentione de dote, non videtur aliquid datum in dotem, & sic erit matrimonium sine dote. Pet. de Raue. sing. 295.

Mulier recipiens dotem à patre suo scienter in fraudem creditorum, tenetur illã restituere; fallit quo ad restitutionem vsurarũ. Hippoli. sing. 67. nã dotis constitutio facta à pre filiæ in fraudẽ creditorum, non valet. Ozal. decis. 107. facit l. 2. C. de reuocãdis his, q̃ in fraudẽ creditorum, vide l. 25. §. si à socero. ff. eod.

Dos est iusta causa alienationis. Bart. in l. vnica. C. si aduers. dot.

Popularis diues, qui accepit in vxorem nobilẽ, an obligetur, quando confitetur se plus recepisse ab vxore, quàm habuerit in dotem, vide Bar. in l. 4. C. de dot. promissio.

In dotibus possunt constitui duo rei, licet non possit interuenire fideiussor. Bart. in l. 3. C. de dot. caut. non numer.

Dos magna, vel parua dr̃ secundum qualitatẽ personarum. Bart. in Auth. quod locum. C. de collatio. & in l. 25. nu. 48. ff. solut. matrimo.

Priuilegiũ, ꝙ in dubio pro dote præsumat, & ꝑ ea interpretatio fiat, trãsit ad oẽs, ad quos dos transit. Bar. in l. 1. ff. solu. matrim. idem in priuilegio tacitæ stipulationis, & qđ contractus dotis sit bonæ fidei. vide Bar. ibid. nu. 6.

Res dotalis sine decreto non potest alienari, si sit immobilis; secùs si mobilis. Bart. in l. 1. ff. solut. matrim. nu. 17. & 18.

Filij possunt agere contra patrem consumentẽ omnia sua bona, ne dos consumetur. Bart. in l. 2. §. quod. ff. solut. matrim.

Dos est qđ vniuersale. Bar. i l. 8. §. ob. ff. sol. matr.

Tutor dotat sororẽ pupilli ex eodẽ patre natã, & filia, cui est assignata dos in testõ per patrem, vr̃ dotata. Bar. in l. 13. ff. de administ. & peric. tuto. vel cura. nam filia, cui est cõstituta dos dicitur dotata. Bar. in l. 70. §. Titio genero. ff. de conditio. & demonstr.

Filia quibus modis dicatur dotata, vide Bar. in l. 7. ff. ad leg. Iul. de adult.

Pater de bonis substitutioni subiectis dotat filiã, si aliud nõ habeat. Bar. in l. 62. ff. ad Treb. nam res subiécta fideicõmisso ex causa doris potest alienari; aliàs secùs. l. mulier. §. cũ proponeretur. ff. ad Senatusconf. Trebel. Authen. res quæ. C. commũ. de legat. & fideicom.

Dos data, vel promissa filiæ, non cadit in fideicommissum vniuersale iniũctum filiæ. l. filia mater. ff. ad Senatusconf. Treb.

Pater si dotauit filiam nupturam, & bona non sunt sufficientia pro alijs legatis, dos deducitur, vt æs alienum. Bart. in l. 2. §. si sponsæ. ff. de priuileg credi.

Fiscus bonis publicatis tenetur dotare filias. ibid. in additio.

Rei dotalis alienatio, qñ valeat, & qñ non, vide Bar. in §. & multo, Auth. vt immobilia.

Dos data filię à patre, dicitur esse aliena ab omnibus bonis patris. Bar. in §. quia verò, Auth. de æqual. dot.

Promissio facta pro dote Seiæ, si cõtraxerit matrimonium cum Caio, dos debetur Seiæ, si Caius per eam fuerit requisitus, & contrahere noluerit. Bar. in consi. 222.

Cõfessio facta in instrõ diuisionis inter fratres, per alterũ ipsorũ se habuisse centũ ab altero ꝑ dote vxoris, ꝓbat dotẽ pro ipsa vxore, & verba enũciatiua pro dote, inducunt saltem semiplenam probationem. Bar. consi. 123.

Instrm̃ dotale ineptũ publicat. Bart. consi. 179.

Dos profectitia non intelligitur esse in bonis patris. l. filium. ff. de collatio. bon.

Filia consequitur, dotem à patre promissam, & legatum. l. 4. eod.

Seruandum est pactum appositum, in traditione rei datæ in dotem. l. 10. C. de pact.

Minor circũscripta in datione dotis datæ viro, tanta dote non digno, potest restitui, & eius hæres. l. vnica. C. si aduers. dot. l. 10. §. in dotis. ff de mino. 25. ann.

Sicut donatio inofficiosa rescinditur per querelã inofficiosæ donationis; ita & dos inofficiosa rescinditur, per querelam inofficiosæ dotis. l. vnica. C. de inoffi. dot.

Maritus vsumfructum in dotem recipiens, proprietatem obligare non potest: idem si proprietatẽ inæstimatã; si verò rẽ æstimatã recepit, obligare eã potest. l. 6. C. de vsu & habit.

In diuisione hęreditatis paternæ filius vxoratus debet habere dotem præcipuam, nec eã postea cõmunicat, licèt vxor decedat. l. 2. C. famil. ercisc. l. 20. §. si filius. ff. famil. ercisc.

In stipulatione dotis inest tacita conditio, si matrimonium sequatur; ante verò non dabitur actio. l. 4. §. huius rei. ff. de pact.

Dos à patre profecta ad eũ reuersa, venit inter liberos diuidenda, nisi ratio inæqualitatis aliud inducat: verùm cũ hęrede extraneo nõ diuiditur, sed ad ipsos liberos, pro quib. data fuerat, reuertitur. l. fi. C. commu. vtriusq; indi.

Si pecunia det ob dotẽ, & interponatur actum de lucrãdo, & mrĩmoniũ nõ sequať iure impediẽte, mulier nõ habet actionẽ de dote, ad

repetēdū,ſed cōdictionē ob cauſam, nec pactum habet effectū:l.1. C. de condic.ob cau.

Fauor dotis facit ceſſare Velleianum.l.12.C.ad Senatuſconſ. Vellei.& l.fi.ibid.

Simpliciter donata à ſponſo ſponſæ poſſunt in dotem conuerti, ſeu retrò dari, niſi fuerint collata in prohibitum tempus matrimonij. l.1.C.de donat.ante nupt.

Contractus dotis factus p metum,eſt ipſo iure nullus,l.21.§.ſi dos.ff. de eo,quod met.cauſ.

Conſtāte matrimonio dos poteſt de nouo augeri, & conſtitui; & pacta de nouo apponi poſſunt, vel vetera prorogari, & hypotecæ ex die contrahi, & ècōtrà poteſt dos minui, niſi iſta diminutio fieret in fraudem filiorū primi mrimonij.l.19.cū Auth.ſeq.C.de don. añ nupt.vide Hart.Hart.c.9.tit.de dote lib.2.

Si hæreditas datur in dotem, maritus vtili hæreditatis petitione tenetur.l.15.§.apud Marcellum.ff.de pet.hæred.

Quando agitur de ſucceſsione paterna,dos data confertur conſtante matrimonio, minus accipiendo de portione hæreditatis.l. 5. C. de collatio.ſed vide Authen. ſeq.ibid.

Si legatum factum pro dote,detur filiæ in dotem ab ipſomet patre viuente, non poteſt amplius(eo mortuo)peti.l.11. C.de legat.vide infra tit.de dot.prælegat.

Quando pater dedit dotem filiæ, & eam ſtipulatus eſt pro ipſa,illa mortua ſine liberis patre, matre, & fratribus ſuperſtitibus, pater ſolus ſuccedit in dote ipſa. gloſſ.in l.3. C. de bonis, quæ liberis.

Dos titulus lucratiuus nō eſt.l.9.§.ſi quis.& ibi. gl.ff.de cōdic.ob cauſ.vide l.25.§. ſi à ſocero. ff.q̄ ī fraudē creditorū.& l.18.ff.de act.& obl.

Fiſcus præfertur filiæ à patre dotatæ.l. pen. C. de priuileg. fiſc.

Vxor non poteſt dotem dare,vel aliter alienare in præiudicium mariti.l.21.C.de donatio.

Mulier licèt ex primo matrimonio habeat filios dotem ſuā recuperat,& alteri nubere poteſt, ſed ſi faciat extraneum dotem ſtipulari animo donandi cauſa mortis,ea mortua,donatio reuocatur vſq; ad debitum bonorum ſubſidium, niſi in reſiduo patrimonij inueniatur ipſa legitima.l.2.C.de dona.cau.mor.

Si pater, vel extraneus dans dotem ſtipuletur ſoli ſibi reddi in vnum caſum ſoluti matrimonij, cenſetur in alium caſum mulieri donaſſe.l.23.ff.ſolut.matrimo.

Si res euincatur à genero emptoris,cui in dotē tradiderat committitur ſtipulatio, etiam ſi dos erat reuerſura.l.71.ff.de euictio.

Curator pro minore non tantùm dotem dare poteſt,ſed etiam impendia, quæ ad nuptias faciendas neceſſaria ſunt.l.53.ff.de adminiſt. & peric.tuto.

Si eſt vtile mulieri pecunia in dotem promiſſa, poteſt in corpus, vel ſpeciem commutari.l. 21.ff.de pact.dot.

Filia poteſt grauari in dote,quatenus dos eſt vltra legitimam.l.fin. §. filiæ de legat.2.

Qui ſtipulatur dotem ſibi reddi mandato mulieris in dubio præſumitur, vt miniſter adhibitis.l.35. de legat.3.

Falſa cauſa non vitiat ſtipulationem de dote reſtituenda: ideò & ſi mulier niſi centū nomine dotis dediſſet, vel nihil, tñ ſtipulata fuerit ſibi ducētum reſtitui,valet ſtipulatio, & promiſsio.l.21.ff.de verb.oblig.

Si legetur genero futuro, vel præſenti nomine dotis filiæ,quid iuris,vide l.70.§.Titio genero.ff.de conditio.& demonſtr.

Euicta re in ſolutū p dote marito data,ipſe maritus agit ad dotem.l.98.ff.de ſolut.& libera.

Actio cōpetens pro exactione dotis eſt hodie bonæfidei,& priuilegiata: quia in illa dat̄ tacita hypotheca. §. fuerat,Inſtitu.de actio.

Mulier,vel vir ſupſtes alteri eorū pdecedēti ſuccedit in quartam partem oīum bonorum,ēt liberis extantib. qd̄ procedit ſi coniunx ſuperſtes ſit pauper.§. quoniam verò,Auth. de exhib. vel introd. reis vide infra tit. de ſucceſsio.int coniug.

De dote cauta non numerata,vide in lib.1.

Soluto matrimonio res dotalis retinet ſua priuilegia,donec dos ſit reſtituta mulieri; poſt reſtitutionem aūt dotis non poteſt amplius dici dos,nec durant eius priuilegia. Hartm. Hartm.c.1.tit.de dote,lib.2.

De paraphernalibus bonis vxoris, & alijs extra dotem.

RES traditæ ad ſuſtentationem filiæ non pſumunt̄ eſſe dotales; ſed extra dotē;nec poſſunt capi p debito mariti.l.3. C. ne vxor p marito. Vir in paraphernalib. nullū hēt ius, neq; exercitiū vxore phibēte.l. 8. C.de pact. conuētis, nec de illis aliquid diſponere pōt. Abb. in ſuis quæſt.q.3. nu.10. & in illis vxor abſque conſenſu mariti contrahere poteſt. Ozaſ. deciſ.62.nu.14.nā bona paraphernalia dīt ppria vxoris, nec pñt à viro adminiſtrari,ea cōtradicente. Natt.cōſ.75.Tom.1.nu.3.

In dote maritus ſine mandato plenā habet adminiſtrationem, in alijs autem bonis vxoris viro traditis, vel quaſi traditis,quę paraphernalia dicuntur,maritus ſine mandato, & cautione de rato procurator eſt.vide Hart.Hart. c.8.tit. de dote lib.1.

Executio non poteſt fieri in rebus dotalib. pro debito contracto poſt matrimonium; ſecùs in paraphernalibus.Guid.Pap.q.447.

Mulire

Mulier potest habere bona triplicis conditionis, nẽpe paraphernalia, dotalia, & alia nec paraphernalia, neque dotalia, de quib. vide per Guid. Pap. q. 468. nu. 4. Dec. consi. 521. & Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des droicts*. Rub. 4. §. 5. glo. 3. nu. 10. & §. 24. glo. 3. ibid. Bart. in l. 21. C. de procura. & Boer. decis. 81.

Maritus tenetur restituere vxori, seu suis hæredibus omne id, quod ad eum peruenit de bonis vxoris, vt maritum. Vincent. de Franc. decisio. 172. nu. 2.

Fructus bonorum paraphernaliũ, & aliorũ bonorum non dotalium, quando teneatur maritus vxori restituere, vel eius hæredibus, vide per Craue. consi. 193. n. 15. Dec. consi. 521. Excell. Præs. Tessau. decisio. 187. Rot. Anenio. decis. 18. in decisiõ. diuerso. & supra titul. de donat. int. vir. & vxor.

Arredium, quod portat mulier in domo viri, si consumetur non repetitur; sed tantùm illud quod superest, & dicitur arredium illud, qđ portat vxor ea intentione, vt consumetur, veluti est consuetudo in pannis lineis. Cassa. in consuetu. Burg tit. *des droicts*. §. 24. gl. 3. n. 8.

Regulariter in dubio mulier nubendo nõ præsumitur dare in dotem marito oĩa bona sua. Hippol. sing. 588. vide supra tit. prox. pręced.

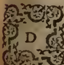
Mulier data certa dote viro, licèt pariatur alias res administrare, non videt̃ illas in augmẽto dotis dare. Bar. in suis quæstioni. q. 7.

Si vir, & vxor habitauerint in vna domo, & domus sit vxoris, massaritiæ ibi existentes præsumũtur esse vxoris, sed si domus sit viri massaritiæ præsumunt̃ esse viri. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des droicts*. Rub. 4. §. 14. gl. 2. nu. 9.

Si bona paraphernalia contrita sint ad vsum cõem, mariti scilicet, & vxoris, soluto matrimonio, vxor non potest petere æstimationẽ, sed talia qualia sint, debent illi restitui. Fran. Cremen. sing. 142.

Dos matris, mortua matre, dicitur patrimoniũ filiæ per successionem acquisitum, & peculiũ, siue paraphernale à dote sua (q̃ habet à patre) separatũ. Hart. Hart. c. 2. ti. de dote li. 2

De pactis conuentis tam super dote, quàm super donatione propter nuptias.

Os, & antiphatum non obstante pacto de non petendo facto etiam soluto matrimonio, peti possunt per mulierem. Afflict. decisio. 154.

Pactum, per quod dotis conditio fit deterior in præiudicium mulieris, est nullius momenti. Afflic. decis. 154. ideò si pactum super dote à quocunque dante dotem interponatur ante nuptias, vel incontinenti post, & qualecunq; valet, si ex interuallo, in præiudicium mulieris (etiam ea consentiente) nõ valet. Guid. Pap. sing. 56. quid, si fuerit iuratum, vide ibid.

Idem in pacto apposito contra dispositionem legis, veluti si fuerit conuentum, vt dos restituatur de pecunia currenti tempore restitutionis. Natt. cons. 37. Tom. 1. vide supra lib. 1. tit. de augmento auri, & monetarum.

Maritus tenetur in certo loco perpetuum domiciliũ habere, prout in capitulis matrimonialib. fuerat conuentum. Capic. decis. 135.

Pactum inter cõiuges, vt primogenitus ex illo matrimonio certis in bonis p̃ris, vel matris succedat valet, non obstante minori ætate, accedente saltem iuramento. Menoch. cõsi. 203. nec reuocatur per alienationem. ibid.

In matrimonio potest apponi pœna, vt si concubinam maritus tenebit, dabit centũ vxori nomine pœnæ. Pet. de Raue. sing. 291.

Per pactum filiæ super dote non quærit̃ actio matri, veluti si filia pacta sit, vt si moriatur in matrimonio, maritus teneatur partem dotis matri restituere. l. debitor sub pignore. ff. ad Senatusconsult. Trebel.

Pactum, quod dixi cùm dotem pro alumna dares, seruari oportet. l. 10. C. de pact.

Pro dote ex pacto apposito iuxta contractum nõ agit̃, si desinitieresse cõpetere. l. 11. ff. eo.

Nõ valet pactum, per qđ p̃r promittit in instrõ dotali, se filiã instituturã in æquali portione, cum filio. l. pactum la prima. C. de pactis.

Pactum de lucranda dote redditur nullum deficiente matrimonio. l. 1. C. de condi. ob caus.

Aduersus pactum circa dotem appositũ, minor restituitur. l. 50. §. fi. ff. de minor. 25. ann.

Pacta dotalia, quæ non sunt contra legem, sunt seruanda. l. vnica. C. de rei vxor. act.

Diuortium fraudulentum non impedit pactũ, in casum mortis collatum. l. 3. C. de repudi.

Pactum, q̃ maritus conueniatur, vltra quàm facere possit, cùm per illud tollatur ius reuerentiale non valet, tanquã contra bonos mores. l. 15. §. eleganter. ff. solut. matrimo.

Pactũ de pignore dãdo insolutũ pro dote, non p̃iudicat marito debitori possidẽti. l. 45. ff. e.

Aequalitas in dotibus seruanda est, & pactum maius trahitur ad minus. §. deinceps, Auth. de nupt. & tit. de æqualit. dot.

Pactum in præiudiciũ dotis p̃missæ factum, an sustineatur, vide Excel. P. Tessau. decis. 230.

An dos possit minui, sicut potest augeri, constante matrimonio, vide Hartm. Hartm. c. 9. tit. de dote. lib. 2.

De dote prælegata, vel legata.

Maritus legans vxori, & non declarãs vtrũ pro dote, vel ꝑ debito, an vtrunque solui debeat, vide Afflic. decis.44.nu.13.

Legatum factum vxori de dote, & augmento, cui postmodum factum est legatum vniuersale omnium bonorum mobilium, & pecuniarum, qualiter veniat deducendum, & intelligatur, vide Affl. decisio.45.

Dote prælegata per maritum vxori, in dubio quid veniat, & quid probandũ ad consequendum tale legatum, vide Afflic.decis.359.

Dote prælegata, an censeantur remissæ expensæ in re dotali factæ, per maritum, vide Affli.ibi. & Bar.in l.3.C.de fals. cau.adiec.legat.

Dos legata debetur statim, mortuo viro. ibid. Afflic. d.decis.359.nu.fin.

Filia, cui pater nomine dotis exactæ à marito aliquid legauit, si dotem repetat à marito, non potest legatum petere, nisi quatenus esset plus dote. Beninten.decis.72.

Si maritus in suo testamento confessus fuerit se debere vxori, puta florenos mille pro eius dote, quæ non ascendebat ad illam summã, intelligere debemus maritum voluisse includere in ipsa confessione accessoria ipsius dõtis, ex cõiecturis adductis per Crau. cõs.149.

Dos consistens in pecunia, & si soluto matrimonio pēr heredes viri (quamuis diuites) statim restituenda non sit; sed infra annum, tamen hoc fallit, quando dos legata fuit per virum vxori. Rol.consi.10.nu.29.

Maritus legans dotem vxori, videtur etiam ei legare vsuras. Fran.Cremen.sing.5.

Vxori dos si à marito fuerit relicta, eaq; hæres instituta, & rogata de restituẽdo hereditatẽ, dotem non deducet, antequam cõstet, quid, & quantum deduci debeat. Marc. de Mant. singul. 604.

Legatum factum vxori de vestibus, non cõprehendit vestes, & ornamenta per statutũ prohibita. Bar.in l.vnica C.nulli licere.

Maritus si simpliciter legauerit vxori rẽ, q̃ æstimatam habuerat in dote, vxor habebit rem, actione ex testamento, & actione de dote, æstimationem. Bar.in l.49.delegat.2.

Vxori si sint relictæ dotes suæ, & postea ipsa vxor instituatur hęres, & rogetur alteri restituere, hæredes vxoris non possunt detrahere dotem, nisi illam probent. Barto.in l.19.ff.de auro & argen. legat.

Vxor, cui per virum legatæ sunt dotes; item panni, & ornamenta domus, & decem salmæ vini, & grani, & relicta domina, & vsufructuaria, an habeat omnia legata, vide Bart. in consi 216.

Si quid vxori fuerit legatum præter dotem, accepta contra tabulas bonorum possessione, non præstabitur; secùs si aliquid pro dote legetur, quia illud præstabitur, etiam si plus sit in legato, quàm in dote. l.8.§. si quid.ff.de legat. præstan.

Si maritus legat dotem vxori certa quantitate non expressa, oportet vxorem probare numerationem, quod non habet necesse, si certa quantitas sit expressa. l. 5. C. de fals. cau. adiec.legat.& l.21.ff. de verborum obligtio. Ideò si legatur dos facta relatione ad instrumentum dotis, nihil aliud requiritur, nisi ꝙ instrumentum loquatur: sed si. sit relicta facta relatione ad dotem, inquiritur veritas.l. fin.C.de falsa causa.

Mortua filia in matrimonio dos debet reddi patri, vel eius hæredibus, & ipse potest legare liberationem.d.l.3.C.de falsa causa.

Falsa demonstratio quantitatis expressę, dotis legatum non vitiat, vt si quis legauerit vxori centum pro dote, quam iam rediderat l. 21. de legat.2.

Si pater leget filiæ res, quas dederat in dotem, filiæ debetur æstimatio ipsarum, & earum, quæ ex eis natæ sunt, si sunt dotales: idem si res donatæ legentur vxori. l. 79. §. pater. de legat. 2.

Legatum dotis factum à marito vxori valet, & si maritus nullam dotem habuerit, dummodo in legato certum exprimatur.§.sed si vxori, institu.de legat.& ibid.glo.

Pro dote filiæ legata, illa potest experiri contra tertium possessorẽ. Afflic.decis.162.in fin.

De legato dotis probato per vnum testem deponentem de certa quantitate, & per alios de ipso legato deponẽtes non exprimendo quantitatem, & etiam per famam, & confessionem hæredis, & quod debeatur, vide Afflict.decisio.337.

Dotis incertæ relictũ est validum, & tunc quantitas arbitrio Iudicis debet declarari. Afflic. decis.337.num.9. & decis.371.Mago.decis.7. Rot. Flor. Fran.Mant. de couiect.vltima.volun.lib.9.titu.1. vide Bart.in l.a.2.§.si quid.ff. de testamentis.

Legatum dotis repositũ ad hæredum arbitriũ, & voluntatem, debetur boni viri arbitrio. & non ad liberam voluntatem hæredũ. Mago. decis.7.Rot. Flor.n.7. & debetur & cõtracto mrimonio sine cõsensu hęredum.ibid.nu.13.

In dicto legato lapso anno à die scientię hrdũ, põt adiri Iudex pro declaranda, & arbitranda dote, seu quantitate ipsius, ipsis hæredib. prius non requisitis. Mago.ibid.nu.fin.

Legatis

Legatis mille pro decem mulieribus maritandis, ad hoc legatum non veniunt viduæ, quia intelligitur illud verbum maritãdis, de primo matrimonio. Petr. de Rauen. ſing. 943. ideò ſi teſtator mandauerit bona ſua diſtribui in maritandis mulieribus, hoc legato non comprehendnntur viduę. Ioan. Auto. Trigo. ſing. 20.

Legatum dotis, vt mulier matrimonium contrahat, non poteſt conſequi legataria, ſi nolit nubere, vel moriatur ante nuptias. Capic. deciſ. 204. vide Marc. q. 856. & quæſt. 857. tamen ipſa legataria monaſterium, vel Religionem ingrediens cõſequitur tale legatum, ſub hac conditione factum; non autem ſi vellet honeſtè viuere in domo. ibi. Capic. Fran. Mãt. de coniecturis vlti. volunt. lib. 11. tit. 22. Nat. conſ. 296. Bart. conſi. 11. ſecùs ſi eſſet factum legatum virgini, cùm nupſerit, & non ex alia cauſa. Menoch. conſ. 169. lib. 2.

Legatum pro dote licèt ſit conditionale, tamen ſecùs eſt in legato occaſione dotis: quia cùm ſit purum ſtatim debetur. Grama. deciſ. 59. vide Fran. Marc. q. 839. & q. 860.

Legatum dotis ante matrimoninm celebratum dicitur conditionale, ob id ex eo interim nõ datur actio, ſunt tamen qui tenent contrarium. vide Mago. deciſ. Luc. 60. Bart. in l. 10. §. alimentis. ff de alimen. & ciba. legat. & in l. 21. ff. de verb. oblig. nu. 6. & conſi. 44. vol. 1. nu. 4. ideò mortua muliere ante matrimonium, nõ trãſmittitur ad hæredes ipſius. vide eundem Mago. deciſ. 14. Rot. Floren. vbi de differẽtia, quando fit à patre, aut ab extraneo, an tranſmittatur. vide Fran. Mantic. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 22. & tit. 23. ibi. Niſi obiter ex coniecturis appareret. vide Menoch. conſ. 60. nu. 37. vol. 1. quando tamen tranſmittatur, vide eundem, conſi. 251. nu. 24. ibi.

Legatum alicui relictum, vt nubat poteſt ante nuptias peti præſtita cautione. Franc. Mant. de coniect. vltima. volunt. libr. 11. titul. 21. nu. 6. tamen filia ante nubilem ætatem non habet dotem, ſed alimenta, quando pater ei reliquit centum pro ea maritanda. ibi. nu. 10. etiam ſi relictum pro dote eſſet debitum à fiſco. Raud. tract. de Analo. c. 33. nu. 59.

Filia inſtituta in dote dãda quãdo nuberet, dicitur purè inſtituta; quia reijcitur dilatio ob incluſam legitimam. Raud. tract. de analog. cap. 33. nu. 69.

Si fiat legatum pro filia maritanda poteſt legatum peti, pręſtita cautione de nubẽdo. Guid. Pap. ſing. 706.

Legatum dotis factum filiæ, quando poſsit peti, vide Bart. in l. 59. §. pupillo. ff. de adminiſtr. & peric. tuto. & in l. 70. §. Titio genero. ff. de conditio. & demonſtratio. numero ſeptimo.

Legatum dotis dicitur conditionale, & etiam factum pro dote, niſi ex cõiecturis, vel ex cõmuni vſu loquendi, aliter appareat, ſed factum à patre pro dote, quando dicatur purum, vide Bartol. in l. 70. §. Titio genero. ff. de condict. & demonſtra.

Filia, cui pater relinquit centum pro dote, ſtante ſtatuto, quòd filia dotata non ſuccedat, nec poſsit contra teſtamẽtum patris aliquid dicere, an poſsit ſtatim petere legatum, vide Bartol. in l. 70. §. Titio. ff. de conditio. & demonſtra.

Legatum pro dote factum filiæ, vel vel alteri poteſt ſtatim peti ante nuptias. vel poſt. Bartol. conſi. 200. col. 1. quia dicitur purum, & tranſmittitur. Abb. conſi. 92. lib. 2.

Pater ſi relinquant filiæ centum pro dote cum hoc, quòd nihil aliud petere poſsit, ſi filia ſimpliciter acceptet legatum, non ex hoc ſibi præiudicat, quin petere poſsit ſupplemẽtum legitimæ, aut dotis loco ipſius. Grama. deciſ. 161. nu. 116.

Relictis cẽtum filiæ, ſi nupſerit, & quinquaginta ſi intrauerit Religionem, filia debet in vtroque caſu habere illa centum, reiecta conditione tanquam turpi. Boer. deciſ. 3. nume. 14. Rol. conſil. 35. volum. 3. ſed vide cautelam. ibid. & per Barttol. in l. 2. ff. de ijs quæ pęnæ cau. relinq.

Non eſt veriſimile patrem duplici præſtatione dotis filium hæredem onerare voluiſſe, niſi manifeſtè oſtẽdatur cõtrariũ. Boer. deci. 162.

Legatum relictum in cauſa dotis non debetur, ſi legataria in vita teſtatoris fuerit ab eo dotata, & nupta. Beninten. deciſione 22. quid, ſi fuit ab eo dotata de aliena pecunia, vide Hiero. Mago. deciſ. Luc. 28.

Legatis mille pro maritanda filia, quæ poſtea ab eodem teſtatore maritetur cum 500. an poſsint peti alia quinquaginta, vide Magon. deciſ. Luc. 28. nu. 76.

Quando legatum dotis cenſeatur ademptũ per promiſsionem, vel ſolutionem factam ipſius dotis per teſtatorem viuum, vide Cranet. conſi. 167.

Legatum relictnm mulieri in auxilium maritãdi, an debeatur, etiam qnòd dic legati aduenienie mulier nupta reperiatur, & aliunde habuerit dotes. vide Nat. conſi. 485. quo loci cõcludit pro parte affirmatiua.

Dos prælegata non venit, nec comprehenditur ſub fideicõmiſſo vniuerſali. And. Gail. obſer. 135. lib. 2. vide l. Lucius. §. maritus. ff. ad Senatuſc. Trebel.

Legatum ab ano factum nõ ſimpliciter, ſed aliquo expreſſo, veluti in dotem, vel ratione ali mentorum,

mentorum, côtêplatione filij,& nõ neptis cẽ fetur factũ : ideò tunc tale legatũ compensatur cum dote constituta à patre, vel à fratre; secùs si simpliciter fuerit factum legatum,sed quid,si pater filię,& neptis respectiuè legatarię fuerit diues,vide Mago.dec.13.Rot.Flor. & infra in hoc tit.

Legatum factũ nepti pro dote per annũ, videtur factum contẽplatione filij,& non neptis,quã do non erat nata.Bart.consi.131.vol.1.

Legatum relictum filiæ,intelligitur relictum animo compensandi cum dote. Franc.Mant.de coniect.vltim. volunt.lib.10.tit.2. nu.5. quod declara,vt ibi.nu.8.

Quando legatum dotis nomine relictum videatur, vide ibi.lib. 11. tit.21. & legare vxori pro dote, & animo compensandi cum ipsa,paria sunt.Idem ibid.tit.22.nu.4.

An legatum dotis paternum sit compensandũ cum legato auito,vide Raud. tract.de analo. cap.33. nu.48.

Si auus legauerit,puta cẽtum nepti simpliciter, & inde pater alia centum eidem pro sua dote,ambo legata debẽtur.Nat.consi.363.quia dos relicta per auum nepti,cẽsetur data eius contemplatione, & non filij patris eius. Menoch.consi.15.lib.2.& consi.183.ibi.

Dos data filiæ à patre,an computetur in legato dotis sibi facto ab auo, vide Bartol. in consi. 54. volum. 2.

Legatum factum filiabus pro restitutione dotis maternæ,censetur factum animo compensandi, etiam cum debito restitutionis bonorum paraphernalium.Menoch.consi.56.vol.1.

Legatum factum à viro, videtur factum animo compensandi, & an hoc procedat in legato facto à patre filiæ, vide Bart.in l.86. de leg.1.

Si pater legat filiæ, qua inuita dotem exegerat, filia debet esse contenta alterutro, nisi plus sit in dote.l.35.§.qui inuita,de leg.2.

Dos mulieri nuptæ legari potest,etiam si fit dotata.Mant.de coniect. vlt.volun.lib.11.ti.22.

Pro legato dotis facto mulieri extraneæ non debetur interesse:sed pẽdente lite, & per modum prouisionis succurrĩt dictæ mulieri, de aliqua parte legati. Ioan. Pap. libr. 15. titul. 4. arrest. 2.

Legatum factum causa dotis mulieri pauperi, dicitur in causam piam relictum. Pap. lib.20. tit.6. arrest.2.vide Raud.tract. de analo.cap. 33.num.42.quando sit verum,Boer.decis.94. vbi distinguit.

Legatum dotis dicitur pium,si relinquatur pauperi extraneæ; secùs si coniunctæ personæ, & in casu, in quo dicitur pium per duos, vel tres testes probatur.Dec.consi.120.

Filia instituta in dote, fratribus vniuersaliter institutis,cẽsetur substituta vulgariter.Raud. tract.de analog.cap.33.nu.62.

Filia, cui fuerunt legata quadringenta quando maritabitur,& si nubat sine consensu matris, tantùm centum, debet habere quadringẽta, licèt nubat sine consensu dictæ matris. Nat.consi.355.

Legata facta pluribus,quæ excedunt vires hæreditatis, inter legatarios fieri debet diminutio legatorum pro rata; fallit,quando vnum legatum est factum ex causa dotis,& alia nõ, vel est factum filiæ.Rol.consi.25.vol.4.

Quando filia est dotanda ex dispositione statuti, & fuit à patre dotata, dos legata debetur cum vsuris à die mortis patris,quæ cedunt loco alimentorum.Meno.cõs.81.nu.61.vol.1.

Si pater filiæ suæ non nuptæ centum legauerit, quæ cùm non caueretur missa sit in possessionem bonorum hæreditariorum, potest minuere de bonis causa vescendi.Bar.sing.100.

Legatum factum filiæ in dubio censetur factum causa dotis, nam dos potest esse sine matrimonio.Fran.Cremen.sing.3.

Legatum factum pro dote,quando duplicetur, vide Bar.in l.90.§.impuberum, de leg.2.

Filius grauatus de restituendo,si filiam non dotauerit in vita,sed in testamento ei dotẽ reliquerit, an hoc relictum minuat fideicõmissum,vide Bar.in l.62.ff.ad Trebellia.

Pater dotat filiam in eius testamento de bonis subiectis restitutioni. Barto.in l.2.§.si sponsa. ff.de priuileg.cred.

Legatum si factum fuerit mulieri,si Titio nupserit, videtur prohibita,ne alteri nubat; sed cũ illo Titio tantùm.Abb.consi.90.vol.1.

De dote prælegata, non detrahitur falcidia. l. vsusfructus.§.dos legata.ff.ad leg.falcid.ideò dos, quæ fuit prælegata deducitur, vt es alienum,nec talis deductio impeditur per quartæ detractionem.l. cùm hæres. ff.ad Senatusconsul.Trebellia.

Si Maritus,vel alius legat mulieri dotem, aut dicit quicquid in dotem datũ est, & tunc non deducũtur impẽse, aut dicit dotem simpliciter, & tunc deducuntur. l.42.§.à me de leg.2.

Si legetur genero futuro, vel præsenti nomine dotis filiæ,quid iuris, vide l.70.§.Titio genero.ff.de conditio. & demonstra.

De fundo, & re dotali immobili.

Maior est prohibitio alienationis rerum dotalium, quàm peculij aduẽtitij.Ozas.decis.94.nu.22.

Alienatio à iure prohibita ita demum non dicitur valere,si pars se opposuerit.ibid.nu.23.

Vid. Cesar. ... fũd. dot. Alienatio-

Alienationis rerum dotalium prohibitio, non solùm fit propter sexus muliebris fragilitatem, sed etiam ob fauorem mariti.ibi.nu.26.

Vxor vendens prædium cum marito, præsumitur pro forma adhibita, & totum pretiũ ad maritum peruenisse. Ozas. decis. 140. Afflic. decis. 209. vide tamen Bald. in l. mater. C. de rei vend. & alios citatos in additio. ad Bart. in l. 8. C. de inoffi. donatio. nec sibi præiudicat in dote consequenda, vide Afflic. decis. 311. Capic. decis. 78. nume. 9. Boer. decis. 23. Fran. Marc. q. 507. & Ioan. Gal. q. 2. & q. 15.

Pretium fundi dotalis vẽditi per virum, & vxorem, & per quemlibet ipsorum in solidũ, præsumitur pro dimidia ad vxorẽ peruenisse. Bart. consi. 124. vol. 1. vide tamen Ozas. decis. 140. Afflic. decis. 209. & Capic. decis. 78. nu. 9.

Maritus constante matrimonio rei dotalis est dominus. Affli. decis. 252. & eã possidet. Bart. in l. vnica. C. de vsuc. pro dot. vide l. 1. & fin. C. de seru. pign. & tenetur ad onera. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 39. nu. 19. Bart. in l. 21. §. itẽ lo 2. ff. ad municip. & de incol. tamen dominium rei dotalis post mortem viri ipso iure reuertitur ad mulierem; non autem possessio. Ios. Ludo. decis. Perus. 61. par. 2. vide Dec. consi. 671. & Bart. in l. 26. §. maritum. ff. solut. matrimo. & in l. 10. ff. solut. matrim.

Si maritus arbores frutiferas in rebus dotalibus inciderit, tenebitur pęna legis Aquilię, quia quo ad hoc non est dominus rei dotalis. Marc. de Mant. sing. 609.

Mulier an sit domina rei dotalis, vide Bart. in l. pater filiam. ff. ad leg. falc. & in l. in rebus. C. de iure dot. an vir sit dominus, vide eundem Bart. in l. 13. §. in dotem. ff. de acquir. possess.

Mulier fundi dotalis domina non est. arg. l. 29. §. argento. ff. de auro & argen. legat.

Dotalis fundus fit res illa, super qua fuit dos vxoris assecurata. Capic. decis. 78. nu. 10. tamẽ prædium in dotem constitutum non dicitur dotale, nisi tradita possessione. And. Gail. obser. 79. nu. 9. lib. 2.

Executio sententiæ non fit in fundo dotali pro debito mariti, & vxoris; secùs erit pro debito contracto per vxorem ante matrimoniũ, si ipsa nulla alia bona habeat, hoc verum citato denuo marito. Capic. decis. 128.

In rebus dotalibus non fit executio pro debito, seu expensis, in quibus fuit condemnata vxor litigans (etiã cum consensu mariti) in præiudicium ipsius mariti. Ioan. Pap. lib. 18. tit. 5. arrest. 44.

Quando res æstimata datur in dotẽm, an illa æstimatio faciat emptionem, vt maritus possit eam retinere, & soluere æstimationem, vide Boer. decis. 327. nu. 10. Ios. Ludo. decis. Perus. 8. par. 2. & supra titul. de iure dotium.

Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis, quando est empta nomine mulieris, & fit ad eius vtilitatem; aliàs secùs. Gasp. Cabal. milleloq. 540. vide l. 12. C. de iure dot.

Mulier constante matrimonio efficaciter obligat bona dotalia cum iuramento, & renunciationibus solitis. Gom. Leo. decis. 18. in decisio. diuerso. Tom. 2. Bar. in l. 57. num. 8. ff. de fideiusso. & mandat. Abba. consi. 95. vol. 2. sed pro pretio ipsarum rerum obligatarum, ipsis captis à creditoribus, habet regressum cõtra bona mariti, & debet præferri alijs creditoribus ipsius mariti, vide ibi. d. decis. 18.

Qualiter fructus fundi dotalis diuidantur, si maritus decesserit in medio anni, vel aliter, inter vxorẽ, & hæredes mariti, vide Ctaue. cõs. 268.

Maritum suo facto non posse facere conditionem vxoris deteriorem, & ideò sententiam latam contra maritum vxori non præiudicare, scribit Menoch. de arbitr. lib. 2. cap. 39. nu. 21. idem in præscriptione, vide tamen Barto. in l. 8. §. quidam. ff. qui satisdare cogant.

Dotales res, vbi casu fortuito sunt factæ deteriores, illa deterioratio cedit damno mulieris; & non mariti. Nat. cons. 601. nu. 7.

Aestimata prædia, vbi dantur in dotem, & cõuenitur, quòd æstimatio, vel res præstetur, tunc est in electione viri, vtrum velit restituere. Nat. d. consi. 450. num. 4 nam æstimatio in dubio facit emptionem, quod non procedit, quando æstimatio non responderet valori rei. Anto. Trigo. sing. 62.

Maritus si non est soluendo dotem sibi æstimatam vera æstimatione, alteri obligare nõ potest, & hoc casu in subsidium datur actio contra tertium possessorem. Rol. consi. 92. num. 8. & 23. Hippol. sing. 691. Io. Anto. Trig. sing. 62. vide Bar. in Authen. siue à me. C. ad Senatusconsul. Vellei. & tunc res ęstimata non desinit esse dotalis, nec poterit alienari, vel obligari per maritum. Franc. Cremen. sing. 19. Anto. Trigo. sing. 62. tamẽ possessor offerendo ęstimationem aufugit rerum restitutionẽ. Rol. d. cõs. 92. nu. fin. aliàs ęstimatio facit emptionem, quando est certa, & tunc facit transire periculum in maritum. Cabal. milleloq. 531.

Res data in solutum pro pecunia dotali, nõ efficitur dotalis. Rol. consi. 86. vol. 4.

Donare potest vxor, vt filia communis maritetur. Fran. Cremen. sing. 4.

Prædium esse dotale, est vitium reale. Bar. in l. 23. C. de iure dot. & non potest alienari. l. 13. C. de iure dot.

Vxor potest vti retentione, etiam contra extraneos agentes hypothecária, viro ad inopiam vergente. Bart. in l. 71. ff. solu. matr. nu. 89.

Maritus

Maritus in rebus dotalibus tenetur de leui culpa.l.25.§.si maritus,& ibi Bart.ff.solut.matri.

Vir potest alienare seruitutes fundo dotali debitas non vtendo; non tamen patiendo.Bar. in l.26.§.maritus.ff.eod.

Mulier hodie potest vẽdicare à viro rem in dotem datam.Bar.in l.54.ff.solut.matrim.

Vir quando possit præscribere rem dotalem, & quando vtatur accessione auctoris, vide Bar.in l. 12.§.in dotem.ff.de acqui. possessio.

Vir cùm conuenitur per hæredes mulieris ad fundum dotalem in dotem datum, an possit opponere ne conueniatur, nisi in quantum facere potest, vide Bart.in l.41.§. fundum.ff. de re iudic.

Mora mulieris in non recipiendo fundum dotalem, facit maritum teneri de dolo dumtaxat, & de fructibus, quos percepit.l.10.ff.solut. matrimo.

In bono sufficit maritũ esse in rebus dotalibus, qualem in suis; secùs in malo. l. 25. §. maritus.ff.eod.

Rei dotalis nomine (quę periculo mulieris est) non mulier furti actione agit; sed maritus.l. 50.§.maritus.ff.de furtis.

Factum ab vxore propter minas à viro illatas, rescinditur officio iudicis. Bart.in l.13.C. de transact.nu.6.

Quando dotis promissio consistit in quantitate,& inde fundus datur,censetur datus in solutum pro ipsa quantitate, & ex ea æstimatione,quæ emptionem facit, quod non procedit,quando interuenit lęsio vltra dimidiã. Mago.decis.76.Luc.

Soluto matrimonio durat fundus dotalis, & eius priuilegium, vt sit inalienabilis, & impræscriptibilis, donec ipsa dos sit restituta mulieri;post restitutionem autẽ dotis nõ potest amplius dici dos,nec durant eius priuilegia.Hartma.Hartma. cap.1.tit.de dote lib.2.

Fundi dotalis alienatio cum vxoris consensu, & permutatione in alterum fundum meliorẽ valet.Affli.decis.336.& dotem vxor potest cum viro permutare, si id sibi sit vtile. Barth. de Cap.sing.74.

Iuramentum mulieris super alienatione fundi dotalis,ab ea est seruandum.Afflic.decis.336. nu.4. vide Fran.Marc.q.476. quid,si rem aneret totaliter indotata,vide excel.P.Tessa.dec. 223.nu.9.12.& 13.

Alienatio fundi dotalis per virum inscia vxore facta,non nocet mulieri.Afflic.decis.349.

Mulier, quæ primò iurauit se non alienaturam fundum dotalem,& postea alienauit,& iurauit de non veniendo contra, non obligatur, & alienatio secunda non valet.Barto.in l.57. nu.9.ff.de fideiusso.& manda.

Consensus binus vxoris requiritur in alienatione facienda per maritum de re immobili donata propter nuptias,sed quando consensus duplex præiudicet mulieri, vide Bart.in Authen.vt immobilia bona.

Sicut maritus non potest alienare fundum dotalem; ita nec vxor consentire marito alienanti,nisi propter mulieris vtilitatem.l.fin.ff. de iur.dot.§.1.institu.quib.alien. licet,vel nõ.

Vxor si consensit alienationi fundi dotalis in casibus,quibus vendi potest, pretium succedit loco dotis, & habet pro eo hypothecata bona viri.Capi.decis.78. nu.fin.vide Cassa. in consuetu.Burg.tit.*des droitls*.rub.4.§.22.gl.fin.

Conceditur absolutio à iuramento præstito super alienatione fundi dotalis, aliquibus tamen concurrentibus. Guid.Pap. q. 214. aliàs valet alienatio facta cum iuramento. Bart.in l.23.C.de iur.dot.

Mulier sine viri consensu rem dotalem alienãs, nihil ab hæredibus mariti petere potest. nec etiam si cum consensu mariti iurauerit,& sola obligata fuerit de euict. Boer.decis.23.n.5.

Mulier restituitur aduersus alienationes factas de fundis dotalibus, non obstante tacita approbatione, primo metu durante. Rot.Auenio.decis.113.ibi.rom.3.

Quod dicitur alienationem fundi dotalis valere,si sit vtilis mulieri,quomodo intelligatur, vide Craue.consi.1.pro genero.nu.39.

Quando maritus alienat fundum dotalem de consensu mulieris, quæ confessa est cum marito se recepisse pretium, mortuo marito, vxor poterit petere pretium fundi ab hæredibus mariti,nisi cõstet pretium, vel partem eius fuisse versum in vtilitatẽ mulieris. Cassa. in consuetud.Burg.tit.*des droitls*, rub. 4.§. 17. gl.6.nu.29.& Rol.cons.64.vol.1.

Dotale prædium mulier potest pro alimentis sibi, & familiæ cõparandis (marito absente) alienare.Nat.consi.547.aliàs secùs.Bar.in l. 1. C.de rei vendic.

Aestimata prædia viro in dotem dari possunt duplici respectu,nempe ad effectũ, vt si prędia fuerint deteriorata id cedat periculo viri; item vt æstimatio faciat emptionem, ita quòd vir non teneatur restituere prædia,sed pretium æstimationis, & in dubio regulariter æstimatio facit emptionem, adeò quòd bona definat esse dotalia, & alienari possint per virum,etiam inuita vxore.vide Nat.cons. 450. Rol. consi.92. vol.2.& cons.64.volu.4.& præmissa procedũt, quãdo matrimonium habuit effectũ,aliàs semper restituitur res. Pur. decis.376.lib.3.Paul. Aemil.decis.333. part.2.

Mulier soluto matrimonio potest agere ad reuocationem alienationis rei dotalis, per cã facta

factę cõstante mrimonio. Guid. Pap. sing. 348.

Fundus dotalis non potest alienari, sed quid, in fundo viduæ, vide Fran. Cremen. sing. 171.

Dotalis fundus etiam soluto matrimonio non potest alienari, antequã restituatur mulieri, sed postquam est restitutus, perdit ius, & nomen, vide Pet. de Rauen. sing. 147.

Fundus dotalis prohibetur alienari, qđ etiã hẽt locũ in quasi dotali. Aluis. de Alber. sing. 63.

Vxor non potest consentire viro alienanti rem dotalem, nisi propter suam vtilitatem. Bart. in l. 88. ff. de iure dot.

Priuilegium, ne fundus dotalis alienetur, quando trãseat ad oẽs, vide Bar. in l. 1. ff. sol. matr.

Fundus dotalis si legetur, debetur æstimatio, & alienatio fundi dotalis quomodo dicatur prohibita, & cuius respectu, vide Bar. in l. dotalem. ff. de milit. testa.

Alienatio facta de fundo dotali per mulierem, firmatur iuramẽto, quo ad ipsam mulierem, sed non facit, vt transferatur dominium; ideò alius poterit fundũ dotalẽ alienatũ vendicare. Bar. in l. 93. nu. 5. ff. de acquir. hæredit.

Rei dotalis quando valeat alienatio, & quando non, vide per Bart. in §. & multo, Authen. vt immobilia bona.

Emptio fundi dotalis facta siue à sciente, siue ab ignorante est nulla, in præiudicium mulieris, sed in præiudicium viri tenet. Bar. in l. 42. ff. de vsucap. pro empt. nu. 1. & 18.

De restitutione, & collocatione dotis in tuto, quæ fit cõstãte matrimonio.

Licèt creditoribus soluto matrimonio per mortem mariti competat ius offerendi dotem, tamen hoc non procedit, quãdo fit restitutio dotium propter mariti inopiam, quia tunc nõ licet offerre pecuniam dotalẽ, & habere bona, in quibus fuerunt dotes restitutæ, & collocatæ pro cõcurrẽti quãtitate, secùs in pluri valore. Ozas. deci. 134. nu. 12. vide Affl. deci. 199. Vincen. de Fran. deci. 54. And. Gail. obser. 92. lib. 2. Gas. Cabal. mill. eloq. 813.

Dotis collocatio in tuto, siue assecuratio fieri debet, citatis prius creditoribus. Ozas. d. dec. 135. nu. 6. Imò bona mariti vergentis ad inopiã possunt assignari vxori in præiudiciũ creditorũ, & ipsis nõ vocatis. Capel. Thol. q. 359.

Viro vergente ad inopiã, vxor assecuratur in dote sua auctore Prętore super bonis patris, q se obligauerat cum filio pro restitutione illius. Afflic. decis. 9. & pariter dos data socero potest repeti, si ipse ad inopiam vergat. Bart. in Authen. de æqualit. dot. § illud quoque.

Dotem filij acceptã, qñ teneatur pater restituere constante matrimonio, filio, & nuru seorsum ab ipso habitare volentibus, vide Boer. deci. 195. vbi scribit non nullas distinctiones, & Castren. in l. 2. C. famil. erciscun.

Si filius sustinet onera matrimonij, dos debet esse penes ipsum. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des infans*, rub. 6. § 2. glo. 3. vide Bar. in l. 25. nu. 61. ff. solut. matrimo. l. 20. ff. famil. erciscon. & Put. decis. 353. lib. 3.

Dos q debeat esse vbi sunt onera matrimonij, intelligitur respectu viri, non mulieris, & an vxor, cui fuit per socerum dos legata agere possit vigore legis, si cõstante, & actio de dote, an oriatur cõstãte matrimonio, vide Bart. in l. 2. ff. de dot. prælegat.

Si plures sunt fratres, & vnus habeat vxorẽ, ille debet percipere dotẽ patri per nurũ datam, vel sibi, viuẽte patre. l. 20. § si filiusfa. ff. Famil. erc isc. vide l. 47. ibid.

Vxor assecurata super bonis viri pro dote, non habet dominium illorum. Afflic. decis. 9. possessio tamen non auocatur à conuenta, cùm agitur cõtra mulierẽ assecuratam super re patris mariti p dotibus suis, quæ fuerat obligata, licèt actor probet dñiũ, & possessionẽ cõuẽti in actione rei vẽdicationis. Affl. ibi. nu. 2.

Fructus rei, super qua mulier est assecurata à cõstãte mrimonio, dẽnt seruire oneribus mrimonij. Affl. ibi. i fine, vide Mag. dec. 125. Rot. Flo.

Repetitio dotis fit cõstãte matrimonio duabus ex causis, vna, vt dos sit in tuto; alia, vt deseruiat pro alimentis viri, & vxoris. Put. decis. 265. nu. 4. lib. 3.

Quando vxor egit Hypothecaria constante matrimonio viro ad inopiã vergente, si fructus p. cepit, nõ computat ipsos fructus in sortem. Bar. in l. 1. C. de pigno. actio.

Vxor potest assecurari in pecunia viro debita, marito ad inopiã vregente, & tunc talis pecunia, deponitur apud mercatorem, vt de lucro maritus, & vxor alantur. Afflic. decis. 221.

Maritus non conuenitur in plusquam facere potest, nisi in viginti casibus, de quibus per Afflic. decis. 22.

Maritus, quód vergat ad inopiam sufficit vulgi opinio, & dicitur vergere ad inopiam, quando est bannitus, & ex quo incipit malè vtĩ substantia sua. Ios. Ludo. decis. 22. Luc. nũ. 19. & 21. Bar. in l. 1. C. de repudijs.

Quando Maritus dicatur vergere ad inopiam, & qualiter ipsa inopia probet, vide Gail. obser. 83. nu. 11. Bar. in l. vbi adhuc. C. de iu. dot.

Maritus fideiubens dicitur vergere ad inopiam, & vxor repetit dotem. Maran. in suo Spec. 6. dispu. nu. 11. fol. 577. Hippol. sing. 574.

Per plura instrumẽta alienationũ, potest constare, maritũ vegere ad inopiã. Rol. cons. 9. vol. 1.

Regulariter constante matrimonio dos restitui non potest, nisi in casu inopiæ, & quando hæredes soceri recipientis dotem restituerunt ipsam dotem. Afflictus decisione 349. & sic dos constante matrimonio repeti non potest; fallit ista iuris conclusio, si maritus cõstante matrimonio ad inopiam vergeat qualitercunque. And. Gail. obser. 83. lib. 2. Rolan. consi. 9. vol. 1. Bart. in l. 9. C. de rei vendic. l. 29. C. de iure dot.

Ampliatur ista fallentia primò, vt procedat nõ solùm in dote, sed etiam in donatione propter nuptias. Gail. ibi. nu. 2. Rol. d. consi. 9.

Secundò ampliatur, vt procedat non solùm in dote; verum etiam in bonis paraphernalibus, quæ vxor marito vltra dotem dederat. ibi. nu. 3. Rol. d. consi. 9.

Tertiò ampliatur, vt habeat locũ nõ solũ in bonis proprijs mariti allodialibus; sed etiam emphyteoticis, & feudalibus in subsidium. Gail. d. obser. 83. lib. 2. nu. 4.

Quartò ampliatur, vt procedat non solùm in marito; sed etiam in socero, qui dotem receperat, si incipiat vergere ad inopiam, vel male vti sua substantia. ibi. nume. 4. licèt maritus simul cum socero obligatus, esset diues. Put. decis. 265. lib. 3.

Quintò ampliatur, vt procedat etiã si maritus fideiussores de conseruanda, & restituenda dote offerret. ibi. Gail. d. obser. 83. nu. 7. Put. decis. 359. lib. 2.

Sextò, ampliatur in marito adhuc minore. ibid. nu. 7. & quãdo maritus amplius soluendo nõ est; sed etiam, quando iam incipit labi facultatibus, & malè vti substantia sua. ibi. nu. 11.

Nurus à socero dotem nõ repetit, patre virum suum emãcipãte, & dotem restituente de ipsius nurus mandato. Afflic. decis. 349.

Si pater emãcipat filiũ, & ei tradat dotẽ iussu nurus suæ, liberat ab ipsa. Pet. de Rau. sing. 165.

Vxor assecurata pro dote constante matrimonio super aliqua re viri, non liberat eum, nec alia eius bona ab hypothecis: minus in tali assecuratione procedi potest ad secũdũ decretum, & si maritus assignat rem, dominiũ non transfertur. Capi. deci. 46. & Hiero. Mag. decis. Luc. 55.

Dos assecurata remanet apud vxorem, etiam marito facto diuite. ibi. nume. 2. vide tamen And. Gail. obser. 85. lib. 2. & Barto. in l. 140. §. etsi placet. ff. de verb. obli.

Vxor assecurata pro dote in vna re viri, non potest variare, & eligere alia bona Hypothecata. Capi. d. deci. 46. nu. 5. & 13.

Assecuratio dotiũ, quę fit cõstante matrimonio ob vrgentiam viri ad inopiã, non est vera dotis restitutio. Gramma. decis. 92. Bar. & Doct. in l. si ita stipuler. ff. solu. matrimo. vide Hiero. Mago. decis. Luc. 55.

Cõsignatio bonorũ viri vrgẽtis ad inopiã vxori facta, nõ nocet viro, remanet enim dñs, & eius conditio nõ fit deterior, nec pauperior, sola administratione, quæ in illo iam erat, penes vxorem residente. Magon. decis. 125. Rot. Flor. & quia constante matrimonio dos solui non potest, res assignata pro securitate dotis, non potest peti soluto matrimonio, sed solũ dos ipsa. vide Gome. Leo. decis. 6. in decisio. diuerso.

Dotis repetitio, quę fit constante matrimonio, quẽ effectum operetur, vide Bart. in l. vbi adhuc. C. de iure dot.

Mulier an possit ob inopiã, seu mutationẽ status à cautione, seu dispẽsatione, aut prouisione partis dotis recedere, vide Put. deci. 384. li. 3.

Vxor an ex causa petitę assecurationis dotium, possit impedire creditorẽ mariti volẽtẽ capere eius bona, dum adhuc non obtinuerit pronunciari esse locum assecurationi, vide Gramma. decisione 92. nume. 17. & hoc casu datur cautela mulieri, vt in sua petione dicat se paratam ostendere, quòd maritus vti cępit malè substantia sua, & sic euenit casus consignationis dotium, quo casu posset recta via agere cõtra tertios possessores, vel impedire executionẽ ad instantiã creditorũ faciẽdam. ibi. nu. 8. vide Vincent. de Fran. decis. 381.

Mulier potest agere contra tertios possessores pro restitutione dotis, qñ maritus est notoriè nõ soluẽdo, & qñ agit contra bona mariti sufficiunt leuiores probationes; secus quãdo ageret contra tertiũ possessorẽ. Lud. deci. Luc. 23. n. 12. & 15. vide Pet. de Benin. deci. 68.

Potest vxor impedire executionem factã in bonis mariti; probando virũ vrgere ad inopiã, etiam antequam egerit, & discusserit bona mariti. Rebuff. in suis comment. tom. 2. tract. de constitutia reditu. glo. 14. nu. 43. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des droicts* rub. 4. §. 17. glo. 2. fin. Rol. consi. 9. vol. 1.

Assignatio facta mulieri per maritum pro dote non valet, in præiudicium creditorum mariti. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des droicts* rub. 4. §. 17. glo. 2. nu. 8.

Si pater restituat dotem nurus filio bonũ erit, quòd hanc restitutionem faciat de voluntate ipsius nurus, aut eius patris, quia sic faciẽdo liberatur perpetuò ab eadem obligatione dotis. Boer. decis. 195. nu. 8.

Furor superueniens viro absque eius culpa est causa, vt vxor possit repetere dotem probato furore. Ios. Ludo. decis. Luc. 22.

Vxor quæ scit malam qualitatem viri tempore contracti Matrimonij, non potest repetere

dotem

dotem; quia eſt ſibi imputãdũ.Ioſeph.Ludo. deci.Luc.22.nu.7.18.vide tamen,nu.17.

Quæſtio in vtranque partem diſputabilis eſt,an mulier ſciens, prudensq; cum viro inope, vel prodigaliter ſumptuoſo matrimonium contrahens,poſsit conſtante matrimonio ob virí inopiam dotem datam reperere, demum concluditur pro parte negatiua; tamen hoc caſu poteſt vxor exigere à marito cautionem de dore conſeruanda, & reſtituenda. Andr. Gail.obſer.84.lib.2.vide Bar.in l.3.§.ſi ſemel. ff. vt in poſſeſsionem legatorum, & in l.13.§. de illo.ff.de damno infect.

An mulier intẽtato remedio legis,ſi conſtante, poſsit ſe opponere executioni, quæ fit ſuper bonis viri per ſecundum creditorem,allegan do vrgentiam mariti ad inopiam,vide Exce. P.Teſſau.deciſ.207.

Mariro vrgente ad inopiam dos eſt reſtituẽda, vel vxor alimentanda,& eſt in electione vxoris petere alimenta,aut cautionem, vel dotẽ. Ioſ.Lud.deciſ.22.nu.8.& 11.

Dereſtitutione dotis poſt ſeparationem thori, & quando maritus mulieri ad alimenta te neatur,vide Fran.Marc.q.413.nu.25.

Maritus oẽs exceptiones legitimas cõtrà dotis repetitionẽ opponere põt.Gail.obſe.83.n.21.

Bonis mariti confiſcatis, vxor dotem ſuam ſaluam habere debet.idem Gail.obſer.86.lib.2.

Prouiſio in euentum reſtiturionis dotis,inopię cauſam non comprehendit, ſed conſignatio potius dicitur.Put.deciſ.356.lib.3.

Dotes mulier poteſt cum marito permutare, ſi id ſibi ſit vtile.Barth.de Cap.ſing.74.

Dos licèt non poſsit reſtitui conſtante matrimonio regulariter,poteſt tamẽ minui, quod verum eſt in dote tantùm promiſſa. Petr. de Raue.ſing.135.

Facta reſtitutione dotis per virum vrgentem ad inopiam conſtante matrimonio,eſt interdicta mulieri alienatio ipſius. idem de Raue. ſing.136.

Si maritus eſt excommunicatus, & perſeuerat in excommunicatione, vxorq; non velit ſecum habitare,poteſt petere dotem. Petr. de Rauena.ſing.956.

Filia in dote aduẽtitia ſine patris cõſenſu agit. Authen.quod locũ, & ibi.Bar.C.de collatio.

Dos mulieri in quibus caſibus ſolui poſsit,vide Bart.in l.88.ff.de iure dot.

Dos conſtante matrimonio quibus caſibus reperatur,& maritus quando poſsit ſoluere do tem vxori conſtante matrimonio, vt ſoluendo liberetur,vide Bart.in l.2.ff.ſolut.matrim.

Vir reſtituens ſua ſponte dotem vxori propter inopiã, qũ talis reſtitutio ſibi, & creditoribus piudicet,vide Bar.in l.25.nu.95.ff.ſolut.matr.

Dos cõſtante matrimonio reſtitui non debet, niſi in caſibus,in iure expreſsis, & de quibus, vide per gl.in §.dotes,Authen.de nupt.

Stipulationi propter inopiã quando locus non ſit, vt non detur executio inſtrumenti dotis, vide Put.deciſ.356.359.364.li.3.

Maritus ſæuiens in vxorem,maleq; viuendo,an teneatur ad alimenta tantùm,vel toram reſti tuere dotem,vide deciſ.131. Rot. Auenio. in deciſio.diuerſo.

Si maritus expullit vxorem etiam ſine iuſta cauſa,non tenetur ad reſtitutionem dotis. Petr. de Rauen ſing.320.

Licèt dos conſtante matrimonio non poſsit reſtitui; tamen conſiſtens in pecunia poteſt permutari, & conuerti in corpora, & ſic poteſt mulier in ſolutum recipere aliqua bona pro reſtitutione ſuæ dotis,& valet talis reſtitutio. Nat.conſ.495.nu.19. & conſi.496.

Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur, & de reſtitutione ipſius.

Pater,& filius,qui dotem recepiſſe cõfeſsi ſunt,an viriliter,vel inſolidum ad eius reſtitutionẽ obligẽtur,vide Ozaſ.deciſ.44.Fran. Marc.q.407.nu.fin. Rot.Auenio. deciſ.45.tom.3.in deciſio.diuerſo.Pap.lib.15.tit.4.arreſt.14.

Pater vbi bona filij adminiſtrat, & eum gubernat ad reſtitutionem dotium inſolidum tenetur.Ozaſ.d.deciſ.44.Crauet.conſi.91.

Pater quando conſentit matrimonio filij,obligat ſe, & eius bona pro reſtitutione dotis. Ozaſ.d.deciſ.44.nu.8.Guid.Pap.ſing.880. vide Bart.in l.23.§. tranſgrediatur.ff.ſolut. matrimo.nam paria ſunt, quòd filius dotem recipiat cum voluntate patris, vel iuſſu eius. Ozaſ.ibi.nũ.10.

Pater,& eius filius in receptione dotis,ſi preſentes ſint,duo rei debendi iudicantur,quod eſt ſpeciale.ibi.nu.11.

Angeli opinio confutatur,dum volt patrem rãquã fideiuſſorẽ obligari, vbicunq; filius eius volũtate dotẽ recipit.Ozaſ.d.deciſ.44.nu.12.

Socer, qui per apochã muius dotẽ promiſit cautã ſub bonorũ Hypotheca,dr obligaſſe bona ſua, & obnoxios hæredes ad illam ſoluẽdãm feciſſe.Afflic.deciſ.332.

Patris bona pro dote nurus, & eius antiphato ſunt obligata,ſi dorẽ pater recepit.ibid.nu.2.

Vxor filij,ſi modò appareat inſtrumentum dotale, aſſecurari debet pro dote, & antiphato ſuper bonis ſoceri.Afflic.ibi.nu.fin.

Pater obligationi bonorum suorum pro restitutione dotium iam contractæ, derogare non potest, subijciendo eam fideicommisso. Ozasc. decis. 44. nu. 9.

Pater, qui obligauit bona sua pro restitutione dotis, non potest amplius illam obligationẽ tollere. Dec. consi. 376.

Vbi dos solùm fuit recognita per filium, quãdo eo mortuo, pater teneatur eam restituere, vide Cassa. tit. *des droicts*. rub. 6. §. 2. glo. 3.

Maritus, & vxor quando simul confitentur habuisse pecuniam dotis, præsumitur peruenisse dos ad solum maritum; ideò ipse tenetur insolidum ad restitutionem. Craue. consi. 91.

Fructus dotis soluto matrimonio diuidunt̃ pro rata temporis, quo maritus onera matrimonij sustinuit. Hart. Hartma. c. 5. ti. de dote li. 1.

Non datur soluto matrimonio vsusfructus dotis, nisi quando debitor illius fuit in mora, & vxor est pauper, & non habet vnde viuat, nisi ex sua dote, vel constet, q̃ passa fuit interesse. vide Afflic. decis. 284. Grmma. decis. 103. nu. 91. 97. & 98. Gasp. Cabal. milleloq. 433.

Dos consistens in rebus mobilibus lapso anno, debet restitui cum suis fructibus, non sic in pecunia, licèt tanto minus de fructibus, quãtum fuerit expensum pro alimentis vxori, restituatur. Capic. decis. 24. nu. 4. vide supra tit. de alimen. in genere.

Vidua, vtrum de domo viri debeat expensis hæredum habere vestes lugubres, seu viduales, vide Capic. decis. 26. supra eod. tit. de alimentis. Gasp. Cabal. milleloq. 521.

Mulier, cui maritus reliquit pro dotibus suis fructus certorũ castrorũ, non potest in eis creare officiales ad iustitiã, cum perceptione fructuũ iurisdictionis criminalis. Capi. deci. 185.

Vxor tenetur expectare per annum ad repetendam dotẽ, quando dos consistit in pecunijs, & alijs rebus mobilibus; secùs quando consistit in immobilibus, & interim debet alimẽtari. Iol. Ludo. decis. Perus. 21. vide Boer. consi. 50. nu. 18. sed an præmissa procedant in campsore, vel mercatore pecunioso, vide Ias. de actio. in §. fuerat nu. 28.

Mulier, quæ continuat recipere alimenta in domo mariti defuncti, sibi præiudicat in interesse. Vincen. de Fran. deci. 217.

Fructus bonorum non dotalium, quando teneatur maritus vxori restituere, vel eius hæredi, vide Crauet. consi. 193. & supra tit. de bonis paraphernalibus.

Quando bona dotalia consistunt in rebus immobilibus, & vir decessit in medio anni, vel aliter, qualiter diuidantur fructus, vide Crau. consil. 268.

Fructus percepti per mulierẽ soluto matrimonio computantur in dotem. D. Sola in suis comment. in antiq. constitut. Sabaudiæ gloss. super 3. par. decreti, blãchæ, nu. 7. ti. de feudis.

Limita primò, vbi hæredes essent in mora, & mulier non haberet aliunde, vnde se aleret. ibid. d. num. 7.

Secundo, si mulier iterum nupsisset tradendo in dotem marito pignus, quod possidebat de bonis primi mariti. ibid. aliàs conuentio de præstandis vsuris vxori soluto matrimonio pro dote (quam poterat petere) non valet. vide Rol. consi. 55. vol. 2. etiam ratione alimenrorum. Bar. consi. 128. vol. 1.

Immobilia soluto matrimonio debẽt vxori statim restitui, mobilia autem post annum, sed quid, si vir immobilia dotalia alienauerit, & eorum pretio mobilia emerit, an debeant statim restitui, vide Ludo. Roma. sing. 228. vbi sustinet partem negatiuam.

In prætorio pignore etiã in causa dotis restituẽdæ, fructus extenuant sortem. l. 48. ff. de solut.

Actio de dote, quæ communis est patri, & filiæ, nõ potest in præiudicium filiæ (sine eius cõsensu) à patre intentari. Ozas. decis. 61. nu. fi.

Dos à patre profecta reuertitur ad patrem, filia sine liberis decedente, vel cum libero nato in octauo mense, qui vixit duobus diebus, & viuere non poterat. Affli. deci. 236. Guid. Pap. q. 142. facit l. 4. C. de fals. caus. adiect. legat.

Dos quæsita per filiam emãcipatam, postquam pater eam dotauit, non cõsolidatur amplius in patrem. Capic. decis. 176.

Dos mulieris exclusæ per masculos à statuto, vtrum remaneat penes filios suos, vel reuertatur ad patrem dotantem, vide ibid. nu. 7.

Pater soluendo dotem, si stipulatur sibi, & hæredibus suis reddi, in omnem casum restitutionis dotium, an impediat consolidationem in filiam fieri, vide ibi. nu. 17.

Dos filiæ soluto matrimonio iure patriæ potestatis, ad patrem reddi debet; licèt eam diminuere non possit. Gramma. decis. 54. nu. 8.

Quando filia de consensu patris stipulatur dotem sibi reddi; & suis liberis, aut ipse pater nomine filiæ stipulatur ipsi filiæ restitui; vel suis liberis, tunc soluto matrimonio ipsa dos non reddit ad patrem dotantem, sed transit ad filiam, si viuat, & si mortua, deuoluitur ad eius liberos tãquam hæredes, & in casu omisso, & non comprehenso in stipulatione, facta per patrem de dote sibi restituenda, donare videtur ipsi filiæ, & ipsius solius est actio. Gui. Pap. q. 147. & q. 523. & sing. 623.

Actio de dote consequenda competit vxori (mortuo viro) cui non fuerat dos solui promissa; sed viro, vide Guid. Pap. q. 375. & supra tit. de iure dot.

Filia, cui pater dederat bona sua in contractu matrimonij pro illa, & eius descendentibus ex ipso matrimonio, & omnibus alijs habentibus causam ab ipsa, non potest alijs donare, nisi deficientibus filijs eiusdem matrimonij. Pap. lib. 15. tit. 2. arrest. 5.

An filia possit dare dotē filijs suis, patre ipsius filiæ adhuc viuente, & an datio conualescat mortuo patre, vide Craue. consi. 39.

Si filia præmortua donauerit dotē viro superstiti, quando valeat donatio, vt pater excludatur etiā quo ad vsumfructum, vide Craue. consi. 84. plenius consi. 92.

Pater, quando dat certam dotem filię prò omnibus bonis, & iuribus paternis, maternis, fraternis, & sororinis, quæ bona, & iura filia cedit, & renunciat ipsi patri, non censetur eam dotasse de bonis proprijs tātùm. vide Crau. consi. 84. nu. 4.

Dos quando constituitur filiæ pro omni iure, quod habere possit in bonis patris, dicitur habita dos loco legitimæ: ideò quæritur soli filiæ, & in ea succedunt hæredes ipsius, vel filij ab intestato. Craue. ibid.

Dotis profectitiæ pater habet vsumfructum, & tunc filia nō potest disponere de dote ipsa. Crau. d. consi. 84. secùs in aduentitia. ibi. nu. 7.

Dos insolidum acquiritur filiæ, quando pater fuit stipulatus eam filiæ reddi. Crau. ibid. nu. 3. & tunc illam pater consequi nō potest, nisi vt hæres filiæ. Craue. d. consi. 84. nu. 10.

Dos data ab auo, an censeatur profectitia, & videatur profecta à patre, vide Crane. cōs. 219.

Pater dādo dotem pro filia sibi insolidū actionem non quærit, nisi sibi stipulatione prospiciat: secùs in alijs omnibus, qui dando dotē per solum pactum nudum sibi actionē quærunt. Ias. de actio. §. fuerat. nu. 53. aliàs quæritur filiæ, quod intellige si matrimonium sequatur. Ias. ibid. nu. 131. tamen actio de dote est communis patris, & filiæ. ibid. nu. 54.

In dote profectitia mulier agit cum consensu patris; secùs in aduentitia. ibid. nu. 133.

Dos profectitia patri, & filiæ restitui debet, sed quando filia iustè recusare dicatur consentire patri recuperāti dotem à se datam, vide Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 240. tamen pater non potest filiæ in dote præiudicare. ibid. & è contra filia non potest dotem profectitiam patre inuito exigere, vel donare. idem Menoch. cas. 242. ibid.

Dos data ab extraneo, vel patre, matre, aut fratre an, & quando censeatur donata absque animo repetendi, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 88. nu. 39.

Propter filiæ adulterium pater eius vita durante, non priuatur vsufructu dotis filiæ traditæ. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des droicts.* Rub. 4. §. 6. glo. 13.

Pater si stipulatus est dotem sibi dari, facto diuortio filiæ voluntate, mortua filia sine liberis agit pater, vt hæres filiæ, nec alius consensus requiritur. Bar. sing. 61.

Si frater dotauerit filiā fratris, videtur illud fecisse contemplatione fratris, & ideò illa dos dicitur profectitia. Dec. consi. 280. nu. 4.

Pater, qui dedit dotem filiæ, & pro ea est stipulatus, ea mortua sine liberis, solus succedit. Bar. sing. 62. exclusis fratribus, & sororib. defunctæ. Io. Anto. Trigo. sing. 17.

Dos, vel donatio ad patrem reuersa debet esse præcipua illius filiæ, pro qua data fuit, extraneis institutis, sed quid, si alij filij fuerint instituti, vide Bart. sing. 154.

Actio de dote non est communis patris, & filię constante matrimonio; sicut eo soluto, sed solùm datur filiæ. Bald. sing. 11.

Quando pater stipulatur dotem pro filia, actio est propria patris; sed an transeat ad hæredes, vide Bart. in l. fin. C. cōia vtriusque iudi.

Vir si in instrumento cōfessus fuit habuisse, & recepisse à patre mulieris centum in dotem, quæ promisit restituere, an mulier soluto matrimonio possit dicere actionem suam, vide Bar. in l. 41. ff. solut. matrimo.

Filia delinquens non nocet patri in dote repetenda, & ipse pater repetēs dotem adiuncta persona filiæ, tenetur satisdare de ea defendendo, in casu reconuentionis. Bar. in l. 3. §. si filiafa. ff. de actio. rer. amot.

Actio de dote intentata per patrē, an fiat transitoria ad hæredes per solam litis contestationem, & quando faciat actionem propriā, vide Bar. in l. 14. ff. ad leg. Falc.

Clausula apposita in instrō dotali, nempe confessus fuit se habuisse, & recepisse, probat traditionem eius, quod tunc temporis tradi potuit. Bartol. in l. 48. ff. de acquir. poss. quod facit ad id, quia si ante instrumentum fuisset res tradita, nō posset ex instrumento quæri actio patri. Bar. ibid.

Dos data filiæ à patre dicitur esse aliena ab omnibus bonis patris, & dos reuersa ad patrem, illam minuere non potest pater in præiudicium filiæ, nisi eius substantia esset diminuta. Bar. in §. qa verò. Auth. de æqualitate dot.

Dos dicitur proprium filiæ patrimonium, & an solutio facta patri liberet maritum, vel eius hæredis à filia, & è contrà, vide Abb. cons. 81.

Dos à patre profecta, & ad eum reuersa, venit inter liberos diuidenda, nisi ratio inæqualitatis aliud inducat: cum hærede autem extraneo non diuiditur, sed ad ipsos liberos, pro quibus data fuerat reuertitur. l. fin. C. commu.

commun. vtriusque Iudic.

Pater adiuncta filia dotem repetens, ipsam tenetur defendere insolidum.l.3.§.si filiafam.ff. de act.rer.amot.

Restituens dotem profectitiam patri sine filiæ voluntate, non liberatur à filia; ideò pôt repetere.l.34.§.si gener.ff.de solut.& liberat.

Si pater est furiosus, dos debet restitui curatori suo, cum consensu filij, vel filiæ.l.69.ff.eod.

Dos à patre profecta (etiam si extent liberi) an ad illũ restitui debeat, quando pdecedit maritus, & inde moriatur vxor, vide Excel. P. Tessau.decis.138. & quid, quando filia moritur in matrimonio cũ liberis, vide ibid.deci. 190.& Hart.Har.c.4.tit.de dote lib.2.

Vxor licèt constante matrimonio dotem donare non possit in præiudicium mariti, tamen talis donatio morte mariti confirmatur. Ozas.decis.94.

Publicatis bonis vxoris non venit dos, nisi in quibusdam casibus, de quibus vide ibi.n.19.

Mater mulieris agens ad restitutionem dotis filiæ, quę habuit filios, sed tamẽ decessit sine ipsis, debet pbare ipsam filiam absq; liberis decessisse; aliàs non sequeretur cõdemnatio cõtra maritũ.Ozas.deci.Senat.108.& cõs.seq.

Obligatio, seu stipulatio de aliqua quantitate restituenda in omnem euentum dotis restituendæ, habet in se tacitam conditionem, si sine liberis vxor decesserit. Ozas.decis.108. nu.6.vide Afflict. decis.399.

Filia exclusa per statutum, & per renunciationem, an pariter procedat quo ad transmittendam dotem filijs suis, & non patri, vide Capic.decis.176.nu 8.

Consuetudo generalis, quòd dos filiæ prædefunctæ transmittatur ad eius filios; & nõ reuertatur ad patrem, an debeat probari, vide ibid.num.18.& tunc dos spectat ad filios beneficio legis, non vti hæredes. Borg.Caual. decis.14.contract.par.2.nu.18.

Filij filiæ morientis ante patrem, succedunt in dote materna. Capic.decis.176.nu.24.& 28.

Pater filiorum filiæ morientis ante patrem, lucratur dotem paternam ipsorum morientiũ sibi solutã; promissam verò lucratur æqualiter vnà cum socero. Capic.decis.176.nu.30.

Si pater est stipulatus dotẽ sibi reddi, filia decedente sine filijs, illa decedenre cum filijs, etiam debet ei reddi dos de iure.Bart.consi. 130. secùs de consuetudine.idem Bar. consi. 199.vol.1. & Abb.consi.115.lib.2.

Pactum factum in contractu matrimonij, quòd primogenitus masculus succedat in tali domo, stipulatione per sponsum, vel notarium interposita, valet. Guid.Pap.q.267.vide Capel.Thol.q.453. & q.454.

Si extraneus, qui dotẽ constituit stipuletur illã sibi restitui, soluto matrimonio, ipsa dos debet reuerti ad ipsum constituentem, etiam liberis existantib. ex ipso matrimonio. Guid. Pap.quæst.523.

Matrimoniale pactum est testamentum: ideò per illud post prouideri liberis, & descendibus, vt plenè traditur per Boer.decis.155.

Si mulier pacisca tur de dote reddenda fratri suo pñsenti, & stipulanti, non poterit amplius de ipsa disponere in præiudiciũ ipsius.Boer. decis.353.nu.14.

Marito quod vxoris contemplatione datur, liberis primi matrimonij quæsitum esse videtur. Marc.q 113. par.1.

Quittatio facta per maritum de parte dotis nõ receptæ, quando prędicet mulieri, vel eius hęredibus agẽtibus ad restitutionem ipsius dotis, vide Ioan. Pap.lib.15.tit.9.arrest.5.

Dos promissa restitui extraneo illã constituenti, ipsi est restituenda, etiam liberis extantib. secùs erit in alijs cõsanguineis, vel parentib. idem ibi arrest.10. vide Boer. consi.56.

Filia dotata à patre ea conuentione, vt dos ad se rediret, mortuo patre, filio masculo etiam existente hærede instituto, ipsa filia, & hæredes eius dotẽ debent consequi.Dec.cõs.106.

Idẽ.qñ pater decesšit ab intestato relicto filio, qui solus ab intestato succedit. Dec.ibid.

Conuentione inita in dotis cõstitutione, quòd si filia decederet sine filijs legitimis, & naturalibus, bona dotalia ad patrem reuertãtur, filia vnica extante tempore mortis matris, pater excluditur, & semel exclusus amplius non admittitur. Dec.consi.414.

Soror quando dotatur de bonis proprijs fratris, ipsa decedente sine liberis, non poterit disponere de dote in præiudicium fratris, qui stipulatus fuerat, q dos reuertatur vnde exierat; secùs quãdo fuisset dotata de bonis pñnis, vel maternis. Vinc.de Fran.decis.196.

Consuetudine inductum est, quòd dos à patre data non reuertatur ad ipsum suprauiuentẽ mortua filia, relictis liberis; sed remanere debet ad maritum pro commodo filiorum, à qua consuetudine receditur, quando maritus esset diues, & pars dotis nõ esset adhuc soluta (licèt promissa) nam pro ea parte hoc casu nõ posset compelli pater dotans ad soluendum. Menoch.consi.238.lib.3.

Pater mortua vxore, si incipiat male vti substantia, an filius habeat remediũ l.vbi adhuc, vide Bar.in l.13.C.de senten, passis, & restitut.

Filiafa. quando habeat hæredem ab intestato in dote profectitia, vide Bart.in §.1.Auth.de hæred.quæ ab intesta.

Dos data à fratribus sibi stipulantibus restitui in casu

in casu soluti matrimonij non repetitur ab ipsis, si soror decesserit relictis liberis. Bar. consi.127.vol.1.

Frater non potest stipulari dotem sibi reddi, q̃ est de bonis sororis,& si stipulatur põt ipsa agere, vt liberet virum.Bar.consi.88.vol.2.

Frater stipulando dotem restitui, an in dubio presumatur pro se,vel pro sorore stipulari,vide Bart.consi.88.volum.2.

Mulier licèt ex primo matrimonio habeat filios,dotẽ suã recuperat,& alteri nubere potest: sed si faciat extraneum hanc dotem stipulari animo donandi causa mortis,ea mortua,donatio reuocatur vsq; ad debitũ bonorũ subsidium, nisi in residuo patrimonio inueniatur legitima.l.2. C.de donat.caus.mor.

Priuilegia dotib.& vxorib. cõcessa,amplectunt & vxores per verba de futuro.Afflic.deci.61.

Reuocatio facta per filium hęredem alienationum bonorum feudalium per defunctum factarum,saluo assensu domini, antequam dominus consentiret,non extenditur ad bona feudalia obligata saluo assensu Regis pro dote vxoris ipsius defuncti,quæ post reuocationem impetrauit assensum. Afflic. decis.111.

Hæres fauore dotis tenetur habere ratum defuncti factum.Afflic.ibid.nu.7.

Maritus potest pro dote vxoris bona sua,& filij hæredis aliunde quęsita obligare,si filius nullum confecit inuentarium,vel fecit; sed minus legitimè, & contra ipsum filium mulier obtinebit. Afflic.ibid.nu. 15, aliàs bona hæredum defuncti non sunt obligata pro dotis restitutione, nisi defunctus specialiter bona hæredis obligasset noĩe hæredis, nec sufficeret obligare se,& suos hẽdes.Affl.dec.201

Dos est sequela matrimonij; ideò debet exigi secundum consuetudinem loci viri, & non mulieris: sed instrumẽtum dotale debet celebrari secundum consuetudinem loci mulieris, in quo fit contractus. Afflic.decis.216. vide l.65. ff. de iudi.

Si simpliciter fiat æstimatio bonorum datorũ in dotem,& non sit dictum, quòd in restitutione dotis restituãtur ipsa bona; sed dicta æstimatio, maritus videtur emisse prædicta bona,& omne augmentum tunc pertinet ad illum, si matrimonium habuerit effectum; aliàs non. Put. decis.376.lib.3. secùs etiam si essent data in dotem ęstimata,vt nõ ignoret valor. Affl.decis.27. vide supra tit.de iur.dot. & tit.de fundo, & re dota.Boer.decisio.327. Ios. Ludo.decis. Perus.10.& decis. 89. Cabal. milleloq.537. Borg. Caual decis.16. de iudi. l.5.& 10.C.de iure dot.

[illegible]re dotali æstimatio facit emptionem, & res data æstimata non remanet amplius pro doribus obnoxia,nisi in subsidium: tamen æstimatio non facit emptionem, quãdo fundus plus dimidio valet, quia tunc stante tali excessu dicendum est magis datum esse ad custodiam, & ad gaudimentum, quàm in solutum.Mago.decis.Luc.76.

Animalia, vestes, & similia,quando dantur in dotem interest mariti, vt nõ dentur æstimata: quia tunc solùm tenetur ad restitutionẽ ipsarum rerum si extent; secùs si dentur æstimata,quia hoc casu illis consumptis(etiã ad vsum mulieris) tenetur ad restitutionem secundum ęstimationem.Rol.consi.92.volum. 2.num. 10. & 11.

Mulieri ꝓ rebus dotalibus (etiã æstimatis) cõpetit rei vendicatio,& hypothecaria,in quibus præfertur creditorib. ex tempore anterioribus, nec ei vlla currit præscriptio anteq̃ agere posit soluto, vel constante matrimonio.l.in rebus.C.de iure dot.

Quando sunt duo rei obligati pro restitutione dotis,tunc mulier debet prius experiri contra ambos correos, antequam agat contra tertium. Afflic.decis.312.

Hęredes patris,& quilibet insolidum conueniri possunt ad dotem,pro cuius assecuratione promisit pater. Afflic.decis.332.

Possessor tertius bonorum pro dote obligatorum conuentus hypothecaria, vt executionem euitet debet offerre dotem, neq; repellitur mulier,vel eius hæres exceptione cedẽdarum actionum, si eam cesionem contra alios non potest facere sine dolo malo, puta quia illos liberauerat, tenetur tamen cedere actionem contra alios, prout facere potest. Afflict.decis.343. vide tamen Thom. Minad. decis.29. Bart.in l.21.C.ad Vellea.sed qñ fit restitutio cõstante matrimonio,nõ admittitur oblatio dotis.Bar.in l.10.C.qui potiores, vide supra titu. prox.

Dos promissa marito, qui post promisionem obligauit oĩa bona sua, inde cõtraxit multa debita, & postea confessus est dotem illam recepisse,assecuranda est in creditorũ præiudicium: quia inspicitur tempus dotis promissæ; & non receptionis, seu secundæ confesionis de numeratione dotis. Afflic.decis. 402.Ioseph.Ludo.decis. Perus.71.par.2. tamẽ nulla præcedente promisione,confesio de dote recepta per virũ cõstante matrimonio, nõ nocet anteriorib.creditorib.ibi. Affl.n.2. ideò alienatis bonis dotalibus de consensu mulieris, ꝓ pretio vxor habet regressum cõtra bona mariti,cum anterioritate temporis à die suæ dotis constitutæ. Gome,Leo.decis. 18.Natt. consi.552.Rol.consi.64.vol.1.

An contra instrumentum dotis posit opponi

exceptio

exceptio non numeratæ dotis, vt retardetur executio ipsius, si maritus in ipso instrumento cõfessus fuit dotem recepisse, & illico incontinenti per aliud instrumentum constat de obligatione ipsius dotis, non obstante cõfessione prædicta, & deinceps nõ constet de solutione, vide plenè per Abb. consi. 73. lib. 2.

Lapsis temporibus opponendi exceptionem non numeratæ dotis, tantum operatur confessio mariti de dotis receptione (etiam in præiudicium quorumcunq; creditorũ) quantum operatur vera, & realis solutio, & hoc casu dos confessa habet omnia priuilegia, sicut dos numerata. Afflict. decis. 402. nu. 10. vide supra lib. 1. tit. de dote cauta.

Quid hoc in casu, si talis confessio fuerit facta constante matrimonio, vide Craue. consi. 40. nu. 5. Rol. cons. 31. vol. 1. Ias. de actio. §. fuerat. nu. 76. Natt. consi. 78. nu. 8. Fely. consi. 21. nu. 6. supra tit. de dote cauta. lib. 1.

Fiscus tenetur etiam ad solutionem dotis cõfessæ, vbi renunciatum est exceptioni non numeratæ dotis, vel lapsa sint tpa opponendi. Natt. cõs. 78. vide Bar. in l. 1. C. de dote cauta.

Mulier potest pro dote petere sibi assignari terras suis vicinas, & cohęrẽtes. Capic. decis. 42.

Maritus assecurando vxorẽ super bonis suis, liberat ab obligatione dotis. Capi. dec. 78. n. 8.

Mulier cõdemnata ad rei restitutionem, potest eam retinere post sententiam, virtute hypothecæ suarum dotium, vel precarij, quam, vel quod ante sententiam nõ opposuerat; secùs si opposuisset. Cap. decis. 119.

Mulier mortuo viro, potest auctoritate propria remanere in retentione domus, in qua cum viro habitabat, donec dos actualiter sibi soluatur. Capic. ibid. num. 3. nam mulier virtute hypothecæ, quam habet in bonis viri, potest vti retẽtione pro eius dote. Gram. decis. 58, & decis. 92. nu. 19. Ios. Lud. decis. Perus. 12. nu. 18. par. 1. & decis. 61. par. 2. & 109. Mago. deci. Luc. 64. Mysing. obser. 82. cent. 6. & Put. decis. 278. libro 3.

Vxor bona defuncti mariti insolidum possidere, aut petere potest, donec sibi dos, & donatio propter nuptias soluantur, hęredi precario possidenti etiam præferenda. Put. decis. 463. num. 4. lib. 2.

Vxor per clausulam contentam in instrumento dotium, quòd in euentum restituẽdarum dotium possit propria auctoritate capere, & apprehendere bona, &c. poterit nedum inhęrere possessioni bonorum viri, verùm etiã, si creditor eam apprehendisset, posset ꝓpria auctoritate ingredi, & apprehendere etiam illo resistente. Gram. decis. 92. nu. 21.

Mulier mortuo marito, potest retinere domũ, quam iure familiaritatis habitabat, marito viuente. Dec. consi. 232. sed quando hoc dictum locum habeat, & quæ concurrere debeant, vide Rolan. consi. 77. vol. 1. num. 20. & quando habet hypothecam põt insistere bonis, etiam contra fiscum. Rol. cons. 31. vol. 1.

Filijs datur retentio dotis, donec per matrem fuerit reddita ratio administrationis tutelæ, per eam administratæ. Rol. consi. 17. vol. 4.

Maritus confessus habuisse dotem tenetur eas restituere, & si postea virtute promissionis factæ à patre, vel extraneo ipsas non receperit, quia sibi pjudicauit in prima cõfessione. Capic. decis. 183. nu. fi. vide Craue. consi. 282.

Dos si præscribatur, aut pater vxoris fiat non soluendo, imputatur hoc marito; ideò dos potest peti soluto matrimonio. Boer. decis. 22. nu. 18. imò vxor non potest viro imputare negligentiam dotis non exactæ, & sic regulariter mariti negligentia in nõ exigendo dotẽ nocet vxori: fallit Primò, vbi maritus sine cõsensu vxoris remiserit dotem, aut eã, quam non receperat, confessus fuisset recepisse: Secundò, quando maritus non conuenit hæredẽ soceri promittentis: Tertiò fallit, quando extraneus dotem promiserat ex causa onerosa vxoris. Boer. decisio. 329. vide Francis. Marc. q. 180. Rot. Auenio. decis. 148. in decisio. diuersp.

Quando maritus in instrumento matrimonij, confitetur recepisse à socero, & incontinenti in alio instrumento socer se obligat marito ad quantitatẽ confessam, an soluto matrimonio hæredes mariti teneantur ad solutionẽ dotis, an verò cedendo iura sua contra socerũ, vel eius hæredes liberentur, vide Marc. q. 642. par. 2.

Maritus ignorãter recipiens in solutum (etiam per delegationem) nomen debitoris nõ soluendo, pro certa quantitate dotis, non præiudicat sibi, neque hæredi in restitutione, si nihil à debitore cesso exegerit. Vincent. de Fran. decis. 208. nam cessi nominis periculũ principaliter ad vxorem spectat, nisi culpa mariti interuenerit. Ozas. decis. 62. nu. 12.

Maritus an teneatur ad dotis restitutionem, data dilatione, si pater vxoris, qui tẽpore promissionis erat soluendo, reperiatur non soluendo tempore restitutionis, vide Vincent. de Fran. decis. 424. par. 2.

Per secundum instrumentum constitutionis dotium, non videtur recessum à priori ante facto. Craue. consi. 282.

Instrumentum dotis liquidũ non dicitur, quando mulier per mortem viri petit executionem. Gram. decis. 58. nu. 12.

Ad dotem si est actũ ex vna stipulatione dotis,

&

& non probatur stipulatio, nihilominus obtinebit agens, non vi fictionis, sed vi p̄sumptionis tacitæ stipulationis. Gram. decis. 103. n. 13.

Stipulatio tacita à lege inducta fauore dotis, ita meretur executionē, sicut stipulatio expressa in instrumento. ibid. nu. 14.

Confessio mariti de dote recepta, licèt nihil dicat in ea, qd̄ promiserit restituere, ex quo tacitè in se continet promissionē de restituendo, ita mādabitur executioni, sicut expressa promissio restituendi. Gram. decis. 103. n. 15. Rebuff. in suis comment. tract. de litte. oblig. art. 2. glo. 1. nu. 23. Tom. 1.

Instrumentum dotale licèt in se non contineat hypothecam, quia tñ p̄supposita dote, de necessitate datur hypotheca hincinde, sequitur etiam quòd habeatur pro expressa eo modo. Gram. ibid. nu. 16.

Promissio cōstituendi dotē operat̄, acsi cōstituta fuisset ad euitandū circuitū. ibi. n. 18. & 87.

Requisita ad obtinendum in iudicio assistētiæ petitæ, tàm quando agitur contra possessorem, quàm principalem. vide nu. 105. & 175.

Causa viduæ, & causa dotis dicitur pia. Gram. d. decis. 103. nu. 137.

Dos confessa, & non recepta, an habeat priuilegia dotis numeratæ, vide Boer. decis. 330. & supra tit. de dote cauta. lib. 1.

Vxor mortua maritus poterit sibi retinere vestes p̄ciosiores, quas fecit vxori; secùs in vestibus quotidianis. Capel. Thol. q. 337. vide supra tit. de donat. int. vir. & vxo.

Hæredes mulieris habent actionem contra maritum, si mulier aliquid acquisiuit ex eius opera fabrili, & artificiali. Ios. Lud. decis. 28. nam acquisita ab vxore constante matrimonio, illi acquirūtur, si artem aliquam (ex qua lucrabatur) exercebat. Menoch. cōs. 154. nu. 34. li. 2. vide supra tit. de dona. int. vir. & vxo.

Dos, iocalia, vestes, & donata pretiosa, & festiua solùm restituuntur. Borg. Caual. decis. 58. par. 2. nu. 11. & quæ sint, vide nu. 13. & 18.

Iocalia, & donamenta facta à consanguineis viri sponsæ, dicuntur facta contemplatione viri, & ècontrà, vide ibid. nu. 21.

Soluto matrimonio, cogitur vir dotem restituere, & bona diuidere communia. c. 1. & 2. ext. de donat. int. vir. & vxo.

Quod intellige de his bonis, quæ communiter empta fuerunt de bonis proprijs vxoris, & viri, & de hoc constat, aliàs enim præsumerentur omnia esse de bonis mariti. glo. ibid.

Confessio facta constan. matrimonio de dote recepta in bonis mobilibus, quæ non apparēt, præsumitur facta in fraudem creditorum, & non valet. Capel. Thol. q. 340. vide tamen Mohed. decis. 203.

An talis cōfessio noceat hæredibus mariti, vel creditorib. vide per Ios. Lud. decis. Perus. 66. par. 2. & supra tit. de dote cauta lib. 1.

Mulier, quæ vult recuperare bona sibi hypothecata pro dote, non potest eligere vbi voluerit; sed Iudicis arbitrio relinquitur. Ios. Lud. decis. Perus. 65. par. 2. nu. 17.

Maritus, & vxor rem dotalem vendentes, si pretium recepisse confiteantur, soluto matrimonio totam summā vxor repetet. Franc. Marc. q. 407. vide tñ supra tit. de fundo, & re dota. & tit. de p̄sumptionib. lib. 1. idē si mulier cōsentiente marito vēdat. Marc. d. q. 407. n. 22.

Pretium fundi dotalis venditi per virū, & vxorem, & per quemlibet ipsorum insolidū, præsumitur pro dimidia ad vxorem peruenisse, & alia dimidia ab hæredibus viri potest repeti, & dos est quid vniuersale: ideò in illa pretium succedit loco rei. Bart. consi. 124. & respectu prioritatis inspicitur tempus dati fundi in dotem. Bar. ibid.

Dos probatur per verba enūciatiua Instrumenti facti inter alios fauore dotis, etiam si essent enunciatiua inter diuersas personas. Paul. Aemil. decis. 288. par. 1.

Maritus sepellit vxorem de dote. Gasp. Cabal. milleloq. 531.

Dos constante matrimonio solui non potest: ideò pēs assignatū pro securitate dotis, nō potest peti soluto matrimonio; sed dos ipsa. Gomez. Leo. decis. 6. in decis. diuerso. Tom. 2. vide supra titu. prox. ideò vxor hoc casu non potest renūciare iuri hypothecarum in reb. specialiter obligatis. Natt. consi. 101. vol. 1.

Vxor cōsentiens alienationi rei mariti sibi obligatæ, non intelligitur tacitè renunciare iuri hypothecæ, nisi expressè hoc agatur. Natt. consi. 102. Tom. 1. nu. 12. imò regula est, quòd mulier iuri hypothecæ renūciare possit, si vir habeat bona, in quibus mulieri consultū esse possit, in casu dotis restituendæ; secùs si alia non haberet bona. Rolan. cons. 70. vol. 2. vide c. 4. ex. de empt. & vēdi. Affl. dec. 311. n. 5.

Declaratur nō procedere hoc vltimū dictum, quando in renunciatione interuenit iurm. nam tunc fit præiudicium mulieri, & eius hæredi; & si non adsint alia bona, in quibus consultum esse possit ipsi mulieri, & eius hæredi. Rol. ibid. Afflict. decis. d. decis. 311. nu. 4. Boer. decis. 28. nu. 9.

Mulier renuntians iuri hypothecarum in vno contractu, vel quo ad vnam personam, quo ad alium contractum, vel quo ad aliam personam sibi non præiudicat. Bald. singul. 27. & renuntians, quo ad vnam petiam, nō præiudicat sibi quo ad alia bona, iam ante alienata sine eius consensu. August. Bero. q. 93.

Filius expreſsè conſentiens venditioni certarũ rerum paternarum per patrem factæ, licèt videatur renuntiare iuri hypothecæ ſibi in illis bonis venditis debitæ; non tamen videtur renuntiare doti, vel hypothecæ, quo ad alia bona patris non vendita. Pet. Gerar. ſing.32. vide Mago. deciſ. Luc. 55.

Mortuo viro vxor poterit agere contra hæredes mariti, durante tempore dato ad deliberandum. Pap. lib. 15. tit. 4. arreſt. 15.

Reuocatio donationis facta p maritum in ſequenti die ſub pꝛtextu ſimulationis, non præiudicat vxori, cui in bonis donatis fuerant aſſecuratæ dotes. Pap. lib. 15. tit. 4. arreſt. 21.

Si ſecunda vxor agat ad reſtitutionem dotis confeſſæ per maritum cõtra filios primi matrimonij, an ipſi poſsint contra eam opponere dictam confeſsionem fuiſſe factam in fraudem ipſorum, & ſapere vim donationis, vide Cranet. conſi. 40. & ſupra titu. de pœnis ſecundò nubent.

Quando mulier conſtituit ſibi dotem de bonis ſubiectis fideicommiſſo, ſi eam recuperet, nõ tenetur amplius fideicommiſſario illam reſtituere. Craue. conſi. 186. nu. 14. vide Bart. in Authen de reſtitutio.

Bona fideicõmiſsi pro reſtitutione dotiũ ſunt alienabilia. Illuſtr. Senator Sol. in ſuis comment. in antiq. conſtitu. Sabaud. glo. ſuper 1. part. decreti, blanchæ tit. de feudis. nu. 3 fol. 69. & Dec. conſi. 376. & conſi. 519.

Augmentum in materia dotali dupliciter conſideratur, vide D. Sol. ibid. nu. 7.

Ex forma decreti antiqui in hac Patria bona feudalia, pro reſtitutione dotiũ, & augmenti ipſius, poſſunt alienari. idẽ Senat. ibi. fol. 69.

Si tempore diuiſiones factæ inter fratres fuerit aſsignatum certum prædium pro dotib. vxoris vnius ex ipſis fratribus, & maritus promiſerit de rato pro vxore, ſoluto matrimonio poterit vxor petere illud prædium, & non cogitur accipere pecuniam, in qua fuit dos conſtituta, tamen ſi illam potius voluerit, habet electionem. Craue. conſi. 304.

Confeſsio facta in inſtrumẽto diuiſionis inter fratres, per alterum ipſorum, ſe habuiſſe centum ab altero pro dote vxoris, probat dotẽ pro ipſa. Bar. conſi. 123. vol. 1.

Mulier pro dote reſtituẽda habet tacitam hypothecam in bonis mariti. Iaſ. de actio. in §. fuerat. nu. 29.

De beneficio competenti marito, & ſocero, ne conueniantur vltra quam facere poſsint, vide lib. 1. tit. de priuilegijs.

Exceptio competens marito, ne conueniatur vltra quàm facere poſsit competit eius hæredibus, ſi ſunt filij eiuſdem matrimonij. Bar. in l. 23. ff. de re iudi.

Vir cùm conuenitur per hæredes mulieris pro fundo dato in dotem, an poſsit opponere, ne conueniatur, niſi inquãtum facere poteſt, vide Bar. in l. 41. §. fundum. ff. de re iudic.

Socer vxoris pro dote conuentus beneficium habet, ne cõueniatur vltra quàm facere poſſit: ſed ſocer viri non; ſi conueniatur ſoluto matrimonio; ſecùs ſi conſtante. l. 21. ff. de re iudic. & tale beneficium competit, etiã poſt ſententiam, & illi non poteſt renuntiari. Vinc. de Franc. deciſio, 164. tamen poteſt dolo amitti. ibid. num. 11.

In dotis reſtitutione condemnatur maritus inquantum facere poteſt, vel inquantum habet, & facere poſſe importat quatenus facultates patiuntur, deducto, ne egeat. §. item ſi de dote, inſtit. de actio.

Fallit duobus in caſibus, nempe ſi res dotalis, vel alia acquiſita ex ea extaret, & quando mulier eſſet pauper. glo. ibid.

Si quis promiſerit infra annum dotem florenorum mille teſtituere mulieri, & ſi non ſoluerit dederit ex tunc quædam bona in ſolutũ, cum pacto, quòd ſi talia bona euincerentur, ipſa haberet regreſſum ad quantitatem dotis, elapſo anno, ſi mulier noluerit dationem in ſolutum, poterit petere quantitatem dotis, quia datio in ſolutum, non habet locum ipſa muliere inuita. Dec. conſi. 12. contrariũ tñ conſuluerunt Soc. Iunior. conſi. 41. vel 44. lib. 3. Alcia. conſi. 109. Lauren. Silua. cõſi. 101. vide Afflic. deciſ. 368.

Mulieri non datur actio ad rem in ſolutum traditam pro dote; ſed ſolùm ad pecuniam dotalem. Rolan. conſi. 86. vol. 4. tamen res data pro reſtitutione dotis in dubio præſumitur potius data in ſolutum, quàm remiſſa iure pignoris, & hypothecæ, ideò efficitur dotalis. vide Menoch. conſi. 229. lib. 3.

Quãdo maritus facit legatum vxori cum onere non petendi dotem, ſi mulier acceptauerit legatum, non poterit amplius dotem petere: quia legatum cum onere ſuo acceptatum intelligitur. Dec. conſi. 300. num. 13. vide de materia ſupra tit. de dot. prælegat.

Soluto matrimonio, mulier poteſt titulo donationis cedere dotem. Dec. conſi. 536.

Si vxor dederit marito aliquam hæreditatem, pro qua oportuit longo tempore litigare, nunquid expenſæ factæ in lite minuant dotem, vide Caſſan. in conſuetud. Burg. titu. des droicts. Rubr. 4. §. 6 glo. 4.

Confeſsio dotis receptæ facta à marito, non vi facta ſpe futuræ numerationis: ideò pꝛiudicat hæredib. viri nõ obſtante, qđ ſtatim ſocer recognouerit ſe debitorẽ mariti de certa ſũma

pro

pro residuo dotis, & non liberantur ceden-do actiones. Natt.consi.316.

In contractu dotis speciale est, vt ex eo inter alios celebrato mulieri absenti ius quæratur, absque alicuius stipulatione.ibid.nu.6.

Duo rei debendi fiunt duo fratres, vbi promittunt dotes vxoris alterius restituere, & ex quibus coniecturis per diuisionem subsequutá, frater intelligatur eius dimidiam soluisse, vide Natt.consi.684.

Legatum factum filiabus pro restitutione dotis maternæ, censetur factum animo compésandi, etiam cum debito restitutionis bonorum paraphernalium. Menoch.consi.56.

Soluto matrimonio res dotalis retinet sua priuilegia, donec dos sit restituta mulieri; post restitutionem autem dotis, non potest amplius dici dos, nec durant eius priuilegia. Hart.Hart.c.1.tit.de dote.lib.2.

Ex bonis confiscatis mulier detrahit dotem, Bald.sing. 12.

Si nomina dantur in dotem, debent exigi sumptibus viri, & nó vxoris. Guid.Pap.sing.335.

Maritus si consequutus fuit pœnam dotis non solutæ, an soluto matrimonio illam restituere debeat, vide Fran.Crem. sing.69.

Popularis diues, qui accepit in vxorem nobilé, an obligetur, quando confitetur se plus accepisse ab vxore, quám habuit in dotem, vide Bar.in l.4.C.de dot.promissio.

Mulier soluto matrimonio, an possit vendere res dotales, & actio de dote incipit cópetere soluto matrimonio, vel viro ad inopiam vergente. Bar. in l.in reb. C.de iure dot.

Sententia lata contra maritum, an præiudicet uxori ignoranti, vide Bar.in l.6.§.quidam.ff. qui satid a.cogan.

Soluto matrimonio dos ad mulieré redditur, & donatio propter nuptias ad virum. c. fin. cod.l.18.C.de donat.ante nupt.

Dos data occasione matrimonij illiciti, quod non contrahitur, quando possit repeti, & quid, si de facto fuit contractum, vide Bar.in l.5.ff.de condict.sine caus.

Mulier si adhibeat coniunctam personá ad stipulandum dotem, an videatur donare, vide Bar.in l.8.§.si cui.ff.mandati.

Adhibitus ad stipulādum totam dotem, in dubio non intelligitur adhibitus animo donādi, & adhibitus animo donandi, intelligitur causa mortis, si mortis causa est métio facta, & tunc potest grauari fideicommisso.l. 12.ff. de dot.prælegat.

Tribus modis qs dicitur adhibitus ad dotem stipulandam, quam ipse non dedit, de quibus, vide per glo.ibid.

Stipulatio de dote reddenda, habet locum viro, & vxore simul decedentibus.l.10.§.si maritus. ff. de reb.dub.

Mulier agens in casu legis, si constante prosequitur iudicium cęptū mortuo marito, absq; eo, qd incipiat contra hæredes causam. Bar. in l.11.ff. de suspect.tuto.

Mulier sterilis, an gaudeat priuilegio dotis, vide Bar.in l.9. ff.de liber.& posthu.

Dos data filiæ spuriæ, non potest per dotantis consanguineos á viro reuocari; sed postquā fuit reuersa ad filiam sic, deductis alimentis. Bar.in l.25.§.si á socero.ff.quæ in fraudé creditorum, vide supra tit.de natur.liber.

Dos data per patrem filiæ spuriç, de necessitate mortua filia sine liberis debet redire ad patrem. Abb.consi.50. lib.2. vide supra titu. de natura.lib.spu.

Stipulatio dotis facta constante matrimonio, an valeat, vide Bar.in l.21.ff.de verb.oblig.

Cófessio dotis receptæ facta per diuitem vilé, vxori pauperi nobili, statim valet. Bar.ibi.n.4

De rõne quare in cā dotis duo rei debēdi con stitui possint; non tamen duo rei credendi, vide per Bart.in l.15.ff. de duob.reis.

Pactum de dando vxori in solutum rem minoris pretij, quàm sit dos, constante matrimonio non valet; secùs si soluto matrimonio. Bar.in l 45.ff. de solut.& liberat.

Dos promissa, & non soluta, quādo repeti possit soluto matrimonio, vide Barto.in §.illud quoque, Auth. de non eligendo.

Actio de dote nō perimitur, si soluatur aliquid mulieri pro dote, in qua solutione ipsa decipiatur. Bar.in consi.121.vol.1.

Promissio facta pro dote Seiæ, si cōtraxerit matrimonium cum Caio, debetur dos Seiæ, si Caius per eam fuerit requisitus, & contrahere noluerit. Bar.consi.122.vol.1.

Dans dotem de suo proprio, potest ipsi doti legem, quam vult imponere, respectu restitutionis. Abb.consi.19.lib.1.

Data iurium dubitatione fauendum est causæ dotali. Abb. consi.73.lib.2.

De iure communi dos debet integra reddi hæredibus mulieris, & maritus nihil lucratur. Abb. cōnsi.117.lib.2.

Si dos socero data est, mortuo ipso socero, illa debetur vti ęs alienū.l.si dos. ff.ad leg. Falc.

Filius post mortem patris dotem vxoris viuentis, vel defunctæ percipit.l.2. C.famil.ercisc.

Res empta ex pecunia dotali, non est dotalis, & ex tali emptione mulieri non acquiritur actio, & ideò si dos est in casu restitutionis, mulier pecuniam repetit, non autem ad rem agit.l.12.C.de iure dot. vide supra tit. de fundo, & re dotali.

Si vir ab vxore recipit nudam proprietatem

à socero vsumfructum, soluto matrimonio morte mulieris nihil restituit.l.18. C.eod.

Pro dote competit actio ex stipulatu, etiam si stipulatio nõ intereesserit, vel intercessit inutiliter.l.vnica.§.1. C. de rei vxor.actio.& de hac actione, vide ibi per totam legem.

Deportatione viri, seu amissione Ciuitatis matrimonium nõ soluitur, dos tamen de æquitate repetitur.l.1. C.de repud.

Maritus conuentus actione de dote, pro rebus amotis compensationem obijcere potest.l.1.C.de act.rer.amot.

Maritus de dote deducit impensam funeris.l.16.& seqq.ff.de Relig.& sumpt.fune.

Dos, in qua moneta debeat restitui, vide supra lib.1.tit.de augmento aurei, & monetæ.

Si testator iubeat hæredem dotem filiæ stipulari, intelligitur ea moriente in matrimonio, non ea superuiuente, & sermo simpliciter prolatus intelligitur pro prima vice.l.79.§. pater, de legat.2.

Filia potest grauari in dote, quatenus dos est vltra legitimam.l.fin.§. filiæ, de legat.2.

Qui stipulatur dotem sibi reddi, mandato mulieris in dubio præsumitur adhibitus.l.35.§. nuptura, de legat.3.

Ei, qui mortem vxoris nõ defendit, vt indigno dos aufertur. l.20.ff. de his, quib. vt indig. legat.aufe.

Actio rei vxoriæ, quæ olim pro dote cõpetebat, est hodie trãsfusa in actionem ex stipulatu, cum omni suo iure, quæ actio est bonæfidei, & competit pro restitutione dotis, & est priuilegiata respectu hypothecæ, & prælationis. §.fuerat.institu. de actio.

Actio ex stipulatu de dote competens viro, & vxori est bonæfidei; competens autem extraneo, est stricti iuris.glo.ibid.

Mulier habentibus tacitam hypothecam præfertur, non autem habentibus expressam. gl. ibi, vide infra tit. qui potiores.

Mulier transiens ad secunda vota debet filijs suis petere tutores, & rõnes de administratis reddere; aliàs quasdam pœnas patitur.§.si autem tutela, Authen.de nupt.vide supra tit. de pœnis secundò nubenti.

Mulier, vel vir superstes alteri pdecedenti succedit in quartam partem omnium bonorũ, etiam liberis extantibus, quod procedit, si coniunx superuiuens esset pauper, & prædecedens diues; aliàs secùs. §. quoniam verò Auth.de exhiben.& introdu.reis, sed glo. ibi, tradit hoc in viro esse correctum, vide infra tit.de successio. int.coniug.

Extraneus dans dotẽ nõ sequuto matrimonio, vel eo sequuto, resoluto an, & qñ dotẽ repetat, vide Azo.in summa tit.de codic.ob caus.

Constante matrimonio augeri potest dos, debet tamen augeri in immobilibus, ne fraus aliqua excogitari possit aduersus creditores ratione augmenti; in rebus verò mobilibus, si maritus creditoribus est obnoxius, nullo modo procedit augmentũ. §. aliud quoque, Authen.de æqualitate dotis, vbi de materia.

De actione rerum amotarum.

Ctio rerum amotarum ita finitur anno, sicut condictio furtiua. Ias. de actio. in §. omnium nu.50.

De hac actione rerum amotarum, vide per Ioan. Crisp. de Montib. in suo tract. termino.actio.post volumen Ias. de actio. nu. 168.

Maritus conuentus actione de dote, pro rebus amotis compensationem obijcere potest.l.1.C.de actio.rerum amot.

De bonis maternis, & materni generis.

I filia ex dispositione statuti excludatur à bonis parẽtum, si fuit à patre dotata, censetur exclusa etiã à bonis maternis. Affl.decis.178.

Soror, quæ renũciauit bonis paternis, & maternis, non censetur exclusa à legitima.ibid.d.decis.178.

Filius potest habere bona paterna citra ius, & nomen hæredis patris, pura si retinear bona pro dote materna. Afflic.decis.372.

De successione dotis filiorũ (excluso patre) matris prædefunctæ, vide Capic.decis.176.

Filius pro dotibus maternis potest vti retẽtione bonorum patris, donec sibi dotes suæ matris soluantur.Gram.decis.92.

Si pater filium, vel filiam instituerit in centũ, & iusserit stare tacitum, vel tacitã, & contentã adeò, quòd amplius de bonis suis petere nõ possit, licèt ipsa centum ascendant plus quã legitima, nihilominus nõ prohibetur filius, vel filia petere (vltra relictũ) dotem maternã. Guid.Pap.q.93. Natt.cõsi.186.Tom.1.Bar in l.7.§. si libere.ff. de oper. libert. vide tamen Menoch.consi.81.vol.1.

Si filius succedat patri, vel matri, non reuocat alienata per parentem, etiam iure proprio. Boer. decis.23.nu.13.

Renunciatio per filiam patri facta de bonis maternis, censetur facta contemplatione fratrũ renunciantis vtriusq; coniunctorum, & non patris, minus eius filiorũ habitorum ex alio matrimonio. Boer.decis.184.

Tacita hypotheca, quæ contrahitur in bonis patris

patris pro bonis maternis alienatis, trahitur retrò ad tẽpus, quo cœpit administrare bona filij aduentitia. Boer.decis.231.

Vsusfructus bonorum maternorum non quæritur patri, matre instituendo filium cum prohibitione, quod procedit etiam quo ad legitimam. Vincen.de Fran.decis.161.& sic Auth. excipitur.C.de bon.mater.procedit etiam in bonis dotalibus, vide ibi.

Filius consentiens alienationi rerum paternarum, dicitur renũciare iuri hypothecæ, quod in illis habebat occasione dotium maternarum, quod procedit in illis bonis tãtùm, quo rum alienationi expressè consensit. Hieron. Mag.decis.Luc.55.nu.14.Pet.de Rau.sing.32.

In hæreditate materna, filius debet se probare heredem, nec in illa habet locum regula, si filius ergo hæres. Mago.decis.Luc.62.nu.24.

Patre promittente dotem filiæ de bonis paternis, & maternis, filia nihilominus materna bona rectè petet, nisi pr̃ expressisset determinatas quittationes bonorum suorum, & maternorum. Mysin.obser.88.cent.6.

Pater diues intelligitur dare dotẽ filiæ de suis proprijs bonis, licèt dixerit computato eo, quod filia possit habere de bonis patris, & matris. Pet.Gerar.sing.71.

Dotis maternæ retentio, an inducat aditionem hæreditatis, vide Mago.decis.148. Rot. Flor.

Patre naturali curatore datò filio condemnato ad reddendam rationem bonorum maternorum, ipsi filio minori etiam inuito, dãdus est curator ratione administrationis dictorum bonorum. Gome.Leo.decis.70.in decisis diuerso.tom.2.fol.42.

Vxor instituens maritum cum onere restituendi hæreditatem filijs post certum tẽpus, illo elapso pater hæres poterit retinere (non obstãte ipso grauamine) vsumfructum bonorũ hæreditariorum, vsque ad suam legitimam. Ioan Pap.lib.7.tit.1. arrest.5.

Pater non potest alienare bona materna filij, quorum tantùm est vsufructuarius, & si alienet vendicari possunt à filio, nisi sit hæres pa tris, sed quid, si fuerit hæres cum beneficio legis, vide Nat.consi.214.tom.1.

Pater, & filia simul concurrũt in successione bonorum maternorum, quæ filiæ defunctæ obuenerunt, sed per transitum ad secundas nuptias pater amittit proprietatem. Rol.cõs. 95.vol.1.Marc.de Mant.sing.217.vide tamen Bar.in l.11.C.cõia de successio.& in §.cũ igitur. num.pen. Authen. de non eligen.2. nub. quod procedit, & si filia esset exclusa statuto, à successione fratris.ibi. de Mant.d.sing.217.

Maior est ꝓhibitio alienationis bonorũ dotalium, q̃ peculij aduentitij. Ozas.decis.94.nu.22.

Bona materna ita filijs debentur, vt nec pater, qui dum viuit vsufructuarius est, distrahere illa possit, ideò frater, vel alius qui possidet bona patris obligata pro dote matris, tenetur sorori restituere partem ipsius dotis ad dictam filiam spectantem, vnà cum interesse à die mortis patris. Menoch.consi.7.vol.1.

Mortua filia relictis liberis, parte dotis non soluta, an pater dotans, & superuiuens possit cõpelli ad soluendũ partẽ ipsam nõ solutã ipsius dotis, vide eundẽ Menoc. consi.238.li.3.

In bonis maternis filijs emancipatis delatis pater succedit in vsufructu in virilem, si sunt in potestate, in totum: idem in nepotibus. Bar. sing.197. & Pet.de Rauen.sing.48.

Testator filijs hæredibus institutis, quos ex diuersis susceperat vxoribus iussit, vt post mortem suam æqualiter diuiderent, dubitatum fuit an vnus filiorum posset habere præcipuũ prædium, quod mater sua dederat in dotem patri, responsum fuit pro parte affirmatiua per Marc.de Mant.sing.605.

Mutuo facto pauperi, de quo filios aluit, potest agi contra filios, qui habent bona materna. Bar.in l.49.ff.de condict. indeb.

Filij possunt agere contra patrem consumentem omnia eius bona, ne dos materna consumetur post mortem matris. Bar.in l.2.§.quod ff.solut matrimo.nu.9.

Filij matre mortua non poterunt contra patrẽ habere remedium. l.si constante.ff. solut.matrimo. si dicipet bona sua, tamen aliquando filijs succurritur alio remedio, vide eundem Bar.in d.l.si constante.nu.63.

Licèt pater non transferit ad secunda vota, tñ totam dotem debet seruare filijs.Bart.in §.soluto igitur, Auth.de nuptijs.

Pater possidẽs dotẽ vxoris matris pupilli, vr̃ ꝓ ipso pupillo possidere. Bart. consi.129.vol.1.

Possessio fundi dotalis, quam habet pater nomine filiorum, inducit actionem hæreditatis maternæ. Bar.consi.207.vol.1.

Si mater decesserit superstitibus filijs, q̃ sunt hæredes pr̃is, & matris, debitoresq́; in dote, si dicti filij stant per annum, quo non soluunt dotem succedentibus ab intestato, videntur hæreditatem adire, vide Bar.q.11.nu.15.

Idem quando supersunt ipsi filij debitores, vel pater eorum legitimus administrator est, ibi.Bart.

Bona per matrem ad secunda vota transeuntẽ acquisita ex primo matrimonio, reseruanda sunt filijs ipsius primi matrimonij, vide tot. tit.C.de secun.nupt.

Filio cõpetit hæreditatis petitio cõtra possidẽtem bona materna. l. 1. C. de liber. exhiben.

De bonis m̃nis, vid̃ ĩ tı̃.ad orfic.& ĩ Aut.d̃ nnp.

De

De tutelis, & tutoribus in genere.

Vtela est ius, sed administratio tutelæ est factum. Hartma. Hartma.c. 1.tit.de tutelis lib.1.
Omnis tutor antequã administret, debet nouẽ requisita solemnia obseruare, de quibus, & alijs requisitis in conferenda tutela, vide per Capi.decis.50.& Guid. Pap.quæst.330.
Tutela absentis finita, debet tutor proximioribus illius restituere bona, & absentia longa æquiparatur morti. Boer.decis.88.
Tutelę officium est virile; ideò mulieres nõ admittũtur: fallit in matre, & auia. Fran.Marc. q.11.par.1.& q.471.par.2.
Tutores de eorum potestate fidem facere ante omnia tenentur, & de inuentario, saltem in parte. Marc.q.131.par.1.
Tutelæ, vel curæ officium inuitis datur. Marc. ibi.quæst.1219.
Qualiter intentetur iudicium contra infantem, distingue, aut infans habet tutorẽ, aut nõ habet: primo casu citabitur tutor, & cum eo iudicium agitur: secundo, citandi sunt agnati, vel cognati, vt veniant defensuri ipsum infantem, vel tutorẽ ei dari curent. And.Gail. obser.107.nu.7.lib.2.
Tutelam magis personis, quam bonis dari, habetur in quadam decisione Senat.Pari.in decisio.diuerso.fol.239.
Is debet dari tutor, vel curator bonis, qui eorum futurus est hæres. Gome.Leo.decis.29.in decisio.diuerso.tom.2.
Tutor creatus per sententiam, pendente appellatione debet administrare; aliàs de damnis, & interesse pupillo tenetur. Ioan. Pap. lib.15.tit.5.arrest.4.
Tutor si non est diues sicut pupillus, an possit administrare, vide Bart.in l.18.§.si quis.ff.de excusat.tuto.
Per Iudicẽ laicum potest Sacerdos dari tutor; sed quando, vide Maran.in suo Spec.par.4.di stinct.11.iudi.nu.65.fol.203.
Tutores, & curatores debent specialiter, & expressè tempore, quò creantur promittere, quod defensionem subibunt; aliàs datio tutelæ nõ tenet. Barto.sing.178.Math.Mathe. sing.107. Ant.Corset.in suis singularibus litera.T.sing. tutor, & Marc.de Mant.sing.570.
Transactio nõn cadit super quæstiõne tutelæ. Ludo.Roma.sing.471. pariter quæstio tutelæ non potest compromitti, etiam stante statuto, quòd omnes causæ compromittãtur. Bar. in l.4.ff.de tuto.& cura.dat.ab his.
Vitricus potest esse tutor priuigni; non tamen debet ali apud vitricum. Hart. Hartma. capit. 6.titul. de tutelis libro 2.
In creatione tutoris, vel curatoris debet attendi consuetudo. Guid.Pap.q.387.
Regulariter ille, qui est in potestate non habet, neque habere potest tutorem: fallit in casu l. fin. C. de senten.pass.& restitu. propter duo, de quibus vide per Pet. de Rauen. sing. 641.
Iudex decernens tutelam pupillo, intelligitur etiam interposuisse decretum, super bonis in alieno territorio existentibus. vide Marc. de Mant.sing.228.
Decretum iudicis in tutela fuit introductum de iure digestorum, & in quibus tutoribus requiratur, vide Bart.in l.5. ff.de legit.tuto.
Mater in pertinentibus ad tutelam præfertur, & in educatione. vide Bar.in l.2.nu.14. ff. qui pet.tut. vide supra de alimentis pupil.præstã.
An creditor, vel debitor pupillorum possit esse tutor, vide Bart. in Authen. vt ij, qui obligatas se habere.
Clericus potest esse tutor, vel curator, si vult; nõ tamen cogitur. §. Deo amabiles. Auth. de sanctiss. Episc. & l. generaliter. C. de Epis. & Cleri.
Episcopis, & Monachis tutelæ, & curæ officium interdicitur; Presbyteris autem, & alijs Clericis in aliquibus casibus non. §. Deo autem amabiles. Auth. de sanct. Episco.
Tutorem habenti non datur tutor. Bartol. in §. sed cum, institu. de codicil. & in cõs. 21. vol. 2.
Tutoris datio, etiam si non præcesserit inquisitio valet, dummodo datus sit subiectus tempore originis, vel domicilij pupilli. Barto. consil. 145. volum. 1.
Legibus tutelæ, & hæreditates proximioribus agnatis deferuntur. l. 10. ff. de gradi. affini.
Officium tutoris differt ab officio gestoris, vt habetur in l. 20. C. de neg. gest.
Damnati actione tutelæ efficiuntur infames. l. 1. & 6. §. pen. ff. de his qui nota. infam.
Creditor potest esse tutor. l. 70. & ibi. Bartol. ff. de procura.
Pariter vitricus potest esse tutor priuignæ suæ. l. 2. C. de interd. matrimo.
Minor 25. ann. nõ potest esse tutor, vel curator. l. 5. C. de legit. tutel.
In tutore principaliter attendit persona, secundario patrimoninm. l. 5. C. de suspect. tuto.
Filio in patris potestate constituto non datur tutor, vel curator. glos. in l. fin. §. sin autem. C. de bonis quæ liberis, fallit in casu, de quo supra.
Verbum, tutela, vsque ad tempus pubertatis retinet propriam significationem; post vero pubertatem, assumit aliam inpropriam. l. 190. §. conditionem. ff. de condit. & demonstr.
Quot sint genera tutorum, habetur in l. 14. §. sunt quidam. ff. de soluto. & libera.
Tutela est munus publicũ auctoritate, & nõ vtili tate

rate. l. 1. §. quę personale. ff. de mune. & hono.

Tutor simpliciter datus, intelligitur datus vniuerso patrimonio. §. datus, institu. de excusa. tuto. vel cura.

Tutela denegatur ei, qui implicitus est cum fisco. Bart. in l. 8. ff. de confir. tuto.

Tutelæ datio ratione incertitudinis, quando vitietur, vide Bart. in l. 6. nu. 4. ff. de reb. dub.

Infamis pôt esse tutor. Bar. i l. 3. ff. de postulãdo.

Tutor duorum pupillorum quis esse potest, licèt vnus sit actor, alius reus. Bart. in l. 42. §. si plures. ff. de procurato.

Tutori potest quandoque salarium constitui. Bart. in l. 1. §. mandatum. ff. mandati.

Tutor an possit dari ad vnum articulum, vide Bart. in l. 10. ff. de testa. tutel.

Tutela continet grauamen ex parte tutoris, licèt ex parte pupilli sit fauorabilis. Barto. in l. 12. ff. eod.

Tutores, vel curatores à quibus iudicibus dentur, vide Bar. in l. 1. & tot. tit. ff. de tutor. & cura. dat. ab his.

De tutela testamentaria.

AN mater data tutrix à marito, quæ præsumebatur emancipatus à patre suo, præferatur in tutela auo paterno, vide per Afflic. decisio. 183. vel quando filiusfamilias, potest re fieri, quia habebat peculiũ castrense, vel quasi, vide Afflic. d. decis. 183.

Tutricé an faciat matrẽ testator relinquẽs filios in potestate ipsius, vide Boer. decis. 124. nu. 6.

Mater tutrix facta in testamento, an teneatur renunciare secũdis nuptijs, & Velleiano. vide ibi. nu. 9. quòd nõ teneatur, scribit Put. decis. 417. libr. 2.

Pater naturalis filijs matrem tutricem dare potest; sed debet confirmari. Marc. q. 11.

Mater quando sine decreto Iudicis possit suscipere administrationem tutelæ, vide Iac. Put. decis. 427. lib. 2. nu. 6. & 7.

Mulier minor 25. ann. facta tutrix in testamẽto potest exercere officium tutelæ suorum liberorum, non obstante minore ætate. Pap. lib. 15. tit. 5. arrest. 3. vide Boer. decis. 124. num. 7. sed si talis mulier transierit ad secundã vota qualiter, & quomodo possit retinere tutelã, vide ibi. arrest. 3.

Matre transeunte ad secunda vota, tutela defertur insolidum tutori testamentario, nec potest Iudex alium adiungere, si testamentarius solus sit sufficiens. Crauet. consi. 18. nu. 5. imò mater constituta tutrix in testamento debet agnoscere tutelam coram Iudice, & renũtiare secundis nuptijs, Velleiano, & omni iuris, & legum auxilio. Nat. consi. 143. tom. 1.

Fęmina, nisi sit mater, vel auia, nec à testatore tutrix dari potest. Bero. q. 67.

Licèt mater hodie præferatur omnibus tutoribus legitimis, & datiuis; non tamen præfertur testamentarijs. gl. 1. in c. 67. ex. de appella.

Maritus, qui dedit vxorem tutricem filijs in testamẽto, quam dationem deinde cassauit, an vxor postea possit admitti, vt legitima, vide Barto. in l. 11. §. sexaginta. ff. ad leg. Iul. de adult.

Mater non censetur tutrix constituta per hæc verba, committo filium meum matris custodiæ. Roma. sing. 165.

Mater, quæ fuit relicta tutrix in testamento, si non petijt sibi decerni administrationem, & inuentarium non fecerit, decedente filio in pupillari ætate, amittit hæreditatem. Bartol. consi. 18. vol. 1.

Tutor in testamento datus, vtrum confirmari debeat à Iudice, & facere solemnia, vide Capic. decis. 129.

Tutor custos pupillorum in testamento constitutus, an verè dicatur custos, seu dominus pupillorum, & an indigeat Iudicis cõfirmatione, vide ibi. nu. 2. & Marc. q. 471. par. 2.

Tutor honorarius tenetur conficere inuentarium. Capel. Thol. q. 289. nu. 5. in additio.

Tutor creditor testamentarius, si acceptauerit tutelã, & exercuerit, amittit debitum, & relictum a testatore, si testator ignorabat ipsum tutorem esse creditorem; secùs si sciebat eũ esse creditorem; quia tunc fides ipsius satis approbata videtur à testatore. Guid. Pap. q. 144. vide Pap. lib. 15. titul. 5. arrest. secundo. Ideò dispositio. Auth. minoris debitor. C. qui dare tuto. vel cura. locum non habet in tutore testamentario, qui propterea debitor, vel creditor pupillorum sciẽte testatore, iurium suorum commodo non priuatur, licèt creditum, vel debitum ante susceptam administrationem tacuerit; secùs in alijs tutoribus. August. Bero. q. 49. Bart. consi. 148. quis possit esse tutor, & quid in creditore, vel debitore, vide per Bart. in Authen. minoris. C. qui dar. tuto. vel cura. & in l. 70. ff. de procurato.

Tutrix an facta censeatur mater, quæ relicta est administratrix, & vsufructuaria omnium bonorum, vide Boer. decis. 124.

Tutor testamentarius non assumens tutelã, omnia sibi in eo testamento relicta perdit. Mising. obser. 87. cent. 6. quod procedit si legatum fuerit factum ea cõtemplatione, vt tutelam tutor subeat; sed ex quibus hoc apparere possit, vide Bar. sing. 68.

Tutor testamentarius, si remissam tutelam matri pupillorum reassumat, Iudice auctore, ex eo quòd

eo, quòd mater transiuerit ad secundas nuptias, non efficitur datiuus; sed retinet qualitates tutoris testamẽtarij. Rot. Auenio.decis.141.in decisio.diuersis. tom.3.

Adultus sicut potest facere testamentum, ita filio suo tutorẽ dare potest. Ludo.Roma.sing. 171.Pet.de Rauen.sing.36. Bart.in l.si plures. ff.de administr.tuto.

Lite pendente super validitate testamenti, potest agi contra tutorem, siue in eodem testamento dato, siue à Iudice.Iacob.Put.decisio. 417. lib. 2.

Tutela legitima cedit testamentariæ. Bartol. sing. 71.

Spurio dari tutor per patrem non potest in suo testamento.Ludo.Roma.sing.83. nisi confirmetur. vide Bart.in l.3.ff.de his, qui sunt sui, vel alien.iur.

Substitutus pupillo potest illi dari tutor in testamento.Pet.de Rauen.sing.679.

Existentia sui hæredis confirmat testamentariam tutelam. Barto.in l.1.C.si minor ab hære.se absti.

Vide de materia per Bar.in Auth.matri,& auiæ. C.quando mulier officio tutelæ.

Tutori dato in testamento potest testator præcipere, vt modo ordinato de rebus suis disponat.c.Rayantius ex. de testamen.

Recusare tutelam iam susceptam, quando quis possit, vide Bartol. in l. 12. §. ex facto. ff. de minoribus.

Vtilitatis pupilli causa aliquando receditur à voluntate testatoris defuncti.Bartol.in l.8.ff. de confir.tuto.

Tutela datur iure patriæ potestatis; non militiæ præmio.Bar.in l.41.ff.de administr.tuto.

Datio tutelę conseruatur per Authen.ex causa. Bar.in l.1.§.substituere.ff.de vulgari,& in Aut. vt cùm de appella.cognosc.

Testator potest remittere tutori confectionem inuentarij,& Iudex potest sequi testatoris voluntatem, remittentis tutori confectionem ipsam.Bart.in l.58.nu.12.de leg.1.

Tutoris datio in testamento imperfecto non tenet.Bart.in l.71.§. mater de legat. 2. vide tamen.ibi. & supra.

Tutelæ datio ratione incertitudinis, quando vitietur.vide Bar. in l.6.nu.4.ff.de reb.dub.

Clericus an possit esse tutor testamentarius, vide Barto.in §.Deo amabiles. Authen.de sanctis Episco.

Tutorem secundum quãdo quis dat, an videatur reuocare primum, vide Bart. in §. vnico, institu.de adempt.legat.

Presbyter tutelam datiuam, vel testamẽtariam suscipere non potest; legitimam sic. Barto. consi.143.vol.1.

Authen.ex causa.C.de liberis præteritis habet locum, quando testator sciebat se præterire filium; secùs si ignorabat, vnde tutoris datio in tali testamento valet, si confirmetur. Bart. consi.146.ibi.

Tutor testamentarius non excusando se intra 50.dies post scientiam, videtur se tutelæ officio adstringere. Abb.consi.90.lib.2.

De confirmando tutore, vel curatore, vide in tit.ff.& C.de confir.tuto.vel curat.

Quoties spes est testamentarij tutoris, & pendet, datiuus habet locum, qui tutor est quousque testamentarij impedimentum cesset,& testamentaria tutela non confirmatur, nisi adita hæreditate. §. sed & si, institu. de attil. tut.

Quilibet potest dare tutorem impuberi, & si nihil aliud habeat. l.quarta. ff. de confirma. tuto.

Naturali filio, cui nihil relictum est tutor frustra datur à patre, nec sine inquisitione confirmatur.l.7.ff.eod.

Datus tutor, quem testator putauit esse liberũ, non propter hoc efficitur liber.l.24.§.si quis. ff.de fideicom.liber.

Filiusfamiles potest filium instituere, & ei substituere, non tamen eidem potest tutorem dare; quia illum non habet in potestate.l.29 ff.de milit.testa.

Masculinum concipit fœmininum; ideò si testator tantùm de filijs dixerit, etiam filiæ intelliguntur. l. 46. de legat.2.l.122.ff.de verbo.& rer.signific.

Conditio apposita administrationi, non suspẽdit dationem tutelæ. l. 76. §. pater.ff.de condit.& demonstr.

Si notarius scribat se tutorem filio impuberi testatoris, licèt ex hoc suspectus præsumatur; tamen si aliàs est idoneus, dandus est à Iudice, nec potest se excusare.l.18.ff.ad leg. Corne.de fals.

Potestas dandi tutores tribuitur patri à lege xij. tabularum. l. 120. ff. de verborum, & rer. significatione.

Nemo potest tutorem dare cuiquam, nisi ei, quem in suis hæredibus cùm moritur habuerit, habiturusue esset, si vixisset.l.79.ff.de Regul. iuris.

Filio in potestate testamẽto tutor dari potest, & nepoti, nisi in patris potestate recasurus sit. §.permissum, institu.de tutel.

Tutor datus filio emancipato confirmandus est sine inquisitione.§.fin.eod.

Tutor simpliciter datus intelligitur datus vniuerso patrimonio. §. datus, institutio. de excusatio.tutor.

De

De tutela legitima.

Agnatus si est creditor pupilli nō potest esse eius tutor. Afflic. decis. 13. nu. 11. ob id acceptando tutelam sine declaratione facienda Iudici, amittit ius suum. Pap. libr. 15. titu. 5. arrest. 2.

Frater maior, qui habet cōmune patrimonium cōsistēs pro maiori parte in negotiationibus, cū minore fratre, non potest esse tutor ipsius fratris minoris. Vinceu. de Fran. dec. 401. par. 2. aliàs frater maior cogitur accipere tutelam suorum fratrum minorum. Pap. lib. 15. tit. 5. arrest. 16.

Ob quod debitum arceatur debitor à tutela, vel cura suorum creditorum, vide Menoc. de arbitr. cas. 196. quid, si debitū sit paruum, vide ibid.

Creditor, vel debitor minoris non potest eius curā suscipere sub pœnis, de quibus in Auth. minoris. C. de confirma. tuto.

Frater an possit esse tutor filiorū fratris defuncti, ex quo inter eos est obligatio cōditionalis, si res euinceretur, vide Bar. in l. 83. §. sacrā. ff. de verbo. obliga.

Regula, quæ habet, vt creditor, vel debitor non possit esse tutor, fallit vbi æquitas in contrarium suadet. Bar. in Authen. vt fine prohibit. matr. debit. vel credit. sed quando frater debitor fratris possit esse eius tutor, vide per Bartol. ibid.

Si proximior legitimus, est creditor, vel debitor, an sit locus sequenti legitimo, vel datiuo, vide Bar. in l. 11. ff. de testamen. tute. nu. 31.

Matrem præferri legitimis, quomodo intelligendum, vide per Afflic. decisio. 281. sed si transierit ad secunda vota repellitur. Guid. Pap. quæst. 539.

Tutela matri est deferenda, & non auiæ ex parte patris. Afflic. d. decis. 28 r. nu. fin.

Vitrico potest tutelam Iudex conferre. Bar. in l. 2. C. de interd. matrimo. & mater mortuo secundo viro potest recuperare tutelam priorum liberorum in subsidium. Boer. decis. 266.

Idē si volens nubere eam deposuerit tutelā, nā si postea non nubat eam recuperat. Boer. ibid.

Matre pupilli existente minore 25. ann. an interim sit locus legitimæ, vel datiuæ tutelæ, vide Marc. q. 75. par. 2. & Bar. in Auth. sacramentum. C. quando mulier offic. tute. fung. pot. q. sit locus legitimo, scribit idem Bart. in l. si qs nu. 30. ff. de testamen. tutel.

Si mater transierit ad secunda vota, & ob id desinat esse tutrix, quis tunc debeat dari tutor, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 151. an sit locus legitimo, vel datiuo, vide Bart. in l. si quis sub conditione. ff. de testamen. tutel.

Si statutum præfert agnatos cognatis in successione, etiam videtur illos in tutela præponere; hoc tamen non habet locum in matre. Dec. consi. 16.

Matre post susceptam tutelam volente ad secūda vota transire, & à Iudice petente filijs suis de tutore prouideri, vtrum sit locus datiuo, vel legitimo tutori, vide August. Bero. q. 66.

Contra matris voluntatem tutor filio dari non potest. l. vnica C. si tutor cōtra matris volunt.

Maritus, qui dedit vxorem tutricem in testamento filijs suis, quam dationem postea cassauit, an vxor possit admitti tanquam legitima, vide Bart. in l. 11. §. sexaginta. ff. ad leg. Iul. de adult.

Mater, quæ luxuriatur perdit tutelam; sicut quādo transit ad secunda vota: sed tunc ad quos tutela redeat, & an ad eum, quem mater petijt, vide Bart. in Auth. sacramentum. C. quando mulier offi. tut. fung. pot.

Tutela, quæ defertur matri est legitima. Bart. in l. 6. C. in quib. cau. pign. tacit. contrah.

Hodie mater præfertur omnibus tutoribus legitimis, & datiuis; sed non testamentarijs. glo. 1. in c. 67. ex. de appella.

Tutoribus legitimis extantibus tutelæ datiuæ nō est locus, sed quid, si tutores legitimi sint de aliena, & extranea Prouintia, vide Franc. Marc. quæst. 251.

Auus paternus volens tutelam nepotis præfert matri, nisi dissiparet bona sua, quo casu mater est præferenda auo. Vincent. de Fran. decis. 10. vide Afflic. decis. 183. & decis. 281.

Die feriata etiam in honorē Dei potest decerni, & confirmari tutor, quando non exigitur causæ cognitio; aliàs secùs, vt quando datur per inquisitionem. Iaff. Lanf. Balb. decis. 352.

Quando sententia dationis tutoris sit exequenda non obstante appellatione, vide Rebuff. in suis comment. tract. de senten. prouisio. art. 3 gl. 3. fol. 168.

Tutelæ deferuntur per consequentias hæreditatum, & earum onus etiam inuitis agnatis defertur. Dec. cons. 16.

Quo tutela redit, eò & hæreditas peruenit, nisi cùm fœminæ hæredes intercedunt, & vnum siue altero non debet contingere alicui. l. 74. & ibi. gl. ff. de reg. iur.

Tutela defertur proximiori in gradu, & si plures sunt eiusdem gradus, defertur ad omnes. §. final. institut. de. capit. diminu. nam lex defert tutelas secundum naturam successionum regulariter, quia vbi est emolumētum, seu commodum, ibi debet esse incommodū. §. vnico, instit. de legit. patro. tute. &

Regula, secundum naturam.
Tutela legitima defert proximioribus secundum gradum, quo ad hæreditatē avocti, si idonei sint, agnationis, & cognationis differentia sublata regulariter, mulieribus exclusis, exceptis matre, & avia, quæ omnibus ex latere venientibus præferuntur, solis testamentarijs eas præcedentibus: pluribus autem in eodem gradu existentibus, magis idoneus eligendus est, tutelæ periculo omnibus imminente. §. ex his, & §. fin autem. Auth. de hæred. ab intest. venien.
Agnati, & cognati pariter ad tutelā admittuntur observata gradus dignitate, prioritateque: & ideò auus maternus præfertur in tutela nepotum, patruo ipsorum. Dec. consi. 188.
Tutela data fratri matris ex abrupto ad simplicē requisitionē ipsius matris transeuntis ad secunda vota, non tenet. Dec. consi. 674. nu. 6.
Consanguineus inimici propter consanguinitatem, suspectus reputatur. Dec. ibi. nu. 7.
Habenti tutorem tutor dari non potest, & si daretur secunda datio esset nulla. Menoch. cōsi. 386. lib. 4. quod limita in casu legis 24. §. fin. ff. de excusat. tuto.
Agnati inuiti cogi non possunt ad tutelā suscipiendā sine salario. vide Meno. cōsi. 380. n. 24.
Tutore legitimo semel admisso, quando sequēti legitimo locus sit, & non datiuo, vide Augu. Bero. q. 66. nu. fin.
Ad legitimam tutelam volens admittitur Clericus. Auth. presbyteros. C. de Episc. & Cleri. sed an ipsi possint esse tutores, vide per Bart. in l. 5. §. si legitimus. ff. de legit. tutor.
Presbyter tutelam datiuam, vel testamentariam suscipere non potest; legitimam sic. Barto. consi. 143. vol. 1.
Tutela testamentaria non cedit legitimæ. l. 3. C. de testamen. tutel.
An legitimus tutor præferatur testamentario inutiliter dato, & à Iudice confirmato, vide Azo. in summa tit. C. de confirma. tuto.
Spes testamentariæ facit cessare legitimam, & locus interim erit datiuæ. vide l. 11. ff. de testamen. tutel.
Tutor non potest dari à Iudice, qui non est suppositus eius iurisdictiōi. l. 5. C. q dare tutores.
Tutores, & curatores tempore suæ decretationis debēt specialiter, & expressè ꝓmittere, q defensionē minorū suscipiēt sine vlla dilatione. l. fin. §. pen. ff. de administra. tuto. vel cura.
Qui dari, dareue pōt tutores, vide ī tit. ff. de tut.
A Iudice nō pōt dari tutor sub conditione, sed expressio eius, quod tacite inest, dispositionem conditionalem non inducit. l. 6. §. sub conditione. ff. de tutelis.
Absens, & inuitus, absenti, & inuito tutor dari potest. l. 5. ff. de tuto. & curat. dat ab his.

Pater cogitur se obligare pro filio tutore. l. fin. §. fin. ff. de suspect. tuto.
Si tutor datur à Iudice rebus alterius Prouinciæ, datio ipso iure est nulla. l. 12. §. & qui, & ibi. gl. ff. de excusa. tuto. vide tamen Bart. in l. vnica. C. vbi petan. tuto. vel cura.
Filiusfa. potest esse tutor, & si pater nolet pro eo cōsentire, vt tutela liberet, cogunt ambo onus tutelæ subire. l. 18. §. fin. ff. de excusa. tut.
Filij damnatorum nō amittunt ius legitimarū tutelarum. l. 3. ff. de interdictis, & releg.
Tutela defertur proximiori in gradu, & si plures sunt eiusdem gradus, defertur ad omnes. §. fin. instit. de capit. diminu.
Tutor simpliciter datus, intelligit datus vniuerso patrimonio. §. datus, instit. de excusa. tuto.
Tutor confirmatus præfertur legitimo, tamen admittit secum alium datiuum. Bart. in l. 1. ff. de confir. tuto.
Tutela denegatur ei, qui implicitus est cum fisco, & vtilitatis pupilli causa recceditur a voluntate defuncti. Bar. in l. 8. ff. eod.
A quibus dentur tutores, vide Bar. in l. 1. & tot. tit. ff. de tuto. & curato. dat ab his.
Iudex dat pupillo tutorē nemine petēte; secus in curatore. Bar. i l. 5. ff. qb. ex causis i poss. eat.
Vide de materia in Auth. matri & auiæ. C. quando mulier officio tutel.
Filio in ptāte daī tutor pp malos mores patris. Bart. in l. 13. C. de senten. pass. & restit.
Legitimus tutor, an excludat datiuum à Iudice confirmatum, vide Barto. in l. 1. ff. de peculio.
Tutela legitima transit ad filios; sed quomodo, vide Bart. in l. 16. ff. de tutelis.
Tutor legitimus si desijt, an succedat alius, vel perueniat ad datiū, & qn tutor datiuus desijt an perueniatur ad legitimū, vel detur alius. vide Bar. in l. si qs sub cōditione. ff. de testa. tut.
Auus præfertur auiæ in tutela, quando supersunt auus, & auia. Bart. in l. 11. nu. 9. ff. eod.

De tutela datiua.

Tutor, qui daī ex inquisitione debet pronūciari idoneus, antequam sibi decernatur tutela. Guid. Pap. q. 330. nu. fin. Bart. in l. 5. ff. de confir. tuto.
Deficiētib. legitimis tutoribus, proximior vicinus daī tutor. Pap. li. 15. tit. 5. arre. 1.
Tutela data fratri mris ex abrupto ad simplicē requisitionē ipsius matris transeūtis ad secūda vota, non tenet. Dec. consi. 674. nu. 6.
Sufficit denunciare proximioribus, vt tutelam suscipiant, Ita quòd illis negligentibus possit Iudex tutorem constituere ad instantiam creditoris. Nat. consi. 334.
Habenti tutorē tutor dari nō pōt, & tutor dari non solet, nec potest ad tempus, & quando

habenti

habenti tutorem datur tutor, secunda tutela non tenet, nec valet. Menoch. cons. 380. lib. 4.

Tutelæ datio est nulla, quando fuit decreta eodem die, quo fuit petita. Menoch. ibid.

Vitricus potest esse tutor sui priuigni. Bart. in l. 2. C. de interdicto matrimonio.

Filio in potestate dat tutor propter malos mores pris. Bar. in l. 13. C. de senten. pass. & restit.

Tutor potest dari ad vnum articulum tantùm, etiam hoc expresso. Bart. in l. 9. ff. de tuto. & curar. dat. ab his.

Tutor datiuus datur in casibus, in quibus legitimus esse non potest, & impedimento legitimi cessante, cessat datiuus. Bar. in l. 13. ff. eo.

Tutoris dandi mores quando inquiruntur con innoti, & amici pupilli requiri debent. Bar. in l. 21. §. cum reliquis. ff. eod.

Iudex dat pupillo tutorem ex inquisitione, nemine petente. Barto. in l. 5. ff. quib. ex caus. in poss. eat.

Antequam tutor inutiliter à patre datus confirmetur, potest per Iudicem de alio prouideri, & per eum gesta valent. l. tertia de confir. tuto.

Creditor, vel debitor minoris non potest eius curam suscipere. Authen. minoris. C. qui dare tutores.

Si pater cõsensit filio tutori datiuo, tenetur in solidum. l. 7. ff. de tutelis.

Spes testamentariæ tutelæ facit cessare legitimam, & locus est datiuæ. l. 11. ff. de testament. tutel.

Spes primi legitimi facit tutelam non deuolui ad sequentem; sed esse locum datiuo. l. 1. §. si. apud. ff. de legit. tuto.

Vide de materia per Azo. in summa tit. C. qui tutores, vel curatores.

Quando mulier tutelæ officio fungi potest.

MAtres creditrices, & debitrices ad tutelam filiorum admittuntur, nec iuramentum de secũdis nuptijs nõ contrahendis exigitur, dummodo Senatusconsul. Velleia. & omni auxilio renuntiauerint, & quæ alij tutores facere tenentur adimpleuerint, faciendo inuentarium, & dando fideiussores, vide tot. tit. Anthen. vt sine prohibitione matres debitrices. Capi. deci. 50. Boer. decis. 124. & Bar. in l. 11. ff. de testamen. tute.

Mater, & auia petentes tutelam debent promittere solemnia cum expressa hypotheca suorum bonorum; aliàs talis omissio vitiaret tutelam. Capic. decis. 50. nu. 5.

Mater tenetur accipere tutelam filiorũ per manus iustitiæ. Cassa. tit. *des infans*, rub. 6. §. 6. gl. 3. & tenet tria facere ante administrationẽ. ibi.

Mater tenetur facere inuentarium, & accipere administrationem à Indice; sed si hoc non fecerit, quomodo priuetur, vide Cassa. ibid. glos. 3. nn. 13.

Mater suscipiẽs tutelã filiorũ, quę ꝑmittere debeat, & quibus iuribus renũciare teneat, aliàs tutelæ datio redderet nulla, vide Math. Mathes. sing. 108.

Mater deputata tutrix in testamento, quando dicatur administratrix, vel tutrix, vide Iaco. Put. decis. 146. lib. 1.

Quando non constat matrem administrasse vti tutricem, tunc talis administratio non impedit executionem instrumenti dotalis. Put. ibidem.

Mater volens tutelam, & baliatum filij cæteris præfertur, excepto auo paterno non dicipãte bona sua; secùs si diciparet. Vincent. de Fran. decis. 10.

Mater tutrix tutelam amittens ob secundas nuptias, eam non reassumit mortuo secundo marito. Mysinge. obser. 83. cent. tertia, tamen mater mortuo secundo viro potest recuperare tutelam priorum liberorum in subsidium, si alium idoneum liberi non habeant tutorem, vel habere non possunt. Boer. deci. 266. vide Bart. in §. si autem tutelam. Authen. de nupt.

Idem si deposuerit tutelã causa nuptiarũ, quas postea nõ contraxit. Boer. d. decis. 266. nu. 5.

Tutelę munus non est necessarium in matre, vel auia; sicut est in masculis. Ita decisum fuisse reperitur, in quadam decisione Senat. Paris. in decisio. diuerso. fol. 241. scribunt Pap. lib. 15. tit. 5. arrest. 15. & Boer. dec. 224. possunt tñ cogi per principem. Menoch. cons. 270. lib. 3.

Mater in tutela, an veniat præferenda auo paterno, vide per Afflic. decis. 183. & decisio. 281. Capic. decisio. 56. vbi scribit pro parte affirmatiua, ita Barto. in l. 11. num. 10. ff. de testamen. tute.

Tutela est matri deferenda, & non auiæ ex parte patris. Afflic. decis. 281. nu. fin.

In tutela mater præfert patri naturali. Cassad. decis. 1. tit. de succesio.

Mater licèt sit debitrix pupilli non prohibetur admitti ad eius tutelã: cùm naturæ amor plus circa filios faciat absque suspicione. Gramma. decis. 55. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 168. num. 3.

Mater tutrix liberorum, si connolat ad secunda vota, repellitur à tutela. Guid. Pap. q. 539.

Tutrix an possit esse mater minor 25. ann. vide Boer. decis. 124. nu. 7.

Mater tutrix esse non potest, si secundò nupserit, sed an possit pupillis petere tutorem, vide per Menoch. de arbitra. lib. 2. Cas. 151.
Mater, quæ luxuriosa est, tutrix esse desinit. Meno. ibi nu. 6. Bar. in l. 11. ff. de testa. tute. nu. 26.
Mater secundò nubens tutelam filij retinere potest ex Principis rescripto. Menoc. ibi. nu. fin.
Licèt mater priuetur statuto hæreditate filij, tamen à tutela non excluditur. Dec. consi. 16. sed quid, in auia. vide ibi.
Licèt mater non habeat filios in potestate; tamen fallit, quando est tutrix filij sui. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des infans* rub. 6. §. 6. gl. 2.
Mater non est legitima administratrix bonorū filiorum: fallit, quando administrat filijs sciētibus, & patientibus. Nat. consi. 261.
Concubina est tutrix legitima filiorum naturalium, sicut vxor legitimorum. Amanel de Clarisaq. sing. 16.
Fœmina nec à testatore, nec à Iudice tutrix dari potest, nisi sit mater, vel auia pupilli. August. Bero. q. 67.
Si propter transitum ad secunda vota matris dādus sit tutor, præfertur auia superstes. Bar. in l. 11. ff. de testam. tute. nu. 32.
Tutoris datio facta à Iudice alio petente non facta mentione de matre, an valeat, etsi de ipsa est facta mētio, an debeat requiri, vide Bar. in l. 10. ff de tuto. & curato. dat. ab his.
Iudex cui, fuit narratū de matre, si dederit tutorem sine inquisitione, an præiudicet matri postea volenti tutelam, vide Bart. ibid.
Matri in pertinentibus ad tutelam præferuntur, qui debent succedere, licèt in educatione ipsa præferatur. Barto. in l. 2. num. 14. ff. qui petant tutores.
Mater est legitima tutrix filiorum suorum, licèt non per omnia sortiatur naturam legitimorum tutorum. Bartol. in §. ex his. Authen. de hæred. ab intest.
Auia in tutela præfertur datiuo, matre nolente esse tutrice. Bart. consi. 145.
Item præfertur legitimis, matre in medio non existente. Bart. consi. 242. 1. vol.

De eo, qui pro tutore, vel curatore negotia gessit.

Epositarius potest restituere ei, qui non erat legitimus tutor, & liberatur Afflic. decis. 147.
Sententia lata pro falso tutore, quando possit per minorem ratificari, vide Bar. in l. 4. C. in quib. caus. in integ. restit. non est necess.
Gesta à tutore non legitimo, non præiudicant domino. Bart. in l. 3. in repet. ff. de offi. Præto.
De gestis à falso tutore, vide tot. tit. ff. quod fals. tuto. aucto. gest. ess. dic.
Dolus illius, qui pro tutore, vel curatore negotia gerebat, non nocet pupillo, neque bona eius alienare potest. l. 3. §. si quis non tutor. ff. de dol. mal. except.
Soluens ei, qui pro tutore negotia gerit, liberatur, si pecunia conuertatur in vtilitatem creditoris, aliàs secùs. l. 28. ff. de soluto. & liber.
Ex re pupilli per extraneum non tutorem ei non quæritur, nisi in subsidium. l. 88. ff. eod.
Qui tutelam administrauit, etiam si non erat verus tutor, sed vt tutor agebat, tenetur stipulatione rem pupilli saluam fore. l. 4. §. illud. ff. rem pupil. sal. for.

Rem pupilli saluam fore.

X stipulatione, rem pupilli saluā fore, competit actio pupullo finita tutela ad interesse contra tutorem, vel curatorem, quādo tutor, vel curator per stipulationem promisit rem pupilli saluam fore, de qua actione vide per Io. Crisp. in suo tracta. termino. actio. post volumen Ias. de actio.
Tutor, & curator tenentur cauere rem pupilli saluā fore, quæ cautio dicitur necessaria, quia à lege astringuntur, ideò possunt hoc in casu dare fideiussorem quoquo loco voluerint, et si ipsi alibi habitent, quod secùs est in voluntarijs cautionibus. l. 8. §. tutor cum seqq. ff. qui satisdare cogantur.
Qui obligatur saluā fore rē pupilli, non obligatur de quolibet singulari. l. 3. §. fi. ff. de pecul.
Formæ satisdationis rē pupilli saluā fore, vide in glos. in verbo duodecim. §. 1. instit. de leg. agnat. tutel.
Quando notarius teneatur, si non receperit idoneos fideiussores pro pupillo, Repub. vel priuato, vide Ios. Lud. decis. 33. Luc.

De satisdationibus, & fideiussoribus tutorum, curatorum, & executorum.

Ideiussor tutoris cōueniri debet iudicio ordinario, & non executiuo, etiam sententia lata contra principalem. Nat. consi. 145.
Tutores, qui teneantur satisdare, & qui non, vide plenè per Barto. in l. testamento. 17. §. hoc edictum. ff. de testa. tutel.
Tutores dati ex inquisitione, an hodie debeant satisda-

satisdare, vide Bar.in l.5.ff.de confirma.tuto.

Tutor licèt dederit fideiussorem pauperem respectu facultatum pupilli, potest tamen administrare. Bar.in l.5.ff. de legit.tuto.

Tutor contra tutorem, qui nõ satisdedit de iure, vel de facto, non potest venire, nisi offerat satisdationẽ, sed pupillus, vel tertius sic. Bar. in l.5.§.in legitimis.ff.eod.

Executor datiuus tenetur satisdare, sed quibus casibus teneatur testamentarius, vide Bar.in l.3.ff.de aliment.& cibar.legat.nu.3.

Tutor datiuus datus à Iudice maiore non satisdat, secùs datus à minore. Bar.in l.1.ff.rem pupil.sal. for. & vide ibi de materia per totũ tit.§.nos autem, instit.de attil.tuto.& Guliel. de Ludo sing. 121.

Tutor, vel curator satisdare debet rem pupilli saluam fore, nisi sit testamentarius, sed qñ datiuus teneat, vide Bar.in §.quoniã, Auth. vt ij, qui obligatas, &c.nu.fin.

Inter plures fideiussores vnius tutoris datos pupillo, non est locus beneficio epistolę diui Adriani, nempe vt diuidatur actio.l.fi.ff.rem pupil.sal. fore, sed gloss. ibi opponit, & soluit, quam vide.

De tutore, & curatore, qui non satisdedit, vide per totũ tit.C.de tutor.& curat.q non satisd.

Tutor, & curator tenentur satisdare rem pupilli saluam fore, quæ satisdatio vocatur necessaria, quia à lege astringuntur; ideò possunt dare fideiussores, quoquo loco potuerint, etiam si ibi tutores moram non trahant. l.8. §.tutor, & seqq.ff. qui satisd.cogant.

Tutores testamentarij non coguntur à Iudice satisdare, sed qñq; possunt offerre, vt soli administrent, ad quod admittuntur, nisi alij ẽt idonei, vel Iudici cognoscenti aliud videatur, quòd si plures simul offerant, idonior eligitur. l.17.ff.de testam.tutel.

Extraneus paratus satisdare nõ repellit tutores ab administratione. l.19. ff.de testa.tutel.

Curator datus à patre nõ debet satisdare rem pupilli saluam fore, sed de fideicõmisso restituendo (sibi relicto) si curã reliquerit. l. fi. ff.de confirma.tuto. vel curat.

Tutor legitimus cõstituitur ipso iure per legẽ, non tamen potest administrare, nisi satisdet. l.5.ff. de legit.tuto.

Fideiussor tutoris non tenetur ad ea, quę tutor post pubertatem sponte gessit. l.47.§.Paulus. ff.de administr.& peric.tuto. vel cura.

Eodem modo, quo vnus tutor tenetur ꝓ alio, eodẽ modo eius teneť fideiussor. l.52.ff.eod.

Pater cogitur se obligare pro filio tutore, si est necesse. l.fin.§.fin.ff.de suspect.tuto.vel curat. & l.18.§.si quis.ff.de excusa.tuto.

Sicut durante tutela tutor nõ potest conueniri actione tutelæ, ita nec fideiussores eius, secùs in curatore. l.16.ff. de tutel. & ratio.distrah.

Curator datus bonis ventris tenetur satisdare. l.8.ff. de curatore furiosi.

Tutor datus cum inquisitione, vel testamentarius, non teneť satisdare pupillo, sed si offertur satisdatio à contutore volente in se totã administrationem recipere, alius contutor debet eã acceptare, vel offerre. l.7. ff.rẽ pupil. sal.fore, vide per tot.tit.ibi de materia.

Quæ sit satisdatio, quã præstat tutor legitimus, & qualis eius forma, habetur in gloss.in §.1. instit.de legit. agnat.tutel.

De curatoribus in genere.

E iudicio contra infantem mouendo, & quomodo infantib. prouidendum sit ad hoc, vt iudicium fundetur, vide ꝑ Ozas. decis.89.Crau.consi.261.n.57.

Curator infanti dari non potest cũ regulariter, nisi ꝑsenti, & petenti dec. ibid.

Curator ex officio à Iudice dari potest infanti cum consensu consanguineorum, si eius bona essent petitura, vel grande æs alienũ immineret. ibid.nu.6.& quando periculũ esset in mora, vide Andr. Gail.obser.107.lib.2.

Curator ad litem pupillo cõuento dari potest, & si habeat tutorem; qui non vult copiã sui facere, & hoc verum citato prius ipso pupillo, si esset maior infantiæ, & deinceps dat curator ex officio liti. Affli&.decisio.256. vide decisio. 262.

Tutor testamentarius infantis, an possit dari curator ad litem, vide Affli&.decis.262.

Processus factus cũ minore (nullo curatore constituto) litigans per ꝓcuratorem cum iuramento constitutum valet. Guid. Pap. q. 35. Boer.decis.92.& Iass. Lanf. Balb.decis.68.

Minor ad litem curatorem accipere cogitur. Boer. decis.92.

Adulto curator generalis ad lites præsentes, & futuras dari potest. Capel.Thol.q.72.tamen ad hoc non est cogẽdus, nisi ex causa, & absens dari non potest. ibid.in additio, imò curator datur inuitus, & ignorans. Bar.in l.5.ff. de tuto.& curato. dat.ab his.

Curator datur liti per Iudicem, qui illi præest. Bar.in l.28.ff.de adminis̃t.tuto. Bar.sing.177.

Curator ad lites eodem modo reuocatur, pro vt reuocatur procurator, & maritus potest dari curator vxori ad litem. Bar.in l.31.§. Iuliano.ff.de procurato. Guid.Pap.sing.421.

Curator ad litem datus pupillo datur inuitus, & volens, & quãdo datur ad litem, debet esse præsens; sed quando possit dari, vide Bart. in l.

in l.3.§.si pupillus.ff.de tutelis. Iaff. Lanfran. Balb.decisio.124.

Regulariter curator non datur pupillo, neque adulto, nisi petenti. Bar.in l.5.ff.quib.ex cau. in poss. eat. potest tñ dari pupillo ad iudicium,& ad negotia.Roma.sing.241.

Curator datus pupillo tutorẽ non habenti pôt omnia, nisi quæ iuris solemnitatem desiderant.Bart.in l.10.ff.de tuto.& curato. dat. ab his. vide Fely. consi.16.

Adultus curatorem habens quibus casib.æquiparetur pupillo, vide Bart.in l.1.§.fuit quæsitum.ff.ad Trebellia.

Adultus curatorẽ habens, si contrahat sine eius auctoritate, nec naturaliter, neque ciuiliter obligatur. Bar.in §.1.institu.de aucto.tuto.

Curator datur petenti, nec dari potest regulariter infanti: ideò curatoris datio vbi tutor est dãdus, dicitur ipso iure nulla. Pau.Aemil. Vera.decis. 158.par.1.

Curator potest licitè instruere suum minorem cuius est curator,& qualiter respondeat positionibus, quando ipse minor est simplex,& aduersarius suus sagax,& calidus, vide Iaffr. Lanfr.Balb.decis.36.

Minor præsumitur, quando apparet curatorem habere, nisi maior doceatur, vel ex aspectu præsumatur. Iaff.Lanfr.decis.199.

Gesta per minorem sine curatore coram arbitro, & sententia contra eum valent, & si possit restitutionem in integrum petere.Iaffred. Lanfr.decisio.309.

Potest dari curator ad litem pupillo non petẽti, quandó non habet tutorem, vel habet, sed est absens: & quando habet litem cum tutore non datur curator, nisi pupillus petat. Mysing.obser.31.cent.2.

Minor ciuiliter, vel criminaliter conuentus nõ habet legitimam personam stãdi in iudicio: ideò curator ad litem ei dãdus est, qui ipsius nomine iudicium exerceat. And.Gail.obser. 108.lib.2. vide Gome. Leo.decis. 10.in decis. diuerso. Tom. 2: & tunc curator debet esset præsens. Gail.ibid.nu.5.

Quod dictum est minorem non habere legitimam personam standi in iudicio limitatur: Primò, si curatorem habeat, quo casu rectè agere, vel conueniri potest.Gail.ibid.num.8.

Secundò limitatur, in causis spiritualibus,& ecclesiasticis, quia in illis maior 14. annis, pro maiore habetur.ibid. nu.9.

Licèt puberi inuito curator non detur: tamen non inde desumitur administrationem bonorum suorum ipsi esse permittendam; ideò ratione bonorum inuitus recipit curatorem, patre naturali hoc saltem postulante.Gome. Leo.decis.70.in decis.diuerso.Tom.2.

Curator potest acceptare ꝓ adulto, & ꝑ ipsum curatorem ius adulto acquirit.Crau.cõs.261.

Adultus habens curatorem ęquiparatur pupillo, vt non obligetur sine curatore, quod est verum si actus, qui geritur est talis, cui potest aptari auctoritas curatoris; secùs si nõ aptatur, & etiam Reg. procedit, quando de suo incommodo tractatur; secùs si de suo commodo.Aluis. de Alber.sing. 68. vide glo.in l. 5.§.fuit.ff.ad Trebellia.

Pupillus non potest restituere tutori hęreditatem eo auctore; sed adultus suo curatori sic: quia auctoritas eius non est necessaria.l.1.§. fuit. ff.ad Trebellia.

In quibus differant pupilli, & adulti, & in quibus conueniant, vide ibid.glo.

Si minor curatorem habens contrahat sine curatore, contractus erit nullus: si verò nõ habet, tenet; sed si læditur restituitur.l.3. C.de in integ. restitu.

Curator ad litem datus minori potest reuocari ante litem contestatam; non post.gl.fin.in l. 31.§.fin.ff. de procurato.

Minor ad petẽdum curatorem pôt facere procuratorem, & si dubitatur de mandato, admittitur cum cautione de rato.l.43.§. is qui. ff. de procurato.

Auctoritas curatoris in nuptijs adultæ, nihil operatur; quia ꝑsonæ curator principaliter non datur.l.8.C.de nupt.

Curatores nõ tenentur de gestis per minorem postquam fuit declaratus maior per Iudicem, etiam si adhuc esset minor, dummodo hoc ignorauerint; secùs si eum minorem sciuerint, & perseuerauerint in administratione.l.35.ff.de mino.25.ann.

Ad quid teneantur curatores vendentes bona minorum, vide l.40.§. vendentibus.ff.eod.

Potest minor prius agere cum tuore, vel curatore, quàm cum cõtrahente, & ècontrà.l.47. ff.de mino.25.ann.

Minor debet admoneri, quòd petat curatorẽ ad lites, & si admonitus non petit, illi etiam absenti; & inuito datur curator.l. 1. C. qui pet.tuto .vel curat.& l.11.C.qui dare tutores.

Volens reddere rationẽ administrationis adulto, pôt petere illi curatorem dari, cui reddatur ratio.l.7. C.qui pet.tuto.vel cura.

Ibi curator debet peti, vbi pupillus, vel adultus originẽ trahit, vel maiorẽ partem facultatũ hẽt, aut domiciliũ.l.1.C.vbi pet.tut.vel cura.

Curator datus impuberi, durat vsq; ad pubertatem.l.25.ff.de tuto.& cura.dat.ab his.

Curator hæreditati iacenti; seu vacanti, vt detur quinque requiruntur. Capic. decisio.87. quando,& quomodo detur, vide Andr.Gail. obser.130. lib.2.

Filiusfa.

Filiofa. minori datur curator ratione hæreditatis, non personæ. Bart.in l.8.§.finautem.C. de bonis,quæ liberis.

Curator si detur filiofam.ad adeundam, & administrandam hæreditatem,tenet datio.Bar. in l.1.ff. si seruit.vendic.

Patre nolente bona filij administrare,debet curator ipsis bonis dari, non autem ipsi filio: quia illi in potestate constituto non datur tutor, nec curator.l.fin.§.finautem, & ibid. glo.C.de bonis, quæ liberis.

Iudicium agitatũ cum filiofa.minore nõ firmatur auctoritate patris, nisi etiam interuenerit curator ad litem, quando agitur de re, in qua nihil potest ad patrem pertinere, etiã quo ad vsumfructum. Iaff. Lanf.decis.307.

Omnia necessaria facere potest curator datus hæreditati iacenti.Dec.consi.401.

Curator bonis defuncti dari potest Iudicis officio. Dec.consi.509.sed quando, vide ibid.

Creditor potest esse curator hæreditatis iacentis.Ludo.Rom.sing.131.

Socer potest dari curator nurui. Pet.de Rauen. sing.649.& tit.ff.de curat.bon.dand. intelligit, quando hæreditas est iacens, nisi in suis hæredibus; quia in eis non est dare hæreditatem iacentem. Marc.de Mant.sing.137.

Hæreditati iacenti prouidetur de curatore officio Iudicis, qui debet facere inuentarium de bonis hæreditarijs. Authen.si omnes.C.si minor ab hæred.se abst.

In hac patria Pedem.quo detur curator absenti; vel hæreditati iacenti, habetur in nouis ordinib.tit. *della legitimatione delle persone.*

Appellatione interposita super excusatione tutoris,interim datur curator pupillo,& curatoris pupilli auctoritas ad adeundam hæreditatẽ nõ sufficit, & ideò ad id (ex cã) specialiter tutor dat.l.17.§. tutor.ff.de appella.

Curator datus ad litem non conficit inuentarium. Capel. Thol.q.72.num.fin. & q.147. in additio.DD.de Rot.deci.1.tit.de iudi.in nouis,vide Bar.in l.5.C. de bonis.vacan.lib.10. & in l.15.ff. de bonis aucto. iudi. possi.

Curator datus liti adulti,vel pupilli tenetur bona sua obligare, & dare fideiussorem, & debet promittere vtilia facere, & inutilia prætermittere, & adultũ indefensum non relinquere ad instar tutoris.ibid,q 347.vide And. Gail.obser.108.n.11.li.2. Crau. cõs.261.n.57.

Licèt de iure curator ad lites debeat satisdare; tamen de stylo curiarum non solet satisdare, ratio, quia curator ad lites non administrat; ideò inuentarium non facit. Put. decis.130. lib.3.vide Ios Ludo.decis.48. Iaff.Lanf.Balb. decis.152.Gasp.Cabal milleloq.71.

Curator ad litẽ datur per Iudicem litis; si verò detur ad lites dãdus est per Iudicẽ originis, vel domicilij.Mysing.obser.87.cent.1.

Curatores debent specialiter, & expressè promittere tempore, quo creantur, quòd defensionem subibunt. Bar.sing.178.

Licèt maritus non possit esse curator vxoris suæ, tamen bene potest curator ad litem sibi dari.Guid.Pap.sing.411.

Tutores,& curatores tempore suæ decretationis debent specialiter,& expressè promittere, quòd defensionem minorum suscipient sine vlla dilatione.l.fin.§.pen.C.de administ. tuto. vel curato.

Curator non datur testamẽto, nisi furioso.Bar. in l.1.ff.de confirm.tuto.& in l.40.§. curator. ff.de administr. tuto.

Curator datus testamento,si ante cõfirmationem non administrauerit nõ tenetur de negligentia,si adultus non petat ipsum confirmari. Capel.Thol.q.270.

Curator in testamento non datur, licèt confirmari possit.l.7. C. de testam.tutel.

Curator datus in testamento minus solemni, non tenet de periculo administrationis desertæ; sed an inuitus dari possit,vide ibid.

Curator in testamento dari non potest; ideò qđ ante cõfirmationem gerit, venit in actione nego.gest.l.6. C. de neg.gest.

Curator repetit impensas, actione nego.gesto. Bar.in l.1.§.necessariæ.ff. de impensis.in reb. dot.fac. & habet statim vtilem actionem.l.1. C.de contra.& vtil.act.tutel.

Curatores plures,& simul dari nõ possunt, nisi dentur insolidum. Bar.in l.5.ff.de tutel.

Curator, quando possit durante officio curatoris conueniri,vide Bart.in l.27.ff.de administra. & peric.tuto.

Curator datur etiam bonis viuentis, quando ignoratur ipsum viuere. Bar.in l.7.§.si tutor. ff.de tutel.& ratio.distrah.

Curator datus bonis vendit bona pro satisfaciendo creditoribus, & curator antequam detur, requiruntur illi, quorum prima causa est in successione. Barto. in l.1.nume.3.ff.de cura.bon.dat.

Curator datus bonis vniuersaliter tenetur facere inuentarium, non curator datus liti. ibid.

Mulier nõ potest esse curatrix bonorum. Vinc. de Fran.decis.348.par.2. Dec.consi.575.n.4.

Qñ curator bonis iacẽtib. aut bonis absentis, vagabundi,vel eius,qui cessit bonis detur, qua sub forma, qui dari possint curatores, & de ipsorum officio,& administratione,vide per Menoch.de arbitra.lib.2.cas.150.

Ille curator bonis dari debet,& præferri,qui in succedendo præfertur. Menoch.ibid.nu.32. & consi.345.lib.4.

De

De curatore bonorum, vide tit. ff. de curato. bono. dan.

Si pupillus, q vult se tueri Carboniano edicto non satisdat, constituitur curator bonis defuncti, sed ad qd teneat, vide l.5.§.quotiescunque.ff.ad Carbonianum.

Si curator bonorum venditionem fecerit, pecuniam autem creditoribus non soluerit, quid iuris, vide l.22.§.si curator.ff.mandati.

Curator consensu creditorum bonis datus, nõ cauet de rato.l.9.ff.rem rat.habe.

Minore restituto aduersus aditionẽ, bonis datur curator. §. ad hæc quoque Auth.vt sponsalitia largitas.

Curator, datus bonis, an possit exercere actiones, vide Bar. in l.14.ff.de bonis aucto.iud.pos.

Curator, sicut procurator ante litem cõtestatã, potest reuocari.Iaco.Put.decis.119.lib.3.

Fiscus si patiatur reo dari curatorẽ, eidẽ incumbit onus pbandi hunc nõ esse minorẽ. Rot. Auenio.decis.67. in decisio. diuerso.Tom.3.

Curator curæ administratæ tenetur rationes reddere.Menoch.de arbitra.lib.2.cas.209.

Mater etiam curatrix, nõ potest præiudicare filio minori. Dec.consi.255.

Quando dubitatur, an aliquis sit viuus, vel mortuus, non potest adiri hæreditas, sed interim debet dari curator vti absenti.Dec.cõsi.575.

Statuto stante, quòd in delictis contumax habeatur pro confesso, minor contumax delinquens, nõ potest dicere de nullitate actorũ, licèt contra eum fuerit processum, nullo curatore dato. Natt.consi.54. cum duob.seqq.

Quando curator statim, quo fuit creatus suam interposuit auctoritatẽ, an ob temporis breuitatem, actus eius auctoritate factus valeat, vide Menoch.consi.196.nu.38.lib.2.

Quando curator est suspectus nõ ob id remouendus est; sed illi dandus est adiunctus.vide Menoch.consi.345.lib.4.

In creatione curatoris debet attendi consuetudo.Guid.Pap.sing.387.

Beneficium epistolæ diui Adriani, de quo in l. fin.C.de constit.pecun.habet locum inter curatores.Marc.de Maut.sing.578.

De curatore, qui datur vẽtri in possessione misso, vide tot.tit.ff.de curatore ventris.

Filio emancipato non satisdante de conferẽdo pp inopiã, dat curator portioni bonorũ ad ipsum ptinenti.l.1.§. iuber.ff. de collat. bon.

Ventre in possessionem misso, mulier debet petere curatorem vẽtri, & bonis, & qui petant, & dari ad qd teneant, vide p tot.tit.ff.de vẽt. in poss.mitten.ventri enim non datur tutor; sed curator. l. 20. ff. de curato.datur ab his.

Officium curatoris differt ab officio gestoris; quia officium curatoris necessarium est, & necessitate cessante finitur; officiũ verò gestoris est voluntarium, & propria voluntate finitur: item ille actionem intentat, gestor non.vide l.2.C.de nego.gest.

Creditor, vel debitor non potest esse curator, nec ipse curator potest suscipere cessiones contra eos, quorum curam habet.Authen.vt hi, qui obligatas se habere.

Filius patris curator esse potest, & hoc in casu habenti curatorẽ curator dari potest.l.25.& ibid.gl.C.de nupt.l.2.ff.de tutor. & curato. datis ab his, sed in quibus aliis casib. curatorem habenti, detur curator, vide in titu.C. in quibus caus.curat.haben.

Auctoritate curatoris generalis, vel specialis dos, & donatio propter nuptias possunt cõstitui, & exigi.l.28.C.de iure dot.

Maritus non potest esse curator vxoris; nisi ad lites.l.2.C.qui dare tuto.vel curat.

Cęcus omnino non põt esse curator.l.3. C.eod.

Curator generalis non potest in lite mota facere specialem curatorem. l. 12. C. eod.

Datus curator nurrui suæ debet se excusare; alias incurrit infamiam. l. 17. C. de excusat. tuto.vel curato.

Curator, vel coadiutor datur tutori per Iudicẽ ex causa, vel per ipsum tutorem cum decreto Iudicis.l.13.ff.de tutelis.

Curator potest dari ad auctorandũ in vno contractu tantũ.l.7.ff.de tuto.& curato.dat.ab his, & ad vnũ actum.l.8.ff. rem pupil.salu.for.

Curator datus in locũ tutoris absentis, dat in oẽm rem.l.15.ff.de tuto.& curat.dat. ab his.

Habenti curatorẽ põt dari alius curator; secus in tutore.l.20.ff.eo.§.fi. instit. de aucto. ruto.

Curator potest dari ad agendum, non autẽ ad auctorandum.l.19.ff.de aucto. & cõsen.tuto.

Licèt tutor durante tutela, non possit conueniri iudicio tutelæ; tamen curator etiam durante administratione cõueniri potest.l. 16. ff.de tutel. & ratio.distrahen.

Nõ debet quis posse administrare res suas ante 25.annum.l.fin.ff.de conditio. & demonstra.

Cura est munus publicum. l.1.§.æquè.ff.de munor.& honor.

Qui tutelam alicuius gessit nõ cogitur postea eiusdẽ pupilli esse curator, ẽt si deř à testato re.§.qui tutelam, institu.de excusa.tuto.

De in litẽ dando tutore, vel curatore.

Minor non habet legitimam personam standi in iudicio: ideo illi dẽt dari curator generalis, vel ad litem.l.11. C. qui dare tutor. vel curato.

Propter litem, quam pupillus habiturus est cum tutore, vel curatore datur curator,

curator,qui non datur,nisi præsenti,& petenti, & cogitur quis petere.l. 2.§. si pupillus.ff. de tutelis,vide tamen supra tit.prox.

Quolibet loco,& tempore iste curator dari potest.l.3.§.si pupillus.ff.eod.

In eadem causa dato vno curatore, non potest dari alius, & datus in vna causa, non potest dari in alia.l.5.ff.eod.

Minor citatus debet legitimè cōparere, videlicet cū curatore,licèt in citatione hoc nō dicat.gl.pen.in l.5.ff.de bonis aucto.Iud.possi.

Curator datus ad certam cām, ea finita desinit esse curator.§.fin.institu. de aucto.tuto.

An in causa,q̄ habere debet tutor cōtra pupillum,possit dari curator, vide glo.ibid.

Minori 25. ann. etiam inuito datur curator ad litem.§.item inuiti,institu.de curato.

Vide de materia supra tit.prox.pced. de curat.

De actore à tutore, vel curatore dando.

Vtor potest actorem ad litem constituere ante confectionem inuētarij.Iaco.Put.decis.287.

Tutor sicut ante litem contestatam potest constituere actorem;ita & pcuratorem de iure Canonico. idem decis. 133.lib.2. imò quòd ante litem contestatam non possit constituere procuratorem, sed actorem,scribunt Mysing. obser. 38. cent. 2. Gasp.Cabal.milleloq.352.facit l.9.C.de pcurato.vide Benint. decis.80.

Tutorium, & curatorium actor cōstitutus à tutore,vel curatore in iudicio producere debet,& actor decreto Iudicis constituit.And. Gail.obser. 107.lib.2.

Officium procuratoris à tutore dati,finita tutela morte tutoris, vel pubertate pupilli finitur,habetur in libris placit. Curiæ.libr.11.de curatore. tit. 5. in decisio.diuerso.

Actor à tutore constitui debet interueniente decreto; alioqui non valet constitutio,& nō potest constitui ad lites futuras. Natt.consi. 5.Tom.1.vide Bart.in l. 10.C. de appellatio. & potest constitui à tutrice, q̄ non confecit inuentarium sibi à testatore remissum. Rol. consi. 49.volum.3.

De actore à tutore,vel curatore dato, quando & qūo detur,& qn finiatur eius officium, vide per Bar.in l.11. C. de procurato.

Differentia est, qn̄ actor constituitur à Iudice tutore petente, & quando est constitutus à tutore Iudicis decreto.vide Bar.ibid.nu.19.

Tutore, vel curatore impedito pōt dari actor pupillis,vel adultis per ipsum tutorē,vel curatorem.l.10.C.qui dare tutores,vel curato.

Sicut per tutorē pupillo quæritur,ita per actorem ab eo constitutum.l.6.ff.quando ex fact. tuto.vel curato.

Actor à tutore datus omnino cauet de rato.l. 9.ff.rem rat.habe.

Si pupillus sit infans, vel absens, & tutor infirmitate,vel alia necessitate impediat, potest actor pupillo periculo tutoris constitui.§.fi. institu. de curato.vel alia cā,decreto Iudicis interueniēte.l.25.ff.de administ.tut.vel cura.

Tutor actorem constituere potest, & si nulla subsit causa: tamen tutius est,vt semper apponatur aliqua causa. Barto.in l.25. ff.de administr.& peric.tuto.imò tutores nō possunt creare actores, nisi ob imminētes causas,puta infirmitatis,absentiæ,vel nobilitatis,& huiusmodi,quæ causæ debent inseri in ipsa cōstitutione actoris, & quādo pupillus habeat actionem contra actorem, & quando non, vide Ios.Lud.decis.Perus.4.

In hac Patria Pedem.tutores,vel curatores possunt constituere actorem,factorem,vel procuratorem, horum nominum sublata differentia,cauetur in nouis ordinibus.titu. *della legitimatione delle persone.*

Actor datus ad litem,non potest prosequi causam appellationis in eadē lite interpositæ, & quid,si velit prosequi,vide Bart.in l. 10.C. de appellatio.

Mandati actio datur inter tutorem, & actorem ab eo constitutū. Bar.in l.31.ff.de nego.gest.

Bona actoris cōstituti à tutore sunt tacitè obligata ipsi pupillo.l.9.ff. rem rat. habe. nu.7.

Officium actoris finitur, finito officio tutoris. Capel.Thol.q.43.

Actor constitui potest ad præsentes lites, non autem ad futuras.Capel.Thol.q.85.

De furiosis, prodigis, fatuis, surdis, mutis, & de eorum curatoribus, & bonis.

Alam fidē cōtrahentes habere præsumuntur,qui cum prodigo, & cōsumptuto contrahunt,ac solēnitates in cōtractu requisitas nō obseruant. Ozas. decis.177.nu.7.

Contrahere licèt nō possit ille, cui est interdictum bonis; tamen delinquēdo alienat. Gram.decis.105.nu.41.

Emens à malè gerente negotia sua, quando securè emat,vide Boer.decis.23.nu.52.

Obligatio magna sine causa præsumitur in furore facta.Boer.decisio.23.num. 63. idem in donatione magna. ibid.num.64. & furorem, aut sanam mētem quis probet, vide ibid.nu. 67. & Ios. Ludo.decis.1.Perus.

Actus factus vicino tempore furoris, non concludit nullitatem. Boer.decis.23.nu.89.

Furiosus quicquid agit ignorat:ideò testamentum,vel alienatio furiosi non tenet,licèt cōtrahens eum putet sanæ mentis, vide tamen Ios.Ludo.decis. Perus. 1.nu.7.

Testm factum per eum, cui tanq̄ prodigo fuit ad iudicia datus curator,& pro tali habitus, & reputatus non valet, nec ex eo admittitur substitutus ad ꝓbandū eū non esse prodigū. DD.de Rot.decis.8.tit.de testam.in antiq.

Contractus alieuationis prodigi, cui legitimè est à Iudice bonis interdictum,non firmatur iuramento, nec eum obligat,ēt naturaliter. Iaff. Lanf.decis.82.Abb.q.2. vide Bar.in l.3.§. si pupillus.ff.de tutel.& in l.is,cui bonis.ff.de verb.oblig.& Capel.Thol.q.499.

Cognati, & affines prodigi, cui poterat interdici bonis, possunt aduersus eius cōtractum restitutionem petere, etiam eo contradicente.idem Iaff.decis.437. nam prodigus notorius,si ante interdictum cōtrahat,pōt postea eius curator aduersus illius contractus restitui,iusta causa probata.Ludo.Rom.sing.226. aliàs ante interdictionem administrationis, valent gesta.Bar.in l.56.nu.3.ff.de administr. & peric.tut.& in l.is,cui bonis.ff.de verb.obl. nam prodigo manifesto non est interdicta administratio bonorum à lege.Bar.in l.18.ff. de testam.& qui testam.facere poss.sine facto Iudicis. Iaff.Balb.decis.310.

Interdictio Iudicis facta alicui, vt prodigo cū tamen non sit valet, ita vt prohibeatur cum eo contrahi. Bar.in l.26.ff. de tutor.& curat. dat. ab his, licèt glo.contrarium tenuerit, ꝙ procedere posset, quando in decretatione curatoris esset expressus error; aliàs procedit prima opinio. Iaff. Lanfr.decis.311. vide Rebuff. in suis comment. tracta. de senteut. prouisio.art.3. glo.4. nu.5.Tom.1.

Si furiosus habens dilucida interualla actū aliquem exercuerit, & dubitetur, an illum gesserit quietè,vel in furore,attendi debet qualitas actus,nempe an sit conueniens homini sanæ mentis, & præsumitur,quòd in quietè, & tempore interualli gesserit; aliàs secùs. Mysing. obser.41. ceut.2. vide Hiero. Mago. decis.97.Rot. Floren.Boer.decis.23.num.61. Ioseph.Ludo.decis.Perus.1.Bar.in suo tracta. testimoniorum. nu.95.

Declaratus prodigus per suum Iudicem non potest alienare etiam bona existentia in territorio, & iurisdictione alterius Iudicis. Io. Pap.lib.6.tit.7.arrest. 10.

Quod constitutum est in prohibendis alienationibus rerum minorum,extenditur ad res furiosorum,& per consequens,leges loquentes de minoribus, & eorum fauore, extenduntur ad furiosos, & mente captos. Bart. in l.2.C.de curat. furio.

Surdus,& mutus pōt contrahere; licèt non per stipulationem. Bar.in l.1.ff.de verb.oblig.

Quādo videatur interdicta administratio prodigo,& an valeat prouisio curatoris prodigi facta ei,qui nō est,& si est qn̄ desinat esse curator, & prodigus delinquēdo obligatur. vide Bar.in l.is,cui bonis.ff.de verb.oblig.

Adultus non obligatur ciuiliter,& naturaliter, quando à Iudice est interdicta administratio. Barto.in l.1.nu.fin.ff.de nouatio.idem in prodigo, si contrahat sine auctoritate curatoris.Bart.in §.1.instit.de auctor.tuto.

Curator prodigi, vel furiosi non pōt pacisci in præiudicium ipsorum; sed bene in vtilitatē. l.29.§. si curator. ff. de pact.

Curator furiosi, vel prodigi acceptum ferre nō pōt; sed bn̄ nouare.l.13.§.tutor.ff.de accept.

Curator furiosi loco domini habetur:ideò rem furiosi alienare pōt.l.58. §.q tutelā.ff.de furt.

Curator datur furioso à lege; prodigo à Iudice.Boer.decis.23. nu.25.

Curator furiosi ipso iure desinit cùm ad sanam mentem redierit. Boer.decis.23.nu.39. & furoris probatio est difficilis. ibid.nu.41.

Prodigo,cui fuerat bonis interdictum,ad regimem Ciuitatis postea accepto,an censeatur interdictio sublata, vide Boer.decis.23 n.71.

Furiosus semel, an semper talis præsumatur, & quomodo illa præsumptio tollatur, vide Boer.decis.23.nu.86.87.& 88.

Interdictio prodigo facta cessat statim,cū redit ad sanos mores, & desinit esse prodigus, pariter & cura ipso iure absq; Iudicis facto, si hoc est manifestum; aliàs secùs. Iaff. Lanf. decis.62.vide Guid.Pap.q.266.Rebuff.in suis comment.tract.de senten.prouisio.art.3.glo. 4 nu.13. Dec.consi.274.

Furiosus, fatuus, demens,mente captus,& stultus idem in iure sunt; licèt aliquando differant.Boer.decis.23.nu.42.

Actus gestus à furioso,si cōueniat homini sanæ mentis subsistit.Ios.Ludo.decis.Perus.1.idem in testamento. Hippol.sing.380. vide tamen Boer. decis.23.nu.47.

Pro Reg. traditur quemlibet esse legitimū moderatorem,& dominum rei suę:fallit indissipante bona sua contra bonos mores: quia interest Reipub. ne quis re sua malè vtatur. Hart.Hart.c.8.tit.de testamentis lib.2.

Furiosus neq; de iure Ciuili,neq; de iure Canonico matrimonium cōtrahere pōt,nec Religionem intrare. Boer.decis.23.nu.68.& 69.

Furiosus non censetur esse, q à parentib & alijs officia,& administrationes exercet. ibi.n.70.

Furoris

Furoris, & sanæ mentis datis probationibus diuersis, præfertur sana mens. Boer. decisio. 23. nu. 72. sed quomodo tunc concordentur testes, vide Boer. d. decis. 23. nu. 83.

Testibus duobus de sana mente deponentibus, plus creditur, quàm mille de insania. Boer. ibid. nu. 87. & 93.

Furor qualiter probetur, vide Iof. Ludo. deci. Luc. 22. Fran. Marc. q. 435. par. 2. Mago. decis. 97. Rot. Flor. Raud. tract. de analog. c. 30. nu. 143. Rebuf. in suis comment. tract. de senten. prouisio. art. 3. gl. 5. nu. 6. Dec. consi. 274.

Ex quibus signis, & coniecturis præsumatur quod furiosus, vide Franc. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 5. nu. 10.

Iudicem (qui in contractu furiosi decretum interposuit) non posse super furore illius testimonium ferre, scribit Menoch. de arbi. q. 73.

Furiosum aliquem esse, quomodo Iudex declaret, vide Menoch. ibid. q. 80. nu. 67.

Quis dicatur prodigus, vide Dec. consi. 274. & quotuplex sit prodigalitas, vide Rebuff. in suis comment. tract. de senten. prouisio. arti. 3. glo. 4. num. 8. Tom. 1.

Prodigus ex factis, non ex sermone cognoscitur. Bart. in l. 12. §. diuus. ff. de tuto. & curato. dat. ab his.

Surdus, & mutus, quod quis sit qualiter probetur, vide Bat. in l. 1. ff. de verbo. oblig. nu. 11.

Quomodo probetur quis furiosus, mente captus, mutus, vel surdus, vide per Bart. in suo tract. testimoniorum. nu. 94.

Prodigo filio ad matris instantiam datur curator, & prodigus est, qui in sermonibus, videtur sapiēs, & in factis insapiens. l. 12. §. diuus. ff. de tutorib. & curat. dat. ab his.

Curatoris datio nō prohibet testamēti factionē. Boer. decis. 23. nu. 79. Iof. Lud. decis. Perus. 1.

Furiosus est censendus, quem pater ita reputauit. Boer. d. decis. 23. nu. 80.

Pater potest filio prodigo administrationem denegare. ibid. nu. 81.

Denominatio facta à testatore in testaméto, quod quis sit fatuus, cum datione curatoris, nihil operatur, nisi post mortem testatoris dictus curator confirmetur. Iof. Ludo. decis. Perus. 1.

Curator in testamēto furioso datus est confirmandus, & cæteris præferendus, nullo verò dato ad legitimum peruenitur, quo, vel idoneo nō extāte Iudex de vno alio hēt prouidere, & administrationē ei decernere, forma, & solēnitate, de qua in l. 20. C. de Episc. audien.

Inuentarij omissio, an vitiet dationē curatoris, & furoris exceptio non impedit missionem in iterdicto adipiscēdæ. Boer. deci. 23. n. 101.

Prodigo manifesto interdicitur bonorum administratio, sed non est interdicta ipso iure; verū dato curatore, cēsetur tacitè interdicta administratio. Capel. Thol. q. 363. vide Boer. decis. 23. nu. 36.

Sana mens omnino non requirit in homine disponente de reb. suis. Iof. Lud. decis. Perus. 1.

Furiosus si quispiam efficiatur post commissum delictum, non potest puniri; sed debet superfederi in executione. Iof. Ludo. decis. 77. par. 2. & multo magis hoc procedit, si deliquit in furore, vide ibid.

Meretrici bonis interdici potest. Gasp. Cabal. milleloq. 693.

Maritus non potest esse curator vxoris mente captæ, & ècontrà vxor non potest esse curatrix mariti mente capti. Vinc. de Fran. decis. 348. part. 2. neque mulier potest esse curatrix bonorum. ibid.

Debitori de fuga suspecto interdicitur bonis. Iaf. de actio. in §. superest. num. 80. Bar. in l. 8. ff. de pollicita.

Interdictum, quod à iure fit non sufficit, vt censeatur interdicta furioso administratio bonorum, & non sufficit sententia prodigalitatis declarans quem prodigum, nec curatoris datio, nisi expressè interdicatur illi bonorū administratio. vide per Rebuff. in suis cōment. tract. de senten. prouisio. art. 3. glo. 4.

Prodigus lęsus ante interdictionem restituitur. Rebuff. ibid. nu. 7.

Interdictio bonorum fit non solùm prodigis; sed etiam sensu carentibus, vt potè furiosis, phreneticis, amentibus; & alijs huiusmodi. Rebuf. in suis commene. tract. de senten. prouisio. art. 3. gl. 5. Tom. 1.

Curator dari potest furiosis, siue furor sit perpetuus, siue eis contingerit per dilucida interualla, & interim bonorum interdictionē Iudex facere potest. Rebuff. ibid. nu. 4.

Praxis dandi curatores furiosis, & contractus annullandi, traditur per Rebuff. ibid. nu. 9.

Curator datus prodigo, si sit proximior agnatus cogitur suscipere curam; & administrationē, & tenet restitutionē administrationis reddere; alias si nō susciperet curā, teneretur resarcire damna, & interesse. Dec. consi. 274.

Iudex ex officio pōt dare (ēt nemine petēte) curatorē prodigo, uel furioso. Pet. de Raue sing. 516. Amanel de Clarisaquis sing. 214. sed nō cogitur. Bart. in l. 5. ff. quib. ex cau. in poss. eat.

Furiosus actum validū facere nequit, sicuti nec contra eū: ideò per sniam condemnari non pōt. Hippol. sing. 380. vbi plenè de materia, imò sententia non potest ferri pro furioso non habente curatorem; quia non est, qui pro eo petat, & si aduersarius petat, non potest furiosus in contumacia constitui. l. 4. ff. de re iudic.

Curatores necessarij quibus personis dentur, & quorum citatione, vide August. Bero.q. 122.& mente captus quis dicatur, vide ibid. nume.3.

Curatoris datio nulla, ex nouiter deductis debet confirmari à Iudice.ibid.nu.7.

Minori, & prodigo potest bonis interdici, & quando prodigus æquiparetur pupillo, vide Barto .in l.3.C.de integr. restitut. & in l.certi condictio.§. quoniam.ff.si cert.pet.

Mutus si nihil intelligat æquiparatur infanti, si aliquid, pupillo. Bart. in l.1.ff. de verbo. obliga. num. 9.

Prodigus,cui fuerunt bona interdicta, si eligat de priorib. an videatur sublata interdictio, vide Bar.in l.1.C. qui,& aduersus quos.

Mente capti,& aliæ personæ fatuæ non habent curatores legitimos; sed datiuos. Bart.in l. 25. C.de nupt.

Administratio certæ rei interdicitur; sicut administratio omnium bonorum. Bart.in l.52. ff.de administr.& peric.tuto.

Vide de materia huius tit.per tot.tit.ff.de bon. possess.furio.infa.muto.& ibi Bar.

Mutus,& surdus,si nihil intelligũt furioso æquiparantur,& quando possint agnoscere bon. possess.vide Bar. in l.2.ff.eod.

Curator furiosi officio durante, potest semper conueniri; secùs in tutore, vel curatore minoris.Bar.in l.de pupillo.§.si quis.ff.de oper. noni nunciatio.vide de ratione per Pet.Roy. decis.4.Litua.nu.412.in decis.diuerso.& Bar. in l.de pupillo.§.si qs.ff.de oper.nou.nuncia.

Interdictio bonorum facta alicui in sui cõmodum,porrigitur ad omnẽ locum;secùs si fiat per delictum. Bart.in l.relegatorum.§.interdicere.ff.de interd.& relegat.

Prodigo, furioso, & mente capto datur curator inuitis,quid in surdo,vel muto, vide Bar. in §.1. institut.de curato.

Soli curatori potest fieri restitutio hæreditatis ex Trebelliano, & ècontrà ipse eam potest restituere, si est grauatus furiosus.l.7. C. ad Senatusconsul. Trebel.

Si curatores aliquid de suo impenderint ad illorum vtilitatem,quorum curam gerunt,habent vtilẽ actionẽ, statim q aliquid impenderint.l.1.ff. de contrar.& vti.act.tute.

Stipulatio rem pupilli, vel adulti saluam fore, pertinet ad omnes curatores.l.4.§. fin.ff.rem pupil.vel adult.salu.for.

Furiosis,prodigis,vel perpetuò vitio laborantib.curator datur.§.furiosi, instit.de curato.

Filij furiosorum negligentes eorum curã,à successione ipsorum priuantur. Authen.liberi. C.de Episcopa.audien.

Qui petant tutores, vel curatores, & vbi petantur.

Mater ad petendum tutorem intra annum admittitur, qui terminus ad conficiendum inuentariũ non datur. Ozas.decis.58 nu.6.& 23. Dictio mox posita in l. tutores. C. ad Tertulianum, quomodo intelligatur, & tex.in §. cumfestim.l.2.ff.eod.declaratur,per Ozas.d.decis.58.nu.24. & 38.

Matri minori succurritur, si non petierit dari filio pupillo tutorem intra tps à iure limitatum, secùs si fuerit maior, Ozas.decis.87.l.fi. C.si aduersus delictum.sed quid,quando minor ætas fuerit taxata per decretũ, vt in hac patria, vide Marc.q.167. verùm non excusatur mater,quæ non petijt prouideri de tutore filio pupillo eo, quòd dicat se fuisse minorem tẽpore mortis mariti, quando facta maior æquè fuit negligens. Craue.consi.325.

Pestis excusat matrem,quæ non petijt tutorem dari filijs intra tempus debitum, & propter pestem excusatur à pœna l, sicut. C.de legit. hæred.Boer.decis.124.nu.21. sed quid,si mater non petierit curatorem filio furioso, vel insano, vide Vinc. de Fran.decis.167.

Mater non petens filiæ tutorem intra annum perdit ius successionis. l. 2. §. si mater. ff. ad Senatuscons. Tertul. & hoc procedit etiam in multis alijs personis, de quibus, & quando Reg.habeat locum,cum suis limitationibus, vide per Maran. in repeti.ad l.is potest. ff.de acquir.hæred.num.215.& seqq.in libro sui spec.fol.527.

Si mater sit tutrix, & velit transire ad secunda vota debet prius petere alium tutorem dari, & reddere rationem præteritæ administrationis, aliàs priuabitur successione filiorum, si mr ipsa sit tutrix sola;aliàs secùs.vide Dec. consi.246.§.si aũt versi, si verò,Auth. de nup.

Tutela data fratri matris ex abrupto ad simplicem requisitionem matris transeuntis ad secunda vota, non tenet, Dec.consi.674.

Expensæ factæ in petendo tutorem, quæ repetantur,vide per Bar.in l.1.& 2.C.de neg.gest.

An mater,vel substitutus,aut legatarius teneatur petere tutorẽ pupillis sub pęna priuationis hẽditatis,& intra q tps,& de materia,vide p Bar.in suis quæst.q.18.Abb.cõl.90.lib.2.

Mater nõ põt defendere filium pupillũ, sed illi debet tutorem petere. l. 18. C.de procurato.

Matre negligente filijs tutorem petere, alij ad petendum admittuntur, & potest Præses tam per se,quàm per Magistratum eis tutorẽ dare.l.6.C. qui dare tutores, vel curatores.

Ad

Ad curam eius, qui tenetur petere tutorem ordinari pupillo, spectat etiam facere petitos, & ordinatos compelli, vt pupillum defendant in lite, & si contingat petitum remoueri debet curare, vt alius idoneus substituatur. l.38.§.personis.ff.de administra.tuto.

Licet mater petierit tutorem dari filio eius periculo, non propterea tenetur ex illo facto, nisi hoc expressum fuerit Iudicis decreto. l.1.C.si mater indemnitatem.

Exceptio tutoris non petiti non excludit matrem à successione filij, postea facti adulti ante mortem. l.2. C. ad Senatusconsul. Tertul. & sic quandoque mater filij successione non perdit, licet illi tutorem non petierit. glo. ibi. alias si succedere volentes pupillo intra annum à morte testatoris tutorem non petierint, priuantur eius successione, si moriatur in pupillari ętate. l.10.C.de legit.hęred.

Non est exigendum à pupillo, vt ipse sibi petat tutorem; sed creditor volens soluere, petere debet. l.2.ff.de tutelis, vide glos. in §.idem Cassius d.l.2.

Tutores, vel curatores vbi petentur, vide in tit. C.vbi pet.tuto. vel cura.

De excusationibus tutorum, vel curatorum.

Numerus quinque liberorum excusat ab onere tutelę, ideò si appellatur à sententia excusationem admittente, sententia debet confirmari, cum victoria expensarum, soluendarum de bonis pupillorum. Pap.lib. 15. tit.5. arrest. 11.

Mater est tutrix, si vult, & non aliter: tamen intra mensem debet nominare tutorem, & curare, vt nominatus decernatur tutor. Pap. ibi. arrest. 15.

Medicus excusatur à tutela. ibi. arrest. 17. Dux militum armatę militię, pariter excusatur. Pap. ibi. arrest. fin.

Quando aliquis vult se excusare debet facere dare tutorem pupillo, vel adulto, qui in hac causa excusationis eum defendat, vide in additio. ad Bar. in l.1.C.de excusat.tuto.

Intelligens solùm ad motum labiorum, non potest esse tutor. Bar. in l.1.§.mutus.ff.de tutelis.

Patrimonium quãdo est indiuiduum excusatus à tutela vnius, nõ excusatur à tutela alterius. Bar. in. l.25.ff.de testamen. tutel.

Tutor testamentarius, vel datiuus, si non se excusauerit intra 50. dies post scientiam, videtur se astringere officio tutelę. Abb. consi.90.li.1.

Omnes Clerici, vel Monachi tutelę immunitatem habent. cap. generaliter. 16.q.1.l.39.C. de Episc.& Cleri.

Creditor pupilli nominatus in eius tutorem, si iuret se creditorem ipsius, vel habere res suas obligatas, excusatur à tutela, quando quantitas est magna, & non parua; secùs si non iurauerit. Rol. consi.83.vol.1.

Excusatio à tutela, vel cura, quomodo fieri possit, vide Math. Mathes. sing. 135.

Qui se excusat à tutela, vel cura testamentaria, non repellitur à successione pupilli. Guid. Pap. sing. 528. sed quando hoc casu amittat legatũ à patre pupilli sibi factum, vide infra tit. de his. quib. vt indig. legat. aufe.

Qui se à tutela excusat perdit quod sibi, falsò; est ea contemplatione relictum. l. qui tutela. ff. de testamen. tutel. vide. l.113. de legat. 1.

Qui excusat se à tutela testamentaria indignus est omni commodo testamentario; secùs si se excusat à datiua, & qui agnouit legatum ex testamento, à tutela se excusare non potest. l. 5. §. amittere, ff. de his quib. vt indig. leg. aufer.

Ille, qui tutor datus est non prodest ad excusationem, quod falsum dixerit, quia hoc tantum remouet à legato. ibi. §. ei qui.

Habens tres filios Romę, habet excusationem à tutela, & pater potest vti tali immunitate etiam contra filium emancipatum, si haberet tres filios, quorum vnus esset emancipatus, & petat emãcipatus à Prętore patrẽ sibi dare curatorem. Pet. de Raue. sing. 170.

Rusticus excusatur à tutela, nisi sit sagax. Aluis. de Alber. sing. 53.

Habens priuilegium, vel ius se excusandi ab officio tutelę, si subijt illud munus, non potest se excusare, quantum ad sponte susceptum; secùs quo ad aliud futurũ. Hartma. Hartma. c. 8. & 9. ti. de tutelis. li. 1. sed limita, vt ibi, d.c.9. nã post susceptam administrationem frustra quis se excusat. l. pen. C. si tuto. vel cura. fal. alleg. excu. & excusatus à tutela vnius propter hoc, nõn excusatur à tutela alterius. l. 25. ff. de testamen. tutel.

Quibus ex causis tutor excuseteur, vide glo. in l. 12. §. ex facto. ff. de mino. 25. ann.

Tutor inutiliter datus excusatione non indiget, nisi ex die confirmationis. l.1. & 2. C. de confir. tuto.

Qui sibi ascribit tutelam in testamento nõ erit tutor, nisi testator subscripserit, & excusationem amittit. l.29. ff. de testamen. tutel. vide. l. 38. ff. ad leg. Corne. de falsi.

Tutor, qui succombit in excusatione, tenetur ex illo die, ex quo debuit gerere. l. 21. ff. de administ. vel petic. tuto.

Appellatione interposita super excusatione tutoris,

tôris, interim datur curator pupillo. l. 17. §. tutor. ff. de appellatio.

Tutor non debet appellare à nominatione, sed debet intra tempora statuta excusationem proponere, qua non admissa, potest appellare. l. 1. §. si quis tutor. ff. quando appellādū sit.

Maior 70. ann. habet vacationem à tutela, vel cura. l. 3. ff. de iure immunit.

De suspectis tutoribus, vel curatoribus.

Expensæ factæ per matrem in causa suspecti non repetuntur: quia animo repetendi factæ non videntur. l. 1. C. de nego. gest.

Tutores, & curatores suos minores à litibus eis motis non defendentes, vt suspecti veniunt remouendi, & de proprio resarcire tenent. l. 28. C. de administra. tuto. vel cura.

Tutor non satisdans inopia remouetur à tutela sine infamiæ nota; secùs si fraude, & in locū defuncti idoneus debet subrogari. l. 2. C. de tuto. vel curat. qui non satisd. vide de satisdationibus tutorum, vel curatorū supra. titu. de satisdatio. tuto. vel curat.

Fraus in assumendo tutelam, vel in male administrando, extra ordinem punitur. l. 9. ff. de tutelis.

Tutor absens voluntariè contumax in alendo pupillum, hoc iudicio requirentibus amicis, vel cognatis eius, veluti suspectus causa cognita remouetur à Prætore, vel etiam tutor generalis, & perpetuus ab ipso adiungitur: necessariò verò absens in officio retinetur, speciali curatore ad præstationem alimentorum dumtaxat sibi adiuncto. l. si. ff. vbi pupil. educ. vel morar. deb.

Tutor, vel curator contumax potest, vt suspectus remoueri, & Index absque nouo processu potest tutorem, vel curatorem suspectum remouere. Bart. in l. 3. C. de procurat.

Tutores non facultates; sed fraudulenta in rebus pupillaribus, vel calida conuersatio suspectos arguit. l. 15. ff. de priuileg. credit.

Pendente causa suspecti interim videtur interdicta administratio. l. 14. §. funt. ff. de solut. & libera. Fran. Marc. q. 652. & hoc post litem cōtestatam. Afflic. decis. 357. nu. 6.

Per processum criminalem incoatum contra tutorem, vel administratorem, non interdicitur sibi administratio. l. 45. §. fi. ff. de solu. & liber.

Licèt accusatio suspecti tutoris importet infamiā, si remotus sit à tutela; tñ desistens ab accusatione non incidit in Senatusconsul. Turpil. l. 1. §. suspecti. ff. ad Senatusconsul. Turpil.

Qui tutorē suspectum facit alieno nomine agere intelligitur; secùs in procuratore in rem suam. l. 20. ff. de appellatio.

Si tutor vti suspectus remoueatur, tutela finitur; & si suspectus dicitur, ac pro suspecto accusatur suspendit ab administratione, quod procedit, si suspicionis causa emerserit suscepta tutela, non antequam post quam in ipso tutelæ ingressu opposita non fuit, in necessarium antecedens remissa cēsetur. Illu. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitu. gl. 2. super 1. part. decreti, quitationū. ti. de minor. fo. 96. tamen si tutor sit coniuncta persona pupilli, (qui etiam suspectus nō venit remouendus) sed illi datur adiunctus, interim non venit remouendus ab administratione. vide ibi. nu. 2. & Afflic. decis. 357.

Mater tutrix, aut auia nō potest propter litem, quomodolibet habita cum pupillo, à tutela remoueri; sed datur adiunctus, licèt secùs sit in alijs tutoribus. Afflic. decis. 207.

Mater remouetur à tutela, quando dissipat bona pupillorum dando ipsa filiabus in dotem: quia tutor etiam pro leuissima causa potest à tutela remoueri. Afflic. ibi. nu. 3.

Tutor, qui coniunctus est pupillo, quādo priuetur administratione pendente iudicio accusationis, vide Vincent. de Fran. decis. 8. nu. 8.

Tutori accusato de suspecto qualiter, & quando interdicatur administratio, vide per Bar. in l. 54. §. funt. ff. de soluto. & libera.

Suspectus de dilapidatione, an sit remouendus ab administratione, vide glos. in verbo suspectus in c. 37. ex. de offi. & potesta. Iudi. deleg.

Prælato postulato suspecto nō interdicitur administratio; sed datur ei adiunctus. Bart. in l. 54. §. sunt quidam. ff. de soluto. & liberatio.

Causa criminalis dicitur, quando de suspecto tutore agitur. Maran. in suo spec. par. 4. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimin. nume. 18. distinct. 1. ideò Iudex inquirit in causa suspecti tutoris, & inuentum suspectum ab officio remouet. idem Marant. ibi. par. 6. cap. & peruenitur aliquando per viam inquisit. nu. 147. tamen accusatio de suspecto tutore non est publica; sed priuata. Bar. in l. 1. ff. de public. Iudi.

Accusatio suspecti tutoris facta, vt remoueatur est ciuilis, & in ea potest procurator interuenire; secùs si vt puniatur. Bar. in l. accusatore. §. ad crimen. ff. eod.

Consanguineus inimici propter consanguinitatem suspectus reputat. Dec. cōsi. 674. nu. 7.

Iudex prius cognoscere debet, an sit iusta causa remouendi curatorem, sine qua amotio fieri non potest: imò quando curator est suspectus dandus est ei adiunctus; nec est amouēdus. Menoch. consi. 345. lib. 4.

Tutor,

Tutor, & curator debent defendere minorem, quod si recusent à tutela, vel cura remouentur. Bar. sing. 176.

Tutor, vel tutrix potest remoueri, si nō fecerit inuentarium: quia tunc ipso iure redditur suspectus, vel suspecta, & hoc casu etiam tutor testamentarius potest allegari suspectus, & remouetur, vt fuit quædam mater remota. Afflic. decis. 207. ideò tutor ante confectionē inuentarij administrans, potest vt suspectus remoueri. Iacob. Put. decis. 287. lib. 1. & decis. 314. ibi. & potest allegari suspectus. Vincent. de Fran. decis. 206. num. 8. & si distulit confectionem inuentarij redditur suspectus; sed quādo, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 174. imò gerens negotia pupilli non decreta sibi tutela per Iudicem, & inuentario prius non confecto, debet tanquam suspectus accerrimè puniri. Abb. cons. 90. lib. 2.

Tutor, qui non posuit in inuentario omnia apponēda accusari potest, & vt suspectus remoueri, criminaliterq; puniri, & à tutela remouetur ratione doli commissi in inuentario. Bar. in l. 1. §. solent. ff. de offi. Præfe. vrb.

Clausula, quòd si aliqua apposuit non apponēda, vel ēconuerso, in inuentario apposita, qd operetur. vide Bar. ibi. nu. 4. & 8.

Remoueri an possit, qui omisit vnam rem ponere in inuentario, & an qui accipit pecuniā, vt esset tutor possit conueniri cōdictione ob turpem causam, vide Bar. in l. 9. ff. de tutel.

Tutor allegatus suspectus, non repetit expensas litis, in qua succubuit; secus in expensis factis in causa appellationis, in qua obtinuit. Vinc. de Fran. decis. 394. par. 2.

Mater non tenetur facere tutorem suspectum; sed tantùm petere. Bart. in l. 1. C. de neg. gest.

Cognitio suspecti tutoris, quando pertineat ad Iudicem causarum criminalium, & quando ad Iudicem ciuilium, vide Bar. in l. 1. §. solent. ff. de offic. Præfect. vrb. nu. 5.

Mater si non transit ad secunda vota; sed aliter est luxuriosa, priuatur tutela. Bart. in l. si quis sub conditione, nu. 26. ff. de testamen. tutel. & in §. si autem. Auth. de nupt.

Tutela denegatur ei, qui implicitus est cum fisco, & vtilitatis pupilli causa receditur à voluntate defuncti. Bart. in l. in confirmando. ff. de confir. tuto.

Testator licèt remiserit confectionem inuentarij tutori, Iudex tamen ex causa potest cogere tutorem ad illum faciendum. Bar. ibi. nu. 5.

Tutor contra tutorem, qui non satisdedit de iure, vel de facto non potest venire, nisi offerat satisdationē, sed pupillus, vel tertius sic. Bart. in l. 5. §. in legitimis. ff. de tuto. & curat. dat. ab his.

Suspectus est qui se ingerit. Bar. in l. 21. ff. de tut & cura. dat. ab his.

Suspectus quis ex mala conuersatione præsumitur. Bart. in l. si plures. §. si parens. ff. de administrat. & peric. tuto.

Tutor, qui cępit gerere, & postea cessauit remouetur vt suspectus. Barto. in l. 5. §. gessisse. ff. de administ. & peric. tuto.

Si tutor non est diues, sicut pupillus, an possit administrare, vide Bart. in l. 18. §. si quis. ff. de excusa. tuto.

Iudex ex officio suo potest curatorem iam datum remouere, & alium deputare. Abb. consi. 91. lib. 1.

Minor non potest pro libito se à ptāte tutoris, vel curatoris sola voluntate eripere. Abb. ibi.

De inuētarijs, & descriptionibus bonorum, quæ solēt fieri per tutores, curatores, & alios administratores rerum alienarum.

Mater ad petendum tutorem intra annum admittitur, qui terminus ad conficiendum inuentarium nō datur. Ozas. decis. Pede. 58.

Mater tutrix inuentarium conficere tenetur, etiā si testator prohibuerit, quod si nō fecerit quas pęnas incurrat, vide Ozas. d. decis. 58. nu. 19.

Dictio, mox, de qua in l. tutores. C. ad Tertullia. quomodo intelligatur, & de tempore conscribendi inuentarij, & quo temporis spacio finiat talis facultas, vide p Ozas. d. decis. 58. nu. 24. & textus in l. 2. §. confestim, ad Tertul. declaratur. ibi. nu. 28.

Inuentarium non conficiens in dolo esse præsumitur, nec non res pupillares subtraxisse, poterit tū vt suspectus remoueri. Ozas. ibi. n. 22. vide. l. fin. §. fin. & ibi. gloss. C. de arbitr. tutel. & ex hoc resultat præsumptio violenta mali animi ad fraudandum. Afflic. decis. 13. nu. 17. vide ibi. deci. 44. nu. 32. & iste talis magis delinquit, quàm is, qui tutorem intra statutum tempus non petijt. Ozas. d. decis. 58. nu. 23.

Tutor liberatus per testatorem à confectione inuentarij, nihilominus simplicem bonorum pupillorum descriptionē facere tenetur. vide in quodam. consi. in decisio. Pedemon. fol. 110. & scribit Ios. Ludo. decisio. Perus. 4. & 61. part. 2. tū testator potest confectionem inuentarij remittere tutori; verùm si appareret talē remissionē ī dānū pupilli esse, Iudex eo casu nō debet sequi voluntatē testatoris. Gramm. deci. 7. vide Guid. Pap. q. 352. Craue. consi.

consi. 193. nu. 10. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des enfans* rub. 6 §. 6. gl. 4. nu. 33. Barto. in l. 8. ff. de confir. tuto. & in l. 58. de legat. 1. D. Sol. in suis comēt. in antiq. cōstitutio. Sab. gl. 1. super 1. par. decreti, quomodo. n. 15. ti. de minorib.

Tutor excusatur à confectione inuentarij, si aliter ostēdat rōnes, vide Rot. Genu. dec. 35. n. 2.

Dolus est in tutore non conficiente inuentarium, vel saltem lata culpa. Paul. Aemil. Vera. decis. 119. num. 4.

Omissa consulto, & dolo in inuentario, in duplum restituuntur. Gome. Leo. decis. 18. nu. fi. in decis. diuerso. To. 2. quomodo talis dolus probetur, vide Crauet. consil. 275. nume. 11.

Tutor non apponens omnes res in inuentario, quando videatur dolo facere, vide Bart. in l. tutor, qui repertorium. n. 15. ff. de administr. & pericu. tuto.

Liberatio testatoris liberantis hæredem à confectione inuentarij, & à præstatione cautionis, valet quo ad quid, sed non omnino: quia instante fideicommissario hæres cogitur aliquando contra prohibitionem testatoris cōficere inuentarium de bonis subiectis, vide Papon. arrest. 4. lib. 15. tit. 6.

Inuentarium non solemne, & imperfectum non releuat, & nihil operatur, vide ibi. arrest. 6.

Testator an possit remittere confectionem inuentarij hæredi, vsufructuario, & tutori: & Iudex non obstante hac liberatione, an possit cogere liberatum ad illius confectionem, vide Clar. in sua pract. §. testamentum. q. 66.

Qua pęna puniatur ille, qui tenebatur facere inuentarium, & non fecit, vide per Cassa. in consuetu. Burg. *des enfans* rub. 6. §. 6. gl. 4.

Iudex ex causa potest remittere tutori inuentarij confectionem, vtpotè si non expediat pupillo manifestari quātitatem patrimonij. Hiero. Boer. in suis singularibus. tit. tutor curator, & administraror. nu. 3.

Sicut testator potest remittere confectionem inuentarij tutori testamētario; ita legitimo, & datino. Guil. de Lud. sing. 100.

Protestatio tutoris, quæ fieri debet in fine inuētarij, quòd si aliqua ponenda non posuisset, vult habere pro positis, vel ècontrà nihil operatur, & non excusat tutorem, vide Marc. de Mant. sing. 127. Bar. in l. 1. §. solent. ff. de offic. Præfect. vrb. nu. 4. & 8.

Fideicommissarius, qui ex testamento vocatur ad hæreditatem eueniente aliqua conditione, potest hæredem grauatum compellere, vt conficiat inuentarium bonorum hæreditatis, vt ea cōditione adueniēte nō ignoret, quę bona erant in hæreditate, & hoc procedit etiam in vltimo fideicommissario, primis negligentibus. August. Bero. quæst. 118.

Tutori non imputatur, si non fecerit inuentarium, quando plus expenderet in eius confectione, quàm esset vtilitas. Bart. in l. 8. C. de anno. & tribut. lib. 10.

Tutor, qui non posuit in inuentario omnia apponenda accusari potest, & remouetur, & inuentarium vitiatur; & an præsumatur esse in dolo, si non posuerit oēs res, vide Bart. in l. 1. §. solent. ff. de offi. Præfec. vrb. Abb. consi. 73.

Tutor, qui inuentarium non confecit remouetur vt suspectus, & aliter punitur, & efficitur infamis, vide Azo. in summa. tit. C. de administr. tut. nu. 6. & l. 3. §. tutores. ff. de suspec. tut.

Consuetudo, seu regionis stylus attenditur in faciendis inuentarijs. Capic. decis. 101.

De inuentario cum beneficio legis, quod fit ab hærede, vide infra tit. seq.

Inuentarium conficiens etiam de bonis, quæ sua esse contendit, qualem protestationem facere debeat, vide DD. de Rot. decis. 1. de donat. int. vir. & vxo. in antiquio.

Inuētarium debet fieri in præsentia publici notarij, seu Officialis, cum adnotatione diei, & anni, & ita debet fieri per tutorem, vt ex eo possit conueniri. Vincent. de Fran. deci. 206. de forma conscribendi inuētarium, vide per Rebuff. in suis comment. tract. de inuent. art. 1. gl. 1. fol. 868. de solemnitatibus requisitis in inuentario, per Dec. consi. 633. nu. 7.

Inuentaria tutorum, curatorum, administratorum, hæredum per quos describenda sint, & quid in inuentarijs iuriū fiscalium, habemus in hac Patria decretum antiq. tit. de minoribus, de quo vide p D. Sol. in suis commenta. ibid. fol. 90.

Inuentarium quid sit, & quo alio nomine nuncupetur, qui illud conficere debeāt, per quē, intra quod tempus, qua pęna puniatur illud differens, vel omittens, & multa alia de materia, vide in dictis comment. D. Sol. gl. super 1. part. decreti, & quomodo tit. de minori. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des enfans.* rub. 6. gl. 4.

Inuentarium tutoris quando, & quomodo fiat, & creditores non citantur quando tutor facit inuentarium; secùs in inuentario hæredis, & debet fieri in iudicio. Bar. in l. 29. C. de administra. tuto. & cura.

Inuentarium qñ fit debet describi æstimatio rerū, & tutoris datio nō inualidatur, licèt inuētarium non fuerit confectum legitimè à tutore. Bart. in l. 6. C. de Magist. conuen.

Inuentarium potest confici per procuratorem. Bar. in l. fi. §. cum igitur. nu. 5. C. de iure delib.

Omissio Crucis in inuentario non vitiat. Bart. in l. 1. §. quod autem. ff. de vent. inspic. tamen contrarium tenet Abb. consi. 73. lib. 2. nu. 7.

Inuentarium non vitiatur, licèt notarius illud scribens minorem rerum æstimationem fecerit. l. fin. C. de Magistrat. conueniend.

Inuenta-

Inuentarij confectio cur inuenta, & caput inuentarij est redditio rationis. Ozas. decisio. 147. num. 22.

Inuentariũ tutoris, plenam fidem facit contra tutorẽ. Afl. decis. 13. inter easdẽ personas; secus quo ad alias. Fran. Marc. q. 130. vide Capi. decis. 107 nu. 11. & 13. & præsentatum in iudicio per adultũ originaliter, habet vim probationis debiti Capic. decis. 107. nu. 10.

Probatio contra inuentarium, an posit fieri, vide Affiic. decis. 13. nu. 25.

Inuentariũ de bonis vnius factũ, ꝓbat res in ipso descriptas esse in bonis illius, in cuius inuẽtario reperiunt descriptæ. Boer. deci. 61. nu. 8.

Inuentariũ, vt faciat fidẽ contra debitores ibi descriptos, debet fieri corã Iudice, & multa alia pertinentia ad bonorũ pupillorũ inuẽtariũ, vide per Bart. in l. tutor, qui repertorium. ff. de administrat. & peric. tutor. vel curato.

Tutorẽ fecisse inuentariũ qñ negatur, quis debeat probare, vide Bart. in l. 8. ff. de verb. obli.

Confessio tutoris extra inuẽtarium non præiudicat veritati; sed confessio facta per inuentarium adeo præiudicat, vt non posit tutor contra probare, & omnino standum est inuẽtario. l. fi. C. arbitr. tute.

Tutori non potest administratio decerni, nisi inuentario solemniter præcedente, vel nisi testator vetuerit inuentarium fieri. ibi. d. l. fin.

Fallit in rebus, quæ dilationem non recipiunt l. 8. ff. de administra. & peric. tuto. vel curato. vide inf. tit. de administ. tuto.

Pater, & mater qñ teneantur facere inuentarium bonorum filiorum, vide Boer. decis. 61.

Pater non tenetur conficere inuentarium de bonis filij, Mysing. obser. 93. cent. 2. contrariũ tamẽ videtur tenere Pap. lib. 15. tit. 6. arrest. 1.

De inuentario bonorum Presbyteri defuncti, vide per Pap. lib. 15. tit. 6. arrest. 2.

Socius præsupponens societatem vniuersalem, de qua tamen non constat non potest cogere suum aduersarium possessorem ad faciendum inuentarium. Pap. lib. 15. tit. 6. arrest. 7.

Duobus disceptantibus de bonis alicuius hæreditatis, alter eorum requirente, debet fieri inuentarium de bonis hæreditarijs sumptibus ipsius hæreditatis. Pap. ibi. arrest. 8.

Confectio inuentarij potest committi notario. ibi. arrest. 9.

Executores testamentarij tenentur facere inuẽtarium. Papon. lib. 20. tit. 9. arrest. 1.

Inuentarium tutoris non proderit pupillo tanquam heredi defuncti, cùm aliud sit inuentarium hæredis, aliud tutoris, & cum alia solẽnitate conficitur. Rebuf in suis cõment. tract. de senten. prouisio. art. 3. nu. 2.

Quæ personæ teneantur conficere inuẽtarium, vide per Rebuff. ibid. glo. 3. nu. 7.

Vtilitates conficientis inuẽtarium plures sunt, de quibus, vide ibi. nu. 16.

Inuentarium conficere tenentur hæres, fideicõmissarius, tutores; Prælati, beneficiati, & alij, de quibus per Rebuff. in suis comment. tract. de inuenta. art. 1. gl. 1. fol. 868.

Si quis vellet probare contra inuentarium admittitur, etiam per viam monitorij. nu. 9.

Curator datus tantùm liti, non conficit inuentarium. Marc. de Mant. sing. 582. vide Bart. in l. 5. C. de bon. vacan. li. 10. & supra de curatoribus in genere.

Inuentarij confectio, quæ ex parte absentis fieri debet, an requirat speciale mãdatum, vide Excel. P. Tessa. decis. 195.

Qualiter opponatur contra tutorẽ, qui non fecit inuentariũ, vide Bar. in l. 8. ff. de verb. obli.

An inuẽtarium factum ab instituto prosit substituto, vel fideicommissario, vide Bart. in l. 9. §. quod vulgo. ff. ad leg. falc.

Inuentarium factum à tutore pro pupillo non prodest. Bart. ibi. nu. 8.

Fideicommissarius vniuersalis potest facere inuentarium ex persona sua. Bart. ibi. nu. 10.

Executor testamenti, & Episcopus tenentur ad confectionem inuentarij eorum, quæ in redemptione captiuorum relinquuntur. l. nulli C. de Episcõ. & Cler.

Hospitalarij æquiparant tutoribus, & curatoribus, & debent inuentariũ facere. l. orphanotrophos. C. eod. §. fin. Auth. de Ecclesiast. titul.

Curator furiosi tenetur conficere inuentarium subtiliter. l. 20 C. de Episco. audi. vide supra tit. de curatoribus in genere.

Pariter curator datus bonis, & hæreditati iacẽti, tenet facere inuentariũ de bonis hęreditarijs. Auth. omnes. C. si minor. ab heredi. se abstinu. vide supra tit. de curatoribus in genere.

Tutor, & curator quàm primùm debent inuẽtariũ facere de rebus, & instrumẽtis, seu iuribus pupillorũ. l. 24. C. de administr. tuto. vel cura.

Inuẽtarium an posit fieri coram vno tabellione, vel coram Iudice, vide glo. ibi.

De inuentario cum beneficio legis, quod fit ab hærede.

AN per omissionem inuentarij hæres amittat trebellianicam, vide per Ozasc. decis. 147. & infra tit. de trebellia. pro affirmatiua scribit Dec. consi. 236. nu. 5. vide Bar. in l. 7. §. Titius. ff. de cõdit. & demõ. & in cõs. 250. & 234.

Hæres circa inuentarij confectionẽ dolosè versatus, non fideliter describendo omnes res hæreditarias, priuatur falcidia, & trebellianica. Ozas. d. decis. 147. nu. 9.

Hæres nō cōficiēs inuētariū pdit æs alienū sibi debitum. Ozas. decisio. 148. & tenetur ad integra legata Auth. sed cùm testator. C. ad l. fal.

Filius ob inuentarium nō confectum teneri ad integra legata, & fideicōmissa (etiā de proprio) si vires hæreditatis non sufficiant, quo intelligat, vide Ozas. decis. 148. nu. 11. an teneantur creditoribus vltra vires hǽditarias, vide Bart. in §. si verò. Auth. de hæred. & falcid.

Filius ob non confectum inuentarium non priuatur legitima, neque etiam trebellianica, & multo magis feudo ex pacto, & prouidentia. Ozas. decis. 181. nu. 18. vide Dec. cōsi. 236. nu. 5. Bar. in §. si verò. Auth. de hæred. & falci. tamen filius heres nō conficiēs inuentariū repellitur à vēdicatione rei aduētitiæ à pře alienatæ, sed p intelligētia, vide Ozas. d. dec. 181.

Inuentarium non cōficiens habet præsumptionē violētā mali animi ad fraudādū. Ozas. ibi. nu. 17. Affl. decis. 13. & inuentariū qui tenetur facere, & non fecit præsumitur dolosus, & bonorum vsurpator. Afflic. decis. 44. nu. 30.

Licèt hæres omittat dolosè ponere in inuentario vnam, vel plures res; tamen valet inuentarium, & punitur solùm pena dupli: non autē tenetur insolidum legatarijs, & creditoribus. Rot. Genu. deci. 35. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des droicts.* rub. 4. §. 21. gl. 2. nu. 4. vide tamē Bar. in l. 6. ff. de his, quib. vt indig. lega. aufe. & in l. 2. ff. ad leg. falci. Abb. consi. 73. lib. 2.

Filius hæres institutus etiam si non confecerit inuentarium non patitur penas, de quibus in lege sancimus. C. de iure delib. sed quid in Ecclesia, vel hospitali, vide Guid. Pap. q. 571. nu. 3. & 4. Iacob. Put. decis. 379. lib. 1.

Ecclesia, vel pauperes si instituantur hæredes, etiam si non fecerint inuentarium non tenētur vltra vires hæreditatis. Bar. in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccle. in repet. nu. 45. Abb. cons. 73. nu. 10. lib. 2. Vinc. de Fran. decis. 282.

Inuentarium qui non confecit, non tenetur in foro cōscientiæ vltra vires hæreditatis. Guid. q. 571. nu. fi. Bart. in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccle. in repet. nu. 45. Abb. cons. 73. lib. 2.

Beneficium inuentarij nō prodest, quando inuentarium non fuit formaliter factum citatis citandis, & deuentum ad consumationem d. inuentarij. Ios. Ludo. decis. Luc. 65. nu. 28.

Idem vbi omnia bona non fuerunt apposita in inuentario, & quando plures res reperiuntur descriptæ; non tamen clarè. idem Lud. ibi. nu. 29. vide Vera. decis. 119. nu. 4.

Inuētarij beneficio quis carere debet respectu formæ non seruatæ. Aegig. conclu. 279.

Pena dupli apposita hæredibus surripientibus, vel amouentibus, aut occultantibus in inuentario, non cadit respectu bonorum immobilium. Rot. Genu. decis. 35.

Inuentarij confectio censetur prohibita, quando testator mādat legata solui sine aliqua diminutione æris alieni, tunc enim censetur prohibita falcidia. Craue. consi. 174.

Inuētarium tutoris pōt testator remittere, sed non hæredi in præiudicium creditoris. Rebuff. in suis comment. super constitu. reg. trac. de senten. prouisio. art. 3. gl. 3. nu. 3.

Hæres non conficiens inuentarium tenetur insolidū creditoribus, & legatarijs, etiā vltra vires hæreditarias: fallit in quatuor casibus, de quibus p Math. Mathes. sing. 156. in additio.

Inuentarium qui fecit non tenetur vltra vires hæreditatis. Bart. in l. fi. §. & si præfatam. C. de iur. delib. vide per tot. ipsam legem fin.

An substitutus debeat conficere inuentarium cū beneficio legis, & si non faciat, quid iuris, vide Bar. in l. 9. §. quod vulgo. ff. ad ad l. falci.

Si hæres, qui confecit inuentarium, ex hæreditate aliquid surripuerit, vel celauerit, aut amouerit, vel amouēdū curauerit punit, vt duplū refundat, si coniunctus fuerit; sed qñ excusēt virtute protestationis solitę appon. de addēdo &c. vide Hartma. Hart. c. 3. de hæred. lib. 2.

Hæres in confectione inuentarij, an debeat obtinere citationē cōtra fideicommissarios; sicut contra legatarios, & si non citentur fideicommissarij, an amittat trebellianicam, vide Ozas. decis. 147. nu. 17.

Rogatus de restituēdo facit inuētariū (pro interesse illius, cui restituere tenet) secūdū formā legis. Capel. Thol. q. 315. Guid. Pap. q. 351.

Solemnitates in cōfectione inuentarij, quæ requirant, vide per Ozas. deci. 181. Dec. cōs. 633. n. 7. Abb. cōs. 73. li. 2. & qualis forma. Rebuff. in suis cōment. trac. de inuent. art. 1. gl. 1. nu. 6.

Donec heres intēdit inuētario nō debet inquietari à creditoribus. Boer. deci. 10. n. 3. Capel. Thol. q. 258. fallit in sex casibus, de quibus p Cassa. tit. *des successions.* §. 13. gl. 3. nu. 9. vide Capel. Thol. q. 258. an possit conueniri rei vēdicatione, vide Vinc. de Fran. decis. 352. part. 2.

Executio relictorū ad pias causas nō differt durāte tpe inuentarij. Iaff. Lanf. Balb. decis. 402.

Pendente tempore dato ad conficiendum inuētarium hæres non potest conueniri, si declarauerit se esse hæredem cum beneficio inuētari, Pap. li. 21. ti. 10. arrest. 7. & 8. ipse tñ hæres alios conuenire potest. Capel. Thol. q. 258.

In cōfectione inuētarij creditores certi, vel qui de facili certificari possunt noiatim sunt citādi. Oza. dec. 181. Pap. li. 21. ti. 10. arrest. 5. & pclama nō sufficit. Capi. deci. 101. tñ cōtra incertos sufficit vna citatio absq; pemptoria. Iac. Put. deci. 267. li. 3. aut generale prolama. vide Bar. in l. 3. §. si causa. ff. de bono. possess.

Inuentarium non est legitimè confectum, in cuius subscriptione litteris testatus non fuit hæres se sine fraude, & dolo omnia posuisse. Nat. consi. 214. nu. 12. Tom. 1.

Inuētarium corruit, nisi adhibeantur testes, qui cognoscant hæredem, & videant res hæreditarias, & nisi à principio vsq; ad finē inuentarij interuenerint. Nat. ibi. nu. 14. & consi. 331.

Inuētariū est cōficiēdū in loco, vbi sunt res hæreditariæ, vel earum maior pars. ibi. nu. 9.

Inuentarium confici ita debet, vt loco absentiū creditorum adhibeantur tres testes loci locupletes, & bonæ opinionis, & in eorū præsentia inuentarium cōscribendum est. idem Nat. consi. 332. nu. 5. de requisitis in inuētario, & qua forma fieri debeat, vide p eundē Nat. cōs. 574. & 575. Rol. cōs. 73. vol. 2. tñ consuetudo loci attendi debet in inuentario conficiēdo. Nat. d. consi. 332. num. 6. & stylus regionis. Capic. decis. 101. & secundum talem consuetudinem factum valet, etiam non seruatis solemnitatibus iuris. Rot. Genu. decis. 35.

Vsu receptæ non sunt solemnitates inuentarij, si fraus tamen absit. Crauet. consil. 1. pro genero nu. 476. item non attēduntur in hac patria, vbi ex forma decreti sola facti veritate inspecta proceditur. Craue. ibi. nu. 477.

Omissio Crucis inuētarij substātiā, an vitiet, vide Bar. in l. 8. §. si Prætor. ff. de trāsa. & in l. 1. §. qđ antē. ff. de ventre inspicien. Abb. cōs. 73. lib. 2.

In cōfectione inuētarij nouem solēnitates debēt interuenire, quæ tñ statuto, vel cōsuetudine minui possunt. Rebuf. in suis cōment. tract. de senten. prouisio. art. 3. gl. 3. nu. 4.

Inuentariū potest cōfici per procuratorē. Bart. in l. fin. §. igitur. C. de iure deliberan. nu. 5.

Inuētarij in cōfectione legatarios, & creditores citādos esse, de qbus legatarijs, & creditoribus intelligatur, vide ibi. nu. 8. & 9. & Bart. in Auth. omnes. C. si minor ab hæred. se abstinu.

Pro inuentario præsumitur præsertim, si decretum interuenit. Ozas. decis. 181. nu. 11.

De forma inuentarij, & qui sint eius effectus, vide per Azo. in summa tit. de iure deliber. Bar. in Auth. de hæred. & falcid. §. si enim.

Inuentarium non est nullum, etsi non incoetur intra triginta dies, dummodo finiatur intra tempus datum à lege. Guid. Pap. q. 571. Ioan. Pap. lib. 21. tit. 10. arrest. 5.

Tempus cōficiendi inuentarium currit minori; sed restituitur. Guid. ibi. Capel. Thol. q. 55. tamen ex causa paupertatis non datur restitutio. Mago. decis. Luc. 40. tale tempus incipit currere à die aditę hęreditatis, & non delatę. ibi. Guid. d. q. 571. Crauet. pro genero. consi. 1. nu. 479. vide Dec. cons. 633. & Bero. q. 62.

Mulier quando non confecit inuentarium, vel minus solemniter fecit, restituitur in integrū; sed quando, vide Vincent. de Fran. deci. 29. par. 2. maiori autem non conceditur restitutio ob omissam solemnitatē ex capite ignorantiæ, quæ non dr probabilis. Crau. cōs. 225.

Inuentarium non facere quis dr, qui minus solēne illud cōfecit. Paul. Aemil. deci. 119. part. 2. nā insolēne, & imperfectum nō releuat, & nihil operatur. Pap. lib. 15. tit. 6. arrest. 2.

Inuentarium cōficiens etiam de bonis, quæ sua esse contendit, qualem protestationem facere debeat: vide DD. de Rot. decis. 1. de donatio. int. vir. & vxo. in antiquio.

Hæres debet ponere in inuentario non solùm res testatoris; verùm etiam omnes res per eum detentas ex quacunque causa. l. 20. §. fin. & ibid. Bald. ff. de peti. hæred.

Inuentarium non nocet nominatim non citatis, quando erant certi. Crauet. cons. 89. num. fin. imò tunc quo ad ipsos non valet; secùs quo ad citatos. Craue. consi. 225.

Hoc inuētariū cū beneficio legis debet fieri in iudicio. Bar. in l. 24. C. de admin. tut. vel cura.

Tempus ad conficiendum inuentarium, an currat hæredi à die notitiæ, vel aditę hæreditatis, vide Bart. in l. fin. §. cùm igitur. C. de iure deliber. & in §. sin autem. ibid.

Debitum quādo probetur ex instrumento exēplato in inuentario, & inuentarium quando fieri debeat coram Iudice; vide Bart. in l. 58. ff. de adminiſt. & peric. tuto.

Legatarij, & fideicommissarij debent citari ad confectionem inuentarij. Bart. in §. hinc. Authen. de hæred. falcid. vide tamen eundem consi. 154. vol. 1.

Inuentarij confectio, quæ ex parte absentis fieri debet, requirit speciale mandatum; vide Excel. P. Tesla. decis. 155.

In cōfectione inuētarij necessariò non requirit Iudicis præsentia. Bart. consi. 154. vol. 1. nu. 7.

Quando sunt plures hæredes, & vnus vult esse hæres cum inuentario, & alius simplex sine, quis præferatur, & quid in eo, qui est in remotiori gradu, & vult esse hæres simplex, an excludat proximiorem volentem adire cum beneficio inuentarij, vide Cassa. in consuetu. Burb. tit. *des successions*. §. 17. glo. 1. & 2. Papon. lib. 21. tit. 10. arrest. 2. decis. 1. Senat. Parisin. decisio. diuerso. fol. 223.

Inuentarium est descriptio omnium bonorum defuncti, facta coram Iudice, citatis quorum interest. glo. 3. ibi.

Multæ resultant vtilitates ex confectione inuētarij, de quibus vide ibi. & Math. Mathes. sing. 156. in additio. Rebuf. in suis commen. tract. de senten. prouisio. art. 3. gl. 3. nu. 15.

Inuentarij confectio quid operetur in vtilitatē hæredis; vide per Ozas. decis. 181. nu. 13.

Probatio contra inuentarium, an possit fieri, vide Ozas. d. decis. 181. nu. 25. & Bald. sing. 75. Castren. sing. 17. quòd possit etiam per tiam

monitorij, scribit Rebuff. in suis comment. tract. de inuenta. art. 1. gl. 1. nu. 9.

Inuentarium non probat, nisi inter eos, inter quos confectus fuit. Rebuff. ibi. nu. 10.

Inuentarium temporis antiquissimi præsumptionem inducit. Afflic. decis. 245. nu. 12. vide ibi. decis. 324. nu. 14.

Hæres, qui non tenetur ad inuentarium ex dispositione testatoris, præiudicare non potest creditoribus. Afflic. decis. 44. nu. fin.

Etiam legitimè facto inuentario quando remanent in hæreditate tot bona defuncti, quæ æquipollent bonis hæredis alienatis, non potest agi contra bona alienata. Ios. Ludo. decis. Luc. 65. nu. 31. Craue. cons. 225. nume. fin. ideò tunc hæres non potest venire contra factum defuncti: quia cum possideat alia bona acquisita ab alienante cautela inuentarij non iuuat hæredem, quin teneatur approbare factum defuncti. Ios. ibid.

Hæres conficiens inuentarium potest defuncti voluntati côtrauenire, vbi ex hæreditate nihil ipsi hæredi remanet. Put. decis. 264. lib. 3.

Hæres, qui non fecit inuentarium gaudet etiam beneficio. l. hac edictali. C. de secū. nupt. Rot. Auenio. decis. 95. in decisio. diuerso. Tom 3.

Nouerca hęres grauata tenetur facere inuentarium. Pap arrest. 5. lib. 15. tit. 6.

Hæres cum beneficio inuentarij tutius agendo, debet impetrare rescriptū à Principe sup cōfectione dicti inuētarij. Pap. li. 21. ti. 10. arre. 1.

Hæres cum beneficio inuentarij, tenetur præstare cautionem datis fideiussoribus pro bonis mobilibus. Pap. ibi. arrest. 3.

Amisso inuentario qualiter hæres illud probare possit, vide ibi. arrest. 4.

Quando quis acceptat hæreditatem reseruato iure restituentis eā, non ob id priuatur, quin possit conficere inuentarium, ne teneatur vltra vires hæreditatis. Craue. cons. 33. nu. 17.

Inuentarium factum respectu vnius personæ, non trahitur ad aliam personam separatam, & ad aliam hæreditatē. Craue. cons. 312. nu. 3.

In successione feudi antiqui non transitorij ad extraneos, superuacum est inuentariū. Craue. ibi. nu. 481.

Statutum, vt debitor, & eius hæredes possint incarcerari, non comprehendit hæredem cum beneficio legis, & inuentarij. Aug. Bero. q. 57.

Hæres si fecerit inuentariū, & creditores dicant plus esse in bonis, quàm sit in eo comprehensum, Iudex instantibus creditoribus inquirit, & accipit probationes de domo hæredis, etiā hæredis sermos totquendo. Maran. in suo spec. par 6. titu. & peruenitur aliquando per viam inquisitionis, num. 145. nam creditores possunt opponere contra æstimationem rerum, & pretium illarum augere licitationibus. Papon. lib. 21. tit. 10. arrest. 5.

Sententia confectionis inuentarij est executoria, et si pronunciet hæredē côficere inuentariū debere. Rebuf. trac. de sent. puis. ar. 3. gl. 3.

Sentētia lata côtra defunctū, debet mādari executioni nō obstāte, q hęres cū bñficio inuētarij ponat bona in declaratione. Guid. Pap. sing. 290.

Creditor hæres institutus à debitore, si adiuerit hæreditatem cum beneficio inuētarij, potest petere sibi assignari vnam rem hęreditariam pro debito suo. Io. Ant. Trigo. sing. 4.

Emptor, cui bona hæredis pro satisfaciēdis creditoribus vēdita fuerāt tutus est, & super bonis emptis conueniri non potest, quo beneficio etiam fruitur hæres, qui adiuit cum beneficio legis, & de pprijs pecunijs soluit creditoribus hæreditarijs, retinendo loco solutionum bona hæreditatis. August. Bero. q. 63.

An Aditio hæreditatis facta per fratrem nomine suo, & fratris absentis cū beneficio legis, & inuentarij, prosit ipsi fratri absenti, & ratificanti post tempus datum ad confectionem inuentarij, vide Bero. q. 64.

Hæres, qui fecit inuentarium qualiter deducat expensas factas ratione inuētarij, vel hæreditatis, vide Bar. in l. fin. §. in cōputatione. C. de iur. delib. & pęna hæredis nō côficientis inuētarium, quæ nam sit, vide Bar. ibi. §. fin verò.

Vide de materia inuētarij, per Bar. in Auth. sed cum testator. C. ad leg. falc. & in §. nobis ingressa, & glo. ibi. Auth. de hæred. & falc.

Fideicommissarius vniuersalis potest facere inuentarium Bart. in l. 9. §. qd. st. ad l. falsc. nu. 10.

Hæres cū beneficio legis, & inuētarij, qui soluit primò venięti, nō potest ab alijs creditoribus hrditarijs côueniri, si nihil hæreditariū possideat, quod procedit, si soluerit de bonis hæreditarijs vti hæres, cum ipso beneficio; aliàs secùs. Vincent. de Fran. decis. 271. par. 2.

Emptor ab hærede cū beneficio inuentarij, nō potest molestari à creditoribus, qñ inuentarium fuit factum citatis ipsis creditoribus, ita vt ignorantiam prætendere non possint; aliàs secùs. ibi. d. decis. 271.

Prædicta procedūt respectu hæredis, vel emptoris: sī creditor anterior vult experiri côtra creditorem posteriorem, qui recepit solutionem, hoc facere potest; sed quid, si talis creditor non esset soluendo, vide ibi. nu. 8. tamen emptor ab hærede cum beneficio inuentarij, pro parte precij soluta ipsi hæredi, potest côueniri hypothecaria. ibi. nu. fin.

Hæres cū bñficio inuentarij, si se pprio noīe obligat, an teneat vltra vires hrditarias, quid, si côpromittat, vide eundem decis. 323. part. 2.

In

In confectione huius inuentarij non possunt creditores facere, nec contradicere, quin hæres faciat scribi ea, q̃ vult, cùm inuẽtarium sit actus solius hæredis: ideò nõ est pręcisè necesse, quòd ipsi compareãt, sed possunt sine eorum prĩudicio non comparere, vide Hart. Hartm. c. 1. tit. de hæred. lib. 2.

Inuentarium factum ab hęrede, an prosit fideicommissarijs vniuersalibus, qui possunt facere inuentarium, si hæres nõ fecerit, vide Bar. in Auth. de hęred. & falc. §. si enim. num. 8.

Hæres faciens inuentarium, an posiit vti falcidia aduersus creditores, vide Bar. ibid.

Hæres si non fecerit inuentarium grauari põt vltrã q̃ sit honoratus; secùs in legatario, vel fideicõmissario, certis casib. exceptis. Bart. in § post aũt, instit. de singula reb. p fideic. relic.

Inuentarium dicitur indiuiduum, & hæres, qui fecit inuentarium, licèt non adhibuerit solemnitates requisitas, non tenetur creditoribus hæreditarijs. Bar. cõsi. 154. nu. 10. vol. 1.

Quando tutores, vel curatores esse desinant.

Quomodo, & qñ mulier transeundo ad secunda vota retineat, vel amittat tutelam suorũ filiorum, vide per Pap. lib. 15. tit. 5. arrest. 3. Boer. decis. 124. nu. 12. & decis. 266.

Mater, quæ luxuriatur perdit tutelam. Hippol. de Mar. sing. 426. sicut quando transit ad secunda vota, & si vadit ad Iudicem, & dicat se velle transire ad secunda vota, statim desinit esse tutrix. Bar. in Authen. sacramentũ. C. quando mulier tute. offi. Cassan. in cõsuet. Burg. tit. *des enfans*. §. 8. vide tamen Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 151. & Lud. Rom. sing. 222.

Quàm citò mater tutrix filiorum suorũ ad secunda vota transit finitur tutela, nec potest postea pro filijs conueniri. l. 67. ff de appel. vide Bart. in l. 32. ff. de adoptio. Auth. sacramentum. C. quando mulier offi. tutel.

Mater transiens ad secunda vota ipso iure tutrix esse definit triplici ratione, & solus Princeps matrem secundò nubẽtem ad tutelam admittit. Cran. cõs. 18. vide Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 2. cas. 151. August. Bero. q 66. & tũc tutela remanet insolidum apud tutorem testamentarium, nec potest Iudex alium adiungere. vide Craue. ibid. nu. 18. quod ampliatur procedere, etiam quando mater esset data tutrix in testamento quamdiu vixerit, & fuerit in humanis. Guid. Pap. sing. 682.

An idem sit contractis solùm sponsalibus, vide Ludo. Roma. sing. 222.

Mr tutrix petijt dari tutorẽ filijs, q̃a vult nubere, & postea eã pœnitet, hoc casu nõ põt amplius reassumere tutelã. Pet. de Rau. sing. 289.

Tutor post tutelam, si efficiatur surdus, vel mutus desinit esse tutor. Barto. in l. 1. §. mutus. ff. de tutelis.

Tutoris, vel curatoris potestas non finitur in caussis iam cœptis, & non finitis, Fran. Marc. q. 55. par. 1. & q 545. par. 2.

Quibus modis tutela finiatur, vide institu. titu. quib. mod. tute. finia.

Quando officium tutoris, vel curatoris dati habenti tutorem, vel curatorem finiatur, vide per tot. tit. C. in quibus caussis tutor.

Si pupillus transeat in alterius potestatem, vel perdat Ciuitatem tutela finitur: idem si tutor remoueatur, vel conditio extinctiua extiterit. l. 14. ff. de tutel.

Curatoribus constitutis, in eos administratio transfertur, & officium tutoris finitur. l. 34. §. officium. ff. de administra. tuto. vel cura.

Tutor, vel curator datus propter alterius impedimentum, durat eo durante, & non vltra. §. 2. instit. de attilia. tuto.

Curator datus ad certam causam, ea finita definit esse curator. §. fin. institu. de aucto. tuto.

Tutor in hac Patria etiam post pubertatẽ non desinit esse tutor, vt censeatur liberatus ab onere tutelæ, ht in nouis ordinib. tit. *delle citationi*, imò ex quadã gñali cõsuetudine hoc passim obseruat. vide And. Gail. obs. 96. lib. 2.

De administratione tutorum, & curatorum.

Tutoris confessio an, & quando pupillo præiudicet, vide Rot. Genu. decis. 110. Fran Marc. q. 56. Bar. in Authen. in isto. C. de iureiuran. prop. calu. dan.

Tutoris pactum pupillo nocere non potest. Ozas. decis. 98. nu. fin.

Tutor in donatione, seu remissione non debet audiri, & transactione rem stabilem pupilli remittens, non præiudicat ipsi pupillo. Affl. decis. 87. nu. 4.

Quomodo, & quando tutor, & curator de rebus pupillorum possint transigere, vide per And. Gail. obser. 72. libr. 2. Dec. consi. 198. nu. 5. & consi. 479. facit l. 58. §. q tutelã. ff. de furt.

Bona pupilli non possunt obligari per tutricẽ. Gram. decis. 103. nu. 150.

Tutor emens nomine pupilli, potest facere pactum de retrouendendo incontinenti; aliàs secùs. Boer. decis. 182.

Pecunia

Pecunia ad prædium comparendum destinata, an possit in aliam vsum per tutorem conuerti, vide Boer. decis.209.

Pecunia est de rebus, quæ seruando seruari nō possunt. ibid. num. fin.

Tutor, qui promisit de rato pro pupillo, an teneatur, si pupillus maior factus ratum nō habuerit, vide Ios. Lud. decis. Perus.27.

Retrouendere potest tutor fine decreto. Vinc. de Fran. decis.206. nu.24.

Tutor, & curator possunt inuestiri, & inuestire, & maximè in tutore, qui habet plenitudinē potestatis. Gasp. Cabal. milleloq.13.

Tutor non potest constituere dotem pupillæ in rebus mobilibus, & immobilibus fine decreto. Hiero. Magon. decis.54. Rot. Flore.

Debitor, qui constituit se debitorem duob. tutoribus, & cuilibet ipsorum insolidum, non potest se tueri prorogatione termini obtēta solùm ab altero ipsorum, contra alium tutorem agentem ad summam debitam lapso termino. Vinc. de Fran. deci.281. par.2.

Si quispiam contrahat cum aliquo administratore voluntario, si constat, quòd administrator solùm dominum obligare voluerit, solus dominus obligatur. Dec. consi.510. imò administrator contrahens cum aliquo nomine officij, seipsum nō obligat nomine proprio; sed dominum. Natt. consi.641.

Debitor soluens tutori, vel curatori realiter liberatur; sed quid, si fuerit facta liberatio per simplicem confessionem, vide Natt. consi. 543. quittatio etiam tutoris valet, nisi inter ipsum, & eum, cui est facta, fit collusum. l.22. ff. de manumis. testamen.

Solutio facta tutori, qui nō administrat, potest tamen administrare si vult, liberat soluentē: secùs si non potest administrare; quia est sibi interdicta administratio per legem, vel per Iudicem, vel testatorem: solutio verò facta ei, qui potest ab administratione repelli, non tamen est repulsus, adhuc liberat soluentem. l.14. §. sunt quidam. ff. de solutio. & libera.

Tutor excusatur si vendat rem minoris, pretio viliori, præcedente æstimatione Iudicis. Lud. Roman. singularib.80. vide Barto. in l.6. C. de Magistr. conuenien.

Tutor potest pro pupillo celebrare quoscunq; contractus, dummodo palàm, & bona fide faciat. Pet. Gerar. sing.57.

Contractus pupilli dicunt bona fide fieri, quando fiunt interuenientibus consanguineis, & amicis pupilli. ibid.

Tutor, qui tempore susceptę administrationis iurat se facturū vtilia, & inutilia prætermittere, potest contrauenire contractui iurato per ipsum facto, per quem pupillus remanebat læsus. August. Bero. q6.27. & non requiritur de necessitate absolutio à iuramento. Idem quæst.28.

Tutor accusans nomine pupilli, tenetur de calumnia; sed an, & quando delictum tutoris noceat pupillo, vide Bart. in l.2. C. de his quib. vt indig. hæred. aufer.

Tutor solus potest delegare nomen debitoris pupilli, si pupillo expedit, & delegat fine decreto, si in obligatione est pecunia. Bart. in l. 18. ff. de aucto. & consen. tuto.

Tutor habetur loco domini, & iurat de calumnia. Bar. in l.10. ff. de testamentis.

Quando tutor possit causam pupilli compromittere, & quando compromissum minoris, cū auctoritate tutoris sibi noceat, vide Bar. in consi.47. vol.1.

Tutor licèt non possit remittere debitum liquidum pupilli, non liquidum tamē potest. Abb. consi.39. lib.1. nam legitimus tutor, vel curator potest recipiendo solutionem debitorem liberare; non autem debitum liquidum remittere. l.22. C. de pact.

Testator mandans tutoribus, vt omnia faciant, cum consilio alterius, factum fine eius consilio non tenet. Felyn. consi.24. nu.10.

Tutor bonorum possesionem pupillo competentem repudiare nō potest: quia tutori petere permissum est; non autem repudiare. l. 8. ff. de bono. possess.

Administratores debēt iurare de calumnia secundum credulitatem eorum: alijs iuramentis firmis remanentibus. l.2. §. quod obseruatur. C. de iureiur. prop. calu. dan.

Pactum tutoris prodest pupillo. l.16. ff. de pact. & res tutoris non possunt capi pro debito pupilli. l.2. C. quando fiscus.

Tutor, vel curator non potest dissoluere sponsalia contracta per patrem puellæ, quia promisio paterna est maioris efficaciæ, quàm tutoris. l.4. C. de sponsal.

Si tutor in accusatione falsi testamenti succubuerit pupillū hęreditatem perdere facit, & applicari fisco, propterea tenetur ad satisfactionem damni passi per pupillum actione tutelæ, propter hanc accusationem. l.2. ff. de his, quib. vt indig.

Soli tutori potest hæreditas restitui, si pupillus nescit fari, & ècontrà ipse potest restituere. l. 7. C. ad Senatusconsult. Trebellia.

Solus tutor non potest præstare libertatē à pupillo debitā. l. 6. C. qui manumit. non possu.

Ex obligatione tutoris, vel curatoris non possunt bona pupilli pignori dari, nisi in eius vtilitatem sit pecunia recepta. l.3. C. si aliena res pigno. dat. sit.

Dolus tutoris, vel curatoris nō nocet his, quorum

rum negotia administrant, nisi quatenus effecti sint locupletiores, & tutor tenetur cedere actioně. l. 3. §. seruitus. ff. de tribut. act. & l. 14. §. sed cum. ff. de actio. empt. & vend,

Curator potest doté constituere adultæ secundum eius facultates, & dignitatem. vide l. 61. & 62. ff. de iure dot.

Si pupillus vult pignus recuperare, quod tutor obligauit pro pecunia versa in vtilitatem ipsius pupilli, repellitur exceptione doli. l. 7. §. fin. ff. de reb. eorum, qui sub tutela.

Tutor potest creditori patris pupilli soluere, & in eius locum succedere. l. 12. ff. eo.

Alteri ex curatoribus furiosi rectè solui potest, & alter eorum potest causa permissa alienare, quia alter intelligitur cósentire. l. 7. §. quæsitum. ff. de curato. furioso, & alijs.

Pignus à curatore furiosi datū valet, si vtilitate exigente furiosi, id fecerit. l. 11. ff. eod.

Ius cósistens in dando non pôt impleri in personam curatoris adulti. vide l. 53. ff. de manumis. testamen. tamen conditio de dando pupillo, vel furioso impletur dando tutori, vel curatori. l. 13. ff. de conditio. & demonstr.

Pupillo quæritur per tutorem ementem nomine pupilli, etiam ipso pupillo ignorante. l. 13 ff. de acquir. rer. dom.

Epistola de adeunda hæreditate à tutore scripta non habet effectum, si tutor moriat ante aditam hæreditatem. l. 50. ff. eod.

Furtum tutoris facit ré in vsucapibilé, nec sufficit rem in tutoris potestatem reuerti, nam tutor in re pupilli, tunc domini loco habet, cùm tutelam administrat; non cùm pupillú expoliat. l. 7. §. si tutor. ff. pro emptore.

Si tutor, vel curator aliquid vi, vel clàm fecerit, non tenetur pupillus, vel furiosus de dolo ipsorum; sed tantùm ad patientiam tollendi operis: ipsi verò insolidum tenentur. l. 12. §. si tutoris. ff. quod vi, aut clàm.

Tutor, & curator furiosi, vel prodigi acceptum ferre non possunt; sed bene nouare: vide l. 13. §. tutor. ff. de acceptil.

Neque in interdicto, neq; in cæteris causis pupillo nocere oportet dolú tutoris, siue soluédo sit, siue non sit. l. 129. ff. de reg. iur.

An tutor solus possit repudiare bonorum possessionem pupillo delatam, vide Bart. in l. 8. ff. de bono possess.

Conditio, si satisdederit, de qua in l. muto. §. 1. ff. de tutel. dationem tutoris non suspendit, sed administrationé. Ozas. decis. 145. nu. 8.

Vide de satisdationibus tutorum, & curatorum supra tit. de satisd. tuto. vel cura.

Tutor si esset creditor pupilli potest sibi ipsi soluere absque Iudicis decreto, de bonis pupilli, quæ seruando seruari non possunt. Affl. decis. 13. num. 14. secus de alijs rebus. Hiero. Mago. decis. Luc. 96. nu. 36. imò creditor administrans bona sui debitoris, præsumuntur in dubio, quod sibi soluerit. Afflict. d. decis. 13. nu. 16. Crau. cósi. 129. vide Rom. sing. 104.

Tutor testamétarius sibi ipsi soluere legatum, vel fideicommissum potest. Raud. tracta. de analog. cap. 37. nu. 1. 13. & quæ alia possit facere tutor bona fide sine decreto, vide ibid.

Tutor nancisci possessionem potest rei debitæ sibi antequam esset tutor, & sibi soluere potest debitum in pecunia. Rebuff. in suis comment. tract. de donatio. gl. 1. fol. 55. Bald. sing. 50. Bart. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebel. l. 78. §. fundum. ff. de contrah. empt. & vendi.

Administrator præsumitur in dubio fecisse, qđ alij administratores fecissent; alias diceretur in culpa. Affl. decis. 13. nu. 17.

Tutores finito officio tutelæ non possunt amplius conueniri nomine proprio. l. 1. C. quando ex facto tutoris; quia officium tutoris dicitur officiū necessarium, quod ei nocere non debet. gl. in l. procurator de procura. & in l. si non subscripsisti. C. de administr. tuto. Gasp. Cabal. millel. 235. l. 5. ff. qñ ex facto tut.

Tutores condemnati simpliciter, & nõ nomine proprio, intelliguntur condemnati, vti tutores, & cótra ipsos, & eorū bona non pôt fieri executio. Aegid. Bellam. decis. 40. Bar. & Rip. in l. 4. ff. de re iudi. Cefal. consi. 429. nu. 26.

Lex non ignotum. C. eod. de administr. tut. procedit, quādo tutor intentauit litem calumniosè, & non bona fide, & quæ requirantur ad hoc, vt tutor eo in casu condemnetur in expensis, vide per Cephal. consi. 429. Mago. decis. 142. Rot. Flor. Maran. in suo spec. par. 6. cap. & post omnia aduertatur circa executionem, nu. 38. Rebuff. in suis comment. tract. de lit. obliga. glo. 1. nu. 96.

Tutoris contumacia, quando noceat pupillo, & tutor, qui egit litem calumniosam, potest solus in expensis condemnari. Bar. in l. vnica. §. si procuratore. ff. si quis in iudice. non obtęp.

Depositarius potest restituere ei, qui non erat legitimus tutor, & liberatur. Affl. decis. 147.

Quando testator in testamento dat potestatem tutori, vt possit propria auctoritate administrare, nõ requiritur inuentariū. Maran. in suo spec. distinct. 16. indic. num. 53.

Tutor de iure añ confectioně Inuétarij nõ administrat. Affl. decis. 285. nu. 2. l. fi. C. de arbit. tutel. tunc enim nec cõuenire debitores, nec cõueniri pôt. Boer. decis. 53. (imò qđ interim possit administrare, scribit Iacob. Put. decis. 287. & decis. 314. lib. 1.) tamen tutor, qui per plura tempora non fecerat inuentariū, si postea faciat admittit ad agēdū. Capi. decis. 90.

Tutor,

Tutor, vel curator ante confectionem inuentarij administrare non debet, nisi aliquot in casibus. Illus. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constitut. Sabaud. titu. de minoribus fol. 91. sed intra quod tempus debeat Inuentarium conficere, vide per Menoch. de arbit. lib. 2. cons. 174.

Tutores antequam administrent debent noue solemnia requisita adimplere, de quibus vide p Capit. decis. 50. Guid. Pap. q. 330. Capel. Thol. q. 63 in addi. 10. Mysing. obser. 39. cent. 6. Maran. in suo spec. distinct. 16. iudi. nu. 52. Bar. in l. 5. ff. de legit. tuto. sed si ante administrēt, an processus valeat, vide Capel. Thol. ibid. Rot. Genu. decis. 18. Pau. Aemil. decisio. 414. par. 2. & decis. 324. part. 3. Mysing. obser. 37. cent. 2. Mar. in suo spec. dist. 16. iudi. n. 52.

Licèt tutor ante adimpleta solemnia nō possit administrare, tamen gesta per eū semper valent in his, quæ ad commodum pupilli spectant. Guid. Pap q. 330. aliàs gesta à tutore non legitimo, nō præiudicant domino. Bar. in l. 3. in repet. nu. 10. ff. de offi. Præto.

Tutoris gesta valent, etiam si quid faciēdo circa tutelam omiserit. Boer. decis. 124.

Tutor non potest præiudicare pupillis ante cōfectum inuentarium. Paul. Aemil. decis. 324. par. 3. Vincent. de Fran. decis. 206.

Tutor in limine iudicij fidem facere tenetur de iuribus tutelaribus; sed quid, si pars eum approbauerit pro tali, ipsum pro tutore nominando, vide D. Sol. in suis commēt. in antiq. constitut. glo. 1. super 1. part. decreti, inuentaria, tit. de mino. nu. 22. fol. 92.

Si excipiatur contra tutorem eum non esse talē, quando hoc probari debeat, an ante litem contestatam, vide Pet. Benint. decis. 18. quòd teneatur fidem facere de sua potestate, & inuentario, scribit Francis. Marc. q. 131. aliàs non admittitur ad agēdum in iudicio, habemus in hac Patria decretum Dominicale titu. *della legitim. delle persone*, nam quando qualitas aliqua est fundamentum excipientis respectu habilitatis, vel inhabilitatis personæ negatæ, debet de illa qualitate constare. Benint. decis. 18.

Tutor licèt non promiserit in specie pupillum indefensum non relinquere: tamen est legitimus administrator, si alia adimpleuerit, & tutoris gesta valent, quādo fuit habitus vt tutor. Paul. Aemil. decis. 325. par. 3. nam administrans negotia alterius, si palàm ab omnib. pro administratore credatur, valent gesta per eum. Natt. consi. 262. nu. 3.

Contractus vtilis pupillo factus ab eo, qui credebatur tutor, licèt in veritate non esset valet, & tenet, August. Bero. q. 68.

Tutor antequam satisdet est tutor, licèt administratiō differatur. Bart. in l. 6. §. sub cōditione. ff. de tutelis.

Tutor licèt dederit fideiussorem pauperem respectu facultatum pupilli, potest tamen administrare, & gesta per tutorem in his, q principaliter tendunt ad commodum pupilli tenent, licèt in eius datione omnia requisita, non interuenerint. Bar. in l. 5. ff de legit. tuto.

Quomodo opponatur contra tutorem, q non fecerit inuentariū, & per consequens nō sit admittēdus, vti legitimus administrator, vide Bar. in l. 8. nu. 8. ff. de verb. oblig.

Sententia lata contra tutorem, qui non habet legitimam administrationē est ipso iure nulla. l. pennult. C. in quib. caus. restitu. in integ. non sit necess.

Tutor non administrat antequam satisdet, nisi sit testamentarius, vel datus ex inquisitione. l. 1. C. de tuto. vel curato qui non satisd.

Tutores legitimi constituuntur ipso iure per legem, non tamen possunt administrare, nisi satisdent. l. 5. ff. de lege. tuto.

Tutor antequam administret, debet res accipere per decretum Iudicis, facere inuentarium, & iurare. ibid. glo.

Tutores nō possunt administrare, nisi illis administratio decernat. l. 6. ff. de aucto. & cōse. tuto. tamen administratio facta per tutorem malè creatus tenet, & valida est. Papon. libr. 15. titu. 5. arrest 5.

Per processum criminalem incoatum contra tutorē, vel alium administratorē, non interdicit sibi administratio. l. 45. ff. de solu. & libe.

Tutor, qui librum rationum nō fecit præsumitur in dolo, & contra eum iuratur in litem, sed qualiter debeat se gerere in libro rationum conscribendo, vide Afflict. decis. 360.

Frater bona communia administrans, videtur proprio nomine regere. Afflic. decis. 360. n. 7.

Tutor simpliciter contrahens super iure pertinente ad pupillos, intelligitur contrahere tutorio nomine. Gramma. decis. 103. nu. 76. l. 5. §. tutor. ff. quando ex facto tutoris.

Tutores, & curatores nullum salarium cōsequi possunt, præter expensas sumptuum, nisi eis esset cōstitutū à Iudice, qđ Iudex facere pōt. Guid. Pap. q. 68. vide Bar. in l. 9. ff. de tutelis.

Tutor vendens tutorio nomine nō tenetur de euictione, si ex causa necessaria alienauerit, sed si alienauerit sine necessitate, vel nomine proprio promiserit tenet. Boer. decis. 80.

Tutela absentis finita, tutor tenetur restituere bona proximioribus: quia absentia longa æquiparatur morti. Boer. decis. 68.

Iudicium agitatum, post pupilli pubertatē tutorio nomine, si de defectu opponatur finitę

tutelæ,

tutelæ, ẽt in vim coniunctæ psonę non valet. Marc. q. 99. part. 2. secùs si cã esset cępta ante finitam tutelã, & non adhuc finitã, vide ibid.

Aliena negotia administrãs tenetur facere ea, quæ pro se faceret. Rot. Genu. decis. 1. nu. 39. & rationem reddere. ibid. decis. 20.

Administratio simpliciter concessa intelligitur. insolidum. Rot. Genu. decis. 59. nu. 4.

Testõ tutor datus põt sine adiuncti consensu pcuratorẽ cõstituere. Iac. Put. deci. 414. lib. 1.

Administrator, & eius hæredes tenenť de neglectis, & omissis, & ad debitũ nõ exactũ, si debitor effectus est nõ soluendo tpe eius administrationis. Borg. Caual. deci. 9. de contract.

Quãuis tutela pubertate finiatur: tamen ex generali quadam consuetudine officium administrationis durat vsq; ad legitimam ætatẽ. And. Gail. obser. 96. lib. 2. & in hac Patria Pedemon. hoc cautum est Principis decreto, vt habetur in nouis ordinib. tit. *delle citationi.*

Administratio tutoris porrigitur etiam ad bona sita extra territorium eius, qui tutorẽ dedit. And. Gail. obser. 123. nu. 6. lib. 2.

Quæsita per matrem administrantem bona filiorum de pecunis proprijs, sunt ipsius matris in totum. Boer. consi. 3.

In iure patronatus præfertur præsentatus prius à pupillo, psentato secũdo loco à tutore, qui postea fuerat prius inuestitus. Crau. consi. 76.

Nomine proprio censeť se obligare administrator, qñ bona ppria obligat. Crau. cõs. 77. n. 3.

Dolus arguitur contra administratorẽ. aliquid faciẽtem ad incommodum eius, cuius bona administrat. Crauc. consi. 142. nu. 15.

Tutor non potest facere procuratorem ante litem contestatam; sed actorem cum decreto Iudicis: aliàs non valet iudiciũ. Maran. in suo spec. distin. 16. indi. num. 54. vide supra tit. de actore à tuto. dand.

Tutor, qui palã à pupillo pecunias mutuo accepit excusatur. Menoch. de arbit. li. 2. cas. 244.

Tutor non põt per interpositã personã emere bona pupilli, & si hoc fecerit puniť, & dť per interpositam personam emere, qñ eius filius emit, vel qñ postea tutor reperitur possidere. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 459. Rebuff. in suis comment. tract. de donatio. Tom. 1. tamen emens per se, vel per interpositam personam bona fide nõ delinquit, & dicitur bona fide emere, cùm adhibitis consanguineis pupilli emerit, vel sub hasta. Menoch. d. cas. 459. Rebuff. in suis comment. tracta. de donatio. fol. 553. vide Bar. in l. 34. §. tutor. ff. de contrahen. emp. & vendi.

De alienatione rerum minorum, vide supra tit. de rebus eorum.

Tutor põt licitè rem pupilli iustè vẽditam sibi retinere, si emptor pretiũ non soluat, & ipse tutor ptium de suo in vtilitatẽ pupilli cõuertat. Pet. de Raue. sing. 760. Pet. Gerar. sing. 57.

Non valet acceptatio facta per pupillum tutori, vel curatori. Rebuff. in suis commẽt. tract. de donatio. gl. 1. fol. 554.

Licèt non possit pupillus donationẽ facere suo tutori, vel curatori; potest tñ factã ratificare post 25. ann. Rebuff. ibid. nu. 9. sed fructus interim perceptos non lucratur. ibid nu. 10.

Pupillus institutus hæres non potest restituere hæreditatem suo tutori sine Iudicis auctoritate, quia non potest esse in re sua auctor. Rebuff. ibid. glo. 3.

Non valet testamentũ in fauorem administratoris factum. Rebuff. ibid. glo. 6.

Alij contractus facti cum pupillo, quando valeant, vide Rebuff. ibid. glo. 7.

Reg. est, vt nõ valeat donatio p pupillũ administratori facta; sed vide ampliationes, & limitationes per Rebuff. ibid. glo. 9.

Mater curatrix non potest filio piudicare, hinc sequitur non posse curatorem compromissum voluntarium facere. Dec. consi. 255.

Si sunt duo tutores, qui habẽt administrationẽ diuisam, vnus non debet se impedire de administratione alterius. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des mains mortes.* §. 15. glo. 3.

Tutor debet officium suum gratis impendere in negotijs pupillorũ, & adultorum: ideò tenetur restituere pecuniam, quam accepit, vt consentiret pupillam matrimonio coniungi alicui, tanquam dictam pecuniam turpiter acceperit, & pro tali pecunia nondum soluta, datur exceptio. Natt. consi. 76. Tom. 1.

Mr nõ est legitima administratrix bonorũ filij: fallit si eo sciente administret. Natt. cõs. 362.

Tutor põt retinere expensas, quas fecit in cõficiendo inuentario. And. de Ysernia sing. 5.

Tutor, vel curator nõ teneť ex aliquo actu, si inde malè succedat, qñ illi mater pupilli, vel attinentes consenserunt. Pet. Gerar. sing. 57.

Si plures tutores simpliciter per testatorẽ sunt constituti, ille, vel illi, q non administrarunt nõ possunt petere sibi rõnem reddere ab illo, qui solus administrauit pp parem potestatem. Marc. de Mant. sing. 572. nam durante administratione tutor non potest petere à contutore, vt reddat sibi rõnem administrationis vniuersæ. l. pen. C. de suspect. tuto.

Tutor, vel curator, vt respondeat cogi potest. Bar. in l. 1. C. de procurat.

Litigãs cum tutore dẽt habere copiã tutelæ, & inuẽtarij, & tutor litigans teneť satisdare, & sñia lata pro falso tutore, qñ possit p minorem ratificari, vide per Bar. in l. 4. C. in quib. causis in integ. restit. non sit neces.

Iuramentum in litem non defertur tutori. Bar. in Authen. in isto iuramento. C. de iureiur. propt.calu.dan.

Tutor negotians cum pecunia hæreditaria in dubio præsumitur, q nomine communi hoc faciat.Bar.in l.4. C.cõmunia vtriusq.iudi.nu.8.

Tutor debitor pupilli ex mala administratione,quando possit pro pupillo conueniri,vide Bar.in l.1.C.quando fiscus , vel priuatus.

Administratoris iuramento statur in expensis minutis.Bar.in l.1.C.de nauicul.lib.10.

Sententia fertur in personam tutoris.c.Raynutius.ext.de testamen.

Tutor duorum pupillorum, quis potest esse,licèt vnus sit actor, & alter reus. Bar.in l.42.§. si plures.ff.de procurator.

Tutelæ administratio pôt vni ex plurib.tutoribus decerni , si alij sint impediti, & tutela petenti decreta,administratio intelligit̃ con cessa.Bart.in l.5.§.in legitimis.ff.de legit.tut.

Tutor contra tutorem,qui non satisdedit de iu re,vel de facto,non potest venire,nisi offerat satisdationem ; sed pupillus , vel tertius sic. Bar.ibid.num.4.

Administrare qs cogit̃ p Iudicẽ , vt si malè gerat facilius remoueatur. Bar. in l.4.§.q nihil. ff.de suspec. tuto.l.3.C.de suspec.tuto.

Tutori de suspecto accusato,qñ sit ei interdicta administratio. vide Bar.in l.1.§ verba aût.ff. qđ falso tutore auctore, & sup.ti.de susp.tut.

Administratio vni concessa,qñ videatur denegata alijs. vide Bar. in l.14. ff.de solu.& libe.

Tutores honorarij dicũtur dati causa honoris sui ;sed non coguntur administrare,possunt tamen,si volunt. Bar.ibid.

Transactio facta cum curatore,liberat eum & à malè gestis p dolũ.l.4 & ibi gl.C.de transac.

Obligatio cõtracta ratione administrationis , transit ad hæredes ; sed ipsum officium non transit.l.18. C.de nego.gest.

Minor aduersus aditionem potest restitui infra tempus legitimum, quo elapso contra curatorem sibi succurritur, qui perperã auctoratus fuerat sibi.l.1. C. si tutor,vel curator, &c.

Minor nõ prohibetur restitui,licèt indemnitatem à suo tutore, vel curatore possit consequi,nec sibi præiudicat per electionem.l.3.C. si tutor,vel curator interuenerit.

Pupillus tutori iuramentum deferre nõ potest. l.4.C.de reb.credi.& iureiur.

Gestum nomine ventris deuoluitur in actione tutelæ, posthumo nato , vel in actione nego. gest.non nato.l.30.ff.de nego. gest.

Tutor minus legitimè datus non cogit̃ administrare, spõte tñ administrans tenet̃ actione neg.gest.& non tutelæ.l.1. C.de testam.tutel.

Tutor rectè datus tenetur etiam de negligentia.l.6.de testam. tutel.

Extantibus plurib. legitimis tutoribus, administratio magis idoneo committitur aliorũ periculo, cum tacita hypotheca bonorum. Auth.sunt.C.de legit.tuto.

In locum defuncti debet subrogari alius idoneus,qui à defuncti heredib.rationes exigat. l.1.C.de tuto.vel curat.qui non satisd.

Tutor causam pupilli incoatam ꝓsequi tenet̃ , etiam post pubertatem, si instrumenta curatori nõ reddiderit.l.1. C. vt cau.post pubert.

Pupillus non potest cassare tutorem.l.1.C.quãdo tutores,vel curat. esse desin.

Tutor testamentarius tenet̃ bona administrare ẽt extra Prouintiã existentia , nisi ab hoc se excusauerit.l.1. C. de excusat.tuto.vel curat.

Curator furiosi habẽtis dilucida internalla , dr̃ curator etiam dum furiosus habet dilucida interualla : tamen administrare non potest, vna est ergo cura continua ; sed administratio est discontinua.l.6. C. de curato.furio.

Si pater consensit filio tutori datiuo, tenetur insolidum.l.7. ff.de tutelis.

Non fit compensatio damni prouenientis ex culpa administratoris,cum lucro prouenien te ex lege , vel consuetudine , licèt propter ipsius contractum ; sed cum prouenientè ex contractu , & diligentia administratoris sic. l.11.ff. de vsuris.

Quando pater curator filiæ promittit dotem, videtur promittere,vt pater; non vt curator. l.5.§.fin.ff. de iure dot.

Quod tutor,vel curator acquirit ex pecunia minoris nomine proprio, efficitur minoris.l.2. ff.quando ex facto tutoris.

Si negotium in parte spectet ad pupillum, pro illa tutor vt tutoris nomine facere , pro alia proprio.l.fin.ff.quando tutor,vel curator.

Tutor, qui non facit inuentarium , vel pecuniã ad comparationem prædiorum non implicauerit pertinaciter,in vinculis est ponẽdus, nisi fuerit positus in dignitate.l.3.§. tutores. ff.de suspect.tuto.

Pater cogitur se obligare pro filio tutore, si est necesse.l.fin.§.fin.ff.eod.

Qualiter tutores, vel curatores debeant , & teneantur præstare alimenta pupillis , vide in titul.ff.vbi pupil.educa.vel mora.debe.& supra tit. vbi pupillus.

Si plures tutores , aut testator vnum ex pluribus tutoribus ordinauerint,qui administret tutelam , cæteri tutores possunt illi administranti alimẽta constituere , & ipse constitutus cęteris personis,de quib.in l.1.§.si pupillis.ff.de tutel.& ration. distrah.

Actio iudicati non datur in tutorem, vel curatorem,qui se liti nõ obtulit.l.4.ff.de re iudic.

Respub.

Respub. propter morã tenetur ad vsuras: propter temeritatem ad impensas litis, licèt habeat regressum cõtra administratorẽ: idẽ in pupillis, & tutorib. l. 80. §. & Respub. de leg. 2.

In generali remißione non continentur dolose facta; sed tantùm scrupulosæ inquisitio, nisi hoc etiam specialiter sit remissum. l. 9. §. si hæres. ff. de liber. legat.

Si testator liberat curatores, non videtur relicta liberatio doli, vel reliquorum. l. 81. §. Cains seruus. ff. eod.

Licèt tutor habeat administrationem rerũ pupilli; si tamen surripiat rem ipsius, tenetur furti, & tutelæ: idem in curatoribus, & cæteris habentibus administrationem: quia cui conceditur administratio rerum, non videtur concessum, vt in eis fraudem committat. l. 33. ff. de furtis.

Pupillus omnia negotia tutore auctore agere potest. l. 1. ff. de reg. iuris.

Existentibus pluribus tutoribus vni potest decerni administratio per testatorem, vel per maiorem partẽ ipsorum tutorum, & discordantibus, coguntur concordare à Iudice. §. si ex testamento, institut. de satisdat. tuto.

Si tutor non faciat copiam sui, vt pupillo decernetẽtur alimenta, qualiter puniatur, vide §. si quis autem, &c. si quis tutor, institut. de suspect. tuto.

Vide de materia in Auth. vt hi, qui obligatas.

Tutor obligans se nomine ꝓprio tenetur post finitam tutelam; secùs si tutorio nomine. Papon. arrest. 6. lib. 15. tit. 5.

Tutor non tenetur respondere pro delicto sui pupilli. ibid. arrest. 10.

De periculo tutorum, vel curatorum.

DE periculo tutorum, vel curatorum, vide in tit. ff. de administ. & peric. tuto.

Existentibus pluribus tutoribus magis idoneo cõmittitur administratio aliorum periculo, cum tacita hypotheca bonorum. Authen. si. cut. C. de legit. tut.

Periculum curæ neglectæ spectat ad curatores. l. 2. C. de suspect. tuto.

Curator datus certæ rei, vel liti, non tenetur de alia gestione. l. 3. C. de in lit. dand. tuto.

In exigendis nominib. debitorum, tutor tenetur tantùm de lata culpa. l. 2. C. de arbit. tutel.

Si debitorum nomina efficiantur deteriora, periculum pertinet ad administratorẽ, culpabiliter differentem exigere. l. 35. ff. si cer. pet.

Tutor pupillo tenetur ob id, quòd debitorem ipsius pupilli non conuenerit: sed ipse pupillus tenetur cedere actionem tutori contra dictum debitorem, qui non liberatur solutione per tutorem facta. l. 95. §. si mandato. ff. de solutio. & libera.

Si tutoris culpa non præcesßit, periculum pecuniæ pertinet ad pupillum. l. 102. ff. eod.

Periculum nominum pertinet ad curatorem Reipublicæ. l. fin. §. pen. ff. de administra. rer. ad Ciuit. pertine.

Curator pupilli pecuniam mutuare non cogitur, & si eam mutuauerit infra duos menses post annum fœnerari cogitur, & periculũ ad eũ pertinebit. §. qm̃, Auth. vt hi q obligatas.

Tutori non imputatur, si non exegerit debitũ, in quo oportebat eum plus expẽdere, quàm id, quod perciperet. Bar. in l. 8. C. de anno. & tribut. libr. 10.

Idem si non fecerit inuentarium, quando plus expenderet in eius confectione, quàm esset vtilitas. Bar. ibid.

Tutori etiam non gerenti imputatur, si contutatorem suspectum non fecerit. l. 1. C. si tutor, vel curator.

Licèt pupilli efficiantur adulti, lite super executione pendente: tamen causa propter periculum medij temporis debet terminari. l. 15. C. de excusat. tuto.

Periculum tutelæ non expectat ad eum, cuius excusatio fuit approbata. l. 22. C. eod.

Excusatio concessa ob falsas allegationes, non prodest tutori: ideò tunc periculum tutelæ expectat ad eum. l. 1. C. si tutor, vel curator.

Damnum contingens pupillo culpa tutoris, recuperat pupillus ab illo per actionẽ tutelæ: sed si sine eius culpa, recuperat ꝑ restitutionẽ in integrum aduersus partem, si læsus est. l. 53. §. inter. ff. de fideiuss. & mand.

Qui tutelam administrat, etiam si nõ erat verus tutor, sed vt tutor agebat tenet: sed ille, qui nullo modo gesßit, ẽt si erat verus tutor non tenetur stipulationẽ rẽ pupil. sal. for. licèt teneatur vtili actione tutelæ. l. 4. §. illud. ff. rem pupil. sal. fot.

Tutor ẽt post pubertatem non intelligitur liberatus ab onere, & periculo administrationis, vide supra tit. qñ tutores esse desin.

Post remotionem non spectat ad tutorem periculum tutelæ. l. 10 ff. de suspect. tuto.

Quamuis tutela pubertate finiatur; tñ ex gñali quadã cõsuetudine officiũ administrationis, & ꝑ consequens periculum futuri tpis contì nuat, & porrigit vsq; ad legitimã ætatẽ: possunt tñ tutores finita pubertate redditis rõnib. administrationẽ deponere, & adulto curatorẽ dari petere. And. Gail. obser. 96. lib. 2.

Tutor si in tali periculo sit, quòd simul, & semel bona sua, & pupilli custodire non possit, debet præferre custodiam patrimonij pupilli, nisi res tutoris esset pretiosior, vel par rei pupilli. Ludo. Rom. sing. 705.

Emphyteutica res propter non solutum canonem, si reuertatur ad Dominum tutori imputatur. l. 23. C. de administ. tuto. & cura.

Tutor propter negligentiam in emendo tenetur ad interesse; sed negligentia tutoris quomodo probetur, vide Bar. in l. 8. §. si post. ff. de administra. & peric. tuto.

De auctoritate, & consensu tutorum, & curatorum.

Rocessus factus cum minore, qui litigauit per procuratorem cõstitutum cum iuramento, nullo dato curatore tenet. Guid. Pap. q. 35. aliàs impubes, nec bonorum possessionem admittere, nec iudiciũ sine tutoris auctoritate accipere potest: qa tutor pupillo, & pater infanti filio bonorũ possessionem petere debent. l. 7. §. impubes. ff. ad Senatuscon. Trebel.

Tutoris auctoritas in iudicio, vel extra non impedit restitutionem minoris. l. 2. C. si tutor, vel curator.

Pupillus cum auctoritate tutoris, & adultus cũ auctoritate curatoris rectè possunt agere, & cõueniri. l. 2. C. q legit. perso. stan. in iud. habe.

Minor potest mouere possessorium; sed non petitorium, nec sibi moueri sine auctoritate tutoris, vel curatoris. l. 3. C. eod. & pupillus, qui fari potest, stat in iudicio cũ tutore. Bar. in l. 17. §. pupillus. ff. de iureiur.

Pupillus omnia negotia tutore auctore agere potest. l. in negotijs. ff. de reg. iur.

Non potest tutor præstare auctoritatem in facto proprio. Dec. consi. 479. fallit in casu, de quo per Marc. de Mant. singul. 194. vide Put. decis. 31. lib. 3. & qñ ipse contrahit cũ pupillo palàm, & bona fide. Capic. decis. 156. nu. 15.

Pupillus non potest restituere tutori hæreditatem eo auctore; sed adultus suo curatori sic: quia auctoritas eius non est necessaria. l. 1. §. fuit. ff. ad Senatuscons. Trebel.

Adultus nõ obligatur sine consensu curatoris, si eum habeat. gl. ibid.

Auctoritas Iudicis quando sufficiat in contractibus minorum: & Iudex quando suppleat defectum tutoris, vide Barto. in l. 3. C. de in integr. restitu.

In negotijs pupillorum, an sit sp necessaria auctoritas tutoris, vide DD. in l. 1. ff. de ver. obl. Pupillus, quæ possit facere sine tutoris auctoritate, & qñ ipsa auctoritas tutoris sit necessaria, vide per Bar. in l. 24. ff. de legib.

Tutor in interponenda auctoritate, debet loqui. Bar. in l. 1. §. mutus. ff. de tutelis. vide eundem Bar. in l. 87. ff. de acquir. hæred.

Sufficit tutorem scire se esse tutorem sine protestatione, vide Bart. in l. 6. §. ex quo. ff. de administr. & peric. tuto.

Tutoris auctoritas debet sequi statim, non ex interuallo. Bart. in l. 25. §. iussum. ff. de acquir. hæred. vide ibid. glo. an debeat præcedere.

Tutor, quando non fecit inuentarium, nõ præstat auctoritatem. Bar. in consi. 46. vol. 1.

De auctoritate tutorum, vide tit. C. de auctor. pstã. & tit. ff. de aucto. & cõsen. tuto. instit. eo.

Pupillo cũ auctoritate tutoris, vel soli tutori, si est pupillus infans, potest restitui hæreditas, & mutus nihil intelligens, infanti æquiparat. l. seruo inuito. §. si pupillo. ff. ad Senatusc. Treb.

Tutor, q non gerit, sed põt gerere, in adeunda hæreditate auctorari põt. l. 49. ff. de acq. hær.

Curatoris pupilli auctoritas ad adeundam hæreditatem non sufficit: ideò ex cã ad, id tutor specialiter dat. l. 17. §. tutor. ff. de appellatio.

Pupillus sine auctoritate tutoris non potest facere suam conditionem deteriorem; bene meliorem. l. 29. ff. de pactis deò pupillus quãtum ad acquirendum non indiget tutoris auctoritate; secus in alienando. l. 11. ff. de acquir. rer. dom.

Auctoritas curatoris in nuptijs adultæ, nihil operatur: quia personæ curator non datur. l. 8. C. de nupt.

Licèt tutor interponat auctoritatem pupillo, vel curator adulto, ius tamen ipsorum non perdunt. l. 26. C. de administ. tuto. & curat.

Cõditionib. pupillus ẽt sine tutoris auctoritate, parere potest. l. 5. ff. de condit. & demonst.

Pupillus soluendo sine tutoris auctoritate non transfert dominium pecuniæ, nec liberatur, nisi pecunia bona fide consumpta. l. 15. ff. de solutio. & liberat.

Pupillus neque velle, neq; nole in eadem ætate creditur, nisi apposita tutoris auctoritate. Reg. 150. de reg. iur.

Quando ex facto tutoris, vel curatoris minores agere, vel conueniri possint.

Ppellatione interposita ab actore curatoris, curator illã psequit, vel minor factus maior, qd in actore dato ad litẽ, an possit prosequi, vide Bart. in l. 10. C. de appellat. & l. 24. §. curator, & l. fin. §. fin. ff. eod.

Delictum

Delictum tutoris, vel curatoris ab initio delinquentis, an noceat pupillo, vide Bart. in l. 6. C. vnde vi. nu. 10. & in l. 2. ff. de his, quib. vt indig. hæred. aufe.

Tutoris opera, quæ actio acquiratur pupillo, vide Bar. in l. 11. §. per liberam. ff. de pign. act.

Pecunia mutuata tutori, quando fuit conuersa in vtilitatem pupilli, actio vtilis cōpetit mutuanti cōtra pupillum. Bart. in l. 5. §. tutor. ff. quando ex facto tutoris, & exceptio pro retentione pignoris donec pecunia mutuata sit soluta. l. 7. §. fin. ff. de rebus eorum.

Pupillus qualiter teneatur ex facto tutoris, vide Bart. in l. 24. ff. si quis omissa causa.

Pupillus tenetur ex culpa tutoris quatenus est locupletior, & etiam vltra, si tutor est soluendo; sed liberatur cedendo actionem. l. fin. ff. de administra. & peric. tuto. & tunc pupillo petenti obstat exceptio doli. l. 4. §. illam etiam. ff. de dol. mal. except.

Pupillus ex facto tutoris perdit; sed restituitur. l. 22. ff. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Tutor quando cōueniatur ex persona alterius, & quod excusetur, si contutor tpe finitæ tutelæ erat soluēdo, scribit Bar. in l. 3. C. de pbat.

Confessio tutoris, quando præiudicet pupillo, vide Bar. in l. vnica. C. de cōfessis. nu. 14. & supra tit. de administr. tuto. & curat.

De diuidenda tutela, & pro qua parte quisque tutor conueniatur.

Licèt tutores, qui administrarunt simul, vel non, teneantur insolidum, siue inter se diuiserint administrationem, & exercitium tutelæ, siue non: tamen habent beneficium diuisionis, & non ordinis, siue omnes sint testamentarij, siue legitimi, siue datiui, etiam si dolosè administrassent. Boer. decis. 59.

Et hoc quando ex communi dolo, & communi culpa; secus si proprio vniuscuiusque dolo conueniuntur. Boer. ibi.

Sed quando nonulli gesserunt, & alij non, licèt gl. velit eos tunc beneficium ordinis habere, scilicet gerentes primò conueniri loco: secūdò non administrantes: tertiò Magistratus: tamen si administrantes de mandato aliorum, qui non administrant gesserunt, non est beneficio ordinis locus: quia omnes per alios gesisse videntur; sed si non mandauerant quid, vide Boer. ibi. nu. 5. & 6.

An dicta exceptio diuisionis, vel ordinis debeat opponi ante litem contestatam, vel etiam post sententiam, vide ibi. nu. 9. & 10.

Tutor quando cōueniatur ex persona alterius, & quod excusetur, si contutor tempore finitæ tutelæ erat soluendo, vide Bart. in l. 3. C. de probatio. facit ad quæstionem d. l. 3.

Pro delicto vnius tutoris, quando possit alter conueniri, vide Bar. in l. 37. ff. de admin. tuto.

Inter tutores contumaciter non gerentes, habet locum beneficium diuisionis; non autem cessionis. l. 39. ff. de administr. & peric. tuto.

Primò tenetur gerens, quàm non gerens pro gestis: pro neglectis quilibet pro parte æqualiter. l. 40. §. in eum. ff. eod.

Diuisio facta inter plures tutores à se ipsis, non facit quin vnus pro alio teneatur, antequam deueniatur ad Magistratum. l. 47. §. sempronius. ff. de administra. tuto. & curat.

Tres pupillo tutores dati fuerant, vnus tutelam gessit, & soluendo non est, secundus Titio gerendam mandauit, tertius nihil omnino gessit, qualiter cōtra hos agatur; vide. l. 56. ff. eod.

Si omnes tutores gesserint, & omnes sint soluēdo inter eos diuiditur actio, & quilibet pro virili conuenitur; secus si omnes non gesserint, vel omnes non sint soluendo, vide l. 1. §. nunc transeamus, & §. planè. ff. de tute. & ratio. distrahen.

Inter plures fideiussores vnius tutoris datos pupillo, non est locus beneficio diui Adriani, nempe, vt diuidatur actio; secus in pluribus tutoribus existentibus soluendo, & etiam in pluribus fideiussoribus datis alteri, quàm pupillo. l. fi. ff. rem pupil. sal. fore.

Tutores plures, & Magistratus quo ordine cōueniant, vide gl. in §. pen. instit. de satisdat. tuto.

Si diuisa est administratio à Iudice, primò conueniuntur gerens, fideiussores, & nominatores ipsius, quàm perueniatur ad collegam. l. 3. C. de conuenien. fisci debit. lib. 10.

Tutor vnus, quando pro alio teneatur, vide Bart. in l. 46. §. ab eo. ff. de administ. tuto.

Tutores, si plures sint potest vnus prouocare alios ad diuisionem administrationis tutelæ, & est audiendus. Mago. decis. 74. Rot. Floren. vide Bar. in l. si plures. §. si non erit. ff. de admi nistr. & peric. tuto.

Qua facta diuisione à testatore, vel à Iudice, quilibet tutor non tenetur reddere rationē, nisi pro sua rata administrationis. Magon. d. decis. 74. nu. fin.

Vide de materia, per Bart. in l. 1. C. de transact.

Diuisio quando est facta inter tutores an, & quando vnus possit se intromittere de administratione alterius, vide Bar. in l. 37. ff. de administr. & peric. tuto. nu. 3.

Diuisio qualitercunq; facta, non impedit quin de re pertinēte ad administrationem vnius, contra alium possit obijci compensatio, & dari petitio. d. l. 37.

Ex

Ex dolo suo, vel communi conuentus, non habet regressum contra socios suos. l. 1. §. planè. de tute. & ratio. distrahen.

Tutori condemnato pro contutore, debent cedi actiones à pupillo contra contutorem. d. l. 1. §. non autem, & si non cedantur, habet vtilem actionem. §. non tamen autem. d. l. 1.

Si tutor, vel curator non gesserit.

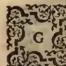

Rimò tenentur gerentes, quàm non gerentes pro gestis, pro neglectis, quilibet æqualiter. l. 40. §. in eum. ff. de administr. & peric. tuto, vide Iof. Ludo. decis. Perus. 4. num. 5.

Prius conueniendi sunt tutores, qui gesserunt: secundò fideiussores, & Magistratus: tertiò in subsidium peruenitur ad tutorem, qui non gesserat: tamen hoc fallit duobus in casibus, nempe, quando tutor non gerens videbat gerentem malè administrare, & non accusabat de suspecto, vel non exegit ab eo satisdationem, quia tunc secundo loco prius peruenitur ad tutoré, qui nō gessit, antequam perueniatur ad Magistratum. l. 1. §. vsque adeò. ff. de tutel. & ratio. distrahe.

Qui tutelam administrauit, etiã si non erat verus tutor, sed vt tutor agebat, stipulatione rem pupil. sal. for. tenetur: sed ille, qui nullo modo gessit (etiam si erat verus tutor) nō tenetur ipsa stipulatione; licèt teneatur vtili actione tutelæ. l. 4. §. illud. ff. rem pupil. sal. for.

De tutelis, & rationibus distrahendis, & de redditione computi administratorũ per tutores, & curatores.

Eneralis liberatio, siue quittatio extenditur ad omnia, quæ administrationem respiciunt, super qua tales liberationes fiũt. Ozasc. decis. Pede. 58. nu. 10.

Quittationes factæ per minores suis tutoribus sine decreto, & præsentia Iudicis, & duorum, vel trium cognatorum irritæ sunt, & inanes, per decreti antiqui dispositioné. ti. de minorib. lib. 2. & de ipsis quittationibus, & quando valeant, vide D. Sol. in cõmen. in dd. antiq. constit Sabaudię. fol. 94. & 102.

Ratio semel reddita non est reiteranda, si probè reddita sit; aliàs secùs, veluti si interuenerit dolus, vel error, & quãdo quittationes redditionis rationum rescindantur non obstante iuramento, vide D. Sol. in dd. suis comment. fol. 102. Menoch. consi. 22. lib. 1.

Adultus testamentum faciens, si remittat redditionem rationis, olim tutori suo, non intelligitur ei remittere bona, quæ penes ipsum tutorem sunt, vide tamen Lud. Roma. sing. 111.

De iure, si finita tutela ab adulto fiat liberatio, & quittatio administrationis cum iuramẽto, valet liberatio, dummodo fraus non interuenerit. Guil. de Ludo sing. 28.

Si Maior factus à tutore erat damnificatus in centum, illa remittat pro quinquaginta, tenet remissio: idem in minore hoc cum iuramento faciente. Bart. in l. 40. §. ab eo. ff. de administ. & peric. tuto.

Transactio facta cum quibusdam ex administratoribus, non patrocinatur cæteris, cum quibus non fuit transactum. l. 1. C. de transact.

Quatenus vnus ex tutoribus est liberatus facto pupilli, eatenus alter eius nomine conueniri non potest. l. 46. ff. de administr. & peric. tuto.

Mater tutrix inuentarium conficere tenetur, etiam si testator prohibuerit, quòd si non fecerit quas pęnas incurrat, vide Ozas. decis. 58. n. 19.

Iurari in litem contra matrem potest, quæ inuẽtarium non confecit, & tunc in dolo esse presumitur, nec non & res pupillares distraxisse. Ozas. ibi. nu. 20.

Tutor gratuito remittere, nec donare potest. ibid. nu. 31.

De iuramento in litem dando propter nõ confectum inuẽtarium in tutela administrata, vide Afflic. decis. 360. & iuramentum hoc, quando deferatur contra tutorem, vide Bar. cons. 149. & 150.

Tutor, qui librum rationũ non confecit & suggerit parti iuramentum in litem, in dolo esse præsumitur. ibi. nu. 2.

Tutor in duplo puniẽdus est rei non descriptæ in inuentario, potestq́; contra eum iurari in litem. Mysing. obser. 39. cent. 6. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des enfans* rub. 6. §. 6. gloss. penu. in fine.

Iuramentum in litem contra tutorem non exhibentem inuentarium, & librum rationum locum habet, etiam contra matrem; tamen excusat ab eo iuramento qualitas tutorum. vide D. Sol. in suis commen. in antiq. constitut. Sabaudiæ. gl. 3. super decreto, quittationem. tit. de minoribus. nu. 42.

Excusatur etiam tutor ab ipso iuramento quãdo fuit à testatore liberatus. Dec. consil. 178. sed quomodo deferatur tale iuramentũ adulto, cùm verisimiliter artẽta eius pupillari ætate certus esse nequeat quantitatis eius patrimonij. vide D. Sol. ibi. nu. fin.

Tutor, seu aliùs administrator tenet facere inuentarium antequam administrationem accipiat, & librum rationũ, & pecunias in emptione

ptione prædiorum, vel ad aliud lucrum implicare, & si hæc non obseruauerit contra eû iuratur in litem. Dec. consi. 178. & consi. 192.

Prædicta procedunt, quando tutor non fuit liberatus à testatore confectione inuentarij, & redditione rationis: quia tûc licèt teneatur reddere rationes, & de dolo, si aliquid do losè egerit, tamen nô tenetur propter negligentiam, veluti si non fecerit inuentarium, & librû vt supra, & sic hoc casu propter dolum præsumptum commissum in omittendo, non defertur iuramentum in litem. Dec. ibi.

Testator licèt remiserit confectionem inuentarij tutori, Iudex tamen ex causa cogit tutorem ad illud faciendum. Bart. in l. in confirmando. C. de confir. tuto.

Contra tutorem etiam propter culpam iuratur in litem, contra verò tutoris hæredem propter dolum, & latam culpam tantùm, nisi lis fuisset contestata cum tutore defuncto: quia tunc contra eius hæredes iuratur propter leuem culpâ. l. 4. & tot. titul. C. de in lit. iuran. nâ in actione tutelæ; quia est bonæ fidei iuratur in litem. l. 8. ff. de in lit. iuran.

Tutor liberatus per testatorem à confessione inuentarij, nihilominus simplicem bonorum pupillarium descriptionem facere tenetur, vide cons. inter decisiones Pedem. fol. 110. & inuentarium non conficiens præsumptionê violentam præbet mali animi ad fraudandû. Affiic. decis. 13. nu. 17.

Tutores, & curatores tenentur inuentarium facere, & quando eis esset remissa confectio, nihilominus tenentur facere librum. Ios. Lud. decis. 4. Perus. nu. 6. vide Bar. in l. fin. §. incer. ff. de libera legat.

Tutores excusantur, si causam pupilli non peragunt, vbi illa plus damni, quàm lucri habet, & inuentarium non debet fieri cum impensa rerum valorem excedit. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 72.

Quæ probanda sint per pupillum contra tutorem agentem, quòd nôn posuerit omnes res in inuentario, vide Bar. in cons. 156. vol. 1.

Fructus de bonis pupilli, qui dicantur recollecti, & quomodo pupillus probet, vide Bart. ibid.

Si notarius, qui inuentarium scripserat, minorê æstimationem rerum fecerit, & secundum illam fideiussores ceceperit, tenetur minori actione in factû. l. fi. C. de Magist. conuenien.

Tutor, vel curator alienans rem, sicuti æstimata erat auctoritate publica, excusatur; licèt plus valeat. gl. pen. in addit. ibi.

Remisio reddendarum rationum non se extendit ad reliqua, nec ad dolum, minus ad peculium. l. 122. de legat. 1.

In generali remissione non continentur dolosè facta, sed tantùm scrupulosa inquisitio, nisi illa etiam specialiter sit remissa. l. 9. §. si hæres. ff. de libera. legat.

Si testator liberet curatores, non videtur relicta liberatio doli; vel reliquorum. l. 1. §. Caius eod. vide de materia in tit. ff. rem pupil. sal. fo.

Testator disponere directò non potest, quòd tutor non teneatur reddere rationem; secùs per indirectum legando tutori omne id, in quo ex causa redditionis rationum condemnabitur. Ozas. decisione 75. numero octauo, nâ tutor tenetur reddere rationem administratorum, non obstante liberatione facta à testatore, quia illa liberatio solùm operatur, vt non teneatur reddere rationem ita scrupulosam; sicut aliàs fuisset obligatus, vide Crauet. consi. 193. D. Sol. in suis comment. in antiq. constitu. tit. de minor. gl. super decreto quoniam fol. 95. Dec. conf. 178. Menoch. côsi. 22. lib. 1. l. 18. C. de fideicom. & l. 9. §. si hæres, ff. de libera. legat.

Sententia aliquando extenditur ad id, de quo non loquitur: ideò sententia, quæ quis condemnatur simpliciter ad redditionem computi extenditur ad reliqua, de quibus apparuerit condemnatum esse debitorem in executione. Afflic. decis. 157. ideò rationem reddere duo continet. ibi. nu. fin. nempe côputû dare, & reliqua restituere. Craue. consi. 231.

Quilibet administrator tenetur rationem reddere etiam pater, si quid dolosè administrauerit. Craue. consi. 218. Menoc. de arbit. lib. 2. cas. 219. Dec. consi. 178. vide infra tit. prox. seq. vbi plenè de redditione rationum.

Ad quid teneatur ille, qui tenetur rationê reddere, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 209.

Qui agit ad redditionem rationum agit secundum naturam illius actionis, nempe vbi ipse agens inuicem aliquid debeat administratori, compensatio habeatur, & reliqua tâtùm restituantur. Craue. consi. 23. nu. 6.

Quando agitur ad redditionem rationum in prosecutione causæ, debent deduci certæ res administratæ, vt sententia ferri possit. Craue. ibi. nu. 14.

Quam fidem faciant libri rationum scripti per tutores circa administrationem rerum pupillarium, vide Craue. consi. 275.

Qualiter dicti libri scribi debeât, vt sint admissibiles, vide Craue. côsil. 3. pro genero nu. 37. Affl. decis. 350. Bart. in consi. 150. vol. 1. nu. fin.

De libro scripto per præpositum à tutore, vide Menoch. consi. 23. vol. 1.

Redditio rationis quomodo fieri debeat, & ordo, & forma libri tutelaris qualis esse debeat, & talis liber quam probationem faciat pro, & con-

& contrà, & an posſit partim acceptari, & partim impugnari, & multa alia de materia, vide per D.Sol.in ſuis comment.in antiq.cõſtitu.gl.3.ſuper decreto, quittarionem tit. de minorib.fo.97.Meno.de arbitr.lib.2.caſ.209.

Tutor conuentus, vt rationem reddat ſuæ administrationis anteqnam reddita ſit ratio ad integrum, non poteſt cõdemnari ad certam ſummam.Craue.conſi.275.nu.13.vide Pet.de Beninten.deciſ.90.

Tutor de bonis inuentarizatis rationem reddete tenetur,& ſi allegat bona caſu perijſſe tenetur probare.Craue.d.conſi.286.nu.fin.

Idem de bonis per ipſum alienatis, & tenetur etiam docere de neceſsitate alienandi,& qd egerit de eorũ pretio; aliàs poſſet in litem iurari contra eum.Craue.conſi.286.in fine.

Administrator ſanguine coniunctus, non ita in redditione rõnis excutitur; ſicut extraneus. D.Sol. in ſuis comment. gloſſ. ſuper decreto, quoniam nu.10.ti.de minoribus, vide Meno. conſi.22.vol.1.

Finita tutelà ratio reddi debet; ſed quibus modis tutela finiatur,vide D.Sol.ibi.glo.2.ſuper decreto, quitationem fo.96.& ſupra tit.quãdo tutores eſſe deſinant, & licèt tutela finiatur pubertate; tamen tutor nõ liberatur,niſi petat pupillo curatorem. Caſſa. in conſuetu. Burg.tit.*des enfans*.rub.6.§.4.gl.9.

Actio per adultum quomodo proponenda, ne videatur librum tutoris approbare,& calculatores,& arbitri à quibus eligantur, & quomodo credatur eorum calculationi, & relationi,vide D.Sol.ibi. gl.3.ſuper ipſo decreto, quittationem.nu.29.

Tutor quando teneatur de omiſsis, & integrè rationes reddere debet, cùm redditio rationum ſit quid indiuiduum.ibi.nu.36.

Inſtrumenta,& iura pupillaria reſtituenda ſunt pupillo per tutorem,liberẽq; ipſe administrationis.ibi.nu.39.& 40.Bart.in l.13.ff. de manumiſ.teſta.

Redditio rationis exigit editionem librorum, calculi poſitionem, reliquatus reſtitutionẽ, & purgationem culpæ ſolutione eius, quod debetur.D.Sol.ibi.nu.41.

Redditio rationis ibi fit, vbi qs adminiſtrauit, & administrator poteſt cõueniri in loco eius domicilij, ſi actor ſuis ſumptibus adferri faciat libros adminiſtrationis ad locum ipſum domicilij.idem D.Sol.gloſſ.4.ſuper d.decreto fol.101.

Expenſis minoris redditio rationis fieri debet. D.Sol.ibi.gl.6.fol.106.

Pro tutoribus,& alijs obligatis rõnẽ reddere,& de practica probandi corruptionẽ ſuppellectilũ,vide per Bar.in l.4. C.de Muriileg. li.11.

Rationem qui tenetur reddere, tenetur me de ſingulis inſtruere,& reddere computationes. Bar.in l.37.ff.de fideic.liber.

An teneatur reddendo rationem tutor conſignare pupillo res deſcriptas in inuentario, vide Bar.conſi.239.vol.1.

Volens reddere rationes adulto poteſt petere curatorem dari,cui reddatur ratio.l.7. C.qui pet.tuto.vel curat.

In reddenda ratione ſufficit cõtra tutorẽ probare, quòd fructus bona fide percipi potuerunt, licèt percepti per eum non probentur. l.33.§.Modeſtinus.ff.eod.

De tutoribus, & reſtitutione bonorum contentorum in inuentario,vide per Afflic. deci.13.

Inuentarium tutoris plenam probationem facit contra tutorem.Afflic.ibi.

Probatio per teſtes,an admittatur contra inuẽtarium in cauſa reſtitutionis bonorum, vide Afflic.d.deciſ.13.nu.26.

Rationem reddere tenentes bonorum,quæ vſu conſumnntur ſufficit,quòd probent tanto tẽpore poſſe corrumpi. Afflic.d.deci.13.nu.27.

Præſumptiones multæ oſtendentes bona inuentarizata fuiſſe pupillis reſtituta factis adultis, ſcribuntnt per Afflic.ibi.nu.2.

An ceuſeatur facta compenſatio inter tutorem creditorem,vel debitorem, & pupillos, vide d.deciſ.13.

Bona mobilia in inuẽtario tutoris cõtenta, an poſsint vſucapi per eius hæredẽ,vide ibi.n.7.

Tutor ſi eſt creditor pupilli poteſt ſibi ipſi ſoluere abſque Iudicis decreto de bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.Afflic. deci.13. nu.14.vide ſupra tit.de adminiſt.tut.vel cura. ideò tutor creditor adminiſtrãs bona ſui pupilli, in dubio præſumitur ſibi ſoluiſſe, vide ibi.nu.16.& ſupra tit.de adminiſt.tuto.vel curat.Craue.conſ.129.nu.5.

Adminiſtrator præſumitur in dubio feciſſe, qđ alij adminiſtratores feciſſent.ibi.nu.17.& tenetur ipſe,& eius hæres vſque ad triginta annos reddere rationem.Boet.deciſ.59.

Tutor pupillum ſpolians qualiter puniatur, & quid de curatore,vide Afflic.deci.403.nu.20.

Tutoris bona præſentia,& futura etiam ſine ſolemnibus adminiſtrantis in teſtamento dati, ſunt tacitè hypothecata pupillis.Capic.deci. 129. idẽ in quouis alio tutore, vel curatore. Bart.ſing. 72.

Tutor tenens pecuniam pupilli ocioſam, & illã non ponẽs ad honeſtum lucrum, tenetur pupillo ad intereſſe,Gramma. deciſ. 103. nu.22. de vſuris pupillaribus, vide ſupra lib.1.tit.de vſu.pupil.loſ.& Ludo.deciſ.Peruſ.4.

Tutor tenet pupillo ad ea,in qbus ob eius neglĩgẽtiã pupillus dãnificatus eſt,vide Grã.n.23.

Mater

Mater emens nomine proprio de pecunis proprijs sibi acquirit, & pro debitis solutis pro filijs ex ꝓpria pecunia hēt actionē: sed si hēat apud se pecunias pupillares, tenet eas in emptiones prædiorum collocare. Boer. consi. 5.

Tutor, vel curator pecunias pupilli hodie non tenetur fœnerari, & si fœneratur cuius sit lucrum, vide Bart. in §. quoniam. Auth. vt ij, qui obligatas habere, sed si tutor, vel curator nō negotiatur cum pecunia minoris, ad quid tenatur, vide ibi. nu. 6.

Statim ꝙ tutor pecuniā pupillarē conuertit in vsus suos; hoc ipso videt in mora, & incipit teneri ad interesse. l. 1. §. Papinianus. ff. de vsuris.

Tutor, vel curator nihil consequi potest præter expensas, nisi salarium illi esset constitutum a Iudice. Guid. Pap. quæst. 68. quod quandoq; fieri potest secundum Bart. in l. 1. §. mandatiu. ff. mandatis, & in l. 9. ff. de tutel.

Tutor ratione officij debet habere sumptus factos extra domū suā. Bar. in §. 1. instit. de tute.

Tutela absentis finita, tenetur tutor restituere bona proximioribus: quia longa absentia æquiparatur morti. Boer. decis. 88.

Tutrix creata mater sine redditione rationis, ad quid teneatur, vide Boer. deci. 124. nu. 8.

Si pupillus soluerit expensas respectu litis indebitè motæ per tutorē, vel curatorē, habet tria remedia cōtra ipsos ꝓ recuperatione illarū expensarū. Capel. Thol. q. 40. in additio.

Curator datus testamēto, si ante confirmationem nō administrauerit, nō tenetur de negligentia, si adultus non petierit ipsū confirmari, sed quid, si fuerit datus in testamento minus solemni, vide Capel. Thol. q. 270.

Pupillus habet etiam obnoxia bona actoris, qui intuitu ipsius pupilli fuisset constitutus actor; secùs si instāte tutore, vel curatore: qa hēt actionē cōtra eos, & vbi nō cōstat ꝙ fuit actor, & tn̄ administrauit, tenet rōnem reddere de administratis. Iof. Lud. deci. Perus. 4. & l. 1. §. ex officio. ff. de tutel. & ratio. distrah. habet locū in quolibet administratore. ibi. n. 3.

Tutor, qui dedit pecunias pupillares ad societatem officij, tenetur de amissione dictarum pecuniarum casu perditarum. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 4. sed quid, si tutor dederit pecunias ad cāpsorē, an teneat, si pecuniæ fuerint deperditæ, vide Iof. d. decis. 4. nu. 30.

Quando non constat matrem administrasse vti tutricem, talis administratio non impedit executionem instrumenti dotalis; sed quando dicatur constare administrasse vti tutricem, vide Iaco. Put. decis. 146. lib. 1.

Quādo mulier adhuc tutrix filiorum primi matrimonij, nondum datis rationibus suę administrationis ad secundā vota conuolat, secundus maritus pro vxore tenetur, & eius bona liberis primi matrimonij tacitè obligantur. And. Gail. obser. 90. lib. 2. Guliel. de Lud. sing. 124. l. 6. C. in quib. caus. pign. vel hypot. tacit. contrah. & l. 6. ff. de administr. tuto. & cura. Maran. in suo spec. part. 6. cap. & post omnia. nu. 53. fo. 549.

Mater agens communi diuidundo contra filiū pro rebus particularibus sibi relictis, seu pro parte ipsorum, potest reconueniri eodem iudicio de administrata tutela, nisi aliter rescripto Principis mandetur. Craue. consi. 79.

Filijs datur retentio dotis, donec fuerit reddita ratio tutelæ per matrem administratæ. Rot. consi. 17. vol. 4.

Mater tutrix recuperat expensas factas in causa filij sui pupilli, in qua succubuit, dummodo calumniosè, & temerè non litigauerit. vide Menoch. consi. 145. vol. 2.

Mater tutrix filiorum tenetur reddere rationem administrationis; secùs in patre. Guiliel. de Ludo. sing. 124 imò quòd etiam pater tutor teneatur; scribit glo. in l. fin. §. quem. ff. de de senten. pass. & restit. si quid dolosè administrauerit. vide Craue. consi. 218.

Administrator, & eius hæredes tenentur de neglectis, & omissis, & ad debita non exacta, si debitor effectus est non soluendo tempore eius administrationis. Borg. Caual. decis. 9. de contract. tutor enim rectè datus tenetur etiā de negligentia. l. 6. C. de testamen. tutel.

Hæres administratoris tenetur soluere debita contenta in libro rationis, si talis liber non est bene ordinatus, & nō facit fidē. Borg. ibi.

Tutor non tenetur ad interesse pecuniæ debitę per debitores effectos non soluendo durante tutela, vel præscriptæ: sed solùm ad ipsas pecunias; secus si essent debitores soluendo. Pap. lib. 15. tit. arrest. 13.

Si debitorum nomina efficiantur deteriora, periculum pertinet ad administratorem culpabiliter exigere differentē. l. 35. ff. si cert. pet. vide supra tit. de peric. tut. & cura. & in tit. C. eo.

Tutor conuentus à pupillo ob negligentiam debiti non exacti, habet actionem tutelę cōtrariam contra pupillum, vt sibi cedantur actiones contra debitorem. l. 95. §. si mandato. ff. de soluto. & libera.

Socius, qui idē fit etiam tutor pupilli, si de mandato consocij præmortui societatē cū pupillo continuet, an ad cōpēdium, vel potius ad rationem vsurarum teneatur rationem reddere, maximè post disdictam societatem, vide Hiero. Mago. decis. 1. Rot. Floren.

Patruus tutor negotiatus de pecunia cōmuni, tenetur communicare nepotibus lucra facta in ipsa negotiatione. Craue. consi. 186.

Patruus, frater, idemque tutor, si negotiatur etiã de pecunia pupillari, an ad pupillum pertineat pars lucri, vel simpliciter interesse, & si sit tutor, vel curator, & negotiator, an minor debeat habere partem lucri, vide Bar. in l. 48. §. altero. ff. de administr. & peric. tuto.

Tutor durante tutela non potest cogi ad rationem reddendam; potest tamen compelli ad quandam extraiudicialem redditionem rationum cõtutoribus faciendam. Mago. deci. 74. num. 3. Rot. Flor. secus in curatore furiosi. Bart. in l. fin. §. inter. ff. de libera. legat.

Pupillus quando possit agere contra tutorem durante tutela, & quid in curatore, vide Bartol. in §. inter tutorem, institutio. de auctorita. tuto.

Tutor à pupillo, & curator ab adolescente ante tutelam, vel curam finitam, non conueniuntur: aliter tamen dispositũ est in curatore furiosi; sed quare, vide Pet. Roy. deci. 4. Litux nom. 412. in decisio. diuerso. Tom. 2. & l. 13. ff. de administ. & peric. tuto.

Tutela durante aliquando inter tutores excutiuntur rationes, quando alter ipsorum insolidum gerit, vide D. Sol. in dd. suis comment. fol. 102. regulariter contra. l. penul. C. de suspect. tuto. & l. 20. ff. de administr. & peric. tuto. vel curat.

Tutores simpliciter dati, qui non administrarunt, non possunt petere rationem sibi reddi ab illo, qui administrauit, propter parem potestatem. Marc. de Mant. sing. 572.

Tutores plures, siue vnus, siue omnes administrent, insolidum tenentur, nisi facta diuisione à testatore, vel à Iudice: vide Magon. d. decisio. 74. & supra in duobus titul. proxi. praced.

Tutor allegatus suspectus non repetit expensas litis, in qua ex culpa sua succubuit; secùs in expensis factis in causa appellationis, in qua postea obtinuit. Vincent. de Fran. decisio. 349.

Tutor illas expensas repetit, quas in causa iusta fecit, & probabili. ibi. d. decis. 394.

Quid de salario soluto alteri, an illud repetat, vide Pap. lib. 15. tit. 5. arrest. 12.

Dolus præsumitur contra administratorem aliquid facientem ad incommodum eius, cuius bona administrat. Crauet. consilio 142. tamẽ quãdo, & ex quibus causis administrator excusetur à dolo, & culpa, vide Menoch. consi. 114. lib. 2.

Tutor iudicio tutelæ tenetur de dolo, lata culpa, & leui: fallit; si conueniatur ratione pecuniæ amissæ, & non quæsitæ, in qua venit dolus, & lata culpa tantùm. Aloisi. de Alber. sing. 70.

De hac actione protutelæ, & quæ competit pupillo finita tutela contra tutorem, vel protutorem pro administratis, vide per Ioan. Crisp. de Montibus in suo tract. termino. actio. post volumen Ias. de actio. num. 28. & 153. & de huic contraria, quæ competit tutori, vel protutori contra pupillum respectu impensarum factarum circa ipsum pupillum, vel eius bona, vide ibi. nu. 29. & de actionib. distrahendis principaliter, ibi. nu. 169.

Tutor vendens prædium minoris vltra æs alienum vrgens, dicitur sine causa alienare: tamen ex quibus causis excusetur à dolo, & culpa, vide Menoch. consi. 114. lib. 3. & consi. 987. lib. 4.

Quid, si pupillus factus maior ratum habuerit, vide ibid.

Tutori dicenti se librum rationum tutelæ amisisse non creditur etiam si iurauerit; sed aliis probationibus manifestis probare tenetur: idem in eius hærede reddente rationem. Menoch. consi. 354. lib. 4.

Tutor potest retinere expensas, quas fecit in conficiendo inuentario. Andr. de Ysernia, sing. 5.

Restituta actione tutelæ, nõ restituitur contraria. l. 29. ff. de minoribus.

Si finito officio tutor perseueret in administratione, tenetur; & ex eius cõtractu vtilis actio domino quæritur. l. penul. C. quando ex facto tutoris.

Vide de materia per Bar. in l. 1. C. de transact. & Azo. in summa tit. arbitr. tutel.

Libellus in actione tutelę, qualiter debeat formari, vide Bart. in l. 1. C. si aduersus rẽ iudica.

Tutor debitor pupilli ex mala administratione; quando possit pro pupillo cõueniri, vide Bart. in l. 1. C. quando fiscus, vel priuatus.

Tutor quando cõueniatur ex persona alterius, vide Bart. in l. 3. C. de probatio.

Priuilegium pupilli in actione tutelæ ad hæredes proprios illius, nõ transit. Bart. in l. vnica. C. de priuileg. dot. & in l. 67. §. si puellæ. ff. de rit. nupt. quod tamen transeat ad suos hæredes, scribit idem Barto. in l. 4. ff. de priuileg. credi.

Tutor tenetur de suo resarcire pupillo, si post Calẽdas Nouembris dedit bibere vinum vetus familiæ ipsius pupilli, cùm erogatio vini veteris esset damnosa. Bar. in l. 10. C. de eroga. mili. ann. lib. 12.

Tutor, qui gessit tenetur actione directa, non gerẽs actione vtili, & tutelæ actio directa oritur ex quasi contractu celebrato gerendo. Barto. in l. 5. §. gessisse. ff. de administr. & peric. tuto. fac. §. tutores, instit. de obliga. q ex quasi contract. vide. l. 4. §. tutela. ff. de actio. & obli.

Tutor

Tutor non legitimè datus non poteſt adminiſtrationem deſerere, niſi alium faciat dari legitimè. Bartol. in l. 40. ff. de adminiſtra. tuto. §. curator, vide eundem Bartol. in l. 41. ibid. imò tutor nulliter datus, ſi non adminiſtrauerit tutelam non tenetur. idem Bart. conſi. 21. vol. 1.

Tutor non legitimè datus non cogitur adminiſtrare: ſponte tamen adminiſtrans tenetur actione neg. geſt. & non tutelæ. l. 1. C. de teſtament. tutel.

Præſumitur tutorē feciſſe ſumptus pupillo. Bar. in l. 104. ff. de verb. oblig.

Etiam ei, qui pro tutore negotia geſsit, contrarium iudicium competit, ſi aliquid de ſuo impendit. l. fin. ff. de eo, qui pro tutore.

Pupillus iuſſus à teſtatore ſtare, & morari communiter cum Titio, non poterit repetere quod fuit plus expenſum in familia Titij. Bart. conſi. 168.

Tutor licèt non poſsit remittere debitum liquidum; tamen non liquidum poteſt. Abba. conſ. 39. lib. 1.

Vide de materia per tot. tit. ff. de contrar. & vtil. act. tute. & in tit. C. de contra. iudi. tutel. vide etiam in tit. C. arbitr. tutel.

Si propter negligentiam tutoris pupillus non ſentit damnum: ſed ſentire incipiat hæres eius, incipit hæredi competere actio tutelæ, quæ nunquam competit pupillo defuncto, vel iam facto puberi. l. reperitur. ff. ad leg. falcid.

Vbi pignus cępit à prædeceſſore minoris, cōtra venditionem minori nō datur reſtitutio: ſed contra venditorem minor agit, ſi fraudem commiſit, & etiam contra tutorem, vel curatorem, qui venundari paſſus fuit. l. 2. C. ſi aduerſus venditionem pign.

Ex officio tutelæ, vel curæ geſtæ per filium pater non obligatur, niſi peculio tenus, & de in rē verſo, vel niſi huiuſmodi tutela ex decurionatu (in quo pater conſenſerit) ſumpſerit officium, quia tunc tenetur in ſolidum. l. 1. C. quod cum eo.

Pater qñ teneatur pro filio ſuo tutore, vide glo. ibi. quòd teneatur, ſi cōenſerit habetur in l. 7. ff. de tutel.

Tutori periculoſum eſt contrahere officio depoſito antequam rōnem reddiderit. glo. in l. vnica. C. tem alien. gerenr. non interd.

Poteſt prius agere minor cum tutore de geſtis per eum, quàm cum contrahente, & è contrà. l. 47. ff. de mino. 25. ann.

Fideiuſſores à pupillo conuenti habent eaſdē reputationes contra pupillum, quas habent tutores. l. 4. §. fin. ff. de fideiuſſo. & nomina. & hæred. tuto.

Propter augmentum facultatum tutori curator ſolet adiungi: tutor tamen non tenetur de geſtis à contutore exiſtente ſoluendo tempore finitæ tutelæ. l. fin. C. in quibus cauſis.

Si finito officio tutor perſeuerat in adminiſtratione tenetur, & ex eius contractu vtilis actio domino quæritur. l. penul. C. quando ex facto tutoris.

Tutor durante tutela accuſatur de ſuſpecto, & ea finita conuenitur tutelæ iudicio. l. 1. C. de ſuſpec. tuto.

Periculum curæ neglectæ ſpectar ad curatores. l. 2. C. de ſuſpect. tuto.

Actione pro tutelæ tenetur qui non eſt tutor, neq; eſſe poteſt, de qua actione vide per tot. tit. C. de eo, qui pro tutore.

Tutor matri pupilli, vel auo adminiſtrationem committens, officio finito conuenitur, & ipſe ab eis conſeruabitur indemnis. l. 2. C. ſi mater indemnitatem promiſ.

Hæredes tutoris nō tenentur ex leui culpa defuncti, niſi tribus in caſibus, de quibus in tit. C. de hæred. tuto. vel curat.

Tutores, & Magiſtratus quo ordine ſint conueniendi, vide gloſſ. in l. 1. C. de Magiſtra. conuen.

Si tutor in accuſatione falſi teſtamenti ſuccumbat, facit pupillum perdere hæreditatem, quę applicatur fiſco: ſed ipſe tutor, vel curator tenetur erga pupillum actione tutelæ, ad ſatiſfaciendum omne damnum paſſum ob talem accuſationem. l. 2. C. de his, quibus vt indig. hæred. aufe.

Cum vnus ex pluribus tutoribus (quia cæteri non erant ſoluendo) conuenitur eo poſtulante omnes ad eundem Iudicem remittuntur. l. fin. ff. de quib. reb. ad eand. iudi. eat.

De eo, quod quis gerit antequam naſcatur poſthumus, tenetur actione nego. geſt. ſi verò poſt eum natum gerat, in actione tutelæ deuoluitur. l. 19. §. teſtamento. ff. de teſtamen. tutel.

Tutor datus cauſa notitiæ tenetur, ſicut alius. l. 32. §. idem. ff. eod.

Debitum ex alia cauſa deuoluitur in actione tutelæ. l. quinta §. debitor. ff. de adminiſtr. & peric. tuto.

Si tutor permittat expirare actionem temporalem, quam pupillus contra ipſum habet, efficitur perpetua actio tutelæ: quia à ſe exigere debuerat tutor, ſicut ab alijs. l. 10. §. ſi temporali. ff. eod.

Cum curatore, vel procuratore etiam mandante adminiſtrationem agi poteſt. l. 27. ff. de adminiſtr. & peric. tuto.

Donec plures gerunt ex officio publico tenentur

tur insolidum: secùs cùm incipiant gerere ex priuato. l. 32. ff. eod.

Per actionem propositam contra tutorem, non tollitur actio contra curatores, nisi quatenus est exactum. l. 40. §. adolescens. ff. de administ. & peric. tuto. vel curat.

Licèt vni sit relicta liberatio reddendarũ rationũ, nihilominus pupillus pôt conuenire aliũ ex persona illius, cui erat relicta liberatio, si eum suspectum facere neglexerit. l. 42. ff. eod.

Per receptionem vsurarum pupillus non perdit priuilegium. l. 45. ff. eod.

Apochæ tutorum debitoribus datæ fidem faciunt contra pupillum, licèt ipse contra tutorem habeat regressum. l. 47. §. tutelę iudicio. ff. de administ. & peric. tuto.

Pupillus tenetur ex culpa tutoris quatenus factus est locupletior, & etiam vltra, si tutor est soluendo; sed liberatur cedendo actionem. l. fin. ff. eod.

Tutor à pupillo tu... actione conuentus, sumptus in alimētis, ac disciplinis eius factos, ab eo secundum vires facultatis suę sibi poterit imputare, non vltra, etiam si immoderata taxatio fuerit facta per Iudicem, vel testatorē. l. 2. ff. vbi pupil. educ. vel mora. debe. & ibi per totum tit.

Tutor tenetur erga pupillum ad expensas passas per ipsum pupillum, temeritate ipsius tutoris administrantis. l. 80. §. etiam de leg. 2.

Licèt tutor habeat administrationem rerum pupilli: si tamen surripiat rem pupilli, tenetur actione furti, & tutelæ. l. 33. ff. de furtis.

Tutela ratione naturali introducta est, qua finita redditur ratio administrationis, & qualiter differant actio tutelæ, & actio de rationibus distrahendis, vide gloss. in §. fin. institu. de attil. tuto.

Actio tutelæ est bonæ fidei. §. actionum autem, institu. de actio.

Condēnatus actione tutelæ directa efficit infamis. §. ex quibusdã, instit. de pęn. teme. litig.

Vide de materia per Azo. in summa tit. C. de administ. tuto. & cura.

Vide etiam in duobus tit. prox. præced.

De redditione rationum omnium administratorum rerum alienarum.

Nterpellatus nõ reddens rationem tenetur ad interesse, sed absque interpellatione non tenetur. Rot. Genu. decis. 163. nisi certo tempore ad ipsam reddendam esset obligatus. ibi deci. 164. nu. 17.

Obligatus ad reddendam rationem debet saltem summã, quàm penes se habet certã soluere; aliàs tenet ad interesse. ead. Ror. deci. 164.

Redditio rationis est de iure diuino. ibid. decis. 165. & reddere rationem est quid indiuiduum. ibi. nu. 8.

Amicus in administratorem electus, tenetur quidem administrationis suæ reddere rationem; sed vt solitus est de rebus suis; adeò vt si librum de rebus suis nõ faciat, non teneat etiam in administratione rei alterius. Iacob. Put. decis. 324. lib. 3.

Oẽs administratores, & negotiatores alienarũ rerum, tenētur librum rationem facere: aliàs contra ipsos administratores iuratur in litē. Paul. Aemil. decis. 157. par. 2. Gasp. Cabal. milleloq. 73. fallit, si vtilius esset ei, cuius res administrantur librum rationem non confici. Cabal. ibi. milleloq. 73. etiam tenentur rationē reddere. Aug. Bero. q. 15. & reliqua soluere. Rot. Genu. decis. 27. 53. 59. 81. 98. 163. 164. & 187.

In libris rationum debent omnia sigillatim clarè, & specificè describi tam in receptis, quàm in impositis, debent enim nominatim continere receptum, cui datum, & quantũ, ex qua causa, & qua die. Cabal. ibi.

Etiam hæredes eorum, qui administrarunt aliquid, tenent ad reddendã rationē. Vera. d. decis. 157. nu. 2. Rot. Genu. decis. 27. 53. & 59.

Administrator tenetur edere librũ administrationis. idem Vera ibi. nu. 3.

Hęc verba, rationē reddere quatuor continent, nempe codices edi, calculum poni, reliqua reddi, culpam purgare solutione eius, q debetur. Gasp. Cabal. milleloq. 73. vide Raud. tract. de Analo. c. 6. lib. 1. nu. 25. D. Sol. in suis cōment. in antiq. cõstitutio. gl. 3. super 1. part. decreti, quittationē tit. de minorib. n. 41. Dec. cons. 110. Nat. cõs. 133. Rol. cõs. 49. vol. 1. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des enfaas*. rub. 6. §. 6. gl. 5. Rot. Genn. decis. 117. 163. 164. 165. & 191.

Obligatus ad reddendã rationē tenet probare, q̃ in illis libris scripsit se gesisse, vel impēdisse vera esse, sicut in rõnario scripta sunt, si in dubio teuocent; sed vide Cabal. d. milleloq. 73.

Hæres administratoris, & tutoris tenet reddere administrationis rõnē, & exhibere libros, nec stat eius iuro, de illis nõ repertis in hæreditate, qñ præsumptio violenta est cõtra eũ, non cõfecisse inuētariũ, aut promisisse restituere oẽs libros, vel esset condēnatus ad oẽs libros exhibēdos. Borg. Caual. decis. 9. de contract.

Administrator, & eius hæres tenētur de neglectis, & omissis, & ad debita nõ exacta, si debitores sunt effecti nõ soluēdo tēpore administrationis. Borg. ib. d. dec. 9. nã administrator, qui

qui nō exigit debita non fallita, si sua negligētia efficiant postea fallita, & inexigibilia, tenetur de suo resarcire, & afferenti esse exigibilia á principio incumbit onus probādi. Borg. decis. 13. de contract. par. 2. nu. 10.

Procurator ad negotia, & eius hæres tenetur reddere rationem; sicut quilibet alius administrator. Mago. decis. 42. Rot. Flor.

Redditio rationum quomodo fieri debeat, & multa alia de materia, vide per D. Sol. in suis comment. in antiq. constitu. gl. 3. super 1. par. decreti, quittationem tit. de minorib. fol. 97. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 209. Dec. cōs. 110.

Administrator omnis (tutore excepto) ante finem officij conueniri potest. D. Sol. glo. 2. super 2. part. d. decreti, quittationem titu. de minorib. fol. 96. & Pet. Gerar. sing. 84.

Tutor, procurator, curator, & alij huiusmodi finito officio sponte redditionem rationis offerre tenentur, & eorum hæredes iuuantur præscriptione annorum 30. idem D. Sol. d. gloss. 2. num. 6. vide supra titu. prox. præced. alij autem administratores sat est, quòd rationem reddant dum interpellantur. idem ibid. in fine.

Qui teneantur rationes reddere, & quid in reddendis rationib. obseruandū, vide Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 209. Rol. consi. 49. vol. 1.

Frater maior natu debet reddere rationē administrationis hæreditatis indiuisæ. Dec. consi. 255. Pet. & Gerar. sing. 84.

Promittens tenere bonum cōputum, & reddere bonam rōnem administrationis, tenetur & de leuissima culpa Dec. consi. 274. num. 4.

Filiusfam. qui viuo patre administrauit, tenetur post mortem patris reddere rationē fratrib. de administratione. Pet. Gerar. sing. 84.

Gerens negotia aliena tenetur reddere rationē suæ administrationis, & soluere interesse ob nō executum ordinem acceptatum. Rot. Genu. decis. 24. & decis. 81.

Ille, ad quem bona alterius peruenerunt, tenetur reddere rationem de administratis. Rot. Genu. decis. 43.

Qui curam suscepit tenendi rationē de aliqua re, vel negotio tenetur de ea, vel de eo, rationem reddere. ead. Rot. decis. 58. quia promittens tenere rationem de re aliqua tenetur, vt administrator ibid. d. decis. 58.

Administrās negotia aliena debet reddere rationem, & res suæ administrationis, eiq; incumbit onus probandi id, quod in administratione gestum est, propterea debet scribere, & ostendere libros rationum. Rot. Gen. decis. 117. & decis. 163.

Agens negotium alterius tenetur rationē reddere, nec dominium in dubio reuocare potest. Rot. Genu decisio. 149.

Gerens negotia aliena tenetur rationem reddere, non obstante præscriptione 30. annorum, quod procedit etiam in hærede gerentis, concessa tamen primò restitutione in integrum. ead. Rot. decis. 203. nam ratio administrationis bonorū intra 30. annos, & vltra reddi debet. Borg. decis. 32. nu. 17. par. 2.

Obligatus reddere rationem de negotio sibi commisso, non dicitur reddere per præsentationem calculi, seu computi alieni, cùm in his intelligatur electa industra personę. Rot. Genu. decis. 209.

Consanguinei administratores non sunt astringendi ad minutam specificationem: tenentur tamen librum rationum facere, & rationem reddere tenentur omnes, quibus aliàs esset prælegata liberatio rationum reddendarum: verùm operatur tale legatum, quòd scrupulosa probatio non exigatur. Gasp. Cabal. milleloq. 73.

Liberatio propter rationes redditas data, non extenditur vltra contenta, & deducta in ipsis rationibus, etiam si esset facta generaliter. Gomez. Leo. decis. 78. in decis. diuerso. To. 2.

Etiam liberatus á rationum redditione conueniri adhuc potest, vt restituat reliquatum. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 209. nu. 25.

De hac liberatione, vide per Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des enfans* §. 6. gl. 5. nu. 20.

Remissio, & liberatio á reddenda ratione administrationis, & reliquorum fieri potest ab eo, cuius negotia geruntur, vel gesta sunt, sed ex quibus censeatur facta hæc libera io in fratre administrante bona alterius fratris, vide August. Bero. q. 21.

Idem est in administratione futura, quæ ad dolum non extenditur. ibid. nu. 2.

Administrationis ratio ibi danda est, vbi ipsa administratio facta est, vnde habet locum remissio ad eum locum. Gom. Leo. decis. 69. in decis. diuerso. Tom. 2. Rot. Genu. decis. 98.

Obligans se ad reddendas rōnes suæ administrationis vbique, tenetur illas reddere in loco domicilij creditoris etiam extra Regnū commorantis, & hoc verum quo ad simplicē redditionē rōnum: secùs si super his cōtingeret litigare, vide Io. Pap. lib. 15. tit. 8. arrest. 1.

Rationes, qui reddere tenetur, quo loco eas reddere teneatur, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 468.

Rationes veræ in parte, & in parte falsæ, respectu verarum validæ, & ècontrario, & facienda est separatio. Rot. Auenio. decisio. 53. in decisio. diuerso. Tom 3.

Licèt rationibus credatur vbi minutæ sunt expensæ, tamen hoc non procedit, vbi simul iunctę

functæ facerent magnam quantitatem. ibid.

Commissarius hæreditatis differens reddere computa de bonis administratis, quid iuris, vide Ioan: Pap. lib. 15. tit. 8. arrest. 4.

Ratio semel reddita nō est reiteranda, si probè reddita sit: aliàs secùs, veluti si error interuenerit, vel dolus, tunc enim quittationes redditionum rationū rescinduntur, non obstante iuramento. D. Sol. in suis cōment. in antiq. constitu. glo. 5. super ipso decreto, quittationem fol. 102. Dec. consi. 110. vide Natt. consi. 39. & 40. Roland. consi. 49. vol. 1. Rota Genu. decis. 81. 98. & 165.

Ratio illegitimè, & improbè reddita probatur ex inspectione librorum inordinatorum, & confusorum. D. Sol. ibid. nu. 12. & 13.

Item ex infideli descriptione, ex admissione rationum in admissibilium, ex breuitate temporis, non visis omnibus libris rationum, si sequutus fuit minor assertionē tutoris, si non sit seruata forma statuti continentis clausulam annullatiuam. D. Sol. ibid. nu. 14. & Rol. consil. 49. volum. 1.

Obligatus reddere rationem infra certum terminum, quid debeat facere, vt non incidat in pęnam, vide Maran. in suo spec. par. 4. dist. 9. iudic. nu. 143.

Contra omittētem aliquid describere in libro rationū, præsumitur dolus, & deceptio. Dec. consi. 11. nu. 9.

Particulares possunt interuenire, in redditione rationum, quæ exiguntur ab his, qui tractarunt pecunias publicas, pro suo publico interesse. Natt. consi. 259.

Ratio administrationis pecuniæ datæ ad trasfigandum reddi debet, solùm in fine anni. Ludo. Roma. sing. 121.

Administratores tenentur insolidum erga participem. Rot. Genu. decis. 59.

Scripturę continentes rationes, vt admittātur, quæ requirantur, vide Rot. Genu. decis. 86.

Ad reddendam rationem foglacia non admittuntur; sed exhibēdi sunt libri. ibid. decis. 96.

Creditores alicuius non habent actionem petendi redditionem rationis ab administratore eiusdem. ead. Rot. decis. 98.

Vbi constat aliquid omissum, & nō scripta omnia esse, præsumitur cōtra administratorem, quòd rationem nō legitimè reddiderit. Rot. Genu. decis. 173. nu. 15.

Administrator potest compēsare impensas, vel pro eis agere principaliter. ibid. decis. 191.

Datur duplex actio contra eum, qui tenetur rationem reddere: quia pōt pro certa quantitate soluenda conueniri: item ad reddendam ipsam rationem, & soluendum reliquatum. Rot. Genu. decis. 202.

De verborum obligationibus.

Regulariter nemo alteri stipulari potest, nisi notarius. Gasp. Cabal. milleloq. 452. vide Perillust. D. P. Tess. decis. 70. Fely. cōs. 50. Stipulatione notarij acquirit absenti; imò etiā nascituro. Boer. decis. 172. Craue. consi. 19. Dec. consi. 145. ius, & actio personalis, & hypothecaria, nulla facta cessione, vel ratificatione sequuta: secus in acquisitione dominij, vel possessionis, quę nō acquiritur, nisi sequuta ratificatione, preter in donationibus, vide Ozas. decis. 33. Alex. decis. 135. Hiero. Mago. decis. 57. Rot. Floren. Rolan. consi. 19. vol. 1. vide tamen Dec. consi. 226. Bar. in l. 17. §. eorum ff. de exceptio. & in l. 3. C. de tabul. lib. 10.

Notarij, aut partis stipulatione, & acceptilatione intercedente, ius acquisitum irreuocabiliter dicitur. Ozas. decis. 85. sed qualiter debeat notarius concipere stipulationem pro absente, vide per Capic. decis. 73. Bar. in l. 17. ff. de adoptio.

Notarius, qui stipulatur tanquam notarius, an semper præsumatur tanquam persona publica stipulari, & nomine omnium, quorum interest, vide Capic. decis. 73 nu. 4.

In iudicijs alteri per alterum quæritur obligatio. Bar. in consi. 71.

Iudex tāquam publicus Officialis potest stipulari absenti, vt illi queratur actio Capi. decis. 73. nu. 5. Bar. in l. 2. ff. rē pupil. sal. for. & in q. 6.

Stipulatio interposita per notarium ad opus futurum valet. Guid. Pap. q. 267.

Iuratus curiæ, qui non est notarius habet officiū de publico perinde, ac si esset notarius: iō potest absenti stipulari. Guid. Pap. q. 317.

Notarius, vel Iudex potest stipulari pro posthumis à matre, vel extraneo; non autem à patre. Boer. decis. 354. sed ipse pater filijs nascituris stipulari potest: idem in notario. Cabal. milleloq. 807. vide Mago. decis. 57. Rot. Flor.

Amicus alteri amico stipulari potest, non obstante Reg. contraria. vide Raud. tracta. de Analog. cap. 22. nu. 12.

Notarij stipulatio nomine omnium, quorum interest interposita adeò valet, vt ex ea sine cessione ius absentibus acquiratur. Natt. consi. 534. nu. 8.

Frater fratri suo vtiliter pōt stipulari. Amanel. de Clarifacquis sing. 147.

Alteri nemo stipulari potest: fallit fauore dotis, matrimonij, in persona publica, vt est sacerdos, & qn statutum Ciuitatis hoc permitteret. Marc. de Mant. sing. 120. vide Bar. in l. 1. §. huius studij. ff. de Iustit. & iure.

Etiam

Etiam extraneus potest acceptare pro absente, & valet actus sequuta ratihabitione. Crau. consilio. 261.

Stipulari alteri quis potest, si stipulatur sibi recipienti nomine alterius: item potest, qñ sua interest. Bar. in l. 86. de legat. 1.

Alteri p alterũ in mutuo, & actu naturali quaeritur actio Bar. in l. 4. C. si cer. pet. & in l. certi condictio. §. si nummos. ff. eod.

Licèt stipulari alteri nemo possit, tamen per stipulationem appositã super re mea alteri quaeritur actio vtilis, & de alijs limitationib. ad Reg. vide Bar. in l. certi condictio §. quoniam. ff. si cert. pet. & in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verbo. oblig.

Stipulatio pcuratoris super re domini, in dubio intelligitur facta procuratorio nomine, & ad dñi interesse refert. l. 14. ff. si qs cautio.

Auus paternus, potest stipulari dotẽ reddi nepotibus filiis, mortua filia in matrimonio. l. 7. C. de pact.

Ex stipulatione tutoris super re pupilli, illi quęritur vtilis actio. l. 2. C. qñ ex facto tutoris.

Adiecto in stipulatione, si nõ acquiritur, nec ẽt acquirit non adiecto, quis illi posset acquiri, si esset nominatus. l. 30. ff. de stipula. seruo.

Licèt stipulatio serui, vel filij conferatur in tempus existentiae sui iuris: nihilominus patri, vel domino acquiritur obligatio. l. fin. ff. eod.

Verbum, promitto (praesertim in instrumentis scriptũ) importat stipulationem. §. si scriptũ, institu. de inutil. stipul. Ozasc. decis. Pedemon. 98. nu. 8. vide Afflict. decis. 120. Bar. in l. 154. §. idem. ff. de verbo. oblig. l. 1. C. de dot. promissio. & nud. pollicita. limita, vt per Ozasc. decisio. 98 nu. 13.

Verbum, promisit impersonaliter coram notario, & Iudice, censetur prolatum pro habentibus interesse. Mago. decis. 39 Rot. Flore.

Verbum, conuenit licèt in instrumẽto publico scribatur, non importat stipulationẽ; sed pactum nudum: nisi si reperiatur apud acta, stipulationem importat. Fran. Crem. sing. 140. vide Bar in l. lecta. ff. si cert. pet. num. 10. & 11. nam promissio facta in iudicio praesumitur cum stipulatione. Bald. sing. 3.

Si in instrumento habeatur partes fuisse praesentes, promissio, & stipulatio praesumuntur. gl. in §. item verborum, institu. de inutil. stipul.

In stipulationibus solemnitas intrinseca praesumitur: ideò si scriptum reperiatur aliquem fideiussisse, vel promisisse, ex vi verborũ praesumitur stipulatio pcessisse. §. fi. insti. de fideiusso Azo in summa titu. C. de probat. nu. 11.

Iuramentum stipulationem operatur pro absente Afflic. decis. 135. vide Rol. consi. 19. vol. 1. & facit, vt obligatio facta erga absentem efficiatur irreuocabilis, etiam nõdum acceptata. Mago. decis. 39. Rot. Floren. Menoch. consi. 371. nu. 16.

Confessio extraiudicium facta nõ inducit obligationem, etiam interueniente stipulatione. Guid. Pap. q. 176. sed quid, si interuenerit iuramentum, vide ibid.

Stipulatio sine cessione alteri per alterum qd operetur, vide Afflict. decis. 94.

Iuramentum interpositum super stipulatione inualida facit eam valere, vt potest. Bart. in l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig.

Pactum de se obligando, operatur obligationẽ de praesenti. Boer. decis. 3. nu. 3. sed vide ibid.

Spes rei, vel personae facit valere stipulationẽ; sed interim dispositio dicitur cõditionalis. Boer. decis. 172.

Stipulatio bis super eodem concepta, licèt non obliget promissorem amplius quàm semel: tamen si prima pacto, vel pscriptione fuerit sublata, agi poterit ex secunda. DD. de Rot. decis. 23. tit. de appella. in antiq.

Per epistolam non potest contrahi stipulatio. Rot. Genu. decis. 2. nu. 15. sed bene probari. l. 38. ff. de donat. int. vir. & vxo.

Clausula, vt actus valeat omni meliori modo, qd operetur, vide Rot. Genu. decis. 18. nu. 10.

Stipulatio intelligitur secundum naturã actus, seu negotij super qua interponitur. Gasp. Caba. mill. loq. 344. Dec. consi. 86. nu. 4. Bar. in l. 6. C. de transact. nu. 6.

Stipulatio interposita super cõtractu emptionis, societatis, & similium, an impediat actionem oriri ex eo contractu, ex quo dantur duae actiones, quarum vna est bonę fidei, alia stricti iuris. Bar. in l. 15. ff. si cer. pet. nu. 6.

Stipulatio simplex limitatur secundum naturã pcedentis contractus. Bar. in l. 41. ff. sol. matr.

Stipulatio alteri accessoria assumit sibi naturã eius, cui accedit. l. 10. § qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus. & limitatur secundum naturam sui principalis. l. 59. delegat. 1.

Si emptio fuerit stipulatione valata, ab ea nudo consensu non receditur. l. emptor. ff. de pact.

Stipulatio, per quam nouatur actio iudicati, nõ habet paratam executionẽ. l. 40. ff. de minor. 25. ann. sed ex ipsa stipulatione agi oportet via ordinaria. l. 2. C. de except. rei iudi.

Dispositum in principali, in augmento intelligitur tacitè repetitum, etiam in obligationẽ verbali l. 8. C. de iure dot.

In dote fingitur stipulatio, l. vnica. §. 1. C. de rei vxo actio.

Quando subijcitur stipulatio obligationi mutui, tunc stipulatio est vtilis, & ex ea agitur, & non ex numeratione. l. 6. §. fin. & l. 7. ff. de nouatio, & delegat. ergo hoc in casu nõ erit

locus exceptioni non numeratæ pecuniæ.gl. ſ.in l.2 §.fin.ff.ſi cert.pet. contrarium tamẽ ſcribit Bar.in l.8.antiq.lect.C.de nõ nu.pecu.

Teſtis deponens de ſtipulatione reddens rationem;quia audiuit interrogari;& reſponſionẽ ſequi,ꝓbat.Gaſp.Cabal.milleloq.357.

Promiſsio per teſtes probata, an ſit ſtipulatio, vel pactum nudum, vide Afflic.deciſ.120.

Verbum,promitto,prolatum à teſte non intelligitur per ſtipulationem, niſi probetur interrogationem præceſsiſſe, ſecus ſi per ſcripturam. Bar.in l.1.C.de vſuris.

Stipulationem allegans debet probare ſolẽnia interceſsiſſe, quando ſtipulatio probãda eſt per teſtes. Bar.in l.28. ff.de pact.nu.19.

Stipulatio facta à patre filio cenſetur facta, vt hæredi futuro. Gaſp.Cabal.milleloq.494.

Ex ſtipulatu datur actio,quæ ex verborum obligatione naſcitur,& datur illi,qui ſtipulatus fuit ſibi aliquid dari, vel fieri ab alio,vt illud adimpleatur,quando non eſt omnino certitudo de re, quæ eſt promiſſa per ſtipulationem: quia ſi eſſet certitudo daretur certi cõdictio.vide Ioan.Criſp.de Mont.in ſuo tract. termi. actio. num. 164. poſt volumen Iaſ.de actio. nam ex ſtipulatione continente certũ oritur certi condictio.l.24. ff. ſi cert.pet.

Licèt aliàs ſtipulatio ſine cauſa non valeat: tamen ſi eſt inſtrumentum liquidũm,etiam qđ in ſe non contineat cauſam poteſt liquidari,& exequi. Maran.in ſuo ſpec. part.6.titu.de produ.ct. inſtrumen.nu.17.

Et contra inſtrumentum publicum,non poteſt opponi, quòd ſtipulatio ſit ſine cauſa. Dec. conſi. 682. nu.5.

Cauſa an requiratur in ſtipulatione,vide Bar.in l.13.C.de non nume. pecun.& in l.1.ff. de interrog. actio. nu.10.

Stipulatio facta ſine cauſa à ſciente, an habeat in ſe tacitam cauſam donationis,vide Bar.in l.16.ff.de donatio.& in l.2.§.circa. ff. de dol. mal. exceptio.

Stipulatio celebrata ſine cauſa, vel ſub ſpe futuræ numerationis, quæ poſtea nõ eſt ſequuta, videtur dolo committi: ideò creditor petẽs vſque ad litem conteſtatam,vr̃ dolo facere, & exceptione ipſius doli repellitur, etiam ſi ab initio bonam fidem habuerit.l.2.§. circa primam.ff.de dol.mal.except.

Interrogationi factæ de vna ſpecie, ſi reſpondeatur de duabus copulatiuè,adiectio alterius ſpeciei habetur pro ſuperuacua. Math. Matheſ. ſing. 27.

Stipulatio debet fieri vtroque loquente; ſed nõ vtroque vidente. Fran. Cremen.ſing.47.quia viſus non eſt de ſubſtantia ſtipulationis. Pet. de Raue. ſing. 787.

Etiam in contractibus per ſtipulationem poteſt fieri ſubſtitutio. Craue.conſi.19.

Verba debent impropriari(etiam in odioſis)in his, quæ ſunt ſtricti iuris; ne actus corruat. Craue.conſi.121.num.8.vide ibid.conſi.278.

Quando quis conſtituit ſe ſoluturum pro alio per ſtipulationem non requiritur, vt præcedat debitum; quia tunc ſufficit ſtipulatio: ſecùs quando nudo pacto ſe conſtituit. Bar. in l.1.C.de conſtitu.pecun.

Stipulatio ficta nõ requirit ſolemnitatẽ verborum. Bart.in l.vnica.nu.4.C.de rei vxo.actio.

Stipulatio valet licèt dies omittatur, & intelligitur de die, quã Iudex moderabitur fauendo actori. Bar.in l.8.ff.qui ſatiſd.coga.

Stipulatio tollit̃ ꝑ aliã ſtipulationẽ,ſi hoc agat̃. Bart.in l.28.§.pactus ne peteret.ff.de pactis.

Ius in ſtipulationibus, factum in pactis,quãdo dicantur verſari, vide Bar.ibid.nu.17.

Actio,quæ oritur ex numeratione de facili nouatur,& tollit̃ per ſtipulationem ſequentem, vel ꝓcedentem.Bart.in l.15.ff.ſi cer.per.nu.8.

Stipulatio vitiatur, quãdo aliquid additur, vel detrahitur de eo, quod erat poſitum in interrogatione.Bar.in ſuo tract.de fluminibus, & de alueo nu.12.

Obligatio ciuilis conſiſtit hodie inter patrem, & filium in aduentitijs. Barto. in l. 4. C. de pactis conuentis.

Promiſſum meretrici,poteſt peti. Bart.in l.4.ff. de condict.ob turp.cau.

In arrogatione impuberis fingitur ſtipulatio, vbi non eſt.l.19.ff. de adoptio.idem in dote. l.vnica.§.1.C.de rei vxor.act. vide ſupra titu. de iure dor.

In ſtipulationibus facti diuidui in præparatorijs iudiciorum, ſi pro parte factum non impleatur,cõmittitur ſtipulatio pœnalis in ſolidum mero iure: ſed pro parte, pro qua fuit impleta ſtipulatio obſtat de æquitate exceptio.l.9.§.ſi plurimum.ff.ſi quis cautionibus.

Si præcedat interrogatio, & ſequatur reſpõſio, præſumitur ſtipulatio,niſi ꝓbetur contrariũ. l.iuriſgentium.§.quod ferè.ff.de pact.

Debitum ex vna cauſa poteſt per ſtipulationẽ in aliam mutari; non ſimplici confeſsione, vel nudo pacto.l.6. C. ſi cert.pet.

Per ſtipulationem nouandi animo factam prima tollitur, vel eliditur, ſi ſequens committatur, vel cõmitti poſſe ſperetur; aliàs ſecùs. l.31. §. qui pecuniam.ff.de pact.

Conuentio nuda non ſufficit ad agendum, niſi veſtiatur traditione, vel ſtipulatione.l. diuiſionis.& l. in traditionibus.ff.eod.

Stipulatio eſt cõtractus ſecundum textum; ſed impropriè ſecundum gl. in l.vnic.C.vt actio. ab hæred.& contra hæred.

Vbi nudum pactum nõ sufficit stipulatio prodest.l.27. C. locati.
Transpositio verborum non vitiat cõtractum, neq; vltimam voluntatẽ; sicut ratione præposteræ stipulationis,non vitiatur ipsa stipulatio.l.25.C. de testamentis.
Si compromissum est stipulatione valatũ absq; adiectione pœnæ, arbiter cogitur sententiam dicere.l.32.§.fin.ff.de recept.arbitr.
Pupillus potest sibi stipulari sine tutore; sed nõ actionẽ remittere.l.1.C.de aucto. præstan.& stipulatio pœnalis testatoris committitur in solidum contra omnes hæredes,vno hærede contra stipulationem faciente.l.26. §. in illa quoque.ff.famil.ercisc.tamen stipulatio facti diuidui contra hæredem contrafacientem tantùm cõmittitur.l 45.§.si quis. ff.fam.ercisc.
Stipulatio conditionalis obligationem præcedentem purã suspendit, & eam nonat in conditionis euentum.l.36.ff.si cert.pet.
Qui alterius obligationẽ sub stipulatione suscepit soluere cogitur, licèt ille, ꝑ quo promisit ei non satisfaciat: quia non debet quis fidem rumpere, licèt sibi ab alio rumpatur.l. 5.C.de nouat. & delega.
Pœnalis stipulatio apposita circa id, quod de iure potest fieri,non committitur,si de facto tantùm fiat: secùs si non poterat fieri,nisi de facto.l.6.ff.de seru. export.
Patre patiente stipulari filium perficitur donatio.l.35. ff.de donatio.
Obligatio verbis contrahitur ex interrogatione, & responsione cùm quid dari,fieriuè nobis stipulamur: sed aut ꝓprio nomine quis obligatur; aut alieno,qui aũt alieno, fideiussor vocatur.l.1.§.verbis.ff.de actio.& obliga.
Furiosus neque stipulari, neq; promittere potest: idem in muto,& omnino surdo,cùm ad cõtrahendam stipulationẽ,requiratur verus auditus,& non coniecturata scientia,seu intelligentia.l.1.§.furiosum.ff.de act.& obliga.
Qui loqui potest creditur,& stipulari, & ꝓmittere rectè posse. ibid.
Verborum obligatio constat, si inter cõtrahentes id agatur: nec enim si per iocum, vel demõstrandi intellectus causa ego dixero tibi spondes,& tu respondeas,spondeo,nascetur obligatio.l.3.§.verborum.ff eod.
Cùm mihi, vel Titio aliquid stipulor, facta solutione Titio sequit̃ liberatio ope exceptionis.l.43.§.accessio.ff.de actio.& oblig.
Si ita stipulatus sum, si fundum nõ dederis, vel aliud certum non feceris, centum mihi dare spondes? tunc sola centum sunt in stipulatione; in exolutione fundus.l.fin.§.penult.ff. de actio. & oblig.
In stipulationibus ambigua oratio interpretatur contra stipulatorem.l.27. ff. de reb.dub. vide l.35.ff.de reg.iur.
Substantia stipulationis puræ, vel cõditionalis nõ põt esse impedenti.l.26.ff de stipul.seruo.
Clausula doli subiecta in stipulatione, refertur ad incognita, & ad omissa.l.22.§.si in stipulatione. ff.rem rat.haber.
In stipulationibus id tempus spectamus, quo contrahitur. Reg. 187.
Si plures res copulatæ in stipulatum deducantur,censentur esse tot stipulationes,quot res. §.quoties. institu.verb.oblig.

De stipulationibus pœnalibus.

Pœna partiũ conuentione adiecta committitur, etiam si non intersit. Ozasc.decis.Ped.66.nu. 9 & decis.70.nu.7. & 11.
Fallit in stipulatione iudicio sisti; quia tunc ita demum committitur,si intersit. Ozasc.ibid.
Interesse quando inspiciatur in pœnalibus stipulationibus, & de eo ratio habeatur, vide Ozasc.in d.decis.70.nu.14.
Pœna facto adiecta de iure debetur:tñ de stylo Sacri Concilij pars ad ipsam non condẽnatur, nisi quatenus interesse concurrat, & ipse stylus habet in Regno vim legis, & ita fuit iudicatum. Afflic.decis.135. vide tñ Gram. decis.58.nu.6. Fran.Marc.q.411.Ias.de actio. §.oẽs autem,nu.13.& Bar.in l.15.C.de vsuris.
Pœnæ iuris Ciuilis possunt in foro conscientiæ à cõmittente licitè retineri, nisi inquantum contineant interesse partis,& nisi sit pœna,q̃ infligat ipso iure absq; sẽia Iudicis: fiscus tñ põt exigere, & retinere pœnã cum bona conscientia.Iaff. Lanf.Balb.decis.217.vide Auto. Corset.in suis sing. litera P.sing.pœna.nu.14.
Pœna qñ ẽt ĩ foro poli exigi possit, vide Rebuf. in suis cõment.tract.de arbit.art.1.gl.5.n.18.
Præsumptio fraudis vsurarum est in pœna obligationi quantitatis addiecta.l.14.§. idem.ff. de actio.empt. Afflic.decis.135.vide Marc.q. 411. Gram.decis.58.num.6. Ias.de actio.in §. omnes autem.nu.13. Bar.in l.15.C.de vsuris. & in l. stipulatio ista. §. alteri stipulari,nu.11. ff.de verbo.oblig.& ideò ipsa pœna non debetur,sed quid,si à Iudice,vel statuto adiecta sit, vide Excel P.Tessau.decis.76.
Pœna in conttactu,& compromisso qñ est promissa, an debeat, vt exigi possit, & an possit pœna, & interesse exigi, vide Borg. Caual. decis.25.de contract. par.2.nu.27.
Qñ Pœna cõcurrit cũ interesse, tunc potest peti pœna, & interesse, si interesse est plus, quàm pœna; sinautem minus, pœna peti potest, idem Borg.Caual.decisio.26.par.2. num.33.

imò pœna conuentionalis non poteſt excedere intereſſe. Ioan. Pap. lib. 12. tit. 9. arreſt. 1. nam pęna conuentionalis hodie non exigitur, niſi quatenus cum intereſſe concurrit: fallit in pœna applicanda fiſco. Maran. in ſuo ſpec. diſput. 7. nu. 26.

Ipſa pęna conuentionalis quanta eſſe poſsit, & an tota exigi valeat, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 255.

An in pęna conuentionali detur actio contra hæredem contrauentoris, vide Mago. deciſ. 46. nu. 14. Rot. Floren.

Impleri contractus, vel pactum dicitur cùm pęnæ ſolutio fit. Crauet. conſi. 1. pro genero, nu. 30. ſed ſi vltra interſit, quàm ſit pęna, quid iuris, vide Craue. ibid. nu. 281.

Religioſi poſſunt petere pęnam conuentionalem. c. 4. & ibid. glo. ext. de arbitris.

Quando in ſolutione pęnæ habeat locum doli exceptio, vide Bart. in l. 14. §. idem Papinianus. ff. de actio. empt.

Pęna adiecta pacto nudo non exigitur, niſi interſit: ſecùs ſi ſtipulationi. Barto. in l. ſtipulatio. §. alteri ſtipulari, nu. 6. ff. de verbo. oblig. l. 7. ff. de ſeru. expor.

Pęna in obligatione quantitatis non poteſt eſſe maior ſorte, niſi datio conferatur in perſonam alterius; quia tunc non eſt mera datio; ſed habet naturā obligationis facti. Bar. in l. 98. §. qui ſtipulatur. ff. de ſolutio. & libera.

In pęnis non inſpicimus intereſſe, quādo offenditur is, cui pœna fuit promiſſa. l. 43. ff. de recep. arbitr.

Pœna, in quam defunctus incidit, poteſt exigi ab hærede, & commiſsio pœnę nō impedit, quin poſsint peti pęna, & intereſſe, vide l. 48. ff. de actio. empt.

Ad validitatem ſtipulationis pęnalis nō attenditur, an interſit ſtipulatoris, & qualiter hæc ſtipulatio concipiatur, vide glo. in §. alteri ſtipulari, inſtitu. de inutil. ſtipula.

De eo, qui promiſit cautionem idoneam intra certum tempus præſtare ſub pęna, an ſi iurauerit ſe exactiſsimā feciſſe diligentiā reperiē di fideiuſſores, quos reperire non potuit, pęna effectū ſuū ſortiat̄, vide Ozaſ. deciſ. 70.

Stipulatio pęnalis merè conuentionalis, quæ dicatur, vide ibid. nu. 12.

Promittens factum alienum ſub pœna, an excuſetur à pœna, ſi fecerit quod in ſe eſt, vide Marant. in ſuo ſpec. diſt. 7. fol. 583.

Vir, q̄ ſe ratificaturum promiſit vxorem cū pęna excuſatur, ſi fecerit quod potuit non obſtante iuramento. Afflic. deciſ. 295. ideò promittens factum, quod ſine culpa ſua non potuit implere, excuſatur à pœna; difficultas enim excuſat ab illa. Afflict. ibidem vide Maran in ſuo ſpec. diſputa. 7. nu. 10. Bart. in l. 137. ff. de verb. oblig.

Obligatus ad aliquid faciendum ſub certa pęna, non incurrit in illam propter ſcientiam, niſi illi facta intimatione. Mohed. deciſ. 196.

Pœnalis clauſula quantumcunque poſsibilis, ſi diſpoſitioni impoſsibili adiungatur, non tenet. DD. de Rota deci. 10. de teſtam. in antiq.

Obligatione principali ſublata, nō corruit obligatio pœnæ, vide tn̄ Rot. Auen. deciſ. 103.

Legitimū impedimentū excuſat à pœnę cōmiſſione. Pap. lib. 12. tit. fi. arreſt. fi. & etiā difficultas pſtationis excuſat à pœna. Bar. conſ. 105.

Promittens. q̄ minor habebit ratū certum actū ſub pœna, non incidit in ipſam, licèt minor petat ſe reſtitui aduerſus talē actum. Ludo. Roma. ſing. 557.

Quando is, qui dare, vel facere aliquid tenetur ſtipulatione, vel teſtatoris voluntate, ſtatuti, vel legis diſpoſitione, aut p̄cepto, vel ſnīa Iudicis, facere potuiſſe, & debuiſſe dicat̄, vt pœnā incurrat, vide Menoch. de arbitr. caſ. 498.

Pœna appoſita in contractu nō debetur, ſi per aduerſam partem omnia non ſint obſeruata. Dec. conſi. 380.

Primò contraueniens actui, cui appoſita eſt pœna punitur, non ſecundo contraueniens, & an ſecundo contraueniens pœnam petere poſsit, vide Dec. cōſi. 380. quod vterq; poſsit exigere pœnā adinuicem promiſſam ex conuentione, habetur in c. 7. ex. de pœnis.

In contractib. in quibus vltrò citroq; promittitur pœna, quis non tenetur ad illam cū effectu, ſi omnia non ſint ſeruata per partē. Bar. in l. 56. §. inter. ff. locati.

Abſentia iuſta excuſat quem à pœna legali, nō autem à pœna conuentionali: Ant. Corſet. in in ſuis ſingularibus litera P. ſing. pœna. r.

Minua alia iuſta cauſa excuſat ab ipſa pœna cōuentionali. Hippol. ſing. 598.

Promittens ſub pœna aliquid habere ratū, non cōmittitur pęna, ſi q̄s cōtrauenerit de facto: ſecùs ſi p̄miſit hr̄e firmū; quia verbum, ratū refertur ad ius, verbum, firmū refertur ad factum. idem Corſet. litera. P. ſing. pœna. 8.

Pœna appoſita in cōuentione committitur ex ſola contrauentione; licèt contrauentio non habuerit effectum. ibid. ſing. pœna. 9.

Debitor liberatur à pœna, q̄n per eum nō ſtat, quin ſoluat. Bar. in l. 1. C. de ſuſcepto. lib. 10.

Difficultas non excuſat ab eo, quod principaliter deuenit in obligationē; ſed bene ab eo, qđ deuenit in pœnæ cōmiſsionem. Bar in l. 4. §. ſi in arbitrium. ff. de dol. mal. except.

Stipulatio pœnalis ſimpliciter interpoſita, an comprehendat factum alienū, vide Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis dolum. ff. de verb. obl.

Difficultas

Difficultas ſuperueniens impedit pęnæ commiſsionem. Abb.cõſi.90.lib.1.verſi. venio ad ſecundum.l.10.§.idẽ.ff.ad leg.rhod.de iactu. & hoc in iudicio, arbitrio, & contractibus.l. 45.ſi in arbitrũ,& ibi.gl.ff.de dol.mal.excep.

Impeditus impedimento publico,& neceſſario in pęnam non incidit cum effectu. l. 2. ff. ſi quis cautionibus.

Pęna adiecta præcedenti diſpoſitioni impoſsibili, non poteſt cõmitti.l.69.ff. de verb.obli.

Pęnalis ſtipulatio vitiatur ex errore, vel incertitudine, quæ principalem obligationẽ reddit inutilem: aliàs vtilem conuentionẽ pęnalis ſtipulatio ſequit.l.115.ff.de verb.oblig.

Promiſsio facti alieni nõ valet, niſi appoſita ſit pęna.§.verſ.auice.inſtit.de inutil.ſtipula.

Pęnæ contentę in obligatione propter conuẽtionẽ,exactio non fit ad fiſci vtilitatem; niſi accuſata cõtumacia, vel cõtra reũ principalẽ,vel fideiuſſores de repſentãdo. Affl.deci.3.

An pęna appoſita pacto, vel vltimæ voluntati in fauorem fiſci, quæratur per ſtipulationem notarij actio, vt ſtatim debeatur etiã partibus inuitis,quid in Eccleſia, vide Marc.q.411.

Fiſco per ſubditum non quæritur,niſi notarius ipſe ſtipuletur pęnam,& pęna appoſita parti in promiſsione de non offendendo, cuius medietas ſit fiſci, & alia partis,non acquiritur fiſco; niſi notarius ſtipuletur.Bar.in l.47. ff.de recept.arbitr.

Pęna conuentionali debet quis eſſe contentus, legis autem applicabitur fiſco, & qui conſentit pęnam remittit,nec etiam fiſcus petit.l.2. ff. de ſeru. expo.

Aequum eſt eum commodum percipere pęnæ commiſſæ, qui damnum ſuſtinuit,excluſo fiſco.l.fin.ff.de litigio.

Pęna conuentionalis adiecta quantitatis dationi per Iudicis confirmationem,an ſi fiſco ſtipulata fuerit, vti vſuraria debeatur, vide Excel.P.Teſſau.deciſ.98.

Præceptum Iudicis factum debitori de non ſoluendo, eum excuſat aduerſus creditorem. Afflict.deciſio.328.

Litigandi iuſta cauſa reum à pęna conuentionali excuſat; non actorẽ. Gram.deciſ.83.

In pęna legali,vel ſtatutaria, an inducat nouatio,vt peti poſsit vtrunq; vide Marc.q.415.

Promittens ſub pęna locare, vel vendere,ſi locet,ſeu vendat deinde contraueniat,non tenetur ad pęnam; quia adimpleuit.Gramma. deciſ.101.n.95. Pet.de Rane. ſing.331. & cõdemnatus ad locandum ex compromiſſo pęnali,ſi locauerit, & deinde locationi contrauenerit, an ab illa primà obligatione ſit liberatus, vide Bar. in l.5.ff.de actio.empt.

Si creditor apponat pęnam, ſi non ſoluat intra certum tpſ,& poſtea recipiat partem principalis,vr̃ renũciare toti pęnæ. Guid. Pap.q. 174. vide tamen Fran. Marc.q. 414. nam qui poſt terminum petit rem,vr̃ renũciare petitioni pęnę.Bar.in l.3.C.de pac.int.emp.& vẽ.

Conſignare quis debet,vt euitet pęnam. Boer. deciſ.23.nu.32.

Priuationis pęna appoſita in euentum nõ factæ ſolutionis pecuniæ debitæ,non ex eo incurrit,ꝙ nõ integrè pecunia ſoluta ſit: quia põt agi ad ſupplementum. Mohed.deciſ.345.

Negligens in faciendo,niſi præfigatur tempus, ſeu terminus à iure, vel ab homine ad illud faciendum,non incurrit pęnam priuationis. Mohed. deciſ.349.

Mandatum ſufficiens ad faciendum principalem cadere in pęnã, quod dicatur, vide Ioſ. Ludo.deciſ. Peruſ.35.

Depoſitum, vt quis non incidat in pęnam priuationis non eſt neceſſarium, quando non reperitur perſona, cui erat facienda ſolutio. Iac. Put.deciſ.8.lib.1.

Non obſtante pęna appoſita in inſtrumento emphyteuſis,agi poteſt ad pęnam caducitatis.idem Put. deciſ.205.lib.2.

Quando pęna eſt promiſſa per emphyteutam, an eo ceſſante in ſolutione, poterit peti pęna,& expelli: & clauſulà toties, &c.operatur ꝙ pęna pluſquam ſemel peti poſsit,vide Bar. in l.2.C.de iure emphyt. nu.14.

Dolus requiritur in contrauentione,vt quis ad pęnam teneatur.Pan.Aemil.deciſ. 233.par.1.

Oblatio impedit cõmiſsionem pęnę,& curſum vſurarũ futuri tpis.Iaſſ. Lanſ.Balb.deciſ.359.

Ignorantia regulariter excuſat à pęna. Andr. Gail.obſer.48. lib.2.

An in pęnis ipſo iure incurſis requiratur ſententia diſpoſitiua,& priuatiua, vel declaratiua, & ad quem effectũ,vide Mago.deciſ.16.Rot. Flor.& l.48.ff.de actio.empt.& vend.

Pęna non committitur abſq; interpellatione, nec tunc dies interpellat pro homine;ſed qũ hoc procedat,vide Dec.conſ.2. Hippol.ſing. 341.l.12.C.de contrahen.& commit.ſtipula. imò in cõtractib. ſi aliquid promittatur ſub pęna intra certum tempus, lapſo die pęna cõmittitur ipſo iure abſq; vlla interpellatione. l.23.ff de actio. & oblig.

Pęnalis ſtipulatio adiecta obligationi factæ cũ adiectione diei, demum committitur adueniente die.l.72.ff.de verb.oblig.

In hæreditate iacente ex curſu diei appoſitæ, pęna committitur.l.77.ff. de verb.oblig.

Qui non habet in ære luit in corpore, quando pęna deſcendit ex delicto;non autem,quando ex contractu. Vincen.de Fran.deciſ.358. part.2.Bald.ſing.102.

Promittens stare suię arbitri, vel contractui sub pęna, an dicat promittere dationē, vel factū, vi de Ias. de actio. in §. omnes autem, nu. 17.

Quando pater tenetur pro filio ex forma statuti, non tenetur ad pœnam. Dec. consi. 268.

Pœna constituta offendenti quē psonaliter, sibi locū nō vēdicat in solo insultu. Dec. cōs. 406.

Quando agitur ad pœnam, pbatio liquida esse debet, vt pœna committatur. Dec. cons. 531.

Iuramentum habet vim clausulę, rato manente pacto, qua stante recipiens sortem, non præiudicat sibi in pœna. Natt. consi 355.

Solutio simplex non cadit in pœnā, quæ venit contra naturam actionis: & sorte soluta, qn̄ remaneat solutio pœnæ, vel interesse, vide Bar. in l. 11. ff. de eo, quod certo loco.

In matrimonio potest apponi pœna, vt si concubinam tenebis dabis mihi centum nomine pœnæ. Pet. de Rauen. sing. 291. l. 121. §. mulier. ff. de verb. oblig.

Promittens non ludere sub pœna certa, ludendo committitur pęna, & debetur illi, cui fuit promissa. idem sing. 778.

Emptor promittens in feudo empto domum nō facere sub pœna, si eū alienet, & emptor secūdus in eo domū faciat, pęna non cōmittitur. Amanel. de Clarisaquis sing. 224.

Quando pœnalis stipulatio incipit à præcedenti conuentione nuda, debet agi ex stipulatu, non ex pacto. Bar. in l. si pacto. C. de pact.

Stipulatio pœnalis, an nouet pręcedentem obligationem, vide Bar. in l. si pacto. C. de pact. nu. 7. & in l. 115. nu. 26. & seq. ff. de verb. oblig.

Stipulatio pœnalis non nouat præcedentē obligationem, nisi ex causa nō onerosa factam: sed exactione facta per vnam, tollitur altera quatenus concurrunt. l. 41. ff. pro socio.

Licèt stipulatio pœnalis sit cōmissa, præcedens tn̄ obligatio iure nouationis non est sublata, sed ex ea agi potest, & si actor fuit cōsequutus nomine interesse tantum, quantū erat in pœna, tollit stipulatio pœnalis: si verò actū fuit ad pęnā exactione sequuta, tollitur obligatio, & actio prima cōpetens ad interesse ipso iure, vsq; ad concurrentē quantitatem: sed si interesse sit maius, nec ipso iure, nec ope exceptionis. l. 29. ff. de actio. emp.

Pœna, & res qn̄ possint peti, si opponit de trāsactione, vide Bar. in l. 27. C. de transact.

Pęna non succedit loco rei promissæ, qn̄ transactio fit per aquilianam stipulationē, & acceptilationem. Bar. in l. 40. nu. 12. C. de transact.

Exceptio potest obijci, & pęna peti, si apposita est in transactione clausula, rato manente pacto. l. 16. ff. de transact. & ibi Bar.

Qui promisit qōnem non mouere petendo & extra iudicium, incidit in pęnam; sed quando, vide Bar. in d. l. 16. ff. de transact.

Pęna apposita in transactione, si contineat minus, quàm interesse, id quod est vltra peti potest. Bar. ibid. nu. 11.

Pœnam si contraueniens soluat, & iterum contraueniat, tenetur iterum soluere, qn̄ adest clausula, toties quoties, &c. ibi Bar. aliàs pœna semel commissa amplius non committit, nisi sit actum. l. 39. ff. de recept. arbit.

Ex trāsactione pęnali cū clausula, rato manēte pacto, datur exceptio, & pęnæ exactio. l. cum proponas. C. de transact. l. pen. ff. eod.

Pœna legalis, vt committatur requiritur, q quis peruenerit vsq; ad sniam: secùs in conuentionali, ratio est, quia mitius agit cum lege, quā cum homine. Bar. in l. 41. C. de transact.

Pœna non committitur, si non reperiatur, cui fiat solutio. Bar. in l. 9. C. de vsuris.

Oblatio an operetur, vt pœna non committatur, vide Bar. in l. 19. C. eod.

Ad euitandam pœnam non refert à quo fiat, dummodo fiat. Bart. in l. fin. C. si mancip. ita fuerit alienatus.

In pęnis alternatiuis, cuius sit electio, vide Bar. in l. 4. C. de seruis fugit.

Pœna legalis non pōt excedere quadruplū, qd in pęna cōuentionali, vide Bar. in l. vnica. C. de sentē. quæ pro eo, qd interest, & ibid. glo.

Pœna apposita in obligatione facti diuidui, si pro parte fiat, an in totum cōmittatur, an verò pro parte tantùm in iudicijs, & quid in stipulationib. conuentionalib. & solutio partis quare pariat liberationē in parte; tn̄ quo ad cōmissionem pęnæ, nihil operetur, vide Bar. in l. 9. §. si pluriū. ff. si qs cautionib. nā solutio particularis non sufficit ad euitandam pęnā. Afflic. decis. 153. num. 4. Marc. q. 414. vide tamen c. ex eo ex. de pœnis.

Stipulatio facti indiuidui pęnalis copulatiuè, & affirmatiuè concepta, si non impletur in præparatorijs iudicij, cōmittitur insolidum: sed pro parte impleta, obstat exceptio, & est speciale in iudicijs. vide Bar. in l. 13. §. vtrum. ff. de reb. dub.

Promittens aliquid dare sub pęna, si quid omittat, iure Ciuili tenetur ad totam pęnam, iure Canonico non. Bart. in suo tract. de differen. int. ius Cano. & Ciuil. nu. 50.

Vbi in stipulationibus pęnalibus facti diuidui adijcitur pęna, etiam si in parte sequatur ratihabitio, committitur in totum pęna. l. 18. ff. rem rat. haber.

Si quis appellauerit à sententia, ea pendente restituendo, an euitet pęnā, vide Bart. in l. 14. §. hæc autem. ff. de eo, quod metus causa.

Minor restituit aduersus pęnā cōuentionalem, nō aūt legalē. Bar. in l. 38. ff. de mino. 25. ann.

Pęna

Pęnæ habetur ratio, in quã incidit ille, qui pretium rei venditæ recipere debebat ab emptore, & non recepit. Bartol. in l. 1. §. Papinianus. ff. de vsuris.

Stipulatio pęnalis an cõmittatur statim, quòd cessatum est in vna ex pluribus præstationibus, vide Bart. in l. 1. §. quod. ff. de priuileg.

Quo ad obligationem acquirendam non sufficit aliquid factũ esse fatò; sed ad pęnam euitandam sic. Bar. in l. 2. ff. de cõditio. & demonst.

Promissio pęnæ, si te offendero valet. Bar. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. act. non det.

Pęna in stipulationibus facti, vno ex hæredibus contraueniente, committitur insolidum. vide l. 26. ff. famil. ercis. & l. 2. & seqq. ff. de verbo. oblig. & interesse quando consideretur in stipulationibus pęnalibus, vide Barto. in l. 2. §. item etsi. ff. de verb. oblig.

Vnus ex heredibus si soluerit sortẽ pro sua parte, & facto cohæredis incidat in pęnã, solutũ per alterum computabitur in pęnam. Bart. in l. 5. §. si sorte ff. eod.

Hæres consentus ad pęnam commissam ex stipulatione defuncti, potest aduersus pęnam in integrum restitui, ex clausula generali. Bar. in l 59. §. in hac stipulatione. ff. de verb. oblig. vide. l. 17. § fin. ff. de fidein. & manda.

Pęna adiecta facto indiuiduo, si contra fiat per vnum ex hæredibus promissoris pro parte hęreditaria, committitur cõtra omnes: in facto verò diuiduo pro parte contrafacientis tantummodo; sed aduersus ipsum promissorem insolidum. l. 4. §. cato. ff. de verbo. oblig.

Solutio partis ab vno ex cohæredibus, non impedit quin pęna committatur insolidum in obligatione dandi. l. 5. §. si sortem. ff. de verb. oblig. & l. 85. §. item. ff. eod.

Pęna adiecta ab homine, si non fiat opus intra certum tempus, statim committitur cùm certum fit, intra illud fieri non posse; secùs si adijciatur à lege; quia tunc non committitur, nisi toto tẽpore elapso. Bart in l. 13. ff. eo.

Pęnam stipulator petere non potest eligendo opus, nisi sit adiecta clausula, rato manente pacto. Bart. ibi. nu. 9.

Stipulatio pęnalis, si incipit à nuda conuentione, ex sola interpellatione extra iudicium facta committitur. Bar. in l. 115. nu. 21. ff. eod.

Stipulatio pęnalis incipiens à præcedenti pactione vestita, quando committatur, vt ex ea nascatur obligatio, & actio, & an sufficiat interpellatio, vide Bar. ibi. nu. 54.

Pęnæ vitandæ causa, qui nõ potest facere de iure, quando debeat facere de facto, vide Bart. in l. 132. nu. 7. ff. de verbo. oblig.

Pęna vt committatur non sufficit de facto fieri, nisi iure fiat. Bartol. in d. l. 132. §. cum quis. ff. de verbo. obligationibus. imò sufficit aliquid factum ad pęnam euitandam; licèt tale factum de iure non teneat. l. 13. §. cùm autem. ff. de his, qui not. infa.

Pęna stipulationi apposita, quãdo committatur, vide. l. 8. & ibi gl. & l. 9 § fi. & gl. ff si qs cautio.

Pæna conuentionalis cessat, quando lex repræsentat factum, quod erat ab homine faciendũ. Bart. in §. his igitur, Auth. de hæred. & falc.

In pænis, & mulctis, quæ relinquuntur in testamento non receditur à persona, quantum ad commissionem pęnæ. Bar. consi. 7. vol. 1. fac. l. 6. ff. de conditio. & demonstr.

An promittens sub certa pęna, quòd Berta contraheret matrimoniũ cum aliquo, teneatur ad pęnam, si non adimpleuerit promissionẽ, vide Bar. consi. 136. Abb. consi. 90 lib. 1.

Dotem promittẽs pro aliqua puella sub pæna, si puella moriatur ante ætatem nubilem, non est obligatus. Bart. consi 44. vol. 2.

Stipulatio pænalis inter sponsos, & eorum parentes super sponsalibus interposita, est ipso iure nulla: quia inhonestum visum est vinculo pęnæ matrimonia adstringi. l. 134. ff. de verbo. oblig.

Pęna ità committitur ex priuatione quantitatis; sicut ex priuatione substantiæ, si debet committi ex priuatione. Bar. q. 8. nu. 6.

Cùm aliquid principale permittitur, censetur etiam permissum, vt accessoriè possit apponi pęna, etiam si de pęna in cõcessione nihil fuerit dictum. Fel. consi. 16. nu. 4.

Vbi est pęna, & non dies admittitur purgatio moræ vsque ad litem contestatam; vbi verò est pęna, & dies moræ purgatio non admittitur de necessitate; sed si sponte receperit, petitio pęnæ tollitur. l. 26 § fin. ff. de recep. arbi. vide supra lib. 1. tit. de purgatio. moræ.

Qui promisit aliquem iudicio sisti apposito termino cum pęna, potest purgare moram sistẽdo, & præsentando debitorem, vel eum defendendo vsque ad tempus semestre. l. 26. C. de fideiusso. & manda.

Debitor ante litem contestatam potest morã purgare, & euitare pęnam; non sic post. l. 84. ff. de verbo. oblig.

Qui petit quod promissum est sub pęna, & etiã ipsam pęnam, repellitur exceptione doli. l. 4. §. labeo ait. ff. de dol. mal. except.

Si aliquid stipulatus sim, & si hoc non feceris centum, sola centum sunt in obligatione, in solutione id, quòd principaliter fui stipulatus. l. fin. §. pen ff. de actio. & oblig.

Prorogatio termini impedit pęnam committi; sed commissam non perimit. l. 112. ff. de verbo. obligationib.

Sapiẽs potest declarare, quòd in contractu celebrando

brando quis se obliget ad pœnam, si fuit facta remissio inter partes ad consilium sapientis glo. in l. 121. ff. de verb. oblig.

In pœna legali, vna exactione non tollitur altera: sed in pœna conuentionali sic; quia tunc loco rei succedit. glo. in l. 41. ff. pro socio.

Quomodo pœna debeat apponi in contractibus, in faciendo, vel non faciendo, vide l. 70. ff. de verb. oblig.

Qui tenetur sub pœna vni alienare, illo existente in mora potest alienare cui volet absque periculo commissionis pœnæ. l. 122. §. cohæredes. ff. eod.

Iusta snia facit pœnã cõmitti. d. l. 122. §. duo fres.

De prætoris stipulationibus.

Stipulatio interposita ab vno ex hæredibus ad alios non porrigitur, & si pœna committatur ex stipulatione Prætoris facto vnius hæredis, cõtra ipsum solùm committitur. l. pœnales. §. Iulianus. ff. ad leg. falcid.

Promittens aliquem exhibere, vel sistere in iudicio sine scriptis, liberatur per lapsum duorum mensium, quibus actor negligens fuit. l. 27. C. de fideiusso. & manda.

Ex stipulatione prætoria interposita per procuratorẽ procuratorio nomine, acquiritur domino vtilis actio sine cessione. l. 19. §. si procurator. ff. de dam. infec.

Quæ sint ꝑtoriæ stipulationes, vide l. 5. in princ. & ibi gl. ff. de verb. oblig.

Stipulatio prætoria non vitiatur, licèt non contineat factum promissoris. l. 67. ff. de verb. obl.

In stipulationibus prætorijs simpliciter conceptis, videtur quis promittere se curaturum, aliàs committitur stipulatio ad interesse. l. 81. ff. de verbo. oblig.

In prætorijs stipulationibus persona fideiussoris requiritur. Barto. in Authen. offeratur. C. de lit. contest.

Vide de prætoris stipulationibus etiam in primo libro post tit. de satisdando.

De duobus reis stipulandi, & promittendi.

Obligatione à principio facta insolidum, promissores subsequentes cẽsentur eodem modo obligati. Rot. Genu. decis. 176. nu. 20.

Plures in dubio obligati viriliter intelliguntur; non autẽ insolidum. Ozas. decis. Pede. 44. Rot. Genu. decis. 97. nu. 13. decis. 161. & 176. nu. 6.

Licèt in dubio obligatio intelligatur facta in viriles; secùs tamen est, quando aliter constaret ex aliquibus coniecturis. Rot. Genu. decis. 90. nu. 7.

Dicta decisio habet locũ in pluribus reis volẽtibus insolidũ posse conueniri, & renuncian. tibus beneficio diuisionis. ibi. nu. 8. in fine ramen obligatio in curia Romana fuit impetrata pro rata, non obstante clausula, renunciationis legum dicentium duos reos conueniẽdos pro rata. vide Iacob. Put. decis. 177. lib. 1.

Quando duo simul se obligant, præsumitur pecunia ad vtrunq; æqualiter peruenisse, & quilibet pro sua dimidia teneẽ. Cab. millelo. 326.

Plures debitores Reipub. in redditione computi, inter eos possunt opponere beneficium diuisionis, si omnes administrarunt. Ioan. Pap. lib. 10. tit. 4. arrest. 23.

Plures debitores obligati quilibet insolidũ, adhuc habent beneficium diuisionis; secùs si obligati sint insolidum adiecta hac clausula, sine diuisione. idem Pap. ibi. arrest. 25.

Quando duo rei etiam cum clausula solidi, & cum renunciationibus opportunis interueniunt in contractu nullo beneficio legis, vel rescindendo ope restitutionis in integrum respectu vnius ipsorum inhabilis ad contrahẽdum, alter habilis gaudet beneficio ipsius inhabilis: ideò tunc pars aduersa nullum regressum habet contra habilem; sed quando hoc præcedat, vide Pap. lib. 16. tit. 1. arrest. 5.

Duo rei debendi non dicuntur, quando ambo simpliciter promiserunt eandem rem diuiduam. l. res. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis, Barto. in l. 2. ff. eod. & Ang in rub. institu. de duobus reis.

Maritus, & vxor licèt confiteantur pretium rei venditæ recepisse, præsumitur tamen totum pretium ad maritũ peruenisse. Ozas. decis. 44.

Si vir, & vxor simul accipiant mutuum, vel vendant, cum vulgata clausula simul, & insolidũ, obligatio tenet insolidum respectu viri, sed mulier de iure non tenetur in aliquo, quia totum mutuum præsumitur peruenisse ad virũ, nisi cõtrarium probetur. Cab. milleloq. 326. vide Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des droicts*. rub. 4. §. 20. glo. 3.

Si maritus, & vxor in eodẽ instrumento se obligant tanquam duo rei, an valeat obligatio, vide Bart. in Authen. si qua mulier. C. ad Senatusconsul. Vellei.

Pater, & mater vbi simul pro filia dotem promittunt, mater præsumitur magis intercedẽdi animo pro marito promittere, quàm vt de suo aliqd ꝑstare velit. Ozas. deci. 44. n. 7. Crau. consi. 77. nisi maritus, seu pater nõ esset so luẽdo tempore dotis constitutæ. Craue. ibid.

Pater,

Pater, & filius, qui dotem recepisse cõfessi sunt, an viriliter, vel insolidum ad eius restitutionẽ obligentur, vide Ozas.d.decis.44.

Reg.l.reos.§. cùm in tabulis.ff.de duobus reis, li mitatur per Ozas.ibi.nu.16.

Creditor plurium debitorum insolidum obligatorum, agens contra ipsos suos debitores, vno excepto, simpliciter nulla facta protesta tione, quòd vnica solutione erit contentus, vi facta diuisio, & sibi præiudicat. Affli.decis. 142. vide Borg.Caual. decis.30.par.2. nu.116. & per cõsequens agens pro virili, vel simpliciter contra suos debitores diuidere videtur debitum: quod limitatur, quando aliquis ex debitoribus non esset soluendo, tunc enim non censetur facta diuisio. Afflic.ibi.num.23. Rot. Genn. decis. 90. Ios.Ludo.decis.Luc.30. nu.29.& 30.vide Bart.in l.18.ff.de pact.& in l. 8.§.si ita de legat.1.

Clausula, vnica solutione contentus vnde suma tur, vide Vincent.de Fran.decis.305.par.2.

Duo, qui insimul negotiantur, vt duo rei insolidum conueniri possunt. Rot. Genu.decis.97. nu.7. facit lex quarta.ff.de exercit.act.

Creditor, qui habet plures insolidum obligatos pendente iudicio contra vnum, potest adhuc alium conuenire, non expectato fine, siue primò cõuentus sit soluendo, siue nõ. Ca pic.decis.119.nu.7.

Libellus cõtra plures insolidum obligatos debet concludere, quòd vno soluente alter libe retur; aliàs debet reijci. Guid. Pap.q.570. sed quid, si ita non concludat, vide Iaff. Lanf. Balb.decis.119.& Bart.in l.45.de legat.2.

Libellus conceptus contra duos citatos, & tertium citatum coniunctim, vel disiunctim, cõcludens tamen contra quemlibet insolidum, valet. Aegid. Bellam.conclusio.201.

Exceptio diuidendarum, quæ cõpetit duobus, vel pluribus reis, potest opponi post litẽ con testatam. Guid quæst.570.nu.fin.

Creditor recipiens partem crediti, videtur renunciare iuri solidi: quia receptio inducit diuisionem, & tunc non potest alios insolidum cõuenire: fallit primò, qñ alter ex correis effi ceretur non soluendo: secundò, quando non recepisset creditor medietatem, sed plus, vel minus, quàm esset medietas. Ios. Ludo. decis. Luc.21. vide Pet. de Beninten. decis.81.nu.6. & l.18. C.de pact.

Expendentes nomen simul, an teneantur insolidum, vide decis.30. Rot. Genu.& decis.97. ibid. tamen ex facto negotiatoris pluriũ, quilibet ipsius dominus obligatur insolidum, ead.Rot.decis.29.

Iuramentum vim clausulæ casus expressi habet, Marc.q.217.par.2. ideò quilibet reorum potest conueniri insolidum, etiam si expressè non renunciauerit Auth.hoc si debitor.C.de duob.reis.Marc.ibi.in fine.

Duo rei debendi obligati cum copula, dicuntur æqualiter, & principaliter obligati, & tũc inter eos non habet locum beneficium excussionis, quod cessat etiam, quando aliquis se obligauit vt principalis, & insolidum; qui autem sic reperitur obligatus amittit tale beneficium. Paul. Aemil.decis.273.par.2.

Petitio, & solutio partis debiti pro virili simpli citer ab vno ex pluribus reis debendi facta, non expresso, quòd petebatur, vel soluebatur pro virili, non inducit tacitam debiti diuisionem. Iaff. Lanf. Balb.decis.289.

Si plures, qui tenebantur, & sunt conuenti insolidum, fuerint simpliciter cõdemnati ad vnã quantitatem, licèt sententia diuidat summã, poterit tamen eorum quilibet insolidum pri ma actione (quæ durat) cõueniri: quod posset limitari, quando actor plures condemnari petijsset non adiecta dictione, insolidum. Iaff. Lanf. decis.327. vide tamen Ioan.Pap. lib. 10.tit. 4. arrest. 22. & si plures rei fuerint vna sententia condẽnati indefinitè, an diuites teneantur soluere pro alijs non soluendo existentibus, vide Boer.decis.310.

Licèt plures rei ex cõuentione teneantur insolidum: tamen ex sententia simpliciter lata, te nentur in viriles. l.59.§.paulus lo 3.ff.mãdati.

Plures teneri insolidum quinque modis cõtingit. Gasp. Cabal.milleloq.392.

Plures correi insolidũ condemnati, exceptionẽ diuisionis etiam in executione obijcere possunt, modò reliqui sint soluendo: idem in pluribus mandatoribus. And. Gail.obser.14.lib. 2.nu.5. Ioan.Pap.lib.10.tit.4.arrest.22. tamen diuisionis beneficium pluribus reis indultũ, eatenus eis competit, & prodest, si illud opponatur. idem Gail.obser.46.nu.18.

Quando vnus ex duobus reis est forensis alterius Regni, alter poterit cõueniri insolidum, licèt non renũciauerit beneficio diuisionis. idem Pap.lib.10.tit.4.arrest.3.

Cùm duo pariter se obligant viriliter, æqualiter vidẽtur obligati: tamen tacitè censentur se insolidum obligasse, quando bona eorum insolidum obligauerunt, & cautum est, quòd illa per creditorem insolidum retineri possint vsq; fuerit sibi satisfactum. Craue.cõs.77.

Si duo essent rei debendi, qui eosdem redditus promiserant, & ab vno creditor petierit, si iste soluendo non sit, petere poterit ab alio. Rebuff. in suis comment. tract. de constitu. redi.art.1.gl.15.Tom.2.

Quando sunt plures rei debẽdi insolidum obligati, si vnus soluat partem suam, vel conueniatur

niatur pro parte, quando liberetur in totum, vide Guid. Pap. q. 289.

Habens duos reos insolidum pro vno debito obligatos, po test conuenire quem vult pro toto debito, quod procedit, si alter fuerit pri mò requisitus, seu interpellatus, & fuerit in mora constitutus. Hippol. sing. 278.

Quando hi, qui sunt insolidum obligati nō habēt beneficium diuisionis à iure (vt in duobus reis debendi, qui renuntiarunt beneficio nouæ constitutionis) si vnus soluerit partem, ex hoc non fit præiudicium creditori. Bar. in l. 18. in 2. lect. ff. de pact.

Dictio, aut cōstituit duos reos insolidum. Bar. in Auth si quando. C. de constitu. pecun.

Duo rei nō dicuntur, licèt plures teneantur insolidum ex natura rei in obligationem deductæ, nec habent beneficium duorum reorum. Bart. in l. 65. ff. de euictio.

Beneficio de duobus reis renunciari potest, & Notarij in renuntiatione nouarum constitutionum, dum ponunt, & beneficio de fideiussoribus, faciunt ad euitandam difficultatem, quando duo rei inuicem videntur fideiubere. ita admonet Bart. in l. 12. §. si à Titio. ff. de duobus reis.

Mandator tenetur insolidum, quando duo rei, pro quibus mandauit insolidum promiserit, & contra eos insolidum habet actionem mādati. Bart. in l. 72. ff. de fideiuss. & manda. nu. 6.

Si plures nauem exerceant per tertium, vel per vnum ex ipsis, quilibet tenetur insolidum; secùs si simul exerceant. l. 1. §. fin. & l. 2. & 3. ff. de exerci. act.

Alternatiua posita inter grauatos facit eos teneri insolidum, vt duos reos, & tunc per petitionem, vel partis perceptionem factam ab vno, non inducitur diuisio. l. 8. si ita scriptum, de legat. 1.

Remissio vni ex reis debendi facta prodest alteri, & reus debendi obligatus ex causa onerosa, totum debitum soluens, repetit partem à correo. Afflic. decis. 319. nu. 13. & 14.

Absens dicitur notoriè non soluendo, & notorietas prædicta potest probari per famam. Iof. Lud. d. decis. Luc. 21. nu. 4.

Vno ex duobus correis debendi liberato per pactum alter correus non censetur liberatus, nisi sint socij. Capel. Thol. q. 264. secùs in acceptilatione, nā acceptilatio facta vni correo prodest alteri, licèt nō sit socius. ibi. in addi.

Solutio facta ab vno ex correis debendi de tota quantitate liberat alios. ibi in additio, licèt cōtrariū protestet. Pet. de Benin. decis. 81. idem in acceptilatione. ibi. nu. 4. & 10.

Nouatio facta cum vno ex reis debendi, alios liberat. ibi. nu. 22.

Iurm correi prodest alteri. Rot. Genu. deci. 176.

Interruptio præscriptionis contra vnum, prodest cōtra aliū in duobus reis; secùs in reo fideiussore. idem Put. decis. 512. lib. 2.

Rei credendi, vel debendi ex causa lucratiua, si plures sint, si vnus soluat totum, ab altero petī non potest, & similiter si vnus exigit totum non tenetur cōmunicare alteri. Math. Math. sing. 119. vide Bar. in l. 16. de legat. 2. & in l. 34. §. si duo. ff. de solutio.

Pacto gratuito facto per vnum ex duobus reis credendi non præiudicat alijs; secùs in pacto non gratuito. Bar. in l. 28. ff. de pact.

Reorum credendi vnus alteri præiudicat litem contestando. Bart. in l. 28. ff. de iureiur. quid in iuramento delato, vel suscepto, vide ibid.

Obligatio in duobus reis credendi, quando successione vnius extinguatur, & quando correus credendi teneatur communicare correo illud, quod exegit, vide Bart. in l. 38. nu. 6. & 9. de condict. indeb.

Alter ex duobus reis credendi potest agere sine consensu alterius, nec tenetur cauere de rato; sed de defendendo. Bar. in l. 3. ff. solut. matrimo. nu. 7. & in l. 11. §. plerunque, de legat. 3.

Præoccupare quando quis dicatur per solam litis contestationem, vel requiratur sententia, vide Bar. in l. 33. de legat. 1. & in l. 10. §. plerunque, de legat. 3.

In cōtractibus vno liberato cæteri remanēt obligati, quando omnes insolidum tenebantur, secùs si in viriles. Bar. in l. 107. de legat. 1.

Petitione, & perceptione facta alter liberatur; secùs per solam petitionem. Bar. in l. ex duobus. ff. de duobus reis.

Liberatio superueniens vni ex correis, non nocet mandatori, quando habet reum obligatum actione mandati. Bart. in l. 72. nu. 4. ff. de fideiusso. & manda.

Vnus reorum credendi recipiendo partem, nō sibi appropriat totum. Barto. in l. 34. §. si duo. ff. de solutio.

Obligatio plurium mandatorum, vel fideiussorum non dicitur vna, & vnus soluens non dicitur soluere contemplatione alterius, & non perimit omnem obligationem; secùs in pluribus correis, vel tutoribus. Bart. in l. 76. nu. 3. ff. de solut. & libera.

Culpa vnius ex reis credendi in acquirendo nocet alteri, si sunt socij. l. 5. ff. si quis cautionib.

Si alter correorum promittendi decesserit relicto creditore hærede, aditione hæreditaris non confunditur obligatio, quo ad alterum correum. DD. in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsucapio.

Pactū de nō petēdo factū vni ex duobus reis, pdest alteri, si sua itersit, nō aliter. l. 26. ff. de pac.

Per

Per pactũ, vel nouationẽ vnius ex reis credẽdi socijs, alteri nõ p̃iudicat; secus p solutionis receptionẽ, vel litis cõtestatio. l. si vn⁹. ff. de pac.

Vnus ex correis potest aliũ ꝓcuratorẽ cõstituere actiuè, & passiuè. l. 42. §. porrò. ff. de procu.

Si sententia per arbitrium feratur pro, vel cõtra vnum ex correis, si ab altero petatur, vel contra alterum, pęna committitur, si sunt socij; alias secùs. l. 39. ff. de recep. arbitr.

Delatio iurisiurãdi facta ab vno ex duobus reis credendi, nocet alteri. l. 28. ff. de iureiuran. & ècontrà iuramentum vnius ex reis debendi, alteri prodest. l. 28. §. ex duobus. ff. eod.

Postquam alteri correo fuerit constitutũ, impeditur facultas soluendi alteri correo credendi. l. 7. §. fin. & l. 10. ff. de constitu. pecu.

Si duobus res simul obligetur insolidum, quilibet eorum contra extraneum vincit; sed inuicem melior est conditio possidentis; secus si pro parte sit obligata. l. 10. ff. de pignoribus.

Si duo sint rei promittendi alterius mora, alteri non nocet. l. 32. §. sed si duo. ff. de vsuris. l. 134. §. pen. ff. de reg. iur.

Duo rei credẽdi per disiunctionem alternatiuã possunt constitui, tam in contractibus, q̃ in vltima voluntate, & ille erit potior, qui prius litem contestatus fuerit. l. 16. de legat. 2.

Legatũ liberationis importat, vt debitor acceptilatione liberet, si est solus, vel hẽat correũ sociũ; si verò hẽat correũ nõ sociũ, pacto ipse solus liberari debet, quod pactum vni factum alij non proderit, cum illius, cui fit pactũ nõ interfit principaliter alium non soluere. l. 4. §. nunc, & ibi glo. ff. de libera. legat.

Inter duos reos, quibus est relicta liberatio, est locus iuri accrescendi. l. 30. ff. de liber. legat.

Si persona, vel res ad obligationẽ adijciat inutiliter: nõ prodest ad solutionẽ, vt in duobus reis stipulãdi, si alter eorũ inutiliter sit stipulatus, & alter vtiliter; quia illi inutiliter stipulanti non rectè soluitur. l. 128. ff. de verb. obli.

Si sunt duo rei debẽdi, & vnus est inops, alter diues, nõ põt agi cõtra vergẽtẽ ad inopiã ꝓ inopiæ. l. 28. § p̃terea lo. 2. ff. de fideiu. & mãd.

Per confusionẽ successione factam, persona ab obligatione eximitur, & eius accessoriæ obligationes; secus in correis principaliter obligatis; qa in obligatione remanẽt. l. 72. ff. eod.

Pactũ factũ vni ex correis p creditorẽ, nõ p̃iudicat mandatori, etiam quo ad illũ, cui fuit factũ pactum, si ipse mandator soluerit, & agat actione mandati; d. l. 72. §. ponamus.

Vnus ex reis credẽdi, potest in alterius prægiuditium nouare, delegare, & nomẽ debitoris edere. l. 32. §. si duo. ff. de noua. & deleg.

Potestas ratificãdi nõ perditur facto alterius, q̃ debentis ratũ habere: ideò si quis nomine alterius ex correis credẽdi exegerit, põt ille, cuius nomine exegit ratũ habere; ideo impedit per exactionem posteà per alterum correum factam. l. 58. §. fin. ff. de solutio. & libera.

Ex pluribus reis stipulandi, si vnus acceptum fecerit liberatio contingit insolidũ. l. 13. §. fi. de acceptil. & acceptilatio facta vni ex pluribus reis debendi cęteros liberat, sicut solutio. l. 16. ff. eo. & cõfessio receptæ pecuniæ per vnum ex reis credendi, quãdo p̃iudicet alteri socio, vide Affl. decis. 94. & Rot. Geno. decis. 65. n. 6.

A te videor petere, si peto ab alio, qui soluendo contra te habet regressum, puta à correo socio; ideò tunc committitur stipulatio de rato, ac si à te peterem. l. 14. ff. rem rat. habe.

Quando duo habẽt æquale ius, & est locus p̃occupationi, si vnus est impeditus, impeditur socius. l. 15. ff. ad leg. Iul. de adult.

Quomodo constituantur duo rei credendi, vel debendi, qñ pactum, solutio, iurm, sententia, acceptilatio, nouatio, cõfessio, cessio, liberatio, & mora vnius noceãt, vel prosint alteri, & alia de materia, vide per Bar. in Auth. hoc ita. C. de duob. reis, & in l. 60. ff. de cõdict. indebi.

Qđ dr̃ duos reos videri inuicẽ fideiubere, quomodo intelligatur, vide Rot. Genu. decis. 63.

In duobus casibus duo rei videnť inuicẽ fideiubere respectu creditoris, & sic nõ egẽt beneficio duorũ reorũ: primò, qñ est actũ expressẽ inter cõtrahẽtes: secundo, qñ est color q̃situs & fit causa fraudandi. Math. Mathe. sing. 176.

An duo rei videanť inuicẽ fideiubere, vide Bart. l. 68. ff. p socio. in l. 16. §. mulier. ff. ad Senatusc. Velleia. & in l. 9. §. quoties. ff. sol. mat. etiã gl. in l. 5. ff. si quis cautionibus, pro parte affirmatiua, scribit idẽ Bar. in Auth. de duob. reis, si sint socij, vide Azo. in summa ti. C. mãd.

Reis plurib. debẽdi cõstitutis, & insolidũ obligatis, si vnus insolidũ cõueniať, & soluat hẽt regressũ cõtra correos actione mãdati, p eorum portione, ex quo videãtur inuicẽ fideiussisse. Nat. consi. 658. nu. 4.

Cessio facta vni ex reis debẽdi qñ prosit, vel noceat alteri, vide Bar. sing. 28. & qñ qs cedit actionẽ contra vnũ ex correis, alius liberať à cedẽte. Pet. de Raue. sing. 323. Bar. in l. 13. de lega. 2.

Titulus cõtractus nõ reqriť in cessione, qñ creditor cessit fideiussori, vel correo, aut similibus, quia tunc cessio quoquo modo facta valet. Bart. in l. 1. C. de actio. & obliga.

Correus quando conuenitur ex facto correi, illi dẽt cedi actio, sed in quantũ, & an fiat cessio, licèt nõ habeat beneficiũ diuisionis, vide per Bar. in l. 62. ff. ad leg. fal. in l. 39. ff. de administ. & peric. tuto. & in l. 76. ff. de solutio.

Cessio qñ fit vni ex duobus reis nõ fit insolidũ. Bar. in l. 30. ff. eo. nã correi solùm hãbent beneficium cedendarum pro rata. l. 23. C. locati.

Obligatus soluere cũ alio siue ꝓ parte, siue isolidum

illum sit obligatus, soluendo solidū, pro parte à correo repetit. l. 22. C. si cert. pet.

Quando vnus conuenitur ex facto alterius principaliter delinquētis potest petere, vt primò principalis conueniatur, vel contra ipsum actiones sibi cedantur, quod in arbitrio iudicis erit. l. 16. §. vestimenta. ff. locati.

Non valet cessio facta post solutionem contra correum pariter obligatum, nisi pactum de cedendo præcesserit. l. 76. ff. eod. an debeat fieri insolidum, vel pro parte, vide gl. ibid.

Correus soluens insolidum virtute sententię debitum communi creditori, an habeat regressum (etiam nulla sibi facta cessione) pro reliquo cōtra alios, vide Perillu. D. P. Tes. dec. 191.

Obligatus ad summam cum alio, non debet cōdemnari pro parte in alium peruenta, nisi facta excussione suis sumptibus de bonis alterius, & interim liberatur ab obseruatione iudicij. Rot. Genu. decis. 90.

Qn̄ plures æquè ab initio principaliter se obligant insolidū, & creditor eorū fidē insolidū sequitur, tūc respectu creditoris nullo modo sunt fideiussores; sed oēs principales, & si constet, qđ ad vnū tm̄ pecunia peruenerit, habēt tn̄ bńficiū diuisionis, si sunt pñtes, vel soluēdo, nisi illi fuisset renūciatū. Gasp. Cab. mille. 303.

Vbi duo rei debēdi cōstituūtur in casu, quo negotiū ad alterū tantū ptinet, is principaliter, & insolidū obligat, alter autē censetur pmisisse animo fideiubendi. Crauet. cons. 91. Nat. consi. 51. & 52. Tom. 1. Rol. cons. 64. nu. 5. vol. 1. Fran. Cremen. sing. 30. Hippol. sing. 2.

Correi duo videtur inuicē fideiubere, quatenus pecuniā ad se non peruenit: fallit quādo creditor agit contra correū, quia respectu creditoris neuter eorū pōt dici fideiussor, ex quo vterque intendit se obligare, vt principalis, & hoc nisi expressè esset actum, vt etiā respectu creditoris essent fideiussores. Nat. d. consi. 52.

Quomodo possit probari pecuniam ad alterū tantùm peruenisse: vide Hippol. sing. 309.

Prælationis beneficiū, nēpe qđ prius conueniat ille, ad quē pecunia peruenit, qn̄ habeat locū in duobus reis, vide Bart. in l. 5. §. si duobus. ff. commodati nu. 12.

Quantitas si ad vnum ex correis debēdi peruenerit tota, cōuētus potest petere, vt ille prius excutiatur, quod fieri debet pīculo ipsius petētis. Bar. in l. 3. §. vbi. ff. de duobus reis, nu. 15.

Qualiter, & quando repetat alter correus, qui soluit ab altero, vide Bar. ibid.

In duobus reis debendi inspicit conditio eius, ad quem pecunia peruenit, quotiescunq; tractatur de exceptione Macedoniani. l. 9. §. itē si duos. ff. ad Macedonia.

Exceptio diuidendarum actionum, quæ competit duobus, vel pluribus reis, potest opponi etiam post litem contestatam. Guid. Pap. sing. 865.

Obligati si plures sint insolidū, & actū sit cōtra vnū, contra tertiū possessorē agi non pōt, nō excusso alio correo insolidū obligato. Anto. Corset. in suis singularib. litera A. sing. Actio.

Quādo res duobus commodatur, vel deponit, an teneantur insolidum, vel pro parte, vide DD. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. oblig.

Quando variatur causa personarum variatione impeditur constitutio duorum reorum. Bart. in l. 21. ff. de interrog. actio.

In obligatione rem restitui, quando quilibet teneatur pro parte, vel insolidū, & quādo sit diuidua, aut indiuidua, vide Bar. in l. 5. §. si duobus. ff. commodati.

In modo cōstituendi duos reos per ius Auth. nihil est innouatū; sed in modo conueniendi sic. Bart. ibi. nā etiam hodie duo rei tenentur insolidum; sed non possunt exigi insolidum. idem Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de liber. legat.

Imparitas, q̄ nō pōt reduci ad paritatē, vitiat cōstitutionē duorū reorū. Bar. ī l. 9. ff. de ver. ob.

In duobus reis socijs debitū vtriq; p parte vr̄, actiuè, & passiuè; in nō socijs eius vr̄ debitū, qui illud occupauit. l. in lege. ff. ad leg. falcid.

Si sunt duo rei, vt pater, & filius non potest ab vno peti res, & ab alio interesse. l. 5. §. item si duo. ff. si quis cautionibus.

Numeratio in persona vnius non obligat alios, nisi se cōstituerint reos debēdi insolidum, re, vel verbis. l. 5. C. si cert. pet.

Si plures simul mutuant, cuilibet pro parte q̄rit̄ actio, nisi sit conuentum, quòd sint plures rei credendi, re, vel verbis insolidum. l. 9. C. eod.

De donationibus inter viuos.

STipulatione notarij res donata efficaciter acquiritur absenti, & ius, & dominium vtile ipsius rei trāsfertur sine cessione. Ozas. decis. Pede. 33. nu. 8. & 12. vide Ioā Ludo. decis. Perusi. 9. Guid. Pap. q. 49. quo loci idē Guid. citat contra tenentes, vide eundem quęstio. 222. Boer. decis. 353. & tunc donatio facta absenti valet. Nat. cons. 46. Rol. cons. 19. vol. 1.

Donatio inter absentes perficitur, quando apprehenditur possessio de voluntate donātis; licèt aliàs eius voluntatē non declarauerit. Fran. Marc. q. 316. nu. fi. vide Clar. in sua prac. §. donatio. q. 12. Nat. consi. 146. nu. 1. Tom. 1.

Donatio inter viuos non valet, nisi donatarius sit præsens: quod fallit, quando illa donatio absenti fuit notificata, & cępit possessionem rei donatæ: quia tūc ex ea possessione rei donatæ transit dominium. Afflic. decis. 275. nu fin. vide

sa. vide Capicius decisione 180.
Idem si postea consentiat donatarius donationi. Boer. decis. 353. nu. 3. Ios. Ludo. deci. Perus. 29. imò absenti de æquitate canonica donari potest sine interuentu epistolæ. Aegid. Bellà. conclus. 741. secuta tñ ratihabitione, ante ius quæsitũ alteri irreuocabiliter. Mohed. deci. 188.
Donatio facta absenti valet in vim fideicommissi. Boer. decis. 353. num. 3. si adsit numerus quinque testium. Craue. cons. 139. nu. fin. vide Clar. in sua pract. §. donatio. q. 12. vers. quæro.
Donatarius absens non fit dñs, antequam rem sibi missam donatam accipiat. Capi. deci. 133.
Donatio facta absenti nõ valet, nisi epistola, vel nuntius interuenerit, ad coniungendas voluntates contrahentium. Capic. decis. 180. nu. 8. Ios. Ludo. decis. Perus. 29. Capel. Thol. q. 384. Clar. in sua pract. §. donatio. q. 1. vide Nat. cõs. 146. sed an talis donatio firmetur iuramẽto, vide Guid. Pap. q. 49. & 222. Matt. q. 326. nu. 8.
Donatio facta monasterio, & acceptata per syndicũ ipsius valet, & tenet irreuocabiliter. Ios. Ludo. decis. Perus. 29 Perus. imò valet licèt nõ fuerit acceptata. vide ibid.
Ecclesię fauore quilibet priuatus põt acceptare donationẽ factam ipsi Ecclesiæ. Ios. ibi. nu. 9.
De donatione facta Ecclesiæ, vel alio pio loco, vide eundem decis. 93. Perus. par. 2.
Donatarij acceptatio in donatione requiritur, & debet apparere de consensu ipsius donatarij: fallit, quãdo donatio pficitur re ipsa per retentionẽ vsusfructus, per quam transfertur dominiũ, & possessio. Matt. q. 326, nu. 6. & 14.
Donatio absenti, & Notario pro ipso stipulãte, & acceptãte facta purè, simpliciter, & irreuocabiliter, ac cũ promissione nõ reuocandi, & q possit donatarius cõsequi donationẽ statim sequuta morte, vel post mortẽ donatoris, & nõ prius, dr donatio inter viuos, & perfecta, & non põt reuocari etiã ante ratificationẽ, maximè si sit iurata. Borg. Caual. decis. 13. de contract. vide Clar. in sua pract. in §. donatio. q. 13. sed q ante ratificationẽ nõ valeat videtur tenere Hiero. Mago. deci. 38. nu. 24. vide Alex. Rand. tract. de aualo. c. 30. nu. 94. plenius p Excel. P. Tessa. deci. 70. vbi tradit. Reg. cũ ampliationibus, & limationibus, sed quid, si decesserit donatarius ante ratificationem, vide Raud. ibid. Clara. in sua pract. §. donatio. q. 13. Dec. cons. 226. Rol. consi. 29. vol. 1.
Donatario, cui est facta donatio eo absente, & Notario pro ipso stipulãte, acquirit actio ante acceptationẽ, ideò donatio modo prædicto facta statim est perfecta quo ad donantẽ, eius hæredem, & donatariũ; secùs si ageretur cõtra tertiũ, cui medio tpe ius esset quæsitũ. Vinc. de Fran. deci. 339. par. 2. vol. 4. plenè per Excel. P. Tessau. decis. 70. & Ludo. à Pegnet. in suis quæstio. crimi. cap. 48.
Donatio facta absenti, Notario pro ipso stipulãte valet, licèt donãs decesserit antequã donatarius habuerit notitiã ipsius donationis, q procedit in donatione facta minori; secùs si maiori. vide Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 8. & arrest. 30. ibid. Excel. P. Tessau. d. decis. 70. nu. 15.
Licèt donatio nõ possit fieri abséti, tñ Notario p donatore stipulãte valebit, secuta demũ ratihabitione facta ante mortẽ donãtis, & ius alteri q̃sitũ, & non aliter. Nat. cõs. 189. Tom. 1.
Donatio, quæ fit absenti non valet, nisi interuenerit nuntius, vel epistola, & si quis nõ vt nuntius, sed motu suo proprio notificet donatario, adhuc nõ sufficit; sed quid, si interuenerit iuramentum, vide Guid. Pap. sing. 341. in fine.
An donatio absenti facta Notario stipulante in odiũ fisci subsistat, vide Excel. P. Tess. dec. 124.
Donatio potest ratificari à filijs donatarij, maximè re integra. Menoch. consi. 92. nu. 73. vol. 1.
Qñ per cõstitutionẽ Principis prohibet donari absenti, in tali phibitione cõprehẽditur etiã donatio facta minori. Pap. arrest. 10. li. 11. ti. 1.
Si donatio fuit facta psenti cũ pacto, q trãsferat in aliquẽ tertiũ absentẽ, an valeat, vide Clar. in sua pract. §. donatio. q. 13. vers. secundus.
Donatio, in qua incerta est persona donatarij; sed euẽtu futuro venit certificanda tenet. Mantan. in suo spec. de ordin. iudic. par. 6. fol. 6.
Cõtractus donationis ad hoc vt dicat pfectus, adeò qd donatarius ille, cui donatũ est agere possit, requirit cõsensum vtriusque, ita q donans, & donatarius sint psentes, & inuicẽ cõtrahãt, vel interuenire dẽt nũtius, vel epistola, vide Hartma. Hart. c. 4. ti. de donatio. lib. 1.
Filio nascituro potest donari, & notarius põt pro nondum natis stipulari. Dec. cons. 245. tamen donatio tunc dicitur esse impẽdenti, & sic habet tacitã conditionem, si filius nascatur. Boer. decis. 172. & vsufructus rei nascituro donarę, ad quẽ interim spectet, vide ibi. n. 16.
Donatio generaliter de omnibus bonis præsentibus, & futuris nihil penitus retento non valet. Osas. dec. 70. nu. 10. Clar. in sua pract. §. donatio. q. 19. Bar. in l. 53. §. idem respondere. ff. pro socio. & in consi. 108. l. si libertus. ff. de iure pat. qd, si fuerit reseruatus vsusfructus, vide Vincent. de Fran. decis. 168. tunc eam valere scribũt And. Gail. obser. 127. lib. 2. Craue. cõsi. 222. Nat. cõsi. 146. To. 1. Rol. cõs. 65. vol. 1. n. 5.
Limita, quando vsusfructus esset tenuis, nõ sufficiens ad alimenta. Menoch. consi. 284. lib. 2. nu. 9. Craue. cons. 222. vide Clar. in sua pract. §. donatio. q. 19. Rol. consi. 39. Bart. consil. 76.
Nec iuramentum interpositum super hac donatione, facit eam valere secũdum cõem. Osas.

decis. 100.nu.41.vide Bar.in l.33.ff.de donatio. Boer.decis.353.nu.7. & decis.355.Craue. consi.139.& cõsi.231.Clar.in §.donatio. q.20. Guid.Pap.sing.844. Dec.consi.30,Rol.cõs.39. imò quòd valeat quo ad bona præsentia, ex clausula omni meliori modo,scribit Iof.Lud. decis.Perus.117.vide Guid.Pap.sing.844. idẽ si fuerit interpositũ iurm.Nat.cõs.456.nu.16. vide Hipp.sing.517.Bar.in l.si.C.de pac.n.12.

Donatio inter viuos omnium bonorum præsentium,& futurorum valet,si sit iurata, nec per eam aufertur libera testandi facultas,cùm hæreditas sit nomen iuris,& posfit esse sine bonis Abb.consi.18 num.fin.lib.1. vide Hartm. Hartm.c.8.tit.de donationibus lib.2.sed cõtrarium scripsit idem Abb. consi.48.lib.2. & testatur de communi opinione.

Promisfio bonorum post mortem promittẽtis facta,cum iuramento valet:qa intelligit̃ solũmodo ꝓmittere bona pñtia. Crau.cõs.139.

Si in donatione omniũ bonorũ fit appositũ pcariũ,illud habet̃ loco traditiõis. Affl.dec.335.

Donatio omniũ bonorũ mobiliũ,& immobiliũ præsentium,& futurorũ valet:quia hoc in casu non veniunt nomina debitorũ, de quibus donãs poterit testari,& disponere.Guid.Pap. q.291. And.Gail.obser.11.lib.2.nũ.10.Clar.in sua prac.§.donatio.q. 19.Dec.cõs.237.& 413. nu.11.Nat.cõs.146.Tom.1.nu.15.Rol.cõs.65. vide Boe.dec.353.Fran.Marc.q.322.n.5.& 14.

Donatio omnium bonorum pio loco facta valet. Vincent.de Fran.decis.168,Dec.cõsi.488.

Itẽ valet,qñ est facta simpliciter de omnibus bonis, quia tunc nõ veniunt bona futura. Guid. d.q.291.in fine Boer.decis.204.n.37.dec.353. nu.14.& dec.355.Mago.dec.64.Rot.Flo.Rot. Auenio. decis. 23.in decisio. diuerso.Clar. in sua pract.§.donatio.q.19. Rebuff.in suis comment.de litte.oblig.art.2.gl.2.nu.29.Dec.cõs. 488. Roland. consil. 65. volum. 1. nume. 9.

Appellatione rerũ suarũ in donatione, non veniũt iura,& actiones; secùs appellatione rerũ simpliciter. Guid.q.442.vide tñ Marc.q.322.

Donatio omnium bonorum facta fauore matrimonij an valeat, vide Boer. decis.353.nu. 10.vel in contractu, vide Marc. q.128.part.2.

Vniuersalis donatio nõ transferr actionẽ personalẽ in donatarium.Aegi.Bellam.conclus.31.

Donatio,seu promisfiò bonorum post mortem valet, siue fit donatio inter viuos, siue causa mortis;secùs si quis donat post mortem eius hæreditatem,vel omnia bona præsentia,& futura,aut promittat, quòd hæres erit.Ozas.decis.100.num.25.vide tamen Craue.consi.139. Clar.in sua pract.§.donatio.quæst.19.

Donatio de hæreditate viuentis non valet: fallit,si interuenerit cõsensus illius,de cuius hæreditate agitur, quiquidem consensus sat est, ꝙ supueniat post.Iof.Ludo.deci.Peru.71.n.6. 23.& 24.par.2.vide Vincen. de Fran.deci.89.

Creditor agere potest actione personali contra tertium possessorem donatariũ omniũ bonorum,nulla intentata reuocatoria, quãdo ipse donans non est soluendo, vel ipsius nullus reperit hæres. Guid.Pap.q.105.vide Fran.Marc. q.322. vbi scribit donationẽ omnium bonorum debere intelligi de bonis, quæ supersunt deducto ære alieno, vide Boer.decis.204.nu. 43.Capel.Thol.q.387.Aegid.Bellam.conclus. 31.Ioan.Gal.q.39. D. Sol.in suis comment.in antiq. constit.gl.1.super decreto,Rempub.1. par.tit.de iure emphyt.Cassa.in cõsuet. Burg. tit. *des droicts.* rub.4.§.12.glo.1.nu.fin.

Donatarius particularis non tenetur ad oneta.Crau.cõsi.19.nu.19. etiã si sit donatio quotæ bonorum. Dec.cõsi.237. Guid. Pap.q.709.

Donatio generalis refertur ad specificata. Boe. decis.33.

Donatio generalis non comprehendit rem, donatori ex fideicommisso debitam, & geminatio multorũ contractuũ de eadẽ re, arguit suspitionẽ fraudis. Boer.d.decis.33.num.4. & 5.

In generali donatione veniunt bona,quę erant donantis simpliciter. Craue.consi.234.

In donatione rei singularis possunt obligari bona donantis,& hæredum pro euictione;secus in donatione omnium bonorum,in qua non habet locum euictio.Boer.d.decis.33. nu.16.

Donatio omnium bonorũ,reseruata aliqua parte ipsorum,de qua posfit disponere donator inter viuos ad beneplacitũ, de ipsis bonis reseruatis non poterit disponere per vltimam voluntatem; sed solùm per contractus inter viuos.Pap. arrest.5. lib.8 tit.6.

Per donationem omnium bonorum reuocatur legatũ speciale,ẽt facto pio loco.Nat.cõ.613.

Donans omnia bona præsentia, & futura reseruatis aliquibus bonis,de quibus posfit disponere in vita, non censetur sibi reseruare facultatem testandi, & disponendi per vltimã voluntatem.vide Raud.tract.de analog.cap.27. Perillust.D.P.Tessa.dec.309. & tũc talis reseruatio nõ facit valere donationẽ.Dec.cõs.252.

Ex reseruatione apposita ĩ donatione donator præsumitur, ꝙ voluerit donare etiã bona futura, & interpretatio latè fieri debet in donatione;sed quando,vide Craue.consi.15.& tũc facta aliqua reseruatione, vt testari posfit donatio omniũ bonorũ valet. Dec.cõsi.516.nu. 17.Clar.in sua pract.§.donatio.q.59.Dec.cõs. 294.nu.5.& 251.Rol.consi.39.Bar.in l.61.ff.de verbo.oblig.dummodo reseruatio fit talis ex qua quis posset habere hæredem; secùs si esset de minima re. Menoch.consi.184.lib.1.

Licèt

Licèt donatio oīum bonorū pſentiū,& futurorū nō valeat p diſpoſitionē inter viuos; tñ valebit, vt donatio cauſa mortis, ſi adſit numerus quinque teſtium. Crauet. conſi.139.num. pen.Rol.conſi.65.vol.1.nu.13.

In donatione oīum bonorū veniūt ēt bona poſtea ꝗſita ex hǽreditate alterius,ſi tñ ipſa hęreditas fuerit adita per donatorē. Cra.cōſ.222.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorū annullatur in totū. Clar. in ſua Pract. §.donatio.q.20. tamē donatio talis reciproca facta inter fratres, vel ſocios valet. Clar. ibid.quæſt.20.

Donatio omnium bonorū, ſi fiat à minore 25. ann.qua ſolemnitate fieri debeat in hac Patria, vide in antiq. conſtitu.titu.de donatio. mino.& ibid. D.Sol.in ſuis commēt. fol.107.

Donatio facta in teſtamento de omnibus bonis in pœnam mutationis teſtamenti non valet, ſi fiat hoc modo de re legata imparticulari. vide Dec.conſi.294.

Donatio omnium bonorum alicui facta cum reſeruatione, &c. non porrigitur ad bona futura, & poſt factā donationem acquiſita: Barto. conſi.74.volu.2.nume.fin. vide tamen de ampliationibus,& limitatione per Excel. P.Teſſau.decif.199.

Succeſſor bonorum non tenetur ad æs alienū vltra res hæreditarias.Craue.conſi.139.

Si contemplatione matrimonij aliquis promiſerit donare bona ſua viro,reſeruatis vſufructu & certa alia re,de qua poſsit teſtari, talis promiſsio valet,& tenet,& donans poteſt cōpelli ad donandum, & eius hæres. Menoch. conſ. 92. vol.1. intellige ſequuto matrimō.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum,nulla facta expreſſa reſeruatione valet: quia tacitè debent cenſeri exceptæ res expreſſæ in l. obligatione generali, cum ſeq. ff.de pignoribus, & de quibus reb. donator poterit teſtari. Math.Matheſ.ſingu.136.quæ non debent venire in donatione,vide Guid. Pap.ſing.588.

In donatione omniū bonorum non tranſit dominium ſine traditione. Pet.de Rauen.ſing. 88 & Bar.in l.1.ff.pro dote.

Donādo ſi dicatur,dono tibi omnes res meas, non veniunt iura,& actiōnes.Bart.in l.1.ff.de ſtatu homi.vide eundem Bar.in l.29.§.argento.ff.de aur.& argen.legat.

Donatione facta omnium bonorum,cum reſeruatione facultatis diſponendi de florenis quinq; centum ſuper bonis donatis, ad quē ſpectent illa quinque centum, donatore nō diſponente, vide Excel.P.Teſſau.decif.97.

Donans omnia bona, an poſſit poſteà cedere ius redimendi alteri in præiudicium donatarij,vide Perilluſtr. D.P.Teſſau.decif.201.

Donatarius Regis in re donata,dicitur procurator fiſci in rem ſuam. Afflic.decif.2.

Per inſtrumentum donationis non probatur dominium,niſi in donatione Principis. Afflict. decif.14. Capic. decif.59 nu.20. vel niſi probatis alijs adminiculis. ibid. Afflict. aut niſi probetur de iure auctoris. Marc.q.217.

Donatio nunquam præſumitur,vbi poteſt dari alia coniectura. Affli.decif.44.nu.24.& decif. 80.nu.4. ſed potius fatuitas, aut error in facto proprio.Crauet.conſi. 77.nu.14. conſi.1. pro genero nu. 419. & conſi.3.ibid.nu.7.vide Menoch. de arbitr. lib.2. caſ. 88. ideò verbis iactantijs, & plauſorijs non inducitur donatio. Franc.Marc.q.542.

Donatio an præſumatur, quando quis dicit, tolle iſtam pecuniam, vel do tibi hanc pecuniam, vide Capic.decif.180.nu.11.& 13.

Donatio, vt præſumatur quatuor requiruntur, quando quis tradit rem alicui,de quibus vide ibid.nu.12. & Crauet.conſi.249.nu.4.Menoch. de arbitr. libr.2.caſ.88. alias error potius, ꝙ donatio præſumitur. Gram.decif.65.

Tribus concurrentibus præſumitur donatio. Gaſp.Cabal.Milleloq.592.vide gl. in §.ſi minus,inſtitu,de actio.

Donatio præſumitur, quando frater ſcit filiam fratris dotari de bonis cōmunibus, & tacet. Crau.cōſi.159 Menoch.de arbit.lib.2.caſ.88.

Donatio præſumpta,an traditionem requirat, vide Iaſ.de actio. in §.minus.nu.8. & 10.

Donatio non comprehenditur in mandato generali cum plena, & libera adminiſtratione. Auguſt. Bero.q.33.

Donatio regulariter non præſumitur,imò quęuis interpretatio ſumitur ad donationē euitandam: Reg.tamen limitatur duodecim in caſibus, per Menoch. de arbitr.lib.2.caſ. 88. vide Marc.de Mant.ſing.226.fallit in caſu,de quo, vide ibid.d.ſing.226. item fallit in eo, qui ſcienter emit,vel conducit rem, ꝙ euincere poterat; quia tunc videtur renunciare iuri ſuo ſibi cōpetenti. idē de Mār.ſing.344.

Donare an videatur,ſi aliquis adhibet ad ſtipulandum eum, à quo donationem recuperat, vide Bar.in l 8.§.ſi cui.ff.mandati. & in l.quæ dotis.nu.12.ff. ſolut. matrimo.

Si cōſentio tibi vendenti rem meam, an videar conſentire animo donandi, vide Bart.in d.l. quæ dotis.nu.14.& 16.

Verba recommendatoria non obligant,neque per eam quis videtur donare, vide Bart.in l. 12.§.cum quidam.ff.mandati.

Donatio quando arguatur ex curſu temporis, & non præſumitur ratione ſanguinis,ſed cōſenſus ſic, & quando præſumatur vicisſim facta,

facta, vel ex modo, aut genere, vide Bar. in l. quae dotis. ff. solut. matrimo.

Donatio praesumitur in nobili, & diuite, & quando quantitas non est magna, & verbum, concedo, qn alia causa non apparet idem est, q dono. Bar. in l. 32. §. cùm Seius de leg 3.

Quādo nulla causa in stipulatione exprimitur, videtur inesse causa donationis. Bart. in l. 1. §. circa. ff. de dol. mal. except.

In generali, & libera cōcessione, non venit donatio. l. 29. §. si filius. ff. de pact. & l. 1. §. si filius. ff. quae res pignori oblig. poss.

Datum ob causam, cui recipiens non paruit cū posset, repetitur per condictionem. ob causam. l. 8. C. de condict. ob caus.

Si venditio fuerit facta animo donandi, pretiū peti non potest, & ipsa venditio tenet. l. 9. C. de contrah. empt.

Si dixero alicui tolle pecuniam istam, nunquid sit mutuum, vel donatio, vide glo. in l. cùm quid. ff si cert. pet.

Vnus actus donationis facit aliam donationē praesumi. l. 12. § idem Papinianus. ff. mandati.

Valet donatio commixta venditioni, vt si quis donationis causa minus vendat. l. 38. ff. de cōtrahen. empt. & vendi.

Tria ꝑsumptionem donationis inducunt, nempe rō sanguinis, taciturnitas longi tpis, & saepius facta compensatio. l. 26. ff. de probatio.

Donare videtur, qui nullo iure cogente concedit. l. 83. ff. de reg. iur.

Praesentia cum taciturnitate donationem inducit. l. 39. ff. de donat. int. vir. & vxo.

Ex qualitate expensarū praesumitur, an animo repetendi, vel donandi qs fecerit. l. 48. ff. eo.

Donare non creditur, qui interrogatus, an vellit rem illam donare, rñdet nō hanc; sed oīa, q̄ habeo. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 88. nu. 6.

Donatio quum non praesumatur, debet manifestè probari. Dec. consi. 177.

Donatio praesumitur cū mr extra dotē aliquid genero noīe filiae dat. Menoch. d. cas. 88, n. 33.

Dos simpliciter data ab extraneo, donata praesumitur. Menoch. ibid. nu. 36. & 37.

Licèt quis suum alterius nomine deponat; tamen donare non videtur. Bar. sing. 175.

Donatio inter viuos fieri potest in testamento, per modum legati, vt si testator legasset rem reseruato vsufructu, ipsum percipiendo à manu legatarij, cui rem tradiderat. Afflic. decis. 275. vide Boer. decis. 353. nu. 4. & 5. & hoc casu legatum transit in donationem inter viuos. Afflict. ibid.

Donatio inter viuos est irreuocabilis, & vsufructus reseruatio facit censeri donationem inter viuos. Afflict. decis. 275. & transfert quoq; dominium, & aequiparatur traditioni. Boer. decis. 172. nu. 9. vide nu. 33.

Donans reseruato sibi vsufructu nō cogitur satisdare, de vtēdo fruendo arbitrio boni viri; sed sufficit eum pstare iuratoriā cautionem, cū hypotheca bonorū suorū. Ozas. deci. 153.

Etiam si in retentione vsufructus donator dixerit, quòd post mortem suam veniant bona ad donatarium, retentio ipsius vsufructus habet vim traditionis: quia illa verba non alterant donationem inter viuos, quod procedit interueniente traditione vera, vel ficta per constitutionem precarij, vel retentionē vsufructus; aliàs erit donatio causa mortis. Boer. decis. 172. nu. 35. vide Marc. q. 322.

Ex quibus reseruationibus appositis in donatione possessio ciuilis possit trāsferri in donatarium, vide Put. decis. 216. lib. 3.

Et si dominium in donatione transferatur reseruato formali vsufructu, & censeant quoq; omnia translata, quae dominio adhaerent; tñ hoc non pcedit in vsufructu causali reseruato. Put. d. decis. 216. vide. & decis. 222. lib. 3.

Donatione facta reseruato vsufructu, ad quem spectent fructus existentes tempore mortis donantis, vide Vincen. de Fran. decis. 168.

Potest donatarius propria auctoritate rei donatae possessionem capere, virtute clausularū precarij, constituti, retētionisq; vsusfructus. Rot. Auenio. decis. 19. in decis. diuerso. To. 3.

Donatio facta fratri, & suis pura dr; licèt mortis faciat mentionem. ead. Rot. decis. 23. ibid.

Per retentionem vsusfructus transfertur possessio rerum donatarum; tamen hoc casu in donatione omnium bonorum retēto vsufructu ad vitam, mortuo donāte donatarius debet accipere possessionē à manu haeredis donantis, & hoc de iure communi, quod nō obseruatur in Regno Franciae. Ioan. Pap. libr. 8. tit. 6. arrest. 1. hoc verum, quādo heres possidet; aliàs secùs. idem Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 15.

Statutum loquens de contractibus, & alienationibus fictitiè factis, non comprehendit donationem cum reseruatione vsusfructus factam. Augnst. Bero. q. 129.

Quando fit donatio causa mortis vxori cum iuramento, & pacto de non reuocando, tale pactum facit transire illam donationem causa mortis, in donationem inter viuos, quę nō valet; ideò tale pactum reijcitur, & remanet donatio causa mortis. Afflict. decis. 338. nu. 6. contrariū tamen videtur tenere Boer. decis. 353. num. 11.

Donatio iudicatur inter viuos, vel cā mortis, pro ut melius valere poterit. Craue. consi. 52.

Renunciatio bonorum paternorum, & maternorum, ex testamento, vel ab intestato facta per filiam dote contenta, illā non excludit à donatione

donatione inter viuos, ei postea facta per patrem, vel matrem. Afflic. decis. 350.

Mater instituens filiam donatariam suam, quæ bonis maternis renunciauerat, & cessetat hæredibus patris, tenet donatio. Affl. ibid.

Donatio in fraudem successoris, quando dicatur facta, vide Afflic. decis. 370. nu. 13.

Quando donatio censeatur facta in fraudē creditorum etiam futurorum, licèt in ea sit appositum constitutum, vide Aegid. Bellam. conclusio. 715. Mago. decis. 76. Rot. Floren. Lud. à Pegue. in suis quæstio. crim. c. 49. & 50.

Fraus præsumitur in donatione tribus concurrētibus, nempe donatio omnium bonorum, facta coniunctæ personæ, & spes nulla procreandi liberos. Capic. decis. 85. facit. l. 17. ff. quæ in fraudem creditorum.

Donatio facta per concubinam concubinario, si fraus adsit non valet. Aegid. Bellam. conclusio. 224.

Non per hoc solùm, quòd donator bonorum post donationem per eum factam insistit cōtinuo possessioni vsque ad mortem, potest dici donatio facta in fraudem, vel cōtractus donationis fictitius, nisi concurrente aliqua alia causa simulationis. Aegid. cōclusio. 715. DD. de Rot. decis. 1. tit. de dō. in nouis.

Donatio bonorum in fraudem proximiorum dicitur fieri, quando fit in beneficium extraneorum, seu magis extraneorum; secùs quādo fit proximiori successori. Vincent. de Franc. decisio. 157.

Donatio omnium bonorū facta extraneo, redditur suspecta ex multis præsumptionib. de quibus vide in decisio. 64. Rotæ Auenio. in decisio. diuerso.

Donatio alicuius rei traditæ perfecta antequā bona donantis fisco obligentur, non potest retractari, nec res donata per fiscum euocari, & sufficit traditio facta per constitutum factum præsente donatario, vel eo absente, & notario pro ipso stipulante. Ludo. à Pegue. in suis quæstio. crim. c. 48.

Occulta donatio non caret suspitione, ideò nō dēt valere. c. 1. ex. vt Ecclesia. benef. sine dim.

Hæres donatoris, & ipse possunt dicere donationem simulatam, & instrumentum donationis non dicitur simulatum ex eo solùm, quod donator remansit in possessione rerum donatarum. Bar. consi. 65. vol. 1. si in instrumento adsit constitutū. Bar. consi. 81. nu. 8. vol. 1.

Si re vera fiat donatio, & simuletur fieri vēditio valet donatio, donatarius tñ debet implere modū, vel conditionē. l. 3. C. de cōtrah. empt.

Merita in donatione, an debeant probari, vide Afflic. decis. 370. nu. 15. Guid. Pap. q. 95. vel saltē in specie declarari, vide Rot. Auenio. decisio. 23. in decis. diuerso. & Bar. in l. 8. nu. 5. ff. de Castren. Pecul.

Donatio iurata cum specificatione meritorū, an probet ipsa merita, vide Capic. decis. 203. nu. 9. pro affirmatiua, scribūt Gram. deci. 73. nu. 10. Guid. Pap. sing. 377. & 396. & facta supra merita dicitur pura. Capic. ibid. in fine. Guid. Pap. q. 95.

Donatio facta propter benemerita inter personas prohibitas non valet, nisi ipsis meritis probatis. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 14.

Donationi remuneratoriæ maior fauor debetur, quàm simplici. Gram. decis. 73. nu. 11.

Donatio de re ecclesiastica ad remunerationē valida est. Iaco. Put. decis. 404. lib. 1.

Prohibitus donare per statutum, nōn prohibetur donare cā remunerationis. Alex. Raud. tract. de Analog. cap. 15. nu. 264.

Donatio remuneratoria, an sit ꝓpriè donatio, & an valeat etiam si de meritis aliter quàm per assertionem donantis nō appareat, vide Clat. in sua Pract. §. donatio. q. 3.

Qualiter benemerita specialiter, vel generaliter debeant describi in donatione, vide per Menoch. consi. 112. lib. 2.

Si donatio fiat à ꝑsona, q̄ liberè de bonis suis disponere possit, sua simplex assertio probat præstationem meritorum; sed si inter personas prohibitas, aliunde merita probanda sunt, quàm partium assertione. Illust. Senator Sol. in suis comment. in antiq. constit. gl. 1. super. 6. par. decreti, malitijs tit. de dona. mino.

Donatio, in qua facta est mentio meritorum, non interpretatur simplex ob id, quòd dictū sit, ne possit ex causa ingratitudinis reuocari. Menoch. consi. 308. nu. 7. lib. 4.

Si cessio fiat titulo donationis ob merita, & seruitia, an necessariò requiratur, q̄ merita præcesserint, vide Bar. in l. 22. C. mandati. nu. 14.

Licèt hæres expressè reprobet testamētum, per hoc non videtur renunciatum iuri donationis. Fran. Marc. q. 329.

De substitutione facta in cōtractu donationis, an valida sit, nec ne, vide Ozas. decis. 85. quo loci, scribit pro affirmatiua.

Quòd ex tali substitutione possint vocari nascituri, in quorum præiudicium talis substitutio non possit reuocari, acceptata per patrē, vel notarium, scribit Crauet. consi. 19. vide Dec. consi. 139.

Vxor licèt constante matrimonio dotem donare non possit in præiudicium mariti; tamē talis donatio morte mariti confirmat. Ozas. decis. 94. nu. 8. fol. 160.

Filia nō potest alteri donare dotē à patre profectitiam. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 242. n. 4.

Filiafam. de dote inter viuos disponere, an fine con-

consensu patris possit reseruato tamen vsufructu, ne fiat præiudicium marito, vide Excel. P. Tessau. decis. 150. nu. fin.

Donatione plurib. psonis facta, & pacto inito inter donantem, & donatarium, quòd ipsis decedentib. sine liberis bona donata ad donantem spectent, & pertineant, si contingat vnū ex donatarijs decessisse absq; liberis, recte ad illius portionē donās admittitur, vigore supradicti pacti, nec requiritur oēs donatarios decedere sine liberis. Osas. deci. 110.

Donator domus salua habitatione in vita, pōt alteri locare inuito donatario. Afft. deci. 401

Donatio facta per minorem sine curatoris auctoritate, per lapsum 10. annorum confirmatur. Capic. decis. 92.

An donatio facta per minorem filio tutoris valeat, vide Papon. lib. 15. tit. 5. arrest. 8.

Donatio à minore facta est nullius momenti. Gomez. Leo, decis. 23. nu. 4. in decis. diuerso. Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 171. num. 49. & consi. 29. vol. 1.

Minor sine decreto non potest donare. Craue. consi. 1. pro genero nu. 421. imò cum Prætoris decreto etiā non potest donare. Menoch. consi. 388. lib. 4. Natt. consi. 173.

Quid si donatio fuerit iurata, vide Menoch. d. consi. 29. & 388. Excel. P. Tessau. decis. 66. sed quid, si maior factus ratam habuerit donationem, vide Menoch. d. consi. 29. nu. 45.

Minor 25. ann. non habens curatorem potest donare res mobiles, non comprehensas in l. quæ tutores. Bar. consi. 70.

In hac Patria Pedem. ex dispositione antiquarum constitutionum personæ, simplices, & prodigi non possunt donare, vt cauetur in ipsis antiq. constitu. tit. de donatio. mino. vide D. Sol. in suis comment. ibid. fol. 107.

Si minor repetat, qđ donauit repellitur exceptione doli, nisi reficiat impēsas factas circa rē. l. 4. §. si minor. ff. de dol. mal. except.

Donatio facta per prædecessorem, præfertur donationi eiusdem rei (etiā postea vacantis) factæ per successorem in Regno. Capic. decis. 121. nume. 12.

In donatione excedente summam 500. aureorum requiritur insinuatio. Capic. decis. 203. Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 15. alias nō valet. Bar. in §. 1. institut. de succes. liber. & facta post mortē nō valet. Pap. li. 11. tit. 1. arrest. 27. sed qualiter, & qb. vocatis debeat fieri, vide Capic. d. decis. 203. nu. 13. & intra quod tempus. Pap. lib. 11. titu. 1. arrest. 26. vide Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 15. & coram quo Iudice, vide Guid. Pap. q. 325. Papon. lib. 11. titu. 1. arrest. 26. tamen donatio facta ab habente merum Imperiū, seu à Iudice ordinario non requirit ipsam insinuationem. Capic. ibid. nu. 12. Mar. q. 87. nu. 11. Natt. consi. 28. num. 4. & consi. 628 nu. 9.

Insinuatio requiritur propter duo: primò vt nō fiat donatio clā; sed publicè ne donans fraudetur: secundò, quia fit apud Iudicem, quo casu dolus, & metus abesse pſumuntur. Guid. Pap. q. 325. nu. 2.

Insinuatio nihil aliud est, quàm descriptio in actis facta decreto Iudicis competentis interueniente. Guid. ibid. nu. 3. vide Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 15. & insinuatio potest fieri post donationem. ibid. nu. 4.

Donatio ob causam, seu remuneratoria excedens summam 500. aureorum non indiget insinuatione. Capel. Thol. q. 382. requiritur tñ expressio cāæ, vide Mysing. obser. 75. cent. 4.

Donatio inter viuos facta in testamento indiget insinuatione, sine qua non valet etiam in vim legati. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 33.

Insinuatio non retrotrahitur ad tempus donationis, quando medio tēpore alteri ius quæsitum est. Menoch. consi. 292. lib. 3.

Quingenti solidi hodie faciunt summā septingentorum scutorū istius temporis: ideò vsq; ad illam summam hodie valet donatio absq; insinuatione, imò valet etiam vsque ad mille aureos, secundum Clar. in sua Pract. q. 15 vide Natt. consi. 28. Tom. 1.

Insinuatio an requiratur in donatione tacita, in pacto gratuito, in cessione facta ex causa donationis, in donatione reciproca, & in donatione ob causam, vide Clar. ibi. q. 16.

In donatione facta Ecclesiæ, vel alij piæ causæ, non requiritur insinuatio. Clar. ibid. qo. 7. Math. Mathes. sing. 169. Bart. in l. 16. C. de Sacrosanct. Eccles.

Donatio non insinuata non infirmatur in totū; sed vsq; ad summā 500. aureor. valet. ibi. Clar.

Donatio conditionalis, an egeat insinuatione, vide D. Sol. in suis comment. in antiq. cōstit. glo. 1. super decreto, malitijs tit. de donatio. minor. nu. 15.

Donatio coram Iudice, vel viceiudice facta ēt ipse recipiendo instrumentum, quamuis res donatæ non sint in eius territorio non eget insinuatione. D. Sol. sup. 2. par. dicti decreti, malitijs nu. 4. Rol. consi. 30. vol. 1.

Insinuatio coram Iudice fieri potest extra locū tribunalis, & Iudice non sedente pro tribunali. D. Sol. ibid. nu. 6.

An donatio remuneratoria, vel ob cām egeat insinuatione, vide ibid. glo. super 6. par. d. decreti fol. 113. pro negatiua, scribit Natt. cōs. 674. vide Guid. Pap. sing. 375.

Insinuatio quid sit, & quæ in ea requirantur, vt valeat, & pleno de materia, vide per Rebuff.

in

Licèt quis donet post mortẽ suam, cõferendo effectum donationis post mortem ipsius donantis, non tñ dicitur donatio causa mortis; sed inter viuos. Crau. consi.214. Dec. cõs.306.

Mentio mortis non facit censeri donationẽ cã mortis, qñ fit talis mentio demõstratiuè; nõ per modũ causę finalis. Crau. consi.214. nu.9.

Qualitas, & numerus testiũ consideratur, in cognoscendo qualitatem donationis. Cranet. consi 177 nu 9.

Quãdo donator promittit donationem causa mortis non reuocare, iudicatur inter viuos. Clar. in sua Pract. §. donatio. q 4. Rolan. cons. 61. vol.2. contrarium tamen tenet Dec. cons. 306. secundum distinctionem, de qua in cõsi. 470. eiusdem, vide Natt. consi. 104. Tom.1.

Donans causa mortis promittens non contrauenire, non tamen eo ipso donatio trãsit in donationem inter viuos. Dec. consi.239.

Qñ mentio mortis nõ est in verbis importãtib. substantiã donationis; sed in verbis executiuis, tũc mẽtio mortis non facit p̃sumi donationem fuisse causa mortis. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des successions* Rub.7. §.5. glo.2. versi. & aduerte, vide Rol. consi.61. vol.2.

Donatio inter viuos arguitur ex eo, q̃ duo tantùm testes adhibiti fuerunt. Natt. consi.104. nu.5. vide ibid. n.15. licèt in ea sit facta mẽtio mortis. idem Natt. cõs.115. Rol. cõsi.8. nu.22.

Donatio facta coniunctæ personæ etiã sub cõmemoratione mortis, cẽsetur donatio inter viuos. Natt. consi.104. nu.11.

Donatio accedens cõtractui dotis arguit̃ inter viuos; licèt facta sit post mortem, vel p̃ aliud instrm incõtinenti rogatũ Nat. cõs.115. To.1.

Donatio cã mortis non dicitur, qñ mẽtio mortis facta est in hoc tm̃, vt designaretur tempus; quo donator voluit incipere donationem cum effectu valere. Natt ibid. nu.5.

Donatio inter viuos dr̃, etiam facta mentione mortis, qñ adest p̃misio de nõ reuocãdo in verbis substantialib cõtractus; secùs in executiuis. Nat. cõs.123. n.7. vide Rol. cõs.61. vol.2.

Donatio facta alicui, & ei⁹ hr̃dib. dr̃ iter viuos, ẽt si in ea fuerit facta mẽtio mortis. Rol. cõs. 8. nu.19. & 32. vol.1. & consi.61. nu.63. vol.2.

Clausula, omni meliori modo operatur, vt si actus non valeat eo modo, quo fit, valeat eo modo, quo valere potest. Rol. d. consi.8. n.25.

Donatio, in qua bis fuit facta mentio mortis, & interuenerunt quinq; testes, potest iudicari inter viuos interuenientibus sex cõiecturis, de quibus vide per Rol. consi.61. vol.2.

Si q̃s dicat do, vel dono in dubio p̃sumit̃ donatio inter viuos; sed si dicat relinquo, præsumit̃ donatio cã mor. vide Guid. Pap. sing 457

Donõ cẽset̃ facta inter viuos, qñ in ea fit mẽtio mortis p̃ modũ dilatibis. Io. Ant. Trig. fin. to.

Donatio præsumitur facta inter viuos, quando non apparet cõmemoratio mortis, ẽt si fiat ab infirmo. Abb. consi.41. libr.2. vide l.42. §. cùm pater. ff. de donatio. cau. mort.

Donatio dubia præsumitur simplex inter viuos. gl. in l. fi. C. de donatio. cau. mort.

Donatio facta filio in p̃miũ emancipationis est simplex donatio, vide Bar. in Authen. idem est. §. cùm autem. C. de bonis, quæ liberis.

Res in dubio non præsumitur tradita, vt dominium transferatur. Afflic. decis.373.

Stultus, vel furiosus, vbi faceret actũ, quẽ quilibet sanæ mentis fecisset, talis actus valet, & tenet. Gram. decisio.73. nu.38. & donatio facta à furioso, vel fatuo, an valeat, vide Ios. Ludo. decis. Perus.1.

Donatio vbi datur enormis læsio, cũ metu reuerentiali præsumitur extorta dolo. Gram. decis.103. n.53. sed simplex læsio non potest considerari in donatione. Crau. consi.160.

Volenti, & scienti non infert dolus; secùs in donante, & ignorante à principio, quid donat, & damnum in quo lædebatur. Gram. ibid.

Donatio magna sine causa præsumitur furiosa. Boer. decis.23. tamen vide ibid.

Excipiẽs donatorẽ rpe donationis fuisse mẽte captũ litis cõtesta. impedit. Cap. Thol q.29.

Quando opponitur donantem fuisse mẽte captum, quo hoc probetur, vide Dec. cõsi.448.

Donationum pluralitas præsumitur ex diuersitate summarum. Gram. decis.103. nu.59.

Si emphyteuta donauerit rẽ emphyteuticariã duob. ille p̃fertur, qui prius obtinuit inuestituram à Dño directo. Guid. Pap q.46. in fin.

Si q̃s donauerit eãdem rem eidẽ bis cum iurõ, ex secunda donatione, & secundo iurõ, q̃ dr̃ illicitum, non poterit cõueniri. Guid. q.463.

Donator medietatis oĩum bonorũ põt vnam rẽ vendere, vel donare, & in illa p̃fertur scd̃s donatarius primo, ẽt si iam nactus esset possessionẽ ipsius rei donatę scd̃o loco. Guid. q.602. & 603. vide Pap. lib.11. titu.1. arrest.13.

Donatarius possidens vigore constituti præfertur alteri donatario, cui postea fuit facta actualis traditio possessionis. Ioseph. Ludo. decis. Perus.29. nu.13. & 18.

Donatio prima in Principe attenditur: Dec. consi.689. Marc. q.438. par.2. vide And. Gail. obser.55. lib.2. & aliqñ secunda. Dec. cõs.191.

Donatarius primus p̃fertur secundo, cui res donata fuit tradita, quando à principio donatio fuit perfecta, licèt priori donatario res non sit tradita. Borg. decis.13. de contract.

Per donationẽ scd̃am rei p̃ticularis tradita possessione saltẽ p̃ cõstitutũ, censet̃ derogatum primę donationi factæ absenti de quarta parte oĩum bonorũ; licèt interposita fuerit stipulatio Notarij p̃ absente, q̃ nõ ratũ habuit

ante

ante secũdam donationem; & licèt in prima donatione fuerit apposita clausula constitu. Dec.consi.226.vide consi.432.nu.26.& cõsi. 598.& Natt.cons.315. contrarium tamen tenet Rol. consi.19.vol.1.

Si statuto caueatur donationem non valere in præiudicium tertij,nisi fuerit insinuata,insinuatio sequuta post ius quæsitũ alteri ex donatione medio tẽpore facta,& insinuata, nõ prodest primo donatario,neq; retrotrahitur in præiudicium secundæ donationis pfectæ, & insinuatæ.Mag.decis.124. Rot.Flo.& facta medio tempore valet ab eo, qui erat dominus; licèt postea reuocetur ab eo dominiũ. Gom.Leo.decis.24. in decis.diuerso.

Donatio prima præualet secundæ, & ex prima transferuntur dominium,& possessio,qñ donator donat retento vsufructu; ideò præualet etiam si secundus donatarius consequutus fuisset possessionem actualem rerum donatarum, & sic lex quoties.C.de rei vendic. non hẽt locum,qñ ex primo contractu trãsfertur dominium. Boer.consi.37.& consi.41. veluti per clausulam constituti, qñ donatio est pura.Dec.consi.247.& 291.vide Menoch. consi.388. vel quãdo prima donatiõ fuit acceptata per Notarium. Rol.consi.19.vol.1. secùs si donatio esset conditionalis. Dec.d. consi.247.vide Menoch. consi.388.

Qñ donator pmisit nõ reuocare donationem p stipulationẽ quouis modo,sub hypotheca, & obligatione rei donatę,tũc cõstituit ius in reiò tale ius non põt tolli p secundã donationẽ.Boer.d.cõs.37. vide Rol.cons.61.vol.1.

Siqs per stipulationẽ donauerit oĩa bona sua alii, & post mortẽ ipsius pacto adiecto, q ipsa bona pueniant ad alterũ pſentẽ,& stipulantem,in piudicium istius tertij poterùt inter se donans, & primus donatarius de illis bonis disponere. Abb.consi.48.lib.2.

Donatarius sufficit, q pbet rẽ donatam fuisse possessam à donãte, nec hẽt necesse probare dñium,& tunc allegãti bona nõ esse donãtis, incumbit onus probandi. Guid.Pap.q.442.

Verbum, remaneat inducit donationem inter viuos,& iurm validat pactum continens donationẽ, vbi aliàs esset inutile,& effectũ donationis facit operari.Guid.Pap.q.529.

Titius bona sua donauit Caio eius fratri, casu, quo ipse donãs decederet sine liberis, vsufructu retẽto,& apposito cõstituto, & casu,quo d.Caius sine liberis decederet,talia bona donauit Sẽpronio retẽto vsufructu, & adhibito ẽt cõstituto,donator,ide primus donatarius decesserunt sine liberis,& p cõsequens donatio hẽt locũ in psona Sẽpronij secundi donatarij, q agit virtute cõstituti cõtra herẽdẽ primi donatarij rei vẽdicatione, dubitatum fuit, an bene ageret,fuit decisum p parte negatiua: qa cõstitutum secundo loco appositũ nihil operatur,extante primo:ideò debet Sẽpronius agere actione psonali contra hæredem primi donatarij. Guid.Pap.q.512.

An secũdis donatarijs transferatũ dñium rei donatæ absq; traditione, disputant Doctores, vide Mago.decis.71.Rot.Flor.

Qñ in vẽditione fit donatio plutis valentię, qd iuris,vide Boer.decis.142.& 143.Bar.in l.37. ff.de contrah.empt.& in l.4.ff.de vsuris.

Donationẽ pbat scriptura priuata ẽt sine die, & consule, nec tunc põt impugnari ob defectum solẽnitatis. Boer.decis.172.nu.19.& 20.

Donari sicut potest per epistolam; ita & donatoris voluntas declarari. ibid. nu.21. & donatione declarata,non agitur ex declaratione,sed ex donatione.ibid.nu.26.

Donationis interpretatio fit latissima cõtra donantes. Boer.d.decis.172.nu.27.Marc.q.187. par.2.& declaratio p donantẽ postea facta, retrotrahitur ad tps donationis. ibid.nu.36.

Donans Titio, aut Meuio videtur vtrique donare.Boer.decis.214. quia tunc disiuncta resoluitur in coniunctam,ibid.

Donatio inter viuos est transitoria ad heredes; non autem causa mortis.Boer.decis.353.nu. 12. Mago.decis.Luc.87.nu.13.

Possunt fieri pacta p stipulationẽ,cã donatiõis inter viuos irreuocabiliter.Boer.d.deci.353.

Concubinæ matri spurij donari potest,ẽt à milite nostri temporis. Mohed.decis.188.

Dõ facta à Principe de loco limitropho,vbi hostiũ incursus timet,nõ valet.Fran.Marc.q 87.

Donatio facta p Doctorẽ mulieri suspectæ nõ valet, confirmat tñ iuro. Marc.q.127.par.2.

Iuramentum, an firmet donationem à statuto prohibitam,vide Iaco.Put.decis.377.lib.1.

Statutum prohibens donationem,nõ prohibet remunerationem, vide Put.decis.427.lib.1.

Quando vni donatur contemplatione alterius acquiritur illi, cui relinquit,nõ illi,cuius cõtẽplatione donat.Aegid.Bellam.cõclu.741.

Nõ solũ paciscẽdo sup re sua px qs cõtra cõem regulã alteri qrere; sed ẽt idẽ põt paciscẽdo super re, q̃ de pximo sua esse sperat.ibi.nu.8.

An in donationibus sit locus iuri accrescendi, vide Mohed. decis.188.

Donantis principalis intentio est attendenda in donatione. Ios.Lud.decis.29.Perus.nu.21.

Clausula illa,cessit,& donauit oẽ ius,&c.& aliæ clausula,ponẽs in locũ suum proprium tanq̃ procuratorem, & dñm in rem suã operatur, vt licèt donator non habeat dominium, q possit agere donatarius rei vẽdicatione.Ios. Ludo.decis.68.par.2.

Donatio solo consensu perficitur: ideò mutus donationem facere potest. Fran. Marc. q. 326 vide Rot. Genu. decis. 37. nu. 8.

Clausula, dedit transtulit, &c. si in vita donantis nihil operetur, post mortem eius sortitur effectum. Put. decis. 216. nu. 8.

Quando donatio fit vni, eiusq; descēdentib. res donata potest per vltimum descendentem transmitti ad matrem, quæ ad secunda vota transiuerat. Put. decis. 274. lib. 3.

Fallit, quando donans hac lege dedit, vt deficientibus descendentibus, res donata reuerteretur ad hæredes ipsius donatis. Put. ibi. n. 6.

Donatio simplex est perpetua, nec res donata ad donantē reuertitur, si semel perfecta fuerit. Put. d. decis. 274. nu. 5.

Extante prohibitione patris, quod filij nō possint intra certum tempus bona sua alienare sine consensu matris, quod si alter ipsorum filiorum donauerit bona sua dictæ matri, an valeat donatio in præiudicium aliorum filiorū substitutorum, vide Vincen. de Fran. decis. 14.

Grauato succedūt viniētes ab intestato in summa donata, de qua poterat disponere, licèt non disposuerit. idem de Fran. decis. 45.

Filiusfa. non potest donare inter viuos (etiam cū iuramento) sine consensu patris bona aduentitia, in quibus pater habet vsumfructū. Vincent. de Fran. decis. 71.

Donatio facta ex nunc, pro ex tunc sequuta morte, & èconträ, & in præambula hora mortis, cum clausula constituti, operatur translationem dominij, à die initi cōtractus donationis. idem de Fran. decis. 273. sed quid, si aliter partes conuenissent veluti, quòd dominiū non transfereretur, nisi à die mortis donantis, vide ibid. nu. 4.

Donatio facta ad postulationem alicuius per Principem, censetur facta per importunitatem. Gasp. Cabal. milleloq. 803.

Pater sibi donanti filio consentire potest, si separato actu dederit ei potestatem donandi, quibus velit; secus si consenserit, vt sibi tantùm donaret. Cabal. milleloq. 805.

Donatio simplex, an valeat inter absentes, vide glo. in l. 1. C de donatio. cau. mort.

In donatione facta alicui, & filijs ipsius nō veniūt pronepotes: nā appellatione filiorū nepotes non venire receptū est, nisi cōcurrentib. coniecturis, vide Mago, deci. 71. Rot. Flo.

Donatione facta alicui, & eius hæredib. etiam hęredes extranei cēsentur vocati. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 2.

Donatio facta alicui, & hæredib. suis, intelligit pro hæredibus casu, quo habuerit locum in persona donatarij. Raud. tract. de analog. c. 37. nu. 109. & ita fuit iudicatum.

Donatario decedēte sine liberis, bona donata ex donatione pura non reuertuntur ad donantem; sed pertinent ad hæredes donatarij. Crauet. consi. 15.

Bona donata cōtemplatione, & pp benemerita donatarij, transeunt in filios nedū primi, sed ēt secundi mrimonij: licèt in donatione fuisset apposita illa clausula, pro te, & filijs tuis ex Catherina (prima vxore) suscipiendis. Menoch. consi. 40. vol. 1.

Quando donatio fuit facta alicui pro se, suisq; liberis, & successoribus quibuscunq; ex hac donatione tres oriunē qōnes: prima, an liberi veniāt ordine successiuo post mortē pris: Secūda an admitti debeant licèt hæditatem patris repudiauerit: tertia an liberis præiudicium inferatur ex alienatione, vel obligatione bonorum datorum facta p donantē, vel patrem liberorum, de quibus omnib. vide per Dec. consi. 239. & consi. 607. nu. 8.

Filius recuperans propria bona à patre donata, exceptione euictionis non repellitur, ēt si sit hæres patris Gom. Leo. decis. 79. ibi. To. 2.

Donatio facta per eam, quæ credebatur vidua cōi opinione; licet re vera nō esset, est valida, nō obstāte statuto phibēte mulieres nuptas cōtrahere sine cōsensu duorū propinquorū. Rot. Auenio. decis. 139. in decis. diuerso.

Mulier prohibita contrahere sine cōsensu duorum propinquorum, prohibetur etiā donare: nam hoc casu appellatione contractus venit donatio. ibid. d. decis. 139. nu. 3.

Donatio facta cum onere soluendi debita donantis, tale onus non habetur loco reseruationis. Pap. arrest. 9. lib. 11. tit. 1.

Donatarius non potest in parte acceptare donationem, & in parte illam repudiare: nam aut in toto, aut in nihil illam acceptare debet. idem Pap. ibid. arrest. 18.

Prohibitus donare, an possit cōfiteri in alio cōtractu, vide Cresc. deci. 2. & 198. ti. de cōfessis

Quando quis donat bona sua reseruata aliqua quātitate sub cōditione, veluti si dicat, reser uo centum coronatos dandos filiæ meæ, qū collocabitur matrimonio, tūc si ante cōtractū mrimoniū filia decesserit reseruatio euanescit, & donator nō poterit agere ad summā reseruatam, qa defecit conditio, sub qua fuit facta ipsa reseruatio. Craue. consi. 15.

Resoluto iure datoris, resoluitur ius recipiētis, Craue. consi. 299. nu. 4.

Donatio facta per Clericum cōcubinæ (etiam iurata) non valet. Cran consi. 229. Rot. consi. 98. vol. 1. secus in donatione facta à milite suæ cōcubinę Rot. ibi. vide Guid. Pap. sin. 295

Donatio facta ab Aduocato concubinæ, nō valet. Bar. in l. 6. ff. de re iudic.

Deperdito

Deperdito instrumento donationis, ipsa probari potest per testes, & ex obseruantia postea secuta iuuatur donatio, vbi plenè probatur nō. Craue. consi. 77.

Donatio hodie nudo pacto perficitur; sed quid in donatione præsumpta, vide Clar. §. donatio. quæst. 14.

Actio an hodie ex pacto nudo de donãdo oriatur; an verò cōdictio ex lege propter pactū; vide Ias. de actio. in §. in personā. nu. 57. Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 14.

Lex, si quis argentum in quibus locum habeat, vide Ias. ibi. nu. 61.

Si promitto tibi pręsenti, & taceo ti dare cētum ex causa donationis, tu videris consentire, & ex tali nudo pacto oritur hodie actio, & datur condictio legis, si quis argentum. Mathes. Matth. sing. 27. tamen secùs est, si interrogaui te sic, promittis mihi codicem ex causa donationis, & tu respondisti promitto codicē, & centum aureos, & ego tacui: nam quo ad centum non datur actio; sed solùm ad codicem. ibi. d. sing. 27.

Donatio hodie, & olim erat contractus nominatus; sed hodie donans ex nudo pacto, vel promittens donare, compellitur ad fidem implendam. Bar. in l. 7. ff. de pact. & in l. 79. §. Mēmo de legat. 2. & non requiritur ad validitatem stipulatio. Abb. cōsi. 64. lib. 2. tamē actio ex pacto nudo de donando factum continente, non oritur etiam hodie; secùs si contineat rē, vel quantitatē. Bar. in d. l. 7. §. sed cum, & in l. 28. §. pactus ne peteret, nu. 12. ff. de pact.

Lex, si quis argentum non habet locum in donatione remuneratoria. Bart. in d. l. 7. de pact. §. quinimo.

Pœnitentiæ in donationibus nō est locus, & aliud est donatio, & aliud pactum de donando, vide Bar. in l. 16. ff. de condict. cau. dat. nu. 7.

Condictio ob causam non habet locum in contractu donationis. Bart. ibid.

Pactum de donando iuncta saltem stipulatione valet, & dicitur propriè donatio. Menoch. consi. 1. nu. 234. vol. 1. & propriam donationem continet. idem Menoch. consi. 92. vol. 1. nu. 7. & consi. 178. vol. 2. nu. 18.

Donator per verba obligatoria se obligans, vt quia dicat promitto tibi donare, est obligatus, licèt possit reuocare: si verò dicat dono, tunc non obligatur; sed hæres aditione secuta, tenetur vtili actione. Abb. consi. 40. lib. 2.

Regula est, vt nō valeat donatio administratori facta; sed vide ampliationes cum limitationibus per Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tract. de donatio. & alijs dispositio. glo. 10.

Confirmata donatio post legitimū tempus non retrotrahitur. Rebuff. ibi. gl. vlt.

Donatio fieri potest à Principe, quādo eius status non multum minuitur. Dec. consi. 191.

Donatio videtur facta illi, cuius contēplatione fit, ideò facta vxori contēplatione viri, vt magis facta marito, q̄ vxori. Dec. consi. 80. nu. 4.

Si persuasione mariti vxor donauerit bona sua filio, & inde maritus eam occiderit, talis donatio censetur fraudulenter facta; ideò non valet. Dec. consi. 525. nu. 9.

Relictum sub titulo legati in instrumento donationis inter viuos, sortitur naturam legati, & non donationis, vide Nat. consi. 645.

Donatio inter viuos potest probari per duos testes, qui sint probatæ, & fidelis cōuersationis; alias secùs. Rol. consi. 40. vol. 1.

Donatio magni momenti facta per matrē Principis pupilli tutricem non valet; secùs si esset facta de rebus solitis donari per patrem. Rol. consi. 18. nu. 65. vol. 3.

Cōfessio donantis post donationē alteri factā, ei non pręiudicat. Rol. cōsi. 58. vol. 2. n. 10. & 16.

Donatio facta (etiam cum iuramēto) non seruata forma statuti probatoria non valet; potest tamen probari contractus donationis per duos testes. Rol. consi. 43. vol. 3.

Donatio inter viuos facta per nepotem patruo de bonis suis, in quibus pater habet vsumfructum, sine eius consensu non valet. Roland. consi. 89. vol. 4.

Donatio facta ob causam ingressus Religionis non valet, nisi adhibitis certis solēnitatibus, de quibus per Menoch. consi. 388. nu. 7. lib. 4.

Donatio rei, cuius donatarius in particulari commertium non habet, an obliget donantē, saltem ad æstimationē, vide Lud. Rom. sing. 750.

Donans alicui de bonis obligatis, in dubio pręsumitur donare animo compensandi, & extinguendi debitum. Pet. Gerar. sing. 56.

Hipothecaria agens contra donatarium, debet probare hipothecam præcessisse donationē; fallit in fisco, qui non probat; sed donatarius probare tenetur. Ant. Corset. in suis singularibus litera A. sing. actio.

Donans rem intelligitur solùm donare ius, quod in ea habet. Bart. in l. 5. C. de locat. prædio. ciuit. lib. 11.

Per solutionem pensionis rei donatæ factam donatario, auctoritate donantis, acquiritur illi rei donatæ possessio, adeò quòd si ab illa expellatur, per interdictum recuperandæ agere poterit. c. 9. ex. de restitu. spol.

Donatio facta per Cōstātinum Papæ Siluestro valuit. Bart. in l. 1. in prin. & §. cum vrbe. ff. de offi. Præfe. præto.

Donatarius si post mortē donātis ingressus fuerit possessionē rei donatæ sua auctoritate, est prædo. Barto. in l. 15. §. sed si ff. de peti. hæred.

Dona-

Donatarius tenetur naturaliter donatori ad antidora,& remuneratio dicitur concedi alicui occasione beneficij antea illati.Bar.in l.27.§.cõsuluit.ff.de pet.hæred.sed an donator agat contra donatarium,vt illum alimentet, vide Bart.in l.134.ff.de reg.iur.

Pactũ si in donatione apponatur,seu modus nõ est propriè donatio. Bar. in l.20.ff.si cert.pet.

Dolus auctoris nocet habẽti causam lucratiuã. Bar.in l.50.§.fundus.ff.solut.matrimo.

Donatio quãdo incipit à traditione, donans tenetur de dolo.Bar.in l.37.de legat.2.

Donatarius quãdo teneatur de euictione, vide Bart.in l.131.§.qui.ff.de verb.oblig.

Donator tenetur de euictione,si per stipulationẽ de ipsa promiserit; secùs si nudo pacto, l.2.C.de euictio.& ibi.gl.

Donans id,quod sibi Titius debet,videtur donare actionem sibi competentem. Bart. in l.18.§.cùm seruus.ff.de stipula. seruo.

Donatio facta rebelli, & per Notarium rebellẽ, an valeat,vide Bar. consi.1,vol.2.

Si donatio fiat contemplatione alicuius,penes illum remanet quod donatum est. Bartol. consi.10. vol.2.

Donationes plures in eadem persona,ad hoc vt valeant requiritur, quòd per diuersa tempora fiant.Abb.consi.107.lib.2.

Qui rem aliquam à Principe recepit, statim est securus.Abb.consi 3.nu.8,lib.2.

Prohibitus donare sine alicuius consensu,non potest donationem facere,nisi specialiter illi fuerit permissum.Abb.consi.40.lib.2.

Donatio rei alienæ valet. Azo in summa tit. C. de vsucap.pro donat.

Princeps potest bona publica donare, & donata debent in patrimonio donatarij perpetuo remanere. l.5.C. de paga.vide l.6.C.de fund. patrimo.lib.10.

Licèt pollicitatio de instituendo hæredem donatorem non impleatur ab eo,cui donatum fuit; donatio tamen non rescinditur.l.34.C. de transact.& l.25.ibique gl.eod.

Actionem litigiosam ex causa donationis Respublic. recipere non potest. l.2. ff. ne fiscus, vel priuatus.

Pater nõ potest alienare res donatas filijs emãcipatis,nec nocet filio minori consensus præstitus,in re,quæ sine decreto alienari non potest.l.2.C.si aduersus donationem.

Pactum in donatione appositum, ne liceat donatario alienare operatur, quòd aut pactum seruetur, aut res donata condicatur ab eo. l.1.C.de condict.ob caus.

Donatio non finitur morte, sed permissio ordinata ad donationẽ de futuro re integra,mortẽ finitur donatoris.l.8.C.de actio.& oblig.

Procurator in rem suam ex causa lucratiua,debet defendere dominum.l.70.ff.de procura.

Qui ab alio donum recepit meo noĩe,neg.gest. actione mihi tenetur.l.34.§.fi.ff.de neg. gest.

De re donata, & tradita non potest donator testari in præiudicium donatarij.l. 8. C.de donatio.prop.nup.

Filius potest donare res matris ea consentiente,nec mater volens postea pretium dare auditur.l.14.C.eod.

Donata re causa mutandi iudicij donatarius repellitur,& primus cedens, & donans tenetur agere.l.pen.ff.de aliena.muta. iudi.cau.fact.

Si donator rem conducat ab eo, cui dedit,ipsa conductio transfert possessionem, quam habet,& etiam dominium.l. 76.ff.de rei vendic.

Prohibita alienatione ex. familiam prohibetur & donatio,nisi fiat in familia.l.4.C.de fideic.

Diuisio patris inter filios habet vim vltimæ voluntatis; non autem simplicis donationis. l.20.§.si pater.ff.famil.ercisc.

Donatio, in qua aliquod pactum apponitur,nõ dicitur propriè donatio. de rigore; secùs de æquitate.l.20.ff.eod.

Donator conuentus rei vendicatione non habet beneficium ne conueniatur, nisi inquãtũ facere potest. l. 41. §. fundum. ff. de re.vẽdic. aliàs donator cõdemnatur inquantum facere potest.l.29. ff. de reg.iur.§.sed & si quis,in. stitu. de actio.

Donatario, cui donatum fuit hac conditione, potest imponi onus fideicommissi tanquam debitori.l.38.de legat.3.

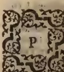
Credens debere quod in veritate non debebat, illud donatario promisit delegãte putatiuo creditore,& donatore, si conueniatur ab ipso donatario; habet contra illum exceptionem doli.l.7.ff.de dol.mal.except.

Duæ causæ lucratiuæ non possunt concurrere circa eandem rem, nisi vna sit reuocabilis. l. 83.§.si rem.ff.de verbo.oblig.

Quis non potest cedere litem fisco titulo donationis.l.22.§. fin.ff.de iure fisc.

Donationis,verbum,simpliciter loquendo,omnem donationem comprehendisse videtur. l. 67.§.donationis.ff.de verb.& rer.signific.

De donationibus inter parentes,& liberos factis.

Ater emens pro se, & nominandis, si postea filiũ nominauerit, quid iuris, vide Mago.decis.77. Rot.Floren.

Si pater rem aliquam emat,& nomen filij in instrumento apponi iubeat; non tamen filijs nomine emisse, vel donasse

donasse illi præsumitur, nisi re ipsa subsecuta sit traditio. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 88. num. 11.

An pater habeat vsumfructum bonorũ filio donatorum admissa validitate donationis, vide Capic. decis. 56.

Pater confitens emisse domum de pecunia filiorum existentium in potestate præsumitur donare (quod non licet) tempore confessionis, si non apparet filios ita edoctos alicuius exercitij, quòd verisimiliter potuerunt lucrari pecuniam in instrumento contentam. Capic. decis. 203. nu. 19.

Iure nouissimo pater potest conferre donationem in vnum ex filijs, dummodo moderatã donationem in eum conferat, adeò quòd remaneat patri tantum, per quod alius filius possit excludi à querela. Guid. Pap. quæst. 145. nu. fi. vide Bar. in l. frater à fratre, nu. 57. ff. de condict. indebi.

Donatio facta per patrem filio in potestate cõstituto non tenet. Andr. Gail. obser. 38. lib. 2. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 66. nisi interuenerit traditio, & morte patris donantis confirmetur. Ioseph. ibi. Franc. Marc. quęst. 326. Clar. in §. donatio. q. 8. sufficit tamen traditio facta p constitutum, aut reseruationem vsusfructus. Craue. cõsi. 141. vide Dec. cõsi. 202. & cõs. 239.

Conclusio limitatur primò, in donatione remuneratoria, quæ inter patrem, & filium sustinetur. Gail. d. obser. 38. Ozas. decis. 171. num. 19. vide Capic. deci. 203. nu. 8. Clar. in §. donatio. q. 8. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 132. & Fran. Marc. quęst. 326. an talis donatio indigeat insinuatione, vide Guid. Pap. quæst. 375. sed ipsa merita debent probari. Gail. d. obser. 38. Guid. Pap. q. 92. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 14. Menoch. de arbitr. q. 76. Bart. in l. 1. §. si pater. ff. pro donato, nu. 4.

An stetur confessioni iuratæ super meritis, vide Guid. Pap. sing. 377. & 395. Hippol. sing. 610. & Natt. consi. 295.

Secũdò, limitatur in donatione iurata propter vinculum iuramenti. Gail. d. obser. 38. Capic. deci. 56. Guid. Pap. q. 146. Ios. Ludo. decis. 71. Perus. num. 19. par. 2. & decis. Luc. 66. Capel. Thol. q. 262. in additio. Fran. Marc. q. 326. Io. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 1. Crane. cõsi. 19. & 102. Dec. consi. 414. & 432. limita vt ibi. consi. 631. & cons. 688. eiusdem Dec. vide Excel. P. Tessa. decis. 32. & Fel. consi. 30. petitur tamen aliquando absolutio ab ipso iuramento, vide Guid. q. 224.

Tertiò, limitatur in dote, & donatione propter nuptias. Gail. obser. 38. lib. 2. Pap. d. lib. 11. tit. 1. arrest. 1. l. 36. ff. famil. ercisc. vel aliàs facta cõtẽplatione matrimonij. Cassa. in cõsue. Burg. tit. *des droicts*. rub. 4. num. 36. Guid. PP. q. 145. Marc. q. 326. Vincent. de Fran. decis. 162. & hæreditatem si det pater filio nubenti, an valeat donatio, vide Boer. decis. 204. num. 5. & donatio facta filio matrimonij contẽplatione in fideicommissi restitutione non venit. Marc. quæst. 331.

Quartò, in filio emancipato, cui pater donare potest. Gail. d. obser. 38. & etiam in præmium emancipationis. Clar. in §. donatio. q. 8. tamẽ talis donatio indiget insinuatione, si excedat legitimam. Capel. Thol. q. 461. vel summam 500. aureorum. Guid. Pap. q. 375.

Quintò, limitatur in donatione summi Principis. Gail. d. obser. 38.

Sextò, in eo, quod donatur per patrem filio tẽpore eius doctoratus, quod efficitur peculium castrense. Bart. in l. 5. C. de silenti. & decur. lib. 12. vide Clar. in d. §. donatio. q. 8.

Donatio inter patrẽ, & filium iurata valet, sed an iuramẽtum suppleat duplicem defectum, nempè patrię potestatis, & insinuationis, quã do donatio excedit summam aureorum 500. quæstio est dubia; vide Mago. decis. 64. num. 27. Rot. Floren.

Donatio iurata inter patrẽ, & filium, an habeat tacitam conditionem, si filius donatarius patri superuiuat; ita quòd filio præmortuo reuertatur ad patrem res donata, vide Cran. consi. 102. & consi. 245. vbi sustinet partem negatiuam contra Dec. pro opinione Crauet. scribit Rol. consi. 77. lib. 1. tamen cum Decio transeunt Cassa. in cõsuet. Burg. tit. *des droicts*. rub. 4. §. 7. glo. fin. nu. 14. in fine Menoch. cons. 84. vol. 1. cum tribus declarationibus, de quibus vide ibi. per Menoch. vide Perillustr. D. Pi. Tessau. decis. 32.

Quare pater non possit donare filio, & ècontra, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 132.

Parentum conuentio etiam iureiurando firmata (de ęquitate seruanda inter liberos vtriusque generis) nõ valet, si referatur ad contractum, & viam vltimæ voluntatis; secus si ad modũ dispositionis inter viuos, ita vt integra eis remaneat testandi facultas. Dec. cons. 184.

Donatio facta filiæ in potestate licèt nõ valeat, confirmatur tamen morte patris pręcedente traditione rerum donatarum; & sufficit traditio per constitutum, interim potest tamen pater de bonis donatis alteri dare in præiudicium filiæ, & valebit secunda donatio, dũmodo non sit inofficiosa. Dec. consi. 297.

Donatio facta primo loco filię, præualet donationi secundæ pio loco factæ, si in prima donatione interuenerit iuramentum, quod supplet defectum insinuationis, & facit cessare patriam potestatem. Dec. consi. 432.

Dona-

Donatio facta à patre filiæ quãdo, & ex quibus coniecturis præsumatur facta in fraudem ad hoc, vt possit reuocari, vide Dec. consi. 659.

Donatio filiæ à patre facta morte patris non confirmatur, si filia prædecesserit. Natt. consi. 188. Tom. 1.

Donatio inter viuos per patrẽ facta filio in potestate contemplatione futuri matrimonij, ipso matrimonio secuto valet, nec potest reuocari, etiam filio consentiente. Natt. consi. 609. Rol. consi. 44. vol. 4. & consi. 70. ibi.

Dicta donatio dicitur facta ob causam: ideò nõ comprehenditur per statutum simpliciter loquẽs de donatione. Natt. d. consi. 609. nu. 6. 8. & 14. & illã prohibens. Menoc. cõsi. 261. lib. 2.

Rei donatæ filio contemplatione matrimonij ita ipse filius efficitur dominus, vt possit de ipsa re ad libidum disponere; quia ad ipsam rem filij ipsius non censentur vocati. Menoc. consi. 286. lib. 3.

Donatio facta filio in potestate, cõfirmatur per mortem patris, si moriatur ante filium: idem si pater emanciparet filium ipsum, & non reuocaret donationem. Pet. de Raue. sing. 874. vide Marc. de Mant. sing. 377.

Donatiò facta filiæ dotis contemplatione valet, nec onus fideicommissi in ea imponi potest. Marc. de Mant. sing. 433.

Donatio inter patrem, & filium quando valeat, & donatio immoderata non confirmatũ mor te in eo, quod est immoderata, & non retrotrahitur quantũ ad dñium; sed quantum ad fructus sic. Bar. in l. 2. C. de inoffi. testam. vide eundẽ Bart. in l. 2. C. de condict. ob cau. & in Auth. vnde si parens. C. de inoffi. testa.

Si pater donet filio suo emancipato omnia bona sua præsentia, & futura reseruato sibi vsufructu, non valet talis donatio, quare ea non obstãte potest pater in vita ad libitum dispo nere. Bart. consi. 76. vol. 1. & donatio facta per patrem naturalem filio suo naturali in præmium emancipationis, non valet. Guid. Pap. quæstio. 632.

Filius emancipatus asserens rem sibi donatam à patre, debet hoc probare, siue ipse petat ab hærede possidente; siue hæres ab illo possidente petat. l. 16. C. de probatio.

Donatio facta filio in potestate confirmatur emãcipatione, si res fuerit filio tradita, vel reperiatur in possessione de volũtate patris tacita, vel expressa. l. 2. C. si quis alteri, vel sibi. vide. l. 32. §. pater. ff. de donatio.

Donatio facta filio non redit ad patrem donantem mortuo ipso filio, sed ad filios filij donatarij, qui succedunt patri, excluso auo, quod procedit data validitate donationis. Guid. Pap. q. 147.

Verba in donatione apposita, ad habendum, tenendum, & possidendum, quid operentur, vide ibi. nu. fin.

Donatio primo filio masculo nascituro ex tali matrimonio facta, valet. Guid. q. 267. & tali donatione facta, seu alteri masculo, si maluerit donator, primogenitus admittitur, cæteris exclusis: idem si donator pater decesserit nulla alia facta declaratione. Gui. Pap. q. 505.

Donatione facta in contractu matrimonij primonato, si nascatur primò filia, postea filius, admittitur ipse filius secundo loco natus, exclusa filia. Guid. q. 506.

Filio nascituro põt donari, & Notarius potest pro nondum natis stipulari. Boer. decis. 172. nu. 4. tamen tũc donatio est in pendenti; seu in suspenso ex natura rei donec nascatur; sicut ex natura rei acquirẽdæ ex stipulatione, vel legato. Boer. ibi. nu. 6. & sic spẽs rei, vel ipsa facit valere dispositionem. ibi. nu. 7. & deficiente spe, cessat dispositio.

Vsusfructus rei nascituro donatæ, ad quem interim spectet mortuo donante, vide ibi. num. 16. 17. 28. & seq.

Pactum in contractu matrimonij initum, quòd primogenitus succedat, & sit hæres, an valeat, vide per Boer. decis. 204.

Donatio facta filio in capitulis matrimonialibus ex nunc, prout ex tunc secuta morte, & ècontrà, & in prçambula hora mortis cũ clausula constituti, operatur translationem domi nij à die inuiti contractus donationis, ideò efficitur irreuocabilis. Vinc. de Fran. dec. 13.

Donatio facta primogenitæ licèt præsumatur facta animo dotandi; tamen si mortuo patre ipsa filia in pupillari ætate superstit, & in ea ætate decesserit, transmittitur d. donatio ad matrem ipsius pupillæ; sed in illa censetur inclusa legit ma. Rot. Auenio. decis. 56. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Pater donans filiæ in cõtractu matrimonij oĩa bona sua pro ipsa filia, & eius descendentibus ex ipso matrimonio, & quibus dederit, habẽtibus causam ab ipsa intelligit donare ordine successiuo, nẽpè q primò sint vocati post ipsam filiã descẽdẽtes ex illa, & illis deficiẽtibus, alij, & nõ aliter: ideò hoc casu filia nõ poterit donare secundo viro in pridiciũ filiorũ d. primi mrimonij. idẽ Pap. li. 15. tĩ. 1. arrest. 5.

Collatio non fit de bonis dotatis in contractu matrimonij, quando filius donatarius vult succedere patri donatori simul cũ fratribus, aut sororibus ab intestato. Craue. consi. 85. qd in alia donatione, vide Craue. consi. 102.

Donatio facta per matrem filio nõ existenti in potestate patris valet; aliàs secùs: item, & facta filio naturali. Capel. Thol. q. 192.

Licèt

Licet donatio facta à patre filio (nisi sit insinuata) non confirmetur morte donantis, tamen talis insinuatio præsumitur ex lapsu 30. ann. Paul. Aemil. decis. 176. lib. 2.

Notarij acceptatio in donatione requiritur, & oportet quòd appareat de consensu donatarij. Franc Marc. q. 326. fallit, quando donatio perficitur re ipsa per retétionem vsusfructus, per quam transferuntur dominium, & possessio. ibi. nu. 14.

Quando filius hæres expressè approbat testamentum patris, an per hoc videatur renunciasse iuri donationis competēti inter viuos, & capere bona virtute testamenti, vide Marc. quæst. 329. & 330.

Confirmatio donationis facta in testaméto patris, an habeat vim legati, vel fideicommissi distingue, aut à principio valuit, & tunc nihil operatur confirmatio, aut non valuit, & tunc habet vim legati, vel fideicōmissi. Fran. Marc. quæst. 330.

Mulier si pro dote filiæ viro consentiente aliquid dederit, valet donatio. Marc. q. 507. n. 18.

Diuisio patris facta inter filios, quando magis habeatur pro donatione inter viuos, quam vltima voluntate, vide Iacob. Put. decis. 132. lib. 2. & decis. 84. ibi.

Dispositio patris habetur pro dispositione inter viuos, quando continet actum de præsenti. Paul. Aemil. decis. 275. par. 1. maximè quando adest clausula, promittens non reuocare, etiā ex causa ingratitudinis. idem Vera. decis. 105. par. 2. & decis. 288, ibid.

Pater filio suo dedit mille, & apposuit in donatione, si filius decederet sine filijs, quòd posset disponere vsque ad summam ducentorum aureorum, in reliquis succederet ipsi filio Sempronius, tunc filio decedente ab intestato, & sine filijs venientes ex successione ab intestato, possunt petere illos ducentos aureos, de quibus filius poterat disponere. Vincent. de Fran. decis. 45.

In donatione læsio nō consideratur regulariter: fallit, si filia donauerit patri suo etiā cum iuraméto, quia tunc talis donatio potest annullari, quatenus fuerit læsa. Mag. dec. 18. Ro. Flo.

Donatio facta per patrē filiæ, & filijs ipsius filiæ, nō cōprehendit pronepotes, nisi concurrētibus coniecturis. vide Mago. deci. 71. Rot. Flo.

Donatio facta filio, & si sine liberis decesserit ad donantem reuertatur, non reuertitur, si filius relinquat nepotem ex filio. Rot. Auenio. decis. 84. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Donatio facta sub cōditione, si donator decesserit sine filijs, cum clausula cōstituti ex nūc, pro vt ex tunc operatur, vt purificata conditione, donatarius possit propria auctoritate capere possessionem rei specificè donatæ. Io. Pap. lib. 8. tit. 6. arrest. 3.

Donatio facta per patrem filio absenti, & non acceptata in vita patris, sed solùm post mortem non valet: quia non fuit ratificata tempore habili, nempe in vita donantis. idē Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 15.

Quando pater non potest donare filiæ naturali spuriæ, pariter donare non poterit filijs legitimis, & naturalibus d. filiæ spuriæ. idem Pap. ibi. arrest. fin.

Statutum disponens, quòd donans manu propria donationem subscribat, an habeat locū in donatione facta à patre filio (etiam naturali) pro suo parapherno, vide Crescen. deci. 1. aliàs 243. tit. de donatio.

An filia vidua viuente patre possit dare dotem suam suis proprijs filijs, & an conualescat patre mortuo, vide Craue. consi. 39.

Donationes omnium bonorum faciendæ sunt à minoribus 25. ann. in iudicio, vel ex. adhibitis solemnitatibus, de quibus in antiquis cōstit. Sab. sub tit. de donatio. vide D. Sol. in suis commenta. ibi. fol. 107. & decretum comprehendit etiam donationem factā inter patrē, & filium. D. Sol. ibi. nu. 10.

Donatio facta filio in præmium emācipationis dicitur simplex; sed ipsa donatio, improbata emācipatione corruit. D. Sol. ibi. n. 12. fo. 107.

Pater dans aliquid filio non donare; sed cōmittere creditur. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 88.

Filius impendens in causam patris donare non præsumitur. ibi. nu. 12.

Donare præsumitur mater, vel auia cùm alimenta filio præstitit animo non repetendi, quod declaratur per eundem Menoch. ibid. num. 20. & 21.

Mater impendens in causam filij viuo patre diuite ab ipso patre impensas repetere potest, & impendens pro filio diuite ab eo repetit: idem semper quando repetendi animo impendit. Menoch. ibi. nu. 28.

Dos à patre data filiæ tunc pater donare præsumitur. ibid. nu. 28. quid de dote data à matre, vide ibid. nu. 45.

Donatio à patre filio facta, si studuerit, intelligitur, & ad doctoratum peruenerit. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 237.

An, & quando valeat donatio causa mortis facta à filio patri ad eius commodum consentienti. vide Dec. consi. 245.

Inter patrem & filium, vel filiam valet donatio causa mortis. Dec. consi. 423. nu. 13.

Donatio facta à patre filiæ, dum adhuc stat in eius domo nō valet; secùs si fit in domo mariti. Ant. Corset. in suis singularibus litera D. sing. donatio. 1.

Libri empti per patrem, & traditi filio, quando videantur donati, vide Barto. in l. 18. C. famil. ercisc.

Donatio morte confirmata, quasi per omnia habet vim relicti. Bartol. in l. 2. C. de condict. ob cau.

Pater donans filio simpliciter in dubio, an videatur donasse vt filio, an vt benemerito, & assertio patris super meritis, non probat merita. Bar. in l 1. & 13. C. de collatio.

Donatio facta filio tempore emancipationis, dicitur donatio simplex, & non ob causam. Bartol. in l. 3. C. de fid. instrument. & iure hast. fisc.

Donatio facta ob benemerita statim valet, si merita præcesserint, sed quādo in re donata procedat vsucapio, vide Barto. in l. 1. §. si pater filio ff pro donato.

Donatio patris facta filio in potestate non validatur per vsucapionem. glos. in l. fin. C. de vsucapio. pro donato.

Mater non potest donare rē, quam prius donauerat filio. l. 6. C. si aliena res pignori dat. sit.

Patre patiente stipulari filium, perficitur donatio. l. 35. ff. de donatio.

De inofficiosis donationibus, & dotibus.

Reuocatio donationis, quæ fit ex remedio. l. si vnquam. C. de reuoc. donat. & ea, quæ fit ex titulo de inoffic. donat. quomodo differant, vide Crauet. in consi. impresso post decisio. 122. Pede. fol. 219. num. 17.

Distinctio notabilis affertur an, & quando donatio tanquam inofficiosa per subsecutam filij naturalis, aut spurij legitimationē reuocari possit. ibi. nu. 18.

Donatio, quæ non fuit inofficiosa re, & cōsilio, in totum non rescinditur; sed vsque ad legitimam tantùm. vide ibi. num. 19. sed quando dicatur esse inofficiosa consilio, declaratur. nume. 20.

Reuocatoria dotis inofficiosæ vsque ad legitimam datur filijs soluto matrimonio contra hæredes viri: sed non datur contra maritum sororis constante matrimonio. Affl. decis. 86. cōtrarium tñ fuit postea iudicatū, vt testatur Vincent. de Fran. decis. 104. quod procedit etiam in dote solùm promissa nondum soluta. Afflic. ibi. d. decis. 86.

Donatio filiæ per patrem in fraudem creditorum facta, soluto matrimonio solummodo reuocatur ibid.

Dos an diminuatur, si pater fiat postea pauper post dotis constitutionem, vide Boer. decis. 62. nu. 9. 11. & 16.

Reuocatio dotis filiæ datæ in terminis. l. si vnquam sit statim nato filio, quo ad legitimam. Vincen. de Fran. decis. 104. imò quòd nō fiat, nisi soluto matrimonio, & dote restituta, scribit. Natt. consi. 90. Tom. 1.

Actio inofficiosæ dotis est instar querelæ de inofficioso testamento; ideò ipsa actio non competit, nisi post mortem donantis. Vinc. de Fran. decis. 170.

Immensa donatio vni filiorum facta, per alios filios vsque ad legitimam reuocari potest. Andr. Gail. obser. 116. num. 3. lib. 2. Authen. inde. C. de inoffi. testa.

Donatio inofficiosa, per filios reuocatur vsque ad legitimam tantùm Natt. conf. 115. Tom. 1. Guid. Pap. sing. 341. & Hartma. Hartma. c. 2. tit. de donatio. lib. 1.

Parētes priuati legitima per filiorum donationes, habent querelam inofficiosę donationis, pro reuocatione vsque ad eorum legitimam. Hart. Hartma. obser. 5. ti. de donatio. lib. 2.

Legitima non debetur de donationibus remuneratorijs. Rot. Auenio. decis. 23. nu. 14. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Donatio dicitur inofficiosa siue sit de omnibus bonis, siue de aliquibus, quę æquipollent omnibus. Ioan. Pap. lib. 1 1. tit. 1. arrest. 6.

Pater, vel mater non potest omnia bona donare, filio, vel filia superstite, alioqui illa donatio tanquam inofficiosa reuocatur. Boer. consi. 1.

Si pater habens filium iam natum illi donationem fecerit, si postea alij filij nascantur, donatio illa reuocatur vsque ad legitimam solummodo. Clar. in §. donatio q. 22. vers. secundo infertur Harma. Harma. cap. 2. tit. de donationibus. lib. 1.

De reuocatione donationis inofficiosæ, vide Clar. q. 24 Dec. consi. 297. Bar. in l. 89. §. Imperator de legat. 2. & in l. 2. ff. si à paren. quis fue tit. manu.

Querela inofficiosæ donationis cessat, quando aliud remedium potest habere locum. Bar. in l. 2. C. de inoffi. dona. Harma. Hartma. cap. 5. tit. de donationibus. lib. 2.

Filius, qui est hæres patris, nō potest agere querela inofficiosæ donationis, nisi fuisset facta in fraudem. Bart. in l. 3. §. patronum. ff. si quid in fraudem patro. fac. sic vide de materia per Bart. in Authen. de immen. donat.

Inofficiosa donatio, qualiter reuocetur, quādo est facta filio, & quando est facta extraneo, & quomodo dicatur inofficiosa re, & consilio, vide Bart. in consi. 46. vol. 2.

Donatio facta in casu necessitatis valet, nec potest reuocari. Abb. consi. 17. lib. 1.

Is, cui donatur inofficiosè potest onere fideicomissi granari. l. 89. §. Lucius de leg. 2.

De donationibus, quæ sub modo, vel conditione, aut ex certo tempore fiunt, vel ob causam.

De substitutione facta in cōtractu donationis, & an valida sit, vide per Ozas. decis. Pede. 85.

Donator domus salua habitatione in vita, potest alteri locare inuito domino. Afflic. decis. 401.

Donatio facta sub conditione omnium bonorum, casu, quo donans moreretur sine liberis, constituendo dictus donans ex nunc, pro ex tunc, & ècontrà se dicta bona donata nomine donatarij possidere valet, adeò quòd mortuo donatore sine liberis, dominium bonorum transit de directò in donatarium; & non in hæredes donatoris Guid. Pap. q. 267.

Donans potest agere contra Ecclesiam, non ad reuocationem donationis; sed vt ei seruentur promissa. Ios. Ludo. decisio. Perus. 29. nume. 22.

Donatio facta Ecclesiæ potest reuocari, non adimpleta conditione; tamen vide ibidem nume. 23.

Donatio, quæ dicatur sub conditione, & quæ sub modo, & facta sub conditione non tenet, nisi impleta conditione; sed facta sub modo valet à principio, & non reuocatur, donec modus ille seruetur, imò si fuerit facta pio loco, nisi expresse fuerit conuentum. Ios. Ludo. decis. Perus. 93. nu. 46. vide Hartman. Hartma. c. 2. tit. de donationibus lib. 2. & glo. in cap. 4. ex. de conditio. apposit.

Modi natura est, vt si deficiat per tertium, in cuius persona adimpleri debet, donatio, seu legatum debeatur: si verò casu in persona illius, qui debet adimplere, vt quia moriatur ante modum adimpletum, non debeatur donatio, vel legatum. Rot. Auenio. decis. 56. nu. 25. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Donatio facta filio sub modo, quòd si sine liberis decesserit ad donantem reuertatur, non reuertitur, si filius relinquat nepotem ex filio. ead. Rot. decis. 84.

Modus appositus in omnibus contractibus, si sit causa finalis contractus, potest agi ad resolutionem: si modus non seruetur; secus si nō sit cā finalis: quia tantùm eo casu agit ad obseruantiam. Anto. Corset. in suis singularibus litera C. sing. contractus.

Sed respectu donationis factæ Ecclesiæ semper debet præsumi, quòd modus non sit causa finalis contractus, & sic ex non obseruantia modi, non reuocabitur donatio facta Ecclesiæ, nisi sit dictum in donatione. Ant. Corset. d. sing. contractus, vide cap. 4. ex. de conditionibus appositis.

Venientes ab intestato succedunt grauato in summa donata, de qua poterat disponere; & non disposuit. Vincen. de Fran. decis. 45.

Dominium rei donatæ hac conditione, vt post certum tempus alteri restituatur, in secundum donatarium absentem ante traditionē non transfertur, vt possit agere vtili rei vendicatione. idem de Fran. decis. 74.

De nullitate donationis propter inobseruantiam pactorum, vide Magon. decis. 76. Rot. Floren. nu. 21.

Donator in præiudicium hæredis, non potest remittere certum modum in donatione appositum, cùm sit acquisita actio hæredi futuro. Magon. decisio. 138. Rot. Florent. nume. 27.

Facta donatione hac conditione, quòd prædecedente donatario sine filijs, res donata reuertatur ad donantem, purificata conditione res reditur etiam ad hæredes ipsius donantis præmortui, nec requiritur, quòd donans viuat tempore conditionis, seu decessus donatarij. Ioan. Pap. libr. 11. titul. 1. arrest. 38.

Constitutum rei donatæ sub conditione ea pendente, non transfert possessionem, & licèt purificata conditione conditio retrotrahatur, tamen si ante euentum conditionis res, pro qua fuit factum constitutum alteri vendita sit, seu donata, & tradita, ius illi quæsitum tolli non potest, licèt prima conditio constituti primi donatarij purificata sit; quia non trahitur retrò in præiudicium secūdi emptoris, seu donatarij. Ludo. à Pegue. in suis quæstio. crimi. cap. 48. nu. 12.

Nam in donatione conditionali conditio existens, non retrotrahitur ad tempus donationis; ideò non præiudicat iuri alteri quæsito medio tempore. Dec. consi. 247.

Si in donatione fuerit reseruata aliqua quantitas danda filiæ, quando matrimonio collocabitur, si filia ante matrimonium decesserit, reseruatio euanescit; quia defecit conditio, sub qua fuit facta reseruatio, & per consequens donans non poterit agere ad quantitatem reseruatam. Craue. consi. 15.

Implementum ex parte sua probare debet, volens agere ex donatione ob causam: quia perditur donatio, quam quis non implet ex parte sua; sed an ista exceptio censeatur

 remisse

remissa, si donator petat à donatario, vt impleat, vide Crane.consi.151.nu.8. vbi tractat de donatario, qui promisit habitare cum donatore, & non habitauit, allegãs hoc euenisse ex culpa ipsius donantis.

Si fuit facta donatio hac cõditione, vt donatarius teneretur soluere debita, de quib. in aliquibus Instrumentis, tenebitur etiam ad debita descripta in apochis contractis ex eadẽ causa. Craue.consi.245.

Si quis asseruerit in proęmio donationis aliqd administrasse, vel recepisse ab aliquo vocato, puta Titio, cum promissione de ipso remunerando, & recompensando, & vlterius considerațis quamplorimis beneficijs acceptis ab illo, ob id ad fugiendam Ingratitudinem omni meliori modo, ex sua spontanea voluntate, & mera liberalitate dederit ipsi Titio aliqua bona, tunc Titius nihil petere poterit ab ipso donatore, ex causa illorum narratorum in proęmio. Crane.consi.301.

Donatio dicitur remuneratoria, & ob causam recõpensandi facta, quãdo in proęmio deuẽtũ est ad benemeritorũ expressionem in specie, seu ad expressionem causæ in specie, quo casu ita vocatur donatio, non obstantibus illis verbis, purè, liberè, simpliciter, & liberaliter. Craue.d.consi.301.

Donatio conditionalis, an sit propriè donatio, vide Clar. in §. donatio. q.2.

Donatio facta sub duplici conditione, vtra que conditio debet verificari. Dec. consi.177.

Conditio apposita in prima donatione, an censeatur repetita in secunda simpliciter facta, vide Dec.consi.190.

Donatio inter viuos de re legata facta sub conditione casu, quo legatum reuocaretur, valet purificata conditione. Dec.consi.294.

Donatio purè, & sub conditione fieri potest, etiam in testamento. Dec.consi.294.nu.2.

Donatio facta sub conditione, illa non impleta non habet locum, & cõditio diuisionis videtur impleta ab eo, per quem non stat quomi nus diuisio fiat. Dec.consi.629.

Donatio inter viuos potest fieri in diem certũ, vel incertum, vel sub conditione; tamen interim non transfertur dominium bonorum donatorum. Natt.consi.118.Tom.1.

Donatio facta à Monacho sub cõditione, vt liceret ei ad propria bona redire casu, quo nõ posset stare in cõuentu, resoluit, si ille absolutus ab ordine auctoritate apostolica, egressus fit monasterium. Natt.consi.180. Tom.1.

Quando donatio fuit facta sub conditione, vel modo, vt donatarius ad aliquid teneretur, & donans vult agere ad bona donata ob defectum modi, vel conditionis, tenetur probare defectum pro fundamento suæ intentionis. Natt.consi.269.

Sempronius donauit aliquid Mariæ, & Catherinæ sororibus pro se, filijs, & descendentibus, & ipsis sine filijs decedentibus voluit bona donata ad Titium peruenire, tunc conditio, si sine filijs refertur non solum ad sorores; sed etiam ad earum filios, & descendentes adeò quòd, vt ipsi sine filijs decedẽtes censeantur grauati restituere bona donata Titio substituto. Menoch.consi.334.lib.4.

Quãdo donatarius fuit grauatus restituere quicquid superfuerit ex bonis donatis tẽpore eius mortis, quid iuris, & quid, si alienauerit bona donata in fraudem, & ex quibus possit fraus probari, vide Menoch. d.consi.334.nu.22.

An donatarius ita grauatus possit retinere dodrantem iuxta Authen.contrà rogatus. C.ad Trebellia.vide Menoch. d.consi.334. nu.56.

Quid, si in ipsa donatione fuerit ita cautum, do no Sempronio pro se, filijs, & descendẽtibus, ac hæredibus, & successoribus, quibus dederit, an censeatur data facultas liberè alienandi bona, vide ibi.nu.10.

Donatio, quam donans noluit effectum sortiri, nisi secuta monastica professione, interim dicitur conditionalis; ideò ante factam ipsam professionem potest reuocari, & eo tempore durante, prędecedente donatario non transmittitur ad hæredes. Menoch.consi.388 lib.4. & dicitur conditionalis, conditione suspensiua, & non resolutiua: cõditio autẽ suspẽsiua ea est, quæ actum ita suspẽdit, vt sine vllo effectu penitus maneat antequam existat conditio: & resolutiua est, quæ non impedit actum esse purum, neq; illũ suspẽdit, sed suspẽdit in aliquẽ euentũ, ideò huius conditionis natura est, vt actus purus remaneat; sed resoluitur, si cõditio ipsa euenerit, vide Menoch.ibi.n.15.

Sed quando dicatur suspensiua conditio, & quãdo resolutiua, & quomodo hoc cognoscatur, vide ibi.nu.17.

Donatio pura sub conditione resoluenda, non est propriè donatio. Barto. sing. 3. sed quã actione repetatur donatum, vide eundem in l.1.ff.de donatio.

Onus rei donatæ adiectum, an transeat in donatarium, si res ad illum reuerti contingat, vide Ludo.Roma.sing.793.

Ecclesia tenetur donatorem alimentare re donata combusta, quando fuit data, vt teneretur alimentare ipsum donatorem. Franc. Cremen. sing.1.

Conditio impossibilis adiecta donationi causa mortis, non vitiat donationem. Anton. Corset. in suis singularibus litera C. sing. conditio. 1.

Pactum

Si pactum in donatione apponatur, vel modus non est propriè donatio, & datum, vt reddatur danti an, & quando operetur dominij translationem in accipientem, vide Bar. in l. 20. ff. si cert. peta.

Donatio facta alicui, si ipse donator, & filij eius decederent sine filijs, donatore decedente cum filio, donatio non debetur donatario. Bar. consi. 155. vol. 1.

Quando fit donatio omnium bonorum alicui hac conditione, vt bona post mortem donatarij perueniant ad Titium præsentem, & stipulantem, talis donatio pôt reuocari in prçiudicium illius Titij. Abb. consi. 48. lib. 2.

Donatum per patrem filię, vt creditorib. paternis soluat, ea non soluente, potest repeti per hæredem patris. l. 2. C. de condictio. ob. caus.

Pactum in donatione appositum, ne liceat donatario alienare operatur, q aut pactũ seruetur, aut res donata ab eo condicat. l. 3. C. eod.

An defectu causæ finalis non sequuta, donatio reuocetur, vide l. 7. & 8. C. eod.

Donatio facta ob modum impossibilem non valet. l. 5. C. de donatio. antè nupt.

Confitens se donasse, sed sub conditione, an teneatur probare, quòd sub conditione donauit, vide glo. in l. 2. C. eod.

Res prohibita donari, cẽsetur etiam prohibita alienari, vel aliter distrahi, si fit eadem ratio in vno casu, quæ est in alio; aliàs secùs. DD. in l. filiusfa. §. diui. lo 2. de legat. 1.

De donationibus causa mortis.

DOnationi causa mortis debent adhiberi quinq; testes, tñ inter liberos duo sufficiunt. Hartm. Hartm. c. 7. tit. de donationib. lib. 1. & stante statuto, q in testamento sufficiãt duo testes, tunc etiam donatio causa mortis valet coram duobus. ibid. d. c. 7.

Donatio causa mortis quinque testibus probatur, ad cuius reuocationem sufficiunt duo. Ozas. decis. 53. nu. 6. Marc. q. 485. vide Fran. Mant. de coniect. vlt. volu. lib. 1. tit. 12. sed qd, si tres essent mortui, & vnus ex viuis contradiceret instrumẽto, vide Fran. Marc. d. q. 485

De substitutione facta in cõtractu donationis, & an valida sit; vide Ozas. decis. 85. vbi sustinet partem affirmatiuam, etiam facta substitutione absenti.

In donatione causa mortis potest fieri substitutio. l. vnica. §. finautem in fine. C. de cadu. toll. sed an in tali substitutione requiratur stipulatio, vide glo. ibid.

Vxor licèt constante matrimonio dotẽ donare non possit in præiudicium mariti, tamen talis donatio morte mariti confirmat. Ozas. decis. 94. nu. 8.

Donatio, siue promissio bonorum post mortẽ valet, siue sit donatio causa mortis, siue inter viuos (an tunc sit donatio causa mortis, vel inter viuos, vide Bar. in l. si C. de pact. nu. 21.) secùs si quis donet post mortem eius hæreditatem, vel omnia bona præsentia, & futura, aut promittat, q hæres erit. Ozas. decisio. 100. nu. 25. vide Guid. Pap. quæst. 306. & 510. & Bar. in l. 19. C. de pact.

Promissio certarum rerum; non autẽ hæreditatis, seu successionis valida est. Ozas. ibi n. 26.

Donatio causa mortis collata post mortem, cẽsetur vti legatum, vel fideicommissum, quod ob reconualescentiã uõ reuocatur. Ozas. decis. 158. nu. 5. & deci. 126. nu. 2. & lex, si mortis causa la 2. ff. de dunatio. caus. mort. declaratur. ibid. nu. 4. & 7.

Legis, si quis argentum. C. de donatio. dispositio ad donationem cã mortis trahitur. Ozas. decis. 120. nu. 5. & 14. Rom. sing. 529.

Minori non datur restitutio aduersus donationem causa mortis, cùm possit eam ad libitũ reuocare. Rom. sing. 529 nu. fin.

Donatio causa mortis facta per adultum sine curatore an valeat, ne. hæres adulti restitui possit aduersus talem donationẽ, vide Capi. decis. 73. num. 8.

Filiusfa. qui donat cã mortis debet eius ætatis esse, cuius esse oportet, si testari velit, dummodo interueniat curatoris authoritas, vide ibi.

Donatio nunquam præsomitur, vbi potest dari alia coniectura. Afflic. decis. 44. num. 24. vide supra tit. de donatio. int. viu.

Quando donatio causa mortis fit cum pacto de non reuocando, quid iuris, vide Afflict. decis. 338. & supra titu. de dona. inter viuos.

Donatio causa mortis requirit præsentiam donatarij, nec valet facta absenti, nisi præcedente Notarij stipulatione facta modo, de quo vide per Capic. decisio. 73. Guid. Pap. q. 212. Pap. lib. 12. tit. 1. arrest. 31. Clar. in sua Practic. §. donatio. q. 13. vel nisi interuenerit iuramentum donantis. Guid. d. q. 212. aut, nisi donatarius postea cõsenserit. Boer. decis. 353. n. 3.

Absenti tamen de æquitate Canonica semper donari potest. Aegid. conclusio. 741. vide Capel. Thol. q 384. vbi vt contrariũ decisum.

Nascituris potest donari, & Notarius pro illis, potest stipulari. Dec. consi. 245. sed tunc donatio est impendenti, & habet illam tacitam conditionem, si nascantur. Boer. decis. 172. sed interim ad quem pertineant fructus rei donatæ, vide ibid. nu 26. 27. 28. & 30.

Donatio facta absenti non valet, nisi nuntius, vel epistolæ interueniat, & talis nuntius debet esse

esse ad id specialiter destinatus. Clar. in §. donatio. q. 12. quid, si fuerit facta praesenti, & tacenti, vide ibid. tamen in donatione facta in testamento, non requiritur donatarij praesentia, nec est propriè donatio, & quādo nō valeret, vt donatio, valeret tamen, vt legatū, vel fideicommissum Capel. Thollos. q. 384. in additio. nec ad validitatem requiritur aditio haereditatis. Fran. Crem. sing. 14.

Donatio causa mortis facta absenti licèt non valeat in vim donationis, valet tamē in vim fideicommissi, si adsit legitimus numerus testium. Crauet. consi. 52. nu. 5. & consi. 139. nu. fin. idem si fuisset facta absenti in testamento. Clar. in §. donatio. q. 5. Dec. consi. 184. 196. & consi. 245. nu. 8.

Donatio facta absenti, Notario pro ipso stipulante, an valeat, & quid hoc casu, si donatarius decesserit ante acceptationem, & ratificationem, vide Clar. in §. donatio. q. 13.

Donatio causa mortis, quo ad sui ordinationē aequiparatur contractui. Capic. decis. 73. n. 7.

Donatio causa mortis, an magis comparanda sit contractibus, quàm vltimis voluntatib. vide Clar. in d. §. donatio. q. 5. Bart. in l. 3. C. qui testam. facere possunt, quod procedit, quando non fit in testamento, nec in codicillis. Abb. consi. 40. lib. 2.

Donatio causa mortis facta concubinae valet, si tempore donationis concubinatus non durabat. Capic. decis. 202.

Stultus, vel furiosus, vbi faceret actū quoquomodo dispositum, quem quilibet sanae mentis fecisset, talis actus valet, & tenet. Gram. decisio. 73. num. 38.

Agi potest actione personali contra donatariū omnium bonorum nulla intentata reuocatoria, si ipse donans non reliquit haeredem. Guid. Pap. quaest. 105.

Donatio, quae confirmatur morte, quo iure petatur, vide Guid. Pap. d. q. 222. nu. fin.

Donatio causa mortis facta per filiumfa. alteri, quàm patri, vt valeat quatuor requiruntur, de quib. vide per Guid. Pap. q. 222. nu. 2.

Ipsa donatio, vt confirmetur solùm requiritur mors filij. ibid. nu. 3.

Licèt filiusfa. nō possit donare (nisi cum patris consensu) bona, in quib. patri quaeritur vsusfructus. Rol. consi. 89. vol. 4. hoc tamen non videtur procedere, quando donat ea, in quibus patri non quaeritur vsusfructus, nec proprietas, vide Vincent. de Fran. decis. 4. nu. 17. & Crauet. consi. 77. num. 14. Bart. in Authen. vt liceat matri, & auiae.

In dicta donatione vltra consensum patris, requirit praesentia donatarij. de Fran. ibi. n. 19.

Donatio facta à filiofa. in testamento sine consensu patris, non potest etiā valere in vim legati; vel fideicōmissi; sicut valeret, si esset facta ab homine sui iuris. ibid. d. decis. 4. nu. 19.

Pater filio sibi donanti potest consentire, dādo ei potestatem donandi quibus velit; secus si cōsentiret tantū, vt sibi patri donaret. Gasp. Cabal. milleloq. 805. vide Ioan. Pap. lib. 7. tit. 1. arrest. 7. Clar. in §. donatio. q. 6. Dec. consi. 245. & consi. 280. nu. 5. Bat. in l. 1. ff. de auctor. & cōnsensu tuto. nu. 4. & 7. quia tunc donatio non valeret. Guid. Pap. q. 223.

Etiam inter viuos, & cum iuramento sine patris consensu filiusfa. non potest donare bona, in quibus pater habet vsumfructū. Vinc. de Fran. decis. 71. aliàs filiusfa. patre permittente potest donare causa mortis. Bar. in l. 1. ff. de aucto. & consen. tuto. & in l. 2. de lega. 1. non sufficit tamen tacitus consensus patris; quia requiritur expressus, & specialis, ex quo colligitur satis non esse filium patre consentiente testari adiecta clausula codicillari, vel vt testm̄ valeat etiam iure cuiuslibet vltimae voluntatis. Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 1. tit. 12. Guid. Pap. sing. 61.

Pater consentiens filio simpliciter, vt possit donare, non intelligitur cōsentire, vt possit donare cā mortis. Raud. tracta. de analog. c. 15. nu. 283. & talis consensus patris debet interuenire in ipsa donatione, non respectu praeiudicij ipsius patris; sed ad integrandā personam filij; ideò debet expressè interponi. Clar. in §. donatio. q. 6. nec ex interuallo adhibitis, cōualidat donatio. Frā. Crem. sin. 70.

Filiusfa. quare possit donare causa mortis; non autem testari, vide Bart. in l. 3. C. qui testam. facere possunt. & in l. 6. ff. de testamen.

Si filiusfa. in testamento facto cum consensu patris aliquid donat, & in eo dicat, si non valet iure testamenti vult valere in vim codicillorum, vel donationis causa mortis, an valeat relictū distingue, aut pars, cui donatū fuerat erat praesens, & valebit in vim donationis, vel absens, & nemine pro ea acceptante, & non valet. Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 6. nam donatio causa mortis in testamēto per filiumfa. cum consensu patris fieri nō potest, nisi Notario praesente, & nomine donatarij recipiente. Rol. consi. 82. vol. 1. nu. 27.

Donatio facta alicui, & suis haeredibus cēsetur facta non solùm haeredibus suis; sed quibuscunque. Guid. Pap. q. 230.

Insinuatio non requiritur in donatione causa mortis. Guid. Pap. q. 325. nu. fin. & q. 610. Pap. lib. 11. tit. 1. arrest. 25.

Donatarium sufficit probare bona fuisse possessa à donatore tēpore mortis, nec tenetur probare dominium, & alleganti bona non esse

donantis

donantis incumbit onus probandi: & appellatione rerum suarum non veniunt iura, & actiones; secus appellatione rerum simpliciter. Guid.Pap q.442.

Donator medietatis omnium bonorum, pôt vnã rem insolidum alienare. Guid. Pap.q 602.

Donatio generalis refertur ad specificata, & nõ comprehendit rem donatori ex fideicommisso debitam. Boer.decis 33.

Donationem probat scriptura priuata, etiam sine die, & cõsule. Boer.decis.172.n.19 & 20.

Donationis interpretatio fit latissima contra donantem. Boer.decis.172.nu.27.

Quando quis sine retẽtione vsusfructus donat omnia bona post mortem suam, tacitè videtur reseruatio vsusfructus facta. Boer.decis 204.nu.37.

Donatio censetur facta causa mortis, vbi de eadem fuerit facta mentio. Boer.decis.353. quod limita, vt ibid.num.11.& 12. vide Fran. Marc.q 485.nu.6. & supra tit.de donatio.int. viu. Capel. Thol.q.454.& 485.

Donatio causa mortis non transmittitur ad hæredes, prædecedente donatario, vide Boer. d.decis.353.nu.12.circa medium.

Quando vni donatur cõtemplatione alterius, acquiritur illi, cui relinquitur; non illi, cuius contemplatione donatur. Aegid.Bellamer. conclusio. 741.

Non solùm pacifcendo super re sua potest quis cõtra cõmunem regulam alteri quærere; sed & idem potest paciscendo super re, quæ de proximo sua futura esse speratur. ibid. nu.8.

Cautio mutiana habet locum in donatione cã mortis. Capel.Thol.q 326 Lud.Rom.sin.584

Licet in donatione causa mortis, nõn possit fieri substitutio sine promissione substituto facienda: tamen hoc intelligendum est directè; sed bene potest fieri per fideicommissum. Capel. Thol.q 454.

Donans phibens donatario, ne vita sua durante se in possessionẽ intromittat, reseruat sibi possessionẽ ciuilem. Put.decis.216.lib.3.n.5.

Clausula, dedit transtulit, &c si in vita donãtis, nihil operatur, post mortẽ eius sortitur effectum. Put.ibid.decis 216,lib.3.

Non dicitur donatio causa mortis, quando apponitur hoc verbum mortis, pro demonstratione temporis, quo donatio est habitura effectum. Vincent.de Fran.decis.213.nu.8.

Donatio causa mortis est, quæ sub mortis mentione fit, & tempore mortis cõfertur: fallit Primò, quando fuit facta ob benemerita: Secundò, quando fuit reseruatus vsusfructus: Tertiò, quando adest pactum de non reuocando: Quartò, quando accedit iuramentũ: Quintò, si apponitur constitutum; Sextò, quando in ea fit mentio hæredis donatarij, de quibus omnibus vide per Hiero. Mago decil. Luc. 87.

Ex quibus coniecturis colligi possit factã fuisse donationem causa mortis, vel inter viuos, vide Fran. Maut. de coniec. vlt. volũ lib. 1 ti.13 fol.11. Raud. tract. de analog. c.23. Crau.cõsi. 214. Dec.consi 470.& in dubio donatio præsumitur causa mortis. Craue.consi.277. vide Dec. consi 306.

Donatio iudicatur inter viuos, vel causa mortis, pro vt melius valere poterit. Crau.cõs.52.

Donatio inter viuos iurata de omnibus bonis, licèt inter viuos valere nõ possit, valebit tamen, vt donatio causa mortis; si adsit numerus quinque testium. Crau.consi.139.

Senex dũ donat, causa mortis donare dicitur. Menoch de arbit.iudi. lib.2.cal.60. nu.13.

Donans causa mortis promittens non contrauenire, nõn tamen ex hoc donatio transit in donationem inter viuos. Dec. consi.239.nu. 10. vide Natt. consi. 104.& supra tit. de donatio. inter viuos. nam donatio causa mortis, non amittit naturam suam ex eo, quòd in cõtractu donationis dictum fuerit, ꝙ non possit reuocari, & donans promisit non contrauenire. Dec.consi.306. vide Natt.consi. 104.& consi. 607. Fely.consi.42.nu. 14.

Donatio causa mortis arguitur ex eo, ꝙ quinque testes adhibiti fuerunt. Natt.consi. 104. Tom. 1. sed vide nu.14 ibid.& consi.123.

Donatio causa mortis dicitur, quando ita vocat à donante, maximè quando mentio mortis facta est per modum causæ finalis, & tñc promissio de non reuocando non mutat naturam ipsius donationis, vide Natt. cõsi. 123. -rò, quia pactum contra substantiã cõtractus vitiatur, qñ verba non patiuntur, vt fiat transitus in alium contractum. ibid. nu.9.

Donatio cã mortis sui natura reuocabilis, efficitur irreuocabilis, si fuerit iurata. Guid. Pap. singul. 343.

Si quis dicat do, vel dono, in dubio præsumitur donatio inter viuos: sed si dicat relinquo; tũc præsumitur donatio causa mortis. Guid. Pap.sing.556.

Diuisio patris inter viuos habet vim vltimæ voluntatis; non vim simplicis donationis. L. eo. §. si pater. ff. famil. ercifcund. vide infra eod. titul. famil. ercisc.

Donatio causa mortis plurib. modis fieri pôt, & huius donationis tres sunt species. Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 1. tit. 12. nu. 5.

Donatarius cã mortis, tenet capere possessionẽ bonorum donatorum à manu hæredis donantis. idem Pap. lib.8. tit.6. arrest. 2.

Mors ciuilis propriè non æquiparatur morti naturali

naturali; ideò donatio facta in casu mortis, non habet locum in morte ciuili. Pap.lib.24. tit.15.arrest.1.& 2. vide tamen Cassan.in con suetu.Burg.tit.*des droicts* Rub.4.§.6.gl.6.n.10.
Statutum prohibens donationem, non cōprehendit donationem causa mortis, si sumus in odiosa materia; secùs in materia fauorabili. Raud.tracta.de analog.cap.15.nume.285. tamen statutum prohibens maritum relinquere vxori in vltima voluntate, habet locū etiam in donatione causa mortis.ita pronunciauit Senatus Mediol.contra Decium,vt testatur idem Raud.ibid.c.18.nu.69.
Donatarius particularis non tenetur ad onera. Craue. consi.19.nu.15.
Vsurarius manifestus, an possit donare causa mortis, vide Clar.in §.donatio.q.7.
Donatio facta causa mortis, nudo pacto perficitur. Clar.in §.donatio.q.14.
Donatio,in qua incerta est persona donatarij, sed euentu futuro venit certificanda tenet. Maran.in suo Spec. par.2.nu.5.fol.6.
Donatio causa mortis reciproca, vbi est facta inter fratres de omnibus bonis,cum clausula,q in eo,qui post se liberos reliquerit nō habeat locum, superstes ex dd.fratrib. excludit nepotes ex fratre p̄mortuo, in bonis alterius fratris sine prole decedentis.Natt.consi.587.
Solemnitas,de qua in l.hac consultissima,tradita pro validitate testamenti cæci, non habet locum in donatione causa mortis, nec ēt in codicillis,ita scribit Rol.cōsi.82.vol.1.nu.20.
Actio descendens ex donatione causa mortis est stricti iuris, habet tamē instar bonę fidei. Ludo. Roma.sing.118.
Donatum sibi causa mortis accipiens,non pōt testm̄ donantis(etiam ab ipsa donatione separatum) infringere.idem Rom.sing.482.
In donatione causa mortis transfertur dominium in donatrem ipso iure, reuocata donatione. Pet.de Raue.sing.879.
Mulier,quæ non potest contrahere sine consensu consanguineorum, sine tali consensu non poterit donare cā mor. Io.de Arno.sing.42.
Monachus an possit sine consensu Abbatis donare causa mortis,vide Bar.in Auth.ingressi. C.de Sacrosanct.Eccles.nu.66.
In donatione causa mortis habet locū ius accrescendi.Bar.in l.vnica.§.fin.C.de caduc.toll. in l.8.ff.de transact. & in l.110. de verb.oblig.
Donata causa mortis, videntur in vltima volun tate relicta.Bar.in l.8.ff.de transact.
Donatarius si post mortem donantis ingressus fuerit possessionē rei donatę sua auctoritate est prædo.Bart.in l.5.§.sed si.ff.de pet.hæred.
Donatio cā mortis est vltima volun.& sapit naturā cōtractuū inter viuos.Bar. ī l.2.de leg.1.

Donatio, quæ morte confirmatur,non venit in fideicōmissum.Bar.in l.3.§.quidā. ff.ad Treb.
Testamēto rupto,rumpitur donatio causa mor tis ex testamēto dependens; aliàs secùs.Bar. in l.3.ff.de legat. præstandis cont.tabu.
Donatio,vt legatum factum ab Aduocato con cubinæ, non valet. Bart.in l.6.ff.de re iudic. idem in Clerico.ibid.
Prohibitus alienare inter viuos, an videaẗ prohibitus donare vltima voluntate, vide Abb. consil.4.lib.2.
Quod mortis causa donatur ad euitandā alterius legati pręstationē, ad legem Falcidiam non pertinet.l.1.§.item si ita.ff.ad leg.Falcid.
Sicut legata non soluunẗ,nisi deducto ære alieno,ita & in donatione causa mortis obseruatur.l.circa legem in fine.ff.ad leg. Falc.
Donatio cā mortis poterit reuocari,ēt si fuerit iurata.Dec.in l. non omnis.ff.si cert.pet.
Pactum futuræ successionis inter priuatos non valet,etiam per modum donationis cā mortis.l. licēt inter priuatos.C.de pact.
Filius emancipatus asserens sibi rem donatam à patre debet illud probare, siue ipse possideat,& hæres ab eo petat,siue ab hr̄de possidente ipse petat.l.16. C.ad leg.Falcid.
De donatione causa mortis detrahit falcidia. l.5.C.ad leg.Falc.l.12. & penul.eod.
Reuocata donatione cā mortis,res condicitur cū suis accessionib.l.12.ff.de cōdic.causa dat.
Donatio causa mortis facta inter virum, & vxorem valet quocunq; modo fiat, & vbi fit donatio causa mortis,quę tetrò non trahit,duę regulæ vitiantur in casib.de quibus in l.12.§. sed quod.ff.de donatio.int.vir.& vxo.
Vbi expressè conceditur alicui donare, non venit donatio causa mortis,nisi nominatim,& in specie concedaẗ.Bald.in l.7.§.fi.ff.de don.
Verba enunciatiua in vltimis voluntarib.inducunt dispositionem.l.16.ff.de donatio.secùs si conditionaliter fuissent prolata.l.19. ff. de hæred. institut.
Creditor donans causa mortis, mandauit debitori suo,vt ei daret,quod sibi debebat,deinceps antequam debitor solueret creditor donans decessit, post eius mortem debitor soluit iuxta mandatum, iste est casus.l.79. §. Męuio de legat.2. de quo vide ibid.
Si donatarius rem sibi donatam causa mortis sua auctoritate accipiat, reuocatur p̄ interdictum quorum legatorum in eo, quod est vltra falcidiam. l.1.§.si quis. ff.quor.legat.
Adhibitus ad stipulandū totam dotē,in dubio non vr̄ adhibitus animo donandi,& adhibitus animo donandi,intelligitur cā mortis,si mortis fiat mētio,& tunc pōt grauari quatenus reçeperit.l.11. ff.de dot.prælegat.

Si do-

Si donatarius petat, q sibi cā mortis donatum fuit à donatore recōualescēte, repellit exceptione doli.l.4.§. Iul. ff.de dol.mal.exceptio.
Donatio cā mortis est separata à testō ; iō si qs accusauerit testm̄ de falso, priuat tm̄ cōmodo ex eo sibi relicto,& nō relicto in donatio. l.5.§.q mortis.ff.de his,qb.vt indig.lega.aufe.
Donationis verbum simpliciter loquendo,omnem donationē comprehendere vr̄,siue mortis causa,siue non mortis causa fuerit.l.67.§. donationis.ff.de verb.& rer.signif.
Voluntas disponentis in vltima volnntate pro lege seruatur, si legibus non repugnet.§.disponat, Auth.de nupt.
Mortis causa capio,dicitur acquisitio facta occasione mortis alicnius, de qua vide p Mār. de coniect.vltima.volunt.lib.12. tit.13.

De reuocandis donationibus.

AD reuocandam donationē duo testes sufficiunt. Ozas.decis.53.sed quòd quinq; requirantur, scribit Natt.consi.578. & 579.
An donatio causa mortis censeatur reuocata per instrumentum,qđ impugnatur de falso,vide Ozas.decis.117.
An talis donatio facta pp certas causas, veluti quia esset iturus donās in lōginquas partes, censeatur reuocata pp enūciatum reditum ipsius donatoris,vel si non iuerit, vide Ozas. decis.218. & Crau.cons. impresso inter decisiones eiusdem Ozas.fol.219. vbi scribit pro parte negatiua.
Donatio causa mortis collata post mortē,censetur vti legatum,vel fideicommissum,quod ob reconualescentiam non reuocatur. Ozas. d.decis.218.& lex, si mortis cā la 2.ff.de donationib. causa mortis ibi declaratur. nu.7.
Pœnitentia, & volnntatis mutatio non præsumuntur.ibid. nu.9.
Donatio cā mortis pp filiorū legitimationem subsequutā nō reuocat,cū ius succedēdi à iure legitimationis,& filiationis separatum sit. Ozas.d.deci.117.n. 10. vide ibi deci.119.120. 121.& decis.216.vide tn̄ eūdē deci.122.n.12.
In legitimatione per subsequēs matrimonium speciale est, vt per eam reuocetur donatio. Ozas. decis.121.nu.5.
Socini opinio in consi.226.2.vol.& aliorum tenentium per legitimationē ex rescripto Principis donationē reuocari declarat; & quomodo intelligenda sit copiosè ostenditur ibid.nu.7. vide Dec.consi.366.
Ratio diuersitatis,cur legitimatus præteritus, vel non iusta causa exhæredatus testamentū rumpat; nō autem donationem causa mortis reuocet explicatur ibid.nu.8.
Adoptione,siue arrogatiōe filij rūpit testm̄ (vel uti agnatione sui hæ̃dis) donatione, adoptione,siue arrogatione non reuocat.ibid.nu.fin.
Donatio remedio legis,si vnq̄ non reuocatur, propter legitimationē filiorum subsequutā, quando tpe donationis alij extabant liberi. vide in consilio. impresso post decisio. 122. Pede.vbi plenè de materia reuō.donationis.
Donatio iuris,& spei futuræ successionis in cōtractu matrimonij, cōtēplatione illius iuramento firmata, & facta p fratrē habēte liberos naturales tm̄, quos p subsequens matrimoniū legitimauit reuocatur,per l.si vnquā, èt si renūciatum esset illi legi. Pap.lib.11.tit. 1.arrest.21.& 24.Boer.decis.159.secùs esset,si filij essent legitimati per Principem. Boer. d.decis.195. nā donatio reuocat p legitimationē filiorū factā per subsequens matrimonium; secùs si esset facta Principis rescripto. ibid.d.decis.159.tn̄ per naturales tantū postea susceptos non reuocatur.vide ibid.nu.3.
Donatio cā mortis per institutionem hæredis vniuersalis nō cēset reuocata èt dato, q adsit clausula derrogatoria,cassans,& irritans, &c. Ozas.decis.117.nu.fin. nisi adsit expressa reuocatio. Graue.consi.144.nu.10.
Qñ per hæ̃dis institutionē, vel cassasionē alterius testamēti,& vltimæ volu.cēseat reuocata donatio cā mor.antea facta, vide plenè p Alex.Raud.tract.de analog.c.23.nu.65.
Legatum factum per viam donationis, an testamento reuocato, reuocetur & legatum, vide Marc. q.824.nu.4.
Donatio cum pacto,vt non possit reuocari facta in testamento, reuocato ipso testamento reuocatur; sed qñ, vide Fran. Mant.de coniect.vlti.vol. lib.1. tit.13.nu.10.
Donatarius, si ante hæ̃dis institutionē testator qcunq; donationē inter viuos, & cā mortis factā reuocauerit,an donationē, & legatū simul habere possit contra testamenti prioris clausulam,vide Iaco. Put.decis.383.lib.3.
Si quis ante testm̄ protestetur, q per quācunq; dispositionem per eum in fauorem alicuius faciendam, non intendebat recedere à donatione prius facta, tunc per testamentum inde factum non præiudicatur donationi.vide Put.decis.42 1.lib.3.
Donatio cā mortis p viā contractus facta,non censetur reuocata per testm̄ cū clausula,cassans,& irritans omne testm̄, & donationē cā mortis.Borg.Caual.decis.1.de contract.vide Raud. tract. de analog.c.23.nu.65.
Testamento nupto,donatio causa mortis rumpitur,si dependet ex testamento;aliàs secùs. Bar.in l.3.ff.de legatis præstandis.
Donatio inter viuos facta in testamēto p̄senti, & stipulāti,vel alteri nomine ipsius, efficitur irreuocabilis.Boer.decis.353.nu.4.

Si quis vendiderit aliqua bona heredi postea instituto, reseruato sibi vsufructu, & post eius mortē vxori, si deinceps in testō reuocauerit oēs dispositiones, & ēt donationes, talis reuocatio nō extendit ad dictum vsumfructū, ita reseruatum. Crau. consi. 25. nu. 16.

Perfecta donatio non reuocatur, ēt facta in vltima voluntate. l. 8. C. de donatio. ante nupt. l. fin. C. de vsuca. pro donat. vel iubente Principe. l. 9. C. eod.

Testator, qui inter viuos seruum, vel ancillā donauit, non potest in suo testamento illum iubere manumitti per donatarium: nisi talis donatarius legatum aliud sibi relictū agnouerit. l. 40. ff. de fideico. libert.

Donationis inter viuos, & donationis cā mor. diuersitatis rō affertur, cur beneficium legis, si vnq̄. C. de reuoc. donatio. locū non habeat in donatione cā mortis, quemadmodū inter viuos, per Ozas. decis. 120. nu. 12.

Donatio, quæ ex dispositione legis, si vnquam. C. de reuo. dona. natiuitate filiorum reuocatur, an per tacitū consensum donantis non reuocantis post natos filios, confirmata censeatur, vide Excel. P. Tessau. decis. 121.

Donatio facta filio propter natiuitatē aliorum filiorum, reuocatur solum vsq; ad legitimā. Hartm. Hart. c. 2. tit. de donatio.

Donatio inter viuos reuocatur, ppter superuenientiā liberorum, q multo magis in donatione causa mortis dicendum videtur. Ozas. decis. 120. vide tamen ibid. nu. 6. & 12.

Legis, si vnq̄ dispositio longo tpe legitimationis formā à Iustiniano per rescriptū Principis introductam præcessit. Ozas. decis. 121.

An donatio pp superuenientiā liberorum reuocetur, vbicunq; constat donantē ante donationē factā filios habuisse, & an reuocet donatio cā mortis in totum, vel pro virili, vide Ozas. decis. 121. cum consi. ibid. seq. fol. 219.

Filia non solet reuocare donantē à donatione quemadmodum masculus. ibid. d. decis. 121. nu. 7. & Rip. distinctio in l. si vnquam. C. de reuo. donat. reprobatur. ibid. nu. 13.

Iuramentum non impedit reuocationem donationis faciendam per superuenientiam liberorum. Boer. decis. 159. nu. 6. & 7.

Donatio facta etiā contemplatione mrimonij reuocatur superuenientib. liberis. ibi. n. 8. sed quomodo hoc intelligatur, vide Boer. decis. 159. aliās nō reuocatur. Boer. decis. 353. nu. 10.

Donator habēs liberos, an reuocet donationē, si alij nascantur, vide Boer. d. decis. 159. nu. 15. iso ledū, vel vsq; ad legitimā, vide ibi. Boer.

Renūciatio hēditatis, an reuocet superuenientib. liberis; sicut donatio, vide Boer. ibi. n. 17.

Donatio facta ob cām, an reuocet superuenientia liberorū, vide Pet. de Benin. deci. 98. nu. 8. Dec. consi. 366. pro parte negatiua, scribunt Fran. Marc. q. 545. nu. 38. Rot. Auenio. decis. 23. in decis. diuers. nu. 9. Raud. tract. de analo. c. 15. nu. 138. Rebuff. in suis cōment. tracta. de donat. insinu. arti. 1. gl. 1. nu. 23. Dec. consi. 20. & Natt. consi. 674.

Ad constituendū donatariū in mala fide in terminis. l. si vnq̄ requirit nō solū, q ipse sciat natos filios; sed etiam qd donator declarauerit velle donationē reuocare. Vin. de Fr. dec. 47.

Reuocatio dotis filiæ datæ in terminis. l. si vnquam, fit statim nato filio, quo ad legitimā. idem de Fran. decis. 104.

Beneficio d. l. si vnquam, an expresse renunciari possit per donatorem, ēt in præiudicium filiorum; qō est dubia, vide Mysing. obser. 63. cent. 5. pro parte negatiua, scribit And. Gail. obser. 40. lib. 1. nu. fin. vide Clar. in §. donatio. q. 22. vers. tertio. Barr. in l. 90. §. Imperator de leg. 2. Boer. decis. 159. nu. 6. & 7.

Donans in dubio non præsumitur cogitasse de liberis, & ideò, si postea liberos susceperit, reuocatur donatio, nisi donatarius contrariū probare possit. Mysing. obser. 54. cent. 5.

Lex, si vnquam locum sibi non vendicat in his, quæ quis desperatione filiorū omisit acquirere, sed in his, quam acquisita in alios transtulit. Gasp. Cabal. mille loq. 19.

Item non habet locum in modica donatione. And. Gail. obser. 102. lib. 2. nu. 5. sed quæ dicatur modica, vide Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 14.

Donatio ēt facta Ecclesiæ ob natiuitatē filiorum, non solū vsq; ad legitimam, sed ēt in totum reuocatur. Mysing. obser. 93. cent. 6. vide gl. in c. quicunq. 17. q. 4. imò q non reuocet, nisi vsq; ad legitimā, scribit Fran. Mar. de cōiect. vlt. volū. lib. 10. tit. 7. nu. 7. vide Crau. cōs. 151. nu. 28. Per. de Raue. sing. 342. Aut. Corset. in suis singularib. litera D. sing. donatio.

Donatio pura facta fratri reuocat natiuitate filiæ, licet illico decesserit. Rot. Auenio. decis. 23. in decis. diuersō. Tom. 3. nec tunc reconualescit. Crauet. consi. 151. nu. 28.

Donatio oīum bonorū (seu partis reuocat p natiuitatē filiorū. Io. Pap li. 11. tit. 4. arrest. 19 qd ampliatur procedere, ēt si talis donatio fuisset facta fauore matrimonij. ibid. arrest. 20. & 21.

Donatio facta de omnib. vel parte bonorū, vel de vna re ab eo, qui caret liberis, reuocat p p superuenientiam liberorum. Clar. §. donatio. q. 22. vide Dec. consi. 366. nu. 9. Rol. cōsi. 11. nu. 19. vol. 1 & Bar. in l. 90. § Imperator. de leg. 2.

Limita primō conclusionē, qū tpe donationis donator de liberis cogitasset. Clar. d. q. 22. versi. ex qua, vide Natt. consi. 125. Tom. 1.

Secundò, quando tempore donationis iam habebat liberos, tunc enim & si alij filij nascantur, non debet donatio reuocari. ibi. d. q. 22.

Quando

Quando dispositio legis, si vnquam habeat locum, & quando non, vide Clar. d. §. donatio. q. 23. & nõ habet locum in renunciatione, q̃ facit filia patri: qa talis renunciatio fit ex cã, nempe propter dotem. Dec. consi. 181. n. fin.
Ad hoc, vt sit locus dictæ legi, si vnq̃, an reqrat declaratio donantis, vide Guid. Pap. fin. 339.
Dotis constitutio facta genero reuocari nõ potest (de nouo superueniente sobole) ex dispositione. d. l. si vnquam; sed dos restituta hoc casu soluto matrimonio (& non ante) potest reuocari vsq; ad legitimam filiorum, post dotis constitutionẽ natorũ. Natt. cõs. 90. To. 1.
Lex, si vnquam non habet locum in renunciatione facta per matrem de bonis paternis, qñ mater superuixit patri. Rol. consi. 11. vol. 1. sed habet locum in donatione iurata, etiã si esset iuratum eam nõ reuocare aliqua ratione, vel causa, vel donans promiserit non contrauenire ex aliqua causa, etiam incognita. Rol. consi. 11. nu. 20. & 21. vol. 2. vide Bar. in l. 90. §. Imperator. de legat. 2.
Donatio habet tacitam conditionem, si donator liberos non susceperit: ideò natis liberis reuocatur. Bar. sing. 211. & c. si. 17. q. 4.
In materia d. l. si vnquam, an per susceptionem nepotum, & filiorum naturalium reuocetur donatio, vide Guid. Pap. sing. 571. & d. l. si vnquam non habet locum in causa pia.
Donatio immoderata facta liberis, reuocatur propter superuenientiam liberorum. Bar. in l. 5. C. de inoffi. donatio. vsq; ad debitum bonorum subsidium. l. 5. C. de inoffic. donatio.
Si testator non habens filios fecerit plura legata propter superuenientiam filiorum præsumitur ab illis recessisse. Bar. in l. 8. nu. 2. & 6. ff. de confirm. tuto.
De materia reuocandæ donationis propter superuenientiam liberorum, vide per Bart. in l. 90. §. Imperator de legat. 2. & in Authen. de immen. donatio.
Donatio, q̃ est reuocata p superuenientiã liberorũ ipsis mortuis, nõ recõfirmat. Bar. ibi. n. 10
Minori non datur restitutio aduersus donationem causa mortis, cùm possit eam ad libitũ reuocare. Ozasc. decis. 120. nu. 13.
Donator, vbicunq; post donationem factã aliquo tempore superuixit, quo donationẽ reuocare potuit, & non reuocauit, censetur in eadem voluntate decedere, & propterea firma remanet donatio. Ozasc. decis. 122. num. 9.
Donatio facta cum clausula pro se, & suis hæredibus, agnatione sui hæredis non reuocatur. ibid. d. decis. 122. nu. 10.
Donatio causa mortis facta metu alicuius periculi imminentis, tacitè reuocatur periculo cessante, si tempore donationis fiat traditio rei donatæ; aliàs secùs. Crauet. cõs. impre. inter decisiones Pede. fol. 209. post. d. deci. 122.
Donandi causa quandiu permanet, tandiu firma remanet donatio. Cranet. ibid. nu. 2.
Leges per gl. allegatæ in l. 3. ff. de donatio. caus. mort. (vbi tacitè reuocatur donatio conualescente donatore) in quibus terminis loquantur, vide ibid. nu. 4.
Donationem in dubio reuocatam non censeri interpretatio facienda est. Craue. ibid. nu. 14.
Donatio põt reuocari, non obstante iuramento: quia iuramentum semper habet illam tacitam conditionem, quam habet promissio, cui adhæret, & ad plus non extenditur, quã extendatur virtus promissionis. Gram. decis. 104. nu. 75. declara dictum, vt per Fran. Mãr de coniect. vltim. volu. lib. 1. tit. 13. nu. 6. vide Raud. tract. de analog. cap. 23.
An possit reuocari datum cõtemplatione matrimonij, vide Guid. Pap. q. 145.
Donatio causa mortis potest reuocari, ẽt si donator voluit oĩa bona sua totaliter, & integraliter post mortẽ suam peruenire ad hospitale: quia talis donatio est cã mortis, imò potest reuocari, non obstantibus verbis, & iuramento, quib. promisit non cõtrauenire, vide Boer. decis. 353. & Fely. consi. 42. num. 14.
Causa mortis donatio potest reuocari, quãuis donator promiserit eam non reuocare, vel non contrauenire. Dec. consi. 306. & 521. nu. 13. vide Natt. consi. 104. & consi. 123. sed quãdo hoc procedat, vide per Raud. tracta. de analog. c. 23. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 1. tit. 13. n. 7. Clar. in §. dona. q. 4. Dec. cõs. 470.
An pactum iuratum de non reuocanda donatione valeat, quæstio est disputabilis inter Doct. vide Boer. consi. 41. & Natt. consi. 607.
Si minor donauit cã mortis, & iurauit se nõ reuocaturum valet actus, & non reuocatur. gl. magna in cap. item Sacramento. de pace tenenda, in vsib. feud.
Donatio causa mortis facta alicui (etiam quòd interuenisset stipulatio) est per pœnitentiam reuocabilis. Natt. consi. 677. nu. 8.
Iuramentum interpositum in vltimis elogijs, quæ de sui natura sunt reuocabilia, nõ impedit reuocationem, etiam quòd interposita sit expressa promissio de non reuocando. Natt. ibid. nu. 10. vide tamen Rol. consi. 8. vol. 1. nu. 12. & Guid. Pap. sing. 343.
Donatio oĩum bonorũ, q̃ tpe mortis donantis superserũt, facta cõtéplatione mr̃imonij fři sponso p̃senti, & stipulãti p sponsam efficit irreuocabilis, si donatrix p̃miserit, & iurauerit ipsam donationẽ obseruare, & nõ reuocare, ipsiq; nõ cõtrauenire, maximè si fuerit post alio cõtractu ratificata, vide Boer. decis. 353.

Licèt in donatione fiat mentio mortis, quãdo ipsa donatio transit (per stipulationem) in contractum stipulationis, & partes voluerũt eam irreuocabilem esse, tunc erit contractus donationis ob causam inter viuos, & efficit irreuocabilis; licèt sortiatur effectum post mortem donantis. Boer. decis. 353. nu. 10.

Quando interuenit iuramentum cum stipulatione donatarij, vel Notarij dicitur donatio inter viuos irreuocabilis. ibid.

Donatio iurata inter virum, & vxorem non potest reuocari. Capel. Thol. q. 262. vide supra tit. de donat. int. vir. & vxor.

Donationes, q̃ fiunt filijs contẽplatione matrimonij, confunduntur cum ipso contractu: ideò sunt irreuocabiles. Vinc. de Fran. decis. 205.

Donatio inter coniuges morte confirmatur, quod procedit, si non appareat de tacita, vel expressa reuocatione, aliàs mors nullam induceret cõfirmationẽ. And. Gail. obser. 91. li. 2.

In donationibus læsio non consideratur regulariter: fallit in donatione facta per filiam patri etiam cum iuramento, nam talis donatio quatenus filia reperitur lęsa reuocatur. Mago. decis. 76. Rot. Florẽ. & quãdo donans enormiter læditur qualiter ei succurratur, vide Abb. consi. 107. lib. 2.

Quod dicitur mutuam donationem inter coniuges factam posse reuocari, quomodo intelligatur, vide Pap. lib. 10. tit. 1. arrest. 32. & arrest. 31. ibi. & Boer. consi. 51.

Donatio facta inter coniuges ex causa remunerationis (vt si mulier annosa donet viro iuueni) valet: tamen vno casu potest reuocari, de quo per Craue. consi. 51.

Quando dubitatur, an donatio possit reuocari ex eo, quòd dicatur irreuocabilis, & inter viuos, licèt in ea fiat mentio mortis, vide Crauet. consi. 214.

Stante pacto, & iuramento de non reuocando donationẽ, ipsa donatio dicitur inter viuos; licèt pactum resoluatur præmoriente donatario. Crau. consi. 214. nu. fin.

Donatio inter viuos facta per constitutum in infirmitate, cum pacto de nõ reuocando, efficitur irreuocabilis. Rol. consi. 8. vol. 1.

Idem, quando fuit factum pactum de non reuocando in verbis dispositiuis; sed quid in executiuis, vide ibid.

Donatio inter viuos ex pœnitentia, non potest reuocari. ibid. nu. 17.

Donatio (ẽt interueniente stipulatione) omniũ bonorum potest reuocari. Abb. consi. 48. li. 2.

Donatio causa mortis per filiũ auctoritate patris facta; an possit reuocari sine consensu ipsius patris, vide Guid. Pap. q. 223. & sing. 599. vel ècontrà, an pater possit reuocare filio inuito, vide Bar. in l. 2. §. si vero. ff. de don.

In casu, quo donatio reuocari posset, si postea donatrix declarauerit se velle in eadem donatione; & voluntate permanere, ex tali recẽti volũtate remãnet firma donatio. Boer. decis. 354. nu. fi.

Donatio non reuocatur ob iactationes donantis, nisi fuerint propositæ iudicialiter ante mortem donantis, & probatæ. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 93. par. 2. ideò ius reuocandi donationem, non competit hæredi, nisi donans in vita iudicialiter porrexerit quereles, & probauerit. ibid. nu. 41. & 42.

Donatio causa mortis alia dicit regularis, alia irregularis, & regularis dicitur, quæ ex pœnitentia reuocatur, irregularis appellatur, quę ita fit, vt ex pœnitentia reuocari non possit. Fran. Mant. de coniect. vltim. volunta. libr. 1. tit. 12. in fine. fol. 9.

Ex quibus coniecturis mortis cã donatio reuocetur, vide eundẽ Mant. ibid. li. 2. ti. 7. fol. 317.

Mortis causa donatio tribus modis reuocatur. l. 19. & ibi. gl. ff. si cert. pet. nempe expressa pœnitẽtia, conualescentia donãtis, & prædecedentia donatarij. §. 1. institu. de donatio. vide Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des successions* Rub. 7. §. 5. glo. 2. nu. 8. sed quod dicitur de pœnitentia, intelligitur dummodo donans decedens relinquat hæredem; aliàs secùs. Hippo. singu. 63. quando ex pœnitentia reuocetur, vide Bart. in l. 13. §. Marcellus. ff. de donatio. causa mortis.

De natura donationis causa mortis est, vt prædecedente donatario euanescat, nec trãseat ad hæredes. Craue. consi. 214. nu. 18. l. 53. §. fi. ff. de donatio. inter vir. & vxo. & l. 42. ff. de donatio. cau. mort.

Ipsa donatio reuocatur propter superuenientẽ inimicitiam. Hippol. sing. 136.

Donatio causa mortis facta ab infirmo, qui postea reconualescat ex tacita donantis voluntate, licèt nihil circa rem donatam fiat, reuocatur. Anto. Trigo. sing. 100. nu. 4.

Donatio inter viuos est irreuocabilis. Afflict. decisio. 275. illa perfecta, & acceptata. Ioseph. Ludo. deci. Perus. 29. nu. 15. & pœnitentiæ in ea non est locus. Bar. in l. 16. ff. de condict. caus. dat. nec conditiones ex post facto recipit, & perfecta non reuocatur. Abb. cõsi. 55. lib. 1. nisi ex cã, vide Afflic. decis. 361. n. 10. veluti propter ingratitudinem. Afflic. decis. 265. numer. 46. quid, si fuerit facta in contractu matrimonij, vide Papon. lib. 11. tit. 1. arrest. 23. Boer. consi. 41. Natt. consi. 609. tñ talis facultas reuocandi non transit ad hæredes. Guid. Pap. q. 214. vide Excel. Præsid. Tessau. decisio. 124. Mago. decis. 76. Rot. Flor.

sed

sed qd, si donator in vita dixerit, & declarauerit coram testibus, quod volebat donationem reuocare, quod non fecit morte preuentus, an eius hæres hoc in casu posit petere reuocationem, vide Boer. decis. 98.

Quòd ratione ingratitudinis pro reuocatione donationis non posit hæres donantis litem intentare cõtra donatarium (nisi lis iam fuisset præparata per defunctum) scribit Papon. lib. 11. tit. 1. arrest. 37. vide c. fi. ex. de donatio.

Donatio propter ingratitudinem reuocatur, sed quæ sint causæ ingratitudinis, propter quas possit reuocari, vide Clar. in §. donatio. q. 21. glo. in cap. fin. ex. de donatio.

Propter ingratitudinem reuocatur donatio; sed quando tolli potest, Vide Hippol. sing. 213.

Reuocans donationem propter ingratitudinẽ, non dicitur illam habere ex causa lucratiua. Bar. in l. 1. C. de imponenda lucratiua. lib. 10.

An propter ingratitudinem repeti possint bona donata, alteri hipothecata per donatariũ; & vtrum reuocata donatione propter ingratitudinem donatarij, bona donata pertineãt ad donãtem, vel ad substitutum in donatione vocatum, post mortem donatarij, & an donatarius ingratus teneatur restituere fructus, vide Rip. in l. fin. C. de reuoc. donat.

Transiens ad secunda vota donationem ante collatã in filium ex causa ingratitudinis non reuocat, nisi ex tribus causis, de quibus in textu, & gl. in §. mater tamen, Auth. de nupt.

Donatio causa mortis censetur reuocata per aliã dispositionẽ postea de re factam; secus si antea facta sit. l. 23. ff. de donat. int. vir. & vxo.

Donatio causa mortis non censetur reuocata per alienationem necessariam; sed tantum per voluntariam. Natt. consi. 133. nu. 13. Hippol. sing. 136. & Ant. Trigo. sing. 100.

Donatio causa mortis censetur reuocata per secundã donationẽ alteri factã. Nat. cõs. 270.

Voluntas præsumitur durare, nisi appareat contrarium. Bar. in l. 33. ff. de dona. int. vir. & vxo.

Donatio videtur reuocata, si res donata pignoretur; secùs si legetur, & non reuocatur per solam reuocationẽ tituli, nisi auocetur possessio à donatario. Bart. ibi. §. si maritus.

Donator post perfectam donationem non potest (etiam in filios) testari de bonis donatis, neque aliquem contractum facere. Ios. Ludo. decis. Perus. 47. nu. 9.

Reuocatio donationis facta per maritum in sequenti die, non valet in præiudicium hipothecæ contractæ super bonis donatis, fauore vxoris respectu suæ dotis. Papo. lib. 15. tit. 4. arrest. 21.

Per donationem secundam non reuocatur prima valida, ex qua fuit translatum dominium per retentionẽ vsusfructus, etiam si secundus donatarius consequutus fuisset possessionẽ. Boer. consi. 37. & consi. 41.

Si res vendatur vni, & deinceps donetur alteri, cui prius ipsa res fuit tradita, emptor potest contra donatarium agere actione reuocatoria. Ias. de actio. in §. item si quis in fraudem, institu. de actio. nu. 126.

Donatio facta absenti Notario pro ipso stipulante valet; sed an possit reuocari, antequam ab illo absente acceptata sit. vide Clar. in §. donatio. q. 13. plenè per Excel. P. Tessau. deci. 70. quid, si donatarius decesserit ante ratificationem, vide ibi. d. q. 13.

Donatio secunda præualet primæ factæ absenti, & non ratificatæ ante secundam; licèt prima fuerit acceptata per Notarium. Natt. cõs. 315. tamẽ si fiat donatio absenti interueniente nuntio, vel epistola donans non potest eã reuocare medio tempore, quo donatarius deliberat, an approbet, vel reprobet donationem. Guid. Pap. sing. 341. in fine.

Donatio facta vxori reuocatur propter pignorationem, non tamen per obligationem generalem omnium bonorum. Barto. in l. 18. ff. de adimen. legat.

Per alienationem, vel aliam donationem, aut specialem hypothecã reuocatur donatio facta inter coniuges. l. 12. C. de donatio. int. vir. & vxo.

Mortis causa donatio etiam dum pendet, an conualescere possit, vide l. 16. ff. de mort. cau. donat.

Donatio causa mortis etiam facta ante crimen commissum (& non cogitationem criminis) secutis crimine, & condemnatione rescinditur; secus in donatione simplici. l. 7. ff. de donat. cau. mort.

In mortis causa donatione inspicitur quod inter partes de reuocatione actum est. l. 14. §. Marcellus. ff. eod.

Donatio causa mortis potest quandocunque reuocari; sed quid, si post reuocationem donator sine hærede decesserit, vide Clar. in §. donatio. quæst. 25.

Datur vtilis rei vendicatio ei, qui mortis causa donauit, & donationem reuocare vult siue cõualuerit, siue eũ peniteat, aut sic pepigerit siue peregrè profectus, redierit. Maran. in suo Spec. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimi. par. 4. distin. 3. num. 18.

Item datur vtilis in rem ad reuocandum quod inofficiosum donatum est, vel vt reuocetur quod donatarius ingratus, & immemor accepti muneris accepit. ibi. nu. 19.

Item quod ob causam datum est, causa non secuta, vel non perseuerante. ibid. nu. 21.

Dona-

Donatio causa mortis (etiam re tradita) potest reuocari, & res repeti vnà cũ fructibus. Fran. Cremen. sing. 16. Amanel de Clarisaquis sing. 121. facit. l. 12. ff. de condict. cau. dat.

Donatarius non tenetur restituere fructus resoluta donatione. Boer. decis. 98.

Si Dominium non est translatum donator reuocat rei vendicatione directa; aliàs vtili, vel condictione. l. 29. ff. de dona. cau. mor.

Ex causa donandi potest argui donatio causa mortis. vide Natt. consi. 270.

An reuocatio donationis sola sufficiat, vide Bart. in l. 90. §. huius de leg. 2.

Donatio, quæ fit sola mortis cogitatione, an reuocetur. vide Bar. in l. 2. ff. de donat. cau. mor.

Donatio facta alteri, vt postea donet Ecclesiæ, an possit reuocari per donantem, & donatarium in Ecclesiæ præiudicium, vide Boer. decis. 353. Capel. Thol. q. 454. Ios. Ludo. deci. Perus. 29. Crane. consi. 102. nu. 10. Natt. cons. 677. Rol. consi. 10. nu. 19. Menoch. consi. 92. vol. 1. nu. 75. & Fel. consi. 10. nu. 9.

Donatario consentiente donatio inter viuos potest reuocari, etiam in præiudicium tertij, cui ex pacto donationis fuerat ius quęsitũ, nisi ille tertius fuisset stipulatus, aut Notarius pro eo; quia tunc cùm ex prouisione sua sibi sit ius quæsitum, illud ei non potest ex facto donatarij auferri. Boer. decisio. 353. nume. 14. vide Clar. in §. donatio. quæst. 13. tamẽ ius quęsitum mihi te, vel spe ex tuo facto, non ex tua dispositione; sed ex dispositione legis, non potest aliquo modo mihi per te auferri. Boer. d. decis. 353.

Etiam in donatione potest fieri substitutio, & ius istius substitutionis acceptatum per partem, & Notarium in donatione inter viuos, non potest reuocari in præiudicium substituti. Crau. cõs. 19. nu. 10. & 11. quid, si interuenerit consensus donantis, & donatarij, vide ibi. nu. 11. & quid, quando nullus fuit stipulatus nomine absentis, vide Crane. cõsi. 25. nu. 18.

Adhibitus si quis est à muliere animo donandi ad dotem stipulandum, an poterit mulier donationem reuocare, vide Bartol. in l. 34. ff. solut. matrimo.

Donatio, quæ aliàs esset reuocabilis propter ingratitudinẽ, si fiat ob merita, efficitur irreuocabilis, Capic. deci. 121. nu. 15. Gramma. deci. 65. nu. 24. Boer. decis. 27. Roma. sing. 529. vide Raud. tract. de analog. cap. 32. num. 25. idem in donatione ob causam. Natt. consil. 104. nu. 9. Tom. 1.

Donatio facta respectu alimentorum promissorum reuocatur, si alimenta (quorum contẽplatione erat facta donatio) non præstantur. Gramma. decis. 102. nu. 102.

Dos promissa propter ingratitudinem, non potest reuocari. Boer. decis. 27.

Donatio facta propter amicitiã semper potest reuocari, vt quando quis amico aliquid requirenti respondet, non solùm illud; sed omnia, quæ habeo. Boer. decis. 153. nu. fin.

Donatio facta vxori reuocatur, si postea ipsa vitum percuti procurauit. Boer. decis. 262.

Donatio facta à patre filijs in potestate constitutis non confirmatur, nisi morte patris, & ante mortem potest reuocari; valet tamen à principio, si fuerit adhibitum iuramentum. Ios. Ludo. decis. Luc. 66. vide supra tit. de donatio. int. paren. & liber.

Donatio iurata inter patrem, & filium, an habeat tacitam conditionem, si filius donatarius patri superuiuat; ita quòd filio præmortuo reuocetur, vide Crauet. consi. 102. & supra titul. de donat. int. paren. & liber. & quid in donatione inter virum, & vxorem, vide ibid. d. consi. 202.

Donatio matris facta filio tribus in casibus reuocatur, & alijs similibus expressis in Auth. quod mater. C. de reuocan. donatio. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 130.

Iudicis arbitrio relinquitur, quæ iusta sit causa reuocandi donationem à matre filio factam, præter causas in d. Authen. descriptas quod mater. ibid. num. fin.

Donatio facta filio per patrem contemplatione matrimonij, dicitur facta etiã fauore mulieris; ideò non potest reuocari etiam filio consensiente. Natt. consi. 609. nu. 41.

Pater potest adimere pecuniam, quam dedit filiæ in sua potestate constitutæ. l. 7 sol. matr.

Donatio facta per concubinam concubinario reuocatur, si probetur fraus. Aegid. Bellam. conclusio. 224.

Donatio modalis, quæ fit particularibus personis potest reuocari statim, quòd nõ seruatur modus: fallit, quando donatur loco pio: quia nisi expressè fuerit conuentum non reuocatur; potest tamen agi ad interesse contra locum pium. Ios. Ludo. decis. Perus. 93. num. 49. & 53. part. 2.

De reuocanda donatione propter inobseruantiam pactorum, vide Mago. deci. 76. Rot. Flo.

Donatio facta filio, vt si sine liberis decesserit ad donantẽ reuertatur, non redit si filius decesserit relicto nepote ex filio. Rot. Auenio. decis. 84. in decisio. diuerso. Tom. 3.

De reuocatione donationis inofficiosæ, vide Clar. in sua Pract. §. donatio. q. 24.

Donatio an possit reuocari ante insinuationẽ, vide Rebuf. in suis comment. Tom. 2. tract. de donatio. insinu. art. 1. glo. 1. nu. 23.

Donatio inter viuos fieri potest cum pacto, q

tento casu reuocari posit. Natt. cōsi. 270. n. 4.

Donatio post mortem donantis collata fit caduca, donatario prædecedente, & vbi fit sub duplici conditione, altera non impleta deficit donatio. Natt. consi. 676. nu. 6.

De reuocandis donationibus, & dotibus à parentibus inofficiosè factis, vide supra tit. de inoffi. donat. & doti. & qualiter reuocet donatio inofficiosa, vide per Bart. in l. 90. §. Imperator de legat. 2.

Donatio, in qua bis fuit facta mentio mortis, & quinque testes interuenerunt, potest iudicari inter viuos, interuenientibus sex coniecturis, de quibus per Rol. consi. 61. vol. 2.

An donatio inter viuos, & simpliciter facta possit reuocari propter defectum causæ, propter quam donans fuit motus ad donādum, vide Menoch. consi. 178. lib. 2. & l. 7. 8. C. de condict. ob caus.

Quando cessat finalis causa, ob quam fuit facta donatio, ipsa resoluitur. Menoch. consi. 184. lib. 2. num. 13.

Donatio, quam donans noluit sortiri effectum, nisi secuta monastica vita facta professione, ante ipsam professionem potest reuocari, & reuocat ipso iure, si donatarius interim prædecesserit. vide Menoch. consi. 388. lib. 4.

Deportatus potest reuocare donationem, quā fecit. Bar. in l. 24. C. de donatio. Int. vir. & vxo.

Successor in Ecclesia potest reuocare donationem factam à prædecessore, si tendat in graue damnum Ecclesiæ. c. pen. ex. de donatio.

Voluntas præsumit durare, nisi appareat de contrario. Bar. in l. 33. ff. de donatio. int. vir. & vx.

Quando donatio reuocetur per fiscum eo, quod donans postea deliquit, & ex quibus causis præsumatur facta in fraudē, vide Bart. in l. 15. ff. de donatio.

Donatio causa mortis facta ante delictum per delinquere volentem, sententia condemnatoria secuta statim reuocatur, & an donatio inter coniuges reuocetur sententia condemnatoria contra donantem secuta, vide Bart. ibi. nu. 10. & 11.

Donatio facta timore periculi, periculo cessante reuocatur. Bart. in l. 3. ff. de dona. cau. mor.

Simplex donatio non reuocatur; sed vbi in causa de futuro erratur, condicitur per conditionē ob causam. l. 6. C. de cōdic. ob cau. dat.

Donatio simplex facta sponsæ non reuocatur, licèt matrimonium non sequatur. l. 10. C. de donatio. ante nupt. l. 12. ibid. sed vide l. 15. & seq. eod.

Per ignorantiam non reuocatur donatio; sed res transit cum sua causa. l. fin. §. Lucius. ff. de donatio.

De pignoribus, & hipothecis.

De eo, qui pignori rem mobilem tradidit, si deinde ad alium res illa bona fide peruenerit, quo remedio illā recuperare posit, vide per Ozasc. decis. Pede. 40.

Pignoris vendicatio semper permittitur, & in antecedens necessarium permissa esse censetur oblatio debiti, quę præambula est rei vendicationis. Ozasc. decis. 115. nu. 8.

Creditor posidens pignus repræsentat personam debitoris, & dicitur procurator ipsius in pignore. Ozasc. ibi. nu. fin.

Creditor posidens pignus, & percipiēs fructus, illos in sortem computare tenetur. Ozasc. d. decis. 115. nu. 11. Fran. Marc. q. 167. par. 2. Rot. Genu. decis. 4. Afflic. decis. 373. Gasp. Cabal. milleloq. 538. Pet. Roy. decis. Litua. 5. nu. 356. in decisio. diuersor. Tom. 2. Ludo. Roma. sing. 319. Marc. de Mantsing. 230. nam vsura est hic facere fructus rei pignoratæ, ideò in sortē debent computari. c. 1. & 2. ext. de vsur. fallit, qui ex pacto lucratur. Guid. Pap. q. 432. nu. 14. vide Mysin. obser. 71. cen. 6. vel alias vbi. per Guid. d. q. 432. nu. 15. sed an tale pactum valeat, vide Peritlost. D. P. Tessa. deci. 78.

Fallit secundò, quādo creditor in re sibi obligata directum dominium haberet, & debitor vtile tantùm, vt est fondatarius, vel emphyteuta. idem Roma. sing. 329.

Fallit tertiò, si ipse creditor ratione pecuniæ mutuatæ subiuerit labores notabiles. idem Roma. sing. 542.

Fallit quartò, quando fructus adhuc extarent, quia ante consumptionem non compensantur. And. Trigo. sing. 81.

Et è contra creditori ipsi debetur interesse, si est solitus negotiari. idem Marc. q. 922. par. 2. vide Eabel P. Tessa. d. decis. 78.

Creditor pignoratitius tenetur in sortem imputare, vel restituere pęnam, quam consecutus est propter delictum commissum in rem ipsam; sed non quod consecutus est propter delictum commissum in personam suam occasione rei. Gasp. Cabal. milleloq. 8.

Creditor an teneatur fructus conseruare, & vendere tempore caritatis, vide Barto. in l. 1. C. de pigno. act.

Debitor, qui iurauit creditori nullum grauamē super re pignorata inferre, donec soluerit debitum, non auditur repetens pignus, volens compensare fructus in sortem, sed debet prius debitum integraliter soluere, & demū rem cum fructibus inde perceptis exposcere. cap. 7. ex. de iureiur.

Omne, quod percipitur de rebus titulo pignoris

ris obligatis, debet computari in sortem; & quod superest debet restitui. glo. pen.in cap. 32.extr.eod.

Fructus pignoris iure Ciuili extenuant sortem, iure Canonico excipiuntur duo casus, vide Bart.in suo tract.de differen.int.ius. Cano.& Ciuil.nu.102.

Contractus factus in forma venditionis præsumitur fictus, & simulatus, & verè pignoratitius, vbicunque cōcurrunt modicitas pretij, & pactum de retrouendendo,& tunc fructus extenuant sortem. Abba.consi.69. lib.2. vide supra tit.de simulat.contract. & in tit.de pac. int.emp.& vend.

Dispositio.l.quoties.C.de rei vendic. locum nō habet in pignoribus,& hypothecis. Ozasc.decis.133.num.4.

Hypotheca contractui adiecta realis est, & per ipsam ius in re acquiritur siue sit generalis, siue specialis.Ozasc.decis.156.Afflic.deci.383. & transit contra quemlibet possessorem; secùs in actione personali.Afflic.decis.95. facit l.fin.C.si aduersus creditorem.

Actio hypothecaria est in rem scripta,& transit cum re sine cessione. Afflic.decis.8.nu.3.

Hypotheca tribuit ius in re,& de eius natura est tribuere facultatem apprehendendæ,& retinendæ possessionis.Gramma.decis.58.tamen hypothecaria actione non agitur contra tertium possessorē, nisi excussis principali, eius fideiussoribus, & bonis.Guid.Pap.q.432.Ios. Ludo.decis.Perus.45. Fran. Marc.q.371. vide supra lib.1.tit.de excussionibus, vbi de limitationibus ad regulam.

Verùm licèt debitor vēdēs bona hypothecata, quę se cōstituit precario noīe creditoris possidere interuerterit possessionē creditoris,ipse tamen creditor potest agere ad recuperandam illam possessionem contra eum, cui facta fuit alienatio cōditione.l.si.C.de acquir. possessio. nulla facta discussione de debitore principali. Boer. decis.312. vide supra tit.de clausula constituti,Marant. in suo Spec. part. 4.distinct.7.an sit indi.super petit. aut possess. vide Bar.in l.36.ff.de acquir.possess.

In creditorem hypothecarium trāseunt omnia iura debitoris; ideò in ipsa hypotheca venit etiam possessio ciuilis debitoris. Iacob. Put. decis.198.lib.1.

Licèt ipsa ciuilis possessio extinguatur per mortem debitoris (remanēte actione hypothecaria) tamen hęc procedunt in ipsa hypothecaria; secùs in saluiano interdicto, in quo non est necessarium, nisi probare possessionem defuncti,& dispositionem tertij, cōtra quem datur tale interdictum dato, quòd possessio hypothecaria sit amissa.idem Put. decis. 207. lib. 1: vide Paul. Aemil. decis. 141. part. 3.

Debitor alienando rem hypothecatam,non dicitur iniuriam facere suo creditori, & valet alienatio,nec dicitur facere cōtra legem hypothecæ, ex quo in contractu non promisit non vendere, ratio, quia ex tali alienatione ius creditoris nō efficitur deterius, cùm possit agere contra tertium possessorem hypothecaria.Put.decis.262.lib.3.l.10. C.de remiss. pigno. nam hypothecaria datur contra possessorem,re alienata in fraudem, vel sine fraude.Vincent.de Fran.decis.101.nu.10.

Tertius possidens rem hipothecatam,si non habeat causam à debitore,indistinctè creditori agenti hipothecaria quæstionem dominij referre potest.And.Gail.obser.26.nu.fin.

Res mobilis dicitur non habere sequelam:ideò non potest creditor eam prosequi apud aliū, quàm debitorem: quod fallit, quando bona mobilia venissent ad detentorem iure hæreditario,vel alio titulo lucratiuo in fraudem: item quando essent expressè obligata.Rebuf. in suis comment.tract.de littera. oblig.art.4. glo.2.num.38.

Statutum,quod tribuit executionem instrumēto guarentigiato non habet locum,si agatur cōtra tertiū hypothecaria.Dec.cōsi.198.n.5.

Res trāsit cum suo onere, & sic semper remanet obligata.c.38.& 33.ex.de decimnis.

Quando quis hypothecaria possit conueniri pro possessionis iure, quod habet debitor in aliqua re.vide Bart.in l.41.de pign.actio.

Creditor pro auocanda possessione, quam debitor perdidit,in qua habebat hypothecam, interdictum intentare potest. Barto.ibi.nu.9.

Libelli narratio in hypothecaria, & eius conclusio traduntur,per Bar.ibi.nu.10.

Hypothecaria auocat nudā possessionē, quare debeo ita concludere, peto possessorem condemnari ad tradendam rem possidendam in causam pignoris, donec mihi satisfiat, & soluatur quod debitor debet. Barto. in l. 66. ff. de euictio.

Actio mādati competit fideiussori soluenti pro reo,non hypothecaria competens creditori, nisi cedatur, quæ cessa potest intentari cōtra possessores bonorū.l.14.C.de fideius. & mād.

Iuramentum habet vim specificę expressionis hypothecę.Ozasc.decis.156.nu.5.

Emptor euincēs rem sibi prius hypothecatam, agere potest hipothecaria.Afflic.decis.8.

Pignus habere nō potest, qui dominium irreuocabile habet. Afflic.ibi. secùs vbi reuocabiliter.Afflic.decis.16.

Creditori agenti hypothecaria contra tertium possessorē,sufficit probare rē fuisse penes debitorem, cum simplici allegatione dominij quando

quando possessor, vel eius auctor rem habuit à debitore. Afflic. decis. 37. vide decis. 40. & 383. ibid. imò quando actor, & reus habent causam ab eodem debitore, non est necesse probare dominium debitoris. Marc. quæst. 923. part. 2.

Tituli productio in creditore nõ sufficit, nisi probetur de iure auctoris: fallit, quando tertius conuentus habuit causam ab eodem auctore. Craue. consi. 57. & consi. 156. nu. 5.

Rem fuisse in bonis debitoris non probat creditor anterior, si possessor habuit causam à debitore, tunc enim nihil aliud debet probare, quàm sibi prius rem fuisse obligatam, vide Bart. in l. 13. C. de donatio. ante nupt. & in §. illud. Authen de trien. & semis.

Creditori agẽti hypothecaria, an sufficiat probare possessionem debitoris, vide Guid. Pap. q. 432. Ias. de actio. in §. item seruiana. nu. 89. Bar. in l. 5. C. si aliena res pigno. dat. sit.

In saluiano interdicto, quod competit etiã creditori pro rebus sibi iure pignoris obligatis, sufficit probare possessionem debitoris; sed in hypothecaria probandum est dominium. Paul. Aemil. dec. 141. par. 3. Io. Crisp. de Mont. in suo trac. termino. actio. nu. 84. post volumẽ Ias. de actio. Rol. consi. 24. vol. 1. Bart. in l. 1. de precario, & salu. inter. imò quòd sufficiat probare rem fuisse in bonis debitoris, & per ipsum possessam tempore obligationis, scribit. Andr. Gail. obser. 26. part. 2.

Positiones, & articuli qualiter formari debeant in hypothecaria, vide Ias. de actio. in §. item seruiana. nu. 129.

Cum intentatur hypothecaria contra tertium possessorem, debet probari dominium debitoris tempore contractus; secùs si agatur contra ipsum debitorem; sed agens interdicto saluiano sufficit, quòd probet possessionem. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des censes* rub. 11. §. 6. glos. 5. nu. 9.

Secũdò, probare debet agens rẽ fuisse sibi prius hypothecam, quàm possessori alienatam. ibi. num. 12.

Tertiò, debet probare debitum, & causam, pro qua res fuit hypothecata. Cassa. ibi. nu. 13.

Hypothecaria agens contra donatarium debet probare sibi prius rem hypothecatam: fallit in fisco. vide Ludo. Roma. sing. 159 Ant. Corset. in suis singularibus litera A. sing. actio. Bartol. in l. 1. C. de iure fisci lib. 10. & in l. 5. §. quod. ff. de pignoribus, facit l. 13. C. de donatio. ante nupt.

Probare obligationem, & rem traditam loco pignoris, ad quid sit vtile, vide Barto. in l. 9. C. de pigno. act.

Quod dicitur creditorem debere probare rem fuisse in bonis debitoris intelligit; quòd probet fuisse tẽpore contractus, non autem post, de necessitate. Bar. in l. 7. C. de pignoribus.

Hypotheca consistit etiam in pecunia. Afflic. deci. 190. tamen hypotheca primo creditori, in ipsa pecunia bona fide consumpta, non cõpetit. ibi. nu. 6.

Ius hypothecę est indiuiduum, licèt res hypothecatæ sint diuiduæ, & quot sunt res obligatæ, tot sunt obligationes. Afflic. decis. 213. Crauet. consil. 77. nume. 15. & consil. 206. & non diuiditur ex persona hæredum. Ioan. Gal. q. 64. Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 1. & 5. habetur in libris placito. curiæ lib. 10. de pignoribus tit. 3. in decisio. diuerso. vide infra tit. de hæred. actio. ideò creditor, cui plures res sunt hypothecatæ alternatiuę, habet electionem ex prouisione legali. Capic. decis. 46. vide Ios. Ludo. decis. Perus. 65. par. 2.

Possessoribus pluribus existentibus rerum hypothecatarum, creditor potest eligere quem voluerit, & contra illum agere insolidum. Guid. Pap. q. 432. Franc. Marc. q. 296. & 433. par. 1. & q. 930. part. 2. Gome. Leo, decis. 17. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Fallit in annua pensione imposita super pluribus rebus, pro qua debet agi contra quemlibet possessorem pro rata. Guid. d. quęst. 432. nume. 4. vide tamen Franc. Marc. quæst. 433. & quæst. 929. par. 2. Gome. Leo. decis. 17. in decisio. diuerso.

Aliud est iudiciũ quando res hypothecatæ sunt indiuiduæ, aliud est quando sunt diuiduæ. Afflic. d. decis. 213. in fine.

Creditor variare non potest, si semel lis est contestata sup. vna specie bonorũ, vel super re electa Iudex pnũciauit fore faciẽdã executionẽ. Capic. decis. 33. & decis. 46. Vincent. de Fran. decis. 53. nume. 3. imò licèt creditor agens hypothecaria contra debitorem possessorem habeat electionem eligendi rem, quàm velit pro satisfactione sui crediti, tamen omnibus bonis debitoris alienatis; amittit hanc eligendi facultatem, & tenetur experiri contra posteriorem emptorem omissis primis. Aegid. magist. tract. subhasta. cap. 41. in fine in decisio. diuerso. fol. 311. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 1. vide Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des rentes* rub. 5. §. 2. glos. 2. nu. 35. Hippol. sing. 290. Amanel. de Clarisaquis sing. 128. & Bart. in l. 47. ff. de iure fisci.

Pignorum possessores quando plures sunt, an possit vnus conuentus impetrare, vt omnes pro solutione debiti pro rata contribuant. vide Bart. in l. 8. ff. de distract. pigno.

Bona futura veniũt in generali obligatione bonorum, quæ postea acquirũtur. Affl. deci. 335.

Marc. q. 921. par. 2. Guid. Pap. q. 291. Aegid. magist. tract. subhasta. cap. 45. in decisio. diuerso. fol. 214. Boer. consi. 18. l. 11. C. quæ res pignori oblig. poss.

Bona præsentia, & futura obligans, non obligat quærēda à suis hæredibus. Affl. deci. 335. nu. 5.

Hypotheca oīum bonorū solita apponi, si fuerit omissa, cēsetur apposita. Boer. dec. 182. nu. 54.

Merces venales distractæ nō veniūt in generali obligatione, datur tamen actio ad pretium earum, vel ad merces loco distractarum surrogatas. Put decis. 297. lib. 2. & obligans bona sua, non videtur obligare quæ habet venalia. Bart. in l. 32. § vxori. ff. de vsuf. legat.

Obligatio bonorum generalis comprehendit omnia, quæ ad sortem debiti extenuandam apta sunt. Put. decis. 444 lib. 2. nu. 10.

In generali hypotheca omnium bonorum venit vsusfructus bonorum, ad debitorem spectantium. Put. decis. 112. lib. 3.

Hypotheca generalis bonorum non comprehēdit supellectilia necessaria. Bart. in l. 1. C. quæ res pigno. oblig. poss. vestes, & libros, qui & quæ sunt ad vsum propriæ personæ, nisi expresse dicat. Borg. Caual. decis. 27. nu. 26. par. 2. quæ non comprehendat, vide Math. Math. sing. 136. Guid. Pap. sing. 588. Pet. Gerar. sing. 35. Ant. Corset. in suis singularibus litera O. sing obligatio.

An bona alienari prohibita, vel aliàs restitutioni subiecta, veniāt in generali obligatione bonorum, magna est altercatio inter Doctores, vide Aegid. magist. tract. subhasta cap. 43. in decisio. diuerso. fol. 213.

Obligatio omnium bonorum pro restitutione pecuniæ mihi à te mutuo datæ, trahit ad pecuniā mihi p aliū mutuo traditā, sed nō ad eādem à te mutuo acceptā. Lud. Rom. sing. 611.

Bona hæredis non veniunt in obligatione bonorum contrahentis, possunt tamen expressè obligari. Vincent. de Fran. decis. 53. vide & decis. 321. par. 2.

Creditor, qui habet omnia bona sui debitoris obligata, qd ius habeat in nominibus debitoris, vide Bar. in l. 4. C. quæ res pig. obli. poss.

Iura, & actiones veniunt in obligatione omniū bonorum, & quando nomina possessoria meū, tuū, suum, comprehēdant iura, & actiones, vide Bartol. in l. 29. ff. de auro, & argen. legat. §. argento.

Licèt quis possit obligare bona sua præsentia, & futura, non tamen potest obligare bona viuentis, quæ sperat sibi per successionem deferri. l. fin. C. de pact.

Res hypothecata à debitore alienata creditore consentiente, & postea acquisita, non recadit in generalem obligationem, etiam futurorum. l. fin. C. de remissio. pigno.

Generaliter pignori datus seruus sine dubio pleno iure debitoris est, & iustā libertatē ab eo consequi potest, si ipse debitor sit soluendo, l. 29. ff. qui & à quibus manumissi.

Res in dubio potius præsumitur loco pignoris tradita, q̄ in solutū data. Affl. dec. 373. Rebuf. in suis comēt. tract. de preco. & licit. To. 2. ar. 1. gl. 1. vide tñ Menoc. cōs. 201. lib. 3. & pignus in dubio sufficiens præsumit. Affl. d. dec. 373.

Ius offerendi pecuniā condemnato cōpetit in actione hypothecaria etiā post sentētiā, fallit in sex casibus, de quibus vide p Capi. dec. 42.

Debitor, qui obtulit creditori plures dare vtrū possit variare, & soluere pecuniam. Capic. decis. 41. nu. 14.

Creditor incūbēs pignori pro certa quātitate, illud retinere potest, etiā pro alio debito, p quo obligatum non fuit; sed qũ detur retentio rei alienæ nō obligatæ, vide Hart. Hartm. cap. 6. tit. de creditoribus lib. 2.

Creditore agēte cōtra possessorē bonorū hypothecatorū fit cessio actionū ipsi possessori cōtra debitores, & eius bona, si ipse possessor offerat debitū; sed an talis possessor modo cessionarius possit experiri contra alios tertios possessores, p debito cesso, vide Capi. deci. 51. n. 8. & 9. & de cessionib supra ti. de cessionib.

An possessor teneat offerre totū creditū, vel solum valorē rei possessæ, vide Vincen. de Fran. decis. 38 & supra tit. de iure offerendi.

Fideiussor nō potest emere pignora debitoris, pro quo fideiussit à creditore vendente iure pignoris, & si emat debitor, habet ius offerēdi. l. 1. C. de dol. mal.

De iure offerendi in materia pignorum, vide supra tit. de iure offerendi.

Hypothecaria facit, q res sit in obligatione, pecunia verò in solutione; nō. n. pōt ita cōuētus cōpelli ad solutionem inuitus per sentētiam latam in hypothecaria. Capic. d. decis. 41.

Quia debitor cōdēnatus hypothecaria electionē habet ex dispositione legali soluēdi rem, vel pecuniam, donec agitur iudicati, & iudicium suscipitur. Capic. decis. 41. nu. 5.

Creditor faciēs capi debitorē, pt adhuc (eo existēte in carcerib.) cumulare missionē in possessionē bonorū. Capi. d. deci. 46. nu. 8. & ecōtrà hypothecaria electa nō tollitur actio psonalis, quo ad supplemētū hypothecariæ. ibi. Capi. n. 11. etiā hypothecaria, & psonalis actio, vt cōpetāt, & cumulatiuè moueri possint, in eodē libello cumulari debēt. Capi. d. dec. 46. nu. fin. Guid. Pap. q. 108. Boer. decis. 334. vide Ias. de actio. in §. item seruiana. nu. 132.

An acta agitata contra principalem debitorem, noceant extraneo possessori conuento

actione hypothecaria, vide Capic. decis. 107. Guid. Pap. q. 432.

Tertius possessor conuentus hypothecaria admittitur ad opponendum de nouo cōtra creditorem agentem, non obstante condemnatione, vel sententia lata contra debitorem. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 6.

Tenuta si fuerit data ex inordinato processu, si ꝑ prius res illa fuerit obligata ꝑꝑ debitū, poterit retineri pro illo. Gram. decis. 58. num. 5.

Pignus, vel hypotheca, qn̄ resoluatur per rei restitutionē ex præcedenti debitoris pacto, vel cōuētione, aut natura rei, vide Boer. dec. 181.

Hypotheca non præscribit 30. ann. sed 40. Boer. decis. 182. nu. 56.

Hypothecaria quāto tempore tollatur, & actio personalis licèt sit sublata per præscriptionē, tamen durat hypothecaria. Bart. in l. 26. C. de vsuris. Boe. deci. 335. facit l. 2. C. de lui. pign.

Hypotheca cum personali obligatione, quādo in personam, & quando in bona habeat executionem, & per consequens quādo dicatur accessoria, & quando principalis, vide per Boer. decis. 295. nu. 17.

Electione hypothecæ specialis non tollitur generalis, si ex speciali non sit creditori plenè satisfactum. Boer. decis. 309.

Quod dicitur debere prius fieri executionem super rebus specialiter hypothecatis, quàm super rebus generaliter hypothecatis (quando concurrunt specialis, & generalis hypotheca) quomodo intelligatur, vide Marc. quæst. 371. nu. 9.

Creditor specialem, & generalem simul habens hypothecam, non potest in præiudicium posterioris creditoris vti generali hypotheca. Ioan. Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 3. Craue. cons. 77. nu. 16. nisi ex clausula, ꝙ specialis nō præiudicet generali, & èconrrà subaudi, si specialis fuerit sufficiēs ꝓ toto debito. Mysin. obse. 94. cent. 6. aliàs secus. Ioan. Pap. li. 11. ti. 3. arrest. 3. sed quod dictum est nō posse creditorē habētem specialem, & generalē hypothecam experiri hypothecaria generali, nisi prius captis bonis specialiter hypothecatis non procedit, si agatur contra ipsummet debitorem possessorem omnium bonorū. Aegid. magist. tract. subhastatio. c. 32. in deci. diuerso. & Ioā. Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 9.

Habens specialem hypothecam non potest impedire executionē, quæ fit in alijs bonis debitoris per creditorem, etiam posteriorē habentē generalē, ꝙ procedit in concursu duorū creditorū, nā debitor nō potest opponere hanc exceptionē. Io. Pap. lib. 18. ti. 6. arrest. 34.

In quibus casibus specialis hypotheca nō præiudicet gn̄ali, vide ꝑ Raud. tract. de analo. c. 33.

Hypotheca specialis cōstituta vni creditori, aufert ei generalem ad commodum aliorū creditorum. Alex. Rand. tract. de analo. cap. 33. nu. 4. idem in legatario. ibi. nu. 12.

Facta assignatione creditori pro suo credito super certa re, non tollitur personalis actio; nā talis assignatio fit fauore creditoris. Raud. ibid. num. 16.

Obligatio rei specialis, & postea omniū bonorum dicitur cōditionalis, quo ad obligationem generalem, si res specialiter obligata nō sufficiat. Fran. Cremen. sing. 54.

Pignus æquè idoneum potest surrogari in locū pignoris prius dati. ibi. sing. 55.

Creditor contra debitorem possidentem habet electionem agendi, vel actione personali, aut hypothecaria. Barto. in §. sed neque, Authen. de fideiussoribus, verumtamen electa hypothecaria, non tollitur personalis aduersus debitorem, & quatenus ex pignore nō est satisfactum remanet actio prima. l. 10. C. de actio. & obliga.

Cessa personali actione, cēsetur etiā hypothecaria cessa; sed quid ècōtrà, vide Boer. deci. 335. facit l. 2. C. per quas perso. nob. acquir.

Aedificium factum in solo hypothecato per emptorem ipsius soli, censetur etiam obligatum creditori. Capel. Thol. q. 430.

An creditori rem hypothecatam vēdere liceat, vide Marc. q. 924.

Creditor vēdēdo ius, qđ habet simpliciter dominium transferre non videtur. Marc. ibid.

Creditor possidendo rem æquipollentem debito principali, an ob hoc cæteræ res ab hypotheca liberentur, & quid, si vna res fuit data in solutum, vide Marc. q. 925. par. 2.

Creditor licèt vendere nō teneatur, ostendere tamen cogitur rem mobilem penes se existētem. idem. q. 928. ibid.

Quando dominus rei sibi præiudicet consentiēdo obligationi, & quando dicatur consentire, vide Ror. Genu. decis. 199.

Res aliena obligari non potest, sed benè cōis, nec tollit ius hypothecę ꝑ diuisionē. Vinc. de Fran. dec. 77. vide Aegid. magist. trac. subhast. c. 43. in decis. diuerso. & tūc res remanet obligata pro indiuiso. Bart. in l. 2. ff. de seruitutib.

Res aliena hypothecari non pōt, hinc videmus quòd agens hypothecaria tenetur probare rem hypothecatam fuisse in dominio debitoris hypothecantis, de tempore hypothecę. Craue. cons. 298.

Pignus nudo cōsensu contrahitur, etiā si aliena res tradatur, & error in materia pignoris nō impedit constitutionem. Bartol. in l. 1. ff. de pigno. act. tamen aliena res non potest obligari. Bart. in l. 2. eod. & in l. 67. ff. de procurat.

verò possidês rẽ alienã titulo, & bona fide, põt illam pignorare. Bart. in l. 29. ff. de pigno. act.

Pignorari quãdo possit res aliena, & pignus ex pacto de vendendo præsumitur contractum. Bart. in l. 3. §. cùm ex causa, & §. post. ff. qui potiores in pign. habe.

Obligans rem alienam scienti non tenetur pigneratitia contraria, sed quare, vide Bar. in l. 42. nu. 6. ff. de vsucapio.

Pignus super re aliena contractum non potest confirmari, si tempore, quo causa confirmationis euenit, res in bonis debitoris non repetiatur. l. 9. §. Titia, ff. qui potiores.

Si obligãtur partus, & fructus futuri requiritur, quòd res sint in bonis debitoris tempore obligationis. l. 11. §. si de futura. eod. tit.

Ratio, cur quis possit rem alienam vendere; sed non obligare ea est, quia in pignore debet jus constitui creditori, quod sibi det hypothecariam actionem; sed in venditione sola traditio, cum obligatione euictionis sufficit. glo. in §. s. institu. de inutil. stipula. vide Bart. in §. omnis res. ibid.

An, & quando hypotheca hæredis, quam habebat cõtra defunctum, habeatur pro extincta per aditionem, vide Vincent. de Fran. decis. 80. & infra tit. de remissio. pigno.

Res redempta non subiacet hypothecis, medio tempore impositis per emptorem. Cabal. milleloq. 159. Bar. in l. 5. ff. de in diem addict.

Fundus censetur hypothecatus, aliqua pẽsione imposita perpetuò ex conuentione, vel ex vltima voluntate; secùs si ad tempus. Guid. d. q. 432. nu. fin. sed vide ibi, & inducitur hypotheca ex his verbis, promitto centum super tali fundo. Ozas. decis. 59.

Quoties aliquod onus apponit̃ super certa re, vel paciscitur de percipiendo aliquo iure super ea, illa censetur pro ipsa pensione hypothecata. Cabal. milleloq. 191. nam verbum, super, hoc casu importat hypothecam. Franc. Cremen. sing. 46.

Hypotheca contrahitur per hęc verbã, nẽpe q̃ si debitor non soluerit, liceat creditori ingredi bona debitoris propria auctoritate. Fran. Cremen. sing. 2.

Quibuscunque verbis constet de voluntate, hypotheca contrahitur. l. 11. C. quæ res pignori. vide l. 6. C. qui potiores.

Facto pacto, quòd liceat vẽdere, intelligitur res obligata, & pariter potestas, & auctoritas de ingrediendo possessionem rei propria auctoritate, operat̃ hypothecã. l. 4. ff. qui potiores.

Ius pignoris, & hypothecæ solo cõsensu cõtrahitur, nec requirit̃ scriptura; fit enim ipsa scriptura, vt quod actũ est per eam facilius probari possit. l. 4. ff. de fide instrumen.

Obligatio pignoris ex parte creditoris recipiẽtis contrahitur re, ex parte debitoris mãdẽtis solo consensu cõstituitur, & ex solo pacto nudo iure Prætorio nascit̃ actio, & creditor non amittit ius crediti, quamuis amiserit pignus casu fortuito, vel culpa leuissima. §. fin. instit. quib. mod. re contrah. oblig. vide gl. ibi.

• Ille, ex cujus pecunia res fuit empta, non habet ipsam rem hypothecatã, nisi ex pacto; secùs si quis dederit pecuniã mutuo causa ædificãdi, vel reficiendi, quia tũc habet mutuans tacitã hypothecã. gl. in verbo, agrũ. §. his consequẽs. Auth. de equalitate dot.

In pignoribus, an pretium succedat loco rei, & ècontrà in particularibus, vide Hiero. Mago. decis. 9. Rot. Floren.

Sententia hypothecam solùm tribuit à die captæ possessionis bonorum virtute ipsius sententiæ. Aegid. magist. tract. subhastatio. c. 32. in decisio diuerso, vide Ioan. Pap. lib. 18. tit. 6. arrest. 34. Rebuf. in suis cõment. tract. de litte. oblig. art. 1. glo. 14. nu. fin. sed in hac Patria ex dispositione nouorum ordinum bona cẽsentur obligata à die sententię.

In fructibus beneficij nondum separatis à solo, consistit hypotheca. Aegid. magist. tract. subhastat. cap. 41. in decisio. diuerso.

Creditor nõ potest allegare pignus nõ esse debitoris. Rot. Aue. dec. 31. in decis. diuer. To. 3.

Bona pupillorũ nõ possunt obligari siue decreto, & potestas data per testatorem vendendi, non comprehendit potestatem obligãdi. vide Vincent. de Fran. decis. 302. par. 2.

In actione hypothecaria coram quo Iudice agendum sit, vide Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. 4.

Recipiẽs pignus nõ idoneũ sibi nõ prejudicat, quominus residuam summam petere possit. Craue. consi. 106. nu. 4. quia non censetur renunciare personali actioni. l. 28. ff. si cert. pet.

Emẽs à creditore nõ vẽdẽte iure creditoris, ius pignoris nõ consequitur; limita, qñ creditor vendidit rẽ, cum omnibus iuribus sibi competentibus in ipsa re. Crauet. consi. 298. nu. 6.

Pignus quotuplex in iure reperiatur, vide latè per Ias. de actio. in §. item seruiana.

Pignus propriè dicitur, quod traditione fit, hypotheca autem, quæ sola conuentione contrahitur. Ias. ibi. nu. 9.

Actio seruiana, & quasi seruiana, quæ dicantur, & an quasi seruiana, & hypothecaria sint idẽ, vide ibi. nu. 10.

De hypothecaria, quæ cõpetit contra colonũ, vel inquilinũ, vide Ias. ibi. d. §. item seruiana.

Hypothecaria ad personalem actionem accessoria est. Ias. ibi. nu. 101.

Pignori obligari, quæ possint, & quæ non, vide ibi. nu. 104. 109. 111. & 117.

Feudũ an in casu necessitatis pignorari possit, & quid de fructibus, & commoditate ipsius, vide ibi. nu.107.& 114.

Castrũ si pignoretur, an creditor vti possit eius iurisdictione, vide ibi.n.115.pro affirmatiua, scribit Roma.sing.560.

Actio seruiana, & quasi seruiana, quæ hypothecaria dicitur, est arbitraria, Iudex ergo in hac actione præcipiet primò possessori, vt creditori rem pignoratam restituat, cui arbitrio si pareat, aut pecuniam creditori soluat, reus absoluetur, alioqui manu militari res ab eo auferetur, quòd si dolo desijt possidere, vel ambagib. deluserit præceptum Prætoris tanti condemnabitur, quanti in litem iuratum fuerit ab actore, Iudex tamen potest moderare hoc iuramentum. Menoch. de arbitra. iudi.q.5.nu.7. Bart.sing.224.& in l.16.§.vendicatione. ff.de pignoribus.

Hypotheca nihil aliud est, quàm bonorum obligatio, & quædam est expressa, quædam tacita, expressa, quæ partium conuentione inducitur, tacita autem, quæ ex legis dispositione, statuti, seu consuetudinis, & rursus expressa, quædam est generalis, & quædam specialis, quæ verò sint differentiæ inter generalem, & specialem, vide per Rebuff. in suis comment. Tom.2. tracta. de constitut. redit. art. 1. glo. 14. Tom. 2.

Obligatio bonorum posita in fine instrumenti, refertur ad omnia pcedentia. Dec.consi.539.

Etiam in testamento per testatorem potest hypotheca cõstitui; sed per alienationẽ rei hypothecatæ, censet reuocata. Natt.consi.330.

Pecuniam redactam ex vẽditione rei meæ à te facta possum in subsidium repetere, & èconträ, si ex pecunia mea rem emas, in subsidiũ possum ad illam agere, licèt mihi obligata non sit. Roman. singul.612. & pariter in hypothecaria pretium nõ succedit loco rei hypothecatę, nisi in subsidiũ. idẽ Rom. sin.636.

Debitor quidam tradidit rẽ suo creditori, non vt illi ex causa pignoris esset obligata, sed vt creditor eam creditori suo pignoraret, cui nã rei illius amissio sine culpa imputari posset, quęsitũ fuit, pro resolutione, vide August. Bero. quæst.123.

Patiens rem suam obligari, qñ videatur consentire, vide Bar. in l.5.C.ad Senatuscon. Vellei.

Contractus arrharum dicitur cõtractus pignoratitius. Bar. in l.2.C.si Rector Prouinciæ.

Hypothecaria quando competat creditoribus hæreditarijs contra legatarios primò legatum recipientes, & quando condictio indebiti, vide Bart. in l.fin.§.& si præfatam. C.de iure deliber.nu.4.

Creditor possidet pignus, nisi ad præscriptionem: Bart. in l.7.de præscript.30. vel 40.ann.

Hypothecaria, & pignoratitia quomodo se habeant, & in quibus differant, vide Bar. in prima constitutio.§. Titij. in procemio fforum.

Si venditioni apponatur pactum de recuperanda re post certum tempus, modico constituto pretio, præsumitur pignus, & nõ venditio. c.5.ext.de emp. & vendi.

Hypothecata res venit in iudicio familiæ ercisc. & tunc qualiter hęredes teneantur, vide Bar. in l.si pignori res.ff.famil.ercisc.

Creditor, qui emit rem obligatam, quã actionẽ habeat; & ipse creditor in pignore est quasi procurator. Bar. ibid.

An creditor possit prohibere, ne sylua cędatur, vide Bar in l.18.§.si quis.ff.de pigno. act.

Creditor volens agere cõtra debitorem ad restitutionem rei pignoratæ, qua actione agat. vide Bar. in l.22.§.si post.eod.

Creditor quando possit perficere ædificiũ per debitorem inceptum in re pignorata, vide Bar. in l.25.eod.

Creditor cogitur ostendere debitori volẽti vẽdere rem mobilem penes eum pignoratam, pstita prius per debitorẽ cautionem; sed qd in re immobili, vide Bart. in l.6.ff.de pig.act.

Si vendatur res per debitorẽ, & postea ad eum ex noua causa reuertat, an reincidat in obligationem, vide Bar. in l.8.§.superuacuum.ff. quib.mod.pign. vel hypothe.sol.

Ex venditione pignoris facta per debitorem, quando præiudicetur creditori, vide Bar. in d.l.8.§. non videtur.

Consentiendo, vt obliges rem meã, non videor animo donandi facere, & potero agere, vt luas. Bar. in l.34.nu.13.ff.solut.matrimo.

Hypothecaria intentata, veniunt etiã nomina debitorum. Bar. in l.8.ff.de dot. prælegat.

Pignus conuentionale, qui habet sibi traditum tenetur reficere; sed quid in prætorio, vide Bar. in l.si finita.ff.de dam.infect.

Si venditio resoluatur quouis modo, & res reuertatur ad venditorem, an ius pignoris in re constitutum per emptorem dissoluatur, vel remaneat, & res transeat cum sua causa ad primum venditorem, vide Bar. in l.9.ff.de aqu.pluu. arcend.

Ius in re habens, potest dicere habeo dominiũ. Bar. in l.58.ff. de verb.oblig.

Prohibitus emere, an prohibeatur pignus contrahere, vide Bart. in §. ijdem rescripserunt, institu. de legat.

Creditor hypothecarius potest petere taxationem expensarum, quę debẽtur debitori suo. Bar. in consi. 95.

Chyrografarius creditor non habet hypothecam, tamen petit ipsam taxationẽ. Bar. ibid.

Creditor

Creditor in pignore non tenetur de leuissima culpa,& de casu fortuito. Abb.cōsi.82.lib.2.

Quis debeat probare pignus amissum culpa leui,vel casu fortuito, nempe an creditor, vel debitor, vide Abb.ibid.

Dominium rei pignoratæ, quod peruenit ad creditorem irreuocabiliter non perimit hypothecariam.l.debitor.ff. ad Trebel.

Si creditor iure pignoris reperiatur in possessione rei communis,potest prouocari ad diuisionem.l.1. C. commu.diuid.

Maior pars creditorum potest facere præiudicium minori parti,non habenti hypothecā; aliàs secùs.l.11.ff.de pact.

Pignus solo consensu contrahitur iure Prætorio; sed solo consensu non tollitur.l.18.§.de pignore. ff.de pact.

An qs possit experiri hypothecaria contra debitores debitoris, ipso principali debitore non cōdēnato, vide gl.fi.in l.3. C.de act.hēd.

Pignus datum ob pecuniam non numeratā,numeratione non sequuta, qua actione repetatur,vide gl.in l.1. C.de non numer.pecu.

Pignus obligatum ꝓ sorte, & vsuris potest pro vtroque debito retineri: sed pignus obligatum pro sorte tantùm, non potest pro pœna retineri.l.22.C.de vsuris.

Nomē debitoris potest pignori dari, & ille,cui datum est potest illud alteri vēdere iure creditoris; sicut aliam rem pignoratam, & non solùm personalis, sed etiam hypothecaria transit in creditorem, vel emptorem.l. 7. C. de hæred. vel act.vendi.l.1.C.de pact.pigno.

Si res prohibeatur alienari nō solùm prohibetur dominij translatio, sed pignoris obligatio.l.7.C.de reb.alien.non alien.

Expressa hypotheca facit cessare tacitam: quia prouisio hominis tollit legis prouisionem nascituram; sed non natam.l.fin. C. de pactis conuentis.

Donatio valida facta non præiudicat creditori anteriori; sed sequenti sic.l.13. C. de donatio.int.vir.& vxo.

Duo creditores pignus communiter habēres, possunt agere commu. diuid. l.7.§. si duo.ff. commun. diuidun.

Extraneus pignorum possessor titulo, & bona fide,præscribit hypothecariæ actioni spacio longi temporis: personali cōtra debitorem salua manente,sed debitor,eiusq; hæres non præscribūt longo tempore.l.1. C. si aduersus creditorem,vide l.7.C.de pscr.30.vel 40.ann.

Pignus conuentionale,& prætorium differunt: quia in prætorio nulla est prælatio temporis; sicut in pignore conuentionali.l.fi.& ibi glo. ff.de bonis aucto.iud.possid.

De alijs differentijs pignoris prętorij, & cōuentionalis,vide per glo.in l.1.ff. de pign.act.

Venditio pignoris non idonei,residui petitionē nō adimit creditori.l.3.C.de distract.pig.

Pignus contra fideiussoris voluntatem non potest retineri ob chyrographariā pecuniam.l. 2.& ibid.gl.C.de fideiusso.& manda.

Qui obligauit pro alio pignus pōt agere antequam soluat, vt liberetur in casibus, de quibus in l.38.ff.mandati.

Etiam rapiens rē sibi obligatam vi,tenetur infra annū ad quadruplum.l.3.C.vi bono.rapt.

Qui rem duob. obligauit crimine stellionatus tenetur,cuius penam euitat, si creditoribus debitum offerat.tot.tit.C.de crim.stellio.vide supra lib.1.tit.de crim. stellio.

Donec soluatur pretium pōt res vendita loco pignoris retineri.l.22. ff.de hēd.vel act.vend.

Perempta obligatione principali frustra queritur de hypothecaria.l. 6.ff. de naut.fœno.

Fundus emptus pupillo,& traditus pecunia alterius pupilli, est obligatus illi pupillo, de cuius pecunia fundus fuit emptus.l.3.ff. de rebus eorum.

Si pupillus vult pignus repetere,qđ tutor obligauerat pro pecunia, ꝙ conuersa est in vtilitatē ipsius pupilli, repellit exceptione doli, nisi soluat.l.8.ff. de reb.eorū,q sub tutela.

Pignus à curatore furiosi datum valet, si vtilitate furiosi,id fecerit.l.11.C.de curato.furio. vel alijs.

Creditor pro re pignorata potest nunciare nouum opus.l.9.ff.de oper.nou.nuncia.

Res destinatione donata, & postea ante traditionem obligatam, & deinceps tradita donatario,trāsit cum sua causa, & remanet obligata.l.fin.§.huius. ff. de donatio.

Quod dicitur in pignorib. debitorem possidere,hoc verū est quo ad vsucapionem; sed quātum ad reliquas causas ptinet, creditor, qui accepit possidet.l.16. ff.de vsucapio.

Per creditorem,cui res traditur debitor vsucapit,quę vsucapio interrumpitur,si per creditorem possessio in alium transferatur.l.33.§. qui pignori.eod.titu.

Rei propriæ non consistit pignus, & si tali creditori domino ipsa res tradatur, vsucapio interrumpitur. d.l.33.§.si rem tuam.

Si creditor,qui rem pignori accepit rogāri debitori eam precario concesserit,tenet concessio;sed soluto debito precarium soluitur. l.6.§.fin.& l.11.ff.de precario.

Cùm quis obligat rem duobus simpliciter eodem tempore insolidū, cuilibet pro suo debito res obligāt.l.fin.ff.de Saluia.interd. sed si inter se agant creditores,possidentis conditio melior erit.glo.ibid.

Sententia lata contra debitorē super re pignorata

rata, non præiudicat creditori non vocato, qui ante ius pignoris habebat. l. 29. §. fin. ff. de exceptio. rei iudica.

Si creditor egerit contra priorem creditorem validius pignus habentem, & cùm probasset de iure suo obtinuisset, priore creditore de suo pignore non opponente, cùm illud sibi competere eo tempore ignorabat, si postea ille anterior creditor agat pignoratitia cōtra victorem posteriorem creditorem, non obstabit ei exceptio rei iudicatæ primæ sententiæ. l. pen. ff. eod.

Creditor, qui perdit sua culpa pignus, qđ reddere promiserat soluto debito, si debitum petat, & non reddat pignus, summouetur doli exceptione. l. 4. §. item quæritur. ff. de dol. mal. exceptio.

Non cogitur quis prius pignus distrahere, quā ad fideiussorem venire. l. 52. creditor. ff. de fideiusso. & manda.

Damnum amissi pignoris per casum, ad creditorem non spectat. l. 53. eod.

Pro re pignorata surrepta, datur actio furti creditori etiam contra dñm, & etiam ipsi dño rei: quia vtriusq; interest, & semper creditoris interest, licèt debitor sit soluendo. vide l. 12. §. sed & si res. & l. 19. §. qui rem. ff. de furtis.

Non solùm debitor cōmittit furtum surripiendo rem; sed etiam, si ille non possidens ipsam rem specialiter obligatam alienauerit. l. 19. §. qui rem & ibid. gl. & l. 68. eod. tit.

Idem in creditore, qui illud ante tempus vendiderit. l. 75. ff. eo. de furtis.

Pignorans argentum, qđ aurum esse dicebat, in stellionatū incidit, non in furtum. l. 20. eo. ti.

Si pignore creditor vtatur furti tenet. l. 56. eod.

Si debitor pignus surripuit, qđ actione furti soluerit, nullo modo repetit. l. 8. ff. de furtis.

Vendens rem alteri obligatam, illam non esse obligatam asserens, tenetur pœna falsi. l. 28. ff. ad leg. Cornel. de fals.

Ex quacunq; causa bona debitoris mei veniāt ad alium possessorem: conuenio illum quasi hæredem. l. 3. §. cùm ex causa, & ibid. gloss. ff. de iure fisci.

De materia hypothecariæ actionis, vide in §. item seruiana, & ibid. gl. institu. de actio.

Pignoratitia contraria datur creditori ratione pignoris recepti ad multa, de quib. vide per Azo. in summa tit. C. de pigno. act.

A litigiosi vocabulo hypotheca separatur, & ideò etiā lite mota super hypothecaria pōt debitor alienare, si ex ꝓtio satisfiat creditori; aliàs ipse creditor (si sit anterior) aget hypothecaria. § ab hoc. Auth. de æqual. dot.

Creditor re perempta, vel præscripta, quando possit agere ad pretium in subsidium, vide Bart. in l. 3. C. de rei vendica.

Hypothecaria non potest intentari cōtra possessores bonorum, anteq̄ sit actum personali contra debitorem; sed si agat valebit processus, & sententia. Bar. in l. 25. C. de pign.

Creditor non potest retinere rē debitoris prætextu crediti, si non est ei obligata, nisi peruenerit ad eū de voluntate debitoris eo animo, vt aliquod ius cōstituat in rē. Bart. in l. 5. C. quib. mod. pign. vel hypoth. tacit. contrah.

Creditor quando possidet pignus, quæ iura in eo habeat, & ad quid teneatur, vide Hartm. Hartm. c. 2. tit. de creditoribus lib. 2.

Creditor condemnatus ad rei restitutionem potest eam retinere post sententiam, virtute hypothecæ, vel precarij; quam, vel quod nō opposuerat ante sententiam; secùs si opposuerat. Capic. decis. 119. vide Graue. pro genero. consi. 1. num. 408. Nam creditori, cui permittitur euocatio possessionis rei hypothecatæ, multo magis conceditur retentio; nec si vitiosè, vel non possessio peruenerit, considerandū est. Gram. decis. 58. Grau. pro genero consi. 1. nu. 405. vide l. emptore. C. locati.

De pactis pignorum.

VAlet pactum, vt creditor rem sibi hypothecatam possit capere propria auctoritate, & in solutum retinere iusto pretio: quia datio in solutum rei certæ censetur emptio, & véditio hoc verum, si secutum est appretium: nā tūc transfertur dominium, & creditor facit fructus suos; secùs non sequuto appretio, quia tunc creditor possidet iure creditoris, & fructus computantur in sortem. Afflict. decisio. 368. Guid. Pap. q. 6. tamen ex cursu centum annorum, appretium præsumitur. Afflic. ibid.

Pactum de ingrediendo possessioné rei pignoratæ propria auctoritate, non exercetur cōtra singularem successorem, siue aliqua causæ cognitione. Bar. in l. 5. §. qui in possessioné. ff. vt in possessio. legato.

Creditoris vendentis pactum de retrouendendo, prodest debitori. Boer. decis. 182. nu. 26.

Præsumitur aliquem pactum fuisse de pignore non petendo, si de pecunia non petenda pactus est. Bar. in suo tract. de præsumptio. n. 11.

Cætera de pactis pignorum, vide supra titu. de dationib. insolut. & titul. de commisso. lege in pigno. rescind.

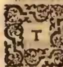
Pactum, vt creditor lucretur fructus pignorum non valet; quia censetur appositum in fraudem vsurarum, vide Abb. in c. 1. ex. de vsuris, supra tit. prox. & Excel. P. Tess. decis. 78.

Pactum

Pactum de vendendo pignore, nulla notificatione præcedente valet. Bar. in l. 36. §. Titius. ff. ad municipal. & de incol.

De venditione pignoris, & hypothecarum, vide supra tit. de distract. pigno.

In quibus causis pignus, vel hypotheca tacitè contrahatur.

Tutoris omnis, vel curatoris, aut curatoris bona præsentia, & futura sunt tacitè hypothecata pupillis pro administratione, Capic. decis. 129. Ios. Lud. decis. Perus. 75. part. 2. Auth. sunt. C. de legit. tutel. & l. 20. C. de administ. tuto.

Hypotheca tacita vtrum cótrahatur tempore administrationis, vel à tpe malæ gestionis tutoris in testamento dati, & per consequens retrò trahatur, vide Afflict. d. decis. 129. nu. 5.

Vitrici bona sunt tacitè hypothecata p administratione matris pupilli. Boer. decis. 200.

Res empta ex pecunia mea regulariter non est mihi tacitè obligata: fallit in re empta ex pecunia pupilli. Rot. Genu. decis. 187. in fine. Bar. in l. 17. C. de pignoribus.

Bona secundi mariti sunt obligata tacitè pro vxore in fauorem filiorum, quæ transiuit ad secúda vota, nó reddita ratione administrationis tutelæ filiorum primi matrimonij, iuxta l. penult. C. quib. caus. oblig. taci. contrah. sed quando illa lex non habeat locum, vide Dec. consi. 591.

Minores, & furiosi habent priuilegium iuris, & hypothecę in bonis tutorum, & curatorum: idem in hæredibus pupilli. Bar. sing. 72.

Hypotheca tacita trahit ad bona futura; sicut expressa. Ludo. Roman. sing. 598. Amanel. de Clarisaqnis sing. 30. tamen tacita hypotheca resultans ex contractu, non cóprehendit nomina debitorum, quæsita post contractum. Aluis. de Albert. sing. 60.

Bona actoris cóstituti à tutore, sunt tacitè obligata ipsi pupillo. Bart. in l. 9. ff. rem rat. habe.

Decreta administratione curatori furiosi contrahitur tacita hypotheca bonorum curatoris. l. 20. C. de Episcop. audi. & glo. ibid.

Rex, aut Regina vtrum habeat tacitam hypothecam in bonis administratoris, veluti Tesaurarij, vide Affl. decis. 129. nu. 6.

Primipilaris hypotheca tacitè contrahit in bonis, i dotē primipillo datis ab vxore, ibi. n. 14

Tacita hypotheca contrahitur in bonis patris, pro bonis maternis alienatis, & trahit retrò ad tempus, quo cępit pater administrare bona filij aduentitia. Boer. decis. 331. vide l. 6. §. fi. C. de bonis, quę libe. & gl. in §. nouissime, ibi.

Filijs primi matrimonij in bonis patris competit tacita hypotheca pro bonis aduentitijs, & paraphernis matris. Gomez. Leo. decis. 94. in decis. diverso. Tom. 2. l. 6. §. omnib. & l. 8. §. in illo. C. de secun. nupt.

Minorum bona illata, & inuecta in domú cóductam, quando intelligantur tacitè hypothecata pro pensione domus, vide Ios. Ludo. decis. 75. part. 2. Amanel. de Clarisaquis sing. 209. vbi tenet negatiuam.

Inuecta, & illata in domum conductam, censentur tacitè hypothecata pro pensione ipsius domus. l. 5. C. de locat. & conduct. & l. 4. ff. de pact. sed an in illis locator debeat præferri anterioribus creditoribus, vide Ioseph. Lud. decis. Perus. 84. par. 2.

Pro deterioratione domus inuecta à conductore sunt tacitè obligata, vide Gasp. Cabal. milleloq. 267.

Merces venales inuectæ in apothecá, an veniát in tacita obligatione, & hyhotheca, quæ datur locatori pro pensione apothecæ, vide Maran. in suo Spec. part. 4. dist. 9. iudi. nu. 122.

Quando inuecta, & illata in ré conductá, dicantur tacitè hypothecata pro pensione, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 441.

Bona cóductoris inuecta sunt tacitè obligata, quod etiam habet locum in bonis eius, qui tantùm vna nocte mansit in hospitio. Pet. de Rauen. sing. 71.

Locator primus quando habeat hypothecam contra secundum cóductorem, & inuecta, & illata possunt retineri pro alio debito. Bart. in l. 11. §. solutam. ff. de pigno. actio.

Seruianum interdictum competit pro rebus tacitè obligatis contra ipsum colonum, & inquilinum; sed actio seruiana competit contra quemlibet possessorem rei obligatæ. l. 1. C. de Saluia. interd. vide l. 1. ff. eod.

Ea videntur induċta in prædium conductum, quæ ad vsum perpetuum inducuntur. l. 32. ff. de pignorib. & similia tacitè obligata, possunt retineri pro pensione propria auctoritate. l. 35. ff. de damn. infect.

Minoris bona recipientis dotem non sunt tacitè obligata pro restitutione ipsius dotis. Ioseph. Ludo. decis. 75. nu. 3. vide glo. in l. fin. C. de legit. tut.

Vxor ius tacitæ hypothecæ habet in bonis mariti; etiá pro bonis paraphernis, & donatione propter nuptias. Mysing. obser. 4. cent. 5. vide Cassan. in consuetud. Burg. tit. des droicts Rub. 4. §. 15. glo. 1. Ias. de actio. in §. fuerat. nu. 29. Bar. in Auth. de priuileg. dot.

In dote tam ex parte viri pro ipsa dote consequenda, quá ex parte mulieris pro dote restituenda

stituenda contrahit tacita hypotheca in bonis debentis doté, & restituere debétis respectiuè. Iaſ de act. in §. fuerat. n. 29. Bar. in l. vnic. nu. 6. C. de rei vxo. act. & in §. & vt plenius.

Vxor licèt in allodialibus bonis mariti habeat pro restitutione dotis tacitam hypothecam; tamen eam non habet in bonis feudalibus. Myſing. obſer. 46. cent. 6.

Maritus poteſt mouere actiones paraphernales, quarum ſibi ſunt tradita inſtrumenta, & exigere debita, pro quibus reſtituendis eius bona ſua ſunt tacitè hypothecata, niſi mulier aliter de expreſſa hypotheca ſibi proſpexerit. l. fin. C. de pactis conuentis.

Mulier habet tacitam hypothecã in bonis mariti, quæ incipit à tempore ſolutæ dotis. l. fin. & ibid. glo. C. qui potiores.

Debitor recognoſcens debitum in teſtaméto, inducit tacitam hypothecam legalem pro portionibus hæreditarijs, & non aliter. Gaſp. Cabal. milleloq. 267.

Effectus tacitæ hypothecæ non eſt minor, q̃ expreſſæ. Cabal. milleloq. 818. vide Rebuf. in ſuis comment. Tom. 2. tracta. de conſtitut. redit. art. 1. glo. 14. num. 41.

Hypothecã non habet ſententia, niſi à die executionis, vel oppoſitionis factæ dũ res ſubhaſta diſtrahitur. Papon. lib. 18. ti. 6. arreſt. 36. vide ſupra tit. de pigno. & hypothe.

Quando contrahatur tacita hypotheca, vide plenè per Iaſ. de actio. in §. item ſeruiana.

Fiſcus habet tacitam hypothecam in bonis debitoris; ſecùs in Ciuitate, q̃ non habet ipſam tacitam hypothecã. Iaſ. de actio. in §. fuerat. nu. 70. l. 46. §. fiſcus. ff. de iure fiſci, & l. 10. ff. ad municipales, & in Repub. niſi ex ſpeciali priuilegio, vel pacto illã haberet. l. 2. C. de iure Reipub. lib. 11.

Fiſcus habet bona debitoris tacitè obligata ex contractu, vel quaſi; ſed an ex maleficio. vide Bar. in l. 1. C. de iure fiſci. lib. 10. & glo. in l. 46. ff. de iure fiſci.

Quòd fiſcus in pœnis non habeat tacitam hypothecam, ſcribit idem Bar. in l. 1. C. de debitoribus Ciuita. lib. 10.

Tacita bonorum obligatio (quã habet fiſcus) non impedit libertatem dari ſeruo; ſecùs ſi ſeruus eſſet ſpecialiter obligatus. l. 2. C. ſi ſeruus pigno. dat.

Tacita hypotheca à iure inducitur viginti trib. in caſibus, latè explicatis per Rebuff. in ſuis comment. Tom. 2. tract. de conſtitutio. redit. art. 1. glo. 14. nu. 11.

Bona Prælati pro mala adminiſtratione bonorum Eccleſiæ, ſunt tacitè Eccleſiæ obligata ad inſtar tutoris. Rebuff. ibid. nu. 30.

Eccleſia non habet bona debitoris tacitè hypothecata. Pet. de Raue. ſing. 186.

Eccleſia habet tacitam hypothecam in bonis emphyteutæ, propter canonem nõ ſolutum. Bar. in §. ſcire autem. Auth. de non alienãdis, aut permuta. reb. Eccleſ.

Idem eſt dicere, lego decem ſuper illo fundo, vel dicere, obligo fundum pro decem. Bart. in l. 9. de legat. 3.

In p̃ſtatione alimentorũ adeſt tacita hypotheca. Bar. in l. 2. ff. de alim. & cib. legat.

Legatarij non habẽt tacitam hypothecam, niſi in eo, quod ſupereſt deducto ære alieno. Bar. in l. 4. ff. de cura. bon. quo deducto illi, & fideicõmiſſarij habẽt tacitã hypothecã in bonis teſtatoris p̃ legatis, & fideicõmiſsis. l. 1. §. cùm enim. C. commu. de legat.

Hypotheca tacita habet prælationem; ſicut expreſſa in certis caſibus, de quibus in gl. 2. in l. 9. C. qui potiores.

De prætorio pignore.

FAciens ſe immitti in bona iudiciali decreto, acquirit pignus prætoriũ, & ius hypothecæ, & põt ipſa bona p̃ſequi. Myſing. obſer. 28. cent. 1.

In prætorio pignore, an vno immiſſo oẽs iudicent immiſsi, & habeat locum regula, qui prior, & hoc pignus differt ab eo, quod capitur ex cauſa iudicati, vide Bar. in l. ſi & iure. ff. q potiores, & etiam in multis differt à conuentionali, vide gloſſ. in l. 1. ff. de pigno. actio.

Prioritas non datur in pignore p̃torio, in quo omnes creditores ſunt pares. Bart. in l. ſi finita §. ſi plures. ff. de dam. infec. & in l. 6. §. apud. ff. quæ in fraud. credito.

Prius inductus in poſſeſsionem ex pignore prætorio potior eſt, quàm emptor, vel creditor poſterior. l. 3. C. vt in poſſeſsionem legator. & pignus prætorium qualiter conſtituatur, vide glo. ibid. nempe per immiſsionem poſſeſsionis. l. 2. ff. de pigno. actio.

Habens pignus prætorium præfertur habenti iudicale, ſi eſt prior tempore. l. 2. C. qui potiores; ſed quod dicatur pignus prætorium, & quod iudiciale, vide glo. ibid.

De pignore capto in cauſam iudicati, vide ſupra tit. ſi in cauſam iudicati.

Pignus prætorium in actione reali quomodo conſtituatur, ſi res eſt mea, vide Bart. in d. l. ſi finita. §. Iulianus. nu. 48. ff. de dam. infect.

Creditor an amittat poſſeſsionem, ſi cõtra debitorem eſt miſsio facta ex ſecũdo decreto, vide Bar. ibid. in §. item quæritur.

Primum decretum nõ poteſt interponi occa-

sione debiti, quod certum est non posse exigi de præsenti, licet possibile sit debitum iri. l.91.ff.de peculio.

Ex quibus causis fiat immissio, vide supra lib.1. tit.de bon.aucto.Iudi.possid. & ex quib.cau. in possessio. eat.

Per missionem ex primo decreto contra hæ pignus, in quo pôt insisti, donec debitū exoluatur, & deiectus habet actionem in factum. l. 11.§.si Antiphona.ff.de pignoribus.

Missus ex primo decreto non tenetur rem reficere, licet habeat pignus prętorium; secus in habente pignus conuentionale.l. 15.§. si quis. ff.de dam. infect.

Etiam fructus percepti ex pretorio pignore cō putantur in sortem, licet pignus esset constitutum in causa dotis. Abb.in c.salubriter ex. de vsuris,& l.48.ff.de solutio. & liberat.

Possidēs pignus prętorium tm̄ tenet de dolo; secus in cōuentionali pignore.l.9. §. est prætetea,& ibid.gl.ff.de bonis aucto.Iud.possid.

Primum decretum interpositum ad petitionē veri creditoris, prodest omnibus alijs creditoribus ex vna causa (non ex diuersis secundum glosam) & primo dimisso, ius cæterorū non læditur. l.12.& ibid.glo.eod.tit.

Creditor quando ex conuentionali pignore, possit consequi & prætorium, vide Hartm. Hartm.c.14.tit. de creditoribus.lib.2.

Qui potiores in pignore habeantur, & de prioritate temporis inter creditores.

SEcundus creditor habēs ius hypothecæ, cum clausula constituti in certis bonis debitoris, rectè agit remedio recuperandæ possessionis cōtra tertios possessores, iura cessa habētes à priore creditore, & in eo remedio obtinebit, nō obstante prioritate tēporis. Ozasc.decis.133. alias creditores priorem hypothecam habentes, in iure sunt potiores. Ozasc. d.decis.133.Bar.consi.7.vol.2. And Gail.obser.25.libr.2. vide Afflict. decis. 306 quę prioritas etiam ad momentum considerattur. Gail. ibid.

In generali hypotheca prior tempore, est prior iure, etiā in bonis postea quęsitis. And. Gail.obser.25.libr.2. quod dictum procedit etiam in pignore prætorio, & iudiciali. Gail. ibid.l.fin.& ibid.glo.C.de bonis aucto. Iudi. possid. vide tamen Bart.in l.si finita.§.si plures. ff.de damn.infect. in l.6.§.item quæritur. & in l.12.ff.de bonis aucto.Iudi.possid.fiscus tamen in illis præfertur.Fran.Marc.q.921.

Creditor prior habēs specialem hypothecam super aliqua re debitoris,& generalem super alijs bonis, nō potest agere contra secundū creditorem habentem specialem hypothecam super alijs bonis, nisi constare faciat rē specialiter hypothecatam non sufficere pro satisfactione sui crediti, & interim præsumitur sufficere. Ozasc.decis.159.& 291. Mago. decis.124. Rot. Floren. vide Pap.lib.18.tit.6. arrest.34.sed an hoc procedat, quādo secundus creditor solùm habet generalem hypothecam, vide Ozas.d.decis.159.nu.3.& 6.pro affirmatiua, scribit Rol.cōs.36.vol.4. tū clausula in instrumento apponi solita, ita tn̄, q specialitas gn̄ali nō deroget, nec ecōtrà operat; q primus creditor in casu pmisso rectè agat contra secundū creditorem, & locū nō habeat. l.2.C.de pign. Ozas.d.decis.159.nu.6. Iac.Put.decis.38.lib.1.& Rol.consi.36. vol.4.

Creditor prior semper pfertur posteriori generalē, siue specialem hypothecā habenti. ibid. Ozas.n.5.Marc.q.371.c.1.ex. de maio.& obe. Bar.in l. 1.C.de priuil.dot.fallit in casu d. l.2. Ozas.d.decis.159. vide Rebuff.in suis cōment. tract.de constitu. reditu, Tom.2.art.1 glo.8. vbi ampliat,& declarat Reg.in casibus 13. & limitat in casibus 16.

Fallit secundò in creditore secūdo, qui pfertur primo, quo ad pœnā,& interesse, nō quo ad principale, cuius virtute pena,& interesse creditori debebantur. Affli.decis.186.vide Rot. Auenio. decis.109. in decis.diuerso. imò, q prioritas tpis habeat locum tā in forte pncipali, quā in vsuris licitis, vt in illis parum præfertur prior in tpe, nisi aliud obstet, scribit Mysing.obser.59. vide tamē Rot. Auenio. deci.146.n.8.in deci.diuers.To.3.qd respectu expēsarū, vide Fr.Mar. q.391. pt.2.& dec.929.

De iure augmētū, seu additamētū sequī naturā aucti, seu pricipalis,& vniformiter eodē iure tanq̄ eius pars regulatur. Cabal. millel. 449.

Primus creditor nō pôt reuocare solutionē tantam p debitorē secundo creditori recipienti creditū suū in pecunia, quæ deinceps per ipsum secundū creditorē fuit consumpta bona fide. Affl.decis.190.vide Capic.decis.78.& Ios.Lud.deci.Perus.45. Menoch.cōs.25.vol.1. Bar.i l.6.§ si pupillus.ff.de bon.auct.Iud.pos.

Quod limitatur in primo creditore priuilegiato, qui pôt reuocare pecuniā solutam, & consumptam. Affli.d.decis.190.vide Capic.decis. 78.& Iol.Lud.decis.Perus.45. Gome.Leo.decis.36 in decis.diuers. limitatio exēplificat in fisco, p Menoc.cōs.25.vol.1.tū verus creditor pôt agere cōtra putatiuū creditorem, vt sibi restituat; qd ad eum pertienit. Bar.q.6 no.9.

Solutio facta vni creditori nō renouatur, altero negligen-

cæte; secus si vtroq; instāte in subsidiū. l.6.§.si pupillus.ff.de bon.auct.o. Iudi.posfid.

Quādo debitor posteriori creditori ad eius instantiam soluit, an creditores anteriores pecuniam condictione indebiti repetere possint: in actionibus personalib. nullum est dubiū, quia is, cui soluta est pecunia cæteris præfertur, tanq̄ potior in iure: quo aūt ad creditores hypothecarios distinguēdum est, vtrū pecunia soluta secundo creditori extet, vel bona fide consumpta sit, primo casu locum habet reuocatio, secundo verò casu cessat. Gail.obser.25.num.14.

Anterior creditor præfertur secundo in re vendita, etiam quo ad pretium ipsius rei, nisi pro ipso dicta res vendita esset specialiter hypothecata incontinenti,& dicitur incontinenti obligata, quando obligatur eadem hora, præsentibus hismet testibus,& per eundem Notarium, licèt per aliud instrumentū, quàm venditionis. Afflic.decis.306.nu.4.& fi. Vinc.de Fran.decis.369.par.2.vide Iof. Lud. decis.Perus.45.num.19.Borg.Caual.decis.27. par.2.num.27.Hartm.Hartm.c.16.tit.de credito.li.2.& p̄missa p̄cedunt re tradita,& habita fide de pretio, nullaq; fraude interueniēte; alias secùs.Hart.d.c.16.de creditorib.

Venditor traditione rei transfert dominium: ideò pro pretio non præfertur in re vendita alijs creditoribus anterioribus. Gail.obser. 15.lib.2.Bar.in l.23.§.si mulier.ff.solut. matri. & in l.18.ff.de priuileg. credit.

Fallit conclusio primò, si fidem non habuerit de pretio, & in dubio non videtur habuisse fidem.Gail.ibid.

Secundò fallit, si res vendita specialiter sit venditori obligata pro pretio.ibid.Gail.

Tertiò fallit in emptore doloso, qui tempore emptionis non erat soluendo, & iam antea cessionem, vel fugam nequiter præcogitauerat, quo casu etiam, si fides sit habita de pretio dominiū rei venditæ, & traditæ nō transfertur in ipsum emptorem dolosum. Gail.d. obser.15.Gomez Leo.decis.61.in decisio.diuerso.vide tamen Marc.de Mant.singul.442. Hartm.Hartm.c.16. tit. de creditorib.lib.2.

Quartò fallit in venditore, qui sperabat statim se pretium recepturū, & non recepit. Gomez. Leo.decis.61. in decis.diuerso.

Quando constat de debito posteriori per publicam scripturam, posterior creditor præfertur anteriori creditori habenti solūm priuatam scripturam, nisi esset trino teste signata.vide Paul. Aemil.decis.217.par.2.gl.in c.2. extra de fide instrum.Rot.Gen.decis.13.n.31. vel aliter probaretur per testes negotij veritas.ead. Rot.decis.188.

Duo testes deponētes de veritate negotij probant hypothecam etiam si non sit apocha subscripta à testibus: idem quando vnus testis depouit, & duo sunt in apocha subscripti, quia coniungitur cum illis duobus.ibid. d.decis.188. vide Hiero.Mag.decis.122. Rot. Flo.ideò regulariter hypotheca anterior(de qua apparet scriptura priuata)non præiudicat posteriori; super qua est instrumentum, ratio, quia scriptura priuata non probat in præiudicium instrumenti. Paul. Aemil.decis. 217.par.2.& decis.112.par.3.Borg.Caual.decis.27.par.2. & Ioan. Pap.lib.8.tit.2. arrest.8.

Fallit, quando per testes probatur, q̄ illa scriptura priuata fuit confecta ante instrumentum; tunc enim anterior creditor præfertur posteriori habenti publicum instrumentum. idem Aemil.decis.112 par.3. Vinc.de Franc. decis.95.Borg.Caual.decis.27.par.2.nu.17.& Gail. obser.25.lib.2.

In discussione bonorum recognitio scripturæ debitoris, non nocet creditorib.nisi de debito aliter appareat. Cabal.milleloq 663.

Scriptura priuata recognita ante ius tertio q̄situm præiudicat debitori recognoscenti,& etiam singulari successori; secùs si esset contumax, vel recognosceretur post ius tertio quæsitum, quia tūc requiritur probatio vera per testes. Borg. Caual.decis.27. par.2.nu. 6. vide Rebuff. in suis comment. tractat. de chyrogra.& schedul. recog.art.2.nu.3.

Quando sunt plures apochæ, vel scripturæ ex quibus oritur personalis obligatio, tunc nō attēditur prioritas temporis; sed omnes creditores ad ratam debent admitti, si concurrunt,& agunt; alias qui exigit præfertur: fallit in creditore anteriore priuilegiato, qui in subsidium reuocat solutum. Borg. decis.27. par.2.nu. 67.& 68.

Apocha, vt priuata scriptura nullam importat hypothecam, & prioritatē, nisi sit in iudicio recognita, nā tūc à die recognitionis ius hypothecæ tribuit; sed quid de apocha extra iudicium recognita corā duob.testib. & Notario, vide Aegid. Magist.tract.subhasta.cap. 44.in decis.diuerso. Rot. Auenio. decis.146. ibid.& Pap.lib.8.tit.2.arrest.8.

Recognitio scripturæ priuatæ debitoris, non præiudicat alijs creditoribus, et posterioribus, nisi de debito aliter appareat. Rebuff.in suis comment.tract.de chyrogra. & schedul. recogn.nu.81.fol.119. sed limita conclusionem primò, quando tertius haberet causam à scribente. Rebuff.ibid.nu.82.

Secundò limita, quando scriptura esset à tribus testibus subscripta; nam tunc videtur cessare p̄sumptio fraudis. Rebuff.ibi.nu.83.secùs si à

duobus.ibid.num.32 sed hanc limitationem intellige,concurrentib. qualitatibus,de quibus per Rol. consi.84.vol.3. aliàs secùs.

Tertiò limita, quãdo secundus creditor habés publicum instrumentum confitetur scripturam priuatam manu debitoris scriptam, vel subscriptã: tunc enim talis creditor ex scriptura priuata, præfertur habenti hypothecã posteriorem, etiam ex publico instrumento. Rebuff.in suis comment.tract. de chyrogra. & schedul.recog.art.2.nu.6.Tom.1.

Quartò, quando scriptura priuata hypothecã continens non est subscripta à tribus testib. sed ab eis recognita: tunc præfertur scripturæ publicæ posteriori tempore, quia non refert,an testes sint scripti, vel subscripti, dum tñ viua voce coadiuuent scripturã. Rebuf.ibi. n.7. aliàs creditores simplicem actioné personalem tñ habentes sunt pares, & simul cõcurrunt. Hart Hart.c.11.tit. de creditoribus lib.2,vide ibid.c. 12. vt ꝓ rata debiti omnib. satisfiat.l.6.C.de bonis aucto.Iudi.posiid.

Expensæ infirmitatis gaudent priuilegijs,quib. impensa funeris. Vinc.de Fran.decis.51.vide Borg. Caual. decis.3.de contract. sed earum creditor non præfertur credirorib. anterioribus expressam hypothecam habétib. idem de Fran.ibid. nam impensæ funeris præferuntur tacitæ hypothecæ, & actioni personali; non autem expressæ; sed quare, vide ibid. & Gasp. Cabal. milleloq. 677. Borgn. decis.30. de contract. & ipsæ expensæ funeris, salaria medicorum pro eorum vacationib.& creditores medicinarum habent priuilegiũ prælationis.Pap.lib.18.tit.6.arrest.44.& præferuntur creditorib.pro expensis cibarijs traditis infirmo,idem lib.18.tit.5.arrest.45.

Impensa funeris ante omnia est deducenda de hæreditate,& priusq̃ creditorib.& legatarijs aliquid soluatur: idem in expensis factis in infirmitate defuncti,vel in informatione testamenti.Cassa.in consuet.Burg.tit.des droitz Rub.4.§.9.gl.7.nu.5.& Rol.consi.14.vol.1.

Quando cõcurrunt creditores in actione reali,& personali, etiam ꝙ personalis esset priuilegiata, semper præferuntur creditores in actione reali.Vinc.de Fran.decis.53.nu.9. nã in actione personali nulla datur prælatio temporis. DD. de Rota decis.2.titul. de locat.& conduc.in antiq.Rot.Genu.decis.13.num.31. And.Gail.obser.25.nu.11. lib.2.glo.in l.fi.§.si verò.ff.de iur.delib.l.1.C.et ob chyrog.pecu.

Licèt regulariter creditor, qui habet hypothecariam præferatur creditori anteriori habenti tantùm personalem; tamen hoc non procedit, quando hypothecarius contraxit in fraudem. Ias.de actio.§. item si quis in fraudem,nu.118.& ibid.Ang.nu.29.

Venditio si resoluatur ex necessitate pacti de retrouendendo, omnes hypothecæ medio tempore contractæ extinguntur.vide Bar.in l.9.ff.de aqua.plu.arcen.ideò impetrata licétia per posteriores creditores de alienanda re feudali empta cũ ipso pacto,vt ipsis satisfiat de pretio, si talis res fuit redépta virtute dicti pacti, in ꝓtio sunt ꝓferendi anteriores creditores dictis posteriorib. creditorib. qui obtinuerãt ipsã licentiã. Vin.de Frã.deci.64.

Valet cõuentio, vt de pretio rei venditæ ematur res pro securitate ipsius rei, adeò qđ res emenda sit specialiter hypothecata pro euictione venditæ rei, quo facto, & re euicta emptor de cuius pecunia res fuit empta, est præferendus in ipsa re alijs creditorib. anterioribus.Vinc.de Fran.decis.97.

Mutuans ad refectionem ædificij debet præferri in ipso ædificio alijs creditoribus duobus concurrentibus, de quibus vide per Mysing. obser.60.cent.1.ad hoc faciunt l.25.ff.si cert. pet.& l.1.ff de cessio. bono.

Ratione pecuniæ mutuatæ pro refectione domus, & rei, aut pro expensis factis in funere, & in infirmitate,in qua est quis mortuus,aut pro custodia,vel alimẽtis alicuius rei, & pro semine dato ad seminandum, creditor præfertur alijs anterioribus creditoribus. Borg. decis.27.nu.27.par.2.

Creditores, qui cõtrahunt cum aliquo mercatore intuitu alicuius negotiationis sunt potiores in illis mercib. quolibet alio creditore,qui extra illã negotiationem cõtraxisset. Hiero Mago.decis.Luc.1.& Rom.sing.575.

Hypotheca, & obligatio bonorum, quæ apparet per confessionem factam à debitore de debito,licèt sit anterior,nõ præfertur posteriori apparenti de vera numeratione. Borg. decis.27.nu.26.par.2.fallit,quando ex coniecturis verificaretur confessio.ibid.Borg.

Mutuans ad reparationem rei obligatæ pecuniam alijs creditoribus præfertur, tribus tamen concurrentibus: Primò, vt nominatim in refectionem rei pecunia mutuo data sit: Secundò,vt in alium vsum non conuertatur: Tertiò, vt domus refecta existat Gail.obser. 12.num.4. vide Gail.obser.25.lib.2. Hartm. Hartm.c.9.tit. de creditoribus lib.2.

Creditores solùm habentes actiones personales contra possessores rerum agere non possunt; in concursu tamen priuilegiati(etiam tempore posteriores) cæteris præferuntur,vt in casibus, de quibus per Gail. obser.25.nu. 11. lib.2. nam actiones personales non transeunt contra singularem successorem.Craue. consil.295.num.7.

Licèt

Licèt specialis hypotheca non fit potior generali anteriori; tamen data paritate temporis, specialis est potior. Aegid. Magist. tract. sub hastat. c. 32. in decisio. diuerso. fol. 207.
Directus fundi dominus creditor antiquarum pensionum, præfertur omnibus creditoribus debitoris. idem Magist. ibi. cap. 41.
Septem in casibus vnus præfertur alteri ex causa, eodem pretio, & conditione, vide Maran. in suo Spec. dispu. 8. nu. 29.
Quando pignus capitur auctoritate Iudicis, vel virtute instrumenti guarentigiati non habet locum reg. qui prior est tempore, potior est iure, ratio, quia rerum mobilium vilis, & abiecta est possessio. Cassa. in consuetu. Burg. tit. des rentes rub. 5. §. 3 glo. 1. vide tamen Bart. in l. 12. ff. de bon. auctor. Iudi. posside.
In restitutione vsurarum ille, cui est facienda restitutio anteponitur cæteris ex alijs causis creditoribus ipsius vsurarij, qui rem dederat insolutum. Menoch consil. 300. nu. 6 lib. 3.
In facto personæ cohærente, & in obligatione existēte ille præfertur, cui factum est promissum prius. Bar. sing. 1. Pet. de Rau sing 331. quod procedit etiam in obligatione personali. ibid.
Qui in pignore sint potiores tā in actione reali, quàm personali, vide Azo in summa tit. C. de bonis aucto Iudi. possid nu. 10.
In pignoribus quis dicitur anterior, vel ratione causæ, aut temporis, vel priuilegij, de quibus oībus vide per Azo. in tit C. qui potiores.
Debitor habēs plures creditores, si ad aliquod beneficium aspirauerit, aliosq; creditores postea creauerit, posteriores creditores facti post habitum beneficium erunt potiores, in fructibus dicti beneficij Ludo. Rom. sing. 87.
Si obligo bona mea præsentia, & futura duobus priuatis, diuersis temporibus, quis illorū erit potior in postea quæsitis, vide Bart. in l. 28. ff. de iure fisci, & ibid glo
Reg. est, quòd qui prior est tempore, prior est iure, quæ reg. non solùm locum habet in hypotheca expressa, sed etiam in tacita: ideò habens solùm tacitam hypothecam anteriorem, regulariter præfertur posterioribus creditoribus tacitam, vel expressam habētibus; sed limita reg. in expressa hypotheca tribus in casibus, de quibus per Hartma. Hartma. c. 8. tit. de creditoribus.
Creditor si habet simplicem hypothecam omnium bonorum in tali hypotheca comprehēdunt præsentia, & futura bona; sed quando in futuris præferatur creditoribus posterioribus, vide ibi. cap. 9.
l. quoties C. de rei vendic. dispositio, non habet locū in hypothecis. Ozas. d. dec. 133. nu. 4. & per consequens prior tēpore præfertur secundo etiam rem ipsam obligatam possidēti: quia ius hypothecæ per solam conuentionem constituitur sine traditione. Gome. Leo. decis. 86. in decisio. diuerso.
Possidentis melior est conditio, vbi duo creditores pari tempore hypothecā habent. Ozas. d. decis. 133. nu. 5. Vincent. de Fran. decis. 260. part. 2. sed quādo nemo possidet, admittitur concursus. ibid. d. decis. 260.
Prioritas temporis locum non habet, vbi agitur mero possessorio. Ozas. d. deci. 133. nu 8.
Locator non præfertur in bonis illatis anterioribus creditoribus, nisi domus fuisset locata pro conseruatione rerum. Ios. Ludo. decis. Perus. 84.
Emptor, vel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem; an succedat quo ad ius retentionis in locum primi absq; pacto, ita quod possidens possit secundum creditorem excludere, vide Pet. de Benintē. decis. 50. vbi tenet pro parte affirmatiua, vide etiam Vincent. de Fran. decis. 134.
Emptor de cuius pecunia fuit satisfactum priori creditori habenti hypothecam in prædio empto, est potior in ipso, & debet præferri secundo creditori. qui respectu ipsius emptoris esset anterior. Boer. consi. 47. tamen emēs à creditore non vendente iure creditoris ius pignoris non consequitur: quod limita, quādo creditor vēdiderit rem, cum omnibus iuribus sibi competentibus in ipsa re; quia tūc cōsequitur ius pignoris. Craue. cōs 298 nu. 6.
Creditor emens rem sibi hypothecatam irreuocabiliter fit dominus per emptionem: & hypothecaria extinguitur; nisi quo ad retētionem. Capic. decis. 43. & per consequens hoc casu creditor emptor potest se tueri possidens à posterioribus creditoribus. ibi. nu. 3. Rebuff. in suis comment. tract. de constitut. redit. Tom 2. art. 1 glo 8. nu. 15. vide Hartma. Hartma. c. 4. tit. de creditoribus lib. 2.
Creditor secundus succedens in locum primi circa rem, quam emerat à debitore: cùm pecunia soluta sit illi primo creditori, habet rē emptam adhuc obligatam, ex quo non est factus dominus irreuocabiliter, cùm possit à secundo creditore conueniri. Capic. deci. 43. nu. 4. sed vide ibid.
Cessione facta actionis contra debitorē, & eius bona per creditorem, cui debitor obligauerat omnia bona, deinde vēdiderat Titio domum, postea Paulo fundum: creditor egit hypothecaria contra Titium petendo domum, Titius offert debitum, fit cessio suprascripta, vtrum possit intentari contra Paulū, vide Capic. decis. 51. nu. 8.

Primus

Primus creditor prælationis, ordinisq; beneficio excidit, si eius voluntate res secundo creditori subijciatur. Aegi. Magist. tract. subhast. c.45. in deci. diuerso. sed prioritas non perditur per nouationem hypothecæ. ibi. d. c.45.

Quando secundus creditor soluit, vel offert soluere priori, & obsignat debitum primi efficitur anterior, & cogi potest primus creditor tradere rem obligatam secũdo creditori sic soluenti, nisi primus, idemq; creditor offerat soluere secundo. Rebuf. in suis comment. Tom. 2. tract. de constitut. redit. art. 1. glos. 8. nume. 35. sed an tunc secundus creditor succedat in ius primi, vide Bar. in l. 3. ff. quę res pignori, & in l. 8. §. eorũ. ff. de priuil. credit. n. 44.

Quis prioritatẽ probare debeat, & quomodo, vide Rebuff. ibi. nu. 44.

Creditor, qui tertio possessori sibi soluẽti actiones tenetur cedere, etiam cõtra se ipsum creditorem cedentem, ex alia posteriori causa interesse ꝑtendẽtẽ, cedere tenet. Dec. cõs. 104.

Secundus creditor ex conuentione debitoris, non potest in ius creditoris succedere, post pignoris venditionem. l. 2. ff. de pigno.

Secundus creditor in ius prioris creditoris non succedit, nisi sit actum; sed tunc succedit in pignus, & potestatem vẽdendi. l. 3. ff. quæ res pigno. vel hypothe. oblig. non poss.

Ille, cuius pecunia pignus liberatur, non succedit in ius debitoris quo ad actionẽ; sed quo ad exceptionem sic. l. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypothe. solu.

Tutor potest creditori patris pupilli soluere, & in eius locum, & pignora succedere. l. 12. ff. de rebus eorum, qui sub tutela.

Qui credidit (vt satisfiat creditori) succedit in eius locum, etiã in actionibus personalibus. l. 2. ff. de cessio. bono.

Soluens fisco pro alio, habet priuilegium fisci de prosequendo bonis eius, pro quo soluit. l. 45. §. qui pro alio. ff. de iure fisci.

Cùm posterior creditor priori satisfacit, confirmat sui pignoris causam. l. 12. §. si pignori. ff. de captiuis.

Confessio de dote recepta facta per virum constante matrimonio, an noceat creditoribus, vide Afflic. decis. 402. Ios. Ludo. decis. Perus. 66. par. 2. & supra de dot. caut. non numer. Boe. dec. 331. Capel. Thol. q. 218. Ias. de actio. in §. fuerat nu. 76. Dec. consi. 96. Hippol. sing. 324. Bart. in l. 2. §. creditum nu. 5. ff. si cert. pet.

Mulier non potest agere super assistentia vigore dotalis hypothecæ, contra creditorem habentẽ hypothecam anteriorẽ. Capi. decis. 43.

Creditores posteriores in cæteris, & alijs bonis præferunt vxori, quæ cum viro alienauerat per prius multa bona viri, cedendo iura sua, quorum pretium ascendebat ad quãtitatem dotis, quo casu sibi præiudicauit quo ad debitores mariti (etiam posteriores) non quo ad ipsum maritũ. Tho. Minad. dec. 29. Neapo. aliàs alienatis bonis dotalib. de cõsensu mulieris, pro pretio vxor habet regressum cõtra bona mariti, cum anterioritate temporis à die suæ dotis cõstitutæ, & debet præferri cũctis creditoribus mariti habentibus hypothecas, post constitutionem d. dotis, licèt ante alienationem dictorum bonorum dotalium. Gome. Leo. decis. 18. in decisio. diuerso. Tom. 2. vide Bar. in consi. 124. nu. fin.

Vir non habet priuilegium prælationis in causa dotis, sicut mulier. Boer. decis. 328. nu. 3.

Dos confessa, & non recepta, an habeat priuilegia dotis, vt mulier præferatur creditoribus mariti. vide Boer. decis. 390. Mago. decis. 68. Rot. Flore. Ias. de actio. in §. fuerat nu. 71.

Mulier dans dotem non præfertur creditoribus expressam habentibus hypothecam, & anterioribus. Capel. Thol. quæst. 218. Ias. de actio. in §. fuerat nu. 72.

Dos soluta licèt nõ sit secutum matrimonium, habet suam hypothecam. Boer. decis. 3, 1.

Hypotheca tacita à lege constituta de dote restituenda, nõ extinguitur per subsecutam expressam. Boer. decis. 332. fallit in pharaphernalibus; quia in his prouisio hominis tollit prouisionem legis. Boer. d. decis. 332.

Donatio propter nuptias à principio tenet, & propterea mulier est præferenda cæteris creditoribus. Ioan. Mohed. decis. 50.

Priuilegium prælationis, quod vxor contra creditores habet, in dote confessa cessat, nisi creditor pariter ageret ratione crediti confessi. Mysing. obser. 61. cent. 1.

Mulier pro dote debet præferri omnibus alijs creditoribus mariti anterioribus siue tacitã, siue expressam hypothecam habentibus, ita fuit decisum in camera imperiali, vt testatur Mysing. obser. 13. cent. 4. & obser. 45. cent. 6. vide Pap. lib. 11. tit. 3. arrest. fin. sed quo ad expressam hypothecam communis est in contrarium, vide Ias. de actio. in §. fuerat nu. 72. & 73. Hartma. Hartma. cap. 4. titu. de dote lib. 1. sed quod præferat in tacita, scribit idẽ Hart. Hartma. cap. 17. titu. de creditoribus. lib. 2. quod nõ procedit in donatione propter nuptias. ibi. cap. 18.

Ius prælationis competens mulieri, non habet locum in dote confessa; nam ad hoc, vt mulier in concursu creditorum prærogatiuam temporis, & dotis priuilegiũ habeat, necesse est probare realem numerationẽ dotis. Gail. obser. 81. lib. 2. quod procedit si fuerit opposita exceptio non numeratæ dotis; aliàs se-

cus

cap. ibi. nu. 4. & quando creditores fidem faciunt de reali numeratione crediti; alias secus ibi. n. 5. qd sublimitat p Hippo. sing. 324. Item fallit conclusio, quando lapsa sunt tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis. Gail. ibi. nu. 10.

Talcius prælationis non habet locum in parapbernis. idem Gail. obser. 92. lib. 2.

Hypotheca tamen locum habere incipit à die contractę obligationis, & nō solutionis: ideò inspicitur tempus cōstitutæ dotis, licèt multum post maritus illam receperit, & talis receptio præiudicat creditoribus medio tempore contrahentibus cum ipso marito. Rot. Auenio. decis. 25. in decisio. diuerso, Tom. 3. & Ioer. decis. 331.

Mulier expressam hypothecam habens pro dote præfertur anterioribus creditoribus tacitam hypothecam solùm habētibus, quod admittitur etiam contra filios primi matrimonij habentes tacitam hypothecam in bonis patris pro bonis aduenticijs, & parapher nis matris. Gome. Leo. decis. 94. in decisio. diuerso. vide Bart. in l. 1. C. de priuileg. dot. sed in dotibus priuilegium prælationis in hypothecaria non transit, nisi ad hæredem. Bart. in l. 1. ff. solut. matr.

Si aliquis confessus fuerit dotem suæ vxoris, & inde receperit ex longo interuallo realiter dotes vxoris filij, si postea fit contentio inter illas de prioritate temporis, prima vxor erit potior, & præferenda nurrui, licèt non constiterit de reali numeratione. Craue. consi. 44. vide tit. Authen. vt exactione instante.

Vxor præfertur omnibus in rebus datis per eã in dotem; sed quando hoc procedat, vide Bart. Authen. vt exact. insta. dot. §. 1.

Priuilegia personalia quibus ex causis ex tempore extinguuntur, vide Bard. ibid.

Priuilegia dotalia non possunt per cessionem transferri nec competunt creditori. Bart. ibi.

Creditor an habeat hypothecam contra debitores sui debitoris, cuius hēt obligata bona, & nomina debitorum, vide Capic. decis. 78.

Creditores ex causa onerosa præferuntur creditoribus ex causa lucratiua. Capi. dec. 78. nu. 7.

Hypotheca tacita fisci, vtrum præferatur tacitæ hypothecæ popillorū, vide Capi. dec. 129. n. 10.

Fiscus præfertur priuato in bonis quæsitis post hypothecam tacitam, nisi priuatus esset etiã priuilegiatus ibi. nu. 11. quando præferatur, vide Hartma. Hartma. cap. 21. tit. de creditoribus. lib. 2. sed non præfertur pro expensis factis contra delinquentem. Rot. Auenio. deci. 121 in decisio. diuerso.

Primipilaris hypotheca tacita præfertur oībus creditoribus. Capi. dec. 129. n. 13. qui propriè dicatur primipilus, vide Capi. dec. 129. nu. 15.

Hypotheca priuati, quãdo præferatur hypothecæ fisci, vide Barto in l. 38. ff. de iure fisci. l. 3. & ibi. gl. C. de remissio. pigno. & l. 28. & ibi. glo. ff. de iure fisci.

An emenda regia sit soluenda ante creditores, vide Ioan. Gal. q. 10.

Quòd in pęnalibus iudicijs priuatus Principe potior sit, habetur in libris placit curiæ lib. 16. de pęnis fiscalibus tit. 9. in decisio. diuerso. scribit Guid. Pap. sing. 505.

Fisco, & parte lęsa concurrentibus ratione condemnationis factæ contra delinquentē, pars lęsa præfertur fisco in executione. Pap. lib. 24. ti. 16. arrest. 1. sed in pęna cōuentionali applicanda pro medietate fisco, & pro alia alteri ex contrahentibus, fiscus, & pars priuata concurrunt pro rata. ibi arrest. 2.

Creditor fiscus ex delicto non præfertur creditoribus ex cōtractu; secus qñ est creditor ex contractu. Bar. in l. 1. C. de pęnis fisca. lib. 10.

Quando quis condemnatur erga Episcopum, & Principem, Episcopus præfertur Principi. Pap. lib. 24. tit. 16. arrest. 3.

Fiscus, & fęmina pari passu ambulant: ideò fęmina anterior præfertur fisco, & ècontrà. l. 9. C. de iure dot.

Fiscus nō potest vendere rem alteri obligatam specialiter l. 22. C. de iure fisci.

Assensus retrotrahitur ad tempus contractus, quare creditor hypothecarius assensu saluo, præfertur emptori posteriori cum assensu. Capic. decis. 182. nu. 16. tamen solutiones factæ non retrotrahuntur ad tempus præcedentis instri promissionis in præiudicium tertij, in conditione potestatiua. Rot. Genu. deci. 188.

Venditio, vel hypotheca contracta saluo assensu superioris, qui postea obtentus est, ab openre à die venditionis, vel cōtractæ hypothecę in alterius præiudiciū, vide eundē decis. 86.

Obligatio rei meæ facta meo nomine me ignorante, si ratificetur à me, postquam obligauerim omnia bona mea alteri, non nocet mea ratificatio secundo creditori. Maran. in suo Spec. disputatio. 9. nu. 10. fol. 604.

Ratihabitio non retrotrahitur, vt videatur pignus rei alienæ retrò valuisse in præiudiciū tertij, cui res medio tempore per dominum fuerat obligata. Bar. in l. 20. ff. de pigno. act.

Debitor si confiteatur hodie, quòd Titius sibi mutuauit iam sex mensibus elapsis, ista confessio non præiudicat alteri creditori. Bar. in l. 3. ff. de fid. instrument.

Cōditio existēs trahit retrò ad tps stipulationis cōtractæ, si tpe existētis cōditionis repiē extremum habile ad obligationē cōtrahēdam. Bart. in l. 14. ff. de nouat. & delegat. nume. 4.

Primus emptor cum hypotheca ſpeciali rei venditæ præfertur ſecundo, cui res fuit tradita. Mago.deciſ.21.Luc.

Qñ vẽditor alienat eãdẽ rẽ duobus, quis illorũ præferatur, vide ſupra tit. de cõtrahe.emp.& vẽd.Iaſ.de actionib.in §.itẽ ſi quis in fraudẽ, nu.116. Dec.conſi.68.Bart.in conſi.74.vol.1.

Creditor proclamari faciens bona ſui debitoris (etiam quæ ab alio tenebat) quare illi tertio pariat præiudicium, vide Boer.deciſ.112. num.10.vt amplius non audiatur. ibid.deciſ. 111. ſed eo caſu creditor ſecũdus poteſt adhuc agere, offerendo ſecundo creditum ſuũ. ibi.d.deciſ.112 nu.11.

Quando creditor recipit rem in ſolutum debet paciſci, quòd ſi contingat rem datam in ſolutum euinci, non intendit à prima obligatione recedere; imò quod in ſuo remaneat vigore, vide Boer.deciſio.332. & talis conuentio prodeſt propter fideiuſſores, vel pignora, quę erãt in prima obligatione, vel pp antiquiorẽ hypothecã, vt ab illis nõ intelligatur receſſum. Boe.ibi.Bar.in l.46.ff.de ſol.& libe.

Pactum appoſitum in ſecundo contractu de nõ recedendo à prima obligatione, ſeu hypotheca facit, vt conſeruetur prima actio tam hypothecaria, quàm perſonalis. Boer.deci.332. & deciſ.337. natura enim eſt iurium reſeruationis iura primęua conſeruare, ſi non ſunt extincta. Vinc.de Fran.deci.50. tamen quando ſpecies in ſolutũ datur pro ſpecie, & in caſu dotis, cẽſetur ſemper prior hypotheca retenta, etiam ſi nõ fuerit dictum. Boer.d.dec.337.

De antiquiori debito contra creditorem agentem ad effectum impediendi condemnationem, opponi nõ poteſt in reali, & perſonali. vide Aegid.Bellam.concluſ.147.

Ordo ſcripturæ deſignat ordinem voluntatis; ideò priores inſcriptura, in iure ſunt potiores. Caſſad. deciſ.9. tit. de præbend.& quando in eodem protocolo reperiuntur duo inſtrumenta eiuſdem datæ, attenditur ordo ſcripturæ, & illud præſumitur prius, quod primò ſcriptum eſt. Marc.d.q.923.nu.4. vide Menoch.de arbitra.lib.2.caſ.48.

Gratia vno die conceſſa duobus ille præfertur, qui prius fecit gratiã ſuam purificari, & proceſſum ſuum fieri. Capel.Thol.q.25.

Gratia cõceſſa cum clauſula, ex nunc, pro. vt ex tunc retrotrahitur ad tempus datæ, quo tempore videtur ius quæſitum; limita tamen vt ibid.vide Mohed.deciſ.111.

Quando vnum reſcriptum alteri præferatur, vide Mehoch.de arbitr.lib.2. caſ.48.

Ille, qui mutuat pecuniam, ex qua comparatur prædium non præfertur, niſi ſpecialiter hoc fuerit actum, & ipſa res empta ſpecialiter hypothecata. Fran.Marc.q.923.pãr.2.

Creditor in mercib. ex ſua pecunia cõparatis, alijs creditoribus anterioribus non præfertur, niſi pecunia expreſsè ad comparandas tales merces mutuo data ſit. vide And.Gail.obſer.12.lib.2. Anto.Trig.ſing.84.gl.in §.his cõſequens, Auth. de æqualitate dot. vel res empta ſit ſpecialiter hypothecata. ibi.Gail.nu.4. Ant. Trigo.ſing.84. vide Aegid. Magiſt.tract. ſubhaſta.cap.45.in deciſio. diuerſo.

In vino degbſtato, & vẽdito (ẽt parte pretij ſoluta) pręfert vẽditor pro reſiduo ptij dicti vini alijs creditorib. añtiorib.emptoris, ipſo vino exiſtẽte adhuc apud vẽditorẽ. Pap.li.18.tit.5.

Pecuniã redactã ex vẽditione rei meæ à te facta, poſſum in ſubſidiũ repetere, & ècõtrã, ſi ex pecunia mea rẽ emas, in ſubſidiũ poſſũ ad illã agere, licèt mihi obligata nõ ſit. Ro.ſing.612.

Qñ quis reſeruauit ſibi ius in re, cuius dñs erat ante traditionẽ, ſi res ipſa poſtea alienetur, non transfertur dominium in emptorẽ. Bart. in l.filiusfam.§.diui lo 2.de legat.1.

Actor tpis prioritatẽ probare teneť; tñ vbi reus nõ probaret de titulo, actor obtineret. Marc. q.223.par.2.

Creditor poſsidẽdo rẽ ęquipollẽtẽ debito principali, an ob hoc cæteræ res ab hypotheca liberent, quid, ſi res poſſeſſa, vel in ſolutũ data minus valeat, vide Marc. q.925.par.2.

Cõfeſsio debitoris nõ nocet creditori, qñ aliter nõ cõſtat de debito, q̃ per confeſsionem, maximè vbi tractatur de confeſsione ſuſpecta, facta p priuatã ſcripturã. Rot.Gen.deci.13.n.31.

Titulus de ſeparatione bonorũ loquitur in creditoribus defuncti in actione perſonali, qui impetrata ſeparatione bonorũ, præferuntur etiam creditoribus hypothecarijs hęredis in bonis defuncti. de Fran.d.dec.52.nu.8.niſi fidẽ hæredis ſint ſecuti l.2. C. de ſepara.bono.

Creditor ſi cõſentiat q aliqua bona ex ſibi obligatis alienentur, poſtea ſi ex aliqua cauſa debitor illa recuperet, amplius nõ veniunt in obligatione, ſi ex noua cauſa in eũ veniant; ſecùs ſi ex antiqua, ſimili, vel connexa. Vincent. de Fran.deciſ.64.nu.6.& 8.

Hypotheca hæredis (adeũtis ſine inuentario) q̃ habebat cõtra defunctũ, p extincta hr, quo ad ipſum hæredẽ: ſecùs quo ad tertiũ habentem cauſam ab ipſo hęrede: nã iſte tertius poteſt ſe tueri priori hęredis hypotheca, quę hoc caſu non cenſetur extincta. idẽ de Fran.dec.80.

Primus creditor conſentiẽs obligationi hypothecarię ad requiſitionẽ tertij creditoris, efficit poſterior oĩbus, q hypothecã habebãt tpe conſenſus, & illo, cui cõſentit. Cabal.millelo. 447.idẽ ſi cõſentiat alienationi alicuius rei ex hypothecatis. Pap.lib.11.tit.3. arreſt.11.

Creditor,

Creditor, qui recepit in solutum ignoranter rē alienam consistentem in numero, pondere, & mensura, an teneatur illam restituere vero domino, vide Borg. decis. 27. nu. 69. part. 2.

In pignoribus an res loco pretij, & pretium loco rei hypothecatæ succedat, adeò quòd detur actio contra posteriores creditores, ad quos pretium ipsum peruenit, vide Mago. decis. 9 Rot. Floren.

In creditore non habente hypothecam, & obtinente sententiā cōtra debitorē, prioritas cōsideratur solùm à die sententiæ, & captæ possessionis. vide supra tit. de pignoribus.

Pluribus bonis hypothecatis alienatis, postremò alienata reuocanda sunt per creditorem, qui propterea tenetur agere hypothecaria contra vltimum emptorem. Aegi. Magi. trac. subhast cap. 41. vide supra tit. de pignoribus.

In actionibus personalibus creditor maioris summæ, præfertur creditori minoris summæ, l. 1 ff de priuileg credito.

Fideiussor pro debitore soluens habet actionē mandati contra bona debitoris, cum prælatione temporis, non à die solutionis; sed à die contractæ obligationis, maximè cessa actione à creditore. Gome. Leo. decis. 85. in decisio. diuerso. quia tempus conuentionis in prælatione hypothecæ inspicitur; nō dies solutionis. ibi. Gome. nu. 3.

Per cessionem actionis succeditur in locum creditoris cedentis in omnibus. ibi. d. decis. 85.

Quando pro eodē credito concurrunt cedens, & cessionarius admittitur concursus vtriusq; pro rata, si debitor possideat, vel alius. Vinc. de Fran. decisio 260. par. 2.

Rei vendicatio supra omnes actiones personales, & hyporhecarias est. Ludo à Pegue. in suis quæstio. crimi. cap. 38.

In pecunijs banchi falliti creditores hypothecarij campsoris falliti, qui sunt creditores ex alijs causis præferuntur creditoribus, qui tantùm sunt creditores ex rationibus eiusdē banchi; sed quando hoc procedat, vide Ludo. à Pegue. in suis quæstio. crimina. cap. 38.

Priuilegium eius, qui tractat de damno vitando præfertur priuilegio, in quo tractatur de lucro captando Dec. consi. 4 ro. nu. 4.

Nomen debitoris potest assignari creditori habenti priorem hypothecam, debitore etiam non citato Nat. consi. 300.

Clericus si ære alieno sit grauatus, & etiam Ecclesię teneatur quot annis certum quid soluere, an Ecclesia suum creditum deducere possit, vide Roma. sing. 357.

Si concurrant ille, qui habet directas, & ille, qui habet vtiles, quis horū præferatur, vide Bart. in l. 3. C. de nouat.

Probatio prioritatis temporis potest fieri testibus publicatis, si in primis articulis tempus non fuit deductum. Bartol. in l. 1. C. de iure fisci lib. 10.

Temporis prioritas inter creditores chyrographarios, quando inspiciatur, vide Bartol. in l. 29. ff. de locat. & condnc.

Debitum causa studij, & debitum causa dotis concurrunt. Bart. in l. 1. nu. 31. ff. solut. matrim.

Priuilegium, quod habet pupillus in actione personali contra tutorem vt præferatur, non transit ad hæredes. Bartol. in l. 43. ff. de administra. & peric. tuto.

Legatarius quando præferatur creditoribus in re legata, vide Bar. in l. 5. §. postquam. ff. vt in possessionem legatorum, sed ꝙ creditores hęreditarij pręferantur legatarijs, scribit Bat. in l. fi. §. & si præfatam. C. de iure deliberandi.

Legatarij defuncti præferuntur legatarijs hæredis. l. 1. C. de bonis. aucto. Ind. possid.

Prorogatio intelligitur facta cum omnibus suis qualitatibus. Bart. in l. 1. §. & post. ff. de oper. nou. nunciat. nu. 9.

Creditor an amittat possessionem, si cōtra debitorem fuerit missio facta ex secundo decreto. vide Bar. ibi. in §. item quæritur.

Creditores defuncti, quandò concurrant cum creditoribus hæredis, vide Bartol. in l. 5. ff. de separa bono.

Scripta sub titulo de priuilegijs supra lib. 1. in aliquibus faciunt ad materiam huius tit.

Qui pares sunt in tempore, pares sunt in iure. l. 20 § si pluribus ff. de pigno act.

In priuilegio prælationis in hypothecaria primò præfertur mutuans; secundò dos; tertiò, veniunt alij creditores. Auth. quod obtinet. C. de pigno.

Quinque specialia in debitore Ciuitatis scribūtur per glo. in l. fin. C. de debito. Ciuit. lib. 11.

Si creditor in alterius præiudicium fingat se peiorem in tempore, vel sibi solutum non esse, cùm esset, in pœnam falsi incidit. ꝰ licèt de conscientia debitoris fecerit. l. 15. C. ad leg. Corn. de fals.

Pupillus, & adultus in bonis tutoris, vel curatoris præferuntur cæteris creditoribus, si sint creditores ratione administrationis. l. fi. ff. de tutel. & ratio. distrahe.

Pignoratitius creditor cogit satisdare, & etiā ei debet caueri de damno infecto, & iustus possidere propter cautionē non præstitā, potior est pignoratitio creditore. l. 12. ff. de dā. infec.

Si plures ex primo decreto siue simul, siue separatim mittanē in possessionē, oēs sunt pares in iure; sed si vnus in secundo decreto præuenerit, loco domini habetur. l. 15. §. si plures & §. si ante. ff. de dam. infec.

De iure dominij impetrando.

SI in pignore debitor procuret, vt emptor pignoris possessi p creditorem non inueniatur, poterit creditor dominium à Principe impetrare, vt sibi liceat dominium, seu rem iusto pretio habere. Rebuff. in suis comment. tract. de litte. obtig. art. 12. gl. 1. nu. 18.

Si creditor iubeat creditorem possidere iure pignoris sui crediti seruandi causa, tunc etiam si diu creditor possideret, non efficeretur dominus: quia facere quem dominum est legis, vel Principis, & non prætoriæ iurisdictionis, vide l. 48. ff. de solutio. & libera.

Si vendito pignore agatur.

CReditor, qui pignus vendidit, cogitur restituere superfluum pretij per actionem pignoratitiam. l. 6. §. fin. ff. de pigno. act. & l. 24. §. si vendiderit. ff. eod. non debitorem delegare. l. 42. ff. de solutio. & libera.

Res empta ex superfluo pretij pignoris à creditore venditi, non quæritur debitori, sed ad residuum habet pignoratitiam actionem. l. fin. C. de distract. pign.

Creditor, qui vendidit rem obligatam minus iusto pretio, totum iustum sibi computare tenetur. l. 18. C. de fideiusso. & mandat.

Si creditor vendiderit, & de euictione promiserit, ei debet à debitore de indemnitate caueri. l. 8. §. si pignori. ff. de pigno. act.

Pecunia redacta ex venditione pignoris prius in vsuras, deinde in sortem cóputatur. l. 35. ff. eod. & l. 5. §. Imperator. ff. de solutio. & libera.

Venditio pignoris non idonei, residui petitionem non adimit creditori. l. 3. C. de distractio. pigno.

Pretium ex pignore redactum potest creditor in naturale debitum eligere. gl. pen. in l. 1. C. de solutio. & libera. & illud retinere in quam causam vult. l. 73. §. de solutio. & liberat. tamé si idem pignus pro duobus debitis eodem tempore sit obligatum, pretium ex eodem redactum cedit in vtrunque pro rata: si verò diuersis tpibus, primò cedit in antiquius, & si quid supereſt, cedit in posterius. l. 96. ff. eod.

Si creditor iustè pignus vendiderit extraneo, non potest debitor recuperare rem; nisi ex pacto, vel ratione minoris ætatis. l. 7. ff. de distract. pigno.

Venditio non liberat debitorem, nisi pretio creditori soluto. l. 9. ff. eod.

Quicquid ex re pignorata, vel eius occasione consequitur creditor pignus extenuat, si id irreuocabiliter consequatur; aliàs debitoris liberatio ex futuro pendet euentu. l. 12. §. si aliena. ff. eod.

Pretium perceptum ex venditione pignoris, verè, vel fictè liberat debitorem, nisi venditio retractabilis sit. l. 26. ff. de solutio. & liberat.

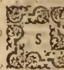
Qui vocatur ad fideicommissum, prædio alieuato, non reuocat ab eo, qui emit à creditore testatoris. l. 80. §. fin. de legat. 2.

Fideiussor, qui totum soluit, & pignora recepit à creditore non censetur illa emere; sed luere: ideò tenetur illa restituere ad debitorem soluto debito, quod soluit. l. 59. ff. de fideius. & mandat.

De venditione pignoris, & hypothecarum, vide supra tit. de distract. pign. & tit. si in caus. indicati.

Vide etiam de materia supra tit. si antiq. cred. pign. vend.

De luitione pignoris.

SI creditor rem sibi traditam, vt pignoraret pignorauerit, & luit conuenitur, vt reddat, aliàs conuenit, vt luat. l. 27 ff. de pign. act.

Extraneus luendo pignora, non acquirit dominium pignorum. l. 21. C. de pignoribus.

Si pupillus vult pignus repetere, quod tutor obligauit pro pecunia, quæ conuersa est in vtilitatem ipsius pupilli, repellitur exceptione doli, nisi ipsam pecuniam offerat. l. 7. §. fin. ff. de rebus eorum, qui sub tutela.

Si res mea pignorata mihi legetur ab extraneo, tenetur hæres soluere, & mihi pignus liberare. l. 88. de legat. 1.

Fideiussor, qui totum soluit, & pignora recipit à creditore, non censetur illa emere; sed luere: ideò tenetur illa restituere ad quem pertinet soluto sibi eo, quod soluit. l. 60. ff. de fideiusso. & mandat.

Si cessatur in solutione partis venditur totum: ideò si vnus ex hæredibus debitoris partem suam soluerit, ea non obstante pignus adhuc potest vendi. l. 8. §. si vnus. ff. de pigno. act.

Cohæredes an possit conueniri hypothecaria pro partibus aliorum, qui non sunt soluédo, vide Bart. in l. 34. de legat. 2.

Licet vnus ex pluribus hæredibus debitoris totam partem debiti sui soluerit, venditionem pignoris (etiam pro parte sua) impedire non potest. l. 16. C. de distract. pigno.

Quibus

Quibus modis pignus, vel hypotheca soluatur, & de remissione pignoris.

Solutione eius, quod debetur hypotheca soluitur, & extinguitur. Afli. decis. 237. facit l. 40. §. soluta. ff. de pignorat. act.

Hypotheca non tollitur, nisi secuta solutione, etiam si fuerit iudicatum super debito; tamen facta electione bonorũ quis nõ potest variare. Capic. decis. 33. & decis. 46. nu. 7. vide Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tit. de constitut. redit. art. 1. gl. 8. nu. fin. tamen p electionem specialis hypothecæ non tollitur generalis, si ex speciali non est creditori plenè satisfactum. Boer. decis. 309.

Licèt debitor sit condẽnatus, si non soluerit, nõ tollitur ius pignoris. l. 8. C. de pigno. & hypothe. & hypothecæ. l. 14. §. etiam si creditor. ff. de pignoribus.

Creditor proclamari faciẽs bona sui debitoris, etiã quæ ab alio tenebat, quare illi tertio pariat præiudicium, & alienationi hypothecæ teneatur quis se opponere, vel protestari, vide Boer. decis. 112. num. 10. 11. & 14. aliàs amplius nõ audiatur. ibid. deci. 142. tamẽ tertius ille, qui habet ius in re, potest postea agere offerendo creditori rem proclamari facienti pecuniam debitam. Boer. d. decis. 112. nu. 11.

Creditor, qui est in loco, vbi fit executio præsumitur sciuisse de ipsa executione, & missione in possessionem: ideò illi imputatur, si non se opposuerit ipsi executioni. Craue. consi. 148. & tunc factis proclamationibus, quibus non fuit oppositum, amittitur ius pignoris. Rebuff. in suis comment. tract. de litter. oblig. ar. 11. gloss. 2. & in tract. de præcon. gl. 1. art. 5. nu. fin. ibid. fol. 608.

Pignus, vel hypotheca quandò resoluatur per rei restitutionem ex præcedenti dispositione, vide Boer. decis. 181.

Per receptionem rei in solutum datę per debitorem creditori, extinguitur prima hypotheca, nisi ex pacto fuerit conseruata. Boer. decis. 332. & decis. 337. idem in transactione. ibid. fallit, quando species datur in solutum pro specie, & in casu dotis. Boer. d. decis. 337. vide Marc. q. 925. part. 2. & supra tit. de datio. in solut.

Creditore posidente rem æquipollentẽ debito principali, an ob hoc cæteræ res hypothecatæ liberentur, & quid, si vna fuerit data in solutum, vide Marc. q. 925.

Hypotheca semel extincta amplius non reuiuiscit. Craue. consi. 298. nu. 11.

Pignus non reintegratur generalis obligationis vigore, si res, in qua semel remissum est pignus, de nouo in dominio debitoris peruenerit. Bart. sing. 206. & Pet. de Raue. sing. 597.

Pignus per nouationem extinguitur, nisi fuerit repetitum. Bart. sing. 209. & inducitur liberatio. Fel. consi. 20. num. 5. sed de cautela huius nouationis, vide Amanel. de Clarisaquis. sing. 159.

Si debitor offerat debitum creditori, & ille sine causa recuset accipere, extinguitur hypotheca, & debitor postea poterit rem alienare. Pet. de Raue. sing. 154. facto tamen deposito congruo loco, & tempore. l. 19. ff. de vsuris, & l. fin. C. de luit. pigno.

Pignus extinguitur, quando res pignorata efficitur creditoris. Bart. in l. 24. ff. de pigno. act. l. 29. ff. de pignor. act.

Reuendito fundo, qui debebat vigore promissionis reuendi, pignus resoluitur. Bart. in l. 5. ff. de in diem addict.

Pignus liberatur nudo pacto. Bart. in l. 35. de legat. 3. ita in hypotheca. Fel. consi. 20. num. 3. l. 23. C. de pignor.

Si res mea erat obligata creditori, creditoris mei, & sit liberata, an ego liberer, vide Bar. in l. 6. ff. de dol. mal. except.

Hypotheca soluitur cùm per creditorem bona alienantur, super quibus habet dictam hypothecam. Fel. consi. 20. nu. 4.

Primus creditor prælationis, ordinisq; beneficio excidit, si eius voluntate res secundo creditori subijciatur. Aegi. Magist. tract. subhast. cap. 45. in decisio. diuerso.

Soluitur etiam hypotheca, & liberatur per præstationem fideiussoris, & quomodocunque sit satisfactum creditori. Fel. consi. 203. nu. 6.

Liberatio de vna obligatione facta alicui, aut de vna re in vno instrumento, non intelligit facta de alijs; sed sibi eas reseruasse. ibi. nu. 7.

Si masculi permixtim cum fœminis obligationẽ paternam in se transferant animo nouandi, valet nouatio pro parte masculorum; & pro ea parte pignus obligationis veteris liberatur; sed pro parte fœminarum non. l. 8. C. ad Senatuscon. Velleia.

Nouatio necessaria, quæ fit per litis contestationem, non perimit pignus; secùs in voluntaria nouatione, nisi conuẽtum sit, vt pignus repetatur. l. 11. ff. de pigno. act. & l. 1. C. etiam ob chyrographariam pecuniam. l. 18. & ibid. glos. ff. de nouatio. tamen nouatio, quæ in effectu non valet, non perimit ius pignoris. l. 13. ff. ad Senatusconsul. Velleia.

Quando materia in materiatum transit pignus extinguitur: nã mutatione rei pignoratæ tollitur pignus. l. 18. §. si quis. ff. de pign. act.

Fructus rei pignoratæ extenuãt fortè ipso iure, & pignus soluitur.l.1.C. de distract.pigno.
Cessante causa, propter quam pignus est datũ, pignus debet reddi.l.2. C.de pactis pignorũ.
Quicquid ex re pignorata, vel eius occasione consequitur creditor pignus extenuat,si id irreuocabiliter consequitur; aliàs debitoris liberatio ex futuro pendet euentu. l. 13. §. si aliena.ff.de distract.pigno. Vincen de Franc dec. 206.
Perempta obligatione principali,frustra quæritur de hypothecaria.l.7.ff.de naut.fœno.
Res semel liberatæ per nouationem,sine nouo consensu domini non reobligantur.l.30.ff.de noua.& delega.
Creditor consentiens alienationi nullæ,sibi nõ præiudicat in pignore.Paul.Aemil.decis.215. aliàs præsens, & tacens alienationi rei sibi obligatæ pignus remittere videtur. Hiero. Mago.decis.25. nu.34. nam creditor consentiens alienationi factæ per debitorẽ de bonis hypothecatis, sibi præiudicat, quo ad ipsam rẽ,& prælationẽ, quam habebat:nã efficitur posterior creditor.Ioan.Pap.lib.11. tit.3. arrest.10.Rot.Genu.deci.190.vide tñ ibi.nu.18.
Si consensio alieninationi rei mihi obligatæ,licèt præsumatur remissio pignoris, non tamẽ de debito præsumitur donatio. Bart. in l.34. nu.17.ff.solut.matrimo.
Creditor, qui permittit rem venire, pignus dimittit.l.119.ff. de reg.iur. vide tamen glo.ibi.
Creditor si cõsenserit, quòd aliqua bona ex sibi obligatis veneant, si ex aliqua causa debitor illa recuperet, amplius non veniunt in obligatione,si ex noua causa veniant; secùs si ex antiqua, simili, vel connexa. Vincẽ.de Fran. decis.64.nu.6.& 8. & creditor dicitur consentire,& remittere pignus,si passus fuerit se adscribi in testem instrumento alienationis rei sibi obligatæ.Io.Pap.lib.19.tit.8. arrest.18.
Hypotheca quòd sit, vel non sit extincta per aditionem hæreditatis,non interest data simplici aditione sine inuentario, quando agitur contra hæredem; secùs quando agitur contra tertium habentem rem ab hærede,nã iste tertius potest se tueri prioris hæredis hypotheca,quę hoc casu non censetur extincta per aditionem.Vincent.de Fran.decis. 80.
Retentio ei (cuius pecunia liberatur pignus)datur aduersus debitorem vendicantem pignora.idem de Fran.decis.134.
Creditor anterior emens rem hypothecatam, potest illam retinere pro sua anteriori hypotheca, quæ non cẽsetur quo ad effectum sublata per acquisitionem.Rebuff.in suis cõmẽt. Tom.2.tract.de constitu. redit.ar.1.gl.8.n.15.
Hypotheca constituta in vltima voluntate per testatorem,censetur reuocata per alienationẽ rei factam ab ipso testatore.Nat.cons.330.
Filius expressè consentiens venditioni certarũ rerum paternarum per patrem factæ,licèt videatur renuntiare hypothecæ,sibi in illis bonis venditis debitæ, non tamen videtur renuntiare doti, vel hypothecæ,quo ad alia bona patris non vendita.Pet.Gerar.sing.32.
Patiens rem suam obligari,quando videatur cõsentire,vide Bart.in l.5.C.ad Velleia.
Mulier quando possit renunciare iuri hypothecæ, & renunciatio facta per mulierem hypothecæ inter certas personas non extenditur ad alias personas.Bart.in l.21. C. ad Senatusconf. Velleia. secùs si fuisset confessa, quòd pretium ad eam peruenit; quia tũc sibi prę̃iu dicaret quo ad omnes. Barto.ibi. vide etiam eundem Bar.in Authen.siue à me,ibid.
Per alienationem legalem, nempe per trienni vsucapionem non tollitur ius pignoris: sed per longi temporis præscriptionem sic. Bart. in l.7.C.de pignoribus,& ibid.glo.
Creditor,qui pignus precario debitori cõcedit non amittit, nec remittit ius vendendi pignus.l.2.C.de distract.pig.
Additio,vel detractio qualitatis circa rem non extinguit hypothecã.l.16.§.si res.ff.ad Vellei.
Stipulatio legatorũ extinguit, spe legati extincta,& nõ trãsit ad eũ, ad quẽ cõmodũ legati trãsit:idẽ in obligatione pignoris.l.28.ff.eod.
Etiam si tertius soluat debitum liberatur pignus tàm conuentionale, quàm prætorium, & nascitur, & acquiritur debitori pigneratitia,vel aliud remedium pignus petendi.l.40. ff.de solutio.& libera.
Si debitor fiscalis creditori suo soluerit, fiscus potest hãc pecuniam à tali creditore repetere, & etiam alius priuilegiatus, & per consequens remanebit debitor obligatus creditori suo,& etiam pignora non dissoluuntur, ac si nihil soluisset.l.18.§.fin.& 21.ff.de iure fisci.
Quomodo,& quibus modis pignus tollatur, vide per Azo.in tit.C.de pigno.act.
Hypotheca constituta per vnum ex socijs in re cõi,non extinguitur diuisione; nam res tota remanet obligata ꝓ indiuiso. Aegid.Magist. tract.subhast.c.43. in diuisio.diuers. & prioritas non perditur per nouationem.ibid.

De pignoratitia actione.

Debitor congruo tempore offerẽdo debitum, vel soluendo potest facere,vt sibi actio pignoratitia nascatur, quæ ante oblationem,aut solutionẽ nõ cõpeteret.Ozas.deci.115.
Pignoris vendicatio semper permittitur, & in antecedens necessarium permissa esse censetur

fetur debiti oblatio, quæ perambula est rei vendicationis.ibid.nume.8.& lex,nec creditores.C.de pigno.act.declaratur. ibid.nu.12.

Exceptio restituendi pignus soluto debito inest contra agentem ad debitum: ideò Iudex ex officio potest cõdemnare ad restitutionem pignoris,soluto debito. Afflict.d.decis.32.

Actio pignoratitia quando nascatur, & ex quo tempore currat præscriptio,vide glo.in §.ad hæc.l.1. C.de annali exceptione.

Si debitor soluat creditori, recuperat pignora data fideiussori.l.26.ff. de pignoribus.

Creditor pignus recipiens obligatur re, & ad idem restituendum tenetur,soluto debito.l.1.§.creditor.ff.de actio.& oblig.

Cessante causa, propter quam pignus est datum,pignus debet reddi.l.2.C.de pact.pign.

Creditor, qui post solutam pecuniam pignus non reddit,furti actione tenet.l.53.ff.de fur.

Actio pignoratitia competit pro recuperatione pignorum, & pro habenda ratione fructuum ex inde perceptorum,& omnis interesse ex causa, vel ratione resoluente. Rot. Genu. decis.4.

De pignoratitia actione directa, quæ competit debitori soluto debito, vel aliter satisfactum ad recuperandum pignus, vide l.fin.C. de luitio.pigno. & contraria, quæ competit creditori ad impẽsas, si aliquas fecerit in pignore,vide p Io.Crisp.de Mont.in suo tract. termi.act. nu. 155.post volumen Ias.de actio.

Pignoratitia directa (quę datur debitori contra creditorem)oritur pignore tradito,vel si alio modo ad creditorem peruenerit.Bar.in l.18.§.si tibi. ff.de pact.

Obligans rem alienam scienti, non tenetur pignoratitia contraria,& quare, vide Bart.in l.42.nu.6.ff. de vsucapio.secùs si ignoranti.l.6. C.si aliena res pignori dat.sit.

Creditor circa detrimentum contingens in pignore apud se detento tenetur, non solùm de leui; sed etiam de leuissima culpa: sed an debitor teneatur probare culpam,vel creditor de sua diligentia, vide per Menoch.cõsi.118. lib.2. & quando ipse creditor dicatur esse in culpa, vide ibid.

Creditor si argentum pignori datum sine culpa leui perdiderit,restituere id non cogitur, ideò si furto fuerit amissum non tenetur;sed de ꝓbatione huius furti, & an euenerit sine culpa creditoris, vide per eundem Menoch. consi.353. lib. 4.

Creditor,cui rem obligaui non tamen tradidi, si postea ad eum peruenerit tenetur pignoratitia, quæ etiã competit pro pignore prætorio,in qua venit dolus,& culpa. Bart.in l.33.ff.de dam.infect.l.15.§. quæri poterit.ff.vt in possessionem legatorum.

Damnum amissi pignoris per casum ad debitorem non spectat.l.53 ff.de fideiuss.& mãda.

Creditor,cui pignus surreptum est tenetur debitori actione pignoratitia in id, ꝙ plus est in pignore.l.15.ff.de furtis.

Si pignore creditor vtatur furti tenetur. l. 56. ff. de furtis.

Actio pignoratitia est bonæ fidei. §. actionum autem, institut.de actio. sed quæ veniant in actione bonæ fidei, vide per glo.ibid.

Actio pignoratitia competit debitori etiã habenti exceptionem peremptoriam,vt in debitore, qui dedit pignus propter pecuniam confessam,& non receptam.Bar.in l.1.§.nam interdicto. C.de non nume.pecu.

Pignoratitia actio est personalis. Bar.in l.18.C. de iure fisci.nu.4.lib.10.

Pignoratitia,& hypothecaria quomodo se habeant,& in quib.differant,vide Bar.in prima cõstitutione. §. tertij in proœmio. fforum:

Creditor quando possit referre quæstionẽ dominij, vide per Bar.in l.15.ff. commodati.

Pignus conuentionale qui habet sibi traditum tenetur reficere,& q̃d in prætorio,vide Bart. in l.si finita.§.si quis damni.ff.de dam. infect.

Creditor si restituerit pignus debitori, & agat cõtra fideiussorẽ,an ei obstet exceptio, vide Bar. in l.16.§. si ex duobus.ff.de fideiusso.

Pignus datum ob pecuniam numerandam,nõ sequuta numeratione, qua actione repetãr, vide glo.in l.1.C.de non nume.pecun.

Res empta ex superfluo pretij pignoris à creditore venditi, non acquirit̃ debitori; sed ad residuum habet pignoratitiam actionem.l.fi. C.de distract. pigno.

Contra fideiussorem, qui pignora à creditore præcepit agitur actione mãdati;non pignoratitia.l.2.ff.de pignorib.

Creditor ex pignore recepto obligatur re, & tenetur ad restitutionem soluto debito.l.1.§. creditor.ff.ad actio. & obligat.& leuem culpam tantùm præstat.§.fin.instit.quib.mod.re contra.oblig.vbi glo. plenè de materia.

De actionibus,& obligationibus in genere.

IN alternatiua vtrunque est in obligatione. Rot.Genu.decis.113.vide supra lib.1.tit. de variationib.

In obligatione alternatiua pactum de altero non petendo totã obligationem elidit; secùs in obligationibus generis,si est electio creditoris.l.si vnus.§.sed si stipulatus.ff.de pact.

Si

Si vnum est in obligatione, aliud in solutione, illud petitur, quod est in obligatione: sed si vtrunque est in obligatione, vtrunque peti potest. l. 6. §. decem. ff. de re iudic.

In alternatiua summarum, vel temporum, inspicitur illud, quod minus est in obligatione. l. 44. §. fin. de legat. 2. & l. 12. ff. de verb. oblig.

Quando sunt plures actiones, quæ electione tolluntur, non admittitur cumulatio. l. 78. §. varis. eodem.

Notarij, aut partis stipulatione, & acceptatione intercedente, ius acquisitum irreuocabiliter dicitur. Ozasc. decis. Pedem. 85. nu. 9. vide supra tit. de verbo. oblig.

Sola diuturna præstatio absq; causa, & sine obligatione introducta, nõ obligat soluentem. Ozasc. decisio. 99. nume. 15. l. si certis. C. de pact. vide Ias. de actio. in §. præiudiciales. nu. 56. Rebuff. in suis cõment. tract. de remedijs possesso. in præfa. num 169. Cassan. in consuetu. Burg tit *des censes* Rub. 11. §. 2. gl. 1. Bart. in l. 7. C de vsuris. in l. 6. §. non. ff. de offic. Proconsul. & in l. 6. ff. de vsur. Abb. consi. 9. quia actus nostri voluntarij nõ extenduntur, nisi quatenus de necessitate inferunt. Ozas. dict. decis. 99. num. 16. tamen ex diuturna præstatione, in dubio præsumitur animus se obligandi. ibid. num. 19. & fauore Religionis ipsa diuturna præstatio inducit obligationem efficacem. Ozas. d. decis. 99. nu. 44. vide l. priuilegia. C. de Sacrosanct. Eccl. obligatio etiam spacio decem anno. psumitur. Capi. decis. 52.

Stipulatio quoq; solemnis præsumitur per solutionem annuam 10. ann. Capic. decis. 65. nu. 6. si fuerit allegata; aliàs secus. ibid. num. 9. & quid operetur solutio decennalis, vide Paul. Aemil. decis. 166. par. 3.

Obligatio annua soluendi aliquid alicui, vtrũ sit transitoria ad hæredem, & cõtra hęredẽ, vide per Capic. decis. 203.

Pręstatio annua 40. ann. inducit obligationem, & ex ea quis compelli potest in futurum soluere, allegatis tamen causa, & contractu, qui pręsumitur ex tali pręstatione. Guid. Pap. quæst. 407.

Constituta annua pẽsione super aliquo fundo, fundus non dicitur obligatus, & singularis successor non potest conueniri: quia actio personalis nõ sequitur fundi possessorem: limita primò, fauore alimentorum: Secũdò, in annua pensione animaduersariorũ defunctorum: Tertiò, quando præstatur pro decimis: Quartò, vel pro oblationibus: Quintò, aut pro tributo. Guid. Pap. q. 576. vide Boer. decis. 66. an census solutione inducatur obligatio, & an solutione tributorum probetur subiectio, vide Fran. Marc. q. 352.

Præstatio longi temporis facta scienter non cõfirmat obligationem; sed præstatio facta minori tempore decenni, quando inducat obligationem, vide Bar. in l. 28. C. de pact.

Actus, qui fiunt nullo iure cogente; sed ex mera spontanea voluntate, & facultate non inducunt obligationem. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 160. sed qui sint hi actus, vide ibid.

Per actus, qui fiunt ex gratia, & familiaritate qs cogi non potest, vt perseueret in liberalitate, licèt per triginta annos hoc fecerit. Rebuff. in suis comment. tract. de mater. possess. in præfa. nu. 169. nam per actus, qui iure facultatis fiunt, nulla acquiritur obligatio, vt quis cogatur perseuerare in liberalitate. Rebuff. ibid. num. 177.

Ex diuturna præstatione vsurarum, an præsumatur contracta obligatio super vsuris, & super sorte, vide l. 6. & ibid. glo. ff. de vsuris.

Annua obligatio pro tempore futuro, quando præsumatur, vide Gasp. Cabal. milleloq. 319.

Creditor in diem ante diẽ agere potest, vt die adueniente soluere debitor condemnetur. Ozas. decis. 130. & sequuta ruptura, seu decoctione creditores agere possunt ante diem. Rot. Genu. decis. 107.

Agens pro vno termino, si pẽdente iudicio ante sententiã euenerit terminus alterius summæ debitæ ex eadẽ causa, potest pferri condemnatio, etiam pro illo termino, qui nondum euenerat tempore petitionis. Capel. Thol. q. 30 & ius superueniẽs actori pẽdente iudicio au. & quando prosit, vide Ias. de act. in §. omnium. nu. 67.

Ius merè de futuro, non potest deduci in iudicium. Bar. in l. 1. C. de sent. q̃ sine certa quant.

Actio in obligationibus in diem, ante diem est nata. Bar. in l. 7 §. vt puta. ff. de pact.

Si pẽdente iudicio actio actoris perimat absq; facto suo; sed ex facto rei, peruenitur ad cõdemnationem, ac si perempta non esset. l. 18. ff. de rei vendica.

Potest quis agere sine actione, cùm sperat oriri in litis contestatione. l. 9. ff. de verb. oblig.

Legis effectus, & natiuitas obligationis, tolli à contrahentibus non possunt. Ozas. decisio. 150. num. 19.

Magistratus licèt durante officio conueniri nõ possit, poterit tamen eo magistratu durante citari, vt post perfectum officium cõpareat. Ozas. d. decis. 130. n. 12. vide supra lib. 1. tit. de pęna Iudicis, &c. & ti. de magistrat. cõuenien.

Ex numeratione oritur obligatio, & actio, quando hoc agitur. Rot. Genu. decis. 91. vide supra titu. de mutuo.

Actiones omnes, quæ morte, aut tempore pereunt, si in iudicium semel deductæ sint, saluæ per-

uæ permanent, & perpetuantur. Ozasc.decis. 149. nume. 5.

Intentans remedium legis diffamari. C. de ingenuis manumis. dr originaliter reus. Ozasc. deci. 151. vide supra lib. 1. tit. vt nemo inuitus agere; aliàs actor regulariter dicitur, qui ad iudicium prouocat. Ozas. d. decis. 151. nu. 2. & 8. & actor, an reus aliquis sit quomodo cognoscatur, vide ibid. nu. 5.

Leges disponentes actorem nõ audiri, nisi debitum, vel pretium offerẽtem intelliguntur, parte opponente. Ozas. decis. 160. nu. 16.

Restituere qui tenetur agere non potest, nisi opponente parte offerat, & debitum petere non potest, qui quod debet facere differt. Afflict. decis. 220. nu. 4. vide supra tit. de præscriptis verbis.

Condictio ob causam vt competat, est necesse, ꝙ agens perfectè cõtractum impleuerit. Bar. in l. 5 ff. de condict. caus. dat. nu. 18.

In cõtractibus vltrò citroq; obligatorijs agẽs, debet implere ex persona sua, nec sufficit, qđ caueat. Bar. in l. 40. §. Termilius. ff. de conditio. & demonstra. num. 13. vide supra titu. de præscriptis verbis.

Lex quando resistit actui ab initio; tunc ex eo nulla oritur obligatio ciuilis, nec naturalis. Ozas. decis. 165. nu. 17.

Promissio facta ex certa scientia de eo, ad qđ quis non tenetur, valet. Afflic. deci. 117. nu. 4.

Medico, seu chyrurgico, an liceat ab infirmo recipere promissionem pecuniæ pro curatione; & an talis promissio valeat, vide Afflict. decis. 123.

Destituto exceptione subuenitur officio Iudicis, si æquum visum fuerit. Guid. Pap. q. 292. vide supra lib. 1. tit. de offi. Iudi.

Idem quando deficit actio, & æquitas inde resultat. idem Guid. q. 362.

Conuocans homines ad aliquod delictum cõmittendum, nõ tenetur ex promissione, qua promisit sibi adiuuantes, & auxiliantes præstare, & releuare indemnes, si eos contingat ad emendam, vel ad aliam pœnam condemnari. Boer. decis. 54. vide tamen ibid. & supra tit. de inutilibus contractibus.

Papa contrahens vti priuatus, tenetur obseruare contractum, & obligatur de iure naturali: idem in Imperatore. Mohed. decis. 643.

Obligatione facta super certa quantitate pecuniæ, postmodum, si promittatur eadem quantitas diuerso tamen tempore, censetur diuersum debitum, & vtrunq; peti potest, nisi constiterit, ꝙ esset eadem quantitas. Fran. Marc. q. 437. quod procedit sine dubio, qñ adesset diuersitas summæ; quia tunc præsumitur diuersitas obligationum. ibid. nu. 4. & familiaritatis iure, vel gratis quòd datur, in consequentiã trahi non debet. Marc. q. 108. part. 2.

Obligatio non inducitur sine consensu nostro: fallit in obligatione legali, Craue. cõs. 77. n. 6.

Causa noua superueniẽte recedere licèt à quolibet dispositione. Dec. consi. 333.

Causa in pactis liberatorijs non consideratur; sed in pactis obligatorijs sic. Barto. in l. 5. C. de pact.

Actio oriri non potest ex contractu nullo. Bar. in l. 1. nu. 14. C. ex delictis defunctorum.

Quæ sint conuentiones, quæ pariant actionem; & quæ non, vide l. iurisgentium. ff. de pact.

Contra intentionem agentis, & iuris prohibitionem, non quæritur actio: ideò pater stipulando extraneo, nec sibi, neq; extraneo q̃rit actionem. l. 26. C. de iure dot.

Inutilis stipulatio ratione personæ, formæ, vel impossibilitatis, non impedit actionẽ oriri ex vtili numeratione. l. 9. §. qm. ff. si cer. pet.

Cùm tractatur de obligatione inducenda, si nõ valet, quod ago, vt ago, nec valebit, vt valere potest. l. 1. §. eum qui. ff. de constitu. pecun.

Antidoralis obligatio, licèt ex sui natura nõ sit potens ad agendum; attamen quando est facta promissio ex causa remunerationis, tunc actionem parit. Ozas. decis. 169. nu. 12.

Vbicunque est naturalis obligatio ex ea oritur actio, si firmetur iuramento: quia tale iuramentum inducit obligationem de iure Ciuili, & tollit prohibitionem iuris, non obstante lege non dubium, de legib. cui respondetur per Guid. Pap. q. 190. vide supra lib. 1. titu. de iuramento contract.

De naturali obligatione, vide per Bar. in l. cùm quis ius ignorans. C. de iuris, & fac. igno.

Actio naturaliter formata insolidum ex accidenti moderatur, quatenus quis facere pót. l. 2. C. quod cum eo, qui in alien. potestat.

Quando lex obligationi non assistit, neque resistit, cõtrahitur naturalis obligatio, quę impedit repetitionem indebiti soluti: sed quando lex resistit, impeditur etiam naturalis obligatio, & solutũ repetit. l. 26. de cõdi. indeb.

Obligatio naturalis tantùm inter fratres consistit. l. frater à fratre. ff. eod.

Actio personalis non transit cõtra singularem successorem; sed realis sic. Afflict. decis. 95. Marc. q. 372. Capic. decis. 162. nu. 7. Crau. cõs. 298. & non sequitur fundi possessorem. Guid. Pap. q. 576. sed limita, vt ibid. vide Afflic. decisio. 162. l. fin. ff. de contrah. emp. nec afficit rem. Gasp. Cabal. milleloq. 255. sed vniuersalem sequitur successorem. l. fi. C. de hæredit. actio. l. 15. C. de donatio.

Actiones personales dicuntur illę, quæ proueniunt ex cõtractu, vel quasi, ex maleficio, vel

quasi

quasi. Ias. de actio. in § omnium, & dicuntur personales, quia nunquam egrediuntur personam obligatam. Ias. ibid.

Quæ dicantur reales, & quæ mixtæ, & quare ita appellentur, & quæ personales in rem scriptæ, vide Ias. ibid.

Actio personalis domino non competit pro re sua, nisi cõtra furem odio ipsius. Ias. de actio. in §. sic itaque, institu. de actio. nu. 2. & 10.

Actionem personalem habens ad rem, quando agat ad pretium in subsidium, re perempta, vide Bar. in l. 3. C. de rei vendic.

Actio personalis durat 30. annis. Bart. in l. 2. C. de constitut. pecu.

De actione personali, quæ à nostris vocatur cõdictio certi, vel incerti, vide per Bar. in l. certi condictio. ff. si cert. pet.

Actio personalis pro vsufructu competens, tollitur spacio longi temporis, si vsufructuarius per tale tempus non vtatur. l. penult. C. de vsufruct. & habita.

Personalis actio non sequitur debitorem debitoris. l. 15. C. si cert. pet.

Actio condictionis indebiti est personalis: ideò datur contra eum, cui soluitur, & nõ contra eū, cui solutio profuit. l. 40. ff. de cõdi. indeb.

Actione personali sublata tempore, potest durare hypothecaria. l. 2. C. de luit. pigno.

Actio personalis contra obligatum dirigitur, realis contra possessorē. l. 2. C. si vnus ex pluribus hæredibus.

Actio personalis, vel obligatio non potest acquiri sine cessione. l. 1. C. per quas pson. nob. acqui. sed quæsita personali, sine cessione similiter quæritur hypothecaria. l. 2. C. eod.

Actiones reales facilius quæruntur per alterū, quàm personales. l. 1. & ibid. glo. C. eod.

Licèt vnius concessio non transferat ius reale, concedentem tamen obligat personaliter, adeò quòd non liceat venire contra factum proprium, licèt de iure non teneat. l. 11. & ibid. gl. ff. de seruit. rusti. præd.

Quæ sint actiones personales in rem scriptæ, vide glo. in l. 3. §. est autem. ff. ad exhibendum.

Personales actiones regulariter non tolluntur lõgi temporis præscriptione. l. 5. ff. quib. non obijciat. long. temp. præscrip.

Actio personalis est quandoque ambulatoria de vna persona in aliam. l. 6. §. si quis priusquam. ff. de aqu. plu. arcen.

Obligatio efficax oritur ex promissione super præceden. obligatione, & in vim constituti transit. Afflict. decis. 117. nu. 3. quod procedit etiam dato, ꝙ præcedens obligatio esset inefficax. ibi. vide supra lib. 1. tit. de constituto. & constitu. pecu.

Habens promissionem sibi factam de aliquo præstando, & negans sibi præstitum, habet suam intentionem fundatam. Rot. Genu. decis. 9. num. 10.

Condictio ex lege est personalis, & durat per triginta annos. Afflict. decis. 139.

Verbum, super, importat obligationem. Afflict. decis. 162. & vide supra titu. de pignoribus & agere vno mō, vel alio multū refert. ibid. n. 8.

Quod dicitur per acceptationem litterarū induci cõsensum, & obligationē, quando procedat, vide Rot. Genn. decis. 2. nu. 29. & supra tit. de consensu.

Damnum, quod prouenit ex culpa alterius, ab illo repeti potest. Gram. decis. 3. nu. 10.

Promittens se obligaturum ad decem, poterit statim ad decem conueniri absque alia obligatione, causa euitandi circuitū. Gramma. decis. 103. nu. 19.

In generali obligatione non veniunt ea, quæ verisimiliter specialiter quis non obligasset. Tho. Minad. decis. 25. num. 7. Neapol. vide supra tit. de pignoribus.

Ablatiuus absolutus demõstrat contractū cõditionalē, & ex eo (cõditione nõ impleta) nulla oritur actio, seu obligatio. Guid. Pap. q. 15.

Agens ex instrumento quas qualitates seruare debeat, vide Boer. decis. 23. nu. 30. & 31.

Qui agit, vt talis debet docere in primis se esse talem; alias audiri non debet, & hoc procedit licèt reus nihil præstiterit, & qualitatem deducens eam probare debet maximè, quando dicta qualitas est causa, quòd quis admittatur, vel reijciatur. Iof. Ludo. decis. Luc. 2. nu. 11. nam semper qualitas in qualibet dispositione in primis. & ante omnia ꝓbari debet, vide ibid. d. decis. 2. & de materia.

Litteræ credentiæ quando obligent maximè, quando mittuntur per seruitorē, vide Boer. decis. 282. & epistola missa, quando obliget mittentem, vide Boer. decis. 333. nu. 9. & probat contra ipsum. Rot. Genu. decis. 14 nu. 28.

Cambij litteræ, si ante pecuniarum exactionem amittantur, an sit locus repetitioni à priori nummulario, & quid, si ille, cui scribitur medio tempore effectus est non idoneus, vide Benint. decis. 58. & supra titu. de nondinis. vt quis obligetur per epistolā oportet, vt transmittatur, & nõ sufficit, ꝙ scripta reperiat penes scribentem: quia interim potest pœnitere. Iaco. Put. decis. 114. lib. 1.

Recipiens epistolam à suo creditore scribente de debito, sibi preiudicat non contradicens, & tacitè videtur obligationem agnoscere; secùs si contradixerit quoquo modo, vide Io. Pap. lib. 10. ti. 1. arrest. 4. l. 18. ff. ad Macedo.

Litteræ commendatoriæ, & familiares non censentur emissæ animo obligādi, sed simplici-

ter

ter commendandi. l. fi. C. quod cum eo.
Obligatus ad genus tradendo rem minimam liberatur. Ozas. decis. 96. & in obligationibus generis electio est debitoris. vide Ias. de act. in §. præterea. nu. 15.
Qui sine adiectione bonitatis promittunt granum, vinum, vel oleum quodlibet dando liberatur; secùs in mutuo, in quo bonum debetur eiusdem generis. Guid. Pap. sing. 294.
Sine actione nemo experitur, qđ pulchrè exornatur per Cran. cōsi. 191. vide Guid. Pap. sing. 385. qđ dictum probatur, per l. 6. § fin. ff. de neg. gest. sed qualiter opponatur cōtra actorem per reum, vide Rot. Genu. decis. 14. nu. 30. quid, si non fuerit oppositum, vide Cranz consi. 191. & sit lata sententia, vide ibid.
Regula est, quem non admitti ad agendū sine actione, q̄ Reg. limitatur quinq; in casib. de qb. vide p Math. Mathes. sing. 7 & ibi in additio. & per Bar. in l. 40. nu. 7. C. de transact.
Licèt propter necessitatem aliquid capere liceat; tamen capiens tenetur postea ad pretium. Put. decis. 82. lib. 2.
Actio acquirenti datur, non ei, cuius contēplatione acquirit. Vinc. de Fran. decis. 33. nu. 3.
Debitor facere instrumētum cogitur creditori de debito. Gasp. Cabal. milleloq. 196.
Captus pro represalijs contra communitatem; vel specialem personam impositis repetit ab eis illud, qđ soluit. Hieron. de Mont. in suis quęstio. q. 27. vide supra tit. de represal.
Debitor debitoris, quando promisit soluere, & suscepit onus soluendi certis creditoribus ipsius debitoris, potest de directo cōueniri, virtute suæ promissionis ab ipsis creditorib. Vincen. de Fran. decis. 273. par. 2.
Quando debitor est suspectus de fuga, an possit capituari, & detineri ad instantiam creditoris, vide per Ias. de actio. in §. superest. n. 80.
Nunquid filius obligetur ex facto pactis, qđ pater mutuatus fuit pro alimentis ipsius filij, vide Ias. de actio. in §. actiones autem, nu. 43.
De actionibus præiudicialibus, & quot sint, & quare ita appellent, vide ibi. in §. pudiciales.
Actiones quædam dantur ad simplum, quædā ad duplum, quædam ad triplum, & quædam ad quadruplum; sed an vltra extēdi possint, vide Ias. de actio. in §. omnes autem.
Quæ sint actiones bonæ fidei, vel stricti iuris, & de natura earum, & quę sint differentiæ inter ipsas actiones bonæ fidei, & stricti iuris, vide plenè per Ias. in § actionum. ibid.
Quæ sint arbitrariæ, & quare ita appellentur, & de natura ipsarū, vide Ias. ibid. in §. præterea.
Agi potest ex delicto ciuiliter, & criminaliter, nempe ciuiliter ad interesse, & criminaliter ad pęnam. Maran. in suo Spe. de ordine iudi. par. 4. dist. 1. agere ciuiliter quando dicatur, & quando criminaliter, vide Ias. de actio. §. superest. nu. 80.
Actionum aliæ sunt personales, aliæ reales, aliæ mixtæ, de quibus omnibus vide per Maran. in suo Specu. part. 4. titu. an sit Iudi. ciuil. vel crimi. distinc. 3.
Item aliæ sunt vniuersales, aliæ generales, aliæ particulares, vniuersales dicuntur illæ, quib. agitur actione vniuersali, vt est petitio hæreditatis, generales, quibus agitur actione generali, vt est actio pro socio, & particularis dicitur, qua agitur ad rem particularem, vt est rei vendicatio. Maran. ibid. fol. 87.
Actio arbitraria in iure q̄ sit, & actiones stricti iuris ob accidens arbitrariæ efficiuntur, arbitrium in bonæ fidei actionib. natura inest, officiumque Iudicis in illis multum potest. Menech. de arbit. iudi. lib. 1. q 3.
Quot sint actiones arbitrariæ plenè habetur, per eundem Menoch. q 4. ibid.
An qs agere possit ex testamento, quod impugnauit, vide Dec. consi. 318.
Actionum duo sunt genera: nam aliæ sunt natiuæ, aliæ datiuæ, de quibus vide per Castan. in cōsuet. Burg. tit. *des droicts* Rub. 4. §. 13. gl. 1.
Pecuniam redactam ex venditione rei meæ à te facta, possum in subsidium repetere, & ecōtrà, si ex pecunia mea rem emas, in subsidiū possum ad illam agere; licèt mihi obligata non sit. Ludo. Rom. sing. 612.
De actionibus vide per Henric. Boer. in suis singularibus tit. actio. actor, & agere.
Actio vetus quando dicatur informata, & informetur, vide Bart. in l. legem. C. de pact.
Actio vtilis prouenieus ex directa bonæ fidei, est etiam ipsa bonæ fidei. Barto. in l. 3. C. de transact. num. 3.
Bona fides est de substantia contractus, siue obligationis bonæ fidei. Barto. in l. 19. C. de transact. num. 8.
Quæ sint directæ actiones, & quę vtiles, & quādo directa actio habeat locum, & quando vtilis, vide per Barto. in l. curatores. C. de nego. gest.
Actio ordinaria, quando excludat extraordinariam, & instantia perempta, actio remanet perpetua. Barto. in l. fin. C. si tutor, vel curator inter.
Actio iudicatur mobilis, vel immobilis secundum naturam rei, quæ in illa deducitur. Bar. in l. 1. C. si aduers. transact.
Actio ad exhibendū est personalis in rem scripta, & actio ex testamento est stricti iuris; sed habet instar bonæ fidei. Barto. in l. 7. C. ad exhibendum.
Ex contractu gesto per alium nomine meo, qđ

teneat, vide per Bar. in l.7.C.quod cum eo.

Patiens rem suam obligari, quando videatur consentire, vide Bar.in l.5.C.ad Velleia.

Obligatio ciuilis cōsistit hodie inter patrem, & filium.Bar.in l.4. C.de pactis conuentis,& in l.6.§.illud.C.ad Trebel.

Actiones duæ quando sunt,quæ non contradicunt origine ad inuicem,sed in exercitio, qs debet vnam eligere,& iudicia contraria tolluntur electione. Bar.in l.1.C.de furtis.

Agi de præsenti,quādo posit pro tempore futuro,vide Bar.in l.2.C.de fideicom.

Si concurrant ille, qui habet directas actiones, & ille qui habet vtiles, quis præferatur, vide Bar.in l.3.C.de nouatio.& delegatio.& actio vtilis,quando præferatur directæ, & ècōtrā, vide Bar.in l.55.ff. de nouatio.& deleg.

Priuatus etiam debitor.fisci, non potest impetrare, vt debitores sui summatim exigantur, vide Bart.in l.4.C.de conuenien.fisci debito.libr. 10.

Obligationes quo iure sint inductæ, vide per Bat.in l.5.ff.de iustit.& iure.

Actio subrogata sapit naturam eius,in cuius locum subrogatur, & assumit naturā primordiam. Bar.in l. si cum.§.qui.ff.si quis cautionibus,quando ad idem subrogatur. idem in l.14.in repet.ff.de inoffi.testam.tamen actio, quæ accedit actioni æquè principaliter non sapit naturam eius; secùs si accessoriè. Bart. in l.28.delegat.

Si vna actio in alterius locum succedat,eius naturam assumit.l.1.§. si quis. ff. vt legat. seu fideicom. nomine caue.

Quando vna actio deuoluitur in aliam,intelligitur deuolui secundum eius materiam primæuam; non secundum accidentalem. l.22. §.cum prædixerimus.ff.de petit.hæred.

Actio substituta,an habeat vim eius,in cuius locum substituitur,vide gl.in l.30.ff.de iureiur.

Procurator in iudicialib. acquirit domino vtilem actionem. Bar.in l.28.ff.de procura.

Nautę, caupones, stabularij, vt recepta restituāt,tenentur actione in factū, de qua actione vide infra titu.nautæ caupones, & ff.eod.

Quando cōpetunt alicui plures actiones, quarū vna est de iure cōmuni,altera de iure speciali, vna tollitur per aliam, quatenus in ea plus est.l.3.§.fin. ff.eod.

Ex stipulatione tutoris super re pupilli,pupillo quæritur vtilis actio.l.2. C. quando ex facto tutoris,vide l.fin.ibid.

Actio extincta cedi non potest. l. 1. C. de contrar.iudi.tute.

Pupillus potest sibi stipulari,& acquirere actionem;non eam remittere.l.1.C.de aucto.pstā.

Quando vnum est in obligatione, aliud in solutione ex dispositione legis, tunc permittitur potestas soluendi,donec super actione iudicati lis fuerit contestata.l.22. §. item rectè.ff. de peti.hæredit.

Actor vnam ex pluribus actionib. sibi contrarijs necessariò eligit, nec postea variat; sed electione sibi præiudicat.l.1.C. de furtis.

Quando ad idem competunt plures actiones, cogitur quis eligere vnā, nec poterit postea redire ad aliā; secùs si plures actiones cōpetunt ad diuersa.l.9.§. eligere. ff.de tribut.act.

Ille, cui ad idem competunt duæ actiones,debet exprimere quam intentat. l. 93.ff. de solutio.& liberatio.

Ex pluribus actionibus ea videtur electa, super qua lis contestata.est; non quæ in ipsa libelli oblatione expressa videtur.l. 25. ff. rem rat. habe. &.in additio.

Quoties concurrunt plures actiones eiusdem rei, vna tamen quis experiri debet. l.44. §.fi. de regul. iur.

Verba enunciatiua prolata per modum causæ, dispositionem inducunt iure exceptionis; non autem actionis. l.65.§.1. & ibid. gloss.ff. de rei vendi.

Verba enunciatiua emissa propter aliud,obligationem non inducunt.l.epistola.ff.de pact.

Ipsa verba enunciatiua nō inducunt obligationem in contractibus; sed probationem.l.26. §.Titius.ff.depositi.

Qui emit à non domino, vel aliter ex iusto titulo nactus fuerit possessionē, si postea cadat ab ea,habet actionem publicianam.tot.titu. ff.de publiciana,vide infra eod.

Agitur actione ex contractu ad eum rescindēdum.l.41.§.si colono. ff.de vsufructu.

Aliquid debetur ex vrbanitate, quod nō debetur obligationis necessitate, vt in legato facto seruo,qđ debet præstari ab hæredib. domini.l.5.§.illo.C.de necessa.seru.instit.

Sua actione,non autem aliena quisq; vti debet, quia de suo, nō aūt de alieno iure quęcunq; agere oportet.l.5.ff.si vsu.petat.vel ad alium.

Quando vni competunt plura iura vno sublato,aliud illęsum remanet.l.20.ff.de serui.vrb. præd.& l.20. ff. de seruit.rustic.præd.

Ille, cui legaē nomen debitoris hēt vtilē actionem suo nomine; non aūt directam, nisi sit mandata,vel cessa.glo. in l.18.C.de legat.

Actio vtilis datur quinque in casibus sine cessione. glo.ibid.

Debitore creditori succedēte confundiē actio. l.3. C.de fideicom.

Actio de pauperie cōpetit,si animal nocuit,nō culpa hominis,& cōtra naturam sui generis: sed si culpa hominis habet locum actio legis aquiliæ. si autem secundum naturalem

feritatem

steritatem sine culpa hominis, omnis actio cessat. l. 1. ff. si quadrupes pauperiem, vide infra eod. tit.

Noxales actiones sequuntur possessorem, & animal debet dari pro noxa viuum, & ratione mendacij perditur beneficium. d. l. 1. §. & eū.

Vbi concurrunt plura delicta, ibi concurrunt plures actiones. l. 27. ff. ad leg. Aquil.

Actio vna, an per aliam tollatur, vide glo. in §. si calicem. l. 27. ff. eod.

De actione, quę datur contra illum, qui aliquid de domo sua deiecit, vel effudit, vide in tit. ff. de his, qui deiecerunt, & infra eod.

Quando obstaculum est in medio, prius debet agi ad remotionem obstaculi, quàm vlterius procedatur. l. 6. ff. ad exhib.

Si ille, qui alium, vt principalē defendit non est soluendo, in alium actio restituitur, qui verè erat debitor. l. 19. ff. de interrog. actio.

De actione, quæ datur contra mensorē, qui falsum modum renunciauit, vide in tit. ff. si men tio fal. mod. dix. & supra lib. 1. eod. tit.

Certi cōdictio competit ex omni causa, ex qua certum petitur, siue ex contractu, vel quasi, siue ex quocunque maleficio, vel quasi. l. certi condictio. ff. si cert. pet.

Numerando pecuniam nostram nomine absentis, & ignorantis, ei quęrimus actionem. l. 9. §. si nummos ff. eod.

Actiones reales sunt decem; actiones verò in rem vniuersales sunt quatuor. glo. in l. 3. C. de præscrip. 30. vel 40. ann.

Quo ad dandam actionem inspicit recipientis intētio; secùs in exceptione. l. 18. ff. si cer. pet.

Actus numerationis non operāt, vt qs obligetur vltra intētionem agentis. l. nō omnis. ff. eod.

Ille, ad quem peruenit pretiū rei meæ, ad illud restituendum (re perempta) certi condictione tenetur. l. 23. ff. si cert. pet.

Qui accepit pignus non idoneum, renunciare non videtur propterea personali actioni. l. 28. ff. eodem.

Ex æquitate causa vitandi circuitus datur condictio ei, cum quo negotium non est gestum. l. 31. §. seruum. ff. si cert. pet.

Si res mea ad te peruenerit sine iusta causa, eā certi condictione, vel sine causa condicere possum. l. 31. eo. si desinat mihi aduersus aliū esse consultum. l. fi. §. tutor. ff. de condi. indeb.

De actione, quæ datur ex iuramento, parte par ti delato, vide per tot. titu. ff. & C. de iuretur.

Si res, pro quà solui æstimationem ei, à quo causam habeo, ad eum redeat, potest agi actione ex eo contractu, vel condictione sine cā, ad rem solutam. l. 2. ff. de condict. sine cau.

Quādo per legem ciuilem inducitur obligatio immediate, nec exprimitur actio, condictione ex lege agitur. l. 1. ff. de condict. ex leg.

Actio condictionis triticariæ locum habet pro omni re (excepta pecunia numerata) siue certum, siue incertum, aut dominium, siue possessio petatur. l. 1. ff. de condict. tritic.

In actionibus bonæ fidei non videtur res reddita, quæ deterior redditur: ideò actio primæua durat. l. 3. §. si reddita ff. commodati.

Error in iure cōsecutiuo non impedit actionē oriri ex contractu; sicut nec error in iure, vel in facto antecedente impedit condictionem oriri: quia plerunque id accidit, vt extra id, quod agitur tacita obligatio nascatur, veluti cum per errorem indebitum soluitur. l. 13. §. si libero. ff. eod.

Si dominium rei superueniant debitori confirmatur obligatio; secùs si dominus debitori succedat. l. 41. ff. de pigno. act.

Qui succumbit p actionem ineptā, recurrit ad aptam. l. 1. §. item si plures. ff. de instit. act.

Quādo plures sunt obligati sufficit, q causa obligationis finalis reperiāt in vno; nā suas radices extēdit in oib. l. 3. C. de duob. reis stip.

Actio per litis contestationem diuisa reintegrari non potest. l. 16. C. de fideius. & manda.

Si res credita filio versa sit in rem patris, vel negotium paternum, in ipsum patrem datur actio, quæ vocatur de in rem verso. l. 1. & tot. tit. ff. de in rem verso.

Ex pacto a pposito in traditione rei meæ, quæ durat, alteri qrit vtilis actio. l. 26. ff. depositi.

Qui retinet ea, quæ sunt iurisgentium, ex contractibus iurisgentium habet actionem. l. 22. §. is cuius. ff. mandati.

Ex pacto donationis non quæritur actio extraneo: sed ipse donator pacto non seruato agit ad interesse. l. 22. C. de donatio.

Actiones contrarię quandoq; dantur ad idem. l. 1. & ibid. glo. C. de donatio. quæ sub modo.

Speciale est, vt in contractu donationis alteri per alterum quæratur actio. l. 3. C. eod.

Qui obligauit, p alio pignus, vel se potest agere antequam soluat, vt liberetur in casibus, de quibus in l. 38. ff. mandati.

Dies adiecta limitandæ obligationis cā non liberat debitorem existentem in mora. l. 59. §. ille. ff. mandati.

Modus adiectus contractui contractum non suspendit, & actione ex eo contractu qs modum implere cogitur; secùs in conditione l. 41. ff. de contrah. empt.

Quoties deficit actio, vel exceptio, vtilis actio, vel exceptio danda est. l. 23. ff. de præscr. verb.

Qui scribit contractum obligationis rei suæ, videtur obligationi consentire. l. 26. §. pater. ff. de pignoribus.

Licèt persona actoris mutetur, non tamen mu-

tatur qualitas actionis respectu conuenti.l. 38.ff.solut.matrimo.

Si variatur conditio personæ gerentis, vel eius, cuius negotia ex necessitate geruntur, obligationis conditio variatur.l. 38. ff. de administra.& peric. tuto.

Pupillus tutori, ipso tutore auctorizáte non potest obligari naturaliter, nisi quatenus factus est locupletior, sed cum auctoritate alterius tutoris poterit.l.5.ff.de aucto.& consen. tuto. & curato.

Pupillus in contractu vltrò citroq́ue obligatorio, sine auctoritate tutoris non obligatur; sed alium sibi obligat. §. pupillus.d.l.5.

Per procuratorem acquirit̃ domino vtilis actio p̃toria sine cessione.l.19.§.fi.ff.de dam.infec.

Agitur ex scriptura declarata, non ex declarante.l.77.ff.de hæred.institu.

Possessio, & dominiũ acquirunt̃ per procuratorem, actio personalis nõ, nisi cedatur.l.49. §.fin.ff.de acquir. vel amit.posses.

Si legatarius grauatur soluere creditori defuncti, hęres, & fideiussor agere possunt; nõ creditor.l.11.§.si Titio.de legat.1.

Promissio facta contemplatione alicuius certi emolumenti, ipso cessante non tenet. §. qui testamento, de legat.3.

Vt possit agi ex dispositione inter viuos, vel ex vltima voluntate, vnus de pariter morientibus, nunquam superuixisse pręsumitur.l.17. 18.& 19.ff.de reb.dub.

Obligatio sui natura est perpetua, & nõ finitur tempore ipso iure (etiam ex partium conuentione) sed ope exceptionis, quòd tribus probatur exemplis in l.56.§. qui ita.ff.de verborum obligatio.

Quando in vna persona concurrunt plura iura, perinde est, ac si concurrerent in persona plurium. l.22. ff. de his, quib. vt indig. legat.aufer.

Præsentia personæ inducit, vt alteri per alterũ actio quæratur, vt si promittatur procuratori, domino pręsente.l.79.ff.de verb.oblig.

Adultus non habens curatorem naturaliter, & ciuiliter potest obligari.l.101.ff.de verb.obl.

Potest maritus se obligare ad pœnam vxori, si tenuerit concubinam.l. 121.§. mulier. ff. de verbo. obligatio.

Per liberam personã non quæritur nobis actio ex stipulatione; sed ex numeratione sic. l. 126.§. Chrisogonus. ff.de verb.oblig.

Duæ obligationes paris potentiæ inuicẽ tolluntur, vt quando alter correus succedit correo: sed maius potẽs tollit minus potentem, vt in successione rei, & fideiussoris.l.13. ff. de duobus reis. l. 5.ff.de fideiusso. & manda.& l.93. ff.de solutio.

Generalis promissio refertur ad specialem postea subsequutam.l.4.ff.de stipula.seru.

Quod vni non potest acquiri, quæritur alteri, cui potest.l.7.§.interdum. ff.de seruo.stipula.

Qui agit ex contractu alterius, censetur illum ratificare.l 67.ff.de fideiusso. & mandat.

In obligationibus, quæ cõtrahuntur super reb. inseparabilib. à persona nõ cadit vera obligatio.l.4.ff.de nouatio.& delegat.

Si vna causa veniat ad implementum alterius, agitur ex implemento, & nõ ex implente, vt in mutuo, quando sequitur stipulatio de restituendo: quia tunc non ex numeratione agimus, sed ex stipulatione.l.6.§.fin.& l.7.ff. de noua. & delegat.

Obligatio specierum diuiditur per quotas: obligatio generis, vel quantitatis diuiditur numero.l.29.ff.de solutio.& libera.

Quod semel reprobaui postea approbare non possum ad actionem consequendam. l. 62.ff. de solutio. & libera.

Pupillus non obligatur facto suo, nisi quatenus est factus locupletior. l.66.ff.eod.

Ex re pupilli per extraneum non tutorem illi non quæritur, nisi in subsidium.l.88.ff.eod.

Exemptio speciei debitæ de rerum natura, vel communi cõmertio obligationem perimit, nec reuiuiscit impedimento remoto: translatio verò in corpus integrale, obligationem non perimit: ideò res ipsa peti debet, & æstimatio præstabitur creditori.l.98.§. aream.ff. de solutio. & libera.

Ius quæsitum ex conuentione non tollit̃, vnius partis reuocatione; secùs in mandato. l.antepen. & fin. ff.de solutio.

In negotijs contrahendis alia causa habita est furiosorum, alia eorum, qui fari possunt, quáuis actum rei non intelligant: nam furiosus nullum negotium contrahere potest; pupillus verò omnia negotia tutore auctore, agere potest.l.5. ff.de Reg.iur.

In omnibus obligationibus, in quibus dies nõ apponitur, p̃senti die debet̃.Reg.in oĩb.ibid.

Qui cũ alio contrahit, vel est, vel esse debet nõ ignorans conditionis eius; hæredi autẽ hoc imputari non potest, cum non sponte cum legatarijs contrahat.Reg.qui cum alio.ff.eo.

Alterius deceptio alij nõ p̃bet actionẽ.l.50.ibi.

Si in duabus actionibus alibi summa maior est, alibi infamia, præponenda est causa existimationis.l.105. eod.

Nemo alieno nomine agere potest. Reg.166.

Nunquam actiones pręsertim pęnales, alia aliã consumit.Reg.172.ibid.

Omnes actiones, quæ morte, vel tempore pereunt, semel inclusæ iudicio saluę permanẽt. Reg.182.de Reg.iur.

Inuitus

Inuitus nemo cogitur se defendere, & cui damus actionem, multo magis eidem exceptionem competere dicimus. Reg. 198. ibid.

Minus est actioné habere, quàm rem. Reg. 202. ff. de Reg. iur.

Obligatio non potest limitari tempore. §. & si ita, institu. de verbo. oblig.

Debitores fisci exiguntur summariè, nec possunt ipsi impetrare, vt eodem modo ipsorum debitores exigantur. l. penu. C. de conuenie. fisc. debit. lib. 10.

Actio ita perpetuatur per modum exceptionis in iudicium deductæ, sicut per modũ actionis, & lis super ea contestatur. Bart. in l. 8. §. si quocunque. ff. de nego. gest.

Actio directa, & vtilis, an differant in effectu, vide Bart. in l. 49. ff. de nego. gest. & ipsam legẽ.

Directæ actiones, & contrariæ ex quibus contractibus oriantur, vide per Barto. in l. 16. §. contraria. ff. de commodato.

Pactum factum ab eo, cui cõpetunt vtiles præiudicat ei, cui cõpetunt directæ. l. 17. ff. de pact.

Melius est habere actiones directas, quàm vtiles. l. 43. §. si procurator. ff. de procurato. tamẽ vtilis præfertur directæ. l. procuratore. ff. eod.

Ex venditione nominis transit vtilis, & etiam exercituum directæ; si cedatur tàm ad debitũ quàm ad pignora. l. 8. C. de hæred. vel act. vend.

Sicut potest, vẽdi actio psonalis, ita põt realis, & vtroq; casu trãsfertur vtilis actio. l. fi. C. eo.

Actio vna quando tollatur per aliam, in qua plus est, & ordinaria, quando concurrat cum extraordinaria, vide Bart. in l. 2. §. nouissimè. ff. naut. caup. & stabul.

Actio principalis sublata, quando remaneat accessoria. vide Bar. in l. 2. ff. de minoribus.

Mutuo facto pauperi, de quo filios alimẽtauit, potest agi contra filios, qui habent bona matrema. Bar. in l. 49. ff. de condict. indeb.

Agendi ius quando ex lege competit, vtrum sit actio, vel officium Iudicis, vide Bart. in l. vnica. ff. de condict. ex leg. & quãdo oritur actio ex dispositione legis, vtrum sit condictio ex lege, vel alia actio, vide Bart. ibid.

Condicere possum rem meam, quæ est penes aliquẽ sine causa. Bar. in l. 31. ff. de actio. empt.

Extraneus quando possit impedire agentem, & opponere exceptionem dominij, vide Bar. in l. 12. ff. solut. matrimo.

Actionem duplicem quis potest intentare, quãdo est probabiliter incertus. Bar. in l. 2. §. quia Plautianum. ff. de liberis agnoscen.

Pupillus quando, & quibus causis obligetur, vide per Bart. in l. obligari. ff. de aucto. & consen. tutor. & curat.

Illa actio vr intentata, q̃ ex verbis libelli colligi põt. Bar. in l. Gallus. §. si eius. ff. de lib. & posth.

Actiones duæ ad eandem rem competẽtes quæ non sunt contrariæ, nec electione tolluntur, possunt simul cumulari. Bart. in l. 56. §. qui seruum. ibi. vide supra lib. 1. de cumulatione.

Auxilium extraordinarium quãdo est mihi vtilius ordinario, illo vti possum, & remedium ordinarium non tollit extraordinarium, si est facti; secùs quando vtrunque est iuris. Bar. in l. 3. §. si in loco. ff. de oper. noui nunciatio.

Debitor suspectus potest capi ad instantiã creditoris, si suspicio superuenerit post debitum contractum, & de ea sit data fides Iudici, quod fieri potest, etiã parte non citata. Bar. in §. necessitaté, Auth. vt Iudi. sine quoquo suffragio.

Actiones in hæredes transitoriæ penales, vel nõ, etiam si ab hærede incipiant, ex parte actoris augmentum, & ex parte rei diminutionem inducunt; secùs si ad hæredes, vel cõtra hæredes nõ transeant. l. pœnales. ff. ad leg. Fal.

Assendentibus ex linea materna, per descendentes actio non quæritur l debitorẽ sub pignore. §. fin. ff. ad Senatusc. Trebellia.

Obligatio trãsit ad hæredes, etiã si de hæredib. nihil dictum fuerit. §. 1. l. 22. ff. de oper liber.

Illi, qui alio iure venit, quàm eo, quod amisit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id, quod habet. l. si filius. ff. de bonis liber.

Cui denegatur defensio, multo magis denegatur actio. l. 33. C. de transact.

Pro eo, quod quis soluit sponte, & vtiliter pro alio, competit actio nego. gesto, directa: sed si soluerit ex necessitate comunionis, seu cau sariua, competit actio fami. ercisc. vel commu. diuid. l. 3. C. de nego. gest.

Qui diu stat non petendo debitum, actionem remittere non videtur, nisi finita præscriptione legitima. l. 8. C. eod.

In negotio, quod est nostrum, ratihabitione oritur actio. nego. gesto. l. 9. C. eod.

Idem actus respectu diuersarum personarum, potest parere actiones diuersi generis. l. 14. C. de nego. gest.

Actio famosa non datur contra patrem, sed loco illius datur actio in factum. gloss. in l. 5. C. de dol. mal.

Actiones Præsidi, vel eius familiæ competentes, non possunt intentari efficaciter durante officio, quod procedit in contractibus; secùs in delictis. l. 16 ff de offi. Præsid.

Per restitutionem actio elisa roboratur; vel denuo oritur, si prima erat ipso iure sublata. l. 2. C si aduers. transact. vel diuis.

Cogitur quis adimplere quod apud acta promisit. l. 17. ff. de in ius vocan.

In obligationib. facti post morã succedit obligatio, & actio ad interesse. l. fi ff. si quis in ius vocatus, vide infra tit. de oblig. fact

Nemo

Nemo inuitus agere, vel accusare cogitur. tot. tit. C. vt nemo inuitus, & supra lib. 1. eod. titu.

Actio legis Aequiliæ competit pro omni dãno dato, tam in animalibus vigentibus, quàm in alijs rebus. C. ad leg. Aquil. per totum.

Si ex eodem facto oritur ciuilis, & criminalis actio, vna non impeditur per exercitium alterius. l. 3. C. de leg. Aquil.

Ex pacto apposito per alium in contractu commodati, vel depositi rei meæ, datur mihi vtilis actio; sed si tanquam hæres paciscentis agam, datur directa. l. 8. C. ad exhibendum.

Ex iuramento nascitur actio in factum. l. 8. C. de rebus credit.

Obligatio, quæ re cõtrahitur non potest trahi, vltra quàm peruenerit. l. si tibi. ff. de pact.

Actiones descendentes ex maleficijs, ipso iure tolluntur per pactum. §. quædam d. l. si tibi.

Si collega erat soluendo tempore depositi officij, alter collega non potest conueniri, nec eius hæres. l. 3. C. de probatio.

Subscribens se instrumento, quod non legit, putans cõtineri quod mãdauerat, vel quod sibi persuasum extiterat, cùm aliud contineret, nõ obligat. l. fin. C. plus valere.

Si filiusfa. qui patris, vel propria voluntate contraxit, ab hæreditate patris se abstinuerit, in quantum facere potest conuenitur, vel conueniri debet. l. 2. C. quod cum eo.

Nuntius, seu merus minister ex contractu nullatenus obligatur, & vtrũ sit nudus minister cognoscitur ex causa. vide l. 4. C. quod cũ eo.

Quis agere potest per procuratorem. gl. in l. 1. ff. de procurat.

Vna actio non debet diuidi in plures defensores; secùs si plures moueantur actiones. l. 37. ff. de procurato.

Si obligatio est licita in origine, est simpliciter licita in actis consecutiuis. l. 3. C. ad Senatusconsul. Macedo.

Pater pro mutuo facto filio quandoque insolidum obligatur. l. 5. & ibi. gl. eod.

Si maritus obliget res vxoris asserendo eas proprias vxore præsente, & dolosè tacente, tenet obligatio. l. 5. C. ad Velleianum.

Obligatio ex contractu mandati parit actionẽ mandati: nisi ex necessitate præcedentis cõtractus mandatum fuisse subsecutum: quia tunc agitur ex primo contractu. l. 42. §. ea obligatio. ff. de procurato.

Actio datur ad id, qđ est in obligatione, ex qua descẽdit actio. Bart. in l. virum. ff. si cert. peta.

Si mulier alienam obligationem in se transtulit animo nouandi, creditori contra debitorem restituitur vtilis actio prima. l. 16. C. ad Senatusconsul. Velleia.

Si nomen vxoris simulatè est appositũ in instro loco viri, obligatio ẽ ipso iure nulla. l. 17. C. e.

Qui ordinariam habet actionem non debet recurrere ad extraordinariam. l. non cogendum. ff. de procurat.

Ex re nostra quæritur nobis actio per alium. l. 68. ff. de procurato.

Per liberam personam actio habita, vel ius habitum conseruatur. l. 72. ff. de procurato.

Obligatio quandoq; oritur extra id, qđ agitur. glos. in §. & si furiosi. l. 3. ff. de nego. gest.

Actio competens contra eum, ad quem pertinet negotium cura, & solicitudine (vt in tutore) non impedit actionem oriri contra eum, ad quem negotium pertinet re ipsa; vt in pupillo. l. 6. ff. de nego. gest.

Obligatio procuratoris non impedit actionem oriri cõtra dñm. l. 6. §. itẽ si procurator. ff. eo.

In actionibus bonę fidei tãtum valet officiũ Iudicis, quantum stipulatio in stricti iuris Iudicijs. l. quia tantundem. ff. de nego. gest.

Necessitas vera, vel putatiua impedit actionem mandati; non autem nego. gest. l. 20. §. si labeo. ff. eod.

Contra eum, pro quo quis obligatus est, agitur actione neg. gest. añ solutionẽ. gl. in l. 29. ff. eo.

Qui ab alio donum recepit nomine meo, nego. gest. actione mihi tenet. l. 34. §. fi. ff. de neg. ge.

Hæredi viri contra vxorẽ defuncti datur actio nego. gest. de gestis constante matrimonio. l. 35. ff. de nego. gest.

De ipsa actione neg. gest. vide supra lib. 1. tit. eo.

Vt debitum ante administrationem conuertatur in actionem, quæ ex administratione descendit, duo cõcurrere oportet, nempe quòd debitor á se exigere potuerit, & in hoc versetur aliqua dñi vtilitas. l. 37. ff. de nego. gest.

Quando aliquẽ esse locupletẽ est causa actionis cõcedendæ, tẽpus litis contestatæ inspicitur. l. 39. ff. eod. & l. 57. ff. de solutio. & libera.

Determinata conuentio parit actionem, modo determinato. l. 15. C. de actio. emp.

Qui habet actionem ad vtilitatem alterius, ad eius petitionem debitorem cogitur liberare. l. pen. ff. de nego. gest.

Negotium nõ meo nomine gestum in subsidiũ, re perẽpta, vel pscripta possum habere ratũ, vt mãdati actio cõcedat. l. fi. ff. de nego. gest.

Onera hæreditaria spectãt ad hæredes; nõ autẽ ad successores singulares. l. 27. C. de iure dot.

Contractus fictus transit in hæredes; sicut verus. l. 1. §. maneat. C. de rei vxo. act.

Sicut inter hæredes diuiditur actio; ita instantia super actione incoata. l. 31. ff. de iudi.

De actione, quæ datur contra eum, qui vt calũniæ causa negotium faceret pecuniam accepit, vide in l. 1. & tot. tit. ff. de calumnia.

Mandatarius subiectus potestati mãdantis, illi quærit

quærit actioné: non subiectus verò sibi quærit; sed debet experiri ad petitionem domini. l. 7. C. si quis alteri, vel sibi.

Res quæ prohibetur alienari, & obligari prohibetur. l. fin. C. de reb. alienis non alien.

Actio potest hodie dari ex contractu dudum inito. l. 3. & ibi gl. C. de rer. permut.

Actio in factum in multis habet locum. glo. ibi.

Diuisio contractus inducit diuisionem obligationis. l. 13. C. locati.

Actio in rem tollitur per pœnalem, & èconuerso, quia in pœnali continetur rei persecutio. l. 9. §. licèt autem. ff. de eo, quod metus caus.

Semper ponderanda est natura actionis, & sicut qualibet planta habet suá naturam; ita quælibet actio habet à iure sibi datam. l. 13. §. & ibi gl. ff. de eo, quod met. cau.

Carcer est iustus metus: ideò obligatio facta in carcere nullius est momenti. l. 22. ff. de eo, quod metus causa.

Actio cópetens aduersus vnum, impedit actionem de dolo aduersus alium, si tamen ille est soluendo. l. 2. & seq. ff. de dol. mal.

Is nullam videtur actionem habere, cui propter inopiam aduersarij inanis actio est. l. 6. ff. de dol. mal.

Actionis nomine, omne remedium continetur. gl. in l. 7. ff. eod.

Vbi deest dolus, & subest culpa, competit actio in factum. d. l. 7. §. item labeo.

Quando ex delicto agitur ciuiliter actione famosa, debent particulariter omnia designari; sicut qñ quis criminaliter accusat. l. 17. ffeo.

Qui opus cœptum in suo ad mei vtilitatem non permittit perficere, actione de dolo tenetur. l. 35. ff. eod.

Dispositũ in principali obligatione, in augmentũ intelligit tacitè repetitũ. l. 8. C. de iure dot.

Obligationes, quę causam naturalem respiciũt, capitis diminutione non pereunt. l. 8. ff. de capi. diminu.

Ex pacto matris filio non quæritur actio. l. 4. C. de pactis conuentis.

Obligatio non impedit translationem dominij: sed dominij translatio præcedens impedit obligationem. l. 13. C. de donat. int. virum, & vxor.

De rei vendicatione.

Debitor vendicans rem suam alienatam nó seruatis seruandis, tenetur soluere debitum cum legitimo interesse, & recuperare bona, cum fructibus. Ozas. decis. 160.

Ipse debitor potest recuperare eius rem illegitimè alienatam, etiam si debitum nó offerat; modò non opponatur: potest tamen ad debitum soluendum condemnari. ibi. nu. 17.

Pęna mendacis dicentis alieno nomine se possidere est, vt priuetur sua possessione, & trãsferri debet in actorem. Afflic. decis. 18.

Nominatio domini in iudicio, quando locum habeat, vide Afflic. decis. 217.

Possessor conuentus nominando dominum, cuius nomine asserit possidere non liberatur, nisi dominum nominet ante litem contestatam; sed quid, si illum nominet post litẽ contestatam, vide Ios. Ludo. decis. Luc. 34.

Colonus conuentus actione reali, debet nominare dominum; aliàs non præiudicat domino ignoranti. DD. de Rot. decis. 4. tit. de iudi.

Conuentus actione reali nominando dominũ in iudicio, si habeat aliquod ius in re, nó euitat per hanc nominationem iudicium, etiam si super tota re simpliciter, & insolidum conueniatur; sed quãdo per domini nominationem conuentus euitet iudiciũ, vide Mysing. obser. 58. cent. 2. Pap. lib. 11. tit. 4. arrest. fin.

Quando conuentus iudicio reali possidet nómine alterius, & nominat verum dominum, quid agendum, vide per Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de nomina. aucto. fol. 140.

Domino non præiudicat reus, qui illum nó nominauit, sed voluit litem defendere, & succubuit, vel contumax fuit. Maran. in suo Spec. par. 6. tit. de nomina. aucto. nu. 3.

Possessor rei alienæ conuenctus potest nominare dominum; sed intra quod tempus, & de effectu istius nominationis, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 476. Rebuff. in suis commẽt. To. 3. tract. de dilatio. art. 2. gl. 1. & quãdo hęc nominatio fieri debeat, vide Rebuf. ibi. ar. 3. gl. 1.

Quando nominatus suscepit causam, nominans non tenetur amplius illam prosequi, si domi num nominauerit. Rebuff. in suis comment. ibi. art. 3. gl. 1. fol. 823.

Alieno nomine possidens conuentus, potest dominum in iudicio nominare, & sunt dandæ induciæ ad denunciandum domino, vide Bart. sing. 151. Pet. de Raue. sing. 770. & l. 2. C. vbi in rem actio.

Dominium an sit per actorem sufficienter probatum, si confines probentur diuersi, vide Afflic. decis. 23.

Dominium probatur per significatum, & fama illud probat in antiquis. ibi. nu. 4.

De actione rei vendicationis, & quæ veniant probanda ad obtinendum in illa, vel publiciana, vide Afflic. decis. 40. Ios. Ludo. decis. Luc. 65. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 42. Ias. de actio. in §. omnium, nume. 71. infra tit. de acquir. possess.

Dominium plenè est probandum, cùm agitur rei

rei vendicatione. Paul. Aemil. decis. 280. part. 1. Boer. decis. 42. nu. 15. vide DD. de Rot. deci. 15. de rei vendic. in nouis. Borg. Caual. decis. 23. nu. 32. par. 2.

Actor vendicans ædificium non cogitur probare se ædificasse; sed sufficit probare soli dominium. Capic. decis. 117.

Dominium per instrumentum probare non sufficit, nisi probetur de iure auctoris, quod habebat tempore contractus. Fran. Marc. quęst. 317. Rot. Genu. decis. 149. vide Crauet. consi. 134. 157. & consi. 293. nam ius reale non acquiritur ex solo contractu. Papon. lib. 8. tit. 6. arrest. 9. dictum limitatur, quãdo traditur instrumentum rei venditę, seu donatæ, quando apponitur clausula constituti, & vbi retinetur vsusfructus ipsius rei. Pap. ibid. d. arrest. 9.

Titulus non probat dominium, sed causat ius aliquod accipiendi, vel consequendi, ideò tituli productio in actore non sufficit, nisi probetur de iure auctoris: fallit quando tertius conuentus habet titulum ab eodem auctore. Craue. consi. 57. & Menoch. consi. 361. lib. 4.

Fallit etiam, quando ageretur contra venditorem, vel eius hæredem. Menoch. d. cons. 361.

An præmissa procedant in Principe donãte, vel concedente, vide Craue. consi. 293.

Actor intentans dominium, & probãs de quasi possessione alicuius iuris, nõ cadit ab illo iure, & agens rei vendicatione ad fundum alle gando se dominum, si probet de vsufructu, quid iuris, vide per Capic. decis. 96.

Vendicare possum totam rem ratione iuris, qđ habeo in ipsa re, quando nõ possum vti iure meo, nisi res mea tota relaxetur. ibi. nu. 7.

Petens multa bona, & probando solummodo pro tertia parte debet sequi condẽnatio, pro illa parte probata. Guid. Pap. q. 27.

Quãdo imploratur officium Iudicis pro aliqua re, sufficit probare possessionem ante occupationem. vide Guid. Pap. q. 363.

Dominus esse desinens in medio litis, si iterum fiat dñs nihilominus obtinebit. Boer. dec. 89.

Res intelligitur spectare ad eum, cui est consignanda. Rot. Genu. decis. 153. nu. 5.

Rei vendicatione agens quinque necessario articulare, & probare debet: Primò, dominium directum, vel vtile de iure Gẽtium, vel Ciuili: Secundò, traditionem rei: Tertiò, pretij solutionem, vel fidem habitam de pretio: Quartò, venditorem, vel tradentem fuisse dominũ rei traditæ: Quintò, aduersarium possidere, aut detinere, vel dolo desijsse possidere. Bor. Caual. decis. 23. nu. 31. pat. 2.

Ad probandum dominium, vel quasi quæ requirant, vide Alex. Raud. tract. de anal. c. 24. n. 35. Pap. lib. 8. tit. 13. arrest. 3. & arrest. 17. li. 9. tit. 1.

Possessionis solutio ad fauorem recipientis possessionem, & dominium probat. Hier. Mago. decis. Luc. 79.

Dominium probatur ex cõfessione partis (licèt non transferatur) nisi confessio probetur erronea. Craue. consi. 157.

Ad dominij translationem non requiritur missio in possessioné vacuã. Boer. deci. 11. nu. 10.

Identitas bonorum probari non potest, nisi testes habeant notitiã de antiquis, & modernis confinibus. Craue. consi. 57. nu. 7.

Si quis amiserit pecunias proprias, & alter ipsas inuenerit, quando possit illas vendicare, vide Craue. consi. 269.

Deferẽs pecunias præsumitur dominus earũ ex sola delatione, & possessione. Craue. cõs. 269.

In casibus, in quibus agens tenetur probare de dominio, & in quibus dominium est difficilis probationis satis est actori, si probet qualitatem rei. Craue. consi. 269. nu. 6.

Si quis in suo libello dixerit se dominum, seu dominium rei ad se spectare, licèt propriè intelligatur de directo; tamen probando vtile obtinebit. D. Sol. in suis comment. in antiq. constitu. glos. 1 super decreto, Rẽpub. seu rub. ipsius. nu. 10. fol. 10.

In actione reali quomodo formetur libellus, & qualiter concludendum, vide per Maran. in suo Spec. par. 4. titu. an sit iudi. ciuil. vel crimi. distinc. 3. & Abb. in sua pract. c. 40.

Rei vendicatione conuentus, si fit contumax, quid agendum, vide Maran. ibi. nu. 9. & 10. & in suo Spec. titu. an sit iudicium ciuile, vel criminale distin. 3. in addit. nu. 9. & 10. & vendicare an possit dominus soli; solarium superius, vide Maran. ibi. nu. 11.

Quando actio in rem vtilis detur superficiario, emphyteutæ metum passo, & quando detur præiudicialis, & quando militi, vel minori, quorum pecunijs empta sunt prędia, vide ibid. num. 12.

Actio in rem cui detur, & contra quem, vendicatio cur dicatur, & quare nullam pręsupponat obligationẽ, vide eundem Maran. ibi. nu. 23.

Actio realis frustra intentatur, si reus non possidet. ibi. nu. 29. & ècontra personalis nõ requirit, quod cõuetus possideat. Maran. ibi. nu. 30.

Actio realis intentatur etiam ad æstimationẽ, & continet fructuum rationem. ibi. nu. 35.

Actor petens rem debet eam designare, & ostẽdere: ideò in libello duo saltem fines rei petitæ designari debent, & si non sufficiant debet res ipsa ad oculum demonstrari. Reb. in suis comment. Tom. 3. tract. de dilatio. art. 2. glo. 2. de qua demonstratione, & loci visitatione, vide ibid. & c. 2. ex. de libelli oblatione.

Dominij ad probationem, qui se astrinxit, si probet

probet tātùm dominiū pręſumptum ex poſſeſsione nō ſuceūbet. Marc.de Māt.ſing.335.
Rei vendicatio fundatur ex dominio: ideò datur contra quemcunque poſsidentem quouis titulo. Bar.in l.7. C.de peti.hæred.
Si occupātur bona à me poſſeſſa ſufficit, vt probem meam poſſeſsionem; ſed ſi ab alio poſſidebantur, contra quem fiebat executio, debet probari dominium. Barto. in l.2. C.de vxor pro marito.
In actione reali debet pronuntiari rem actoris eſſe, & per neceſſarium antecedens debet in libello peti, quòd Iudex debeat declarare rem ad actorem pertinere iure dominij: tamen non reprobatur libellus eius, qui petijt reum condemnari ad rei reſtitutionem. Bart. in l.4.ff.de procurato.
Agens rei vendicatione ad rem, ſi agat ad partem, debet ipſam petere; ſi ad totum ſufficit ſimpliciter petere. Bart. in l.5. §. qui nunciat. ff. de oper.nou.nuncia.
Agens rei vendicatione, ſi dicat rem ad ſe ſpectare iure dominij, videtur deducere directū, & vtile dominium; non publicianam. Barto. in l. 9. §. eandem.ff.de except.rei iudic. ſed ſi proponat dominium, vel quaſi, videtur proponere directum, & vtile, & etiam publicianam. ibidem.
Agens actione reali non poteſt cogi ad exprimendum certam cauſam, & nominans vnam cauſam in reali actione, non videtur omnes deduxiſſe. Barto. in l. 14. §. actiones.ff.de exceptio.rei iudi.
Probans de antiquiori poſſeſsione cum titulo, debet obtinere. Bart.conſi.121.vol.1.
Per præſcriptionem cum bona fide, quæritur ius vendicandi, vide l.8.C.de præſcrip.30. vel 40.ann. tamen præſcriptor malæ fidei quandoque vendicat, vide gl.ibi.& §.ſed hæc d.l.8.
Res empta ex pecunia mulieris donata viro, poterit vendicari per ipſam mulierem. l.56.ff.de donatio.int.vir.& vxor.
Condemnatio ad pretium, & æſtimationem fieri nō debet; cùm fieri poſsit ad rem. Afflic. deci. 23. num. 7.
Domino mercium datur rei vendicatio, contra eas recipientem inſolutum ſcienter, & ipſis non extantibus, agitur ad pretium. Afflic. decif. 369.
Dominus recuperans merces à tertio non tenetur ſoluere pro eis pecunias ordinatas ab eo, qui merces miſit. Rot.Genu.deciſ.143. ſed an quis poſsit retinere res alienas pro credito tertij, vide ibid.nu.3.
Ille, cui ſpectāt merces (licèt directę ad alium) poteſt agere contra tertium, in quem peruenerūt. Ozaſ. deciſio. 171. quia res ſine cauſa apud aliquem remanere non debet, & pretium ſuccedit loco rei. ibid.
Caſtrum poteſt per rei vendicationē vendicari, etiam ſi agatur ſimul ad iura pertinentia ad ipſum caſtrum; ſecùs quando quis ſolummodo prætenderet in caſtro aliquod ius, nempe iuriſdictionem, vel aliquod ius incorporale: nam eo caſu non cōpeteret rei vēdicatio; ſed confeſſoria, quia rei ipſa vēdicatio non competit pro re incorporali. Guid.Pap.quæſt.148.
Dominus exiſtens in poſſeſsione rei ſuæ, poteſt agere actione in rem, & petere pronunciari rem ſibi pertinere iure dominij; vel quaſi. Guid.quæſt.219.
Tertius poſſeſſor non poteſt moleſtari à ſorore, quæ renunciauit, & ceſsit bona ſua fratri alienanti, etiam reſciſſa renunciatione propter læſionem. Vincent.de Fran.deciſ.119.
Actore plenè non probante intentionem ſuam poſſeſſor debet abſolui, licèt iniuſtè poſsideat, & conſtet ipſum nullum ius in re habere. Hiero.Mago.deciſ.38.Luc.
In rei vendicatione duo extrema requiruntur, nempe ex parte petitoris proprietas, & dominium rei, & ex parte cōuenti poſſeſsio: ſi quando cōuentus nō poſsidens inſcio actore ſe obtulit liti, debet condemnari ad fructus, & expenſas. Pap.lib.8.tit.13.arreſt.1. vide Iaſ.de actio.in §.omnium, nu.22. 60.65. & 67. Bar.in l.1.C.de alienat.muta.iudi.cau.fact.
Lex quoties de rei vendic. limitatur primò, quādo in contractu adeſt clauſula conſtituti. Io. Pap.lib.8.tit.6.arreſt.4.
Secundò, limitatur in retrouenditione, in qua præfertur non ille, cui res fuit prius tradita, ſed ille, qui prius pretium numerauit. idem Pap.ibi.arreſt.8.
Quis præferatur ex duobus habentibus titulum ab eodem, vide glo.in l.ſi.C.de Sacroſan. Eccle.& ſupra tit.de contrah.empt.
Simplex declaratio abſque ceſsionē, per quam quis aſſerit ſe nullum ius habere in tali fundo, non nocet. vide Pap.lib.8.tit.13.arreſt.3.
Rei vendicatio ſuper omnes actiones perſonales, & hypothecarias eſt: ideò illa agens debet præferri cunctis alijs creditoribus in re, ad quam agit. Ludo.à Pegue.in ſuis quæſt. crimi. cap.38.
Actiones perſonales non tranſeunt contra ſingularem ſucceſſorem. Crane.conſi.298. nu.7. vide ſupra tit. prox. præced.
Sententia in hac actione lata contra non poſsidentem aſſerentem ſe poſsidere, contra eum mandatur executioni, ſi poſtea reperiretur poſsidere. Iaſ.de actio.in §.omnium, nu.23.
Emptori bonę fidei, an competat rei vēdicatio, vide Iaſ.ibi.nu.60.

Rei vendicatio datur cõtra illum, qui dolo desijt possidere post litem contestatam; sed si ante secùs, quia tũc datur actio in factum ad interesse. Ias. de actio. in §. omnium, num. 79. vide num. 81. & 79.

In odium negãtis se possidere, fit missio in possessionem rei petitæ, vide Hippol. sing. 541 Ias. de actio. in §. omnium, nu. 91.

Rei vendicatione, si actum sit contra eum, qui negat se possidere, qui tamen possidet, si cõuincatur de mendacio, eius possessio incontinenti ab eo est auferenda. Ias. de actio. §. omnium, nu. 86. 91.

Ad hoc, vt sequatur condemnatio in rei vendicatione, reus debet possidere tempore litis cõntestatæ, & tempore sententiæ; sed si tempore litis contestatæ possidebat, & post sine dolo malo desijt possidere, quid iuris, vide per glo. in cap. pen. ex. de exceptio.

Defendere vbicunque quis dicit se paratũ, ac si possideret, debet promittere rei restitutionẽ sub pœna; nõ interesse. l. 13. & ibid. Bar. §. quod ergo ff. de aliena. mutan. iud. cau. fac.

Possessor conuentus, qui postea desijt possidere, an condemnari possit ex eadem instantia, vide Bartol. in l. 4. §. Iulianus. ff. de aqua. plu. arcen.

Qui culpa desijt possidere, an possit à possessore rem auocare, vide Bartol. in l. 1. ff. pro emptore.

Qui se offert defensioni rei, quam possidet, & desistit, ad interesse actione de dolo tenetur. l. pen. ff. de dol. mal.

Qui dolo desijt possidere, vt possessor tenetur, qui liberatur, si poss. ssor liti se offerat; sed satisfactio eius, qui dolo desijt possidere non liberat possessorẽ, nisi ipse possessor haberet regressum contra dolosum. l. 15. §. penu. ff. de pet. hæred.

Qui dolo desijt possidere, vel dolo non acquisiuit, vt possessor tenetur ad rẽ, & ad fructus, & cõtra eum iuratur in litem. l. 28. § perinde. ff. de pet. hæred. l. 44. ff. de peculio. Reg. 174. ff. de Reg. iuris.

Qui se liti obtulit vel possessor condemnabitur, licèt non possideat. l. 48 ff. de petit. hæred.

Ille, qui dolo desijt possidere tenetur etiam, si in aliũ detur regressus; sed vno electo alter liberatur. l. 24. ff. de noxal. actio sed dolosus potest defendi à quolibet possessore, ibi d. l. 48. §. si quis dicat.

Qui non possidet, neque detinet licèt habeat facultatem rei restituendæ, non conuenitur rei vendicatione, vel eius præparatoria; ideò creditor pignoris possessor; & non debitor conuenitur. l. 16. ff. de vsucapio.

Sententia lata contra eum, qui dolo desijt possidere, an executioni mandetur contra eum, in quem est dolo possessio translata, vide Ias. de actio. in §. omnium, nume. 83. & 84.

Rei vendicatione conuentus, si alienat lite pendente (etiã ante litem cõtestatam, post præsentationem tamen libelli) iudicium cum eo finitur, & sententia mandatur executioni cõtra quoscunque possessores. Maran. in suo Spec. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimi. distin. 3. in additio. num. 4. & 5.

Reus non possidens non dicitur liti se offerre, nisi interrogatus respõdeat se possidere; ideò tunc, etiam si perseuerauerit in lite debet absolui, actore in expensis condemnato. Rolan. consi. 59. vol. 2. sed hoc casu Iudex vnica sententia poterit reum absoluere, & declarare actorẽ (qui plenè probauerat de iuribus suis) dominum, & tunc hæc sententia poterit exequi cõtra dictum absolutum, qui postea eam reperitur possidere rem. Rol. ibi.

Actio in rem, quando detur contra heredes pro patrẽ, quam possident, & rem restituere est quoddam indiuiduum. vide Barto. in l. 2. C. de hered. actio.

Sententia lata contra possessorem in rei vendicatione, mandatur executioni contra aliũ possessorem, quando primus dolo desijt possidere. Bartol. in l. 6. C. vt in possessionem legatorum.

Condemnatus in reali, liberatur sola traditione. Bar. in l. 40. §. sed & is, nu. 9. ff. de procurato.

Restitutio rei, quæ fit hac actione rei vendica. fit officio Iudicis. Bar. in l. naturaliter, §. nihil. ff. de acquir. posse.

Restituere is intelligitur, qui simul rem, & causam actori reddit, quam ille habiturus esset, si statim Iudicii accepti tempore res ei reddita fuisset. l. 35 ff. de verbo. & rer. signific. & l. fin. §. fin. eod.

Iudex in actione reali reum condemnat ad restitutionẽ rei cum fructibus, & statim fit executio, nisi reus impediatur restituere. §. & si in rem, institu. de offi. Iudi.

Rei vendicatio datur contra nudum detentorem. Ias. de act. § omnium, nu. 100. sed quando, vide nu. 101. & quis eã actione conueniri possit, vide Ias. ibid. num. 104.

Licèt reus sumpsisset in se onus probandi, & se arctasset ad probandũ de iure suo, nõ propterea debet cõdemnari, nisi actor ex aduerso de iure suo probasset: melius tamẽ faceret reus nihil faciendo à principio, donec viderit, si actor probauerit intentionem suam. Ias. ibi. num. 111.

Actio personalis domino non competit pro re sua, ad dandum eam sibi, nisi contra furem odio furis: nam nemo condicit rem suam, nisi

nisi à fure Iaſ. de actio. in §. ſi cítaraq; rō, quia dare eſt dominium transferre, & quod meum eſt amplius meum fieri non poteſt. Iaſ. ibid. tamen quod dicitur ſemel dominum nō poſſe amplius fieri dominum, quomodo intelligatur, vide ibid. num. 16.

Olim dominus, an hodie præſumatur dominus. ibid. nu. 24. & quid in poſſeſſione, vide ibid.

Actio rei vendicationis eſt arbitraria, in qua rem reſtituens liberatur; iuſſus verò reſtituere, & Iudici non parens, quanti actoris intereſt condemnabitur, de qua actione vide per Menoch. de arbitra. lib. 1. q. 5. nu. 11.

Rei vendicatio licèt ſit ſtricti iuris; tamen eſt arbitraria. Bart. in l. 1. C. de indi. & in ea officium Iudicis multum operatur. Bart. in l. 12. ff. de re indica. §. præterea, institu. de actio.

Poſſeſſoris conditio melior eſt, ideò abſoluendus eſt, æqualibus probationibus concurrentibus. Dec. conſi. 109. c. 6. ex. de præſcriptio. & c. 6. ex. de fide instrument.

Poſſeſſor nō tenetur reſtituere rem, quam poſſidet, niſi plenè probanti dominium: præſumitur enim poſſeſſor dominus. Abb. cōſi. 62. lib. 2. l. 2. C. de probatio.

Vbi neque poſſeſſor, neque petitor habent ius in re, præfertur poſſeſſor propter commodū poſſeſſionis l. 5. ff. ſi vſusfruct. pet.

Iura realia poſſunt intentari contra quemlibet poſſeſſorem, & nōn ſolùm contra eum, à quo quis habet cauſam. d. l. 5. §. vtrum.

Cum de lucro duorum quæritur melior eſt cauſa poſſeſſoris. l. 169. §. fin. ff. de reg. iur.

Si quis habens prędiū proprium receperit illud in emphyteuſim ab Eccleſia, ſi poſtea ille vēdiderit prædium Eccleſia non requiſita, quæ propterea vellet vindicare prædiū tanquam domina, hoc facere non poteſt: quia nullum erat translatum dominium in eam. Dec. cōſil. 564. num. 6.

Habens quotam certā pro indiuiſo alicuius rei, quam totam plures pro diuiſo poſſident, ſi agat rei vendicatione, & partem ſuam petat, illam ab omnibus poſſidentibus; & non ab vno rātùm petere debet. Auguſt. Bero. q. 116.

Titulus ſuperueniens poſſeſſori facit eum quærere dñium ex perſona eius, à quo habet titulum. Bart. in l. 28. nu. 26. C. de transact.

Res vēdita per metū poteſt repeti per actionē in rem, & dicit actio in rem ſcripta, & datur etiam contra tertium poſſeſſorem, pretio rei reſtituto. Bar. in l. 3. C. de his, quæ vi metus.

Conuentus rei vendicatione ad totum fundū, & repertus ſit tantùm dimidiam poſſidere, ad partem illam dimidiam debet condemnari, & ſententia tenet. Bart. in l. 1. C. ſi aduerſus rem iudica.

De proprietate vſque ad quod tempus quis audiatur, quando fuit actum ſuper poſſeſſione; & miſſus in poſſeſſionem in action e reali; an ſtatim poſſideat, vide Bart. in l. 2. §. ſi verò. C. vbi in rem actio.

Actor ſuccūbens in rei vendicatione agit publiciana. Bar. in l. 1. C. de probatio. vide ī. tit. ſeq.

Quando quis agenti non poteſt referre quęſtionem dominij, ſententia non obſtante, poterit rem vendicare contra primum agentem. Bart. in l. 15. C. de probatio.

Si debitor agat rei vendicatiōne contra creditorem, an tūc poſſit referri quæſtio dominij, vide Bart. in l. 9. C. de pigno. act.

Actio in rem poteſt cedi, & ceſſionario competit vtilis actio. Barto. in l. 9. C. de hæred. vel act. vend.

An hæres poſſit vendicare fundum proprium alienatum per defunctum, cui ipſe fuit hæres, vide Bar. in l. fin. §. in computatione. C. de iure deliberan.

Actio in rem competit, quando legatur res hæredis, vel legatarij. Barto. in l. 2. C. commu. delegat.

Adminiſtrator Eccleſiæ, fiſcus, adminiſtratores bonorum Ciuitatum, & tutores poſſunt vendicare rés, per ipſos malè alienatas. Bart. in l. 3. C. de iure fiſc. lib. 10.

Non competit exceptio rei iudicatæ reo abſoluto, qā nō poſſidebat. c. pen. ex. de exceptiō.

Reſtitutio in integrum eſt in rem ſcripta: ideò per eam agitur contra tertium poſſeſſorem. Bart. in l. 39. ff. de minoribus.

Prædo conuentus non poteſt referre quæſtionē dominij. Bar. in l. 15. ff. de commodato. & prædo dicitur tenendo rem alienam, non dicendo ex qua cauſa teneat. Crauē. conſi. 87.

Denegans reſtituere rem meam, quam habebā venalem, liberatur rem dando, vel verū pretium. Bart. in l. 9. ff. de actio. rer. amot.

Tutor durante tutela, poteſt à pupillo conueniri rei vendicatione. Barto. in l. 3. §. ſi pupillus. ff. de tutel.

Hæres ſi ſit grauatus vendere Titio, Titius oblato pretio agit rei vendicatione. Barto. in l. 39. de legat. 3.

Conuentus rei vendicatione, ſi deceſſerit pluribus hæredibus relictis, & vnus ſolus poſſideat, an ille ſolus conueniatur, vide per Bart. in l. 2. §. ſed ſi vnus. ff. de præto. ſtipulat.

De cautela pro reo contra actorem, qui malè intentauerat actionem rei vendicationis, vide per Bartol. in §. theſaurus, inſtitu. de rei vendicatione.

Facta alienatione ratione mutandi iudicij, poſſeſſor poteſt conueniri rei vendicatione, quam poſſeſſio parit, & alienator poteſt

conueniri ad interesse, per actionem in factum, quam parit dolus alienantis. l. 1. C. de alienatio. muta. iudi. caus. fact.

Actio in rem datur contra possidentem, nō cōtra auctorem eius, qui non possidet; datur tamen contra illum regressus de euictione, si lis fuerit sibi denunciata, & si vult defendere emptor tenetur ipsum defendere in loco, vbi lis est incoata. l. 1. C. vbi in rem actio, vide supra tit. de denunciatione molestiæ.

Contra emptorem hæreditatis bonæ fidei non agitur petitione hæreditatis; sed agitur rei vendicatione, & hoc casu fructus nō veniūt, nisi expressè petantur. l. 2. C. de petit. hæredi.

Nullus possessor compellendus est dicere titulū suæ possessionis, nisi in hæreditatis petitione. l. pen. C. eod. an quis teneatur dicere titu. suæ possessionis, vide glo. in cap. 9. ex. de probatio. & Bart. in l. 12. §. qui pignoris. ff. quibus. mod. pign. vel hypothec. soluat.

Qui rem sibi vult vendicare ratione dominij, potest prius ad exhibendum experiri. l. 1. C. ad exhibendum.

Locus Religiosus vendicari non potest: quia illius nullus est dominus, cui soli competit rei vendicatio. l. 4. C. de Relig. & sumpt. fune.

Rei vendicatio duplex est; quia alia datur pro re, alia pro fructibus. gloss. in l. 22. §. fructus. ff. de pet. hæred.

Post litem contestatam omnes possessores sunt pares, & tenentur vt prædones. l. 18. §. si ante litem. ff. eo. vide tñ gl. in l. 25. §. fi. ff. de vsuris.

A quolibet possessore omne lucrum aufertur. l. 31. ff. de petit. hæred.

Etiam contra ciuiliter possidentem, rei vendicatio potest intentari. l. 67. §. si fundus. ff. eod.

Per aditionē hæreditatis acquirit hæres dñium rerum hęreditariarum, etiam si possessionem non apprehendat, & eas vēdicare potest aduersus posidentes. l. 14. C. de iure deliber.

Pro re in specie legata, legatarius, & fideicommissarius habent rei vendicationem. l. 1. C. commu. delegat.

In reo sufficit, quòd sit in casu condemnationis tempore sententiæ; sed in actore requiritur, quòd ius foueat, duobus temporibus, nempe litis contestatæ, & tempore sententiæ. l. 7. §. si quis. ff. ad exhiben.

Possessio superueniens heredi, parit condemnationem ex instantia cępta cum defuncto. l. 8. ff. ad exhibendum.

Hæres in realibus iudicijs, nec agit, neque cōuenitur vt hæres. l. 12. §. hæres. ff. ad exhiben.

Si possessor cōuentus rei vēdicatione decesserit ante litem contestatam, & post satisdationem præstitam de iudicato soluendo, pluribus hæredibus relictis, & ad vnum tantùm peruenerit possessio rei, de qua agebatur, ille solus condemnatur ad totius rei restitutionem; si verò decesserit post litem contestatam, non condemnabitur, nisi pro parte hæreditaria, licèt rem insolidum possideat. l. 2. §. sed & si vnus. ff. de præto. stipula.

Tria tuentur possessorem, nempe dominium, cōsensus domini, & vsucapio, vel præscriptio. l. 4. C. de vsucapio. pro empt.

A malę fidei possessore res condici potest; sicut à fure. l. 4. §. res pignori. ff. si cert. pet.

Actio personalis contra obligatum tantùm dirigitur, realis verò contra possessorem. l. 5. C. si vnus ex pluribus.

Vendicans non tenetur ad pretium. l. 16. & ibi. glo. C. de euictio.

Qui vendicat vt procurator de euictione tenet, & ideò exceptione repellitur: item qui vendi mandauit rem suam ex vna causa, quam suam probat ex alia causa, non poterit vendicare. l. 49. ff. mandati.

In iudicijs ex persona actoris ius metitur. l. 1. §. is, qui totam. ff. si pars hęred. pet.

Illud suum dicitur esse, quod potest vendicari. l. 29. §. argento. ff. de auro, & argen. lega.

Actio in rem dicitur vendicatio, per quam rem nostram ab alio possessam pertinens, & semper datur aduersus eum, qui possidet. l. 24. ff. de actio. & obliga.

Materia ædificij cedit solo, duplum tñ soluitur per ædificantē, neq; vendicatur, nisi diruto ædificio. §. cùm in suo, institu. de rerū diuiso.

Vendicat aliquando non dominus à domino. §. si in aliena, institu. eod. tit.

Possessor tenetur ad ea, quæ extrinsecus veniūt, & quæ accedunt rei, vel eius occasione. Bart. in l. 26. §. perinde. ff. de petit. hæred. & bonæ fidei possessor tenetur restituere rem, quam habet, & etiam, si quid eius occasione accessit. l. 25. ff. de petit. hæredit.

Bonæ fidei possessor facit fructus suos; malæ fidei restituit rem cum fructibus, & bona fide detinemus, quando ex iusto titulo rem possidemus, malæ fidei contrà, quando nos nullam iustam causam possidendi habere scimus. §. si quis à non domino, & ibid. gloss. institu. de rer. diuisio.

De publiciana in rem actione.

Vblicianam intētans tria necessariò probare debet, vel quatuor, nempe titulum, traditionem, bonam fidem, & possessionem rei conuenti. Borg. Caual. decis. 23. n. 29. par. 2. quomodo probetur, vide ibi. nu. 86. & Raud. tract. de analo. ca. 24.

Publiciana

Publiciana non habet locum, quando rei conuenti mediante possessione suorum auctorũ posſiderunt pacificè, vſque ad litem per 30. ann. Borg. ibid. nu. 47.

Publiciana non datur contra titulo posſidentē. ibi. nu. 46. vide Iaſ. de actio. §. ſed iſtę. n. 19.

Hæc actio cui detur, quando, & contra quem, & quæ requirãtur ad hoc, vt competat, vide per Iaſ. de actio. in § ſed iſtæ. & §. namque, inſtitu. de actio. & ibi. gl. vt quis obtinere posſit, vide et Ioſ. Lud. deci. Luc. 65. Affl. deci. 40.

Actio in rem publiciana dicitur arbitraria, de qua vide per Menoch. de arbit. lib. 1. q. 5.

Publiciana non datur contra titulo posſidentem, quod procedit quando actor habet titulum ab vno, & reus ab alio, ſed ſi ab eodem tunc potior eſt, qui habuit prius posſeſsionem. Dec. conſi. 144.

Vt quis obtineat in publiciana requiritur ex parte ipſius agentis, vt probet de eius titulo, & quòd poſſederit ex traditione auctoris, & poſſeſsio videtur tradita, quãdo emptor eſt in posſeſsione vẽditore ſciente, & ſufficit ad obtinendum in publiciana, à quocunque fuerit tradita poſſeſsio. Natt. conſi. 292.

Publiciana eſt actio competens ei, qui aliàs fuit poſſeſſor, licèt non dominus, in qua non requiritur, quòd vendens habuerit fidem de pretio, quod eſt verum, niſi quis intẽtaret publicianam contra dñm. Ludo. Rom. ſing. 470.

Publiciana intentare poteſt ſuccumbens in rei vendicatione. Amanel de Clariſaquis ſing. 31. & Bar. in l. 2. C. de probatio.

Emptor ſi ceciderit à poſſeſsione, & poſſeſsio fuerit reuerſa ad verum dominum, an posſit agere publiciana, vide Bart. in l. 27. §. item ſi reus. ff. de peti. hæred.

Agens rei vendicatione, ſi dicat rem ad ſe ſpectare iure dominij, videtur deducere directum, & vtile, non publicianam ſecus ſi dicat iure dominij, vel quaſi; quia tunc etiam publiciana videtur deducta. Bar. in l. 9. §. eandem. ff. de exceptio. rei iudi.

An in vltimo caſu posſit poſtea agi publiciana, vide Bart. in l. 14. §. actiones, nu. 13. ff. eod.

Malæ fidei poſſeſſori ſine titulo non competit publiciana, tamen habenti cauſam, & titulũ ab eo, cõpetit. Pet. de Benint. deciſ. 35. nu. 13.

Ei qui dolo deſijt posſidere non competit publiciana. l. 70. ff. de rei vendic.

Publiciana competit contra dominum, quando poſſeſſor, & petitor habuerũt cauſam ab eodem, vel poſſeſſor à petitore, qui tempore alienationis non erat dominus, ſed poſtea effectus fuit dominus aliqua cauſa, vt ſi ſucceſſerit rei domino. l. 72. eod.

An ex iuramento detur publiciana, vide gloſſ. in l. 11. ff. de iureiurando.

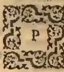
Qui primò emit rem à non domino præfertur ei, qui ſecundò emit ab eodem poſtea facto domino, licèt in ſecundum fuerit translatũ dñium, non in primũ. Iaſ. de except. rei iud.

Exceptio dominij nõ ſemper obſtat publiciana agenti. glo. in l. 24. ff. de exceptio. rei iudi.

Publiciana datur contra dominum in caſu. §. ſi à Titio. l. 24. & ibi. gl. ff. de exceptio. rei iud.

Actio publiciana eſt arbitraria, & in mero iudicis officio cõſiſtit. §. præterea inſtit. de actio.

De petitione hæreditatis, vel eius partis.

Petitio hæreditatis, an detur contra ſingulares, & titulatos poſſeſſores, vide per Ozaſ. deciſio. Pedemon. 56. Afflic. deciſ. 229. Benint. deciſ. 35. vbi ſcribit pro parte negatiua.

Petitio hæreditatis, & interdictum quorum bonorum paria iudicantur quo ad hoc, vt contra titulo poſſidentem non dentur. Ozaſ. d. deciſ. 56. & Pet. Benint. d. deciſ. 35.

Titulus putatiuus teſtamenti nulli, non obſtat agenti petitione hæreditatis, etiam poſt 30. annos. Afflict. deciſ. 374.

Petitio hæreditatis contra titulo poſſidentem non datur. Iaſ. de actio. in §. ſed iſtæ, nu. 24. & in §. quædã nu. 27. Natt. conſi 15. Tom. 1. vide Hartm. Hart. c. 3. tit. de hæreditatib. lib. 2. ſed qualis debeat eſſe titulus, vide Natt. ibid.

Volens agere petitione hæreditatis poteſt interrogari facere reum poſſeſſorem, quo titulo poſſideat, ratio eſt, quia poſſidens cum titulo non conuenitur petitione hæreditatis, propterea ad validitatem iudicij debet hoc diſcutti in prĩcipio, quo caſu, ſi reus nõ vult dicere titulũ, & fuerit proceſſum ad vlteriora, & poſtea in fine cauſæ vult opponere titulum ad excludendum actorem poteſt hoc facere; verùm ipſe actor obtinebit in expenſis. Maran. in ſuo Spec par. 6. tit. de interroga.

Petitio hæreditatis datur contra titulo poſſidentem, quando titulus fuit habitus ab eo, qui poterat petitione hæreditatis cõueniri. Maran. ibid. diſputa. 6. vide Natt. conſil. 15. Rol. conſi. 48. Roman. ſing. 344.

Petitio hæreditatis non dat contra titulo poſſidentem, ſed quid, ſi titulus fuerit quæſitus poſt mortem defuncti; vel fuerit nullus, vide Rol. conſi. 48. vol. 1.

Petitio ipſa hæreditatis, quando detur contra titulo poſſidentem, & an videatur intẽtata, vbi intentatur querela inofficioſi, vide Bar. in l.

in l. 1. C. de inoffi. testam. & in l. 20. ff. eod.

Error iustus licèt habeat pro titulo quo ad pręscriptionē, non tñ habetur, quo ad excludendā hrditatis petitionē. Bar. in l. 17. ff. quib. ex causis maiores, & ind. 1. ff. quorum bonorū.

Possessor hæreditatis potest agere contra cohæredem iudicio diuisorio; sed si nō sit possessor potest sibi obijci exceptio præposteritatis, si negatur hæres nēpe, q prius agat petitione hæreditatis. l. 1. ff. famil. ercisc.

Petitio hęreditatis in quinq; casibus datur cōtra titulo possidentem. vide glo. in l. 4. C. in quib. cau. cess. long. temp. præscript.

Petitioni hæreditatis non præscribitur, nisi spacio 30. annorum. Ozas. decis. 56. nu. 7.

De iudicio vniuersali petitionis hæreditatis, & an iudicium particulare sileat, donec finita fuerit quæstio super petitione hæreditatis, vide per Ozas. decis. 74.

Petitio hæreditatis datur aduersus possidentē vnam rem, licèt minimam, & quomodo concludendum sit in libello, vide ibid. nu. 4.

Hæres agens petitione hæreditatis, an necessario petere debeat declarari se hæredē, & res hæreditarias ad se pertinere. ibid. nu. 6.

Libellus in petitione hæreditatis, quo quis petit reum condemnari ad restitutionem rerū hæreditariarum, videtur etiam continere in necessarium antecedens, q agens declaretur hæres. ibid. Ozas. d. decis. 74. nu. 13.

Specificatio bonorum in petitione hæreditatis, si facta sit, & sententia condemnet salua liquidatione, liquidatio ex probationibus factis fieri debet; & non faciendis etiam per viam restitutionis. Afflict. decis. 35. nu. 3.

Et si libellus generalis in petitione hæreditatis valeat, tamen vtile est, vt res hæreditariæ, in ipso libello exprimantur. Gail. obser. 68. li. 1.

Petitione hęreditatis, si agatur inter aliquos de hæreditate pro certis rebus, siue in genere, siue in specie, vnum iudicium propter aliud non silet. Ozas. decis. 74. nu. 14.

Hæreditatis petitio intentata præiudicat alijs actionibus, & facit illas quiescere. Maran. in suo Spec. par. 6. distinct. 20. iudi. num. 6. tit. an sit iudicium ciuile.

Inter petitorem, & possessorem hæreditatis debent silere lites speciales, etiam coram arbitro. l. 47. §. si is. ff. de recep. arbit.

Petitio hęreditatis apta est cōprehendere augmētum, & diminutionem, eiusdemq; semper est virtutis, & auctoritatis. Ozas. deci. 74. n. 17

Possessio sororitatis sufficit, vt quis obtineat in causa petitionis hæreditatis. Affl. decis. 25.

Forma qualis seruāda in actione petitionis hęreditatis, vide Afflic. decis. 35.

Agens ex testamento minus solemni, & succumbens, potest variare (etiam in causa appellationis) & agere petitione hæreditatis ab intestato. Afflic. decis. 53. tamen ex eadem scriptura non potest quis petere hæreditatem ex testamēto, & ex codicillis; sed vna intentata tollitur alia, nisi agens esset de coniunctis personis. l. fin. C. de codicil.

Fructus hęreditarij veniunt restituendi in iudicio petitionis hæreditatis, etiam per hęredē occupantis ipsam hęreditatē. Affl. decis. 240.

In petitione hæreditatis non est necesse ꝓbare dñium; sed sufficit probare possessionē. Boer. decis. 42. nu. 15. Bart. in rub. C. de petit. hęred.

Agens petitione hæreditatis nō habet necesse probare dominium defuncti. Maran. in suo Spec. tit. an sit iudi. ciuil. vel crimin. distin. 3. nu. 58. & nu. 61. & ꝓbatio dominij nihil prodest. Natt. consi. 15. Tom. 1. num. 4.

Quæ sit differētia inter iudicium vniuersale, & generale, vide eundem Maran. ibi. dist. 4. n. 2.

Creditores habent electionē, quem maluerint conuenire ex duobus cōtendentibus de hęreditate, aut possessorem hrditatis; aut petitorē. DD. de Rot. decis. 21. de iudi. in antiq.

Hæreditatem petens probare debet se esse hæredem, nec sufficit probare, quòd petens possideret aliqua bona hæreditaria. Paul. Aemil. decis. 64. par. 2.

Hæres possidens hæreditatem tanquam hæres, si egit pro iuribus hæreditarijs, non tenetur docere de titulo suæ possessionis. idē Vera. decisio. 66. ibidem.

Petitio hęreditatis tollitur spacio 30. ann. And. Gail. obser. 120. lib. 2. nu. 16.

An pretium rei hæreditariæ reputari debeat hęreditarium, vide Ioan. Gal. q. 1.

In pręscriptione hęreditatis requiritur tempus longissimum 30. ann. quia petitio ipsius non dat contra titulo possidentem; sine titulo autem non præscribitur, nisi tempore longissimo. Crauet. consil. 277. Ias. de actio. §. quædam. num. 26.

Si quis possederit hæreditatem per 30. annos scientibus, & patientibus illis, ad quos hæreditas pertinebat, talis patientia præiudicaret in iure adeundi, & petitione hæreditatis. Crauet. consi. 322.

Petitioni hæreditatis non præscribitur longo tempore, nisi possessor cum titulo, & bona fide dominium vsuceperit. l. 4. C. in quibus causis cessat longi temporis pręscriptio.

Petitio hæreditatis licèt sit realis, tamen sequit̄ naturam personalium, quo ad pręscriptionē. Ias. de actio. in §. quędam, nu. 26.

De materia petitionis hæreditatis, vide plenè per Ias. de actio. in §. omnium, nu. 187. Ioan. Crisp. de Montib. in suo tract. termino. actio.

num.

nu. 191. post volumen ipsius Ias. de actio.

Petitio hæreditatis, & interdictum quorum bonorum, non dantur hęredi, qui semel possedit rem hæreditariam. Natt. consi. 448. sed in quib. differãt, vide Bar. in l. 1. C. quor. bonorũ.

Duæ præcipuè sunt differentiæ inter petitionẽ hæreditatis, & interdictum quorum bonorum: Prima, quia in petitione hæreditatis peto me declarari hæredem, & per officium Iudicis fit restitutio rerum; sed in interdicto petitur restitutio rerum principaliter, & sic in primo casu quis in sententia declaratur hæres, in secundo possessor condemnatur ad restitutionem. Barto. in l. 1. ff. quorum bonorum num. 4.

Secunda est differentia circa probationes, quia in petitione hæreditatis debeo probare me filium, & hæredẽ, & bona fuisse in hæreditate; in interdicto sufficit, si de his, q̃ pertinẽt ad illud, docuerim summatim. Bar. ibid.

Pretium succedit loco rei in iudicijs vniuersalibus; nomen loco pretij, vide Menoch. cõsi. 113. lib. 3. & Bar. in l. 71. §. cùm aũt de legat. 2.

Petens debitum, quando videatur renunciare petitioni hæreditatis, & donec petitio hæreditatis terminetur, non potest alter ex litigantibus petere debitum, vide Bar. in l. 5. de hęred. actio. antiq. lect.

Quando agitur hac actione, si cõuentus neget se possidere, quid iuris, vide Bart. in l. 80. ff. de rei vendic.

Hæres qñ habuit vnã rem pro alia, an tunc illa veniat in petitione hęditatis, vel restitutione, vide Bart. in l. 72. §. cùm autem de leg. 2.

Si pupillo agenti petitione hæreditatis contra hæredem scriptum obijciatur, q non est filius Iudex debet examinare de principali, & incidenti quæstione; non tamẽ habet de incidenti pronunciare; sed solùm de principali. l. 1. C. de ordine iudi.

Quæ nam sint differentiæ inter hæreditatis petitionem, & rei vendicationem, vide per glo. in l. 28. §. sed & is. ff. de rei vendic.

Qui tenetur conferre, si partem hæreditatis petat, collationẽ offerre debet; aliàs à petitione remouetur. l. 12. C. de collatio.

Magis est vniuersalis actio familiæ erciscundæ, quàm petitio hæreditatis, cùm petitio ipsa possit pluries intentari; sed non actio familiæ erciscundæ. l. 20. §. familiæ. ff. eod.

Quædam veniunt in petitione hæreditatis, quę non veniunt in vsucapione. l. fin. C. de vsucapio. pro empt.

Actio petitionis hæreditatis est bonæ fidei. §. actionum autem, instit. de actio.

In petitione hęreditatis insolidum per cohęredem facta, an possit illi de iure alterius cohęredis opponi, vide Excel. P. Tess. decis. 4. n. 8.

Hæreditatis petitio potest sæpius intentari, & pro re etiam singulari, ac minima competit. Hartm. Hartm. c. 1. titu. de hæreditatib. lib. 2.

Hęreditatis petitio an, & ad quid detur contra eum, qui rem hæreditariam alienauerat, vide ibid. c. 2. de duobus contendentibus de hæredirate, vide c. 4. ibid. & hæreditatis possessor satisdare cogitur, vide c. 5.

De actionibus, & obligationibus hæreditarijs.

Aereditatis aditio debitum non cõfundit, nisi pro hæreditaria portione. l. 7. C. de nego. gest. sed pro residuo agit. l. 13. C. ad leg. Falcid. fallit, quando animo compensandi quis esset institutus. l. 7. C. de bonis aucto. Iudi possid. & l. 126. de legat. 1. qđ in dubio non præsumitur. Rot. Auenio. decisio. 45. in decisio. diuerso.

Hypothecaria, seu creditoris actio cõfunditur per aditionem hæreditatis sui debitoris. Capic. decis. 195. Rota Auenio. decis. 45. in deci. diuerso. & Rol. consi. 65. vol. 2.

Fallit in hærede grauato restituere hęreditatẽ, ibid. d. decis. 45. & Rol. d. consi. 65.

Hæres adeundo hæreditatem ex quasi contractu ex aditione se obligat creditorib. Gram. decis. 103. nu. 103. nam adeundo sine inuentario videtur quasi contrahere. Affl. decis. 26. & iudicium defuncti intelligitur rectum habere. Bocr. decis. 57.

Hæres an teneatur obseruare iuramentum defuncti, vide per Ozas. decis. 41. nu. 4. & fin.

Hæres contra factum defuncti venire non potest, neque defunctum de mendacio arguere. ibid. nu. 10. vide Ozas. decis. 180. Affl. decis. 112. & 240. Ios. Ludo. decis. Luc. 14. non venit etiam nomine proprio. l. 14. C. de rei vendic. & l. 3. C. de reb. alien. non alien.

Reg. l. cùm à matre, quomodo intelligatur, limitetur, & restringatur, vide per Ozasc. d. decis. 180. & maximè non habet locum, vbi heres inuentarium confecit, si essemus in feudo ex pacto, & prouidentia. Ozas. d. decisio. 180. num. 31.

Hæres tamen contra factum defuncti illegitimum venire potest. Ozas. decis. 181. aliàs sexin. DD. de Rot. decis. 170. de iure patro. in antiq. Rol. consi. 71. vol. 2. nu. 35. sed quando heres veniat contra factũ defuncti, vide Bar. in l. 2. C. si in fraudem patroni, nu. 6.

Qñ heres possit reuocare confessionem defuncti erroneã, pbando contrariũ, vide Affl. 233.

Hæres

Factum defuncti non retractatur ex persona hęredis minoris. l. 2. ff. de his, quibus vt indig. hæred. aufer.

Hæres irritans defuncti factum, pretium quando debeat restituere, vide Afflic. decis. 278.

Hæredes non ligantur ex contractu societatis defuncti, tamen tenentur ad interesse, & ad pœnam. Capic. decis. 174.

Regulariter hæres tenetur habere ratum factũ defuncti: fallit sex in casibus, de quibus vide per Gram. decis. 93. nu. 7. vide etiã Crau. consilio 200.

An hæres repudians hæreditatem teneatur obseruare contenta in testamento virtute suæ promissionis ibid. factæ, vide Marc. q. 334.

An hæres teneatur adimplere omnia contenta in testamento, vide Fran. Marc. q. 329. & seq. par. 1. & q. 221. par. 2.

Hæres non tenetur de facto defuncti in fraudẽ sui. Gasp. Cabal. milleloq. 83.

Filius non hæres patris, sed matris per obligationem amborum nomine vnius, nempe patris, cuius non est hæres condemnari potest nomine alterius, scilicet matris, cuius est hæres, licèt vti hæres matris non sit conuentus. Afflic. decis. 172.

Hæredes tenentur ad pœnã, vel interesse damni emergentis, & lucri cessantis, contra contractũ defuncti venientes. Capic. decis. 174.

Hæres ad quæ debita defuncti teneatur, vide Boer. decis. 57. num. 4. sed vnus hæredum soluens ab alijs petit familiæ erciscund. iudicio. ibid. Boer.

Hæredis loco succedens, an teneatur soluere debita, & Imperator an teneat̃ ad debita sui antecessoris, vide per Boer. decis. 204. nu. 41.

Hæreditate per hęredem semel adita, nulla cõtra vniuersalem vsufructuarium creditorib. & legatarijs competit actio; quia per aditionẽ vr̃ hęres quasi cõtrahere. Mohed. deci. 123

Hęres Thesaurarij, vel publici receptoris ad rationem computorum, & reliquorum redditionem de administratis, reddere tenetur. Fran. Marc. q. 440.

Aditio hęreditatis si sit erronea, non tenet̃ hæres ad aliquod factum defuncti. Put. decisio. 404. nu. 3. lib. 3. sed quando dicatur erronea, vide eundem Put. decis. 421. lib. 3.

Onus satisfaciendi creditorib. hęreditarijs feudo hęreditario annexum est. Vinc. de Fran. decis. 1. nu. 15.

Ex submissione defuncti ad omnes curias, cum renunciatione fori, potest hęres ibi conueniri: sed ex submissione defuncti ad arrestũ, nõ poterit arrestari. Iaf. Lanfr. decis. 69.

Hæres dubitans de virib. hęreditatis debet curare, vt fiat citatio per proclama contra omnes creditores, vt veniant ad edẽdum instrumenta debiti hęreditarij ipsi hæredi ad hoc, vt possit deliberare, & tũc si creditores sic vocati ad præstitutum diem nõ venerint, nec de suis creditis docuerint, sibi præiudicant, nec hęres ipsis amplius respondere obnoxius erit. Mysing obser. 47. cent. 2.

Fructus legati, quando soluantur ab omnibus hæredibus, vel ab vno tantùm, vide Gasp. Cabal. milleloq. 86.

Filius, qui abstinuit ab hęreditate paterna, non põt conueniri pro debito p̃ris, nisi possideat aliqua bona paterna sibi alienata in fraudẽ creditorũ. l. 3. C. de renocã. his, q̃ in frau. cred.

Quando hæres non confecit inuentarium, hæreditas sufficiens esse pręsumitur. Gom. Lęo. decis. 16. in decis. diuerso.

Nomen hæredis nominati in contractu, etiam ad successorem singularem pertinet. idem Gomez. decis. 87.

Hęres vocatus ante natiuitatem ex contractu matrimonij, tenetur ad debita hęreditaria, ac si esset hęres ex testamento, quia effectu hęres est. Pap. lib. 20. tit. 1. arrest. 17.

Ius primogeniturę non oneratur oneribus hęreditarijs, quando adsunt alia bona, in quibus datur successio ęqualis inter omnes fratres. Io. Pap. lib. 21. tit. 4. arrest. 3.

Pater occupans bona filij iure peculij tenetur satisfacere creditorib. filij intra annum, quatenus est in peculio. Crau. consi. 102. nu. 6 & hodie tenetur in peculio aduentitio perpetuò: idem in peculio castrensi. Ias. de actio. in §. actiones antem, nu. 14.

Error iuris tolleratur in minore, & ideò inuentarij vim ignorasse pręsumitur, & propterea vltra vires hęreditatis non tenetur, etiam inuentario omisso. Crau. cõs. 1. ꝑ genero. n. 471.

Quando fiscus succedit alteri alio titulo, quã hęreditario, puta ex cõfiscatione bonorum, tenetur etiam creditorib. hęreditarijs: quia quasi hęres, & hr̃dis loco hr̃. Crau. cons. 263.

Hęres hęredis dicitur hęres primi testatoris. Crau. consi. 298. nu. 9. Ludo. Rom. sing. 590. & eius factum pręstare tenetur. Gom. Leo. deci. 16. in decis. diuerso. & hęredis nomine venit hęres hęredis. Rebuff. in suis comment. tract. de litter oblig. art. 2. gl. 2. tamen quando hęredis appellatio finiatur in persona hęredis, & vlterius non transeat, vide Bart. in l. 14. ff. de vsufructu, & habita.

Filius, qui recepit pecuniam pro morte patris, an teneatur creditoribus hęreditarijs soluere, vide Maran. in suo Specu. par. 4. distinct. 9. iudicio. nu. 138.

Is, qui respondit se hęredem esse, cùm verè hęres non esset, non liberat verum hęredem. Rebuff.

Rebuff in suis comment.tract. de responsio, Tom.3.art.6.nu.12.

Hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti. Dec.consi.272.nu.6.

Statutum, quòd minor non possit se obligare sine certa solemnitate, locum non habet in filio, retinente hæreditatem patris, quamuis teneat creditorib. hęreditarijs. Dec.cõs.331.

Hęreditas quando remanet penes aliquem, remanet cum omnibus oneribus suis. Bar.in l. 7.C.de pact. nu.6.

Hæres vltra vires hęreditatis non tenetur legatarijs etiam, si non fecerit inuentarium: creditoribus autem nullo facto inuentario tenetur insolidum. Bar.in l.10. C.de iure delib. imò hodie et tenetur legatarijs, si nõ fecerit inuentariũ. Bar.in l.fin.§.si præfatam. C.eod.

Quis eligat (vt satisfiat creditoribus hęreditarijs) vel vendere rem hęreditariam, aut ex rebus satisfacere, & creditoribus prouidetur contra legatarios, vide Barto.in l.fi.§. & si præfatam.C.de iure deliberan.

Hæres, qui non adimplet volũtatem defuncti, priuari dẽt ipsius hæreditate.c.6.ex.de voto.

Successor tenet ad id, quod antecessor soluere consueuit.c.18.ex.de censibus.

Hæres quãdo cogatur habere ratũ factum defuncti, & conuentus vt hęres potest vti exceptionibus sibi competentibus, etiam non hæreditarijs.Bar.in l.39.ff.solut.matrimo.

Hæres tenetur satisfacere pro anima defuncti. Abb. consi. 76.

Ad id, ad quod compelli poterat defunctus, potest compelli hæres ipsius, licèt verbis legis non exprimatur.l.postulare.ff.ad Trebel.

Maior pars creditorum (etiam in præiudicium aliorum) potest remittere partem crediti ad hoc, vt hæres adeat hæreditatem, vide l.8.& seqq. ff.de pact.

Speciale est in fisco hæreditatem vendente, vt à creditorib.hæreditarijs cõueniatur emptor, nõ ipse fiscus.l.1.C.de hære.& act.vend.alias hæres, & non emptor hæreditatis à creditoribus conuenitur hæreditatis (non obstante pacto in contrarium) ipse vero hæres postea repetit ab emptore hæreditatis.l.2.C.eod.

Actio, de qua in titu.de calumniatoribus, datur hæredi, & contra hæredem tantùm ad simplum.l.4. & 5.ff de calumnia.

Actio, quę metus causa, datur heredibus, & contra hæredes quatenus ad eos peruenit, licèt desinat apud eos esse: item contra hæredes hæredis, non inspecto quod ad vltimum, sed quod ad primum peruenerit.l.hæc actio.§.fi. cum.l.seq. ff.de eo, quod metus causa.

Ex causa primipili filius non existens hęres patris, potest pro patre conueniri; aliàs secùs.l. fin.C.de primipil. lib.12.

Onera hęreditaria spectãt ad hæredes; non aũt ad successores singulares.l.27.C.de iure dot.

Licèt minor consequi posset, vel consequutus fuisset damnum sibi illatũ à tutore (eo à paterna hæreditate abstinente) non propterea potest ipse à creditoribus hæreditarijs conueniri.l.4.C.arbitri. tutel.

In iudicio reali, si hæres non possideat debeat absolui, nisi defunctus aliquid perceperit ex re, q̃ petebatur: quia tunc pro his accessionib. hæres condemnabitur.l.43.ff.de rei vendica.

Condictio furtina datur cõtra hęredem etiam in eo, quod ad eum non peruenit, qñcunque res perierit.l.7. & 9.ff. de condict.furt.

In obligatione rem restitui, in contractib. bonę fidei, hęres tenetur vltra hæreditariam portionem, quatenus rei restituendæ habet facultatem.l.3.§. hæres.ff.commodati.

Hæreditate in dotem data pro oneribus hæreditarijs mulier, non vir conuenitur à creditoribus hæreditarijs.l.73.ff.de iure dot.

Qui aliquid facit tanquam hæres oneribus hæreditarijs est obligatus: secùs si alio animo faciat, quod apparere potest, vel ex testatione, vel ex facti qualitate.l.20. ff. de acq.hære.

Abstentio facta mala fide non prodest, quominus quis teneatur oneribus hæreditarijs, qđ præsumitur, si omnia bona patris emerit, vel per interpositam personam mercatus fuerit.l.90.ff.de acquir.hæred.

Si legatur pars hęreditatis, intelligitur cum honoribus, & oneribus: si verò pars bonorum, intelligitur deductis oneribus.l. 8.§. fin. & l. 9.de legat. 2.

Stipulatio collata post mortem promissoris, facit hæreditarium esse debitum: idem si fideiussor soluerit, post mortẽ debitoris; quia habet actionem mandati contrà hęredem. l.7. ff.de bon.aucto. Iudi.possid.

Toties in hæredem damus actionem de eo, qđ ad eum peruenit, quotięs ex dolo defuncti conuenitur, non quoties ex suo.l.45. ff. de regul.iur.

Cum Prętor in hęredem dat actionem quatenus ad eum peruenit, sufficit, si momento ad eum ex dolo defuncti peruenerit. Reg. cùm Prætor 171.de reg.iur.

Qui in vniuersum ius succedunt loco hęredum habentur.Reg.171.§.fin.

Hæres quando ex defuncti contractu, vel dolo teneatur, vide gl.in Reg.199.§ fin.

Exceptio, ego sum intra tempus cõficiendi inuẽtarium, impedit litis contestationẽ. Guid. Pap.q.571 nu.7.nam interim non potest conueniri.Boer.decis.19.& 53., vide Capel.Thol. q.258.& l.fi.§.donec. C. de iure delib. sed his

bene pôt intra dictum tempus debitores hæreditarios côuenire. Guid. ibi. n 8. vide Boer. decis. 23. num. 6. Bar. in l. fi. §. donec. C. de iure delibe. & glo ibid.

Inuentarium, qui non confecit non tenetur in foro conscientiæ vltra vires hrditatis. Guid. ibid. num. fin. Boer. consi. 53. Bar. in l. 87. ff de acqui. hæred. secùs de iure, quo obligatur insolidum Fran. Marc. q 433. hæres quando teneatur vltra vires hæreditarias, vide Bar. in l. fin. §. finautem. C. de iure deliberan.

Petens tempus ad deliberandum sibi præindicat, vt teneatur creditoribus etiam insolidū. idem Marc. q 28. par. 2.

Hæres ob non confectum inuentarium perdit æs alienum sibi à defuncto debitum. Ozasc. decis. 148. & facto inuentario nō tenetur vltra vires hæreditarias. Bar. in l. fin. §. & si præfatam. C. de iure deliberan.

Hęres dato, q teneretur ex delicto defuncti, vltra vires hæreditarias non tenet ēt, si inuentarium non confecerit. Ozas. decis. 152. nu 9.

Etiam confecto inuentario, quando remanent in hæreditate tot bona defuncti, quæ æquipollent bonis hæredis alienatis per ipsum, non potest præcisè agi contra bona hęredis alienata Ioseph. Ludo. decis. Luc. 65. num. 31. ideò tunc non potest venire hæres contra factū defuncti, illa ratione: quia cū possideat alia bona acquisita à defuncto alienâte, cautela inuentarij nō iuuat ipsum hæredē, quin teneatur approbare factū defuncti. vide ibid.

Sententia lata contra defunctū, an exequenda sit contra eius hæredē infra tps conficiendi inuentarij, & an possessio noua præsumatur in persona hæredis, vide Afflic. decis. 145.

Hæres conficiens inuentarium pôt defuncti voluntati contrauenire, cū ex hereditate nihil ipsi hęredi remanet. Put. decis. 264. lib. 3.

Filius adens hæreditatem (ēt cum inuentario) tenetur creditoribus hęreditarijs satisfacere de fructibus feudi. Boer. decis. 199. nu 6.

Quando hęres cum beneficio legis, & inuentarij soluit primò venienti etiam posteriori, & vendidit bona hæreditaria, qualiter succurratur anterioribus creditoribus, vide Vinc. de Fran. decis. 272. part. 2. & supra titu. de inuenta. cum beneficio legis.

Hæres siue suus, siue extraneus tenetur côficere inuentarium, & tunc non obligatur creditoribus, & legatarijs vltra vires hæreditatis. Bart. in §. extraneis, institu. de hæred. quali. & differen. l. fin. C de iure deliberan aliàs tenet vltra vires hrditatis; qà ex aditione vr̄ quasi contrahere. Boer. côs. 53 l. 10. C. de iure delib.

Reg. limitatur quatuor in casibus, in quib. etiā nullo facto inuentario non tenetur, Math. Mathes. sing 156. in additio.

Filius non conficiens inuentarium, an teneatur insolidum creditoribus hęreditarijs, etiam vltra vires hæreditatis, vide Bar. in §. si verò. Auth. de hæred. & Falcid.

Etiam hæres cum beneficio inuentarij non potest côtrauenire facto defuncti, quatenus hęreditas soluendo est, & potest probari non soluendo ex inspectione inuentarij, cui standum est, donec pars probauerit contrarium. Craue. consi. 225. nu. fin.

Hęres, qui solemniter fecit inuentariū vltra vires hęreditarias non tenetur, & falcidia vtitur, satisfacereq; pôt legatarijs, & creditoribus primò venientibus, licèt alijs sint posteriores l. fin. §. & si præfatam. C. de iure delibe.

Miles ēt si non côfecerit inuentariū priuilegio militiæ, non tenetur creditorib. hęreditarijs, vltra vires hęreditarias. §. nouissimū. d. l. fin.

Hæres substantia defuncti subtiliter agnoscens, etiam facto inuentario vni integraliter persoluens, omnibus alijs persoluere compellitur, nisi inopinabile emergat damnum, his obtinentibus in omni vltima voluntate, & in omnibus personis, minoribus exceptis. §. non autem. Authen. de hęred. & Falcid.

Absolutio à iuramento non requiritur, quâdo hęres iurantis agit ad rescissionem contractus simulati. Ozas. decis 42 num. 6. aliàs quo ad obseruantiam côtractus iuramentum ligat hæredem. Ios. Ludo decis. Perus. 15. nu. 13. vide supra lib 1. tit. de iuramen. contract.

An hæres mariti, qui dum vixit alimenta vxori (nōdum receptis dotibus) pstitit, possit dicta alimenta vxori præstita, & à marito non petita, petere, vide Ozas decis. 132.

Pater remittendo vsumfructū bonorum aduentitiorum filijs, hrdes ab hmôi vsusfructus repetitione exclusisse videt. Ozas. d. decis. 132.

Maritus non petendo dotes, ppter vxoris adulterium amissas, censetur eas tacitè remisisse adeò, vt heredes eas repetere non possint. ibid nu. 5. vide Vincen. de Fran. decis. 184.

Emphyteusim propter canonem non solutum ad Dominum non translatam, hæredes vendicare non poterunt, si dominus tacuerit. Ozas. d decis. 132. nu. 6.

Maritus licèt lucretur dotē non tn̄ tenetur ad onera hæreditaria. Pet. de Raue. sing 192.

Per epistolam, quam quis scribit suo creditori, qua asserit se illi esse debitorem, non obligat hæres, si scribens moriatur anteq̄ ad notitiā creditoris epistola peruenerit. Hippo. sin. 373.

Molestans moribundū, aliosuè, qui in eius sunt domo ratione crediti, ab actione post mortem illius cadit, & aliter punitur, vide Auth. item qui domum. C. de sepul. viol.

Creditores

Creditores post mortem testatoris per decem dies non debent petere debitum, & interim facta ꝓmissio nõ valet. Auth. sed neq;. C. eo.
Propter vnum abstinentem põt alius, qui adierat à toto recedere, nisi creditores hæreditarij pro parte abstinentis, noluerint eũ molestare. l. 55. ff. de acquir. hæred.
In dubio tam hæredibus nostris, quàm nobismetipsis cauemus. Ozaſ. decis. 161. vide Natt. consi. 164. Guid. Pap. sing. 933. nã in contractib. hæres subintelligitur etiam, si de eo nõ sit expressè dictum. Hartm. Hartm. cap. 9. tit. de hæredibus. lib. 2.
Fallit in plurib. casib. maximè, qñ natura rei, de qua agitur ea est, vt regulariter nõ trãseat ad hæredes. vide Ozaſ. d. decis. 161. nu. 12 & fin. And. Gail. obser. 2. lib. 2. num. 18. Borg. Caual. decis. 16. nu. 27. de contract. part. 2. & Hartm. Hartm. c. 9. tit. de hæredibus. lib. 2.
Obligatio annua soluendi quid alicui, vtrum sit transitoria ad hæredem, & contra hæredem, vide per Capic. decis. 203.
Pactum de retrouendendo transit ad vtriusque partis hæredes Boer. decis. 282. nu. 11.
Conditionem implendi ius, vel facultas, an trãseat ad hæredes, vide Boer. d. decis. 182. n. 22. Marc. q. 407. l. 122. §. Augerius. ff. de verb. obli. & quando, vide And. Gail. obser. 2. lib. 2.
In contractibus ius adimplendi conditionem transit ad hæredem; secùs in vltimis voluntatibus, nisi recipiens esset in mora. Francis. Marc. q. 406. vide Bar. in l. 1. C. de pactis inter emptorem, & venditorẽ, & in l. 55. ff. de condition. & demonstrã.
Conditio primę obligationis ex facto hæredũ, non mutatur. Affli. decis. 152. vide Guid. Pap. q. 679. sed condemnatio moderatur. Bar. in l. 2. §. ex his igitur. ff. de verb. obli. quia obligatio defuncti eo modo, quo erat ad hæredes transmittitur, cum omnib. suis qualitatibus. Ios. Lud. deci. Perus. 15. nu. 13. nec actio semel acquisita contrà hæredem, mutatur ob hęredis conditionẽ. l. 22. §. qui negotia. ff. de neg. gest. minus variatio hęredis variat iua. l. 3. §. si posteriori. ff. de iure fisci.
Pactum factũ inter fratres super iure retractus, nulla facta mentione hęredum, an ad filios extendatur, vide Fran. Marc. q. 405.
Ius, siue facultas implendi non transit ad hæredes. Bar. consi. 98. vol. 2.
Litis prosequutio nõ transfertur de persona ad personã, nisi in vniuersalib. successorib. DD. de Rot. decis. 3. de iudi. in antiquio.
Exceptio rei iudicatæ transit in beneficiũ hęredis, & in eius damnum, & actus gestus cum defuncto operatur in beneficium ipsorum, & si expressè non dicatur; tamen priuilegiũ continens exceptionẽm dilatoriã, non transit ad hæredes. Vinc. de Fran. decis. 179.
Quando quis ꝓmittit vt artifex, obligatio personalis est, nec transit in hędes: si verò promittit vt quilibet, obligatio est realis, & in hęredes transit. Cabal. milleloq. 399.
Statutum pœnale hæredem etiam comprehendit. Cabal. milleloq. 630. & si apposita esset dictio tantũ; quia de mente statuentium fuit excludere factum extraneorum, & non hæredum, vide Rebuff. in suis comment. tracta. de litter. oblig. art. 2. gl. 2. fol. 69.
Sententia lata pro mortuo valet, & transfertur in ipsius hæredes. Mysing. obser. 85. cent. 1.
Stipulatio facta à patre filio, censetur facta, vt hæredi futuro. Gasp. Cabal. milleloq. 494.
Conditio potestatiua, & mixta transit ad hęredes, quando aliquid est peruenturũ ad eos, qui in futurum debẽt obligari, & qñcunque est implendũ, & morte ꝑuentus nõ adimpleuit. Borg. Caual. deci. 16. de cõtrac. pt. 2. n. 29.
Actio spolij, an transeat ad hæredes, vide Crescen. decis. 3. aliàs 84. tit. de restitu. spolia.
Debitum, seu ius competens ex dispositione legis, vel statuti, ad hæredes transmittitur, pro vt est ius excludendi fœminas stante masculo. Craue. consi. 185. nu. fin.
Obligatio defuncti transit ad hæredes actiuè, & passiuè. Crau. consi. 272. nu. 11. vide Bar. in l. vnic. nu. 13. & 16. C. ex delictis defunctorũ, & illi tenentur pro omnibus obligationibus defuncti, sed quare, vide Ias. de actio. in §. actiones autem, & Rebuff. in suis comment. tract. de litte. oblig. tit. & gl. 1.
Stante statuto, quòd debitor possit incarcerari pro debito ciuili, tale statutum locum habebit in hærede debitoris. Ias. de actio. in §. fuerat, nu. 61.
Quando statutũ, vel ordinatio loquitur de vna persona, tunc non transit in hęredem. Rebuf. in suis comment. tractat. de litte. oblig arti. 2. glo. 2. num. 21.
Hæredum mentio non vr̃ repetita in pactis, in quib. nõ est dictum expressè, cùm in alijs pactis in eodem instrumento mentio hæredum expressè facta fuisset. Natt. consi. 164. Tom. 1.
Contrahens ad sui commodum dicitur etiam contraxisse nomine hæredum suorum; imò priuilegiũ, & concessio taxatiuè cõcessa pro te tantùm, præsumitur concessa etiã pro suis hæredibus. Menoch. consi. 290. lib. 3.
Locatio vsusfructus non transit ad hæredes. Fran. Crem. sing. 170.
Princeps si cõcedat nobili pauperi reditus, nõ transit huiusmodi concessio ad hęredes, nisi in instrumento hęredum fiat mentio., Anto. Corset. in suis singularib. litera. H. sing. 1.

Conuentione facta, vt de damnis stet iuramento damnum passi, facultas iurandi non transit in heredem. Hippol. sing. 546.

Item pœna pronunciationis positionum factę propter contumaciam rei non respōdentis (reo mortuo ante sententiam) non transit in heredem. Hippol. sing. 625.

Obsequia, quę consistunt in faciendo, non transeunt ad heredes extraneos. Barto. in l. 2. C. de in ius vocan.

Actiones descendentes ex delicto, quādo dentur heredibus, vide per Bart. in l. vnica. C. ex delict. defunctorum nu. 4.

Protestatio defuncti, quando transeat ad heredem, vide Bar. in l. 8. C. de non nume. pecu.

Priuilegium pupilli in actione tutelę, ad heredes proprios ipsius non transit. Barto. in l. vnica. C. de priuileg. dot.

Qui promittit decem annua, intelligitur promittere in vita sua. Bar. in l. 34. §. si quis autē. C. de donatio.

Compromissum non transit ad heredes, nisi de ipsis fuerit facta mentio. c. fin. ex. de arbitris.

Ius declarandi iudicium ambiguum, seu intentionem, non transit ad hæredes. Bar. in l. 5. §. si plures. ff. de rei vendic. vide tamen eundē Bart. in l. 83. §. si Stichum. ff. de verb. oblig.

An hæredibus Officialis, vel Aduocati mortui, debeatur salarium totius anni, vel an hæredes debitoris soluere teneantur pro defuncto, vide Bart. in l. 4. ff. de offi. Assessor. & supra libr. 1. titu. de salario, facit lex 15. C. de Aduocat. diuersο. iudic.

Reus, qui recusauit iuramentū, si moriatur ante quam pronuntietur eum haberi pro confesso, vel condemnato, eius hæres non poterit condemnari ex hac ficta confessione. Bar. in l. 38. ff. de iureiuran. nu. 7.

Beneficium personale quando transeat ad hæredes, vide Bart. in l. quia tale, num. 14. ff. soluto matrimonio.

Actiones transeunt ad hæredem, quando non respiciunt factum personæ. Barto. in l. 7. ff. de actio. & obliga.

Actiones, quæ non dantur post annū, non transeunt in hæredem. Bart. in l. 34. num. 5. ff. de actio. & obliga.

Hæredes quomodo agant, vel cōueniantur pro seruitutib. vide Bar. in l. 2. §. ex his igitur. nu. 8. ff. de verbo. oblig.

Promittens Titio, & hæredibus suis, ista adiectio, & hæredibus suis in re transmissibili ad hæredes, nihil operatur. Bart. in l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de verb. oblig.

Stipulatio habens conditionem casualē, transit ad hæredes; secus si potestatiuam. Bart. in l. 48. ff. eod. nu. 5. & 6.

Priuilegiatus succedens non priuilegiato, quando vtatur iure suo, vide Bart. in l. 49. §. in hac. ff. de verbo. obliga.

In ciuilibus pœna, quæ infertur ex ficta confessione non transit ad hæredes. Bar. in l. 29. nu. 4. ff. de iure fisci.

Omnis contractus, qui potest impleri per hæredē, sicut per defunctum, transit in hæredem etiam, si de eo in contractu nulla esset facta mētio, & quicquid poterat defunctus, potest hæres regulariter. Abb. consi. 80. lib. 2. vide l. 22. §. 1. ff. de oper. liberto.

Quomodo intelligatur illa Reg. legis 13. C. de contrah. stipul. qua cauetur omnem pactionem consistentem, siue in dando, siue in faciendo, aut mixtè transire in hæredes, vide per Abb. ibid. nu. fin.

Facta restitutione fideicōmissi, vniuersales transeunt actiones, & iura actiuè, & passiuè in fideicommissarium, & hæredi, & contra hæredem paratur exceptio. l. 1. ff. ad Trebel.

Facultas reuocandi erroneam confessiōnem, quæ à lege datur competit hæredi, sicut defuncto competebat. gloss. in l. 9. in fine. C. de iur. & fac. igno.

Rescriptum concessum defuncto, transit ad hæredes. l. 1. C. quando libellus Principi dat.

Iudicium restitutionis in integrum incoatum; non extinguitur morte rei; sed continuatur contra hæredem eius. l. 6. C. de in integr. restitut. mino.

Absens læsus circa bonorum possessionem per absentiam necessariam, & probabilem trāsmittit beneficium restitutionis ad hæredes. l. 1. C. de restitutio. milit. aliàs bonorum possessio non petita, non transmittitur ad hæredes. glo. ibid.

Beneficium restitutionis ex quacunque causa competens, ad hæredes transmittitur. l. 4. C. de tempo. in integr. restir. & ad cæteros successores vniuersales. l. 6. ff. de restitu. in integ.

Pœna edicti, quod quisque iuris, transit ad hæredes. l. penulti. §. quod autem. ff. quod quisque iuris.

Querela inofficiosi præparata transmittitur ad hæredes. l. 5. C. de inoffi. testam. vide l. 6. §. fin. cum seq ff. eod. & etiam non præparata quo ad suos hæredes; aliàs secùs. l. 34. & penul. C. eod. tamen & præparata non transit ad patrem, qui bona occupauit iure peculij; non iure hæreditario. l. 8. §. sequenti. ff. eod.

Vsusfructus patris non transit ad filium. l. 3. C. de vsufruct. & habit.

Pactum personale non porrigitur ad hæredem. l. 19. §. si quis. ff. de pact. & l. 53. §. fin. eod.

Ius accrescendi transmittitur ad hæredes. l. 26. §. fin. ff. de condi. & demonstra.

Si pa-

Si paciscor ne petas à me, neque à Titio, tale pactum non proderit Titio, si postea mihi hæres existat. l. 18. §. si pactus. ff. de pact.

Pactum personale filij transit ad patrem, & ad hæredem eius viuo filio. l. 19. ff. eod.

Actiones ex delicto transeunt contra hæredes post litem contestatam. l. 1. C. ex delictis defunctorum, vide infra tit. prox. seq.

Exceptio Velleiani trāsit ad hæredes mulieris. l. 20. ff. ad Senatusconsul. Velleia.

Exceptio etiam non numeratæ pecuniæ transmittitur, & oppositio facta per defunctum, prodest hæredi. l. 8. C. de non numer. pecu.

Ex mandato patris, competit actio contra hæredem. l. 8. C. mandati.

Societatis commoda, & incommoda transeunt ad hæredes, licèt ipsa societas non transeat. l. 3. & 4. C. pro socio.

Quando propter reuerētiam personæ actio de dolo non datur contra defunctum, dabitur contra hæredem. l. 14. ff. de dol. mal.

Actio de dolo datur in hæredē perpetuò, quatenus ad eum peruenit. l. 27. & 29. ff. eod.

Restitutio transit ad hæredem, & si est hęres minor, illi non currit tempus restitutionis, nisi finita minori ętate. l. 10. §. fi. ff. de mino. 25. an.

Filius transmittit ad descendentes ius vendicandi lucrum, sibi proueniens propter transitum, quem parens facit ad secunda vota, ascendentibus, & collateralibus exclusis. l. 7. C. de secun. nupt.

Tale lucrum pertinet ad liberos etiam non hæredes. Authen hæres. C. eod. vide supra tit. de pœnis secundò nubentium.

Contractus fictus transit in hæredes; sicut verum. l. 1. §. maneat. C. de rei vxor. act.

Muliere mortua in matrimonio, actio ex stipulatu secundum suam naturam transit ad hæredes. ibid. §. illo.

Compromissum non transit ad hæredes, nisi fit actum; effectus autem sententiæ arbitri, ad hæredem porrigitur. l. 32. §. 1. ff. de recep. arbi. & l. 42. eod. sed si in compromisso mētio fiat hæredum, potest arbiter iubere ipsos hæredes etiam adesse. l. 37. ff. eod.

Si defunctus tenebatur ex debito, vel quasi, eo decedente lite non contestata, actio non datur contra hæredes de iure Ciuili; secùs de iure Canonico. gl. in l. 16. ff. de indi.

Actio pęnalis non transit cōtra successores; secùs in persecutoria. l. 15. C. de furtis.

Operæ personam personaliter concernētes, ad hæredem extraneum non transmittuntur. l. 10. C. de oper liber.

Declaratio, seu interpretatio libelli obscuri, non transit ad hæredes. glos. pen. in §. penu. l. 5. ff. de rei vendica.

Bonorum possessio per tutorem nomine infantis agnita, perfectè acquiritur: & ideò ad eius hæredem transmittitur. l. 3. C. qui admitti.

Iudicium inceptum cum defuncto, in hæredem transfertur, & tunc hæres tenetur, de eius, & defuncti dolo, & culpa. l. 5 1. ff. de rei vendic.

Ius petendi collationem transit ad hæredem, & non conferenti denegantur actiones. l. 14. C. de codicillis.

Vsusfructus exceptio, finitur cum persona excipiētis, nisi tacitè, vel expressè sit actum, quòd exceptio transeat ad hæredem. l. 43. §. stipulatus. ff. de vsufructu.

Seruitutes reales sunt indiuiduæ: ideò transeunt in hæredes insolidum actiuè, & passiuè. l. 17. ff. de seruitut.

Seruitus prædialis transit ad hæredes de sui natura regulariter: fallit tn̄ in casibus, de quib. in l. 4. & ibi. gl. ff. de seruit. rustico. prædio.

Fideicōmissum vniuersale transmittitur ad hæredes, licèt non sit facta restitutio. l. 3. C. de fideic. nam si dies fideicommissi cessit, viuente fideicommissario, fideicommissum transit ad eius hæredem, etiam tunc in rerum natura non existentem. l. 2 1. C. eod.

Hæres grauatus de restituendo transmittit ad eius successores id quod poterat retinere rōne falcidiæ, vel trebellianicæ. l. 10. C. ad l. Fal.

Possessio superueniens hæredi, parit condemnationem ex instantia cępta cum defuncto. l. 8. ff. ad exhiben.

Condictio indebiti transit ad hæredem. l. 12. C. de condic. indebi.

Instantia causæ appellationis transit ad hæredes. l. 1. C. si penden. appella. mors interu.

Mortuo procuratore facto in rem suam re integra, non finitur mandatum; sed transit ius ad hæredes. l. 33. C. de donatio.

Donationes simplices trāseūt ad hæredes actiuè, & passiuè. l. 35. §. monumentorum. C. eod.

Vltimus de familia prædium alienare prohibitus, petitionem ipsius prædij ad hæredē extraneum transmittit. l. 80. §. prędium de leg. 2.

Facultas eligēdi, quę competit alicui iure suo, transmittitur ad hæredes. l. 19. ff. de optio. vel elec. legat.

Sententia lata contra vnum non præiudicat alteri, cui si succedat ille, contra quem est lata, causam hæreditariam prosequi potest. l. 10. ff. de exceptio.

Prohibitus petere ab aliquo, & ab eius hæredę censetur prohibitus. l. 2. ff. de libera. legat.

Omnes pęnales actiones post litem contestatam ad hæredes transeunt, & in hæredes. l. 25. & 32. ff. de actio. & oblig.

Stipulatio habere licere simpliciter interposita, ex facto

ex facto promissoris, & ipsius successoris tan tùm committitur. vide l.38.ff.de verbo.oblig.

Stipulatio doli simpliciter interposita etiā dolum hæredis comprehendit; non extranei, nisi pœna fuisset apposita. d.l.38. §.si qs dolū.

Stipulatio facti, quæ personam promissoris cōcernit ad hæredem non transmittitur.l.46.§. idem.ff.de verbo.oblig.

Facultas soluendi tertio adiecta non transit ad eius hæredem: ideò debitor soluendo hæredi adiecti, non liberatur. l.55.ff.eod.

Effectus obligationis conditionalis transit, ad hæredes, & cōtra hęredes.l.57.ff.de verb.obl. §.cū quis instit. de inutil. stip. nec per mortē promissoris extinguit ipsa obligatio. l. 24.ff. de noua.& delega.

Ex stipulatione cōtinente factum personale stipulatoris potest hæres agere, si de ipso facta est expressa mentio.l.92.ff.eod.

Ius eligendi transit ad hæredes pro hæreditaria portione, si defunctus de ipsis mentionē fecerit.l.117.ff.de verbo. oblig.

In facto reiterabili stipulatio potest committi per hæredem etiam, si ante fuerit commissa per defunctum, quotiescunq; ipse defunctus promisit, per se, & hæredes.l. 133.ff.eod.

In conditionibus ius offerendi nō transit ad hę redes.glo.in l.108.ff.de conditio.& demonst.

Fideiussor hæres debitoris efficaciter obligati, adiuuatur beneficio restitutionis in integrū, quo principalis debitor se sperabat adiuuare.l.95.§.quod vulgo.ff.de solutio.& libe.

Hæres non potest ratum habere quod factum est nomine defuncti in his, quæ ad hæredes non transeunt.l.7.ff.rem rat.haber.aliàs gestū nomine defuncti pōt ratificari per eius hæredem.l.22.§.si procurator.ff.iudicatum solui.

Actiones pęnales ante litem contestatam non dātur cōtra hæredes; sed bene hęredibus, excepta actione iniuriarū.l.1.ff.de priua. delic.

Obligatio voti, & pollicitationis transit contra hæredes.l.2.§.fi.l.6.9. & pen.ff.de pollicita.

Post litem contestatam hæredi quoque prospicitur, & ipse tenetur ex omnibus causis. Reg. 89.eod.vide infra tit.prox.

Quod ipsis, qui contraxerunt obstat, & successoribus eorum obstabit. Reg.186.

In re non transmisibili ad hęredes appellatione hæredum, non veniunt extranei; sed descendentes. Pet. de Raue. sing.711. & licèt in re transitoria veniat etiam extraneus hæres: fallit tamen quando esset dictum de hærede masculo, quia tunc solùm comprehenduntur descendentes. idem sing.712.

In instrumento quando defunctus obligauit, tàm bona sua, quàm hæredis, ipsa bona hæredis erunt obligata. Afflic.deci.36.nu.3.sed an veniant in generali obligatione suorum hæredum, & eorum bonorum, vide Vincent. de Fran. deci. 322. part.2. nam defunctus bona hæredis obligare potest. idem Afflic.decisio. 111.nu.15.Capic.decis.174. nu.15.vide tamē eundem Affl.deci.200.201.& 240.sed obligare ad vniuersum debitum vnum ex suis hæredibus, an quis possit, vide per Afflic. decisio 240. nume. 8.

Hæres per aditionem, videtur ratam habere obligationem bonorum ipsius hæredis, factam per defunctum. Afflic.d.decis.26.nu.fin.

Promissio defuncti obligat hæredem. Afflic.deci.123.dato, quòd de hærede nihil dictum sit. l.9.ff.de probatio. nam pacta comprehendūt hæredem etiam, si non exprimant. Rot.Genu. decis.102.And.Gail.obser.2.lib.2.

Parentes filiorum bona donare, aut perdere ne queunt; ideò reuocantur per filios etiam hæredes parentum. Gome. Leo. decis.79. in decisio.diuerso.

Filius quàm primum efficitur hæres patris, videtur ratificare contractum à patre gestum, licèt tractetur de alienatione rei propriæ ipsius filij.Natt.consi.214.

Succedens alteri nullo facto inuentario, videtur habere ratum, quod defunctus suo nomine fecerat.Bar.in l.11.§.solutam.ff.de pig.act.

Filius potest bona paterna citra ius, & nomen hæredis patris habere, vt puta pro dote materna. Afflic.decis.372.

Creditor agens contra filium alicuius ex delicto paterno, debet mentionem facere, quod sit hæres; aliàs libellus erit ineptus: tamen proponendo, & probando in actis filium hæredem, aditionem hæreditatis, & administrationem, acta sustinentur.Capic.decis.70.nam successores regulariter non possunt conueniri, nisi prius constito, quòd sint hæredes. Boe. decis.295.num.15.

Hæres sciens alios creditores, non potest soluere primis venientibus. Tho.Minad.decis.9.

Sentētia debet formari nomine hæredis defuncti, cùm in hæredem fiat trāsitus à defuncto. idem.decis.35.

Hæres an antequam constituat debitorē in mora probate debeat se hæredē, vide Boe.deci.10.

Hæredum pacta non valent in præiudiciū creditorum, vel debitorum; sed in præiudicium ipsorum hæredum sic.Boer. decis.57. num. 3. tamē si aliquis ipsorum promiserit prosequi, vel incoare litem respectu bonorum hęreditariorum sumptibus suis, cum omni commodo, & incommodo tunc, si fuerit in aliquo condemnatus respectu debiti principalis nō tenetur insolidum: quia solummodo tenetur ad sumptus faciendos, vide tñ ibi.d.decis.57.

Quod

Quod dicit, si filius ergo hæres, debet intelligi, si filius agat; secùs si conueniatur: quia tunc non potest condemnari, nisi probetur aditio hæreditatis Hiero. Mago. decis. Luc. 61. nu. 11. Dec. cõsi. 344. Nat. cons. 140. vide Bar. in l. necessarijs. ff. de acq. hęre imò in hęditate mīna (et agēdo) nō habet locū Reg. Mag. d. dec. 61

Hæres simpliciter respondens se hæredem, intelligitur respondisse se esse hæredem insolidum, ita obseruatum fuisse legitur in libris placito. Curiæ lib. 11. de fructibus tit. 16. q. 6. in decisio. diuersa.

Vnus ex hæredibus insolidum non potest agere, contra debitores hæreditarios, alijs hęredibus contradicentibus Boer. consi 41 secùs si tolerent, & non contradicant, vel hoc esset conuentum. Boet. d. consi. 45.

Quando in aliqua dispositione fit mētio de hęrede, de quo hærede intelligatur, vide Menoch. consi. 158. lib. 2. nu. 12. vbi tradit septem conclusiones.

In actionibus rē restitui, vt depositi, vel commodati quilibet hæredum agit insolidū. Henric. Boer. in suis singularibus. tit. actio, actor, & agere, nu. 6.

Ignorantia præsumitur in hæredibus suis & necessarijs contentorum in testamēto; secùs in extraneis. Bar. in l. 41. nu. 19 ff. si cert. pet. vide supra lib. 1. tit. de iuris, & fact. igno.

Quando quis vni ex hæredibus suis possit prouidere, & quando non, vide per Bart. in l. 137. §. preterea. ff de verb. oblig.

Credita hęreditaria censentur esse in patrimonio, illius loci, vbi est facienda solutio. DD. in l. fi is, qui pro emptore. ff. de vsucap.

Valet pactum factum cum eo, qui est, vel futurus est hæres, cùm paciscitur de rebus hęreditarijs. l. 7. §. fin. & l. seq ff. de pact.

Per pactum liberatorium potest quis, vni ex hęredibus prouidere. l. auus neptis. ff. de pact.

Hęredi vni contra vxorem defuncti datur actio ne go. gest. de gestis constante matrimonio. l. 35. ff. de neg gest.

Hęres sequitur forum defuncti; nec potest proprium priuilegium allegare. l. 19 ff. de iudi.

In ventre præsumuntur esse tres liberi; ideò iam natus pro quarta hęreditatis solùm poterit conueniri. l. 1. §. 5 fin. ff. de iudi.

Institutus in re certa, vel iussus esse contentus re certa pro sua institutione, habetur loco legatarij quo ad hoc, vt actionibus hereditarijs actiuè, & passiuè vti non possit. l. pen. C. de hæred. institu.

Filius soluens simpliciter debitum patris defuncti, præsumitur soluere vt hęres. l. 2. C. de iure deliberan.

Hęres in realibus iudicijs, nec agit, nec conuenitur vt hęres. l. 12. §. hęres. ff. ad exhiben.

Si creditores peculiares succedant ei, qui tenetur de peculio, quatenus succedunt extinguatur actio de peculio. l. 30 ff. de pecul.

Plures heredes emptoris concordare debent in agendo, vt omnes redhibitoria, vel quanto minoris agant: sed ad precium consequendum quilibet agit pro parte: idem in accessionibus diuisibilibus. l. 31. §. si plures. ff. de edilit. edict.

Hęres petendo contra voluntatē defuncti, exceptione doli repellit. l. 18. ff. de mor. cau. dona.

Creditores defuncti petere possunt separationem bonorū hęreditariorū, à bonis hędis, de qua materia vide in tit. ff. de separat. bono.

Cum fideiussor principali succedit, extinguitur obligatio fideiussoria, si hoc ad incommodum creditoris non cedat; aliàs secùs. l. 3. ff. de separat. bona.

Vt possit agi ex dispositione inter viuos, vel ex vltima voluntate, vnus de pariter mouentibus nunquam superuixisse præsumitur. l. 17. ff. de reb. dub.

Cùm quid dari stipulamur, non potest per nos vni ex hęredibus acquiri, sed omnib. tātùm; sed cùm qd fieri stipulamur, etiā vnius persona rectè comprehenditur. vide l. 137. §. fin. ff de verbo. oblig.

Res hęreditarias omnium hęredum fuisse cōes, præsumitur. l. 4 ff. de crimi. expil. hęred.

Qui in alterius locum succedunt iustam habent causam ignorantię, an id, quod peteretur deberetur, hoc ita de hęrede dicta sunt, si cum eo agat, non. n. si agat. vide l. 43 ff. de reg. iur.

Hęredem eiusdem potestatis, iurisq; esse, cuius fuit defunctus constat. l. 60. ff. eod.

Qui in ius, dominiumùe alterius succedit, iure eius vti debet. Reg. 178 eod.

Cùm quis in alterius locum successit non est æquum ei nocere, id quod aduersus eum nō nocuit, in cuius locùm successerit. Reg. 198. §. penu. ibid.

Hęres pręsumitur ignorare ea, quę in hereditate sunt, quo iure ad defunctum pertinebant, §. sed tamen, instit. de vsucapio.

Etiā, si filio aliquid prælegetur, & cum alijs postea instituatur, nō ob id tenetur respectu onerum hęreditariorū, nisi pro virili Boe. dec. 57.

Et si testator aliquos in re certa instituisset heredes, & alium hęredem vniuersalem, tunc ipse vniuersalis tenetur insolidum, ad omnia onera, nisi bona ipsius heredis vniuersalis nō essent soluendo. Boer. d. decis. 57.

Si duo litigant super hereditate in quā fiet executio debiti hæreditarij, vide R. buff in suis commen. tract. de litter oblig. art 9 glo. 2.

Creditores habēt electionem, quem maluerint conue-

conuenire ex duobus contendentibus de hę reditate, aut possessorem, vel petitorem. l. fin. C. de petit. hæred. DD. de Rot. decis. 21. in antiq. sed ècontrà cui interim fiet solutio, vide Rebuff. in suis commen. tract. de litte. obli. art. 9 glos. 2. num. 7.

Inter hæredes regulariter omnis obligatio est diuidua actiuè, & passiuè: ideò pro portionibus hæreditarijs diuiditur, nisi quatenus appareat, quòd sit indiuidua. Cabal. milleloq. 591. vide milleloq. 387.

Plures hæredes venditoris insolidum emptori de euictione tenentur, quo ad defensionem rei, licèt vnicuiq; pro parte hæreditaria præstatio iniūgat rōne interesse. And. Gai. obs. 14. nu. 4. lib. 2. vide l. 85. § insolidū. ff. de verb. obl.

Hypothecaria inter hæredes non est diuisibilis pro portionibus hæreditarijs. Io. Gal. q. 64. Io. Pap. lib. 10. tit. 4. arrest. 27. ideò competit insolidum contra quemlibet ipsorum hæredum. idem Pap. lib. 18. titu. 5. arrest. 5. l. C. de luitio. pign. vide in tit. C. si vnus ex plurib. hę red. cred. vel debito.

Agens actione hypothecaria cōtra filiū debitoris possidentē bona ipsius, rectè agit etiam non cōstito, quòd ipse possessor sit hęres patris. vide Menoc. cōs. 270. lib. 3. nu. 23. ideò si vni ex hæredibus obligati fit adiudicatus fundus mihi hypothecatus, si illum conueniam, non poterit opponere exceptionem excussionis, vt agam contra cohæredem pro portione hęreditaria. Fran. Cremen. sing. 164. & Pet. de Raue. sing. 148.

Cohæres prosequens simpliciter litem incoatam per defunctum, tenetur ad omnes expensas, licèt haberet alios cohæredes. Pap. lib. 8. titu. 16. arrest. 4.

Hæres conuentus ad prosequendā litem incoatam cum defuncto tenetur, vel acceptare hæreditatem, vel illam expressè repudiare, nec sibi præiudicat, si simpliciter responderit se non esse hæredem. idem Pap. ibi. arrest. 6.

Etiam facta diuisione inter hæredes, si postea aliquis efficiatur non soluendo, creditores hæreditarij possunt agere contra alios hæredes existentes soluēdo. Guliel. de Ludo sing. 108. quod non procedit in actione hypothecaria. Bar. in l. 34. de leg. 2.

Si vni debitori successerunt plures, quilibet liberatur à personali obligatione soluendo partem suam. Bart. in l. 3. C. de nego. gest.

Lex duodecim tabularum licèt diuidat inter hęredes actionem, & obligationem actiuè, & passiuè, tamen illud, quod est in conditione, non diuiditur inter hæredes debentis implere conditionem. Bart. in l. 9. ff. si quis cautionibus nam licèt obligatio diuidatur inter hęredes promissoris; tamen nisi totum soluatur debitum, pœna committitur, & per consequens quando in obligatione est datio, nō sufficit vnū ex hæredibus dare pro parte sua, ad euitandam pęnam. ibi. nu. 6. & 7. vide eundem Barto. in l. 2. §. ex his igitur. ff. de verbo. oblig. & in §. item & si in facto. d. l. 2.

Hæres repræsentat personam defuncti solùm ℘ hæreditaria portione, pro residuo verò videtur extraneus. Bart. in l. 2. ff. de præto. stipula. in l. 34. ff. de pact. nec hæres pōtest grauari, nisi ℘ portione hēditaria. Fran. Crem. sing. 10.

Hæres scriptus, aut legitimus, quando conueniri possit, vide Bart. in l. 14. ff. de transact.

An, & quando hæredes teneantur insolidum, vel pro hæreditaria portione, vide per Bart. & Docto. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. obligatio. vide per Bart. in l. 45. §. ita de legat. 2.

Obligatio quando habet originem ex persona hæredis, vnus non tenetur ex facto alterius. Bart. in l. 50. nu. 3. de legat. 1. secùs in obligatione, quæ incipit à defuncto, idem Bart. in l. 32. §. Iulianus. ff. ad leg. Falcid.

Actio personalis hæreditaria fauore dotis datur contra vnum ex hæredibus insolidum, etiam ad quātitatem, quod est speciale. Bart. in l. 55. de legat. 2.

Dispositio §. Cato habet locum in stipulationibus stricti iuris; non prætorijs. Bart. in l. 32. §. Iuliannus. ff. ad leg. Falc.

Creditor debet prius agere contra hæredem, quàm molestare legatarium iu re legata, qui in ea est potior, si hæres est soluendo. Bart. in l. 5. §. postquam. ff. vt in possessio. legato.

Stipulatio facti inter hæredes, quo ad petitionem dicitur indiuidua, & cuilibet competit actio insolidum, tamen si agitur ad interesse, pro parte agendum est. Bartol. in l. 4. §. si is, qui. ff. de verb. oblig.

Conuentus rei vendicatione, si decesserit pluribus hēdibus relictis, & vnus solus possideat, an ille solus cōueniatur, vide per Bart. in l. 2. ff. de præto. stipulatio. nu. 4.

Vnus ex hæredibus possidens insolidum post litem cōtestatam cum defuncto, sicut potest insolidum ex eadem instantia condemnari, ita actor potest nouam instantiam reincipere. Bar. in d. l. 2. nu. 6. de præto. stipula.

Hæredes plures succedentes pro iudicio cępto cum defuncto, tenentur dare vnum defensorē, & nō cogunt simul agere, nisi natura negotij hoc exigat. Bar. in l. 5. §. si tū. ff. iudic. solui.

Pactum de non petendo factum aliquibus hæredibus tantùm, non prodest alijs cohæredibus. l. si actionem. C. de pact.

Aes alienum ipso iure inter hæredes diuiditur, nec eorum pactio creditoribus præiudicat. l. 26. C.

16.C.eod. & 23. C. famil. erciſc.

Onera hæreditaria inter hæredes pro hęreditarijs portionibus diuidūtur etiam, ſi in prælegatis ſit inæqualitas l.1.C.ſi cert.pet.

Perceptio vſurarū ab vno ex hrdib. non perimit actionē aduerſus alios, ꝑ portione hrditaria debitores.l.tale.§ poſt diuiſionem.ff.de pact.

Si legatum ab vno hærede relictum animo compenſandi cum debito deficiat, ille hæres illius debiti onus ſuſtinet.Bart.ſing.83.

Regulariter hæredes tenentur pro portionibus hrditarijs, ſed Reg.limitatur quinq; caſibus: primo, ſi aliquid indiuiduū ſit in obligatione: ſecundo, ſi res, quæ debet reſtitui, ab vno inſolidum poſsideatur: tertio in alimentis legatis: quarto, ſi teſtator ab vno hęrede legauerit creditori animo compenſandi: quinto in expenſa funeris vxoris, quæ nō tantùm aſtringit hæredes pro hæreditarijs portionibus; ſed etiam vnum pro portione, quæ peruenit ad eum de dote vxoris ſuæ.Guid.Pap.ſing.297.

Hæres non poteſt grauari, niſi pro portione hęreditaria.Fran.Cremen.ſing.10.

Pater ſi promiſerit dotē filiæ, deīde moriatur, filio, & filia hęredibus inſtitutis, onus dandi dotē totū ſpectat ad filiā. Pet. Gerar.ſing.43.

Facta diuiſione hæreditatis ex cauſa trāſactionis, inter ſcriptum hæredem, & legitimū, quilibet à creditoribus conuenitur pro hæreditarijs portionibus.l.14.ff. de tranſact.

Sicut inter hæredes diuiditur actio, ita inſtantia ſuper actione incoata. l. 31. ff. de iudi. tū in ſucceſſorem tranſit inſtantia, quæ debet terminari in eodem loco.l.34. ff.eod.

H[illegible]oſſeſſoris defuncti ante litem conteſtatā, [illegible]nit rei vēdicatione ſcd̄m qđ poſſidet, & nō ꝑ portione hrditaria.l.55.ff.de rei vēdi.

Stipulatio pęnalis teſtatoris committitur inſolidum cōtra omnes hæredes, vno ex ipſis cōtra ipſam ſtipulationem faciente.l.27.§.in illa.ff.fami.erciſ.vide ſupra tit.de pęnalibus ſtipulationibus, tū ſtipulatio facti diuidui, contra hęredem contrafacientem tantùm committitur.l.45.§.ſi quis ſtipulatus.ff.fami. erciſ.

Quando dolus purgatur per actionem deſcendentem ex contractu, hęres tenetur inſolidū, non attento quantum ad eum peruenerit. l. 7.§.datur.ff.depoſiti, & l.11.ff.de act. & obli.

In actionibus bonæ fidei quilibet hæredum tenetur inſolidum ex dolo, ſeu facto proprio; ex facto autem defuncti, pro hæreditaria portione.l.11.ff.depoſiti, vide l.22.eod.

Delictum vnius ex hęredibus, non nocet alteri. l.fi.ff.ad Senatuſc.Silan.vide l.15.§.fi.de leg.1.

Si teſtator quoſdā ex hæredibus iuſſerit æs alienum ſoluere, creditores eius non habebunt aduerſus eos actionem; ſed cohęredes, quorū intereſt hoc fieri.l.72.§.ſi teſtator, de lega. 1.

Vnus ex hæredibus in ſpecie hæreditaria grauatus, pro portione ſua tantùm grauatus videtur.l.83. §. ſi libertus.ff.eod. vide tamen l.88. § ſi teſtamento.eod.

Actione perſonali ex teſtamēto non poteſt cōueniri hæres, niſi pro hæreditaria portione, etiā, ſi rē inſolidum poſsideat.d.l.88.§.fi.eod.

Nominati nomine proprio tenentur in viriles; ſi appellatiuo, pro hæreditarijs portionibus. l.127.de leg. 1.

Petitio legatorum pro hæreditaria portione aduerſus hęredes competit, nec pro his, qui ſoluendo non ſunt onerari cohæredes oportet. l. 34. de leg.2.

Si legatum ab vno hærede relictum animo compenſandi cum debito deficiat, ille hæres illius debiti onus ſuſtinebit.l 55. de leg.2.

Vno ex hæredibus promiſſoris contrafaciente, omnes tenentur pro hęreditaria portione: ſed ſi vni ex hæredibus ſtipulatoris contra fiat, pro parte ſua tantùm ſtipulatio committitur ad intereſſe; ad pęnam verò ſecùs. l.2.3. & 4.ff.de verbo.oblig.

Pęna adiecta facto indiuiduo, ſi contra fiat per vnum ex hæredibus promiſſoris, pro parte hęreditaria committitur contra omnes, in facto verò indiuiduo, pro parte contrafacientis tantummodo.l.4.§.Cato.ff.eod.

Stipulatio dupli de euictione, fructuaria, damni infecti, & de operis noui nunciatione, ſi ad intereſſe committatur, inter hæredes ſtipulatoris diuiditur: ſecùs ſi ad factum competat. d.l.4.§.ſi is, qui.

Expreſsio futuri hæredis nihil operatur, & perinde habetur ac ſi expreſſus hæres non eſſet: ideò omnes hæredes tenentur pro hæreditaria portione, quamuis conueniſſe videatur, ne ab alio hærede, quàm ab obligato per teſtatorem peteretur. l. 56. §. te & Titium.ff.de verbo.obliga.vide & l.131. eod.

Obligatio dandi certam quantitatem eſt diuidua inter omnes hæredes: ſed obligatio faciēdi, vel non faciendi eſt penitus indiuidua, & reſpicit quemlibet hærede inſolidum; ſed ſoluens ab alijs pro rata repetit.l.85. ff. de verb. oblig.vide l.2.ff.de præto.ſtipula.

Lex duodecim tabularū diuidit obligationem inter hrdes ipſo iure: ideò quatenus alter ipſorū vltra portionē hrditariā ſoluerit quocūq; errore, repetit.l.50.§.qđ ſi duo.ff.de fideiuſſo.& mandat.vide l. 35.ff.de ſolutio & libera.

Plures hæredes rei neceſſe habent vnum dare procuratorē, aut defenſorē, ne defenſio per plures perſonas ſciſſa aliquo incōmodo afficiat actorē: ſecùs in pluribus hęredibus actoris.l.5.§.ſi tamen plures.ff.iudicatum ſolui.

Vnius hæredis mala gestio muneris,non onerat cohæredes, licèt pater illius hæredis denomi nationi consenserit dum viueret. l. 15. ff. de munerib.& hono.

Ea, quæ in partes diuidi non possunt, solida à singulis hæredibus debentur. Reg. 153. vide glo.in l.193.ibid. de reg.iur.

Onus æris alieni est personale, & ideò inter hęredes diuidit pro hæreditarijs portionibus: onus autem annonæ,& triburorum est reale, propterea pro vt quis possidet onerat.l.1.C. de anno.& tribut.

Hæres non auditur,nisi probet se hæredem.Ios. Ludo.decis.2. Luc.ante omnia. idem Ios. decis.Perus.15.

Quis probatur hæres,vel per testamentum, vel per testes in testamento descriptos, aut si se gesserit pro hærede,vel aliter probando aditionem hæreditatis; quid,si tractetur de successione ab intestato, vide Cab. millelo.649.

Mortuo actore,moritur cum eo sua petitio. Aegid.Bellame.conclusio.757.nu.8. sed libellus nouus non datur, vbi lis fuit contestata cum patre; aliàs sic.DD.de Rot. decis. 1.tit.vt lite pendente,in antiq.

Hęredes obligati debent in ius vocari,antequã contra illos obligationis executoriæ executio concedantur. Mar q.61.par 2.

Sententia possessorij lata contra defunctum, nõ mandatur executioni contra hæredem illius,qui non possidet, vi,clàm, vel precario. Cabal.milleloq 927.imò omnis sententia lata contra defunctum non potest exequi contra hæredes,nisi illis prius vocatis. Io. Gal. q. 310 & Pap.lib.18.tit.5.arrest.2.

Sicut sententia exequi potest contra hæredẽ;ita & instrumentum; nam certum est,ꝙ quando ius exequendi erat inesse productum, antequam res transiret ad hæredem veluti, quia obligatus erat, vel cõdemnatus principalis, tunc illud ius exequendi formatum trãsit ad hæredem. Rebuff. in suis comment. tract. de litte oblig.art.2.gl.2. nu 6. & 7. tamen hæres debet prius citari, & constare ipsum esse hæredem antequam sententia exequatur cõtra ipsum.Rol.consi.20.

Intra tempus conficiendi inuẽtarium executio in hæredem fieri non potest idem in successo re singulari, contra quem nunc conceditur executio. Rebuf.in suis cõment.tract.de litte. oblig.art.2. glo 2.nu.21.

Quando executio contra hęredem fieri nõ possit,vide Rebuff.ibi art.8 glo.2.3.& 4.

Hæreditas non possidet verè; sed fingitur possidere, & cohæres qui possit hře ratã stipulatione fact. alteri cohrdi, vt ambobus acquiratur actio, vide per Bar.in l.41.ff.si cert.pet.

Si quis est sibi stipulatus, & filijs,intelligitur ordine successiuo. Bart. in l.26.§. libertus. ff. de condict. indebit.

Confessio facta Titio,& suis hæredibus,quomodo intelligatur,& de quibus hæredibus, vide Barto.in l.Gallus.§. etiam si parente.ff.de liberis,& posthumis.

Si procurator succedit condemnato in eum sit executio: & pro portione hæreditaria repetet à cohæredibus.l.31.ff.de procurato.

Ex delictis defunctorum in quantum hæredes conueniantur.

Confessio ficta,quæ resultat ex cõ rumacia defuncti,an transeat ad hæredes, vide Ozas. decis. Pede. 106.vbi tenet affirmatiuam.vide tamen Capic. decis.12. nu.26.

Quando confessio ficta transit in condemnationem, tunc pęna transmittitur ad hæredes propter sententiam. Ozasc. ibid. aliàs pęna, quæ infertur ex ficta confessione, nõ trãsit ad hæredes.Bar.in l.29.ff. de iure fisc.

In causis criminalibus per cõfessionẽ rei, actio sit transitoria ad hæredes,si tamen per accusationis viam, non autem inquisitionis processum est.Hippol.sing 513.

Cõfessio in crimine lęsæ Maiestatis, & crimine latronum,& hæresis facta,transit ad hęredes. Bar.in l.2 ff. de bonis eorũ,qui ante sentent.

Patris culpa nocet filio in eo,quod debet habere filius post patris mortẽ. Capi.deci 121.n.fi.

Hæres assassini tenetur restituere pecuniã, seu bona,quæ peruenerũt ad manus defuncti,etiã lite non contestata cum defuncto,licèt in alijs non teneatur.Capic.decis.155.nu.fin.

Pęna,quæ infligitur ipso iure transit contra hęredem, etiam lite non contestata contra defunctum. Iaff.Lanf.Balb. decis 391.vide Bart. in l.3.§ quod autem.ff.quod quisque iuris. & in l.20 ff.de accusatio.

Accusatio fractæ pacis publicæ transit in hæredes, si iuncta sit ciuilis actio super restitutione damnorum, & interesse; aliàs secùs. Mysing.obser.98. cent.1.

Executio sub pęna banni, transfertur quidem in hæredẽ,mutato tamẽ banno in pęnam pecuniariam.idem obser.8.cent.2.

Delinquente mortuo, an extinctum sit iudiciũ criminale, & quando hæres ex eo conueniri possit,vide Iul. Clar.in sua pract.§.fin. quæst. 51. Barto. in l.vlt.ff.de priuat. delic. & in l.6.ff. de publi.indi.

Quando actio ex delicto detur contra hæredẽ, vide Aluis.de Alber. sing.100.

Hæres

Hæres tenetur exonerare conſcientiam defuncti. Dec.conſi.272 nu.6.

Crimina licèt morte extinguantur, attamen lucra turpia propter crimina ab hæredibus extorquentur. Marc.de Mant.ſing.487.

Pro crimine hęreſis contra defunctũ pôt procedi intra quinquẽniũ. Bar.in l.2. C.de apoſtat.

Bona illius, qui ſe occidit, ſi deprehẽſus fuerit in crimine, vel accuſatus, auferuntur ab hæredibus, & fiſco applicantur. Bart.in l.10.C.de iure fiſci lib.10.vide eundem Bart.in l.3.§. de illo.ff.de bonis eorum.

Delicta, quę tranſeant contra hæredem lite non conteſtata, vide per Bar.in §.per contrarium, inſtitut.de hęred.quę ab inteſta.defer.

Pęna edicti, quod quiſq; iuris, trãſit ad hęredes. l.pen.§.quod autem.ff.quod quiſque iuris.

Delictum defuncti, ſi purgatur per actionẽ deſcendentem ex delicto, nõ nocet hæredibus, ſecùs ſi purgatur per actionem deſcendentẽ ex contractu, vel quaſi.l.10. ff.commu. diuid. & l.7.ff.depoſit. l. 11.ff.de actio. & oblig. & l. 121.ff.de verbo.oblig.

Condictio furtiua datur contra hæredem, etiã quomodocunque res perierit.l.7.§.cõdictio, & l.9.ff.de condict.furt.

In omnibus bonæ fidei Iudicijs propter dolum defuncti hęredes tenẽtur, etiã lite non cõteſtata cum defuncto: nam litis cõteſtatione, & pęnales actiones tranſmittuntur ab vtraque parte, & tẽporales perpetuantur.l.fin.ff. de fideiuſ.& nominat.& hæred.tuto.vel cura.vide l.32.ff.de actio.& oblig.& l.48. ibi.

Pęna bonorum ademptionis deſcendens ex crimine publico nõ tranſit ad hrdes delinquentis. niſi ſententia fuerit lata ante mortem accuſati: fallit in quibuſdã caſibus hic exceptis: criminis autem priuati pęna tranſit in hrdes, ſi lis fuerit cõteſtata cũ defuncto delinquente ante eius mortẽ, vide l.20.ff.de accuſatio.

Accuſatio criminis peculatus, de reſiduis, & repetũdarũ (licèt ſit publica) cõpetit tñ aduerſus hęredes delinquẽtiũ.l.fi.ff.ad leg.Iu.pecu.

Omnia turpiter quæſita, vel quæ indignè poſſidentur confiſcãtur, apud quemcunque inueniantur.l.9.& ibid.gl.ff.de iure fiſci.

Sicut hæres non dẽt pati pęnã ex delicto defuncti; ita nec lucrum capere.l. 29.ff.de reg. iur.

Hæres quando ex defuncti dolo teneatur, vide glo.in l.195.ff.eod.& quãdo ex delictis, vide gl.in §.interdum, inſtitu.de hęred.quæ ab inteſta.defer.& §.non autem, & ibi.gl. inſtitu.de perpe.& temp.actio.

Sentẽtia in pęna pecuniaria ferri poteſt in perſonam procuratoris domini litis effecti, mortuo reo poſt litem conteſtatã, & de delicto conuicto, vel cõfeſſo. Ozaſ.deci.149.nã actiones pænales poſt litem conteſtatam hæredibus dãtur, & cõtra hæredes trãſeũt. Ozaſ. ibi.

Pęna pecuniaria in priuatis delictis ita demum ab hęrede incipit, ſi viuo reo accuſatio mota ſit, licèt nõ fuerit cõdẽnatio ſecuta. ibi.nu.4.

Pęna ĩ hęredes trãſit lite cõteſtata, ſiue actio criminaliter intẽtetur, ſiue ciuiliter.ibi.nu.7. vide Marc. q. 754. nam pęnalia iudicia (ſemel acceptata) in hęredes trãſmitti poſſunt. Reg. pęnalia, vide l.182.ibid. de reg.iur.

Hæres ex delicto defuncti iure Ciuili non tenet pęnali actione, niſi lite cum defuncto conteſtata, vel quatenus ad hæredẽ puenerit. Ozaſ. deci.152.ſecùs de iure Canonico.ibi.nu.5.vide tamen diſtinctionẽ, de qua ibi.nu.6.Guid. Pap.ſing.503.c.5.ex.de raptori. cap.ſi Epiſcopum, & ibid.glo.16.quęſt.6.

Sentẽtia nõ poteſt ferri cõtra rebellẽ poſt eius mortẽ, niſi pro delicto ipſo memoria defuncti dãnaretur, vt ſi eſſet in crimine perduellionis, in quo ſolo damnatur memoria defuncti, & non in alijs. Gramma.deciſ.105.nu.20.

Reus ſi decedat poſt latã ſniam cõdemnatoriã, intra tp̃s datũ ad appellandũ, eius hæres tenetur ad pęnam, niſi ipſe appellet, & proſequatur appellationem. Bart.ſing.51.

An Hęres condemnati, qui ante condemnationẽ defunctus eſt, teneatur ad pęnam ratione delicti, non obſtante decreto antiquo, quid in pęna incurſa ratione contumacię, attento ipſo decreto, vide Excel. P. Teſſa. deciſ.144.

Sententia condemnatoria lata contra abſentẽ vigore ſtatuti, pęna tranſit in hęredem condemnati. Bart.in l. 20.ff.de accuſatio.

Regulariter hæres non tenetur ex defuncti delicto. Afflic. deciſ.145. num.31. nec actio pęnalis datur contra hæredem. Bart.in l.1.C.de iure fiſci, lite non conteſtata contra defunctum.l.1.ff.de priuat. delict.

Hęres vaſalli, qui feloniã commiſit à Dño moleſtari iure non poteſt, ſi contra vaſallum defunctum delinquentem lis conteſtata non fuerit. Ozaſ.deciſ.121. nu.3.

Hæres dato, quòd teneatur ex delicto defuncti, vltra vires hæreditarias non tenetur etiam, ſi inuentarium non confecerit. ibid.nu.9.

Hęres actione iniuriarũ nõ tenet ẽt, ſi defũctus promiſerit iudicio ſiſti. Ozaſ.d.deci.252.n.2.

Si cõdẽnatus in emẽda in vim defectuũ, & cõtumaciarũ moriat, an hęres eius teneat illã ſoluere, vide Boer.deci.64.vbi tenet admitti hæredẽ ad purgãdum, & iuſtificandũ defunctũ.

Obligatio perſonalis contracta ex delicto, non tranſit ad hæredẽ, & ædictum peremptorium ſoluitur morte. Aegid.Bellam.concluſio.688.

Hæredes defunctorum, quibus dum viuerent pęnæ aliquæ impoſitæ fuerunt, non tamẽ de-

claratæ, non debent pro ipsis molestari in hac patria, attento decreto antiq. Sabaudiæ sub tit. ne pęnæ cōtra defunctum, vide D.Sol. in suis comment. ibi.fol.187.

Hæredes ex delictis defunctorum non condem natorum (etiā lite contestata) non tenentur regulariter saltē in hac Patria ex dispositione dicti decreti, sed quando teneantur, vide plenè per eundem D.Sol.ibid.fol.157.

Contumax vbi debet haberi pro confesso, si antequam super hoc pronuncietur decedat, non præiudicat hæredi. Barto. in l. 1.§.sed.ff. de calumnia.

Etiā actiones descēdētes ex quasi delicto, non trāseūt cōtra hæredes. Bar.in l.25.§.Iudex.ff. de iudi.§.fi.instit.de actio.quæ ex quasi delic.

Actiones pęnales, si competant ad vindictam, non transeunt ad hæredes, nisi lite contestata, si verò competant ad rem familiarem, indistinctè transeunt ad hæredes.Bart.in l.1. §.hæredem.ff.de priuat.delic.

Si hæres decesserit infra tempus à testatore limitatum ad soluendum legata, non incidit in pęnam, ideò illa non transit ad hæredem. Bart. consi.7. vol. 1. & per consequens in pęnis, quæ relinquuntur in testamento, non receditur à persona, quantum ad commissionē ipsarum pęnarum. Bar.ibi.

Pęna gabellæ nō solutæ, non transit ad hæredes. Abb.consi.68.lib.1.

Iudex tenet̄ in totū, si dolo malo malè iudicauerit, quæ actio nō dat̄ cōtra hæredē Iudicis. l.16.ff. de iudi. secùs de iure Canonico.gl.ibi.

Pęna pecuniaria delinquentis in officio, transit ad hæredes.l.2.C.ad leg. Iul.rrpet.

Se præcipitans absque conscientia criminis nō nocet successoribus, veluti ob tedium vitæ, vel impatientiam doloris.l.7.C.de accusatio. vide supra lib.1. tit.de bonis eorum, qui sibi mortem, quàre hæredibus non auferuntur bona defuncti, etiam post accusationem decedentis, nisi ob delictum sibi mortem consciuerit.l.1.& fin. C. de bonis eorum, qui sibi mort.consciu.

Actio iniuriarū nō dat̄ hr̄di, neq; in hr̄des, nisi lite contestata cū defuncto.l.13.ff.de iniurijs.

Publica accusatio reo defuncto perimitur.l.3.ff. de publi. iudi.

Bona damnatorum ex crimine lęsæ maiestatis, transeunt ad eorum filios; & his deficientibus ad fiscū.l.9.ff ad leg. Iul. Maiesta.vide supra de materia tit.de publicat.bonor.lib.1.

Pęna imposita delinquenti non transit in eius hæredem, quando pęna constituitur in emendationem hominis, quæ illo mortuo desiuit. l.20.ff.de pęnis.

Pęna imposita patri non transit ad filium: quia ex delicto patris filius non punitur. l. 26. ff. eod.fallit in casibus, de quibus in gl.ibi.tamē punitur quādoque filius ex patris delicto, vide gl.in l.20.C.de agri.& censit.lib.11.

Quoties hæres conuenitur ex dolo defuncti, tātùm tenetur ad id, quod ad eum peruenit. l. 45.ff.de reg.iur.vide Reg.170.ibi.& Reg.199.

Actio legis Aquiliæ est pęnalis, quia extimatur quāti plurimi res ab anno retrò fuerit, & ideò non transit contra hæredes. §. his autem, institu.de leg.Aquil.

Bona delinquentis mortui non pertinent ad fiscum, nisi viuens fuerit condemnatus.l.fin.C. de iure fisci.lib.10.sed distingue vt ibi.per gl.

Ne filius pro patre, & ècontrà, & de limitationibus ad Reg.

Pater non tenetur pro debito filij, nisi permiserit ei negotiari, & administrare bona sua: tūc enim tenetur, & eius hæres, quia præsumitur intercessisse mandatum tacitum ex eo, quòd patre sciente, & patiente filius administrat. Affllic. decis. 221. Ios Ludo deci Luc.55.& ècōtrà filius nō tenetur pro debito patris, neq; pro ciuili munere, ad quod pater tenetur. Guid.Pap.q.[illegible].

Pater an teneatur pro cōtractibus filij, si passus fuerit eum negotiari, vide Maran.in suo Spe. par.4.dist.9.iudicio.nu.119.vbi scrip sit ꝑ parte affirmatiua, sed qn̄ ipse pr̄ teneat̄ ex cōtractu filij, vide eundē Maran ibi. dist. 22.nu.12.

Filius an soluere teneatur, vel fideiubere pro patre incarcerato, vide Boer.decis.126. nu.6.& 7.vbi scribit pro affirmatiua.

Filius nō cogit̄ se obligare pro patre, sicut nec ècontrà, nisi in causa redemptionis à carcere captiuitatis, quo casu filius recusans priuat̄ hæreditate paterna.Boer.decis.221.hoc casu pater tenetur soluere tertio filium suum redimenti.Boer.deci.125.nu.14.

Pr̄is obligatio ꝑ filio.i quo differat à fideiussione, & pater pro filio obligatus, an possit cōueniri non discusso filio, vide Boer.decis.221. & an confessio filij noceat patri, vide ibi.nu.17.

Licèt filius possit cōparere in iudicio ꝑ patre, tn̄ cōfessio ipsius, & sentētia subsecuta, nō nocent patri, nisi ex ea pr̄ reportaret cōmodū. Fran.Marc.q.265. idem in alienatione.ibid.

Pater cōdemnationem filij (etiam de legitima) soluere non tenetur.Marc.q.199 par.2.

De iure Ciuili pr̄ nō tenet̄ ꝑ filio, & ècōtrà, sed quare, vide per Ias.de actio.in §. actiones autē, nu.4.tamen de iure Prætorio in multis casibus pater tenetur pro filio. de quibus vide ibid.& infra tit.quod cum eo.

Poterit

Poterit etiam pater obligari ex forma statuti pro filio, & ex eius obligatione, vel delicto. Ias. de actio. in §. actiones autem, num. 4. vide tamen Hippol. sing. 224. sed tunc pater non tenetur, si fuerit filius condemnatus ex contumacia. Marc. de Mant sing. 278.

Quando pater tenetur pro filio ex forma statuti, non tenetur ad pœnam. Dec. consi. 268. & tale statutum est odiosum, ideò debet strictè intelligi. Dec. consi. 491. 2. vol.

Valet statutum, quòd filius teneatur pro debito patris etiam, si non sit hæres. Pet. de Raue. sing 652. &ècótrà, quod pater teneatur pro delicto filij, sed tunc non tenebitur pro deli cto ipsius filij pupilli. Hippol. sing. 362.

An filius teneatur pro contractu patris, quando ex mutuo accepto per patrem, ipse filius fuit alimentatus, vide Iason. de actio, in §. actiones autem, nu. 43.

Pater pauper si pecuniam mutuo acceperit, & illā in alimenta filiorum erogauerit, filij postea diuites effecti, illam mutuanti reddere tenentur. Ludo. Rom. sing. 213. quid hoc casu, quando filij abstinuissent ab hæreditate patris, vide Fran. Cremen. sing. 37.

Exequutio pro debito, vel delicto patris nō potest fieri in peculio profectitio filij, & ècótrà filio condemnato, non fit exequutio in peculio aduentitio, etiam super proprietate, quæ est tota filij. Maran. in suo Spec. part. 6. cap. & post oia. nu. 34. & 35. tamen an pro delicto patris publicetur vsusfructus aduētitiorum filij, vide ibid. nu. 37.

Sententia lata contra patrem, exequutio ipsius non poterit fieri in peculio, quod assignauit filio, nisi esset lata ex causa peculiari. Marc. de Mant. sing. 259.

Delictū patris nocet filio in barataria, sicut in crimine legis Maiestatis. Pet. de Rau. sin. 156.

Ne vxor pro marito, & ècontrà, & de limitationibus ad Reg.

Regulariter vxor pro marito non tenetur, sicut nec maritus pro vxore. And. Gail. obser. 90. li. 2. Fallit primò, si consuetudine, vel statuto aliter receptum sit. ibi. d obser. 90. Cassan. in consuet. Burg. ti. des droicts Rub. 4. §. 10 gl. 2. & §. 11. gl. 3.

Secundò fallit, quando mulier adhuc tutrix filiorum primi matrimonij, nondum redditis rationibus suæ administrationis, ad secunda vota conuolat, quia tunc secundus maritus pro vxore tenetur, & eius bona liberis primi matrimonij tacitè obligantur. Gail. d. obser. 90. nu. 2. Cassan. in consuet. Burg. tit. des droicts Rub. 4. §. 10. glo. 2. nu. 7.

Tertiò fallit, in marito, & vxore mercatoribus, puta communem negotiationē, aut cauponam exercentibus; tunc enim vxor quasi iure societatis, & tāquam correa debendi pro marito tenetur, nec poterit se iuuare beneficio Senatusc. Velleiani. Gail. d. obser. 90. n. 5.

Quartò fallit, si vxor maior 25. annis, pro marito soluat, cùm obligata non esset. ibid. nu. 7.

Quintò fallit, quando vxor se obligat principaliter, & maritus pro ea fideiubet: nam talis obligatio valet, quia marito non est interdictum pro vxore intercedere, Gail. d. obser. 90. num. 8.

Sextò, & vlt. fallit in casu, de quo in l. satis notū. C. in quib. causis pign. tacit. contrah quo bona dotalia per maritum fisco censentur obligata, ita scribit Hartm. Hartm. c. 19. titu. de creditoribus lib. 2.

Quando fiscus, vel priuatus debitores sui debitoris exigere possit.

An debitor cōuentus à creditore sui creditoris ex eo, quod in adiudicatione nomē ipsius fuerit assignatum ipsi creditori, possit petere, vt citenē cæteri creditores sui creditoris, ne ab ipsis postea molestetur, vide Tho. Minad. decis. 9.

Sententia lata contra debitorem, mandatur executioni in bonis debitoris sui. Guid. Pap. q. 26. nu. 2. vide & q. 568. imò contra debitorem debitoris, qui non est in instrumento nominatus, nō potest fieri exequutio. Rebuff. in suis comment. tract. de littera. oblig. art. 1. gl. 9. nu. 31. verùm quando debitor nihil habet, potest conueniri debitoris debitor ad soluendum; tamen siue expensis. Rebuff. ibid art. 7. glo. 1. nu. 13.

Debitor cogi potest alteri, quàm suo creditori promittere; secùs in creditore, qui non cogitur mutare nomen sui debitoris, & de ratione diuersitatis, vide per Marc. de Mant. singul. 224.

Aduersus debitorem debitoris regulariter nemo agit, nisi sit sibi delegatus, vel nisi se constituerit soluturum, quia personális actio nō sequitur debitorem debitoris. l. 7. C. de nouatio. & delega.

In obligatione, seu actione tacita, datur actio vtilis contra debitorem debitoris; sed cōtra debitorem debitoris, non cōpetit actio personalis. Bar. in l 3. C. de hæred. actio.

Hypothecariā agi potest contra debitorē debitoris, vbi nomina sunt obligata, etiam non

discusso principali. Guid. Pap. q. 432. num. 14. & sing. 306.

Debitor (cuius nomē est obligatum) nō potest soluere primo creditori, si ei fuerit denūciatū ne solueret; sed quomodo debeat ei denunciari, vide Bar. in l. 13. ff. de pignoribus.

Agere contra debitorem debitoris, quando possit creditor (qui habet nomē obligatum) excussione non facta, & quādo nomen ipsius est obligatum, an teneatur actione hypothecaria secūdo creditori, vide Bar. in §. sed neque. Authen. de fideiusso. nu. 4.

Debitor debitoris, quando primus debitor nō est soluendo, potest recta via cōueniri. Vinc. de Fran. decis. 273. nu. 4. par. 2. sed quādo ipse debitor debitoris promisit releuare, & suscepit in se onus soluendi certis creditoribus ipsius debitoris, pōt semper de directo conueniri virtute suæ pmissionis. idē decis. 273.

Nomen obligatum qui habet, agit actione vtili, & quando agitur contra debitorem debitoris, an debeat præcedere excussio contra principalem debitorem, vide Bart. in l. 18. ff. de pigno. actio. & in l. 13. ff. de pignori.

Debitorem exactum à creditore sui creditoris liberari, scribit Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 137. idem in debitore exacto à fisco publicatis bonis creditoris, sed quando hoc procedat, vide Menoch. ibid.

Fiscus debitorem purè, vel in diem debitoris sui ex causa principali potest conuenire, etiā ante diē. Bar. sing. 156. & Hippol. sing. 355.

Debitor debitoris fisci, non potest conueniri à fisco, nisi principali excusso. Bart. in l. 1. C. de conueniendis fisci debito. nu. 4. lib. 10.

Fiscus qua actione agat cōtra debitorē sui debitoris, vide Bar. i l. 3. §. multa. ff. de iure fisci.

Propter inopiam debitoris fisci, potest debitor debitoris sui ante tēpus exigi, discusso ipso principali debitore. l. 1. C. de cōdict. ex lege.

Tribus in casibus fiscus potest conuenire debitorē sui debitoris, de qb. in l. 3. ff. de iure fisci.

Debitor debitoris tributarij in subsidiū (debiti veritate probata) cōueniendus est. §. omnes. Authen. de collatoribus.

Vide de materia huius tituli per Bart. in l. 4. C. quæ res pignori oblig. poss.

De institoria, & exercitoria actione, & quando dominus pro facto familiæ teneatur.

Institor quis sit, quæ requirantur ad hoc, q obliget pręponētes, & qd deducendum in hac materia, vide Rot. Genu. decis. 14. & Afflict. decis. 208. nu. 5.

Institor habet actionem contra dominū, antequam soluat. Rot. Genu. decis. 11.

Pater, vel eius hæres tenetur pro debitis per filium contractis, si permisserit filio negotiari ipso patre sciente, & patiente, vel etiam administrando bona patris in domo, vel aliter: quia tunc præsumitur tacitum mandatū præcessisse. Afflic. decis. 208.

Institor tenetur rationem reddere de administratis. Rot. Genu. decis. 24. nu. 6.

Gastaldio præsumendus est, qui domino sciente, & patiente se gessit pro gastaldione multo tempore. Afflic. d. decis. 208. nu. 10.

Hęres patris tenetur ad debitum factum per filium institorē, in patris negotijs. ibid. nu. 11.

Institor dās in solutum suo creditori, recipienti scienter merces domini alienas, non præiudicat ipsi domino, qui habet actionē contra recipièntem, vel ad res, aut ad precium. Afflict. decisio. 369.

Exceptio Macedoniani non competit ei, qui institorem præposuit tacitē, vel expressè. l. 9. §. quamquam. ff. ad Macedonia.

Vide de materia huius titu. in tit. institu. quod cum eo. & infra tit. seq.

Mercator ex facto iuuenis obligatur, & ille dicitur iuuenis mercatoris, siue factor, quem dominus patitur sic facere, & se gerere pro tali. Rot. Genu. decis. 121. nu. 4.

Complementum dans est institor, & socij tenētur insolidum de gestis per institorem. Rot. Genu. decis. 166.

Expensæ factæ per institorem, debent resici per socios. Rot. Genu. decis. 170.

Præpositus negotiationi tenetur de negligentia, & leuissima culpa, & quando plures sunt ppositi, contrahens cum vno nihil agit. Rot. Genu. decis. 172.

Institoris scriptura priuata, probat contra præponentem. Rot. Genu. decis. 186.

Institor potest defendere causam contra principales suos institutam, quando est circa concernentia suam institoriam. Vera. decis. 94. par. 2.

Institor potest nomine domini conueniri ad arbitrium contrahentium, qui cōtra dominum, vel institorem experiri valent. Vera. ibid. vide tamen Io. Pap. lib. 6. titu. 5. arrest. 5. vbi tenet actionem solùm esse dirigendam contra dominum.

Institor, & exercitor possunt conueniri ex eorū contractibus: item proponentes, & quilibet eorum insolidum. Bar. in Authen. hoc ita. C. de duobus reis, vide & infra.

L. si cū. §. item si seruus. ff. de exercito. actio. licet loquatur in exercitoria, habet etiam locū in institoria. idem Vera. d. decis. 94. par. 2. nu. fi.

Magister

Magister nauis tenetur restituere non solùm quę recepit imposita in naui, sed quomodocunque receperit. Gome. Leo. decis. 3. in decisio. diuerso. Tom. 2.

De his duabus actionibus vide per Ioan. Crisp. in suo tracta termino. actio. nu. 18. post volumen Ias. de act. & Maran. in suo Specu. par. 4. distinct. 3. iudi.

Qui domini pecunias credidit non tenetur, si à principio idonei debitores erant, licèt postea efficiátur non soluendo. Dec. consi. 533.

Artifex accipiens pecuniam mutuo, in dubio videtur accipere occasione suæ artis. Bart. in l. 7. C. ad Senatuscon. Macedo.

Quod cum eo, qui in aliena potestate est negotium gestum esse dicatur, de peculio, quod iussu, & de in rem verso.

Pater occupans bona iure peculij, tenetur satisfacere creditoribus intra annũ quatenus est in peculio. Crau. consi. 102. n. 6. in peculio autẽ aduentitio, & castrensi tenetur perpetuò. Ias. de acti. §. actiones autem, nu. 14.

Actio de peculio dicitur ꝓprie in rem. Ias. ibid. in §. omnium, nu. 53.

Quando pater teneatur pro obligationib. filij, nempe pro actione de peculio, in rem verso, tributoria, vel exercitoria, vide eundem Ias. ibid. in §. actiones autem.

Potest pater teneri ex forma statuti pro cõtractu, vel delicto filij. Ias. ibid. in d. §. actiones.

De actione, quod iussu vide per Ioan. Crisp. in tract. termino actio. in volumine Ias. de act. Itẽ de actione in rẽ verso, & de peculio, ibid.

De iudicio agitato cum filiosam. sine consensu patris, & an sit nullũ, vide Maran. in suo Spec. par. 4. distin. 16. iudi. nu. 30. & seqq.

Pater quando teneatur ex contractu filij, vide eundem ibid. dist. 22. iudi. nu. 20. & 22.

Exequutio pro debito, vel delicto patris, non potest fieri in peculio profectitio filij, & ẽcõtrà filio condẽnato, non fit exequutio in peculio aduentitio etiam in proprietate, quæ est tota filij. Maran. in suo Spec. par. 6. cap. & post omnia aduertatur circa executionem, nu. 34. & 35. sed exequutio contra filiũfa. condemnatum qualiter fieri debeat, vide Ias. de actio. §. actiones autem, nu. 7. & 8. & Bart. in l. 7. C. qui bonis cedere possunt.

Filius non perdit peculium profectitium, licèt bona pñs sint cõfiscata. Pet. de Rau. sin. 194.

Filiusfa. rem vendens eodem modo tenetur sicut paterfam. & si de præsenti exequutio fieri nequeat, contra eum fit cùm bona habuerit. Amanel de Clarilaquis sing. 154.

Filiusfam. effectus sui iuris non habet amplius peculium. Bar. in l. 37. C. de inoffi. testam.

Scholaris existens in studio accipiendo pecuniam, in dubio videtur accipere causa studij. Bar. in l. 7. C. ad Senatuscon. Maced. nu 6.

Profectitium peculium quid sit, & qualiter intelligatur ex substantia patris proficisci, vide per eundem Bar. in l. 6. C. de bonis, quæ liberis, ibid. etiam de peculio aduentitio, & castrensi, vel quasi.

Acquisitum per filiumfami. militantem inermi militia, efficitur quasi castrense, & acquisitũ à Doctore, Aduocato, vel Assessore est eius proprium, & peculium castrense dicitur. Bar. in l. 5. C. de sileniarijs, & Decurionibus.

Vide de peculio, & alijs spectantibus ad hunc titulum per Bar. in l. frater a fratre ff. de con dict. indeb. & per alios Doct. ibid.

Faciens aliquam expensam in sui, vel suorum vtilitatem, præsumitur fecisse de mutuata pecunia, secùs si expendat in vtilitatem extraneorũ. Bar i l 8. §. eorũ. ff. de priuilegijs cred.

Quando consistat obligatio, & contractus inter patrem, & filium, vide Bar. in l. 57. §. item si filius. ff. de fideiusso.

Quando pater teneatur ex contractu filij, vide supra tit. ne filius. pro patre, & ẽcõtra.

An pater teneatur habere ratum pactũ [illegible], appositum circa rem per ipsum filium quęsitã, vide Boer. decis. 182. nu. 30.

Contrahẽs cũ filiofa. potest ei soluere. ibi. n. 31.

Filiusfam. obligatus vnà cum patre effectus sui iuris, si non adit patris hæreditatem non tenetur, nisi inquantum facere potest, sed tale priuilegium non habet locum in bonis, quæ habebat filiusfa. tẽpore obligationis. Vinc. de Fran. decis. 70. nec iuramentum nocet. idẽ decis. 181. num. 13.

Filiusfam. etiam inter viuos non potest donare bona aduentitia, in quib. pater habet vsumfructum. idem de Fran. decis. 71.

Pecuniam mutuatam cedere in solutionẽ oneris (ad quod mulier tenetur) nõ creditur instrumento id asserenti, nisi aliter de hoc constet. Vincent. de Fran. decis. 121.

Filiusfa. potest renunciare expresse priuilegio ei tributo, sed talis renunciatio nõ venit sub generali renunciatione. idem decis. 181

Filiusfa. sui iuris effectus nouus homo reputatur, & ex iuris subtilitate olim ad nihilum tenebatur, sed hodie ex Prætoris prouisione eatenus tenetur, quatenus facere potest. ibi. nu. 5. l. 49. ff. de re iudi.

Filiusfa.

Filiusfam. qui opponit beneficium tituli, quod cum eo, &c. non potest carcerari, tamen nõnulli tenuerunt, quod si filiusfa. steterit per multos annos, & non soluerit, quòd amittat beneficium edicti, fuit nihilominus contrarium decisum, vt testatur Vincent. de Fran. decisio. 131.

Vt castrense peculium filijfa. Assessores (etiam post patris obitum) vendicant si quid licitis lucris coaduṅare potuerint. l. 7. C. de Assesso. & domest.

Quod Aduocati q̃rũt ex aduocatione, vel eius occasione, quasi castrense peculiũ reputatur. l. 4. 8. C. de Aduoca. diuerso. iudi.

Si filius soluerit debitum paternum viuente patre non repetit, si cõstat, quòd animo donandi soluerit; aliàs secùs. l. 12. C. de nego. gest.

Minor etiam filiusfam. aduersus obligationem restituitur (etiam si iussu patris contraxerit) præterquam in mutuo, & hoc verum, quãdo tractatur de ipsius filij vtilitate, quia beneficium filij minoris ad patrem nõ porrigitur. l. 3. §. sed vtrum. ff. de mino. 25. ann.

Pater vt successor filij, & ipse filius minor in peculio castrẽsi restituitur. d. l. 3. §. Pomponius.

Petitio hæreditatis, quæ datur contra patrem non habet naturã actionis de peculio, quare non finitur anno sicut ipsa actio de peculio, nisi quatenus datur ad p̃sonales præstationes. l. 39. de pet. hæred.

Formam, & modum agendi in actione de peculio, vide per gl. in l. 1. §. is qui. ff. de peti. her.

Peculium si non sit ademptum sequitur manumissum inter viuos, secus in vltima voluntate. l. vnica. C. de pecul. eius.

Filio existenti in studio de æquitate subuenitur, & agere potest licèt patri actio competat. l. 17. ff. si cert. pet.

Ex contractu filijfam. durante patria potestate potest conueniri tam filius insolidum, quàm pater de peculio. l. 1. §. filiusfa. ff. depositi.

Si pater agat ex contractu filij, potest illi opponi exceptio facti eiusdem filij. l. 14. ff. exceptio.

Quod pater pro filio stipulatur, in profectitio peculio in dubio ei concedere videtur. l. fin. ff. de pecul. lega.

Filiusfami. ex omnibus contractibus, & causis obligatur tanquam paterfamilias, & ob id agi cum eo potest. l. 38. ff. de actio. & obliga. fallit in mutuo. glo. ibid.

Pater videtur consentire nominationi filij ad munus, si præsens fuit, & nõ contradixit electioni: ideò pro filio obligatur. l. 2. ff. ad municip. & de incol.

Patria potestas in multis consistit, qua impeditur filius circa plura, de quibus vide per glo. in §. fin. instit. de patria. potesta.

Quid sit peculiũ castrense, vel quasi, & qui possint habere tale peculium, habetur in glo. §. 1. instit. per quas perso. nob. acqui.

Ex contractu filij, vel serui tenetur pater, vel dominus peculio tenus de iure Prætorio. §. actiones, instit. de actio.

Illud quod lucratur filiusfa. Notarius, censetur peculium quasi castrense, & de illo testari potest. Capel. Thol. q. 10.

Idem in salario partium in Aduocatis modernis, ibid. in additio.

De litterarum obligatione.

IN obligatione contracta litteris intra biennium, non est nata ciuilis obligatio; tamen præsumitur nata. Bart. in l. 3. C. de non nume. pecun.

An obligetur qs litteris per scripturam, quæ solam confessionem continet, & ex obligatione litterarum quæ actio oriatur, vide Bar. in l. 14. C. eod.

Debitor ex litterarum obligatione, an sit naturaliter obligatus, ante biennium, vide plenè per Bar. in l. 1. ff. de condict. indeb. nu. 20.

Ex litterarum obligatione non agitur condictione ex lege; sed actione ex litteris. Bat. in l. vnica. ff. de condict. ex leg.

Promittens sub spe futuræ numerationis, si creditor vult numerare, tenetur recipere, si creditoris interest, & creditor dare, si debitoris interest. Bar. in l. 63. ff. de fideiusso. & mandat. vide tamen. l. 30. ff. si cert. pet.

Obligatio, qua creditor tenetur numerare, pro mittenti spe futuræ numerationis, vnde nascatur, vide Bar. ibid.

Vide de materia huius titu. per Bar. in §. vnico. instit. de litter. oblig. & ibid. glo. & supra lib. 1. tit. de non num. pecu.

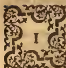
Libellus quomodo debeat concipi in obligatione litterarum, vide Bar. ibi. nu. 8.

In chyrographo post biẽnium fit naturalis obligatio, propter consensum. arg. l. 3. C. de postula. licèt per ipsum chyrographum nõ probetur mutuum, nisi post biennium. l. 5. C. si cert. petat.

Subscribens se chyrographo, quod non legit putans continere id, quod mandauit, vel qđ sibi persuasum extitit, cùm aliud continear, sibi non præiudicat, nec se obligat. l. fin. C. plus valere quod agitur.

Creditor, qui stipulatus fuit aliquid sibi dari, sub spe futuræ numerationis, quæ postea non fuit sequuta, agendo repellitur exceptione doli. l. 2. §. circa. ff. de dol. mal. exceptio.

De obligatione facti, & quando quis præcisè compellatur ad factum.

IVramentum appositum promissioni de soluẽdo, debet impleri in forma specifica, & obligat præcisè ad factum. Ozas. decis. Pedem. 92. quod procedit, vt ibid. n. 27. vide ibi. decis. 111. nu. 12. Io. Pap. lib. 10. tit. 1. glo. in l. 5. ff. de condictio. cau. dat. & eius virtute quis cogitur ad faciendum, Afflict. decisio. 162. Guid. & Pap. quæst. 627.

Quod ampliatur procedere licèt iuramentum, vel factum contineret turpitudinem ex parte creditoris. Ozas. d. decis. 92. nu. 19.

Promittens factum cum iuramẽto, & sub pęna, si fecerit qđ potuit, & tñ factũ non potuerit implere, excusatur à pęna. Afflic. decis. 295.

Ex obligatione iurata cogitur quis præcisè ad factũ, nec liberatur pstando interesse. Crau. consil. 12. sunt qui tenent contrarium, vt ibi refert Craue. tamen admissa prima opinione debet intelligi in casu possibili, quando factum præstari potest; secùs vbi non potest, tunc enim sufficit soluere interesse. Crau. ibi. vide Ias. de actio. in §. item si quis, nu. 12. & in §. omnium, num. 47. Rol. consi. 6. vol. 1. nu. 32. Math. Mathes. sing. 54. Io. Ant. Trigo. sing. 18.

Promittens factum alienum excusatur, si fecerit quicquid potuerit, vt illud faceret. Crau. cõsi. 272. nu. 12. vide Maran. in suo Specu. disputa. 6. sed si interuenerit iurm promittens factum alienum obligatur. Maran. ibid. num. 13. Ias. de actio. in §. item si quis, num. 14. vide Ant. Corset. in suis singularibus litera P. sing. promissio facti.

Difficultas excusat à pœna, à mora, à periurio, & ab interesse in obligationib. facti. Maran. in suo Spec. disputa. 7. nu. 10.

Promissio facti alieni quãdo valeat, vide Rot. Genu. decis. 152.

Condemnatus per sententiam ad factum, tenet præcisè ad illud, nec liberatur si vellet præstare interesse. Ozas. d. decis. 92. nu. 25. Ias. de actio. in §. omnium, nu 48. Ant. Trig. sing. 101.

Industria personæ vbi est electa, quis non liberatur soluendo interesse. Ozas. ibid. num. 32. aliàs regulariter obligatus ad factum, non faciẽs, tenetur ad interesse. Rot. Genu. deci. 21.

Obligatio facti est indiuidua: ideò in totũ debet adimpleri. Rot. Genu. decis. 156. num. 12.

Promittens tenetur ad cõsignandam rem promissam, quando habet facultatem rei traden da. Ios. Ludo. decis. Perus. 88. par. 2.

Ad factum præcisè quis cogitur, nec liberatur præstando interesse in iudicialibus promissionibus faciendi, seu quando factum in iudicio promittitur. Iass. Lanfr. Balb. decis. 373.

Obligatus ad factũ ex dispositione legis, illud præcisè implere tenetur. Dec. consi. 274. nu. 4. Bar. in l. 10. nu. 15. ff. de nego. gest. & in l. 14. §. sed & si. ff. de eo, quod metus cau.

Obligatio ad interesse succedit in promissionibus facti: fallit, quando obligatio inducta partium cõuentione succedit in locum obligationis legalis, quia tunc pręcisè ad factũ ageretur. Marc. de Mant. sing. 188. & in alijs casibus, de quibus ibid.

In obligatione dandi res præcisè dari debet, nisi sit perempta, quo casu promissor tenebitur post morã ad æstimationem. vide Marc. de Mant. sing. 89.

Stipulatione rem dari non committitur stipulatio ad interesse; sed quis tenetur præcisè ad dandum: sed stipulatione rem tradi, venit interesse à tempore moræ. Barto. in l. 38. §. si actionem. ff. de vsuris, vide eundem Bart. in l. 72. nu. 36. ff. de verb. oblig.

Tenetur quandoque quis præcisè ad factum. l. 35. §. Prætor. ff. de procurato. & ibid. glo.

Condemnatus ad soluendum cogitur præcisè soluere, nec euitat coactionem, si paratus est dare expromissorem de soluendo. l. 4. §. ait Prætor. ff. de re iudic.

Quando quis promisit alium tatum habituri, faciens etiam casum proprium, ipse etiam tenetur. Rot. Genu. decis. 15. nu. 7.

Si maritus promiserit facere renunciare vxorẽ hæreditati paternę, si adhibita omni diligentia, mulier noluerit renuntiare, quid iuris, vide Gram. decis. 101. nu. 82.

Si quis promiserit procurare quãtum in se erit, vt aliquis ratificaret, & approbaret promissionem suam, si decesserit nulla facta diligentia, & requisitione pro obtinenda ratihabitione, eius hæres tenetur ad interesse. Craue. consi. 64.

Qui tenetur ad faciendum, potest ad ipsum factum præstandum condemnari dato, quòd post sentẽtia liberari possit soluendo interesse. Boer. decis. 182. nu. 29.

Non adimplens factum, ad quod est obligatus, tenetur ad pecuniam. decis. Genu. 204.

Obligatus ad factum non tenetur ad interesse, nisi finito tempore. Crau. consi. 233.

Regulariter in obligatione facti succedit obligatio ad interesse post moram. Crauet. consi. 1. pro genero, num. 280. vide Marc. de Mant. sing. 90. nisi fuerit adiecta pœna, quæ succedit in locum eius, quod interest. vide tamen Craue. ibid. d. nu. 280.

Obligatio ad interesse quare in obligationibus dandi non succedat, vide Ial. de actio. in §. omnium, nu. 46. sed vide nu. 50.
Procurator non cogitur præcisè ad factum; sed tantùm tenetur ad interesse. Bar. in l. 8. §. mandati. ff. manda.
In obligationibus dandi ex cótractibus innominatis, non cogitur quis præcisè, imò liberatur præstãdo interesse. Bar. in l. 5. §. & si quidem. ff. de præscrip. verb. aliás qui tenetur ad dãdum dare præcisè compellitur, quia dare est dominiũ trãsferre. l. 75. §. fi. ff. de verb. obli.
Pœna in stipulationib. facti vno ex hæredib. cótrafaciẽte cómittitur insolidũ, & interesse an sit in obligatione facti, aut ipsum factũ, vide per Bar. in l. 2. §. itẽ & si. ff. de verb. oblig. nu. 7.
Quando obligatio succedat ad interesse, vide Bar. in l. 72. nu. 36. ff. de verb. oblig.
In obligationibus faciendi, quãdo desijt posse fieri, petitur interesse. l. 6. ff. de vsu, & vsufru. & habit. legat.
Actio ad factum, & etiam ad interesse possunt simul agitari, & intẽtari in eodem libello. l. 2. §. item si facto, & ibid. glo. ff. de verbo. oblig.
Hæc vox, factum, accipitur dupliciter, nempe per prius, & posterius, vide Raud. tracta. de analog. lib. 1. cap. 6. nu. 20.
Quando quis tenetur ad factum, probare tenetũ illud præstitisse. Natt. consi. 226. Tom. 1.
Quando quis ꝓmittit se aliquid facturum sub modo, vel conditione nunquam in mora cõstituitur, donec certificetur, & liquidetur. Menoch. consi. 132. lib. 2.
Factum cohærens personæ, quando est in obligatione ille præfertur, cui est promissum prius. Bar. sing. 121.
Qui locauit operas suas, vt certũ opus faceret, teneẽ de operis vitio, siue vna pensio, siue in singulos dies præstita fuerit; secùs si operas suas singulis diebus locasset. Bar. sing. 122.
Opus facere promittens, per alium explicare potest, si necesse fuerit, vt si cogatur abesse ob delictum. Ludo. Rom. sing. 75.
Obligationi operarũ potest accedere fideiussor, & in illis actiuè, & passiuè possunt duo rei constitui. Pet. de Raue. sing. 127.
Obligatio operis faciendi est indiuidua: ideò pecunia pro opere, & facto faciẽdo tota debetur ante incoationem operis, quando quis promisit facere absque temporis præfixione. vide August. Bero. q. 88.
Stipulatio plurium operarum diuiditur, numero. l. 54. §. operarum. ff. de verb. oblig.
Quanto tempore opus posit ædificari Iudicis arbitrio committitur, & si non incoatur ad pretiũ interesse stipulatio committitẽ: item post morã ædificando potest ipsam moram purgare. l. 137. §. item qui ff. de verb. oblig.
Promittens facere opus, põt illud p aliũ explicare, si subsit vrgens causa. l. 8. ff. de pollicita.
Seruire per substitutum quando quis possit, & quando possit, debet seruire per homines eiusdem conditionis, cuius est ipse. Bart. in l. 1. C. de præpositis agen. in reb. lib. 12.
De rõne, cur quando in obligatione est datio nõ sufficiat, ꝙ vnus ex hæredib. det pro parte sua ad euitãdam pœnam; secùs qñ in obligatione adest factum, vide per Barto. in l. 9. §. si plurium. ff. si quis cautionibus.
Quando ex facto vnius alij teneantur insolidũ in obligatione facti indiuidui, vel continente dationem, vide Bar. ibid.
In contractibus extraiudicialibus quis non cogitur prçcisè ad factum, quod procedit, quãdo allegat iustam causam. Bar. in l. 8. §. procuratorem. ff. de procurato.
Condemnatus ad speciẽ dandã in actione personali nõ liberatur, nisi faciat rem accipientis, ita quòd auocari non possit; secùs si ad tradendam. Bar. in l. 40. §. sed. ff. eod. nu. 6.
Venditor tenetur prçcisè ad tradendum, si potest, & ad transferẽdũ dñium, si est dominus. Bart. in l. certi condictio. nu. 22. ff. si cert. pet. vide eundem Barto. in l. 1. ff. de actio. emp. & vend. & in l. 72. nu. 36. ff. de verb. oblig.
Emptor an prçcisè compellatur ad soluendum pretiũ, vide Bar. in d. l. 1. ff. de act. emp. nu. 25.
Stipulatio rem tradi, & quçlibet stipulatio facti, dr̃ continere incertum. Bar. ibid. num. 25.
Factum promissum, qñ certum est intra tẽps statutum fieri non posse, licèt sit actio nata; tñ exactio impeditur. Bar. in l. 19. ff. si cert. pet.
Promittere alteri quãdo quis cogatur, & quando possim cogere debitorem meum, vt mihi faciat instrumentum, vide Bar. in l. 2. nu. 13. & 15. ff. solut. matrimo.
Promittens facere aliquid alteri, tenetur facere suo victu. Bar. in l. 18. ff. de bonis liberto.
Qui tenetur simpliciter ad factum, sufficit factum facere, licèt qualitatem omittat. Bart. quęst. 8. num. 10.
Stipulationes faciendi de hæredib. in hæredes transeunt. l. 13. C. de contrah. & cõmit. stipul.
Stipulatio faciendi collata in tempus mortis promissoris non redditur inutilis; sed transmittitur in hæredes. l. fin. C. eo.
Stipulatio facti committitur cùm transierit tãtum tempus, quo factum possit explicari, & per casum repentinum reintegratur dilatio. l. 14. ff. de verb. oblig.
Stipulatio facti, quæ per sonam promissoris concernit, ad hæredes non transmittitur. l. 46. §. sed autem, eod.
Promissio traditiqnis vacuæ possessionis, non

cōtinet nudum factum; sed causam bonorum.l.52.§.fin.eod.

Obligatio fieri, vel non fieri est incerta.l.75.§.qui id,quod.ff.de verb.oblig.

Obligatio faciendi, vel non faciendi est penitus indiuidua.l.85.ff.de verb.oblig.

Stipulatio facti habentis factum successiuum committitur ad particulare interesse, statim quando quis fuit in mora incoandi, licèt nō transierit totum tempus, quo potuit perfici.l.98.§.fin.eod.vide tamen l.124.ibid.

Non dicitur quis non fecisse, quousque finitum sit tempus, intra quod facere potest.l.99.§.fin.ff.eod.

Promissor in stipulatione, quæ cōtinet factum, ad duo tenetur.gl.in l.21.ff. de solut.& liber.

De obligationibus,quæ ex quasi contractu nascuntur.

Ex aditione hæreditatis hæres videtur quasi contrahere cum legatarijs, & creditorib. Boer. consi.53. Bart.in l.3.§.si pupillus. ff. quib.ex cau. in pos. eat.

In litis contestatione quasi contrahitur. Bart. in l.vnica. C.de lit.contestat. l.3.§. idem scribit. ff. de peculio.

In iudicio quasi cōtrahitur,sed an is talis quasi contractus nascatur ex lnia, vel litis contestatione, vide Bar.in l.3. §. idē ff.de peculio.

Quòd in iudicijs contrahatur,tam in litis contestatione, quàm in sententia, scribit idem Bart.in l.2.§.sed si vnus.ff.de preto.stipula.

Quia in iudicio quasi contrahitur ex illo datur actio,primæ actionis origine non inspecta.l.3.§.idem scribit. ff. de peculio.

Per iusiurandū quasi contrahitur,sicut per sententiam.l.5.§.si filiusfa.ff.de peculio.

Etiam pupillus adeundo hæreditatem, vel se immiscendo videtur quasi contrahere cum legatarijs,& creditoribus hæreditarijs.l.3.§.si. & l.4.ff.ex quib.cau.in possessio.eat.& §.2, institu.de aucto tuto.

Actio nego.gesto.tutelæ,indebiti soluti per errorem, nascitur ex quasi contractu.l. 4. §. si quis.ff.de actio. & obliga.

De condictione indebiti, & cæteris condictionib. & repetitionib.

Condictio furtiua contra eū competit,q sciens rē alienā pignori accepit. Ozas.decis.40.

Condictio furtina soli domino competit. Ozas.decis.40.nu.8.

Condictio furtiua oritur ex delicto.l.10.§.quoties,ff.de compensa.

Falsus creditor recipiendo sciēter indebitum furtū facit, & condictione furtiua tenet.l.18. ff. de condi. furti.

Colonus non potest agere cōdictione furtina, sed debet agere contra dominum, vt agat.l.61.§.messem,ff.locati.

Nemo condicit rem suam præterquam à fure: qa omnis condictio degeneratur contra furem.l.fin.ff.vsufr.quemad.caue.

Dominus rei nō potest agere ad dandum rem suam, nisi contra furem,& malę fidei possessorem, & actiones reales competunt ad vendicandum, personales verò ad dandum, quæ abusiuè dicuntur condictiones à condicendo. §. sic itaq; discretis,institu.de actio.

Cōdictio incerti competit ei, qui ius aliquod habet in re. Ozas.decis 40.nu.6.

Condictio indebiti competit condemnato in iudicio summario. Rot.Genu.decis.62.

Repetens indebitè solutum astringitur onere probandi indebitum: cùm nemo præsumatur indebiti solutionē facere, vnde licèt ab initio quis non præsumatur obligatus, & asserenti debitum incumbat onus probādi, tamen post factam solutionem pro debito pręsumitur.Rot.Genu.decis.3.nu.2.decis 5.nu.5. & decis.103.fallit,quando quis coactè soluit mandato Iudicis.ead.Rot.decis 3.nu.10.& in rustico cōquerente se soluisse in debitum. Menoch.de arbitr. lib.2.cas.194.nu.41.

Cōquęrens se indebitè soluisse hoc ꝓbare debet,nisi aduersarius neget solutionem [illegible] ctam: nam si de hoc couincitur in eū [illegible] fertur onus probandi debitam pecuniam se recepisse.c.si. ex de solutio.

Indebitum qui soluit, quid debeat probare, vide Bar.in l.25.ff.de probat.

Quib.in casib.solutū repeti possit, vt indebitū nō obstante mādato Iudicis, vide Rot.Genu. decis.3.nu.10. & Cabal milleloq 657.

Cōdictio indebiti datur quatenus locupletior factus est recipiens.Cabal.milleloq. [illegible]5.& in dubio non præsumitur quis factus locupletior, nisi ꝓbetur. idem Cabal.milleloq. 355.

Cōdictio indebiti est stricti iuris: ideò dubium est,an in ea veniant vsuræ, seu [illegible] vide Vinc.de Fran.decis.319 par.2.& peri[illegible] pecuniæ indebitè solutæ, cuius [illegible] vide ibid.

Solutū indebitè reuocatur condictione indebiti,vel sine causa.Dec.cons [illegible]7. & cons. 6[illegible]o.

In condictione indebiti.illud est in obligatione,in quo quis est locupletior.Bar.in l.3.§.hac.ff.com.mod[illegible]t.

Contra eum,cuius persuasione indebitū sol[illegible] actione de dolo succurrit.l.24 ff [illegible] dol[illegible]al.

Fideiussor soluens indebitum, agit cōdictione indebiti.l.15.C.de fideiusso.& manda.

Quod

Quod postea apparet indebitè solutum, repetitur. l. 27. ff. de vsu, & vsuf. legat.
Actio, quæ datur soluenti indebitum per ignorantiam, oritur ex quasi contractu. l. 4. §. is quoque. ff. de actio. & oblig.
Sententia facit de non debito debitum, Rot. Genu. decis. 3. nu. 10.
Soluẽs sine causa põt repetere. ead. Rot. deci. 72.
Cãbij litteræ, si ante pecuniarũ exactionẽ amittantur, an sit locus repetitioni à priori nummulario, & quid, si ille, cui scribitur medio tẽpore effectus sit non idoneus, vide Pet. de Beninten. decis. 58.
Assecuratoribus ea ratione, quòd casus aduersus non sit secutus, repetentibus in iudicio ordinario summam assecuratam, & calore iudicij executiui exactam, eo assecurato incũbit onus probandi casum aduersum fuisse secutum. Rot. Genu. decis. 3.
Captus pro represalijs concessis contra communitatem, vel specialem personam, repetit ab eo quod soluit. Hiero. de Mont. in suis quæstio q. 27. nu. 38.
Si hæres primò soluerit legatario legatum, an creditori hæreditario detur condictio indebiti contra legatarium distinguendum est, aut hæres est soluendo, & non datur, aut non est soluendo, & tunc datur. Vincent. de Fran. decis. 46. par. 2.
Reus soluens virtute sententiæ, reperto postea instrumento quitationis, & impetrata restitutione contra sententiam, repetit solutum. Io. Pap. lib. 10. tit. 6. arrest. 1.
Si contractus cuius virtute emphyteuta soluit laudimium, post solutionem declaretur nullus, datur repetitio pecuniæ solutæ pro laudimio sed quando, vide Io. Pap. ibid. arrest. fin. ideò laudimium solutum ex emptione post solutionem resoluta, repetitur. idem Papon. lib. 13. tit. 2 arrest. 29.
Agentes, & soluentes pro alijs repetunt solutũ indebitè, vt quando quis putat se hæredem, & vti hæres soluit onera hæreditaria, si postea apparuerit eum non esse hæredem, ei competit repetitio. Dec. consi. 348.
Officiũ Iudicis dat cõtra medicũ aliquid dolo malo ab ægroto extorquentẽ. Bart. sing. 56.
Datũ in sponsalibus ob matrimoniũ, põt repeti mrĩmonio nõ secuto. Barth. de Capu. sing. 44.
Habens duo quitationis instrumenta eiusdem summæ, in dubio præsumit bis soluisse: ideò datur repetitio soluti, ratione vtriusque summæ solutæ. Ludo. Roma. sing 553.
Quando causa reducitur ad non causam, competit repetitio soluti per condictionem sine causa. Guid. Pap. sing. 635.
Habens exceptionem non numeratæ pecuniæ soluens, repetit. Gul. de Lud. sing. 156.
Pecunia data ob transactionem, quando ab ea de voluntate partium receditur, repetitur cõdictione sine causa, vel ob causam. Bart. in l. 14. C. de transactio.
Cõdicere possum rẽ meã, q̃ est penes te sine causa. Bar. ĩ l. 31. ff. de act. emp. & l. 32. ff. si cer. pet.
Qui promisit soluere vsuras cogitur soluere, si iurauerit, sed postea repetit, quo casu non datur exceptio; sed bene actio. cap. 5. ex. de iureiuran. & cap. 7. eod.
Qui iurauit vsuras non repetere, potest non obstante iuramento illas repetere ex noua causa. cap. 20. ex. eod.
Exceptione doli tutus soluens, quando repetat, vide Bart. in l. 17. ff de condict. can. dat.
Soluens debitum alienum, quando repetat, vide Bar. in l. 6. §. item quærit. nu. 10. ff. de neg. gest.
Ius datur ad repetẽdum illud, quod est datum, vel ad eius æstimationẽ, vide Bar. in l. 8. ff. eo.
Dos putatiua repetitur condictione sine causa. Bar. in l. 23. §. si mulier. ff. solu. matr. vide Abb. consi. 48. lib. 1. l. 9. 10. 18. ff. de iure dot.
Si hæres soluerit legatum ignorans, an sit locus falcidiæ, & postea reperiatur esse locum, repetit à legatario quartã falcidiam. l. 1. §. si legatarius. ff ad leg. Falc.
Legata soluta errore facti, postea repetuntur, quotiescunque esset locus falcidiæ. l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus quàm per leg. Falcid.
Hæres, qui totum fideicommissum fideicõmissario restituit per errorem, repetit trebellianicam. l. heres ff. ad Trebellia.
Vsuræ indebitè solutæ prius sorte soluta, eàm in sortem cedere non possint, vt indebitæ condicuntur. l. 18. C. de vsuris.
Negotiorum gestor tenetur domino restituere quod eius nomine exegit, etiam indebitum, sed si indebitum soluerit à domino non repetit. l. 24. ff. de neg. gest.
Si pretium rei communis cum socio putatiuo diuiserim, à vero socio ille putatiuus conuenitur; non ego agam. l. 63. ff. pro socio.
Ab eo, qui ex re mea factus est locupletior possum condicere, & ipse à me quod expendit, repetit. l. 25. §. seruum. ff. de actio. empt.
Qui rem sibi legatam emit, debet habere rem, & pretium non soluere, quod si soluerit potest repetere. l. 86. §. qui seruum de leg. 1.
Lex duodecim tabularum diuidit obligationẽ inter hæredes ipso iure: ideò quatenus alter ipsorũ vltra portionẽ hẽditariã soluerit quocũque errore, repetit. l. 50. §. quod si duo. ff. de fideiusso & mand. & l. 25. ff de solut. & liberat.
Si solutum adiecto ex post facto appareat indebitum, repetitur à creditore. l. 34. ff. de solut. & liber. & l. 5. 59. eod.

Resti-

Restituens dotem profectitiam patri sine volun tate filiæ, non liberatur ab ipsa filia: ideò potest repetere. l. 59. §. si gener. ff. eod.

In re obscura melius est fauere repetitioni, q̃ aduentitio lucro. l. 42. ff. de reg. iur.

Debitor absolutus à iuramento, potest oppone re promissionem fuisse factam ob turpem causam. Capic. decis. 95.

Ciuitas inuadens aliena castra, turpiter accipit pecuniam pro eorum restitutione. ibid. nu. 4.

Repeti potest datum alicui, vt faceret id, quod gratis facere tenebatur: ideò tutor tenetur restituere pecuniam, quam accepit, vt cõnsentiret pupillam matrimonio coniungi alicui. Natt. consi. 76. Tom. 1. vide tã consi. 77. nam turpiter accipit pecuniã. qui facit pro pecunia, qđ gratis facere tenet. Capi. dec 95. nu. 2.

Licèt vbi vertitur turpitudo ex parte vtriusque, si translatum sit dominium rei traditæ nullo modo illa posit repeti; tamẽ secùs est, si trãslatũ nõ est dñium. vide Pet. de Rau. sing. 728.

Quod datur Iudici causa eum corrumpendi nõ repetitur; sed datum, vt iustè iudicaret, benè repetitur, nec ob id causa amittitur. cap. non sanè 14. q. 5. & ibid. glos.

Si turpitudo versatur ex parte dantis, ei non cõpetit repetitio, sed solùm illi, in cuius periculum datum est. l. 3. §. fin. ff. de calumnia.

Actio, de qua in tit. de calumnia, quantum ad simplum concurrit cum condictione ob turpem causam, & vna per aliam tollitur. §. 1. l. 5. ff. de calumnia.

Quando detur repetitio dati causa redimendi se à vexatione litis, etiam soluti virtute laudi, vide Mag. deci. 85. Rot. Flo. Cra. cõs. 152. n. 10.

Promissio facta ex certa scientia de eo, ad qđ qs non tenebatur, valet. Afflic. decis. 117. num. 4.

Quod dicitur promittens indebitum videri donare intelligitur, quando principaliter aliquid promittitur; secùs quando promittitur aliquid indebitè accessoriè: tunc enim si non valet principale, nec valere debet accessoriũ. Ias. de actio. in §. in personam, nu. 41.

Indebitũ scienter soluens, pet condictionẽ sine causa repetit. Amanel de Clarisaq. sing 195.

Scienter soluens quod promisit per metum nõ repetit, etiam interueniente iuramento. vide Bar. in l. 2. C. de his, quę vi metus.

Soluens indebitum quãdo videatur donare ad hoc, vt non detur repetitio, vide per Barto. in l. 1. ff. de donat. & in l. 50. ff. de solu. & liber.

Qui sciens indebitum soluit, non repetit. l. 21. §. item quæsitum. ff. de inoffi. testame.

Indebitum solutum scienti, contra agentem ex eadem causa, ope exceptionis repetitur. l. 50. ff. de solutio. & libera.

Cuius per errorem dati repetitio est, eius consultò dati donatio est. l. 54. de reg. iuris.

Quãdo solutum indebitè repetatur, vide gl ibi.

Non cessat hodie cõdictio ob causam, licèt interponatur stipulatio, Bart. tamen tenet contrarium. vide Gasp. Cabal milleloq. 346.

Condictio sine causa competit etiam ad recuperandam possessionem. Crauet. consi. 299. & aliàs qñ condictio cõpetat domino ad recuperandam possessionem, vide Bart. in l. 30. §. seruum. ff. si cert. per.

In contractu nominato merè, & simpliciter nõ habet locum condictio ob causam ex capite penitentiæ, nec ex capite causæ non sequutæ. Natt. consi. 171. Tom. 1. vide Bart. sing. 166. tamen quoties id, quod erat implendum tãquã causa finalis contractus, recedltur à cõtractu (etiam nominato) ob defectum dictæ causæ finalis non impletæ. Rol. consi 69. vol. 4 num. 40 Pet. de Raue. sing. 117. qui tradit exemplũ in cessione, vide Bar. in l. 1. ff. de dona. nu 6. & est locus repetitioni per condictionem ob causam, opposita exceptione doli. Menoch. consi. 184. lib 2. nu. 11.

Licèt regulariter in cõtractibus nominatis nõ sit locus condictioni ob causam; tamen hoc non procedit, quando non seruatur pactum, quod principaliter dedit causam contractui. Pet. de Raue. sing. 485.

Condictio ob causam cui cõpetat, & de natura illius, vide per Bar. in l. 28. C. de transac. n...

Condictio ob causam, an competat actori contra reum, vt se reponat in pristinam ...tionem, vide Bar. ibi. nu. 14 & in l. 33. eo...

Datum ob causam impossibilem, quando r... tarur, vide Bar in l. 8. C. de condict. ob c...

Condictio ob causam, an in contractu facio vt des, oriatur, vide Bart. in l. 5. §. quod si faciã. ff. de prescrip. verb.

Qui impleuit permutationem potest agere cõtra non implentem, præscriptis verbis. vt impleat, vel per condictionẽ ob causam, vt data restituat. l. 4 & 5. C. de rerum. permut.

In contractibus nominatis habet locum condictio ob causam, si ex dispositione legis contractus non impleatur. l. 52. ff de actio. e... pt.

In permutatione (re ab altera parte non tradita) est locus condictioni ob causam. l. 1 ff. de rerum permuta. §. & si quidem & l. 5. ff. de præscrip. verb.

Vbi cessat interesse fieri quod conuenit, recurrimus ad condictionem ob causam. l. 7 ff de præscrip. verb.

Procurator non videtur habere mandatum recipiendum indebitum, & in casu, in quo illud receperit, ipse obligatur; & non dominus. Dec. consi. 98. & solutum falso procuratori repetitur. Bat. in l. 24. nu. 6. C. de pro

Si

Si soluitur indebitum falso procuratori, statim potest agi ex stipulatione de rato, vt vel restituat, vel faciat dominum ratificare, vt ab eo repeti possit. l. 16. & 22. ff. rem rat. habe.

Naturaliter obligatus, si soluerit repetit, quod intellige, si soluerit per errorem facti probabilis; quoniam aliàs non repeteret. Marc. de Mant. sing. 431. vide Barto. in l. cùm quis ius ignorans. C. de fact. & iur. igno.

Lex eriã, de compensa. habet locum quando repetitur indebitè naturaliter debitum. Bart. in l. 2. C. si aduersus solutio.

Indebitum est triplex, nempe iure Ciuili tantùm, Naturali tantùm, & Ciuili, & Naturali, sed quando detur repetitio, & quando denegetur, vide gl. in l. fin. ex. de solutio.

Debitum naturale tantùm solutum errore iuris, & non facti, non repetitur. l. 1. §. id quod natura. ff. ad leg. Fal. vide l. 10. C. de iur. & fac. igno. & l. 85. ff. de solutio. & libera.

Naturalis obligatio, qua quis tenetur ad antidora, impedit indebiti soluti repetitionem. l. 50. §. ex duobus. ff. de fideiusso. & mandato.

Datum ob causam, quæ non culpa accipientis; sed casu fortuito est secuta, non potest repeti, traduntur exempla per Ozas. decis. 98.

Soluẽs partẽ debiti indebiti, non tenetur ad reliquũ. Mag. dec. 143. Rot. Flo. vide Nat. cõs. 77.

Tutus præscriptione soluens non repetit. Rot. Auenio. decis. 44. in decisio. diuerso. Tom. 3. tamen quòd repetar, scribit Aman. de Clanisaquis sing. 192. & habetur in l. si. §. fin. & ibi. glo. ff. rem rat. haber.

Hæres soluens fideicommissum relictum in testamento non solemni, non repetit. Franc. Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 2. tit. 14. nu. 11. Clar. in sua pract. §. testamentum. q. 90. & Dec. consi. 488. nu. 17.

Nam obligatio naturalis, quæ oritur ex testamento nullo, impedit repetitionem, si res sine vitio peruenerit ad legatarium. Guid. Pap. sing. 519.

Quia in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis, non datur repetitio soluti ex causa simoniæ. Io. Pap. li. 3. tit. 12. arrest. 2. vide Guid. Pap. q. 581.

Hæres ex testamento reuocato per secundum, in quo est alius hæres institutus, si debitores hæreditarios exigat, institutus in secundo nõ potest ab eo repetere, quod exegit. Barth. de Cap. sing. 44.

Frater diuidens hæreditatẽ paternam cum alijs fratribus, si postea ad aliquem alium effectũ iuret se non fuisse filium illius, cuius hæreditatem diuiserat, ob id alij fratres diuidentes, non poterunt illam partem hæreditatis filio putatiuo assignatã, repetere. Pet. Ger. sing. 72.

In casu duarũ causarũ inspicitur illa, quæ repetitionẽ impedit. l. si pupillus. ff. ad leg. Falcid.

Si filius soluerit debitum paternum viuente patre, nõ repetit, si cõstiterit, quòd animo donãdi soluerit; aliàs secùs. l. 12. C. de neg. gest.

Vsuræ ex nudo pacto non debentur, solutę tamen non repetuntur. l. 1. C. de vsuris.

Agnoscens minus solemnem voluntatem, & soluens, non repetit. l. 2. C. de fideic.

Si filiusfa. contra Senatusconsul. mutuatus pecuniam pertinentem ad patrem soluerit, patri competit repetitio, si pecũnia extet; secùs si consumpta; quia tunc neque ipsi, neque filio competit repetitio. l. 14. ff. si cert. pet.

Filiusfa. soluens non obstante quòd esset tutus, exceptione Macedoniani, non repetit: quia illa exceptio est odiosa. l. 11. §. nõ solùm. ff. ad Senatusconsul. Maced.

Soluens auctoritate sententiæ non repetit; secùs si cogatur soluere alia de causa. Rebuff. in suis comment. tract. de litter. obligat. ar. 3. gl. 9. nu. 2. l. 37. ff. famil. ercisc.

De certi condictione generali, speciali, triticaria, ob causam, ob turpem causam, sine causa, furtiua, & ex lege, vide per Ioan. Crisp. in suo tract. termino. actio. num. 135. post volumen. Ias. de actio.

De condictione indebiti, & quando competat, vide plenè ibi. per eundem Crisp. nu. 141.

Ad euitandum damnum, promissio erroneè facta debet reuocari, & in ea toleratur ignorãtia in facto proprio. Dec. consi. 402. nu. 7.

Quando quis inducitur ad promittendum, prætextu alicuius causæ falsæ, promissio errore, & propter causam falsam facta, retractari potest, & si ex tali promissione aliquid fuerit solutum, datur repetitio, Dec. cõs. 690. sed quid, si interuenerit iuramẽtum, vide Dec. cõs. 682.

Causæ defectus non impedit instrumenti executionẽ, iuramento interueniẽte. Dec. cõs. 682.

Contra instrũ publicum non potest opponi, quod stipulatio sit sine causa. Dec. ibid. nu. 5.

An possit repeti quod in Ludo amittitur, vide glo. in l. fin. ff. de aleę lusu, & aleat. glos. in l. fi. de Relig. & sump. fune. Azo. num. 22. in summa tit. de Relig. & sump. fun. & inf. rit. de Lud.

A fure, & malę fidei possessore res condici potest. l. 4. §. res pignori. ff. si cert. pet.

Promittens plus, quàm debebat per errorem, potest liberationem cõdicere. l. 6. C. de iuris. & fact. igno.

Cùm amplius solutum est, quàm debebatur, cuius pars non inuenitur, quæ repeti possit, totum esse indebitum intelligitur, manente pristina obligatione. l. 85. ff. de reg. iur.

Si soluitur non debitum per errorem, re cõtrahitur obligatio, sicut ex mutuo, & competit con-

condictitia actio ad repetendũ. §.is quoque, instit.quib.mod.re contrah. oblig. vide gloss. ibid.de materia,& etiam §.item is,& §.fi.cum gl.instit.de oblig. quæ ex quasi cõtractu nasc.

Datum causa pietatis quandoque repetitur.l.7. & ibi.gl.ff.de calumnia.

De obligationibus, quæ ex quasi delicto nascuntur.

Quando plures tenentur ex quasi delicto, vnus solués repetit partem.l.4.ff.de his, qui deie.vel effud. & de materia vide ibidem, per tot. titul.

Iudex, qui per imperitiam malè iudicauit: item ille ex cuius cenaculo deiectum, effusumùe est aliquid, quo alteri damnum datur, ille, qui ea parte, qua vulgo iter fieri solet id positum, aut suspensum habet, quod si ciciderit alteri nocere posit,& exercitor nauis,aut cauponæ,de damno, vel furto,quod ibi factum fuerit, ex quasi maleficio obligantur.l.4.§.fi Iudex.ff.de actio.& oblig:

In his quasi maleficijs sunt tria specialia,quę in vero maleficio locũ non habẽt: primũ erit,qa præstat vnus quasi malefactor liberat aliũ: secundũ,quia soluens agit contrà alium, qui verè deliquit: tertiũ erit, ꝙ non detur in illis actio noxalis.vide gl.ibi.& Bart. in suis quæstionibus quæst.2.

Absolutoria in vno in obligationibus ex quasi maleficio,parit præiudiciũ in alijs.Bar.d.q.2.

Nautæ,caupones, & stabularij, vt recepta restituant,& de pertinentibus ad illos.

Hi omnes,de quibus in rubrica, tenentur de delicto commisso in naui,vel in alio simili loco. Boe. decisio. 56.

Nauis dominus etiam absens,& si prohibuerit expresè delictum tenetur,nisi protestetur.Boer.ibid.

Nauta an possit esse testis in causa domini nauis,vide ibid.nu.fin.

Dominus tenetur de facto famuli, si famulus (domino sciente) maleficium perpetrauerit. Capel.Thol.q.196.quia domini est eligere honestas personas.ibid.

Caupones,qui dicantur, & ganea propriè dicitur meretricum taberna, & popina dicitur locus,vbi publicè obsenia, caroq; cocta, ac delicatè confecta venditatur, comediturq;, vide Lud.à Pegue.in suis quæstio. crimi.c.44.

De pęna contra laicos ganeas, & popinas frequentantes,& contra caupones hospitantes, præter viatores,vide ibi.c.44.nu.fin.

Caupo actione in factum tenetur, si res in caupona recepta non restituatur,vel furti sit ablata,& maximè si res fuerit sibi specialiter cõsignata,non tenetur tamen de casu. vide eundem Ludo.ibi.cap.45.

Cõtra nautas,caupones,& similes datur interdictum, de quo vide per Io. Crisp. de Mont. in suo tract.termino. act. nu. 101. post volumen Ias. de actio.

Qualiter succurratur hospiti remittẽti valisiam clausam,qui postea eam receperit apertam à caupone,vide Iul.Clar.in sua pract. §. furtum vers. pro complemento. Rebuff. in suis comment.Tom.2.tract.de hospit.nu.11.

Hospites post signa hospitij omnes recipere tenentur.Rebuff.ibid.Marc.de Mant.sing.51.& obligãtur hospitari. Bar. in l.9.ff. de publica. & vectig.vide eundem in l.vnica.§.serui.ff.fur ti aduersus nautã,nisi ex causa recusarent, vtporè quia hospitium iam erat repletum, vel nisi hospitari volentes fuerint bãniti; & aliàs improbati. Rebuff.ibi. tract.de hospit.

Peregrinum hospitatum caupo à malo, & iniuria defendere debet, alioqui tenetur. Guid. Pap.sing.442.Rebuff.ibi.nu.7.

Diuersores,& caupones restituere debent, quæ ab hospitibus acceperunt. Rebuff.ibid. nu.8.

Recepisse censetur caupo illas res,quæ intra suã domum illatæ sunt.ibi. nu.9. quid,si habuerit plures claues capsæ, vide nu.10.

Caupones pro furtis famulorum in diuersorio factis,tenẽtur.nu.12. vide Pap.lib.23.tit.6.arrest.4.& eorum,qui habitandi causa ibi sunt; viatorum autem factum non præstant. Rebuff.ibid.num.13.

Caupones non debent pluris vendere transeuntibus,quàm in mercatu vendatur, habito tamen honesto lucro.ibid.Rebuff.

De pęna vẽdentium vinum dilutum,& adà quatum,vide eundem ibid.

Hospites,nautæ,caupones, stabularij; & publicani æquiparantur, quorum genus communius est improbum: ideò ad similitudinem vsurariorũ edere tenentur. Rebuff. eod.tract. de hospit.vers.hospites in fine fo.505.

Nautæ,caupones,& stabularij pro facto per eũ, cuius opera vtuntur commisso tenentur, & obligantur ex quasi maleficio, & ex hoc edicto duplex nascitur actio. l.4.§. itẽ exercitor & ibi.gl.ff.de actio.& oblig.vide infra tit.seq.

Caupo tradens mihi semel claues cameræ, non propterea liberatur à custodia. Pet.de Raue. sing.99.

Hospi-

Hoſpitatus ſi mane dicat ſibi pecuniam ſubtractam in hoſpitio, quando credatur ſibi, & de remedio huius caſus, etiã quando aliquid ſubtractum eſt de valiſia, vide per Bart. in l. 9. ff. de publica. & vectig.

Receptans aliquẽ ſemel, ſi ille aliqd perdiderit, talis receptans non teneẽ ex hoc edicto, vide Bart. in l. 29. §. mariti. ff. ad leg. Iul. de adulte.

Furti aduerſus nautas, caupones, & ſtabularios.

CAnpo actione ex quaſi maleficio tenetur pro illis, quos ipſe cauponæ exercendæ cauſa habet, ſi in ea furtum fecerunt, aut damnum viatoribus dederunt: quia vtitur opera malorum hominũ. Ludo. à Pegue. in ſuis quęſtio. crimi. cap. 45.

De hac actione furti aduerſus perſonas, de quibus in rubrica vide per Ioan. Criſp. de Mont. in ſuo tract. termino. actio. num. 35. poſt volumen Iaſ. de actio. per Iul. Clar. in ſua pract. §. furtum verſic. pro complemento, & Io. Pap. lib. 23. tit. 6. arreſt. 4.

Dominus nauis tenetur pro facto, & delicto famuli commiſſo in mari, vel alio ſimili loco. Boer. deciſ. 56. Capel. Thol. q. 196.

Agẽti ex hoc edicto ſufficit, furtum eſſe factum per aliquem ex nautis; licẽt non dicatur per quem. Bart. in l. 3. §. ante. ff de publica. & vect.

Pro furto, vel dolo cõmiſſo in naui, vel in ſtabulo, aut in caupona, tenentur domini ex quaſi maleficio, ſi damnum datum fuerit per aliquem, cuius opera vtuntur. §. item exercitor. inſtitu. de obliga. quæ ex quaſi malefi. naſc.

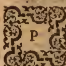
De tigno iniuncto.

TIgnum alienum ædibus iniunctum non poteſt vendicari, neque peti, quòd ſeparetur; ſed actione de tigno iniuncto erit agendum, quæ datur in duplum. l. 24. §. tignum. ff. de rei vendica.

Quando quis teneatur hac actione, & quomodo, vide gloſſ. in §. cùm in ſuo, inſtitu. de rer. diuiſio.

Actio tigni iniuncti datur aduerſus illum, qui alienum tignum ædificio ſuo iniunxit, puta ligna, tegulas, lapides, & ſimilia, & eodem modo in vinea: nam cùm lex non patiatur ædificia dirui, dat hanc actionem domino tigni, ad duplum ęſtimationis illius. Io. Criſp. in ſuo tract. termino. actio. num. 166. poſt volumen Iaſ. de actio. res tamen poteſt ab ædificio ſeparari, quando priſtina facies ædificij, per eius ſeparationem non mutatur. Barto. in l. 33. §. interpoſito. ff. de adminiſtra. & peric. tuto.

De actione noxali.

PRo dãno dato alicui per animal, dominus animalis teneẽ ad totale intereſſe; & dando animal, quod dedit damnum pro noxa, non liberatur, ſi ſciuit naturam animalis, vt præſumitur, ſi fuerit apud eũ aliquo tẽpore, & dimiſerit ſine cuſtodia. Borg. Caual. deciſ. 26. nu. 57. part. 2. ſi autẽ abſque culpa, & negligentia domini, damnũ datum ſit, tunc dando animal pro damno, dominus liberatur. ibi. num. 58. vide Caſſa. in cõſuet. Burg. tit. *des iuſtices*. rub. 1. §. 6. gl. 6. n. 17.

Actio noxalis eſt arbitraria, de qua vide per Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 5. nu. 13.

Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.

SI quis in iure interrogetur, an quadrupes, quæ pauperiẽ fecit, eius ſit, reſpondere tenetur, vt ſi bos meus occiſus fuerit à tuo: quia tunc teneris, ſi confitearis bouem tuum eſſe. l. 7. ff. de interrog. actio.

Hęc actio habet locum contra eum, qui dùm haberet aliquod animal quadrupes, illud animal dedit damnum alteri, de qua vide per Io. Criſp. in ſuo tract. termino. act. nu. 171. poſt volumen Iaſ. de actio.

In actione de pauperie concluditur alternatiuẽ ad duo, nempe aut ad æſtimationem noxæ datæ, aut animal, quod nocuit pro noxia tradi. Guid. Pap. ſing. 784.

De his, qui deiecerunt, vel effuderunt.

DE actione, quæ datur contra eũ, qui aliquid deiecit, vel effudit e domo, & alteri nocuit, vide per Io. Criſp. de Mont. in ſua tractat. termino. actio. nu. 104. poſt volumen Iaſ. de actio.

Vrinam, immundicias, & vinum putridum in viã proijcere, prohibitum eſt. Franc. Marc. quæſt. 433. part. 2.

Ille, ex cuius cenaculo aliqd proiectum, vel effuſum ſit (ex quo quis patitur damnũ) obligatur

ex quasi maleficio, in quo duo sunt specialia, quæ nõ sunt in vero maleficio: primũ erit, qa solutio vnius liberat alium; secundũ, ille, qui soluit potest agere contra illum, qui verè deliquit. l. 1. §. is quoq; ex cuius. ff. de act. & obli.

De hac actione vide in §. item is ex cuius, & §. si filiusfa. instit. de obli. quæ ex quasi delic. nasc.

De lege Aquilia.

Damnum ex culpa omissionis cõmissum non venit in actione legis Aquiliæ. Afflic. dec. 57. nu. 8.

Iudex in actione iniuriarum, non debet habere rationem damni, quia illud venit per actionẽ legis Aquil. DD. de Rota dec. 1. de iudicijs i antiq.

Actio legis Aquiliæ contra negantem competit ad duplũ. Ias. de act. §. sequens vers. ex maleficijs n. 19. vide §. ex maleficijs, & §. i dupli, insti. de actio. & §. studiũ, Auth. de triẽte, & semisse.

De materia huius actionis, vide Ias. ibi. nu. 92.

Condemnatio dupli procedit contra negãtem ex lege Aquilia, si damnum dedisse probetur, intellige tamen in condemnatione facta ab homine, nõ si à lege. Marc. de Mant. sing. 494.

Criminalis pœna an locum habeat, vbi habet locum legis Aquiliæ actio, vide Maran. in suo Spec. part. 4. tit. an iudicium sit criminale, vel ciuile distin. 1. nu. 90.

Animalium dominus vtili aquilia tenetur, etiã si illo ignorante damnum datum fuerit. Dec. consi. 550. lib. 2.

Pro damno dato ab hærede ante restitutionẽ, tenetur hæres actione ex testamento, post restitutionẽ verò actione legis Aquiliæ. l. si hæres. §. si hæres. ff. ad Senatusc. Trebellia.

Actio legis Aquiliæ excludit actionem de dolo. l. 7. §. si seruum. ff. de dol. mal.

Si homo petitus dolo possessoris deterior factus sit, deinde sine culpa eius ex alia causa mortus, æstimatio nõ fiet eius, propter quod deterior factus sit, quia nihil interest petitoris, sed hoc quantum ad actionem in rem, legis autem Aquiliæ actio durat. l. 28. §. si homo. ff. de rei vendic.

Actio legis Aquiliæ nõ datur in hæredem, quotiescunque delictum purgatur per actionem descendentem ex delicto; secùs autem, si purgatur per actionem descendentem ex contractu, vel quasi; quia tunc hæc actio datur contra hæredem. l. 10. ff. communi diuidun.

Vbi actio legis Aquiliæ competit, ibi potest agi criminaliter. gl. fin. in l. fin. ff. de priuat. delict.

De materia huius actionis, vide per tot. titu. ff. arbor. furtim cæs.

Actio legis Aquiliæ, quando locum habeat, vide Hartm. Hartma. c. 4. tit. miscellanea. lib. 1.

De incendio, ruina, naufragio.

De incendio domus vicinæ, & qui pro illo teneatur, vide Afflic. decis. 57. verùm si domus propter incendium destruatur, soluenda venit ab eis, quorum domus saluæ factæ sunt. Marc. quæst. 336.

Vicinus an vicino de incẽdio teneat, distingue, aut cõstat de culpa, & tũc tenet, aut non constat, & non tenetur. And. Gail. obser. 22. lib. 2.

Domus incendi causa diruta, sumptibus vicinorum reparari debet. Gail. d. obser. 22. nu. 4. Marc. de Mant. sing. 351. l. 2. §. ad leg. rhodiam, & ibi. Bart. & Bald.

Vicinus ædes intercidens, ne ignis ad se perueniat, eo facto nõ tenetur; sed quare, vide Pet. Roy. dec. 3. litu. n. 207. in decisio. diuers. To. 2.

Vicinus, qui propter timorem pestis domum vicini, & quæ in illa erant comburit, ad æstimationem domus tenetur; secùs esset si hoc fuisset factũ publica auctoritate. Dec. cõs. 612.

Domus vicini potest impunè destrui timore ignis, si peruenerit ignis vsque illuc; aliàs secus. l. 7. §. est & alia. ff. quod vi, aut clàm, vide Bar. in d. l. 7. §. est & alia. ff. quod vi, aut clam, si cit. l. 50. ff. ad leg. Aquil.

Conductor vt ab incendio excusetur, quid probare teneatur, vide Afflic. decis. 57. & Fran. Marc. q. 61. & non tenetur de leuissima culpa.

Incendij periculum non transit in dominum, per factum familiæ, aut familiaris, vel hospitis. Afflic. ibi. num. 5. Menoch. consi. 53. vol. Io. Gal. quæst. 123. vide tamen Gramma. decl. 9. And. Gail. obser. 21. lib. 2. nu. 6. Mago. decis. 11. Rot. Floren.

Incendiarius dolosus punitur lege Cornelia de siccarijs. l. 1. ff. de his, qui accusar. possu. & l. 1. ff ad leg. Iul. de sicar.

Incẽdiariorũ quę sit pęna, vide Boe. dec. 26. ibi. nu. fi. Marc. q. 134. nu. 18. par. 2. & q. 417. Andr. Gail. obser. 22. lib. 2. Rot. Ausnio. decis. 74. decisio. diuerso. Tom. 3. Bart. in suo tract. de differentiis ius Cano. & Ciuilis n. 87.

Licèt non sit infligenda pęna corporalis pro incendio, vbi neque dolus, neque lata culpa interuenit, incendiarius tamen tenetur ad damni æstimationem. Fran. Marc. q. 61.

Pęna in cẽdiarijs imposita ad hoc, vt habeat locum requiritur, quòd nedum domus cõbusta sit, verum etiam, quòd ibidem homo ex dicto incendio interierit. Gramm. vot. 19. nu. 5.

Incendia sępius fiunt culpa habitantium, & custodes de negligentia puniuntur, & incendiarius, qua pęna puniatur, vide Bart. in l. 1. ff. de offic. Præfec. vigil.

Qui ex proposito incẽdit domos pęnis hic descri ptis

ptis punitur; cuius autem negligentia, & non dolo ignis damnum vicinis dedit, punitur ciuiliter, vel modicè castigatur. l.28. §. incendiarij. ff. de pœnis.

Quas pœnas patiantur hi, qui naufragij, & incendij bona occupant, & detinent, vide per Marc. q.893. part.2.

Fiscus de naufragio nihil percipere debet. ibid. & damnum nauis honustæ cōmunis est. Marc. d. quæst.893. num.4.

Inuadentes bona naufragij sunt ipso iure excōmunicati. ibid. num.9.

Res, quæ pro derelicto in mari proijciuntur, primo occupanti conceduntur, & illius fiunt. ibid. num. 21.

Hodie contra surripientem de naufragio pœna est aucta: quia publicantur bona, & omnis contraria consuetudo, vel statutum cassatur, nisi essent nauigia piratica, vel imperij inimica, pro quibus nulla imponitur pœna. Auth. nauigia. C. de furt. & ser. corrup.

Quando conductor teneatur de incendio, vide Io. Ant. Trigo. sing.57.

An conductor teneatur de incendio commisso in domo, culpa aliorum, quibus ipse sublocauerat, vel aliter de consensu ipsius habitabāt in domo conducta, vide Io. Pap. lib.22. ti. 11. arrest.1. Menoch. de arbitr. lib.2. cas.390.

Conductor propter incendium ad damni emēdationem non tenetur, nisi constet de culpa ipsius. And. Gail. obser.21. lib.2. ratio, quia incendium inter casus fortuitos connumeratur, & ipsos nemo præstare tenetur. Gail. d. obser.21. & ad hoc, vt conductor ad illud teneatur, locator tenetur probare determinatam personā; sed quomodo, vide Rol. consi. 95. vol.2. Mago. decis.111. Rot. Floren.

In materia incendij quinq; possunt dari casus: primus, quando incēdium casu fortuito exortum fit, & de eo nemo tenetur. Mysing obser. 88. cent.6. vide Rol. consi.95. vol.2. nu.18.

Secundus, si dolosè, & data opera incendium excitatum sit, & quidem in oppido, tunc si conductor sit persona leuis, non solūm ad dānum tenetur, sed etiam criminaliter quoque puniri potest; sed quid, si sit persona honesta, vel extra oppidum fuerit excitatum incendium, vide Mysing. d. obser.88. nu.5.

Tertius, quando incendium lata, vel leui culpa conductoris exortum fuit, tunc enim ipse cōductor ad omnis dāni reparationē tenetur; sed an hoc casu debeat puniri, vide ibid. nu.9.

Quartus, quando incendium euenit culpa leuissima cōductoris, tūc ille nō tenetur ad dānū. Mysi. d. obs.88. n.11. vide Rol. cōs.95. vol.2.

Quintus, & vltimus casus erit, quando non apparet de exorto incendio, nec constat de culpa conductoris, tunc præsumitur culpa inhabitantium euenisse; sed hæc culpa præsumpta pro leuissima reputatur, nec obligat conductorem, non probata leui culpa. idem Mysing. d. obser.88. nu. 12. vide tamen Afflic. decis.57. Gram. decis.3. Fran. Marc. q.61. part. 1. & quæst.421. part.2.

Casus incendij præsumitur semper contingere culpa eius, qui rem debuit custodire. Henric. Boer. in suis singularibus tit. præsumptio, & fictio, num.6.

Vbi habitantes in domo erant cōsueti esse vigiles, si alia iudicia contra eos non appareant, non tenentur de incendio, licèt aliàs incendium præsumatur ortum culpa inhabitantium. Hippol. sing.74.

Incendium à quibus in dubio immissum in domo, vel prædio iudicetur, & quæ iudicia hoc casu ad torturam sufficientia sint, vide Excel. P. Tessau. decis.24.

Ex calamitate naufragij nemo bona sua amittere debet, & statutum, aut consuetudo contraria non valet. And. Gail. obser.18. lib.1.

Quando sunt plures in loco, in quo exortum fuit incendiū, quid iuris, vide Menoc. cōs.53. num.23. volum.1.

Statutum, quòd villa teneatur resarcire damna per incendium illata, valet, & villa tenetur virtute huius statuti, licèt ignoret origo incēdij. Mago. decis.24. Rot. Flor.

Excipiens in contractu, quòd nolit de incendio teneri, nihilominus tenetur, si illud fiat per se, vel per suā familiā. Ludo. Rom. sing.29.

Incendium cuius culpa, & facto commissum creditur, qua pœna puniendus sit incendiarius, & multa alia de incendio vide per Menoch. de arbitra. lib.2. cas.390. & Ioseph. Ludo. decis. Perus. 25.

Qui promittit innocentem ignem habere, si casu fortuito oriatur incendium, non tenetur. l. 10. §. si colonus. ff. locati.

Quod cuiusq; vniuersitatis nomine, vel contra eam agatur, & de ipsa vniuersitate.

Vniuersitati imputandum non est delictum, quod à singulis commissum est. Oza. decis. Pede.88. num.1. & 26.

Vniuersitas non tenetur pro delicto de nocte ab aliquo de vniuersitate patrato, etiā si statuto caueatur, pro delicto alicuius ipsa vniuersitas teneretur. ibi. nu.11. & 32. vide & deci.138. nu. fin. eiusdē.

Qn̄ vniuersitas ex dispositione statuti, decreti, vel

ti, vel consuetudinis, teneatur pro damno ab alio dato, vide Ozasc.d.dec.88.nu.18.25.& 31.

Vniuersitati quando ratione alicuius delicti cõmissi pęna imponit pecuniaria, pro qua soluenda imponenda esset collecta, tunc innocentes contribuere non tenentur. Ozasc.deci. 90.nu.9.Cabal.milleloq.fin.

Vniuersitas ob ratihabitionem commissi delicti subsecutam punitur, & obligatur. Ozasc. decis.138. nu.6. vide Cabal. milleloq.fin. sed quando dicatur ratificare, vide Nat.cõsi.493.

Ratificatio an inducatur per actum concernẽtẽ prouisionis executionem per syndicos promissæ, vide Crescen.decis.1.tit.de procura.

Vniuersitas soluens impensas factas per syndicum, in lite nõ legitimẽ constitutum, videtur gesta per eum ratificare. Dec. consi. 298. & consi.449. nu.35.

Vniuersitas congregata sciens procuratorem suum excedere fines mandati, si non contradicat consentire videtur, & obligatur. Rolan. consi.70.vol.1.nu.32.

Vniuersitas delictis (quæ cõtra dominum committuntur) resistere tenetur; aliâs non resistẽdo delinquere dicitur. Ozasc.deci.138.nũ.7.

Vniuersitates, & subditos teneri resistere dominis notoriẽ delinquentibus, aliâs videri participes delictorum, quomodo intelligatur, vide Ozasc.d.decis.138.nu.22.& 26.

Vniuersitatis congregationem requiri, vt ea ex delicto obligetur, de quo delicto intelligatur, vide ibid.nu.27.

Vniuersitas qñ ex delicto nõ obligetur.ibi.n.28.

Fortificatio, aut exterarum gentium introductio, quando ab vniuersitate licitẽ fieri possit, vide ibid.num.29.

Delictum qñ vniuersitatis nomine factum præsumatur, siue de eius mandato, vide nu.31.

Vniuersitas deliquisse non præsumitur ex eo, ꝙ multi, aut fortasse omnes ad locum commissi delicti accesserunt, & bona rapuerint. Ozasc. decis.138.nu.32.& 33.

Quando factum hominum vniuersitatis censeatur factum ipsius, vt ipsa vniuersitas condemnetur ad interesse respectu damni dati per particulares, vide Affic.decis.376.

Quando commoditas turbationis peruenir ad vniuersitatem præsumitur, quod habuerit ratam d. turbationem, & molestationem. ibid.num.4.

Patientia vniuersitatis habetur loco mandati. ibid. num. 6.

Factum à singulis censetur factum vniuersitatis, quando vniuersitas sciuit, & passa est non contradicendo, & factum non erat momentaneum. Beninten.decis.70.nu.fin.

Ciuitas, aut vniuersitas quando possit delinquere, vide Mysing.obser.78.cent.4. quando obligetur ex delicto, ibid. obser. 79. & quæ requirantur ad hoc, vt possit puniri, vide Hieron. Magon. decisio. Luc. 72.

Communitas non potest puniri pro delicto cõmisso per Ciues, etiã si omnes Ciues (vexillo erecto, & pulsata campana) illud delictum fecisset, nisi perpetratum fuerit ex proposito, & concilio præcedente deliberatione. Gasp. Cabal.milleloq fin.vide Natt.consi.83.num. 9. & consi. 493. ibid.

Vniuersitas criminaliter accusata, respondere potest per syndicum.Bart.in l.18.C. de re militari.lib.12.nam in causa criminali vniuersitatis admittuntur procurator, & syndicus, siue in defendendo, siue in accusando. Mysing. obser.76.nu.4.Guid. Pap.q.106.in fine.

Vniuersitas non potest se in vnum congregare sine licentia Iudicis, aliâs punitur, quod limita, quando vniuersitas esset in longeua cõsuetudine contraria.Guid.d.quæst.106.Boer. decis.60.num.12.& 13.

Vniuersitati se congregare (nisi statutis confirmatis, & superioris auctoritate) vetitum est. Franc Marc.q.162.par.1.& q.627.par.2.

Error iuris execusat à pęna vniuersitatem, quæ æquiparatur minori.Craue.consi.4.nu 26.

Vniuersitas agere potest pro iniuria illata singularibus de vniuersitate; non autem illam remittere potest. Craue.consi.45.

Vniuersitas ex delictis obligatur, causam successiuam non habentibus, etiam absque vlla concilij congregatione.Ozasc. d.decisio. 138. nume. 10.

Vniuersitas ob crimen rebellionis prædari, ac solo æquari potest. ibi.nu.15.

Actor vniuersitatis ad singulas, & omnes causas constitutus, etiam pro futuris causis, an constitutus censeatur, vide Excel. P. Tessau. decisio. 59.

Ciuitatibus, quæ non sunt hostes, potest hæreditas per fideicommissarium restitui, & agere possunt per earum syndicos. l. omnibus. ff.ad Trebellia.

Libellus potest dari contra communitatem, sicut contra singularem personam.l.7. §. item municipem.ff.ad exhibendum, sed de libello ipsius vniuersitatis, vide Barto. in Rub.C.de iure fisc. lib. 10.

Ex mutuo facto admiuistratori Ciuitatis, si est in eius vtilitatem conuersum, Ciuitas conuenitur, aliâs ipse administrator. l. 27. ff. si cert. peta.

Vniuersitas vt obligetur in his, quæ sunt communia pluribus vt vniuersis, debent adesse ad minus duæ partes de tribus. Anto. Capic. decis.4.in prin.& nu.27.28.

Vniuer-

Vniuersitas an obligetur per factum duarũ partium præsentium, etiam sine vocatione aliorum, cùm omnes sint vocandi iuxta loci consuetudinem, vide Capic. ibid. nu. 3.

Notarij statur assertioni, q contrahentes fuerunt duæ partes vniuersitatis, vbi nominum descriptio non requiritur de substantia, vel vbi requirebat, & sunt descripta, quod aliqũ limitatur, vide Capic. d. decis. 4. nu. 5.

Iura disponentia præualere, & validum esse id, quod à maiori parte gestum est limitatur, quando vniuersitas aliquid faceret non de necessitate; sed ex voluntate, non praeedente euidenti vtilitate: tunc enim requiritur consensus omnium. Capic. ibid. & per consequens cõsensus duarum partium sufficit, vbi de vtilitate, vel necessitate tractatur; aliàs requiritur consensus omnium. ibid. nu. 6. qđ limita, vt in nu. 7. & 8.

Vniuersitas an possit præscribere debitum in actione personali, non obstante mala fide, vide num. 10. ibid.

Maior pars vniuersitatis præualet in his, quæ sunt communia pluribus vt vniuersis; sed nõ in his, quæ sunt communia pluribus vt singulis: quia tunc requiritur consensus omnium, & quæ dicantur communia pluribus vt vniuersis, & quę pluribus vt singulis, vide Afflic. decis. 15. Vinc. de Fran. decisio. 197. & Fran. Marc. quæst. 489.

Quando homines vniuersitatis adinuicem simul consentiunt, propter consensum adhibitum emanat quoddam pactum, seu contractus inter ipsos factus, sicut si ex quolibet alio cõtractu, seu pacto multi se obligarent, & ideò virtute talis cõsensus possunt cõpelli ad obseruandum. Guid. Pap. q. 63 1. num. 7.

Vniuersitas carens iurisdictione condens statutum super concernentibus administrationẽ rerũ ipsius, non potest statuto apponere pœnam, nisi de consensu statuentium hoc fiat: nam possunt homines obligare se inuicẽ sub pęna ad obseruationem statuti. Capel. Thol. q. 406. vide Guid. Pap. q 63 1. nu. 7.

Vniuersitas non recognoscens superiorem de facto habens iurisdictionẽ, potest omnia statuere, quæ potest Princeps. ibid. in additio. quando possit condere statuta, vide supra tit. de statut. in genere lib. 1.

Populus carẽs iurisdictione sine auctoritate superioris circa causarũ decisionẽ statuere nõ pôt; secùs circa administrationẽ rerũ suarũ. Bar. in l. omnes populi ff. de iusti. & iure.

Licèt successores, & subrogati in vniuersitate obligentur ex contractu, & obligatione prædecessorũ, tamen venientes contra iuramentum illorum non dicuntur periuri. Hartm. Hartm. cap. 1. tit. de iuramentis lib. 2.

In actu vniuersitatis requiruntur ad minus duæ partes vniuersitatis, sed sufficit maiorem partem istarum duarum præsentium consentire. Marc. q. 225. par. 1. & q. 783. nam factum à maiori parte præiudicat minori. Marc. ibid. q. 226. & quod facit maior pars vniuersitatis ob necessitatem, alij de vniuersitate improbare non possunt. Crau. consi. 195. nu. 8.

Vniuersitas, quæ facit corpus, seu collegium non obligatur, nisi simul congregata consentiat. Dec. consi. 437.

Defensor Ciuitatis, potest deferre iuramẽtum, si est ei mandatũ. l. 34. §. defensor. ff. de iureiu. & illud pręstare. l. 96. ff. de condit. & demon.

Cõtractus facti p Officiales publicos, sunt seruãdi p sequentes Officiales, nec possunt per eos retractari, sine auctoritate superioris. l. 11. §. agri. ff. de publica. & vectig.

Instrumẽtum syndicatus per vniuersitatem celebratum circa præiudicialiã, debet continere nomina singulorum specialiter annotata. Capic. decis. 4. num. 42. sed syndici quomodo creantur, vide Marc. q. 779. & 780.

Mandatum procuratorium communitatis, quæ ad validitatem requirat, vide Mysing. obser. 76. cent. 1.

Syndicus, vel áctor ad vnam causam, pôt eadẽ facere, q̃ syndicus vniuersitatis. Capi. decis. 5.

Consules, & syndici nihil præter expensas, & sumptus ab vniuersitate consequi possunt, nisi aliter seruetur de consuetudine. Guid. Pap. q. 68. nam syndicus, & tutor eiusdẽ sunt iuris. ibid. nu. 4.

Vt rector expediat negotia vniuersitatis, requiruntur duæ partes. Aegid. Bellam. cõclu. 275.

Iudicis decretum, an requiratur in cõstitutione syndici, vide Capel. Thol. q. 34.

Actor vniuersitatis non cauet de rato, nec magister ipsius vniuersitatis. l. 9. ff. rem rat. habe.

Syndicus vniuersitatis nõ potest agere, vel cõueniri pro iuribus singulorũ de vniuersitate. DD. de Rot. decis. 1. de dol. & contuma.

Ciuitas potest cogere Ciues ad suscipiendum legationem, vel defensionem Ciuitatis: tamen talis legatus captus ab hostibus, recuperat pretium suæ redemptionis à Ciuitate, nisi fuerit in culpa. vide Rot. Auenio. decis. 126. in decisio. diuerso. Tom. 3.

De satisfactione, quæ præstanda est domino, si ille pro Principe, pro Republica, vel communi vtilitate rem suã errogauerit, vel amiserit, vide ibid. decis. 127.

Si syndicus vniuersitatis nõ pcurauerit relaxationẽ alterius consyndici arrestati, vel aliter malè versatus fuerit in officio, vti suspectus debet remoueri. vide Craue. consi. 132.

Vniuer-

Vniuersitas potest deferre iuramentum administratoribus. Crau.consi.238.
Syndicus vniuersitatis transigere potest in causa dubia.ibid.nu.4.
Mandatum vniuersitatis non valet,si non appareat in cõstitutione procuratorum, ꝙ interuenerint duæ partes ex tribus totius vniuersitatis,imò non videtur sufficere,si Notarius attestetur, quòd interuenerũt duæ partes ex tribus,pro ut ipsi Consiliarij asseruerunt:sed requiritur, ꝙ Notarius attestetur simpliciter à se ipso de interuentu duarum partium ex trib.Crau.consi.265.vide Rol.consi.90.vol.1.
Syndicus vniuersitatis potest appellare ꝓ vniuersitate. Crau.consi.278.
Syndicus creatus ab ipsa vniuersitate hẽt maiorẽ potestatem, quã vnus procurator priuatæ personæ; quia talis syndicus censetur habere mandatum cum libera.Crau.consi.278. Franc. Marc. quæstio. 909. ideò potest expedire omnia illa, quæ requirunt speciale mandatum. Marc.ibid.
Gesta per procuratorem minus legitimũ prosunt vniuersitati,ad cuius vtilitatẽ pertinẽt; sed nocere nõ possunt. Craue.cõsi.279.col.3.
Priores Ciuitatis vniuersitatem non obligant. Craue. consi.317.
Ad renunciandum sententiæ, quæ iu rem iudicatam transiuit in fauorem vniuersitaris requiritur,quod syndicus speciale habeat mãdatum. Dec.consi.199.
Quomodo probetur, quòd communitas damnum dederit, vide Dec.consi.221.
Confessio syndici nocet cõmunitati. Dec.cõsi. 221.& consi.298.
Duo ex tribus syndicis habent potestatem administrandi, & exequendi mãdatum sibi attributum. Dec.consi.298.
Defensores(quos Greci syndicos appellant) & qui ad certam causam agendam, vel defendendam eliguntur, laborem personalis muneris aggrediuntur. l. 18. §. defensores.ff. de munerib.& honor.
Communitas constituens procuratorem, syndicum,vel institorem, si ille mandatum sibi datum excedat,non tenetur de eius facto,in quo excessit.Dec.consi.437.
In mandato generali Reipub. non venit rerum suarum alienatio, nisi lege municipali aliud caueatur. Bar.sing.21. Pet.de Raue.sing.561. vide l.3.§ planè.ff.quod vi, aut clàm.
Concilium Ciuitatis de iure cõmuni eligit Officiales,& syndicos,& electio facta de aliquo debet ipsi nunciari.Bar.in l.2.C.de Decurio. lib.10.num.8.& 9.& habet illam potestatem, quam habet totus populus, & æquiparatur ordini Decurionum. Bar.in l.5.C.de vsuris.

Citare Rempub.quando quis vult, an sufficiat citare syndicum, vel aliàs sit faciẽda citatio vt valeat, & contumacia syndici non nocet Reipub.vide Bar.in l.1.C.de iure Reipu.li.11.
Syndicus si fuerit constitutus per Conciliũ ad obligandum commune, populum, & singulares personas pro aliquo contractu, singulares pſonæ pro tali contractu poterunt conueniri. Bart.in l.27.ff.si cert.pet.vbi plenè de obligatione facta per administratores alicuius loci, & in l.4.§.actor.nu.9.ff.de re iudic.
Iudex potest cogere vniuersitatem ad faciendum syndicum. Bart.in l.4.§.creditoribus.ff. de fideicom.libert.
Actor vniuersitatis quando constituitur nõ requiritur decretũ superioris,nisi in pertinentibus pariter ad superiorem, & vniuersitatẽ, vide Bar.in l.9.nu.8.ff.rem rat.habe.sed constitutus cum decreto superioris, potest reuocari sine decreto.Bar.ibid.nu.9.
Decretum superioris in constitutione actoris præsumitur interuenisse, quãdo constat vniuersitatem fuisse de mandato superioris cõgregata.vide nu. 10.
Fratres minores possunt constituere syndicum ad capiendam hæreditatem. Bar.consi 6.
Actio iudicati nõ datur in actorem municipij, si se liti non obtulit.l.4.ff.de re iudic.
Respub. propter moram renetur ad vsuras, & propter temeritatem ad impensas litis,licèt regressum habeat contra administratorem.l. 80.§.etiam de legat.2.
Omnes villę,& Ciuitates possunt habere, & facere proprium, & bursam communem, sed in Regno Franciæ hoc non permittitur sine licentia superioris.Guid.Pap.q.106.
Vniuersitas non potest condemnari pro frumẽto,quod peruenit ad manus singulorum, nisi fuerit distributum conuocato Concilio. Mohed.decis.125.
Ciuitatis Cõcilium totam Ciuitatem repræsentat.Marc.q.780.n.4. quod intellige, vt tradit Crau.consi.195.nu.5. vide Dec.consi.600.
Vniuersitate congregata ad aliquem actum, si pars ipsius recedat infecto actu, an vniuersitatis potestas penes eos, qui supersunt remanserit,vide ibid.q.781.
Consensus in actu vniuersitatis in cõmuni præstandus est. Marc.q.784.
Vniuersitas satis cõuocata videtur ad campanæ sonum, vel vocem præconis. ibid. q.785. sed an pars Ciuitatis possit se cõgregare inconsulto superiore, vide Marc.q.126.part.2.
Communitas,quæ nihil commune habet,vnde soluere possit, collectã facere compellitur, vt in collectæ receptorẽ exequutio fieri possit. Marc.q. 802. sed quomodo, & quando vniuer-

vniuersitas possit imponere collectas, & de materia, vide infra tit. de tributis, & collect.
Singulorum bona pro debito vniuersitatis capi non debeat, & quid, si vnus de vniuersitate soluendo nō sit, vide Marc. ibid. nu. 2. & 3.
In congregatione vniuersitatis debet attendi consuetudo, & an sit necessaria auctoritas superioris, vide Craue. consi. 4. nu. 19. Bart. in l. 7. C. de nummer. lib. 12.
Quando subditi aliquid habēt tractare de causis proprijs, quas habent cum Dominis, vel contra Officiales, tunc possunt se cōgregare sine licentia Dominorū. D. Sol. in suis comment. in antiq. constitutio. gl. 2. super decreto Castellanis fol. 2. vide Barto. in l. 18. ff. de aucto. & consen. tuto.
Duæ vniuersitates possunt se congregare absque consensus Dominorum, & pacta inire, dummodo non tendant contra ipsos Dominos, vide Menoch. consi 28. vol. 1.
Cōgregatio vniuersitatis, aut Capituli fieri debet legitimè ad sonum campanæ, & more solito; aliàs gesta non valent, & casu, quo cōsuetudo sit in cōtrarium, illa consuetudo debet prius probari ad validitatem gestorum. Craue. consi 134. num. 5. vide Bar. in l. 3. C. de præd. Decurio. lib. 10.
Interuentus superioris in actibus vniuersitatū, non videt necessarius, nisi vbi agitur de magno præiudicio. Craue. consi. 238.
Potest vniuersitas sine interuētu superioris recipere redditionem rationū ab administratoribus rerum vniuersitatum, maximè si hoc habeat ex consuetudine. Craue. d. consi 238.
Vbi omnes de vniuersitate non solemniter cōgregati sunt præsentes, & aliquid faciunt, valet quod actum est, perinde ac si vniuersitas solemniter cōgregata fuisset. Dec. cōs. 199. n. 6.
Factum ad hoc, vt dicatur ab vniuersitate requiritur, quod factum sit de communi consilio. Dec. consi. 667. nu 9.
Vniuersitatis ius omne residet in præsentibus, etiam si non constituant duas partes, quando vocata fuit vniuersitas legitimè de mandato superioris. Natt. consi. 454. Tom. 1. nu. 9.
Absentes extra Ciuitatem in actibus vniuersitatis vocandi non sunt, etiā in causis arduis fallit tribus in casibus, de quibus vide per Natt. consi. 67.
Vniuersitatis actus non valet, nisi in eo interueniantur duæ partes ipsius: sed si instrumentum hoc non dicatur, an præsumatur, vide Natt. consi. 142. nu. 9.
Consentire omnes de vniuersitate debent, in arduis explicandis, nec sufficit, quod actus expliceatur p aliquos noīe aliorum. Ant. Corset. in suis sing. litera C. sing. cōpromissum. 1.
Syndicatus factus in Concilio ab habentibus auctoritatem faciendi statuta, habet vim legis, & per talem syndicatum, possunt obligari bona singulorum. Bar. in l. 22. C. de dona. tio. int. vir. & vxor.
Minor non habet vocem in Concilio, neque in constitutione syndici. Bart. in l. 5. ff. de oper. nou. nunciatio.
Domino, & subditis de re prædiali decertantibus, subditorum quemlibet litis sumptibus conferre teneri, & si nihil habeat soli, obseruatum legitur ex libris placitō. Curiæ. lib. 4. c. 3. tit. 2. in decis. diuerso. nam iam satis interest, quod fieri potest, vt postea habeat. ibid.
De famoso libello, vel agnoscendo, vel abnegando, non vniuersos, sed singulos esse rogādos, habetur in d. tit. 3.
De controuersia nata inter duo vicinia oppida occasione vaconis, quam petebat malus oppidum ab inferiori ratione cuiusdam transactionis, vide decisio. 128. Rot. Auenio. in decisio. diuerso.
Corpus vniuersitatis semper est idem; ideò nō mutatur per mortem hominum, quibus alij postea successerunt, quare acta facta contra prædecessores ipsius vniuersitatis, nocent successorib. Io. Pap. lib. 7. tit. 2. atrest. 1.
Pariter in causa vniuersitatis sententia lata cōtra prędecessores nocet successoribus, etiam asserentibus, quòd nō sint hæredes antecessorū. Guid. Pap. sing. 227. & q. 279. & è contrà. Marc. de Mant. sing. 191.
Vniuersitas cogitur deputare syndicum ad instantiam illius, qui vult mouere litem contra ipsam. Pap. lib. 7. tit. 2. atrest. 2.
Acta facta contra syndicum nocent vniuersitati, licèt ipse syndicus notam non fecerit hominibus ipsius vniuersitatis, pro vt tenebatur, ipsa tamen vniuersitas hoc casu habet regressum contra syndicum, notificationem omittentem. idem Pap. ibid. atrest. 4.
Maior pars vniuersitatis, non potest reuocare gesta per totam vniuersitatem nemine discrepante. Crauet. consi. 131. sed quō dictum intelligatur, vide Craue. consi. 45. nu. 8.
Vniuersitas potest conficere noua registra, & compellere homines ad registrandum. Craue. consi. 195. vide infra tit. de tribut. & collect.
Maior pars vniuersitatis sufficit in his, quæ fiunt ob publicam vtilitatem, licet statuto caueatur, quòd omnium consensus sit necessarius, Craue. consi. 195. nu. 8.
Suspicio est contra particulares vniuersitatis, se opponētes, ne fiat statutum ob publicam vtilitatem. Crau. ibid. nu. 9.
Ex possessione particularium ius non acquiritur vniuersitati. Craue. d. consi. 3

Ciuitates

Ciuitates duæ vnitæ adinuicem, quarũ vna est multum pinguis, & alia multum grauata debitis, an vna debeat alterius debita, & onera supportare, vide Iaſ. de actio. in §. in personam, nume. 13.
Executio an in bonis singulorum fieri posſit pro debito vniuerſitatis, vide Maran. in ſuo Specu. par. 6. cap. & poſt omnia nu. 42.
Prohibitio facta hominibus alicuius loci, non habet locum in collegio, vel vniuerſitate. Dec. conſi. 486.
Ciuitas ſtatuendo poteſt lædere iura ſingularũ perſonarum, ex cauſa reſpiciente publicam vtilitatem. Natt. conſi. 12. Tom. 1.
Ciuitas pôt cogere priuatum ad mutuandũ ex cã vtilitatis, & neceſsitatis publicę. Nat. ibid.
Vniuerſitas non poterit compellere particularem de ipſa vniuerſitate, vt accedat ad coquendum panem ad furnum communitatis, licèt eſſet ſolitus antea ire, nec ob id poterit eum priuare ſua parte redituum furni ipſius communitatis. Natt. conſi. 325.
Nunquid ſingularis litigans contra vniuerſitatem, teneatur côtribuere in expẽſis ipſius vniuerſitatis pro illa cauſa factis, vide Guid. Pap. ſing. 793.
Vniuerſitas eſt triplex, & quę ſit illa, quæ habet de iure communi merum, & mixtum Imperium, vide per Bar. in l. 1. ff. de dam. infec.
De bonis communib. vniuerſitatum, & de earum adminiſtratoribus, vide titu. ſeq. & ſupra lib. 1. tit. de adminiſtrato. & Offic. Ciuitat.

De bonis communib. vniuerſitatis.

IN alienatione rerum vniuerſitatis, quæ requirantur, vide Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 93. nu. 37.
Decreti ſolemnitas requiritur in alienationibus rerum vniuerſitatis. Capic. deciſ. 4. n. 9. & 29.
Limita, quando præceſsit mandatum ſuperioris ad congregandum. Capic. ibid.
Vniuerſitas Ciuitatis, aut caſtri; debet in alienatione rerũ adhibere quatuor requiſita, de quib. vide per Capic. d. deciſ. 93. & ipſis ſolẽnitatibus non poteſt renunciare. ibid. nu. 2.
Vniuerſitas dicitur poſsidere, licèt ſinguli de vniuerſitate paſculent, & poſsideant bona vniuerſitatis: ideò poteſt alienare ipſa bona poſſeſſa à ſingularib. in vniuerſo, niſi ad vſum publicum ſint deſtinata. Borg. Caual. deciſ. 22. nu. 12. par. 2.
Quando fit alienatiò de rebus communitatis, quæ ſolemnitates interueniri debeãt ad hoc, vt alienatio valeat, vide Rol. conſi. 90. vol. 1. Menoch. conſ. 80. vol. 1. nu. 22. & Bart. in titu. C. de venden. reb. Ciuit. lib. 11.

In mandato generali Reipub. non venit rerum ſuarum alienatio, niſi lege municipali aliud caueatur. Bar. ſing. 21. Pet. de Raue. ſing. 561.
Licitator primus alio plus offerente, ſi ille poſtea aufugerit, an liberetur, vide Boer. deciſ. 248. & ſupra tit. de diſtrat. pigno.
Quando res communes venduntur, vel accenſantur, debent de neceſsitate deliberari plus offerenti. Boet. d. deciſ. 248.
Vniuerſitas ex vna volens territorium, quod deſeruiuit paſcuis animalium antiquiſsimis temporib. infeudare, nempe, quòd pro ipſis paſcuis aliquid ſolueret, & animalium domini particulares ex altera negantes, an ſint audiendi, vide Capic. deciſ. 152.
Villa ſeparata ab alijs villis, & aggregata alicui caſtro, quo ad iuriſdictionem retinet communalia cum alijs villis, & poteſt petere diuiſionem dictorum communalium, & non poteſt accuſari de damno dato ante diuiſionem; ſed dicta diuiſio debet fieri de licentia ſuperioris. Borg. deciſ. 4. par. 2. de contract.
Bannimenta communalium non poſſunt fieri ab vna parte villarum (etiã maiori) niſi alijs vnitis vocatis. Borg. ibid.
Omnes villæ, & Ciuitates poſſunt habere, & facere proprium, & burſam communem; ſed in Regno Franciæ hoc non permittitur ſine licentia ſuperioris. Guid. Pap. q. 106.
Vniuerſitatis quæ ſunt, ad ſingulos non pertinet, & ècontrà. Ft an. Marc. q. 489. nu. 2.
Communitas archam communem, ſiue bona in communi habere poteſt, in quibus exequutio fit. ibid. nu. fin.
Bona cõmunia gerbida vniuerſitatis ad quos pertineant, & quomodo inter locos ipſius vniuerſitatis diuidi debeant, vide Crauet. conſi. 154. Menoch. conſ. 80. vol. 1. & quando non poſsint diuidi in præiudicium aliquotũ de vniuerſitate. vide Menoch. d. conſi. 80.
Quando res Ciuitatis debent diuidi, tantum debet habere pauper; quantum diues. vide Amanel de Clariſaquis. ſing. 255.
Communitas habet poteſtatem diſponendi de bonis ſitis in eius territorio: quia quicquid eſt in confinibus præſumitur, quod ſit communitatis. Dec. conſi. 525.
Communitas non poteſt ſoluere pro alio, nec ei remittere debitum liquidum. Ozaſ. deciſ. 95. nume. 29.
Adminiſtratores Ciuitatis licitantes, ſeu conducentes per interpoſitam perſonam res ipſius Ciuitatis, puniũtur in quadruplum, & contractus irritatur. Ozaſ. deciſio. 109. vide Menoch. de arbit. lib. 2. caſ. 459. nu. 17.
Maior pars vniuerſitatis præfertur in his, quæ ſunt cõmunia pluribus vt vniuerſis, & quãdo ſtatuit,

statuit, quod est vtile, vel necessarium. Capic. decis. 148. nu. 6. vide supra titu. prox. præced.
Camerarius communitatis, qui recipit granū, & introitus communitatis, quādo teneatur de diminutione, calo, & mancamento, vide Borg. Caual. decis. 8. de contract.
Officiales, & administratores cum pecunijs publicis lucrari possunt, & pro tali lucro non tenentur. Dec. cons. 86.
Respub. si habeat granum ad vendendū omnes tenentur emere, nec aliquis excusatur, licèt ei necessarium nō sit. Bart. in l. vnica. C. vt nemini liceat in emptione. lib. 10.
De administratione rerum ad Ciuitatem pertinentium, vide in tit. C. de administ. rer. lib. 11.
De rebus pertinētibus ad Ciuitates, vide in tit. C. de iure Reipub. lib. 11.

De his, quæ fiunt à maiori parte, & quando maior pars præiudicet minori.

Remissio partis debiti facta per maiorem partem creditorum nocet alijs in tribus casibus, vt cogantur remittere, de quibus vide per Afflic. decisio. 288. in alijs autem casibus non habet locum regula, quòd maior pars possit minori præiudicare, quādo creditores habēnt hypothecam. Afflict. ibid. nu. fin. ideò hoc casu creditor, qui non consensit concordio, non tenetur illi stare. Rot. Genu. decis. 57.
Creditoribus pluribus existentibus (data paritate crediti) præualet numerus personarum: ideò duo creditores in centum, præferuntur vni creditori in alijs centum. Capic. decis. 36. num. 3. aliàs maior pars intelligitur pro cumulo debiti; nō pro cumulo personarum. l. 9. ff. de pact.
Creditores in minori quātitate (ēt inuito debitore) cōpelluntur ad cōcursum. Capic. deci. 82.
Maior pars creditorum nō potest cogere alios ad concurrendum in concedendo dilationē quinquennalem debitori in persona tantū, & non in bonis. Vinc. de Fran. decis. 179. n. 9.
Maior pars creditorum potest cogere creditorem ex causa dotis ad concurrendum cū eis, in dilatione quinquennali, vide ibi. deci. 219.
Creditores possunt pauperi debitori remittere de debito, & aliquo eorum cōtradicente, statur maiori parti, si partē debiti remittere voluerit, secùs si rotum. Ludo. Rom. sing. 589.
Sententię maioris partis creditorum statur, nisi minor pars euidenter ostēderet opinionem eorum manifestam cōtinere iniquitatē. Bar. in l. 7. nu. 8. ff. de appellatio. recipien.
Creditorum pars maior paciscendo cum debitore, minori parti præiudicare potest: ideò saluusconductus concessus à maiori parte, obseruari debet etiam à minori. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 245. nu. 10.
Pactum maioris partis creditorum præsentiū nocet absentibus, & priuilegiatis hypothecā non habentibus. l. 11. ff. de pact.
Maior pars præfertur in his, quæ sunt cōmunia pluribus vt vniuersis; secùs in his, quæ sunt communia plurib. vt singulis, tunc enim consensus omnium requiritur. Capic. decis. 152. Marc. q. 889. par. 2. Vinc. de Fran. decis. 2.
Quando factum à maiori parte, ab omnibus factum censeatur, vide ibid. d. decis. 2. Fran.
Quando ex tribus partibus quis debet esse approbatus à duabus, vt valeat electio, sufficit ad validitatem electionis, si ex nu. 41. à 27. quis fuerit approbatus. Menoch. consi. 96. vol. 1.
In iudicādo maior pars trahit ad se minorem, sed vide quę in hac qōne obseruētur in Regno Franciæ in lib. placit. Curiæ. libr. 11. de Iudi. tit. 4. q. 20. in decisio. diuerso.
Factum à maiori parte Collegij, seu Capituli, aut vniuersitatis regulariter valet: fallit in casibus, de quib. per Ant. Corset in suis sing. litera V. sing. vniuersitas, & minor pars tenētur facere, quod maior fecit. c. 18. ex. de cēsib.
Quod maior pars facit valet: quia omnes facere videntur; sed quid iuris in iudicando, vide Hippol. sing. 376. fallit, quando lex, vel constitutio requireret consensum omnium. Ant. Trigo. sing. 114.
Quod maior pars facit, tota vniuersitas fecisse vr̄, etiam alia parte contradicente. c. in Christi. & ibid. glo. de pac. constan. in vsib. fend.
Maior pars quod facit, an omnes facere dicantur, vide per Bart. in l. 19. ff. ad municipales.
Vbi est par iurisdictio, maior numerus nō pręfertur. c. pastoralis. ext. de rescriptis.
Numerus, qui multum excedit præfertur auctoritati, & aliquando factum à minori parte præfertur facto maioris. c. dudum. 22. ext. de elect. & elect. potest.
Inuiolabiliter obseruari debet, quod fit à maiori, & saniori parte. c. 35. ex. eod.
In electionib. plus nocet contēptus vnius, q̄ si multi pręsentes contradicerent. c. 34. ex. eod.
Sufficit duas partes adesse, & maior pars Consiliariorū sufficit, vt consentiat in electione, & vox electi cōnumeratur inter eligentes. Bar. in l. 45. C. de Decurionib. lib. 10.
In vniuersitatibus ecclesiasticis præualet regulariter q̄ fit à maiori parte, nisi minor pars rationabiliter contradicat. c. 1. ex. de his, quę fiunt à maiori par.

Maior pars præsentium præiudicat absentibus. Bar.in l.1 1.ff.de pact.

In honoribus continuandis illud, quod maior pars facit, non videtur ab omnibus factum. Bar.in §.audient.Authen.de defenso.Ciuita.

Corpora plura quando simul coniunguntur, non vt facientia vnum corpus, sed vt diuersa, ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus, seu à maiori parte, oportet interuenire consensum cuiuslibet corporis. Abb. consi. 57.num.3. lib.1.

Hodie in his, quæ sunt communia pluribus vt singulis, quod fit à maiori parte, præiudicat alijs fauore libertatis.l.8.ff. de pact.

Non est in culpa qui facit, quod facit maior pars.l.pignus. C.de pigno.actio.

Duo arbitri possunt iudicare contradicente tertio, vel tacente: secùs eo absente: idem in duobus iudicibus tertio contradicente, dum tamen omnes iudicent.l.20.ff.de recep. arbitr.vide.l.32.ff.eod.

Iudicio maioris partis non semper statur.l. 11. & ibid.glo.ff.de seruit.rustic.prædio. ideò licet maior pars hæredum dissentiat, vnus tamen ad diuisionem prouocat, & sic hoc casu non statur voluntati maioris partis.l.44. ff.famil. ercifcund.

Potestatem maiorem quis consequitur ratione maioris partis.l.34.§. ne autem.ff. de donat.

Præferuntur quæ multis prosunt his, quæ paucioribus.glo.in §.labeo.l.66.ff. pro socio.

In eligendo tutore statur dicto maioris partis. l.20 §.ideoq;.ff.de testam.tutel.

Refertur ad vniuersos,quod publicè fit per maiorem partem.l.12 1.ff.de regul.iur.traduntur exempla ibid.per glo.

Maior pars trahit ad se minorem.§.2.institut. de satis. tuto.

De cōgregatione, monopolio, & conuenticulis personarum.

Onuenticula illicita (idest congregatio personarum) est prohibita, & domus, in qua celebratur est publicanda.l.côuenticula.C.de Episco. & Cler.

Seditiones,tumultus, conuenticulæ,& conspirationes in Ecclesijs (etiā côtra priuatam personam) nō debent fieri, sub pœna vltimi supplicij. l. 4. C. de his, qui ad Ecclesia. confug.

Conuenticula,& conspiratio prohibentur sub pœna, de qua in c. conuenticulas de pace tuenda in vsib. feud.

De illicita pactione,& congregatione,quæ dicitur monopolium,& qua pœna puniatur,vide per Azo.in summa.titu. C. de monopol.

Cœtus illiciti prohibentur fieri (etiam à veteranis) sub prætextu Religionis.l.2.ff. de extraordin. crimi.

Omnes confœderationes,coniurationes,& conspirationes, siue ligę Ciuitatum, & aliorum locorum illicitæ sunt, & prohibitæ, adeò vt etiam pœnæ in eos constitutæ sint, qui illicitas conuenticulas congregant,& in dubio semper præsumuntur illicitę. Mysing.obser. 2. cent. 6.

De ligijs, vnionibus, & colligationibus priuatorum reprobatis,& de pœna contrafacientium, vide Rot. Auenio.decis.89. in decisio. diuersô. Tom.3.

Congregatio dicitur illicita, quando per eam vsurpatur auctoritas Magistratus. Crauet. consilio. 4.

Congregatio, & conuenticula differunt, quia congregatio fit ad bonum, & conuenticula ad malum.Craue.ibid.nu.18.

Congregans gentes armatas, vel consilium seditionis habens, tenetur lege Iulia de vi publica, etiam si ita congregans ad aliquem actum non peruenerit, satis enim est, quod peruentum sit ad actum congregationis.Crauet. consi. 2:4.

Conuenticula prohibita sine superioris auctoritate, vide D.Sol. in suis commeut.in antiq. constitu.glo.super 1.par.decreti, ne fuga.tit. de accusat.ramen congregatio personarum, pluribus casibus non est punibilis, etiam facta sine superioris auctoritate.idem ibi n.10.

Monopolium, quid sit, qua pœna puniatur, & quando dicatur, vide ibid.nu.11.

Opifices alicuius artis prohibentur facere monopolia,de vendendo res suæ artis ad vnum pretium, aut imponendo super rebus caristiam sub pœna, de qua in decreto antiquit. Sabaudiæ tit. de artibus lib. 3.

Congregationes nō debent fieri sine superioris licentia, nisi causa confraternitatis, & ad conseruationem.Rebuff.in suis commen. tracta.de magist.artific.Tom.2.art.3.

Monopolium committi potest quatuordecim in casibus, de quibus vide ibid.gloss.2.num. 5. sed an valeat consuetudo in contrarium, ibidem nu.20. & quæ sit pœna monopolium facientium,vide nu.12.

De hominibus congregatis ad machinandum contra Dominum,vide per Guid.Papon.singul.655.

In creatione syndici vniuersitatis debet interuenire auctoritas superioris. Bart.in l.1.C.de seru. Reipub.manumit. vide supra titu.quod cuiusque vniuersitatis nomine.

Conuentus

Conuentus Ciuium, eorū lętitiæ, & festa cõsueta, non debēt eis interdici. l. 4. C. de paganis.
De congregatione hominum, vide glo. 1. in c. 1. ex. de elect. & elect. potest & ibid. Dec.
Corpus cuiuscunq; vniuersitatis potest retineri etiam per vnum. l. 7. §. in Decurionib. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.
Congregatio tendens ad bonum finem (maximè ad vtilitatem Ecclesiæ) licita est. Fran. Marc. q. 455. nu. 12.
Ciuitatis vel villę pars (Iudice, vel superiore inconsulto) cõgregationem facere pro tuitione iurium Ciuitatis potest, dummodo talis congregatio tendat ad bonum finem; aliàs secùs. vide Marc. q. 126. par. 2.
Confraternitates à iure approbantur, de quib. vide per Rebuff. in suis commenti. Tom. 2. tract. de confrat. fol. 536.
Statuta confraternitatis quando valeant, & res confraternitatis, ad quem pertineant, quando reprobatur, & bona vnius confraternitatis, alteri dari non possunt. ibid.
Congregatio in dubio præsumitur facta ob malam causam; tamen quando constat fuisse factam ob causam licitam (etiam sine licentia superioris) congregati nõ puniuntur. Crau. consi. 4. Menoch. consi. 28. vol. 1.
Vniuersitas scholarium est approbata, & potest habere Rectorem. Bart. in l. 7. C. de iurisdict. omn. Iudic.
Quot homines faciāt Collegium, turbam, multitudinē, congregationē, populum, vel gentem, vide per Bart. in l. 4. ff. de vi bonor. rapt.

De ludo, sponsionibus, & dependentibus ex illis.

AVthen. alearum vsus. C. de Relig. & sumpt. fun. (disponens pecuniam in ludo perditam posse repeti) ex consuetudine generali non obseruatur, quæ cõsuetudo valet, dummodo fraus non interuenerit: tamen in quibusdā personis adhuc debet seruari d. Auth. vide Gasp. Cabal. milleloq 618.
De ludo, & dependentib. ex illo, vide per Clar. in sua Pract. §. ludus. nu. 38. & in antiquis constitutionibus huius Patriæ titul. de lud. & lusoribus. D. Sol. ibid. in suis comment. fol. 182. vbi prohibetur ferè omne ludū, tñ huic prohibitioni consuetudo ludendi derogauit. D. Sol. ibid. nu. 11. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 399. & an res lucrata possit iure retineri, vide D. Sol. ibid. nu. 12.
Mutuans pecuniam ad ludendum, actionem non habet, pro restitutione. ibi. nu. 15. Gram. decisio. 40. Capel. Thol. q. 193. in additio.
Consuetudo excusat lusores, vt non teneantur ad restitutionem pecuniæ lucratę, si fraus nō interuenerit. Rebuff. in suis comment. gl. 5. in procemio. nu. 56. fol. 23.
Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis in Ecclesijs, vel per Clericos fieri non debēt. c. 12. ex. de vit. & honest. Cleric.
Episcopi, vel Clerici ad tabulas ludere, vel ludi participes fieri prohibentur; sed schacorum ludus, non est Clericis prohibitus. §. interdicimus, & ibid. glo. Auth. de Sanctis. Episco.
An possit repeti, quod in ludo perditum est, an valeat consuetudo in contrarium, an ex mutuo facto in ludo oriatur actio, an valeat transactio ibi facta, & an vendens in ludo teneatur de euictione, vide per glo. in l. fin. C. de Relig. & sumpt. fune.
Perdita in ludo alearum, an possint repeti, vide distinctionem, quam tradit Guid. Pap. q. 581. & Capel. Thol. q. 193.
Amissum ludendo ludo permisso, repeti non potest, nisi forsam summam excederet limites rationis, vel nisi quis luderet cum eo, qui suarum rerum non haberet administrationē. Capel. Thol. d. q. 193. in additio. traduntur exempla in filiofa. vel seruo. & Monacho. ibi.
In ludo, si interuenerit fraus competit repetitio illi, qui habet liberam administrationem. ibidem nume. 5.
Alearum ludus recreationis causa, non præsumitur esse peccatum mortale. ibid.
Qua pœna plectentur delinquentes in ludo, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 400.
Facta prohibitione, quòd nullus audeat ludere ad aliquem ludum sub pœna, ita punitur ille, qui respicit ludere, sicut ille, qui ludit. Hippol. de Marc. sing. 552.
Ludus est crimen, & venit criminis appellatione. Barto. in procemio digestorum in prima constitu. §. fin.
Domus, in qua luditur confiscatur. Gramma. decis. 40. nu. 4.
Ludum tenens in domo, si percutitur ratione ludi, non solùm in loco, vbi luditur; sed vbicunque non tenetur percussor, & talis iniuria est impunibilis. Gram. d. decis. 40. nu. 5.
Ludentes ad cartas si faciant partitum, & ex parte vnius sit adimpletum, non potest alter se pęnitere, parte cõtradicente. Borg. Caual. decis. 34. par. 2.
Pacta sunt obseruanda à ludentibus, & eodem modo resoluenda, quo fuerunt innita. Borg. ibidem.
Ludentes si deponunt pecunias causa aliquid faciendi, non potest vnus sine consensu alterius recedere à conuentis. ibid. d. decis. 34.

Spōsionis,seu scom missarum vsus frequens est, & efficax ad producendam actionem,quando causa, vel conditio non est turpis. Hiero. Mago.decis.8:Rot.Floren.

Venditio rei facta in ludo,an valeat, vide per Bar.sing.25.

Si collusor vendat collusori,non tenetur de euictione; idem,si vendat extraneo,quod intellige, quando fit venditio in ludo prohibito. Pet.de Raue.sing. 562.

An licitum sit perdenti impunè furari aliquid vincenti, & teuenti barateriam in domo, & pro tali furto,an detur accusatio, vide Ant. Corset.in suis singularibus litera F.sing.1.

Promittens dare schacum matum cum pedona, an obtineat, si det cum pedona effecta regina, vide Barto. in l.63. §. si ex officio. de legat. 3.

Bonæ fidei emptor,quando dicatur emens à ludente, vide Bar.in l.8.ff.pro emptore.

Ludus dicitur perfectus, & habetur pro absoluto,quando lusores recedunt. Bart.in l.69. nu.5. ff. de furt.

De pertinentibus ad hunc titu. vide in tit.C.de Relig.& sumpt.fun.& de aleæ lusu,& aleat.in vltima part.Rub.& ibid.Azo.nu.21.

Ludus, in quo pecunia amittitur est ꝓhibitus. Gram. decis. 40.

De superficiebus.

De vtili actione,quæ datur superficiario, hoc est illi, qui solum alienum cōduxit,veluti ad decennium, & ibi bona fide ædificiauit,quia si ceciderit à possessione,illi cōpetit hæc actio, de qua vide per Io.Crisp.in suo tract. termino.actio.nu.5. post volumen Ias.de actio.

Hæc actio in rem vtilis, quando detur superficiario,& quomodo formet libellus, vide per Maran.in suo Spec.par.4.tit. an fit Iudi.ciuil. vel crimina.distinct.3.nu.12.

Superficies quæ dicatur, & superficiem ad non modicum tempus qui conduxit,in ea actionem habet, & illam alienare potest, & Iudicis arbitrio relinquitur, quod tempus dicatur modicum in conductione superficiei. vide Menoch.de arbit.lib.2.cas.31.

Superficiario competit vtilis actio in rem,quis autem dicatur superficiarius, vide in l.74.ff. de rei vendica.

Superficies solo pignorato imposita, cadit in obligationem.l.29.§. domus.ff. de pignorib.

Superficiarius, qui habet vtile dominium, potest nunciare nouum opus.l. 3.§. si ago. ff.de oper.nou.nunciatio.

De actionibus popularibus.

In popularibus his actionibus procurator dari non potest, nisi ad vtilitatem priuatam agētis pertineat.l.42.ff.de procuratо.

In ipsis actionibus iuramentum vnius præiudicat omnibus, nisi colusum sit; sicut per sententiam præiudicatur.l.30.§. in popularibus. ff.de iniurijs.

De consilio.

Verba imperatiui modi importāt consilium, quando imperatur aliquid, quod importat priuatam vtilitatem.Bar.in l.3.C.de transact.

Consilium neminem obligat.gl. pen.in c.42.ext.de electio. nisi sit fraudulentum.Bar.in l.1.C.de seru.fugit.& in l.2.ff.mādati, & tunc tale consilium est punibile, sed qua pœna puniatur,vide in additio.ad Bart. in d.l.1.C.de seru. fugit.& in consi. 165.lib.1.

Aliquando quis tenetur requirere consilium, sed nō tenetur illud sequi.c.7.ex.de arbitris. vide Bar.in l.1.§.si plures.ff. de exercit.actio. & in l.8.§.si cui.ff.mandati.

Actus expediendus consilio alterius, quando debeat,vel possit expediri, expreto cōsilio, si est malū,vide Bart.in d.l.1.§.si plures.n.11.

Tutor ad hoc, vt teneatur requirere consilium alterius, etiam testatore iubente, quæ requirantur, vide Bart. in l.48.ff. de administra.& pericu.tuto.

Consilio alterius, si aliquis debet aliquid facere ex legis dispositione, illud necessariò requiri,& sequi debet.Bar.in l.7.ff.de suspe.tut.

Consilio quando quis obligetur,& sumitur cōsilium duobus modis, vno,pro vt ad alium refert,alio,ꝓ dolo. Bar.in l.53.ff.de verb.obl.

Dans consilium, vel mandans ei, qui alias erat facturus non puuitur. Bar.consi.165.vol.1.

De acquirendo rerum dominio.

Pactum resolutiuum vbicunq; interuenit, transfertur dominium absque traditione vera, vel ficta. Ozasc.decisio.35.nu. 9.Pet.de Rauen.sing.866. & l. 42.ff.de rei vendic.

Genitiui casus faciunt,vt quis dominus præsumatur. Afflic.decis.239.

In acquisitione dominij requiritur vtriusq; cōsensus; secùs in acquisitione possessionis. Afflict. decis.301.nu.4.

Lepus

Lepus immediatè, quę ingreditur ortum tuum, & clauditur sibi via redeundi, dicitur statim tibi quæsita, & possessio illius, & per consequens dominium. Gramm. decis. 71. nu. 4.

Fera bestia, si ita à me vulnerata sit, vt capi possit, videtur eousque mea, donec illam prosequor. Gramm. ibid. nu. 9.

Princeps transfert dominium ad suum libitum. Boer. decis. 42. num. 28. & ex solo contractu sine traditione. Vinc. de Fran. deci. 23. nu. fin.

Dominij translationem non operatur confessio; sed bene sententia. Boer. decis. 211. num. 25. & 26. imò etiam post sententiam requiritur traditio. Boer. consi. 44. nu. 10. Dec. consi. 564. & Guid. Pap. q. 831.

Dominiũ transfertur ex pignore iudiciali, quãdo capitur res in executione sentẽtię. Craue. consi. 157 & consi. 248.

Dominium in profanis ex pluribus causis simul concurrentibus potest haberi; quia quamuis dominium ex pluribus causis nequeat acquiri, potest tamẽ quis varios cumulare titulos, non ad effectum consequendi ius ex varijs causis, sed vt ex illis posit se defendere. Guli. Cassad. decis. 21. in excipiendo, non autem in agendo. Guid. Pap. sing. 912.

Dominiũ regulariter non potest acquiri ex pluribus causis: fallit, quando est dubium de prima causa, ex qua dico meum: quia tunc ad cautelam potest meum fieri ex secunda: secũdò fallit, quando mihi pinguius prouidetur per secundam prouisionem, quàm per primã. Fran. Marc. q. 494. nu. 1. & 10. tertio dominiũ potest haberi ex pluribus causis eodem tempore concurrentibus. Bart. in l. 14. §. actiones. ff. de exceptio. rer. iudic. vide l. 3. §. ex pluribus ff. de acq. vel amit. posses. & l. 120. ff. de reg. iur.

Verbum, accipere importat translationem dominij. Rota Gem. decis. 26.

Liquidatio pretij rei non requiritur ad finem transferendi dominium rei emptæ: quia dominium potest trãsferri ante liquidationem. Vincent. de Fran. decis. 23.

Procurator acquirit nobis dominium, licèt nõ directam actionem, intellige tamen, quando fit traditio illi tãquã procuratori. Cabal. milleloq. 125. facit. §. pen. institu. per quas perso. nob. acq. & aliquando per falsum procuratorem quæritur dominium vero domino, vide Bart. in l. 19. C. de furtis, sed an ipsum dñium statim quæratur domino per procuratorem, vide l. 2. & ibid. gl. C. de his, qui à non dominanum. sunt.

Traditio animalis, & rei mobilis fit per inspectionem occulorum, mensurationem, per sigillum, bullum, signum, & similia. Borg. Caua. decis. 7. de contract. part. 2.

Traditio nõ requiritur, vt dominium rerum hæreditariarum acquiratur hæredi, sed sufficit sola aditio; secus in possessione. Craue. cõsi. 202. nu. 35. & l. 14 C. de iure deliber.

Dominium absque traditione in Ecclesiam trãsit in rebus ei venditis, vel donatis. Ias. de act. in §. sed istę, nu. 35. Dec. consi. 564 quod limita vt ibid. vide Math. Mathes. sing. 43. Bar. in l. 19. C. de Sacrosanct. Eccles. nu. 5. & in alijs casibus, de quibus vide per gloss. in l. 3. ff. de public. in rem act.

Quinque modis acquiritur rerum dominium, de quibus vide per Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des forestz*. Rub. 13. §. 1.

Dominium nil aliud est, quàm ius disponendi de re ad sui libitũ, & quando ex transactione transferratur, vide Menoch. consi. 381. lib. 3.

Quando quis alteri dat facultatem disponendi de re aliqua, dicitur eam eius facere, atque ita transferre dominium. Menoch. cons. 381. num. 6. lib. 3.

Traditionibus dominia acquirũtur, tamen per signaturam, seu scissuram, vt in trabe, vel per sigillum fit translatio dñij. Lud. Ro. sing. 285.

Consuetudo trãsfert dominium sine possessione. Guid. Pap. sing 285.

Quando res cadit in commissum eius dominiũ statim transfertur absque traditione. Pet. de Raue. sing 853.

Renocata donatione causa mortis, transfertur dominium absque traditiõne. idem sing. 879.

In actione pro socio in vniuersalibus, transit dominium sine traditione. idem de Rauen. sing. 883. nam in qualibet acquisitione vniuersali dominium transfertur sine traditione. Bart. in Auth. ingressi, nu. 27. C. de Sacrosan. Eccles.

Verbum, reuertatur significat trãslationem dominij ipso iure. Ant. Corset. in suis singularibus litera R. sing. reuertatur.

Dominium an ex inutili cõtractu transferatur, vide Bart. in l. non dubium, nu. 25. C. de legib. & in l. 7. ff. de dolo malo gl. in d. l. 7. qui tenet pro parte affirmatiua.

Multa spectantia ad dominij translationem vide per Bart. in l. 5. C. de iuris & fact. igno. & in l. traditionibus. C. de pact.

Titulus superueniens possessori facit eũ quęrere dominium ex persona eius, à quo habet titulum. Bar. in l. 28. C. de transact. nu. 26.

Dominium vt transferatur, an requiratur, vt fiat missio in possessionẽ rei vacuæ, & quid in publiciana, vide Bar. in l. 12. C. de probatio.

Dominium trãsfertur ex traditione antequam contractus sit habitus, & factus. Bar. in l. contractus. C. de fide instrument. nu. 17.

Nomina possessoria, quando denotent dominium, vide Bar. in l. 19. §. argento. ff. de auro, & argen.

argen.leg.& in l.31.§. si quis.ff.de hæred.insti.
Dominium quare possit transferri ad tempus, vide Bart.in l.4.ff.de seruitutibus.
Possessio quando transfertur, & dominiũ,quod ei accessit,vide Bar. in l. 15. §. sed & si.ff. de condict. indeb.
In iudicijs famil.ercisc.comm.diuid. & fin. reg. transfertur dominium sine traditione. Bart. in l.12.ff.de condict.furt.
Quando dominium acquiritur nobis per coniunctam personam, vel negotiorum gestorem, vel per procuratorem, an sit opus ratihabitione,& quando non, vide per Barto.in l.13.ff.de donatio.
Soluens, vt recipiat, an transferat dominium, vide Bart.in l.55.ff.de solut.& liberat.
Dominium introductum de iure speciali ex aliquo fauore, non potest allegari contra illud habentem,& ille,qui est dominus rei reuocabiliter, potest denuo ex alia causa effici dñs. Bart.in l.12.§. si quis seruum.ff.de captiuis.
Res empta cum pecunia mea,non est mea: ideò à me vendicari non pôt.l.6.C.de rei vend.fallit, si fuerit empta de pecunia militis.l.8.C.e.
Ex pacto nudo diuisionis non oritur actio, nec transfertur dominium,nisi traditione secuta. l.15.C.famil. ercisc.
Si vnus ex fratribus de pecunia communi suo nomine emat, sibi, non alteri dominium acquirit.l.pen.C.si quis alteri,vel sibi.
Dominium an transferatur,si res contra prohibitionem alienetur, vide gl.in l.fin.C.de reb. alien.non alien. quòd prohibitio alienationis non impediat dominij translationẽ probat l.ea lege.ff.de verb.oblig.
Licèt maritus emat rem vxori de pecunia sua, tamen quæritur vxori dominium. l. 9. C. de donatio. int. vir.& vxo.
Obligatio non impedit translationẽ dominij: sed dominij translatio præcedẽs impedit obligationem.l.13.C.de donatio.int.vir. & vxo.
Soluto matrimonio dominium rei dotalis reuertitur ipso iure;non autem possessio. l.9.C. solut.matrimo.
In rebus,quę commixtione non confunduntur, remanet dominium eorum, quorum erat pridiò, nisi eorum volũtate sit facta commixtio. l. 5.ff.de rei vendic.
Res, quæ commixtione speciem mutat, desinit esse domini prioris, & res specificantis efficiuntur.d.l.5.§.idem scribit.
Qui ædificat in alieno ex causa conductionis, transfert dominium.l.40.ff.de rei vendic.
In soluentem litis æstimationem transit dominium rei præsentis, vel postea ad præsentiam venientis.l.46.ff.eod.
Rei absentis ita demum transfertur dominium, cùm possessionem eius rei acquirẽs nactus sit ex voluntate domini.l.47.ff.eod.
Ex solo titulo in contractibus non quæritur dominium,nec ius vendicandi; secus in vltimis voluntatibus.l.50. & ibi.glos.ff.de rei vendic.
Dominium in legatis sine possessione quęritur. l.19.§.fin.& ibi.glo.ff. quemad. seruit.amit.
Ex falsa causa dominium transfertur. l. 2. C. de fideicom. libert.
Si donãs rei donatę sibi retineat vsumfructum, videtur illam tradere, ideò tunc dominium transfertur sine reali rei traditione. l. 28. C. de donatio.
Dominium vestium ad vsum vxoris factarum (etiã eius cura) acquiritur viro, & nõ vxori.l. 32.§.1.& §. si vir.ff.de don.int.vir.& vxor.idẽ, si vxor ædificauerit in solo viri, vide ibi.
Rei donatæ nobis dominiũ quæritur per seruũ, & per procuratorẽ nostrũ,si tradẽs hoc agat, licèt recipiens machinetur. l. 13. ff.de donat.
Si tibi do,vt statim mihi restituas, non impeditur dominij trãslatio, si ex restitutione rema neo tibi obligatus.l.34.ff.de donatio.
Quando testator legat rem suam,transit dominium recta via in legatarium; secùs si legat rem hæredis.l.6.ff. de manumissis testamen.
Ex omni contractu habens domini voluntatẽ, efficitur dominus rei, licèt non contrac͡tet; secùs si domini voluntas non cõcurrat.l. qua ratione.§.interdum,ff.de acqui. rer. domin.§. interdum,institu. de rerum diuisio. Bart. in l. certi condictio.§.fin.cum l.seq.ff.si cert. pet.
Possessio, & dominium possunt sub conditione transferri, sed defectus conditionis impedit eius translationem.l.38.§.si quis.ff.de acquir. vel amit.possess.
Vendens rem alienam præter voluntatem domini transfert dominium, si tempore traditionis domini voluntas adest.l.44.§. constat. ff.de vsucapio.
Dominium, quod erat apud defunctum transit ad legatarium,etiam si defunctus ignorabat, & possessio apud eum non erat. l. 83. §. si Titius de legat.1.
Dominium rei legatæ transit, ab adita hæreditate.l.86.§.fin.eod.
Per aspectum quæritur dominium rei solutæ. l. 79.ff.de solutio.& libera.
Creditor alienando pignus,licèt non sit dominus,transfert dominium.§. contra autem,instit.quibus alie. lic.vel non.
Dominium in accipientem transfertur per traditionem vacuæ possessionis. Azo in summa tit.C.de fundo dotali.
Confines in instrumento enuntiati in facto antiquo,probant dominium inter partes enunciantes,& illis statur. Affiic.decis.l.83.

De

De recognitione enunciatiua iurata, & sępius repetita ad probandum dominium, vide per eundem decis. 164. quòd verba enunciatiua inter partes probēt dñiū, scribit Cra. cōsi. 29.

Dominium qualiter probetur, vide per Boer. decis. 42. Guid. Pap. q. 78. & ex quibus acquiratur, & probet, vide gl. in l. 12. C. de probat.

Dominium non probatur ex solo titulo. Boer. decis. 42. & consi. 18. nu. 15. Franc. Marc. quæst. 217. Craue. consi. 57. & 157. Menoch. consi. 361. num. 12. lib. 4. l. traditionibus. C. de pact. sine traditione, l. penul. C. de rei vendic. ideò dominus nemo pręsumitur, etiā si in aliquo instrumento hoc dicat. Boer. d. decis. 42. nu. 27 tamē quòd dominium possit probari per instrumenta faciunt. ll. 10. & 19. C. de rei vēdi.

Dominum se dicēs ex causa emptionis, debet probare primò venditorem fuisse dominum; secundò sibi vendidisse: tertiò pro certo pretio, quod ei soluit: quartò possessionem rei sibi traditam. Boer. d. decis. 42. nu. 29. vide Ioseph. Ludo. decis. 54. Luc. Paul. Aemil. decisio. 281. part. 1. Crauet. d. consi. 57. 157. l. 9. C. de contrah. emp. fallit, quando agitur contra vēditorē, vel eius hæredē. Menoc. cōs. 361. lib. 4.

Ex instrumento locationis non probatur dominium. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 54. nu. 7. Paul. Aemil. decis. 280. par. 2. Cabal. milleloq. 511. nisi cōcurrentibus alijs indicijs. Cabal. d. milleloq. 511. aliàs locatio non sufficit ad probādum dominium contra cōductorem, qui postea de dñio cępit litigare. l. 20. & 23. C. locati.

Si venditor, vel donator rē conduxerit ab eo, cui dedit, ipsa conductio transfert dominiū sine traditione. l. 76. ff. de rei vendic.

Etiam per instrumentum inuestituræ non probatur dominium. Ioseph. Lud. decis. 65. Luc. Mago. decis. Luc. 38. nisi aliter se habeat consuetudo, vel feudum concederetur ex gratia à Principe non recognoscente superiorem. Magon. ibid.

Dominium non probatur per famam (etiam in antiquis) nisi alia concurrant, vide Ioseph. Ludo. decis. 65. nu. 14. Bart. in l. 24. §. si cum, ff. de nego. gest.

Traditio iusta, causa traditionis, vera possessio, & amissio possessionis requiruntur, vt quis probet verè dominiū. Aegi. Bella. cōclus. 739.

Consignatio non importat dominij translationem. Rot. Genu. deci. 54. vide l. 25. C. de rei vēdic. dominium tamen probatur per æstimum præsumptiuè. Cabal. milleloq. 511.

Marca, seu signum præsumptiuè probat dominium. ead. Rot. decis. 201.

Dominium non probatur per testes de auditu, sed debet probari per testes deponentes de aliquo facto, ex quo resultare possit dominium, & etiam non interrogati debent causam scientiæ reddere. Paul. Aemil. decis. 279. par. 1. vide Craue. consi. 157. Ias. de actio. in §. omnium, nu. 71. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 42. Guid. Pap. sing. 718. l. 10. & 19. C. de rei vēd.

Probatur dominiū per indicia in excipiēdo, secùs in agendo. idem decis. 280. nu. 4. part. 1.

Instrumentum non admittitur contra probationem dominij per testes. Paul. Aemil. decis. 281. par. 1. nu. 2.

Dominium ex titulo singulari sine possessione non transfertur, vide Bar. in l. 51. ff. de rei vēd.

Ad probationem dominij non sufficit agenti producere instrumentum, in quo alius suo nomine emit, & probare, quòd emit ex pecunia ipsius agentis. l. ad probationem. C. de probatio.

Etiam sine instrumentis potest probari dominium, probādo titulum emptionis cum pretij numeratione, & vacuæ possessionis traditione. l. 12. C. de probatio. aliàs ante rei traditionem non acquiritur dominium rei venditæ emptori. l. 8. & 10. C. de actio. empt. & l. 12. C. de distractio. pigno.

Probata possessione de præterito, non censetur probatum dominium. Guid. Pap. q. 78. vide Boer. decis. 42. Aegid. Bellam. conclusio. 739. Bart. in l. 27. ff. de conditio. institutio. quid, si probetur possessio, & perceptio fructuum, vide Ioseph. Ludo. decis. Luc. 54.

Possidens sciente venditore præsumitur, quòd ei possessio sit tradita. Bart. in l. 2. C. de acqui. & retin. possessio.

Dominium quando venit incidenter, præsumitur ex possessione. Barto. in l. 3. §. neque. ff. de aqua. pluia arcen.

Fructus recolligens, & vtens re vt dominus, an præsumatur dominus, vide l. 48. & ibi. Bart. ff. de solut. & liberat. & l. quidam in fuo. ff. de conditio. institutio.

Metalla in loco priuati inuēta, sunt ipsius priuati, nisi quo ad decimam, quæ debetur Principi. Afflic. decis. 321.

Rex an possit dare licentiam, quærendi metalla in fundo alieno inuito domino, vide ibi. nu. 6.

Venæ, seu mineræ sunt ad exemplum Thesauri, & inuentoribus propterea acquiruntur. Crauet. consi. 209.

Res in dubio non præsumitur tradita, vt dñium transferatur, & ex nuda traditione nunquam transfertur dominium. Afflic. decis. 373. ideò creditor in dubio præsumit iure pignoris; & non dominij possidere. Afflic. deci. 373. nu. 6. aliàs traditio in dubio vr̄ facta animo transferēdi dñium, qñ pcesit causa habilis ad trāsferēdū dñium; aliàs secùs. Bar. in l. 8. ff. de iure dot. vide eundem in l. 27. ff. de acquir. possess.

Domi-

Dominium est triplex, directum, vtile, & verum. Guid. Pap. q. 551. imò quadruplex. vide Boer. decis. 42. & Barto. in l. 4. §. deniq. nu, fin. ff. de aqua plu. arcen. & plura sunt dominia vtilia. Bart. in l. 17. ff. de acquir. possess.

Bona capta in bello, quorũ esse debeāt, & inter quos distribui, vide per Gramm. decis. 71. & qñ efficiantur capiētiũ, vide inf. tit. de bello.

Derelictus alueus naturalis (flumine ad alium alueum fluente) efficitur proximiorum vicinorum, etiam si hoc contingerit facto hominis. Cassad. decis 1. tit. de acquir. rer. domin. vide Bar. in tract. de fluminibus.

Insula in flumine sine facto hominis, sed potestate diuina nata, acquiritur prædijs vicinis. ibi. nu. 6. d. deci. 1. vide Bar. in tract. de insula.

Dominus rei portatæ in fundum alienum, licèt de dãno præterito cauere non teneatur (cùm non sit in culpa) tamen dominus fundi suum interesse retentionis iure consequitur. Fran. Marc. q. 893. nu. 27. par. 2.

Res ablatæ inundatione, & vi fluminis non efficiuntur occupantium, sed restituēdæ sunt dominis, nisi fuissent habitę pro derelictis. Natt. consi. 331. vide tamen l. 8. ff. de incendio, ruina, naufragio.

Epistola si furto fuerit subtracta, cui actio quæratur, vide DD. de Rota decisio. 18. de probatio. in antiq.

Dominus, & possessor rem suam etiam sciénter recipiens, vt rem concedentis, non perdit dominium, sed contractus non valet ipso iure, nec concedenti acquiritur aliquod ius, quid in possessione, vide Gasp. Cabal. milleloq. 39. part. 1.

Per executionem nulliter factam non amittitur dominium. Craue. consi. 29.

Confessus rem esse alterius cùm non sit, in eum dominium non transfert. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 336. nu. 30.

Lex, vel ordinatio ex causa publica dominiũ auferre potest. Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tract. de rescis. contract. art. 1. glo. 1. nu. 3.

Dominium rei datæ in solutum à debitore creditori vsurario non transfertur in ipsum fęneratorem, sed manet eius, qui in solutum dedit. vide Menoch. consi. 330. lib. 3.

Clusa in flumine publico quo ad vsum est publica, licèt quo ad proprietatem sit illius, cuius est ager, cuius frontem inspicit. Bar. sing. 7.

Dominium rei, quæ apud reum erat non transfertur, licèt quis renunciet liti, & causæ. Bart. in l. si pro fundo. 33. C. de transact.

Dominium rei ex cõtractu non transfertur, nisi pretio soluto, vel de illo habita fide. Bart. in l. 4. C. de dol. malo. nu. 9. sed quãdo dicatur habita fides de pretio, vide eundem in l. 12. C. de rei vendic. vel aliter sit satisfactum. l. 53. ff. de contrah. empt. & vendi.

Dominium vtile sine traditione quæri non potest. Bart. in l. 9. C. de hæred. vel act. vend.

Dominium non transit ex contractu simulato. Bart. in l. 7. C. de agricolis, & censit. lib. 11.

Error quando impediāt translationem dominij, vide per Bart. in l. 1. ff. de offi. Proconsul. in l. 30. §. seruum, & in l. 41. ff. si cert. pet.

Dominium non extinguitur ipso iam quæsito super re, si res transit in aliam formam. Bart. in l. 18. §. si quis sic. ff. de pigno. act.

Quãtitas licèt soluta sit pro parte, nõ tamen trãsit dominium pro parte. Bart. in l. 78. §. fundũ. ff. de contrah. emp. & vend.

Potest quis causam dominij sibi mutare, noua causa extrinsecus superueniente. l. 4. ff. ad leg. Falcid.

Quando eadem res venditur, vel donatur duobus insolidum, ille præfertur in dominio, cui res prius fuit tradita non attento, cui prius fuit vendita, vel donata. l. 1. & l. quoties. C. de rei vendic. & l. sinantem. §. si duobus. ff. de publica. vide supra tit. de contrah. empt.

Quicquid super solum ædificatur solo cedit. l. 2. C. de rei vendic. & l. 11. eod.

Dominium rei dotalis est mariti: ideò cõstante matrimonio rei vendicatio non cõpetit vxori. l. 9. C. eod.

Quod in communi ædificatur commune efficitur. l. 16. C. de rei vendica.

Dominium patris præsumitur continuatum in filium hæredem, non in eum, qui se prætendit donatarium. l. 16. C. de probatio.

Licèt vir deponat rẽ nomine vxoris non perdit dominium. l. 5. C. de donatio int. vir. & vxo.

Rei donatę inter coniuges dominiũ non transfertur. l. 18. C. eod. vide tamen gl. ibid.

Arbor, quæ radices egit cedit solo; aliàs secùs. §. de arbore. l. 5. ff. de rei vendic.

Pars cedit toto, & liquidũ cedit arido, si ei vniatur. l. 24. §. si quis & §. sed. ff. de rei vend.

Quod adijcitur rei causa refectionis ipsi rei cedit, & si quid de nouo affigitur ad dominum construentem iure pertinet. l. 61. eod.

Si quid meum est tibi trado tanquam tuum nõ transfero dominiũ, quod errans nõ trãsfert. l. 3. §. subtilius. ff. de condict. cau. dat.

Dominium non potest esse penes duo insolidũ. l. 5. §. si duobus & ibi. gl. ff. commadati. l. pen. §. pariter. ff. de castrens. pecul.

Quantam partem quis habet in terra, tãtam habet in arboribus, & lapidibus separatis ab ea. l. pen. ff. pro socio.

Traditio clauiũ, & asignatio rerũ in dubio p̃sumĩt causa custodię, si titulus habilis nõ p̃cesserit ad dñij translationẽ. l. 79. §. pater de leg. 2.

In cōtractibus, qui fiunt causa dominij alicuius rei transferendi, oportet tradentem habere animum transferendi dominium, & accipientem acquirendi, aliàs non perducūtur ad effectum illi contractus. l. 54. ff. de actio. & obligat.

Si Stipulatio sub conditione potestatiua concipiatur, quantum ad acquisitionem tempus existentis conditionis inspicitur. l. 32. ff. de verbo. oblig.

Error in qualitate personæ existentis in mala fide, impedit dominij translationem. l. 44. ff. de furtis, aliàs secùs. Barto. in l. cùm fundus. §. seruum tuum. ff. si cert. pet.

Error in personæ substantia impedit dominij translationem. gloss. in §. cum Titio. l. 53. ff. de furtis.

Relatiuum suus, sua, suum, non semper importat dominium. §. sed & lex institu. de iniurijs.

Per quas personas nobis acquiritur.

NOn refert, an per se ipsum quis stipuletur, an per filiū, vel seruum quo ad acquisitionē, nec refert, an illi stipulētur expressè patri, vel domino, an sibi ipsis. l. 43. ff. de verbo. oblig.

Filio adiecto ad solutionem, post emancipationem potest solui, secùs si adijciatur ad obligationem. l. 56. §. qui sibi. ff. eod.

Quantum ad acquisitionem tempus cōtractus inspicitur, secùs in vltimis voluntatibus. l. 78. & ibi glo. ff. de verbo. obligat.

Per liberam personam non acquiritur nobis actio ex stipulatu, sed ex numeratione sic. l. 126. §. Chrisogomus. ff. de verb. oblig.

Licèt stipulatio filij conferatur in tempus existentiæ sui iuris, nihilominus patri quæritur. l. fin. ff. de stipul. seru.

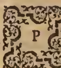
De obligatione, quæ acquiritur patri per filium, vide Bart. & Doct. in l. frater à fratre. ff. de condict. indeb.

Per procuratorem acquiritur nobis actio, & obligatio absque cessione. Capel. Tholos. quæst. 152.

Generliter verum est, vt quoties quis vtitur iure quæsito ex persona alterius, vti oportet cum omnibus suis qualitatibus. Craue. consi. 251. nu. fin. Dec. consi. 532. nu. 7.

Quando nobis acquiratur possessio per alios, & per quos, vide Rebuff. in suis comment. super constitu. Reg. de mater. posses. in præfationibus, nu. 20.

De thesauris.

PEcunia in re empta inuenta, si est thesaurus, efficitur emptoris inuentoris: si pecunia, redditur venditori. l. 67. ff. de rei vendic. Borg. Caual. decis. 15. de contract. par. 2. nu. 15. Pet. Gerar. sing. 95. vide Cassa. in consuet. Burg. tit. *des iustices & droicts* §. 1. glo. 3. in verbo quid autem, nu. 15.

Thesaurus inuētus data opera in loco proprio Principis, acquiritur insolidum ipsi Principi, si casu fortuito solùm pro dimidia, & alia spectat ad inuentorem. Cassa. ibid. in verbo aut quis.

Idem dicendum est in thesauro inuento in loco fiscali, vel Religioso. Cassa. ibi.

Thesaurus inuentus in loco, qui in nullius bonis est, erit insolidum inuentoris, vide ibid. in verbo, aut verò.

In Regno Franciæ thesauri inuenti in bonis proprijs, diuiduntur inter dominum rei inuentorem, & Regem, vide Ioan. Pap. lib. 13. tit. 7. arrest. 1. & 2.

Thesaurus inuentus in loco publico, vel fiscali, pro medietate cedit inuentori, & pro medietate fisco, qui verò in loco fiscali thesaurum inuenerit, & partem ad fiscum pertinentem suppresserit, totum duplicatum cogitur soluere. l. 1. versic. vel quod dicatur & ibi. glo. & §. si in locis. ff. de iure fisci.

Thesaurus in fundo priuato potest perquiri bono modo. Afflic. decis. 321. nu. 7. aliàs thesauri inueniendi causa alienum fundum, inuito domino, ingredi non licet. Ludo. Roma. sing. 617.

Quærere thesaurum in proprio omnibus licet, in alieno verò suo nomine nullo modo licet, tamen si thesaurus inuentus fuerit fortuitò inter inuētorem, & dominum diuiditur. l. vnica. C. de thesauris lib. 10.

Thesaurus est in fructu, tamen non cedit fructuario. Boer. decisio. 224. vide Cassa. num. 16. in consuetu. Burg. titu. *des iustices, & droicts* §. 1. gloss. 3.

Thesauri inuenti in fundo, in quo aliquis habet vsumfructum, media pars cedit fructuario inuentori, altera media soli domino semper cedit excluso vsufructuario: maritus tamen illo thesauro fruitur durante matrimonio. Gasp. Cabal. milleloq. 9.

Emphyteota, & feudatarius habēt medietatem thesauri inuenti, & aliam medietatem inuentor, & præferuntur directo domino: quid in vsufructuario, & proprietario, vide ibid. nu. 4: & Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des iustices, & droicts* §. 1. glo. 3. in verbo. sed iuxta.

Thesauri reperti in bonis Ecclesiæ medietas est inuentoris, alia Rectoris illius Ecclesiæ, aut fisci Episcopalis Cameræ. Borg. Caual. decis. 15. de contract. par. 2.

Inueniens thesaurum, aut pecuniam arte magica debet puniri, & ipsum thesaurum restituere fisco. Borg. ibid.

An thesaurus in loco proprio, sacro, vel religioso casu inuentus, cedat inuentori, & in alieno diuididatur inter dominũ, & inuentorẽ, vide §. thesaurus, instit. de rerũ diuisione, & quid, si data opera, glo. ibid.

An mercenarius dum laborat inueniẽs thesaurum lucretur dimidiam, vide gloss. ibid.

Si vnus ex hæredibus thesaurum relictum à testatore effodit, pro eo cohæredibus fam. erci. indicio tenetur. l. 23. ff. famil. ercisc.

Thesaurus inuentus in fundo dotali per maritũ, in fructu non cõputatur; sed pars eius dimidia restituitur, quasi in alieno inuentus. l. 8. §. pacto autem. ff. solut. matrimo.

Thesaurus est vetus quædã depositio pecuniæ, cuius non extat memoria, vt iam dominum non habeat, alioqui si quis aliquid, vel lucri causa, aut metus, vel custodiæ condiderit sub terra, non est thesaurus, nec tale quid efficitur inuentoris pro parte. l. 31. §. thesaurus. ff. de acquir. rerum domin.

Thesaurus an fiat illius, qui primò illũ vidit, aut illius, qui primò illum occupauit, vide Bar. in §. item lapilli, institu. de rerum diuisio.

Thesauri possessio non quæritur, nisi per apprehẽsionẽ. l. 3. §. Neratius. ff. de acq. vel amit. poss.

De argenti pretio, quod thesauris infertur, vide l. vnicam. C. de argen. pretio. lib. 10.

De bello, & pace, de gestis in bello, & tempore ipsius, & de duello.

E gestis indicialiter per Baronẽ tẽpore, quo regnabat tyrannus, vide per Afflic. decis. 77.

Facta tpe tyrannidis vero Domino superueniente, cassantur. Bart. in l. 15. C. de Sacrosanct. Eccle.

Metus tyranni quantum dicatur durare, vide Bart. in l. 2. C. de his, quæ vi metus, nu. 7.

De capitulo pacis super restitutionib. faciẽdis rebellibus reuersis, nõ extendẽdo ad inuasores turbatores, & dolosos possessores, vide per Afflic. decis. 403.

Qñ bellum dicatur iniustum, & vt dicatur iustũ, quæ requirantur, vide Franc. Marc. q. 455. nu. 52. & Guid. Pap. q. 191. iustum bellũ quod sit, vide cap. 2. 23. q. 2.

Rex solus (ad quẽ spectat indicere bellum) põt creare Ducem exercitus. Capic. decis. 27.

Domini Ciuitatum hodie possunt ex iusta causa bellum indicere, stante Imperatoris absentia, tamen in Regno non licet ob præsentiam Regalium Officialium. ibi. nu. 5.

Ciuitates Italiæ, quæ superiorem non recognoscunt, possunt sibi adinuicem bellum indicere. Bar. in l. 13. C. de Iudæis.

Princeps non debet bellum suscipere in præiuditium subditorum, vide Guid. Pap. q. 113.

Diffidamentum super bello, quomodo debeat denunciari, vide Guid. q. 191.

Bellum põt indicere Princeps. Guid. Pap. q. 191. nu. 4. & quis alius, vide per Boer. decis. 178.

Hostes dicuntur Regni, quibus est à Rege indictum bellum. Boer. decis. 178.

Captiuitatis, & postliminij iura non seruantur hodie inter Christianos. Boe. ibi. quo ad personas; secus quo ad bona. ibid. nu. 5.

Bellũ nõ potest incoari, nisi præcedat diffid atio partis, & habẽs superiorẽ nõ põt sine eius licẽtia (nisi requisitus Iustitiam ministrare denegет) bellũ indicere. Iass. Lanf. Balb. decis. 121.

Ad bellum vocans amicos, nõ tenetur de equis amissis, & alijs rebus, nec ad sumptus, si bellũ fuisset iniustum, sed quid iuris, si fuisset iustũ, vide Guid. Pap. sing. 226.

An Feudatarius teneatur sequi Dominũ in bello suis sumptibus, vide d. q. 226.

Capitaneus spreto mãdato Principis cũ hostib. prælians capite punitur, nisi ex aliqua noua causa prœliũ cõmiserit. Fran. Cremen. sing. 151.

Quare Ecclesia iudicet bellũ contra saracenos, & turcas, vide per Bart. in l. 1. C. de paganis.

De bello, & qui possint indicere bellum, & quale sit iustum, & quale iniustum, vide per Bart. in l. hostes. ff. de captiuis, & de materia, vide etiam ex. tit. de tregua, & pace.

Mouens bellum iniustum compellitur restituere, quæ per violentiam occupauit, & eos absoluere à quibus iuramentum indebitẽ extorsit. c. 29. ex. de iureiuran.

Quæ sint bella, quæ oriuntur iure gentium, & quæ dicantur licita, vide per Barto. in l. 5. ff. de iustit. & iure.

Officiales duo sunt creandi vtriusq; partis vnus in terra contentiosa. Afflic. decis. 403.

Pax non est, vbi latent incidiæ, & dolus in scripturis Principis abest: & pax fauens dolosis possessoribus est diabolica. ibi. nu. 8. 9. 10.

Custodia Ciuitatis tpe belli ex plurib. Dñis habẽtibus iurisdictionẽ, spectat ad habẽtẽ merũ Imperium, & iurisdictionem. Capic. decis. 27.

Belli tempore pro quolibet etiam modico, pœna capitis imponitur. Capic. ibid. & plerunq; receditur à regulis iuris, vide Alex. Rau. tract. de analog. cap. 22. nu. 29.

Domi-

Dominus potest custodire castrum tempore necessitatis inuito Vasallo, & simul cum Vasallo, sine vllo tamen malo ingenio. Capic.decisio.27.num.6.

Dominus temporalis tempore belli, & necessitatis potest Ecclesiam incastellare, & maximè campanile. Capic.ibid.

Rex, aut Princeps potest castrum situm in confinio debili (& non aptum ad bellum) dirui facere à fundamentis.ibi.nu.7.

Pacem inire cum infidelibus nõ licet alicui Regi absque licentia Papæ.Gram.decis.65.num. 69.& 70.vide tamen nu.73.

Princeps Christianus tenetur auxilium prçstare ad arcendum hostes Ecclesiæ.ibi.nu.71.

Bona capta in bello fieri capientis, quomodo intelligi debeat, vide per Boer. decis. 178. Gram. decis. 71. & fuit decisum taleam factã cum captis existentibus in quadam turi pertinere ad Capitaneum, qui vltimo loco cçpit turim, & cum quo fuit facta talea, & non ad eum, qui primo loco cçperat domum contiguam, sed nunquam intrauerat in turim. Gram. ibid.

Similes vnius legionis deprçdatus fuerit aĩalia hostium, & hostes recuperauerint prædam antequam pernoctasset, debet præda illa restitui prioribus dominis, & non erit illorum armigerorũ, qui illam recuperauerant.Gram. decis.71.nu.12.

Bona mobilia, & prçda capta in bello debẽt assignari Duci belli, vt ipsa distribuat inter pugnatores, & armigeros post victoriam, quod procedit, quando bona sunt capta in bello campestri inter partes conflictu ordinato; secus in bonis captis in discursu alicuius territorij. Gram.ibi.nu.17. & 18.

Capta in bello ita demum fiunt capientium, si in suo, vel hostium territorio capiantur; secùs si in alieno. Gome.Leo. decis.12. in decisio.diuerso.Tom.2.

Capta in bello fiunt capientium, quando in tuto, & intra præsidia collocantur, & non ante, & quid, si in naui, vide ibi.d.decis.12.

Capta in bello efficiuntur capientium, sed quãdo. vide Vincent. de Fran. decis. 268. part.2. quod procedit quando capiuntur in conflictu; non autem quando in discursu territorij. ibi.nu.3. sed si illa sint amicorum, an efficiantur capientium, vel sint restituenda dominis, vide d.decis.268.

Bona ipsa capta in bello quorum sint, vide per Bart.in l.28.ff.de captiuis.

Capta à piratis, & recuperata, an sint restituenda dominis, vide ibi.nu.5.

Recuperata ab hostibus, gratis dominis sunt restituenda. Marc.de Mant.sing.195.

Deprçdantes non tenẽtur, quando bellum fuit licitum. Bart.in l.4.ff.de acquir.rer.domin.

In facto belli in iudicando seruatur, quòd si captiuus semel fecerit compositionẽ, vt postea non possit amplius augeri talis compositio, etiam de consensu ipsius captiui. Guid. Pap. q. 113. vel ex noua notitia maiorum facultatum captiui. Papon.lib.5.tit.6.arrest.1.

Ransonem capti in bello quãdo habeat capiẽs, & quando Rex, vide Boer.deci.178.nũ.3.& 4. & bellum an possit esse inter Principes sine diffidatione præcedenti, vide Boe. ibi.nu.34.

Proditor ille appellatur, qui sine aliqua causa, & sine nulla diffidatione eum, qui de eo cõfidebat, vulnerat. Guid.d.q.191.nu.5.

Rebellium bona alijs concessa, post pacem sunt reddenda. Boer.decis.38.nu.7.

Pax, tregua, & bellum sunt tres modi, quibus vita hominis regulatur. Boer.deci.46. & tregua est potius guerra, quàm pax.ibi.nu.2.

Militare non est delictũ, nec peccatum, sed propter prædam militare sic. c.militare 23.q.1.

De duello, & eius prohibitione omni iure, vide per Ioseph.Ludo.decis.Luc.11.

Duellum iure cõi in tantum reprobatum est, quod cõsuetudo in contrariũ non valeat. Dec.cõsi. 487. sed an subeundum potius sit, quàm discedendũ ab illo ratione famæ, & honoris, & ex quibus causis illud suscipiatur, & quod prouocato cõpetat electio armorũ, vide Dec. cõs.62.

Duellorum vsus est tollendus, & pugnatorũ, ac permittentium, & spectantiũ pçnæ, quæ sint, vide Cõc.Trid.in sessione 25.decre. de reformatione cap. 19. quod duellum in nouo testamento sit prohibitũ, probatur in cap. monomachiam 2.q.4.

Custodia castri debet fieri sumptibus dñorum, tempore pacis, & belli; non autem subditorum. Natt.consi.185. Tom.1.

Sicut nõ accedẽs ad soluendũ id, quod tenetur excusatur ratione belli, ita excusatur ratione treguæ. Ludo.Roma.sing.301.

Miles etiam in bello vulneratus non debet recedere sine licentia Principis. Pet. de Rauen. sin.294. vide infra tit.prox.

Afflicto afflictiò addi nõ debet vnde fit, vt qui bonis suis belli tempore spoliatus fuerit, non possit postea à creditoribus suis insolidũ cõueniri. Hippol.sing.241.

Facta pace, si quis percusserit aduersarium, an censeatur rupta pax, vide per Barto.in l.16.§. causa.ff.de pçnis.

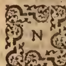
Quid sit pax, quæ debet fieri per ambas partes & quòd vna tantùm fuerit offensa, & dans auxilium, & fauorẽ tenetur de pace rupta. Bart. consi.66.vide supra lib. 1. tit. quando inimicus teneatur &c.

Fugiens ex bello publico iure Ciuili capite punitur, iure Canonico est infamis. Bart. in suo tracta. de differen. inter ius Cano. & Ciuile. num. 137.
In bellicis armis miles Deo placere potest. cap. non existimare 23.q.1.
Quæ sunt in bello iure reprehendéda, vide cap. quid culpatur 23.q.1.

De re, & iure militari.

Miles centurioni illum castigare volenti, quoquo modo resistens notatur, vitem tenens militiam mutat, consultò frangens capite punitur, vt & manum inferens se castiganti. Pet. Roy. decis. 3. Litua. num. 203. in decisio. diuerso. Tom. 2.
Sacramentum militare (Iurisconsultorū tempore vsurpatum (hodie nō est in vsu. ibi. nu. 485.
Aliquando fit preceptum per superiorem, quòd de qualibet familia vadat vnus ad præliandum, poterit tunc dubitari de qua ætate quis censeatur idoneus ad pugnam, Ludo. Roma. sing. 123. scripsit esse idoneum in ætate 18. an.
Militia non est dignitas regulariter. idem Roma. sing. 511. fallit in casibus notatis ibid. in additio.
Officiales dantes licentiam resedendi stipendiarijs Reipub. & armigeris, vel Doctoribus, salarium illius temporis (quo licentiam dederunt) ipsi officiales de proprio soluere tenentur. Roma. sing. 704.
Miles, qui accipit mutuum in dubio præsumitur expendere causa militiæ. Pet. de Rauen. sing. 311.
Miles maior grauius punitur, quàm minor. Ant. Columb. sing. 13.
Militum priuilegia quibus militibus competere debeant, vide per Barto. in §. 1. institut. de milit. testamen.
Qualiter transfuga, & defraudans stipendia puniatur, & de materia, vide Mag. deci. Luc. 2.
Custodes castri, qui sibi custodiam noctis diuiserunt, vt vna pars posset vsque ad mediam noctem dormire, & alia inde vsque ad diem, si castrum ab inimicis occupetur tempore, quo vna pars dormiebat ex conuentione, illa non tenetur, sed altera, quæ eo tempore custodire tenebatur. Pet. Gerar. sing. 37.
Dominus tenetur ad expensas factas tempore pacis, & belli pro custodia fortalicij. ibid.
Adulter adulteræ legare potest, dummodo nō sit miles armatæ militiæ, siue cælestis. Capel. Thol. quæst. 141.
Milites nostri temporis, si vacant armis gaudent priuilegio antiquorum militum. ibid. in additio. sed quò probet quis miles, vide ibid.
Sicut militi nō auferuntur arma, ita nec scholaribus libri sunt auferendi. Bald. sing. 130.
De iure militari habemus tit. in libris digestorū, vide de materia in tit. instit. de milit. testa.
Qui miles non est, nō militat, fit enim miles per solemnitates quasdam, de quibus vide in gl. §. fin. Auth. de manda. Princip.
Nullus militē, vel fœderatum in domo, vel propria possessione retinere præsumat. Authen. vt neque miles.
Qui verè dicantur milites, vide per Azo. in summa tit. C. de milit. testa.

De acquirenda hæreditate, & de ipsa hæreditate.

Nihil aliud est hæreditas, quàm successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit. l. 24. ff. de verbo. & rer. signific.
Creditores agentes contra hæredes aditionem hæreditatis probare tenentur. Andr. Gail obser. 128. lib. 2. Gome. Leo. decis. 16. in decisio. diuerso. Crauet. consi. 33. & consi. 197. nu. 5. quia non præsumitur. Dec. consi 652. nu. 9.
Fallit, quando præsumptio legis contra filium militat, nempe, quia post mortem patris diù in domo paterna permanserit, fructus, & reditus ex hæreditate perceperit, nisi filius probauerit se possedisse ex alia causa. Gail. d. obser. 128. nu. 12. vide Fran. Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 12. tit. 10.
Secundò fallit, quando filius à legatarijs conuentus iudicium suscepit, ipsisq; non contradixit, quo casu non est opus aliter probare immistioné. Gail. ibi. nu. 17. Dec. consi. 449. n. 11.
Si dubitetur an possidens bona (quę erant defuncti) censeatur ex actu possidendi, vel ex alijs actibus adire hæreditatem, considerandum est, an actus sit æquiuocus, & tunc eius declarationi statur cum iuramento, aut actus sit vniuocus, & tunc infertur aditio. Raud. tract. de analog. c. 24. nu. 53.
Aditio per habitationem domus, & retentionē aliorum bonorum hereditariorum probatur. Mago. decis. 6. nu. 15. saltem præsumptiuē, tñ ille, qui possidet poterit probare se possidere ex alia causa. And. Gail. obser. 128. lib. 2. vide Dec. consi. 491. Natt. consi. 140. Barto. in L. 4. C. vnde legitimi.
Aditio hęreditaris non inducitur, qñ possidet qs bona hęreditaria ex alia causa, q̃ hęreditaria, & censetur possidere ex causa vtiliori, & an possederit quis ex alia causa standū videtur

eius

eius iuramento. Crau.consi.33.num.11.vide eundem Crau. consi.197.nu.4.

Aditio hæreditatis non præsumitur ex possessione rerum modici valoris. Crauet.d.consi. 33.num.12.

Arguitur aditio quando quis plus reperitur possidere, quàm ad eum pertineat ex causa non hæreditaria.ibid.nu.14.

Hæreditatis detentio per longum tempus facta per filium, facit præsumi ipsum patris præcessisse, & [...]litionem sequutam esse. Bar.sing. 153.& in l. [...] 2.C.de peti.hæred.

Hæreditaria bona tenēs, ea potest tenere citra [...]ius, & nomen heredis, quando aliunde appa ret de alio titulo, nisi aliter constiterit quem hæredem esse. Fran.Marc.q.431.

Quando mulier mortuo marito dicatur possidere bona mariti pro iuribus dotis suæ, & quando talis possessio dicatur esse penes hæredem, vide Dec.consi.232.

In bonis emphyteoticis, si pater ea pro se, & filijs receperit, filius repudiata patris hæreditate, poterit ipsa bona retinere. Andr. Gail.obser.128.lib.2.nu.fin.

Testibus hincinde examinatis pro aditione, & ècontrà, debent testes præferri, qui deposuerunt pro aditione. vide Mago.decis.17.Rota Floren.& decis.148.

Solutio debitorum hæreditariorum aditionem importat. Mago.decis.Luc.24.num.20. Dec. consi.449. vide Natt.consi.140. ideò hæres opponens compensationem ex eo, quòd di citur soluere ex necessario antecedenti, fatetur aditionem. Mago.ibid.decis.44.

Aditio non inducitur ex actu ambiguo, qui potest fieri duplici modo, nempe ab eo, qui fit hæres, & ab illo, qui non fit hæres. Fran.Mãt. de coniect.vlt.volun.lib.12.tit.9.nu.6. & hoc casu statur declarationi, non solùm hæredis, sed et eius hẽdis.Crau.consi.197.nu.4.ex quibus actibus non inducatur, vide ibid Mant.

Ex quibus coniecturis filius videatur se immiscere hæreditati patris, vide ibid.tot.titu.eo. eod.lib.& hæreditatis aditio ex quibus præsumatur, vide per Boer.decis.35.nu.25.

Quibus verbis videatur quis adire hæreditatē, vide eundem Mant.eod.lib.tit.11.

Ex quibus coniecturis in extraneo hærede aditio hæreditatis inducatur, vide ibid.titu.12. quando ipsa aditio inferatur, & quando nō, vide Natt.consi.448.

Ex non facto an, & quando animus adeundi hæreditatē concipi possit, vide Mant.ibi tit.13.

Adiuisse an videatur, qui cùm esset debitor hæreditarius veniente die nō soluerit, vide ibi.

Pendente tempore dato ad deliberandum, vidua potest petere sibi prouideri in bonis mariti defuncti ratione suæ dotis. Ioan. Papon. lib.15.titu.4.arrest.15.

In Regno Franciæ statim mortuo antecessore, hæres efficitur possessor bonorum nulla apprehensa possessione, etiam si veniat ad successionem virtute cessionis sibi factæ à foro re. idem Papon.lib.11.tit.6.arrest.1.& hęc cō suetudo valet.Fran.Marc.q.527.par.2.

Hoc procedit etiam de iure communi quo ad filios, & descendentes; secùs quo ad alios hæredes.ibid.arrest.2.

Hæredi non datur tempus ad deliberandum, si aduersarius offert. se paratum ꝓbare ipsum hæredem iam adiuisse, & esse hæredem simplicem.Papon.lib.21.tit.9.arrest.1.

Testator an prohibere possit hæreditatis aditionem, donec legata sint soluta, vide Boer. decisio.41.

Potest tamen testator ordinare, vt hæres adeat verbo tantùm, & postea abstineat ab administratione bonorum donec soluerit legata. Boer.ibid.nu.5.

Mulier potest adire hæreditatem sine cōsensu propinquorum, tanquam quid proficuum; quia hæreditas in dubio præsumitur lucrosa, & qui vult dicere contrarium, hoc probare debet.Ioseph.Ludo.decis.45.Luc.

Hæres negligens adire hæreditatem, hæreditas deuoluitur ad venientes ab intestato, vel ad fiscum. Capel.Thol.q.89.

Aditio hæreditatis si fit erronea, non tenet hæres ad aliquod factum defuncti, & confessio ex eadem aditione resultans nulla est. Iaco. Put.decis.404.lib.3. vide ibid.decisio.421.& aditio dicitur nulla, quādo error est in quota institutionis.Vera.decis.68.par.2.

Quando ex facto testatoris cadit error in aditione, tunc aditio dicitur nulla ex defectu consensus, & voluntatis adeuntis. idem Put. decis.421.lib.3.

Si hæres in memoriali scripserit se adiuisse hæreditatem, talis scriptura probat aditionem. Marc.de Mant.sing.314.

Verba enunciatiua emissa propter aliud, non operantur aditionem hæreditatis, maximè quando verba possunt aliud importare. Vera.decis.19. par.2.nu.5.

Adire videtur hæreditatem, qui alienat rē hæreditariam. idem decis.26.part.2. vide Vinc. de Fran.decis.80. Iacob.Put.decis.447. lib.1. Fran.Manti de coniect.vlt.volunt. lib.12.tit. 12.nu.10. hoc verum in filijs, & alijs descendentibus: secùs in alijs hæredibus. Papon. lib.21.tit.6.arrest.3.

Hæreditas non dr̄ adita per hæredem in testamento institutum, propter protestationem ꝑcedētem secretè factā.ibid. Vera. decis.68.

Aditio

Aditio hæreditatis præsumitur, vbi interuenit cessio eius, cui hæreditas delata est. Vincen. de Fran. decis. 32. nume. 10. tamen propter hanc cessionem, non poterit hæres cõueniri à creditoribus hęreditarijs. Crau. consi. 200.

Hæreditatem aditam asserenti incumbit onus probandi: quia aditio non præsumitur, quũ sit facti, quapropter debet plenè pbari. idẽ Fran. d. decis. 60. Mago. decis. 148. Rot. Flor. & Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 12. tit. 9.

Aditio non præsumitur ex eo, quòd hæreditas sit opulenta. vide Vincen. de Fran. decis. 60. nu. . & qñ est damnosa cessat omnis dubitatio. idem decis. 80. nu. 9. vide Crau. cõsi. 33.

Quando quis accepat hæreditatem reseruato iure restituentis hæreditatem, sibi non præiudicat, quia posset conficere inuentarium, ne teneatur vltra vires hæreditatis. Crau. consi. 33. num. 17.

Aditio hæreditatis inducit ex sola voluntate, actu, vel verbis declarata. Crau. cõs. 148. n. 10.

Hæres adeundo hæreditatem non censetur approbare, quæ testator disposuit contra prohibitionem legis, puta relinquendo spurio, vel aliter. Crau. consi. 200.

Aditio hæreditatis debet esse pura, & non per verba suspensiua, vel conditionalia, & incerta cùm sit actus legitimus. Crau. cõsi. 312. n. 3.

Confessio facta, qua quis respondet se esse hęredẽ, intelligitur inuentarij iure saluo. Crau. consi. 1. pro genero nu. 464.

Aditio hæreditatis an facta sit p aliquos actus, in dubio recurrendum est ad qualitatem factorum, vel personarum, vel standum est declarationi iuratæ. Natt. consi. 140. Tom. 1.

Ipsa aditio inducitur per exactionem debitorum paternorum; secùs per solutionem, sed vide Natt. d. consi. 140. & Math. Mathes. sing. 35. vbi tenet contrarium.

Quatuot sunt, quæ aditionem hæreditatis probãt, nempe actus acquisitionis, actus translatiuus, actus possessiuus, & declaratio facta verbo. Math. Mathes. sing. 35. nu. 5. tamen ne hęres ex huiusmodi gestis hęreditatem adire videatur remediũ est, quòd is ab initio protestetur, se nihil gesturum animo adeundi hęreditatem. ibid. in additio. nu. 7.

Ille, qui hæreditatem ab intestato adidit, an variare possit, & successionem ex testamento petere, vide per Ozas. decis. 54.

Hæreditatis aditio præsumitur ex actibus, quæ non possunt fieri citra ius, & nomen hęredis. Afflic. decis. 14. nu. 7. DD. de Rota decis. 15. de concessio. præbendæ in nouis.

Hæres satis dicitur adiuisse hæreditatem defuncti dum dicit, bona ipsius defuncti ad eum spectare. Gram. decis. 103. nu. 205.

Filius aliquid capiens pro pace mortis patris, an videatur se gerere pro hęrede, vide Boer. decis. 121. nu. 5. Iul. Clar. in sua Pract. crimi. q. 58. Maran. in suo Spec. par. 4. dist. 9. iudi. n. 138.

Sola confectio inuentarij hæreditatẽ non adit. Fran. Marc. q. 28. par. 1. q. 489. par. 2.

Filius probando patrem esse defunctum, & se esse filium, nõ habet necesse probare aditionem. Rota Genu. decis. 2. nu. 8.

Constituens procuratorem vti hæres ad recuperandum bona hæreditaria, dicitur facere actum, qui non potest fieri citra ius, & nomẽ hæredis; ideò censetur adire. Rot. Genu. decis. 105. an quis dicatur adire eo ipso, q constituit procuratorem ad adeundam hæreditatẽ, vide Vinc. de Fran. decis. 60. n. 5. 15.

De aditione hæreditatis maternæ per filiũ hæredem patris inducente vnionem bonorum paternorum, & maternorum, & non solutionem, vide per Afflic. decis. 237.

Aditio hęreditatis quãdo inter creditorem, & debitorem vim solutionis habeat, vide ibid. immiscere se qui desiderat defuncti patris mortem probare debet. Fran. Marc. q. 373. hęreditas quoq; antequam possit adiri explorandũ est de morte. Capic. deci. 194. n. 11.

Hæreditas capti ab hostibus adiri non potest, si de morte sua dubitat. Capi. deci. 194. n. 10.

Institutus pro parte, vel semisse purè, & pro parte sub cõditione, potest adire hęreditatem. Capic. d. decis. 194. nu. 14.

Hæres adeundo hæreditatem ex quasi contractu, ex aditione se obligat creditoribus, & legatarijs. Gram. decis. 103. num. 103. vide supra titul. de hæredi. actio. Boer. consil. 53. Rebuff. tract. de litt. oblig. art. 2. gl. 2. nu. 35.

Hæres institutus potest perpetuò hæreditatem adire, nisi tempus esset à Iudice ad instãtiã substituti, vel aliorum (quorum interest) præfixum adeundi: quia tunc lapso termino nõ potest postea adire. Guid. Pap. q. 332.

Hypothecaria an extinguatur aditione hęreditatis, vide per Vincen. de Fran. decis. 80.

Debitor ad instantiam creditorum non cogit adire, imò tali iuri adeundi põt renunciare in præiudicium creditorum. idem decis. 101.

Adita hęreditate patris, vel matris per filium, bona non dicuntur amplius paterna, vel materna. idem de Fran. decis. 171.

Quod dicitur, si filius ergo hæres, habet locum in agendo; secùs si filius conueniatur: quia tunc debet probari aditio: imò in materna hæreditate etiam in agendo non habet locũ. Reg. Mago. decis. Luc. 62. num. 11. And. Gail. obser. 128. libr. 1. Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 12. tit. 10. Mago. decis. 44. Rot. Flor.

Filius antequam se immiscuerit, non di hæres in effectu.

in effectu, & hereditas non censetur ei quęsita: quia licèt sit suus heres patris, propter beneficium abstinendi de illo iudicatur idem, quod de extraneo. Dec. cōsi. 442. nu. 14. ideò non potest cōdemnari pro debito paterno, nisi probetur se immiscuisse bonis paternis. Natt. consil. 140. Tom. 1. Menoch. consil. 116. vol. 2. nu. fi. Dec. consi. 344. licèt quando tractat de commodo ipsius filij existentia sui hęredis illum faciat heredem etiam errantē, & ius ignorantem. l. 20. §. apud. ff. de stipul. seruo. nam in suis hæredibus aditio non est necessaria. l. in suis. ff. de suis, & legit. hæred.

Testator præsumitur velle, quòd hæres adeat hęreditatem, tamen actor, qui agit tanquam hæres extraneus debet probare se heredem esse. Fran. Mant. de conie ctu. vltim. volunt. lib. 12. titu. 9.

Licèt quis adeundo heres efficiatur, dominiūq; omnium rerum hęreditariarum acquirat, nō tamen possidere dicitur, nisi possessionem ipsarum rerum apprehendat, nec sufficit apprehendere possessionē vnius rei. And. Gail. obser. 129. lib. 2. facit l. 23. ff. de acquirend. vel amitt. possef. de ratione diuersitatis vide per Hartm. Hartm. c. 4. lib. 2. tit. de hęredib.

Traditio non requiritur, vt dominium rerum hereditariarum acquiratur hęredi; sed aditio sufficit hęreditatis. Crauet. consi. 202. nu. 35. secùs in possessione. ibid.

In materia aditionis reperiuntur tres termini, nempe aditio, agnitio, & immixtio, sed in quibus differant hi termini vide per Maran. in repet. ad l. is potest. ff. de acquir. hęred. impressa in libro de ordine iudi. fol. 627.

Aditio hæreditatis in solo animo consistit, qui animus potest vbique, & coram quocunque, verbis declarari. ibid. Maran. nu. 3. & per extrinseca declarat. Bar. in l. 1. ff. de off. pcōsul.

Aduentitiam hęreditatem adire potest filiusfa. inscio, & ēt inuito patre. Marā. ibid. n. 6. vide nu. 9. Bart. in l. 1. C. qui admitti, sed profectitia hæreditas, quæ dicatur, vide ibid. nu. 7.

Ad hoc, vt hæreditas possit adiri est necesse, q. sit delata prius, & tunc dicitur delata, qñ est in tali statu, vt possit adiri per hæredem, sed quando possit adiri, vide Maran. ibid. n. 16. & potentia adeundi consideratur tripliciter, vide ibid. nu. 212. & nu. 265.

Hæreditas non potest pro parte adiri, sed in totum debet adiri, aut in totum repudiari. ibi. nu. 18. vbi Reg. limitatur vsq; ad num. 40. ideò valet aditio hæreditatis facta insolidum ab eo, cui hæreditas tantùm pro parte competebat. Dec. consi. 14.

Per quæ verba, & per quos actus inducatur hæreditatis aditio, vide Maran. ibid. nu. 43. quo loci tradit casus 38. p quos hēditas adiri pōt

Nouē sunt requisita ad hoc, vt quis possit adire hęreditatem, primum erit, quòd homo sit liber: Secundū, quòd sit paterfam. Tertiū sit compos mentis: Quartū, quòd sit maior 25. ann. Quintū, sciat testatorē mortuum: Sextū, sciat delatam sibi hæreditatem: Septimū, q credat testatorem potuisse testari: Octauū sciat, quòd nullus eum præcedat in succedēdo: Nonum, quòd sciat ex qua causa delata sit sibi hęreditas, de quibus vide p Maran. in d. l. is potest. nu. 104. & seqq. fol. 643.

Qui habet ius adeundi, non dicitur habere aliquod ius quęsitum: quia nihil acquisiuit antequam effectualiter adierit. Maran. ibid. nu. 271. ideò tale ius non venit appellatione bonorum, sed sub appellatione iurium, & actionum. Dec. consi. 442.

Probatur quis heres per testamentum, in quo est institutus, vel per testes in tęstamento descriptis: item, si gesserit se pro hærede, vel si probetur, quòd adierit hereditatem. Rebuff. in suis commen. tract. de litte. oblig. art. 9. gl. 3. quid, si proximior in gradu bona sibi delata possideat, vide per Rebuff. ibid.

Mulier contrahere prohibita, non tamen prohibetur adire hęreditatem sibi delatam. Ioā. de Arnono sing. 15.

Hęreditas patris dicitur quasi debita filio. Bar. in l. 3. C. de iuris, & fact. igno.

Hærede minore mortuo ante aditam hęreditatem, eius hęres poterit petere restitutionē ad adeundum. Bar. in l. 1. C. de restitut. milit.

Hæreditas ex testamento, quo filius fuit institutus sub conditione casuali, quo iure adeat, vide Bar. in l. 4. C. de institutio. & substitut.

Heres hęredis quando cogatur adire, si hæres potuerit adire, & non adiuerit, & si incapax res rogatur restituere, an cogatur adire, vide Bar. in l. 14. C. de fideic. nu. 4.

Sepeliens defunctum quando videatur gerere se pro hęrede, & tutius est facere protestationem, vide Bar. in l. 4. ff. de religiosis.

Conditionem implens quando videatur adire hæreditatem, vide Bar. in l. 1. ff. de conditio. caus. dat. & in l. 86. ff. de heredib. institut.

Vir distribuens pannos vxoris defunctæ amore Dei, dicitur eius hęreditatem adire: idem in eo, qui retinet per annum dotem vxoris, & etiam hęreditas, si detinetur per annum vī adita, vide Bar. in l. 16. ff. de iure dot.

Dubium superueniens non tollit aditionem iā factam, licèt impediret faciendam. Bart. in l. 1. §. necessario. ff. si ventris nomine mulier.

Si mater decesserit superstitibus filijs, qui sunt hæredes patris, & matris debitores in dote, si dicti filij stant per annū, quo non soluerint dotem,

dotem, videntur hęreditatem ipsius matris adire. Bart.q.10.nu.15.

Idem quando sunt ipsi filij debitores, siue habeant patrem legitimum administratorem, aut tutorem, vide Bar. ibid.

Tutor solus non adit hęreditatem, quando pupillus est maior infancia. Bar. in l.9.ff.de tut. & cura.dat. ab his.

Ignorantia iuris quando impediat aditionem hęreditatis, vide per Bar.in l.21.ff. de conditio.& demonstratio.

Aditio hęreditatis nō semper retrotrahitur ad tēpus mortis, vide Bar.in l. is, qui pro empto re.nu.49.ff. de vsucapio.

Cōtra eum, cuius dolo quis adit hæreditatem, succurritur per actionem de dolo, vel si est creditor ꝑ doli exceptionē.l.fi.ff.de dol.mal.

Hæreditas furioso delata potest per eius curatorem adiri, ita vt si furiosus efficiatur sanæ mentis, possit eam sibi retinere, vel respuere, & si respuerit, vel in furore decesserit, ad substitutum deuoluitur, & illo non existente, ad eos, qui succederent, si furiosus in medio nō fuisset. l. fin.§. tali. itaque. C. de curat.furio. ꝓdig.& hęreditas ipsa non potest agnosci sine auctoritate tutoris, vel curatoris furiosi, qui tenetur, si non vtiliter fuerit auctoratus. l.11.ff.de aucto.& consensu.tuto.

Incertitudo nascendorum non impedit cohęredem adire, licèt, quę portio competat sibi, sit incertum.l.5.ff. si pars hęred.pet.

Hæreditas defuncti potest adiri clausis tabulis. l.vnica.§.cum igitur. C.de caduc.tollen.

Inducitur aditio etiam ex declaratione voluntatis facta parte absente: quia declaratio voluntatis non requirit partis præsentiā. Crau. consi.148. num.10. tamen responsio facta in iudicio non præiudicat respondenti, nisi respectu interrogantis: ideò si hæres in iudicio interrogatus an sit hæres, respondeat affirmatiuè, licèt non esset hæres, sibi non præiudicat quo ad alios creditores absentes, & non interrogantes.l.fin.ff. de interrog.actio. vide gl.ibi.& Crau.cōsi.1.ꝑ genero n.466.

Incertus de morte testatoris, vel eius, cui ab intestato succederet, hæreditatem adire nō potest.l.4. C.de posthlim. reuers.

Mandatum de adeunda hæreditate est obligatorium.l.32.ff. mandati.

Implementum cōditionis non inducit aditionem hæreditatis, sed etiam conditione impleta nō dicitur hæreditas adita, nisi postea adeatur.l.13.ff.de conditio. institutio.

Homo liber hæreditatem nobis acquirere non potest; secùs in eo, qui bona fide nobis seruit aliquibus concurrentibus, de quibus vide per glo.in l.54.ff.de vsucapio.

Quilibet hæres post aditionem non repudiat, nisi sit minor, qui restituitur: hodie tamen adeundo cum beneficio legis, & inuentarij securus est hrs, non teneri vltra vires hæreditatis.§.extraneis aūt, institu. de hæred.qualit. & differe.de quo inuentario vide supra.

Miscere, & abstinere pertinent ad suos hęredes, adire, & repudiare pertinent ad extraneos. glo.in d.§.extraneis.

Hæres dicitur adire hæreditatē gerendo se pro hærede in aliquo actu, vel nuda volūtate, re, vel verbis declarata.§. item extraneus, instit. de hęred.qualit. & differen.

Hærede instituto, & filio exhæredato, hęres adire infra sex menses dēt, si est præsens, & infra annū si est absens; aliàs habet pro repudiante.l.pen.§.illud.C.de inoffi. testa.

Ad hoc, vt possit adiri hæreditas requiritur, ꝙ conditio adiecta institutioni existat, & eam extitisse hæres sciat: sed in conditionib.iuris sufficit, ꝙ existat cōditio, licèt illius scientia non habeat.l.21.ff.de conditio. & demonstr.

Ex generali acceptatione, & restitutione fideicommissi non censetur adita hæreditas hæredis grauati (qui etiam instituerat heredem fideicommissarium) ad hoc, vt ipse fideicommissarius teneat ad onera hæreditaria ipsius secundi testatoris grauati. Crau.consi.33.de rōne huius decisionis vide in cōs.144.eiusdē.

Fideicōmissarius, nisi dicat se hæredem illius, cui succedit, pręsumitur potius succedere vti fideicōmissarius, quàm vti hæres: quia quādo actus potest fieri ab aliquo vti alio, nunquam cēsetur factus ab eo vti hęrede. Vera. decis.19. par.2.

Hæres potest cogi à fideicommissario adire, & restituere.l.quia poterat.ff.ad Trebel. tamen non potest cogi adire, nisi omne damnum, quod timet sarciatur, vel à Prætore remittatur.l.apud acta.ff.eod.

Filiusfa. Magistratus potest cogere patrem adire, & restituere.l. ille à quo.ff.eo.§.fi. cū l.seq.

Rogatus de restituenda re, vel quantitate non potest cōpelli adire, secùs si de vniuersitate rerū, vel quota ipsarū.l. nā qd.§.nō oīs.ff.eo.

Etiam ad petitionem vnius ex fideicommissarijs potest hæres cogi adire, & restituere totum, & ille, cui totum restituitur, à confideicommissario quartam nō detrahit.l.cogi. §.Metianus.ff.ad Trebellia.

Ad petitionē filij in potestate potest pater cogi adire, & restituere, secùs ad petitionem serui. §.si pater.d.l.cogi.imò patronus potest cogi adire, & restituere ante pœnitentiam.l.ita tamen.§.si patronus.ff.eod.

Qui coactus adiuit, perdit perceptiones, nisi fuerint relictæ sub conditione, si hæres non

erit

erit, ſed tunc refunduntur à fideicommiſſa-
tio, nõ à cohęrede. §. ſi pupillus d. l. ita tamẽ.

Qui quartam trebellianicam retinere nõ vult, conſultius facit, ſi adierit coactè, quã ſi ſponte adiret. l. qui totam. ff. eod.

Nemo cogitur ſe adſtringi hæreditarijs actionibus, propter legatum. l. non eſt cogendus. ff. ad Trebellia.

Debitum ab hærede per aditionem confuſum in actionẽ ex teſtõ deuoluit̃. l. deducta. ff. eo.

Aditio, quę fit coactè naturalẽ obligationẽ nõ perimit, bene ciuilem. l. debitor. ff. eod.

Aditio coacta conditionẽ implet. l. q ita. ff. eod.

Qui cogit hæredem adire, cogitur actiones hæreditarias pati. l. ſi poſtulãte. ff. eod.

Iuſſus de adeundo in pſona hæredis recuſantis adire, transfert onus reſtitutionis in ſubſtitutum vulgarem, & cohęredẽ eius ſine quartæ detractione. l. 4. C. ad Senatuſcon. Trebell.

Interdum ſubſtitutus cogitur adire propter fideicommiſſum ſubſtituto pupillariter iniunctum, & aditio facta ex vi reſtitutionis in integrum, firmat ſubſtitutionem pupillarem. l. 2. §. interdum. ff. de vulgari.

Fiſcus, & cauſa pia, etiam non conficientes inuentarium, non patiuntur pœnas, de quibus in l. ſancimus. C. de iure deliberandi. Guid. Pap. q. 571. nu. 3. & 4.

Minor hæreditatem ſine tutore, vel curatore ſi adeat, aditio ex defectu conſẽſus nulla eſt, ſi deceptum ſe inueniat. Put. deciſ. 404. lib. 3.

Statutum, quòd minor non poſsit ſe obligare ſine certa ſolẽnitate, non habet locũ in filio, retinente patris hæreditatẽ. Dec. conſi. 331.

Minor aduerſus aditionem non poteſt reſtitui infra tempus legitimum. l. 1. C. ſi tutor, vel curator, & l. 1. C. ſi minor ab hæreditate, & ibi per totum.

Ipſe minor aduerſus aditionem reſtituitur, etiã ſi maior factus intra tempora reſtitutionis exegerit aliquot credita hæreditaria. l. 3. §. Scio. & l. 7. §. non ſolùm. ff. de minor. 25. ann.

Minor poteſt reſtitui, vt adeat hæreditatem. l. 1. C. vt omiſſa hæreditate.

Reſtitutus vt adeat, poteſt reſtitui vt repudiet, & ècontrà. l. 7. ff. de mino. 25. ann.

Quando minor eſt reſtitutus aduerſus aditionem, geſta per eum non reſcinduntur. l. 23. ff. de mino. 25. ann. ideò libertates datæ, & ſolutiones creditoribus factæ, non reuocantur. l. 32. ff. eod.

Etiam pupillus adeundo, vel immiſcendo videtur quaſi contrahere cum legatarijs, & creditorib. hæreditarijs. l. 3. §. fin. & l. 4. ff. ex quibus cau. in poſſeſ. eat. §. 2. inſtitu. de aucto. tut. tamen non poteſt adire ſine auctoritate tutoris. d. §. 2. inſtitut. de aucto. tuto.

Tutor adit hęreditatem nomine infantis, ſed ſi eſt maior infantia adit ipſe pupillus cũ auctoritate tutoris, neque vnus ſine alio adire poteſt. DD. in l. 3. qui admitti, & in l. potuit. C. de iure deliberan.

Auctoritas curatoris pupilli ad adeundam hęreditatem non ſufficit: ideò ad hunc effectum ſpecialiter tutor datur. l. 17. §. tutor. ff. de appellatio.

Hęreditas dr̃ iacens, vbi rerum hæreditariarum dominium à nemine adhuc eſt acquiſitum. Ozaſ. deciſ. 56. num. fin. & hæreditas vacans quando dicatur, vide Capic. deciſ. 87. num. 6.

Hęreditate vacante finiuntur, & extinguntur omnia, etiam ad hęredes tranſitoria: fallit in pignore. Capic. ibid. nu. 7. & 9.

Exiſtentia ſui hæredis operat̃, vt hæreditas non dicatur iacens. Fran. Marc. q. 428. part. 1. & queſt. 49 part. 2.

Inter hæreditatem iacentem, & vacantem hoc intereſt, quod iacens dicatur hęreditas, quãdo ſupereſt adhuc ſpes hæreditatem adiri poſſe, vacans verò ſi nullus naturalis, vel legitimus vſq; ad decimum gradum hęres exiſtat. And. Gail obſer. 130. lib. 2. vide Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 150. & Dec. conſi. 344.

Iacenti hęreditati curator bonorum dãdus eſt, idq́ue ad petitionem creditorum, vel etiam ex officio Iudicis: ſed antequam curator bonis detur nominatim citari debent ſuccedentes proximiores, vel ex teſtamento ſuccedentes ibid. d. obſer. 130.

Quandoq; bona defuncti nullum habent ſucceſſorem, & nullus ſperatur, & tunc bona nõ dicuntur defuncti, nec dicitur hæreditas iacens, ſed dicuntur bona vacantia: quandoq; dicta bona non habent ſucceſſorem de pręſenti, ſed ſperatur ſucceſſor de proximo, & tunc Prætor ſtatuit tempus ad adeundum: quandoque dubitatur, quòd hęreditas diù iacere debeat, ſed tunc quid ſtatuendum, vide per Dec. conſ. 509.

Quando dubitatur an aliquis ſit viuus, vel mortuus, non poteſt adiri hæreditas, ſed interim dẽt dari curator bonis abſentis. Dec. cõſ. 575

Singulę res hęreditariæ non poſſunt præſcribi: quia contra hæreditatem iacentem non datur præſcriptio. Natt. conſi. 488.

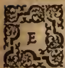
An inter mortem, & aditionem in ſuo hærede ſit date medium, vide per Barto. in l. fin. ff. de conditio. inſtitutio. nu. 5.

Differentia, quæ ſit inter hæreditatem, & bona vacantia, & hæreditas qualiter acquiratur: & aliud eſt hæreditas, aliud ius acquirendi, & aliud ipſe actus acquiſitionis, vide Barto. in l. fin. ff. de milita. teſtam. & in l. gerit. ff. de acquirend. hæred.

Hęreditas sustinet vices personæ defunctæ. l. 9. C. depositi, & per procuratorem adiri nō potest. glo. in l. 5. C. mandati.
Hęreditas non hęredis, sed defuncti personā sustinet. l. 34. ff. de acq. rer. domi. & repręsentat. §. seruus, institu. de hęred. institut. & hoc verū ante aditionem; secus post. l. 22. ff. de vsucap.
Hęreditas in multis pro domino habetur; ideò hęreditati quoque, vt dño per seruum hęreditariū acquiritur, vide l. 61. ff. de acq. rer. dom.
Si differat aditio hęreditatis, potest vnus ex creditoribus hæreditarijs dari curator. l. 8. & 9. ff. ex quibus cau. in possess. eat.
Hęreditati furtum fieri nō potest: quia ad hoc, vt fiat furtū requiritur quem possidere, quā possessionem non habet hęreditas. l. 1. §. Scęuola. ff. si quis testam. libe. iuss. fue.
Hęreditas est persona imaginaria sustinēs vices defuncti. §. 1. institu. de stipula. seruo.
Iuri adeundi hęreditatem pścribitur spacio 30. annorū. Gram. decis. 103. nu. 46. Iac. Put. deci. 54. lib. 3. Mysing. obser. 71. cent. 2. vide Bar. in consil. 129. vol. 1. tū tunc agi potest iudicio possessorio ab intestato. Pur. d. decis. 54. sed qd de iure īmiscēdi, vide Mysing. d. obser. 71. tunc filius poterit adhuc adire intra alios 30. annos vt agnatus. Natt. consi. 448.
Hæreditariæ res pēdente tpe deliberādi apud hęredem esse debent. Fran. Marc. q. 2.
Ius adeundi nō comprehenditur in donatione omnium bonorum, & iurium: quia illud ius cedi non potest. Vinc. de Fran. deci. 60.
Confessio hęredis asserentis aliquem esse suum cohęredē (qui verè nō est) non prejudicat, & potest simpliciter reuocari, nisi esset libellus pręsentatus, & lis contestata. ibid. nu. 16.
Aditionem hęreditatis si quis per calumniam impedierit, ad interesse tenetur. ibid. nu. fin.
Hæres dubitās de virib. hrēditatis, debet curare fieri citationē p pclama cōtra oēs creditores, vt veniāt ad edendū instr̄a debiti hęreditarij ipsi hęredi, ad hoc vt possit deliberare, an hrēditatē adire possit, vel non, tunc si creditores sic vocati ad præstitutum diem non venerint, nec de suis creditis doceerint sibi pjudicant, nec hęres ipsis amplius rñdere obnoxius erit. Mysing. obser. 47. cent. 2.
An hæres, qui vult adire simpliciter, excludat hæredē volentem adire cū beneficio legis, & inuentarij, vide quandam decisionē Senat. Pari. in decis. diuerso. fol. 223. Boer. consi. 53.
Hæres hęredis primi testatoris est hęres. Gom. Lec. decis. 16. in decisio. diuerso. Tom. 2.
Licèt ex actu inutili transferaē possessio, tū cōpetit cōdictio sine cā, vel indebiti, aut tritica ria ad eā recuperandā. Crau. consi. 248. nu. 6.
Licèt hrēditas nō sit adita, tū legata debenē pp clausulā codicillarē, qn̄ talis clausula est concepta p verba futuri tp̄is. Dec. consi. 652. nu. 12. aliàs non valent dispositā in testamento, nisi adeatur hęreditas. l. 9. ff. de testam. tutel.
Pr̄ si sit furiosus filius pôt adire hrēditatē sibi relictā, & sibi ipsi qrere sine iussu pr̄is. Bar. sing. 81. Pet. de Rau. sin. 9. tū si filius moriat̄ anteq̄ adeat, pr̄ nō pt adire. Bar. i l. 8. C. de bo. q̄ lib.
Filio in potestate minore 25. ann. hæreditatem recusante adire, vel qrere id, quod q̄situm, quæreretur patri quo ad vsumfructum, pater solus potest sibi acquirere, & ei, & in eū dantur actiones, non in filium, similiter ècontrà. l. fin. C. de bonis, quæ liberis.
In aditione hrēditatis psona filij cōsideraē, cui hęreditas delata est, vide d. l. fi. & in additio.
Adita hrēditate p creditorē actiones psonales oīno extinguntur, sed reales non: qa durant et facta restitutione, vide DD. i rub. ff. si cer. pet.
Hęres decedens intra annum sciens hęreditatē sibi delatam, transmittit ius deliberandi ad suū hæredem: sed si eius hæres ignorās intra annum decesserit, tertius heres propter sciētiam primi hęredis, adire poterit. Bar. in l. 16. §. in hæredem ff. de eo, quod metus causa.
De iure deliberādi, vide infra tit. de iur. delibe.
Ille, cui ad instātiā creditoris statuitur tempus, intra qd adeat, vel repudiet, si intra illud tp̄s nihil fecerit, qd iuris, vide Bar. q. 10 nu. 3.
Filio non licet se immiscere cū creditorum fraudandorum. Bar. in l. 67. ff. ad Trebellia.
Hæres, vt constituatur in mora adeundi hæreditatem, debet interpellari in iudicio. Bar. in l. 44. ff. de damno infect.
Renuncians hæreditati maternæ, eā postea nō potest adire. l. 2. C. de iuris, & fact. igno.
Hęreditatis aditio debitū nō confundit, nisi p hæreditaria portione. l. 7. C. de nego. gest.
Si tutor, vel curator auctoritatem præstet pupillo, vel adulto adeundi hæreditatem ex testō, in quo tutor ipse, vel curator est pręteritus, vel exhæredatus, sibi non præiudicat, quominus testamentum impugnare possit. l. 26. C. de administra. tuto. vel curato.
Hæreditatis appellatio continet etiā damnosam hæreditatē: iuris enim nomen est, sicut bonorū possess. l. 119. ff. de verb. & rer. signi fic.
Lege obuenire hæreditatem non propriè qs dixerit, etiam eam, quæ ex testamento defertur. l. lege obuenire. ff. eod.
Partis appellatione, interdum etiam totam hęreditatē contineri dicendum est. l. 145. ff. eod.
Omnis hęreditas quamuis postea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. Reg. 281. de reg. iur. nam hæreditatis aditio retrò ad tempus mortis trahitur. l. 28. §. illud. ff. de stipulat. seruo.

De

De bonorum possessionibus.

Ex quibus verbis, & cõiecturis videatur quis bonorum possessionem agnoscere, vide plenè per Fran. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. titu. 15. fol. 336.

Bonorum possessio est vtilis, & interdum necessaria. ibid. nu. 3.

Bonorum possessio intelligitur, quoties nono iure successio defertur ex constitutione alicuius, qui sit Principe inferior. ibid. nu. 4.

De bonorum possessoria hæreditatis petitione, vide per Io. Crisp. in suo tract. termi. actio. impresso post volumen Ias. de actio.

Bonorum possessionem agnoscens, videtur de iure Ciuili adire, si potest. Bar. sing. 184.

Bonorum possessio contra tabulas, quandoq; conuertitur in secũdum tabulas, & ècontrà, vide Marc. de Mant. sing. 66.

Exhæredato datur bonorũ possessio contra tabulas, qñ exhæredatio non est solemniter facta: quia tunc non est exhæredatio, sed præteritio, vide tamen eundem. sing. 67.

Emancipatus petit cõtra tabulas, nec cõputat in legitimã q̃ sibi causa emancipationis datum est. l. 1. §. is quoque. ff. de collatio. bono.

Bonorum possessio, quæ datur filio emancipato exhæredato causa litis agnoscendæ, non tribuit ius, & ideò eius virtute scriptis hæredibus non potest possessio auferri. l. s. C. de inofficio testamen.

Aditio hæreditatis, & bonorum possessio secũdũ tabulas concurrunt, non tamen bonorum possessio contra tabulas. vide Marc. de Mant. singul. 71.

Bonorum possessio contra tabulas, & secundũ tabulas regulariter non concurrunt, vide ibid. sing. 73.

Pater præteritus exemplo patroni contratabulat testamentum filij, ita vt testamẽtum pro parte rescindatur, contra naturam bonorum possessionis cõtra tabulas, vide ibi. d. sing. 74

Bonorum possessio contra tabulas, quare detur filijs in potestate, cùm à Prætore fuerit inuenta propter emancipatos, vide eundem de Mant. sing. 168.

Institutum posse beneficio præteriti intentare bonorum possessionem contra tabulas, qũo intelligitur, vide eundẽ sing. 173. & sing. 181.

Filio præterito quare detur bonorum possessio contra tabulas, ad rumpendum testamentum, quod tamen præteritione erat nullus, vide ibid. sing. 180.

Bonorum possessio contra tabulas regulariter totum rescindit testamentum, & quare, vide sing. 184. ibid.

In bonorum possessione contra tabulas non fiunt plenę probationes. Bart. in l. 1. C. quorum bonorum.

Cùm nepos ex filio natus est post mortem, poterit petere contra tabulas aui sui, quãdo est p̃teritus, & dẽt conferre. l. 2. ff. de colla. bono.

Patri manumissori filij militis præterito datur bonorum possessio contra tabulas, in bonis aduentitijs filij, non in castrensib. l. 30. §. fin. ff. de milit. testamen.

Qui omittit contra tabulas, & adit ab intestato tenetur edicto, si qs omissa causa testamẽti, quia ille, qui adit contra tabulas tenetur pręstare legata relicta liberis, & parentib. l. 6. §. hoc edictum. ff. si quis omissa causa.

Qui contra tabulas petijt indignus est omni cõmodo ex eodem testamento. l. 2. ff. de his, qb. vt indig. legat. aufer.

Si filius petijt bonorum possessionem contra tabulas, hæres institutus non põt cogi adire. l. ita tamen. § quoties.

Bonorum possessio, quæ datur pendente conditione tribuit illam administrationem, quã habet curator bonorum. Barto. in l. 22. ff. de hæredita. institue.

Bonorum possessio quando possit peti pendẽte conditione, vide per Bar. in l. is, qui hæres. ff. de acqnir. hæred.

Institutus sub conditione, si ea pendente petat bonorum possessionem (pro vt potest) secũdum tabulas, cogitur satisdare substituto vulgari, ad quem conditione existente peruentura est hęreditas, de restituendo, & de bene administrando. l. 8. ff. de stipul. seruo.

Lapsus temporis petendi bonorum possessionem inducit tacitam, & irreuocabilem repudiationem. l. 3. C. de iure, & fact. igno.

Absens læsus circa bonorum possessionẽ propter absentiam probabilem, & necessariam transmittit beneficium restitutionis ad hæredem. l. 1. C. de restitutio. milit.

Bonorum possessiones tres sunt, quæ non tribuũt ius. l. 8. §. sequẽti, & ibi gl. ff. de inof. test.

Procurator, qui neglecto mandato bonorum possessionem non petit, tenetur domino. l. 5. C. mandati.

Bonorũ possessori de iure p̃torio cõpetit actio hęc, in qua tm̃ venit, quantum in petitione hæreditatis. l. 1. ff. de possesso. hęred. pet.

Agnita bonorum possessione, si bonorum possessor vult consequi bona corporaliter, debet experiri interdicto, quorum bonorũ contra eum, qui tenet bona hæreditaria. l. 1. ff. quorum bonorum.

Non agnita bonorum possessione, non datur bonorum possessoria hæreditatis petitio, imò ante petitionem, vel agnitionem cõtra

hæredem agentem datur exceptio.l. 20. in fine. ff. de exceptio.

Hæres non potest ratum habere, quod factum est nomine defuncti in his, quæ ad hæredem non transeunt, vt in bonorum possessione petita ab aliquo nomine hęredis, qui postea inscius decessit.l.8 ff. rem rat. habe.

Ex illa parte edicti (cum quem hæredem esse oportet) hæredis heredib. bonorum possessio non defertur.l.227. ff. de verbo. oblig.

Prætor bonorum possessores hæredis loco in omni causa habet. Reg.118. de Reg. iur.

Pupillus sine tutoris auctoritate non potest bonorum possessionem agnoscere.§.2. institut. de auctori. tuto.

Hodie est locus successorio edicto de psona in personã, licèt olim esset de ordine in ordinẽ. §. placebat. institut. de legit. agna. successio.

Licèt furioso petita sit bonorum possessio, & priusquam ipse mentis compos factus, & bonorum possessionem petierit decesserit, matri non obstabit in successione l.2.§. si quis. ff. ad Senatusconsc. Tertul. sed si infanti petita sit per tutorẽ, licèt ipse infans statim decesserit, dicendum erit matri obstitisse, non enim similis est ei, quæ furioso datur. §. & si infanti. d.l.2.& l.3. C. qui admitti.

Si hæreditas extranei deuoluatur ad furiosum, non petit ipse bonorũ possessionẽ; sed eius curator. l. fin. §. finaũt. C. de curatore furio.

Hæreditas furioso delata potest per eius curatorem adiri, ita vt si furiosus efficiatur sanæ mentis, possit eã sibi retinere, vel respuere, & si respuerit, vel in furore decesserit, ad substitutum deuoluitur, vel ad eos, q succederẽt, si furiosus in medio non fuisset. l. fin. §. tali itaque. C. eod.

Tutor solus potest agnoscere bonorum possessionem pupillo delatam, non ècontrà potest solus pupillus agnoscere sine tutore, nisi Iudex ex certa scientia defectum tutoris suppleat.l.7.C. qui admitti.

Curator qui bonorum possessionẽ pro demente accepit, & agnouit, tenetur ad legata cautione recepta.l.49.§. fin. de legat.2.

De amittenda, repudianda, aut abstinenda hæreditate, & bonorum possessione.

Hæreditas dicitur iacens, vbi rerum hęreditariarum dominium à nemine adhuc est acquisitũ. Ozasc. decis.56. num. fin. vide supra titu. de acquir. hæred.

An hæres repudians hęreditatem teneatur obseruare contenta in testamento virtute promissionis ibi factæ, vide Fran. Marc. q.334.

Debitor in præiudicium creditorum potest repudiare hæreditatem sibi delatam. Vincent. de Fran. decis. 101.

Filius committens homicidium potest ad detrimentum fisci repudiare patris hæreditatem, & eius pars repudiata accrescit fratrib. ipsius repudiantis, exclusis proprio filio, & fisco. Menoch. consi.91. vol. 1.

Si bannito deferatur hæreditas, bãnitus potest illam repudiare èt habito concordio cũ eo, cui ratione talis repudiationis acquiritur hęreditas, nec ob id fiscus habet causam conquerendi. Marc. de Mant. sing. 23.

Repudians hæreditatem dolo substituti, cõtra illum agitur de dolo.l.7. C. de dolo malo.

Filius, qui abstinuit ab hæreditate paterna, nõ potest conueniri à creditoribus patris.l.3. C. de reuocandis his, quæ in fraudem.

De repudiatione, & abstinentia hæreditatis, & de repudiationis reuocatione, quomodo, & intra quæ tempora fiat, vide per Mago. decis. 10 Rot. Floren.

Repudiatio, & abstentio re integra potest reuocari, sed an talis reuocatio ex presse fieri debeat, vel tacita sufficiat, vide ibi n.16.17 & 19.

Quibus verbis, & coniecturis hęreditas videat repudiata, vide per Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib.12. tit. 14.

Repudiatio hæreditatis inducitur, trãsacto termino præstituto ad adeundum, vel repudiandum, etiam si nihil dictum fuerit. ibid nu.19. vide Bar. in l.8. num.9 ff. de iure delib. & l. 68. ff. de acquir. hæred.

Restitutio aduersus aditionem nõn cõceditur minori, nisi probata minori ætate, & lęsione. Papon. lib.16 tit.3. arrest.2.

Minor quando adiuit hæreditatẽ, & postea per in integrum restitutionem vult abstinere, & repudiare, tunc citandi sunt omnes creditores incerti per proclama dato termino triũ mensium Maran. in suo Spec. de ordine iudi. lib.6. c. recte. competit citatio. tit. de citatione. nu.103. & potest restitui etiam postquam diu administrauerit. Natt. consi. 417.

Minor non potest repudiare delata sibi bona sine Prætoris decreto. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 171. nu.52.

Mulier sine consensu consanguineorum ex forma statuti requisito, potest hæreditatẽ nondum agnitam repudiare. Menoch. ibid. cas. 171. nume.53.

Cùm minor ab hæreditate per ipsum adita se abstinet, vocandi sunt creditores, quando fit restitutio aduersus aditionem. gl. in cap. fin. ext. de offic. Iudic.

Institutus

Institutus quando adiuit hæreditatem, & eam postea repudiauit post restitutionem in integrũ, substitutus vulgaris poterit adire de iure Ciuili. Bart. in l. 2. §. interdum, ff. de vulgari.

Abstinendi beneficium est inductum fauore filiorum, non in odium, & si quis adiuerit, & postea restituatur, vt abstineat, tabulæ pupillares firmæ remanẽt. Bar. in l. 12. ff. de vulgari.

Filius, qui se paternæ hæreditati nõ immiscuit, nõ eget beneficio restitutionis in integrum, vt abstineat: quia tutus est ipso iure, sed si se immiscuerit, vel bonorũ possessionem agnouerit, & est minor, & læsus, restitutio est necessaria. l. 1. C. si minor ab hæreditate, sed quomodo procedatur, quando petitur restitutio aduersus aditionem, vide Authen. ibid.

Repudianti per metum succurritur per vtilem actionem, quod metus causa. l. 21. §. fi. ff. quod metus causa.

Restitutus vt adeat potest restitui, vt repudiet, & econtra. l. 7. §. restitutus. ff. de minoribus.

Minore restituto aduersus repudiationem, gesta per procuratorem non irritãtur. l. 23. ff. eo.

Si minor repudiauerit hæreditatem, vel eam amiserit, restituitur re integra, alias secus. l. 17. §. Sceuola. ff. eod.

Filius abstinẽdo per tutores ab hæreditate, creditoribus patris non tenetur, licet à tutoribus consequatur interesse: quia eum abstinuerunt ab hæreditate locupletè: idem, si cum illis transegerit. l. 4. C. arbitrium tutel.

Furioso si curator an possit bonorum possessionẽ repudiare, vide glo. in §. fin autem. l. fin. C. de curat. furio. prodig.

Gesta per pupillum tenent, licet postea se abstinuerit, & si pupillus de suo soluerit, ei fit restitutio soluti. l. 6. §. si pupillus. ff. de bonis autho. iudi. possid.

Si impubes ab hæreditate paterna se abstineat creditoribus non tenetur ipse, neque illi pupillariter substitutus, propter bona postea pupillo quæsita, & ad substitutũ postea translata. l. 12. ff. de priuileg. credito.

Solutio facta heredi, qui postea per in integrum restitutionẽ est abstentus, liberat debitorem. l. 90. ff. de solutio. & liberat.

Quilibet hæres post aditionem non repudiat, nisi sit minor, qui restituitur. §. extraneus, institu. de hered. qualit. & differ.

Qui restituitur, vt abstineat pro nõ herede adeò reputatur, vt is, qui substitutus est vulgariter, minori instituto succedere possit, si velit. Azo in summa tit. C. si minor ab hæreditate.

Primogenitus repudians ius, & bona primogenituræ, talis repudiatio prodest, non solum secundogenito, sed etiam omnibus alijs fratribus, & sororibus, qui æqualiter debent admitti ad bona repudiata. Papon. libr. 21. titu. 5. arrest. 1.

Ius repudiatum accrescit omnibus hæredibus, etiam quod fiat repudiatio in fauorem vnius hæredis tantùm: quia in iure accrescendi portio accrescit portioni, non habita ratione personarum. Craue. consi. 288.

Limita, quando repudiatur hæreditas mortui, quia tunc, si fiat repudiatio contemplatione vnius, alteri nihil accrescit. Craue. ibi.

Quando omnes hæredes scripti, vel aliqui ipsorum repudiant hæreditatem ex testamento, & volunt succedere ab intestato, quid iuris, vide per tot. tit. si quis omissa causa infra.

Circa repudiationem hæreditatis dantur duo termini; nẽpe repudiatio, & abstẽtio, sed qualiter hi termini inter se differant, vide Matan. in repetitione ad l. is põt. ff. de acq. hered. impressa in suo Spe. de ordine iudi. n. 15. fo. 629.

Ille potest hæreditatem repudiare, qui potest adire. ibi. nu. 17. & non potest pro parte repudiari, nu. 18. & repudiatio partis habetur, ac si nihil repudiatum esset. ibi. nu. 21. vide tamen Reg. cum limitationibus nu. 22. & seq. Bart. in l. 1. ff. de acquir. hæred.

Per quos actus tacitè, vel expressè inducatur repudiatio, vel abstẽtio hæreditatis, vide ibid. Matan. num. 95.

Tutor, aut pater, licèt pro pupillis possint adire, non tamen possunt hæreditatem repudiare. Matan. ibi. num. 202. & 207. nam hæreditas delata infanti non potest sine decreto iudicis repudiari. Math. Mathes. sing 181.

Renuncians hæreditati patris, non prohibetur bona feudalia retinere. Dec. consi. 269. nu. 14.

Repudians hæreditatem patris, non potest habere hæreditatem aui, nisi de iure Prætorio. Bar. in l. qui se patris. C. vnde liberi vide eundem Bar. in l. 7. §. si filius. ff. de acquir. hæred.

Si alicui fiunt plura legata in testamento, quando possit vnum acceptare, & reliqua repudiare, vide Bar. in l. 20. C. de iure delibera.

Quando plures portiones ex testamento vnius alicui deferuntur, an si vnam agnoscat, cogatur alias agnoscere, vide Barto. in l. 20. C. de iure deliberand.

Institutus si repudiat vno iure, & vult venire alio, quando ei præferatur substitutus, vide Bart. in l. 17. ff. de acquir. hæred.

Quãdo plures portiones, vel plures hereditates deferuntur vni, an possit partim repudiare, & partim adire; & quid, si eadem hæreditas deferatur ex pluribus capitibus, an ex vno possit repudiari, & ex alio adiri, vide per Bart. in l. 98 ff. de acquir. hæred.

Si repudiauerint sui ab intestato bono. possess. adhuc dicemus eos obstare legitimis, quia repu-

repudiando quasi liberi, incipiunt habere bo no. possess. vnde legitimi, vt quasi legitimi. l. a. ff. vnde legit.

Si alicui est delata bonorum possessio, & repudiat eã ex vna parte edicti, admittit ex alia; nam exclusus per edictum vnde liberi, admittitur per edictum, vnde agnati. §. quibus d. l. 1.

Potest altera hæreditas repudiari, & altera amplecti. l. fin. C. eod.

Institutus in diuersis partibus ab eodem testatore, non potest vnam partem amplecti, & alterã repudiare: idem in eo, qui est institutus pro parte, & substitutus in altera. l. 20. C. de iure deliberan.

Hæreditatem pupillarem an possit repudiare, qui paternam acceptauit, vide glos. in d. l. 20.

Suus, vel emancipatus, si se abstinuerit ab hæreditate, prælegatum in totum cõsequitur, nisi testator aliud voluerit, vel prælegata loco hę reditatis posuerit. l. 89. 90. & 91. de leg. 1.

Relictũ nominatim ab eo, qui est in primo gradu, qui repudiauit, non debetur ab eo, qui est in secundo, si ad eum hęreditas pertinet propter repudiationem primi hęredis. l. 1. §. illud de legat. 3.

Si ille, qui potuit adire repudiauerit, non repellitur exceptione doli à petitione legati sibi à defuncto vltra partem institutionis relicti, si nihil à substituto receperit; aliàs secùs. l. 4. §. si quis ex vnica. ff. de dol. mal. except.

Filij non possunt hæreditatem patris ex testamento delatam repudiare, & ab intestato adire, vel legitimam petere. Dec. & DD. in l. 3. C. de impuberum.

Filius quando æquipararur extraneo propter beneficium abstineudi, vide Dec. consi. 33 t.

Hęreditatẽ qui ex testamẽto repudiauit, si pro hærede, vel possessore simpliciter possideat, incidit in edictum, si quis omissa causa, & renetur, hac si hæreditatem ex testamento adiuisset. Dec. consi. 49 t.

Qui semel adiuit, an possit postea repudiare, vel qui semel repudiauit possit postmodum agnoscere hæreditatem, vide Cassa. in cõsuet. Burg. tit *des successions* rub. 7. §. 13. gloss. 3. nu. 3. Marc de Mant. sing. 60.

Hæres suus repudians postea adire potest indistinctè, si bona sunt in eo statu, & hoc intra triennium. Bart. sing. 80. & sing. 185.

Filius qui dixit se nolle adire, postea pęnitentia ductus, potest adire. idem sing. 105. vsque ad annum. Pet. de Raue. sing. t4.

Duobus fratribus hæredibus institutis, si vnus ipsorũ altero sciente, & patiẽte insolidũ possederit omnia bona paterna, & fructus pcepe rit longo tẽpore, an alter censeatur repudiasse, vel abstinuisse, vide Guid. Pap. sing. 89.

Filij repudiantes hæreditatem paternam, an te neatur ad mutuum à patre acceptum, & in eorum alimenta consumptum, vide Franc. Cremen. sing. 37.

Quidam institurus dixit, quòd credebat hæreditatem esse respuendam, per lapsum trienni mensium videtur illam repudiasse. Petr. de Rauen. sing. 377. Bart. in l. fin. §. cùm igitur. C. de iure deliberandi.

Repudians hæreditatem instituentis eum, non solùm priuatur hæreditate, verùm etiam bonis quocunque titulo ad eum deuolutis per instituentem. Pet. de Raue. sing. 460. Ant. Corser. in suis singularibus litera H. sing. hæres. a. Bar. in l. 4. C. de omni agro deceru. lib. 11. verùm contrarium tenet Ant. Trig. sing. 99. vno casu exceptio, de quo vide ibid. sed hę opiniones possunt conciliari, vt prima procedat in hęrede insolidũ instituto, & secunda in instituto pro parte. vide Aluis. de Alber. sing. 10.

Beneficium abstinendi ab hæreditate sibi delara est de iure Prętorio, & est perpetuum cùm tendat ad inducendam exceptionem filio. Marc. de Mant. sing. 75.

Repudiatio hæreditatis non inducitur per verbum, volo adire. vide Marc. de Maur. sing. 191.

Repudiatio hęreditatis non est necessaria in filio. Bar. in l. 1. C. si minor ab hęred. se abst.

Repudiatio præsumitur fraudulenta, quando bona postea reperiuntur penes incapacem. Bar. in l. 3. C. de natura. liber.

Repudiatio tacita filij, nocet patri. Bart. in l. 1. nu. 13. C. qui admitti.

Filio hæreditatem repudiante, cui datus est substitutus, pater superstes ad hæreditatem admittit, excluso substituto. Bart. in l. 8. C. de bonis, quæ liberis, & in l. 3. C. de hæred. instit.

Filium esse hæredem patris creditor probare debet. Bar. in l. 23. §. transgreditur. ff. sol. matr.

Filius si se abstinuerit ab hæreditate paterna, & aliquid habuerit ab occisoribus patris, quãdo possit conueniri à creditoribus patris, vide Bart. in l. t8. ff. de rutel. & ratio. distrahen.

Filius, qui repudiauit hęreditatem maternam, an possit pęnitere, vide Barto. in l. 8. ff. de iure deliberan.

Ille, qui repudiauit volens adire, quando audiatur, vide Bart. ibi.

Filiusfa. hodie potest hæreditatem repudiare sine iussu patris. Bar. in l. 6. ff. de acquir. hęred.

Hæreditate non adita omne ius testamenti resoluitur. idem decis. t00. nu. 6.

Tacita repudiatio hæreditatis delatæ ex testamento, inducitur ex lapsu temporis 30. ann. quod tempus etiam ignoranti currit, tamen tunc datur remedium possessoriũ adipiscendæ ab intestato. Iac. Put. decis. 54. lib. 3.

Repu-

Repudiatio facta pendente conditione non valet: ideò postea conditione existente, poterit hæreditas adiri. Bartol. in l. 13. ff. de hæred. instituen.

Quando hęreditas est delata filio an, & quando repudiatio patris noceat filio, & econtrà, vide Bart. in d. l. 13. §. neque filius.

An filia, quæ passa est fratres possidere hæreditatem, & si quid voluit ab eis petijt, licèt non sint lapsi 30. anni, videatur repudiasse, vide Bart. in l. 94. ff. eod.

Error quando impediat repudiationem, vide Bar. in l. 96. ff. de acquir. hæredit.

Iuri de futuro renunciatur pacto, non repudiatione, nisi repudiatio fiat præsente parte, vel in iudicio. Bar. in l. 18 ff. de optio. legat. de ratione diuersitatis inter pactum, & repudiationem, vide ibid. Bar.

Hæres, cui transmissum fuit ius deliberandi, potest hæreditatem repudiare. Barto. in l. 10. au. 13. ff. de reb. dub.

Repudians perdit ius adenndi ad suum commodum. Barto. in l. 14. §. sed & qui. ff. ad Senatusconsul. Trebellia.

Substitutio non euanescit, quando qui adit restituitur. Bart. in l. 44. ff. de re iudicata.

Refutatio hæreditatis paternæ facta per filium fraudulenta præsumitur, si filius reperiatur bona patris possidere. Bar. in §. & quoniam. Anthen. quib. modis naturales effi. sui.

Etiā post repudiationē cogitur quis adire, nisi bona sint vendita. l. 5. §. sed & qui. ff. ad Treb.

Filij hæreditate paterna se abstinētes ius, quod in libertis habent paternis non amittunt. l. filij. ff. de iure patron.

Renuncians hæreditati maternę, eam postea nō potest adire, licèt prætendat iuris ignorantiam. l. 2. C. de iuris, & fac. ignor.

Si bonorū possessio defertur pupillo, tutor potest acquirere, non repudiare, similiter & curator furiosi, & procurator alicuius, verùm si alieui est delata bonorum possessio, eo ipso quòd repudiat, à bonorum possessione excluditur. l. 1. §. tutor. ff. de successorio edict.

Scripto hærede repudiante succedunt proximiores in gradu, cum onere fideicommissi relicti ab intestato. l. 2. §. fin. ff. de suis, & legit. hæredib. facit l 9. C. de petit. hæred.

Repudians hæreditatem non tenetur ad collationem, nisi inofficiosè ei esset donatum. l. pen. C. famil. ercisc.

Naturalis per patrem curiæ deputatus, si onus agnoscit, hæreditatem patris non potest repudiare. l. 4. C. de natura. liber.

Pater non potest repudiare iura filio delata. l. fin. C. de repudia. bono. possess. & l. 11. C. de iure deliberan.

Deliberandi tempus petens tacitè (tempore dato ad deliberandum lapso) videtur adire, nisi expresse intra illud tempus repudiauerit, quod facere potest, si vult, & tunc tenetur res hæreditarias restituere. l. fin. §. sin autem, C. de iure deliber.

Repudiatio patris non nocet filio, cui est legatum. l. 26. C. de fideicommissis.

Filijs se abstinentibus, vel repudiantibus, frater defuncti admittitur. l. 6. C. de legit. hæred.

Expressa repudiatio hæreditatis facta per filiū, patri non nocet; secùs tamen est in tacita, quæ ex dispositione legis resultat. in additio ne l. fin. C. de bonis, quæ liberis.

Legatum solutum repetitur, si postea hæres repudiauerit hæreditatem. l. 1. §. fin. & l. 2. ff. de condictio. caus. dat.

Hęres suus postquā se abstinuerint, si petat tempus ad deliberandum restituitur, si bona nōdum erant alienata. l. 8. ff. de iure delibe.

De repudianda hæreditate habetur in tit. ff. de acq. vel omitte. hæred.

Hæres institutus sub cōditione (requirentibus creditoribus hæreditarijs) potest repudiare hǽditatē. l. 1. ff. de curato. bon. dat. vide gl. ibi.

Repudianti instituto dolo legitimi, non obest repudiatio. §. si eum d. l. 4. de dol. mal. excep.

Si quis simpliciter repudiauerit hæreditatē, intelligitur bonorum possessionem etiam repudiasse. l. 2. ff. de bono. possess.

Filiusfa. hæredem instituere potest in peculio castrensi, sed si hærede deliberante pater decesserit, relicto alio hærede, si postea hæres ipsius filij repudiauerit, bona patris cēsentur aucta, nec est nouum, vt ex postfacto aliquis successorem habuisse videatur. l. 9. ff. de Castren. pecul.

Quoties duplici iure defertur alicui successio, repudiato nouo iure, quod ante defertur, superit vetus. l. 91. ff. de reg. iur.

Quod quis si velit habere non possit, id repudiare non potest. l. 135. §. fin. ff. eod.

Si nomo subijt hęreditatem, omne ius testamenti soluitur. l. 181. eod.

Suus hæres de iure Prætorio habet beneficium abstinendi. §. si autem, institu. de hæred. qualit. & differen.

Miscere, & abstinere pertinēt ad suos hędes, adire, & repudiare pertinēt ad extraneos. gl. ibi.

Simplex repudiatio, vel relata ad hæreditatem, an concernat omne ius, & omnes vias succedendi, vide per gl. in §. itē extraneus, insti. eo.

Filius Vasalli non potest retinere feudum, repudiata hæreditate paterna, ad hoc vt non teneatur satisfacere creditoribus hæreditarijs; secùs in agnatis, q hoc facere possunt. c. 5. tit. an agnatus, vel filius defuncti, in vsibus feud.

Fami-

Familiæ erciſcundæ.

Iuiſio facta à patre, reſeruata ſibi facultate teſtandi (ſaltem de bonis quærendis) inter filios in vim contractus iurata valet, nec poſtea à patre poterit retractari, etiam obtenta abſolutione à iuraméto, ſecùs ſi fiat in vim vltimæ voluntatis. Ozaſ. deciſ. 125. Pede. vide Iaco. Put. deciſ. 84. lib. 2. & deciſ. 132. ibid. Pau. Aemil. deciſ. 275. par. 1. & deciſ. 288. part. 2. & 105. Mago. deciſ. 64. Rot. Flor.

Pater poteſt diuidere eius bona inter liberos. Boer. deciſ. 14. quando talis diuiſio valeat, vide Dec. conſi. 68. nu. 8. Caſſa. in conſuet. Burg. tit. *des droicts* rub. 4. §. 9. gl. 6. Rol. conſi. 34. vol. 4. & Hippol. ſing. 674.

Teſtator præſumitur ſeruare æqualitatem inter liberos, & arbitri debent redigere omnia ad æqualitatem, & error in diuiſione nocere nõ debet. Ioſ. Ludo. deciſ. 26. Luc.

Quamuis pater bona ſua inter filios ſe viuo diuidere nequeat, eo quod huiuſmodi diuiſio donationis inſtar fit. Abba. conſi. 66. nu. 2. tamen ſi facta, & teſtamento, vel codicillis con firmata ſit, erit valida, & à filijs omnino ſeruãda erit. Andr. Gail. obſer. 116. lib. 2.

Quod ampliatur procedere, licèt talis diuiſio eſſet inæqualis (dummodo filij non grauentur in legitimã) & hoc caſu euictio inter fratres non habet locum. Gail. d. obſer. 116.

Diuiſio facta inter filios cum iuramento, & de patris conſenſu, tacitam cõditionem habet, ſi pater in tali conſenſu perſeuerauerit. Dec. conſi. 475. nu. 23.

Fratres non poſſunt æqualiter inter ipſos diuidere bona contra voluntatem teſtatoris, qui voluit ex aliqua rationabili cauſa plus vni relinquere, quàm alteri. Dec. conſi. 547.

Filij reduci debent ad æqualitatem quantum fieri poteſt; licèt irritetur donatio facta alteri filiorum per patrem. Dec. conſi. 631.

Diuiſio facta à patre inter filios tradita bonorum poſſeſſione, ſapit donationem, & non valet; niſi inter filios emancipatos, vel interuenerit iuramentum, confirmatur tamẽ morte patris. Natt. conſi. 273.

Diuiſio facta bonorum à patre inter filios, pro hæredis inſtitutione habetur. Menoch. conſi. 317. lib. 4. nu. 20.

Ex diuiſione bonorum non dicitur facta alienatio contra prohibitionem teſtatoris. vide Menoch. conſi. 322. nu. 47. vol. 4.

Teſtator habens filios ex diuerſis matribus, ſi iuſſerit, ꝙ æqualiter diuidant inter ſe, & vnus habeat pdiũ dotale, hoc nõ venit in diuiſione. Bar. in l. 79. §. dulciſsimis de leg. 2.

Diuiſio teſtatoris, & Iudicis æquiparantur, & ſi alimenta pluribus, à pluribus debeãtur, diuiſio non poteſt fieri, niſi Iudicis auctoritate. Bar. in l. 3. & 15. ff. de alimen. & ciba. leg.

Diuiſio bonorum poteſt fieri inter filios per patrem (etiam ſine ſcriptura) ſi fiat coram duobus teſtibus, & tunc mulier in teſtem admittitur. Bartol. in §. & quod ſępe. Anthen. de trient. & ſemiſ.

Pater poteſt hæreditatem inter filios diuidere, dum tamen aſsignet vnicuique ad minus legitimam. l. 8. C. de inoffi. teſta.

Facta diuiſione per patrem inter eius liberos, ſi aliqua bona remãſerint inter eos, poſt ipſius patris mortem diuiduntur. l. 23. ff. de adimendis legatis, & l. 30. §. qui filias ibid.

Diuiſio bonorum à patre inter liberos facta nõ aliter valet, niſi in teſtamento fuerit facta, vel in alia ſcriptura parentum, vel liberorum omnium ſubſcriptionem continente. §. & quod ſępe. Authen. de triente, & ſemiſſe, vide tamen glo. ibid.

Si pater bona diuiſerit inter liberos, & filij in diuiſione ſcripſerint, & promiſerint eam ratam habere, vel etiam ſimpliciter eam ſcripſerint manu propria, rata debet haberi hęc diuiſio. §. quia verò. Auth. de teſtament. imperfect.

Teſtatori licet in teſtamento prohibere diuiſionem faciendam inter filios infra certum tempus, & hoc in tantum eſt verum, quod ſi minor vellet huic prohibitioni paternæ renũciare nõ poſſet. Gram. dec. 7. ſecùs perpetuò. Cla. in ſua pract. q. 69. tñ talis diuiſio prohibita per teſtatore inter filios, inter quos ſunt aliqui minores, poterit fieri ex cauſa concernẽte fauorem minorum. Gram. d. deciſ. 7. nu. 7.

Non obſtante prohibitione teſtatoris proceditur ad diuiſionẽ inter filios, quando ex prohibitione oritur diſcordia inter eos, vel aliter diuiſio ſit vtilis. Gramm. d. deciſ. 7. Boer. deciſ. 87. vide Andr. Gail. obſe. 139. in fine lib. 2. Craue. conſi. 60. Dec. conſi. 265. vel alter eorum eſſet rixoſus. Bar. in l. 14. ff. pro ſocio.

Filij etiam quorum fauore fuit factum præceptum de non diuidendo, illi poſſunt renunciare. Dec. conſi. 349.

Teſtatoris præceptum, quòd in vita alicuius diuiſio non fiat an, & quando valeat, vide Dec. conſi. 442. nu. 25.

Conditio, quòd vnus ex hæredibus teneatur perpetuò ſtare in communione cum alijs cohæredibus, ſub pęna priuationis ſuæ portionis applicandæ alijs cohæredibus valet. vide Rol. conſi. 84. ſecùs in pacto. l. ſi conuenerit C. commu. diuid.

Diſpoſitio teſtatoris erronea, qua filios ęquales eſſe voluit, per quã tñ inæqualitas induceretur, tolli,

tolli,& annullari debet,licèt ſit ſecuta ex hac erronea cauſa diuiſio.Menoch.cõſ.346.lib.4.
Diuiſio hereditatis per quotas,differt à diuiſione rerum particularium.Ozaſ.deci.125.num. 9.& non debet fieri de qualibet re, ne patrimonium corrumpatur, & ſit Iudicis officio. Bart.in l.2. C.qſi,& quibus quanta pars lib.10.
Diuiſio vbi commodè fieri non poteſt, tunc deueniendum eſt ad licitationem,in quâ obtinet is, qui habet maiorem partem offerendo pretium æquale,quod pars aduerſa obtulit.Capi.deci.36. aliàs quomodo fieri debeat diuiſio hæreditatis, vide per Boer. deciſ. 46. Borg. deciſ.11.num.33.part. 2. de contract.l. 5.C.quando,& quibus quarta pars lib.10.
Bona ſuppellectilia, mobilia, veſtes, fructus, & cætera ſe mouentia inter fratres, quomodo debeant diuidi,& qualiter habeatur ratio eorum,qui plus operati fuerunt,vide plenè per Borg.deciſ.11.part.2.de cõtract.& in ruſticis fructus diuiduntur per capita habita ratione operarum.Caſſan.in conſuetud. Burg tit. *des ſucceſſions* rub.7.§.5 glo.5.nu 40.vide Bar. cõſ. 82. Rebuſſin ſuo tract.de duobus fratrib. nu.19.
Diuiſio bonorum mobilium debet fieri in vna domo, omnibus mobilibus ibid. translatis. Pap. lib.15.tit.7.arreſt.2.
In diuiſione mobilium,partes debent eſſe pręſentes. Bart in l.2.C.quando,& quibus quarta pars lib. 10.
In diuiſione veniunt veſtes feſtiuæ, ſed quotidianæ ſunt præcipuę,& dimittuntur illas habentibus. Caſſan. in conſuetud. Burg.titu *des main mortes* rub.9.§.12 glo.2.
Diuiſio bonorum debet fieri æqualiter habita conſideratione valoris,& bonitatis rei, & nõ quantitatis. Pap.lib.15.tit.7. arreſt.1. & diuiſio domus per ſolarium admittitur, & ſolarium loco parietis habetur. Borg.deciſio.19. nu.62.part.2.
Expenſa menſuræ debet fieri ſumptibus ambarum partium, licèt altera pars tantùm diuiſionem requirat.ibid.arreſt.3.
In diuiſione fũdi ob alimẽta relicti,vel obligati ſtoris authoritas requir.l. 8.§. ſi vni ff.de traſ.
Iudicio famil.ercif aliquãdo per Iudicẽ diuiſoriũ conſtituitur vſuſfructus,nempe alteri hæredũ aſsignatur proprietas, & alteri vſuſfructus l.6 ff.de vſufruct.& quemad. quis vtatur.
Actio hæc pro diuidenda hæreditate dr̃ actio mixta, nempe realis, & perſonalis,vel potius mixtam cauſam habet, in qua actione Iudici licitum eſt (ſi æquitas hoc ſuadet) vni partiũ adiudicare rem, altera pecuniam recipiente. §. quædam actiones,inſtit.de actio.
Iudex in actione hac res ſingulas ſingulariter diuidit,& ſi vna plus valeat, quàm altera in pecunia condẽnabit,& hæres, qui percepit fructus, vel malè verſatus fuerit in re cõi tenebitur cohæredibus.§ familiæ,inſtit.de offi.Iudi.
Vaſallorũ, & iuriſdictionis diuiſio generat maximum præiudicium, ideò vitanda quantum poteſt Thom Mino d.deciſ 13. poſſunt tamẽ feuda,& iuriſdictio diuidi.Boer. deciſ.46.
Ducatus,Marchionatus,& aliæ ſimiles dignitates, licèt ſint indiuiſibiles, tamen loca in eis contẽta poſſunt diuidi. Boe.deci.204.nu.19.
Feudum ad omnes filios æqualiter ſpectat, & feuda de iure communi diuidi poſſunt. Gail. obſer.116.num.10.ſed quomodo,& quando, vide Rol cõſi.80 vol.1. Menoc.cõſi.198.lib.3.
Quando tractatur de diuidendo ſubditos,& iuriſdictionem, qualiter tunc fieri debeat diuiſio,vide Craue.conſi.318.
Diuiſio ſubditorum ipſis inuitis fieri nõ poteſt. Craue.d.conſi.318.nu.5.
Nemo cogitur ſtare in communione,& regulariter in diuiſione bonorum ſufficit vnus ex ſocijs prouocare: fallit in diuiſione bonorũ feudalium in quibus non ſufficit prouocatio vnius Vaſalli, ſed debent omnes conuaſalli conuenire; aliàs nõ poteſt fieri diuiſio. Hippol. ſing. 9.
Res emphyteoticæ an poſsint diuidi inter fratres Domino irrequiſito,& quid in feudis,vide Bar.in l.1. ff. de condict.furt.
Iuriſdictio inter plures fratres, licèt non poſsit diuidi, tamen eius exercitium diuiditur. l. 37.ff.de adminiſtra.& periculo tuto.
Diuiſione domus facta inter fratres noua ſeruitus per alterum quæri non poteſt, de qua nõ eſt facta mentio tempore diuiſionis. Capic. deciſ.187.nu.11.
Diuiſione facta,non debetur aditus per partem alterius; ſicut primò ante diuiſionem fiebat, niſi ſpecialiter ſit conuentum. Bart.in l.33.§. quæcunque. ff. de ſeruitu.ruſti. prædio. Borg. Caual.deciſ.19.nu.53.part.2.
Vnus ex dominis communium ædium, ſeruitutem imponere non poteſt. l 2.ff de ſeruitu.
Tempore diuiſionis poteſt agi; vt fundus, qui obuenit vni ſeruiat fundo,qui obuenit alteri. l.33.ff.de ſeruit.ruſti.prædio.
In diuiſione bonorum paternorum ordo ſeruatur,vt antiquior frater faciat diuiſionẽ,& iunior eligat.Guid.Pap.q 289.& ſing.92. Caſtr. ſing.8.vide Myſing.obſer.37.cent.4.Creſcen. deciſ.3 aliàs 210.de arbitris. c.1.ex.de parochijs, ſed contrarium tenent Iaſ. Lanf. Balb. deciſ.266. And. Gail.obſer.116.lib.2.
An in diuiſione maior teneatur dare electionẽ minori, controuerſia eſt inter Doctores, Iaſ. tñ de actio.§. quędã, n.62. cõcludit pro minore accipiẽdo maiorẽ pro illo, qui maiori tpe guber-

gubernauit, vide Rebuff. in suis cõment. tract. de testa. art. 2. glo. 4. nu. 14. fol. 416.

Iudicis arbitrio relinquitur quomodo diuidenda bona sint inter fratres, neque enim maior partes constituere (nisi aliter consuetudine, vel statuto seruaretur) & minor eligere debet, sed Iudex ipse partes æquales facit, & vni vnam, & alteri alteram assignat, vel etiam diuisione facta, sorte dirimere poterit, cui electionem tribuat. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 123. & Iudicis arbitrio relinquitur, qui dicatur maior. ibid. cas. 124.

Mulier in diuisione habet optionem; sed maior non tenetur dare optionem minori. Bar. in l. vnica C. de his qui se deferu. lib. 10.

Fiscus in diuidendis bonis facit diuisionem, & dat alteri electionem. Barto. in l. 15. §. Senatus nu. fin. ff. de iure fisci.

Frater bona communia administrans, videtur proprio nomine regere. Afflic. decis. 360. cõtrarium tamen scribit Fran. Marc. quæst. 316. nu. 5. quia iure familiaritatis administrare videtur. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 3. num. 5. si sine titulo administrat, secùs si haberet titulum. Natt. consi. 502. nu. 13.

Fratre vno diù omnia bona possidente, & administrante, ob id alij non censentur portioni eorum renunciasse. Boer. decisio. 58. nume. 7.

Empta res per fratres, & de communi pecunia, apposita lege, vt res perueniat ad suos descẽdentes expressè nominatos, an deficiente persona nominata descẽdente ex vno fratre, alter frater debeat habere insolidum rem emptam, aut teneatur cõicare rem ad nepotẽ, & eius hæredẽ, vide Boer. d. decis. 214. & emptio facta à fratre, quando dicatur facta nomine proprio, & pecunia de proprio, vel cõmuni soluta, vide Bar. in l. 2. C. pro socio.

Si vnus ex fratribus de pecunia communi emerit suo nomine sibi (non alteri fratri) dominium acquirit. l. penul. C. si quis alteri, vel sibi.

Frater etiam socius non obligatur ex facto fratris, nisi appareat versum in societatem, vel sociali nomine fuisse factum, aut gestum. Rot. Genu. decisio. 26. num. 29. facit l. 1. C. si communis res pignori.

Frater, qui habuit principium suæ negotiationis ex rebus hæreditarijs æquitas suadet, quòd lucrum omne inde proueniens fratri communicet. Borg. decisio. 10. nume. 31. de contract. part. 2. vide Bartol. in l. 4. C. commun. diuid. & in l. 53. §. idem. ff. pro socio, Bald. in suo tracta. inter tracta. Bartol. nume. 14.

Frater emens suo, & fratrum nomine aliquod prædium, & illud possidens, tenetur ad restitutionem fructuum. Borg. ibid. num. 17. vide Dec. consi. 21. præsumitur tamen soluisse de propria pecunia, ideò potest repetere à fratre partem pecuniæ. Dec. consi. 348.

Frater non est obligatus soluere debita alterius fratris, nec pro illo potest conueniri, sed si soluerit voluntariè, nõ potest agere ad interesse. Borg. d. decis. 10. nu. 19. & seq.

Filius possidens bona paterna sibi à patre assignata, & aliquid ex fructibus illorum bonorum acquirens, tenetur bona acquisita conferre in diuisione. Borg. decis. 11. num. 16. par. 2. de contract.

Ratio administrationis non debet reddi inter fratres, & socios omnium bonorum, quando omnes administrarunt; secùs si vnus tantùm administrauerit. Borg. ibid. nu. 24. Crau. consi. 259. num. 6. & consi. 318. Menoch. de arbitra. lib. 2. cap 209. Dec. consi. 255. etiam si administrauerit viuente patre. Borg. ibi nu. 37. Pet. Gerar. sing. 84. Hippol. sing. 493. quid, si minor frater promiserat nunquam petere rationẽ administrationis à maiore, & an valeat pactum, vide Dec. consi. 245.

Ex cohabitatione fratrum non præsumitur societas omnium bonorum, sed tantùm in viuendo communiter, & communibus sumptibus, ideò si vnus fratrum emat prædia nomine proprio, non tenetur communicare alijs fratribus, & in dubio præsumitur ea acquisiuisse de pecunijs proprijs, nisi aliud probetur, puta, quòd non habebat alia bona (nisi communia) nec erat industriosus ad pecuniam parandam, quo casu non tenetur communicare prædia, sed restituere pretium pro parte aliorum fratrum. Craue. consi. 131. nu. 12. Dec. consi. 651. quid in patruo, qui erat tutor nepotum, & administrator, vide Craue. consil. 276. in fine vbi habetur, teneri communicare lucra facta ex pecunijs communibus.

Ratificare censetur frater venditionem à fratre factam de re communi, petendo partem pretij à fratre venditore. Crauet. consil. 259. nume. 5.

Si post alienationem prædij communis factam per vnum ex fratribus, ventum fuerit ad diuisionem inter fratres cęterorum bonorum, nulla facta mentione prædij alienati, an frater, qui non alienauit possit inquietare emptorem, vide Craue. consi. 237.

Si sunt duo fratres, quorum vnus post mortẽ patris administrat vniuersaliter bona paterna sciente, & patiente altero per longum tẽpus, non propterea excluditur nõ administrans. Ias. de actio. §. quædam, nu. 98. circa finem.

Socie-

Societas omnium bonorum ex quibus tacitè videatur inter fratres contrahi, vide Dec.conf. 21.confi.66.& confi.68.Rol.confi.91. volum. 1. Caffa. in confuetud. Burg. tit. *des fucceffions* rub.7.§.5.glo.5.nu.24.vbi tradit 4. conclufiones cum limitationibus.Bart.in l.53. §. idem. pro focio.& fupra tit.de focietatibus.

Dos, quam maritus lucratur, debet communicari cum fratribus, ftante tacita focietate omnium bonorũ. Dec. confi.69.67.& 68.quid, fi pater mariti receperit ipfe dotem, & fuftinuerit onera matrimonij, vide Dec.d.confi.67.

Quæ focietas dicatur contracta, quãdo fratres, vel patruus, & nepotes diù fimul habitarunt, vide per Bart.in l.48.§.altero.ff.de adminiftr. & peric.tutor.

Frater non tenetur communicare lucrum aduẽtitium fratribus, etiam fi patre viuente acquifitum fit. Dec. confi.67. nec fi aliquid acquifiuerit ex dote vxoris fuę. Amauel de Clarifaquis fing.197.

Licèt fratres remanendo in communione contraxerint tacitè focietatem communicando fibi lucra negotiationum, quas exercebant; tamen talis focietas non extenditur ad alia lucra prorfus feparata.Abb.confi.65.lib.1.facit l.53.ff.pro focio.

Quod vni ex pluribus fratribus acquiritur, non communicatur alijs, nifi tacita focietas inter eos cõtracta fit, & q̃ frater expẽfas factas in domo repetere pofsit, vide Dec. confi.628.

Bona poffeffa, & quæfita per patruum, & nepotes maiores, cenfentur quęfita, & poffeffa pro virili: ideò patruus tantùm pro vno computatur, vide Menoch.confi.222.lib.3.

Frater maior, qui omnia bona adminiftrauit, an in diuifione bonorum pofsit petere falariũ, quod pater negotiorum geftori foluiffet, vide Pet.Gerar.fing.84.

Frater ex quibus cenfeatur remififfe redditionem rationis, de adminiftratis per alterum fratrem, vide Auguft. Bero.q.21.

Si vnus frater vendat bona communia alio fratre præfente, & tacente, talis tacitus confenfus non præiudicat. Barto. in l. 16. C. de pact. 2. lect.

Dominium rei emptæ per alium ex fratribus nomine proprio, qui in cathaftro communis cum alijs poni fecit, & tributa communiter funt foluta, acquiritur per hoc omnibus fratrib.Bar.in l.14.C.de omni agro defert.li.10.

Habens ratam venditionem, pro parte nomine fuo facta agit ad pretium. l. 19. C. de nego. gefto.

Si diuifio facta eft, & collatio per errorem, vel deceptionem omiffa, debet officio Iudicis compelli ad conferendum illo, qui conferre tenebatur. l. 8. C. de collatio.

Qui tenetur conferre, fi partem hæreditatis petat, collationem offerre debet; aliàs à petitione remouetur: & peculium profectitium filio conceffum non confertur, fed tanquam res communis, feu hęreditaria diuiditur.l.12. C.de collatio.

Qui teneantur conferre tempore diuifionis, vide ibid.per tot.tit.

Si alter hæredum aliquid in hæreditatem impenderit, fiue fructus, mercedefùe perceperit, vel rem deteriorẽ fecerit, erit locus huic iudicio.l.34.ff.pro focio.

Si alter hæredum foluat creditori hypothecario à cæteris cohæredibus(etiam fine cefsione) per hoc iudicium repetit. l. 65.ff. de euictio. l. 2. §. fed quo, & §. item fi. ff. de verbo. obliga.

Vnius hæredis mala geftio muneris, non onerat cohæredes, licèt pater illius hæredis decurionatui confenferit, dum viueret.l.15.ff.de munerib.& hono.

Cohæredibus vni fatisfacienti, qua actione contra alios fuccurratur, vide Bartol. in l. 5. §. fi forrem.ff.de verbo.oblig.

Hæredum vnus foluens repetit actione familiæ ercifcundæ pro portione hæreditaria.Papon. lib.15. titu.2. arreft. 18. & etiam dos mulieris prædefunctę recuperatur ea actione, per eius virum fuperftitem. Boer. decifio. 57. fed q̃n in dubio præfumatur dos in diuifione reftituta, fi non cõftat de dotis reftitutione, vide Natt.confi.684.

In diuifione habetur ratio dotis nurus datæ focero, & ad inftar æris alieni detrahitur ab hæreditate.l.fi dos.ff.ad leg.Falc.l.1.§.cautione. C.de rei vxor.act.

Frater non tenetur computare in fuam partem, expenfas factas in vita patris, & condemnationes folutas. idem Borg. decif. 11. num.15. part.2. de contract.

Dos data, aut promiffa à patre ftante in communione omnium bonorum cum fratribus, non imputatur in partem ipfius patris in diuifione, præfuppofita focietate omnium bonorum; alias fecùs. Borg. ibid.num.17. Dec. confi. 66. & confi. 68. Rolan. confil. 91. vide Barto. confil. 80. volum. 2. idem, fi talis dos fuerit data à patre fratrum diuidẽtium. Dec. d. confi. 66. idem circa intereffe. ibid.Borg. num.21. quid de alijs expenfis factis in communi, etiam in ftudio, vide num.22. & folutio dotis an præfumatur facta de pecunia propria foluentis, vel de communi, vide Nat. confi.100.num.15.

Donatio præfumitur rõne cõiunctionis fanguinis, & dotis, quando frater fcit filiam fratris dotari

dotari de bonis communibus,& tacet.Crau. cōsi.159.nu.4.Hippol.sing.336.vide Dec.cōs. 66.nu.4.& consi.68. Natt.consi.100.nu.7.

An debeat haberi ratio dotis, datæ de bonis communibus filiæ alterius fratris in commu ni cum alijs fratribus existentis, vide Cassa. in consuetu.Burg.tit. *des successions* rub.7. §.5. gloss.5.num.20.

Dotes si in communione sint positæ, aut versæ in vtilitatem communem, debent de communi solui,& restitui in diuisione.Borg.decis. 11.num.23.par.2.de contractibus.

Quamuis pater expensas, quas facit pro filio studente,videatur in dubio facere de suo;tñ hoc debet intelligi,nisi filius habuisset peculium,vel alia bona.Ias.de actio.§.fuerat,num. 111.vide Bar.in l.36.ff.de nego.gest.

Libri empti per patrem filio Doctori,seu licentiato,sunt præcipui ipsius filij,& non tenetur eos conferre. Rol.consi.11,vol.2. nu.16. Menoch.de arbitr.lib.2. cas.131.

Frater si negotiatur de pecunia communi, an id,quod lucratur teneatur communicare, vide Maran.in suo Spec.tit.an sit iudiciū crimi vel ciuil. dist.4.num.17.Dec.consi.21.& 255. quid,si pater dederit pecuniam filio,vt ex ea lucretur,vide Maran.ibid.nu.32.

Quam impensam repetat frater à fratre, cùm vnà simul per multos annos vixerunt,& dein de bona diuidant, vide Menoch. de arbitra. lib.2.cas. 127.

Donatio à patre facta filio, si studuerit, intelligitur,& ad doctoratum peruenerit.Menoch. ibi.cas.237.nu.31.

Frater potest repetere impensas, quas fecit circa victum,& vestitum fratris. Dec. consi.21.

Frater non tenetur donationem sibi factam cō municare.Dec.d.consi.21.

Licèt frater maior, qui gessit totam curam rei domesticæ,& familiaris habeat vxorem,& liberos,& frater minor sit solus: tamen in diui sione nulla debet haberi ratio expensarum vxoris, & filiorum; quia sufficit pro recompensatione dictarum impensarum cura, & so licitudo.Cassa.in cōsuet.Burg.ti. *des successions* rub.7.§.5.glo.5.nu.39.

Frater, qui de suo totam familiam alimentauit, an possit impensas in alimentis factas à cæteris fratribus repetere,vide Natt. consi.264. quid,si vnus fratrum plus impenderit,quàm alter,vide ibid.

Pater, facta diuisione inter filios suorum bonorum respectu restitutionis dotis nurus prædefunctæ non adhuc integraliter solutæ ita cauit,quòd filius maritus d.nurus habeat super portione sua sibi assignata totam ipsam dotem exactam, & exigendam ita taliter, quòd frater suus non debeat pati damnum, tunc onus restituendæ dictæ dotis,& emolumentum non exactæ spectat ad dictum maritum d.nurus.Menoch.consi.333. lib.5.

Si fratres stent in communione, & maior natu communes reditus recepeirt, & destribuerit, minor natu acceperit vxorem,& se obligauerit ad restitutioné dotis, tunc restitutio ipsius debet fieri de communi patrimonio: quia sicut cæteri reditus peruenerunt ad ma nus maioris fratris; ita & illa dos peruenisse censetur ad manus suas.Hippol.sing.336.

Quæ frater sibi in partem computare tenetur, vide Bart. in tract. de duobus fratribus,& in l.4.C.communia vtriusque iudi.

Scholaris,qui incepit studere patre viuente, an debeat studere de bonis communibus, vide Bart.in l.1.nu.32. C.de dignita.lib.12.

Frater quando debeat in partem suam imputare pecuniam solutam ex maleficio, per eum commisso,vide Bart.in l.35.§. idem.ff.pro socio,& in l.16.ff.de pecul.lega.

Si parer fecerit expensas pro filio doctorando, vel vxorando patre mortuo, similia non debent fieri alteri fratri de communi.Bar.in l.3. ff.de muncrib.& honor.

Filius impendēs circa personā patris(eo viuo) non petit à cohærede iudicio famil. ercis. sed an nego. gesto. vide tract. Bald. inter tractatus Bar.de duobus fratribus,fol. 119.

Fratrib. duob. simul habitātibus,si vnus illo rū post mortem patris fecerit debitum,non soluitur de communi, nisi ratione communis vtilitatis.Bald.ibi.nu.9.

Dos recepta per alterum ex fratribus, non restituitur de communi, nisi probetur versa in communem vtilitatem.ibi. nu. 10.

Anuli, perlæ, & vestimenta,quæ fecir pater nurui,imputantur in partem filij,pro eo, quod nunc valent,non pro eo, quo fuerunt empta. Bald.ibi.nu.33.

Frater minor, an possit petere à maiore, quòd communicétur apotheca,& nomina debitorum in libro societatis cum extraneo contractæ,descripta,vide Abb.consi.36.lib.2.

Quod in communi ædificatur,commune efficitur, sed ædificanti bona fide expensæ debent restitui.l.16. C.de rei vendica.

Per pactum in diuisione factum,censetur recessum à primo pacto præcedenti, & si in diuisione fuerit conuentum, vt aliquid remaneat commune,valet conuentio.Boer.decis.314.

Frater in territorio communi non potest ædificare castrum, inuito altero, & frater in re communi cum fratre minore ædificans, non potest repetere impensas. Boer. decisio.320. num.11. & 12.

Diui-

Diuiſionis ea eſt natura, vt vnus alteri teneatur de euictione, & æqualitas eſt ſeruãda iter fratres, & inæqualitas vitanda, q̃ eſt inductiua diſcordiæ. Ioſ. Ludo. deciſ. 29. Luc. nu. 13. ſed frater quando alteri teneatur de euictione, cùm res diuiſa euincitur, vide Menoch. cõſi. 87. num. 78. vol. 1.

Diuiſionem quis non dicitur impugnare, quando vendicat bona emphyteotica, tanquam comprehenſus in inueſtitura, nec frater tenetur de euictione, cùm contingat ratione feudi, vel emphyteoſis quẽ eſſe incapacem, & ſufficit ſi æqualitas ſeruetur à principio. vide Ioſ. Ludo. deci. 29. Luc. n. 68. Hiero. Mago. deciſio. Luc. 7. nu. 39.

Idem, quando per ius accreſcendi, vel non decreſcendi emphyteuſis accreſcit alteri, niſi expreſsè etiam in hoc caſu eſſet promiſſa euictio. idem Mago. deciſ. 62. Rot. Floren.

Feudum ſi in diuiſione tantùm peruenerit ad vnũ, & alteri allodium, mortuo illo, cui obuenit feudum relicta filia hærede, Dominus feudi poterit ad ſe feudum auocarè, nec filia pro tali euocatione agere poteſt contra patruum. Rol. conſi. 51. vol. 4.

Bona ſubiecta fideicommiſſo aſsignata vni in diuiſione, licèt poſsint ab eo auferri; tamen euictio ſibi non debetur, etiam ſi eſſet promiſſa. Rol. d. conſi. 51.

Cautio de defendendo inuicem inter fratres præſtatur, tempore diuiſionis. Bar. in l. vnica. C. de rei vxo. act. nu. 14.

Hæredes diuidentes inter ſe, licèt renunciauerint omni iuri, quod alter habet, vel habere poſſit in parte alterius non ob id, ſi vnus ex hæredibus eſſet negligens in adimpleudo voluntatem defuncti alter, cui defertur portio negligentis, repelleret: quia illa renunciatio non refertur ad illud, quod quis poſtea amittit culpa, vel negligẽtia ſua. Bar. in Auth. hoc amplius. C. de fideicõ. & in l. 9. ff. de tranſact.

Ex cauſa diuiſionis debetur euictio, in qua venit intereſſe, ſicut ex cauſa venditionis. l. 66. §. fin. ff. de euictio.

Diuiſio fit ſine præiudicio fideicommiſsi, quia clauſulæ, quæ apponuntur ad executionem diſpoſitionis, diſpoſitionem p̃cedentem nõ alterát. Ioſ. Lud. deci. 29. Luc. nu. 77. vide ĩ tit. de fideic. in gñe. Bar. in l. 67. §. item quęſitum. ff. de condict. indebi. conſi. 72. vol. 1. faciunt ll. 79. ff. de leg. 2. & 122 §. fin. ff. de verb oblig.

Diuiſio facta, & euelula per ſortem, valet etiã non facto inſtrumento diuiſionis, ſi non interuenerit dolus, vel læſio vltra dimidiã iuſti pretij, vel minor ætas. faciunt lex non ideò minus, & lex diuiſionem. C. famil. erciſcun. l. maioribus. C. commu. vtriuſque Iudi. & ibid. Bal. & Caſtren. l. inſtrumẽtis. C. de fid. inſtru. l. ſi minor. C. commu. diuidun. l. ſi duobus. C. commu. de leg. & ibid. Iaſ. & Bal. & conſi. 72. vol. 2. nam diuiſio legitimè facta non poteſt reſcindi, niſi propter enormem læſionem. Crauet. conſil. 188. & conſil. 264. & res ſemel diuiſa amplius diuidi non debet. idem Crau. conſi. 318. Rebuff. in ſuis comment. tracta. de appellatio. art. 3.

Sortis iudicium quale ſit, & ſententia per ſortẽ valet, & ab ea non licet appellare, niſi fraus interuenerit. Marant. in ſuo Specu. part. 6. de teſtium product. nu. 85. fol. 407. Rebuff. in ſuis comment. tract. de appellatio. art. 3.

Electio in diuiſione in caſu legis 2. C. quando, & quibus quarta pars lib. 10. dirimitur ſorte, alias inter priuatos Iudex aſsignare poteſt, cui vult. Bar. in l. 2. C. quando, & quib. num. 6.

Facta diuiſio nulliter inter fratrem maiorem, & minorem, ſi poſtea minor factus maior longo tempore in diuiſione ſteterit, ex tali poſſeſsione cẽſetur de nouo facta diuiſio. Vinc. de Fran. deciſ. 35. nu. 5.

Diuiſio facta per arbitros extraiudicialiter per errorem iuris in bonis alterius, nõ valet, nec præbet iuſtam cauſam præſcribendi; ſecùs ſi iudicialiter. Borg. Caual. deciſ. 27. de indi. cũ ſeq. vide tñ ibi. quia contrariũ fuit iudicatũ.

Altero cohęrede reluctante, & differente diuiſionem, Iudex ex officio poteſt ſequeſtrum facere de bonis communibus penes tertiũ, Pap. lib. 15. tit. 7. arreſt. 4.

Quando reſtitutio in integrum concedatur ex capite læſionis cõtra diuiſionem factam inter maiores, vide ibid. arreſt. 6. & minor aduerſus diuiſionem poteſt reſtitui. l. 1. C. ſi aduerſus tranſact. vel diuiſio.

Diuiſio erronea debet reuocari, etiam quòd ex alia cauſa poſſet ſuſtineri. Crau. conſi. 26. nu. fin. Menoch. conſi. 98. vol. 1. nu. 26. vide eundem Craue. conſi. 188. nu. 9. Dec. conſi. 408. & 525. & non obſtante promiſsione de non cõtraueniendo. idem Dec. conſi. 475. num. 30. & conſi. 600. nu. 8. Natt. conſi. 77.

Fallit, quãdo ſcienter eſſet facta. vide Menoch. conſi. 115. lib. 2.

Error iuris vitiat diuiſionem, vt ſi quis putans alium ius habere in hæreditate cum eo diuidat. Crau. d. conſi. 188. num. 10. l. 4. C. de iuris, & fact. ignoran.

Pro bono pacis licitum eſt diuiſionem iam factam retractari, & aliam de nouo haberi, ponitur exemplum in caſtris, & iuriſdictione non bene diuiſis, propter quam malam diuiſionem oriuntur controuerſię, & quęſtiones. Crauet. conſi. 264.

Donatio præſumitur ex diuiſione facta ſuper re alte-

re alterius cundiuidentis, quod limitatur in illo, qui probabiliter ius suum ignorabat, vel in iure errauerat. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 88. nu. 19.

Diuisio facta (etiam coram Iudice) simpliciter ex falsa causa, & propter errorem, ipso errore probato, potest retractari. Menoch. consi. 320. libr. 4.

Diuisio facta cũ hærede putatiuo per ignorantiam, non præiudicat. Bar. in l. 4. C. de iuris, & fact. ign. nec facta cũ proprietario p̃iudicat vsufructuario. l. 3. ff. de vsu, & vsufructu legat.

Obligatio aliqua an oriatur inter cohæredes verè, uel putatiuè, vide Bar. ibid.

Quomodo fiat diuisio bonorum patris, & filij emancipati conferentis, vide l. 1. §. iubet. ff. de collatio. bono.

Quid iuris de bonis hrditarijs de nouo repertis post diuisionem, & quitationem fratrum, vide Doctores in l. tres fratres. ff. de pact.

Diuisio facta nudo pacto est inefficax ad agendum, nisi sequuta traditione, vel firmata stipulatione. l. diuisionis. ff. de pact.

Diuisio facta gratia vberioris culturæ, diuersos fundos non facit. l. 88. §. Titius. de leg. 2.

Diuisio præsumitur inter fratres, quando per tempus decennij quilibet de per se possedit bona separata, & vixit separatim habitando seorsum. Boer. decis. 58. Bar. in l. 4. C. commu. diuid. Bal. sing. 7. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 48. Borg. decis. 11. nu. 43. & seq par. 2. de cõtract. vide Periullustr. D. P. Tessau. decis. 205.

Fallit conclusio, quando adesset in æqualitas. Anto. Trigo. sing. 123. Fely. consi. 2. vide eundem D. P. d. deci. 205. & Ios. Ludo. d. decis. 48. nisi pro diuisione concurreret aliqua p̃sumptio. idem Ioseph. ibid. nu. 30.

Fallit secundò, quando de diuisione non facta appareret. Borg. d. decis. 11. nu. 43. & seqq. vide Crauet. consi. 318. Ias. de actio. §. quædam. nu. 40. & Dec. consi. 79. nu. fin.

Diuisio ex causis p̃sumit. Bar. in l. 3. ff. pro dote.

Pupilli non prouocant, nec plures minores possunt se inuicem prouocare ad diuisionem. l. 7. ff. de rebus eorum, sed prouocari possunt per maiores. Crauet. consi. 268. num. fin. Menoch. de arbitr. lib. 171. nu. 37. & tunc minores possunt diuidere inter se. Bar. in l. 1. §. si communis. ff. de rebus eorum, verùm q̃n expedit pupillo diuisionem fieri, ipse prouocat maiores. Crau. consi. 268. nu. fin. qd fit ex legitima causa. Bar. in l. 4. ff. de tutelis.

Quando permittitur diuisio inter minores, talis diuisio non potest fieri sine Iudicis decreto. Maran. in suo Spec. pat. 4. dist. 17. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 171. num. 31. & sine causa. Dec. consi. 349. diuisio tamen aliter facta potest confirmari iuramento, non interueniente læsione. Dec. consi. 349.

Diuisioni præscribi non potest, licèt res steterint communes per tempus antiquissimum, cuius initij memoria non extaret in contrarium. Crauet. consi. 60. & consi. 264. vide Ias. de actio. §. quædam, nu. 29. facit l. 3. C. in qb. caus. cessa. long. tempo. præscrip.

Diuisio inter aliquos cohæredes tantùm fieri potest, licèt alijs absentibus non noceat. Craue. d. consi. 60. nu. 4.

In materia diuisionis ad sciendum, an aliquid includatur in aliqua parte, vel non, attenditur æstimatio: quia si facta æstimatione appareat, quòd pars vnius cum illa inclusione non excedat partem alterius, intelligitur inclusa: item attenditur honestas, & æquitas; ideò censetur quid inclusum in parte vnius, vel non, prout honestas, & æquitas suadet. Craue. consi. 310.

De materia familiæ ercisc. vide per Ias. de actio. in §. quædam.

Pacto fieri non potest, vt perpetuò stetur in cõmunione; secùs si ad certum tempus limitatum. Ias. de actio. §. quædam, nu. 35. vide num. 41. & quando valeat tale pactũ, Dec. cõs. 265.

Actio familiæ ercis. cui, & quando competat & quæ requirant̃ in ea, vide Maran. in suo Spec. par. 4. distin. 17.

Diuisio inter fratres est quædam transactio. Maran. ibid. num. 8.

Iudicia diuisoria an sint possessoria, vel petitoria, vide Maran. ibid. nu. 10.

Agrimensor non debet per Iudicem mitti ad mensurandum non citata parte. ibid. nu. fin. cuius præsentia requiritur, quãdo Iudex eligit agrimensorem, secùs in relatione. Bar. in l. 15. nu. 11. ff. de dote prælegata.

Actio familiæ ercisc undæ impeditur per exceptionem, quòd agens non sit hæres. Maran. in suo Spec. part. 4. dist. 20. nu. 9.

Conditio diuisionis videtur impleta ab eo, per quem non stat, quominus diuisio fiat. Dec. consi. 629.

Pactum inter indiuisos de diuidẽdo oĩa bona eorum, iura, & actiones æqualiter valet, & cõprehendit ẽt bona emphyteotica, saltẽ quo ad fructuum commoditatem. Natt. cõsi. 516.

Instrumenta communia debent esse apud digniorem. l. 7. C. de eden. & ibid. Bar. vel antiquiorem. Guid. Pap. q. 289.

Regula, qui prior appellat, prior agat, quando habeat locũ, vide Bar. in l. 19. ff. de iudi.

Illud, quod quis non facit vti hæres, non venit in familiæ erciscundæ iudicium, vide Bart. in l. 21. ff. si cert. pet.

In communi stare nemo compellitur inuitus, sed

ſed quando, vide Bart. in l. 26. §. ſi centum ff. de condict. indeb.
Actio nego. geſto. competit pro his, quæ fiunt ex voluntate, & famil. ercif pro his, quæ fiunt ex neceſsitate Bar i l. 2. §. ex his ff. de ver. obl.
In duplicibus iudicijs vterq; dat libellum. Bar. in §. 1. inſtit. de actio nu 6.
Ex ſimplici diuiſione nõ transfertur dominiũ, ſed ſoluens ex cauſa tranſactionis, & diuiſionis, non reperit, quia tunc dominium transfertur. Bar. conſi 93. vol. 1.
Vide de materia huius titu. in tit. C. communia vtriuſq; iudicij tã famil. ercif q̃ cõmu. diuid.
Inter hæredem, & fideicõmiſſarium competit familiæ erciſcundę iudicium. l. ita tamen. §. Marcellus. ff. ad Senatuſcon. Trebel.
Aes alienum ipſo iure inter hæredes diuiditur, nec eorum pacto creditorib. præiudicatur, & non exhibito inſtrumẽto communi, ad intereſſe agitur. l. 26. ff. de pact.
Si quæſtio ſtatus incidit in iudicio diuiſorio, prius de ſtatu cognoſcitur, quàm ſententia definitiua detur. l. 2. C. de ordine iudicio.
Reſcriptum, quo datur arbiter ad diuidendam hæreditatem, non præiudicat abſenti. l. 13. C. de probatio.
Procurator datus in duplicibus iudicijs videtur fungi partibus actoris, & rei; ideò ſatiſdationem p vtroq; pſtabit. l. 15. §. fi. ff. de procura.
In iudicijs diuiſorijs, plures vnum procuratorem dare non poſſunt. l. 42. §. ſi plures. ff. de procuratorib.
Contra communitatem, vel municipium poteſt agi iudicio diuiſorio. l. pen. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis.
Quid iuris, quando alter cohęredũ alienat partem rei communis, cauſa euitandi iudicium familiæ erciſcundę, vide l. fi. ff. de alienã. iudi. mutan. cau. fact.
In hoc iudicio ille dicitur agens, q primò prouocauit ad diuiſionem; ſed cum ambo prouocant ad iudicium, ſorte res diſcerni ſolet. l. 13. & 14. ff. de iudi.
Dictum in petitione hęreditatis, habet locum in hoc iudicio famil. erciſc. l. 28. §. hoc Senatuſconſultum. ff. de pet hęred.
Per actionem petitionis partis hæreditatis, cõſequitur quis partem pro indiuiſo; quæ per hoc iudicium famil. erciſc. diuiditur. l. 7. ff. ſi pars hæred. pet.
Illud, quod cohæres facit, non vt hæres, minimè venit in actionẽ familiæ erciſcund. l. pen. ff. ſi cert. peta.
Actio familiæ erciſcund. vnde naſcatur, & quibus competat, vide glo. in l. 1. §. ad hæc. C. de annali exceptio.
Eius, quod ex cauſa diuiſionis mihi traditur tanquam meum, vſucapiendi conditionem non habeo, niſi hoc tradatur ex cauſa tranſactionis. l. 29. ff de vſucapio. & Bar. ſing. 13.
Res præſcripta, vel vſucapta in iudicium diuiſorium non venit. l. fin. & ibid. glo. ff. p dote.
Licèt filij in poteſtate res alienas inuentas in hæreditate paterna non vſucapiant titu pro hærede, vel ſuo; tamen ſi fuerunt per patrem inter eos diuiſæ, & traditæ, & ipſi poſt mortẽ tenuerunt ex illa diuiſione (ratam ipſam habentes) vſucapiunt tit. pro ſuo, & ex dicta diuiſione. l. pen. §. ſi pater. ff. pro ſocio.
Quod pro indiuiſo cum alio poſsideo, eius par tem poſsidere dicor. l. 25. §. fin. ff. de verbo. & rerum ſignifica.
Actio famil erciſc. ex quaſi contractu oritur. §. item ſi inter, inſtitut. de obliga. quæ ex quaſi contract. naſc.
Actio familiæ erciſcundę durat annis 30 glo in d. § quædam, in verbo familiæ.
Actio familiæ erciſcund. eſt bonæ fidei. §. actionum autem, inſtit. de actio.

Communi diuidundo, & de reb. communibus in particulari.

Diuiſione facta domus communis, ſi ſocij diſcrepant inter ſe circa electionẽ vnius, eiuſdẽq; partis, qui habet aliam domũ cõtiguam illi parti, debet obtinere. Capic. deciſ 42. ideò ſocius habẽs fundum propè fundum diuidendum, alius verò non, debet habere portionẽ iuxta fundum proprium. Capic. ibid.
Præſcribere an quis poſsit rem communem indiuiſam, vide Boer deciſ. 58.
Socius poſsidens inſolidum rem communem, præſcribit ſpacio 30. ann. contra alium ſocium. Ioan. Pap. lib. 12. titu. 3. arreſt. 7. vide tamen Craue. conſi. 60.
Actioni communi diuidundo regulariter 30. annis præſcribitur: fallit in actione communi diuidundo, quæ competit inter Dominũ, & Feudatarium, cui non præſcribitur, niſi ſpacio 40 ann. Rom. ſing. 755.
Intellige prædicta, quando vnus ex conſortib. totam rem poſsideret, nã tunc eſt locus præſcriptioni, ſecùs ſi à principio omnes ſint in poſſeſsione, quia & ſi per mille annos ſtarẽt in communione, nunquam curreret præſcriptio. ibid. Roma. in additio.
Actioni communi diuidundo præſcribitur minori tempore, quàm 30. ann. in conſequentiam. Bar. in l 3 ff. pro dote.
In iudicijs diuiſorijs ceſſat præſcriptio longi tempo-

temporis. l. 3. C. in quibus cauſ. ceſſ. long. tempo. præſcript.

Communi nomine, ſeu communibus pecunijs empta res, efficitur cōmunis. Boer. deci. 214.

Hoc iudicium communi diuidundo procedit, intentatū per fratrem pro diuidenda re cōmuni contra fratrem, qui emerat ipſam rem ſuo, & nomine dicti fratris agentis, reſeruata facultate repetendi partem pretij bonorum ſoluti per fratrem emptorē, & poſſeſſorem. Rol. conſi. 4. vol. 2.

Frater nomine ſuo rem emens, ſi eam ſuo, & fratris nomine in libro communis deſcribi patiatur, ex hoc dominium pro parte in alterū fratrem tranſlatum cenſetur præſertim, ſi alter frater pro rata collectas ſoluerit. Ludo. Roma. ſing. 433.

Eo ipſo, quòd fundus communis emitur, videtur cōtracta ſocietas in illo fundo, & eſt cautela ſcribenda in inſtrumento emptionis, vt appareat pretium fuiſſe ſolutum de re communi. Bar. in l. 2. C. pro ſocio.

Diuiſio vbi commodè fieri non poteſt, deueniendum eſt ad licitationem, in qua obtinet is, qui habet maiorem partem, offerendo pretium æquale, qđ pars aduerſa obtulit. Capic. deciſ. 36. Gaſp. Cabal. milleloq. 817. vel aliter prouidetur Iudicis arbitrio, quando res non pōt cōmodè diuidi. Mag. deciſ. 46. Rot. Flor.

Communi re exiſtente inter duos, quorū vnus habet duas partes illius, alius verò tertiā, is autem, qui habet duas vult tertiam alterius partem iure licitationis, quando eam poſſit habere, vide Capic. d. deciſ. 36.

Diuiſionem res non recipientes, vel gradus, & portæ ſeruientes ad plures domos, ita nec recipiunt licitationem, qñ ea admiſſa, & altera parte ſuccumbente eius domus remanerent quaſi inutiles, cùm cōmodus aditus non haberent. Capic. deciſ. 63.

Iuriſdictio ſi ſit communis duorum, vel plurīū qualiter inter eos debeat exerceri, vel diuidi, vide Boer. deciſ. 5.

Diuiſio domus per ſolaria admittitur, & tunc ſolarium loco parietis habetur. Borg. Caual. deciſ. 19. par. 2. nu. 62.

Præſumitur diuiſio rerum, quando plures fratres, vel ſocij poſſiderunt longo tempore bona diuiſim, & ſeparatim. Craue. conſi. 318. Iaſ. de actio. §. quædam, nu. 40. Dec. conſi. 79. nu. fin. Anto. Trigo. ſing. 123. limita, quando adeſſet inæqualitas. ibid. Trigo. d. ſing. 123.

Socij duo ſi acceperant quædam prædia ad laborem, & vnus eorum habeat duos filios, qui ſimiliter laborant; alius verò nullos, qualiter debeant diuidi quæſita, vide Iaſ. de actio. §. ſequens, nu. 47.

Iudicis arbitrio relinquitur quando diuidi bona debeant, neque enim maior partes conſtituere debet, & minor eligere; ſed Iudex ipſe partes ipſas facit, & vni vnam, alteri alteram aſsignat, vel etiam diuiſione facta, ſorte dirimere poterit, cui electionem tribuat. Menoch. de arbitra. lib. 2. caſ. 123.

Frater iunior, vel alius habens rem communē cum alio, præfertur in diuiſione in eligendo. Caſtren. ſing. 8. vide tñ ſupra tit. famil. ercisc.

Mulier in diuiſione habet optionem, ſed maior non debet dare electionem minori. Bar. in l. vnica. C. de his, qui ſe deferunt lib. 10. vide tamen c. 1. ex. de parochijs.

Regulariter diuiſio rerum feudalium prohibetur, quando feudum habet annexam dignitatem, quòd limitā in 14. caſibus, de quibus per Caſſan. in conſuetud. Burg. titu. des foreſtz Rub. 3. §. 6. [illegible]

Traditur etiam alia Reg. nempe, quòd inferiora feuda, quæ non habent dignitatem annexam poſſunt diuidi, quod dictū ampliatur, & limitatur per Caſſane. ibid. d. §. 6. in fine. & inter alias limitationes illa præcipuè notatur, quòd ita demum feudum diuidi poteſt, ſi omnes conſortes conſentiant, & notatur. ibid. num. 23.

Diuiſio rei communis peti non poteſt, ſi [illegible] ex dominis partem ſuam alteri domino pignori obligauerit. Ludo. Rom. ſing. 178.

Aquæductus ius pluribus concedi poteſt, & diuidi Iudicis arbitrio. Roma. ſing. 81 n.

Iure communi ille, qui habet minorem partem, debet vendere alteri, qui habet maiorem partem. Guid. Pap. ſing. 557.

In emptione rei communis de æquitate [illegible] præferri debet, dummodo tantum det, [illegible] tum ab alijs reperitur. Guid. Pap. ſing. 780.

Pupillus habens ſocium rixoſum, poteſt prouocare ad diuiſionem auctoritate Iudicis, & maiore prouocante ſocio, minores poſſunt diuidere inter ſe. Bart. in l. 20. ff. de aucto. & conſenſu tuto.

Præſentia partis licèt requiratur, quādo Iudex eligit agrimenſorem, & eidem dat terminum, vt vadat ad menſurandum, tamen in electione non requiritur. Barto. in l. 15. nume. 11. ff. de dot. prælega.

Diuiſio rei communis facta nuda conuentione, niſi ſequuta traditione, vel ſtipulatione, nō eſt efficax ad agēdū. l. diuiſionis ff. de pac.

Maritus nō prouocat ad diuiſionem fundi dotalis; ſed prouocatur: idem in minore. glo. in l. fin. C. de fund. dot.

Si ratione donationis incidatur in communionem: quia pars pro indiuiſo eſt donata, [illegible] facultas maiorem partem habenti offerendi æſtimatio-

æstimationem consocio partis suæ, quo non offerente fieri debet diuisio, si cômodè fieri potest; aliâs minorem partem habēs, offerre potest maiorem partem habenti. l. 14. §. ne autem.C.de donatio.

Actio,communi diuidundo pro se particulari dicitur actio mixta, nempe realis, & personalis,vel potius mixtā causam habet,in qua licitum est Iudici vni partium adiudicare rē, si æquū sibi vī.§.quædam actiones,instit.de act.

Hęc actio est bonæ fidei.§. actionum autem,instit. de actio.

In ipsa actione si sint plures res communes, singulas singulariter Iudex adiudicat, & si vna plus valeat,in pecunia condemnabit, si verò vna res sit,quæ diuisionem non recipiat,adiudicabitur vni insolidum,qui condemnabit cōsocio in pecunia.§.pen.instit.de offi. Iudi.

Socij si post diuisionem diù steterint in communi, an iterum censeantur bona communicasse,vide Boer.decis.58.nu.15.

Quando constat murum esse communem à dimidio infra,an etiā præsumatur côis à dimidio supra,vide Excel.P.Tessau.decis.23.nu.2.

Non possidens intentans hoc iudicium, si negatur esse socium, seu rem esse communem, debet agere rei vendicatione, vide Borg.Caual.decis.18.de iudi.nu.1. & 2. sed si non negatur socius,rectè agit hoc iudicio. ibid.n.3.

Quando intētatur hoc iudicium à possidente, & negatur per conuentum agentem possidere,& esse dominū, sufficit probatio præsumpta dominij, nempe probatio possessionis. idem d.decis.18.nu. 5. & 6.

Socius vendens rem côem pro indiuiso, censēt alienasse partem suam tantùm.ibid.nu.18.

Ostia,& fenestræ repertę in domo diuisa ex parte vnius sunt communes, si murus diuisorius est cōmunis pro indiuiso, si est pro diuiso sunt illius socij, cui magis adiacent, & reperiuntur in parte medietatis illius muri diuisorij. Borg.Caual.decis.9.par.2.de contract.

Paries iudicatur proprius ex immissione tignorum,& ædificiorum. Gomez.Leo.decis.42.in decis.diuersor.Tom.2.

Paries quando dicatur communis pro diuiso, & quando pro indiuiso, vide Boer. consi.5. Dec.consi.388. & de differentijs, vide ibid.

Paries quando sit proprius,vel côis,quib signis cognoscatur, vide Boer.d.consi.5.num.6.& Excel. P.Tessa.decis.219. quo loci p eundem Boer.traduntur plura signa, ex quib. dignoscitur,an paries sit communis, vel proprius.

Verba laudi,q paries sit communis, an intelligantur, qđ sit communis pro diuiso,vel pro indiuiso,vide Dec. consi 388.vol.2.

Curia posita in domo,q̄ diuiditur in duas partes,pertinet p dimidia vni, & pro alia dimidia alteri. Natt.consi.23. Tom.1.& seruitus acquiri non potest in re communi. ibid.n.2.

Domo vendita,quę ab alia distinguitur pariete côi, medietas parietis vī vendita, & paries côis inter duas domos,an sit pro diuiso, vel indiuiso,vide Bart.in l.4.ff.de seruit.leg.& in l.39.ff. de damno infect.

Aedificare non potest frater in re communi, & ædificans in re côi cum minore, non potest repetere expensas.Boer.decis.320.nu.11.

Socius non potest facere fenestras in muro côi, inuito altero socio,qđ ampliatur pcedere,licèt socius non potuisset aliunde habere lumen. Ios. Ludo.decis. Luc.58. facit l.39.ff.de seruitu.vrb.præb.nec hostium.Marc.q.24.

Murum ædificare propè côem(modò separari possit)licere,scribit Fran.Marc.q.22.

Prohibentis conditio in re communi in dubio potior habetur. Marc.q.24.

Licèt regulariter in re côi potior sit conditio prohibentis, hoc tñ non pcedit in alienatione ipsius rei: qa quilibet pôt alienare partē suā; sed an socius debeat præferri alteri emptori,quotiescunq; vult dare idē ptium,vide Marc.q.368.maximè ī castro, & iurisdict.ibi.

Canale in muro côi facere (si alteri nō noceat) licitum est: item balnea,modò murus deterior non reddatur. Marc.q 497.

In re communi conditio prohibentis non est potior,si eius non interest,veluti si depingatur paries,vel incrustetur.Marc.q 497.nu.15. vide q.460.par.2. quod fieri potest.l.13.§.fin. ff.de seruitu. vrba.prædio.

Aut socius vult vti facere, seu reficere in re côi ad eum vsum, ad quem parata est, & potest ēt alio prohibente:aut ad vsum,ad quem res parata nō est, & tunc sub distingue, quia aut interest prohibentis non vti, & est melior cōditio prohibentis, aut non interest, & tunc melior est conditio facientis.gl.in §.religiosum in verbo inuitis,instit.de rer. diuisio.

Vbi ædificium nocet socio, nō est licitum ædificare in re communi; secùs si non noceret. Marc.q.460.part.2. ideò in re communi non est licitum eleuare,quando obscuraretur lumen socij, nec pariter est licitum facere fenestras,quando debilitaretur murus, nisi qñ non afferent nocumentum. Marc.ibid.

An in re communi liceat facere cloacas, vide Marc.qō.460.part.2. sed aquarium facere in muro communi prohibitum est.ibid. Marc.

Socius potest ædificare super muro communi constructo à socio, si soluerit partem muri. Marc. ibid. num.7.

An liceat facere furnellum in muro communi, vide Marc.q.483.par.21

Hypotheca constituta per vnum ex socijs in re communi, non extinguitur diuisione; nam remanet tota res obligata ꝓ indiuiso. Aegid. Magist. tracta. sub hastatio. cap. 43. in decisio. diuerso. fol. 213.

Quando alter socius refecit rem communem, & alius socius est cōtumax ad restituendam dimidiam partem expēsarum post quatuor menses, socius ille reficiēs efficitur dominus partis socij, quod procedit etiam si domus fuisset diuisa de nouo, q̄ requireret parietē de nouo construi. Gasp. Cabal. milleloq. 859. Rebuff. in suis comment. tract. de cōtuma. in præfa. num. 43. Cassan. in consuet. Burg. titu. *des forestz* Rub. 13. §. 1. glo. 1. nu. 17. Guliel. de Lud. sing. 17. l. 4. C. de ædifi. priuat.

Aedificare quis pōt in muro communi, si ad id est destinatus, & remaneat cōis, aliàs secùs. Borg. Caual. decis. 9. nu. 14. par. 2. de cōtract.

Vicinus an possit in muro communi facere fenestras, vel eleuando murum fenestras alterius obscurare, vide ibid.

Reg. est in re communi inuito socio non licere ædificare, & nouum opus, vel quicquam facere: ideò hac in re dicimus meliorem conditionem fore inhibentis. Mago. decisio. 46. Rot. Floren. Gomez Leo. decis. 95. in decisio. diuerso. Tom. 2. fol. 51. vide Excel. P. Tessau. decis. 41. vbi scribit Regul. cum ampliationibus, & limitationibus.

Limita Reg. quando socius vtitur re ipsa cōmuni ad vsum destinatum. Mago. d. decis. 46. nu. 6. vide Vincen. de Fran. decis. 197. amplia, & sublimita, vt per eundem Excel. P. Tessau. d. decis. 41. sed quando murus cōis dicatur destinatus ad eleuandū, vide ibi. d. deci. 41. n. fi.

Secundò limita, qn̄ ædificans in re cōi intendit superædificatum esse cōmune, sicut pars inferior, quæ limitatio procedit, qn̄ superædificatum non nocet socio; aliàs secùs. Mago. ibi. nu. 8. vide eundē Mago. decis. 55. Rot. Flo.

Tertiò limita, & declara semoto damno, & interesse socij nil prohibere, quin socio liceat aliquid facere in re communi, etiam inuito socio, veluti depingere, incrustare, muro cōmuni appodiare, & similia. Mago. d. decis. 46. nu. 10. Marc. q. 498. part. 1. & q. 460. part. 2. nā in re communi admittitur id, quod sibi non nocet, & alteri prodest. Bero. quęst. 26. & leue pręiudicium non consideratur. ibid.

Quartò, tria sunt pp quę inuito socio ꝑmittit in communi muro ædificare, nempe pactū, patientia, & natura rei. Mago. ibid. nu. 11. vide Marc. q. 497. part. 1. nu. 17.

Si duo habent parietem cōem, quorū vnus vult inuito altero, & cōtradicente illū demoliri, & super eundē parietē postea de nouo ædificare, & gn̄aliter an aliquid possit fieri in pariete cōi inuito socio, vide Boer. consi. 5.

In re communi aliquid immittere prohibitum est, vide Boer. consi. 5. nu. 14. tamen socius potest cooperire parietem communem, si damnum socio non adferat. ibi. nu. 2.

Qn̄ coniunctus alienat ꝑdium cōe, si alter coniunctus postea tacuerit ꝑ aliquod tp̄s, an videat cōsentire alienationi, vt non possit postea inquietari emptor, vide Craue. cōsi. 237.

Potest vnus sociorum insolidum disponere de re communi. Crau. consi. 319.

Socius ad socij emulationem alteri partē sui castri vendere non pōt. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 156. quid, quando tractatur de locanda re communi, vide ibid. cas. 442.

Socius non potest vti re cōi ad alium vsum, quā ad destinatum, ideò non potest in rem cōem proijcere simum, nec aliquid quicquam contra solitum vsum. Natt. consi. 23. Tom. 1. nu. 6.

Furtum facit qui esportat messem ex prædio communi, maximè post factam diuisionem. Natt. consi. 31. Tom. 1.

Socius custos castri cōis, si iusto terrore, & metu fuit inductus ad remittendū castrum hostibus, excusatur; aliàs tenetur consocio ad omne interesse. Natt. consi. 79.

Puteus viciniȩ seruiēs, si reparatione indigeat, oīum cōtributione illa debet fieri, nec vnus pōt cōmoditati d. putei renūciare, vt solutionē, & contributionē euitet. Lud. Rom. sin. 68.

Cedens actiones in iudicio, cōi diuidundo potentiori, cogitur stare in communione, & prouocare non potest. Rom. sing. 84.

Si murus cōis sit destinatus ad altius eleuandum pōt attolli ēt inuito socio, ex hoc patienti damnum, sed quando cognoscatur, vt sit communis, & destinatus ad altius eleuandum, vide Excel. P. Tessau. decis. 23.

Communis si sit domus inter fratres, quorum alter superiorem partē possideat, alter inferiorem, si ex statuto ob fratris delictum inferior pars sit destruenda, an tota domus destrui debeat, vide Ant. Corset. in suis singularibus litera C. sing. communitas.

Iacobus cū vicino conuenit, vt sibi liceret quēdam parietē antiquū demoliri, illūq; suis expensis eodē in loco oneri ferendo idoneū, & inter ipsos ꝑ indiuiso cōem reficere, erecto pariete certo modo, & forma ꝑut antea erat ædificatus, vicinus ꝓhibet, ne altius eleuet, q̄ rit an iure ꝓhibeat, r̄ndet negatiuē Bero. q. 26

Cōe qd̄ est, meum est, q̄tum ad dispositionem partis meæ. Bar. in l 1. C. qui testam. face. poss.

Aedificans in loco communi, quādo impediatur per actionem, communi diuidundo, vel per officium Iudicis, & actio hæc, an habeat locum

locum pro re incorporali. Bar. in l. 3. §. si in lo co. ff. de oper. nou. nuncia.

Pro refectione officio Iudicis, & quãdo actione, communi diuidundo agatur, vel pro socio, & quando ab altero eorum possit peti cautio de damno infecto, vide Bar. in l. 39. ff. de damn. infect.

Quod in communi ædificatur commune efficitur; sed ædificanti bona fide expensę debent restitui. l. 16. C. de rei vendica.

In causa seruitutis prædij communis, qd vnus ex socijs expendit, repetit ab altero. l. 33. §. fin. ff. de nego. gest.

Pars rei communis potest vendi (etiam extraneo) ante intentatum iudicium, cõmu. diui. l. 3. C. de commun. rer. alienat. vbi de alienatione rei communis per tot. tit.

Vnus ex socijs seruitutem imponere non pōt. l. 2. ff. de seruitu. nec potest communem parietem destruere causa respiciendi. l. 7. ff. de seruit. vrb. prædio.

Non licet super, vel iuxta parietem communē aliquid facere, propter quod deterior fiat paries. l. 12. ff. eod. & l. 18. ibid.

An propter cõmunem parietem pręstetur cautio consocio, vide glo. in §. fin. d. l. 12.

In pariete communi nō potest aliquis aliquid facere, vel prohibere iure seruitutis; sed ei per hoc indicium succurritur. l. 25. ff. de seruitut. vrba. prædio.

Pro eo, quod fit in ædibus proprijs in cões, vel ècontrà, agi potest negatoria. l. 26 ff. eod.

Inuito socio non potest quis ædificare in re cõmuni, licèt ei permittatur à domino prædij seruientis. l. 26. §. si in area. ff. de seruit. vrb. pd.

Vnus ex socijs non potest fundum commune seruum facere, nec ei libertatem acquirere, minus acquisitam remittere. l. 34. ff. de seruit. rustico. prædio.

Vnus ex socijs potest alium ędificantem impedire, iure communionis; non iure seruitutis. l. 11. ff. si seruitut. vendi.

Si paries communis opere à te facto in ædes meas se inclinauerit, potero tecum agere ius tibi non esse parietem illum ita habere. l. 14. §. si paries, & l. 17. ff. si seruit. vendice.

Si vnus sociorum velit reædificare, an alij compellantur, vide gl. in l. 7. C. de ædifi. priuat.

Socius nō potest nunciare socio nouum opus; sed iudicio, cõmuni diuidundo pōt experiri. l. 3. §. si in loco. ff. de oper. nou. nuncia.

Si paries communis idoneus destruatur, vel nō idoneus, sed vitiosè restituatur, stipulatio committitur ad interesse. l. 33. 36. & 37. ff. de damn. infect.

Si communis paries sine alicuius vitio damnum inferat, stipulatio non committitur: idem si culpa vtriusq; committeretur; secus si culpa vnius. l. 40. §. quoties. ff. de dam. infec.

Vtroque ædificante in pariete communi, stipulationem debet interponi; sed interposita ex certa scientia simpliciter ad dimidium committitur, vel ad totum, si hoc sit dictum, in qua cautione non venit, quod alter socius ex stipulatione præstiterit. l. 43. §. cùm pariete m. ff. de dam. infect.

Quod commune est meum est, quantum ad dispositionem partis meę. l. 5. §. Labeo. de leg. 1.

In dubio legando quis rem, videtur legare partem, quam habet in re. ibid. §. fin.

Habitans domum communem, non tenetur pensionem soluere consocio; quia vtitur iure proprio: idem si domus non patiatur diuisionē, sed quid, si fuit solita locari, vide Io. Mohed. decis. 289. frater etiam, qui habitat totam domum pro indiuiso, non tenetur ad pensionem pro rata aliorum. Borg. decis. 25. part. 2. num. 18.

Habitare in domo cõmuni pro indiuiso quis potest, quod procedit, quando quis habitat in re communi destinata ad vsum habitationis, nec impedit socium, qui cum eo habitare vult, quin habitet: sed quando denegat, tenetur ad solutionem pensionis pro dimidia. Vincent. de Franc. decis. 160.

Pluribus socijs discordantibus circa usum, & culturam rei communis, quid iuris, vide Ioã. Pap. lib. 15. titu. 2. arrest. 26. Natt. consil. 303. & Hippol. sing. 369.

Claues castri regulariter penes maiorem natu reponi debent, si tamen sint plures Domini vuius castri, tot fieri debet claues, quot sunt Domini, maximè si immineat suspicio. Natt. consi. 190. Tom. 1.

Impensa si principaliter fit ad vtilitatem meã, licèt hoc redundet etiam in vtilitatem alterius; tamen non potest ab illo altero impē-sa peti. Natt. ibid.

Expendens in causa mota super re communi defendenda tantum, quantum fuisset erogaturus in defendendo solummodo partem suam, non potest à consocio repetere expēsas pro eius parte. Rom. sing. 653.

Si ex trib. habentib. molendinum cõmune duo velint locare, alius non, iste tertius contradicens tenetur stare locationi duorum; tamen si ipse velit ibi molere, pro sua tertia parte poterit. Guid. Pap. sing. 639.

Molendinum commune transit in reficientem, si alius socius interpellatus illud pro parte sua reficere nō curauerit. Frã. Crem. sing. 94.

Quod vnus ratione cõionis consequitur, alteri cõicare tenetur. l. 19. ff. de noxa. act.

Si vnus ex dñis aliquid impenderit in rem cõmunem

munem, fine fructus, mercedesvè pereceperit, est locus huic iudicio, & non societatis, nisi sit inter socios contracta.l.33. ff. pro socio, vide l.32. ff. de dam. infect.

Si vnus ex socijs communis fundi arbores succinderit, socius cum eo interdicto, quod vi, aut clàm experiri potest.l.13.§.si ex socijs.ff. quod vi, aut clàm.

Villa separata ab alijs villis, & agregata alicui castro, quo ad iurisdictionem retinet communalia, cum alijs villis, & potest petere diuisionem dictorum communalium; tamen dicta diuisio fit de licentia superioris. Borg. Caual.decis.4. de contract.par.2.

Iudicio, cōi diuidundo non potest agere, qui non possidet tēpore petitæ diuisionis. Borg. Caual.decis.11.de contract.nu.45. par.2.

Socius possidens pro indiuiso habet remediū possessorium, non tantùm pro sua parte indiuisa; sed etiam pro tota petia. idem decis. 23.part.2.num.115.nam remedia possessoria etiam pro re cōi dantur. Fran.Marc.q.316.

Possidens pro indiuiso dicitur totam rem, & insolidū possidere, & mortuo consocio, tota possessio ad ipsum dr̄ deuoluta.ibid.Borg.

Pactum (ēt iuratum) de non diuidendo rem cōmunem, non valet. Andr.Gail.obser.24.nu.7.

Domus habēs plura solaria, si à diuersis habitetur, & refici debeant solaria, à domino superioris solarij refici debent: idem in refectione tecti, ad quam dñs superioris partis domus tenetur, licèt fracto tecto, aqua etiā ad inferiorem dominum descēderet. Mago. decis.136. Rot.Floren.

Vicinus reficiens parietē à suo latere, non repetit partem expensarum à vicino.ibid. Mago.

Vnus ex dominis domus communis pro periculo remouendo, insolidū conueniri potest, & condemnari. Ioan.Gal.q.174.

Cōis rei cōmoditas percipi debet pro modo, & mensura portionū singulorū. Crau.cōs.60.

Mater agens hoc iudicio contra filiū pro parte bonorum sibi relictorum, potest repelli, vel saltem reconueniri super redditione computi tutelæ administratæ, nisi aliter rescripto Principis mandetur. Crau.consi.79.

Materiam huius actionis ad lōgum scribit Ias. de actio.in §.quædam.

Actio communi diuidundo qñ competat, cui, & quæ requirantur in illa, vide Maran.in suo Spec.par.4.dist.17.iudi.

Vide de hac materia, communi diuidundo, per Bar.in l.4. C.communia vtriusque iudicij.

In iudicio, communi diuidundo, opponitur de exceptione dominij. Bar.in l.1.ff. famil.ercisc.

Communioni stare compellitur nemo inuitus. Bar. in l.26.§. si centum.ff.de condict.indeb.

Pactum appositum super fœtib. pecorum inter dñm, & pastorem, est seruandū.l.8.C.de pact.

Pro eo, quod quis soluit ex necessitate rationis communionis, competit hæc actio.l.3.C. de nego. gest.

Venundatis prædijs communibus minoris, si minor pro parte sua restituitur à contractu, est in facultate emptoris à toto recedere.l. 49.§. curator.ff.de minor.25. ann.

In hoc iudicio ille dr̄ ageus, qui primò prouocauit, sed cùm ambo prouocant ad iudiciū sorte discerni solet.l.13.& 14.ff.de iudi.

Si res pro indiuiso possideatur à socio meo, vel ab alio, alium tantùm conueniam, si pro diuiso, vtrunque pro rata.l.8. ff.de rei vendica.

Pactum de non diuidendo, quod de iure infirmatur, an per iuramentum interpositum cōfirmetur, vide Excel. P.Tessau.decis.142.

Actio familiæ erciscundæ, nisi semel intētatur, sed si aliqua res communis remaneat ad eā diuidēdam, potest agi hoc iudicio, commu. diuid.l.20.§.fin.ff. famil.erciscun.

In iudicio, commun. diuid. requiruntur magis exactæ probationes dominij, vel quasi, quā in iudicio familiæ erciscun.l.45.ff.fami.ercisc.

Actio, communi diuid. vnde nascatur, vide glo. in l.1.§.ad hæc.ff.de ann.exceptio.

Actio commu.diuid.non tollitur per actionem pro socio, quia habent se, vt excedētia, & excessa.l.43. ff. pro socio.

De ipsa actione pro socio, & de societatibus, vide supra tit.de societatibus.

Vbi res ad meliorandum traditur, vt quod melioratur diuidatur, si dominium transfertur in totum, erit actio, præscriptis verbis, aliàs si dominium non transfertur in totum, sed in partem, tunc exit societas. l. 14. ff. de præscript.verb.

Ille est præferendus in melioratione rei communis, qui magis idoneè rem restaurabit. l. 41.ff.de dam. infect.

Diuisio facta cum proprietario, nō præiudicat fructuario.l.31.ff.de vsu, & vsufr.lega.

Hæc actio oritur ex quasi contractu.§.itē, instit. de obliga.quæ ex quasi contract.nas.

Finium regundorum, & de confinib.

Onfiniū diuersitas, an faciat præsumere rem esse diuersam, vide Afflict.decis.23.

Coniecturæ simul iunctæ identitatem probant; licèt confiniū sit diuersitas.ibid.nu.3.

Confines in instrumento enunciati (maximè in facto antiquo) probant dñium inter partes enunciantes, & illis statur.Affl.decis.83.

Confines

Confines rei suę quilibet scire pręsumit. Affl. ibi.

Confines quomodo probentur, vide Guid. Pap. quæst. 193. quo loci tradit decem modos & vltra, per quos possunt confines probari.

In cõtrouersia finium territorij subditi possunt deponere pro Domino. Guid. ibid.

Pars vna tenetur alteri parti exhibere instrumentum faciens pro limitatione mandamenti. ibid. nu. fin.

Finium mutatio in dubio non præsumitur, & finis antiqui possesio, per exercitium iurisdictionis, reditus antiquos, naulgia, & pedagia, probatur. Marc. q. 112. par. 2.

Limitibus quod continetur, præscriptioni subiacet. Marc. ibid. tamen limites Prouinciarum præscriptioni nõ subiacẽt. Marc. q. 341. par. 2.

Limites territoriorum quomodo probari possint, vide per eundem Marc. quæst. 159. par. 2. & quæst. 334.

Verba enunciatiua ad alium finem concepta in limitibus probandis an, & quando fidem faciant, vide Mar. q. 335. par. 2.

Montes, & flumina in territorijs, & Episcopatibus, limitum loco habentur. Marc. ibid. num. 2. quæst. 336. part. 2.

Territoriorum diœcesium, & iurisdictionum, vel aliorum limitum, & confinium termini, qualiter, & quibus modis probari possint, vide Mysing obser. 25. cent. 6.

Fines qualiter per libros, vel testes, aut famam probari possint, ac de modo, & forma probandi per testes, vide obser. 26. cent. 6. eiusdẽ.

Finium, & terminorum probatio qualis requiratur, vide Dec. consi. 42. nu. 9.

De ipsa probatione, vide per Natt. consi. 672. Menoch. consi. 21. vol. 1. & consi. 147. lib. 2.

Illud, quod est intra fines alicuius territorij, prę sumitur esse de finibus illius territorij, cuius sunt fines, vide tamen Cassa. in consuet. Burg. tit *des mas mortes* rub. 9. §. 4. glo. 1. Natt. consi. 204. Tom. 1. Rol. consi. 46. vol. 3. nu. 67. & Menoch. consi. 21. vol. 1.

In probandis finibus antiquis non sunt omnino necessariæ exactæ probationes; sed leues, & cõiecturales sufficiũt. Menoc. cõs. 147. li. 2.

Custodia arguit fines esse custodientis. Menoc. ibid. nu. 17.

Liber æstimi probat bona in eo descripta esse sub finibus eius, sub cuius æstimo descripta sunt. ibi. nu. 49. idem in libris cẽsus. ibi. nu. 50.

Fines locorum probantur per libros antiquos, seu scripturas. Abb. consi. 62. lib. 2. nu. 12.

Si fines, seu possesiones finium variantur, debet fieri articulus, quòd possesio, quæ hodie est posita intra tales fines, & possesio quę erat olim posita inter tales fines, est vna, & eadem. Bar. in l. 1. C. si vnus ex plurib. appel.

Limites territorij iurisdictionis quomodo in sententiæ executione plãtãdi sint, vide Fran. Marc. quæst. 169. nam tunc requiritur nonnulla causæ cognitio. idem Marc. q. 170.

Limites territorij sunt impræscriptibiles. ibid. d. quæst. 170. & q. 210.

Modus visitationis, & de verificatione limitum in antiquis instrumentis descriptarum, describitur per Marc. q. 207.

Licèt ex mutatione temporis interdum mutentur tenementarij; tamen remanet eadem res, & idem limes. Marc. ibid.

Limitum locus, an sit communis, cùm certum sit limites esse communes, & terminus vnus alteri recta via respondere tenetur, secũdum tamen gardas ipsi appositas coopertas in terra, quæ regunt limites. Marc. q. 210. quid sit limes, cuius proprietas sit, & an sit communis, vide eundem q. 336. part. 2.

Limitibus antiquis in dubio potius standum est, quàm nouis, quia præsumendum est pro antiquitate, ex quo nõ apparet de mutatione antiquorum finium. Fran. Marc. q. 216.

Viæ publicæ montes, & flumina sunt solita diuidere territoria, & illa designant. Marc. q. 454. nu. 34. par. 1. q. 111. & 343. par. 2.

De modo procedendi in materia limitum territoriorum, vide Fran. Marc. q. 419.

Fines, seu limites, qui propria auctoritate occupat incurrit quandam pęnam. idem Mar. ibi.

De limitibus vide d. q. 111. par. 2.

Limitum antiquorum visitatio, quomodo fieri debeat, vide Marc. q. 670. par. 2.

Differentia quę sit inter limites, fines, confines, & territorium, de effectu, & naturã ipsorum, & an limites cedant limitato, seu dicantur de terra limitata, vide Marc. quæst. 338. pat. 2. & quæst. 341.

In confinio, quæ nascuntur pro parte vtriq; confinantium acquiruntur. Marc. d. q. 338.

Limites si demonstrationis causa ponantur, nõ nocent tertio. ibi. q. 340. nu. fin.

Quando limites non habẽt guardas nihil probant, licèt appareãt ab extra, & nihil operãtur, quãdo nõ habẽt guardas coopertas, quæ diuidunt secundum iudicium rusticorum, & antiquorum, quibus est standum in talibus, idem q. 416. par. 2.

Nam quando lapis, qui reputabatur pro termino, facta visitatione non reperitur habere lapides paruos hincinde, quos solennus appellare iudices, tunc non potest haberi pro termino. Menoch. consi. 21. nu. 30. vol. 1. alias termini probant fines. idem Menoch. consi. 147. nume. 36.

Limes est signum, seu terminus finalis diuidens duo territoria. Guid. Pap. sing. 176.

Confi-

Confines reperti fracti domi præsumuntur fracti ab eo, qui remansit ad custodiam. Bar. ibi tract. de aluco. §. per aluuionem.

An quando, & qualiter limites præscribi possint, & quid de cohærentijs finium, siue limitum, vide Mysing. obser. 28. cent. 6.

Fines prædiorum ecclesiasticorum 40. annorũ spatio præscribuntur. c. 9. ex. de præscript.

Actio finium reg. quia est etiam personalis nõ præscribitur, nisi spatio 30. ann. Bart. in l. 1. §. cùm Stychum. ff. pro empto.

Limitis possessio præscribi non potest. cap. inter. 16. quæst. 3.

Actio finium reg. an habeat admixtam causam possessionis, & proprietatis, & quomodo in hac actione procedatur, & quid in ea probãdũ, & faciẽdũ sit, vide omnino Beninte. deci. 86.

Venditor confines ostendere tenetur (quinimò vbi essent mali vicini, qui propriè vocantur confines) tenetur vẽditor demonstrare. Vltra duas. Marc. q. 337. par. 2.

Villa separata ab alijs villis, & aggregata alicui castro, quo ad iurisdictionem retinet communalia cum alijs villis, & potest petere diuisionem dictorum communaliũ. Borg. Caual. decis. 4. par. 2. de contract.

Diuisio cõmunalium, & iurisdictionum non potest fieri, nisi de licentia superioris. Borg. ibi.

Qualiter pronunciandum sit in controuersijs finium, & quod sit in ea re Iudicis officium, vide Mysing. obser. 27. cent. 6.

Rei oculis subiectæ fines eum non rectè desiderare, qui eos conturbauit, decisum reperitur ex libris placit. Curię li. 1 1. de exceptionibus tit. 6. in decisio. diuerso. aliàs vificatio occultis loci dubij, cum testibus facienda est, si dubitatur de confinibus antiquis. Afflic. decis. 23. num. 6.

De hoc iudicio finium regend. vide plenè per Ias. de actio. §. quędam., & Io. Crisp. de Mont. in suo tract. termino. actio. ibi. nu. 132. Maran. in suo Spec. par. 4. distin. 17. iudi.

Quando, & quibus sententia, seu declaratio finium regundorum noceat, vide Dec. consil. 43. num. 12.

Quando est differentia de finibus inter duas cõmunitates, quid iuris, vide Natt. cõsi. 204. Tom. 1. & consi. 672. Menoch. consi. 147 lib. 2.

Finium regundorum in iudicio de possessione prius, & inde de proprietate quærendum est, & post de terminis figendis. Natt. d. cõsi. 672. & consi 675.

Finium limites non pręscribi, quando sunt manifestè destincti, nisi spatio centum annorũ, scribit Menoch. d. consi. 147. nu. 44. & 45.

Fronteria est vltima pars territorij vsque ad quã inclusiuè territorium extenditur, hoc idcò dicta, quia frontem facie contra aliud territorium. Guid. d. sing. 176.

Duplicatur tempus, si aliquis rumpit confinia. Pet. de Raue. sing. 718.

Contrà communitatem potest agi iudicio fini. regu. l. pen. ff. quod cuiusque vniuersitatis.

In hoc iudicio ille dicitur agẽs, qui primò prouocauit, si verò ambo prouocant ad iudiciũ, sorte res discerni solet. l. 13. & 14. ff. de iudi.

Si finiũ regũdorũ agatur, propterea nihil dêt venditor ratione euictionis. l. 10. C. de euict.

An, & quando pro limitibus debeatur euictio, vide Marc q. 342. par. 2.

Actio fini. regu. pro diuidendis fundis controuersis dicitur mixta, scilicet realis, & personalis, vel potius mixtam causam habet. §. quędam actiones, instit. de actio.

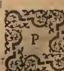
In iudicio finium regu. Iudex de fundo vnius alteri adiudicat, si viderit expedire, eoque (cui de fundo alieno adiudicat) in pecunia cõdẽnato, & si quid malitiosè reperit circa confinia gestum esse eo nomine condemnat, & adiudicans, rei dominium in eum, cui adiudicaui transfert. §. fi. institu. de offi. Iudi.

Fossata posita in confinio duorum prædiorũ, communia sunt. Barto. in tracta. de fluminibus suæ Tyberia. in verbo fluminum nu. 4.

De materia finium, vide infra tit. de pascuis.

De ꝓbatione idẽtitatis s. lib. 1. tit. de ꝓba. idẽt.

De acquirenda, & retinẽdą possessione, & de ipsa possessione.

Possessionis causa aliquo respectu, semper parua, & modici pręiudicij dicitur, & si agat de possessione magnæ proprietatis. Ozas. decis. 4. nu. 6. tamen possessor ex possessione magna habet commoda. idẽ Ozas. decis. 25. nu 4. & melior est conditio possidentis, c. 6. ex. de præscript. Reg. 169. §. fin. & præualet possessor propter possessionis cõmodum. l. 5. ff. si vsusfruct. pet. & in ambiguis pro eo solet iudicari. Ozas. decis. 108. nu. fin. nam qualiscunque sit possessor hoc ipso quod possessor est plus iuris habet, quàm ille, qui non possidet. l. 2. ff. vti possidetis, faciunt l. 171. ff. de reg. iur. & §. retinendæ institut. de interdictis, vide tamen glos. in §. si quis, institut. de rer. diuis.

Creditor, qui propria auctoritate fundum ingredi poterat, si eius possessionem sine licentia Iudicis, & parte non vocata fuerit ingressus, parte citata postea per Iudicem, in ea erit confirmandus. idem Ozas. decis. 34. vide Afflic. decisio. 326.

Hæres

Hæres propria auctoritate possessionem rerum ingredi potest. idem d. decis. 34. fallit, quando defunctus illam amiserat aliquo modo. Cravet. consi. 5.

Possessio ex cã non valida, & minus sufficienti transfertur. Ozas. d. decis. 34. num. 7. veluti ex contractu inutili. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 29. vide DD. de Rot. decis. 1. tit. de consuetu. in antiq. Abb. consi. 100. lib. 1. & ex inutili cõtractu, vbi non posset trãsferri dominiũ. DD. de Rota de restitutio. spoliat. num. 8. in antiq. Bart. in l. 31. ff. depositi.

Missio concessa de facto, quòd de facto reuocari possit, quomodo intelligatur, vide d. decis. 34. nu. 11. Ozas. quæ missio concessa iuris ordine non seruato est nulla, & ex illa non acquiritur possessio. Guid. Pap. sing. 851.

Possessionis origo, non continuatio spectanda est. Ozas. d. decis. 34 nu. 4.

Missus in possessionem ex vno titulo, nõ potest illam ex alio retinere. vide tamen ibid. nu. 17. & decretum possessionis, si non habet iustitiã est ipso iure nullum. Bar. consi. 91. vol. 1.

Iudex mittẽs aliquem in possessionem alicuius rei parte nõ citata, nihil operarur. ibid. d. decis. 34. num. 19. quia tunc factum Iudicis, non cẽsetur factum partis. Pet. de Beninten. decis. 93. aliàs iustè possidet qui auctoritate Regia iudicialiter præcedente, est in possessione. Thom. Minad. decis. 37. vel Iudicis auctoritate. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 69. facit l. 180. ff. de reg. iur. dummodo constet de immissione per scripturam, & non per testes. Guid. Pap. quæst. 356.

Occupans possessionem vacantem per mortẽ, plus delinquit, quàm si occuparet possessionem vacantem, per negligentiam. Ozas. d. decis. 34. nu. 20.

Possessio naturalis ex actu nullo, & vera traditione acquiritur, sed possessio iusta, & irreuocabilis ciuiles, & naturales effectus producẽs, ex actu nullo minimè acquirit. ibi. nu. 25.

Possessio per executorem minus legitimè data, non efficit, vt missus incurrat in pœnam l. meminerit. C. vnde vi. ibid. nu. 26. vide tamẽ Pet. de Beninten. decis. 93. nu. 10. & Guliel. Cassa. decis. 6. tit. de cau. posse. & proprie.

Officium Iudicis detinentibus tantùm, veluti conductoribus, & similibus competit ad recuperandam tenutam rei detentæ. idem decis. 40. num. 4.

Possessio non transit ad hæredem (etiã filium) nisi apprehendatur: fallit, quando defunctus suo animo possidebat, & corpore alieno, puta per colonum: tunc enim per ipsum colonũ acquiritur possessio heredi, sine corporali ipsius apprehensione. Afflic. decis. 167. & decis. 325. vide Pet. de Beninten. decis. 12. Iaco. Put. decis. 462. lib. 2. Mago. decis. Luc. 38. num. 16. Natt. consi. 538. & §. diutina, instit. de vsucapio. & possessio hæredis est noua possessio. Capic. decis. 1. nu. 13.

Possessio nobis ignorantibus per alium capientem possessionem nomine nostro acquiritur. Afflic. decis. 300. facit l. 53. ff. de acqui. rer. domin. hoc verum secuta ratihabitione, quę debet fieri re integra. Natt. consi. 237. nu. 6. imò requiritur speciale mandatum secundum Beninten. decis. 70. nu. 3.

Procurator acquirit possessionem domino, etiã si nomine alterius ceperit possessionem, non obstante dissensu tradentis possessionẽ: quia animus accipientis, plusquam tradentis operatur. Afflic. decis. 301. quòd secùs est in domino, in quo debet concurrere vtriusque consensus. Afflic. ibid. Put. decis. 462. lib. 2. possessio quando quæratur per procuratorem, vide Bart. in l. 1. C. per quas perso. nob. acqnir.

Possessionem perinde habet ac si fuisset immissus, qui debuit immitti in eam auctoritate Iudicis, & non potuit, quia fuit impeditus. Afflic. decis. 302.

Colonus recognoscens, & respondens de fructibus, quando constituat aliquem possessorem, vide per Affli. decis. 325. quòd tunc dominus non priuetur sua possessione, scribit Pet. de Beninten. decis. 92. vide Capic. decis. 58. num. 8. Ioseph. Ludo. decis. 20. nu. 10. quia colonus neque ciuilem, neque naturalem habet possessionem. l. 33. §. quod vulgo. ff. de vsucapio.

Possessio transfertur cum sua causa, suisque vitijs, & qualitatibus. Ant. Capic. deci. 1. nu. 5.

Colonus, per quem actum possit præiudicare domino in possessione, vide Iac. Put. deci. 131. lib. 2. August. Bero. quæst. 47. glo. in l. 1. C. commun. de vsucapio.

Restitutio, quam facit vsufructuarius colonus priuat dominum possessione. l. 5. §. Iulianus. ff. ad exhibendum, tamen traditio facta per vsufructuarium, non priuat dominum possessione ciuili. Bar. in l. 36. ff. de vsufructu legat.

Feudatario castri mortuo, rerum etiam particularium possessio durat apud ipsum castrum. Capic. decis. 1. nu. 9.

Princeps per ingressum Ciuitatis principalis alicuius Prouinciæ apprehẽdendi causa possessionẽ vniuersalem cum iurisdictionali apparatu, iam acquirit totius Prouincię possessionem. Capic. ibid. nu. 11.

Quasi possessio in iuribus incorporalibus, vt quæratur requiritur scientia eius, ad quẽ spectabat, aut saltem sui possessoris. Capic. deci. 57. Cabal. millelo. 912. sed an talis sciẽtia præsumatur relinquit arbitrio Iudicis. Cabal. ibi.

Pos-

Possessio, vel quasi iurium incorporalium transit per solum priuilegium. Capic. decis. 115. nu. 9. Gram. decis. 59. nu. 44. & in illis patiētia est pro traditione. l. 3. §. si iter. ff. de actio. emp. & vend.

Sola sententia Iudicis in iuribus incorporalibus transfertur ciuilis, & naturalis possessio. Gram. decis. 59. nu. 45.

Quasi possessio rerum incorporalium non solùm animo, sed etiā patientia acquiritur. Put. decis. 281. nu. 3. lib. 2.

Quæ requirantur in acquirenda possessione in rebus incorporalibus, vide Rebuff. in suis cōment. Tom. 3. tract. de mater. possesso. in præfat. num. 169.

Possessio omnium contentorum in domo intelligitur acquisita per apprehensionem, & ingressum domus: quia possidens continens, dicitur possidere contentum. Gram. decis. 71. sed quando per clauium traditione censeatur quæsita possessio mertium emptarum existentium in domo, vide Cabal. milloq. 904. quòd clauibus traditis videatur tradita possessio eorum, quæ sunt sub clauibus, habetur in l. 74. ff. de contrah. empt. & in l. 9. ff. de acquir. rer. domin.

Detinens feras inclusas in vinearijs, & pisces in piscina, dicitur illos possidere, ex quo habet sub custodia. ibi. nu. 5.

Possessio Ecclesiæ dicitur acquisita per tactum ianuæ ipsius Ecclesiæ. Gram. decis. 71. num. 6. verùm si vnus teneat Ecclesiam, & alter campanile, quis dicatur possidere, vide ibi. nu. 7. & ex consuetudine in Ecclesiam transfertur possessio rei absentis sine traditione. c. 2. ex. de consuetudi.

Possessionem Ecclesiæ ingressus, licèt intelligatur acquisiuisse possessionem omnium rerum Ecclesiæ in ea existentium, non ex hoc intelligitur acquisiuisse possessionem illarum rerum in ea existentium, quę ab aliquo occupatæ reperiebantur. Gram. decis. 71. nu. 14.

Dum tractatur de possessione acquirenda per ingressum Ciuitatis, non videtur acquisita possessio castri sibi subiecti. ibi. nu. 15. & 16.

Quando res venundatur per subhastationes, facto deliberamento, quis dicitur verus possessor absque alia traditione. Guid. Pap. q. 22.

Res mobiles, vel se mouentes possidentur, sicut immobilia. Guid. q. 212. & sing. 261.

Prælatus nouus censetur res, vel iura sui beneficij possidere, vel quasi sine noua apprehensione. Guid. Pap. q. 355.

Ciuilis possessio quęsita per cōstitutum operatur octo effectus, de quibus vide per eundem Guid. quæst. 356.

Possessio continuatur contra successorem in beneficio, vel in re profana; quia ex variatione personarum ex parte rei, nunquam mutatur ius actoris, quin remaneat semper idem. Gui. Pap. quæst. 629.

Possessionem accipiendi propria auctoritate, quando statuat testator in relictis, & an tunc requiratur Iudicis auctoritas, vide per Boer. decis. 156. & licētia, qua conceditur facultas ingrediendi propria auctoritate valet, vide Bar. in l. 3. C. de pignoribus.

Surrogatus in iure, non videtur surrogatus in possessione, & possessio ante eius acquisitionem est ius. Aegid. Bellam. conclus. 351.

Animus continuandi possessionem (si prius quis non possideret) inducit nouam acquisitionem possessionis. Guliel. Cassad. decis. 2. tit. de reseruatio.

Possessio cùm sit facti in acquirendo exigit corporalem apprehensionē, nec lex supplet (etiā per fictionem) tamen possessio aluei relicti à flumine, acquiritur ab habentibus prædia vicina absque apprehensione. idem decis. 1. tit. de acquir. rer. dominio.

Canonica possessio dicitur illa, quæ apprehenditur vigore brachij secularis, vel mandati executiui. idem decis. 6. tit. de caus. posses. & proprie. nu. 6.

Possessio, seu quasi sine apprehensione non habetur, nec recuperatur per fictionem iuris, vt per sententiā. Cassad. deci. 7. ibi. Ioseph. Ludo. decis. 69. Perus. par. 2.

Possidere quando quis incipiat post sententiam, vide ibid. Cassad. nu. 3. & possessio dùm acquirit est facti, licèt acquisita sit iuris. vide Cassad. decis. 7. nu. 5.

Possessio non dicitur vacans, licèt quis sine titulo possideat. Mohed. deci. 238. quādo dicatur tradita possessio vacua, vide per gloss. in l. 12. C. de probatio.

Institutus in re certa sine vitio spoliationis capere potest possessionem, etiam si hæres vniuersalis actualiter possessionem apprehendisset: idem in creditore pignoris ex permissione debitoris. Mohed. deci. 202. quando institutus in re certa possit propria auctoritate apprehendere possessionem absque vitio, vide Put. decis. 134. lib. 2.

Licèt possessio defuncti non transeat inhęredē, ex decreto tamen Iudicis, vel statuto potest fieri, q cōtinuetur in hæredem. Mohed. deci. 327. vide Fran. Mar. q. 65 par. 1. & q. 321. par. 2. aut consuetudine. Mysing. obser. 38. cent. 3. pro vt obseruatur in Regno Franciæ. vide Rebuff. in suis comment. tract. de mate. possesso. art. 9. glos. 1. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des justices* rub. 7. §. 5. glo. 1. Pap. lib. 2. tit. 6. arrest. 3. quod procedit etiam in filijs, & alijs decendentibus

dentibus de iure communi, secùs in alijs hæredibus. Papon. ibid. arrest. 2. quare non transeat in hæredem sine apprehensione, vide per Ioseph. Ludo. decis. Perus. 69.

Apprehensione vnius rei hæreditariæ, totius hæreditatis possessio non dicitur apprehensa, sed requiritur apprehensio omnium rerum. Mysing. obser. 38. cent. 3.

Possessio nō quæritur absenti, nisi secuta ratihabitione, quæ requiritur ante quam alius occupauerit possessionem. Beninten. decis. 12.

Possessio, vt vniuersitati quæratur p particulares personas, quæ requirantur, vide ibi. decis. 70.

Accipere ligna ex nemore pro vsu, non est acquisitio possessionis, nisi constet de animo acquirendi possessionem. ibi. nu. 15.

Quomodo acquirat possessio in spiritualibus, & beneficialibus, vide DD. de Rot. tot. tit. de can. posse. & propriet. in antiq.

Minor decem annorū cum dimidio sine auctoritate tutoris potest quærere possessionē Canonicatus, & præbendæ. Put. decis. 48. lib. 2.

Apprehendens possessionem ex institutione paterna nō dicitur apprehendere iure familiaritatis, sed noīe proprio Put. deci. 134. eo. lib.

Hæres vtilis contraueniendo restatoris voluntati amittit facultatē ꝓpria auctoritate possessionē apprehēdēdi. Put. deci. 134. nu. 9. li. 2.

Possessio percipiendi non quæritur ex solutione pensionis propter clausulam, sine retrodatione solutionis: quia qui mandato superioris paret, non animo obediendi, sed timore facit. idem decis. 281. ibid.

Possessio castri reseruata vsque ad certæ quantitatis solutionem, ipsa solutione non probata, an possit propria auctoritate apprehēdi, quum alius actualiter eam habeat, vide Put. decis. 443. lib. 2. vbi concludit pro negatiua.

Possessio quando ex alterius voluntate quæsita præsumatur, vide ibi. decis. 444.

Precariā possessionem esse qui dicit, illud probare tenetur. Put. ibid.

An sicut precario concedens potest propria auctoritate possessionem ingredi, possit & eius hæres, vide ibid. decis. 462. & decis. 463.

Possessio ciuilis quo casu in donatarium translata non censeatur, vide Put. decis. 216. lib. 3.

Ciuilis possessio actu vero, aut ficto nō interueniente, non transit. Put. ibid.

Possessionē transferre non potest, qui non possidet. Gasp. Cabal. milleloq. 316. par. 1.

In casibus 13 acquiritur possessio sine traditione, de quibus, vide per eūdem Milleloq. 555.

An fauore dotis, & donationis propter nuptias possessio rei transferatur sine traditione, vide Perilln. D. P. Tessau. decis. 48.

Verā dicitur possessio etiam ea, quæ est quæsita per actus fictos. Gasp. Cabal. milleloq. 906.

Custodis appositio transfert possessionem. ibi. milleloq. 902.

Retētio vsusfructus transfert possessionē; fallit si cōtractus esset inutilis. Cabal. milleloq. 905.

Locatione trāsfert possessio: quia cōductor non potest suo nomine possidere, quod est verum si locator sciat, alioqui in ignorātem possessio transferri non potest. milleloq. 906.

Impeditus apprehendere possessionem, eam tamen acquiret. ibi. milleloq. 908.

Si rei affigam sigillū, aut aliquod insigne, aut notam, acquiro possessionem. idē milleloq. 909.

In beneficijs si quis acceperit possessionem in Ecclesia, vel domo, in qua degere solitus est Curatus, tunc acquiritur possessio omnium rerum beneficij, etiam sine alia apprehensione. Cabal. milleloq. 910.

Per vnicum actum qui non solet fieri, nisi à possessoribus eius iuris, acquiritur quasi possessio. ibid. milleloq. 913.

Possessio vnius iuris operat, quo ad aliud ius in cōcessione concessum, qđ procedit qñ certū est in priuilegio cōcessionis venire iura exacta, & nō exacta: quia tūc p exactionē aliquorū ex iuribus prædictis cōcernātur alia iura, & eorum possessio, secùs quando incertum est. Vincent. de Fran. decis. 397. par. 2.

Possessio quid sit, naturalis quid, & quid ciuilis, naturalis quō cōmitetur ciuilē, effectus ciuilis possessionis qui, vide p Rebuff. in suis comment. Tom. 3. tract. de mater. possesso. fol. 757.

Quomodo possessio acquirat, & per quos modos, vide Rebuff. ibi. nu. 16. qui scribit 16. modos acquirēdi possessionem. Dec. consi. 400. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions*. §. 1.

Possessio potest acquiri per actus ciuiles, & fictos, & possessio per hos actus quæsita est vera possessio Cabal. milleloq. 900. tñ de differētijs inter hanc possessionē, & verā naturaliter quæsitā, vide Rebuff. ibid. nu. 38. & seq.

Quando ille, qui retinuit vsumfructum possidebat, per talem retentionem acquiritur possessio. Rebuff. in suis comment. tract. de mate. possesso. in præfa. nu. 91. Tom. 3. Cassa. in consuetud. Burgo. tit. *des successions*. §. 1. glo. 3. l. 78. C. de donatio.

In confinibus possessio vnius actus ius vniuersale producit, nullo alio existente in possessione, Dec. consi. 271.

Possessio extinguitur morte possidentis, nec transmittit ad hæredes, etiam suos nec continuatur. Bar. in l. in suis. ff. de liberis & posth. tñ statutum, ꝙ possessio defuncti cōtinuetur in hæredē valet, ꝙ intelligitur, nisi possessio mortuo defuncto ab alio fuerit apprehensa. Natt. consi. 237. Tom. 2. & consi. 538.

Possessione vnius rei apprehensæ non intelligitur facta apprehensio cæterarum rerum, etiā si quis dicat se id facere animo apprehendēdi cæteras rēs. Natt. consi. 429.

Per traditionem instrumenti, censetur res tradita, de qua in instrumento fit mentio, & per incisionem dicti instrumenti, inducitur retraditio ipsius rei, in primum tradentem. Ludo. Roma. sing. 338. nam qui tradit instrumentū, videtur tradere possessionem rei, si eo tempore possidebat. l. 1. C. de donatio.

Consuetudo potest transferre possessionem ipso iure absque reali apprehensione: idem potest facere statutum, & vocatur talis possessio ciuilissima. Guid. sing. 404.

Pactum, quòd liceat ingredi possessionem propria auctoritate, exerceetur etiam contra Ecclesiam, si possessio sit ad eam translata. Bart. in l. 12. C. de Episco. & Cler.

Possessio nō vacua, dr̃ duobus modis, & vēditor non liberatur, nisi tradat possessionem vacuā omnino. Bart. in l. 12. C. de probatio.

Possessio pōtest quæri fine causa. Bart. in l. 25. C. de locat. & conduct.

Possessio præsumitur tradita quādo contractus est celebratus in ipso fundo, & possidere præsumitur ex causa emptionis, si emens rem reperiatur in eius possessione. Barto. in l. 77. ff. de rei vendic.

Dominium licèt ipso iure transeat, non tamen transit possessio. Barto. in l. 53. §. idem lo 3. ff. pro socio.

Pactum, quòd liceat ingredi possessionem sua auctoritate, transit cōtra singularem successorem. Bart. in l. 56. ff. de contrah. emp.

Possessionem meam si quis ingrediatur, vel accipiat de rebus meis me præsente, & tacente, quando præsumar consentire, vide Bart. in l. 34. nu. 24. ff. solu. matri.

Possessor non constituitur quis ex solo iussu de mittendo. Barto. in l. 3. §. missum. ff. de Carbonia. edict.

Quasi possessio iurisdictionis, quæ competit personæ, retinetur animo, & dicitur habere causam continuam. Bar. in l. 44. §. non mutat. ff. de vsucapio.

Possessionem rei naturalem tantùm habens, & non ciuilem, non potest incurrere pœnam legis, si quis in tantam. C. vnde vi. Fely. consi. 50. num. 15.

Per seruum bona fide possessum quæritur possessio, & etiam dominiū, ꝑ mala fide verò possessum, nihil quæritur. l. 1. C. de rei vendicat.

Possessionis apprehensio habet vim contestationis, & actionem perpetuat. l. 31. ff. ex quib. caus. maiores.

Quis nō debet propria auctoritate ingredi possessionem rei sibi restituēdæ; sed actionē sibi cōpetentem intentare. l. 9. C. solut. matrimo.

Si vēditor, vel donator rē cōducat ab eo, cui dedit, ipsa cōductio trāsfert possessionē, quam habet, & etiā dominiū. l. 76. ff. de rei vendica.

Per compulsionem legalem non acquiritur aliqua possessio in subsidiū, nisi ea, quæ debetur de iure. l. 21. C. de iure delibera.

Paria sunt possessionē tradere, vel eā dimittere vacuam. l. 38. §. Iulianus. ff. de noxa. actio.

Quod seruus, procurator, vel colonus tenēt, dominus videtur possidere. l. 1. §. quod seruus. ff. de vi, & vi armat.

Accessio possessionis procedit de possidente, ad possidentem secundò, vel tertiò; non ad eum, qui titulum habet, sed non possidet. l. 6. ff. de diuers. & tempor. præscript.

Promissio traditionis vacuæ possessionis, non continet nudum factum, sed causam bonorū. l. 52. §. fiu. ff. de verbo. obliga.

Filiusfa. neque retinere, neque recuperare, nec adipisci possessionem rei peculiaris videtur. l. 94 ff. de reg. iur.

Possessionem transferendi quinque sunt casus, de quibus vide per glos. in cap. 1. tit. de consuetudine rect. feud. in vsib. feudo.

Possessio quando probetur de præterito in præsens, vide Ozas. decis. 40. nn. 9.

Possessio per fructuum perceptionē probatur. Ozas. d. deci. 43. nu. 3. Ioseph. Lud. deci. Perus. 29. nn. 14. & confirmatur. Aegid. Bellam. conclus. 703. & si probo percepisse fructus alicuius agri præsumitur, quòd toto illo anno possederim illum agrum. Fran. Cremen. sing. 33.

Fallit, si percipiantur fructus iure familiaritatis. idem Ioseph. ibi. nu. 13. nam tunc possessio nō est attēdēda. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 3. & 54. vel clandestina. Afflic. decis. 167. nu. 3.

Possessio ex quibus probetur, vide Afflic. decis. 167. & transfertur per clauim traditionem præcedente titulo valido. Afflic. deci. 299. Cabal. milleloq. 904.

Per locationem, & perceptionem pēsionis probatur possessio, nisi probetur, quòd alius sit in possessione. Afflic. decis. 325. Boer. decis. 239. nu. 5. & etiā probat per testē deponētē laborasse ad istātiā alicuius. Iosep. Lud. dec. 65.

Possessio., vel quòd quis possederit aliquando non præsumitur, nisi probetur: quia possessio consistit in facto; secus est in proprietate. Capic. decis. 189. nu. 7. Boer. decis. 42. nn. 27.

Testis si dicat Sempronium possedisse domum, alter testis dicat possedisse vnā cum Iacobo, dicitur probata possessio insolidum Sempronij. Beninten. decis. 33.

Vbi aliquis dicit se in possessione alicuius pensionis, & probat, ꝙ pensio fuit retrotractis tem-

temporibus soluta, sed non apparet de mandato illius, qui dicitur pensionem debere, quia alius soluit, tunc presumitur mandatum præcessisse. DD. de Rot. decis. 2. eod. tit.

Possessio sufficienter probatur per instrumentũ publicum, in quo continet partem esse inductam in possessionem. Tho. Fast. decis. can. 41.

Possessio immemorabilis quomodo probetur, vide Pnt. decis. 348. lib. 2.

Per simplicem locationem non probatur possessio in præiudicium tertij, sed aduersus conductorem tãtùm, nisi locator etiam mercedem receperit: quia tunc non est verisimile, quòd recepisset pensionem, si alius fuisset dominus. Cabal. milleloq. 907. quòd possessio cõtra tertium non probetur ex instrumento locationis, scribit Ioseph. Ludo. decis. 14. Luc. nu. 17.

Quis dicitur dñs rei cùm est in possessione arrandi, cultiuandi, & fructus percipiendi, per quos actus possessio probatur, & actor non obtinebit licèt probauerit se possedisse per decem annos, vel circa: quia vbi aliquid est determinatè probandum dictio, circa, & huiusmodi dictiones, nihil operãtur. Boe. cõs. 11.

Per instrumentum acquisitionis probatur traditio possessionis, in quo adest verbum, dedit, & donauit, per quæ verba transit possessio; secus in verbo tradidit, seu tradit. ibi. nu. 12. vide Rebuff. in suis comment. Tom. 3. tit. de mater. possesso. nu. 87. & 762.

Ad possessionem totam acquirendam sufficit partẽ, & portionem illius capere, & attingere. ibid. Boer. nu. 13.

Spoliatus potest recuperare possessionem authoritate propria. Craue. consi. 4. quod procedit quando spoliatus retinebat ciuilem possessionem. idem consi. 5. nu. 9. & qualiter probetur possessio ciuilis, vide ibid.

Possessio non probatur per testes dicẽtes, quòd possiderunt nomine talis, nisi probetur de eius mandato, aut ratificatio. Crauet. consi. 5. num. 16.

Quando probatur bona fuisse possessa per plures, puta per virum, & vxorem tunc intelligitur, ꝙ possederint pro dimidia. Crau. cõsi. 61.

Per locationem acquiritur possessio, tamen per ipsam non probatur. idem Rebuff. eod. tract. de remed. possesso. in præfat. nu. 97.

Quando nobis acquiratur possessio per alios, & per quos, vide ibi. num. 201. quòd acquiratur per procuratorem habetur in §. fin. instit. per quas pers. nob. acquir.

Ex traditione clauium possessio probatur, & ex habitatione, & detentione. Dec. consi. 56.

Testes, qui dicũt aliquem vidisse possidere, probant possessionem. Dec. consi. 56.

Testes deponentes aliquem tenere, & possidere talem fundum, probant possessionem, quæ per locationem retinetur. Dec. consil. 303. num. 17. & 20.

Hæres agens ad restitutionem possessionis ex persona defuncti, quid debeat probare, vide Natt. consi. 439.

Vxor dicitur possidere ministerio mariti, licèt ipsa non probet possedisse, seu tenuisse feudum, sed dumtaxat eius maritus. Henri. Boer. in suis singularibus tit. possessio. & inuestitura. num. 3.

Ad probandum vniuersitatem possedisse, seu possidere, sufficit probare hoc fieri per syndicum, vel alios, per quos vniuersitas regitur. idem Boer. ibid. nu. 4.

Testis, qui de possessione deponens dicit se vidisse Titium possedisse, si postea interrogatur, quid sit possessio, etiam si dicat se nescire, tamen adhuc probat. Hippol. sing. 661.

Testis, qui dicit Titium possedisse tãto tẽpore, & plus quomodo probet, vide Bart. in l. 1. §. 5. non autem. ff. ex quibus causis maiores.

Testis, qui deponit de possessione intelligitur, de naturali deponere. Barto. in l. 1. num. 22. ff. solut. matri.

Cùm probanda est possessio diuturna, non obstat, si vnus testis dicat de vno tempore, & alius de alio. Abb. consi. 81. lib. 2.

Vacuæ possessionis traditio potest probari testibus, & instrumẽtis. l. 12. C. de fide instrume.

Si rusticus deponat se vidisse aliquem tenere, & possidere, debemus intelligere de possessione, quæ facti est: cùm ipse scire non possit, qd sit possessio. gl. in l. 38. §. hęc. ff. de ver. obli.

Maiore parte anni possedisse quis intelligit, etiã si duobus mẽsibus tñ possederit, si modò aduersarius eius, aut pauciotibus diebus, aut nullis possederit. l. 156. ff. de verbo. sign.

Qui olim possedit, & nunc allegat se possidere, præsumptio pro eo facit, vt possidere dicat. Ozas. decis. 43. vide Rot. Genu. decis. 127. nu. 5. Ioseph. Ludo. decis. 59. nu. 4. part. 1. & decis. 59. par. 2. Ias. de actio. §. sic itaq;, nu. 25. & tunc præsumit continuata possessio, licèt nõ probetur continuatio possessionis. Boer. decis. 239. nu. 6. Math. Mathes. sing. 116.

Possessio cõtinuata medij temporis probatur, probatis extremis. Pet. de Benint. decis. 143. Bar. in l. 8. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypothe. solu. Ant. Corset. in suis sing. litera P. sing. probatio possessionis, nã qui semel possedit ꝑsumit semper possedisse. Gui. Pap. sing. 949. vide Bar. in l. 4. C. de in integ. resti. & in l. 16. C. de probatio. & ad probandum continuã possessionẽ, sufficit ꝓbare pro maiori partẽ tẽporis possedisse. Guid. Pap. sing. 984.

Tertius non vocatus turbari in sua possessione non debet, nec Principis rescripto, nec Iudicis interlocutoria. Ozas. decis. 38.

Lite pendente possessor turbari, vel priuari non debet, etiam si contra ius commune possideat, dummodo cum titulo allegato, siue producto. Capic. decis. 189. Ioseph. Lud. decis. Perus. 59. par. 2. Craue. pro genero consi. 1. nam possessio, nec eius commodum non tolluntur per litem. Cassad. decis. 9. tit. de cau. posse. & propriet. nu. 14.

Bona fides quando nō requiratur in possessione sola, vide Capic. d. decis. 189. nu. 4. quæ bona fides ex possessione psumit. Dec. cōs. 410.

Turbare de facto, seu spoliare, vel animalia expellere, quando liceat habenti ius commune pro se, contra possessorem ex priuilegio, siue possessorem antiquum, vide nu. 5. ibi.

Possessio aliena ab aliquo non potest ingredi sine metu pœnæ. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 20.

Quando tertius possidet nomine alieno, non liberatur nominando dominum post litem contestatam; secus si ante. vide Ioseph. Lud. decis. Luc. 34.

Si possessio tēpore litis motæ fuerit vacua, & pēdente lite per alterum litigantium occupata, censetur innouatum contra litem. Aegid. Bellam. conclusio. 102 sed vide ibid.

Ad reuocandam possessionem vt attentatam, quid debeat pbari, vide Iac. Put. dec. 223. li. 1.

Faciens id, quod potest esse licitum, & illicitū in dubio præsumitur fecisse licitum: ideò ille, qui reperitur possidere post inhibitionē, ex hoc solùm non dicitur attentare, quia potuit facere actum licitum, puta continuando primam possessionem. idem Put. d. decis. 223. nā qui continuat suam possessionem, nō dicitur de nouo quid facere. Guid. Pap. sing. 787.

Possessio stante lite, nōn potest aliter, quàm per decretum capi. Putc decis. 460. lib. 2.

Licèt etiam iniustus possessor priuari nō debeat sua possessione sine citatione, tamen hoc pōterit facere Iudex, quando illum de facto, & parte non citata possessorem fecit. Iaff Lanf. Bald. decis. 417. vide Ludo. Roma. sing. 773.

Possessio etiā iniusta nemini est auferenda (nisi eo citato) etiam auctoritate Principis. Natt. consi. 502. num. 23. glos. in cap. 8. ex. de maior. & obedie.

Nam possessor non citatus, nec ex rescripto Imperatoris, nec Iudicis interlocutione, pōt sua priuari possessione, alias immissio facta eō nō citato est nulla, etiam ꝙ esset iniustus possessor. Natt. consi. 633. Henri. Boer. in suis singularibus tit. possessio, & inuestitura, num. 8. Guid. Pap. sing. 366. & sing. 726. Hip. sing. 195.

Possessor licèt respectu quorundā dicat iniustè possidere, & vt prædo; tamen respectu aduersarij possidere dicitur iustè, quod sufficit ad retinendam, & recuperandam possessionem. Natt. consi. 335.

Si quis propria auctoritate, vel temerè impetrata, ingrediatur possessionem rei per alterum detentæ, quomodo puniatur, vide Bart. in l. 9. & 7. C. vnde vi.

Qui est in possessione debet defendi in ea, donec constiterit de iure aduersarij. cap. 6. ex. de institutio.

Possessor non tenetur restituere rem, quam possidet, nisi plenè probanti dominiū. Abb. cōs. 62. nu. 14. lib. 2.

Si inter eosdem esset quæstio de proprietate, & possessione, causa possessionis debet primò intentari. l. 37. ff. de iudi.

Quando inter duos est contentio de possessione, Iudex potest prohibere vtrique parti ingressum, ne veniant ad arma. l. 17. ff. de vsufructu, & quemadmodum.

Creditor propria auctoritate non debet ingredi possessionē rei sibi debitę, sed debet actionibus experiri; & interim debitor in possessione debet morari, & ipse creditor esse petitor; alias punitur. l. pen. & fin. ff. ad leg. Iul. de vi priuat.

Possessio rei mobilis facilè amittitur. Ozas. decis. 40. num. fin.

Pœna mendacis dicentis alieno nomine se possidere est, vt amittat possessionem, quæ transfertur in actorem hoc probantem. Afflic. decis. 18 quando dictum procedat, vide Ioseph. Ludo. decis. Luc. 50.

Ingressus possessionem aliquam taliter, quòd ei resisti non possit, per illum, qui per prius tenebat, vel quòd nulla adesset primo possidēti spes recuperandi, eo in casu dicitur naturalem, & ciuilem possessionē amisisse. Gram. decis. 71. num. 8.

Quando expulso colono dominus, vel eius hæres priuetur ipsa possessione, & quando non, vide plenè per Ioseph. Ludo. decis. Luc. 20.

Licèt procurator possidēs nomine domini tradendo alteri possessionem priuet dominum, non tamē alias desinēdo possidere, nisi post, alter possessionem occuparet, quid de colono, vide Aegid. conclus. 104.

Protestatio conseruat ius in possessione. Aegi. conclusio. 337.

Ex cursu decennij præsumitur obliuio, ex qua causatur amissio possessionis. Pet. de Beninten. decis. 10.

Negligentia in amittenda possessione ciuili quā arguatur, & possessio vt quæritur ex vno, vel duobus actibus in instrumētis corporalibus, sic & amittitur. Put. decis. 32. lib. 2

Posses-

Possessio ciuilis viginti annis amittitur, & cum naturali cōglutinatur, si naturalem amissam tanto spacio sciens recuperare neglexerit. Put. decis. 509. lib. 2.

Naturalis possessio iusta, per ingressum habentis ciuilem non amittitur. vide ibid. nu. fin.

Sententia Principis quis amittit possessionem ciuilem, & naturalem, si pars adempta fuit possessionem. Craue. consi. 5.

Qñ perdatur possessio etiam ciuilis, vide Crau. cōs. 235. & quo remedio recuperet, vide ibid.

Possessio à reo ob contumaciam aufertur, sed ipsa contumacia purgata eam possessionem recuperat; sed intra quod tempus hoc facere possit contumax, relinquitur arbitrio Iudicis. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 479.

Possessor qualiter intelligatur perdere possessionem, vide glo. in c. 12. ex. vt lite pendente.

Possidere quem desijsse dolo, qualiter probet, vide Bar. in l. 37. ff. de rei vendic.

Si conuentus reali actione negat se possidere, & postea reperiatur possidere, priuatur sua possessione, sed quomodo, vide Bar. in l. 80. ff. de rei vendica.

Possessio retenta per colonum solo animo nō perditur, quando animus perdentis, & acquirentis non concurrunt. Bar. in l. 1. §. non alij, ff. de vi, & vi armat.

Emptorem qui non admittit, priuat dominum possessione rei. Bar. in l. 12. ff. eod.

Qui rem propriam à se possessam conducit, nō mutat sibi possessionis causam. l. 23. C. de loca. & conduct.

Per vnum actum singularē, retinetur quasi possessio totius iuris in vniuerso. l. 13. §. de illo, ff. de vsufructu, & quemadmodum.

Vxor detinet possessionem per maritum, & maritus per vxorem: idem per reliquam familiam, & per consequens quis videtur habitare, vbi familia habitat. l. 22. ff. quibus mod. vsufruct. amit.

Per colonum suo nomine possidentem, nō retinet fructuarius possessionem, licèt vsumfructum locauerit, & annuam pensionem receperit, sed per colonum coloni, bene retinet. l. 29. ff. eod.

Cōtumacia facit de possessore petitorem. l. 28. & ibid. glo. fin. ff. si seruit. vendic.

Per nūciationem noui operis facta solo verbo, perdit nunciator possessionem, & eam trāsfert in aduersariū. l. 1. §. in operis ff. de oper. nou. nunc. & l. 5. §. meminisse eod. secùs si fiat p iactū lapilli, vel p ſtorē. ibi. d. §. meminisse.

Quando quis recedit de possessione de necessitate, vel animo retinendi, Pretoris beneficiū non perdit, secùs si animo deserendi. l. 15. §. si quis metu. ff. de dam. infect.

Furor superueniens ei, per quem possideo, me possessione non priuat. l. 31. §. si seruus. ff. de vsucapio.

Non alienat qui dumtaxat amittit possessionem. l. 161. ff. de reg. iur.

Qui dolo desijt possidere, pro possidēte damnatur: quia pro possessore dolus est. l. 179. de regul. iuris.

Sicut possessio acquiri nō potest, nisi animo, & corpore, ita nec amitti. l. 196. de reg. iur.

Possidere quis præsumitur ex causa præambula, vel titulo in actis producto, vel præcedenti. Ozas. decis. 101. nu. 37. Put. decis. 212. lib. 3. Paul. Aemil. decis. 139. par. 2. Cabal. milleloq. 911. Craue. consi. 226. 255. Ant. Corset. in suis singul. litera P. & ex eo titulo præsumitur sequuta possessio. idem Craue. consi. 317. Rebuff. in suis comment. tract. de mate. posse. in præfat. num. 123.

Possessionē, vel quasi qui se adeptum fuisse asserit ex aliqua causa, non sufficit, ꝙ probet se fecisse illos actus possessorios, seu quasi, sed debet probare, ꝙ ex allegata causa priuilegiata illos fecerit Ozas. ibid. nu. 101. nu. 39.

Præsumit qs possidere iure familiaritatis, quando apparet de titulo alterius, licèt ille titulus sit inualidus. Craue. consi. 61.

Vxor possidens cum marito præsumitur iure familiaritatis possidere. Ozas. decis. 140. nu. 5. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 54. vide decis. Perus. 69. par. 2. qñ dicatur vitiosa possessio rōne familiaritatis, vide Pap. lib. 7. tit. 1. arrest. 6.

Frater, qui administrat bona, dicitur possidere iure familiaritatis. Ioseph. decis. 3. nu. 5. vide Natt. consi. 502. num. 13. idem in possessione filiorum. Io. Pap. lib. 7. tit. 1. arrest. 6.

Possessio recētior stante antiquiore, vitiosa præsumitur. Afflic. decis. 324. nu. 8. & clandestina. Ioseph. Ludo. decis. 14. Luc. nu. 5. decis. 65. nu. 27. ibid. & decis. 11. Perus.

Aduersariorum probantium possessionem insolidū potior est ille, cui ius cōmune fauet. ibi. n. 11. vide Boer. decis. 239. duo enim simul eandem rem eodem modo possidere non possunt insolidum. c. 9. ex. de probatio.

Possessio an possit esse insolidum apud duos, & quis dicatur habere possessionem ciuilē, vide glo. in l. 5. § si duobus. ff. commodati. l. 3. ff. vti possidetis. l. 19. ff. de precario, glos. in l. 38. §. hæc quoque. ff. de verbo. obliga.

Possessio, vel quasi non releuat possidentem, quando præsens status non contradicit, nec consentit origini, sed est præter eius naturā, vt quia reperit quis in quasi possessione vectigalis exigendi, vel iurisdictionis in loco exercendæ, vel clericatus: nam in istis casibus possessio non prodest, nisi de titulo doceatur,

ceatur, quia ista sunt accidentalia, & nõ sunt iusta, nisi iustificentur. Capic. decis. 77. nu. 7. vide Pau. Aemil. decis. 304. par. 3.

Possidens longo tempore, si produxerit titulũ, per quem appareat nec scientiam, neque solemnitatem præcessisse, non suffragatur sibi possessio. Gram. decis. 81. num. 14. vide Paul. Aemil. decis. 304. par. 3.

Quis dicitur possidere vi, & clàm respectu alterius antiquioris possessionis, & possidemus per colonum. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 20.

Possidere non dicitur, qui parum pacificè possidet. Io. Mohed. decis. 161. & dicitur possidere pacificè, qui possessionem sine iuris, vel facti controuersia iudiciali, vel extraiudiciali habet. Guid. Pap. sin. 366. vide sing. 367.

Possessio apprehensa de licentia Iudicis sine partis citatione, nihil operatur, quod procedit quo ad plenum præiudicium faciendum parti nõ citatæ; sed bene dicta licentia operatur, vt impetrans careat vitio inuasionis, & ad euitandam pœnã Iof. Lud. decis. 64. par. 2.

Possessio naturalis ex quibus actibus præsumatur clandestina, quæ aufertur per ingressum habentis ciuilem, vide Put. decis. 509. lib. 2.

Possessio secunda præsumitur clandestina. idẽ Put. decis. 234. par. 2.

Solutio facta metu censurarum non constituit quem in quasi possessione exigendi. Vera decis. 331. par. 2.

Occupans vi, & violẽtia rem ab alio possessam, amittit omne ius, quod habet in ipsa re. Pap. lib. 23. tit. 5. arrest. 5.

Possessio vitiosa non prodest, & dicitur vitiosa quãdo acquiritur, seu accipitur non vocato possessore. Crane. consi. 104. nu. 14.

Actus causa familiaritatis qs dicatur, & à quibus personis fieri, vide Menoch. de arbitra. iudic. lib. 2. cas. 160.

Per actus, qui fiunt ex gratia, vel familiaritate nunquam acquiritur possessio, vel quasi. Rebuff. in suis comment. tract. de mater. possess. Tom 3. in præfat. nu. 169.

Nunquam acquiritur possessio, vel quasi iuris improbi, vt concubinatus, vel adulterij, aut alterius iuris damnati. Rebuff. Tom. 3. tracta. de caus. benefi. in procemio. nu. 12.

Quibus modis possessio amittatur, vide per Rebuff. ibid. art. vlt.

Possessio ex contractu simulato non transfert, etiam si quis à possessione discedat, & alium in possessione dimittat. Natt. consi. 443.

Ex simulato contractu non transfertur possessio. Guid. sing 953.

Possessionis spoliationem adeò iura abhorrẽt, vt si qs me vellet à possessione expellere, possunt amici, & vicini mei inuasorem impunè percutere, ne me expellat, etiam si per Magistratum missus fuerit huiusmodi executor. Hippol. sing. 456.

Conductores ad longũ tempus naturaliter possident, nec dicuntur naturali possessione priuati per immissionem; & associationem locationibus adhuc conductione durante cõcessam à Iudice, cum expulsione colonorũ, vide August. Bero. q 47.

Si quis ingressus est clàm possessionẽ Titij absentis, & ego eam postea ingrediar clàm, nõ acquiro naturalem. Bart. in l. vnica. §. 1. C. vti possidetis num. 6.

Quomodo retineatur naturalis possessio, & si ego possideo naturaliter, & ciuiliter, & tertius ingrediatur, qs possideat, vide ibi. n. 11.

Tradi potest res, non tamen animo transferendi possessionem. Barto. in l. 11. §. solutam. ff. de pignorib. actio.

Filius stans cum matre præsumitur possidere fundum matris iure familiaritatis, & similiter fratres, & sorores simul habitantes præsumuntur iure familiaritatis possidere. Bart. in l. 41. ff. de acquir. possess.

Clàm possidere ab aliquo qualiter quis dicat, & possessionũ tres sunt species, & possidere precario ab alio quando qs dicatur, & actor, qui dicit aliquem possidere, violenter, clàm, vel precario ab ipso, hoc debet probare. Bar. in l. 1. §. quod ait. ff. vti possidetis.

Missus in possessionem fideicõmissi, vel legati seruandi causa incontumaciam hæredis, nunquam pro domino esse incipit, nec tam possessio rerum ei, quàm custodia datur: neque enim expellendi hæredem ius habet, sed simul cum eo possidere iubetur. l. is, cui. ff. vt in possessio. legat.

Qui violenter possidet ab onere probandi nõ releuatur, imò fortius agrauatur. l. vis eius. C. de probatio.

Cõductor debet prius possessionem restituere, quàm de proprietate litigare. l. 25. C. locati.

Coloni, vel depositarij tantùm naturaliter possident. l. 7. §. neque colonus. ff. commu. diuid.

Creditor possessionẽ naturalẽ non habet. l. 5. §. idem Iulianus, & ibid. glo. ff. ad exhiben. vide etiam glo. in l. 7. §. & sancimus. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. vide tamen. l. 35. §. fin. & l. 37. ff. de pigno. actio.

An possideat missus in possessionem ex primo decreto Iudicis, vide glo. in l. 8. C. eod.

Aliquando actio p̃sonalis datur ꝓ possessione, veluti quando possessio traditur sine dominio per errorem. l. 25. §. sed si nummi. ff. de condict. indebiti, vide etiam. l. 1. §. fin. & l. 2. ff. de condict. tritica.

Per furorem superuenientem iniusta possessio non

non sit iusta, nec èconuerso iusta non sit iniusta. §. si vi. l. 31. ff. de vsucapio.

Ex duabus causis se non compatientib. res non potest possideri. l. 2. §. fin. ff. pro emptore.

Non videtur possidere, qui se ignorat possidere. l. 88. ff. de furtis.

Sibi nemo incertus esse potest, quam partem possideat: quia incertam partem nemo possidere potest, licèt ad incertam partem detur rei vendicatio. gl fin. in l. 39. ff. de verbo. signi.

Vitium rei furtiuæ, vel violentiæ, & spolij semper transit ad quemcunque possessorem, & tunc possessor semper dicitur vitiosus. Mohed. decis. 206. & 207. fol. 669.

Aliquando quis tenetur ostendere titulum suæ possessionis. glo. in c. 9. ex. de probatio.

Possessione probata non tenetur agens probare titulum: fallit, si possessio esset recens: idē si sit antiqua, & habeat præsumptionem contra se, vt puta litem, & competitorem in eadem re. Capic. decis. 6. Lanfran. de Oriano sing. 1. sed quando possessor teneatur probare titulum suæ possessionis, vide DD. de Rota decis. 1. tit. de restitutio. spoliat. in nouis additio. Bar. in l. 16. C. de probatio.

Possessio quando recens, & quando antiqua dicatur, vide ibid. nume. 10. & titulata potior est. Dec. consi. 410.

Titulus quādo præsumatur ex longa possessione, vide Boer. decis. 42. & possessio longissima parit ius. Boer. d. deci. 42. n. 10. ideò possidens præsumitur dominus. Bar. in l. 3. §. neq. ff. de aqua plu. arcen. & res dicitur esse possessoris quo ad defendendū, non quo ad agendum. Bar. consi. 209.

Quando ius commune facit contra possidentem, & pro eo, qui petit, non sufficit quasi possessio; sed est necessarius titulus. Vera. decis. 296. nu. 4 par. 1.

Possessio decennalis tribuit titulum coloratū præsumptiuè, quod procedit, quando ius nō resistit. idem decis. 353.

Possessor non debet arctari ad docendum de titulo, quando proponit aliquam emptionē ius petitoris remouentem. Bar. in l. 12. §. qui pignoris. ff. qb. mod. pign. vel hypothe. solua.

Possessio duplex alia naturalis, alia ciuilis: ideò dictio possessio est ambigua, & si profertur ab actore in suo libello, potest ipse ex interuallo se declarare, an intelligat de naturali, vel ciuili. Guid. Pap. q. 629. nu. 6.

Possidere quis dicitur ex pluribus venditionū instrumentis, diuersis temporibus, & pretijs confectis. Boer. decis. 42. nu. 37.

Possidens non potest sibi mutare causam suæ possessionis, nisi causa extrinsecus adueniente. Cassad. decis. 4. tit. de restitutio. spolia. nu. 31. l. 33. §. quod vulgo. ff. de vsucapio.

Ad hoc, vt quis ex causa superueniente censeatur mutasse possessionem, requiritur scientia tituli superuenientis, quę scientia ex actis nō præsumitur. Put. decis. 288, lib. 3.

Possessio longeua, vel saltem longissima habet vim constituti, pacti, ac priuilegij, & maximè quādo opponitur per viam exceptionis. Ios. Ludo. decis. Perus. 106. par. 2.

Possessionem non posse esse penes duos insolidum, quomodo intelligatur, vide per Franc. Marc. q. 193.

Possidens præsumitur dominus. Ias. de actio. in §. sic ita, nu. 26. & habet pro se pręsumptionē. ibid. nu. 29. sed an præsumatur possessio ex detentione, vide ibid. nu. 30.

Creditor, cuius nomine debitor possidebat p constitutum, potest euocare possessionem à tertio habente titulum à debitore. Maran. in suo Spec. de ordine iudic. part. 4. dist. 7. iudi. nu. 59. tit. an sit iudi. super pet. vel possesso.

Quid operetur ciuilis possessio, vide per Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des successions* Rub. 7. §. 1.

Clausula, saluo iure cuiuslibet tertij, cōplectitur ius, quod qui habet in possessorio, & petitorio attento, quia possessio etiam in iure consistit. Natt. consi. 653. nu. 5.

Possessio rei absentis venditæ non transfertur, si dicatur vēdo tibi talem rem, & trado tibi annulum, quia solùm censetur tradita facultas intrandi possessionem propria auctoritate. Ludo. Rom. sing. 137.

Possidens nomine alieno si conueniatur, quid agendum, vide Bar. in l. 7. C. de peti. hęre. n. 3.

Cursus longi temporis cum detentione, facit omnia præsumi solemniter acta, vide Bart. in l. 10. C. de petit. hæred.

Sententia lata super possessione non præiudicat proprietati. c. 24. ext. de electio.

Ille possidet, cuius nomine possidetur. c. 19. cū glo. ex. de restitut. spol. & c. 17. ex. de præscri.

Mobiles res, & iura nō possunt pro diuiso possideri: ideò hæreditas non potest pro diuiso possideri, sed corpora hęreditaria sic. Bar. in l. 8. ff. de rei vendi.

Emphyteota, & similes dicuntur tantùm naturaliter possidere. Barto. in l. 5. §. si duobus. ff. commodati.

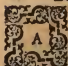
Alia est æstimatio possessionis, alia fundi, seu proprietatis. l. 21. §. qui possessionem. ff. de eo, quod metus causa.

Pro hærede possidet, qui putat se hæredē esse, vel si sciat se hæredem non esse, sed tamen detinet hęreditatem. l. 11. ff. de peti. hæredit. pro possessore verò possidet prædo. §. si. d. l. 11.

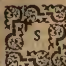
Natura seruitutum ea est, vt possideri non possint, sed intelligatur possessionem earum habere,

bere,qui ædes possidet.l.31.§.fin.ff.de seruit. vrba. prædio.
Quæ dicatur momentanea possessio,vide l.8.& ibid.glo.C.vnde vi.
Separara debet esse possessio à proprietate.l.1. §.huius autem.ff.vti possidetis.
Actio nunquam datur possessori: nam sufficit ei,quòd possideat.§. interdictum,d.l.1.
Verbum,possidere intelligitur ciuiliter, nisi cõditio personæ faciat intelligi de naturali detentione.l.38.§. hæc quoque.ff. de verb.obli.
Scæuola ait possessionis furtum fieri,denique si nullus sit possessor,furtum negat fieri: quare ante hæreditatis aditionem furtum non fit; hæreditas enim possessionem non habet, quæ facti est, & animi.l.1.§.Scæuola.ff.si quis testamento.lib. esse iuss.fuer.
Quod pro indiuiso cum alio possideo,eius partem possidere dicor.l. 25. §. fin. ff.de verbo. & rer.signific.
Possessio potest etiã peti de iure ciuili sine interdictis.glo. in §.1.institu.de interdic.
Quando dicatur quis clàm possidere,& de clãdestina possessione, vide gl.in §.retinẽdę.eo.
Quis dicitur possidere, etiam si per alium possideat, & hoc est, quod dicitur retinere possessionem aliquem posse per quemlibet, qui eius nomine sit in possessione, & possessio solo animo retinetur, licèt solo animo non acquiratur.§.possidere institu.eod.
Possessio plurimum facti habet.l. 19.ff. ex quib. caus. maiores.

De vsucapionibus.

Vthen. malæ fidei. C.de præscriptio.long.tempo.limitatur,ne locum habeat in rebus mobilibus. Afflic.decis.13.nu.7.
Bona mobilia in inuentario tutoris cõtenta, possunt vsucapi per eius hæredem. ibid. nu.7.
Quod ex causa diuisionis mihi traditur tanquã meum eius vsucapiendi conditionem non habeo.Bar.sing.13.
Vsucapioni error iuris officit, proficit tamen, quo ad fructus lucrandos.Lud.Rom sing.91.
Si deficit titulus non minori tempore vsucapitur res mobilis,quàm præscribatur immobilis.Pet.de Raue.sing.897.
Vsucapio dicitur præsidium impium, atq; iniquissimum,vide Hippol.sing.370.
Contra vsucapionis damnum, minor restituitur.l.vnica.C.si aduersus vsucapio.
De restitutionibus contra vsucapionem, vide per tot.tit.C.de restitutio.milit.
Aduersus vsucapionem cõpletam datur restitutio ei,. erat in vtero.l.46.ff.de min.25.ann.
Post completam vsucapionem, & etiam post rem alienatam, propter absentiam,conceditur restitutio.l.30.§.fin.ff. ex quib.caus.maio.
Ab eo,qui emit rem bona fide,poterit res vendicari à malæ fidei possessore,nisi vsuceperit. l.4. C. de rei vendica.
Emens rem alienã scienter non vsucapit, emẽs ignoranter vsucapit: ideò post vsucapionẽ dominus agit solùm ad pretium contra venditorem.l.1. C.de rebus alien.non alien.
Vendens rem communem non præiudicat socio,nisi vel sit vsucapta, quo casu agitur contra socium venditorem ad pretium.l.1.C.de commu.rer. aliena.
Gestor negotiorum potest ignoranter rem domini vsucapere, & si ante vsucapionem completam scientia superuenerit, debet facere à se euinci, actione nego. gest.l.20.§.cum me. ff.de nego. gest.
Captus ab hostibus non potest vsucapere.l.23. §.1.ff. ex quibus causis maiores.
Fuga seruum afficit,vt vsucapi,vel præscribi nõ possit.l.1. C.de seru.fugit.
Res furtiua non potest vsucapi. l. 10.C. de furt. & ser. corrupt.
Etiam post acceptum iudicium videtur, quòd posit res vsucapi.l.18.ff.de rei vendic.
Vsucapio dominij confirmat ius hypothecæ.l. 7. C. de pignoribus.
Pignus tollitur præscriptione, sed non vsucapione. glo. ibid.
Mobilia triennio vsucapiuntur.Abb. cõs.34.li.1.
Vsucapio quid sit, & quæ in ea exigantur,vide glo.in c.1.16. q.3.
Vide de materia vsucapionis infra tit.prox.seq.

Communia de vsucapionibus, & præscriptionibus.

Vccessor an posit vsucapere, qđ defunctus nõ potuit,vide glo. in l.8.§. in hac actione.ff.de publicin.in rem actio.& in l.13.§.ex omnibus.ff.eod.
Hodie siue reale, siue personale sit vitium, mala fides defuncti nocet successori singulari, vel vniuersali. glo.in l.13.ff.de acquir. vel amit.possessio.
Dolus auctoris nocet habenti causam lucratiuam. Bar.in l.50.§.fundus.ff.solut.matrimo.
In partu rei furtiuę,& in partu partus,procedit vsucapio apud successorem bonæ fidei singularem,non autem vniuersalem.l.13.§. partus. ff.de public.in rem actio.
Donatio facta à spõso spõsæ est sufficiens cã ad vsucapiõnẽ,& ad publicianã.l.14.ff.de publi.

Secundum

Secundum decretum affert conditionē vſucapiendi, & facit publicianā præferri vero domino, & inducit ius preſcribendi etiam malæ fidei poſſeſſori, & in titulo ſententiæ, vel adiudicationis, nō requiritur bona fides ad preſcribendum.l.28. ff. de noxa.actio.

Preſcriptio, quę tuetur auctorem, eius ſucceſſorem tuetur.l.1. C. ne de ſtatu defunctorum.

Poſſeſsio auctoris, & poſſeſſoris iunguntur ad preſcriptionē implendā. l.76.§.fi.ff.cōtrah.emp.

Res, quæ nullo titulo poſsidetur, non præſcribitur.l.fin. C. ne de ſtatu defunctorum, nec in ea tunc procedit vſucapio.l.7. & 9.C. de acquir. & retinen. poſſeſ. nam ſine iuſto titulo vſucapio, vel præſcriptio non procedit.l.24. C. de rei vendica.

Poſſeſsio per liberam perſonam ignoranti acquiritur, ſed ſolùm ſcienti vſucapiendi conditio.l.1.C.de acquir.& retin.poſſ.vide ſupra tit.de acquir. poſſeſ.

Etiam ille, qui iurauit poteſt præſcribere, & ex præſcriptione ſibi actionem acquirere. l. 13. §. Iulianus.ff. de iureiur.

Quo caſu facta traditione à domino, transfertur dominium, eodem caſu traditione facta à non domino, transfertur vſucapiendi conditio.l.74.ff. de contrah.emptio.

Donatio inter virū, & vxorē pſtat iuſtā cām vſucapiēdi.l.25.& 26.ff.de donatio.int.vir.& vx.

Vſucapiens vr̄ habere rem ex titulo præcedēti, non à dño, contra quem vſucapit.l.45.ff.eod.

Ex traditione ēt reuocabili transfertur vſucapiendi conditio, ſi tradēs non erat dñs, ſi eo caſu, quo eſſet dñs, fuiſſet translatum dominium.l.18.§.idem Ariſto.ff.de donatio.

Qui alienam rem mortis cauſa traditam vſucepit, non ab eo vr̄ accepiſſe, cuius res fuiſſet, ſed ab eo, qui occaſionem vſucapionis præſtitiſſet.l.34.ff.de mort. cauſ. donatio.

Auctoritas Iudicis facit, vt eius rei, quæ mihi reſtituitur vt mea, transferatur vſucapiendi conditio.l.13.§.iuſſu.ff.de acqu.& amit.poſſ.

Ex cā peculiari quæritur vſucapiendi conditio dño ignoranti; ex alia verò cauſa poſſeſſio, & vſucapio ſcienti tantùm quæritur.l.44. ff.eod.ideò & ſi poſſeſsio per procuratorem ignoranti quæratur, vſucapio tamen ſcienti tantùm competit.l.49.eod.

Ignorāti aduerſus præſcriptionem ſuccurritur, per reſtitutionem in integrum.Bar.in l.1.§.ſi quis.ff.de itinere, actuque priuato.

Præſenti contra abſentē, & ècontrà Reipublicę cauſa, vel alterius oppidi vſucapientem rem præſentis ſuccurritur, reſciſſa vſucapione.§. rurſus, inſtitu.de actio.

Annus, qui datur hæredibus ad implendā defuncti voluntatem, currit etiam minorib. qui tn̄ contra præſcriptionē reſtituuntur. §. non autem, Auth.de hæred.& falc.& ibid.glo.

Vſucapio ſi eſt completa in præſentia per modicum tempus dño negligente, an illi detur reſtitutio, vt tp̄s abſentię ſubducat, vide Bar. in l.15.§.non aut. ff.ex quib.cauſ.maiores.

Preſcriptione ꝓ legato quis efficitur dominus longo tempore, ſi legatarius habebat bonā fidem.l.36.ff. de vſu, & vſufruc.legat.

Preſcriptio currit à die, quo fuit facultas agendi.l.25.ff.de ſtipulat. ſeruo.

Vſucapio creditoris pro ſoluto, liberat debitorem ſoluentem.l.60.ff.de ſolutio.& libera.

Raptę res, vel vi poſſeſſæ, non poſſunt vſucapi, antequam in poteſtatem dñi, vel eius hæredum redeant.l.fin.ff.vi bono.rapt.

Non purgatur vitium rei ſurreptæ, eo quod in poteſtate hoſtium peruenit: ideò vſucapere emptor eam non poteſt.l.27. ff.de captiuis.

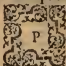
Captus ab hoſtibus per ſe nihil poteſt vſucapere; ſed per alium ſic.l.29.ff.eod.

Res, quę non poteſt ex diſpoſitione legis alienari, vel defuncti diſpoſitione, non poſſunt vſucapi. Bar.ī l.2.C.de ſeruis Reip.manumiſ.

Præſcriptio qū incipiat currere contra actionem pignoratitiam, vide Bar.in l.9.§.omnis. ff.de piguo. actio.

Impedimentū legitimum veniens poſt incoatā præſcriptionem, non impedit tp̄s currere, ſecùs ſi fuerit à principio. Abb.conſi.5.l.2.

De præſcriptionibus in genere.

Præſcriptione acquiruntur quæcūq; pacto, vel priuilegio acquiri poſſunt. Ozaſ.deciſ.29.nu.7.

Præſcriptio vt valeat probandū eſt oīno illā fuiſſe perfectā, ante litē cōteſt. Ozaſ.deciſ.101.n.fin.

Preſcriptio qlibet ad eū finē ordinat, vt extinguat aliquod ius formale.idē deciſ.115.n.13.

Alienare videtur qui patitur contra ſe preſcribere, & cōſenſus tacitus partis, eſt in præſcriptione.Affl.deciſ.13.nu.4.

Preſcriptio perſonalis cōtra Eccleſiam regitur per ius Ciuile. Capic.deciſ.4.

Præſcribens non debet ſe fundare in ſola preſcriptione; ſed allegare titulum.Capic.d.deciſ.4. nu. 21. & opponere exceptionem præſcriptionis; aliàs non obtinebit; nam Iudex poteſt eum repellere eo in caſu. Boer.deciſ. 344. vide Papon.lib.12.tit.3.arreſt.27.Boer. in ſuis comment.tract. de mercat.minut.ven den.glo.vlr.nu.13. imò præſcriptio non obiecta ex actis tamē apparens à Iudice attendi debet in ꝓnunciādo. Myſing.obſ.28.cēt.3.

Præſcriptio vſus inſigniorum in alieno territorio fit cū titulo, per ſpaciū quatuor annorū,

ſed ſine titulo per tm̄ tēpus, cuius memoria in contrariū nou exiſtat. Capic. deci. 189. n. 8.

Præſcriptio eorum, quæ ſunt coutra ius cōe requirit titulum, qui debet allegari, & probari. Capic. deciſ. 209. num. 15. tamen præſcriptio ſeruitutis non requirit titulum. ibid. nu. 16.

Libertas preſcribitur etiam ab eo, qui ſcit ſe teneri. Gram. deciſ. 100. nu. 23.

Ius commune, & ſtatutum poſſuut decernere, ꝙ malæ fidei poſſeſſor præſcribat odio negligentis. Guid. Pap. q. 196. nu. fin.

Verba illa, appoſita in aliquo contractu, præſcriptione non obſtante, non impediunt preſcriptionem, niſi proferãtur à ſtatuto. Guid. Pap. quæſt. 409.

Preſcriptio triplex odioſa, fauorabilis, & mixta, & in qualibet præſcriptione tradũtur exempla per Guid. Pap. q. 416. ſed præſcriptionū quot ſint ſpecies, vide per Iaſ. de actio. in §. pœnales, num. 122.

Præſcribere an quis poſsit rem communem indiuiſam, eam poſsidēdo pro diuiſa, vide per Boer. deciſ. 58. ꝓ affirmatiua, ſcribit Papon. lib. 12. tit. 3. arreſt. 7.

Præſcribendi facultati non poteſt renunciari, niſi vſque ad decem, vel 20. ann. & an in contractu ſimulato habeat locum præſcriptio, vide Boer. deciſ. 182 num. 10. & 11. quòd præſcriptioni iure publico introductæ expreſsè per partes renunciari non poſsit, ſcribit Pap. lib. 12. tit. 3. arreſt. fin. vide Harım. Hart. c. 14.

Dotis petitioni quanto tempore præſcribatur, & etiam hyporhecæ competēti pro ipſa dote, & preſcriptionem quæ clauſulæ perpetuò impediant, vide Boer. deciſ. 308.

Præſcriptio eſt facti, ideò non præſumitur, niſi probetur. Ioſeph. Ludo. deciſ. Luc. 31. nu. 15. Crau. conſi. 132. nu. 12. & conſi. 1. par. 2. nu. 28. & debet allegari. Hiero. Mago. deciſ. Luc. 31. nu. 18. quando opponi poſsit præſcriptionis exceptio, vide Hart. Hart. c. 18. ti. de p̄ſcr. li. 1.

Preſcriptionis exceptio multoties opponi pōt à principali; non à fideiuſſorib. ibi. Lud. n. 19.

In materia præſcriptionis quomodo probetur poſſeſsio, vide Bar. in l. 9. C. de p̄ſcri. long. tēp.

Titulus errore facti fulſitus, dat cauſam præſcribendi, & iuſtus error habetur pro tit. Aegid. Bellam. concluſio. 74.

Perſonali ſublata preſcriptione, remanet hypothecaria. Boer. deciſ. 335. vſque ad 40. ann. l. 2. C. de luitio. pigno.

Exceptio præſcriptionis, an impediat litis conteſtationem, vide Capel. Thol. q. 67.

Contra abſentem, & ignorantem preſcribi pōt: fallit, ſi abſens ignorans poſsideat ciuiliter. Capel. Thol. quæſt. 76.

Bona fides in præſcriptione non requiritur, ſi de iure vni collegio quæſito, per aliud præſcribendo agatur, ſecùs ſi de iure quærendo. Iac. Put. deciſ. 252. lib. 3.

Boua fides in præſcriptione, quando in malam commuterur, & malæ in bouam, vide Put. deciſio. 385. lib. 3.

Titulus minus iuſtus, nō tamen reprobatus dat cauſam præſcribendi: ideò ex eo acquiritur mediante præſcriptione dominium. DD. de Rota deciſ. 2. tit. de preſcriptio. in antiq. vide de materia ibid. & in nouis.

Remedium cano. reintegranda 3. q. 1. quanto tempore præſcribatur, vide Put. deciſ. 115.

Ad hoc, vt quis ex cauſa ſuperuenienre cenſeatur mutaſſe poſſeſsionem, requiritur ſcientia tituli ſuperuenientis, quę ſcientia ex actis nō preſumitur. Put. deciſ. 288. lib. 3.

Præſcriptio inter patrem, & filium in aduentitijs, in quibus patri queritur vſusfructus, poteſt incoari. Put. deciſ. 304. lib. 3.

Excluſus præſcriptione longi, aut longiſsimi temporis à ſuarum rerum vendicatione, non habet remedium denunciationis Euangelicæ, quia qui rem præſcripſit, poteſt eam retinere cum boua conſcientia, licèt poſt finitã preſcriptionem ſciuerit de illegitimo titulo, quod procedit in actione reali; ſecùs in perſonali. Iaff. Lanf. deciſ. 147. Guid. Pap. ſin. 560. vide tamen ſing. 578. nam præſcribens retinet bonam conſcientiam. Hartm. Hartm. c. 17. tit. de præſcriptio. lib. 1.

Omnes leges diſponentes preſcriptionem in certis caſibus non requirere bonam fidem, per ius Canonicum ſunt correctæ, tam in rebus corporalibus, quàm incorporalibus, & actionibus realibus: cùm in preſcriptionib. tractetur de peccato, quo caſu ſtandum eſt iuri Canonico. Myſing. obſer. 6. cent. 4. vide Hart. Hartm. cap. 4. titu. de præſcriptio. lib. 1. Papon. lib. 12. titu. 3. arreſt. 24.

Quod ampliat procedere in p̄ſcriptione immemorabili, mō cōſtet de mala fide. Myſin. ibi.

Limita tamē Reg. in actionibus, quæ de ſui natura temporales ſunt, & in iure quærendo. ibid. d. obſer. 6.

Probans poſſediſſe per decem annos, non dicit probaſſe preſcriptionē: cùm poſsit intelligi poſt litem conteſtatã, & ſic poſt factam interruptionem. Alex. Raud. tract. de analog. c. 30. nu. 137. vide Crau. conſi. 1. par. 2. nu. 13.

Preſcriptio de facili nō preſumitur, ſed probari dēt, per allegantem, & in dubio iudicari dēt cōtra preſcriptionem. Crau. cōſi. 29. nu. pen.

Preſcriptio ſtatutaria tollit ciuilē obligationē, & elidit effectum naturalis, & quando Princeps per reſcriptum mandat procedi in cauſa de æquitate, non poteſt opponi exceptio

præſcri-

præscriptionis. Cabal.milleloq.604.par.2.

Dominium vtile quæsitum ex præscriptione, occidit directum antiquum. Borgn. Caual. decis.23.nu.60.par.2.

Præscribitur modo agendi executiuè etiam cũ mala fide: ideò instrumenta post 30. annos amittunt priuilegium agendi via executiua. Mago.decis.121.Rot. Floren.

Præscriptione liberatus contra onera realia allegans negatiuam non tenetur probare, quod non soluerit. Crau.consi.57.

Præscriptio dicitur odiosa, & contra eam in dubio debet fieri interpretatio: dicitur enim impium præsidium,& contra naturalẽ æquitatem. Craue.consi.1.nu.26.par.2.& est stricti iuris,& tantum reputatur præscriptum,quantum possessum.idem Craue.consil.292. Abb. consi.101.imò re præscripta succurritur ei,cõtra quem est præscriptum, sed quomodo, vide Hippol.sing.370.

Quando quis emit bona à Principe, vel à Melchione tutus erit præscriptione quadrienni. Craue.consi.267.nu.7.

Omne tempus præscriptionis introductæ per statutũ,aut ius Ciuile,dicitur esse cõtinuum, nisi in casibus, in quibus expressè contrariũ deciditur.Crau.consi.271.nu.5.

Iudex, qui arbitrium habet non potest tollere exceptionem præscriptionis: idem quando proceditur de bono, & æquo sola facti veritate inspecta.Menoch.de arbit.lib.1.q.49.vide tamen Crau. consi.1. par.2.nu.27.

Fallit,quando præscriptio esset decursa cũ mala fide,& in Ecclesia, vel alio, qui,propter negligentiam Rectoris à re sua esset exclusus. Menoch.ibid.nu.10. & fin.

In debito cõditionali præscriptio incipit currere à die impletæ conditionis.Rebuff.in suis cõmẽt.to.2.trac.de merca.minut. vẽden.gl.vlt.

Quæ sint differentiæ inter consuetudinem, & præscriptionem, vide per Rebuff.ibid.tracta. de consuetud. Tom.3.in præfat.nu.14.

Quãdo competit exceptio præscriptionis, talis exceptio,est exceptio litis finitæ, & impedit litis contesta.Dec.consi.272.num.6.si sit liquida, sed quando dicatur liquida, vide Natt.consil.281.

Per præscriptionem longi temporis quæritur ius vendicandi:idem per præscriptionẽ longissimi temporis bona fide factam, sed malæ fidei possessor solum exceptionem acquirit. Bar.sing.200.quando per præscriptionẽ quæratur ius vendicandi, vide Pet.de Rauen.sing.487.

De materia præscriptionum, vide per Henric. Boer.in suis singularib.tit.præscriptio.

In qua præscriptione,& in quib.reb.habeat locum Authen.malæ fidei.C. de præscrip.long. temp. vide per Guid.Pap.sing.575.

Litis cõtestatio actionẽ personalẽ facit durare 40.ann.quod intellige dũmodo lis fuerit contestata corã cõpetenti Iudice. idem sing. 578.

Præscriptio, quæ obstat executioni instrumẽti, non obstat probationi, & petitioni factæ via ordinaria. Fran.Crem.sing.141.

Præscriptio non est cõtra ius naturale: quia est inducta ad ipsum ius conseruandum;conseruat enim duas regulas iuris naturalis, de quib. vide per Pet.de Raue. sing.556.

In hac patria bonis publicatis extranei prætendentes interesse in illis, habent quadrienniũ ad fidem faciẽdum de eorũ iurib.quo elapso non amplius audiuntur. habetur in decreto Criminali tit. *infra qual tempo sia lecito recuperar i beni confiscati.* fol. 10.

Res Ecclesiarum,& Ciuitatum quanto tempore præscribantur,vide per Bar.in l.19.C.de Sacrosanct. Eccles.& in Authen.quas actiones. ibid.Abb. consi.32.lib.1.

Res empta metu pòt præscribi, & per consequens contra actionẽ, quod metus cã,opponitur exceptio præscriptiõis.Bar.ĩ l.3.C.de his,qui metus.

Titulus putatiuus sufficit ad præscribẽdum. l.8.ff. de publiciana,Bar.in l.4.nu.4.C.de proba.de practica articulandi ad præscriptionẽ probandam vide Bar.in l.12.nu.13.eod.

Ex qua præscriptione quæratur dñium directũ,ex qua vtile,& ex qua pareat exceptio, vide Bar. in l.3.§.fin aũt.C.de edicto diui Adri. tollen.

Præscriptio maioris virtutis est, quàm sententia. Abb.consi.89.lib.1.

Præscriptio currens contra debitorẽ,nocet creditori. Bar.in l.5. C.de pignorib.

Præscriptio quando currit ex negligentia alicuius oportet, quod in principio ponantur ea, quæ inducunt negligentiam. Bar.in l.8.nu.4. ff.de his,qui notan.in fam.

Cap.possessor de reg.iur. in sexto non habet locum in præscriptione debitoris contra creditorẽ secundum Bar.vide eundẽ in l.23.§.hi plenè.ff. quibus ex causis maiores.

Adiudicatum per errorem,præscribitur etiã à malæ fidei possessore.Bar.in l.26.ff. de noxa.actio.

Titulus diuisionis instã præstat cãm præscribendi, Bar,in l.cũ solus.ff.de vsucapio.Cast.in l.fi.C. commu.vtriusq; indi. & Aret.consi.149.

Præscriptio non procedit sine possessione ciuili, & per præscriptionẽ acquiritur vtile dñium. Bar. in l.36.ff.de vsufruct.legat.non directũ. idem Bar.in l.1.§. denique.ff.de aqu.plu.arcen.

Quãto tpe præscribatur ius exigendi pedagiũ, vide eũdem in l.4.§. in omnib.ff.de publicia. & vectig.& in l.9.§.earum rerum.eod.

Vir quando possit præscribere rem dotalem, quo ad tertium, vide per Bar.in l.13.§.in dotem.ff.de acquir. possess.

In qualibet præſcriptione tria principaliter requiruntur, nempe titulus, bona fides, & poſſeſsio. vide Barto.in l.5.ff.de vſucapio.quod procedit de iure Canonico. idem in tracta. de differ.inter ius Cano. & Ciuil.nu.87.

Vt transferatur præſcribendi conditio quæ requirantur,& quando intelligatur tradita poſſeſsio,& probata,& ſi ſit mutata, quæ probatio requiratur, vt dicatur continuata;& quomodo teſtes debeãt deponere in probatione præſcriptionis,& de materia, vide p Bart. in l. 27. ff. eod.de vſucap.

Dominus reuocabiliter pręſcribit, ac ſi nõ eſſet dominus. Bart.in l. 12.§.ſi quis ſeruum.ff.de captiu.& poſtlimi.reuerſ.

Præſcriptio hodie non eſt ſublata p ius Canonicum, ſed an iure Canonico vtamur in hac materia in foro ciuili, vide Bar.in titu.Auth. vt Eccle. Rom. Gaude.cent.ann.præſcrip.

Filio in poteſtate(etiam viuo patre)currit præſcriptio in iure adeũdi, & filia excluſa à iure adeundi p̃ſcriptione, põt per ſucceſſoriũ edictũ ſuccedere ĩ legitima. Bar.ĩ cõſ.129.vol.1.

Præſcriptio currit contra mulierem in reb. ſeu iurib. dotalibus ab eo tempore, quo poteſt actionem mouere. Abb.conſi. 14.lib.2.vide eundem conſi.54.lib.2.

Vendere promittens bona alicui quãdocunq; ſolueretur certa quantitas pro pretio, vltra decennium non tenetur. Fely.conſi.25.num. 17.nam ius conſiſtens in mera facultate alicuius præſcribitur.ibid.

Præſcriptionem probans, an debeat docere de cõtinua poſſeſsione, vel ſufficiat probare de principio poſſeſsionis,& fine, vide glo.in verbo, inconcuſſam. c.volumus.16.q.4.

Petitioni hæreditatis pręſcribitur 30. ann. ſed rei vendicationi præſcribi poteſt longo tempore cum titulo.l.7. C. de pet.hęred.

Debitor tutus præſcriptione in principali debito, vel re principali, eſt etiam tutus in vſuris,& fructib.l.26. C. de vſuris.

Geſtor negotiorum poteſt ignoranter rem domini præſcribere, & ſi ante præſcriptionem completam ſcientia ſuperuenerit, debet facere à ſe euinci, ne actione nego.geſt. teneatur.l.20.§.cùm me. ff.de neg.geſt.

Negotium nõ nomine meo geſtum, re perempta, poſſum habere ratum ad hoc, vt actio mihi competat ad pretium.l. fin.ff.eod.

Emens rem alienam ſcienter non præſcribit,& illam domino reſtituere tenetur, emens verò ignoranter præſcribit,& poſt præſcriptionem dominus agit ſolùm ad pretium contra venditorem.l.1.C.de reb. alienis non aliena.

Vendens rem communem non præiudicat ſocio, niſi res ſit pręſcripta: nam ipſe ſocius contra ſocium ſolùm agit ad pretium. l. 1.C. de rebus alien.non alien.

Captiui per ſubiectas perſonas poſſunt præſcribere, & ab actionibus cõpetentib. liberari.l. 23.§. ſi planè.ff ex quib.cauſis maiores.

Ille, qui emit ab eo, cui minor donauit ſine decreto, præſcribit contra eum (à die, quo factus fuerit maior) ſpacio longi temporis.l.4. C.ſi quis ignorans.

Si immobilia minorum ab ipſo, vel ab eius administratore ſine decreto fuerĩt alienata titulo lucratiuo nõ ꝓcedit pręſcriptio, niſi eo facto maiore, & poſt requirit taciturnitas lõgi tpis, quo elapſo non põt minor venire cõtra alienationem.l.fi. C.ſi maior factus.

Cementa cũ domo vnita dñs cementorũ vendicare nõ põt, ſecùs ea diſſoluta, ẽt tpe pręſcriptionis completo.l.24.§.fin.ff. de rei vendi.

Emptor, qui p̃ſcripſit debet ſe tueri exceptione præſcriptionis, & illã omittens non agit de euictione contra auctorẽ.l.19.C.de euict.

Etiam pupillis tutores non habentib. currit pręſcriptio, ne de ſtatu defunctorum poſt quinquẽnium queratur.l.2.ff. ne ſtat.defunctorũ.

Debitor pręſcribit per creditorẽ pignus poſsidentem.l.36.ff.de acquir. vel amit.poſſeſsio.

Ius piſcandi in flumine publico, poteſt præſcribi.l.7.ff.de diuerſ.& temp.præſcrip.

Auctoris mala fides nocet ſingulari ſucceſſori. Ozaſ.deciſ.56.nu.9 qđ limitaĩ, vt ibid.nu.10. vide Rot. Genu.deciſ. 203. & eundem Ozaſ. deciſ.177.nu.8.Guid.Pap.quęſt.416.num.10. Boer. deciſ.182.nu.41.

Mala fides auctoris non nocet ſucceſſori mediato in præſcriptione. Afflic.deciſ.40.

Tertius poſſeſſor habens titulum à malę fidei poſſeſſore ſolummodo præſcribit ſpacio 30. annor. ſecùs in poſſeſſore mediato, qui habet titulum ab alio bonæ fidei. Affl.ibid.nu.8.vide Iaſ.de actio.in §. ſed iſtæ.nu.79.& ſeqq.

Mala fides defuncti nocet hæredi, etiam volenti ex ſua perſona incipere pręſcriptionem. Capic.deciſ.4.nu.12. & 13. Craue.conſi.146. nu.fin.Bar.in l.14.ff.de pet.hæred. vide tamẽ ibi.Capic.deci.86.& Abb. cõſ.32.li.1.nã mala fides prædeceſſoris nocet vniuerſali ſucceſſori; nõ aũt ſingulari. Myſing.obſ.28.cent 3.

Succeſſor vniuerſalis non iure hęreditario, ſed aliunde ſuccedens, puta p̃latus, capitulum, vel vniuerſitas ignorans obligationem ſui prędeceſſoris, pręſcribit contra creditorem. Capic.d.deci.4.nu.14.aliàs ſucceſſor vniuerſalis non poteſt præſcribere, quod non poterat defunctus. Bar.in l 9 C. de pigno.actio. vide Abb.conſi 32 lib.1.quia facto auctoris, ſucceſsio damnatur hæredis. cap. cito inopem.1. quæſt.1.

Præscriptio incepta perficitur contra defunctū. Ioseph.Ludo.decis.Luc 48.nu.5.

Restitutio datur minoribus aduersus præscriptionem.ibi.nu.15.& 17.& præscriptio decursa contra vnum agnatū,non nocet alijs agnatis, datur etiam vendicatio succedentibus, quæ potest fieri non obstante præscriptione, vide nu.38.ibidem.

Malæ fidei possessor nullo tempore præscribit, tamen singularis eius successor cum bona fide præscribit: quia in eo cessat ratio peccati. Beninten.decis.35.nu.12.

Tempus prædecessoris si successor cum suo coniungere desideret,tenetur illud cum suis qualitatibus acceptare. Put. decis. 365.num. 12.libr. 2.

Filius in potestate mortuo patre nō potest præscribere : fallit,quando diceret se possedisse non vt filius, sed vt agnatus : nam tunc si incoaret præscriptionem ex persona sua,procederet præscriptio.Ant.Trigo.sing.65.

Titulus pro hærede non habet locum in suis hæredibus.Bart.in l.11.ff.de liberis,& posthumis,& in consi. 23.volum.1. vide Abb. consi. 19. lib. 2.

Ecclesia si succedat priuato , contra quem fuerat innouata præscriptio , vtitur iure priuati pro tempore præterito,pro futuro priuilegio Ecclesiæ.Abb.consi.14.lib.2.

Ab eo,qui emit rem bona fide à malæ fidei possessore,poterit res vēdicari, nisi præscripserit. l.4.C.de rei vendica.

Princeps potest ius quæsitum ex præscriptione tollere.Ozas.decis. 56. num.15. imò præscriptio completa Principis rescripto tolli non potest.Ozas.decis. 102.nu.6.vide Cassa. in cōsuetu. Burg. tit. *des forestz* rub.13. §. 8.gloss.1, num.6.& 21.

Restitutio contra præscriptionē ex capite ignorantiæ,& ex capite generalis clausulæ , si qua mihi iusta causa,cōceditur.Ozas.deci. 56.ibi. nu. 16.& Ioseph. Ludo. decis.48.nu.23.

Restitutio in integrum ex capite ignorantię cōceditur contra præscriptionem,tàm longi tēporis,quàm longissimi , & etiam 40. annorū. Afflic.decis.37.40.& 329.Boer.decis 29. Mohed.decis.13.Rot.Genu.decis.203 Joseph.Ludo.decis.Luc.48.nu.22.& decis.53. nu.47. vide Pet.de Beninten.decis.69. Crane. consi.1. par.2.nu.34.Dec.consi.29.& consi.272. nu.11. Natt.consi.162.Tom.1. nu.38. Rol. consi.68. vol.3.Menoch.consi. 231.nu. 48. vide tamen Dec.consi.29.& 554.fallit,quando ignorantia non est probabilis, sed adest præsumptio scientiæ. Dec.cōsi.272.nu.11. vide Natt.cōsi. 230.& 231.Tom.1.tamen vide Perillust.D.P. Tessau.decis.131.

Ignorantia præsumitur in illo , qui in alterius ius successit. Afflic. decis. 37. cui propterea conceditur restitutio. Borg. Caual. decis.16. nu.21.de contract.par.2.

Ignoranti non currit ipso iure tempus quadrimestre,etiam post completam præscriptionē, competens ad petendam præscriptionem. Capic.decis.4. num. 15. Boer. decis. 39. vide Pet.de Beninten.decis.69.

Ex capite ignorantiæ Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem.Capic.ibi.nu.24.

An præscriptio,seu tempus currat contra pupillum,seu adultum,& quatenus currat,quomodo restituatur,vide Guid.Pap.q.31.

Hæres gerentis negotia tenetur rationem reddere non obstante præscriptione 30. anno. concessa prima in integrum restitutione petenti rationem reddere. Rot.Genu.deci.203.

Præscriptio quamuis currat contra hæreditatem iacentem ; tamen datur restitutio. Put. decis.286. lib.3.

Restitutio ex capite ignorantiæ datur, non solùm contra principalem præscriptionem,sed etiam contra quadriénium. Rot.Auenio.decis.97.in decisio.diuerso.

Quando absens restituatur contra præscriptionem , vel vsucapionem , vide Ias. de actio. in §. rursus.

Restitutio contra præscriptionem, quæ in præsentia currit,non datur.Ias.ibid. nu.21.

Si præscriptio fuerit incepta in minori ætate,& completa in maiori , non est deneganda restitutio,imò cōcedenda: nam cùm tempus minori non currat(nisi pro tempore maioris ætatis) ille restituitnitur, subducto tempore minoris ætatis.Ias.ibid.nu.57.vide Bar.in l.fi. C.de tempo.in integ.restitu.

Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ datur aduersus præscriptionem 30.ann.etiam si non est deducta in iudicium infra quadriennium à die læsionis.Rol.consi.3.nu.21.vide tamen Excel.P.Tessa.decis.133.& seq. sed quid in præscriptione 40.annorum , vel immemorabili,& quando ex coniecturis resultet præsumptio scientiæ,vide Rol. d. consi.3. nu.98. vol.1.& consi.59.vol.4.

In præscriptionibus tempus, quod excedit tempus à iure requisitum in consideratione esse non debet: ideò quādo præscriptio requirit, puta 30.ann.ex capite ignorantiæ potest peti restitutio, & nunquam currit tempus ad illam petendam (nisi elapso quadriénio à die scientię) etiam si quis steterit cum iusta ignorantia per longissimum tempus, post completam præscriptionem,secùs tamen erit in præscriptione 60.ann.vide August. Bero.q.81.

Restitutionis petendæ duplex modus in practica,

ea, nempe incidenter, & principaliter, & petitur principaliter restitutio aduersus præscriptionem 60. ann. incidenter aduersus præscriptionem 30. ann. ratio diuersitatis, quia præscriptio 60. ann. tollit ipso iure actionem, alia verò 30. ann. solùm illam per exceptioné elidit. idem Bero. q. 82.

Præscriptio cępta contra maiorem, quãdo currat minori, cum spe, vel sine spe restitutionis, vide per Bar. in l. 5. C. in quibus cau. in integ. restitu. non sit necessa.

Præscriptio inducta per testamentum, an currat contra minorem, vide ibid. nu. 14.

Præscriptio currit contra impeditum impedimento facti, licèt restituatur impeditus, secùs in impedimẽto iuris. Bar. in l. 1 §. si quis propter. ff. de itinere, actuq; priuat.

Præscriptiones à minoribus non incipiunt, & illis non currunt, nisi sint pręscriptiones temporis longissimi, quæ currunt adultis. l. fin. C. in quib. cau. restitu. in integ. non sit necessa.

Si præscriptio conuentionalis incipiat cum defuncto maiore, & finiat cum minore, currit sine spe restitutionis: nisi cum minore aliqd gestũ fuerit, vel aliquid interuenerit, ex quo etiam maior restitueretur. l. 39. ff. de mino. 25. ann. vide tamen l. 46. eod.

Præscriptionum tria sunt genera: quędam enim currunt, sed restituitur minor: quædam currunt, & non restituitur, quædam ipso iure nõ currunt, vide gloss. ibid. etiam glos. in l. 4. C. si quis ignorans.

Præscriptio conuentionalis, quæ cæpit currere cum maiore, curritetiam minori, cum quo nihil fuit gestum, sed an illi detur restitutio, vide Excel. P. Tessa. decis. 103.

Tempus petẽdæ restitutionis aduersus præscriptioné, currit solùm post completã præscriptionem. Bar. in consi. 129. & 158. vol. 1.

Iura incorporalia sine scientia, & patientia non præscribuntur, & ipsa scientia probari debet. Oza. dec. 101. n. 19. Bar. in l. 14. n. 6. ff. de seruitutibus, secùs in corporalibus. Bar. ibid. vide eundẽ Bart. in l. 1. §. denique. ff. de aq. plu. arc.

Seruitus discontinua non præscribitur minori spacio, quàm centum annorum. Vincent. de Fran. decis. 183. nu. 12.

Præscriptio iuris incorporalis requirit scientiã, & patientiam eius, cui acquiritur ius per talẽ præscriptionem, nec in dubio scientia præsumitur. Crauet. consi. 134. nu. 14. & consi. 292.

De præscriptione, qua acquiritur seruitus, vel libertas seruitutis, vide per Bart. in l. 1. C. de seruit. & aqua, & in l. 2. ibid.

Ciuitates, quæ vsæ sunt mero, & mixto Imperio, an præscripserint vacante Imperio, vide Bar. ibid. nu. 9.

Præscriptio rerum corporalium requirit titulũ, & bonam fidem: sed in præscriptione incorporalium sufficit bona fides, de ratione diuersitatis vide per Bar. in l. 14. ff. de seruitutibus, inspicitur tamen initium possessionis. idem Bart. in l. 1. §. si quis supra. ff. de itinere, actuq́ue priuat.

Bona fides præscribentis licèt non requiratur in præscriptione libertatis seruitutis rusticæ; tamen requiritur in seruitute vrbana. Bart. in l. 5. ff. de seruitu. vrba. prædio.

Seruitus prædialis, quę habet vsum discõtinuũ, perditur negligentia temporis duplicati. l. fi. C. de seruit. & aqua.

Libertas seruitutis vrbanæ non præscribitur, si habens prædium dominans solummodo nõ vtatur: sed requiritur factum præscribentis. l. 5. ff. de seruitu. vrba. prędio. l. 18. §. fin. ff. quẽad. seruit. amit.

Potest aduersus vnum præscribi libertas seruitutis, aduersus alium non, ex eadem ædificatione. l. 3. §. 1. ff. eod.

Libertas sine apto titulo præscribitur. glo. ibid. tamen nisi prædia vrbana possideantur continuè, eorum libertas non præscribitur. §. liberras d. l. 31.

Medius locus non seruiens seruitutem interpellat, non extinguit: & ideò ante finitum tempus præscriptionis potest restaurari. l. 13. ff. quemadmo. seruit. amit.

Actio personalis pro seruitute competens, nõ tollitur præscriptione, qua amittitur seruitus constituta. l. 19. ff. eod.

In præscribenda seruitute requiritur, quòd bona fide quis vtatur iure seruitutis. l. fin. ff. eod. an idem sit in præscribenda libertate, vide gloss. ibid.

Error iuris dicitur iniustus, & tribuit malam fidem, vide Ozas. decis. 101. nu. 30. tñ præstat causam præscribẽdi de iure Canonico spatio longissimi temporis. Put. decis. 91. lib. 1.

Titulum inualidum producens cõtra se ipsum, habet præsumptionem, quòd nullum meliorem habeat. Ozas. ibid. nu. 38.

Malam fidem contrahentes habere præsumuntur, qui cum prodigo, & consumpturo contraxerunt, ac solemnitates requisitas nõ obseruarunt. Ozas. decis. 177. nu. 7.

Præscriptio non habet locũ stante præscribẽtis mala fide, & in hoc Barto. reprobatur. Afflic. decis. 13. nu. 7.

Emptor titulum, & possessionem habens per longa tẽpora, an sit in mala fide, si fama est, res sit Ecclesiæ, vide Afflic. deci. 178. nu. 11.

Mala fides præsumitur in eo, qui procurat habere nouos titulos confirmationis. Capi. decis. 86. num. 12. ideò præscribens si allegec, & produ-

producat nouos titulos præsumitur habuisse malam fidem.ibid.nu.13.
Malę fidei ꝑsumit̃,qui emit à ꝓcuratore, de cuius mandato non constat. Boer.decis.28 t.
Denũciatio ab initio ante cęptam præscriptionem constituit quem in mala fide,sed quid,si post,vide Boer.decis.333.
Mala fides ad impediendam præscriptionẽ potest probari per famam. Mohed.decis.9.
Mala fides non consideratur in præscriptione iuris quærendi,etiam de iure Canonico. Mohed.decis.151.nu.fin. Iac.Put.decis.128.lib.2. Mysing.obser.6.cent.4.
Mala fides quomodo,& quando inducatur per actũ extraiudicialẽ,vide Pet.de Benin.dec.9.
Emens rem ab alio vendente tanquam coniunctâ persona suo, & nomine alterius,pura fratris,pro quo de rato promiserat venditor nõ secuta ratihabitione, dicitur malæ fidei possessor pro parte absentis.idẽ Benint. deci 38.
Mala fides quo pacto arguatur, præcipuè ex scientia etiam in successoribus, vide Paul.Aemil.decis.24 par.2.
Bona fides requiritur in præscriptione, quæ licèt præsumatur,allegari tamen debet.Craue. consi.258. nume.fin.& mala fides pręsumitur in eo, qui aliquid contra iuris dispositionem fecit.Craue.consi.134.nu.15.& 16.
Mala fides quãdo pręsumatur,vide per Menoc. de arbitra lib.2. cas.225.
Mala fides arguitur,quando scit quis rẽ ad aliũ pertinere in totũ,vel in partẽ,vide Cra. cõs.46.
Mala fides nocet, etiam in præscriptione longissimi temporis. Craue. consi.218.nu.4. Rebuff.in suis comment.tract.de mercat.minut. venden.gl.vlt.nu.3.
Mala fides alicuius probatur per sola iudicia. Hippol.sing.34.
Idem determinandum videtur in malæ fidei possessore, quod in fure, vide Barto. in l.12. C. de furtis.
Præscribere mala fide ille præsumitur, qui habet titulum simulatum. Bar.in l.7.C.de agrico.& censit.lib.11.
Mala fides superueniẽs hodie interrumpit pręscriptionem. Barto. in l. 8. §. Prætor ait.ff.de publiciana.
Malæ fidei dicitur possessor, qui habet scientiã rei alienæ.Abb.consi.76.lib.1.
Quando aliquid est notissimum, & quasi notorium,ex eo arguitur mala fides,quę etiã probatur ex fama.Abb.consi.15.lib.2. & quando præsumatur mala fides, vide eundem in cõsi. 19.& 94.lib.2.
De intellectu Authen. malæ fidei.C.de præscriptio.long.temp. vide per Bart. in l.14 §.cùm quis.ff.de acquir.possessio.

Possessio precaria quando sit vitiosa, vitio reali, & qñ psonali,& vitia in re pupilli,vel fisci, aut dotali,an dicantur realia, vide Bart.ibi.
Testium dicta etiam non in figura iudicij examinatorũ,inducunt bonã fidem, quæ causari potest ex rationibus temerarijs. Afflic.decis. 40.num. 11. & quando præsumatur bona fides,vide ibidem.
Bona fides debet concurrere, & allegari cum titulo,neque præsumitur nisi allegetur, & si cõster de titulo, potest tamen post conclusionem in causa, & tempore disputationis allegari.Afflic.ibid.nu.14.
Fides bona,& mala ex inualida ostendit̃ probatione.Afflic.decis.369.
Quando est error facti, tunc erroneus titulus dat iustam causam præscribendi,sed quando est error iuris, titulus non præbet iustam causam præscribendi.idem decis.374.
Præscribit debitor ignorans obligationem personalem.Ant.Capic.decis 4 nu. 10.vide tibi ibi.
Mala fides vniuersitatis, vel collegij purgatur mortuis hominibus, qui ab initio sciuerunt. Capic.decis 4.nu.15.
Procuratoris scientia non constituit dominum præscribentẽ in mala fide, & mala fides præsumpta quomodo intelligatur, quæ tamen purgari potest spacio 30.ann.vide Capic.decisio. 86. num. 8.
Bona fides præsumitur in possidente, nisi contrarium euidenter probetur, etiam si possessor causam lucratiuam habeat, & de sola longi temporis præscriptione agatur,vel verum titulum non habeat; sed puratiuum tantùm. Gasp.Cabal. milleloq. 476. qualiter ex temporis diuturnitate præsumatur,vide Menoc. de arbitra.lib.2.cas.225.
Error iuris dubij æquiparat̃ errori facti, & causat bonam fidem quo ad præscribendum. Crauet. consi. 279. nam error iustus habetur pro titulo quo ad præscriptionem. Bart.in l. 17.ff.ex quibus causis maiores.
Proclamatibus, & cridis arguitur bona fides, & etiã ex possessione in dubio bona fides præsumitur.Dec.consi.410.
Non vr̃ hæres in mala fide, qui præscribit legatum,ante acceptationẽ legati. Dec.cõsi.554.
Præscriptio in seruitutibus negatiuis nõ datur, nisi à die prohibitionis. Capic. d.209.nu.25. nam præscriptio in his,quæ sunt meræ facultatis non currit,nisi à die prohibitionis.Vincent.de Fran.decis. 166. nu.8.sed quæ sint requisita in præscriptione iurium negatiuorũ, vide Cabal.milleloq 604.
Præscriptio ex sola patientia illius,qui non potest disponere sine certa solemnitate non datur,Capic,decis.209.nu.29.

Con-

Consuetudo, vel præscriptio non arctat illos, qui nunquam vsi sunt præscriptione, vel consuetudine. Gram. decis. 100.

Decimale ius an posit à laicis præscribi, vide Guid. Pap. q. 284.

De præscriptione contra fiscum, vide per Boe. decis. 264. nu. 21.

Titulus primi decreti in causa damni infecti, & in actionibus personalibus, non est iustus, vel sufficiens ad præscribendum. Harma. Hartm. cap. 11. tit. de contumacibus lib. 1.

Tempore belli, vel mortalitatis dormit pręscriptio, si iura in Ciuitate nõ reddantur, in alijs tamen casibus, licèt quis impediatur agere, præscriptio currit, sed conceditur restitutio. Guid. d. q. 416. nu. 13.

Bona fides an requiratur in præscriptione libertatis contra seruitutem, vel libertatis contra obligationem, vide ibid. nu. 9.

Possesio naturalis sola non sufficit ad præscribendum. Boer. decis. 39. nu. 8.

Præscribi quando posint seruitia, quæ Vasallus Domino debet, vide ibi. decis. 132. an Dominus præscribat contra Vasallum, & èconträ, vide ibi. decis. 211. præscriptio Domini contra Vasallum quantum tempus exigat, vide Mysing. obser. 28. cent. 4. & quid de præscriptione Vasalli cõtra Dñm, vide ibi. obser. 29.

Præscriptio statutaria præfinitina certi temporis, non habet locum in legatis sub cõditione, & contractibus conditionalibus annuæ præstationis. Mohed. decis. 226.

Possesio non sufficit in his, quæ non possunt haberi, nisi ex concesione Principis. Aegid. Bellam. conclusio. 433.

Res possessa violentia compulsiua pręscribitur, non autem possessa vi expulsiua. Bart. in l. 3. nu. 14. C. de his, q̃ vi met. gl. ibi. nã vitiũ vis expulsiuæ, vel ablatiuæ dicitur reale, cõpulsiuæ est personale. idem Bart. in l. 14. §. cùm quis. ff. de acquiren. possesio.

Titulus pignoris non est sufficiens ad præscriptionem. Bart. in l. 9. C. de pigno. actio.

Res, quæ non possunt ex dispositione legis alienari, vel dispositione defuncti, non possunt p̃scribi. Bar. in l. 2. C. de serui. Reipub. manum.

An emens à colono, qui rẽ tradidit præscribat, vide Bar. in l. 5. C. de acquir. & retinen posses.

Renuntiari non potest statuto disponẽti, quòd debito præscribatur decem ann. tamen de cautela, vt actio tempore non tollatur, vide per Bart. in l. 58. de leg. 1.

Qui emit ab aliquo tertio rem minoris tanquam minoris, non præscribit: si autem tanquam maioris bona fide, præscribit. l. 1. C. si quis ignorans.

Possessor dicitur dominus completa præscriptione, quæ tamen non currit filio in potestate existenti. Authen. nisi. C. de bonis maternis, sed an præscriptione acquiratur dominium directum, vide glo. ibid.

Missus ex primo decreto non præscribit, antequam interponatur secundum. l. 15. §. Iulianus. ff. de dam. infecto.

Priuilegium minoris, ne currat ei præscriptio, prodest etiam maiori habenti rem communem cum ipso. Azo in summa tit. C. si in communi, eademq; causa.

Quando currat, vel non præscriptio contra filios, cùm pater alienat de bonis ad ipsos pertinentibus, vide §. sed quod sancitum. Authen. de nupt.

In annuis præstationibus in quolibet anno incipit sua præscriptio, & non currit, nisi a principio cuiuslibet anni. Guid. q. 406. Boe. deci. 336. Capel. Tholl. q. 343.

Præscriptio vna an sufficiat cõtra annuam præstationem, vide per Boer. decis. 336. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 31. Capel. Thol. d. q. 343. vnã sufficere, scribit Iaco. Put. deci. 159. lib. 1. vide supra in tit. de ann. præstatio. secùs tamen est in legato annuo. Hier. Mag. deci. 95. Rot. Flor.

Quando ex temporis diuturnitate annua præstatio acquiratur, vide per Cassa. in consuet. Burg. tit. *des censes* rub. 11. §. 2. glo. 1.

Obligatio, quæ acquiritur, seu acquisita probat ex aliqua p̃statione, an causet præscriptioné, vide Bart. in l. 6. §. non. C. de priuileg. schola.

Debens decem paria caponum omni anno, si soluerit 5. per 20. ann. an præscribat: & si *vnus* ex pluribus hæredibus tantùm soluerit, vel vni tantùm pars eius, quod annuatim pręstabatur fuerit solutum, quid præscribatur, vide per Bart. in l. 17. ff. de aq. plu. arcen.

Cùm quæritur, an ius Principis præscribatur, distingue, aut loquimur de iure superioritatis, & huiusmodi, & tunc tale ius nullo tempore præscribitur, aut de rebus, seu iuribus, quæ Princeps posidet, vt priuatus, veluti feudũ, domũ, aut annuũ censum, & tunc in his Principi obstat præscriptio 40. ann. vide Guid. Pap. q. 416. Boe. decis. 264 nu. 19. Capel. Thol. q. 345. Marc. q. 234. Gasp. Cabal. millelo. 816.

Minori spacio pręscribitur contra nobilem, cui competit ius colligendi pedagium, quam cõtra Principem. Vinc. de Fran. deci. 131. nu. 32.

Collectam quãdo potest baro imponere Vasallis, licèt steterit per annos 30. & non indixerit, nihilominus indicere poterit, nisi ab initio Vasalli contradixerint. Vincen. de Fran. d. decis. 131. nu. 37.

Contra creditorem census per tertium possessorem, quanto tempore præscribatur, vide Papon. lib. 12. tit. 3. arrest. 8. & seq. an census

contra

contra Dominũ poſsit præſcribi, vide Caſſa. in conſuetud. Burg. tit. *des cenſes* rub. 11.§.2. gloſſ.1. num.33.

Emphyteota præſcribit ius emphyteoticum.itẽ feudatarius,& ſuperficiarius præſcribũt. Bar. in l. poſsideri. §. ex contrario nu.3. ff. de acquir.poſſeſsio.de præſcriptione in rebus feudalibus,vide per Hartma.Hartma. cap.3. tit. de præſcriptio. lib.1.

In materia præſcriptionis fiſcus habet pro præſenti, & cõtra eum tanquam præſentem præſcribitur. Capel.Thol.q.229.de preſcriptione contra fiſcũ, vide per Boer.deciſ.267. nu.21.

In materia præſcriptionis abſentia conſideratur, quando quis fuit abſens extra Regnum. Papon.arreſt.30.lib.12.tit.3.

In præſcriptione abſentia præſumitur: ideò fundans ſe ſuper præſentia, illam probare tenetur.ibid.arreſt.34.vide Ioſeph. Ludo.deciſio. Luc.31. nu.18.

Præſentes dicuntur, qui ſunt in eadem Prouintia,& debet inſpici,vbi partes habent domiciliũ,nõ vbi res eſt ſita,& ad pręſcribẽdũ ſciẽria eius, contra quẽ præſcribitur,non requiritur.Bar.ſing.199.& Pet.de Rue.ſing.486.

Præſcriptio ratione negligentiæ ita habet locũ contra fiſcum, ſicut contra priuatum, licèt alia tempora ſint ſtatuta contra fiſcum, & alia contra priuatum. vide Bart.in l.6. C.de iure fiſci lib.10.

In materia præſcriptionis præſens dicitur, qui eſt in eadem Ciuitate, abſens qui eſt extra: ratio,quia hodie qualibet Ciuitas habetur pro vna Prouintia.DD. in l. 1.§. qui præſens. ff. de verbo. obliga.

In materia præſcriptionis iuriſdictionis, non fit extenſio de caſu ad caſum. Iac. Put. deciſ. 307.lib.1. nec de re ad rem. Capic.deciſ.209. num. fin. ſed bene de perſona ad perſonam. Capic.ibid.

Quãdo tractatur de præſcriptione iuris vniuerſitatis,alio non poſsidẽte,poſſeſsio,ſeu quaſi vnius iuris vniuerſitatis,vel plurium extenditur ad alios actus, & ad alias perſonas.Vinc. de Fran.deciſ.397.nu.8.par.2.

Habens ius plura reſpiciens, ſi vtatur in aliquibus,conſeruat ſibi ius in totum: ideò præſcribi non poteſt quo ad alia per non vſum,& error iuris impedit præſcriptionem. Crauet. conſi.27.ſed de vltimo dicto vide ibi.faciunt tradita in conſi.55.

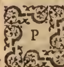
Præſcriptio licèt non extendat̃ de vno actu, ad alium diuerſi generis in iiſdem actibus, extẽditur tñ de perſona ad perſonã.Nat.cõſ.283.

Iuriſdictio, quæ debetur duobus poteſt præſcribi: idem in vſufructu.Bart. in l.13.§. ſi de vſufructu.ff.de public.& in l. 14.eod.

Iuriſdictio ex non vſu quanto tempore perdatur,vide Bar.in conſi.19.vol.2.

Retrouẽdendi pacto facto (etiam in perpetuũ) quanto tpe præſcribat, vide Boer. deci.181. & quid in emptore.ibi.nu.2.& 13. vide ſupra tit.de pact.inter empto.& venditorem.

De præſcriptione immemorabili.

Poſſeſsio longiſsima, cuius initij memoria non extat, habet vim priuilegij. Ozaſ. deciſ. Pede. 95. nu. 14.Afflic.deciſ.254. & legitimi tituli.Vera.deciſ.355.part.2.

Poſſeſsio immemorabilis vim habet conſtituti. Gaſp. Cabal. milleloq. 314. & effectum publici inſtrumenti, nec tunc eſt opus allegare titulum.Afflic.deciſ.239.num. fin. tamen quòd debeat allegari, ſcribit Pap. lib.12 tit.3.arreſt.3.

Præſcriptio immemorabilis non habet vim priuilegij,quando non adeſt capacitas in præſcribente.Boer.deciſ.32.nu.6.& 7.

Immemorabilis præſcriptio habet vim tituli. Vincent. de Fran. deciſ. 166. tamen cõſtito de initio per priuilegiũ, tollitur præſcriptio, quæ ex antiquitate oritur. Fran. Marc. quæſt. 234. num. 7.

Præſcriptio immemorabilis vim priuilegij,& conceſsionis habet,nec in ea requiritur tituli allegatio, ſed ad illam probandam multæ requirũtur, primò,quòd teſtes ſint ad minus 54.ann.& de 40. annis teſtificentur: deinde quòd teſtes neceſſariò dicant communem opinionem eſſe, quòd de contrario vſu non exiſtat memoria 3. quòd ita ſemper viderint, & audiuerint à ſuis maioribus 4. quòd nunquam fuerit obſeruatum cõtrarium. Myſing. obſer.30.cent.1.

Curſus tanti temporis, cuius initij memoria nõ extat,operatur idẽ,quod priuilegiũ:fallit vbi pſcribẽs eſſet incapax. Hipp. de Mar.ſing.80.

Tempus immemorabile habet vim priuilegij, & conceſsionis etiam in his,quæ ſunt Principi reſeruata, nec etiam requiritur in præſcriptione tanti temporis ſcientia eius, contra quem præſcribitur, ſed quomodo probetur hæc pſcriptio,vide Gaſ.Cabal. milleloq. 591.

Poſſeſsio antiqua habet effectum publici inſtrumenti, priuilegij, & conceſsionis.Rol.conſi. 3.nu.97.& 107.

Tranſcurſus temporis,de quo nõ conſtat in cõtrarium memoria, habet titulum præſumptũ pro ſuo.Henric. Boer.in ſuis ſingularibus.tit. præſumptio,& fictio nu.8.

Vsus tanti tẽporis, cuius contrarij memoria nõ existat, habet vim constitutionis iuris per rescriptum. Bart. in consi. 188. nu. 5. vol. 1.

In præscriptione tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium, an scientiæ aduersarij probatio de necessitate requiratur, vide Ozas. decis. 101. nu. 15.

In præscriptione temporis immemorabilis, cuius vsui, & exercitio ius resistat, requiritur scientia, & patientia Superioris. ibid. n. 21.

Testes deponentes de præscriptione tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium, debent saltem agere 54. ætatis annum; aliàs non dicuntur legitimi. ibi. nu. 26.

Etiam in incorporalibus præscriptio tanti temporis, cuius initij memoria non extat, non inducitur propter malam fidem, & ad hoc, vt quis dicatur in mala fide paria sunt scire, vel scire debere. Ozas. d. decis. 101. num. 27. & 28. vide tamen Boer. decis. 39. nu. 7.

Præscriptio seruitutis habentis causam discontinuam, requirit tantum tempus, cuius initij memoria nõ existat, & præscriptio 30. annorum, & bona fides debent allegari. Capic. decis. 117. num. 9.

Vsus aquæ publicæ præscribitur per tantũ tempus, cuius memoria in contrariũ non existat. Bar. in l. 4. & 9. C. de aquæduct. lib. 11.

Præscriptio contra Principem, nisi sit centum annorum non currit. Ozas. decis. 56.

Præscriptio tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium requiritur, vbicunq; de quasi possesione, & præscriptione sine titulo agitur, & vbicunque iuris communis præsumptio est contra præscribentem. Ozas. decis. 116. nu. 11.

Ad præscriptionẽ quadraginta annorũ debet allegari, & probari titulus. ibid. nu. fin.

Clausula, nulla præscriptione obstante, non excludit præscriptionem immemorabilem. Afflic. decis. 254. nu. fin.

Præscriptione quacunque per legem, vel statutum sublata, adhuc habet locum præscriptio centum annorum. Boer. decis. 39. nu. 11.

Possesio antiqua præsumitur habere Iustitiam permanentem. Afflic. decis. 277. nu. 6.

Possesio tanti tẽporis, ad præscriptionẽ cõplẽdã contra ius cõmune opitulatur ad manutẽtionẽ, & præscriptionẽ. Capi. deci. 209. n. 9.

Antiquitas non facit præsumi immunitatem, seu priuilegium, quo inspecto illa in eo non continetur, licèt longissimum tempus præcesserit. Gram. decis. 100.

Ecclesiæ immediatè depẽdentes à Romana Ecclesia, non gaudent præscriptione centũ annorum; sicut ipsa Romana. Guid. Pap. q. 36.

Præscriptio annuæ præstationis acquiritur spacio 40. annorum; tamen aliquando requirit tantum tempus, cuius memoria in contrariũ non existat. Guid. Pap. q. 407.

Præscriptio tpis non officit, quin cõtractus ad æqualitatẽ reducat, vide Exce. P. Tes. dec. 225.

Regalia possunt præscribi per tempus, cuius initij memoria non existat, quæ tamen non extẽduntur ad regalia, quæ sunt in signum vniuersalis dominij, & subiectionis, quæ impræscriptibilia dicuntur. Fran. Marc. q. 234.

Cauere debet Aduocatus, qui immemorabilem allegat præscriptionẽ, ne vitiosum titulũ ostẽdat: nam tunc talis præscriptio non iuuatet propter falsam, & vitiosam causam. Borg. Caual. decis. 31. par. 2. nu. 69. & 70.

Quantam auctoritatem habeat diuturnitas tẽporis, vide per Dec. consi. 409.

Princeps non potest restituere aduersus præscriptionẽ immemorabilem. Rol. cons. 59. vol. 4.

Contra Ecclesiã Romanã pscribit spacio centũ ann. Bar. cons. 10. vol. 2. nu. 11. sed non minori tempore. tot. tit. Auth. vt Ecclesia Romana.

De præscriptione 30. vel 40. annorũ.

Ctio personalis tollitur per præscriptionem 30. ann. Afflic. deci. 13. vide Rot. Genn. decis. 20. & 203.

Conditio ex lege durat 30. anno. Afflic. d. decis. 139. nu. 6. & iuri dicẽdi nullum decretum, præscribitur longissimo tempore. idem Afflic. decis. 178. nu. 5.

Pariter iuri petendi executionẽ alicuius decreti, vel iuri implorandi officiũ Iudicis nobile, spacio 30. ann. pscribit. Affli. decis. 245. nu. fin.

Actio omnis personalis, & omne ius spacio annorum 30. extinguitur. Mohed. decis. 151.

Annuis præstationibus ex stipulatu debitis præscribit spacio 30. ann. tàm pro decursis, quàm pro decurrendis vnica præscriptione, secùs tamẽ in legato annuo. Mag. deci. 95. Rot. Flo.

Præscribitur iuri exequendi sententiam spacio longissimi tẽporis, quum etiam omnis actio, & officium Iudicis eo tempore tollantur. Natt. consi. 222. Tom. 1.

Actio personalis durat 30. ann. Barto. in l. 2. C. de constit. pecu. quorum spacio omnis actio tollitur, nisi hypothecaria. idem in l. 26. C. de pigno. actio.

Actioni tutelæ non præscribitur longo tẽpore, quia est personalis. l. 8. C. arbitrium tutelæ.

Præscriptio quadragenaria inducit veritatẽ, & effectũ renunciationis, tacitum quoq: cõsensum, & æquiparatur satisfactioni. Affl. deci. 13.

Aduersus creditorem habentem constitutum, vel precarium in obligatione bonorum, non præscribitur, nisi spacio 30. ann. non obstante l. 1. C. ii

l. 1. C. si aduersus creditorem. Afflic. deci. 139. vide Guid. Pap. q. 416. nu. 15. quo loci habetur talem præscriptionem non currere contra Ecclesiam, vel minorem.

Commnnio inter duas Ciuitates sine Regio assensu, an possit præscribi longissimo tempore, vide Afflic. deci. 254.

Præscriptio longissima omnẽ tollit actionem, & præscriptionis patientia alienationis est species. Afflic. decis. 254.

Pascuorum vsus per longissimũ tempus, an noceat Domino territorij, vide Afflic. deci. 290.

Titulus inualidus de iure, qui putabat validus per iuris errorem, non causat præscriptionẽ etiam longissimi temporis, & lapsis 30. annis non potest allegari mala fides. idẽ decis. 374. quia possessio longissimi temporis facit præsumi bonam fidem. Capic. decis. 209. nu. 16.

Volens acquirere aliquod ius contra vniuersitatem, vel vniuersitas contra particularem, non erit consuetudo; sed præscriptio: & in tali iure præscribendi requiritur cursus 40. ann. Gram. decis. 64. nu. 35.

Ciues omnes si soluerint gabellã, excepto vno, qui non soluerit per 40. ann. erit in hoc casu præscripta immunitas, quo ad illum non soluentem. idem decis. 100. nu. 25.

Ius agendi ad supplementum legitimæ filij, quanto tempore præscribatur, & quid in iure dicendi restamẽtum nullum, vide Guid. Pap. q. 82. Boer. decis. 250. qui tenet non præscribi minori tempore 300. ann.

Præscriptio 30. ann. an habeat locũ in iure se immiscendi, sicut in iure adeundi, vide Boer. decis. 58. nu. 8.

Ius adeundi hæreditatem ex testamento, spacio 30. annorum (etiam hærede ignorante) præscribitur, tamen tunc agi potest iudicio possessorio ab intestato. Put. decis. 54. lib. 3. vide Ozas. decis. 56. nu. 7 9. & 11.

Facultati dicendi testamentum nullum præscribitur spacio 30. annorum. Io. Papon. lib. 12. tit. 3. arrest. 6.

Bonorum diuisioni non præscribitur minori spacio 30. annorum; nec etiam iuri agendi ad supplementum legitimæ. Boer. consi. 38. imò diuisioni nõ præscribit etiã per tẽps antiquissimũ, vide Crauet. consi. 264. nu. 9. & infra.

Filius à iure immiscendi exclusus lapsu 30. annorum vt filius, poterit adhuc agere intra alios 30. annos, vt agnatus. Natt. consi. 488. Ant. Trigo. sing. 65.

Præscriptio 30. annorum in iure adeundi, currit post pupillarem ætatem. Barto. consi. 129. & consi. 158. vol. 1.

Iuri adeundo solùm præscribitur spacio 30. annorum. Abb. consi. 35. lib. 1.

Præscriptio 30 ann. actionis personalis debitoris, currit contra creditorem negligentẽ agere, etiam non obstante mala fide, & in hac præscriptione non corrigitur ius Ciuile a iure Canonico, quod haber locum in actione reali; & non personali. Guid. Pap. q. 199. sed hęc opinio multos habet contradictores, vide ibi. q. 416. nu. 9. & Capel. Thol. q. 74.

Malæ fidei præsumptio post tempus longissimum non potest allegari. Paul. Aemil. decis. 68. par. 1. nam præscriptio longissima excludit allegationem malę fidei, quando est perfecta. idem decis. 66. nu. 7. par. . imò quòd mala fides noceat, etiam in præscriptione longissimi temporis, scripserunt Crauet. consi. 218. nu. 4. Rot. Genu. decis. 3. nu. 13. Rebuff. in suis commen. tract. de mercato. minut. vend. gl. vlt. nu. 3. Ozas. deci. 56. nu. 8. sed possunt cõciliari opiniones, vt prima procedat de iure Ciuili, & secũda de iure Canonico, vide Bar. in suo tract. de diffe. int. ius Can. & Ciuil. nu. 183. Abb. consi. 32. vol. 1. Ozas. deci. 115. nu. 5.

Regula; possessor malæ fidei, non habet locum in præscriptione 30. annorum secũdum Bart. vide eundem in l. 5. ff. de seruit. vrba. prædio. qui pariter tenet actioni personali præscribi absque bona fide, etiam in l. 25. ff. quemadm. seruit. amit.

In præscriptione 30. annorum licèt competat exceptio malæ fidei possessori, non tamen ei datur actio, si à possessione ceciderit. c. placuit. §. quod si malæ fidei. 16 q. 3.

Præscriptio 30. vel 40. annorũ nocet omni petẽti. l. sicut, & l. omnes C. de præscript. 30. anno. sed de iure Canonico malæ fidei possessori, vel debitori nõ prodest præscriptio, vt hr̃ in c. si diligenti, & c. vigilanti, & ibid. Canonistæ iuncto c. fin. ex. de præscrip. ita etiã tradit Pet. de Ancha. in consi. 5. & 139. dãnata opinione Bar. & præmissa procedũt in ipso cõtrahẽte, secùs verò in eius hærede, qui à sua persona, potest incipere pscriptionẽ 30. aut saltẽ 40. ann. cùm ipse sit in bona fide, vt psumitur per Reg qui in alterius, & scribũt Bar. in l. cũ hæres. ff. de diuers. & tẽpo. præscr. & in l. vitia. C. de acquir. possessio. Arer. in l. Pomponius. §. cũ quis. ff. eod. Alex. consi. 110. in 1. vol. consi. 39. & 139. nu. 2. Cor. in cõs. 136. in primo, cõsi. 16 & 138. in 2. consi. 304. in 3. & consi. 277. in 4. & multi alij, quos citat Tiraq. de præscrip. vers. bona fide glo. 2. vbi ait hoc saltem procedere in præscriptione 30. vel 40. anno. & opinionem eorum tenentium cõtrarium procedere in præscriptione 10. vel 20. annorum, vide Azo. in summa tit. de vsucapio. pro hẽde.

Pręscriptio annuę pstationis acquiritur spacio 40. anno. tamen aliquando requirit tantum

tempus, cuius memoria in contrarium non existat. Guid. Pap. q. 407.

Requiritur tamen, vt allegetur causa sufficiens cum titulo, qui postea præsumitur, probata præstatione per 40. annos. ibi. q. 408.

Officiũ Iudicis non præscribitur, nisi spacio 30. annorũ. Gui. d. q. 416. & exceptio pscriptionis 30. ann. impedit litis cõtestationẽ ibi. nu. 15.

Præscriptio longissimi temporis non requirit titulum, quem prætẽdens dicitur habere bonam fidem. Boer. decis. 42. nu. 35. & 36.

Præscriptionẽ longissimi tẽporis, nec furti vitium, nec violentiæ impedit. ibidem nu. 38.

Quandocũq;, dictio, non excludit pręscriptionem 30. ann. etiam si adhibeatur iuramentũ. Boer. decis. 182.

Hypothecaria non pręscribit, nisi spacio 40. annorũ. Boer. dec. 182. an Dñs præscribat cõtra Vasallum, & ècontrà, vide ibid. decis. 211.

Præscriptio 30. annorum non sufficit contra cõtractum iuratum; sed requiritur quadrigenaria. Boer. d. decis. 211. nu. 19.

In materia retractus non currit præscriptio 30. ann. agnatis, nisi à die scientiæ. Ioseph. Ludo. decisio. Luc. 52. actio tamen omnis tollitur (etiam pęnalis) spacio 30. annorum. ibid.

Temporis cursu triginta annorum præsumitur interuenisse denunciatio, secùs in minori tẽpore. ibid. nu. 10. & 11.

Præscriptionem non sat est allegare, sed debet allegari negligentia partis, cui competebat ius redimendi. Ioseph. d. decis. 52. nu. 37.

Præscriptio quadraginta annorum contra Imperatorem ad minus est necessaria. Iaco. Put. decis. 365. nu. 16. lib. 2.

Directum dominium percipiendi laudimium, & ius inuestiendi, pręscribunt spacio 40. ann. Papon. lib. 12. tit. 3. arrest. 23.

Contractus nullus à principio, potest longissima præscriptione conualidari. idem lib. 12. tit. 7. arrest. 9. vide tamen ibid. arrest. 14.

Regalia Principi reseruata præscribuntur per tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium, tñ concurrente scientia superioris præscribuntur spacio 40. annorum, qua etiam scientia cessante præscribuntur tempore 40. annorum in odium priuatarum personarum. Craue. consi. 54. nu. 8.

Præscriptio aduersus solutionem censûs inducitur spacio 40. ann. seu ex cessatione per illud tempus, nec tenetur conuentus probare negatiuam, quòd non soluerit, sed sufficir, si agens non probet affirmatiuam. Crauet. consi. 57. num. 8.

Quando Dominus allegat cẽsum debitum esse per legitimam præscriptionem, qualiter eam probare debeat, vide eundem consi. 132.

Præscriptio vnius Ecclesiæ contra alteram, regulariter 40. annorum spacium requirit. Put. decis. 252. lib. 3.

Præscriptio quadraginta annorum sufficit contra Ecclesiam citra Romanam. Abb. consi. 91. lib. 1. nu. 5. facit cap. placuit. §. quas actiones. 16. q. 3. idẽ in legato facto pauperibus. Abba. consi. 15. & 54. lib. 2.

Error iuris præstat causam præscribendi de iure Canonico spacio longissimi tẽporis. Put. decis. 91. lib. 1.

Præscriptio 30. anno. currit, tàm contra scientẽ, quàm contra ignorãtẽ. Vera. deci. 332. par. 2.

Titulus præsumitur ex cursu longissimi temporis, quod intellige dummodo non constet de contrario, vel de inualido per inspectionem. idem decis. 314. par. 3.

Præscriptione summota, non tollitur præscriptio longissima. Gasp. Cabal. milleloq. 539.

Iuramentum operatur idem, quod litis contestatio, & reducit tẽpus præscriptionis triginta annorũ ad quadraginta. Borg. Caual. dec. 16. nu. 21. de contract. par. 2.

Socius possidens rem communem insolidum, pręscribit spacio 30. ann. contra socium. Pap. lib. 12. tit. 3. arrest. 7.

Contra facultatẽ recatandi ex pacto competẽtẽ cum clausula, toties quoties, quanto tpe præscribat, vide ibi. arrest. 11. & seq. Oza. dec. 69. & supra tit. de pact. int. empt. & vendi.

In præscriptione 40. annorum debet allegari, & probari titulus. Ozas. decis. 116. nu. 12.

Spurius est cæteris hominibus deterioris conditionis: ideò non præscribit, nisi longissimi temporis spacio. Hippol. sing. 478.

Præscriptio 30. vel 40. annorum quando currat contra minorem, vide Bar. in l. 5. in quib. cau. in integ. restit. non sit necessa.

Actio licèt tollatur ipso iure per præscriptionem 30. annorum, tamen obligatio non tollitur. Barto. in l. 5. num. 9. C. quibus ex causis maiores.

Contra præscriptionem 30. annorũ datur ignorãti sibi ius competere asserenti, restitutio in integrum. Bar. in l. 1. §. si quis propter. ff. de itinere, actuque priua. vide supra tit. de præscriptio. in genere.

Præscriptio 30. annorum currit negligenti, & odio non petentis. Ozas. decis. 115. nu. 5.

Præscriptio 30. annorum requiritur in eo, qui possidet pro possessore. Barto. in l. 1. ff. quorum legatorum.

Præscriptioni longissimi temporis renunciari non potest. Fel. consi. 25. nu. 19.

Debent priuilegia triginta annis possessa, vel quasi, inuiolabiliter obseruari. cap. placuit. 16. quæst. 3.

Repeti non poſſunt, quæ triginta annis quietè poſſeſſa fuerunt. cap. poſt quingétos. 16.q.3.
Si hæredes communiter poſſederint hæreditatem p triginta annos, præſcribitur diuiſioni, ne amplius fiat. glo. in l. 1. ff. famil. erciſc.

De præſcriptione 10. vel 20. annor.

PRæſcriptionem longi tẽporis allegans tria neceſſariò probare debet. Ozaſ. deciſ. 179. n. 15.
Præſcriptio longi temporis cum titulo, & bona fide æquiparatur pacto, & pro veritate habetur, habetq; vim ſatisfactionis, nam tempore liberatus ſimilis eſt ei, qui ſatisfecit. Affliẽ. deciſ. 139.
Poſsidens longo tempore, ſi producat titulum, per quem appareat, nec ſcientiã, nec ſolemnitatem præceſsiſſe, non ſuffragatur ei poſſeſsio. Gram. deciſ. 81. nu. 14.
Præſcriptio decem annorum nõ habet locum, vbi agitur de iuribus præſcribendis, & debet eſſe perfecta ante litem conteſtatam. Ioſeph. Ludo. deciſ. Luc. 31. nu. 19.
Circa diuiſionem Prouinciarũ, præſcriptio 20. ann. requiritur. Iac. Put. deci. 365. nu. 10. lib. 2.
In præſcriptione decennali dies cœpta non habetur pro impleta: quia in illa currit tempus de momento ad momentum, & non dicitur completa, niſi finito toto vltimo die. Rot. Auenio. deciſ. 44. in deciſ. diuerſo.
Probans poſſediſſe rem per decem annos, non dicitur probaſſe præſcriptionem, cùm poſsit intelligi poſt litem conteſtatam, & per conſequens poſt factam interruptionem. Alex. Raud. tract. de analog. c. 30. nu. 137.
Præſcriptio cauſata videtur ſpacio 15. annorũ inter præſentes, quãdo quis iuſtum titulum, & poſſeſsionem bona fide habet. Dec. conſi. 685. imò tunc ad pſcribendum ſufficiunt decem anni. Menoch. conſi. 361. nu. 18. & 27.
Per præſcriptionem longi temporis 10. ann. inter præſentes cum titulo, & bona fide, acquiritur vtile dñium. Guid. Pap. ſing. 955. & tunc vtilis actio præfertur directæ. ibid.
Actio perſonalis in rẽ ſcripta, præſcribitur longo tpe. Bar. in l. 3. C. de his, quæ vi metus.
Ex diuturnitate temporis præſumitur diuiſio. Bar. in l. 4. C. commun. diuid.
Curſus longi temporis cum detentione, facit omnia præſumi ſolemniter acta. Bart. in l. 10. C. de pet. hæred.
Diuturna ſolutio, & longum tempus, quando inducant ius, vide Bar. in l. 7. C. de vſuris.
Quod inducitur pſtatione vſurarum longi temporis, illud inducitur vnica pmiſsione. Bart. in l. 2. C. de dotis promiſsio. & nuda pollicit.
Poſſeſsio in dubio præſumitur continuata, ſi probetur poſſeſsio auctoris octo annorum, & mea duorum. Bar. in l. 13. §. præterea. ff. de acquirend. poſſeſsio.
Præſcriptio longi temporis, vt præiudicet, & proſit poſſeſſoribus, requiritur ſcientia aduerſarij. Bart. in §. rurſus, Authen. vt ſponſalitia largitas.
Decenni lapſus tacitã renunciationem inducit eius, quod cõpetit alicui ex priuilegio, & ex vi alicuius cõtractus, vide Fel. cõſ. 1. n. 24.
Hypothecaria præſcribitur per tertium poſſeſſorem legitimo titulo poſsidentem, ſpacio 10. ann. quod intellige, quando quis poteſt agere cõtra illum tertium poſſeſſorem, aliàs ſecùs, quod exemplificatur in primo emptore, qui habet omnia bona venditoris obligata, tunc enim donec res euincatur, ei nõ currit præſcriptio. Abb. conſi. 22. lib. 2.
Qui poſsidet rem alienam longo tẽpore, tutus eſt aduerſus omnes, ſi habeat titulum, & bonam fidem. c. placuit. §. præſcriptionẽ. 16. q. 3.
Actio, qđ metus cã prẽſcribitur longo tpe à tertio poſſeſſore. gl. in l. 3. C. de his, quę vi metus.
Vſusfructus, & perſonalis actio pro eo, ſeu pro patientia competens, præſcriptione longi tẽporis tolluntur, non minori, quando per tale tempus vſufructuarius illo non fuit vſus. l. pen. C. de vſufruct. & habit.
Seruitutes habentes cauſam cõtinuam præſcribuntur ſpacio longi temporis, etiam ſine titulo. l. 1. & 2. C. de ſeruitu. & aqua, vide l. 14. ff. de ſeruituti. ibiq́ue Doct. & l. 10. & ibid. glo. ff. ſi ſeruit. vendic.
Seruitutes reales per nõ vſum amittunt ſpacio longi temporis. l. 13. C. de ſeruitu. & aqua.
Seruitus prædialis, quę habet vſum diſcõtinuũ, perdit negligentia tpis duplicati. l. fin. eod.
Reſtitutio decem, vel viginti annorum, quæ ex capite ignorantiæ conceditur, etiam lapſo quadriennio poſt pręſcriptionem decurſam, peti põt, vide Excel. P. Teſſa. deciſ. 133. & ſeq.

Si aduerſus creditorem emptor præſcribat.

TErtius poſſeſſor ignorans hypothecam alienam ſpacio 10. vel 20. ann. pręſcribit, aduerſus creditorem habentem bona alienata hypothecata. Affl. deciſ. 139. Gomez. Leo. deciſio. 50. in deciſio. diuerſo. Tom. 2.
Quod limita, quando creditor agens habet in ſuo inſtrumento cõſtitutum, vel precãrium, & tunc

tunc enim respectu constituti pasti per debitorem, creditor potest agere contra bonæ fidei possessorem vsq; ad 30. annos, non obstante lege prima. C. si aduersus creditorem. Afflict. d. decis. 139. Marau. in suo Specu. de ordin. iudi. par. 4. dist. 7. iudi. nu. 60. Fran. Cremen. sing. 62. Rol. decis. 79. nu. 19. vol. 1.

Aduersus præscriptionem tertij an detur restitutio, qñ creditor agit hypothecaria actione, vide Pet. de Beniut. decis. 69.

Emptor cum titulo, & bona fide præscribit cōtra creditorem spacio decem annorū, secùs in debitore, & eius hęrede posidentib. qui de iure Canonico nunquā præscribunt. Rot. Auenio. decis. 49. in decis. diuerso. Tom. 3.

Contra creditorē census, qui habet hypothecā super re alienata, præscribitur p emptorem, vide Io. Papon. lib. 12. tit. 3. arrest. 8.

Hypothecariæ præscribitur decem annis inter præsentes, & 20. inter absentes cum titulo, sine titulo autem tertius possessor præscribit triginta annis, debitor 40. Craue. consi. 148. & 263. nu. 7. Natt. consi. 230. Tom. 1.

Contra hypothecariam præscriptio currit etiā ante factam discusionem bonorum. Craue. consi. 148. nu. 6. & consi. 263. nu. 7.

Quando detur restitutio contra hanc prǫscriptionem ex capite ignorantiæ, vide Natt. consi. 230. Tom. 1.

Actioni hypothecariæ prǫscribitur spacio decē annorum, sed quando dictum procedat, vide Rol. consi. 79. vol. 1. nu. 7. & 27. Bar. in l. 1. §. cum. ff. de pignoribus.

Licèt tertius possessor prǫscribat cōtra actionē hypothecariam cū bona fide, & titulo, hoc tamen restringitur in priuato maiore, secùs autem in Ecclesia, vel minore. Guid. Pap. singul. 575.

Pignoris ius quare nō vsucapiatur triennio, licèt maiori tempore prǫscribatur, sed ipsa res pignorata sic, vide de ratione per Bart. in l. 1. §. cum. ff. de pignorib.

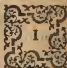
Creditor si auocauerit rē ab vsucaptore p hypothecariam, an debitor posit illā recuperare, vide Bar. in l. 1. §. cum. ff. de pignoribus.

Vsucaptor an à debitore, qui rem à creditore recuperauerat, posit rem vendicare, & quale remedium habeat debitor contra vsucaptorem, vide per Bar. ibid.

Qui bona fide, & iusto titulo longo tempore rem alienam possedit, habet perpetuam exceptionem præscriptionis, etiam aduersus creditores, habentes hypothecam. c. placuit. §. præscriptionum. 16. q. 3.

De præscriptione contra hypothecam, vide per Hartm. Hartm. cap. 2. & 6. titu. de præscriptionibus lib. 1.

Prǫscriptio quādo non currat, & quibus non obijciatur.

Iuri redimendi an præscribatur spacio 30. ann. vide per Ozasc. decis. 69. nu. 12. & supra titu. de præscriptio. in genere, quid, quàndo fuit appositum in venditione, vt posit venditor redimere toties quoties, vide Cabal. milleloq. 420. & supra tit. de pact. int. empt. & vend.

Prǫscriptio contra Principem (nisi sit centum annorum) non currit. idem Oza. deci. 69. nu. 13. vide Boer. decis. 264. nu. 19. & supra tit. de præscriptionibus in genere, vbi scripsi distinctionē, qñ curat prǫscriptio contra Principē.

Licèt prǫscriptio legalis non currat militibus, tū currit prǫscriptio conuentionalis. Anto. Corset. in suis singul. litera P. sing. pſcriptio. 1.

Præscriptio non valet contra supremam potestatem Papæ. idem ibid. sing. præscriptio. 6.

An, & quando currat prǫscriptio contra Imperatore, & Principem, vide per Abb. consi. 82. lib. 1. & consi. 89. ibid. & cap. iubemus. §. vniuersitas. 16. q. 3.

Ecclesia Romana, quæ habere poterat exercitum ab aliqua Ciuitate, illud ius non perdit, si steterit per centum annos nō exigēs, quia necesitas nō euenerit. Bart. in l. 35. C. de Decurionibus lib. 10.

Prǫscriptio quibus temporib. cesset, & currere desinat, vide per Ozas. decis. 69. nu. 14.

Octo in casibus cessat præscriptio, de quibus vide per gl. in c. cùm non licèt ex. de præscriptio. Gasp. Cabal. milleloq. 601. Rebuff. in suis comment. tracta. de rescisio. contract. art. 12 glo. 19. nu. 24. Cassa. in consuetud. Burg. titu. *des forestz* Rub. 13. §. 8. gl. 1. & glo. in c. porrò. 16 q. 3. Guid. Pap. sing. 577.

Præscriptionem quæ clausulæ perpetuò impediant, vide per Boer. decis. 328.

Restitutio contra pſcriptionem ex capite ignorantiæ, & ex capite generalis clausulæ, si quā mihi iusta causa, conceditur. Ozas. decis. 69. nu. 16. quod procedit etiam in præscriptione 30. vel 40. ann. Afflic. decis. 37. & 40. Boer. decis. 39. sed vide Pet. de Benint. decis. 69. & supra tit. de præscriptionibus in genere.

Præscriptio centum annorū currit contra pauperes, & captiuos, sed an detur restitutio, vide per Boer. decis. 39.

Iuri offerendi non præscribi cōmuni opinione Doctorum receptum est, & dicitur de casib. in quibus non currit præscriptio. Ozas. decis. 115. nu. 14. Mysing. obser. 16. cent. 1.

Facultati nunquam præscribi, neque facultati iuris

iuris offerendi, scribit Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 44. Casla. in consuet. Burg. rit. *des droicts* Rub. 4. §. 18. glo. 4 vide omnino eundem Menoch. consi. 201. lib. 3. nu. 61.

Quæ sunt meræ facultatis nullo tempore præscribuntur. Ozas. decis. 115. nu. 7. Rot. Genu. decis. 20. nu. 13. nisi à die prohibitionis. Vinc. de Fran. decis. 166. num. 8. vide Rol. consi. 22. volum. 2. nu. 20.

Præscriptio non cadit in his, quæ de gratia, seu meræ facultatis fiunt. Fran. Marc. q. 158. nu. 4. par. 2. & hoc pro regula traditur, sed quando talis regula habeat locum, & quę dicatur esse meræ facultatis, vide per Menoch. consi. 201. num. 65. lib. 3.

Quæ ex ciuilitate, vel vrbanitate fiunt, quantocunque tempore non præiudicant iuri publico, vel priuato, in possessorio, nec in petitorio. Gasp. Cabal. milleloq. 24.

Quando alicui competit aliqua facultas, etiam si ille, per centum annos ea non vtatur eo, quòd sibi non expediebat vti, sibi non præiudicat. Cabal. milleloq. 597.

Quæ humanitatis intuitu aliquibus pręstantur, præscribi non possunt. c. si Episcopus. 16. q. 3.

Per actus, qui fiunt ex gratia, vel familiaritate nullum quæritur ius, licèt quis per 30. annos in liberalitate perseuerauerit. Rebuff. in suis comment. tract. de remed. possesso. in præfat. nu. 169 idem in actibus, qui iure familiaritatis fiunt. ibid nu. 177. quid, si aliqui sint soliti ire ad molendum ad molendinum Domini, vel Ciuitatis per longissimum tempus, vide Natt. consi. 106. & seq. Tom. 1. & infra titu. de ædificijs, & molendinis.

Præscribi non possunt ea, quorũ casus non euenerunt. Boer. decis. 263. nu. 7.

Actioni nondum natę, seu nondum competenti, pręscribi non potest. Ozas. decis. 177.

Præscriptio non currit contra eum, qui aliquo iuris impedimento agere non poterit. idem d. decis. 277. an currat impedito, vide Ias. de actio. in §. rursus, nu. 25. & 26.

Non valenti agere non currit præscriptio. Ios. Ludo. decis. Luc. 31. nu. 19. Craue. consi. 1. par. 2. nu. 28. Dec. consi. 445. nu. 48. Ias. de actio in §. rursus, nu. 24. Rebuff. in suis comment. tract. de rescisio. contract. art. 1. glo. 19. nu. 18. c. ne pro ext. de electio. Bar. in §. hęc autem, Auth. vt cùm de appellatione cognos.

Pręscriptio non currit pendente conditione fideicommissi, nisi implementum conditionis dependeat à facto, potestate, & voluntate eius, cui præscriptio opponitur. Cabal. milleloq. 459. ideò viuente instituto præscriptio nõ dēt nocere substituto. Guid. Pap. sin. 778.

Non valenti agere non currit præscriptio, ideò quãdo quis habet aliquã bona obligata pro euictione, vel sua indemnitate, nulla illi currit pscriptio, nisi à die molestiæ, vel euictionis. Mago. decis. 95. Rot. Flor. tamen quando non valenti agere currat pscriptio, vide Bar. in l. 16. ff. de offi. Pręsidis.

In obligationibus ad diem, vel sub conditione pręscriptio minime incipit currere, ante aduentum diei, vel conditionis. Gomez. Leo. decis. 88. in decisio. diuerso. Tom. 2. quia non negligenti, non currit præscriptio. l. 16. C. de inoffic. testamen.

Præscribi non potest id, quod non est in actu, neque in potentia. Ozas. decis. 177.

Actioni filio competenti, ad recuperationem feudi alienati à patre, nullo restituto pretio, non præscribitur, nisi post mortẽ patris alienantis. ibid. num. 3.

Præscriptio an currat contra filiumfa. in his rebus, in quibus potest agere cum patris auctoritate, si non egerit, vide in addit. ad Bar. in l. 3. §. vsuras. ff. de contrar. & vtil. act. tutel. Abb. consi. 101. lib. 1. num. 6. c. inter & seq. 16. q. 3. & Auth. nisi. C. de bonis maternis.

Præscriptio non currit propter dolum, & malã fidem præscribentis. Ozas. decis. 177. nu. 6. nã malæ fidei possessor nullo tempore præscribit. Petr. de Benint. decis. 35. Vera. decis. 363. par. 2. Craue. consi 146. vide Rot. Genu. decis. 203. Cabal. milleloq. 717. Rebuff. in suis comment. tract. de mercat. minut. venden. glo. vlt.

Etiam in actionibus personalibus non præscribitur cum mala fide. Rot. Genu. decis. 203.

Dubitans ab initio emptionis ex certa sciẽtia, non pręscribit. Iac. Put. decis. 365. nu. 15. lib. 2.

Præscriptio impeditur sola scientia rei alienæ. Vera. decis. 24. num. 5. part. 2. & sufficit, quòd ante perfectam præscriptionẽ superueniat. idem decis. 36. ibid.

Actiones personales de iure Canonico nõ pręscribuntur cum mala fide debitoris, quando erant eiusdem fori debitor, & creditor. Iass. Lanf. Balb. decis. 148.

Omnes leges, & omnia statuta, quę permittunt præscriptionem cum mala fide, non valent ipso iure: quia nutriunt peccatum. Math. Mathes. singul. 23.

Præscriptio nunquã incipit, possessione affecta mala qualitate. Gasp. Cabal. milleloq. 419.

Possidens pro hærede, & pro possessore bona aliena, nunquam præscribit, & tenetur bona relaxare vnà cum fructibus à die occupationis. Borg. Caual. decis. 27. de iudi. quia mala fides auctoris nocet hæredi, & vniuersali successori mediato, vel imediato. Borg. ibi. n. 30.

Præscriptio sine bona fide nõ currit, etiam aduersus personalem actionem; & mala fides auctoris

auctoris nocet successori vniuersali, siue à se velit incipere præscriptionem, siue auctoris tẽpora coniungere. Mago. decis. 95. Rot. Flo.

Quib. casib. mala fides p̃sumatur, qua impedit p̃scriptio, vide per Menoch. de arbit. cas. 225.

Emens rem à furioso, vel ab eo, cui bonis est interdictum, nõ potest præscribere longo tpe. Bar. in l. 7. C. de agricol. & censi. lib. 11.

Malæ fidei possessor, & errans in iure nullo tempore præscribit, & error iuris quantum ad præscriptionem causat malam fidem. Barto. consi. 119. vol. 1.

Præscriptio nulla cum mala fide procedit, etiã in ea, cuius memoria in contrarium non extat. Fely. consi. 2. nu. 11.

Sciens rei vitiũ non habet iustum possessionis initium, & non pręscribit. l. 10. C. qđ cum eo.

Præscriptio tempore belli non currit, sed quiescit, & dormit. Ozas. decis. 177. num. 10. vide Boer. decis. 40. Abb. consi. 101. nu. 8. lib. 1.

Non currit ipsa præscriptio tempore belli, & mortalitatis, quando iura in Ciuitatibus nõ redduntur. Barto. in l. 5. ff. de vsucapio. Abb. consi. 46. & 94. lib. 2.

Pręscriptio longi tpis non currit contra minorẽ. Ozas. decis. 179. n. 14. Ios. Lud. deci. Luc. 48.

Pręscriptiones statutariæ, seu legales, an currãt pupillis, seu adultis, & si currant, quando detur restitutio, vide Guid. Pap. q. 31. l. fin. C. in quib. causis restitut. in integ. non sit necessa.

Vsucapio triennalis non currit pupillis, licèt fuerit incoata cum auctore. Ioseph. Ludo. decisio. 48. Luc. nu. 11.

Præscriptio in minore vsq; ad pubertatem dormit, post pubertatem vsq; ad viginti quinq; annos currit; sed datur restitutio ex capite minoris ætatis. Borg. Caual. decis. 16. nu. 20. de contract. part. 2.

Si præscriptio fuit cępta in minori ætate, & cõpleta in maiori, deducto tempore minoris ętatis, restituitur minor. Ias. de act. §. rursus, num. 57. in fine.

Hęredi ignoranti non currit pręscriptio, & qñ currit restituiẽ. Rebuff. in suis cõment. tract. de rescisio. contract. art. 1. gl. 19. nu. 23.

Quod sit legitimum impedimẽtum, vt tempus non currat, vide Rebuff. ibid. glo. 23.

Pactum rumpit pręscriptionem. Rebuff. ibid. glo. vltim. num. 6.

Pręscriptio, vt iuuet debet opponi, aliàs nihil operatur. Rebuff. ibid. nu. 13.

Pręscriptio statutaria currit contra minorem, tñ illi datur restitutio. Dec. consi. 556. nu. fin.

In casibus, in quibus olim minor contra pręscriptionem contra se cœptam, & finitam restituebatur, hodie ipso iure seruatur illęsus, nisi sit pręscriptio 30. ann. Bar. sing. 141.

Minori nõ soluenti vectigalia Principi pro eius fundo patrimoniali, non currit pręscriptio. Bar. in l. 2. C. de fundis patrimo. lib 11.

Emens á pupillo sine tutore non pręscribit. l. 3. C. de aucto. pręsta.

Pręscriptio nõ currit, qñ à principio requiritur scientia. Ioseph. Lud. decis. 52. Luc. nu. 34.

Iuramentum perpetuat actionem, & facit cessare pręscriptionem contra iurantem, secùs contra eius hęredem, incipientem à persona sui. Capel. Thol. q. 221.

Iuramẽtum per debitorem in obligatione p̃ pęstitum pręscriptionem impedit, nec eam huiusmodi debitor obijcere põt. Hippol. sin. 141.

Remedium canonis, reintegrãda est impręscriptibile, & perpetuum: ideò nulla pręscriptione tolli potest. Ioan. Mohed. decis. 342. vide tamen Iacob. Put. decis. 115. lib. 1. & supra tit. de pręscriptio. in genere.

Pręscriptio temporis non habet locum in materia vsuraria. Gasp. Cabal. milleloq. 313.

Spurius est cęteris hominibus deterioris conditionis: ideò non pręscribit, nisi longissimi temporis spacio. Hippol. sing. 478.

Pręscriptione summota, non tollitur pręscriptio longissima. Cabal. milleloq 539.

In annis pręstationibus pręscriptio locum non habet, tot enim sunt pręstationes, quot sunt anni. And. Gail. obser. 73. lib. 2. quod tamen non procedit in annuis pręstationib. deb[illegible]s ex stipulatione. Hiero. Mago. decis. 95 [illegible] Flor. vide supra tit. de præscriptio. in g[illegible]

Res hypothecata pro annua pręstatione [illegible] potest pręscribi per tertium possidentem [illegible] titulo, & bona fide per annos 30. quando interim pręstabatur ipsa pensio per constit[illegible]tem, vel eius hęredem. Cassa. in consue. Burg. tit. *des censes* Rub. 11. §. 2. gl. 1. nu. 36.

Vxori propter metum mariti non currit pręscriptio, durante matrimonio. Io. Papon. lib. 7. tit. 1. arrest. 14.

Mulieri pro rebus dotalibus nulla currit pręscriptio, antequam agere possit soluto, vel constante matrimonio, quando maritu[illegible] vergit ad inopiã. l. 30. C. de iure dot. Abb. cõs. 54.

Quãdiu possessio est penes aliquem, contra [illegible] pręscriptio non currit. Crau. cõsi. 29. nu. pen.

Præscriptionem decursam contra maritũ vxori non pręiudicare, scribit Menoch. de Arbi. lib. 2. cas. 39. num. 24.

Quando pręscriptio decursa contra vnum, noceat alteri, vide per Dec. consi 445.

Pręscriptio considerari non potest in his, quę vario modo fuerunt obseruata. Crau. cõs. 184.

In debito conditionali à die implete cõdit[illegible]onis, incipit currere pręscriptio. Rebuff. [illegible] cõment. tract. de mercat. minut. vẽden. g[illegible] vlt.

Non

Non adita hæreditate ſingulæ res hæreditariæ nullo poſſunt præſcribi tempore, etiam cum titulo, & bona fide: quia contra hæreditatē iacentem non datur ṗſcriptio.Natt.cōſ.488.

Filius in poteſtate mortuo patre non pōt vſucapere:fallit ī caſu tradito p Ant.Trig.fin.65

Curſus tanti temporis,cuius initij memoria nō extat, operatur idem,quod priuilegium: fallit vbi ṗſcribens eſſet incapax. Hipp.ſing.80.

Præſcriptio non currit contra ignorantem ad ſui incōmodum.Bar.in l.7.C.qui milit.poſſu. vel non libr.11. & in l.7.C. de priuileg.ſchol. lib. 11. quod procedit etiā in præſcriptione ſtatutaria.Mago.deciſ.79.Rot.Flor.

Scientia in facto alieno nō præſumitur,ſed potius ignorantia. Abb.conſi.32.lib.1.

Ignorans reſtituitur aduerſus præſcriptionem, nec ei currit quadriennium, niſi à tempore ſcientiæ. Abb.ibid.quando præſcriptio currat contra ignorantem, vide Hartm. Hartm. c.15.tit.de præſcriptio. lib.1.

Limitis poſſeſsio præſcribi non poteſt. c.inter memoratas.16.q.3.

Spatia, quæ diffinita fuere, tempore præſcribi nōn poſſunt. c.dilectio.16.q.3.

Quæ in beneficijs poſsidentur ṗſcribi non poſſunt. c.Clerici.16.q.3.

Iuri adeundi, & petitioni hæreditatis, quando non pręſcribatur, vide per Bart.in conſi.13. num.fin. vol.1.

Pręſcriptio nunquā poteſt perfici in bonis exiſtentibus,apud flumina. Bar.in ſuo tracta.de differ.int.ius Cano. & Ciuil.

Præſcriptio eſt ſtricti iuris,& tantum pręſcribitur,quantum poſsidetur. Abb.conſi.101.

Lex vbicunq; tollit præſcriptionem in genere, & verificari non poteſt, niſi in præſcriptione longiſsimi temporis, tunc vt verba aliqnid operentur, excludit præſcriptionem 30. vel 40.annorum.Abb.conſi.14 nu.3.lib.2.

Vſufructuarius, vel eius hæres non præſcribit proprietatem.l.8. C.de rei vendic.

Non habens titulum non poteſt pręſcribere cōtra iudicium famil. ercil.l.32. C. famil.erciſc.

Seruitus, quæ non habet cauſam continuam, non poteſt acquiri tempore.l.27.ff.de ſeruit. vrba. prædio.

An contra Rempub.currat pręſcriptio,vide l.5. & 8.C.de oper. publi.

Quæ prohibentur alienari, & præſcribi prohibentur.l.16.ff.de fundo dotali.

Qui eſt liberatus acceptilatione cauſa mortis, non poteſt vti pręſcriptione, qua vteretur,ſi liberatus nō eſſet.l.24 ff.de mort.cau.donat.

Pręſcriptio temporis non officit,quin contractus ad æqualitatem reducatur, vide Excel. P.Teſſau.deciſ.225.

De præſcriptionum, & vſucapionis interruptione.

INterruptio iurium realium, an inducatur ex inueſtituris ſubſequntis, vide Ozaſ.deciſ.102.

Pręſcriptio primę obligationis per ſecūdam recognitionem, & promiſsionē interrūpit. ibi.

Pręſcriptioni non cenſetur renunciatū per vnicum actum cōtrarium, nec ṗiudicatum, niſi quo ad illum actum. Iac.Put.deciſ.188.lib.2.

An per ſolam citationem interrūpatur,vel perpetuetur ṗſcriptio, vide Marc.q.327. in qua quęſtione diſtingue,aut loquimur de pręſcriptione 30.vel 40.ann.& tunc per ſolam citationem fit interruptio pręſcriptionis, aut de pręſcriptione longi temporis, & tunc requiritur litis conteſtatio.l. 26. C. de rei vendic. aut de vſucapione triennali, tunc requiritur ſententia.Guid.Pap.q.416. vide Bart.in l.2.§. ſi rem. ff. pro emptore. & in l. in omnibus.ff. de actio. & obliga. Hartm.Hartm. c.9. lib.2. tit. de pręſcrip.lib.2.

Lis calumnioſa non interrumpit poſſeſsionem pacificam; ſed quando dicatur calumnioſa, vide Vera.deciſ.163. par.2.

Citatio facta contra reum, vt compareat corā arbitro,interrumpit pręſcriptionem, ſicut citatio iudicialis,quod non procedit, quando reus fuit citatus corā arbitratore. Iaſ.Lanſ. deciſ. 39. & litis conteſtatio facta coram arbitro interrumpit pręſcriptionem. Bart.in l. cùm antea.ff.de recept.arbit.

Per ſolam citationem minus legitime, aut nulliter factam, non interrumpitur pręſcriptio 30.vel 40.annorum. idem deciſ.192. ſecùs in legitimē facta. Gaſp.Cabal. milleloq.841.vide And. Gail.obſer.74.lib. 1.

In criminalibus per libelli ſolam oblationem, aut inquiſitionem à Iudice formatam, etiam ſine citatione rei,interrumpitur pręſcriptio. Iaſ.Lanſ.Balb. deciſ. 252. & ṗſcriptio in criminalibus qualiter interrumpatur; vide Iaſ. de actio.§.pœnales quoque,nu.128.

Per ſolam executionis petitionē,interrumpitur pręſcriptio temporis ad executionem dati. Gom.Leo.deciſ.82. in deciſio.diuerſo.

Interruptio pręſcriptionis nō fit per proclama generale, ſed requiritur ſpecialis citatio. Io. Papon.lib. 12.tit.3.arreſt.25.

Interruptio pręſcriptionis fit per ſpecialem citationem factam coram Iudice incompetenti.idem. Papon. arreſt.26.ibid.glo. in l. fin.C. de annali pręſcripț.

Pręſcriptio non interrumpitur per litem cōtra tertium agitatam.ibid.arreſt.31.

An possessio pacifica interrumpatur per citationem validè decretam, & nulliter executam,& quid, si nulliter fuerat decreta, & bene executa, vide Crescent.decisio.2.alias 73. tit.de caus.posse.& propriet.

Materiam interruptionum præscriptionum, & quæ requirantur, vt præscriptio dicatur interrupta,& per interruptionem perpetuetur actio, vide apud Ias. de actio. in §.pœnales quoque. num. 110.

De iure Canonino per quemcunque actum, qui causat malam fidem, præscriptio interrumpitur. Rebuff.in suis comment.Tom.2.tract. de mercat. minut.vend.gl.22. Put.decis.385. lib.3.& per vnicum actum. Fely.cons.2.nu.6.

Ex litis contestatione, & iudicio agitato super re,quæ præscribebatur, dicitur interrūpi præscriptio. Menoch. consi.207.nu.53.lib.4.sed quid, si iudicium intētatum solùm erat possessorium,vide ibid. Afflic.decis.374.

Citatio, seu libellus super vna summa, vel obligatione ea non expressa,sufficit ad interrumpēdum omnē præscriptionem, quæ sub illius petitionis generalitate potest comprehēdi. Bar.sing.201. dummodo citatio sit valida,vide Hippol.sing.291. & sit facta relatio pro nuntium in scriptis. idem sing.346.

Præscriptio decem annorū interrumpitur per litis contestationem,vsucapio per sententiā, sed de iure Canonico omnis præscriptio,vel vsucapio interrumpitur per solam citationē. Fran. Crem. sing. 102. vsucapio an interrumpatur per litis cōtestationē, vide gl.in l.pen. C.de annali præscrip. facit l.2.§.fi.ff. pro empt.

Ipsa præscriptio non interrumpitur per libellū non legitimè compositum, & litis contestatio non legitimè facta,non prodest.Ant.Cor set. in suis singularibus litera P.sing. præscriptio 3.vide Barto.in Authen.offeratur. C.de lit. contesta. num. 12.

Simplex denunciatio non interrumpit præscriptionem.Aluis de Alber.sing.74.

Citatio licèt interrumpat præscriptionē,non tñ inducit litis contestationē: idem in libello Principi dato. Bar.in l.vnic.C.de lit.contest.

Præscriptio seruitutū qualiter interrumpatur, & qñ litis contestatione, & qñ per solā citationē,vide Bar.in l.2.C.de seruit.& aqua n.11.

Petitio generalis sufficit ad interrūpendā præscriptione in omnib. q̃ sub illa generalitate comprehenduntur.l.3.C.de annali præscrip.

Præscriptione interrupta litis contestatione, iure Ciuili possidens potest etiam præscribere,iure Canonico secùs.Bart.in suo tracta. de differen.int. ius Cano. & Ciuil. num. 184. vide Abb.consi.19.lib.2.

Quando quis vult interrumpere præscriptionem, vel vsucapionem contra aliquem, qui est positus in maiori administratione, tunc potest adhibere aliūm administratorem, per quem ei notificetur querela sibi delata.l.8.C. de Episcop.audien.

Per litem motam contra possidentem nomine alieno,interrumpitur præscriptio.l. 2. C. vbi in rem actio.

Non solùm per executoris missionem, vel per litis conrestationem interrumpitur præscriptio, sed etiā per rei ablatæ apprehensionē, vel ipsius debiti nouam cautionem.l.7.§.immo. C.de præscript.30. vel 40.ann.

Præscriptio interrumpitur interdum in personali, & hypothecaria simul.glo.ibid.

Per litis cōtestationē interrumpitur præscriptio, & per 40. ann. à tēpore cessationis à lite incoandos perpetuat actio, quæ ita perpetuata in heredes transmittitur.l.fi.C. de præscript. 30.vel 40.ann.& in l. 1.C.de ann.exceptio.

Si possessor præscribens cōueniri non possit propter absentiam, impotentiam, & huiusmodi, potest fieri interruptio præscriptionis, per denunciationem factam Præsidi, vel Episcopo, & vltimo ad domicilium possessoris, forma tradita in l.pen.C.de annali exceptio.

Litis contestatione non interrumpitur præscriptio rituli,ne de statu defunctorū post quinquenniū q̃ratur.l.2. ff. ne de stat defunctorū.

Contestatio facta quo ad vnū, non interrumpit præscriptionē quo ad alium.l.2.ff. pro dona.

An per interruptionē præscriptionis actio perpetuetur,vide Guid. Pap.q.416.nu.6.

Per sententiam arbitri interrumpitur præscriptio. ibid.nu.7.

Quomodo interrumpatur præscriptio statutaria, vide nu.11.d.q.416.

Interruptio,quæ fit contra principalē,non porrigitur ad fideiussorem. ibid. d.q.416.nu.12.

Interruptio præscriptionis cōtra fideiussorem, non nocet contra principalem, & è contrà. Put.decis.512.libr.2. secùs in duob.reis. ibid. facit l.fin. C.de duobus reis.

Præscriptio interrumpitur agnitione debiti, & debitum dicitur agnoscere quis multis modis,vide Boer.decis.333.num.9.

Epistola missa qñ interrumpat præscriptionem, & qñ interpellatio extraiudicialis, vide ibid.

Quando agnitio debiti post completam præscriptionem, illam tollat,vide nu.9.d.decis.333.

Præscriptio iuris aquæ ducendæ interrumpitur, per obturationē foraminum,ex quibus aqua ducebatur. Crau.consi.134.nu.19.

Quando præscriptio fuit interrupta per innundationem,cessante innundatione,bonæ fidei possessor præscribens, non restituitur in integrum. Bar.in l.1.C.de annali exceptio.

Innun-

Innundatio interrumpit præscriptionem.Bart. in l.24.ff.quibus mod.vsusfr. amit.

Eiectus de possessione,si eam recuperat incontinenti,non desinit præscribere.Bar.in l.7.C. ad leg.Iul.de vi publ.

Præscriptio interrumpitur naturaliter, & ciuiliter pluribus modis,de quibus vide per glo. in c.8.ex.de præscriptio.

Præscriptio potest pacto interrumpi.Barto.in l. 58.nu.2 r. de legat.1.

Certificatoria protestatio interrumpit cursum præscriptionis ex eo,quòd vsucapiens sciuerit rem furtiuam. Bar.in l.non solùm.§.morte.nu.68.ff.de oper. nou.nunciat.

Præscriptio fauorabilis,& mixta qualiter interrumpatur , & interruptionum alia est ciuilis, alia naturalis , & quæ dicatur ciuilis , & quæ naturalis,vide Bar.in l.5.nu.4.ff. de vsucapio.

Defectus superueniēs in titulo,an interrumpat vsucapionem,vide Bar.ibid.nu.6.

Defectus bonæ fidei superueniens interrumpit præscriptionem,vel vsucapionem de iure Canonico . Barto.in l.5. num.8.ff.de vsucapio. cui iuri Canonico standum est, ibid. & de materia interruptionis præscriptionum,vide per Barto. in d.l.5.

Quòd mala fides superueniēs interrumpat præscriptionem secundum ius Canonicum,scribit Bar.in l.13.ff.pro emptore.

Interruptio possessionis licèt interrumpat vsucapionem; non tamen interrumpit effectum præcedentis tituli.Bart.in l.15.§.si quis.ff.de vsucapio.vide eundem in l.29.eod.

Interruptio præscriptionis facta contra vnum, nonoceat alteri , vide Bar. in l.cùm quis.§.si quis pro eo.ff.de solutio.

Impedimētum legitimum veniens post incoatam præscriptionem , non impedit tempus currere, secùs si fuerit à principio.Abb.cons. 3.libr.2. num. fin.

Seruitus, quæ habet causam continuam acquiritur longo tempore, nisi fuerit interrupta.l. 2.C.de seruit.& aqua.

Qui impedit præscriptionis interruptionem contra alium, actione de dolo tenetur. l. 40. ff. de dolo malo.

De materia interruptionis præscriptionum,vide in tit. C. de præscriptio.long.tempo.& gl. in l.3. eodem.

Quæ prohibentur alienari , & præscribi prohibentur , & causa prohibitionis interueniens præscriptionem iam cœptam non interrumpit de iure Ciuili.l.16.ff.de fundo dota.

Si præscribens cadat à possessione , præscriptio naturaliter interrumpitur,& ista interruptio prodest omnibus contra quos præscribitur. l.5.ff. de vsucapio.

Vsucapionem rerum , quas quis per se , vel per alium extra causam peculiarem suo nomine possidet,superueniens captiuitas interrumpit , nec per fictionem postliminij , vel legis Corneliæ restauratur.l.15.ff.eod.nam per captiuitatem interrumpitur vsucapio , & ratio est , quia factum pro infecto haberi non potest.l.12.§.factæ.ff. de captiuis.

Quando vsucapio naturaliter interrupta reincipitur per adeptionem nouæ possessionis, debet adesse bona fides tempore, quo reincipitur : aliàs non prodest bona fides præterita.§.si quis.l.15.ff.de vsucapio.

Si commodatarius,vel depositarius , per quem possidebam rem cōmodatam alteri tradat, interrumpitur vsucapio. l.33. §. qui pignori. ff. de vsucapio.

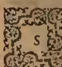
Rei propriæ non consistit pignus , & si tali creditori domino tradatur res, vsucapio interrumpitur.§. si rem.d.l.33.

Præscriptionis interruptio , quæ proponitur in l.fi.C.de duobus reis , an procedat facta petitione partis debiti cōtra vnum ex reis debendi,vide Excel. P.Tessau.decis.203.

Præscriptionis interruptio , & actionis perpetuatio, quando fiat, vide Hartm.Hartm.cap.10. tit.de præscriptio.lib.2.

Præscriptio interrumpitur quandoque per interpellationem extraiudicialem. ibid.c.11.

De vsufructu in genere.

Si propter delictum patris, vel filij confiscentur bona, quid iuris de vsufructu , quem habet pater in bonis filij, vide Boer. decis.7.& 123.num.33.& supra tit.de bonis quæ , liberis.

Vsufructuarius tenet satisdare de vtendo fruendo arbitrio boni viri, nec sufficit iuratoria cautio. Ozasc. decis.153.vide Gasp. Cabal. milleloq.516. And.Gail.obser.47.lib.2.

Fallit in donatore donante reseruato sibi vsufructu , & quando non posset satisdare per fideiussores; quia his duobus casibus admittitur iuratoria cautio. Ozas.d.decis.153.

Cautio an sit de substantia vsusfructus , vide Marc.q.872. & de ipsa cautione.q.876.

Vsufructuarius non tenetur facere inuentariū, & præstare cautionem , quando non est cui præstetur,& quando post mortē vsufructuarij hæres est institutus. Ios.Lud.decis.Luc.31. nu.7.& 8.vide Rol.consi.92.vol.1.

Vsufructuarius facit fructus suos etiam non præstita cautione , quādo ingressus fuit possessionem sine vitio sciente, & non contradicente hærede vniuersali. Ioseph. Ludo. decis.

decis.31.nume.9.& 11.vide And. Gail.obser. 46.lib.2.Bar.in l.24.ff.de vsufruct. legat. & in l.25.ff.de vsucapio.vbi distinguit, vide etiam gloss.in l.6.§. his illud. C. de secund.nuptijs, quia cautio ipsa debet peti, & exceptio ista competit hæredi.ibid.Lud.nu.10.& 12.

Vsufructuarius regulariter tenetur cauere, & quo cautio ista præstetur in rebus mobilibus, & alijs rebus,quæ seruando seruari non possunt,vide Ios. Ludo.decis. Perus.61.par.2. Marc.q. 816. Rol.consi.72. vol.1. & qualiter res mobiles restitui debent, vel pretium, vide ibid.d.decis.61.

Vsufructuarius non lucratur fructus sine cautione: fallit,si proprietarius negligat petere ipsam cautionem. Mysing. obser.6.cent.1.& tunc ante præstationem cautionis facit fructus suos. Dec.consi 607.& consi.668.

Donās, qui sibi reseruauit vsumfructum bonorum donatorum, non tenetur præstare cautionem de vtendo fruendo arbitrio boni viri,& de restituendo rē finito vsufructu,quam aliās vsufructuarius pstare tenebatur: idem in Feudatario habente fruitionem quādam vtilem in feudo. Mysing. obser.36.cent.5.vide Dec.consi.265.Rol. consi.37.vol.2.

Cautiones duæ proponuntur in hac materia, vna habet locū in rebus, in quib. ꝓprie vsusfructus constituitur,& ista nō est de substantia vsusfructus,& duo continet:Primò debet cauere vsufructuarius se vsurum viri boni arbitrio: Secundò se rē restituturū finito vsufructu. Altera verò cautio ad eas res solùm pertinet, quæ vsu consumuntur, in quib.non propriè, sed impropriè vsusfructus cōstituitur, & hęc est de substantia vsusfr. de quibus vide And. Gail.obser.46.lib.2.

Cautio vsufructuaria à testatore remitti nō potest: qd amplia, & limita prō vt tradit And. Gail.obser 145.lib.2.vide Dec.cons.565.Rol. consi.92.vol.1. Bar.in l.nemo pōt. de lega.1.

Vsufructuarius tenetur præstare cautionem fideiussoriam, & qñ non potest cauere ꝓpter paupertatē,proprietarius tenetur illi respondere, & soluere annuam pensionem pro fructib.& retinere bona.Mysing.obser.48. cent. 7.vide Ioan. Papon.lib.14.titu.2. arrest.11.& Bar.in §.quæ verò. Authen.de nupt.

Cautionē, q̃ vsufructuarius pstat, Iudicis arbitrio pstari,scribit Menoch.de arb.li.2.cas 140

Vsufructuarius non priuatur vsufructu propter cautionem non præstitam,& si agat pro vsufructu non præstita cautione non absoluitur reus; sed debet condemnari ad soluendum sub conditione,si vsufructuarius pstiterit cautionē.Dec.cōsi.418 vol.2. vide Cassa.in consuetu.Burg.tit. *des droicts* Rub.4.§.6.glo.12.& hæc cautio exigit fideiussores. ibid.nu.4.

Vti frui quis pōt,hæreditate adita,& satisdatione præstita. Bar. in l.25.ff.de vsucapio.

Cautio, vsufructu finito rem restitui, debet interponi ei, ad quem pertinet proprietas,nō hæredi tantummodo.l.fin. ff. ad leg. Falcid. de hac cautione vide l. 8.§. tutor. ff. qui satisdare coganiur.

Vsufructuarius debet subire expēsas temporales; sed expensas concernentes perpetuam rei vtilitatē debet subire proprietarius. Affl. decis.252. Ios. Ludo.decis.Luc.5.num.3.vide Cassa.in consuetu.Burg.tit.*des droicts* §.6.glo. 14.Aluis.de Alber.singul. 11. Bart.in l. C.de neg.gest.& i l.dāni.§. ei,cuius.ff.de dam. inf.

Hæres vsufructuarij,qui fecit impensas in re,potest eas repetere finito vsufructu. Guid.Pap. q.438. sed refectio ædium ad vsufructuarium pertinet.l.20.ff.de damno infecto.

Reficiēdi ędificium cura,& solicitudo pertinet ad vsufructuarium; sed impensa ad dominū, si est magna,& potest petere pecuniam à domino pro expēdendo, neque tenetur primò impendere,postea repetere. Bar.in l.11.§.qui maximos. ff.de publica.& vectiga.

Si fructuarius aliquid pstiterit ꝓ vitio rei, proprietarius tenetur ei conferre; aliàs res remanebit apud fructuarium iure dominij.l.10.ff. de damno infecto.

Si proprietarius cauerit, vel soluerit aliqd, nisi fructuarius cōferat sibi pro rata vsufructus, pot illū prohibere frui,& ècontrà, si fructuarius cauerit, & soluerit,nisi sibi con[illegible] proprietario pro rata proprietatis,pot mitti in possessionē proprietatis ex primo,& secundo decreto.l.22. ff.eod. de dam.infect.

Qui capit alimenta à manibus alterius non dicitur vsufructuarius: quia ipse manibus proprijs, & non alienis vsumfructum recipit. Afflict.decisio.252.

Vsufructuarius ad collectas, & tributa rei, in qua habet vsumfructum tenetur. Afflic.ibid. nu.4. Capic.decis. 184.nu.fin.

Percipiēs fructus regulariter subire debet onera, & soluere collectas, quod non procedit quādo tanta esset solutio collectarum,quòd æquiualeat perceptioni fructuum,tunc enim tenetur proprietarius ad collectas. Cabal. milleloq 524.Ludo.Roma.singul.157. Aluis. de Alber. sing. 11.

Vsusfructus de sui natura non transit ad hæredes. Afflic.decis.279. Boer.de[illegible] 172.nu.29. & non finitur vsufructuario ingrediente monasterium. Guid. Pap.q.595. & 477. & sing. 425.fallit in vsufructu, quem habe[illegible] ratione patriæ potestatis.Hippol.sing 668. vide glo.in c.si qua mulier.19.q.3.

Quis

Quis potest emere iusto pretio fructus ad vitã, vel in aliud tempus sine spe pretij rehabẽdi. Boer.decis.44 nu.37.

Vsusfructus potest vendi ad tempus, & successor in re, in qua debetur vsusfructus, tenetur pati vsufructuarium vti ea re.DD.de Rot.decis.2.de empt.& vendit.in antiq.

Vsufructu finito morte vsufructuarij, statim possessio ciuilis proprietarij trahit ad se naturalẽ, quæ propterea redit ad ipsum proprietarium. Hiero.Mago.decis.Luc.4.nu.20.& 21.

Quando vsusfructus pertinet ad duos, vno ipsorum defuncto, pro eius parte extinguitur vsusfructus Papon.lib.14.tit.2,arrest.3.

Per combustionem rei, in qua est constitutus vsusfructus, extinguit talis vsusfructus. Pap. ibi.arrest.4.nam tunc,nec areæ,neque cementorum vsusfructus debetur,vide ibid.

Legatum vsusfructus factum vxori,si vidua permanserit,& post eius mortem Titio,transeũte vidua ad secundas nuptias,statim debetur Titio.Rand tract.de anal cap.20.nu.6.limita vt ibi.nu.10.si mulier esset iuuenis.

Vsusfructus nõ perceptus in vita vsufructuarij, non transit ad hæredes; sed ad proprietariũ spectar.Cassa.in consuetu.Burg tit. *des droicts* rub.4 § 6 glo.9.nu.4. tamen fructus percepti vsufructuario viuente,transeunt ad hæredes. Bart. in l.14.ff.solut. matrimo. aliàs fructuarius non facit fructus suos, & nõ recollectos non transmittit ad hæredes.§.is verò,institu. de rer. diuisio.

Vsufructuarius possidet naturaliter,& proprietarius ciuiliter: ideò mortuo vsufructuario, ipse proprietario competit interdictum vti possidetis Natt.consi.419.

Constitutio vsusfructus in re feudali durante vita Vasalli valet: idem in re emphyteotica. Rol.consi.59. vol.2.

Illa naturalis possesio, quæ extabat apud vsufructuarium, ipso mortuo extinguitur: ideò non potest cõtinuari in hæredem vsufructuarij,etiam ita disponente statuto,quòd possessio defuncti continuetur in hæredem. Meno. consi.139.lib.2.

Vsusfructus quæritur per filiũ, nec morte solius patris, nec morte solius filij finitur; sed de vno in alium reuertitur.Bald.sing.65.

Locatio vsusfructus nõ trãsit ad hęredes. Fran. Cremen.sing.171.

Per mortem filij non extinguitur vsusfructus patri competens. Barto.in l.7.C. ad Senatusconsult. Tertul.

Vsufructuarius non potest cedere, vel vendere vsumfructũ;sed vtilitatẽ fruendi sic.Bar.in l.1. C.de petitio.sublatis,in l. 9. §. vsusfructus. ff. de pigno.& in l.55.ff.ad leg.Falcid.

Vsufructuarius donans sine consensu domini rem(in qua habet vsumfructũ)vxori propter nuptias, non transfert in eã plus iuris, quàm ipse habet. c.6.ex.de donatio.int.vir.& vxo.

Vsusfructus extinguitur si res,in qua quis illum habet,trãseat in aliam materiam.Bar.in l.18. §.si quis.ff.de pigno.actio.

Vsusfructus semel extinctus, quando intelligatur ex repetitione iterũ incipere,vide Bar. in l. 8. §. supernacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solua.

Venditio non præsumitur simulata, & si venditor in possessione remanserit, quando venditor sibi reseruauit vsumfructum.Bar.ibid.

Accrescendi ius non habet locum inter hæredes, & legatarios post emolumentum quæsitũ:fallit in vsufructu. Bar.in l.6 ff.de bon.poss. vide DD.in l.vnica C.qñ nõ petentiũ partes.

Vsusfructus si quis stipulatus est sibi, & hæredi suo Titio,Titio acquiritur pro parte hæreditaria; alijs cohæredibus non.Bart.in l.137.§. præterea.ff.de verbo. obligat. sed aliquando insolidum acquiritur.ibi.Bart.

Quando plures stipulantur vsumfructum, non potest deberi tanquam duobus reis eredendi.Bar.in l.15.ff de duob.reis, sed si duo stipulent à Titio vsumfructũ fundi ipsius Titij, an insolidũ stipulatio valeat, vt vnicuiq; acquiratur,& sint duo rei, vide Bart. ibid.

Vsusfructus si non durauit, nisi pro dimidia anni,vsufructuarius, vel eius hæres tenetur restituere ꝓprietario, cõditione sine causa.Bar. in l.18.§.cum seruus.ff.de stipul.seruo.

Vsufructuarius, qui nõ transmittit ius suum in hæredem, potest nihilominus vsumfructum alteri vendere. Abb.consi.91.lib.2.

Prohibita alienatione rei, & vsusfructus censetur prohibitus.Abb.ibi.

Si vir à muliere receperit nudã proprietatem, cum pacto de lucrando à socero vsumfructũ, soluto matrimonio morte mulieris, nihil restituit.l 18.C.de iure dot.

Si quis leget rem, in qua solùm habet vsumfructum, illud ius tantùm, quod habet legatum videt,licèt morte finitum sit.l.20.C.de legat.

Si vsufructuarius vendat vsumfructum venditio extinguitur morte vendentis, non emptoris; sed si proprietarius tunc ècontrà.l. 8.§. fin.ff. de peric. & commo.rei vendit.

Fructuarius,& bonæ fidei possessor differunt, & qualiter fructuarius desinat facere fructus suos,vide l.25.& ibi glo.ff.de vsuris.

Vsusfructus cùm sit seruitus personalis,non acquiritur sine persona, cui accedat.l.6.§.fin.ff. de acquir.rer.domin.

Hæres non potest retinere vsumfructum in re legata, antea sibi debitum. l. 36.de leg.2.nam

hæres

hæres non potest retinere vsumfructum proprium rei legatæ, quia fructus portionis instar obtinent, secùs in cęteris seruitutibus. l. 78. § domini. de leg. 2.

Pars vsusfructus deficiens accrescit personæ, & non portioni: ideò etiam si quis succubuerit in parte sua, poterit experiri pro parte, quæ sibi accrescit. l. 14. §. fi. ff. de exceptio. rei iudi.

Vsusfructus sine persona esse non potest: ideò serui hæreditarij inutiliter stipulantur vsumfructum, legari autem eis vsusfructus potest. l. 26. ff. de stipul. seruo.

Vsusfructus ius vtēdi est quoddam simplex indiuisibile, licèt percipiēdi vtilitas illius diuidi possit. glo. pen. in l. 32. ff. eod.

Vsufructuarius, vel proprietarius debeat exigere à Vasallis adiutoriū, vide Capic. decis. 184.

Adoha an soluatur per vsufructuarium, vel per proprietarium Regi. vide Capic. ibi. nu. 3.

Vsufructuario debetur laudimium omniū bonorum, & rerum censualium. Capi. deci. 184. Menoch. consi. 66. lib. 1. tamen proprietarius, & non vsufructuarius debet laudare, vel inuestire, licèt laudimiū debeatur vsufructuario. Guid. quęst. 477. ius verò reuocandi, inuestituras spectat ad vsufructuarium. Menoch. d. consi. 66. vol. 1.

Commissum pertinet ad proprietarium, si durante vsufructu res cadat in cōmissum. Guid. Pap. q. 477. sed an veniant thesauri, lapidicinæ, & argenti fodinæ, vide Boe. deci. 51. quod thesaurus ad dominum fundi spectet, & nō ad vsufructuarium, scribit Cabal. milleloq. 9.

Vsusfructus rei personæ nasciture donatæ, ad quem interim spectet, mortuo donatore, vide Boer. decis. 172. num. 16. 17. 28. 30. & seqq.

Vsufructuarius non potest vti arboribus vi ventorum eiectis, nisi pro reficiendis, & resarciēdis ędibus, & in subsidium pro vsu lignorum: fallit in sylua cędua. Iol. Ludo. decis. 5. Perus. quas arbores incidere possit, vide Marc. q. 869 & quando quis habet vsumfructū in nemoribus, quomodo illis vti debeat, & de materia, vide per Papon. lib. 14. tit. 3. Bart. in l. 3. §. neque. ff. de aqu. plu. arcen.

Appellatione vsusfructus omnium bonorum mobilium, & immobilium, veniunt prædia, vineæ, domus, & nonnullæ res aliæ immobiles, in quibus ius vtendi, & fruendi consistit. Marc. quæst. 813.

Res mobiles quædam sunt, quæ vsu consumuntur, quædam verò nō: & vsusfructus in rebus, quæ seruando seruari nō possunt propriè nō cadit; sed impropriè. Marc. ibid.

Ad vsufructuarium spectant nedum omnes fructus nascentes ex re ipsa; sed etiam omnes obuentiones, & cętera quæcunque, & quicquid inde percipi potest. Cabal. milleloq. 5.

Fructus duplices sunt, alij enim vocantur naturales, alij ciuiles, de qbus vide Cabal. mille. 7.

Confiscatio bonorum est fructus iurisdictionis: ideò spectat ad habentem tempore condemnationis vsumfructum iurisdictionis. Cabal. milleloq. 10. confiscationes an pertineāt ad proprietarium, vel ad vsufructuarium, vide Guid. Pap. q. 413.

Scripturæ hæreditariæ debent esse penes hæredem, & non vsufructuarium, etiam omnium bonorum. Vincent. de Fran. decis. 386. part. 2.

Vsufructuarius agit actione furti, petit cautionem damni infecti, debet habere fructum in nominibus debitorum, & dicitur dominus ratione præminentię. Capic. deci. 184. nu. fin.

Vsufructuario competit interdictum, vnde vi, si expellatur, aut prohibeatur. Boer. decis. 27. Bart. in l. 1. §. vsufructuarius nu. 7. ff. de oper. noui. nunciat.

Proprietarius non impedit agere pro iure proprietatis, durante vsufructu. Mar. q. 309.

Fructuarius non habet vtilem cōfessoriam pro seruitute. Bar. in l. 1. §. vsufructuarius. ff. de ope. noui nunc. nu. 5. & 6. an habeat vtilē, vide ibi.

Contra ædificantes quādo res est mutata, agitur actione de dolo per vsufructuarium, vel actione ex testamento, vide Bar. ibi. nu. 8.

Vicino ædificanti nō potest vsufructuarius suo nomine nunciare nouum opus. Bart. in d. l. §. vsufructuarius. ff. de oper. nou. nunciat. nu. 9.

Vsufructuarius pro re potest alias actiones intētare procuratorio nomine domini. ibi. Bart.

Processu pendente contra dominū nō possunt agere contra fructuarium, vel ècontra eo defendente, secùs si est contumax. Bart. in l. 10. nu. 7. ff. de damno infecto.

Fructuarius quādo petat sibi caueri à domino, vbi timet ruinam, & ècontra dominus, quando petat à fructuario caueri propter damnum, vide Bart. in l. damni. §. ei, cuius vsufructus. ff. de damn. infect.

Vsufructuario datur interdictum, si fuit deiectus, nec possit vti, & frui. Abb. cons. 23. lib. 2.

Fructuario contra dominum non datur actio de dolo, quia alię competunt l. 19. §. si dominus. ff. de dol. mal.

Fructuario competit iudiciū possessorium, sicut domino. §. Pomponius. l. 2. ff. si seruit. vendi.

Inter proprietarium, & vsufructuarium non est locus cautioni de damno infecto. l. 18. ff. de damn. infect. & l. 20. cod.

Qui petijt fundum, & succubuit, non admittitur ad petēdum vsumfructum causalem eius; sed qui petijt vsumfructum formalem, & succubuit, non prohibetur petere causalem, vel proprietatem, quia non dicitur petere idem. l. 21.

l. 51. §. si fundum. ff. de exceptio. rei iudica.

Vsufructuarius habet actionē furti contra proprietarium; secùs in commodatario. L. 15. §. dominus, qui. ff. de furtis.

Vsufructuarius possidet naturaliter, non ciuiliter; sed quasi possidet ius naturaliter, & ciuiliter. Boer. decis. 27. vide decis. 172. nu. 13. Bar. in l. 9. §. deiectum. ff. de vi, & vi armat.

Appellatione fructuum non venit sylua non cędua; sed bene sylua cędua. Boer. deci. 51.

Appellatione glandis omnis fructus continetur. Boer. d. decis. 51.

Vsusfructus retētio transfert dominium, & ęquiparatur traditioni. Boer. decis. 172. nu. 9. & 10.

Vsufructu debet priuari qui in eo malè versat, & dicitur vsufructuarius malè versari in vsufructu alienādo proprietatem. Ios. Ludo. decis. Luc. 5. vide Cassa. in consuetu. Burg tit. *des droicts* rub 4. §. 6. glo. fin. nu. 6.

Vsufructuarius non petens vsumfructum intra decennium, sibi praeiudicat. Ios. Ludo. decis. Luc. 31. sed vide tamen ibid.

Fructuarius, qui malè versatur, nec fruitur arbitrio boni viri, non potest percipere fructus, sed potest prohiberi vti, frui, nō tamen priuatur in totum vsufructu; sed solùm fructibus, in quibus fraudem fecit. Cabal. milleloq. 6. & non adhibens diligentiam amittit ius suum. Marc. q. 813.

Vsufructuarius priuatur vsufructu cùm eo malè vtitur; sed quando dicatur malè vti, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 78.

Si est expulsus fructuarius tantùm, vel proprietarius tantùm, quid aestimabitur, vide Bart. in l. 7. C. vnde vi nu. 32.

Si deijcio eum, qui possidet vsumfructum meū perdo ius vsusfructus, & deiecto applicatur. Bart. in d. l. 7. C. vnde vi nu. 34.

Dominus potest prohibere auctoritate propria fructuario vti, frui, si non vult reficere domū, vel Iudicis officium eum cōpellit ad reficiēdum, & qualiter priuabit fructuarium cùm ad eum deuenitur res ob fructuarij contumaciā, vide Bar. in l. 10. nu. 3. & 4. ff. de dā. infect.

Fructuarius, qui non reficit à domino vti, frui, prohibetur, ergo & si de damno infecto non cauerit, & dominus compulsus fit repromittere, prohiberi debet. l. 9. §. fin. ff. de damn. infect. & l. 10.

Si vsufructuarius consenserit alienationi fundi seruientis, videtur vsufructo renunciare, & si postea illum petat, repellitur exceptione doli. l. 4. §. quaesitum. ff. de doli mali exceptio.

Vsufructuarius omnium bonorū tenetur soluere debita secundum Bar sed contra ipsum est communis opinio. Ios. Ludo. decis. 5. vide Fran. Marc. q. 813. Gasp. Cabal. milleloq. 550.

Quando debitor est proprietarius, & alter habet vsumfructum omnium rerum, quid iuris quo ad solutionem aeris alieni, vide Io. Pap. lib. 14. tit. 2. arrest. 2.

Venditio vsusfructus quomodo debeat fieri ad hoc, vt noceat tàm vsufructuario, quàm proprietario, vide Ios. Lud. d. dec. Luc. 5. n. 14. 15.

Factum fructuarij non praeiudicat proprietario probanti de suo dominio. l. 8. ff. de fide instru.

Sententia lata contra proprietarium non obest vsufructuario ignoranti; nec ècontrà, nisi ipsis citatis. ibi. Ios. nu. 16. & seq. vide Put. decis. 336. lib. 3. Marc. q. 878. sed ex quibus praesumat sciētia, vide deci. 349. eiusdē Put. eod. lib.

Vsusfructus nō dicitur dominiū, nec pars quotatiua, nec de bonis, nec ex. bona. ibi. nu. 20. vide tamen Mago. decis. 224. Rot. Floren. imò vsusfructus pars dominij censetur, & vsufructuarius vsumfructū formalem à proprietate distinctum, habere dicitur. Fran. Marc. q. 309. Bart. in Authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier.

Vsufructuarius non est dominus rei vsufructuariae; sed aliquando habeť pro domino. Gasp. Cabal. milleloq. 501.

Vsusfructus non dicitur tertia, nec quarta pars fundi, sed consistit in parte integrali. Bar. in l. 68. §. fundo de leg. 2.

Vsusfructus formalis dicitur pars fundi; non vsusfructus causalis. Barto. in l. 13. §. si id ff de acceptila.

Vsufructuarius habet dominium, & possessionem vsusfructus Bar. in §. si quis autem, Auth. de non alienandis, aut permutādis reb. Eccl.

Fundus noster rectè dicitur, cuius vsusfructus alienus est, quia vsusfructus nō dominij pars; sed seruitutis est, vt via, & iter. l. 25. ff. de verb. & rerum significa.

Vsufructuarius non potest praeiudicium afferre in ꝓprietate, nec vēdere de bonis, nisi debita sint liquida, & clara. Ios. Ludo. deci. 5. Luc. nu. 21. & 23.

Maritus potest sibi praeiudicare in vsufructu dotis, & l. hęreditatum. licèt loquatur in vsufructu pro habenda ratione falcidiae, fuit tamen extensa per Doctores in quolibet vsufructu. Ios. Lud. dec. 21. Luc. n. 59. & 60. de ęstimatione vsusfructus vide p Pap. li. 14. tit. 2. arrest. 2.

Vsusfructus sexagenarij est per tempus quinque annorum. ibid Ludo. nu. 62. & vsusfructus cōstituendi practica adnotatur. nu 64. ibi.

Fructus futuri obligari possunt, quādo res principalis est in bonis obligantis; aliàs secùs. Mago decis. 224. Rot. Floren. nu. 12.

Si testator vxorem haeredem vniuersalem in vita, & nepotes in eodē testamēto haeredes vniuersales instituerit, resoluit institutio vxoris

vt vi-

vt videat relicta vſufructuaria. Dec. conſ. 279.

Pater regulariter eſt vſufructuarius bonorum filij, ſed limita Reg. in caſibus, de quibus per Boer. deci. 185. nu. 11.

Conditio, vt patri non acquiratur vſusfructus, non poteſt adijci in legitima. Bart. in Auth. excipitur. C. de bonis, quæ liberis.

Quando patri quæratur in bonis filijs vſusfructus, & quando non, vide Bart. in Auth. excipitur. C. de bonis, quæ liberis.

Vſufructu donato, vel legato filiofa. cuius contemplatione videatur legatus, vel donatus, & an cõicetur, vide Bart. tracta. de duobus fratribus inuicem habitantibus nu. 9.

De vſufructu, quem habet pater in bonis liberorũ, vide tot. tit. C. de bonis maternis, & C. de bonis, quæ liberis.

Pater non tenetur præſtare cautionem fructuariam de vtendo fruendo arbitrio boni viri bonis filiorum, in quibus ipſe habet vſumfructum. l. fin. hoc proculdubio. C. de bonis, quæ liberis.

De vſufructu, quẽ habet pater, vel mater in bonis filiorum, & lucro nuptiali, ſi tranſierit ad ſecunda vota, vide tit. Authen. de nuptijs.

Septem ſunt caſus, in quibus in aduentitijs patri vſusfructus non acquiritur, de quibus in glo. in verbo parentibus. §. 1. Authen. vt liceat matri, & auię.

Conuentio iurata inter matrem, & filium de nõ alienando bona patris reſeruato vſufructu matri, comprehendit etiam legitimam filij, adeò quòd filius non poſsit ipſa bona alienare in præiudicium vſusfructus reſeruati. Rol. conſi. 99. vol. 4.

Vſufructuarius an ius vſusfructus ciuiliter, & naturaliter poſsidere poſsit, vide Bar. ſing. 9.

Vſusfructus poteſt conſtitui ſub conditione, & ad diẽ, & ſub modis, de quibus in l. 4. ff. de ſeruitutibus, & ibi. Bar.

Vſufructuarius eſt quaſi procurator. Bart. in l. ſi pignori res. ff. famil. erciſcun. nu. 8.

Fructus fundi ſi emantur, quid videatur emptũ, vide Bar. in l. 41. ff. de vſufruct. legat.

Fructus fundi ſi emerim in plures annos vno p̃tio, & vno anno contingat ſterilitas, an debeat fieri remiſsio, vide Bar. in l. 41. §. qui maximos. ff. de publica. & vectig. nu. 8. & qualiter fiat æſtimatio fructuum fundi, vide ibi. nu. 9.

Fructus vnius anni emens, an periculũ ſit ipſius, & emens perceptionẽ fructuum, quãdo poſſideat, vide Bar. ibi. nu. 11. & 12.

Fructus molẽdinij ſi aliquis emerit, vel alterius ædifitij, quod egeat magna refectione, propter quam fructus interim nõ percipiuntur, cuius erit periculum, vide Bar. ibi. nu. 13.

Concedens vſumfructum fundi alicui, ſi ſe conſtituat eius nomine poſsidere, videtur tradidiſſe, & naturalis illi acquirit poſſeſsio. Bart. in l. quod te. ff. de acquir. poſſeſsio.

Ius vſusfructus poteſt præſcribi longo tẽpore, & vſusfructus inter immobilia computatur. Bart. in l. 44. §. non murat. ff. de vſucapio.

Inſtrumentum, in quo apparet, quòd Titius fecit Sempronium præſentem, & ſtipulantem in cauſa donationis vſufructuarium omnium bonorum, valet. Bart. in l. 5. §. ſtipulatio. ff. de verbo. obligatio.

Si mulier tranſeat ad ſecũda vota proprietas rerum à primo viro prouenientium in liberos primi matrimonij transfert, & de ipſa vſufructuaria efficit. l. 6. §. his illud. C. de ſecũd. nup.

De vſufructu relicto vxori, vide tot. tit. C. ſi ſecũdò nupſerit mulier, & ſupra ti. eũdẽ, ſi ſecũdò.

De alio vſufructu per legatum relicto, vide etiã tit. de vſufructu per legat. relict. infra.

Dans proprietatem in dotem retẽto vſufructu, ipſam rẽ nõ põt alienare. l. 17. C. de iure dot.

Vſusfructus relictus ſine itinere, datur iter, ſi aliter vti non poſsit. l. 9. ff. de ſeruit. vrba. præd.

Fructuarius habet facultatem eundi per fundũ domini, per quẽ ibat dominus iure ſeruitutis. l. 2. §. rectè. ff. ſi ſeruit. vendi.

Quomodo diuidatur vſusfructus hæreditarius inter hæredes, vide l. 14. §. fin. cum ll. ſeqq. ff. famil. erciſcun.

Vſusfructus, & ex certo tempore, & vſque ad certum tempus, & alternis annis, adiudicari poteſt. l. 16. §. vſusfructus. ff. eod.

Reſtitutio, quam facit vſufructuarij colonus, priuat dominum poſſeſsione. l. 5. §. Iulianus. ff. ad exhibendum.

Qui dicit vſumfructum eſſe vnius cùm ſit alterius, ex tali prædictione non releuatur venditor; ſecùs ſi exciperet. l. 39. §. qui ſeruum. ff. de euictio.

Non poteſt hæres tollere ædificium poſitum in re, cuius eſt alterius vſusfructus, eo inuito. l. 12. ff. de vſufruct. lega.

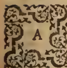
Qui promittit vſumfructum, & proprietatem ſeparatim, ſoluto vſufructo liberatur: ſecùs in eo, qui plenam proprietatem promiſit. l. 126. §. Titius. ff. de verbo. obliga.

In obligationibus, quæ contrahuntur ſuper rebus inſeparabilibus à perſona (vt eſt vſusfructus) nõ cadit vera obligatio. l. 4. ff. de noua. & delegat.

In fructu pecorum ſunt fętus, lac, & lana, fętus verò ancillæ in fructu non eſt: & fructuarius tenetur in locum demortuorum ſupplere gregem, agrum, vel vineam. §. in pecudũ, inſtit. de rerum diuiſio.

De

De vsu, & habitatione.

Aestimatio habitationis ad vitam propter venditionem rei obligatæ, qualiter fieri debeat, vide Afflic. decis.34.

Cautio in æstimata habitatione debet præstari, quòd soluatur plus, si plus viuat habitare debens. Afflic.ibi.

Socer promittens genero suo habitationem in sua domo, in qua cœpit habitare, potest variare, & aliorsum illam constituere. Afflic. decisio. 146.

Donator domus salua habitatione in vita, potest alteri locare. Afflic.ibid.

Vsusfructus, vsus, & habitatio differũt.ibi. nu.8.

Locare potest qui habitationem habet.ibid.nu. 8. quia habitare dicitur, qui per inquilinum habitat.ibi.nu.10.

Vsus alicuius rei relictus intelligitur merus tantùm; sed res relicta ad vsum, seu pro vsu, intelligitur cum proprietate: idem in contractibus.Capic.decis.188.

Mater dans (præsente filia) viro extra dotẽ rẽ, ad vsum filiæ dicitur cum proprietate dedisse. Capic.ibid.

Vsus appellatione quando veniat plena proprietas, vide ibid.nu.3.

Vsuarius quando teneatur ad expensas paruas, & ad collectas, sicut vsufructuarius, vide Lud. Roma. sing. 148.

Habitatio est ius distinctum ab vsu ædium, & vsufructu. Fran.Manti. de coniectu.vltima.volunt.lib.9.tit.4. nu.8.

Domum legare ad habitandũ aliud est, & aliud legare habitationem, & aliud legare facultatem habitandi, vide ibi.nu.9.

Vtilitate palatij legata, vsus legatus, non etiam proprietas legata videtur.ibi.nu.10.

Domus vni, & alteri habitatione legata, vterq; potest inhabitare.ibi.nu.11.

Habitatione cum filijs legata, alimenta etiam debentur. ibid.nu.11.

Ea, quæ sunt in vsu non habentur in fructibus.l. 64.ff.de rei vendica.

Si aliqui habeant vsum communem, & velint illum diuidere, quomodo in hac diuisione sit procedẽdũ, vide l.10.§.si vsus.ff.cõmu. diuid.

Ea videtur ad alicuius vsum parata, quæ ad eius tantùm, non quæ ad communem vsum sunt parata.l.36.de leg.2.

Vsus, & habitatio sunt iura indiuidua, habentur per Doctores in l.4.§.cato.ff.de verbo. oblig. & Bart.in l.stipulationes non diuidunt.ff.eo.

De vsu, & habitatione vide instit.eod.tit.de vsu & habita.& in libris.C.& ff.

De seruitutibus in genere.

IN acquirenda quasi possessione in iuribus incorporalibus, quæ requirantur, vide Affl.deci.67.Menoc.de arbit.lib.2.cas.160.& 161.& seruitutis possessio quanto tẽpore acquiratur, vide Crauet. consi. 124. & ex quibus, Menoch.ibi.cas.160.

Quasi possessio non causatur in aduersario per patiẽtiam propter preces. Affl.ibi.nu.2. idcò iurium incorporaliũ quasi possessio nihil releuat, si patientia aduersarij fuit precaria, vel violenta. ibid. aliàs patientia in iuribus habetur pro traditione.Bart.q.7.& 8.

Quasi possessio in iuribus incorporalibus vt q̃ratur, requiritur scientia eius, ad quem spectat.Capic.decis.57.Abb.consi.61. lib.1.nu.2.

Dñs rei cauere debet possessori iure seruitutis, q non impediat eũ in quasi possessione sua pẽdẽte lite, super ipso iure.Capi.deci.96.nu.13.

Scientia vbi nõ est non dr̃ patientia, merito ergo nõ dr̃ quasi possessio.Gram.deci.59.nu.11.

Quando ius cõe facit cõtra posidentẽ, & pro eo, qui petit nõ sufficit quasi possessio; sed est necessarius titulus Vera. decis.296. par.1.

De seruitutibus realibus, & personalibus, & quãdo quis dicatur in quasi possessione seruitutis, vide Ias.de actio.§.æquè si quis, & Bar in l. 2.§.hoc interdictum.ff.de itin. & act.priuat.

Ille, qui vsus fuit seruitute per triginta dies in eo anno, non vi, non clàm, non precario, habet interdictum, vt tueatur in possessione, vel quasi seruitutis rusticæ. l. 1.ff.de itinere, actuque priuato.

Seruitus altius non tollendi, acquiritur longo tempore à die prohibitionis. Capic. decis. 209.num.20. & non datur possessio, nisi à die seruitutis.ibi.nu.25.

Seruitus acquisita super vna re, vel vna persona, cæteris non præiudicat, vide Capic.decisio. 209.num.28.

Seruitus sine prædio acquiri non potest. Boer. decis.212. nu.22.

Pro iure fornagij, vel molendinorũ nõ põt acquiri ius seruitutis, vt astringantur homines loci ad ibi molẽdum ex cursu tpis, & hoc regulariter. Mar.q.123.vide infra.ti.de ędificijs.

Fallit primò, quando post inhibitionem illi homines obtemperauerunt. Marc.d.quæst.123. & q.584.par.2.

Secũdò, si astringerent̃ virtute priuilegij. Marc. ibi.& q.584.par.2.

Tertiò, si ex conuentione ipsorũ, sed quid ex cõsuetudine, vide Marc.d.q.123.& q.584.par.2.

Subditos teneri coquere panem, vel molere in furno, vel molendino Domini, non est serui-

tus prædialis; sed obligatio personalis. Gasp. Cabal. milleloq. 402.

In negatiuis seruitutibus ad illas acquirendas, sola prohibitio sufficit, cum cursu decem annorum. Gail. d. obser. 69. nu. 15.

In seruitutibus acquirendis non sufficit probare vsum; sed oportet probare quē vsum fuisse iure seruitutis. Ioan. Pap. lib. 24. tit. 1. arrest. 10. Craue. pro genero. consi. 1. nu. 175. sed quē fuisse vsum iure seruitutis quō ꝓbet, vide Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itine. & act. priua.

De acquisitione seruitutis iuris pascendi in territorio alieno, vide infra tit. de pascuis.

Tria requiruntur, & necessaria sunt ad acquirendam possessionem seruitutis, seu ipsam seruitutem, de quibus vide per Rebuff. in suis comment. super constit. Reg. tract. de mater. posse. in præfact. nu. 126.

Regulariter in acquirenda seruitute requiritur scientia illius, in cuius odium præscribitur: fallit in casibus, de quibus per Rebuff. in suis comment. ibid. tract. de mate. posse. nu. 140.

Seruitus mediante præscriptione, vel consuetudine acquiritur. Dec. consi. 483. nu. 14.

In seruitutibus realibus, vel personalibus cōtra patientem, diuturna patientia titulum præsumere facit. Bart. in l. 6. nu. 4. ff de vsuris.

Fundus medius inter fundum dominantem, & seruientem, quando impediat seruitutem cōstitui, vide Bar. in l. 17. §. sed & si fundus. ff. de aqu. plu. arcen.

Qualiter probetur, quòd vtenti seruitute non competat sibi ius, vide Barto. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. & act. priuat. nu. 8.

Agens interdicto de itinere, actuq; priuato semꝑ dēt probare se vsum seruitute sciēte aduersario, & est distinguēdū inter seruitutes habētes causam cōtinuā, & discontinuā, vide Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priua.

Mala fides in iuribus incorporalibus præsumitur. Bart. ibi. nu. 12.

Titulus cum patientia, & cursu temporis si allegetur, an præsumatur seruitus, vide Barto. in suis quæstionibus. q. 7. nu. fin.

Qui est vsus seruitute diu, non vi, non clàm, non precario, perinde habetur, ac si eam haberet ex pacto. d. l. 1. §. fin. ff. de aqu. plu. arcen.

In seruitute irreuocabiliter constituenda requiritur consensus omnium, qui habēt ius in re, vel in seruitute, aut habere sperant ex causa de præterito. l. 8. ff. eod.

Præscriptio seruitutis habētis causam discontinuā, requirit tātùm tps, cuius initij memoria nō extat. Capic. deci. 117. nu. 9. & 10. Nat. cōs. 69. Tom. 1. sed memoriā extare, vel nō extare qualiter probetur, vide Bar. in l. 2. ff. idem labeo. ff. de aqu. plu. arcen.

Præscriptio, & bona fides debet allegari in seruitutibus. Capic. decis. 117. nu. 9. licèt non requirat titulum. idem decis. 209. nu. 16.

Seruitus pascēdi pecora, & alia animalia de iure Ciuili haber causam discōtinuā: ideò non præscribitur (sicut aliæ similes discontinuæ seruitutes) nisi tanto tēpore, cuius initij memoria in cōtrariū nō existat. Gui. Pap. q. 573. Mysing. obs. 53. cent. 4. And. Gail. obs. 66. lib. 2. vide Ioan. Papon. lib. 14. tit. 1. arrest. 4. & seq. imò seruitus etiā discontinua acquiritur spacio longi temporis data sciētia, & patientia aduersarij, si titulus allegetur. Crauet. consi. 204. & 226. vbi figurat casum in seruitute itineris, sed qualiter probari debeat, vide ibid. & Henric. Boer. in suis singularibus tit. præscriptio. Bar. in l. 6. §. sed & si. ff. de acq. hæred.

Incorporalia propriè non possidētur, sed quasi: ideò in ipsis non requiritur vera traditio, sed sufficit patientia, quæ habetur loco traditionis, & in præscribenda seruitute requirit sciētia, & patientia domini prædij seruientis, de cuius præiudicio agitur. Fran. Marc. q. 422. DD. de Rot. decis. 24. de præbend. in antiq. And. Gail. obser. 66. lib. 2. Crauet. consi. 292. Rol. consi. 9. vol. 3. Rebuff. in suis comment. tract. de mater. posse. in præfa. nu. 125. limita vt per Anto. Trigo. sing. 109. sed quomodo ꝓbet sciētia, vide Meno. de arbi. li. 2. cas. 161.

Præscriptio seruitutis in actibus merè volūtarijs quid requirat, puta vt nō possim altius tollere, vel vt quis cogi possit ad coquendū in furno alterius, vel molendū in molendino, vide Cra. cōs. 111. nu. 21. Meno. de arbi. li. 2. cas. 160.

Seruitus habēs cām cōtinuā amittit ꝑ nō vsum decēni, sed habēs discōtinuā amittit per non vsum tpis ipsius duplicati. Craue. cōs. 124. vide Hartma. Hart. c. 4. tit. de seruitutibus lib. 1.

Præscriptio non inducitur per nō vsum, qñ quis pro parte iure suo vsus est, quia vsus in parte conseruat ius in totum. Craue. consi. 124.

Præscriptio non inducitur ex non vsu, nisi probetur casum euenisse, quo quis iure illo vti posset. ibi. nu. fin.

Seruitus, vt probetur præscripta non sufficit allegare titulū cū possessione longi tpis, nisi ꝓbet, q̄ qs ꝑscripserit, & vsus fuerit seruitute tā quam ex illo titulo. Menoch. consi. 389. nu. 8. lib. 4. Craue. consi. 197. nu. 13. & consi. 226.

Quæ requirant ad præscribendā seruitutē, vide Hartma. Hartm. c. 6. tit. de seruitutibus lib. 1.

In seruitutibus qs incipit possidere vel quasi & ꝑscribere à tpe ꝓhibitionis, si pp prohibitionē aduersarius cessauerit. Guid. Pap. sing. 107.

Vir potest amittere seruitutes fundo dotali debitas non vtendo, non tamen patiendo. Bar. in l. 26. §. maritum. ff. solut. matrimo.

Qua-

Qualiter dicatur seruitus constituta, & quæ requirantur, vt in ea procedat præscriptio, & quid sit probandum, vide Bart. in l. 1. §. denique. ff. de aqu. plu. arcend.

Seruitus dicitur, quando natura loci facit, vt aqua de loco superiori vadat ad inferiorem. Barto. ibid.

In seruitutibus præscribendis non requiritur titulus, & in his tantùm innitium possessionis inspicitur. Barto. in l. 1. §. si quis supra. ff. de itine. actuq; priuat.

Præscriptio decem annorũ, currit in incorporalibus sine titulo. Abb. consi. 6. lib. 2.

Hodie etiam in seruitutibus principaliter procedit præscriptio. l. fi. C. de præscr. long. temp.

Etiam in seruitutibus nulla præscriptio procedit, nec currit cum mala fide. l. 1. §. caput. & ibi. glo. ff. de aqua quotidiana, & æstiua.

Seruitus intentata per interdictum vti possidetis, potest iungi cum proprietatis causa, vt simul procedatur, hoc verum in prima instantia; secùs in causa appellationis. Afflic. deci. 155. & sic possessorium retinendæ conuenit cum petitorio super iuribus incorporalibus, & possunt in prima instãtia cumulari. Affl. ibi.

Exceptio aliquarum seruitutum in contractu venditionis, facit rem venditam liberam ab omnibus alijs seruitutibus non exceptis, etiam habentibus causam continuam. Afflic. decisio. 298.

In venditione rei videtur tacitè imposita seruitus, vt ipsa res sustineat onera permanentia, quæ contrahentes viderant, & sciuerant; secùs in seruitute, quæ non habet causam continuam. Afflic. d. decis. 298.

Venditor ex necessitate decreti vendens domos, in quibus est fons potest reseruare sibi aquam, vt fluat ad alias eius domos, sicut prius consueuerat, minori tamen pretio constituto. Capic. decis. 187.

Quælibet res vendita libera dicitur, nisi seruitus sit imposita; sed in vltima voluntate proceditur alio modo. Capic. decis. 187. nu. 5. & seruitus debita prædio acquisito, transit cum prædio. ibi. nu. 6. vide Bart. in l. 1 ff. si seruitus leget. iura enim realia accedunt rei sine aliqua expressione. l. 43. ff. de contrah. empt.

Seruitus imposita videtur per testatorem, aut venditorem, eo ipso quòd legat, seu vendit domum sustinentem onera permanentia, maximè inter sciẽtes. Capi. d. deci 187. & domus franca, & libera vendita, an seruitutes antiquas sustinere debeat, vide Afflic. decis. 298.

Seruitus oneris permanentis eadem perdurare debet, quæ reperiebatur existens tempore diuisionis, legati, seu venditionis. Capic. d. decis. 187. nu. 12.

Seruitus habens causam discontinuam, nempe aditus, & itineris in contractibus inter viuos non videtur imposita, nisi expressè fit actum. ibid. num. 13.

Possessio non dicitur liberè tradita iuxta contractum, si in ipsa sit seruitus, quia tunc agitur ad interesse totale quasi res tradita non esset Capic. d. decis. 187. nu. 15. verùm tradens rem, quæ alteri debet seruitutem, dicitur tradere possessionem vacuam, sed non liberam. Bart. in l. 68 §. fundo. de leg. 2.

Clausula instrumenti, cum vijs, & accessibus suis vsq; ad viã publicam, quid operetur, vide Capic. decis. 187. nu. 17. & quid de clausula, quod dat fundum francum, & liberum, vide ibid. num. 17.

Seruitus eundi, & redeundi censetur constituta per illa verba, cũ suis introitibus, & exitibus. Craue. consi. 105. nu. fin.

Seruitus non subintelligitur in venditione, nisi exprimatur: fallit in casibus, de quibus per Boer. decis. 322. nam regulariter vendens rẽ præsumitur eam liberam vendere ab omni seruitute. Dec. consi. 483. nu 14. & si reperiatur debere seruitutem tenetur de euictione, licèt illam non promiserit. ibid. nu. 15. 18.

Si duo habeant communem curtem, aut viam, vel alteri seruitus debeatur per fundum alterius, & vnus emerit prædium iuxta suum ad quod trahit vsum viæ, hoc facere potest; nullum enim fit præiuditium vicino: quoniam postquam ingressus est prædium, cui seruitus viæ debebatur, per eundem fundum poterit ire ad alium fundum emptum, cui seruitus non erat debita. Boer. d. decis. 322. nu. 11.

In alieno territorio nõ est licitum aliquid apodiare pro ponte faciendo; quia aliquid facere in fundo alieno domino inuito est prohibitum. Marc. q. 120. & q. 582. par. 2.

Si ꝓmisi tibi in fundo meo nõ facere opus, ista obligatio nõ trãsit ad emptorem. Bart. in l. 3. §. opus. ff. de alienat. iudi. mutan caus. fact.

Venditor tenetur de seruitute si sciuerit, & non monuerit emptorem, licèt dixerit se nolle de seruitute teneri. Bar. in l. 1. §. vẽditor. ff. de act. empt. vide d. §. vẽditor, & l. 40. ff. de act. empt.

An alienato prędio dominãti, vel seruiente extinguatur seruitus, vel transeat cum re, vide Bart. in l. 136. §. si quis ff. de verbo. obliga.

Si dubitetur an domui venditæ debeatur seruitus, vel ipsa debeat fit interpretatio, vt potius ei debeatur, quàm ipsa domus seruitutẽ debeat l. 33. ff. de contrahen. empt. & vendi. vide tamen l. 75. ff. de euictio.

Qui hoc modo tradit, vti optimæ, maximęque sunt ædes, non hoc dicit, seruitutẽ illis deberi, sed hoc solùm ipsas ędes liberas esse, & nul

li seruire.l.99.ff.de verbo. & rer.significa.

Confessoria agens, non potest vti iure suo lite pendente.Capic.decis.209.nu.14.

In seruitutibus agens debet probare se dominum prędij dominantis,vel seruientis,verùm quia hoc in casu dominium venit incidenter probãdum,probata possessione,vel quasi de præsenti,quis præsumitur dominus.Guid. Pap.quæst.28.

Agens negatoria contra illum,qui est in possessione,vel quasi seruitutis, debet probare rem esse liberam ; aliàs secùs.Guid.d.q.28.num.3.

Practica articulandi seruitutem describitur per And.Gail.obser.66.lib.2.nu.5.& 6.

Si qs habuerit in riuo clusam per aliquos dies, si fuerit spoliatus sua possessione,debet restitui,& reintegrari.Craue.consi.124.

Agens cõfessoria,vel negatoria pro seruitute,dr̃ agere ad ius,& patiẽtia venit officio Iudicis. Bart.in l.2.§.& harum.ff.de verb.obliga.nu.3.

Qñ plures hęredes agunt,vel conueniuntur pro seruitute,quid iuris,vide Bar. in l.2.§.& harũ, nu 9.ff.de verbo. obliga.

Seruitus potest pluribus insolidum constitui, & sententia lata pro vno ex pluribus hæredibus agenti ad seruitutem constituendam actione personali, non prodest alijs ; secùs si egisset actione confessoria ad constituẽdam.Bar. d.l.2.§.ex his igitur.

Sententia lata contra vnum ex pluribus hæredibus pro seruitute , non nocet alijs. Barto. ibid.num.15.

In seruitutibus qualiter formetur libellus , & quæ sint probanda in illis, vide Barto. in §. æquè , instit.de actio.

In causa seruitutis prædij cõmunis , quod vnus ex socijs impedit ab alio repetit, & vnus defendens causam prodest alteri: quia sentẽtia datur prædio.l 33.ff de nego gest.

Pro seruitute constituenda, vel non constituenda proditæ sunt actiones in rem,in omnibus seruitutibus,& in his agit etiam ille,qui possidet.§.æquè,institu.de actio,vide glo.ibid.

Hæres potest obscurare ædes legatas (non in totum) eleuando ædes depressas,quæ sibi remanserant.Capic.decis.187.nu.2.& 9.

Potest constitui seruitus ædificio futuro , non vt statim sit seruitus, sed obligatur constituens ad eam constituendam. Guid. Papon. quæst.267.

Vicini possunt collectam imponere pro puteo reparando , vel via reficienda , & possunt eam collectam imponere propria auctoritate,quia concernit tantummodo illos, qui sunt in vicinitate.Guid.Pap.q.444.

Aedificare in suo quando non liceat , & emens solum eo pacto , quòd ibi non ædificet , si ille iterum vendat, an istæ tertius ædificare possit , & ęmulatio quando impediat quem ædificare , vide Boer. decisio.320. & intra tit.de ædificijs.

Libera , & allodialis vna quaque res præsumitur in iure. Ios. Ludo.decisio. Luc.14. num.6. & 8.ideò omnia in ædificando cẽsentur permissa , quæ non reperiuntur prohibita.l.7. C de Religiosis.

Aliquid ad ęmulationem facere non licet,& videtur factum ad ęmulationem , quando facienti nihil prodest , & cæteris nocet. Franc. Marc.quæst.24.

Altius quis potest extollere in suo vsque ad Cęlum , nisi quando extollit ad ęmulationem. Vincent.de Fran. decisio. 223. Hiero. Mago. decisio. Luc. 29. vel animo nocendi. Mago. ibi.d. decisio. 9.

Aedificans in suo , & opus faciens licèt alteri noceat , nocendi animo tamen facere non pręsumitur. Hiero. Mago.decis.Luc.29.nu.fin.

Aedificare quilibet potest vsque ad Cęlum , nisi probetur seruitus, vel nisi ædificetur ad ęmulationem , vide Reg. cum ampliationibus , & limitationibus per Andr. Gail. obser. 69. lib. 2.

Aedificans non potest immittere aliquid in locum vicini, citra ius seruitutis.Craue.cõs.94.

Quisque potest in suo quod vult facere, etiam si ob hoc vicini lucrum cesset.l.1.§. deniq;,& §. sicut.ff.de aqu.plu.arcen.

Ius pasturagij habens illo moderatè vti debet , quia seruitutis iure,ciuili modo est vtẽdum, & cum minori alterius præiudicio,quam fieri potest.Fran.Marc.q 84.

Locus seruientis semel electus mutandus non est.Franc. Marc.q.567.

Nemo propria auctoritate seruitutem rectè constitutam deteriorem facere potest. And. Gail. obser. 67. num. 6. lib. 2. Crauet. consi. 226. num. 4.

Debens seruitutem non potest in prædio seruiẽte quid agere , per quod ius seruitutis impediatur.Crauet.consi 4.num.6.vide consi.226. num. 3. & 4. & consi. 292. num. fin. Menoch. de arbitra.cas.160.

Habens ius auriendi aquam ex puteo vicini , non potest vti ea seruitute de nocte,& si vtatur perdit illud ius. Ludo. Roma.sing.819.& habẽs seruitutem eundi ad domum per claustrum meum , hac seruitute non obstante , possum de nocte claudere ianuam, intelligitur enim quòd possit ire de die. Bart. in l. 15. C. commu. prædio.

Si ego sum in possessione habendi hospitalitatem in domo tua , vel immittendi ad depascendum animalia mea in tuam terrã, vel habendi

bendi seruitutē aliam itineris, viæ, vel alterius, & tu claudis domum, vel terram sepibus, vel alia clausura murorum, an sit mihi licitum rumpere, vel frangere ostia domus, vel sepes, & muros, vide Guid.Pap.sing.627. & Bar.in l.1.C.de interdictis.

Ille, qui permittit sibi parari obstaculum, videtur renunciare iuri suo, vt si quis permittat ædificari in loco, in quo sibi debetur via. Pet. de Raue. sing. 464.

Seruitutem qui debet, an debeat facere, vel sufficiat pati, vide Bar.in l.2.§.apud.ff.de aqu. plu. arcen. vbi distinguit.

Fundus seruiens licet diuidatur, non tamen diuiditur seruitus; sed modificatur, & licet res propria nemini seruiat; tamen secùs est in communi, & seruitus non retinetur pro parte; sed occasione partis pro solido retinet. Bar.in l.72.ff.de verbo.obliga.

Qui impedit mihi vti seruitute debita, vel præscripta tenetur actione, de qua in l.2.§.apud Labeonem. ff.de aqu.plun.arcen.

Qui non patitur etiam in suo opus naturale, vel quasi in pristinum statum reduci, pariter illa actione tenetur, vide §. item Iulianus eiusdem legis.

Clausula constituti in incorporalib. nihil operatur. Marc.q.422. nu.7.

Aedificia si fiant, vel arbores plantentur iuxta domum, vel prædium alienum, spacium quale relinquendum sit, vide Marc.q.500.quòd debeat esse spacium nouem pedum, scribit Azo in summa.tit. C.de ædifi.priuat.

Licitum non est in loco priuato aliquid facere, vnde putredo, vel fœtor in via fit. Marc. quæst.433.par.2.

Testis nobilis singularis ꝓbat in seruitute. And. Gail.obser.66.nu.11.

Quando seruitus constituitur in perpetuum est realis, non personalis: idem si sit constituta respectu certi, & determinati fundi, imò in dubio est censenda realis. Gom.Leo.decis.2. in decisio.diuerso. Tom.2.

Seruitus realis durat siue prædium dominans, siue seruitus alienetur. ibid.nu.fin.

Si seruitus sonet in simplex factum, non in ius, est personalis ibid.nu.3.

Socius non potest seruitutem imponere communi prædio, & si alius, qui non ratificauit moriatur relicto hærede, an sufficiat si hæres ratificet, vel requiratur, vt primus iterum seruitutem confirmet, vide decis.31. Rot.Auen. in decisio.diuerso. Tom.3.

Causa seruitutis allegata debet esse certa, intelligibilis, & cohærens. Crauet.consi.226.nu.3.

Si habens domum liberam, emat ortum debentem seruitutem, & eum cōiungat cum domo, nō propter hoc domus debebit seruitutē, & ècontrà. Cassa.in consuet. Burg.tit. *des droicts* Rub.4.§.25. sed an augmentum rei sit eiusdē naturæ, vide ibid.

De materia seruitutum vide per Bar.in l.1.titu. C.de seruitu. & aqua.

Seruitutes perpetuæ, quæ sint, quæ continuæ, & quæ discontinuæ, vide Bart. in l.27.ff.de seruitut.rustico. prædio.

Seruitutem habens non potest in ea constituere vsumfructum, nec aliam seruitutem, quia propriè seruitus non dicitur esse in bonis nostris. Bar.in l.1.ff.de vsufruct.lega.

Concessio priuati, vel inferioris à Principe continens meram facultatem facti, vt si dicatur concedo tibi facultatem eundi, præsumitur ꝑsonalis. Bar.in l.pr̄.ff.de seruit.leg.nu.7.& 8.

Si promitto tibi non ædificare in tali fundo, & vendam fundum, an emptor possit ædificare, vide Bar.in l.23.ff.de oper.nou.nuncia.

Seruitutes sunt iuris, & nō facti. Bar.in l.si is, qui pro emptore.ff.de vsucapio.nu.31.

Petens fundum videtur petere seruitutem sibi debitam. Bart.in l.23.ff.de verb.& rer.signifi.

Seruitutes vbi sunt duæ respectu eiusdē rei remissio vnius, non excludit remissionem alterius. Abb. consi.10.

Omnes seruitutes sunt indiuiduę, præter seruitutē vsusfructus. l.1.§. si vsusfru.ff.ad leg.Fal.

Lege Falcidia interueniente legata seruitus (quā diuidi non potest) non aliter insolidum restituitur, nisi offeratur hæredi æstimatio partis. l. lege Falcidia.ff.ad leg. Falcid. & l.is, qui.§. quædam legato. ibid.

Prohibita rei alienatione, censetur etiam prohibita seruitutis constitutio.l.7. C. de reb. alie. non alienan.

In seruitutibus realibus, & personalib.est locus publicianæ.l.23.§.si de vsufructu.ff.de public.

Proprietatis dominus, seruitutē prędio imponere non potest, per quam conditio vsusfructus efficiatur deterior, secùs si melior. l.19. §.fin.ff. de vsufructu.

Res ꝓpria sibi seruire nō pōt.l.5.ff.si vsusfr.pet.

Vsus aquę personalis est: ideò ad hęredē vsuarij non transmittitur.l.21. ff.de vsu, & habita.

Seruitutes cuilibet hæredum insolidum debentur, & quilibet insolidum tenetur.l.26.§. an ea.ff.famil.ercisc.

Euicta seruitute agitur ex empto, non de euictione.l.36.ff.de actio.empti.

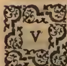
Qui constituit seruitutem in re aliena, obligatur personaliter euictionis nomine.l.46.§. si per alienum.ff. de euictio.

Per vsum vnius seruitutis, alia non retinetur.l. 17.ff.de aqu.pluu.arcen.

Contractus factus super seruitutē, in dubio dēt intelligi

intelligi secundum consuetudinem. d. l. 17. §. placuit.
Locus sacer medius impedit seruitutem constitui. ibid. §. sed loco.
Si fundus, qui meo fundo seruiebat legatus tibi fuerit me hærede instituto, non aliter à me tibi præstari debet, quã vt pristinam seruitutem recipias. l. 73. circa medium. de legat. 1.
Per rẽ legatã debet hæredi constitui ius eundi, sicut ibat testator. l. 83. §. qui fundum. eod.
Seruitutes pdij legati confusæ hęreditatis aditione, sunt restituendæ. l. 119. §. fundus. eod.
Hæres non potest retinere vsumfructum ppriæ rei legatæ, secùs in cæteris seruitutibus. l. 78. §. dominus, de legat. 2.
Seruitus seruitutis esse non potest. l. 1. ff. de vsu, vsufr. & habit. per legat. relic. & an seruitus sit in bonis, vel extra bona, vide glo. ibid.
Stipulatio seruitutis nullatenus diuiditur, quæ aut in totum tenet, vel in totum corruit. l. 72. & ibid. glo. ff. de verb. obliga.
Impositio seruitutis rei legatę sub conditione, irritatur conditione adueniente. l. 104. ff. de conditio. & demonstra.
In indiuiduis acceptilatio partis nullius est momenti. l. 13. ff. de acceptila.
Ea, quæ in partes diuidi non possunt, solida à singulis hęredibus debentur. Reg. 153.
Quando concessio, siue promissio fit alicuius iuris de vno prędio ad aliud, & non exprimitur iure seruitutis, sed verba sonãt in simplex factum, tunc non est concessio, aut seruitus realis, vel prædialis, sed est personalis concessio, & obligatio, quæ non sequitur fundi possessorem postea alienati. Hartm. Hart. c. 6. tit. de pactis, & transactio. lib. 2.

De seruitutibus vrbanorum prædiorum.

Venditor an, & quando possit imponere seruitutem, vt domus vendita seruiat domui retentæ, vide Capic. decis. 187. nu. 3.
Seruitus præstari debet per domũ legatã hęredi, seu p domũ retentam legatario, vel per vnum legatariũ alteri, proprietate legata. Capic. decis. 187.
Diuisione domus facta inter fratres, noua seruitus per alterum quæri non potest, de qua non est facta mentio tempore diuisionis. Capic. ibid. num. 11.
Furnum iuxta murum domus vicini ædificare non licet. Fran. Marc. q. 22. quid in furnello faciendo in pariete communi, vide ibid.
Licitum est domino domus inferioris facere ignem, licèt fumus ascendat superius, & ècõtrà, dummodo hoc non faciat causa iniuriæ, seu ad ęmulationem. Marc. d. q. 22. nu. 3. part. 1. & q. 482. part. 2.
Pactum, vt furnus certo loco non ędificetur, est validum. Marc. d. q. 22. nu. 7.
Artem exercere etiam in domo propria, cuius fętore vicini circumueniantur, non licet, minus licet vinum putridum, aut vrinam effundere. idem Mar. q. 23.
Ostium in muro proprio super solo vicini, tantum quantum stillicidium protenditur facere licet: item licet facere portam super viã publicã (etiam in priuati fundo) quatenus stillicidium protenditur, dummodo vicino nõ noceat. Marc. q. 24.
Reg. legis altius nõ habet locum, quando quis acquirit partẽ ædium ab eo, qui in sua parte habet fenestras respicientes in domo vẽdita, vide Excel. P. Tessa. decis. 216.
Stillicidium de iure cõmuni denotat proprietatem loci inferioris, nisi appareret de seruitute stillicidij. Marc. d. q. 24. nu. 2. vide q. 497. & 499. par. 1. & q. 484. par. 2.
Portæ antiquæ insersignia, quæ repetiuntur in pariete, quid significent, vide ibid. nu. fin.
Fenestras habentibus super ambulatorio, per qđ itur ad furnum, aquas proijcere (ẽt dũo soli innito) licet. idem Marc. q. 497.
Stillicidium in alienum immittere an sit licitũ, vide ibid. num. 4.
Subgrunda licẽt pẽdeat super solo alieno, ædificantis tamẽ remanet: ideò auctoritate propria destrui non debet. ibid. nu. 24.
Intra protectum stillicidij, an liceat aliquid facere p dñm domus, vel soli, vide Marc. q. 499.
Stillicidiũ arctari põt, protendi verò non, nisi domini prędij seruientis consensu. ibid. nu. 8.
Stillicidium si intra duas domos labatur, stillicidij dominus solũ incrustare tenetur. Mar. d. q. 499. num. fin.
Diruto ædificio, & collapso licet iterũ illud reparare pro vt prius erat, & appodiare. Hiero. Mago. decis. Luc. 29. nu. 10.
Domus vnius domini sustinens in parte onus alterius partis si vendatur, actus ille oneris ferendi transit in seruitutem: idem in seruitute tigni immittendi; ideò vendita domo seruitutes quoque oneris ferẽdi, & tigni immittendi venditæ, & constitutæ censentur; sed quid in alijs seruitutibus, vide Mago. decis. 137. Rot. Flor.
Vẽdita vna ex pluribus domib. vel parte vnius, non censentur seruitutes reseruatæ, nisi expressè sit dictum: fallit in seruitutibus oneris ferendi, & tigni immittendi: sed quid in alijs seruitutib. continuis, vide Mago. decis.

136. Rot. Flor. Excel. P. Tessa. decis. 216.

Qui debet seruitutem, ne prospectui officiatur, nihil facere potest, per quod officiat ad liberum, & gratiorem prospectum; idem in eo, q debet seruitutem respiciedi, seu prospectus, vide Gom. Leo. decis. 42. in decis. diuerso.

Vicino non licet habere fenestram versus vicinum, ad illius æmulationem. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 156.

Tigna in domum alienam quando immittere liceat, vide Menoch. consi. 157.

Habens ius hauriedi aquam ex puteo vicini, nō potest vti de nocte, & si vtatur perdit illud ius. Ludo. Roma. sing. 8 & 9. faciunt notata per Bar. in l. 15. ff. commu. diuidun.

Seruitutes pdiorum ideò dicũtur, quia vtrinq; prædia requiruntur. §. ideò, institut. de seruit. vrbano prædio.

Promittens, aut obligãs se vicino in domo sua fenestram non extruere per se, vel aliam personam, si deinceps domum vendat, emptor ob id obligatus non redditur, quominus fenestram extruat: quia illa obligatio personalis, non afficit rem. Hippol. sing. 334.

Solarium inferius habens, cui per diuisionem obtigit, nō tenetur pati solaria superiora habentes per inferius transire, nisi expresse dictum sit. Marc. de Mant. sing. 280.

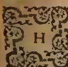
Dominus sum eius, quod protegit solum meũ, licet in meo solo non requiescat, & domus si vẽdatur, videtur vendita libera, si legetur, videtur cum seruitute aditus legata. Bart. in l. 47. ff. de dam. infect.

Clausura, quę est in medio duarum domorum alicuius, vẽdita vna illarũ, dẽt diuidi. Bar. ibi.

Inter ædes sacras, vel publicas, & ædificium priuatum debet esse spacium 15. pedum. l. 9. C. de priuat. ędi. vide l. 11. ibid. quid inter priuatos, & d. l. 11.

Vrbana prædia, & ædificia accipimus, non solùm ea, quæ sunt in vrbe, vel oppidis, sed si fortè stabula sunt: quia vrbanum prædium nō locum, sed materia facit. l. 198. ff. de verb. & rer. signific. ideò seruitutes, quæ ædificijs debentur, licèt in villa constitutę, dicuntur seruitutes vrbanorum prædiorum. §. prædiorum, instit. de seruit. vrba. prædio.

De seruitutib. rusticorum prædiorũ.

Haustu aquæ relicto, datur iter, sine quo quis non posset ire ad hauriendum. l. 9. ff. de seruit. vrban. prædio.

Ei, cui legatur vsusfructus fundi debetur via per alium fundum testatoris, etiã alteri legatum. l. 15. §. q duos. ff. de vsu, & vsufruct. lega.

Si quis viam ad fundum suum stipulatus fuerit postea fundum, partemuè eius ante constitutam seruitutem alienauerit, euanescit stipulatio. l. 136. §. si. ff. de verb obliga. sed quando extinguatur, vel non, & quando valeat stipulatio seruitutis viæ, vide l pen §. fin. ff. eod.

Seruitus itineris diuersa est à seruitute actus; ideò succumbens in prima, non repellitur à petitione secundæ. l. 11. §. si quis. ff. de exceptio. rei iudic.

Seruitus viæ intentata per interdictum vti possidetis, potest iungi cum proprietatis causa in prima instantia; secus in causa appellationis. Afflic. decis. 155.

Iter stipulatus quid habere debeat, vide Boer. decis. 322. nu. 13.

Vendito fundo non videtur venditus accessus ad eum, nisi agatur expresse: nec cogitur vẽditor pretio vendere. Capic. decis. 187. nu. 10.

Seruitus discontinua non præscribitur minori spacio, quàm centum annorum; ideò nisi eo tempore aquæducendæ seruitus, non præscribitur. Vincen. de Fran. decis. 183. nu. 12. And. Gail. obser. 66. lib. 2. vide tamen Io. Pap. lib. 14. tit. 1. arrest. 8. & 9. & supra ti. de seru. in gñe.

Ille, q debet in loco priuato seruitutẽ itineris, non tenetur reficere; sed tantùm pati. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des iustices* Rub. 1. glo. 2. ver. sed hic incidenter.

Seruitus eundi quasi possessio non acquiritur, nisi ex actuum frequentia, & ad minus 30. Natt. consi 69. nu. 7.

Via fundo Titij legata (qui legatum ignorans vendidit fundum) transit in emptorem, sed de ratione, vide per Marc. de Mant. sing. 410.

Libellus, in quo quis dicit sibi esse ius agendi, & eundi ad talem fundum, per talem fundũ pcedit. Bart. in l. 8. §. fin aũt. C. de bon. q libe.

Concessio priuati, vel inferioris à Principe cõtinens meram facultatem facti, vt si dicatur concedo tibi facultatem eundi, præsumitur personalis. Bart. in l. pater. ff. de seruit. legat.

Ille, qui habet ius ducendi aquam non potest facere arcum causa ducẽdi aquam, super iter alienum, nec is, qui seruitutẽ habet itineris, vel actus potest facere arcum, super alienum aquæductum. l. 11. ff. de aqu. pluu. arcend. August. Bero. quæst. 65.

Super riuo, qui sit alterius, vel dominij, aut iure seruitutis, an liceat alteri facere arcum, vel pontem causa aquæ ducendæ ad suum molendinum, vide August. Bero. q 65.

Sine permissu Principis aqua per viam publicã duci nō potest. l. 18 §. fin. ff. de aqu plu. arcen.

Seruitus aquæductus habet causam cõtinuam. Capic. decis. 187. nu. 4.

Aqua

Aqua iure seruitutis fundum meum semel ingressa, est mea: ideò non pôt alteri concedi, per eum, qui mihi debet seruitutem. Gasp. Cabal. milleloq.277.

Seruitus hauriendi aquam nō amittitur, si fons exaruerit. And.Gail. obser.60.lib.2.

Seruitus ducendi aquam per fundum alienum ad vtilitatem proprij prædij est fauorabilis; sed qualiter acquiratur præscriptione, vide Ioan.Pap.lib.14.titu.1.arrest.8. & 9. & vtatur in prædio alieno, etiam in præiudicium domini prædij seruientis, vide ibid.

Concessio aquæductus est realis; ideò ad hæredes transfertur. Dec. consi.262.& 483. Ludo. Roman.sing. 70.

Seruitus ducendi aquam non est realis, quãdo dictum fuit, quòd ducere possim aquam per fundum tuum vbicunque, & quandocunque voluero, quia natura seruitutis alteratur ex illis verbis, vbicunque, & quandocunq;: ideò hoc casu non transit ad hæredes meos. Fran. Cremen.sing.61.

Clusam molendinij per agrum alterius habẽs, potest ibi terram, & lapides capere ad clusam reaptandam. Marc.de Mant.sing.281.

Vicinus, qui habet fossam iure seruitutis in fundo vicini, si illa fossa repleta dat damnum ei, in cuius fundo est, cogitur eam reficere. l.2.§. apud Alphenum.ff.de aqua plu.arcen.

Aquam certo modo ducendi ius habens super alieno solo, causa maioris vtilitatis sine præiudicio domini, potest illam alio modo ducere. August.Bero.q.65.

Ius aquæducendæ si relinquatur habenti prædium vicinum, vt cum persona finiatur, dicitur seruitus realis, quæ tamen per exceptionem finitur cum persona, sed si relinquatur non habenti prædium vicinum, non est seruitus. Barto.in l.14. quidam.ff. de alimen.& ciba. legat.

De seruitutibus aquæducendæ, & de materia, vide infra tit.de fluminib. & aqua.

Locus publicus medius non impedit seruitutẽ imponi, neq; fundus meus medius impedit seruitutem itineris debitam vlteriori meo fundo. l.17.§.via, & §.licet.ff.de aqu. plu.arcẽ.

Multa pertinentia ad hunc titulum, vide in tit. ff.de itinere, actuque priuato, & tit.ff.de aqu. quoti. & æstima.

Potest cõstitui seruitus gestãdi, vel in tuo vuas præmendi, vel areæ ad frumenta, cæteraque legumina exprimendi, & vtendi. Hart.Hart. c.2.tit.de seruitutibus lib.2.

Seruitus pascendi in prædio alieno, non de facili præscriptione acquiritur, vide Ioan.Pap. lib.14. tit.1.arrest.4.& seqq.

De actione negatoria, & confessoria.

Ctionem negatoriam intẽtans, non tenetur necessariò probare dominium fundi, quando possidet; secùs si non possideat. Mysing.obser.19.cent.1.

Agens negatoria non præsupponit aduersarium conuentum possessorem. Io. Pap.lib.14.tit.1. arrest.2.

Negatoria actio cõpetit domino fundi, & incidenter debet probare se dominũ fundi, qui negat seruitutem debere, & est istius naturæ, vt ea agens debeat negare ius cõpetere aduersario, & nisi aduersarius probauerit ius sibi competere, an debeat succumbere, vide Guid. Pap. q.28.

Si agatur negatoria, vel confessoria inter duos, & constet Iudici illum, qui pro seruitute agit confessoria, vel seruitutem defendit in negatoria esse in quasi possessione seruitutis, tũc Iudex debet prohibere aduersario, ne eum impediat vti prædicta seruitute, vel quasi lite pendente, si autem ille nõ sit in quasi possessione, tunc Iudex prohibet eum vti pendẽte causa. Guid.Pap.q.578.

De his actionibus confessoria, & negatoria vide plenè per Ias.de actio.§.æquè, & Bart.in l. 15. ff. de oper.nou.nuncia.& in l.is, cuius dicto.ff.si seruit.vendi.

Negatoria agenti sufficit probare se dominũ, quod præstat probando se possidere solum, quod seruitutem debere prætenditur. Natt. consi. 70. Tom.1.

Confessoria, & negatoria competunt pro iuribus incorporalibus, & domino tantùm. Bart. in l.2.ff.si seruit. vendi.

Agens negatoria potest petere, quòd aduersarius prohibeatur vti seruitute, & cõdemnetur ad interesse. Bar.in l.2.C. de seruit.& aqua.

In confessoria, vel negatoria quando intentatur à non possidẽte veniunt fructus; sed imponitur silentium victo. l.5.§. in his, & l. 6.§. fin.ff.si vsusfruct. pet.

Actio confessoria, vel negatoria pro seruitute debet intentari cõtra dominum proprietatis, & non contra vsufructuarium. l. fin.§.fin. ff.de seruitu.

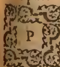
Pro eo, quod fit ex ædibus proprijs in communes, vel ècontrà, potest agi negatoria. l. 26.ff. de seruit.vrba. prædio.

In actione cõfessoria, vel negatoria contra reũ se non defendentem officium Iudicis est, vt cogat eum cauere se nullam nouitatem facturum, donec de iure suo doceat, & partes actoris sustineat. l.15.ff. de ope.nou.nunciat.

Cõfessoria si pro cõstituenda quasi possessione seruitutis

seruitutis agatur cõtra contumacem, ex primo decreto fit missio in locũ seruitutis, ex secũdo statuitur certum tempus, intra quod agat. Bar. sing. 2.
Vbicunq; quis habet vsum alicuius seruitutis, non ius seruitutis, subuenitur sibi per officiũ Iudicis, si impediatur. idem sing 55.
Libellus in confessoria quomodo formetur, vide per Bart. in l. 7. ff. si seruit. vendi. & in l. 15. nu. 13. de oper. nou. nunciatio.
Fructuarius non habet vtilem confessoriã pro seruitute. Barto. in l. 1. §. vsufructuarius. ff. de oper. nou. nunciat.
Aedificans si petierit remissionẽ nunciationis, & succubuerit, potest iterũ agere cõfessoria, vel negatoria pro declaratione iuris sui. Bar. in l. 5. §. si is, cui. ff. eod.
Possidens agens actione reali pro re incorporali, vt pro seruitute, debet ponere in libello, quod reus ipsum agentem inquietat. Bart. in l. 15. ff. de oper. nou. nuncia.
Vide de materia harum actionum in titu. ff. si seruit. vendi.
Fructuarius licèt non agat confessoria pro seruitute accessoria, tamen agendo pro vsufructu indirectò consequitur, quod mero iure consequi non posset. l. 1. ff. si vsusfruct. peta. vide l. 5. ff. eod.
Vsufructuarius extraneo procuratorio nomine domini nunciat nouum opus, domino non, sed poterit confessoriam intentare. l. 11 §. fin. ff. de oper. nou. nuncia.
Qui habet seruitutem viæ reficiendæ, non nunciat nouum opus, sed debet confessoriam intentare. l. 14. ff. eod.

De pascuis, finibus, ac nemoribus.

Pascua sine affidatione per noctẽ, & diem depasta, an debeantur per dñm animalium, & quando, vide Afflict. decis. 290.
Affidandi ius pascendi, an præscribi possit per longissimum tempus, vide Afflict ibid.
Pascuorum vsus per longissimum tempus, an noceat Domino territorij, vide ibid.
Antiquæ consuetudines seruari, & attendi debent in montibus, pascuis, & aquis. Boer. decis. 125. nu. 5. Crau. consi. 154.
Ad probãdam seruitutem pascendi pecoris, requiritur tps, cuius initij memoria nõ existat in contrarium. Mysing obser. 54. cent. 4.
Præscriptione etiam longissima non acquiritur ius pascuandi, quando homines, seu custodes bestiarum contenderant, & contradixerant aduersus custodes animalium illius loci, qui vtebatur pascuis alienis, vt ne depascerentur eorum animalia. Cranet. consi. 292. & tale ius non leniter acquiritur. Ioan. Pap. lib. 14 tit. 1. arrest. 4.
Obseruantia interpretatiua multum operatur ad probandum fines locorum, quæ consuetudo, vel obseruantia longum tempus non requirit. Menoch. consi. 21. nu. 15. vol. 1.
Fines loci in antiquis, possunt rectè probari solis verbis enunciatiuis, per libros sensus, & per solutionẽ onerũ, vide Menoch. d. cõs. 21.
Fines inter cõitates præscribuntur possessione tacita, & quieta 30. annorũ, vide ibid. n. 21.
In pascuis, pontibus, aquis, & huiusmodi standum est antiquitati. glo. in verbo sicut. c. 2. de pac. canstant. in vsib. feud.
Vniuersitas ex vna volens territorium, quod seruiuit pascuis animaliũ antiquissimis temporibus infeudare, nempe, quod pro animalibus quid soluatur, & ipsorum animalium domini particularium ex altera negantes, quid iuris, vide Capic. decis. 152.
Licèt ius pascuandi sit præscriptum, tamen tale ius non impedit reductionem terræ gerbidæ ad culturam faciendam per homines territorij, cõtrà quos ius pascẽdi fuerat præscriptum. Crau. consi. 292. nu. 4.
Castrum si contendat cum alio de pascuis, non possunt hoĩes vnius castri testificari pro vniuersitate, nã effectus est singulorum, licèt nomen sit vniuersitatis. Capi. deci. 152. limita tñ vt ibi, vide Io. Pap. lib. 13. tit. 2. arrest. 2.
Vniuersitas alicuius loci prætẽdens pascua, seu ius pasculandi, aquandi, & lignandi in territorio alterius iure cõionis antiquissimæ, debet manuteneri lite pẽdente quo ad pascua, & ius aquandi, in reliquis nõ. Capic. deci. 189.
Pascua, quibus, ciues pro vsu eorum animalium solent vti, vniuersitas vendere poterit pro solutione functionum, ac aliorum debitorum concurrente maiore parte hominum ipsius vniuersitatis, ac ferè omnium solo Barone contradicente tanquam primo ciue. Vinc. de Fran. decis. 197.
An maior pars vniuersitatis possit statuere circa pascua, contra antiquam consuetudinem, vide ibid. d. decis. 197.
Sententia lata cõtra Dominũ directum super finium restitutione Vasallis præiudicat, & talis sñia per cursum centum annorum censet ratificata ab vniuersitate, & hominum loci. Hiero. de Monte. in suis quæstionib q 26.
Domini locorum cõfines territorium mutare, vel variare, aut diuidere possent, & ad hoc faciendum Iudices dare. ibid. nu. 19.
Confines finium per spacium 40 annorum non possunt præscribi; secùs per spacium centum annorum. ibid. nu. 36.

Villæ, & vniuersitates, ac communalia vnita si separentur, & eximantur, & non fiat diuisio communalium, poterit fieri diuisio altera illarum separata petente, quo ad illa bona cōmunalia existentia tempore separationis tantùm. Borg. Caual. decis. 4. part. 2. de contract.

Diuisio communalium, & iurisdictionum non potest fieri, nisi à Superiore, vel de licētia Superioris. idem Borg. d. decis. 4.

Pascua, & herbæ de iure communi sunt Dominorum territorij: ideò allegans contrarium probare tenetur, cùm habeat præsumptionē iuris contra se. Vincent. de Fran. decis. 301. par. 2. Ioan. Pap. lib. 13. titu. 2. arrest. 1. imò qđ sint vniuersitatis, scribit Crau. consi. 154.

Qualiter homines habentes pascua communia debeant illis vti communiter, & quid de nemoribus communibus, vide Ioan. Papon. d. arrest. 1. ibid.

Habitantes in alieno loco non possunt esse participes prædiorum eiusdem loci, quæ diuidi solent inter antiquos, & originarios Ciues, seu municipes descendentes ab illis primis acquirentibus. Menoch. consi. 390. lib. 4.

Seruitus pascendi pecora qualis sit, & dicatur impediri, vide per Hartm. Hartm. cap. 5. titu. de seruitutibus.

Seruitus pascendi pecora, & alia animalia de iure Ciuili habet causam discōtinuam: ideò facultas pascendi non præscribitur, nisi tanto tempore, cuius initij memoria non existat: nisi annuatim esset præstitum aliquod tributum; tūc enim probata solutione cum cursu decē annorum, dicitur seruitus acquisita. Guid Pap. q. 573. vide Cassa. in consuetu. Burg. rit *des forests* Rub. 13. §. 5. glo. 3. & supra tit. de seruitutib. in genere.

Communitas alicuius loci est fundata de iure communi super pascuis, & herbagijs absque exhibitione tituli. Fran. Marc. q. 209.

Seruitus pecoris pascēdi realis dicitur, & quòd pascua in certa parte anni prohibeantur, statuto fieri potest. Marc. q. 223.

Pascuis vti moderate iuxta patrimonij vires vnumquenque oportere, scribit Marc. ibi. nā ius habens pascagij, illo moderatè vti debet. idem Marc. q. 84.

In terris cultis, & seminatis post recollectā pascua sunt cōmunia: idem in pratis non clausis, quia si animalia intrent (nō data opera) ex se ipsis non est locus inquestæ, cùm faciāt secundum earum naturam. Marc. d. q. 223.

Possessio pascendi communitatis non probatur ex eo, ꝙ homines sint soliti pascere animalia. Iaco. Put. decis. 26. lib. 2.

Valet cōsuetudo de pascendo animalia in territorio, aut fundo alieno. Dec. consi. 550. & ius pascendi præscribitur spacio 40. annorū, qñ tale ius acquiritur personis, & non ꝑdijs dominantib. Crau. consi. 40. nu. 4. & 5.

Pascuo communi vti quis debet solùm pro modo possessionum, quæ ibi in vicino habet. Crau. consi. 60. vide consi. 154. & pascua diuidi debent pro rata prædiorum, & eorum necessitate, vbi de vsu pascuorum quæstio est. Craue. consi. 154.

Pascua quomodo diuidi debeāt, vide Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 245. an vsus pascui, siue ipsius pascui diuisio peti, & fieri possit, vide Excel. P. Tessau. decis. 71. & quomodo fiat, vide ibid. decis. 72.

Bona inculta, & gerbida locorum debent pertinere ad illos locos, pro quorum vsu sunt destinata, etiam si loci sint eiusdē parochiæ. Crauet. consi 154. & æqualiter probetur negatiuū ius, puta quòd quis non possit colere pascua in tali manso, vide Crau. ibid. nu. 2.

Pro pastu pecoris duæ competūt actiones, vna datur quando animalia alicuius ab eo depasta sunt in fundo alterius frumētum, hordeū, vel in quoscunq; fructus damnum dederint, nam tunc dominus animalium tenetur hac actione ad interesse, alia actio consideratur in factum de pastu pecoris, quando fructus alterius cadunt in fundum vicini, qui immittit sua animalia ad pascēdum illos fructus, de quibus actionibus vide per Ioan. Crisp. de Mont. in suo tract. termino. actio. post las. de actio. num. 162.

Ius pasturandi est species seruitutis realis; ideò non ꝑsumitur, nisi probetū. Dec. cōs. 483. n. 13.

Pascua deputata ad vsum fundi in legato fundi continentū. Dec. consi. 655. nu. fin. Menoch. consi. 140. vol. 2. nu. 33.

Ius pascendi animalia concessum communitati solùm pro eius animalibus, nō potest alienari, & concedi pro alienis. Dec. consi. 667. tamen si alienetū, licèt alienatio sit nulla, non ob id alienans incidit in pœnam. Dec. ibid.

Quod est intra fines alicuius territorij, præsumitur esse de finibus illius territorij, cuius sunt fines. Cassan. in consuetud. Burg. ti tu. *des mais mortes* Rub. 9. §. 4. glo. 1. vide tamen Rol. consi. 46. vol. 3. nu. 67. versic. pariter. Menoch. consi. 21. volum. 1.

Alueus à flumine derelictis cui acquiratur, vide Natt. consi. 55. Tom. 1.

Quando est controuersia de confinib. territorij, quis obtinere debeat, & quę probationes admittantur, vide Natt. consi. 672. & consi. 673. & supra tit. fin. reg.

Quando diuisio finium communium nō possit fieri in præiudicium aliquorum de vniuersitate, vide per Menoch. consi. 80. vol. 1.

Ea est augmēti natura, vt pertineat ad eum, ad quem pertinet res ipsa principalis, cùm rei principalis naturam sequatur. Menoch. cōsi. 301. num. 143.

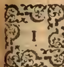
Quis tenetur de pastu pecoris sui, quia tenetur soluere æstimationē dāni. c. 4. ex. de iniurijs.

De pascuis publicis, & priuatis, vide titu. C. de pascu. publi. & priua. lib. 11.

Actio de pascuis pecorum non habet locum, quādo fructus mei, qui cadunt in alieno depascuntur, sed ad actionem in factum recurritur. l. 15. §. fin. ff. de præscript. verb.

Immittens animalia in pascua Principis, ipsa animalia perdit. l. 1. C. de fundis, & salt. lib. 11.

De venatione, piscatione, metallarijs, & metallis.

IVs venandi seruitute constitutū inter seruitutes reales numeratur; ideò transit ad hæredes, sed quomodo ꝓbetur hæc seruitus, vide Aud. Gail. obser. 66. lib 2.

Seruitus venandi est discontinua, quia facta, seu actus hominis sunt discontinui, ideò non præscribitur, nisi tanto tempore, cuius initij memoria nō extet in contrariū. Gail. ibi. n. 7.

De iure venandi, & de sylua venatoria, & an dominis syluæ seruitutem venandi deteriorem facere possit, vide obser. 67. lib. 2. eiusdem.

Venatio militiæ comparatur, & Principes venatione delectantur, venatorq; venationem [illegible]niat. idem ibid.

Fructus syluæ venatoriæ cuius sint, & vtrum cōmunis omnib. venatio sit, vide plenè. obser. 68. lib. 2. eiusdem.

An venatio, vel piscatio cùm sit, de iure gentiū possit prohiberi, vide Gramma. decis. 67. nu. 2. & 9. Fran. Marc. q. 529. Vinc. de Fran. decis. 158. negatiuā tenent Crau. consi. 314 & 317. Natt. consi. 375. & 604 Rol. consi. 9. vol. 2. vide Dec. consil. 197. & 271. Princeps tamen ex causa potest venationem prohibere. Natt. consil. 604.

Venatio dum ꝓhibetur subditis per Dominos dicitur illis fieri iniuria, quare datur cautela, vt id prohibeant per banna pœnalia, & si non contradicant, sed abstinent à venādo, Dñi cōstituuntur in quasi possessione prohibendi. Gram. deci. 67. vide Fran. Marc. q. 529. & ècontrà daē cautela subditis, vt à tali banno reclament. Grammat. d. decis. 67. num. 14. Marc. quæst. 529.

Si Dominus faciat statutum, ꝙ nullus possit venari in aliquo loco, non valet tale statutum, nisi interueniat cōsensus eorum, quorum interest. Hart. Hart. c. fin. tit. de seruitutib. lib. 2. post Dec. consi. 197. Bal. consi. 410. par. 5.

Venari in alieno territorio sine guarena non licet, nisi ad vrsos, apros, & lupos. Guid. Pap. q. 218. imò licet, nisi Dominus territorij prohibuerit. Fran. Marc. q. 303. vide q. 529.

Columbos capere in columberio alieno, furtū est. Marc. d. q. 303. & q. 529.

Venatio nobilibus est permissa; non autē rusticis, præter ad lupos, apros, & vrsos. idem Marc. d. quæst. 303.

Venationis quot genera sint, & an sit Clericis permissa venatio, vide Marc. q. 529.

Tres sunt species venationis, & venatio, quæ fit in syluis, & saltibus occidendo feras, vel aues sui natura regulariter est permissa, sed quando Clericis sit interdicta, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas 413.

Communitas ex præscriptione potest sibi ius prohibendi de nō venando acquirere. Dec. consi. 197.

Ius piscandi, & venandi competit iure Naturali, & non potest prohiberi, nisi alicui sit ius quæsitum in certo loco ex longa consuetudine, vel priuilegio. Dec. consi. 271.

Piscandi ius potest competere ex longo vsu. Dec. ibid. num. 14.

Dominus agri non potest agere contra venatorem, qui aliquid accepit in suo agro ad tradendum illud, quod accepit eo inuito; sed tantùm competit actio iniuriarū. Natt. cons. 375 nu. 6. Rol. consi. 9. vol. 2. secùs si fuerit facta inhibitio ꝑ Iudicem. Rol. d. cōsi 9. in fine.

Licitū est cuilibet aucupari, & venari volucres, & bestias feras, tàm in publico, quàm in priuato, tàm in suo, quàm in alieno fundo, potest tamen dominus fundi prohibere ingredientem venandi causa excepta venatione animalium, quæ damnum inferre possunt. Hart. Hart. c. 7. tit. de seruitutib. lib. 2.

Venādi ius acquirit quis præscriptione, si prohibeat alios ire venatum, qui per tempus cōmodum ad pręscribendū dctæ prohibitioni acquieuerint. Natt. consi. 522. & 523. nam ius venandi inter seruitutes prędiales censetur esse, vide Hart. Hart. c. 4. tit. de pscriptionib.

Consuetudine quis acquirere potest, ne aliquis possit piscari in flumine, quando ille solus piscatus fuerit pluribus annuis, & alios prohibuerit sciente, & non contradicente populo. Rol. consi. 5. nu. 68.

Cuilibet licet venari, & capere feras damnosas, exceptis aliquib. temporibus: item cuilibet licet piscari in aquis, & fluminibus publicis, vide antiq constitutio. Sabaudiæ. tit. de venatio. & piscat. lib. 3.

Ius venationis, seu piscationis non potest prohiberi, nisi tale ius esset præscriptum percipiendi annuum centũ. Crau. cõsi. 314. vel aliter cõuentũ esset ex trãsactione. Cra. cõs. 317.

Quia portus, & flumina omnia publica sunt, ius piscandi omnibus commune est: fallit in casibus, de quibus vide per Hartm. Hartm. c. 3. tit. de seruitutibus.

Seruitus iuris piscandi quid, & quomodo acquiratur, vide ibid. c. 4.

Licèt ius piscandi sit commune in flumine; tamen hoc limitatur sex in casibus, de quibus, vide per Cassa. in consuet. Burg. tit. *des forestz* Rub. 13. §. 2. glo. 1. nu. 22.

Facultas piscandi in Mari, licèt omnibus competat; id tamen verum est, nisi alicui sit ius quæsitum ex longa consuetudine, vel priuilegio. Rol. d. consi. 5. nu. 69.

Barones non possunt prohiberi piscari in suis terris, nisi aliter seruetur de consuetudine. Guid. Pap. q. 514. imò secundum Boer. piscationes sunt Domini loci; sed an possint præscribi, vide Boer. decis. 552.

Non licet in priuato flumine, vel lacu, aut stagno piscari. Boer. d. decis. 552.

Mineræ sunt ad exemplum thesauri, & inuentoribus propterea acquiruntur. Crau. cõsi. 209.

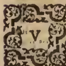
Metalla in loco priuati inuẽta sunt ipsius priuati, nisi quo ad decimã, quæ debetur Principi. Afflict. decis. 321.

Licèt prædiũ alterius ingredi non liceat inuito dño, tamen metallarij de publico deputati, possunt ingredi alienũ fundum, & data opera metalla quærere, etiam inuito dño. Hart. Hartm. c. 1. tit. de seruitutib. lib. 2.

Licentia tamen fodiendi alicui concessa, intelligitur sine alterius detrimento. ibid. d. c. 1. vbi plenè de materia.

Rex an possit dare licentiam quærendi metalla in fundo alieno inuito domino, vide Afflic. decisio. 321. nu. 6.

De vijs, & itineribus publicis, & priuatis.

Via publica vsi cõmunis non põt præscribi. Fran Marc. q. 216. n. 5.

Via publica occupata, per vicini fundum transire licet. Marc. quæst. 336.

Via publica omnibus est libera, & nemini prohibita: ideò nemo potest prohibere, ne quis vadat ad districtum alterius. Hart. Hart. c. 5. tit. de præscriptio. lib. 2.

Via publica militans, vel regalis dicitur, & viæ publicæ inter regalia annumerantur. Marc. quæst. 336. num. 17. & 18.

Viæ publicæ non nisi cum Principis consensu alterari debent. ibid. nu. 19.

Viæ publicæ vsus communis est, & via publica est imprescriptibilis. idem Marc. q. 385.

Cloacã facere, qua via publica deterior fiat nemini licet, neq; in eã aliquid fœtidum, aut turpe emittere. Fran. Marc. q. 497. nu. 12.

Via publica ad hoc, vt mutari possit quæ requirantur, vide Marc. q. 592.

Viam publicam construendi facultatẽ qui dare possint; & via publica, vt probetur nõ sufficit probare, quod publicè eatur, nisi & solũ publicum esse probetur. Marc. q. 593.

Via publica priuatorum est, licèt proprietas sit publica. ibid. d. q. 593.

Scalam, aut gradus super vicum, aut carreriam facere etiam in suo (si viæ publicæ noceret) nemini licet. Marc. ibid.

Viæ, & itineris locũ ex causa mutari posse, scribit Marc. q. 596.

Transitus innoxius nunq̃ denegãdus, ét si quis velit transire cũ exercitu; aliàs potest vis adhiberi, & bellũ indici vt habeatur, qñ iusta & necessaria cã subest. Natt. consi. 642. num. fin.

Vrinam, immũdicias, & vinum putridum in viã proijcere, prohibitum est. Marc. q. 483. par. 2.

Inter iter publicum, & priuatũ illa est differentia, quia iter publicum non hẽt exitum, neq; claudit; secùs in priuato. Marc. q. 671. par. 2.

Illa dicitur via publica, quę à publico incipit, & ad publicum desinit. Vincent. de Franc. decis. 142. num. 3.

Verbum iter, appellatione stratæ, seu viæ comprehenditur. ibid. nu. 5.

Passagium si debeatur alicui ponti, qui fuerit destructus, & postea mutatus, ac renouatus, an idem passagium debeatur nouo ponti tam quam loco primi surrogato, vide Ias. de act. in §. fuerat. nu. 10.

Quis non põt vsurpare portũ, vel porticũ publicũ sine Principis licẽtia. l. 19. C. de oper. publ.

Ad probandam viam esse publicam non sufficit probari per testes, quod publicè itum fuerit per omnes, & per longum tempus. Math. Mathesil. sing 92.

Nõ licet alicui super via publica de domo sua in aliam domum suam facere pontem, sine Principis auctoritate. Henric. Boer. in suis singularibus tit. auctoritas. nu. 10.

Viæ an sint publicæ, & qualiter intelligantur, & an possint auctoritate superioris tolli, vide Bar. in §. litorum, institu. de rerum diuisio.

Etiam per Principis rescriptum non licet occupare locum publicum ædificando contra decorem faciem Ciuitatis, nec allegari potest præscriptio. l. 5. C. de oper. publ.

Via

Via publica destructa succurritur Reipub. quia Iudex præcipit fieri viam per fundum vicini. Guid.Pap.q.444.nu.fin.& Boer.decis.322.nu. 9.Fran.Marc.q.336.

An pro commutatione viæ publicæ in aliū locū prædiorum priuati, debeat fieri recompensa de publico, seu à Principe, vide Marc. quæst. 336.

Viam pub. fluminis impetu, aut ruina deperditam vicini præstare tenentur: idem in fossatis Ciuitatis, nec tunc soluitur pretium à fisco: secùs tamen est in via priuata, quia tunc debet solui ab illo, qui petit seruitutē. Franc. Marc. quæst. 596.

De seruitutibus itinerum, & viarum, vide supra tit.de seruit.rustico. prædio.

Via publica neque mutari, neque claudi sine Principis, vel alterius (cui debet) potest. Marc. ibi.nu.15.& q.595.

Via publica numeratur inter regalia: ideò elaudens illā potest puniri. Marc.q.672.par.2. sed quæ dicatur via publica, quæ priuata, & de materia, vide in tit.ff.ne qd in loco publico.

Si vendo tibi fundum non videor vendere accessum ad illum, nec cogor tibi pretio vendere. Capic.decis.187.nu.10.

Vicinus cogitur vendere iusto pretio vicino viam ad fundum ipsius, si non potest alibi illam habere; secùs si alibi posset habere, licèt sit sibi prolixior, & remotior. Boer.deci.322. vide tñ ibi.& Ioan. Pap.lib.14.tit.1. arrest.3.

Via priuata si fiat in fundo vicino à prætereuntibus pretium soluēdum est, vt quando fit in agro proximiori propter necessitatē. Marc. q.336.nu.3.& 9.

Negatur, vel eatur per fundum priuati, dominus in dubio semper vetare præsumit. Marc. d.q.336.nu.10.

Pontis partem in alieno territorio extendere, siue manumittere incōsulto territorij Domino, nulli licet. Marc.q.581.par.2.

Ne quid fiat, immittaturùe in via publica, aut itinere, quo deterior fiat datur interdictum, de quo per Io.Crisp.in tracta.termino.actio. nu.45.post volumen Ias. de actio.

Item competit interdictum de itinere, actuùe priuato illi. qui per fundum alterius ad fundum suum habet iter, vel actū cum iuerit saltem per 30.dies in anno.ibi.nu.69.

Viæ vicinales sunt priuatorum personarū: ideò ius congrui non impeditur, vbi est via vicinalis in medio duarū terrarum. Afflic.decis.62.

Quid requiratur ad hoc, vt quis dicatur in quasi possessione seruitutis itineris, vt obtineat in possessorio, vide Bart.in l.1.§. hoc interdicto.ff.de itin.actuq; priuato.

De refectione viarum vide infra tit.prox.

De via, & itinere publico, priuatoue reficiendo.

Ecclesia tenetur conferre pro refectione pontium, & viarum.l.7.C.de Sacrosanct.Eccles.nam Ecclesia habet immunitatem à sordidis, & extraordinarijs muneribus exceptis his, quæ pertinent ad refectionem itinerum, viarum, & similium.§.ad hæc Authen. de Ecclesiasti. titul.

Ad murorum reparationes an Clerici, & quando teneantur, vide Rebuff.in suis comment. tract.de sentent.prouisio.art.3. glo.7.

Munitio viarum, & aggerum debet fieri expensis possessorum pro quantitate patrimonij.l. si C.de immunita.nemini cōcedenda, lib.10. Anto. Corset, in suis singularibus litera M. sing. munitio.

Via publica, vel priuata, per quos fieri, vel refici debeat, vide Bar. in l.2. C.de immunita. nemini concedenda.

Quilibet debet munire ante domum suam, non autē debet fieri munitio de publico. Bart.ibi.

Vicini possunt collectā indicere pro puteo reparando, aut via reficienda Guid.Pap.q.444.

Illi, qui habent prædia prope vias, debent illas reparare. Fran. Marc.q.593.nu.6.

Ad quos pertineat reparatio viarum publicarum, & priuatarum habemus in hac patria decretum, de quo in antiq.constitutio.Sabaudiæ tit.de reparatio.& manutentio. viarū lib. 2. vide Cassa.in consuetu.Burg. tit. *des iustices* rub.1.glo.1.fol.59.Marc.de Mant.sing.162.

Via publica destructa refici debet à dominis domorum iuxta viam sitarum, nō à Republica, & si tales domini non sunt soluendo, tale onus spectat non ad Rempub. sed incumbit alijs vicinis.Ludo.Roma.sing.817.vide tamē. l.2.§. viarum.ff.ne quid in loco publico.

Refectio viarum pertinet ad vsufructuarium.l. 34.§. si quid.ff.de vsufruct.& quead.quis vta. & locator, & non conductor debet conferre pro via reficienda.Guid. Pap.q.444.

Ad constructionem aquæductus, vel portus, seu murorum refectionem quilibet conferre tenetur, non obstante dignitatis priuilegio.l.6. C.de oper.publi.

Qui vias publicas munit ad priuatam vtilitatē satisdare tenetur de damno infecto; secùs si ad publicam.l.31.ff.de dam.infect.

Viarū munitiones non personę, sed locorū munera sunt.l.14.§.viarum.ff.de muner & hono.

Instructio viæ publicæ, pontium, & stratarum inter sordida munera non numerantur, & ideò nemo excusatur ab ea.l.4.C. de priuilegijs

gijs dom. Aug.lib.10.Azo in summa tit.C.de oper. publi.

Vt liceat reficere viam publicam,vel iter publicum datur interdictum,de quo per Io.Crisp. de Mont.in suo tract.termino.act. post volumen Ias.de actio.nu.51.

Legatum incertum ad viæ refectionem factum valet, de quo vide per Menoch. de arbitra. lib.2.cas.188.

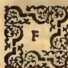
Sententia lata,vt pons,vel iter reficiatur,executioni mandatur non obstante appellatione, quia in his regulariter periculũ est in mora. Rebuff. in suis comment. super constitu. Reg.tracta.de senten.prouisio.art.3 gloss.7.

Via vbi penitus est extincta, de agro vicino fit via publica, & quando est ad tempus inaccessibilis, potest per fundum vicinum iri etiam inuito domino, & prohibente. Natt. consi. 642.

Si vi fluminis via publica amissa sit,vicinus proximus viam præstat,soluto pretio fundi.Rot. Auenio.decis.127.num.4. in decisio. diuersor. Tom.3.fol.121.

Vide de materia supra tit.prox.

De fluminibus,& aqua.

Flumina sunt Principis quo ad proprietatẽ, secùs quo ad vsum. Franc.Marc.q.385.& seq.ideó flu minum publicorum vsus primo occupanti conceditur, in parte tantùm occupata.idem Marc.q. 416.& q.38.par.2.

Flumina Regni sunt Regis, flumen tamen licèt perenne,priuatum esse potest.Afflic.d.decis. 388.& Vinc.de Fran.decis.183.

Aquæ,& flumina publica nõ nauigabilia existẽtia, vel transientia in territorio alicuius Domini,sunt ipsius Domini. Boer.deci.552.quia dicuntur de regalibus Principis.Marc.quæst. 40. & quæst. 386.

Postquam aqua ingreditur territorium alicuius Domini loci est priuata, & non publica, vel communis,quia per priuata territoria, vel locum discurrit.Boer.d.decis.552.nu.5.

Flumina priuata dicuntur, quando non currũt semper.Mar.q.416.nu.9.

Nauigare, & piscari in flumine publico omnibus licet.Marc.ibid.

In aquę concessione prima constitutio est spectanda, & antiquitati standum in aquis, & aquarum commoditatibus. Mar.q.560.nu.4.

Principem aquam habere venalem execrabile,quia aquæ publicæ vsus omnibus est communis.Marc.d.q.560.

Aquę fontiũ,quę Reipub.vsui sunt albergari,vel particulari cõcedi non possunt,nisi cum expressa,& speciali derogatione. Marc.q.561.

Aquarum decursus sunt Domini loci,& possunt albergari tanquam de Regal. quod est verum,quando tales riparia portant ædificia, vt pro molendinis,batitorijs, vel alijs similibus;alias secùs.Marc.q.562.par.1.vide q.500. eiusdem par.2.

Nauigãdi ius in flumine publico omnibus permissum est,nec prohiberi potest,tamẽ priuatus in eius territorio nauigationem, & piscationem prohibere potest, attenditur nihilominus super iure nauigandi,& piscandi consuetudo Marc.q.591.

Litora fluminum publicorum quo ad proprietatem illorum sunt, quorum prædijs adhærent,licèt vsus communis sit.Marc.ibi.nu.fin.

Flumẽ cursum habẽs inter duo territoria in dubio commune præsumitur, & vtrique Domino territoriorum competit iurisdictio.Marc. q.271.& q.345.par.2. vide Boer. consi.24. nu. 15.Dec.consi.244.Cassa.in consuet. Burg. tit. *des forests* rub.13.§.2.glo.1.nu.21.

Flumina in concesione castri, & territorij veniunt.Marc.ibi.& pertinent (si sunt publica) ad Dominos habẽtes merum,& mixtum Imperium.Boer.consi.24. nu.13.

Flumina in particulari sunt earum Ciuitatũ,per quarum territorium transeunt. Marc. quæst. 345. part. 2.

Aqua vniuersitatis conducta per rugias, & fossata præsumitur ex oneribus personalibus,& non realibus conducta,& acquisita: ideó ad omnes spectat.Borg. Caual.decis.22.par.2.

Pons potest esse vnius,& flumẽ aquarũ alterius, vide Ioan.Pap.lib.6.tit.10.arrest.fin.

Riuus non nauigabilis, nec alium faciens nauigabilem,non dicitur de regalibus : ideò licitum est vnicuique ex tali riuo aquam ducere ad prædia sua.Craue.consi.124.num.5.vel ad aliud opus.Craue.consi.204.& Dec. cõsi.244.

Quando riuus non est perpetuus, nec continuè fluuit,tunc non dicitur publicus; sed priuati iuris, & eius dominium ad eos pertinet, qui ab vtraque parte ipsius riui prædia possidẽt. Craue.d.consi.204 nu.3.& 17.

Aqua videt esse illius,cuius est locus.Dec.consi. 373.2.vol.

Flumen priuatum nihil tribuit per aluuionem; adijcere tamen potest supponendo. Bart. in tracta. de fluminibus.

Torentia,seu fossata agrorum, cur priuata sint, vide Bart.ibid.nu.3.

Fossata posita in confinio duorum prædiorum communia sunt.Bart.ibi.nu.4.

Fluminum publicorum communis est vsus; sicuti viarum publicarum, & litorum : ideò in his

his licet cuilibet ædificare, & destruere dum tamen hoc sine incommodo cuiusque fiat.l. 14.ff.de dam.infect.

Portus, & flumina sunt publica, ideò in illis ius est omnibus piscandi.§. flumina,instit. de acquir.rer.domin.

Aqua in nouum molendinum supernum duci quando possit, non obstante prohibitione domini molendinij inferioris, & quando nó, vide Afflic.decis.388.nu.11. Vincen.de Fran. decis. 183. & Barto.in l.1. §. & si vicinus.ff.de aqua plu.arcen.

Molendina cõstruere, & aquam ex flumine publico ducere, an quomodo, & quando liceat, vide Franc.Marc.q.40.nu.fin par.1. & q. 385. & infra tit.de molendinis.

Quis potest aqua sui molendini post eius vsum ad libitũ vti, licèt alteri noceat.Dec.cõs.244.

Aquam euntem è molendino vnius, non potest alius eam excipere eo inuito.Dec.d.cõs.244. nu.6.vide tamen Io.Ant.Trigo.sing.35.

Quando Ciuitas, vel municipium ex flumine publico vtitur aqua ad molendinum, nũquid particulares ipsius Ciuitatis, vel municipij possint diuertere aquam ex d.flumine, ad irrigandum eorum prata, vide Cassa.in cõsuet. Burg.tit. *des forestz* rub.13.§.2. gl.1.nu.5.& flumen priuatum quid sit, vide nu.8.

Quando habentes molendinum, vel prædia in loco superiori diuertunt aquam in præiudicium eorum, qui habent molendina in loco inferiori, quid iuris, vide Cassa.ibi.nu.8.

Ius ducendi aquam ad suum molendinum habens, an illud perdat, alueo mutato, vide Bar. in l.3.§.si aquam.ff.de aqua quot. & æstiua.

Flumen mutato alueo, si in pristinum alueum redeat, an prior Dominus ius portus, vel pedagij recuperet, vide Marc q.79.

Ius aquæ ducendæ consuetudine quæri potest, & sufficit allegare titulum, vt tale ius præscribatur.Marc.q.559.

Non valet concessio ducendæ aquæ in præiudiciũ alterius, quando ex tali concessione quis priuatur solito vsu aquæ.Marc.d.q.559.

Seruitus aquæ ducendæ quanto tẽpore quæratẽ, vide ibi.& supra tit.de seruit.rustico. prædio.

In ductu aquarum non solùm inspicimus principium aquæ, sed etiam loca vnde decurrit, & meatus vnde transit, & secundum vetustissimum aquæ decursum, & eius qualitatem iudicare debemus. Marc.q 560.

Remedia, quę competant ratione aquæductus, vel hauriendæ, vel pecorum ad aquam appulsus.vide per Marc.q.560 & 562.

Domini fundorum, vbi oriũtur fontes, possunt concedere aquam; tamen in hac concessione requiritur consensus illorum, qui ex inde habent vtilitatem, & vbi fontes essent in fundo priuato, requiritur consensus vniuersitatis, & pariter illorum, per quorum prædia fit transitus aquæ, imò requiritur etiam consensus Domini loci propter transitum. idem Marc. quæst.562.

Haurire aquam in fonte vicini, non nisi cum ipsius voluntate licere, habetur ibi.nu.fin,

Possidens aquam viuam in suo, vel aliam ibi conductam, nõ dicitur perdere possessionẽ, licèt eam ad inferiorem loca discurrere permitrat, nec inferior dicitur acquirere aliquã possessionem.Borg.decis.23. num.113 par.2. ratio, quia possidens aquam in inferiori loco descendentẽ à loco superiori, dicitur possidere iure familiaritatis, & facultatis; & non seruitutis, & dominij.ibi.Borg.

Aqua pululãs, & oriens ex loco superiori, & descendens ad locum inferiorẽ, dicitur esse domini loci superioris, & potest illam diuertere vbi vult, nisi inferior immiserit in alienum. Borg.ibi nu.113.Marc.q.562. vide Perillustr. D. P. Tessa. decis. 245. facit l. 22. ff. de aqua pluu.arcen.

Possessio aquarum non pręsumitur per rugiam, cauamentum, & buccellum factum, nisi proberur etiam cursus aquarum.ibi.Borg.n.116.

Fontem ex alterius fondo auertere venas aquæ in suo incidendo, vnicuique licet. Andr.Gail. obser. 69.lib.2.num.12.

Præscriptio non habet locum in his, quæ sunt meræ facultatis, vide Excellen. P. Tessa.decis. 245. num. 4.

Aquam discurrentem de publico per agrum meum, an possim contra veterem consuetudinem diuertere, vide Dec.consi.244.

Aqua ingressa territorium alicuius, ei licet de ea facere pro libito.Dec.ibi.

Idem si fit ingressa prædium meum, nã possum irrigando meum exsicare prædium vicini, Ioan.Anto.Trigo.sing.34. vide Perillust.D.P. Tessa.decis.245.

Aqua, quæ ingreditur fundum meum potest à me concedi ad libitum alteri.Dec.consi.373.

Aqua scaturiens in fondo meo, licèt fluxerit in fundum vicini per mille annos, ex hoc nõ dicitur acquisitum ius vicino, vt non possim sibi impedire cursum dictæ aquæ. Rol. consil. 53.vol.2.num.26.

Ex fundo alieno non potest duci aqua, nisi domino volente.l.4.& 6.C.de seruit.& aqua.

Sine permissione eius, cui seruitus prius fuit cõcessa (quando hæc secunda concessio priori foret nociua) non potest de eodẽ fonte aqua duci.ibid.d.l.4.

Seruitutem aquæductus habens, an possit eam alij concedere, vide glo.ibi.

Si quis

Si quis me impediat piscari in flumine publico, possum experiri contra eum actione iniuriarum, sed ipse poterit obtinere inhibitionem, ne ingrediar eius fundum. l. 13 §. si quis. ff. de iniurijs, secus tamen est in lacu priuato, & si ius piscandi fuit concessum à Principe. §. fin. d.l. 13. cum seq.

Fluminis cursum naturalem ad alium diuertere locum opere manu facto, est prohibitum. Guliel. Cassad. deci. 1 d. acquir. & rer. don i vide Fran. Marc. q. 559 589. & 597. tamen flumen ne innundet muniriones, & ageres facere licet. Marc q 112. par 2. vide infra tit. seq.

Ageres in proprio fundo struere non licet, quibus aqua pluuia nō solùm a solito cursu auertitur, sed etiam in fundum inferiorem cum magno illius fundi detrimento, immittitur. Menoch. consi. 393. nu. 28. lib. 4.

Quando aliquid fit in fluminibus, vt noceat alteri, quid iuris, vide Bart. in l. quominus. ff. de fluminibus, vbi etiam de aqua molendinorū, de quibus etiam vide infra tit. de molēdinis.

Naturalem cursum fluminis mutare non licet, nisi muniendo ripam si quis prædio suo consulat, sine magno incommodo vicinorum. l. 1. C. de aluuionibus.

Quando timetur damnum propter opus manu factum per vicinum, propter quod aqua pluuialis potest mihi damnum prædio meo afferre, possum contra eum agere actione, de qua pluuia arcenda, de qua vide per tot. tit. ff. de aqua plu. arcen. & tunc cogitur opus faciens illud destruere, vide Petr. de Rauen. sing. 864. & 865.

Si per publicum locum riuus aquęductus priuato noceat, datur actio ipsi priuato. l. 5. ff. ne quid in loco publico.

Immunditiæ in fluminis summitate lauari non debent, in præiudicium inferiorum vicinorum. Marc. q 563.

Manuteneri quis dēt in quasi possessione aquęductus, licet solùm semel in anno fuerit vsus: idem in aqua fontis. Marc. q. 588.

Aquam necessariam quis non debet alteri auferre. ibid. ideò ex quo aliqui consueuerunt vti aqua aliquorum fontium pro eorum vsu, debet seruari cōsuetudo, & non debet diuerti cursus aquę, secundum quod erat in æstate præcedenti. Marc. q. 588. nu. 14. vide q. 589.

Aqua per se defluens non inducit consuetudinem, aut possessionem, & natura agri est seruanda, vt semper inferior ager superiori seruiat, & qui recipit aquæ incōmodū, recipere etiā debet cōmodū aquę fluētis, quæ nō potest à superiori retineri, idē Mar. q. 589.

Possessio faciendi clusas in riuo non perditur ex eo, quòd clusæ perierunt, quia aliæ fieri possunt, & si quis fuerit spoliatus hoc casu sua possessione, quam habuit p paucos dies, reintegrari debet. Crauet. consi. 124. & possessio seruitutis aquæ acquiritur ex eo, quòd semel quis aqua sit vsus. Craue. ibid. nu. 7.

Aquæ cursus immutari non debet in pręiudiciū alterius. Craue. ibi nu. 8.

Ne quid fiat, immittaturùe in flumine, ripauè eius, quo nauigatio deterior fiat, datur interdictum, de quo per Ioan. Crisp. de Mont. in suo tracta. sermino. act. post volumen Ias. de actio. num. 48.

Ne qd in flumine publico, ripaùe eius fiat, quo aqua aliter fluuat, quàm priori ęstate fluebat, datur aliud interdictum, vide ibi. nu. 53.

Pro aqua quotidiana competit interdictum illi, qui per fundum alterius saltem vno die, vel nocte in anno retrò aquam duxit ad fundū suū, tunc si impediatur datur hoc interdictū, vide ibid. nu. 71.

Interdictum, de aqua æstiua pertinet ad eum, qui per fundum alterius vno die, vel nocte in æstate retrò duxit aquam in fundū suum, vt non possit prohiberi. ibi. nu. 72.

Item, de aqua ex castello ducenda competit ei, qui habet ius ducendi aquam ex castello, id est loco vbi in publico aqua recipit, vel riuo, vel alio loco. ibi. nu. 73.

Item, pro riuis purgādis competit aliud interdictum. nu. 74. item, vt liceat vti fonte. nu. 75. & pro fonte reficiendo. nu. 76. ibi.

Seruitus aquæductus acquiritur, si ex publico ducatur per spacium tempus, cuius in ij memoria hominis non extet in cōtrarium, si ex priuato flumine quando est aqua quotidiana, acquiritur per decennium. Franc. Marc. q. 590. & requiritur, vt quis credat se vti bona fide, & vetustas habet vim legis. Marc. ibi. nā bonam fidem, & vsum in aquæductus seruitute probare necessarium est. Marc. q. 591. requirit ēt scientia, & patientia aduersarij. ibi.

Aquæ ducendæ seruitus non præscribitur, nisi spacio, & tempore centum annorum secundum Vincent. de Fran. decis. 183. nu. 13. vide Bar. in l. 4. & 9. C. de aquædu. lib. 10.

Qualiter acquiratur ius ducendi aquā per prędium alienum, & post ius quæsitum qualiter dominus prędij seruientis debeat pati, vt ille, qui habet talem seruitutem illa vtatur. vide Pap. lib. 14 tit. 1. arrest. 8. & 9.

Præscriptio aquæ ducendæ interrumpitur per obturationem foraminum, ex quibus aqua ducebatur. Craue. consi. 134. nu. 19.

Seruitus ducēdæ aquę acquirit spacio decē annorū inter pśentes, & viginti inter absentes, cō currētibus scientia, & patientia illius, contra quem acquiritur seruitus. Crau. cōsi. 204. nu. 3.

Clusam

Clusam molendini per agrũ alterius habẽs, potest ibi terrã, & lapides capere ad clusam reparandam. Marc. de Mant sing. 281.

An super riuo, qui sit alterius iure seruitutis, vel dominij, liceat alteri facere arcum, vel pontem causa aquæ ducendæ ad suum molendinum, vide August. Bero. q. 65.

Arcus aquæ ducendæ causa super loco, in quo alteri seruitus itineris debetur, illo inuito iure non fit. August Bero. d. q. 65.

Aquam certo modo super alieno solo ducendi ius habens, causa maioris vtilitatis sine præiudicio domini, potest illam alio modo ducere. ibi. nu. 2.

Aquarum innundatione perditur dominium, & possessio Fran Marc. q. 79.

Agri innũdati aluei mutatione, ad priores dominos reuertuntur. Marc. q. 270 part. 2. quia flumina Censitorum vim habent. ibi.

Alueus nouus efficitur publicus, sicut est ipsum flumen: vetus verò dominis fundorum propinquorum cõceditur, idem de nouo alueo, si flumen in antiquum redeat, sed innundatio fluminis non mutat dominium fundi. §. quod si naturali, instit. de acquir rer. domin.

De fluminibus, & aquæductu, vide per Marc. q. 111. part 2.

Flumen quando alueum mutat, accessio noua dicitur. Marc. q. 112. nu. 5.

Flumina publica quæ dicantur, & quæ priuata, vide Marc. q. 344 par. 2.

Alueus propter enorme damnum diuerti potest, ibi. nu. 5.

Pontem super flumine facere, inconsulto Superiore non licet. Marc. q. 347. neque illum manumittere ad aliam partem inconsulto Domino. ibi. q. 482.

Pedagium, quod soluitur pro transitu pontis, cuius sit, vide q. 350. ibi.

Qui ex consuetudine, vel priuilegio habet potestatẽ cõstruẽdi stagnum, debet hoc facere citra præiudicium prædiorum vicinorum. Boer. consi. 24.

In fundo suo si quis aliquod opus faciat, pp qđ aqua pluuialis nocere possit fundo vicini, datur cõtra eũ actio aquę pluuię arcẽdę. Boer. consi. 24. nu. 34 vide Cassa. in consuetu. Burg. tit *des forestz* §. 1. glo. 2.

In riuo nõ potest ædificari sine licẽtia vniuersitatis habentis iurisdictionẽ. Crau. cõs. 204.

Licet diuertere aquã pluuialẽ vnà cũ aqua quotidiana per aquęductũ cõcessum à Principe, maximẽ si ita se habeat consuetudo. Menoc. consi. 43. vol. 1.

Flumine concesso, ripa fluminis nõ continetur. Menoch. consi. 395. nu. 28. lib. 4.

Quãdo pluribus ius hauriendi aquã cõceditur simul, ille haustus debet diuidi inter eos, pro modo, & arbitrio Iudicis. Ant. Corset. in suis singularibus litera A. sing. aqua, Bar. in l. 5. C. de aquæduct. lib. 11.

Aqua ex flumine publico ad irrigandum agros secundum mensuram agrorum diuiditur, nisi alicui aliter esset concessum. l. 17. ff. de seruitu. rusti. prædio.

Diuisio aquæ fit ad mensuram prędij dominãtis, non inspecta partium bonitate, vel necessitate. l. 25. ff. de seruit. rusti. prædio. tamẽ maior vtilitas præfertur minori in diuisioue aquarum. Excel. P. Tessa. decis. 245. nu. 8.

Aqua ex flumine publico debet duci seruata antiquitate, & nihil in pręiudiciũ possessorũ antiquorum est innouandum. Bart. in l. 11. C. de seruitut. & aqua.

Aquæductus publici, si trãseunt ad locũ priuatum, debent habere latitudinem 15. pedum, si per publicũ decem. Bart. in l. 1. C. de aquæductibus lib. 100.

Riuus appellatur pars fluminis, & est iuris publici, & non procedens à flumine, sed à fontibus, vel alijs venis, quando sit publici, & quando priuati iuris, vide Bart. in tracta. de insula §. & alia.

Si quis in fluminis publici diuerticulo solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem iure vti prohibet. l. 7. ff. de diuers. & tempo. præscrip.

Pręses debet cognoscere de nouis riuis in Ciuitate factis. l. 2. ff. de var. & extraord. cognit.

De ripa munienda.

Naturalem cursum mutare nõ licet, nisi muniendo ripam quis prædio suo consulat, sine magno incommodo vicinorum. l. 1. C. de alluuio. & palud.

Edictum, ne quid in flumine publico, ripaue fiat, non pertinet ad eum, qui ripæ suæ muniendæ causa aliquid facit in ripa publica, quod tamen relinquitur arbitrio Iudicis. l. t. §. sunt autem. ff. ne quid in flum. publi.

Clusæ factæ in flumine publico sunt dominorum, qui eas fecerunt, & in ripa vicini quis non potest immittere trabem, pro clusa facienda ipso inuito. Bartol. in l. 24. ff. de damn. infect.

Vt liceat ripam fluminis reficere, vel munire datur interdictum, de quo per Ioan. Crisp. de Mont. tracta. termino. actio. num. 55. post volumen Ias. de actio.

Ius ducendi aquam, an perdatur alueo mutato, vide Barto. in l. 3. §. si aquam. ff. de aqua quoti. & æstiua.

Flumē ne inundet munitiones, & aggeres face re, licitum est. Marc. q. 112. par. 2.

Licitum est in ripa fluminis se defendere, & facere reparationes, & defensiones, dum tamen nihil ædificetur intra alueum fluminis, nec per hoc impediatur fluminis cursus, qui accipitur in medio, seu magis profundo. idem Marc. q. 270. part. 2.

Licitum est auertere brasserias aquæ pro reducendo ad matrem fluminis. ibid. num. 2. tamen non est licitum diuertere aquam à suo solo. ibid. nu 4.

Quando quis patitur enorme damnum aggeres muniendo facere defensiones potest, & diuertere alueum, etiam alibi, quàm aqua fluebat præcedenti æstate. Marc. quæst. 344. nu. 5. part. 2.

Ripæ fluminum & si publici iuris sint respectu vsus, illarum tamen proprietas illorum est, quorum prædijs adhærent. Marc. quæst. 340. & q. 346 part. 2.

Non est licitum se appodiare in ripa alterius ibi ponendo aliquid, & si hoc fiat, domini (quorū prædijs adhæret) possunt illud euellere propria auctoritate, si sunt in possessione. idem q. 347 par. 2.

Opus, per quod aquæ cursus deterioratur in flumine publico nauigabili, vel non nauigabili prohibetur. idem Marc. quæst 348. vide supra tit. prox.

Ripa fluminis, non est de flumine. Marc. quæst. 582. par. 2.

De molendinis, & alijs ædificijs.

Licèt ob cōstructionem alicuius molendini alteri molendino præiudicium afferatur; tamen hæc nō est iusta causa impediendi molendinum construendū. Ozas. deci. Ped. 17. nu 3. vide Boer. decis. 125.

Aedificare in suo etiam construendo molendinum nulli prohibitum est, nisi obstet priuilegium, vel consuetudo Afflic. decis. 388. sed qualem originem tunc habere debeat consuetudo, vide Boer. decis. 125.

Consuetudo continuandi non inducitur, etiā si per 40 annos quis accesserit ad molendinū alienum. Afflic. deci 388 num. 4. Marc q. 123. imò per mille annos, nisi inhibitio præcesserit. Boer. deci. 125. nu. 5. vel conuentio. Marc. q. 123. aut cōsuetudo, vel priuilegium. Marc. ibi. & q. 584 par. 2.

In præscriptione circa molendina requiritur titulus. Afflic. d. decis. 388. nu. 6. sed an præscriptione possit quæri tale ius, vide Natt. consi. 106. Tom. 1. quando fuit inhibitum, & inhibitioni non fuit oppositum, vide Boer. decis 125. nu. 5. Marc. q. 123. & q. 584. part. 2. Rol. consi. 22. vol. 2. & consi. 80. vol. 3.

Aqua in nouum molendinum supernum duci quando possit, nō obstante prohibitione facta instante domino inferioris molendini, & quando non, vide Afflic. d. decis. 388. nu. 11. Boer. decis 125. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des foresiz* rub. 13. §. 2. glo. 1. nu. 8. & supra tit. de fluminibus, quòd non valeat prohibitio, scribit Dec. consi. 373. vol. 2.

An valeat ordinatio facta per Dñm, vel cōmunitatem, quòd omnes de loco teneantur accedere ad molēdinum Domini, vel communitatis, vide Boer. d. decisio. 125 quod talis ordinatio, seu statutum non valeat, scribunt Rol. consi. 22. num. 19. vol. 2. Natt. consi. 106. Tom. 1.

Statutum factum cum Regio decreto, quòd nemo accedat ad molendum in alijs molendinis, q̄ ipsius vniuersitatis, an valeat etiam in præiudiciū Ecclesiæ, vide Vinc. de Franc. decis. 380. par 2.

Dominus quando habet ius cogendi subditos ad accedendum ad eius molendinum, tenetur intra horas 24 molere granū; aliàs post illas, subditi possunt recedere. Pap. li. 13. ti. 8. arrest. 1. & 2.

Aedificatio molendini in riuo non est licita, nisi de licentia vniuersitatis, quando ipsa vniuersitas habet iurisdictionem, sed si ædificatum sit molendinum, & acquisita seruitus ducendi aquam, per lungum tempus, nō debet destrui. Crauet. consi. 204.

Dominus an possit cogere subditos suos ad molendum in suis molēdinis, vide Iul. Clar. pract in tracta. de feudis. §. feudum. quęst. 30. fol. 108. Natt. consi. 106 Tom. 1. Rebuff. in suis comment. super constitutio. Reg. tracta. de remed posse. in præfat. num. 180. fol. 767. pro parte negatiua, scribit Rolan. consi. 22. volum. 2.

Furnorum, & molendinorum constructionem, Vasallus subditis suis prohibere regulariter non potest, Reg. scribitur cum ampliationibus, & limitationibus per Excel. P. Tessa. decisio. 16.

Quando quis habet ius, quòd omnes de loco teneantur ire ad suum molendinum, quod acquiritur prohibitione præcedente, & diuturnitate temporis, cuius initij memoria non extet, molendino destructo per paucos annos, si postea illud reædificauerit, an possit denuo cogere ad molendum in dicto suo molendino reædificato, vide Cassa. in cō suetud. Burg. tit. *des foresiz* rub. 13. §. 2. gloss. 1. nume. 17.

Sub-

Subditus potest construere furnũ, & molẽdinũ in solo proprio, licèt Dñs habeat furnum in loco, nisi esset præscriptum, quæ tamen præscriptio non incipit currere nisi à die, quo prohibitus quis fuisset ab ædificando, & illi inhibitioni aquieuisset. Natt. consil. 227. Tom. 1.

Subditos teneri coquere panem, vel molere in furno, aut molendino Domini non est seruitus prædialis, sed obligatio personalis. Cabal. milleloq. 402.

Socius molendini communis, cui fuit concessa facultas ducendi aquam de aquæductu com muni ad prædia sua sine damno dicti molen dini, potest in suo construere nouum molen dinum, si aqua vtrique sufficiat. Gasp. Cabal. milleloq. 189.

Quando quis possit ducere aquam ad molendinum ex flumine publico per loca priuata, vide Fran. Marc. q. 400.

Licentia ædificandi molendina in flumine publico, & nauigabili pertinet ad Principem, nisi esset concessum consuetudine, memoriã hominis excedente. Marc. q 417.

Opus inceptum in alio loco debet demoliri, quia censetur nouum molendinum, & non comprehenditur sub albergamento antiqui molendini, & quando mutatur clusa molendini censetur nouum, & est opus noua prouisione, ex quo mutatur locus. Franc. Marc. quæst. 567.

Aedificanti molendinum de nouo in riparia, opus nouum potest nunciari ab eo, qui ab antiquo, & ex Principis priuilegio molendinum sub annuo cẽsu habet. Marc. q. 106 par. 1. sed quãdo quis possit ædificare molendinum non obstante priuilegio alteri cõcesso, vide Dec. consi 373. Cassan. in consuet. Burg. tit *des forests* rub. 13. §. 9. glo. 1.

Molendina super aqua publica construere omnibus licere regulare est, modò nauigatio non impediatur, & per Superiorẽ phibitum non sit. Marc. d. q. 106. nu. 4 vide Fel. cõsi. 28. nu. 13. Bal. & Alex. in rub. de rer. diuis. qui scribunt pro negatiua, tamẽ an licitum sit in flumine publico, vel ripa molendinũ construere Principe inconsulto, vide eundem quæst. 386. 316. part. 1. & q 348 part. 2. & ab eo flumine aquam ducere. q 500. par. 2. dummodo aqua reuertatur in ipso flumine licere scribit Rol consi 97. vol. 3.

Molendinum in flumine communi cum altero Domino, an ędificare liceat, vide And. Gail. obser. 69. lib 2. nu. 27.

Siquis teneatur molere bladum alicui certa pensione, & debens pensionem moriatur relictis pluribus hæredibus, non tenetur amplius molere. Guid. Pap. quæst. 406.

Si ex tribus habentibus molendinũ duo velint locare, alius nõ, tertius tenet stare locationi duorũ, tamen si ipse velit ibi molere pro sua tertia parte poterit. idem Guid. sing. 659.

Molẽdinum commune transit in reficientem, si alius socius interpellatus, reficere non curauerit. Fran. Cremen. sing. 98.

Si cępi facere molendinum, & alius post me incipiat, & citius perfecerit, poterit me prohibere. Barto. in l. 5. §. illud. ff. de acquirend. rer. domin.

Volens facere molẽdinum in flumine publico non potest immittere tignum in ripam viæ publicæ, nisi requisito eo, qui habet fundum ibi propè Bart. in l. 38. ff eod.

Molendino meo destructo, si alter vult facere molendinum, quod noceret meo, si reficerẽ, an possim prohibere, vide Barto. in l. 45. ff. de vsucapio.

Molendinum illicitè constructum habens, non potest prohibere alium ædificantem. Bart. in l. 1. § idem. ff. ne quid in loco publico.

De molendinis ædificandis, vel non, vide plene per Barto. in l. quominus. ff. de fluminibus & Ias. ibid.

An valeat pactũ, vt omnes de loco debeant accedere ad molendinum cõitatis, vide Ias. & rip. in l. quominus. ff. de fluminibus.

In molendinis, & ipsorum commoditatibus standum est antiquitati glo. in verbo sicut. c. 2. de pac. constant. in vsib. feudo.

In re propria ædificare, & ædificia instaurare, & sarta tecta omnia reddere vnicuique pro libito licet, modò id ad alterius ęmulationẽ, non fiat. Fran. Marc. q 498.

Quilibet in suo facere potest quod vult, dummodò principaliter fiat, vt sibi prosit, licèt vicino lucrum auferat. Ozas. d. decis. 7. nu. 4. sed ædificare in suo quando non liceat, vide Boer decis. 320. nu 6. 14. 15. & 16. & non licet quando quis acquirit partem ædium ab eo, qui in sua parte habet fenestras respicientes in domo vendita: tunc enim videtur alienata domus cum ea seruitute, ne luminibus officiatur. vide Excel. P. Tessa. decis. 216.

Animo nocẽdi alteri non licet aliquid facere, etiam in suo. Ozas. d. decis. 7 nu. 11. quia detrahere aliquid alteri, & hominis incommodo, suum augere commodum, magis est contra naturam, quàm mors. Ozas. ibi. nu. 12.

Emens solum eo pacto, quòd ibi non ædificet, si ille iterum vendat, an ille tertius ædificare possit, vide Boer. d. decis. 320. num. 7. Franc. Marc. quæst. 22. sed an pactum de non ædificando sit personale, vel reale, vide quæst. 482. par. 2.

Frater in re communi ædificare non potest, & ædificans in re communi cum minore, non potest repetere expensas. Boer. decis. 320. nu. 11. & 12. quid liceat facere in re communi, vide supra tit. communi diuidundo.

In alieno territorio non est licitum se appodiare pro ponte faciendo, vel extendendo. Marc. quæst. 120. ratio, quia aliquid facere in fundo alieno domino inuito est prohibitū. ibi. vel in pariete. Gom. Leo. decis. 42, in decisio. diuerso.

Regulariter est prohibitū opus facere in flumine publico, vel loco publico, per quod fiat præiudicium Reipublicæ. Marc. q. 416.

Stillicidium, aut tectum in solo publico porrigere, licitum non est. Marc. q. 498. nu. 4.

Dominus soli stillicidio seruientis, sub stillicidio ædificare in stillicidij præiudicium non potest, imò vltra spacium stillicidij, debet dimittere spacium vnius, vel duorum pedum. Marc. q. 499. nu. 5. & 11.

Priuato licitum non est in domo sua artē exercere, per quam vicini malo odore circumueniantur. vide Marc. q. 433. par. 2.

Regulariter ædificare quilibet potest in suo vsque ad Cœlum. Andr. Gail. obser. 69. lib. 2. Craue. consi. 94. Dec. consi. 31. Hippol. sing. 154. l. 7. C. de Relig. & sumpt. fune. l. fin. ff. de seruit. & l. 13. ff. de seruit. vrba. prædio.

Reg. limitat primò, si iure seruitutis non liceat ædificare in suo, vel domum suam altius tollere, & acquiritur hæc seruitus altius non tollendi sola prohibitione, cum lapsu temporis decem annorum. Gail. d. obser. 69. nu. 13.

Secundò fallit Reg. si statuto, vel consuetudine loci, certus ædificādi modus præscriptus sit. Gail. d. obser. 69. sed qualem originē habere debeat talis cōsuetudo, vide Boer. deci. 125.

Tertiò non procedit Reg. quando ædificatur ad æmulationem, inuidiam, & iniuriam alterius; sed quando dicatur quis ædificare ad ęmulationem, vide Gail. d. obser. 69. nu. 18. Craue. consi. 94. Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 156. glo. 1. in l. 3. ff. de oper. publi. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 156. ęmulatio quando impediat quem ędificare, vide Boer. decis. 320. nu. 8. 10. & 23. verùm in dubio præsumit quis ædificare ad suam vtilitatem, & non ad ęmulationem, ideò ęmulationem allegāti incumbit onus probandi. Gail. ibi. d. obser. 69. nu. 30. nam alter alteri nocere nunquam à iure præsumitur. Ozas. decis. 7. nu. 7.

Quartò ædificare non licet in damnum vicini ad occupandum solem, ventum, & aerem, vide Mago. decis. 6. Rot. Floren. nam ventum areæ meæ non potest vicinus impedire ædificando. Boer. decis. 322. facit. l. fin. §. fin. C. de seruitu. & aqua, tamen licitū est pro arbitrio ædes tollere, etiā si ædificās officiat luminibus vicini, & contra ipsam facultatē altius tollēdi, & officiēdi luminibus vicini, pscriptio nō currit, ante diē prohibitionis, etsi mille anni transierint. Gom. Leo. decis. 7. in decisio. diuerso. Tom. 2. facit l. 26. ff. de dam. infect. verùm licēt iure cōi fenestram facere liceat, etiam si in domū vicini ex ea habeat prospectus, tamē statuto hispalensi hoc prohibetur in regione illa. idem Gome. deci. 54.

Quintò ædificare quis non potest in solo suo, quando per tale ędificium via publica deterior fieret. Craue. consi. 94. sed in dubio præstita cautione de damno infecto, quid iuris, vide Craue. ibi. d. consi. 94.

Sextò, & vltimò quis non potest ędificare emittendo aliquid in locum vicini, citra ius seruitutis. Craue. d. consi. 94. de ipsa Reg. cum limitationibus, vide per Hippol. sing. 154.

Ecclesia, vel Monasterium, an possit ædificare, si principaliter ædificet, vt alijs noceat, vide Bar. in Authen. de oper. noui nunciatio.

Ea, quæ illicitè ædificata sunt, possunt per quēcunque destrui sine pęna. arg. l. 2. & ibi. gl. C. vt nem. priuat. tit.

Priuilegium per Principem concessum priuato, & suis hæredibus super ædificatione publicam vtilitatem concernente, in singularem successorem non transit, ad reædificandum ædifitio semel diruto, & alteri per successorem concesso. vide Afflic. decis. 392.

Priuilegium concessum alicui, quòd possit ædificare in loco publico in cuiuscunque præiudicium sine enormitate, an valeat, vide Bart. in §. 1. instit. de exhæred. libero.

In loco publico auctoritate Principis quis potest liberè ædificare, si sine alterius damno ædificet. l. 24. ff. de dam. infect. vide l. 1. & 2. ff. ne quid in loco publico.

Aedificans in solo publico, debet soluere debitam pēsionem pro ædificio, si expediat Reipublicæ; aliàs solum cum ædificio vendicatur. l. 1. C. de diuersis prædijs lib. 11.

Furnum construere in fundo proprio quilibet pōt, licēt alteri noceat, dum tamē animo nocendi nō faciat, & hoc verum, nisi ius prohibendi Domino, vel villæ fuisset quæsitum auctoritate Principis. Guid. Pap. q. 298. Boer. decis. 125. tamen tale ius habendi furnum in priuato præscribi potest. Guid. d. q. 298.

Domino, & familiæ molere, vel coquere obligatus, ad quid teneatur, vide Boer. decis. 213.

Furnum iuxta murum domus vicini ædificare an liceat, vel facere furnellum in pariete cōmuni, vide Franc. Marc. quæst. 22. & quæst. 482. part. 2.

Furnum

Furnum potest quis sibi ædificare in suo, licèt esset solitus aliò ire ad coquendum panem, nec ob id communitas poterit illum priuare sua parte redituum furni communitatis. Natt. consi. 325.

Si quis in proprio fundo nobili, in quo tamen nullā habebat iurisdictionē ędificauerit fortalitium cum archetijs, & canonerijs perforatis sine permissu Domini superioris, iurisdictionem in loco habentis, an possit compelli per ipsum Dominum illud demoliri, vide Boer. decis. 320. Cassan in consuetu. Burg. tit. *des forestz* Rub. 13. §. 9. glo. 1.

Aedificare in publico permittit Princeps, vel consuetudo. Boer. decis. 320.

Murum ędificare propè communem licet, modo separari possit, vide Marc. q. 22.

Ostium in muro proprio super solo vicini, tantum quantum stillicidium protenditur, facere licet. Marc. q. 24. & in via publica, dummodo non fiat ad æmulationem, vide ibid.

Stillicidium habens, si solum subtus stillicidiū possideat, in eo ædificare potest, quatenus stillicidium protenditur; secùs si non possideat. Marc. q. 499. sed vicinus voles propè cōmunem parietem ædificare, an teneatur seruare formam, & relinquere spacium, de quo in l. fin. ff. fin. regun. vide ibid.

Stillicidium habenti an, & quando liceat in inferioris muri parte ostium facere, vide Marc. q. 499. nu. 11.

Aedificia si fiant, vel arbores plantentur iuxta domum, vel prædium alienum, spaciū quale relinquendum sit, vide q. 500. eiusdem Marc. & quid in parietibus, & foueis, vide ibid.

Canale ad viam publicam facere sit ne licitum, & subgronda quando iusta priuati domum ædificatur ipso sciente, & non contradicente, licet muri lineam excedant, destrui non debent. Marc. q. 497. nu. 7. & 26.

Cuilibet licet ædificare colomberium, vbi colombæ morātur, etiam Dño, & vicino cōtradicētib. Io. Pap. li. 13. tit. 2. arrest. 32. & plenius libr. 14. titu. 1. arrest. 11. & lib 18. tit. 9. arrest. 2.

In re propria, & multo magis communi admittitur id, quod mihi non nocet, & alteri prodest. August. Bero. q. 26.

Creditor quando possit perficere ædificiū per debitorem inceptum in re pignorata, vide Bar. in l. 35. ff. de pigno. act.

Res potest ab ædificio separari, quādo pristina facies ædificij per eius separationē non mutatur. Bart. in l. 33. §. interposito. ff. de administra. & peric. tuto.

Domus non soluentium condemnationes, vel collectas non destruuntur, & tegulæ domus, vel ostia nō possunt accipi, & vendi pro debito publico. Bar. in l. 43. ff. de lega. 1. contrarium tamen videtur tenere Boer. decisio. 230. vbi plene de materia.

De ædificijs priuatis, & quando illa liceat demoliri, vel ædificare, & quale spaciū debeat esse de vno ad aliud, vide tot. tit. C. de ædifi. priua. & tit. de oper publ. ff. & Azo. in summa d. tit. de ædific. priuat.

Ad curatorē Reipub spectat, vt dirutæ domus à dominis reædificētur. l. 46. ff. de dam. infec.

Domus non potest demoliri causa negotiandi. l. fin. ff. eod.

Parua domuucula rustica potest destrui. l. 45. §. Marcellus. de leg. 1.

Quando quis ædificat iuxta meum, si postea timeo, ne damnum patiar ob tale ædificium, quid iuris, vide Barto. in l. 13. §. si quis. ff. de damn. infect.

Permissa de iure, si principaliter fiāt in alterius iniuriam, & vt alteri noceāt, fieri nō possunt. Bar. in Auth. de oper. nou. nuncia.

Quando ædificium fit in publico, & timetur damnum, qualiter pro damno futuro Iudex adeatur, vide Bar. in l. 24. ff. de dam. infect.

Aedificium factum ex materia aliena, quando cedat solo, & qualiter prouideatur domino, vide Bar. in §. cū in solo, instit. de rer. diuisio.

Qui ædificium cæpit in suo ad mei vtilitatem, non permittens perficere, actione de dolo tenetur. l. 35. ff. de dol. mal.

Qui ædificat in alieno ex causa conductionis, transfert dominium ædificij in soli dominū. l. 40. ff. de rei vendica. vide tamen l. 59. ibid. nam ædificium factum in solo alieno, solo cedit, nisi sit factū de pecunia Ecclesiæ. Lud. Rom. sing. 817.

Quod adijcitur domo causa refectionis, illi cedit, ideò si quid de nouo affigitur, ad domū iure pertinet. l. 61. ff. de rei vendica.

Aedificans in suo bona fide ex aliena materia efficitur dominus ædificij, sed ex diuerso ædificans in alieno solo ex sua materia videtur illā donare, si scienter ædificat; secùs si ignoranter. l. 7. §. cùm in suo. ff. de acquir. rer. dom. vide §. ex diuerso, instit. de rer. diuisio.

Quæ ædificantur in area legata, cedunt legato. l. 4. de leg. 2.

Materia ædificij cedit solo, duplum tamen soluitur per ædificantē, neq; vindicatur, nisi diruto ędificio. §. cū in suo, instit. de rer. diuisio.

Licet in prædio seruiente ædificare, vt cōmodè quis possit vti seruitute. l. 10. ff. de seruitut.

Si socius nomine cōmuni domum refecerit, ad sumptus ꝑ rata agere poterit; secùs si noīe ꝓprio ædificauerit. l. 4. & 5. C. de ædific. priuat.

Sociorum si vnus vellet ædificare, an alij compellantur, vide l. 8. C. eod.

De

De ędificijs publicis,vide tot.ti.C.de ope pub.
Actio de aqua pluuia arcenda nō habet locū, quando opere manu facto non infertur dam num, licet auferatur lucrum.l.1.§.denique,& §.ficut.ff.de aqu.pluu.arcen.

De cloacis.

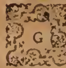
Cloacam facere, qua via publica deterior redditur nemini licet. Fran.Marc.q.497.nu.12.
Interdictum de cloacis purgandis cōpetit illi,qui habet cloacam iuxta fundum alterius,vel alium locum, per quam immunditiæ demittebantur dato casu, quòd vellet eam purgare, vel reficere, tunc si prohibetur,habet hoc interdictum. Io.Crisp.de Monti.in suo tract. termino.act.n.77. post volumen Ias.de actio.
Item datur aliud interdictū, ne quid in cloaca fiat,immittaturùe.ibid.nu.78.
Item,si aliquid fuit immissum,vt tollatur.nu.79.

De arboribus.

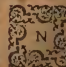
De vmbra arborum nociua tollenda vide Mago.deci.6 Rot.Flo.
Quando quis habet vsumfructū in arboribus, qualiter illis vti debeat, vide Ioan. Pap.lib.14. & quid quando alio iure quis habet ius in nemoribus, vide ibid. de vsu, & supra tit.de vsufructu.
Pendente lite potest inhiberi incisio nemorū. Pap.ibid.arrest.8.& 9.
Interdictum de arboribus cędendis habet duo capita,alterum in arboribus,quæ sunt propè prædia vrbana, alterum in arboribus existentibus in prædijs rusticis: primum caput cōpetit illi, in cuius ædes rami arboris alterius pendent,& nocent ædificio: secundum pertinet ad illum,In cuius fundum rami arboris alterius pendent,& extēduntur. Ioan. Crisp. de Mont.in suo tract.termino.actio.num 81. post volumen Ias. de actio. vide Marc.q 500.
Ne radiçes arborum officiant, potest agi vtili actione decedente ex hoc edicto,& quando quis possit destruere illud, qd̄ requiescit,vel ꝓtēdit in suo,vide Bar.in l.1. C.de interdict.
Arbor præsumitur mittere radices per viginti quinque pedes. Bart.in l.1.C.de aquæductibus lib. 11.
Si arbores plantentur iuxta prædium alienum, spacium quale sit relinquendum, vide Fran. Marc.q.500. quid, si arboris radices tantum excreuerint, vt fundamentis ædificij noceāt, vide ibid.num.3.
Interdicta, ne rami arborum noceant per identitatem rationis extenduntur, ne earum radices officiant.l.1.C.de interdictis.
Arbor nata in confinibus duorū,in dubio præsumitur esse illius, cui magis adhæret, & in cuius territorio habet plantam, sed quando in vno loco est nata, & in alio extendit maiorem partem radicum, erit cōis ad ratam ꝓ indiuiso. Borg.Caual. decis.32.par.2.n.41.
Actio furtim cæsarum cōpetit aduersus eum, qui furtiuè animo lucrandi,vel aliter incidit arbores alicuius, quia domino dictarum arborum datur ipsa actio ad duplū. Io.Crisp. tract.termino.actio.nu.167.
Fructus cadentes ex arbore meo in alieno terreno,possunt per me colligi,etiam inuito vicino.Borg.decis.32.par.2.nu 46.
Incidens arbores fructiferas nō solùm à fundo pōt expelli,sed ēt contra eū agi pōt actione legis aquiliæ, ēt si esset maritus id faciens in fundo dotali. Marc.de Mant.sing.237.
Arbor si vēdatur,& excidat, & postea pullulet, an illę pullulationes sint emptoris,vide Bar. in l.damni.§. si is,q̄ vicinas. ff. de dam.infect.

De glande legenda.

Glans ex arbore tua in fundum meū decidit,ego eam immisso pecore depasco, qua actione possim conueniri, vide l.9.§. glans. ff.ad exhibendum.
Actio de pascuis pecorum non habet locum,qñ fructus mei, qui cadunt in alieno depascunt, sed ad actionem in factū recurritur.l 15.§.fin ff.de præscrip.verb.
Interdictum de glande legenda competit ei, q̄ habens arbores, quę pendent in fundū alienum, vel aream in q̄ cadunt fructus, quia si prohibeatur recolligere dictos fructus,habet hoc interdictum. Ioan.Crisp.de Mont.in suo tract.termino.actio.nu.82. post volumen Ias.de actio.vide supra tit. prox.

De honoribus, dignitatibus,& nobilitate.

Nobiles dicunt in nobilitate constituti,cùm nobilitas sit dignitas.Ozas decis.100.num.47.
Nobilior quisq; est, quando nobiliores habet subditos. Capi. decis.27.nu.21.
Feudum de sui natura nobilitat possessorem. Guid Pap q 385.
Nobilitas acquiritur ꝓ inuestituram feudi habentis

bentis Vasallos, & annexam iurisdictionem; alias secus. Capic. decis. 32. nu. 9. & 11.
Nobilitas ex priuilegio inducta sufficit, etiam si ex statuto requiratur, quod quis sit verè, & natus nobilis. Io. Mohed. decis. 34.
Filij nati ante dignitatem, & post sortiuntur æquale priuilegium cum parentibus: ideò filij gaudent priuilegio, & prærogatiuis parentibus concessis. Guid. Pap. q. 9.
Probatio nobilitatis potest fieri per famam, secundum Bald. vide Guid. q. 196. & 387. n. fin.
Burgenses nō sunt nobiles, tamen qd statuitur in nobilibus, videtur statutum in alijs popularib. diuitib. & honestiorib. Boer. decis. 260.
Requisita ad hoc, vt quis dicatur nobilis, & qb. modis ita reputet, vide per Cabal. mille. 541.
Mulier nubens nobili efficitur nobilis, quia cō sequitur viri dignitatē. Capic. decis. 129. n. 8. nubens verò ignobili perdit nobilitatē. idem milleloq. 566. Ioan. Papon. lib. 5. tit. 11. arrest. 25. vide arrest. 27. ibid. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des mains mortes* Rub. 9. §. 7.
Agricolæ laborantes in proprijs possessionib. non perdunt nobilitatem. Cabal. milleloq. 795. Rebuff. in suis comment. tract. de merca. minut. vende. Tom. 2 num. 21. fol. 458. Guid. Pap. q 41. 197. & 392. Vinc. de Fran. deci. 138.
Nobilis exercens mercalem artem perdit nobilitatem, sed si exercitiū artis deserat, ipso iure illam reassumit, & filij possunt se dicere nobiles, licèt nati essent ex nobili exercente negotiationē. Cabal. milleloq. 794. vide Ioā. Papon. lib. 5. titu. 11. arrest. 21. Rebuff. in suis comment. tract. de mercat. minut. vende. nu. 4. fol. 458. & Guid. Pap. q. 196. & 391.
Nobilitas procedit ex patre nulla habita consideratione maternis generis. Ioan. Papon. lib. 5. tit. 4. arrest. fin.
Mulier nobilis, quæ amiserat nobilitatem nubendo ignobili, illo mortuo, nubēdo postea nobili recuperat nobilitatem, quam antea amiserat, & tunc debet gaudere priuilegio nobilium. idem Papon. lib. 5. tit. 11. arrest. 26. Guid. Pap. q. 349. & q. 380.
Nobilis à rustico non loco, sed genere distinguitur, vide tamen Craue. consi. 195. an respectu habitationis in Ciuitate quis dici possit nobilis, vide per Ias. de actio. in §. item seruiana num. 26.
Nobilitas sine facultatibus ludibrio est, & conseruari non potest, & est tanquam fides sine operibus. D. Sola in suis comment. gloss. 2. super decreto, vt statutorum titul. de nominationibus.
Retrofeudatarij qn̄ dicanē nobiles, & nobilitati non præiudicat agricultura, vide ibi. nu. 6.
Comes, & Baro præcedit Comitem simplicem, ibidem nume. fin.
Baronis titulum sibi ascribere possunt, qui à Marchionibus, aut Comitibus per lineam masculinam originem trahunt, concurrentibus alijs requisitis. idem D. Sola glo. 3. super d. decreto, vt statutum.
Magnus nobilis titulum eundem sibi non prohibetur attribuere, si alia cōcurrant, sed quis dicatur magnus nobilis, vide ibid.
Baro est maior nobili, & nobilitas matris respectu filij non attenditur, vide nu. 5. & nobilis quis sit, vide eundem ibidē gl. 1. super decreto, nullus præsumat tit. de banneretis, fol. 87. & Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. cas. 67.
Illustres personæ quæ sint, vide per Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 68. quo loci scribuntur omnes Officiales Principis, q possint esse Illustres.
Personæ egregiæ interdum ad Iudicem ire non coguntur, sed quæ personæ egregiæ dicātur, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 70.
Vsurpans Principis, vel alterius dignitatem punitur. idem cas 321.
Officium, attem, scientiam intra quod tempus quis dicatur amicisse, vide eundem cas. 467.
Ad hoc, vt quis dicatur nobilis tria tequiruntē, nempe, quòd sit nobilis natalibus, honorum luce conspicuus, & diues in patrimonio. Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des droicts* Rub. 4. §. 19. glo 2. nu. 4.
Militia non est dignitas, sed an nobilitet homines, vide ibidem nu. 11. & Ludo. Roma. sing. 411. & ibid. in additio.
Ille dicitur nobilis, qui secundum consuetudinem loci nobilis reputatur, & qui ex genere nobili descendit. Cassan. ibi. d. §. 19 gl. 2. n. 12. tamen vera nobilitas est, quæ ex virtute alicuius prouenit, & illa sola est, quæ animum moribus ornat: quare disputare de nobilitate generis, est disputare de nobilitate stercoris, sed quę sint prærogatiuæ nobilium, vide ibid. nu. 20. & §. 20. glo. 3.
Nobilis etiā dicitur, qui ex priuilegio, vel aliàs habet iurisdictionem meri, & mixti Imperij, & denique nobilitas causatur ex nouem traditis per eundem Cassan ibid. nu. 25.
Quomodo, & quibus casibus quis amittat nobilitatem, vide ibid. nu. 29.
Diuitiæ nobilitant hominem, quia per diuitias vilitas personæ tegitur. ibid. nu. 36.
Nobilis sum, si pater meus nobiliter vixit, licèt auus rusticus fuerit. Barth. de Cap. sing. 72.
Ciuilitas vni concessa per priuilegium transit ad hæredes, si est inuariabilis, aliàs secus. Roma. sing. 79.
Filius sequitur conditionem patris, nec per statutum, vel consuetudinem potest induci, q filius sit nobilis ex progeniæ materna. Pet. de Rauen.

Raue.sing.825.Bar.i l.36.C. de Decurio.li.10

Multum præsumitur pro nobilitate;ideò nobilem magnum, & notæ fidei esse fugitiuum non esse præsumendum, & arcem sibi commissam esse proditurum, non credendum, scribit Pet.Gerar.sing.30.

Nobiles prehonorantur,& tribus modis potest dici quis nobilis,& nobilitate, & dignitate inferior potest à Iudice cogi cedere maiori locnm in sedendo, & alijs reuerentialib.sed an propter hoc agi possit actione iniuriarū, vide eundem sing.33.

Mulier popularis nupta in domo nobilis,dicitur nobilis(etiam effecta vidua)sed popularis si acceperit vxorem nobilē, non efficitur nobilis. Bar.in l.5. C.de verb.& rer.signifi.

Natus ex filio adoptino sequitur originem patris naturalis. vide l. 17. §. in adoptiua.ff.ad municipales.

Antiquiores Clerici,& Doctores debent habere primnm locum. Afflic.decis.1.nu.fin.

Episcopus in sua Diœcesi debet honorari ab Archiepiscopo, imò à Cardinale illi debetur reuerentia. Capic.decis.27.nu.24.

Patriarcha subesse debet Archidiacono, in territorio ipsius Archidiaconi.ibid.nu.25.

Episcopus, idemque Canonicus in aliqua Ecclesia,debet sedere vt Canonicns,nō vt Episcopus.Capic.decis.27.nu.27.idem in Canonico Episcopi Vicario, vide ibid. nā Episcopus vt Canonicus, non præcedit Canonicū vt Episcopum.Vinc.de Fran.decis.138.

Episcopns sedens in capitulo tanquam Canonicus,antiqniores Canonicos præcedere nō debet. Menoch.de arbitra.lib.2. cas.68.num. 23.& Dec. consi.161.

Ecclesiæ Iudex vtrum præcedere debeat Iudicē alterius Domini, ex quo ipsa Ecclesia est dignior Domino.Capic.decis.27.nu.28.

Archidiaconatus dignitas est prima post Pontificalem. Gram.decis.64.Boer.decis.286.

Archidiaconus,& Archipresbyter ponuntur in dignitate,& illis dnobus solis post Episcopū competit præminentia iurisdictionis.Gram. d.decis.64.nu.4.& Boer.ibid.

Archidiaconus sedendo propè Episcopum,dicitur sedere in altiori loco,& digniori, quo casu dignior apparet.Gram.ibid.nu.20.

Clericatus, vel alia dignitas superueniens post delictum, non excusat: quia censetur facta prænentio. Fran.Marc.q.626.nu.5.par.2.

Prior Ecclesiæ in cōcilio præcedit Episcopum. Put.decis.105.lib.3.

Ex eo, quòd portio portionarij reperitur granata aliqna annua pensione, non ob id portionarins fit inhabilis ad obtinendum Canonicatum delatum ex forma statuti antiquiori portionario: quia tale statutū tm̄ respicit, vt quis sit anterior.Put.decis.155.lib.3.

Idem, si portionarius ascenderit ad dignitatē. Put.decis.217.& 219.lib.3.

Canonicus Ecclesiæ Cathedralis de iure stricto non dicitur esse in dignitate: tamen sub larga significatione, de iure venit sub nomine dignitatis. Vera.decis.257.

De dignitaribus Cardinalium, & aliarum personarum ecclesiasticarum, & quis his sit dignior, vide Boer. in tractatu aucto. magni concilij impresso post eius consilia.

Abbas præponitur Canonico iure communi. Dec.consi.161.

Archidiaconus præcedere debet Vicariū Episcopi tàm sedēdo, q̄ alibi: qa maiori dignitate fulctns est.vide Menoch.cōs.51.n.52.vol.1.

Decanus,vel ille,qui Canonicorum est primus, qualis est Archipresbyter, vel Archidiaconus, Vicario Episcopi in Ecclesia præponitur. Menoch.consi.257.lib.3.

De dignitatib.personarū Ecclesiasticarū, & de materia,vide tot.tit.ex.de maiorita.& obed.

Dignitas originis conditionem mutat. Afflict. decis.384.nu.13.

Salariū,aut debetur solùm ratione laboris, aut eius causa non est labor,sed dignitas,aut industria.Capic.decis.27 nu.21.

Doctores in actibus militaribus non gaudent priuilegio Doctorum.Capic.decis.27.nu.26.

Infames à dignitatibus repelluntnr. Capic.decisio.32.nu.8.

Spurius pōt esse Decurio, si nō habeat naturalē,& legitimum agnatum. Capic.ibid.nu.11.

Successor in dignitate grauari non potest per suum prædecessorem in reb.proprijs,nisi cōsentiat,sed in reb.dignitatis sic, ad ipsam dignitatē pertinentib. Capic. decis.121.nu.14.

In dignitate ecclesiastica,q̄ quis sit cōstitutus, ex tribus demonstrari potest Gram.deci.64.

Principis Officiarij (etiā coqui) habent dignitatem,vide Boer. decis.222.nu.12.

Qnādo officium notariatus habeat dignitatē, vide Guid.Pap.q.60. in addit.& Boer.decis. 222.Bar.in l.2.C.si seruus,aut libertus lib.10.

Idem honor, qui debet principali Officiali, et debetur Vicesgerenti, seu Vicario, quando creatur à Principe. Marc.q.806.nu.fin.

Consiliarius,seu Senator motus,& priuatus officio per Principem,retinet pristinam dignitatem,& immunitatem, quam h[illegible] an[illegible] priuationem. Guid.Pap.q.377. idem [illegible] vxoribus viduis.Guid.q.379.

Marchionatus dignitas, & similes [illegible] ad[illegible] strarione dicūtur. Vinc.de Fran [illegible]

Vxor manens in vidnitate, videtur man[illegible] matrimonio, & habet eandem dignita[illegible],

quam

quam habebat viuente viro. Gasp. Cabal. mil scloq. 137. Ioan. Papon. lib. 6. titu. 9. arrest. 1. Capic. decis. 129. nu. 8.
In honorib. & muneribus gerēdis personarū qualitas cōsideranda est. And. Gail. obser. 52. li. 2.
Vidua ignobilis relicta à viro nobili, retinet dignitatem mariti. Guid. q 349.
De auctoritate, & dignitate Cōsiliariorum, Senatorum, & aliorum Officialium Principis, vide per Boer. in tract. de aucto. magni concilij, impresso post eius consilia.
Nobilitas vxori, & descendentibus communicatur, non autem alijs. Boer. ibid. nu. 5.
Quis possit sibi assumere nomen Baronis, vide decretum antiq. Sabaudiæ titu. de nominationibus Domino. & D. Sola. in suis comment. ibid. glo. 2. fol. 84. & 85.
Vxores nobilium praeciosiorib. vestibus indui possunt, & nobilis, qui ob inopiā tritā, aut vili veste indutus domo egredi prę verecondia nō audet, dignus est restitutione in integrū aduersus tpis lapsum. idē D. Sola glo. 1. ibid.
Comes solo nomine, & sine Comitatu Comes proprie nō est: ideò filij Comitū, & Baronū noie. non intelligunt̄ inclusi in reseruatione priuilegij legitimandi concessi Comitibus Palatinis. vide eundem ibid. nu. 10. & 11.
Honorem suum, maiorumque suorum qui tuet̄ summopere est laudandus, per rationes traditas à Menoch. consi. 302. lib. 4.
De excellentia, & dignitate Marchionum, & quód sint digni titulo, excellentissimi, vide ibidem. d. consi. 302.
Imperator quando dat dignitatem, videtur dispensare de omni infamia. Bar. in l. 23. §. præterea. C. de nupt.
Mulier non potest habere dignitatem cum administratione, secùs sine. Bart. in l. 44. C. de Decurio. lib. 10.
Dispensare super defectu personę electi, quādo quis præsumatur, vide Bar. in l. 2. C. si seruus liber. lib. 10.
Vide de dignitatibus, & alijs pertinentibus ad hunc titulū p Bar. in l. 1. C. de dignitati. li. 12.
Ascendere quis debet de gradu in gradum in dignitatibus, non autem descendere. Bart. in l. 10. C. de numerarijs lib. 12.
Vni plures dignitates cōcedi non debent. c. 3. ex. de Clericis non resident. & dignitas accipitur plurib. modis, de quib. vide per gl. ibid.
Dignitatem petere qn̄ quis possit, & pro ea pecunia pmittere, vide p Bar l. l. 3. ff. de of. pro.
Dignitates non possunt diuidi, neque permutari. c. 8. ex. de præbend. & dignita.
Qui præcedit alium dignitate, debet etiā pręcedere in alijs. arg. c. deniq; 4. distin. & ibid. gl.
Doctor dicitur illustris, & legens per 20. ann. efficitur Comes, & qui est iussus recipere inuestituram, vt̄ consequi dignitatē, & electione sola qn̄ quis cōsequatur dignitatem, vide per Bar. in l. ex eo tempore. ff. milit. testamen.
Communitas si patitur aliquem esse semel de prioribus, vel tanquam consiliarium in concilio proponere, ex tali actu inducitur quasi possessio. Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinere, actuque priuat.
Tutor pupilli illustris potest exercere munera, dignitates, & libertatem secundum qualitatem dignitatis pupilli. Fel. consi. 16. nu. 18.
Qualiter honores, & dignitates consequantur, vide per tot. titu. Auth. vt Iudices sine quoquo suffragio.
Sedēs à manu dextera Superioris, dr̄ magis honorari sedētē à sinistra. Gram. decis. 64. n. 24.
Ex ordine scripturæ nominationis confertur titulus ꝑlationis, quia honorari magis dr̄ ille, qui primo loco nominat̄. Gram. d. decis. 64. nu. 28. & 29. Vinc. de Fran. decis. 138.
Vocem primā habens in capitulo, demonstratur esse in maximo signo honoris. ibi. Gram. d. decis. 64. nu. 32. & dignior cęteris primum votum dare debet. ibid. nu. 33.
De mō ꝑlationis circa Doctores, & Medicos, vide p Marc. q. 810. Boer. in tract. de auctoritate magni cōcil. n. 89. īpresso post eius cōsil.
Secretarij, siue notarij Principis an præcedant in honoribus Iudices ordinarios ipsius Principis, vide Boer. decis. 222.
Theologus præfertur Canonistæ, Canonista gramatico, & Phylosopho. Boer. decis. 225.
In ordine dignitatis debet præferri ille, qui est prior in ordine. Fran. Marc. q 806. tñ istud fallit, qn̄ Princeps dēt ꝑferre posteriorē in ordine, ex causa maioris meriti, vel laboris. Marc. d. q. 806. nā Princeps est super oēm dignitatis gradū, lō posteriorē priori ꝑferre pōt. ibi. n. 6. aliàs in materia honoris attēdit̄ antiquior gradus Doctoratus vtriusq; iuris, secùs ī Doctore Ecclesiastico tm̄, vide Mar. d. q. 806. n. 9
Habēs liberos legitimos ꝑfertur in honoribus illi, qui non hēt liberos. ibid. n. 10. ideo si duo sint ciues, vnus habēs liberos, alter non, dēt præferri habens filios. Pet. de Raue. sing 819.
Consiliariorum æqualis retributio, seu æquale stipendium, siue sint nouissimi, siue primi, & hoc ēt procedit ratione honoris, qui nō est in honorato, sed in honorāte. ibi. Marc. n. 11.
Præferēdus est in Collegio prius receptus quis iuunior, nisi posterior receptus sit maior ordine, vel dignitate. Vera. decis. 357. par. 2.
In dignitatibus acquirendis tria tempora considerantur, si tamen sint dignitates, quæ habeant annexam administrationem, secùs in alijs dignitatibus, in quibus solùm inspici-

tur tempus datæ litterarum: ideò in pari dignitate ille debet pcedere, qui prius datã obtinuit, licèt alter prius exequutus fuerit litteras postea obtẽtas. Vinc. de Fran. decis. 62.

Consiliarius Regis si interuenerit ex dispensatione vti Aduocatus in cã alicuius particularis, in nouissimo loco in ordine tñ Consiliariorũ sedere debet. Vinc. de Fran. decis. 138.

Aduocatus fisci debet præcedere omnes Iudices eiusdem dignitatis, quando agit causas Regis. Vinc. de Fran. decis. 138.

Præcedere quis debeat, si pluribus eadem dignitas, eodemque tempore est collata, vide eundem Vinc. decis. 144.

Consuetudo seruatur in honorantijs, sed an nobiles loci, vel syndici, & deputati Ciuitatis, deferãt hastas pallij ĩ dieb. festiuis, vel aliàs, vide per Vinc. de Fran. decis. 253. par. 2.

Consiliarius, qui remiserat officium suũ, & deinceps illud reassumpsit, retinet suum primũ locum. Papon. lib. 5. tit. 2. arrest. 28.

Comes creatus Dux cum alio Barone non titulato eodem tempore ipsum præcedit, & per cõsequens creati Duces eodem tempore, in eis attenduntur aliæ præcedentes qualitates. Vincent. de Fran. decis. 365. par. 2.

Iudex ciuilis, vel criminalis an pręcedere debeat, vide Vinc. de Fran. decis. 388 par. 2.

Vocem primam habere in Concilio debet ille, qui habet maiorem dignitatem, & qui est dignior. Maran. in suo Specu. de ordine iudi. in proœ nio, num. 8.

Consiliarij in Collegio Doctorum tanq̃ collegiati sedentes, antiquiores Doctores nõ pcedunt. Menoch. de arbit. lib. 2. cãs 68. nu. 25.

Rector gymnasij pręcedit Episcopum existentem in studio, cùm scholasticus est. Menoch. ibid. num. 23.

Consiliarios Principis cum Senatoribus à pari procedere, scribit idem Menoch. ibi. nu. 42.

Maior dignitas, quæ aliunde dependit, & competit, non attenditur in loco cõgregationis, in qua antiquior præfertur. Dec. consi. 161.

Electus Senator, qui tpe electionis erat in alio officio, & deinde post multos mẽses iurauit, non debet pcedere alterũ, qui medio tpe ingressus est dictum ordinem. Natt. consi. 351.

Dignitate maiori fultus in sessionibus, & honoribus, cæteris præfertur, nisi ex consuetudine antiquior familia præferatur. Natt. cons. 577.

In quęstione illa, vtrum Duces Ferrarię sint pferendi Ducib. Florentiæ, cõcluditur in fauorem Ducum Ferrariæ, & qñ esset contentio inter Principes, & Duces de præcedentia, qs præcedere debeat, vide per Natt. consi. 637.

Quid, quãdo esset cõtentio inter Legatos Principum, vel Ducum de præcedentia, vide eundem Natt. consi. 638.

Domus diuidi debet in tres partes, quãdo miles in ea hospitatur, quarũ prima eliget dominus, secunda miles, & tertia relinquitur etiam domino, nisi miles sit illustris persona, quia tunc datur ei dimidia. Roland. cons. 66. volum. 1.

Eques Venetus pręfertur equiti Cęsaris etiam antiquiori in dignitate, si simul sit Doctor, & habeat feudum, & hoc rõne triplicis dignitatis, aliàs datis parib. terminis eques Cæsaris esset præferendus. Menoch. consi. 126. lib. 2.

Nobilis propter sciẽtiam præfertur in processionibus, & nobilis scientia præfertur nobili generis Roma. sing. 650.

Homines inferioris gradus, tenentur exhibere reuerentiam hominibus superioris gradus. Pet. de Rauen. sing. 863.

Honestas boni hominis, mores, fama atq; existimatio, nobilitati præferri debent. Marc. de Mant. sing. 383.

Popularis vnius nobilis Ciuitatis plus debet honorari, q̃ magnus ciuis mediocris Ciuitatis. Bar. in l. vnic. C. de Alexand primat. li. 11.

Seniores sunt in moribus digniores. Ias. in l. cũ quid. nu. 7. ff si cert. per.

Ordo temporis quando attẽdatur, vt inducat prælationem in tempore, vide Bart. in l. 2. §. prius. ff. de vulgari.

Sicut honore, ira & scientia quisque præcellere debet. c. vilissimis. 1. q. 1.

Infidelis sapiens deterioris conditionis est, q̃ insipiens fidelis. Bar. in proœmio ff. situ.

Dignior est præferendus inferiori. l. fin. ff. de albo scribendo.

Doctores debent censeri nobiles, nobiliter viuentes, triplici ratione, vide Guid. Pap q 88. vbi plenè scribit de prærogatiuis, nobilitate, & immunitate Doctorum, vide etiam q. 388.

Præmissa locum non habent in Doctorib. gradum recipientibus per rescriptum, vel bullã. Guid. d d. qq. 88. & 388. nu. fin.

Medici gaudent quoq; dignitate, & immunitate, qua gaudent Doctores legum Guid. Pap. quęst. 394. tamen quòd status Medicorum non sit dignitas, cum æquiparentur obstetricibus, scribit Boer. decis. 222. nu. 11.

Doctor dicitur nobilis, imò dicitur magis nobilis, quàm ille, qui est nobilis genere, quia Doctoratus est dignitas. Gasp. Cabal. milleloq. 540. part. 2. Iaco. Put. decisio. 126. lib. 1. vide Pet. Roy. decis. 4. Litua. nu. 240. in deci. diuerso. Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des droicts* Rub. 4. §. 19. glo. 2. & Aduocatus nobilis auget suam dignitatem. idẽ Papon arrest. 225. lib. 5. titu. 11. Doctor quoque præfertur nobili simpliciter. Put. decis. 126. lib. 1.

Miles

Miles parum distans à pagano, & ab indocto Doctor, priuilegio carent. Pet. Roy. decis. 4. Litua. nu. 256. in decis. diuerso.

Inter Doctores quando tractatur de præcedentia, quis debeat præferri, vide Boer. in tracta. de auctoritate magni concilij post eius consil. nu. 88.

Doctores an debeant præcedere milites, vide ibid. num. 92.

Doctor, qui per viginti annos legit, Comes appellari pôt. Menoch. de arbit. li. 2. cas. 68. n. 43

Doctoratus est dignitas, & qñ quis habet etiā aliam dignitatem, debet præferri propter duplicatam dignitatem. Dec. consi. 161.

Doctor antiquior iuniori pferendus, q̄ pcedit etsi posterior sit ditior, & antiquior dr̄ non ætate, sed gradu, & dignitate. Ant. Trig. sing. 117. fallit, quādo iunior esset creatus Doctor ab Imperatore, & antiquior à Collegio. ibid.

Doctor non potest capi personaliter, nec aliquo modo vexari. Bart. in l. 6. C. de Professoribus, & Medic. lib. 10.

Homines sunt honorandi secundum virtutes, & Doctores iuuenes virtute prediti, præferunrur Doctoribus antiquioribus. Bart. in §. ordinationem, Auth. de Monachis.

Nobiles exercentes officium procuratoris, vel tabellionatus, non viuunt nobiliter: quia officium procuratoris est vile, & facit amittere totaliter nobilitatem, & aliâs exēpti à cōtributione munerum, propter tale officium tenentur contribuere. Guid. Pap. q. 89. 90. & 399 propterea infamis reputatur Doctor, q exercet procuratoris officium. ibid. d. q. 89.

Sumens sibi nobilitatem per se, debet puniri, sed qua pœna puniatur, vide ibid. nu. fin.

Decurio exercens artem notariatus perdit nobilitatem Decurionatus. Pap. q. 90.

Bastardus nō retinet nobilitatem generis, ideò non pôt esse Cōsiliarius Principis, nec portare arma agnationis. Guid. Pap. q. 180. nisi per cōsuetudinem aliter seruetur. vide Boer. decisio. 127. nu. 21.

Quādo mercatura nobilitati deroget, vide per Mysing. obser. 54. cent. 6.

Nobilitas perditur per notariatum: item per artem tabernariam, & mecanicam, qđ fallit in eo, qui solùm vendit vinum, & granum proprium, etiam minutim. Crau. consi. 163.

Causa proxima, & immediata inspici det: ideò si pater amiserit dignitatē, nepos nō poterit eam habere ex persona aui. Crau. d. cons. 163. quia transmissio fieri nō potest, vbi persona media, per quam fieri debet est inhabilis ad transmittēdum; medium enim inhabile impedit extrema coniungi. Craue. ibid.

Nobilis vtrum per ingressum Religionis pdat nobilitatem, vide Ludo. Rom. sing. 37.

Accusatus de crimine, pēdente accusatione ad honores nō admittitur, si propter solam accusationē, accusatus apud bonos, & graues viros est infamis. Ludo Rom. sing. 443 nam accusatus de crimine non potest habere honores. Bart. sing. 54.

Periurium manifestum repellit hominem à dignitate. c. 34 ex. de electio.

Aleator publicus, & vsurarius repellit à dignitatib. & psonis vilib. & indignis dignitates non sunt concedendæ. c. 11. ext. de excesib. plat.

Propter delictum amittitur nomen dignitatis. arg. c. 1. ex. de purga. canon.

Accusatus de crimine famoso, pēdente iudicio est infamis de facto, nec admittitur ad dignitates. Bar. in l. 13. §. si quis. ff. de testamentis.

Filius plebeij nō efficitur nobilis, si pater eius efficiatur miles post eius natiuitatem. Bar. in l. 2. §. in filijs. ff. de Decurionib.

Mulier secundò nubēs amittit dignitatē primi viri, nisi specialiter à Principe impetraret cōtrariū. Bar. in §. nō tñ, Auth. de nup. & secundi acquirit, & retinet. §. nō tñ. Auth. de nuptijs.

Infamia quibus in casibus repellat à dignitate, vide per Bar. cousi. 174 vol. 1.

Cui interdicitur minus officium, talis non potest accedere ad maius, secus ècontra. l. 7. §. solet. ff. de interdictis, & releg.

De armis, & insignijs, vide infra tit. prox.

De armis, insignijs, & signis, seu marchis.

Arma, & insignia armorū nobilitatis penes primogenitū remanere debēt, & ius armorum, & nobilitas est indiuisibilis: ideò ad omnes de agnatione trāsit. Fran. Marc. q. 1138.

Insignia, seu arma domus apud primogenitum remanere debent, & insignia, quibus aliquid adiunctum est, eadem adhuc esse dicūtur. D. Sola in suis comment. in antiq. constitut. Sabaudiæ. gl. 3. super decreto, vt statutorū nu. 6. tit. de nominationibus fol. 86.

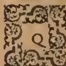
Res eorum esse præsumuntur, quorum sunt signacula, & signatum ex signo coguoscitur. Ozasc. decisio. 40.

Nobilitas generis potest probari per famam. Marc. quæst 805. par. 2.

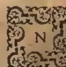
An liceat alicui mercatori, alterius signum sibi assumere, vide Rot. Genu. decis. 210 pro parte negatiua, scribunt Gasp. Cabal. milleloq. 796. Rebuff. in suis comment. tracta. de mercatorib. minut. vendend. Tom. 2. nume. 26.

Quia ex signis, & signaculis res cognoscuntur, ballæ mercatorum præsumuntur esse eorum, quorum sunt signacula. Boer.decis.105.Rot. Gen.deci.201.Borg.Caual.deci.7.de cōtrac. par.2.Rot.Auen.decis.30.& deci.diuerso.to.3.
Quam fidē faciat sigillū, & an recognoscendū sit, vide Fran.Marc.q.989.& seq. Hēric.Boer. in suis singularib tit. sigillum, & protocolū.
Sigillans litteras sigillo alieno sine attestatione, in falsi pœnam incidit idem Marc.q.992.
Mutatio nominis, cognominis, & insigniū est licita, dummodo nō fiat in fraudem alterius. obser.81.Senat.Thol.in decis.diuerso.fol.271
Licet publico consensu, & communi iure gentium inductum sit, vt nomina, & insignia liceat assumere, tamen non licet nomina saltem gentilia, & insignia alterius generis, vel artificij, sibi assumere, nam non licet artifici, alterius artificis insignijs vti. Gomez. Leo. decis.65.in decisio.diuerso. Tom.2.imò mercator signū marchæ alterius assumens punit. Menoch.de arbitr.lib.2.cas.318.nu.28.
De armis, & insignijs, quę homines sibi assumūt veluti ꝓpria, & quando liceat assumere aliena arma, & an quis possit vti alterius marcha ad signādum metalla, & qd in notarijs, an alteri liceat vti signo alieno, vide p Bart. in suo tract.de insignijs, & armis.
Hęres institutus, vt deferat nomē, & arma testatoris, qd facere debeat, vide Guid.Pap q.251.
Arma, & cognomen deferre alicuius, an quis grauari possit, & grauatus q̄ facere debeat pro implemento huius cōditionis, vide Excell.P.Tessa.decis.257.& decis.270. vbi plenè tractatur de armis, insignijs, & cimerijs.
Bastardus nō potest portare arma agnationis. Guid.Pap q.580. nisi contrarium seruetur ex consuetudine, vide Boer.decis.127.num.21. Marc.q 1138.par. 1.& q.62.par 2.
Filij legitimi bastardorum nobilium, non debent deferre cognomen, & arma ipsorum nobilium, nisi de licentia capitis illius generis. ita cauetur in hac patria per decret. antiq. Sabaudiæ tit.de banneretis.
Filij naturales, seu illegitimi non dicuntur de domo, seu agnatione parētum, minusq; illis licet deferre arma, seu insignia domus nobilium. D.Sola ibi super decreto, filij naturales eod.titu de materia armorum, & insignium, vide ibidem & alibi in dd.cōment.fol 88.
Bastardi si deferant arma domus, debēt in illis habere barram trāsuersam incipientem à sinistra parte alterius, & descendentē ad dexterā. Rebuff.in suis cōment.gl.5.procemij.n. 111 vide Cassan. in consuetud Burg.titu *des successions des bastards* Rub.8.§ 3. glo.1. nu.17.
Nunquid vsus insigniorum, quæ competunt ratione superioris dignitatis, possit præscribi, per habentem dignitatem minorem, vel hoc possit præscriptione, vel consuetudine induci, vide Ludo.Roma.sing.293.
Arma eorum, qui propter seditionem expulsi sunt de Ciuitate, debent deleri, sed non ob id possunt Clerici delere ipsorum proditorum arma in Ecclesia posita, vide eundem sing.480. & sing. 573.

De armorum vsu.

QVando armorū vsus interdictus sit, & quibus liceat deferre arma, & quādo, vide p Menoch. de arbit. lib.2.cas.394.
Arma deferre est prohibitum, & de pœna deferentis arma, vide per Ludo. Roma sing.267.
Arma portans contra vetitum, si per Officialē non fuerit repertus, an incidat in pœnam statuti, vide Ant.Corset.in suis singularibus littera A.sing Ambasiator.2.
Tempore pacis si esset statutum iuratum prohibens portare arma, superueniens bellum, vel partialitas in Ciuitate, Potestas poterit venire contra talem statutum iuratum, & permittere. quòd homines portent arma. idem littera I. sing iuramentum.

Ad municipales, & de incolis, & quibus modis quis efficiatur ciuis.

NAtum an sufficiat esse in Ciuitate, vt quis illius dicatur, & gaudeat priuilegijs ciuium, vide Afflic. decis.384.
Ciuilitas originis est immutabilis, quia est naturalis. Afflict. ibid.& originem matris filius an, & quando sequatur, vide ibid nu.4.
Ciuis dicitur, qui in ciuem recipitur. Afflict.decis 384.num. 14. & quæ requirantur, vt ciuis quis dicatur, vide per Boer.decis.272.
Ciuis dici quis non potest, nisi origine, adoptione, electione, vel manumissione. Capic. decisio. 162. nu.16.
Habens vxorem, & domum in loco, ciuis est illius loci.Gram. decis 103.nu.11.
Ciuis non originarius si non possit admitti ad Collegium virtute statuti dictantis, ꝙ non admittatur nisi sit natus in Ciuitate, vel sit ciuis originarius, tamen natus alibi à casa potest esse de collegio. Gram. ibid.
Ciuilitatem paternam retinet filius dato, quòd alibi sit natus, quàm in patria patris. Gram. d.decis.103. nu.113.

Appel-

Appellatione ciuis in materia statuti, vel consuetudinis, & in stricta materia, nō cōprehēditur, nisi ciuis originarius. Boer. decis. 13. nu. 24. licèt statutum posit facere de ciue, non ciuem. ibid. nu. 25.

Ciuis nō censetur, qui in Ciuitate natus est ex rustico, in districtu Ciuitatis degente. Boer. deci. 13. nu. 49. & ciuis non est, qui in transeū do natus est. ibid. nu. 51.

Ciuis intelligitur, qui fortè matre absente alibi natus est. Boer. d. decis. 13. num. 52. sed natus in loco, in quo nō erat mansura, an sit ciuis, vide ibid. nu. 53.

Ciues ex priuilegio effecti omnibus commodis, fauoribusq; potiuntur, quibus & ipsi ciues originarij. Boer. d. decis. 13. nu. 20 & dicūtur propriè ciues. idem deci. 160. nu. 23. vide Mago. decis. 60. nu. 4 Rot. Floren.

Ciues nouitij dicuntur, qui annum in Ciuitate nondum compleuerunt, & an tales excusentur contrauenientes statutis Ciuitatis propter eorum præsumptam ignorantiam, vide Boer. decis. 160.

Burgenses qui dicantur, & non sunt nobiles: & ciuis vrbis propinquæ, an se facere posit homo alicuius Baronis, vide Boer. ibid. num. 4. 7. 14.

Doctor est ciuis loci, in quo legit. Boer. decis. 260. nu. 19. & quid in eo, qui in Ciuitate habet beneficium, seu officium, vide ibid. & ciuis quis efficitur per confœderationem. ibid. nu. 26. ciuis tamen quis esse desinit eo ipso, quòd Ciuitatem deserit. ibid. nu. 34.

Vxor eius Ciuitatis est ciuis, cuius est vir. glos. Bart. Bald. & Angel. in l. ciues. C. de agricolis l. 10. idem Bart. in l. fin. §. item rescripserūt. ff. ad municipal. Ang. in §. in potestate, instit. de patr. potest. & dicitur esse eiusdem originis. glos. in l. origine. C. de mnnicip. & origi. lib. 10. Bald. in l. voluntas. C. de fideicom. Bar. in l. placet nu 39. C. de Sacrosanct. Eccles vide Excel. P. Tessa. decis. 123. & prædicta procedūt etiā in vidua. idem Bal. in d. l. voluntas. C. de fideico. faciunt notata per Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 379.

Ortus in aliqua Ciuitate, in qua eius parentes non degebant, nō ex hoc acquirit ciuilitatē in ea, sed sequitur parentum originē. Gram. vot. 10. nu. 11. sed contra ibi. nu. 14.

In tantum attenditur ciuilitas originis, quia ei renuntiare non posit, nec potest sua voluntate se ab ea liberare. ibid nu. 16.

Filij sequuntur originem patris: idem de nepotibus, & qui nascuntur in territorio Ciuitatis, in ipsa vrbe nasci censentur: ideo neque nasci, neque habitare in Ciuitate requiritur, ad hoc vt quis natus in Ciuitate dicatur, vide Gome. Leo. decis. 20. in decisio. diuerso. Tom. 2. nam qui nascuntur in municipio, vel vico subdito alicui Ciuitati, ciues censendi sunt. idem Gome. decis. 26.

Statutum, vt nō admittantur in collegium, vel ad publica officia, nisi ciues originari, non excludit ciues tantummodo ex priuilegio, & similibus causis. idem Gom. d. decis. 26.

Quid in dicto casu statuti dicendum in eo, qui habitauit, & domicilium habuit in Ciuitate per annos quadraginta, vide ibidem.

In origine filiorum domicilium parentum, nō fortuitum nascendi locum spectari, crebrior sententia est, vt multis auctoritatibus, & rationibus comprobatur per Pet. Roy. decis. 3. litua. nu. 99. & seqq. in decisio. diuerso.

An filia nupta in alieno territorio retineat originem paternam, vide per Craue. consi 271. quòd retineat ipsam originem, quamuis per matrimonium transeat in familiam viri, & sequatur eius conditionem, tradit D. Sola in suis comment. in antiq. constit. Sabandiæ gl. 1. super decreto, Yolant tit. de feudis fol. 54.

Ciues dicunt in castris, & villis Ciuitati subiectis habitantes, tamen ciuium appellatione propriè comitatenses nō venire, scribit Menoch. de arbitra. quæst. 99. nu. 22. & 28. & vicos moderari legibus Ciuitatis. ibid. nu. 24.

Licèt mulier per matrimoniū efficiatur ciuis, illius Ciuitatis, cuius est vir, & dicatur eiusdē originis vt supra dixi, tamen in aliquibus retinet originem paternam, vt nō priuetur beneficijs statutorum originis. Barto. in l. fin. §. rescripserunt. ff. ad municipal. Angel. in §. in potestate, institu. de patri. potest. nu. 11. Cra. consi. 27. vide August. Bero. q. 109.

Quando pater forensis creatur ciuis cum suis filijs, & decedentibus, tale priuilegium ciuilitatis, non prodest filijs absentibus, & ignorantibus. vide Dec. consi 661. nu. 7.

Quādo ciuilitas fuit acquisita cum aliqua qualitate, si qualitas non fuerit verificata, nō valet acquisitio. Dec. ibid. nu. 12.

Ciuis si ex statuti dispositione ille efficiatur, qui per decem annos steterit in Ciuitate, an requiratur continua mansio, vel sufficiat, quod pro maiori parte illius temporis steterit, vide Ludo. Roma. sing. 676. & etiam Bartol. in l. 18. §. Sabinus. ff de fundo instructo. legat.

Lata sententia in contradictorio iudicio, quòd aliquis esset ciuis alicuius Ciuitatis, talis sententia facit ius quo ad omnes. Per de Raue. sing. 826. & sententia facit forensem ciuem. Barto. in repetit. l. placet. C. de Sacrosanct. Eccles num. 47.

Statutum, quòd nullus efficiatur ciuis, nisi habitauerit in loco per certum tempus, nō cō-

prehendit

prehendit illum, qui habitauit intra illud tépus. Bart. in l. 3. C. ne Sanct. Bapt. reit.

Natus in villa, vel vico sortitur originẽ ex illa Ciuitate, cui villa, vel vicus subest. Bar. in l. 3. C. de natural. liber.

Qui vult admitti vt ciuis, debet probare se ciuem, parte etiam citata. Bart. in l. 9. C. qui accusa. non possu. vide eundem consi. 29. vol. 2.

Qualiter, & quibus modis quis efficiatur ciuis verè, & propriè, & non fictè, vide Bar. consi. 62. volum. 1.

Ciuitas licèt sit sub Domino, nihilominus potest ex contractu facere ciuem, qui aliàs non esset. Abb. consi. 61.

Ciuitas nõ potest facere, vt quis habeatur pro non ciue, nisi in pertinentibus ad ipsam Ciuitatem. Abb. ibid. nu. 6.

Filius licèt natus extra locum originis paternæ, vltra Ciuitatem, quam habet ex persona patris, efficitur ciuis loci originis propriæ. Fel. in c. Rodulphus nu. 14. ex. de rescrip.

Quæ requirantur ad hoc, vt quis dicatur ciuis. vide l. 32. ff. de iure fisci.

Municipes intelligendi sunt & hi, qui in eodẽ municipio nati sunt. l. 228. ff. de verbo. & rerum signific.

Qui natus est in quodam pago, vel villa subiecta alicui Ciuitati sitæ in propinquo, dicitur suam patriã habere in illa Ciuitate. Hattma. Hartma. cap. 14. tit. de verbo. signif lib. 2.

Incola quis sit, & ad quę munera teneatur, vide Capic. decis. 162. nu. 17.

Statutum tribuens immunitatem nouis incolis, an illos comprehendat, qui olim fuerunt ciues, vide Boer. decis. 13. nu. 43.

Incolatus per habitationem 10. annorum cõtrahitur. Paul. Aemil. decis. 80. par. 2.

Incola subiectus est legibus, & cõsuetudinibus loci, vbi incola est: quia appellatione ciuium incolæ continentur; item appellatione subditorum venire incolam certũ est. quia propriè subditus dicitur quis ratione domicilij, atque domicilium facit incolas, dispositum igitur in ciue, & subdito, habet etiam locum in incola. And. Gail. obser. 35. lib. 2.

Licèt de iure incolatus tempore decennij acquiratur, tamen etiam incontinenti acquiritur, quando quis re, & facto animum manendi declarat, & verus incola dicitur, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit: potest autem quiliber propria auctoritate incolatui, & domicilio renunciare, quod fit eo ipso quando se, & bona sua iu alium locũ transfert. idem obser. 35. lib. 2.

Habitantes in aliquo loco, nõ possunt esse participes prædiorum dicti loci, quæ diuidi solent inter antiquos, & originarios ciues, seu municipes descendentes à primis antiquis acquirentibus. Menoch. consi. 390 lib. 4.

Quis efficitur incola, vbi habet maiorem partem fortunarum suarum: item vbi constituit sedem suam, & si quis aliquid habeat in aliqua Ciuitate, præsumitur ibi habere maiorẽ partem fortunarum suarũ, nisi probetur contrarium. Per. de Rauc. sing 829.

Incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit. l. 239. §. incola. ff. de verbo. & rerum signific.

Domicilium pluribus locis quando quis habere possit, & domicilij appellatione quis locus veniat, & natus Lugduni, Lugdunẽsis dicitur, & non ciuis. Afflic. d. decis. 384. num. 4. 5. 7. 8. & 15.

In illo loco habitare quis dicit, vbi pro maiori parte anni habitat Afflic. d. decis. 384. nu. 12.

Origo, & domicilium an, & in quo æquiparentur. ibid. nu. 13. & dignitas originis cõditionem mutat. vide ibid.

Origo paterna cum domicilio filij, præfertur origini filij Boer. decis. 13. num. 36. & hospitali expositus dicitur ciuis illius loci. nu. 41.

Duo domicilia quis habere põt, originis propriæ, & paternæ, & originis suæ domicilium nec per mille annorum absentiam quis mutare, nec illi renunciare potest: quia naturalia mutari non possunt. Boer. d. decis. 13.

Adoptione nõ mutatur domicilium, & paternæ originis domicilium nõ potest filius mutare, & etiam originem aui quis retinet, non proaui. Boet. ibid.

An locus originis, vel domicilij sit præferẽdus, vide Gasp. Cabal. milleloq. 571.

Domicilium variis modis acquiritur, pura origine, habitatione, beneficio, lectura, adoptione, & alijs modis de quib. vide p Andr. Gail. obser. 35. nu. 10. lib. 2. & ad constituendum domicilium, quæ requirantur, vide Pet. Roy. dec. 3. litu. in decis. diuerso. n. 104. To. 2.

Mutatio domicilij, an eximat ciuem à iurisdictione Ciuitatis originariæ, vide eundem Gail. obser. 36. lib. 2.

Domicilium triplex est. ibid. nu. 2. & domiciliũ originis est immutabile, & eo ipso, quód qs mutat domicilium perdit priuilegia, & iura Ciuitatis. Gail. d. obser. 36.

Domicilium acquiritur per decẽ annos. Gom. Leo. decis 26. in decisio. diuerso. Azo in summa tit. de iurisdict. omn. iudi.

Cõtractum esse domicilium in loco ex quibus cognoscat, vide Menoc. de arbi. lib. 2. cas. 86.

Quotuplex sit domicilium, vide per Rebuff. in suis comment. Tom. 3. tract. de domicilij electione in præfat. quot modis domicilium quæratur, ibid. nu. 9, quis effectus resultet ex illo,

illo, nu. 20. & quot modis amittatur, vide ibi. nu 34. etiam Barto. in l. vnica C. vbi petant. tuto. vel cura.

Domicilium dr transferri de loco ad locum, qn̄ quis recedit cum familia, aliás secùs. Bar. in l. 27. §. affini. ff. de fundo instruc. legat.

Origo quomodo probetur, & filius natus extra Regnū, an cēseatur alienigina, vide Boer. decis. 13. num. 16. & 17.

Originis priuilegio non gaudet, qui ibi non subit munera. Boer. decis. 13. nu. 45.

Regnicola intelligitur, cuius pater, aut auus in Regno natus est. Boer. d. decis. 13. num. 46. vide num. 17.

Ad hoc, vt quis gaudere possit priuilegijs iuribus, & immunitatibus alicuius Ciuitatis, an requiratur, quòd in ea fuerit natus, aut prius domum habuerit, vel litteras à ciuibus, quibus fuerit receptus in ciuem, an verò sufficiat, quòd in dicta Ciuitate domum emerit, & in ea habitauerit per 20. ann. cum tota sua familia, onera verijs, & originarijs ciuiu. incumbentia soluendo, ac excubias faciendo, absque ramen litteris burgentiæ ab ipsis ciuibus obtentis, vide per Boer. decis. 260.

Ciues dicuntur illi, qui nascuntur in Ciuitate, & in ea inhabitant, sed qui in ea non habitant, non gaudent priuilegijs ipsius. Ioseph. Ludo. decis. 3. Perus. nu. 17.

Quando aliqui recipiuntur pro ciuibus, vel incolis in aliqua Ciuitate, vel villa propinqua exempta à solutione gabellarū, & pedagiorum, an gaudeant priuilegio exemptionis, & quid, si dicatur hoc factum in fraudem, vide Franc. Marc. q. 528 nu 6. 7.

Domicilij ratione quis statutis, & libertatibus Patriæ actiuè, & passiuè gaudet. idem Marc. quæst 920 par 2.

Priuilegium, vt ducens in vxorem filiam ciuis originarij efficiatur ciuis, ad hæredes transit, & successores. Gome. Leo. decis. 89. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Vidua retinet domicilium, & originem mariti defuncti. idem decis. 90.

Quæ requirantur ad hoc, vt forensis gaudeat priuilegijs loci, vbi inhabitat, vide per Ioan. Papon. lib. 5. tit. 11. arrest. 33.

Non obstante origine paterna, si filius natus alibi sit, & habeat domiciliū, habet pro forē si in loco paternæ originis, & nō gaudet priuilegijs originarijs concessis. Dec. cōsi. 352.

Licèt quis possideat plura bona in aliquo loco, & ibi teneat domum appertam, non tamen debet iudicari, quòd sit de dicto loco, cùm ibi non habeat originem, neque domicilium, & per consequens dicitur forensis, qui est alterius fori, & non est de corpore loci, & propterea talis non dēt gaudere beneficijs dicti loci. Dec. cōs. 661. nu. 5. & cōs. 550.

Statutum, quòd bona non possint in forensem alienari valet, & quis dicatur forensis, vide Dec. consi. 661.

Quando statutum prohibet forenses posse acquirere bona in Ciuitate, vt non sit locus prohibitioni, sufficit quē fuisse factum ciuē ex priuilegio, etiam post delatam hæreditatem. vide Menoch consi. 165. lib. 2.

Natus in Ciuitate ex parentibus, qui non cōstituerant ibi domicilium, sed erant transeuntes, vel ad tempus trahebant ibi moram, nō dicitur verè ciuis, nec gaudere debet priuilegijs ipsius Ciuitatis, quæ habent alij ciues: ratio, quia ad hoc, vt quis acquirat ciuilitatem requiritur, quòd parentes ibidem constituerint domicilium. Cassa. in consuetud. Burg. rit *des forestz* rub. 3. §. 7. glo. fin. nu. 22.

Habentes domū conductā di ūntur eriā habitantes idē ibi. tit *des forestz* rub. 13 §. 5. glo. 1.

Ciuium appellatione comprehenduntur Clerici, vide ibid.

Immunitas concessa ciuibus virtute sententiæ arbitramentalis, non competit ciui effecto ex priuilegio Rol. consi 79. vol. 3.

Ciues habitantes extra territorium Ciuitatis, non debent gaudere immunitate competēte ciuibus dictę Ciuitatis. Rol. d. cōs. 79. n. 29.

Si statuto caueatur, quòd forensis, qui vult effici ciuis debeat creari in concilio cōmunitatis, sicut ipsi concilio placuerit: ita tamen quòd ille talis creatus ciuis, infra terminū, qui sibi per dictum concilium ordinabitur, teneatur facere fieri de nouo vnam domum in Ciuitate, quæ sit obligata pro oneribus, licèt talis creatus ciuis non ædificauerit domum nullo tēpore sibi statuto à cōcilio, nullaq; facta monitione, seu interpellatione de ædificando, non desinit esse ciuis, minus interim potest priuari priuilegijs originarijs competentibus, nisi facta interpellatione de ædificando esset in mora. vide Menoch. cōs. 131. vol. 1. ratio, quia receptio in ciuem dicitur quidam contractus, vel quasi, qui non rescindi potest ex capite implementi non sequuti, nisi accedēte vera morá. idē cōsi. 132.

Forensis habēs beneficium in loco, an efficiatur ciuis illius loci, & matrimonium carnale mutat originem quo ad quid. Bart. in repet. l. placet nu. 38. & 39. C. de Sacrosanct. Eccle.

Natus in territorio, an dicatur ciuis originarius, vide Bart ibid. nu. 47. & 48.

Illi, qui sunt in suburbio videntur gaudere eo priuilegio, quo gaudent ciues, qui in ipsa Ciuitate morantur, vide Hartma. Hartma. c. 33. tit. miscellaneorum ex iure ciuili lib. 2.

De

De muneribus, & oneribus in genere.

Onera, quæ ordinaria, quæ extraordinaria dicantur, vide Ozaſ. deciſ.95.nu.43.Raud.tract.de Analo. cap.40.nu.37.Fel.conſi. 46.nu.7.8. Munus ordinarium eſt, quod à lege imponit Bar in l.4.C.de anno.& tribut li.10.

Munera extraordinaria dicuntur, quæ non indicuntur lege, vel Senatuſconſulto, aut conſtitutione Principũ. Bart. in l.1. C.de Agric. & cenſit.lib.11.

Impoſita à Principe, vel à lege ſunt munera ordinaria; idem in collectis, quæ imponuntur à lege municipali. Barto. in l.2. num.5.ff. de iure immunit.

Onera extraordinaria, quæ pro vtilitate, & neceſsitate publica indicuntur, ordinarijs, & merè realibus æquiparantur. Ozaſ. deciſio. 95. num. 44.

Collectis alibratus renunciare nõ põt, niſi præſtet alterum æquè idoneum.ibid.nu.46.

Munerum publicorum appellatione, comprehenduntur perſonalia. Ozaſ. deciſ.95.nu.45.

Oneribus perſonalibus (præſertim annexũ honorem habentib.) omnes ſubiacent, & ab illis nemo excuſatur.ibid.nu.49.

Natus in Ciuitate matre tranſeunte, an ſubeat munera Ciuitatis, vide Afflic.deci.384. nu.4.

Habitantes perpetuò lege Ciuitatis obligantur.ibid.nu.12.

Tria reperiuntur tempora, quibus homines tenebantur, & tenentur ad onera, vide fusè per Capic. deciſ.168.

Onera realia, quæ præſtantur à re, vel occaſione rei, ad fructuarium pertinent. l. 34.§. ſi quid.ff.de vſufructu, & quemadmodum. Afflic.deciſ.252.nu 4.

Onera realia euitantur ab eo, qui vult rem dimittere, ſecùs in onere perſonali. l. 68. ff. de vſufructu.

Dñs onera realia nõ põt recuſare, licèt res poſſit ab eo auterri.l.36 ff.de noxal.actio.

Incola iam muneribus publicis deſtinatus, niſi perfecto munere, incolatui renunciare non poteſt.l.34.ff.ad municipales.

Domini prædiorum, nõ autem coloni, & cõductores tenent munera ſubire, & collectas ſoluere.Ozaſ.deci.83.Vincen.de Fran.dec.107.

Munera ciuilia, alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, & alia mixta, de quibus omnibus vide fusè per And.Gail.obſer.52.lib.2.

Cõſules, & Syndici nullum ſalariũ petere poſſunt, præter expenſas ſumptuum, niſi aliter ſe habeat conſuetudo.Guid.Pap.q.68.

Duo domicilia quis habere poteſt, alterum originis propriæ, & alterum paternæ: & commoda poſſunt præſcribi; nõ ipſa origo; ſed originis priuilegio non gaudet, qui ibi non ſubit munera. Boer.deci. 15.in principio, & nu. 35.45.vide ſupra tit.prox.

Si quis vocetur ad munera in loco originis, & domicilij, præfert locus originis. Gom.Leoʒ deciſ.20.in deciſio. diuerſo.

Incola licèt pro maiori parte anni reſideat in loco originis, & ibi ſubeat onera perſonalia, & realia, tamen adhuc poteſt cogi alibi munera ſubire ratione bonorum, in quibus aliquo tempore anni reſidebat, vide deciſ. 140. Rot. Auenio.in deciſio.diuerſo.Tom.3.

Munera, quæ indicuntur perſonis pro rebus, quis ſubire tenetur in loco propriæ originis, vel domicilij, licèt alibi bona ſint ſita. Natt. conſi.106. Tom.1.

Munera non debent alicui imponi, in pluribus locis pro eadem re.ibid.nu.2.

An filius cogatur ſubire onera ratione ſuæ, & patris originis, vide glo.in verbo non domicilium.l.6.§.filius.ff.ad municipales.

Adoptio non liberat à muneribus, quæ imponuntur ratione originis, imò plus aſtringit, ſed ſi filius adoptiuus emancipetur, nõ amplius erit ciuis illius Ciuitatis, ex qua eſt pater adoptiuus.l.15.§.fi.ff.eo. ad municipales.

Natus ex filio adoptiuo ſequitur originem patris naturalis, & non ſolum adoptiui, quo ad munera ſubeunda. l. 17. §. in adoptiua. ff. ad municipales.

Domini non poſſunt cogere ſubditos ad cuſtodiam nocturnam; tamen cuſtodire turim, quando debeat Dominus, & quando communitas, vide per Boer.deciſ.212.

Fogagia quando numerantur per domos, excubias agere etiam Clerici tenentur. ibid. nu.4 & 6.ſed qui teneantur facere excubias, vide plenè ibid.

Cuſtodes murorum, vel caſtri non debent ab illo loco aduocari: & caſtro, cui excubiæ debebantur dirupto, an ſubrogato debeantur, vide Boer.d.deciſ.212.nu.11.14.

Excubias loci facere obligati, nõ tenent eas facere alibi, iubente Domino.ibi.nu.10.& 19.

Onera belli dicuntur onera patrimonialia, & debeat ſuportari per vnumquemque pro viribus patrimonij.Natt.conſi.473.

Onus cuſtodiæ Ciuitatis, quod eſt perſonale, forenſibus indici non poteſt ratione bonorũ, quæ poſsident in territorio. Natt.conſi.447.

Onus recipiendi milites in domo eſt reale, & indicitur ipſi rei, propter ipſam rem. Rolan. conſi. 66.vol.1. nu.3. tamen hoſpites in caſu præmiſſo, non teneantur tradere militibus

culcitras

culcitras, lectos, ligna, oleum, & alia ad victū necessaria. idem d. consi. 66.
Minus tenentur præstare vtensilia, nisi quando ignauia incolarum non possint reperiri; sed cum emendatione damni, vide ibid. nu. 6.
Principes tempore necessitatis belli, possunt imponere subditis subsidium charitatinum. Hartma. Hartm. cap. 6. lib. 2. tit. de censib. de charitatiuo subsidio, seu dono Principi ob nouum aduentum faciendo, vide Marc. quæst. 1023.
De varijs muneribus, ad quæ Ecclesia tenetur, vide per eundem Hartma. Hart. c. 10. lib. 3. tit. miscellaneorum ex iure Canonico.
In honoribus, & muneribus gerendis personarum qualitas consideranda est, & de materia munerum, vide per And. Gail. obser. 52. lib. 2.
An contribuere debeant ad fortalicium reparandum habitantes extra illud, vide Io. Gal. q. 130. Io. Pap. lib. 5. tit. 11. arrest. 2. quòd habitantes in suburbio teneantur cōtribuere, scribūt idem Gal. q. 388. Guid. Pap. q. 5. 7. & 372.
An pro reparatione castri, vel citadellæ Ciuitatis, quæ est caput Patriæ, teneantur castra, vel alia loca inferiora contribuere pro expensis talis reparationis, vide Marc. q. 459. qui concludit pro parte negatiua.
In Regno Franciæ solus Rex potest imponere onera. Io Pap. lib. 5. tit. 11. arrest. 1.
De iure si onus impositum respiciat seruitium Principis, etiam forenses, & habitatores tenētur ratione bonorum, quę ibid. possident, secus si respiciat seruitium loci. idem Pap. ibid. arrest. 2. vide arrest. 5. & seqq. eod. tit.
Si priuilegiatus succedat non priuilegiato, non gaudet suo priuilegio pro oneribus impositis ex causa de præterito. Papon. ibi. arrest. 3.
Ratione oneris maioris, non potest vnus cōtra alium eiusdem loci agere causa se exonerandi. vide eundem ibid. arrest. 40.
Ex pacto, & longa consuetudine potest induci, vt homines alicuius loci teneantur contribuere in collectis, & oneribus alterius loci. Dec. consi. 638.
Habitantes in aliquo loco, seu territorio, ibi tenentur facere reparationes męniarum. Guid. Papon. sing. 379.
Forenses, qui bona in loco, vbi non habitant possident, ad quæ munera, seu onera teneantur, vide Excel. P. Tessa. decis. 149.
Forenses ad munera patrimonialia, & realia tenentur: nam munera patrimonialia, & realia, in loco, in quo res sunt sitæ præstantur. Marc. q. 458. nu. 5. & 7.
Pro impositione facta per vniuersitatem ad sustinendam litem, respicientem vtilitatem aliquorum bonorū, omnes tenētur; licèt aliqui de præsenti non possideant de dictis bonis, quia sat est, quòd in futurum possent possidere. Papon. lib. 7. tit. 2. arrest. 3.
Quando aliquod onus debetur ratione domicilij, seu fogagij, an facta diuisione, & separatione habitantium, & bonorum multiplicetur onus, & quid ècontrà, vide eundem lib 13. tit. 5. arrest. 3.
De careagijs, & similib. quę debētur Domino per subditos vide eundem lib. 13. tit. 6.
Onus diminui debet bonis diminutis, & ècontrà augeri debet, bonis auctis. Crauet. consi. 195. num. 6.
Onus, vbi imponitur habito respectu ad reditus, tunc limitari, & regulari debet, habita ratione ipsorum redituum, vide quoddam cōs. impressum inter decisiones Ozas. fol. 110. num. 16.
Possidens bona in territorio alicuius loci, illa de iure profiteri, & consignare debet ibid. num. 17. in loco supra citato.
Aestimata res si peruenerit ad Ecclesiam, debet instante Prælato à catastro deponi. ibid. nume. 24.
Vasalli filij si separatim habitēt, an quilibet teneatur Domino ad operas, vel omnes simul tantùm teneantur ad id, ad quod tenebatur eorum pater, vel ipsi si vnà habitassent, vide per Boer. decisio. 213. num. 15.
Ob territoriorum diminutiones, exactiones tributorum quoque merentur diminutionem, Mysing. obser. 34. cent. 3.
Onerum solutio facta cū protestatione nō p̄iudicat, nec vnica solutio sine protestatione. Alex. Raud. tract. de Analog. cap. 40. nu. 15.
Onerum solutio vbi non sunt lapsi anni 30. p̄iudicat tantùm quo ad soluta; non autem quo ad soluenda. Raud. ibid. nu. 16.
Vniformis solutio singulorum annorum efficit extraordinarium ordinarium. Raud. ibid. nu. 108 sed contrà nu. 50.
De sententia planè notanda in materia distributionis onerum vide ibid. nu. 109.
Comitatenses non esse quo ad realia plus grauandos ciuibus, licèt maiores fructus percipiāt, hī ibi n. 109. 110. & bona emphyteotica Ecclesiæ sunt censenda, vide nu 124 ibid.
Existens in possessione exigendi collectas per annos 70 in ipsa possessione, seu quasi debet manuteneri. Vinc. de Fran. decis. 56.
Vniuersitas in dubio præsumit libera à præstatione collectæ, quæ à Rege tantùm imponitur, & in casu magnæ necessitatis. ibid.
Regentes Ciuitates prouidere debent, quòd munera, & onera æqualiter diuidantur, & grauati exonerentur. Rolan. consi. 66. nu. 53. volum. 1.

De materia munerum, vide per Bar. in l. placet. C. de Sacrosanct. Eccle. & in l. vnica. C. de muneribus & in quo loco lib. 10.

Appellare debent electi ad munera publica, & suam appellationem iustam ostendere, alias videtur cõsentire. Bar. in l. 7. C. de appellatio.

Electus ad munera ab initio, præsumit electus propter inimicitiam. Bar. in l. vnica. C. si propter inimicitias creatio fiat lib. 10.

Aduocatis nullum munus personale debet iniungi, nisi necessitas consulendi, arbitrandi, & iudicandi. l. 6. C. de Aduoc. diuers. iudi.

Numerus duodecim liberorum liberat patrem à publicis muneribus. l. si quis Decurio. C. de Decurionibus.

Qui nominat aliquẽ ad munera, vt eũ redimere faciat, criminaliter punit, qui verò nominat, vt lite fatiget, ad expẽsas ei restituendas ciuiliter tenetur. l. 14. C. de excus. tuto. vel curat.

Pater videtur consentire nominationi filij ad munus, si præsens fuerit, & non contradixerit electioni: ideò pro filio obligatur. l. 2. ff. ad municip. & de incol.

Filiusfa. potest eligi ad munus inuito patre, quòd si non gerat tenebitur factus sui iuris, si quid Reipub. per hoc damni contingat. l. 21. ff. ad municipales.

Dos nõ onerat maritum quo ad subeunda munera, licèt sit dominus dotis. § 5. d. l. 21.

Licèt pater vellet filium suum infantẽ esse Decurionẽ, non ob id astringitur ad aliqua munera, seu onera. §. fin. d. l. 21.

Reductio ad æqualitatem inter pluras parochias fieri potest, licèt multo tempore fuerit facta vno modo oneris distributi solutio. Excel. P. Tessa. decis. 239.

Qñ vna cõitas petit pro tributis se releuare ab alia, quid iuris, vide Craue. consi. 265. & 266.

Bona in registro vniuersitatis posita, dñr pro onerib. & collectis hypothecata. Oza. dec. 91.

Immunes si bona sua in registro cõmunitatis inscribi passi fuerint, & multo magis si collectæ ab eis exactæ sint, omni immunitate priuã tur. ibidem nu. 5. & 19. vide quando nu. 22. & Perillust. D. P. Tessa. decis. 149. num. 4. nam descriptio in æstimo præiudicat immuni, nisi appellet intra decem dies. Raud. trac. de analog. cap. 4. nu. 17.

Aestimi liber quamuis probet inter cõe, & descriptũ in æstimo, vt appareat quid, & quantũ solui debear nomine functionum, tamen non probat inter descriptum, & tertiam personam singularem. Capic. decis. 107. nu. 12.

Registrũ quid, & qualẽ fidem faciat, vide Guid. Pap. q. 381. in fine. Tho. Minad. decis. Neapol. 43. Inn. in c. 1. ex. de proc. Franc. Marc. q. 224. 600. & 605. Borg. Caual. dec. 18. nu. 8. de iudi.

Prætextu libri catastri, seu registri, vbi describũtur omnes possessiones territorij alicuius loci, & extimantur, ipsę possessiones efficiuntur tributariæ pro oneribus, & omnes tenentur etiam nobiles, & talia onera dicuntur realia: ideò transeunt ad quoscunque possessores. Fran. Marc. q. 224.

Si aliquis de vniuersitate sit adeò pauper, quòd non possit soluere suam quotam, alij de vniuersitate debent soluere pro illo. Guid. q. 87. Fran. Marc. q. 490.

Mobiliũ, & immobiliũ, an habeatur consideratio per perequatores respectu onerũ soluendorum, vide per eundem ibid. nu. 8. & q. 395.

Artifices tenentur ad collectas pro bonis mobilibus, seu ratione lucri eorũ artis, nisi essent pauperes, vel quando non possunt lucrari ex eorum arte vltra alimenta. Marc. q. 458.

Dominus an possit suos taleare, & cottisar . & talcę ius qualiter acquirant Domini in subditos, vide Boer. decis. 126.

Talcã an possit Imperator, vel alius Dominus imponere subditis ꝓ filia maritãda. vide ibi.

Talcã ꝓ sui redẽptione imponere potest Princeps, ẽt super Ecclesijs. Boe. deci. 126. nu. 8. 9.

In quatuor casib. ex ꝓscriptione, vel cõuẽtione subditi possũt collectari à Dñis, nẽpe ꝓp matrimoniũ filiarũ, iter faciẽdũ vltra mare, nouam caualcatã, & ꝓp captiuitatẽ Dñi factã in bello, de quibus vide per Io Pap. lib. 13. tit. 3. arrest. 1. & seqq. cõprehenditur ẽt matrimoniũ filiæ naturalis, sed quò, vide ibi. arrest. 2. sed qd de matrimonio sororis, vide arrest. 3. vel si Dñs acquisiuerit aliquẽ locũ. ibi. arre. 4. sed in oĩbus his casibus ad quã rõne debeat imponi collecta, vide Pap. arre. 5. eo. li. vbi tradit dẽre duplicari onera ordinaria vnius an.

Tale ius collectandi potest pertinere ad Dñm directũ nõ habentẽ Imperiũ. Pap. d. arrest. 6.

Exẽptionẽ si cõcedat Princeps vni de loco, an eius onus alijs accrescat, vel decrescat Principi, vide Boe. decis. 213. & Fran. Marc. q. 491.

Pactum de non soluendo onera est validũ quo ad paciscentes. Marc. q. 471. nu. 13.

Vbi pẽsio nõ est libera, sed imposita sup fructibus, & onus aliqđ imponit super ipsis fructibus, tunc pensionarius tenetur ad tale onus, pro rata suæ pensionis. Iac. Put. decis. 5. lib. 1.

De tributis, & collectis.

Ecclesiasticæ personæ, an teneantur collectas soluere, vide Oza. dec. 68. Guid. Pap. q. 79. 381 & 382. Dec. cõs. 694. Bar. in l. 5. C. de Episc. & Cler. & Bart. consi. 180. lib. 1.

Ecclesia tenetur conferre aliquid pro reparatione meniorum Ciuitatis. Guid. quæst. 78. & pro

& pro purgādis fossatis, fontibus, pontibus, & aquæductibus, vide Rol. consi. 2. vol. 2.

Clericorum bona sunt immunia ab omnibus ordinarijs, & extraordinarijs muneribus, sed quid, si eorum prædia sint descripta in æstimo, vide Natt. consi 203.

Clericus, qui vtitur beneficio laicorum, tenetur onus illi beneficio annexū subire, & Clerici compelli possunt ad subeundum onus, propter quod communis vtilitas paratur. Natt. consi. 311.

Ecclesia tenet soluere onera realia pro rebus tributarijs, quas emit: sed ad collectam, quæ imponitur personis pro rebus, non tenetur, Bar. in l. fin. C. de exacto. tributo. lib. 10.

Laici collectas imponētes Clericis, vel Ecclesijs, si moniti nō desistant sunt excommunicandi, potest tamen Episcopus cū Clero eis in necessitate præbere subsidia. cap. 4. ex. de immunit. Eccles.

Qui se, & sua bona dedicarunt Religioni, gaudent etiam in bonis, quæ tenent nomine monasterij, omnibus priuilegijs illius Religionis, nec tenētur ad onera collectarum, & aliorum, pro quibus ante tenebantur, nisi essent onera certa, & perpetuò ipsis rebus annexa. Abb. consi. 53. lib. 1.

Si res laici, quæ soluebat tributum peruenerit ad Ecclesiam, an Ecclesia teneatur ad tributum, vide Fel. consi. 46.

Ecclesia nullum onus agnoscit, nisi ordinariū, & propter subitum aduētum Principis. l. placet. C. de Sacrosanct. Eccles.

Ecclesia tenetur conferre pro refectione pontium, & viarum. l. 7. C. eod.

Ecclesia sub prætextu priuilegij sibi concessi, non debet priuatos à muneribus defendere. ibid. l. 8.

Clerici extraordinaria munera non subeunt, & hospitem recipere non tenentur: & nulla cō munitas pōt imponere collectas Ecclesijs, vel ipsis Clericis. l. 1. 2. 3. C. de Episco. & Cler.

Clerici pro prædijs proprijs tenentur ad fiscalia onera, aliàs patiūtur translationē. l. 3. eo.

Ecclesia, quæ regulariter non tenetur ad collectas, an teneatur quando priuatorum prędia aliquo titulo in eam sunt translata, vide Per illust. D. P. Tessa. decis. 234.

Vsufructuarius ad collectas tenetur. Ozas. dec. 83. nu. 4. Menoch. consi. 330. lib. 4. l. 8. & l. 34. §. si quid. ff. de vsufruct. limita, quando alicui sunt relicti certi fructus, seu corpora fructuū, & non vsusfructus, sed quando hoc dicatur fieri, vide Menoch. d. cons. 330.

Limita 2. quando tanta esset solutio collectarū, quòd æquipolleret perceptioni fructuū: tūc enim tenetur proprietarius ad collectas. Cassa. in consue. Burg tit. *des droicts* rub. 4. §. 6. gl. 11. nu. 5 Natt. cons. 414.

Onus talearum pertinet pendente conditione fideicommissi ad hæredem grauatum percipientem fructus. Craue. consi. 295. sed ad quē spectet collectam soluere, & de materia, vide per Dec. consi. 286.

Regulariter qui percipit fructus subit onus collectarum. Cassa. in cōsuet. Burg tit. *des droicts* rub. 4 §. 6. glo. 11. quod procedit etiam si dominus proprietarius fuisset exemptus ratione priuilegij, vel alia causa, ibid. nu. 6. facit l. neq; ff de impens. in reb. dota. fact. & l. 13. ibi.

Emphyteota tenetur soluere collectas, etiam si soluat magnum canonem, vel magnam pensionem. Natt. consi. 114. 194. & 312. Tom. 2.

Si fiat collecta pro solido, & libra, quis non tenetur pro re, quam tenetur restituere. Guid. Pap. sing. 428.

Ille, qui recipit pensionem, non tenetur ad collectas, ad quas tenetur ille, qui percipit fructus. Per. de Raue. sing. fin.

Creditor possidēs prædium pignoratitiū, tenetur soluere tributa. Bart. in l. 43. ff. de pact.

Vir tenet soluere pro fundo dotali onera, quæ imponuntur personæ pro rebus. Bart. in l. neque. ff. de impens. in reb. dot. fact.

Onus soluendi tributum spectat ad possessorem, non obstante pacto in cōtrarium, quod procedit etiam pro tributis præteritis. Abb. consi. 30. lib. 2.

Si paciscatur inter debitorē dātem pignus creditori, & ipsum creditorem possessorem, vt ipse possessor non teneatur ad onera, vel tributa, tale pactū nullius est momenti in prǽiudicium iuris Publici; sed inter contrahētes est seruādum. l. inter debitorem, & ibi glos. ff. de pact. & l. 53. §. pactum eod.

Dominus onera realia non potest recusare, licèt res possit ab eo auferri. l. 46. ff. de noxal actio.

Onus tributi, & vectigalis spectant ad hæredem pro tempore præterito. l. 41. §. hæres de legat. 1.

Coloni ita demum ad collectas etiam contribuere tenentur, si deducta impensa aliqui fructus supersunt. Ozas. deci. 83. nu. 8 verum possunt collectari in loco habitationis. Pap. lib. 5. tit. 11. arrest. 35.

Colonus non tenetur soluere collectas, nisi faciat fructus suos præstando omni anno certum quid domino, & creditor pignoris debet præstare, & soluere, licèt contrarium conuentum fuerit. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des droicts* rub. 4. §. 6. glo. 11. nu. 8. verùm conductorē simplicē nō teneri ad solutionē collectarū, sed hoc onus spectare ad locatorem

scripsit Rol.cõs.79.vol.4.vide Ant. Corset.in suis singularibus litera L. sing. locatio, quod fallit in conductore ad longum tẽpus.Natt. consi.36.Tom.1.

Colonus tenetur soluere gabellam, & onera realia, quæ imponuntur fructibus; non tamẽ alia, quæ imponuntur personis ratione rerum.Natt.consi.409.

Domini, & non coloni pro eorum prędijs soluere tributa tenentur, nisi aliter sit conuentum, vel aliter se habeat consuetudo. l.4.& 9. C.de agricol.& censit.lib.1.

Coloni Ecclesię an sint immunes à collectis ratione partis colonicæ fructuum, adeò quòd pro illa parte, & non aliter, possint cogi ad solutionẽ, vide Perillust. D.P.Tessa.deci.116.

Vniuersitati quando ratione alicuius delicti commissi imponitur pęna pecuniaria, pro qua soluenda imponenda esset collecta, innocentes contribuere non tenentur. Ozas. decis.90.nu.9.Gasp.Cabal.milleloq.fin.Bart. in l.16.§.non nunquam.ff.de pęnis.

Verba vniuersalia in rescripto posita, nempe quòd omnes teneantur ad collectas, ad eos tantùm extenduntur, & comprehenduntur, qui de iure tenentur; non autem ad priuilegiatos, & exemptos.Ozas.ibid.nu.12.

Innocentes ex natura criminis lęsę Maiestatis, collectari possunt.ibid.d.decis.90.

Vasallus cedere bonis an possit, vt euitet collectas, & debita fiscalia, vide Afflic. decisio. 265. num.10.

Collectam quis soluere non tenetur pro re, quam restituere tenetur.Guid.d.q.87.nu.fin. & q.384.in fine.

Nobiles nobiliter viuentes non tenẽtur ad tributa, licèt res acquisitæ per eos essent registratæ, nisi ipsi reperirentur in registris obligati: quia tũc virtute obligationis tenerent. Guid.q.384.idem in Aduocatis, & eorum filijs.ibid.q.388 & seq.vide supra tit.prox.

Taleas ex priuilegio non soluens, an aucta postea familia soluat, vide per Boer. decisio. 213.num.17.

Collectas soluere non tenentur possessores feudi redacti à natura feudali, in burgensaticũ. Vinc.de Fran.decis.131.nu.18.

Possessio libertatis non soluendi taleas, qualiter acquiratur, & quæ requirantur, vt inducatur talis præscriptio, seu possessio libertatis non soluendi, vide per Crauet. consi.111. & consi 132.nu.10.

Collectam soluere non tenetur, qui pro bonis suis certũ quid annuatim vniuersitati soluit. Craue.d.consi.111.nu.7.

Quod dicitur bona feudalia non teneri ad solutionem collectarum intelligitur, quando feudum est proprium, secùs si sit impropriũ. Cranet.consi.293.

De transactione facta per aliqnam communitatem cum aliquibus hominibus alterius communitatis pro prædijs sitis ibi, vt non teneãtur pro omnibus oneribus soluere, nisi certũ quid annuũ, & an talis transactio facta etiam verbis vniuersalibus negatiuis extendi debeat ad onera, quæ imponuntur ex causa vrgentis necessitatis, puta belli, aut famis, vide Craue.consi.294.

Si ex transactione fuerit conuentum, ne communitas grauaretur, præter de contentis in trãsactione, & in ipsa transactione sint nume rata aliqua grauamina, & deinde adijciatur illa dictio, ne grauari possit pro alio quouis grauamine nullo modo, tunc censentur cõprehensa omnia grauamina. Craue.cõsi.309.

Caducitate rei emphyteoticæ nõ pjudicat registro, & anteriori cõsignamẽto quocumque res cõmittatur: ideò res cõmissæ, quæ prius erant allodiales pristinã reassumunt naturã, & per cõsequẽs si prius erãt immunia ab oneribus cõiraris immunia pseruantur, aliàs secùs. vide D.Sol.in suis cõmen.gl.2.sup 3. par. decreti, licet ti.de iure emphyt.Nat.cõs 328.

Registro producto, cõitas habet suã intẽtionẽ fundatã ad cõtinuandũ onera, nisi dñs rerũ possessor edoceat res ad eũ peruenisse titulo alio, q̃ volũtario, vide eũdẽ D Sol.ibi.n.11.

Domini habentes iurisdictionem quanto tempore præscribant immunitatem, & quæ ad hoc requirantur, & generaliter quando ipsi Domini teneantur ad onera, vide eundem ibid.nu.12 & 13.

Adhærentes dicuntur esse liberi, & non subditi iurisdictioni eius loci, cui adhærent: & ideò ab eo collectari non possunt.Natt.consi.301.

Pauperes, qui sibi victum industria sua quærũt, non debent conferre ad onus impositæ collectæ: idem in his, qui sunt lapsi facultatib. Pet. Gerar.sing.73.

Collectas soluere granatus potest dicere officiali, ostende mihi si sum in quinterneto, sine quo non teneretur. Anto.Corset.in suis singularib.littera C.sing collecta, & Bar.in l. 1.C.de exacto.tributo.

Collegium nouiter ingressus, non tenetur pro debito antea contracto, idem in ciue nouiter facto, & successore. ibid. sing. collecta.2. Bar.in l.23.C.de Decurionibus lib. 10.

Collecta si officiali soluat, qui postea aufugit, non imputatur soluenti. idem Corset. ibid. sing.collecta.3.l.4.C.de naufragijs lib. 11.

Habẽs priuilegiũ p possessionib. suis, nõ tenet ad collectã impositã pro remuneratione Legatorũ.Bar.in l.13.C.de excusat.muner. li.10.

Ille,

Ille,cui assignatur prædium patrimoniale Principis sterile,habet biennij vacationem à tributis,si fiscale habet triennium. Bar.in l.7.C. de omni agro deserto lib.11.

Doctor non tenetur soluere collectas. Bar.in l. 1. C.de dignitatibus nu.22.

A collectarum solutione, an quis liberetur cedēdo fundo, vide Bar. i l 7.ff.de acq.plu.arc.

Incola nō tenetur ad collectam pro debito cōtracto in communione, antequam ibi contraheret domicilium,vel incolatum. Bart.in l.34 ff de pœnis.

Municeps, qui post collectam impositam est effectus cōuersus alicuius monasterij,adhuc tenetur ad ipsam collectā:idem in transeunte de vna villa ad aliam Bar.ibidem.

Si venientibus ad habitandum in loco concedatur immunitas,cum pacto soluēdi certam quantitatem,ad alia munera,& collectas nō tenētur. Bar.consi.59 vol.1.

Ciuis an possit compelli pro re qualibet etiam alibi sita, ad contribuendū pro collecta imposita in Ciuitate,in qua habitat,vide Guid. Pap.q.5. & quid in habitantibus, qui habent bona alibi,vide q.396.eiusdem.

Verum forenses,qui alibi habitant, possint cōpelli ad soluendum collectas pro bonis sitis in loco,& territorio ipsarum collectarū, vide Guid.qō.87. & Mysing. obser. 22. cent.5. Menoch.consi.75.lib.1.

Quòd ex generali consuetudine possint collectari,scribūt Mago.decis.66 Rot. Flor.Narr. consi.218.Tom.1. non possunt ramen personaliter capi, sed in bonis debet fieri executio Mago.d.decis.66.nu.9.

Plures possessiones in diuersis locis habentes, in quolibet territorio collectam soluere tenentur.Marc.q 458.nu 10.

Collectæ tamen,quæ personis pro reb. imponūtur,nisi in loco originis, vel domicilij soluūtur,& si in pluribus territorijs bona sint sita, vide ibid.nu.fin. Natt.consi.105.Tom.1.imò collectæ, quæ personis imponuntur ratione rerum, forensibus etiam imponi possunt,secùs in his, quæ imponuntur personæ ratione psonæ.Natt.consi.158.Tom.1.vide Menoch. consi.75.lib.1.& Natt. consi.211.

Ex pacto,& longa consuetudine potest induci, vt homines alicuius loci teneantur contribuere in collectis, & oneribus, quæ occurrunt, & imponunrur per communitatem alterius loci.Dec.consi 638.

Forensis possidens bona in territorio alieno, non debet pro talibus bonis in loco domicilij, vel originis collectari. Dec.consi.694.

Custodia expeditur labore corporis, & solicitudine animi,& munus dicitur personale;idō homines alicuius loci pro ipsius custodia non possunt imponere collectam, qua grauarent forenses bona possidentes in territorio dicti loci.Nat.cōs.157.& 158.To.1.& cōs.447 propterea statutum,vel consuetudo per qd, vel quam persona forensis ligatur,non valet, vt collectæ pro muneribus merè personalib. imponantur. Natt.d.consi.157.nu.11.

Forenses tenentur ad collectas impositas pro extructione murorum,pontium, portus,viarum,& earū refectione. Natt.cons.215.Tom. 1.tamen non tenentur ad onera personalia, cùm ratione originis, vel domicilij competant.ibid.nu.3. nec ad collectas, quæ imponuntur pro debito vniuersitatis, & pro impensa vtili, & non necessaria. Natt.ibid.nu 6.

Villa non potest imponere munera mixta Ciuitati,cui aliàs erat subdita,& postea ab ea superata sit, & villæ q̄ sunt in Comitatu Astensis, non possunt collectare ciues astenses pro bonis,quæ possident in territorio dd.Villarum,& hoc ex forma priuilegij,& statuti antiqui.vide Natt.consi.160.

Collecta in qua Ciuitate sit potius soluenda, quando quis à duabus Ciuitatibus ad collectas vocatur,vide ibid.nu.2.

Ciuis potest compelli ad soluēdum collectam in eo vico, in quo habitabat, quando collecta fuit imposita, non habita cōsideratione mutationis domicilij.Fran.de Cęlesia sing.2

Collectam impositam pro liberatione loci ab infeudatione, etiam forenses alibi habitantes soluere tenentur: sed quibus solemnitatibus collecta imponi possit, vide Excel. P. Tessau. decis.257.

Forenses non tenentur ad collectas, quæ imponuntur pro rebus, quarum vtilitate ipsi non fruuntur, in qua quæstione plura referuntur exempla, de quibus vide eundem decis.116. sed ad q̄ onera teneant̄,vide & deci.149.ibid.

Domus existentis in duorum territoriorum cōfinio tributa, siue collectæ in territorio, in quo frequentius dominus habitat, debent solui,aliàs est in electione soluentis. Francis. Marc.q.353.par.2.

Collectarū solutio in vno loco tm̄ ꝓ eisdē bonis est faciēda. Vinc.de Franc.decis.22.nu 3.

Pro tributo Principis compelluntur ad soluendum tertij possessores, etiam pro tempore præterito, tamen si quis conuenerit, & promiserit soluere annis singulis, in & super bonis suis aliquid, puta pro guardia, tunc ipso defuncto relicto hærede, agitur contra illū, & nullo hærede apparente,in subsidium agitur ēt contra tertios possessores. Guid.q.9.

Tenementarij tenentur pro reliquis,& tributis præteritis. D.Sola in suis comment.in antiq. constitut.

constitut. Sabaudiæ super decreto, Rempub. glo. 1. tit. de iure emphyt.

In solutione collectarũ inspicitur tempus obligationis contractæ, non collectæ impositæ, & denunciatæ: ideò vendens prædium post obligationem contractam, tenetur ad collectam virtute dictæ obligationis impositam, & non emptor, qui tempore impositionis, & denunciationis d. collectæ possidebat. Natt. consi 71. Tom. 1.

Emptor si soluerit collectas pro re empta, ad quas venditor tenebat, repetet Natt. ibi. n. 3.

Venditor, qui vendidit Ecclesiç tenetur ad collectas, licèt non possideat, & prædia non tolluntur de eius registro, maximè ita disponente statuto. Natt. consi. 280. licèt dictum etiam procedat sine statuto. idem. consi 515.

Collecta habet veterem, & nouum possessorem obligatum, electione data cõmunitati, quẽ velit conuenire: ideò valet alienatio rei pp solutionẽ collectæ facta citato solùm eo, qui habet rẽ in suo æstimo, licèt alius alleget habere ius in dicta re alienata. Natt. consi. 611.

Res vendita non debet remoueri de catastro venditoris, nisi ipse profiteat, ꝙ venditor est idoneus ad soluendum onera fiscalia, & si nõ reperiret idoneus, ꝙ ipse soluet. Pet. de Raue. sing 845. & Pet. Gerar. sing. 10.

Emptor, vel alius possessor tenetur leuari facere rem de æstimo vẽditoris, vel alterius alienantis. Marc. de Mant sing. 329.

Venditor soluens collectas pro emptore post traditionem, illas repetit ab ipso emptore. Marc. de Mant. sing. 440.

Ille, qui possidet fundum debet pro eo soluere collectam, licèt sibi non sit adscriptus in catastro, sed sit adscriptus alteri. Bart. in l. 3. C. quando liceat ab empt. dis.

Venditio non rescinditur ex eo, ꝙ emptor non soluerit tributum Reipub. iuxta conuentionem: sed emptor tenetur venditori ad interesse. l. 14. C. de rescind. vendi.

Emens fundum ea lege, ne soluat tributum, tali pacto non excusatur, quin soluere compellatur (etiam pro præterito tẽpore) licèt repetat à venditore. l. 2. & fin. vbique glo. C. sine censu, vel reliquis, & l. fin. C. si propter publicas pensitatio.

Prædijs à fisco distractis, præteriti temporis tributi ipsorum prædiorum onus ad emptorẽ spectare placuit. l. 36. ff de Iure fisci.

Aestimum communis contra communitatem, & omnes, qui sciuerũt æstimum fieri, probat dominium, & possessionem. Borg. decis. 18. nu. 8. de Iudi. vide supra tit. prox.

Liber æstimi, & collectarum debet ostendi, & edi cuilibet petenti pro suo interesse. Borg. deci. 22. nu. 8. de contractibus par. 2.

Collecta imposita, & æstimo facto, non possunt amplius augeri, donec çstimum in genere de nouo fiat. ibid. nu. 9.

Collecta pro onere reali, nec debet imponi super onere personali, nec ècontrà. ibid. nu. 7.

Collecta ob publicam necessitatem imponitur, census dicitur æstimatio rerum, & bonorum, siue descriptio iugerum, & capitum, & censitores, aut censores dicuntur, qui census agunt, & habent ius collectandi. Andr. Gail. obser. 52. lib. 2.

Vniuersitas alicuius loci potest conficere noua registra, & compellere homines ad registrandum. Craue. consi. 195.

Quando aliquis in æstimo communitatis consignat bona nomine suo, & alterius acquiritur ius ei, cuius nomine fit consignatio, in odium, & præiuditium consignantis. Craue. consi. 217. nu. 8. tamen ex recognitione per aliquẽ facta, nõ probatur possessio, nec proprietas acquirit illi, ad cuius opus fuit facta ipsa registratio. Fran. de Cçlesia sing 478.

Qui rem suam describit in æstimo alterius, tunc ex tali descriptione in eius præiudicium probat dñium in fauorẽ alterius. Craue. cõs. 261.

In registro faciendo, æstimari plus debent pçdia propinqua oppido, quàm ea, quæ sunt de longinquo. Natt. consi. 265. & 433. vbi plenè quomodo sit facienda çstimatio bonorũ.

Ager, qui accreuit per aluuionem debet registrari in loco, vbi erat registratum prædium, cui accreuit, & nõ separatim. Natt. cõs. 186. & registrũ causa finalis est solutio onerum. ibid.

Adscriptio facta in registro non obligat, nisi personam registrantem. Natt. consi. 328.

Registratio fit respectu onerum soluendorum, sed quæ defensiones possint adduci per contumaces contra præceptum pœnale de registrando bona, quæ postea non fuerunt registrata, vide Natt. consi. 338. & seq.

Quis registrare nõ tenetur bona sua immunia, etiam si fuerit iussus ab Officialib. ad id deputatis. Natt. d. consi. 338. nu. 8.

Quãdo fit æstimum generale totius territorij, non est necesse, quòd vocentur singuli domini ipsorum prædiorum. Natt. consi. 433.

Aestimo generali confecto, debet æstimatio præsentari Rectori Prouinciæ. ibid. nu. 3.

Aestimum de nouo est faciendum propter prædia effecta sterilia, vel casmatæ, aut aliter sunt perempta, & propter defectus facultatũ omne territorium censeri debet, & æstimatio renouari. Natt. d. consi. 433. nu. 4.

Discussores facta æstimatione facultatũ vniuscuiusque, si taxauerint aliquem in collecta vltra vires propriæ facultatis, priuantur honore,

nore, & compelli debent ad soluendum totũ id, quod sua iniqua sententia ipsum debitorem ascripserunt. Rol.d.consi.66.nu.56.vide Guid. Pap.sing.746.

Prædia sunt registranda, & cẽsenda eo in loco, in cuius territorio sunt sita, nisi aliter ꝑ transactionẽ fuerit cõuẽtũ. Menoch.cõs.14.vol.1.

Registrum, seu æstimum non probat, nisi inter registrantem, & registratum. Menoch.ibid. vide supra tit.prox.

Prædia forentium licet collectari solũ debeant, vbi sita sunt, tñ ex pacto, & contraria consuetudine contrariũ statui, atq; ordinari potest, & ꝑ cõsequens alibi hoc casu registrari. Menoch.d. consi.14.vide consi.21.eod.lib.

Aestimum alicuius si est diminutum, potest per Superiorem augeri; nemo enim potest æstimũ suum minuere. Bar.in l.vnica.C.de colla.

Si res, quę debet assignari in catastro sub pœna amissionis ipsius, si non assignetur, an tunc quis ea priuetur ipso iure, vide Bar.in l.18.§. sed & an ff famil. ereiscun.

Catastrum patris prodest filio etiam emancipato; non autem alijs. Bar.in l.1.§.domini lo 2.ff.de Senatuscons.Syla.

Si in confectione noui catastri, seu registri aliquis grauetur per æstimatores in rerum æstimatione, potest intra annum à die scientiæ, de hoc conqueri, & obtinere defalcationem. l.qui grauatos.C.de censib. & censito. & peræquator.lib.11.

Princeps feudatariorum subditos publica vtilitate, & necessitate vrgente, collectare potest. Natt.consi 487. Rol.consi.1.vol.1.vide Menoch. consi.32.nu.34. vol.1. aliàs de iure communi Princeps nõ potest imponere collectas. Craue.consi.309.

Nobiles nõ possunt indicere collectas suis subditis, nisi ex consuetudine, vel pacto: Nam collectæ sunt de regalibus. Menoch.cons 32. nu 63.lib 1.vide supra tit.prox. & solus Princeps ob vtilitatem publicam potest collectã imponere.l.vnica. C. de superindicto lib.10.

Tributũ est onus merè reale, & an possint Principes de iure imponere tributa, vide Felyn. consi.46. vbi cõcludit pro parte affirmatiua.

Tributorum exactor facultatem habet boni viri arbitrio, vel tributum dimittere, vel diminuere ei, cuius patrimonium furente fortuna colapsum est.Hippol.sing.619.

Collecta imposita per Ciuitatem pro soluẽdo debito ciui, ille ciuis contribuit, & èconträ. Bar.in l.107.§.si à Tirio.de legat.1.

Impinguatio terræ, vel melioramentum culturæ, non facit tributa crescere.l.3. C. de Alluuio. & paludi.

Propter decrementum per alluuionem prouenient, debent tributa minui pro rata decrementi, & èccontrà propter crementum debẽt augeri.l.2 C.alluuioni.& palud.

An propter sterilitatem tributa minuantur, vide gloss.in §. si verò quis, Authen. de alienatio. & emphyteot.

Collecta, quæ imponitur pro onerib. patrimonialibus, & mixtis, debet imponi ad æs, & libram. Ozas.decis.68.nu.18. sed an collectæ, aut tributa debeant peræquari pro solido, & libra, vel per capita, vide Guid. Pap.q 87.

Collecta, quæ personis pro reb. imponitur, secundum æs, & librã est facienda. Fran.Marc. q.458.nu. 4. sed an possit fieri per capita, vide q. 484. ibid.

Vniuersitas debet in primis de bursa sua, & bonis suis soluere debita sua, de residuo per solidum, & libram, & nõ per capita, collectam imponere, saluis expensis. Borg.decis.22 n 3. 4.12 & 21.de cõtract.par.2.vide Nat.cõs 418

Collecta imponi potest per vniuersitatem pro modo facultatum cuiuscunque per æs, & libram, secùs per villam, seu castrum, nisi hoc haberet ex consuetudine. Crau.consi.195.

Collecta pro salario Potestatis, Medici, magistri scholarium, & nunciorum publicorũ, est imponenda per æs, & libram: idem in collecta imposita pro instructione murorum. Natt.consi.183. Tom.1.

Collectæ impositæ ab vniuersitate, an habeant paratam executionem, vide per Ozas decis. 86.& Doct.in l.placet.C.de Sacrosan.Eccles.

Collectarum executio etiam pendente cognitione fieri debet, & in eis procedi de plano cogendo, & exigendo .idem d.deci.86.nu.4.

Collectæ exactio fit executiuè: ideo si quis collectam recuset soluere, auferuntur ab eo fructus Craue consi.111.

Executio tributorum non debet fieri incontinenti.Bar.in l.vnica. C.de superexactorib. li. 10.vide tñ §.cogemus, Auth de mãd.Princip.

Collectæ si imponantur ratione onerum præteritorum, non compellitur quis ad solutionẽ, si legitimè vellet se defendere, cùm non immineat damnum publicum. Ozas.decis.86. secùs si ratione onerum futurorum.

Fisco contra non soluentẽ collectas, quomodo subueniatur, vide Affl.decis.252.nu.4.

Si communitas alicuius loci non habeat bursam communem, poterit imponere collectam, & soluere illis, quibus tenetur, & si ipsa nolet, Iudex poterit imponere, ipsa prius vocata.Guid.q 87. vide Ioseph Ludo.decis 43. Perus.& Fran.Marc.q.803.

Exactores deputati ad exigendam taleam possunt capi, & conueniri lapso termino, eis dato ad exigendum, & soluendum.ibid.nu.3.&

ipsi

ipsi exactores poterunt exigere ab alijs de vniuersitate. vide ibid.
Si exactores non essent soluendo, aut alias thesaurarius non possit ab eis exigere, an possit iuridicè cōpelli facere duos, aut tres de alijs hominibus ditiorib. talis vniuersitatis, Guid. d.q.87. concludit pro parte negatiua.
Tributorum, & collectarum exactio, inter sordida munera, non reputatur. Mago. decis. 66. Rot. Floren.
In solutione tributorum, seu collectarum exactione, proceditur ordine non seruato. Mago. ibid. nu. fin.
Potestas non potest exactorib. tributorum cōmittere exactionē, & qui tenetur facere exactionem infra certum tempus, si illam non fecerit cogitur soluere de suo. Bart. in l.7.C. de exactio. tribuio. lib.10.
Factores dominorū possunt cogi pro exactione tributorum. Bar. ibid.
Debitor ex causa collectarum non potest compensare cum alio sibi debito, & exactor tributorum debet dare apochā de soluto. Bart. in § 1. Auth. de collectoribus.
Exactor tributorum debet debitores tributorū in subsidium exigere. §. eos, eod. tit.
Exactor talearum an teneatur exigere ab eo, qui est in quinterneto illi remisso per communitatem, vel à possessore, vide Perillust. P. Tessau. decis. 164.
Descriptus in æstimo potest prçcisè compelli ad solutionem collectarum, & onerum, nec (vt ea non subeat) potest æstimo renunciare. Ozas. decis. 86. nu. 5.
Collectæ impositæ ratione expēsarum militariū, præsertim ad propulsandas hostium iniurias, multa egent diligētia, nullamque recipiunt dilationem. ibid. nu. 6.
Collectas, seu onera subire sub certa forma, vel modo, pacto, aut trāsactione onerosa, quis se astringere potest. Ozas. decis. 91. num 8 & 11.
An transactio facta super solutione collectarū, ad rationem trium cum dimidio pro quolibet centanario, extendatur ad onera militaria, vt pro eis præter summam promissam teneatur possessor, vide per Ozas. decis. 91.
Collectæ, quæ propriè dicantur, vide eundem decis. 95. nu. 4.
Communitas si ab incola mutuo centum acceperit, pacto adiecto, q donec ei satisfecerit nihil soluetet pro collectis, an valeat talis cōtractus, vide ibidem. d decis. 95.
Ciuitas in sui præiudicium potest immunitatē concedere criminibus, & incolis, ac pro eis soluere collectas. ibid. nu. 12. & 23.
Collectæ naturaliter dicuntur onera rerum, formaliter onera personarum. ibid. nu. 46.
An vniuersitas possit imponere collectam sine auctoritate Superioris, vide Guid. Pap. q. 87. nu. 9. & q. 631. num. 5. Ioseph. Ludo. decis. 43. Perus. Frau. Marc. q 803. Natt consi. 150. quod circa ipsam impositionem cōsuetudo sit attendenda, scribit Papon. lib. 5. tit. 11. arrest. 33
Consensus omnium non requiritur, in indicendis collectis. Guid q 424 sed sufficit consensus maioris partis. idem q 489.
Pars maior congregatorum ad collectæ impositionem an liget minorem, vide eundem quęst 631. num. 7.
Collectę imponi debent citatis citandis, & debent esse æquales, ne vnus plus altero grauetur. Ios. Ludo. decis. Perus. 43. deinceps impositiones publicari. Borg. decisio. 22. de contract. part. 2.
Collectæ debēt solui vniformiter quolibet anno, sed solutio debet variari secundū necessitatem occurrentem, & prius bona communis sunt expendenda, quàm fiat indictio, vide ibid. Natt. cōs. 150. Tom. 1. & onera æqualiter distribui debent, ne pauperes aggrauentur, plus quàm diuites. Crau. consi. 195. nu. 8.
Solutione tributi, an probetur subiectio, & solutione census inducitur obligatio. Francis. Marc. quæst. 352.
Grauatus dicendo de nullitate grauaminis, dicitur actor, & creditor defendendo grauamen, dicitur reus Borg. Caual. decis. 5. de iudi.
In exigēdis collectis antiquitas dat iurisdictionem, merum, & mixtū Imperium. Gail. obser. 52. lib. 2. num. 25. & in exactione collectarum consuetudo Prouinciæ seruari debet. Viuc. de Fran. decis 56. nu. 8.
Inter plures locos vnitos non debet fieri separatio collectarum, & impositionum sine magna causa, vide Papon. lib. 5. tit. 11. arrest. 38.
Ciuitas ratam portionum onerum sibi à Principe assignatorum, potest distribuere etiam inter artifices. Alex. Raud. tracta. de analog. cap. 40. num 93.
Possessores prędiorum pro modo eorum tenentur ad collectas. Ozas. decis 68 n. 17. & vniuscuiusque pro rata patrimonij idem deci. 95. nu. 32. Natt. consi. 418
Collectarum munus illis imponendum est, qui possident pro suo, & iure suo, & fructus suos faciunt. idem decis. 83. nu. 6.
Si imponatur onus patrimoniale ratione rerū, ad illud tenentur etiam nobiles, saltem in allodialibus. Cassa. tit *des mains mortes* Rub. 9. §. 18. glo 3. nu. 11. nam collectæ ratione possessionis & perceptionis fructuum, imponūtur. Ozas. decis. 83.
Collecta imponi debet pro modo facultatum, & ideò collectatur quis, etiam pro pecunia,

ere fœneratitio reb. mobilibus, & mercibus. Natt. consi. 48. Tom. 1. & consi. 433. Menoch. consi. 9. vol. 1. vide tamen eundē Natt. consi. 418. Rol. consi. 66. vol. 1. & supra titu. prox.

Qui fœnus exercent tenentur ad onera patrimonialia, licèt non habeant possessiones. l. 22. §. fin. ff. ad municipales.

Qñ collectæ imponuntur secundum æstimum, non attenditur possessio bonorū, sed solùm æstimū, qđ attendi debet vti cā finalis: ideò quicunq; habet ęstimū in cōi grauari potest, secùs q non habet. Rol. consi. 32. nu. 14. vol. 1. tñ alienatio bonorū facta ob nō solutā collectā nō seruatis seruādis, reddit̄ nulla. Rol. ibi.

Collecta imponi debet, vt oēs peræquent̄ pro culcitris, lectis, & vtēsilib. q̄ præstant militib. ex ordine Superiorū, ne quis grauetur, plusq̄ suæ patiuntur facultates. Rol. consi. 66. vol. 1.

Collecta imponenda est secundum quantitatē patrimonij, quādo imponitur pro onere patrimoniali, vel mixto, aut qñ nō apparet pro quo onere fuerit imposita. ibid. nu. 15.

De materia collectarū, vide p Bar. ī l. placet. C. de Sacrosc. Eccl. & ī ti. C. de ann. & tribu. li. 10.

Quem nō soluisse collectā probatur, si in libro soluentiū non reperitur. Bar. in l. 12. C. de reb. credi. & solutio collectarū non potest pbari per testes. Bar. in l. 1. C. de apoc. publi. lib. 10.

Lex, vel statutū potest facere, q collecta sit munus reale, licèt imponatur personæ pro reb. Bar. in l. 1. C. de indictionibus lib. 10.

Officiales, & Consiliarij Ciuitatis quas collectas soluere tenea ntur, vide Bart. in l. 1. C. de immunit. nemi. conced. lib. 10.

Collectā pro emendo grano tpe caristię, tenentur soluere diuites, & pauperes. Bar. in l. vnic. C. vt nemini liceat in emptione lib. 10.

Collectas imponere pōt Ciuitas pro bonis sitis extra territorium. Nat. cōs. 105. To. 1. n. 8.

Collectam qui imponant, quib. imponi possit, & qualiter imponatur, & an eius pro bonis alibi sitis, teneatur in propria Ciuitate soluere collectas, & alia de materia vide l. vnicā. C. de muneribus, & in quo loco lib. 10.

Domus non soluentis collectas nō destruitur. Bar. in l. 43. §. hoc, delegat. 1.

Vniuersitate cōdemnata imponit̄ collecta pro viribus patrimonij, qđ in dubio præsumitur, quando nō liquet propter qđ vniuersitas sit condemnata. Bart. in l. 4. §. actor. ff. de re indi.

Vniuersitate p debito condēnata, qs capi pōt solū pro parte; sed si onus exigendę collectæ qbusdā sit impositū, poterūt ipsi lapso certo tpe cōueniri, & insolidū capi. Bart. ibid. nu. 7.

Si vsus ex his, qb. collecta est imposita soluere nō pōt, alij de vniuersitate soluūt p æs, & librā. Bar. ibi. nu. 8. nam pp non soluentes tributa cæteri grauātur. Bar. in l. 5. C. de exacto. tribut. li. 10. vide Bar. ī l. 2. C. de apo. pub. eo. li.

Vnaquaq; vniuersitas p necessitate sibi imponere potest collectam, & imposita pro necessitatibus vniuersitatis, dicitur munus extraordinarium. Bar. consi. 180. vol. 1.

Collectæ dicuntur, q̄ non habent certā regulā, & arbitrio Superioris imponunt̄. Fel. cōsi. 46.

Vēditio solēniter facta ob tributa non soluta nō reuocat̄, licèt à debitore, vel eius hęrde tributū postea offerat̄: secùs si nō solemniter, & potior est cā tributorum oīb. creditorib. tot. tit. C. si pp publicas pēsitatio. vēd. fuerit celebra. facit l. 1. C. de præscrip. 30. vel 40. anno.

Emphyteota fundi patrimonialis debet p parte (qua fundum possidet) munera ordinaria agnoscere. l. 1. C. de collatio. fund. lib. 11. non autem extraordinaria. l. 2. eod.

Emptor re non tradita non efficitur dñs, etiam si gesserit se pro dño soluēdo tributa, vel collectas pro ipsa re. l. 8. C. de actio. empt.

Solutio collectarū facta ab eo, q nō est dñs rei, nō tribuit dñium. l. 4. C. de donatio. & l. 7. eo.

Si venditor asserit minus tributum deberi, quā debebatur, tenebitur emptori ignoranti ad interesse; scienti autem non. l. 9. C. eod.

Licèt maritus lucratus sit dotem, nō tamen tenetur ad solutionem tributorum aliarum rerum vxoris suę; sed tenentur possessores, seu successores. l. 27. C. de iur. dot.

Propter tributa, & collectas bona minorū pōt alienari. l. fi. C. đ pd. & alijs reb. min. sine decr.

Italia tributa nō soluit. gl. in verbo agricolas. §. sed & etiam, Auth. de mandat. Princip.

Veterani onera vectigalia, & pātrimonialia debent sustinere, neq; à collectis sunt immunes. l. 2. & pen. ff. de priuileg. vetera.

Exactor tributorū scripturā de suscepto clarā facere dēt: aliàs punit̄. & rerū cessantiū in solutione tributorū vēditio fieri dēt, periculo venditoris. §. coges, Auth. de mand. Princip.

Vide de materia huius tit. in tot. tit. C. de collatorib. libr. 10. in titu. de annonis, & tribut. C. eod. lib. & in tit. de susceptoribus ibid.

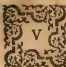
Effodiēs venā, & cętera metalla, debet soluere tributum. tot. tit. C. de metalla. lib. 11.

Vide de materia tributorū, & onerū s̄. tit. pxi.

Dño, & subditis de re pdiali decertantib. subditorū quemlibet litis sumptib. cōferre teneri, desumitur ex libris placitorū curiæ libr. 11. tit. 3. q. 1. in decis. diuerso. q procedit etiam si talis conferens nihil habeat solidiam enim fa tis sua interest, q fieri potest, vt haberet, vide Io. Papon. lib. 5. lib. 11. arrest. 4.

Nunquid singularis litigās cōtra vniuersitatē, teneat̄ cōtribuere in expēsis ipsius vniuersitatis, p illa cā factis, vide Guid. Pap. sing. 793

De excusationibus munerum.

Vniuersitas ciues cogere non potest ad solutionē onerum militarium, extāte priuilegio, seu transactione cum illis inita, & verbis generalibus concepta, quòd ab omnibus muneribus immunes sint. Ozas.decis.39.

Doctores legum debent excusari ab omni munere reali, & personali. Guid. Pap.q.88.ideò excusantur à munere recipiendi milites, & ab alijs oneribus. Rol.consi.66.lib.1.

Doctor nō subit munera personalia, & gaudet priuilegio immunitatis, & ideò non tenetur soluere gabellas.Bar.in l.1. C. de dignitatib. lib.12.nu.12.15.& 16.neq; collectas.ibi.n.22

Scholaris studens non tenetur ad munera in propria Patria. Bar.ibid.nu.25.

Habentes duodecim liberos de iure sunt immunes, & excusantur à solutione munerum. Guid. Pap.q.401. Natt.consi.539. Rol.consi. 66.vol.1.nu.35.& cōsi.52.vol.2. vide Excel.P. Tessau.decisio. 267. quo loci ampliat, & limitat regulam.

Numerus quinq; liberorū excusationē tribuit à munere personali: idem in numero quinque nepotum natorum ex quinq; filijs; fallit in munere psonali, cui est honor annexus. Vincent.de Fran.decis.65. vide Natt.consi.539.

Regula, quæ habet numerum duodecim liberorum excusare à muneribus, ampliatur procedere, siue sint mares, siue fœminæ, etiā nuptæ, siue in potestate sint patris, siue nō, nec refert, quòd aliquis sit ingressus Religionem. Rol.consi.52.vol.2. & nepotes solùm repræsentant personam patris, & de rationibus huius immunitatis vide ibid.

Secundò ampliatur procedere, etiā in munere patrimoniali ordinario, saltem de consuetudine; secùs de iure. Rol.d.consi.52.nu.18.

Tertiò ampliatur reg. quòd locum habeat etiā in muneribus, quæ imponuntur ratione belli, ibid.nu.20. sed declaratur hæc tertia ampliatio, vt locum non habeat, quando imminet publica necessitas, cui per Superiorē nō posset prouideri, nisi etiā exemptis tale onus imponeretur, vide nu.17.ibid.

Quartò ampliatur procedere, etiam si post immunitatem obtentam vnus, vel plures ex dictis filijs moriantur. Rolan d.consi.52.vol.2. nu.46. Hippol.sing.657. vide infra tit.seq.

Numerus 5. vel 6. aut 12. liberorum à quib. muneribus excuset, vide per Barto. in l.5. ff. de iure immunit.

De excusatione munerum ratione officij, seu dignitatis, vide Fran.Marc.q.457.

Officiales, qui personaliter habent seruire officio, non coguntur ire ad exercitium, nec custodiam facere. Barto. in l.3. C.de Cano. largitio.titu.lib.10.& in l.1.C.de immunit.nem. conced.eod.lib.

Officiales, & Consiliarij Ciuitatis, quas collectas soluere teneantur, & à quibus habeant excusationem, vide Bar.in l.1.C.de immunit. nem.conced.lib.10.

A munerum patrimonialium præstatione nullus excusandus est, nec nobiles, & Ecclesia excusantur. Fran.Marc.q.458. nu.6.idem in mixtis.Bar.in l.10.ff. de munerib.& hono. & in l.18.§.patrimoniorum ibid.

Indictio munus ordinarium est, & ideò ab hac immunitate non excusatur, qui à muneribus excusationem habet.l.1.C.de indictio.lib.10

Propter solam possessionem quis non vocatur ad munera personalia, secùs in patrimonialibus l.4.C.de incolis lib.10.

Pauperes quorū industria ad victum, & alimenta omnino est necessaria, à tributorū, & collectarū solutione excusantur. Marc.deci.490. c.4.ex.de censib.idem in cęco.ibid.

Consuetudo non soluendi excusat à munerib. Natt. consi. 301.

Tutor vnius magni patrimonij, vel positus in magna administratione excusat, si negotio præponat aliquem factorem sufficientē.Bar. in l.2. C.de condit.in publi hore.lib.10.

Respub. si habet granum ad vēdendum omnes tenentur emere, nec aliquis excusatur, licèt ei necessarium non sit, & munus impositum à communitate, ꝙ quis vendere cogatur granum, est munus patrimoniale.Bar.in l.vnica. C.vt nemini lice.in empt.lib.10.

Tempore magnæ necessitatis non debet aliqs excusari à murorum, seu Ciuitatis custodia. c.2.ex.de immunit. Eccles.

Munus semel agnoscens vī suo priuilegio renūtiare. Bar.ī l.13.§.fi.ff.de vaca.& excus.mune.

Si venientib.ad habitandum in loco, concedit immunitas cum pacto soluendi certā quantitatem, quo ad alia munera, & collectas, nō tenentur. Bar.consi.59.vol.1.

Electus, qui habet excusationē recuperat sumptus, quos fecit in lite, ab eo, qui eum nominauit.l.vnica. C.de sumpt.recupe.lib.10.

De excusationib.munerū, vide p tot.ti.ff.de munerib.& hono.in tit.de iure immuni.in tit.C. de munerib.primo.& ī tit.C.de Decurio.ibi.

Frater propter fratrem nō habet vacationem, sed propter alios idoneos nōdum grauatos, rectè excusatur.l.fin.C.de munerib.& honor.

Cū Princeps pcipit, vt granū emat, ab hoc onere nemo excusatur.l.vnic.C.vt nemini liceat.

Vide de materia infra tit.prox.seq.

De

De iure immunitatis.

IN priuilegio immunitatis quantumuis generali, Princeps non præsumitur casum belli insolitum, & necessariam defensionem status concernentem, cōprehendisse. Ozas.decis.39.nu. 14.vide tamen nu.20.& Fran.Marc.q.457.

Immunitas concessa ab oneribus ordinarijs, & extraordinarijs, nō trahitur ad onera imponenda ratione belli insoliti superuenientis, cùm de huiusmodi bello non præsumatur cogitatum. Ozas.decis.91.

Immunitas generalis comprehendit etiā onera belli, vbicunque de his saltem in genere cogitatum est. Ozas.decis.91.nu.12.

Immunitas concessa per viam contractus, extēditur ad onera bellica, prçter quā ad onera belli Diuini. Ios.Lud. decis.3.Perus.nu.10.

An immunitas concessa verbis generalibus trahatur ad onera, quæ imponuntur ex causa vrgentis necessitatis, puta belli, aut famis, vide Craue. consi. 294.

Immunitas concessa alicui à collectis, non extenditur ad collectā nouam impositam pp bellum superueniens: fallit, si priuilegium sit cōceptum per verba vniuersalia, & prægnantia. Natt.consi.63.274.275.310.397. & 406. vol.1. & Rol. consi.5.

An immunitas competens virtute sñiæ, extendatur ēt ad onera bellica, vide Natt.cōs.525.

Immunitas cōcessa à lege, comprehēdit etiam collectas, quæ ob casum superuenientis belli imponuntur, nisi magna necessitas vrgeret. Natt. consi.66.

Colonus Ecclesiç non tenet ad munera mixta, quæ imponuntur personæ pro rebus, veluti pro impositis ratione belli. Natt.consi.409. ratio, quia regulariter colonus non tenetur soluere publicas functiones; sed dominus cuius est prçdium, & si soluat repetit a domino. Natt.ibid.nu.5.tamen colonus tenet soluere onera realia, & gabellam, & alia onera, quæ imponuntur fructibus. Natt.ibid.nu.6.

Habens ius immunitatis virtute sententiç, dicitur habere suā intentionem fundatam, quando sententia transiuit in iudicatū.vide Natt. consi. 524 sed an talis immunitas extendatur etiam ad onera imposita propter bellū, vide eundem Natt.consi.525.

Licèt alicui immunitas munerum publicorum simpliciter sit concessa, tamen per hoc, non est immunis à muneribus patrimonialibus, vt est onus suscipiēdi hospites, nēpe milites, nisi istud esset specialiter indultum. Hartm. Hartm.cap.7, titu. de censibus.

Ille, qui ex priuilegio est exemptus, & habet immunitatem à collectis, non intelligitur exēptus à collectis, quæ imponuntur ciuib pp necessitatē instantem, veluti pp bellū. Hart. Hartm.c.6.lib.2.tit.de censibus.

Immunitas ab ordine Ciuitatis Doctoribus, & Medicis concedi potest. Ozas.decis.39.n.15.

Immunitas tanquam odiosa, & exorbitās à regulis iuris, strictè est intelligenda. Bald.in quodam suo consi.impresso in decisio.Pede. Ozas fol.110.n.19. & rescripta Superioris immunitatem concedentia, non valent. Ozas. decis.95.nu.10. nisi motus proprius clausula inserta sit. Fran.Marc.q.457.

Immunitates regulariter sine Principis auctoritate concessæ, non valent, & vt valeant tria necessariò requirunt. Ozas.decis.95.nu.20.& 21. sed quando valeant concessæ à cōmunitatibus, vide nu.25. & Ios Ludo.decis. Perus. 3.nu.8. vbi etiam scribit immunitatem concedere, spectare ad supremū Principem.n.6.

Solus Papa in spiritualibus, & Imperator in tēporalibus possunt immunitatē, & exemptionem in præiudicium aliorum concedere, alij vero inferiores, qui non habent iura Imperialia, non possunt concedere, nisi in præiudicium ipsorum. Cassa.in consuetu. Burg.tit. *des mains mortes* Rub.9.§.18.glo.3.num.17.

Qui possint concedere immunitatem, vide plene per Natt.consi.160. Tom.1.

Immunitas regulariter à Ciuitate concedi non potest, nisi sit Ciuitas non recognoscens Superiorē, sed an valeat cōcessio immunitatis in ꝑiudiciū ipsius Ciuitatis, vide Natt.consi. 304.406.486 Rol consi 5.vol.1.quód valeat, scribit Ozas.decis 95.nu.23.

Immunitas concedi potest à Principe nō recognoscente Superiorem, nec tunc expedit, ꝙ fiat mentio de ꝑiudicio tertij. Natt.cōs.310.

Duces, Comites, & Marchiones habentes ppetuā dignitatē transitoriā ad hæredes, immunitatē concedere possunt. Rol.cōsi.76.vol.2.

Princeps potestatem habet concedendi exemptiones à quibuscunque muneribus. Ozas. decis.39.num.18.

Immunitas concessa dño extendit ad colonos. ibi.nu.19.& concessa ꝑ contractū, non pōt à concedente reuocari. idem decis 91. nu.12.

Immunitatem reuocandi facultas, non transit ad concedentis successorē. Alex Raud.tract. de analog. c.40.nu. 60. & in dubio immunitas non censetur reuocata.ibid.nu.65.

Princeps nō potest reuocare immunitatem ob merita concessam, nisi superueniente aliqua iusta causa, puta ingratitudinis. Rand.ibi.nu. 70.& 71.Natt.cōs.142. Rol.cōs.13.vol.3.quia tunc immunitas dr transire in contractum.

dem immunitatē, vide Iof. Lud. decif. 3. Peruf.

Ad hoc, vt quis poſsit ſe tueri præſcriptione in materia collectarum, & ſimilium impoſitionum eſt neceſſe, quòd fuerit requiſitus, & contradixerit, & deinde per 30. annos non ſoluerit. ibid. nu. 3.

Immunitas conceſſa contra mentem Principis, etiam curſu longiſsimi temporis, non præiudicat alijs. ibid. nu. 12.

Ciues, qui non habitant in Ciuitate, non gaudent priuilegijs ipſius. ibid. nu. 18.

Immunitas conceſſa alicui, ex quo exercet aliquam artem, illa non gaudet, ſi maiorem partem eius ſubſtantiæ in ea non ponat. Vincen. de Fran. decif. 175.

Priuilegium immunitatis conceſſum deſcendētibus, non comprehendit deſcendentes ex fœminis. Vincent. de Fran. decif. 207. num. 6. ſed cōtrariū tradit And. Gail. obſer. 2. nu. 16. li. 2.

Immunitas à collectis non excuſat ab his, quæ ob publicam neceſsitatem imponūtur, quod procedit, quando immunitas ſimpliciter, & generaliter eſt cōceſſa; ſecùs ſi in ſpecie. Myſing. obſer. 70. cent. 4.

Statutum, & conceſsio ſimpliciter loquens de priuilegio, & immunitate aliqua, in dubio intelligitur de perſonali; & non reali, niſi ſit conceſſum loco, rei, dignitati, cauſæ, actioni, Eccleſiæ, aut Ciuitati. Borg. Caual. deciſio. 5. de iudi.

Priuilegium immunitatis à tributis, & publicis penſitationibus alicui conceſſum, nulla facta mentione hæredum, non tranſit ad hæredes, ſi fuerit ex gratia conceſſum, ſecùs ſi ex contractu. Andr. Gail. obſer. 2. nu. 13. & in dubio perſonale cenſetur. nu. 14.

Immunitatem habens à muneribus ordinarijs, & extraordinarijs, caſu inſolito ſuperueniente, collectatur. idem obſer. 52. nu. 26. lib. 2.

Habens priuilegium generale immunitatis à muneribus publicis, ſi ſpōte munus aliquod acceptauerit, non p̄iudicat ſibi in alijs, neq; etiam in illo, quod acceptauit, ſi denuo ad illud eligatur, quod limita in decurionatus munere: nam ſponte illud ſuſcipiens ſibi præiudicat, etiam in alijs muneribus perſonalibus, niſi ab initio proteſtatus fuerit. idem ob ſer. 60. nu. 11. lib. 2.

Priuilegium conceſſum alicui, eius filijs, & deſcendentibus, an comprehendat omnes deſcendentes in infinitum, vide Natt. conſ. 64.

Nulla immunitas excuſat, quando imminet publica neceſsitas, cui non poſsit prouideri, niſi exemptis collecta imponatur. Rolan. conſ. 5. num. 53. vol. 1.

Immunis tenetur pro oneribus inſolitis: fallit ſi immunitas ſit conceſſa à lege. ibid. nu. 4.

Quando homines alicuius loci habent immunitatem pro victual. quæ ducunt ex. dictum locum, talis immunitas non extenditur ad victualia alibi empta, & inde cōducta ad dictum locum, & poſtea abducta negotiā di cauſa, vide Natt. conſi. 139. Tom. 1. quia immunitas à pedagij ſolutione conceſſa hominibus alicuius loci, non videtur conceſſa hominibus negotiatoribus illius loci. Natt. ibidem.

Priuilegium immunitatis non extēditur ad homines loci originarios, qui domicilium aliò tranſtulerunt, nec in loco originis onera ſuſtinent. Natt. conſi. 139. nu. 14.

Gabella eſt ſoluenda, vbi res de perſona priuilegiata, ad non priuilegiatam tranſit. Natt. ibid. num. 19.

Fœminæ originariæ alibi nuptæ, non gaudent priuilegio conceſſo hominibus loci originis, pro bonis, per ipſas, vel maritos ibi poſſeſſis. Natt. d. conſi. 139.

Immunitas conceſſa alicui regulariter nō tranſit ad filios; tamen conceſſa patri, & filijs cōpetit ipſis filijs iure proprio. Natt. conſ. 242.

Priuilegium immunitatis alicui conceſſum videtur acceptatum, quamprimū ad notitiam illius peruenerit, cui conceſſum fuit. ibi. nu. 7.

Ex conſuetudine vnius, non poteſt acquiri immunitas non ſoluendi onera. Rolan. conſi. 5. nu. 74. vol. 1.

Priuilegiatus de non hoſpitando milites in domo, nō excuſatur à ſolutione pēſionis tertiæ partis domus excuſatæ. Rol. conſi. 66. vol. 1.

Immunitas competes ciuibus alicuius Ciuitatis virtute ſententiæ arbitramentalis, non competit ciui effecto ex priuilegio. Rolan. conſi. 79. vol. 3.

Immunitas ſtrictam recipit interpretationem: Menoch. conſi. 297. lib. 3.

Immunitas conceſſa ab oneribus (etiam realibus) non comprehendit ſolutionem laudimij, in caſu alienationis rei, propter quam fuit cōceſſa immunitas. Meno. cōſ. 297. lib. 3.

Vacationem à muneribus propter dignitatem non habent, qui dignitatē ambiuerunt: fallit in Legato propter legationem. Bar. ſing. 130.

Priuilegium mihi conceſſum, quòd pro bonis meis ad ſolutionem collectarum nō teneat, non extenditur ad prædium meum ab alio bona fide poſſeſſum, licèt ad me poſtea reuertatur. Roma. ſing. 603.

Laicus, qui emit, vel arrēdauit fructus alicuius Eccleſiæ, non gaudet priuilegio circa tales reditus, ſicut Eccleſia ad hoc, vt non teneatur ſoluere collectam, vel vectigal. Guid. Pap. ſing. 273.

Exemptus non poteſt ſe excuſare à ſolutione talearum

salearum in præiudicium aliorum habitantium.Guid.Pap.sing.282.

Priuilegium immunitatis, non porrigitur ad munus ordinarium. Bar.in l.1.C.de indictionibus lib. 10.

Immunitas á muneribus concessa,non porrigitur ad munera habentia dignitatem annexam.Bart.in l.vnica. nu.13. C. de muneribus & in quo loco lib.10.

Immunitate concessa patri,& filijs,an filij illam habeant patre viuente,vide Bart in l.Gallus. §.quidam rectè.ff.de liberis,& posthu.

Immunitas ad bona post immunitatem obtentam alibrata extenditur,secùs in his,quæ ante iam erant alibrata.Ozas.decis.136.

Obseruantia generalis immunitatē cōfirmat,& omnem dubitationem remouet. ibid. nu.fin.

Ciues oēs si soluerint gabellā excepto vno,qui non soluerit p 40. annos, erit in hoc casu illi præscripta immunitas.Gram.deci. 100.nu.25.

Priuilegium cōcessum per Principem alicui villæ de exemptione pedagij per terram eiusdem Principis, extenditur ad terras postea quæsitas.Guid.Pap.q.489.

Doctores legum sunt immunes (& eorū bona) ab omni functione, & ab omnibus muneribus ciuilibus, vel publicis: idem in filijs, & eorum mulieribus. Guid. Pap. quæst.88.fallit in Doctoribus gradum recipientibus ex rescripto,vel bulla.ibid.

Aduocati, & eorum filij debent esse immunes á solutione tributorū.Guid.Pap.q.388.& seq.

Lex Medicos. C. de Professo. lib.10.non vendicat sibi locum,quando Doctores,siue Medici non sunt actu legentes;licèt habeat locum in Doctoribus Aduocatis. Ioseph. Ludo.decisio. 6. Luc.

Legum Professores, Medici, & grāmatici sunt immunes á muneribus: idem in Aduocatis, eorum vxoribus, & fratribus, & eos perturbantes puniuntur Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitra. lib.2. cas.379. vide Natt. consi. 1. 65.& consi.486.lib.1.

Doctores solo nomine,immunitate Doctorib. concessa nō fruuntur. Menoc.ibi.nu.12.quid de licentiato, vide ibid.

Aduocati non possunt cogi ad munera personalia,præter in cōsulendo,& iudicando.Bar. in l.6.C.de Aduoc.diuers.iudi.

Consiliarij Parlamēti sunt immunes á subsidijs, etiam si aliquis ipsorum esset remotus ab ipso officio, & dignitate per Principem. Guid. Pap.q.376. & 377. quæ procedunt etiā in eorum vxoribus in viduitate permanentibus, & castè viuentibus.Guid.Pap.q.379.

Iudices inferiores deberēt esse immunes á subsidijs, sed de consuetudine seruatur contrariū. Guid. q.378.an Officiales sint immunes, vide Boer.decis.246.

Qui sunt immunes respectu officij, vel dignitatis,an sint immunes á muneribus realibus, & personalibus,vide Fran.Marc.q.457.

Præsides,& Consiliarij sunt immunes,vide Pap. lib.5.tit.11.arrest.12.& seq.

Officium habens cum dignitate præbente immunitatem,eadem gaudet immunitate etiā finito officio, nisi illud habuerit cum suffragio,vide Rol.consi.66.vol.1..nu.47.

Statuto stante, quòd quis perfecto officio gaudeat aliqua immunitate, si quis propter infirmitatem illud non valeat perficere, & ad aliud officium leuius transeat, nihilominus ipsa immunitate gaudere debet, quasi primum officiū perfecisset.Ludo.Roma.sing.66.

Recipiens dignitatem ad postulationē, & procurationem, non habet immunitatem á muneribus,secùs si á liberalitate.Bar.in l.3. C.de legationibus lib.10.& Pet.de Rauc.sing.334.

Pacto an fieri possit, ne immunitas á lege concessa locum habeat,vide Bar.ibi. & immunitas concessa officio,quando duret etiam finito offitio,vide ibid.

Senatores in quacunque Prouincia sint,sunt immunes á muneribus publicis.l.14.C.de dignitatibus lib.12.

Substantiæ Senatorum habent immunitatem, á muneribus sordidis,& extraordinarijs.l.4.C. de dignitatib.lib.12.

Vidua nobilis relicta á plebeo, tenetur contribuere; quia permanet,& retinet conditionē mariti.Guid.Pap.q.380.& ècontrà vidua plebea relicta á Nobili, retinet immunitatem quondam mariti.ibid.nu.fin.

Clerici non tenentur ad subsidia,etiam pro rebus registratis,quas ipsi acquirunt,reprobata opinione Bar.Guid.q.381. idem in bonis habitis per successionem.ibi.q.382. quę procedunt etiam in Clericis primæ tonsuræ studentibus.idem.q.383.

Clerici non possunt collectari sine consensu Papæ,quia sunt immunes.Io.Papon. lib.5.tit.11. arrest.11. sed quibus in casibus teneantur cō tribuere,vide ibid.arrest.15. & seq.

Nobiles sunt immunes á solutione tributorum, etiam pro rebus quæsitis á plebeis: quia ex mutatione personæ, mutatur conditio rei. Guid.quæst.384.

Feudum nobile tenens, quando non soluat taleas,vide Boer.decis.246.

Nobiles in Francia pariter sunt immunes. Pap. lib.5.tit.11.arrest.21.& seq.vide arrest.39.

Quando ignobilis possidens feudum, ratione ipsius feudi sit immunis á collectis, vide eundem arrest.28.& 39.ibid.

Bona

Bona feudalia solent esse immunia à solutione collectarum, sed quando bona rusticalia præsumantur feudalia, & de hac immunitate, vide per Natt.consi.446.

Collectari quando possint nobiles à communi, & pro quibus oneribus, vide Natt.consi.555.

Immunitas præsumitur per annos quadraginta, & aliquando per annos 20. & etiam per decem cum titulo, & bona fide. Raud. tract. de analog.cap.40.nu.7.

Descriptio in æstimo præiudicat immuni, nisi appellet intra decem dies.ibi.nu.17.

Qui non tenetur ad onera, & expensas, non tenetur etiam ad collectam eorum loco impositam; sed alijs debet augeri. Botg. decis. 12. par. 2. nu. 12.

Priuilegium immunitatis concessum generi, & posteris, transit etiam ad descendentes ex fœminis. And.Gail.obser.2.lib.2.nu.16

Non potest quis se exemptare à refectione murorum Ciuitatis, vel villę, etiam allegans præscriptionem immemorabilem. Io. Gal. q 40.

Colonus gaudet immunitate domini, quando priuilegium est reale. Rot. Auenio. decis.77. in decis. diuerso.Tom.3.

Priuilegiatus acquirens bona ruralia, etiam pro illis bonis acquisitis, non tenetur ad onera, quę ante soluebat antiquus possessor nō priuilegiatus.Pap.lib.5.tit.11. arrest.23. sed ipsa bona postea alienata nō priuilegiato, reassumunt eorum primā naturam. ibid. arrest. 23.

Immunitas concessa patrifa. extenditur ad totam domum, & eius familiam. Idem Papon. arrest 33.ibid.

An pupilli habeant immunitatem ab oneribus realibus, vide arrest.34 ibid.

Domini habentes iurisdictionem quanto tempore præscribant immunitatem, & quæ requirantur ad præscribendum, vide D.Solam glo.2.in suis comment.in antiq.constitut.Sabaudiæ super decreto, licet par. 3. nu.12. tit. de iure emphyt. fol. 42. sed an communitas aduersus præscriptionem debeat restitui, vide ibid.nu.17.

Nobilitas etiam iuncta iurisdictioni, nō tribuit immunitatem.ibid.nu.13.

Conuentio inter Principem, & communitatē, qua disponitur nobiles teneri soluere pro bonis allodialibus, non derogat immunitati concessæ transactione, aut quæsitæ præscriptione.ibid.nu.14.

Ecclesia tenetur ad taxum pro bonis in eam translatis post taxus impositionem, & illius susceptam obligationē. vide ibi nu.21 & seq.

Immunitas non potest amitti per solutionem, vbi adest inhibitio, ne exigatur. Raud.de analog.cap.40.nu.20.

Paupertas dat immunitatem.ibi.nu.23. sed declara, vt in nu 25. & immunitatis concessio facta absque importunitate valet.ibid.nu.32.

Iuri immunitati ante obtento, non præiudicat transactio medio tempore facta circa certas personas solummodo, & certū tempus, mortuis dictis personis, & finito tempore. Natt. consi.78.Tom.1.

Immunitas specialiter alicui concessa, non tollitur ex eo, quòd postea generaliter onera imponantur.Natt.consi.274.

Immunitas simpliciter concessa ab aliquibus oneribus, extenditur etiam ad nouam oneris impositionem superuenientem post concessionem immunitatis.Natt.ibid.nu.9.

Adhærentes dicuntur esse liberi, & non subditi iurisdictioni eius, cui adhærent: ideò ab eo collectari non possunt. Natt. consi.301.

Res non obligata oneri si alienetur, & inde reuertatur ad eundem immunem, pariter non tenetur ad oneris solutionem, licèt medio tempore fuerit descripta in registro. Natt. consi. 328.

Immunitas simpliciter concessa, trahitur etiam ad bona postea quæsita. Natt. ibid. num.fin. Ozas.decis.136.

Priuilegium immunitatis à Principe concessum, comprehendit etiam bona futura, & in præiudicium tertij, quando fuit concessum motu ꝓprio, & ex certa sciētia.idē consi.340.

In præscriptione aduersus solutionem onerum, quæ requirantur, vide Natt.consi.405. quòd sufficiat decennalis præscriptio, scribit idem consi 431. de hac præscriptione vide eundē consi.446.& Rol consi.5.

Onus custodię Ciuitatis quod est personale nō potest indici forensibus ratione bonorum, quæ possident in territorio dictæ Ciuitatis. Natt.consi.447.

Immunitas non soluendi onera (sicut quælibet alia) spacio 30 annorum præscribitur, & allegans hanc immunitatem, non tenetur probare negatiuam, sed sufficit quòd non probet contrariū, vide Natt.cōsi.627.& cōs.649.

Immunitas concessa territorio, vel rei, est realis, & transit ad quemcunque possessorē.Nat. d.consi 627.nu.12.& consi 649.

Collectarum solutio vbi iam esset præscripta, earum postea solutio soluenti non præiudicat, nisi per annos quadraginta sit secuta. Natt.d.consi.627.nu.18.

De immunitate, quæ conceditur à lege, vide in tit.de excusat.muner.

Sicut immunitas concessa ex contractu trahitur ad onera bellica, ita & concessa ex causa remunerationis. Rolan. consi.376. num.7. & consi.13.vol.3.

Im-

Immunitas concessa quo ad munitionem viarum valet, & comprehéditur sub verbis vniuersalibus,& generalibus,maximè si fit concessa per viam contractus Rol.consi.2.vol.4.

Cautus esse debet ille,cui immunitas conceditur,vt in cōcessione dicatur,ab omnibus oneribus ordinarijs, & extraordinarijs. Rolan. ibid.num.13.

Bona permutata ita debent esse immunia,sicut erant alia bona eorum loco tradita: quia in dubio immunitatis concessio præsumitur personalis, quare comprehendit etiam futura bona.Menoch.consi.70 vol.1.

Immunitas à gabellis concessa venditori, censetur etiam concessa emptori:quia proprium est immunitatis realis,vt res transeat in quécunque liberè.Menoch.consi.136. lib.2. vide tamen Rol.consi.6t. vol.4.

Vbi immunitas successiua incipit continere enormem læsionem debet reuocari,quod intelligendum est, quādo fuit concessa per modum priuilegij,secus si ex causa contractus: tunc enim nullo modo debet alterari immunitas.Menoch.consi.156 lib.2.nu. 34.

Priuilegium immunitatis à solutione decimarū concessum monialibus,comprehendit etiam colonos partiarios,quando est reale,secùs si personale,sed quando dicatur reale,vide eūdem consi.276.lib.3.

Concessio immunitatis facta tibi,& hæredibus tuis, intelligitē ordine successiuo,secùs si fiat disiunctiuè tibi,vel hæredibus tuis: nā tunc copulatiuè omnes admittūtur.Rom.sing.67.

Studētes in Patria propria sunt immunes à muneribus patrimonialibus, & à custodia Ciuitatis,vsque ad 25.aun. Guid.Pap.sing 674.

Qui falsum instrumentum immunitatis conferi fecit,debet igne comburi. Ant. Corset. in suis singula. litera F.sing.falsum.

Priuilegium immunitatis à solutione vectigalium alicui concessum non amittitur,& si postea per tres annos vectigalia ab eo fuerint soluta: quia ille actus recipit iterationem,vnde requiritur spacium 30.vel 40.ann.idem litera P.sing priuilegium 3.

Fratres cum fratre ab oneribus immuni habitantes, iure immunitatis gaudere quoq; debent.Hippol.sing 180.

Immunitas à muneribus quomodo, & quando extendatur,vide Bar.in l.placet.C.de Sacrosanct.Eccle.nu.60.

Immunis à muneribus si aliqua sponte soluerit, non ob id obligatur ad munera alterius generis.Bart. in l.1.C.de agric.& censit. lib.11.

Ille, cui assignatur prædium sterile patrimoniale Principis,habet biennij vacationem à tributis, si Fiscale,habet triennium. Bart. in l.7. C.de omni agro deser.lib.11.

Immunitas concessa pro aliquorum iuribus, & reb.comprehendit etiam futura.Barto.consi. 59. num. fin.

Nullus est immunis à solutione vectigaliū, etiā si super iure immunitatis proferat Principis rescriptum.l.6.C.de vectig & commiss.

Quis non amittit priuilegium immunitatis, licèt aliquod munus susceperit.l.2.ff de priuileg.veter. sed tunc si patiatur se eligi,cogitur suscipere onus.l fin.cod.

Rusticus soluēs ordinaria munera,ad aliud obsequium non euocatur.l.1.C.ne rustici ad illum lib.11.

Vide de materia in tit ff.de vacat.& excus. muner.in ti.C.de Decurio. lib.10.in tit. de priuileg. eorum,qui in sacro., & in titu. de metatis.C.lib.12.

Notarij cameræ non granantur muneribus,quę personæ laborem iniugunt, & qui illos grauauerint, puniuntur.vide l.3.C. de cano. largit.

Tempore,quo agricola insistit sationi,vel messi,aut vindemiæ, nō vacat ad munera extraordinaria.l.1.C.de agricolis lib.11.

Veterani gaudent priuilegijs, & sunt immunes à muneribus extraordinarijs. vide l.1.& tot. tit.C.de vetera.lib.12.

Possessio militantis in sacris scrinijs solùm tributum canonicæ indictionis præstat,à cæteris verò muneribus non vexatur. l. 4. C. de proxim.sacro.scrin.lib.12.

De testamentis in genere.

Testamentum,seu facultas testandi est de iure gentium quo ad eius substantiam,licèt quo ad solennitates sit de iure ciuili.Oz. C. decis. 100 nu.38. vide Marc. de Mant.sing 62.

Potestas testandi tributa est à lege 12 tabularū. l. 120.ff.de verbo. & rerum signific. quo iure introducta sint testamenta, & quot genera sint,vide Clar.in §.testamentum q. 1. & seqq. ibique de materia.

Notarius in numero testium nō scribitur, si per Iudicem prius non examinetur. Afflic. decis. 25. num. 4.

Notarius an debeat esse rogatus,& quādo pręsumatur rogatus,vide Boer. decis.35. Manti. de coniectu vltima.volunt. lib.2 tit.11. & 12.

Testamenti tabulas Prætor non permittit inspici,si testator viuat,quod procedit in testamēto in scriptis,sed quid in testamento nuncupatiuo, & an notarius possit illud tradere hæredi viuo testatore, vide Ios. Ludo. decis. Luc.29.nu.85.

De

De iure communi filius emancipatus Notarius recipiens testamentum, potest patri, vel foro ri adscribere legatum in ipso testamento, sed quid iuris, statuto prohibente, vide per Mago. decis. 53. Rot. Flor.

Rogitus testium testamenti satis est, quòd fiat à Notario; rogitus autem Notarij fieri debet à testatore. Craue. consi. 117.

Testamentum viuo testatore minime publicandum, nisi ipse aliter disposuerit. D. Sola in suis comment. in antiq. constitut. Sabaudiæ glo. super decreto, vt defuncti tit. de Tabellio. fol. 141.

Cùm agitur de declaranda mente côiecturata testatoris, quòd ita, vel ita senserit, creditur, staturque testimonio Notarij, qui testamentum conscripsit. Menoch. consi. 195. lib. 2. num. 17.

Notarius potest scribere testamentum proprium. Barto. in l. 78. §. fundum. ff. de contrahen. emptio. & publicare. idem Barto. in l. 2. ff. de stipul. seruo.

Testamentum minus solemne non probat. Afflic. decis. 83.

Legatum metu reuerentiali marito factum per importunitatem, & in alterius damnum, rescinditur, & in reliquis testamentum valet. Afflic. decis. 69. & sic testamentum valere pro parte, & pro parte non, ex post facto potest, & hoc verum Iudicis sententia interueniente. Afflic. ibid. nu. 9. sed mulier quando possit decedere pro parte testata, & pro parte intestata, vide per Barto. in l. 1. C. de secund. nupt.

Testamenta duo eadem die facta corruunt, si de eorum prioritate non appareat. Afflic. decis. 387. Ioseph Ludo. decis. Luc. 53. nu. 32. vide Boer. decis. 311. Bar. in l. 1. §. non autem. ff. de bono. possess. secund. tabul. & Ioseph. Lud. decis. 53. Luc. nu. 20.

Hæres institutus in testamento minus solemni, quo ad animam iustè retinet hæreditatem: tamen conuentus in iudicio condemnatur ad restitutionem, nisi adsit clausula codicillaris probata per duos testes. vide per Capic. d. decis. 89.

Tres testes discordantes, non rumpunt testamentum. Gramm. decis. 103. num. 146. vide Franc. Marc. q. 320.

Hæres si semel approbauerit testamentum, non potest amplius ipsum impugnare. Gramm. d. decis. 103. nu. 147.

Opinio etiam vnius singularis Doctoris est tenenda, non obstantibus alijs opinionibus, quando defendit testamentum. Ioseph. Lud. decis. Luc. 29. nu. 85.

Ex productione testaméti non arguitur (secundum veram opinionem) testatorem fuisse mortuum. idem decis. 49. sed hæc opinio nō caret contradictoribus.

Hæreditas pacto dari non potest. Gasp. Cabal. milleloq. 469.

Testamentum non debet pendere ex alieno arbitrio. idem Cabal. milleloq. 491.

Solemnitates testamenti, licèt non possint per testatorem remitti, tamen possunt per consuetudinem, cui circa solemnia testamentorum standum est. Ioan. Papon. lib. 20. tit. 1. arrest. 1.

Testamentum validum pro hærede, debet esse validum pro legatarijs: ideò valet legatum factum spurio, in testamento facto coram duobus testibus, in quo erant instituti venientes ab intestato. Papon. ibidem arrest. 2. 7.

Testamentum publici iuris est: ideò eius forma priuatorum pacto alterari non potest, & per consequens partes non possunt facere, vt testamentum insolemne habeat vim testamenti. Dec. consi. 488. nu. 18 494. & cons. 612.

Testamentum nullum redditur per compulsionem testium, vel Notarij. Ludo. Roma. sing. 26.

Vltima voluntas minus solemnis, in qua coniunctæ personæ, vel multum dilectæ relinquitur, valet, & actionem producit, sicut si esset solemnis, quod procedit in legatis, seu fideicommissis, secùs in hæredis institutione. Matth. Mathes. sing. 41.

Soluens partem legati relicti in minus solemni voluntate, potest compelli ad soluendum aliam partem, secùs si legata sint plura, nisi concurrat præstatio triennalis, & fauor alimentorum. Mathes. sing. 122.

In terris Ecclesiæ testamentum factum coram duobus testibus valet: sed in terris Imperij, seruandum est tale testamentum in foro côscientiæ. Guid. Pap. sing. 728.

Inter venientes ad successionē ab intestato, sufficit quoquo iudicio disponere. Bart. in l. 37. §. veteranus. ff. de milit.

Sententia annullans testamentum lata contra hæredem, omnibus præiudicat: sed lata contra legatarium, vel fideicommissarium non. Bar. in l. 55. §. actiones. ff. ad Trebellia.

Testamentum licèt nullum, & inualidum, tamē testatoris voluntatē probat. Bart. q. 10. nu. 3.

Si aliquis est institutus in tabulis scriptis per notas, quæ non sunt litteræ, idest per abbreuiaturas inusitatas, & confusas, tunc non valebit testamentum. l. 6. §. notis. ff. de bonor. possessio.

Si nomen hæredis sit delatum, vt penitus legi non possit, non valet testamentum, quod pro-

procedit, si hoc contingat ante mortē testatoris, secus si post. l. vnica. ff. si tabul. testa. exta.

Ad hoc vt testamētum valeat, requiritur quòd testator habuerit duobus temporibus testamenti factionem, aliàs testamentum erit nullum, neque reconualescet sublato impedimento, sed incapacitas medij temporis, nō nocet. l. 1. §. exigit. ff. ad Carbonia.

Ex causa exhęredationis, vel priuationis irritū est testamentum quantum ad institutiones, sed cætera firma remanent. Authen. ex causa. C. de liberis, & posthum.

Qualitas hæredis non facit conualescere testamentum. l. 5. C. de testamen. manumiss.

Testm̄ inualidum ad causam intestati non trahitur, nisi adsit clausula codicillaris, vel æquipollens, vt iuramētum. l. 11. C. de testa. milit.

Ineptę voluntates defunctorum non sunt seruādæ. l. 116. §. fin. de legat. 1.

Licèt testamentū, in quo filius in potestate est præteritus, sit ipso iure nullum, tñ si filius nō vult illud impugnare, recōualescit vtiliter de æquitate. gloss. in l. 2. ff. de except. rei iudica.

Quæ in testamento scripta sunt, vt intelligi nō possint, perinde sunt, ac si scripta nō essent. l. 74. ff. de reg. iuris.

Vbi repugnātia inter se, in testamento inuenitur, neutrum ratum est. Reg. 149. eod.

Omnia, quæ ex testamento proficiscuntur, ita statum euentus capiunt, si initium sine vitio cęperint. l. 201. ff. de reg. iur.

Quæ ab initio inutilis fuit institutio, temporis tractu conualescere non potest Reg peu. eo.

Testamentum filiæfa. an valeat, vide Afflic. decis. 69. & Notarij auctoritas p̄sumi facit pro testamento. ibid.

Statutum disponens, quòd mulier non possit testari sine viri consensu, an valeat, vide per Afflic. decis. 260.

Testamenti factio requirit personam integrā, & personam integram qui est in alterius potestate non habet. Afflic. decis. 260. nu. 5.

Clericus testari potest de bonis, quæ paternæ successionis, vel agnationis intuitu, vel ex artificio lucratur. Capic. decis. 98.

An testamentum prodigi valeat, vide DD. de Rota decis. 8. tit. de testamen. in antiq.

Testandi licentia vxori data, non præiudicat viro. Boer. decis. 244.

Testandi facultas Cardinali concessa, non validat testamētum antea factum: quia facultas respicit actum faciendi, & non factum. Paul. Aemil. decis. 258. par. 3.

Testamētū nō dicitur factū ab infame, infamia iuris, si de sententia condemnatoria non appareat per scripturam. idem decis. 159 par. 3.

Testm̄ facere quilibet pōt, qui nō reperitur expressè prohibitus, & qñ quęstio est, an valeat testamentum quæ sint consideranda, vide Hartma. Hartma. c. 1. tit. de testament. lib. 2.

Quæ sint personæ, quæ non possint testari, vide Clar. in §. testamētum. q. 19. & seq. & quid de personis Religiosis. ibid. & Cassa. in consuet. Burg. tract. *des successions* rub. 7. §. 3. glo. 1.

Adultus sine curatore testari potest, non autem impubes. Hartma. Hartma. cap. 2. libr. 2. titu. de testamen.

Statutum, quòd non possit mater testari, sine filij præsentia, vel alterius, valet, & si non fuerit seruata forma, testamentum erit nullum. Dec. consi. 355. idem in vxore. consi. 612.

Testm̄ vxoris ad mortē dānatæ nō valet, ēt si factū fuerit ante sniam dānationis ad mortē, Nat. consi. 178. tñ Princeps potest dispēsare, vt testm̄ dānati ad mortē valeat, & idem pōt cōsuetudo. Nat. ibi. vide Mar. de Māt. sing. 144

Meretrix non tantùm de bonis, quæ sibi aliūde obuenerunt, sed etiā de quæsitis ex corporis sui quæstu, testari potest. Natt. consi. 560 tñ mulier honestæ conditionis de bonis quæsitis ex stupro, & adulterio testari nō pōt, sed fiscus illa aufert. Natt. ibid. nu. fin. vide l. 15. & ibi. glo. ff. de curatore furio. vel alijs.

Iudæi possunt testari, & valent eorum testamenta facta coram duobus testibus, aut tribus. Natt. consi. 621.

Testamentum facere non potest ad perpetuos carceres damnatus. Hippol. sing 565.

Apostata actiuè, & passiuè intestabilis est, & à testimonio repellitur, etiam si eum pœnituerit. Marc. de Mant. sing. 154.

In certis casib. pro iniuria, quæ fit scriptura, vel voce, lex facienrē iniuriā intestabilē esse iubet. Azo nu. 5. in summa tit. C. de iniurijs.

Manifestus vsurarius non pōt testari. Abb. cōs. 22. lib. 1. & cons. 1. lib 2. sed quō probetur manifestus vsurarius. vide eundem ibid. consi. 2.

Carceratus facit testm̄, dūmodo instituat alios, quàm illū detinentem, damnatus verò non. Bart. in l. 22. ff. de eo. quod metus causa.

Bannitus quando possit facere testamentum, vide per Bart. in l. 5. ff. de capit. diminut.

Adultus, licèt habeat curatorē, pōt facere testamentū Bar in l. 21. §. Caius. ff de liberat. lega.

Adultus, q fecit testm̄, nō restituit in integrū aduersus illud. Bat. in l. 1. §. fuit. ff. ad Trebellia.

Post Monasterij ingressum nulli relinquitur licentia testandi. c. quia ingredientibus. 9 q. 3.

Bānitus nostri tpis potest facere testm̄, & hęredem instituere. Bart q. 1. nu. 26. & 27.

Ingredientes Monasteria ipso ingressu se, & sua dedicant Deo, nec postea de illis testantur. Authen. ingressi. C. de Sacrosanct. Eccles. sed vide Authen. si qua, ibid.

Episcopi, & cęteri Administratores Ecclesiarũ de q̃sitis antequã habuerint administratio-nẽ, possunt facere testamentũ; sed de postea quæsitis, non possunt, nisi sint quęsita non intuitu Ecclesiæ, sed personæ, puta ex testamẽto cóiũctorũ. Auth. licẽtiã. C. de Epis. & Cler.
Apostatæ nõ possunt esse testes in testõ, nec illud facere, minus ex illo cape. l. 3. C. de apost.
Concessio testandi liberè, intelligit legitimè iuris solẽnitate seruata. l. 35. C. de inoffi. testam.
Dubius de statu suo per errorem facti, vel iuris non potest testari. l. 1. de leg. 3.
Si testamẽtum ob initio deficiat propter defectum testantis, ex noua voluntate non conualescit, impedimento cessante, secùs in codicillis. d. l. 1. §. sed si filiusfa.
In metallum damnatis nihil potest relinqui in testamento; his verò, qui Ciuitatem amittũt aufertur ea, quę sunt iuris Ciuilis, vt testari, sed non ea, quæ sunt iurisgentium, vt emere, vel vendere. l. 17. ff. de pęnis.
Testatorem sanę mentis testando non esse quæ faciant apparere, vide Afflic. decis. 143. & infirmitas intellectus, & mentis testatoris ex multis apparere potest. Gram. decis. 73. nu. 5. aliàs mẽtis sanæ quilibet p̃sumit̃ esse de iure. Gram. deci. 73. nu. 21. Fran. Marc. q. 186. ideò testibus de sana mente testatoris deponentibus magis creditur, quàm cęteris cõtrarium deponentibus. Gramma. decis. 73. nu. 22. Boe. decis. 23. nu. 72. 83. 87. & 93. & testes deponẽtes testatorem tempore testamenti insanum, non probant concludenter. ibid. Gramm. nu. 27. & Boer. d. decis. 23. nu. 96.
Quomodo probetur testatorem esse mente captum, vide Dec. consi. 448.
Stultus, vel furiosus vbi faceret actum, quẽ quilibet sanæ mentis fecisset, talis dispositio tenet. Gram. decis. 73. nu. fin. ideò testamentum furiosi Romæ fuit approbatum: quia ritè & rectè disposuerit. ibid. nu. 37. Afflic. deci. 143. Ant. Corset. in suis singul. litera T. sing. testamentum. Hippol. sing. 380 vide tamen Boer. decis. 23. nu. 47. qui tenet contrarium.
Testatorẽ mente sanũ si Notarius in testamẽto scribat, aut è contrà, qualis probatio ex hoc resultet, vide Boer. decis. 23. nu. 73.
Testamentum non vitiatur propter furorem superuenientem. Boer. ibid. nu. 78.
Testamentũ habentis dilucida interualla, quando tempore furoris, vel sanæ mentis censeatur factum, vide per Boer. ibid. nu. 84. Bart. in suo tract. testimoniorum. nu. 95.
Actus factus vicino tempore furoris, non includit nullitatem. Boer. d. decis. 23. nu. 89. de validitate testamenti, quod allegabatur factũ à furioso, & deprobatione furoris, vide per Ioseph. Ludo. decis. 53. Rot. Floren.
De vsitata Notariorum clausula, qua testatorem ęgro corpore, sanaque esse mente asseritur, & quid operetur, vide Pet. Roy. decis. 2. lirua. in decisio. diuerso. fol. 375.
Testamentum in dubio præsumitur factum à persona sanæ mentis: ideò allegans contrarium illud probare debet, vide Menoch. cõsi. 311. lib. 4. sed quid, si probetur ante testamẽtum fuisse furiosum, vide Mant. de coniectu. vlti. volunt. lib. 2. tit. 5.
Testator p̃sumit̃ furiosus ex sermonibus appositis in testõ. Bar. in l. 41. §. constat de legat. 1.
Conditio, quæ continet inhumanitatem respuitur, & ex sermonibus incongruis, præsumitur quis non sanæ mentis (nisi probetur contrarium) & tunc testamẽtum dicitur nullum. l. 27. ff. de conditio. institur.
Testamentũ per manus publici Notarij in pręsentia septem testium descriptorum, cũ subscriptione trium testium sumptũ, an valeat, & in quibus casibus, vide Afflic. decis. 156.
Testamentum fuisse factum probatur duobus testibus, licèt ad probãdum solemniter illud fuisse factum, aut ad probandum voluntatẽ testatoris, septem requirantur Craue. cõs. 65. vide Cassa. in consuet. Burg. tit. *des successione* rub. 7. §. 4 glo. fin. Bart. in l. 2. C. de bono. poss. secund. tabul.
Testamentum esse factum coram septem testib. quando probetur per duos testes, vide per Afflic. deci. 166. tamen solemnitas voluntatis debet probari per tot testes, per quot ipsum testamentum probatur. Tho. Minad. deci. 41.
Error omissæ solemnitatis in testamento, quomodo probet̃, & quot testes in illo ꝓbando requirantur, vide Mysing. obser. 98. cent. 4.
Testm̃ continetur appellatione contractus, sed lex prohibẽs contractum sine consensu alicuius, an extẽdatur ad testamentũ, & vltimã voluntatem, vide Afflic. decis. 260. nu. 5.
Probare per testes, vel per hæredis confessionẽ voluntatem testatoris, idem est quo ad eius præiudicium. Afflic. decis. 337. nu. 8.
Testamentum clarum, in quo subscripserunt Iudex, Notarius, & testes in numero necessario, ex quibus vnus dicat non audiuisse Notarium stipulantem, potest hoc non obstãte reassumi in publicam formã. Capic. deci. 192.
Testis se subscribens in testamẽto, videtur deponẽte. Capic. ibid nu. 6.
Testamentum potest probari per instrumentũ. Guid. Pap. q. 331.
Error adiectus in testamento per quot testes probetur, vide Guid. Pap. q. 504.
Religiosi, & Fratres mẽdicãtes possunt adhiberi testes in testis, & codicillis. ibi quæst. 517.

Testes in testamento debent esse præsentes. Afflic.decis.166.nu.5.& rogati.Gram.decis.106. nu.26.& rogitus debet articulari,& probari, debet quoq; fieri præsente testatore. Ioseph. Ludo.decis.Luc.53.nu.37.& non præsumitur, nisi de illo appareat ex testamento.Gramm. deci.62.vide Mant.de coniect.vltima. volun. lib.2.tit.10.& 11.Bart.in l.7.§.quid. ff. quibus ex caus. in possess.eat.

Testamentum an sit nullum, si testes nō sunt rogati, & an debeant rogari à testatore, vide Crauc.consi.117.Boer.deci.34.& quid, si Notarius scribat præsentes fuisse, non adijciendo rogatos,vide ibid.

In testamento in scriptis, siue nuncupatiuo, & etiam verbali facto,testes debent esse rogati. Marc. quæst.193.

Impugnans testamentum ex defectu numeri testium,peccat mortaliter. Boer. decis.240.nu. 19.Hiero.Mago.decis.33.Luc.nu.5.& 52.quia testamentum,quod non habet iuris solemnitatem, in foro conscientiæ debet obseruari. vide Mantic.de coniectu. vltim. volunt. lib. 2. titu. 14.

De publicatione testamenti, & qualiter possit probari,vide per Ioseph.Ludo.decis.53.Luc.

Voluntas testatoris probata potest authenticari.ibid.nu.12.& 20.

Testibus esse fidem adhibendam Iudex pronūciare potest simpliciter,quando dubitat, an probent testamentum.ibid.nu.21.& testamētum an teneat vbi est dubium, pro eius validitate Iudex pronunciare debet.Gram.deci. 103. nu.145. faciunt l.11.C. de probatio.& l. 10.ff.de inoffi. testamen.

Testamentum quando petitur publicari est necessaria examinatio testium, & testes debent deponere de tenore testamenti,& circunstātijs, & est necessarium,vt deponant formalitatem verborum testatoris. Ioseph. Ludo. d. decis.53.Luc.nu.26.

Quando testamentum probatur per testes, debent ipsi deponere per eundem præmeditatum sermonem, & per eadem verba. Franc. Marc.q.898.par.1.& q.193.par.2.

Testamentum quando quis vult probare per testes in minori numero,quàm de iure communi requiritur,debet articulare, & probare illos testes omni exceptione maiores. Ioseph. Lud.d.decis.Luc 53.num.33.

Quatuor sunt pfectiones testi,de quib.ibi.nu.6.

Consuetudo detrahēs formæ testamenti in modo probandi,valet. Aegi.Bellam.cōclu.645.

Testium attestationes super testamento verbali vim instrumenti, & testamenti nuncupatiui habent, quid, si sint deperditæ, an testes denuo examinari possint etiam post publicationem, & an Notarius teneatur ad interesse, cuius culpa amittuntur, vide Marc. quæst.195.part.2.

Testes testamentarij,nisi de toto testamēto deponant,non probant. Marc. q.305 nu 8.

Publicatio testamenti manu priuatæ personæ scripti, fit coram Iudice vocatis succedentibus ab intestato, examinatis testibus testamentarijs, & si in tali testamento non interuenerint solum quinque testes, & in eo non fuerit facta hæredis institutio, valet in vim codicillorum, licèt fuerit petitum p[illegible] vti testamentum.Hiero.Mago. deci[illegible] de publicatione testamenti vide per [illegible] Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.1.ti[illegible]

Legatū,& hæredis institutio, sine scriptura per testes probari possunt. Gome. Leo. dec[illegible]3. in decisio.diuersio.Tom.2.

Testamentum factum in rure,vel villa, fit minori solemnitate.idem Gome.decis.55

Tabellioni asserenti ad rustici testamētum adhibita diligentia non plures, quàm quinque testes repertos,fides adhibetur. Pet. Roy.decis.2.litua.nu.30.in decisio diuers.

Probari pōt per testes,quod fuit dictū à testatore,& à Notario prætermissum & quo per testes probet declaratio voluntatis, vide Mant. de coniect.vltim.volun lib.12.tit.16.

Sententia Senatus Mediol[illegible] in m[illegible]ria probationis testamenti oretenus [illegible] per Raud.tract.de analog. cap.[illegible]

Testis testamentarius an sibi præiud[illegible]s, quæ continentur in testamento, [illegible] Papon. lib.21.tit.1.arrest.20.

Qn testes testamentarij depon[illegible] testam fuisse factū sub certa die de[illegible] testamēto, in quo Notarius errauit c[illegible] appositionem diei, si ipsi testes postea repe[illegible] d[illegible] fuisse rogatū sub alia die,nō dicuntur periuri,neque vari,ideò probant.C[illegible]uet.consi.65.

Testes inhabiles, scilicet affines, & consanguinei hæredis,an sint idonei,vide Crau.cōs.7[illegible]

Speciale est in testamentis,vt requiratur, quod testes videant testatorem, & audiant ipsum loquentem.Clar.in §.testamentum q. 59. de Dec. consi.354. Mathes[illegible] 224. an legatarius possit esse testis,vide Clar.quæst 57.

Instrm testamēti an vacillet,qn vnus, vel plures testes illi contradicunt, vid. Menoch.de arbitra.lib.2.cas.105.nu.16. & supra l[illegible].1.tit.de probatio.prælatio.

Solēnitates sunt adhibēdę in testō ad euitandū falsitates:ideò dubitari cō[illegible]t,an testes testamētarij debeāt esse in eo [illegible] loco, vbi testator conficit testament[illegible], & qn dicātur esse in eodem loco, relinquitur arbitrio Iudicis. vide Menoch.de arbitra. lib.2. cas.486.

Per

Per quos testes institutio possit probari, & quid, qn quis probare vellet aliquid omissum in testamento per errorem, vide Dec. consi. 105.
Licèt legatarius possit esse testis in testamento, tamen si quæstio sit super re legata, nō poterit in ea causa ferre testimonium. Hartm. Hartm. c. 10. lib. 2. tit. de testam. minus quando testamentum potest probari per duos testes. Bar. in l. 9. C. de testibus.
Testator se declarauerit illum velle esse hęredē, quem scripsit in schedula (relicta apud guardianum S. Francisci) illa declaratio duob. testibus potest probari. Menoch. cōsi. 176. lib. 2.
Nisi testes deponant de toto tēpore testamenti, non probant: ideò si aliqui deponant plus, aliqui minus, nō probant etiam in eo, quod sunt concordes. Pet. de Raue. sing 705.
Testamēto deperdito, eius amissio potest probari per duos testes, & sufficit. Pet. de Raue. sing. 750. Hippol. sing. 156. Marc. de Māt. sing. 63. & tunc probata amissione, valebit probatio facta per duos testes de contentis in testamento. Ant. Corset. sing. 85.
Testes non habentes contestes, licèt singulares censeantur, ac proinde non probent, si tamē testes septem de testamento deponant, & cō testes sint, licèt de psentia ipsorū interrogati, dicāt se non recordari, ob id singulares videantur, nihilominus plenam probationem faciunt. Hippol. sing. 401.
Septem testes requiruntur ad probandum testamentum, & voluntatem defuncti, dictum limitatur tribus in casibus, de quibus vide per Marc. de Mant. sing. 63.
Testamenti pars non potest probari per septē testes, dicentes se illud scire, nec quicquam plus, & alia pars per alios septem: fallit, quādo ex dicto testis appareret ipsum fuisse pręsentem toti testamento, licèt dicat se non recordari de omnibus in eo contentis. vide Anto. Trigo. sing. 69.
Testes super viribus testamenti, possunt examinari ante litem contestatam. Bar. in Authen. sed & si quis, nu. 5. C. de testib.
Voluntas inualida coram quinq; testibus confirmatur, voluntas obscura coram duob. declaratur. Bar. in l. 1. C. de codicil.
Testes si dicant, quòd testator instituit hæredem Titium, postea Sempronium, cēsentur ambo instituti. Bar. in l. 7. nu. 10. ff. solu. matri.
Testes dicentes audiuisse Titiū instituisse Sciū in hæredem, non probant, nisi dicant se adhibitos, & rogatos. Bar. in l. 25. ff. de milit. testa.
Testatorem potuisse testari qualiter probetur, vide Bar. in l. is potest. nu. 22. ff. de acq. hæred.
Testes quot sufficiant ad probādum iudicium nouæ voluntatis, vide per Bart. in l. 1. §. sed si filiusfa. nu. 7. de lega. 3. & testamentum inualidum qn reconualescat, & qn non, vide ibid.
Qui se testamento subscribit vt testis, nō videtur approbare quæ in testamento apponuntur. l. 39. ff. de pigno. actio.
Hermaphroditus an ad testamentum adhiberi possit, qualitas sexus incalescentis ostendit. l. 15. §. fin. ff. de testib.
Plures de vna domo non prohibētur esse testes in testamento alieno. l. 17. ff. eod.
Dicto vnius testis statur ex voluntate, & dispositione defuncti, cuius solius dispositioni statur. l. 15. ff. de dot. præleg.
Verba enunciatiua etiam ad alium finem prolata, fauore piæ causæ inducūt dispositionē. Afflict. decis. 337. nu. 7.
Voluntas alterius fauore piæ causæ secretè cōmittitur, & testator potest disponere, quòd credatur vni testi. Afflict. decis. 371.
In testamentis ad pias causas non sunt necessariæ solemnitates iuris Ciuilis, dummodo cōstet de voluntate testatoris. Boer. consi. 48. sed quando valeat dispositio ad pias causas, vide Dec. consi. 159. & consi. 488. Clar. in §. testamentum. q. 5. 6. 7. & 55.
In relictis ad pias causas, non attenduntur solemnitates requisitæ in testamento ex dispositione statuti. Dec. consi. 504.
Schedula facta manu testatoris absq; testibus, & clausula denotāte perfectionem, & finem dispositionis, in qua reperitur institutio in certis bonis ad pias causas, valet, etiam quo ad alia bona, de quibus testator non disposuit. Menoch. consi. 224. lib. 3.
Valet testamentum conditum ad pias causas per verba enunciatiua, etiam propter aliud prolata. c. fin. ex. de succesio. ab intest.
Vltimarum voluntatum octo sunt species, quæ tradūtur per Guid. P. p. q. 543. & quot testes requirant, vide ibid.
Testamentum ad pias causas factum coram curato, & duobus testibus tenet, duobus concurrentibus: Primò, quòd testator sit ægrotus: Secundò, quòd decedat ex ea infirmitate. vide Guid. d. decis. 543. Boer. decis. 93. & 228. de hoc testamento ad pias causas, vide Clar. in sua Pract. §. testamentum. Bart. in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. in quo solemnitates iuris cessant. Abb. consi. 11.
In omni testamēto regulariter requiruntur septem testes, vel octo: fallit Primò in testamento militis: Secundò in testamento corā Imperatore facto, vel etiam coram quocūq; Iudice condito, in quo non requiruntur testes. Mysing. obser. 29. cent. 6. Tertiò fallit in testamento inter liberos, in quo duo sufficiunt: Quartò in testamento ad pias causas, & in

& in testamento rustici ruri condito, vide Boer.decis.228.Clar.in §.testm.q.55. & seqq.

Consuetudo cōficiendi testamēta corā quinq; aut pautioribus testibus, valet, Boer.decisio. 228. num.5.

Testamentum factum coram duobus testibus, & Parochiano Presbytero videtur validum, sed quando, vide Boer.ibidem.Ioseph.Ludo. decis.Luc.53.Hiero.Mago.decis.33. Luc.nu. 5.11. & 58.imò q̄ non valeat, habetur in decis.71. Rot. Auenio. in decisio.diuerso.

Testamentum non est, nec dici potest testamētum ante mortem testatoris.Raud.tracta.de analog.cap.27. nam vltima voluntas confirmatur morte.c.6.ext.de celeb.Missa.& sumit vires à morte testatoris. Abb.consi.4.lib.2.

Testes non requiruntur ad substantiam testamenti Principis.ibi.Raud.n.34. in quo testamēto non requirūtur solēnitates ad eius validitatem, & ita iudicauit Senatus Mediol.vt testator idem Raud. eod.tracta.cap.28. vide Menoch.consi.351.nu.8.lib.4.

Testamentum debet probari per septem testes adeò quòd, si vnus deficiat, non sit locus iu tamēto suppletiuo. Crauet. cōsi.25.nu.14. & Natt. consi. 423.

Ciuis existens in villa non potest facere testamentum coram quinque testibus, sed rusticus indistinctè potest, si plures haberi non possunt, sed qualiter hoc pbetur, vide Bar.in l.cōficiunt.§.codicilli.ff. de iur.codicil.

Testamentum rustici debet probari per quinq; testes, & coram Iudice, si non sit scriptū manu publici Notarij; sed an scriptura in testō rustici necessariò requiratur, vide Bar. ibid.

Si testator testamentum ruptum coram quinq. testibus confirmet, illud iure codicillorum valere facit.l.1. C.de codicillis.

In vltima voluntate non requiritur præsentia grauati, vel onerati, nec etiam coniunctorum.l.4 C.de codicil.

Testamentum factum in loco domicilij, debet illius iure regulari, & non secundum locum originis.Boer.decis.13.nu.23. uam locus testamenti (in solemnitatibus) inspicitur, in quo testamentum factum est. Barto.in l.2.C. quemad.testam.aperia.

Statuto induci potest, vt testamentum coram duobus testibus factum valeat, & tale testamētum sortitur suum effectū, etiā quo ad bona extra territorium statuentium sita. Mysin. obser.20.cent.5.vide And. Gail.obs.123.li.2.

Testamentum secundum consuetudinem loci factum vbique valet extra territorium, quod procedit etiam in forensis testamento, vt valeat quo ad bona vbicunque sita. And. Gail. obser. 123. lib.2.

Testamentum conditum in loco exempto (veluti in monasterio sito intra territorium statuentium) statuti solemnitate non seruata, sustinetur, maximè si fuerit factum a forense. Natt.consi.642. & Rol.consi.33.vol.3.

Testamentum factum non seruata forma statuti ob aliquam necessitatem, non vitiatur, licèt aliàs forma statutaria non seruata, nō valeret. Rol.consi.30.vol.3.

Si per statutum circa confectionem testamenti aliquid fuerit dispositū, quid iuris, vide per Bar.in l.1. C.de summa Trinitate.

Quid operetur illa clausula solita apponi in testamento, quod si non valeat iure testamēti, valeat iure codicillorum, &c.& omni meliori modo, vide Gram, decis.62.nu.19. & Tho. Minad.decis fin nu.12.

Clausulæ consuetæ apponi in testamento per Notarios, semper haberi debent pro expressis, & appositis, etiā si fuerint penitus omissę. vide ibid.Gram.nu.20.

Licèt testamentum non valeat, in quo filio aliquid relinquitur absque titulo institutionis, tamen ex illa clausula, vt testm̄ valeat omni meliori iure, censetur institutus, & hoc casu vnus titulus transmutatur in alium, per quē testm̄ sustinetur. Tho. Minad.decis.43.nu. 13.

Quoties testamentum non valet in primo gradu, incipit à secundo.ibid.nu.14.quia dispositio de primo actu intellecta, non consumitur per actum inualidum. ibid nu.15.

Testamentum nō sustinetur vt nūcupatiuum, si testator in scriptis testari voluerit, & hoc protestatus fuerit, sed q̄d, si fuerit appo[illegible] clausula, quòd valeat omni meliori modo, vide Vera.decis.266.par.3.

Clausulę testorū an intelligantur scriptæ de voluntate testatoris, vel de stylo tabellionum, vide Mant.de coniect. vlt.volun.lib.3.tit.14.

De coniectura, quæ sumitur ex testamento imperfecto, vide eundem lib.3.titu.20.

Id, quod ex nostra voluntate depēdet intelligimur facere oī iure, quo melius facere possumus, adhoc vt actus valeat.l.3.ff.de mil [illegible]

Testamētum factum, seu codicillus ad alterius interrogationē, non tenet.Gram decis.73.vide tamen ibid.nu.34. & 36.

Testes deponentes, q̄ verba testatoris clarè nō exprimebantur, nec percipiebant, sed videbant extorta ad nimiā alterius importunitatē interrogantis faciunt, vt relicta in tali dispositione non teneant Gram.ibid.nu.2.

Persona valde dilecta testatori facit, vt ratio sanguinis fuerit cā finalis relicti.ibid.nu. 5.

Testator dum loqui non potest propter morbum, seu aliter, si tamen cognoscitur eius voluntas per signa, debet eo casu Notarius scribere,

bere, quòd cùm interrogatus propter morbum non posset loqui, assensit humeris, & annuit capite. Gram. decis. 73. nu. 31.

Testamentum an valeat, in quo hæres instituitur ad interrogationem alterius, vide per Crau. consi. 117. non valere scripsit cōsi. 143. contrarium tamen tenet Dec. consi. 489. vide Menoch consi. 45. vol. 1.

Licèt facultas testandi in his, de quibus testari non licet, sit strictè interpretanda: tamen illa regula communiter intelligitur, & limitatur, vt non procedat, quādo effectus dispositionis minimè consumitur, & completur in primo actu secundum mentē disponentis, et in materia stricta. Tho. Minad decis. 43. nu. 10.

Testamenti viam agressus vt hæres, non potest postea agere iure codicillorum, aut fideicōmissi. Boer. decis. 33.

Locus, & tēps in testō debent apponi. Boer. ibi. nu. 17. sed si locus loci omittat, intelligitur de loco, vbi testator domicilium habet. l. 39. §. fin. ff. de condi. & demonstra.

Testamenta possunt condi nocturno tempore, luminibus tamen ascensis Ioseph Ludo. decisio. Perus. 116. sine quibus non valēt. Mant. de conie&. vlti. volu. lib 2 tit. 8. nu fin.

Testamentum coram Principe factum, & publicatum, omnem solemnitatem habere censetur. Guliel. Cassad. decis. 22. nu. 5.

Testamentum verbale publicatū, vocatis quorum interest, fidem facit, etiam si originale deperditum sit. Mant. de conie&. vlti. volun. lib. 2. titu. 2. num. 13.

Testamenti publicatio viuente testatore fieri potest. ibid. nu. fin.

Ex duobus testamētis factis eodem die, vtrum præferatur, si vnum habeat horam, vide Iac. Put. decis. 321. lib 1.

Coniuges simul possunt testamentum facere, & tunc censent duo testamenta Mysing obser. 8. cent 3. Andr. Gail obser. 117 libr. 2. & valet dispositio mariti, scripta in dispositione vxoris, quā fecit solam executricē. Io Gal. q. 65.

Testamenti scriptura sufficit, vt legatur coram testatore, licèt coram eo non fuerit scripta. Mago. decis. 33. Luc. nu. 52.

Dictantibus testamentum nihil obstat, quominus ex eo ipsi possint capere, imò si hæres scripserit testamētum, & Tabellio iussu testatoris illud signauerit corā testibus, valebit. Gomez. Leo. decis. 57. in decis. diuerso.

Quod testator dictauit, & testamentum suum esse declarauit, valebit, etiā si antequam Tabellio scriberet, mortuus sit. idē deci 58. vide tñ Guliel. de Ludo. sing. 148. & l. 11. de lega. 3.

Voluntas distributoria alteri committitur in testis, non dispositoria. ibid. d. decis. 58.

Schedula testamēti reperta in libro Notarij, quæ non apparet, q̄ fuerit lecta, an probet, vide Bar. in l 9. §. quoties, de leg 3.

Legata, & alia gesta in vltimo vitæ spiritu facta, valent. Rot. Auenio decis. 32. in decis. diuerso. Tom. 2. fol. 33. vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. lib 2. tit. 6 fol. 18.

Testamentum sine hæredis institutione fieri nō potest, nec valet Ioan. de Perusia sing 1. & certa demonstratione, debet demonstrari. Bar. in l. 12. ff. de bono. possess. secund. tabul. vide glo. in l. 15 ff. de milit. testam. ideò hæredis institutio argumentum est, quòd quis voluerit testari, & testamētum septem testes rogatos requirit. vide Fran. Mant. tract. de coniectur. vlti. volunt. lib. 1. tit. 6. & de ipsa hæredis institutione vide eundem ibid. lib. 4. titu. 1. cuius expressio sufficit, si fiat à Notario, & valebit testamentum. Bart. in l. hæredes pals. ff. de testamentis.

Ex quibus coniecturis colligatur quem voluisse testari in scriptis, vel per nuncupationem, vide ibid. Manti. tit. 7.

Testamētum factum esse non præsumitur, quare alleganti aliquem testatum decessisse, incumbit onus probandi; non autem neganti, vide eundem lib. 2. tit. 1.

Ex quibus coniecturis colligatur aliquem voluisse facere testamentum, vel codicillos, vide eundem lib. 2. tit 3. Bar. in l. 1. ff. de iure codicil. si testator fecerit hæredis institutionē, in dubio videtur voluisse testari. l. 13. §. tractari. ff. de iure codicil.

De coniecturis, quæ respiciunt substantiam testamenti, vide Manti. ibid. tit. 4.

Testamentum non publicatum est imperfectū, etiam si Notarius fuerit adhibitus. ibi. nu. 6. vide Boer. consi 48. nu. 7.

Testamentum præsumitur publicatum si Notarius scripserit, actum coram me, & testibus. ibid. num. fin.

An valeat testamentum eius, qui iussit cadauer debere tumulari cum cantu, & alacritate, & rubeis vestibus, & ex quibus signis præsumatur quis furiosus, vide ibid. n. 9. de validitate testamenti eius, qui fatuam, vel turpem conditionem adscripserit in ipso testō, vide per Per. Roy. decis. 1. Litua. in deci. diuerso. To. 2.

Si testamentum sine solemnitatibus factum sit ab eo, qui in loco conditi testamenti habet merum, & mixtum Imperium, præsumitur à se ipso insinuatum, & ideò valet. idem Mant. libr. 2. titu. 8.

Testamentum an solemne præsumatur, pro affirmatiua scribit Bald. sing. 129 nisi cōtrarium probetur, vide Bar. in l. 4. C. de iuris & facti igno. Dec. cōsi. 11. & an testes testamentarij præsu-

præsumantur idonei, vide Manti. ibid. titu. 9 10.11. & 12.

Testamentum non solemne præsumitur falsum quo ad pœnam Notarij, secùs quo ad alios effectus. vide eundem lib.2. tit.13.& Bar in l. 4.C.de iuris,& fact ignor.& quib.ex causis testamentum reddatur suspectum de falso, vide per Crau.consi.28. Menoch.consi.313. nu. 40.lib.4.& tunc suspitio falsitatis, pro falsitate habetur in ciuilibus. Menoch.ibid. & instrumento non adhibetur fides. Crauet.ibid. nu.9. & Menoch.nu.39. d.consi.313.

Quemadmodum testamẽtum debeat sustineri, & ex quibus, vide Mant.ibid.tit.15.probatur tamen falsum ex suspitionibus, sed ex quibus secundum testamentum possit argui de falso, vide Natt.consi 124.

Quæ solemnitates requirantur in testamento cæci, vide Clar.in §. testamentum.q.17. Rol. consi.82.volum.2.

Executio testamẽtorum per modum prouisionis fit pendente lite; sed quomodo, & quando, vide Rebuff.in suis comment.tract.de sen ten.prouisio nu.69.

Testamentum celans, vel instrumentum pœna falsi tenetur. idem ibid. Tom.2.tracta.de benefic.caduc.glo.4.nu.9. Tom.1.

Testamentum in fauorem administratorum factum, non valet. Rebuff in suis cõment tract. de donatio.& alijs dispos.glo.6 fol.555.

Voluntas testatoris non attenditur, nisi determinatè disponat: ideò verba futuri tẽporis non inducunt dispositionem. Dec.consi.59.

Verba testamenti debent interpretari, ne contradicant. Dec.consi.317.

Hodie duo tantùm sunt genera testamentorũ, nempe testamentum in scriptis, & sine scriptis, sed quæ requirantur ad hoc, vt valeat vtrunq; testamentum, vide Cassan.in cõsuet. tit.*des successions* Rub,7.§.4.glo.fin.

Etiam contractus possunt fieri in testamento, sed non ècontrà. Cassan.ibid.§.5 glo.2.

Voluntas testatoris tollit oẽm suspitionẽ fraudis. Bar.in Auth.minoris.C.qui dare tutores.

Hæredis nomen quando est singulare non est necesse, quòd aliter exprimatur. Bar.in l.8.C. qui testam.face. possu.

Accusans testamentum de falso, & succumbens perdit ea, quæ sibi per illud testamentũ sunt relicta. Bar.in l.2.C.de his, quibus, vt indign. hæred. aufer.sed quid de eo, q dicit testamentum nullum, vel non iure factum, vide ibid. nu.7 & an, & quãdo qs petere possit aliquid ex testamento, quod visus fuit impugnare, vide Dec.consi.317.

Voluntas si est certa non curat de ordine. Bar. in Auth.hoc amplius. C. de fideicom.& hæres non implens voluntatem defuncti intra certum tempus punitur. ibid. nam voluntas defuncti debet per omnia adimpleri. c. 4. & 15.ext.de testamentis.

Testamentum, quod fit ad cõsilium Sapientis, quando fieri possit, & qd possit tunc Sapiẽs addere, vel declarare, & tacere, vide Bar.in l. illa institutio 32 ff.de hæred. institueu.

Verbum, relinquo, quando alius non est hæres institutus, trahitur ad institutionem. Bar.in l. 48. ff.de hæred.institue.

Testamentum, in quo masculus fuit hęres institutus, & filiæ relicta fuerunt centum, non valet. Bart.ibid.

Testator quando possit facere, quòd leges non habent locum in suo testamento, vide Bart. consi.156.volum.1.

Testatorẽ perseuerare velle in eadẽ voluntate, ꝓbatur ꝑ indicia. Bar.in d.l.9.§.si rẽ.de leg.3

Testamẽ, in quo fit mentio de alio instrumento, probat contra testatorem, vel eius hęredem. Bar.in l.35.§ codicillis de leg.3.

Hæres voluntarius, & non necessarius post aditam hæreditatem, præsumitur habuisse notitiam testamẽti, sed potest probabiliter ignorare legata in codicillis relicta. Bar. in l.25. ff.de libera. legat.

Legitima voluntas dicitur, quæ non refragatur legibus. Bar in §.1.Auth de hæred.& Falcid. in 6.vide etiam in §.his ibid.

Testamentum scriptum per Notarium, si negetur, & testes sint demortui, an fidem faciat, vide per Bar. in § sed cum aliquis, institu.de testa.ordina. quòd fidem faciat scribit idem Bar.consi.62 vol. 2.

Testamentum scriptum per Notarium, in quo pater ipsius etat hæres institutus, an valeat, vide Bar. consi.16.lib.1.

Testator potest prohibere, ne alicui acquiratur ex legis dispositione, & illi legem imponere. Bar.q 12.nu.12.

Fauendum est vltimis volũtatibus, & quilibet de rebus suis potest disponere. l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles.

Quomodo publicetur, vel insinuetur testamentum, vide l.repetita.C.de Episcọ.& Cleric.

Testamẽtum nõ potest pro parte complecti, & pro parte impugnari.l.7 ff de bonis liber. vide l.15.§.filius.ff.de inoffi.testam.

Verbis testatoris enunciatiuis non statur, nec creditur, si contrarium appareat.l.10. C.cõmun.vtriusque iudi.

Voluntas testatoris expressè, & directò nõ debet pẽdere ex alieno arbitrio. l. captatoriae. ff.de hæred.institu.& l.32.eod.

Qui testamentum deleuit tenetur legatario, & hæredi de dolo.l.36.ff.de dol.mal.

Hæredi-

Hæreditas ex traneis testaméto tantùm datur. l.5.C.de pact.conuent.

Per cõtractũ ab exhæredato cũ hęrede factum, vr testm̃ approbari. l.23.§.pen.ff.de inof.test.

Qui est Aduocatus, vel procurator ꝓ hærede, vr approbare testamentum, nec amplius poterit illud impugnare.l.fi.ff.de inoffi.testam.

Qui est hæres legatarij, vel legatum petit, videt testamentum approbare.l.fi.§.fi.ff.eod.

Verba testatoris debent intelligi secundũ conditionem personæ, ad quam dispositio confertur.l.12.§.equitij. ff. de vsu,& habita.

Testm̃ et solemniter factũ, non est publica scriptura.l.2.& ibid.gl.C.quemadmo.testa.aper.

Interpretatio vltimæ voluntatis spectat ad Iudicem.l.7.C.de fideic.

In quo differat testm̃ nuncupatiuum in scriptis redactum per Notarium, à testõ in scriptis facto adhibitis solemnitatibus requisitis,& an eadem sit probatio amborum, vide glo.in l. fi..C. de fideicom.

Cõmemoratio donationis inter viuos facta in testõ, si non appareat de donatione inter viuos, habet vim testamenti.l.5.C.de donatio.

Non valent disposita in testamento, nisi adeat hæreditas, saltem per vnum ex hęredibus.l.9. C.de testamen. tutel.

Quid iuris, quando testator aliquid cõfitetur in testamento, vel aliter quid egerit, vide Auth. de iureiura.à morien.præst.

Si vult aliquis facere testm̃, & venientes ab intestato non patiantur Notarium venire, tũc Iudex ire debet, vel mittere Notariũ, vt possit testari.l.22.ff.de testib.

Verba enunciatiua in vltimis voluntatibus dispositionem inducunt. l.16.ff. de donatio. & probationẽ eorum, quæ in testamento sunt gesta.l.66.de legat.2.secus si conditionaliter fuerint prolata.l.19. ff.de hæred.institu.

Testm̃ patris, & filij impuberis habetur ꝓ vno, & sufficit vna solemnitas., si conficiatur vnico contextu,& vnũ potest confici in scriptis, & aliud nuncupatiuè.l.20 ff. de vulgari.

Nemo põt sibi legẽ imponere, à qua nõ liceat recedere; iõ si testator dicat, nole reuocare testm̃, hoc nõ obstante poterit illud reuocare, si expsse dicat eũ pœnitere prioris dispositionis,& volũtatis.l.6.§.licèt.ff.de iur.codi.

Testm̃ nisi vnum, & vltimũ esse præsumitur, nisi aliud, & posterius ostendat. Masc.q.193.n.8. vide Mant.de coniect.vlti.volunt.lib.2.tit.2.

Valent codicilli facti medio tpe, quo quis erat intestabilis, si tpe testamenti, & mortis erat testabilis.l.8.§.si post.ff. de iure codicil.

Si legatum non valeat ab initio, cõfirmatur ex post facto, impedimẽto ex vltima voluntate testatoris sublato.d.l.8.si ei sermo.

Principale non põt confirmari ab accessorio: ideò testamentum non confirmatur à codicillo, sed codicillus à testamento.l.quod per manus, ff.de iure codicil.

Voluntas testantis ea præsumitur, quæ de iure esse debet.l.92. de legat.1.

Quot modis interpretetur,& probetur voluntas testatoris, vide per Bar.in l.2.ff.de vulgari.& Alex.consi.82.vol.4.

Confessio debiti facta à testatore non probat debitum, sed fideicommissi petitionem inducit.l.90.§.quisquis,de lega.2.

Testm̃ mortui dẽt exhiberi cuilibet petenti, & eius habenti interesse.l.1. ff.de tabul.exhib.

Dispositio respiciens solam auctoritatẽ defuncti, non commodum alterius, nõ iure actionis, sed per officium Iudicis effectu demandatur.l.7. ff. de annuis legat.

Verba à testatore pro lata debẽt intelligi, vt aliquid operentur, ne aliàs dispositio reddatur inutilis.l.32.§.filios. ff. de vsu,& vsuf.legat.

Defuncti iudicio nõ in parte, sed in toto parendum est.l.15.& ibi gl.ff.de alim.& ciba.legat.

Ambiguitas in testamẽto benignè interpretari debet secundum id, quod credibile cogitatum fuerit.l.25.ff.de reb.dub.

In his, quæ extra testamentum incurrunt, possunt res ex bono,& ęquo interpretationẽ capere; ea verò, q̃ ex ipso testamento oriuntur, necesse est secundum scripti iuris rationem expediri.l.16.ff.de conditio.& demonstra.

Defuncti voluntas non semper seruatur.l.13. & ibi glo. ff.de pollicitat.

In testamentis plenius voluntates testantium interpretamur. Reg.in testamentis.

In paganico testamento quis non potest pro parte testatus, & pro parte intestatus decedere.l.7.ff.de reg. iur.

Non dẽt doli exceptio nocere his, q̃b. voluntas testatoris nõ refragat̃.l.20.§.nõ solet.ff.eod.

Si in testõ ponatur clausula, ꝙ valeat iure contractus, erit irrenocabile: quia contractus in eo celebratus reuocari non põt. vide gl.in §. 1.institut.quib.ex cau.manumit.non liceat.

Aliqua ꝑmittuntur in vltima voluntate, quę nõ permittuntur inter viuos.§.2.institu. eod.

In vltimis voluntatib. volũtas disponentis pro lege seruatur, si legibus non repugnat.§.disponat, Auth.de nupt.

De testamento in scriptis.

Testamentũ ab incipiẽte mori factũ, & sigillatũ ĩ absentia testatoris, an validum sit, vide Affl.decis.69.

Testamentum in scriptis quæ requirat, vide per eundem decisio. 143. quibus deficientibus erit nullum, & inualidum

ualidum declarari debet.ibidem.

Testamentum suppositum inualidum est,& Notarius in testamento recipiendo in scriptis, debet esse rogatus, & de tali rogatione constare debet. Afflic.ibid.

Testari in scriptis qñ apparet testatorem voluisse,non valet tale testamentum vti nuncupatiuum. idem decis.143.nu.6. quod limita, qñ adesset clausula, omni meliori modo,via, &c.vide d.decis.143.& seq.Vera.decisio.260. par.3.Cabal.milleloq.359.Fran.Manr.de collect.vlti.volunt.lib.1.tit.7.Clar.in §.testamentum.q.4.& Menoch. consi.311.lib.4.

Testamentum in scriptis,in quo nullus testis dicit se subscripsisse loco testatoris imperiti, qui nesciebat scribere, non est validum.Affl. decis. 144.

De testamento in scriptis,quãdo reddatur nullum, de materia,& solemnitatibus ipsius vide per Gram. decis.62.

Solemnitas à iure Ciuili requisita in testamentis,non potest per testatorem remitti: ideò testator non potest mãdare testm in scriptis posse aperiri per Notarium, non seruatis solemnitatib.à iure requisitis, si vult tale testm valere.Vinc.de Fran.decis.429.par.2.

Testamẽtum suum vbi quis scripserit solemne, debet illud signare suo signo,& curare, vt signetur sigillis testium adhibitorum. Boer. consi. 48.

De solemnitatibus requisitis in testamento in scriptis, qualiter tale testamẽtum aperiatur, publicetur, & sustineatur, licèt decesserit aliquis ex testib.vide per Rol.consi.36.vol.1.

Testamentum manu testatoris scriptum quib. modis fiat,& legi in præsentia testium quando non oporteat,& facere testm secretè quæ vtilitas,vide per Boer.decis.13.n.11.16.& 17.

Subscriptio, & signum Tabellionis in testamento in scriptis an sufficiãt, vt apponantur per Notarium post mortem testatoris, in publicatione dicti testamenti, vide Gomez.Leo. decis.32.in decisio.diuerso. Tom.2.

Quando testamentum fit secretè in scriptis, & quæritur de publicatione illius post mortem testatoris, quæ debeant obseruari in ipsa publicatione, vide Menoch.consi.180.lib.2.nu. 20. vbi scribit septem requisita, & titul. C. quemad.testam. aperia.

Quando testamentum in scriptis aperitur, testes adhiberi debent,si haberi possint, & tale testamentum quam fidem faciat, si testes sint mortui, vel aliter haberi non possint,vide per Bart.in l.2. C. quemad.testam.aperia.

Quomodo differant testamentum in scriptis, & nuncupatiuum, vide Iul. Clar. in §. testamentum.quæst.4.

De testamento nuncupatiuo.

Testamentum nuncupatiuũ probari debet per septem testes, licèt illud fuisse confectũ solemniter corã septem testibus,per duos testes possit probari. Afflic.decis.14.nu.5.vide supra tit.de testamentis in genere.

Testm nuncupatiuum,qđ Notarius non fuit stipulatus non valet. Afflic.decis.25. nu.4.vide supra titu.de testamentis in genere,ét si iam scripserat imbreuiaturam.Gram.decis.62.

Scriptura Notarij cõtinens hęredis institutionẽ, & legata, si non apparet testatorem plus scribere voluisse,vel non, puta p subscriptionem Notarij,etiam q̃ fuerit reperta inter notas,seu abreuiaturas ipsius,non poterit reassumi,Gram.decis.103.nu.35.

Testamentum debet legi in præsentia testatoris, & de ipsius commissione, præsentibus testibus.Ioseph.Ludo.decis.Luc.33.nu.35.

Testamentum nuncupatiuũ ad interrogationẽ Notarij conditum est validum, secus in testamento in scriptis. vide Afflic.decis.134.& supra tit.de testament.in genere.

Testari in scriptis quando apparet testatorem voluisse, non valebit tale testamentum vti nuncupatiuum, vide tm supra tit.prox pced.

Qñ constat testatorẽ voluisse testari in scriptis, licèt in præfationib. nominauerit testm nuncupatiuum,tñ non desse testamentum nuncupatiuum, dato q̃ defectu aliquarum solẽnitatum, vt testamẽtũ in scriptis non possit sustineri.Menoch.consi.313.lib 4.

Testm conditum à Seio,licèt signetur à testib. tñ erit nuncupatiuum,& hæredis nomen, qñ est singulare non est necesse, quòd aliter exprimatur.Bar.in l.8.C.qui testam. face.possu.

Testm nuncupatiuũ expresionẽ nõis hẽdis coram testib.requirit explicitè, vel implicitè p relationẽ ad aliam scripturã. Affli.decis.143.

Testm nuncupatiuum de iure cõi, est contentũ descriptione septem testiũ, sine subscriptione,& tũc publico testamẽto subscripto p Notarium statur,& creditur. Affl.decis.166.n.2. vide Bar.in l.32.C.de fideic.de hoc testamento vide per Gram.decis.62.

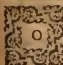
Notariorum consuetudo in testamentis nuncupatiuis qualis sit,vide Afflic.ibid.nu.9.

Legatũ,& hæredis institutio sine scriptura per testes probari possunt.Gom. Leo.decis.13.in decis.diuerso.Tom.2. qa in testamento nũcupatiuo non requiritur Tabellio, dummodo aliter legitimè probet.idem decis.55.

Pęna falsi, quæ imponitur illis, qui sibi ascribũt in testamento, non habet locum in testamẽto nuncupatiuo.Guid.Pap.sing.136.

De

De testamẽtis inter liberos, & parẽtes.

OMne testamẽtum omissis solemnitatibus iuris Inter liberos factum valet: ideò in illo nõ requiruntur septẽ testes, sed sufficiunt duo etiam non rogati masculi, vel fœminæ: in hoc enim testamento omnes solemnitates iuris sunt omnino remissæ, & redactæ ad solemnitates iurisgẽtium, quo dispositum est in ore duorum, vel trium stare omne verbum. Boer. decis. 240. Clar. in sua Pract. §. testã. q. 8.

Testamentum paternum imperfectum, puta coram duobus testibus factum, inter liberos valet. And. Gail. obser. 112. lib. 2. Guid. Pap. q. 542. nu. 10. Boer. decis. 14. nu. 14. Bar. cons. 61. vol. 2. l. 16. 21. & fin. C. famil. ercisc.

Quod ampliatur primò, vt nõ solùm procedat in testamento solemni, & in scriptis facto, verùm etiam in testamento nuncupatiuo. Gail. d. obser. 112. lib. 2. nu. 4.

Secundò amplia, siue testes adhibiti sint rogati, & vocati, siue non. ibid. nu. 5.

Tertiò amplia, quòd licèt mulieres vtroq; iure testes in testamẽto esse nequeant, tamẽ hoc non obtinet in testamento inter liberos, in quo admittuntur perinde fœminæ, atq; masculi. Gail. d. obser. 112. n. 5. Boer. d. decis. 240. Bar. in § quod sæpè, Auth. de trien. & semiss. Hart. Hart. c. 5. lib. 2. tit. de testam. vide tamen Natt. consi. 124. Tom. 1.

Quartò amplia, q̃ huiusmodi testamentum paternum valeat, quomodocunque factum sit, etiam nuda scriptura sine solemnitate, & testibus, vide tamẽ ibid. nu 7. nam cedula à patre scripta continẽs eius voluntatem, valet inter liberos in vim testamenti. Clar. in §. testamentum. q. 14. sed an schedula reperta in archa testatoris, probet testamentum etiam sine testibus, vide Cassan. in consuetud. Burg. tracta. *des successions* Rub. 7. §. 4. glo. fin. nu. 13. & Menoch. consi. 267. lib. 3.

Quintò amplia, quòd hoc testamẽtum factum coram duobus testibus, habeat effectum testamenti, & non codicillorum. Andr. Gail. decis. 112. num. 13.

Sextò amplia, q̃ ipsum testamentum non tollatur ipso iure, vel etiam ope exceptionis per incisionem, seu inductionẽ, & liturã testamenti, sed requiratur expressa reuocatio, per secundum testamentum solemne, cum clausula derogatoria. ibid. nu. 13.

Septimò amplia (secundum veriorẽ opinionẽ) siue pater inter liberos seruauerit æqualitatem, siue non, dummodo non grauet inlegitima. Gail. d. obser. 112. nu. 23. Natt. cõsi. 622. vide Boer. decis. 240. n. 8. Gasp. Cab. mill. 139.

Limita tamen conclusionem Primò, vt procedat, quando solemnitatis ratione tale testamentum solùm esset imperfectum, secus si voluntatis sit defectus Gail. d. obser. 112. nu. 14. Boer. decis. 240. num. 4. vide Clar in §. testamentum. q. 9. Bar. in §. sæpè, Authen. de trien. & semiss. Hartm. Hart. c. 3. lib. 2. tit. de testam. vide etiam cap. 4. 5. ibid.

Secũdò limita in filio naturali, quia beneficiũ §. ex imperfecto, nõ habet locum in filio naturali, secùs si esset legitimatus Gail. d. obser. 112. nu. 18. vide Boer. d. decis. 240. n. 12. Vinc. de Fran. decis. 399 par 2. Clar. in §. testamentũ. q. 12. Pet. de Rau. sing. 703. vide Bar. in §. sæpe, Auth. de trien. & semiss.

Tertiò limita, in minus solemni testamento liberorum, qũ ascendẽtes instituunt. Gail. ibi. n. 26. vide Boer. d. decis. 240. n. 22. & Amanel. de Clarisaqnis sing 108. vbi tenet contrariũ.

Testamentum manu propria testatoris scriptum non publicatum coram testibus, & Notario, non valet, etiam inter liberos. Put. decis. 97. libr. 3. vide Crescen. decis. 3. alias 164. tit. de donatio. imò licèt testamentum ratione voluntatis imperfectum, nec quo ad pias causas, neq; inter liberos valeat; tñ hoc limitatur, quando testamentum esset scriptũ per testatorem, vel alium in schedula testamentaria, dato quòd non esset ipsa scriptura publicata coram testibus: nã hoc casu valebit tale testñ inter liberos, & ad pias causas. Mysing. obser. 28. & cent. 2. Guid. Pap. q. 517. sufficit enim quomodocunq; patris iudicium declaratũ sit, vel disposuisse, & testatus inter liberos dicat. Menoch. consi. 317. nu. 19. lib. 4.

Testamentum inter liberos factum, in quo nec dies apposita, nec mẽsis descriptus fuit, qb. confectũ est, & in quo solẽnitas à statuto requisita seruata nõ fuit, valet. Aug. Br10. q. 36.

Inter venientes ab intestato sufficit quoquo iudicio disponere, & si producatur testñ inter liberos corrosum taliter, vt non appareant, nisi duo testes, adhuc valebit. Barto. in l. 37. §. veteranus. ff. de milit. testamen.

Testñ imperfectũ ratione præteritionis, an habeat locũ inter liberos, vide Bar. in l. 12. §. si prius. ff. de bono. possess. cont. tabul.

Quòd dicitur testamẽtum imperfectũ inter liberos valere, quomodo intelligat, vide Abb. consi. 98. lib. 2. & consi. 105. & de materia per Bar. in Auth. de testam. imperfect.

Testamentum imperfectum inter liberos an sustineatur, etiam fauore extraneorum, vide Clar. in §. testamentum. q. 10. quòd tale testamentum imperfectum ratione solemnitatis valeat quo ad liberos tantùm scribant Bart.

singul.181. Boer. decis.240.& sequen.quid,si fuerit substiturus extraneus, vide Boer. ibid.

Testamentum inter liberos, in quo interuenerunt duo testes sustinetur, nó modó inter filios,sed etiam inter nepotes,& neptes ex filio,vel filia ipsis institutis vniuersaliter, filio excluso excepta legitima. Natt. consi. 425. vide Boer.decis.241.

Çęci testamẽtum inter liberos, quam solemnitatem requirat, vide Boer.decis.240. nu. 20. Ioseph.Ludo.decis.Perus.2.nu.34. Natt. cõsi. 210.lib.1. Rol.consi.82.nu.10.

In §.nos igitur,Authen.de testam.imperfec.habetur valere testamentũ inter liberos absq; solitis solemnitatibus,dummodo pater scribat diem, & nomen hæredis, quòd extenditur si alius scribat, & ipse pater subscribat. Iac.Put.decis.235.lib.1.

Testamentũ,cui non Parochianus,sed tres tantùm testes interuenerunt, inter liberos est validum, nisi magna oriatur inæqualitas. idem decis.431.lib.1.

Legatum ex minus solemni volũtate relictum liberis,vel piæ causæ debetur; sed quomodo hoc intelligatur, vide Rot.Auenio.decis.87. in decisio. diuerso.

De coniecturis,quæ habent locum in testamento inter liberos,vide per Fran.Mant. de coniectu.vlti.volunt. lib.6.tit.2.

Diuisio bonorum facta à patre inter filios,pro hæredis institutione habetur, & pactum, vel contractus inter patrem, & filium de succedendo,vim testamenti habet. Menoch.cons. 317.nu.20. lib.4.

De testamento facto tempore pestis.

TEstamẽtum corã quinque testibus conditum tempore pestis, an valeat,vide per Afflic. deci. 251.p affirmatiua scribit Dec. consil.285. vide Perillustr.D.P. Tessau.decis.180. sed an codicilli possint fieri coram minori numero,vide eundem D.P. ibid.

Testamentum iure factum corã quinque testib. non à rustico,vel tempore pestis,est nullum. Afflict. ibid.

Licèt testamentum tempore pestis factum sine solemnitate requisita non valeat in vim testamenti, valebit tamen iure codicillorum in legatis, si fuit actum virtute codicillorũ, secùs si ageretur virtute testamenti non solẽnis: quia tunc actor non potest variare, & dicere se agere virtute codicillorũ,nisi p modum exceptionis, exciperet. Afflic.deci.134.

Testm̃ tempore pestis factum coram quinque testibus valet, si pestis erat magna, & febris, aliàs secùs. Boer. decis.228.quo loci aducuntur diuersæ opiniones, quæ ita conciliant,& hæc sunt vera,si testator erat infirmus, aliàs secùs.Papon.lib.20.tit.1.arrest.1.

Testamentum tempore pestis potest confici cũ minore numero septẽ testium.Iac.Put.decis. 372. libr. 1. sed debent interueniri ad minus quinque.idẽ decis.382.eod.lib. imò q valeat factum coram duobus testibus scribũt And. Gail.obser.118.nu.18.lib.2.Mysing.obser.95. cent.1.vide Boer. decis.228.

Testamẽtum cõditum tpe pestis coram quinq; testibus valet, non obstante, quòd testator superuixerit, periculum pestis euaserit, & testamentum non refecerit.Rol.consi.81.vol. 1. & Boer. decis.228.nu.fin.

De testamentis filijfa.& militis.

FIliusfa.de bonis castrensibus, potest testamentum facere. Affli. decis.183.

Salarium,& luctum filijfa. Notarij,cẽsetur quasi castrense:ideò de illo potest ipse filiusfa.testari.Capel.Thol.q 10.idem in Aduocato.ibid. vide Clar.in § testamentum.q 18.

Filiusfa.de feudis regulariter testari nõ potest: fallit in feudis Regalibus,& donationib.Imperialibus. Vincent.de Fran.decis.4 num.15.

Ad pias causas vnusquisq; testari potest, & qd. si aliàs sit inhabilis de iure communi, vt est filiusfa. vel alius non habens testamenti factionem, vide Clar. in §. testamentum qõ.5. q filiusfa.in morte pro aĩa disponere possit, & testari scribit Afflict.decis.260.nu.3. & ad pias causas,patris consensu tamen accedente.Guid.Pap. sing.930.

Regulariter filiusfa. non potest condere testm̃ etiam cum consensu patris. Clar.in §.testm̃. q 18 idem in filiafa. de dote.ibid.in additio:

Quòd filiafa. nupta existens in patria potestate,ẽt cum consensu patris testari non possit, neque codicillos facere, qui etiam non possunt valere in vim donationis causa mortis, si non accesserit patris consensus, scribunt Excel.P.Tessau.decis.150. Rol.cons.68.vol.4. sed quid,si statuto caueatur, q filiafa. nupta liberetur à patria potestate, vide ibid. Rol.

Cõis erat opinio,q pater Titij erat mortuus,& ita probatũ fuit, si fecerit Titius testm̃,nõ valebit,si pater viuat. Pet.de Raue.sing.734.

Testm̃ filij patre restituto, non tamen reuerso, non valet. Bar.in l.13.C.de sentent. passis.

Filiusfa.ẽt in his,in quib.patri non quærit vsusfructus,non testatur.Bar.in l.50.ff.ad Trebel. vide Hartm.Hart.c.17.lib.1.tit. de testamen.

Clerici filijfa. possunt de eorum peculio testari, tanquam de quasi castrensi liberis,& parē tib. legitima portione seruata.l. 32. & Auth. Presbyteros.C.de Episc.& Cler.

Sicut in castrensi, ita in quasi castrensi, peculio filiusfa. habet duplex priuilegium: quia potest testari,& eius testamentum non subiacet querelæ.l.fin.C.de inoffi.testamen.

Testamentum militare non requirit, nisi duos testes, modò in conflictu fiat. Guid. Pap. quæst.543.nu.9.

Miles,qui testamentum fecit extra castra,tenetur in eo seruare solemnitates iuris communis:quia non gaudet priuilegio militari, nisi quando est in expeditione. Andr. Gail. obser. 118.lib.2.

De coniecturis, quæ habent locum in testamento militis,vide Fran.Mant.de coniect.vltim. volunt.lib.6.tit.1.

Scholaris se ascribi faciens in militem, & existens in expeditione, habet priuilegium militare: ideò valet eius testamentum ibi factū coram duobus testibus, Ioan. Papon. lib.20. tit.1.arrest.7.

Quando testamentum censeatur militare, & quando non,vide Papon arrest.fin.ibid.

Plura sunt militum priuilegia in condendis testamentis,de quibus vide per Clar. in §.testamētum.q 15. & militem posse decedere pro parte testatum, & pro parte intestatū, quomodo intelligatur,vide ibi.q.16. facit l. pen. § filiusfa.ff de castren. pecul.

Milites, & priuati existentes in acie belli, possunt testari quoquo modo voluerint, tàm in terra,quàm in mari.l.vnica.ff.de bono. possessio.ex testamen.milit.

Facultas testandi concessa militibus, intelligitur libera ab omni solemnitate iuris Ciuilis; non autem gestium.l.14.ff.de milit. testamē. & ibi in additio.

Mulier, in quam turpis suspitio cadere potest, nec ex testamento militis aliquid capere potest.l 40.§.mulier ff eod.

Filiusfa potest testari in castrensi peculio.l.9.ff. de castren. pecul.

Si quis aliquem testari prohibuerit, vel coegerit.

Dolus, vel metus non præsumitur testatori adhibitus, quod ampliatur, & limitatur per Franc. Mant. tract. de coniect. vltima. volunt.lib.2.tit 7.

Testatorum voluntates liberas esse debere: & ideò testatoris liberam voluntatem impedientem puniri commodo hæreditatis fancit. Menoch. de arbitra.lib. 2. cas. 395.sed quomodo,& quibus tunc hæreditas deferatur,vide ibid.

Quibus modis testamenta, & codicilli infirmentur, & de eorum reuocatione.

Notarij, aut partis stipulatione, & acceptatione intercedente, ius acquisitū irreuocabile dicitur. Ozas. decis.85.nu. 9. tamen quælibet dispositio (etiā pia) in testamēto facta, pôt reuocari.§ seruus,iustit.de hęre.insti.

Pœnitentia, & voluntatis mutatio non præsumuntur.idem decis.118.

Donatio causa mortis per institutionem hæredis vniuersalem,non censetur reuocata, dato etiam, quòd adsit clausula derogatoria, cassans,& irritans,&c.ibid.nu.fin.

Ratio diuersitatis, cur legitimatus præteritus, vel non iusta ex causa exhæredatus, testamētum rumpat, non autem donationem causa mortis reuocet,explicatur per eundem Oza. decis.121.num.8.

Adoptione, & arrogatione filij rūpit testamentū,veluti agnitione sui hæredis, donatio autem adoptione, siue arrogatione non reuocatur ibid. nu.fin.

Diuisio iurata facta à patre reseruata sibi testādi facultate (saltem de bonis quærendis) inter filios valet,si fit in vim cōtractus,nec postea poterit reuocari per patrem, etiam obtenta absolutione à iuramento, secùs si esset facta in vim vltimæ voluntatis. idem Ozas. decisio.125.

In potestate instituti esse non debet, voluntatem testatoris irritam reddere.Ozas.decisio. 126.num.15.

Si testator interrogatus à Notario, si intendebat testari, renuerit respondendo iam fecisse testamentum,pro vt fecerat, & reliquerat multa Ecclesiæ preciosa causa mortis, si deinde reperiretur iterum disposuisse,secunda dispositio sic breui tpe facta, non vr sufficere ad reuocationem alterius dispositionis ita deliberatę factæ.Gram.decis.73.

Clausa; omni meliori modo, habet vim clausulæ derogatoriæ ad primum testamentum. Ioseph.Ludo.decis.Perus.117.nu.7.

Verba derogatoria primo testamento adiecta, qua forma possint validè exprimi, vide per Guid. Pap q.127.& cuius effectus possint esse, vide Bar.in consi.83.vol.3.

Verba derogatoria descripta i secūdo testamēto ad

to ad tollenda descripta in primo, & irritandum ipsum testamentum primum, qualiter debeant describi, vide ibid.

Protestatio præcedens potest infirmare dispositionem subsequentem. vide Put. decis. 421. lib. 3. quando verba derogatoria habeant impedire dispositionem inde factã, vide Bart. in consi. 83. vol. 2.

Clausula specialis derogatoria apposita in primo testamento, non tollitur per alteram generalem appositam in secundo: ideò hoc casu prævalet primum testamentum. vide deci. 81. Rot. Auenio. in decisio. diuerso. Tom. 3. & Io. Pap. lib. 20. tit. 1. arrest. 4. si clausula derogatoria ex. testm apposita, nõ tollit vires vltimi testamenti. vide eandem Rot. d. decis. 18.

Per secundum testamentum primum annullatum, & irritum factum reuocatur, licèt in primo testamento adesset clausula derogatoria secundo, ita vt non valeret secundum, nisi in ipso essent talia verba expressè, & in secundo testamento adesset solùm clausula derogatoria primæ clausulæ in genere, dummodo testator dicat se non recordari de verbis derogatorijs positis in primo testamento, aliàs secùs. vide Guid. Pap. q. 127. nam onus illud speeificandi clausulas derogatorias solummodo imponitur scienti, & non immemori, vel nõ recordanti. vide ibid. & derogatio etiam specialis dicitur, quando de mente constat, quòd quis voluerit derogare dispositioni præcedenti, sed quando dicatur constare de mente, vide per Crauet. cõs. 126.

Iuramentum in secundo testamento adiectum, habet vim verborum derogatoriorum: ideò supplet defectum clausulæ derogatoriæ, non appositæ in secundo testamento, adeò quòd primũ (in quo erat clausula derogatoria) reuocetur. Guid. q. 128. Anto. Trigo. sing. 107. & Papon. lib. 9. tit. 6. arrest. 19.

Testamentum primum vbi continet clausulam derogatoriam, non tollitur per secundum, nisi in specie fiat derogatio, & mentio illius primi testamenti. Menoch. consi. 170. lib. 2. & Ant. Trigo. sing. 107.

Testamentum in dubio non videtur habere aliquam clausulam derogatoriam ad sequẽtia testamenta, etiam si apponantur illa verba, & voluit testator hoc vltimum testamẽtum, etiã in vim donationis, & omni meliori modo, valere. Crane. consi. 25.

Clausula derogatoria apposita i codicillis operat, vt illi nõ reuocẽtur per sequẽtes codicillos, nõ facta mẽtione illius clausulæ derogatoriæ. imò non reuocãtur etiam per sequẽs testamentum, nisi reuocetur illa derogatoria. Crauc. consi. 90.

Derogatio quæ, & qualis requiratur, quando præcesit dispositio habens clausulam derogatoriam ad sequentes dispositiones, vide Crauet. consi. 126.

Primum testamentum (in quo adsit clausula derogatoria) an tollatur per secũdum, distinguntur nonnulli casus, de quibus vide per Clar. in sua Pract. §. testamẽtum. q. 99. vbi plenè de hac quæstione.

Testamentum factum cum protestatione, q òd non tollatur per aliud testamentũ, nisi in illo sit forma quædam verborum, prævalet secundo, vbi secundum illam non contineret intellige, & amplia vt per Natt. consi. 639. vide de Barto. in l. si quis in principio de leg. 3. in Authen. de testamentis imperfec. in consi. 21. vol 1. in consi. 76. & 83. vol. 2. Ias. in l. cum quid. ff. si cert. peta.

Si extranei in primo testamento sint instituti, in secundo venientes ab intestato, hoc secũdum tollit primum, non obstante clausula derogatoria in primo scripta. Barto. consi. 76. volum. 2.

Quando testator dixit in primo testamento, q si cõtingat aliquod aliud testamentum fieri, voluit non valere, & eo casu voluit intelligi, & haberi ac si mortuus fuisset ab intestato, tunc secundum testamẽtum non valebit, primo firmo remanẽte. Menoc. consi. 170 lib 2.

Quando secundum testamentum propter clausulam derogatoriam appositam in *primo*, non valet, legata ex hoc secundo *relicta*. *nõ* debentur virtute clausulæ codicillaris. Menoch. d. consi. 170. nu. fin.

Testator si dicat velle suum testamentum valere, nec vnquam per aliud *posse reuocari*, & iuret, potest tamen pœnitere, & secundum primi derogatorium cõficere. Gulel. de Ludo sing. 77. nec iuramentum confirmat pactum, quo aufertur libera testandi facultas. Bart. in l. 5. nu. 6. ff. de fideiussoribus.

Quando primum testamentum præcesit cum clausula derogatoria, an Sapiens posit addere secundo quæ sunt necessaria ad tollendam ipsam clausulam derogatoriã, vide Bar. in l. 32. ff. de hęred. institue.

Quando testamẽtum perfectum reuocetur per minus perfectum, vide Guid. Pap q. 200.

Testamentum secũdum (in quo non est hæres institutus) tollit primum quo ad sola legata. Boer. decis. 30.

Reuocatio testamenti regulariter requirit eandem solemnitatem, quam ipsum testamentum: ideò probari debet reuocatio testamenti per septẽ testes, adeò quòd, si vnus solùm deficeret, non daretur iuramentum suppletiuum parti vtenti reuocatione. Craue. consi. 25. nu. 14.

25. nu. 14. Bart. in l. in fraudem. §. sicut. ff. de milit. testamen.

Licet primum testamentum factum inter liberos, non tollatur per secundum (nisi sit factũ solemniter) hoc tamen intelligitur, quando in secundo sunt instituti extranei; secus si liberi essent instituti: quia tunc secundum tollit primum, licèt non sit solemne. Dec. consi. 631. vide Bart. in l. militis. §. codicillis. ff. de milit. testamen.

Testamentum primum perfectum tollitur per posterius perfectum, secùs per imperfectum regulariter, limitatur dictum, quando in posteriori testamento imperfecto essent instituti venientes ab intestato, quod procedit, quando secundum testamentum esset imperfectum ratione solemnitatis, & non voluntatis. Franc Marc. q. 319.

Testamentum secundum inter liberos factum, etiam coram duobus testibus, & minus solẽniter, reuocat primum, in quo extranei sunt instituti. Borg. Caual. decis. 27. de iudi. vide Gome. Leo. decis. 5. in decisio. diuerso. Tom. 2. l. 21. §. si quis. C. de testamen. & Natt. consi. 324. Tom. 1.

Secundum testamentum non tollit primũ, quãdo rectè factum non est, nisi secundum sustineretur aliquo iure speciali. Hiero. Magon. decis. Luc. 32. nu. 31.

Quando testator non facit testamentum secundum, sed tantum reuocat primum, ad talem reuocationẽ sufficit minor solẽnitas. Gom. Leo decis. 5. in decisio. diuerso.

Confessio testatoris ex interuallo, non potest rumpere testamentum perfectum. Fran. Mãt. de coniectu. vltim. volunt. lib. 1. tit. 7.

Testamentum non reuocatur per simplicem reuocationem, nisi concurrat decennium. Vincent. de Fran. deci. 287. par. 2. vide Papon. lib. 20. tit. 1. arrest. 3.

Quando testamentum solemne tollatur per secundam voluntatem non solemnem, vide Papon lib. 20. tit. 1. arrest. 3.

Reuocatio testamenti facta coram tribus testibus, & Notario valet, quando tendit in fauorem liberorum, & inducit æqualitatem inter eos. idem Pap. lib. 20. tit. 1. arrest. 21.

Quando Notarius de mandato testatoris corã septem testibus cancellauit simpliciter testamentum, per ipsam cancellationem irritatur dictum testamentum. Craue. cõs. 228. sed quid, si testator dixerit, volo valere meũ testamentum simpliciter, vel addiderit clausulã, quia volo decedere intestatus, vel quia hæredes, quos ibi feceram sunt indigni, vide ibid. & Clar. in sua Pract. §. testamẽtum. q. 96. & Bart. in l. 18. de leg. 3.

Testamentum contraria voluntate testatoris solemni reuocatur, & etiam non solemni cõcurrente spacio decem annorum. l. 27. C. de testamentis. Clar. in § testamentum. q. 91. Bar. sing. 182. Pet. de Raue. sing 704. vide Abb. cõs. 11. lib. 1. & 18. eod. & etiam alio casu per testamentum minus solemne, censetur prius solemne reuocatum. vide ibid. Clar. q. 97.

Si testator testamentum à se cõditum incidat, vel cancellet, annullatur huiusmodi testamẽtum, quod sine difficultate procedit in testamento in scriptis, sed quid in testamento nũcupatiuo, vide eundem Clar. q. 93.

Vltima (max. in vltimis voluntatibus) prioribus derogant, vnde si quis à principio testamentum solemne fecerit, deinde Religionẽ ingressus aliud testamentũ fecerit, corã duobus testibus tantum, posterius testamentum prius violat Hipp. sing. 566. nam testamentũ factum ab eo, qui ingressus est Religionem, potest per eũ reuocari, nisi sit de ordine Fratrum minorum. Barto. in l. 14. ff. de donatio. int. vir. & vxo sed an per ingressum Religionis testamentum irritet, vide glo. in c. si qua mulier 19 quæst. 3. & in Authen. si qua. C. de Sacrosanct. Eccles.

Clausula, cassans, & annullans omne aliud testamentum, &c scripta in secundo testamento inualido ex aliqua iusta causa, non reuocat primum testamentum validum. Io. de Arnono sing. 55. vide Bar. in l. 18. nu. 4. de legat. 3.

Approbatio hæredis approbantis testamẽtum non solemne, facit ipsum ad præstationem relictorum teneri. l. 16. C. de testamentis.

Per testamentum imperfectum nõ tollitur primum in pagano, secùs in milite. l. 35. 36. & 37. ff. de milit. testa.

Testamentum primum rumpitur, si testator secundum facere inceperit, & impeditus per primos hæredes nõn perfecerit. l. 19. ff. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Ad reuocandum testamentum sufficit dicere coram. septem testibus, nolo testamentum meum valere. vide Guid. Pap q. 200.

Testamento simpliciter reuocato, non censenĩ reuocata legata ad pias causas. Gui. ibi.

Pactum de futura successione reciprocum inter fratres, licèt valeat, est tamen reuocabile. Boer. decis. 204.

Codicillos quis potest mutare etiam si oppositum promiserit, & iuramẽtum potest reuocare, qui consensit pacto futuræ successionis. Boer. deci. 204. nu. 19. nã iuramentũ de non reuocando testamẽto nõ tenet Bar. in l. 53. §. idem respondent. ff. pro socio, vide Abb. cõs. 18. & 85. lib. 1. & consi. 48. lib. 2.

Substitutio factã in testamento reuocatur per

substitutionem factam in codicillis, etiam si fuerit facta de eadem persona. Craue.cõs.80.

Primum testamentum per codicillos non tollitur. Marc. q. 319. sed quid, si in codicillis fuerint instituti liberi, vide eundem q.505. num.7.par.2.

Hæreditas data testamento, etiam per vulgarē substitutionem in codicillis adimi non potest, maximè concurrente falsa causa, ex qua testator fuit motus ad reuocandum dictum testamentum. Mago. decis.4. Rot. Floren.

Institutio facta in testamento reuocari non potest in codicillis, secùs in fideicommisso. vide Dec. consi.351.

Hæreditas licèt dari nõ possit in codicillis, potest tamen in illis declarari vnum ex hæredibus indignum esse. idem consi.361.nu.5.

Hæreditas directè dari, nec adimi potest in codicillis; ideò si filius in testamento fuerit institutus in re certa pro sua legitima, talis institutio non poterit reuocari in codicillis. Hippol.sing.49.

Substitutio pupillaris facta extraneis in testamento, reuocatur in codicillis, quando sunt substituti venientes ab intestato. Bar. in Auth. hoc inter liberos.§.si quis.C.de testamentis.

Hæreditas in codicillis directò adimi non potest, sed si in illis hæredes reputētur indigni, aufertur eis hæreditas, & applicatur fisco. l. 4.C.de his, quibus vt indignis hæred. aufer.

Per sequens testamentum reuocantur codicilli, nisi aliquo iudicio confirmentur. l.5.ff.de iure codicil.

Qui confirmat codicillos posteriores, videtur reprobare priores. l.8.§.fin.ff.eod.

Codicilli facti ab intestato, non infirmantur agnitione posthumi, secùs si sint facti ex testamēto. l.16.ff.eod. vide de codil. infra tit. prox.

Testamenti reuocatio, ipsius testamenti approbatione non impeditur. Fran. Marc. q.824.

Natus in sexto, vel octauo mense, qui viuere nõ potest, an habeatur pro non nato ad rumpēdum testamentum, vide Boer. deci.220. Clar. in sua Pract. in §.testamentum. q.45. Dec. cõs. 623. quòd tunc non irritetur primum testamentum scribũt Menoc. consi.284.lib.3. Bar. in l.3.C.de posthum. hęred. instituen. in additio. faciunt. ll.2.& 3. C.eod.

Puer ab vtero matris cęsus, si viuus sit patri, vel matri succedit, & præteritus testamentũ rumpit, licèt vocem nõ emittat, & illico extinguatur, nisi mater in puerperio decedat, & non potuerit mutare testamentum: quia tunc succederet æqualiter cum alijs, & censetur institutus. Marc. quæst.168. part.2. l.54. ff.de hæred. instituen.

Posthumus post testamentum natus, in eoque præteritus, an ex clausula codicillari, si non valet, seu valebit, &c. fit fideicommisso grauatus, vide Rol. consi.7. vol.4. And. Gail. obser. 114. lib.2. Iac. Put. decis.234. lib.2. & primum testamentum valeat iure fideicommissi, vide Manti. tract. de couiect. vltima. volunt. lib.12. tit.1. num.14.

Natiuitate posthumi præteriti rumpitur testamentum, sed quid, si posthumus moriatur viuo testatore, vide Clar. in sua Pract.§.testa. q.45.& Menoch. de arbitra. lib.2. cas.391.

Legitimatione filij naturalis, vel spurij, an testamentum rumpatur, vide ibid. q.84. pro parte affirmatiua scribit Abb. cons.86. lib.1.

Posthumi natiuitate rumpitur testamētũ, quod reconualescit, si viuo testatore ciuiliter, & naturaliter moriatur posthumus; secùs si testator naturaliter tantũ viuat, sed ciuiliter mortuus sit. Ludo. Roma. sing.110.

Per natiuitatum posthumi rumpitur testamentum, quod procedit in testamentis masculorum, non aũt in testamento fęminarum. Pet. de Raue. sing.388. & Guli. de Ludo sing.67.

Posthumus præteritus si nascatur, & moriatur viuo testatore testamentum, quod eius præteritione erat ruptum, reconualescit de iure Prætorio, quo ad hæredis institutionem, & legata in eo relicta, secùs si decedat post mortem testatoris. Marc. de Mant. singul. 80.& 169. quando posthumus præteritus rũpat testamentum, vide Bart. in l.2.C. de posthumis hæred. institue.

Natiuitate posthumi præteriti, & nati ex filio exhæredato, non rumpitur testamētum ani. vide eundem sing.561.

Seminatus viuens, & postea mortuus, an rumpat testamentum, vide Barto. in l. 2. ff. de liber. & posthum.

Filius posthumus si est præteritus in secundo testamento, & natus viuo testatore decesserit, an rumpat primum testamentum, vide Bar. in l.16.§.si suo.ff. de vulgari.

Testamentum, in quo præteritus est filius, qui non sperabatur, nec erat tempore testamenti, sed ex secundo matrimonio postea natus est, an per natiuitatem huiusmodi filij rumpatur, vide Barto. in consi. 56. volum.2.

Per natiuitatem posthumi præteriti testamentum rumpitur, & legata non debentur. l. 1. C. de posthum. hæred. instituen. vel exhæred. & etiam codicilli ab eo dependentes. l. 1. C. de codicil.

Licèt natiuitate posthumi præteriti rumpatur testamentum, tamen si testator testamentum confirmauerit coram quinque testibus, valebit iure codicillorum. l.1.C. de codicil.

Natiuitate posthumorum naturalium, vel ciuilium,

lium,in quatuor caſibus rumpitur teſtamento,de quibus vide in l.28.§. filiusfa.ff.de liberis,& poſthumis.

Natiuitate poſthumi non rumpitur patris militis filijfam.teſtamentum. vide l.34. ff.de milit. teſta.

Qui mortui naſcuntur,neque nati, neque procreati videntur. l.[illegible] de verb. & rer. ſignif.

Teſtamentum inter liberos intelligitur habere clauſulam derogatoriam, vt per illud reuocetur primum (in quo extraneus erat inſtitutus) nulla facta mentione de ipſo primo, ſecùs ſi in primo teſtamento erant instituti liberi: tunc enim primum non tollitur per ſecundum, niſi in ſecundo fiat mentio primi,illud nominatim reuocando.Boer. deci. 240. num.6. vide Vincent. de Franc. deciſio. 399.part.2.Clar.in ſua Pract. §. teſtamentum quæſt. 98.

Fauore liberorum ad hoc,vt ſecũdum teſtamẽtum ſubſiſtat,cenſetur appoſita clauſula derogatoria ad præcedentia,& ſequentia teſtamenta.Ioſeph.Ludo.deciſ.Peruſ.2.

Clauſula derogatoria ideò requiritur in ſecundo teſtamento,vt appareat de voluntate teſtatoris,ne dici poteſt ſubornatus,quæ ratio ceſſat in teſtamento inter liberos. ibi. nu.35.

Teſtamẽtum inter liberos,& ad pias cauſas dicitur habere clauſulam derogatoriam ad ſequentia teſtamenta, quare non tollitur per aliud teſtamentum ſequẽs,niſi primo in ſpecie derogetur.Craue.conſi.25.nu.10.& conſ. 143.ſed quid, ſi in ſecundo teſtamento ſint etiam instituti liberi, vide eundem d. conſi. 143.conſi.152.nu.fin.& conſi.160.quid,ſi fuerit derogatum in genere,vide ibid.

Vltimum teſtamentum præualet,non obſtante clauſula derogatoria, & confirmatione præcedentis teſtamenti, facta per filios promittentes acquieſcere præcedenti teſtamento, ita conſentiente teſtatore. Dec.conſi.475.

Teſtamentum inter liberos valet,conditum coram duobus teſtibus; ad eius tamen reuocationem ſeptem requiruntur.Natt.conſi.442. num.3.& 7.facit §.& ſi quidem,Authen.de teſtamen.imperfe.

Teſtamentum patris inter liberos non tollitur ipſo iure, vel etiam ope exceptionis per inciſionem,ſeu inductionem, & lituram teſtamenti, ſed requiritur expreſſa reuocatio per ſecundum teſtamentum ſolemne, cum clauſula derogatoria.Andr.Gail.obſer.112.num. 13. lib. 2. vide tamen Gome. Leo. deciſ.5. in deciſio. diuerſo. Tom. 1. vbi tenet contrarium, & Authenti. hoc inter. C. de teſtamentis.

Teſtamentum ſecundum prævalet,& teſtamenta duo, quando continent vnum, & idem non valent.Ioſeph.Ludo.deciſ. Luc.53.num. 19.idem in teſtamẽtis eodem die confectis. ibid.num.32.& teſtamentum primum tollitur per ſecundum ſimpliciter factum. Abba. conſi.41.lib.2.

Per teſtamentum poſterius tollitur primum, ſi ex poſteriori poteſt adiri hæreditas. Marc. quæſt.305. par.2. aliàs ſecùs. Bart.in l.16.§.ſi ſuo.ff.de vulgari,facit l.54 ff.de hæred.inſtit. tñ ſecundum teſtamentum rumpit primum, licèt in ſecundo aliquis hæres non ſit,vel eſſe noluerit. DD.de Rota deciſ.20. de procurato. in nouis,Clar. in ſua Pract.§. teſtamentum q.96.vide Mant.de coniect.vltim.volũt. lib.12.tit.1.nu.39.& 43.

Regulariter primum teſtamentum reuocatur per ſecundum, vide Dec. conſi.489.& Clar. in §.tẽſtamentum quæſt.94.ſed quid,ſi in primo teſtamento appoſitum fuerit iuramentum,vide Clar.ibid.d.quęſt.94.quod tale iuramẽtum non obſtet,ſcribit Bart.in l.ſi qs in principio de lega.3.

Quando primum teſtamentum fuit irritatum per ſecundum iure perfectum,ſi poſtea ſecũdum fuerit annullatum, primum reconualeſcit de æquitate prætoria, ſed quando, vide Menoch.conſi.176.lib.2.

Reuocatio teſtamenti iam conditi altero de duobus modis fit,expreſſa ſcilicet,teſtatoris voluntate,vel tacita,expreſſa, quando teſtator expreſsè in ſecundo teſtamento reuocauit primum, tacita,quando ſimpliciter fecit ſecundum teſtamentum, ſed de differentia harum reuocationum vide per Menoch. d. conſ.176.nam vltima voluntas poteſt mutari tacitè,vel expreſsè,& vltima præualet etiã ſine ſcriptura. l.5. C.famil. erciſc. & l. 19. C. de fideicommiſ.

Si teſtamentum aliqua cauſa rumpatur amota ipſa cauſa,qua rumpebatur,conualeſcit teſtamentum.Bald.ſing.99.

Hæres ex teſtamento reuocato per ſecundum, in quo eſt alius hæres inſtitutus, ſi debitores hæditarios exigerat, inſtitutus in ſecundo nõ poteſt ab eo petere, quod exegit. Barth. de Cap. ſing. 44.

Marito blanditijs vxorem ad ſe hęredem inſtituendum inducere licet, niſi tamen alius teſtamento præcedente inſtitutus eſſet: nã tũc licèt teſtamentum ſecundum valeat, tamen primus inſtitutus poterit petere illius reuocationẽ per actionẽ de dolo.Hipp. ſing.527.

Per ſecundum teſtamentum rumpitur primum, etiam ſi hæres in eo ſit inſtitutus tantùm in re certa, niſi teſtator voluiſſet etiam valere primum.l.ſi quis.ff.ad Senatuſcon. Trebellia,

Testamentum primum tollitur per secundum, nisi secundum postea incidatur, vt primum confirmetur, quo casu valebit primũ, quo ad excipiendum tantum. l.pen. §. testamentum. ff.de bono.possessio.secund.tabul.

Testamentũ in scriptis solemniter conditũ, nõ tollitur per sequẽs (etiam solemne) sine scriptis conditum. l.20.C.de testamentis.

Testamentum secundum an tollat primum ipso iure, vide gloss.in l.27.C.de testamentis.

Testamentum primum non tollitur per vltimum, si propter falsam causam testator secundum fecerit testamentum, licèt legata in hoc secundo relicta debeantur. l.fin.ff.de hæred. instituen.

Testatoris voluntas est ambulatoria vsque ad mortem: fallit in iure primogenituræ. Aegid. Bellam. conclusio. 717. & ipsa morte vltima voluntas confirmatur. cap. 6. ex.de celebratio.Miss. ab illaq; assumit vires, & consumationem.Abb.cons.4.lib.2.

Institutio filij, qui postmodum deportatur, irrita est.Boer.cons.1.nu.12.

Si testator ante testamentum vendiderit hæredi aliqua bona sibi vsufructu reseruato, & post mortem suam vxori, & deinceps in testamento reuocauerit etiam omnes donationes, talis reuocatio nõ extenditur ad vsumfructum reseruatum. Craue.cons.25.num.16.

Testamentum damnati ad mortem ante factũ irritat, sed quare, vide Natt. cõsi.178.& Bart. in l.29.ff.de pœnis.

Testator mandans in secundo testamento omnia in primo descripta valere, ea descripsisse in secundo censetur, ita vt per fideicommissum debeantur.Natt.consi.483.

Primum testamentum reformatum in aliquibus, per secundum non censetur reuocatum in totum, vide eundem cons.527.imò si de testamẽto aliquid adimatur, in reliquis firmũ remanet.Ozas.decis.52.nu.fin.

Pater facto testamento instituit filium, & mandauit, si vita functus filius filia nupta (quæ renuntiauerat bonis patris) conquereretur, quòd vltra dotem numeratam haberet, puta centum: viuente testatore moritur filius hæres, rogatus pluries testator, an vellet aliter testari, quàm olim testatus fuerat, respondit nolle, tunc licèt testamentum efficiatur caducum, tamen frater testatoris excludit filiam, quæ renunciauerat. Menoc. consi. 6. vol. 1.

Testamentum primum, in quo frater testatoris erat institutus, non tollitur per secundum, in quo erant institutæ filiæ, & factum ad interrogationem alterius; sed quando hoc procedat, vide Menoch.consi.45.vol.1.

Secundum testamentum, quo primum per fraudem, & subornationem renocatur, non valet.Fran.Marc. q.129. par.2. nam testamentũ dolo conditum aut nullum est, aut rescindi debet Principis rescripto.Cra.cõs.143. nu.8.

Testamentum primum per vltimum, quod præteritionis ratione nullum est, non tollitur. Marc.q.305.num.9.

Testamenti reuocatio sine hæredis institutione, non valet.ibid.d.q 305.nu.1 t.

Testamentum ruptum per secundum, potest ex postfacto conualidari, quando appareret de voluntate testatoris, & hoc saltem ope exceptionis. quod procedit, quando testator incidit supremas tabulas, vt priores validaret, secùs quando in vltima voluntate cõfirmat, primum testamentum: quia tunc non potest conualidari, nisi in vim fideicommissi. Marc. ibid.num.9.

Filia præterita non potest dicere testamentum patris nullum, si sit exclusa à successione per statutum extantibus masculis. Vinc.de Fran. decis.149.nu.7.

Nepos ex filio hæretico necessariò ab auo est instituendus; aliàs non valet testamentum. Gome.Leo.decis.81.in decisio.diuerso.

Testes deponentes de reuocatione testamenti, debent coram testatoris Iudice deponere.& testamentum secundum imperfectum ratione præteritionis, quando tollat primum, vide per Bart. in Authen hoc inter liberos.§.si quis C de testament.

Testamentum ex causa præteritionis, vel exhæredationis quomodo irritetur, vide Bart.in Authen. ex causa. C. de liber. præter.vel exhæred.& infra tit.de exhæred.& præter.liber.

Filius præteritus, tacendo videtur approbare testamentum, quod tunc reconualescit. glos. in l.2.ff.de except. rei iudi. & Bar.in l.2.C.de posthum.hæred.instituen.

Testamẽtum patris, in quo filius est præteritus, & nepos, vel alij venientes ab intestato instituti, si filius præteritus mortuus est in vita patris, confirmatur. Barto.in l.5.ff. de regul.Catonia.

Testamentum, in quo est præteritus filius iam natus, an reconualescat, si is moriatur viuo testatore, vide Bart.in l.36.§. Lucius Tirius. ff.de donatio.

Per secundum testamentum, in quo filius est præteritus, si in illo sint scripti venientes ab intestato, rumpitur primum.l. si duobus §.si prius.ff.de bono.possessio.contra tabul.

Nepos, qui post mortem patris incipit tenere primum locum in suitate, si reperiatur præteritus rumpit testamentum. l. 2. C. de liberis præteritis.

Filius

Filius iam natus rumpit spē eius gradus, à quo præteritus est incontinenti, posthumus verò statim cùm nascitur. l 8 ff de liber. & posthu.

Si tempore natiuitatis filia non reperiatur instituta, testamentum rumpitur. l. 24. ff. de liber. & posthum.

Testamentum, in quo filius est præteritus, est ipso iure nullum. l. 30 ff de liberis, & posthum.

Si coniuges simul faciant testamentū, vt vtriusque proximiores hæredes dimidiam hæreditatis accipiāt, vno ex coniugibus mortuo, superstes reuocare potest testamētum quo ad medietatem. Mysing. obser. 8. cent. 1.

Testamentum rumpitur, si ex interuallo hæres, seu alius institutus sub conditione in testamento viuo testatore moriatur. Fran. Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 2. tit. 2.

Hærede instituto mortuo viuo testatore, testamentum redditur caducum, tamen legata peti possunt virtute clausulæ codicillaris. Dec. consi. 242. vide l. 22. §. fin. ff. de captiuis.

Clausula codicillaris habet locum, etiam si institutus moriatur in vita testatoris, nempe vt venientes ab intestato censeantur rogati de restituenda hæreditate. Dec. consil. 369. num. fin.

Testamentum non habens iuris solemnitates, in foro conscientiæ debet obseruari, vide Mant. de coniect. vlt. volunt lib. 2. tit. 14.

Clausula, cassans, & irritās omne aliud testamētum, non videtur necessaria, vide tamen eundem Mant. lib. 3. tit. 14 nu 9. imò quid operetur, vide per Dec. consi. 475.

Ex quibus coniecturis testator videatur recessisse à priori voluntate, vide plenè eundem Mant. lib. 12. tit. 1.

Testamēto reuocato, omnia in eo scripta intelliguntur reuocata, nisi sint in posteriore expressè repetita. vide ibid. nu. 36. & 38.

Ex quibus cōiecturis defunctus videatur recessisse à dispositione derogatoria posterioris voluntatis, vide eundem eod. lib. tit. 8.

Testamentum reuocatur, quando quis coram quinque testibus dixit, quòd volebat decedere intestatus: idem, quando dixit velle habere suos hæredes veniētes ab intestato. Viucent. de Fran. decis. 287.

Testator si coram septem testibus dixerit, nolo testm̄ à me prius factū valere: quia volo intestatus decedere, venientes ab intestato instituere videtur, & reuocare testamētum. Dec. consi. 581. & Menoc. consi 317. nu. 21. lib. 4.

Testamentum non est, nec dici potest testamentum, ante mortem testatoris. Raud. tract. de Analog. cap. 27.

Voluntas testatoris qñ est dubia, super ea fundamētū fieri nō potest. Craue. cōs. 143. nu. fin.

Notarius debet seruare testamentum cancellatum, iussu testatoris. Craue. consi. 228.

Donatio facta in pœnam mutationis testamenti an valeat, & quid, si hæres promittat legatarijs aliquid dare, vide Clar §. testm̄. q 95.

Donatio facta de omnibus bonis in pœnā mutationis testamenti non valet, secus si fiat de re legata in particulari. Dec. consi 294

Quid operetur clausula, & hanc dixit esse suam vltimam volūtatem, quam præferre vult omnibus alijs, vide per Dec. consi. 475 nu. 12.

Contractus etiam validus factus in testamēto, sicut semper potest reuocari testamentum, ita & contractus ipse. Cassa. in consuet. Burg. tit *des successions* rub 7. §. 2. glos 7. vide tamen glos. in additio. in §. 1 institu. quib. ex caus. manumit. non liceat. & supra hoc tit.

Testamentum non reuocatur propter reconualescentiam testatoris, vel lapsum temporis decem annorum. Ant. Trig sing 68. sed quomodo reuocetur, vide Bar in §. ex eo autem, institu. quib. mod testam̄e. infir.

Testator si legauerit vxori omne frumentum, quod in domo habebat, & illud consumat, si tantundem reponat, non cedit vxoris lucro, nisi idipsum repositum sit per modum subrogationis. Marc. de Mant sing 650.

Neque pollicitatio, neque stipulatio, neque trāsactio aliquem obligant faciendi alterum hæredem, sed hæ dispositiones nullius sunt momenti. Bart. in l. 34. C. de transactio, quia quis non potest sibi legem imponere, à qua non liceat recedere. Abb. conl. 48 lib. 2.

Testamentum probatur esse vltimum eo ipso, quòd non detegitur aliud esse factum. Bart. in l. 19 C. de testamen.

Qñ apparēt duo testamēta eadem die cōfecta, nec cōstat de prioritate, qd iuris, vide supra tit. de testament. in genere.

Testamentum filij illius, qui erat captus ab hostibus, an extinguatur, si filius decesserit antequam pater reuertatur, vide Bar. in l. 13. C. de senten. passi. & restitu.

Testamentum filij, cuius pater fuerat deportatus, & postea restitutus, an valeat, vide glo. in §. minores in verbo, tata. l. fin. C. de senten. passi. & restit.

Voluntatis mutatio præsumitur propter morū mutationem, & si testator habens multos filios fecerit plura legata, propter superueniētiā liberorum præsumitur ab illis recessisse. Bar. in l. in confirmando. ff. de confirm. tuto.

Testamentum factum per hæreticum, vel per eum, qui inciderit in crimen læsæ Maiestatis, ante delictum irritatur. Barto. in l. 18. ff. de testamentis.

Nominatim & specialiter dr testatorē prioris

teſtamenti pęnituiſſe,cũ reuocat omne aliud teſtamentum per eum factum. Bart. in l.2.ff. de liber.& poſthum.

Hęreditas an ſemel data,ipſo iure poſsit adimi per deletionem,vide Bart.in l.1.§.& hæreditatis.ff.de his,quæ in teſtamen.delent.

Teſtm̃, in quo qs eſt inſtitutus,ſi teſtator ex illa infirmitate deceſſerit, irritatur teſtatore recõualeſcente.Bar.in l.56.ff.de hæred.inſtit.

Exhæredatio filij iuſtè facta videtur adempta, ſi pater ſe reconciliauit cum filio. Bar.in l.3. §.non ſolùm.ff.de adimend.legat.

Subſtitutio facta in legato,vel hæreditate cauſa certę infirmitatis,ſi teſtator liberetur ex illa, & moriat̃ ex altera, euaneſcit. Bart. in l. 30. §. cùm poſt.ff.de adimen.legat.

Confirmatio generalis non trahitur ad illud, quod eſt ſpecialiter caſſatum. Barto. in l.29. ff.ad Trebellia.

Teſtamentum tollitur ipſo iure capitis diminutione.Bart.in l.11.§. teſtamento. ff. de bono. poſſeſ.ſecund. tabul.

Quando teſtm̃ fiat irritum, vel propter capitis diminutionem, vel ſtatus mutationẽ in meliorem conditionem,aut propter delicta,vide in l.1.§.exigit.ff.ad Carbonia.

Teſtamentum eius, qui ſe dedit ad arrogandũ irritatur, niſi poſtquam factus fuerit ſui iuris,noua voluntate approbetur l.pen.§. teſtamento.ff.de bono.poſſe.ſecun.tabu.

Teſtamentum militis filijfa. non rumpitur minimà,vel media capitis diminutione. l. 23.ff. de milit.teſtamen.

Si inſtitutus,cui fuerat datus ſubſtitutus in primo teſtamẽto, deceſſerit viuo teſtatore, qui dictum teſtamentum reuocauerat, & ſecundum ſine ſubſtitutione fecerat,ſubſtitutus in primo teſtõ admittetur. Bar.in cõſ.38. vol.1.

Teſtamenta,& codicilli hæreticorum irritãtur. l.4.C.de hæreticis.

Poteſt quis teſtamentum pro parte reſcindere, alia firma remanente. l. 14. §. filius,qui.ff. de inoffi. teſta.

Etiam eo,cuius non intereſt agente, teſtamentum rumpitur.l.25.§.fin.ff.de inoffi.teſta.

Qui perdidit in actione falſi, non prohibetur dicere teſtamentum nullum. l. 50. ff. de petitio. hæredi.

Rupto teſtamento per bonorum poſſeſsionem contra tabulas, adhuc debentur legata relicta liberis,& parentibus,ſeu alijs coniunctis perſonis in edicto Prætoris expreſsis. l. 1.C. de bono.poſſe.cont.tabul.

Licèt teſtator ſe ipſum interficiat, teſtamẽtum eius non irritatur, ſi tempore, quo teſtatus eſt,erat ſanæ mentis,niſi ſe interfeccrit metu futuræ pęnæ alicuius delicti per eum cõmiſſi.l.2.C.qui teſtamen.face.poſſu. facit l.39. ff. de milit.teſtamen.

Teſtamentum irritum probat voluntatem teſtatoris.l.fin.C.de bonis eorum,qui ſub tutela.

Valet teſtamentum decedentis, appellatione cauſæ criminalis pendente. l. 13. §. fin. ff. de teſtamentis.

Interdictio facta bonis à Iudice,impedit teſtamentum fieri, ſed iam factum non rumpit.l. 18.ff.de teſtamentis.

Quando filius eſt inſtitutus inſolidum, vel pro parte in primo gradu,poteſt p̃teriri à ſequẽti gradu,& valebit teſtamentum.l.14.§.quod vulgo.ff.de liber.& poſthum.

Rupto vno gradu, rumpitur quod ex eo dependit. gloſ. ibid.

Si exhæredatio facta in conditionis defectum non poſsit confirmari aditione, teſtamẽtum eſt nullum.l.28.ff.de liber.& poſthum.

Rupto teſtamento paterno, rumpitur pupillare,& ècontrà remanẽte paterno, remanet pupillare.l.16.§.ſi ſub teſtamento.ff.de vulgari.

Diſpoſitio ſpecialis derogat generali.l.35. Lucius de leg 2. & ècontra diſpoſitio generalis ſequens derogat ſpeciali præcedenti, quia dit inter grauatos.l.68.§.eum, qui de lega.2.

Si teſtamentum rumpatur pro parte,prælegata pro illa parte non debẽtur, ſicut nec legata extraneis.l.78.eod.

Voluntas teſtatoris tacita à contrario ſenſu ſumpta,per aliam tacitam voluntatem reuocatur.l.92.eod.

Si teſtamentum ab initio deficiat propter defectum teſtatoris,ex noua voluntate non conualeſcit ceſſante impedimento, [illegible] codicillis.l.1.§ ſed & filiusfa.& ibi glo.de leg.3. vide l. 19 ff. de teſtament. nam quæ inutilis ab initio fuit inſtitutio, temporis tractu conualeſcere non poteſt.Reg penu.ff.de reg.iur.

Inimicitiæ ſuperuenientes,& teſtamentum imperfectum, hæredis inſtitutionem nõ vitiãt, ſed legatum ſic.l.22.ff.de adimen. legat.vide ibid.Barto.

Licèt teſtamentum vltimum non valeat,quia in eo ſint inſtitui non capaces, tamen à ſcriptis in primo teſtamento hæredibus auffertur hæreditas,non autem prælegata, niſi aliter teſtatorem voluiſſ: appareat. l. 12. ff. de de his, quibus vt indign lega.aufer.

Reuocato teſtamento , non videtur reuocatum fideicommiſſum tacitè iunctum. l. 4. ff. de iure fiſci.

Omnia, quæ ex teſtamento [illegible] ſtatum euentus capiunt,ſi initium ſine vitio cęperint.Reg.201.de reg.iur.

Quomodo,& quando legata adimantur, vide infra tit.de adimendis legatis.

De

De codicillis,& iure codicillorum.

Qui elegit viam testamenti insolemnis, non potest deinceps variare, & agere virtute codicillorum,per l.fi.C.de codicil. Afflict.decis.134. Boer. decis. 33.nu.13.vide Ios. Ludo.decis. Luc. 53. quæ procedunt,quando agitur per viam actionis, secus quando proceditur per viam exceptionis: quia tunc admittitur variatio. Afflic.d.decis.134. & codicillus largè dicitur testamentum.ibid.

Agenti vigore codicillorum,non competit petitio hæreditatis directa, sed actio ex testamento.Guid Pap.q 323 nu.fin. item non cōpetit remediū l.fi. C.de edicto diui Adr.toll.

Si in testamento non interuenerunt, nisi quinq; testes, & nulla adsit hæredis institutio, tale testamentum valebit in vim codicillorum, licèt fuerit productum in iudicio vti testamentum. Hiero Mago.decis.Luc.32.

Hæres institutus in testamento minus solemni, quo ad animam retinet hæreditatem,tamen conuentus in iuditio condemnatur ad restitutionē, nisi adsit clausula codicillaris probata per duos testes.Capic.decis.89.

Codicillari,& legare quis nutu potest,dummodo stet in recto sensu, sed an hoc procedat p̄cedēte interrogatione alterius,vide Gram. decis.73.num 6 34. & 35. ideò codicilli solo nutu testatoris tenent capite annuēdo absq; aliqua expressione verborum, dum tamen memoria læsa non sit ibid.nu.35.

Codicillos potest quis facere sine testamento, & quando tunc possint confirmari distingue,aut apparet de testamento, & hoc casu capiunt vires ex testamento, aut non cōstat, vel dicitur nullum, & tūc venientes ab intestato videntur rogati restituere hæreditatem per modum fideicommissi, & secūdum formam codicillorum, & capitur hæreditas à venientibus ab intestato, ac si per fideicōmissum esset relicta. Guid. Pap. qō.323. vide Fran.Marc.q.319. quid,quando testator dixit,quòd valeat testamentum iure cuiuslibet vltimæ voluntatis,vide Guid.d.q.323.

In omni vltima voluntate (testamēto excepto) sufficiunt quinque testes, vel rogati, aut fortuiti, etiam si duæ ex illis fœminæ existant. Guid q. 538. nam mulier potest esse testis in codicillis Bar.in l 9.ff de statu homin.& in l. 20 §.cum. ff. qui testamen fac.poss.

Testes non oportet esse rogatos in codicillis, ideò testamentum,in quo adest clausula codicillaris, valebit, etiam si in eo testes non essent rogati.Boer.decis.33.

Testamentum quando non valet,vt valeat iure codicilli quæ requirantur,vide Ioseph. Lud. decis. Luc. 53.

An, & quando admittatur declaratio contentorum in testamento, à codicillis sumenda, vide Mago.decis.4 Rot.Flor.

Codicillus nihil aliud est, quàm iusta sententia de eo,quod quis post mortem suam fieri voluit absq; hæredis institutione. Fran. Mant. de coniect.vlt.volunt.lib.1.tit.8.

De epistola fideicommissaria, & quando differat à codicillis, vide eundem cod.lib tit.11.

De coniecturis, quæ habent locum in codicillis,vide eundem lib 6.tit. 4.

Approbans testamentum,videtur illud approbare secundum formam codicillorum: ideò legata relicta in testamento approbato,& diminuta per codicillos, solūm debētur iuxta codicillorum tenorem.Crau.consi 257.

Conditionem, modum, qualitatem, & similia adiecta in testamento, censeri repetita in codicillis tradit Menoch consi.333 lib.4 nu 6.

De intellectu legis fin. C. de codicil. vide per Bar.in consi.67. vol 2.

Codicillus etiam in singulari numero reperiē in l.generali C de Sacrosanct. Eccles.

Transactio nō porrigitur ad codicillos postea repertos.l 3 §.cùm, & l.12 ff.de transact.

Qui instituit hęredem,vel filiū exhæredat, censetur voluisse testari,& non codicillari: ideò si talis dispositio non valeat vt testamentū, non valebit etiam vt codicillus.l 14.C de testamen nā institutiones. & exhæredationes non fiunt in codicillis.glo ibid.

Eodem modo publicantur, & aperiuntur codicilli,quo testamenta.l.fi.C.quēad.testa aper.

Confirmatio codicillorum futurorum facta tēpore inhabili, nō impedit libertatem postea in eis præstari tempore congruo.l.1.C.de testamen.manumis.

Valet institutio facta codicillis testamento cō firmatis, quia licèt codicillis hæreditas dari non possit, tamen ex testamento hoc casu data videtur.l.77.ff.de hæred.instit. & l.10.ff. de conditio.institutio.

Si testamentum iure non valeat, ea scriptura, quam testator testamentum esse voluit, codicillos non facit,nisi hoc dictum sit,vel nisi inter liberos.l.41.§. quòd si hæredē versi.quæ ita.ff. de vulgari,& ibi gl vide l.11 de lega.3. nam quando constat quem voluisse testari, eius dispositio,si non valet iure testamenti, non potest valere iure codicillorum. Put. decisio. 79. libr. 1.

Codicillis non potest apponi conditio hęredi purè testamento instituto: quia ipsis codicillis hæreditas directò dari, neque adimi potest.

potest.l.27.§.fin ff. de conditio,institutio.qđ procedit in pagano, secus milite.l. 37. ff.de milit. testam.

Si testamentum ab initio deficiat propter defectum testatoris,ex noua voluntate non conualescit impedimento cessante: secùs in codicillis, quibus relinquebatur fideicommissum.l.1.§.sed si filius de legat.3.

Si testator iubet in codicillis aliquem esse contentum certa re pro his, quæ in testamento relinquerat, intelligitur de relictis purè, non sub conditione.l.27.§.Pōpo.de leg.3.

Codicilli facti in captiuitate valēt, captiuo reuerso,si ante captiuitatem fuerant testamento confirmati.l.12.§.codicilli.ff. de captiuis.

Ad confirmationem codicillorum an requiratur,quòd sit adita hæreditas, vide Bar.in l.2. C.de testam.manumiss.& an relicta in codicillis, requirant cōfirmationem per ipsam aditionē ab intestato,vide Bar.in l. 38. §. seruus. ff.de hæred. institu.

Filiusfa.etiam hodie non facit codicillos.& codicilli facilius confirmantur,quàm testamentum.Bar.in l.2.de legat.1.

Quando in testamento est apposita clausula, omni meliori modo, valebit testamētum eo modo, quo fieri poterat rectè, licèt aliter sit scriptum. Tho.Minad.decis.43. num.12.vide Ioseph.Ludo.decis.Perus.118. Vinc. de Fran. decis. 156. quid operetur hæc clausula, vide Craue.consi.142.305.& 326.nu.15. Dec.cōsi. 77.Hippol. sing.36. sed hæc clausula non facit, vt valeat iure codicillorum, si hoc non fuerit dictum.Boer.decis.33.nu.8.

Id,quod ex animo nostro pendet, intelligimur facere omni iure, quo melius facere possimus ad hoc, vt actus valeat.l.3. ff. de milit. testam.& voluntas disponentis, quæ legibus non repugnat,pro lege seruatur.§. disponat. Authen. de nupt.

Quando testamentum est nullum ratione præteritionis,& adest clausula codicillaris,proximiores censentur esse rogati de restituendo hæreditatem hæredi scripto, & tūc filius detrahit solummodo legitimam. Guid.Pap. q.52.in fine,vide Capel.Thol.q.456. non etiā trebellianicam ex quo grauamen est purum. Craue.consi.242.& consi.245.Dec.cons.321. Rol.consi.71.nu.57.vol.2.& Bar. in l.8.§.meminisse.ff.de inoffi. testam.

Clausula codicillaris facit,quòd substitutio directa trahatur ad fideicommissariam. Fran. Marc.q.172.num.fin.par.2. Craue.consi.305. Dec.consi.205.& Math.Mathes.sing.140.

Clausula codicillaris si sit adiecta in testamento,illud non valebit iure codicillorum,facto secundo testamento,nisi in secundo fiat mētio de primo.vide Guid.Pap.q.323.nu.3.

Substitutio facta à pagano post pubertatem sustinetur in vim fideicommissi, quando adest clausula codicillaris. Capel.Thol.q.456.

Clausula codicillaris quando locum habeat, & de eius vi,& effectu,vide p Guid. Pap.q.513. Bar.in Auth.ex causa. C.de liberis prȩteritis, & in l.filio præterito. ff.de iniusto rupto.

Clausula codicillaris intelligi non potest, nisi dicatur.Boer.decis.33.nu.8.vide Fran.Mant. de coniect.vlti.volunt. lib. 1 tit.9.

Fallit in testamento inter liberos. Boer. decis. 240.nu. 6. Craue.consi.34. Anto.Trigo.sing. 104.Clar.in § testamentum.q.8.quod limita, vt per Marc.de Mant. sing 216.sed in quibus alijs casibus debeat intelligi, vide Māt. ibid. d.lib.1.tit.9.ideò aliàs testamentum ratione solemnitatis imperfectum, non valebit (ex aliqua iuris interpretatione) iure codicillorum. Boer.d.decis.33.nu 9.

Clausulæ habentes vim clausulæ codicillaris q̄ sint,vide per Boer.decis.33.nu.10.& 11

Clausula codicillaris non operatur,quando est quæstio voluntatis.idem Ioseph.Ludo decis. Luc.53.nu.58.& Dec.consi.394.nu.9.

Clausula codicillaris etiam concepta per verba futuri tēporis,an operetur posthumo prætetito,vide Iacob.Put. decis.234. lib.2. Fran. Mant.de coniect.vltim.volun.lib.12.tit.1.nu. 14.Bar.in l.8.ff.de auro,& argento.lega. & in l.2.de legat.3.in consi. 6. & 20.libr.1.an tunc posthumus detracta legitima censeatur grauatus de hæreditate restituenda hæredi scripto, vide Andr.Gail.obser.114.libr.2. Fran. Mant.de coniect.vlti.volunt.lib.12.tit.1. pro affirmatiua scribunt Rolan.consi.7.volum.4. & Pet.de Rauen. sing. 740.

Quòd clausula codicillaris expressa concepta per verba futuri temporis,faciat valere testamentum,in quo posthumus fuit etiam ignorāter prȩteritus(secùs in tacita)scribit Crau. consi.34.vide tamen Clar.in sua Pract.§.testamentum.q.6.vide etiam Excel.P.Testa.decis. 141. quo loci traditur Reg. cum ampliationibus, & limitationib. sed an tūc posthumus detrahat duas quartas, vide d.deci.141.nu.fi.

Dicta cōclusio max. procedit,si testator longo tempore post natiuitatem posthumi superuixerit.Rol.consi.7.nu.30. vol.4.

Filia exclusa à statuto propter masculos, non existētibus masculis, si fuerit præterita dicit testamentum nullum, sed vigore clausulæ codicillaris restituit hæreditatē hȩredi scripto, retenta legitima.Bar.consi.44.vol.1.

In casu testamenti inualidi venientes ab intestato,virtute clausulæ codicillaris censentur grauati restituere hæreditaté hæredi scripto,

detractâ

detracta quarta trebellianica, quæ instituto pio loco nõ debetur. Vincen.de Fran.decis. 63.num.4. Afflic.decis.125. Guid.Pap.q 323. Dec. consi.369. & si sint filij detracta legitima. Ioan.Papon.lib.20.tit.1. arrest.8, & præmissa procedunt testamento rupto. Ioseph. Ludo. decis.Luc.53.

Clausula codicillaris operatur, quòd caducata institutione per mortem instituti,habeat locum substitutio facta, si sine liberis decesserit.Vinc.de Fran.decis.156.nam est locus dictæ clausulæ,etiam si institutus moriatur viuo testatore. Dec. consi. 369. vide Hippol. sing. 544.

Clausula codicillaris hodie ex quadam consuetudine Notariorum apponitur: ideò nõ debet semper operari, nec debet extendi ad non verisimilia.And.Gail.obser.114.lib.2.nu. 9.vide Mant.de coniec.vlt.volun.lib.1.tit.10.

Iuramentum testatoris habet vim clausulæ codicillaris.Gail.d.obser.114.nn.14.sed qñ, vide Fran.Mant.de coniect.vlt.volun.lib.1.tit. 9.Hippol.sing 504 facit l 79 §.filius de leg.2.

Clausula codicillaris non operatur, nisi concipiatur per verba futuri temporis,secundum Craue.consi.34.vide Bar in l.76.§ cùm stipulamur.ff.de verbo.obliga.quid,quando concipitur per verba præsentis temporis subiun ctiui modi, vide eundem Craue. consi.69.

Talis clausula non operatur circa vitium nullitatis postea superueniens, seu quando testamentum postea rumpitur. Craue.consi.69.

Clausula codicillaris non operatur contra voluntatem testatoris: ideò substitutio directa nõ trahitur ad fideicommissariam ex clausula codicillaris,quando repugnant verba,& mens testatoris. Craue. consi.210. tamen vide ibid.& Dec.consi.205.& 292.

Clausula codicillaris operatur, vt legata peti possint, licèt testamentum efficiatur caducum per mortem hæredis. Dec consi.240. & tunc relicta debentur à venientibus ab intestato.idem consi.321.nam d.clausula operatur legati repetitionem à venientibus ab intestato.Vincen.de Fran.decis.1.num.12.vide Bar in l.6 ff.si quis omissa causa.

Licèt hæreditas non sit adita, legata tñ debent propter clausulam codicillarem conceptam per verba futuri tpis.Dec.consi.652.num.12. d.clausula etiam operatur, quòd videantur rogati in testamento scripti hæredes, vt si testamentum sit minus solemne soluant legata in eo contenta. Afflic.decis.69.num.3.

Clausula codicillaris conseruat legata facta in testamento, in quo posthumus fuit præteritus. Bar.consi.204.vol.1. quid,si ignoranter fuisset pteritus,vide eundem cõs.210. eo.vol.

Legata ab vno nominatim in codicillis relicta, quando debeantur à venientibus ab intestato,vide per Bar. in consi.205.vol.1.nu. fin.

In legatis eorũ, q in codicillis relicta sunt perinde dies cedit,atq; testamento relictorum. l.quod purè.ff quando dies legat. ceda.

Inualidum testamentum vim codicillorum nõ habet.l.29.C.de fideicom. nisi adita clausula codicillari.l.11.C.de testam.manumis.

Quando secundum testamentũ non valet propter clausulam derogatoriam appositam in primo, legata ex eo secundo testamento relicta non debentur, etiam virtute clausulæ codicillaris.Menoch. consi. 170. libr.2. quid operetur dicta clausula apposita testamento secundo inualido, vide Bar.in l 18. de leg 3.

Clausula codicillaris insetta in testamento fratris instituentis turpem personã sorore præterita,nõ operatur,vt soror videatur grauata de restituendo hæreditatem per fideicommissum illi turpi personæ hęredi institutæ. Fran.Cremen. sing 91. an tûc sustineatur testamentum virtute dictæ clausulæ,ita vt substitutioni locus sit, vide Perillustr. D.Præsid. Tessau.decisio.128.

Clausula,si non valet iure testamenti,&c.an trahatur ad hæredis institutionem, vide Bar. in l.12 §.si paganus.ff de iniusto rupto.

Clausula codicillaris operat.q. verba, quisquis mihi hæres erit in testamẽto apposita. faciat legatum conditionale. Bar.in l.3.de legat. 1.

Substitutio facta in codicillis, reuocat institutionem factam in testamento prius facto, & si fuerit facta de eadem persona, sub diuersa tamen conditione. Craue.consi.80.

Hæreditas directè dari, nec adimi potest in codicillis: ideò si filius in testamento fuerit institutus,nõ poterit reuocari institutio per codicillos.Hipp sing.49.Bart.in l.19 C.de pact.

Clausula derogatoria apposita ĩ codicillis operatur,quòd illi nõ reuocentur per sequentes codicillos, non facientes mentionem illius clausulæ derogatoriæ, imò non reuocantur per sequens testamentum, nisi reuocetur illa clausula.Craue.consi 90.nu.fin.

Hæreditas licèt dari non posit in codicillis,potest tamen in illis declarari vnum ex hæredibus indignũ esse. Dec.consi.361.vol.2.& tunc hæreditas applicatur fisco.l.4 ff.de his,quib. vt indigni.hęred.aufer. & codicilli videntur annullari,annullato testamẽto.ibid. an reuocentur, rupto testamento. vide per Bar.in l. 38.§.seruus.ff.de hæred.instituen.

Substitutio pupillaris directa facta in testamento extraneis,reuocatur in codicillis, quãdo sunt substituti venientes ab intestato. Bar.in Auth.hoc inter liberos.§.si quis autem. C.de testam.

testam.vide Bar.in l.37. ff.de milit.testam.

Si in testamento irritato fuerit apposita clausula codicillaris, an legata debeantur ab intestato, vide Bar.nu.22.in Auth.ex causa.C.de liberis preteritis.

De inutilibus dispositionibus circa vltimas voluntates.

Haereditas, seu successio in vniuerso, pacto dari non potest. Ozas.decis.100.nu.17. & decis. 125.vide Boer. decis.555.

Vtrum valeat pactum initum in contractu matrimonij, vt primogenitus succedat, & sit haeres, vide per Boer.decis.204.

Haereditatem si det pater filiae nubenti, an valeat donatio, vide Boer.ibid.nu.5.

Licet pactum de futura successione sit prohibitum, tamen pactum de haereditate conseruanda est permissum. Fran.Marc.q.136.

Si quis septem testibus praesentibus Caio promiserit, se nullum alium haeredem instituturum, pter ipsum, an per hanc promissionem Caius heres censendus sit, vide eundẽ q.838.

Donatio de haereditate viuentis sine eius consensu inualida est, qđ pcedit qñ est facta donatio haereditatis viuentis, & certae personae, secus si incertae. Vinc.de Fran. decis.89.

Pactum de succedendo in re particulari, si quis sine filijs decesserit, an valeat, vide Iac.Put. decis.112.& seq.libr.2. & Alex. Raud. tracta. de analog. cap. 25.

Pactum de succedendo in bonis, quae ab altero obuenerunt, vt quoq; ad filios paciscẽtis deueniant, an valeat, vide Put.decis.113.lib.2.

Pactis haereditatem dari non posse pro regula traditur, nec talia pacta firmantur iuramento, vel consuetudine, aut statuto: fallit in pacto reciproco de succedendo, quod valet. And.Gail.obser.126.lib.2. Hippol.sing.333. an tale pactum firmetur iuramento, vide Papon.lib.20.tit.2.arrest.1.

Fallit secundò in pacto successionis inter Principes, & Illustres personas. idem Gail. obser. 127. libr. 2.

Tertiò pōt quis fieri heres in contractu duobus in casib.societatis scilicet, & mrimonij. vide Cassa.in cõsue.Burg.ti *des successions* §.12.gl.13

Fideicommissum conuentionale qñ valeat, vide per Raud.tract.de analag.cap.25.

In institutione conditio non attenditur capacitas, vel incapacitas tempore testamenti. idem ibid.nu.48.

Pactum factum inter fratres, quòd altero moriente sine filijs, omnia bona vadant ad superstitem non valet, secus si esset factum de parte bonorum. Dec.consi.225.

Pactum de succedẽdo alicui valet, facta aliqua reseruatione, vt testari possit. Dec.consilio. 516. num. 17.

Pactum factum per filiam patri, de non succedẽdo matri, vel fratribus, ipsis matre, vel fratrib.absentib.non valet. Rol.consi.81.vol.4.

Conditiones plures à iure reijciuntur, quādo publicae vtilitati aduersantur, & turpitudinẽ in se continent. Ozas.decisio.126. sed quando fatuae mentes testatorum nõ debeant attendi, vide Boer.decis.23.nu.65. & 66. alias testatoris mens adeò attendi debet, vt licet dispositio reddatur inutilis, ab ea non sit recedendum. idem Ozas.d.decis. 100.nu.25.

Relictis cẽtum filiae, si nupserit, si verò Religionem intrauerit quinquaginta, nihilominus si intret Religionem habebit centum: quia illa conditio (tanquã turpis) quae est directo impeditiua vitae contemplatiuę reijcitur. Boer. decis.3.num.14. an valeat conditio apposita per testatorem, per quã impediatur vita cõtemplatiua, vide Dec.cõsi.419. quòd habeatur pro non adiecta, scribit idem Bar. consi. 104.lib.2. vide eundem q.5.

Conditio turpis, vel impossibilis quādo vitiet relictum, vide DD.de Rot. decis. 10.de testa. in antiq.nu. 3.& Pet. Roy. decis. 1. Litua.

An valeat testamentum eius, qui iussit cadauer suum debere tumulari cum cantu, alacritate, & rubeis vestibus, & ex quib. [illegible] praesumatur quis furiosus, vide Francis. Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.2.tit.5.nu.9.

Legatum factum monialibus cum onere recipiendi puellas ad habitandum, nunquid valeat ex hoc, quòd sapiat simoniam, vide Nat. consilio. 618.

Conditio impossibilis in cõtractibus vitiat dispositionem, sed in vltimis voluntatibus vitiatur. Bar.in l.8.C.de legat.

Impossibilium quatuor sunt species, alia enim impossibilitas est iuris, alia naturae, alia perplecitatis, & alia facti, sed quando hae impossibilitates vitient dispositionem, vide p Bar. in l.1.ff. de conditio. institut.

Impossibile de iure dicitur, quod est contra bonos mores. ibid. Bar.nu.5.

Impossibilitas si est adiecta grauaro, an vitiet dispositio, vide Bar.in l.12.§.si quis de leg. 1.

Impossibile reputatur, quod non potest expediri sine Principis licentia. Bar.in l.41.§.constat de legat. 1.

Modus, vel conditio impossibilis si apponatur legato, quādo reddat legatum nullum, vide Bar.in l.16. ff.de vsufructu legato.

Voluntas

Voluntas illicita testatoris non seruatur. Bar. in l.44 ff. de hæred. institu.
Relictũ sub conditione necessaria habente præcedentem conditionem turpem, non debetur. Bar. in l. 1. ff. de conditio. institutio.
Conditio de præterito, vel de præsenti impossibilis, viciat contractum, & vltimam voluntatem. Bar. q. 12.
Dispositio defuncti continens aliquid prohibitum à iure, dicitur continere impossibile de iure. Bar. lib. 1. minori. cap. 3. nu. 5.
Impossibile reputatur, quod vnius facto solùm explicari potest. Abb. consi. 45. lib. 2.
Quæ contra bonos mores sunt, habentur in vltimis voluntatibus pro non scriptis. Abb. consi. 99. lib. 2.
Dispositio testatoris pro lege est seruanda, nisi esset humanitati contraria, vel derisoria, aut repugnaret dispositioni legis. Marc. de Mãt. singul. 123.
An testamentum ad interrogationem alterius valeat, vide Gram. decis. 73. & supra titu. de testamen. in genere, Clar. in sua Pract. §. testamentum. q. 37.
Testamentum, quod ægroto ignorante, & alio dictante fuit ordinatum, non valet, quamuis postea eo præsente, & coram testibus lectum fuerit, & cùm esset interrogatus, an talis dispositio ei placeret respõderit sic, vide tamẽ Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 2. tit. 6. nu. 10.
An dispositio stulti, vel furiosi valeat, vide supra de testam. in genere, Mysing. obser. 41. cent. 2. Pet. Roy. deci. 1. Litua. in decis. diuerso. To. 2.
Furiosus semel an semper talis præsumatur, & quando illa præsumptio tollatur, vide Boer. decis. 23. nu. 89.
Affirmatio tabellionis testatorem mentis suæ non esse scribentis, viribus testamenti nihil detrahit, vide Pet. Roy. decis. 2. Litua. nu. 16. in decis. diuerso. tamen qñ quis allegat testatorẽ fuisse furiosum, & nõ sanæ mentis, quid probare debeat, vide ibid. & quõ tunc sint formãdi articuli, vide p Bar. in l. 5. C. de eodi.
Actus facti ab habẽte dilucida interualla, qñ in furore, & quando in sua mente præsumantur facti, vide Bar. in tract. testimonio. nu. 95.
Quoties testũ non valet in primo gradu, incipit à secundo. Thom. Minad. decis. 43. nu. 4.
Dispositio de primo actu intellecta, non consumatur per actum inualidum. ibid. nu. 15.
Captatoria dispositio ex eo solùm nõ dicitur, quòd persona honorata alienæ volũtati eligenda, & nominãda commissa sit, modò institutionis substantia ex alterius voluntatis arbitrio non dependeat. Mohed. decis. 358.
Voluntas captatoria nõ valet, & dr̃ captatoria, qñ in alterius voluntatẽ cõmittitur. Dec. cõs. 494. & actus gestus cõtra legẽ nõ valet. ibid.
Dispositio captatoria non vitiat in relictis ad pias causas. Bar. consi. 5. vol. 1. vide cons. 100.
Relictum, vel institutio collata in volnntatem alterius, iure Ciuili non valet, iure Canonico sic. Bar. in suo tract. de differen. inc. ius Ciuil. & Canonic.
Qñ constat quẽ voluisse testari eius dispositio, si non valeat iure testamenti, non poterit valere iure codicillorum. Iac. Put. decis. 79. lib. 1.
Dispositio, quæ tenet de iure speciali inter filios, in qua adest inæqualitas ex parte filiarum, an teneat, vide Put. decis. 253. lib. 2.
Si quis ante testamẽtum protestetur, quòd per quamcunq; dispositionem per eum in fauorem alicuius faciendã, non intendebat recedere à quadam donatione, tunc per testamẽtum inde factum, non prȩiudicatur donationi. vide Put. decis. 421. lib. 3.
Falsa causa finalis vitiat institutionem, ideò hæreditas aufertur ab eo, quem testator errans in coniunctione personæ instituerat, & trãsfertur ad venientes ab intestato. Vinc. de Frã. decis. 1. n. 7. sed falsa cã qñ vitiet institutionẽ, vide per Bart. in l. fin. ff. de hȩred. institue. & de casib. in quibus legata valeant vitiata institutione vide ibid.
Verisimilitudo attenditur in erronea testatoris dispositione. ibid. de Fran. nu. 11.
Imperitia Notarij errantis circa verba testamẽti, scribendo verbum vnũ pro alio, nõ reddit inualidum testũ, quando secundum sensum potest sustineri. Cassa. in consuet. Burg. tit. *des successions* Rub. 7. §. 3. glo. 11. nu. 6.
Dispositio testatoris erronea, qua filios æquales esse voluit, cùm tamen inæqualitas inducitur tolli, & annullari debet, etiam post factam diuisionem. Menoch. consi. 346.
Relictum filio vt filio, si non est filius, non valet, Bar. in l. 5. C. de testamentis.
Falsa demonstratio, quãdo vitiet dispositionẽ, vide per Bar. in l. 4. C. de hȩred. instituen. & in l. 17. ff. de condit. & demonstr.
Qñ falsa cã in vltima voluntate vitiet dispositionem, vide Hart. Harr. c. 22. tit. de testamentis lib. 2. & infra tit. de falsa causa, aut demonstratione, &c.
Maritus põt inducere vxorẽ, vt ipsum hæredem instituat, nisi minȩ, ac verbera præcesserint, vel dolo versatus fuerit, q ex plurib. argui potest, ex adductis per Vinc. de Fran decis. 180.
Volũtas testatoris (de qua cõstat) licèt inualida sit pp defectum numeri testium, aut alterius solemnitatis iuris, operatur tamẽ probationem talis voluntatis. Iast. Lanf. Balb. dec. 502.
Quod dr̃ vtile per inutile nõ vitiari, quomodo intelligatur, vide Gasp. Cabal. milleloq. 266.

Substitutio secunda sequens primā, non militat, vbi nō habet locum prima: nam inutilis dispositio non potest facere aliam vtilem. Raud. de analog. c. 37. nu. 111. & 113.

Actus, qui fit ex duplici causa, licèt ex vna sustineri non possit, sustinetur tñ ex alia, & ex capite, ex quo sustiueri potest, vbi est clausula, omni meliori modo. Craue. consi. 142.

Per sequentem contractum inutilem à primo vtili non receditur, secùs in vltimis voluntatibus. Bar. in l. 20. ff. de adimend. legat.

Si non valet qđ ago, vt ago, qñ valeat, vt valere potest, dantur multę distinctiones, quę possunt redigi ad vnā nempe, q̄ si actus non valeat vt agitur, valeat vt valere pōt, concurrēte volūtate, & ea deficiente, vel dubia existēte, non valeat. Cabal. milleluq. 237. vide eundem milleloq 310. Math. Mathes. sing. 139.

Quibus modis hęredis institutio fiat inutilis, & quemadmodum debeat restringi, vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 4 titu. 4.

Testamentum factum per minorem instituentē filium sui tutoris, vel curatoris, non valet, & debet irritari. Papon. lib. 15. tit. 5. arrest. 9. minus testamentum in fauorem administratorum factum. Rebuff. in suis comment. tract. de donatio. glo. 6. Tom. 2.

Mulier adultera non potest instituere suū adulterum, nec illi testamēto aliquid relinquere. idem Papon. lib. 22. tit. 9 arrest. 11.

Formalibus, seu substantialibus nō possunt partes in contractibus, & vltimis voluntatib. renuntiare, vt actus valeat. Maran. in suo Spec. de ordin. iudi. par. 2. nu. 42. fol 12.

Forma quando inducitur à lege, illa debet seruari per gerentem actum, aliàs non valet actus. Bar. consi 153.

Testator quando facere possit, q̄ leges non habeant locum in suo testamento, vide p Bart. consi. 177. & consi 81. vol. 2.

Ius vbi exigit aliquid sub certa forma, seu qualitate, tunc non sufficit factum sine forma, & qualitate, adimpleri. Abb. consi. 1 lib. 2.

Vltima voluntas minus solemnis, in qua coniunctæ personæ, vel multū dilectæ relinquit, valet, & actionem producit, qđ in legatis, & fideicōmissis procedit, secùs in hæredis institutione. Math. Mathes. sing. 41.

Incertitudo vitiat omnem dispositionem, vide Hippol. sing. 206.

Testator non pōt remittere cautionē introductam fauore hæredis, ipse tñ hęres potest, & ēt testator non potest facere, vt leges nō habeant locum in suo testō. Bar. in l. 1. C. de vsufructu. testm̄ enim publici iuris est, nec potest quis facere, q̄ eius priuata scriptura valeat pro testamento. Dec. consi. 494.

Verba enunciatiua emissa principaliter pp se, inducunt dispositionē; emissa pp aliud non, nisi in testō militis. Bar. in l. 7. C. de testa. mili. aliàs nō disponūt in præiudiciū eius, qui grauari non potest. Bar. in l. 1. C. de testam.

Voluntas inualida coram quinque testibus cōfirmatur, voluntas obscura coram duob. declaratur. Bar. in l. 1. C. de codicil.

Temporis angustia subducitur de vltimis voluntatibus. Bar. in l. 1. C. de his, quæ pœnę noīe.

Testator non pōt remittere cautionē de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri. Bar. ī l. 47. ff. de pac.

Defunctorum actus nō possunt esse in pendenti, sicut actus viuentium. Bar. in l. receptum. ff. commun. prędi.

Liberatio qñ fit in vltima voluntate, nō requirit partis p̄sentiam. Bar. in l 9. § si liberationis. ff. de libera. legat. uā p̄sentia psonæ nō requiritur in his, q̄ fiunt in vlt. voluntate. Bar. q. 13.

Lex qñ imponit pœnā statim annullat, & infringit actum Bar. in l. 1. ff. de ijs, q̄ pro nō script.

Donatio, vel legatū factū ab Aduocato, vel Clerico cōcubinæ, nō valet. Bar. ī l. 6. ff. de re iud.

Legatū factū filio, an intelligat hēre vim relicti, titulo institutiōis, vide Bar. cōs. 151. & cōs. 153

Testm̄, in quo quis est iustitutus in re certa, & p̄hibitus, qđ plus petere nō possit, nō valet. Bar. cōs. 177. vol. 1. vide eundē cons 81. vol. 2.

Instituto ventre vxoris posthumo non nato, testamentum redditur nullum. Bar. d. cōsi 177.

Testamentum, in quo fratres minores sunt instituti, est nullum, si substitutus non est datus. Bar. lib. 1. minor. fol. 109.

Testm̄ occulti excōicati valet, publici nō, & qđ de testō vsurarij, vide p Bar. consi. 238. vol. 2. quod non valeat scribit Abb. consi. 22. lib. 1.

Repugnantia, vel prolixitas si colligantur in testamentis, nulla erunt testamenta. Bar. d. cōs. 81 vol. 1. & consi 82.

Testator si dixerit, instituo Titiū hęredem sub conditionib. infrascriptis, si postea nullā cōditionē expresserit, valebit hr̄dis institutio, ac si purè facta fuisset Abb. consi. 80 lib. 2.

Testm̄ fratris, qđ per q̄relam à fratre interpositam nullū fuit declaratū, an sustineat virtute clausulæ codicillaris, ita vt substitutioni locus sit, vide Excel. P. Tessa. decis. 126.

Institutio cū à principio fuerit nulla ex aliqua cā, postea non conualescit, remota causa impedimenti. Dec. consi. 661. nu. 14. testm̄ inualidum, qñ reconualescat, & quādo non, vide Bar. in l. 1. §. sed si filiusfa. de legat. 3.

Actus nullus propter omisionem solemnitatis respicientis fauorem publicum non potest postea confirmari regulariter; sed quibus casibus confirmetur, vide Bar. in l. 1. §. sed si filiusfa. de legat. 3.

De

De incapace.

INcapax quando non capit ob defectum testatoris, ad quem hæreditas deueniat, & qd, quãdo ob defectum sui, vide Bart. in l.4.C. de his, quib. vt indign. hæred. aufer. vel ob defectum testamenti, vide ibid.

Si est institutus hæres, qui non est capax, & rogatus restituere, an cogatur adire, & si non cogeretur, an ille, apud quem remanet hæreditas, illam habeat cum onere istius fideicommissi, vide Bar. in l.14.C. de fideicom.

Relictum incapacibus, quando deferatur in fiscum, & qui sint incapaces, vel indigni, & an relictum spurio palàm deferatur fisco, vel remaneat apud hæredem, vide Bart. in l.1.C. de delatoribus libr. 10. & de materia infra titu. de his, quib. vt indig. hęred. aufe.

Relictum palàm non capaci non applicatur fisco, & promittens per instrumentum publicum testatori de restituendo incapaci, dicitur palàm facere. Bar. in l.106. de legat. 1. & tale relictum habetur pro non scripto. Abb. consi.63. lib.2.

Legatum factum penitus incapaci non quæritur fisco, & quilibet est capax legati alimentorum. Bar. in l.3. ff. de his, quæ pro nõ script.

Capacitas in hærede, vel legatario, quando requiratur, vide per Bar. in d.l.1. de delatorib. & inspiciatur, vide eundem in l.48. §. in extraneis. ff. de hæred. instituen.

Legatarius sufficit, qđ sit capax tempore mortis. Bar. in l.3. §. quando. ff. de iure fisci.

Hæres non capax se deferens præmiatur, sed an teneatur se deferre statim, vide Bar. in l. vnic. C. de his, qui se deferunt lib. 10.

Hæres non capax institutus punitur pœna, de qua in d. lege, quid, quando studiosè celat fisco, & fideicommissario, vide Bar. in d.l. vnic.

Relictum palàm filio spurio, non reuocatur per hæredem extraneum. Barto. in l. 126. de legat. 1.

Si testator dixerit lego Titio centum, vel mille, & volo, quòd dentur illi, quem sibi dixi, tale legatum non videtur in dubio in fraudem factum. Barto. in l. 26. ff. de rebus dubijs.

Pater naturalis pro illa portione succedit filio, in qua filius ipsi patri succederet. Bart. in §. si quibus igitur, Authen. quib. mod. natural. effic. sui. vide de materia supra titu. de naturalibus liberis.

Filius naturalis natus ex vnica concubina, an habeat ius succedendi suo fratri legitimo, vide Bar. ibid.

De ingratitudine.

PActum, vt ingratitudo futura nõ obster, non valet. Bart. in l. fin. C. de pact. num.3.

Qui impedit alium testari, iustã causam exhæredationis committit. l.23. C. de iniurijs.

Causæ ingratitudinis an repellant fratrẽ à successione ab intestato, vide Bar. in l.37. C. de inof. testa. & in §. ingratitudinẽ, Auth. de nnp.

Ingratus potest priuari beneficio, qđ habuit ab eo, cõtra quem ingratus est. c.3. ex. de postul.

De his quibus, vt indignis hæreditates auferuntur.

MAter tutelam filiorũ gerens, si ad secunda vota transierit, nullo confecto inuentario, tutore filijs non petito, nullaq́; ratione administratorum reddita, filij defuncti successione excluditur, & frater defuncti admittitur insolidum. Ozas. decis.58. vide supra tit. de pęnis secundò nubentium Dec. consi.246. Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions* §.6. glo.4. nu.7. l.6. C. ad Tertullianum, qđ procedit ẽt in matre rustica. Menoch. de arb. li.2. cas. 194. n.26.

Dictio, mox posita in l. tutores. C. ad Tertullia. quõ intelligatur, & tex. in l.2. §. confestim. ff. eod. declaratur, vide ibid. Ozas. nu.24. & 28.

Matri minori succurritur, si non petierit dari filio pupillo tutorem intra tempus à iure statutum, secùs si fuerit maior. idẽ decis.87. nu. 5. tempore mortis filij, licèt esset minor tempore mortis mariti. Crau. cõsi.325. vide Lud. Rom. sing.224. sed quid, si minor ætas fuerit retractata per constitutionem Principis, an sit attendenda ætas limitata per cõstitutionem, vide Vinc. de Fran. decis.167.

Mulier intra annum luctus nubens, an priuetur hæreditate à primo viro sibi relicta, vide per Boer. decis.186. pro affirmatiua scribit Pap. lib.15. tit.1. arrest.12. & fi. & lib.21. tit.4. arrest. fin. vide tamen arrest.20. lib.16. tit.3.

Mater renuntians tutelæ filiorum non petito tutore, efficitur indigna hæreditatis eorum. Mago. decis.43. Rot. Flor.

Limita non procedere, quando statim facta renunciatione suscepit auia tutelam, ita quòd pupillus nullo tempore remanserit indefensus. ibid. num.3.

Secundò limita, quando extant consanguinei, quibus tutela defertur, ibid. nu.4. vel alij tutores. Dec. consi.246.

Tertiò limita, quando filij moriunt intra annū. ibid.n.5.Rot.Auen.decis.80.in decis.diuerso.
Quartò, quando mater mala valetudine fuisset affecta.Mago.decis.43.nu.6.
Quintò limita, quādo filius haberet multos creditores, & propter hoc mater noluerit petere tutorē, vt filius remaneret indefensus, ne posset condemnari.Hippol.sing.302.
Mater nō petens filio tutorem intra annū perdit ius succedendi, & hoc habet locū in multis alijs personis, de quib.& qn regula procedat, cum suis limitationib.vide per Maran.in l.is potest.ff.de acquir.hære.in libro sui Spec. fol.627.Cassa.in cōsue.Burg.tit.*des successions*. §.6.glo.4.nu.7.Ludo.Rom.sing.105. Bar.in l.2.ff.qui peta.tuto.& in l.2.§. confestim. ff. ad Senatusconsul.Tertul.l.10.C.de legit.hæred. & Vincen.de Fran.decis.167.
Mater, vel alius proximior, qui venit ad successionem pupilli, debet petere tutorem ipsi pupillo, alioqui priuatur successione, maximè si intra annum à morte testatoris non petierit, & mortuus sit in pupillari ętate pupillus. Rebuff.in suis commen.tract.de senten.prouisio.arti.3.glo.2.nu.11.vide Natt.consi.656. Hart.Hart.c.4.tit.de successio. lib.1. Vincen. de Fran.decis.16.num.7. sed vbi quis allegat filium mortuum intra annum, hoc probare debet. Natt.consi.656.
Mater si tutelam legitimè nō administrauerit, vel inuentarium non confecerit, etiam priuatur successione filiorum.Natt.consi.663.& si non susceperit tutelam intra annum, post illum non poterit impedimentum allegare. Natt.ibid.nu.14.
Mater, quæ est data in testamento tutrix, q̄ non fecit inuentariū, nec fecit sibi administrationē decernere, nec aliū tutorē petijt, perdit hæreditatē filiorum decedentiū in pupillari ætate.Guid.Pap.q.403.Bar.consi.18.vol.1. & consi.215.eod.sed vtrū matre exclusa excludat auia, quæ similiter neglexit petere tutorem lapso anno, vide Guid.d.q.403.& Bar.d. consi.18. vbi tenet pro parte negatiua:
Qui se excusat à tutela testamentaria, nō repellit à successione pupilli. Guid.Pap. sing.528.
Mater vltima tm̄ die anni petens tutorem dari filio, eius successione priuari nō debet, si postea casus acciderit.Marc.de Mant.sing.540.
Licèt mater non petierit tutorem dari filio, nō tamen priuabitur fideicommisso, quod capit ex dispositione patris. idem sing.549.
Mater negligēs petere curatorē vētri, an priuetur hæreditate, vide per Bar.in cōsi.63.vol.2.
Si filio furioso, vel insano mater curatorem nō petierit, an priuetur eius successione, vide Vinc.de Fran.deci.s.167.

Monitio bina requirit, vt aliquis priuet hæreditate grauatus à testatore, vt aliquid faceret. Capic.decis.205.vide Raud.tract.de analog. c.37.nu.104.hęres tm̄ grauatus à defuncto, vt aliquid soluat, si moneatur à Iudice p̄ decretum, vt impleat, si steterit per annum, & non impleuerit, punit commodo prouenien.e ex testamento. Capic.ibid.num.5. Authen.hoc amplius.C.de fideicom.
Testatoris volūtatem quis adimplere debet, si vult beneficium consequi ex illius testamento.Ioseph.Ludo.decis.Luc.64.nu.37.
Hæres negligens voluntatem testatoris implere, priuatur eius hæreditate, si steterit per annū, & monitus fuerit.qd, si testator disposuerit hęredē priuari bonis, si suā volūtatem nō impleuerit, vide Cabal.milleloq.679.Bar. in §.& hęc oīa, Auth.de hęred.& Falc.
Non adimplēs voluntatē testatoris reputatur indignus sua hæreditate, & tunc præiudicat sibi, & liberis vocatis.Raud.tract. de analog. c.37.vide c.6.& ibid.glo.ex. de testam.& c.6. ext.de voto, quia hæres non implens voluntatem testatoris, dr̄ contrauenire eius testamento, & illud impugnare.Crau.cōs.1.nu.2.& testm̄ non opitulatur agenti ex eo, nisi impleta testatoris voluntate. idem consi.80.
Hæres institutus sub modo, si modum non impleuerit, an possit priuari hæreditate, vide Crauc.consi.59.
Hæres non implex voluntatem defuncti grauiter peccat, & aliquādo periclitatur in eius vita, & ad hoc scribuntur duo mirabilia exempla per Rebuff.in suis commēt.tract. de sent. prouisio.in præfat.nu.85.& seqq.
Hęres negligēs voluntatem testatoris implere priuatur hęreditate, si steterit per annum, & monitus fuerit, si verò ageret de breuiori tp̄e anni, tunc duæ monitiones requiruntur. Rebuff.ibid.nu.88. sed qūo, & qn̄ hoc casu puniatur, & cogatur hæres, vide ibid.nu.89.
Si hęres intra certum tp̄s voluntatem defuncti non impleuerit, qua pœna puniatur, vide per Bar.in Auth.hoc amplius. C.de fideicom.
Si intra annū à die monitionis non fiat executio testamenti per debentē exequi, deuoluit̄ executio ad Episcopum.c.3.ex.de testamen.
Si testator iubet aliquid fieri sub pœna priuationis hæreditatis, si hęres non faciat puniatur, & applicatur eius pars cohæredi. Bar.in l.39.§.hæres, de legat.3.
Admonitio cū cursu tp̄is anni, facit quē inobedientē, & capiens comodū, quo inobediens priuatur, debet sustinere onus cautionis, & commoditas, qua quis priuatur, si respicit commodum certæ personæ, illi applicatur Bart.in §.si quis, Authen. de hęred.& Falcid.

Hęres

Hęres monitus, si desistat parere dispositioni defuncti, quãdo extraneus, vel fiscus admittatur, vide Bar. §. inordinatum, Authen. de hæred. & Falcid.

Hæres non seruans iuramentum defuncti, quando priuetur hæreditate ipso iure, vide Bar. in Auth. de iuramento à moriente præstito.

Hęres iure Ciuili non implex defuncti voluntatem, perdit hæreditatem excepta legitima, sed iure Canonico perdit totum. Bart. in suo tract. de differe. int ius Cano. & Ciuil. nu. 67.

Priuatus hæreditate si nõ soluerit legata, verificat dispositio p mortẽ eius. Bar. cõs. 29 vol. 1.

Cursus anni non inducit priuationem hæreditatis stante statuto, quòd non implens volũtatem defuncti intra annum incurrat pęnas legales, & cursus anni habeat pro legitima monitione. Bar. consi. 137. vol. 1.

Executori annus nõ currit, nisi à die monitionis faciẽdæ per Episcopũ. Abb. cõsi. 11. lib. 2.

Hæres non incidit in pęnam, si non implet voluntatẽ defuncti, quando in testamento sunt dati executores. Bar. d. consi. 137. fallit in vno casu, de quo ibi. nu 4.

Agens ad priuationem hæreditatis ob legatum non solutum, non sufficit ostendere legatum factum; sed debet probare non esse solutum. Bar. consi. 137. nu. 3. vol. 1.

Qui agit ad priuationem hæreditatis ob nõ impletam voluntatem defuncti, debet cauere de illa implenda, vt obtineat. Bart. ibid.

Rebus relictis ad pias causas, si persona designata semel, & secundò monita adimplere distulerit, omni lucro priuatur. §. si autem, Auth. de Ecclesiast. titul.

Frater occidens fratrem ei succedit, sed ab eo, vt ab indigno auferẽ hędi:as, & datur fisco: idem in filijs suis, secùs si esset alius agnatus, qui esset in eodem gradu cum interfectore, quia tunc ille præfereretur fisco, præmissa etiam procedunt, si alius agnatus, vel cognatus occidisset agnatum, cui succedere debuerat. Boer. decis. 25.

Frater igitur occidens fratrem præiudicat sibi, & filijs suis, quo ad portionem sibi spectantem, non autẽ alijs fratribus, quo ad suas portiones. Boer. ibi. nu. 3. & 10.

Maritus occidens vxorem non potest ei succedere, etiã deficientibus agnatis, & frater substitutus occidens fratrẽ grauatũ, illi non succedit. Boe. d. deci. 25. n. 4 & 11. Dec. cõsi. 525.

Filius, cuius pater occidit testatorem, non priuatur hæreditate propter factum patris occisoris. Boer. d. decis. 25. nu. 12. nec ipse filius tunc tenebitur vindicare necem defuncti contra proprium patrem. ibi. num. 13. nec econtra. num. 14.

Qñ homicidæ factum vxori, & liberis in hæreditate noceat, vide d. decis. 25. nu. 15. & seqq.

Indignationis exceptio non potest à consanguineis opponi, antequam agente fisco sit iudicatum. ibid. nu. fin.

Homicida vt indignus, & eius descendentes nõ succedũt defuncto occiso, dato quòd essent proximiores. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 2. sed talis succesio spectat ad alios legitimos successores proximiores. idem Papon. eod. lib. tit. 4. arrest. 1. vide Clar. in sua Pract. crim. §. homicidium vers. priuatur etiam fol. 25. Bar. in l. 3. nu. 10. ff. si quis aliquẽ testar. prohibuit.

Statutum valet, quo filius propter patris delictum matris successione priuetur. Dec. cons. 525. num. 3.

Occidens testatorem tanquam indignus hæreditate priuatur, & fisco applicatur, sed quid in occidẽte filiũ testatoris, seu eius cui alter succedere potest, vide Ludo. Roma. sing 667.

Frater occidens fratrem nocet omnibus sequẽtibus in gradu; sed existentibus in eodem cum eo, vel proximiori non. Bart. in l. 1. ff si quis aliquẽ testa. prohib in l. 7. §. præterea. ff. de bonis damna. & in l 3. ff. de inter & releg.

Maritus si prohibeat vxorem testari, an noceat filijs, qui successuri erant ab intestato, vide Bar. in §. si dominus d. l 1.

Dolus alterius quando est causa immediata acquisitionis meæ, mihi nocet. Bart. in l. 3. ff. de bonis damna. num. 7.

Vir reputatur indignus si probetur, quòd ante testamentum verberauerit vxorem. Bartol. ibid. num. 16.

Etiam nepoti aufertur hæreditas propter factũ aui. l. 26. ff. ad leg. Cornel. de fals.

Hæres, qui est cã mortis defuncti est indignus eius hæreditate. l. fin. §. fin. ff. de bonis dãnat.

Quis admittatur ad vindicandam necem defuncti occisi, & quis potior sit in agendo pro iniuria, & interesse, vide Boer. decis. 186. & supra lib. 1. tit. de interesse, qđ debeẽ parti lęsæ.

Non vindicans mortem testatoris defuncti, priuatur eius hæreditate. Capel. Thol. q 41. sed quando excusetur, vide ibid in additio.

De iure communi hæres tenetur accusare occisorem defuncti antecessoris, quod non obseruatur in Regno Franciæ. Pap lib. 24. tit. 2. arrest. 1. imò vbique ex cõsuetudine fuit derogatum hac in re iuri communi. vide Clar. in sua Pract. crimi. q. 79. vers. quando hæres fol. 199. & D. Sola super antiq. constit. Sabaudiæ glos. super decreto, cùm nullus tit. vt nemo inuitus. fol. 171.

Hæres, qui mortẽ defuncti vindicare tenetur à calũnia excusatur, si accusationem nõ probauerit. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 321. nu. 23.

Quan-

Quando habeat locum pęna contra hæredem nõ vẽdicantẽ mortẽ defuncti, vide Ant.Corset.in suis singularibus littera P. sing. pęna.7.

Minor hæreditate paterna non priuatur, licèt patris mortem non vlciscatur.l. 1. C.in quib. cau.restit.in integ.non sit necessa.

De bonis auferendis ab hærede, qui mortẽ defuncti non vindicauit non pôt agi, nisi côuictis reis, vel defunctis.l. 1. C. vbi cãę fiscales.

Hæres indignus cohęredi indigno eo, quòd nõ vendicat necem defuncti, non potest de hoc opponere, nec impedire iudicium diuisoriũ. motum.l.18.§.fcd an.ff.famil.ercifcun.

Hæres non sepeliens defunctum priuatur hęreditate. Boer.decis.287.Rebuff. in suis cõmẽt. tracta.de benef..cad.custod.gloss.4. num.14. Tom.2.fol.534.

Hæres occisi tenetur ad expensas faciendas in capiendo, & puniendo occisorem.Boe.deci. 303.nu.10.Capel.Thol.q.41.

Quando relinquitur incapaci clàm accommodata fide de restituenda hæreditate ipsi incapaci, bona applicantur fisco, sed quando institutio sit palàm, seu substitutio, tunc applicãtur venientibus ab intestato. Fran.Marc.q. 256.vide Gome.Leo.decis.68. in decisio. diuerso.Tom.2.& Bart.cons.29.vol.1.

Hæres(marito defuncto)violãs eius vidnã facit se indignũ eius hẽditate:ideò ab eo aufertur, & applicatur fisco. Gasp.Cabal. millelo.137.

Indignus hæres dicitur, qui infirmo testatori medicum non adhibuit, vel malum, aut aliter illi curam non habuerit, & tunc hæreditas aufertur, & fisco applicatur. Rot.Auenio. deci.21.in decisio.diuerso, vide Pet.de Raue. sing 321.& Natt.consi.462.

Indigno restituens hæreditatem tacita accommodata fide, incidit in pęnam l.vnicæ.C.de his, qui se defer.lib.10. vbi habetur, quòd tacita fide grauatus de restituendo in capaci, si se non deferat exutus omni patrimonio (à fisco vendicato) in insulam deportatur, sed an hoc procedat in filio hoc modo grauato, vide Hiero.Laure.decis.1.Rot.Auenio.in decisio diuerso.Tom.3.

Prælegata non veniunt in restitutione, quam facit hæres fisco tanquam indignus. Pet. de Raue.sing 533.

Hæres indignus hæreditate priuatur, & applicatur fisco Ciuitatis originariæ testatoris. Roma.sing.579.

Adulter, si à marito adulteræ hæres instituatur, tanquam indignus ab hæreditate repellitur, & fisco applicatur. Guliel.de Ludo sing 90.

Pacisceus de hæreditate viuentis ignorantis, priuatur ipsa hæreditate, & applicatur fisco. DD.in l.fin.C.de pact.

Qui est in potestate alterius excusatur, si ab eo tacitum fideicõmissum susceperit. l.si tacitũ. ff.ad leg.falcid.

Qui in se tacitam fidem assumpsit de restituendo non capaci, priuatur commoditate legis falcidiæ, & quarta ipsius legis eo in casu applicatur fisco.l.beneficio.ff.ad leg Falcid.

Si hæreditas ob hæredis culpam confiscatur, fiscus partem hæredis retinet, & residuum fideicommissario restituit. l. Marcellus.§. si is. ff.ad Senatusconsult.Trebellia.

Hæres accommodans fidem tacitè de restituẽdo non capaci, priuatur omni commodo hæreditario fisco applicando, qui tenetur ad legata, & falcidiam detrahit, sicut hæres facere poterat.l.3.C.ad leg.Falcid.

Qui contra mandatum Principum, vel Senatusconsul.vxorẽ duxerit, indignus est omni cõmodo ex eius testamẽto, & illud applicatur fisco, secùs in vxore ducta, quia ipsa potest capete ex testamento viri.l. 2.ff.de his, quib. vt indig.legat.aufer.vide ibid per tot.tit.de materia.& in tit.ff.de iure fisci.

Testatorem cogens ad alium instituendum, instituto hẽditatẽ non tribuit. Menoc.de arbi. cas.395.nu.11.& impediens testari, si proximior est hæreditatem perdit.ibid.nu.13.

Si cogã te, vt me instituercs incido in edictũ, & hæreditas applicatur fisco, sed an hoc casu præiudicẽ veniẽtib. ab intestato, & qũo [illegible] succurrat, vide p Bar.in l.3.ff.de bonis [illegible]

Ille, qui aliquem testari prohibuerit, vel [illegible] rit priuatur eius hæreditate, vide in [illegible] si quis aliquem, & vlterius punitur.[illegible].C.eod. si quis aliquem.

Pęna priuationis nũquam habet locum, nisi exprimatur.Dec.consi.583.nu.10.vide infra tit. de his, quæ pęnæ nomine.

In successione furiosi, dementis, aut mente capti, quicunq; etiã proximior excluditur per extraneum, qui illum in vita rexit, curauit, & aluit in negligentia prædictorum, & iure sanguinis, vel aliàs succedere debentium. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des successions* §.1.gloss. pen.in fine, vide §.si quis de pręd [illegible] ctis, Auth. vt cùm de appellatio.cognosc.

Ingratitudo excludit quẽ à successione ab intestato. Ant.Corset.in suis singularibus littera I.sing ingratitudo, tamẽ pro negatiua scribunt Guliel.de Ludo sing.3.Amanel de Clarisaquis sing.247.

Quod aufertur ab indigno absque eius de [illegible] cto, non applicatur fisco. Barto. in l. 4.C.de hæred.instituen.

Quod aufertur in pęnam alicuius, nunquam transit cum onere. Bart. in l. 5. ff.de his, quæ pro non script.

Hære-

Hæreditas quando aufertur ab hærede scripto vt indigno, ille ad quem vadit hæreditas, tenetur legatarijs, & creditoribus. Bart. in l. 14. nu. 10. ff. de transactio.

Hæres indignus vsucapit. Bar. in l. 4. ff. pro hrde.

Si hæres non redimat testatorem à carceribus, & ibi moriatur, priuatur eius successione, & deuoluitur ad Ecclesiam. Authen. si captiui. C. de Episc. & Cler.

Filij furiosorum negligentes eorum curam, à successione ipsorum priuantur, licèt hęredes sint scripti. Auth. liberi. C. de Episcop. audiēt.

Qui donat bona viuētis, eius hæreditate est indignus. l. 31. ff. de donatio.

Mulier, in quam turpis suspitio cadere potest, ex testamento militis capere nō potest. l. 42. §. mulier. ff. de milit. testa.

De his, quibus vt indignis legata auferuntur.

Legatarius legato priuatur ipso iure, ob adulterium cum vxore testatoris commissum: idem, si stuprum te statore mortuo commiserit. Ozasc. decis. 77.

Legata non perdit mulier nubens intra annum luctus, si non extant liberi. Boer. decis. 186. idem, si commiserit adulterium. Fran. Marc. quæst. 513. num. 27.

Hæreditas si ab indigno auferatur, an etiam auferantur prælegata, vide Boer. decis. 280.

Causa probabilis veniendi contra testamentū, quomodo excuset legatarium, ne legatum suum amittat, vide Iac Put. decis. 401. lib. 3. & Paul. Aemil. decis. 233. par. 1.

Defuncti voluntati quando contrauenisse censeatur legatarius, vt à legato cadat, vide eundē Put. deci. 406. eo. lib. & Aemil. d. deci. 233.

Pęna priuationis nunquam habet locum, nisi exprimatur: ideò licèt legatarius contra voluntatem testatoris molestauerit hæredem, non ob id debet priuari legato, nisi hoc expressè dictum sit à testatore. Dec. consi. 583.

Accusans testamentum de falso, & succumbens perdit ea, quæ sibi per testatorem sunt relicta. Bart. in l. 2. C. de his, quib. vt indig. hæred. aufer. quid iuris in illo, qui dicit testamētum nullum, vel non iure factum, vide ibid. nu. 7.

Qui factum hæredis impugnat, non testamentum, non est indignus legato l. 90. §. legato de legat. 2.

Tutor testamentarius non assumens tutelam, omnia sibi in testamento relicta perdit. Mysing. obser. 87. cent. 6.

Tutori in testamento relicto si quid legetur, illud amittit tutor, si tutelam subire recuset; quod procedit si legatum fuerit factum ea contemplatione, vt tutelam subeat, sed ex quibus hoc apparere possit, vide per Barto. sing 68 Petr. de Rauen. singul. 169. & l. 30. & seqq ff. de excusat. tutor.

Onus pro parte recusatum, facit legatum perdere totum, exemplum datur in tutore, qui obtinuerat excusationē à bonis vnius Prouintiæ tantùm. l. 114. de leg. t.

Ille, per quem non stat, quominus tutor fit, non priuatur legato. l. 78. §. non iure de leg. 2.

An Clericus possit legare concubinæ per se, vel media persona alterius, vide Gome. Leo. decis. 45. in decisio. diuerso. Tom. 2. & mulier, in quam turpis suspitio cadere potest, ex testamento militis non capit. l. 42. §. mulier. ff. de milit. testamen.

Indigno quod aufertur fisco applicatur, & indignitatem non potest alius opponere, quàm fiscus, sed indignus quando legatarius intelligatur, ita vt legatum fisco debeat applicari, vide Mât. de cōiec. vlt. volū. li. 12. ti. 5. n. 14.

Legatarius surripiens testamentum, tanquam indignus legato excluditur ibid. nu fin.

Prælegata non veniunt in restitutione, quam facit hæres indignus fisco. Pet. de Rauen. sing. 533.

Si testator dixerit lego Titio centum, & volo dentur ei, quem sibi dixi, tale legatum non videtur in dubio in fraudem factum. Barto. in l. 26. ff. de reb. dub.

Legatum relictum palàm incapaci non applicatur fisco, secùs si est relictum indigno. Bar. in l. 1. ff. de iure fisci.

Qui est in potestate alterius excusatur, si ab eo tacitum fideicommissum susceperit. l. tacitū. ff. ad leg. Falcid.

Si legatarius egerit querela inofficiosi, & succubuerit, priuatur legato, & fisco applicatur. l. 8. §. meminisse. ff. de inoffi. testamen. tamē qui egit nomine alterius de inofficioso, non est indignus legato. l. 30. §. 1. ff. eod.

Legata debentur etiam vbi indigno hæredi hæreditas aufertur, dato quòd legatarius infirmo testatori medicum non adhibuerit. Rot. Auen. decis. 21. nu. 7. in decisio. diuerso. To. 3. imò legatum ademptum videtur, si legatarius fuerit negligens in curando testatore infirmo, quod debet intelligi, si fuerit in culpa lata, vel leui, secùs si in leuissima. Fran Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 12. tit. 5. nu. 10.

Infirmum negligens, & non adhibens curam, vt mortem euadat an, & quando priuetur legato, & quocunque emolumento, quod sperat ex eius morte, vide Natt. conf. 461.

Licèt mater non petierit tutorē dari filio, non tamen

tamen priuabitur fideicommisso, quod capit ex patris dispositione. Marc. de Mant. sing 549.1

Si legatarius aliquid commisisset, quod si testator sciuisset non ita legasset, quando repellatur exceptione, vide per Barto. in l. 27. C. de fideicommiss.

Maritus excusatur, si non inueniat medicũ pro vxore curanda. Bart. in l. 16. ff. pro socio.

Quod aufertur in pœnam alicuius, nunquam transit cum onere suo. Barto. in l. 5. ff. de his, quæ pro non script.

Offendenti non probanti sequens meritum, legatũ nõ debet. l. 9. § Lucius Titius, de lega. 2.

Tabellioni an possit aliquid legari in testamẽto per eum scripto, vide Hartma. Hartma. c. 3. tit. de legat. lib. 1.

De his, quæ nomine pęnæ relinquuntur.

Haerede priuato in aliquem euentum, non facta expressione ad quem debeat peruenire hęreditas, illa intelligit delata ab intestato. Alex. Raud. tract. de Anal. cap. 27. nu. 8.

Interpellandus est is, qui tenetur adimplere voluntatem testatoris, ad effectum vt pęnã priuationis incurrat. ibid. nu. 104.

Pęna apposita non implenti voluntatem testatoris, remitti potest per eos, in quorum fauorem erat implendum. Crauet. conf. 80. nu. fin.

Testator potest priuare hæredem hæreditate, si aliquid fecerit, vel non fecerit. Clar. in sua Pract. § testamentum. q. 69.

Quando is, qui dare, vel facere aliquid tenetur testatoris volũtate, facere potuisse, & debuisse dicatur, vt pęnam incurrat, vide Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 498.

Pęna priuationis in vno casu apposita, non extenditur ad alium casum. Dec. conf. 273.

Translatio legati in pęnam debet strictè interpretari, ideò si testator dixerit lego centum, & si vltra illa centum legatarius petierit tale prædium, quòd talis Ecclesia debeat habere ipsa centum, tunc ad hoc, vt sit locus legato facto Ecclesiæ requiritur, quòd legatarius, non solùm petierit, & cõsequutus fuerit prędium, verùm etiam, quòd petierit prędicta centum. Dec. conf. 291.

Fideicommissum fieri potest in pęnam, & tali casu debet strictè interpretari. Dec. consil. 336. vol. 2.

Quãdo vxor relicta fuit vsufructuaria, cũ prohibitione, quòd hęres non possit, neque valeat turbare, vel molestare ipsam vxorem, & casu, quo esset molestata fuisset instituta hæres in omnibus bonis, quid iuris hoc casu, si hæres molestasset vxorem, vide per Dec. consi. 613.

Testator in testõ potest apponere pęnam hęredi non soluenti legatum. Dec. consi. 673.

Filia instituta adiecta conditione, si contingerit, quòd testator fuisset occisus à quocũque, esset priuata eius hæreditate applicanda hospitali, an talis dispositio valeat, vide per Menoch. consi. 78. vol. 1.

Et si is, qui vult consequi relictum sub cõditiode debeat probare impletam fuisse cõditionem, tamen quando aliquid est ademptum, & in alium translatum, si primus aliquid nõ fecisset, secundus legatarius, qui vult primũ priuare commodo relicti ob id, quòd non impleuerat cõditionem, probare debet tale non factum, ex quo allegat quodammodum delictum. idem Menoch. consi. 262. lib. 3.

Legatum relictum sub pęna priuationis casu, quo legatarius non defenderit hæreditatem testatoris, hoc non obstante, poterit legatarius in defendendo agnoscere bonam fidẽ, non defendendo ipsam hæreditatem contra ius, & æquitatem: quia testator intellexit de defensione legitima. Menoch. consi. 281. num. 29. lib. 3.

Testator si mandet sub pęna hæredi Ecclesiam construi in eius domibus, si Episcopus concesserit, quòd alibi possit construi, hæres nõ incidit in pęnam. Ludo. Roma sing. 4 4.

Legatarius non transmittit ad hęredem legatũ cum adiectione pęnæ. idem sing. 497.

Testator non potest aliquem punire propter inobedientiam tertij. Ant. Corset. in suis singularibus littera T. sing. testator 2. nec potest hæredem suum hæreditate priuare, ob alterius negligentiam. Ludo. Roma. sing. 102.

In pęnis, & mulctis, quę relinquuntur in testamento, non receditur à persona, quãtum ad commissionem pęnæ. Bar. conf. 7. vol. 1.

De dispositione, seu clausula pęnali in testõ apposita, vide per Fran. Marc. q. 843. & q. 845.

De falsa causa, aut demonstratione adiecta institutioni, legato, vel fideicommisso.

Demonstratio falsa adiecta rei, quæ non reperitur, vitiat legatum. l. 111. §. qui quinque de legat. 1. & l. 116. §. pen. eod.

Falsa demonstratio non vitiat legatum. l. 100. §. pater sa. de leg. 3.

Falsa demonstratio generis restringit, secus in legato

legato certæ speciei.l.11.ff.de aur. & arg.leg. Falsa causa legato adiecta dispositionem vitiat testatoris, qui aliàs relicturus non erat, vide Menoch.consi.346.lib.4.num.14.15. Bar. singual.77. & supra de materia in titu. de inutilibus dispositionibus circa vltim.volun.

De falsa causa, aut demonstratione adiecta institutioni, legato, vel fideicommisso.

Falsa causa non vitiat institutionẽ: fallit si probetur testatorẽ aliàs instituturum nõ esse. Petr. de Raue. sing. 247. quando vitiet, vide Bar.in l.fin. ff. de hæred.institu.

Error causæ, quando vitiet legatum, vide per Bar.in l.52.ff.de pact.

An falsa demonstratio vitiet, vel non, vide Bar. in l.demonstratio.ff.de condit.& demonstr.

De falsa causa,& qñdo vitiet, vide eundẽ Bart. in d.l.demonstratio.§.quod autem, quare vitiet institutionem,& non legata, vide eundẽ in d.l.fin.ff.de hæred.insti.& ipsam legem.

Falsa demonstratio non nocet, neque falsa causa.l.7.§.si mihi, de legat.1. & non vitiat legatum.§.huic proxima, instit. de lega.

Falsa demonstratio quantitatis expressæ, legatũ non vitiat.l.21.de legat.2.

Quia falsa causa, non vitiat legatum, si maritus legauerit vxori centum, quæ dixerit se habuisse nomine dotis,& nihil habuerat, valebit legatum, ac si ea habuisset.l.21.ff.de verb.obl.

Quod falsa causa non vitiet legatum, habetur in l.13.ff.de cond.& demonstr. dummodo sit certum. §.sed si vxori, instit. de legat. fallit, quando conditionaliter apponitur. l. 17. §. quod autem.ff.de conditio.& demonstr.

Cũ aliqñ pro quia proferẽ. §.lõgè, insti.de lega.

Falsa demonstratio non vitiat legatum, vt si qs dicat Stichum lego, quem à Seio emi, fitque ab alio emptus vtile erit legatum, si de seruo constet.§.huic prox.instit.de lega.

De hæredibus extraneis instituendis.

Si quis instituerit Sacerdotẽ, & eius hæredes, intelligitur de hæredib. agnatis.Boer. decis. 354.

Institutus censetur magis dilectus, quàm substitutus. Ozas. decisio. 110. num. 6.

Nepotes vnà cum patruo instituti, an in capita, vel in stirpes succedant, vide Affl. decis.309.

Successio, quæ defertur ex testamento, an fiat in capita, vel in stirpes inter nepotes numero dispares ex pluribus sororibus, vel fratribus, vide Mago.decis.144.nu.29. Rot.Flore.

Institutio si sit facta noie collectiuo, succedit in stirpes, secus si noie ꝓprio. Affl.decis.309.

Facta institutione de patre,& filijs hoc modo, fratrem meum Titium instituo, & eius filios, secundum magis communem omnes succedunt vno tempore, sed pater habebit dimidiam,& filij omnes aliam dimidiam, scribũt Doctores in l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de libe.& posthum.Dec.cons. 206. 248. 291. 254. 320.& 382. Ias.de actio.in §.quidam nu.20.& 24. Ozas.decis. 81. Guid. Pap.q. 531. Afflict. decis.309.vide Boer.decis.185.

Præmissa tamen non procedunt, quando essent instituti descendentes, in quibus non solùm adest affectio ordinata, sed necessitas instituendi; tunc enim admittuntur ordine successiuo, nempe primò pater,& ipso mortuo, filij, vide DD.in d. l. Gallus.§.quidam rectè, Dec. cons.384.465.254.& 236.

Qñ plures ordine successiuo intelligant instituti, vide Frác. Mãt.de cõiect. vlt. volũ.li.4.ti.8.

Quando plures sunt instituti simul, an censeantur vocati simul, & semel, an autem ordine successiuo vnus post alium, vide Clar.in §.testamentum.q.80.& Math.Mathes.sing. 156.

Quando plures sunt instituti simul, & sunt vocati ordine successiuo, admittuntur in vim vulgaris substitutionis solùm, adeò quòd adita hæreditate ꝑ primũ institutum, alij amplius nõ admittunẽ.Dec.cõsi.253.& cõs.292.

Si dictum sit in testamento, quòd bona deneniãt ad Vlixem,& ad eius filios nominatos, & Corradum nepotem d.Vlixis: idem Corradus censetur vocatus pro dimidia. Dec. cõs. 382. quia plures coniunctim instituti habẽt dimidiam, & vnus disiunctim, aliam. Hartm. Hartma.c.16.tit.de testament.lib. 1. secùs qñ testator instituisset fratrem, & filios alterius fratris ęquis portionibus.Dec.cons.597.

Testator si instituerit eius nepotes sub nomine appellatiuo, quilibet ex dictis nepotib. ęqualiter,& pro virili vocatus vr.Dec.cons.412.

Plures instituti cũ adiectione nominis distributiui, quilibet vocatur in virilẽ. Bar. in l.11. C.de impub.& alijs substi.

Si testor dixerit, Titius cũ filijs suis, & Sempronius hæredes sunto: Titiũ vnà cum filiis in dimidia,& Semproniũ pro alia instituisse vr. l.fin.C.de impub.& alijs substir.

Duæ institutiones in eodẽ testõ factæ valent, sed vltima accipitur pro substitutione.Guid. Pap.q.308. imò tres possunt fieri, etiam sub nomine collectiuo.idem q.531.

Hęres vniuersalis dẽt à testatore palàm nominari,& institui nominatim, secùs in particulari.Guid.Pap.q.459. quid, si fuerit noiatus à Notario, vide Clar. in sua Prac.§.testm̃.q. 37.

Hæres solus in re certa institutus, est hæres vniuersa-

nersalis Boer.decis.33.nu.6.vide Aegid. Bellam.concl.739 Menoch.cons.224.lib.3.

Hæres in re certa, quando ad onera teneatur, vide Vinc.de Fran.deci.1.num.43.

Institutus in re certa habebit portionē cohęrdis mortui, In reliquo instituti, quē testator putabat viuere Bar.in l 58.ff.de condic.indeb.

Institutio rei certæ cū ꝓhibitione de vlterius nō petēdo, quid operetē, vide Bar.in l.19.ff.de iniusto rupto, cōs.48.vol.1.& cōs.81.82.vol.2.

Institutio facta per militem in castrensibus, nō trahit ad se paganica, & ècontrà, sed institutio simpliciter facta comprehendit omnia. l. 1.& 2.ff.de milit.testamen.

Nasciturus potest hæres institui, sed interim erit dispositio conditionalis. Boer.decis.172

Captatoria institutio ex eo solùm non dicitur, quòd persona instituta committatur eligenda, & nominanda alteri, vt si dicat testator, instituo vnū de mea agnatione, quem nominauerit mater mea, sed ita demum dicitur captatoria, si substantia institutiōis ex alterius arbitrio dependeat. Mohed. decis.358.

Captatoria institutio non valet, etiam in militis testamento, sed quę nam sit captatoria voluntas, vide glo.in l.11.C.de testa. milit.

Testator de bonis hæredis disponere potest. Beninten.decis.98.num. fin.

Approbatio hęredis testamenti, quid operetur, vide Marc.q 828.

Hæres potest institui per relationem ad codicillos. Thom. Fast. decis. cano.43.

Testator instituens vxorem in vita sua tantùm, si viduitatem seruauerit, videtur vocasse venientes ab intestato, si vxor moriatur, vel ad secunda vota transierit, sed quid, si alium hæredem post illius mortem instituerit, vide Paul. Aemil decis.262.par. 2.

Testator prouidere dicitur venientibus ab intestato, quando instituit aliquem durante eius vita, vide Paul. Aemil.decis.263.par.3.

Vxori vsufructu omnium bonorum legato, si post eius mortem pius locus sit institutus, an possit statim mortuo testatore adire hæreditatem, & generaliter de institutione facta post mortem vxoris vsufructuariæ relictæ, vide Mant. de Coniect. vltim volunt lib 4 ti 5.

Maximè si vxor fuerit instituta ī plena proprietate, donec vixerit, excepta legitima filij, qui post mortē vxoris institutus, intelligitur hæres in perpetuum, ita vt illi debeat mater instituta per fideicōmissum restituere, quod erit supra legitimam. ibid.d.tit 5.art.8.

Quid, si fuerit instituta in vsufructu omnium bonorum, & post eius mortem extraneus sit institutus, vide ibid.art.7.& 9.

Error in nomine, & qualitate hæredis, an officiat institutioni, & quid, si error consistat in corpore hæredis, vide eundem lib.4.tit.6.

Si testator instituerit vxorem vniuersalem in vita sua, & nepotes in eodem testamento hæredes vniuersales etiam instituerit, resoluitur institutio vxoris, vt videatur relicta vsufructuaria, & valebit institutio nepotum in ꝓprietate. Dec. cōs. 279. vide Natt.cōs.570.

Idem, si testator reliquerit vxorem suam dominam, & alium hęredem vniuersalem instituerit. Dec.d.cons.279.

Vxor hæres instituta in vsufructu, si post eius mortem sit alius institutus, si in vita non habeat cohæredem, ipsa hæres vniuersalis efficitur. Dec.consil.478.vide Natt.consil.570.

Ideò mortuo illo, qui post mortem erat institutus, vel substitutus, substitutio efficitur caduca, & vxor remanet omnino proprietaria, & domina. Menoch.consil.273.lib. 3.

Vxore instituta in vsufructu, & post eius mortē filijs, vel filiabus testatoris institutis, apposita clausula codicillari, quid iuris, vide Dec. cōsi.478. quid hoc casu, si filij præmoriantur, vide Menoch.consi.273.lib.3.

In quæstione præmissa considerantur plures casus, quorum primus erit, quando hæres esset instituta nullo dato cohærede. 2. quando vxor in vita esset instituta, & post eius mortem hospitale. 3. quando esset instituta in eius vita tantùm. & habuit cohæredē simpliciter. 4 qñ hæres esset relicta dña, & vsufructuaria, & alter sit hæres institutus. de qb. oibus vide per Dec.cōs. 597. Natt. cōs 570.

Si qs instituat hæres in vita, ex hoc nō cēs. ē vsufructuarius, sed ꝓprietarius. Gui.Pa.sing.676

Quis potest instituere duos hæredes, alterum in allodialibus, & alterum in feudalibus. Vincent. de Franc.decis.1.

Maritus potest inducere vxorem, vt ipsum hæredem instituat, & valebit institutio, nisi minæ, ac verbera præcesserit, vel dolo versatus fuerit, qui arguitur ex pluribus, de quibus vide per eundem de Franc.decis.180.

Hæredis institutio est caput, & fundamentum testamēti, quod propterea non valet, siue hæredis institutione. Clar.in sua Prac.§. testamētum. q.35. Sed de coniecturis, quæ versant, circa hæredis institutionem, vide ꝑ Franc. Mātic. de Coniect. vltim. volun.lib. 4.tit. 1.

Hæredis institutio, quibus modis facta intelligatur, & quemadmodum possit extendi, vide eundē lib. 4.tit.3.& ex qbus partib.intelligatur facta hędis īstitutio, vid eūdē li.4.ti.10

Ius optandi tralmittitur ad hæredes. Papon. li. 15.tit. 4.arrest.12.

Institutio facta in contractu iuramento firmato tenet, & valet. idem lib.20.ti.2.arrest.1.

Verbum, lego denotat institutionem, vbi est materia fauorabilis, & nullus est hæres vniuer-

uersalis institutus, puta quia agatur de validitate testamenti. Rand. tract. de analog. ca. 28. nu. 14. vide cap. 37. nu. 23. ibi, quid de verbo relinquo, ibi. nu. 21.
Institutio heredis debet esse certa, & quid, si veniat certificanda per aliam scripturam, vide Clar. in sua Prac. q 36.
In defectũ instituti incapacis, alius, qui capax sit institui potest Dec. cons. 462. n. 15.
Institutio facta de paupib. eligẽdis p priorẽ alicuius fraternitatis, valet. Bar. i l. 11. C. ď testa. mil.
Testes si dicant, quód testator instituit hæredẽ Titium, postea Sempronium, censentur ambo instituti. Bar. in l. 7. num. 10. ff. solut. matr.
Aliquẽ istituere cõtẽplatiõe alterius, intelligitẽ dupl. Bar. i l. Gallus. §. qđ si is. ff. ď lib. & post.
Institutio hæredis, si contineat personam incertam, qñ valeat, vide Bar in l 6. ff. de reb. dub.
Si captiui instituantur hæredes, vel pauperes, valet institutio, & venit distribuẽda sine quartę falcidię diminutiõe. l. si qs. C. ď Epis. & Cle.
Institutio facta de extraneo firma manet, licet postea factus fuerit adoptiuus testatoris. l. 24. §. fin ff. de liber. & posthum.
Aliquando institutio dicitur substitutio, & ẽcõtrà, vide l. 20. §. fin. ff. de conditio. institut.
Posthumus alienus de iure Prætorio (etiam de iure antiquo) poterat hæres institui. l. pen. de legat. & fideicommis. 1.
Quæ ab initio inutilis fuit institutio, tpis tractu conualescere nõ potest. reg. pen. ff. de reg. iur.
Relinquo, verbum, ad institutionẽ adaptat. gl. in §. si quis autem, Authen. de hæred. & Falci.
Portio deficiens accrescit pro portionibus hæreditarijs, pro quibus facta est institutio. l. Lucius Titius. ff. ad Senatcons. Trebellia.
Qui semel est hæres per restitutionem non desinit esse hæres directò, sed vtiliter. l. 8. §. sed quod. ff. de mino. 25. ann.
Institutio facta ď aliquo vti filio, nõ valet, si postea appareat illũ nõ fuisse filiũ. l. 5. C. ď testis.
Mulier, in quam turpis suspicio cadere potest, ex testamento militis capere nõ potest. l. 41. §. mulier. ff. de milit. testamen.
Qui non possint hęredes institui, vide gl. in §. legari, instit. de legat.

De liberis, & posthumis hæredibus instituendis.

Facta institutione de filio, & nepotibus hoc modo, filiũ meũ tale instituo, & nepotes ex eo, qd iuris, vide sup. tit. de hæred. extraneis instituendis.
Pater filios plures hñs in ptãte, singulos i certis rebus institués, & iubés eos esse cõtentos, valet dispositio etiã multis factis legatis. DD. ď Rom. deci. r. ď testis. & quo ad cętera bona nõ legata. Aegi. Bell. cõc. 479.
Testamentũ, in quo quis est institutus in re certa, & phibitus, q plus petere nõ possit, instiu tutio hrde vniuersali vẽtre vxoris, est nullũ, si vxor nõ fuerit pręgnãs. Bar. cõs. 156. vol. 1. nec tunc institutus in re certa erit hęres vniuersalis. Idem Bar. cons. 81. & 82. vol. 2.
Hæres vniuersalis dẽr declarari noĩatim à testatore palàm, secùs in particulari. Guido Pap. quæst. 459.
Si filius fuerit Institutus i minus legitima, quia pater circa illum multum in vita expẽderit, & filius huic institutioni consenserit, quid iuris, vide Boer. decis. 14.
An filius possit hæres institui in vsufructu tantùm, vide eundem decis. 147.
Pater an teneatur filijs relinquere iure institutiõis, vel sustineat testm̃ quoquo mõ eis relinquatur, vide Boer decis. 267. vbi cõcludit p validitate testamenti, & Ios. Ludou. decis. 5. 3. Luc. num. 3. 4. & 42.
Clausula, oĩ meliori mõ, facit vt relictũ filio cẽseatur relictũ iure institutionis. Ios. Lud. decis. Perus. 117. num. 9. 2. par. Hippol. sing. 36.
Filius an tacitè videat institutus, si fiat ei substitutio secũdũ formulã Galli, & institutio filij tacita, an sufficiat vt testm̃ valeat, vide Frãc. Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 4. tit. 1. nu. 17.
Filio iniuria facta dicitur, si careat honorabili titulo institutionis. idem Mant. ibi. nu. 22. tamen legato facto filio, alijs filijs hrdib. institutis, sustinet testm̃. Papon. lib. 20. ti. 1. arrest. 10. vide Alex. Rand. tract. de analog. cap. 18.
Institutio filiorũ ex coniectura voluntatis, porrigitur ad eum, quẽ testator se habere ignorabat. idem Mant. lib. 4. tit. 2.
Hęredis institutio quib. modis facta intelligat, & quẽadmodũ possit extendi, vide eundem eod. libr. titul. 3.
Testamẽtũ an sit nullũ ex vitio præteritionis, si vxor i vsufructu est instituta, & post eius mortem filius institutus sit hęres, vide eũdẽ Mãt. lib. 4. tit. 5. art. 2. si verò mater sit instituta, & post eius mortẽ filius, valebit testamentum. Papon. lib. 20. tit. 1. arrest. 20.
Institutio filij, qui postmodum deportatur, irrita est. Boer. cons. 1. nu. 12.
Si pater filio suo iure institutionis pro sua legitima aliqua bona (p parte alienata) reliquat, alius filius hæres vniuersalis relictus, renetur redimere bona alienata, vel præstare æstimationẽ filio hæredi particulari, qui vti legatarius hoc casu censetur. Boer. cons. 9.
Filius in ptãte, an possit institui sub cõditione, vide Clar. in sua Prac. § testamentum. q. 39.
Filius debet institui in primo gradu, alias

testamẽtum erit nullum.vide Dec. conf.478.

Nepos ex filia ingreditur locũ matris pręmor tuæ,ideò debet institui ab auo materno.Menoch.conf.285.lib.3.

Pater debet aliquid relinquere filio iure institutionis,aliàs si iure legati,testamẽtũ esset nullũ,sed quõ hoc intelligat,& limitetur,vide p Math. Mathes.singu. 163.Guid.Pap.sing.716. & sing.776.Boer.decis.267. Sed quid,si pater dixerit relinquo filiæ meæ cẽtum pro sua legitima,vel sua falcidia,an tacitè videatur relinquere,iure institutionis, vt valeat testamẽ tum, vide eundem Mathes.sing.163.

Verbum,relinquo, quando trahatur ad institutionem, vide Bar. in §. aliud quoq;, auth. de hæred.& Falcid.

Etiã parẽtes dẽnt hęre legitimã in bonis filiorũ iure institutionis.Marc.de Mant.sing.509

Si testator instituerit filium legitimatum , si legitimatio non valuerit,an institutio sustinea tur,vide Dec.conf.462.

Pater si filium emancipatum instituerit, & nepotẽ ex eo in potestate retentũ præterijt, an testamentum sit nullum,vide Bart.in .l. Gallus. §. & quid si tantum.

Testamentum,in quo masculus fuit hæres institutus,& filiæ relicta fuerunt centum, non valet.Bar.in l.48.ff.de hæred.instituen.

Filius in potestate non potest hæres institui à patre sub conditione , quæ in sua potestate non sit, & si aliter fiat non valebit testamẽtũ, & hæreditas ab intestato potest adiri. l. 4. C. de institutio. & substitutio.

Pater potest exhæredare filium prodigum (illi solis alimentis relictis) & instituere nepotes ex eo, vel potest ei curatorem dare.l. penult. ff. de curato. furio.

Testamentum impugnãs,non potest ex eo aliquod ius prætendere. Boer.decis.147.

Posthumũ instituẽs, an etiã alios postea natos censeatur instituisse , vide Boer. decis.148.& Gasp.Cab.Milleloq 414. q tenet affirmatiuã.

In vltimis voluntatibus , potest relinqui nascituris liberis.Marc.q 305.Boer.decis.172.

Institutio posthumi , intelligitur de omni posthumo,nisi sit restricta . vide Mant. de coniectu.vltim.volun. lib.4.tit.9.

Posthumus præteritus à matre, quæ mutãdi testamentũ nõ habuit facultatẽ,vt cũ alijs viriliter institutus,sed si esset extranei instituti , querela agere dẽt.Bar.sing.152.Bal. sing.63.

Posthumus propriè dicit,qui nascit post mortẽ patris,& natus post decẽ mẽses,& duos dies, post mortem ipsius patris,dicitur legitimus. Bar.in l.Gallus.ff.de libe. & posthu.

Posthumo præterito nato,& mortuo viuo testa tore , necessariò deuenit ad remediũ secũdũ tabulas.Bar.in l.16.§.si suo.ff.de vulgari.

Testamẽtum , in quo posthumus est præteritus non tenet , quo ad institutionẽ , sed quo ad cętera sic.Bar.conf.52. vol. 1.

Si facto testamento,institutoq; posthumo,altero quoque filio viuẽte,si dubitet qualiter sue cedant posthumi(si plures nascant) vide pro decisione casus l.47.ff.de hæred. instituen.& l.81.eodem.

Relicta à posthumo instituto debentur à substi tuto , posthumo non nato.l.129. §. fina.ff.de conditio. institut.

Posthumus,qui non nascitur,non facit partem, si verò plures nascantur,quilibet cũ sibi coniuncto admittitur in virilẽ. l. 6. §. fin.& seqq. ff. de reb. dub.

Qui mortui nascũtur,neq; nati, neq; procreati, videntur.l.129.ff.de verbo.& rer.signific.

Quod dicitur , qui nasci speratur pro superstite haberi,verum est cùm de ipsius iure quęritur, alijs autẽ nõ prodest,nisi natus sit.l.231.ff.eo.

Posthumo instituto,licèt habeat secundũ tabulas remedium,potest tamen etiam habere lo cum Carbonianum edict.l.3.ff.de Carb.edic.

Filia dotata instituta in sola dote,dicitur legitimè instituta,& valet testm̃.Clar. in sua pract. §.testamentum.q.44 tamen secundum consilium Bar.debet institui in aliquo minimo, vl tra dotem,vide eũdẽ Bar.in l.3. §. sed verum. ff.de mino. 25. anno.

Non est necesse patrem instituere filiam , quę quitauit bona ipso viuente. Craue.conf. 189. nec potest tunc filia impugnare testamentũ. Craue.ibi.vide Maran.in suo Spec. de ordin. iudic.disput.10.nu.26.& in infra rit prox.seq.

Quando in defectum filiorum masculorum , & eorum filiorum sunt institutæ filię testatoris, tunc filię filiorum non excludunt ipsas filias institutas. Dec.conf. 480.

Filia exclusa per statutum à patris successione, licèt non instituatur, tñ nõ põt dicere testm̃ nullum.Dec.conf.505.vide infra ti prox. seq.

Statutum si excludat filiam dotatam ab hæredi tate viuente filio , ipsa filia põt dicere testm̃ nullum,mortuo fratre.Bar.conf.11.vol 1.

Nepotes orthodoxi ex filio hęretico necessariò ab auo,sunt instituendi.Gome. Le. decis.81. in decisio. diuerso.

Pater, vel mater dummodo relinquat legitimã filijs,de cęteris bonis potest arbitrio suo disponere. Crau.conf. 142.

Testator quando instituit nominatim filios , & eorum filios in stirpes, filij filiorũ ,ppriè intelligũtur substituti eorũ patrib.Dec.cõf.384

Promittens aliquem tractare vt filium, tenetur illum emãcipare de facto , vel instituere, aut exhęredare.Math.Mathes.sing.175.

Filius

Filius præteritus cæteris filijs institutis ex disparibus, quam portionem habeat, vide Bar. in l. 3. C. de inoffi. testam.

Plurib. institutis eum adiectione nominis distributiui, quilibet vocatur in virilem. Bart. in l. 11. C. de impub. & alijs substitu.

Institutio facta de filio, & nepote iam nato, an intelligatur, quòd admittantur ordine successiuo, vide per Bar. in l. Gallus. §. quidam, & supra tit. de hæred. extran. instituen.

Nepos ex filio spurio potest institui per auum, sed quomodo ad hoc, vt testm̃ valeat, vide Bar. in l quid si is. ff. de liberis, & posthumis.

Testamentum in totum rescinditur, quo ad institutionem, si filij hodie non habeant trientem. Barto. in §. cùm igitur, Authen. de non eligendo. nu. 10.

Si testator instituerit aliquem vt filium, non valebit institutio, si postea apparuerit illũ non esse filium, arg. l 5. C. de testamentis, & tunc institutio habetur pro non facta, & hæreditas remanet in causa intestati. l. 4. & 7. C. de hæred. instituen.

Quis dicatur suus hæres, vide titu. & DD. in l. 4. C. qui admitti, & infra tit. de suitate.

Si testator instituendo filium, in nomine, vel in cognomine erret, quid iuris, vide l. 8. §. si & cum. ff. de bono posses. secund. tabul.

De exhæredatione, & præteritione liberorum, & parentum.

Adulterij crimen iustã præbet exhæredandi causam, sed quãdo, vide Ozas. decis 124. nu. 14.

Patri filiu sine causa incerta exhæredanti, an possit consensu filij illa solemnitas remitti, vide per Gram. decis. 24. nu. 7.

Exhæredatio valet, aliqua causa existente vera, de expressis i exhr̃datione. Mohed. deci. 241

Exhæredatio, vt valeat debent cõcurrere septẽ requisita, de quibus vide per Gasp. Cabal. milleloq. 556. imò octo, & est triplex, vide Cassan. in consuetud. Burg titu. *des successions* Rub. 7. § 3. glo. 1.

Licèt mater meritrix non posset filiam propter meretricium exhæredare, tamen hoc fallit, quando talis mater iam esset emẽdata, & ad honestam vitã redacta m. Gomez. Le. decis. 45. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Idem de filia, quæ peccauit in corpus suum, si pœnitentiam agat, & de filio, qui causam ingratitudinis cõtra patrem commiserat, propter q̃ poterat exhæredari, si postea eum pœniteat. ibid. d. decis. 45. vide Ozas. decis. 124. nu. 14. imò filia, quæ in corpus suum peccauit, si ad patrem reuersa est, ab ipso alenda & dotanda venit. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 464. num. 24.

De exhæredatione, & coniecturis, quæ versantur circa illam, vide Mant. de cõiect. vltima. volunt. lib. 4. tit. 12.

Filius reputatur ingratus, si nõ p̃stiterit auxiliũ patri captiuo, vel in carcere detento. Papon. lib. 7 tit. 1. arrest. 3.

Quæ sint causæ, ex quibus filius possit exhæredari, vltra descriptas in Auth. vt cum de appellat. cognosc. vide per Clar. in sua Pract. §. testamentum q. 41.

Filius absque consensu patris matrimoniũ contrahere potest, nec statutum in contrarium valet: ideò propter tale matrimonium exhæredari non potest. Dec. consi. 231. quid in filia, vide ibid. nu 5.

Ex quibus causis parentes possint exhæredare filios, & filij parentes, & frater fratrem, vel sororem, vide per Cassan. in consuetu. Burg. tit. *des successions* Rub. 7. §. 2 glo. 8 Per. Gerar. sing. 1. & 2. Hippol. singu 78. gloss. fin. in cap. 23. ex. de iureiurand.

Quod dicitur quem non posse exhæredari sine causa, limitatur pluribus modis. ibid. traditis nu 9. & seqq per Cassan.

Hodie adhuc, vt exhæredatio valeat. est necessaria expresio causæ, nec releuat probatio ipsius causæ ingratitudinis, post mortem testatoris, si ab eo in testamẽto non fuerit expressa. idem Cassa. ibid. num. 13. vbi plenè de materia, & quando valeat exhęredatio.

Quãdo causa ingratitudinis fuit aliquo modo per patrem remissa, filius ex ea non potest amplius exhæredari, vide ibid. nu. 20.

Si filius fuerit exhæredatus cũ expresione causæ legitimæ, valebit testamentum. Francis. Cremen. sing 738.

Filia, quæ nubit indigno contra voluntatem patris, potest exhæredari. Guliel. de Ludo sing. 84. idem in filio. ibid. sing 155. Bar in l. 3. C. de nupt. vide tamen eundẽ Bar. in l. 3. §. si emancipatus. ff. de bono. posse. contra tabul.

Imò pater potest filiam exhæredare, quæ non vult nubere digno, quẽ pater elegit. Amanel de Clarisaquis sing. 222. alias filia non potest exhæredari quoquo tempore nubat, etiam patre contradicente. Abb. consi. 12. lib. 2

Exhæredatio facta expressa aliqua causa simili, vel grauiore illis 14. causis, quibus exhæredatio fieri solet, valet. Io. Ant. Trigo. sing 46. Ias. & Alex. in Authen. non licet. C. de liber. præterit. Fely. in c. pastoralis ext. de rescrip. contrarium tamen tenet Bar. in consi. 20.

Exhæredatio facta de filio, an censeatur reuocata

cata per recõciliationem subsequutã, nulla alia facta per patrem declaratione, latè disputat Pet.Girard.singu.3.vbi concludit pro parte negatiua, vide Bar.in l.3.§. non solum. ff.de adimend.legat.

Causa exhæredationis nominatim in testamento inseri debet,tamen vnam ex plurib.inseri, & probari sufficere,scribit Bar.in Auth.vt cũ de appellatione cognoscitur.§.siue igitur.

Filius nolens alere patrem potest exhæredari, & est iusta causa exhæredationis. Bart.in suo tract.de alimentis.nu.11.

Quæ requirãtur ad hoc, vt exhæredatio valeat, vide glo.in l.3.§.ante hæredes,& ibid.DD.ff. de liberis,& posthumis.

Exhęredatio debet fieri ab omnibus gradibus, & illa dr̃ vera exhæredatio,quę ritè facta est. l.non putauit.ff.de bono.poss.cont.tabul.

Si quis sua manu exhæredem se scripserit, non succedit contra tabulas, quia valet exhæredatio.d.l.nõ putauit.§.si quis,& plenè de exhæredatione, & præteritione filij emancipati vide ibid.per tot.legem.

Exhæredatio sub conditione fieri non potest : quia certo iudicio liberi à parẽtibus successione remouendi sunt.l. sub conditione.ff.de bono.possess.contra tabul.

Filia turpiter viuens potest à patre exhæredari, nisi excesserit ætatem 25.ann.l.19.cum Auth. sequen.C.de inoffi.testamen.

Is, qui non potest iustam causam exhæredationis committere, non potest exhæredari.l.33. §. legis eodem.

Parentibus non licet liberos prȩterire,vel exhæredare, nisi ingrati probentur,expressa ingratitudinis causa in testamẽto, quę autem sint causæ ipsius ingratitudinis describuntur in §. aliud quoque, Authent. vt cùm de appellatio. cognosc.

Etiam si non relinquatur filio aliquid iure institutionis, tamen valebit testm̃, si adsit illa clausula,vt valeat omni meliori modo, quia tunc censetur institutus.Thom.Minad.decis. 43.nu.13.& fin.vide supra tit.prox.preced.

Clausula codicillaris, si non valeat, vel valebit, &c.an operetur posthumo p̃terito, vide Iac. Put.decis.234.& supra tit. de codicillis.

Clausula codicillaris tacita non facit valere testamẽtum, in quo posthumus fuit prȩteritus, sed quid de expressa, vide Crauet.consi.34. Rol.consi.7.vol.4. Menoch.consi.130. vol.2. quòd virtute clausulę codicillaris sustineatur testamentum,non obstante præteritione liberorum scribit Rol. consi.71. nu.57. vol.2.

Præteritio reddit testamẽtum nullum,licèt prȩteritus de nullitate nihil dicat,tamen virtute clausulæ codicillaris liberi præteriti censentur rogati, de restituenda hæreditate hȩredi scripto detracta legitima,& non trebellianica,ex quo grauamen est purum. Craue.consi. 242.nu.4.& consi.295.vide tamen Dec. cõsi. 228.& cõs.477.& supra tit.de codicillis.

Si testator instituerit vxorẽ in vsufructu, & post eius mortem liberos filios, filij non dicuntur legitimè instituti : ideò testamentum nõ valebit, sed quid, si fuerit apposita clausula codicillaris, vide Dec.consi.478.

Clausula codicillaris inserta in testamento fratris instituentis turpem personam fratre prȩtetito, vel sorore,non operatur, vt soror videatur grauata de restituenda hȩreditate p̃ fideicommissum illi turpi personę hȩredi instituę.Guid.Pap.sing.91.

Clausula codicillaris non conseruat legata in testamento rupto,p̃teritione posthumi ignoranter prȩteriti,neque conseruantur p̃ Auth. ex causa.Bar.consi.210.vol.1.

Ius competens filio dicendi testamentum nullum, in quo prȩteritus est, quanto tempore duret,vide Guid.Pap.q.82.

Prȩteritio filij etiã non conquerentis facit nullum testamentum,nisi se prȩteriti cõsenserit. Boer.decis.96.imò testamenti approbatio tacita, vel expressa facit illud cõualidari.ibid. n.5.& 6.de tempore,quo quis excludatur ab agendo contra testamẽtum vide nu. 6. Guli. de Ludo sing.68.facit.l.17.ff.de iniusto rupt.

Filius nõn potest testm̃ approbare, in *preiudicium* aliorum fratrum.ibid.Boer.nu.8.*mater* tamen potest approbare testamentum filij in prȩiuditium aliorum filiorum.ibid.nu.fin.

Testamentum filio in potestate prȩterito vix nullum, si opponatur, *aliàs secus. Ias.*de act. in §.in bonę fidei.nu.79.

Testamẽtum,in quo filius est prȩteritus,est ipso iure nullum,& quid in emãcipato,vide Clar. in sua Practic.§.testamentum.q.42. sed an sit nullum antequã impugnetur à filio, & quid, si filius ipsi prȩteritioni cõsentiat, vide Clar. ibidem quęst. 43.

Ius dicendi testamentum nullum ratione prȩteritionis, tollitur tacita approbatione filij tacentis per 30.ann. Rol.consi.71. vol.2.nu. 52.Papon. lib. 12.tit.3.arrest.6. imò tacendo per annum, nõ potest post annum dicere testamentum nullum.Bal.sing.159. vide Bar.in l.7.§.quęsitum.ff. de Carbonia.edict.

Prȩteritus potest approbare testamentum, ita q́d de ęquitate valeat, & dispositio Auth.ex causa,quando habeat locum, vide Bart. in l. filio prȩterito. ff.de iniusto rupto.

Testamẽtum,in quo filius est prȩteritus, solùm cõfirmatur de iure Prȩtorio, ex taciturnitate prȩteriti.Bar.consi.13.Fel.consi.1.nu. 16.

Filia,

Filia, quę quitauit bona paterna cum iuramento, non dēt de necessitate institui ad validitatem testamenti, imò impunè potest pręteriri. Guid. Pap. q. 192. q 598. & sing. 779. Crau. cōs. 289. vide Marã. in suo Spec. de ordi. iudi. disputa. 10. fol. 613. ratio, quia exclusus ab intestato non potest testamentum impugnare. Crau. d. consi. 289. tamen bene facit pater, qui eam instituit saltē in dote iam data, pro vt de consuetudine seruatur: nam tunc valebit institutio. Clar. in sua Pract. §. testamentum. q 44. vide Ioseph. Ludo. decis. 21. Perus. & supra tit. prox præced.

Idem in filio, qui in casu pręmisso quitationis, non potest infringere testamentum ratione præteritionis. Guid. Pap. q. 295. Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 9.

Idem in casu statuti excludentis filias dotatas. Vincent. de Fran. decis. 149 vide Ioseph Lud. decis. 21 Perus. Mysing. obser. 62. cent. 6. & Clar. in sua Pract. §. testamentum. q. 42. Pet. de Raue sing. 659 Bart. in l. 10 §. quãdo. ff. ad Senatusconsult. Tertul. nu. 5. sed in casu quitationis, an filij ex filia possint dicere testamẽtum nullum, vide Guid. Pap. q 598. vbi scribit pro parte negatiua.

Quid, si statutũ prohibeat filiam succedere existente masculo, ipsa filia præterita an possit dicere testamentum nullum mortuo fratre, vide Bar. consi. 11. & 20 vol. 1.

Filia dotata præterita, quæ non fecerat quitationem de bonis paternis, testamentum nullũ dicere potest Papon. lib. 16 tit. 4. arrest. 18.

Filia, cui est relicta dos non potest dici præterita, licet non fuerit relicta iure institutionis. Hippol sing 547.

Ratione pteritionis filię nō dotatę exclusę à statuto si fuisset dotata, testrñ rūpitur, sed tunc portio alterius filiæ dotatæ, & exclusæ debet applicari solum filio, cuius contemplatione fuit exclusa per statutum. vide Cassan. in con suetud. Burg. titu. *des successions* Rub. 7. §. 12. glo. 10. num. 33.

Neptes testamentum auiæ rumpere possunt, si sine causa ab ea pręteritæ sint. Ozas. decis. 81. nu. 5. Guid. Pap. q. 403.

Præteriti sine causa dicunt testamentum nullũ. ibidem num. 3.

Lex filio præterito. ff. de iniusto rupto, etiam habet locum in filio præterito à linea materna. Guid. q 426. & q 596.

Filius in casu dictæ legis potest dicere testamẽtum nullum, vsq; ad triginta annos, sed si interim antequam agat decesserit, testrñ confirmatur. Guid. d. q. 403. 426. & q 597.

Mater etiam non potest pręterire filium, sub pęna nullitatis testi. Papon. li. 10. tit. 1. arrest. 9.

Filio à matre pręterito, vel ab ascendentib. per lineam maternam an testamentum valeat, & videtur valere, si fuerit inserta legitima causa exhęredationis. Clar. in §. testamento. q. 47.

Legis dispositio, qua irritatur testamentum, in quo posthumus fuit præteritus, habet locum etiam in testamento matris. Menoch. consi. 130. lib. 2. etsi tale testamentum non rumpitur partu non vitali. Rol. consi. 284. lib. 3.

Nepos ex filia præmortua præteritus in testamento aui materni sine iusta causa, potest dicere testamentum nullũ. Menoch. consi. 285. lib. 3. Bar. consi. 49.

Posthumus præteritus à matre, quæ mutandi testamentum facultatem non habuit, videtur eum alijs viriliter institutus, sed si essent extranei instituti, querela agere debet. Bar. sin. 152. Petr. de Rauen. singul. 388. facit l. 3. C. de inofficio. testamen.

Si filius est pręteritus à matre cum expressione causę legitimæ, tenet testamentum: quia habetur pro exhęredato, & debet filius intentare querelam. Guid. Pap. sing. 737. Guliel. de Ludo sing. 70. vide Bar. in l. 3. C. de inoffi. test. & in l Gallus. §. in omnib. ff. de libe. & posth.

Auo, vel auiæ ab intestato morienti succedunt nepotes ex filia cum auunculis, & materteris: & illis pręteritis, vel exhęredatis, contra testamentum competit idem ius, quod parentibus eorum competeret, si viuerent. l. 9. C. de suis, & legit. hęred.

Hodie etiam pręteriti à matre habent ius dicẽdi nullum testrñ, sicut pręteriti à patre, & ille dr pręteritus. qui nō est institutus, vel est institutus, sed non ritè. §. eadem, & ibid. gl. institut. de hęredit. quę ab intesta. defer.

Testamentum, in quo mater est pręterita nulla causa inserta, & filius est hęres institutus, valet: quia testator habebat filios, quos instituit, & quorum prima causa est in successione, & non tenet instituere ascẽdentes. Guid. Pap. quæst. 426. num. 7. sing 403. Bar. cons. 18. vol. 1. & consi 215. aliàs secùs. Boer. decis. 96. an liceat filio pterire parentes, vide Clar. in §. testamentum. q. 48. & 49.

Si mater sit instituta, & post eius mortem filius, tunc ille non poterit dici pręteritus. Papo. lib. 20. tit. 1. arrest. 15.

Pręterita non dicitur auia in testamento nepotis, stante clausula testamenti, per quam quilibet ius, & actionem habere pretendens in bonis testatoris, instituitur in aliqua certa summa. Crau. cōs. 162. Pap li. 20. ti. 1. arrest. 11.

Institutio verbis generalibus fieri potest, secùs in exhęredatione. ibid. Crau. nu. 5.

In testamento filij nō debet parens hodie exhęredari, nisi ex causa iusta in iure expressa, aliàs

aliàs rumpitur testamentum, quo ad institutionem. Auth. in testō. C. ad Senatusc. Tertul.

Mater, quę ex forma statuti existentibus fratribus, vel filijs fratrum defuncti, non succedebat ab intestato, si est prętereita à filio, & instituti extranei, non reddit testamentum nullum. Bar. consi. 205. vol. 1.

Sicut pteritio filij facta à matre, vel materna linea hr̄ pro exhęredatione, ita ēt prętetitio matris facta à filio. Hart. Hart. c. 15. ti. de testa.

Testamentum nō valet, in quo filius non reperitur institutus, etiā si sit substitutus per fideicommissum. Guid. Pap. q. 435.

Pater non tenetur relinquere aliquid filio naturali in testamento, ad eius validitatem. Guid. Pap. q. 426. & q. 632. & Pet. de Rauen. singula. 967.

Auus tenetur instituere filium ex filia, vt valeat testamentum. idē Guid. q. 426. nu. fin.

Testamentum valet filio instituto sub hac conditione, quandocunque decesserit hęres primo loco institutus. Guid. Pap. q. 456.

Partus prętetitus non rumpit testamentum, si mater in puerperio decesserit. Marc. q. 168.

Testamentum impugnans, nō potest ex eo aliquod ius prętendere. Boer. decis. 147. nu. 18.

Filius, qui in vita patris habuit legitimā, si prætereatur, adhuc potest dicere testamentum nullum. Mysing obser. 62. cent. 6. contrarium tenet Dec. consi. 86.

Filio emancipato prætetito sine causa, testm̄ dicitur nullum: fallit, qn̄ filius esset bannitus, & per consequens incapax ad succedendū. Mago decis Luc. 63. Cassa. de consuet. Burg. tit *des successions* Rub. 7. §. 3. glo. 7.

Testamentum hodie ex causa præteritionis, & exhæredationis, solummodo quo ad institutionem hæredis rumpitur, alijs firmis remanentibus. And. Gail. obser. 113. lib. 2. Clar. in sua Pract. §. testamentum. q. 52. Rol. consi. 71. nu. 56. vol. 2. Guid. Pap. sing. 776.

Quod ampliatur procedere, etiam in fideicommisso vniuersali. idem obser. 134. libr. 2. Clar. in d. §. testamentum. q 54. Dec. consi 86.

Limita conclusionem, si filius esset ignoranter pteritus à patre, imò si filius hoc modo præteritus confirmaret, vel ratum haberet testamentum patris, adhuc non valeret: quia deficit substantia, nempe voluntas testatoris. Gail. d. obser. 113. n. 3. quę ampliatio declaratur, & limitatur, vt ibid. nu. 4. & 5. vide l. 9. C. de testam. milit. Bar. in l. 18. ff. de iure codicil. & consi. 146. volum. 1. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 147. Sed hæc limitatio nō habet locum, quādo testator apposuit clausulam codicillarem per verba futuri temporis, & appareat illum cogitasse de liberis, & vbi testator supervixit, & potuit mutare testamentum. Dec. consi. 490.

Legatum relictum ipsi filio prætetito, vel exhæredato impugnanti testamentum, non sustinetur beneficio Auth. ex cā. ibid. Gail. nu. 6.

Filius nō habetur pro prætetito, si illi fuerit factum legatum, alijs filijs hæredib. institutis. Papon. arrest. 10. d. lib. 20. tit. 1.

Filius dicitur prætetitus, licèt aliquid fuerit ei relictum titulo legati. Dec. consi. 228.

Dicta Auth. ex cā, non habet locum in transuersalibus, vt puta, si frater fratrem prætererit, instituta turpi persona: quia tunc testamentum fraternum per querelam inofficiosi testamenti, simul cum legatis corruit. Gail. obser. 113. nu. 7. lib. 2.

Ventre prætetito aditio hæreditatis stat in suspenso, tamen interim vocatus petere poterit bonorum possessionem, vide Mago. decisio. 139. Rot. Florent.

Nepotes orthodoxi ex filio hęretico, necessariò ab auo sunt instituendi. Gomez. Le. decis. 81. in decisio. diuerso.

Filio exhæredato mortuo, eius filij succedunt auo, nō obstante ipsa exhęredatione. Papon. lib. 20. tit. 1. arrest. 6.

Pater si exhæredauerit iustè filium, & hæres institutus non vult adire hæreditatem, cui nullus datus est substitutus, talis filius exhæredatus poterit adire ab intestato. Boer. consi. 53. nu. fin. & Guid. Pap. sing. 454.

De prætetitione fratris instituta turpi persona, vide per Clar in sua Pract. §. testm̄. q. 40.

Testamentum etiam annullatur prætetitione filij posthumi, sed si posthumus viuo testatore decedat, de iure Prætorio reconualescit testamentum, sed quid, si nascatur in sexto, vel octauo mense, vide Clar. in d. §. testamentum. q. 45. Menoch. consi. 130. lib. 2. & supra tit. quibus modis testamenta infirm.

Institutio facta in re certa, an sustineatur ex dispositione Auth. ex causa, vide Clar. in §. testamentum. q. 53.

Filia prætetita in testamento patris reddit testamētum nullum, sed qd, si hęres vellet probare per testes ipsam prætetitam fuisse per errorem, vide Dec. consi. 105.

Viuo filio prætetito, an alij fratres non prætetiti possint statim venire ab intestato, vide Guid. Pap. q. 775.

Fiscus succedens filio prætetito ex delicto, ex persona filij non poterit dicere testamentū patris nullum. Fran. Crem. sing. 12. & 90.

Nepotes patre eorum exhæredato, si instituatur non propterea efficiuntur sui, exhęreditio enim in filio suitatem non tollit. Marc de Mant. sing. 188.

Filius

Filius præteritus, cæteris filijs institutis ex disparibus partibus, quam portionem habeat, & filio præterito an detur querela, quando in testamento sunt instituti filij, & extranei, vide Bar. in l. 3. C. de inoffi. testam.

De materia huius tit. vide plenè p Bar. in Auth. ex causa. C. de liberis præteritis, in l. filio præterito. ff. de iniusto rupto. & in §. siue igitur. Auth. vt cùm de appellatio. cognos.

Si filius non est institutus, licèt sit facta mentio de illo in testamento, tamen dicitur præteritus. Bar. in l. 31. C. de fideicom.

Etiam testamentum, in quo pauperes sunt instituti, rumpitur præteritione, vel exhæredatione iniusta liberorũ, vel parentum. Bart. in l. 8. §. si Imperator. ff. de inoffi. testam.

Auth. ex causa habet locum in præteritione paterna, in præteritione posthumi, & in præteritione illius, qui per legem Velleiam succedit in locũ primi defuncti. Bar. consi. 52. vol. 1. & in l. 1. ff. de testam. tutel.

Exhęredatio quando possit sustineri, & Auth. ex causa non habet locum in testamento, in quo nulla est facta institutio. Barto. in l. 1. §. substituere. ff. de vulgari.

Auth. ex causa conseruat hodie legata, quando testamentũ querelatur causa inserta non vera. Bar. in l. 1. nu. 14. ff. de iure codicil.

Filius, cui relictum est fideicõmissum vniuersale, dicit testm̃ nullũ, si non est institutus. Bar. in §. in ordinatum. Auth. de hæred. & Falcid.

Auth. ex cã habet locum in filio emancipato præterito. idem in §. & hęc omnia eod. tit.

Dispositio Auth. ex causa non habet locum in præteritione posthumi, & loquitur in paterna præteritione. Bar. cõs. 13. vol. 1. nu. 6. & 7.

Legata, & fideicõmissa à præterito relicta, non confirmantur per d. Auth. ex causa. Bar. ibid. nu. 8. nec debentur. l. 3. C. de fideic.

Filius præterius si decedat viuo exhæredante, an testamentum confirmetur, vide Bart. in l. 10. qui filium. ff. de testam. tutel. idẽ Barto. in l. 16. §. si suo. ff. de vulgari tenet pro negatiua, vide etiam eundem in l. 35. ff. de donatio.

Testamentum, in quo filius iniustè exhæredatur, an sit nullum ipso iure, vide Bar. in l. 1. ff. de testamentis.

Filius emancipatus præteritus verũ dicat testm̃ nullum, vel veniat per contra tabulas, & exhæredatio emancipati facta sine causa non valet. Bar. in l. Gallus. §. in omnibus. ff. de liberis, & posthumis.

Exhæredatio nepotis, vel pronepotis, quando sit necessaria, vide per Bar. ibid.

Impuberi exhæredato potest pupillariter substitui, & impubes doli capax potest exhęredari. Bar. in l. 2. nu. 19. ff. de vulgari.

Filio pręterito approbante testm̃, substitutio pupillaris ei facta tenet. Bar. ibid. nu. 20.

Exhęredatus an habeat contra tabulas beneficio p̃teriti, vide per Bar. in l. 35. nu. 5. ff. eod.

Testm̃ patris, in quo filius est p̃teritus, & nepos, vel alij venientes ab intestato instituti, si filius præteritus moriatur in vita patris, cõfirmatur. Bar. in l. 5. ff. de regul. Catonia.

Exhæredatio non sequuta aditione nihil valet. Bar. in l. 20. de bono. posses. cont. tabul.

Testamentum, in quo filius est p̃teritus, si in eo sunt instituti venientes ab intestato, valet de iure Ciuili. Bar. in l. 16. §. proinde. ff. de legatis præstandis.

Testamentum in totum rescinditur quo ad institutionem, si filij hodie non habent trientem. Bar. in §. cùm igitur. Authen. de non eligendo secundò.

Pater si instituatur, vel exhęredetur, in testamẽto filij valet testm̃, sed impugnari poterit p querelam, vel contra tabulas Bar. in §. emancipatos, institut. de exhæred. liber.

Nepos potest venire contra testamentum aui, non obstante, quòd filius emancipatus fuerit iustè exhæredatus, vel iustè potuerit exhæredari. l. 3. §. si emancipatus. ff. de bonor. possessio. contra tabul.

Filius emancipatus exhæredatus, non venit cõtra tabulas, sed potest experiri querela inofficiosi: l. non putauit. ff. de bonor. possessio. contra tabul.

Si suus est exhęredatus, emancipatus præteritus, & extraneus institutus, siue adeatur hæreditas, siue non, vterque dimidiam aduocabit, licèt vnus, scilicet emancipatus per contra tabulas, & alter ab intestato succedant. l. filium. ff. de bon. possess. contra tabul.

Si filius, qui est exhęredatus (scripto hęrede deliberante) decesserit: licèt quòd interim nõ sit locus successioni ab intestato, tamen hoc in casu nepos ex filio exhæredato, admittitur ad successionem vti legitimus. l. 6. ff. si tabul. testamen. non extant.

Filius exhæredatus etiam debet lugere parentes, quod tamen procedit secundum sui animi motum, non enim cogitur. l. fin. ff. de his, qui not. infa.

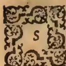
Præteritio militis facta de filio, quem sciebat habere, pro exhæredatione habetur fauore militis, & validitate sui testamenti, secùs si filium se habere ignorabat. l. 9. & 10. C. de testamen. milita.

A substituto filio exhæredato legari nõ potest. l. 42. §. si miles. ff. de milit. testam.

Non debet Ecclesia suscipere, quę à filio exhæredato auferuntur. cap. fin. 17. q. 4.

De inofficioso testamento vide infra titu. prox.

De inofficioſo teſtamento,& querela ipſius.

Soror, quæ fratris teſtamentum pro quarta parte dixit inofficioſum, non tenetur ad legata pro illa quarta parte. Affl.decif.125.ſed hæres tenetur.ibid.

Teſtamentum impugnans nō poteſt ex eo aliqđ ius ꝑtendere.Boer.deci.147.

Legitima debetur fratri, vel ſorori facta inſtitutione de turpi perſona, vt ſi eſſet inſtitutus frater ſpurius, aliàs competit querela inofficioſi. Afflic.decif.125.& decif.204.vide ſupra tit.prox.præced.

Teſtamentum, in quo eſt inſtituta turpis perſona qualiter rumpatur, & in quibus, vide Afflict.d.decif.125.

Soror, vel frater nō poteſt teſtamentum fratris in totum expugnare, turpi perſona inſtituta, ſi aliquid eſt ſibi relictū, ſed ſolummodo poteſt agere ad ſupplementum legitimæ, quæ eſt quarta omnium bonorum, vel ſemis. Affl. decif.204 & d.decif.125. aliàs ſi nihil ei ſit relictum impugnat in totum. Bart.in Auth.de hæredib.& Falcid.§.1. nu.16.

Teſtamentum fratris querelari poteſt inſtituto illo, qui habet vxorem, & tenet cōcubinam. Dec.conſi.530.& tunc frater non tenetur reſtituere hæreditatem ex clauſula codicillari. Dec. conſi.561.

Querela competit fratri contra turpem perſonam inſtitutam à frtre, ſed nepos ſpurius ex fratre non dicitur turpis perſona: ideò inſtitutio de illo facta per patruum valet, & contra teſtamentum fratri reſtatoris tunc non competit querela. Rolan.conſi.87.vol.3.vide Perilluſtr.D.P.Teſſau. decif.126.

Teſtamentum fratris inſtituentis vſurariū, poteſt per querelam inofficioſi à fratre rumpi. Math. Matheſ.ſing.49.& ſing.169.

Meretrix coniuncta poteſt inſtitui, licèt ſit turpis perſona, excluſo fratre, nec datur querela.ibid. in additio.

Si frater reſcindat teſtamentū fratris, turpi perſona inſtituta, non habet locum Auth.ex cā. Pet.de Rau.ſing.741.vide ſ. tit.prox.præced.

Frater quando poſsit agere querela inofficioſi, vide per Bar. in §.1. Auth. de hæredi.& Falci. nu.12.filius tamen fratris non agit.ibi.nu.14.

Monachus an poſsit (virtute ceſsionis ſibi à Monaſterio factæ) impugnare teſtm̄ fratris, turpem perſonam inſtituentis, vide Perilluſt. D.P.Teſſa decif.129.

Querela inofficioſi, vbi eſt minus legitima relictum, non expugnat in totum teſtamentum. Afflict. decif.204.& 125. aliàs per querelam totum impugnatur teſtm̄, nec liberat hæres offerendo legitimam Dec. conſi.530.nu.13.

Teſtamentum quando rumpitur per querelam inofficioſi, non rumpitur vltra quam Iudex voluerit. Bar.in l.19.ff.de iniuſto rupto.

Filius exhęredatus recipiens, quod ſibi relictū eſt à patre in teſtamento, videtur teſtamentū approbare, & excluditur à querela. Afflict. decif.336.nu.6.vide Dec.conſi.530.nu.10.

Renunciari teſtamēto inofficioſo, & ſuper illo tranſigi poteſt.Boer.deci.147.& querela per tranſactionem ſopita non poteſt inſtaurari, etiam ob non obſeruantiam promiſſorum. l.cùm mota.C.de tranſact.

Querela ſimplex etiam coram vicinis propoſita, impedit ratificationē teſtamenti inofficioſi.Pet.de Benint.decif.9.in fine.

Querela inofficioſi teſtamēti quinquennio pręſcribitur.Bar.in l.ſi quis.34.C. de inoffi.teſta. & cōſi.205.vol.1.& de differentijs inter querelā,& portionē ſupplementi legitimæ, vide And.Gail.obſer.120. lib.2.

Querela competit ignoranti etiam poſt quinquennium.Dec.conſi.530.nu.8.Menoch.cōſ. 207.nu 42.& nu.46.

Renūciatio q̄relę inofficioſi expreſſa, vel tacita ꝑiudicat maiorib.nō minorib.& dr̄ qs tacitè renūciare, ſi agnoſcat legatū in teſtō relictū.l.1. C.de in integr.reſtitu.mino.25.ann.

Filius naturalis tm̄, debet habere legitimam in bonis matris, aliàs habet querelam, ſecùs in teſtamento patris, cōtra qđ non habet querelam. Franiſc.Marc.q.12. vide Bar.in l.1.ff.de bono poſſeſ.contra tabul.

Nepotes pręteriti habent querelam inofficioſi, contra teſtamentum aui ſupraviuentis patri. Papon. lib 16.tit.4 arreſt 17.

Contra filios, & hæredes inſtituti querela competit. Dec.conſi.530.nu.7.

Fœmina excluſa à ſtatuto, an poſsit impugnare teſtm̄ per querelā inofficioſi, vide Dec.cōſi. 530.& ſupra tit.prox.præced.

Teſtamento per querelam rupto, rumpitur fideicommiſſum. Dec. conſi.561.

Exhæredatio cauſa legitima non probata, non valet. Menoch.conſi.207.nu.34.

Filius exhæredatus non proponens querelā in vita, eam tranſmittit ad ſuum hæredem proximiorem. Menoch.d.conſi.207.nu.40.

Querela quādo detur nepti præterito, vide per Bar.in l.34 C.de inoffi.teſtam.

Querela inofficioſi cōpetit filio, ſicut actio iniuriarū, & actio in factum, ſed emolumentū cōpetit patri. Bar in l.1.C.qui admitti.

Querela poteſt intentari, tam contra alium q̄ contra ſcriptum hæredem, & querela vt quis poſsit agere, requiritur aditio, ſecùs dū agit contra

contra tab. Bar. in l. 20. ff. de bon. pos. cōt. tab.
Filius, qui est hæres patris, an possit agere querela inofficiosi testamenti, vide Bart. in l. 3. §. patronorum. ff. si quid in fraudem patroni.
Testamentum factum super castrensi peculio, vel quasi hodie subiacet querelæ. Barto. in §. Presbyteri. Auth. de Sanctiss. Episco. vide l. 35. ff. de Episco. & Cleri.
Querela an sola intentetur, aut cum ea debeat intentari petitio hæreditatis, & quæ sit practica, vide Bart. in §. 1. institu. de inoffic. testam. vbi plenè de materia, & in Auth. nouissima. C. de inoffi. testam.
Si testamentum rumpatur per querelā pro parte, & pro parte non, cessat collatio. l. pater. ff. de collat. dot.
Si quis non mala mente parentis exhæredatus fuerit, sed alia ex causa, exhęredatio non nocebit. l. 12. §. si quis. ff. de bonis libert.
Exhęredato nō nocebit exhęredatio, si pronuncietur exhęredatum non esse: rebus enim iudicatis standum est. d. l. 12. §. si quis lo 2.
Tempus agendi querela inofficiosi testamenti, ipso iure nō currit minoribus. l. 2. C. in quib. cau. restitu. in integ. non est necessa.
Dos potest excludere querelam, & tunc filia solùm agit ad supplementum legitimæ. l. vnica. §. quo à vobis. C. de rei vxor. act.
Querela inofficiosi, sicut rescindit legatum, ita restituit integrum ius primum, quod erat à legato consussum. l. 64. ff. de vsufructu.
An hodie sit locus querelę inofficiosi testamenti, vide gl. 2. in Auth. ex cā. C. de liber. pręter.
Querela potest in modum replicationis proponi l. 89. §. Lutius Titius de legat. 2.
Rupto testamento per querelam non pręstantur legata, etiam si ab intestato fuissent repetita. l. 44. §. fin. de legat. 3. & hoc verum secundum ius antiquum.
Etiam hodie filio emancipato exhęredato est necessaria bonorū possessio, gratia litis agnoscendæ ad hoc, vt possit experiri querela inofficiosi. DD. in §. 1. institu. de inoffic. testam.

De iure deliberandi.

Tempus deliberādi hodie ē vnius anni, quo ad effectum trāsmissionis, sed quo ad adeundam hæreditatem quantum sit, vide Fran. Marc. q. 25.
Deliberādi tempus instante creditore, vel substituto, Iudex arctare potest. idem q. 26. vide q. 486. par. 2.
Tempus quale detur hæredi super adeunda, vel repudianda hęreditate, vide eundem. q. 455. part. 2.
Hæredi non datur tempus ad deliberandum, si aduersarius offert se paratum probare ipsum hęredem iam adiuisse, & esse hæredem simplicem. Papon. lib. 15. tit. 9. arrest. 1.
Temporis adeundi hęreditatem est continuū, sed bonorum possessionem agnoscendi est vtile. Marāt. ad l. is potest. ff. de acquir. hęred. post librum sui Spec. de ordine iudi.
Tempus deliberandi ad adeundam hęreditatem, quod sit, & an illud Iudex prorogare, vel coarctare possit, quid instantibus creditoribus ad hoc, vt detur curator hæreditati, qui illis satisfiat, vide per Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 1.
Quandoque bona defuncti nullum habent successorem, & nullus speratur, & tūc ipsa bona nō dicuntur defuncti, nec dicitur hęreditas iacenus, sed bona vacantia: quandoque illa non habent successorem de præsenti, sed speratur successor de proximis, & tūc Prętor statuit tempus ad adeundum, quandoq; dubitatur, qđ hæreditas diù iacere nō debeat, sed tunc quid faciendum, vide Dec. consi. 509.
Pendente deliberandi tempore curator bonis dandus non est, sed res debent esse apud hęredes. Fran. Marc. q. 487. part. 2. & q. 2. part. 1. vide tamen Papon. lib. 21. tit. 9. arrest. 9.
Hæres qui terminum ad deliberandum petijt, inuentarij commodo priuatur. Marc. quęst. 488. part. 2.
Pendente tempore dato ad deliberandum, vidua potest petere sibi prouideri in bonis mariti defuncti ratione suæ dotis. Papon. lib. 15. tit. 4. arrest. 15.
Tempus datum hęredi ad adeundū currit à die aditæ hæreditatis, & non ante. Dec. cōsi. 633.
Scientia tutoris inducit pupillo ius deliberādi. Bar. in l. 5. C. de tuto. & curat. qui non satisd.
Hæres decedens intra annum sciens hæreditatē sibi delatam, transmittit ius deliberandi ad suum, & si eius hęres ignorans simpliciter intra annū decesserit, tertius hæres propter scientiam primi hæredis adire potest. Bar. in l. 16. §. in hęredem. ff. de eo qđ metus causa.
Quando ius deliberādi transmittatur ad hęredes, vide eundem in l. 10. ff. de reb. dub.
De adeunda, & acquirenda hæreditate, vide supra tit. de acquir. hęred.

De iure accrescendi.

Ius accrescendi vnitum cum pupillari substitutione, excludit matrem. Iacob. Put. decisio. 329. lib. 1.
Ius accrescendi hæreditarium, an veniat ex coniectura voluntatis, & quando excludat substitutum, vide Manti. lib. 4. tit. 9. de coniect. vlti. volunt.

Si substitutus fuerit etiã institutus, tunc ius substitutionis, & spes ipsius per ius accrescendi transmittitur, ad hæredes. Boer. decis. 36. n. 2.

Idem qñ institutio conditionalis est vnita cum iure accrescendi. Crau. consi. 258. nu. 15.

Ius accrescendi transit ad hæredem, & si est iunctum cũ pupillari substitutione, trahitur ad eam, vt habeat locum post aditam hæreditatem, & trahatur ad bona impuberis. Pet. de Raue. sing. 15. & l. 59. ff. de acquir. hæred.

Ius accrescendi simplex non habet locum in diuersis hæredibus, sed quando est vnitum cũ pupillari substitutione sic, quo casu habet & locum post aditam hæreditatẽ. Bar. in l. qui patri hæres. 59. ff. de acquir. hæred.

Ius substitutionis præfertur iuri accrescendi. ibid. num. 3.

Si portio minus grauata accedat portioni magis grauatæ ex substitutione pupillari, locus erit contributioni, secùs si accedat vulgari. l. qui fundum. §. cohæres. ff. ad leg. Falcid.

Ius accrescendi transit ad illum, ad quem transit portio iure substitutionis. l. 39. §. quidam. ff. de vulgari.

Legati portio amissa, an accrescat collegatario, vel hæredi, mens testatoris est consideranda. Put. decis. 407. libr. 3. vide decis. 424. ibid. Vera. decis. 125. par. 2.

Quando onus impositũ legato consistit in dando, ita vt possit per alium adimpleri, tunc portio legati deficiens accrescit cum onere suo. Put. decis. 424 lib. 3.

Ius accrescendi, seu non decrescendi in legatis postq̃ illa agnita sunt locus non est, maximè quando legatarius cadit à legato post agnitum legatum. Vera decis. 124 par. 2.

Legatum accrescit collegatario cũ onere suo. idem decis. 126. par 2.

Si testator reliquerit vxorem suam massariam, & vsufructuariam omnium bonorũ cum Ludouica eius filia quousque dicta eius filia stabit in domo ipsius testatoris cũ dicta eius vxore, tunc si filia nõ stabit, totus vsusfructus debetur vxori. Dec. consi. 454.

Legatum factum aliquibus in eadem oratione coniunctim, vno eorum mortuo, eius portio accrescit collegatario viuenti, & ad ipsum totum pertinet legatum. Dec. consi. 662.

Legatum tertio, & hæredi factum, quo ad hæredem non valet: ideò iure accrescendi ad tertium legatarium spectat, qđ non ꝓcedit in legato vsusfructus. Ludo. Roma. sing. 740.

Legatum pro non scripto, qñ accrescat côiuncto, vide Bar. in l. vnica. C. de cadu. tollen.

Portio vnius ex hæredib. deficiens quare accrescat cohæredibus inuitis, licèt secùs sit in legatis, vide Bar. in d. l. vnica. §. his ita. num. 3. & q sint côiuncti verbis, & q disiuncti, vide ibi.

Legare coniunctim qualiter cognoscat, & qualiter disiunctim, & legatum deficiens quãdo accrescat côiuncto, vide Bar. in §. hac ratione, institu. de legat.

An legatum accrescat substituto, vel re coniuncto, vide §. in primo, & §. pro secundo, & ibid. glo. in l. 1. C. de caduc. tollen.

Si legetur duobus seruis, ita habet locum ius accrescẽdi, sicut si duobus liberis legaretur. l. 41. de legat. 2.

Si vna res ab eodẽ duobus legetur côiunctim, vel disiunctim, si ambo concurrunt ad legatum, medietas datur vni, & medietas alteri, sed deficiente legato ex persona vnius, totũ ad collegatarium pertinebit. §. si eadem res, & ibi glo. institu. de legat.

Repudiatum accrescit omnibus hæredibus, & quòd fiat repudiatio in fauorem vnius hæredis tantùm, aut eius contemplatione: quia in iure accrescendi, portio accrescit por[illegible] non habita ratione personarum. Craue. [illegible] 288. quibus non accrescit, nisi vbi c[illegible] diuer sa ratio. Vinc. de Fran. decis. 149. nu. 11. & 15.

Limita. quando repudiatur hæreditas mortui, quia tunc si fiat repudiatio contemplatione vnius, alteri nihil accrescit, nam sic repudiãs tacitè videtur prius adire, & deinde renuntiare. Craue. consi. 288.

Si sunt plures hæredes scripti, & alter ipsorum repudiauerit, portio ipsius accrescit al[illegible] scriptis adeuntib. ex testamento. Crau. cõsi. 324.

Hæres scriptus in parte, si cohæres conditiones non adimpleat, censetur scriptus insolidum, Alex. Raud. tract. de analog. cap. 37. nu. 3.

Testator vxorem vsufructuariam, & in reliquis deducto vsufructu, instituit masculos nascituros ex Maria eius filia, & si nulli filij ex ea nascerentur, & interim instituit, & voluit esse suos hæredes Sempronium pro dimidia, & Titium pro alia: moritur testator, postea primo loco decessit Sempronius instituto suo hærede fratre, inde decessit vxor vsufructuaria, & demum Maria filia absque filijs, oritur quæstio inter d. Titium cohæredem, & fratrẽ Semproni hæredem ab ipso institutum, Menoch. consi. 105. vol. 1. respõdit per ius accrescendi totam hæreditatem spectare ad Titiũ cohæredem, & nullum ius potuisse trãsmitti ad hæredem Semproni prædefuncti pendẽte conditione fideicommissi.

Testator habens quatuor filios ex duabus vxoribus instituit illos duos ex prima vxore in certis bonis ibid. expressis, & alios duos ex secunda in alijs pariter expressis, ita quòd apparet duos illos filios ex prima vxore fuisse in portione eis assignata coniunctos, & duos

duos alios filios ſecundæ vxoris fuiſſe etiam in portione ſibi aſsignata coniunctos, & inde eos omnes filios hæredes inuicem ſubſtituit vulgariter, & per fideicommiſſum, viuente adhuc teſtatore deceſsit vnus ex filijs ſecundæ vxoris, inde moritur teſtator nullo alio facto teſtamento dubitatur, an portio iſtius filij prędefuncti accreſcat omnibus fratribus, vel ſolùm fratri vtrique coniuncto, Menoch.conſi.198.lib.2. reſpondit pro fratre ipſo vtrinque coniuncto.

Portio filij exhæredati accreſcit alijs filijs. Menoch.conſi. 207.nu.52.

Inter coniunctos re, & verbis non habet locum materia caduci, quia vno præmoriente (etiã ante conditionis euentum) portio præmorientis deuenit ad alium ſibi coniunctum. Guid.Pap.ſing.778.

Voluntas fingitur à lege, vbi non eſt, vel etiam repugnat, vt in iure accreſcendi, ne hæreditas pro parte adeatur, & pro parte repudietur. Marc.de Mant ſing 57.

Ius accreſcendi non alia de cauſa fuit introductum, niſi quia abſurdum aliquando videbatur, quòd hæreditas, quæ eſt quid vnum, & indiuiduum pro parte adiretur, & pro parte repudiaretur. idem ſing.59.

Portio cohæredis accreſcit cum onere, quando adiunctio eſt facta nominibus appellatiuis, ſecùs ſi tantùm nominetur ille, cuius portio deficit nomine proprio. Barto.in l.29.§. quod de legat.2.

Coniunctus re, & cõiunctus verbis pariter admittuntur. Bar.in l 42.eod.

Portio deficiens accreſcit pro portionibus hæreditarijs, pro quibus facta fuit inſtitutio.l. Lucius Titius.ff.ad leg Falcid.

In bonorum poſſeſsionib. locum habet ius accreſcendi, & portio deficiens accreſcit ei, qui ſuam agnouit, ſine noua agnitione, ſi eodem iure ſuccedebat, ſecùs ſi diuerſo.l.3.§.in bonorum.ff.de bono.poſſe. & l. ſi duob.eod.

Si quis ex nepotibus retentis in poteſtate (filio emancipato) ſuam portionem omiſerit, talis portio nõ ad patrem, ſed magis ad fratrem pertinet, ſed ſi oẽs nepotes omittant, patruo nihil accreſcit, ſed ſoli patri, quo omittente patruus admittitur, vide l.1.§.ſi quis.ff. de coniungendis cum emancip. liber. quod procedit in hæreditatibus, ſecùs in legatis.

Pro illa parte, pro qua quis hæres ſcriptus eſt, pro ea accipit bonorum poſſeſsionem.l.2.§. pro qua.ff.ad Carbonia.

In ſucceſsionibus non petentium partes, petentibus accreſcunt.l.vnica.C.qñ non petentiũ.

Inter inſtitutos, qui adinuicem ſint inſtituti, etiam locum habet ius accreſcendi.l.6.C.de impuberum, & alijs ſubſtitut.

Inſtitutis quibuſdam hæredib. in vndecim vncijs, & duobus ſine portionibus, iſti habebũt vnciam, & ſi vnus ex eis ſemiunciam repudiauerit, illa omnibus accreſcit.l.17.§.vnde. ff.de hæred. inſtitu.

Portio deficiens eius, qui nemini erat coniunctus, accreſcit omnibus.l.59.§. cùm quis. ff. de hęred.inſtituen.

Qui adit hæreditatem hęredis defuncti ex parte, ſi ſuam propriam inſtitutionem omittat, eius portio pro parte ſibi accreſcit, ſi habeat cohęredem, aliàs inſolidum.l. 59.§. ſi attilicius.ff eod.

Portio coniuncti deficiens accreſcit cõiunctis, diſiuncti, omnibus.l.63.ff.eod.

Coniunctus re tantùm, & coniunctus verbis tãtùm, ad portionem vacantem pariter admittuntur.l.66. eod.

Quatenus relinquitur hęredi à ſe ipſo, nõ valet, & accreſcit coniuncto. l. 119.§.1. de legat.1.

Portio hęreditatis deficiens alijs accreſcit, q᷑ ius ad hęredes tranſmittitur. §.fi. & ibi gl.inſtitu.ad Senatuſconſ. Orficia.

Portio hęreditatis deficiens cauſa non implete voluntatis defuncti, accreſcit primò ſubſtitutis, ſed his deficientibus, cohęredibus, & cęteris, pro vt habetur in §.ſi quis autem, & ibid.glo.Authen.de hęred.& Falcid.

Etiã hæredi hęredis acquirit pro parte portio in cõditionis euentũ.l.53.ff.de acq.hęr.& portio deficiẽs accreſcit cohędi iuiro.d l.53.§.fi.

Iuri accreſcendi non eſt locus inter eos, qui diuerſo iure ſuccedunt. Vinc.de Fran.deciſ.63. n.6.Bar.conſ.18.n.fi.vol.1.& ex diuerſis diſpoſitionib. Bar.in l.14.in reper.ff.de inoffi.teſta.

Item, quãdo ſucceditur ex priuilegio. idem de Fran.deciſ.149. nu.10.

Ius accreſcendi, tunc habet locum, quando de portione deficiente nõ eſt à lege, vel à teſtatore prouiſum. idem d.deciſ.63 nu.8.

Item ceſſat ius accreſcendi, inter illos, qui ab initio non fuerunt vocati ad partẽ. ibid.n.12.

Ius accreſcendi datur delata ſucceſsione, & nõ aliter. Vinc.de Fran.deciſ.149.nu.9.

Ius accreſcendi in omnibus diſpoſitionibus limitatis, ꝓhibitũ Gaſp.Cab.millelo.45.par.1.

Clauſula, quòd nihil aliud petere poſsit, tollit ius accreſcẽdi, quod etiam tollitur per ſubſtitutionem etiam tacitam. Rot.Auenio.deciſio.4.in deciſio. diuerſo.

Ius accreſcẽdi an habeat locum in mortis cauſa capione, ſicut in donatione cauſa mortis, vide Math.Matheſ.ſing.152.Franciſ.Maut.de coniunct.vltim.volunt.libr.1.titu. 14. in qua donatione cauſa mortis locum habet tale ius. Bar.in l.8.ff. de tranſact.

Teſtatoris

Testator an possit prohibere ius accrescendi, vide Clar.in §.testamentum.q.74. quòd possit tacitè, vel expressè scribit Bar.in l.19.ff.de iniusto rupto.& in cōsi.177. Bartolum sequitur Aegid. Bellam.conclusio.749.

Ius accrescendi non habet locum inter legatarios post portionem iam quæsitam, si postea deficiat: ideò hoc casu substitutus præfertur collegatario.Natt.consi.306.

Ius accrescendi cessat adita hæreditate. Pet.de Raue sing.585. nisi ille, qui adiuit in integrū restitueretur. Bart.sing.16.vel nisi sit vnitum cum pupillari substitutione. Aluis.de Clarisaquis sing.41. limita etiam Reg.in vno alio casu, de quo ibid.

Admissus ad legatum de iure speciali cōtra voluntatem defuncti,non habet ius accrescendi. Bar. sing.90.& Pet.de Raue.sing.77.

Si testator dixerit, relinquo filijs Titij centum ducatos pro quolibet, isti non dicuntur taliter coniuncti verbis, ꝙ habeat locum ius accrescendi.Math.Mathes.sing.154.

An in legatis ad pias causas sit locus iuri accrescendi, vide ibid.

Tale ius non habet locum de hęrede ad legatarium.Aluis.de Clarisaquis sing.41. fallit in vno casu, de quo ibid. item cessat ius accrescendi legato alimentorū.ibid.quare si pars ipsorum deficiat, remanet apud hæredem. Abb.consi.78.in fine lib.2.

Ius accrescendi ad hoc, vt habeat locum oportet,vt testamentum sit iure factum, & requirit,qđ multi sint instituti, & substitutio quomodo impediat tale ius,vide per Bart.in l.6. C.de impuber. & alijs substitutio.

Ius accrescendi quando habeat locum inter coniunctos coniunctione legali, Bar.in l.14. in repeti. ff.de inoffic. testam. facit l.66.ff.de acquir.hæred.in hac coniunctione cessat ius accrescendi in rebus prorsus diuersis. l.86.§. quibus de legat.1.

Accrescendi ius non habet locum in portione, quæ non deficit ipso iure, sed ope exceptionis.Bar.in l.13. ff.de iureiur.

Coniunctio,quæ cadit inter orationes,non inducit coniunctionem realem. Bart.in l.17.ff. de hæred. instituen.

Ius accrescendi cessat in pupillari substitutione,& fideicommisso. Bar.in l.56.§.cùm ita.ff. ad Trebellian.

Accrescendi ius inter coniunctos coniunctione legali habet locū in successionib. vniuersalibus;non in particularibus. Bar.in l.3.§.in bonorum. ff.de bono.poss.s.

Tale ius nō hēt locum inter hæredes, & legatarios post emolumētum quæsitum,nisi in vsufructu,& petita restitutione contra aditionē.

Bart.in l.6. de bono.possess.& in l.44. ff.de te iudic.tamen ius accrescendi non impeditur per existentiam sui hęredis. Bar.ibid.

Institutus à milite specificè in paganicis ,non habet ius accrescendi in castrensibus, nec è contrà.l.1.C.de testam.milit.

Inter coniunctos est locus iuri accrescendi, nō inter totaliter disiunctos, sed qui dicantur coniuncti, vide glo.in l.1.ff.de vsufr.accresc.

Separatio,& distinctio tēporum habet vim distinctionis re,& verbis, & impedit ius accrescendi.l.2.ff quib. mod.vsusfr.amitt.

Ex testamento diuersorum non est locus iuri accrescendi.l.16.ff.eod.

Portio abstinentis se per restitutionem, nō accrescit cohæredi inuito.l.61.ff.de acq. hęred.

Portio accrescit portioni, non personæ, & qui perdit portionem, perdit & ius accrescēdi, licèt nomen hæredis retineat ratio, quia ius accrescendi est reale, & sequitur rem, & non personam.l.82.ff.de acquir.hæred.

In legato proprietatis coniunctio legalis [illegible] inducit ius accrescendi, vt si fuerit factum le gatum seruo communi.l.20.de legat.2.

Qui admittitur ad legatum de iure speciali cōtra voluntatē defuncti,non habet ius accrescendi,exemplum datur in legato relicto virgini sub conditione,si non nupserit:quia tūc expreta conditione habet legatum de iure speciali cùm conditio remittatur,non habebit ipsa virgo ius accrescendi, si sibi,& alteri sub tali conditione legetur.l.73. ff.de condi- tio.& demonstra. facit etiam l.3.§. hoc autē. ff.de legat.præstandis.

Ius accrescendi non habet locum in contractibus, post acquisitionem semel factam:ideò emphyteosis duobus concessa mortuo vno ex comprehensis in inuestitura sine filijs , alteri non accrescit.Hiero.Mago.decis.8. Luc. Secùs qñ ab vno recepta emphyteosis, & ab eodem veluti à fonte ad alios deuoluta, inter eos fuit diuisa,quia tunc vno decedente sine liberis, eius pars accrescit alteri , per ius accrescendi , vel non decrescendi. idem Mago.decis.62.Rot.Flor.

Iuri accrescendi non est locus in contractibus, ideò si cōcedatur emphyteusis pluribus fratribus pro virili , portio vnius deficiens non accrescit alteri. Dec.consi. 263. secus si esset concessa patri.ibid. & August.Bero.q.70.

Fallit,quando concessio facta fuit pluribus insolidum:quia tūc finita linea in psona vnius, portio sua ad alios deuoluitur. Dec.cōs.327.

Ius accrescendi habet locum, quando pluribus feudum conceditur, & cuilibet insolidum Raud.tract. de analog.cap.34.nu.62.

In feudis concessis à Principe habet locum ius accrescendi,

accrescendi, secùs si concedantur ab inferiore à Principe Pet. de Rauen. sing 236.

Ius accresendi habet locum in contractibus, in coniunctione legali. Bar. in l. 7. §. interdum. ff. de stipulat. seruo.

Ius accrescendi habet locum in pœnis, & in salarijs. Ludo. Roma. sing. 524. vide Bart. in l. 2. C. de legationibus lib. 10.

Ius accrescēdi an habeat locum in dispositione inter viuos, & ante emolumentum quæsitum, vide Bar. in l. vnica. C. si liberalit. Imperia. lib. 10. Alex & Doctores in l. si mihi, & Titio. ff. de verbo. obliga. & eundem Bar. in l. iubemus. ff. de his, qui se deferunt libr. 10. Mohed. decis. 188. quòd post emolumētum quæsitum in contractibus non habeat locum scribit Guid. Pap. q 204.

Si per eundem riuum aqua ad plura prædia ducatur, plures seruitutes sunt, & potest vna amitti altera remanente, cui amissa non accrescit. l. 16. ff. quemadm. seruit. amitt. nam in seruitutibus non habet locum ius accrescendi, sed ius non decrescendi sic. Bar. ibi.

In contractibus est locus iuri non decrescendi. l. 5. C. communia prædiorum, vide in additio. ad l. 110. de verb. oblig.

Ius accrescendi locum non habet in contracti bus stricti iuris, secùs in contractibus bonæ fidei. l. fin. & ibi glo. C. de inutilib. stipulat.

In contractu inter viuos est locus iuri accrescē di, qñ pmissoris interest. l. 64. ff. de cōt. emp.

Inter duos reos, quibus est relicta liberatio, est locus iuri accrescendi, si alter eorū erat legati incapax. l. 50. ff. de libera. legat.

Inter socios liberalitatis Imperialis, etiā inter viuos factæ, est locus iuri accrescendi. l. vnica. C. si liberalitat. Imperiali. li. 10. & ib. gl.

Ex quibus coniecturis ius accrescendi habeat locum in legatis, & fideicōmissis, vide Māt. lib. 10. tit. 3. de coniectu. vltim. volunt.

Si pluribus relictum fuerit fideicommissum, & vnus solus superstes est, illi soli debetur, qui tempore existentis conditionis solus inuenitur. c. Raynutius. ext. de testamentis.

Quod venit ad aliquem iure accrescendi, venit in fideicommissum. Bart. in l. 3. §. quidā. ff. ad Trebell. l. Papinianus. ff. eodem.

In fideicommisso vniuersali tacitè sub conditione relicto, locum habet ius accrescendi. Bar. cons. 53. volum. 1.

Institutis duobus hæredibus, altero grauato fideicommisso, & altero non, & portio nō grauata accrescat grauatæ, non ob id censetur grauata. vide DD. de Rota decis. 6. de testamentis in antiqu.

Iuri accrescendi inter vsufructuarios ita demū locus est, cùm coniunctim vsusfructus relictus est. Menoch. cons. 141. lib. 2. num. 6.

Testator si legauerit vxori vsumfructum, & si hæres eam molestauerit perdat hæreditatē, data molestia per hæredem, ille perdit hæreditatem, quę accrescit cohæredi, vel substituto. Bar. in l. 49. §. heres de lega. 3.

Qui vocantur ad vsumfructum ex verbis testatoris, ius accrescendi non habent. l. 2. 3. & 4. ff. de vsufruct. accresc.

Pars vsusfructus deficiens, dicitur accrescere homini, & non portioni. l 14. §. qui cùm parrem. ff. de excep. rei iudic.

In legatis portio deficiens accrescit coniūctis cum onere suo, sed si legatarij sunt disiuncti verbis, & coniuncti re, & omnes acceptant, sibi partes faciunt per concursum, nisi testator aliud expressè disposuerit, & si vnius portio deficit, apud alios remanet per ius non decrescendi. Pet. de Rauen. sing 74 & Portio hæreditatis pro non scripta, quando accrescat cum onere, & quid in legato pro non scripto, vide Bar. in l. 39. ff. de cōdi. & demōst.

Portio hæreditatis deficiens, quando accrescit coniunctis cum onere. an procedat, siue sint coniuncti re tantùm, siue re, & verbis, vide Bar. in l. 39. ff. de condit. & demonstrat. quòd portio pro non scripta accrescat cum onere cohæredi, simul cum deficiente grauato, probat l. 125. §. huius de lega. 1. tamen portio cohęredis deficiens accrescit sine onere ipsi hęredi nominatim nomine proprio adiuncto. l. 29. §. fin. de leg. 2. sed vide glo. ibid.

Portio hæreditatis deficiens accrescit cū onere pro rata. l. 50. §. fin. de lega. 2.

Si portio non grauata accrescat grauatæ, fit cō tributio, & legata soluta pstanf. l. 63. de leg. 2.

Portio deficiens accrescit cum onere, etiam in successionib. ab intestato. d. l. 63. §. Iulianus.

Pariter defertur a substitutis cum onere suo. l. 79. §. cùm pater de lega. 2.

Coniunctis re portio accrescit sine onere. l. 30. ff. de condit. & demonstr.

Institutus in re certa habebit portionem cohæredis (in reliquo instituti) mortui, quem testator putabat viuere. Bar. in l. 58. ff. de condic. indebit. & ius accrescendi, & potest sua auctoritate ingredi possessionem. Idem Bart. in l. 35. ff de hæred. instituen.

Frater hæres institutus, si pręmoriatur ante testatorem, filiæ eiusdem testatoris in certis tātùm rebus institutæ, capiunt totū per ius accrescē. DD. de Rota deci. 6. de testa. in antiq.

Substitutio facta institutis particulariter in rebus certis, an extendatur ad hæreditatē vniuersalem eis accrescētem, vide DD. de Rot. decis. 6. de testamen. in antiq. & l. 1. ff. ad leg. Falcid. l. si pupillus. §. fin. & l. in singulis eod.

Ius

Ius accrescendi ita potest diffiniri, vt sit Ius cõiunctionis, quo quis vacãtem, seu deficientẽ portionem cõsequitur. Manti.li. 10.ti. 3.n. 14.

Ius non decrescendi nihil aliud est, quàm ius coniunctionis conseruans totum, quod alicui insolidum est relictum cessante concursu. Manti.ibid.nu. 15.

De differentijs, quæ versantur circa ius accrescendi inter coniunctos re, & cõiunctos verbis, vide nu. 16. ibid.

Ius accrescẽdi inter eos, qui sunt in primo gradu excludit eos, qui sunt in sequenti, & non patitur illos venire ad portionẽ deficientium. Bar. in l. vnica. C. quando non petentium.

Ius accrescendi habet locum etiam si ille, cui accrescit sit defunctus. Bart. in l. vnica. §. his ita. C. de cadu. tollen.

Vide de materia iuris accrescendi per Bar. in d. l. vnica. §. vbi autem.

In portione hæreditaria imputatur, quod quis habet iure accrescendi, & quod quis habet hoc iure, dicitur potius habere ex dispositione legis, quàm testatoris. Barto. in l. 5. ff. de vulgari.

Instituti duo, & inuicem substituti, an possint omittere iure institutionis, & accipere iure accrescẽdi, vide Bar. i l. Lucius 45. n. 22. ff eo.

Portio vacãs accrescit sine noua petitione. Bar. in l. 2. §. si duo. ff. de bono. possess.

Ius accrescendi sequitur rem, ideò ad hæredes trãsit, sed ius substitutionis respicit personã, propterea ad hæredes non transit. l. 9. ff. de suis, & legit. hæred. glo. in §. his itaque. l. 1. de caduc. tollen. l. 26. §. fi. ff. de conditio. & dem.

In querela inofficiosi est locus iuri accrescendi. l. 23. § fin. ff. de inoffi testam.

Coniunctus coniunctione legali re, & verbis, præfertur cæteris coniunctis alio modo. l. 1. §. item ait, & §. idem. ff. de vsufruct. accresce.

Non solùm coniunctiuo modo quædam relinquuntur, sed etiam disiunctiuo, & in pari cõiunctione, pari disiunctione, habet locum ius accrescendi, cum suo onere, sed si aliqui sint cõiuncti re, & verbis, & aliqui verbis disiuncti, si deficiat aliquis ex coniunctis, eius portio accrescit tantùm collegæ, si ex disiunctis, accrescit omnib. d. l. vnica. §. his itaque. C. de caduc. tollen.

Inter legatarios, & fideicommissarios est locus iuri accrescendi ipsis volentibus, aliàs secùs, & portio deficiens accrescit cum suo onere: tamen quando sunt verbis disiuncti non dicitur propriè accrescere, sed non decrescere, & tunc onus non transit, quod non est ad personam legatarij appositum, nec sub legatum annexum. d. l. vnica. §. vbi autem.

Ius accrescendi fingit retrò, sicut aditio hæreditatis, etiam super re perempta. l. 35. ff. ad leg. Aquil.

Portio deficiens accrescit etiam ignorãti eam defectam. l. 31. ff. de acquir. & omit. hæred. idẽ in eo, qui adiuit partem. l. 35. eod.

Acquisitione tamen partis non acquiritur alia eo iure, quo deficit, nec dẽt acquiri per aliũ, nisi noua aditione interueniente. d. l. 35. §. fi.

Qui vult vnam partem, videtur velle alteram accrescentem. l. 58. ff. eod.

Nomina siue appellatiua, siue collectiua relata ad plures, coniunctionẽ verbalẽ inducunt, & inter eos est ius accrescendi. l. 15. §. fi. de leg. 1.

Qui non est in rerum natura, nec esse speratur, non facit partem, sed totum debetur coniuncto. l. 16. §. fin. eod.

Portio deficiens accrescit coniuncto verbis, & coniuncto re tm̃ pro rata. l. 42. de legat. 2.

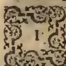
De coniunctis re, & verbis, vel re tantum, aut verbis tantùm, & quis eorum præferatur in iure accrescendi, vide l. 87. de legat. 3.

Pars nõ distributa alijs accrescit, sicut amplius erogata decrescit. §. videamus, instit. de hæred. instituen.

Ius accrescendi diuidi non potest, cùm non habeat locum, nisi portione omnino defecta, Capic. decis. 158.

De cõiunctionib. & cõiunctis, vide infra tit. proximo.

De coniunctis.

Illi dicuntur re cõiuncti, quibus expressa testatoris dispositione, tota res assignatur insolidũ. Bar. sing. 194.

Coniunctio dicitur inter vulgares eiusdẽ rei à pupillo, & eius substituto. Bar. i l. 34. §. si cõiunctim de lega. 1.

De coniunctis vide plenè per Bart. & DD. in l. re coniuncti. 87. de legat. 3.

Coniuncti multipliciter dicũtur, vt habetur in glo. l. 1. § fin ff. de vsufruct. accrescen.

Coniuncti re faciunt sibi partem per concursum. l. 7 C. de legat.

Si vni legetur totum, alteri postea pars eiusdem totius, censetur illa pars de toto adempta, & è contrà, & tunc legatarij dicuntur re cõiuncti. l. 23. C. eod.

Disiuncta apposita inter personas ponitur pro coniuncta, secùs si inter res, quod procedit etiam in contractibus. l. 4. C. de verbo. & rerum significa.

Coniuncti nominatim loco vnius sunt. glo. in l. vnica §. vbi autem. C. de caduc. tollen. ideò coniuncti ex re certa, habentur pro vno quo ad diuisionem hæreditatis faciendam, cum alio instituto. l. 11. ff. de hæred. institue. vide l. 36. ff. de vsu, & vsufruct. legat.

Dictio

Dictio, æquè facit, vt coniuncti cum disiunctis æqualiter admittantur. l. 13. ff. eod.

Duo coniuncti habent medietatem, vnus disiunctus aliam. l. 59. eod. vide l. 9. ff. de vulgari.

Ex voluntate defuncti plures coniuncti vocantur in virile, respectu vnius defuncti; sed inter se in hæreditarias portiones. l. 32. eod.

Dictio, cum siue proferatur à testatore, siue à lege, coniunctionem inducit. l. 124. de legat. primo.

Plures coniuncti admittũtur in viriles portiones, si res prohibeatur alienari extra familiã. l. 90. §. Lucius Titius, de lega. 2.

Qui dicantur coniuncti re, & verbis, vel re tantùm, aut verbis tantùm, vide l. 87. & ibi glos. de legat. 3.

Triplici modo intelligi coniunctio potest, aut enim re per se coniunctio contingit, aut re, & verbis, aut verbis tantùm. vide l. 42. ff. de verbo. & rer. signif.

Dictio, cum, & dictio, & parificantur in coniungendo, sed in modo coniungendi differũt. l. 5. ff. de fundo instructo.

Virtus copulæ qualitatem præcedentis legati repetit in sequenti, & qualitas adiecta vni, refertur ad omnes res sub eadem clausula comprehensas. l. 20. §. Caio eod.

Dictio, cum coniungit accessoriè in his, quorum natura vna est, & vna res alteri accedit; in aliis coniungit principaliter. l. 1. ff. de pecul. legat.

Coniunctis re portio accrescit sine onere. l. 30. ff. de conditio. & demonstra.

Conditio adiecta vni legatario, refertur etiam ad collegatarium sibi coniunctum. Bartol. in l. 73. eodẽ, & in l. si legatarius, la prima. de legat. 3.

Coniuncti ex voluntate defuncti, sicut præferũtur substituto, ita etiam venientibus ab intestato. Bar. in l. 30. ff. de vulgari.

Si substitutus præfertur coniuncto, conditione cessante, coniunctus admittitur. l. 2. §. si duo. ff. de bono. possess. secund. tabul.

Coniunctus coniunctione legali præfertur coniuncto tantùm, quantum ad ius accrescendi in vsufructu. l. 1. §. idem ait. ff. de vsufr. accresc.

Coniunctus re, & verbis præfertur coniuncto re tantùm. ibid.

Ex præsumpta voluntate defuncti, coniunctus præfertur substituto. l. 30. ff. de vulgari.

Substitutio breuiloqua vocat prius in institutione coniunctos, postea disiunctos. l. 41. §. qui discretas. ff. de vulgari.

Copula posita inter duas orationes, non inducit coniunctionem verborum. Bar. in l. 42. de legat. 2.

Coniuncti verbis dicuntur descripti in eadem oratione, secùs si in diuersis sine copula. vide Bartol. ibidem.

Coniunctio post aditionem nihil operatur, sed ille solus præfertur, qui est magis dilectus à testatore, sed sola coniunctio (vbi non est maior honor) circa quemcunque non ostendit maiorem dilectionem, ergo coniuncti sola ratione coniunctionis, non sunt præferendi disiunctis Bar. in §. si quis, num. fin. Authent. de hæred. & Falcid.

Coniunctus, in cuius persona quoquo modo legatum consistit, vel speratur consistere, facit partem coniuncto, secùs si non speratur consistere. l. 34. §. si coniunctim, de legat. 1.

Conditio apposita in persona vnius, in persona alterius sibi coniuncti non videtur repetita. l. 92. §. Seio, de lega. 2.

Qui ratione coniunctionis non admittitur, vt ipse, admitti tanquam alius prohibetur. l. 92 §. quatuor, de lega. 2.

Plures nominationes de eodem vniformiter factæ, non faciunt ipsum ad maiorem partem vocari, nempe quãdo vna res bis, aut ter vni legatur, & postea alteri semel insolidum legetur; tunc enim ambo legatarij admittuntur pro virili, tanqaum re coniuncti. d. l. 23. §. sed & aliam.

Si pluribus eadem res legetur coniunctim, cuilibet debetur pars, si disiunctim partes sibi faciunt per concursum: nisi testator voluerit à primo adimere, vel cuique insolidum concedere. l. 33. de legat. 1.

De his, qui ante apertas tabulas, & aditam hæreditatẽ illam, vel aliud ius transmittunt, vel non.

Filius ratione suitatis hæreditatẽ paternam non aditam, ad matrem trãsmittere potest. Ozas. decis. 58. Bar. in l. 9. ff. de iure fisci, sed an infans hæreditatẽ patris non aditam transmittat ad matrem, vide Dec. consi. 250. & 331.

Donatio facta primogenitæ patre præmortuo, ipsa postea decedente in pupillari ætate, transmittitur ad matrem superstitem ipsius pupillæ. Rot. Auenio. decis. 56. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Hæreditas descendentis non adita, non transmittitur per ascendentem ad eius liberos, & aditio hæreditatis probari debet per ascendentem. Crauet. consil. 37. num. 4. Natt. consil. 656. num. 4.

Vnum Regula,

Regula, quòd descendens non transmittat hæreditatem non aditam ad ascendentes, non procedit in infante. Crau.consi.210.

Fideicommissum non agnitum, seu bona hæreditaria transmittūtur ad filios, etiā si clausula codicillaris sit in testō. Capi.decis.89.n.5.

Transmissio hæreditatis non aditæ in suos, est concessa in portione hæreditatis eis delata: ideò neptis descendens ex masculo excludit amitam à successione aui, seu auiæ decedente patre, hæreditate prędictorum non adita, quando amita ex forma statuti excluditur à fratre. Vinc.de Fran.decis.32.

Hæres hæreditatē nō aditā regulariter nō trāsmittit ad suos hęrdes And.Gail.obse.130.li.2.

Fallit in hæreditate ascendentium: quia pater hæreditatem nō aditam, transmittit in filiū. Gail.ibid.num.5.vide Crau.consi.222. Marc. de Mant.sing.102. & Bar.sing.195.

Secundò fallit in suis hæredibus, qui pariter hæreditatē non aditā transmittunt. ibid. Gail. nu.6.in quosceunque.Dec.consi.331. Bar.in l. 3.C. vnde liberi. & consi.30.vol.1. & 23.ibid.

Tertiò fallit in Monacho, qui transmittit hæreditatem ascendentium ad Monasterium. Gail.d. obser 130.

Quartò fallit in legitima liberorū Gail.ibi.n.12.

Portio, seu hęreditas oblata masculo virtute statuti, si non sit agnita per masculum in vita, non transmittitur, sed in ea succedit soror eius amita. Gram. decis 103.nu.45.

Quicunque hæres legitimus an transmittat hęreditatē, vide Guid.Pap.q.300. in additio. & de intellectu legis, qui se patris. C. vnd.liber.

Posthumus, qui incontinenti, & illico moritur, ad quem hęreditatem trāsmittat, vide Marc. q.169 par.2.

Infans si moriatur adita hæreditate, illam trāsmittit vide ibid.

Hæreditas patris non adita trāsmittitur ad descēdentes, sed in linea transuersali nō datur trāsmissio de iure communi. Guid. Pap.sing. 909.qđ contrarium seruatur in Regno Franciæ ex generali consuetudine. Papon.lib.21. titu.1. arrest.3.& 4.

Filius pteritus licèt moriāt non adita hǣditate patris, trāsmittit tñ portionē hǣditatis pr̄næ sibi delatam (ēt non aditam) ad matrem, fratres, & sorores æqualiter; nam illā trāsmittit ad quoscunq; hæredes. Guid. Pap sing.776.

Legitimi hæredes non sui, hæreditatē non aditā non transmittunt ad quoscunq; hæredes, legitimi aūt sui sic. Marc de Mant.sing.195. nam existētia sui hæredis operatur transmissionē hæreditatis. Bar.in l.1.C.si minor se ab hęred.abstinu.& in l.3.C.de iure delib.ēt fraternę.idem Bart.in l.10.§.quos.ff. de vulgari.

Institutus in re certa decedens, agnitionem illam transmittit, sicut legatarius. Bart.in l.35. ff.de hęred. instituen.

Pupillaris substitutionis ille est effectus, q pater facit filium hæredem necessarium, quare talis existentia sui hæredis operatur transmissionem hęreditatis pupilli nō aditæ. Bar. in l.2.nu.46.ff.de vulgari.

Hęreditas matris transmittitur ad suos, & si nō sunt sui, transmittitur beneficio restitutionis in integrum, si non fuit adita. Bart.in l.23.ff. de reb.dub.

Filius hęreditatem matris non aditam, an trāsmittat, vide Bar.consi.63.vol.2.nu.4. & quid, si sit infans, vide ibid.consi.75.

Hæreditas matris non adita per infantem an transmittatur ad amitā paternam, & an tanquam non adita pertineat ad auunculum, vide eundem consi.65.vol.2.

Ex testamento non potest esse hęres, q de illius viribus dubitat, nisi sit suus, & qui in o[illegible] euentum futurum se heredem cognosc[illegible]. interim decedens hęreditatem trāsmittit.l.83. ff.de acquir.vel omitt. hęred.

Fideicommissum non agnitum non transmittitur ad hęredē: idem in substitutione. Guid. Pap.q.232.nu. fin.

Ius legitimę, & eius supplemētum, & trebellianicę, transmittitur ad hęredes etiam extraneos Boer.decis.250.

Legatum, vel fideicōmissum conditionale, etiā ad liberos non transmittitē, nisi ex cōiecturis aliter apparuerit, vide Fran Mant.de côiect. vlt.volun lib.11.tit.20. qñ fideicommissarius decedens trāsmittat fideicommissum, seu rē fideicommisi, vide per Bar.in l 9.de legat 1.

Hęres institutus transmittendo, facit aliū hęredem. Bar.in l 40.ff.de hęred.instituen.num.4.

Dubitans de virib.testamenti, qa dicebatur falsum, si decesserit interim trāsmittit hęreditatē non aditā. Bar.in l.46.ff. de acquir.hęred.

De trāsmissione hǣditatis tā in suis, q̄ in extraneis hǣdib.vide p Bar in l.83. ff.de acq. hęre.

Filius in potestate statim mortuo patre efficit hęres ipso iure, & hęreditatem transmittit ad hęredes, etiam si de immixtione aliter non appareat.l.3.de iure delibetan.

Hęreditatis non aditę per patrem, vel auum nomine infantis hęredis instituti, & in pupillari ętate constituti, fit trāsmissio ad proximiores ipsius infantis, cui succedunt, ac si hæreditas fuisset adita. Guid.Pap.q 300.

Hodie l.infanti.C.de iure delib.quę transmittit hǣditatē nō aditā infanti ad auū, qui hēt infantē in potestate (nō ad patrē) est correcta.Iac.Pur.decis.378.li.3.vide de interpretatione illius legis per Vera. decis 67.par.2,

Quod

Quòd ad hæreditatem fratris, vel sororis, aut aliorũ attinet pupillus, vel infans trāsmittit ad hæredes suos beneficium restitutionis in integrum, aduersus omissam aditionem hæreditatis: hæredes enim possunt petere restitutionem ad adeundam hæreditatẽ ex clausula generali, si qua mihi iusta causa. Andr. Gail. obser. 131. nu. 8. lib. 2. vide Bart. in l. 1. C. de restitu. milit. & in l. 17. C. de iure delib. nu. 3. & 11. idem in impedito quocunq; impedimento. Bar. in l. 10 nu 5. ff. reb. dub.

Pupillus transmittit hæreditatem sibi delatam, si tutor tempore mortis pupilli sciuerit delatam. Bar. consi. 178. vol. 1. vide consi. 75. vol. 2. nam scientia tutoris tribuit pupillo ius deliberandi, quod transmittit ad suos. idẽ Bar. in l. 3. C. de tuto. & curat qui satisdæ non debent, vide tamen in l. 17 de iure deliberan.

Consilium pro hęrede pupilli non habentis tutorem, & defuncti ante aditionem, vt habeat hæreditatem pupillo delatam vide per Bar. d. consi. 178. vol. 1.

De intellectu legis cum antiquiorib. C. de iure deliberan. & quòd scientia patris sufficiat ad hoc, vt filius impubes transmittat hæreditatem vide per Bar. consi. 232. vol. 1.

Pupillo mortuo ante aditam hæreditatem per ipsius tutorem, ipsa hæreditas non transmittitur; secùs in infante, cui est delata hęreditas patre viuente. l. 18. C. de iure deliberan.

Transmissio, q̃ fit ex potẽtia suitatis, an habeat locũ in matre, ita vt superstite suo paterno, hæreditatem infantis non aditam obtineat, vide Eusebi. F. Tessau. decis. 88.

Impeditus adire, trāsmittit hæreditatem, & ius suum ad hæredes. Marant. ad l. is potest, nu. 267. ff. de acquir. hæred. post librum sui Spec. de ordine iudi.

Impeditus adire propter iustam absentiam, si decedat interim ius petendi restitutionem ad adeundum, vel petendam bonorũ possessionem suo hæredi relinquit. l. 85. ff. de acqui. vel omitten. hæred.

Si hæreditas metu pęnę inulræ mortis defuncti non adeat. si interim hęres decedat trāsmittitur, secùs si aliud impedimentũ impediret aditionẽ. l. 3. §. eleganter. ff. ad Senatusc. Syla.

Frater hæreditatem sororis non agnitam, non transmittit. Guid. Pap. sing. 481. & l. 7. C. de iure deliberandi.

Est magis cõmunis opinio, quòd hodie emancipatus non transmittat hęreditatẽ non aditam; quia in hoc non reperitur sublata differentia. Pet. de Raue sing. 735.

Pater decedens ante aditam hæreditatẽ infantis, illam non transmittit, quia capit vt hęres filij. Bar. in l. 17. de iure deliberan.

Si filius moriatur anteq̃ adeat, pater nõ potest adire. Bar. in l 8 C de bonis, quæ liberis.

Hæreditas aui materni non transmittitur non adita. Bar. consi. 49. vol. 1. & consi 72. vol. 2.

Bonorũ possessio, quę defertur infanti, est iuris, & transmittitur, sed delata furioso est facti, donec est in furore, ideo non transmittitur, nisi esset rogatus de restituendo; quia tunc esset iuris, & de differentia inter infantem, & furiosum quo ad hunc casum vide per Bar. in l. 1. ff. de bono. possess. furio. infan.

Hęreditas non transmittitur ab ignorante. Bar. consi. 12. vol. 1.

Posthumus non transmittit hæreditatem sororis non aditam ad hæredes extraneos, sed filius in potestate sic. Bar. consi. 22.

Sui etiam ignorantes transmittunt hæreditatẽ, extranei ita demũ, si sciuerint esse hæredes, alias secùs glo. in d. l. 19.

Hęreditas potest adiri clausis tabulis, & quo ad adeundum cedit dies à morte testatoris, sed quo ad transmittendũ iura vetera seruant, vt nõ cedat dies, nisi ab adita hǣditate: fallit in filiorum personis, & quoties ius deliberandi transmittitur. l. vnica. §. in nouissimo. C. de caduc. tollend.

Filius deliberans decedens, transmittit hęreditatem patris ad quoscunqne, & ius adeundi quando finiatur anno, & quando transmittatur, vide Bar. in l. 19. C. de iure delib. & in l. 10. ff. de rebus dub.

Hodie sciens hæreditatẽ sibi delatā ius deliberandi, & adeundi trāsmittit ad quoscunq; hęredes (si decedat infra annũ à die scientię) vt possint adire infra residuum temporis, quo elapso excluduntur hęredes à iure adeundi. l. 19 C. de iure deliberandi.

De transmissione hæreditatis, vide DD. in l. 4. C. qui admitti.

De suitate.

Existentia sui hęredis vbicunque est filio proficua, ipsum facit hęredẽ ipso iure, secùs si esset damnosa. Bar in l. 1. C. si minor ab hęreditate, vide supra ti. de acquirenda hęreditate.

Existẽtia sui hęredis operatur transmissionem hæreditatis, vide tit. prox pręced.

Existentia sui hęredis non operatur dato cohęrede extraneo, secùs quando habet fratrem. Bar. in l. 20. C. de iure delibe. & in l. 9. §. idem. ff. ad Trebellian.

Titulus pro hærede non habet locũ in suis hæredib. & filius viuo patre impropriè est dñs rerum patris. l. in suis ff. de liberis, & posthu.

De rõne quare filius suus ꝑtcritus rũpat testm̃ patris ipso iure vide ꝑ Bar. in d.l.in suis n.7.

Substitutio vulgaris facit de necessario volũtarium, & an impediat existentiã sui hæredis, vide Bar.in l.6.ff.eod.

Vt quis sit suus hæres patris requiritur, ꝗ non sit in potestate alterius tempore mortis, vel conditionis existentis.l.20.ff.eod.

Quid operetur existentia sui hæredis, vide per Bar.in l.12. ff.de vulgari.

Existentia sui hęredis non impedit substitutionem vulgarem, nisi quando substitutio esset facta secundum consiliũ Galli, vel legis Velleiæ.Bar.in l.33.§. si filius.ff.eod.

Hæres suus præsumitur ignorare contenta in testõ. Bar. in l.43.§.sed si sperauit de legat.1. vide supra lib.1.tit.de iuris,& fact.ignora.

De legitima parentum, & fratrum.

Matri competit legitima, quando excluditur virtute substitutionis fideicommissariæ. Afflict. decis.38.

Mater succedens in legitima, & trebellianica pupillo sub conditione instituto, an succedat in fructib. per pupillum à die mortis testatoris perceptis, vide Affli.decis.367.nu.fin.& sic mater detrahit legitimam, & trebellianicam ex fideicõmisso, filio grauato decedẽte pubere.Papon. lib.20.tit.3.arrest.30.

Fructus percepti per ascendentes, an imputentur in legitimam, vide Guid.Pap.q.478.

Si parentes transierint ad secũda vota, non succedunt filijs ab intestato (etiam in legitima) quo ad proprietatem, extantibus alijs filijs fratribus defuncti. Boer.decis.185.nu.6.

Legitimam an habeat mater à filio instituta in duabus partibus hæreditatis, quas consuetudo dat agnatis, vide Boer.decis.189.

Matri debetur legitima in bonis filiæ, nisi ipsa filia haberet liberos etiam naturales. Cassad. decis.vnica tit.de successio. ab intesta.

Legitima matri, vel auiæ debita in bonis filij, vel nepotis, ꝗ eam ꝑterijt, vel in re certa instituit, præteritis duobus fratribus, est tertia totius hęreditatis secundum vnam opinionem, & secundum aliam, est tertia tertiæ dictę hęreditatis, quam sequutus fuit conciliũ. vide Vinc.de Fran. decis.63.

Consuetudo, qua parentes à fratribus, & sororibus defuncti vtrinque coniunctis à legitima successione excluduntur, ad legitimam non extenditur. Mysing. obser.43.cent.6.

Vbi per statutũ, vel aliter filia non posset instituere matrẽ, nisi in certa parte, legitima matris censetur inclusa in parte illa, in qua potuit instituire, ideò illam non potest tũc mr̃ de trahere in reliquis bonis. Papon.lib.20.tit.1.

Substitutio pupillaris facta in forma legati, seu fideicõmissi particularis, nõ excludit matrẽ à legitima filij. idẽ ibi arrest.31.ti.3.max. si nõ esset pauper, alias ipsa substitutio pupillaris excludit matrem à legitima. Affli.decis.310. sunt tñ ꝗ cõtra tenent, vide Cabal.mille.361.

Legitima ita debetur ascẽdentibus, sicut descendentibus, sed in casu detractionis legitimę ex fideicommisso, ascendens parens grauatus tenetur cõputare fructus, & cõpensare cum legitima pro rata. Papon.lib.20.titu.7. arrest.2.Pet.de Raue.sing.231.

Legitima parentũ hodie est aucta, sicut legitima liberorum: tñ grauati fideicõmisso solũm detrahunt vnam quartam, nẽpe legitimã, in quam sunt computandi fructus medio tpe percepti, & talis legitima non põt minui per legata ad pias cãs relicta. Rol.consi.39.vol.3. contrariũ tñ tenet Crau.cõsi.110. nẽpe ascendentẽ grauatum sub conditione posse detrahere duas quartas.

Mater à filio hæres instituta, rogataque de restituendo non imputat fructus in quartã, & parentib. debet relinqui iure institutionis, & non alio titulo secundũ Marc.de Mant.sing. 509.Bar.in §.fine igitur Auth. vt cũ de appellatione cognoscitur nu. 10. vide Auth. licet. §.1.C.de naturali.liber.& gl.in §.fi.instit.de inoffi.testam. Perillustr. D.P.Tessau.decis.58.

In legitima debita matri, de bonis filiæ detrahitur lucrum statutarium, qđ facit maritus in dote vxoris. Craue.consi.186.nu.12.

Si publicentur bona filij, an talis publicatio teneat in præiuditium parentum, vide Ias.de actio.in §.actiones autem.

Qñ mater excluditur per statutum à successione filij extante fratre, vel sorore defuncti, cẽsetur etiã exclusa à legitima secundũ magis communem. Dec.consi.300.nu.5.

Conuentio facta inter matrem, & filium, in qua filius promisit cum iuramento non alienare bona patris, extenditur etiam ad legitimam ipsius filij. Rol.consi.99.vol.4.

In casu, in quo mater transiens ad secũda vota amittit ꝓprietatẽ bonorũ prouenientiũ ex substãtia primi mariti, in eo casu nõ succedit in legitima filio ex primo mrĩmonio nato, in bonis habitis ab hr̃ditate sui patris, vt possit eam relinquere suis hæredibus. Menoch. consi.237. lib.3.

Filius si ab aliquo hr̃s instituat, testator põt ꝓhibere, ꝗ eius pr̃ in suis bonis nullam habeat legitimam. Amanel de Clarisaquis sing 258.

Ingrediens Monasterium parentibus, relinquere legi-

re legitimam debet. Bart. in Authent. si qua mulier. C. de Sacrosanc. Eccles. in repet. nu. 8.

Matrem, & duos fratres habens, si extraneum non turpem instituat vniuersaliter, & matrē in re certa, & illa agat ad supplementum legitimę, quanta debeat esse legitima, nēpe an tertia totius hæreditatis, vel tertia solius tertiæ ad ipsam pertinentis, si filius decessisset ab intestato, vide Bar. in l. 148. ff. de inof. test.

Patri emancipanti in bonis filij pro legitima competit triens, secùs in alijs ascendentibus emancipantibus, & non habentibus liberos in ptāte. vide Bar. in l. 3. §. pri. ff de mil. testa.

Vsumfructum totius dotis, an filia relinquere patri possit, sola proprietate filijs reseruata, vide Excel. P. Tessau. decis. 137.

Legitima matris mortuo filio cū fratribus, quibus aliquid relictum est, extraneo vniuersali hęrede instituto, quanta esse debeat, vide eūdem decis. 172.

Etiam legitima ascendentium hodie est aucta ad instar legitimæ descendentium. Excel. P. Tessau. decis. 172. nu. 3. Afflic. decis. 204. secus est in legitima, quæ debetur fratri, vel sorori. Afflic. ibi. Capic. dec. 211. Crau. cons. 110. Bar. in l. 14. ff. de inoffic. testam. §. sed nostra, insti. de succes. libero.

Legitima debetur fratri, vel sorori in institutione turpis personæ, vt puta si esset institutus frater spurius, et tunc legitima est quarta, vel semis respectiuè. Affli. decis. 125. & decis. 204. Natt. cons. 478. quę dicatur tunc turpis persona, vide per Natt. cons. 478. nec in totum impugnatur testm̄, si aliquid sorori fuerit relictū, sed solùm vsq; ad legitimam. ibi. Affli.

Legitima transuersalibus non datur, nisi turpi persona instituta, & tunc solūmodo est quarta, & non est aucta. Capic. decis. 211. num. 3. & 4 Crauet. cons. 256 Natt. cons. 478.

Legitima debetur solùm liberis, vel ascendentibus, & non debetur transuersalibus, nisi in vno casu, Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions*. § 2. glo. 4.

Legitima excludit fratrē à querela inofficiosi, sed si illi est relictum minus legitima, agitur: filius eīi fratris, nō habet ipsam querelā inofficiosi. Bar. in §. 1. Authē. de hæred. & Falc.

De legitima liberorum.

Filius, cuius pater post testamentum ingressus est Religionē (relicta prius illi legitima) illam petere potest non spectata morte naturali ipsius patris. Pet. de Rauen. sing. 195.

Filius an possit petere legitimā, si pater ingrediatur Monasterium, vide plenè per Anton. Corset. in suis singularibus litera L. singul. legitima, quòd non possit, nisi post mortē patris scribit Bar. in Authent. si qua mulier in repet. num. 22. C. de Sacrosan. Eccle. vide nu. 23. glo. in verbo detur. §. illud quoque, Auth. de Monach.

Si pater cum bonis suis, & filio impubere, se obtulerit Monasterio, filius factus maior exire potest Religionem, & legitimam à Monasterio petere c. cùm scimus. ex. de testamen.

Ingrediens Religionem ad minus debet filijs legitimam, vel filiabus relinquere, plus potest (etiam post ingressum) eis relinquere, dūmō retineat sibi partē pro virili. c. si qua mulier. 19. q. 3. aliàs si quis habens filios ingrediatur Monasterium, filijs datur legitima, & alia bona Monasterio acquirunt. Dec. cons. 426. n. 8.

Monialis professa, & dotata in ingressu Monasterij à patre, etiam debet habere legitimā in bonis maternis. Afflict. decis. 358. cui moniali debetur paragium iure naturæ debitum. Vincen. de Franc. decis. 44.

Pater quicquid offert Monasterio tempore ingressus, debet computari (ad instar dotis) in legitimam. Abb. cons. 111. lib. 2.

Dedicatus ingressus Monasterij, non aufert potestatem disponendi liberos habenti, qui nō potest ipsis liberis legitimam minuere, plus tamen potest eis relinquere, virili sibi retenta, & eo non disponente lex prouidet, vt legitima cuilibet filiorum detur. Authē. si qua mulier. C de Sacrosan. Eccle.

Si pater dissipat bona sua, potest officio iudicis cogi ad instantiam filij, ad assignandum sibi legitimam, vel saltem tot bona, quæ ascēdant ad perceptionem alimentorum. Petr. de Rauen. sing. 469. Hippol singul. 613. Nam licèt quis sit rei suę legitimus moderator, & arbiter, tamen hoc non procedit in dissipāte bona sua cōtra bonos mores: qa īterest Reipublicæ, ne quis re sua malè vtatur. Hart. Hartma. cap. 8 tit. de testamen. lib. 2.

Legitima debetur filio in vita patris, tamen ipso patre viuo nullum ius competit filio, & dicitur debita, quia in illa non potest pater filium defraudare, nisi ex causa īgratitudinis, Bar. in §. si quis, Authen. de hæred. & Falcid. vide Abb. cons. 65. in fine. lib. 1.

Legitimæ nullum ius competit liberis in patris bonis illo viuente, cùm sit quota bonorum, debeaturq; post æs alienum, & post mortem ipsius patris. Ozas. decis. 172. numē. 15. Marc. quæst. 682. par. 2. Gram. decis. 201. num. 65. & 66. Iac. Put. decis. 237. lib. 2. Mysing. obser. 25. cent. 4. Gasp. Cabal. Milleloq. 81. Papon. lib. 16. tit. 4. arest. 5. & libr. 20.

tit.7.arrest.1.Craq. conf. 236. Marant. in suo Specu.de ordine iud. disputa.10. Cassa. in cō suetud. Burg tit. *des successions* §.2. glo.5. Guid. Pap.q.486.& q.632.in addit. licet ipse Guid. teneat contrarium, vide Marc.q. 199. par. 2. & Cassa.d.§.2.glo.5. vbi limitat reg. in aliq. casibus, & Bar.in l. 6.ff. de liberis agnosc.

Fiscus publicatis bonis tenetur dotare filias delinquentis, sed quid in legitima danda filijs, vide Beninten.deci.91.

Patrem non cogi in vita assignare filio legitimam scribunt pariter Benintend. decis. 89. Vincent.de Franc.decis.193.etiam post condemnationem filij (nisi ex dispositione statuti) Iul.Clar.in sua Pract.§.fin.q.86.vide Ias.de actio.in §.actiones autem, num 94 & Bar.in l. 25.impuberi.ff. de collatio.sed an filio intuito pater possit assignare suam legitimam, vide eundem de Franc.d.decis.193.

Legitima semel a patre cōstituta, si illam filius, vel filia consumpserit, ad iteratam eius assignationem non obligatur pater. Ozasc. decis.124. Menoch.de arbitr.lib.2.cas.182. nu. 56. Cassa.in cōsuetud.Burg tit. *des successions* §.2.glo.fin. Bar.in l.13.§.si post ff.solu. matr.

Legitima dicitur profectitia, quādo datur filio in vita. Vincent.de Franc. decis.239. sed an tunc filius dicatur illam habere tit. lucratiuo, vide Ias. de actio. in §. item si quis in fraudem, num. 92.

Filius fraudatus legitima respectu inofficiosæ dotis per patrem sorori constitutæ, seu promissæ, non agit reuocatoria constante matrimonio, sed post. Afflic.decis.89. fuit tamē postea contrarium iudicatum, vt testatur Vincent.de Franc.decis.264. vide tit. C. de inoff. dot.& Grama.decis.90.

Legitima in vita patris filijs non debetur, nec illis uxorem potest pater cōstituere (nisi ex dispositione statuti) & tunc etiam nepotes existentes cum patre, præferuntur filio. Ioseph.Ludo.decis.Perus.

Legitima si filio cōsignata in vita patris, non augetur, licet is facultatibus. Vincent. de Franc.decis.233. contrarium tamen fuit iudicatum, vt testatur Rauit.tract. de analog. q. 9.

Filius nihil habet reuocationem bonorum per patrem alienatorum titulo onerosio, nisi ... simulata, vel facta pro minimo pretio, ... solutione pretij ... patris ... in duobus casibus ... ad legitimam ... Cassa. ... si quis in fraudem ... Menoch. ... consil. ... num. 38.

Bar.in l. si in frau.patro. vbi alienata per patrē (etiā titulo onerosio) in fraudem legitimæ filio debitæ, post mortē patris per filios reuocantur. vide Lud.Rom. sing. 616. & per alienationem pro iuribus bonorum fraus præsumit. ibi, & Bar. in d.l. si a parente, nec ita tanta consideratione patrimonij eadem omnia bona (& cōscientis cum iuramento pretium recepisse) in præiudicium filiorum. Ozasc.decis. 124.

Pater potest omnia bona sua vendere, & proijcere pretium in mare, in præiudicium liberorum. Crauet.cons.227. vide Ias. de actio. §. item si quis in fraudem.

Quando pater amisit omnia bona sua in ludo, nunquid filij possint reuocare bona amissa vsque ad legitimam, vide Cass.in consuetud. Burg tit. *des successions* §.2 glo 5. in verbo qu.

Filius institutus in legitima, licet hæreditatem adiuerit, tamen potest alienata in fraudem reuocare. Bar in l. 2 num. 7. C. si in fraud. patro.

Legitima cum sit quota bonorum nō debetur, nisi deducto ære alieno, & funeris impensa. Cassa.in consuetud.Burg tit. *des successions*. §. 2. gl. 4. l. 8.§.quarta.ff.de inof.testamen.l.5. C. ad Trebellia. Propterea creditores hæreditarij excludunt filium à legitima, si æs alienum totum exauriat patrimonium. Ozasc.deci. 148 num. 18. Franc. Marc. quæst. 433. Andr. Gail.obseru. 119 num. ... Crauet. cons. 219. Ias.de actio.§. item si quis in fraudem ... etiam debitum hæredi. Crauet. cons. 16. ... procedit in ære alieno necessario, secus in voluntario. Ioseph. Ludo. decis. 28 Luc. nu. 17.

Legitima non debetur, nisi prius de ære alieno, & donec sententia feratur super ipso ære alieno, legitimæ consignatio non est facienda filio, licet offerat cautionem de sol. uando hæredem ... Vincent. de Franc. decis. 127. vide ibidem, tamen filium ... legitima, & eius ... præfertur creditoribus hæredis. Vincent. de Franc. decis. 271.

Vsusfructus an possit pro legitima relinqui, vide Boer. decis. 147. num. 14. Ioseph. Ludo. decis. 28. Luc. ...

Legitima debetur de corporibus hæreditarijs, nec cogitur filius eā accipere in alia re, veluti in pecunia. Ozasc. decis. 148. num. fin. Cassa. in consuetud. Burg tit. *des successions*. § 2 gl fin. cōtrarium tenet Guid. Pap. quæst. 487 vide ... legitima filij ... potest ...

Legitima est quota bonorum ... de legitimę super aliquo ... decis. 169 ... modo

do debeat assignari, vide Ioseph. Ludo. decis. 28. Luc. num. 37. 40. 41. Menoch. de arbitra. libr. 2. cas. 163.

Legitima debetur ex ipsa substantia defuncti, & non secundum numerum redituum. Affli. decis. 382. nã legitima est bonorum portio, non autem hæreditatis. Afflict. ibid. & detrahitur ex vno, vel plurib. prædijs viri boni arbitrio. Put. decis. 420. lib. 1. aut arbitrio Iudicis. Dec. consi. 81. nu. 7.

Ipsa legitima deduci debet de rebus non prohibitis alienari, & sic non potest eligi per filium in bonis alienari prohibitis per testato rem, nisi non extarent alia bona. Gram. deci. 93. nu. 5. 6. 7. quando ex tali prohibitione inducitur fideicommissum fauore agnationis. Mago. decisio. 85. Luc. & prædicta procedunt etiam in fideicommisso particulari. Menoch. consi 44. nu. 24. vol. 1. nec filius pro sua legitima potest eligere rem, quam velit, hoc enim spectat ad Iudicis arbitriũ. Caballmilleloq. 468. Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 163. nu. 16. & Dec. consi. 236.

Filius quantumcunque prohibitus vsque ad legitimam sibi competentem sine onere, potest de bonis ꝓhibitis alienare. Gram. decis. 105. num. 46. Mago. d. decis. 35. Rot. Flor. vide Dec. consi. 236. nu. 9. & hoc verum, si alienauerit inter viuos sine fraude fideicommissarij, secùs si in vltima voluntate. Guid. Pap. q. 606. vide q. 611. & Menoch. de arbitr. libr. 2. cas. 163. nu. 19.

De ipsis bonis alienando hæres videtur primo loco alienata, alienasse pro sua legitima, in qua non potuit grauari. Vinceu. de Fran. decisio. 80. n. 22. vide Mago. decis. 16. Rot. Flor. Rol. consi. 78. vol. 1. num. 19. Menoch. consi. 232. nu. 45. lib. 3.

Legitimam debet filius cõsequi in alijs bonis, præterquam suppositis fideicommisso, tamẽ non debet eam habere in rebus deteriorib. nam tunc posset filius eam eligere in rebus legatis. Ioseph. Ludo. decis. 28. Luc. num. 33. & Crauet. consi. 109.

Legitima, vel eius supplementum debetur ab hærede: ideò legatarij non possunt conueniri, nisi prius hærede discusso, tunc enim hærede non existente soluendo, ipsi legatarij possunt conueniri pro rata. Boer. decis. 145. Papon. lib. 20. tit. 4. arrest. 8. vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 163. num. 20. Natt. consi. 199. Tom. 1. & consi. 238. Tom. 2. sed an, & quãdo legatarij debeant contribuere cum hærede, in legitimæ solutionem, vide ꝑ Dec. cõs. 633.

Supplementum legitimæ debetur per hæredẽ vniuersalem, & non de corporibus hæreditarijs legatis, nisi legata essent excessiua. vide Papon. lib. 20. tit. 7. arrest. 4. Rol. cõsi. 12. vol. 1.

Legitima eligi non potest in bonis, in quibus alius fuit substitutus, si alia supersunt. Craue. consi. 19. nu. 14. sed pro illa agi debet contra hæredem. idem consi. 312.

Limita, quando bona subiecta substitutioni, vel legata essent de melioribus rebus hæreditarijs. Crauet. consi. 19. nu. 14. consi. 110. & 312. nam legitima filio non potest assignari in re deteriori, nec à patre hoc fieri pôt. Iof. Ludo. decis. Perus. 65. nu. 16. 18. par. 2. vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 163.

Legitima non detrahitur de feudo, in quo solus primogenitus succedit: quia feudum tale de sui natura diuidi nõ potest, vt inde legitima detrahatur, tamen si fuerit feudum nouum emptum per patrem, tunc legitima capitur in pecunia de æstimatione feudi. Capic. decisio. 2. vide Craue. consi. 256. nam ipsa legitima non debetur de bonis feudalibus, sed de allodialibus. Fran. Marc. q. 335. Rol. consi. 71. nu. 58. vol. 2.

Legitima filij non debet detrahi de Regno, vel Ducatu, aut Comitatu. Guid. Pap. q. 476. & q. 487. Papon. li. 20. ti. 7. arrest. 5. Guid. sing. 5II.

Feudum an imputetur in legitimam, vide Clar. in suo trac. de feudis. §. feudũ. q. 46. ĩ sua Prac.

Filius bona relicta possidendo declarat ex iuris dispositione se illa possidere pro sua legitima. Put. decis. 212. lib. 3.

Filius post alienationẽ, & consumptionem velit, nolit, tenetur rem alienatam imputare in suam legitimam, & illi non licet variare. Mago. decis. 35. nu. 22.

Filius pro legitima, vel illius supplemento non habet ius insistendi super vna re, vel hypothecariã super paternis bonis: ideò cogitur restituere, salua sua legitima. Rot. Auenio. deci. 52. in decis. diuerso. Tom. 3. vide Raud. tract. de analog. cap. 19. nu. 66. quia non potest pro sua legitima possessionem rerum hæreditariarum propria auctoritate acquirere. Bar. in l. 2. C. quomodo, & quãdo quarta pars. li. 10.

Quando testator instituit filiam pro sua legitima in aliqua summa pecuniæ, & filia agit ad supplementum, illud pariter debetur in pecunia, secùs quando repudiata pecunia relicta, (q̃ nõ sufficiebat ꝑ legitima) filia ageret ad totam ipsam legitimam, tunc enim debet ex corporib. hrditarijs. Papo. arrest. 3. li. 20. ti. 7.

Filia potest repudiare dictum legatum, & petere legitimam in bonis, & substantia patris, vel matris. Dec. cons. 236. nu. 15. idem in filio. Natt. consi. 156. Tom. 1.

Filius, cui pater legitimæ, & legatorum optionem detulit altero electo, non poterit variare. Dec. consi. 687.

Legitima debet assignari ex re mediocri,& nõ meliori,vel viliori. Cassan.in consuetu. Burg. tit.*des successions*. §.2.glo.4.nn.5.

Legitima liberorum in bonis paternis, vel maternis, vbi sunt infra quatuor est tertia pars eius, quod habituri essent ab intestato. Affli. decis.76.Cassan.in consuetu. Burgun. tit. *des successions*.§.2.gl. 4.sed quando sunt quinque, vel supra est semis.Crau.consi.219.Auth.nouissima. C.de inoffi. testament.

Quartæ duæ,quas detrahit filius continent mediaetatem hæreditatis,& quando sunt quinq; filij, vel vltra continent plus, quia hoc casu licèt legitima sit semis, filius adhuc vltra ipsam legitimam,detrahit trebellianicam secundum veriorem opinionem.Rot. Auenio. decis.147.vide Crau.consi.50.

Legitima, quæ filijs in confiscatione bonorum debetur,qualis,& quanta sit, vide Perillustr. D.P.Tessau.decisio.104.& decis.198. & supra tit. de publicatione bonorum.lib.1.

Posthumus grauatus restituere hereditatem ab intestato per clausulam codicillarem,quando detrahat duas quartas, vide Perillustr.D. P. Tessau. decis.141.

Heres filius sub conditione post mortem grauatus legitimam statim detrahit, & conditione adueniente trebellianicam. c.Raynaldus ext. de testa.& c.Raynutius ibid. Afflict. decis.367.Boer.decis.156. Cassad.decis.2.tit. de substitutio.& habere debet dimidiam hæreditatis. Craue.consi.50. Dec.consi.202 nu. fin.& 218.Frã.Crem.sing.74.Rol.cõs.9.vol.4. quam dimidiam etiam detrahit hæres filij grauati.Dec.consi.228 300.& consi.547.glo. in l.10.C.ad leg.Falcid. & præmissa sunt vera etiam in filio naturali legitimato. Dec.cõsi. 257.fallit,vbi in certis rebus institueretur, quia tunc non posset detrahere trebellianicam. Rot. Auenio.decisio.147.in decisio. diuerso. & Fran.Crem.sing.74.

Filius grauatus de restituendo detrahit duas quartas,secùs quando testamentum est nullum ratione præteritionis, quia tũc detrahit solùm legitimã.Guid.Pap.q.52.Fran. Marc.q. 432.vel sustinetur virtute clausulæ codicillaris.Guid.q.513.vide And.Gail.obser.121.lib. 2.nu.11.Mago.decis.92.nu.20.Ror.Flor. nam filius purè grauatus solam legitimam detrahit.Craue.consi. 20.nu.fin.& consi.242. Dec. consi.321.Bar.in l.10.C.ad leg.Falc.& in cõs. 20.& 44. idem quando est grauatus restituere extraneo.Rol.consi.78.vol.1.

Augmentum rerum veniens hæredi etiã ex causa de præterito, non auget legitimam, sicut auget falcidiã. Afflict.decis.382.Ludo.Rom. sing.128.vide tamen Boer.decisio.62. verùm ipsam legitimam auget naturale debitũ post testatoris mortem per hæredem exactum. Vincent. de Fran.decis.61.nu.15. vide Boer. decis.62.Raud.tract. de analog.cap.19.

Feudum imputat filio in legitimam. Capic.decisio.2.nu.5.nisi esset feudũ ex pacto,& prouidentia translatum in filium, vt filium, non vt hæredem.Hippol. sing.32.

Fœminæ faciunt partem, & augent numerum liberorum,stante statuto, quod excludantur à successione propter masculos,tamen in hæreditatis computatione, & legitimæ debet haberi ratio de dotibus ipsis filiabus datis. Capic.decis.158.nu.4.& 7. vide eundem decisio.211.nu.fi.Guid.Pap.q.599. Boer. decis. 104.Ioseph.Ludo.decis.Perus.29.nu.35. Dec. consi.300.n.2.& 607.nu.15.Cassan.in cõsuet. Burg.tit.*des successions* Rub.7.§.12. glo.10. nu. 29.Excel.P.Tessa.decis. 159. sed statutum, quo mulieres dotatæ non faciant partem, quomodo intelligatur. vide Dec.consi.346.

Idem est in filia,quæ renuntianit.Boer.d[illegible] 104. vide eundem Capic.decis. 158. Gram. decis.101.n.27.& nu.72. Cabal.milleloq 561. Gail.obser.122.num.17.lib.2.sed quid in alijs personis, quæ non possunt succedere, an faciant partem, vide Boer.d. decis.104. Guid. Pap.q.295.Papon.lib.16.tit.4.arrest.11.& lib. 20.titu.7. arrest.7.

Filia,quæ renunciauit cum iuramẽto bonis paternis computatur,numeratur inter liberos, & facit partem, licèt non admittatur ad partem, sed eius portio remaneat, & accrescat hæredi,cui pater prouidisse videtur.M[illegible] obser.22.cent.4.Guid.Pap.q.777.

Filius tamen legitimè exhæredatus non computatur in numero liberorum: idem in Monacho Franciscano, qui habetur pro mortuis.Gail.d.obser.122.num.18.Marc.de Mant. sing.558.Natt.consi.156.nn.13.vide Menoch. consi.207.num.52. lib.2. idem in filia effecta moniali,vide Menoch.consi.247.nu.53.lib.3.

Quando filius, vel filia, quæ renunciauit hæreditati paternæ tempore dotationis, post mortem patris agit ad supplementum legitimę, quia fuit læsa, an habeatur ratio valoris bonorum existentium tempore dotationis, vel existentium tempore mortis patris,si bona essent aucta post ipsam dotationem quęstio est disputabilis,de qua vide per Gram. decis.57.Boer.decis.62.Alexan.Raud. tract.de analog.cap.19.nu. 48.54. Dec.consi. 277.& Menoch. consi.71.vol.1.

Filia admittitur ad agendum ad supplementum legitimæ non obstante dotatione, inspectis tamen facultatib. patris extantibus tempore dotationis,& non alijs postea quæsitis. Papon, lib.16.

lib.16.tit.4.arrest.1. & per consequens ex bonis postea quęsitis nō debetur legitima.ibid. Cassa.in consuetud. Burg.tit. *des successions* §. e.glo.5. tamen quòd debeat inspici tempus mortis, & secundum valorem bonorum existentium eo tempore esse faciendam ęstimationem scribit Natt.consi.156.

Quot sint quartæ in iure nostro, vide per Bar.in §.1.institut. de fideicom.hæredita.

Fructus legitimæ, vel supplementi ipsius debentur à die mortis patris, vel matris. Boer.decis. 3.nu.fin.Beninten.decis.37.nu.9.Vincent. de Franc.decis.16.num.13.And.Gail.obser.120. nu.14.Raud.tracta.de analog.cap.19.nu. 67. sed aliquando solùm debentur à die litis cō testatæ.Cassan in consuetud.Burg.tit.*des successions* §.2.glo.5.vide Menoch.consi.25.54.& 55.regulariter contrà, quia debentur nulla facta interpellatione à die mortis. Natt.consi. 156.num.11.

Fructus percepti vltra legitimam contra voluntatem testatoris imputâtur filio in legitimā, dummodo appareat de mente ipsius testatoris.Ios.decis.28.nu.105.vide tamen nu.110.

In legitimam solùm imputantur bona alienata ex causa voluntaria, quæ prouenerunt in vtilitatem hæredis. Craue. consi. 315.

In legitimam imputantur bona alięnata, etiam quòd alienatio fuerit facta titulo lucratiuo, nec in alienatione voluntaria requiritur, qđ pretium conuertatur in vtilitatem alienantis, & etiam in ipsam legitimam imputantur omnia, siue mobilia, siue immobilia, aut se mouentia, & nomina debitorum.idem d.decisio.28.nu.112.

Fructus hæreditatis in legitimam, & trebellianicam in liberis primi gradus non imputantur.Cassad.decis.2.titu.de substitutio. Mago. decis.85 Luc.Craue.consi.16.Bar in l.8.§.vnde.ff.de inoffic.testam.nisi post litem contestatam cap Raynutius,& c. Raynaldus.ex.de testam.vide l.8.§.vnde si quis.ff.de inof.testa.

Filij primi gradus, & nepotes, qui reperiuntur in primo gradu (patre prçmortuo) non cōputant fructus in legitimam, & trebellianicam. Papon.lib.20.tit.7.arrest.1. quod etiam procedit in omnibus alijs descendentibus, qui possunt prætendere legitimam,& trebellianicam, nisi testator expressè dixerit, fructus esse compensandos cum trebellianica, vel èconträ ibid.

Legitimæ imputatur quicquid à patre quouis titulo filius consequitur. Put.decis.212 lib.3.

In liquidatione legitimæ habetur ratio omniū bonorum,& iurium hæreditatis. Vincent.de Fran.decis.61.nu.15.& 16. vide Raud.tracta. de analog.cap.19.nu.57.

Data per patrem filio emancipato nō sunt imputanda in legitimam filij, nisi aliter sit actū, vel aliter ex instrumento emācipationis colligi possit.Mago.decis.84.Luc.Barto.in l.71. n.6.de leg.2.vide tamen Lud. Rom.sing.763.

Filia res donatas à patre tempore nuptiarum, in legitimam computare tenetur. And. Gail. obser.91.lib.2.nu.5. & de dote non est dubitandum.ibid.Papon.lib.20.titu.4. Arrest. fin. vide Dec.consi.628.& Bar.in l.1.§. quo à nobis.C.de rei vxor.act. Ludo.Roma.sing.763. Bar.in d.l.vnica.nu.15. C. de rei vxor.act.

Donatio simplex non imputatur in legitimam. Amanel de Clarisaquis sing.97. secùs in ea, quæ fit filiæ, nam illa præsumitur facta à patre animo dotandi. Rot.decis.56. Papon.lib. 16.tit.4.arrest.18 & dos, vel legatum factum filiæ, illi imputatur in suam legitimam. Bart. consi.44.vol.1.

Legatum, vel fideicommissum relictum à patre filio, debet sibi in legitimam imputari. Fran. Mant.tract.de coniect.vlt.volunt.lib.10.titu. 2.quod declara, vt ibid.nu.8.

Feudum hęreditarium computatur filijs in legitimam. Vinc.de Fran.decis.368 par.2.

Detractio legitimæ intelligitur solum de illa, quæ pertinebat ad hæredem grauatū, omissa illa, quæ fuerat confusa in hæreditate, vide Papon.lib.20.tit.4.arrest.3.

Soror si sit hæres fratris grauati de restituendo loco pio, solùm habet facultatem detrahendi legitimam debitam fratri in bonis paternis, quæ legitima tunc erit tertia pars dimidiæ hæreditatis Papon.lib.20.titu.7.arrest.7.

Quando frater est debitor sororum pro supplemento legitimæ, si dederit aliquid illis in dispositione inter viuos, censetur donare animo compensandi cum supplemento legitimæ debitæ. Crauet. consi.131.nu.14.

In legitima an imputetur donatio facta filio contemplatione clericatus, & quid de militia per patrē filio q̄sitam, vide Crau.cōs.136.

In legitimam imputatur donatio ob causam, sed non imputatur donatio simplex facta filio cum iuramento, quæ ab initio statim valet, sed quādo dicatur ob causam in hac materia, vide Crau.consi 136.

Legitimæ computatio fit cumulando etiā bona donata alijs filijs. Crau.consi 165. nu.fin.

Quod pater pro condemnatione filij soluit, an debeat filio in legitimam imputari, vide Ias. de actio.in §.actiones autem, nu.90.

Emphyteusis data patri pro se, & liberis cōputatur in legitimā, sed non in trebellianicam. vide Maran. in sua repetit.ad l.is potest.ff.de acquir.hæred. num.28.post librum sui Specu. sed limita, vt ibid.

Licèt legitima debita filio diminuat quamlibet rem æqualiter,tñ ante oïa imputatur in legitimã, quicquid filius ꝑcepit de patrimonio testatoris,vel ꝑcipere pôt iudicio ipsius,siue iure hęreditario,siue iure legati, vel vi conditionis,aut alio modo. Natt.consi.199.nu.7.

Qñ creditores filij grauati agunt contra fideicõmissarium rõne legitimæ,& trebellianicæ, & fideicõmissarius allegat grauatũ alienasse bona,q̃ sufficiunt ꝓ sua legitima, & trebellianica,tũc idẽ fideicõmissarius tenet probare, quot res reliquisset testator, & quanti erant valoris,ad effectũ,vt nõ ignoret ad q̃tũ ascẽdant legitima,& trebellianica.Natt.cõs.332.

Legatum nepotib. nondum natis factũ ab auo, patris contemplatione relictũ censetur:idcò eis in legitimã imputatur.Natt.consi.501.nu. 16. aliàs legatũ dotis factum per auũ nepti, dr relictum eius cõtemplatione, & non filij, qui propterea non tenetur ipsam dotem suę filię legatam,computare in suam legitimam. Menoch.consi.151.libr.2. nam tale legatum non cẽsetur factum animo cõpensandi cum legitima filij,si neptis erat infans, & non nubilis,aliàs secùs.Borg.Caual.decis.25.de cõtract.part.2.nu.40.vide Mago. decis.13.nu.4. Rot.Flor. Dec.consi.81. & Crau.consi.219.

Ipsa quoq; filia non tenetur computare tale legatum dotis,licèt illa(mortuo patre)vti hæres ipsius peteret legitimam debitam patri suo. Menoch.consi.183.lib.2.

Minus debet computari in legitimam debitã dictæ filiæ in bonis sui patris. idem Menoch. d.consi.151.num.18.

Officium emptum per patrem,seu pecunia pro illo soluta,imputat̃ filio in suã legitimã,sicut imputat̃ militia illi empta.Rol.cõs.11. vol.2.

Item donatio facta à patre filio, quæ ab initio non valuit, sed fuit morte patris confirmata, imputatur.Rol.ibid.nu.31.

Idem in donatione filio facta contemplatione matrimonij.Rol.consi.44.nu.30.vol.4.

Qñ ex forma statuti fœmina ab intestato (licèt proximior fit) non succedit, nisi in dimidia bonorum defuncti, tunc si defunctus fecerit testm̃, & filia agat ad legitimam, vel ad eius supplementũ, ipsa legitima erit solum sexta pars bonorum ipsius defuncti, vel tertia dimidiæ,quam habitura erat ab intestato. Menoch.consi.280. lib.3.

Nepotes ex filia tenẽtur computare in eorum legitimam, quam prætendunt in bonis aui, eorum matre prædecedente, dotem maternam. Menoch. consi.153.lib.2.vide Excel.P. Tessau.decis.237 (quo loci scribit Reg.cum ampliationibus, & limitationib.)& Hartm. Hart.cap.6.titu.de dote lib. 2. & si quid postea dotis additione fuerit datum ex bonis aui.Menoch.consi.154.lib.2.

Testator legando aliquid illi, cui debetur legitima, censetur legare animo compensandi cum legitima,ipsi legatario debita.Menoch. consi.206.nu.84.lib.2.

Idem qñ tale sit legatum cum clausula illa, pro omni iure sibi competente super hęreditate, successione, & bonis ipsius testatoris, quocunq; modo,&c. tũc enim si legatarius nulla facta protestatione acceptauerit legatũ minus legitima, non poterit amplius agere ad supplementũ ipsius.Menoch.d.cõs.206.n.95.

Si pr̃ soluerit pro filio capto ab hostib.centum, mortuo patre,ipse filius non tenetur sibi illa centum computare in suã legitimam. Guid. Pap.sing.709. quid,si soluerit causa studij,vide Bart. in l.1.§.nec castrense.ff. de collatio.

Donatio facta per patrem filio inter viuos,tanquam bene merito, non cõputatur in legitimam, nisi hoc fuisset expressum per donantem,vel testatorẽ. Guid.sin.763. vide Bar.in l.71.nu.6.de legat.2. & in l.1. §. si parens. ff. si quis à parente fuerit emancipatus.

Filius si sit institutus in minori parte, quàm sit legitima, & sibi factum fuerit legatum, legitima suppleri dẽt de legato sibi facto. Amanel de Clarisaquis sing.12. Bar.consi.34 vol. 1. vel aliàs agit ad supplementum. l. quoniã. C.de inoffi.testam.& l.omnimodo. ibid.

Filius non computat sibi in legitimam, quod pro eo pater expendit,nisi patre aliter in vita disponente.idem sing 122.

Tria sunt, quæ computantur in quartam, scilicet dos,donatio propter nuptias, & [illegible] causa militiæ.Bar.in l.20.C.de collatio. vide Excel.P.Tessau decis 46.in fine. & l.omnimodo. §.imputari.C.de inoffi.testam.

Datum causa cõditionis implendæ, cõputatur in legitimam.l.8.si cõditioni.ff. de inoffi.test. & ibi Bar.l.36 ff.donatio.cau.mort.

Legitima filio debetur titulo lucratiuo, ideò relicta nepoti ab auo, & eidem à patre, tm̃ semel debẽtur. Alni.de Albert.sing.112.

Libertates minuant legitimã. Bar.in l.8.§.quarta.ff.de inoffi.testamen.

Datum inter viuos,vt computetur in quartam, querelam excludit, & in collationẽ venit,& ad supplementum agi dẽt.l.25.ff.d' inof.test.

Quæ condito testamento in legitimã computantur, debent etiã conferri,qñ ab intestato succeditur,non ècõtrà illa,quę ab intestato conferuntur, debent in legitimam computari facto testamẽto, nisi hoc reperiatur expressè cautum.l.pen. C.de collatio.

Legitimã etiam de fideicommisso particulari detrahi posse,communi Doctorum opinione recc-

ne receptũ est. Ozaſ.deciſ.34.nu.24. ſed tunc talis hæres particularis grauatus non detrahit trebellianicam. Craue conſi.131.num.23. vide infra tit. de trebellian.

Legitima non amittitur ob inuentarium non confectum. idem Ozaſ.deciſ.148.& deciſ.181. num.18. Fran. Marc.q.57. Vinc.de Fran.deciſ. 31.nu.22. vide Aluiſ.de Alber.ſing.67. Bar.in Authen. ſed cum, nu.11. C.ad leg. Falcid. niſi de fraude, & bonorum interceptione maniſeſtè probetur. And.Gail.obſer.138.n.14.lib. 2. ſed an filius, qui non fecit inuentariũ amittat trebellianicã, vide Dec. conſi.236. quid, ſi teſtator eſſet miles, eundem conſi.578.

Licèt filius iuraſſet attendere, & obſeruare contenta in teſtamẽto paterno, non ob id vr̃ renũciaſſe detractioni legitimæ, & trebellianicæ. Guid. Pap.q.427. Boer. deciſ.14. vide tamen ibid.num.10.& Ioſ. Ludo.deciſ.28. Luc. nu.30.44 45.66.47. & 48.

Confeſsioni patris vendentis oĩa bona, & confitentis cum iuro pretium recepiſſe, in præiudiciũ filiorũ nõ ſtat. Ozaſ.deciſ.172.n.14. Minus dicẽtis ſe plura debita cõtraxiſſe, ne aperiatur via fraudãdi filios, & agnatos. Ozaſ. d.deciſ.172.n.12. vide Abb. conſ.15.n.fi.lib.2.

Filius dicitur creditor in legitima, quare omne granamen de ipſa legitima deducitur. l. qm̃ in priorib. C.de inoffi.teſtam. Affl.deciſ.162. & deciſ.306. Ioſ. Ludo.deciſ. Luc.28.& legitima loco æris alieni habetur. Vinc. de Fran. deciſ.1 nu.39. Mago.deciſ.85. Luc. And.Gail. obſer.119.lib.2. & fideicommiſſum eam non attingit. Dec. conſi.81.419.& de illa poteſt teſtari. Rol.conſi.78.vol.1. onusq́; de legitima reijci intelligit̃; ſi filius ipſe ageret cõtra hęredes patris, aliàs ſecùs. Crau.cõſ.25.nu.15.

Supplemẽtum legitimæ locum habet in matre, ſicut in patre, nec poteſt in legitima aliquod onus imponi. Guid.Pap.q.426.nu.6.

Legitimæ magis dr̃ creditor filius, q̃ trebellianicæ, & falcidiæ: quia legitima dr̃ melioris conditionis, quàm verum debitum ex diſpoſitione legis. Ioſ.Ludo.deciſ.28.nu.4.5.6.

Legitima detrahitur per filium grauatum, etiã ſi fideicommiſſum piæ cauſæ debeatur, & eſt potentior alijs quartis. ibid.num.7. & 8. vide DD.de Rot.deciſ.12.tit. de teſtam. in antiq. nam non minuitur per legata etiam facta ad pias cauſas, quia eſt potentior legatis, & debet relinqui titulo honorabili. Ioſ.ibid.nu.9. vide And.Gail obſer.120.lib.2.nu.15. relictũ tamen factum filio debet intelligi iure inſtitutionis, ſi in procedentibus hoc dictum ſit. Bar.conſi.27. volum.1.

Legitima debetur filiæ in bonis patris, etiam ſi à marito doterur. Vinc.de Fran.deciſ.119.

Supplementum legitimæ non venit in fideicõmiſſo vniuerſali, qa lege debet̃, oĩ granamine remoto, q̃uis filius fuiſſet in plus inſtitutus, q̃ aſcẽdere poſsit legitima. Guid.Pap.q.303.

Debitum bonorum ſubſidium (qđ legitima vocatur) ad hæredes trãſmittitur, ẽt non agnitum. Gram.deciſ.57.num.5. & ad extraneos. Boer.deciſ.250. Ioſ.Ludo.deciſ.28. Luc.n.27. Benint.deciſ.37.nu.26. Gail.obſer.120.lib.2. n.17. vide Mago.deciſ.10.Rot.Flor. Menoch. cõſ.251. Crau.cõſ.142.312. Dec.cõſi.81.218. & 304 Nat.cõſ.199. To.1.& cõſ.238. Tom.2.

Frater aſsignãs ſorori partem, de qua vocet ſe cõtentã, p̃mittens plus nõ petere, nõ ex hoc illa impedit̃ petere ſupplementũ legitimæ, de qua ſpecialis mentio facta nõ fuit. Gram. deciſ.57.n.23.& deci.100.n.50. nã renũciatio gñalis iurata facta p filiã non extendit̃ ad legitimã, cui in ſpecie renuntiari dẽt, vt excludatur filia. Gram.d.deciſ.57.nu.16. vide eundem deciſ.101.nu.31.73.74.78. 79.89.90.103. 105. Boer.deciſ.3.nu.7.& deciſ.14. & 62.num. 13.& 15. Ioſ. Ludo. deciſ. Luc.28.nu.18.& 50. Myſing.obſ.36.cent.1. Papon.lib.16.tit.4. arreſt.12. Raud.tract.de analog cap 22.nu.134. Rol.conſ.70.vol.2.nu.40. Maran.in ſuo Spec. de ordin. iudi.diſput.10. ſi ad legitimam remittendam verba generalia valent, qñ in iure alio prodeſſe nequeunt. Crau.conſi.1. pro genero nu. 27. idem qñ quis excludit̃ à lege. Dec.conſ.300.nu.5.& qñ iurauit. Rol.cõſ.70. nu.40.vol.2. vide Menoch. conſi.71.vol.1. vbi ſcribit alias limitationes, vide ſupra titu. de reſcind.contract.in genere.

Legitima cui debetur facit, vt ille poſsit impugnare teſtm̃. Gram.d.deciſ.57.nu.34.

Dos ſi datur p patrẽ filiæ minus legitima, ipſa filia conqueri põt. Gram.deciſ.101.& peterẽ ſupplementum legitimæ. ibid.nu.16.22.26.& 38. nã dos nõ põt eſſe minus legitima. Boer. deciſ.3.nu.12. qa ſuccedit loco legitimæ. idẽ deciſ.62. tñ an dos ſuccedat loco legitimæ, vide eñdẽ deciſ.104.n.11. Guid.Pap.ſin.909. Bar.in l.70.§.Titio genero.ff.de cõdi.& dem.

Renũtians ſucceſsioni in ampla forma, nõ intelligit̃ renũtiare legitimę ſibi cõpetẽti, niſi de ipſa legitima fuerit facta expreſſa mentio in renunciatione. Gram.d.deciſ.102.nu.5.

Filia ſi in dote ſibi data à pr̃e fuerit enormiter læſa, p̃ſumit̃ ab eo ſubducta. Grã.ibi.n.17. qñ non dicatur congrua dos. Et ſi ſit à patre cõſtituta, vide Menoch conſ.251. lib.3. Maran. in ſuo Spec.diſputat.10.fol.613.

Pater peccat, dũ integram legitimã filiæ nõ relinquit. Gram.deciſ.101.n.59 & relinquẽs minus legitima, vr̃ impius, & non ſanæ mentis. Raud.tract.de analog.cap.19.nu.34.

Filia consequitur legitimam beneficio iuris, & non patris, ideò pater cogitur dare magnã dotem filiæ, ita vt non sit minor legitima. Gram. decis. 101. nu. 9.

Filia si virtute statuti dotari debeat arbitrio propinquorum, non poterunt propinqui mi nus legitima arbitrari. ibid. nu. 20.

Filia si inuenerit sibi parem propter pulchritudinem, vel valorem, aut strenuitatem fratris, pro modica quantitate dotis, nõ ex hoc dẽt fraudari legitima. Gram. decis. 101. nu. 23.

Dos, vt congrua dicatur, non potest esse minor legitima, etiam si pater in testamẽto prohibuisset, vt filia non posset plus petere. Gram. ibid. nu. 33. 36. 44. & 51.

Pater dum sui caliditate operat, vt filia suæ opu lenti hẽditati renunciet, prędo magis, q̃ consultor dr. Gram. d. decis. 101. n. 32. (qñ lex nõ confidat de patre, vide Dec. cõs. 180. & 277.) tamen dotario filiæ facta per patrem præsumitur legitima, nisi de contrario apparere possit. ibid. Gram. nu. 40. Ios. Ludo. decis. 21. Luc. nu. 56. vbi tradit duas limitationes.

Filia ob incongruam dotem, nedũ potest supplementum petere legitimæ, sed etiam fructus. Gram. decis. 101. nu. 41.

Statutum licèt excludat à successione, non tamen excludit à supplemento legitimæ. ibid. num. 46. & 47. vide Ioseph. Ludo. decis. Perus. 21. (quãdo excludat, vide Gram. ibid. n. 72.) q̃ legitima non comprehenditur sub generali dispositione. Gram. d. decis. 101. nu. 49.

Legitima potest tolli, nedum minui per statutum, vel consuetudinem fauore agnationis, & familiæ, quæ per masculos conseruatur. Gram. decis. 101. n. 61. vide Fran. Mant. tract. de coniect. vltima. volunt. lib. 11. tit. 22. nu. 41. Crau. cõsi. 236 Menoch. cons. 207 lib 3 Natt. consi. 201. num. 8. Menoch consi. 280. lib. 3. & Abb. consi. 92. lib. 2. imò potest quidem minui, vel augeri, sed non in totum tolli. Boer. decis. 188. num. 6. Capel. Thol. q. 438. DD. de Rota decis. 3. de consuetud. in nouis. Mysing. obser. 43. cent. 5. & obser. 44. cent. 6. Gail obs. 122. lib. 2. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des successions*. §. 2. glo. 4. Natt. consi. 308. vide Bar. in l. 70. §. Titio genero. ff. de conditio. & dem.

Pater si relinquat filiæ centũ pro dote, hoc adiecto, q nihil aliud petere possit, licèt ipsa filia simpliciter acceptasset legatum, non ex hoc sibi pręiudicat, quin petere possit supplementum legitimæ. Gram. d. decis. 101. nu. 116. Dec. consi. 89. nu. 4. 228. 322. 419. 546. & consi. 666. idẽ in filio. Guid. Pap. q. 93. Papon. lib. 20. titu. 7. arrest. 6. vide l. 35. §. generaliter. C. de inofficio. testamen. & l. 14. & ibid. gloss. C. de rei vendic.

Filia, quæ in cõtractu matrimonij promisit renunciare bonis paternis, quæ postea non renuntiauit, non obstante hac promissione de renuntiando, poterit petere legitimam, vel eius supplementum non obstante iuramento. Boer. decis. 3. vide Mysing obser. 7. cent. 2. Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 12.

Vsusfructus legitimæ filij non potest matri, aut alteri extraneo dari. Boer. decis. 194 ideò de legato vsusfructus omniũ bonorũ legitima filiorum detrahi debet, q̃ filijs cum proprietate, & vsufructu debetur. Dec. consi. 590. vide Bar. in l. 37. ff. de vsufructu legato.

Mulier secundò nubens potest liberis secundi matrimonij nascituris omnia bona relinquere, excepta priorum legitima, secùs in secundo viro, cui ita non potest libere relinquere. Boer. decis. 200. nam filijs secundi viri ex alia vxore, vel ipsi viro non potest relinquere suo arbitrio, sed si reliquerit, filij primi matrimonij debent prius detrahere, & præcipuam habere suam legitimam, & deinceps bona debẽt diuidi inter vitricum, & ipsius filios, & filios primi matrimonij, pro vt scribit Boer. decis. 201. vide supra titu. de pœnis secundò nubentium, Marc. q. 85. par. 2. Crau. consi. 142. & consi. 194. Abb. consi. 117. lib. 2.

Pater an teneatur relinquere filio legitimã iure institutionis, vide Excel. P. Testau. decis. 58. Boer. decis. 267. Clar. in §. testamentum. q. 38. Cassan. in consuetud. Burg. titu. *des successions* Rub. 7. §. 3. gl. 7. Bart in Auth. nouissima. C. de inoffi. testa. si fuerit apposita clausula codicillaris sustinetur testamentum quoquo modo fuerit legitima relicta. Alex. consi. 112. vol 1.

Legitima statutaria subrogatur loco legitimæ debitæ iure naturæ. Ios. Lud. decis. 28. Luc.

Reg quòd filius non possit grauari in legitima ampliatur, licèt pater vellet relinquere Deo, vel Ecclesiæ. Gail. obs. 119. li. 2. aut alteri piæ causæ. Dec. consi. 322. & cõsi. 419 Bat. in l. 37. num. 6. C. de Episc. oq. & Cleri. in Authen. de trient. & semis. & consi. 34 vol. 1.

Secundò ampliatur, vt procedat etiam si filius testm̃ patris approbasset acceptando relictũ in eo, nisi expresse renũciasset ipsi legitimæ, vel eius supplemẽto. ibi Gail. nu. 8 nam acceptatio generalis testamẽti, nõ nocet filio in sua legitima, sed quid de particulari, & expressa, vide per Mago. decis. 85. num. 7. Luc. Raud. tracta. de analog. cap. 19. num. 36. sed quãdo ex approbatione testamenti præiudicetur legitimæ, vide Crau. consi. 312.

Tertiò ampliatur in filio sub conditione grauato, quia is non solùm legitimam, sed etiam trebellianicam detrahere potest. Gail. obser. 19. nu. 10. vt supra dictum fuit.

Mater

Mater non potest substituere filio directò, ideò non obstante substitutione materna facta impuberi, detrahuntur legitima, & trebellianica. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 32. fallit vno casu, de quo vide ibid.

Legitimæ dominium transit in filium hæredem in ea institutum. Raud. tract. de analog. cap. 19. num. 69.

Legitima non minuitur propter legata, etiam facta pro restitutione malè ablatorum, aut ob recompensationem seruitiorum, nisi de his aliter constiterit. Crauet. conf. 142. num. 4. vide conf. 219. num. 4. Rol. conf. 65. vol. 1. Crauet. conf. 165.

Legitima non minuitur per donationes: quia debitum ex donatione dicitur æs alienū nō necessarium. Craue. conf. 142. nume. 5. Rol. conf. 65. nu. 29. vol. 1. quod procedit in filijs iam natis, secùs in nascituris. Crau. d. cōf. 142

Testator an possit prohibere detractionem legitimę, vt non possit detrahi ab hærede filij granati impuberis, vide Clar. in sua Pract. §. testamentum. q. 72. cęterum quādo filius gra uatus ad pubertatem peruenerit semper hæres filij poterit legitimā detrahere, siue fuerit institutus à filio, siue non. Clar. d. q. 72.

Confiscatio bonorum legitimam filiorum non comprehendit. D. Sola in suis comment. in antiq constitut. Sabandiæ glo. vlt. super decreto ad maiorem tit. de falsis, num. 11.

Fallit in confiscatione bonorum, facta propter rebellionē patris. Menoc. conf. 275. n. 5 & li. 3.

Filia, quæ renunciauit bonis paternis, & legitimæ propter dotem, si postea pater instituerit eam in dotibus, & vno turono, poterit petere supplementum legitimæ ex causa testati, non obstante renunciatione, & sic talis institutio potius nocet, quàm profit. Maran. in suo Spec. de ordine iudi. dispu. 10. num. 26. sed si filia approbauerit testamentum, & denuo renunciauerit non potest amplius audiri. Menoch. conf. 71. vol. 1.

Filius naturalis tantùm, debet habere legitimā in bonis matris, aliàs haberet querelam contra testamentum matris. Franc. Marc. q. 12. vi de Bar. in l. 1. ff. de bono. possess. cont. tabul.

Legitima aucta à statuto in augmento habebunt locum iura cōia. Gasp. Cab. Millelo. 76.

Legitima inducta est de iure Ciuili, ratione naturali dictante. Cabal. Milleloq. 862.

Legitimæ iura sunt cedibilia. Mago. decis. 10. num. 12. 28. Rot. Floren.

Nepotes possunt petere legitimam in bonis aui, vel auię patre, vel matre præmortua, non obstāte quitatione. Papo. li. 16. ti. 4. arrest. 17.

Legitima debetur secundum legem, vel consuetudinem vigentem in loco, vbi bona sunt sita respectiuè. idem lib. 20. tit. 1. arrest. 14.

Si mater hæres vniuersalis sit instituta, & post eius mortem filius, tale testamentum valet, detracta legitima ibid. arrest. 15.

Pater, vel mater dummodo relinquat legitimā filijs, de cęteris bonis potest arbitrio suo disponere. Crau. conf. 142. & conf. 356. §. 1. Authen. vt liceat matri, & auiæ.

Legitimæ detractio semel tantùm fieri debet. Crau. conf. 161. nu. fin.

Pater pōt vni filio plus relinquere, quàm alijs, dummodo illis relinquat legitimam, & si ex aliqua rationabili causa hoc faciat pater, nō poterunt fratres æqualiter inter ipsos diuidere contra voluntatem patris. Dec. cōf. 547

Non potest inueniri cautela, propter quam filius possit priuari sua legitima, vide tamen Cassa. in consuetud. Burg. tit. *des successions.* §. 2 glo. 5 num. 27.

Publicatis bonis filijs fa. delinquētis viuente patre, non censetur publicata legitima ei debita, post mortem ipsius patris. Menoc. consi. 77 num. 27 lib. 1.

Legitima cadit sub generali hypotheca, & censetur debita filio, mortuo patre antequam petatur. Menoch. conf. 77. vol. 1.

Substitutio compendiosa facta coniūctim maioribus, & minoribus, intelligitur quo ad omnes fideicommissaria, & in tali fideicommisso facto filiabus non venit legitima ipsarum, nec dos mīna, neq; bona auita. Bar. cōf. 41.

Legatum factum filiæ pro nuptijs, vel quando nupserit, antequam nubat debetur, quatenus comprehendit legitimam. Bar. conf. 41. & idò statim peti potest, & transmittitur ad hæredes filiæ. Abb. conf. 92. lib. 2. nisi per statutū esset contrarium dispositum. ibid.

Quotiescunque testator, qui potest pupillariter substituere filio, grauat ipsum filium in vita sua, vel si decesserit in pupillari ætate, relinquēdo legata, vel fideicommissa, non potest eum grauare in legitima, & multò minus in bonis ipsius filij, pprijs, vide Math. Mathes. sing. 163. & Bar. in l. 1. § substituere. ff. d vulg.

Emancipati, & si aliquando iure Ciuili fuerint incogniti, nusquam tamen fraudati fuerunt legitima, sibi iure naturæ debita. Marc. de Mant. sing. 562.

Legitimatiōe omnis macula abstergitur, ideò legitimatus quartam habere debet. Marc. de Mant. sing. 597.

Querela inofficiosæ donationis non competit filio, qui fuit in legitima institutus, & ab eo multa legata facta. Bar. in l. 1. C. d inof. dona.

Conditio, vt patri non acquiratur vsusfructus, nō potest adijci in legitima. Bar. in Anthent. excipitur. C. de bonis, quę liberis.

Testa-

Testamentum in totum rescinditur quo ad institutionem, si filij hodie non habeāt trientem. Barr. in Authen. de non eligendo secundò nubent. num. 10.

Filius secundi matrimonij in bonis matris debet habere legitimam, sicut filij primi matrimonij. Bar. in §. optime, Authen. de nupt.

Filius licèt habeat legitimā per fideicōmissum vniuersale, potest tamen dicere testamentū nullum. Bartol. in Authent. vt cùm de appellatione cognoscitur.

Fideicommissa facta in legitima filiorum, non tenent. Bar. cons. 13. num. 9. vol. 1.

Filius non potest in legitima grauari, & per cōsequens priuatus hęreditate ob non solutionē legatorū, legitima non priuatur. Bar. in cō sil. 29. num. fin. vol. 1.

Hæres, qui legitimam filio relictam non soluit, sed iudiciorum strepitum expectauit, in pœna tertij pluris condemnari debet. l. 33. C. de inoffi. testamen.

Pactum factum patri per filium de non agendo querela, vel petendo supplementum legitimæ, illi non nocet, quominus post mortem patris agere possit. l. 34. §. illud. C. eod.

Filius in legitima institutus an sit hæres, vel legatarius, vide l. 14. & ibi gl. C. de rei vendic.

Si mulier secundò nubens fecerit extraneū dotem suam stipulari animo donādi causa mortis, ea mortua donatio reuocatur per filios primi matrimonij vsque ad debitum bonorum subsidium, nisi in residuo patrimonij inueniatur legitima. l. 2. C. de donat. cau. mort.

Granatus in legitima habet iustā causam omittendi, & non tenetur edicto, si quis omissa causa. l. 5. ff. si quis omissa causa.

Donatio inofficiosa collata in filium, vel nepotem, aut alium, vsque ad legitimam reuocatur. l. 89. §. Imperator, de lega. 2.

Legitima debita filijs succedit loco alimentorum. l. 8. ff. de bonis damnatorum.

De materia legitimæ, vide multas obseruationes per Hartma. Hartm. tit. de testamē. lib. 1.

Bona patris non sunt obligata filio pro legitima ipsius, sed solùm habet filius condictionem ex lege, contra heredem patris: tamen ipsi filio competit rei vendicatio pro ipsa legitima contra tertios possessores, quando hæres non possidet tantum, quod sufficiat pro legitima. Affli. decis. 162. vide Gramma. decisio. 90. Iaco. Pur. decis. 37. & 135. libro 2. Cabal. Milloq 811. Vincent. de Franc. deci. 368. nu. 6. 17. & decis. 374 lib. 2. Craue. consil. 109. & cons. 312. Dec. cons. 235.

Ex communi pro legitima non datur ius reale in bonis patris à tertio possessis. Mago. deci. Luc. 66. num. 5. quod etiam procedit in dote à patre legata, nisi post celebratū matrimonium. ibid. vide tamen Rebuff. in suis comment. Tom. 2. tracta. de constitut. redit. art. 1. glo. 14. num. 39.

Ius agendi ad supplementum legitimæ non præscribitur, nisi spacio 30 annorum. Boer. decis. 250. Mohed. decis. 151. Iac. Put. decis. 127. Mysing obser. 72. cent. 2. Cassa. in consuetu. Burg. tit. *des successions*. §. 3. glo 8. vide Guid. Pap. q. 82. Gail. obser. 120. lib. 2. Dec. cons. 304 Menoch. consi. 81. vol. 1. num. 28. & cons. 251. num. 22. Frāc. Crem. sing. 129. Natt. cons. 156. & Bar. cons. 14. vol. 1.

Legitimæ supplementum qua forma petatur, vide Boer. decis. 250. num. fin. & qua actione, seu conditione, vide Gail. obser. 120. lib. 2. aut interdicto. Papon. lib. 20. tit 4. arrest. 9.

Pro legitima, aut eius supplemento competunt tres actiones, nempe condictio ex lege, actio ex testamento, & petitio hæreditatis, de quibus vide Craue. cons. 312.

Quando petitur tota legitima, ad illam agi potest generaliter, quando agitur ad supplementum, ad illud tantùm particulariter agitur. Crauet. cons. 312.

Quando aliquid est relictum iure institutionis, agitur ad supplementum legitimæ, sed tunc contra quos agat filius, & an possit propria auctoritate bona occupare, & multa alia de materia vide per Bar. in l. omnimodo. C. de inoffic. testamen. & in Authent. de triente, & semisse.

Replectio legitimæ an fiat ipso iure, vel debeat peti, vide Bar. in l. 36 ff. eod. de inof.

Sicut si ab initio minus legitima relinquatur, agitur ad supplementum legitimæ, ita si ex postfacto legitima minuatur per euictionē l pen. C. de inof. testamen.

Liberis in testamento nominatis, & iussis certis rebus esse contentis, testamentum tenet, sed filius agit ad supplementum condictione ex lege, si minus legitima habeat. §. hæc autem, Authent. vt liceat matri, & auiæ.

In potestate instituti esse non debet voluntatem testatoris irritam teddere. Ozasc. decis. 136. Ideò repudianti hæreditatem non debetur legitima. num. 15. sicut non debetur propter ingratitudinē. Boer. decis. 201. vno tamen casu filius, qui potest succedere patri habere legitimam potest, & repudiare cętera, vide Bar. in l. 20. §. seruo. ff de acq. hær. & in l. 3. ff. si q d i frau. patr. Dec. in l. 3. C. de impub.

Qui habet substitutum, & est grauatus legatis, potest habere legitimam, & omittere hæreditatem. Idem Bar. in l. gerit, nu. 23. ff. eodē de acquirenda heredit.

Filij ex nullis causis priuantur legitima, nisi ex illis

illis, quę inofficiosi querelã excludunt. Ozas. decis. 148. nu. 8. imò filius non potest priuari legitima per patrem, etiam si ex pacto appro bauisset testamentum ipsius patris illo viuo, tamen vbi cognito testamento post mortem patris illud non impugnauerit expressè, & tanto magis si iudicium paternũ agnouerit, non poterit ipse filius, nec eius hæredes venire contra testamentum. Guid. Pap. q. 96. sed quid, si dictum pactum esset iuratum, vide Guid. d. q. 96. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 28. n. 19

Pupillus per substitutionem pupillarem potest à patre grauari in legitima. Gail. obser. 19. n. 24. lib. 2. Abb. cons. 15 lib. 2. num. fin. non autem per substitutionem fideicommissa ibid.

Quando filius fuit institutus in minus legitima ex eo, quò l pater expéderit in vita circa eũ, an hoc non obstante, filius possit petere sup plementum legitimæ, vide Boer. decis. 14.

Licèt nullum onus possit imponi legitimę, tamen potest prohiberi alienari vsque ad 30. ann. & valet prohibitio, nisi filius repudiasset hæreditatem paternam cum iuraméto, Boe. decis. 87. vide Vincent de Franc. deci. 14 Mago. deci. 149. n. 38 Rot. Floré. sed testator an possit prohibere filio alienationem suæ legitimæ, vide Clar. in § testamentum. q. 73.

Legitimam non dicitur filius habere pleno iure, nisi eam liberè alienare possit: ideò ipsa legitima nõ inducitur sub prohibitione alienationis. Ioseph. Ludo. deci. Luc. 18. nu. 23.

Legitima non potest detrahi, quando est facta prohibitio alienationis in totum, vel in parte, & filius se immiscuerit. Idem d. deci. 28. nu 48. & 49. vel qñ adsunt alia bona. ibid. nu. 67.

Legitimæ grauamen non consideratur, quãdo filio relinquitur plus legitima. vide Menoc, cons. 196. nu. 15. li. 2. August. Bero. q. 87. & ille acceptauit tacitè. vel expressè: quia intelligitur acceptasse onus etiam quo ad legitimã, nulla ipsius facta mentione, cùm non possit consequi legitimã. nisi cũ suo onere. Iosep. d. deci. 28 n. 50 vid. tñ Mago. dec. 85. Luc.

Quarta. quæ debetur filio impuberi arrogato transmittitur ad hæredes. Bar. in l. si arrogator ff. de adoptio.

Legitima nõ debetur in bonis feudalibus filiabus Crauet. cons. 236 D. Sola in suis commé. in antiq constit. Sabaudiæ gl. 1 super 2. part. decreti, Yolant. tit. de feudis. fol. 56.

Filius decedens ante patrem, non transmittit legitimam. Bar. in l. si arrogator. ff. de adopt.

Legitima est (vigore fideicommissi, illam includentis) restituenda, quando filij in diuisione illud fideicommissum approbarunt. Raud. tract. de analog. cap. 19. num. 42.

Legitima loco alimentorum succedere dicitur l. fin. §. filiæ de legatis 2. & filius potest priuari ipsa legitima propter d lictum. DD. de Rot. decis. 1. nu. 8. 9 tit. de cõsuetu. in nouis.

Pacto inhabili à successione (veluti per renunciationem) non debetur legitima, etiamsi esset de liberis. vide Cabal. Milleloq. 472. Crauet. cons. 11. num. 13.

Legitima nec qualitate, nec quantitate grauari regulariter non potest. l. pen § cùm autem. C. de inof. testam. Mago. deci. Luc. 85. nu. 5. tamẽ quando grauetur, vide ibid. nu. 6. quomodo, & quando filius possit grauari in sua legitima, vide Raud. tract. de analog. cap. 19.

Legitima per vltimam voluntatem grauari non potest, minus per alium titulum lucratiuum, secùs per titulum onerosum: nam pater vẽdẽdo omnia sua bona cum pacto, quòd post mortem suam fiat traditio, potest filium hoc modo grauare, etiam quo ad legitima, si probetur realis numeratio, quia confessio non sufficeret. And. Gail. obser. 116. nu 5. lib. 2.

Pater põt grauare filiũ in legitima illũ instituẽdo hrẽdẽ in oĩb. bonis, & alteri relinquendo vsũfructũ illorũ. Vin de Frãc. deci. 393. num. fin. vide tñ Papon. lib. 20. ti. 1. arrest. 15.

Quando statutum mandat filiam debere esse contentam dote sibi constitutã, tunc dos dicitur congrua, etiam si sit minor legitimã. Craue. cons. 10. num 15. & cons. 219. Menoc. cons. 168 lib. 2 vide Dec. cons. 26. 180. 277. 392. & cons. 505. Rol. cõs. 95. vol. 3. Secùs si statutum non ita largè disponat. Crauet. d. cõs. 10. & cons. 236. vide Menoch. de arbitra. li. 2. cas. 149. & cons. 8. vol. 1. sed an filia dotata exclusa per statutum possit agere ad supplemẽtum congruę dotis vsque ad legitimam, vide Craue. cons. 219. & cons. 236. Marant. in suo Spec. disputat. 10. & sup. lib. 1. titu. de statutis excludentibus fœminas.

Filia exclusa ab intestato per statutum, legitimam petere non potest: nam legitima dicitur tertia pars eius, qđ quis habiturus esset ab intestato, sed eo casu nihil debetur ergo, &c. Crauet. cons. 236. nec filia agere potest ad supplementum legitimæ statuto, vel consuetudine hoc prohibente. Boer. decis. 188. Dec. cons 26. & cons. 797. Craue. cons. 236.

Legitima non debetur filio de lucro, quod debetur alteri filio, ratione operarum suarum, neque de bonis subiectis restitutioni fideicommissi. Crau. cons. 165.

Legitimã nõ dẽtur ab intest. Cra. cõs. 202. n. 11.

Quando in contractu matrimonij fit pactum, quod primogenitus succedat, vel aliter in aliquibus bonis, tunc vocatus admittitur ad illa bona absque onere detractionis legitimæ. Dec. cons. 578.

Legi-

Legitima nō debetur nisi ei, qui erat succeſſurus ab inteſtato, & obtinet primum locum in ſucceſsione. Natt. conſ. 199. Tom. 1. & conſ. 238. Tom. 2.

Filius grauatus ad reſtituēdam totam hæreditatē, videtur grauatus in legitima: Ideò tūc tenetur computare in eā fructus perceptos. vide Natt. conſ. 321. num. 5. faciunt notata per Auguſt. Bero. q. 87.

Hæres etiam facto inuentario, tenetur obſeruare factū defuncti reſpectu legitimæ. Menoc. conſ. 89. num. 149. vol. 1.

Teſtator ſi prohibeat filios vendere ante 25. annum quicquam de bonis hæreditarijs ſine licentia tutoris, talis prohibitio adeò valet, vt nec etiam intra tempus prohibitionis filius poterit legitimam alienare, nec tali præcepto renunciare. Natt. conſ. 528. vide Aug. Bero. quæſt. 87. & hoc caſu legitima non venit in confiſcatione bonorum. vide ibid. d. q. 87. quia licèt legitimæ onus imponi non poſsit, tamen quando pater volens prouidere imbecillitati filiorum, prohibuit alienationem ſuorum bonorum, vſq; ad certum tempus, valet prohibitio. Rol. conſ. 31. num. 30. vol. 1. & conſ. 98. num. 25. vol. 2. Aug. Bero. q. 87. quod intellige quando prohibitio ſolùm fuiſſet facta vſq; ad 25. vel 30. ann. ſecùs ſi vſq; ad 40. ann. Menoc. conſ. 57. vol. 1.

Quando inſtitutio filij vltra portionem ſuæ legitimæ eum grauat, etiam legitimam reſtituere, vel fructus ex bonis ei vltra legitimam relictis perceptos in eam imputare, tunc filius tenetur id præſtare, atque ita deducere non poterit legitimam, ſed eam reſtituere, vel fructus prædictos in illam imputare. Menoch. conſ. 196 num. 14. lib. 2.

Filius etiam poteſt grauari in legitima, quādo parer ſuper illa facit fideicommiſſum reciprocum. Menoch. d. conſ. 196. num. 16.

Item quando ille, cui debetur legitima tempore conditi teſtamenti (in quo grauabatur in ipſa legitima) erat præſens, & conſenſit, & inde acceptauit relictum cum onere grauaminis, comprobando diſpoſitionem teſtatoris; tunc enim dicitur renunciare ſuę legitimæ, ibid. num. 20. ſed quando dubitaretur an teſtator voluerit apponere grauamen legitimæ, quid iuris, vide ibid. num. 22.

Bona, in quibus filius, vel alius poteſt grauari, deducuntur ab ei ſuccedentibus, tanquam æs alienum, & in reſiduo debet ſeruari volūtas ipſius grauati. c. Raynaldus. ext. de teſtament. & ibi gloſ.

Defalcatum per legitimam portionem filio, nullo iure eſt debitum, ideò ſoluens quocūque errore repetit. Bart. in l. 1. ... ff. de conditio. indebit.

Princeps per ſuū reſcriptum, poteſt tollere filio quartam iure naturæ debita. Guid. ſing. 1022.

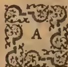
Filio emancipato minus legitima relinqui poteſt, & teſtamentum non erit nullum, ſi ſeruetur conſilium Bar. de quo in l. 39. ff. de vulga.

Filius non adimplens diſpoſitionem paternā, quando priuetur legitima, vel hæreditate, vide Bar. in §. ſi quis, num. 7. Authen. de hæred. & falcidia.

Filia poteſt grauari in dote, quatenus dos eſt vltra legitimam. l. fin. § filiæ, de lega. 2.

Vſumfructum totius dotis, an filia patri relinquere poſsit, ſola proprietate filijs reſeruata, vide Excel. P. Teſſau. deci. 137.

De conditionibus in genere appoſitis vltimis voluntatibus.

AN conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, deficiat per filium naturalem tantùm, vel legitimatū, aut natum poſt deportationē, vide l. ex facto. § ſi quis, & ſeq. ff. ad Trebellia.

Conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, intelligit de ſuperuiuentibus. ibi. d. l. ex facto. §. ſi quis autem. Papon. lib. 20. tit. 3. arreſt. 18.

Conditio de non nubendo in virgine non tenet, ſecùs in vidua. l. ſeruo. §. ſi teſtator, & ibi glo. ff. ad Trebell. Natt. conſ. 395.

Conditio nuptiarum impletur per actum, & rē ipſā, nō p habitū, & potentiā. l. 24. C. de nup.

Relictum ſub conditione, ſi cōtraxerit nuptias, vel filios habuerit, debetur, ſi grauatus ingrediatur Monaſterium: quia tunc dicitur conditio impleta, acſi contraxiſſet nuptias. Authent. niſi rogati. C. ad Senatuſconſ. Trebell. tamen quando bona ſunt reſtituenda filijs, vel poſteritati teſtatoris, grauatus ingrediēs Monaſterium non facit deficere conditionem, ſi deceſſerit ſine liberis. Gaſp. Cabal. milleloq. 471.

Maritus ſi relinquat vxori, donec vidua permāſerit, & poſt eius mortem Titio, ſi nubat, debetur relictum Titio ante mortem vxoris, & non mariti hæredibus. Rot. Auenio. deciſ. 4 in deciſ. diuerſo. Tom. 3.

Conditio nuptiarum, aut concipitur affirmatiuè, vt puta, ſi vxorem duxerit, ſi nupſerit, & de hac conditione, & quemadmodum impleatur, vide Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 18. aut negatiuè, hoc modo, ſi vxorem non duxerit, ſi non nupſerit, de qua, & quando pro non ſcripta, vel pro impleta habeatur, vide eundem ibid. tit. 19.

Con-

Conditio importatur per illa verba, quando matrimonio collocabitur. Crau. consf. 15.

Conditio de nubendo de voluntate, & consensu alicuius tenet, & valet, quando non agitur de aliqna pęna, sed solùm de non faciendo lucrū, aut de lucro perdendo. Crau. cōsf. 80. n. 11. tñ agēs, & opponēs de cōditione non impleta deducere dēt, & pbare, q tpe matrimonij viuebat ille, cuius consensus erat requirēdus, & hēri poterat. Cra. d. cōsf. 80. n. 14.

Conditio, vt mulier teneat̃ relinquere mariti habitationē, & habitare ī domo pr̃is reijcit̃, & habetur pro non apposita. Fel. consf. 22.

Conditio, si nupserit debet impleri infra trienniū, post pubertatē. Bar. in l. 2. §. ad filiorum. C. quomodo, & quibus quarta pars. lib. 10.

Cōditio viduitatis ī psona alterius, quā legatarij, pōt apponi, & nō remittit̃. l. 1. de īdic. vid.

Conditio de educādis liberis, nō reqrit liberos mortis tpe supfore. l. hęredib. ff. ad Trebel.

Conditio facta, his verbis, si decesserit sine liberis, debet intelligi, de his, quos rogatus habere pōt. d. l. hęredibus. §. Titius nepotes.

Cōditio, si sine liberis ex suo corpore legitimè procreatis decesserit, quomodo intelligat̃, vide Ozas. decis. 126. nu. 8.

Qui mortui nascuntur, neque nati, neque procreati videntur: quia nunquam liberi appellari poterunt. l. 129. ff. de verb. oblig.

Dicēs aliquē decessisse sine liberis, habet suā intentionē fundatā: quia hoc præsumit̃ à lege, secùs si dixerit, quòd habuit, sed mortui: quia tūc tenet̃ pbare mortē. Iac. Put. deci. 45. lib. 1.

Tacita conditio, si grauatus sine liberis decesserit, quādo intelligatur, pulchrè ampliatur, & declaratur procedere, etiam pia causa substituta per Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 10. tit. 7. sed quando cesset hæc tacita conditio, vide ibid. tit 8.

Conditio. si sine liberis, an purificetur statim hærede facto Sacerdote, adeò quòd pdecedente vocato, ius substitutionis transmittatur, vide Papon. lib. 20 tit. 3. arrest. 1.

Conditio, si decesserit sine liberis deficit, quando quis decesit relicto vno filio. Crau. cōsf. 62. 208. & 292. Dec consf. 292. facit l. 6. §. sin autem. C. ad Senatusconsf. Trebell. & l. 1. C. de conditio. insert. vide Dec. cōsf. 585. & 594. nu. 6. l. 100. §. fideicōmisso. ff. de cód. & demóstr. limita, vt per eundem Crau. consf. 326. nu. 4. & 16. & consf. 585 594 nu. 6. etiam conditio, si quis habuerit liberos impletur, si relinquatur mulier prægnās, dūmodo nascatur posthumus. l. is, cui ita legatū. ff. qñ dies legati cedat, Mant. de coniect. vlti. volun. lib. 11. tit. 5.

Quid, si reliquerit solū filiam, vide Dec. consil. 370. vol. 2. & quando conditio fuit apposita substitutioni in numero plurali, & in genere masculino an sufficiat, si supersit tantùm vna filia, vide Dec. consf. 370. vol. 2.

Dicta conditio, si habuerit liberos, quomodo differat ab ea, si decesserit sine liberis, vide Bar. in l. 79. ff. ad Senatusconsf. Trebellia.

Quo ad conditionis defectum, sufficit extare liberos tpe mortis, licèt nō sint hr̃des. l. 117. §. cū qs. de lega. 1. Mant. de cōiec. vltim. volun. lib. 11. tit. 6. nu. 13 post Alex. cōsf 175. vol. 3.

Disiunctiua accipit̃ pro coniunctiua, si cōditio (si decesserit sine liberis) cū alijs sit expressa, hoc mō, aut si decesserit sine liberis. Fran. Mant. de coniect. vlti. volun. li. 11. tit. 1. nu 6.

Conditio, si decesserit sine liberis ad alium nō trāsfertur, sed debet impleri in eo, cui adscripta est. ibid. num. 8.

Cōditio, si decesserit sine hr̃dib. intelligit̃, si sine liberis. l. ex facto. §. si. ff. ad Senatuscōsf. Trebel. Dec. cōsf. 594. vide Papo. li. 17. ti. 3. arrest. 6. qū veniāt ēt extranei hr̃des. vide eūdē Dec. cōsf. 295. sed an liberi dēant esse hr̃des, vide Mát. ibib. n. 9. Cra. cōsf. 131. n. 7. si dictū sit, sine legitimis hæredib. intelligit̃ de oīb. legitimis successorib. ibi. Mant. nu. 10. qd, qñ testator dixit, sine hęredibus à suo corpore pcreatis, vide Cra. cōsf. 38. Dec. consf. 298. & consf. 594.

Conditio, si filius meus filios non habuerit, an videatur impleta, si habuerit filium, qui viuo patre decesserit, vide ibi. Mant. ti. 6. nu. 5.

Si testator ita dixerit, si Titius decesserit sine liberis, substituo Catherinā eius filiam Antoniū, & Sēproniū, ipsa Catherina nō facit deficere cōditionē, qa testōr de ipsa sensisse non vr̃, ne sibi cōtradicat. Mant. lib. 11. tit. 6. nu. 13. post Alex. consf. 178. volum. 5.

Substitutio p verba collectiua duob. facta hoc mō, si ambo decesserint sine filijs, locū non hēt, nisi ī psona vtriusq; condō ipleta fuerit: iō si alter eorū decesserit relictis filijs, cessat substitutio in persona alterius decedentis sine filijs. Dec. consf. 594.

Cōditio liberorū, si sine liberis decesserit, an cēseat̃ repetita in matre, cui illa specialis facta est, si ab itestato decesserit, vid̃ Dec. cōsf. 646.

Clausula, si cōtingat ipsū hęredē, & filios decedere sine filijs, an alternatiuè, vel copulatiuè accipiatur, vide Bar. in consf 155. vol. 1.

Qñ remittatur conditio, & habeatur pro impleta. vid̃ l. 5. ff. quando dies lega. vel fideic. ced.

Cōditio noīs ferēdi testatoris dēt adimpleri, si sit honesta, secùs in malis, & turpibus nominibus. Azo in summa tit. C. ad Trebellia. vide Guid. Pap. q. 251. & Dec. consf. 273.

Conditiones plures à iure reijciuntur, quando publicę vtilitati aduersantur, & turpitudinē in se continent. Ozas. decis. 126.

Testator potest legem rebus suis imponere, sed qd si imposuerit conditionē impediētē vitā

Religiosam, vide per Dec. consil. 419.

Conditio turpis, quando de iuri Ciuili remittatur, & quando de iure Prætorio, & de conditione nominis ferendi, vide per Bar. in l. 63. §. si sub conditione. ff. ad Trebellia.

Conditio in fraudẽ legis adiecta, pro non adiecta habet. l. Seius. ff. ad l. Falcid. & q̃ in pteri to fuit ĩpossibilis, reijcit. l. 45. ff. de hær. insti.

Impossibilis conditio de institutione reijcitur. l. 5. §. pen. ff. de hæred. instituen.

Conditio impossibilis in vltimis voluntatibus vitiatur, & nõ vitiat, & plures copulatiuẽ appositæ oẽs dẽnt cõcurrere, secùs in alternatiuis. §. impossibilis, insti. de hære. institu. & dr̃ impossibilis trib. modis, de quib. vid̃ p gl. ib.

Conditio impossibilis vitiat stipulationẽ, conditio verò necessaria facit eam haberi pro tacta, secùs in vltimis voluntatibus. §. impossibilis, instit. de inutil. stip. vide Dec. cõs. 405.

Conditio impossibilis, & turpis habetur pro non scripta, & conditio falsa de præterito, vitiat. Mãt. de cõiec. vlt. volũ. li. 11. ti. 16. n. 12.

Impossibilitatis quatuor sunt species, & quando in qualibet specie impossibilitas vitiet, & & de omni conditione impossibili, vide per Bar. in l. 1. ff. de conditio. institu.

Conditio de præterito, vel de præsenti impossibilis vitiat contractum, & vltimam voluntatem. Bar. q. 12. nu. 6. tamen conditio de futuro impossibilis, vel turpis reijcitur, ne dispositio vitietur in vltima voluntate. vide Bart. cons. 63. num. 13. vol. 2.

Cõditio ĩpossibilis, si ius ei nõ resistit, nõ vitiat, iõ dẽt ĩpleri saltẽ de facto, vt pœna euitetur. Bar. in l. 132. num. 7. ff. de verb. oblig.

Sufficit conditionem casualem, vel mixtam semel ĩpletam fuisse, etiã testatore viuẽte, licèt implementum non duret: secùs in conditione potestatiua, quæ consistit in dando, quia non impletur, nisi mortuo testatore, secundum glo. in l. 7. C. de institutio. & substitut.

Conditionem semel adimplere in vltimis voluntatibus an sufficiat, vel requiratur perseuerantia, vide Franc. Marc. q. 1054.

Conditio, quæ necessarium actum habet, quæ temporis momento impleri non potest, perseuerantiam requirit. Marc. ibid.

Conditione mixta deficiente corruit dispositio, siue casu, siue aliter morte deficiat, etiam sine facto, & culpa vocati. vide Mago. decis. 144. Rot. Floren.

Si relinquatur alicui mulieri, cùm erit vidua, sufficit, quòd semel fit vidua, licèt non duret. Pet. de Raue. sing. 786.

Conditio potestatiua si deficiat, quando deficiat dispositio, & cõditio mixta si nõ ĩpleat, quando habeatur pro impleta, vide Bar. in l. 1. C. de instit. & substit.

Verba conditionis sunt strictè interpretanda, & debent intelligi de primo actu: ideò si cõdõ semel defecerit cessat dispositio, nec sufficit cõditionem postea impleri. Cra. cõs. 208.

Conditio tacita ex testamento procedens, impedit diem legatorum cedere, secùs si extrinsecus veniat. l. quod purè. ff. eod.

Frustra expectatur conditio, cuius euentus nihil operatur. l. 13. §. fin. ff. ad Senatusconf. Velleia. l. 33. ff. de hæred. insti. l. 82. ff. de acq. her.

Conditio, sub qua est relicta libertas, est implẽda, per cupientem ad libertatem peruenire, licet dura videat. l. 12. ff. de manumiss. testam.

Licèt conditio sit indiuidua, potest tamen ab vno seruorum impleri, vt liber fiat, altero cessãte, cui cessanti extinguit cõditio semel ab alio ĩpleta. l. 13. ff. eo. vid̃ l. 11. §. si Stich. eo.

Onus, quod per aliũ impleri potest, migrat de subiecto in subiectum, secùs in grauamine, quod ab alio impleri non potest. §. ne autem. l. 1. C. de cadu. tol.

Conditio cõiunctiua cõpellit ad vtrũq; implẽdũ, secùs ĩ disiũctiua. l. 45. ff. de manumis. test.

Conditio, si quis dederit filio suo aliquid, non impletur dando filij curatoribus: quia ius consistens in dando, non potest impleri in persona curatoris adulti. l. 53. ff. de manumis. de cõditione dãdi, vide p Mant. de coniect. vlt. volũ. li. 11. ti. 1. & Bar. in l. 14. ff. d̃ statu ho.

Non sufficit implere conditionem de facto, q̃ de iure impleri potest. l. 137. §. cùm quis. ff. de verbo. oblig. in additio.

Testatoris voluntatem quis adimplere debet, si vult beneficium consequi, ex illo testamento. Iof. Lud. decis. Luc. 64. nu. fin.

Substitutus sub conditionibus alternatiuis per verba negatiua, scilicet, si institutus sine liberis, vel ab intestato decesserit, vt admittatur non sufficit vnam ex dictis conditionibus adimpleri, quod fit fauore liberorum. Vincẽ. de Franc. decis. 150.

Conditio quando probetur impleta, & quando ex coniectura volũtatis testatoris habeatur pro impleta, vide Mant. lib. 11. tit. 16. & sequent. de coniect. vltim. volunt.

De natura cõditionis est, q̃ impleat, seu purificet ante executionẽ actus, ideò q̃n aliq̃d venit implendũ post exequutionẽ ipsius actus, dr̃ modus, & non conditio. Crau. conf. 59.

Cõditio debet impleri in forma specifica. Cra. conf. 258. nu. 15. & conf. 313. nu. fin.

Id, qđ ẽ in cõdõne, nõ diuidit inter implere debẽtes cõditionẽ. Bar. i l. 9. ff. [illegible]s cautionib.

Cõditio potestatiua dẽt sciẽter ĩpleri, & nõ sufficit ĩpleri d̃ facto, vel incidẽter. Bar. q. 11. n. 9.

Conditio in non dando, vel nõ faciendo collata ĩ personã grauati, an, & q̃n cõmittatur ad pœnã, vide Bar. in l. 115. nu. 18. ff. de ver. obl.

Con-

Conditio, quæ de iure existere debet, sufficit quòd de facto existat ad hoc, vt de facto quis in mora constituarur. ibi. nu. 22.
Quando conditio non impletur, sed pro impleta habeatur, qua actione agatur, vide Bat. in l. 2. C. de instit. & substit.
Conditio quæ possit impleri ante mortē, & post mortē testatoris, & si semel est impleta sufficit, licèt non duret. Bar. in l. 7. C. eod.
Conditio cōsistens in potestate alterius dr̄ impleta, qñ trāsiuit tantū tp̄s, quod cōmodè impleri potuit. Bat. in l. 53. §. is, cui, de lega. 2.
Ciuiliter factū, nō sufficit ad implementum cōditionis. Bar. in d. l. 53. §. is, cui, de lega. 2.
Qui grauatus est aliqd ꝓmittere sufficit ad cōditionē implendā, si tm̄ promittat, licèt adhuc non soluerit. l. 24. ff. de statu homin.
Mors ciuilis non facit conditionē existere, sed mors naturalis. l. 79. §. hæreditatem, de leg. 2.
Licèt extiterit conditio, tamen expectanda est dies, quæ superest. l. 35. ff. de vsu, & vsuf. legat.
Si cōditio ꝑ parte ē possibilis sufficit, vt ei pareat i eo, qđ possibile est. l. 13. ff. đ dot. plega.
Si conditio, quæ refertur ad plures, in persona vnius tantùm impleatur, an substitutus succedat, vide Maut. de coniect. vlt. vol. li. 11. tit. 5.
Quando apponuntur duæ cōditiones copulatiuè, nisi vtraq; verificetur, non habebit locū dispositio testatoris, ideò vna cessante cessat ipsa dispositio. Dec. consf. 89. nam plures cōditiones copulatiuè positæ debent omnes adimpleri. idem Dec. consf. 417.
Opinio vehemens, vel coniectura facit cōditionē nondū impletā pro impleta haberi, vt in substitutione facta eo casu, quo masculus nō nascatur, si vehementi coniectura appareat fœminā, non marem nasciturā, & tunc substitutus, seu fideicōmissarius ante natiuitatem decedēs, trāsmittit ius fideicō. Hip. sing. 205.
An facultas, seu ius implendi conditionē transeat ad hæredem, vide l. 4. §. si sub cōditione, ff. de fideicom. libert. pro affirmatiua scribit Bar. in l. 31. § si hæredes. ff. de receptis arbitr. vide l. 4. §. si sub cōditiōe. ff. de fideicō. libert.
Dispositio cōditionalis non trāsmittit ad hæredes, mortuo honorato ante impletā cōditionem, nisi sit vnita cum iure accrescendi. Crauet. consf. 258. num. 15.
Conditio Impleta per defunctum, an possit per hæredem impleri, vide Bar. in l. 17. §. cùm fideiuss. ff. de fideiuss.
Conditio tacita impedit natiuitatem actionis, sicut expressa; non autem impedit transmissionem relicti. l. 4. §. huius. ff. de pac. & ib. Bar.
Si hæres petat id, quod sibi pure debeē, & ipse illud idē dēat sub cōditione, nō sūmouetur doli exceptiōe, si paratus sit satisdare de reddendo conditione adueniente. l. 5. ff. de dol. mal. exceptio.
Qui plus expendit, quàm testator inserit, non videtur contra testamētum fecisse, sed bene qui minus. l. 202. ff. de verb. obl.
Inter illam conditionem, cùm fari potuerit, & postquam fari potuerit, multum interest. l. 217. ff. eodem.
Conditio in præsens, aut præteritum tempus concepta, non est propriè conditio, sed quæ sit vera, & propria conditio, vide Oasc. decis. 146. num. 9.
Conditionis expressio aliàs subintellectæ, an faciat cōditionē, vide Aegid. Bella. cōcl. 16.
Conditio apposita in testamento, non censetur repetita in codicillis Ozasc. deci. 52.
De coniecturis, quæ versantur circa conditiones vide Franc. Maut. de coniectur. vltim. volunt. lib. 10. tit. 5.
Ex quibus coniecturis conditio intelligatur tacitè repetita, vide ibid. tit. 6.
Si testator reliquit vxori suæ aliquid, si castè vixerit, & postea dixerit, item relinquo tibi fundum, non intelligitur hic præfata conditio repetita. Bar. consf. 39. vol. 1.
Sublata causa viuo testatore, per quam conditio vni rei adiecta, aliter repetita intelligatur, cessat repetitio conditione pendēte, secùs si esset iam defecta. l. 98. §. si quis. ff. de hæred. institue.
Conditio apposita in institutione in legatis, & fideicommissis intelligitur repetita. l. fin. §. marito. ff. de dol. mal. excep. sed adiecta institutioni non videtur repetita in substitutione. l. 73 ff. de hæred. instituen.
Repetita a substituto intelligitur repetita pure, nisi aliud ex primatur. l. 32. de lega. 1.
Non censetur repetita conditio, quæ repetita vitiaret. l. 116. §. pen de legat. 1.
Conditio apposita in personam vnius, in personā alterius sibi coniuncti non videtur repetita. l. 92. § Seio quem, de lega. 2.
Conditio adiecta fideicommisso intelligitur repetita in substitutione facta circa idem, de eadem persona. l. 86. de legat. 2.
Semper conditio censetur repetita, quando militat eadem ratio. Raud. tract. de analog. cap. 37. nu. 137. præcipuè si agatur de eisdem rebus, & personis. ibid. nu. 138.
Conditio apposita in precedenti clausula, quādo intelligatur repetita in sequēti, vide Bar. consil. 151. vol. 1.
Conditio nihil ponit in esse. Ozas. deci. 166. n. 5. ideò ea non verificata cessat dispositio. idem Ozasc. deci. 171. num. 6. & ius non cōpetit ante conditionis euentum, & ante non potest fieri exequutio. Crauet. consf. 10. nu. 15.

Conditionalis dispositio deficiente conditione, habetur pro non facta, & perinde ac si actus factus non esset. Craue. cons. 15. & pro pura, si impleatur. Franc. Mant. de conie ctu. vltim. volun. lib. 11. tit. 16. & 17. & probetur eius implementum. Craue. consi. 80.

Dispositio conditionalis non habet substantiã, nec dici potest dispositio, ante conditionis euentum, sed quo tempore censeatur inanimata, & quo tẽpore animata, vide per Raud. tract. de analog. c. 27. ideò in dispositione conditionali non attenditur capacitas, vel incapacitas tempore testamenti. ibid. n. 48.

Quando cõditio ponitur in potestate grauati, dispositio adeò debilis est, quòd liceat grauato eam declarare, & tunc videtur ipsi grauato data potestas, etiam nõ implendi. DD. de Rota decis. 12. de rẽ iudic. in nouis.

Natura conditionis est, vt actum suspendat, & stet actus in pendenti, antequam conditio eueniat. Craue. cons. 273. nu. 9.

Bonorum possessio, quæ datur pendente conditione, tribuit illam administrationem, quã hẽt curator bonorũ. Bar. i l. 22. ff. de her. insti.

Conditio apposita in quacunque parte testamenti, reddit testamentum cõditionale. Bar. in l. 8. C. de instit. & substit.

Conditio intelligi debet, vt possit operari ad esse, & non esse. Vincent. de Franc. decis. 153. num. 10. Craue. cons. 38.

Verbum futuri temporis conditionem importat, & formam. Ozasc. decis. 171.

In vltimis voluntatibus paria sunt, quòd relinquatur sub conditione, vel extinguatur sub conditione. Raud. tract. de analog. c. 37. n. 5.

Doctoratus mentio facta per testatorem, quę requirat, vide ibid. num. 87.

Quem honoro grauare possum, quod procedit etiam in eo, quem nominaui in conditione fundi hæredem: idem in eo, qui iuris fictione eadem persona censetur. Gome. Le. decis. 74. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Conditio, quòd vnus ex hæredibus teneatur stare pp̃etuò in cõmunione cum alijs cohæredibus, sub pęna priuationis suę partis alijs applicandæ, valet. Rol. cons. 84. vol. 1.

Quando testator vocat suos successores sub aliqua qualitate ille, qui contendit se admitti ad successionem duo præcipuè debet probare, nẽpe se vocatũ, & hẽre illam qualitatem, sed an talis qualitas debeat adesse tempore mortis testatoris, & testamenti, vel sufficiat adesse tempore purificatæ conditionis, vide per Menoch. cons. 196. vol. 2.

Conditio duplex est, alia enim dicitur suspensiua, & alia resolutiua, sed qualiter inter se differant hæ conditiones, & qũo vna ab alia cognoscatur, vide per eundẽ cõs. 388. n. 15. li. 4.

Dictiones, quoad quandiu, donec, & dum, faciunt conditionem. Bar. in l. 1. C. de lega.

Conditio in vltimis voluntatibus non trahitur retrò, secùs in contractibus in conditione casuali. Bar. in l. 5. §. si maritus. ff. de donat. inter virum, & vxorem.

De materia conditionum, vide per Bart. in l. 1. & tot. tit. ff. de condit. & demonstr.

Conditio tacita, & expressa nõ differunt. Bart. in l. 17. §. marito. ff. de dol. mal. & met. excep.

Tempus certæ ætatis appositum grauato, quando faciat conditionem, vel diem, vide Bar. in l. 51. §. hoc autem, de lega. 1.

Quando tempus certæ ætatis adijcitur post præsentem dispositionem putam, non facit conditionem, sed differt in tempus impletũ: ideò interim non impedit transmissionem. l. 5. C. quando dies legati ced.

Dictio, postquam non inducit conditionem, sed modum. Bar. in l. 33. ff. de dol. mal.

Tẽpus certæ ætatis honorati, facit cõditionẽ, secùs in tpe simplici. l. 41. §. hoc aũt, de lega. 1.

Resolutio conditionis in contractibus, non facit primum contractum conditionalem; sed in vltimis voluntatibus sic. Bar. in l. 10. ff. de adimen. legat.

Ablatiuus absolutus facit conditionem. Abb. consi. 92. lib. 2. nu. 3. in fin.

Relatiuum iunctum verbo futuri temporis, qñ faciat conditionem, & quando non, vide Bart. in cons. 63. vol. 2.

Cùm testator facit mentionem de aliquo dando, si non expresserit cui velit dari, debetur hæredi dari. l. 21. ff. de statu liber.

Trãsacto tpe, infra quod quis conditioni parere dẽt, post tps non admittitur. l. 23. ff. eod.

Si testator iubeat aliquẽ esse cõtentũ aliqua certa re, pro his, quæ in testõ relinquerat, intelligitur de relictis pure; non sub conditione. l. 27. §. Pomponius, de leg. 3.

Cõditio mutiana quando habeat locum, vide gl. in l. 2. C. de in dicta viduitate.

Expressio cõditionis p eũ modũ, p quẽ ex necessitate inest, nihil operat. l. 3. de legat. 1.

Qui tenetur cũ alio morari, non teneť eum simpliciter sequi, sed hoc declaratur boni viri arbitrio. l. 13. §. vxore. ff. de annu. legat.

Hæc conditio, si meus erit, intelligitur insolidum, si testator hoc cẽsuerit, alias secùs. l. 66. §. seruos de lega. 3.

Pronomẽ, meũ adiectũ certo corpori, & verbo pñtis tẽporis, facit taxationẽ, si verò verbo futuri tpis, conditionem. l. 83. de lega. 3.

Ablatiui absoluti non solũ cõditionẽ, sed ẽt dispositionẽ inducũt, qñ referunt ad eos, quos testator põt grauare. l. 11. §. cũ esset de leg. 3.

De

De institutionibus conditionalibus.

Valet priuatio hæreditatis casu, quo hæres contraheret matrimonium sine voluntate,& cōsilio sui patris,& sic ista conditio debet impleri per hæredē, aliàs priuabitur hrditate. Crau. cōsi. 1. sed quomodo probetur negatiua hoc in casu,& quis illā probet, vide eundē cōs. 80

Conditio viduitatis apposita in legato vsusfructus omnium bonorum, facto vxori, non censetur repetita in institutione vniuersali facta de eadem vxore. Natt. consi. 459.

Pater detracta legitima, in reliquis bonis hæreditatis suę sub conditione nubendi tali, vel tali, aut cum certo genere personarum, instituere filias potest, & talis cōditio debet adimpleri, nisi conditio illarum personarū non conueniret conditioni mulierum, ita vt nuptię non sint futuræ dedecori ipsis mulierib. Mysing. obser. 31. cent. 6.

Filia instituta, si Titio nupserit, debet conditionem implere. glo. in l. fin. C. de sponsal.

De natura conditionis est, quòd impleatur, seu purificetur ante executionē actus, ideò quando aliquid venit implendum post executionem ipsius actus, dicitur modus,& non conditio, vt quando hæres instituitur cum pacto,& conditione, quòd post annum aliquid faciat, tunc enim est modus, & non conditio. Craue. consi. 59.

Testatoris voluntatem quis adimplere debet, si vult beneficium consequi, ex illo testamento. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 64 nu. fin.

Institutio, seu substitutio conditionalis, non habet substantiam ante euentum conditionis, sed quo tempore sit inanimata, & quo tempore animata, vide per Raud. tracta. de analog. cap. 27.

Hęres scriptus in parte, si cohæres conditiones non adimpleat, censetur scriptus insolidum. idem Raud. cap. 37. nu 3.

Conditionis defectus operatur esse perinde, ac si illa non fuisset expressa, & hæres institutus sub conditionibus non potest adire, nisi impletis conditionibus. ibid. nu. 6. & 12.

Doctoratus mentio facta in conditione per testatorem, quæ requirat, vide ibid. nu. 87.

Hæres cogitur parere conditioni potestatiuæ, & siue eius damno adire, secùs si esset casualis. l. si cui. §. si sub conditione. ff. ad Senatusc. Trebellia. vide l. facta §. si sub cōditione eod.

Hæres rogatus restituere sub conditione, quæ remittitur, vel quæ per cautionem mutianam impletur, cogitur adire, & restituere hęreditaté. l. seruo. §. si testator. ff. ad Senatusc. Treb.

Aditio coacta implet cōditionem, si hęres erit. l. qui ita, eod.

Conditio si hæres non erit, moriente instituto verificatur. l. fin. ff quando dies legati.

Si conditio impleatur per alterum, quàm per grauatum expresśe sub pœna exhæredationis, impleus cohæres institutus habebit hæreditatem: quia ex facto alterius alius exhæredari non debet. l. 44. ff. de hæred. instituen.

Instituto sub conditione potestatiua statuitur tempus, infra quod conditionem impleat,& adeat, aliàs hæreditate priuabitur, sed libertati præiudicium nō fiet. l. 4. ff. de bon. aucto. Iudicis posśid.

Institutio conditionalis non transmittitur ad hæredes, mortuo instituto ante impletā conditionem, nisi talis institutio vniatur cum iure accrescendi. Crau. consi. 258. nu. 15.

Nomen, vt immutaretur hæreditates relinqui consueuisse scribit Menoch. de arbitra. lib. 2. cas. 318. nu. 14. vide eundem consi. 30. vol. 1. & conditio, quòd hæres cognomen testatoris accipiat valida est, & honesta: quia nihil mali est hominis nomen assumere. Dec. cōsi. 273. Guid. Pap. sing. 805. Boer. decis. 146. Papon. libr. 20. titu. 1. arrest. 18. vide l. 63. §. si sub conditione,& ibid. Bar. ff. ad Trebellia.

Verba, quòd hæres meus portet nomē, & arma mea, important conditionem: ideò hęres ipsam conditionem implere debet, antequam hæres esse posśit, & tunc debet ponere nomen, & cognomen testatoris primò, & postea poterit addere (si vult) suum. vide Guid. Pap. q. 251. Papon. lib. 20. titu. 1. d. arrest. 18. & multum differt, an istud onus imponatur cō ditionaliter, aut per modum: primo enim casu hæres non poterit adire, nisi conditione impleta; secundo verò secùs. idem Papon. ibid. tit. 5. arrest. 3. vbi scribuntur exempla.

Si pater reliquit filio victum, & vestitum intrando Religionem, & non intrando eum hæredem fecerit vnà cum alijs fratribus hæredibus vniuersalibus, talis filius intrando Religionem consequitur illud, quod non intrando haberet, ne à vita cōtemplatiua Religionis seducatur. Dec. consi. 674.

Si rogatus restituere totam hæreditatem, si sine liberis decesśerit, intret Religionem, seu Monasterium, euanescit fideicommissum, & hæreditas applicat Monasterio. c. 8. ext. de proba.

Quando testator vocat suos successores sub aliqua qualitate ille, qui contendit se admitti ad successionem duo præcipuè debet probare, nempe se vocatum, & habere illā qualitatem, sed an talis qualitas debeat adesse tempore mortis testatoris,& testamenti, vel sufficiat adesse tempore purificatæ cōditionis, vi-

nis, vide per Menoch. consi.106.vol.2.

In institutione conditionali non attenditur capacitas, vel incapacitas tempore testamenti. Raud. de analog.c.27..nu.48.& ita fuit iudic.

Institutus sub conditione ea pendente, potest intentare bonorum possessionem secundum tabulas, si autem voluerit admitti ad cōtratabulas beneficio præteriti non poterit, nisi conditione existente, vide tamen Marc. de Mant.sing.172.

Bonorum possessio secundum tabulas etiā hodie est necessaria, pro instituto sub conditione, de qua bonorum possessione vide per Bar.in l.2.§. si sub cōditione.ff. de bono.possessio.secund.tabul.& l. 5. & 6.ff. de bonorum possessio, secundum tabulas, sed quid iuris in illo hærede sub conditione instituto, qui poterat petere bonorum possessionem contra tabulas, vide l. 3.§.sed & si sub cōditione. ff.de bono.possess.cont.tabul.

Hæres missus in possessionem pendente conditione, potest omnia facere, quæ curator datus posset.l.23.ff.de hæred.instituen.

Pendente conditione casuali Iudex statuet terminū, infra quem si nō petatur bono.possessio, vel hæreditas adeatur, creditores in possessionem mittuntur, & curator bonis constituitur. l.21.§. item si, & aduersus facta per talem curatorem nō restituitur pupillus, sed absens, vel aliter impeditus.ibid.§.fin.

Institutus sub conditione, si ea pendente petat bonorum possessionem secundum tabulas, cogitur satisdare substituto vulgari (ad quē conditione deficiente perueniura est hæreditas) de restituendo, & etiam de bene administrando.l.8.ff.de Præto. stipula.

Filius sub qua conditione possit institui, vide Bar.in l.25. C.de inoffi.testamen.

Suus non natus potest institui sub conditione, quæ tamen institutionem non suspēdat. Bar. in l.Gallus.§.instituens. ff. de liberis, & posth.

Quælibet conditio apposita institutioni filij, reijcitur saltem vsque ad debitum bonorū subsidium, qđ debet habere in bonis parentis instituentis.Bar.in l.4.ff.de hęred.institue.

Filius institutus sub conditione, si decesserit sine liberis, non dicitur conditionaliter institutus.Bar.in l.44.ff.de manumis. testamen.

Testamentum, in quo filius est institutus sub cōditione casuali, vel mixta, est nullū.Bart.cōs. 13.& Aegid.Bellam.conclusio.26.

Etiam necessarij hæredes coguntur parere conditioni, adire, & restituere.l.facta.§.si necessarij.ff.ad Senatuscon. Trebellia.

Si sub conditione filius hæres institutus sit, illi secundū tabulas quasi scripto competit bonorum possessio. l. 2. §. si sub conditione. ff. ad Carbonianum.

Conditio, quæ filij instituti fauorem respicit, non facit locum querelæ, nec institutionem annullat.l.25.C.de inoffi.testam.

Mater potest sub conditione emancipationis filium instituere.l.33.§.legis.C.eod.

Filius sub cōditione institutus, si decedat ante conditionem, an hæreditatem transmittat ad suam posteritatem, vide gl.fin.in l.vnica. C.de his, qui ante apertas tabul.

In conditione potestatiua, quæ potest impleri vltimo vitę spiritu viuo filio, non admittitur substitutus, nisi in ea dies fuisset adiectus, secùs si vltimo vitæ spiritu impleri non posset. l.4.§.fin.ff.de hæred.institu.

Liberi sequentis gradus post filium, sub omni conditione institui possunt, secùs in filio.l.4. §.1.& l.6.ff.de hæred. instituen.

Conditio vnius ex institutis pro parte si pendeat, an alij possint interim insolidū agere, vel conueniri, vide Bart.in l.32. §. cùm patri. ff.solut. matrimo.

Institutus sub cōditione potestatiua potest nō solùm statui tempus, vt ille impleat conditionem, sed etiam intra quod adeatur hæreditas.Barto.in l.22.§.sed & si bonorum. ff.de hæred.instituen.

Cōditio potestatiua in persona hęredis potest esse duplex, sed quę suspendat aditionem, & repudiationē, vide Bar.in l.13.ff.de acq.hęre.

Si vnus est institutus purè, & alius sub cōditione, an purè institutus interim debeat habere totam hæreditatem, vide Bar. in l.34.§.si cōiunctim, de legat.1.

Conditio adiecta institutioni, videtur reperita in legato, quando relictum fuit primo gradu institutorum. Bar.in l.107.§.cùm quidam, de legat. 1.

Conditio apposita institutioni, non videtur legato præcedenti adiecta.l. filiusfa.ff.quando dies legat. vel fidei. ced. nec videtur reperita in substitutione.l.73.ff. de hęred. institu.

Cōditio apposita institutioni, non videtur repetita in legato, eidem hęredi ab alio gradu relicto.l.107.§.cùm quidam, de legat.1.secus si eodem gradu.l.76.ff.de conditio.& demō. aliàs conditio apposita institutioni in legatis, & fideicommissis intelligitur repetita.l. fi.ff.de dol.mal.except.

Conditio turpis quādo de iure Ciuili remittit, eo iure potest adiri hęreditas, si de iure Prętorio, petitur bonorum possessio secundum tabulas. Bar.in l.63.§.si sub conditione, ff. ad Trebellia.

Conditiones, quę, & quando hęredi remittantur, vide Bar.ibid. nu.2.

Testatori iubenti exenterari, & corpus custodiri

diri fnnm, aut cremari, aut in mare proijci, hæres non debet obtẽperare,sed reiecta con ditione tanquã inhumana, debet corpus sepelire. Boer decis. 287.nu.5.

Si testator instituerit filium iam Sacerdotem,& ei substituerit, si sine liberis decesserit, tunc talis substitutio reijcitur,& habetur pro non scripta. Boer.decis. 354.num.fin.idem si esset iam in sacris, & fuerit ei relictũ, si obtinuerit dispensationẽ à Papa. Mohed.decis. 235.

Conditio impossibilis adiecta institutioni, habetur pro non adiecta. Aegid. Bellam.conclusio.749. & ideò reijcitur.l.50.§. pen. ff. de hæred.instituen.

Conditio à voluntate Principis dependens iudicatur impossibilis: ideò adiecta institutioni vitiatur, pura remanente institutione: idem in conditione impediente vitam contemplatiuã,& Religiosam.Mohed.decis. 235.

Si prima institutio est plena, & pura, secunda in eo testamẽto de eadem persona facta sub conditione nihil operatur: idem vbi sub pluribus conditionibus disiunctiuè relinquitur. l.27.ff.de hæred.instituen.

Defectus conditionis de futuro, quæ dependet ex facto testatoris, institutionem non vitiat. l.36.ff.de hæred. instituen.

Hæres purè, & sub conditione institui potest, non ex die, vel in diem: quia tunc dies habetur pro nõ adiecta,& institutio censetur purè facta.§. heres purè,institut.de hæred.instituen.

Institutio facta sub conditione, vel modo, aut demonstratione inferius exprimendis à testatore, non vitiatur, licèt postea modus nõ exprimatur.l.8.C.de institutio.& substitu.

Conditiones plures, quando sunt adscriptæ institutioni, illis omnibus est parendum.Bar.in §.fin.institu.de hæred.instituen.

Hæres sub cõditione institutus, si Stichum manumisserit, mortuo Sticho, nihilominus remanet hæres, quia non videtur defectus in conditione, cùm conditioni parere non poterit. Ozas.decis.98.

Si quis instituat hæredem vniuersalem, sub conditione, si Maria vxor testatoris decesserit sine liberis, tunc substitutus erit primò loco institutus.vide Fran.Marc.q.320.

Si quis cùm haberet fratrem, & patruũ decessorit testamento facto, deinde pendente contione hæredũ scriptorum frater ab intestato decesserit, mox cõditio defecerit, ad vtriusq; hæreditatẽ patruus admittitur.l.5. ff. de suis, & legit. hæred.

Hæres sub conditione institutus possidens hæreditatem debet cauere substitutis, vel alijs, ad quos bona pertinebunt in defectu conditionis, se restituturum bona.l. inter omnes. ff. qui satisdare coga.

Minor institutus sub conditione, si à patre infra centum dies fuerit emancipatus testituitur, si ob negligentiam in non denunciando adhibitã, intra tempus prædictum, nõ fuerit emãcipatus.l.3.§.& si hrs.ff.de minor.25. ann.

Defectus conditionis de præterito, vel de præsenti, vitiat institutionem, sed si de futuro purificat, si ex facto testatoris dependet.l.2. ff. de his, quæ in testam.delent.

Conditio tacitè hæreditati adiecta, non potest in codicillis adimi.l.38.§.seruus.ff.de hær.insti.

Institutus ex parte purè,& ex parte sub conditione, si habeat cohæredem adeũdo ex pura, pro parte conditionalis institutionis est hæres conditione pendente, sed ea existente in totũ sine noua aditione,& decedens interim non transmittit.l.59.§.Titius.ff.de here.instit.

Etiam hæredi heredis, acquiritur pro parte portio in conditionis euentũ.l.53.ff.de acq.here.

Siue succedatur de iure Ciuili, siue de iure Prætorio, scripti hæredes præcedunt legitimos, etiam si conditio sit adiecta, & interim non poterit repudiari, nisi corã Iudice.l.69.ff.eo.

Si quis fuisset institutus, vt infra certum tempus adierit hæreditatem, si ante decesserit statim fit locus substituto, etiam tempore nondũ finito.l 71.eod.

Hæres institutus sub conditione, ad postulationem creditorum cogetur adire: si autẽ hæres institutus sub quacunq; conditione dicat se nolle adire(etsi conditio existat)tunc bona venundantur.l.1.ff. de curato.bono. daud.

Hæreditas videtur grauari, qñ hæres grauatur sub nomine appellatiuo: vnde omnes succedentes in hæreditate videntur ex hoc grauati l.39.ff.de actio.& oblig.

De legatis conditionalibus,& conditionibus illis insertis.

Legatum sub conditione relictũ, si cõditio deficiat ob mortem eius, in cuius persona cõditio debet impleri, nihilominus debetur.Ozas.decis.98.nu.3.

Legatum alicui factum, si negotijs suorũ filiorum interuenerit, vno decedẽte, non debetur, nisi pro portione hæreditaria viuentium.ibid.nu.10.

Legatum relictum vxori cum conditione morandi cum filijs testatoris, an per eorũ mortem extinguatur, vide Benin.decis.98.sed qd, si fuisset factũ cũ dictione donec, vide ibid.

Conditio, si Papa dispensauerit, est impossibilis, ideò reijcitur,& legatum valet. Iaco.Put. decis.87.lib.2.

Legatum sub conditione impossibili, & turpi, quando valeat, vide per Bar. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine.

Conditio mixta dependens ex facto meo, & alterius, si deficiat casu, legatum nō extinguitur fauore alimentorum. Bart. in l. 29. §. vxori de legat. 3. l. 1. C. de legat.

Conditio, cuius euentus, vel defectus legatum non vitiat, eius petitionem non differt. l. qui. §. si tamen. ff. ad leg. Falcid.

Conditio impossibilis de iure non vitiat legatum; sed illa reijcitur, vt si quis leget militi, si tutelam liberorum gerat: quia tunc remittitur talis cōditio, cùm miles de iure non admittatur ad tutelas. l. 8. C. de legat. sed an legatū vitietur pp cōditionem impossibilem illi appositam, vide gl. fin. in l. 1. ff. de his, quæ pœnæ nomine relinq.

Expressio conditionis per eum modum, per quē ex necessitate inest, nihil operatur, neq; legatum, vel fideicommissum reddit conditionale. l. 3. de legat. 1.

In testamentis difficultas præstationis subducitur, & legatū firmū remanet. l. 12. §. si qs, eo.

Defectus conditionis ratione impossibilitatis, non perimit legatum: idem, si conditio potestatiua deficiat casu. l. 3. §. 1. & l. 57. de leg. 1.

Legatario mortuo ante conditionis possibilis existentiam legatum extinguitur, secùs in cōditione impossibili. l. 197. de legat. 1.

Conditio, si Titio nupserit in legato apposita intelligit, si honestè Titio nubere legataria posset. Ozas. decis. 154.

Conditio de nubendo, vel non nubendo, quando reijciatur, vide Capel. Thol. q. 292.

Legatum dotis est conditionale, sed an differat, si fiat à prē, vel ab auo, aut ab extraneo, vide Mago. decis. 14. Rot. Flor.

Legato facto per virum vxori sub conditione, si nō nupserit, & si nupserit ei sint legatæ dotes, si nubat post receptionem legati, tenetur ad illius restitutionem cum fructib. Vinc. de Fran. decis. 231. par. 2.

Maritus si vxori reliquat mille, si steterit vidua, & quinq; centum, si ad aliud matrimonium transierit, potest impunè mulier de mariti voluntate secundas nuptias contrahere. Dec. consi. 585. nu. 9. vide consi. 526. & 537.

Mulier, cui legatum fuit relictum sub conditione, si honestè, & castè viueret, non amittit legatum transeundo ad secūdas nuptias. Hippol. sing. 577.

De conditione, quæ viduitatē inducit, & quando vitiet, vide in titulo. C. de indicta viduit. toll.

Quid iuris, quando vir relinquit legatum vxori, quandiu in domo castè vixerit, vel si ad secū da vota non transierit, vide gl. in l. 2. eo d.

Legatum, donec nubat, intelligitur annuum. l. 17. ff. de annuis legatis.

De legato relicto sub conditione, si quis nō nupserit, vide §. quæ verò nunc, Auth. de nupt.

Legatum nō coarctatur per causam de futuro, vel per modum, qui ponitur in fauorem legatarij. Capic. decis. 188.

Legatum dotis factum sub conditione, si legataria nubat, si ipsa nolit nubere, vel moriatur ante nuptias, non debetur. Capic. decis. 204. tamen legataria Monasterium ingrediēs, vel aliam Religionem, consequitur tale legatum relictum causa matrimonij; secùs si vellet honestè domi viuere. ibid. nu. 2.

Idem, si dicat testator lego centum, si nubat, & quinquaginta, si ingrediatur Monasterium; quia tunc debetur in vtroque casu legatum primum. Boer. decis. 3. num. 14. Mohed. decis. 235. Rol. consi. 35. vol. 3. Nam conditio, propter quam quis retrahitur à carnali matrimonio reijcitur, ergo à fortiori, debet reijci, quando à vita cōtemplatiua Religionis quis retrahitur. Dec. consi. 674.

Conditio ista, q. si legatarius ingrediatur Monasterium habeat minus, quàm si non ingrediat, an valeat, vide Dec. consi. 419. Menoch. consi. 169. libr. 2. quòd non valeat scribunt idē Dec. consi. 673. & Math. Mathes. sing. 52.

Pater si reliquerit filio victum, vestitum, & domus habitationem intrando Religionem, & non intrando eum fecerit hæredem vniuersalem vnà cum alijs eius fratribus hæredibus vniuersalibus, filius intrando Religionem consequitur, & habet illud, *quod nō intrando haberet*. Dec. consi. 674.

Legatum factum alicui si nuptias contraxerit, debetur si intrauerit Monasterium. Natt. cōs. 296. contrariū scribit Menoch. cōsi. 169. li. 2. si fuerit dictū esse legatū soluendū, cū nupserit mulier, & non ex alia cā, vel occasione.

Legatum factum alicui, si se aliquid facturum iurauerit eo ipso, quòd iurat consequitur legatum, licèt postea non adimpleuerit id, qd iurauerat. Gram. decis. 101. nu. 95.

Legatum relictum nepotibus sub conditione, si filia nō molestauerit hēdes super legitima, filia petente non debetur. Nam legatū conditionale non debetur, nisi adimpleta conditione, etiam si conditio per alium sit adimplenda. Rot. Aueniō. decis. 118.

Multum differt, an legatū relinquatur cū onere cōditionaliter, aut per modū: nā primo casu legatū non debetur, nisi impleta cōditione, secundo verò debetur, & pōt peti ante modū impletū; sufficit enim hoc casu legatariū adimplere requisitū. Papon. l. 20. ti. 5. arrest. 3.

Legatum

Legatum sub duplici conditione non debetur, nisi vtraq; cõditio(copulatiuè apposita) impleta fuerit, tempore,& loco præscriptis. Dec.consi.433.

Vsusfructus legatario non debetur, si legati cõditiõ impleta nõ fuerit: ideò si fuerunt legata alimenta,donec legatarius steterit in domo, non debentur, si non steterit, & portio deficiens accrescit collegatario. Dec. conf. 454. qñ non extinguatur tale legatum, vide Dec.consi.601.

Testator si vni centum relinquat, si is cum eius filijs moraretur,an requiratur, qđ habitet in eadẽ domo,an verò sufficiat,qđ habitet tantùm in eadem Ciuitate,vide Roma. sing.181.

Legatum factum in testamento nullo post mortẽ hæredis decedẽtis sinę liberis, licèt hæres non habeat hæreditatem, non debetur, nisi existente conditione in persona nominati. Bar.in l.7.nu.4 ff.de actio.empt.

Conditio quando est implenda ex re legata,an prius petatur legatum, quàm impleatur conditio,vide Bar.in l.86.de legat.1.

Conditio legati superueniens post litem contestatam, & ante conclusionem in causa, videtur in iudicium deducta.Bar.in l.9.§.eadẽ. ff.de exceptio.rei iudic.

Conditionis defectus facit deficere legatum quantumcunque fauorabile. Abb. consilio. 78.lib. 2.

Quando in testamento adsunt plures conditiones, & testator aliquid legat,in defectum conditionis,hoc modo,qua conditione deficiente, &c. ad quam conditionem debeat referri hoc legatum,vide Abb. conf.78.lib.2.

Legatum sub conditione relictum an debeatur,si conditioni non pareatur,vide glo.in l. 1.C.de institutio.& substitut.

Si nõ stat per legatarium,videtur impleta conditio.l.35 §.si ea conditione,de legat.2.

Si testator leget certam summã aliquibus,si certum qd f. cerint,vno nõ faciẽte,alter nihilominus habebit partẽ sui legati.l. 10.de leg.3.

Legatum relictũ ob cãm, determinat̃ secundũ causam sibi annexam.l.10.ff. de annuis legat.

Quomodo, & quando per defectum conditionis legatum conditionale extinguatur, vel non,vide gl.ibid.

Conditio,quæ pendet ex potestate legatarij,& alterius, si ex facto alterius sine culpa legatarij impediatur, hr̃ pro impleta.l.13.ff.eod. tamen in conditione casuali quocunq; modo conditio deficiat, legatũ non debetur. Dec. consi. 526. num.3.

Si conditio deficiat per mortem eius, in cuius personam confertur,non extinguitur legatũ. l.20.ff.de ann. leget.

Conditione(sub qua dimidium legatum debet resolui) impleta pro parte, legatum pro parte resoluitur.l.30 ff.de vsu,& vsufru. legat.

Tempus ætatis grauati adiectum grauato, in dubio conditionem facit, vt legatum differatur in tale tempus, licèt ipse grauatus ante decesserit.l.18.§.ab hæredibus.ff. de aliment. & ciba. legat.

Fideicommissum relictum à duob.cum expressione nominis collectiui debetur,etiam si in persona vnius tantùm cõditio existat,si persona non superest, quæ fideicommissariũ(ex præsumpta volũtate defuncti) excludat.l.hę redes.§.cùm ita fuerit.ff.ad Trebel.

Si legatũ relinquatur, si mortuo patre filius efficiatur sui iuris,conditio adimplet̃ filio emãcipato ab ipso patre viuente.l.si ita.ff. quando dies legati.

Licèt mulier amiserit filium, propter quẽ consequuta fuit legatum, non propterea legatũ perdit,vel restituit, quia sufficit, ꝙ conditio in momento temporis sit impleta,nisi de tẽpore mortis intellectum esset à testatore.l.4. cum glo.ff. quando dies legati ced.

Quando aliquid relinquitur, vt honoratus deferat nomen, & cognomen testatoris, quid iuris, vide Guid. Pap. quæstio. 251. & supra titu.proxim.

Fiscus succedens non habet legata conditionalia.Boer.decis.351.

Cautio mutiana non pr̃statur, qñ verba testatoris negatiua referunt̃ ad ius, qa tunc sufficit acceptilatio, exemplũ,qñ testator legat aliquid sub conditione,ne amplius petere possit de hæreditate, nam tunc sufficit legatariũ promittere nõ petere.Capel.Thol.q.336. secùs qñ verba referuntur ad factum, tũc enim non sufficeret acceptilatio,sed locũ haberet cautio mutiana.ibid.& qñ qs venit contra ipsam cautionem, tenetur restituere rem cum fructibus.l.78.§ qui mutianam,de legat.2.

Conditio per casum deficiens, facit cessare legatum.Beninten.decis.68.nu.5.

Legatum dr̃ factum gratia oneris, quãdo onus adiectum æquipollet legato.ibid.nu.7.

Legatũ,an,& qñ conditionale reddat̃, vbi post legatum purum tp̃s mortis in personã tertij apponitur,vide Fran. Marc.quæst 310.quid, quando tempus apponitur circa substãtiam legati,vide ibid.

Legatum factum, seu translatum sub conditione,conditione non impleta, transfert. Fran. Marc.q.1054.

Legatũ coditionale regulariter nõ transmittit ad hęredes,imò nec ad proprios liberos,sed Reg.limitat̃ duodecim in casib. p Mãt.tract. de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.20.in quibus

bus transmittit ex coniecturis, de quib. ibid.

Legatum dotis factum causa matrimonij an, & quando dicatur conditionale, adeò q non transmittatur ad hæredes, muliere mortua ante matrimoniū, vide per Menoch. cōs. 251. nu. 29. lib. 3. scripsi supra titu. de dote plegat.

Legata relicta sub cōditione, vel in diem incertam, cedunt à die aduenientis conditionis, vel diei incertæ, & si efficiantur caduca vadunt ad substitutos, vel cōiunctos, aut remanent apud eos, à quib. relicta sunt, si sunt hæredes pro hæreditaria portione, si sunt alij, pro virili cum onere suo. Bar. sing. 193.

Legata conditionalia non transmittuntur. §. optionis, institut. de legat. nisi testator dispo fuerint transferri post mortem. Bald. sing. 15.

Testator si Titio fundum relinquat, cùm decē dare poterit, illa decem danda sunt hæredi. Ludo. Roma. sing. 48.

Sicut legatum conditionale non transmittitur ad hæredes, ita si duæ res sint legatæ alternatiuè, vna purè, & altera sub conditione. vide Roma. sing 89. sed si legatum relinquatur, siue nauis venerit ex Axia, siue non, & antequam sit certum nauem venturam, vel non venturam legatarius moriatur, an transmittatur tale legatum, vide Roma. sing. 90. quo loci tenet affirmatiuam.

Legatum sub conditione factum, si Titius hæres erit, legatarius interim decedens, non transmittit. Pet. de Raue. sing. 358.

In institutione filij positi in cōditione non cen sent vocati, sed veniūt ab intestato, secùs est in legato facto sub conditione, si legatarius decesserit sine filijs, nā hoc casu filij positi in conditione, censentur vocati ex testō. sed de rōne diuersitatis, vide per Pet. Gerar. sing. 61.

Legatum factum filiæ est purum, & non conditionale, ideò statim potest peti, & transmittitur. Abb. consi. 92. lib. 2.

Ius, siue facultas implendi non transit ad hæredes. Bar. consi. 98. vol. 2.

Si legato plurib. relicto apponatur grauamē, vt redeat ad superuiuētem, superuiuens, ad quē redit, ad hæredem suum insolidum legatum transmittit, nec ad hæredes collegatarij reuertitur. l. 2. C. quando dies legati cedat.

Legatum relictum, si ad certam ætatem peruenerit, impleris diebus, transmittitur ad hæredem. l. 3. C. eod.

Cùm quis ita legasset, cū talis peruenerit ad 14. ann. annua, bima, trima, die do, lego, &c. tale legatum est conditionale, & in diē, & tandiu q̄diu ann. 14. fit completus. postea in diē: iō si ante 14. ann. legatarius decesserit, ad hæredē nihil transmittit, sed si postea, ad hrdem transfert, qa tūc est in diē, & nō sub cōditione. l. 51. prin. & §. hoc autem de legat. 1.

Expressio eorum, quæ tacitè insunt per alium modum, quàm insunt aliquid operatur, vt si quis leget, si legatarius volet: nam tūc si decesserit legatarius ante declarationem ipsius voluntatis (quòd vult) legatum non transmit tit, secùs si non exprimaretur hæc tacita cōditio, quæ semper tacitè inest. §. illi si volet. l. 68. de legat. 1.

Si legatum in arbitrium alterius conditionaliter conferatur suspēditur, sicut per quālibet aliam conditionem, sed si non conditio naliter, non suspenditur. l. 1. de legat. 2.

Dies incertus habetur pro conditione, vt si qs leget cùm hæres morieť, secùs si cùm morieť legatarius. l. 12. §. quod ita, de legat. 2.

Legatarius conditionalis interim non dr̄ creditor, ideò p̄decedente legatario, ante testatorem, vel conditionis euentum, non transmittitur, qđ non procedit in legato facto liberis. l. 41. & ibi glo. ff. de actio. & obligat.

Si legatum conferatur in mortem hæredis est cōditionale, secùs si in mortem legatarij. l. 4. ff. quando dies legati.

Conditio tacita ex testamento procedens, impedit diem legatorū cedere, secùs si extrinsecus veniat l quod purè ff eod.

Quod purè datum est, si sub cōditione adimatur, quasi sub cōditione legatum reputatur, quo ad transmissionem. d. l. quod purè.

Conditio omnino extitura, si dubitať viuo, vel mortuo legatario existat, impedit diem legati cedere. l. huiusmodi. ff. eod.

Cōditio tacita ex natura rei legatę trāsmissionē legati nō impedit. l. eùm illud. §. 1 ff. eod.

Legatum, aut fideicommissum sub conditione relictum, vel in diem incertam, nō cedit, nisi adueniente conditione, vel die incerta, & si interim decedat legatarius, vel fideicommissarius non transmittitur, sed vadit ad substitutum, vel coniunctum, aut remanet hæredi testatoris. l. vnica § finautē. C. de cad. tollen.

Substantia stipulationis purè, vel conditionalis non potest esse impedienti, sed legatum potest pendere, antequam eius dies cedat. l. 26. ff de stipul. seruo.

Legatarius conditionalis grabatus in plus, illud plus soluit de fructibus. Vincent. de Fran. decis. 393. par. 2.

Onus impositum legatario non diminuitur, diminuto legato, quando est in vim conditionis, sed quando hoc procedat, vide eundem decis. 362. par. 2.

Quando fit legatum adiecta hac conditione, si cum hærede habitauerit, an tunc legatarius teneatur sequi hæredem quocunque ierit, vide Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 469.

Legatum

Legatum factum alicui, si cum aliquo moretur, si ille habeat vxorem; quæ non vellet cum eo morari, habebit legatũ, & de nocte morabitur cũ vxore, & de die cũ illo, cũ quo morari debet. Bar. in l. 13. §. vxore. ff. aun. lega.

Si aliqs iussus est morari cum aliquo, vel cõtrahere debetur legatum, & tollitur obligatio, si ille recuset, vel non possit cõmodè, aut honestè cum illo morari. Abb. consi. 90. lib. 1.

Legata possunt conferri in arbitriũ tertij; non autẽ in meam voluntatem. Abb. ibid. nu. fin.

Legatum, quoad quis cum filio moraretur, debetur semper, si per filiũ stat, sed si per casum, debetur pro eo anno tãtùm, quo morari inceperit, nõ pro futuris. l. 29. §. vxori, de lega. 3.

Non impleto onere de morando in certo loco, legatarius legato priuatur. l. 18. §. fin. ff. de aliment. & cib. lega.

Conditiones appositę in primis legatis, nõ censent repetitæ in sequentib. habẽtib. orationẽ perfectam, licèt p dictionẽ, itẽ coniungãtur: fallit in legato medio loco apposito, in quo censetur repetita eadẽ conditio, q est in pcedẽti, & sequenti. Gasp. Cabal. milleloq. 147.

Quando conditio vni legato apposita, censeat in alio repetita, vide Mago. deci. 84. Rot. Flo.

Conditio, vel modus insertus in vltimo legato, ad oĩa pcedentia referẽ, veluti si testator dicat lego oẽs robas, pannamẽta, linea, & alias massaritias domus, tũc illa qualitas domus, posita in fine orõnis, ẽt refert ad illud legatũ vniuersale oĩum robarum. Dec. consi. 91.

Conditio apposita in primo legato, an censeat repetita in secundo simpliciter facto, vide eundem consi. 190. Menoch. consi. 166. lib. 2.

Cõditio viduitatis apposita legato vsusfr. oĩum bonorũ facto vxori, nõ censẽ repetita in institutione vniuersali facta de eadem vxore. Natt. consi. 459.

Conditio adiecta vni legato censẽ tacitè repetita in alio legato facto eidẽ psonæ, & eodẽ testõ. Rom. sing. 237. fallit qñ conditio, quæ in primo legato apponitur tacitè subintelligitur, tunc enim in secundo legato non censetur repetita. idem sing. 181.

Conditio adiecta institutioni vnius factæ, intelligitur repetita in legato eidẽ facto, vbi relictum conditionale præcessit purum, secus si purum præcedat. idem Rom. sing. 671. vel relinquatur legatum ab alio gradu. l. 107. §. cũ quidam, de legat. 1.

Cõditio adiecta in institutione, vr̃ repetita in legato, qñ relictum fuit à primo gradu institutorũ. Bar. in l. 107. §. cùm quidam, de legat. 1.

Si testator relinquat vxori suæ aliquid, si castè vixerit, & postea dixerit, item relinquo illi fundum, non intelligitur in legato fundi repetita d. conditio. Bar. consi. 39. vol. 1.

Conditionũ appositarũ in primo legato, an repetitio in secũdo inducat, & dictio, itẽ, an inducat repetitionẽ cõdonum, vt iudicet idẽ, quod de copula, vide per Bar. cõsi. 48. vol. 2.

Si legatũ relinquit ab vno sub conditione, q ex eius persona dependet, si legatum trãsferat ad aliũ, non transfert conditio. l. 67. de leg. 2.

Debitor partis fundi, si creditori sub eadẽ conditione, qua debebat legauerit, itelligit aliã pattẽ, non illam, q debebat, legare. l. 68. eod.

Legatum videtur transferri cum conditionib. suis, nisi conditio personæ cohæreat. l. 24. ff. de adimen. & transfe. legat.

In fiscum transit legatum cum onere conditionis. l. 59. §. fin. ff. de conditio. & demon.

Conditio adiecta institutioni, non vr̃ legato pcedenti adiecta. l. filiusfa ff. qñ dies legati.

Legatum si Titio fiat de vno modio frumenti quolibet anno, & si illum hæres non soluerit, eidẽ Titio relinquantur mille, si primo anno hæres non soluerit modium frumenti, statim tenetur ad mille. Roma. sing. 298.

Hæres an possit petere illud, qđ debebatur sibi à legatario dari, si semel illud oblatum repudiauerit, vide eundem sing. 613.

Ecclesia tenetur alimentare donatorem, re donata combusta, qñ fuit donata res, vt teneat ad alimenta donantis. Fran. Crem. sing. 1.

Lgatum si vni fiat de proprietate rei sub conditiõe, & alteri de eius vsufructu, si vsufructuarius proprietatem ab hærede acquirat, & postea conditio legatæ proprietatis eueniat, vsufructuarius non poterit amplius vsumfructum separare, & habere, quia fuit cõsolidatus cum proprietate. idem sing. 158.

Legatarij grauati de dando aliquid, licèt sint legatarij ex disparibus partibus, tenẽtur nihilominus pro virili. Pet. de Rane. sing. 372.

Testator legans centũ existẽtia in tali loco, q si hæres nõ psititerit, domũ legauerit, si hæres ea centũ expendat, dẽt dare domũ, & non alia centum, sed vide Marc. de Mant. sing. 330.

Conditio in legatis, quãdo trahatur retrò conditione adueniente, vide Bar. in l. 3. §. sin autẽ. C. commun. de legat.

In legatis relictis sub conditione die purificata, ipsa dies non trahit retrò ad tp̃s mortis. Bar. in l. si is, qui p emptore, nu. 47. ff. de vsucapio.

Qñ legatũ cõditionale tollat repudiatione, & qñ non, vide Bart. in l. 18. ff. de optione legat.

Cũ sub conditionib. cõtrarijs eadẽ res duob. legeẽ, si non cauet, vterq; nutritur in possessionem. l. cùm sub. ff. vt in possessio legatorum.

De conditionibus legatis insertis, vide p Azo. in summa titu. C. quando dies legati ced.

Legatarius, qui emit rem legatam ab hærede, pendente

pendente conditione legati, si postea existat conditio repetit pretium, per actionem ex empto. l. 30. ff. de actio. empt. & vend.

Si prima institutio est plena, secunda in eodem testamento facta nihil operatur: idē vbi sub pluribus cōditionibus disiunctiuè relinquitur. l. 27. ff. de hæred. institue.

Legatum sub conditione, si cauerit de aliquo dando, vel faciendo, assimilat legato, cui in vim modi, vel conditionis fideicommissionis imponitur onus. l. 86. de legat. 1.

Designatio vnde legatum soluatur post legatū relictum apposita, ipsum conditionale non facit. l. 99. in prin. eod.

Potest legari vni ex duobus, qui prius cōditionem impleuerit. l. 110. §. huiusmodi, de leg. 3.

Valet legatum etiam si conferatur in conditionem, quæ in alterius potestate consistit. l. 3. de legat. 3.

Legatum alternatiuè, vel sub cōditionibus relictum est vnum, respectu vnius solutionis. l. 27. de legat. 2.

Pendente conditione legati, potest res legata cum fructibus reuocari à legatario iam possidente. l. 32. § fundum, de legat. 2.

Ante aduentum diei, vel conditionis legatum non potest repudiari. l. 46. §. si sub conditione, de legat. 2.

Fructus, & partus percepti conditione pendente, ad legatarium non pertinent. l. 49. eod. l. pen. ff. de optio. legat.

Legatum alimentorum non perit, conditione defecta per casum contingentem, in personā eius, in quem specialiter est collata. l. 20. §. mater. ff. de alimen. & ciba. legat.

Conditio legato apposita, potest adimi, & legatum purè debebitur §. condicio legati. l. 3. ff. de adimend. & transfer. legat.

Legatum annuum pro primo anno est purum, sed postea est conditionale, stipulatio verò annua, non est conditionalis, & est vna pro omnibus, sed legatum annuum nō est vnum, sed tot dicuntur, quot annis durauit. l. 16. §. fi. ff. de verbo. obliga. facit l. 4. ff. de annuis legatis, vide infra tit. de annis legatis.

Si sub conditione legatum mihi dari nouandi causa stipulatus sim, & ante existentem conditionem acceptum fecero, sequitur liberatio, etiam conditione postea existente. l. antepen. ff. de acceptila.

Tempus certæ ætatis adiectum causa legatarij, diem, nō conditionem facit. l. Firmio. §. cùm ab hæredibus. ff. quando dies legat. vel fideicommiss. cedat.

Conditione existente etiam post mortem hæredis, legatum debetur, & fideiussores tenentur. l. 10. ff. quando dies legati.

Si cautio de facto petatur, conditio non petendæ cautionis deficere non df. l. licet. eod.

Si legatarius mittatur in possessionem pro legato in genere, illius rei sub conditione relictæ, existente conditione tenetur recedere à possessione. l. si fideiussorum. §. nam & si mihi. ff. eod.

Emancipatus conferre tenetur etiam id, quod ei debetur sub conditione, secùs est in legatis, quæ tantùm incipiunt deberi impleta conditione. l. 2. §. id quoque. ff. de collatio.

Si testator posuit in electione mea, vt dem centum certis nominatim, cui velim, si decedā antequam eligam, debetur hæc summa omnib. pro portione. l. 21. § fi. ff. de statu liberis.

Expressio conditionis per eum modum, per quē ex necessitate inest, nihil operatur, nec legatum, vel fideicōmissum reddit cōditionale. l. 3. de legat. 1. secùs si per alium modū. l. 68. §. illi, eod.

Legatarius conditionalis nō dicitur creditor, nisi prius existat conditio, sed creditor conditionalis dicitur interim creditor. l. 41. ff. de actio. & obligat.

Si relinquatur incerto de certis certificando ex aliquo futuro euentu, censetur cuilibet eorum relictum sub conditione, si ille futurus euentus in personam suam eueniat. l. 11. ff. de rebus dub.

De his, quæ sub modo legati, vel fideicommissi relinquuntur, & de ipso modo.

Legatarius petens rem sibi legatam sub modo, antequam recipiat legatum, debet cauere de modo implendo. l. 48. ff. de fideicom. libert. l. 29. de legat. 3. Marc. q. 216. part. 2. Nam legatum sub modo non potest effectualiter peti, nisi præstita cautione de modo implendo. l. 40 §. fin. ff. de conditio. & demonstra.

Multum differt, an onus imponatur legatario per conditionem, aut per modum: nam si relinquant, puta centum Titio dummodo (& sic conditionaliter) deferat nomen, & arma testatoris, tunc non potest habere legatum, nisi effectualiter impleta conditione, sed si fuerit legatum relictum, vt deferat (& sic per modum) potest habere ipsum legatum, ante modum impletum, & sufficit, quòd impleat legatarius quando fuerit requisitus. Papon. lib. 20. tit. 5. arrest. 3.

Sicut in vltimis voluntatibus præstatur cautio de modo implendo, antequam detur actio, ita

ita pariter fit in contractibus. Bart. in l. 60. §. quidam. ff. de locato.

Hęc verba, ita vt, faciunt modum, & potest quis compelli ad modum implendum. l. 17. §. hæc scriptura. ff. de manumiss. testam.

Verba, quæ possunt intelligi sub conditione, & sub modo, qualiter intelligi debeant, vide Bar. in l. 6. C. de transactio.

Dictio, postquam non inducit cōditionem, sed modum. Bar. in l. 33. ff. de dolo malo.

Legatum sub conditione de aliquo dando, vel faciendo, dicitur modale, & non conditionale. Bart. in l. 86. de legat. 1. & cautio de implendo modo præstatur hæredi. Bar. ibid.

De modo, & de his, quæ relinquuntur sub modo, & qualiter impleatur, vel caueatur, vide per Barto. in l. 40. §. Termilius. ff. de conditio. & demonstratio.

Coniunctiones, vt, & quòd idem important, & si testator legat sub hac conditione, qđ stare, vel morari, aut aliquid aliud facere, intelligitur legare sub modo, & non conditione. Bar. consi. 4 vol. 1.

De natura conditionis est, quòd impleatur, seu purificetur ante executionem actus: ideò quando aliquid venit implendum post executionē ipsius actus, dicitur fieri per modū, & non per conditionem. Crau. consi 59.

Modus dicitur moderatio quędam dispositioni adiecta, aggrauans in tempus dispositionis perfectæ. Menoch. consi. 13 t. lib. 2. & fusè quid sit modus, & quādo dispositio censeat modalis, & non conditionalis, vide ibid.

Licèt modus per casum deficiat, debetur legatum. l. 95. de legat. 1.

Legatarius, per quē stat quominus impleat modum, etiam si stet per casum, admittitur ad legatum. l. 90. § quisquis mihi, de legat. 2.

Si legatarius non impleat modum à testatore adiectum, legatum sibi solutum reuocatur. l. 21. §. Lucius Titius ff. de ann. legat.

Per ademptionē oneris adiecti in vim modi, etiam legatum videtur ademptū. l. 30. §. Seia. ff. de adimend. vel transf. legat.

Modus respiciens vtilitatem legatarij, intelligitur impulsiuus, & illi non paretur, si vtilitatem tertij, dicitur finalis. & tunc illi est parēdum. l. 70. ff. de conditio. & demonstr.

Modus non suspendit, neque vitiat legati substantiam, sed differt donec fit præstita cautio de modo implendo. l. 79. ff. cod. & modus nō suspendat scribit Bar. consi. 4. vol. 1.

Modus (quamquam de futuro) non impedit transmissionem. Bart. in l. 108. ff. de reb. dub.

Legatum pro dote, etiā si sit modale, non transmittitur ad hæredes. Fran Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 23. nu. 8.

Filia amittit legatum sub modo relictū, ne nubat mercatori, si nupserit, & eo defuncto nubat nobili. Raud. c. 12. nu. 20. tract. de analog.

Legatum relictum sub modo, non deficit si casus contingat in personā alterius, secùs est si ipse legatarius, cui modus personalis est iunctus, decedat. Fran. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 23. nu. 9.

Modus quando respicit commodum alterius, appositus in dispositione, dicitur causa finalis. Bar. in l. 95. de legat. 1.

Relictum incertum in vim modi, nō valet: quia relictū in vim ipsius modi producit actionē, & obligationem. Bar. in l. 6. ff. de reb. dub.

Hæres institutus sub mō, si modū nō impleuerit, an possit priuari hēditate, vide Crau. cōs. 59.

Si legatum fiat alicui, donec cum alio moretur, au extinguatur per mortem illius, cum quo legatarius morari debuerat, vide Dec. consi. 601. & infra tit. de alimentis legatis.

Modum, qui implere debet, ita demum priuatur commodo, cùm fuerit interpellatus, vel monitus. Menoch. consil. 13 t. cum 3. seqq. quia modus debet impleri, per modū compulsionis, conditio per modum exclusionis. Menoch. ibid. nu. 11.

Modus habetur pro impleto, quando non stat, vel stetit per implere debentem, & modus mixtus habetur pro impleto, si casu impleri impediat. Menoch. consi. 262. lib. 3. n. 13. & 14.

Quando dies legati, vel fideicommissi cedat.

Legatum relictum post mortem testatoris intra decē dies, non debetur, nisi adita hæreditate. Vera. decis. 116. par. 2.

Si multa legata à testatore fiant, qui dicat velle ea præstari post mortem vxoris suæ, an si legatarij moriantur ante vxorem, dicta legata transmittantur, vide Fran. Cremen. sing. 112.

Vide de materia huius tituli per Bart. in titu. C. de caduc. tollen. & supra tit. de legatis conditionalibus.

Conditio tacita impedit natiuitatem actionis, sicut expressa, non autem impedit transmissionem legati. Bar. in l. 4. §. huius. ff. de pact. in l. 107. §. cùm quidam, de legat. 1. & in l. 13. de optione legat. fallit quando talis conditio tacita venit ex dispositione testatoris. idem Bar. in l. 10. ff. de adimend. legat.

Institutus in re certa decedens ante agnitionē, illam transmittit, sicut legatarius. Bar. in l. 35. ff. de hæred. institu.

Legatum

Legatum in diem quo ad tranſmiſsionem, ſtatim cedit à die mortis, non quo ad dominij tranſmiſsionem, ſeu acquiſitionem, niſi die adueniente. Bar.in l.26. ff. de vſufruct. lega.

Legatum an, & quando cōditionale reddatur quo ad tranſmiſsionem, vbi poſt legatū purum tempus mortis in perſonam tertij apponitur, vide Franc.Marc.q.310.

Tempus ætatis certæ, vel incertæ appoſitū circa ſubſtantiam, vel legati diſpoſitionem, legatum conditionale reddit. ibid.

Licèt regulariter expreſsio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operetur, tamen hoc fallit, quando teſtator voluiſſet facere actum conditionalem.ibid.num.5.

Propter tempus incertū mortis non cedit dies legati, neque oritur obligatio ante diē mortis. Marc.d.q.310.nu.fin.l.vnica.§. ſinautem. C.de cad.tollen.l.48.§.fin.ff. de iure fiſci.

Legatum acquiritur ignorāti, & per ipſum trāſmittitur, & etiam fideicommiſſum debitum virtute clauſulæ codicillaris, quæritur ignoranti. Bar.conſ.12.vol. 1.

Si teſtator mandet filio ſuo facere quitationē Titio debitori ſuo, datis ſibi centum, & Titius ante implementum conditionis moriatur, eius hæres poteſt conditionem implere. Bar.conſ.16. vol.1.

Legatum vſusfructus non cedit, niſi à die aditæ hæreditatis, licèt in reliquis rebus (ſi ſit purum) cedat à die mortis. Franc. Marc.q.30.& quæſt. 33.

Vt legatum non ſit inutile, nō prius cedit dies legati, quàm libertaris.l.8.C. de fideicom.

Legata, & fideicommiſſa pura, vel in diem certā relicta, quo ad trāſmiſsionem, à die mortis teſtatoris cedunt.l.vnica §.cum igitur, & §.nouiſsimo.C. de cad. toll. exceptis legato libertatis, vſusfructus, & quibuſdā alijs, quæ cedunt à tempore aditæ hereditatis. ibid. §. libertatibus, ſed conditionalia legata ſolùm cedunt à die purificatæ conditionis.§. ſinautem.d.l.1.& §.optionis, inſtitu.de legat.

Legatum hoc modo relictum, Titio centum lego cùm ad ann.14.peruenerit, annua bima, trima die, conditionale eſt, & in diem, ſed quando cedat, vide l.51.de lega.1.

Si legatum confertur in tempus certæ ætatis, vltimus annus debet eſſe completus, vt debeatur, & exinde dies præſtationi adiectus currit, etiam viuo teſtatore; niſi propter ſciētiam teſtatoris aliud inducatur.d.l.51.

Quo ad acquiſitionem inſpicitur dies legati cedentis, & ſi occurrat in puncto fauemus ei, cui legatum eſt.l.71.de lega.1.

Legatario mortuo ante conditionis poſsibilis exiſtentiam, legatum extinguitur, ſecùs in cōditione impoſsibili.l.107.§.in teſtamento, de lega.1.nam ſpes legati cōditionalis, ad hæredes non trāſit.Bar.in l.15.nu.55.ff.de vſucap.

Legatum viæ cedit à die mortis teſtatoris. l.4. & ibi glo.ff.de ſeruit.legat.

Legatario mortuo, vel libertate priuato conditione pendente, legatum extinguitur, ſecùs ſi ſola Ciuitate priuet.l.58.ff.d' cōd. & demō.

Ante purificatam conditionem non cedit dies legari: fallit in tribus caſibus, de quibus vide per glo.in §.ſi pecudum, inſtit.de legat.

Legatum annuum cum præfinitione temporis relictum, ſi ſit cauſa alimentorum, dicuntur plura legata, & non tranſmittitur, ſi verò nō ſiat cauſa alimentorum, dicitur vnum legatum, cuius dies cedit à tempore mortis, & tranſmittitur.l.ſi cùm præfinitione. ff. ad Senatuſconſult. Trebellia.

Fideicommiſſum conditionale nō tranſmittitur, ad deſcendentes defuncto fideicommiſſario, conditione pendente. Bart. in.l.vnica. C.de his, qui ante apertas tabulas, vide eundem conſ.112.vol.2.ſed an tranſmittatur per ius accreſcendi, vide ibid.

Dies fideicommiſsi vniuerſalis, quando cedat, vide per Bal.in l.25. ff.ad Trebellia.

Fideicommiſſarius ſi decedat ante factam reſtitutionem, an reſtitutio poſsit fieri eius hæredi, vide Bar.in l.9.§.vtrū. ff.ad Senatuſcon. Trebellia.& in l.16.§.idem.eod.tit.

Hæres ſi decedat ante aditam hæreditatem, fideicommiſſum vniuerſale quādo extinguatur, vide Bar.in l.13.ff.eod.

Fideicommiſſum non agnitum, nec reſtitutum tranſmittitur ad ſuum hæredē, *quando* dies ceſsit in vita defuncti.*Bar.conſ.13.* num. 10. vol.1.l.Seius.ff.ad Trebellia.

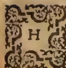
Tempus certæ ætatis ex præſumpta voluntate defuncti propter imbecillitatem perſonæ, diem facit, non conditionem: ideò fideicōmiſſum cedit ſtatim mortuo teſtatore, ſed reſtitutio differtur ad tempus. l. Seius Saturninus. ff. ad Senatuſconſultum Trebellian.

Modus an impediat tranſmiſsionem legati, legatario defuncto ante modum impletum, vel cautionem præſtitam, vide per Bart. in l. 40.§.Termilius.num. 13. ff. de condition. & demonſtratio.

Modus quantuncunque de futuro non impedit tranſmiſsionem, & fideicommiſſum purum tranſmittitur ad hæredes, licèt hæreditas non adita, non tranſmittatur. Bar.in l.18 ff.de conditio.& demonſt.

Cōiunctiones, vt, & quòd important modum, & non conditionem, & modus non ſuſpendit diſpoſitionem. Bar.conſ.4.vol. 1.

De legatis in genere.

HAeres hæreditatẽ restituens certa quantitate retenta sub nomine quotæ, tenetur legatarijs in eo, quod habet vltra quartã, si à fideicõmissario legata exigi non possunt. l. 1. §. si is vsque de finem legis. ff. ad Senatusconsf. Treb. aliàs ad fideicommissarium spectat solutio legatorum insolidum. Guid. Pap. q. 296.

An hæres grauatus, vel fideicommissarius teneatur ad solutionem legatorum, & quid, si hæres soluerit de suo, vide Crau. cons. 16.

Quando est controuersia de hæreditate, legatarij possunt agere contra hæredem scriptũ, & consequentur legata, præstita tamen cautione. l. fin. C de pet hæred.

Si quis legauerit nomen debitoris, & demum legatarius agat cõtra debitorem testatoris, debet defendere testatorem, vel hæredem, si debitor opponat compensationem. l. 70. ff. de procurato.

Si hæres non confecerit inuentarium tenetur ad integra legata, etiã vires hæreditatis excedentia. Authen. sed cùm testator. C. ad leg. Falcid, vide tamen Bar. in l. 10. & in l. fin. §. cũ igitur. C. de iure deliberan.

Filios ob inuentarium non confectum teneri ad integra legata etiam de proprio (si vires hæreditatis non sufficiant) quomodo intelligatur, vide Ozasc. decis. 148. num. 11.

Si hęres promiserit soluere integra legata tenetur adimplere, sine falcidiæ detractione. l. fin. C. ad leg. Falcid.

Filia patri ab intestato succedẽs, non soluit legata à filio relicta. glos. in l. vnica. §. vbi. C. de caduc. tollend.

Vniuersalis vsufructuarius an teneatur soluere legata, & fideicommissa ex redditibus, vide §. finautem. l. fin. C. de bonis, quę liber.

Licèt testñ cõtra tabulas expugnetur, pupillaris substitutio firma remanet, & legata relicta à substituto debẽtur. l. 34. §. fi. ff. de vulga.

Legata ab eo, quem quis putabat insolidum sibi successurum, si non succedat, nisi pro parte, pro illa solùm debentur: fallit in libertate. l. 11. ff. de iure codicil. & l. pen. ibid.

Non solùm creditores, sed etiam legatarij, possunt petere separationem bonorum hæreditariorum à bonis hæredis, vt priùs eis satisfiat, quàm creditoribus hæredis. l. 6. ff. de separat. bono.

Contra legatarium petentem rem legatam à tertio possessore, potest excipi de dolo defuncti. l. 6. ff. de exceptio.

Legata relicta ab hærede, debentur ab hæredibus hæredis. l. 16. ff. de alimẽt. & cibar. legat.

Legatarius non repellitur à legati petitione, etiam si repudiauerit partem hereditatis, in quam fuit institutus, si nihil receperit à substituto, aliàs secùs. l. 4. §. si quis. ff. de dol. mal. exceptio.

Soror, quæ fratris testamentum pro quarta parte dixit inofficiosum, quia erat turpis persona instituta, non tenetur ad legata, pro illa quarta parte, sed hæres scriptus insolidum tenetur. Afflic. decis. 125.

Hæreditas potest legari à testatore, & tunc legatarius potest conueniri à creditoribus hæreditarijs. Guid. Pap. q. 460.

Hæreditate non existente soluendo pro omnibus legatis, legatarij possunt agere pro rata, contra alios legatarios, quibus insolidum legata per hæredem fuerunt soluta. Boer. decis. 145. num. 5.

Hæredes non sunt obligati soluere legata insolidum: fallit quando hæredes essent obligati alternatiuè. 1o. Lndo. decis. Luc. 27. fallit secundò in casu, de quo in decis. 30. ibid.

Testator si legat certas mensuras annonæ, liberatur hæres cedendo legatario ius exigendi dictas mensuras à debitorib. qui illas soluere tenebantur. DD. de Rota decis. 11. de testamentis in antiq.

Legatarius non potest continuare processum cum testatore intentatum in actione sibi legata: quia litis prosequutio non transfertur de persona, ad personam, nisi in vniuersalibus successoribus. DD. de Rota decis. 3. de iudi. in antiquio.

Hæredi scripto si vna res remaneat, & alia bona hæreditaria concedantur legitimo, si legata sint repetita ab intestato, legatarius cõuenitur, si non sunt repetita hęres scriptus, siue hypothecaria, siue personali agatur. Bar. in l. 14. ff. de transact. num. 9.

Hæreditas quando aufertur ab hęrede scripto, vt indigno ille, ad quem vadit hęreditas, tenetur legatarijs. Bar. ibi. num. 10.

Legata in testamento relicta quãdo agitur cõtra tabulas, an à substituto debeantur omnibus, vel pro ut à pupillo debebãtur, vide Bar. in l. 35. ff. de vulgari.

Legata relicta ab intestato in codicillis, quando à substituto debeantur, vide Bar. in l. quidam. ff. de iure codicil.

Legatum relictum, si legatarius habuerit liberos debetur, si ipse legatarius reliquerit vxorem prægnantem, dummodo posthumus nõ esset abortiuus. l. is, cui. ff ad Trebel.

Si vni legetur pecunia, alteri vsusfructus pecuniæ, quomodo procedatur in petitione vtriusque legati, vide l. 1. §. si decem. ff. vt legat. vel si-

fideicom.can. cane. quid, quando vni relinquitur totum,& alteri pars, vide Bar. in l.22. C.de legat.

Si hæreditas non adeatur non petitur cautio, quia legatum,neque fideicommissum debetur l.2.§ fin.ff.eod. vt legat. vel fideicommiss. Guid.Pap.q.604.& Boer.decis.41.

Si hæreditas non adeatur fraude hæredis, & ab intestato hęreditas possideatur,legata nihilhilominus præstantur.tot.tit.C. si omissa causa testamenti,idem in legatis ad pias causas. Marc.q.446.& Capel.Tholos.q.89.

Si legato pluribus relicto apponatur grauamen,& redeat ad superuiuentem:superuiuēs (ad quē redit)illud ad hǣdē suum insolidum transmittit,nec ad hæredes legatariorum reuertitur.l.2.C.quando dies legat.ced.

Legata quando debeantur à venientibus ab in testato, vbi scriptus hæres, non potest esse hæres aliqua de causa,vide Vincen.de Frā. decisio. 1.

Quamuis legatum peti nō possit,nisi adita hęreditate, tamen si legatarius decedat post mortem testatoris, ante aditam hæreditatē, transmittit legatum ad hęredem suum.Hartma. Hartma. c.1.lib 2.tit.de legat.

Licèt hæreditas non sit adita,tamen legata debentur propter clausulam codicillarem con ceptam per verba futuri temporis. Dec. cōs. 652.num.12.quando aliàs non adita hæredi tate debeantur,vide Bar.sing.162. & in l. 14. C.de fideicommiss.

Quando hæreditas non potest adiri ex testamento propter errorem defuncti,legata reli cta coniunctis personis, debentur à venientibus ab intestato.Bar.sing.188.& Pet.de Ra uen. singul. 219.

Si hęres non redimat testatorem à carceribus, priuatur eius successione,sed legata debentur.l. si captiui.C.de Epis. & Cler.

Si causa super querela transactione decidatur, testamentum remanet validum, & debentur legata.l.29 §.pen ff.de inof.testamen.

Rupto testamento per bonorum possessionem contra tabulas, adhuc debentur legata relicta liberis,& parentibus, seu alijs coniunctis personis in edicto Prætoris expressis. l. 1. C. de bono. possess. contra tabul. l.1. & tot. tit. ff. de legat. præstan.cont.tab.

Dignitas instituti,vel legatarij,non vitiat institutionem,vel legatum, & approbatio hæredis approbantis testamentum non solemne, facit ipsum ad pręstationem legatorum cōpelli.l. 16.C.de testamentis.

Filius, qui rumpit testamentum ex causa præteritionis,vel exhæredationis, non habebit legatum in testamento sibi factum. Barto.in Authen.ex causa.C. de liberis præteritis.

Ex causa exhæredationis, vel præteritionis irritum est testamentum, quantum ad institutiones,cętera firma remanent, & legata debentur.Authen.ex causa.C.de liber.præt. vel exhęred. And.Gail.obser. 113.lib. 2. quod limita,si filius fuerit ignoràter præteritus, vel exhæredatus.Gail.d.obser. 113. vide Bart. in d. Auth.ex cā nu.6.9.& 20.cōs.4.& 204.vol. 1.

Testamento rupto per agnationem posthumi, an debeantur legata,vide l.1.C.de posthum. hæred.institu.

Legata in testamento inualido relicta,non debentur,nisi fuerint repetita ab intestato.l.29. C.de fideicommiss.

Legata aliquando debentur, etiam si hæredis institutio esset cancellata.l.3. ff. de his, quæ in testamen.delent.

Falsa demonstratio non vitiat legatum.l.pe. ff. eo.vide sup.ti.de falsa cā, vel demōstratione.

Si lego tibi decem,quæ tibi debeo, tenet legatum,& si nihil debeatur.l.26.& ibid.glo.ff.de libera. legat Nam si debitor legat creditori non valet legatum, si est verè debitor, at is valet, si certa quantitas exprimatur. l. 29.§. quidam.ff.de liberat.legat.

Potest quis legare ei, qui est testis in testamento,& incertitudo,quæ venit certificanda legatum non vitiat.l.15.ff.de reb.dub.

Legatum relictum concubinæ pro seruitijs debetur,illis probatis.Afsli. decis.102.

Legata in testamento minus solemni relicta,naturaliter debentur,ideò pro illis datur exceptio iure retentionis.Capic.deci. 89.

Res recepta per testatorē in solutum pecuniæ legatæ, debeē legatario loco pecunię,si illa esset i libero cōmertio.Th Minad. dec.35.

Licèt testamentum efficiatur caducū per mortem hæredis, tamen legata peti possunt virtute clausulæ codicillaris.Dec.cons.242.vide Bar.in l.6.ff.si quis omis.causa.

Si hæredis institutio cassatur ex forma statuti, quia testamentum non sit insinuatum intra certum tempus,negligentia hæredis non noceet legatarijs.Pet.de Raue.sing 264.

Vniuersitas iuris potest legari, sed qualiter tūc legatarius teneatur cauere hęredi, vide eundem singul. 328.

Ex voluntate imperfecta debentur legata, & fideicommissa.Bar. in l.25.nu.4.ff.de testam.

In iudicio familiæ ercifcundæ veniunt prælegata.l.7.C.famil.ercis.

Prælegata inter hæredes præstantur Iudicis officio.Hartm.Hartm.li.2.tit.de legat. cap.fin.

Legatarius non tantū legatum,sed ēt id, quod expendit in infirmitate,& funere testatoris, pōt repetere.l.3.C.de Relig.& sump.fun.

Plus

Plus subuenitur legatarijs, quàm creditoribus fauore vltimarum voluntatum. glos. in l. 8. §. planè. ff. de transact.

Testamentum si infirmetur periculum legatarijs generatur. l. 2. & ibid. glo. C. de fid. instru.

Quando legatum deficiat, deficiente persona legatarij, vide tot. tit. C. de caduc. toll.

Legatum, quod efficitur quasi caducum, primò debetur substitutis, secundò coniunctis, & his non volentibus, vel non extantibus remanet apud hæredem, & à quocunque eorũ debetur onus eidem adiectum. l. vnica. §. pro secundo. C. eod.

Legatum cum onere impossibili relictum, an peti possit, vide gl. ibid.

Quando dies legati cedat, vide supra tit. prox. præced.

Legatum solutum repetitur, si hæres post solutionem repudiauerit hæreditatem, vel defectu testamenti non fuerit hęres. l. 1. & 2. ff. de condit. caus. dat.

Qui se à tutela excusat perdit legatũ sibi, suisq; ea contemplatione relictum. l. qui tutelam. ff. de testa. tutel. vide in tit. ff. de excusat. tut.

Quando quis legat alteri tãquam illi debitum, nec vt debitum petitur, nisi probetur debitum, nec vt legatum, si legatarius legati erat incapax. l. 27. & ibi gl. ff. de probat.

Quod post obitum hęredis codicillis legatum, vel ademptum est, nullius est momenti: quia hæres, ad quem sermo confertur, in rebus humanis non erat, neq; hoc in casu vt legatum repetitum à substituto. l. 14. ff. de iur. codicil. Sed legata in codicillis à duob. institutis relicta, vno eorũ mortuo, pro parte eius in effectu tantùm sunt legata inualida. ibid. §. quod si duo.

Legatario repudiante fingitur res nunquã fuisse legatarij, sed sp̃ hęredis. l. 16. ff. de reb. dub.

Testamentum impugnans, non potest ex eo aliquid ius prætendere. Boer. decis. 147. nu. 18.

Legatarius non dicitur contrauenisse testamẽto, in quo sibi erat vinea legata, licèt petierit cum vinea canetum, à vinea separatum. Paul. Aemil. decis. 233. par. 1.

Legatarius contrauenieus præcepto testatoris, cadit ab omni commodo legati. idem decis. 141. ibid.

Legatum quantitatis diminuitur pro rata non existente hęrede soluẽdo, q̃ procedit ẽt in legato pio, & qñ concurrunt legatarius q̃titatis, & legatarius speciei: quia ẽt legatum speciei diminuitur pro rata: fallit quando apparet de contraria voluntate testatoris. Vincẽt. de Fran. decis. 236. par. 2. Fallit secũndò, quãdo legata essent indiuidua: quia tunc nõ fit diminutio, sed attẽditur ordo scripturæ. ibi.

Qñ hæres primò soluit legatum legatario, an creditori hęreditario detur cõdictio indebiti cõtra ipsum legatariũ, distinguẽdũ est, aut hr̃s est soluendo, & tunc non dat̃, aut non est soluendo, & hoc casu dat̃ condictio cõtra ipsum legatariũ. Vinc. de Fran. decis. 246. par. 2. Tñ qñ tertius possidet, in ipsa re legatarius contra ipsum tertiũ p̃feratur creditori hr̃ditario, hñti solũ actionem p̃sonalẽ. vid. ib. n. 8.

Legata diminui non dẽut ob ęs alienũ hr̃ditariũ, qñ remanent bona ad illud sufficientia, & etiam ad Falcid. Crau. cons. 300. nu. fin.

Legata facta plurib. quæ excedunt vires hr̃ditatis, diminuunt̃ vnicuiq; p̃ rata: fallit in legatis factis filiab. pro dotib. nam tunc filię debent habere integra legata. Rol. cõs. 25. col. 4.

Accipiens legatum sibi relictum, non potest testamentum infringere. Lud. Rom. sing. 482.

Accusatione pendente falsi testi, qñ peti possit legatũ, & de falso qui accusauit, & succubuit, nõ petit legatariũ, vide Bar. ĩ l. 6. ff. de pe. hęr.

Qñ legatũ conditionale tollat̃ repudiatione, & qñ non, vide Bart. in l. 18. ff. de optione legat. & supra tit. de legatis conditionalib.

In testõ p̃it reliqui legata, tãm dictãtib. testi, quàm testibus eiusdem testa. l. 22. C. de testa.

Institutus in re certa hr̃ loco legatarij, vniuersaliter hr̃de instituto hęreditatẽ adeunte. l. 13. C. de hær. instit. vel reperiatur alius in quota institutus. Bart. ibid.

Licèt rei alienæ legatum factum à sciente valeat, saltem quo ad eius ęstimationem præstandam; tamen hoc limitatur, si quis leget rem alienam, quam suam futuram sperabat. vide l. 79. ff. de vsufructu.

Legatario rei alienę cõpetit actio ex testõ, si ab alio, q̃ ab hęrede rẽ redemerit; si ab hærede cõpetit actio ex empto ad repetẽdũ p̃tium. Boer. cons. 9. q̃ verũ est siue testõr sciuerit rẽ esse alienam, siue ignorauerit, quando legatum relinquitur personæ coniunctæ. ibid.

Legatum rei alienæ, vel alteri alienatæ cum pacto de redimendo, q̃ sit validũ, vide Ioseph. Ludo. decis. 23. num. 32.

Quando testator rem alienam, vel hæredis legat in pręsentia ipsius non contradicentis, an illi fiat præiudicium, vide Francisc. Marc. quæst. 329.

Vbi res legata non potest tradi, quando æstimatio ipsius rei legatæ sit præstanda, vide Mant. de coniectu. vltim. vol. libr. 9. tit. 8.

Si res aliena fuerit legata an, & quando æstimatio debeatur, vide ibid. tit. 9.

Si res alicuius Ecclesiæ fuerit alteri legata, an æstimatio debeatur, vide tit. 10. ibid. quid de re Cęsaris, vel fisci, ibid.

Si res feudalis inalienabilis fuerit legata,

an debeat ęstimatio, vide li. 11. ibi. & qd, si res legata pierit, an dēat ęstimatio, vide tit. 12.

Hæres tenetur ad pretium rei suæ legatæ, & p eũ alienatæ. Vinc. de Frã. deci. 294. n. 4. li. 2.

Legatum rei alienæ factum cõiũctæ psonę, valet. Abb. cõs. 45. li. 2. sed quę dicat hoc in casu cõiũcta psona, vid Menoc. d arb. li. 2. cas. 146

Testator q̃ bona reliquerit tpe mortis, dēt pbari per legatarium. Ios. Ludo. decis. Perus. 16 par. 2. num. 19.

Vxor quo ad legata est priuilegiata, sicut filij, & aliæ coniunctæ personæ. ibid. nu. 41.

Legatum rei alienę sciẽter factũ (saltem in æstimatione) valet, nisi rem alienam quis leget, quam sperabat eius futuram, spe fundata in iure de præsenti, & spes illa deficiat. Roma. sing. 741. vide c. 5. ex. de testamen.

Si lego tibi rem tuam, quæ est alteri obligata, valet legatũ, & hęres meus videtur grauatus, vt eam liberet. Pet. de Rane. sing. 364.

Legatum rei alienæ iure Canonico non valet, iure Ciuili sic. Bar. in suo trac. de differen. int. ius Canon. & Ciuil. num. 86.

Agnoscens legatum tenetur parere iudicio defuncti. l. 13. C. de fideicom. libert.

Legatarius repudiãdo onus adiectũ legato, cẽsetur repudiare legatum. l. 8. §. fi. ff. si cert. pet.

Legatarius non cogitur subire onus iniunctũ à testatore, nisi soluto legato. l. 8. ff. d fideic. liber.

Legatarius agnoscens legatũ sibi relictũ, vt seruũ pprium manumitteret, licẽt minus sit in legato, quàm seruus valeat, cogit tamen illũ manumittere, secùs in seruo alieno. l. 24. §. si quis alienum. ff. eod. vide l. 35. §. fin. eod.

Si legatum scinditur per cõtra tabulas, vel alia lege, scinditur onus. per modum conditionis iunctũ, secùs si per Falcidiam minuatur, vel vi modi fuisset onus adiectum. l. 43. ff. de conditio. & demonstr.

Exequutor capiẽs legatũ, cogitur exequi officium. Capel. Tholos. q. 294.

Legatum factum cum onere de non plus petẽdo vim cõpẽsationis obtinet, sed qd, si post receptũ legatum contra onus adiectum petatur, vide Mago. decis. 117. Rot. Flo.

Legatarius, vt posit grauari sufficit, q à principio habeat lucrũ, & legatarius cõditionalis grauatus in plus, illud plus soluet de fructib. Vinc. de Franc. deci. 293. par. 2. legatũ qñ debeatur cum onere suo, vel sine, vide Hartma. Hartma. li. 1. tit. de lega cap. 1.

Legatarius partis hęreditatis habetur loco vniuersalis hæredis: ideò potest conueniri à creditoribus hęreditarijs pro rata. Dec. cõs. 337.

Quando alicui est relicta pars hæreditatis deducto ære alieno, quid tunc debeatur, vide d. cons. 337.

Legatum factum monialib. cum onere recipiẽdi puellas ad habitum, nunquid valeat, ex eo quod sapiat simoniam, vide Natt. cons. 618.

Quando testator legat alicui, vt det alteri, quid iuris, vide Bar. in l. 26. ff. de reb. dub.

Hodie re litigiosa legata solùm debetur litis euentus, ideò hæres causam prosequitur, & secundum euentũ res debebitur, aut nihil. Authen. nunc si hæres. C. de litigio.

Re ablata ei, cui emptor legauit, non agitur de euictione. l. 40 ff. de euictio.

Euictio an habeat locum in prælegatis, qñ bona plegata auferuntur, vide Dec. cõs. 349. n. 8

Hæres tenetur tradere legatario instrumenta acquisitiua rei legatæ, cum non teneatur de euictione. Hiero. Boer. in suis singularibus ti. editio, nu. 4. & Iac. Put. deci. 347. lib. 2.

Verba illa, si non valet iure testamenti, &c. important, vt debeantur relicta per succedentes ab intestato. l. 29. § fi. ff. de testamentis.

De tribus actionibus, quæ competunt pro legatis vide per Bar. in l. 1. nu. 11. de lega. 1. & I §. 1. instit. de lega Gui. Pap. q. 483. & Ios. Lud. decis. Perus. 23.

Actio personalis ex testõ cõtra hrdẽ dat p consequutione legati Grã. decis. 103. num. 104. & 139. & ẽt hypothecaria. ibi. n. 139. q̃ actio oritur ex quasi cõtractu. l. 4. § hrs. ff. d ãct. & obl.

Legatarius agere actione psonali potest (licẽt in eum sit translatum dominium) vt realiter res tradatur. Ozas. dec. 36 Boer. deci. 156

Legatarius potest agere pro consequendo legato via exequutiua. Ios. Lud. deci. Perus. 23. vide Mysing. obser. 61. ccnt. 5. & habet exequtionem paratam contra hæredem per demõstratione testamenti. Natt. cons. 206. Tom. 1.

Ius tacitæ hypothecæ competit pro omni legato, & durat perpetuò ad quoscunq; vadant bona testatoris sic affecta. Mago deci. 59. Ro. Fl.

Quando hæres inconsultò adiuit hæreditatem nullo facto inuẽtario, tenetur ad oĩa legata, non habita consideratione ęris alieni soluti, & hoc casu etiam pro legatis virtute hypothecæ, potest experiri contra tertios possessores bonorum hæreditariarũ. ibi. d deci 59.

Hypotheca specialis data vni legatario, tollit illi generalem ad commodum aliorum legatariorum. Raud. tract. de analog. cap. 33. vide tamen ibid. num. 4.

Ad cõsequendum legatũ põt legatarius agere hypothecaria ad bona testatoris existentia in alieno territorio, & dñio, ĩ quo nõ fuerat cõditũ testm, etiã si bona testatoris rãquam vacantia fuerint fisco applicata. Rau. trac. de analog. cap. 33. nu. 17. sed quo casu fiscus teneatur ad legata, vide ibi. nu. 29.

In re legata competit legatario hypothecaria, qua-

quatenus nō sit res legatarij, & quatenus potest ab eo reuocari. Crau.cons.298. nu.3.

Legatarius ad effectum consequendi res legatas, potest agere contra tertium possessorē, intentando Publicianam ex persona defuncti. Natt.cons.235.num.10. Tom.2.

Legatarius non agit contra eum, in quem res legata per testatorem alienata fuit, licèt essemus in casu, in quo per alienationem non fuisset reuocatum legatum, sed tunc agendū est contra hæredem. Natt.cons.330.

Legatario ad consequendum legatum dantur tres actiones, nempe realis, personalis, & hypothecaria; & illi competit facultas eligendi actionem ex supradictis, qua vti velit. Menoch.cons.903.num.31.lib.4.

Legatarius habet tacitā hypothecā ī bonis testatoris, & specialis a testatore ipsi legatario data, nō derogat generali à lege introductæ. Roma.sing.598.

Testator si super tali fundo decem leget, verbū super, pignoris obligationem operatur. idem Roma.singu.631.

Legatum relictū in codicillis, petiť actione vtili ex testō. Bar.in l.8.C.de codicil.num.5.

Res hęreditatis quando sint obligatæ pro legatis, vide Bar.in l.1.C. communia de legat.

Posidens sine vitio rem sibi in testō minus solemni relictā, tutus est exceptione; sed ad eā non hēt actionem. Bar.in l.58.de lega. 1.

Quando testator legat rē suā, transit dominiū recta via ī legatariū. l.66. ff.de furtis, sed si sit hæredis, non transit recta via. l.6. ff.de manumisis test. qñ non transeat, vide Marc. de Mãt.sing.669.& Bar.in l.18.ff.de seruit.

Legata parte hęreditatis, tunc non transfertur dominiū recta via in legatarium post aditionem hæreditatis. Pet.de Raue.sing.260.

Si tempus apponitur substantiæ legati, in dubio tempus incipit à morte testatoris. l. 18. §. hęc conditio.ff.de manumis.test.

A substituto filio exhæredato legari non pōt. l.42.§.si miles.ff.de milit.testamen.

Substantia legati, vel fideicommissi in alterius voluntatem non potest committi, sed electio personę bene cōmittitur. l.8.de reb.dub.vide l.5 1.ff.de conditio.& demonst.

Si ꝑcesserit dispositio illicita, vel reprobata, relictum nomine pęnæ à quocunque non valet. l.1.& tot.tit.ff.de his, quæ pęnæ nomine.

De legatis, quæ pro non scriptis habentur, vide per tot.tit.ff.de his, quę pro non scriptis.

Legatū metu reuerētiali marito factū p impotentiā, & in alterius damnū rescindiť. Affl. deci.69.nu.4.iō pōt Iudex testōi quo ad vnū legatū ďclarare nullū, & ī reliq.validū.ib.ī fi.

Volūtas captatoria etiā ī legatis ē nullius momēti, sed qūo cognoscatur, vide Affl.dec.371 nu.5.& legatum alterius arbitratu collatum qualiter intelligatur, vide ibid.nu.6.

Adulter adulteræ legare pōt, dūmodo adulter nō sit miles armatę militię, siue cęlestis. Capel.Tholos. quæst.141.

Legatū factū mulieri mřimonio nullo declarato; an debeatur per hŕdes viri, vide Vinc. de Franc.decis.52. num.fin.

Si testator leget 500. grauās hæredēm vsq; quo differt soluere, vt annuatim soluat 40. valet tale legatū. Cabal.millel.423. cōtratium tñ scribit Borg.Caual.deci.2.n 40.de contract. par.2.vide ib.deci.13,n.51.qd, si voluerit qđ vtrūq, peti posit, vide eūdē Cab.millel.424.

An legata in minus solemni voluntate relicta debeantur, & an hæres vnum, vel plures soluēdo sibi ꝑiudicet, viď Mag.dec.58.Rot.Flo.

Legatum relictum in minus solemni voluntate liberis, vel piæ causæ, debeť; sed quomodo dictum intelligatur, vide Rot.Auenio.dec.87 in decisio. diuerso. De hoc legato facto piæ cāæ, vide sup.li.1.ti.de pia causa, & ex voluntate minus solēni qñ debētur legata, hęres tenetur ad illa ciuiliter, & criminaliter, si testator ď sua fide cōfidit. Bar.ī l.32.C. ď fideicō.

Vsura dicitur quando testator mandat, vt legatarius percipiat fructus rei hypothecatæ, donec solutum sit legatum pecuniæ: ideò tunc legatarius debet interpellare hæredem, & eum cōstituere in mora, quo casu postea tenebitur ad interesse. Crau.cons. 89.

Statutū ꝓhibēs legatum inter cōiuges, extēdiť ad donōnē cau. mortis. Menoc.cōs.11.vol.1.

Legatum relictum bānito propter homicidiū, sequuta tamen prius gratia, atque capacitate ipsius, illi non debetur, si fuerit restitutus, sed non debito modo, & non dicitur capax dicti legati legatarius propter crimen hæresis etiam occultum, licèt postea abiurauerit, & fuerit receptus ad Ecclesiæ gremiū. Menoch.cons.185.lib. 2.

Christianus non potest infideli relinquere, & quid, si leget, an puniatur, & qua pęna, vide Roma.sing.742.

Relictum filio, vt filio si non est filius, non valet. Bart.in l.5.C.de testamentis.

Legatum pro non scripto, quando accrescat coniuncto, vide Bar.in §.in primo.l. 1. C. de caduc.tollen.& supra tit.de iure accresc.

Error causæ quando vitiet legatum, vide Bar. in l.52.ff.de pact.

Legatum à Clerico mulieri concubinę factum, sicut nec à milite, non valet: fallit in legato facto à Clerico sene. vide Natt.cons.559.

Legata ex testō nō debētur, qñ hæreditatis aditio nō valuit, ď iure Pętorio, licèt valeret de

iure Ciuili. Bar. in l. 5. ff. de condic. indeb.

Non debet legatarius propria auctoritate sine licentia heredis apprehendere possessionem rei legatæ, sed quando hoc procedat, vide Hartma. Hartm. c. 1. lib. 2. tit. de legat.

Legatarius an possit accipere possessioné propria auctoritate, vide Guid. q. 609.

Legatarius pôt propria auctoritate īgredi possessioné rei legatæ, duob. concurrentib. primo si testator suo testō ita expressè ordinauerit, & dederit licentiã legatario ingredien di possessioné. 2. si tpe mortis testatoris possidebat. Papon. li. 20. tit. 5. arrest. 1. fine vitio. Rot. Auenio. decis. 104. in decis. diuerso.

Idem, si ante aditam hereditatem ingressus fuerit possessionem, secùs si post. Dec. consi. 387. Natt. consi. 234. Tom. 2.

Testator nedum expressè, sed ét tacitè pôt legatario dare licentiam apprehendendi rem legatam, proptia auctoritate. Natt. consi. 653. sed per quæ verba videat licentia data, vide Roma. singul. 88.

Legatarius si acceperit sua auctoritate possessioné rei legatę vacãté, nō amittit ius suum. Bar. ī l. vnic. C. quorũ legatorũ, & cōs. 67. vo. 2 aliàs legatũ petēdũ est ab hrēde, nō auctorita te propria occupādũ. c. Raynal. ext. de testa.

Legatarius si ab hrēditatis possessore legati æstimationé sit consequutus, illã amplius petere non poterit, secùs si ab alio. l. 3. §. illud quęrit, & ibid. glo. ff. de tabul. exhiben.

Ad probandum legatũ statur dicto vnius testis ex voluntate, & dispositione defuncti, cuius solius dispositioni staret. l. 15. ff. de dot. ple.

Legatarium sufficit probare bona fuisse à testatore possessa tempore mortis, nec tenet probare dominium, alleganti enim contrarium incumbit onus probandi. Guid. q. 442.

Legatum agnitũ nō probat ex possessione, legatarij ante, & post publicationem testi. Put. decis. 406. vide Paul. Aemil. deci. 139. pat. 2.

Legatarius ex titulo legati possidere pręsumit, si alius validior titulus non appareat. Put. d. decis. 406.

Qñ in legatis qualitas in p̄cedenti legato adiecta, censeatur in sequenti repetita, vide Mago. decis. 146. Rot. Flor.

Legatum etiam ante agnitionem, quæritur legatario. Guid. Pap. sing 170.

Ille, cui relictum est animo cōpensandi, nō pôt petere legatũ, nisi hæredé liberet, aliàs repel lit. l pen. §. qui fratris. ff. de alimē. & cib. leg.

Maritus Notarius scribēs testamentũ alienum pôt scribere legatũ vxori suæ. l. 18. ff. ad leg. Cornel. de fal. sibi autem non potest.

Notarius nō potest legatum sibi adscribere in testamēto in scriptis, secùs in nuncupatiuo. Franc. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 1. ti. 6. vide Hartma. Hartm. lib. 2. tit. de legat. c. 3.

Seruis legatis etiam ancillæ debentur. l. 101. ff. de verb. & rer. signific.

Potestas legandi tribuitur à lege 12. tabulatũ. l. 120. ff. eod.

Absurdum est plus iuris habere eum, cui legatus sit fundus, quàm hæredem, aut ipsum testatoré, si ille viueret. l. 22 1. §. fin. ff. de reg. iur.

Legatarij possunt adhiberi in testes testamento, neque ob id, priuantur legato eis relicto. §. legatarijs, instit. de testamen. ordinandis.

Legatum relictum ab eo, qui omniuo volebat testari, sine institutione heredis est nullum. §. in primis, instit. de fideic. hæred. secùs si constaret eum voluisse codicillari, quod præsumitur, si sit apposita clausula codicillaris. gl. ibid. vide Ios. Ludo. decis. Luc. 95. nu. 52.

Si in testamento irritato fuerit apposita clausula codicillaris, an legata debeantur ab intestato, vide Bar. in Authen. ex causa. C. de liberis præteritis, num. 22.

Hæres soluens vni legatũ insolidum, omnibus soluere compellitur, etiam facto inuentario. §. non autem, Authen. de hered. & Falcid.

Soluens partem legati relicti in minus solemni voluntate, potest compelli ad soluendum aliam partem, secùs si legata sint plura, nisi cō currant præstatio triennalis, & fauor alimentorum. Math. Mathes. sing. 122. vide Bart. in l. 16. C. de testament.

Legatum implicitè relictum per relationem ad aliam scripturam, valet. Afflic. deci. 143. nu. 7.

De fundo legato in vita, & tradito cũ reseruatione vsusfructus, quem testator capiebat à manu legatarij vide per Afflic. deci. 275. vbi scribit tale legatum non reuocari per generalem clausulam derogatoriam.

Legatum donatio est, & vsusfructus reseruatio facit censeri donationem inter viuos. Affli. ibid. num. 3.

Legatum obscurũ, declarari potest corã duobus testibus. Capic. decis. 182. num. 15.

Legatum nō coarctatur per causam de futuro, vel per modum, qui ponitur in fauorem legatarij. Capic. decis. 188. num. fin.

Verba adiecta legato in fauorem legatarij, nō restringunt legatum, sed vberiorem legati causam reddunt. Gram. decis. 59. nu. 52.

Quod dicitur in legatis fieri strictam interpretationem fauore heredis, quomodo intelligatur, vide per Ios. Ludo. deci. Perus. 23.

Legatum factum cōiunctæ personæ est ampliãdũ, & largè īterp̄tãdũ. Mag. d. deci. 146. Rot. Flo

Fallit qñ agit contra agnatũ pariter cōiunctũ: nam fauore agnationis restringunt legata, & contra propriam significationé. ib. Mag. n. 10

Lega-

Legatum an,& quando sit fauorabile,vel odiosum, vide eundem Mant. lib.7.titu.1.quibus verbis,& côiecturis legata relicta intelligantur,vide ibidem lib.8.tit.1.à quibus,ibi.tit.2. quibus relicta videantur. ibid.tit.4.

Legatum relictum filiofa.an patris contemplatione relictũ intelligat,vide Mant.lib.8.ti.16.

In dubio,quæ res videantur legatæ, vide eundẽ lib.9.tit.1. & tit.2.

De rebus immobilibus legatis, & de coniecturis, quę versantur circa legata rerũ mobiliũ, vide per Mant.ibid.lib.9.tit.3.& circa legata rerum incorporalium,ibid.tit.4.

Ex quibus coniecturis fraudis suspitio in legatis colligatur,vide eundem lib.10. tit.4.

Translatio legati in pęnam,debet strictè interpretari.Dec.consi.291. vide supra tit. de his, quæ pœnæ nomine.

Legatum generis omnium, & quorumcunque bonorum mobiliũ,nô restringitur per verbum,& supellectilium domus suæ,vltimo loco per testatorem prolatum. Affl.decis.106.

Legatis bonis mobilibus, & immobilibus non debentur nomina debitorum, secùs legatis omnib. bonis simpliciter. Guid.Pap.q.499.

Actio ad interesse succedit propter moram cõmissam in solutione rei legatæ. Gram.decis. 103. num. 140.

Censu legato,an censeatur legatum dominium directum rei, cui census est impositus, vide Guid.Pap.q.264.

Hærede instituto,& ei dato substituto, si sine liberis decesserit, si testator in codicillis detrahendo legauerit Titio fundum, si Titius decesserit,& legatum efficiatur caducũ, fundus (adueniẽte cõditione fideicõmissi)pertinebit ad fideicommissarium. Guid.q. 484.

Filio nasciturо potest legari,sed interim legatũ erit impendenti. Boer.decis.172.

Legatum factum super feudo hæreditario non tangit feudum, sed personam hæredis, qui propterea si vult habere tale feudum, tenetur ad legatum. Vincen. de Fran.decis.1.nu. 33.& hæres in re certa,quando ad onera teneatur,vide ibid.nu.43.

Legatũ 100. aureorũ de bonis testatoris factũ, dicitur legatum quantitatis; ideò si pro co legato darentur in solutum tot de bonis testatoris, agnatus virtute statuti admittaretur ad retrahendum. Hiero.Mago.decis.63.Luc.

Legatum ab illo relictũ, qui difficiliter loquebat,quia in extremis laborabat, validum est, etiam si fuerit relictum ad interrogationem alterius. Rota Auenio.decisio.32.in decisio. diuerso.

In legatis fieri potest substitutio vulgaris,& tũc mortuo legatario(etiam viuo testatore)legatum pertinet ad substitutũ.Crauet.consi.31.

Legatum factum personæ incertæ, quæ ex aliquo futuro euentu venit certificanda, valet. Maran.in suo Specu. de ordine iudic. part.2. num.4.fol.5.

Legatum factum coniunctæ personæ in minus solẽni voluntate,debet. Math.Mathes.sin.41.

Legatum incertum ad viæ refectionem factum, valet. Menoch.de arbitra.lib.2.cas. 188.

Donatio inter virum,& vxorem,licèt prohibeatur, non tamen prohibetur legatum. Dec. consi. 540.

Non videtur hæres esse in mala fide,qui pręscripsit legatum ante acceptationẽ legati. Dec. consi.554. qui non præscribit,nisi spacio 30. ann. Menoch.consi.353.nu.27.lib.4.

Quando testator dedit facultatem hæredi redimendi bona legata, ab ipsa facultate hæres excluditur spacio annorum triginta. Menoch.consi.143.lib.2.

Filius non potest consequi legitimam in bonis legatis, quando eam aliunde habere potest, & hæreditas est soluendo. Natt. consi. 199. Tom. 1. imò legatarius præfertur creditori, vbi hæreditas est soluendo. ibidem numero 8.& consi.238.nuem.6. vide supra titu.de legitima libero.

Testator si fratribus reliquerit 15. salmas vini quolibet anno, potest hæres ex bonis testatoris dare,& assignare vnam vineam, ex qua percipiatur dictum vinum. Per.Gerar.sin.34.

Legato vestiũ,veniunt et ornamenta aurea, vel argẽtea ipsarum vestium. Ant.Corset.in suis singularibus litera L.sing.legatum.

Creditoribus hæreditarijs prouidetur contra legatarios. Barto.in l.fin.§.si pręfatam. C.de iure delibetandi.

Debetur legatum quamuis nudis verbis à testatore sit relictum.c.4.ex.de testamentis.

Duo testes deponentes, ꝙ Titius legauit centũ Seio in præsentia septem testium, probant legatum.Bar.in l.31.nu.39.ff.de iureiuran.

Legatum in quantitate non expressa, de dote, & ad viam reficiendam, valet. Bar.in l.21.§. si quid ff.de testament. de legatis legatæ, & prælegatæ dotis,vide supra tit.de dote lega. & prælegat.

Hæres post moram condemnatur ad interesse probatum alio modo, quàm per iuramentũ in litem. Bar.in l.29.§. vxori,de legat.3.

Legatum non viciatur,si ex tribus demonstrationibus,vna sit falsa,aliæ duæ sint verę. Bart. in l.1.§.si quis.ff.de dot.prælegat.

Vide de materia pertinente ad legata supra tit. de rebus dubijs circa legata.

Quod ædificatur in area legata, cedit legato.l. 40.de legat. 2.

De legatis annuis.

Legatum pensionis pro vna domo, in fine anni debet. Hiero. Mago. decis. 69. nu. 18.

Testator si legat corbem frumenti annuatim vsque ad decem annos, hæres potest pro toto tempore semel soluere, & dare totum. Bar. in l. 20. ff. quando dies legat. cedat.

Legata annua ab initio cuiuslibet anni sunt soluenda. l. 1. C. quando dies leg. ced. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 23. Vinc. de Fran. decis. 155. & iudicant annua pluribus modis; vt quando adsunt dictiones repetitiuæ, vel quando relinquitur legatum quousque legatarius viuat, vel quando relinquitur res modica pauperi. Ioseph. d. decis. 23. idem in legato reiterabili. ibid. nu. 6.

In legato annuo licitum est quolibet anno variare, quia tot sunt legata, quot anni. l. 100. §. fin. ff. de conditio & demonstr.

Legatum annuum censetur, si legauero Titio sextam partem redituum, quos habeo in aliquo loco: nam relictum omne præstandum ex mente testatoris ex reditu certæ rei, dicit annuum. Rom. sing. 296. Fran. Crem. sing. 76.

Pariter dicitur annuum legatum, si legem Titio decem per quadriennium in festo suę capellæ. idem Rom. sing. 297.

Reditus relictus quolibet anno, intelligitur debere solui, quando hæres fructus colligit. Roma. sing. 389.

Relictum annuum respectu certæ necessitatis, debetur eo tempore, quo inest necessitas, ideo si testator annuatim leget vestē æstiuam, & hyemalē, ęstiua debet in mēse Aprilis, & hyemalis in mense Septembris idem sing. 601.

Testator si fratribus reliquerit 15. salmas vini quolibet anno, potest hęres ex bonis testatoris assignare vnam vineam, ex qua percipiat dictum vinum. Pet. Gerar. sing. 34.

Legatum annuum solutum in præsenti, quando obliget ad solutionem in futurum, vide Bar. in l. 2. C. de fideicommiss.

In legato annuo, an necessariæ sint plures præstationes, & pro ipso legato potest agi, vt in futurum præstetur. Bar. in l. 5. §. si in pluribus. ff. de ope. nou nunciat.

Qui legat fructus annuos videtur legare vsumfructum formalē. l. 24. ff. de vsufructu, sed an legatum annuum sit vsusfructus, vide gl. ibid.

Vniuersalis vsufructuarius tenetur soluere legata, & fideicommissa annalia ex reditibus. l. fi. §. finautem. ff. de bonis, quæ libertis.

Quando aliquid relinquitur annuatim, & testator ordinat, quod interim præstetur aliquid loco vsurarum, quid iuris, vide Ioseph. Ludo. decis. Luc. 23. nu. 10.

Legatum annuum vxori relictum, donec castè vixerit, quamuis infra annū nupserit, vel decesserit, integrū illius anni legatū habebit, & eius hæres. Vincent. de Fran. decis. 155.

Legatum annuum pro eo anno, quo moritur legatarius ad hæredes transmittitur, secus in vsufructu. Ludo. Rom. sing 71.

Legatum factum à viro vxori sub istis verbis, item legauit saccos duos frumēti, botallum vnum vini, & medium centum in numeratis, non est vnicum, sed annuum legatum erit, ideò debetur ad vitā oī anno. Natt. cōs. 379.

Si testator legauerit vxori suæ aureos quinquaginta singulo anno sibi dandos, & soluendos per eius hæredem pro vsufructu vltra eius dotem, non censetur legata proprietas usufructum aureorum quinquaginta, sed vsusfructus. Menoch. consil. 5... lib. 4.

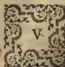
In legato annuo cum præfinitione temporis relicto, in dubio sicut causa alimentorum, dicuntur plura legata, vel dicitur vnum, cuius dies cedit à tempore mortis. Barto. sing. 98. & Pet. de Rauen. sing. 583.

Si testator legauerit decem annua vsque ad vigesimū quintum annū illi, qui habet quindecim annos, non intelligitur habere respectum ad ætatem, sed intelligitur legare vsq; ad 25. annos, qui incipiunt currere post mortem testatoris. Pet. de Raue. sing. 751.

Quod deficit in fructu vnius anni, suppletur ex fructibus sequentium annorum, in legato annuo. l. 17. §. fin. ff. de ann. legat. & l. 13. ff. de tritico vino, & oleo legat.

Legatum annuū debetur ex primo testamento nō reuocato, sed in quibusdā reformato per secundum testm. Natt. consi. 483. & 537.

De legatis vsus, vsusfructus, & habitationis.

Vsufructuaria omnium bonorum se alimentare tenetur, & vestes lugubres sibi comparare, & in tali vsufructu nō veniunt emolumenta protocolorum. Guid. Pap. q. 541. Boer. decis. 19. nu. 5. Bart. in l. 8. §. si vir. ff. soluto matri. & in consi. 59. vol. 1. nu. fin.

Vsusfructus rei feudalis, an possit vxori relinqui, vide Boer. decis. 199.

Vxor usufructuaria sine rationis redditione nō est omnino libera ab ipsa redditione, sed solummodo uidetur relicta scrupulosa redditio rationis. Fran. Marc. q. 818.

Vsufructu alteri coniugum ab altero relicto, solum intelliguntur relicta alimēta. Boer. decis. 61.& decis. 194. Benint. decis. 98. Fran. Marc. q. 841.& q. 846. Fran. Cremen. sing. 8. Dec. cōs. 476. Bar. in Authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier, & in consi. 9.& 33. vol. 1. Abb. cōs. 78. li. 2. vide Perillust. D. P. Tessa. deci. 168.

Idem quando vxor fuit relicta massaria, domina, & vsufructuaria omnium bonorum filijs institutis hæredibus, dummodo cum alimentis habeat etiam habitationem. Vincent. de Fran. decis. 58. Mysing. obser. 37. cēt. 5. Papon. lib. 14. tit. 2. arrest. 1. Andr. Gail. obser. 144. lib. 2. vide Crescent. decis. 5. aliàs 293. tit. de donat. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 9. tit. 7.

Quod ampliatur procedere licèt liberi essent ex aliena vxore. Marc. q. 847.& tunc vxor tenetur reddere rationē de bonis, quæ habuit, ex tali relicto vltra sua alimēta. Gasp. Cabal. milleloq. 523. sed quid, si tali legato filij consenserint, vide eundem Marc. q 852.

Reg. declaratur non procedere extraneo hærede instituto, quia tunc totus vsusfructus intelligitur relictus. idem Cabal. d. milleloq. 523 And. Gail d. obser. 144. lib. 2. nu. 7. Fran. Cremen. sing 8. vide Decc. onsi. 478. Bart. in l. 1. ff. quib. mod. vsusfruct. amit.

Secundò declaratur non habere locum liberis institutis deficientibus, extraneis substitutis supraiuentibus, quia tunc post mortem liberorum totus debetur vsusfructus. Benint. decis. 98 Gail. d. obser. 144 nu. 7. vide Bart. in l. 35. ff. de vulgari. in l. 16. ff de manumis. testa. & in consi. 56. 147. & 171. vol. 1. etiam si post mortem filiorum bona transierint in fiscum. Rol. consi. 74. nu 10.& 11. vol. 2.

Tertiò limitatur dictum, quando aliter constaret de expressa mente testatoris ex testamento, puta quia voluit vxorem habere integrū vsumfructum, tūc enim totus vsusfructus deberetur, detracta legitima liberorum. Gail. d. obser. 144. num. 5. Craue. consi. 32. Dec. consi. 418. 453. 590. vide eundem Dec. consi. 476.& 485.& de alijs limitationibus per Mysing. d. obser. 37.& 38. cent. 5. & Fran. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 9. tit. 7.

Quid, si testator vxori suæ vsumfructum omniū bonorum hac conditione legauerit, si domi mariti cum liberis suis permanserit, & vitam vidualem seruauerit, an mortuis liberis legatum extinguatur, vide Gail. d. obser. 144 nu. 11 Beninten. decis. 98. pro affirmatiua scribit Dec. cōs. 485 sed vide ibid. & consi 526. 537. 600 quō non extinguatur, vide eundem Dec. consi. 601. quid, si commodè, & honestè in domo testatoris cum liberis morari nequeat, an possit liberè mutare habitationē, vide ibidem num. 14.& consi. 601.

Legatum vsusfructus, & alimentorum factum à marito vxori, donec in domo sua steterit cū filijs suis, si ipsa vxor steterit per aliquot annos, & inde recesserit, & postea vellet redire, an reinregretur, vide Dec. consi. 621.

Vxor vsufructuaria omnium bonorum inuentarium facere debet. Gail. d. obser. 144. nu. 16 nec talis confectio inuentarij testator remittere potest. idem Gail. obser. 145. nu. 10. lib. 2.

Legatum alimentorum vxori factum respiciēs commodum ipsius, & filij, mortuo filio non extinguitur, secùs si filij tantùm fauorem respiceret. Mysing. d. obser. 28. cent. 5.

Vxor relicta vsufructuaria tenetur stare colono viri. Cabal. milleloq. 525.

Legatum vsusfructus omnium bonorum vxori relictum, alio hærede post eius mortem instituto, valet, & institutio hæredis dicitur pura, & non cōditionalis. And. Gail. obser. 143. lib. 2. vide Fran Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 4. tit. 5. & Natt. consi 570.

Si mater mea de bonis meis vsumfructum habens, super illis litigauerit, debet suis expensis litigare, & cogitur me alere sine diminutione patrimonij. Hartm. Hartm. cap. 4. titu. de aliment. lib 2.

Vsufructu bonorum vxori relicto in testamento in casum viduitatis, si in codicillis illa cōditio viduitatis reiecta fuerit, in quibus non nullorum bonorum proprietas relicta sit, an proprietatem tm, vel proprietatē, & vsumfructū vxor habere debeat, vide Ozas decis. 52.

Mulier, cui maritus reliquit pro dotibus suis fructus certorum castrorum, non potest in eis creare Officiales ad reddendam iustitiā. Capic. decis. 185.

Domo legata vxori ad habitandum, vel fundo ad vsumfructum, intelligitur et legata proprietas, q̄ transibit ad hæredes. Capic. ibi. n. 6.

Hęc verba, volo quòd vxor mea sit domina omnium bonorum meorum, nec nō habeat regimē, & administrationem eorum sine illorum alienatione, quomodo intelligantur, vide Capel. Thol. q. 463. Benint. decis. 98.

Vsumfructum non perdit mater per transitum ad secunda vota, qū ille fuit ei per maritū relictus. Boer. decis 195. etiam hac conditione adiecta, donec castè vixerit. Bar. in l. 22. §. cùm proponeretur. ff. ad Senatusconsf. Treb. vide Natt. consi. 570.

Quando vxor est relicta vsufructuaria pōt propria auctoritate vsumfructum accipere. Dec. consi. 418.& consi. 476. vide Rol. consi 74. nu. 28. vol. 2. & potest exigere credita hæreditaria, sed an possit repelli ex eo, qd non fecerit inuentarium, & teneatur præstare cautionē, vide

vide per Dec.d.confi.418.nu.6.10.& 16.

Testator si legauerit vxori suæ casu,quo nō pos set stare cum suis hæredibus, vsumfructum alicuius prædij, quando debeatur talis vsusfructus,si vxor non potuerit honestè stare cū hæredibus,vide Crau.consi.300.nu.5.

Vxor,cui fuit relictus vsusfructus, donec vidualiter vixerit, non tenetur ad restitutionem fructuum, ante matrimonium perceptorum. Craue. consi. 300.nu.5.

Si testator legauerit vsumfructum suorum bonorum, vel reliquerit vxorem suam vsufructuariam cum Ludouica eius filia, quousque dicta eius filia steterit in domo ipsius testatoris cum dicta sua vxore, si filia non steterit in domo, vsusfructus totus debetur vxori.Dec.consi.454.

Quid,quando vxor fuit instituta in vsufructu,& post eius mortem filij,vide eundem Dec.cōs. 478.& consi.597.

Vxor relicta domina, & vsufructuaria omnium bonorum cum filiabus suis,habere debet dimidiam vsusfructus,& filiæ aliam dimidiam. Natt. consi.297.

Habitatione legata vxori in certis partibus domus casu, quo vxor facto hæredis non posset cum eo morari,si domus non recipiat commodam diuisionem, hæres potest præstare aliam domum æquè commodam. Natt.cōsi. 425. quia ex causa receditur à voluntate testatoris. ibidem.

Vxor vsufructuaria institutis hæredibus filio,& extraneo,in portione filij tantùm debet habere alimenta, sed in portione extranei, debet habere integrum vsumfructum Rol.cōsi. 174.vol.2.vide Bar.in consi.92.vol.2.

Quæ alimēta dicta vxor debet percipere in domo testatoris,nisi interuenerit legitima causa recedendi. Menoch consi.62.vol.1.

Poterit vxor d.casu vltra alimenta, vel vsumfructum respectiuè,petere dotes suas. Rol.cōsi. 74.nu.26.lib.2.& Guid.Pap.q.541.

Fallit quando in legato fuisset dictum, donec dotes non petierit, tunc enim petēdo dotes perdit vsumfructum, nisi illas hæres sponte restituisset.Rol.ibid.n.27.28.vide Fran.Marc. q.817.& Andr Gail.obser 144.nu.15.lib.2.

In dicto legato venit etiam vsusfructus rerum venalium, quæ sunt in domo vendendi causa.ibid. Rol. num. 29.

Quando testator fecit vxorem dominā, & vsufructuariam omnium bonorum suorum mobilium, & immobilium toto tempore vitæ suæ,& postea addit ita, & taliter, q de quibuscunque fructibus vsus domus, & vtensilibus, ac alijs quibuscunque mobilibus ipsius testatoris possit,& valeat liberè, & absolutè in vsus proprios conuertere,vendere,& alienare absque alia ratione reddenda, tunc in bonis immobilibus censetur constituta vsufructuaria,& in mobilibus absolutè proprietaria. Menoch.consi.10.vol.1.

Quando alimēta extra domum uxori sunt præstanda ex causa,talia alimenta sunt taxanda, & constituenda secundum quantitatem patrimonij,& fructuum prius deducto ære alieno,nec uendi aliquo pacto prædia debent, si fructus non sufficerent. Menoch.cōsi.62.uol. 1.& dicta alimenta erunt danda per menses. ibid. num.7.

Vxor quando fuit instituta hæres ad uitam,cēsetur solū facta usufructuaria, uide Menoch. consi.115.lib.2.sed mortuo instituto,uel substituto, superuiuente ipsa uxore, substitutio efficitur caduca,& d.uxor remanet domina, & proprietaria. Menoch.consi.273.lib.3.

Testator legauit uxori suæ dilectissimæ usumfructum domus suæ: itē libras 2000. annuatim, & hoc pro toto tempore uitæ suæ, pro quo iū usufructu ipsa uxor teneatur penes se alere, & alimentare filias testatoris hæredes vniuersales., mortuo testatore filiæ stetérunt apud matrem quousque fuerunt nuptiæ traditæ,& sic cōtracto matrimonio recesserunt, dubitabatur an mater adhuc deberet habere integrum usumfructum, & totum legatum, Menoch.cōsi.146.lib.2.respōdit affirmatiuè.

Legato usufructu uxori pro alimentis cum alijs rebus,& habitando tamen in domo testatoris cum suis filijs,& non petendo dotes suas, inde in eodem testamento casu, quo dicta uxor non posset habitare cum dictis filijs testatoris fuerit factum aliud legatum,dubitabatur an onus adiectum primo legato de nō petendo dotes,censeretur repetitum in secū do legato, Menoch. consi.166.libr.2. tenet censeri repetitum.

Si testator legauerit uxori suæ aureos quinquaginta singulo anno sibi dandos, & soluēdos per eius hæredē pro usufructu ultra eius dotes,non censetur legata proprietas, sed solū ūsusfructus dictorū aureorum 50. Menoch. consi.352. lib.4.

Maritus si sub nomine appellatiuo in testamento dixerit, relinquo uxorem meam dominā, massariam, & usufructuariam, & prima uxor uiuens tempore testamenti postea moriatur, secunda uxor non censetur uocata ad tale legatum. Fran.Cremen.sing.8.

Maritus legans uxori usumfructum fundi cum hoc, q non possit fundum alienare, uidetur legare proprietatem. Fran. Cremen. sing. 1. Hippol.sing. 561. idem,si hoc modo legetur cuilibet alteri. Marc.de Mant.sing.652.

Vxor

Vxor veſtem lugubrem, quæ ob mariti mortem vti debet, de patrimonio mariti habere poteſt, niſi in contrarium ſit conſuetudo. Marc. de Mant. ſing. 584.

Vxor ſi relinquatur domina, & vſusfructuaria, & hæredes ſint extranei, debet habere dimidiū vſusfructus Bar. conſi. 33. vol. 1.

Mater, quæ fuit cum extraneo ſubſtituta filio impuberi, & eidem relictus vſusfructus, quando ſuccedit ex ſubſtitutione pupillari, habebit vſumfructum, ſecùs ſi ex vulgari. Bar. in l. 77. nu. 5 de legat. 1.

Veſtes feſtiuæ, & pretioſæ debent remanere hę redib. viri, nec in illis vxor habebit vſumfruc. ex legato vſusfructus, ſed fœtus pecorum, & boum, ac equorum, bene comprehendit in dicto vſufructu relicto vxori. Bar. cōſi. 50. vol. 1.

Vxor relicta domina, & vſufructuaria filia inſtituta in re certa, & pauperes Chriſti vniuerſaliter, quid habere debeat vxor, vide Bart. conſi. 170. vol. 1.

Vxor, cui per virum legatæ ſunt dotes: itē panni, & ornamenta domus, & decem ſalmæ vini, & grani, facta domina, & vſufructuaria petit, & habere debet omnia legata. Barto. conſi. 216. vol. 1.

Vſufructuarius, etiam cautione non præſtita, experiri poteſt. Marc. q. 820.

Vſufructuarius antequā ſatiſdederit an, & quando fructus faciat ſuos, vide eundem q. 8 1.

An vſufructuarius, qui tenetur ſatiſdare, poſſit præſtare iuratoriam cautionem, vide Cabal. milleloq. 526.

Mulier qualiter cauere debeat, uſufructu alienius rei ſibi à uiro relicto, uide Guid. Pa. q 248.

Dicta cautio debet præſtari cum fideiuſſore. idem q. 249. ſed an ſufficiat cautio iuratoria, ſi non poſſit alia præſtari, uide ibid. q. 250. & Fran. Marc. q. 819.

Legatarius uſusfructus cauere debet in aſsignatione rei legatæ. Afflict. deciſ. 342.

Teſtator cautionis præſtationem ei, cui uſusfructus relictus eſt in teſtamento, remittere nō poteſt. Boer. conſi. 19. Crau. conſi. 187. ſecùs ſi ex contractu uſusfructus debeatur, hæres tamē ipſam cautionem remittere poteſt. Fran. Marc. q 855. uide ibi caſus, in quibus cautio non præſtatur, & debet cauere facta æſtimatione bonorum. Crau. d conſi. 187.

Teſtator non pōt remittere uſufructuario cautionē de utendo fruendo arbitrio boni uiri, niſi in rebus, quæ uſu conſumuntur. Clar. in ſua Pract. §. teſtamentum. q 64. Dec. conſ 418. nu. 6. Dec. conſi. 565. uide Andr Gail. obſer. 145. li. 2. (ubi ſcribit Reg. cū ampliationibus, & limitationib.) Rand. de analog. c. 37. n. 158.

Vſufructuarius non priuatur uſufructu propter cautionem non præſtitam, & ſi agat pro uſufructu non præſtita cautione, non abſoluitur reus, ſed debet condemnari ad ſoluendum ſub conditione, ſi uſufructuarius præſtiterit cautionem. Dec. conſi. 418. nu. 18. Natt. conſi. 477. uide l. 15. ff. de uſufructu.

Legato vſufructu pecunię numeratæ, legatarius tenetur ſatiſdare hæredi, licèt teſtator ſatiſdationem exigere prohibuerit. l. ſi pecuniæ. ff. vt in poſſeſsio. legat. ſeu fideicom.

Vſusfructus legatum non niſi ab adita hæreditate cedit; tamen ſi hæres diſtulerit in fraudem tenetur. Fran. Marc. q 823. vel adſit clauſula codicillaris concepta per verba futuri temporis. Dec. conſi. 652. nu. 8.

Sententia lata contra hæredem, an executio in bonis hæreditarijs in vſufructuarij præiudicium fieri poſsit, vide Marc. q. 825.

Sentētia ꝑ debito vſufructuarij in vſusfructus commoditate, executioni demādari poteſt. Marc. q 825. nu. 4.

Fructus reconditi, non veniunt in vſufructu legato. idem q. 827.

Vſusfructus antequam cōſtituatur, non niſi triginta annis præſcribitur, cōſtitutus verò decē annis inter pręſentes, & viginti inter abſentes. Marc. q 829.

Relegatione (ſicut maxima capitis diminutione) vſusfructus amittitur. idem q. 831.

L. hæreditarum ff ad legem Falci. habet locum in omnib. diſpoſitionib. vbi tractat qualiter extimet vſusfructus, & pro quot annis. vide Rot. Auenio. deciſ. 95. in deciſ. diuerſo. To. 3.

Vſufructuarius doloſè verſando circa fructus perdit ius ſuum, veluti ſi non conſignauerit omnia mobilia, in quib habebat vſum fructū. Crau. conſi. 300. vide Natt. conſi. 477. Imò cadit à iure ſuo pro ſimplici deteriorationе. Craue. d. conſi. 300. idem qn malè verſatur in rebus, nec illis vtitur arbitrio boni viri: idem qn nolit cauere de vtendo fruendo arbitrio boni viri. Crau ibid. vide Natt. conſi. 477.

Vſusfructus conſtitutus morte vſufructuarij finitur: idem in ſpe vſusfructus conſtituendi. Roma. ſing. 587.

Legatū ſi vni fiat de ꝓprietate rei ſub cōditione, & alteri de eius vſufruct. ſi vſufructuarius proprietatē ab hrde acquirat, & poſtea conditio legatę proprietatis eueniat, vſufructuarius non poterit amplius vſumfructum ſeparare. Fran. Cremen ſing. 58.

Vxor ſi relicta ſit vſufructuaria à marito donec caſtè vixerit, ſi ſemel ſtuprum cōmiſerit, priuatur relicto, nec ad illud amplius datur regreſſus. Marc. de Mant. ſing. 590.

Vſufructuarius quando ad debita teneatur, vide Marc. q. 833.

Si relinquatur vsusfructus sub conditione non faciendi, poterit legatarius præstare cautionem mutianam de non faciendo, & habere statim legatū.l.79.§.fi.ff.de condit.& demon.

Testator legando fundum, appellatione fundi venit vsusfruct. & dominium postea legādo, de necessitate intelligitur legatus vsusfruct. formalis.Iaco.Put.decis.222.lib.3.

Quando fundus est appositus à testatore gratia demonstrationis, vel designationis, vnde fructus possint accipi, tunc debent solui ab hæredibus pro portionib. hæreditarijs, secùs si fundus sit appositus gratia limitationis, & taxationis: tunc enim debent solui per illū, ad quem fundū peruenit, sed quando censeatur appositus gratia demonstrationis, vel limitationis, vide Gasp.Cabal.milleloq.86.

Quando debitor habet proprietatem, & alter vsumfructum, quomodo possit satisfieri creditori, vide Papon.lib.14.tit.2.arrest.2.

Vsufructuarius omniū bonorum tenet soluere debita.Guid Pap.q.541.

Legata in testamento relicta hæres soluere tenet.non vsufructuaria. Guid.d.q.541. Nam onus legatorum non sequitur vsufructuariū. Bar.in l 43.nu.6.ff. de vsufr.legat.tamen vniuersalis vsufructuarius tenetur soluere legata, & fideicommissa de reditib.l. fin.§.finaūt. C.de bonis, quæ liberis.

Hæreditate per hæredem semel adita, nulla cōtra vniuersalem vsufructuariū creditorib. & legatarijs, competit actio.Mohed.decis.123.

Vsufructuarius vniuersalis oīum bonorum, vel quotæ, æs alienum, & legata soluere tenet, & finito vsufructu, id qđ solutum erit ex hæreditate deducere potest. Fran.Marc.q.840.vide Crane.consi.187. Dec.consi.486. nu.15.& 590.Natt.c onsi.7. Tom.1. Rol.consi.8.vol.2. Math.Mathes.sing 4.Natt.consi.297.Abb.cōs. 4.lib.2.nu.6.Cabal.milleloq.550. Andr.Gail. obser.147.lib.2.fallit in legatis annnis, quę ex fructibus, & bonorum reditib.solui debent. Gail.d.obser.147.

Legatū vsusfruct.minui non debet ob ęs alienū hæreditarium, qñ remanent alia bona ad illud sufficientia.Cran.consi.300.nu.7.& 8.

De legato vsusfructus omniū bonorū sunt soluenda annua legata, in præiudiciū legatarij vsufructuarij.Natt.consi.7.Tom.1.

Collectarum solutio pertinet ad legatariū, nisi collecta esset grauis, & æquipolleret fructib. qa tunc pertineret ad hęredem. Natt.consi. 415.vide supra tit. de tribut.& collect.

Vsufructuarius (si relictus est vsusfruct.quotæ partis hæreditatis) tenetur ad onera hæreditaria pro rata, & vsufr. finito, qđ soluerit deducit de hēditate.Bar.in l.43.ff.de vsufr.lega.

Vsufructu bonorum legato, æs alienum ex oīb. reb.dedncendum est.l.vsufruc.ff. ad leg. Falc.

Vsusfructus omnium bonorū in quib.rebus relictus videatur, vide per Mantic.lib.9.tit.6. de coniect.vltim.volunt.

Vsufructu omniū bonorū mobiliū, & immobiliū legato, nō debet vsusfr.nominu debitorū. ibid.n.4.neq; vsusfr.bonorū feudaliū.ib:.n.6.

Vsufructu bonorū legato, an veniant bona post testām acquisita, vide Peril.D P.Tes.deci.168.

Vsusfructus omnium bonorū, quando vni legatus est, & alteri fundus simpliciter, proprietas, & vsusfr.non habent se, vt genus, & species.Dec.consi 590.nu.7.ideò vsufructuarius omniū bonorū habebit hoc casu vsumfructū, etiam fundi in specie legati.Rol.cons. 8.vol.2. secùs in ipso casu, si legatus esset solū vsusfructus, tunc enim in vsufructu omnium bonorum non esset comprehensus vsusfruct. fundi. Dec.d.consi.590 nu.7.

Hæres vniuersalis non cōcurrit in vsufructu cū vsufructuario omniū bonorū.Natt.consi.297.

Vsufructuarius omniū bonorum, an faciat fructus suos perceptos ante præstitam cautionem, vide ibid.nu.3.

Vsufructuarius talis debet habere vsumfructū nominum debitorum. Natt.d.consi.297.

Testator legauit sorori vsumfructum domus co to tempore eius vitæ, & post eius mortem substituit in dicto vsufructu domus, filiū dictæ sororis; itē saluis pręmissis, legauit auunculo totū, & integrum vsumfructum omniū bonorum suorum, & inde instituit hæredem vniuersalē: mortuis sorore, & nepote vsufructuarijs domus, orit quæstio inter hæredem vniuersalem, & vsufructuarium omniū bonorū de vsufructu dictę domus, Menoch.consi. 141.cum seq respondit vsumfructū d. domus spectare ad vsufructuariū omniū bonorum.

Testator si vni leget fundum: item eidem ęstimationem vsusfr.omniū bonorū suorū, legatarius habere debet, ēt æstimationem vsusfr. dicti fundi. Roma. sing.249.

Si alicui relictus sit vsusfructus omnium bonorum, iurium, & actionum, & institutus sit hæres vniuersalis proprietarius ille, qui bonorum administrationis rationem testatori reddere tenebatur, tunc vsufructuarius non poterit petere rationis redditionem, quę testatoris reddenda erat. August.Bero.q.13.

Ad hæredem proprietarium spectat (& non ad vsufructuarium) agere contra debitores hæreditarios, & quicquid cōsequet. proprietas erit hēdis, & vsusfr vsufructuarij. idē ibi.n.

Si legāt vxori fructus oīum bonorū mobiliū, & īmobiliū, nō veniūt fructus cōsistētes i nomi nib.dbitorū.Bar.cōs.50.vol.1.& cōs.86.vol.1.

Idem

Idem si relinquat testator vsumfructum suorū bonorum simpliciter, secus si dicat omnium bonorum suorum. Bard.consi.86.

De coniecturis, quæ versantur circa legatum vsusfructus, vide per Mant. de coniect. vltim. volunt.lib.9.tit.5.

Vsufructu ad alimenta legato, quod ex alimentis superest, pertinet ad hæredem. ibid.nu.2.

Quando legatur vsusfructus nemorum, quomodo legatarius illis nemoribus vti debeat, vide Papon.lib.14.tit.3.

Vsufructu ve[illegible], & aliorum mobilium vxori legato, qu[illegible] indemnitati hæredi consulatur, [illegible] vsufructu, quomodo fiat [illegible]: & quando per vxorem cautio sit præst[illegible], quid stante minori ætate hæredis, vide Perillustr. D.P.Tesa.decis.60.

Vsufructu librorum legato, an de illis inuentarium fieri debeat, & quomodo, vide Afflict. decis.342.

[illegible] legato res est æstimanda ad tempus [illegible]ceptionis. Afflict.ibid.

Vsufructuarius debet habere fructus, qui reperiuntur tempore mortis testatoris, tenetur [illegible] cauere de illis restituendis, finito vsufructu. Cran.consi.300.nu.5.

Legatarius vsusfructus bonorum mobilium, & immobilium, non debet habere vsumfructū, aut vsum in nominibus debitorum, quæ non veniunt appellatione rerum mobiliū, & immobilium. Cran.consi.300.nu.fin.

[illegible] vsusfructus tertiæ partis bonorū mobilium, & immobilium, non continet iura, & [illegible], Bar.in l.43.ff.de vsufruct.legat.nu.4. [illegible] consi.58. vol.2.

Quando relinquitur pecunia pro alimentis, vel aliter, quomodo illa debeat implicari, vide Barto. in l.88. ff. ad leg. Falcid. & l.1.ff.vt legatorum, seu fideicom. cau[illegible].

Vsumfructū totius dotis, an filia patri relinquere possit, sola proprietate filijs reseruata, vide Perillustr. D.P.Tessau.decis.137.

Vsus alicuius rei relictus intelligitur merus [illegible] sed res relicta ad vsum, seu pro vsu, intel[illegible] proprietate. Capic.decis.188. sed quando vsus appellatione veniat plena proprietas, vide ibid.nu.3.

Quando testator relinquit vsumfructum [illegible] alicui, deinde committit custodiam ipsius rei alteri, solum censetur vsus legatus. [illegible] consi.25.nu.28.

[illegible] disposuit, quòd aliquis cum sua familia possit stare, & habitare in dicta [illegible] quòd non possit expelli per hæ[illegible] ex hoc legato tres oriuntur quæstiones: prima quòd per tale legatum non sit [illegible] seruitus habitationis, nec vsusfructus, sed dumtaxat videtur concessa quædam facultas habitandi, quæ in facto consistit: Secunda, quòd non censeatur legatus vsus dictæ domus: Tertia, quòd per tale legatum non possit habitare per totam domū, minus expellere hæredem. Dec.consi.355.

Vtilitatem domus suæ legans, vsum tantùm legasse videtur. Ludo. Rom. sing.60. & Petr. de Raue.sing. 368.

Pauperi si vsus vnius magni palatij relinquatur, toto palatio ille vti poterit. Frā.Crem.sin.84.

Legatum vsusfructus factum alicui, an dicatur vnum, vel plura, vide Capic.decis.203.nu.3.

Inuentariū facere debet vsufructuarius, etiam si testator illud sub pœna prohibuerit. Boer. decis. 61. nu. 11.

Alienationis prohibitio comprehendit constitutionem vsusfructus. Boer. decis. 199.

Legatarius vsusfructus non potest propria authoritate ipsum vsumfructum capere, secus est in patre. Boer decis.199.num.9.& 10. sed legatum vsusfructus, an per manus hæredis capi debeat, vide Marc.q.35.

Legatum vsusfructus non nisi ab adita hæreditate cedit, & ante ipsam aditionē legatarius accipere possessionē non potest, quia de manu hæredis illam accipere debet. Marc.q. 493.par.2.vide tū ibid.num.3. Boer.consi.19.

Vsusfructus si Titio legetur vsq; ad decem annos Sempronij, mortuo Sempronio ante decennium non ob id extinguitur: idē si leget, donec aliquis furiosus perseuerauerit in furore. Roma.sing.247.

Legata tertia parte fructuum certi fundi, hæres potest dare tertiam partem æstimationis fructuum, etiā inuito legatario. Roma.sing.434. Pet.de Raue.sing.359.

Legatum vsusfructus rei cum hoc, q post mortem suam hæredi testatoris rem restituere teneat, comprehendit proprietatem, [illegible] re testator errauerit. Roma.sing. 653.

Legato vsusfructus, vel habitationis generali, non derogatur per legatū speciale rei. idem sing.586.& Pet.de Raue.sing.38.

Legatū domus ad gaudimentū, non [illegible] morte legatarij: [illegible] adiectā legato in fauorem legatarij, non restringit ipsum legatū: idem q̄n [illegible] legatū fundū ad alimenta. Fran.Crem.sing.34. vide Hippol sing.414.

Testator si legat [illegible] fundum, [illegible] vsumfructum, quilibet habebit [illegible] vsusfructus. Petr. de Raue. singularib. 749. & Marc. de Mant.sing.198.

Si fiat legatū vsusfructus vnius grangiæ, hæres inde boues, [illegible] fundi instrumentū [illegible] ad consequendū [illegible] necessarium, in præiudicium vsufructuarij amouere nō pōt.

Marc.de Mant.sing.498.uide Bar.in l.2.§.dotes.ff.de fundo instructo.

Habitatione legata, ex vsu loquendi aliquádo quis intelligitur legasse dominium.Bart.in l.13.C.de vsufr. & habita.

Legato vsufructu domus, vel cum hac ditione, totius domus, an censeatur legatus vsusfructus cæterorum bonorum, vide DD.in l. lecta.ff.si cert. pet.

Legatum vsusfructus subijcitur Falcidię,& reputatur ascendere ad tantã quantitatem, quantam comprehendere potest tempus vitæ,habita ratione ætatis, de qua in l.hæreditatum. ff.ad leg.Falcid.

Vsufructu legato,omnes fructus rei ad fructuarium pertinent,vt habetur in l.7.ff.de vsufructu,vide l.10.ibid.

Qui legat fructum, videtur legare vsumfructũ, quia vsus funtioni inest ex necessitate, & si testator legat vsumfructum sine vsu,ita quòd in legando adimat vsum, qui est de substantia legati,non tenet legatum,secùs si post legatum adimat, quia non tenet ademptio. l. 14 §.fin.ff. de vsu, & habit. & vide de materia.ibid. per tot.

Qui legat vsumfructum in fundo, videtur legare viam, si aliunde illam non habeat legatarius.l.46.§ fin.de legat.1.

Si loci vsumfructũ leget testator,& iter adimat, non valet ademptio, nec vitiatur legatum.l. 3.§.si loci.ff.de adimend. & transfer. legat.

Legatum vini, & grani peti potest in principio anni.Bar consi 216 vol.1.

De vsufructu relicto per maritum vxori, vide tit C. si secundò nupserit mulier.

Vsusfructus seruitutis realis non potest legari, vt propriè præstetur, quia seruitus seruitutis esse non potest, tamen præstabitur pro vt potest.l.1.ff de vsu,& vsufruct.per legat.relict.

De materia vsusfructus vide supra tit. de vsufr.

De seruitute legata.

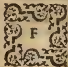

Legato seruitutis non videtur legatarius renunciare per alienationem fundi,cui ipso ignorante fuerat seruitus legata. l. 19.§.fi. ff. quemadmodum seruitue.amit.

Hæres potest eligere, per quam partem fundi viam constituat,sine captione legatarij.l.26. ff.de seruit.rustic. prædio.

Seruitus legata debetur insolidum, etiam si testamentum pro parte rumpatur, sed pro illa parte obstat exceptio,nisi alterius partis ęstimatio offeratur.l.78.de legat.2.

De liberatione legata.

Falcidia resecat etiam liberationem factã ex causa legati, vel donatione causa mortis. l. qđ de bonis.ff ad leg.Falcid.

Si liberatio relinquitur debitori in actione legis Falcidiæ pro locupletiore habetur, aliàs an sit soluendo inspicitur.l.Nescennius.ff. eod.

Si debitori liberatio sit relicta,non est exigenda cautio,quia habet penes se legatum,quippè si conueniatur, exceptione doli mali vti potest.l 1.§.si debitori.ff.vt in possessio.legato. Nã ex liberatione legata à creditore debitori, illi datur actio, & exceptio.l.17.C.de fideicom.l.79.§.mater,de legat.2.

Mortua filia in matrimonio dos debet reddi patri,vel eius hæredibus, & ipse potest legare liberationem.l.penul.C.de falsa causa.

An valeat legatum liberationis prætextu falsæ causæ factum,vide l.1.C.eod.

Legatum liberationis valet, & potest fieri in perpetuum,& ad tempus, &ècontrà non valet legatum factum à debitore suo creditori,nisi afferat illi aliquam vtilitatem.§.si quis debitori,& ibi glo. institut de legat.

Liberatio relicta debitoribus intelligitur de praeteritis,& de his, qui erant debitores tempore testamenti, & possidentes res testatoris non comprehenduntur hoc legato. Pet.de Raue, sing 76.Fran.Mant.de coniect.vltim.volunt. lib 9 tit 4 nu.3.

Testator, qui legauit debitori rem sibi pignori obligatam, non uidetur debitum remisisse, ibid. Mant.nu.4.

Si testator omnibus debitoribus suis liberationem legauerit,de quibus intelligi debeat,vide Ias.de actio.in §.superest, nu. 102.

Legatum liberationis extenditur ad accessorium, accedens post factum testamentum. Alex.consi.35.lib.2.

Legatum liberationis habet effectum, nisi à testatore legatũ sit exactũ.l.8. ff.de libera l gat.

Liberatio facta in testamento intelligitur facta secundum naturam testamenti, & per consequens potius per modum legati,quàm cõtractus.Natt.consi 73.Tom.1.

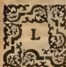
Liberatio quando est legata extraneo non refert, an testator ipsum liberet,uel iubeat hæredem eum liberare, licèt non sit liber ipso iure. Bar. in l. si peculium.§. si uerò. ff. de pecull.legat.

Liberatio si est relicta duobus reis debendi, quorum unus est soluendo,alter non, uterque capit liberationem.Bar.in l.87.ff.ad leg.Fal.

Testator si mãdat filio suo facere quitationem Titio

Titio debitori suo (datis sibi centum) & Titius ante implementum conditionis moriatur, eius hæres poterit conditionem implere, vt habeat quitationem. Bar. cons. 16.

De adimendis, & tranferendis legatis, & fideicommissis.

Legatum dotis à patre filiæ factū, pro qua postea dotem promisit, vel soluit, compensandi animo hoc fecisse pater videtur. Mago. decis. 13. nu. 24 Rot. Floren. facit. l. 11. C. de legat.

Legatum relictum pro puella maritanda extinguitur, si ea viuo testatore nupserit, quod limita si testator sciuerit eam esse nuptam, & potuit mutare testamentum, nec mutauerit, quia tunc perinde legatum debetur, ac si non esset nupta. Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 12. tit. 1. nu. 13.

Legatum relictum in auxilium matrimonij debetur, etiam quòd die legati adueniente, mulier nupta reperiatur, & aliunde habuerit dotes. Nat. consi. 485.

Legatum factum vxori de dote, & augmento, cui postmodum factum est legatum vniuersale omnium bonorum mobilium, & pecuniarum, qualiter veniat deducendum, & an per secundum legatum, censeatur reuocatum primū, vel pars ipsius, vide Affl. dec. 45.

Filia, cui pater legauit 200. pro ea maritanda, & post matrimonium ipsius, illi dedit solùm centum nomine dotis, residuum petere porest. Bar. in l. 22. de legat. 2.

Cùm quis primò legat quantitatem pro dote, & postea dat dotem, animo compensandi dedisse videtur, secùs si legat speciem, & postea dat dotem in pecunia, & econtrà, quia tunc de specie ad quantitatem nō fit, nec cadit compensatio. Boer. decis. 196. ...

Legatum relictum in causa dotis censetur ademptum, si testator in vita dederit dotem legatariæ. Pet. Beninten. decis. 23. Nam pater legans, postea dotans, videtur dotare causa adimendi legatum. Natt. cons. 363. nu. 7.

Legatum fundi nō censetur reuocatum ex eo, quòd mulier legans, postea dederit omnia bona sua in dotem marito. Crauet. consil. 144. num. 11.

Quando per donationem dotis datæ, vel promissæ tempore matrimonij, vel post censeatur ademptum legatum ante factum causa ipsius dotis, & soluendum tempore matrimonij, vel post, vide Crauet. consi. 167. Dec. consi. 81. nu. 6.

Per legatum factum filiæ pro dote per patrem, non censetur ademptum legatum aui. Natt. consil. 363.

Dotis legatū extinguitur si postea dos mulieri rectè soluatur viuo testatore, vel res dotales intereant, vel si ab initio dos perfectè cōstituta non fuerit, sicut cùm legatur corpus, quod in rerum natura non est. l. 1. §. adeò. ff. de dot. prælegat.

Datum purè, & sub conditione ademptum, ex facto alterius ademptio fieri non potest. Mago. decis. 138. nu. 18. Rota. Flore. quia trāslatio facta est strictè interpretanda ibi. n. 21.

Legatum nuda voluntate reuocatur, absque solemnitatibus, quæ interuenerunt in testamēto, in quo fuerat relictum. Gome. Leo. decis. 5. in decisio. diuerso. nec requiritur expressa reuocatio, quia præsumpta voluntate legata adimuntur. ibid.

Si res legata pereat, aut forma eius mutetur, vel alteri inter viuos fuerit donata, in vita testatoris, adimitur legatum ipsius rei. Idem Gome. d. decis. 13.

Legata relicta in testamento non præsumuntur reuocata in codicillis, etiam factis (ex inrer uallo) in longinqua regione. Franc. Mant. de coniect. vltim. volun. libr. 12. tit. 1. nu. 7. Nec testator per legata relicta in codicillis, præsumitur recessisse ab his, quæ reliquit i testamento. ibid. num. 11.

Ademptio rei legatæ facta in codicillis, an ad hæredem hæredis, vel ad fideicommissarium pertineat, vide Guid. Pap. q. 484.

Legata relicta in testamento approbato p hæredem, & diminuta per codicillos, debentur secundum formam codicillorum, & non testamenti, licèt illi approbati per hæredem fuerint. Crau. consi. 257.

Licèt testamētum efficiatur caducum per mortem hæredis viuo testatore, tamen legata pe ti possunt virtute clausulę codicillaris. Dec. consil. 242.

Fideicommissum inductum allegās sublatum, vel ademptum debet istud probare, & si sint plura fideicommissa facta in testamento, & fiat reuocatio, seu ademptio in codicillis, testator non videtur recessisse à dispositione testamentaria, nisi ab his tantùm, quæ specificè reformauit, Rol. cons. 31. vol. 4. quia regulare est, quòd per ademptionē vnius rei non sequatur demptio alterius, quando res sunt separabiles. ibid. nu. 24.

Testator si alteri nepotum legauerit mille, & alteri alia mille, vt æqualis cum illo primo sit, posteaque legatum adimat in codicillis, secundum legatum postea ademisse censetur. Roma. sing. 320.

Si in vno codicillo legeť fundus Titio, in alio Sempronio legetur ipsemet fundus, debetur ambobus pro virili. Bar. in l. 3. C. de codicill. sed quando vni relinquitur totus, & alteri pars, quid iuris, vide eundem Barto. in l. 22. C. de legat.

Codicillus dicitur voluntas perfecta, & solemnis, quantum ad ademptionem legatorum. Bart. in l. 14. de leg. 1.

Si quis legauerit in testamento alicui quinquaginta: & in codicillis postea factis eidē legauerit aliquid, vtrunque legatum debetur, nisi hæres probet contrarium. Abb. con fil. 4. num. 8.

Hæreditas in codicillis directò adimi non potest, sed si in illis hæredes declarentur indigni, eis aufertur hæreditas, & applicatur fisco. l. 4. C. de his, quib. vt indig. hæred. aufer.

Diminutio legatorum relictorum in testamento, non pertinet ad legata, nec ad alimenta relicta in codicillis, vel in tabulis pupillaribus. l. 18. §. posthumus eod.

Legata, & fideicommissa ex pœnitentia reuocantur. l. 27. C. de fideicō. sed quomodo probetur pęnitentia, vide Bart. in l. 22. C. de legat. & ex quibus coniecturis adempta intelligantur, vide per Mant. lib. 12. tit. 2. Pœnitentia th. & voluntatis mutatio non præsumũtur. Ozasc. decis. 118. nu. 8.

Voluntatis mutatio præsumitur propter morũ mutationem, & si testator non habens filios fecerit plura legata, propter superuenientiã liberorum præsumitur ab illis recessisse. Bar. in l. in confirmando. ff. de confirm. tutor.

Onus probandi mutatam esse voluntatem defuncti ad eum pertinet, qui fideicommissum recusat. l. 22. in fine. de leg. 2.

In eo, in quo appaŗet mutata voluntas testatoris, legatum reuocatum censetur; nō in alio. l. 7. ff. de Pen. leg.

De coniecturis, quæ versantur circa translationem legati, vel fideicommissi, de vna persona in aliam, vide Fran Mantic. lib. 12. tit. 3.

Translatio legati intelligitur facta cũ suo onere, quod limitatur quatuor in casibus, de qui bus vide ibid. num. 3. facit l. 12. ff. de alimen. & cib. legat.

Translatio legati in pęnam debet strictè interpretari. Dec. cons. 291. vide supra tit. de his, quæ pœnæ nomine relinq.

Legati translatio, an cum eadem qualitate, cōditione, & onere facta censeatur, vide Roman. sing. 668.

Legati translatio in dubio videtur fieri, sub eadem conditione. l. 94. ff. de condit. & dem.

Si secundum legatum relictum sit sub commemoratione primi, an videať testator à priori voluntate in totum recessisse, vide Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 12. tit. 4.

Legatum propter inimicitias intelligitur adēptum, quod dictum multis modis ampliatur, & limitatur per eundem Mant. ibid. tit. 5. facit l. 16. §. quoniam. ff. de his, quibus vt indig. legat. aufer.

Legatum relictum vxori, propter adulterium intelligiť ademptum, quod ampliatur procedere in concubina. ibid. Mant. nu. 7.

Legatum intelligitur reuocatum propter inimicitias culpa legatarij prouenientes; secus si culpa testatoris acciderint. Rom. sing. 199. sed an reconualescat facta reconciliatione, vide per Pet. Gerar. sing. 3.

Regula est, legatum reuocari propter inimicitias capitales, vel grauissimas, quæ reg. ampliatur, & limitatur per eundē Gerar. sing. 5.

Si legatarius aliquid commiserit, quod si testator sciuisset non legasset, quando repellatur exceptione, vide Bar. in l. 22. C. de legat.

Legata facta in testamento possunt in codicillis reuocari, & quinq; testes requiruntur ad probãdam legati reuocationem tacitam ob inimicitiam, vel aliam causam. Bart. in l. 21. §. si quid. ff. de testamen. vide in consil. 67. volum. 2. eiusdem.

Per alienationem rei legatę, quando testator videatur recessisse à priore voluntate, vide Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 12. tit. 6.

Legatum intelligitur reuocatum ex alienatione rei legatæ voluntaria, sed quid, si ipsa res fuerit oppignorata, vide Vinc. de Fran. decis. 283. par. 2. vel fuerit adiectum pactum de retrouendendo, ibid.

Rem legatam vendere promittens, nō videtur reuocare legatum; nisi secuta vera venditio sit. Bocc. decis. 48. nu. 13.

Quando legatum per alienationem rei legatę, censeatur reuocatum, & quando non, vide Beroy. quæst. 9.

Quando testator legauit vxori suæ aliquos reditus, putà illos, quos habebat in feudo, inde eius vita durante ipsos alienauerit; & ex pretio emerit prædia, ex tali alienatione legatum non censetur reuocatum. vide Meno. consi. 254. lib. 3.

Quando testator post conditum testamentum alienauit mobilia legata, vel aliqua ex illis, legatum per ipsam alienationem censetur reuocatum, nisi legatarius probasset testatorem alienasse necessitate coactus. Menoch. consil. 339. nu. 18. vol. 4.

Legatum prophanum an reuocatum censetur, si testator viuens alienet rem ex qua iussit legato à se facto satisfieri, & quid de legato pio, vide Lud. Roma. sing. 435.

Legatum

Legatum reuocatur per alienationem rei legatæ voluntariam factam á testatore, secùs per necessariam, & dicitur necessaria, quando facta est ex necessitate rei familiaris, vel quia res erat tempore peritura. Ant. Trigo. singu. 100. vide l.35. ff. de auro, & argent. leg. & §. si rem suam, instit. de legat.

Dicta distinctio non habet locum in legato cõditionali, quia hoc casu, etiam per alienationem necessariam reuocatur legatum. idem d.Trigo.sing. 100.

Testator non videtur reuocare legatum, si post testamentum rem legatam alteri obligauerit, & hæres illã liberare tenet. l.3. C.de legat.

Alienatio rei sub conditione legatæ per hæredem facta, vires legati non perimit. l. 72. §. si seruum, de legat. 1.

Legatum frumenti, vini, vel olei, si est consumptum, & reperiatur aliud tempore mortis, debetur in eo, quod reperitur eo tempore, sed pro quantitate, quæ reperiebatur tempore testamenti. Vinc.de Fran dec.313.p.2.

Testator si legauerit frumentum, quod habebat in horeo, si illud postea vendiderit, aliudq; reposuerit, debetur hoc secundum. Menoch consi.15.lib.2..num.65.

Testator si legauerit vxori omne frumentum, quod in domo habet, & illud consumat, si tãtundem reposuerit, nõ cedit vxoris lucro, nisi ipsum repositum sit per modum subrogationis. Marc.de Manr.sing 650.

Donatio inter viuos sequens censetur in recõpensam legati facta; sed quid, si est diuersa summa, vide Vinc.de Fran.decis. 422. par.2.

Donatio causa mortis collata post mortem, cẽsetur vti legatum, & fideicommissum. Ozasc. decis.118.num.3.

Legatum factum per vim donationis, an testamento reuocato, reuocetur, vide Fran.Marc. quæstio. 824

Donatio inter viuos de re legata facta, eo casu, quo legatum reuocaretur, valet. Dec. consi. 294. num.3.

Legatum speciale factum etiam loco pio, per donationem omnium bonorum reuocatur, remanet extinctum Nat.cons.613.

Relictum sub titulo legati in instrumento donationis inter viuos factum, sortitur naturã legati, & non donationis, ideò potest reuocari. Natt.consi.645.

Testator vbi legat fundum, & inde tradit, vel donat psumitur donare causa mortis, adeò quòd legatum adhuc sit reuocabile.ibid.nu. 7. Idẽ licèt fuisset reseruatus vsusfructus rei legatę.ibi. nu 9.

Si vna ex rebus alternatiuè legatis á testatore donatur, alia in legato remanet, nec ob id videtur in ea legatum ademptum. l.86.§.si Titio, de legat. 1.

Si legetur vna ex rebus alternatiuè debitis, euẽtus solutionis declarabit, an legatum valeat. l.52.de leg.2.

Si aliquid in testamento adimatur, in reliquis firmum remanebit testamentum. Ozasc.decis.52.num.fin.

Notarij, aut partis stipulatione, & acceptilatione interueniente, ius acquisitum irreuocabiliter dicitur. idem decis.85.nu.9.

Legato generali nõ derogatur per speciem ex abundanti imperitè enumeraram. Afflic. decis. 106 nu.4. & reg. generi per speciem derogari declaratur, & limitatur ibid.nu.7.

Verba generalia reuocatoria, non capiunt illud, quod in specie non posset reuocari. Afflic. decis.111.num.7.

Alimentorum legatum, non venit sub legatorum ademptione in genere facta. ibid. n.10.

Legatis pijs, iuri legitimæ, & doti, nunquam sub generalitate videtur derogatum. ibid. n. 11. nec testamento reuocato, censentur reuocata legata ad pias causas. Guid. Pap. quæst. 200. num. 5.

Legatum non censetur reuocatum per generalem clausulam derogatoriam appositam in testamento secũdo, quo renocatur primum, si testatot legauerit cum reseruatione vsusfructus, & tradiderit rem, percipiendo ipsum vsumfructum á manu legatarij. Affl. decis.275.

Legatorum ademptio (quamuis generalis) solũ adimit legata pura; non autem conditionalia: item vniformi; non autem difformia, & illa, quę fit á filio non extendit ad nepotem. Vinc.de Fran.decis. 169.n 3.5.& 15.

Inutilis dispositio speciei sub genere contentæ inter viuos factæ, diminuit legatum, secùs in dispositione inutili facta per vltimam voluntatem. Lud.Rom.sing.138.

Ademptio generalis prælegatorũ ab hærede, an intelligatur adimere legata conditionalia hæredi facta, vide l.Paulo Calimaco.§.Põponius, de legat.3.

Legato generali vsusfructus, vel habitationis, non derogaẽ, per legatũ speciale rei. Idem Rom.sing. 586

Generi per speciem quando derogetur, vide Barto. in l. 19. ff. de vsufruct. legat. & in l.9. §.si quis.ff.de fundo instruct.

Genus quando vni legatur, alteri species, species videtur á legato generis exempta. Bart. in l.9.§ si quis.ff. de fundo instructo, & debet detrahi á legato generis. Afflic. decisio.45. nu.3. nam dispositio specialis derogat generali. l.25.§.Lucius, de legat. 2.

Genus non intelligitur restrictum per enumerationem

ratione specierum, quando enumeratio specierum respicit verbum, quod significat actū legandi. Bar. ibid.

Legatum quantitatis, non tollitur per legatum speciei. Abb. cons. 4. lib. 2.

Si vni legetur totū, alteri postea pars eiusdem totius, censetur illa pars de toto adempta, & ècontrà si primò legetur pars, & postea totum, nam tunc de toto censetur adempta pars primo loco legata. l. 23. C. de lega. tamē dispositio generalis sequens, derogat speciali pręcedenti, quando cadit inter grauatos. l. 68. §. eum, qui de legat. 2.

In legato vniuersitatis cedit, quod ex ea deducitur, si in eam postea redigat. l. 90. de leg. 2.

Legato generali p minus generale derogatur. l. 39. §. codicillis, de legat. 3.

Legato generali per speciale non derogatur, quando fit simpliciter non ob causam. §. qui Marcho. l. 19. ff. de annu. legat.

Per speciale legatum generale restringitur. l. 32. §. vxori. ff. de vsu, & vsufr. legat.

Legato generali habitationis, vel vsusfructus non derogatur per legatum proprietatis. l. 33. ff. eod.

Enumeratio specierum respiciens actum legandi, non restringit genus præcedens, & quando vni legatur genus, alteri species, à legato generis species videtur excepta. l. 12. §. si quis fundum. ff. de pen. legat.

Per enumerationem specierum factā in codicillis, restringitur legatum generis factū in testamento. l. 20. ff. eod.

Generi per speciem in aliam translatam derogatur. l. 15. ff de pen. legat.

Enumeratio quorundam indiuiduorum, legatum generale non restringit. l. 5. ff. de alimēt. & ciba. legat.

Per clausulam generalem appositam in vltima voluntate circa idem, videtur recessum à speciali. l. 18. ff. eod.

Legato generis derogatur per legatū generis subalterni, vel speciei, & genus restringitur, vt non contineat speciem, de qua sunt aliqua indiuidua nominata. l. 1. ff. de aur. & arg. legat.

Legato generis non derogatur per legatū speciei inualidum. l. fi. §. mulier. ff. de auro, & argento legato.

Verba restrictiua adiecta legato in codicillis facto, restringunt legatum factum in testamento. l. 29. §. testator. ff. de libe. legat.

Legatum restringitur per rationem. d. l. 29. §. Stycho.

Legato nomine debitoris hac conditione adiecta, quòd si debitor voluerit dare in solutū talem rem, quòd legatarius teneretur eam recipere, si testator in vita receperit ipsam rem in solutum, ipsa res cēsetur legata. Tho. Minad. decis. 33.

Legatum extinguitur, quando ex pecunia legata res emitur, quæ non est in libero commertio. ibid.

An per exactionem pecuniæ legatæ per testatorem factam, censeatur legatum ademptū, vide l. 78. §. si mihi, de legat. 1. & quid, si ex ipsis pecunijs exactis testator aliquid emerit, an res empta censeatur subrogata loco pecuniæ legatæ, & inde exactæ, vide *Menoc.* cons. 15. lib. 2. nu. 64.

Licèt in alienatione rei legatę distinguatur inter alienationē necessariam, & voluntariam, tamen hæc distinctio non hēt locum in exactione debiti legati, quia tūc legatarius semper debet probare legatum non ademptum, per exactionem. l. 11. § si rem, de legat. 3.

Legatum solutum per testatorem viuentem, potest etiam reuocari vnà cum fructibus. Fran. Cremen. sing 16. Marc. de Mant. sing. 430.

Exactio antecedens facit legatū nominis debitoris, seu liberationis non valere, sicut exactio subsequens. Fran. Cremen. sing. 104.

Si duobus separatim contra singulos ex duob. reis actio legetur, hæres cuilibet insolidum satisfacere tenetur, licèt exactione vnius facta per testatorem, vtrunq; legatum perimatur. l. 84. de legat. 1.

Solutio legati facta à testatore legatario, & trāslatio in aliam speciem, legatū extinguit. l. 6. ff. de aur. & arg. legat.

Legatum liberationis habet effectum, nisi à testatore viuo legatum sit exactum l. 8. §. liberatio. ff. de libera. legat. vel alia ratione debitum sit extinctū, vide gl. in l. si id quod. ff. eo.

Qui legat nomen debitoris, & postea exigit, censetur reuocare legatum, §. tam autem, institu. de legat. nisi probetur contrarium, vel quia debitor, vltro obtulit testatore non petente, vel exactū fuerit, & pro legatario depositum. gl. ibid.

Liberatio facta in testamēto, intelligitur facta secundū naturā testamenti, & sic potius per modum legati, quàm cōtractus Natt. cōs. 73.

Testamentum secundum, in quo non est hæredis institutio, tollit primum quo ad sola legata. Boer. decis 38.

Legatum quando pluries fit de eadem summa in diuersis scripturis, vtraque summa debetur idē qñ fit de eadē summa, & in eadem scriptura. Crau. consi. 167. Sed qñ legatum pluries fit eidem personæ (etiam in diuersis scripturis) si fiat ab eadem persona, & ob eandem causam, alterum tantùm debetur. ibi. num. 10.

Fideicom-

Fideicommissum relictum in testamento, reuocari potest in codicillis. Dec. consi. 361.

Fideicommissum reuocatur per superuenientiam liberorum, quando quis nō cogitabat in perpetuum habere filios. Bar. in l. 1. nu. 10. ff. de iure codicil.

Testator institutis duobus filijs hæredib. si eos granauerit, si decesserint sine liberis, q portio decedentis deueniat ad superuiuētem, si in codicillis ademerit conditionē, fideicōmissum videtur ademptum. Bart. in l. 52. ff. de conditio. & demonstratio.

Translatio fideicommissi in dubio intelligitur facta, si prius restitutio fideicommissi facta non fit. l. quidam. ff. ad Treb.

Morte grauati non extinguitur fideicōmissum. l. 33. §. quod à legatario, de lega. 1.

Legatum relictum in voluntate solemni, per voluntatem minus solemnem non intelligitur tacitè reuocatum, licèt fideicōmissum possit adimi nuda voluntate. l. 18. de legat. 2.

Reuocato testō, non vr reuocatum fideicōmissum tacitè iniunctum. l. 48. ff. de iure fisci.

Legatum ad pias causas sicut valet factum coram duobus testibus, ita potest coram duobus adimi. Natt. consi. 442.

Legatum ad pias causas factū repertū cācellatū, iuris psumptione psumitur incōsultè cancellatum, quare debet. Pet. de Raue. sing. 354.

Si quis faciens testamentum pro remedio suorum peccatorū legauerit Ecclesiæ, vbi elegit sepulturam, & postea elegerit sepulturā alibi, videtur ademisse legatum. l. 21 §. itē Pomponius. ff. famil. ercisc.

Quælibet dispositio quantumcunq; pia, in testamentō facta pōt reuocari. §. seruus autem, institut. de hæred. instituen.

Legatum annuū debetur ex primo testamento non reuocato, sed in quibusdam reformato per secundum testū Natt. consi. 483. & 484. sed an ex coniecturis possit interpretari voluntas testatoris, vt ex secundo testamento censeatur ademptū tale legatum, vide ibid.

Legata facta in primo testamento, per secundū reuocantur, licèt in secundo nihil de primo dictū fuerit. Guliel. de Lud. sin. 145. l. 3. §. itē si epe, & ibi gl. ff. si cui plus, q per leg. Falc. vide plenè p Bar. in § 1 institut. de adēptio. legat.

Ademptio legati facta in alia volūtate vltima, an tollat ipso iure legatū, vel ope exceptionis, vide Bar. in l. 14 de legat. 1.

Legatum solutum per testatorem in vita transit in speciem donationis, & de illo non deducitur Falcidia. Bar. in l. 37. de legat. 2.

Corpus, qd vno spiritu cōsistit si leget, & inde perierit, non debet qd sup. test: idē in domo legata destructa. Bar. in l. 67. de legat. 2.

Testator per legatum factum secūdo, qn videat adimere à primo, vide Bar. in l. 87. de leg. 3.

Domus si tota legetur vni, demum pars substātialis alteri, qua detracta domus non remanet, in illa parte ambo legatarij concurrunt. Bar. in l. 19 ff. de vsufruct. legat.

Attributum vni dumtaxat, ab omnib. alijs remouetur. Bar. in l. 62. ff. de condi. & demonstr.

Legatum, pro quo facto testamento, & viuo testatore heres cauit, si reuocetur postea testamentum, non potest peti ex cautione. Bar. in l. 48. ff. de iure fisci.

Defectus causæ de futuro facit legatum deficere. l. epistolam. ff. ad Trebell.

Si testator legat vsumfructum sine vsu, ita quòd in legando adimat vsum, qui est de substantia legati, non tenet legatum, secùs si post legatum adimat ipsum vsum, quia non tenet ademptio. l. 14. §. fin. cum l. sequen. ff. de vsu, & habitat.

Si legatum in testamento sit consultò deletum, vel cancellatum, dicitur ademptum, aliàs secùs, vide tot. tit. ff. de his, quæ in testa. delen.

Si rei legatæ detrahatur, legatum minuitur, si adijciatur, augetur. l. 8. de legat. 1.

Posterior voluntas seruatur, nisi præcedens sit derogatoria posteriori. l. 13. eod.

Siue ademptio præcedat, siue sequatur in eodē testamento perimit ipsō iure, & quod minimum est debetur. l. 14. de legat. 1. sed quid. si in primo testamento dixerit testator, quòd non liceret pœnitere, vide glo. ibid.

Voluntas testatoris pbata præualet scripturæ, in augmento, vel diminutione legati l. 15. de legat 1.

Verbum, hoc amplius, inducit repetitionē, per quam præcedentia legata inualida confirmantur: secùs in dilatione, quæ fit ad dilationem concedendam hæredi. l. 19 eod.

Vniuersitate legatā, qd superest tempore mortis debetur, licèt multa fuerint legata, & ad vnum peruenerit. l. 22. ff. eod.

Insula, vel domus legata si combusta sit, areā adhuc debetur. l. 22. in fine, de legat. 1.

Species legata perit periculo legatarij, si hæres non fuerit in culpa. l. 26. §. Stichum eod.

Si res legata efficiatur mea eatenus valet legatum, quatenus mihi abest p ea. l. 34. §. quod si rem, de legat. 1.

Si domus legata particulatim reficiatur, legatū non extinguit, secùs si in totum destruatur, & à testatore reficiatur. l. 68. §. si domus, cod. tit.

Si legatur res ex pluribus corporib. consistens, si extinguatur, quod ibi est principale, perit legatum. l. 67. §. quadrigæ, de legat. 2.

Remoto legato, videtur reuocatum onus legato appositum. l. 37. §. fin. de legat. 3.

Finita causa finali legati, extinguitur legatum, nisi aliud constet de mente testatoris. l. 32. §. duas. ff. de vsufr. & vsu legat.

Fundo cum instrumento legato, & postea alienato, non debetur instrumentum, quod est accessorium, & non consistit sine principali, secùs si testator legasset cum copula, &, legando hoc modo, fundum, & instrumentũ. l. 1. & ibid. gl. ff. de fundo instructo. vide l. 25. §. fin. eod. & l. 1. ff. de penu legat.

Per solam sententiam non fit reuocatio, vt legatum extinguatur. l. 6. eod.

Additũ formæ primæ, legatum nõ minuit. l. 15. ff. de auro, & argen. legat.

Accessorio extincto, non extinguitur principale. l. 34. §. fin. eod.

An incertitudo personæ, vel rerum, vitiet ademptionem legatorum, vel fideicommissorum, vide l. 21. circa finem, & ibid. gl. ff. de reb. dub.

Adempto onere vi condemnationis apposito, emolumentum non videtur ademptum. l. 52. ff. de conditio. & demonstratio.

Si deficiat conditio, ꝑ qua fuit interposita cautio mutiana, legatum debetur ei, in quem in eum casum fuit translatum. l. 66. ff. eod.

Quæ adijciuntur ad diminutionem, nõ operantur augmentum. l. 71. §. falsam, eod.

Sub conditione ademptum, sub contraria conditione datum intelligitur. l. 103. ff. eod.

Per damnationem, qua legatarius amittit Ciuitatem, censetur ademptum legatum, vel fideicommissum. l. 12. ff. de iure fisci.

Extincta persona primò legata, remanet legatum in accessorio, quando fit legatum cum disiunctione cum, secùs in rebus, in quibus deficiente principali legato, deficit accessorium. §. si quis ancillas, instit. de legat.

De caducis.

Legatum factum pro vxoranda puella, si illa moriat, antequã viro tradatur, cuius erit, & an efficiatur caducum, vide Fran. Marc. q. 856. & q. 857.

Legatarius iussus aliquid facere sub pœna caducitatis, legatum caducum remanere debet penes hæredem, nisi legatarius haberet collegatarium. Paul. Aemil. decis. 125. par. 2.

Legatum quando habetur pro non scripto, seu caduco, licèt remaneat penes hæredem sine onere, tamen illud nõ procedit in legatis ad pias causas: idem in fideicommisso. Vincen. de Fran. decis. 159.

Legatario mortuo non purificata conditione, legatum efficitur caducum, & remanet apud eum, à quo relictum est. Dec. consi. 417.

Licèt deficiat onus legato iniunctum, legatum non deficit. l. 37. ff. de conditio. & demonstr.

Legatum si fuerit datũ duobus in eadem oratione coniunctim, vno moriente viuente testatore, totum legatum spectat ad superuiuentem. Dec. consi. 662.

Legatum nõ remanet apud nudum executoré, siue deficiat de iure, siue de facto. Bart. in l. 3. nu. 5. ff. de aliment. & cibar. legat.

Legatum factum filiæ est purũ, ideò statim mortuo testatore peti potest, & transmittitur ad hæredes filiæ. Abb. consi. 92. lib. 2.

Licèt legatario mortuo viuo testatore extinguatur legatum, hoc tamen nõ procedit, qñ vni legatur proprietas, & alteri vsusfructus: quia tunc mortuo legatario vsusfructus, ille consolidatur cum proprietate, & nihil apud hęrede testatoris remanet. l. 40. ff. de vsufruc.

Si iam mortuo quid relinquatur, tale qd accrescit alijs. l. 20. ff. de hæred. instituen.

Legata pro non scriptis, non valent etiam in codicillis. l. 6. §. fin. ff. de iure codicillo.

Legata ab eo, què qs putat insolidũ successurũ, si aliquis cum eo succedat, in partem, non in totũ debent: fallit ĩ libertate. l. 11. & 12. ff. eo.

Legata in codicillis à duobus institutis relicta vni, vno eorum mortuo, pro eius parte tantùm sunt legata inualida. l. 14. §. fin. ff. eod.

Legata caduca remanent apud hæredem cum onere suo. l. 29. eo. & l. 9. ff. de vsu, & vsufr. lega.

Clausula codicillaris operat, q caducata institutione ꝑ mortẽ instituti, habeat locũ substitutio facta, si sine liberis decesserit: idem in clausula illa apposita in testaméto, vt valeat omni meliori modo. Vinc. de Fran. deci. 159.

Hæres institutus mortuus viuo testatore, testamentum reddit caducum, tamen tunc legata possunt deberi, & peti virtute clausulæ codicillaris. Dec. consi. 240.

Testamẽtum caducum morte instituti hæredis ante testatorem efficitur, si tñ in eo insit codicillaris clausula secùs erit. Hippo. sing. 544.

An, & qñ ex caducitate vnius substitutionis, inferat ad aliã, vide Mago. decis. 134. Rot. Flor.

Conditione mixta deficiente, corruit dispositio, & substitutio efficitur caduca, vide tamẽ Mago. decis. 144. Rot. Flor.

Conditio, si sine liberis, an verificetur statim hęrede facto Sacerdote, adeò qd vocatus decedens adhuc viuo hrẽde Sacerdote, trãsmittat ius substitutionis ad suos hrẽdes, vide Papon. li. 20. tit. 3. arrest. 1. in qua qõne fuit pro, & cõtrà iudicatũ, vt ibidem testatur idem Papon.

Substitutio nõ efficit caduca ꝑ mortem primi substituti, cui secũdus fuerat substitutus, ideò præmorienté dicto primo substituto, secùdus

loco illius succedit hæredi grauato, ac si illi esset substitutus. Papon.lib.20.tit.3.arrest.2. vide Menoch.consi.106.nu.374.vol.2.

Substitutio, quæ efficitur caduca, non potest aliam substitutionem vtilem facere, quia secundò substitutus non venit ex persona primi substituti, sed ex sua psona. Dec.cons.427.

Quando ex substitutione vocant duæ personæ, quarũ altera pendente conditione moritur relictis filijs, tunc eius portio efficit caduca, & accrescit personæ viuenti, nec hoc casu filij subintrant locum parentis, sicut subintrarent in successione legali. Dec. cõs.480.n.8.

Inter coniunctos re, & verbis, non habet locum materia caduci, quia vno præmoriente (etiã ante conditionis euentum) portio præmorientis peruenit ad alium sibi coniunctum. Guid.Pap.sing.778. vide tit. de coniunctis.

Caduca quando fiat substitutio, vide Boer. decis.38. & 354.

Licèt fideicommissum relictum sub cõditione ex coniecturis transmittatur, hoc tamen debet intelligi, si fideicommissarius post mortem testatoris pendente adhuc conditione decesserit, nam si moriatur viuo adhuc testatore, nullo modo illum spem fideicommissi transmisisse dicendum est. Fran. Mant. de cõiect. vltim. volunt. lib.10.tit.20.nu.29.

Morte grauati non extinguitur fideicõmissum. l.33.§. quod legatario, de legat.2.

Opinio vehemens, & coniectura facit cõditionem nõdum impletam, pro impleta haberi, vt in substitutione facta eo casu, quo masculus non nascat, nã si vehementi coniectura appareat fœminam, non marem nasciturum, substitutus, seu fideicommissarius decedens ante natiuitatẽ fœminæ, transmittit ius substitutionis ad suos heredes, qa potest adire, fœmina adhuc nõ nata. Hippol.sing.205.

Ius substitutionis, & fideicommissi cõditionalis pendente conditione, ad hęredes regulariter non transmittit. l.47.ff. de vulgari. & l.8. ff. de acq.hęred. vide infra tit. de substitutionibus in genere. titu. de fideicom.substitu. & supra tit. de his, qui ante apert.tabul.

Quando fideicommissum deficit, legatum remanet penes legatarium, nisi sit nudus minister. l.17. de legat.2. & l.38. & l.62. eod.

De lege Falcidia.

Haeres circa inuentarij cõfectionem dolosè versatus, nõ fideliter describẽdo res hæreditarias, Falcidia, & Trebellianica priuat. Ozas. decis.147. Rebuff. in suis comment. Tom.2. tract. ne benefi. cadu. custod. glo.4.nu.9. fol.533.

Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des droicts* Rub. 4.§.21.glo.2.nu.5. Bar. in §. si verò, nu.8. Auth. de hęred. & Falcid.

Hęres, qui negat rem fuisse in bonis defuncti, in illa re non detrahit Falcidiam: & conficiens inuentarium, si omittat vnam rem., perdit in totum Falcidiam, & beneficium inuentarij. Bar. in l.6.ff. de his, quib. vt indig. lega. aufer.

Falcidia an debeat ex legato dotis, vide Boer. decis.94. quòd non debeatur in legato dotis, facto filiæ scribit Natt. consi.297.nu.9.

An legata purè relicta fideicommisso cõditionali pẽdente, solida pręstanda sint absq; detractione Falcidię, vide Andr. Gail. obser. 137.nu.18. lib.2.

Falcidia prohiberi potest à testatore. idẽ Gail. obser.138.n.17.eod.lib. Crau. consi.174. Clar. in sua Pract.§.testã.q.73. & qñ censeat prohibita, vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. libr.9.tit.13. Menoch. consi.374. Castren. in Auth. sed cùm testator. C. ad leg. Falcid.

Testator si mandauerit hęredi, q legata solueret, sine aliqua diminutione, censetur prohibere detractionem quartæ Falcidię. Crau. d. consi.174. & Menoch. consi.374. lib.4.

Falcidia cessat, re à testatore prohibita alienari. Natt. consi.238. Tom.2. & etiam in multis alijs casibus, de quibus in glo. in §. fin. Auth. vt sponsalitia largitas.

Falcidia non videtur prohibita, quando testator legauit totum, integrum, & plenũ vsumfructum. Hiero. de Monte vaira. iuris qõ.q.2.

Legatarius primus non detrahit quartam à secundo. vide Vinc. de Fran. decis.293. part.2.

Falcidia cessat in legatis ad pias causas: idẽ in legato iocaliũ, vestiũ, & annulorũ facto vxori. ibid. num.7. facit l.36.C. de Episco. audien.

Hęres non conficiens inuentarium amittit Falcidiam. Andr. Gail. obser.138. & tenetur ad solida legata. Bar. cõs.51. q limita, Primò qñ legatarij confessi essent tot solummodo bona esse in hęreditate, quę ad creditores, & legatarios non sufficerent: Secundò, quandò testator fecisset legatum taxandum arbitrio boni viri: Tertiò limita de iure Canonico in foro conscientię: Quartò limita in fisco hęrede instituto, qui non patitur pœnas statutas contra non conficientem inuentarium. Math. Mathes. sing.156. in additio.

Falcidia nõ debetur de legatis ad pias causas. Mago. decis.130. Rot. Flor sed bene de legato facto à filio patri, vel contrà, quid de legato facto matri, vel Monacho, vide Fran. Crem. sing.9. & Marc. de Mant. sing.684.

Vbi alio iure hęres quartam detrahit cessat Falcidia, ne detrahantur duæ quartę. l.1.§. pen. ff. si cui plus, quàm per legem Falcid.

Perempta re legata apud legatarium ei succurritur, etiam si cautionem præstiterit, nisi dolus interuenerit. §. fin. ibid.

In testamento militis cessat Falcidia. l. 12. C. de testamento militari. l. 18. §. fin. ff. eodem, hoc verum, si miles iure militari testatus fuerit, secus si iure communi. l. 17. §. pater. ff. de castren. pecul.

Legatarius, vel fideicommissarius singularis rogatus alteri restituere, nõ deducit Falcidiã. l. 41. §. qd si hæredem vers. ideò. ff. de vulgari.

Veniens ab intestato per titu. si quis omissa cã, vel virtute clausulę codicillaris, potest detrahere Falcidiam. Guid. Pap. q. 53. nu. fin.

Per edictum si quis omissa caula testamenti, petuntur legata, salua Falcidia. l. 18. §. fin. ff. si quis omissa causa.

Testator põt prohibere detractionẽ Falcidiæ, sed quare fuerit inducta, & qñ Falcidia est prohibita testamentum valet, & si hæres non adiuerit hęreditatẽ, Trebellianica tamẽ detrahitur contra voluntatem testatoris. Bart. in l. nemo potest 58. de legat. 1.

Quando legatarius detrahat Falcidiam, vide eúdem in §. his igitur, Auth. de hęred. & Falc. & de materia, in §. nobis, eod. tit.

Hæres cõficiens inuentarium, an possit vti Falcidia aduersus creditores, vide Barto. in §. si enim, Auth. de hæred. & Falcid.

Hæres, qui solemniter fecit inuentarium, vltra vires hęreditatis non tenetur, & Falcidia vtitur l. fin. §. & si præfatam, & §. si autem. C. de iure deliberand. sed qui inuentarium solemniter non confecit Falcidiam non detrahit. d. l. fin. §. sin verò.

Quæ imputentur in Falcidiam, vide DD. in l. filium, quem. C. famil. ercisc.

An fructus computentur in Falcidiam, vide gl. in l. 8. §. vnde si quis. ff. de inoffi. testam.

Datum hæredi causa conditionis implendæ, si erat hæreditarium, computatur in Falcidiã, aliàs secùs. l. 36. §. certè. ff. de donatio. causa mortis.

Falcidię appellatione etiam Trebellianica cõtinetur Ozas. decis. 147. n. 11. sed Falcidia, & Trebellianica an æquiparentur, vt vbi cessat Falcidia, & Trebellianica cesset; vide ibid.

Falcidia detrahitur de legato vsusfructus omnium bonorum. And. Gail. obser. 143. num. 5. libr. 2. Natt. consi. 297. nume. 6. vide Hiero. de Monte. quæst. 2.

Falcidia locum habet in omnibus donationib. quæ morte confirmantur. Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 2. tit. 13. nu. 2.

De Falcidia, & de coniecturis, quæ ad eam pertinent, vide per eundem lib. 9. tit. 13.

De origine legis Falcidiæ, & quę iura circa eã fuerunt edita, vide plenè per Menoch. cõsi. 374. lib. 4.

Legatum alimentorum ad vitam relictum, & legatum vsusfructus subijciuntur Falcidiæ, & reputantur ascendere ad quãtitatem, de qua vide per Bar. sing. 95.

Trebellianica, & Falcidia inuẽtæ, ne testatores sine hędibus moriant. Marc. de Mant. fin. fin.

Si dubitetur, an Falcidiæ locus sit, legatarij debent cauere hæredi de restituendo, quoties cunque locus erit Falcidiæ. l. 1. ff. si cui plus, quàm per legem Falcid.

Causa cognita Falcidia locum habet, vel propter legatorum onus, vel æris alieni. d. l. 1. §. sed causa, & hæres volens eam detrahere, debet inuentarium præsentare, Rot. Genuen. decis. 173. nu. 9.

Quando hæres allegat locum esse Falcidiæ, arbiter solet à Iudice dari ad inquirendã quantitatem bonorum, & computatio bonorum facta inter aliquos, nõ nocet alijs legatarijs, nisi omnes sint citati. d. l. 1. §. condicitur.

Cautio, quæ propter legem Falcidiam præstat, fideiussorem desiderat. l. 3. §. hæc cautio. ff. si cui plus, quàm per legem Falcid.

Legata particularia in computatione legis Falcidiæ, cõtribuuntur cum fideicommisso vniuersali. l. qui quadringẽta, cũ l. seq. ff. ad Treb.

Falcidia potest retineri in vna re. arg. §. res. l. Marcellus. ff. eod.

Si hæres adiuerit coactus, fideicõmissarius detrahit Falcidiã de relictis ab hærede, non de relictis à seipso. l. facta. §. si cũ suspecta. ff. eo.

Vxor instituta à viro in ratione *Falcidiæ*, dotẽ (vt æs alienũ) potest deducere. l. vnica. §. agitur. C. de rei vxor. act.

Donatio inter viuos per maritum vxori collata, & in eius testamento confirmata, non valet in præiudicium legis Falcidiæ. l. 14. C. de donatio. int. vir. & vxor.

Falcidia detrahitur de donatione causa mortis. l. 2. & ibi glo. C. de donatio. causa mort & l. 42. eod.

Promissio facta per errorem præiudicat hæredi promittenti ratione Falcidiæ. l. 30. ff. de donatio. tamen si soluantur legata errore facti, & demum post solutionem sit locus Falcidiæ, solutum vltra illius modum, repetitur. l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus, quàm per leg. Falcid.

De legatis relictis à substituto, deducitur Falcidia, si substitutus non erat cohæres impuberi. l. 41. §. cohęres. ff. de vulgari, quia tunc legata in secundis tabulis relicta, cõtribuuntur cum relictis à substituto. ibid.

Falcidia ipso iure resecat legata. l. 1. §. si quis et mortis. quorum legatorum.

De

De substitutionibus in genere.

De substitutione facta in contractu donationis, & an sit valida, vide per Ozas. decis. 85. (ubi tenet affirmatiuè) Raud. tract. de analog. cap. 30. nu. 6. facit l. 1. C. de donatio. caus. mort. & procedit, si substitutus sibi dari stipulatus fuerit à donatario. l. 10. ff. de donatio. cau. mor.

An talis substitutio debeat intelligi vulgaris, vel fideicommissaria, vide Menoch. consi. 85. vol. 1. & consi. 325. lib. 4.

Substitutio facta in cōtractu valet. Nat. cōs. 676.

Etiam in contractibus, & donationibus potest fieri substitutio, & tunc ex tali substitutione, acquiritur vtilis actio absenti, & licèt reuocetur donatio quo ad primum donatarium, non tamen censetur reuocata quo ad substitutum, in cuius praeiudicium non potest reuocari, & ex tali substitutione acquiritur etiam ius sine traditione, & liberis nascituris tunc ius acquiri potest. Craue consi. 19. num. 9. sed quid, si ex consensu vtriusque donantis, & donatarij fuerit reuocata substitutio, vide ibidem num. 11.

Haeredibus, legatarijs, & donatarijs causa mortis potest substitui. l. 51. de legat. 2.

Substitutio vulgaris, & fideicommissaria quando vnitae sunt, altera alterius naturam assumit. Ozas. decis. 110 nu. 4. & 12.

Substitutio facta vltimo morienti in tota haereditate, facit videri haeredes tacitè inuicem substitutos. ibid. nu. 2. limita, vt ibi nu. 13. facit l. 84 §. Seia liberis, de legat. 2.

Instituti censentur magis dilecti, quàm substituti. ibid. nu. 6. limita, vt in num. 14. non enim est verisimile testatorem plus diligere substitutum, quàm primo loco institutum. l. 36. §. Titia. ff. de verbo. oblig.

Substitutio vulgaris, & fideicōmmissaria sunt repugnantes, cùm requirat fideicommissaria haereditatis aditionē, & expiret vulgaris per ipsam aditionem. Craue. consi. 210.

Substitutio solùm facta vulgariter, & pupillariter, continere potest fideicōmissariam, quando verba sunt contraria effectui, quia magis inspicitur effectus substitutionum, quam sonus verborum. Craue consi. 305 quo casu verbum vulgariter censetur abusiuè positum, & per ignorantiam Notarij. Craue ibid. num. 3. idem dici potest aliquando in verbo pupillariter. & p fideicōmissum. Dec. cōs. 394. n. 8.

Licèt substitutio facta adinuicem de pluribus filijs institutis, non comprehendat fideicommissariam, quando facta simpliciter reperitur; tamen cessat omne dubium, qñ sit talis substitutio, his verbis; vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Dec. consi. 86.

Substitutio vulgaris, pupillaris, & fideicommissaria si concurrant, est in electione eius, in quem collatę sunt; vti qua velit. Guid. Pap. q. 531. Bart. in l. 10. ff. de vsufruct. legat. Natt. consi. 395. facit l. recognoscere. § Titius ff. ad Treb. sed vna electa nō datur variatio. Marc. de Mant. sing. 546.

Substitutio compendiosa facta per verbum cōmune, substituo quandocunq; decesserit, cū distinctione temporis, si fiat pupillo in potestate pupillarem, & vulgarem continet, itē & fideicōmissariam, post pubertatem; si verò fiat extraneo, vel puberi, continet vulgarem, & fideicommissariam. Marc q. 171. nū 3. idem qñ esset adiecta illa conditio, si sine liberis decesserit, q denotat tractum tpis. ibi. nu. 4.

Substitutio facta per hęc verba, deueniet pleno iure, vulgariter, pupillariter, & compendiosè, substitutionem vulgarem directam inducit. ibid. no. 4.

Substitutū vulgariter, & pupillariter antequā admittatur oportet probare, quòd praecedētes in grado decesserint, & quòd sit locus substitutioni. Fran. Marc. q. 445 par. 2.

Clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicōmissum, videtur scripta ex stylo Notarij, sed quando hoc procedat, vide Franci. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 3 tit. 14.

Substitutio intelligitur magis directa, quàm fideicommissaria, vide eundem ibid. lib 5. ti. 8.

Conditio, si grauatus decesserit sine liberis, qñ tacitè intelligatur, vide eundem lib. 10. tit. 7. & ècontrà ibid. tit. 8 & non subintelligitur in directa substitutione militari; Mant ibid.

Substitutus praefertur collegatario coniuncto, vbi portio alterius collegatarij deficit. Natt. consi. 306.

Vulgaris substitutio potest cōiungi cum fideicommissaria hoc modo, & casu, quo primi substituti non essent in vita tempore mortis haeredis vniuersalis grauati, & decedentis sine liberis, incontinenti, & post decessum dicti substituti, substituo meo haeredi loco primi substituti, hospitale. vide Papon. lib. 20. tit. 3. arrest 29.

Mater cùm non habeat filium in potestate, non potest illi etiā impuberi directò vulgariter, vel pupillariter substituere, sed si substituat hoc modo, talis substitutio omni tempore erit fideicommissaria, & ex illa possunt detrahi legitima, & Trebellianica. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest 32.

Vno tamen casu mater potest filio suo impuberi directò substituere, nempe, si dicat instituo filium meum haeredem, cùm peruenerit ad aetatem

Ad ætatem annorum 14. in masculo, & in fœmina 12. cũ dimidio, & si ante tale tẽpus decesserit, instituo, & substituo Sempronium, tunc enim hæc substitutio valebit iure directo. vide eundem Papon. d. arrest. 32.

Substitutiones in Regno Franciæ ex constitutione Regia, debent insinuari, aliàs non valent, etiam impetrato rescripto à Rege. Papon. ibid. arrest. 34.

Illa clausula solita apponi, substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, habet locum, & resoluitur casu, quo vulgaris, pupillaris, vel fideicõmissaria potuissent habere locum, ita quòd subiecta materia hoc pateretur, & non aliter. Dec. consi. 394. nu. 8.

Pupillaris substitutio dicitur facta in secũdum gradum, vulgaris in primum; sed quæ sit ratio, vide Marc. de Mant. sing. 202.

Fideicommissarius præfertur substituto vulgariter. l. facta. §. Iulianus. ff. ad Trebel.

Pia causa substitutum, etiam ex decendentibus (dummodo non agatur de legitima) ex præsumpta voluntate defuncti testatoris, dicitur excludere. Ozas. decis. 110. nu. fin.

Ecclesia substituta alicui, si decesserit sine filijs, non excludit nepotes, q faciunt cessare substitutionem. Dec. consi. 391.

Testator instituit Lucium nepotem suũ in certa parte adiecto, q quandocunque decederet bona sibi assignata peruenirent ad Titiũ, & Seium fratres ipsius Lucij, & ipsis Titio, & Seio decedentibus, & eorum quolibet quandocunque bona ad pium locum deuenirent, quib. Titio, & Seio dictum pium locum vulgariter, & per fideicommissum substituit, Seius moritur relictis duobus filijs, deinde decessit Titius sine filijs superstite Lucio primo hærede, q postea sine filijs decessit quærebatur, an pius locus esset admittẽdus exclusis filijs Seij, fuit responsum per Dec. cõs. 416. affirmatiuè.

Quælibet substitutio directa potest fieri in legitima. Bar. in l. 22. nu. 11. ff. de adoptio.

Testator duobus filijs impuberibus institutis, si dicat, si vterque decesserit sine liberis, substituo pauperes Christi, quæ substitutio dicatur, an compendiosa, an verò directa, vide Bar. ibid. nu. 27.

Substitutione facta, si filius meus decesserit in pupillari ætate, vel postea quandocunq; volo, quòd bona mea vendantur per meos fideicommissarios, & dentur pauperibus, talis substitutio erit directa. Barto. in l. 38. ff. de vsufruct. legat.

Substitutio directa facta in omnibus bonis, excludit matrem, Bart. consi. 56. vol. 1. fauore piæ causæ. idem Bar. consi. 245.

Verbum, sine hæredibus, positum in substitutione, intelligitur de filijs. Afflic. deci. 14. in fine, & descendentibus. Boer. decis. 354. num. 13. circa med. Guid. Pap. q. 457. & non extendit ad extraneos. idẽ qõ. 485. 591. Boer. deci. 353.

In substitutione facta, si hæres decesserit sine hæredibus, quando censeantur etiam vocati extranei hæredes, vide Dec. consi. 295.

Appellatione hæredum suorum veniũt solummodo sui hęredes descendentes, quando testator aliquem instituit, & sibi suos hæredes substituit. Guid. Pap. q. 306.

Substitutio facta filio sub hac cõditione, si moreretur sine hærede legitimo, excludit patrẽ; auum, fratrem, & cæteros hæredes legitimos ipsius instituti, qa hoc casu hæres legitimus accipitur pro filio. Guid. q. 457.

Testator vxori institutæ substituens, si sine liberis decedat, intelligitur loqui de liberis ex seipso natis, ideò filij ex secundo marito ipsius vxoris, nõ intelliguntur vocati. Boer. decisio. 276.

Testator si instituto filio substituat, quòd si decesserit sine filijs bona deueniãt ad Titium, & eius hęredes, an hęredes Titij extranei admittantur, vide Bar. in l. Gallus. §. etiam si parente. ff. de liberis, & posthumis.

Nepotes vnà cum patruo substituti, an succedant in stirpes, vel in capita, Afflic. deci. 309.

Testator si filio suo impuberi substituerit pupillariter Caium fratrem suum, nec non Titium, & Meuium filios alterius fratris, omnes succedent in capita. Capi. deci. 208. nu. 3. sed successio an fiat in capita, vel in stirpes inter nepotes vocatos numero dispares, vide Magon. decis. 144. Rot. Floren.

Quando pater instituit, & substituit filios diuersarum vxorum vno decedente, omnes admittuntur non inspecta duplicitate vinculi, quod limita per Crau. consi. 43.

Si fiat substitutio hoc modo, substituo filiam, & suos ex hac substitutione tres oriunt quæstiones: Prima qui veniãt appellatione suorum, in qua fuit respõsum venire omnes descendentes ordine successiuo, sed his deficientibus, an veniant omnes succedentes ab intestato seruata gradus prærogatiua quæstio est inter Doctores, vide Crau. cõsi. 22. & supra tit. de hæred. extra. instit.

Secunda erit quæstio, an sui dicãtur vocati vnà cum filia substituta simul, vel ordine successiuo, & fuit responsum censeri vocatos ordine successiuo etiam eo casu, quo non adest necessitas instituendi. Craue. d. cons. 22. vide eundem consi. 131. & Math. Mathes. sing. 156 qui tenet cõtrarium, quòd facta substitutione de patre, & liberis, ipsi liberi censeantur substituti

substituti ordine successiuo, nempe primò admittendus sit pater insolidum, & postea filij, scribit Menoch. consi. 44. vol. 1. sed quando plures sunt substituti, an censeantur vocati simul, & semel, vel ordine successiuo, vide Clar. in §. testamentum. q. 80. Dec. cōs. 348.

Tertia est quæstio dato, quod admittantur ordine successiuo, an talis substitutio censeatur vulgaris, vel fideicommissaria, & fuit responsum esse fideicommissariam, quādo in ea adsunt verba denotantia tractum temporis in futurum, ex qua filij secundo loco substituti censentur vocati ad bona, quæ propterea illis sunt seruanda per patrem. Crau. d. consi. 32. vide & consi. 131. Menoch. d. cons. 44. lib. 1. & 310. li. 4. Raud. tract. de analog. c. 12. n. 6. & Dec. consil. 205. consil. 319. nume. 6. & Bero. quæst. 104.

Substitutio facta de filiabus, vel earum liberis, intelligitur ordine successiuo. Craue. consi. 147. nu. fin.

Quando per fideicommissum filij, puta Titij, & descendentes eius ordine successiuo vocantur, proximior in gradu censetur vocatus, nec nepos, seu filius hoc in casu subintrat locum patris. Dec. consil. 5. 408. & 412. vide Menoch. consi. 200. lib. 2. sed quādo loco patris nepos admittatur, vide Dec. consi. 79. Menoch. consi. 124. lib. 2. & consi. 354. lib. 4.

Duobus in casib. filius subintrat locum patris in fideicommissis. Dec. cōsi. 217. regulariter secùs. Rol. consi. 38. vol. 4.

Quando testator substituit hæredi matrem aliquam, seu eius filios vulgariter, & per fideicommissum, mater primo loco admittitur, & ipsi matri censentur filij substituti. Dec. consi. 95.

Quando quis substituit Titium, & eius liberos, an veniant liberi simul cum Titio patre, vel ordine successiuo, & an ista verba, ordine successiuo, intelligantur per vulgarem, vel per fideicōmissariam substitutionem, vide Dec. cōsi. 205. 236. 248. 253. & 292. Bar. in l. Gallus. §. quidam rectè, nu. 3. & 7. ff. de libe. & posth.

Licèt communis opinio sit, quòd quando non cadit necessitas instituendi, filij nō cēseant vocati ordine successiuo, sed simul cum patre debeant admitti, tamen communis limitatur, quādo testator instituit fratrem, & eius liberos, quia tunc ordine successiuo solùm censentur vocati per vulgarem substitutionem. Dec. consi. 248.

Per nepotis mortem, an vocetur patruus substitutionis virtute, an verò potius eius mater ab intestato admittatur, vide Dec. consi. 384.

Testator qñ instituit nominatim filios, & eorū filios in stirpes, filij filiorum propriè intelliguntur substituti eorū patrib. Dec. cons. 384.

Testator si substituat Titium, eius filios, & hæredes, quomodo sit intelligenda hæc substitutio, vide Bart. in l. Gallus. §. etiam, num. 6. ff. de liberis, & posthum.

Substitutio facta his verbis, filios meos masculos Titium, & Seium hæredes vniuersales instituo, & post eos, quoscunque filios masculos, adita hereditate per hæredes, resoluitur in fideicommissariam. Dec. consi. 431.

Substitutus predecedens non transmittit ad hæredem spem cuiusuis substitutionis, nisi hæres ille veniret ex iuditio testatoris. Capic. decis. 115. nu. 6. Crau. consi. 67. Natt. cōsi. 191. Guid. Pap. q. 162. nu. fin. Boer. decis. 38. nu. 22. & decis. 88. Marc. q. 78. par. 2. Mago. deci. Luc. 82. nu. 11. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 33. Boer. consi. 136. Crau. cons. 152. l. 80. ff. de acqu. hered. ratio, quia respicit personam. l. 9. ff. de suis, & legit. heredi. vide tamen Boer. decis. 354. nu. 12. & 13. Pet. de Benint. decis. 88. Dec. consi. 573. Bar. consi. 112. vol. 2. glo. in l. vnica. C. de his, qui ante apert. tabul.

Spes, seu ius substitutionis non transmittitur ad hæredes regulariter. Boer. consi. 36. Crauet. consi. 36. Dec. consi. 480. nu. 8. & 574. Rolan. consi. 38. vol. 3. vide Menoch. consi. 105. vol. 1. & Natt. consi. 551.

Limita primò, quando esset facta substitutio in contractibus, in quibus locus est transmissioni iuris conditionalis. Menoch. consi. 325. nu. 53. lib. 4.

Secundò limita, quando substitutus erat etiam institutus, quia tūc per ius accrescendi trāsmittitur. Boer. consi. 36. vide Natt. consi. 68. Tom. 1. Bart. in l. qui patri hæres. ff. de acquir. hæred. faciunt l. 1. cum glo. C. de caduc. toll. & l. 59. ff. de acquir. hæred. Crau. consi. 258.

Tertiò limita, quando etiam hæredes essent vocati. Boer. d. consi. 36. num. 2. vide Dec. consi. 477. Menoch. consi. 325. nu. 53. & 58. lib. 4.

Quartò limita, si testator instituisset Caium, & Sempronium hæredes, facta speciali assignatione bonorum, & casu, quo Caius decessisset sine liberis masculis, substituisset Seiū, & eius liberos, & casu, quo Sempronius decessisset sine liberis, substituisset dd. Caium, & Seium: deinde viuo testatore decesserit Caius relicto vno filio, & Sempronius sine liberis, mortuo testatore, quærebat an filius Caij censeretur vocatus, Crauet. consi. 62. Respōdit censeri vocatum loco patris, & per consequens transmitti hoc casu ius substitutionis ex coniecturis, de quibus ibid.

Quintò, quando filius primi substituti defuncti ante hæredem subrogetur loco ipsius, adeò quòd sit locus substitutioni mortuo hærede

post

post primum substitutum, vt filius ipsius admittatur ad substitutionē, vide Crau.cōs.283

Sextò substitutionis pupillans spes ex præsumpta voluntate defuncti, transire potest ad hæredes. Bar.in l.47. ff. de vulgari.

Substituto repudiante, bona remanent apud hæredem grauatum, & pœna apposita non implenti voluntatem testatoris, remitti potest per eos, in quorum fauorem erat implendum. Crau.consi.80.nu.29.& 91.

Testamentum impugnans, non potest ex eo aliquod ius prętendere; sed an dicens testamētum nullum, annullet substitutionem, vide. Boer.decis.147.nu.18.19. & 20.

Filio hæreditatē repudiante, cui datus est substitutus, pater superstes ad hæreditatem admittitur, excluso substituto. Bart.in l.8.C.de bonis, quæ liberis.

Substitutus si extraneus est, & hæres repudiauerit, si postea restituatur, substitutio reassumit vires, & titulus, si quis omissa causa, habet locum in substitutione pupillari; nō in vulgari. Bar.in l.8.§.sed quod.ff.de mino.25.ann.

Tutor ob tutelam non administratam, non repellitur ab hæreditate sibi ex substitutione delata. Bart.q.18. sicut repellitur à legato.l.39.ff.de excusatio. tuto.

Substitutus pupillo ob nō petitum tutorē, non priuatur à substitutione fideicōmissaria, sed à pupillari excluditur, si non petijt intra annum, nisi excusetur ex aliqua iusta causa. Bar. q. 18. nu. 7.

Defertur bonorum possessio secūdum tabulas primo gradu scriptis hæredib. mox illis non petentibus, sequentibus non solùm substitutis, verùm substituti quoque substitutis.l.2.§.defertur.ff.ad Carbonia.

Repudians hęreditatem dolo substituti, contra substitutum agit de dolo.l.7. C.de dolo mal.

Minore repudiante, hæreditas defertur substituto: neque aduersus repudiationem restituitur minor, nisi re integra extante.l.25.§. Sceuola.ff.de mino.25.ann.

Institutus, qui adit ab intestato, videtur repudiare ex testamento, & facit locum substituto.l.60.ff.de acquir.hæred.

Sequens in gradu non admittitur, nisi primus exclusus, ideò primo statuitur tps ad adeundum, vltra quod non auditur.l.68.ff.eod.

Substitutus admittitur etiā ante tempus statutum ad adeundum, si moriatur institutus hæreditate nō adita.l.71. eod. & substitutus auditur, quādo primus nominatus tacet. Raud. de analog.cap.30.nu.8.

Si idem est sibi substitutus, potest institutionē omittere ex præsumpta voluntate defuncti, nec eo in casu committitur edictum, si quis omissa cā.l.1.§.si ꝑponatur.ff.si qs omissa cā.

Si institutus omiserit propter pecuniā, & substitutus ab intestato adierit, quilibet tenet proprijs legatarijs, & à communibus quilibet poterit insolidum conueniri.l.3.ff.eod.

Qui aliquid recepit à substituto, vt repudiaret hæreditatem, repellitur à legati petitione.l.4.§.si quis ex vncia.ff.de doli mal. except.

Substitutio generaliter facta trahi nō debet ad casum, in quo prouisio specialis facta est. Craue. consi.98.nu.fin.

Substitutio incerta, & dubia interpretatur contra eum, qui nititur ex illa, tamen sufficit, vt colligatur substitutio ex mente testatoris, qa expressum dicitur, quòd ex mēte colligitur, & valebit, & si imperitia Notarij fuisset malè concepta, dummodò constet de mēte testatoris. Crau.consi.147. vide consi.268.

Quando agitur de interpretāda voluntate defuncti ad exclusionem substitutionis, seu fideicommissi, quæ fundamenta possint adduci, vide Crau.consi.161.

Filij filiorum substituti veniunt ex iudicio testatoris. Crau.consi.243.

Substitutio interpretatur secundum institutionem, vt prædilectus in institutione, censeatur etiam predilectus in substitutione. Crau. consi.326.nu.5.

Substitutio facta in vno casu, trahitur ad alium casum ex identitate rationis, & ex præsumpta voluntate testatoris, etiam contra naturam, & proprietatem verborum. Crau.consi. 326. num. 8.

Substitutio duobus copulatiuè facta, in persona vnius locum non habet, nisi etiam in persona alterius locum habeat. Dec.consi.594.

In dubio secundus substitutus dicitur substitutus primo instituto; nō autem substituto immediato. Menoch.consi. 106.num.36.vol.2.

In substitutione licèt substitutio videatur loqui de certis bonis, tamen veniunt omnia bona testatoris. vide Menoch.consi.115.nu.52.li.2.

Quando testator ita cauit, instituo Caium filiū meum hæredē, & si ipse hæres non erit, substituo liberos, vel descendentes, aut familiā meam, tunc liberi, vel descendentes non dicuntur grauati inter se, cum nullum sit adiectum verbum significās tractum successiuū, & perseuerantiam restitutionis fideicōmissi. Menoch. consi.328.nu.97.lib.4.

Quando testator substituit hæredes alicuius, non intelligitur, nisi de hærede existente in primo gradu temporeꝗ quo euenit substitutio. Guid.Pap.sing.364.

Substitutio si est facta pluribus, an sit necesse, ꝗ verificetur conditio in persona omniū, vide per Bar.in l.565.cum ita.ff.ad Trebol.

Si duo

Si duo sint dati substituti, & vnus decesserit ante hæredem, deinde ipse hæres decesserit, altero substituto superstite, talis superstes po test petere tam portionem suã, quàm alteri substituto defuncto relictam. Guid.q.335.

Conditio debet in forma specifica adimpleri, & testatoris voluntas in substitutionib. maximè debet attendi. Guid.q.353.

Si anus hæredes nascituros ex legitimo matrimonio filiæ suæ substituisset filijs suis per ipsum hæredib. institutis, si filia reliquerit vnũ filium masculum, quem hæredem instituisset vniuersalẽ, & vnam filiam, q̃ præterijt, vel legatariam fecerit, filius hęres institutus exclu dit ipsam filiam. Guid.q 457.nu.4.

Substitutio facta in vnum casum, extenditur ad alium, & fit in ea largissima interpretatio. Boer.decis.38.nu.14.

Substitutionũ quatuor sunt gradus. ibi.nu.21.& p̃r adens hæreditatẽ filij repudiantis excludit substitutũ. ibi.n.25. & substitutioni in du bio fauetur, nisi cõtra matrẽ. Boer.ibi.nu.30.

An substitutio facta in minus solemni volũtate inter liberos, valeat, vide Boer.decis.241.

Si testator dicat, si nullus decesserit sine liberis, debet exponi, si aliqs decesserit sine liberis. Boer.decis.354.nu.fin.vide Bar.consi.57.

Opiniones variæ de substitutione facta posthu mo siue vulgari, siue pupillari, siue compendiosa casu, quo decesserit sine legitima prole, an trahatur ad casum contrariũ casu, quo non nasceretur posthumus, adferuntur per Fran.Marc.q.171.num.5. tamen concluditur pro parte affirmatiua, vide & q.305.ead. par. 2.Rot.Auenio.decis.4.in decis.diuerso. Fran. Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.11.titu.6.& ècontrà substitutio in casum, si non nascatur posthumus cõtinet, si natus decedat. eadem Rota ibid. nu.10.

Substitutio facta in vno casu, nõ extenditur ad alium sub verbis dispositiuis non cõprehensum, sed relinquitur dispositioni iuris cõis, secùs si tantùm quęstio esset de materia eiusdem substitutionis, scribuntur exempla per Cab.millel.497.vide Papon.li.20.ti.3.arrest.8

Testator substituit filio hæredi vniuersali duas filias, & filios ex altera filia præmortua, viuẽ te adhuc hęrede vniuersali, altera ex sororib. substitutis decessit relictis filijs, inde decessit hęres frater sine liberis, qõ orta fuit, an filij sororis p̃mortuæ, & vocatæ, censeantur substituti loco matris, fuit decisum pro parte negatiua, ita testatur Mago decis.82. Luc.

Substitutio, vbi non est expressè facta, ibi non intelligitur, & substitutio dr̃ nulla, vbi non est expressa persona. idem ibid. nume.11.& decis.134.Rot. Floren.tamen an, & q̃n ex caducitate vnius substitutionis inferat ad aliã, vide eundem Mago.d.decis.134.

An plures sint instituti, vel substituti ex cõiectu ris cõcipi debet, & plura de cõiecturis substitutionũ, vide p Mãti.li.5.ti.1. de cõie.vlt.vol.

Substituti pupillo, intelliguntur ex his partib. quibus sunt instituti: qđ limita, vt per Manti. ibi.lib.5.tit.10.& substitutio sub nomine collectiuo facta filijs, regulatur secundum institutionem. Afflict.decis.309.

Substitutio cõcepta in casu mortis plurium filiorum sine filijs decedentium, non habet lo cum, vbi vnus solus (non natis alijs) est mortuus sine filijs. Natt.consi.667.

Substitutus in parte admittitur ad totum, q̃n aliàs testator decederet pro parte testatus, & pro parte intestatus. Craue.consi.62.nu.5.

Substitutio generaliter facta trahi nõ debet ad casum, in quo prouisio specialis facta est. Craue.consi.98.nu.fin.

Substitutio facta post mortem plurium habet locum eueniente casu substitutionis in persona vnius tantùm, ideò pater substituendo duobus filijs filias, si ipsi filij decesseriut sine liberis, filiæ debent admitti, si alter ipsorũ filiorũ sine liberis decesserit. Crau.consi, 109.

Expressum dr̃, qđ ex mente colligit, ideò substitutio malè cõcepta imperitia Notarij susti net, si cõstet de mẽte testatoris. Crau.cõs.147.

Substitutio facta filio nato, & partui nascituro istitutis, siue masculus, siue masculi nascerent & decederẽt sine filijs in pupillari ætate, nõ verificat, si fuerit nata fęmina. Natt.cons.667.

Si testator substituisset filios inter se vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissum, & ipsi oib. decedentib. substituisset Titiũ simpliciter, Titius censetur ẽt substitutus vulgariter, pupillariter, & per fideicõmissum. Crau.consi.208.

Extensio non debet fieri ex tacita mente testatoris, de persona ad personã. Dec.consi.211. sed an, & q̃n substitutio de vno casu ad aliũ extendatur, vide eundẽ consi.227. Batt.in l. Gallus §. & qđ si tm̃, nu.9.ff.de libe. & posth.

Substitutio liberorum collata in defectum hæredum, vult dictos liberos extare tempore mortis testatoris, vel hæredum, quando fuit facta cum dictione tunc, de cuius significatione vide per Dec.consi.63.

Si testator fecerit hanc institutionem, & substitutionem, si Angelus hęres institutus, & eius descẽdẽtes, videlicet vocati instituti, & substituti o͂es deficerent, & decederẽt substituo, &c. hęc substitutio hẽt locũ, si Angelus primus hæres institutus decesserit sine filijs, licẽt ipsi filij nõ possint dici deficere, qa nunquã nati fuerunt. Dec.consi.227.& cõsi.238.

Testãr istituit hr̃dẽ Petrũ, & casu, quo decederet sine liberis, ei substituit Gabrielẽ, & ipsi sub. decedẽti sine liberis substituit Margeritam,

viuẽte Petro hærede decessit D.Gabriel, deinde moritur dictus Petrus, cui Gabriel erat substitutus dubitatum fuit,an Margerita admitteretur,quę erat substituta Gabrielli prędefuncto, & non Petro hæredi, fuit responsum per Dec.consi 238.admitti,vide Perillu. D.P.Tessau.decis. 86.

Bona recuperata virtute pacti de retrouendendo, veniũt in restitutione. Dec.cõs.238.n.fin.

Substitutio facta filijs testatoris institutis, & decedentibus, videtur facta vltimo decedenti, & ille videtur grauatus de restituendo. Dec.consi. 427.nu.6.

Gradu primo substitutionis perempto, admittitur gradus sequens. Dec.ibid.nu.7.

Licèt substitutio videatur loqui de certis bonis, tamen in illam veniunt omnia bona, & iura testatoris.vide Menoch.cõs.115.lib.2.& substitutio ĩ re certa facta,an trahat ad totũ, alio hærede instituto,vide Boer.deci.23.n.7.

Verba pluralis numeri aliquando nõ verificantur in vno, Dec.consi.471.nu.8.

Substitutio in dubio directa iudicari dēt. Dec. consi.572. Menoch.consi.303.num.41.lib.4. potiusquam fideicommissaria.Abb.consi.59. lib.1.vide Menoch.consi.328.num.41.tamen magis intelligitur fideicommissaria, quam directa ex conditione, si decesserit sine liberis,quod limita, vt per Fran.Mantic.de coniect.vltima.volun. lib.11.tit.1.

Substitutus filio instituto sub conditione potestatiua, q̃ põt impleri vltimo vitæ spiritu, an possit admitti in vita, statuto termino filio, intra quẽ impleret conditionẽ,vide Bar. in l. 4.§.sed & si filio.ff de hęred.instituen.& §.fin.

Institutus si repudiat vno iure, & vult venire alio iure, qñ illi præferatur substitutus, vide Bar.in l.17.§.hæres. ff.de acquir.hæred.

Substitutus in dubio præfertur coniuncto. Bar. in l.87.nu.33.de legat.3. nam ius substitutionis præfertur iuri accrescendi. Barto.in l.qui patri hæres.ff.de acquiren.hæred.nu 3.

In casu legis, qui duos. ff.de reb.dub.matre in medio existente, substitutus non admittitur. Bar.ibi.n.16.& substitutus in casu dictę legis, põt hæreditatem vendicare ex testõ. Bar.ibi.

Vxore instituta ad vitam in vsufructu, & post eius mortẽ testator instituerit, vel substituerit alterum, ipso substituto præmoriẽte,vxor remanet domina,& hæres vniuersalis, etiam in proprietate.Menoch.consi.273.lib.3.

Substitutus nunquam admittitur dum superest, qui succedat ex præsumpta voluntate defuncti.Bar.in l.56.§.cùm ita.ff.ad Trebell.

Institutus cum substituto qñ admittatur, vide Bar.in §.sed si instituto,institut.de vulgari.

Substitutio videtur facta primo ex plurib. institutis,& substitutis decedẽti.Bar.cõs.25.vol.1.

Si institutus, cui fuit datus substitutus in primo testamento,decesserit viuo testatore, qui dictum testũ reuocauerat, & secundũ sine institutione fecerat, substitutus in primo testamento debet admitti. Bar.consi.38.vol.1.

Verba testatoris,& maximè rustici, debẽt intelligi secundũ cõem vsum loquẽdi. Bar.cõs.52.

In vulgari vsu loquendi,sæpe à propria verborũ significatione recedimus. Bar.consi.57.

Substitutio facta pluribus, si aliquis ipsorũ decesserit sine liberis,non expirat vno sine liberis decedente. Bar.consi.244.vol.1.

Substitutio prima vulgaris facta caduca,non facit caducam substitutionem sequentem.vide Menoch. consi.325.nu.45.

Verbum,quandocunque,quando faciat substitutionem directam, vide Bar.ibid.nu.8.

In substitutionibus verba debent interpretari propriè,& naturaliter,& non ciuiliter, vel fictè.l.fin.C.de his,qui veniam ætat.

Verba ista,in pupillari ætate, vel postea quandocunque, continent duas substitutiones. Menoch.consi.362.nu.5.lib.4.

Vt possit agi ex substitutione vnus de paribus morientibus, nunquam superuixisse præsumitur.l.19. ff.de reb.dub.

In substitutione,his verbis facta, quisquis hęres mihi erit,proximus hæres tm̃ significat, imo non tantũ n proximus, sed etiam scriptus.l. 227.de verbo.& rer. signifi.

Si pater instituat plures filios vniuersaliter, & deinceps filias particulariter,& postea substituat hoc modo, substituo superuiuentes, intelligitur solùm substituere, & facere substitutionem inter filios,ideò filię ex hac substitutione nõ censentur vocatę.Bar.in l.Lucius. ff.de vulgari, & in l.fi.ad Trebel.

Substitutio facta filijs in eum casum, si decesserint sine liberis,an comprehendat etiam Sacerdotis,vel Monachi personam, vide Perillustr.D.P.Tessau.decis.163.

Testator instituit Titium, quo decedente sine liberis substituit Caium,& eo sine liberis,&c. substituit Sempronium,viuo testatore decessit Titius,postea mortuus est testator, dubitatum fuit quid iuris de hæreditate illius, vide Perillustr.D.P.Tessa.decis.60.

Substitutio facta caduca,non põt aliam substitutionem vtilem facere, quia secundus institutus nõ venit ex persona primi instituti, sed ex sua. Dec.consi.427.nu.13.vol.2.

Substitutio directa nõ trahit ad fideicõmissariã ex clausula codicillari, qñ repugnant verba, & mẽs testatoris. Cra.cõs.210.n.4.vide tñ i

Clausula codicillaris operat, q̃ caducata institutione per mortem instituti, habeat locum substitutio facta,si sine liberis decesserit. Vincent.de Fran. decis.156.

Substi-

Substitutio facta in testamento, reuocatur per substitutionem postea factam in codicillis, etiam si fuerit facta de eadem persona, sub diuersa tamen cõditione. Crau.cõs.80.nu.39.

Substitutio directa facta in codicillis, trahitur ad fideicõmissariam, et si essent fratres in medio. l.Sceuola. ff.ad Senatusconsult. Trebell.

Substitutio non potest fieri codicillis, sed facta non valet quidem iure directo; sed trahitur de fideicommissum. l.7. & ibi gl. C.de codicil.

Quando testator substituit non existentib. aliquibus personis, si illæ tempore mortis testatoris, vel hæredis extent, deficit substitutio, licèt postea desierint esse. Dec.consi.63.

Quando fit substitutio de pluribus disiunctiuè, si primo loco vocatus fuerit admissus, an euanescat substitutio, vide Dec.consi.95.

Quando nouerca in testamẽto mariti instituitur hæres vniuersalis, eidem substitutis post eius mortẽ aliquibus liberis, tunc talis substitutio non continet vulgarem substitutionem, vt sit locus substitutioni, si substitutus prædecedat hæredi. Fran. Marc.q.78.par.2.

Cõditione substitutionis deficiẽte, deficit substitutio, nec tũc dr̃ qs priuari iure substitutionis, sed hr̃ pro non substituto. Crau.consi.62.

Quando per existentiam liberorum positorũ in conditione euanescat substitutio, & quando non, vide Creu.consi. 283.

Quando sunt plures substituti vnus post aliũ, an per mortem primi substituti viuente hærede grauato, substitutio efficiatur caduca, vide Menoch.consi.106.nu.374.vol.

Substitutio facta filio prędecedẽti ante testatorem, non habet locũ illo mortuo post mortem testatoris. Dec.consi.394.

Substitutio semel extincta per existẽtiam liberorum, non reuiuiscit, si liberi, q illam faciebant deficere, postea moriantur. Dec.consi. 218. & consi.427. Natt.cõsi.200. Tom.1. Dec. consi.477. nisi aliter constaret de mente testatoris. Dec.d.consi.477.

Substitutus non admittitur, quando institutus eius facto decessit. Bart.in l.11.§.si vir vxorẽ. ff.solut.matrimo.

Substitutio facta sub conditione, in euentũ conditionis euanescit. Abb.consi.40.lib.1.

Substitutione facta causa certæ infirmitatis, si testator liberetur ex illa, & moriatur ex altera, euanescit ipsa substitutio. Bar.in l.30.§.cũ post. ff.de adimend.legat.

Substitutio non euanescit hæreditate adita, qñ qui adit restituitur. Bar.in l.44. ff. de re iudic.

Si substitutus præferatur coniuncto conditione cessante, coniunctus admittitur. l. 2. §. si duo. ff.de bono.poss. l.secund.tabul.

Directa pupillaris expirat pubertate; non autem fideicommissaria, seu compendiosa. l.5. C.de fideicommiss.

Existente conditione substitutionis factæ legatario, legatum transit ad substitutum. l.83.§. Stichum, de legat.1.

Res semel præstita per institutum, non amplius præstatur, etiam si legatum fuisset repetitum à substituto. d.l.83.§.si paterfam.

Filius naturalis in seruitute conceptus, excludit substitutum. l.79.§.volo, de legat.2.

Arrogator nõ substituit filio arrogato (in quarta ei debita) per fideicommissum: quia illam nõn habet ex prouisione testatoris. Bart.in l. si arrogator. ff. de adoptio.

Filius institutus sub conditione, si decesserit sine filijs, non dicitur conditionaliter institutus. Bar.in l.43. ff. de manumiss.testam.

Quoties testamentũ non valet in primo gradu, incipit à secundo. Minad.decis.43.nu.14.

Verbum, instituo, sumitur pro substituo, quando reperiuntur duę institutiones in eodem testamento. Guid.Pap.q.308.

Hæres rogatus potest cogi facere inuentarium de rebus restitutioni subiacentibus, ad substituti postulationem. Guid.Pap.q.351.

Verbũ, de masculis, adiectum in institutione hęredis, vel in primo gradu substitutionis, censetur repetitum in sequentibus gradibus, nisi aliter de mente testatoris appareret ex verbis ipsius coniecturata, quæ voluntas coniecturata obseruanda esset. Guid.Pap.q.485.

Substitutio facta sub duplici conditione copulatiuè, vt locum habeat, debent omnes conditiones verificari, secùs si alternatiuè. Fran. Marc.q.305.nu.5.part.2. Boer.decis.38.nu.5. 6. & si.vide tamen ibi. & omnis substitutio habet duo extrema. ibid.nu.12.

Substitutio si est facta pluribus, an sit necesse, quòd verificetur conditio in omnium persona, vide Bart.in l.56.§.cùm ita. ff.ad Senatusconsult. Trebellia.

Substitutio facta, si institutus decesserit sine liberis, vnà cum pluribus alijs conditionibus alternatiuè positis, non habet effectum, nisi omnes conditiones existant, quia hoc casu alternatiua debet accipi pro copulatiua. l.6. C.de institutio. & substitutio.

Si substitutio directa fiat filijs disiũctiuè, disiunctiua accipitur pro cõiuncta, & nunquã erit locus substitutioni, nisi omnib. liberis defunctis. l.14.§.item si pater. ff.de reb.dub.

Filiorum appellatione non comprehenduntur nepotes, vbi agitur de onere: idcò filijs grauatis, non censentur grauati filij filiorũ. Nat. consi.191. nu. 8. an grauamen impositum filijs, intelligatur repetitum in nepotib. vide Raud.tract. de analog.cap.14.nu.35.

Onus per modum conditionis iniunctum in persona instituti, an transeat ad substitutum, vide Bar. in l.39.ff de condi.& demonstra.

Relicta ab institutis, an videant repetita á substitutis, quando ab illis alia legata sunt relicta, vide Bar.consi.49. vol.2.

Relicta á substituto, non debentur ab instituto adeunte.l.13.C.de fideicom.

Repetita á substituto, intelliguntur repetita pure, nisi aliud exprimatur.l. 32. de legat.1.& l. 55.§.fin.eod.vide l.79 de legat.2.

Ab illo, qui substitutus est vulgariter, intelligũtur repetita relicta ab instituto, sed á substituto pupillariter non debenĩ ex repetitione, quæ á pupillo deberi cœperunt, vel præstita fuerunt.l.116.§.si quis á primo, de leg.1.

Relicta á posthumo instituto, debenĩ á substituto, nõ nato posthumo.l.129.§.fi.de lega.1.

Si plures sunt substituti, quilibet tenetur ad legata relicta ab institutis, in quorum locum succedunt.l.84.§.si primo, de legat.2.

Testator repetendo legata á substitutis, videtur repetere libertates. l. 80. ff. de verbor. & rerum significatio.

Substitutus quando impediat confiscationem bonorum ob delictum instituti, vide Boer. decisio.278.

Substitutio necessarió habere debet aliquam conditionem. Guliel.Cassad.decis.1.un.5.tit. de substitutio.

Substitutio cõditionalis non habet substantiã, nec dici potest dispositio, ante conditionis euentum, vide plené per Raud. tractat. de analog.cap.27.

Substitutus auditur, quando prius nominatus tacet.idem c.30.nu.8.

Substitutus vocatus per hæc verba, si institutus ab intestato decesserit, non excludit donatarium, si institutus erat filiusfa. qui non poterat testari. Boer. consi.34. sed de veritate dicti, & de verbo illo, si ab intestato decesserit, vide ibid.

In defectũ instituti incapacis alius, qui capax sit substitui potest.Dec.consi.462.nu.15.

Pater si instituat filium pupillum, & dicat, ꝙ illo moriẽte relinquit oĩa bona Titio, vel illũ substituit, an hæc substitutio possit esse vulgaris, & pupillaris, vide Math. Mathes.sin.93.

Substitutio an conseruetur per Authen. ex causa.C.de liberis præteritis, vide per Barto.in d.Authen. nu.6.

Testator si grauauerit hæredem, vt restitueret hęreditatem, si decesserit sine liberis, & tale testamentum irritetur ex causa pręteritionis, & sic hæreditas ad ipsum venerit, quomodo teneatur illam restituere, vide Barto. ibid. num. 17.

Substituto directo competit beneficium.l 3.C. de edicto diui Adria.tollen.in §.fin.an, nu.10.

Quot sint species substitutionum, & quomodo fiant, vide p gl.in c.Raynutius, ext. de testam.

Si testator filium instituerit, & alium substituerit, an sit substitutio vulgaris, vel compẽdiosa, vide per Bart.in l.Gallus.§. quidam. ff de liberis, & posthumis.

Testator si dixerit volo, ꝙ post mortem meam restituatur hęreditas, puta Titio; illum substituens vulgariter, & pupillariter, tunc erunt duæ directæ. Bar.in l.20. ff. de milit.testamen.

Institutus, & substitutus, quando concurrant, vide per Bar.in l.68.de acquir.hæred.

Legata nõn veniunt in substitutionem vulgaré, sed pręlegata veniunt in substitutionem pupillarem, & in exemplarem. Bart.in l.3.§ quidam.ff.ad Trebell.

Substitutus admittitur, quãdo institutus differt adire, nec contra eum potest subueniri. Bart. in l.1.ff.de bono.posses. furiosi infan.

Agens contra habentem substitutum, non tenetur substitutum requirere. Bart.in l.9.ff.de aqua pluu.arcend.

Substituere filium naturalem filio legitimo, & naturali, quando quis possit, vide Bart.in l. 36.ff.de donatio. causa mort. & in §. omnia. Auth.de hęred.& Falcid.

Verba directa dicuntur, quę ad alium diriguntur, vt sua manu capiat. Bar in consi 3 nu.4.

Substitutus in re certa datis alijs substitutis, habetur loco legatarij. Bart.consi.8.vol.1.nu.4.

In relictis particulariter inter verba directa, & obliqua, non est differentia. Bar.in consi.37.

Verba, sine aliqua diminutione apposita substitutione, importãt directam substitutionem. Bar.consi.63.vol.2.nu.7.

Verbum, substituit, est verbum commune, & adaptari potest ad obliquum, & per scientiã tutoris, vel patris bona transeunt ad substitutum, vel saltem ius deliberandi. Bar.consi. 79.volum.2.

In parte institutus in secundis tabulis solus, grauatur ex sua persona dumtaxat, & detrahit Falcidiam, cohęres veró, qui contributione facta reperiĩ grauatus, ex sua, & pupilli persona Falcidiam consequitur. l. 11. §. si filio. ff.ad leg. Falcid.

Si exhęredatus succedat fratri ex substitutione, & sic ex voluntate expressa, valent legata ab exhęredati substituto, sed si succedat ex potestate legis, non valent.l.qui fundum.§.qui filios.ff.ad leg. Falcid.

Hæres sub conditione institutus possidens hæreditatem, debet cauere substitutis, se restituturum bona in defectum conditionis.l.sinter omnes.ff.qui satisdare cogant.

Hęre-

Hæreditas delata furioso ipso in furore decedente, deuoluitur ad substitutum. l. fin. § tali itaq; C. de curatore furio. & prodig.
A substituto exhæredati non potest legari, vel fideicõmitti, etiã si exhæredato pater aliqd legauerit. l. 24. C. de lega. l. 41. ff. de milit. testa.
Hæreditas non adita debetur substituto, & eius defectu, venientibus ab intestato, & vltimò fisco. l. vnic. § cùm autem. C. de caduc. tollen.
Qui ventri substitutus est, si ventrem seruare velit, audiendus est l. penul. ff. de vent. inspicien.
Contra mulierem calumniosè in possessionem missam, succurritur hæredis substituto defuncti. l. fin. ff. si mulier ventris nomine.
Non admittitur concursus instituti, & substituti, quia institutus præcedit. l. 37. ff. de hæred. institut. fallit in casu legis 40. eod. tamen substitutus liber, præfertur instituto seruo, si per eius libertatem creditores fraudarentur. l. 57. ff. eod. aliàs donec est locus institutioni, non admittitur substitutus. l. quamdiu. ff. de acquir. hæred.
Substitutio est propriè institutio. l. 10. §. fin. ff. de conditio. institutio. sed an substitutio dicatur secunda institutio, vide Marc. de Mant. sing. 200. Marc. q. 305. part. 2.
Miles propter priuilegium militare, potest substituere filio emancipato, quod paganus facere non potest. l. 42. § pen. ff. de milit. testam.
Substitutio, quæ nondum competit, extra bona substituti reputatur. l. 41. ff. de acq. rer. domi.
A substituto, vel legitimo hærede exhæredati, non potest legatum relinqui, secùs in instituto, qui beneficio præteriti succedit contra tabulas. l. 129. de legat. 1.
Licèt institutio, & legatum fint pro non scriptis facto hæredis, substitutio, & fideicommissum remanent in suo robore. l. 1. ff. de his, quæ pro non scriptis.
Mulier, quæ data opera fecit abortum in gratiam substituti, punit capite. l. 39. ff. de pœnis.
Vide de materia supra tit. de conditionibus in genere appositis vlti. volunt. & infra titu. de substitutio. fideico. & de fideic. in genere.

De substitutione vulgari expressa.

SI testator filio suo puberi substituat hoc modo, si filium meũ contingat decedere sine liberis, Sempronium instituo, vel volo quod sit hæres, adita hæreditate per filiũ expirat substitutio, ideò substitutus non amplius admittitur, etiam ipso filio decedente sine liberis. Guid. Pap. q. 534.
Si testator dixerit instituo Caium filium meum hæredem, & si ipse hæres non erit, substituo liberos, aut descendentes, vel familiam, tunc substituti solùm censentur vocati per vulgarem. vide Menoch consi 328. nu. 39. lib. 4.
Substitutio facta simpliciter per verbum, substituo, absq; verbo compendioso, quãdocunq; aut conditione, sine liberis denotante tractũ temporis, continet solummodo vulgarem, & non comprehendit fideicommissariam post aditam hæreditatem. Frã. Marc. q. 170. par. 2.
Substitutio simplex reciproca sine temporis tractu successiuo, censetur vulgaris; non autem fideicommissaria. Menoch. cõsi. 398. li 4.
Vulgaris substitutio potest cõiungi cum fideicommissaria hoc modo, & casu, quo primi substituti non essent in vita tempore mortis hæredis vniuersalis grauati, & decedentis sine liberis, in continenti, & post decessum dicti substituti, in tali casu substituo meo hæredi loco primi substituti hospitale, nam tunc primo substituto existente in vita tẽpore mortis hęredis, & agnita eius hæreditate, euanescit oĩs substitutio, & perpetuò secundus substitutus censetur exclusus. Papon. libr. 20. tit. 3. arrest 29.
Substitutio vulgaris solùm censetur inducta, qñ testator ita substituit, si quandocunque decesserit meus hęres ante mortem meã, tunc eidẽ eius filios instituo, & substituo, & si nullis relictis liberis, tunc ad proximiores meos volo bona mea peruenire, & illis deficientib. ad mõtem pietatis: ideò in hac substitutione mortuo testatore superstite hærede, euanescit oĩs substitutio. Menoch. cõs. 399. lib 4.
Substitutio vulgaris euanescit adita hæreditatē; fallit quando ille, qui adiuit restituitur. Marc. de Mãt. sing. 201. Pet. de Raue. sing 585. facit l. 8. §. sed quod. ff. de minor. 25. anu. scribit Azo in summa tit. C. si minor ab hęred.
Testator substituit hęredi suo vulgariter, si hæres non erit, talis hęres esto, institutus non fuit hęres, sed transmisit ius deliberandi, tũc hæres instituti præfertur substituto. Bar. in l. 10. § non omnia. ff. de legat. pręstandis, & in l. 40. ff. de hęred. instituen.
Vulgaris substitutio expirat, si per institutum alteri hæreditas acquiratur. l 7. ff. de acq. hęr.
Pater potest substituere filiæ vulgariter in tota dote. Guid. Pap. q. 613. secùs in fideicõmisso secundum distinctionem, de qua ibid. & ipsa filia instituta in dote fratribus vniuersaliter institutis, cẽsetur substituta vulgariter. Raud. tract. de analog. c. 33. nu. 62.
Substitutio expressa vulgaris cum clausula tũc, & eo casu, non excludit tacitam pupillarem, secùs si fuisset facta cum dictione taxatiua. Guliel. Cassad. decis. 1. tit. de substitutio.
Substitu-

Substitutio vulgaris concepta in vno casu, non comprehendit aliū, si mater sit in medio. ibi. num.fin. quando porrigatur ad alium, vide Dec.consi.394.

Quādo in substitutione vulgari vnus casus exprimitur, licèt ad alios casus porrigatur, tamen hoc non habet locum quando dictio, tūc, in casu expresso apponitur, quia tali casu ipsa substitutio ad casum expressum dumtaxat restringitur. Dec.consi.63. idem quando mutatur persona. Dec.consi.394.

Substitutio hæc facta in vno casu, porrigitur ad omnes alios sibi similes. Bar.in l. Gallus.§. & quid si tantùm.ff.de liberis, & posthumis, & emancipatio quando faciat locum substitutioni vulgari, vide ibid.

Substitutio vulgaris locum non habet, quando tempore limitat, quare tunc substitutus ante instituti mortem, non potest iure directo in vim vulgaris substitutionis venire, nec in vim fideicommissi. Franc.Marc.q.78.par.2.licèt aliàs substitutio vulgaris habeat locum etiā in fideicommissis. Dec.consi.416.

Quando substitutio vulgaris facta simul duob. & copulatiuè, non habet locum in persona vnius, nisi habeat locum etiam in persona alterius, seu vtriusque, vide Pet. de Rauen.sing. 391.& Bart. sing. 183.

Substitutus vulgariter seruo testatoris, & alterius, quem testator tāquam proprium liberum instituerat admittitur, vel repellitur, secundum quod de mente testatoris esse apparuerit. l.3.C. de hæred.institu.

Substitutio facta in eum casum, si Titius hæres non erit, vel aliquo casu hæres esse non poterit, quæ vulgaris dicitur, an instituta turpi persona faciat locum substituto, an verò fratri querelanti adita per institutum hæreditate, vide Perillust. D.P. Tess.decis.127.& seq.

Substitutio vulgaris cōtinet præcipuè duos casus, nempe voluntatis, & impotentiæ. Raud. tract.de analog.c.30.nu.7.& Bart.in l.3.C.de hered.institu.

Substitutio cōpendiosa facta à pagano per verbum commune hoc modo, substituo quandocunque hæres decesserit, etiam continet vulgarem. Marc.q.78.part.2.Dec.consil.416. quæ locum habet instituto decedente in vita testatoris. Craue.consi.62.& Dec.consi.529.

Vulgaris substitutio potest fieri posthumo non nato, & si non nascat erit locus substitutioni. Marc.q.305. par.2.nu.5.

Substitutio vulgaris, quæ comprehenditur sub illis verbis, si sine liberis, habet effectū antequā hęres sine liberis decedat, veluti si hęres esset incapax. Iac.Put.decis.352.lib.3.

In substitutione vulgari nō veniunt prælegata. Andr.Gail.obser.135.nu.11.lib.2.l.77.§.fin. de legat.2.& l.31. de legat.3.

Substitutio vulgaris directa facta in testamento, per codicillos adimi non potest, maximè concurrente falsa causa, ex qua testator fuit motus ad adimendam ipsam substitutionē. Mago.decis.4.Rot.Floren.

De coniecturis, quæ versantur circa vulgarem substitutionē, vide per Franc. Mant. de coniectu.vlti.volunt. lib.5.tit.5.

Conditio, si grauatus decesserit sine liberis, non subintelligitur in vulgari substitutione. idem lib.10.tit.8.sed limita, vt ibid.nu.7.

Conditio vulgaris substitutionis, debet in omnibus impleri, quando pluribus simpliciter, vel coniunctim facta est, quod latius explicatur, & limitatur per eundem lib.11.titu.5.

Substitutio post mortem dicitur compendiosa, & includit vulgarem. Alex.Raud.tracta.de analog.cap.30.nu.5.

Substitutio vulgaris includitur à iure accrescendi. Raud.ibid.cap.33. nu.62.

Substitutus vulgariter dicitur is, qui per successorium edictum vocatur post primum gradum.ibid.nu.64.

In vulgari dicit testator subrogare vltimò substitutum loco præcedentis substituti, & consequenter solùm inspicitur cōditio apposita ipsi substituto precedēti. vide Crau. cōs.183.

Etiam in legatis potest fieri substitutio vulgaris. Crau.consi.311.tamen substitutio talis expirat per agnitionem primi legatarij.l. 6. C. de codicillis.

Substitutio vulgaris non solùm habet locum in hereditatibus; sed etiam in fideicommissis. Dec.consi.416.

Legata ab instituto relicta, censentur tacitè repetita à substituto vulgari, nisi ex aliqua coniectura de contraria voluntate testatoris cōstet.l.77. de legat.1.

Conditio, si decesserit sine liberis, non intelligitur in vulgari substitutione, etiam collatæ post mortem. Dec.consi.416.nu.11.

Substitutio vulgaris expressa tollit existentiam sui heredis, non tacita. Bart.in l.8.§.quarta. ff.de inoffic. testam.

Substitutio vulgaris facit de herede necessario, voluntarium, sed an impediat existentiā sui heredis, vide Bar.in l.16.ff.de libe. & posthu & in l.Gallus.§.& quid si tantùm, eod.

Existentia sui heredis non impedit substitutionem vulgarem, nisi quando substitutio esset facta secundum consiliū Galli, vel legis Velleię. Bar.in l.33.§.si filius. ff. de vulgari.

Qū hęres inobediens priuat hereditate an, & qū substitutus vulgariter admittatur, vide Bar. in §.hęc omnia, Auth. de hęred.& Falci.

Substitutus vulgariter vbi admittitur, an ad omnia illa admittatur, ad quæ poterat admitti ille, cui fuit substitutus, vide Barto. in §. sed si instituto, institut. de vulgari.

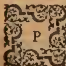
Iussus de adeundo in persona hæredis recusantis adire, transfert onus restitutionis in substitutum vulgarem, & cohæredem eius, sine quartæ retentione l. 4. C. ad Senatusc. Trebel.

Institutus sub conditione, si ea pendente petat bonorum possessionem secundum tabulas, cogitur satisdare substituto vulgari (ad quẽ conditione deficiente peruentura est hæreditas) de restituendo, & etiam de bene administrando. l. 8. ff. de Prætor. stipulatio.

In vulgari substitutione, qua ei, qui supremus moreretur hæres substituitur, rectè substitutus etiam vnico intelligitur. l. 163. ff. de verb. & rer. signific.

De materia huius vulgaris substitutionis vide per Bar. in l. 1. ff. de vulgari.

De substitutione pupillari expressa.

Pupillaris substitutio est pars, & sequella paterni testamenti. Ozas. decis. 100. nu. 27.

Substitutio pupillaris expressa excludit matrẽ, etiam quo ad legitimã. Afflict. decis. 38. nu. 3. Natt. cõsi. 395. Marc. de Mant. sing. 205. Guid. Pap. q. 533. Mago. decis. 144. nu. 21. Rot. Flor. Bart. in l. 8. §. sed nec. ff. de inoffi. testam. vide Perillustr. D. P. Tessa. decis. 200. nu. 7. & 12.

Etiam substitutio facta filio decedenti in pupillari ætate, vel postea quandocunque, est pupillaris, ideò ipso filio decedẽte in ætate pupillari, substitutus admittitur matre exclusa. Bar. consi. 33. vol. 1. vide eundẽ consi. 243. ibi.

Substitutio facta pupillo matre existente in medio, per verbum cõe, substituo, & si decesserit in pupillari ętate, vel aliàs, expressa censetur, & matrem excludit. Fran. Marc. q. 298. par. 2.

Ius accrescendi vnitum cum pupillari substitutione, excludit matrẽ. Iac. Put. decis. 329. lib. 1.

Fideicommissum pupillare omnia bona pupilli comprehendit. Gasp. Cabal. milleloq. 361. vide tamen ibid. sed an tunc mater priuetur legitima sibi debita in bonis filij, vide ibid.

Mater ex pupillari substitutione priuatur etiã quo ad legitimam, quæ decisio procedit etiã iure Poli. Marc de Mant. sing. 210.

Substitutio pupillaris facta in forma legati, seu fideicommissi particularis, non excludit matrẽ à sua legitima. Papon. li. 20. tit. 3. arrest. 31.

Pupillo si extraneus est substitutus, & mater, cui primo incumbat necessitas petẽdi tutorem pupillo, vide p Bart. in l. 2. ff. q petãt tutores.

Substitutus pupillo quãdo repellatur à successione, propter non petitum tutorem, & an mater admittatur, quando substitutus propter hoc est exclusus, vel ipsa etiam excludatur, vide ibid. nu. 10. & 12.

Quando plures filij impuberes sunt inuicẽ substituti, pupillaris censet facta, etiã ad exclusionem matris. Menoch. consi. 362. nu. 10. li. 4.

Quando ex dispositionẽ statuti mater priuatur a successione sui filij pupilli, excepta quarta parte eius bonorum, etiam ab hac quarta potest excludi per pupillarem substitutionem factam à patre. ibid.

Pupillaris expressa excludit matrẽ; sed an substitutio filiæ, quæ fuit substituta filio, excludat matrem, vide Bar. consi. 53. vol. 2.

Filio præterito potest substitui pupillariter. Guid. Pap. q. 529.

Verba, si hæres erit, &c. non sunt de substantia pupillaris substitutionis. Boer. decis. 38. n. 16.

Pater põt in codicillis pupillariter substituere fratrẽ pupilli, aut sororem, & reuocare substitutionem pupillarem in primo testamento de extraneo factam, quæ substitutio valebit iure directo, quãuis codicillis hæreditas dari, vel adimi non possit. Boer. decis. 241.

Substitutio pupillaris facta per verba merè directa, non trahitur ad fideicommissariam regulariter: fallit, quando esse apposita clausula codicillaris, quia tunc post pubertatem traheretur ad fideicommissariam. Francis. Marc. q. 172. nu. fin.

Substitutio pupillaris facta de extraneo in testamento minus solemni, non est valida. Put. decis. 167. lib. 2.

Substitutio pupillaris directa facta in testamento extraneis, reuocatur in codicillis, quando sunt substituti venientes ab intestato. Authen. hoc inter. §. si quis autem. C. de testamentis, & ibi Bar.

Si pupillum testator instituerit filium, eidemq; extraneum pupillariter substituerit, & in codicillis illam substitutionem reuocauerit, pupillo substituendo sorores, ipsę excludẽt extraneum primò substitutum. Bar. in l. 37. ff. de milit. testamen. vide eundem in l. 1. num. 23. ff. de iure codicil.

Clausula codicillaris porrigitur ad tabulas pupillares. Bar. in l. 1. ff. de iure codicil. nu. 21.

Filio instituto in legitima potest pater substituere pupillariter; non autem per fideicommissum. Abb. consi. 15. lib. 2. num. fin. l. 26. C. de inoffi. testamen.

Substitutio pupillaris facta extraneo, an trahatur ad fideicommissum, vide Bar. in l. 2. nu. 4. ff. de vulgari.

Substitutio facta pupillo, si absq; ple decedat, post

post pubertatem etiã valet. Boer. decis. 356. sed facta per verbum, deueniat, &c. est fideicommissaria, etiam pupillo decedente in pupillari ætate. Bart. consi. 241. vol 1. tamen si testator dixerit post institutionẽ factam de filio pupillo, & si talis decesserit in pupillari ætate, volo quòd bona mea deueniant ad Titium, sub his verbis comprehendit directa substitutio pupillaris. Math Mathes. sing 151.

Si impuberi fuerit datus substitutus pupillariter à patre, an prædecedente ipso filio impuberi patri, substitutus possit admitti virtute substitutionis tacitæ vulgaris, vide Capel. Thollos. quęst. 391.

Substitutio pupillaris facta posthumo, hẽt effectum etiam eo non nato, licèt fuerint apposita hæc verba, tali casu, &c. ratio, quia pupillaris expressa continet in se tacitam vulgarẽ. Vincent. de Fran. decis. 299. par. 2.

Probata morte eius, cui facta est substitutio pupillaris, an præsumatur mortuus in pupillari ætate, vide Put. decis. 491. lib. 2. quòd debeat probari mors sequuta in ipsa ætate, habetur per Natt. consi. 395. nempe per allegantem ipsam mortem, & agẽtem. Bar. cõsi. 56. vol. 1.

Res subiectæ restitutioni vigore pupillaris substitutionis, vendi possunt per tutorem cum decreto Iudicis, sed de ratione vide p Andr. Gail. obser. 137 nu. 13. lib. 2.

De coniecturis, quæ versantur circa pupillarem substitutionem vide per Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib 5. tit. 9.

Pro intelligentia pupillaris substitutionis affectio testatoris, & non pupilli spectanda est: ideò frater vtrinque coniunctus etiam ex pupillari substitutione, non debet præferri alteri fratri ex vno latere tantùm equidem vocato ex ipsa substitutione. idẽ Mant. li. 5. ti. 11.

Quando pupillaris substitutio ex cõiectura voluntatis finiatur, etiam ante pubertatem, vide Mant. ibid. tit. 12.

Pupillaris substitutio non excluditur per hanc conditionem, si decesserit sine liberis. idem lib. 11. tit. 1.

Pupillaris hæc facta pluribus simpliciter, vel copulatiuè non habet locum, nisi conditio in omnibus impleatur: quod limita, quando superest pupillus, qui defuncto fratri non succedit. Mant. lib. 11. titu. 5. num. 10. de coniect. vltima. volunt.

Filius testatoris substitutus excludit fratrem, licèt pupillaris substitutio facta sit pluribus simpliciter, vel copulatiuè. ibid. nu. 14.

Substitutio pupillaris non potest fieri à matre. Craue. consi. 210. Natt. consi 68. Tom. 1.

Pater vilis non potest filio pupillariter substituere. Maran. in suo Spec. de ordi. indi. part. 6. tit. & peruenitur aliquando per viam inquisitio. nu. 69. Bar. in l. 17. §. filiosa. ff. de iniur. & famo. lib. imò quòd substitutio pupillaris facta per patrem mendicum filio valde diuiti, valeat scribit Pet. Getar. sing. 53.

Emancipato filio pupillariter substitui non potest, exhæredato tamen sic, sed de ratione diuersitatis vide per Marc. de Mant. sing. 518.

Pater, qui est talis conditionis, quòd ei administratio bonorum filij interdicatur in vita, illi non poterit pupillariter substituere. Bar. in Auth. idem est. §. non autem. C. de bonis, quæ liberis. nam pater improbatæ vitæ non põt filio impuberi substituere pupillariter. Bar. in l. 13. C. de senten. pass. & restitu.

Naturalis non est in potestate patris, nec spurius, ideò illis pupillariter ipse pater non poterit substituere. idem in l. 3. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.

Hæreditas pupilli decedentis post annum à morte patris, & cui erat extraneus pupillariter substitutus, tutore non petito, cui defertur, vide Bar. q. 18.

Miles non potest pupillariter substituere filio suo, nisi cum habeat in potestate; sed quæ sit ratio, vide Marc. de Mant. sing. 208.

Qui allegat pupillum fuisse suppositũ, videtur secundas tabulas impugnare, ideò qđ in illis ei relinquitur aufertur, vt ab indigno. l. 16. ff. de his, quib. vt indig.

Substitutio hæc potest fieri filio impuberi non instituto. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 4.

Existentia sui hæredis confirmat tabulas pupillares. Bart. in l. 1. C. si minor ab hæreditat. talit. si detur cohæres extraneus. idem Bar. in l. 42. ff. de acquir. hæred.

Existentia sui hęredis confirmat tabulas pupillares ad commodum filij abstinentis, cui facta est substitutio. l. 41. & seq. ff. de acq. hæred.

Substitutio pupillaris conseruatur per Authen. ex causa. C. de liberis preteritis. Bar. consi. 52. vol. 1. vide eundem Bar. in § siue igitur, Auth. vt cum de appella. cognos.

Si pupillus, cui fuit facta substitutio dederit se in arrogationem, quid iuris, & quid, quando pater arrogator ei substituit, vide per Bar. in l. si arrogator. ff. de adoptio.

Impubes arrogatus decedens, an possit decedere cũ duab. tabulis pupillarib. hoc est patris naturalis, & arrogatoris, vide ibid. nu. 21.

Impubes factus Monachus, & decedẽs in pupillari ętate, substitutus admittit. Bar. ibi. n. 24.

Pupillo arrogato potest substitui per arrogatorem (vsque ad pubertatem tantùm) in quarta Diui Pij, quam consequitur ipse filius arrogatus virtute arrogationis. l. si arrogator. ff. de adoptio.

Ei; qui non est in patris potestate recasurus, fit substitutio pupillaris. Bart.in l.si pater.ff.de adoptionibus.

Pupillo, & furioso simul substituitur pupillariter, vt pupillo, non exemplariter, vt furioso. Bar.in l.3.ff.de tutelis.

De materia pupillaris substitutionis vide per Bar.in l.moribus.ff.de vulgari.in §.finautem, institut.de pupill.substitut. & quibus modis finiatur ipsa substitutio, vide eundem in l.14. eod.tit.de vulgari.

Si testator filio instituto pupillariter substituerit Titium, & quandocunque Titius decesserit sine liberis substituerit ei Sempronium, Titio prædefuncto pupillo, inde ipse pupillus decedat, Sempronius admittitur. Bart.in l.68.nu.10 ff.de acquir. hæred.

Substitutus pupillo tenetur facere inuētarium, sed quid, si illud non fecerit, vide Bar.in l.9.§. quod vulgo.ff.ad leg Falcid.

Pater si substituerit duobus impuberibus intelligitur, quòd debeant ambo impuberes decedere.Bar.in l.14.§.duob.ff.ad leg.Falcid.

Substitutus pupillo, qñ teneatur creditoribus, vide eundem in l.12. ff. de priuileg. credit.

Pater in testamento mandauit, si filius decesserit in pupillari ætate, vendi bona sua, & distribui inter pauperes, tunc talis substitutio censetur directa pupillaris. Bar.consi.3.

Titia substituta pupillo, si monasterium ingredieretur, mortuo pupillo, habebit hæreditatem, etiam si monasterium non ingrediatur. Bar.consi.184.vol.1.

Substitutio directa facta per nomen collectiuū, institutis duobus filijs impuberibus, videlicet si vterque decesserit in pupillari ætate, Titius esset hęres, vno tantùm ex pupillis decedente in ipsa ætate, alter illi intelligitur substitutus. Abb.consi.58.lib.2.

Legata relicta à pupillo in primis tabulis, & à cohærede sibi substituto in secundis tabulis, debent contribui ratione Falcidiæ, secùs si ab vtroque in primis tabulis sint relicta.l.12. §.quæsitum.ff.ad leg.Falcid.

Prælegata facta impuberi, non imputanī in Falcidiā si bstituto ipsius impuberis. l. cū pr̄,eo.

Augmentum, vel diminutio bonorum contingens penes pupillum non minuit, neq. auget legata relicta à pupillo, vel à substituto.l. in duplicibus.ff. eod.

Pupillariter substitutus grauatus, potest Falcidiam retinere, licèt alius substitutus non sit grauatus.l.si is, qui.ff.eod.

Pupillaris substitutio etiam facta dicitur, si testator, qui suum filium hæredē instituit postea dixerit, & si decesserit ī pupillari ætate, substituo mihi Caium. Ludo.Rom. sing.109.

Si portio minus grauata accedat portioni magis grauatæ ex substitutione pupillari, locus erit cōtributioni, sicut si accederet ex vulgari.l.qui fundum.§.fi.ff.ad leg.Falcid.

Ad substitutum pertinent, non tantùm bona testatoris, verùm etiam ea, quæ hæredi pupillo aliqua alia causa accrescunt.l.is, cui.ff. vt in possessio. legato.

Si impubes ab hæreditate paterna se abstineat, ipso iure, vel per restitutionem, paternis creditoribus non tenetur ipse, neque sibi pupillariter substitutus pp bona postea acquisita; hęreditate verò adita, & retēta vterq;, nempe institutus, & substitutus creditorib. cum effectu tenetur.l.12.ff.de priuileg.credit.

Petita bonorum possessione contra tabulas, relicta à pupillo debentur certis personis exceptis; relicta à substituto debentur omnib. salua ratione Falcidiæ.l.5.ff. de legar. præstan.cont.tabul.

Substitutio facta impuberi hoc modo, si filius meus moriatur, priusquam in suam tutelam venerit, Titius hęres esto, valet.l.8.§.qui filio. ff.de bono.possess.secun.tabul.

Impuberem (cui pater secūdas tabulas fecerat) tunc certū est intestatū decessisse, cùm omiserint substituti eius hæreditatē.l.2.§. impuberem ff.ad Senatuscon. Tertul.

Tabulæ pupillares non subiacent q̄relæ per se, sed rupto testamento paterno, & in totū ipsę tabulæ pupillares rumpuntur, secùs si pro parte.l.8.§ sed nec. ff de inoffi.testam.

Qui repudiauit hęreditatem paternam, potest adire pupillarem hęreditatē, si habebat cohęredem, aliàs secus.l.4.ff.de acquir.hęred.

Repetitio facta à substituto impuberis habet locum, etiam si legata cœperint non deberi ab intestato.l 83.§.si paterfa.de legat.1.

Substitutio facta impuberi à patre, qui postea ab hostibus capitur, non euanescit, licèt impubes defunctus sit, & apud hostes pater moriatur.l.10.ff. de captiuis.

Si testator filio instituto pupillariter substituat Titium, & quandocunque Titius decesserit sine liberis, illi substituat Semproniū, Titio p̄defuncto pupillo, q. postea decesserit, Sēpronius ad illius successionē admittitr̄ virtute pupillaris substitutiōis.Bar.ī l.68.ff de acq hęr.

De substitutione tacita vulgari, & pupillari.

Substitutio facta filijs sub nomine collectiuo in genere, non excludit matrē, imò ipsa dēt succedere primo morienti vnà cū cæteris filijs superstitib.p capita, & vltimo morieti succedit ī legitima solùm6. Affl.deci.38.

Substitutio vulgaris continens tacitam pupillarem, non excludit matrem. Afflic.decis.38. nu.5. Crau.consi.306.nu.5. Dec.cōsi.211.315. vide eundē Dec.consi.332.& Guid.Pap.sing. 892. qui tenet contrarium, ex quib.coniectu ris excludatur, vide eundem Dec.consi.316. Bar.consi.76.vol.2. Perillus. D.P.Tessau.decis. 20. nu. 10. imò substitutio compendiosa per verbum commune facta, vt puta, si dicat testator, qñcunq; moriatur filius meus, ei substituo, &c. omni tempore est fideicommissaria, matre in medio existente: ideò hoc casu etiam filio decedente in pupillari ætate, mater non excluditur à legitima, & Trebellianica per substitutum, virtute tacitæ pupillaris. Afflic.decis.367. Papon.lib.20.tit.3.arrest. 6. Crauet.consi.142.nume.6. Dec.consi.572. Menoch.consi.143.lib.2. vide eundem Dec. consi.647. Perillustr. D.P. Tessau.decis.200.& Rol.consi.69.vol.1. vbi tenet cōtra matrem.

Fallit, si substitutus esset frater, vel soror instituti. Guid. Pap.q.353. vide q. 522. eiusdē, Crau. d.consi.142.nu. 7. Menoch.consi.362.nu.11. Bar.in l.45.ff.de vulgari, sed quo ad sororem Menoch.d.cōsi.144.num.3.lib.2. tenet cōtrà.

Secundò fallit, quando dicta compendiosa debet interpretari directa, quia facta fuit etiam in bonis pupilli. Crau.d.consi. 142.nu.fin.

Tertiò fallit, qñ cōstat de mente testatoris volētis excludere matrē. Dec.cōs.572. si probetur exclusio à substituto. Guliel.de Ludo sin.71.

Substitutio pupillaris tacita cōtenta in expressa vulgari, contra matrē regulariter non admittitur, secùs in tacita vulgari. Marc.q.175. vide ibid. quando mater excludatur.

De tacita pupillari substitutione, & quãdo excludat matrem, vide Mant.de coniect.vlt.volunt.lib.5.tit.13. qñ, & ex quibus coniecturis contra matrem admittatur, vide ibid.tit.15. & ex quib. cesset tacita pupillaris, vide ti.14.

Mater ex renunciatione iuris sibi competentis ex tacita pupillaris comprehensa in expressa vulgari facit, vt substitutus aliàs exclusus, admittatur. Marc.de Mant.sing.214.

Substitutio comprehensa in breuiloqua, vel cōpendiosa non dicitur tacita, & pupillaris tacita præsumpta non excludit matrem, secùs in tacita probata aliquib.coniecturis. Bar.in l.6.C.de testamen. milit. vide eundem in l.2. nu.32.ff.de vulgari, & in l.Centurio, ibid.

Mater excludit tacitam substitutionem, si ipsa viuat tempore, quo de viribus institutionis agitur. Bar.in l.42.ff.de hæred.instituen. materiam vulgaris substitutionis, & de eius effectu, vide apud Bar.in l.1.ff.de vulgari, & in l. moribus eod.

Testator quando substituit Ecclesiam, mater non admittitur ex tacita pupillari. Pet.de Raue.sing.745.

Substitutio tacita pupillaris excludit matrem transeuntem ad secunda vota. Rol. consi.69. nu.32. vol.1. Item mater excluditur ex tacita pupillari, si constat de coniectura ta volunta te testatoris defuncti. ibid.nu.36.

Pupillari expressa extincta, adhuc succeditur ex tacita vulgari. Boer.decis.38.num.15. quæ continetur sub pupillari expressa. Vincen.de Franc.decis.299.par.2.

Substitutio expressa vulgaris cum clausula, tūc, & eo casu, non excludit tacitam pupillarem, secùs si fuerit facta cum dictione taxatiua. Guliel. Cassad.decis.1.tit. de substitutio.

Si impuberi fuerit datus substitutus pupillariter à patre, an pdecedente ipso filio impubere patri, substitutus possit admitti virtute substitutionis tacitæ vulgaris, vide Capell. Tholos.quæst. 391.

Substitutio pupillaris facta per matrem pupillo, aut per patrem emācipato, vel puberi, aut extraneo, tacitam vulgarem continet. Fran. Marc.q.171. part.2. sed an possit valere iure fideicommissi, vide q.174.

Substitutio, si nati decedant, continet casum, si non nascantur, virtute tacitæ vulgaris. Rot. Auenio.decis.4. in decisio.diuerso.

De tacita vulgari substitutione vide per Fran. Mant.de coniect.vlti.volun.lib.5.tit.3.

Ex quibus cōiecturis cesset tacita vulgaris substitutio, vide eundem ibid.tit.5. de virtute tacitæ vulgaris substitutionis, ibid.tit.6.

Licèt pupillaris requirat aditionē hæreditatis, tamen vulgaris tacita, quę continetur sub illa, hoc non requirit, sed potest ab ea incipere. Bart. sing.78.

Substitutio tacita vulgaris comprehēditur sub fideicommissaria, & talis tacita vulgaris non requirit aditionem. Boer.consi.26.num.3.5. Bar.in l.14.ff.de milit.testamen. sed substitutio pupillaris tacita, non valet sine aditione. ibi.Boer.n.4. imò ad cōfirmationē tacitæ vulgaris requiritur aditio. ex testamento paterno. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ff. ad Trebellia. vide eundem Bar. consi.177.vol. 1.

Vulgaris tacita non impedit existentiam sui hęredis. Bar.in l.22.num.11.ff. de adoptioni. secùs in expressa. idem Bar. in l.8.§.quartam.ff. de inoffi. testament. substitutio enim vulgaris tacita non facit de voluntario necessariū. Bart.in l.Gallus.§.quidam, num.6.ff.de liberis, & posthumis.

Vulgaris tacita, vtrū expiret, si pupillus decesserit ante testatorem, vide Barto.in l.14.ff.de milit.testam. & in l.28.ff.de vulgari.

Vulgaris tacita comprehensa in expressa pupillari,

lari, non trahitur ad bon a impuberis. Bart. in l. 42. ff. de acquir. hæred.

Testm̃ non potest assumere vires à tacita vulgari. Bar. in l. 9. §. idem Iulianus. ff. a d Trebell.

Substitutio pupillaris etiam facta extraneo, cõtinet tacitam vulgarem. Bart. consi. 48. vol. 1.

De substitutione exemplari.

Sicut pater directò substituere potest filio suo furioso, & mente capto ætate maiori, & adita hæreditate: ita pariter directò substituere potest filio à natura muto, & surdo, qui testm̃ cõdere non põt. Menoch. cõsi. 303. nu. 14. libr. 4.

Substitutio compendiosa facta ei, qui furiosus, mẽte captus, vel natura mutus, ac surdus est, continet etiam exemplarem. ibid. nu. 16.

Vulgaris expressa cõtinet etiam exemplarem, si facta est ei, qui tunc temporis erat furiosus, vel mutus, aut surdus. ibid. nu. 11. ideò ex prædictis concludit Menoch. d. consi. 303. si testator substituerit filio suo muto, & surdo à natiuitate vulgariter, & per fideicommissum, q tunc censetur facta substitutio exemplaris directa, in qua veniunt bona dicti filij surdi, etiam non prouenientia à substantia dicti testatoris.

Substitutio exemplaris, si concurrat cum fideicõmissaria, datur electio substituto. ibid. n. 4.

Exemplarem substitutionem, an facere possit pr̃, vel mater ad secunda vota transiens ante, vel post transitum, vide per Boer. consi. 188.

Exemplaris facta ei, cui minus legitima est relictum, non valet. Boer. d. decis. 188. nu. 4. & 5. & pro confirmatione istius substitutionis requiritur aditio. ibid. nu. fin.

Dispositio legis humanitatis. C. de impuberũ, loquens de mente capto, habet etiam locũ in furioso. Math. Mathes. sing. 179.

Substitutio exemplaris sustinetur beneficio legis primæ. C. de Sacrosanct. Eccle.

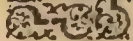
Pupillo, & furioso simul substituitur pupillariter, vt pupillo, non exemplariter, vt furioso. Bar. in l. 3. ff. de tutelis.

De substitutione exemplari, quę fit furioso, vel aliter perpetuo morbo laboranti, vide per Bart. in l. 43. ff. de vulgari. & de substituto furiosi vide in l. 1. ff. de bono. poss. infan. mut. surd. & in hac substitutione, quę requirantur ad validitatem, vide Rol. consi. 68. vol. 4.

Pater põt furioso substituere exẽplariter. l. fin. §. finautẽ parentes. C. de curato. furio. sed quomodo, vide l. humanitatis. C. de impuberum.

Substitutio à pr̃e facta filio furioso, an sit exemplaris, vel fideicommissaria, vide per Dec. consi. 371. vol. 5.

De substitutione reciproca.

AN fideicõmisso reciproco sit locus, & quando habeat locum inter filios, & nepotes, vide Dec. consi. 456.

Substitutio reciproca non inducit inter eos, post quorũ mortem fit substitutio, nisi fiat vltimo morienti, & in tota hæreditate, secundum cõem opinionem, à qua tñ de facili recedi debet ex aliquib. cõiecturis. Crau. cõsi. 113. sed ex qb. inducatur reciproca fideicommissaria, vide Fran. Mant. de coniect. vltima. volun. lib. 7. tit. 5. Crau. consi. 130. nu. 6. & consi. 306. nu. 2.

Ad hoc, vt reciproca substitutio sit inducta tria requiruntur: Primum qđ expressè facta sit: Secundum q sit facta in tota hæreditate, vel in omnib. bonis: Tertium q substituti sint expressè vocati, non enim sufficit, q sint positi in cõditione. vide Menoch. cõs. 318. n. 48. li. 4.

Substitutio breuiloqua, qñ est facta cum tractu tpis, nedum comprehẽdit vulgarẽ, verùm et & fideicommissariam post aditã hæreditatẽ. Rol. consi. 25. vol. 1. alias continet solùm vulgarẽ. Dec. cõsi. 205. aut consi. 293. sed ex quibus coniecturis substitutio fideicommissaria comprehendatur in reciproca, vide Franc. Manti. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 4.

Reciproca substitutio impuberibus, & puberib. coniunctim facta cum compendiosa, an cõprehendat pupillarem, vide Franc. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 5. tit. 8.

Substitutio reciproca, seu breuiloqua facta his verbis, vos inuicem substituo, continet vulgarem solùm. Dec. consi. 205. maximè quãdo non fuit addita dictio, quæ tractum temporis denotet. ibid. nu. 7. & consi. 292. nu. 3.

Substitutio reciproca, siue breuiloqua facta psonis imparib. continet vulgares substitutiones vtrasquę poterãt fieri cuilibet eorum, sed pupillarem substitutionem, quę non poterat fieri, nisi tm̃ alteri eorum non continet; nec etiam cõtinet substitutionẽ militarem, quãnis illa potuisset fieri ex priuilegio militis cuilibet eorum. l. 6. C. de testam. milit.

Qñ huic reciprocę substitutioni factę imparib. psonis iũcta est et cõpẽdiosa facta p tractum temporis, & in casum mortis, talis reciproca substitutio cõtinet nõ solũ vulgarẽ, sed et fideicõmissariã. Natt. cõs. 551. Rol. cõs. 25. vol. 1.

Substitutio breuiloqua iuncta cũ cõpẽdiosa (licèt facta psonis imparib.) cõtinet pupillarẽ, qñ cõstat hoc testatorẽ voluisse. Nat. cõs. 326.

Substitutio simplex reciproca sine tẽporis tractu successiuo, censetur vulgaris, non autem fideicommissaria. Menoch. consi. 328. libr. 4.

De hac substitutione reciproca, quæ fit hoc modo, vos inuicem substituo vide per Bart. in l. 45. ff. de vulgari.

Fideicommissum reciprocum inter fratres expressè remitti potest. Ozasc. decis. 100. licèt postea conditio liberorum eueniat, quia tūc valet remissio in præiudicium liberorum. Boer. decis. 147.

Substitutio est reciproca, quando vnus loco alterius expressè est substitutus, vide exemplū per Menoch. consi. 310. lib. 4.

Substitutio facta filijs de extraneo, arguit reciprocam substitutionem ob præsumptā mentem testatoris, qui voluit illos excludere extraneum substitutum. Menoch. ibid. nu. 3.

Hæc verba, eos, & quemlibet eorum adinuicē substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, substitutionem reciprocam significare scribit Menoch. consi. 327. lib. 4.

Substitutio reciproca, seu breuiloqua est, quando testator plures instituit hæredes, eosque inuicem substituit, quæ plures continet substitutiones expressas verbis generalibus, & tacitas, specialibus. vide Natt. consi. 551.

De substitutione compendiosa.

Substitutio cōpendiosa facta verbis communibus (vt per verbū substituo) valet omni tempore vt fideicommissaria. glo. in l. precibus. C. de impuberum. Quòd talis substitutio facta hoc modo, quandocunque filius meus moriatur, ei substituo, &c. sit omni tempore fideicommissaria (matre existēte ī medio) scribit Affl. decis. 267. vide supra tit. de substitutione tacita vulgari, & pupil. tamen quòd facta pupillo intra tempora pubertatis excludat matrem, tradit Bar. consi. 8.

Substitutio compēdiosa facta à matre filio impuberi, an sit toto tempore fideicommissaria, vide Capel. Tholl. q. 82. sed quando pater substituit filio instituto, si decesserit sine liberis, est fideicommissaria. ibid. q. 217.

Substitutio compendiosa facta coniunctim maioribus, & minoribus, intelligitur quo ad omnes fideicommissaria. Bar. consi. 41. vol. 1. & non continet pupillarem. idem Bar. consi. 57.

Substitutio hæc (aliquo ex institutis decedente ante aditam hæreditatem) continet vulgarem directam, sed si post aditam hæreditatē aliquis ex institutis decesserit, in persona illius continet fideicommissariam. Bar. consi. 57. vol. 1. vide consi. 73. vol. 2.

Compendiosa verbis directis non potest fieri puberi, secùs esset, si fuisset facta per verbum commune; quia tunc valeret, qñ fieret per illa verba, si sine liberis, &c. quæ denotant tractum temporis. Guid. Pap. q. 534.

Substitutio compendiosa facta à pagano per verbum commune, substituo quandocunque hæres decesserit, etiam continet vulgarem. Franc. Marc. q. 78. part. 2. & facta pupillo pro tempore pupillaris ætatis, valet iure directo, & post pubertatem, iure fideicommissi. Dec. consi. 228. & 238. Rol. consi. 69. vol. 1. Bar. cōs. 3. vol. 1. vide eundem Bart. in consi. 15. vol. 1. glo. in c. Raynutius, ex. de testament.

Substitutio facta filio, vel nepoti, si decesserit sine liberis, est compendiosa, & si contingat in personam puberis post aditam hæreditatem, resoluitur in fideicommissariam. Natt. consi. 255. & Rol. consi. 69. vol. 1.

Substitutio compendiosa facta per verbum cōmune, substituo quandocunque decesserit, cum distinctione temporis, si fiet pupillo in potestate pupillarem, & vulgarem continet, item & fideicommissariam post pubertatem: si verò fieret extraneo, vel puberi, cótineret vulgarem, & fideicommissariam. Marc. q. 172. part. 2. num. 3.

Idem quando esset adiecta illa conditio, si sine liberis decesserit, quæ denotat tractū futuri temporis. ibid. nu. 4.

Substitutio compendiosa, si sine filijs quandocunque decesserit, an comprehendat casum impotentiæ, puta si institutus sit incapax, vide Crescen. decis. 1. alias 76. tit. de testament.

Cōditio, si institutus decesserit sine liberis apposita in compendiosa, facit illam deficere, licèt institutus nō possit esse hæres, quia decessit viuo testatore relicto filio, & sic tunc deficit vulgaris substitutio comprehensa in cōpendiosa. Crau. cōsi. 62. vide Dec. cōs. 529.

Substitutio habens tractum temporis dicitur compendiosa. Natt. consi. 660. & talis substitutio continet vulgarem, quæ locum habet instituto decedente in vita testatoris. Crau. consi. 62. & consi. 283. Dec. consi. 529. Barto. cōsi. 37. & 40. vol. 1. vide eundē Dec. cōs. 527.

Substitutio compendiosa facta maiori, continet vulgarem, & fideicommissariam, & tunc si hæres institutus repudiet hæreditatem, vel decedat viuo testatore, erit locus vulgari substitutioni, si aūt adita sit hæreditas, fideicommissariæ. Natt. conf. 191. To. 1. & cōs. 395.

Substitutio compēdiosa facta pupillo restricta ad bona testatoris, non comprehendit pupillarem. Crau. consi. 98. nu. 10. Menoch. cōsi. 362. nu. 3. lib. 4.

Compendiosa substitutio continet in se vulgarem, ideò vbi sunt plures gradus substitutionum compendiosarum, aut vulgarium, deficientibus

cientibus primis gradibus, fit locus vltimo gradui substitutionis. Crauet. consil.283. vide consil.295.

Substitutio quando sub plena determinatione facta fuit alicui vulgariter, & per fideicommissum, quando vtraque comprehendatur in compendiosa, vide Dec.consi.416.

Substitutio compendiosa facta in re certa per verbum commune, nunquam comprehendit pupillaré substitutioné. Natt.cōs.68.Tom.1.

Substitutio collata in mortem hæredis, est cōpendiosa,& impedit pupillarem. Dec.consi. 642. & 643.

Substitutio compendiosa dicitur, vbi est apposita simpliciter conditio mortis. Natt.d.cōsi. 68.nu.7. Raud.tract. de analog.cap.30.nu.5. & includit vulgarem. ibid.

Substitutio comprehensa in breuiloqua, vel cōpendiosa, non dicitur tacita secundum Bar. in l.6.C.de testam.milit.

De hac substitutione compendiosa vide per Bar.in l.Centurio.ff. de vulgari.

Substitutio compendiosa facta pupillo, continet directam pupillarem, quando filij sunt inuicem substituti. Bart.consi.30.vol.1. vide eundem consi.63.vol.2.

Institutis filijs, & ipsis inuicem substitutis, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum in perpetuum, secundum formam iuris, intelligitur facta compēdiosa substitutio, propter illud verbum, in perpetuū, quod habet tractum temporis. Menoch.consi.95. imò in dicto casu absque illo verbo, in perpetuum, valebit compendiosa substitutio. ibid.

Substitutio facta, si hæres decesserit in pupillari ætate,& sine filijs, est compendiosa apta importare plura tempora,& plures substitutiones, & post pubertatem erit fideicommissaria. Bero.quęst.112.

De fideicommissaria substitutione & fideicommissis in genere.

Substitutio fideicommissaria, vbi facta est post mortē plurium, purificata conditione in persona vnius, tamē ad illius portionem admittitur substitutus. Ozas.decis.120.nu.7.

Si mater filium suum instituat, & ei substituat Glaudiā eius filiā,& suos, tunc licèt fœminæ non habeant liberos in potestate (qui dicuntur sui) tamen filia Glaudię admittitur, hærede decedente sine liberis. Guid.q.548.

Fratres si essent instituti, & illis sine liberis decedentibus patruus substitutus, tunc ipse patruus non potest venire ad successionem alterius institutorum mortui, quamdiu superest alius hęres, qui habet liberos: quia requiritur, quòd mors omnium sine liberis sequatur. Boer. decis.88.

Pauperes Christi vltimo loco vocati ad fideicommissum, præferūtur alijs venientibus ab intestato in omnem euentum, licèt sub certis modo,& conditione vocati videantur, vt si vltimo loco grauatus restituere pauperib. prædecedat primo loco institutis, & grauatis restituere illi præmorienti. DD. de Rota decisio.9. de testam. in antiq.

Ad impediendum purificationem fideicōmissi satis est, quòd superfit persona in conditione posita, licèt ex facto proprio nō posset succedere. Mago.decis.102.nu.8.Rot.Flor.

Extraneus rogatus per fideicommissum restituere alteri extraneo, si res fideicommisso subiectas cœperit dilapidare, cogi potest de facto restituere: idem est in patre grauato restituere filio. August.Beto q.72.

Fideicommissum relictum, si institutus decesserit sine liberis, vnà cum pluribus alijs conditionibus alternatiuè positis, non habet effectum, nisi omnes conditionēs existant, quia alternatiua hoc casu accipitur pro copulatiua. l.6.C.de institutio.& substitut.

Facta substitutione, si sine filijs legitimis,& naturalibus institutus decesserit, an substitutus excludatur à filio spurio legitimato, vide Afflic.decis.386.& supra tit. legitimati filij quādo faciunt defic. fideic.

Substitutio facta in persona vnius, censetur repetita sub eadem conditione in persona alterius sibi coniuncti, vt puta, si testator fecerit plures gradus institutionum, & substitutionum, hoc modo, instituo Stephanum,& eius liberos, & casu, quo ipse Stephanus decederet sine liberis, Sempronium instituo,& substituo,& deinceps, tūc si Sempronius decesserit relicto vno filio, in quo substitutio habuit effectum, & postea talis filius decesserit sine liberis, censetur grauatus de restituendo Sempronio, sicut pater suus erat grauatus. Guid.Pap.q.53 t.

Masculorum verbum adiectum in institutione hæredis, vel in primo gradu substitutionis, censetur repetitum in sequētibus gradibus, nisi aliter de mente testatoris appareret ex verbis ipsius coniectura, quæ voluntas coniecturata obseruanda esset. Guid.Pap.q.485.

Qualitas masculorum, censetur in sequentibus, & in testamento repetita. Cabal. milleloq. 455. fallit data diuersitatis rōne. Raud.tract. de analog.cap.37.nu. 17.

Si fuerint factæ plures substitutiones cū aliquo onere

onere relicto in euentum alicuius conditionis, ipsa conditione purificata, tale onus spectat ad vltimum substitutum. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 15.

Substitutio prima si erat fideicōmissaria, licèt primum fideicommissum deficiat, remanet apud hæredem cum onere suo, & sic debetur secundo fideicommissario. Dec. consil. 417. nu. 8.

An fideicommissum appositum in testamento, intelligatur repetitum in codicillis, in quibus testator aliquid disposuit circa eandem rem in testamēto fideicommisso subiectam, vide Natt. consi. 476.

Onus fideicommissi iniunctum à testatore filijs, non censetur repetitum in nepotes substitutos, & vocatos: nam conditio adiecta instituto, vel substituto, nō censetur repetita in substituto. Menoch. consi. 152. num. 35. & seqq. lib. 2. & consi. 379. 393. nu. 35. eod. lib. & consi. 253. & 326. nu. 43. lib. 3.

Fallit, quādo testator prohibuit alienari bona sua causa adiecta, vt cōseruarentur in agnatione, & familia; nam tunc censetur repetitū. Menoch. consi. 197. nu. 8. vide cons. 277. lib. 2.

Item onus censetur repetitum nō solùm in nepotes, sed etiam in omnes descendentes, qñ ex coniecturis constat testatorem hoc voluisse, sed ex quibus coniecturis hoc inferat, vide eundem Menoch. consi. 310. lib. 4. & qñ aliàs censeatur repetitum, vide eundem cōsi. 333. nu. 44. eod. lib.

Onus restitutionis fideicōmissi iniunctum hæredi morienti sine filijs, vt restituat, puta Titio, non censetur repetitum in eundem hæredem erga filios suos, quia onus, & cōditio adiecta institutioni, non censetur repetita in substitutione ex multis traditis p Menoch. consi. 327. lib. 4.

Relictum nominatim ab eo, qui est in primo gradu, non debetur ab eo, qui est in secundo, si ad eum hæreditas peruenerit. l. 1. §. illud certè, de legat. 3.

Quando fuit data facultas disponendi filio ad fideicommissum vocato inter filios, si in defectum ipsorum fuerint ēt vocatæ filię, ea facultas data disponendi quo ad filios, censetur repetita quo ad filias secundo loco vocatas. Menoch. consi. 215. nu. 167. lib. 3.

Facta dispositione hoc modo, dono Catherinæ, et Mariæ sororibus pro se, filijs, & descendentibus, & ipsis sine filijs decedentibus volo bona ad Sempronium peruenire, tunc conditio, si sine filijs, non solùm refertur ad sorores donatarias, verùm etiam ad earum filios, & descendentes, adeò quòd, vt ipsi descendentes sine filijs censeantur grauati, per rationes traditas à Menoch. consi. 334. lib. 4.

Tacitum fideicommissum etiam in testamento intelligitur repetitum, cùm eadem persona est instituta. l. 3. ff. de probatio.

Fideicommissum factum in testamento, censetur repetitum in codicillis de bonis in illis relictis. §. fidei tuæ. l. 79. de legat. 2.

Iuramentum testatoris, vel hæredis habet vim repetionis ab intestato: ideò rupto testamēto legata, & fideicommissa ab intestato debentur. d. l. 79. § filius.

Substitutio facta per verbum commune, substituit, adiectum certæ rei, dicitur fideicōmissaria, & non potest trahi ad directam vniuersalem, vt substitutus possit habere omnia bona, quæ haberet, si traheretur ad directam substitutionem. Craue. consi. 210. sed quid, si fuerit apposita clausula codicillaris, vide ibidem.

Tribus fratribus hæredibus institutis, & ad inuicem substitutis, & grauatis de restituendo, vno decedente sine liberis, portio illius spectat ad alios superstites, demum decedente altero eorum, vltimus superstes debet habere omnia bona. Guid. Pap. q. 303.

Substitutio facta de hæredibus nascituris ex legitimo matrimonio, requirit quòd substituti sint filij, & heredes. Guid. Pap. q. 457.

Si testator substituerit hæredi suo proprium filium dicti sui heredis, quem voluit eius cognomen, & arma portare, si hæres habuerit plures filios, primus censetur substitutus. Guid. q. 467. vide tamen ibid.

Si testator ademerit aliquid de bonis subiectis per fideicommissum prius factum legando alteri, si legatum efficiatur caducum, res legata pertinebit ad fideicommissarium aduenienti conditione fideicommissi. Guid. Pap. q. 484. tamen vide ibid.

Liberi nati tempore mortis hæredum si substituantur, nati post mortem hæredum non videntur inuitati, secùs si testator simpliciter locutus fuisset de liberis, tunc etiam tales liberi qñcunque nati forent, essent inuitati ad successionem. Guid. Pap. q. 511. vide q. 612.

Testator instituit duos filios, & si decesserint sine liberis eis, vel alteri substituit Titium, & ipsi Titio decedēti sine liberis substituit Caium, contingit Titium decedere sine liberis, viuis adhuc hæredibus filijs, deinde decesserunt ipsi filij sine liberis, dubitatum fuit, an Caius vltimo loco substitutus Titio prædefuncto, posset admitti ad fideicōmissum, fuit decisum pro affirmatiua. Guid. Pap. q. 550.

Quando fit substitutio de agnatis, nepotes ex filio filij excludūt nepotes ex filiabus. Boer. decis. 147. num. 26. sed si substituti essent extrane-

tranei, tunc non excluderent nepotes ex filia. ibid. nu. 17. vide tamen ibid.

Quatenus testator dilexit in instituendo, censetur dilexisse substituendo, hinc infertur. q̄ si testator in institutione excludat fœminas propter masculos, censeatur eas pariter voluisse excludere in substitutione. Clar. in sua Pract. §. testamentum. q. 76. nu. 14.

Si testator dicat, si nullus ex meis hæredib. decesserit sine liberis, debet dictum declarari, si aliquis decesserit siue liberis. Boer. decisio. 354. num fin.

Fideicōmissum relictum post mortem plurīū, an à singulis, vel ab vltimo moriente relictū videatur, vide Mantic. lib. 8. tit. 2. num. fin. de coniect. vltim. volunt. quòd videatur relictū ab vltimo decedenti, & ipse censeatur grauatus de restituēdo scribit Dec. cōs. 427. n. 6. & relictum post mortē filij, vtrum à filio, vel ab eius hērede relictum videatur, & de differentia vnius casus, ab altero, vide eundem Mantic. ibidem tit. 3.

Maiore ex filijs alicuius substituto, an intelligatur de eo, qui sit maior tempore facti testamenti, vel mortis, vel quando cedit dies, vide eundem lib. 8. tit. 10.

Fideicommissum si relictum sit alicui, & eius hęredib. vel si quis substituerit Titium, & suos, de quibus intelligatur, vide ibid. tit. 14.

Ex quibus coniecturis masculi ex fœminis progeniti, debeant fœminis p̄ferri, vide ibi ti. 18.

Ex quibus coniecturis fraudis suspicio in fideicōmisso colligatur, vide eundem lib. 10. tit. 4.

Descendentes masculi, quando ponuntur in dispositione, vel conditione in vltima voluntate, debent intelligi de masculis descendentibus ex masculis: idē si fiat mentio de prole masculina. Gasp. Cabal. milleloq. 104.

Testator vnicum filium habens, ac duas filias, & ex alia filia præmortua nepotes, filium instituit vniuersalem hæredem, cui substituit, si sine liberis, dictas filias, & nepotes ex alia præmortua, viuente adhuc hærede vniuersali decessit altera soror substituta relictis filijs, postea decessit dictus hęres fine liberis, quęrebatur, an isti filij filiæ testatoris præmortuæ, & vocatæ, censerētur substituti loco matris, adeò q̄d possint admitti cum alijs substitutis, fuit decisum pro parte negatiua, vt testatur Mago. decis. Luc. 82.

Successio inducta ex testamento, veluti ex fideicommisso, an fiat in capita, vel in stirpes inter nepotes numero dispares ex pluribus sororibus, vel fratribus, vide Mago. decis. 144. nu 20. Rot Floren. & Dec. consi. 412.

Fideicommissum relictum nepotibus sub nomine collectiuo, debetur ipsis in stirpem, & non in capita, secùs si esset relictum illis sub nominibus proprijs. Dec. consi. 300. nu. 7. vide eundem Dec. consi 321. nu. 5. & tunc veniunt etiam nepotes existentes tempore purificatæ conditionis, licèt non essent concepti tpe mortis testatoris. Dec. d. cōs. 300. n. 8.

Fideicommissum vniuersale, quomodo à speciali distinguatur, vide Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 7. tit. 2.

Substitutione hoc modo facta, si quis filiorum meorum sine liberis decesserit, substituo superstites, & suos, moriente vno sine liberis, relicto fratre, & nepotibus ex altero fratre, an simul ad fideicōmissum admittantur quęstio est ingens, tamen cōtra nepotes pro fratre fuit iudicatum, vt testatur Gome. Leo decis. 37. in decis. diuerso. Tom. 3.

Substitutus casu, quo hæres decesserit sine liberis. qui sunt primo loco substituti, tacitè est etiam substitutus ipsis liberis, in casu simili. vide Papon. lib. 20. tit. 3. arrest 8.

Substitutio facta de proprio filio, susceptis pluribus filijs, primus cēsetur vocatus. Papon. arrest. 14. lib. 20. tit. 3.

Non attenditur duplicitas vinculi in iure substitutionis: ideò q̄n p̄r instituit suos hēdes filios diuersarū vxorū, eos inuicem substituendo, si alter ipsorum decedat sine liberis, omnes admittuntur, non inspecto, an fint cōiuncti ex vtroque latere, vel ex vno tantùm. Craue. consi. 43 & Dec. consi. 350.

Limita conclusionem, quando cum iure substitutionis coniunctum est ius accrescendi, tūc enim præferuntur illi, in quibus cadit ius illud accrescendi, veluti si essent instituti liberi primi matrimonij pro dimidia, & alij secūdi pro alia dimidia. Crau. d. cōsi. 43. Menoch. consi. 198. lib. 2. vide Dec. consi 305.

Testator instituit Alexandrum, & Benedictum suos filios, substituendo vnū alteri decedenti sine filijs legitimis, & naturalib. simul, vel naturalibus tantùm, deficientibus filijs legitimis, & naturalibus simul, filij naturales tantū succedere debeant eorum patri, deinde decessit Benedictus relictis Iacobo filio naturali, & Francisco filio legitimo, & naturali, postea decessit d. Frācischus relicto Alexandro patruo, dubitatum fuit, an Alexander dicatur substitutus ipsi Francisco eius nepoti ex fratre, sicut erat substitutus d. fratri, fuit r̄hsum pro parte affirmatiua p̄ Crau. cōs. 326.

Testator si instituit duos filios hęredes vniuersales, & filiā in certa q̄titate, & si aliquis eorum decesserit sine liberis, q̄ portio eius deueniat in superuiuentes; an mortuo vno ex filijs, filia ad illud fideicōmissum admittat, vide Iaf. de actio. in §. præiudiciales, nu 33.

Quando

Quando substitutio fuit facta cũ dictione, tũc, veluti si dicat testator instituo Titium, & Sẽpronium,& tunc ipsis non existentibus,volo bona mea peruenire ad alios, quid iuris, vide Dec. consi. 63.

Si testator instituerit duos nepotes ex Seio fratre in vna dimidia hæreditatis, & alios quatuor nepotes ex alio fratre in alia dimidia, eosq; ie inuicem substituerit, tunc censentur substituti,sicut sunt instituti respectiuè. Dec. consi.186. nam testatoris voluntas debet intelligi in substitutione, secundum institutionem.Dec.consi.270.nu.4.

Substitutionis verba,quibus dicitur,quòd portio decedẽtis veniat ad superuiuẽtes intelligunt, salua gradus prrogatiua.Dec.cõs.330.

Patruus excludit nepotes in fideicommisso tolicto adiectis verbis,salua semper inter fideicommissarios gradus prærogatiua. Dec.cõsi. 408.vide eundem consi.412. & 480.nu.8.

Si testator instituerit filios masculos hæredes, & filiam in certa quantitate, deinde disposuerit, quòd si aliquis eorum sine liberis decesserit, portio eius ad superuiuentes deueniret, ex tali substitutione non censetur vocata filia hæres particularis instituta. Dec. consi.547. nu.6.

Substitutio fideicõmissaria facta de fratre, aut filijs fratrum intelligitur, vt primò succedat frater,& eo mortuo,succedãt eius filij. Natt. consi.470.num.8.vide supra titu.de substitutio.in genere.

Mater filias instituit hæredes particulares, & duos filios hæredes vniuersales cum conditione,quòd si quis ipsorum heredum vniuersalium decesserit sine filijs, alter superstes ei succederet,defuncto altero hæredum vniuersalium relictis filiabus solùm, patruus substitutus excludit filias neptes: quia hoc in casu, masculinum non concipit fœmininum. Rol.consi.82. vol.3.

Si testator primo substituto decedenti sine liberis substituerit primogenitum natum, & procreatũ ex Solomea eius sorore, sub quouis nomine contingat eum nominari,ita tamen quòd faciat se inscribi de domo ipsius testatoris, mortuo ipso primogenito ante euentum conditionis fideicommissi, secundogenitus non censetur vocatus ad ipsum fideicommissum,sed vltimus fideicommissarius,qui erat substitutus d.primogenito.Menoch.consi.97. vol.1.

Quando testator ad sui successionem vocat aliquem cum aliqua qualitate, contendens se admitti ad successionem,duo prçcipuè probare debet, nempe se vocatum, & habere illam qualitatem, sed an talis qualitas debeat adesse tempore testamẽti, mortis testatoris, & euenientis casus successionis, vel sufficiat, quòd adsit vno solo tempore ex trib. supradict.s, vide per Menoch.consi.106. vol.2.& consi.269.lib.3.

Quando dubitatur,an masculi in fideicommisso excludant sorores,vel fœminas ex verbis, vel mente testatoris, licèt sint in eodem gradu, quid iuris,vide Menoch. consi.315.lib.4.

Quando fœminæ concurrunt cum masculis in fideicommisso an, & quando admittantur, vide Menoch.consi.348.lib.4.

Quando ad fideicommissum post masculos vocantur fœminæ,neptis testatoris excludit filiam nepotis testatoris, quæ est in remotiori gradu,vel saltem æqualiter debet admitti cũ ipsa filia nepotis testatoris vltimo loco defuncti, & q possidebat bona subiecta, & hoc non obstante renunciatione ipsorũ bonorũ facta ex alia causa.vide Menoch.cõs.359.li.4

Vxor instituta in vsufructu ad vitam, alio instituto post ipsius vxoris obitum,censetur grauata per fideicommissum de restituenda hæreditate: tamen præmoriente instituto, seu substituto in proprietate, dicta vxor remanet domina, & hęres vniuersalis etiã in ipsa ꝓprietate.Menoch.cõs.273.li.3.vide cõs.375

Quando testator vocauit aliquem nasciturum post triennium, an censeatur vocatus,si nascatur ante triennium,& quid,quando dubitatur, an voluerit eum vocare solùm,si nascatur post triennium à die mortis testatoris,vide Menoch.consi.339.lib.4.

His verbis factum fideicommissum,instituo, & substituo Petrum, & Ioannem fratres meos vtrunque eorum pro medietate,& eorum filios,& descendentes masculos, tunc quia circa filios,& descendentes nullum fuit adiectũ verbum significãs tractum temporis successiuum,sequitur eos filios,& descendentes nõ fuisse inuicem per fideicommissum substitutos. vide Menoch. consi 376.lib.4.nu.10.

Rogatus restituere, si decesserit sine filijs masculis,& si habuerit fœminas restituat certũ, si decesserit cum masculis,& fœminis,an habeat locum fideicommissum,vide Barto.in l. 101.ff.de conditio & demonstr.

Alienatio facta de bonis subiectis restitutioni fideicommissi conditionalis,resoluitur eueniente conditione, & bona alienata possunt vendicari non obstante aliqua præscriptione,quod procedit in alienatione facta p hæredem scientem grauatum, secùs si per ignorantem,quia tunc alienatio reuocari non potest,sed solùm pretium rei petitur. Dec.consi. 336.nu.7.& Rol.consi.81.vol.2.

Dispositio legis finalis.§.fin. de legat.2. vt locũ habeat

habeat; an requiratur vtriusque ignorantia, nempe emptoris, & granati, vel alterius tantum, vide Ozas. decis. 73.

Limitatur dispositio d. §. quando vltra fideicōmissum adesset expressa prohibitio testatoris, quia hoc casu ignorans ignorāti alienare nō posset. idem Ozasc. d. decis. 73. in fin. Rol. consi. 31. & 81. nu. 17. vol. 2. contrarium tamē tenet Ioseph. Ludo. decis. Perus. 29. nu. 30.

Quando dicta alienatio valet ratione ignorantiæ, datur actio ad pretium cōtra eum, qui illud haber. Ioseph. Ludo. d. decisio. 29. si est soluendo, aliàs emptor tenetˀ saltem ad pretium. Vincent. de Fran. decis. 298. nu. 8. part. 2. facta prius excussione contra venditorem, & eius hæredem. Crau. consi. 77. num. 18. Rol. consi. 81. volu. 2. & consi. 9. volu. 1. qua discussione facta nihil operatˀ ignorantia. Menoc. consi. 44. n. 19. li. 1. Rol. d. cōsi. 81. vol. 2. & Bal. consi. 20. vol. 2. (quo sustinet eum, qui antea aliqua bona prodigaliter alienauerat, non priuari facultate sibi postea concessa à testatore alienādi bona pro eius necessitate) declaratur per Ozas. decis. 168.

Ignorantia alienantis fideicommissi bona, & emptoris facit valere alienationem. Mago. decis. 102. nu. 10 Rot. Floren. Rol. consi. 9. vol. 1. nu. 24. Guid. Pap. sing. 31. Anto. Trigo. sing. 54. Bar. in §. 1. Authen. de restitutio. & ea, quæ parit, facit. l. fi. §. fin. de legat. 2.

Conditione pendente grauatus restituere remanet dominus rei subiectæ restitutioni, alias non teneret alienatio etiam facta ab ignorante. Ozas. d. decis. 73. sed an interim valeat alienatio, vide Guid. Pap. quæst. 611. quód valeat tradit in decis. 29. Ioseph. Ludo. Perus. n. 29. & ita etiam tenet Mago. decis. 33. Luc. nu. 5. & transfertur dñium. Dec. cōs. 417.

Dicta alienatio habet locum inter ignorantes in fideicommisso vniuersali, sicut in particulari. Ozas. d. decis. 73. nu. 4.

Valet etiam in quatuor casibus, de quibus per Guid. Pap. d. q. 611. vide Ios. Lud. deci. Peru. 29

Hæres quando præsumatur ignorare fideicommissum, & contenta in testamento, vide eundem Ozas. d. decis. 73. nu. 6.

Scientiā alienantis deducere debet ille, q petit rem fideicōmisso subiectam malè alienatam. d. decis. 73. num. fin. aliàs non obtinebit. Rip. in l. filiusfa. §. Diui. nu. 11. de legat. 1. quis teneatur probare scientiam, vel ignorantiā, vide Dec. consi. 236. num. 7. quando scientia præsumatur, vide Rol. consi. 81. vol. 2.

Alienandi licentia, siue beneficio non gaudet ille, qui animo euertādi fideicōmissum alienat. Ozas. decis. 168. nu. 13.

Pro debito, seu ꝑ delicto nō possunt res subiectæ alienari. Boer. deci. 128. tñ ꝑ redēptione captiuorū possunt. ibi. & in nōnullis alijs causis, de quib. vide ꝑ Ios. Lud. deci. 28. Luc. n. 95.

Hæres pendente conditione si alienat rē subiectam restitutioni in ꝑsentia fideicōmissarij, ei non piudicat: quia non poterat impedire actū, nisi quis affirmaret rē nō subiectam restitutioni. Fran. Marc. q. 329. nu. 8.

Alienationis prohibitio non impedit, quin pro reparanda alia re maioris conditionis, res fideicōmisso subiecta vendi possit, dummodo hoc probetur. Mago. decis. Luc. 33. nu. 8.

Hæres rogatus restituere fideicōmissario qcqd supererit de hrditate tpe mortis hæredis, pōt alienare ꝑ libito suæ voluntatis de bonis hæreditarijs, dūmodo reseruet quartā partē totius hrditatis fideicommissario. Guid. q. 520.

Emens scienter rē suppositam fideicōmisso nō recuperat melioramenta, licèt lucretˀ fructus perceptos, qa fructus fideicōmissi ad fideicōmissarium non spectant, nisi à die litis contestatæ, quū ex negligentia petentis cēseantˀ remissi. Mago. decis. Luc. 33. & pcepti pēdente cōditione spectāt ad hrdē. Aud. Gail. obs. 133. lib. 2. qd limitatˀ, si hrs specialiter fuisset grauatus de illis restituēdis, vel fuerit ī mora. Gail. d. obs. 133. sed qd ī filijs primi grad. ibi.

Vltimus fideicommissarius potest libere bona alienare, non obstante quacunque prohibitione. idem Mago. decis. 59. nu. 25.

Regulariter res subiectæ fideicōmisso non possunt alienari, siue pure, siue in diem relictæ sint. Aud. Gail. obser. 137. & alienatæ, purificata conditione reuocantur. Dec. consi. 386.

Fallit respectu trebellianicæ, & legitimæ, pro quib. bona subiecta possunt alienari. Gail. ibi.

Fallit secundò in necessaria alienatione, puta quando fit alienatio propter solutionē æris alieni ipsius defuncti: nam tunc valet alienatio etiam earum rerum, quas testator expressè prohibuit alienari, vide ibid. n. 4. facit l. 80. §. fin. de legat. 2. an tunc possit fieri executio ad formam decreti Sabandię cū tertio pluris in odiū fideicōmissarij, vide Petill. D. P. Tessa. decis. 194. & an possit fieri alienatio ꝑ alimētis, vide Bar. in Auth. de restitut. n. 9.

Tertiò fallit, qñ fideicōmissum vniuersale relictum est sub conditione, vel in diem incertū, quia pendente cōdirione valet alienatio, & dñiū trāsfertur, sed postq̄ conditio extiterit dñiū ipso iure retrò transfertˀ. ibi. Gail. d. obs. 137. Mago. deci. 91. n. 14. & decis. 92. Rot. Flor.

Quartò fallit principalis Reg. in alienatione rei sterilis, & q̄ seruando seruari nō pôt, quo casu hmōdi res rectè alienatˀ, & ptium (si ad hrdis vtilitatē, & vsum cōuerratˀ) loco rei succedit. Gail. obs. 137. n. 12. Pet. de Rau. sin. 617.

Quintò fallit in pupillari substitutione, quæ non impedit, quominus pupillus tutoris au-

Ffff   ctoritate

ctoritate, & Iudicis decreto rem propriam irreuocabiliter alienare possit. Gail.d.obser. 137.nu.13.

Sextò bona subiecta fideicōmisso possunt vendi ex licentia,& anctoritate Principis, subrogatis alijs bonis loco venditorum, sed quæ requirantur ad hoc,vt alienatio valeat, vide Vincent.de Fran.decis.355.part.2.

Septimò hæres alienantis bona fideicommisso subiecta,ipsa bona alienata nō vendicat, sed quid, si fuerit hæres cum beneficio legis, & inuentarij, vide eundem decis.356.

Octauò grauatus detentus in carceribus sine delicto,pōt alienare de bonis subiectis pro sua liberatione. Papon.lib.20.titu.3.arrest.6. vide tamen Menoch.de arbit.cas.182. & Bar. in l.7.C.de agricolis lib.11.

Nonò consentiens alienationi rei subiectæ fideicommisso conditione pēdente, sibi præiudicat, etiam si ignorauerit fideicōmissum sibi competere. D. Sola in suis comment.in antiq constitutio.gl.super decreto, Blanchę nu.13.titu. de transact. sed an tali casu possit competere remedium.l.2. C. de rescind.vēd. vide ibid.nu.15.cui alienationi fideicommissarius potest consentire.Dec.consi.324.vide Bar.in l.16.C.de pac.2.lect.& dispositio legis, de his,non procedit contra tertium emptorem bonorum fideicōmisso subiectorum. D. Sola ibid.nu.14.

Decimò,quando testator post factum fideicōmissum generale expressè prohibuit alienationem aliquorum suorum bonorum immobilium, donec vltimus filiorum institutorum fuerit maior 25. ann. tunc alienationes factæ post tale tempus nō possunt renocari, quia censetur solùm inductum fideicommissum in reliquis bonis,quæ supersunt. Menoch.consi.151.nu.35.lib.2.

Quando bona subiecta fideicommisso possint alienari,vide Bar.in Auth.de restitutio.

Quando alienantur bona fideicommisso subiecta cum reseruatione dominij, quid iuris, vide Mago.decis.91.& 92. Rot.Flor.

Fideicommissum contrahendo,nec dilapidando alienari non potest. Menoch. de arbitra. lib.2.cas.182.nu.46.

Filius sua culpa redactus ad necessitatem,alienare non potest fideicōmisso supposita. Menoch.ibid.nu.54. vide tamen ibid.nu.65.

Si vnus ex duobus fratribus inuicem restituere grauatis,alienet partem suam, adhuc erit locus fideicommisso altero sine liberis decedente.Bar.in l.79.§.liberis, de lega.2.

Qñ dotis cā dentur insolutum res restitutioni subiectæ,vide Boer.decis.130.n.11. 12. & 13.

Dos relicta à patre pōt augeri, ex bonis fideicōmisso subiectis Menoch.cōs.291.n 19.li.3.

Quādo pro dote ipsa bona possint alienari, vide Ioseph. Ludo decis.71. Perus.part.2.quòd possint alienari, etiam si expressè esset facta prohibitio de non alienando causa dotis tenent August. Bero.q.110.& Boer. decis.129. nu.5.in vltima volnntate.Crau.consi.291.nu. 4.Rol.consi.81.vol.2.nu.7.& 26. secùs si esset facta prohibitio in cōtractibus inter viuos. Craue.d.consi.291.nu.fin. vide Rol. consi.85. n.23.vol.1.& 27.vol.4.Menoch.cōs.318 n 36.

Bona subiecta fideicommisso in subsidium possunt alienari pro dotibus, siue pcedat fideicommissum, siue sequatur, etiam quòd esset facta expressa prohibitio ratione dotis, hoc verum quando non adsunt alia bona pro dote restituenda.Ios.Ludo.decis.28. Luc.nu.76.

Quid,quando mulier sciebat fideicommissum, & an præmissa habeant locum in filiab. nondū natis,vide Perill.D.P. Tess.dec.151.& 192.

Fideicommisso subiecta possunt alienari in subsidium,qñ dos est soluenda pro liberis, & descendentibus; non autem pro transuersalib. & etiam possunt alienari pro augenda dote. Ios.d.decis.28.Luc.num.91.& 95.

Valet alienatio facta de re subiecta ex causa dotis,vel donationis pp nuptias,idq; procedit non solū quo ad matrimoniū seculare,sed ēt spirituale.Andr. Gail.obser.137.num.17.lib.2.

Authen. res quæ, qua cauetur bona subiecta fideicommisso, & prohibita alienari, posse ex causa dotis (nō extantibus alijs bonis) alienari, non habet locum in linea transuersali; secundum veriorem opinionem, vide tamen Vinc. de Fran.decis.241. part.2.sed bene hēt locum in dote confessa,de cuius numeratione nō cōstabat. Crau.p genero cōs.1.n.186. vide Rol.consi.85.nu.40.vol.1. lapsis temporibus opponendi exceptionem nō numeratæ dotis.idem Rol.consi.20.vol.4.

Bona subiecta fideicommisso obligari nō possunt vxori p dote,quatenus legitima,aut bona ppria supersunt,sed in subsidiū tm. Crau. cons.19.n.18.vide Dec.cōs.519.& tūc possunt alienari pro dote, & ex illis dos augeri pōt. idem Crau.consi.291.Menoch.cōs.182.n.68.

Stante statuto,qđ vxore decedente sine liberis maritus lucret certā partē dotis, tale statutū habet ēt locum,qñ cōstituitur dos de bonis subiectis fideicōmisso. Crau. cōs.186.sed qd, si mulier haberet alia bona, vide ibid.in fine.

Quando mulier constituit sibi dotem de bonis subiectis fideicommisso,si eam recuperet,nō tenetur amplius fideicommissario illam restituere.Crau.d.consi.186.nu.12.

An pr̄ in dote,vel donatione pp nuptias,possit substituere,vide Fran.Marc.q.333.

Bona

Bona matris supposita fideicōmisso posse alienari pro dote filiæ (si pater est inops) scribit Menoch de arbitr. lib. 2. cas. 460. nu. 7.

Res subiectæ fideicommisso possunt ex causa dotis constituendæ, vel restituendæ, aut donatibus propter nuptias alienari, etiam quā dotes fuerunt receptæ post iniunctum fideicommissum, & maritus grauatus iam cōsumpsisset suam legitimā, & Trebelliānicā. Natt. consi. 61. Tom. 1. Menoch. consi. 318. num. 15. Rol. consi. 85. vol. 1. nu. 29. & consi. 19. 20. vol. 4. licèt ab initio sufficerent. Crau. consi. 291. nu. fin. & Dec. consi. 377.

Auth. res quæ, limitatur, quā filia habet aliunde, vnde se dotare possit, quàm de bonis subiectis. Rol. consi. 85. nu. 9. vol. 1. tū si ex bonis nō subiectis non posset congruè dotari, possunt alienari bona subiecta, vt congruè dotetur secundū suam qualitatem. Menoch. consi. 47.

Quid, si essent dati fideiussores pro dote restituenda, an cesset dispositio dictæ Authen. vide Roma. sing. 252.

Quòd subiecta fideicommisso possint alienari etiam pro dote restituenda traditur per Menoch. consi. 39. vol. 1. quod ampliatur procedere in fideicommisso, in quo hæres fuit grauatus restituere id, qđ superrerit, licèt illud, qđ supererat tpe mortis grauari non ascenderet ad quadrātem: nam hoc casu de quadrantè est restituenda dote excluso fideicōmisso. Menoch. d. consi. 33. nu. 15. vol. 1.

Testator grauauit filios fideicōmisso, si decessetint sine filijs masculis ita tamen, q fœminæ debeant competenter dotari de bonis subiectis, alter eorum vnicam filiam habuit, quam in vita nuptui tradidit dote constituta, deinde moritur, hæc filia petit dotem iuxta aui dispositionem, fideicommissarius opponit dotem sibi datam fuisse animo compensandi cum hac dote ab auo sibi relicta. Menoch. consi. 151. nu. 21. respondit in fauorem filiæ, nempe esse denuo dotandam.

Fideicommissum reciprocum inter fratres remitti potest, expressè. Ozas. decis. 100. nu. fin. quæ remissio valet in præiudicium liberorū. Boer. decis. 147. nu. 7. & Ios. Lud. decis. Perus. 19. quando censeatur renunciatum fideicommisso maximè interueniente iuramento, vide Dec. consi. 345. & Menoch. cōsi. 359. lib. 4.

Fideicommissum reciprocum pacto, vel transactione remitti potest, nec prætextu alicuius circūuentionis, aut minoris ætatis, rescinditur remissio. Ozas. decis. 112. nu. 16. Guid. Pap. q. 232. Mago. decis. 92. Rot. Flor.

An per transactionem, vel diuisionem factam inter grauatos fideicommisso, illi censeatur renunciatum, vel non, vide Ozas. decis. 112. Guid. Pap. q. 232. Boer. decis. 147. Mohed. decis. 156. Ioseph. Ludo. decis. 19. Perus. Franc. Marc. q. 245. Borg. Caual. decis. 7. de contract. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 25. Crescent. decis. 6. alias 277. de donatio. Dec. consi. 79. 86. 267. 288. nu. 15. 495. nu. 27. Menoch. consi. 289. lib. 3. Bar in l. 67. §. itē q̄ si tū. ff. de cōdi. indebi. & in consi. 1. vol. 2. l. 122. §. fin. ff. de verb. oblig.

Renunciantes habuisse notitiam fideicōmissi non præsumitur, nisi per aduersarium probetur. Ozas. d. decis. 112. num. 7. vide tamen distinctionem, de qua ibid. nu. 12.

Euicto fideicommisso ex facto auctoris agitur de euictione, quādo fideicommissum fuerat remissum. Crau. consi. 24. nu. fin.

Fideicommissum conditionale per verba quantumcunque generalia non censetur remissum, si in remissione nulla fuerit facta mētio de fideicommisso, secundū communem, vide Ozas. d. decis. 112. num. 14. Ios. Ludo. decis. 19. Boer. decis. 147. Vera. decis. 20. par. 2. And. Gail. obser. 139. li. 2. Mago. decis. 92. Rot. Flor. Socin. l. 79. §. hæreditatem, de legat. 2.

Limitatur reg. Primò per eundem Ozasc. decis. 112. nu. 17. & Menoch. consi. 289. lib. 3.

Secundò, limitatur, quā renunciatū fuit iuri de futuro, secundum Boer. decis. 147. nu. 13.

Tertiò limitatur conclusio, si expressè fideicōmisso renunciatū sit casu, quo hæredes tpe diuisionis scientiam fideicommissi habuerint, visis, & inspectis tabulis testamēti. Gail. obser. 139. n. 7. lib. 2. Boer. d. decis. 147. Crau. consi. 24. secùs non inspectis, & visis verbis testamenti. Gail. ibid. vel data ignorātia fideicommissi. Mago. decis. 27. n. 22. Rot. Flor. vide Bart. in l. sub prætextu, C. de transact.

Quartò limitatur, quō in diuisione cuilibet libera alienandi potestas quādocunq; in futurū data fit: nam tunc, si res fideicōmisso subiecta alienata sit, emptor eueniente cōditione a fideicommissario molestari non potest, cōsequenter quoq; data potestas alienandi si expressè in diuisione dictū sit, q quilibet de sua parte pro arbitrio disponere, & quicquid velit facere possit, vide Gail. obser. 139. n. 11. Mago. decis. 92. Menoch. consil. 393. num. 15. lib. 4. Crau. consi. 24. nu. 8. Rol. consi. 34. vol. 4. n. 78. Natt. consi. 930. quod intelligē data scientia fideicommissi. Menoch. consi. 87. vol. 1. sed q̄ scientia præsumat, vide eundem Menoch. d. consi. 87. nu. 96. Crau. consi. 255.

Illud tamen memoria tenendum, q concesse potestate alienandi in diuisione si nulla sequatur alienatio, sed res fideicōmisso subiecta permanserit penes grauatum, ius fideicommissi saluū erit. Gail. d. obser. 139. n. 14. Plures alias ampliationes, & limitationes, vide ibid.

Quintò limitatur reg. quando alteratur forma testamenti paterni per contractum diuisionis: quia noua causa dicitur ratione alterationis, quando antiqua alteratur. Crau. conſ. 24. nu. 14.

Sextò, quando per diuiſionem, vel poſt eã fuit præſcriptum. Dec. conſi. 267.

Septimò, quando in diuiſione apponuntur verba multum prægnantia, puta quia diuidentes remittunt omnia iura quocũque, & qualitercunque competentia, & cõpetitura, tunc enim cenſetur remiſſum fideicõmiſſum conditionale. Craue. conſi. 24. num. 11. Rol. conſi. 34. vol. 4 nu. 77. & Menoch. conſi. 87. vol. 1.

Octauò, quando diuidentes promiſerunt attẽdere, & obſeruare, & non cõtrauenire aliqua ratione, vel cauſa, cenſetur remiſſum fideicõmiſſum. Menoch. conſi. 323. nu. 41. lib. 4.

Nonò, quando verba generalia ad ius referri aliud nequeunt, niſi ad remiſsionem fideicõmiſsi. Crau. conſi. 1. pro genero nu. 343. Menoch. conſi. 87. nu. 20. & 23. vol. 1.

Quando in fine inſtrumenti diuiſionis fuit reſeruatum fideicõmiſſum paternum inter diuidentes, hęc reſeruatio debet referri ad omnia pręcedentia, vt intelligatur saluum fideicommiſſum. Rol. conſi. 54. vol. 2.

Quitatio vnius fideicõmiſſarij primo loco vocati, non facit locum alteri, ſeu ſecundo ſubſtituto. Papon. lib. 16. tit. 3. arreſt. 13.

Natus in ſexto, vel octauo menſe non excludit ſubſtitutum, quia habetur pro non nato, & non facit deficere conditionem, ſi deceſſerit ſine liberis. Clar. in ſua Pract. §. teſtamentum. q. 45. ſed aſſerenti partum uicturum incumbit onus probandi, quæ autem probationes requirantur, vide Menoch. conſi. 284. lib. 3.

Conditione deficiente, fideicõmiſſum ſub conditione poſitum, deficere dicitur. Ozaſ. deciſio 50. nu. 12.

Fideicommiſsi conditionem in dubio extitiſſe dicẽdum eſt, & qui allegat fideicommiſſum defeciſſe, incumbit onus probandi. Ozaſ. deciſ. 108. ideò dicẽs, quòd aliquis deceſſerit ſine filijs, habet ſuam intentionem fundatam, ſecùs ſi diceret, quòd habuit, ſed mortui ſunt. Iac. Put. deciſ. 45. lib. 1. vide Natt. cõſ. 395. n. 7.

Hæc conditio, ſi deceſſerit ſine liberis, an præſumatur extitiſſe, vel ille, qui petit fideicommiſſum teneatur probare grauatum deceſſiſſe ſine liberis, vide Fran. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 4.

De morte inſtituti grauati conſtare dicitur ex ſola productione teſtamenti, & quòd deceſſerit ſine liberis probatur eo ipſo, quòd non probatur contrarium. Dec. conſi. 578. & 652. vide Bar. in l. 17. §. ſi quis autem. ff. ad Trebel.

Filios licèt quis ante habuerit, non tamen præſumitur habuiſſe tempore mortis, Ozaſc. deciſ. 108. nu. 2. cum conſi. ibid. impreſſo.

Mors illius probanda eſt, cuius vita obſtaret ei, qui dicit ſe hæredem. ibid. nu. 7.

Superuixiſſe alterum de duobus, quãdo requiritur, non ſufficit, quòd ſimul illi deceſſerint. ibid. d. deciſ. 108. nu. 15.

Qñ pręſumatur filius parẽti ſuperuixiſſe, & cui incũbat onus pbãdi, vide nu. 16. 17. d. deci. 108.

Filij ſuſcepti ex vili fœmina, & clerico beneficiato, legitimantur per ſubſequẽs matrimonium, & ad fideicommiſſum aui admittuntur. Ozaſ. deciſ. 154. habetur in libris placitorum tit. de fideicommiſ. hærede, lib. 8. tit. 11. in deciſ. diuerſo. fol. 129. vide Papon. li. 20. tit. 3. arreſt. 5. Dec. conſi. 155. nu. fin. & Rol. conſi. 100. nu. 47. vol. 2.

Legitimatus tamen per ſubſequens matrimonium non excludit fideicommiſſarium, in fideicommiſſo facto ſub conditione, ſi grauatus deceſſerit ſine liberis ex legitimo matrimonio procreatis. Natt. conſi. 602. Rol. conſ. 190. vol. 2. idem ſi quis fuerit grauatus, ſi deceſſerit ſine liberis legitimè procreatis. Nat. conſilio 626.

Regulariter filius naturalis facit deficere fideicommiſſum factum, ſi ſine liberis. Gail. obſer. 136. libr. 2. ſi filij non ſunt ſpurij, alias ſecus. Dec. conſ. 433. nu. 17. facit l. 79. §. volo. de *leg.* 2. quod in filijs naturalib. legitimatis maximè obtinet. Gail. d. obſer. 136. nu. 4. vide tamen Dec. conſi. 155. nu. fin. & 285. *nu. 9.*

Idem in filio nato ex matrimonio *putatiuo, puta* contracto in gradu pro*hibito inter* ignorantes. Gail. d. obſer. 13*6. nu. 9. Fran.* Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. nu. 24. Rot. Auenio. deciſ. 70. in deciſio. diuerſo. Tom. 3. Dec. cõſ. 153. ſecùs inter ſciẽtes. Dec. cõſ. 154.

Fallit concluſio in filijs naturalibus illuſtrium perſonarum, quę in aliquo dignitatis gradu, & populari obſeruantia conſtitutę ſunt, quia tales perſonæ non cenſentur de naturalibus liberis cogitaſſe. Gail. d. obſer. 136. nu. 5.

Secundò fallit in Eccleſia ſubſtituta, nam illa naturalib. etiam legitimatis præfertur. ibid. d. obſer. 136. nu. 6. & Hippol. ſing. 131.

Tertiò fallit, quando fideicommiſſum factum eſſet per illa verba, ſi deceſſerit ſine filijs *legitimis*, & naturalibus ex legitimo matrimonio procreatis. Gail. d. obſer. 136. nume. 8. Natt. conſi. 368.

Quando filius naturalis excludat ſubſtitutum, vide Franci. Mant. de coniect. vltima volunt. libr. 11. titu. 9.

Quo ad filium adoptiuum, & arrogatũ attinet, certum eſt illos non excludere ſubſtitutum.

Gail.

Gail.d.obser.136 nu.13. Fran.Manc. de coniect.vltim.volun.lib.11.tit.8.l.75.ff. de condi. & demonst.vide Boer.decis.354.

Filia instituta, & grauata, si decesserit sine liberis, procreans filios naturales, tales filij non faciunt deficere fideicõmissum. Pet. de Rau. sing.519 Marc.de & Mant.sing.347.

Filius non legitimus, & naturalis, an faciat deficere fideicommissum, vide Bart.in l.17.§.si quis rogatus.ff.ad Trebel.

Clausula, si decesserit sine liberis ex legitimo matrimonio natis, non verificatur in legitimato etiam ab Imperatore. Bart. consi.75. vol. 1. vide supra tit. legitimati filij quando faciant defic. fideicom.

Filia ex filia non dicitur ex proprio corpore, vt faciat deficere fideicommissum factum filijs de sororibus, si decesserint sine liberis ex eorum proprijs corporibus procreatis. Guid. Pap. quæst.353.

Facta substitutione, si sine liberis, mortuo hærede relictis liberis, dicta substitutio cêsetur extincta, licet postea decesserint sine alijs liberis. Vinc.de Fran.decis.92. And.Gail.obser. 136.lib.2. nam fideicommissum semel extinctum non reuiuiscit. Mago. decis.102.num. 44. Rot. Floren.

Fallit, si verba testatoris substituentis non referantur ad tempus mortis, sed simpliciter facta sit substitutio hoc modo, non extantib. vel deficientibus liberis, substituo Titiũ, tunc enim quandocunque decesserint liberi, siue ante, siue post mortẽ hæredis, erit locus substitutioni. Gail.d.obser.136.nu.3.

Pater instituerat suos hæredes vniuersales Titium, & Sempronium eius liberos, cum posthumo existente in vtero vxoris, si esset masculus, & si esset filia, illam instituerat suã hæredem particularem in aureis quingentos, & postea substituerat inuicem dictos suos hæredes vniuersales, postremò ita dixerat, & si dicti omnes mei filij, & posthumi hæredes decesserint sine liberis, illis substituo Petrum ex fratre: inde nasciẽ ex vtero fœmina posthuma, & filij decesserunt hæredes vniuersales sine filijs, & post eos Petrus substitutus, & inde dicta posthuma, oritur quæstio inter hæredes posthumæ hæredis particularis, & filios Petri substituti, fuit contra ipsos filios, & in fauorem hæredum posthumæ iudicatum, ita testatur Papou.lib.20. tit.3. arrest.28.

Filij vocati contemplatione patris, patre exclusio, ipsi censentur quoque exclusi. Raud.tract. de analog. c.37.nu. 121.

Vocatio liberorum alicuius nunquam trahitur ad casum, in quo ille neglexit adimplere mãdata testatoris. ibid.nu.126.

Substitutus non excluditur per personam magis dilectam, quando grauatus fecit testamẽtum, per qđ persona illa magis dilecta non succedit. Craue.consi.113.nu.4. & non valet argumentũ, minus quis dilectus est, ergo fortius censetur grauatus. Crau.consi. 161.n.17.

Si testator instituerit duos suos filios, ita quòd vno decedente absque liberis, q alter superuiuens succedere debeat, si verò ambo decesserint sine liberis, illis substituerit sorores & filias ipsius testatoris, & ipsis omnib. decedentib. sine liberis, substituerit proximiores de agnatione, deinde mortuo testatore moriatur alter ex eius filijs hæredib. relictis duobus filijs, postea decesserit alter filius cohæres relicta filia, euanescit fideicõmissum, ideò dictæ filiæ decedenti eius mater ab intestato succedit. Crau.consi.306.

Quomodo intelligantur illa verba, si decesserit sine filijs, vel nepotib. vide Dec. consilio 18. quo loci scribit sufficere extare filios ad hoc, vt deficiat fideicommissum.

Filius non excludit substitutos in transuersalib. nisi quando fratres, vel filij fratrum instituti sunt. Dec.consi.435.

Quando iniungitur fideicommissum filijs decedentib. ante vigesimum quintum annum suæ ætatis, ipsis decedentibus iam incœpto anno vigesimo quinto non perfecto, cessat fideicommissum. Dec.consi.593.

Pater ita grauauerat filiam, q quandocunq; nupserit, teneretur hereditatem, & bona ipsius tunc temporis penes eam, & in eius manibus existentia restituere, vel relaxare fratri ipsius testatoris accepta certa quantitate pro sua dote, dubitabatur quid, si filia moreretur nõ contractis nuptijs, an hæc substitutio in casu matrimonij facta, extenderet ad casum mortis, Menoch.consi.343.lib.3. respondit pro parte negatiua, & per cõsequens filiã potuisse in casu mortis de bonis suis disponere.

Testator grauando filiam restituere filijs & se procreandis his verbis, si eos, vel aliquem habuerit, procreationem ipsorũ filiorum significasse videtur: ideò hoc casu filia decedente sine filijs, non dicitur euenisse casus substitutionum factarum, de alijs substitutis filijs nascituris ex filia. Menoch. consi.326.lib.4. quia substitutione prima deficiente, omnes aliæ subsequentes defecisse dicuntur. ibid.nu. 32. vide tamen nu.35.

Testator si grauauerit extraneam de restituenda hæreditate post mortem filij sui, & filius & vltra decesserit relictis ẽt filijs, an illi faciant cessare fideicõmissum, vide Ant.Trig.sin.97.

Si pater instituat plures filios, & inuicem substituat per fideicommissum, si aliquis eorum decesserit

deceſſerit ſine liberis, ſi duo primi habuerint liberos, & poſtea deceſſerint, deinde moriatur tertius, & vltimus ſine liberis, tūc euaneſcit fideicommiſſum, neque filij præmortuorum fratrum admittuntur ad illud: glo. in l. vnica. C. de his, qui ante apert. tabul. Bart. & Bal. in l. is, cui. ff. de actio. & obligat. Iaſ. Rip. & Alex. in l. 1. de legat. 1. Bar. conſi. 112. vol. 2. vide eundem in l. Lucius 85. ff. de hered. inſti.

Subſtitutio pupillaris ſi euaneſcat per emancipationem, iura fideicommiſsi non remanēt firma: Bar. in l. 2. nu. 16. ff. de vulgari.

Fideicommiſſum reuocatur per ſuperuenientiam liberorum, quando quis non cogitabat in perpetuum habere filios. Bart. in l. 1. ff. de iure codicil. nu. 10.

Fideicōmiſſum iniunctum filio; ſi deceſſerit ſine filijs, vel filij eius, an valeat, ſi filius deceſſerit cum filijs, ſed filij filiorum ſine filijs, vide Bar. in l. 6. de legat. 3.

Subſtitutio facta pupillo, ſi ſine liberis deceſſerit, per verbum deueniāt, eſt fideicommiſſaria, etiam pupillo in pupillari ætate decedente. Bar. conſi. 241. vol. 2.

Fideicommiſſo ſubiecta, non veniunt in generali inſtitutione, vel donatione, cū poſt mortē veniant reſtituenda. Ozaſ. deciſ. 85. nu. fin.

Monaſterium ſecundum magis communem liberos ſubſtitutos non excludit, vbicunq; facta eſt ſubſtitutio ſub hac conditione, ſi ſine liberis deceſſerit ex ſuo corpore legitimè procreatis, aut ex legitimo matrimonio natis, tunc enim Monaſterium non habetur loco filij, ingrediente grauato Religionem. Ozaſ. deciſ. 126 num. 28. Boer. deciſ. 354. vide Iac. Put. deciſ. 55. lib. 1. Vincent. de Fran. deciſ. 29. Guid. Pap. q. 353. Borg. Caual. deciſ. 9. de contract. par. 2. nu. 83. Crau. conſi. 152. Dec. conſi. 258. 419. & 426.

Diſtinctio vera affertur, qua diuerſæ Doctorū opiniones conciliantur in quæſtione illa; an Monaſterium excludat ſubſtitutum, p Ozaſ. d. deciſ. 126. nu. 24. vide Fran. Mant. de cōiec. vlti. volun. lib. 11. tit. 7. Andr. Gail. obſer. 136. lib. 2. nu. 7. & Ang. Bero. q. 34. alijs Monaſterium habetur loco filij, vt faciat deficere fideicommiſſum. Guid. Pap. q 477. & ſing. 55. & bona applicātur ipſi Monaſterio: fallit, ſi ſuerit ſubſtitutus locus pius. c. 8. ext. de probatio. & ibid. glo. ſed quando Monaſterium, vel Eccleſia excludat ſubſtitutum, vide Reg. cum limitationibus per Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 11. tit. 7.

Solum Sacerdotium non habetur loco filij, ideò non facit deficere fideicommiſſum, niſi grauatus intraret Eccleſiam ſeculorum animo non exeundi, & illi ſe dedicaret, vel bona ſubiecta expenderet ad pias cās. Boer. deciſ. 354. nu. 3.

Quando Monaſterium excluditur per ſubſtitutum, poſsidet tamen bona durante vita Monachi. Boer. ibid. nu. 4. Bart. in l. 48. §. Cornelio. ff. de iure fiſci.

Si teſtator dicat inſtituo filium, & ſi ſine liberis deceſſerit illi Titium ſubſtituo; ſi filius hęres relinquat filiū, qui ingrediatur Religionem fratrū minorum, non excluditur ſubſtitutus. Boer. d. deciſ. 354.

Si dicat ſubſtituo, ſi filius efficiatur Sacerdos, perinde eſt ac ſi dixiſſet, ſi deceſſerit ſine liberis. ibid.

Per ingreſſum Religionis, & profeſsionis facta in Religione non capaci in particulari, & cōmuni incontinenti fit locus fideicommiſſo, quemadmodum ſi is, cui factum fuerat naturaliter mortuus eſſet; ſecùs ſi Religio eſſet capax. Vincen. de Fran deciſ. 14. num. 7. vide Dec. cōſi. 429. Bar. in l. 79. §. hęreditatē, de leg. 2.

Ingrediens Monaſterium non perdit ius ſuccedendi ex ſubſtitutionb facta ante ingreſſum. Crau. conſi. 152.

Pater ſi inſtituto filio ſubſtituat, ſi deceſſerit ſine filijs; & filius ingrediatur Monaſterium, ſubſtitutio euaneſcit, & bona Monaſterio debent. Bar. in l. 5. § ſiſ, cui; de legat.

Fideicommiſſum, vel ſubſtitutio, an expiret per ingreſſum Monaſterij, vide per Bart. in §. ſed hoc, Auth. de Santiſ. Epiſco. & in cōſi. 1. vol. 2.

Subſtitutus Seio poſt mortem ipſius, nō admittitur ad bona, ſi Seius Monaſterium ingrediatur, quandoquidem in hoc naturalis mors, nōn ciuilis requiratur. Hippol. ſing. 668.

Filios ob inuentarium non cōfectum teneri ad integra legata, & fideicommiſſa etiā de proprio, ſi vires hæreditatis non ſufficiant; quomodo intelligatur, vide Ozaſ. deciſ. 148. n. 22.

Sententia lata contra hęredem non ſubſtituto, & fideicommiſſario in caſu, de quo vide per Ozaſ. deciſ. 157 nu. 15. & 16. alias non pręiudicat, niſi fideicommiſſario citato ſaltem per proclama. Iac. Put. deciſ. 9 n lib. 3.

Fideicommiſſum purum, vel purificatum non agnitum, tranſmittitur ad filios. Rod. conſi. 46. lib. 3. And. Gail. obſer. 131. lib. 2. & ad hæredes; vide Dec. conſi. 478 quando dictum procedat, vide Capici deciſ. 89. quid, ſi hęres effectus fuerit Sacerdos adhuc viuente ſubſtituto, vide Papon. lib. 20. tit. 1. arreſt. 1. alias ſpes fideicommiſsi non tranſmittitur etiam ad liberos præmoriente fideicommiſſario, niſi liberi, ſeu hæredes venirent ex iudicio teſtatoris. Capic. deciſ. 119. nu. 6. vide Boer. deciſ. 88. 354. Gail. obſer. 132. lib. 2. Bart. in l. vnica. C. de his, qui ante apert. tabul. ...

rium videntur tenere Benint.decis.88. Fran. Marc.q.78.Boer.decis.156. nu.23. vide supra tit.de substitutio.in genere, Vera decisio. 21. par.2.Mant.de coniect.vltim. volunt.libr.11. titu.20. vbi scribit regulam cum limitationibus,& Gail. obser.132.lib.2.

Fideicommissum cōditionale transmittitur ad descendentes existentibus coniecturis, de quibus vide per Ioseph. Ludo.decisio.Perus. 102.part.2. Dec.consi.397. consi.515. & 594. Crau.consi.62.nu.10.& consi.306. Menoch. consi. 209 lib.3.& consi.333. idem de arbitr. lib.2.cas.165.& in consi.95.nu. 103. volum.1. Natt.consi.688.sed an hoc procedat in transuersalibus,vide Ioseph ibid. d. decisio. 102. vide etiam de materia supra titul. de substitutio.in genere.

An,& quando filius ingrediatur locum patris in successione fideicomissi, plenè pro vtraq; parte disputat Fran. Mant. de coniect.vltim. volunt.lib.8.tit.9.

Testator instituit suum primum filium hæredē vniuersalem,cui decedenti sine liberis substituit secundum filium, cui secundo in dicto casu substituit tertium, & ipsi tertio pariter decedenti sine liberis substituit quartū, moritur secundus sine liberis, postea tertius relictis liberis, demum moritur primus hæres vniuersalis sine filijs. fuit orta controuersia inter filios tertij substituti prædefuncti, & quartum filium substitutum, super bonis dicto fideicommisso subiectis, iudicatum fuit pro filijs tertij substituti, excluso quarto. ita testatur Papon.lib 20.tit.3 arrest.13.

Fideicommissarius vniuersalis decedens purificata cōditione, ante restitutionem sibi factam,ius transmittit fideicommissi ad hęredem suum:idem,si decedat post mortem testatoris ante aditam hæreditatem, & transmittit etiā ius deliberandi, quod multo magis procedit,si decesserit post factā petitionem.Bar.in l.cùm filiofa.nu.11. de legat.1.

Qui capit commodum mediante persona alterius ex vltima voluntate, potest onere fideicommissi grauari, & fideicommissario mortuo ante purificatum fideicommissum, illud remanet apud grauatum.l.11. de legat.1.

Fideicommissum præferatur bona subiecta à publicatione aliàs faciēda respectu delicti grauati,quòd procedit fauore fideicommissarij. Gram decis.105.nu.30. vide Boer.decis.278.

Fideicommissum,per quod prohibetur alienatio bonorum, videtur factum fauore hæredū institutorū, ne illi dissiparēt. ibi Gram.n.38. & phibitus alienare ob sui fauorē delinquē do,fiscum habet in successorem. ibid. nu.39.

Fideicommissum dum non apparet ab honorato fuisse acceptatum, & consequenter ad extraneos non esse transmissum,actori actio ad illud competere non potest. Gram.d.decis.105.nu.55.

Quæ sint vtilitates, quando filij positi in conditione censentur vocati ex testamento,vide Boer.decis.155.num.10.

In fideicommissis duæ dantur regulæ, prima, filios positos in conditione non censeri vocatos: secunda,positos in dispositione tacita,vel expressa censeri vocatos, & de ambabus regulis scribuntur exempla per eundem Boer.d.decis.155. nu.14 15.

Filij positi in conditione regulariter non censentur vocati ex tacita mente testatoris:ideò nō possunt reuocare alienata per patrem institutum, & grauatum,si sine liberis decesserit,sed tantū ei succedunt ab intestato.Guid. Pap.q.39.Boer.decis.147.nu.15. & decis.155. nu.16.And.Gail.obser.136.lib 2.n.18. Mago. decis.27.Rot. Flor Papon.lib.20.tit.3. arrest. 9 Mago decis 27.Rot.Flor.Craue consi. 155. Clar.§.testamentum.q.77.& 79. Dec. consi. 292.422.& consi.545. Rol consi.51 vol.3.& consi 43.vol.4 Pet.Gerard.sing 61. Menoch. consi.135.152 196.libr.2. vide Mant.de coniect.vltim.volun.lib.11.tit.2. Natt.consi.551. Bar.in l.23 ff.solut.matrim. & in l.Lucius 85. post glo.ibi.ff de hære. instituen.& Perillustr. D P Tessau.decis 96.

Regula tamen limitatur pluribus in casibus: Primò,quādo sunt in fideicommisso plures gradus substitutionum, veluti si esset facta institutio,& substitutio hoc modo, si filius meus hęs decesserit sine liberis, vel liberi eius sine liberis,volo bona mea deuenire ad Semprònium: nam hoc casu cum videatur testator grauasse liberos filij de restituendo, videtur eos tacitè substituisse hæredi suo. Guid.d.q. 39.& q.184.Boer.decis.147.nu.15.decis. 155. nu.21. & 28.& decis. 158. vide Clar in d.§.testamentum.q.78.& seqq.Papon.lib 20.titu.3. arrest.20. Raud.tract. de analog.c.37. n 198. Craue.consi.130.nu.3 & consi.155 Clar.in §. testamentum.q.78.& quæstio. 79. Rol.consi. 18.vol.4. Menoch. consi.277.num.5.& consi. 347.lib.4. Māt.de coniect.vltima.volunt.lib. 11.titu.3. Menoch.consi.135.277.num.4.325. num.13.348.& 376.lib.3.Bar.in l.6.de legat. 3.Perillustr.D. Præs. Tessau.decis.96 num.10. vide tamen Mago.decis 27.nu.12. Rot.Flor. Dec.consi.422.Rol.consi.34.nu.36. volum.4. qui tenent contrarium.

Digressio per plures gradus substitutionis per se non sufficit, vt filij positi in cōditione censeantur vocati,scribunt Mago.decis.27.nu 9. Rot.Flor.& decis.73.nu.6. Rol.consil.51.vol. 3.nu.

3.nu.9.& consi.43.nu.38.vol.4. vide Perilluſt. D.P.Teſſau.deciſ.96.nu. 15. tamen ſufficit,ſi fiat ſub qualitate maſculinitatis, & ſubſtituti vocati ſint de deſcendentibus.Papon.lib.20. tit.3.arreſt.12.

Quando teſtator digreditur ad plures gradus ſubſtitutionum,ſignificat ſe velle onus fideicommiſsi,& reſtitutionis eſſe debere omnib. gradatim,& ſucceſsiuè iniunctum, & ſe nullo pacto velle, quòd ſubſtituto vno adeunte hæreditatē,illud extinctū ſit.Menoch. conſi. 220.lib.3.vide cōſi.277.eo.li. & cōſi.310.li.4.

Secundò,ſi teſtator inſtituat filias hæredes particulares,& filios vniuerſales,ipſoſque adinuicem ſubſtituendo caſu,quo ſine liberis maſculis decederent prohibendo, quòd nullæ fœminæ ſuccederent ipſis tamē dotatis,vtrū hoc caſu filij maſculi poſiti in cōditione cenſeantur vocati, vide Guld.q.299. Boer.deciſ. 155.num.25.& 28.Clar. in §. teſtamentum.q. 78. & ſeqq. an qualitas maſculinitatis ſufficiat,vide Mago.deciſ.27.nu 6. Rot.Flor.Pap. lib.20.tit.3.arreſt. 11.Crau.conſi.62.& conſ. 130.Clar.in §.teſtamentum.q.79. Dec.conſi. 270.nu.6.7.conſi.319.545. & conſi. 574.nu.6. Natt.conſi.551.num.13. Menoch. conſil.152. vol.2.& conſ.197.nu.4.vbi quid, quando qualitas maſculinitatis eſt geminata,& repetita, vide eundem Menoch. conſ. 277.310.nu.30. lib.3.& conſi.392.lib.4.Mant.de coniect.vlt. volunt. lib. 11.tit.3.

Quòd qualitas maſculinitatis non ſufficiat ad hoc, vt filij poſiti in conditione cenſeantur vocati ſcribunt Crau.conſi.155. Natt. conſi. 551.nu.14. Rol.conſi.51.num. 5. vol.3. conſi. 34.nu.63.vol.4.& conſi.43.ibid.num.38.Menoch.conſi.91.vol.1.vide Mant.d.lib.11.titu. 3.& Perilluſtr.D.P.Teſſau.deciſ.96.

Tertiò limitatur regula, quando teſtator prohibuiſſet alienationem bonorum.Boer.deci. 155.n.25.Gaſp.Cabal.milleloq.458.Menoch. conſi.325.nu.12.lib.4.Fran.Mant.de coniect. vlt.volunt.lib.11.tit.3.nu.14.nam quoties cōcurrunt prohibitio alienandi, & grauamen de reſtituendo totum,eo ipſo primi prohibiti cēſentur ad totum vocati. idem Cabal. milleloq. 460.

Quartò limitatur reg. quando filiabus certum quid relinquitur, & à reliqua hæreditate excluduntur. Crau. conſi.130.num.4. Menoch. conſi.399.num.19. & conſi.394. nu.18.libr.4. maximè quando teſtator excludit non ſolū proprias filias, ſed etiam neptes. Menoch. conſi.197.nu.7.lib.2.

Quintò limita, quando ſequeretur abſurdum, vt ſi extraneus ſubſtitutus præferretur liberis,& deſcendentibus teſtatoris. Crau.conſi. 326. vide Menoch.cōſ.393.n.28.& 394.lib. 4.

Sextò limita, quando teſtator pluſquam ſe mel filios poſuit in conditione. Menoch.conſi. 135.nu.7.lib.2.& conſi 225.nu.11.ibid.

Septimò, quando ſunt poſiti in conditione in fideicommiſſaria ſubſtitutione. Menoch.d. conſi.135.nu.11.vide conſi.393.ibid.

Octauò limita reg. in ſubſtitutionibus factis in contractibus,in quibus poſiti in conditione cenſentur vocati.Menoch.conſi.325.n.9.li.4.

Nonò, quando filij ſunt poſiti in conditione ſub ea qualitate, quòd eſſent legitimi, & de legitimo matrimonio procreati. Menoch.d. conſi.325.nu.10. Fran. Mant.lib.11.tit.3.n.7.

Decimò limita, quando conſtat diſponentes voluiſſe bona conſeruari in agnatione, & familia.Menoch.conſi.325.nu.14.& conſi.393. nu.32.lib.4.Fran.Mant.d.lib.11.tit.3.num.15. vide Perilluſ.D.P.Teſſau.deciſ.96.nu.15.& ſeq.

Vndecimò, quando poſitus in conditione eius fauore excludit illum,qui eum in totum, vel in parte excluſiſſet.Menoch.d.conſi.425.n.6.

Duodecimò, qñ filij ſunt poſiti in conditione p ablatiuum abſolutum, qui vocationem ſignificat. Menoch.conſi.393.num.12.lib.4. & cōſi.394.nu.19.ibid. vide tamen Mant.d.lib. 11.tit.3.nu. 24. vbi videtur tenere contrariū.

Illud tamen notandum eſt, quòd quando filij poſiti in conditione cenſentur vocati, intelliguntur ſubſtituti in portione patris duntaxat, cuius ratione ſunt in conditione poſiti, non patrui cohæredis dati patri.Crau.conſi. 130 n.5.& cōſi.306. Mant.d.lib.11.tit.3.n.14.

Quando in vna diſpoſitione cōcurrunt plures ex prædictis cōiecturis, tunc poſiti in conditione ſine difficultate debent cenſeri vocati; vt ſcribit idē Menoch. cōſi. 393. & 394. li.4.

Filij poſiti in conditione,qui ex cōiecturis vocati dicuntur, an cenſeantur etiam grauati ſubſtitutis hæreditatem reſtituere, vide Perilluſtr.D.P.Teſſau.deciſ.96.nu.32.

Filij poſiti in conditione, quibus coniecturis cenſeantur vocati,vide Iac. Put.deci.215.lib. 3.Mago.deciſ.27.& 73.Rot.Floren. Menoch. conſi.135. libr. 2. Crau. conſi.62.& conſi.98. Perilluſt.D.P.Teſſa.deciſ.60.& 96.

Filij poſiti in conditione, an dicantur prędilecti ſubſtitutis, & quæ requirantur, vt poſsint dici prædilecti, vide per Crau.conſi.109.

Teſtator plures habens maſculos, & fœminas filios inſtituit,& eos inuicem ſubſtituit, & caſu, quo dicti inſtituti, & eorum filij maſculi ſine filijs deceſſerint ſubſtituit filias, & earū deſcendentes,euenit caſus, quod inſtitutorū filij ſine maſculis obierint relictis filiabus,& ſororibus, dubitatum fuit, quæ nam ex his venirent admittēdæ,an teſtatoris, vel filiorū hæredum

hæredum filiæ, fuit decisum in fauorem filiarum filiorum institutorum, ea ratione, quia in fideicommissis attendatur proximitas grauati, & non grauantis. Mago. decis. 83. Luc.

Filius non præsumitur magis dilectus in rebus, per patrem inter alios dispositis per viam fideicommissariæ substitutionis; secus si per viam directę. Mago. ibid. nu. 19. & 26.

Verbũ, ad suos collectiuũ, refert ad testatorẽ, & nõ ad grauatos: quia verba in dubio magis ad testatorẽ, quam ad hęredẽ sunt referẽda. Gom. Leo decis. 37. Rot. Auenio. in decis. diuers.

Substitutio facta, si hæres decesserit sine hærede legitimo requirit, vt institutus decedat cum liberis à se procreatis, aliàs substitutus excludit cęteros heredes legitimos: quia nomen heredis in vltima voluntate, & substitutione non significat alios, quam descendentes, nec extendit ad extraneos. Guid. Pap. q. 485. vide q. 457. Afflict. decis. 14. Boer. decis. 354. n. 6. & hęrdes masculi in fideicõmisso, accipiunt pro hęrdib. descẽdentib. et in materia trãsitoria ad hęredes extraneos. Crau. cõsi. 38. nu. 6.

Substitutionum gradus qualiter numerentur, vide per Boer. decis. 155.

Nepos venit appellatione liberorum, non appellatione filij, sed hæc varietas dicendi, nõ cadit in idiotam. ibid. num. 3.

Substitutio facta pupillo, si absq; prole decesserit, per verbũ cõe, vel obliquũ, post pubertatẽ efficit fideicõmissaria, & prolis vocabulũ, vel progeniæ quid importet, vide Boer. decis. 356.

Descendentiũ, siue heredũ mẽtio, de sua ppria natura cõprehẽdit masculos: & bona emphyteoptica possunt supponi fideicõmisso, quando sunt hereditaria. Ios. Lud. decisio. Luc. 29. vide Mago. decis. 7. Luc. nu. 38.

Substitutio facta, si sine hędib. decesserit, intelligit si sine liberis, sed tunc quando sufficiat, quod sint filij tantùm, vel etiã oporteat illos esse heredes, vide Vincen. de Fran. decis. 153.

Appellatione filiorum veniunt nepotes, & descendentes, quando testator promiscue vtitur verbo filiorum, & liberorũ. Cabal. milleloq. 498.

Appellatione lineæ venit recta, quę continet ascendentes, & descendentes tantùm. idem milleloq. 684.

Clausula, si sine filijs decesserit in substitutione apposita, quando non includat filias, vide Hiero. Mago. decisio. Luc. 7. nu. 8. 24. vbi scribit differentiam, quando ex substitutione vocantur filij testatoris, & quando vocãtur extranei, vt primo casu patruus excludat neptem, sed in secundo, extraneus non excludit fœminam.

In fideicommisso facto, si institutus decesserit sine filijs, relinquens nepotem substitutus excluditur, nã hoc casu nepos facit deficere conditionem. Rot. Auenio. decis. 84. in decisio. diuerso. & excludit substitutum. Gail. obser. 136. nu. 11. lib. 2.

Fideicommissum relictum filijs, an etiam filiabus relictum intelligatur, vide Mantic. de coniect. vltima. volunta. libr. 8. titul. 7. vel nepotibus. ibid. titu. 8.

Regulariter in substitutione facta, si grauatus decesserit sine filijs, filię admittuntur ad excludendum substitutum, sed quando, & ex quib. coniecturis regula limitetur, vide eundem Mantic. lib. 11. titul. 14. Menoch. consi. 95. volum. 1. Perillustris. D. Præsid. Tessau. decisio. 138. sed quid, quando testator dixit, si decesserit sine filijs masculis, vide Mant. ibid. titu. 15. tunc filiæ non excludunt substitutũ. Boer. consi. 10. num. 8. Dec. consil. 155. sed debent dotari. Bar. in l. 101. ff. de condi. & demonstr.

Vocatis filio, & eius masculis, eueniente casu fideicommissi, filia descendens ex filio prefertur filio descendenti ex filia, vide Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 28.

Appellatione filiorum in fideicommissis non veniunt fœminę, si in pluribus locis testamẽti fuerit facta expressa mentio de filijs masculis. Dec. consi. 15.

Pater potest filium fideicommisso grauare, exceptis legitima, & Trebellianica. Andr. Gail. obser. 121. nu. 8. lib. 2. Afflict. decis. 38.

Filius fideicõmisso grauatus intelligitur, si sine liberis decesserit. Dec. consi. 1. num. 7. Gail. d. obser. 121. nu. 10. licèt esset grauatus restituere pię causę. Mysing. obser. 96. cent. 6. Papon. lib. 18. titu. 3. arrest. 19. l. 6. §. cũm autem, C. de institutio. & substitutio. l. 101. ff. de conditio. & demonstra. quod limita, quando ex coniecturis constaret de contraria mente testatoris. Mago. decisio. 52. Rot. Flor. vide Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. & 8.

Dicitur quis sine liberis decedere, si liberi nati præmortui sint. idem Gail. obser. 136. n. 1. li. 2.

In fideicommisso relicto nepotibus ex filiabus, etiam veniunt neptes: quia in vltima voluntate masculinum concipit fœmininum. Dec. consil. 300. num. 11. sed hoc non est semper verum, vide ibid.

Ex mente testatoris colligi põt, vt fœminę non admittantur ad exclusionẽ fideicõmissarij, velut, quando testator magis dilexit liberos suorũ liberorũ, quam proprias filias: Secũdò, quando grauauit filias, si sine liberis decesserint in fauorem filiorum institutorum, & non ita grauauit ipsos filios: Tertiò, quando filias instituit heredes particulares in certa summa. Craueta consi. 38. nu. 3. vide Menoch. consi. 204.

Filiæ grauati, si decesserit sine filijs, non excludunt fideicommissum in materia differenti, veluti in feudo, vide Menoch. d. consi. 204. secus in alijs bonis. idem Menoch. consi. 318.

Fœmina dr̃ esse de legitimis hæredib. ideò venit appellatione legitimorum. Dec. consi. 32.

Substitutio facta, si hæres decesserit sine filijs masculis, non euanescit, si decesserit relicto vno filio. Dec. consi. 218.

Substitutio facta à testatore inter eius filios institutos, casu, quo decesserint sine filijs legitimis, & naturalib. intelligit̃ de filijs masculis: ideò tunc fœminę non excludunt substitutũ; sed qñ hoc procedat, vide Dec. cons. 270. n. 4.

Filiorũ appellatione in substitutione veniunt filiæ, quæ ẽt faciũt deficere fideicommissum; sicut filij: fallit, qñ testator instituisset filios, & in defectum filiorum masculorũ ipsius, & eorum filiorũ legitimorũ instituerit, vel substitureit proprias filias suas, tunc enim filiæ filiorũ primo loco institutorũ, nõ excludũt proprias filias testatoris. Dec. consi. 480.

In dicto casu filij filiæ prædefunctę ẽt vocatæ, non admittunt̃ cum filia viuente: quia cum illa mortua sit pendente conditione, fideicõmissum relictũ fit caducũ, & eius portio accrescit filiæ viuenti. Dec. d. consi. 480. nu. 8.

Fideicommissum relictũ, si hęres decesserit sine filijs expirat, si decesserit relicta vnica filia. Dec. cõs. 495. nisi appareat de contraria mẽte testatoris, de quo casu vide ꝑ eundẽ Dec. cons. 495. & qñ dicat̃ constare de tali mente, vide eundẽ consi. 514. 515. 545. 546. 567. 568. 570. & 573. qd, si testator dixerit, si decesserit sine filijs quibuscunque, vide Dec. consi. 599.

De differentia quando substituuntur descendentes, vel transuersales vide per eundem cons. 679. nu. 7. & consi. 688.

Dispositio, quæ in materia fauorabili de liberis loquit̃, in transuersalib. locũ non habet: ideò illa tacita conditio, quę inest fideicommisso simpliciter relicto, ꝙ valeat, si filius grauatus decesserit sine filijs, & non aliter, non habet locum in transuersalibus institutis, & grauatis fideicommisso facto simpliciter. Dec. consi. 497. vide eundem consi. 529.

Substitutio facta de filio, comprehendit etiam nepotes: nam in materia fauorabili appellatione filiorum, veniunt etiam nepotes; secus in materia odiosa. Natt. consi. 602. nu. 12.

Neptis testatoris non facit deficere conditionem, sub qua testator vocauit filios, hęredesque suos his verbis, si decesserint sine filijs, vnus, vel plures superstites succedant, nam hoc casu neptis non excludit substitutum. Menoch. consi. 151. vol. 2.

In fideicommissis liberorum, vel descendentiũ appellatione, non cõtinentur nepotes ex filia, qui propterea excluduntur à filia filij testatoris. Menoch. consi. 172. lib. 2. nam masculus ex filia non dicitur ex masculis liberis, ad excludendũ substitutum. Fran. Crem. sing. 21.

Filiorum, filiarumq́; appellatione ex proprietate sermonis nõ continent̃ nepotes, vel neptes: ideò nepos in substitutione fideicommissaria (ẽt si actiuè consideret̃) nõ continet̃ appellatione filij. Menoch. consi. 215. lib. 3. & consi. 347. lib. 3. quia nunquam filius substituti admittitur. Barth. de Capu. sing. 89.

Qñ neptes appellatione filiorum veniant, vide eundem Menoch. d. cõs. 115. n. 38. & 46. lib. 3.

Verbum filiarum suarum, significat filias primi gradus; non autem neptes. ibid. nu. 51.

Neptis ex filio testatoris est de descẽdentib. ꝑ lineam mascullinam, sicut filia, ideò in fideicommisso admittitur excluso masculo ex fœmina descendenti ex linea testatoris, vide Menoch. consi. 318. lib. 4. & si est vltima ex linea masculina à testatore vocata, extinguit̃ fideicommissum, & poterit liberè de bonis alias subiectis disponere. Menoch ibid.

Liberorum appellatio ampla est; ideò cõtinet omnes descendentes vsq; in infinitum: fallit, qñ ex coniecturis testatoris cõstat de cõtrario: tunc enim in fideicõmisso ꝑ ipsum facto, appellatione liberorum solùm veniunt filij primi grados Menoch. consi. 328. lib. 4.

Sub verbis, de proprio corpore procreatis, non comprehendunt̃ nepotes. Guid. Pap. sing. 31.

Rogatus de restituendo tpe mortis, qñ intelligat̃ solũ grauatus, si decesserit sine liberis, vide Bart. in l. 101. ff. de conditio & demonstr.

Ad onus fideicõmissarij spectat solutio legatorum insolidũ. Bart. in l. 2 ff ad Treb. Intellige de legatis testatoris; sed quid de funeris impensa, vide Guid. Pap. q. 296. DD. de Rota decis. 12. tit. de testam. in antiq. An hęres, vel fideicõmissarius teneatur ad solutionẽ legatorum, vide Crau. cõs. 16. qd̃ fideicõmissarius teneat̃ (nisi essent legata annua, q̃ solui debẽt de fructib.) scribit Nat. cõs. 321. vide cõs. 323.

Onus tallearum pendente conditione fideicõmissi, videtur pertinere ad heredem grauatũ percipientem fructus. Crau. consi. 315.

Fideicommissarij non tenentur ad æs alienum, hęredis grauati. Crau. d. consi. 295.

Fideicõmissarius nõ dr̃ legitimus cõtradictor, qñ eius possessio est vitiosa. Crau. cõs 299. n. 5

Hęres, & nõ fideicõmissarius tenet̃ soluere vsuras (decursas durãte tpe restitutionis) creditorib. hæreditarijs, si fuerit interpellatus, & denegauerit soluere; alias secùs. Vincent. de Fran. decis 49.

Fideicommissarius non faciens inuentarium tenetur ad oĩa onera hęreditaria, etiam vltra vires hęreditatis. Crau. consi. 19. nu. 16. tamen non tenetur ad onera hęredis grauati, licèt contracta ex causa hæreditaria, aut occasione hereditatis. Crau. d. consi. 19. nu. 17.

Clausula codicillaris apposita in testamẽto nul

lo ra-

to ratione praeteritionis operatur vim fideicommissi. Capel. Thol. q. 456.

Qn in testã apponitur clausula codicillaris, substitutio directa obliquat, et si ab initio valere potuerit iure directo, & tũc durãte pupillari aetate valebit iure directo; & post valebit iure fideicommissi. Crau. consi. 305. nu. fin.

Clausula codicillaris operatur, q venientes ab intestato videantur rogati restituere, & habet locum, etiam si institutus moriatur in vita testatoris. Dec. consi. 39.

Haereditas non potest directo dari, vel confirmari in codicillis, sed ad fideicõmissum trahitur. l. 2. ff. de iure codicil.

Per codicillos factos ab intestato, videntur rogati omnes quocunque iure succedentes inter natos, & nascituros. l. 3. eod.

Si testamentum ab initio deficiat propter defectum testatoris, ex noua voluntate non cõualescit impedimento cessante, secus in codicillis, quibus fideicommissum relinquitur. l. 1. §. sed si filiusfa. de legat. 3.

Qñ deficit secundus gradus substitutionis, fit locus sequenti gradui, qñ oẽs gradus substitutionũ sunt fideicõmissarij, tũc n. est locus vlt. gradui, licet secũdus defecerit. Crau. cõs. 295

Matrimoniale pactum est testamentum, ideò potest per illud prouideri descendentibus, sicut per testamentum facto fideicommisso. Boer. d. decis. 155. nu. 7.

Possunt fratres in instrõ diuisionis facere fideicõmissum. Crau. consi. 170. nu. 10. in fine.

Fideicommissum posse fieri in cõtractibus inter viuos, est magis communis opin. Mago. decis. 71. num. 6. Rot. Floren. quando valeat tale fideicõmissum, vide Raud. tract. de analog. cap. 25. & Clar. §. testamentum. q. 71.

Substitutio facta a filiofa. in contractu patre cõsentiẽte, valere non põt in vim fideicõmissi, valebit tñ in vim donationis cã mor. interueniente stipulatione. Crau. consi. 130. n. pen.

Valet conuentio facta inter aliquos, q altero moriente fine liberis, ad superstitẽ, & liberos eius bona deferant, sed si in conuẽtione fuerit dictum, q deferantur bona secundum formam testamenti, tunc si ex testõ non possunt deferri (vt qa in eo nulla fit substitutio) vel si defecerit, non valet conuentio, quia dispositio contrahẽtium restringitur ad illud, qd in testamento continetur. Dec. consi. 63.

An in instrõ donationis inter viuos possit fieri fideicõmissum, & grauari donatarius, & quatenus possit fieri, quale sit tale fideicommissum, vide per Menoch. consi. 85. vol. 1.

Fideicõmissum dr̃ cõditio, & si testator grauet filios in morte de restituendo, si decesserint sine liberis, & in codicillis reuocauerit conditionem, videtur remittere fideicõmissum. Bar. in l. r. C. de pact.

Non solùm ex verbis, sed etiam ex mente testatoris fideicõmissum inducitur. l. 36. §. pen. de legat. 3. & voluntas sola in fideicommissis est spectãda, & potius attendenda, quã verba. l. pen. de legat. 1. Vera. decis. 13. par. 2. Alex. cõs. 58. li. 2. sed quomodo hoc dictũ intelligatur, vide Dec. consi. 290. nu. 6. tacitaq; spectat. ac fideicõmissum inducitur, restringitur, & extenditur ex cõiecturis, vide Mant. de coiect. vlti. volun. lib. 10. tit. 15. fideicommissum enim inducit ex coniecturis. Gasp. Cabal. milleloq. 402. Menoch. consi. 375. nu. 9. vol. 4. de sententia lata pro fideicommisso resultãte ex cõiecturis vide p Raud. tract. de analo. c. 14. n. 56.

De cõiecturis fideicommissariae substitutionis, vide Dec. consi. 288. & 465. Menoch. consi. 171. lib. 2. Bar. in l. 66. de lega. 2. Fran. Mant. de cõiect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 7. ex quib. cõiecturis substitutio fideicõmissaria comprehẽdat in reciproca, vide ibi. tit. 4. & ex qb. inducatur substitutio reciproca fideicõmissaria, ibi. ti. 5.

Quibus verbis, & coniecturis fideicommissa relicta intelligantur, vide eundem lib. 8. tit. 1. & quibus. ibid. tit. 2. & quibus relicta videantur, ibid. Mant. lib. 8. tit. 4.

Nutu et relinquit fideicõmissum dummodo is, qui nutu relinquit, loqui possit. l. 21. de leg. 3.

Filij, & si concepti non fint tpe dispositionis eorum fauore factae, tñ veniunt, & includunt, & eorum descendentes, in ipsa dispositione. Vincen. de Fran. decis. 153. nu. 25.

Dos iclũdit fideicõmisso mulieris. Dec. cõs. 386.

Qñ testator fecit fideicõmissum, deinceps phibuit, q hrs nõ possit intra tps minoris aetatis bona alienare, nõ ob id post maiorẽ aetatẽ, cẽsetur reuocare fideicõmissũ. Dec. cõs. 386. vol. 2.

Qñ testator fecit fideicõmissum hoc modo, in reliquis verò substituit Titiũ in iurisdictione, & signoria talis loci, & vlterius non est progressus, tunc in tali fideicõmisso veniunt oĩa bona testatoris, quia in fideicõmissis verba suppleri debẽt, ne imperfecta maneat dispositio testatoris, & hoc debet fieri salrẽ ex cõiecturis, de qb. p Menoch. cõs. 232. n. 10. lib. 3.

Ex voluntate imperfecta, debentur fideicommissa. Bar. in l. 25. ff. de testam.

Verba dispositiua licet sint defectiua in eo, qd non appareat psona grauati, inducunt tamẽ fideicommissum. Bar. in l. 71. de legat. 2.

Verba confessionalia donationis in vlti. volũtate emissa, fideicõmissum inducunt, si aliter de donatione non appareat. l. 5. C. de donat.

Si substituat nouissimo morienti, vt testator võluisse intet oẽs cõseruare ius legitimarũ hrdi tatũ, vel successionũ ab intestã. l. 36. ff. de vulg.

fideicommissum relinqui potest etiam his verbis, cupio vt des, opto, credo te daturum. l. 118. & 121. de legat. 1.

Verba dispositiua ad quemcunque directa fideicommissi petitionem inducunt. l. 156. Titia, de legat. 2. imò enunciatiua videntur sufficere. l. 66. eod. vide l. 69. §. item. ibid. & l. 79. §. donationis, de legat. 3.

Licet verba fideicommissi sint defectiua, tamen debetur, si ex mente colligitur. l. 69. §. si omissa, de legat. 2.

Item verba dispositiua, seu præceptiua ad grauatum, vel honoratum directa, fideicommissi petitionem inducunt, l. 71. eod. verbum tamen commendo fideicommissum non inducit. l. 11. §. si ita, de legat. 3.

Substitutio omnis habet duo extrema, & facta in vno casu extenditur ad alium, & fit in ea largissima interpretatio. Boer. decis. 38. n. 14.

Illa verba, tunc, & eo casu adueniente, &c. videntur amplecti substitutionem fideicommissariam, vt substitutus quoties casus euenerit, admittatur. Boer. ibid. nu. fin.

Dominium transit ipso iure in fideicommissarium particularem; non tamen in fideicommissarium vniuersalem, nisi in certis casibus, Boer. decis. 156. nu. 13. & 14.

Fideicommissarium se allegans non propterea dicit, quod ei fuerit restituta hæreditas, & hæres grauatus solet cogi adire. Ios. Lud. deci. 40. Luc.

Fideicommisso bona subiecta, an possint concedi in emphyteusim, vt valeat concessio, vide Ioseph. Ludo. decis. 64. Luc.

In fideicommissis debet fieri stricta interpretatio. idem Ioseph. d. decis. 64 num. 5. quia sunt odiosa. Crauet. consi. 208. num. 4. vide Dec. consil. 465. & Roland. consi. 30. volum. 4. & vbi subitutio non est expressa, ibi non intelligitur. Mago. decis. Luc. 82. nu. 11. & 17. nam per subintelligentias non sunt multiplicandæ substitutiones, sed quando ex caducitate vnius substitutionis inferatur ad aliam, vide eundem Mago. decis. 134. Rot. Floren.

Fideicommissum an, & quando sit fauorabile, vel odiosum, vide Fran. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 1. Raud. tract. de analog. cap. 24. num. 3. & sit largè interpretandum, vide Craue. consi. 208. nu. 4.

Fdeicómissum iniunctum filijs, ad filios filiorum non extenditur. Gome. Leo decis. 37. in decisio. diuerso. Tom. 3.

Fideicommissum censetur iniunctum ei tantù, qui decessit sine liberis. idem Mant. libr. 11. titul. 1. num. 4.

Substitutio fideicommissaria est semper conditionalis, & odiosa. Papon. li. 20. tit. 3. arrest. 28.

Institutis duobus hæredibus, altero grauato fideicommisso, altero non, & portio non grauata accrescat grauatæ, non propter hoc censebitur grauata. DD. de Rota. decis. 6. de testament. in antiq.

Substitutus in vltimo gradu substitutionis, non censet grauatus alijs restituere. Crau. cós. 168

Illud, quod testator nō loquitur, non præsumitur velle. Dec. consi. 89.

Dispositio simpliciter facta non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatē: ideò fideicommissum nō porrigitur ad legitimā, & Trebellianicam in liberis. Dec. consi. 218.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando non tractatur de ipsorum commodo, vt quando tractatur de inducēdo fideicommisso contra ipsos. Dec. consi. 218. n. 12. Ideò filijs grauatis, nō censentur grauati nepotes Natt. consi. 191. nu. 9. Tom. 1. vide Rol. consil. 43. vol. 4. & consi. 97. eod. vol. quia fideicommissum est onus. Dec. consi. 567.

De coniecturis, quæ possunt adduci ad diluendum fideicómissum, vide per Dec. consi. 288. & 465. Rol. consil. 34. vol. 4. & consil. 43. ibid. Menoch. consi. 97. lib. 1. & consi. 171. lib. 2.

Fideicommissum restringitur, si factum sit in pœnam, & tali casu debet strictè interpretari. Dec. consi. 326.

An fideicommissum reciprocum sit onus, & quando habeat locum inter filios, & nepotes, vide Dec. consi. 456.

Si plures filij instituti grauati sint per fideicommissum, si quis eorum decesserit sine liberis, quòd alij succedāt, ille, qui vltimo loco moritur, non videtur grauatus, quia *non reperitur alius ex dictis filijs, qui succedat*. Dec. consi. 511. vol. 2.

Institutio, vel substitutio præcisè restringitur ad personas expressas, quando in testō filij instituti sunt proprijs nominib. Dec. cós. 513

Fideicommissarius vltimus potest adire subiecta restitutioni, & liberè disponere, quando non superest alius, qui petitionem habeat. Natt. consil. 191. nu. 4. Tom. 1. & Menoch. consi. 133. lib. 3.

Quando testator verbis vniuersalibus fideicómissum constituit, & inde legatum singulare bonorum acquirendorum fecit, innuēs hoc legatum à fideicommisso esse separatū, tunc legatum non continetur sub fideicommisso. Menoch. consi. 86. nu. 19. vol. 1.

Hæres grauatus, si decesserit sine liberis, vt bona deueniant ad Sempronium, intelligitur solùm grauatus respectu bonorum testatoris, & contrà si est grauatus, vt restituat bona sua tantùm, intelligitur grauamen comprehendere solùm bona hæredis. Bar. in l. 36 ff. de auro, & argent. legat.

Pro-

Propter impotentiam coeundi, vel aliter haben di filios, grauatus non excluditur, sua vita du rante. Boer. decis. 354. nu. fin.

Qui se fundat in testamento, debet probare adimpleuisse contenta in dicto testamento: quia testatoris volũtatem quis adimplere debet, si vult beneficium consequi. Ioseph. Ludo. decis. Luc. 64. nu. 36. & 37.

Substitutio necessariò habere debet aliquã cõditionẽ. Guliel. Cassad. deci. 1. tit. de substitu.

Per Auth. ex causa substitutio fideicõmissaria cõseruatur, ẽt si fideicõmissum sit vniuersale. Capel. Thol. q. 455. And. Gail. obser. 134. li. 2.

Fideicommissarius nisi dicat se hæredem illius, cui succedit, potius præsumitur succedere vti fideicommissarius, quàm vti hæres. Vera. decisio. 10. part. 2.

Introitus maturi, & non exacti in vita hæredis grauati, spectant ad fideicommissarium. Vincent. de Fran. decis. 13.

Fideicommissum ex prohibitione alienationis iniunctum suis hæredibus, & descendentibus quomodo, & quãdo intelligatur inductum, vide Iaco. Put. decis. 448. libr. 2. esse difficilem quæstionem asserit Mago. decis. 33. Luc. vide Crau. consi. 130. num. 10. Rol. consi. 23. vol 4. Dec. consi. 23. 38. 377. sed an tunc dicatur simplex fideicommissum, vel conditionale, vide Mago. d. decis. 33. Luc.

Quãdo testator fecit duplex fideicommissum, vnum in casu prohibitę alienationis, & aliud in casu mortis sine liberis, si vnus ex hæredibus grauatis, & honoratis contra prohibitionẽ testatoris alienauerit, in hoc capite efficitur indignus fideicommisso, sed ob id priuationis pœna non extenditur ad fideicommissum inductũ in casum mortis cohæredis sine liberis. Rot. Auenio. decis. 50.

Ei, cuius cõtemplatione alienatio prohibetur, censet relinqui fideicõmissum in casum alienationis. Gome. Leo decisio. 43. in decisio. diuerso. Tom. 2.

Per prohibitionem alienationis quomodocũq; factam, non inducitur fideicommissum, nisi in casum cõtrauentionis. Dec. consi. 377. vol. 2. Rol. consi. 43. vol. 4. n. 42. Ideò tunc filius, qui decessit instituta matre, non dicitur contrauenisse prohibitioni. Dec. ibid. limita, vt per Menoch. consi. 197. nu. 10. vol. 1.

Quando testator dedit facultatem hęredi grauato disponendi de aliqua re, poterit de illa disponere in vltima voluntate. Menoch. consi. 210. libr. 3.

Quando simpliciter fuit facta prohibitio alienationis extra familiam, & aguationem, non censetur inductum fideicommissum, nisi in casum cõtrauentionis, & poterit fieri alienatio in quemlibet de familia, etiam remotiorem. Menoch. consi. 327. nu. 96. & 97. lib. 4.

Si res prohibita aliquari extra familiam alienetur, quid iuris, vide l. 69. & l. 71. §. predium, & §. fratre, de legat. 2. & de materia supra titu. de prohibit. rerum alienã in vltim. volunta.

Filius fideicommisso grauari potest, si delictũ commiserit, propter quod eius bona essent confiscanda, sed de forma huius fideicommissi vide per Natt. consi. 470. nu. 7. quod fieri deicommissum valet. Menoch. consi. 91. nu. 6. vol. 1. vide Natt. consi. 528.

Bona subiecta restitutioni fideicommissi non veniunt in confiscatione bonorum, etiã quo ad legitimam, & Trebellianicam, quãdo fuit facta expressa prohibitio de non alienando intra certũ tempus, intra qđ fuit perpetratũ delictũ. Rol. consi. 31. nu. 25. & consi. 98. vol. 1.

Bona subiecta fideicõmisso, quæ tacitè à lege prohibentur alienari, si cõfiscentur, licèt durante vita grauati delinquentis transeant in fiscum, tamen secùs erit, si concurrat prohibitio expressa hominis de non alienando, tunc enim nullum ius fisco competit. Rolan. consi. 81. num. 11. vol. 2. & consi. 97. vol. 2. vide supra lib. 1. tit. de publicatio. bonorum.

Mors ciuilis conditionem fideicommissi facti, si hæres decesserit sine liberis, euenire non facit: quod limitatur, quando testator vltra fideicommissum expressè prohibuisset alienationem bonorũ hæreditatis. August. Bero. q. 41. vide l. 79. §. hęreditatem, de legat. 2.

Veniẽtes ab intestato succedunt grauato in ea summa, de qua potuerat disponere, & nõ disposuit. Vincen. de Fran. decis. 45.

Fideicommissum pupillare omnia bona pupilli comprehendit. Gasp. Cabal. milleloq. 361. & fideicommissum cedi põt. ibi millelo. 454.

Quando præscriptio obstet fideicommissario, & quando non, vide Natt. consi. 437.

Præscriptio opponi non potest agenti ad fideicõmissum antiquum, nisi ex die, à quo actor agere potuit. Cabal. milleloq. 458. ratio, quia pendente cõditione fideicommissi nunquã potest incipere currere pscriptio: fallit quãdo implementum cõditionis dependet à facto, & potestate eius, cui præscriptio opponitur. ibid. milleloq. 458.

Quem honoro possum grauare, quod procedit etiam in eo, quem nominaui in conditione fundi hæredem: idem in eo, qui iuris fictione eadem persona censetur. Gom. Leo decis. 74. in decis. diuerso. Tom. 2.

De fideicommisso relicto primogenito, & quãdo illi relictum intelligatur, vide Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 8. tit. 10.

Primogenito transuersali vocato, admittitur

secundogenitus extincto primogenito sine masculis, exclusa filia ipsius, ita pronunciauit Senatus Mediol. vt testatur Raud. tracta. de analog.cap.15.nu.285.

In materia substitutionis non valet quitatio facta per minorem. Papon lib.16.ti.3.arrest.13. valet tamen quitatio facta per filium in contractu matrimonij. idem ibid.arrest.16.

Substitutio habēs tractum temporis in futurū, intelligitur fideicommissaria, siue fiat per nomina appellatiua, siue collectiua, sed quādo dicatur habere tractum tēporis, vide Craue. consi.21.131.305.& Natt.consi.660.

Quando grauatus potest disponere de aliqua summa, faciens testamentum instituendo filiam simpliciter, intelligitur disposuisse de ipsa summa, ideò ad illam filia censetur vocata. Menoch consi.210.nu.24 lib.3.

Substitutio facta per verbum commune, substitutit, adiectum certæ rei, dicitur fideicōmissaria, & non potest trahi ad directam vniuersalem, vt substitutus ex ea posit habere omnia bona, sicut haberet, si esset directa. Crau. consil.210. quid, si fuisset apposita clausula codicilliaris, vide ibid.

In specie negās fideicommissum sibi relictum, ex eo postea iuuari non potest, & allegans hoc fecisse per errorē, illum probare debet, qui error excluditur, si probetur, vel præsumatur scientia fideicommissi. Crauet.consi. 255 secùs esset, si negasset testamentum respectu institutionis. Crauet. ibid.

Substitutio fideicommissaria iudicari debet, cū filij (quibus pupillariter substituitur) essent maiores. Crau.consi.305.nu.3.

Substitutio directa, quæ ab initio valere nō potest iure directo obliquatur, vt valeat in vim fideicommissi. Craue.ibid.

Portio substitutorum decedentium ante diem fideicōmissi, accrescit alijs substitutis superuiuentibus: quia ius accrescendi habet locū etiam in fideicommissis. Craue.consi.315.

Fideicommissum vniuersale relictum in testamenro, in quo filius est preteritus, conseruatur per Authen.ex causa. Dec.consi.86.

Filia nō probatur ex assertione testatoris simul cum actu institutionis, quando tractatur de probatione identitatis personarum in fideicommisso. Natt.consi.235. Tom.1.

Fideicommissum vbi incertum est, & super eo disputatur, & contenditur, inter partes transigi potest. Natt consi.465.& 470. nu.11. sed talis transactio non nocet, nisi inter transigentes. Natt.d consi.470.nu.12.

Fideicommissaria substitutio habēs plures gradus, habet locum in secundo gradu, primo perempto, & tunc ex propria persona fideicommissarius potest impugnare factum patris. Natt.consi.470.nu 12 & 13.

Fideicommissarius nōn obseruans præcepta iusta, & non implens testatoris voluntatem, amittit omne cōmodum sibi relictum. Natt. consi.675.nu.17.

Agnatus, cui virtute statuti debet relinqui certa portio, poterit in ipsa grauari, maximè si fuerit institutus in maiori portione. vide Menoch.consi.196. lib.2.

Disputant Doctores, an substitutio facta filio in sacris constituto, si decesserit sine liberis, valeat, propter illā turpem conditionē adiectam: quia psona Religiosa honestè nōn pōt habere liberos, vide Menoch.consi.245.lib.3.

Filius genitoris rebellis, non admittitur ad bona per patrē possessa, & fideicommisso subiecta. vide Menoch consi.275 lib.3.

Per fideicommissum succeditur testatori; non autem vltimo defuncto grauato. Menoch. consi.356.nu.4 Ideò mater licet non petierit tutorem dari filio, non priuabitur fideicōmisso, quod capit ex patris dispositione. Marc.de Mant.sing. 549.

Grauatus restituere hęreditatem cùm voluerit, si non declarata voluntate decesserit, censetur post mortem de restituendo grauatus. Ludo. Roma.sing 431.

Hæres non potest grauari, nisi pro portione hæreditatia. Fran.Cremen sing.10.

Matre testatoris substituta filio hærdi instituto cum onere eligendi vnu n puerum pupillarica ta cōditione, ipsa mater eligit quendā puerum iuxta præceptum testatoris, opponitur à venientibus ab intestato de nullitate præcepti, & oneris iniuncti tâti captatorij, dubitatū fuit de validitate fideicommissi, Bero. quæst. 86. tenent pro validitate fideicommissi reiecto onere.

Qui non honoratur honore pecuniario, nō potest onere fideicommissi grauari. Bar in l.10. C.de oper libert facit l.97.§ fin.de legat.1.

Fideicommissarius vniuersalis quando sir legitimus contradictor, vide Bar.in l.3.§.finautē. nu.22.C.de edicto diui Adria tollen. vide de materia spectante adhunc tit.per Bart.in tit. C.ad Senatusconsul.Trebel.

Fideicommissum tacitum dicitur quando interuenit priuata promissio, non in testamento, vel codicillis, vel publico instro. Bar.in l. 1.C.de delato lib.10 n 5.facit l.106. de leg. 1.

Si pluribus relictum est fideicommissum conditionale, & vnus solus superstes est, illi debetur, qui tempore existentis conditionis solus inuenitur. c.Raynaldus.ex. de restam.

Ascribens sibi fideicommissum, vel præsens tacet, vel acceptat tempore testamenti, non pot-

potest postea illud recusare. Bart. in l. ex sententia. ff. de testam. tutel.

Testamentum primum quando cōfirmatur per secundum omnia, quæ ibi sunt scripta, & quę possunt valere sine hæredis institutione, sunt confirmata, & illa, quæ hæredis institutionē requirūt, trahuntur ad fideicommissum. Bar. in l. 12. §. si paganus. ff. de iniusto rupto.

Substitutio fideicommissaria, an obseruetur per Auth. ex causa. C. de liberis præteritis: & filio qui possit substitui p fideicōmissum in legitima, vide Bart. i l. 1. §. substituere. ff. de vulgari.

Substitutio pupillaris facta extraneo, an trahatur ad fideicommissum, vide per Bart. in l. 2. ff. de vulgari. quid de pupillari facta puberi, vide ibidem.

Substitutio, q̄ semel valuit iure directo, an obliquetur, vt trahatur ad fideicōmissum, & quæ nunquam valuit iure directo, valeat iure fideicommissi, & facta verbis directis codicillis, an trahatur ad fideicommissum, vide per Bar. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulgari.

Fideicommissarij constituti in testamento, nullis datis alijs hæredibus, habetur loco hæredum. Bar in l. Centurio, nu. 21. ff. eod.

Substitutio breuiloqua in omnem casum comprehēdit directā, & fideicommissariam. Bar. in l. 23. ff. de vulgari. vide eundem in l. 40. nu. 20. eod. & supra tit. de substitut. reciproca.

Testator si substituerit duobus per fideicommissum simpliciter, vī cuilibet p se simpliciter substituere. Bar. in l. 30. ff. de vulgari.

Fideicōmissarius vniuersalis habet tempus ad deliberandum, & potest facere inuentarium ex persona sua. Barto. in l. 1. §. ait Prætor. ff. de iure deliberan.

Hæreditate non adita, fideicommissum debet homini libero. Bar. in l. 14. ff. de milit. testa.

Verba directa ex dispositione defuncti, & ex ratione legis, trahuntur ad fideicommissum. Bar. in l. 20. ff. eod. facit l. 1. §. 5. vt quis hæredem, de legat. 1. idem si sint prolata in codicillis. l. 35. §. Sciam, de legat. 3.

Substitutus per fideicommissum habet ius succedendi, & speciem separatam per se, Bar. in l. is potest. ff. de acquir. hæred.

Grauari in plus, quàm honoretur qn̄ quis possit, vide per Bar. in l. 71. §. cùm quida, de leg. 2. & in § post autem, institut. de singulis rebus per fideicom. relict. l. 125. §. fin. de legat. 1.

Mulier qualiter possit grauari in dote, vide Bar. in l. 92. §. filiæ, de leg. 1.

Legitimatum hæreditatum ius conseruatur inter filios, qn̄ testator substituit vltimo morienti. Bar. in l. 10. nu. 4. ff. de reb. dub.

An inuentarium hæredis prosit fideicommissario, qui ex persona sua potest illud facere, vide Bar. in l. 9. §. quod. ff. ad leg. Falcid.

Substitutus nunquam admittitur dum superest aliquis, qui succedat ex præsumpta defuncti voluntate. Bar. in l. 56 § cùm ita ff. ad Trebel.

Testator si filijs masculis vniuersaliter instituitis, filiam in re certa instituerit, & inde substituerit hoc modo, si quis eorum decesserit sine liberis, portio deueniat in superuiuētes; vno filio masculo decedente sine liberis, qn̄ filia cum alijs admittatur ad fideicōmissum, vide Bar in l. 81. ff. ad Trebel.

Fideicommissarius est hæres etiam de iure ciuili, vtiliter tamen. Bart. in l. 1. §. post suos. ff. de suis, & legit. hæred.

Substitutio compendiosa facta coniunctim maioribus, & minoribus, intelligitur quo ad omnes fideicommissaria, & in tali fideicommisso facto filiabus, nō venit legitima ipsarum, nec dos materna, minus veniunt bona auita. Barto. consi. 41 vol. 1.

Verba, deueniāt, & perueniant, sunt cōla, & trahunt ad fideicommissum. Bar. consi. 241. vol. 2.

Verba directa, obliqua, & communia quæ dicantur, vide Bar. consi. 69. vol. 2.

Si quis fecerit fideicommissum his verbis, si filij mihi nō fuerint tempore mortis, vel si essent, & decesserint sine liberis instituo, & substituo Titium, si eo tempore Titius extet, alias eius liberos, & his (*nempe Titio, & eius liberis*) non extātibus, substituo Caium, si Titius superuixerit testatori, licèt postea decesserit sine liberis, cessat fideicommissum. Abb. cōn filio 40. volum. 1.

Pater filio instituto in legitima solū potest substituere pupillariter, non autem per fideicōmissum, quia substitutio fideicommissaria est odiosa. Abb. consi. 15. lib. 2.

Fideicommissum relictum ab hærede, si fine liberis decesserit, non debetur, si decesserit relicto nepote ex filia. Abb. cōsi. 58.

Si fiat fideicōmissum sub conditione, si omnes hæredes decesserint sine liberis, si tres decedant sine, quartus habeat filium, qui demum moriatur superstite vltimo hærede patre, erit locus fideicommisso pro medietate bonorū sibi electorum, quæ spectabant ad filium hæredem vltimo loco sine filijs decedētem. Abb. consi. 58. libr. 2.

Testator si dixerit, si tales mei hęredes decesserint, volo quòd omnia bona deueniant ad Titium, talis substitutus non videtur vocatus, nisi defunctis omnibus hæredibus institutis, nisi aliter seruaretur ex præsumpta defuncti voluntate. Abb. consi. 103. lib. 2.

Hæres, qui deducit sortem pro alimētis, cauere det fideicommissario de ipsa sorte restituēda, mortuis legatarijs. l. maritus. §. 1. ff. ad leg. Fal.

Quando

Quando dies fideicommissi cedat, & ad hæredes transmittatur, vide supra tit. quãdo dies legati, & per tot. tit. ff. eod.

Res, quæ subiacent restitutioni, possunt à domino interim vendicari. l. 66. ff. de rei vendicat.

Fideicommissum relictum alicui, vt filio nõ debetur, si postea appareat ipsum fideicõmissarium non esse filium. l. 5. C. de testam.

Quã fiat missio in possessionẽ, vel caueatur pro fideicõmisso relicto sub conditione, vide tit. C. vt in possessionẽ legatorum, tit. ff. vt legatorum, vel fideicõmissorum, & supra lib. 1. tit. vt legat. vel fideicom. cau. caue.

Fideicommissarius vniuersalis in effectu hæres esse videtur. l. 5. §. fin. ff. quod cum eo.

Pactum factum hæredi, transit ad fideicommissarium vniuersalem. l. 8. §. creditor. ff. quib. modis pignus, vel hypothe. solua.

Fideicõmissarius vniuersalis, cuius cõditio deficit per natiuitatẽ posthumi, admittitur ad custodiendũ partũ. l. fi. ff. de ventre inspicien.

Per omnia exequata sunt legata fideicommissis. l. 1. de legat. 1.

Ille demum potest fideicommissum relinquere, qui testamenti habet factionem. l. 2. eod.

Debitor potest grauari onere fideicom. l. 80. eo.

Potest relinqui fideicommissum à succedentib. ab intestato pupillo, quod expirat adueniente pubertate. l. 95. §. fin. & l. 96. de legat. 1. vide l. 117. eod. & Bar. sing. 82.

Ille, cui datur aliquid causa conditionis implendæ, potest grauari onere fideicommissi. l. 99. §. cui statu liber. de legat. 1.

Non potest quis grauari, vt filium suum emancipet. l. 117. § secundum, eod.

Si ex verbis testamenti non appareat persona, cui debeat fieri restitutio, qualis qualis præsumptio assumitur tacitè fidei, in fraudem legis assumptæ. l. 126. §. instituendo, eod.

Fideicommissum relictum ab vno ex hæredibus, qui vltimo loco decesserit, facit videri hæredes inuicem substitutos. l. 89. §. Seia, de legat. 1. & relictum post mortem omniũ, ab vltimo decedẽte vr relictũ. l. 34. ff. de vsu, & vsuf. lega.

Is, cui donatur inofficiosè, potest onere fideicommissi grauari. l. 89. §. Lucius, de legat. 2.

Valet fideicommissum relictum de bonis communicandis. l. 92. §. Lucius, de legat. 2.

Plurib. post eorũ mortẽ simul rogatis, vno mortuo, alijs adhuc superstitib. statim cõpetit fideicõ. petitio, pro parte mortui. d. l. 92. §. filiũ.

Non valet fideicommissum, quod relinquitur à preterito. l. 2. de legat. 3.

Hæres hæredis potest onere fideicommissi grauari sub nomine appellatiuo non sub nomine proprio. l. 5. & 6. eod.

Verba institutionis, aliquando trahuntur ad fideicommissum. l. 36. §. fi. de legat. 3.

Rogatus restituere cùm volet, post mortem rogatus cẽsetur: quia in vltimis voluntatibus moriẽdo, qs velle vr. l. 39. §. Sceuola, de leg. 3.

Fideicõmissum, & mortis causa donatio, appellatione legati continẽtur. l. 85. de legat. 3.

Hæreditas vr grauari sub nomine appellatiuo, vnde omnis succedẽs in hæreditate, videtur ex hoc grauatus. l. 39. ff. de actio. & obligat.

Licèt substitutio sit pro non scripta facto hæredis; substitutio tamen, & fideicõmissum remanent in suo valore. l. 1. ff. de his, quæ pro nõ script. habent.

Fideicommissum relictum in defectum conditionis, quæ à iure remittitur, non debetur. l. 22. ff. de conditio. & demonstrat.

Annus cœptus in fideicommissis, non habetur pro impleto. l. 47. eod.

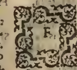
Instituto patre, ipsoque rogato de liberis emancipandis, videtur ipse pater post emancipationem rogatus, de restituenda hæreditate ipsis filijs emancipatis. l. 92. ff. eod.

Pupillaris substitutio directa finitur pubertate, si tñ aliqua verba inueniantur fideicommissi in testamento, iure fideicommissi valebit. §. masculo, & ibi glo. institut. de pupillari.

Vide de materia infra tit. seqq.

De fideicommisso, quod debetur hæredi scripto virtute clausulæ codicillaris, vel iure codicillorum, vide supra tit. de codicil.

De fideicommissis relictis proximioribus, agnationi, familiæ, primogenito, descendentibus, lineæ, generi, antiquioribus, & domui.

Fœmina proximior nupta extra familiam excluditur à fideicõmisso, in quo vocantur proximiores de agnatione. Ozasc. decis. 127. vide Boer. decis. 147. nu. 16. & 17.

Testator substituens proximiores, an cẽseatur vocasse proximiores vltimi decedentis, aut ipsius testatoris, vide Clar. in sua Pract. §. testamentum, q. 76. nu. 14. quò loci concludit esse vocatos proximiores vltimi decedentis, & non testatoris, idem tenet Rol. consi. 100. Rot. Auenio. decis. 37. n. 3. in decis. diuerso. tñ contrarium tenent (nempe q debeat attẽdi proximitas habito respectu ad testatorem) Menoch. consi. 124. lib. 2. consi. 327. nu. 93. & consi. 359. nu. 4. ibid. Mago. decis. 144. nu. 16 Rot. Floren. vide Perillustr. D. Præsid. Tess. decis. 64. & 63.

Ad dictum fideicōmissum relictum proximioribus admittuntur proximiores existentes tēpore euenientis conditionis, & non tempore mortis testatoris. Rol co[illegible].39.[illegible].

Si hæredibus,seu eorum descendentibus sub[illegible]tuatur propinquior de gradu parētellæ, ueniente casu substitutionis, si plures propinquiores reperiantur in eodem gradu,omnes admittuntur etiam fœminæ nō obstante, qđ vocati sint per numerum singularem. Crauet. consi.161. Rol.consi.38.vol. 4. nu.46. sed ipsi substituti propinquiores,non censent inuicē substituti in persona cuiuslibet ipsorū fini tur substitutio. Crau.d.c[illegible] 161. vide cōs 180.

Substitutio facta de propinquior, seu generis, expirat mortuo ꝓpinquiore. Crau.consi.180.

Quando relinquitur fideicōmissum proximiori,qualiter proximitas debeat [illegible], & quæ exceptiones possint adduci cōtra testes de ipsa deponentes, vide Crau.consi.249. Dec. consi.322.sed quid,si mulier sit proximior, & extet statutum excludens fœminas propter masculos, vide eundem Crau consi.250.

Testator instituto hærede ita cauit,& deficiente tota linea sui hr̄dis scripti, substituit agnatum primogenitum proximiorem ex familia ipsius testoris, orta fuit dubitatio, an testor intellexerit vocare primogenitū proximiorē existentem tpe testamēti,& mortis ipsius testatoris, vel alium existentem proximiorem tpe mortis heredis grauati,& purificate conditionis. Menoch.consi.106.vol.2. tenet censeri vocatū primogenitum existentem tpe testamēti,& mortis testatoris, & successiuè ipso mortuo adhuc viuēte hærede,eius filiū primogenitū,excluso primogenito, & ꝓximiore existente tpe mortis hæredis grauati.

Qui substituit sibi proximiorē in gradu, non vī sibi substituisse proximiorem in success[ione], qa inter eos est differētia. Guid.Pap.sin.856.

Quando testator substitutis inuicem filijs institutis, ꝓhibuit alienationem bonorum suorum,quia voluit dicta bona semper remanere,& transire in dictos filios, & descēdentes masculos,donec durabit linea masculina dictorum suorum filiorum respectiuè: ad tale fideicommissum, & ad reuocanda alienata, censentur vocati descendentes proximiores alienantis,ēt non nati tpe alienationis: ideò illi postea nati debent pferri remotiorib. in gradu, qui ante illorum natiuitatem, & tpe ipsius alienationis erant ꝓximiores, & vocati. vide Mago.decis.91.& 92. Rot.Floren.

Vocatis descēdentibus in infinitum cum prohibitione alienationis, & illis deficientibus testator vocauit illos de familia antinorea, tunc viuos existentes: per hoc fideicommissum censentur vocati proximiores de dicta familia tēpore purificatę conditionis viuentes ordine successiuo, nec expirat fideicommissum per mortē primi fideicōmissarij; sed ipse etiam censetur grauatus de restituendo alijs de dicta familia proximioribus, quia talis vocatio importat ordinem successiuum, vt vnus post alium admittatur. Mago.decis. 37.num.34. Rot.Floren.

Clausula; item volo, quòd si aliquis ex descendentibus decesserit sine filijs legitimis, bōna perueniāt in alios masculos, & legitimos proximiores,& hoc quia volo, quòd conseruentur in descendentibus meis, & in agnatione,non includit monialem. Raud.tracta. de analog lib.1.cap.9.nu.11.

Substituto agnato masculo proximiore,vbi deficiat linea heredis,intelligitur de eo,qui est proximior tempore conditionis purificatę. idem Raud.cap.13.nu.18.

Agnationis censetur habita ratio ex eo, ꝙ filij masculi semper fuerunt vocati,& agnationis fauore inducitur fideicommissum. Crau.cōs. 113.& consi.130.nu.9.quā do co[n]stat dispo nentes voluisse bona conseruari in agnatione,& familia. Menoch.consi.32[illegible].nu.14.lib.4. & consi.393.num.32.eod.libr. [illegible]. Mant.de coniect.vlti.volunt.lib.11.ti[illegible] &nu.15.

Dispositio inducta fauore agnationis,non cōprehendit fœminas, in quibus finitur agnatio. Ozas decis.127.nu ...

Quando fit substitutio de agnatis, nepotes ex filio filij, excludunt nepotes ex filiab. Boer. decis.147.nu 16.vide tamen ibid.

Substitutus, seu illius filius, an excludat matrē à successione filię,quando testator proprias filias exclusit, substituendo fratres,aut alios de agnation[e] . mortuo sine heredibus filio instituto,vide Perillust. D.P.Tessa decis.248.

Analogum nomen,agnatus,in materia fauorabili (vbi bona debent esse penes vnum) importat, ꝙ post extinctionem admissi, alius succedat, ita pronunciauit Senatus Mediol. vide Raud.tract.de analog.lib.1.cap.13.n.18.

Vbi adsunt extraneæ personæ non est simpliciter habita ratio agnationis. Raud.tracta de analog.cap.15.nu.336. sed agnationis ratio, quando censetur habita, vide ibid. nume. 330 332.& 336.

Fideicōmissum inducitur ex prohibitione alienationis,quando testator voluit bona remanere in agnatione,vel familia. Crau.cōs.130. nu.10.vide Dec.consi.377.

Admisso agnato ad fideicōmissum, eius descendentes gradatim post illum admittuntur. Menoch.consi.106.nu.359.lib.2.

Filia,quę tempore matrimonij fecit pacem, & finem,

finem,& amplam renunciationem fauore filiorum masculorum, dicitur etiam renunciare bonis subiectis fideicommisso facto, vt bona conseruentur in agnatione. Menoch.cõsi. 197.nu.73.vol.2.

Fideicommissum tacitum præsumitur ex eo, qđ testator voluit bona remanere in agnatione. Ant.Corset.in suis sing.litera.T.sing.testator.

Verba, vsque ad infinitum in substitutione apposita, manifestè ostendunt perpetuum fideicommissum: idem, qñ testator illud fecit de hęrede in hęredē.Monoch.consi.281.lib.3.

Quando testator fecit fideicommissum grauando hæredem, & filios hæredis masculos vsq; in infinitum, & indefectum masculorum vocauit fœminas de sua agnatione, hæredibus institutis decedentibus sine liberis, ad ipsum fideicommissum censetur vocata soror testatoris,quę viuebat tempore testamēti.Menoch.consi.281.lib.3.

Differentia constituitur inter eum, qui dicit se de familia,& eum,qui de domo, & cognatione se profitetur. Ozas.decis.127.nu.7.

Clausula,volens, quòd bona perpetuò in familia conseruentur, prohibet fœminas à successione huiusmodi bonorum. ibid.nu.8.

Fœmina exclusa à substitutione ob id,quòd extra familiam fit, an prohibeatur capere pro se rantùm,& eius vita durante,vide ibi. n.fin.

Ad fideicommissum relictum familiæ alicuius domus,non admittunt fœminę nuptę.Raud. de analog.cap.13.nu.27.

Fideicommissum tacitum pluribus modis inducitur, primò si testator dicat, ne alienes extra familiā, aut iubeo in mea familia perpetuò manere, vel peto, quòd fundus de familia mea non exeat: Secundò fit his verbis, peto ne velis recipere in cohæredem Titium in fundo: Tertiò hoc modo,facias peruenire ad filium tuum, &c. Quartò mando tibi non testari de his,quę tibi relinquo: Quintò etiam per illa verba volo, quòd sit tacitus,& contentus, ita quòd amplius petere nō possit: Sextò inducitur tacitum fideicōmissum fauore masculorum, si excludantur fœminæ. vide Guid. Pap.q.469.

Alienatione rei extra familiam prohibita, si illi omnes consentiant,talis consensus non prę iudicat nascituris. Guid.Pap.q.613.

Domus testatoris prohibita alienari extra familiam, spectare debet ad antiquiorem de parentella, & mortuo hęrede instituto relictis filijs,pertinebit ad primogenitum ipsius hęredis.Rol.consi.6.vol.4.

Ex quibus coniecturis colligatur testatorē voluisse bona in sua familia cōseruari, vide per Fran.Mant.de coniect.vlt.volun.lib.6.tit.15.

Vbi non est simplex prohibitio, eaque valida (vt potè causata) sed est adiectum, vt bona remaneant in familia,aut cognatione, vel parentella,tunc ea prohibitio non solum inducit fideicommissum semel (in casum, & euentum contrauentionis) sed etiam absolutè, & perpetuò inducit fideicōmissum reale,& gradualę.Gasp.Caba.milleloq.462.& millel.481.

Fideicommissum relictum familię, quib. & pro qua portione debeatur,vide Mant.lib.10.tit. 12.de coniect. vltim.volunta.

Quando testator expressit rationem, quia scilicet volebat bona sua in masculis, & familia conseruari, hoc casu censetur voluisse inter ipsos descendentes inducere fideicōmissum. Clar.in §.testamentum.q.79. versi. quinta.

Patruus excludit nepotes in fideicommisso relicto adiectis verbis, salua semper inter eos gradus prerogatiua. Dec.consi.408.vol.2.vide consi.412. vbi de legato relicto familiæ.

Fideicommissum in familia absolutè non inducitur ex sola alienationis prohibitione per testatorem facta extra familiam, nisi sequuta contrauentione,& in talibus bonis prohibitis,non potest extraneum hęredē institucere. Natt. consi.506. vide supra tit.proxi.pręced.

In casu, quo per simplicē prohibitionem alienationis extra familiam non censetur inductum fideicommissum simplex, & absolutū, sed solùm in casu alienationis, dicitur facta alienatio,& contrauentio, quando grauatus instituit filiam, si prohibitio fuit facta adhibita causa, vt bona cōseruentur in agnatione,& familia.Menoch.consi.197.nu.46.lib.2.

Substitutio facta his verbis,decedente quādocunque Titio hęrede tunc, & eo casu substituo Sebastianum filium dicti hęredis, & oēs alios filios masculos legitimos, & naturales nascituros, & post præfatum Sebastianum substitutum, filios masculos ex eo nascituros,& ex alijs substituris, quos etiam omnes adinuicem substituo, si ipsi, vel aliquis ipsorum sine filijs masculis decesserit, ita & taliter, quòd bona nunquam exeaut de familia, & agnatione ipsius testatoris euenit, ꝙ post longissimū tempus fuit finita linea dicti testatoris,dubitatum fuit,an censeretur extinctum fideicōmissum per mortem vltimi descendentis ex linea testatoris, vel deberetur alteri transuersali de agnatione ipsius, Menoch.consi.233.lib.2. respondit extinctū esse.

Quando testator cauit, instituo Caium filium meum hæredem,& si ipse hęres non erit substituo liberos,vel descendentes, vel familiā, tunc liberi, vel descendentes, aut familia, non dicuntur grauati inter se, cùm nullum sit adiectum verbum significās tractum successiuum

cessiuum, & perseuerantiam restitutionis fideicommissi. Menoch. consi. 328. nu 97.
Ad relictum familię primò vocantur nominati, & posteos, qui proximiores sunt in gradu. l. 33. §. fin. de legat. 2.
Quando fideicômissum respicit certum genus personarum alicuius familiæ, tunc grauatus nõ põt testari de bonis subiectis instituendo remotiorem in gradu nõ vocatum, licet sit eiusdem familiæ; secùs si fuerit solùm grauatus de restituendo vni de familia. vide Menoch consi. 277. nu. 25. lib. 3.
Quando testator prohibuit alienationem suorum bonorum extra familiam, & agnationẽ, quia voluit ipsa bona conseruari in perpetuũ in agnatione, & familia, dicitur inductum fideicõmissum simplex, & absolutum. Menoch. consi. 327. nume. 95. lib. 4. vide Ozasc. decis. 50. sed quando solùm simpliciter prohibuit alienationem bonorum extra familiam, non censetur inductum fideicommissum, nisi in casu contrauentionis. ibid. Menoch. num. 96. & hoc casu potest fieri alienatio in quemcunque de familia, etiam remotiorem. ibid. nu. 97.
Instituẽs primum masculum semper hæredem, an in vno solo dispositio verificetur, vel omnes censeantur vocati, vide Boer. decis. 198. & de significatione dictionis, semper, vel omni tempore, vide ibid.
An valeat pactum in contractu matrimonij fa... quod primogenitus succedat, & an pater possit postea in testamento grauare primogenitũ fideicõmisso de restituendo alijs suis fratribus, si decedat sine masculis, & tunc si primogenitus non habeat masculos, sed tantũ filias, an sit substitutioni locus, vide Boer. decis. 204 & Capel. Thol. q. 454.
Primogenitus an dicat filius primogeniti defuncti, vel frater ipsius, & vter eorũ tanquam primogenitus pręferatur, vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 8. tit. 9. nu. fin.
Filius primogeniti excludit patruum secundogenitum in fideicommisso domus, ad quam testator vocauerat primogenitum suorum filiorum, & descendentium. Menoch. cõsi. 211. lib. 3. sed quando patruus excludat filiũ primogeniti, vide eundem consi. 269. lib. 3.
Si in defectũ masculorum vocant filię primogeniti, ipsę solùm admittuntur exclusa nepte filia filij primogeniti, & pronepte testatoris, quę non potest subintrare in locum patris, vt concurrat cum amita expressè vocata à testatore. Menoch. consi. 215. lib. 3.
Qñ testator in substitutione vocauit primogenitum, puta fratris sui, & ipso decedente sine filijs, vocauerit aliũ primogenitũ alterius fratris, tunc mortuo primogenito primo loco vocato sine filijs, debet admitti alter primogenitus secundo loco vocatus, excluso fratre primogeniti vocati. Menoch consi. 220. lib. 3.
Hæreditas per fideicõmissum delata primogenito, intelligit de eo, qui viuit tpe delatę successionis: ideò ante defunctus nullũ ius trãsmittit ad filiũ, qui, ꝓpterea excludit à patruo secundogenito, quando post primogenitum fuit vocatus maior natu successiuè. Menoch. consil. 269 lib. 3.
Primogenito transuersali vocato, admittit secũdogenitus extincto primogenito sine masculis, exclusa filia ipsius, ita fuit pronunciatum, vt testatur Raud. tract. de analog. lib. 1. cap. 15. nu. 18. quod procedit quando tractatur de conseruandis bonis in familia.
Pariter qñ testator fideicommissum reliquit, vt defectatur primogenito tantùm, primo admisso, cæteri omnes primogeniti ab eo descendentes gradatim succedunt, excluso patruo, & cęteris transuersalibus. Menoch. cõs. 106. lib. 2. num. 362.
Qñ testator instituto hærede substituit agnatũ suum masculum legitimũ sibi in gradu proximiorem, & ei substituit eius primogenitũ, vsq; in infinitum, & vbi nõ reperirent agnati masculi, eo casu substituit primogenitũ agnati, euenit casus substitutionis in psona agnati, q decessit relicto filio naturali, q cõtendebat se esse admittendum ad fideicõmissum Menoch. consi. 117. lib. 2. respondit cõtra ipsum filium naturalem, in fauorem primogeniti agnati legitimi.
Linea vocata indicat ordinem successiuum, cũ sit nomen collectiuum: nam collectiuè vocati ordine successiuo intelliguntur vocati, & tunc pater faciens contra prohibitionem testatoris, non nocet filijs. Mago, decis. 198. Rot. Floren.
Substitutus sub conditione deficientis lineæ masculorum, non admittitur, quamdiu est spes propagationis lineæ. Vincent. de Fran. decis. 169. nu. 13.
An filij naturales vnius lineæ, dicantur substituti quo ad alteram lineam, vide Crauet. consilio. 326.
Neptis ex filio non dicitur esse de linea masculina aui paterni: ideò non facit deficere fideicommissum ipsius aui factum in casu deficientis lineæ masculinæ, vide Menoch. consi. 205. libr. 2.
Lineæ rectę illi esse dicuntur, qui sunt de linea testatoris, itaq; de ea, quę à patre descendit: ideò filius descendens ex filia nõ dicitur de linea ipsius testatoris, & consequenter non admittitur, ad fideicommissum relictũ lineę

sectæ. Menoch. consi. 326. nu. 81. libr. 4 tamen filia descēdentis masculi dicitur de linea testatoris, ideò nō erit locus fideicommisso, si grauatus (deficiēte linea ipsius) decesserit relicta filia. vide Menoch. consi. 379. lib. 4.

Vocatus per fideicommissum post filios, & descendentes in infinitum, & in perpetuum, non potest vetire, donec est spes creationis descendentium immutabiliter. Borg. Caual. decis. 7. de contract.

Descendentes vltra quartum gradum non vidētur grauati ex prohibitione alienationis, etiam si fuerit expressum, vt bona perpetuò remaneant in familia, sed quid, si fuerit dictum, quia voluit perpetuò ad descendentes peruenire, vide Fran. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib 8. tit. 2. nu. 21.

Fideicommissum relictum descendentib. quib. debeatur, & de quib. intelligat, vide ibi tit. 12.

Ex omnibus verbis absolutè inducitur fideicōmissum, sed si testator voluerit bona sua ire de hęrede in hęredem, quomodo ipsa verba intelligantur, vide Dec. consi. 38.

Quando testator prohibuit diuisionē hoc modo, volo, iubeo, & ordino, ne filij mei instituti, nec aliquis ipsorū toto tempore vitæ suę possint, neque valeant aliqualiter inter se diuidere bona mea, quoniam volo, & dispono, quòd in perpetuum remaneant communia, & indiuisa inter dictos meos hæredes. & eorū descendētes, quid iuris, vide Dec. cōs. 513.

Fideicommissum factum descendentibus, cum prohibitione alienationis in perpetuum, includit omnes descendentes in infinitum. Natt. consi. 437.

Fideicommissum si fiat sub nomine collectiuo, veluti liberis, cognatis, & descendentib. censetur ad fideicōmissum vocatus ordine successiuo quicunq; erit pximior. Nat. d. cōs. 437.

Licèt in dubio fideicommissum nō inducatur, tamen quando testator digreditur ad plures gradus substitutionum, significatque se velle onus restitutionis fideicommissi esse debere omnib. gradatim, & successiuè iniunctum, & constat fideicommissum esse perpetuū, tunc semper censetur durare de persona in personam. Menoch. consi. 117 lib. 2.

Substitutio reciproca fideicommissum inducit, quando inter descendentes fuit appositum verbum, vt bona remaneant, &c. tractū, effectumq́. successiuum significans, quare tunc non sufficit, quòd ipsa bona perueniant ad vnū ex filijs, vel descēdentib. sed debēt successiuè ad alios postea ex illis descendentes in infinitū peruenire. Menoch. cons. 394. lib 4.

Quando exclusis fœminis, filij masculi vocantur, non admittuntur masculi ex fęminis descendentibus, nisi deficientibus omnib. masculis vocatis. Crau. consi. 22. nu. fin.

Substitutio si fuerit facta, pura de domo Bardorum, intelliguntur substituti omnes de Bardis. Bart. in l. vnica. C. de conducto. & procurato. libr. 11.

Generis appellatione veniunt omnes descendentes vtriusque sexus, siue descendant ex masculis, siue ex fœminis. Craue. consi. 161. idem in appellatione parentellæ, ibid.

Substitutio facta de duobus antiquioribus de domo, verificatur in primis, & illis deficientib. in sequentibus, & sic de gradu in gradū, quæ extensio fit fauore agnationis, vt bona conseruent in familia, Craue. consi. 161. nu. 6.

De fideicommisso particulari.

Diminuto legato, non diminuitur fideicommissum à legatario relictum, si legatum remansit sufficiens ad onus. l. maritus. §. fin. ff ad leg Falc.

Incertitudo fideicōmissi, remittitur certificanda Iudici. l. si quādo in certa. ff vt legat. seu fideicom. nomi. caueat.

Vnus ex hæredibus in specie hæreditaria grauatus, pro portione sua tantùm videtur grauatus, & æstimatio testatoris nihil operatur. l. 83. §. si libertus, de legat. 1. vide tamen l. 88. §. si testamento, eod.

Grauatus dare vnam de rebus alternatiuè relictis, tenetur ad illam, etiam si aliā elegerit. l. 97. § si cui, de legat. 1.

Fideicommissum iniunctum de re legata præstatur, vt accipitur, si de altera, præstatur in integrum, si res erat indiuisibilis, vide l. 100. & ibi glo. eod. & l. 72 de legat. 2.

In quantum quis honoratur, in tantum grauari potest, computatis ēt fructibus ex re relicta perceptis. l. 117. §. apud Marcellū, de legat. 1.

Relictum in diem debetur sine fructibus medij temporis, si gratia hęredis fuerit appositus dies; secùs si legatarij, vel fideicommissarij. l. 44. §. Pagatius, de legat. 2.

Honoratus in quota, non potest grauari in alia quota, vltra vires relicti cum fructibus. l. 72. §. cum quidam, de legat. 2.

Si testator grauet hæredem in eo, quod sibi hęres debebat, & ipse hęres debitum cum fructibus compēset, fraudem facere non videtur; secùs si debitum cum Falcidia compensaret. l. 80. §. Titio, de legat. 2.

Relictum in defectum institutorum, videtur relictum à veniētibus ab intestato, & verbum ptinere, trahit ad fideicōmissū. l. 90. §. filiā.

Confessio debiti facta à testatore non probat debitum.

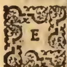
debitum, ſed fideicommiſſi petitionem inducit.d.l.90.§. quiſquis.
Filia poteſt grauari in dote, quatenus dos eſt vltra legitimam.l.92.§. filiæ, de legat.2.& l.3. ff.de dot.pleg.alias ſecus. Guid.Pap.q.613.
Ab eo, cui mortis cauſa donatur, vel relinquit, põt fideicommiſſum relinqui.l.3. de legat.3.
Donatario, cui fuit donatum etiam inter viuos hac conditione, imponi poteſt onus fideicõmiſsi.l.27.§. patet, de legat.3. vide Clar.in §. teſtamentum.q.71.
Fideicommiſſum in re debita non tenet, ſecùs in legato.d.l.3.§.ſi rem, de leg.3.
Si quis ita ſcripſerit, ſufficiant tibi vineæ, & fundus, fideicõmiſſum erit.l.11.§.ſi quis ita, eod.
Fideicommiſſum relictum animo compenſandi, nõ inducit petitionem, cùm in fideicommiſsis præcipuè ſeruanda ſit teſtatoris voluntas.d.l.11.§.item ſi quis.
Si aliquid accedat rei reſtitutioni ſubiectæ, id omne fideicõmiſſario reſtituitur.l.16.ff.eod.
Ille, qui fideicõmiſſum debet, poſt morã tenetur de fructibus, & omni intereſſe.l.26.de lega.3.
Si teſtator iubeat aliquem eſſe contentũ aliqua certa re pro his, quę in teſtamento relinquerat, intelligitur de relictis purè, non ſub conditione.l.27.§.Pomponius, de legat.3.
Non eſt veriſimile teſtatorem hęredẽ grauare voluiſſe duplici præſtatione.l.39.§.ſi teſtamẽto, de legat.3.
Onus de aliquo adoptando, & fideicommiſſum in defectum adoptionis iniunctum, non tenet.d.l.39.§.hæres.
Fideicommiſſum relictum à curatore, quẽ quis putabat legitimè datum, ab hęrede ſcripto debetur.l.34.§.fin. ff.de vſu, & vſufru.legat.
In fideicommiſſo hęredibus relicto, intelligitur portio pro modo oneris hæredib. per fideicõmiſſum iniuncti, alias debet pro hęreditarijs portionib.l.68.§.quęſitum.ff.de reb.dub.
Rogatus reſtituere capaci, licèt tempore mortis ſit incapax, legatum retinet, niſi tempore mortis expreſsũ aliud ſit.l.10.§.ſi quis. ff. de his, quib, vt indig.legat.aufer.
Legatum factum vxori de mille donec vixerit ſine viro, & poſt eius vitam dicta mille deueniren ad Titium, ſi mulier ſecũdò nubat, an Titius ſtatim habeat illa mille, vide Barto.in Auth.hoc locũ.C.ſi ſecundò nupſerit mulier.
Rogatus reſtituere, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, & ſi habuerit fœminas, reſtituat centũ, ſi grauatus deceſſerit cum maſculis, & fœminis, an habeat locum fideicommiſſum, vide Bar.in l.101.ff.de conditio. & demonſtr.
Illud, qđ debetur ex fideicommiſſo, à defuncto capitur. Bart.in l.36.ff.de donatio.cau.mort.
Filius primogeniti excludit patruum ſecũdogenitum in fideicommiſſo domus, ad quam teſtator vocauerat primogenitũ ſuorum filiorum, & deſcendentium. Menoch.conſ.21. lib.3.ſed quando patruus excludat filiũ primogeniti, vide eundem conſi.269.lib.3.
Domus teſtatoris, phibita alienari ext. familiã, ſpectare debet ad antiquiorẽ de parentella, & mortuo hęrede inſtituto relictis filijs, pręnebit ad primogenitum ipſius hęredis. Rol. conſi.6.volum.4.
Hæc verba inducunt fideicommiſſum, nempe quãdo teſtator (qui legauerat cuidam Duci certa bona) poſtea addidit, rogans dominationem ſuam, vt ea bona legata diſpenſare velit in totum, vel in partẽ in beneficium hæredis, & hoc ſi dominationi ſuę placuerit, & non aliter. Menoch.conſ.369 lib.4.
Quando hęreditas non põt adiri ex teſtamento propter errorem defuncti, fideicommiſſa relicta coniunctis perſonis debẽt à venientibus ab inteſtato. Bar.ſing.188.
Alienatio rei fideicommiſſo ſubiectæ valet, iđ interueniente ignorantia contrahentium, ſi fideicommiſſum ſit vniuerſale; ſecùs ſi particulare. Ozaſ.deciſ.73.n.4.vide Guid.Pap.q.614. Ioſeph. Ludo.deciſ 29. Peruſ.& ſupra titu.de ſubſtitutio. fideicom. & fideicom.in genere.
Filios ob inuentarium nõ confectum teneri ad integra fideicõmiſſa, quomodo intelligatur, vide Ozaſ.deciſ.148.nu.11.
Subſtitutio facta filię per patrem in certa pecuniç quantitate inſtitutæ, nõ eſt fideicommiſſum filia decẽdẽte in pupillari ætate, ſed qđ ſi mf eſſet in medio, vide Guid.Pap.q.522.
Dominium tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium particularem. Boer.deciſ.156.nu.13.
Fideicommiſſa ſingularia æquiparantur legatis. Capel.Thol.q.455. & fideicõmiſſum particulare qđ dicatur, vide Vera.deci.22.par.2.
Fideicommiſſum particulare dicitur, vbi non continentur iura, nec actiones, & vniuerſale dẽ, vbi ſit ſub cõmemoratione olum bonorum, & hęreditatis. Mago.deciſ.35. Rot.Flor.
Fideicommiſſum vniuerſale, quomodo à ſpeciali diſtinguatur, vide Fran.Mant.de cõiect.vlti.volunt lib.7.tit.1.
Fideicommiſſum particulare eſt, quando ſpecificè legat res in certo loco poſita, & in hoc fideicommiſſo fideicommiſſarius poteſt vacantem poſſeſsionem rei propria auctoritate accipere, hereditate tamen nondũ adita. Natt.conſi.234.Tom.2.
Subſtitutus pręfertur collegatario coniuncto, vbi portio alterius collegatarij deficit. Natt. conſilio. 306.
An fideicommiſſum appoſitum in teſtamento, intelligatur repetitum in codicillis, in quib. teſtator

testator aliquid disposuit circa eandem rem, in testamento fideicommisso subiectam, vide Natt. consi. 476.

Filiæ institutæ in rebus certis, nō videntur grauatæ per hæc verba; si omnes filij mei decesserint sine filijs, vide Fran. Mant. de coniect. vlti. volunt. lib. 11 tit. 1. nu. 5.

Legitima filiorum non potest detrahi de fideicommisso particulari quando supersunt alia bona. Natt. cōsi. 199. Tom. 1. & consi. 239. idē in Trebellianica Menoch. cōsi 44. n. 24 vol. 1.

De fideicommissi petitione, & restitutione, quæ veniant in illa, & quæ probanda:

Emens scienter rem suppositam fideicommisso, non recuperat melioramenta, licet lucretur fructus perceptos: quia fructus fideicōmissi ad fideicommissarium non spectant, nisi à die litis contestatæ, tum m ex negligentia petentis censeatur remissi. Magn. decis. 33. Luc. Alias melioramenta in re subiecta fideicommisso facta, quo r petantur, vide Andr. Gail. obser. 127. nu. 12 lib. 2. Natt consi. 321. nu. 11. & supra lib. 1. tit. de impensis, & melior.

Hæres lucratur fructus perceptos iudicio testatoris, nec veniunt in restitutione, nisi patrimonio testatoris pro maiore parte casu fortuito collapso Roman. sing. 265.

Fructus tempore mortis testatoris existentes, augent patrimonium defuncti: idem Gail. obser. 133 nu 8. lib. 2.

Fructus an sint fideicommissario restituendi, vide Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 10.

Fructus percepti pendente conditione pertinent ad heredem: idem in perceptis postquā cessit dies fideicommissi negligentia fideicommissarij. Crau. consi. 315. nu. 11. quid de fructib. pendentib. vide Dec. consi. 81. nu 8.

Prælegata particularia sub fideicommisso vniuersali eatenus continentur, si ante fideicōmissum relicta sint; secùs si post hæredis institutionem, vel fideicommissum relinquantur. And. Gail. obser. 135. lib. 2. Papon. libr. 20. tit. 3. arrest. 17. Natt. consi. 321. Rol. consil. 34. vol. 4. nu. 7. Menoch. cōsi. 86. vol. 1. vide eundē Menoch. consi. 232. lib. 3. nu. 39. Bart. sing 96.

Dictum limitatur in octo casibus scriptis per eundem Gail. d. obser. 135.

Item limitatur in donationibus, quę morte cōfirmantur Pet. de Raue. sing. 326.

Prælegata facta hæredi grauato an, & quando veniant in fideicommissi restitutione, vide. Boer. decis. 180. Dec. consi. 254. Bart. in l. 3. §.

quidam. ff. ad Trebellia. num. 12.

Quando relinquitur fideicommissum per verba vniuersalia, quia grauatur hæres restituere omnia bona, aut quicquid ad eum peruenit, indistinctè veniunt prælegata in fideicommisso. Crau. consi. 294. Rom. sing 174.

Fideicommissum petere volens, quæ debeat in primis deliberare, & reus petitione fideicommissi cōuentus, quomodo possit se defendere, vide Raud. tract. de analog cap. 15.

Vocato ex testamēto auito per fideicōmissum; licitum est, ppria auctoritate capere possessionem bonorum. Ios. Ludo. decis. Perus. 29.

Licèt fideicommissarius teneatur à manu hæredis hereditatem capere, tñ quando in possessione, sine vitio reperitur, nulla est opus restitutione. Rot. Auenio. deci. 104 in deci. diuers.

Fideicommissarius agere potest ad vendicationem bonorum ante restitutam hereditatem, quando non est qui restituat (veluti si heres grauatus decesserit sine liberis) & in alijs casibus, de quib. vide per Crau. consi. 12. num. 5. consil. 19 nume. 12. & consil. 203. nume. 16. Imò hodie restitutio fideicommissi non est necessaria: ideò purificato fideicōmisso, potest fideicommissarius rectà via agere contra tertium possessorem rei vendicatione, nulla facta restitutione. Papon. lib. 20. titu 3. arrest. 20. Guid. Pap. q. 601. Boer. decis. 156. num 8. Fran. Marc. q. 445. par. 2 Alex. in l. Marcellus, §. res quæ. ff. ad Trebel. Menoch. consi 44 nu. 15. vol. 1. Guid. Pap. sing. 552 Pet. de Raue. sing. 621. Bar. in l. 3. § res quæ ff. ad Trebellia.

Fideicommissarius ratione incertitudinis proprietatum, res fideicommisso subiectas occupare non potest, quemadmodum nec filius legitimam. Ozas. decis 34. nu 22.

Fideicommisso bona subiecta, si alienentur, intelligit data licentia vocatis apprehendēdi bona subiecta proptia auctoritate. Ioseph. Ludo. decis. Perus. 71. nu. 9. par. 2.

Quando fideicōmissarius possit propria auctoritate possessionem bonorum accipere, quod regulariter facere non potest, vide Ioseph. Ludo. decis. Perus. 29. & Dec. consi 247.

Fideicōmissarius qn debeat actualem possessionē ab hærede habere, vide Dec. cōs 424 n. 15.

Fideicommissarius vniuersalis non potest propria auctoritate apprehendere possessionē bonorum fideicommisso subiectorum, sed capere debet de manu hæredis, & aliter faciens priuatur iure suo. vide Natt. consi. 223. Tom. 1. & cōsi. 395 secùs in fideicommissario particulari, vide eundē Natt. consi. 234. To. 2.

Pater dilapidans bona fideicommisso subiecta, cogitur ante euentum fideicommissi illa restituere filijs. Ozas. decis. 180. nu. 8.

Actio

Actio ex testamẽto per fideicommissarium intentatur, vt hæreditas ei restituatur. Guid. Pap.q.303. nu.fin.

Si fideicommissarius in sua petitione non fuerit vsus illa clausula solita, detractis detrahendis, &c. hæres hæredis grauati per ipsam petitionem non constituitur in mora, & habet iustã causam litigandi, & retinẽdi bona, ideò interim lucrat̃ fructus. Guid.Pap.q.497.

Fideicommissarij hęredes grauati sine inuentario, non possunt reuocare bona subiecta per ipsum grauatum alienata. Rol.consi.30.vol.4.& consi.34.nu.71. Menoch.consi.89.vol.1. vide eundem Menoch. consi.125.lib.2. idem facto inuentario, si supersunt alia bona non subiecta. Menoch.ibid.d.consi.89.

Hærede grauato decedente ante aditam hæreditatem post iussum, fideicõmissum peti põt tanquã ab eo adita fuisset hæreditas, secùs si decesserit ante iussum. Pet.de Rau.sing.17.

Fideicommissario vniuersali, cui est hæreditas restituta verbo, competit actio, in qua veniunt omnia, quæ in petitione hæreditatis. l. 2.ff.de fideicommissa.hęred.petit.

Actio fideicommissaria hæreditatis petitio, cõpetit fideicommissario, & eius hæredi, bonorumùe possessori, & non datur contra verum hæredem, sed cõtra alios, & eorum hęredes. l.fin.ff.de fideicom.hęred.petit.

Fideicõmissarius non habet edictũ diui Adriani, vt mittatur in possessionem bonorum hęreditariorum ante sibi factam restitutionẽ. gl.in l.fi.C.de edicto diui Adria. tollen. vide supra lib.1. eod.tit.

Trebellianum Senatusconsultum habet quinq; remedia.glo.in l.7.C.ad leg. Falcid.

Ex testamento non potest conueniri, qui à defuncto grauatus non est, sed conuenitur ex mãdato, quod suscepisse probatur, vt si quis esset institutus ad requisitionem alterius, vt sibi restitueret hæreditatem.l.47. ff. de hæredibus instituend.

Qui omittit hæreditatem absque dolo, non tenetur edicto, si quis omissa causa testamẽti, sed ad petitionem fideicommissarij poterit cogi adiri.l.17.ff.si quis omissa causa.

Qui venit contra voluntatem defuncti in eo, quod est causa fideicommissi, ab eius petitione repellitur.l.79.§.libertis, de legat.2.

Fideicommissum purè relictum, potest peti incontinenti, & qui vetat satisdationem exigi, non videtur fideicommissi diem differre. l. 39.§.fi.de legat.1.

Quando sufficiat fideicommissario probare de possessione, & quando teneatur probare dominium testatoris, vide Mago.decis.10. Rot. Flor.qui sequitur distinctionem Nattæ cons. 40.vide eundem Mago.decis.37.ibid.Crauett. consi.61.nu.6.& consi.315. Natt.d.consi.400. Rol.consi.46.Menoch.consi.207.nu.30.

Ad probandum bona subiecta fuisse in bonis fideicommittentis, in antiquissimis leuiores probationes sufficiunt, præsumptiuæ, & coniecturales, de quibus vide per eũdem Mago. decis.27.num.15. Rot.Flor.sed de contrarijs coniecturijs vide eundẽ Mago. decis.37.ibi.

Fideicommissi bona alienata interim qui vult recuperare, debet concludenter probare ea fuisse in bonis testatoris. Ios.Ludo.deci.Luc. 64.nu.32.& decis.Perus.71.nu.10.part.2. vide Natt.cõsi.400.Rol.cõsi.46. Menoch.cõs.207.

Fideicommissarius tenetur ꝓbare mobilia testatoris per ipsum relicta fuisse, & ꝑuenisse ad manus hæredis. Crau.consi.315.nu.5.

Filiatio probatur ex assertione testatoris simul cum actu institutionis, quando tractatur de probatione identitatis personarum in fideicommisso, & plenè de hac probatione, & de identitate rerum subiectarum, & qualis probatio sufficiat in materia fideicõmissi, vide per Natt.consi.235. Tom.1.

Pluribus institutis, & inuicem substitutis, & vltimo eorum decedenti sine liberis grauato restituere dimidiã hr̃ditatis, intelligitur ille grauatus de dimidia totius hęreditatis, comprehẽsis etiam portionibus cohæredum sibi ex fideicommisso obuentis. Mago.decis.15. Rot. Flor. nam substitutis inuicem pluribus, secundus tenetur restituere id, qđ habuit à primo grauato. Boer.decis.280.nu.3.

In restitutione fideicommissi veniunt, quę cohæres grauatus habuit ex substitutione alterius grauati, quando ipse cohæres primo fuerit institutus alteri grauato, deinde grauatus. Crau.consi.294.vide Dec. cõsi.80. & Bar. in l.30.§.quindecim, de legat.3.

Quando succeditur ex substitutione compendiosa, quæ habet vim fideicommissi post aditam hæreditatem, in restitutione fideicommissi etiam venit illud, quod grauatus habuit ex substitutione compendiosa. Dec. consi.81. & consi.597.vide Natt.consi.320.

An res empta ex pretio rei venditæ subiectæ fideicõmisso, vel permutata cum ipsa re subiecta, cẽseatur subrogata loco rei alienatę, vel permutatæ, vide Mago.decis.16.Rot. Floren. Craue.consi.202.& 295. quid de re empta ex pecunia hæreditaria, vide Capic.decis.194. nu.16. Menoch.consi.213.lib.3.

Facto vniuersali fideicõmisso, si testãt grauet alterũ ex hr̃dib. pro adęquatione bonorũ stabiliũ ꝓciosorũ sibi obuẽtorum, vt daret alteri cohr̃di, puta mille, an talis summa pecuniarum purificata conditione sit ẽt restituenda

fidei-

fideicōmissario, vide Mago.deci.35.Rot.Flo.

Quæ sint ex coniectura voluntatis testatoris fideicommissario restituenda, vide Fran. Mãt. de coniect.vlti.volunt.lib.7.tit.6.

Substitutus detrahit legata tanquam æs alienū. Bar.consi.8.vol.1.

Fideicommissario an debeant restitui ea, quæ hęres percepit ex legatis, & fideicommissis, vide eundem Mant.lib.7.tit.7. quando est in parte grauatus, non tenetur restituere prælegata, nisi facienda esset restitutio filio testatoris. Roma.sing.175.

Prælegata veniunt in fideicommissum, quando testator omnia bona, vel maiorē partem diuidit inter filios. Bar.in l.92.de legat.1.

In restitutione fideicommissi comprehenduntur omnia, quæ habuerunt hæredes tit. institutionis, secus ea, quæ titulo legati subsequētis grauamē. Raud.tract.de aualog.c.18.n.62

Quæ obuenerunt hæredi aliunde, quàm ex substantia, & iudicio testatoris, an fideicommissario sint restituenda, vide Mantic.lib.7.titu. 8. q sint restituenda scribit Natt. consi.255.

Feudum, & emphyteosis, an debeant fideicommissario restitui, vide ibid. Mant.tit.9.

Legatum relictum filię (quę non est nupta) intelligitur pro dote, ideo huiusmodi relictū nō venit in restitutione fideicommissi vniuersalis, nisi specialiter dictū sit. Mant.de coniect. vlti.volunt. lib.11.tit.21.

Percepta iure substitutionis pupillaris veniunt in fideicōmissum generale, finge casum, quādo grauatus fideicommisso erat substitutus fratri pupillo, & ipso mortuo in pupillari ętate habuit eius bona, deinde decesserit. Guid. Pap.quæst.303.nu.3.

Donatio facta filio matrimonij contemplatione, non venit in fideicommi[illegible] restitutione. Fran.Marc.q.331.nec bona al[illegible]s donata, vbi donatarius ea restituere no[illegible] fuit expressè grauatus. Guid.Pap.q.303.tamen donatio in testamento confirmata venit in restitutione fideicommissi. Marc.q.331. num.9.& 13.sicut veniunt bona emphyteotica.ibid.nu.6.

Quod capitur iure [illegible]onationis, quæ confirmatur morte, vel conditionis implendæ causa, aut pupillaris, vel alterius substitutionis, quādo veniat in fideicommissum, vide per Bart. in l.3.quid [illegible]n.ff.ad Trebellia.

In restitution[illegible] fideicōmis[illegible]i solùm veniunt bona quæsita iudicio testatoris. Cra[illegible].consi.24. num.12.non alia quęsita ex alia causa, q̄ hædi taria. Crau.cōs.315. Dec.cōs.81 [illegible].fi.& 218.

Hæres tenetur reddere rationem fideicommissario de omnibus rel[illegible]us inuentis in hæreditate mobilibus, & immobi[illegible]bus. Crau.consi. 295.nu.fin.& consi.315.nu.5.

Credita exacta per hæredes veniunt in restitutione, quia dicuntur bona hæreditaria. Crau. consi.315.nu.3.

Hæres quæ præstare teneatur in restitutio[illegible]e fideicommissi, & quæ res ab ipso distrahi debuerant, ne si pereant, is fideicōmissario teneatur, vide Menoch.de arbitr.libr.2.cent. 1. cas. 49.

Animalia mortua sine culpa hęredis, nō debēt restitui fideicommissario. Dec.consi.81.nu.4.

Bona recuperata virtute pacti de retrouendendo, veniunt in restitutione fideicōmi[illegible] [illegible]ec. consi.238.nu.fin.

Bona subiecta assignata vni in diuisione, licèt possint ab eo auferri fideicommisso purificato, tamen euictio sibi non debetur, etiam si esset promissa, nec creditores grauati poterunt retinere in solutum dicta bona subiecta, hac ratione, quòd fratres grauati loco ipsorum bonorum subiectorū habuerint alia bona non subiecta Rol.consi.51.vol.4.

Filius potest detrahere bona materna ex bonis subiectis fideicommisso: & dos relicta filiæ, non venit in restitutione fideico[illegible]i etiam relicti ab ipsa. Menoch.cons.[illegible]nu. 8. nec fructus bonorum fideicōm[illegible] dotium detractione imputantur [illegible].n.21.

Ea, quę quis capit alio hęrede [illegible] ex vltima voluntate, in fideicommissum [illegible]rale non veniunt. Bar.sing.84.

Si filius, vel alius extraneus institutus [illegible]res adeat hæreditatē sine beneficio inue[illegible], cōfundit donatio antea sibi facta, & ve[illegible] in restitutione fideicommissi. Guid.sing.1[illegible]4.

Fructus percepti iudicio testatoris ve[illegible]unt in restit[illegible]tione, quando di[illegible]o [illegible]r appos[illegible]ta fauore fideicommissarij. Ba[illegible].in l.21.§.filium. ff.de annu.legat.

Quando quis est simul, & eodem tempore grauatus, & honoratus, an illud, quod iur[illegible]deicommissi percepit, veniat in resti[illegible]ne, vide Bar.in l.76.nu.5 ff. ad T[illegible]a.

Si ille, cui rei restitutio erat [illegible]ciēd[illegible]m rem emerit, an sibi pr[illegible]iudicet, vi[illegible] l.qui Rume 122.§.duo fratres, n.26 ff[illegible].

In fid[illegible] venit portio [illegible], q[illegible] de[illegible]tur pr[illegible]ito ab [illegible]testato, v[illegible]clausu[illegible] codici[illegible].Bar.c[illegible]nf.30.[illegible]1.

Quod [illegible] hęr[illegible] debeba[illegible] tat[illegible] in patri[illegible] [illegible] nu[illegible]m vniuersale [illegible] hæ[illegible] ma[illegible]ius.ff a[illegible] leg.Falcid.

Quan[illegible]o quis rog[illegible] r[illegible]uere [illegible]d su[illegible] ex hære lita[illegible], & q[illegible] tia fi[illegible]cōm[illegible] fruct[illegible] in r[illegible]tio [illegible] [illegible]am.[illegible]ris, [illegible]de tamen l.81.de [illegible]gat.3.

Ea, quę quis caperet alio hęrede existente, non vt ex vltima voluntate, in fideicommissum generale non veniunt. l. 70. de legat. 2.

Pretium, & res comparata ex pretio, succedit loco rei in vniuersalib. l. 72. §. fin. & seqq. eod.

Legatarius non tenetur fideicommissario, nisi inquantum ad eum peruenit, vel per ipsum factum est, quominus ad eum perueneri, & nisi ad cedendā actionem, q̄ hēt. l. 8. de leg. 3.

Si aliquid accedat rei restitutioni subiectæ, id omne fideicōmissario restituit. l. 16. de leg. 3.

Ille, qui fideicōmissum debet, post morā tenet ad fructus, & omne interesse. l. 26. de legat. 3.

Grauatus præstare fideicommissum tenetur ad illud insolidum, licèt tam ipse, q̄ alius cum eo succedat defuncto, alio iure, q̄ defunctus credebat, sed in eadē portione. l. 38. de leg. 3.

Quod alicui legatur proprium, si proprium nō est, quo ad omnia iure legati capitur, & ex fideicommisso vniuersali restituitur. l. 19. ff. de auro. & argen. legat.

Conditio de dando hęredi in ipsius personam impletur, non in personam fideicōmissarij, & datum causa conditionis implendæ, non venit in restitutione. l. 44. §. cum hęreditas. ff. de conditio. & demonstra.

Hęres rogatus restituere quicquid de hęreditate superent tempore mortis, de trib. partibus hęreditatis sibi relictæ potest facere qcquid vult, quartam autem imminutam deber relinquere, nisi in certis casibus hic expressis, & debet pręstari satisdatio, nisi remissa fit à testatore. tot tit. Auth. de restitutionibus.

Mater detrahit legitimam, & Trebellianicam ex fideicommisso, filio grauato pubere decedente. Papon. lib. 20. tit. 3. arrest. 30.

Quando fit restitutio bonorū subiectorum restitutioni virtute fideicommissi, quę possint retineri, & detrahi per grauatum, seu eius hęredem, vide per eundem Papon. lib. 20. tit. 4. q possint retineri legitima, & Trebellianica scribunt Dec. consi. 81. Natt. consi. 255. vide eundem consi. 320. & 323.

Legitima vigore fideicommissi illam includentis est restituenda, quando filij in diuisione tale fideicōmissum approbarunt. Raud. trac. de analog. c. 19 nu. 42. Ratio, quia fideicommissum dum diuidentes fratres approbant, censentur approbare cum omnibus suis qualitatibus. Rat. d. ibid. nu. 43.

Interdictum, quorum legatorum respectu æris alieni, & legitimę detrahēdæ, nec non, aliorum onerum, hæredi competere cōtra fideicommissarium potest. Ozasc. decis. 34. nu. 27.

Si hęres grauatus instituerit fideicommissariū, & eum rogauerit de restituenda tota sua hęreditate sub aliqua conditione, ipse fideicōmissarius institutus poterit detrahere fideicōmissa sibi debita in testamentis antecessorum ipsius testatoris grauantis, quia in ipsis non censetur grauatus sub illo generali grauamine facto per grauatum de restituenda tota sua hęreditate. Crau. consi. 144.

Fideicommissarius si instituatur hæres per hæredem grauatum, dicitur capere bona ex primo testamento, in quo substitutus est; nō ex testamento hęredis grauati. Crauet. ibid.

Hæres grauatus in restitutione fideicommissi detrahere potest quod sibi à testatore grauāte debebatur, etiam si nō fecerit inuentariū, & si illud soluat repetere potest condictione indebiti. Craue. consi. 144 num. 5. Natt. consi. 255. vide consi. 320. 323. Io Ant. Trigo. sing. 1.

Filio pro legitima, & pro alio suo credito per arbitros virtute statuti assignatū fuit prędiū vnum, vel plura, ita taliter, q post morte suā aliqui possent emere dicta prędia certo pretio, mortuo filio dicta prædia fuerunt redempta iuxta laudum, q̄rebatur, an illa recinderint in cām fideicommissi, ita vt legitima filij dicat habita in pecunia numerata dicti prędij, Craue. consi. 202 tīdit affirmatiuè.

Solutio debitū assecuratarum p testatorē pertinet ad substitutos, & si hęredes grauati soluerint ante restitutionem fideicōmissi possunt talia soluta detrahere, imò si restituissent nō facta detractione, possent repetere. Crau. cōsi. 295. idem in ęre alieno. Crau. consi 315. nu. 4.

Vt bona alienata imputentur in legitimam, & Trebellianicam, oportet fieri alienationē ex cā voluntaria, secus si ex necessaria, quę non cessit in vtilitatem hęredis. Craue. consi. 315.

In generali fideicommisso non includitur dos, quam pater in filiā contulit, & ex eo veniunt deducenda debita soluta per hęredem. Natt. consi. 255. vide consi. 320. & 323.

Onus legatorum spectat ad fideicōmissarium, nisi essent legata annua, quę solui debent de fructib Natt cōsi. 321. n. 2. vide cōsi. 323. nu. 7.

Fideicommissarius non tenetur ad solutionem totius ęris alieni hęreditarij, quia ad illud ēt tenetur hæs pro parte, q̄ apud eū remanet idem in funeris impensa Natt. d. cōs. 321. n. 3.

Filius grauatus fideicōmisso, debet compensare, qđ sibi à patre debetur cū fructib. medio tempore perceptis iudicio testatoris. ibi. n. 4.

Filius grauatus onere fideicommissi conditionalis, vt sciri possit quāta sit legitima, & Trebellianica deducenda, quę probare debeat fideicommissarius, vide Natt. consi. 332.

Si grauatus cōmiserit delictum, propter quod eius bona veniant publicanda, fiscus succedit in legitima, & Trebellianica, in reliquis fideicommissarius. Natt. consi. 528.

Creditor, quando ſuccedit debitori cum onere reſtituendi hæreditatem, & ſi ei confundantur actiones ſibi competentes in bonis debitoris nullo confecto inuentario; tñ poteſt deducere creditum ſuum de bonis ſubiectis fideicommiſſo. Rol.conſi.65.vol.2.l.107.§.fi. de leg.1.Crau.cõſi.144. & Caſtr.cõſ.19.vol.2.

Filius hæres grauatus alienãdo bona, in dubio præſumitur alienaſſe de bonis ſubiectis. vide Menoch.conſi.207.num.9.libr.2. & ideò ipſa bona alienata imputantur in eius legitimã, & Trebellianicam. ibid. quia filius alienans bona ſubiecta fideicommiſſo, vr̃ ea pro ſibi debitis elegiſſe. Menoch.conſi.292.n.7.lib.2.

Valor bonorum in detractionib. attẽditur, tpe mortis teſtatoris. Menoch.conſi.292.nu.20.

Vxor, cui dos eſt à marito relicta, eaq́, hr̃s inſtituta, & rogata de reſtituenda hæreditate, ante tñ dotem non deducet, q̃ conſtet quid, & quantũ deduci debeat, aliter q̃ per confeſſionem teſtatoris. Marc. de Mant.ſing. 604.

Filius purè de reſtituendo grauatus, detrahit vnam quartam; ſi aũt ſub conditione, detrahit legitimã, & Trebellianicã. Bart.in l.10.C. ad leg.Falcid. vide ſupra ti.de legitima.libe.

Fideicommiſſum detrahitur à ſuccedentib.grauato, vt æs alienum, & in reliquis, in quibus non potuit grauari, ſeruatur voluntas grauati.c.Raynaldus, & ibid.glo.ex.de teſtamen.

Hęres fideicommiſſario vniuerſali tenetur reddere rationem, & non cõficiens inuentariũ, an amittat Trebellianicam, & an hodie teneatur cauere de fideicommiſſo reſtituẽdo, vide Bar.in l.71.§.Titiũ.ff.de condi.& demõ. quòd rogatus reſtituere teneatur vltra vires hr̃ditatis, ſi non fecerit inuentariũ, nec deducat Trebellianicã ſcribit idẽ Bar.cõſ.51.vol.1.

Alienatio ſi fiat de reb.ſubiectis fideiommiſſo, vſq; ad quartã valet irreuocabiliter, ſed quo ad reliquum reuocatur, & ipſo iure nõ valet. Bar.in §.1.Auth.de reſtitutio, & ea, quæ parit.

Fiſcus hæreditatẽ ablatam ab indigno hærede grauato, reſtituit fideicõmiſſario ſalua Trebellianica, q̃ poterat retinere hæres grauatus.l.2.§.fin.ff. ſi quis aliquem teſtari.

Si debet retineri ſpecies, & pecunia, ſpecies debita de hr̃ditate deducitur, pecunia de parte reſtituentis tantùm.l.79. de legat.2.

Ex voluntate defuncti portio, quæ iure fideicõmiſsi percipitur, in fideicommiſſum deducitur, & fructus percepti iudicio teſtatoris.l.21.§.filium. ff.de ann.legat.

Hæres grauatus non confundit actiones ſuas. Rot.Auenio.deciſ.45.in deciſ.diuerſo. Tom. 3.nec fructus bonorum ſubiectorum, cũ debito compenſare tenetur.ibid.nu.6.

Reſtitutione facta de vna re hæreditaria, an videatr̃ facta de toto, vide ibid.d.deciſ.45.n.4.

Iura, & actiones non tranſeunt in fideicommiſſarium, niſi facta reſtitutione.Ioſ.Ludo.deciſ. 40.Luc.ſed facta ſic.Fran.Marc.q.408.tamẽ à primo fideicõmiſſario in ſecundum ipſo iure ſine aliquali miniſterio, & reſtitutione fit trãſlatio actionum.Guid. Pap.q.553.aliàs fideicõmiſſarius, quis nõ põt dici, ante hæreditẽ reſtitutã. idem Ioſ.d.deciſ.40.nu.7.11.12. ſed poſt factã reſtitutionẽ dr̃ ꝓpriè hr̃s. ibi.nu.9.

Fideicommiſſarius, qui poſsidet, & eſt paratus incontinenti docere de iurib.ſuis, *an dicatur* legitimus cõtradictor ad impediendam miſsionem in poſſeſsionem venientium ab inteſtato, vide Ioſeph. Ludo.deciſ. Peruſ. 47. eundem deciſ.71.part.2. quid, ſi non poſsideret, vide ibid.d.deciſ.47.

Fideicõmiſſarius, vt dicatur legitimus contradictor requiritur, ꝙ poſſeſsionem apprehenderit, facta ſibi reſtitutione reali. idem d.deciſ.47.vide ibid. deciſ. 71.part.2.

Fideicommiſſarius ante reſtitutionem nullam habet actionem.l.reſtituta. ff. ad Trebellia.§. reſtituta, inſtitu. de fideicom.hæredita. fallit in caſibus, de quibus in l.penul.C.ad Trebel.

Ex generali reſtitutione fideicõmiſsi non cenſetur adita hæreditas hæredis grauati (qui etiam inſtituerat hæredem fideicommiſſarium) ad hoc, vt ipſe fideicommiſſarius teneatur ad onera hęreditaria ipſius teſtatoris grauati. Crau.conſi.33.

Generalis acceptatio fideicommiſſorum, non comprehẽdit fideicõmiſſa acceptanti damnoſa. Crau.conſi.33.nu.4. *minus fideicõmiſſum* inutile.ibid.nu.7.

Fideicommiſſarius poſsidens bona, põt opponere exceptionem, dolo facis, quia petis qđ reſtiturus es, in duob.caſibus, nempe, qñ hæres non vult ſatiſdare de reſtituenda hęreditate, & qñ incontinenti probare poteſt d. iure ſuo.Crau.conſi.69.num.fin.

Hæres grauatus reſtituere, etiam poſt reſtitutionem hæres dicitur.Dec.conſi.80.

Dominium rerum hæreditatis, quã quis Eccleſiæ, vel pio loco reſtituere rogatus eſt, tranſit nulla hæreditatis facta re, vel verbo reſtitutione.Math.Matheſil.ſing.42.

Hæres videtur ponere fideicommiſſarium in locum ſuum.Bar.in l.3.ff.ad Trebellia.

Fideicommiſſarius generalis ante reſtitutionẽ non poteſt aliquod ius in alium transferre delegando, vel cedendo.Bar.q.13.

Reſtitutio fideicõmiſsi ex Trebellianica delegari non poteſt.l.60.§. ex aſſe. ff. de iure doc.

Fideicommiſſum vniuerſale conditionale, non põt ante conditionẽ reſtitui fideicõmiſſario in poteſtatę aliena conſtituto, etiam ſi ſint

plures

plures fideicõmissarij, & ante diem quis non cogitur restituere, sed cauere, aliàs patitur missionem.l.117.§.diui Seuerus, de leg.1.
Restitutio fideicõmissi facta ante diem, alteri non præiudicat.l.39.§.Seium, de legat.3.

De Trebellianica.

De fideicommisso particulari nõ detrahitur Trebellianica.Iaco. Put.decis.394 lib.3.Vera.decis. 22. par.2. Mago.decis.35.nu.3. Rot.Floren.Rot.Auenio.decis. 147.in decisio.diuerso.Tom.3. Franc.Mant.de coniect.vlti.volunt.lib.7.titu. 11.Papon.lib.20.titu.3.arrest.3. Craue.consi. 131.nu.13.& consi.186. Guid.q.297.num.fin. Ios.Ludo.decis.Perus.29. nu.34.vide l.17.ff.si quis omissa causa.gl.in Rub. C. ad Trebellia. sed quid, si fuerint posita in fideicõmisso omnia bona immobilia, vide Ios.d.decis.29.
Secundò Trebellianica non detrahitur de donatione causa mortis.Crau.consi.130.nu.fin. vide tamen l.79 §. eorum, quibus, de legat.2.
Tertiò non detrahitur per secundum fideicommissarium, nisi hęres rogatus coactus adiuisset: nam cùm hęres coactè adiens eam non detrahat, illam detrahet fideicommissarius. Craue.d.consi.130.nu.11.
Quartò pariter non detrahitur, quando grauamen non est purum, veluti quando restamentum est nullũ ratione prӕteritionis filij, quo casu ex clausula codicillari dictus filius censetur rogatus de restituenda hęreditate hæredi scripto, detracta legitima, & non Trebellianica.Crau.consi.242.num.5.Fran.Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.7.tit.12.nu.31.
Quintò hęres, qui approbauit testamentum defuncti, non potest detrahere Trebellianicam.Dec.consilio 257. quæ Trebellianica detrahit̃ solùm habito respectu ad illud, qđ restituitur. Dec. consi.236.nu.12.
Sextò Trebellianica non detrahitur pio loco instituto, vel substituto, vel de relictis ad pias causas, quo casu in cõputatione ipsius, non habetur ratio huiusmodi relictorum. Vincent. de Fran. decis.63.num.14.& decis. 356.Dec.consi.300.num.4. Guid.Pap.q. 188. DD. de Rota decis.12. titul. de testament.in antiq.Bar.in Auth.similiter.C.ad leg. Falcid.
Septimò de fideicommisso non põt detrahi, qñ testator erat miles armatæ militiæ.vide Dec. consi.578. contrarium tenet Marc. de Mant. sing.82.vide l.30.ff de milit.testam.
Octauò hæres occultas bona defuncti perdit Trebellianicam.Cassan.in consuetud. Burg. tit.*des droicts* Rubr.4.§.21.glo.2.
Nonò Trebellianica, & si detrahi soleat de substitutione, tamẽ hoc procedit in substitutione fideicõmissaria, secùs in breuiloqua, quæ naturaliter non continet fideicommissariã, nisi facta esset cũ tractu tpis, quo casu ex illa detraheretur ipsa Trebellia.Rol.cõs.25.vol.1.
Decimò Trebellianica potest transmitti ad hæredes, sed non detrahitur qñ filius fuit grauatus restituere hæreditatem extraneo, & max. si fuit prohibita à testatore, & filius approbauerit ipsam prohibitionẽ Rol.consi 78.vol.1. nu.8.vide tñ Guid. Pap.q.96. & ꝓhibitus detrahere Trebellianicam adeũdo hæreditatẽ simpliciter, dr̃ approbare prohibitionẽ detractionis Trebellianicæ, ideò tũc nullo modo potest detrahi. Menoch.consi.277.libr 2.
Vndecimò, qñ admitteretur patrem non posse prohibere Trebellianicam in filijs primi gradus, tñ hæc opinio esset limitanda in filio legitimato.Menoch.consi.272.nu.34 lib.3.
Duodecimò Trebellianica non detrahitur, qñ ex cõtractu fit restitutio fideicõmissi. Marc. de Mant.sing. 288.
Decimotertiò hæres directus institutus gratia fideicõmissarij, integrã hæreditatẽ restituere dẽr, nulla detracta quarta Io.Ant.Trig.sin.67
Decimoquartò Trebellianica non potest detrahi, nisi semel: ideò si granatus filius instituat hæredem substitutum sub eadem cõditione, si decesserit sine liberis, hæres istius grauati secundi non põt detrahere, nisi vnã quartã.Papon.lib.20.ti.4.arrest.3. vide Guid. Pap.sing.764. Duæ enim Trebellianicæ non detrahuntur.Natt.consi.321.nu.10. Menoch. cõs.164.li.2.vide Bar.in l.1.§.deniq; ad Treb.
Decimoquintò Trebellianica solũ detrahit̃ per descendentes recta linea, & nõ ꝑ alios extraneos hẽdes, vide Papon.lib.20.tit.4.arrest.fi.
Decimosextò hæres circa inuentarij cõfectionem dolosè versatus non fideliter describendo omnes res hæreditarias, priuatur Falcidia, & Trebellianica. Ozas.decis.147.nu 9.
Decimoseptimò Trebellianica non detrahitur ex re prohibita alienari. Guid.Pap.q.51.
Decimooctauo, qñ legata sunt pura, & fideicõmissum cõditionale, tũc eueniẽte casu restitutionis fideicõmissi, Trebellia.detrahit̃ solùm de bonis, q̃ supersunt tpe restitutionis deductis legatis, q̃ integra fuerũt soluta, & sic non detrahit̃ đ oib.bonis habito respectu ad legata, nisi cõstet testatorẽ hoc voluisse.Cra.cõs.16.
Decimononò in quib.casib.non possit detrahi Trebellianica etiam in filijs primi gradus, vide per Menoch. cons 164.lib.2.glo.in §.non autem, Auth.de hęred.& Falcid.
Vigesimò hęres, qui negat rẽ fuisse in bonis defuncti, in illa re non detrahit Trebellianicã. Bart.in l.rescriptũ.ff.de his, quib. vt indignis.

Vigeſimoprimò, & vltimò Trebellianica ceſſat in omni teſtamento, in quo ceſſat Falcidia. Bar.in l.3.ff.ad Trebellia. quando fideicommiſſarius detrahat quartam, vide Barto.in §. his igitur. Auth.de hæred.& Falcid.

Trebellianica prohiberi poteſt etiam in filijs primi gradus. Gaſp.Cabal.millelo.464.And. Gail.obſer.138.nu.15. libr. 2. Menoch.conſi. 272.& 277.nu.10.lib.3. Ludo.Roma.ſing.195. Dec.conſi.480.nu.12.vide conſi.495. Bart.in Auth ſed cum teſtator.C.ad leg.Falcid.tamē quòd non poſsit prohiberi, nec filiū adeun do hęreditatem ſimpliciter ſibi in ea præiudiciu adferre ſcribunt Mago.deciſ.35.Guid. Pap.q 51.Dec.cōſi.81. Natt. conſi.145.nu.23. Rol.conſi.12.vol.1.& conſi.5.volum.4. Ozaſ. deciſ.147.nu.25. vide Fran.Mant.de coniect. vltim.volunta.libr.7.titu.11.Creſcen.deciſ.2. aliàs 129. titul. de donatio. Raud.tracta.de analog.cap.36.num.104. Clar.in ſua Pract.§. teſtamentum.q.62.& q.63. Caſſad.deciſ.4.tit. de ſubſtitutio. Capel.Thol.q.83. ſecùs in extraneis.Guid.Pap.q.51.Vinc.de Fran.deci.11.

Trebellianica non cenſetur prohibita,etiam q teſtator mandaſſet reſtitui omnia bona ſua. Put.deciſ.339.lib.2. Papon.lib.20.tit.3.arreſt. 19 ſecùs ſi mandet reſtitui totam hęreditatē. Natt.conſ.321.n.7.ſed quid,ſi fiat grauamen, quòd fiat reſtitutio ſine diuiſione, vide Pap. lib.16.arreſt.20.tit.3.

Trebellianica quid ſit, & quādo non detrahať, vide Fran Mãt de cōiec.vlt.volun.lib.7.ti.11.

Quibus verbis, & coniecturis intelligatur prohibita,vide eundē Mant.lib.7.ti.12. Menoch. conſi.277.lib.2. & conſi.272. lib.3.nu.45.

Trebellianicæ prohibitio valet, quando detrahuntur duæ quartę.Natt.conſi.321.nu.8.

Filius emphyteoſim datam patri pro ſe, & liberis, non computat in quartam Trebellianicam,vel Falcidiam. Marant.in ſua repetit.ad l.is poteſt.ff.de acquir.hęredit. impreſſa poſt librum ſui Spec. de ordine iudi.nu.27.

Quarta Trebellianica quibus de rebus ſolui, & detrahi poſsit, vide per Menoch. de arbitra. libr.2. caſ.164.

Fructus percepti iudicio teſtatoris pendente conditione fideicommiſsi,licèt non veniant imputandi in Trebellianicam in filijs primi gradus,tamen ſecùs eſt in alijs deſcendentibus ſecundi,vel vlterioris gradus. Rol.conſi. 30.vol.1.& conſi.31.nu.27.lib.4.

Fallit, quando filius primi gradus eſt grauatus reſtituere alteri, quam deſcendenti, veluti ſi teneatur reſtituere tranſuerſali: nã hoc caſu ſibi imputat fructus perceptos pendente cōditione fideicommiſsi,in Trebellianicã.Rol. d.conſi.30.nu.7.vide tamen Bar.ſing.191.

Aſcendentibus grauatis, computantur fructus in quartam Trebellianicam Rol.conſi.31.vol. 4.licèt non imputentur in portionem delatã ex diſpoſitione ſtatuti. Menoch.cōſi.88.vol.1.

Feudum hæreditarium imputatur in Trebellianicam. Vincen.de Fran.deciſ.387.par.2.

Quãdo hęres detrahit duas quartas, an fructus computentur in Trebellianicam,ſunt diuerſę opiniones,vide Craue.conſi.16.nu.10.pro affirmatiua ſcripſit Menoch.de arbitr.libr.2. caſ.256.nu.33.ſed poſtea ſcripſit pro negatiua,conſil.277.nu.67. aliàs in filijs primi gradus fructus in quartam Trebellianicam non computantur, etiam ita teſtatore diſponente.Menoch.de arbit.d.caſ.256.nu.32. Caſſad. deciſ.2.tit.de ſubſtitutio.& hoc in filijs legitimis,& naturalibus,ſecùs in naturalibus tantùm,vide Menoch.d.caſ.276.

Fructus quos hęs grauatus faciat ſuos, & quos reſtituere cum ipſa re teneatur,quando illos in quartam Trebellianicam ſibi cōputet, & quando non, vide per Menoch.d.caſ.276.gl. in l.3.ff.de vſuris.

Fructus perceptos ex ipſamet quarta Trebellianica,hęres nunq̃ reſtituit.Menoch ibi.nu.31.

Fructus pręteriti licèt nō veniant in reſtitutione fideicommiſsi, tamen in quartam imputantur. Bar.in l.25.ff.de vſufru.&.legat.

Dos in Trebellianicam non computatur, quia ſolùm cōputantur in eam ea, quę percipiuntur in teſtamento iure hęreditario, vel alias. Fran.Marc.q.332.

Pariter donatio propter nuptias, & donatio ſimplex filio facta, in Trebellianicam non computãtur, ſecùs eſt in legitima.ibid.nu.3.

Quod conditionis implendę cauſa datur,computatur in portionem,q̃ quis de bonis defuncti capere poteſt l.36. ff.de donat.cauſ.mort.

Statutum loquens de Falcidia, intelligitur etiã de Trebellianica in materia fauorabili;ſecùs in odioſa.Raud.tract.de analog.c.15.nu.284.

Falcidia, & Trebellianica an ęquiparentur, vt vbi ceſſat Falcidia, ceſſet & Trebellianica, vi de Ozaſ.deciſ.147.nu.9.

Falcidia cōtinet in ſe Trebellianicam,& de vna ad aliam argumentatur, niſi contrarium in iure expreſsè reperiatur.Abb.conſi.32. lib.2.

Trebellianica non amittitur in filijs primi gradus ob omiſsionem inuentarij Myſing.obſe. 60.cent.3.Andr.Gail.obſer.138.libr.2. Guid. Pap.q.53. Menoch.conſi.177. n.29.Natt.conſ. 220. 323. Rol.conſi.27.vol.1. vide Dec.cōſi. 236.480.nu.16.& conſi.495.nu.24.Ozaſ.deciſ. 187.Vincen.de Fran.deciſ.11.num.22.Guid. Pap.q.53.Caſſad.deciſ.3. de ſubſtitut. Bart.in Auth.ſed cum.C.ad leg. Falcid.ſecùs in cęteris hęredibus.Guid.q.53.vide tamen Bart.in

§. si verò, Auth. de hæred. & Falcid. nu. 4. & 5. consi. 2.6. vol. 1. Imò, quòd amittatur scribũt Ozas. decis. 147. num. fin. Math. Mathesil. sing. 156. & Menoch. consi. 272. lib. 3.

Trebellianica etiam detrahitur, quando sunt quinque, vel vltra, & non obstante, quòd legitima sit semis. Rota Auenio. decis. 147. in decisio. diuerso. Tom. 3. vide Perillust. D. Præs. Tesau. decisio. 252.

Fideicommissum post mortem filij relictũ, verũ à filio, vel eius hęrede relictũ videatur, cuius rei magna vtilitas est, nam si fideicommissum tanquam à filio relictum debeat restitui, tunc hæres eius deducit legitimã ex persona ipsius filij, & Trebellianicam, quæ detrahitur de bonis subiectis restitutioni, at si grauamẽ intelligatur iniunctũ hæredi ipsius filij, tunc legitima nõ põt detrahi, sed solùm Trebellianica. vide Mant. lib. 8. tit. 3.

Trebellianica detrahitur ex substitutione facta per matrẽ filio impuberi, qa mater non põt directò substituere. Papon. li. 20. ti. 3. arrest. 32.

Trebellianicæ detrahendę ius, transmittitur ad hæredes. Natt. consi. 220. To. 1. Boer. deci. 250.

Si hæres grauatus intret Monasterium, poterit Monasterium detrahere quartam Trebellianicam. Pet. de Rau. sing. 261.

Detractio Trebellianicæ est inuenta fauore testatoris. Marc. de Mant. sing. 82. & ne testatores sine hærede moriantur. ibid. sing. fin.

Maritus institutus ab vxore, grauatusq; de restituenda hæreditate post mortem filio suo communi, si creditores mariti recurrant ad bona hæreditaria, pater si vult potest ipsam hæreditatem restituere filio ante mortem. Io. Ant. Trigo. sing. 49.

Hæres filiusfam. sub conditione post mortem grauatus legitimam statim detrahit, & conditione adueniente Trebellianicam. Afflict. decis. 367. quòd filius sub conditione grauatus detrahat duas quartas, vide supra titu. de legitima, etiam legitimatus detrahit legitimam, & Trebellianicam. Dec. consi. 257.

Trebellianica potest detrahi per grauatum de bonis alienatis, sed quãdo, vide Ioseph. Lud. decis. Luc. 64. nu. 17.

Si quis omissa causa testamẽti ab intestato, vel alio modo possideat hæreditatem.

INstitutus potest repudiare ex testamento, & adire ab intestato, quo casu successio defert ab intestato, & tunc admittuntur etiam alij proximiores nõ instituti, existentes tamen in eodem gradu, succurritur nihilominus legatarijs, & fideicommissarijs, si in eorum fraudem repudiatũ fuerit. Crau. consi. 324. de ipsa actione, quæ datur legatarijs hoc in casu vide per Ioan. Crisp. in suo tractatu termino. actio. nu. 116. impresso post volumen Ias. de actio.

Limita, quando esset scriptus vnus in testamento, & ab intestato hæreditas ad alium pertineret: quia tunc causa testati, facit cessare causam intestati. idem Crau. consi. 324.

Secundò limita, quando ille, qui adiret ab intestato, ignoraret se esse institutum, vel si quis adeat ex testamento inualido, putans illud iustum, & validum. Crau. ibid.

Tertiò declara dictum procedere, quando omnes hæredes scripti repudiarunt, secùs si alter tantùm ipsorum, quia tunc portio ipsius accrescit alijs hæredibus adeuntibus ex testamento, propter illam rationem, ne quis pro parte testatus, & ꝑ parte intestatus decedat. Crau. d. consi. 324.

Hæreditatem qui ex testamento repudiauit, si pro hrẽde, vel pro possessore simpliciter possideat, incidit in edictum, si quis omissa causa, &c. & tenetur legatarijs, & fideicommissarijs, ac si hæreditatem ex testamento adiuisset. Dec. consi. 491.

Qui potest conueniri ex edicto, si quis omissa causa testamenti, &c. tenetur ad præstandam cautionem de legatis soluẽdis. l. eo quoque. ff. vt legatorum, seu fideicommisso.

Vbi institutio per errorem testantis est nulla, legata, & fideicommissa intelligũtur repetita à venientib. ab intestato. l. 14. C. de fideicom.

Si quis acceperit pecuniam, vel promissionem, vt repudiaret, non vr̃ adire, tenetur tñ ad legata, & fideicommissa per hoc edictũ, si quis omissa. l. 24. ff. de acquir. vel omit. hæred.

De collationibus dotis, & aliorum bonorũm.

BOna mobilia in dotem data, & consumpta, non expellunt sororem à successione paterna, minus illa tenet̃ conferre eorũ æstimationem. Affli. decis. 147.

Conferendum quid sit in restitutione dotis, quæ fit marito ad inopiam redacto, vide Afflict. ibid.

Collatio dotis etiam habet locum in successione materna, si mater constituerit dotẽ. Guid. Pap. q. 426. & sing. 3. & soror ad diuisionem non admittitur, nisi dotem conferat. Andr. Gail. obser. 46. nu. 10.

Filia res donatas à patre tempore nuptiarum, conferre

nu.4.Anto.Trigo.sing.67. Boer. consi.302.in fine Matan.in suo Spec.de ordine iudi.dispu. 10.num.35.

Secunda erit, quod nũquam habeat locum, nisi bona, quæ petuntur conferri, processerint de bonis illius, de cuius hæreditate agitur, vide Cassa.ibid.nu.6.Perill.D.P.Testa.deci.46.n.9.

Tertia est, quòd peculium castrense, vel quasi, & aduentitium hodie non conferuntur, vide tamen de hac tertia regula ibid.nu.9.Cassan.

Quarta est regula, quòd donatio facta filijs in potestate, quia habet vim relicti (cùm confirmetur per mortem) non conferatur.Cassan. d.§.5.glo 5.nu.41.(sed pro clariori intelligẽtia huius regu. & quando donatio facta filio conferatur, vide ibid.vsque ad nu.52. & infra hoc tit.) tamen quòd donatio, quæ ab initio non valuit, sed fuit morte confirmata imputetur in legitimam scribit Rol. consi.11.vol. 2.nu.31.quando filius teneatur conferre bona paterna habita titu.donationis, vide Papon.lib.21.tit.7.arrest.7. Hartm. Hartm.cap. 1.tit.de testamen. lib. 1.

Quinta traditur regul.non venire in collationẽ illud, quod acquirit filius ex titulo nõ lucratiuo, sed oneroso, sed quid, si filius aliquid lucretur, vide Cassan.ibid.nu.52.

Sexta est, quòd nunquã collatio fit, nisi descendentibus illis, de quorum hęreditate tractat, in iure expressis, & non aliter.ibid.nu.53.

Septima, & vltima erit, ꝙ solùm ille tenetur cõferre, qui vult pro rata sua vniuersaliter succedere: ideò succedentes tit.singulari non tenentur conferre.idẽ Cassa.d.§.5.glo.5.nu.69.

Collationis ius regulat ex tacita, & præsumpta voluntate donantis: ideò cessat collatio, vbi de mente apparere potest, ꝙ voluerit donãs eam cessare, vide ibid.num.8.

Aduentitium est, quod lucratur filius ex dote, vel donatione propter nuptias, quare non venit fratribus conferendum.Bar.in l.1.C.de bonis, quæ liberis, vide eundem in l. 23.§. transgrediatur.ff.solut.matrimo.

Collatio non habet locum inter eos, qui diuerso iure succedunt, neque quando emancipatus nõ facit iniuriam suo.Bar.in l.19.§.videamus.ff de bono.possess.contra tabula.sed hodie contrarium seruatur, vide eundem in l.6. nu.10.ff.de collatio.dot.

Collatio fit inter fratres in profectitijs; non autem in aduẽtitijs. Bar.in §. illud quoq;, Auth. de trient.& semisse.

Repudians hęreditatem non tenetur ad collationem, nisi ei inofficiosè esset donatum. l. penul.C.famil.ercifcun.

Filius conferre non tenetur fratribus illud, qđ parentes, ei dederunt ratione militiæ. l. fin C. de silaniarijs libro 12.

Prouenta filio ex genere materno quocunque titulo, patri acquiruntur quo ad vsumfructũ, eius morte finiendum, ideò non possunt per patrẽ alienari, nec eo mortuo tenetur filius ea conferre.l.2. C.de bonis maternis.

Filia ad successionem cum fratribus veniens, dotem debet conferre viro existente locuplete, aut minus in sua portione suscipere, & marito existente inope, debet actionem, quã contra eum habet cedere, & aliquando etiã inopia mariti eam non liberat à dotis collatione.§.illud quoque, Auth. de æqualita.dot.

Collatio in bonis, & successionibus collateralium, cessat. Afflic.decis.161.ideò patruus, vel auunculus, non tenetur cõferre id, quod donationis tit.à fratre, vel ab alijs (de cuius successione tractat) habuit. Boer.decis 302.n.3.

Collatio fit, quæ aliàs non fieret, quando ea nõ facta, magna resultaret inęqualitas.Crau.cõs. 125.nu.7.vide Natt consi. 109.& seqq.Tom.1.

Frater an teneatur donationem factam à patre suis fratribus emancipatis cõferre, & an filijs inæqualiter institutis, debeat portionũ fieri collatio, vide Dec.consi.59. & donatio facta filio emancipato, an debeat cõferri.ibid. pro affirmatiua scribit Bart.in l 35.§. & generaliter.C.de inoffi.testam. & Abb.cõsi.116. lib.2.

Donatio simplex facta à matre, an à liberis cõferenda sit, vide ꝑ Natt.consi.109.& seq To.1.

Donatio facta per patrem filio cõtemplatione matrimonij confertur, quãdo ipse filius vult succedere patri ex testamento cum fratrib. Rol.consi 70.nu.13 vol 4.

Donata per patrem filio inter viuos etiã hodie regulariter conferuntur. Bar.in l.38.ff de condictio.indeb.num.27.vide eundem in l. 61.§. socius.ff. pro socio. gloss.fin. in l.vnica. C. de peric.successo.parent.lib.10 & glo. in §.illud quoque, Auth.de trien & semis.

Fratri quando debeat in partem imputari pecunia soluta pro maleficio commisso, vide Bar.in l.53.§ idem.ff pro socio. & in l.16.ff.de peculio legat.

Expensæ factæ per patrem in nuptijs, & vestimentis pro vxore filij, an imputentur filio, & vestes in collationẽ veniant.& datum per patrem filio quando conferatur, vide Bart.in l. 1.§.nec castrense.ff.de collatio.bonor.

Quę habeat conferre frater fratri, & quæ non, vide in libris Bart.tract.de duobus fratribus.

Nepotes succedentes auo etiã ex persona propria patre prędefuncto, tenentur cõferre ea, quę fuerunt in vita patris illis data, vide Papon.lib.20.tit.1.arrest.22.

Nepotes venientes ad successionem aui, etiam ex propria persona, tenentur conferre, quod

pater habuerat de bonis ipsius aui, etiam si non sint hæredes patris sui. Papon. libr. 21. titu 7. arrest. 8.

Quando quis tenetur ad cõferendum, tenetur conferre rem ipsam in specie, quam receperat. Papon. lib. 12. tit. 7. arrest. 1. nisi res esset alienata, quia tunc sufficeret conferre æstimationem extantem tempore collationis. Papon. ibid. arrest. 2.

Pendente lite super collatione, non retardatur diuisio bonorũ pstita cautione de conferendo, si ita fuerit ordinatũ. Papon. arrest. 3. ibid.

Bona recepta per codicillum conferuntur, sed quando, vide Papon. lib. 21. tit. 7. arrest. 7. quãdo fuit facta diuisio per patrem inter filios, an sit locus collationi habetur ibid.

Pater fecit testamentum, in quo instituit duos filios ęquis portionibus, postea in contractu matrimonij dedit primogenito tertiam partem suorum bonorum declarando, quòd residuum suorum bonorum diuideretur inter suos filios æqualiter iuxta testamentum, dubitatum fuit, an primogenitus teneretur cõferre tertiam illam partem bonorum donatam, decisum fuit pro parte affirmatiua, ita testator Papon. lib. 21. tit. 7. arrest. 10.

Collatio fit de bonis donatis in contractu matrimonij, quando filius donatarius vult succedere parẽti donanti simul cum fratribus, aut sororibus ab intestato. Crau. consi. 85. sed quid de donatione aliter facta, vide eundem decisio. 102.

Vide de materia collationum per Bar. in l. 4. C. commun. vtriusque Iudi.

Quando filius lucratur cum pecunia patris, medietas lucri est patris, & altera filij. Bar in l. 1. C. pro socio, & in l. 53. §. idem. ff. pro socio, Abb. consil. 36. lib. 2. vide supra titul. de bonis, quæ liberis.

Emptio facta à fratre, quando dicatur facta nomine proprio, & de pecunia propria, vel cõi soluta, vide Bart. in l. 2. C. pro socio, & supra tit. si quis alteri, vel sibi.

Peculium profectitium confertur, sed qualiter, vide Bart. in l. 38. nu. 25 ff. de condi. indebiti.

De collatione bonorum inter suos, & emancipatos vide plenè p Bart. in l. 6. ff. de collatio.

Filij non conferunt extraneis, & collatio habet locum, siue ex testamento succedatur, siue ab intestato, & agnita bonorum possessione, vel adita hęreditate. Bar. ibid. nu. 10. vide eũ dẽ in §. illud quoq;, Auth. de trient. & semis.

Collatio quando habeat locum inter nõ suos, nec emancipatos, vide Bart. in §. illud quoq;, Auth de triente, & semisse.

Collatio per non possidentem petitur fieri officio Iudicis, vel per denegationem actionis, & fit tribus modis. Bar. ibid. nu. pen. & fin.

Filij in potestate, & emancipati tenentur inuicem conferre bona non castrentia, vel quasi l. Titius rogatus. ff. ad Senatuscons. Trebel.

Datum inter viuos, vt computetur in quartam, querelam excludit, & ad supplementum agitur, & in collationẽ venit. l. 25. ff. de inof. test.

Collatio ob causam facta, causa non sequuta, condicitur. l. 13. ff. de conditio. caus. dat.

De successionibus vniuersalibus in genere.

Mater, & soror æquis portionibus īfanti succedere debent. Ozas. decis. 58. & pater, materque succedunt filio cum alijs existentibus defuncti fratribus. Boer. decis. 185. Vincent. de Franc. decisio. 25. & hęreditas diuiditur per capita. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 8. sed quid in fratre vterino ex ead. matre, & fratre cõsanguineo ex eod. patre, vide Papon. ibid.

Parentes soli succedunt filijs salua gradus sui prærogatiua, vide Boer. decis. 185 num. 5. exclusis fratribus, & sororibus ex altero tantũ latere cõiunctis defuncto. Boer. deci. 185. n. 5.

Pręmissa procedunt, nisi pater, vel mater transierit ad secũda vota, siue ante mortem filij, siue post, quia tunc existentibus fratrib. defuncti non succedit ab intestato in proprietate eriã ratione legitimæ; sed solùm in vsufructu bonorum paternorum, vel maternorum, secùs in alijs bonis aliunde quęsitis, in quibus datur successio, etiam in proprietate. ibid. nu. 6. & decis. 190. vide Papon. libr 21. tit. 1. arrest 8. Crau. consi. 37. Cassan. in consue. Burg. tit. *des successions*. Bar. in l. 2. C. de sec. nup.

Parentes quando succedant pleno iure, nec per secunda vota priuentur, vide ibid. num. 17. d. decisio. 185.

Pater cum filijs institutis, an intelligãtur instituti filij ordine successiuo, vide supra titu. de hęred. extran. instituend.

Pater succedens filio vnà cum illius fratre, post transitum ad secunda vota, an habeat vsumfructũ, in medietate pleno iure delata filio, in recompensam proprietatis soli patri delatæ, qua per secundum matrimonium priuatur, vide Boer. decis. 190.

Mater post secunda vota succedens filio cum alijs filijs, admittitur solummodo in vsufructu. Boer. d. decis. 190. sed quid in portionib. quas ille filius defunctus habuerat ab alijs fratribus, vide eundem decis 192.

Mulier secundò nubens potest liberis secundi matrimo-

matrimonij nascituris omnia bona sua relinquere, excepta priorum legitima, sed secundo viro nō potest relinquere, vtraquam reliquerit vni ex filijs primi matrimonij, cui minus fuit relictum. Boer. decis. 200. vide supra tit. de pœnis secundò nubent.

Pater succedit filio in bonis per eum donatis, vnà cum fratribus vtrinque coniunctis, & matre, contra Decij opinionem. Vinc. de Franc. decis. 59. & contra Bart. Crau. cōsi. 176. & 315. vide eundem Bar. sing 62.

Parentes vnà cum fratribus, & sororib. eorumq; liberis defuncto ab intestato succedunt, sed ipsi parentes consuetudine à fratrib. & sororibus defunctæ personæ, à tali successione excludi possunt. Mysing. obser. 41. cent. 6.

A patre quæsita, filioque relicta, eo sine liberis mortuo, inter paternos, & maternos hæredes ex semissib. diuidi, obseruatur apud Gallos, vt habetur in libris placit. curiæ. lib. 8. tit. de hæreditatibus. q. 5. in decisio. diuerso.

In bonis profectitijs donatis filio tit. donationis, vel filiæ tit. dotis, ipsis mortuis sine filijs, succedit parens, qui bona, vel dotem donauit, nisi aliter ex pactione esset conuentum: secùs illis decedentibus relictis liberis descendentib. q excludunt ascēdentes. Papon. li. 21. tit. 1. arrest. 5. Cassad. deci. 1. tit. de success. ab intesta. Bar. in §. repetitis, institut. de serui. cognat. in tm̄ hoc est verū, q filia naturalis excludit auiā legitimā, & naturalē. Cassa. ibi.

Idem qn propter delictum bona filij publicantur. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 24. sed an filius, vel filia possit in pręiudicium parentum aliter disponere, vide arrest. 22. & 24. eod. lib.

Mortua fœmina donariū redditur ad cōstituentē, & eius hæredē. Papon. ibid. arrest. 7.

Filiafa. qn̄ habeat hr̄dē ab intestato in dote ꝓfectitia, vide Bar. ī Auth. de hr̄dib. ab intest. n. fi.

De successionib. matrum in bonis filiorum, & ècontrà, vide in tit. ff. & C. ad Senatusconsult. Tertul. & Orfic. & infra eod.

De successionib. parentum migrantium ad secunda vota, tam in lucro nuptiali, quàm in alijs bonis, vide in tit. C. de secundis nupt. & supra tit. de secundò nubentium pœnis.

Lucrum, de quo in dicto titu. de secundis nupt. spectat ad liberos etiam non existentes hæredes. Auth. hæres. C. de secund. nupt.

In successione contra testamentum, filiorum cā est potior, quàm causa parētum, quib. exclusis, parentes admittunt, licèt turbato ordine eis succedant. l. 14. ff. de inoffic. testam.

Filijfa. in lucris nuptialib. liberos suos habēt hę redes, & si dicti liberi postea moriant, auus eorū paternus in dictis lucris retinet vsumfructū, maternus verò auus eorū in ꝓprietate à se datorū succedit. l. 3. C. de bonis maternis vide de similib. lucris sup. tit. de dō ꝓp nupt.

Qn̄ pater dedit dotem filiæ, & illā est stipulatus ꝓ filia, ipsa mortua sine liberis, patre, matre, & fratrib. superstitib. pater solus succedit in dotē. glo. in l. 3. C. de bonis maternis, vide de ipsis bonis maternis. supra tit. de bon. mater.

Lucra nuptialia, vel alia aduētitia filijs obuēta, q̄runtur quo ad vsumfructū parentib. qui habent in potestate lucrantes, & illis decedentib. nihilominus perseuerat talis acquisitio, sed ꝓprietats primò deferē liberis lucrātis: Secundò fratrib. consanguineis, & vterinis: Tertiò vterinis tantùm: Quartò parentibus proximiorib. defunctorū. l. 4. C. de bonis, quę liberis, de quib. bonis vide sup. tit. eod.

De iudicio vniuersali petitionis hr̄ditatis vide Boer. decis. 72. & supra titu. de petit. hæred. & de materia in tit. de acquir. hæred.

Renūciatio ēt iurata, nō trahit ad futurā successionem, nec ad incognita. idē d. decis. 72. n. 5.

Successioni futuræ renuntiari potest cum iurō, secundum magis cōem idem decis. 75. nu. fin. & decis. 100. vide Cap. deci. 159. n. 10. Guid. Pap. q. 227. DD. de Rota decisio. 1. de pact. in antiq. Ios. Ludo. decis. Perus. 71. nu. 6. 23. & 24. par. 2. DD. de Rota deci. 1 De cōsuet. ī nouis, n. 7. Bar. in l. is pōt. ff. de acq hr̄d. & in l. 93. eo. Quid, si fuerit petita absolutio à iuramento, vide Guid. q. 216. & q. 598.

Pactum de non succedendo valet, quando tantum qs percepit, quantū sibi debetur occasione successionis. Abb. consi. 116. lib. 2.

Renunciatio successionum facta per mulierem bene clausulata, in qua sunt verba, ex. linea auita, &c. vtrum complectatur successionem auunculi, vide Capic. decis. 159. nu. 4. & 47.

Renunciatio filiæ facta patri cum clausulis opportunis, rumpi non pōt, etiā si masculorum contēplatione facta dicat, ideò filia excludit ab hærede instituto à fratre. Capic. decis. 190. sed renūciatio hr̄ditatis, an reuocet superuenientib. liberis, vide Boer. decis. 159. num. 17.

Pactum de futura successione, an valeat in feudis, vide Boer. decis. 204 nu. 6. & factum inter milites, qn̄ valeat, & qn̄ nō, vide ibi. n. 4. & 15.

Renunciatio facta fauore masculorum per sororem ingredientem monasterium valet, & illis solū prodest. Menoch. cōs. 196. n. 31. li. 2.

Pactum de futura successione reciprocū, licèt valeat, est tm̄ reuocabile. ibid. n. 16. vide Fran. Marc. q. 128. part. 2. & iuramentum potest reuocare, qui consensit pacto futurę successioni. Boer. d. decis. 204. nu. 20.

Filij secundi matrimonij qn̄ succedant ēt stāte pacto pro filijs primi matrimonij, vide ibid.

Renunciatio filiæ super hæreditate paterna, nō extenditur ad hæreditatem matris, vel fratris. Gail. obser. 148. lib. 2.

Quitatio facta per filiam de bonis patris, matris, & fratrum, non extenditur ad successionem fratris decedētis post quitationem maximè, si frater erat absens tempore quitationis. vide Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 10.

Renunciatio successionis viuentis nō valet, nisi accedente cōsensu illius, de cuius hęreditate tractatur. Papon. ibid. arrest. 18. & in tali consensu perseuerauerit vsq; ad mortem. Boer. consi. 46. nu. 3. Crau. consi. 242. num. fi. l. fin. C. de pact. sed sufficit consensum interuenire ex postfacto. Crau. consi. 19.

Renunciatio limitata ad vnam causam, ad aliā non extenditur, ideò facta in fauorē alicuius personæ, non debet ad alias extendi. Craue. consi. 242. num. 6. & est stricti iuris. vide Dec. consi. 626. & 683. & non nocet non existēte, aut succedēte persona, cuius contēplatione facta est. Crau. ibid. nu. 7. & consi. 251. nu. fin.

Renūciatio facta tam de bonis paternis, quàm maternis, non extenditur ad hereditatē auunculi. Dec. consi. 379. & quando ex vi verborū comprehenderetur, & adesset læsio, esset recurrendum renunciāti. Dec. ibid.

Renūciatio facta à sorore pacto adiecto, q̄ motuo Titio, & Semptonio sine liberis liceat sibi redire ad bona sua, quomodo debeat intelligi, vide Perillustr. D. P. Tessau. decis. 189.

In successionib. portio exclusi applicatur illi, cuius contemplatione fuit exclusus, licèt habeat cohęredem. Cassan. in consuet. Burg. tit. *des successions* Rub. 7. §. 10. glo. 10. nu. 33.

Proximior quando non admittitur in succedēdo, an habeatur perinde, ac si non esset, vide Bar. in l. 14. in repet. nu. 5. ff. de inoffic. testam.

Si non appareat de testamēto, hæreditas debet peti ab intestato, & an quitatione facta etiā generali, quis cēseatur exclusus à successione ab intestato, vide Bar. in consi. 90. vol. 1.

Trāsactio non porrigit ad ius postea ex successione ab intestato ꝓueniēs. l. 9. ff. de transact.

Pactis hrditatē dari nō posse notū est, adeò vt nec iurata quidē valeāt, neq; statuto, aut cōsuetudine firmari talia pacta queant: fallit in mutuo, & vicissitudinario pacto, puta si inter duos conuentum sit, q̄ alterutro sine liberis mortuo, ad supstitē bona ꝑueniāt, tale enim pactum valet. Andr. Gail. obser. 126. lib. 2. vide Boer. consi. 46. Dec. cōsi. 578. Crau. cōs. 19. n. 7.

Secundò fallit in pacto successionis inter Principes, & Illustres personas, quod valet. Gail. obser. 127. lib. 2.

Tertiò pactum factū de futura successione mortui, valet. Bar. in l. 1. C. de pact.

Pactum de futura successione ēt iuratū, per qđ auferēt alicui libera testandi facultas, non valet. Bar. in l. 15. C. de pact. & pactū de hrditate viuentis, non firmatur iuro. Bart. in l. 8. vol. 1.

Hęreditas non datur per donationem cā mortis, neq; per codicillos: & rerū appellatione venit tota hęreditas. Bar. in l. 19. C. de pact.

Quando pactum de futura successione valeat, vel de illa conseruanda, & quando cōfirmetur iuramento, vide per Bar. in l. fi. C. de pact. Abb. co 1si. 95. lib. 2. & Bar. consi. 6. vol. 1.

Ius succedendi ex testamēto alicuius viuentis, non est ius, nec spes à iure approbata. Bar. in l. is potest. ff. de acquir. hered. nu. 9.

Pactum factum vni, qui solus successurus sperabatur, prodest alijs cum illo succedentibus. l. tale pactum. ff. de pact.

Hęreditas extraneo testamento tantùm datur. l. 5. C. de pact. conuentis, vide supra tit. de hęredib. extran. instituend.

An soror alicuius incestas nuptias, vel alio mō illicitas sciēter cōtrahens, possit post mortē taliter cōtrahentis, & relinqnētis liberos institutos, petere eius bona tanq̄ proximior, & qn̄ esset admittēda, intra qđ tempus debeat petere ipsa bona, vide Boer. decis. 264.

Patruus, vel anunculus ꝓfertur filijs alterius patrui, in successione cōsobrini, & nepotis ipsius patrui. Boer. decis. 302. Dec. cōsi. 444. idē in amita. Vinc. de Fran. decis. 15. Borg. Caual. decis. 9 nu. 9 t. de contract. par. 2. Boer. consi. 32. & patruus vtrinq; cōiunctus ꝓfertur auunculo defuncti ex vno latere tm̄. ibid Boer. d. deci. 302. sed quid iuris, qn̄ sunt auunculus, & patruus eo vinculo defuncto cōiuncti nepti, quomodo succedant, vide ibid. nu. 3.

Fratres, vel sorores ex altero latere tm̄, non succedunt fratri vnà cū patre, aut cū aliquo de ascendentib. Boer. decis. 185. & ipsi ascendētes in totum succedunt. Papon. libr. 21. titu. 1. arrest. 8. Hart. Hart. c. 5. titu. de successio. lib. 2. quod procedit qn̄ erat mater, & frater ex latere patris, q̄ non attinēt matri defuncti, tūc enim ꝓfertur mater, & ècontra, si extant pater, & frater ex latere matris, q̄ non attinent patri, similiter prefertur pater. ibid. Boer.

Frater vterinus succedit solus in omnib. bonis, quę defunctus habuit à matre, vel linea materna, & ècontra frater ex latere patris tantùm, prefertur patri ex latere matris tm̄, in bonis paternis, & paterni generis. ibid. nu. 3.

Frater vterinus, an succedat fratri vnà cū matre, vel frater cōsanguineus succedat vnà cū patre, & quid, si parentes transierint ad secūda vota, vide Boer. d. decis. 185. nu. 4 & 18.

Frater ex vno parēte tm̄, nō succedit vnà cū patre in bonis fratris, sed an frater vtrinq; cōiūctus ꝓferat ī bonis fratris, auo, vel pauo, vide Bar. in §. cōseqnēs, Auth. de hęred. ab intesta.

Qui se fundat in testō debet probare adimpleuisse contenta in dicto testamēto, ideo testatoris voluntatē quis adimplere debet, si vult beneficium

beneficium consequi ex illo testamento. Ios. Ludo. decis. Luc. 64 num. 36. & 37. vide supra tit. de his, quib. vt indig hæred. aufer.

Interdictum, quorũ bonorum, q̃ probationem requirat, & qñ habeat locum ad hoc, vt scriptus hæres in poßeßionẽ mittatur, vide Affl. deci. 14. & supr. li. 1 ti. de edic. diui Adria. toll.

Agens ex testamento inutili, & succumbens, potest etiam in causa appellationis agere petitione hereditatis ab intestato, tanquam proximior in gradu succedendi. Afflic. decis. 53. sed intestati viam, an eligere poßit, qui ex testamento agere cœpit, vide Boer. deci. 33.

Petens succeßionem potißimũ tria debet probare, nempe mortem, se proximiorem illius, de cuius hæreditate agitur, & illũ deceßisse sine filijs. Ioseph. Ludo. decis. 12. Perus. vide Vera. decis 320 part. 2. Dec. consi. 471. Capic. decis. 159. quoddam consi. impressum inter decisiones Pedemõtanas, fol. 195. & ĩfra hoc tit. sed quib. coniecturis poßit probari mors illius, qui ad bellum iuit, vide Mago. decisio. Luc. 44 aliàs quãdo dubitatur, an aliquis sit viuus, vel mortuus, non potest adiri hæreditas; sed interim debet dari curator bonis absentis. Dec. consi. 575.

Testes deponentes coniuges se inuicẽ pro coniugibus, & ab alijs sic quoque reputari, probant filium esse legitimum, quo ad succedendum parentibus suis. Iac. Put. decis. 173. lib. 2. And. Gail. obser. 97. li. 2. De hac probatione, vide per Mago. decis. Luc. 86.

An, & quando vnus ex pluribus capitibus succedens, poßit ex vno repudiare, & ex alio adire, vide per Bar. in l. 98. ff. de acquir. hęred. & supra eod. de acquir. hæred.

Hæres ab intestato fundatam habet intentionem super tota hæreditate, nec habet necesse probare non habere proximiorem, vel concurrentem secum. Gasp. Cabal. milleloq. 117. si probauerit se coniunctum. Alex. in l. is potest. ff. de acquir. hæred.

Mortuus præsumitur ille, qui fuit in bello, & postea nõ cõparet, & nõ reperit̃, nec viuus, nec mortuus, & hẽditas eius à proximioribus adiri poterit, si ab eo tpe, quo de eius vita cępit dubitari, elapsum sit quinquẽniũ. Nat. cõs. 241

Quando testator aliquos vocat ad succeßionẽ sub aliqua qualitate, contendens se admitti ad succeßionem, duo pcipuè pbare debet, nempe se vocatũ, & habere illã qualitatem, sed an talis qualitas debeat adesse tpe testamenti, mortis testatoris, & euenientis casus succeßionis, vel sufficiat, q̃ adsit vno solo tẽpore ex relatis, vide p Menoch. cõs. 106. vol. 2

Qui allegat aliquẽ deceßisse sine liberis habet suam intentionem fundatam de iure cõi. vide Bart. in l. 10. §. cùm in bello. ff. de reb. dub.

Ex eadem scriptura non potest quis petere hæreditatẽ ex testamento, & ex codicillis, sed vna via electa, tollitur altera, nisi petens sit de coniunctis personis l. fin. C. de codicil.

Filio nato in sexto, vel in octauo mẽse, & decedenti intra duos dies, pater non succedit: qa non põt viuere; ideò hoc casu pater matris filij nati excludit maritum, & patrem in dote filiæ, quæ debet reuerti ad ipsum patrem, excluso marito prædefunctæ filiæ. Affl. decis. 236 Iul. Clar. in §. testamẽtum, sed vide Boer. decis. 220. Dec. consi. 623. q. 45.

Partus dr̃ legitimus, si nascat̃ in septimo mẽse: idẽ si in decimo mense cõpleto, & cępto vndecimo; secùs si nascat̃ in vndecimo mẽse pfecto. Mysing. obs. 40 cẽt. 6. vide Papon. lib. 15. tit. 1. arrest. 12. Menoc. de arbit. cas. 89. nu. 34.

De partu edicto statim mortuo an, & quando dicatur vitalis, vide Mago. deci. 41. Rot. Flor.

Quõ probent̃ signa vitę, & q̃to tpe debeat viuere, & quo tpe nasci filius, vt succedat, & qd, qñ nascitur ab vtero matris sciſſo, vide Fran. Marc. q. 168. par. 2. & 169 Crau. consi. 210.

Legitimatus adhibita clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, qualiter succedat, vide Capic. decis. 22.

Fęminæ de iure cõi succedunt vnã cũ masculis. Capic. decis. 159. nu. 3. & dicunt̃ de legitimis heredib. & veniunt appellatione legitimorũ (nisi in feudis) Dec. consi. 53. facit l. maximũ vitium. C. de liberis præteritis.

Linea recta, non aũt transuersalis, intelligit̃ cũ facimus mentionẽ de linea. ibid. Capic. nu. 6.

Statutũ includens fœminas propter masculos, intelligit̃ de dotatis tm̃. Capic. deci. 176. n. 11

Consuetudo valet, q̃ vxor succedat viro in mobilibus, iuribus, & actionib. liberis etiam extantibus. DD. de Rota decis. 1. de contract.

Bona quo ad succeßionẽ regulari, & iudicari debent secundum statuta, & consuetudines loci originis, & non vbi sunt, vel aliquis moratur. Boer. consi. 9. nu. fin.

In succeßionib. attenditur gradus iuris Ciuilis, & non Canonici, nisi statutũ aliter expreßè velit, & tũc excludit, qñ agitur de exclusione fęminarũ. Dec. consi. 334. vol. 2. vide cõs. 444.

Agnati præsumuntur præferri personis extraneis. Capic. decis. 191.

Non sufficit, q̃ is, qui impediebat sit exclusus per alium, qui poßet succedere, licèt nõ succedat in effectu. Tho. Minad. decis 26.

Natus extra Regnũ Frãciæ, q̃ albinus apud Gallos vocat̃, veniẽs ad habitãdũ ĩ ipso Regno, non põt ibi sibi cõstituere domiciliũ, nec de acq̃sitis disponere, et̃ ĩ pprios filios, sed Rex capit bona iure albinagij, nisi cũ permissu, &

 licentia

licentia Regis, seu litteris naturalitatis prius ab eo obtentis, quarum virtute possit dispo- nere, vide Boet. decis. 13. Papon. lib. 5. titu. 2. *du droit auboine*, Rebuf. in suis côment. Tom. 2. tract. de litter. naturali.

Personæ Religiosæ in Regno Franciæ sunt incapaces ad succedendum. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 1. & Aeques Hierosolomitanus succedit, quo ad vsumfructum solùm. Papon ibid.

De successione illius, qui fuit ab altero occisus, & quando pertineat ad occisoré, vel eius filios, vide Clar. in sua Practic. §. homicidium, versi. priuatur. fol. 25.

Agnati vltra decimũ gradũ succedere nõ possunt: fallit in successionibus Comitum, & Baronum. Dec. consi. 85.

Concepti, & nati post mortem eius, de cuius successione agitur, non possunt ei succedere ab intestato. Natt. consi. 74 Tom. 3.

Bona ingredientis Religionem incapacem cui applicentur, an Ecclesiæ Romanæ, vel venientibus ab intestato, vide Ludo. Rom. sing. 439.

In beneficijs, & Ecclesijs, successio locum non habet. c. 5. ex. de pact.

Qñ quis dicat decedere sine hrẽde, vide Bart. in l. vnic. C. si liberalitat. Imperial. socius, lib. 10.

In bonis Ecclesiæ non succeditur iure consanguinitatis ex testã, vel ab intestato, secùs in bonis, quæ peruenerunt ad Prælatos intuitu personarum, vel ex aliqua hæreditate. c. 1. & ibi glo. ex. de præbend & dignit.

De quibus rebus possit persona Ecclesiastica disponere, & de quibus non, vide titu. ext. de pecul. Cleri. titu. de testament. vel vlti. volun. & supra lib. 1. tit. de person. Ecclesia.

Clericus bona propria dare potest cui vult, sed si decedat intestatus, & non habeat consanguineos, succedit Ecclesia. c. 1. ext. de success. ab intestato, vide tamen c. 2. ibid.

Hæreticus iure hæreditario catholico succedere non debet. c. 5. ext. de hæreti. vide l. 4 C. de hæret. & manic. & l. 10 cod. & ibid. qd, quãdo aliqui filij sunt Christiani, & alij hæretici.

Res Ecclesiæ data in dotem, in emphyteosim, & in feudum non transit ad extraneos hæredes. Bar. in l. 19. ff. solut. matrimo.

Agnati (quib. spectat successio ab intestato) hodie si non petant tutorem pupillo, priuantur eius successione, quid in matre, vel auia, vel substituto, vide Bar. in l. 2. ff. qui perant tutores, & supra tit. de his, qb. vt indig. hrẽd. aufer.

Fratres, & sorores à successione fratrum, & sororum incestuosorum excluduntur: idem in parentibus, ideò si filia incestuosa decedat, illi non succedunt parẽtes, neque fratres, sed eius vir, nam tunc deficit omnis legitima, & naturalis successio, q̃ intellige, nisi talis filia habeuet dotẽ ex substantia paterna, quia tũc dos reuerteretur ad patrem. Abb. cõs. 50 li. 2.

Filij furiosorum negligentes eorum curam, à successione priuantur, licèt essent scripti hæredes, deferenda ei, qui furiosum in domo suscepit. Authen. liberi. C. de Episcop. au dien.

Si institutus propter inhabilitaté testatoris nõ possit succedere ex testã, si est proximior in gradu, bonorum possessionem intra tps statutũ, petere poterit. l. pen ff. vnde cognati.

Infamis nõ prohibetur succedere ab intestato; sed testamentum querelare non potest. l. 21. C. de inoffic. testament.

Prohibitus succedere patri, non prohibetur succedere fratri, etiam ex dispositione in pupillari substitutione comprehensa, non tñ habebit bona patris, q̃ ad pupillũ peruenerut; sed alia bona impubetis. l. 6. ff. de vulgari.

Ascendentes, & descendentes vocantur ad successionem, vsq; quo vita hominum produci potest: transuersales verò, seu collaterales agnati, vel cognati, vocantur indifferenter vsque ad decimum gradum inclusiué, & non vltra. Hart. Hart. c. t. tit. de successio lib. 2.

Hæres non potest venire contra factum defuncti etiam iure proprio. Boer decis. 23 nu. 15. sed vide Bar. in l. 2. C. de inoffic. testam in l. 2. C. si in fraud. patro. & in l. fin. §. in computatione. C. de iure deliberand. hoc verum pro hæreditaria portione. l. 14. C. de rei vend. vide l. 3. C. de rebus alien. non aliena.

Hęres conficiens inuentarium potest de ... voluntati contrauenire, qñ ex hrẽditate nihil ipsi remanet. Put. decis. 264 lib. 3 *vide supra* tit. de inuentario cum beneficio legis.

Hæreditas quando remanet penes aliquem, remanet cum omnibus oneribus suis. Bar. in l. debitori, nu. 6. C. de pact. & succedens alteri videtur habere ratum, quod defunctus suo nomine fecerat. Barto. in l. 11. §. solutam. ff. de pigno. actio.

Hæres, qui fecit inuentarium qualiter deducat expensas factas in confessione inuentarij, vel respectu hęreditatis, vide Bar. in l. fin. §. in cõputatione. C. de iure deliberandi, & supra tit. de inuentario cum benef leg.

Quæ sit pœna hæredis non conficientis inuentarium, vide Bar. in d. l. fi. §. sui verò, & quãdo hęres teneatur vltra vires hæreditarias, vide eundem in §. finautem. ibid.

Si hæres intra certum tempus voluntatem testatoris non impleat, qua pœna puniatur, vide p Bar. in Auth. hoc amplius. C. de fideicõ. gl. in c. 6. ext. de testam. & supra tit. de his qb. vt indig. hæred. aufer. nam voluntas testatoris per oĩa adimpleri debet. c. 4. ex. de testam.

Hęres repręsentat personam defuncti solũ pro hęredi-

hęreditaria portione, ꝓ reſiduo videtur extraneus. Bar.in l.34.ff.de pact.
Succedens pręter ſpem defuncti, non tenetur ad ea,quæ relinquuntur nominatim ab alio. Barto. conſil. 7.
Qui tenet aliquid contra voluntatem defuncti, cui ſuccesſit, in foro conſcientiæ illud licitè nõ retinet.Bar.in lib.1. minorica.c.3.fol.109.
Succedens in locum alterius, debet vti eo iure, quo ille vtebatur. Abb.conſi.100.lib.1.Reg. 138.de regu.iur.
Creditor debitori pro parte ſuccedens, ꝓ alijs partibus contra cæteros cohęredes agit.l.1. C.de hęred. actio. & vide de ipſis hrditarijs actionibus ibi per tot.tit. & ſupra eod
Si procurator ſuccedit condemnato, in eum fit executio ſententiæ.l.31.ff.de procurato.
Qui legatũ accepit, non prohibetur petere hęreditatem ab inteſtato,niſi fuerit in euidenti calumnia,ſed tenetur reſtituere legatũ.l.47. ff.de pet. hæred.
Qui ex poſtfacto apparet eſſe hęres, à quolibet hęrede auocat pro rata, & ſumptus pro rata ſuſtinet.l.6.ff.ſi pars hęred.pet.
Debitore ſuccedente creditori, confunditur actio.l.3.C. de fideicóm.
Hæres poſt iuſtum Iudicis infra annũ non exequens iuſtũ teſtatoris iudicium,priuaẽ omni lucro hęreditario,certis perſonis hic expresſis applicando.Auth.hoc amplius. C.eod.
Hęreditatem habere ab inteſtato quandoque veritius eſt,quàm illam habere à ſubſtituto.gl. in l.4.C.ad Trebellia.
Hęres non auditur allegans turpitudinem defuncti, ſicut ſi allegaret ſuam.l.4. C.de reuocandis his,quę in fraudem credito.
Si dominium rei ſuperuenerit debitori, confirmatur obligatio; ſecùs ſi dominus debitori ſuccedat.l.41 ff.de pignor.act.
Per aditionem hęreditatis omnia iura, q̃ erant apud defunctum, & quę per mortem nõ fuerunt extincta, ipſo iure trãſeunt in heredem, ſed poſſesſio non, niſi hęres illã realiter apprehenderit.l.cùm hęredes. ff.de acq. hęred.
Si creditor ſuccedat debitori extinguitur obligatio: & ſi fideiuſſor ſuccedat debitori,obligato fideiuſſoria extinguitur.l.95. §. quòd vulgo.ff.de ſolutio.& libera.
Cùm quis in alterius locum ſucceſſerit, non eſt ęquũ ei nocere id, quod aduerſus eum non noceret,in cuius locum ſuccesſit.Reg.198.§. penul.de regul.iur.
An hęres,qui vult adire hęreditatẽ ſimpliciter, excludat hęredem,qui vult adire cum beneficio legis, & inuentario, vide quandam deciſionẽ Senat. Pariſ.in deciſ.diuerſo.fol.223.
Patris factum non piudicat filio in his, q̃ filius, nõ à patre,ſed aliũde hẽt Natt.cõſ.470.n.26.
Hęres ſolus in certa re inſtitutus, eſt hæres vniuerſalis,ſed quid in ſubſtitutione facta in certa re,vide Boer. deciſ.33.nu.6.& 7. ſupra tit. de hęred.inſtituen.
Banniti de iure communi ſuccedere non prohibentur; tamen in quibus bonis ſuccedant, vide Ioſeph.Ludo.deciſ.11.Peruſ.
Si filius propter delictum fuerit bannitus publicatis bonis patre adhuc viuẽte, ipſi patri poſtea moriẽti (ſuperſtite filio bannito) non ſuccedit fiſcus, ſed ꝓximiores in gradu,ſublato filio de medio. Boer.conſi.1.nu.8.Dec. conſi.438.Menoch.conſ.186.lib.2. vide eundem Dec.conſi.445.num.66. Nec fiſcus hoc caſu poteſt rumpere teſtm̃ patris. Caſſan.in conſue.Burg.tit. *des ſucceſſions* Rub.7.§ 3.gl.7.
Publicatio bonorum ſtatu integro remanente, nõ impedit ſuccesſionem, vel nouam acquiſitionem. vide Bart.in l.4.C.de iure fiſci. lib. 10.ſed bannitus noſtri temporis, qui amittit Ciuitatem, perdit ſuccesſionem ſibi delatam ex forma ſtatuti; non autem ſibi delatã iure communi. Bart.ibid.nu.4.vide eundem in l.7.ff.de ijs,qui ſunt ſui,vel alieni iuris.
Quãdo ratione delicti quis priuatur ſuccesſione alterius,& bona publicantur, an tale delictũ quoq; noceat cæteris venientib.ab inteſtato,vide Bar.in tit.ff.ſi qs aliq.teſta.prohib.
In ſuccedendi modo, conſuetudo attendi debet.Fran.Marc.q.525. par.2.
Ius adeundi hæreditatem delatã ex teſtamento,præſcribitur ſpacio 30.ann. etiam hærede ignorante, tamen tunc agi põt iudicio posſeſſorio ab inteſtato.Put.deciſ.54.lib.2.Boer. deciſ.33.nu.20.& 21.ſed an, & quando excluſus ab vno capite ſuccesſionis,posſit ad aliud venire,vide Boer.ibid.nu.23.& 24.
Maritus poteſt hęres eſſe vxoris ſuæ, mediante perſona filij cõis.Vera.deciſ.67.par.2.
Subingresſio vbi eſt, ibi datur ſucceſſio in ſtirpes,aliàs ſecùs:nam virilem habet is,qui ſuccedit alicui ex propria perſona. Vincent.de Fran.deciſ.24.nu.9.
Subingresſio in linea tranſuerſali non datur de iure communi, niſi quando tractatur de ſuccesſione patris,vel auunculi. Vinc. de Fran. deciſ.149.& deciſ.375.part.2. Ioſeph. Ludo: deciſ.11.Peruſ. quando filius intret in locum patris, vide per Dec.conſi.1.79.444.& 487.
Neptis ſi concurrat cũ filio alterius neptis, præfert in ſuccesſione, non obſtante ẽt cõſuetudine Neapolitana.Vin.de Frã.deci.266.pr.2.
Quando concurrunt ad ſuccesſionem patruus, vel auũculus,& nepotes ex fratre,vel ſorore, ſucceditur in ſtirpes. Papon.arreſt.11.lib.2 t. tit.1.ſed inter filios plurium fratrum,qui vocantur

tantur cõsobrini fit diuisio per capita, quãdo ipsi solùm veniunt ad successionem patrui, vel auunculi. idem arrest 12. eod. lib.

Plures concurrentes ad successionem defuncti in eodem gradu existentes, ex linea paterna, & materna, attinẽtes ex linea paterna debẽt succedere in bonis paternis, & attinentes ex linea materna, in maternis. vide Papon. lib. 21. titu. 1. arrest. fin. & infra titu. de successio. transuersal.

Proximior in gradu remotiorẽ excludit. Gram. decis. 1. nu. 6. duobus casib. exceptis, nempe quando tractatur de hæreditate aui, & de hæreditate patrui. Dec. consilio. 444. 484. Natt. cons. 424. & in his duobus casibus filius in succedendo, patris locum ingreditur, sed quid in successione delata per statutum, vide Dec consi. 527. & consi. 553.

Neptis ex fratre, non existentibus ascendentibus, vel descendentibus, patruo ab intestato succedit. Rol. consi. 1. vol. 1.

Proximior vt succedat, quo tempore requiratur, vt sit proximior, vide Bart. in l. 3. C. vnde liberi, & quod tempus inspiciatur, vide eundem in l. 28. ff. de conditio. institu.

Nepos ex fratre mortuo non concurrit cum patruo, in successione de iure Prætorio. Bar. in l. 3. §. si duos. ff. de bono. possess. contra tabul.

Aequalitas in succedendo ab intestato seruatur, vt ille, cui succeditur non possit succedere non succedentibus, & nepos succedit patruo in feudo paterno, sicut patruus succedit nepoti. Bar. in §. filium, Auth. quib. mod. natural. effic. sui.

Patruus ita succedit nepoti, sicut nepos patruo. Bart. in ead. Auihen.

Quando quis decessit sine descendentibus, & patrem, aut matrem tantùm vnà cum fratribus, aut sororibus, vel eorum filijs vtrinq; sibi coniunctis reliquit, tunc isti simul admittuntur ad defuncti hæreditatem, exclusis omnibus alijs ascendentibus, & collateralibus, sed filij fratrum succedunt in stirpes. Hartm. Hart. c. 5. tit. de successio. lib. 2.

Quando concurrunt in successione nepotis patruus, & auunculus, qui sunt in eodẽ gradu, non est faciẽda distinctio bonorũ. sed æqualiter succedunt. Vinc. de Fran. decis. 59.

Hospitale non succedit expositis morientibus ab intestato, licèt Bald. teneat contrarium, vide Vinc. de Frã. decis. 198. infanti exposito quis succedat, vide Perill. D. P. Tess. decis. 118.

Quarta inopi vxori ex legis prouisione in bonis mariti debita, non potest grauari. Gail. obser. 119. lib. 2. vide de ipsa quarta infra titu. de successio. inter coniuges.

In potestate instituti esse non debet voluntatẽ testatoris irritam reddere. Ozas. decis. 126. nu. 15. vide supra tit. de hæredib. extrane. instituend. & tit. de legitima liberorum.

Hæres extraneus oĩno dici non potest, qui ab intestato successit. Ozas. decis. 94. nu. 17.

Errore agnoscens aliquem hęredem eius, cuius hæreditas pertinet ad ipsum errantem, docto de errore, illam petere potest. Raud. tract. de analog. cap. 37. nu. 103.

De successione naturalium liberorum, & quando ipsi succedant agnatis, vel cognatis, vide supra tit. de naturalib. liberis.

Filij naturales legitimati, an habeant ius succedẽdi ẽt vltra patrẽ, vide p Bar. in §. dubitatũ, Authen. de incest. nupt. pro parte affirmatiua scribit idem Bar. in §. tribus, & §. generaliter, num. 7. Auth. quib. mod. natur. efficia. sui, vide etiam supra tit. de legitimat. lib. in genere.

Agnatus non admittitur ad reuocandam, & vendicandam hæreditatem spurio relictam: quia hoc ius tantùm competit descendentibus, & ascendentibus, fratribus, vel sororibus; non autem alijs agnatis vlterioribus. Bar. consi. 118. nu. fin. vol. 1.

Si spurius intestatus decesserit iure consanguinitatis, aut agnationis hæreditas eius ad nullum pertinet: proximitatis verò nomine mater eius, aut frater ex eadem matre natus, bonorum possessio. ex edicto petere potest. l. 4. ff. vnde cognati.

Actus reseruationis iuris succedendi, quid ope retur, vide Crane. consi. 289.

Vxor, si ex dispositione testatoris poterat disponere de eius hæreditate vsque ad valorẽ mille aureorum, si decesserit ab intestato, videtur de illis disposuisse, in hæredes suos ab intestato venientes. Natt. consi. 216. num. 10. q ab intestato succedunt grauato, in ea summa, de qua poterat disponere, licèt non disposuerit. Vincent. de Fran. decis. 45.

Decedens ab intestato videtur instituere illũ, qui ab intestato succederet. Barto. in l. 3. ff. iure codicil.

Singulæ res hæreditariæ hæreditate non adita, non possunt præscribi; quia contra hæreditatem iacentem non datur præscriptio, de ratione vide per Natt. consi. 488.

Tutor succedit pupillo alijs deficientibus. Pet. de Rauen. sing. 590. excluso fisco. Amanel de Clarilaqnis sing. 242.

De successionibus ab intestato, vide per Bar. in suo tract. successio. ab intestato.

Dominium sine traditione in qualibet acquisitione vniuersali, transfertur. Bar. in Auth. ingressi, nu. 27. C. de Sacrosanct. Eccles.

Fructus bonorum defuncti, licèt dicantur res non tamen sunt de substantia defuncti. Bar. in l.

in l.36.C.de inoffi.testam.

Hæreditaria successio in creando Imperatore, locum non habet.c.34.ex.de electio.

Mulier quã possit decedere pro parte testata, & ꝓ parte intestata, Bar.in l.1.C.de secun nupt.

Cognati hodie ęqualiter succedunt, ac si essent agnati, cũ sit exequata differentia agnatorũ, & cognatorum. Bar.in l.5.C.vnde legitimi, & hoc verum ab intestato, secùs ex testamento. Bar.in Auth.de hæredi. ab intesta.

Impubes arrogatus quẽ debeat habere hæredẽ, vide Bar.in l. si arrogatore.ff.de adoptio.

Mortuo filio arrogato statim post mortem patris arrogatoris, hæres ipsius arrogantis tenetur restituere bona filij arrogati substitutis, vel venientibus ab intestato ipsius filij arrogati, vnà cum quarta omnium bonorum dicti arrogatoris. l. si arrogator. ff. de adoptio.& emancipatio.

Casus, in quibus etiam hodie bonorum possessio secundum tabulas sit necessaria vide per Bart.in l.11.ff.de bonor. possessio.secund.tabul.& de materia bono. possessio. vide supra titu.de bono. possessio.

Legibus hæreditates proximiorib. agnatis deferuntur, & edicto ꝑtoris proximiori cognato bono.posses.cõpetit.l. 10.ff.de gradi.affini.

Repudiantib. scriptis hæredib.ab intestato cõpetit hæreditatis petitio.l.9.C.de peti.hęred.

Testator pót inter suos hr̄des hæreditarias res diuidere salua Falcidia, & debitum vnius fratris nõ onerat alios, nisi de eius peculio ꝓfectitio.l.10.C.fam.ercis.vide sup.tit.fami.ercis.

Qui semel est hæres, per restitutionem non desinit esse hæres directò; sed vtiliter sic.l.8. §. sed quod.ff.de minor.25.ann.

Qui non est ætatis legitimę tutor esse non potest, neque ob id à successione repellitur.l.fi. C.de legit.tutor.

Hæreditates ad nos pertinent ex testamento, vel ab intestato, de iure antiquo, vel nouo.l. 1.ff.de peti.hæredi.

Iure nouo hæredes sunt omnes, qui Senatusconsultis, aut ex constitutionibus ad hæreditatem vocantur.l.63.§.fin.eod.

Si hæreditas extranei ad furiosum deferatur, nõ petit ipse bonorum possessionem, sed eius curator.l. fin. §. sinautem. C. de curatore furio.vel prodig.

Hęreditas ipsi furioso delata potest per eius curatorẽ adiri, adeò vt si furiosus efficiat̃ sanæ mentis, possit eã sibi retinere, vel respuere, & si respuerit, vel in furore decesserit, ad substitutũ deuoluat̃, & si nullus sit substitutus, ad eos, q̃ succederent, si furiosus in medio non fuisset.l.fin.§.tali.C.eod.vide supra eod.

Bonorum possessio per tutorem nomine infantis agnita perfectè acquiritur, & ad eius hæredem transmittitur.l.3.C.qui admitti.

In successionibus non petẽtium portiones, petentib.accrescunt.l.vnica.C. quando non petentium.l.vnica.§.his ita. C. de caduc.tollen. vide supra tit.de iure accrescen.

Portio hæreditatis pro non scripta, accrescit cohæredi cũ onere suo.l.125.§. Lucius, de lega. 1.vide tamen l.29.§.fin.de legat.2.

De collatione dotis, & aliorum bonorum, quæ fit inter succedentes hæredes, vide in titu.C. de collatio.& supra eod.

Testamẽtum si incidatur per testatorem, quib. applicet̃ hr̄ditas, vide gl.in l.pen. C.de testa.

Hęreditas non adita debet̃ substituto, & in eius defectum, venientibus ab intestato, & vltimò fisco.l.vnic.§.cùm autem. C.de caduc.tollen.

Hęreditas ascendentium (etiã non adita) transmittitur ad posteros, vel liberos institutos, et clausis tabulis.l.vnic.C.de his, qui ante aper. tabul.hęred.trans. vide supra eod.

Victoria vnius, qui putabatur esse hæres insolidum, prodest alteri, ad quẽ apparet ex post facto hr̄ditatem pertinere.l.7. ff. famil.ercisc.

Verba, si non valet iure testamenti, &c. important, vt debeantur relicta per succedentes ab intestato.l.29.§.fi.ff.de testam. Quib.venientibus ab intestato hoc casu defertur hæreditas.glo.ibid.vide supra titu.de codicil.& iure codicil.quid, si dictum fuerit, quòd dispositio valeret omni meliori modo, vide.l.91. §. fin. de legat. 2.

Causa testati non trahit ad se causam intestati, si testator prohibuerit, secùs si non prohibuerit.l.19.ff.de iniusto rupto.

Per institutionem succeditur in ius defuncti, & plures intelliguntur æqualiter instituti.l. 4.§. hæredes.ff.de hæred.instituen.

Ex voluntate defuncti prius est locus successioni ab intestato, q̃ ex testamento. l.82.ff.eod.

Qui semel est hæres, in perpetuum non potest desinere esse hæres.l.88.ff.de hęred. institu.

Disiunctus vocatur in vnã dimidiam, & coniuncti in aliam.l.9.ff. de vulgari, vide supra titu. de coniunctis.

Si substituatur nouissimo morienti, vr̄ testator voluisse inter oẽs conseruare ius legitimarũ hr̄diratũ, vel successionũ ab intest.l.36.ff.eo.

Si quis in testamento ordinauerit aliquid dari, si non expresserit, cui, vel quibus detur, hęredibus, pro hęreditarijs portionibus dabitur, sed si ipsis hęredib.vel extraneis dari iusserit, extraneus habebit portionem virilem tantũ; hęredes verò pro hęreditarijs portionibus.l. 21.& 22.ff.de statu liberis.

Hæres in omne ius mortui succedit, et in nominib.debitorũ.l.37.ff.de acqui.& omitt.hered.

Quandiù

Quamdiu potest ex testamēto adiri hæreditas, ab intestato non defertur. l. quamdiu ff.eod. l.96.ff.de reg.iuris. Nam siue succedatur de iure Ciuili, siue de iure Prætorio, scripti hęredes præcedunt legitimos, licèt conditio sit adiecta, & interim nō poterit repudiare, nisi coram Iudice.l.69. ff. de aequir. hæred. vide supra titu.de repudiand.hæred.

Si ille, qui poterat succedere ex testamento, ab intestato possideat in fraudem legatariorū, quid iuris, vide tit.ff.si quis omissa cā,& §.eo.

Qui vult rem pertinere ad aliquem ad tempus, post illud videtur velle ad suū hæredem redire.l.35.§.Titia, de legat.2.

Prohibitus alienare in personas certas, prohibetur in eos legitimo iure ab intestato trāsferre.l.91.§.pen.de legat.2.

Hæreditas videtur grauari, quando hæres grauatur sub nomine appellatiuo. l. 39. ff. de actio.& obligatio.

Non est nouū, vt ex postfacto aliquis successorem habuisse videat. l.9. ff. de castren. pecul.

Appellatione hęredis, continentur hęredes hęredis.l.65.& 70.ff.de verbo.& rerum signifi. ideò hæres hæredis, testatoris est hæres. Roman.sing 690.

Quò tutela redit, eò & hæreditas peruenit, nisi cum fœminæ hęredes intercedunt. l. 74. ff. de regul.iuris.

Si nemo adat hæreditatem, omne ius testamenti soluitur.l.142.de reg.iur.

Omnia ferè iura hæredum perinde habentur, ac si continuò tempore mortis hęredes extitissent.l.154.eod.

Qui in vniuersum ius succedunt, hęredum loco habentur. Reg.171.ibid.

Omnis hæreditas quamuis postea adeatur, tñ cum tempore mortis continuatur. Reg.181.

Vni duo pro solido hęredes esse non possunt. Reg.184.§.fin. ibid.

Hæredes, aut necessarij sunt, aut sui, & necessarij, aut extranei, de quibus vide in tit.instit. de hęred. qualit. & differ.

In successionibus ab intestato, primò vocantur sui hæredes, qui præcedunt omnes ascendentes, vel collaterales etiam proximiores.§.repetitis, institu. de seruit.cognat.

De successionibus vniuersalibus bonorum descendentium.

Ater naturalis an excludat adoptātem, vel cum eo simul admittat, vide Ozas.decis.75.

Parer succedit filio mortuo (tēporibus tamen legitimis nato) in bonis materuis, excluso patre matris, & cęteris. Afflict. decisio. 236.

Mater pręfertur auo, & auię in successione filij. Afflic.decis.281. Dec.consi.245.& consi.623. Abb.consi.75. idem in patre. Vera. decis.67. par.2.sed defuncto aliquo relictis auo paterno, & matre, quis istorū in successione pręferaē, vide Hart. Hart.c.3.tit.de successio.lib.2.

Parentes soli succedunt salua gradus sui prerogatiua. vide Boer.decis.185.nu.5. Hart.Hart. c.5.& seq.tit. de successio.lib.1.

Auus præfertur auunculo in successione nepotis. Dec.consi.623.

Auus in successione, an excludat fratrē defuncti, vide Bar.in Auth.defuncto. C. ad Tertul.

Auia naturalis tantùm pęfertur in successione auo naturali tm̄, & mater præfertur auo. Bar. in l.si quis, nu.9. nam parentes eodem modo succedunt spurijs, quo ipsi parentib. Bar.in l. 25.ff quib.vt indig.legat.aufer.

Auus maternus, an patruū á nepotis successione excludat, vide Perillust. D.P. Tessau.decis. 5. quòd auus in successione sui nepotis præferatur patruo eiusdem nepotis scribit Hart. Hartm.c.3.lib.1.tit. de successio.

Pater, & mater succedunt filijs in omnibus bonis, si filij, aut filię decesserint sine filijs. Boer. decis.192.Rot. Genu.decis 58.

Auo paterno, & materno ad neptis bona venientibus, paterna bona spectant ad auū paternum, & materna ad maternum: secus est quando concurrunt in successione nepotis patruus, & auunculus, qui sunt in eodem gradu; tunc enim nō est facienda dist[illegible] bonorum. Vincen.de Frau.decis.59. tamen hæc distinctio etiam in parentib. pater[illegible], & maternis fuit reprobara in Came. Imper. per q̄ fuit iudicatum parētes æqualiter succedere. Mysing obser.55.cent.6. vide Crau.cōsi.176. Guid.Pap.sing.403. Bart.in Auth.de consangui.& vterin.fratrib.

Quando veniunt ad successionem parentes, ex parte patris parentes præferuntur in bonis quæsitis ex paterna linea, & contrà, vide gl. in l.3.C.de bonis maternis, & Perillu.D Pręs. Tessau. decis. 27.vbi etiam quid de alijs bonis aliunde quæsitis.

Dos á patre profecta reuertitur ad illum, filia sine liberis decedente. Afflic decis.236.nu.fi. Bar.sing.62. & aliquando etiam si cum liberis, sed quando vide Perill. D.P.Tess[illegible]. decis. 138.& decis. 190. vide etiam Hartm. Hartm. cap.4.titu.de dote.lib.2.

Pater filiorum filiæ morientis ante patrem lucratur dotem paternam ipsorum morientiū sibi solutam; promissam vero diuidit æqualiter cum socero. Capic. decis. 176.nu.30

Frater vterinus an succedat fratris vnà cū matre,

tre, vel frater consanguineus succedat vnà cũ patre, vide Boer. decis. 185. & quid, si parentes transierint ad secunda vota, vide ibid. nu. 18. & supra tit. prox.

In quibus casibus, ascendentes succedant descendentibus, & quomodo, vide Cassan. in consuetud. Burg. tit. *des successions*, & Perillust. D. P. Tessau. decis. 27.

Hodie pater succedit filio, vt hęres etiam in bonis profectitijs, quæ patri non acquiruntur. Crau. consi. 102. Guid. Pap. q. 300. Vera. decis. 67. par. 2. & si occupauerit bona iure peculij, tenetur satisfacere creditorib. filij intra annũ, quatenus est in peculio. Crauet. ibid.

Filio præmoriẽte patri, illi pater succedit, si nullos relinquat descendentes, vel transuersales, aliàs ipsi descendentes pferunt ascendentib. cum transuersalib. verò succedunt ipsi ascendentes pro virili. Bar. in l. 3. C. de vsufructu.

De successione vniuersali bonorum filiorũ ad matrẽ, vel auiam spectante vide infra tit. seq.

De materia vide supra tit. prox.

Ad Senatusconsultum Tertulianum.

Mater tutelam filiorum gerens, si ad secunda vota transierit, nullo confecto inuentario, tutore filijs non petito, nullaque ratione administratorũ reddita, filij defuncti successione excluditur, & frater ipsius defuncti admittit. Ozas. decis. 58. quod procedit etiam in matre rustica. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 194. vide supra titu. de pœnis secundò nubentium, & titu. de his, quib. vt indig. legat. aufer.

Mater, & soror, æquis portionibus infanti succedere debent. Ozas. decis. 58.

Dictio, mox posita in l. tutores. C. ad Tertulian. quomodo intelligatur, & tex. in §. confestim. l. 2. ff. eod. declaratur p. Ozas. ibid. nu. 24. & 28.

Matri petenti hæreditatem filij, quæ cõpetant, & quæ obstent, vide Afflict. decis. 75.

Mater non petens tutorem filio alium tutorem non habenti ante binubatũ, amittit filij successionem. Afflict. d. decis. 75. vide supra titu. qui petant tutores, secùs si haberet alium tutorem. Dec. consi. 246.

Mater si non petat tutorem filio infra quatuor menses, videtur in mora. Bar. in Auth. Presbyteros. C. de Episcop. & Cleric. vide eundem Bar. consi. 33. vol. 1. & consi. 63. vol. 2.

Mater habet annum ad purgandam moram nõ petiti tutoris. Abb. consi. 90. lib. 2.

Mater, quæ fuit relicta tutrix, si nõ petierit sibi decerni administrationem, & inuentarium non fecerit, decedente filio in pupil. ætate, amittit hæreditatem. Bart. consi. 18. & 215. volum. 1. auia tamen non excluditur. Barto. d. consi. 18. & 215.

Mater, quæ non petijt dari curatorem ventri, posthumo non succedit. Bar. consi. 22. vol. 1. & consi. 63. vol. 2. quod procedit, si erat maior 20. ann. aliàs secùs. Bar. consi. 30. vol. 1.

An mater priuetur successione filiorum, si suspectos tutores remoueri non fecerit, vide l. 1. & ibi glo. C. de nego. gest.

Mater per esportationem bonorum à domo filij, an renuntiasse illius hæreditati videatur, vide Afflict. decis. 75.

Mater secundò nubens succedit filio cum fratribus in capita, quo ad vsumfructum solummodo, proprietate filijs primi matrimonij reseruata, & hoc in bonis paternis, in alijs autem succedit etiam cum fratribus defuncti in proprietate. Hart. Hartm. cap. 8. de successio. lib. 1. & cap. 7. eod. titu. lib. 2. sed quid, si mater primò successerit filio, & postea trãsierit ad secunda vota, vide Afflict. decis. 75. num. 3. Boer. decis. 185. & decis. 190. Vincen. de Fran decis. 18. Bar. in Authen. de non eligendo. §. cum igitur, & consi. 54. & titu. Auth. de nupt. Hartm. Hartm. cap. 8. de successio. libr. 1. & supra titu. de successionibus in genere, sed quid in portionibus, quas filius decedens habuit ab alijs fratribus, vide Boer. decisio. 192.

Mater succedit in bonis filij, liberis non extantibus, licèt transierit ad secunda vota. Bart. in §. primæ, Auth. de nupt. vide tamen eundem in §. ingratitudinem, eod.

Mater non succedit filio in lucro nuptiali, extistentibus alijs filijs, vel filiabus, si transierit ad secunda vota, secùs in alijs bonis, vide tit. Authen. de non eligendo secundò nubent.

Mater præfertur auo, & auię in successione filij. Afflict. decis. 281. & Dec. consi. 245.

Auia paterna præfertur in bonis paternis, materna in maternis, in cæteris vtraque admittitur. Barto. consil. 18. & 215. num. fin. vide supra tit. proxim.

Matris, & auiæ idem ius circa successionem sibi coniunctorum, & ex se descendentium. Dec. consi. 656.

Mater, aut pater semper succedit filijs, aut filiabus decedentib. sine liberis. Boer. decis. 192.

Mater in bonis filij succedit, statuto tamen potest excludi. vide Natt. consi. 514.

Mater nõ succedit filio naturali etiam ex testã. Pap. lib. 21. tit. 3. arrest. 5. vide tamen supra tit. prox. & Bar. in l. si quis sub. ff. de testam. tutel.

Mater luxuriosè viuens non admittitur ad successionem filij. Bar. in §. cũm igitur, Auth. de non eligendo secundò nubent.

Mater qñ priuatur hęditate filiorū, ad quos illa pertineat, vide per Bar.consi.97.vol.2.

Testm, in quo sunt instituti descēdentes, & mater præterita, valet. Bar.consi. 18.vol.1.

Fr̄ adoptiuus excludit ā matre naturali, si desinat esse pater, emancipatione. Ozas.decis.72.

Mater succedit filio p Tertul.l.fi.C.de iure libe.

De successionibus vniuersalibus bonorum ascendentium.

Doptiui filij cum legitimis, & naturalibus, admittuntur ad successionem. Ozas.decis.72.

Filio paterna successio tum ratione pietatis, tum etiam ratione naturali, debetur. Ozas.decis.126.nu.17.tñ filius succedit patri de iure positiuo, non de iure Diuino, nec naturę. Ios.Ludo.decis.Perus.11.

Ascendentis successio debet proximiori descēdenti. DD.de Rot.decis.1. de consuetu.nu.4. exclusis ascendentibus. Pet.de Raue.sing.49.

Iuris effectum, & succedendi facultatē cōsequitur filius, etiā à putatiuo matrimonio editus. Dec.consi.153.vide eundem Dec. consi.153.

Filiorum causa est prima, in successione contra testamentum, sicut ab intestato. Bar.io.l.14. ff.de inoffic.testamen.

Ius succedendi liberorū, est aliud ius, p se separatū ā iure filiationis. Bart.in l.is potest.ff.de acquir.hered.& in l.93.ff.solut. matrimo.

Dominium patris psumi continuatum in filiū, titulo hęreditario succedentē; non in eum, qui se ptendit donatarium.l.16.C.de pbatio.

Bonorum possessio vnde liberi, filios agnoscentes pro rata facit hęredes: & donec est locus successioni descendentium, nullus alius pōt succedere, & quousq; speratur cā testati, cessat causa intestati.l.1.C. vnde liberi.

Hęres suus, & necessarius non pręscribit titulo pro herede, nec titulo pro suo, quia est successor vitiorum, & culpæ defuncti.glo.in l.2. C.de vsucapio.pro hered.

Cùm tractat de cōmodo filij, existentia sui hæredis eū facit hęde ēt errantem, & ius ignorantem.l.20.§.apud.ff.de stipulat.seruo.

Filius institutus non potest ex testamēto repudiare, & ab intestato succedere.l.3.C. de impuberum, & ibid. Dec.

Matre herede instituta, & filijs eius masculis legitimis, & naturalib. gradatim ad successionē vocatis, an illi admittātur simul, & semel, an verò ordine successiuo, vide Ozas.decis. 81.& supra tit.de hered.extran.instituen.

Filij ab.q renūtiarunt hæreditati paternæ, mortuis fratribus non nocet renunciatio. Ozas. decis.98.nu.11. Maran.in suo Spec.disput.19. nu.14.Gram.decis.63.num.3.10.& decis.101. Guid.Pap.singul.911.nisi pater faceret testamentum instituendo alium heredē. Maran. ibid.n.14.& 15.vide Dec.cōsi.434.& cōs.506.

Circa hanc renunciationem possunt cōsiderari plures conclusiones prima, quando filia renuntiauit bonis paternis tantùm, de qua renunciatione vide per Maran. in suo Specu. disputa. 10.nu.14.

Alia erit, qñ filia renuntiauit bonis paternis, vel aliàs est exclusa per statutum contemplatione masculorum, si cōtingerit patrem mori superstite dicta filia, & nepte ex filio præmortuo, tunc succedit ipsa filia collatis dotibus vnà cum nepte. Marant.d.disput.10.nu. 17.vide nu.27. secùs si filius nō esset præmortuus patri. Marant.ibi. Dec.consi.310.Capic. deci.67.sed si pater moriatur superstite filio, & nepote masculo ex filia premortua, tunc iste nepos excluditur. Marant.ibid.nu.18.

Tertia erit conclusio, quando filia renuntiauit bonis paternis cum pacto de quicquā vlterius non petendo, tunc pōt nihilominus petere legitimā. Maran.d.disput.10.nu.19. vide supra titu.de legitima liberorū, nisi expressè renūtiauerit ipsi legitimæ. Afft.decis.178.n.3. vide Gram. decis.57.nu.26.& decis.101.nu.5.

Quarta, quādo filia renūtiauit bonis paternis, & omni iuri legitimæ, tunc intelligit renunciasse successioni ab intestato; non autem ex testamento, licèt renunciasset de non succedendo ex illo. Maran.d.disput.10.nu.25.Dec. consi.475.num.5.& cum iuramento. Afft. decis.350.nu.8. Guid.Pap.q.599. vide Marc. q.148.Papon.lib.16.tit.4.arrest.18.sed quid, si pater decedat ab intestato, vide DD.de Rota decis.4.de pact.in antiq.

Quinta, quādo filia renuntiauit bonis paternis, & maternis, tūc fratrib.& sororib.eius portio accrescit, quib. mortuis illa succedit. Maran. d.disput.10.nu.28.Dec.consi.319.419 nu.30. 433.568.& 683. idem quādo filia excluditur per statutum propter ipsos fratres. Dec.cōsi. 688.De huiusmodi renunciatione etiā auita vide per Capic.decis. 159.nu.13.

Sexta erit conclusio, qñ filia renuntiauit bonis pr̄nis, m̄nis, & fraternis, tunc talis renunciatio prodest fratrib.& sororib. nō solùm respectu bonorū pr̄norum, & m̄norum, sed ēt fraternorū, sed q̄ib. defunctis, nō nocet renūciatio. Maran.d.disp.10.n.29. vide Dec.cōs.31. ...ad validitatē huius gratiosæ renūciationis respectu bonorum fratrum, requiritur præsentia ipsorum, sed sufficit præsentia patris pro filijs stipulantis, & etiam potest conualidari ratificatione. Menoch.consi.371.lib. 4.sed

4. sed ex quibus illa inducatur, vide ibid.
Hæc renunciatio facta absentibus fratrib. conualidatur etiam iuro. Menoch. d. cõs. 371. n. 6.
In casu præmisso, qñ excludatur à successione neptis ex fratre, vide Menoch. cõs. 335. lib. 4.
Renunciatio facta cum iuramento valet, & excludit filiam, superstite fratre ipsius. Rol. cõsi. 11. vol. 1. & cõs. 26. vol. 3. vide Gram. decis. 57. nu. 31. 42. Guid. Pap. q. 295. Boet. consi. 46. c. 2. ex. de pact. in 6. l. 3. & ibi. glo. C. de collatio. & supra tit. de successio. vniuersalib. in genere. Aliâs pactum de non succedendo sine iuramento non valet. Crau. consi. 52. nisi esset factum patri, & fratri præsentib. quia præsentia fratris, & consensus patris in eo perseuerãtis vsq; ad mortem, faciũt illud valere. Crau. ibi.
Renunciatio filiæ dr̃ facta contemplatione masculorum, ideò illis deficientibus nõ nocet; secùs si aliquis eorum superstes fuerit tẽpore mortis patris, quia tunc erit exclusa, alio hærede à fratre instituto. Capic. deci. 190. sed beneficium excludendi filiã dotatam, qđ dat̃ filio, an trahatur ad nepotẽ, vide Batt. q. 21.
Fœmina semel exclusa à successione paterna propter masculos, an perpetuò cẽseatur exclusa, mortuis masculis, dantur tres casus: Primus in materia feudali: Secundus in materia statutorũ: Tertius in materia renũciationis, de quib. vide per Andr. Gail. obser. 148. lib. 2.
Rennnciatio filiæ illi nõ prejudicat, si eredebat in bonis patris nihil aliud sibi cõpetere, vel data enormissima læsione, obtenta tamen absolutione à iuramento. Gram. decis. 57. nu. 9. & 10. vide eundem decis. 101. nu. 73. & 103. Guid. Pap. q. 226. & supra tit. de resci. cõtract. Andr. Gail. obser. 147. libr. 2. Papon. libr. 16. 16. titu. 4. arrest. 2. & Boer. consi. 38. & 39. sed an tunc debeat haberi ratio bonorum existentium tempore renunciationis, vel mortis, vide infra hoc tit.
Promissio renunciandi bonis paternis, & mr̃nis non extendit ad feudalia: & filia renũtiãs successioni bonorũ paternorũ, nõ vr̃ renuntiasse feudalib. Gram. decis. 101. num. 9. & 10.
Renuntiare, & promittere renuntiare differũt: ideò filia, quæ promisit renuntiare, nõ excluditur à bonis patris. Boer. decis. 3.
Filia renuntians, vel statuto exclusa succedit, si frater iustè exhæredetur. Boer. decis. 104. n. fi.
Renũciatio hæreditatis, an reuocetur superuenientib. liberis, vide Boer. decis. 159. nu. 17. q reuocetur scribit Menoc. cõsi. 196. n. 46. lib. 2.
Si filia cum iuramẽto cessit bonis paternis, his verbis adiectis, salua legali successione, tunc patri decedenti sine alijs filijs ab intestato filia succedit, sed nõ adiectis illis verbis, ipsa filia censet̃ oĩo exclusa, ẽt nullis liberis extãtib. & agnati patris ipsam excludũt secundũ Guid. Pap. q. 192. vide q. 295. Capel. Thol. q. 457. Pap. li. 17. ti. 4. arrest. 18. Menoc. cõs. 6. vo. 1.
Filia, quæ quitauit bona paterna, nõ debet per patrẽ in aliquo institui, sed potest præteriri. Guid. d. q. 192. & q. 295. vide supra tit. de liberis, & posthum. hæred. instituen.
Quãdo filiæ dotatæ excluduntur à successione parentum, à successione matris excluduntur. Afflict. decis. 178.
Renunciatio bonorum facta per filiam, nocet nepotib. Capic. decis. 176. nu. 12. sed qñ, vide Guid. Pap. q. 228. August. Bero. q. 45.
Filius filiæ, quæ renũciauerat hæreditati paternæ habita dote, & quæ auo, seu patre viuente decesserat, an admitti possit ad successionẽ aui, saltem quo ad legitimã, vide Gram. deci. 57. Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 17. Craue. consi. 84. nu. 5. Bar. in l. 93. ff. de acquir. hæred. Peril. D. P. Tessa. decis. 138. Et dato, q admittatur ad talem successionem, an habeatur ratio bonorum existentium tempore dotationis, vel mortis aui, vide Gram. d. decis. 57. & supra tit. de legitima liberorum.
Renunciatio facta per matrem, nõ nocet filijs in successione aui, vel auiæ, matre præmortua, etiam q sint hæredes ipsius matris. Vinc. de Fran. decis. 57. Marant. in suo Spec. disputa. 10. fol. 613. vide Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 17. & lib. 21. titu. 1. arrest. 21. Craue. consi. 127. Dec. consi. 181. Rol. consi. 11. vol. 1. Natt. cons. 470. nu. 14. sed an teneatur cõputare in portionem suam illud, qđ receperat mater à parentibus suis, vide Papon. lib. 16. titu. 4. arrest. 17 pro affirmatiua scribit idẽ Papon. libr. 20. tit. 1. arrest. 22. & lib. 21. tit. 7. arrest. 8.
Si nepos hæreditatem paternam repudiauerit, auitam hæreditatem (quę patri delata est) cõsequi non potest de iure Ciuili; sed de iure Prætorio sic. l. 3. C. vnde liberi.
Renunciatio per filiam patri facta, an in cõmodum solius patris, vel etiam fratrum censeatur facta, ad exclusionem filiorum secundi matrimonij, vide Boer. decis. 184.
Iurm potest reuocare, qui cõsensit pacto futurę successionis. vide Boer. decis. 104. nu. 20.
Filij secundi matrimonij quãdo succedãt, stante pacto pro filijs primi, vide Boer. ibid. n. 32.
Renunciatio facta per sororem fratri patre non consentiente, est valida. Capel. Thol. q. 459.
Valet pactum factũ in cõtractu matrimonij de futura hæreditate conseruanda in defectum masculorum. Fran. Marc. q. 136. & decis. 148. vide q. 507. par. 2. & q. 610.
Filia dotata sine quitatione ab intestato succedit parentib. tenet̃ tñ cõferre dotẽ. Papon. li. 16. tit. 4. arrest. 18. vide s. tit. de collatio. dotis

LIIII 2 Quitatio

Quitatio filiæ de bonis paternis, maternis, & fraternis, non extenditur ad successionem fratris decedentis post quitationem, si frater erat absens tempore quitationis. Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 10.

Talis quitatio in his, in quib. valet, regulariter censetur facta ad vtilitatem hęredum patris. ibid. arrest. 15. & prodest omnib. licèt vni tantùm esset facta. ibid. arrest. 16.

Fallit in filia nata ex primo matrimonio; nam quitando, lucrum quitationis insolidum spectat ad filios primi matrimonij, fratres ex vtroq; latere ipsius filiæ, exclusis filijs natis ex alia vxore. Papon. lib. 16. tit. 4. arrest. 15.

Si ex pluribus liberis vnus, vel vna quitauerit, alij solùm vocantur ad successionem. Papon. ibid. arrest. 18.

Quod dicitur filiam excludi à successione per quitationem intelligitur, si fuerit legitimè dotata. Papon. ibid.

Superfluitas toleratur, potiusquam excludatur filia à successione patris per nepotes transuersales. Crau. consi. 127. nu. 8.

Si filia in quitatione reseruauerit ius succedendi casu, quo fratres morerentur sine liberis, tale ius transfertur ad hæredes ipsius. Crau. ibid. nu. 9. & 12.

De quitatione facta per filias patri, vel fratrib. vide Hénric. Boer. in suis singul. tit. renũciatio.

Quitatio facta per filiam de portione sua patri acceptanti pro se, & hæredib. suis ita taliter, q decedens pater sine filijs masculis habeat pro non facta, cedit in vtilitatẽ tam masculorum, quàm fœminarum: ideò patri ab intestato decedenti æqualiter succedunt filij, & filiæ, quæ nõ quitarunt. Crau. cõsi. 288. & seq.

Renunciatio nõ impedit, quin filius, vel filia habeat bona sibi ptinentia odio patris, vel matris transeuntis ad secunda vota. Dec. consi. 230. vide supra tit. de secun. nuben. pœnis.

Filia, quæ renunciauit, non excluditur, nisi superfit persona, quæ ex præsumpta voluntate defuncti excludat renunciantem, & ideò nõ excluditur ab alijs sororib. q non renunciarunt: idem qñ pater instituit filium, & prohibuit filiam amplius nõ petere, quia nõ ob id prohibetur succedere fratri. Dec. cõsi. 433.

Hæ renunciationes, quæ faciunt filiæ tempore matrimonij, de hæreditate viuentis valent, & censentur factæ fauore masculorũ succedere debentium ab intestato, & ratio finalis harũ renunciationum est, vt bona reseruentur masculis pro conseruatione agnationis. vide Menoch. consi. 196. nu. 36. lib. 2. sed dictæ renunciationes factæ per minores, non videntur valere etiam factæ cum iuramento, quando statuto cauetur, q hoc iuramẽtum à minore prẽstitum sit ipso iure nullum, & prẽsumptio ne iuris, & de iure prẽsumitur vi metu, & dolo exactum. vide ibid. nu. 40.

Quando ob aliquem defectum tales renunciationes non valerent, si filiæ, quæ tempore renunciationum erant minores, effectę fuerint maiores, & tacuerint non solùm p quinquẽnium, sed etiam per decennium, tunc censentur omnino illas ratificasse, etiã si aliàs essent nullæ, & statutum diceret has renunciationes præsumi dolo, & fraude initas: quia maior ista ætas superueniens omnem dolũ præsumptum adimit. Menoch. ibid. nu. 41. 42.

Dictæ renunciationes comprehendunt et bona materna, de quib. fit mentio in renunciatione, qñ sorores dotant à fratrib. ibid. nu. fi.

Renũciatio facta à sorore pacto adiecto, quòd mortuo Titio, & Sẽpronio sine liberis, liceat sibi redire ad bona sua, quomodo intelligi debeat, vide Perillust. D. P. Tessau. decis. 180.

Statuto stante, quòd existẽte filio masculo filia non succedat, si filius prędecesserit relicto nepte, talis nepos excludit amitã, q pcedit qñ in statuto est expssa rõ. Capic. deci. 21. nu. 9.

Filia iu bonis sitis extra locum, in quo excludit statuto, succedit vna cum masculo; secus in alijs. Capic. decis. 158. nu 9. vide l. ex eo. ff. de postul. & Bar. in l. 1. C. de summa Trinit.

Statutum si excludat filiam dotatam ab hęreditate viuente filio, illa poterit dicere nullũ testamentũ mortuo filio. Bar. consi. 11 vol. 1. secùs si dicat statutũ, q filia dotata quousq; masculi supersunt, non admittatur, vide eundem Bar. consi. 20. & l. 24 ff. de iure dot.

Statutum excludens ab hęreditate matris, non extenditur ad hęreditatem auiæ. Mago. decisio. 147. Rot. Floren.

Filia semel exclusa à successione patris p statutum, perpetuò exclusa censet. Dec. consi. 310. & cõs. 506. vide s. li. 1. ti. de statut. exclud. fœm.

Quando filia à statuto excluditur pp fratrem, mortuo fratre nõ cẽset exclusa. Dec. cõs. 433.

Stante statuto, q filia dotata non succedat extantibus masculis, si masculi decedant post mortem patris, non succedit filia. Petr. de Rauen. sing. 648.

Mulier an dicat dotata ex eo, q pr illi in testõ dotẽ assignauit ad hoc, vt excludat à statuto, vide Bart. in l. 66. ff. de rit. nupt. & qd, si illi legatum fecerit, vide in l. 24. ff. de iure dot.

Filius, vel filia qñ in locũ patris, vel matris subintret in succedẽdo, vide Pet. de Ben. deci. 51.

Neptis subintrat in gradũ patris quo ad successionẽ. Capic. deci. 21. limita, vt ibi & deci. 176 nu. 14. & plures nepotes succedũt auo vnà cũ patruo in stirpes, & nõ in capita. Capic. decis. 208. Gram. decis. 63. Papõ. li. 16. ti. 4 arrest. 17.

Neptis

Neptis succedens ascendentibus ingreditur ex persona sui patris, & non sua, quod secus est in succedendo transuersalib. Capic.decis.21. vide Gram.decis. 57. succedit tamen ex propria persona.idem decis.63.

Filij subintrant in locum patris in successione ascendentium,non iure repręsentationis,sed subintrationis, & repsentatio, & subintratio lógę differũt ĩter se. Mago.deci.147.Rot.Flo.

Filij non intrant in locũ parentum, qui adhuc viuunt. Crau.consi.127.nu.6.

Filius ingreditur locum patris sui, etiam quando agit de successione abaui, vel attaui,sicut qñ agit de successione aui. Menoch.cōs.194.

Si aliquis decesserit relicto filio, & pronepote, iste pronepos,licèt sit in tertio gradu,debet admitti ad successionẽ cum filio, qui primũ gradum obtinet.Cassa.in consuetu. Burg.tit. *des succeßions* Rubr.7.§.10. glo.2.

Nepos conceptus post mortem aui ex propria persona, nec de iure Ciuili, nec Prętorio ad successionẽ aui admittiť. Ludo.Roma.sing. 299.& Bar.in l.1.§.si quis.ff.vnde cognati.

De successione nepotis nati post emancipationem,siue sit pteritus,siue non,vide in l.emancipatus.ff.de bono.possef.contra tabul.

Si filius propter delictum amittat patriam potestatẽ,& de medio tollatur,nepos succedit loco ipsius patris,& admittiť ad successionẽ aui.l.7.ff.de his,qui sunt sui,vel alien.iur.

Adoptatus in locũ nepotis tanq̃ ex filio natus, nõ fit hrs suus, auo viuente.l.10.ff. de adopt.

Nepotes ex filia nati succedũt auo in virili,per edictum,vnde cognati.l.3.C. vnde legiti.

In successione patris,vel matris admittuntur nõ solùm filij primi gradus, sed etiam nepotes, & pronepotes filiorum pręmortuorum,cum ipsis filijs in stirpes;non aũt in capita. Hart. Hartm.cap.2.tit.de successio.lib.2.

Nepotes quomodo succedant ascendentibus, vide eundem ibid.

Nepos ex primogenito prædefuncto,an præferatur patruo secundogenito in successionib. Regni,vel Principatus,aut Marchionatus,vide Gram.decis.1.num.28.Capel. Thol.q 434. Mohed. decisio.38. Mysing.obser.23.cent.3. Maran. in l. is potest. ff. de acquiren. hæred. post librum sui Specu.Dec.consi.443.qui tenet pro patruo, & Barto in Authen.post fratres.C.de legit.hæredita.

Nepos succedit patrui,excluso auo, etiã in bonis donatis per ipsum auum filio,dummodo donatio irreuocabiliter valuerit in persona ipsius filij.Guid.Pap.q.147. nam ascendentes excluduntur à successione per descendentes.Vincent.de Fran.decis.47.

Vtrum valeat pactum in cōtractu matrimonij factum, quòd primogenitus succedat, & sit hæres,vide Boer.decis.204 Fran.Marc.q.132. par.2.Capel. Thol.quæst.453. Crau.cōsi 256. Bero.q.45.Dec.consi.578. Menoch.cōsi.203. libr.2. & an possit tale pactum reuocari,vide Capel.Thol.q.454. Menoch.consi.203.lib.2.

Primogenitus quando in Regno non succedat, vide Boer.decis.104.nu.34.

Ius primogenituræ cōpetens ex consuetudine, vel statuto, est transmissibile ad filium ipsius primogeniti,& licèt testatoris volũtas sit regulariter ambulatoria vsq; ad mortẽ,tñ Reg. limitať ĩ iure primogenituræ. Aegid.Bellam. conclusio.717.vide Fran. Marc.q.132.part.2.

Primogenito vocato,vter præferať,an filius primogeniti,vel secundogenitus, vide Friã.Mãt. de coniect.vlti.volunt. lib.8.tit.10.nu.fin.

De successione competẽte ex primogenitura, & in quibus rebus in Regno Frãciæ cõsistat, vide Papon.lib.21.tit.4.

Si in aliquibus rebus constat primogenitura,& in alijs detur successio æqualis, si pater relinquat solùm bona primogenituræ, illa insolidum spectant ad primogenitum fratrib. exclusis.Papon.ibid.arrest.4.& 5.

Primogenitus Regis,qui debet succedere,diciť ille, qui post Regiam Maiestatem adeptam ortus est. Fran.Crem.sing.51.

Vita, & militia, an sit debita secũdogenito sup feudis paternis primogeniti, si pr̃ secũdogenito reliquit castrũ vnũ, & an videat animo compensandi reliquisse, vide Affli.decis.138.

Hęreditatem si det pater filiæ nubenti, an valeat donatio,vide Boer.decis.204.nu.5.

Pręsumitur filius natus ex mariti semine,nisi ex plurib.coniecturis aliud appareret. Mohed. decisio.115.

Si quis pbet se filium,& patrẽ esse defunctũ, ad illi succedendũ nõ est necesse pbare aditionem hæreditatis.Rot.Genu.deci.2.nu.8.vide supra titu.de successio.vniuersa.in genere.

Filij nati in figura mrimonij,ex quo mulier habebat aliũ virũ scd͠o ignorãte, dicunť legitimi, & ẽt scienti succedũt,& qd oĩb.parentib. scientibus, vide Vincen. de Fran.decis.130.

Mater asserens filium esse naturalẽ, illi non nocet fauore matrimonij.Gail.obs.97.n.8.lib.2.

Filius petẽs se admitti ad successionẽ patris,qd pbare teneať,vt pbet se filiũ,& p tali admittať, vide Menoch.de arbit.li.2.cas.89.nu.28.

Filius cõuẽtus p agnatos pximiores petitione hrditatis,vel interdicto,quorũ bonorũ, necesse hẽt pbare se filiũ esse legitimũ natũ ex legitimo mrimonio, licèt esset in possef. bonorũ patris.Natt.cõs.421.contra Cranetã,de hac pbatione vide per eundẽ Natt.cõs. 473.

Filij primi, & secundi matrimonij debent suc-

cedere æqualiter pro numero liberorum, exceptis sponsalitijs largitionibus, & lucris nuptialibus. vide Fran. Marc. q 316. Mago. deci. 107. Rot. Floren. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 18. Auth. itaque. C. commu. de succesio.

Spurij filij legitimi, & naturales auo, & auiæ ab intestato succedere non possunt, secùs ex testamento. Crau. consi. 184. Bar. cõs. 118. vol. 1.

De cautela cuiusdam mulieris, quæ filium illegitimum admisit ad successionem patris, de cõsensu aliorum filiorum, vide per Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 89. nu. 28.

Ius agnationis residet in legitimis tãtum. Dec. consi. 471.

Si vna persona prohibet̃ succedere, ẽt ex ea descẽdẽtes excludunt̃. Dec. cõs. 471. & cõs. 484.

Filius naturalis tm̃, non habet bonorũ possessionẽ contra tabulas in bonis patris. secùs in bonis matris. Bar. in l. 1. ff. de bon. possess. contra tabul. vide supra tit. de naturalib. liberis.

An filij naturales rantùm, possint ab intestato patri naturali succedere, siue ascendentibus per lineam masculinam, vide Hartm. Hartm. cap 9. tit. de successio.

Filius exclusus ab hæreditate paterna lapsu 30. ann. vt filius, ad illã potest admitti intra alios 30. annos, vt agnatus. Natt. consi. 488.

Filium esse hæredẽ patris, probat creditor. Bar. in l. 23. §. transgrediantur. ff. solut. matrimo.

An filia, quæ passa est fratres possidere hæreditatem, & si quid voluit ab eis petijt, licèt nõ sint lapsi 30. ann. videatur repudiasse, vide Bar. in l. 94. ff. solut. matrimo.

Licèt filia instituta sit in re certa, & prohibita plus petere, tamen illi remanet ius petendi sibi acquisitum ex stipulatione paterna. Bar. in l. 7. §. 1. ff. de oper. libert.

Si suus est exhæredatus, emãcipatus præteritus, & extraneus institutus, siue adeat hæreditas, siue nõ, vterq; dimidiã aduocabit, licèt vnus per cõtra tabulas, & alter ab intestato succedat. l. filium. ff. de bon. possess. cont. tabul.

Si auus dat dotem pro nepte ex filio in ius, qđ hẽt auus in dote, succedit filius ipse, siue institutus, siue exhẽdatus. l. dedit. ff. de colla. bon.

Inter filios, & filias debet hæreditas parentis æqualiter diuidi. l. 11. C. famil. ercisc.

Iudex in iudicando inter liberos debet sequi voluntatem defuncti, etiam non solemnem, licèt non succedatur ex testõ, sed ab intestato, soluta tamen Falcidia. l. 16. 21. & fi. C. eod.

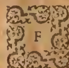
Filius sub cõditione institutus, si decedat ante conditionem, an hæreditatem trãsmittat ad suam posteritatem, vide glo. fin. in l. vnica. C. de his, qui ante apert. tabul. & supra eod.

De successione bonorum matris, quæ pertinet ad eius liberos, vide infra tit. seq.

Filius condemnatus ad mortem, nec patri, nec matri succedere potest. Boet. consi. 1. num. 6.

Filij eius, qui amisit Ciuitatem, debent perdere bona ipsius, quæ haberent ab intestato, non ea, q̃ aliunde ipsis obueniunt, vt sunt successiones cæterorũ agnatorũ, & cognarorũ, & tutelis legitimis. l. 3. ff. de interdict. & releg.

Ad Senatusconsultum Orficianum.

Filius ex aditione facta per patrẽ succedit matri in dote. Afflic. decis. 236.

Filius in dote materna excludit auum dotantẽ eius filiã, matre prędefuncta. Capic. decis. 176.

Filij succedentes matri, sunt hęredes vniuersales, excluso auo. Capic. decis. 176. nu. 1[illegible].

Spurius succedit matri, si non sit [illegible]. Guid. Pap q. 280.

Filia naturalis tantùm (dummodo non sit ex damnato coitu) succedit matri exclusa auia, etiam quo ad legitimam. Cassad. decis. 1. de successio. ab intestar. sed si fuerit nata ex dãnato coitu, quid iuris, vide ibid.

Filij nati ex damnato coitu non succedunt matri, sed naturales tantum succedunt (nisi mater esset illustris) etiam extantibus legitimis vnà cum ipsis, imò præteriti in testamento, habent querelam, quia omnino debent habere legitimam. Franc. Marc. q. 12. parr. 1. & 9. 472. par. 2. vide Bar. in l. 25. ff. de his, quib. vt [illegible] legat. aufer. & Hart. Hart. c. 10. titu. d[illegible].

Natus ex coitu dãnato non succe[illegible] matri, nec nepos ex eo auiæ. Craue. consi. 784. nu. fin.

Mater non potest donare filijs vulgo quæsitis. Bar. in l. 79. §. mater, de leg. 2. quod intellige, vt notat idẽ Bar. i l. si qua illustris. C. ad Orsi.

Filius naturalis tm̃, habet bonorũ possessionẽ cõtra tabulas in bonis matris, secùs in bonis patris. Bar. in l. 1. ff. de bono. possess. cõtra tab.

Qñ filius naturalis succedat, & quomodo vide supra titu. prox. & tit. de naturalib. liberis.

Qñ tractat̃ de successione m̃ris habẽtis plures liberos ex diuersis viris ab intestato, oẽs admittũt æqualiter, & p viri[illegible]. l. 4. C. de [illegible] nupt.

Transiens ad secunda vota non põt relinquere cõiugi plus, q̃ relinquat vni filiorum primi m̃rimonij, cui minus relinquerat. §. optimè, Auth. de nupt. vide s̃. ti. de secũdo nubẽt. [illegible]

Si vxor superstitibus filijs primi matrim[illegible] ad secunda vota con[illegible]olauerit, & ex secundo liberos susceperit, ea in secundo matrimonio moriente, filij primi ad lucra ex primo viro veniẽtia vocant̃, secũdi ad lucra ꝓuenientia à secũdo, in alijs suis bonis succedũt ęqualiter: idem in viro. §. nec illud, Auth. de nupt.

De

De ſucceſsionibus vniuerſalibus bonorum tranſuerſalium.

Remediũ quale habeat frater pro ſororis portione, ſi ad tertium res peruenerit, vide Affl deci.76.

An ſpurius ex dãnato coitu natus ſuccedat fratri ex eadẽ matre nato, ẽt ex damnato coitu, excluſa vxore, vide Affli&.deciſ.96. & ſupra tit.de natural. liber.

Soror à fratre dotata ſuccedit fratri ab inteſtato decedenti, eum alia ſorore indotata. Affl. deciſ.161. tamen ipſa ſoror à fratre dotata, quę renuntiauit hęreditati fraternæ, excludiẽ ab ipſius fratris ſucceſsione. Affl.d.deciſ.161.

Soror renuncians bonis paternis, & maternis, non videtur bonis fratris renunciare. Afflic. deciſ.178.num.4. niſi expreſsè renunciauerit etiam fraternis. Guid. Pap.q. 192. & q.231. Dec. conſi.31. vide ſupra titu.de ſucceſsio.in genere, & titu. de ſucceſsio.bonor. aſcenden.

Non cenſetur etiã renunciare bonis, quæ amittit pater tranſiciens ad ſecunda vota. Guid. Pap.quæſt. 227.

Renunciatio in vno caſu, nõ inducit excluſionem in alio, ideò filia excluſa à ſucceſsione patris, poteſt ſuccedere fratri. Capel.Thol.q. 457.Dec.conſi.230 & conſi 683.

Filia dotata ſemel excluſa à ſucceſsione paterna, an intelligatur etiam excluſa à ſucceſsione fraterna, vide ibid q.460.

Renunciatio facta per moniales tẽpore ingreſſus eſt realis, ideò illę excluduntur à ſucceſſione fratrum. Vinc. de Fran deciſ.375.

An valeat pactum, ꝙ fratre vno decedente ſine filijs, bona vadant ad ſuperſtitẽ, Dec.cõſ.225.

An inter fratres factos ex conuentione, detur ſucceſsio ab inteſtato, vide Perilluſt. D.Prǽſ. Teſſa.deciſ.113.& valeat conuentio, vt vnus alteri ſuccedat, Dec.conſi.516.

Si ad hæreditatem defuncti concurreret ſoror defuncti, cũ filia fratris alterius prædefuncti, ambæ ad hęreditatẽ admittunẽ, licèt ex forma ſtatuti, ſi frater viueret, excluderet ipſam ſororem, nunc amitam. Capic.deciſ.21.

Frater inſtitutus in legitima tantùm portione, ſuccedit pro virili portione ſorori ab inteſtato decedenti poſt mortem patris, vnà cũ fratribus hęredibus vniuerſaliter inſtitutis à patre.Capic.deciſ.158.nu.9.

Filij fratrum, vel ſororũ, an ſuccedant patruis, amitis, auunculis, & materteris in ſtirpes, vel in capita, vide Capic.deci.208.Rebuff.in ſuis comment. in proemio, nu.81.fol.26. Bart.in Auth.ceſſante.C.de legit.hęred. & in l.1.§.interdum. ff. ſi pars hęred. pet. gl.in d.Au.hen. ceſſante.C de legit.hęred.

Quòd ſuccedant in ſtirpes, ſiue concurrant cũ fratre, vel ſorore defuncti, ſiue non, ſcribunt Guid.Pap.q.134.Papon.lib.16.tit.4.arreſt.17. Boer.conſi.2.Crau.cõſi.127.Caſſa. in conſuet. Burg.tit.*des ſucceſsions* Rub.4.§ 9. Bart.in l.2.§. hęreditas.ff.de ſuis, & legit hęred. & in §.hoc etiam, inſtit.de legit. agnat.ſucceſsio. & cõſi. 173.ſed ꝙ quando filij fratrũ ſuccedunt ſoli, debe it admitti in capita, & non in ſtirpes ſcribunt Myſing.obſer 94.cent.3.Cabal. leloq.619. Papon. lib.21.tit.1.arreſt.12 13. habetur in libris placitorum cutię tit.de hæreditatibus.q 5.in deciſio.diuerſo.

Super hac controuerſia ad ſedandas Doctorũ opiniones in hac Patria Pedemontana fuit platum edictũ Sereniſsimi Ducis, quo fuit determinatum dari ſucceſsionem ſecundum hanc vltimam opinionem, vide Perilluſt. D. Præſid.Teſſau.deciſ.162.

Quando filij fratrum ſuccedunt ex teſtamento, ſemper ſuccedunt in capita.Capic.d.deciſio. 208.nu.2.3.Boer.conſi.2.num.5.Craue.conſi. 300.nu.7.idem quando vocantur ex diſpoſitione ſtatuti.Dec.conſi.310.nu.6.

Quando concurrunt ad ſucceſsionẽ, patruus, vel auũculus, & nepotes ex fratre, vel ſorore, *ſine difficultate ſucceditur in ſtirpes.* Papon. lib.21.tit.1.arreſt.11. Crau.conſi.300. num.5. Hart.Hart.e.11.lib.2.tit.de ſucceſsio.

Conſobrini in hæreditate cõſobrini ſuccedunt inter ſe per capita, & non in ſtirpes, ſecùs in hæreditate patrui, & materteræ.Borg.Caual. [illegible].de contract.nu.85.par.2.

Neptis, ſi concurrit cũ filio alterius neptis, pręfertur in ſucceſsione, non obſtante conſuetudine Neapol.Vinc.de Fran.deciſ.266.part.2.

Patruus vtrinque coniunctus præfert auunculo defuncti ex vno latere.Boer.deciſ.302.

Quando quis vult ſuccedere in linea tranſuerſali alteri, quàm fratri ſuo, vel alteri quàm patruo, non attenditur perſona patris, vel matris iſtius, qui vult ſuccedere, nec quo vinculo cõiungatur defuncto, nempe aut duplici, vel vnico tantùm, ſed ſolùm attendiẽ, an iſte, qui vult ſuccedere ſit in gradu priore, quia qui eſt prior præfertur. Boer.d. deciſio.302. & Vincen.de Fran.deciſ.26.nu.fin.

Coniunctus ex vtroque latere, præfertur coniuncto ex altero tantùm in ſucceſsione fratris, niſi aliter ſtatuto caueatur.Mohed.deci. 159. & Vinc.de Fran.deciſ.26.nu.4.

Soror coniuncta ex vtroq; latere ſola admittitur ad ſucceſsionem ſororis, patruo excluſo. Dec.conſi. 683.

De ſucceſsionibus bonorum fratrum conſanguineorum,

guineorum,& vterinorum, vide infra tit. seq.

Delata ad cognatos ex transuerso hęreditate, paterna paternis,& materna maternis debentur(etiam si aliquo gradu alij alios præcedāt) scribitur in libris placit.curiæ tit. de hæreditatib.q.5.in decisio.diuerso. tamen quód in successione transuersalium proximiores admittantur æqualiter, nulla facta distinctione personarum,vel bonorum,tradit Papon.lib. 21.titu.1. arrest.9. vide eundem Papon.ibid. arrest.14. & seqq.

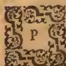
Soror succedit fratri occiso per fratrē , excluso fisco.Papon.li.21.ti.1.arrest.22.& arrest.1.ti.4.

Filij eius, qui amisit Ciuitatē, debent perdere bona ipsius, q̄ habuerūt ab intestato,nō ea,q̄ aliunde ipsis obueniunt,vt sunt successiones cæterorū agnatorū, & cognatorū cum tutelis legitimis.l.3.ff.de interdict.& relegat.

Frater ex causa ingratitudinis tribus ex causis à fratrum successione excluditur.§. ingratitudinē , Auth. de nupt.tñ causæ ingratitudinis nō repellunt ipsum fratrem à successione ab intestato.Bar.in l.37.C.de inoffi.testamen.

Frater,& soror æqualiter admittunt, ad successionem fratris, vel sororis premortuæ , & illi succedūt in legitima,& Trebellianica,si erat grauatus,vel grauata fideicommisso. Rolan. consil. 25. volum. 1.

De consanguineis , & vterinis fratribus,& eorum successionibus vniuersalibus.

Luralitas vinculorū, nempe vtrū aliqui sint ex vno latere tātùm coniuncti defuncto, tunc locū habet,quādo tractatur de successione fatrum inter se,vel qñ filij fratrum tractant de succedendo patruo ; non autem quando tractatur de successione vlteriorum . Hartm.Hart. cap.12.tit.de successio.lib.2.

Soror vterina in successione sororis vterinæ,p̄fertur proximiorib. agnatis ex parte patris, in successione antiphati prouenti ex eorum matre tanquam causa proxima,licèt processerit à patre tanquā cā remota.Affl.deci.127.

Soror duplici vinculo coniuncta,cōsanguineo tm̄ masculo in successione fratris præfertur: fallit in feudis. Tho.Minad.decis.36.

Frater consanguineus tantum , in feudo simul succēdit cum coniuncto ex vtroque latere. Mant.de conie&.vlti.volunt.libr.8.tit.13.nu. 5.Dec.consi.444.nu.5.Menoch.cons.187.lib. 2.nu.14. quod procedit solùm in feudo non hæreditario.Natt.consi.679.

Vtrinque coniunctus præfertur in successione, vno tm̄ latere coniuncto. Vincen. de Fran. decis.26.nu.4.Mago.decis.148.& hoc in omnibus bonis,Auth. itaque. C.commu.de successio.vide tamen glo. ibid.

Limita , quando extaret statutum , q̄ moriente aliquo sine ascendentibus , & descendentib. ab intestato , succedāt proximiores agnati vsque in tertium gradum computandum secundum ius Cano.Mago.decis.82. Rot. Flor. vide Menoch.consi.187. lib.2.

Idem in statuto pręferente fratrem sorori; tunc enim frater consanguineus præfertur sorori vtrinque coniunctæ. Mago.d.decis.148.Rot. Flor.sed hæc limitatio sublimitatur in bonis maternis defunct.Mago.d.decis.148.

Frater vtrinq; coniunctus ex pupillari substitutione,& multo magis ex omni alia , non debet pręferri alteri fratri ex vno latere tātùm coniuncto , equidē ex ipsa substitutione vocato,vide Frā.Mār.de cōie.vlt.volū.li.5.ti.11.

Fratres vtrinq; coniuncti,an ex coniectura voluntatis in legatis, & fideicōmisis pręferantur,vide eundem Mant. lib.8.tit.13.

Fratres, & eius filij vtrinq; coniuncti,præferuntur fratrib.coniunctis ex vno latere tantùm. Auth.cessante, C.de legitimis hęred.

Frater, vel sorores ex altero latere tantùm , nō succedunt fratri vnà cum patre, aut cum aliquo de ascendentib. Boer.decis.185. & hoc verū,qñ erat mater, & frater ex latere patris, q non attinet matri defuncti; tūc enim p̄fert mater,& contrà,si extāt pr̄,& frater ex latere matris,q non attinet patri. Boer. [illegible].185.

Frater vterinus succedit solus in omnibus bonis, quæ dfunctus habuit à matre , vel [illegible] materna,& contrà,frater ex latere patris tātùm, præfertur fratri ex latere matris tantum , in bonis paterni generis.Boer.ibid.

Frater vterinus an succedat fratri vnà cum matre , vel frater cōsanguineus succedat vnà cū patre,vide Boer.deci.185.n.4.& qd, si parentes transierint ad secunda vota. ibid. nu. 18.

Fratres vterini pręferuntur in reb.maternis , in paternis cōsanguinei , in rebus vero aliunde quæsitis, succedunt æqualiter. Bar.sing 196. Pet.de Raue. sing.336.Io. Ant.Trigo sing.14. Bar.in suo tract.successio.ab intesta.num.17. & in l.13. C.de legit.hęrede.

Quando concurrunt ad successionem fratres consanguinei,vel vterini, & parentes de [illegible] cti,de cuius hæreditate tractatur, qui iuris, vide Papon.lib.21.tit.1.arrest.8.

In bonis maternis fratres vterini præferunt cæteris fratribus,& filijs fratrum, sed his cessantibus,filij admittuntur.l.13.C.de legit. hęred.

Filij secundi matrimonij qñ succedant , etiam

stante

stante pacto pro filijs primi matrimonij, vide Boet.decis. 204.nu.32.

Soror vterina admittitur cum fratre vterino in bonis obuentis matri ex latere ipsius fratris. Vincent.de Fran.decis.25.

Renunciatio, & cessio bonorum facta per filiã primi matrimonij, intelligitur facta in fauorem fratrum consanguineorum eiusdem matrimonij ex vtroq; latere coniunctorum. Pap. lib.15.tit.1.arrest. 10. exclusis fratribus natis ex alio matrimonio.idẽ arrest.15.ti.4.eo.lib.

Si testator reliquerit prædium fratribus suis, intelligitur secundum iuris communis dispositionem, quia tali casu fratres ex vtroque latere coiuncti, præferuntur fratribus ex altero latere tantùm.Dec.consi.155.nu.5.

Successio, q̃ est deferenda fratri, vel filijs fratrũ, qs erit potior in successione fratris, vide Bar. in §.si plures, n.si.instit.de legit.agnat. succes.

Fratres incestuosi inter se ipsos non succedunt, quia inter illos nulla adest legitima, vel naturalis successio. Abb.consi.50.lib.2.

Filij fratris vterini, vel consanguinei admittuntur in locũ fratrum, cùm succedant cũ auunculis, vel patruis, ex vno pariter latere coiunctis. Auth.post fratres.C.de legit.hæred.

Deficientibus ascendentibus, descendentibus, & fratrib. vtrinq; coniunctis, & eorum filijs, succedunt fratres ex vno latere coniuncti. Auth.post fratres la prima.C.de legit.hæred.

Fratres vterini admittuntur ad successionẽ fratris, & cum fratrib. defuncti admittuntur filij fratrum emancipatorum, & etiam filij fratris vterini, vel sororis.l.fin.C.de legit.hæred.

Priuignus non succedit nouercæ per se, sed per mediã personam natorum ex ea, qui sunt fratres sui ex latere patris.l.5. C.de legit.hęred.

De successione fratris consanguinei, & vterini, vel consanguinei tantùm, vel vterini tantùm, vide glo.in Auth.itaque.C.commun. de successio.& §.nec illud, Auth.de nupt.

Vt fratrum filij succedant in eorum parentum locum.

Nepos in hæreditate patrui succedit cum patruo, tam dispositione legis, quàm statuti disponentis, q̃ pximior in gradu succedat.Borg. decis.9. decontract.par.2.

Filijs fratrum, aut sororum conceditur, vt ipsi in locum eorum parentum succedant, quando vnà cum fratribus defunctæ personæ vocantur, aut ẽt hodie cum ascendentib. Boet. cõsi.32.& succedunt in illa portione, ad quã patres eorum successissent.Cassan.in consue. Burg.tit. *des successions*. §. 6.glo. 10.nu.2.

Filij fratrum cum ascendentib.quo succedant, vide Hart.Hart.cap.7.titu. de successio.lib.1.

Quando patruus habens multos filios concurrit cum nepotibus ad successionem fratris, tunc nepotes succedũt in stirpes, nec potest patruus repudiare hęreditatẽ in fauorẽ suorum filiorũ, & in pĩudicium nepotum, vt daret successio in capita. idẽ c.13.eod.tit.lib.2.

Filij mortua matre subintrãt eius locum, & succedunt auunculis ex persona propria; nõ ex persona matris. Maran.in suo Spec.disput. 10. Natt.consi.581. tamen statutum excludens filiam dotatam à successione fratris, excludit etiam nepotem ex ea. Natt.ibid.

Nepos in dispositione hominis non subintrat locum patris, sed excluditur à fratre tanquã pximiore; secùs in dispositione legali.Natt. consi.679.nu.20.26.28.

De successionibus inter coniuges.

Quarta inopi vxori ex legis prouisione in bonis mariti debita, non potest grauari. Andr. Gail.obser. 119.libr.2. De dicta quarta vide Papon.lib.15.tit.4.arrest.7.

Quarta pars bonorum debetur coniugi superstiti, si non habeat vnde bene & honestè possit viuere, ideò etiam si vxor habeat dotẽ, si non sit sufficiens, vel alia bona nõ sufficiẽtia, dicta quarta debetur.Gomez. Leo decis.8.in decis.diuerso.Tom.2.vide Rol.cõsi.14.vol.3.

Ampliatur procedere dictum, nõ solùm ad alimenta, sed etiam ad bene, onorificèque viuendum.ibid.nu.4.Gome.

Etiam debetur dicta quarta dato, q̃ coniunx reliquerit prælegatum tertiæ, vel quintæ partis bonorum, vide ibid. & ante oĩa est deducenda ex bonis mariti tanquam æs alienum, antequam deducãtur, aut legitima filiorum, vel prælegata. Gome.d.decis.8.nu.fin.

Mulier patrem habẽs diuitem à quarta bonorũ viri defuncti remouetur, eius enim patri alendi onus spectat. Pet.Roy.decis.4.Litua. nu.270.in decis.diuerso.sed vtrũ mulier, quæ victum sibi quærere suis operis põt, ab ipsa quarta submoueatur, vide ibid. nume. 272. Nam vxor etiã indotata non agit ad dictam quartam, si potest aliunde habere alimenta, quia hæc successio dicitur remedium subsidiarium. Natt.consi.648.nu.13.& 15.& cessat hęc prouisio, si habeat vxor fratrem diuitem, qui posset eam alere, vt tenetur. Rolan. consi.14.vol.3.nu.19.& 53.

Legatum relictum à marito vxori, imputatur in portionem sibi debitã à lege, veluti in quartam,

tam, quæ illi debetur, si sine dote nupserit. Mantic. de coniect. vltim. voluut. lib. 10. tit. 2. nu. 7. quod declara, vt ibid. nu. 8.

Feuda non subiacent dispositioni Auth. pterea. C. vnde vir, & vxor, ex qua debetur d. quarta. Vinc. de Frā. deci. 318. par. 2. Nat. cōs. 605. n. 8.

Quarta debita virtute dictæ Authēticæ, nō pōt excedere centum libras auri. ibid. num. 3.

Dicta Auth. in quib. bonis habeat locum, & an donatio inter viuos facta, in fraudem d. Authen. valeat, vide ibid. num. 7.

Ipsa Auth. pterea, pcedit ēt constituta modica dote, sed q̄ aūt dicat modica dos relinquit arbitrio Iudicis, vide Fran. deci. 410. par. 2.

Quarta quando est constituta inter contrahentes, cessat dispositio Auth. ibid. nu. 3.

Vxor indotata viro defuncto extantib. liberis, succedit in quarta bonorum viri in vsufructu tm̄, licēt postea liberi decesserint, secùs si ab initio nō extarēt liberi: nā tūc succedit ēt in pprietate. Natt. cōs. 605. tenet tñ rñdere creditorib. hæreditarijs pro quarta. ibid. num. 9.

Maritus quādo locuplex decessisse dicatur, vt vxor quartam consequatur, vide ibid. nu. 12.

In casu præmisso, vt vxor succedat, non solū dēt pbari matrimoniū, sed ēt, q̄ fuerit sine dote, aliàs vxor nō pōterit obtinere. Natt. cōs. 648.

Dicta Auth. habet ēt locum, qñ à pncipio contracti mrimonij mulier fuit congruè dotata, si postea ex mutatione temporum, qualitatis psonarū, & facultatū, effecta fuerit incōgrua dos, ex qua non posset se sustentare secundū præsentem qualitatem. Rol. consi. 15. vol. 3.

Vbi matrimoniū fit sine dote, & coniunx pmoriēs est locuplex, & superstes laborat inopia, licēt extēt filij defunctę psonę, cōiunx superstes succedit in quarta, si liberi nō sunt vltra tres, aliàs succedit in virili cū liberis, & legatū cōputat in dictā quartā, cuius dñium illis seruatur, quib. deficientibus pleno iure succedit. Auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.

Consuetudo de mutua successione coniugum valet, nempe q̄ superstes coniunx non extantib. liberis, succedat, imò ipsis liberis extātib. q̄ possit succedere in reb. mobilibus ad huc valeret. Gail. obser. 124. lib. 2. sed talis consuetudo, vel statutum non extenditur ad bona extra territorium sita. ibid. nu. 4.

Deficientib. legitimis hrdib. dat successio inter maritū, & vxorē. Papon. lib. 21. tit. 1. arrest. 19. Hart. Hartm. c. 17. tit. de successio. lib. 2.

Fratres, & sorores excludunt à successione fratrū incestuosorū: idē in parentib. ideò si filia incestuosa decedat, illi nō succedūt parētes, neq; fratres, & sorores, sed eius vir, p l. vni. ff. vñ vir, & vxor, q̄a tūc deficit omnis legitima, & naturalis successio, nisi quo ad dotē datā p patrē, q̄ ad illū reddi dēt. Abb. cōs. 50. li. 2.

Si vir decedat sine descendentib. & ascēdentib. vel collateralib. vxor succedit, & contrà. l. vnica. ff. vnde vir, & vxor, & l. 1. C. eod.

De executoribus testamentorum, & aliarum vltimarum voluntatum.

Executor à testatore electus, cuius cōscientiæ, & arbitrio executionem ille cōmisit, non potest alteri vices suas in hoc cōmittere; secùs si aliquid certū, & determinatum ab ipso testatore cōmissum fuerit. Iaff. Lāf. Balb. deci. 401.

Valet dispositio mariti in dispositione suæ vxoris posita, q̄ facit solam executricem, sed tūc illi daudus est coadiutor. Gal. q. 65.

Commissarij in testamento ad pias causas, sunt loco hęredis. Fran. Mant. de coniect. vltima. volunt. lib. 4. titu. 7.

Executores non debēt abuti concessa sibi distribuendi potestate, & dati ad distribuendum inter pauperes, quibus distribuere possint, & spurius testatoris tāquam pauper, an eligi possit, vide eundem lib. 8. tit. 5.

Executores dati ad virgines maritandas, non possunt dotare puellā, q̄ ingrediat monasterium. idem lib. 10. tit. 23. nu. 5. Natt. consi. 296.

Executores testamētorum, deficientibus bonis mobilib. possunt alienare immobilia bona, p solutione relictorū. Papon. li. 20. ti. 6. arrest. 9.

Executores testamenti tenent facere inuentarium. Papon. lib. 20. tit. 9. arrest. 1. Amanel de Clarisaqs fin. 6. facit. l. nulli. C. de Epis. & Cler.

Executor testamenti potest sibi satisfacere. ibid. Papon. arrest. 2.

Executor testamentarius qualiter, & quando mittatur in possessionem bonorum, vide Papon. ibid. & arrest. 5.

Executoribus mortuis, vel absentibus, loco ipsorum debent alij subrogari æquali numero. Papon. lib. 20. tit. 9. arrest. 6.

Duobus executoribus discordantibus super distributione, & administratione bonorū, cui sit standū, vide ibid. arrest. 7. q̄ præferat consilium consanguinei tradit Rom. sing. 539.

Executorib. creditur, præstito iuramento super distributione bonorum. Papon. arrest. 8. ibid.

Executores testamenti, quo relinquuntur bona pauperib. non possunt super ipsis bonis transigere. Crau. consi. 323.

Executorum species in iure quot sint, vide Ias. de actio. §. omnes autem, versi. tripli.

Executor testamētarius rem magni valoris distrahere

strahere non pôt, vt satisfaciat voluntati testatoris de re minima. Menoch. de arbit. li. 2. cas. 182. n. 34. vide Bar. in l. 6. C. de distrac. pig.

De pœna recusantis, & malè exequētis testū vide Menoc. de arbit. li. 2. cas. 444. Rebuff. in suis cōmen. tract. de senten. prouisio. in pfac. nu. 69.

Executio in materia testamētorum, qñ per modum prouisionis concedat, vide Rebuff. ibid. & qui sint executores testamētorū. ibi. n. 77.

Executor pdit cōmodū, si qd hēt testō, si negligat volūtatē defuncti iplere. Rebuff. ibi. n. 91.

Si sunt plures dati distributores in testō, quilibet solus potest distribuere. Barth. de Capo. fin. 10. tū si sunt plures executores in eo. p qd finitur officiū, vnus sine alio non pôt executionē facere: Hart. Hart. c. 15. ti. de tutel. lib. 1.

Religiosus nō pôt esse executor testamēti, sine consensu sui Superioris, sed qd, si exequutus fuerit officium suum absq; tali cōsensu, an valeant gesta, vide Ludo. Rom. sing. 645. sed frater minor ordinis Sancti Fràcisci, etiam cum consensu Episcopi, non potest esse executor. Bar. in l. 15. ff. de alimentis, & ciba. legat.

Testator, si executori sui testamenti det potestatem distribuendi eleemosinam cuicunq; voluerit ad pias causas, poterit talis executor duos, aut plures pauperes eligere. vide eundem sing. 454. sed quid, si dederit potestatem eligendi per verbū pluralis numeri, an vnum tātum eligere possit, vide eundem sing. 455.

Fideicōmissarij ad eligēdos pauperes, si elegerint diuites, in quos pro anima fecerint distributionem, valebit electio, sed bona sunt auferenda p Epm, & in pios actus cōuertenda, aliàs secus. Math. Mathes. sing. 182.

Potestas executorum durat per annum, qui incipit currere à tempore admonitionis factæ executori per Episcopum. Abb. consi. 1. 2. lib. 2. Guid. Pap. sing. 558. nam executori ignorāti non currit tempus. Boer. decis. 39. Bart. in l. 8. ff. de his, qui not. infa.

Pater quod facit non vt pater, sed vt alius improbatur, vt puta, si datus esset executor testamenti, non posset eo ptextu noïare filium in pauperem, quia facile prœsumit fraus in tā coniuncta persona. Marc. de Mant. sing. 148.

Executor testamēti, q officiū acceptauit, & distributionē fecit iuxta testatoris volūtatem, non propterea repellitur ab impugnatione testamenti. Marc. de Mant. sing. 277.

Qñ religiosus, vt homo à defuncto extra casum penitētię fuisset deputatus executor alicuius vltimę voluntatis, tūc illi soli nō credit, secus in foro cōscientiæ, & penitētię; Religiosus dicens sibi aliqd fuisse cōmissum, p exoneratione cōscientiæ defuncti. Aug. Bero. q. 12. n. 7.

Executores rogati post mortem heredis distribuere bona inter pauperes, non possunt hærede viuente pauperes eligere. Bar. in l. 12. C. de fideicommis.

Executor quando vendit fundum, an debeat talem alienationē notificare hæredi, vide per Bar. in l. 2. C. de distract. pigno.

Executor testamētarius, q suscepit officiū, illud exequi compellitur. c. pen. ext. de testamen.

Executor vendens rem, non promittit de euictione, sed Iudex decernit actionem. Bart. in l. 50. ff. famil. ercisc.

An executores possint emere res, quas ex officio vēdunt, vide per Bar. in l. 2. ps. tutor. ff. de cōtrah. empht. Hart. Hart. c. 7. ti. de testa. li. 1.

Nudus minister quis dicatur, & executor cōtra hęredem non habet actionem ad petendum legata, quorum executio est sibi cōmissa, nisi qñ relinquuntur ad pias causas, & pro alimētis. Bar. in l. si quis Titio, de legat. 2. tamen officio Iudicis consulitur executori in illis casibus, in quib. non habet actionē, & executor non cōuenitur a legatarijs, & an cogatur acceptare officiū, & quomodo possit bona hereditaria vendere, vide Bar. in l. 27. eod.

An quis sit electus, vt legatarius, vel vt nudus minister, quomodo cognoscatur, vide Bar. in l. 8. ff. de aliment. & cibar. legatio.

Quis dicatur executor particularis, & quis vniuersalis, & quando possit vendere bona hereditaria, & de eius officio, & potestate vide per Bar. in l. olio herede. ff. eod. & Hart. Hart. c. 2. tit. de executio. sentent.

Executores dati in testō, habentur loco heredū vniuersalium, quando testator nullo herede instituto, mandat bona sua vendi, & distribui inter pauperes. Bar. consi. 40.

Executor est, qui habet nudum ministeriū facti, ire exequendo dispositā per alium. Abb. consi. 2. vol. 2. Bōen decis. 39. & nudus minister dicitur, qui nullum commodum sensit; aliàs secùs. l. 50. ff. de donatio. int. vir. & vxor.

Nudus minister non potest bona defuncti distrahere, sed actionem habet pro relictis in causa alimentorum vsque ad Falcidiam. l. 9. ff. de aliment. & cibar. legat.

Mulier potest constitui executrix testamenti, sed transiens ad secunda vota, distributio, & executio testamēti deuoluit ad Epm. Papon. lib. 20. tit. 9. arrest. fin. Guid. Pap. sing. 263. Imò mulier et ad secundas nuptias rapta, executrix testis esse pôt, nō renūciatio ab ea facta, nō obest. Dec. col. 90. Pet. de Rau. sing. 287.

Executor cogit exequi actione ex testō, quando ei aliquid relictum est, & officio Iudicis, si nihil. Bar. in l. 1. de legat. 2. nu. 8.

Executor, cui sunt legatum relictum debet satisdare, & non pôt repudiare legatum, vt euitet onus

onus satisdationis, & executionẽ acceptare. Bar.in l.4.de legat.2.aliàs minister electus ad distribuendũ satisdare non tenetur,nisi pauper fiat test atore ignorante.Bar.sing.88.vide Pet.de Raue. sing.10.

Executor datiuus tenetũ satisdare, sed qb. casib. teneatur testamentarius: & legatum non remanet apud nudum executorẽ, siue deficiat de iure, siue de facto. Bar.in l.3.num.3.& 5.ff. de aliment.& cibar.legat.

Executor testi cogitur ad acceptãdũ officium, postq̃ agnouerit legatũ eidem in testõ factũ, & officiũ executoris non transit ad hæredẽ, nisi sit dictum. Bart.in l.15. ff. de aliment.& cibar. legat. num.4. de legatario executore, vide eundem in l.5.§.amittere.ff.de his, quibus, vt indign.legata aufer.

Nudo ministro recusante legatũ,legatarius põt petere ante diẽ.l.18.§.Sticho.ff. de ann.legat.

Executor testamenti, seu cõmissarius bonorum alicuius hæreditatis, differẽs date computa suæ administrationis,ad quæ teneatur, vide Papon.lib.15.tit.8.arrest.4.

Executores testi habẽt electionẽ eligendi Iudicem Spirituale,vel temporalẽ ordinariũ,coram quo possint reddere cõputum suæ administrationis. Papon. lib.20.tit.9.arrest.9.

Executor vltimæ voluntatis tenetur reddere rationem administrationis. Per. Gerar.sing. 84. & testator nõ potest illã remittere.Capel. Thol.q.46.vide Amau. de Clarisaq.sing.234.

Si plures commissarij simpliciter relicti sint in testõ executores,ille,vel illi,qui non administrarunt,nõ possunt petere sibi rõnẽ reddere de administratis ab illo,q administrauit, pp parem potentiam. Marc.de Mant.sing.572.

Executor vltimæ voluntatis excedẽs fines mãdati, & plus expendens, quàm debeat, non potest illud petere ab hærede. si autẽ minus expenderit, tenetur restituere.l.33.§.libertas. ff.de nego.gestis.in additio.

Datum executori vltimæ voluntatis, si in causam debitam non fuerit solutum, repetitur.l. 11.ff.de condict. cau.dat.

Diligẽtia exequendi testamẽta spectat ad Episcopum,tamen cognitio super validitate testamentorum, pertinet ad Iudicem laicum. Papon.lib.20.tit.9.arrest.3.

Testator,si executori testi mandauerit,vt bona sua in pauperes distribuat ex iudicio guardiani S.Frãcisci, ex eoq; exequẽdo executor negligẽs fuerit,ob id ad Epm sit deuoluta distributio, tunc et Eps tenetũ sequi iudicium, & sententiam d.guardiani. Hippol.sing.255.

Si executores vltimarum voluntatum cessant in executione per annum,tunc executio ex cõstitutione Episcopi deuoluitur ad ipsum, facit.c.3.ext.de testam.& si testator relinquerit centũ dãda illis pauperib.quos elegerit Titius,quẽ fecit executorẽ, & Titius cessauerit per annum, poterit nihilominus illos eligere.Bar.in l.8.C.de executio. rei iudic.

Episcopus cõpellit executorem testamenti ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiam si testator hoc interdixisset.c.17.ex.de testam. sed qua via possit excludi ab executione testamenti,vide p Boer.deci.39.nu.15.

Si executor est datus à testatore, ad ipsum pertinet distributio legatorum,aliàs ad Episcopum illius loci.l.nulli.C.de Episc. & Cleri.

Vnus executor contra alium agere non potest, qñ sunt heredes instituti in testamento. Dec. consi.96. aliàs executores,si sunt dati duo in testõ,vnus potest agere contra aliũ debitorẽ testatoris. Bar. in l.46.§.si duob.ff.de pcurat.

Fr. Bartholomeus Rocca de Pralormo Inquisitor Taurini permittit vt imprimatur.

F I N I S. L A V S D E O.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I k L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.
Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Ssss Tttt Vuuu Xxx Yyyy Zzzz.
Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii kkkkk Lllll.

Omnes sunt Duerniones, præter LIIII, Ternio.

S'. vend' il pnte libro [illegible] altramente

[illegible] Zeppa

